SYNODORUM GENERALIUM, AC PROVINCIALIUM DECRETA, ET CANONES,

SCHOLIIS, NOTIS, AC HISTORICA ACTORUM DISSERTATIONE ILLUSTRATI,

PER F. CHRISTIANUM LUPUM,

Iprenſem, Ordinis Heremitarum Sancti Auguſtini, Sacræ Theologiæ in Alma Lovanienſi Univerſitate Doctorem, ac Regium Primarium Profeſſorem.

PARS QUARTA.

OPERUM TOMUS QUARTUS,

Continens Synodalia & Cathedratica Acta Sancti Leonis noni.

STUDIO, AC LABORE

F. THOMÆ PHILIPPINI RAVENNATENSIS EJUSDEM ORDINIS.

VENETIIS, MDCCXXV.

Proſtant { APUD JO: BAPTISTAM ALBRITIUM Q. HIERON. ET SEBASTIANUM COLETI.

CUM GRATIA, ET PRIVILEGIO.

REVERENDISSIMO AC AMPLISSIMO DOMINO,

D. MICHAELI VANDER SMISSEN,

Ad Sanctum Trudonem Imperialis, liberi, ac exempti Monaſterii Prælato digniſſimo, ejuſdemque Oppidi Domino Temporali,

Nec non in VVebbekom, Helchteren, Senii, Halmael, Borlò, Buvingken, Muyſen Dynaſtæ, &c.

ORDINIS SANCTI BENEDICTI.

REVERENDISSIME DOMINE,

Et Synodalia & Cathedratica, quibus Evangelicam Dogmatis ac Diſciplinæ integritatem & caſtitatem ſibi redditam gratulata olim fuit, ac etiamnum gratulatur Eccleſia, Sancti Leonis noni Pontificis Acta, nec non & hæc ipſorum qualiacumque Scholia ſuo quaſi jure ambiunt atque expetunt patrocinium veſtræ Reverendiſſimæ Amplitudinis. Etenim non ſolus iſtorum Actorum Auctor Leo, ſed propemodum cuncti ad illa Cooperatores fuerunt è ſacroſancta Magni Patris Benedicti familia aſſumpti Eccleſiæ Proceres. Nempè Cardinalis Humbertus, Sanctus Cardinalis Petrus Damiani, Sanctus Cardinalis & poſtmodùm Papa Hildebrandus, Cardinalis & poſtmodùm Papa Fredericus, Cardinalis & poſtmodùm Papa Deſiderius, Sanctus Lugdunenſium Archi-Epiſcopus Halynardus, Sanctus Cantuarienſium Primas Lanfrancus, & alii plures. Etiam fontes, ex quibus ſanctiſſima ſua Decreta hauſit optimus Pontifex, Patriarcha Benedictus poſuit in Eccleſia. Etenim in clauſtro ſub Epiſcopi oculis communem Cathedralium Clericorum vitam, quam ad graſſantem tunc in ipſis Incontinentiam & Simoniam eradicandam reparavit, Leo accepit à Sancto Abbate Romualdo, Sanctus Romualdus à Sancto Rigoberto, poſt Sancti Benedicti Monachum Archi-Epiſcopo Rhemenſi. Hic Regularium Clericorum eſt in Europa omninò primus Auctor. Sanctiſſimum Inſtitutum adeò placuit Sancto, quem habemus etiam è Ssncti Benedicti familia, Martyri & Apoſtolo noſtro Bonifacio, ut ipſum ad lapſæ Chriſtianitatis reparationem ſanxerit imponendum cunctis Francicæ Monarchiæ Eccleſiis. Et Rex Pippinus, ejuſque filius Imperator Carolus, ac nepos Imperator Ludovicus omninò impoſuerunt. Et quis neſciat Europæ Eccleſiam nnmquam fuiſſe doctiorem aut ſanctiorem, quàm ſub iſtis Regularibus Clericis? Quod mundum fecerint quaſi novum, teſtatur S. Galli Monachus. Hunc omnem electiſſimorum militum exercitum Mater Eccleſia debet Sancto Benedicto: Sua pro Canonicis Antiſtitum electionibus, & harum adversùs Regiæ nominationis violentiam ac Simoniam plena libertate & caſtitate ſanctiones Sanctus Leo ex Apoſtolicis, Nicænis, ac aliis Generalium Synodorum Canonibus hauſit; at hos innovandi & exequendi conſtantiam in ipſum traduxerunt Magnus ex Sancti Benedicti filio Papa Gregorius, ex Sancti item Benedicti filio Rhemenſium Metropolita Hincmarus, ac præſertim Magiſter Florus, è tuo Sancti Trudonis Religioſiſſimo Monaſterio aſſumptus in Diaconum Eccleſiæ Lugdunenſis. Quin & primus Regiæ in Canonicas Electiones violentiæ ac ſpurcitiæ apud nos Damnator, Sanctus Eucherius Aurelianenſis Epiſcopus, pro iſta juſtitia exulavit, defunctus eſt, requieſcit, & glorioſam Reſurrectionem exſpectat in veſtro ſanctiſſimo Monaſterio. Et quas illud pro eadem juſtitia ac ipſius Defenſore ſeptimo Gregorio calamitates pertulerit, edicit in ſuo Chronico Anteceſſor veſtræ Amplitudinis, Abbas Rudolphus. Omnes ſuas poſſeſſiones maluit tranſcribi in Fiſcum, quàm Imperatoris Henrici quarti ſordibus connivere. Andegavenſis Hæreſiarcha Berengarius fuit è Joannis Erigenæ Schoti damnato cadavere enatus fungus: Uti Sanctum Nicolaum primum Pontificem Paſchaſius Ratbertus, Rabanus Maurus, ac Sanctus Lupus ad iſtum, ita ad hunc expugnandum adjuverunt Sanctum Leonem Sanctus Lanfrancus, Sanctus Guitmundus, Durandus Troarnenſis, Magiſter Aſcelinus, aliique ex Sancti Benedicti ordine Epiſcopi, Abbates, Doctores. Inter Leonis Acta primum locum meretur ſoleminiſſima ad Imperatorem Conſtantinum Monumachum & omnem Orientalem Eccleſiam Legatio adversùs Photii ſchiſma, reſumptum à Patriarcha Michaele Cerulario: Hanc obierunt, & ſummo fructu explerunt Humbertus ad Sanctam Ruffinam è Sancti Benedicti filio Cardinalis Epiſcopus, & Cardinalis Fredericus, Romanæ Eccleſiæ Archi-Diaconus, frater Ducis Lotharingiæ, ac poſtmodum è Caſſinenſi Monacho Papa Stephanus nonus. Et omnes ſua adverſùm Michaelis nugas firmamenta mutuarunt ex eruditiſſimis, Nicolai primi Pontificis & Gallicanæ Synodi juſſu ſcriptis, libris Ratramni Monachi Corbejenſis. Proindè hæc Scholia non ſunt aliud, quàm meus erga Sancti Benedicti Ordinem, cui Auguſtiana familia ex multis titulis

eſt

eſt obnoxia, debitus famulatus. Etenim Romanum Sancti Auguſtini Monaſterium, Eremitanæ Religionis caput eſt fundatio ac beneficium Domini Guilielmi Deſtoutteville, è Sancti Benedicti Ordine Rothomagenſis Metropolitæ, & Cardinalis Epiſcopi Oſtienſis. Et alia Sancti Benedicti beneficia noſter Ordo habet plura: Etiam hæc noſtra Provineia. Porrò hæc Scholia à quorumdam dentibus non poterunt non rodi. Hine à Reverendiſſima veſtra Dignitate, firma & alta apud Sancti Benedicti familiam & omnem Eccleſiam anchora & columna, cæteris ampliſſimis beneficiis ſupplicant adjici gratiam Aſyli & Protectionis. Et ubi quærant Aſylum ſecurius? Etenim Eccleſiaſticæ Regulæ, Diſciplinæ, Hierarchiæ, atque Antiquitatis es per omnia peritiſſimus, & in ipſis indagandis inter tantas tantæ Prælaturæ curas verſaris aſſiduè, & quaſi feriaris. Dignus Sancto Leoni nono cum laudatis è Sancti Benedicti familia Patribus aſſediſſe, & conjudicaſſe. Antiſtites, quibus aut Evangelica eruditio, aut Apoſtolica vita deeſt, eſſe monoculos rectè ſcribit Sanctus Gregorius Nazianzenus. Amplitudo veſtra per utriuſque iſtius, præter quas omnis eſt præcipitiis obnoxia, ſcalæ gradus dignitatem adſcendit, quotidiè procedit ad ntriuſque faſtigium, ſuum Burſfeldenſis Congregationis, Illuſtriſſimi in Eccleſia ac Republica membri, gregem ducit ac paſcit per eaſdem vias, atque ita ut plenum lumen fulget in Eccleſia. Cujus radiis ut dudum foveri & gaudere mereamur, nobis impartiat Divina Clementia.

Dabam Lovanii, in Conventu Sancti Joannis Baptiſtæ, die 23. Sept. An. Dom. 1672.

REVERENDISSIMÆ DIGNITATIS VESTRÆ

obſervantiſſimus famulus,

Fr. CHRISTIANUS LUPUS.

O R D O

CONCILIORUM AC DECRETORUM SANCTI LEONIS NONI,

Quæ in hoc Tomo elucidantur.

Concilium	*Remenſe.*	166	*Concilium*	*Vercellenſe.*	258
	Romanum I.	226		*Pariſienſe.*	259
	Papienſe.	228		*Romanum III.*	262
	Moguntinum.	229		*Romanum IV.*	263
	Romanum II.	234	*Decreta tria.*		270

INDEX DISSERTATIONUM.

1. *De Latinorum Epiſcoporum & Clericorum continentia.* 1
2. *De Simoniæ crimine.* 41
3. *De Regia Antiſtitum nominatione.* 115
4. *De Laica Antiſtitum Inveſtitura.* 153
5. *De Remenſi Synodo.* 199
6. *De Sancti Leonis noni Actis adversùs ſchiſma Michaelis Cerularii, Patriarchæ Conſtantinopolitani.* 302

PRI-

SYNODORUM
GENERALIUM AC PROVINCIALIUM
DECRETA ET CANONES,
SCHOLIIS, ET NOTIS ILLUSTRATI.

PRIMA PROŒMIALIS
DISSERTATIO,

De Latinorum Epiſcoporum & Clericorum continentia.

RODerici fatalis, Gothorum in Hiſpania Regis, facinoroſæ libidines, Caroli Martelli Francorum Ducis ambitus, Merovingiorum ibidem Regum ignavia, Saracenorum ex Africa in Europam irruptio, & infelicia noſtrorum cum ipſis bella, cauſarunt nobis Epiſcopos, Clericos, & Monachos pravos, pauperrimos, ad manuum labore quæritandum victum compulſos, Eccleſiaſtici dogmatis ac moris ignaros, ipſoſque tandem verterunt in flagitioſos milites, ac maritos facinoroſos, atque ita dormientibus hominibus veniens inimicus homo ſuperſeminavit in medio tritici Zizania, ſacrilega Sacerdotum conjugia, profeſſam Regiæ ad Eccleſiaſticas dignitates nominationis Simoniam, omnium Sacramentorum nundinationem, Regiam Antiſtitum inveſtituram, Laicas Eccleſiaſticarum Præfecturarum Commendas, maledictam Neophytorum ac puerorum hæreſin, liberam Monachorum Apoſtaſiam, Barbaricam ſacrorum bonorum direptionem, privatorum bellorum inſaniam, armatas Epiſcoporum atque Abbatum pugnas, aliaſque ſine la-

lacrymis non memorandas ſordes. Quin immò cunctum Chriſtianitatis triticum ex omni fermè Europa inimicus evulſit. Apoſtolica Sancti Petri Sedes ipſum & conſervavit dudum, ac ſedulò replantavit. At ecce tandem ſupervenerunt patrata in Formoſum Pontificem ſcandala, Francici Imperii eclypſis, Italorum Principum turbulenta ad regnandum libido, inhabilium Pontificum per ipſos intruſio, atque ita omnem humanam medelam vulnera tranſcenderunt. Tantis Paganorum, Hæreticorum, & malorum Chriſtianorum ſordibus fœdata tunc fuit Eccleſia, ut peritura timeri potuerit, immò videri periiſſe. Miſericordia Domini, quia non ſumus conſumpti: Niſi Dominus nobis reliquiſſet ſemen, quaſi Sodoma fuiſſemus & Gomorrha. Ex optimo iſto ſemine prodierunt Sanctus Leo nonus, Victor ſecundus, Stephanus decimus, Nicolaus ſecundus, Alexander ſecundus, Gregorius ſeptimus, Urbanus & Paſchalis ſecundus, aliique ſimilis zeli ac ſanctimoniæ Pontifices, qui Apoſtolica Patrum corda in filios reduxerunt. Nempe fundamentum Dei ſtat, & tranſire non poteſt hocce Domini de Romana Eccleſia verbum: *Portæ inferi non prævalebunt adverſus eam*. Pro ſequentium Synodorum intellectu horum pleraque ſunt elucidanda.

CAPUT PRIMUM.

Exponitur antiqua Latinorum Epiſcoporum & Clericorum caſtitas.

C. 11, LAtina Eccleſia in ſuis Epiſcopis & Clericis ſemper æmolata eſt Sanctos Apoſtolos, de quibus in libro de Monogamia Tertullianus: *Petrum ſolum invenio maritum per ſocrum, cæteros cùm maritos non invenio, aut ſpadones intelligam neceſſe, aut continentes.* Quare Sancti Martyris Ignatii Epiſtolam ad Epheſios, quæ Paulum adfirmat conjugatum, certum eſt à quopiam eſſe interpolatam. Porrò Petrum Apoſtolum, Domino adhærentem, ſtatim uxoris uſui renuntiaſſe, non eſt dubitandum. Etenim hæc Doctrina, *Volo omnes eſſe ſicut meipſum*, nequaquam fuit ſolius Pauli, ſed & Sancti Petri, quem Domino ſcimus dixiſſe: *Ecce nos reliquimus omnia*. Ea inter fuiſſe & uxorem evincit Domini reſponſum. Et Domino repudii licentiam exſcindenti repoſuerunt omnes Apoſtoli: *Si ita eſt cauſa hominis cum uxore, non expedit nubere*. Abſit illorum ullum fuiſſe ex iſtis, de quibus Dominus: *Non omnes capiunt verbum hoc*. Quin immò etiam Nicolaum Diaconum, impudicæ ſectæ auctorem, uxorio operi dediſſe nuntium, tradunt Clemens Alexandrinus, in Eccleſiaſtica hiſtoria Euſebius Cæſareenſis, ac in hæreticis fabulis Theodoretus. Mulieres, quas circumduxerunt quidam Apoſtoli, fuiſſe uxores errat laudatus Clemens, exindè opinans etiam
L.3.c.1. Paulum fuiſſe conjugatum. Fuiſſe ſolius fidei ſorores ac diſcipulas, impenſam ac ſervitia præſtantes Magiſtris, veriſſimè ſcribunt Tertullianus, Sanctus Hieronymus, Sanctus Joannes Chryſoſtomus, laudatus Theodoretus, ac alii paſſim.

Quæſtio eſt, an Apoſtoli hocce ſuum exemplum cunctis Epiſcopis & Clericis fixerint in legem? Reſpondeo non fixiſſe in legem univerſalem. Etenim Apoſtolicum de ordinandis Epiſcopis ac Diaconis Canonem, *Unius uxoris virum*, in ſecundo Sermone de Beato Job exponens Sanctus Joannes Chryſoſtomus, dicit prædicati Evangelii tempore mundum fornicatoribus, & adulteris, nec non & ſimultaneis polygamis fuiſſe plenum, ad vocatos ex iſtis ſordibus dirigi laudatum Canonem, ac pergit: *Dixit Apoſtolus*, UNIUS UXORIS VIRUM, *non ea ratione, qua id nunc in Eccleſia obſervatur. Oportet enim prorsùs caſtitate ornatum eſſe Sacerdotem.* Tom.6. Et in decima Homilia ſuper primam Epiſtolam ad Timotheum: *Non hoc veluti ſanciens dicit Apoſtolus, quaſi non liceat abſque uxore Epiſcopum fieri, ſed ejus rei modum conſtituens. Judæis quippe licitum erat etiam ſecundo matrimonio jungi, & duas habere ſimul uxores.* Et ad eundem Apoſtoli locum Theodoretus: *Incipiebat prædicatio. Virginitatem autem nec Græci exercebant, nec admittebant Judæi. Liberorum enim procreationem exiſtimabant benedictionem. Quoniam ergo illo tempore non facilè inveniri poterant qui caſtimoniam exercerent, ex eis qui uxores duxerant, eos qui temperantiam honoraſſent, ordinari jubet. Illud autem,* UNIUS UXORIS VIRUM, *mihi videntur quidam rectè dixiſſe. Olim enim conſueverant & Græci & Judæi cum duabus, & tribus, & pluribus etiam uxoribus ſimul jungi lege matrimonii. Dixerunt ergo Divinum Apoſtolum dixiſſe eum, qui*

cum

Digitized by Google

cum una ſola uxore pudicè cohabitat, dignum eſſe qui
ordinetur Epiſcopus. Opinionem multis confir-
mar, & concludit: *Hæc & alia conſiderans, ad-*
mitto eorum interpretationem, qui ſic intellexerunt.
Ex quo principio conſtánter deſendit, non ſuc-
ceſſivam, ſed ſimultaneam dumtaxat bigamiam
eſſe fontem irregularitatis, ideoque & de ſacto
ſuo, quo Irenæum ſucceſſivè bigamum conſecra-
rat in Tyriorum Epiſcopum, nunquam voluit
pœnitere. De quo quidquid ſit, eandem expoſi-
C. 1. tionem laudat in ſuis ſuper Epiſtolam ad Titum
commentariis Sanctus Hieronymus, rectèque
addit Theophylactus: *Nonnulli aſſerunt, quod*
cœlibem innuat Apoſtolus, & ſi hoc fieri nequit, ha-
beat quidem eligendus Epiſcopus *unicam uxorem*,
verumtamen ſic quaſi non habeat, hoc eſt, ejus cupi-
ditatibus non ſubditus. Omnes ſibi ſimiles eſſe
optans cælebs Apoſtolus ſanxit etiam cælibes eli-
gi in Epiſcopos atque Diaconos, aut certè irre-
prenſibiles unius uxoris viros, qui damnatæ per
Evangelium ſimultaneæ Polygamiæ renuntiaſ-
ſent. Ab uxoris uſu ceſſare hiſce ſuaſit dumtaxat,
non præcepit. Hinc enim ad Corinthios ſcripta
Apoſtoli verba, *Bonum eſt homini mulierem non*
Hom. 19. *tangere*, rursùm ſcribit laudatus Chryſoſtomus:
Nonnulli dicunt hoc dictum eſſe Sacerdotibus. Im-
probat expoſitionem iſtam, adfirmat eſſe ad om-
nes fideles generale conſilium, atque ita ſuppo-
nit nullum tunc etiam Epiſcopis fuiſſe iſtius con-
tinentiæ præceptum.

Quæſtio eſt, An non ſolum initi uſum, ſed
etiam ineundi conjugii licentiam Epiſcopis ac
Diaconis permiſerint? Quidam conſtanter ad-
firmant. Etenim laudatus Chryſoſtomus de in-
cæſtuoſo illo, qui novercam duxerat, Corinthio
addit in litteris ad carne lapſum, qui poſtea fuit
famoſus ille Mopſueſtienſis Epiſcopus, Mona-
chum Theodorum: *Sunt qui Sacerdotem fuiſſe au-*
tumant. Eam eſſe communem ſententiam adfir-
C. 5. mat in ſecunda Epiſtola ad ſacram Virginem
Olympiadem. Iſtum porrò Presbyterum, non
quod uxorem, ſed dumtaxat quod novercam du-
xiſſet, ad ſolemnem pœnitentiam damnavit
Apoſtolus, atque ita non ſolùm irreprenſibiles
unius uxoris viros conſecrari in Sacerdotes, ſed
etiam à cœlibibus conſecratis permiſit duci uxo-
rem.

C. 10. Quod ipſum quibuſdam Diaconis diſertè con-
firmavit Synodus Ancyrana. Et adeò non exceſ-
ſit Apoſtolicum indultum, ut ejus iſtum ipſum
Canonem Græci inſeruerint ſuo famoſo, ac per
Chalcedonenſem Synodum probato Codici,
quem paſſim intitulant Codicem Eccleſiæ Uni-
verſæ. Etiam vetuſtus Canonum collector id fe-
cit, & ex Romanæ Eccleſiæ juſſu Abbas Diony-
ſius Exiguus. Apoſtolicæ ſanctioni adverſum
Canonem ſanè non ita honorari oportuiſſet, ſed
radi ubique & proſcribi. Et Presbyterum, qui
deinceps conjugium attentaret, dumtaxat depo-
ni, fornicatione autem lapſum inſuper excom-
C. 1. municari, & ad ſolemnem pœnitentiam cogi
mandat Neo-Cæſareenſis Synodus: Quod nem-
pè nova Presbyterorum conjugia illic antea li-
cuiſſent. Et legem illam, quæ Epiſcopis, Preſ-
byteris, ac Diaconis ſolum initum indulget,

omne autem ineundum circumſcribit, non Apo-
ſtolicam eſſe, ſed dumtaxat veterem dixit ad Ni-
cænam Synodum Paphnutius Epiſcopus, confir-
mantque Hermias Zozomenus, Socrates, ac Ge-
laſius Cyzicenus. Quod nempè laxius Apoſtoli-
cum indultum, dum abuſibus non clauſit vias,
ſucceſſores Epiſcopi, quos inter fuerunt Patres
Synodi Neo-Cæſareenſis, ita contraxiſſent.
Cœperunt id per huncce Canonem: *Innuptis, qui*
ad Clerum promoti ſunt, præcipimus, ut ſi volue- Apoſt.
rint, uxores accipiant, ſed Lectores, Cantoreſque Can. 27.
tantùm. Licet ante Conſtantinum Auguſtum ge-
nerales Synodi non fierent, verè tamen ad Afri-
canos Epiſcopos ſcripſit Magnus Athanaſius:
Non nupera aut novitia res eſt Canonum Eccleſiaſti-
corum inſtitutio, ſed à primis uſque Patribus per ma-
nus tradita, & in Eccleſiis fundata. Iſtorum item,
quos vulgò Apoſtolicos dicimus, Canonum col-
lectio, licèt Apoſtolica non ſit, antiqua eſt ta-
men, & ipſorum quidam ſunt antiquiſſimi,
immò & Apoſtolici. Quo tempore, quo exor-
dio, quo ſucceſſu jam laudatus Canon intrarit
ac pervaſerit Eccleſiam, ignoro. Ex ipſo inte-
rim lucet olim majoribus etiam Clericis nova con-
jugia licuiſſe. Alioquin enim licentia iſta ad mi-
nores non debuiſſet authenticè reſtringi. Hæc
ſunt quorumdam argumenta. Reſpondeo rem
eſſe veroſimilem, præſertim quoad Presbyteros
ac Diaconos. Nullus enim olim Epiſcopus le-
gitur iniiſſe novas nuptias, nullus Canon eas
ipſis abſtuliſſe. Res incerta ſine firmis fundamen-
tis non eſt definienda.

Quod initi conjugii uſum & Epiſcopis & L. 4. c. 22.
Diaconis permiſerint Apoſtoli, inſigniter con-
firmat laudata per Euſebium Cæſareenſem Sancti
Dionyſii Corinthii ad Pinytum Gnoſſiorum
Antiſtitem Epiſtola, qua ipſum admonet, ne
grave caſtitatis onus Fratribus ex neceſſitate im-
ponat, ſed accuratè conſideret multitudinis im-
becillitatem. Et reſcribens Pinytus Dionyſii
quidem conſilium veneratur ac laudat, ex ad-
verſo tamen obſecrat, ut ſacro Clero tandem
aliquando permittat impartiri perfectioris Doctri-
næ ſolidum cibum, ne in umbratilis eruditionis
lacte ac puerili diſciplina conſeneſcat. Rectè
enim apud Clementem Galanum ſcribit de Apo-
ſtolis Adanenſis Armeniorum Synodus: *Apoſtoli*
miniſterio verbi pro viribus inſtantes, intenti potiſſi-
mùm erant, ut homines ab erroribus ſimulacrorum
ad unius veri Dei cultum converterentur. Cum in
hanc rem impenderent omnem curam, variorum ri-
tuum ac morum *ordinem haud ſanè multùm cura-*
verunt. Eadem ratione Neo-Cæſareenſibus præ-
dicaſſe Sanctum Gregorium Thaumaturgum,
ideoque illis varios imperfectos, à ſucceſſoribus
poſtea poliendos, ritus reliquiſſe ſcribit in libro
de Spiritu Sancto Magnus Baſilius. Ad quam C. 29.
polituram veniſſe in Montano incarnatum Para-
cletum, inſanivit Tertullianus. In libro inte-
rim de velandis virginibus optima eſt ejus hæc C. 2.
de diverſis & adverſis Eccleſiarum conſuetudini-
bus regula: *Adhibenda eſt examinatio, quæ magis*
en diverſis conſuetudinibus diſciplinæ Dei conveniat.
Hocce de præſenti puncto examen ſuæ Provinciæ
adhibere cœpit Cretenſium Metropolita Pinytus;

ab Apoſtolis permiſſam Clericalis conjugii licentiam cenſuit fuiſſe meram pro tempore, & à ſuprà adducto Patrum Canone non ſatis purgatam indulgentiam, atque ita cunctis ſuæ curæ Epiſcopis ac majoribus Clericis plenam caſtitatem, quam exemplo commendaſſent omnes iidem Apoſtoli, & Romanæ Eccleſiæ Sanctus Petrus impoſuiſſet, ſanxit deinceps eſſe legem. Spectabat ad Illyricianam Diœceſin ac Romanum Patriarchatum, ideoque Apoſtolicæ matris morem cenſuit amplectendum. Verùm Achajæ Metropolita laudatus Dionyſius, licèt ad eandem ſpectans Diœceſin ac Patriarchatum, graviter interceſſit, collegæ zelum quidem prædicans, at multis Sacrorum Ordinum infirmis nolens imponi neceſſitatem oneris, quod Apoſtoli & ipſorum uſque huc ſucceſſores liberum reliquiſſent. Quis cauſam vicerit, ignoro: Exiſtimem ambos ad ſuo in ſenſu abundandum perſtitiſſe. Quidquid ſit, lucet inito conjugio utendi libertatem etiam Epiſcopis permiſſam ab Apoſtolis, ipſam viguiſſe etiam in Illyrico, & quoſdam indulto fuiſſe uſos, at multos proprio placito abſtinuiſſe.

Eandem formam viguiſſe in Antiocheno Patriarchatu, docet unus è Nicænæ Synodi Patribus Sanctus Spiridion, Trimithuntis in Cypro Epiſcopus. Quod enim uxorem & liberos habens, rem Divinam non negligentiùs obierit, l. 1. c. 11. ac inſuper claruerit miraculis, teſtantur Hermias l. 1. c. 8. Zozomenus, Socrates, & alii plures. Quod eadem licentia per omnem Cyprum ſaltem in Diaconis, immò & in Presbyteris per alias ejuſdem Patriarchatus Provincias manſerit uſque ad Sancti Epiphanii Epiſcopatum, infra oſtendetur & ex ipſo Epiphanio, & ex ejus diſcipulo Joanne Monacho. Viguiſſe etiam in Alexandrino Patriarchatu, evincit Paphnutii Epiſcopi apud Nicænam Synodum interceſſio. Quomodò enim tantus Epiſcopus adversùm ſuæ Diœceſeos ſanctimoniam & conſuetudinem interceſſiſſet? Etiam l. 6 c 34. Sanctis illic Martyribus, Cheræmoni civitatis quæ Nilus dicitur, & Philææ Thmuitenſis Epiſcopo, fuiſſe uxorem & liberos ſcribit in Eccleſiaſtica hiſtoria Euſebius Cæſareenſis. Philæam hac in re æquipatat cum laico Martyrii collega, l. 8. c. 10. 31. Nobili viro Philomoro.

Excipe tamen Patriarcham. Etenim adversùs Demetrii, quod præter morem & ſine exemplo conjugatus adſcenderet, electionem fuiſſe ab Alexandrino Clero graviter interceſſum, & Epiſcopum virginem denuo poſtulatum, teſtatur Orientale Alexandrinorum Patriarcharum Chronicon. Et hinc poſt quadraginta annorum conjugium & ſe & uxorem eſſe virgines, vulgari per ignem probatione demonſtravit Demetrius. Nec antea populus acquievit. Plenam continentiam Sanctus Marcus ſuis ſucceſſoribus fixerat in legem.

Ponticæ Diœceſeos conſuetudinem diſcimus ex primo Canone Neo-Cæſareenſi: *Presbyter, ſi uxorem acceperit, ab ordine deponatur. Si verò fornicatus fuerit, vel adulterium perpetraverit, amplius pelli debet, & ad pœnitentiam redigi.* Et ex decimo Canone Ancyrano: *Diaconi quicumque ordinantur, ſi in ipſa ordinatione proteſtati ſunt, & dixerunt velle ſe conjugio copulari, quia ſic manere non poſſunt; hi ſi poſtmodum uxores duxerint, in miniſterio maneant, propterea quod eis Epiſcopus licentiam dederit. Quicumque ſanè tacuerint, & ſuſceperint manus impoſitionem profeſſi continentiam, & poſtea nuptiis obligati ſunt, à miniſterio ceſſare debebunt.* Hunc Canonem in nuper per Lucam Dacherium edito adversùm Photii calumnias Tractatu Æneas Pariſienſis Epiſcopus legit longè aliter: *Diaconi quoque, cum ordinantur, ſi in* C. 2. *ipſa ordinatione proteſtati ſunt, dicentes velle ſe habere uxores, neque poſſe ſe continere, hi poſtea ſi ad nuptias convenerint, maneant in Clero tantùm, & à miniſterio abjiciantur. Quicumque verò tacuerint, & ſuſceperint manus impoſitionem profeſſi continentiam, & poſtea ad nuptias convenerint, à miniſterio vel Clero ceſſare debebunt, laicam tantùm communionem recipientes.* Ex ipſo probat omnes olim ſacros Clericos fuiſſe ad profitendam continentiam in Orientali etiam Eccleſia rigidiſſimè adſtrictos. Contextum iſtum unde hauſerit, ignoro: Noſtrum firmant Codex Eccleſiæ Univerſæ, Joannes Scholaſticus Patriarcha Conſtantinopolitanus, priſca Canonum Latina editio, Dionyſius Exiguus, aliique omnes, & Latini & Græci, Canonum collectores.

Nova conjugia non ſolùm Epiſcopis, ſed etiam Presbyteris ac Diaconis fuiſſe pridem interdicta apud Ponticos, lucidè clamat uterque Canon, ac ſupponit. Verùm inſignes Monachos, aut in populo cœlibes ad Clericatum rapi, & invitos ac reclamantes ab Epiſcopis conſecrari, fuit olim frequentiſſimum. Sic enim factum fuit Sancto Epiphanio, germano Sancti Hieronymi Pauliniano, Sancto Paulino, Sancto Auguſtino, & aliis multis. Et reclamantes ſolebant, quandoque veraciter, quandoque aſtutè ad elabendum, de ſibi impoſſibili caſtitatis cuſtodia proteſtari. Sic namque proteſtatus fuit & Sanctus Syneſius, licèt non raptus, ſed dumtaxat contra voluntatem electus ad Pentapolitanæ Ptolomaidis Epiſcopatum. Propter hoſce mota fuit quæſtio, an veracitèr & ex corde proteſtantes per violentèr impoſitam ſacræ ordinationis manum eſſent adſtricti ad plenam caſtimoniam, & à matrimonio perpetuùm excluſi? Erat res dura, ac plena varii periculi: & fortaſſe evenerant infelicia exempla. Hinc ergo taliter ordinatis Diaconis unius matrimonii licentiam fecit Synodus Ancyrana, verùm ineundi in Diaconi gradu ante adſumptum aut impoſitum Presbyteratum. Per hunc cenſebatur receſſum eſſe à proteſtatione. Et adversùm illos, qui ſua ante Diaconatum interpoſita proteſtatione uti diſtulerant, & jam Presbyteri volebant uti, emiſſus fuit laudatus Canon Neo-Cæſareenſis. Etiam ſolis ad Diaconatum, nequaquam ad Presbyteratum raptis & proteſtantibus iſtam licentiæ gratiam fecit Ancyrana Synodus. Ad Presbyteratum quippe raptus eſſe debebat triginta annorum, ideoque cenſebatur ſine fundamento adverſus caſtitatem proteſtari. Lucet ergo veterem, qui majoribus Clericis abſtulit novas nuptias, canonem etiam hac in Diœceſi eſſe antiquum, &

iſto excepto caſu conſtanter viguiſſe.

Dixi datam ab Apoſtolis licentiam non fuiſſe univerſalem. Romanæ enim ac omnis Latinæ Eccleſiæ Epiſcopos, Presbyteros, ac Diaconos Sanctus Petrus Apoſtolus omnino compulit ad plenam continentiam: ad antea etiam ductæ uxoris uſui renuntiandum. Lucet ex Tertulliani libro ad caſtitatem exhortatorio: *Quanti in Eccleſiaſticis ordinibus de continentia cenſentur, qui Deo nubere maluerunt, qui carnis ſuæ honorem in* primævum paradiſi ſtatum *reſtituerunt, quique jam ſe illius ævi filios dicaverunt, occidentes in ſe concupiſcentiam libidinis, & totum illud quod intra paradiſum non potuit admitti?* Vox, *Dicaverunt*, lucidè importat profeſſionem ac votum. Hinc eoſdem noſtros Clericos in libro de velandis virginibus appellat *viros Virgines ac voluntarios Spadones.* Et quod ipſe, dum in majorem Carthaginenſis Eccleſiæ Clerum fuit adſcriptus, uxorio operi valedixerit, lucet ex libris ad uxorem. Et avitam Epiſcoporum, Presbyterorum, atque Diaconorum caſtitatem reparans Africanæ Diœceſeos Primas Aurelius, dixit ad ſecundam Carthaginenſem Synodum: *Quod Apoſtoli docuerunt, & ipſa ſervavit antiquitas, nos quoque cuſtodiamus.* Quod Africa non ſub ipſis Apoſtolis, ſed dumtaxat ſub ipſorum ſucceſſoribus crediderit ac receperit Evangelium, in libro de unico Baptiſmo ac in Carthaginenſis Collationis Breviculo profitetur Sanctus Auguſtinus, ideoque iſtam caſtitatis legem nequeunt illic Apoſtoli prædicaſſe.

Quo circa Aurelius locutus fuit ex Sancti Innocentii Primi Pontificis Epiſtola ad Decentium Epiſcopum Eugubinum: *Quis neſciat id, quod à Principe Apoſtolorum Petro Romanæ Eccleſiæ traditum eſt ac nunc uſque cuſtoditur, ab omnibus debere ſervari? Præſertim cùm ſit manifeſtum, in omnem Italiam, Gallias, Hiſpanias atque Siciliam, inſulaſque interjacentes, nullum inſtituiſſe Eccleſias, niſi eos, quos venerabilis Apoſtolus Petrus, aut ejus ſucceſſores, conſtituerint Sacerdotes. Aut legant, ſi in his Provinciis alius Apoſtolorum invenitur aut legitur prædicaſſe.* Quod Africa à Romana Eccleſia acceperit Evangelium, in Præſcriptionum libro teſtatur etiam Tertullianus. Hinc ergo, ut & omnis alia Latina Eccleſia, ex Sancti Petri lege accepit & plenam ſui majoris Cleri caſtitatem. Dico, *Latina Eccleſia*: Quod enim Orientale Illyricum, uti linguam, ita & Græcam Cleri caſtitatem habuerit, eſt ſupra oſtenſum. Resita cucurrit uſque ad Synodum Nicænam.

CAPUT II.

Exponitur Nicænæ Synodi de Clericorum caſtitate Decretum.

Licèt rituum ac morum varietas Catholicam unius fidei Eccleſiam faciat eſſe Reginam circumamictam varietatibus, plenam tamen etiam iſtorum unitatem inducere ſemper ſtuduit Apoſtolica Sedes, ideoque ejus Legati in Nicæno Concilio fecerunt quod ſcribit Socrates:
L. 1. c. 8.
Viſum erat Epiſcopis legem novam in Eccleſiam introducere, ut qui eſſent ſacris initiati, ſicut Epiſcopi, Presbyteri, & Diaconi, cum uxoribus, quas cùm erant laici in matrimonium duxiſſent, minimè dormirent. Et quoniam illis erat propoſitum de hac re conſilium inire, in medio eorum conſeſſu ſurrexit Paphnutius, ac vehementer vociferatus eſt, non grave jugum cervicibus illorum imponendum eſſe, qui erant ſacris initiati. Honorabile eſſe conjugium inter omnes, & thorum immaculatum. Videndum, ne nimis exquiſita præſcriptione Eccleſiam gravi incommodo adficerent. Omnes enim non poſſe ferre tam auſteram diſciplinam, eamque ab omni animi perturbatione vacuam, neque à ſingulorum uxoribus fortaſſe eam caſtitatis normam poſſe ſervari. Viri autem cum legitima uxore concubitum appellavit caſtimoniam. Illud ſatis eſſe, ut qui in Clerum ante adſcripti erant, quam duxiſſent uxores, hi ſecundùm veterem Eccleſiæ traditionem deinceps à nuptiis ſe abſtinerent, non tamen quemquam ab illa, quam jam pridem dum laicus erat uxorem duxiſſet, ſejungi debere. Iſtam in Epiſcoporum conventu orationem habuit Paphnutius, cum ipſe non modò nuptias non expertus eſſet, ſed etiam mulierem non aliquando attigiſſet. Nam à puero in Monaſterio ſeipſam ſevero vitæ & diſciplinæ generi addixerat: qui quidem propter ſingularem caſtimoniam præ cæteris planè in magna famæ celebritate vixit. Itaque cum totus Epiſcoporum, Presbyterorum, & Diaconorum conventus verbis Paphnutii aſſcaſiſſet, controverſia de hac re exorta eſt penitùs ſedata, poteſtaſque permiſſa cuique pro arbitratu ab uxoris conſuetudine abſtinendi. In illa, quæ morum regulas condidit, ſeſſione fuiſſe factum ſcribit Hermias Zozomenus, addens novam iſtam legem non de ſolis Epiſco-
L. 1. c. 22.
pis, Presbyteris, ac Diaconis, ſed etiam de Subdiaconis fuiſſe poſtulatam. Quæ ipſa affirmat Gelaſius Cyzicenus. Nam & ſupra adductus, qui veterem Eccleſiæ traditionem continet, vulgaris Apoſtolicus Canon etiam Subdiaconos arcet à novis nuptiis, ipſaſque indulget ſolis Lectoribus & Cantoribus. Quod ipſum largioribus verbis ſanciunt Apoſtolicæ Romani Clementis Conſtitutiones, atque ita produnt ſe neque Apoſtolicas eſſe, neque Clementis. Apoſtolicam enim conniventiam potiùs quam conſtitutionem memorata traditio contraxit, & utcumque perfecit. Eamdem traditionem Paphnutii interceſſio firmavit.

Quæſtio eſt, An iſta interceſſio ſit authentica & vera? Rationem dubitandi præſtat Bertholdus
A. 1079.
Presbyter Conſtantienſis, affirmans Paphnutii Capitulum, quod pro ſacrilegis ſuis conjugiis ebuccinabant iſtius ſæculi Sacerdotes, uti figmentum fuiſſe à Gregorio Septimo Pontifice damnatum. Et plures graviſſimi ſcriptores ipſum ad Græculorum fabellas proſcribunt. Reſpondeo tamen eſſe authenticam. Ei namque atteſtantur non ſoli laudati Græcorum ſcriptores, ſed etiam in litteris ad Vercellenſem Eccleſiam Sanctus
Epiſt. 28.
Ambroſius, Apoſtolicum de unius uxoris viro Canonem laudans, ac pergens: *Cognoſcamus non ſolum hoc Apoſtolum de Epiſcopo & Presbytero ſtatuiſſe,*

tuiſſe, ſed etiam Patres in Nicæni Concilii tractatu addidiſſe, neque Clericum quemquam debere eſſe, qui ſecunda conjugia ſoreitus ſit. In Canonicis ad Wulſinum in Anglia Epiſcopum litteris neſcio quis Ælfricus addit à laudata Synodo ſic fuiſſe conſtitutum. Verùm labitur. Quomodò enim adversùs iſtam conſtitutionem Theodoretus & alii Græci plures fuiſſent auſi conſtanter ſuſtinere ſolam ſimultaneam bigamiam eſſe fontem irregularitatis? Dumtaxat ergò tractatum fuit, cum præſenti Clericalis caſtitatis quæſtione propoſitum per Sedis Romanæ Legatos, ac poſtulatum, ſed à Paphnutii interceſſione ſuſpenſum ac impeditum. Eundem tractatum laudat ac interceſſionem probat Gangrenſis Synodus, adversùs Euſtatium Sebaſtenſem Epiſcopum, primæ Armeniæ Metropolitam, ſtatuens: *Si quis diſcernit Presbyterum conjugatum, quaſi non oporteat ejus oblatio-* C. 14 *ni communicare, anathema ſit*. Relictam à Nicæna Synodo libertatem ex inconcinnis ac deviis rationibus damnabat Euſtatius, addens conjugatum Presbyterum eſſe abominabilem & ſcabioſum, ejuſque ſacrificium ſine contagio non poſſe audiri. Hanc ejus temeritatem damnavit laudata Gangrenſis Synodus, ſanctiſſimi Paphnutii interceſſionem, ipſique ab univerſali Concilio firmatam libertatem nolens judicari à quoquam, longè minùs anathematizari. Iſtud tamen exſtans ſuo tempore Capitulum rectè damnavit Gregorius Septimus: erat enim à conjugatis tunc Latinis Sacerdotibus conſutum mendacium. Et ab authentico indulta Græcis libertas ad Latinos non poterat extendi.

Etenim avitum ac Apoſtolicum ſuæ Clericalis caſtitatis morem & Canonem conſtantiſſimè perrexit etiam poſt Nicænam Synodum Latina omnis Eccleſia cuſtodire. Quod Romano in Concilio, quo Nicæna Acta revidit ac probavit Sanctus Sylveſter Pontifex, iſtam etiam caſtitatem novis adversùs Paphnutii interceſſionem Edictis firmarit, non eſt dubitandum. Licèt Acta perierint, lucidè tamen id ſupponere videtur in ſuis, laudatam caſtitatem apud Hiſpanos ſtabilientibus, ad Himerium Tarraconenſem Metropolitam litteris Papa Siricius, edicens in C. 7. ejus prævaricatores: *Noverint ſe ab omni Eccleſiaſtico honore, quo indignè uſi ſunt, Apoſtolicæ Sedis auctoritate dejectos, nec unquam poſſe veneranda attrectare myſteria, quibus ſeipſos, dum obſcœnis cupiditatibus inhiant, privaverunt*. Lucidè laudat, non Apoſtolicum Canonem, nec avitam conſuetudinem, ſed non ita vetuſtum, quod omnem prioti ſuo conjugio deinceps uſurum Sacerdotem aut Diaconum degradarat ſine ſpe reparationis, Apoſtolicæ Sedis Edictum, quod eſſe non potuit aliud, quam laudatum Sylveſtri. Laudat Edictum, cujus quidam allegabant ignorantiam, quam de Apoſtolico Canone aut avita conſuetudine Epiſcopi non poterant habere. Adeò ipſa non ignorabant, ut per Paphnutii admiſſam à Nicena Synodo interceſſionem ſoluta prætenderent aut laxata, & Græcæ Eccleſiæ libertatem etiam ad Latinos extenſam. Eos in hunc errorem circumſcripſerat novum Joviniani ac Vigilantii dogma, cujus prima rudimenta videntur ſtatim poſt laudatam Synodum pullulaſſe. Hinc ipſa novis Edictis evelli debuerunt à Sylveſtro, & avita caſtitas novis anchoris firmari. Quas anchoras in libro adversùs Vigilantium omnino reſpicit & Sanctus Hieronymus: *Quid* C. 1. *facient Orientis Eccleſiæ, quid Ægypti, & Sedis Apoſtolicæ, quæ aut virgines Clericos accipiunt, aut continentes, aut ſi uxores habuerint, mariti eſſe deſiſtunt?* Per Apoſtolicæ Sedis Eccleſias intelligit totum Romanum Patriarchatum. Innuit etiam Orientale Illyricum è Græca per Dionyſium Corinthi Epiſcopum defenſa olim libertate ad Latinam legem fuiſſe à Sylveſtro traductum. Hinc enim & ad Anaſtaſium Theſſalonicenſem Epiſcopum, ſuum iſtic Vicarium, ſcripſit Sanctus Leo Magnus: *Cum extra Clericorum ordinem con-* Ep. 84. c. 5. *ſtitutis nuptiarum ſocietati & procreationi filiorum ſtudere ſit liberum, ad exhibendam tamen perfectæ continentiæ puritatem, nec Subdiaconibus quidem connubium carnale conceditur, ut & qui habent tamquam non habentes ſint, & qui non habent permaneant ſingulares. Quod ſi in ordine, qui quartus à capite eſt, dignum eſt cuſtodiri, quantò magis in primo, aut ſecundo, vel tertio ſervandum eſt, ne aut Levitico miniſterio, aut Presbyterali honore, aut Epiſcopali excellentia quiſquam idoneus æſtimetur, qui ſe à voluptate uxoria necdum frænaſſe detegitur?* Conſtantinopolitanam Cathedram ſemper dilexerunt quidam iſtius regionis Epiſcopi. Hinc enim ad firmandam ſuæ Sedis Patriarchicam poteſtatem Sanctus Damaſus Pontifex iſtic poſuit novam Eccleſiaſticæ Præfecturæ ſpeciem, Apoſtolicum Vicariatum. Et nihilominus Eccleſias iſtas in ſuam Diœceſin tranſcribi à Theodoſio ſecundo Imperatore impetravit Atticus Regiæ civitatis Epiſcopus, ipſaſque nonniſi multo labore ſibi reddidit Sanctus Bonifacius Primus. Ita illic Paphnutii interceſſio, non ſolum in Diaconis aut Presbyteris, ſed etiam in Epiſcopis revixit. Hinc ergo Romanam etiam Subdiaconorum caſtitatem laudat apud ſuum Vicarium Leo, & ipſam ſaltem in Diaconis atque Presbyteris, ac præſertim in Epiſcopis reparari mandat & cuſtodiri. Quare in ſua Hiſtoria rectè ſcribit Socrates: *In Theſſalia conſuetudinem invaluiſſe no-* L. 3. c. 21. *vi, ut ibi qui Clericus ſit, ſi cum uxore, quam cum eſſet laicus ducebat, poſtquam Clericus factus ſit, dormierit, Clericatu abdicatus ſit. Conſuetudinis auctor fuit Heliodorus Tricæ, quæ eſt illius regionis urbs, Epiſcopus, cujus feruntur libri amatorii, quos cum eſſet adoleſcens compoſuit, eoſque Æthiopica inſcripſit. Eadem conſuetudo etiam Theſſalonicæ, & in Macedonia, & in Hellade ſervatur*. Hæ enim omnes ſunt Orientalis Illyrici Provinciæ. Errat conſuetudinem eſſe neſcio cujus Heliodori inſtitutum. Eſt Sancti Sylveſtri lex, reparata per Sanctum Leonem. Poſſit tamen Heliodorus conſilio adjuviſſe.

Verùm quomodò Sanctus Hieronymus dicit hanc ſanctitatem viguiſſe etiam in Ægypto? Quomodò adverſus Paphnutii interceſſione illa poſſit eò penetraſſe? Reſpondeo penetraſſem per adductas à Romanis Legatis in Nicæna Synodo rationes. Adeò poſtulatæ, licèt non impetratæ, legis facta per ipſos relatio non fuit infructuoſa.

De

De Alexandrina Eccleſia ad ejus Patriarcham
1. Dioſcorum rectè ſcripſit Sanctus Leo Magnus:
Unum nos oportet ſentire & agere, ut in nobis quo
que eſſe unum cor & anima comprobetur. Cum enim
beatiſſimus Petrus Apoſtolicum à Domino acceperit
Principatum, & Romana Eccleſia in ejus permaneat
inſtitutis, nefas eſt credere, quod Sanctus Diſcipu-
lus ejus Marcus, qui Alexandrinam Eccleſiam pri-
mus gubernavit, aliis regulis traditionum ſuarum
Decreta formaverit, cum ſine dubio de eodem fonte
gratiæ unus ſpiritus fuerit & diſcipuli & magiſtri,
nec aliud Ordinatus tradere potuerit, quam quod ab
Ordinatore ſuſcepit. Etiam Dioſcorus Presbyter
& Cheræmon Lector, laudatæ Eccleſiæ apud
Anaſtaſium Auguſtum Apocriſarii, & ad Aca-
cianum Schiſma componendum legati, ad Cre-
ſconium ac Germanum Epiſcopos, Anaſtaſii Se-
cundi Pontificis Legatos, dixerunt: *Venerabiles*
ſanctæ Eccleſiæ Romanæ urbis atque Alexandrinæ,
non ſolùm fidem rectam atque immaculatam, ex quo
ſalutaris in eis prædicatus eſt ſermo, ſed etiam in
Divino miniſterio ſemper concordiam ſervaverunt.
Hanc & ipſi fundant in primo ſuo Doctore atque
Epiſcopo, Sancti Apoſtoli Petri filio ac diſcipu-
lo beato Marco. Eodem ex principio, dum Ale-
xandrinæ Eccleſiæ per Meletium læſa judicandi
& conſetrandi jura reparavit, locutus eſt ſextus
Nicænus Canon: *Quia & urbis Romæ Epiſcopo*
parilis mos eſt. Eandem ergo unitatem, adductas
à Romanis Legatis in Nicæna Synodo rationes,
nec non ſummum, quod ex Arianæ perfidiæ &
Meletianæ turbulentiæ damnatione acceperat ab
Apoſtolica Sede omnis Ægyptus, beneficium
attendens Patriarcha Alexander, Epiſcopi ſui
Paphnutii interceſſionem ſprevit, Synodaliter
admiſit, ac regidis Edictis firmavit Romanum
morem, ipſumque vaſtiſſima iſta Diœceſi ſemper
tenuit conſtantiſſimè, & cuſtodivit.

Lucet ex querimonia, quam *Patres Monaſte-*
riorum, qui ſunt in Thebanorum Provincia, viri
pii & ſancti, depoſuerunt apud ſuum Alexandriæ
Patriarcham Sanctum Cyrillum: *Quidam qui*
uxores recenter duxerunt, & in ipſis velati thalamis
adhuc conſtituti ſunt, aliquos ſanctiſſimos Epiſcopos
arripiunt, & nullo de eis utique renunciante ordinan-
tur Clerici ſeu Presbyteri. Juvenes maritos, qui ab
uxoribus continere, adeoque Ægyptiacam Cle-
ricalis caſtitatis legem ſervare adhuc non valeant,
à circumſcriptis aut nimium facilibus Epiſcopis,
& quidem ſine examine, Patres iſti queruntur
etiam in Presbyteros conſecrari. Et forſan Epi-
ſcopi iſti laudatam Alexandri legem ob Paphnu-
tii à Nicæna Synodo probatam interceſſionem
ſpernebant, rati ſolemne Generalis Concilii in-
dultum non potuiſſe ab illo exſufflari. Hinc enim
ad Lybiæ ac Pentapolitanæ Provinciæ Epiſcopos
ſcripſit laudatus Cyrillus: *Quoniam ad ædificatio-*
nem populorum omnia à nobis facienda ſunt, hæc
veſtra obſervet Pietas. Si eſt quidam ordinandus
Clericus, de vita ejus inquirat, & an uxorem ha-
beat, an non, & quonam modo duxit, & abſti-
nuit. Ita & noſtram conſcientiam puram conſerva-
bimus, & inculpatum ſacrum ac venerabile myſte-
rium. Nullum conjugatum, niſi qui cum ſervan-
dæ continentiæ pacto duxiſſet uxorem, aut jam
pridem ab ipſa abſtinuiſſet, mandat deinceps ad
majorem promoveri Clerum. Et hinc Patriar-
chæ, qui Cyrillum anteceſſit, Theophili, in
Ptolomaidis Epiſcopum conſecrare volentis, ſa-
cras manus effugere conatus Sanctus Syneſius,
varia in ſemetipſum finxit: præſertim quod à
nuper ducta uxore nec poſſet continere, nec vel-
let. Norat in Ægyptio Epiſcopo non poſſe to-
lerari.

Per Orientis Eccleſias Sanctus Hieronymus
non totum Orientale imperium intelligit, ſed
ſolam Orientalem Diœceſin, ſeu Patriarchatum
Antiochenum. Quod & is Latinam Cleri caſti-
tatem admiſerit, teſtatur etiam Sanctus Joannes
Chryſoſtomus, in ſecundo Sermone de beato
Job affirmans hæc verba, *Unius uxoris virum,*
non ea ratione, qua nunc obſervantur in Eccle-
ſia, dicta fuiſſe ab Apoſtolo, & adjungens:
Oportet omni prorsùs caſtitate Sacerdotem eſſe orna-
tum. Non ſolum Epiſcopum, ſed omnem Sacer-
dotem. Longè luculentiùs in Catharorum hæreſi lo-
quitur Sanctus Epiphanius, Salaminenſis in lau-
dato Patriarchatu Epiſcopus, ac Cypriorum
Metropolita, ſcribens nullum etiam dumtaxat
ſucceſſivè bigamum poſſe promoveri ad Clerum,
ac ſubjungens: *Quin eum inſuper, qui in matri-* L.59.c.4.
monio degit, ac liberis dat operam, tametſi unius
uxoris vir ſit, nequaquam tamen ad Diaconi, Pres-
byteri, Epiſcopi, aut Hypodiaconi ordinem admit-
tit Eccleſia, ſed eum dumtaxat, qui ab unius uxo-
ris conſuetudine continuerit, aut ea ſit orbatus.
Quod in illis locis præcipuè fit, ubi Eccleſiaſtici Ca-
nones accuratè ſervantur. At enim nonnullis adhuc
in locis Presbyteri, Diaconi, & Hypodiaconi liberos
ſuſcipiunt. Reſpondeo illud ex Canonis authoritate
non fieri, ſed propter hominum ignaviam, quæ cer-
tis temporibus negligenter agere & connivere conſue-
vit, ob nimiam populi multitudinem, cùm ſcilicèt
qui ad eas functiones ſe applicent non facilè reperiun-
tur. Clericorum cœlibatum affirmat omnino in-
tendi ab Eccleſia, eſſe neceſſarium, ac pergit in
expoſitione Catholicæ fidei: *Sacerdotium ex vir-*
ginum ordine præcipuè conſtat, aut ſi minùs ex vir- C. 22.
ginibus, certè ex Monachis, aut niſi ex Monacho-
rum ordine ad illam functionem obeundam idonei coo-
ptari poſſint, ex his creari Sacerdotes ſolent, qui à
ſuis ſe uxoribus continent, aut ſecundùm unas nu-
ptias in viduitate verſantur. Addit matrimonii
uſum permitti ſolis Lectoribus & Cantoribus:
Nempè Lector non Sacerdos eſt, ſed tamquam Divi-
ni Verbi ſcriba. Quod ſactus Epiſcopus uxoribus
utentes Diaconos invenerit in ſua Eccleſia, & à
miniſterio ſuſpenderit, demonſtrat in ejus vita
Joannes Monachus, & concludit: *Ex hoc non* C 37.38.
ampliùs ordinabat qui haberent uxorem, ſed viros
Sanctos qui vitam exercebant monaſticam, & viduos
probatos.

Verùm quis iſte Canon, qui à negligentibus
non ſervatur Eccleſiis, & contra cujus auctorita-
tem quarumdam adhuc Eccleſiarum Presbyteri,
Diaconi, ac Subdiaconi ductis antea uxoribus
utebantur? Nullus enim pro univerſali Eccleſia
tunc exſtabat iſtius modi Canon. Reſpondeo
non univerſalis Eccleſiæ, ſed ſuæ dumtaxat
Orientalis Diœceſeos Canonem laudari ab Epi-
pha-

phanio, veroſimilitèr editum à Sancto Patriarcha Euſtatio, quem ob ſumma in ſe merita lo Sancti Philogonii apud ſe defuncti locum è Berrhæeoſi Epiſcopo exaltavit Synodus Nicæna. Exiſtimo & hunc & Alexandriæ Patriarcham Alexandrum Romanorum Legatorum relationi ac poſtulationi fuiſſe patrocinatos, ideoque domum reduces perfectæ caſtitatis Canonem, quem Paphnutii intereeſſio fuerat morata, impartiiſſe ſua Patriarchali auctoritate, & cunctis ſuarum Eccleſiarum majoribus Clericis impoſuiſſe. Et hinc fortaſſe evenit, quod ab Euſebianis, non Arianis ſolùm, ſed & uxoriæ libidinis dilectoribus Epiſcopis fuerit de fornicatione ac ſuſcitata prole accuſatus, per ſalſos teſtes convictus Euſtatius, & iniquiſſimè degradatus. Poſſit hac, quam eadem da cauſa à conjugatis Sacerdotibus ſuſtinuit Gregorius Septimus, peſſima calumnia in ſui Canonis talionem fuiſſe pulſatus. Quidquid ſit, errorem continent hæc Socratis verba: *Omnes illa-*
L. 5. c. 21. *ſtres Presbyteri in Oriente, & Epiſcopi etiam, modò ipſi voluerint, nulla lege coacti, ab uxoribus abſtinent. Nam non pauci illorum, dum Epiſcopatum gerunt, etiam liberos ex uxore legitima procreant.* Quod etiam Epiſcopi id faciant, lucidè adverſatur Sancto Epiphanio. Apud quaſdam negligentes Eccleſias fieri aſſerit à ſolis Presbyteris, Diaconis, ac Subdiaconis. Quod nulla lege coacti abſtineant, eidem adverſatur: Diſertè aſſerit fieri ex Canonis auctoritate. Fieri tamen poſſit, quod adversùs laudatum Canonem eſſet hinc indè præſcriptum.

Et quidem Epiſcopi omnes pro ſua perſona & gradu videntur Nicææ admiſiſſe Romanam caſtitatem, & Paphnutii interceſſionem pro ſolis Clericis probaſſe. Res tamen incerta eſt. Etenim inter articulos, de quibus Antoninum Epheſinum Epiſcopum, Aſiaticæ Diœceſeos Primatem, in Conſtantinopolitano Sancti Joannis Chryſoſtomi Concilio accuſavit Euſebius Valentinopolitanus Epiſcopus, fuit & hic: *Quod cum uxori propriæ renuntiaſſet, rursùm illi congreſſus eſt, filioſque ex ea procreavit.* Non quod factus Epiſcopus, ſed quod poſt renuntiationem exercuiſſet conjugale opus, ipſum accuſavit, ideoque ſupponit opus iſtud citra renuntiationem etiam Epiſcopo omnino licuiſſe. Poſſit tamen iſta renuntiatio Epiſcopatui fuiſſe adnexa. Exſtant iſta Synodalia Acta apud Palladii Helenopolitani Epiſcopi Dialogum cum Theodoro Diacono Eccleſiæ Romanæ. Quidquid ſit de mollibus Aſiaticis, Pontica Diœceſis pro ſuis Epiſcopis omninò admiſit. Etenim Petrum Sebaſtenum Epiſcopum, primæ Armeniæ Metropolitam, cum uxore ſua, ſed ut cum Sorore, cohabitantem, apud ejus germanum Fratrem ac Primatem Sanctum Baſilium de iſta cohabitatione detulit dictæ civitatis populus, adlegans Epiſcopum ex Canone obligari ad plenam caſtitatem, adeoque ab illo ſuſpecto contubernio ſeparandum. Et accuſationem uti legitimam omninò admiſit Baſilius, acceſſit Sebaſten, fratris cum uxore caſtitatem demonſtravit miraculis, atque ita populi ſcandalum exſtinxit. Dixi, *Pro Epiſcopis*: Quod enim Presbyteri, adeòque & Diaconi atque Subdiaconi ductis antea uxoribus uti illic potuerint, lucet ex Gangrenſi adversùs Euſtatium Sebaſtenſem Canone, & ex Anaſtaſio Cappadociæ Presbytero, quem quod cum uxore ſua, uti cum ſorore, caſtiſſimè viveret, tamquam de magno ſupererogationis opere admiratus eſt, atque laudavit idem Baſilius. Quæ omnia habes in ejus vita apud Sanctum Amphilochium Metropolitam Iconienſem.

Quod plenam caſtitatem omnis tandem Orientalis Eccleſia Epiſcopis ſuis in legem admiſerit,
lucet ex novella Juſtiniani Augusti ad Epipha- L. 6. c. t. 2.
nium Patriarcham Conſtantinopolitanum lege, quæ Presbyteris, Diaconis, ac Subdiaconis permittit ductæ antea uxoris uſum, eligendum verò Epiſcopum vult eſſe profeſſum Monachum, aut certè Clericum, qui neque filios, neque nepotes, neque uxorem habeat, aut illi ſaltem non cohæreat, hoc eſt, ipſa ex mutuo conſenſu non
utatur. Et in lege Codicis ad Julianum Prætorio L. 1. tit. 3.
Præfectum de ſola Presbyterorum, Diaconorum, c. 48.
ac Subdiaconorum incontinentia queritur, ipſiſque ſolis novas interdicit nuptias: quod nempe omnes ubique Epiſcopi in plena viverent caſtitate. In quibus omnibus ſe profitetur dumtaxat eſſe priorum Canonum executorem. Exiſtimo laudari Canones S. Alexandrini atque Euſtatii Patriarchæ Antiocheni, & aliarum Diœceſeon conſuetudinem, quæ pedetentim ubique fixerunt iſtam Sanctimoniam. Quæ tandem adeò profecit, ut in pleriſque Græcorum Eccleſiis ſolos longa caſtitate probatos Monachos admiſerit ad Epiſcopatum. Etenim in ſuo Hieroſolymitano itinere ſcribit de Maronitis Joannes Cotovicus: *Omnes Maronitarum Pontifices, uti & Patriarcha, cœlibem agant vitam, & Monachi ſunt Ordinis Sancti Baſilii, cæteris Presbyteris, quod uxorati ſint, ab hac dignitate excluſis.* Et de Chaldæis Neſtorianis: *Monaſteria habent Sancti Antonii Ordinis quam plurima, ex quorum cætu cum Archi-Epiſcopi tum Epiſcopi omnes eliguntur.* Ita ſervari dicit apud omnes Orientales Eccleſias, & Schiſmaticas & Orthodoxas. Et ſanè matrimonio aſſuetis Presbyteris ac Diaconis meritò non credunt caſtum Epiſcopatum. Muris originem ignoro. Eſt tamen antiquus. Etenim ex ipſo etiam profanus Photius ex uxoris latere in Conſtantinopolitanum Patriarcham conſecrandus gradatim, primò fuit in Monachum attonſus. Certè poſt Nicænam Synodum paucos adduces Orientales Epiſcopos, quos non conſtet Monachos fuiſſe. Et hinc in ſuis ad quintum Apoſtolicum Canonem Scholiis deviat Theodorus Balſamon: *Ante ſextam Synodum, quæ fuit in Trullo Palatii, licebat Epiſcopis habere uxorem, etiam poſt dignitatem Epiſcopalem, quemadmodum & qui poſt matrimonium ordinantur Presbyteri ac Diaconi.*

Quæſtio eſt, An raptis ad ſacrum Ordinem, ideoque ante acceptam manus impoſitionem de
ſibi impoſſibili caſtitatis cuſtodia proteſtantibus L. 5. c. 8.
Diaconis datam unius poſterioris conjugii ab An- L. 22. c. 41
cyrana Synodo licentiam Synodus Nicæna exſufflarit? Partem affirmativam ſuadent Gelaſius Cyzicenus, Hermias Zozomenus, ac Socrates, diſertè affirmantes veterem, quæ Epiſcopis & cun-

Digitized by Google

cunctis majoribus Clericis poſteriores vetabat nuptias, regulam fuiſſe à Nicænis Patribus probatam. Quod ipſum in laudatis legibus, in Novella ad Patriarcham Epiphanium, nec non ad Joannem Orientalis Prætorii Præfectum lege ſupponit laudatus Juſtinianus: *Solis Lectoribus & Cantoribus* affirmat novas nuptias licere ſecundùm Canones, à quovis altiori Clerico attentatas, nataſque ex ipſis proles declarat ac facit adulterinas; atque ita ſupponit Ancyranæ licentiæ nullum ſupereſſe locum. Pontica enim Diœceſis pleno jure tunc ſuberat Patriarchatui Conſtantinopolitano, ideoque & directis ad ejus Patriarcham legibus. Et Trullanæ, quæ cunctis generatim Diaconis etiam abſtulit iſtam licentiam, Synodo Pontici Epiſcopi omninò interfuerunt.

Reſpondeo tamen licentiam iſtam à Nicæna Synodo non fuiſſe caſſatam. Lucet ex Gregorii Siſenſis, Armeniorum Patriarchæ, apud Clementem Galanum exſtantibus, ad Haytonem Armeniæ Regem litteris: *Etiamſi Sacerdos in Eccleſia noſtra, ſicut in Romana, cælibem vitam non agat, rejicimus illos, qui Diacones matrimonio jugant.* Per hoſce lucidè intelligit Græcos: Non utique omnes, ſed ſolos ſuos Condiœceſanos Ponticos, qui iſto poſteriori ſæculo adhuc utebantur Ancyrana licentia. Laudata enim Epiſtola eſt ſæculi decimi tertii. Nempè univerſales generalium Synodorum Canones privatas ſingularium regionum conſuetudines non exſufflant. Ita ſingularem ſuum, quo inferior Clerus Romam appellare non ſinebatur, morem nec à Nicænis, nec à Sardicenſibus Canonibus fuiſſe exſufflatum, adverſùs Zozymum Pontificem ſuſtinuerunt conſtantiſſimè Africani Epiſcopi, & obtinuerunt. Et adverſùs ſanctiſſimum Decretum, quo & laicis, & inferioribus Clericis, & non conficientibus Sacerdotibus ſacroſanctum Calicem interdicere parabat Tridentina Synodus, Caroli IX. Francorum Regis Legatio intercеſſit: *Poſtulamus id fieri abſque eo quod præjudicium ullum fiat auctoritati & Prærogativæ Regis Chriſtianiſſimi, & quorumdam in Gallia Monaſteriorum vetuſtiſſimæ conſuetudini.* Quæ Prærogativa & conſuetudo etiamnum hodie omnino perſeverant. Et adverſùm Gregorii VII. aliorumque Romanorum Pontificum in ſacrilega Sacerdotum conjugia Sanctiones, de ſingulari privilegio reclamarunt Norvvegiæ Presbyteri, ipſos ad ejus probationem admiſit, & iſtarum executionem diſtulit Innocentius III. Ita ergo veteri, licèt per Nicænam priùs Synodum, ac poſtea per laudatas Juſtiniani leges probato caſtitatis Canoni ſeſe non adſtringi crediderunt illi Diaconi Pontici, quibus ſingularem licentiam dederat Synodus Ancyrana. Et hinc fortaſsè ad alias etiam Provincias, ipſarumque non tantùm Subdiaconos ac Diaconos, ſed etiam Presbyteros traducta fuit iſta peſſima libertas, quam per varias leges cohibere debuit Imperator Juſtinianus. Et plenè non potuit. Nam conſuetudinem, quæ etiam Presbyteris toto poſt conſecrationem biennio dabat ineundi conjugii licentiam, fuiſſe ſuo tempore antiquam & adhuc graſſatam, in Novella ad Stephanum Patriarcham Conſtantinopolitanum L. 3.
lege teſtatur Leo ſapiens, ipſamque abolet & circumſcribit. Quod ipſum feciſſe videtur Synodus Trullana. Verùm nos hic de ſolis Latinis Clericis agimus, non de Græcis.

Altera quæſtio eſt, Ex quo fundamento Sanctus Silveſter Pontifex, Sanctus Alexander Alexandrinus, ac Sanctus Euſtatius Patriarcha Antiochenus, à Nicæna Synodo probatam veterem Eccleſiæ legem exſufflarint, ac plenæ caſtitatis neceſſitatem ſuis Diœceſibus impoſuerint? Et quomodo iſtud ipſum in illis laudemus, quod in Sebaſtenſi Euſtatio damnavit Synodus Gangrenſis? Etenim Nicænos Canones eſſe Dei Spiritu conditos, ac totius mundi reverentia conſecratos, ideoque nec à majori Synodo poſſe ſolvi aut verti, edixit frequenter Sanctus Leo Magnus. Et licet non Apoſtolicus, tamen antiquus Canon habet: *Epiſcopus aut Presbyter propriam* C. 6.
uxorem nequaquam ſub religionis, ſeu ſervandæ caſtitatis *prætextu abjiciat; ſi verò ejecerit, excommunicetur.* Et nos Latinos ob ſolutos hoſce Canones eſſe damnatos prævaricatores dixit Photius Patriarcha Conſtantinopolitanus, idenque non ſeſe, ſed nos eſſe Schiſmatis Auctores. Reſpondeo veterem iſtam legem fuiſſe ſolius Orientalis Eccleſiæ, ideoque ad nos Latinos non ſpectaſſe. Ex oppoſita Sancti Petri lege nos ſemper viximus. Abſit ut Nicæna Synodus ipſi derogarit. Alium adductum Canonem fateor antiquiſſimum: Verùm ille non uxoris uſum, ſed ejus dumtaxat cohabitationem, quæ cum plena caſtitate dudum viguit etiam in Latina Eccleſia, jubet & curam maritalem. Hinc enim & Nicænus Canon ſolas ſubintroductas mulieres proſcripſit à ſacrorum Clericorum domibus, nequaquam antea ductas uxores. Quare Sebaſtenus in Armenia populus, dum Epiſcopi ſui Petri uxorem poſtulavit ejici, exceſſit limites, aut rationes habuit pravæ ſuſpicionis. Undè & hanc dumtaxat purgavit Baſilius, uxorem non ejecit. Hæc ergo omnia ſpectant ad veterem Orientalis Eccleſiæ legem, qua permiſſam ab Apoſtolis etiam novi conjugii licentiam contraxerunt ſucceſſores Epiſcopi, & quam Pinytus Gnoſſiorum Metropolita dixit eſſe imperfectæ diſciplinæ puerile lac, ac meram conniventiam; atque ita non ſolùm Romanus Pontifex, ſed quivis Patriarcha perficere potuit & abrogare. Sebaſtenſis Euſtatius non perfecit, ſed anathematizavit: Omnium fidelium damnavit nuptias, ideoque fuit juſtiſſimè damnatus. Etiam Photius: Avitam enim, non ſolius Latinæ, ſed etiam Alexandrinæ atque Antiochenæ Eccleſiæ ſanctitatem damnavit ſine fundamento. Verùm hæc omnia ſunt alterius loci.

CAPUT III.

Latinorum Subdiaconorum caſtitas exponitur.

IN ſecunda, cui ducentos octoginta quatuor
Epiſcopos adfuiſſe ſcribit Æneas Pariſienſis
Epiſcopus, Romana Sancti Silveſtri Synodo ha-
C. 8. bemus hunc Canonem : *Nullum Subdiaconorum
ad nuptias tranſire præcipimus, ne aliqua prævari-
catione præſumpſerit*. Fuiſſe dicitur omnium ad
Romanum Patriarchatum ſpectantium Diœce-
ſeon Synodus, & per ipſam cunctis iſtatum Sub-
diaconis plena caſtitas impoſita. Verùm ſpuria
eſt: Ex mercibus, quas ab Hiſpania detulit ne-
ſcio quis Iſidorus, & per omnem Franciam ſpar-
ſit Riculſus, tertius poſt Sanctum Bonifacium
Archi-Epiſcopus Moguntinus. Et certè Roma-
norum, & plurium in vicinis Eccleſiis Subdia-
conorum plena caſtitas eſt Sancti Petri inſtitu-
tum, dudum poſt Sancti Silveſtri tempora exten-
ſum ad Aſros, Hiſpanos, Gallos, Siculos,
Calabros, alioſque Latinos. Quomodò Siculi
& Calabri, ad Metropoliticam Romanæ Eccle-
ſiæ poteſtatem proximè ſpectantes, iſtum Silve-
ſtri Canonem non admiſiſſent? Et Siricii atque
Innocentii ad Hiſpanos & Gallos miſſa adversùs
Jovinianum ac Vigilantium Decreta edicunt de
ſolis Epiſcopis, Presbyteris, ac Diaconis: Quod
nempè generalem de Subdiaconorum caſtitate
Canonem Romana Eccleſia necdum edidiſſet.
Quæ varietas fuit etiam apud Orientales. Et-
enim veterem, novarum nuptiarum interdictri-
cem, ſuæ Eccleſiæ legem ad Subdiaconos exten-
dunt vulgares Apoſtolici Canones, Gelaſius
Cyzicenus, Hermias Zozomenus, Imperator
Juſtinianus, ac Trullana Synodus; at verò So-
crates, cui favere videntur Apoſtolicæ Clementis
Romani conſtitutiones, ad ſolos Diaconos.
Lucidè ſavet decimus Ancyranæ Synodi Canon:
Etenim proteſtantibus Diaconis, & non Subdia-
conis facit ſingularem novi conjugii licentiam.
Quod nempè ipſam avito jure haberent Subdia-
coni, ideoque nec proteſtatione, nec privilegio
egerent. Etiam ſolos Provinciæ ſuæ Diaconos
ad caſtitatem coegit Sanctus Epiphanius. Verùm
ago hic de ſolis Latinis.

Latina itaque caſtitas quoad Epiſcopos, Preſ-
byteros, ac Diaconos fuit ubique univerſalis,
at non ita quoad Subdiaconos. Eos ad plenam
continentiam ſemper compulit Romana cum aliis
variis Eccleſia, verum de Africana habet ſecun-
C. 9. da Synodus Carthaginenſis: *Cum in præterito
Concilio de continentiæ & caſtitatis moderatione tra-
ctaretur, gradus iſti tres conſcriptione quadam caſti-
tatis per conſecrationes annexi ſunt*. Epiſcopos,
Presbyteros, atque Diaconos dicit annexos, &
pergit: *Quod Apoſtoli docuerunt, & ipſa ſervavit
antiquitas, nos quoque cuſtodiamus*. Et quinta Sy-
C. 3. nodus: *Cum de quorundam Clericorum, quamvis
erga proprias uxores, incontinentia referretur, pla-
cuit Epiſcopos & Presbyteros, & Diaconos, ſecun-
dum priora ſtatuta etiam ab uxoribus continere.
Quod niſi fecerint ab Eccleſiaſtico removeantur officio.
Cæteros autem Clericos ad hoc non cogi, ſed ſecun-
dum uniuſcujuſque Eccleſiæ conſuetudinem obſervari
debere*. Sunt in Africano codice Canones tertius
& ſeptuageſimus, quibus conſonat & quartus,
diſertè etiam adſtringens ſolos ordines Hierarchi-
cos. Et quia hic eſt Fauſtini, Potentini in Pice-
no Epiſcopi, ac Apoſtolici ad Afros Legati,
ſuffragium, lucet regulas iſtas, uti rationabiles
conſuetudines, à Romana Eccleſia fuiſſe proba-
tas. Et quidem Sanctus Gregorius Magnus,
multorum abuſuum in Africa exſtinctor, hac in
re nihil reperitur immutaſſe. Ex quo fundamen-
to vigeſimus quintus laudati Codicis Canon ad-
jungat Subdiaconos, ignoro: Forſan pro, *Sub-
diaconi*, legendum ſit, *Clerici*. Ita cogunt tex-
tus cohærentia, & hæc verba: *Secundum priora
ſtatuta*. Etenim & priora & poſteriora Afrorum
ſtatuta adſtringunt ſolos Hierarchas. Pro dictis
vocibus Theodorus Balſamon ſupponit has: *In
ſuis terminis*. Vices intelligit, volens olim La-
tinos etiam Clericos non ſemper, ſed ſolis mini-
ſterii vicibus à carnali commercio ceſſaſſe. At
certum eſt hallucinari. Afrorum tamen Subdia-
coni ſervare ſemper debuerunt hunc Canonem
tertiæ Carthaginenſis Synodi: *Lectores, cum ad* C. 19.
*annos pubertatis venerint, cogantur aut uxores du-
cere, aut continentiam profiteri*. Rationes enim,
quæ à lectoribus, longè magis à Subdiaconis al-
terutrum faciendum perſuaſerunt.

Hiſpaniarum Eccleſia eoſdem fermè cum Afri-
cana mores olim habuit: nam & Mauritania
Tingitana ſpectabat ad illius Diœceſim. Hinc
illic etiam quædam impoſuerunt continentiam,
quædam Eccleſiæ Subdiaconis nuptias indulſe-
runt. Etenim ſtatuit prima Synodus Toletana: C. 4.
*Subdiaconus, defuncta uxore, ſi aliam duxerit, ab
officio removeatur, & habeatur inter Oſtiarios vel
Lectores. Qui tertiam acceperit, abſtentus biennio,
poſtea inter laicos reconciliatus per pœnitentiam com-
municet*. Non ſolum primas, ſed ſecundas etiam
ac tertias nuptias palam fatetur eſſe validas ac ra-
tas, utpote quas punit, non qua nuptias, ſed
qua Subdiacono indignam bigamiam. Et hinc
etiam Toletana ſub Richaredo Rege, & Grego-
rio Magno Pontifice habita Synodus ſolos Epi- C. 8.
ſcopos, Presbyteros, ac Diaconos caſtitatis le-
ge conſtringit. Eoſdem ſolos conſtringit etiam
quarta Toletana, ſoloſque Presbyteros ac Dia-
conos in Parochiis conſtituendos cogit ad Epi-
ſcopo faciendam ejuſdem virtutis profeſſionem.
Conſonat & primus Canon Synodi Oſcenſis. At
vero Gerundenſis Synodus ſtatuit: *A Pontifice* C. 21.
*uſque ad Subdiaconum, poſt ſuſcepti honoris officium,
ſi quis ex conjugatis fuerit ordinatus, ſemper alterius* C 6.
*Fratris utatur auxilio, cujus teſtimonio vita ejus de-
beat clarior apparere*. Qui teſtari poſſit etiam à
Subdiacono ſuam Subdiaconam haberi ut Soro-
rem. Statuit pro ſola Provincia Tarraconenſi.
Ejus tamen legem omni poſtea Hiſpaniæ impo-
ſuit octava Synodus Toletana. Quidam Subdia-
coni non tantum antea ductis uxoribus uteban-
tur, ſed & novis ſe copulabant, *Aſſerentes hoc ideo
licere, quia benedictionem ſe à Pontifice neſcirent*

perce-

percepiſſe. Latini Subdiaconi per ſolam Sacrorum
inſtrumentorum porrectionem ordinantur ſine
impoſitione manuum. Hinc Hiſpani illi nullam
crediderunt ſibi eſſe continentiæ legem, atque
ita in ſecundas etiam nuptias delapſi noluerunt,
juxta primæ Toletanæ Synodi Canonem, delabi
item ad Lectores ac Oſtiariòs, ſed Subdiaconi
permanere. Nuptiarum expertos compellere ad
continentiam eſt res ardua ac plena periculi.
Hinc enim Apoſtolus juniores viduas ſuaſit nu-
bere ac generationi vacare. Hinc ergo ſtatuit &
laudata Synodus octava: *Omni excuſationum di-
ſcuſſo velamine, id præcipimus obſervari, ut cum
Subdiacones ordinantur, cum vaſis miniſterii Bene-
dictio eis ab Epiſcopo detur, ſicut in quibuſdam Ec-
cleſiis vetuſtas tradit antiqua, & ſacra dignoſcitur
conſuetudo ſubſtare probata, omni penitus ab illis
ſorde mulierum ac familiaritate remota. Quod ſi hoc
vulnere deinceps fuerint ſauciati, mox erunt ſub pœ-
nitentiæ oneribus uſque ad extremum vitæ monaſte-
riis relegandi*. Mandat Subdiaconos deinceps co-
gi ad profitendam ac ſervandam plenam conti-
nentiam, ideoque impoſterum ordinati non per
ſolam inſtrumentorum porrectionem ſed adjungi
certam benedictionis formulam, qua profeſſio
iſta oſtendatur ac ſigilletur. Hæc verba, *Sicut in
quibuſdam Eccleſiis vetuſtas tradit antiqua*, reſpi-
ciunt Tarraconenſis Provinciæ Eccleſias, con-
firmantque ſupra adductum Canonem Gerunden-
ſem. Affirmant caſtitatem iſtam eſſe illic anti-
quiſſimam, unaque iſtam Subdiaconorum in Or-
dinatione Benedictionem. Quæ omnia innovat,
& novis pœnis confirmat noua Synodus Tole-
tana.

Quamdam varietatem viguiſſe etiam in Galli-
cana Eccleſia, lucet ex litteris apud Jacobum
Sirmondum exſtantibus, Sancti Lupi Trecen-
ſis & Sancti Euphronii Auguſtodunenſis Epiſco-
pi ad Talaſium Epiſcopum Andegavenſem: *Ge-
nerationem filiorum ab his, quos conjugatos aſſumi-
mus in Subdiaconos, aut Exorciſtas, melius eſſet,
ſi fieri poſſet, arceri. Quos melius eſt non aſſumi,
quam de his poſtea ſub diverſa ſenſuum varietate ter-
tari, cum melius ſit omnes diſceptationum cauſas
excludi: ut qui non vult in Clericatu generari, non
conſtituat in altario conjugatos*. Et infra: *Eccleſiæ
jam obſequiis aggregatos ad ſecundas nuptias tranſi-
re non patimur, quos poſtquam aſſumpti fuerint,
etiam à primis penitus arcemus; Exorciſtas dum-
taxat atque Subdiaconos*. Non ſolummodo illic
erat iſta varietas, ſed & inter Epiſcopos diverſæ
de ipſa ſententiæ, quibus componendis unam
in omni Gallia ſtatui Clericalis continentiæ regu-
lam ſuadent Sancti Euphronius & Lupus. Itaque
Tricaſſina & Auguſtodunenſis Eccleſia Subdia-
conos arcebant à poſterioribus nuptiis, anteà
contractis uti permittebant. Quam licentiam
fuiſſe paſſim in omnibus Galliarum Eccleſiis,
liquet ex Innocentii primi ad Sanctum Exupe-
rium Toloſæ Antiſtitem Epiſtola: Etenim nu-
perum Siricii Pontificis adversùs Hiſpaniarum
Presbyteros ac Diaconos, uxorum ante ſacrum
Ordinem ductarum uſum ſacrilegè repetentes,
decretum extendit etiam ad Gallias, atque à ſolis
Presbyteris ac Diaconis, de quibus ſolis Exupe-

rius rogarat, mandat cuſtodiri. Nempe licentia
iſta Subdiaconis illic ſemper fuerat, ideoque ne-
que Exuperius, neque Pontifex illam volebant
circumducere. Etiam in Canonica ad Ruſticum
Narbonenſem Metropolitam Epiſtola Sanctus Cap. 3.
Leo Magnus ſolis Epiſcopis, Presbyteris ac Dia-
conis imponit neceſſitatem initi antea carnalis
matrimonii vertendi in ſpirituale. Et de ſolis
Diaconis ſtatuit ſecunda Arelatenſis Synodus: Cap 43.
*Non ordinentur Diacones conjugati, niſi qui prius
converſionis propoſito profeſſi fuerint caſtitatem*. Cap. 22.
Quod ipſum antea ſtatuerat prima Arauſicana, Cap. 13.
firmantque Arvernenſis, & prima Turonenſis. Cap. 2.
Et hinc Epaonenſis non Subdiaconi, ſed ſolius
Diaconi aut Presbyteri viduam arcet à novis nu-
ptiis, quod nempe hæ ſolæ una cùm maritis vo-
viſſent caſtitatem, & à conjugii uſu abſtinuiſ-
ſent. Hinc item plures Gallicanæ Synodi ſolis
Epiſcopis, Presbyteris ac Diaconis interdicunt
extraneas Agapetas: Quod nempe Subdiaconis
uxore ſua utentibus, nulla eſſet iſtarum accipien-
darum occaſio aut periculum. Ad idem reſpi- Cap. 11.
ciunt Synodus Venetica & Agathenſis: *Presby-* Cap. 39.
*teri, Diaconi atque Subdiaconi, vel deinceps quibus
ducendi uxores licentia non eſt*. Reſpiciunt Tre-
cenſis, Andegavenſis ac plurium in Gallia Ec-
cleſiarum conſuetudinem, de qua ſupra audivi-
mus Sanctum Euphronium ac Lupum.

Hanc Subdiaconorum licentiam circumcidit
tertia Synodus Aurelianenſis: *Ut nullus Clerico-* Cap. 2.
*rum à Subdiacono & ſupra, qui uxores in propoſito
ſuo accipere inhibentur, propriæ, ſi fortè jam ha-
beat, miſceatur uxori. Quod ſi fecerit, laica com-
munione contentus, juxta priorum Canonum ſtatuta,
ab Officio deponatur*. Laudatarum Eccleſiarum,
quæ Subdiaconos à ſolis ineundis inhibebant
nuptiis, morem lucidè reſpicit, ipſumque abo-
let & circumſcribit, mandans illos etiam ab
antea initis continere. Ex verbis, *Secundum prio-
rum Canonum ſtatuta*, quidam volunt circumci-
ſionem hanc non introduci ab hac Synodo, ſed
dumtaxat innovari. At certum eſt falli. Addu-
ctæ voces reſpiciunt primæ Turonenſis Synodi
decretum adverſus Presbyteros & Diaconos prio-
ri ſuo matrimonio utentes: *Licet à Patribus noſtris
fuerit conſtitutum, ut quicumque Sacerdos vel Levi-
ta filiorum procreationi operam dare fuiſſet convictus,
à communione Dominica abſtineretur; nos tamen
huic diſtrictioni moderationem adhibentes decrevimus,
ut ad altiorem gradum non aſcendat, neque ſacrifi-
cium Deo offerre, vel plebi miniſtrare præſumat.
Sufficiat his tantum, ut à communione non efficiantur
alieni*. Antiquus Eccleſiæ Gallicanæ rigor eos,
non Clericali ſolum, ſed & laica ſpoliabat com-
munione, id eſt, degradabat ſimul atque ex-
communicabat. Eum mitigat Synodus Turo-
nica, ejuſque clementiam confirmat tertia Au-
relianenſis, jubens impartiri & Subdiaconis, jam
ad plenam continentiam compulſis. Verùm com-
pulſio videtur non fuiſſe efficax. Etenim quarta
Aurelianenſis Synodus de ſolis Presbyteris ac
Diaconis ſtatuit: *Cum ſuis* antea ductis *conjugi-
bus non habeant communem lectum & cellulam, ne
propter ſuſpicionem carnalis conſortii religio macule-
tur. Quod ſi fecerint juxta priſcos* primæ Turonen-

ſis Synodi *Canones ab officio degradentur*. Pertinax quorumdum rebelliom Subdiacooorum libido coegit diſſimulari. Eam ſubvertit quinta Aure-
Cap. 1. lianenſis Synodus: *Si quis Clericus poſt acceptam benedictionem cujuslibet loci vel ordinis ad conjugalem thorum jam ſibi illicitum denuò redire præſumpſerit, uſque in diem vitæ ab honore accepti ordinis, & ſicut habent antiquorum Patrum Canones, ab officio deponatur, et tantummodo communioae conceſſa*. Innovat tertiæ Aureliaoeoſis Caoonem, ſimulque primæ Tutonenſis. Notunda ſunt verba, *Poſt acceptam benedictioaem cujuslibet loci vel ordinis*: Evincunt benedictionem illam, de qua octava Toletana Synodus, etiam in Gallia fuiſſe appoſitam Subdiaconalis ordinationis ritibus, atque ipſorum plenum caſtitatem ab ipſa ſigillatam. Eam à Gallica Eccleſia forſan Hiſpania mutuarit. Et quidem major olim apud Hiſpanos, quam apud Gallos fuit Subdiaconis licentia: Gallicana enim ſolas antea initas, Hiſpana autem Eccleſia etiam poſt acceptum ordinem ineundas nuptias illis permiſit.

Audiamus, quid ex laudato primæ Turooenſis Synodi Canone educat pro Eccleſiæ Gallicanæ libertate illuſtriſſimus Petrus de Marca Archiepiſcopus Pariſienſis: *Nunc diſcutendum reſtat, ad quorum curam pertineat examen illud, an nova lex Eccleſiaſtica ſit utilis vel noxia. Quod uno verbo explicari poteſt, nempe ad eos pertinere, quorum*
L. 2. c. 17. *intereſt legem ferri aut non ferri, ideoque ad Eccleſiam Gallicanam in Gallia, id eſt, ad Epiſcopos & cæteros è Clero, qui conventibus publicis intereſſe ſolent. Rem ſatis apertam uno vel altero exemplo confirmabimus. Siricii & Innocentii Primi decretales Epiſtolas, quæ Sacerdotibus & Diaconis uxorum uſum ita interdixerunt, ut contumaces à communione abſtinerent, Eccleſia Gallicana non ſtatim admiſit in eo capite, quo à communione pelluntur, ſed rem totam initio ita temperavit, ut officio ſuſpenſis, communione conceſſa, ad altiores gradus aſcendendi ſpes adimeretur. Quod probatur Canone undecimo Concilii primi Turonenſis*. An plena Provinciæ ac præſertim Diœceſeos Synodus Romanæ Eccleſiæ leges diſpenſatoriè ex cauſis mitigare poſſit, eſt examine digna quæſtio, ſed exemplum iſtud non facit ad ejus rem: laudatorum enim Pontificum neuter Hiſpaniarum aut Galliarum Presbyteros ac Diaconos, per Jovinjaoi ac Vigilantii pſeudo-prædicationem ad repetendum ductarum anteà uxorum uſum ſeductos, ſed ſolo gradu, communione privat.
Cap. 35 Uterque ſecutus eſt vetuſtam Eccleſiæ regulam, ex qua deſumptus eſt vulgaris Canon Apoſtolicus: *Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, qui in fornicatione, aut perjurio, aut furto captus eſt, deponatur, non tamen communione privetur. Dicit enim Scriptura: Non vindicabit Dominus bis in id ipſum.* Quam regulam uti antiquiſſimum ſuis Canonibus etiam Magnus Baſilius laudat. Et iſtum duplici pœna vindicantem rigorem Turonica Synodus diſertè aſſerit, noo à Sede Apoſtolica, ſed à vetuſtis in Gallia Epiſcopis promanaſſe. Erat ergo Gallicanæ Diœceſi proprium, & communibus univerſalis Eccleſiæ regulia adverſus, atque ita ſucceſſores Epiſcopi habuerunt pleniſſimam mitigandi auctoritatem.

Eadem Subdiaconorum licentia viguit in Sicilia uſque ad tempora Pelagii ſecundi Pontificis, de cujus decreto ſcribit ad Petrum Romanæ Eccleſiæ Subdiaconum, Siculi patrimooii rectorem, Sanctus Gregorius Magnus (a): *Ante triennium Subdiacoai omnium Eccleſiarum Siciliæ prohibiti fuerant, ut more Romanæ Eccleſiæ nullatenus ſuis uxoribus miſcerentur. Quod mihi durum atque incompetens videtur, ut qui uſum ejuſdem continentiæ non invenit, neque caſtitatem ante promiſit, compellatur à ſua uxore ſeparari, atque per hoc, quod abſit, in deterius cadat. Unde videtur mihi, ut à præſenti die omnibus Epiſcopis dicatur, ut nullum Subdiaconum facere præſumant, niſi qui ſe victurum caſtè promiſerit, quatenus & præterita mala, quæ per propoſitum mentis appetita non ſunt, violenter non exigantur, & futura cautè caveantur, qui vero poſt eamdem prohibitionem, quæ ante triennium facta eſt, continenter cum ſuis uxoribus vixerunt, laudandi atque remunerandi ſunt, & ut in bono ſic permaneant, exhortandi. Eos autem, qui poſt prohibitionem factam ſe à ſuis uxoribus continere noluerunt, nolumus promoveri ad ſacrum Ordinem: quia nullus debet ad miniſterium altaris accedere, niſi cujus caſtitas ante ſuſceptum miniſterium fuerit approbata.* Utitur argumento Paphnutii, qui Epiſcoporum & Clericorum uſque tunc ſine caſtitatis profeſſione promotorum uxores etiam dixit ad ipſam legitimè non poſſe cogi. Pergit Gregorius in litteris ad Leonem Epiſcopum Catanenſem: *Multorum relatione comperimus hanc apud vos olim conſuetudinem tenuiſſe, ut Subdiaconi ſuis licitè miſcerentur conjugibus. Quod ne deauò quiſquam præſumeret, à Servo-Dei noſtræ ſedis Diacono, ex auctoritate noſtri Deceſſoris eſt iſto modo prohibitum, ut qui jam uxoribus fuerant copulati, unum ex duobus eligerent, id eſt, aut à ſuis uxoribus ſe abſtinerent, aut certè nulla ratione miniſtrare præſumerent.* Et quantum *dicit Speciosus tunc Subdiaconus pro hac re ab adminiſtrationis ſe ſuſpendit officio, & uſque in obitus ſui tempus Notarii quidem geſſit officium, & à miniſterio quod Subdiaconum oportuerat exhibere, ceſſavit. Poſt cujus obitum, quia ejus relicta Honorate marito eſt ſociata, à tua eam Fraternitate in Monaſterio cognovimus eſſe deputatam. Ideoque ſi, ut fertur, ejus ſe maritus ab adminiſtratione ſuſpendit, antedictæ mulieri non debet officere, quod ad ſecundam conjugii copulationem migravit, præſertim ſi non tali mente Subdiacono juncta eſt, ut à carnis voluptatibus abſtineret. Si ergo ita ſe veritatem habere cognoſcis, prædictam mulierem de Monaſterio convenit relaxari, ut ad ſuum maritum ſine aliqua formidine poſſit remeare. De cætero vero tua Fraternitas ſit omnino ſollicita, ut quos ad hoc jam officium contigerit promoveri, hoc quam maximè diligenter inſpiciat, ne ſi uxores habent, miſcendi ſe cum eis licentia potiantur, ſed ad ſimilitudinem Sedis Apoſtolicæ eos cuncta obſervare conſtituat.* Maritus & uxor ſunt una caro & perſona, atque ita alter ſine altero nequit ad caſtitatem conſtringi, aut ad conjugalis commercii licentiam laxari. Quia igitur Speciosus Subdiaconus continentiæ legem numquam admiſerat, etiam ejus vidua nequiit ad ipſam compelli.

(a) Lib. 1. Epiſt. 42. Anno 590. Adnot. Noriſiana.

L. 3 Epiſt. 34.

Etiam

Etiam apud Calabros in Rhegienſis Eccleſiæ Subdiaconis viguit iſta licentia uſque ad tempora laudati Gregorii ſcribentis ad Bonifacium iſtic Epiſcopum: *Subdiaconis tuis hoc, quod de Siculis ſtatuimus, decernimus obſervari. Nec illam definitionem noſtram cujuſpiam ſinas contumacia aut temeritate corrumpi*. Uti Rhegienſis, ita & omnes Siculorum Eccleſiæ, tamquam propriæ ſuffraganeæ olim ſpectabant proximè ad Romanam metropolim, atque ita liquet Romani Cleri caſtitatem in propria etiam provincia non ſemper ex integro viguiſſe. Integram tandem recepit omnis Latina Chriſtianitas, multiſque Decretis Sanctus Leo Nonus Pontifex, Gregorius Septimus, & varii ipſorum ſucceſſores confirmarunt. Quin imo in Claromontano Concilio Urbanus ſecundus Subdiaconatum ſtatuit deinceps eſſe Ordinem majorem & ſacrum, atque Subdiaconum poſſe eligi in Epiſcopum. Ita omnem tergiverſandi anſam Subdiaconis præcidit.

Quoad minores item Clericos fuerunt variæ Eccleſiarum conſuetudines. Eis vulgaris Apoſtolicus Canon permittit etiam novas poſt acceptum ordinem nuptias, iſtamque diſciplinam & Latini & Græci paſſim tenuerunt. Auguſtodunenſis tamen & Tricaſſina in Galliis Eccleſiæ habuerunt ſanctitatem majorem, de qua earum Epiſcopi Euphronius & Lupus ſcribunt ad Thalaſium Epiſcopum Andegavenſem: *De Clericis bigamis, uſque ad Oſtiarios Eccleſia permittit & patitur*. Exorciſtis & Subdiaconis ajunt indulgeri initas ante ordinem nuptias, & addunt: *Eos, poſtquam aſſumpti fuerint, ad nuptias tranſire non patimur*. Quam ſanctitatem viguiſſe in multis etiam Orientalibus Eccleſiis lucet ex quarto decimo Canone Chalcedonenſi: *In quibuſdam provinciis conceſſum eſt Lectoribus & Pſalmiſtis uxores ducere*. Ergo in multis non concedebatur. Et iſtud præter rationem fuiſſe, & Apoſtolico Canoni adverſum, Theodorus Balſamon præter rationem affirmat. Etiam Aphricana Eccleſia habuit ſingularem ſanctitatem, de qua tertium Carthaginenſe Concilium: *Lectores, cum ad pubertatis annos venerint, cogantur aut uxores ducere, aut continentiam profiteri*. Et iterum: *Cæteri poſt Diaconos Clerici ad continentiam non cogantur, niſi maturiori ætate*. Tunc ampliùs non erat locus iſti electioni. Huc item ſpectat regula, quam ad Sanctum Victricium Rhotomagenſem Epiſcopum ſcripſit Innocentius primus: *Monachos, qui poſtea ad Clericatus ordinem pervenerint, non debere à priori propoſito deviare*. Uti hodie Epiſcopalis, ita olim quævis Clericalis dignitas deſtruebat ſtatum Monachi, ideoque quidam ad minores ordines aſſumpti volebant ſe liberos à caſtitatis voto, & poſſe ad nuptias tranſire. Hoc damnat Pontifex, ajens Monachum ad Clericalem ſtatum transferri cum ſuo onere, ideoque eſſe nuptiarum omnino incapacem.

Verùm his obſtare videtur ſecundæ Toletanæ Synodi tertius Canon: *Illud præterea ſpeciali ordinatione decrevimus, quod nec antiqua Concilia in univerſis Canonibus ſiluerunt. Ut nullus Clericorum à gradu Subdiaconatus & ſupra in conſortio familiaritatis habeat mulierem, vel ingenuam, vel libertam, vel ancillam. Sed ſi ſunt et ejuſmodi ſervitia, matri, vel ſorori, vel alii propinquæ contradat*. Non ſolis Epiſcopis, Presbyteris ac Diaconis, ſed etiam Subdiaconis interdicit, Agapetas. Et quidem ſub pœna, quam rigidiſſimis verbis ſubdit, excommunicationis ac degradationis. Ipſos ergo cogit ad plenæ caſtitatis profeſſionem. Nam ſola hæc profeſſio Nicænæ Synodo perſuaſit Agapetas damnare & proſcribere. Addit Canon hæc ſe ſtatuere ex antiquis Conciliis, adeoque generalis Hiſpanorum Subdiaconorum ad plenam caſtitatem conſtrictio eſt omnino antiquiſſima, nec differri debet in octavam Synodum Toletanam. Ad præſentem Canonem eludendum quidam Subdiaconi memoratam de non accepta conſecrationis benedictione exceptionem excogitarunt: Graſſantem eliminare dudum non potuerunt Epiſcopi, atque ita octava Synodus fuit coacta manum apponere. Novam legem non edidit, ſed antiquiſſimam innovavit.

Reſpondeo non eſſe antiquiſſimam. Etenim Siricii ac Innocentii primi Pontificum tranſmiſſa ad Hiſpanos Decreta ſolos Sacerdotes & Diaconos alligabant: Quod nempe Subdiaconis ductæ antea uxoris uſus omnino liceret. Quin & novam ab ipſis duci lucidè permittit, verum cum aliqua pœnitentia, prima Synodus Toletana. Et quis antiquus in Hiſpania Canon lapſos cum propria uxore Subdiaconos & gradu privat & communione? Laudata Pontificum Decreta nec lapſos ita caſtigant Epiſcopos. Si detur licentia, dicam eſſe mendum, & pro vocibus, *A gradu Subdiaconatus*, legendum *A gradu Diaconatus*. Sic enim Canon cum anterioribus & poſterioribus variarum de hac re apud Hiſpanos Synodorum decretis per omnia concordabit. Quæ mea ſuſpicio ſi tamquam graſſatio refutetur, dicam ſolas Agapetas hic interdici Subdiaconis, non uxores. Licet enim conjugii prohibitio prohibeat etiam Agapeticam introductionem, non tamen vice verſa. Etenim Agapetas non ſolis Epiſcopis, Presbyteris ac Diaconis, ſed omni penitus Clerico Nicæna Synodus interdixit: quod nempe quidam etiam inferiores Clerici Agapetis jungi mallent quam uxoribus. Magni Baſilii, Joannis Chryſoſtomi, Hieronymi, & aliorum Sanctorum Patrum firmis teſtimoniis poſſit hoc demonſtrari. Quin imò non tantum quicumque Clerici Agapetas, ſed etiam ſacræ Virgines introducebant Agapetos Clericos: nec ſacros ſolùm, ſed & inferiores. Hunc ab antiquis variarum gentium Canonibus damnatum abuſum credo graſſatum in Hiſpania. Eſt abuſus fœdiſſimus, ideoque & Montanus Archiepiſcopus in ſecunda Toletana Synodo per laudatum Canonem rigidiſſimè iterùm damnavit.

CAPUT IV.

Exponuntur antiqua Clericalis caſtimoniæ apud Latinos vulnera.

PRimum Clericali apud Latinos caſtitati vulnus inflixerunt Vigilantius & Jovinianus hæreſiarchæ. Etenim de Vigilantio ſcribit Sanctus Hieronymus: *Proh nefas Epiſcopos ſui ſceleris dicitur habere conſortes. Si tamen Epiſcopi nominandi ſunt, qui non ordinant Diaconos, niſi priùs uxores duxerint, nulli cœlibi credentes pudicitiam, imo oſtendentes quam ſanctè vivant, qui malè de omnibus ſuſpicantur, & niſi prægnantes uxores viderint Clericorum, infanteſque de ulnis matrum vagientes, Chriſti Sacramenta non tribuunt.* Novas interdici, priorum verò nuptiarum uſum permitti Presbyteris ac Diaconis Orientalibus norat Vigilantius: ad Latinam Eccleſiam extendere iſtud ipſum eſt machinatus, atque ideò neminem, niſi antea uxoratum, voluit conſecrari in Diaconum, qui deinceps commercio conjugali vel abſtineret ex arbitrio, vel uteretur. A Domino non præceptam ſanctitatem noluit ulli invito ab Eccleſia imponi. Etiam ex antiqui teſtamenti, quam Sacerdotibus ac Levitis commercia iſta indulgentem Dominus non correxit, lege fœditatem ſuam defendit. Conjugii legem imponit ſolis Diaconis, quod nempe homo Hiſpanus juxta ſuæ gentis, Subdiaconis novas etiam nuptias tunc permittentis, conſuetudinem blateraret in Gallia, atque majorem iſtic Subdiaconorum ſanctitatem una tentaret evacuare. Fuiſſe tamen natione Gallum, ad Barchinonenſis in Hiſpania Parochiæ rectorem, atque ita non ab Hiſpano Galliam, ſed à Gallo Hiſpaniam fœdatam, affirmat in virorum illuſtrium catalogo homo Gallus Gennadius Maſſilienſis. Hæc Sancti Hieronymi de ſeductis ab ipſo Epiſcopis verba, L. 1. c. 43. *Oſtendant quam ſanctè vivant, qui de omnibus malè ſuſpicantur,* exponit in Conſtantini Auguſti vita Euſebius Cæſareenſis ſcribens de Licinio Cæſare: *Licinius, animo in omnem intemperantiam effuſo præditus, eximiam caſtimoniæ virtutem negavit hominibus ineſſe poſſe, aliorumque naturam ex ſua vitioſa mente ſpectavit.*

Etiam de Joviniano, Mediolanenſis Eccleſiæ primùm Monacho, deindè Clerico ſcribit in libro adversùs Vigilantium Sanctus Hieronymus: C. 1. *Quomodo Euphorbus in Pythagora renatus eſſe perhibetur, ſic in Vigilantio Joviniani mens prava ſurrexit.* Et in litteris ad Himerium Archiepiſcopum Tarraconenſem Papa Siricius: *Plurimos Sacerdotes Chriſti atque Levitas, poſt longa conſecrationis ſuæ tempora tam de conjugibus propriis, quam etiam de turpi coitu ſobolem didicimus procreaſſe, & crimen ſuum hac præſcriptione defendere, quia in veteri Teſtamento Sacerdotibus ac Miniſtris generandi facultas legitur attributa. Dicat mihi nunc quiſquis ille eſt ſectator libidinum præceptorque vitiorum, ſi æſtimat quod in lege Moyſis paſſim ſacris ordinibus à Domino laxata ſunt fræna luxuriæ, cur eos, quibus committebantur Sancta Sanctorum, præmonet dicens: Sancti eſtote, quia & ego ſanctus ſum Dominus Deus veſter?* Libidinum ille ſectator omninò fuit Jovinianus, de quo in libris retractationum Sanctus Auguſtinus: L. 2. c. 17. *Joviniani hæreſis, ſacrarum virginum meritum æquando pudicitiæ conjugali, tantum valuit in Urbe Roma, ut nonnullas etiam Sanctimoniales, de quarum pudicitia ſuſpicio nulla præceſſerat, dejeciſſe in nuptias diceretur, hoc maximè argumento cum eas urgeret dicens; Tu ergo melior quam Sara, melior quam Suſanna, ſive Anna? Et cæteras commemorando ſanctæ Scripturæ teſtimonio commendatiſſimas fœminas, quibus ſe illæ meliores, vel etiam pares cogitare non poſſent. Hoc modo etiam virorum ſanctorum,* utique Sacerdotum ac Diaconorum *ſanctum cœlibatum commemoratione patrum conjugatorum & prædicatione frangebat.* Quæ omnia Auguſtinus in libro de hæreſibus repetit, ac in libro de bono conjugali, & libro de ſancta virginitate inſigniter refutat. Virginalis ſanctimoniæ ad conjugalis pudicitiæ æqualitatem dejectio aſſeverat illam non eſſe meliùs bonum, ideoque ejus profeſſionem eſſe votum frivolum & irritum, ſimile illi, de quo in Canonicis ad Sanctum Amphilochium litteris Magnus Baſilius: C. 28. *Illud quidem mihi viſum eſt ridiculum, vovere aliquem à carnibus ſuillis abſtinere. Quamobrem dignare eos docere, ut ab ineptis votis & promiſſis abſtineant. Uſum eſſe indifferentem permitte. Nulla enim Dei creatura eſt rejicienda, quæ cum gratiarum actione accipitur. Quare votum eſt ridiculum, abſtinentia non eſt neceſſaria.* Votum enim eſſe debet de meliori bono. Ut virginalis Epiſt. 7. ſanctimoniæ profeſſionem penitus exſufflaret Jovinianus, addidit etiam Chriſtum Dominum non potuiſſe naſci ex Virgine: *ex ipſa quidem conceptum, ſed non natum.* Ita in litteris ad Siricium Pontificem teſtatur Sanctus Ambroſius.

Neque hic ſtetit impietas. Etenim de eodem Joviniano & ejus Sequacibus pergit in litteris ad Vercellenſem Eccleſiam laudatus Ambroſius: Ep. 25. *Aſſerunt baptizatos intendere non debere virtutum diſciplinis, nihil illis obeſſe commeſſationes, nihil voluptatum affluentiam, inſipientes eſſe eos qui his careant, virgines oportere nubere, filios facere. Similiter & viduas iterare quod ſemel malè virilis admixtione expertæ ſunt. Errare eas, quæ nolint iterare copulam, etiamſi ſe continere poſſint.* Et ſuperius in eadem Epiſtola: *Prædicant voluptatem, delicias ſuadent, caſtimoniam nulli uſui eſſe dicunt, dicunt nullum eſſe abſtinentiæ meritum, nullam frugalitatis, nullam virginitatis gratiam, pari omnes æſtimari pretio, delirare eos, qui jejuniis caſtigent carnem ſuam, ut menti ſubditam faciant.* Et in litteris ad Mediolanenſem Eccleſiam ipſe Papa Siricius; *Dicit jejunia eſſe ſuperflua, non habens ſpem de futuris.* Joviniano placere dicit vetuſtam deſperantium regulam *Manducemus & bibamus, cras enim moriemur.* De quo ejus errore ſunt plura teſtimonia. Eum ex Monacho Clericum vixiſſe delicioſiſſimè, affirmat Sanctus Hieronymus. Etiam apud Gennadium Maſſilienſem Paulus Pannoniæ Presbyter memorat Jovinianum *hæreticum voluptatum ac libidinum prædicatorem, cui*

continentis

continentis & caſtæ vitæ inſtitutio fuit in tantum contraria, ut inter luxurioſas epulas animam eructarit. Erat doctrina ſibi ipſi concors. Rectè enim de
Epiſt. 22. c. 5. Monachorum & Clericorum jejuniis ſcribit ad Euſtochium virginem Sanctus Hieronymus: *Deus inteſtinorum rugitu, & inanitate ventris, pulmonisque non delectatur ardore; ſed aliter pudicitia tuta eſſe non poteſt.* Atque ita quibus nulla ſit caſtitatis cura, liberè & ſplendidè valeant epulari. Caſtitatis autem profeſſoribus debet ſemper eſſe ante oculos hæc Apoſtolica regula: *Nolite inebriari vino, in quo eſt luxuria.* Et hinc nutare videtur hæc Sancti Auguſtini de epulone Joviniano bona ſuſpicio: *Non ſanè ipſe vel habebat, vel habere volebat uxorem.*

Nutant item hæc verba ſequentia: *Cito iſta hæreſis oppreſſa eſt & extincta, nec uſque ad deceptionem aliquorum Sacerdotum potuit pervenire.* Etenim à Joviniano devenit in Vigilantium, atque ita ab hiſce duobus libidinem fumantibus titionibus, & junctis vulpium caudis fuiſſe omnem Hiſpaniam, Galliam, atque Italiam vexatam Apoſtatis ad ſacrilega conjugia Monachis, nec non & ſacrilegè regreſſis ad initi ante ſacrum Ordinem conjugii uſum Presbyteris ac Diaconis, docent litteræ Siricii Pontificis ad Himerium Tarraconenſem Archiepiſcopum, litteræ Innocentii primi ad Sanctum Exuperium Epiſcopum Toloſanum, item ad Maximum & Severum Brutiorum Epiſcopos, octavus Canon Synodi Taurinenſis, nec non in libro adverſus Vigilantium Sanctus Hieronymus, affirmans quoſdam Epiſcopos fuiſſe adeo depravatos, ut nulli continenti Diaconatum crederent, ſed omnes à ſe conſecrandos priùs compellerent ad conjugia. Addit Siricius Pontifex de variis Hiſpaniarum & Galliarum Sacerdotibus: *Tam de conjugibus propriis, quam etiam de turpi coitu prolem didicimus procreaſſe.* Per turpem coitum non fornicationem intelligo, aut adulterium, ſed novas poſt ſacrum ordinem nuptias, quas fœda iſta prædicatio non poterat non probare. Et hinc intelli-
C. 22. ge etiam hunc Canonem primæ Synodi Arauſicanæ: *Deinceps non ordinentur Diacones conjugati, niſi prius converſionis propoſito profeſſi fuerint caſtitatem.*
C. 43. Et Canonem ſecundæ Synodi Arelatenſis, a quo iſte Arauſicanus verbotenus innovatur. Et Ca-
C. 7. nonem tertiæ Synodi Aurelianenſis: *Epiſcopus, qui invitum, aut de continentiæ profeſſione reclamantem præſumpſerit ordinare Diaconum, annuali pœnitentiæ ſubditus Miſſas facere non præſumat.* Lucidè ſtatuunt adverſum Vigilantianos ac Jovinianiſtas Epiſcopos, à conſecrandis Diaconis non exigentes continentiæ profeſſionem, atque ita antea initi conjugii uſum illis permittentes, & adverſum ejuſdem libidinis Diaconos, adverſus exactam continentiæ profeſſionem ſolitos in ſua conſecratione reclamare. Eodem reſpiciunt Canon vigeſimus tertius ac vigeſimus quartus laudatæ Arauſicenſis Synodi, & quadrageſimus quartus laudatæ Arelatenſis, & nonus Agathenſis, & decimus tertius Arvernenſis, & ſecundus tertiæ Aurelianenſis, & quartæ ſeptimus decimus, nec non & Sancti Leonis ad Ruſticum Narbonenſem Metropolitam Epiſtola, quæ Diaconos ad prioris uxoris uſum regreſſos damnant, & puniunt juxta Siricii ac Innocentii Pontificum decreta, palam edita adverſum fœditates Vigilantii ac Joviniani, atque ita lucet ſordes iſtas non ſtatim fuiſſe extinctas. Quare exiſtimo Sanctum Auguſtinum de aliis Joviniani erroribus, non de hac in Clerum ſparſa ſcabie fuiſſe locutum.

Porrò Jovinianum Siricius Pontifex in litteris ad Mediolanenſem Eccleſiam, & in litteris ad Himerium Archiepiſcopum Tarraconenſem meritò vocat pudicitiæ adverſarium, luxuriæ magiſtrum, libidinum ſectatorem, præceptorem vitiorum. Sanctus Ambroſius in litteris ad laudatum Pontificem, ac in litteris ad Vercellenſem Epiſt. 7.
Eccleſiam vocat feralem & agreſtem ululatum confundentem omnia, ſectam improbam, novos Epicuræos, Judæos, Manichæos. Edicit item erroris originem: *Quæ iſtos Epicuræos nova ſchola* Ep. 25.
miſit? Fuerunt nobiſcum, ſed non fuerunt ex nobis. Hic poſiti jejunabant, intra monaſterium continebantur, nullus erat luxuriæ locus, interdicta ludibrioſæ diſputationis licentia. Hoc delicati non potuerunt ferre. Abierunt: Deinde volentes redire non ſunt recepti. Pleraque enim audieram quæ deberent caveri. Monueram: Nihil profeci. Effervescentes itaque illa diſſeminare cœperunt, quibus eſſent incentores vitiorum omnium. Miſerabiles: Perdiderunt utique quod jejunaverunt, perdiderunt quod ſe aliquo continuerunt tempore. Nunc itaque diabolico ſtudio invident aliorum operibus bonis, quorum ipſi fructu exciderunt. Etiam Sanctus Hieronymus Jovinianum vocat Chriſtianorum Epicurum, luxuriæque & omnis turpitudinis magiſtrum, in quem quaſi in Euphorbum Baſilides ſit transformatus, L. 2. c. 19.
& qui ſpurca carnis hæreſi primus fœdaverit Eccleſiam Latinam. Hæc paucis dicta volui, ut Martinus Lutherus ac Joannes Calvinus agnoſcant ſuos Duces ac Patriarchas.

Tertium Latinæ caſtitatis vulnus venit ab Arianis in Hiſpania Epiſcopis & Clericis, adverſùm quos ſtatuit tertia Toletana Synodus. *Compertum eſt à ſancto Concilio, Epiſcopos, Presbyte-* C. 5.
ros ac Diaconos venientes ex hæreſi, carnali adhuc deſiderio uxoribus copulari. Ne ergò de cætero hoc fiat præcipitur, quod & Canonibus prioribus terminatur, ut non liceat eos vivere libidinoſa ſocietate, ſed manente inter eos fide conjugali communem utilitatem habeant, & non ſub uno conclavi maneant. Sanctus Leander, Hiſpalenſis Archiepiſcopus, Richaredum Regem & omnem Gothorum in Hiſpania gentem ad Romanam fidem & mores traducens, etiam eorum Epiſcopos & Clericos, in ſuo gradu diſpenſatoriè admiſſos, caſtè vivere docuit, tunc tamen initi conjugii licentiam radicitùs evellere non potuit, atque ita poſteriores etiam Synodi coactæ ſunt adverſùs illam dudum pugnare.

Verùm unde iſta in Arianis Gothorum Epiſcopis & Clericis ſcabies? Illane fuit pars Arianæ nequitiæ? Reſpondeo non fuiſſe. Nemo authenticus Scriptor de illa culpat hanc factionem. Quin immò de Joſepho Judæo Tiberiadenſi, quem Chriſtianum Conſtantius Auguſtus creavit Romani Imperii Comitem, ſcribit Sanctus Epi-

pha-

phanius: *Joſephus ajebat mortua conjuge ſe veritam, ne ab Arianis violenter abreptus Clericus fieret; ſæpe enim illum blandè adeuntes, ut ad ſuam factionem tranſiret hortabantur, ac majoris ſpe proceſſus alliciebant, ut vel ſi neceſſe foret, Epiſcopatum oſtenderent. Horum igitur metu alterum ſe matrimonium iniiſſe dicebant, quò ſe ab illis manuum impoſitione liberaret.* Factum id dicit Schytopoli per Patrophilum Epiſcopum, peſſimum Arianum. At cur exſpectabat Joſephi viduitatem? Quod uxorium commercium ſuis majoribus Clericis non permitteret. Quare ſcabiei exordium crediderim eſſe ab Ulphila Epiſcopo, qui ab Eudoxio Regiæ civitatis Antiſtite ſeductus, ſuos etiam Gothos ex Catholicis fecit Arianos, ſubjecitque Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ. Exindè ipſorum Epiſcopos conſueſſe conſecrari apud Conſtantinopolim, lucet ex litteris Sancti Joannis Chryſoſtomi. Ulphilas ergo Græcam conjugii licentiam poſſit unà dediſſe ſuis Clericis, & horum poſtea ſucceſſores ipſam in Hiſpanias deportaſſe. Deinde Joviniani Symmiſtam Helvidium fuiſſe Auxentii Mediolanenſis Epiſcopi, omnium in Occidente Arianorum Anteſignani, diſcipulum ſcribit in catalogo Gennadius Maſſilienſis. Etiam hic poſſit utramque ſimul peſtem propagaſſe. A Levigildo item Ariano Hiſpanorum Rege inductas morum novitates affirmat Joannes Biclarenſis. Et apud omnes generatim Hæreticos nullam eſſe diſciplinam affirmat in Præſcriptionum libro Tertullianus.

(Margin: Hæreſ. 30.)

Etiam tertium Clericalis caſtitatis vulnus prodiit à Witiga Gothorum in Hiſpania Rege, de quo Rodericus Archiepiſcopus Toletanus: *Synderedus Epiſcopus, urbis Regiæ Primas, vir Sanctimoniæ ſtudio clarus, viros longævos & honorabiles, quos in Eccleſia Toletana repererat, zelo Sanctitatis, licet non ſecundùm ſcientiam, cœpit graviter infeſtare, & hoc ad inſtinctum Witizæ, qui propter ſuam nequitiam eorum juſtitiam timeſcebat.*
Lib. 3. c. 15 *Verùm quod iſte ſibi in facie reſiſtebat, propter vexationem Epiſcopi ad Romanum Pontificem appellabant. Witiza facinoroſus, timens ne ſuis criminibus obviarent, & populum ab ejus reverentia revocarent, dedit licentiam, imo præceptum omnibus Clericis, ut uxores & Concubinas, unam & plures haberent publicè, juxta libitum voluptatis. Et ne Romanis conſtitutionibus, quæ talia prohibent, in aliquo obedirent, & ſic populos per eos retinerent.* Quod ipſum ſcribit Chronicum Moiſtiacenſe.
Anno 715. Ita Gothorum virtus defecit in Hiſpania, capta à Saracenis & ſubjugata in longas calamitates.

CAPUT V.

Exponitur Clericalis Caſtitatis in Gallicana Eccleſia lapſus.

PRima Gallicanæ Eccleſiæ miſeria occupavit noſtrum etiam Belgium, atque de illa ad Sanctum Amandum Trajectenſem Epiſcopum ſcribit Sanctus Pontifex Martinus primus: *Suggeſtum eſt nobis, eò quod Presbyteri ſeu Diaconi, aliique Sacerdotalis officii poſt ſuas ordinationes in lapſu coinquinantur, & propterea nimio mœrore Fraternitatem tuam aſtringi, velleque Paſtorale obſequium pro eorum inobedientia deponere, & vacationem ab Epiſcopatus laboribus eligere, & in ſilentio atque otio vitam degere, quam in his quæ tibi commiſſa ſunt permanere.* Optimum Epiſcopum, perverſos Clericos mandans puniri ſecundum Canones, variè ſolatus eſt ſanctus Pontifex, attamen malum non fuit extinctum. Etenim apud neſcio quam Gallicanam Synodum etiam Veranus neſcio cujus Civitatis Epiſcopus de Gallorum Clericorum non tantum ſcortationibus, ſed & attentatis matrimoniis eſt graviſſimè queſtus, atque adjunxit: *Notum vobis eſt circa loca beatitudinis veſtræ ſub magnorum Patrum diſciplina Monachorum congregationes eſſe non parvas, unde ad ſupplenda Clericorum officia, in promptu eſt viros bonos aſſumi. Utilior eſt enim in Eccleſia paucorum bonorum electa probatio, quam erraticæ multitudinis præſentia conglobata, ac plus ædificationis adſerunt rara virtutis exempla, quam popularis licentiæ abundans & incorrepta præſumptio.* Omnes Concubinarios Clericos ſuadet damnari & abjici, atque novos ex probatis monachis ordinari. Diſciplinæ enim ruinas per aſſumptos è monaſteriis Epiſcopos & Clericos & Græca & Latina Eccleſia ſemper reſtaurarunt. Synodalem Verani interlocutionem, ex vetuſto Sancti Germani Pariſienſis Codice productam, ſecundæ Valentinæ Synodo, ad implendam vacantem paginam, ſubinjunxit Jacobus Sirmondus, arbitrans illum eſſe aut Cabilonenſem, Pelagio ſecundo coævum, aut potius Lugdunenſem Epiſcopum, Hilaro Pontifici contemporalem. Ego malim ad Sancti Amandi tempora referre. Neque enim antea apud Gallos cœperunt ſacrilega conjugia Sacerdotum.

Libido ſemper profecit in pejus. Etenim gentis noſtræ, & omnium Francorum Apoſtolus Sanctus martyr Bonifacius ſcribit ad Zachariam Pontificem: *Si invenero inter illos Diaconos quos nominant, qui à pueritia ſua ſemper in ſtupris, ſemper in adulteriis, & in omnibus ſemper ſpurcitiis vitam ducentes, ſub tali teſtimonio venerunt ad Diaconatum, & modo in Diaconatu Concubinas quatuor, vel quinque, vel plures noctu in lectulo habentes, Evangelium tamen legere, & Diaconos ſe nominari nec erubeſcunt nec metuunt, & ſic in talibus inceſtis ad Presbyteratus ordinem venientes, in eiſdem peccatis perdurantes, & peccata peccatis adjicientes, Presbyteratus officio fungentes, dicunt ſe pro populo poſſe intercedere, & ſacras oblationes offerre, ac noviſſimè, quod pejus eſt, ſub talibus teſtimoniis per gradus ſingulos aſcendentes, ordinantur & nominantur Epiſcopi.* Quomodo illos Pontifex tractatos velit, poſtulat doceri. At apud nos tunc perierat omnis Chriſtianitas, eramus in fronte Chriſtiani, in corde pejores quam Pagani. Hinc Bonifacium, Sancti Benedicti Monachum in Epiſcopum conſecrarat, & ad nos miſerat Sedes Apoſtolica, omnia reſtauraturum. Pergit vero in poſtulatione ſua Bonifacius; *Epiſcopi & Presbyteri generis Francorum, qui fuerunt adulteri &* Ep. 1. c. 3.

for-

fornicatores acerrimi, quos in gradu Epiſcopatus vel Presbyterii fornicationum nati filii arguant, ab Apoſtolica Sede revertentes dicunt Romanum Pontificem ſibi licentiam dediſſe miniſterium Epiſcopale in Eccleſia miniſtrare. Quos contra contendimus, quia Apoſtolicam Sedem nequaquam contra decreta Canonica audivimus judicaſſe. A Bonifacio ejecti & degradati Romam appellabant & ibant, & reverſi iſta impudentiſſima mendacia non erubeſcebant ſeminare.

Horum Duces fuerunt Clemens & Adelbertus, neſcio quarum civitatum Epiſcopi, de quibus idem Pontifex ad eundem Bonifacium: *Retuliſti nobis, quod duos Pſeudo-Prophetas in eadem Francorum Provincia inveniſſes, quos non Pſeudo-Prophetas ſed magis Pſeudo-Chriſtianos appellare debemus.* Enumerat Adelberti flagitia ac facinora, pergitque de Clemente: *Alius verò ita luxuriæ deditur, ut Concubinam haberet & duos ex ea filios, & tamen Sacerdotium ſibimet vindicabat.* Adverſum iſtiuſmodi Epiſcopos & Clericos ſcribit ad omnem Franciæ Clerum & populum: *Habuiſtis huc uſque peccatis facientibus falſos & erroneos Sacerdotes, undè & cunctæ Paganæ gentes vobis pugnantibus prævalebant, quia non erat differentia inter laicos & Sacerdotes.* Propbani Saraceni, qui ſacrilega Sacerdotum conjugia caſtigarat in Hiſpaniis, à divina Juſtitia ad ſimilem vindictam fuerunt immiſſi etiam in Gallias, plurima iſtic deſtruxerunt Monaſteria & Eccleſias, atque ita infelicem terram à multis peſtilentibus Epiſcopis & Clericis expurgarunt. Etiam Thuringiam & Bavariam fuiſſe per flagitioſos Sacerdotes exutam omni Dei gratia, rejectamque in peſſimas tenebras, teſtatur in Sancti Bonifacii vita Willibaldus. Et hinc laudatus Pontifex Zacharias merito laudat Pippinum & Carolomanum Francorum Principes, Caroli Martelli filios, nec non Leptinenſem Bonifacii ſub illis Synodum, quæ parentum noſtrorum fœdiſſima alligare vulnera, & Chriſtianitatem nobis reparare incipiens, omnem deinceps carne lapſum Presbyterum ſtatuit carcerari per duos annos, flagellatum antea & ſcorticatum.

Ortum fuit malum ex variis cauſis. Primam ad laudatam Leptinenſem Synodum edixit laudatus Carolomanus: *Conſilium mihi dediſtis, quomodo lex Dei & Eccleſiaſtica religio recuperetur, quæ in diebus præteritorum Principum corruit, & qualiter populus Chriſtianus ad ſalutem animæ pervenire poſſit, & per falſos Sacerdotes deceptus non pereat.* Mali cauſam fuiſſe dicit notam ignaviam atque luxuriam Regum Merovingiorum. Secundam cauſam fuiſſe Epiſcoporum nimiam paucitatem ſcribit in litteris ad Sanctum Bonifacium Gregorius tertius Pontifex: Etenim omnis Bavaria dumtaxat unicum habebat. Hinc tres alias illic Cathedras erigi juſſit idem Gregorius, pluresque poſtmodum erexit Carolus Magnus. Eadem via gentem noſtram ab inflictis per Martinum Lutherum, & Joannem Calvinum plagis ſanavit Philippus ſecundus Rex Catholicus. Et non niſi per eandem viam afflicta & lacerata Germania ſalutem recuperabit. Tertiam cauſam addit in litteris ad Pontificem Zachariam Sanctus Bonifacius: Quod Francorum Epiſcopi pluſquam per octoginta annos nullam Synodum feciſſent. Frequentes namque Synodos eſſe & conſervandæ & reparandæ Chriſtianitati neceſſariam medicinam clamant omnes antiqui Canones, ideòque mandant bis per annum in quavis Provincia celebrari. Quarta cauſa fuit Saracenorum in Gallias irruptio. Fuit & cauſa & pœna. Etenim magnam Galliæ partem redegerunt in vaſtitatem, trucidarunt aut expulerunt plurimos cum Clericis & Monachis Epiſcopos, reliquos per ſummam egeſtatem coegerunt ad armatam in ſe militiam, atque ita ad omnem militarium flagitiorum & facinorum licentiam illis habenas laxaverunt. Quintam cauſam exponit in Rhemenſis Eccleſiæ hiſtoria Flodoardus, agens de Carolo Martello pugnante in Raginfredum Majorem domus regiæ ſub Childerico Rege, expellente Sanctum Rigobertum Rhemenſem Archiepiſcopum, & Epiſcopatum commendante cuidam Miloni Clerico ſolius primæ Tonſuræ: *Hic Carolus non ſolum iſtum, ſed etiam alios Epiſcopatus regni Francorum dedit laicis hominibus & Comitibus, ita ut Epiſcopis nihil poteſtatis permitteret in rebus Eccleſiarum.* L. 2. c. 12. Ad inteſtina partim, partim ad externa cum Saracenis præſertim bella neceſſarios ſumptus non habens Carolus, Eccleſiaſticas invaſit poſſeſſiones, militibus ſuis dedit in ſtipendia, induxit laicas Eccleſiarum Commendas, Epiſcopos & omnem Clerum abjecit in extremam paupertatem, atque ita cœpta jam pridem vitia largè in ipſis adauxit.

Et Sanctus quidem Rigobertus Clerum ſuum reſtaurare inſigniter cœperat. Nec deerant pauciſſimi hinc inde integri Epiſcopi. Hi cum Sancto Bonifacio, Romanæ Eccleſiæ Legato, nec non cum Caroli Martelli filiis Pippino & Carolomanno, varias fecerunt Synodus, pro viribus reduxerunt Canonicam diſciplinam, inſtaurarunt Eccleſias ac Monaſteria, ac melioribus Antiſtitibus & poſſeſſoribus impleverunt. Quod laudati principes, à Sancto Eucherio Aurelianenſi Epiſcopo æternam ſui patris damnationem edocti, animum ad reparandam Eccleſiam cœperint ſerio applicare, cum aliis Francorum ſcriptoribus teſtatur in Virdunenſi Chronico Hugo Abbas Flaviniacenſis. Palmarem reſtaurationis articulum laudat Sanctus Bonifacius in litteris ad Cuthbertum Archiepiſcopum Cantuarienſum: *Decrevimus in noſtro Synodali conventu, & confeſſi ſumus fidem Catholicam, & unitatem ac ſubjectionem Romanæ Eccleſiæ fine tenus vitæ noſtræ velle ſervare; Sancto Petro & Vicario ejus velle nos ſubjici.* Ep. 105. Subjectionis modum exponit in alia, quæ exſtat apud Gratianum, Epiſtola: *Tanta reverentia apicem Apoſtolicæ Sedis omnes ſuſcipiunt, ut nonnullam Sanctorum Canonum diſciplinam, & antiquam Chriſtianæ Religionis inſtitutionem magis ab ore Præceſſoris, ejus quam à ſacris paginis & paternis traditionibus expetant. Illius velle, illius nolle tantum explorant, ut ad ejus arbitrium ſuam converſationem & ipſi remittant aut intendant.* Diſtinct. 40. c. 6. Ita recta Patrum corda reduxit in devios filios, pedetentim reſtituit Eccleſiaſticum cœlibatum & omnem Chriſtianitatis regulam, tandemque ſuo ſanguine ſigillavit.

Dico,

Dico, *Pedetentim*. Ita enim, quo uſque ſe-
reniora alluceſcerent tempora, agendum cenſuit,
ac etiam cum ipſo Synodus Vernenſis. Per in-
continentium Clericorum carcerationes, flagel-
lationes, ac alias id genus vindictas advertens
parum profici, emiſit hunc mitiorem Canonem:
C. 11. *De illis hominibus, qui dicunt quod ſe propter Deum*
tonſuraſſent, & modo res eorum vel pecunias habent,
& nec ſub Epiſcopi manu ſunt, nec in monaſterio Re-
gulariter vivunt, placuit ut in monaſterio ſint ſub or-
dine Regulari, aut ſub manu Epiſcopi ſub ordine
Canonico. Et ſi aliter fecerint, & correpti ab Epi-
ſcopo ſuo ſe emendare noluerint, excommunicentur.
Canonis Epigraphe eſt lucidior: *Ut Clerici omnes*
ſub manu vivant Epiſcopi, vel in Monaſterio ſub or-
dine Regulari. Reſumpſit aut proſecuta eſt Syno-
dus reformandi Cleri rationem cœptam à S. Rigo-
berto Rhemenſium Archiepiſcopo, de qua au-
ctor incognitus in ejus vita: *Rigobertus Canoni-*
cam Clericis religionem reſtituit. Juxta numerum
quoque eorum, quotus illo tempore erat, ſufficientia
& continua eis victualia conſtituit, quatenus divino
cultu liberius atque inſtantius inſiſtere quiviſſent.
Priùs quippe quam exoptabilis hic auctor ac pater eo-
rum adveniret, non eis dabatur Canonicus panis,
& non erant, ut ſunt hodie Canonici, ſed ſicut ma-
tricularii. Et ad hæc res proprias cum habitatoribus
earum illis contulit, qui ſingulis neceſſitatibus eorum
deſervirent. Primus Rhemenſium hic Epiſcoporum
fertur commune eis inſtituiſſe ærarium, generaliter
uſibus eorum in ſæcula profuturum. Omnes Cleri-
cos coegit ad communem in clauſtro ſub Epiſco-
pi oculis vitam, rationem longè ſecuriſſimam &
ſervandæ ipſorum caſtitati, & avaritiæ atque
opulentiæ, ex qua mala omnia, frænandæ.
Hanc Clericorum vitam eſſe ejus in Europa inſti-
tutum, lucidè in litteris ad Rhemenſem Deca- 3.p.160.
num tradit cum Flodoardo etiam Stephanus Tor
nacenſis Epiſcopus, indigniſſimè ferens commu-
ne illic dormitorium ac refectorium, ſolas ſan-
ctiſſimæ vitæ ſuperſtites reliquias, eradicari. Scio
etiam Sanctum Euſebium Vercellenſem Epiſco-
pum, quod Clerum ſuum in Monaſterio clau- Epiſt. 25.
ſerit, laudari à Sancto Ambroſio: At mona-
chale, non clericale fuit iſtud clauſtrum, quale
item ex Sancti Gregorii Magni inſtituto habue-
runt Eccleſiæ Anglicanæ.

Hanc ergò communem Clericorum in Clau-
ſtro vitam recipi ab omnibus Francorum Eccle-
Anno 802. ſiis mandarunt Vernenſis Synodus & Rex Pippi-
nus. Paternam pietatem proſecutus eſt Carolus
Magnus. Ejus namque executricem, à Moiſſia-
cenſi Chronico laudatam, Synodum Aquenſem,
aliaſque alibi plures celebravit, & deſolatæ uſque
ad ſua tempora Lugdunenſi Eccleſiæ impoſuit
Ledradum Epiſcopum, in cujus ad ipſum rela-
tione hæc habentur: *Clauſtrum quoque Clericorum*
conſtruxi, in quo omnes nunc ſub uno conclavi mane-
re noſcuntur. In Eccleſia Metenſi iſtud ipſum fe-
cit Sanctus Crodogangus, in aliis Epiſcopi alii,
atque ita pedetentim omnem Francorum Monar-
chiam vita ſanctiſſima implevit. Aliud inſuper
Carolus addidit: Omnes in ſuis regnis Mona-
chos coegit ad vitam & veſtem uniformem, ad
Regulam Sancti Benedicti. Omnes item ſancti-
moniales aut ad Canonicam, aut ad Monacha-
lem ſub eadem regula diſciplinam. Etiam publi-
cas litterarum ſcholas in ſingulis Cathedralibus
Eccleſiis ac pleriſque Monaſteriis inſtituit. Ita
reddidit nobis Chriſtianitatem, fecitque mun-
dum, teſte Sancti Galli Monacho, quaſi no-
vum. Etenim communis in Clauſtro vita produ-
xit Clericos doctiſſimos atque ſanctiſſimos: Num-
quam ſanctior fuit Europa. Ad regendas pagen-
ſium parochias nemo aſſumi poterat niſi dudum
probatus in clauſtro. Et hinc poſterioribus tem-
poribus, dum vita ſanctiſſima diſſipari, & com-
munia Eccleſiarum bona in ſingulares Præbendas
cœperunt dividi, adverſus Guilielmum Lemo-
vicenſem Epiſcopum, regulares Clericos ab ex-
cipiendis pœnitentium confeſſionibus & regendis
pagorum Eccleſiis ſynodaliter proſcribentem,
merito interceſſit Sanctus Ivo Carnutenſis Epiſco-
pus: *Rectius feciſſes Guilielmus, ſi omnes Sacerdo-*
tes ad regularem vitam invitaſſes, quam regulariter Epiſt. 69.
viventes à Dominicarum ovium cuſtodia penitus remo-
viſſes.

In proſequenda paterna & avita pietate nonni-
hil negligentior fuit Imperator Ludovicus Pius.
Hinc in Purgatorio pœnas luiſſe teſtantur Ful- Anno 874.
denſes Francorum Annales. Quod tandem zelum
reſumpſerit, regularibus Clericis juſſerit à Syno-
do Aquenſi conſcribi regulam, ipſamque ſervari
per omnem ſuam Monarchiam, & quod ex illa
plurimus fructus & gaudium provenerint, Aſtro-
nomi Annales affirmant. Eos quippe ſecundum
Canones vivere, ac exinde Clericos Canonicos Anno 817.
appellari, ſimpliciter mandarant Carolus & Pip-
pinus. Extat Aquenſis regula, collecta ex anti-
quis Canonibus & Patrum dictis, Sanctorum
præſertim Hieronymi & Auguſtini. Servata fuit
uſque ad tempora Sancti Petri Damiani, qui il- Lib. 1.
lam, quod proprium peculium permitteret Cleri- Ep. 18.
cis & largum nimis victum adſcriberet, in litte-
ris ad Alexandrum ſecundum Pontificem culpa-
vit graviter & exauthoravit. Ita paulatim exole-
vit ipſa, in ejus locum recepta eſt Regula Sancti
Auguſtini, cœpitque Pater noſter, quod Cleri-
cos intra clauſtrum & communem vitam plantaſ-
ſet in Africa, etiam ab Europæis uti Fundator
& Legiſlator honorari.

CAPUT VI.

Mali per omnem Europam reſuſcitatio exponitur.

NIhil ſtabile ſub Sole: & prona in malum
humana libido ſemper fræna excutit. Poſt
ademptum Carolino ſanguini Occidentale Impe-
rium Romana Eccleſia à Stephano ſeptimo ac
Sergio tertio, intruſis Pontificibus, paſſa eſt
barbarum ac ſempiterno ſilentio dignum in For-
moſi Pontificis defuncti perſonam & Acta ſcan-
dalum, atque ita percuſſo Paſtore diſperſæ ſunt
oves, unaque cuncta Latinæ Eccleſiæ diſciplina.
Plures per Italiam, Galliam, ac Germaniam non
ſolum

ſolum Presbyteri atque Diaconi, ſed & Epiſcopi depoſuerunt Caſtitatis profeſſionem, & publi-
:p. ca matrimonia attentarunt. Etenim multos Germaniæ Epiſcopos carnali flagitio laboraſſe, teſtatur in litteris ad Beatricem Duciſſam ac ejus filiam Mathildem Gregorius ſeptimus. De Poppone Tullenſi Epiſcopo, quod cum muliere quadam jaceret in publica fornicatione, genuiſſet ex ipſa filium, imo & ſolemniter laicorum more deſponſaſſet, queritur in litteris ad Udo-
p. nem Trevirenſem Epiſcopum, ejus Metropolitam. Eadem lepra laborare plures Epiſcopos lamentatur apud Albertum Comitem Namurcenſem.

Audiamus quid de hac Latinæ Eccleſiæ miſeria ſcribat ad Nicolaum Pontificem Sanctus Petrus Damiani: *Nuper habens cum nonnullis Epiſcopis ex veſtræ Majeſtatis authoritate colloquium, ſanctis eorum femoribus volui ſeras apponere, genitalibus Sacerdotum tentavi continentiæ fibulas adhibere. Sed quoniam hæc eſt Secta, cui ubique contradicitur, aliud quidem quodcumque veſtræ conſtitutionis Imperium ſub ſpe perficiendi fidenter indicimus, hujus*
6. *autem capituli nudam ſaltem promiſſionem tremulis prolatam labiis difficilius extorquemus. Primo, quia faſtigium Caſtitatis attingere ſe poſſe deſperant. Deinde, quia Synodali ſe plectendos eſſe ſententia propter luxuriæ vitium non formidant.* Romanam Eccleſiam hac in re diſſimulare & tepere queritur graviſſimè, addens omnem Chriſtianum populum inde offendi admodum & ſcandalizari. *In minoribus*, inquit, *Sacerdotibus luxuriæ inquinamenta perſequimur, in Epiſcopis, quod nimis ab-*
5. *ſurdum eſt per ſilentii tolerantiam veneramur.* Scribit item ad Knnibertum Epiſcopum Taurinenſem: *Permittis ut Eccleſiæ tuæ Clerici, cujuſcumque ſint ordinis, velut jure matrimonii confœderentur uxoribus.* Et quoniam ipſe Kunibertus erat caſtus, pergit: *In Epiſcopo inutilis eſt Caſtitas, quæ ſe ſic exhibet ſterilem, ut aliam non pariat Caſtitatem.* Interim adverſus uxoratos Clericos zelum illi imprimere non potuit, ideoque tandem imploravit laicum brachium Adelaidis Marchio-
p. niſſæ Alpium Cottiarum. A Laudenſis Eccleſiæ Clericis, uti à cornupetis tauris, ſe fuiſſe invaſum queritur apud eundem Kunibertum, & addit de Clericis Gallicanis: *In Galliarum partibus prope adminiſtrationem ac ditionem cujuſdem Religioſi Abbatis habitabat Presbyter, qui quanto copia facultatis uberius affluebat, tanto magis religionis & honeſtatis premebatur inopia. Obeunte igitur Pellice viduatus adjecit iterare conjugium. Confœderat ſibi quaſi tabularum lege proſtibulum, amicorum atque conſinium congregat nuptiali more conventum, epulaturis etiam totius affluentiæ providet apparatum.* Abbati per miſſos Monachos monenti & dura minanti obtemperare noluit, *Sed quidquid nuptialis ordo dictabat implevit.* Et hinc Divina vindicta non dormiit. Etenim ſacrilegum ſtuprum conſummare tentans infelix Presbyter, *Uno eodemque momento & ſemen fudit & animam exhalavit.* Peſtis illa fœdavit omnem Italiam: Etenim ejuſmodi miſerabilem Romani etiam, ad ſanctæ Cæciliæ Baſilicam habitantis, Presbyteri mortem refert in iiſdem litteris idem Petrus. Omnem Provinciam Mediolanenſem, Sancti Ambroſii Eccleſiam, ad nuper ſolemniſſimè ejerata Clericorum conjugia fœdiſſimè rediiſſe, atque ita luxuriæ addidiſſe perjurium, ſcribit ad Adam Monachum, ad Maynardum Abbatem, & ad Abbatem Sancti Apollinaris Claſſenſis. Quin & ipſe, puer miſerabilis, à quapiam Presbyteri focaria fuit collectus, & grandi charitate educatus, atque hinc à quibuſdam, at ſine fundamento, dicitur fuiſſe nimium memor beneficii, nimiumque clemens in Presbyteros conjugatos.

Gallicanæ fœditati atteſtatur etiam Sanctus Anſelmus, Beccenſis adhuc Monaſterii Abbas, de Fulcone Belluacenſi Epiſcopo ſcribens ad Urbanum ſecundum Pontificem: *Canonici & Presbyteri illi adverſantur, quia eos à pravis conſuetudinibus, & maximè à mulierum reproba converſatione vult prohibere, & eorum filios à Præbendarum hæreditaria ſucceſſione, atque à ſacrorum Ordinum promotione arcere.* Omnem fere iſtius Eccleſiæ Clerum affirmat duplici hac ſcabie infectum. Exſtat Epiſtola apud Franciſcum Juretum in Notis ad trigeſimam Epiſtolam Sancti Ivonis Epiſcopi Carnutenſis. Et apud Daimbertum, Senonenſem Epiſcopum, ſuum Metropolitam, laudatus Epiſt. 202.
Ivo graviter expoſtulat de quodam iſtius Eccleſiæ Prælato, *Qui publicè ſibi duo ſcorta copularat, & tertiam pellicem, cui tabulas matrimoniales faceret, jam ſibi præparabat.* Scribit item ad Gualonem Epiſcopum Pariſienſem: *De Canonico Eccleſiæ veſtræ, qui contra prohibitionem veſtram matrimoniales tabulas ſibi compoſuit, nullam ſententiam ad manum habeo, quam Dilectio veſtra ignorat.* Et Hildeberto Eccleſiæ Cenomanenſis Electo diſſuadet Epiſcopatum, eo quod *Archi-Diaconus, accubante lateribus ejus plebe muliercularum, multam genuiſſet plebem puerorum & puellarum.* Et hæc quidem omnia poſt tot Romanæ Eccleſiæ adverſum iſtas impiiſſimas nuptias Decreta. Quid ergo ante illa?

Epiſt. 218. Epiſt. 277.

Eadem lepra fœdavit item Angliam atque Hiberniam. Ejus cauſam in Barbaros Nortmannos, qui Eccleſiam Lindisfarnenſem devaſtarant, atque ita expulſis Cathedralibus Monachis vagandi, ſcortandi, ac tandem attentandorum conjugiorum anſam dederant, refert Simeon Monachus Dunelmenſis, ita ajens uſque ad Grego- In Præfat.
rii ſeptimi Papatum perduraſſe. Eadgarum Regem, quod ſpinas evellere conatus ſit, laudat Abbas Alredus, at certum eſt non plenè evulſiſſe. Etenim de Guilielmo primo Rege ad Hugonem Dienſem Epiſcopum ſuum in Gallia Legatum ſcribit laudatus Gregorius: *Anglorum Rex Presbyteros uxores etiam juramento dimittere compu-* L. 9. Ep. 5.
lit. Hinc dicit *cæteris regibus probabiliorem & magis honorandum*. Eandem laudem illi adſcribit Gregorii anteceſſor Alexander ſecundus. Sed quod nec ipſe malum eradicaverit, lucet ex mul- Epiſt. 10.
tis & longis adverſus illud, ſuo loco producendis, laboribus poſteriorum Epiſcoporum.

Etiam Hiſpania, licet gemens ſub Saracenis, non depoſuit peſtem, factam ex illis, adverſum quos in libris de Civitate Dei declamat Sanctus Auguſtinus: *Perdidiſti utilitatem calamitatis. Miſerrimi facti eſtis, & peſſimi permanſiſtis.*

Etenim inter ſcriptarum ab Adriano primo Pontifice Epiſtolarum ſummaria ſeu argumenta eſt etiam hoc: *Ad Egilam Epiſcopum, ſeu Joannem* Epiſt.45. *Presbyterum de conſervatione continentiæ in Hiſpaniæ partibus prædicanda Epiſtolam ſcripſit Adrianus ac de diverſis erroribus, ac eorum Pſeudo-Sacerdotibus, qui vivente viro ſortiuntur uxores.* Quaſdam integras Epiſtolas nuper produxit Franciſcus do Cheſne. Et ed Didecum Compoſtellenæ Eccleſiæ Epiſcopum ſcribit Paſchelis ſecundus: *Si qui Presbyteri aut Diaconi ante Romanæ legis ſuſceptionem, ſecundum communem patriæ conſuetudinem, conjugia contraxerint, natos eis filios neque à ſæculari, neque ab Eccleſiaſtica dignitate repellimus.* Romana iſta lex omnino ſunt Gregorii ſeptimi Decreta, cujus & alias ſanctiones fuiſſe eb Hiſpenis reverenter edmiſſas, eſt ſuprà oſtenſum. Nam & Richardus Maſſilienſis ed Sanctum Victorem Abbas, ee ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinelis Presbyter, fuit illic ejus Legatus, & pro lendatorum Decreterorum executione duras luctas ſuſtinuit. Qui majorum Clericorum è prætenſis conjugibus filios ad Eccleſiæ ec Reipublicæ gradus reddidit inhebiles, fuit Urbanus ſecundus.

Et hiſce obſcænis Clericis nec ergumenta defuerunt, nec patroni. Et ex his fuiſſe Godofredi Lotharingiæ Ducis Capellenos ſcribit Sanctus L.5.c.13. Petros Damiani: *Dogmatizatis ſacri Altaris miniſtros jure poſſe mulieribus permiſceri.* Primum argumentum erat Canon Gangrenſis, mandans eos, qui eonjugati Sacerdotis ſecrificium ſpernerent, communione privari. Adverſus Romanæ Eccleſiæ Decretum, conjugati Presbyteri Miſſam audiri vetens, eſſe palmare videbatur iſtud argumentum. Videbatur Pontifices de entiquorum Canonum prævaricatione convincere. Et binc laudatus Petrus repoſuit: *Dum litterarum ſuperficiem negligenter attenditis, ſobrietatem Eccleſiaſticæ intelligentiæ non tenetis. Ille nimirum Sacerdos conjugatus dicitur, non qui nunc habet, ſed qui prius habuit ante perceptam Sacerdotalis Ordinis dignitatem.* At certum eſt labi. Etenim Euſtetius Sebaſtenſis in Armenia Epiſcopus, non præteriie, ſed præſentia damnavit Sacerdotum conjugia, eedem adverſùs illum ex Nicæno ad Paphnutii interceſſionem Decreto Synodus Grangrena defendit. Reſponſum igitur oportebat Græcum eſſe, & de Græcis ſtatuere iſtum Canonem, ideoque produci non poſſe ad res Latinas.

Etiam adduxerunt alios Canones. Primo Canonem Synodi Triburienſis, quo contra Romenam Eccleſiam eſſe conclusum exiſtimarunt Landenſes Clerici, arque ideo tamquam tauri corrupetæ in optimum Petrum Damiani inſilierunt. L.4.Ep.3. Rectè vero hic reſpondit ejuſmodi Canones eſſe ſpuria vitulamina & adulterina ſarmenta. Nihil enim ſimile hebet Synodus Triburienſis. Etiam Paphnurii Ægyptii, nec non & Sancti Udalrici Auguſtenſis Epiſcopi capitula fuiſſe ab illis producta, teſtatur Bertboldus Presbyter Con- Ann.1179. ſtantienſis. Sancti Udalrici capitulum erat neſcio quod Sancti Gregorii Magni, plurima Clericalium ſpuriorum infantilia capita in quodam lacu reperientis, ideoque illis conjugia deinceps permittentis, à Sancto Udalrico probatum, & ad Germanos extenſum Decretum. Exſtet in Annalibus Abbatis Uſpergenſis. Eſt mendaciſſima fabule, ideoque per Gregorium ſeptimum merito damnete. Quomodo enim Magnus Gregorius, qui etiem Siciliæ & Calabriæ Subdiaconos coegit ad continentiam, poſſit omnibus Presbyteris conjugia indulſiſſe? Fœdi illi adduxerunt etiam Canonem Apoſtolicum. *Unuſquiſque uxorem ſuam habeat.* Item praxim Sacerdotum Moyſaicorum, nullibi demnatam ab Evangelio aut Apoſtolis. Eorum mentem exponit in litteris ad Petrum Romanæ Eccleſiæ Cardinalem, & Lateranenſis Baſilicæ Archi-presbyterum, laudatus Petrus Damiani: *Ecce, inquiunt, hæc verba Apoſtolica ſunt generalia, & dum unicuique nubendi licentiam tribuunt, nos excipere non videntur.* L.2.Ep.10. Quin imò Gregorium ſeptimum, tamquam qui adverſùs Apoſtolum manifeſtè ſtatueret, à Germaniæ Presbyteris fuiſſe proclamatum hæreticum affirmat Lambertus Schefnaburgenſis. Ann.1074.

Secundum ipſorum ergumentum refert idem Damieni in litteris ed Alexandrum ſecundum Pontificem: *Faſtigium caſtitatis attingere ſe poſſe* L.1.Ep.6. *deſperant.* Et binc per Lambertum memorati Germaniæ Presbyteri edverſus Sigifridum Moguntinenſem Archiepiſcopum in Erphordienſi Synodo clamaverunt deinceps à Gregorio ſeptimo non homines epplicandos Eccleſiæ miniſterio, ſed devocandos è cœlo Angelos, utpote qui ſoli valeant caſtitatem ſervere. Etiam à Philippo Borgundo Ultrajectenſi Epiſcopo caſtitatem fuiſſe exiſtimaram impoſſibilem, permiſſos & continentibus prælatos Clericos concubinarios, irriſos Monachos Clericalis continentiæ Prædicatores, ſperatumque fore ut Romena Lex brevi abrogaretur per generalem Synodum, teſtatur quis Anonymus in ejus vita, quem temen quidam effirment mendacem impoſtorem. Huc etiam facit, quod Sanctus Petrus Damiani ſcribit ad laudatum Archi-presbyterum Lateranenſem. *Nonnulli ſuper hac quæſtione conventi ad paupertatis illicò patrocinium convolant. Muliebris, inquiunt, ſedulitatis auxilio carere non poſſumus, quia rei ſamiliaris inopiam ſuſtinemus.* Rectè verò reddidit Damiani: *Paupertas indiga ſolitudinis, fœminarum docet abdicare conſortium, & greges inhianter edentium prohibet gignere parvulorum.*

Tertium ipſorum argumentum adducit idem Damiani in libro gratiſſimo ad Henricum Archiepiſcopum Revennatem: *Feſulanus Epiſcopus,* Cap. 18. *Raimbaldus nomine, erat manifeſtiſſimè Simoniacus. Huc accedebat, quod præter alias unam habebat publicè & familiariter adhærentem & tamquam legitimæ deſponſationis uxorem, Per hunc itaque talem plura perhibentur exhibita fuiſſe miracula.* Refert quædam illios miracula, addens eadem gratia donatum fuiſſe Marinum Faventinæ Eccleſiæ Presbyterum, etiam publicè conjugatum. Hinc ergo fœdi Clerici bleterarunt conjugia ſua eſſe divino teſtimonio comprobata, At miraculorum virtutem eſſe gratiam gratis datam, ideoque & impiis hominibus quandoque concedi, docet Chriſtiane Lex, & moltis ibidem exemplis laudatus Petrus oſtendit. Poſſumus & adverſum miraculum adducere ex magno Belgii Chronico;

Eodem

Eodem anno mira Secta tam virorum, quam mulie-
rum, venit Aquiſgranum de partibus Alemanniæ,
& aſcendit uſque ad Hannoniam ſeu Franciam, cu-
jus talis erat conditio. Utriuſque ſexus homines illu-
debantur à dæmonio, at tam in domibus quam in
plateis, & in Eccleſia ſe invicem manu tenentes du-
Ann.1374 *cerent choreas, & in altum ſaltarent, nomina quæ-*
dam dæmoniorum nominantes, nec ullam cognitio-
nem in hujuſmodi choreis nec verecundiam propter
adſtantem populum habentes. In fine verò chorizatio-
nis ita circa pectoralia torquebantur, ut niſi mappa-
lis lineis à ſuis amicis circa ventris medium fortiter
ſtringerentur, quaſi furioſè clamarent ſe mori. Tan-
dem Leodii per conjurationes, ſumptas de illis quæ
ante baptiſmum in catechiſmo fiunt, à dæmonio li-
berabantur, & ſanati dicebant viſos ſe tempore ſal-
tationis immerſos in flumine ſanguinis, & propterea
ſe in altum ſaltaſſe. Vulgus Leodii dicebat plagam
illam populo contigiſſe, quia male erat baptizatus,
& maximè à Presbyteris Concubinariis. Qua de cau-
ſa propoſuerat vulgus inſurgere in Clerum, iiſque
trucidatis bona eorum diripere, niſi Deus de remedio
per conjurationes prædictas providiſſet. Ita multis
in locis Clericorum Caſtitas fuit reſtaurata.

Quartum argumentum prodit Lambertus
Schafnaburgenſis, dicens de Sigifrido Archiepi-
ſcopo Moguntinenſi: *Archiepiſcopus ſciens non*
An. 1074. *parvo conſtare operam hanc, ut tanto tempore inoli-*
tam conſuetudinem revelleret, atque ad rudimenta
naſcentis Eccleſiæ ſeneſcentem jam mundum reforma-
ret. Erat omninò antiqua conſuetudo, de qua
ad Theoduinum Leodienſem Epiſcopum Grego-
L.2.Ep.61. rius ſeptimus: *Inolevit ex taciturnitate Paſtorum.*
Dormientibus enim hominibus, ſolet inimicus
peſſima zizania in Eccleſiæ agro ac tritici medio
ſuperſeminare. Quare de talibus conſuetudini-
Cap. 1. bus rectè in Synodo Turonenſi dixit Alexander
tertius: *Diuturnitas temporis non minuit peccata,*
ſed auget.

CAPUT VII.

Exponuntur Leonis Noni, & Gregorii Septimi contra has ſordes Decreta.

FŒda hæc licentia ſine frœno cucurrit uſque
ad Gregorium ſextum Pontificem longè opti-
mum, ſed quem Henricus ſecundus Imperator
tamquam Simoniacè intruſum deportavit in Ger-
maniam, optimas ejus intentiones fruſtrans, at-
que ejus in locum impoſuit Clementem ſecun-
dum, antea Suigderum Epiſcopum Bambergen-
ſem. Aliquot dumtaxat menſibus hic ſedit, non
ſolum nomine, ſed & re Clemens nimium, ideo-
que ad illum, Principis juſſu priùs acriter à ſe
exſtimulatum, ſcripſit deſperans Sanctus Petrus
L.1. Ep.3. Damiani: *Quid juvat Sedem Apoſtolicam de tenebris*
ad lucem remeaſſe, ſi nos adhuc in iiſdem tenebris re-
manemus? Nos ſperabamus quod tu eſſes redempturus
Iſrael. Ejus autem ſucceſſor Damaſus ſecun-
dus, antea Poppo Brixinenſis Epiſcopus, ſedit
per dies ſolum viginti, atque hinc de ſucceſſore
Sancto Leone nono, ante Brunone Epiſcopo
Tullenſi, ac ejus Remenſi Synodo ſcribit ma-
gnum Belgii Chronicum: *Ubi Presbyteri uxorati,* Fol. 113.
perſuaſione Hugonis Abbatis Cluniacenſis, à Catho-
licorum congregatione & Eccleſiis eliminati ſunt.
Etiam à Sancto Petro Damiani, adhuc Eremita,
ejuſque libro Gomorrhiano fuiſſe permotum opus,
ipſe in datis ad illum laudatoriis litteris Pontifex
[pro]fitetur. Ejus Decretum, quod ſæpe & in
[Co]nciliis, & per Legatos, & per Epiſtolas inno-
varit, laudat in litteris ad Rudolphum Sueviæ &
Bertholdum Carinthiæ Ducem Gregorius ſepti-
mus. Ipſum refert atque innovat Romana Ni-
colai ſecundi Synodus: *Ut nullus Miſſam audiat* L.2.Ep.45.
Presbyteri, quem ſcit Concubinam indubitanter ha-
bere, aut ſubintroductam mulierem. Unde etiam
ipſa ſancta Synodus hoc Capitulum ſub Excommuni-
catione ſtatuit dicens: Quicumque Sacerdotum, Dia-
conorum, Subdiaconorum, poſt Conſtitutum Beatæ
memoriæ Prædeceſſoris noſtri Sanctiſſimi Papæ Leonis
de caſtitate Clericorum, Concubinam palam duxerit,
vel ductam non reliquerit, ex parte Omnipotentis
Dei, auctoritate Beatorum Apoſtolorum Petri &
Pauli, præcipimus & omnino contradicimus, ut
Miſſam non cantet, neque Evangelium vel Epiſto-
lam, aut Miſſam legat, neque in Presbyterio ad
divina officia cum iis, qui præfatæ Conſtitutioni obe-
dientes fuerint, maneat, neque partem ab Eccleſia
ſuſcipiat, quo uſque à nobis ſententia ſuper hujuſ-
modi procedat.

Leonis ergo de ſolis Presbyteris Decretum Ni-
colaus ad Diaconos & Subdiaconos extendit.
Quod ipſum in ſua Romana Synodo fecit Ale-
xander ſecundus. Imitati ſunt Stephanum deci- L.4 Ep.3.
mum, de quo in litteris ad Kunibertum Tauri-
nenſem Epiſcopum ſcribit Sanctus Petrus Damia-
ni: *Papa Stephanus, qui zeli Phinees æmulabatur*
ardorem, omnes Clericos Romæ, qui poſt interdi-
ctum Papæ Leonis incontinentes exſtiterant, de con-
ventu Clericorum & Choro Eccleſiæ præcepit exire,
ut quamquam relictis fœminis per pœnitentiæ ſe la-
menta corrigerent, tamen quia ſancto Viro inobedien-
tes fuerant, & de Sacrario ad tempus exirent, &
celebrandæ Miſſæ licentiam de cætero non ſperarent.
Hic ergo primus Leonis Decretum ad omnes Cle-
ricos extendit. Quam extenſionem laudat & Ann.1059.
Bertholdus Presbyter Conſtantienſis. Et tunc
facta eſt divina illa in Apoſtolici mandati con-
temptorem Romanum Presbyterum, habitan-
tem prope Baſilicam Sanctæ Cæciliæ vindicta.
De Sancti Leonis Decreto pergit ibidem laudatus
Damiani: *In plenaria planè Synodo ſanctæ memo-*
riæ Leo Papa conſtituit, ut quæcumque damnabiles
fœminæ intra Romana mœnia reperirentur Presbyte-
ris proſtitutæ, ex tunc & deinceps Lateranenſi pa-
latio adjudicarentur ancillæ. Eandem Romanarum
focariarum pœnam laudat ad milleſimum quadra- Ann.1049.
geſimum nonum annum Hermannus Contractus. Cap. 5.
Erat pœna juſtiſſima, iſti mulierum fæci olim Cap.43.
etiam inflicta per tertiam & quartam Toletanam Cap. 3.
Synodum, & per primam Hiſpalenſem. Et hinc
Decretum iſtud, non in Rhemenſi, uti vult
magnum Belgii Chronicum, ſed in Romana aut
Vercellenſi Synodo factum oportuit: etenim
Rhe-

Rhemenſis; non quadrageſimo nono, ſed quinquageſimo poſt milleſimum anno fuit celebrata. Et in ipſa laudatum Decretum non reperitur. Et cur Gallicana Synodus definiret de Presbyteris Romanis?

Notanda ſunt Petri Damiani de Stephani decimi Decreto verba: *Omnes Clericos Romæ*. Palam aſſerunt in ſolos urbis Clericos ſtatuiſſe. Quod ipſum de Leonis Decreto affirmat Hermannus Contractus, & hinc de illo ad Cunibertum T[illegible]rinenſem Epiſcopum pergit laudatus Damia[illegible] *Quod ſalutare ſtatutum, æquitatis juſtitiæque pleniſſimum, nos etiam per omnes Eccleſias propagandum eſſe decernimus, quatenus percepto prius Apoſtolicæ Sedis edicto unuſquiſque Epiſcopus Eccleſiæ ſuæ vindicet famulas, quas in ſua parochia deprehenderit ſacrilega Presbyteris admixtione ſubſtratas. Æquitatis ſcilicet jure, ut quæ ſacris Altaribus rapuiſſe ſervorum Dei convincuntur obſequium, ipſæ hoc ſaltem Epiſcopo per diminuti ſui capitis ſuppleant famulatum*. Hæc prima extenſio fuit ad ſolos Clericos Italiæ. Factam fuiſſe à Nicolao ſecundo, per laudatum Petrum inſtigato, ſcri-
Ann. 1058 et 1061. bit Bertholdus Conſtantienſis. Et hinc eundem Petrum, jam Cardinalem Epiſcopum Oſtienſem, ad extenſionis hujus executione purgandam Ambroſianam Eccleſiam, Mediolanum cum ampliſſima poteſtate legavit Alexander ſecundus. Mediolanenſis Eccleſiæ filium, ac Ambroſianis uberibus ſublactatum affirmat ſe natus Mediolani Pontifex, ideoque charitatem hanc ſuis civibus à ſe impendendam. Sua iſtic Acta ſingulari libro Petrus deſcripſit, & inter alias ſuas ſanctiſſimas conſtitutiones reliquit illic hunc articulum: *Presbyter, Diaconus, ac Subdiaconus, fæminam ad fornicandum palam retinens, donec in culpa manſerit, nec officium faciat, nec Eccleſiæ beneficium habeat, qui vero non retinet, & eventu ex humana conditione ceciderit, poſtquam manifeſtum veraciter fuerit, ſuſpendatur ab officio tantum, donec per pœnitentiam ſatisfecerit*. Hoc eſſe exiſtimo Decretum, cujus cauſa Petrus nimiæ in fornicatores Clericos indulgentiæ à quibuſdam accuſatur. Et reverà ab avito Eccleſiaſticæ diſciplinæ rigore admodum recedit iſtud Decretum. Temporis calamitas coegit ad diſpenſationem iſtam, neque quid ſanctius ſperari permiſit aut imperari. Ejus pro hoc Decreto adverſitates collige ex Epiſtola
L.5.Ep.16 ad Landulphum Clericum Mediolanenſem: *Mediolanenſis civitas in ſeditionem verſa repentinum noſtrum minabatur interitum*. Pro effrœni ſua fœditate pertinaces Clerici commoverunt populum, ſuaſeruntque optimum Petrum tamquam novæ legis Pſeudo-prædicatorem lapidari. Et hinc à meliori, quam jurata ſolemniter profeſſione firmari Petrus curarat, vita in priſtinas ſordes ſunt poſt breve intervallum relapſi, ajentes profeſſionem fuiſſe metu extortam, ideoque non tenere. Adductarum ab ipſis rationum fucos nervosè Petrus in laudata ad Landulphum Epiſtola refutat.

Et hæc quidem omnia Decreta fuerunt directa ad ſolos Clericos. Quod à Cardinali Heldebrando, qui poſtea fuit Gregorius ſeptimus, inſtigatus Nicolaus ſecundus tandem addiderit Presbyteri, Diaconi, aut Subdiaconi palam conjugati aut concubinarii, non audiri Miſſam, vel alia Divina officia, ſeu ulla percipi Sacramenta, teſtatur Bertholdus Conſtantienſis. Dicit à Nicolao mandatum ſolis Italis, ac poſtmodum ad omnem Eccleſiam à laudato Gregorio extenſum. Decretum exſtat in Romana Nicolai Synodo: *Ut nullus Miſſam audiat Presbyteri, quem ſcit concubinam indubitanter habere, aut ſubintroductam mulierem*. Hoc à ſe addi dicit ad Decretum Leonis noni. Quod ipſum in prima ſua pluſquam centum Epiſcoporum Romana Synodo confirmavit atque innovavit Alexander ſecundus. Gregorianæ extenſionis ſeriem edicit Marianus Sco- An. 1074.
tus: *Hildebrandus, qui & Gregorius Papa, decrevit præcepto Petri Apoſtoli & Sancti Clementis, & Canonibus Patrum per bannum Dei, Petri & Pauli, & ſuum, Synodali judicio multorum Epiſcoporum, & contra dicens interdixit Presbyteris, Diaconibus, omnibuſque Clericis uxores habere, & omnino cum fæminis habitare, niſi cum eis, quas regula vel Nicæna Synodus conceſſit. Unde & de prædicta Synodo Legati Papæ miſſi ad Henricum Regem Romanorum, id eſt, duo Epiſcopi, cum Regina ejuſdem Regis matre, & univerſali Synodo, coram Rege, communi omnium Epiſcoporum interdictu, fæminas ſepararunt à Clericis, & maximè à Presbyteris*. Pergit ad annum ſequentem: *Plures Clerici ſub ſententia interdicti Apoſtolici libentius eſſe voluerunt, quam fæminis & uxoribus carere. Sed ut per alios caſtigarentur, decrevit Synodica Legatione etiam hoc anno, ut nullus Chriſtianus audiret Miſſam conjugati Presbyteri*. Quod multi Apoſtolicam excommunicationis & degradationis ſententiam ſpreverint, contumaciter perſeverantes & in ſacrilego conjugio & in Eccleſiaſtico miniſterio, teſtuntur etiam Sanctus Petrus Damiani, An. 1075.
Lambertus Schafnaburgenſis, ac Simeon Dunelmenſis. Et hæc contumacia Nicolaum ſecundum, Alexandrum ſecundum, & Gregorium ſeptimum compulit procedere ad iſtud poſterius Decretum. Addit laudatus Simeon omnium iſtorum cum ſuis uxoribus Sacerdotum ſempiternam damnationem fuiſſe Boſoni militi divinitus revelatam.

Incognitus Gregorii adverſum rebelles Apologus ex ejus ad Othonem Conſtantienſem Epiſcopum litteris refert Decretum: *Nos juxtà auctoritatem Sanctorum Patrum in Synodo ſententiam dedi-* Cap. 1.
mus, ut hi qui in crimine fornicationis jacent, Miſſas celebrare, aut ſecundum inferiores ordines miniſtrare altari non debeant. Statuimus etiam, ut ſi ipſi contemptores fuerint noſtrarum, imo Sanctorum Patrum Conſtitutionum, populus nullo modo eorum officia recipiat, ut qui pro amore Dei & officii dignitate non corriguntur, verecundia ſæculi & objurgatione populi reſipiſcant. Ipſum etiam refert in ſuis Annalibus Rogerus Hovedenſis; *Gregorius Papa, Servorum Dei Servus, per totum Italicum Regnum & Theutonicum debitam Sancto Petro Obedientiam exhibentibus Apoſtolicam Benedictionem. Si qui ſunt Presbyteri, Diaconi, Subdiaconi, qui jacent in crimine fornicationis, interdicimus eis ex parte Omnipotentis Dei, & authoritate Sancti Petri, introitum Eccleſiæ, uſque dum emendent & pœniteant. Si qui autem in peccato ſuo perſeverare maluerint,* An. 1075.

vint, nullus veſtrum ad officium eorum auſcultare præſumat, quia benedictio illorum vertitur in maledictionem, & oratio in peccatum. Similem Decreti formam refert Simeon Dunelmenſis. Non ſunt tamen ipſum, quod latet aut periit, Synodale Decretum, ſed litteræ ejus executrices. Aliud ipſiuper ejus de hac re Decretum laudat Lamber-
An. 1074. tus Schafnaburgenſis: *Hildebrandus Papa decrevit, ne quis omnino ad Sacerdotium admittatur, qui non in perpetuum continentiam vitamque cœlibem profiteatur.* Aliud item extat in quinta ejus Romana Synodo: *Si quis Epiſcopus fornicationem Presbyterorum, Diaconorum, ſeu Subdiaconorum, precibus vel pretio interveniente, conſenſerit, vel commiſſam ſibique compertam authoritate ſui officii non impugnarit, ab officio ſuſpendatur.*

Rectè Marianus Scotus ait Gregorii Decreta ex Patrum Canonibus proceſſiſſe. Etiam Lambertus Schafnaburgenſis affirmat fuiſſe conformia antiquorum Canonum inſtitutis. Quod ipſum in Epiſtola ad Lucium, Sancti Juventii, Ticinenſis Præpoſitum, multis oſtendit Urbanus ſecundus. Agunt in illos, adverſum quos in litteris ad Sanctum Annonem Colonienſem Archiepiſcopum ſcribit ipſe Gregorius: *Novit Fraternitat tua, quia præcepta hæc non de noſtro ſenſu exſculpimus, ſed antiquorum Patrum Sanctiones, Spiritu ſancto prædicante probatas, officii noſtri neceſſitate in medium propalamus, ne pigri ſervi ſubeamus periculum, ſi Dominicam pecuniam, quæ cum fœnore repoſcitur, ſub ſilentio abſcondamus. Quam-*
L.2.Ep.67. *quam huic ſanctæ Romanæ Eccleſiæ ſemper licuit, ſemperque licebit contra noviter increſcentes exceſſus nova quoque Decreta aut remedia procurare, quæ rationis & authoritatis edita judicio, nulli hominum fas ſit refutare.* Quidam Scioli, Hincmarum Remenſem ſecuti, garrivere Romanum Pontificem obligari ad ſervandos Canones, nihil niſi ex antiquis Canonibus hauſtum poſſe præcipere, ideoque nova hæc, Gangrenſi Canoni & longiſſimæ conſuetudini adverſa, Gregorii Decreta eſſe nullius ponderis. Reponit ipſe Decreta ſua eſſe omnino hauſta ex iſto fonte: Addit Romanam Eccleſiam ad iſtam hauſturam non obligari. Lege Authoris incogniti, quandoque tamen cеſpitantis, pro Gregorio Apologiam. Gangrenſem Canonem ſupra explanavi.

CAPUT VIII.

Exponuntur variæ adverſum hæc Gregorii Decreta contradictiones.

PRimus Gregorianorum Decretorum hoſtis infenſiſſimus fuit Belgii noſtri Monachus, Henrici quarti Imperatoris partes ſecutus, Sigi-
An. 1074. bertus Gemblacenſis, ſcribens in ſuo Chronico: *Gregorius Papa uxoratos Sacerdotes à Divino officio removit, & laicis Miſſam eorum interdixit, novo exemplo, & ut multis viſum eſt, inconſiderato præjudicio contra Sanctorum Patrum ſententiam, qui ſcripſerunt quod Sacramenta, quæ in Eccleſia fiunt, Baptiſmus ſcilicet & Chriſma, Corpus & Sanguis Chriſti, fiant Spiritu ſancto latenter operante, eorumdem Sacramentorum effectum ſeu per bonos ſeu per malos intra Dei Eccleſiam diſpenſentur. Tamen quia Spiritus ſanctus myſticè illa vivificat, nec meritis bonorum Diſpenſatorum amplificantur, nec peccatis malorum attenuantur, unde eſt hic qui baptizat. Ex qua re grave oritur ſcandalum, ut nullius hæreſis tempore ſancta Eccleſia graviori Schiſmate ſciſſa ſit, his pro juſtitia, illis contra juſtitiam agentibus, verò continentiam paucis tenentibus, aliquibus eam cauſa quæſtus & jactantiæ ſimulantibus, multis incontinentiam perjurio, aut multiplici adulterio cumulantibus, ad hoc hac opportunitate laicis inſurgentibus contra ſacros Ordines, & ſe ab omni Eccleſiaſtica ſubjectione excutientibus, laici ſacra myſteria temerant, de his diſputant, infantes baptizant, ſordido humore aurium pro ſacro Oleo & Chriſmate utentes, in extremo vitæ Viaticum dominicum & uſitatum Eccleſiæ obſequium ſepulturæ à Presbyteris conjugatis accipere parvi pendunt, decimas Presbyteris deputatas igne cremant, & ut in uno cætera perpendas, laici corpus Domini à Presbyteris conjugatis conſecratum ſæpè pedibus conculcaverunt, & ſanguinem Domini voluntariè effuderunt, & multa alia contra jus & fas geſta ſunt in Eccleſia, & hac occaſione multi Pſeudo-magiſtri exurgentes in Eccleſia profanis novitatibus plebem ab Eccleſiaſtica diſciplina averterunt.* Quæ omnia verbo tenus ad eundem annum ſcribunt Matthæus Pariſienſis, Radulphus de Diceto, & Thomas Walſingamenſis.

Eodem ſcrupulo laboravit Lucius, Sancti Juventii apud Ticinum Præpoſitus, exiſtimans Decreta hæc adverſari Sancto Auguſtino, adverſus Donatiſtas conſtanter tradenti Chriſtiana Sacramenta à profanis intra Catholicam communionem miniſtris non pollui, & per Sanctos ac per impios tradita aut confecta eſſe æquè ſancta, atque ex omnium manibus poſſe ſine contagio fructuosè participari. Pſeudo-Apoſtolorum, ex invidia & carnali contentione Evangelium aut Sacramenta diſpenſantium, miniſteria eſſe ſancta & piè accedentibus fructuoſa ſcripſit etiam Apoſtolus Paulus. Reſpondit verò Urbanus ſecundus: Confecta aut data per incontinentes Presbyteros Sacramenta *proprias quidem habent virtutis dignitates, ſed agentibus vel ſuſcipientibus contra Romanorum Pontificum inſtituta, niſi fortè ſola morte interveniente, utpote ne ſine baptiſmate vel communione quilibet humanis rebus excedat. Eis, inquam, in tantum obſunt, ut veri ſint Idololatræ, quoniam peccatum ariolandi eſt repugnare, & quaſi ſcelus Idololatriæ nolle acquieſcere.* Quod à Presbyteri, Epiſcopi, Metropolitæ, Primatis aut Patriarchæ, Chriſtianam fidem aut ſacros Canones palam cum Eccleſiæ ſcandalo prævaricantis, communione ſit licitum, imò & quandoque juſſum retrocedere, notiſſimum eſt in lege Chriſtiana. Quanto igitur magis id liceat & oporteat ad juſſum Romanæ Eccleſiæ? Omnis contra juſſum iſtud inita, præſertim in divinis Sacramentis, communio eſt contagioſa, & attractio peccati alieni. Rectè tamen Gregorius ſeptimus legem hanc vigere juſſit in ſolis Presbyteris, Diaconis

conis atque Subdiaconis publicè uxorem aut pellicem habentibus. Quod enim ex dubio crimine, quouſque accedat Superioris authoritas, nemo poſſit ſui Epiſcopi aut Presbyteri declinare communionem, ſtatuit Synodus octava. Et iſtam
L.3. tit.2. c.7. Gregorii legem etiamnum hodie vigere in Clericos palam concubinarios, lucet ex Lucii tertii Pontificis Decreto, quod ſuo Codici inſeruit Gregorius nonus.

Fateor tamen horum Decretorum occaſione Latinam Eccleſiam fuiſſe ſcandaloſiſſimè turbatam. Utique à Presbyteris omni Eccleſiaſtico miniſterio, imo & cœlorum regno potius, quam ſuis uxoribus valedicere malentibus, & barbaricè ubique tumultuantibus. Plures omni miniſterio valedixiſſe, teſtatur in litteris ad Cunibertum Taurinenſem Epiſcopum Sanctus Petrus Damiani, affirmans ac demonſtrans valedictionem iſtam fuiſſe ſceleratiſſimam Apoſtaſiam. Crediderunt ſe poſſe uti gratia, quam Siciliæ Subdiaconis, dum ad continentiam coegerunt, permiſerunt Pelagius ſecundus ac Gregorius Magnus, alternativè dumtaxat imperantes aut abſtinere ab uxoribus, aut à miniſterio ceſſare. Verùm erat cauſa valde diſpar. Etenim Siculorum Subdiaconorum conjugia erant legitima & Canonica, ideoque per novam ſanctionem non poterant invitis auferri. Qualiter adverſus Petrum Damiani, Alexandri ſecundi Legatum, Mediolanenſes, & adverſus hominem Gregorii ſeptimi Decreta laudantem graſſati fuerunt Clerici Cameracenſes, ſupra eſt dictum. Qualiter Germani Clerici Sigifridum Archiepiſcopum Moguntinum, eadem Decreta publicantem, ex Erfordienſi Synodo expulerint & propemodum trucidarint, refert Lambertus Schafnaburgenſis. Eadem paſſum dicit in Moguntina ſequentis Anni Synodo, &
An. 1075. pergit: *Sic tandem rei difficultate ſuperatus Archiepiſcopus ſtatuit ſibi deinceps tali quæſtione omnino ſuperſedendum, & Romano Pontifici relinquendum, ut cauſam, quam toties ipſe inutiliter propoſuiſſet, ille per ſemetipſum, quando & quomodo vellet, peroraret*. Ejuſmodi Reſponſa accepit Gregorius ab aliis etiam Epiſcopis, ideo ut & ipſe laſſatus reſponderit ſuorum Decretorum per Germaniam executoribus Paſſavienſi Epiſcopo & Abbati
L.9. Ep.3. Hirgauzienſi: *Quod de Sacerdotibus interrogaſtis, placet nobis ut in præſentiam, tum propter populorum turbationes, tum etiam propter bonorum inopiam, ſcilicet quia pauciſſimi ſunt qui fidelibus Chriſtianis officia Religionis perſolvant, pro tempore, rigorem Canonicum temperando, debeatis ſufferre*. Ita coegit Henrici Regis in optimum Pontificem
L.2.c.1. rebellio, ad quem in Brixinenſi conventiculo degradandum fuiſſe illum à conjugatis Presbyteris incenſum & perſuaſum, teſtatur in libris de geſtis Frederici primi Imperatoris Otto Epiſcopus Friſingenſis.

Per Sanctum Lanfrancum Cantuarienſem Archiepiſcopum in Anglia, & per Hugonem Dienſem Epiſcopum in Gallia, ſuos Vicarios & Legatos, Decreta ſua Pontifex eſt potenriſſimè executus. Et quidem Lanfrancum Guilielmus Rex, Hugonem quidam Gallicani Epiſcopi ſtrenuè adjuvarunt. Fœtere perſtitit ſola ferè Germania, quod Henricus Rex fœdaret ac impediret omnia, & plures Epiſcopi, præſertim Guilielmus Ultrajectenſis, ſceleratè ipſi adularentur.

Sigifridus Moguntinus à contumacibus Presbyteris in negligentiæ ſomnum actus dormire pergebat. Hinc Sancti Annonis Colonienſis, Wicelini Magdeburgenſis, Burchardi Halberſtadienſis, & paucorum ſimilium Epiſcoporum zelo Gregorius adjunxit operam Rudolphi ac Bertholdi, Ducum Sueviæ & Carentiæ: etiam Alberti Namurcenſis, & Roberti Comitis. Flandrenſium enim Presbyteros fuiſſe longè ſordidiſſimos & Epiſcopos negligentiſſimos, imò quaſi colludentes, docent Papales litteræ ad laudatum Robertum & Comitiſſam Adelam. Etiam per L.4.Ep.10 et 11.
zeloſos ac ſibi fideles Monachos curavit Pontifex ſua Decreta divulgari. Et hinc nata eſt bina impurorum Epiſcoporum & Clericorum querimonia. Primam refert Pontifex in litteris ad laudatos Duces Rudolphum ac Bertholdum: *Si qui* L.2.Ep.45
contra vos, quaſi iſtud officii veſtri non eſſet, aliquid garrire incipiant, hoc illis reſpondete, ut veſtram & populi ſalutem non impedientes, de injuncta vobis obedientia ad nos nobiſcum diſputaturi veniant. Uti adverſus quintam Synodum rebelles trium capitulorum defenſores Pelagium primum, Narſetis Comitis armato brachio ad ipſos Conſtantinopolim deportandos uſum, de violata Clericali immunitate & motis Chriſtiano tempore perſecutionibus, ita etiam Gregorium ſeptimum fornicarii Epiſcopi & Clerici accuſabant. Et uti iſtis Magnus, ita his reſpondit noſter Gregorius: *Romam veniant nobiſcum diſputaturi*. Alteram querimoniam producit impurus auctor Chronici Auguſtenſis: *Gyrovagi ſub religionis ſpecie diſcur-* An. 1075. et 1076.
rentes maximam ubique ſeminant diſcordiam. Papæ Decretum enorme de continentia Clericorum per laicos divulgatur. Sacerdotes à laicis pro connubiis miſerabiliter ejiciuntur. Fas & nefas, promiſcua omnia, confuſa. Emiſſos à Pontifice Monachos vocat Gyrovagos. Eorum unus fuit Magenoldus, regularis Clericus, quem ob ſimilem gyrationem fuiſſe à ſcortatoribus Clericis graviſſima paſſum An. 1094.
ſcribit Bertholdus Conſtantienſis. Ex ipſis item fuiſſe exiſtimo illum hominem, quem Cameracenſes vivum combuſſerunt. Eorum zelus poſſit quandoque non ſatis habuiſſe ſalis, plebem in uxoratos Clericos nimium inflammaſſe, atque ita dediſſe anſam, ut ipſorum perſonæ, & data ab ipſis Sacramenta ſcandaloſè tractarentur.

Etenim ſimilem Florentinorum Monachorum, ſui de Simonia defamati Epiſcopi Sacramenta averſantium, exceſſum deſcribit in litteris ad eamdem civitatem Sanctus Petrus Damiani: *Ad* L.8.Ep.11
Commonachos meos articulum transfero, à quibus profectò procedere notam hanc jurgandi materiam non ignoro. Dicunt enim, quia ab hujuſmodi Sacerdotibus nec Chriſma confici, nec Eccleſia dedicari, nec Clericalia jura conferri, nec Miſſarum ullo unquam tempore potuerunt ſolemnia celebrari. Et tam hæc impudenter allegant, ut anno tota compulerint in tribus Plebibus ſine conſperſione Chriſmatis catechumenos baptizari. Sed cum Chriſtus procul dubio denominetur à Chriſmate, nil aliud tollunt Baptiſmo

niſi

niſi Chriſtum, qui Chriſmatis ſubtrahunt Sacramentum. Et certè ſi me fortè non fugit, nulla umquam hæreſis in tantam prorupit audaciam, ut à Baptiſmi lavacro Chriſma, hoc eſt, à Chriſtiano Chriſtum dividere præſumpſiſſet. Hoc ipſum, aut quid ſimile poſſint prædicaſſe miſſi à Gregorio Monachi, ideoque à Chronico Auguſtano Gyrovagi, à Sigeberto Gemblacenſi fuerunt dicti Eccleſiæ turbatores. Quod pro ſacro Chriſmate quidam uſurpatius aurium ſordes, fabulam exiſtimo aut impoſturam. Adverte interim hæreticam Lutheranorum & Calviniſtarum, Chriſma à Baptiſmo ſeparantium, imò omnem ſacram Unctionem blaſphemantium, audaciam eſſe ideò novam, ut eam uſque ad Sancti Petri Damiani ævum Eccleſia ignorarit.

Imploratum Regii brachii auxilium peperit & aliam in Anglia miſeriam, de qua Guilielmus
F. 137. Malmesberienſis: *Presbyteros Concilii Londinenſis, quod ante Sancti Anſelmi abſceſſum ſeu exilium fuerat celebratum, violatores, qui poſt Concilium mulierculas domibus ſuis vel introduxerant recentes, vel revocaverant veteres, Rex Henricus primus diſcrimine pecuniæ mulctare meditabatur. Id vero Anſelmus ferendum non arbitratus Regi ſcripſit, ut ab hac exactione temperaret: Quod Eccleſiaſticorum miniſtrorum vitia, Epiſcoporum, non ſæcularium corrigi debeant inſtantia. Ille conſilia dignanter accepit, leniter reſcripſit venturum proximè in Nortmanniam, ſi quid deliquiſſet in his & aliis, per ejus emendaturum obedientiam.* Et Matthæus Pariſien-
An. 1119. ſis: *Rex Anglorum Henricus tenuit Concilium magnum apud Londonias de Sacerdotum focariis prohibendis. Adfuerunt Concilio VVilhelmus Cantuarienſis,* Sancti Anſelmi ſucceſſor, *& Turſtinus Eboracenſis Archiepiſcopus, cum ſuis ſuffraganeis, quos omnes ſimplicitate Cantuarienſis Archiepiſcopi Rex Henricus decepit. Conceſſerunt namque Regi juſtitiam de focariis Sacerdotum, quæ res poſtea cum ſummo dedecore terminabatur. Accepit enim Rex pecuniam infinitam à Presbyteris pro ſuis focariis redimendis. Tunc, ſed tardè, pœnituit Epiſcopos de conceſſa licentia, cum in omnium oculis pateret deceptio Prælatorum, & depreſſio Sacerdotum.* Rex enim in Clericorum crimina nequit eſſe judex, ſed obediens dumtaxat ab Epiſcopis invocatus ſeu juſſus Eccleſiaſtici judicii executor. Tunc factum exiſtimo, quod addit laudatus Malmesberienſis: *Epiſcopis aliis* iſta focariarum redemptrices pecunias *vel concedentibus, vel metu ſilentium tenentibus, in ſolo Radulpho Ciceſtrenſi Epiſcopo vigor Pontificalis emolliri nequivit. Per totam ſiquidem Diœceſim divina vacare officia, Eccleſiarum januas præcepit ſpinis obſtrui, Monachorum cantum non inhibens, ſed tamen laicis aditum arcens. Facti atrocitas Regem inflexit, ut ei ſoli, quaſi mentis inconſideratæ homini, cenſum Presbyterorum indulgeret.* Eum poſteà ſolum uti verum Epiſcopum, cæteros ſpernens, timuit, dilexit, honoravit. Quo exemplo & alii tandem Epiſcopi cenſum iſtum de regiis manibus paulatim eſeſtucarunt. Sordidiſſimum, à Gregorio ſeptimo quam meritiſſimè damnatum, quæſtum varii poſtmodum Epiſcopi ac præſertim Archidiaconi ſibi appropriarunt. Et hinc Sanctum Anſelmum, qui quæſtum iſtum non ſoli Henrico Regi, ſed & cunctis Angliæ Fol. 472.
Archidiaconis ac Decanis rigidiſſimà interdixit, meritò laudat Rogerus Hovedenſis. Haſce omnes Gregoriani Decreti luctas Urbanus ſecundus, Paſchalis ſecundus, Calixtus ſecundus, Honorius ſecundus, ipſorumque Legati & Synodi variè adjuvarunt. Etiam ab Innocentio ſecundo fuiſſe Leodii factam ex Lotharingis & Transrhenanis Epiſcopis Synodum, damnataque hæc ſacrilega *conjugia*, teſtatur magnum Belgii Chronicon. Verùm Hydra ſemper revixit, & num- Fol. 152.
quam omni capite potuit truncari. Hinc tandem in Romana ſua Synodo ſtatuit idem Innocentius: *Decernimus ut ii, qui in Ordine Subdiaconatus & ſupra uxorem duxerint, aut Concubinas habuerint, officio atque Eccleſiaſtico beneficio careant. Ad hæc Prædeceſſorum noſtrorum, Gregorii ſeptimi, Urbani & Paſchalis, Romanorum Pontificum, veſtigiis inhærentes præcipimus, ut nullus Miſſas eorum audiat, quos uxores vel Concubinas habere cognoverit. Ut autem Lex continentiæ, & Deo placens munditia in Eccleſiaſticis perſonis & ſacris Ordinibus dilatetur,* Cano. 6. et 70.
ſtatuimus, quatenus Epiſcopi, Presbyteri, Diaconi, Subdiaconi, Regulares Canonici, Monachi, atque Converſi profeſſi, qui Sanctum tranſgredientes Propoſitum uxores ſibi copulare præſumpſerint, ſeparentur. Hujuſmodi namque copulationem quam contra Eccleſiarum Regulam conſtat eſſe contractam, matrimonium non eſſe cenſemus. Quin etiam ab invicem ſeparati pro tantis exceſſibus condignam pœnitentiam agant. Sacrilega iſta matrimonia reddit ac declarat irrita. Hoc addit ſupra Decreta laudatorum ſuorum Anteceſſorum. Lucet ex confirmatorio Eugenii tertii Canone, edito in Synodo Remenſi: *Quia continentia, & Deo placens munditia in Eccleſiaſticis perſonis & ſanctis Ordinibus dilatanda eſt, Sanctorum Patrum & Prædeceſſoris noſtri Papæ Innocentii veſtigiis inhærentes ſtatuimus, quatenus Epiſcopi, Presbyteri, Diaconi, Subdiaconi, Regulares Canonici, Monachi, atque Converſi* Cano. 7.
profeſſi, qui Sacrum tranſgredientes Propoſitum uxores ſibi copulare præſumpſerint, ſeparentur. Ejuſmodi namque copulationem, quam contra Eccleſiaſticam Regulam conſtat eſſe contractam, matrimonium non eſſe cenſemus. Qui etiam ab invicem ſæparati pro tantis exceſſibus condignam pœnitentiam agant. Id ipſum quoque de Sanctimonialibus, ſi, quod abſit, nubere tentaverint, obſervare præcipimus. Innovari à ſe dicit ſolius Innocentii ſecundi Decretum, quod nempe Gregorius & ejus Succeſſores damnaſſent quidem iſta conjugia, non tamen lucidè irritaſſent. Exprimit & Sanctimoniales: Quod enim eas Innocentius non expreſſiſſet, irritantem ejus legem quidam garriebant ad ipſas non extendi. Et hinc nulla deinceps apud ſacros Canones eſt memoria Epiſcopalium, Presbyteralium, Diaconalium, aut Subdiaconalium conjugiorum aut uxorum. Eas in ſua Lateranenſi Synodo Alexander tertius vocat mulierculas, quem Succeſſores ſunt paſſim imitati.

Hac via decrevit malum, non tamen fuit plenè extinctum. Etenim dudum poſt Eugenii tempora ſcripſit ad Andream Lundenſem in Dania Archiepiſcopum, ſuum per Septemtrionis Eccleſias

L. 4. Epiſt. 1013. ſias Vicarium ac Legatum, Innocentius tertius: *Poſtulaſti, utrum Sacerdotes Sueciæ in publicis deberes tolerare conjugiis, qui ſuper hoc ſe aſſerunt cujuſdam ſummi Pontificis privilegio communitos.* Quod nec communi jure, nec conſuetudine, utpotè exſufflata per Innocentium ſecundum, poſſent fœdas nuptias defendere, Apoſtolicum privilegium allegarunt. Hinc pergit Pontifex: *De Presbyteris Sueciæ certum non poſſumus dare reſponſum, niſi viderimus privilegium quod prætendunt.* An privilegium habuerint atque exhibuerint ignoro; partem negativam perſuadere poſſint L. 18. c. 6. verba Joannis Magni in hiſtoria Gothorum & Suecorum: *Presbyterorum filii in Gothia ſemper fuerunt viliſſimi æſtimati, eorumque patres ob læſæ honeſtatis infamiam non minùs contemptibiles effecti velut ſal infatuatum conculcabantur.* Hæc palam edicunt iſta conjugia ex pravo abuſu, non ex Apoſtolico privilegio fuiſſe. Eadem pravitas uſque ad eadem tempora perduravit in Dalmatiæ ac Diocliæ Presbyteris & Subdiaconis, exſtirpataque primum fuit per Joannem Capellanum An. 1199 & Simonem Subdiaconum Legatos laudati Innocentii tertii. Ipſorum Synodum Abrahamus Bzovius ſuis Annalibus inſeruit. Honorius tandem tertius in Eccleſiam introduxit Religioſos Mendicantes, quorum ſancto verbo & exemplo malum fuit radicitus ubique evulſum.

CAPUT IX.

Exponitur aliud contra ſacrilega hæc conjugia remedium.

REmedium hoc edicit in vita Sancti Petri Damiani Joannes Monachus: *Ex Sancti* C. 15. et 16. *Petri Damiani beneficio eſt, quod matricum Eccleſiarum Clerum per Romanam provinciam undique ſibi contiguum congregatum inſpicimus, eoſque nonnulla Canonici ritus veſtigia imitari applaudimus, qui relictis olim cunctis Canonicis inſtitutis, & à communis vitæ ordine prorſus receſſerant, & in ſingulis laribus una cum mulieribus ſæculariter degebant. Fœditas eatenus ſe impudenter effuderat, ut nuptiæ Presbyterorum nihil diſcrepare viderentur ab ambitione ſæcularium.* Sancti Rigoberti pro reparanda Clericali caſtitate inſtitutum, longè efficaciſſimum, ideoque à Pippino Francorum Rege ac ejus filio Carolo Magno omnibus Occidentalis Imperii Eccleſiis impoſitum, plurimis in locis per cauſas ex Formoſi Pontificis calamitate natas defecerat, atque ita redierant fœdæ nuptiæ Sacerdotum. Hinc ad haſce eliminandas iſtud per omnes Romanæ Provinciæ Cathedrales Eccleſias reparare ſtuduit laudatus Petrus Damiani. Quomodo Fanenſis, ac præſertim Velitrenſis Eccleſiæ incorrigibiles Clericos, non dumtaxat ad communem, ſed & ad ſanctiſſimam vitam reduxerit, docent ejus litteræ ad neſcio quem Archiepiſcopum, & ad Clericos Fanenſes. Singulares Clericos paſſim à ſæcularium converſatione & L. 3. Ep. 10 et L. 5. Ep. 9. inconditis moribus non diſcordare, curis ſæcularibus indifferenter inſervire, ab otioſi ſermonis ineptiis ſe non compeſcere, terrenæ concupiſcentiæ flammis fervere, & aliis inſuper ſubjacere vitiis ac vitiorum periculis ſcripſit ad quemdam Epiſcopum, cunctis aſſiduè Clericis prædicavit, atque ita pedetentim reduxit ad vitam communem. Etiam Eccleſiæ Mediolanenſi imponere conatus eſt, ſuis iſtic pacificatoriis ac reformatoriis Decretis inſerens hunc articulum: *Clerici juxta Eccleſias, ſi fieri poſſit, habitare cogantur.* Eandem tunc Lateranenſis Eccleſia ſuſcepit: Suſceptam fuiſſe juſſu Alexandri ſecundi, & quidem ſub Sancti Auguſtini Regula, teſtatur in Romano Bullario prima Epiſtola Anaſtaſii quarti. Omnium prima vitam iſtam in Italia tunc ſuſcepiſſe videtur Eccleſia Lucenſis. Quod enim L. 6. Ep. 11 per Leonis noni ac Victoris ſecundi auctoritatem ſuſceperit, teſtatur in compulſoriis ad ipſam retinendam litteris Gregorius ſeptimus. A Sancto Romualdo hæc didicerat Petrus Damiani ſcribens C. 35. in ejus vita: *Conſtituit vir Sanctus Romualdus plures Canonicos & Clericos, qui laicorum more ſæculariter habitabant, Præpoſitis obedire, & communiter in congregatione vivere docuit.* Laudatus Petrus inſuper proprietatem ab Aquiſgranenſi Regula permiſſam exſtirpavit, & omnes ubique Canonicos deduxit ad Regulam Sancti Auguſtini. Etenim Rhemenſem Synodum mandantem omnes Canonicas mulieres vivere ſecundum Sancti Auguſtini Regulam, quam Severinus Binius factam exiſtimat ſub Eugenio ſecundo, marginalis Scholiaſtes rectè adſcribit Eugenio tertio.

Quod cunctus olim Italiæ Clerus vitam communem ex Caroli Magni juſſu egerit, lucet ex Romana Synodo laudati ſecundi Eugenii nuper publicata per illuſtriſſimum Dominum Lucam C. 7. 19. Holſtenium: *Neceſſaria res exiſtit, ut juxta Eccleſiam clauſtra conſtituantur, in quibus Clerici diſciplinis Eccleſiaſticis vacent. Itaque omnibus ſit unum refectorium ac dormitorium, ceu cæteræ officinæ ad uſus Clericorum neceſſariæ. Miniſtri vero poſt Epiſcopum tales ſuper eos eligantur, quorum vita atque doctrina illos potius exornent, quam dehoneſtent.* Et iterum: *Sacerdotes conſtitui non oportet, niſi in Eccleſiis aut ſpeciali Monaſterio deputentur, ne neceſſitas in ſæcularibus domibus habitandi illis occurrat. Alioquin à propriis Epiſcopis aut in Epiſcopia aut in Monaſteria habitandi & converſandi pro exercendo officio conſtituantur, in quibus mulieres converſari nulla ratio permittit. Ideòque eos ibi converſari & enutriri oportet.* Hanc ergo lapſam diſciplinam revocavit Petrus Damiani, atque confirmari & juberi impetravit à Sancto Papa Leone nono, de quo in hiſtoriali Epitome Siffridus Presbyter Miſnenſis: *Leo Papa conſtituit, ut fiant clauſtra juxta Eccleſias ad diſciplinam ſervandam.* An. 1049. Quod ipſum eiſdem verbis ad eundem annum teſtatur incogniti auctoris Chronologica compilatio. Etiam à Romana Nicolai ſecundi Pontificis Synodo impetravit Petrus hunc Canonem: *Præcipientes ſtatuimus, ut ii majorum ordinum Clerici, qui Leoni nono Prædeceſſori noſtro obedientes caſtitatem ſervaverint, juxtà Eccleſias, quibus ordinati ſunt,*

*ſuat, ſicut oportet Religioſos Clericos, ſimul man-
ducent & dormiant, & quidquid eis ab Eccleſiis
venit communiter habeant. Et rogantes monemus,
ut ad Apoſtolicam, communem ſcilicet, vitam ſum-
mopere pervenire ſtudeant.* Quem Canonem in-
novavit in ſua Romana Synodo Alexander ſe-
cundus, perſuaſus ab eodem Petro Damiani.
Etiam à Gregorio ſeptimo Decreta iſta fuiſſe fir-
mata ſcribit magnum Belgii Chronicum, & ad-
F.1047. dit: *Multa tunc magnaque ubique terrarum fundata
ſunt Monaſteria, & maximis divitiis à Principibus,
Prælatis, ac divitibus ſolemniter dotata.*

Etenim Hugo primus cognomento Salmenſis
ſeu Salmanus, Veſontionenſis Archiepiſcopus,
quatuor erexit clauſtra Clericalia, primum pro
ſe, ſecundum pro Clericis ad Eccleſiam Cathe-
dralem, tertium Sanctæ Mariæ Magdalenæ,
quartum ad Sancti Laurentii Baſilicam, de qui-
L.3. Ep.8. bus laudatus Petrus Damiani: *Ibi candidus Cleri-
corum tuorum cœtus tanquam Chorus nitet angeli-
cus. Illic enim velut in cœleſtis Athenæ gymnaſio ſa-
crarum Scripturarum erudiuntur eloquiis, illic veræ
Philoſophiæ ſolerter incumbunt ſtudiis, ſeſeque ſub
regularibus exercent quotidiè diſciplinis.* Multa
item in Gallia & extruxit & reformavit Sanctus
Ivo Carnutenſis Epiſcopus, & poſt illum Stepha-
nus Epiſcopus Tornacenſis. Etiam Luiholfus
An. 1095. Tullenſis Eccleſiæ Presbyter, laudatus à Ber-
tholdo Conſtantienſi. Hi omnes propagavere
Canonicos ſub Regula Sancti Auguſtini. Opus
bonum etiam in Germania plures Epiſcopi pro-
moverunt: Sanctus Anno Colonienſis, Heri-
mannus Bambergenſis, Willigiſus Moguntinus,
Altmannus Patavienſis, Wazo Leodienſis, Bru-
no Auguſtanus, Conrardus Salisburgenſis, lau-
An. 1075. dati à Lamberto Schaſnaburgenſi, Mariano Sco-
to, Abbate Dodechino, Magno Belgii Chro-
nico & Chronico Auguſtano. Hamburgenſem
& Lubecanam Eccleſias eſſe ex ipſa fundatione
regulares, omnemque per Sclaviam multas fuiſſe
eis à Godeſcalco Duce adjectas teſtatur Presbyter
Helmoldus. In Hibernia eandem ſanctitatem
Li.1.c.10. plantavit Sanctus Malachias Dunenſis Epiſcopus,
in Anglia Henricus ſecundus Rex, ejuſque ma-
ter Imperatrix Mathildis laudata à Roberto Mon-
An. 1168. tenſi. Omnibus eam non Monachalibus Cathe-
dralibus Eccleſiis impoſuerunt. Sanctus Mala-
chias proſecutus eſt ac reſtauravit Sancti Patricii,
non Apoſtoli & Epiſcopi, ſed qui circa Domini
annum octingenteſimum quinquageſimum flo-
ruit, Abbatis opus. Ab ipſo enim Hibernia eſſe
An. 1171. & regulares Clericos, & admirabile illud purga-
& 1185. torium teſtatur Joannes Bromptonus Abbas Jor-
nalenſis. Etiam de Godefrido Hieroſolymorum
Rege ſcribit magnum Belgii Chronicon: *Primus
ſecundum Gallicanæ Eccleſiæ morem in Eccleſiis Se-
pulchri Dominici & in Templo Domini Canonicos in-
F. 1040. ſtituit regulares.* Quod ipſum teſtatur Simeon
An. 1010. Monachus Dunelmenſis. Circa hæc tempora,
quod omnes ubique Canonici ad vitam commu-
nem reduci non poſſent, cœpit vocabulum, *Ca-
nonicus Regularis*, diſtinctioque inter regulares
Canonicos & ſæculares. Regularis & Canoni-
cus ſunt penitus idem. Carolus Magnus, dum
omnes ſui Imperii Clericos ad Canonum in Clau-
ſtro & communi vita obſervantiam coegit, al-
terutro etiam nomine fecit appellari. Et Græ-
cum præ latino, quia jam dudum magis inole-
verat, fuit retentum. Retentum fuit etiam poſt
excuſſam ſanctam iſtam vitam. Hinc illius hoc
tempore reſtauratores, quo ab illius excuſſoribus
diſcernerentur, ſeſe vocaverunt Canonicos re-
gulares. Non eſt frivola aut inutilis repetitio.
Eſt ſimilis huic: *Abba pater*. Communem Cle-
ricorum vitam etiam Innocentius tertius dilexit,
& admodum promovit. Etenim de ejus apud
nos Legato ſcribit magnum Chronicon: *Guido
quondam Abbas Ciſtertienſis, nunc Epiſcopus Lega-
tus à Papa, ſciens Leodii Clericos dormire cum ſuis
focariis, præcepit ut in dormitoriis dormirent, &
Eccleſias nocte & die frequentarent, & ut Decani
ac Præpoſiti, qui curam eorum gerunt, delinquen-
tes graviter punirent. Ordinavit, & maximè in
majori Eccleſia, ut reſidentes ſimul in refectorio co-
medant, & in dormitorio jaceant, & nunquam ex-
tra, niſi de licentia Decani. Rebelles vero ut ſuo
ſtipendio priventur.* Lapſæ iſtic diſciplinæ origo
fuit ſub Innocentio ſecundo Albuzo Epiſcopus,
de quo idem Chronicum: *Sub hoc Albuzone cœpit* F.1062.
*ruere diſciplina Clericalis. Per clauſtrum equi, &
mulieres in domibus habitabant. Cives filias ſuas
ſine diſcretione graduum Clericis & laicis dabant uxo-
res.* Acceſſit & aliud malum ſub Pontificatu
Alexandri tertii: *Eccleſia Sancti Lamberti confla-* F.1098.
*gravit ab igne proſiliente è domo cujuſdam, & com-
burente totum clauſtrum, & omnes ejus officinas.*
Patracenſi etiam in Achaja Eccleſiæ regulares San-
cti Rufi Canonicos impoſuit laudatus Innocen-
tius tertius, volens inſtitutum iſtud per omnes,
quæ cum Flandrenſi jugo Latinum ritum ſuſci-
perent, Græcorum Eccleſias propagari. Tunc
item Oſmenſis apud Hiſpanos, ad Sancti Domi-
nici, ſui tunc Canonici, poſtea Fratrum Prædi-
catorum fundatoris conſilia, necnon & apud
Septemtrionem Livonienſis, pluresque in aliis
gentibus Eccleſiæ ipſum ſuſceperunt.

Quæſtio eſt, an iſta vitæ ſanctitas ſit apud
nos revera Sancti Rigoberti inſtitutum, ab Eu-
ropæ Eccleſiis antea ignoratum? Dico, *Eccleſiis
Europæ*: Quod enim Africanæ Eccleſiæ ipſam
Sanctus Auguſtinus impoſuerit, atque ita illam
ex fœdiſſima florentiſſimam reddiderit, lucet ex
variis ejus ſcriptis, atque vita per Poſſidium Epi-
ſcopum Calamenſem. Porrò negativam propoſi-
tæ quæſtionis partem ſuadet Sancti Papæ &
Martyris Urbani primi Decretalis Epiſtola, af-
firmans vitam iſtam ex Apoſtolica traditione vi-
gere in omnibus Cathedralibus Eccleſiis. Et de
Sancto Euſebio Vercellenſi Epiſcopo ſcribit San-
ctus Ambroſius. *Hæc duo in attentiore Chriſtiano-* Ep.25.
*rum devotione præſtantiora eſſe quis ambigat, Cleri-
corum officia & Monachorum inſtituta? Hæc primus
in Occidentis partibus diverſa inter ſe Euſebius con-
junxit.* Hinc in iſtius Eccleſiæ eligendo Epiſcopo
aſſerit requiri duo: Monaſterii continentiam, &
Eccleſiæ diſciplinam. Quod ipſum repetit in
quinto decimo Sermone de Sanctis. Et Eccleſia-
ſticum Auguſtenſe Chronicon ait Cathedralem
olim, poſtea Monachalem iſtic Sanctæ Martyris
Afræ Eccleſiam fuiſſe ædificatam ſub Conſtanti-

L. 1. c. 8. no Auguſto, & adjungit: *Ibidem denique Clerici inſtituti ſunt ſub Apoſtolica regula in communi viventes, ac Deo juge ſacrificium laudum ſtatutis horis perſolventes, qui proceſſu temporis Canonici regulares nuncupati ſunt*. Quod item Cathedralis ad
Lib. 1. c. 15. Sanctam Mariam Atrebatenſem Eccleſia dudum ante Sanctum Rigobertum fuerit Regularis, liquet ex litteris Sancti Vindiciani Cameracenſis Epiſcopi ad Joannem quintum Pontificem, exiſtentibus apud Baldricum Tornacenſem Epiſcopum in Eccleſiæ Cameracenſis Chronico, laudatamque Atrebatenſem Eccleſiam vocantibus *Monaſterium Canonicorum*. Eandem vitam in Eccleſia Metropolitana Veſontionenſi plantatam à Sancto Lino primo iſtius civitatis Archiepiſcopo, ac primo dein poſt Sanctum Petrum Apoſtolum Romano Pontifice, viguiſſe uſque ad Felicem & Tetradum Epiſcopos, per ipſorum incuriam periiſſe, ac tandem per Sanctum Martyrem & Apoſtolum Bonifacium denuo revixiſſe ſcribit in ejuſdem Eccleſiæ hiſtoria Joannes Jacobus Chiſletius.

Reſpondeo tamen Sanctum Rigobertum, ex Sacro Sancti Benedicti Ordine Rhemenſem Archiepiſcopum, omnino fuiſſe primum Sancti inſtituti in Europa auctorem. Adverſa argumenta aliud non evincunt. Etenim adducta Sancti Urbani Epiſtola eſt ex ſpuriis Iſidori negotiatoris Hiſpani mercibus, à Riculpho tertio poſt Sanctum Bonifacium Moguntinenſi Epiſcopo ſparſis in omnem Franciam, ideoque poſterioribus Sancto Rigoberto. Ipſarum auctor fuit magis pius quam doctus, conatus afflictæ tunc Eccleſiæ tradere aut reddere variam neceſſariam diſciplinam, cujus non infima portio fuit communis vita Clericorum. Sanctus Euſebius Vercellenſis Epiſcopus Cathedrali ſuæ Eccleſiæ non regulares Clericos, ſed Antonianos Monachos impoſuit, uti palam lucet ex adductis locis Sancti Ambroſii. Ita cunctis Anglorum Eccleſiis Sanctus Gregorius Magnus impoſitos voluit Monachos Benedictinos. Auguſtenſis Chronici Auctor eſt Othone Friſingenſi Epiſcopo poſterior, ideoque dicit ibidem tandem Clericos inſtitutos in communi viventes: Utique non ſub Conſtantino, ſed ſub Pippino aut Carolo Magno. Sancti Vindiciani Epiſtola videtur habere aliquid difficultatis. Exponit eam Georgius Colvenerius. *Sic Helgandus in vita Roberti Francorum Regis omnes Eccleſias per eum fundatas, ſive fuerint Monachorum, ſive ſæcularium aut Regularium Canonicorum, vocat Monaſteria, uti & alii paſſim ſcriptores mediæ ætatis*. Et in Veſontionenſis Eccleſiæ hiſtoria Joannes Jacobus Chifletius: *Nihil frequentius in antiquorum ſcriptis, quam ut Eccleſiam quamlibet Monaſterii nomine appellent, ſicut & nos Galli quamcunque Baſilicam* Mounſtier *appellamus*. Ita etiam Philo Judæus & Euſebius Cæſarienſis Epiſcopus prima
Lib. 2. c. 23. Chriſtianorum apud Alexandriam habitacula vocarunt Monaſteria, id eſt, & ſitu & ſingulari ſanctimonia ab aliorum habitaculis ſegregata ad normam Hieroſolymitanam, de qua Sanctus Lucas in actis: *Et erant unanimiter omnes in portico Salomonis, cæterorum autem nemo audebat ſe conjungere illis, ſed magnificabat eos populus*. Porrò laudatus Chifletius Eccleſiam Veſontionenſem affirmans ab Apoſtolorum tempore fuiſſe Regularem eſt omnino lapſus. Adduci nequit firmum iſtius rei argumentum.

CAPUT X.

An ſacrilega Clericorum & Monachorum conjugia fuerint olim valida?

BAſilius Pontius Legionenſis in eruditis de Matrimonii Sacramento libris exiſtimat ſacrorum Clericorum ac Monachorum matrimonia fuiſſe quidem ſemper ſacrilega, ac per Eccleſiam damnata, dudum tamen valuiſſe, ac priùs per Innocentii ſecundi Lateranenſem Synodum fuiſſe irritata. Probare nititur ex variis Eccleſiæ Patribus, & antiquis Canonibus, conjugia iſta quidem punientibus, palam tamen non exſufflantibus. Hinc opinatur legem exſufflantem olim non fuiſſe. Ita ceſpitat in ipſo limine. Etenim matrimonio, quod non ſolum Chriſtianum Sacramentum, ſed & civilis contractus fit, dirimentia impedimenta ſtatuere dudum ſibi arrogarunt ac reſervarunt Chriſtiani Romanorum Auguſti, poſterioribus dumtaxat ſæculis Eccleſia fuit nacta iſtam poteſtatem. Hinc antiqui Patres & Canones raro iſtorum impedimentorum, utpote ad ſuam poteſtatem non ſpectantium, ex profeſſo meminerunt.

Et rei & temporis diſtinctione eſt opus. Primo agamus de Monachis & Sanctimonialibus. Attentata ab ipſis matrimonia conſtanter aſſevero numquam valuiſſe. Lucet ex lege Joviniani (a) (a) Jovian. Novis. L. 9. tit. 25. c. 2.
Auguſti exſtante in Codice Theodoſiano ad Secundum Prætorio Præfectum: *Si quis non dicam rapere, ſed vel attentare matrimonii jungendi cauſa ſacratas virgines vel invitas auſus fuerit, capitali ſententia feriatur*. Eandem legem Codici ſuo inſeruit Juſtinianus Auguſtus, omiſſitque voces, L. 1. tit. 3. c. 5.
Vel invitas, quæ revera videntur ſuperabundare. Legis cauſam edidit Hermias Zozomenus: *Jovinianus miſit ad Secundum Præſidem generale edictum, quod jubebat, ut qui ſacratam Virginem, vel ad nuptias contrahendas pellicere conaretur, vel laſcivo ſolum obtutu aſpiceret, maximè omnium ſi per vim raperet, capitis ſupplicio mulctaretur. Iſtam* L. 6. c. 3.
legem ideo tulit, quod quidam improbi viri, regnante Juliano apoſtata tales virgines vel vi vel perſuaſione ad hanc corruptelam inductas ſibi connubio junxiſſent, quemadmodum fieri ſolet, cum religionis ſtatu perturbato turpis libido id genus ſceleris conſciſcendi impunitatem proponit. Quod probrum quia uno ictu exſcindi nequiit, legem ad Palladium Prætorio Præfectum iterarunt Honorius & Theodoſius Auguſti, capitalem tamen ſententiam mutantes in publicationem bonorum ac deportationem. Neque Jovinianus fuit primus legis auctor: Conſtantii Auguſti legem, exſtantem in eodem ejuſdem Theodoſiani Codicis titulo, innovavit dumtaxat, & capitali ſupplicio auxit.

Executus eſt antiquam & haud dubiè Apoſtolicam

licam Eccleſiæ regulam, de qua primum Concilium Toletanum, devotam carne lapſam mandans pœnitere per decem annos, & adjungens: C. 16. & 19. *Quæ autem maritum acceperit, non admittatur ad pœnitentiam, niſi adhuc vivente ipſo viro caſtè vivere cœperit, aut poſtquam ipſe deceſſerit.* Quod nempe irritum ſit tale conjugium, & nullus illius liceat uſus. Quod ipſum obſcurioribus tamen vocibus ſtatuunt Eliberina Synodus, & quarta Carthaginenſis, pro fundamento adducens Apoſtolicum Canonem: *Cum luxuriatæ fuerint, nubere volunt.* Non dicit, *Nubunt*, ſed, *Nubere volunt*, quod nempe nuptiaa nequaquam validas inire, ſed irritas dumtaxat poſſint attentare. Hinc igitur earumdem cum ſacra virgine aut vidua attentatorem capite plecti Jovinianus, omnibus bonis exutum deportari juſſerunt Honorius ac Theodoſius, quo ſeducta mulier poſſet mox in pœnitentiam redigi, & ad veniam adſpirare. Vanum ſacrilegi conjugii fucum voluerunt efficaciter ſine quavis ſtandi ſpe diremptum. Vox *Attentare* palam importat plenam nullitatem. Et hanc legem omninò reſpexit in litteris ad Himeſium Tarraconenſem Archiepiſcopum Siricius Pontifex, deteſtabiles Monachorum cum Monialibus nuptias addicens perpetuæ uſque ad mortem pœnitentiæ, perſonas proſcribens è Monaſteriis ad ergaſtula, aſſerenſque & à publicis legibus, & ab Eccleſiaſticis regulis condemnari. In ſuis ad Gallicanos Epiſcopos reſponſis, apud Jacobum Sirmondum in primi tomi calce exſtantibus, Innocentius primus affirmat ab ejuſmodi ſeductis virginibus, volentibus crimen defendere, *Adultero imponi mariti nomen*, id eſt, conjunctionem iſtam non eſſe conjugium, ſed adulterium atque inceſtum.

Lucidiſſimè iſtud ipſum tradit in litteris ad C. 12. & 13. Sanctum Victricium Epiſcopum Rothomagenſem: *Quæ Chriſto ſpiritualiter nupſerunt, & velari à Sacerdote meruerunt, ſi poſtea vel publicè nupſerint, vel ſe clanculo corruperint, admittendas non eſſe ad pœnitentiam, niſi is, cui ſe junxerant, de ſæculo diſceſſerit. Si enim in omnibus hæc ratio cuſtoditur, ut quæcumque, vivente viro, alteri nupſerit, habeatur adultera, nec ei agendæ pœnitentiæ licentia concedatur, niſi unus ex ipſis defunctus fuerit, quanto magis tenenda eſt de illa, quæ ante immortali ſponſo ſe conjunxerat, & poſteà ad humanas nuptias tranſmigravit? Hæ verò, quæ nondum ſacro velamine tectæ, tamen in propoſito virginali ſemper ſe manere promiſerant, licet velatæ non ſint, his agenda aliquantò tempore pœnitentia eſt, quia ipſarum ſponſio à Domino tenebatur. Si enim inter homines ſolet bonæ fidei contractus nulla ratione diſſolvi, quanto magis iſta pollicitatio, quam cum Deo pepigerant, ſolvi ſine vindicta non debet? Nam ſi Apoſtolus Paulus, quæ à propoſito viduitatis deſceſſerant, dixit eas habere condemnationem, quia primam fidem irritam fecerunt; quanto magis virgines quæ paſſionis ſuæ fidem minimè ſervaverunt?* Diſtinguit inter votum ſimplex & ſolemne. Scio voti ſolemnitatem eſſe rem Eccleſiaſticam & compoſitum artificiale; eſt tamen longè antiquiſſima, traditioque veraciter Apoſtolica. Etenim Apoſtolus Paulus, dum ſolas ſexaginta annorum, & quidem ſolas verè, id eſt, inopes & deſolatas, viduas admitti vult ad continentiæ profeſſionem, mandans juniores nubere & fieri matres familias, ne in Chriſto luxuriatæ incipiant uri à nimium curatæ cutis prurigine, datam Chriſto fidem prævaricentur, deinde tentent nubere, atque ita retro abeant poſt Sathanam: Apoſtolus, inquam, non agit de qualibuſcumque viduis, ſed de ſolis ad Eccleſiæ miniſterium & ſportulas eligendis, admittendiſque ad honorificum viduitatis velamen, varias Sacerdotalium benedictionum preces, & ſolemnem profeſſionem caſtitatis. Abſit ut omnes juniores viduas coegerit ad nuptias. Eis quæ de datis ſibi à Deo viribus confiderent, ſimplicem profeſſionem non tantum permiſit, ſed & ſuaſit; ſolis de incontinentia periclitantibus ſuaſit nuptias: Verum nullius profeſſionem voluit ſolemniter ab Eccleſia conſecrari. Quod talis conſecratio dirimeret futuras nuptias, adeoque lapſuras viduas dejiceret quaſi in neceſſitatem perpetuæ damnationis. Quæ regula omnino viguit etiam in ſacris Virginibus. Nam virgines etiam ab ipſis Apoſtolis fuiſſe conſecratas, authenticis exemplis poſſit oſtendi. Quo circa & virginalis & vidualis caſtimoniæ profeſſio ſemper per ſacri veli, quod mitram vocavit Africana Eccleſia, ſolemnem impoſitionem, Sa- Cap. 19. cerdotales preces, aut aliam conſecrationis formulam fuit ſigillata, eaque eſt illius antiqua ſolemnitas. Et hinc Innocentius Pontifex ſcripſit velatæ virginis nuptias eſſe adulterinam ac ſimultaneam polygamiam, & quidem carnali polygamia & adulterio deteriora. A quibuſdam exiſtimatur loqui cum Canone Ancyrano: *Quicumque virginitatem profitentes profeſſionem ſuam irritam reddunt, ii Bigamorum definitionem impleant.* Utique Bigamorum ſimultaneorum. Ejuſmodi virgines, non niſi ſoluto per mortem aut æquivalentem diſſociationem contubernio, vetat Pontifex admitti ad pœnitentiam, ſimpliciter autem profeſſas non mandat ſeparari, ſed dumtaxat de læſo bonæ fidei ſeu ſimplicis voti pacto caſtigari. Lucidiſſimè dicit primæ eſſe irritum, C. 1. & 2. ſecundæ conjugium valere. Eadem diſtinctione ac eiſdem ferè verbis utitur in reſponſis ad quæſtiones Gallorum. Et hinc fortiter ſuadeor reſponſa iſta eſſe omnino ipſius.

Voti ſolemnitatem in data per manus impoſi- Cap. 40. tionem benedictione etiam ponit, ac talium virginum conjugia eſſe adulteria affirmat Venetica Cap. 6. Synodus: eſſe conjunctiones nefarias ait prima Turonenſis. Eas quæ ſive in Monaſterio, ſive in propria domo per veſtium commutationem converſæ fuerant, quinta Aurelianenſis mandat non admitti ad communionem, *Niſi culpam ſequeſtratione ſanarint.* De lapſis in conjugia Mona- Cap. 19. chis ſtatuit ſecunda Turonenſis: Cap. 15. *De uxoris maleſociato conſortio etiam Judicis auxilio ſeparentur.* Id ipſum ex laudata Joviniani Imperatoris lege ſtatuit de ſacris virginibus & viduis, atque adjungit: *Excludatur excuſationis adinventio, quam modò aliquæ dicere meditantur, quod propterea ſe veſte mutariat, ne eas inferiores perſonæ macularent.* Cap. 20. *Nam quæ ſe veſte mutaverit, abſque dolo in eo propoſito, quod diſpoſuit, perſeverare procuret. Illud*

vero

vero quod aliqui dicunt, Vidua quæ benedicta non fuit, quare non debet maritum accipere? Cum omnes ſciunt quod nunquam in Canonicis litteris legitur benedictio vidualis. Non an liceret, ſed an valeret iſtarum perſonarum conjugium, erat quæſtio. Quis enim fidelis unquam quæſierit, an continentiam profeſſæ virgini, aut viduæ liceat matrimonium? Quædam virgines non in profeſſionis iſtius ſigillum, ſed dumtaxat adverſus Raptorum violentiam ajebant ſe mutaſſe veſtem, quædam viduæ ſeſe Sacerdotalibus precibus ſo- Cap. 12. lemniter non benedictas cavillabantur, ideòque à valido conjugio non arceri. Ipſarum nihilominus nugas damnat, & attentata conjugia ſeparari mandat Synodus, adeòque palam cenſet irrita. Illarum nuptias eſſe potius ſtuprum quam conjugium definit prima Synodus Matiſconenſis. Cap. 3. Quouſque ſeſe ſepararint, ab Eccleſiaſtica communione & omnium Chriſtianorum convivio ſeparant Lugdunenſis tertia, & quinta Pariſienſis.

Cap. 6. Idem pro Hiſpaniarum Eccleſiis ſtatuunt Sy- Cap. 52. nodus Ilerdenſis, Barcinonenſis, & quarta Toletana. Sancti Bachiarii, à Gennadio Maſſilienſi in virorum illuſtrium catalogo laudati, doctiſſimam Epiſtolam non poſſim prætermittere. Cum ſacra virgine in fornicationem lapſo Monacho ut crimen initis cum ipſa nuptiis emendaret, quibuſdam ſuadentibus inſigniter ille reſpondit: *Abſit hoc à Chriſtiani oris eloquio. Serpentis iſta ſuggeſtio eſt, ut illius quem occidit, etiam cadaver abſumat. Nonne ſimile eſt, ſi quis percuſſus graviter extremo anhelet in fine, & hunc terrenus medicus ſi fortè viſitaverit, quia non poſſe vivere ſuſpicatur, hortetur occidi?* Nervosè oſtendit conjugium eſſe religioſi nominis vocabulum, in Monacho aut Moniali nec licere nec poſſe valere, ideoque hiſce lapſis nullum niſi à Monaſterii carcere eſſe Epiſt. 9. ſpem ſalutis. Exſtat Epiſtola Tomo tertio ſacræ Epiſt. 3. Bibliothecæ. Etiam in litteris ad Lucaniæ, Brutii, ac Siciliæ Epiſcopos Gelaſius primus, Symmachus in litteris ad Sanctum Cæſarium Archiepiſcopum Arelatenſem, ac in litteris variis iſtud ipſum docet Sanctus Gregorius Magnus.

Eadem fuit ſententia Eccleſiæ Græcæ. Etenim in litteris Canonicis ad Sanctum Amphilochium Cap. 6. ſcribit Magnus Baſilius: *Canonicorum fornicatio pro matrimonio non reputetur, ſed eorum conjunctio omnino divellatur. Hoc enim ad Eccleſiæ ſecuritatem eſt utile, & hæreticis adverſum nos non dabit anſam, quod propter peccandi libertatem ad nos attrahamus*. Per Canonicos ſeu Regulares intelligi majores Clericos, profeſſoſque Monachos ac Moniales, rectè advertit Theodorus Balſamon. Ego exiſtimem non de quibuſcumque, ſed de ſolis apud hæreticos promotis, ac profeſſis Clericis & Monachis retuliſſe Amphilochium, & Baſilium reſpondiſſe, quod facta extra Eccleſiam vota quidam cenſerent irrita & exſufflanda. Hoc evincit ratio pro reſponſo adducta. Ita lucet de attentati per orthodoxos Clericos aut Monachos connubii invaliditate nec hunc nec illum umquam ambegiſſe. Ea enim jam pridem irrita edixerat ex Apoſtolico Canone Synodus Ancyrana. Et ad Theodorum Monachum, in ſacrilegas nuptias lapſum, Mopſueſtienſem poſtea cum tot poſt mortem contentionibus Epiſcopum, ſcribit Sanctus Joannes Chryſoſtomus: *Legitima & juſta* Ep. 2. c. 11. *res eſt conjugium: & ipſe fateor. Sed tibi jam non eſt integrum jura connubii ſervare. Cœleſti enim ſponſo ſemel junctum, illum relinquere, & uxoris laqueis implicari eſt adulterii crimen incurrere. Quamvis millies hoc ipſum voces nuptias, ego tamen & adulterio illud tanto pejus affirmo, quanto major ac melior mortalibus Deus*. Nervosè oſtendit penitus irritum eſſe iſtiuſmodi conjugium, & ſubjungit cauſam: *Nihil in te penitus tui juris eſt. Nam ſi mulier proprii corporis non habet poteſtatem, ſed vir, multò magis hi, qui Chriſto potius quam ſibi vivunt, ditionem ſui corporis habere non poſſunt*. Solemne caſtitatis votum ponit hominem in ſtatu, & facit eſſe juris alieni.

Conſonat ſextus decimus Canon Chalcedonenſis: *Virginem, quæ ſe Domino Deo dedicavit, ſimiliter & Monachos, non licere matrimonio jungi. Sin autem hoc feciſſe inventi fuerint, ſint excommunicati*. Conjugium declarari irritum affirmant in reſponſis ad Francorum conſulta Stepha- Cap. 7. nus ſecundus Pontifex, in Canonum Synopſi C. 103. Arſenius Monachus, ac in adducti Canonis ſcholio Theodorus Balſamon, affirmans ipſum loqui etiam de conſecratis extra Monaſterii clauſtrum in propria domo virginibus, probanſque ex Ju- Lege 6. ſtiniani Auguſti ad Epiphanium Patriarcham c. 6. Conſtantinopolitanum novella lege, mandante attentatum à Diaconiſſa conjugium ſolvi, non quovis modo, ſed utriuſque atttentantis capitali ſupplicio. Et in ſcholio quadrageſimi quarti Trullani Canonis, Monachum in profanas nuptias lapſum ſola fornicantium pœna ferientis, pergit Balſamon: *Quod fornicatorum ſolum pœnis puniatur, qui venit ad matrimonii ſocietatem Monachus, non eſt, ut exiſtimo, ſine diſtinctione. Vidi enim tempore Patriarchæ Domini Lucæ Monachum quemdam Leontium Muzacem nomine, cum veſte militari indutus Synodicè adſtitiſſet, & ab ea muliere cum qua vixerat ſeparari non perſuaderetur, ea de cauſa cùm ſeveritate fuiſſe Monachalibus veſtimentis indutum, & carceri traditum, & aliàs valdè punitum. Mihi ergo videtur, quod præſens Canon illum Monachum, qui in matrimonio verſatus eſt, fornicatorum pœnis ſubjiciendum dicit, qui ſua ſponte ab illicitis nuptiis ſejunctus eſt, & ad priorem Monachalem ſtatum reverſus, ac confeſſus. Qui enim non ſua ſponte ab illicito matrimonio recedit, propter apertam impudentiam graviter punitur*. Et in Scholio decimi noni Canonis Ancyrani diſtinguit votum ſimplex & ſolemne, pergitque de poſteriori: *Qui vitam Monaſticam elegerint, ſuam Deo profeſſionem irritam facientes, & ſe matrimonio conjungentes, Digamorum pœnis non ſubjicientur, ſed divulſo ac ſeparato matrimonio, ut quod conſiſtere non poſſit, valdè punientur, & Monaſterio, in quo tonſi ſunt, tradentur, ſicut in aliis Canonibus diximus*.

Eadem eſt ratio attentati per Epiſcopos ac majores Clericos matrimonii. Dico olim fuiſſe irritum ex Canone antiquiſſimo. Etenim cunctis Orientalis etiam Eccleſiæ Epiſcopis, Presbyteris, Diaconis, ac Subdiaconis novas poſt acceptum ordinem nuptias fuiſſe ab immemoriali conſuetudine,

dine, ac ipſis forſan Sanctis Apoſtolis vetitas, ſolumque priùs initarum uſum permiſſum, va- rio authentico teſtimonio eſt ſupra oſtenſum. Oſtenſum eſt, quod antiquam novarum nuptia- rum interdictionem Nicæna Synodus confirmarit. Erat interdictio omninò irritans. Hinc enim Jo- vinianus & Vigilantius, Clericorum inconti- nentia Latinam Eccleſiam maculare conati, ne- quaquam novas illis nuptias, quod ex antiquiſſi- mo atque Nicæno Canone noſſent irritas, ſed ſolum priùs initarum uſum permiſerunt. Quod Vigilantiani Epiſcopi ordinandos à ſe Diaconos ad prius ineunda conjugia eam ob cauſam coge- rent, ſupra audivimus à Sancto Hieronymo. In nulla item Latina Provincia, aut Parochia legi- mus nova majorum Clericorum conjugia fuiſſe olim graſſata, nullum adverſus illa antiquum Canonem, niſi hunc unicum tertiæ Synodi Au- Cap. 7. relianenſis: *Clerici, qui cum uxores non haberent, benedictione ſuſcepta conjugia crediderunt eligenda, qui volentes abſque ulla reclamatione in ætate legi- tima fuerint ordinati, cum ipſis mulieribus, quas acceperint, excommunicatione percellantur. Quod ſi invitus vel reclamans fuerit ordinatus, ab officio quidem deponatur, ſed à communione non pellatur. Epiſcopus autem qui invitum aut reclamantem præ- ſumpſerit ordinare, annuali pœnitentiæ ſubditus Miſſas facere non præſumat.* Similis eſt Canon Cap. 6. octavæ Toletanæ Synodi: *Relatum eſt nobis, quoſ- dam Subdiaconos, non ſolum carnis immunditia ſor- didari, ſed etiam, quod dictu nefas eſt, novis uxoribus copulari, aſſerentes hoc ideò ſibi licere, quia benedictionem à Pontifice ſe neſciunt percepiſſe. Proinde omni excuſationum diſciſſo velamine id præcipi- mus obſervari, ut cum iidem Subdiacones ordinantur, cum vaſis miniſterii benedictio eis ab Epiſcopo detur, ſicut in quibuſdam Eccleſiis vetuſtas tradit antiqua.* Irritati Clericalis matrimonii fundamentum eſt ſolemne caſtitatis votum: Votum ſacro quopiam Eccleſiæ ritu ſigillatum. Porrò Gallicani quidam à Presbyteris ac Diaconis nullum hujuſmodi vo- tum exigebant, ordinabantque etiam invitos, ac adverſus ipſum proteſtantes; quidam vero Hiſpani Epiſcopi in ordinatis à ſe Subdiaconibus votum nulla ſacrarum precum benedictione ſigil- labant, ideoque hi gradum ſuum non eſſe ſo- lemnem aut ſacrum, illi licere ſibi voluerunt Cap. 9. gratiam Ancyrani Canonis: *Diaconi quicumque ordinantur, ſi in ipſa ordinatione proteſtati ſint & dixerint velle ſe conjugio copulari, quia ſic manere non poſſint, hi ſi poſtmodum uxores duxerint, in Mi- niſterio maneant, propterrà quod eis Epiſcopus li- centiam dederit.* Erant cauſationes frivolæ. Ipſas interim exciſas volens Mater Eccleſia, & Subdia- conos deinceps benedici juſſit in Hiſpania, & nullum ità proteſtantem Gallum in Diaconum conſecrari. Vides item novas olim nuptias à nul- lo umquam latino ſacro Clerico fuiſſe ſine quo- piam irritantem legem nubilante fuco attentatas. Eademque diſciplina viguit in Diœceſi Illyricia- Epiſt. 3. na. Hinc enim Joannis in Cretenſi Eccleſia Dia- coni ſacrilegas nuptias ſeparari ac exſufflari per Paulum Metropolitam juſſit Pontifex Vitalia- nus.

Eandem ſanctitatem ſemper fuiſſe in Eccleſia Græca docet vulgaris Canon Apoſtolicus: *Innu- Cap. 27. ptis qui ad Clerum provecti ſunt, præcipimus ut ſi voluerint uxores accipiant, ſed Lectores & Canto- res tantum.* Novas nuptias etiam ſubdiaconis eſſe ab Apoſtolis, atque à Nicæna item Synodo in- terdictas Græci omnes conſtanter aſſeverant. Apoſtolicæ item ſub Sancti Clementis nomine Li.6.c.17. conſtitutiones Epiſcopo, Presbytero, atque Diacono ipſas interdicunt rigidiſſimè, ſoliſque Lectoribus & Cantoribus indulgent. Et Nicæna Synodo prior Canon Neocæſareenſis: *Presbyter,* Cap. 1. *ſi uxorem acceperit, ab ordine deponatur.* Fuiſſe legem irritantem liquet ex ſuperius adducto Cano- ne Sancti Baſilii: *Canonicorum,* ſeu majorum Clericorum, *fornicatio pro matrimonio non repute-* Cap. 18. *tur, ſed eorum conjunctio omninò divellatur.* Pon- ticæ, intra quam Neocæſarea, Diœceſeos Pri- mas fuit Baſilius, ideoque & iſtius Canonis au- thenticus interpres. Et omnes hoſce Canones in ſui codicis ad Julianum Prætorio Præfectum lege innovat Imperator Juſtinianus, affirmans eſſe nimium dulces, ideoque addens natas ex ejuſ- modi conſtupratione proles, nec legitimas eſſe aut proprias, imò nec naturales, nothas aut ſpurias, ſed prorſus & undique prohibitas ac damnatas, ſucceſſionis & omnis etiam per in- L. 1. tit. 3. terpoſitam perſonam donationis incapaces atque c. 45. indignas, ad inſtar illarum quæ ex inceſtis ac nefariis nuptiis naſcuntur. Quæ palam edicunt omnimodam conjugii nullitatem. Eadem repe- Lege 5. tit in duabus novellis legibus ad Epiphanium Pa- c. 8. triarcham Conſtantinopolitanum. Penitus ine- Lege 6. c. 5. ptum eſt hocce Dionyſii Godofredi marginale ſcholion: *Veroſimile eſt novo jure mutatum eſſe. Jubentur enim Clerici contrahentes nuptias ſuis ad- hærere uxoribus, Novellæ vigeſimæ ſecundæ capite quadrageſimo ſecundo.* Novella quippe iſta loqui- tur de ſolo Lectore. Avitam conſuetudinem va- riis Canonibus confirmans etiam Trullana Syno- dus, ejuſmodi conjugia tamquam nefaria diſſol- vit. Confirmavit & Leo Sapiens, pœna nonni- hil mitigata. Quin imo in multis Græcorum Ec- cleſiis fuiſſe etiam Lectoribus & Cantoribus in- terdictas novas nuptias docet quartus decimus Ca- non Chalcedonenſis. Et hinc ad Ancyranum, qui Diaconis adverſus caſtitatis profeſſionem pro- teſtantibus ipſas permittit, rectè ſcribit Theodo- rus Balſamon: *Hunc Canonem ne ſequaris.* Ad- verſari dicit Synodo Nicænæ. Item Novellam Leonis Sapientis legem, permittentem à ſacris Clericis intra ſuæ ordinationis biennium duci uxores. Etiam de Epiſcopi licentia ait non poſſe duci.

Apud nos Latinos, licet quandoque graviter ceſpitarit, permanſit tamen iſta diſciplina uſque ad barbaras in Formoſum Pontificem injurias. Ex iſto ſcandalo nata calamitas omne noſtrum aurum vertit in ſcoriam, adeò ut non ſoli Preſ- byteri ac alii majores Clerici, ſed & ipſi Epiſco- pi, laicorum more, palam ducerent uxores, tamquam ſponſi coronarentur, & feſta nuptialia impudentiſſimè celebrarent. Infami flagitio po- tentes ac eruditos, etiam in ipſa Romana Urbe, non defuiſſe patronos eſt ſupra demonſtratum, & de nefarii commercii validitate nemo audebat

vel

vel dubitare. Quod validitatem iſtam Leo nonus, Stephanus decimus, Nicolaus & Alexander ſecundus, Gregorius ſeptimus, Urbanus, Paſchalis, Gelaſius, & Calixtus ſecundus pro chymerico monſtro habuerint, eſt longè certiſſimum, diſertè tamen in ſuis Decretis non expreſſerunt, ideoque libidinoſa Epiſcoporum & Clericorum fæx hinc inde non deſiit errorem contumaciter defenſare.

Epiſt. 19. Favere videbatur Paſchalis ſecundi ad Compoſtellæ Antiſtitem Epiſtola, uſque ad Romanæ legis ſuſceptionem natos è conjugatis juxta Hiſpaniæ conſuetudinem Sacerdotibus filios permittens eſſe tamquam legitimos omnis Eccleſiaſticæ & civilis dignitatis capaces. Etiam quidam probati doctores ceſpitarunt in hiſce nebulis, credentes avitum Latinæ, imo Apoſtolicum atque Nicænum univerſalis Eccleſiæ Canonem per adverſam tanti temporis conſuetudinem ſopiri potuiſſe, imò & abrogari. Quare intolerabili errori omnem anſam atque ſomentum præciſa volens Innocentius ſecundus in ſua Lateranenſi Synodo ſtatuit, aut potius declaravit *iſtiuſmodi copulationem, quam contra Eccleſiaſticam regulam conſtat eſſe contractam, matrimonium non eſſe*. Baſilio Pontio & aliis quibuſdam ſcholaſticis Doctoribus viſus eſt de ſolis futuris conjunctionibus decernere, atque ita creditus fuiſſe primus ipſarum irritator.

Quam omnem doctrinam in ſeptimo Theologicæ eruditionis Tractatu docet, atque inſigniter

C. 30. elucidat etiam Hugo de Sancto Victore: *Virgines devotæ, poſtquam ab Epiſcopo ſunt conſecratæ, & viduæ velatæ, nullo modo poſſunt facere conjugium*. Probat ex Pauli Apoſtoli, Innocentii Pontificis, & quorumdam aliorum Patrum Decretis, quæ & nos laudavimus. Quorumdam ſententiam, omnis iſta ſacrilega virorum & mulierum conjugia habentem rata & valida, refert in undecima parte ſecundi libri de Sacramentis, acriter impugnat, votum publicum ſeu ſolemne diſtinguit ab occulto ſeu ſimplici, ſacrilega poſt hoc conjugia fatetur eſſe ac ſemper fuiſſe valida, & pergit: *Aliud eſt de illis qui poſt votum etiam profeſſione publica ſub teſtimonio Eccleſiæ erga Deum ſe obligarunt, & fortè adhuc quod amplius eſt ad continentiæ ſanctimoniam conſecrati ſunt, de quibus verè dicimus, quod poſt tale Propoſitum & poſt tale votum, manifeſta profeſſione confirmatum, ad conjugale fœdus deſcendere non poſſunt. Etſi forte hoc aliquando attentaverint, non conjuges, ſed fornicarios, & ſpiritualis caſtimoniæ violatores ad priſtinam ſui propoſiti integritatem reparandam & conſervandam diſtrictè revocandos.* Hanc eſſe dicit mentem omnium antiquorum Canonum, & addit de ſuo tempore: *Sic Eccleſia tenet*. Quare certum eſt cunctarum, quæ mutata ſolemniter veſte, aut ſimili publico ritu ſigillarant profeſſionem ſuam, virginum ac viduarum vota fuiſſe olim ſolemnia, & iſtorum Canonum reviviſcentiam eſſe à cunctis optandam. Quod non niſi circa laudati Hugonis tempora cœperit ad Monaſticam profeſſionem & ſacros Ordines continuata ſolemnitas, lucet ex hac ejus diſputatione non ex ſeptuageſima ſexta Epiſtola. Res non eſt hujus loci.

CAPUT XI.

Solvuntur adverſa argumenta.

PRimo poſſit objici decimus nonus Canon Ancyranus: *Quicumque virginitatem profitentes profeſſionem ſuam irritam reddunt, Bigamorum definitionem impleant*. Utique non ſimultaneorum, ſed ſucceſſivorum Bigamorum, quorum ſecundæ nuptiæ ſemper valuerunt apud omnem Eccleſiam, & quibus ab Orientalibus Patribus definita pœnitentia fuit unius dumtaxat anni. Canonem ità intelligendum tradit non ſolus in ejus commentario Theodorus Balſamon, ſed & in Canonicis ad Sanctum Amphilochium litteris Sanctus Baſilius. Ait Canonem ſtatuere in ſacras Virgines ſolemne ſuum votum attentato matrimonio prævaricatas. Reſpondeo hæc vera eſſe, addoque L. 18.
à Sancto Baſilio rectè adjungi Canonem eſſe juſto mitiorem, ideoque Virgines iſtas non ſucceſſivis Bigamis, ſed adulteris in pœnitentia & actus invaliditate comparandas. Eas enim à prætenſis maritis mandat omnino ſeparari. Verum ſolas Virgines, quæ ſponte ac liberè poſt ſextum decimum ætatis annum fuerint profeſſæ. Emiſſum ab inferiori ætate votum cenſuit non ſolemne. Loquitur conformiter ad regulã Latinæ Eccleſiæ, à qua lapſas in matrimonia ſacras Virgines fuiſſe ſemper tractatas ut ſimultaneè Bigamas, eſt ſupra ex Innocentio primo Pontifice oſtenſum. Nec deſunt qui ita intelligant etiam Ancyranum Canonem. Ego ſanè ſic mallem intelligere, ſed nolim Sancto Baſilio ſine firmo fundamento adverſari.

Secundo poſſit objici primus Canon Neocæſareenſis: *Presbyter, ſi uxorem acceperit, ab Ordine deponatur; ſi verò fornicatus fuerit, vel adulterium perpetraverit, amplius propelli debet, & ad pœnitentiam redigi*. Hic non tantum degradari, ſed & excommunicari debet, adigi ad omnes Presbyteralis pœnitentiæ gradus, & ſic tandem reponi in Laicam dumtaxat communionem. Cur Presbyteri conjugium quam fornicatio caſtigatur mitius? Quod validum tunc fuerit, ideòque licet Eccleſiaſticæ Regulæ prævaricatorium, à fornicationis tamen ac adulterii ſorde purum. Hinc eſt Canon, quem juſto mitiorem attentati matrimonii nullitate adauxit Juſtinianus Auguſtus, ideoque ipſe apud Græcos videtur fuiſſe primus auctor iſtius nullitatis. Reſpondeo non hunc ſolum, ſed & ſupra adductum Sancti Baſilii Canonem, qui talia Matrimonia palam conſtat irrita, fuiſſe reſpectum & adauctum à Juſtiniano, ideoque ipſum talis nullitatis nequaquam fuiſſe auctorem. Sed neque fuit Sanctus Baſilius. Etenim per Nicænum Synodum, imo per antiquiſſimum Canonem fuiſſe ſemper in omnibus ſub cœlo Eccleſiis damnata talia matrimonia, eſt nimis clarum. Per Acaciani ſchiſmatis licentiam ipſa in Orientalibus Eccleſiis invaluerant. Hinc novis pœnis, poſtmodum per Leonem Sapientem mitigatis, Imperator Juſtinianus cenſuit eſſe opus. Etiam

Etiam poſt illum ſub Juſtiniano ſecundo Synodus Trullana. Neocæſareenſis porrò Canon in illa damnata conjugia quàm in fornicationem fuit elementior, quod honeſtatis & pudicitiæ, licet nullam veritatem, tamen aliquam haberent imaginem. Præterea non de quibuſcumque, ſed de ſolis, qui adversùs caſtitatem fuerant ante Diaconatum proteſtati, Presbyteria agit: Datam ipſis licentiam ſancit cum ſolo diaconatu durare; à ſuſcepto Presbyteratu ſtatim extingui. Delicti hujus ſpecies erat nova apud Ponticos, ac in iſtis proteſtatis mereri videbatur aliquid excuſationis ac veniæ. Hinc mitiùs caſtigata.

Objicitur etiam Sancti Cypriani adverſum Virgines fœdè cum Diaconis concumbentes locus in litteris ad Pomponium Epiſcopum Dionyſienſem: *Quod ſi ex fide ſe Chriſto dicaverint, pudicè & caſtè ſine ulla fabula perſeverent. Ita fortes & ſtabiles præmium Virginitatis exſpectent. Si autem perſeverare nolunt, vel non poſſunt, melius eſt nubant, quam in ignem delictis ſuis cadant.* (Epiſt. 62.) Reſpondeo ſenſum hunc eſſe à Sancto Cypriano alieniſſimum. Etenim ſi ille ſacris, continere nolentibus aut non valentibus, virginibus matrimonia ſuaſit, manifeſtus fuit Chriſtianæ legis prævaricator, nequaquam cuſtos & doctor. Obſcurum ejus locum mutuatus eſt Sanctus Hieronymus in Epiſtola ad Demetriadem: (Epiſt. 8.) *Sanctum Virginum Propoſitum quarumdam non benè ſe agentium nomen infamat. Quibus apertè dicendum eſt, ut aut nubant, ſi ſe non poſſunt continere; aut contineant, ſi nolunt nubere.* Elucidat verò in libris adverſus Jovinianum, Apoſtoli verbum, *ſi nupſerit Virgo, non peccavit*, exponens: (L. 1. c. 7.) *Non illa Virgo, quæ ſemel Dei cultui dedicavit. Harum enim ſi qua nupſerit, habebit damnationem, quia primam fidem irritam fecit. Virgines, quæ poſt conſecrationem nupſerint, non tam adulteræ ſunt quam inceſtæ.* Eas quæ ſe continere nolunt aut non poſſunt affirmat non poſt, ſed ante acceptam conſecrationem debuiſſe nubere. Eodem modo Apoſtoli locum exponunt in litteris ad Lucaniæ ac Siciliæ Epiſcopos Sanctus Papa Gelaſius, (Epiſt. 9. c. 4.) in libro de Sancta Viduitate Sanctus Auguſtinus, & pluribus in locis Sanctus Joannes Chryſoſtomus.

Idem tamen Auguſtinus in libro de ſancta Virginitate videtur aliter ſentire: *Multas ſacrarum Virginum revocat à nubendo, non amor præclari Propoſiti, ſed aperti dedecoris timor, veniens à ſuperbia, qua formidatur magis hominibus diſplicere, quam Deo. Hæ igitur, quæ nubere volunt, & ideò non nubunt, quia impunè non poſſunt, quæ melius nuberent, quam urerentur,* (C. 34.) *id eſt, quam occulta flamma concupiſcentiæ in ipſa concupiſcentia vaſtarentur, quas pœnitet Profeſſionis, & piget confeſſionis, niſi correctum cor dirigant, & Dei timore rurſus libidinem vincant, è mortuis deputandæ ſunt, ſive in deliciis agant, ſive in laboribus atque jejuniis nulla cordis correctione ſuperfluis, & magis oſtentationi, quam emendationi ſervientibus.* Reſpondeo locum hunc exponi in primo Auguſtini ſermone de communi vita Clericorum: *Malum eſt cadere à Propoſito, ſed pejus eſt ſimulare Propoſitum. Clericus duas res profeſſus eſt: Sanctitatem, & communiter vivendi ſocietatem. Si ab hoc Propoſito ceciderit, & extra manens Clericus fuerit, dimidius cecidit; ſi vero intus,* occultè proprietarius, *habuerit ſimulationem, totus cecidit.* Manifeſtis Apoſtatis occultos hypocritas aſſerit eſſe pejores, quod nempe juſtitiæ hiſtriones ſint, & peſſimæ ſuæ nequitiæ addant ſuperbiam & ſimulationem. Quo etiam reſpexiſſe poſſit ſupra laudatus Canon Neocæſareenſis. Presbyterorum nuptias, non quod validas agnoſcat, mitius punit quàm fornicationem aut adulterium, ſed quod apertum Attentatum ſentiat eſſe crimen levius, quàm Epicurum vivere, & virum ſanctum ſimulare. Et ex ipſo loqui omninò videtur in Apoſtolicorum hæreſi Sanctus Epiphanius, ſacrilega quarumvis ſacrarum perſonarum matrimonia damnans rigidiſſimè, atque adjungens: *Verùm melius eſt judicium quàm damnatio. Nam qui, ut ne apud homines in infamiam adducantur, clam ſtuprum perpetrant, Monaſticæ vitæ vel continentiæ ſponſione non ſe apud homines obligant, ſed apud Deum, qui & occulta cognoſcit, & in adventu ſuo univerſam carnem redarguet, in quibus videlicet quiſque peccaverit.* (Hæreſi 61. l. 6. & 7.) *Quo circà ſatius eſt uno peccato ſe quàm pluribus adſtringere. Satius eſt, ubi à curriculo exciderit, palam ſibi uxorem legitimis nuptiis adjungere, ac poſt virginitatem longo intervallo ſuſcepta pœnitentia iterum Eccleſiæ reconciliari: Utpote qui & peccatum admiſerit, & prolapſus fuerit & infractus, & obligatione vulneris opus habeat, ut non occultis in dies emiſſæ à Diabolo nequitiæ jaculis ſaucietur.* Etiam hoc ſenſu dicit eſſe melius nubere quàm uri: Utique nubere, & poſtmodo pœnitentiam agere, quàm ob productas ad vitæ finem ſecretas ſcortationes addici ad perpetuas gehennas. Quæ doctrina an omnino irreprehenſibilis ſit, non caret ſcrupulo.

Objicitur etiam Sanctus Auguſtinus in libro de ſancta Viduitate, Apoſtoli de ſacris Viduis verbum, *Nubere volunt*, inſigniter exponens, & pergens: *Habent damnationem, quoniam primam fidem irritam fecerunt, etſi non nubendo, tamen volendo.* (C. 9.) *Non quia ipſæ vel talium nuptiæ damnandæ judicantur, ſed damnatur Propoſiti fraus, damnatur fracta voti fides, damnatur non ſuſceptio à bono inferiori, ſed ruina à bono ſuperiori. Proinde qui dicunt talium nuptias non eſſe nuptias, ſed potius adulteria, non mihi videntur ſatis acutè ac diligenter conſiderare quid dicant. Fallit eos ſimilitudo veritatis. Quia enim conjugium Chriſti dicuntur eligere, quæcumque Chriſtiana ſanctitate non nubunt, hinc argumentantur quidam dicentes, Si viro ſuo vivo, quæ alteri nubit, adultera eſt, vivo ergo Chriſto, cui mors ultra non dominatur, quæ conjugium ejus elegerat, ſi homini nubit, adultera eſt.* Ex iſta argumentatione affirmat ſequi quædam abſurda: Quod ſacræ Viduæ Chriſtus Dominus ſit non primus, ſed dumtaxat ſecundus maritus, imò & adulter conjugatæ mulieris de mariti venia continentiam voventis. Hinc pergit: *Quapropter non poſſum quidem dicere à Propoſito meliori lapſas, ſi nupſerint, fœminas eſſe adulteria, non conjugia, ſed planè non dubitaverim dicere lapſus & ruinas a caſtitate ſanctiori, quæ vovetur Deo, eſſe adulteriis pejores. Hæc ideò diſputo, ne arbitreris, vel ſecundas nuptias eſſe crimen, vel*

quaſcumque nuptias, cum ſiat crimen, eſſe malum. Non itaque illas à te damnatas eſſe velim, ſed ſpretas.

Fateor locum eſſe difficilem. Movit ille etiam duos Carnutenſes monachos, ad quos in libro de præcepto & diſpenſatione Sanctus Bernardns: *Poſtulatis abſolvi vobis, cur Sanctus Auguſtinus conjugii legi votum quodammodò ſubjiciat continentiæ, ita ut in libro de Viduitate aſſerere videatur, nec cœlibis quidem vitæ Propoſitum præſcribere poſſe copulæ conjugali, quo minus indiſſolubile maneat etiam quod à continentibus, fallente diabolo, fracto ſanctitatis voto, initum fuerit matrimonium. Et ad hoc nihil ad præſens certius breviuſque reſpondendum occurrit, niſi quod ita Sanctus Antiſtes ſapuit; rectène, ipſe viderit. Nam ego in ſenſibus, actibuſque illuſtrium Patrum cautus profectò ſum omninò non aliud exiſtimare, quam quod beato Apoſtolo teſte quæritur inter Diſpenſatores ut videlicet fidelis quis inveniatur. Certus ſum enim, ſive in ſuo abundaverint ſenſu, ſive in Dei Spiritu, ſicut & in cæteris, ita & in hoc Auguſtinum fuiſſe fidelem.* Debita cum ſubmiſſione & reverentia aſſerit Auguſtinum [L.5. c.2.] iſtic ut hominem deviaſſe. In libris de continentia Claudius Eſpencæus locum iſtum ſcribit facilius poſſe negari, quam ſolvi. In libro de Monachis Robertus Cardinalis Bellarminus ait Eccleſiaſticum Canonem, ſacrarum perſonarum conjugia irritantem, fuiſſe ab Auguſtino ignoratum. Et reverà ſacrorum Canonum ille non fuit plenè peritus: dudum enim octavum Nicænum, per omnem vitam ignoravit cunctus Canones Sardicenſes. Verum quomodo ignoraſſe poſſit à ſe editum atque ſubſcriptum, poſtremum quartæ Carthaginenſis Synodi Canonem, qui profeſſarum mutata veſte Viduarum matrimonia lucidè definit eſſe adulteria ac ſecundas nuptias, omni communione privat, mandatque ſeparanda? Quomodo ignoraſſe poſſit Sancti Optati Milevitani Epiſcopi notiſſimos adverſus Parmenianum libros, in quibus lucidè docetur profeſſarum cum aſſumpta Mytra Virginum conjugia non valuiſſe? Quo circà melior videtur Hugonis Victorini ſententia, in poſtremo ſuperius laudato loco, aſſerens Auguſtinum, non de ſolemniter ac publicè, ſed de ſolis ſimpliciter & occultè profeſſis loqui viduis. Loquitur enim ad nobilem Viduam Julianam, quæ cum omni ſua priori pompa degebat in defuncti viri domo, atque ità videtur non aſſumpſiſſe humilem Vidualis profeſſionis veſtem, ideoque nec ſolemne votum habuiſſe. Et ante quartam Carthaginenſem Synodum poſſit eſſe ſcriptus hic libellus, atque illic, ſi quidem de ſolemni voto agat, retractatus.

Verum quid ad Sanctum Epiphanium, qui attentatas à ſolemniter profeſſo Monacho nuptias disertè affirmat legitimas? Lucidè affirmat in ipſis committi dumtaxat unicum peccatum: nempe in ipſarum contractu. Earum, quod validas cenſeat, uſum credit non eſſe peccatum. Et adjungit: *Hunc in modum prædicare conſuevit* [Cap. 8.] *eccleſia. Hæc ad remedium comparata ſunt medicamenta.* Reſpondeo originalem ejus textum ſonare hoc modo: *Satius eſt à curſu lapſum accipere ſibi pelam mulierem ſecundum legrm.* Nequaquam rata ac legitimas ejuſmodi nuptias, ſed dumtaxat vult ſatius eſſe cum una palam pellice vivere ſecundum matrimonii leges, quam vagè cum pluribus clanculo volutari. Quod de unico peccato habet, videtur non de individuo, ſed de unica ſpecie intelligendum. Quidquid ſit, uti in Canonicis litteris, ita & in Patrum ſcriptis occurrunt loca obſcura & dubia, quibus lucidi Eccleſiæ Canones ſunt omninò præponendi. Et Sanctum Epiphanium conſtat non eſſe ubique authenticum.

Opponitur nobis & Sancti Gregorii Magni factum circa Venantium Monachum Apoſtatam. Nobilis vir Venantius, pravis conſiliis circumductus, ſub Pelagio ſecundo Pontifice excutit Monaſticam profeſſionem & habitum, fit Italiæ Cancellarius, ac ducit uxorem. Sanctus inte- [L.1.Ep.33] rim Gregorius fit Romanus Pontifex, Venantium acriter monet & arguit, conatus reducere ad Monaſterium, ſed non fuit exauditus. Ex Italiæ Cancellario fit ille Siciliæ Patricius, ſeù Romanis per iſtam provinciam militiæ atque ærario Præfectus, & cum Joanne Syracuſæ Epiſcopo habet graves contentiones. Joannes ejus ob- [L.5.Ep.42] lationes ſuſcipere noluit, nec in ipſius ædibus celebrari Miſſas; ille autem iratus in Epiſcopum immiſit armatos milites, hoſtili more graſſaturos. Contentionis cauſa non eſt liqnida. Ego exiſtimem fuiſſe Monaſticam apoſtaſiam, ob quam generoſus ac primus Siciliæ Epiſcopus noluerit homini communicare. Nihilominus pacem inter ipſos compoſuit Sanctus Pontifex, & Joanni Epiſcopo ſcripſit, *ut & oblationes Venantii, ſicut antea, ſuſciperet, & Miſſas in domo ejus non ſolum celebrari permitteret, ſed etiam ipſe perageret, & cauſam ſuam ſervata charitate exequeretur.* Hinc ergo quidam exiſtimant Apoſtaſiam fuiſſe diſſimulatam à Pontifice, & matrimonii, licet ſacrilegè, tamen validè initi uſum Apoſtatæ ex cauſis diſpenſatoriè indultum. Omnes olim Monachus, uti hodie Clericos Societatis Jeſu, volunt ſolutis & extinctis votis liberos potuiſſe à Prælatis remitti ad ſæculum, atque id Gregorium Venantio feciſſe.

Reſp. non feciſſe. Lucet ex Teſtamento morientis Venantii. Omnia quippe ſua Barbaræ & Antoniæ filiabus reliquit, conjurans Pontificem de ipſis curam gerere, & Mauritio Impera- [L.9. Ep.31] tori ſupplicare, quatenus aut in Romana Urbe ponantur, aut certè non extrahantur de Sicilia, ſed hic aut ibi juxta Principis placitum ordinentur. Et ipſas & omnem ſuam ſubſtantiam coram laudato Joanne Epiſcopo poſuit ſub tutela & protectione Apoſtolicæ Sedis. Verum Regii Fiſci Curatores omnia defuncti bona mox invaſerunt, arreſtarunt, & Regia illis ſigilla appoſuerunt, tamquam ſpectantibus ad Fiſcum. Utiqne ex Juſtiniani Auguſti ad Julianum Prætorio Præfectum lege, mandante majorum Clericorum & Monachorum ex attentato ſacrilegè matrimonio proles tractari ut natas ex nefario & damnato congreſſu, nihil illis relinqui, nihil donari, ne quidem per interpoſitam perſonam. Hinc ex hujus legis & Fiſcalium Miniſtrorum metu ad Apoſtolicam protectionem, & benignum Pontificem,

Digitized by Google

ficem, qui orphanarum filiarum rem apud Principem ageret, Venantius confugit. Porro Pontifex ex Johanne Epiſcopo intellexit hæc omnia, ac reſcripſit: *Uno tempore auditis & Venantium deſperatè ac graviter ægrotare, & in rebus orphanorum homines iniquos inſiſtere, vix ſe dolor in corde meo capere poterat. Veſtra Sanctitas primam, quam decet, curam negligere non debet, ut de anima ejus cogitare debeat, exhortando, rogando, terribile Dei Judicium proponendo, ineffabilem ejus miſericordiam promittendo, ut ad habitum ſuum redire vel in extremis debeat, ne ei tantæ culpæ reatus in æterno Judicio obſiſtat.* Hæc verba demonſtrant Venantium non fuiſſe ſæculo redditum, nec à votis liberatum. Ejus Filias Joanni Epiſcopo cuſtodiendas Pontifex tradidit, & omnem cauſam Mauritio Auguſto per Anatholium Diaconum, ſuum in Regia Urbe Apocriſarium, commendari fecit, dolens quod in Teſtamento ſuo Venantius Principis opem implorandam rogaſſet. Maluiſſet ſolam Apoſtolicæ Sedis protectionem fuiſſe invocatam. Tunc enim Fiſcales Miniſtri manus rapaces in ejus bona extendere non præſumpſiſſent. Tanta tunc erat Authoritas Apoſtolicæ protectionis, imploratæ etiam adverſum publicas de rebus temporalibus leges. Ex his interim lucet ſacrilegum Venantii conjugium neque à Pontifice neque à Principe fuiſſe habitum pro valido, ſed pro clarè nefario, atque per Canones & Leges damnato.

Quæſtio eſt, Quomodo igitur Gregorius ipſum diſſimularit, quomodo Venantium in Monaſterii carcerem non conjecerit, quomodo juſſerit ejus oblationes ſuſcipi, & in illius domo per ipſum etiam Epiſcopum Divina Sacrificia celebrari? Reſpondeo eſſe quæſtionem difficilem.
L.1.Ep.40 Eamdem Sancto Bernardo propoſuerunt ſupra memorati Monachi Carnutenſes, & ille in Libro de præcepto & diſpenſatione non ſcivit aliud, quam Sanctum Gregorium credere & laudare fuiſſe fidelem Dei diſpenſatorem, qui egerit ex legitimis cauſis, ſed à ſeſe ignoratis. Et certè laudatus Gregorius quoſdam in publica Matrimonia lapſos Surrentinæ Eccleſiæ Monachos per Anthemium Subdiaconum, Apoſtolici in Campania Patrimonii Rectorem, juſſit apprehendi, & red-
L.3.Ep.24 di ſuis Monaſteriis ad agendam in carcere pœnitentiam. Lapſas in conjugia Moniales tractari eodem modo juſſit per Januarium Calaritanum Epiſcopum, Sardiniæ Metropolitam. Romanum
L.4.Ep.28 Ravennæ Exarchum eis patrocinia præbentem graviſſimè monet, graves inde diſcordias minatur, & adjungit: *Hujuſmodi iniquitatem impunitam propter Deum nullo modo patimur permanere.*
L.8.Ep.9. Etiam Marinianum Ravennæ Archiepiſcopum in ejuſmodi conjugiis ſeparandis & vindicandis tardiorem, graviter arguit ſpondens auxilia per Vitalem Romanæ Eccleſiæ Defenſorem. Arguit & Leonem Catanenſem Epiſcopum ob ſimiliter lap-
Epiſt. 20. & 21. ſos Sancti Viti ad Æthnæ montem Monachos, lamentans talia matrimonia apud Siculos quaſi licita graſſari. Forſan Venantii peſſimum exemplum dederat auſam licentiæ. Duos item Sancti Georgii Monachos Apoſtatas, quorum alter
L.12. Ep. 20. etiam uxorem duxerat, per Stephanum Carthularium apprehendi juſſit ac recludi. Ita palam lucet ſacrilega iſta conjugia apud Gregorium fuiſſe omninò irrita & nulla.

At cur Venantium toleravit? Cauſam edicere videtur in ſcriptis ad ipſum litteris: *Sic culpam* L.1.Ep.33
tuam inſequor, ut perſonam diligam; ſic perſonam diligo, ut culpæ vitium non amplectar. Si igitur à me amari te credis, Apoſtolorum liminibus præſentare, meque conſiliario utere. Si autem fortaſſe in cauſa Dei minùs credor, & pro Zeli mei ardore ſuſpectus ſum, cunctam ſimul Eccleſiam in conſilio hujus diſceptationis adhibeo, & quidquid omnibus fieri ſalubriter placet, ego in nullo contradico, ſed quod in commune decernitur, lætus ſubſcribam & implebo. Venantius reclamarat adverſus profeſſionem, ex cauſis dixerat invalidam, ejuſque circumſcriptæ cupiditati plures adulabantur. Hinc non illos, ſed ſe audiendum clamabat Gregorius, ſpondens rem nequaquam ſuo ſolius judicio, ſed Synodaliter tractandam, datamque illic ſententiam à ſe probandam & exſequendam. Verum Venantio examen iſtud non potuit perſuadere. Res videtur fuiſſe dubia. Hinc ſuæ conſcientiæ Pontifex reliquit Romanæ militiæ Ducem, qui graves in omni Italia motus potuerat concitare. Attamen in extremis poſitum denuò admonuit redire tandem vel tunc ad Monaſticum habitum. An impetrarit ignoro.

Adverſus nos adducitur etiam Sancti Bernardi
Epiſtola ad Artaldum Pultarienſis Monaſterii Epiſt 76.
Abbatem: *Periculoſum eſt, ac fortaſſe illicitum, hominem poſt diutinam in domo & habitu religionis converſationem ad ſæculum rediiſſe, quique prius, & adhuc priori uxore vivente & conſentiente, fortiſſimè ac diutiſſimè continentiam tenuit, ſecundis rurſum amplexibus ſe ineptiſſimè atque inhoneſtiſſimè implicuiſſe. Quia tamen publicè ac ſolemniter juxta morem cæterorum hominum, & ſine querela vel calumnia ipſum qualecumque conjugium celebratum fuit, nobis non videtur tutum, illum illam non conſentientem dimittere, niſi prius Epiſcopalis auctoritatis vel conſilio fretum, vel imperio, aut certè Eccleſiaſtico Canonicoque Judicio.* Neſcio quis pius fidelis poſt ſuæ, cum qua ex mutuo conſenſu dudum caſtè vixerat, uxoris mortem aſſumpſit in propria domo monaſticum habitum, quo votum ſuum majori ſecuritate muniret; quin & Paltarienſis Cœnobii ingreſſum petiit. Verum dum ab Artaldo Abbate differtur, ſuæ carnis infirmitati tentatus ſuccubit, & ſolemniter in Eccleſiæ facie duxit uxorem. Hinc quæſtio de matrimonii validitate. Et in perplexa facti ſpecie tam ille quam Abbas recurrerunt ad Oraculum Sancti Bernardi, qui & ipſe definire non auſus cenſuit eſſe opus authoritate Epiſcopalis Judicii. Et hinc naſcitur alia quæſtio, quo ex fundamento res hæc perplexa fuerit, & indiga tantæ authoritatis? Quod enim mutata veſte ſigillatum Caſtitatis votum ſit ſolemne, & ſubſecutum conjugium ab ipſo dirimatur, antiqui Canones nobis jam lucidiſſimè & abundantiſſimè dixerunt. Reſp. tunc ceſpitaſſe iſtam diſciplinam, ſimilis voti ſolemnitatem ad ſolam in Clauſtro profeſſionem cœpiſſe contrahi, varias fuiſſe Doctorum ſententias, ideoque Bernardum hæſiſſe quaſi inter incudem & malleum,

noluiſſe definire, ſed ad authenticum Epiſcoporum Judicium remiſiſſe. Quod etiam Hugo Victorinus hic hæſerit, eſt ſupra oſtenſum. Fuit tamen utcumque generoſior. Nam antiquos Canones ſtabilire conatus, conſtanter dixit: *Sic tenet Eccleſia*. Oppoſita interim ſententia aſſiduè profecit & prævaluit, ſub Innocentii Tertii Papatu plenè evicit, & omnem votorum ſolemnitatem ad ſacros Ordines, aut Cœnobiticam, & quidem in approbato per Apoſtolicam Sedem Ordine, profeſſionem contraxit.

Tandem nobis objicitur Latinarum Epiſcoparum, Presbyterarum, Diaconarum, ac Subdiaconarum, id eſt, relictarum à maritis in ſacros iſtos Ordines provectis uxorum matrimonium. Ipſum olim poſt maritorum mortem fuiſſe validum, adeoque & poſt earum mortem nova maritorum conjugia valuiſſe quidam aſſeverant. Canon. 15 Ambo enim, utpote una caro, eadem lege tenebantur. Reſpondeo fœminarum iſtarum matrimonia ſemper fuiſſe irrita. Etenim prima Aurelianenſis Synodus ipſas ſeparari mandat rigidiſſimè, & utrumque prætenſum conjugem, quouſque ſeparentur, excommunicari. Idem mandant Canon. 32 Epaonenſis, Canon. 16 ſecunda Matiſconenſis, & prima Canon. 15 Toletana. Quod ipſum lucidiſſimè patet ex ſententia Sancti Gregorii Magni adverſus factum Leonis Epiſcopi Cathanenſis. Pelagius ſecundus Pontifex edixerat nullum deinceps in Sicilia ordinari Subdiaconum, niſi ſolemniter profeſſum plenam continentiam, & omnes uſque tunc ordinatos aut ab uxoris uſu ceſſare ſimiliter profeſſos, aut à miniſterio ſui Ordinis. Porro Speciosus, Cathanenſis Eccleſiæ Subdiaconus, de viribus ſuis diffidens, noluit uxorem dimittere, ideoque ceſſavit à Miniſterio, ita defunctus eſt, & tunc ejus vidua nupſit cuidam Honorato. At vero Leo Epiſcopus interceſſit, ſeperavit matrimonium, ac viduam illam ad Monaſterium coegit. Solius prioris uſum permiſerat, omne autem novum conjugium Subdiaconis interdixerat Pelagius, hinc eadem teneri lege & ipſorum uxores, ideoque viduæ Specioſi non licuiſſe ſecundas nuptias Leo exiſtimavit. Verum illius maritus Honoratus provocavit ad Sanctum Pontificem Gregorium, atque hic dicto Epiſcopo L. 3. Ep. 34 reſcripſit: *Si, ut fertur, antedictæ mulieris maritus ſe ab adminiſtratione ſuſpendit, et non debet efficere, quod ad ſecundam conjugii copulationem migravit, præſertim ſi non tali mente Subdiacono juncta eſt, ut à carnis voluptatibus abſtineret. Si ergo ita ſe veritatem, quemadmodum edocti ſumus, habere cognoſcis, prædictam te mulierem de Monaſterio per omnia convenit relaxare, ut ad ſuum maritum ſine aliqua poſſit formidine remeare.* Si ergo Specioſus fuiſſet profeſſus continentiam, rectè judicaſſet Leo Epiſcopus: Quod nempe iſtius etiam uxor tunc fuiſſet ſolemniter profeſſa, atque ita ad novas nuptias inhabilis. Quocirca omnes ejuſmodi à Sacris Clericis aut ipſorum viduis attentatas nuptias & Gregorius Magnus, & Leo Cathanenſis Epiſcopus, & omnis ſemper Latina Eccleſia credidit non tenere. Quæ diſciplina jam dudum etiam viguit, & adhuc hodiè viget apud Græcos. Etiam illic majorum Clericorum viduæ non poſſunt amplius nubere.

Addo ſimplex Caſtitatis Votum, licet matrimonium ſubſecutum non dirimat, cùm ſolemni tamen quoad principalia obligationis ſubſtantiam æquari. Epiſcopus, Presbyter, profeſſus Monachus, ſimplex Devota Virgo, per parem carnis lapſum pari etiam reatu votum ſuum prævaricantur. Dico: *Votum ſuum*. Item: *Principalis obligationis*. Etenim ſolemnitas eſt ſingulare ab Eccleſia appoſitum voto ſigillum, ſingularis Eccleſiaſtica Lex, ideòque ejus prævaricatio eſt ſolemniter profeſſis reatus ſingularis. Hinc item qui ſciens ſacram ſimplicis Voti virginem duxit, ejus corpore, quouſque ab Epiſcopo diſpenſetur, nullatenus poteſt uti. Conjugale debitum nec exigere poteſt, nec reddere. Etenim Deo obligatum corpus ſacrilegè invaſit, ideòque acquiſita in ipſum poteſtas eſt quidem verum dominium, ſed undequaque conſtrictum & alligatum, quouſque iſta erga Divinam Majeſtatem obligatio Epiſcopali poteſtate ſolvatur.

CAPUT XII.

Exponitur ex Sacrilegis Clericorum Conjugiis natus novus Canon de Irregularitate Illegitimorum Natalium.

SAcrilega Clericorum apud Latinos conjugia ſecum traxerunt & alium peſſimum abuſum, hæreditariam in Eccleſiaſticas dignitates ſucceſſionem, abundè expoſitam in ſcholiis ad Canones Trullanos. Ex malis tamen moribus nata eſt bona lex: Irregularitas filiorum illegitimorum, præſertim Clericalium. In novella ad Joannem Orientalis Prætorii Præfectum lege ſcribit Juſtinianus Auguſtus: Lege 74. cap. 1. *A Principio quando ſola natura ſanciebat, nulla hominis, antequam ſcriptæ provenirent leges, fuit differentia naturalis atque legitimi, ſed antiquis parentibus antiqui filii, mox ut procedebant, fiebant legitimi.* Quod an verum ſit, eſt longa quæſtio. Nec enim deſunt rationes, quæ diſcrimen iſtud ſuadeant ſtatim cum primo Protoplaſtorum peccato cœpiſſe. Quidquid ſit, illegitimorum natalium irregularitatem Eccleſia dudum ignoravit. Etenim inter Nicephori confeſſoris Canones habemus & hunc: *Qui ex concubina, ſcorto, Digamis, aut Trigamis nati ſunt,* Canon. 15 *ſi virtutibus præditi appareant, & ſint Sacerdotio digni, ordinentur.* Exſtant Canones Tomo ſexto Bibliothecæ ſanctæ. Et Sancto Genebaudo primo Laudunenſium Epiſcopo, Latronem filium ex damnato cum ſua Epiſcopa congreſſu L. 1. c. 34. natum, ſucceſſiſſe in Cathedram teſtatur in Lege 1. cap. 14. Francorum Hiſtoria Sanctus Gregorius Turonenſis Epiſcopus, ac in Rhemenſis Eccleſiæ Hiſtoria Flodoardus. L. 1. tit. 17. c. 14. Etenim tales, licet ex legitimo matrimonio natos, eſſe ſpurios ſupponit apud Gregorium nonum Clemens tertius, Drogonem

Me-

Metenſem Epiſcopum quis ignoret fuiſſe Ba-
ſtardum Caroli Magni? Joannem undecimum
Pontificem fuiſſe Sergii ex famoſa Maroſia ſpu-
rium refert liber Pontificalis. Boſonem ſpurium
fuiſſe ab Hugone Italiæ Rege nominatum Epi-
ſcopum Placentinum ſcribit Luitprandus Diaco-
L. 4. c. 6. nus Ticinenſis. Arnulphum Rhemenſem Epi-
ſcopum, quem ob illegitimos è Carolo Rege na-
tales uti tanto Epiſcopatu indignum ejecerat Hu-
go Capetus, fuiſſe à Romano tunc Pontifice re-
ſtitutum affirmat Radulphus de Diceto. Et Tho-
mam primum Eccleſiæ Eboracenſis Archiepiſco-
pum, quod Sacerdotis eſſet filius, fuiſſe ab Ale-
Fol. 213. xandro ſecundo Pontifice dejectum, & poſteà ad
Sancti Lanfranci Cantuarienſis Archiepiſcopi pre-
ces reſtitutum, habes apud Guilielmum Mal-
mesberienſem. Et Sanctum Guimundum,
quod ipſum æmuli eſſe Presbyteri filium prodi-
diſſent, regiæ ad Rothomagenſem Archiepiſco-
patum nominationi, ne diſcordiarum cauſa fo-
ret, renuntiaſſe, & abjiſſe in Italiam, ibi au-
tem à Gregorio ſeptimo Romanæ Eccleſiæ Car-
dinalem, & ab Urbano ſecundo factum fuiſſe
Tom. 4. p. 524. Averſanum Epiſcopum, apud Lucam Dache-
rium narrat Oldericus Vitalis. Plura iſtiuſmodi
exempla adducit laudatus Radulphus de Diceto,
agens de Richardo Roberti Ceſtrenſis Epiſcopi
Ann. 1631 Spurio promoto ad Epiſcopatum Conventren-
ſem. Et ad Daimbertum Senonenſem Epiſco-
pum ſuum Metropolitam de Cathedralis ſuæ Ec-
cleſiæ Canonicis ſcribit Sanctus Ivo Epiſcopus
Epiſt. 126. Carnutenſis: *Certum habeat amantiſſima veſtra
Paternitas, quia juramentum, quod fecerunt Cle-
rici de non recipiendis vulgo natis in Concanonicos,
vel quibuslibet aliis de extranea familia genitis, me
inconſulto fecerunt.* Ipſum tamen poſteà probavit
Ivo, & per Paſchalem ſecundum Pontificem,
Carnutenſium Comite fruſtra recalcitrante, im-
petravit confirmari. Eo namque tempore Duces
& Comites ſuos paſſim ex ancillis Baſtardos vio-
lenter intrudebant in ſacras dignitates, atque ita
ſervili ſimul & adulterino ſanguine fœdabant
Eccleſias. Adverſum illos ſolemni juramento ſe
aſtrinxerunt plura Capitula de nullis deinceps
in ſuum Collegium admittendis Baſtardis, nul-
liſque ſervis, niſi ex Eccleſiæ ſuæ familia legiti-
mè natis. Et hinc adverſus iſtud Capituli Car-
nutenſis juramentum, tamquam dignitati & ju-
ribus ſuis contrarium, Carnutenſis Comes po-
tentiſſimè inſurrexit, & ab ejus obſervantia ceſ-
ſari compulit uſque ad adventum & examen Ri-
chardi Cardinalis Albanenſis Epiſcopi, Apoſto-
lici per Galliam Legati. Quin imo adverſus ſi-
mile Pariſienſis Eccleſiæ Statutum ac juramen-
tum ſcripſit ad Lucium tertium Pontificem Ste-
phanus Epiſcopus Tornacenſis: *Ad ſacri veſtri
Epiſt. 99. Apoſtolatus genua procidimus, magnæ indolis juve-
nem, majoris, ut credimus, virtutis virum mox
futurum, Domini Regis Francorum Cancellarium
veſtræ gratiæ commendantes.* Eum ſtrenuè prædi-
cat, ac pergit. *Quoniam in regno Francorum quæ-
dam Eccleſiæ quadam ſcrupuloſa nobilitate glorioſam,
ut æſtimant, ſibi conſuetudinem adſumpſerunt, ne
aliqui niſi ex licito complexu geniti promoveantur,
in eis meritorum & virtutis excellentiam origini
poſtponentes, prædicto Cancellario ſuperbè potius
quam ſupernè titulum nativitatis objiciunt, ne vel
ad eos accedat, vel inter eos aſcendat. Eorum,
Pater, legibus Romana Eccleſia non ſubditur:
Poteris, ſi volueris, vel eis derogare in partem,
vel eas penitus abrogare.* Multis inſtat, ut Ponti-
fex iſtud quorumdam in Gallia Capitulorum Sta-
tutum, tamquam Eccleſiæ & Regni bono ad-
verſum, dignetur exſufflare. Quin de Gregorio
nono Pontifice, ſuos Decretalium libros vulgan-
te, ſcribit Matthæus Pariſienſis: *Gregorius Papa* Ann. 1235
*nonus in ſuis Decretalibus quædam innovavit, ne
ſcilicet illegitimi Prælatias vel Eccleſiaſtica benefi-
cia, niſi adepta à Sede Romana legitimationis diſ-
penſatione, obtineant, ſciens inde Romanæ Curiæ
pro impetratione tali multa emolumenta provenire.*
Mendaciſſimè calumniatur optimum Pontificem.
Ex hiſce tamen omnibus lucet nullam tunc uſque
firmam legem Eccleſiaſticam adverſus Baſtardos
viguiſſe.

Et hinc quæſtio eſt, quis ipſos primus rejece-
rit ad irregulares? Andreæ Lundenſi Epiſcopo,
Danorum Metropolitæ, ac ſuo per Septemtrio-
nem Legato, roganti; *Si Presbyterorum filii ſint* Lib. 4. Ep. 118.
indifferenter ad ſacros Ordines promovendi, reſ-
pondit Innocentius tertius: *De Presbyterorum fi-
liis tam ex Decreto Urbani Papæ ſecundi, quam ex
Concilio colligitur Pictavienſi, quod ad ſacros non
ſunt Ordines promovendi, niſi aut in Cœnobiis, aut
in Canonica Regulari religioſè fuerint converſati.*
Primos hujus juſtiſſimæ irregularitatis autores vi-
detur facere Urbanum ſecundum ac Synodum
Pictavienſem. Porro Urbanus ſecundus adver-
ſum Baſtardos edidit tres Canones. Primum in
Synodo Melfitana: *Presbyterorum filios à ſacri* Canon. 14
*Altaris miniſterio removendos decernimus, niſi aut
in Cœnobiis, aut in Canonicis religioſè probati,
converſati fuerint.* Secundum edidit in Synodo
Claromontana: *Ut nulli filii concubinarum ad ordi-
nes vel aliquos honores Eccleſiaſticos promoveantur,
niſi Monachaliter vel Canonicè vixerint in Eccleſia.*
Etiam Tertium: *Ne filii Presbyterorum, Diaco-* Canon. 25
*norum, vel Subdiaconorum ad Ordines vel alios ho-
nores Eccleſiaſticos promoveantur, niſi Monachus
vel Canonicus fuerit.* Utique Canonicus Regula-
ris. Per Joannem & Benedictum Cardinales,
Paſchalis ſecundi Pontificis Legatos, celebrata
Pictavienſi Synodus edidit hunc Canonem: *Ut
filii Presbyterorum, & cæteri in fornicatione nati,
ad ſacros Ordines non promoveantur, niſi aut Mona-
chi fiant, aut in congregatione Canonica regulariter
viventes. Prælationes verò nullatenus habeant.*

Attamen certum eſt Urbanum ſecundum non
eſſe primum irregularitatis auctorem. Etenim
Sanctio Hiſpaniarum Regi, virum quempiam
egregiè litteratum & probum, ſed de concubina
natum, ad Epiſcopatum nominanti reſpondit
Gregorius ſeptimus: *Venerandi Canones ad Sacer-* Lib. 2. Ep. 50.
*dotis gradum tales provehi contradicunt. Et ſolet
ſancta & Apoſtolica Sedes pleraque conſiderata ratio-
ne tolerare, ſed numquam in ſuis Decretis & conſti-
tutionibus à concordia Canonicæ traditionis decedere.*
Etiam de Rothomagenſis Eccleſiæ Electo ſcripſit
ad Hubertum ſuum Subdiaconum, ac in Gallia
Legatum: *Audivimus Rothomagenſem Archiepiſco-* Lib. 7. Ep. 1
pum

pum eſſe Sacerdotis filium, quod ſi verum deprebenditur, noveris nos promotioni illius aſſenſum nequaquam tribuere. Laudat antiquos Eccleſiæ Canones, atque ità profitetur etiam ſe non eſſe primum hujus irregularitatis auctorem. Etiam Thomam Eboracenſem Archiepiſcopum ob vitioſos natales fuiſſe ab Alexandro ſecundo Gregorii anteceſſore degradatum, atque tandem ad Sancti Lanfranci preces diſpenſatum ac reſtitutum, ſuprà audivimus à Guilielmo Malmesberienſi.

Diſtinctione q. 56. c. 10. Epiſt. 8.

Similis diſpenſationis ab eodem Pontifice pro neſcio quo Electo litteras adducit in Decreto ſuo Gratianus, itemque & alias Sancti Martyris Boniſacii, gentis noſtræ Apoſtoli, quibus vagam Anglorum libidinem, natoſque per ipſam & naſcituros baſtardos graviter damnat, atque ita ille creditur ipſos primus ab Eccleſiaſticis ordinibus & honoribus proſcripſiſſe. Nam & ipſe neſcio quem Gentis noſtræ Epiſcopum, quod adulteri & homicidæ ex adulterio filius eſſet, accuſavit apud Zachariam Pontificem, qui tamen ad iſtam quæſtionem directè non reſpondit. Et hinc primi adverſum Baſtardos Canonis authorem fateor à me ignorari.

Primum ejuſmodi Canonem quidam exiſtimant eſſe Synodi Meldenſis, factæ ſub Carolo Calvo Francorum Rege, rigidiſſimè damnantis omnem virginum aut viduarum raptum, ac pergentis:

Canon. 64

Filii ex hujuſmodi vituperabili conjunctione ante conjugium etiam minus laudabile procreati ad Eccleſiaſticam dignitatem nullo modo provehantur, nec de tali conjugio procreati Eccleſiaſticis Ordinibus applicentur, niſi fortè eos aut maxima Eccleſiæ utilitas vel neceſſitas poſtulet, vel evidens meritorum prærogativa commendet. Verùm Synodus de unica dumtaxat Baſtardorum ſpecie ſtatuit. Eodem tamen tempore ad vacantem Eccleſiam Belluacenſem, legitimam novi Epiſcopi electionem fieri mandans, ſcripſit Hincmarus Metropolita Remenſis, vetuitque eligi *eum cui nulla natalium dignitas ſuffragatur*.

Vide Synodum Bituricenſem ann. 1031. Can. 8. Noris.

Quare videtur tunc quivis Baſtardus ad ſolum Epiſcopatum fuiſſe irregularis. Exſtat Epiſtola inter Epiſcopalium promotionum formulas apud Jacobum Sirmondum. Etiam per Alexandrum ſecundum ac Gregorium ſeptimum videntur Baſtardi à ſolo Epiſcopatu fuiſſe proſcripti. Fuiſſe etiam à gradibus inferioribus proſcriptos, nullo poſſit doceri exemplo.

Epiſcopus item erat ille Baſtardus, quem apud Zachariam Pontificem poſtulavit ad degradationem Sanctus Boniſacius. De Remenſi item, quæ Arnulphum Archiepiſcopum dejecit, Synodo ſcribit in Senonenſis ad Sanctum Petrum Vivum Cœnobii Chronico Monachus Clarius: *Dixit non decere fieri Epiſcopum ex concubina natum*. Eum à ſolo Epiſcopatu degradavit. Quare ulterior extenſio poſſit fuiſſe cœpta ab Urbano ſecundo, & hoc in litteris ad Andream Lundenſem Archiepiſcopum dumtaxat voluiſſe Innocentius tertius. Canonum peritiſſimus Pontifex non eſt facilè de lapſu arguendus. Et hinc laudatus Urbanus in Claromontana Synodo non ſolum & Laicorum & Clericorum Baſtardos proſcripſit à ſacris Ordinibus ac dignitatibus, ſed & addidit: *Quod nullus in Epiſcopum eligatur, niſi cui ſuffragatur natalium dignitas, niſi maxima neceſſitate, & licentia Papæ*. Ita Canonem refert, ac aliis duobus priorem aſſerit Matthæus Pariſienſis.

An. 1095.

Nempè primo iſto Canone priorem Eccleſiæ diſciplinam innovavit, duobus aliis ipſam ad Clericales etiam Ordines Urbanus extendit.

Epiſt. 65. & 66.

Et hos ejus Canones non ſola Pictavienſis Synodus confirmavit, ſed etiam Innocentii ſecundi Romana, Sancti Hildeberti Turonenſis Archiepiſcopi Namnetenſis, confirmata per Honorium ſecundum, Dalmatica ſub Innocentio tertio, Salisburgenſis ſub Martino quinto, & aliæ plures. Confirmarunt & hocce Pictavienſis Synodi ad Urbani Canones additamentum: *Prælationes nullatenus habeant*. Licet in Monaſterio ſeu regulari Collegio religioſè vixerint. Baſileenſis Synodus addidit, quod nullus illegitimus poſſit fieri Romanæ Eccleſiæ Cardinalis.

Conſt. 50. Conſt. 71. Conſt. 3. Conſt. 24. Conſt. 3.

Sixtus quintus extendit etiam ad illos, quos Apoſtolica Sedes antea legitimarit. Ex damnato coitu natos vetuit etiam ad Monaſteria admitti. Quin & de Leofrico, decimo ad Sanctum Albanum Abbate, ſcribit ejuſdem Cœnobii Monachus Matthæus Pariſienſis: *Leofricus nullum, niſi genere nobilem, aut certè legitimum, ad Monaſterium admiſit, aſſerens ignobiles & illegitimos, ignotos maximè & inſtabiles, ad enormia fore proniores*. Poſtmodò ad Cantuarienſem Archiepiſcopatum fuit ille adſumptus, pergitque Matthæus: *Recedenti & valedicenti, redarguendo ipſum, dixit quidam fratrum, genere ignobilis & illegitimus, moribus tamen præditus & ſcientia, Leofſtanus nomine, qui poſtea, ſed non immediatè factus eſt Abbas Sancti Albani: Mundatur totus ſacro Baptiſmate lotus, vel non eſt ſacri mundatio plena lavacri*. Falſa eſt iſta ratio. Rectè tamen rigorem hunc Gregorius decimus quartus mitigavit. Quod legitimati etiam in Valentina Hiſpanorum Eccleſia nullum poſſint habere beneficium, laudatus Sixtus teſtatur. Baſtardos item ab omni Patriarchalium in urbe Eccleſiarum beneficio excluſit Gregorius undecimus. Opus eſſe voluit ſpecialiſſima Apoſtolicæ Sedis diſpenſatione. Et de Joanne Balle, Wicleffiſta apud Anglos Presbytero, ſcribit Thomas Walſinghamenſis: *Docuit neminem aptum regno Dei, qui non in matrimonio natus fuiſſet*.

Fol. 375.

Nempè dum vitant ſtulti vitia, in contraria currunt. Quis enim ignoret Jephte, ab ipſo Apoſtolo adſcriptum Sanctorum Catalogo, fuiſſe filium meretricis?

Hæc igitur Irregularitas pedetentim inter varias variorum contradictiones invaluit. Jam audivimus non ſolum Laicos Duces & Comites, ſed & quoſdam Epiſcopos dudum recalcitraſſe, Gregoriumque nonum Pontificem, dum ipſam Apoſtolico Romani Juris Codici inſeruit, peſſimas calumnias ſuſtinuiſſe à Matthæo Pariſienſi. Etiam ad Turonenſem Archiepiſcopum ſcribit idem Pontifex: *Nimis in tua provincia Eccleſiæ deformatur honeſtas, eo quod filii Sacerdotum, & alii non legitimè nati, ad dignitates & perſonatus, & alia beneficia curam animarum habentia ſine diſpenſatione Sedis Apoſtolicæ promoventur*.

L. 1. tit. 17. c. 18.

Omnes huc uſque promotos mandat ejici, & peſſimam licentiam plenè eradicari. Quod & Theobaldus

dus Stampenſis Baſtardorum cauſam acerrimè defenderit, infra oſtendetur. Laudati etiam Gregorii in Anglia legatum Othonem Sancti Nicolai in Tulliano carcere Cardinalem Diaconum, quod
An. 1237. in illegitimos Clericos dura ſtatuturus diceretur, à turbulentis hominibus fuiſſe graviter periclitatum, narrat memoratus Matthæus Pariſienſis. Sanctiſſimos tamen Canones omnis tandem Latina Eccleſia plenè acceptavit. Etiam Latinos ritus ſequi conſueta Eccleſia Armeniorum. Etenim Diaconum conſecrare iſtic ab Archidiacono poſtulatus Epiſcopus, ritualiter & ipſe ro-
Fol. 114. gat: *Scitis illum eſſe ex ſancto matrimonio natum?* Ita patet ex ipſorum libro Pontificali, exſtante apud Clementem Galanum.

Rogat de ſolis Diaconis: Quod apud ipſos à Diaconatu incipiant ſacri Ordines, à quibus ſolis Urbanus ſecundus Baſtardos proſcripſit. Licet ejus Canones videantur de quovis ordine loqui, eorum tamen interpres Pictavienſis Synodus diſertè ait: *Ad ſacros Ordines non promoveantur.* Et Guilielmus Malmesberienſis eoſdem Canones
Fol. 131. redigit in hocce compendium: *Quod Presbyterorum & Concubinarum filii ad Presbyteratum non promoveantur.* De ſolis item ſacris Ordinibus Innocentium tertium conſuluit Andreas Archiepiſcopus Lundenſis. Poſtmodo tamen ad minores etiam ordines, ipſamque Clericalem tonſuram extenſa eſt irregularitas. Etenim Bonifacius octavus ad minores ordines, & ſimplicia Beneficia per Epiſcopos, ad majores verò gradus &
L. 1. tit. 11. c. 1. animarum curam permittit Baſtardos à ſolo Romano Pontifice diſpenſari. Epiſcopi poteſtatem ad Cathedrales etiam Præbendas, quæ dignitates non ſint, quidam extendunt. Regulares ad ſui ordinis officia & dignitates à ſuis Prælatis diſpenſari indulſit Gregorius decimus quartus. Et quidem gratiam hanc fuiſſe olim facillimam, lucet ex Innocentii tertii ad Calaritanum Archiepiſcopum Reſcripto: Baſtardum, qui tacito vitio
L. 1. tit. 9. c. 10. permiſit ſe in Epiſcopum conſecrari, dummodò rectè adminiſtret, & non ſpurius, ſed naturalis ſit, affirmat non ſolum miſericorditer, ſed & utiliter in gradu tolerari. Hinc item Gaufredum, ex Henrici ſecundi Anglorum Regis Baſtardo Epiſcopum Lincolnienſem per diſpenſationem Alexandri tertii, potuiſſe ſine nova gratia eligi
An. 1190 & transferri ad Eboracenſem Archiepiſcopatum
An. 1189. ſcribunt Radulphus de Diceto, & Joannes Brom-
L. 1. tit. 11. cap. 1. & 1. ptonus. Quod nempe diſpenſatus ad unum Epiſcopatum cenſeatur diſpenſatus ad omnem. Quam liberalitatem, non ſolum quoad Epiſcopatus, ſed quoad omnia beneficia meritò reſtrinxit Bonifacius octavus. Baſtardos ſine nova venia noluit de beneficio transferri ad beneficium, ac novo præſertim beneficio cumulari. Quis irregularitatem ad minores etiam ordines extenderit, ignoro. Forſitan nullus Canon, ſed pia conſuetudo. Eſt omnino piiſſima. Cauſam edicit in litteris ad Epiſcopum Cameracenſem Innocentius
Epiſt. 89. tertius: *Ad Baſtardos peccata Parentum promotionis impedimenta tranſmittunt, eo quod propagatio criminis in tali prole timetur, dum vitiati ramuſculi de vitioſa radice procedunt.* Quo fundamento fuit ſupra uſus etiam Leofricus Abbas Sancti Albani.

Sunt tamen fundamenta, ex quibus Baſtardorum, non ſolum ad Epiſcopatum, ſed etiam ad inferiores gradus irregularitas videatur longè antiquior. Etenim inter crimina, de quibus Euſebium Peluſii Metropolitam accuſavit apud Sanctum Cyrillum Alexandrinum Patriarcham Iſidorus Peluſiota, fuit & illud: Quod Martinia- Lib. 2.
num, ignotæ originis hominem, in Presbyte- Ep. 127.
rum promoviſſet. Per ignotam originem videtur intelligere natales meretricios, de quibus ſcribit etiam ad Strategium Monachum: *Quod ex forni-* Lib. 4.
cario complexu naſcitur, contumelia afficitur, quip- Ep. 129.
pe quod nothum ac ſpurium vocetur, & ubique locorum notetur ignominia, & ſive in cœnaculum, ſive in Judicium ingrediatur, inde exturbetur. Quanto igitur magis à ſacro Clero, qui ex Apoſtolico Canone eſſe boni teſtimonii ſeu famæ debeat, etiam apud illos qui foris ſunt? Et de Arnulpho, Hieroſolymitanæ Eccleſiæ Electo, ſcribit in ſacri belli hiſtoria Guibertus Novigenti Abbas:
Papa Paſchalis ſecundus, poſt mortem Podienſis Lib. 7. c. 13
Epiſcopi, vices ſuper Dominici exercitus curam ſuas mandavit Damberto Archiepiſcopo Piſano. Qui electionem quæ de Arnulpho fuerat facta eventilans, ſecundum Canonum jura refutandam duxit. Diſcuſſo nimirum hominis genere, Sacerdotis filius reperitur, qui non ſolum à ſacris arceri præcipitur gradibus, ſed ſecundum Toletanæ Synodi ſcita, ejus Eccleſiæ ad cujus injuriam conſtat eſſe progenitum, ſervus jubetur fieri ſempiternus. Lucidè dicit Arnulphum ad omnes ſacros Ordines fuiſſe irregularem. Nec id probat ex recenti Urbani ſecundi Decreto, ſed ex antiquo Canone Toletano. Utique ex nonæ Synodi decimo, ſacri Clerici, ſeu cum Ancilla, ſeu cum Ingenua conjugium affirmante eſſe deteſtandum, & adjungente: *Illi, ex quibus filii geniti probabuntur, Canonica cenſura damnentur. Proles autem nata ex tali pollutione, non ſolum parentum hæreditatem nuſquam accipiat, ſed etiam in ſervitutem ejus Eccleſiæ, de cujus Sacerdotis vel miniſtri ignominia nati ſunt, jure perenni manebunt.* Quarta ſolas Ancillas Concubinas, octava etiam Ingenuas juſſit vendi, hæc Toletana Synodo de filiis ſtatuit duriora, adeoque ſanxit infames atque irregulares. De multa, quæ ob inveteratam in Eccleſiis graſſationem corrigi non poſſit, Canonum prævaricatione lamentatur in Romano ſuo Itinerario etiam Ratherius ex Lobbienſi apud nos Monacho Veronenſis Epiſcopus: *Si manzeres à Clericatu abjicerent, quem etiam ex puerulis in Choro ſtare permitterent?* Omnis enim tunc Clerus & ſacrilegis conjugiis, & hæreditaria in paternos gradus ſucceſſione erat pollutus, ideoque conſtabat ſolis ferè filiis Sacerdotum. Hinc & in litteris de illicitis cujuſdam nuptiis exclamat ad ſuum Clerum idem Epiſcopus: *Quo circa monendi & obſecrandi fratres, ut quia prohiberi, proh dolor, à mulieribus valetis nullo modo, filios de vobis generatos dimitteretis ſaltem eſſe laicos, filias laicis jungeretis, ut vel in fine ſaltem veſtro terminaretur, & nuſquam in finem ſæculi duraret veſtrum adulterium.* Sacrilega Cleri conjugia eſſe invalida, & ex ipſis natos lucidè cenſet manzeres, ideoque ejiciendos è Choro, ſeu minorum etiam graduum incapaces. Et ad hanc Sancti

An-

Digitized by Google

Anſelmi Cantuarienſis Archiepiſcopi relationem: Lib. 3. Ep. 45. *De Sacerdotum filiis vel Concubinarum, qui quoſdam olim gradus acceperunt, & volunt omnino redire ad immunditiam ſæculi, niſi ad majores promoveantur, promittunt religioſam vitam, quid agendum?* Reſpondit Paſchalis ſecundus: *De Sacerdotum filiis vel Concubinarum, quam vitam tenendam Prædeceſſores noſtri Sedis Apoſtolicæ Pontifices inſtituerunt, noſſe te credimus. Nec nos ab illorum volumus aberrare veſtigiis. Quod igitur tibi ſuper his in barbaris regionibus ſit diſponendum, ex ipſius præceptis poteris collatione diſtinguere.* Non ſolius Urbani, ſed & aliorum Prædeceſſorum urget Decreta, quæ Urbano debeant eſſe antiquiora.

Reſpondeo non eſſe. Lucet ex huc uſque dictis, ac inſuper ex Theobaldi Stampenſis diſputatione adverſus Roſcelinum Compendienſem. Hunc, quod Sacerdotum filios, & alios ex carnis lapſu generatos aſſeveraret exleges, ille de improvida ultra ſobrietatem ſapientia ac de antiquorum Canonum prævaricatione arguit, aſſerit ex Baſtardis Eccleſiæ proveniſſe ſummos olim & plurimos Epiſcopos, cum Leofſtano Sancti Albani Abbate vult vitioſos in ipſis natales plenè purgari per Baptiſmum, & adjungit: *Quod autem Sacerdotum filii ab ordinibus reprobentur, ex rigore juſtitiæ factum eſt, ſed nullo modo juſtum eſt.* Lucidè taxat Urbani ſecundi Canonem, uti iniquum hujus novitatis authorem. Et pergit: *Qua igitur fronte quidam homunciones, non palam, ſed è latibulis loquentes, & totam Campaniam libidinoſa peregrinatione polluentes, indignos Sacerdotii judicant, quos Petrus & Joannes ægali Sacerdotio dignos eſſe confirmant?* Monachis illis, qui Gregorii ſeptimi adverſum Simoniacos & conjugatos Clericos Decreta divulgarant, ad hocce etiam divulgandum uſus fuiſſe videtur Urbanus, & in ipſos hic declamare Theobaldus. Fundat ſe in argumentis ineptiſſimis, quæ tamen omnia ſupponunt Decretum hoc eſſe heſternum. Nec obeſt Iſidorus Peluſiota: Martinianum enim non de illegitima, ſed de peregrina arguit origine, qua olim quem fuiſſe Irregularem docent cum aliis multis Canones Eliberini. Spurios in Romano Imperio fateor fuiſſe infames & viles: attamen qui bonis moribus purgare poſſent vitium, atque ita & ad Reipublicæ, & ad Eccleſiæ dignitates adſpirare. Conſtat enim etiam Conſtantinum Magnum fuiſſe Baſtardum. Adductus Toletanus Canon, non quoſvis, ſed ſolos Clericorum Baſtardos facit Eccleſiæ ſervos, nullo tamen modo irregulares. Quis enim neſciat ex Eccleſiarum familiis ſemper potuiſſe Clericos ordinari? Guibertus Abbas & Daimbertus Legatus nuperum tunc Urbani Canonem conati ſunt qualicumque exemplo roborare. De ſolis Clericorum Baſtardis agit etiam Ratherius: nec editum laudat Canonem, ſed optat edendum. Lucet ex Sancti Adelberonis, coætanni Metenſis Epiſcopi, oppoſita ſententia, de qua apud Philippum Labbæum antiqua ejus atque authentica vita: *Epiſcopi ſui temporis, aliqui faſtu ſuperbiæ, aliqui ſimplicitate cordis, filios Sacerdotum ad ſacros Ordines admittere dedignabantur, nec ad Clericatum eos recipere volentes. Hic vir beatus neminem diſpiciens, neminem ſpernens, paſſim cunctos recipiebat, neque perſonam, neque genus eligens, aut præjudicans, ſed id mente fixa retinens, quia non eſt perſonarum acceptor Deus, ſed in omni gente, quæ timet Deum & operatur juſtitiam, acceptus eſt illi.* Tanta Epiſcopalium opinionum ſine mutuo præjudicio diſcordia lucidè & altè clamat nullum tunc fixum ac univerſalem fuiſſe in Eccleſia Canonem. Sancti Anſelmi relatio agit de Baſtardis noviſſimè ante Urbani ſecundi Decreta ad ſacrum Ordinem promotis, ſupponit ipſos tunc fuiſſe regulares, reclamaſſe adverſum novos Canones, prætendiſſe ſe ipſis non comprehendi, ideoque aſcendere voluiſſe ad omnia ſuperiora, etiam Epiſcopatum. Et hinc non ſolius Urbani, ſed & anteriorum Pontificum Sanctiones eis objecit Paſchalis ſecundus. Quod eadem de cauſa Gualo Belluacenſis Epiſopus graves à ſuis Clericis perſecutiones ſuſtinuerit, ſcribit laudatus adhuc Beccenſis Abbas Anſelmus ad Urbanum ſecun- L. 2. Ep. 33
dum. Nempè penitus nova tunc erant Decreta iſta, ideoque adverſus ipſorum executionem multi hinc inde reclamabant. Permaneat ergo Baſtardorum ad Epiſcopatum irregularitatem, licet præciſum ignoremus exordium, eſſe antiquam, & ad ſacros inferiores Ordines extenſam ab Urbano ſecundo. Quis ad minores & primam tonſuram extenderit, item ignoro.

DISSER-

DISSERTATIO II.

DE SIMONIÆ CRIMINE, ET VARIIS AD IPSUM SPECTANTIBUS.

CAPUT PRIMUM.

Simoniæ crimen exponitur.

SIMONIS Magi, à quo Simonia in Novo Teſtamento nomen accepit & originem, crimen eleganter exponit Sanctus Irenæus Epiſcopus Lugdunenſis : *Simon, qui fidem ſimulavit, putans Apoſtolos & ipſas ſanitates per Magiam, & non virtute Dei perficere, & per impoſitionem manuum Spiritu ſancto adimplere credentes Deo per eum, qui ab ipſis Evangelizatur* JESUS CHRISTUS, *per majorem quemdam Magicam ſcientiam & hoc ſuſpicatus fieri, & offerens pecunias Apoſtolis, ut acciperet & ipſe hanc poteſtatem, quibuſcumque velit dandi Spiritum ſanctum, audivit à Petro: Pecunia tua tecum ſit in perditionem, quoniam donum Dei exiſtimaſti pecunia poſſideri. Et cum adhuc magis non crediδiſſet Deo, & cupidius intendit contendere adverſum Apoſtolos, ut ipſe glorioſus videretur eſſe, & univerſam Magiam adhuc ampliùs inſcrutans, ita ut in ſtuporem cogeret multos hominum, docuit ſe eſſe ſublimiſſimam virtutem.* Ipſum utique in carnis ſpecie Deum. Simon de Apoſtolis iſtud ipſum, quod de Domino Jeſu Chriſto impii Judæi, opinatus eſt: quod non in Dei digito, ſed in Dæmoniorum principe ejicerent dæmonia. Proindè nequaquam Spiritum ſanctum, ſed potentiſſimæ Magiæ principem Diabolum voluit pecunia comparare. Ex quo vides Spiritus ſancti, ſacri Ordinis, aut ſimilis divini muneris emendi opinionem, aut cupiditatem ad Simoniæ etiam pleniſſimum crimen non requiri. Lib. 1. c. 20.

Eſt crimen longè graviſſimum, de quo ad Adrianum primum Pontificem in litteris poſt ſeptimam Synodum exſtantibus rectè ſcripſit Sanctus Tharaſius Patriarcha Conſtantinopolitanus: *Tolerabilior eſt Macedonii & eorum qui circa ipſum ſunt Spiritus ſancti impugnatorum impia hæreſis. Illi enim creaturam, & ſervum Dei ac Patris Spiritum delirè fatentur, iſti ſui ipſius, ut autumant, eum ſervum efficiunt. Omnis enim Dominus, quod habuerit, ſi voluerit, venumdat, ſive ſervum, ſive aliud quid eorum quæ poſſidet. Similiter & qui emit, Dominus volens eſſe ejus quod emerit, per pretium pecuniæ illud acquirit. Ita & qui hanc iniquam actionem operantur, detrahunt Spiritui ſancto, æqualiter peccantes his, qui blaſphemant, dicentes in Beelzebud ejicere dæmonia Chriſtum. Atque ut verius dicamus, Judæ comparantur traditori, qui Dei occiſoribus Judæis pretio argenti Chriſtum venumdedit.* Quas litteras in ſuis ad Sancti Gennadii Patriarchæ Conſtantinopolitani Epiſtolam Commentariis laudat Theodorus Balſamon, ac ſuo Decreto inſeruit Monachus Gratianus. Inſeruit & hocce Paſchalis, neſcio an primi aut ſecundi, Pontificis Decretum: *Omnia crimina ad Simoniacæ hæreſis comparationem quaſi pro nihilo reputantur.* Similia Sanctorum Patrum teſtimonia poſſint plurima adduci. Et hinc in lege ad Armaſium Prætorii Præfectum exſtante in Juſtiniani codice, & activam & paſſivam, pretio factam, Epiſcopi electionem aut conſecrationem Leo Imperator merito refert inter crimina læſæ majeſtatis. Nam crimen, quo horrendè adeò offenditur divina clementia, lædi omninò oportet etiam humanam majeſtatem. Dum Subdiaconus Hildebrandus, Victoris ſecundi Pontificis in Gallia Legatus, varios per Simoniam promotos Epiſcopos Synodaliter caſtigaret, quidam *ita dicendi arte calluit*, ut omnes illuderet. Hinc alia via conveniendum hominem videns Legatus edixit: *Ceſſet hominis eloquium, in medium producatur divinum Oraculum. Scimus profectò, quod Epiſcopalis gratia eſt munus Spiritus ſancti, & quiſquis Epiſcopatum mercatur, ſancti Spiritus donum poſſe pecunia comparari opinatur.*

[Margin notes: [?] 1. c. 22. — L. 1. tit. 3. c. 31.]

opinatur. Coram nobis ergo, qui Spiritus Sancti judicio congregati ſumus, dicat iſte, Gloria Patri, & Filio, & Spiritui Sancto: Quod ſi expreſsè & ſine titubantia dixerit, apud me conſtabit illum non venaliter, ſed legitimè Præſulatu functum. Libens hanc conditionem ille accepit, nihil minùs quam horum verborum difficultatem ratus. Et verè, Gloria Patri, & Filio, integrè protulit, ſed in, Et Spiritui ſancto, hæſit. Suſcitato cunctorum ſtrepitu, nullo conatu vel tunc, vel in reliquo vitæ ſpatio potuit nominare. Ab hæretica ſcelerati hominis lingua Spiritus Sanctus noluit vel proferri. Fol. 108. Ita ex fido Hugonis Abbatis Cluniacenſis, qui Synodo ac miraculo interfuit, teſtimonio refert Guilielmus Monachus Malmesburienſis. Eorum, qui in Judaico Templo vendebant columbas, Dominus avertit Cathedras: Ita & Simoniacorum Epiſcoporum Cathedras in Eccleſia ſemper cadere, benedictiones verti in maledictiones, & plura ab ipſis naſci ſcandaloſa facinora, ſcribit frequenter Sanctus Gregorius Magnus. Et hinc facinus iſtud Cathedræ lapſu, ſeu degradatione omnis ſub cœlo Eccleſia ſemper punivit. Ex L. 2. c. 6. ipſo poſt patrata in Formoſum Pontificem ſcandala prodiiſſe Cleri & populi ruinam, variaſque divinæ Juſtitiæ plagas, Eccleſiæ etiam publicas orationes non fuiſſe à Deo exauditas, omnes ſimul cucurriſſe in Infernum, teſtatur in hiſtoria L. 4. c. 5. ſua Glaber Rudolphus. Unde & Patris ſui Imperatoris Conradi Salici, qui illius temporis ſcelus diſſimularat ſolummodo, nequaquam fo- L. 5. c. 5. verat, animæ etiam timuit filius & ſucceſſor Henricus Niger, & pro ipſa ab omnibus ubique Eccleſiis & Monaſteriis preces efflagitavit. Ex turpi civilium Magiſtratuum quæſtu imminere Romanæ Reipublicæ lapſum prædixit apud Paulinum Presbyterum Sanctus Ambroſius, & Prophetiæ veritatem eventus comprobavit. Quid igitur à graſſante Simonia non metuamus? A tanta peſte tempora noſtra & animas divina clementia præſervet. Ad Ponticæ ſuæ Diœceſis Epiſcopos rectè ſcripſit Sanctus Baſilius: *Levius delinquit, qui ſacros Ordines propter inexperientiam emere volebat, quam qui donum Dei vendit. Auctio namque eſt. Et ſi quod gratis accepiſti vendideris, tamquam Sathanæ venundatus gratia Dei privaberis. Cauponis enim ritu quæſtum rebus ſpiritualibus infers & Eccleſiæ, ubi Corpus nobis & Sanguinem Chriſti concreditum habemus.* Emens enim partim ob inexperientiam ſeu ignorantiam, partim ob Prælati exigentis reverentiam, impoſitamque ab ejus improba exactione neceſſitatem, quoad culpæ & pœnæ aliquid poſſit revera excuſari.

Dico, *Quoad aliquid*. Nulla enim neceſſitas, nulla vis, nullus error, nulla ignorantia plenè abluit, niſi ablutum velis ipſum etiam Simonem Magum, unaque illos de quibus in vita Sancti Romualdi Abbatis ſcribit Sanctus Petrus Damia- Cap. 35. ni: *Romualdus inter cæteros præcipuè ſæculares Clericos qui per pecuniam ordinati fuerant, duriſſima ſeveritate corripiebat, & eos, niſi Ordinem ſponte desererent, omnino damnabiles & hæreticos aſſerebat. Qui novam rem audientes, occidere illum moliti ſunt. Per totam namque illam Monarchiam uſque ad Romualdi tempora, vulgata conſuetudine, vix quiſquam noverat Simoniacam hæreſin eſſe peccatum.* In libro gratiſſimo addit: Cap. 27. *Quis neſciat uſque ad Henrici tertii Clementiſſimi Regis imperium, Præſulatumque reverendæ memoriæ Clementis Papæ ſecundi, iſtiuſque beatiſſimi Leonis noni, quo nunc Præſule ſancta ſe gubernari gratulatur Eccleſia, per Occidentalia regna virus Simoniacæ hæreſeos lethaliter ebulliſſe, ita ut quod paſſim fiebat licenter admiſſum, ultoriæ animadverſioni nequaquam duceretur obnoxium, & quod erat ferè omnibus conſentaneum, pro regula tenebatur, tamquam legali ſanctione decretum.* Quin immo iniquitati non deerant aperti, potentes, ac eruditi defenſores. Etenim de Joanne & Tudethchino, Godefridi Lotharingiæ Ducis Capellanis, ad Alexandrum ſecundum Pontificem pergit laudatus Petrus: *Nonnulli Clericorum vitam per exterioris habitus ſpeciem mentientes, prorſus à Deo frigidi, ambitionis Eccleſiaſticæ facibus inflammati, hoc pertinaciter dogmatizant, non ad Simoniacam hæreſin pertinere, ſi quis Epiſcopatum à Rege vel quolibet mundi Principe per interventum emptionis acquirat, ſi tantummodo conſecrationem gratis accipiat. Unde cum nuper in Excellentiſſimi Ducis Godefridi verſaremur alloquio, duo quidam ex Capellanis ejus, unus, ut erat barbarus, barbarico nomine Tudethchinus, alter vero natione Venetus Joannes vocabatur. Hi nimirum, tamquam Hymenæus & Philetus in prædicatione Pauli, vel certè tamquam Jamnes & Mambres tempore Moyſis, reſiſtentes veritati, hanc non ceſſabant diſſeminare doctrinam, hanc Catholicam atque Canonicam fatebantur eſſe ſententiam. Videlicet ut jure Simoniacus non dicatur, quiſquis abſque manus impoſitione Epiſcopatum comparaſſe convincitur. Dicebant enim, quia cum hoc fit, non diſtrahitur Eccleſia, ſed facultas: nec emitur Sacerdotium, ſed poſſeſſio prædiorum. Sub hac enim præſtatione pecuniæ opes tantum, non honoris vel Eccleſiæ redimitur Sacramentum. Venalia ſiquidem ſunt, ſicut ajunt, unde ſint divites; gratis accipiunt, unde fieri debeant Sacerdotes.* Quæ omnia repetit in Epiſtola ad ipſos Capellanos. Lib. 1. Epiſt. 11. Lib. 5. Epiſt. 13.

Simoniæ per Clementem ſecundum, Leonem nonum, ac Alexandrum ſecundum Pontifices facta damnatio, non ſolos Epiſcopos & Clericos, ſed etiam Reges ac quoſvis laicos Principes multo ſpoliavit lucro & quæſtu. Uti antea Epiſcopi & Clerici manus impoſitiones, conſecrationes, omniaque Sacramenta & Sacramentalia, ita Reges & Principes Epiſcopatuum, Abbatiarum, & omnium majorum Beneficiorum nominationem, collationem, atque inveſtituram palam vendiderant quaſi ſub haſta. Nugivendi Theologaſtri vix ullo unquam tempore Eccleſiam non infeſtarunt. Hi ergo dixere omnem illam laudatorum Pontificum damnationem in ſolos ferri Epiſcopos & Clericos, eis ſolis interdici mercaturam Sacramentorum & Sacramentalium; Reges & Principes manere integros in ſuo antiquo jure. Ab hiſce dixerunt non Eccleſiaſticum Ordinem, gradum, honorem, aut Juriſdictionem conferri, ſed ſolam agrorum, Decimarum, ac aliarum facultatum poſſeſſionem, & jus in ipſorum fructus, quæ omnia ſint merè temporalia, adeòque poſſint vendi. Ejus opinioni Du-

ces

ces erant jam dicti Capellani. Opinio erat adeo probabilis, ut palam ab ipſis ante Sancti Petri Damiani, Cardinalis Epiſcopi Hoſtienſis, barbam nti Catholica & Canonica defenderetur. Eodem modo & ratione Eccleſiaſticorum Beneficiorum jura temporalia dogmatizarunt poſſe ab Epiſcopis & aliis Eccleſiaſticis Collatoribus vendi. Quem errorem pro parte reſorbent quidam hodiè Doctores Scholaſtici, docentes à Clericis, beneficia permutantibus, fructuum inæqualium compenſationem poſſe ſtipulatione pecuniaria fieri, dummodò priùs ipſi tituli gratis commutentur. In beneficio diſtingunnt jus miniſtrandi in Eccleſia, & jus fructus percipiendi. Hoc volunt eſſe temporale, & obnoxium humanis pactis.

Verùm longè aliter Sanctus Petrus Damiani: *O novum Schiſmaticorum genus, & os ſacrilegum, æterni ſilentii cenſura damnandum.* Eos Capellanos aſſeverat eſſe hæreticos, Sathanæ prædicatores, Apoſtolos Antichriſti, utpotè qui manifeſtum errorem procaciter adſtruant, & fucatis vanarum rationum verſutiis pertinaciter contendant ſuſtinere. Alexandrum Pontificem urget, ut tamquam novus Joſue evaginato Canonici vigoris mucrone proſternat iſtos Amalecitas, tollatque è medio tartareæ amaritudinis aconitum, ne ferale venenum faucibus influat parvulorum. Et adjungit ſuæ doctrinæ & cenſuræ cauſas: *Cum aliquid ſub venalitate ſuſcipitur, & illud procul dubio comparatur, quod ex neceſſitate ſubſequitur. Ad hoc enim Paſtoralis Eccleſia cuique committitur, ut ad ejus regimen obtinendum conſecratione firmetur. Et ad hoc ſine dubio collatæ pecuniæ commercium ſpectat, ad quod is qui promovendus eſt adſpirat.* Et in alia Epiſtola: *Quiſquis Eccleſiam pretio redimit, ſimul & conſecrationem comparare convincitur, ad quam ſcilicet per ejuſdem Eccleſiæ acceptionem promovetur. In Eccleſiæ quippè commercio & conſecrationem procul dubio comparat, ſine qua videlicet eidem Eccleſiæ præſidere ſe poſſe non ſperat.* Regiam nominationem atque inveſtituram cum conſecratione, item miniſtrandi ſpirituale cum fructuum percipiendorum temporali jure, ait plenè atque indivulsè eſſe connexum, ideoque alterum ſine altero nec emi poſſe nec vendi. Quæ omnia non in ſolis prælatutis, ſed & in cunctis inferioribus beneficiis obtinere conſtanter affirmat. Quæ ejus ſanctiſſima conſilia non ſolus tunc Alexander ſecundus, ſed & hiſce diebus ſecutus eſt Alexander ſeptimus, damnans hunc noſtrorum Theologaſtrorum articulum: *Non eſt contra juſtitiam, beneficia Eccleſiaſtica non conferre gratis, quia collator conferens illa beneficia Eccleſiaſtica pecunia interveniente, non exigit illam pro collatione beneficii, ſed veluti pro emolumento temporali, quod tibi conferre non tenebatur.*

Quod laudati Petri conſilium & doctrinam ſecutus fuerit etiam Alexander ſecundus, lucet ex ejus ad Lucenſem Eccleſiam litteris, exſtantibus in Decreto Gratiani, affirmantibuſque peſtem illam eſſe nummulariam in templo negotiationem, quam facto de funiculis flagello Dominus eliminavit, atque ità demonſtravit, non corripiendam dumtaxat, ſed longiſſimè ab Eccleſia projiciendam. *Sicut*, inquit, *per columbarum venditores illi denotantur, qui ſacram manus impoſitionem conantur vendere, ſic per nummularios Eccleſiaſtici beneficii venditores deſignantur.* Eundem vendendorum beneficiorum abuſum damnat in litteris ad Spitenſem Epiſcopum Gregorius ſepti- L.5.Ep.18 mus, affirmans jam pridem & in ſuis, & in ſuorum Anteceſſorum Romanis Synodis damnatum. Et nec ità extinctum fuit malum. Hinc rurſus in Placentina, Amalphitana, & Claromontana Synodis Urbanus ſecundus damnavit altarium, id eſt Parochialium Eccleſiarum & Canonicalium Præbendarum venditionem. Item ejus ſucceſſor Paſchalis ſecundus: *Si quis objecerit non conſecrationes emi, ſed res ipſas quæ ex conſecratione proveniunt, penitus deſipere probatur. Nam cum corporalis Eccleſia, aut Epiſcopus, aut Abbas, aut tale aliquid ſine rebus corporalibus in nullo proficiat, ſicut nec anima ſine corpore corporaliter vivit, quiſquis horum alterum vendit, ſine quo nec alterum provenit, neutrum invenditum derelinquit.* Quod apud Gratianum exſtans Decretum innovat atque confirmat Gelaſius aut Calixtus ſecundus, & adjungit: *Donum Dei eſt Spiritus Sanctus, &* 1.quæſt.3. *donum Dei eſt res ipſa Eccleſiæ oblata. Et ſi benè* cap 7.& 8. *animadvertitis, Simon Magus, qui ad fidem fictè acceſſit, non Spiritum Sanctum propter Spiritum Sanctum, quo ipſe erat indignus, ſed ideo, quantum in ipſo erat, emere voluit, ut ex venditione ſignorum, quæ per eundem fierent, multiplicatam pecuniam lucraretur.* Hinc concludit non ſolum illos, qui ſpiritualia, ſed & qui Eccleſiaſticorum beneficiorum temporalia vendunt vel emunt, eſſe germanos fratres Simonis. Scripta eſt hæc Epiſtola ad Lucium Præpoſitum Eccleſiæ Sancti Juventii Ticinenſis. Gratianus, ejus correctoꝛ Auguſtinus Caravita, nec non & Dominus Cardinalis Baronius eam adſcribunt Urbano ſecundo. At certum eſt labi. Epiſtola enim laudat jam adductum Decretum Anteceſſoris ſui Paſchalis Pontificis, quem ipſe idem cum ſuo correctore Gratianus profitetur eſſe Paſchalem ſecundum Urbani ſecundi proximum ſucceſſorem. Severinus Binius perperam vult fuiſſe Paſchalem primum. Hujus enim felicior ætas tales Theologaſtros nec paſſa eſt, nec impugnavit. Epiſtola ergo eſt vel Gelaſii vel Calixti ſecundi, qui Paſchali ſecundo ſucceſſerunt.

CAPUT II.

Refutantur variæ ad palliandam Simoniam inventæ technæ.

HÆ technæ nequaquam ſunt novæ. Etenim de illis queritur in litteris ad Ponticæ ſuæ Diœceſis Epiſcopos Sanctus Baſilius, & in Synodalibus ad Sanctum Leonem Magnum Pontificem, ac omnes ubique Metropolitas Sanctus Gennadius Patriarcha Conſtantinopolitanus. Primam calliditatem & technam producit Baſilius in laudatis litteris: *Feruntur quidam ex vobis* Epiſt.72.

ab illis, qui ordinantur, accipere pecuniam, idque, quod pejus eſt, pietatis nomine palliare. Duplo namque puniendus venit, qui prætextu boni, quod malum eſt, facit. Tam quia operatur quod bonum non eſt, tum quod ad perficiendum peccatum bono utitur cooperario. Exponit & confirmat in litteris ad Syagrium Auguſtodunenſem Epiſcopum Sanctus Gregorius Magnus: *Adverſarius animarum, dum non poteſt in his, quæ ad faciem ſunt prava ſurrepere, callidè ſpecie quaſi pietatis injecta nititur ſupplantare, ſuadetque forſitan ab habentibus debere accipi, ut ſit quod poſſit non habentibus erogari, dummodò vel ſic venena mortifera, eleemoſynæ cela-* Lib. 7. *ta obumbratione, transfundat. Nam nec venator* Indictione *feram, aut avem auceps deciperet, vel piſcem pi-* 2. Ep. 112. *ſcator caperet, ſi aut ille laqueum in aperto proponeret, aut ille hamum eſca abſconditum non haberet. Omninò ergo metuenda & cavenda eſt hoſtis aſtutia, ne quos aperta nequit tentatione ſubvertere, latenti telo ſævius valeat trucidare. Neque enim eleemoſyna reputanda eſt, ſi pauperibus diſpenſetur, quod ex illicitis rebus accipitur. Quia qui hac intentione malè accipit, ut quaſi bene diſpenſet, gravatur potius quam juvatur. Eleemoſyna redemptoris noſtri oculis illa placet, quæ non de illicitis & iniquitate congeritur, ſed quæ de rebus conceſſis & benè acquiſitis impenditur. Unde etiam illud certum eſt, quia etſi Monaſteria, vel xenodochia, vel quid aliud de pecunia, quæ pro ſacris ordinibus datur, conſtruantur, mercedi non proficit: Quoniam dum perverſus emptor honoris in locum ſanctum tranſmittitur, & alios ad ſuam ſimilitudinem ſub commodi datione conſtituit, plura malè ordinande deſtruit, quam ille poteſt ædificare, qui ab eo pecuniam ordinationis accepit.* Inſigniter crimen iſtud exaggerat, & concludit: *Nimis ergo declinandum eſt ſub obtentu eleemoſynæ peccata Simoniacæ hæreſeos perpetrare. Nam aliud eſt propter peccata eleemoſynas facere, aliud propter eleemoſynas peccata committere.* Orono, Ailæ ad rubrum mare urbis primario ac ditiſſimo, pro ſua à peſſimo dæmonio liberatione pecuniam offerenti, ſeſe de Simonia apud Sanctum Hieronymum excuſavit etiam Sanctus Hilarion, reponentique eum fletu, *Accipe & da Pauperibus*, reſpondit: *Tu melius potes tua diſtribuere. Ego, qui mea reliqui, cur aliena appetam? Multis nomen pauperum eſt occaſio avaritiæ, miſericordia verò artem non habet.* Nec Simonis artem, nec Giezi. Eadem ex regula ad Eccleſiam Lucenſem ſcribit apud Gratianum Alexander ſecundus: *Conſtitui-* 1. quæſt. 2. *mus & firmamus, ut nullus cujuſcumque gradus* cap. 9. *Clericus pro Eccleſiæ beneficio aliquid audeat conferre, aut fabricæ Eccleſiarum vel donariis, ſeu etiam quod pauperibus ſit tribuendum. Quia, teſte ſcriptura*, utique non aliqua canonica, ſed jam adducta Gregoriana, *qui aliquid malè accipit, ut quaſi benè diſpenſet, potius gravatur quam juvatur.* Quod Decretum in habita ad Eugenium quartum Pontificem, & Florentinam Synodum oratione laudavit plurimum & urſit Joannes de Bacchenſteyn, Decretorum Doctor, ac Legatus Conſilii Baſileenſis.

Pontica Diœceſis pauperes paſſim, & Epiſcopali gradui ſuſtinendo non ſufficientes habuit Eccleſias. Hinc ipſarum plures Epiſcopi, quo levarent miſeriam, & fundos paulatim emerent, modicum quid in ſacris Ordinibus exigebant. Nihilominus praxim damnat in laudatis litteris Sanctus Baſilius, & adjungit; *Avaritia Idololatria vocatur. Ne velitis igitur modicæ pecuniæ gratia Idola Chriſto præferre, neque Judam ſectantes, quæſtus gratia illum ſecundò prodere, qui ſemel pro nobis cruci eſt affixus. Alioquin & ipſi agri, & manus eorum, qui hoſce fructus metunt, aceldama vocabuntur.* Exponit in Epiſtolæ commentario Theodorus Balſamon: *Quemadmodum ager, qui emptus eſt pecunia, qua venditus eſt à Juda Dominus, pretium ſanguinis eſt appellatus, ita & pecuniæ, quæ ab iis accipiuntur, qui Domini donum vendunt, & Diœceſes, & vici, in quibus qui dant ordinantur.* Quin & iſtorum agrorum conductores, cultores, atque meſſores Sanctus Baſilius maledictioni ſupponit. Quo circa Clerici & Monachi, quotquot hodiè apud laicos aut Eccleſiaſticos Principes agunt proxenetas ac interceſſores, impetrare conantes promotionem aut nominationem Prælatorum, qui ipſorum pauperes Eccleſias, Collegia, Monaſteria, aut Xenodochia poſtmodum ditare, adjuvare, vel ornare obligentur, committunt pleniſſimam Simoniam, & ſuis perſonis ac rebus evocant divinam maledictionem. Etiam Antiſtites, & quivis alii hiſce interceſſionibus promoti. Hinc quemdam Be- L. 2. tit. 18 thlehemitanæ Eccleſiæ Canonicum, qui quin- c. 2. gentorum nummorum promiſſione corruptus, Regem ad probandam Epiſcopi electionem mediator induxerat, ab officio & beneficio tamquam plenè Simoniacum meritò dejecit poſterioribus etiam ſæculis Innocentius tertius. Exſtat Extra. l. 5. Decretum apud Gregorium nonum. Etenim et- c. 2. iam à mediatoribus committi plenam Simoniam, omneſque incurri pœnas, ſanxit Canon Chalcedonenſis, & innovavit Pontifex Paulus ſecundus. Et hinc vides à Magnatibus quoque, dum quid à nominatis Epiſcopis vel Abbatibus exigunt quaſi ad publicas regni neceſſitates, omninò committi Simoniam.

Alteram diaboli technam aperit in laudatis litteris idem Sanctus Baſilius: *Putant quidam ſe nihil delinquere, quod non antè, ſed poſt manuum impoſitionem pecuniam accipiunt. At pecuniam accipere eſt accipere, quandocumque fiat. Hortor itaque, ut quæſtum hunc, immò tranſitum ad gehennam declinetis, nec manus tali lucro polluentes, indignos vos ipſos ad tractandum Sancta myſteria conſtituatis.* Abuſus præſertim in Galatia fuit graſſatus, in quem Synodaliter poſteà rurſum agere compulſus fuit Sanctus Gennadius Patriarcha Conſtantinopolitanus. Innovavit Canonem Chalcedonenſem, & ſubjunxit: *Nec ante tempus ordinationis, nec poſt dari pecunias Canon permittit.* Et ſupra memoratus Oronus, cujus munera tamquam Simoniaca ſprevit Sanctus Hilarion, nequaquam anteà pactus fuerat, aut promiſerat, ſed dumtaxat poſt perceptam gratiam offerebat. Et ad ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales Epiſcopos ſcripſit Sanctus Petrus Damiani: *Sunt nonnulli, qui vel antequam conſecrationis exhibeant miniſterium, vel ante deciſum cauſæ negotium, nullum pacti ſunt commodum, poſtmodum verò tam-*

quam

*quam à debitoribus exigunt, & extorquendis remu-
nerationibus vehementer inſiſtuat. Hi ſe Giezi noa
dubitent crimen incurrere, qui poſtquam Naaman
curatus, jamque revertens, de Sancti Spirtus dono
auſus eſt pecuniam poſtulare.* Et de Sancto Anſel-
mo, per Guilielmum Rufum Anglorum Regem
gratis promoto ad Archiepiſcopatum Cantuarien-
Ann. 1094 ſem, ſcribit Mathæus Pariſienſis: *Rex Anglo-
rum Wilhelmus Anſelmum Cantuarienſem Archiepi-
ſcopum circumvenire affectans, mille libras argenti
ſibi dari ab eo vehementer poſtalabat. Ad hoc alle-
gabat, ut ſibi videbatur, cauſam juſtiſſimam, quod
gratis Epiſcopali ejas promotioni annuiſſet. Archi-
epiſcopus verò nihil intereſſe ducens, ante promotio-
nem vel poſt, talem ob cauſam numerare pecuniam,
pari pœna dignum arbitrabatur utramque. Cum
autem ſaccos Regis, niſi læſa coaſcientia, implere
non poterat, eligit potiùs Regis iadignationem,
qaam diſpendium famæ & periculum animæ in præ-
ſens incurrere, & in poſterum confuſionem & ſcan-
dalum in Dei Eccleſia ſeminare.* Eccleſia ſua & re-
gno exulare maluit, quam cooſentire io iſtam
iniquitatem. Saoè ſi prævium pactum, promiſ-
ſio aut exactio requirantur ad Simoniam, Giezi
perperam à Sancto Eliſeo fuit crimiois damnatus.
L.1.Ep.2. Notaoda ſuot laudati Damiani verba: *Tamquam
à debitoribus exigunt.* Oſtendunt ſpontaneè obla-
torum receptiooem hocce vitio carere. Et hinc
primos Mootaoiſtas, oblationum nomine mu-
nera admittentes, graviſſimè de avaritia culpa-
runt antiqui Eccleſiæ Patres apud Euſebium Cæ-
L.5.C.17. ſareenſem, nullus de Simonia. Hinc item dixi
ſpontaneè oblatorum receptionem ab hocce ſolo
vitio eſſe immunem. Quod frequenter avaritia
maculetur, non eſt ambigendum. Hinc ejuſ-
modi oblata, vix ullus umquam Sanctus legitur
admiſiſſe. Dixi item, *Spontaneè oblatorum.* Qui
enim quidquam quaſi debitum offert, lucidè la-
borat Simonia. Qui ipſum ex errore facit, do-
ceodus à nobis eſt & corrigendus, ejuſque obla-
tio reſpuenda. Et ita Naaman Syrus, ac dives
Oroous videntur obtuliſſe.

Huc ſpectat illa etiam iniquitas, de qua San-
ctus Petrus Damiani in litteris ad Bonifacium
Cardioalem Epiſcopum Albanenſem: *Quilibet
curialis Epiſcopus hos muneribas attrahit, illis be-
neficia lautiora concedit. Sic à quibus non erat electus
eligitur, & ut ſibi de Simone nihil deſit, ipſam electio-
nem ſacrilega venalitate mercatur. Verum in hoc*
L.1.Ep.3. *ſceleris turpitudinem palliat, qaia ſub colore fidelita-
tis Eccleſiaſticæ municipes per juris jurandi Sacra-
menta confirmat. Cam nemo deterias Eccleſiam læ-
dat, quam iidem ipſi infidi fideles, qui ejas diripere
facultates anhelant. Cum illis ergo munera tribait,
cum ſub nomine velut Eccleſiæ ſibi potiſſimum jurare
compellit, non Eccleſiæ conſulit, ſed ſibi quietè poſ-
ſidendi culminis aditum pandit. Sive ergò hoc ante
conſecrationem, ſive poſtquam conſecratus eſt faciat,
valdè ei timendum eſt, ne dum non pro Eccleſiæ uti-
litate, ſed pro ſaa potius confirmatione, ſacri loci
bona dilapidat, in voraginem ſe Simoniacæ hære-
ſeos, dum extolli conatur, immergat. Et hinc perni-
cioſè coram divinis obtutibus corruat, undè ſe inter*
L.1.Ep.10 *homines arroganter extollit.* De qno malo queritur
etiam in litteris ad Alexandrum ſecundum Pon-
tificem, ejuſque Archidiaconum Cardinalem
Hildebrandum. Eſt malum antiquiſſimum. Et-
enim de Georgio Cappadoce, quod militibus,
à quibus in Thronum Alexandrinum intruſus
fuerat, Eccleſiaſticam ſubſtantiam io præmium
ac mercedem dederit, queritur in litteris ad Afri-
canos Epiſcopos Sanctus Athanaſius. Similes
querimonias habet Symmachus Pontifex in litte-
ris ad Sanctum Cæſarium Metropolitam Arela-
tenſem. Agit in Epiſcopos, qui ſcelerata præ-
mia ſpondebant primum, ac deinde ſolvebant;
adeoque ſine fuco erant palam Simoniaci. Lau-
dati Damiani tempora fuerunt nequiora. A Du-
cibus, Comitibus, Baronibus, aliiſque intitu-
latis nobilibus duras olim calamitates, atque in-
jurias paſſa fuit Eccleſia: Poſſeſſionum ſuarum
invaſiooem, ejectionem Epiſcoporum, & alia
haud inferiora. Hinc Inpos iſtos manſueſactura,
ſuperfluas ſibi poſſeſſiones, etiam Decimas, ipſis
in beneficium dari permiſit ab Epiſcopis, atque
ità illos conata eſt ſibi facere juratos fideles, mu-
nicipes ac vaſſallos. Eorum taliter vexas, & ini-
quos auſus redemit. Verùm curiales, id eſt,
per curialia ſervitia, ſeu Palatinum ab obſequio
muous, & iſtorum nobilium mediationem pro-
moti Epiſcopi peſſimos hac in re dolos frequenter
commiſerunt. Noo ſolùm ſuperfluas, ſed & ne-
ceſſarias Eccleſiarum ſuarum facultates inſeuda-
verunt mediatoribus iſtis, atque ità ſub legitimi
beneficii fuco Simoniacam operam muneratrunt.

Commiſſa iſtic fuit duplex Simonia. Prima
fuit jam dicta factæ mediationis ſtipendiatio; al-
teram exprimit hiſce verbis Petrus Damiani:
Quietè poſſidendi culminis ſibi aditum pandit. Et
his: *Pro ſua potius confirmatione.* Damnat curia-
les Epiſcopos, quod non ſolum per doloſam & L.3. Ep 4.
ſecretam Simoniam eſſent Epiſcopatum iogreſſi,
ſed etiam quod per eaſdem artes in ejuſdem inva-
lida & nulla poſſeſſiooe ſeſe ſuſtinerent. De quo
vitio Cadaloum Antipapam graviter arguit in Epiſt 6,
litteris ad Henricum Ravenoatem, ac in litteris
ad Sanctum Annonem Metropolitam Colonien-
ſem. Ejuſdem criminis Severum intruſum ſibi
Patriarcham accuſant apud Joannem ſecundum
Patriarcham Conſtantinopolitanum, io litteris
exiſtentibus apud Synodum ſub Menna Patriar-
cha, Clerici & Monachi Provinciæ Antioche-
næ. Uti Epiſcopatum per temporale pretium
acquirere, ità & illum per iſtud retinere eſt Si-
monia manifeſta. Nullus hic redemptæ aut redi-
mendæ vexæ poſſit eſſe fucus. Et Simoniacos
ejuſmodi Vaſſallos Sanctus Petrus Damiani meri-
to vocat fideles infidos. Promotis enim à ſe Epi-
ſcopis frequenter fecerunt, quod Joanni Aure-
lianenſium ſimili electo fecit Philippus primus
Francorum Rex, io Sancti Ivonis Carnutenſis
Epiſcopi ad Hugonem Lugdunenſem Primatem
litteris dicens ad Abbatem ejus corrivalem: *Su-* Ep.66.
*ſtinete interim, donec de iſto faciam proficuum meum,
poſtea quærite ut iſte deponatur, & tunc faciam vo-
luntatem veſtram.*

Et hinc oritur quæſtio, an ſeſe in legitimè ac-
cepti beneficii poſſeſſione adverſum iniquos tur-
batores pecuoia firmare, & injuſtas violentias
redimere, ſit etiam Simooia? Partem affirmati-
vam

vam defendere videtur in aliis ad dictum Primatem litteris laudatus Ivo: Epiſt. 60. *Multi Electi, qui gratuitam & Canonicam habent electionem, quia dilationibus & fatigationibus impediuntur, comparatis ſibi pecunia mediatoribus & prolocutoribus, ne turpem patiantur repulſam, in Simoniacam aliquando impingunt conſecrationem.* Epiſcopos & Abbates à Regibus deinceps nominari, aut inveſtiri vetuerat rigidiſſimè Gregorius ſeptimus. Priori Decreto quidam Reges obediebant, alterum penitus adſpernati. Secundum Canones eligi permittebant Antiſtites, at nullum à ſe non inveſtitum benedici aut conſecrari. Aliter initiatos variè & durè vexabant. Imo & acquiſito per electionem jure exturbabant, mandabantque alios eligi. Hinc quidam, longam Eccleſiæ ſuæ vacationem miſerati, peremptos auro Palatinos emolliebant Regem, impetrabantque accipiendæ ſine inveſtitura conſecrationis licentiam. Erat redimere iniquam vexam, eſſe tamen Simoniam Sanctus Ivo affirmat. Quod ipſum ſenſiſſe videtur Sanctus Anſelmus, exulatum abire, imò & occidi malens, quam Guilielmo Regi poſtulatas auri marcas numerare, atque ità iniquam vexam redimere. Et ad Guilielmum Vintonienſis Eccleſiæ Electum, à quo Henricus primus Rex indebitum neſcio cujus caſtri exigebat homagium, hæc ſcripſit: *In hoc vos multùm oportet attendere, quod necdum veſtra Dilectio ſuſcepit Epiſcopi conſecratione, & ſi hoc faceretis quod à vobis Rex exigit, nullus poſſet exſtinguere execrabilem famam, quia hoc factum eſſet propter Epiſcopatus, quem perdere timeretis, redemptionem.* Quod pro avertenda factæ Electionis aut Regiæ nominationis exſufflatione, tantaque redimenda vexa, Regi aliquid dare ſit Simonia, lucidè ſupponit. L. 5. tit. 3. c. 13. Item neſcio quem Epiſcopum, qui à majori Capituli parte electus minoris partis contradictionem pecunia compoſuerat, Simoniacum declarat apud Gregorium nonum Lucius tertius, & cedere cogit.

At verò partem, quæ omninò vera eſt, negativam tradit in hiſtoria ſua Henricus Huntendonienſis Archidiaconus, ſcribens de dicto Guilielmo Anglorum Rege: *Wilhelmus infirmus Roberto Cancellario ſuo dedit Epiſcopatum Lincolniæ. Sed en quo ſanus fuit, pœnituit eum. Condolens igitur, quod Epiſcopatum non vendiderat, cum Archiepiſcopo Eboracenſi calumniatus eſt Robertum, quod Urbs Lincolniæ & Provincia Lindiſſæ Archiepiſcopo eidem ſubjacere debuiſſent, nec potuit cauſa terminari, donec Robertus quinque librarum millia Regi pro libertate Eccleſiæ ſuæ pepigerit. Quod Regi quidem Simoniæ, Præſuli verò Juſtitiæ deputatum eſt.* Inter Cantuarienſem & Eboracenſem Archiepiſcopos fuit vetus lis de ſede ſuffraganea Lincolnienſi, quæ Cantuarienſi ſubeſſe ſemper maluit. Hinc ergò dati Epiſcopatus pretium alio ſub titulo emungere volens Guilielmus Rex minatus eſt ipſam Eboracenſi ſupponere, atque ità ille ſolus, non Robertus Epiſcopus, qui ejus iniquitatem redemit, commiſit Simoniam. Ejuſdem ſententiæ fuit Henricus Vintonienſis Epiſcopus, Stephani Regis frater, ac Apoſtolicæ Sedis per Angliam Legatus, à quo quarumdam Abbatiarum, Regiæ commendæ violentiam pecunia redimentium, & liberam ſecundum Canones electionem ita recuperantium, cauſam fuiſſe probatam teſtatur in hiſtoria novella Guilielmus Malmesberienſis. Etiam venerabilem Bertholdum Electum Conſtantienſem, qui ſibi per quemdam Comitem poſitos ineundæ poſſeſſionis obices pecunia diſſolvit, purgat in ejus vita Albertus Argentinenſis. Addit eam eſſe praxim omnium, qui iniquos iſtos à laica poteſtate obices tum frequenter patiebantur, per Sedem Apoſtolicam Proviſorum.

Nec Sanctus Ivo nobis adverſatur. Ejus adductus locus eſt modicæ authoritatis. Rigidiſſima enim Romanæ Eccleſiæ adverſum laicas Antiſtitum inveſtituras Decreta improbavit, volens ob rem nec naturali nec divino jure vetitam non committi Sacerdotium atque imperium, turbarique rempublicam atque Eccleſiam, & dicens ex Decretis iſtis enaſci plura peccatorum pericula, præſertim variæ, quam ſub redimendæ vexæ titulo vel fuco committerent canonicè etiam Electi, Simoniæ. Nec dubitandum, quin varius ejuſmodi fucus pro vero titulo tunc ſe vendiderit, atque non vexam redemerit, ſed veram cauſarit Simoniam. Præſertim quia ejuſmodi redemptiones etiam vetabat ac damnabat Romana Eccleſia, mandans inveſtituram plenè à Regibus dimitti. Aufer damnationem hanc, & iſta violentia potuiſſet omnino redimi. Olim enim Patres noſtri etiam Idololatriæ violentiam redemerunt. Attamen ſanctiſſima illa, & tunc omnino neceſſaria Decreta iſtorum malorum fuerunt dumtaxat occaſio, non cauſa, ideoque ea improbans Sanctus Ivo exceſſit. Sancti Anſelmi exemplum non facit ad rem. Neque enim Guilielmus Rex illum Regno ejecit. Varia ſervitute ab illo peſſimè affligebatur Anglicana Eccleſia, ideoque omnibus ſimul & ſemel finem impoſiturus per Apoſtolicæ Sedis authoritatem Sanctus Anſelmus, Regno ſpontaneus exceſſit. Ejectionis injuriam omnino, uti in ſimili ſpecie fecit Robertus Lincolnienſis Epiſcopus, potuiſſet pretio evincere. Etiam Lucii tertii Decretum non eſt ad rem. Noſtra quippe aſſertio de ſola loquitur violenta injuria, quæ Superioris authoritate non poſſit averti. Proindè Electus ille, non muneribus, ſed per ſuum Metropolitam, aut per Dominum Papam debuerat motam ſibi à minori Capituli parte contentionem ſopire. Et in quibuſvis circa beneficia aut alia Eccleſiaſtica jura litibus pecuniariam tranſactionem non permittunt ſacri Canones, niſi quæ fiat per Prælati authoritatem. Hinc & Sancti Anſelmi Epiſtola ad rem non facit. Guilielmum enim Electum nulla violentia, ſed ſola prece adgreſſus fuit Rex Henricus, ideoque citra fundatam Simoniæ ſuſpicionem ejus poſtulata non poterant impleri.

Huc etiam ſpectat illa Simonia, adverſus quam in litteris ad univerſos Hiſpaniarum Epiſcopos ſcribit Hormiſda Pontifex: *Nec hanc partem* Epiſt. 25. c. 2. *ſollicitudinis & admonitionis omittimus, ne vel ille ſe à culpa æſtimet alienum, qui etſi ipſe quidem à redemptione liber initiaverit benedictione myſtica Sacerdotem, & tamen ad alterius redempti voluntatem vel ſponte in hoc vel neceſſitate conſenſerit. Quid*

prodeſt

*prodeſt illi ſuo errore non pollui, qui conſenſum præſtat
erranti? Proculdubio contra mandata committit, &
qui habet peccatum proprium, & qui ſequitur alie-
num. Incaſſum animus reſiſtit cupiditati, ſi non
reſiſtit & timori.* Partim Arianis Gothorum Re-
gibus parebat tunc Hiſpania, partim Romano
Imperio, cujus ruina per Miniſtrorum, ſacra &
profana vendentium, avaritiam cœpta fuit &
conſummata. Per eoſdem tunc Epiſcopalium
electionum procurationes eredo fuiſſe venditas,
atque Metropolitas, aut potius ad eorum adhuc
poteſtatem ſpectantes provinciales Epiſcopos,
neceſſitate & vi adductos ad ſimiles Electos con-
ſecrandos. Hinc enim in iiſdem litteris Pontifex
mandat Metropolitis, ſortis ſeu regni diviſione
non obſtante, ſuam in his rebus plenam vigere
ac manere poteſtatem. Rectè item damnat iſto-
rum Electorum conſecrationem: Erat enim con-
ſecratio hominis hæretici, à cujus capitis conta-
ctu pluſquam à ſpinis abſtinendum eſſe novit
omnis Chriſtianus. Romanorum miniſtrorum
violentia cogebat ad opus natura malum, ideo-
que moriendum potius erat Epiſcopo quam ad il-
lud concurrendum. Iniquæ vexationis redem-
ptio nullum hic habebat locum.

Altera quæſtio eſt, quo loco habendus ſit Car-
dinalis Gratianus, poſtea Gregorius ſextus Pon-
An. 1040. tifex, de quo in Epitome Siffridus Presbyter Miſ-
nenſis: *Tantum Schiſma in Eccleſia fuit, ut tres
in ſummos Pontifices electi eſſent, quos tandem
Gratianus Presbyter, pecunia magna eis data,
induxit ut cederent, & ſic ipſe electus eſt. Imperator
Henricus tertius pro tanto Schiſmate ſedando Romam
properans, apud Sutrium Urbem habuit Gratianum
obvium, qui ei coronam auream obtulit, ut eum pro-
pitium haberet. Cæſar primo cuncta diſſimulans,
convocata Synodo, Gratianum, qui & Gregorius di-
ctus eſt, de Simonia convicit, & eo amoto Suigde-
rum Bambergenſem Epiſcopum ſubſtituit, qui Cle-
L.6. c.32. mens ſecundus dictus eſt.* Sutrienſis igitur iſta Sy-
nodus, Henricus Imperator, ac Presbyter Siſ-
fridus cenſuerunt dubiæ electionis Epiſcopum per
pecuniam ſeu Eccleſiaſticam penſionem ad ce-
dendum induci non poſſe ſine Simonia. Quod
namque Gratianus Cardinalis Benedicto nono &
Silveſtro tertio, de Papatu contendentibus, non
de propria, ſed de Sancti Petri ſubſtantia pen-
ſiones in ceſſionis ſolatium aſſignaverit, diſertè
teſtatur in generali hiſtoria Ottho Epiſcopus Fri-
ſingenſis. Ejuſdem opinionis fuiſſe videtur Her-
manus Contractus: *Romani Benedictum Papam
An. 1044. multis criminatum ſede ſua pellunt, & Silveſtrum
tertium quemdam in ejus locum ſtatuunt, quem ta-
men poſtea Benedictus, quibuſdam ſibi faventibus,
excommunicatum depulit, ſuæque ſedi redditus ſe-
ipſum poſtea privavit, & alium pro ſe,* utique Gre-
gorium ſextum, *ob avaritiam contra Canones ordi-
navit.* Et infra: *Rex Henricus juxta Natalem Do-
An. 1046. mini non longè ab Urbe Roma apud Sutrium Synodo
acta, cauſaque errancorum Pontificum diligentius
ventilata, Gratianum Papam convictum Baculo Pa-
ſtorali privavit.* Et in Sancti Henrici Imperatoris,
quam ex Reddorfienſis Monaſterii Archivis pu-
blicavit Jacobus Gretzerus, vita Nonnoſius Mo-
Cap. 16. nachus: *Suigderum ſanctum Bambergenſem Epiſco-
pum Henricus Rex tertius, tribus invaſoribus Apo-
ſtolicæ Sedis dignè & juſtè exploſis, catholicum & le-
gitimum Papam conſtituens Clementem ſecundum ap-
pellavit.* Et ipſe ibidem in litteris ad Bambergen-
ſem Eccleſiam Clemens ſecundus: *Ecce, cum
illud caput mundi, illa Romana Sedes hæretico mor-
bo laboraret, ut hujuſmodi ægritudinem propulſaret,
ploſis tribus illis, quibus nomen Papatus rapina de-
derat, dignatio cœleſtis gratiæ noſtram mediocrita-
tem elegit.* Lambertus item Schafnaburgenſis:
*Rex Henricus tertius Domini Natalem Romæ celebra-
vit, ubi tribus depoſitis, qui Sedem Apoſtolicam
contrà regulas invaſerant, Suigderum Bambergen-
ſem Epiſcopum conſtituit Vicarium Apoſtolicum.* Tres
ergò iſti intruſi ac Schiſmatici Pontifices non fue-
runt à Gregorio diſtincti, ſed erat is omnino
unus ex ipſis. Porrò Benedictus nonus erat Be- L.1. Ep.9.
nedicti octavi & Joannis decimi octavi Germa-
norum fratrum, ac Sedis Apoſtolicæ invaſo-
rum, ſucceſſor & nepos, puer decem annorum,
qui quomodò poſt mortem apparens æternam
ſuam damnationem revelaverit, edicit in litteris
ad Nicolaum ſecundum Pontificem Sanctus Pe-
trus Damiani.

At longè aliter hic ſentit de Gregorio ſexto.
Etenim prima ejus Epiſtola eſt ad laudatum Gre-
gorium, vocans ſanctiſſimum Papam & adjun-
gens: *Lætentur cœli, & exultet terra, & anti-
quum ſui juris privilegium ſe recepiſſe ſancta gratule-
tur Eccleſia.* Sub illo & per illum ceſſaſſe dicit
perverſæ negotiationis commercium, elimina-
tum Simonem & Giezi, reparari aureum Apo-
ſtolorum ſæculum, non amplius vendi colum-
bas, reflorere Eccleſiaſticam diſciplinam. Ab
ipſo expurgari ſupplicat Eccleſias Piſaurenſem,
Fanenſem, & Caſtellanam, ut erat expurgata
Romana. Ejuſdem Gregorii grandia in Roma-
nam ac omnem Italicam Eccleſiam, atque Eccle-
ſiaſticam diſciplinam merita largè deſcribit in ſe-
cundo de Anglorum Regibus libro Guilielmus
Malmesberienſis. Ejus cum Benedicto & Silve-
ſtro Pſeudo-pontificibus Acta edicit Glaber Ru-
dolphus, & pergit: *Tunc cum conſenſu Romani po-
puli atque ex præcepto Imperatoris ejectus eſt è Sede
Benedictus, & ejus loco ſubrogatus eſt religioſiſſimus
ac ſanctitate perſpicuus Gregorius, natione Roma-
nus, cujus bona fama, quidquid prior fœdaverat,
in melius reformavit.* Et Ottho Friſingenſis Epi- L.6. c.31.
ſcopus: *Ob ea cives Romani Gratianum Presbyte-
rum, tamquam Eccleſiæ Dei liberatorem, in ſum-
mum elegerunt Pontificem, & mutato nomine Grego-
rium vocaverunt.* Fuiſſe injuſtè depoſitum ſcripſit
diſertè ad Henricum Auguſtum Wazo Epiſcopus
Leodienſis. Magnus ille Wazo, poſt mor-
tem meritus hoc Epitaphium: *Ante ruet mun-* C. 106.
dus, quam ſurgat Wazo ſecundus. Exſtat Epiſtola
apud Anſelmum ejuſdem Eccleſiæ Canonicum.
Idem ſemper cenſuit Gregorius ſeptimus, qui
optimum Pontificem in Germaniam ab Hen-
rico Imperatore relegatum ſua ſponte ſecutus
eſt, ipſi ad mortem uſque adhæſit, & in
ejus poſtea memoriam curavit ſe ex Hildebran-
do vocari Gregorium, non ſextum, ſed
ſeptimum, quo ipſum oſtenderet fuiſſe legiti-
mum Pontificem. Quare illum Romæ in Pa-

patu

Digitized by Google

patu defunctum errat Guilielmus Malmesberienſis. Liber Pontificalia ait illum non fuiſſe depoſitum à Synodo Suttienſi, ſed ſpontaneo pacis amore, ad Sancti Gregorii de Sede Conſtantinopolitana exemplar, renuntiaſſe. Verùm omnes, & pro illo, & contra illum jam adducti auctorem affirmaut dejectum. Etiam Wazo Leodienſis. Interim qui Cęleſtinum quintum exiſtimatuut ſuiſſe primum Papatus renuntiatorem, & de iſtius renuntiationis validitate diſputantes turbarunt Eccleſiam, fuerunt omnino hallucinati. Nam etiam Joannem decimum octavum, à fratre Benedicto octavo jam defuncto terribiliter monitum, ſponte renuntiaſſe
L. 1. Ep. 9. ſcribit in laudata ad Nicolaum ſecuudum Epiſtola S. Petrus Damiani.

Neque nobis adverſantur Sutrienſis Synodus, Henricus Imperatot, Siff.idus Presbyter, Hermanuus Conttactus, aur Lambertus Scbaſnaburgenſis. Damnant innoxium Pontificem Gregorium, non quod Benedictum & Silveſtrum pet pecuniam & Eccleſiaſticas penſiones ad ſimpliciter cedendum, ſed ad ſibi cedendum Papatum, & ejus electionem procurandam induxiſſet. Et hinc nequaquam Benedictum uti innoxium repoſuit, ſed unà cum Gregorio, uti Giezi cum Simone, dicta Synodus degradavit. Non Simoniam ſolummodo expulit, ſed eriam Romanum Clerum & populum à variis indiſciplinatæ vitæ libertatibus cortexit Gregorius: Tetigit montes, & illi fumigarunt. De palliata per purgandæ, & pacificandæ Romanæ Eccleſiæ fucum, in ſui commodum & exaltationem Simonia illum accuſarunt, ſuamque calumniam Synodo & Principi perſuaſerunt. Hinc optimus Pontifex dicitut, utique per teſtes iniqoos & falſos, ſuiſſe convictus. A ſuis ipſis electoribus paſſus eſt iſtud ipſum, quod poſteà Urbanus ſextus. Et quod Joannes Abbas Malmesbetienſis, qui Stephanum Anglorum Regem ad Abbatiam à commendæ miſeria liberandam, & avito Canonicæ electionis privilegio reddendam pecunia induxerat, atqne ita à fratribus beneficium agnoſcentibus fuerat electus, paſſus fuit
Fol. 185. ab Henrico Vinronienſi Epiſcopo, Apoſtolicæ Sedis Legato, de quo Guilielmus ejuſdem Cœnobii Monachus: *Legatus probavit cauſam, improbavit perſonam. Nullo enim modo menti ejus perſuaderi poterat, Regem præter pecuniæ dationem electioni conſenſiſſe*. Non pro ſola Monaſterii libertate, ſed etiam pro perſonæ electione credidit munera militaſſe. Quod porro dubiæ, imò & palàm Schiſmaticæ, aur eriam palàm certæ electionis Pontificem liceat ex cauſis ad ſimplicem ceſſionem promiſſis penſionibus inducere, aut etiam cogere, lucer ex Conſtantienſi Synodo, quæ ità induxit Gregorium duodecimum, legitimnm Pontificem, idem Joanni vigeſimo rertio, & Benedicto decimo tertio, ſi obediviſſent, præſtare parara.

Aliam adhuc facti in hac materia ſpeciem refert de Urbano quinto Ponrifice magnum Bel-
Fol. 313. gii Chronicon: *Fertur Abbas Eccleſiæ Sancti Pauli Romæ dicto Papæ magnam ſummam florenorum obtuliſſe, ut ad Cardinalatum promoveret, Papam verò accepiſſe oblationem, & de eadem reparaſſe Eccleſiam Sancti Pauli, relicto Abbate in ſuo ſtatu ſine promotione. Sicque factum eſt, ut Papa de dicti Abbatis pecunia faceret, quod ipſe Abbas facere debuit*. Factum laudatur. Et hine quæritur, an à quovis ſimili Simone liceat cuivis ſimili pio dolo pecuniam accipere, & piis cauſis applicare? Reſpondeo licere ſolis Prælatis, valentibus ſimiles, quibus Canonum pœna necdum debetur, criminoſos ex arbitrio caſtigare. Privatus hic nihil poſſit, niſi acceptam pecuniam tradere in manus Prælati. Er hine laudarus Urbanus, non ſolum in Sancti Pauli, quam ex juſtitia reparare tenebatur iſte Simon, Eccleſiam, ſed & in quemvis alium pium uſum potuerat iſtud ſanguinis pretium impendere. Burdinum Bracarenſem L. 6. c. 28.
Epiſcopum, dum pro Toletana Cathedra offert pecunias, eodem modo fuiſſe à Paſchali ſecundo tractatum refert ac laudat Rodericua Toletanus.

CAPUT III.

Exponitur triplex munus, per quod committitur Simonia.

QUidam hodiè opinantut ad Simoniam requiri pecuuiæ vel æquivalentis corporis promiſſionem aut donationem. Errant toto cœlo. Etenim de Sancto Gregorio Magno ſcribit in ejus vita Joannes Romanæ Eccleſiæ Diaconus: L. 3. c. 6.
Aſtuta turpiſſimæ cupiditatis iniquitas non ſufferens ſe tantis Paſtellatici commodis, licet turpiſſimis, imò periculoſiſſimis anguſtari, commentum ſatis artificioſum reperit, quo ſcilicet illos Sacerdotio ſublimaret, qui ſibi poſt conſecrationem tantò ſubjectiores eſſe debuiſſent, quantò non divino, ſed potius humano judicio ſe fuiſſe promotos ipſi procul dubio reputarent. Quapropter omnipotentis Dei Præco Gregorius in Evangeliorum tractatibus, in quibus ſcilicet frequentius legi vel audiri potuiſſet, diſputat errorem redarguens & damnans. Fecit id in quarta Homilia ſuper Evangelia: *Columbas vendere eſt impoſitionem manus, qua Spiritus Sanctus accipitur, non ad vitæ meritum, ſed ad præmium dare. Sed ſunt nonnulli, qui quidem nummorum præmia ex ordinatione non accipiunt, & tamen ſacros ordines pro humana gratia largiuntur, atque de largitate eadem laudis ſolummodò retributionem quærunt. Hi nimirum quod gratis acceptum eſt, gratis non tribuunt, quia de impenſo officio ſanctitatis munus expetunt favoris. Undè benè, cum juſtum virum deſcriberet Propheta, ait: Qui excutit manus ſuas ab omni munere. Neque enim dicit, Qui excutit manus à munere, ſed adjunxit, Ab omni: Quia aliud eſt munus ab obſequio, aliud munus à manu, aliud munus à lingua. Munus quippè ab obſequio eſt ſubjectio indebitè impenſa. Munus à manu, pecunia eſt. Munus à lingua, favor. Qui ergo ſacros ordines tribuit, tunc ab omni munere manus excutit, quando in divinis rebus non ſolum nullam pecuniam,*

ſed

Digitized by Google

ſed etiam humanam gratiam non requirit. Latius hæc tradit & exponit in litteris ad Antonium Subdiaconum, Apoſtolici in Dalmatia patrimonii rectorem, agens de facienda electione Archiepiſcopi Salonitani: *Illud præ omnibus tibi curæ* L. 2. ind. 11. Ep. 22. *ſit, ut in hac electione nec datio quibuſque modis interveniat præmiorum, nec quarumlibet perſonarum patrocinia convaleſcant. Nam ſi quorundam patrocinio fuerit quiſquam electus, voluntatibus eorum, cum fuerit ordinatus, obedire reverentia exigente compellitur. Sic fit, ut & res illius minuantur Eccleſiæ, & ordo Eccleſiaſticus non ſervetur.* Et ad Joannem Metropolitam ac Primatem primæ Ju- Lib. 4. Epiſt. 8. ſtinianæ: *Ne umquam ordinationes facere tentetis illicitas, ſed ſi quos ad Clericatus Ordinem, vel poſteriorem fortè gradum promoveri contigerit, non præmiis, aut precibus, ſed meritis ordinentur.* Non ſolùm præmia, ſed & preces eſſe dicit Simoniacæ hæreſis laqueos: quod nempè per preces promo- L. 7. Ep. 5. tus ſuo poſtea Promotori obligetur. Et in litteris ad Brunichildim Reginam Francorum: *Chriſtianitatis veſtræ ſolicitudo diligenter invigilet, ut nullum ad ſacrum Ordinem ex datione pecuniæ, vel quarumlibet patrocinio perſonarum patiatur accedere.* Preces rurſum dicit eſſe Simoniacam hæreſin, ex Lib. 2. Dict. 11. Ep. 47. Ep. 48. qua immineat Regni ruina. Idem docet in litteris ad Columbum neſcio cujus in Numidia Sedis Epiſcopum, & in litteris ad Adeodatum ejuſdem Provinciæ Primatem. Fateor commendationes, preces, patrocinia poſſe ſine Simonia, imo & ſine peccato fieri; verum rariſſimè ita fiunt, præſertim à laicis. Non alio enim fine hi paſſim commendant, niſi ut promoto Epiſcopo aut Clerico dominentur poſtmodum, & precis ac patrocinii ſui ſtipendia conſequantur, quæ eſt plena Simonia.

Et hæc Theologia eſt antiquiſſima. Etenim Theophilum Alexandriæ Patriarcham, quod raro viros ſenſatos & integros, ſed paſſim vitioſos, quorum ſuffragio poſtmodum dominaretur in ſuis Synodis, Cathedris Epiſcopalibus imponeret, graviter arguit in Dialogo cum Theodoro Romanæ Eccleſiæ Diacono de geſtis Sancti Joannis Chryſoſtomi, & damnat Palladius Epiſcopus Helenopolitanus. Et ad Italiæ ac Galliæ Epiſcopos ſcribit Sanctus Baſilius Magnus: *Multa apud nos* per evectos ab Euſebiana Arianorum fa- Ep. 63. ctione Epiſcopos *peccandi libertas patet. Nam qui favore humano ad imperium devenerunt, eodem ipſo favoris gratiam implent. Non liberè loquuntur. Nam qui per homines ſibi ipſis poteſtatem acquiſierunt, ſervi ſunt eorum, quorum favore adjuti ſunt.* Ejuſdem criminis, & ſuarum per ipſum in Epheſina Synodo expletarum cogitationum, etiam Sanctus Cyrillus Alexandriæ & Joannes Ep. 18. c. 2. Antiochiæ Patriarcha ſeſe mutuo accuſarunt, Epiſcopalem electionem, uti non pretio emi, ita nec obſequentis operibus poſſe quæri ſcribit etiam Hormiſda Pontifex ad univerſos Hiſpaniarum Epiſcopos. Et in Apoſtolicorum Actorum Commentariis Sanctus Joannes Chryſoſtomus: *Cogita quid acciderit Simoni. Quid enim refert, ſi non das pecuniam, ſed pecuniæ loco adularis, ſubornas, multa machinaris? Pecunia tua tecum ſit in perditionem, ad illum dictum eſt: & his dicetur: Ambitio tua ſit tecum in perditionem, quoniam putaſti ambitu humano poſſideri donum Dei.* Et in primo adverſus Jovinianum libro ſcribit Sanctus Hieronymus: *Quidam Pontifices Divitum* Cap. 19. *obediunt Juſſioni, quodque his pejus eſt, illis Clericatus donant gradum, quorum ſunt obſequiis deliniti.* Et in Iſaiæ Prophetæ Commentariis: *Non* C. 55. *eſt peccatum leve mittere margaritas ante porcos, & dare Sanctum canibus, & Ordinationem Clericatus nequaquam Sanctis & in lege Dei doctiſſimis, ſed affeclis ſuis tribuere, & vilium Officiorum miniſtris, quodque his dedecoroſius eſt, mulierculárum precibus.* Et in Apoſtolicæ ad Titum Epiſtolæ commentariis: *Cernimus plurimos hanc rem,* Cle- C. 1. ricalem promotionem, *beneficium facere, ut non quærant eos in Eccleſia columnas erigere, quos plus agnoſcant Eccleſiæ prodeſſe, ſed quos vel ipſi amant, vel quorum ſunt obſequiis deliniti, vel pro quibus Majorum quiſpiam rogaverit, & ut deteriora taceam, qui ut Clerici fierent muneribus impetrarunt.* Eos præſertim taxat Epiſcopos, qui ſuos famulos ſeu quoſvis in ſacra aut profana re mercenarios miniſtros remunerant Eccleſiaſtico gradu.

Quæ omnia eſſe Simoniaca, ſolidè oſtendit in litteris ad omnes ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales Epiſcopos, & in litteris ad Bonifacium Cardinalem Epiſcopum Albanenſem Sanctus Petrus Damiani: *Tria dicuntur eſſe munerum genera, ſcilicet munus à manu, munus ab obſequio, munus à lingua. Et munus quidem à manu pecunia, munus ab obſequio obedientia ſubjectionis, munus à lingua eſt favor aſſentationis. Sed ſi ritè conſiderentur hæc tria munerum genera, in eo, quod medium ponitur, & primum ſimul & tertium continetur. In obedientia quippè ſubjectionis & munus à manu, quod eſt pecunia, & munus à lingua, quod eſt favor adulationis, ſubſequenter agnoſcitur. Quis enim manifeſtius approbatur pro adipiſcendis honoribus præſtare pecuniam, quam is qui* L. 2. Ep. 1. & 3. *tot expenſas utendo vehiculis, tot facultatum ſummas in acquirendis pretioſarum veſtium prodigit ornamentis? Eoque ſuperat eum, qui pecuniam ſemel appendit, quia non contentus ſolummodo facultates expendere, ſemetipſum quoque non dubitat tamquam ſervum Domino vendititium ſubjugare. Jam verò quis ambigat eum, cum datur occaſio, favorabilibus Dominum ſuum verbis oblinere, ut eum blanda poſſit adulatione mulcere? Ut ejus animum capiat, quid ei magis placeat, callidus obſervator explorat. Oculis gliſcit, geſtibus innuit, feſtivitatem ſereni cordis ore prætendit. Pendet ad nutum, ut ſic herile præceptum, tamquam per Sibyllinum os Phœbi præſtoletur Oraculum. Ire jubetur, evolat; ſtare præcipitur, ſilicem repræſentat.* Agit in Clericos Palatinos, qui Regum aut aliorum Principum perſonas, aulas aut caſtra ſequuntur, eis mira promptitudine & propriis ſubindè expenſis ſerviunt, & omni adulationis forma placere conantur, ut quempiam tandem Epiſcopatum, Abbatiam, aut aliud Eccleſiaſticum beneficium, uti fidelis ſervitii mercedem, conſequantur. Eos eſſe non ſolummodo Simoniacos, ſed omnium Simoniacorum peſſimos laudatus Petrus conſtantiſſimè affirmat. Neque L. 1. Ep. 13. enim dumtaxat unica, ſed omni ſingulo-

rum trium muneꝛum ſpecie & ſcabie laborant.
L.6.Ep.17 Pro munere donant ſemetipſos. Quæ omnia do-
cet etiam in litteris ad Alexandrum ſecundum
Pontificem, & in litteris ad Aripandum Mona-
chum, & in laudatis ad omnes Cardinales Epi-
ſcopos litteris addit: *Quam ſui afferent excuſatio-
nem, qui licet verbis non contraxerint venalis pa-
cta commercii, operatione tamen, non uno, ſed
omnibus his probantur laqueis irretiti? Verumta-
men jactant ſe, & eo gloriantur innoxios, quia
nullam talenti ſummam pro ſuſcipiendis honoribus ſe
pepigere daturos. Sed dic mihi, ò Clerice, quiſ-
quis es, ſi redempto quolibet aureo vaſe vel prædio
diſtractor exigeret, ut retenti apud te vice pretii ſibi
ſedulitatis ejuſmodi impendium exhiberes, num-
quid non poſtmodum conſtanter aſſereres te, quod ac-
ceptum eſt, juſto pretio comparaſſe? Non videlicet
quia pecuniam perſolviſti, ſed quia ſervitium præ-
buiſti. Diceres enim, & fortaſſis non impudenter
adſtrueres, Carius emi dum tanto me labore vexa-
rem, dum toties facultatum mearum ſumptus expen-
derem, quam ſi ſemel præfixæ quantitatis pecuniam
numerarem. Nequaquam ergo ſibi innocentiam ſpon-
deant, & à Simoniacæ hæreſeos maculis ſe mundos
eſſe confidant, qui licet metalla vibrantia non ap-
pendant, pretium tamen pro ſuſcipiendis honoribus
per ſubjectionis & obſequii quaſi quædam talenta
perſolvunt.* Idem ipſe error etiam hodie graſſs-
tur. Quidam, quia neque pecuniam dederunt,
neque obſequii pscta iniere, & ſeſe & benefi-
cii Patronum aut Collatorem exiſtimant inno-
xios. Sed reſpondendum illis, quod ipſo ad
Patronum, Collatorem, vel etiam mediatorem
obligandum aut inducendum facto opere ſint pa-
cti & ſtipulsti. Nec poſſint diffiteri. Nam in
ſuis ad ipſos precibus omnia ſuorum obſequio-
rum merita loquscifſimè exaggerant, & illis
in mercedem expoſtulant Eccleſiaſticam dignita-
tem.

Et hanc Simoniam, non minùs quam pecu-
nisriam, Pstres olim puniverunt. Etenim Re-
migium Lincolnienſem Epiſcopum, *Quod pro
auxiliis Guilielmo primo Anglorum Regi venienti in
Angliam præbitis factus eſſet Epiſcopus, divinum
munus bellicoſis laboribus nundinatus*, fuiſſe bscu-
Fol.213. lo & annulo ſpolistum à Sancto Lanfranco Can-
tuatienſium Archiepiſcopo, & plenè degrada-
tum teſtatur Guilielmus Malmesberienſis. Gui-
lielmus Nortmandiæ Dux Angliæ regnum per
Eduardi Regis mortem vacans, & à quodam
An. 2070. Haroldo occupatum, ex Alexsndri ſecundi Pon-
tificis auctoritste ſibi per arms vindicarat, ei
Remigius Monachos, uti juſtam agenti cauſam
faverat, & ex Nortmandia fuerat cum ſpe à vi-
ctore Epiſcopatus conſequendi comitstus & ob-
ſecutus, uti refert etiam Joannes Bromptonos
Abbas Jornalenſis. Hinc degradatum nec ad Re-
gias preces reparsre voluit lsndatus Alexander
Pontifex, ſed tradidit arbitrio Lanfrsnci. Et-
iam neſcio quem Hiſpanum Clericum, quod *cui-
dam, qui manum ei fecit imponi, promiſerat & ex-
hibuerat annuum ex pacto ſervitium, quaſi non in-
gratus gratiæ*, ad degradationem poſtulavit Tole-
tsnus Archiepiſcopus, *quod munus ab obſequio
peræquè ac munus à manu in hoc ſacro contractu re-
probetur*. Ex ſimplicitate & ignorantis delique- Ep. 58.
rat, ideoque interceſſionis auxilium ipſi detulit
Stephanus Epiſcopus Tornscenſis. Divinas in
taliter promotum Bononienſem Epiſcopum pla-
gas refert in litteris ad Boniſacium Cardinalem
Epiſcopum Albanenſem Sanctus Petrus Damia-
ni. Euphemium item & Thomam, qui pro
deferenda Anaſtaſii Epiſcopi ſui accuſatione,
munere pravi obſequii, acceperant ſactos Ordi-
nes, degradavit uti Simoniacos, & perpetuum
ſine reparatione ſic manere juſſit Sanctus Grego- L. 4. Ep. 51.
rius Magnus.

Ep. 60. Huc etiam ſpectst illa Simonia, quam in lit-
teris ad Hugonem Lugdunenſis Eccleſiæ Prima-
tem hsbet Sanctus Ivo Epiſcopus Carnutenſis.
Lugdunenſis provincia in Romano olim Imperio
fuit vaſtiſſima: comprehendit Lugdunenſem,
Rothomagenſem, Turonenſem, Senonenſem,
ac Pariſienſem. Conſtantinos Magnus diviſit in
duas, Rothomagum exaltans in Metropolim:
Ambos Theodoſius Magnus, aut ejus filius
Gratianus (*a*) rurſum diviſit, exaltans civita- (a) Honorius. Noris.
tes Turonenſem ac Senonenſem. Ità fuerunt
quatuor Lugdunenſes. Quinta, cujus Metropo-
lis eſt Pariſium, noſtro tempore per Romanam
Eccleſiam ad preces Regiss acceſſit. Porrò Gebui-
ni Lugdunenſis Archiepiſcopi merita & labores
honorare volens Gregorius ſeptimus, dictss qua-
tuor provincias ei uti Primati ſubjecit, uſus titu-
lo antiquæ unionis. Qua dignitate ac poteſta-
te Gebuini ſucceſſor Hugo potenter eſt uſus.
Etenim Daimbertum, Senonenſis Eccleſiæ Me-
tropolitanæ Electum, non dumtaxat confir-
msndum à ſe voluit, ſed & in propria perſona
venire Lugdunum, & ſibi tamquam Primati ſo-
lemniter profiteri. Oppoſuerunt ſe Conprovin-
ciales Epiſcopi, præſertim Sanctus Ivo provin-
ciæ Protothronus, aſſeverans Primatiali digni-
tati non eſſe iſtud evocsndi jus, & adjungens:
*Si his exactionibus Daimbertus cederet, diceretur
munere linguæ vel officii ſuam comparaſſe conſecratio-
nem*. Evocationem iſtam dicit eſſe indebitam
ſervitutem, ideoque ſine Simonia nec à Primate
poſſe exigi, nec ab Electo præſtari. Omne enim
indebitum officium eſt munus.

Ex eodem principio ad laudatum Ivonem ſcri-
bit Goffredus Abbas Vindocinenſis: *Profeſſum* L.2. Ep.7.
*veſtrum me vocaſtis. Satis melius fuiſſet, ut à vo-
bis ſacratum diviſſetis. Quod etſi pro conſecratione
profeſſionem, & pro profeſſione ab Allodiario Sancti
Petri ſubjectionem vobis vindicaſtis, conſecratio-
nem utique illam gratis minimè impendiſtis. Non
enim gratis impenditur, per quod homo homini ſub-
jectus efficitur. In profeſſione ſiquidem illa conſilio ve-
ſtro nimia ſimplicitate acquievi. Ubi ſi quid aliter
actum eſt, vos ſcienter feciſtis, ego ignoranter per-
ravi. Sed Dominus noſter honorabilis memoriæ Papa
Urbanus ſecundus, cum per nos tranſiret, audivit
à fratribus, me vobis profeſſionem feciſſe. Unde co-
lumbam ſeductam cor non habentem me dicens, &
vehementer increpans, illud veraciter mihi pro cri-
mine imputaſſet, ſi ignorantiæ meæ ac juventuti mi-
ſericorditer non pepercit͏ſet. Quæ verò ſuper hoc
contra vos protulerit, pro reverentia veſtri ordinis
melius eſt inde ſilere, quam loqui. Igitur quod illi-*

citè

citè commiſeram, irritum fecit. Et ne deinceps Abbas Monaſterii noſtri cuiquam Epiſcopo profiteatur, privilegii ſui irretractabili firmitate prohibuit. Et
Epiſt. 11. in alia ad eundem Ivonem ſcribit Epiſtola: *Quod iterum aſſeruiſtis Romanam Eccleſiam à Deo nullam injuſtam accepiſſe poteſtatem, ita eſt planè.* Cum Ivone fatetur ac profitetur Romanæ Eccleſiæ nullam eſſe poteſtatem, niſi ſolvendi ſolvenda, & ligandi liganda, atque ſubjungit: *Proinde mirandum non eſt, ſi illa benè ſolvit, quod vos malè ligaſtis. Profeſſio, quam à me adhuc juvene & novitio extorſiſtis, regularis minimè fuit, eamque feciſſe peccatum exſtitit, & accepiſſe irreligioſum. Nam ſi pro benedictione, quam omninò gratis dare debuiſtis, uſurpaſtis profeſſionem, & in profeſſione ab Allodiario Beati Petri exigitis ſubjectionem, profana fuit illa profeſſio, & ideò non tenenda, quoniam ſubſequens benedictio, quam exhibuiſtis, navicularia potius videtur, quam gratis data, quandoquidem pro illa temporalem mercedem cum fidei Chriſtianæ injuria exigere non erubeſcitis.* Rurſum proteſtatur ſe peccaſſe ex ignorantia per Apoſtolicam poſteà ſedem remiſſa. Quod Epiſcopi & Clerici in Monaſteriorum jura ac privilegia violenter involent, eſt calamitas antiqua. Hinc nata Monachorum ſub immediata Apoſtolicæ Sedis cura & protectione exemptio, quæ amaram iſtam radicem ubique non evulſit, ſed hinc inde firmavit. Inter exempta, & ad Sancti Petri ac Romanæ Eccleſiæ Allodium ſpectantia Monaſteria fuit in Diœceſi Carnutenſi etiam Cœnobium Vindocinenſe. Sancto Ivoni id diſplicuit: præſertim quod ejus Abbas eſſet ſeſe major, utpotè perpetuus Romanæ Eccleſiæ Cardinalis Presbyter ad Sanctam Priſcam. Hinc Goffredum electum, Juvenem, ſimilium inſidiarum imperitum, niſi ſibi obedientiam & ſubjectionem profiteretur, benedicere noluit, & per neſcio quas perſuadendi artes ad profitendum ſeduxit. Varia, quam ab Ivone & ejus Clericis poſtmodum pertulit, vexatio illi aperuit oculos, didicit profeſſionem fuiſſe indebitam, ideoque & Ivonem & ſeſe Simoniacum, utpotè naviculariè & pro munere benedictum. Hinc ab Urbano ſecundo Pontifice culpæ & pœnæ veniam ſupplicavit ignorantiæ ſuæ ac juventuti, & tamquam ſeducta columba poſt vehementem increpationem impetravit: etiam profeſſionis caſſationem. At verò Ivonem, uti doloſum hujus criminis operarium, Pontifex notavit adeò durè, ut pro ejus reverentia Goffredus cenſuerit id perpetuò ſilendum. Nec aliud doctiſſimus Epiſcopus reponere ſcivit, quam Monaſteriorum exemptionem, & factarum ab exemptis etiam Monachis in Abbates benedicendis profeſſionum caſſationem eſſe res iniquas, & Epiſcopali poteſtati injurioſas, ideòque Romanæ Eccleſiæ nullam eſſe ejuſmodi poteſtatem. Addidit errori errorem. Utrumque nervosè refuta-
Opuſcul. 10. vit Goffredus, atque evicit Ivonem ſcienter Giezi, ſeſe ignoranter fuiſſe Simonem. Hac occaſione ſcripſit eruditum iſtud opuſculum de promiſſionibus, quas pro conſecratione ſub profeſſionis nomine Abbates faciunt Epiſcopis. Agit de ſolis Abbatibus exemptis, iſtaſque profeſſiones affirmat eſſe execrandas, quæ triplici Simoniæ genere contra omnem diſciplinam maculentur: *Quoniam Simonia à lingua, Simonia à manu, Simonia ab obſequio ibi committitur. Eſt à lingua, cum publicè recitatur illa promiſſio. Fit à manu, quando charta, quæ continetur, ſcripta ponitur ſuper altare. Fit ab obſequio, cum ipſum malè promiſſum ſubjectionis obſequium ſervatur. Qui ſic agit, forſitan dicit: Pro benedictione non quæro pecuniam. Imò ſatis amplius exigit, quia hominis perſonam. Sicut anima plus eſt quam corpus, ita corpus ſimul & anima, tota videlicet hominis perſona, multò plus eſt quam ejus pecunia.* A ſubjectis Epiſcopo Abbatibus poteſt exigi profeſſio; verum juxtà Canones: Cujuſcumque ultra ipſos obligationis exactio aut promiſſio eſt leproſa, maculatque ſecutam benedictionem. Hinc & Epiſcopi, qui Regularium, dum ad fidelis populi confeſſiones excipiendas, aut Dei verbum prædicandum approbant, litteris ultrà Canones & Romanæ Eccleſiæ Decreta limitationem apponunt, & ejus obſervantiam ſibi ſponderi, & præſtari compellunt, omnino committunt Simoniam. Etiam regulares ipſi, qui ſpondent & præſtant: Præſtant enim *malè promiſſum ſubjectio-* Ep. 51.
nis obſequium. Ejuſmodi promiſſionem non poſſe ſine crimine adimpleri, tradit inſigniter in litteris ad Primatem Toletanum Stephanus Epiſcopus Tornacenſis. Tamquam ſeductæ columbæ ſunt ab iſtis palam nullis & iniquis ſponſionibus per Superiores abſolvendi. Huc etiam ſpectat Anglus ille Clericus, quem, quod ſub onere cujuſdam in Romana curia promoven- L. 5. tit. 3.
di negotii accepiſſet à milite beneficium, Ale- c. 12.
xander tertius apud Gregorium nonum damnavit de Simonia.

Triplex iſtud Simoniæ munus illuſtrat in ſuis ad Ludovicum Germaniæ Regem litteris Synodus Cariſiaca: *Munus à lingua eſt favor;* Cap. 12.
munus à manu, donatio; munus ab obſequio, indebita ſubjectio. Rectè addit, *Indebita*: Non ſolum enim ſubjectio, ſed & pecunia debita paſſim poſſit ſine lepra & exigi & offerri. Dico, *Paſſim*: Quoniam qui dubii, vel difficilis debiti ſolutionem pro re ſacra offert vel exigit, eſt omnino leproſus. Iſtam enim facilitationem quis non videat eſſe munus? Conſonat in litteris ad Gebuinum Lugdunenſem Archiepiſcopum Gregorius ſeptimus Pontifex: *Munus à manu eſt, ut nullum pretium prorſus à ſe vel ab aliquo tribuatur. Ab obſequio, ut nihil inde ſervitii faciat,* L. 6. Ep. 34
ſicut quidam intentione Eccleſiæ prælationis potentibus perſonis ſolent deferre. A lingua, ut neque per ſe, neque per ſubmiſſam perſonam preces effundat. Loquitur ex ſua quinta Romana Synodo: *Ordinationes, quæ interveniente pretio, vel precibus, vel obſequio alicujus perſonæ ea intentione impenſo fiunt, infirmas & irritas eſſe judicamus.* Quod in ſua Melfitana Synodo firmavit Urbanus
ſecundus: *Ne quis dato vel promiſſo pretio, vel* Cap. 1.
ſervitio ea intentione impenſo, vel precibus Epiſcopalem utatur aſſequi dignitatem. Extendit ad omnem Eccleſiaſticam dignitatem atque officium, affirmatque eſſe doctrinam Sanctorum Patrum. Quare & adulatio, & favoris, ſeu obſequio-

rum loquax oblatio, & quovis ſimili peccatoris oleo perunctæ preces ſunt munus à lingua. Eſſe non oportet ex numero illorum, de quibus ad Richardum Albanenſem Epiſcopum, ac in Gallia Cardinalem Legatum ſcribit Sanctus Ivo
Epiſt. 133. Epiſcopus Carnutenſis: *Sunt quidam, qui infamiam ſuam non aliter ſe poſſe velare arbitrantur, niſi famam bonorum lædere, & viſa ſincera incruſtare moliantur, qui alia de cauſa Simoniam non reprehendunt, niſi quia Simoniaci eſſe non poſſunt, cum alii in Eccleſia aſſequuntur, quod iſti præpedientibus quibuſdam incurſionibus aſſequi non merentur.* Hinc non ſimplices, ſed ſolas præfato peccatoris oleo perunctas preces quidam volunt eſſe munus à lingua. Et quod eo perungi ſoleant preces omnes, generatim omnes à Patribus & Canonibus paſſim de Simonia notari. Interim etiam ſimplices, licet fortaſſe non ſint munus, fatentur palam ambitioſas, ideoque graviter culpandas. Quidam tamen volunt & à noſtro Gregorio & ab omnibus antiquis Patribus ſimplices etiam preces de munere damnari. Etenim beneficium quovis modo poſtulare eſt libertatem vendere, eſt ſubire ſervitutem, eſt ſeipſum obligare, adeoque & munus offerre. De obſequii munere Gregorius item & Urbanus ſecundus rectè dicunt, *Ea ſine impenſum:* Etenim ad Simoniam requiritur explicitum aut implicitum pactum, id eſt, intentio permovendi ad rem ſacram largiendam.

Etiam aliud beneficium, imò & aliud Sacramentum, poſſit eſſe damnatum Simoniæ pretium. Etenim Oxomenſem Epiſcopum, qui Archi-diacono beneficium, & cuidam Clerico Prioratum pro dando ſibi ſuffragio promiſerat, ipſoſque etiam ſuffragii venditores, à Metropo-
Cap. 12. lita Toletano damnari de Simonia mandat laudatus Pontifex Alexander. Ejuſmodi pacta damnat graviſſimè, & à Romani præſertim Pontificis electione, & eam peragentibus Dominis Cardinalibus abeſſe longiſſimè ſtatuit in Lugdunenſi Synodo etiam Gregorius decimus. Longiſſimè propelli debent à generalibus item ac provincialibus Regularium Capitulis & Electionibus: Sunt peſſima Simonia, ab electis iſta via Prælatis abigunt Spiritum Sanctum, ipſorum benedictiones vertunt in maledictionem, ac non unum dumtaxat aut alterum Monaſterium, ſed integras provincias implent interminabilibus diſcordiis, omni diſciplina ſpoliant, Eccleſiæ miniſterio reddunt inutiles, immò & nocivas. Ex eodem principio Clericum eo pacto ab Epi-
L. 5. tit. 3. c. 45. ſcopo ordinatum, *quod ſuper proviſione ſua non inquietabit eumdem*, Simoniacum definit Gregorius nonus. Iſtius namque inquietationis Clericus habet jus, ideoque ipſi ſine Simonia non poteſt in iſto caſu renuntiare. Si ſimilia fiant de aliis etiam ultrò citroque dandis ac recipiendis Sacramentis pacta, eadem lepra omninò laborabunt.

CAPUT IV.

Quæſtiones aliquot expediuntur.

QUæſtio prima ſit, An res ſacra, quæ ſit Simoniæ materia, debeat eſſe Sacramentum, aut aliquid Sacramentale? Partem affirmativam ſuprà ſecuti ſunt Capellani Godofredi Lotharingiæ Ducis, in Epiſcopalibus ac aliis Eccleſiaſticis beneficiis ſpirituale Sacramentum ſecernentes à jure temporalium, volenteſque iſtud ſolum eſſe Simoniæ ſubjectum. Error eſt ſuprà abundè refutatus. Refutarunt ipſum etiam magna Chalcedonenſis & ſecunda Nicæna Synodus, rigidiſſimè vetantes pretio dari non ſolùm ſacros Ordines, ſed & temporale officium Eccleſiaſtici Diſpenſatoris, Manſionarii, aut Defenſoris, omnemque iſtam dationem atque acceptionem damnantes de Simonia. Laicus Patronatus tunc necdum erat in Eccleſia: Hinc ejus Canon meminit. Eum ad iſtum ſtatim Eccleſia extendit, aut potiùs declaravit extenſum. Et ad ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales ſcribit Sanctus Petrus Damiani: *Nec ille ſolummodò dicendus eſt Simoniacus, qui dat vel accipit de ſacris Ordinibus pretium, ſed & qui vendit Synodum, qui diſtrahit Sacerdotale judicium. Sed fortaſſe aliquis dicat: Et ille ergo, qui pro Synodali ſententia aliquid tribuit, Simoniæ crimen incurrit. Non hoc dixerim. Quia neque Naaman deliquit, dum fraudulento ſervo pro mundatoris ſui reverentia munus obtulit.* Eccleſiaſtici judicia, ſive de ſacris, ſive de civilibus rebus, ſententias vendi non poſſe oſtendit eximiè. Quod utinam à quibuſdam Epiſcoporum Officialibus, miſeram plebem ſub ſportularum fuco expilantibus ſerio attendatur. Vexam illam redimit, ideoque patitur iniquitatem, non facit. Antiqua Patrum Lex Eccleſiis ac Monaſteriis, non habentibus aptam Prælato perſonam, permittit eligere aut potiùs poſtulare de aliena Eccleſia aut Monaſterio: Ejuſmodi enim Electum aliena Eccleſia aut Monaſterium dare non cogitur, ſed gratioſè concedit. Neſcio quod Sardiniæ Monaſterium nolebat niſi pretio concedere. Et videtur non caruiſſe fundamento. Uti enim ſervus ad Domini, ita ad Monaſterii jus ac dominium ſpectat Monachus, ideoque videtur gratis non eſſe donandus. Præſertim ſi fuerit eminens aut inſigniter utilis perſona. Oppoſitum tamen reſpondit apud Gratianum, & omnem hìc exactionem de Simonia damnavit Bonifacius quartus. Quod nempe Monachus ſit res ſacra, & ad ſacrum dumtaxat ſervitium Deo conſecratus. Hinc neque quid ſacrum, neque quid ſacro adnexum poſſe vendi, meritò tradunt Doctores Scholaſtici. Niſi ſit res plenè temporalis, & ſeparabilis: qualia ſunt ſacra vaſa ac veſtimenta, aut poſſeſſiones Eccleſiarum.

Altera quæſtio eſt, An Eccleſiaſticorum beneficiorum, ac præſertim ſimplicium officiorum nundinatio damnetur ſolo humano jure, an etiam

naturali

L. 1. Ep. 1.

1. q. 1. c. 2.

naturali ac Divino? Doctores Scholaſtici paſſim Divini ac humani juris Simoniam diſtinguunt, omniaqoe iſta volunt damnati ſolo humano jure, ideoque ex cauſis poſſe per Romanom Pontificem divendi. Criminis iſtius ſuſpicione graviter olim laboravit Bonifacius nonus, ideoqoe Palatini Clerici ipſum purgaturi, apud Theo-
L. 2. c. 9. doricum à Niem ex iſta Theologia dixerunt Pontificem hac in re non poſſe eſſe Simoniacum, ſed ipſi ex caoſis ſimilia licere. Aliod ſenſit ejus Anti-Papa Clemens ſeptimus, cujus ad orbem Legati Bonifacio malta improperanti repoſuerunt: *Saltem Dominus noſter non eſt Simoniacus*. Eamque veritatem ſecuta eſt Conſtantienſis Synodus, damnans ac degradans Joannem vigeſimum
Seſſ. 30. tertium, *Quod Eccleſias Cathedrales, Monaſteria, Prioratuſque conventuales, & cætera beneficia Eccleſiaſtica pretio appretiato notoriè diſtribuiſſet*. E-
Seſſ. 11. tiam qnod Eccleſiæ vendidiſſet officia. Lucet ex variis articulis facti in ipſum proceſſus. Et ad novi Pontificis electionem proceſſura laudata Synodus, eligendum adſtrinxit ad reformandam Eccleſiam in capite & membris, ipſamque etiam Romanam Curiam io variis articulis, quorum fuit quartus decimus: *De exſtirpatione Simoniæ*. Et hæc Decreta reſpicit in opuſculo de Simonia Joannes Gerſon: *Talis Simonia noviſſimè per ſacrum Conſtantienſe Concilium judiciali ſeveritate damnata eſt in capite*. Utique Joanne vigeſimo tertio. Eam damnari dicit à jure Divino, ideoque nec in Domino Papa ex ulla cauſa poſſe purgari. Jus percipiendi temporalia, licèt temporale videatur, eſſe omninò ſpirituale cauſa finis ac radicis, ideoque Eccleſiaſticum beneficium non magis poſse vendi quàm officium, cui intrinſecè adnexum eſt, atqoe ita ejuſdem naturæ. Eam, quæ aliam Divini, aliam Simoniam adſtruit eſse ſolius humaoi juris, doctrinam affirmat eſse commentum Juriſconſultorum, Dei legem ignorantium. Ejuſdem mentis fuit in ſuis Synodis Gregorius ſeptimus, ex Domini verbo, *Gratis accepiſtis, gratis date*, ipſo Divini Juris fonte, definiens, *neque Archi-Diaconatus, neque Archi-Presbyteratus, neque aliquid, quod ad ſpiritualem curam videatur pertinere, ſeu illi eſſe*
L. 5. Ep. 18. *connexum, poſſe dari pretio*. Eſse Divini Præcepti addit in litteris ad Henricum Epiſcopum Spirenſem. Et Godofredi Ducis Capellanos, non ut humani ſolummodo, ſed & ut Divini juris everſores tractavit Sanctus Petrus Damiani. Et in litteris ad Lucenſem Eccleſiam Alexander ſecundus, ac in litteris ad Lucium Sancti Juventii Ticinenſis Præpoſitom Urbanus ſecundus, Præbendarum & Eccleſiaſticorum ad temporalia ſpectantium officiorum venditionem damnantes de Simonia, ſolis utuntur Divinis ſcripturis, & Canone Chalcedonenſi. A Simone Mago, quem conſtat impegiſse in jus Divinum, aiunt non ipſam virtutum gratiam, ſed ſola ejus temporalia emolumenta fuiſe poſtulata ad mercatum. Et ipſe, omnium primus io Simoniam, Chalcedonenſis Canon jus Divinum ac avitam Eccleſiæ pietatem ſolummodò innovat, atqoe ita etiam Eccleſiaſticorum beneficiorum, & ad temporalia ſpectantium officiorum nundinationem, quam damnat ac punit, ſupponit Divino juri repugnare. Eadem eſt ratio plurimorum ſubſequentium Canonum. Statuunt in ambitioſos, quorum nemo unquam onus ſeu officiom, ſed Epiſcopalem dumtaxat honorem ac opulentiam mercari voluit, ipſoſque aſſiduè clamant eſſe Divini juris prævaricatores. Quiſquis beneficiorum nundinationem ſolo poſitivo jure damnari credit, etiam aſſerere debet ante Eccleſiæ Canones nullam iſtic fuiſſe Simoniam: qnod ſanè horrendum eſt atque profanum. Etenim ante omnem de hac re Canonem ſcripſit ex ſola Evangelica lege Tertullianus in libro Apologetico: *Præſident nobis probati quique Seniores, honorem illum, non pretio, ſed teſtimonio adepti. Neque enim pretio ulla Dei res conſtat*. C. 39. Quod præſidendi honor ſit non ſolum regendæ Eccleſiæ, ſed & percipiendi ſtipendii jus, lucidè docet Apoſtolus, de diligentioribus ſcribens Presbyteris: *Duplici honore digni ſunt*. Utrumque eſſe Dei rem aſſerit Septimius, ideoque oon conſtare pretio, ſeu citra Simoniam nec vendi poſſe nec emi. Etiam Eccleſiaſtici Oeconomi, Defenſoris, ac Manſionarii officia ſunt Dei res, ideoque danda ſunt gratis atque accipienda.

Quæſtio tertia eſt, An Simoniæ crimen ſemper habeat adnexam hæreſin, adeoque omnis Simoniacus ſit etiam hæreticus? Partem affirmativam ſuadere videtur in litteris ad cives Florentinos Sanctus Petrus Damiani: *Omnes hujus nefandæ hæreſeos peſte corruptos eſſe hæreticos indubitanter aſſerimus*. L. 8. Ep. 18. Et in vita Sancti Romualdi Cap. 35. Abbatis: *Et venenata illa hæreſis, præſertim in Epiſcopali ordine, dura & ad convertendum rigida, ut ſemper promittens, ſemper de die in diem producens, atque in futurum procraſtinans. Faciliùs poſſit Judæus ad fidem converti, quàm hæreticus Latro plenè ad pænitentiam provocari*. Agit de Epiſcopis & Canonicis ſæcularibus, qui longa peſſimæ conſuetudinis circumſcriptione cœcati exiſtimabant Præbendarum nundinationem non eſſe peccatum. Ait Canonicos ad communem ac regularem in clauſtro vitam fuiſſe inductos, atque ita correctos, Epiſcoporum verò nec unum potuiſſe converti. Ejuſdem Sententiæ fuerunt Florentini Monachi, de quibus in laudatis litteris idem Petrus: *Dicunt quia à Simoniacis Sacerdotibus nec Chriſma confici, nec Eccleſia dedicari, nec Clericalia jura conferri, nec Miſſarum ullo unquam tempore potuerunt ſolemnia celebrari*. Omnia ab ipſis ſeu data ſeu accepta Sacramenta dixerunt irrita, profana, & nulla. Quin & eorum Baſilicas noluerunt ingredi, aut ſalutare. Quod nempè hæreticos crederent, quorum omnem benedictionem Divina juſtitia haberet pro attentato, ac verteret io maledictionem. Etiam ab ipſis ſine Simonia ordinatos Clericos cenſebant hæreticos, aut certè hæretica communione pollutos. Loqui videntur ex Sancti Gregorii Magni ad Syagrium Auguſtodunenſem Epiſcopum, ac ſuum in Gallia Vicarium, litteris: *Benedi-* L. 9. in-*ctio illi in maledictionem convertitur, qui ad hoc,* dict. 2. *ut fiat hæreticus, promovetur*. Ep. 112. Et in litteris ad Brunichildim Francorum Reginam laudatus Ep. 115. Pontifex dat rationem: *Ubi dona Divinæ gratiæ*

venæ-

Google

venalia judicantur, ad Dei ſervitium non vita quæritur, ſed magis contra Deum pecuniæ venerantur. Abſque tali, palam hæretico, judicio non poteſt eſſe Simonia. Reſpondeo aliam eſſe mentis, aliam operis idolatriam. Etenim qui tormentorum metu, ant temporalia boni cupiditate adactus idolo contra conſcientiam thus adolet, veram quidem, ſed ſolius operis, patrat idololatriam. Poteſt & quis mente Orthodoxus voce hæreſin profiteri, poteſt & opere. Et ita facit, qui de Spiritus Sancti & donatarum ab ipſo gratiarum dignitate rectum ſentit, & tamen humana libidine corruptus eadem mercatur. Hoc ſenſu omnem Simoniam Patres affirmant eſſe hæreſin.

Quarta quæſtio eſt, An Simonia ob temporalis muneris, ſeu materiæ exiguitatem poſſit, aliorum criminum more, decreſcere in peccatum dumtaxat veniale? Rationem dubitandi ſubmini- [L. 5. tit. 3. c. 12.] ſtrat in litteris ad Strigonienſem Archiepiſcopum Innocentius tertius. Et dictum Archiepiſcopum, & dicti Pontificis Cardinalem Legatum, qui iſtius electionem & cooſecrationem dato Pallio confirmaturus, ſine equitatura per mare in Hungariam veneiat, quod ab Archiepiſcopi fratre, viro nobili ac potenti, generoſum ſuis portandis ſarcinis equum accepiſset, quidam accuſarunt de Simonia, conſultuſque Pontifex reſpondit apud Gregorium nonum: *In accipiendis vel dandis muneribus tria ſunt vel maximè at-* [L. 5. c. 53.] *tendenda, Perſona dantis, & accipientis qualitas, quantitas muneris, & donationis tempus. Qualitas perſonarum, ut à quo, & cui, videlicet an à paupere, divite, locuplete datum fuerit; æſtimatio muneris & donationis tempus, ſi magni vel minoris pretii res data exiſtat, & an inſtante neceſſitate, ſeu alio tempore conferatur. Si ergo prædictorum Cardinalis & fratris tui perſonam & qualitatem penſemus, non fuit magnum ab eodem fratre tuo equum unum Cardinali tranſmitti, quem etiam Joculatori non petenti vir tantus, & tam abundans fortè donaret*. Affirmat donum iſtud in perſonis iſtis fuiſse modicum, ideoque Archiepiſcopum ab omni Simoniæ ſcrupulo mandat eſse ſecurum.

Partem verò negativam ſuadet in litteris ad ſuæ Diœceſis Epiſcopos magnus Baſilius: *Ne* [Ep. 70.] *velitis modicæ pecuniæ gratia idola Chriſto præferre, neque Judam ſectantes, quæſtus gratia ſecundò illum perdere, qui ſemel pro nobis cruci eſt affixus*. Epiſcopos iſtos, licet ab ordinandis Clericis pauculos ſolùm, & minutos denarios acciperent, damnat tamen idololatriæ & venditi Domini, id eſt, plenæ Simoniæ. Galliæ Epiſcopos, qui a ſolis divitibus accipiebant quid modici, eodem rigore perſtringit in variis litteris Magnus Gregorius. Et ad Theodulſum Comitem, qui Parochialem ſui patronatus Eccleſiam diſponebat pretio dare, ſcribit apud Flodoardum in Remenſis Eccleſiæ hiſtoria Hincmarus Metropolita: *Scias, quia ſi vel unum denarium tibi aliquis Cleri-* [Lib. 3. c. 26.] *cus pro ipſa Eccleſia, vel pro aliqua alia in mea parochia, per ſe aut per immiſſam perſonam dederit, per me ordinatus in ea non erit*. Etiam in Mediolanenſi Eccleſia, ad quam quaſi ex ima Simoniæ abyſſo liberandam fuit à Romana Cathedra legatus Sanctus Petrus Damiani, Archiepiſcopus exigebat pauculos denarios. Et plurimos, qui etiam unicum in quovis Sacramento exactum denarium de plena Simonia damnant, Canones infra ſuo loco adducentur. Et Malmesberienſis Cœnobii Electum, quod unà cum ſupplicibus pro impetranda confirmatinne litteris ſcyphum miſiſſet, uti Simoniacum rejecit, & nec ad Mathildis Auguſtæ preces diſſimulare voluit Sanctus Anſelmus, aſſerens ſe non videre, *quomodo ille à culpa poſſet excuſari*. Etenim uti in [L. 3. Ep. 120.] re levi pejerare, ita rem ſacram vili vendere eſt grave peccatum, immò & gravius: quia major Divinæ Majeſtatis injuria. Nam flocci fieri & vendi eſt etiam apud leges civiles inſigni ſervo turpis ignominia. Quare hæc ſententia eſt omnino vera.

Adverſum argumentum exponit ipſe Pontifex Innocentius: *Quod ſcriptum eſt, Beatus qui excutit manus ab omni munere, de illis donis dictum eſt, quæ accipientis animum allicere vel pervertere ſolent. Quoniam ſi ipſa etiam perſona Electi offerat Ordinatori ſuo vel Conſecratori electuarium, aut de vino, ſive de aliquibus hujuſmodi, quæ modici pretii fuerint, & quæ votum recipientis inclinare vel movere non debeant, non tamen Eccleſia Romana interpretari conſuevit, accipientem in his delinquere vel donantem*. Munus, quod Simoniam faciat, debet eſſe pretium, ſeu ut ſuprà à Gregorio ſeptimo ac Urbano ſecundo audivimus, dari aut accipi debet ea intentione, ut alter ad ſpirituale retribuendum aut recipiendum inducatur. Et hinc qui tali mente non dat aut accipit, à lepra eſt purus. Hinc item quandoque ſolus donans, quandoque ſolus accipiens poſſit inquinari, & de duobus unum actum operantibus verum eſſe, quod de Lucretia Romana & ejus ſtupratore dixit in primo de Dei civitate libro Sanctus Auguſtinus: *Duo fuerunt, & unus adulterium commiſit*. Exemplum ſupra audivimus à Sancto Petro Damiani. Et lucet in innoxia iniquæ vexæ redemptione. Porrò parva munuſcula habere non ſolent generoſi animi movendi virtutem, nec ab eximiis perſonis ad iſtum finem dari vel accipi, adeoque nec inducere Simoniam. Aliter data vel accepta fœdiùs quàm grandia maculabunt. Erunt enim hæreſis in opere, ſeu externa fidei prævaricatio, quæ ob articuli læſi modicitatem non decreſcit in culpam venialem.

Quinta quæſtio eſt, An facta etiam per parentes aut alios circa alium Simonia noceat? Rationem dubitandi facit Sanctus Dominicus Loricatus, de quo ad Alexandrum ſecundum Pontifi- [L. 1. Ep. 19.] cem ſcribit Sanctus Petrus Damiani: *Dominicus, cum eſſet in ſæculo Clericus, quia tunc Simoniaca vigebat hæreſis, à parentibus ejus data eſt Epiſcopo hircinæ pellis aluta. Hoc pavore perterritus contempſit ſæculum, induit Monachum, arduumque mox Eremiticæ vitæ arripuit inſtitutum. Sed quia malè promotus eſt, donec advixit, Sacroſancti Altaris uſurpare miniſterium non præſumpſit*. Et de Malguino Nivernenſi Epiſcopo ſcribit Sancti Leonis noni Pontificis Synodus Remenſis: *Nivernenſis Epiſcopus ſurgens, pro Epiſcopio confeſſus eſt*

eſt plurimùm pecuniæ fuiſſe à parentibus datum, ſe tamen ignorante, eoque adepto nonnulla Eccleſiaſticæ religioni contraria admiſiſſe. Unde adſerebat ſe Divinæ ultionis vindictam pertimeſcere. Ideòque ſi Domino Papæ & præſenti conventui dignum videretur, idem officium velle dimittere potiùs, quàm in ejus retentione animam ſuam peſſumdare. Quæ ubi dixit, Paſtorale Pedum ante pedes ipſius Apoſtolici poſuit.

Pergunt de ipſo Sancto Pontifice Acta Synodalia: *Ille tanti viri ſlenus devotione, favente Synodo, eumdem, quod abſque ſuo conſenſu eadem pecunia data fuerit, Sacramento comprobare fecit, ſicque illi per aliud Pedum miniſterium Epiſcopale reddidit.* Notanda ſunt verba: *Per aliud Pedum.* Oſtendunt iſtius Epiſcopi, quod promotio vitioſa fuiſſet ac irrita, ceſſionem fuiſſe ratam ac neceſſariam. At ejus humilitatem miſeratus Pontifex ipſum gratioſè reſtituit, ac per aliud Pedum reinveſtivit. Ita neſcio cui per parentum Simoniam promoto puero, qui ad diſcretionis annos perductus Præbendam renuntiarat, & poſtea per novam collationem denuò acceperat, reſpondit
L. 3. tit. 5. c. 26. apud Gregorium nonum Clemens tertius: *Indulgentia, quam fratres tui* Canonici *tibi feciſſe noſcuntur, contentus exiſtas, ratione primæ receptionis nihil audeas in ipſa Eccleſia vindicare.* Primam receptionem ſeu electionem declarat fuiſſe irritam, iſtumque uti ultimum Canonicum jubet ultimo ubique loco eſſe contentum. Proindè talis Simonia, licèt ignorantis conſcientiam non maculet, ejus tamen adnullat promotionem: ſed non facit irregularem, ne quidem ad iſtud ipſum beneficium. Dico, *Ignorantis:* Etenim conſcium eſſe plenè Simoniacum, & omnibus ſubjici Canonum ac legum pœnis, lucet ibidem
Cap. 23. ex Reſcripto Lucii tertii.

Duo ſunt caſus, in quibus iſta Simonia igno-
Cap. 27. ranti non nocet. Primum edicit Cæleſtinus tertius: *Reſpondemus, quod niſi conſtaret illos, qui promiſſum tale fecerunt, per fraudem in diſpendium illius, qui eligendus erat, id malitioſè feciſſe, quamvis ipſe promiſſionis conſcius non fuerit, ejus tamen electio, tanquam Simoniaca pravitate præſumpta, eſt penitùs reprobanda.* Dicit Simoniam, quam quis inimico in alium animo doloſè committit, non nocere. Et meritò: *Alioquin,* inquit in litteris ad Abbatem Gemblacenſem Innocentius ter-
Cap. 33. tius, *contingeret, quod alicujus factum, inſidias inimico parantis, ei damnoſum exiſteret, cui penitùs diſpliceret, & ſic aliquis de fraude ſua commodum reportaret.* Iniquitas poſſet quemvis ſupplantare. Abbatem Gemblacenſem à Colonienſi Metropolita, quod Leodienſis ſuffraganea Eccleſia vacaret, confirmatum ac miſſum in poſſeſſionem, novus Leodienſis Epiſcopus extorquendæ pecuniæ animo infeſtabat, poſtulans ad novam confirmationem, ideoque dictus Abbas, ne ulla iſti offerretur pecunia, cunctis ſuis Monachis ſub anathemate interdixerat. Eorum interim quidam, ab Epiſcopi injuriis volens quietare Monaſterium, inconſulto Abbate dedit pecunias. Et hic eſt ſecundus noſter caſus, de quo ad laudatum Abbatem ſcripſit Innocentius

III. *Quamvis ſecundùm ſacrorum Canonum inſtituta* L. 5. c. 33.
etiam parvuli, qui cupiditate parentum Eccleſias per pecuniam ſunt adepti, eas dimittere teneantur, quia tamen longè diverſum eſt non præbere conſenſum, & expreſsè aliquid prohibere, taliter duximus reſpondendum, quoniam ex eo, quod contra prohibitionem & voluntatem tuam, à qua poſtmodum minimè receſſiſti, aliquis te penitus ignorante promiſit pecuniam & exolvit, præſertim cum is nulla tibi ſit conſanguinitate conjunctus, nihil tibi debet ad pœnam vel culpam imputari, niſi poſteà conſenſeris, pecuniam ſolvendo promiſſam, aut reddendo ſolutam. Abbas iſte fuit Guilielmus primus, vir per omnia eximius, & Coloniæ Præſul erat Sanctus Martyr Engelbertus. Tua igitur ſeria contradictio facit tibi alienam, etiam amici, non nocere ſimoniam.

Et hæc quidem de Eccleſiaſticis beneficiis. Eadem eſt ratio Sacrorum Ordinum. Etenim eos, quos per commiſſam ab aliis Simoniam contigerit ignorantes ordinari, non eſſe Simoniacos, ideoque in accepto ordine poſſe per Epiſcopalis diſpenſationis gratiam permanere ac mini- Cap. 22.
ſtrare reſpondit apud Gregorium nonum Lucius tertius. Quod diſpenſatione egeant, lucet in Decreti Epigraphe: *Cum Simoniacè ordinato, qui Simoniacus non eſt, diſpenſari poteſt.* Utique per Epiſcopum. Canones enim, quoties diſpenſandi facultatem faciunt, non Domino Papæ, cui ipſorum auctoritate non eſt opus, ſed Epiſcopis faciunt. Et hinc per parentum Simoniam ignoranter conſecratus Sanctus Dominicus Loricatus, nunquam miniſtrare voluit. Ex quo vides Canonem hunc non eſſe Lucii tertii, ſed omnino antiquum. Hircinæ pellis aluta erat res admodum modica. Evincit Simoniam à parva materia non fieri parvam.

CAPUT V.

Exponitur origo Simoniæ, ac decurſus.

Simoniæ facinus eſſe Simone Mago longè antiquius, docet profanus Giezi, de quibus in litteris ad Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales Lib. 2. Ep. 2.
Sanctus Petrus Damiani. *Duo Simoniacæ hæreſeos reperiuntur auctores, unus in veteri Teſtamento, alter in novo, qui etiam duo Simoniacorum genera perfecerunt, vendentium ſcilicet & ementium. Giezi ſiquidem donum Sancti Spiritus vendidit, Simon Magus comparare tentavit.* Quod ipſum in vita Sancti Hilarionis tradit Sanctus Hieronymus. Vendentium auctorem quidam ponunt profanum Eſau, utpote qui Primogeniti jura, inter quæ erat & Sacerdotium, pro vili lente diſtraxit. Hinc enim habebat domi repoſitas, quas mater

Jacob

Jacob fratri circumpnſuit, veſtes optimas, id
eſt, Sacerdntales. Aſt ea via etiam Jacnb, qui
emit, & matrem Rebeccam, quæ mediatrix
fuit atque executrix, reddemus ſcabioſos. Uti
hodie laicus Patronatus, ita olim Sacerdotium
adhæſit Primogenituræ, ideoque & ad illius in-
ſtar potuit ſine Simonia & emi & vendi. Po-
ſtrema Judæorum ante Domini Adventum tem-
pora ſuerunt ſcabioſiſſima; nam & ipſe tunc
Pontificatus & annuus ſuit contra maniſeſtam
Divinæ Legis juſſionem, & lucidè vena-
lis.

In nnvo Teſtamento Simon Magus dudum
nullos habuit ſequaces. Ne quidem apud dupli-
cia Divinitatis ſabulones Gnoſticos, neſandiſſi-
mos Chriſtianorum morum everſores. Longè mi-
nùs apud alios bæreticos. Eccleſiam Cathnlicam
dudum fuiſſe puriſſimam, lucet ex apologetico
libro Tertulliani: *Præſident probati quique Senio-
res, bonorem iſtum non pretio, ſed teſtimonio adepti.*
Cap. 39. Ad Muntanum delapſus idem Scriptor noſtro-
rum, quns Pſychicos ſeu animales vocat, vi-
tia undequaque congregat, ac invidioſiſſimè
improperat: Nullibi tamen improperat Simo-
niam. Marcionitarum ac reliquorum bæretico-
rum facinora, & multam circa Sacras etiam Or-
dinatinnes indiſciplinationem prodit & præſcri-
bit in Præſcriptionum libro: at nec illic memi-
nit ullius Simnniæ. Omnia fidelis ſuo tempore
populi vitia, horrenda peſte & gentili perſecu-
tinne per Divinam Juſtitiam inſigniter flagellata,
refert in Sermone de Lapſis Sanctus Cyprianus;
Feliciſſimi item ſui Diaconi, & quorumdam
illi adhærentium Presbyterorum ac Epiſcopo-
rum facinora in litteris ad Sanctum Papam Cor-
nelium, & Baſilidis ac Martialis Epiſcoporum
ſcelera in litteris ad Hiſpaniarum Eccleſias: ve-
rùm nullibi apparet Simonia. De ſordida avari-
tia, ambitu, ac turpi in rebus civilibus quæ-
ſtu, at non de Simonia accuſavit etiam Paulum
Samoſatenum, Antiochiæ Patriarcham, lauda-
ta per Euſebium Cæſareenſem Synodus Antio-
chena. Et hinc Romanæ Reipublicæ vitia cura-
turus apud Ælium Lampridium Alexander Au-
guſtus, Provinciarum & Civitatum Magiſtra-
tus deinceps ad eam, qua Chriſtiani Cleri ele-
ctiones fiebant, regulam ſanxit creari. Quod
nempe tunc electinnes noſtræ omnem ignorarent
maculam ac rugam. Quam immaculati in Sacra-
mentorum adminiſtratione fuerint olim noſtri
Cap. 48. parentes, lucet ex canone Eliberino: *Emen-
dari placuit, ut hi, qui baptizantur, ut fieri ſole-
bat, nummos in concham non mittant, ne Sacerdos,
quod gratis accepit, pretio diſtrahere videatur.*
Expoſuit in Baſileenſi Synodo Julianus Cæſari-
nus, Romanæ Eccleſiæ ad Sanctam Sabinam Preſ-
byter Cardinalis: *Nonne gratis offerre & eleemo-*
Epiſt. 8. *ſynam dare, pium eſt & charitatis opus? Sed quo-
niam tempore Baptiſmi nummos projicere in concham,
ſpeciem prætendebat mali, aboleri & emendari ta-
lem conſuetudinem juſſit Eccleſia.* Cannnis, qun Sa-
cerdotem eſſe turpis lucri cupidum vetat Apo-
ſtolus, violati nec leviſſima ſuſpicione voluerant
Patres noſtri laborare.

Fateor Sanctis iſtis temporibus non defuiſſe
Cleri, Epiſcopalis præſertim apicis, ambitum.
Apoſtolns ſcribens, *Qui Epiſcopatum deſiderat,
bonum opus deſiderat*, nequaquam aerem verbera-
vit. Loqui poſſit adversùs Thebutem, Hiero-
ſolymitanæ Eccleſiæ Presbyterum, qui iſtic va-
cantem ex Sancti Jacobi Martyrio Cathedram
ambiit adversùs Sanctum Simeonem, ac repul-
ſam paſſus, erroris labe maculare, & ſcindere
conatus eſt integram atque indivulſam eò uſque
Eccleſiam, factus Dux ac magiſter Simnnis Ma-
gi. Ita ex Egeſippo refert Euſebius Cæſareenſis. Lib. 4. c. 21.
Et quis Valentini, Montani, Nnvatiani, Fortu-
nati, Pauli Samoſatenſis, pluriumque in mediis
Gentilium perſecutionibus aliorum ambitum,
nataſque exinde bæreſes & ſchiſmata ignoret?
Et quod tam ab obſequio quam à lingua mu-
nus ambitui tunc ſervierit, non eſt ambigen-
dum. Per datam Eccleſiis à Conſtantino Augu-
ſto pacem ac opulentiam cœpit inſigniter cre-
ſcere virus, ac ex ipſo tandem prodiit turbu-
lentia ac hæreſis Ariana. Quod namque Preſ-
byter Arius Alexandrinæ Eccleſiæ Epiſcopatum
adversùs Sanctum Alexandrum prætenderit, ac
ob repulſam cœperit doctrinam ejus agitare,
& novam ad divertendum ab ipſo populum
ſpargere, conſtat ex authenticis teſtimoniis.
Malum cum fœnore traduxit in ſuns ſequaces,
de quibus in Epiſtola ad Solitarios Sanctus Atha-
naſius: *Qui tot & tam graves ætate Epiſcopos
relegarunt, in illorum locum juvenes, libidinoſos,
Ethnicos, ne catechiſmo quidem imbutos, nec non
& digamos, & de maximis criminibus malè au-
dientes, opum gratia & pecuniæ commendatione,
modò aurum darent, velut emptores in foro, ad
Epiſcopatum ſubmiſerunt.* Eaſdem ab ipſis nun-
dinas addit fuiſſe perſuaſas etiam Meletianis.
Utraque enim, ad inſtar Herodis ac Pilati, col-
ligata factio ad ſuas in Deum Verbum blaſphe-
mias exequendas nummis indigebat, ad largi-
tionibus corrumpendum populum. Et hæc apud
Eccleſias eſt prima origo & mentio pecuniariæ
Simoniæ.

Scabiem illi nnn ſuis ſolùm, ſed & Catholicis
adfricuerunt. Præſertim in Ægypto. Etenim
ſui temporis Epiſcopos à ſuis Anteceſſoribus Apo-
ſtolis diſtare plurimùm, in litteris ad virum cla-
riſſimum Dorotheum queritur Alexandrinæ Ec-
cleſiæ Presbyter Iſidorus Peluſiota, & dat cau- L. 3. Ep. 393.
ſam: *Cum Apoſtoli unum, qui Apoſtolicam dignita-
tem pecunia ſe empturum ſperaverat, objurgarint,
ac dixerint, Pecunia tua ſit tecum in perditio-
nem, iſti contra Sacerdotii munus iis præſertim
commiſerunt, qui tamquam in foro ipſum eme-
runt. Nec verò hoc adhuc grave eſt, quamvis alio-
quin grave, verùm etiam hoc nomine magis effe-
runtur, quam alii ob probatam & voluntariam pau-
pertatem. Atque cum à quibuſdam videntur convi-
tiis impeti, ſtatim Apoſtolicam dignitatem profe-
runt: Non enim nos, inquiunt, ſed Epiſcopatum
injuria adfecerunt.* Promotis ad Epiſcopatum
ob vitæ meritum pauperibus valebant haberi di-
gniores. Antiquæ adeò ſunt hæ ſordes; quas po-
ſtea ſingulari Canone damnavit ſecunda Synodus

Nicæna. Sui temporis Eccleſiam avita felicitate excidiſſe, & ejus ſola ſigna retinere, ideoque mulieri, quæ opibus ſpoliata habeat ſolas amiſſorum ornamentorum thecas & arculas, eſſe ſimilem deplorat idem Iſidorus in litteris ad Zeno-
Ep. 406. nem Monachum, & cauſam denuò adjungit: *Alii vendere, alii emere Sacerdotium audent*. Adeò graſſari lepram iſtam queritur, ut Chriſti Domini Divinas in ipſam minas pro fabula ducant impuri ejuſmodi Epiſcopi, & pro cujuſdam circulatoris figmento. Depanperatæ mulieris comparationem deſumpſit ex Sancto Joanne Chryſoſtomo. Et in litteris ad Herminum Comitem lamentatur, non dumtaxat à lingua & obſequio,
L. 5. Ep. 276. ſed etiam munus à manu graſſari peſſimè, ac pergit: *Quamobrem ſermo terra marique ſpargitur, nemini rectè viventi ad Sacerdotium jam patere aditum, non quod digni tanto deſint muneri, ſed quod non modò in multitudine deliteſcant, ſed & inviſi ſint, & traducantur atque expellantur, nimirum qui multorum vitam reprebendant*. Omittere non poſſim hæc ejus ibidem verba: *Et vendentes & ementes Sacerdotium, magnum contra ſe proferunt argumentum ſuæ, quam de hoc negotio habent, opinionis. Alioquin non eſſent auſi emere & vendere rem Divinam, quæ optimæ debetur adminiſtrationi, rectiſque moribus*. Novi Teſtamenti Sacerdotium oſtendit Judaico eſſe longè dignius, ideoque & cum majori crimine deduci in nundinationem. Ei indivulsè adhærere hæreſin, licèt non ſemper mentis internam, tamen externam operis. Quomodò Euſebius, Peluſii Metropolita, non Eccleſiaſtica dumtaxat officia, ſed & ſacros Ordines venderet, ac à ſuis Miniſtris vendi permitteret, atque ideò dicax Ægypti populus publicas in ipſum cantaret contumelias, refert ac deflet in pluribus Epiſtolis. Deflet ex vitio iſto plurimas etiam alias divini Sacerdotii maculas promanare.

Ep. 70. Quod etiam in Ponticam Diœceſin penetrarit peſtis, lucet ex litteris Magni Baſilii, ibidem Primatis. Item in Diœceſin Aſianam. Lucet ex actis Sancti Joannis Chryſoſtomi, qui iſtic Antoninum Epheſiorum Primatem, & plures ab illo conſecratos Epiſcopos ob idem crimen degradavit. Ea vide apud Hermiam Zozomenum, varios laudati Joannis Encomiaſtas, præſertim Palladium Helenopolitanum Epiſcopum in Dialogo cum Theodoro Diacono Eccleſiæ Romanæ. Cum trium autocephalarum Diœceſeon invaſione malum occupavit & Conſtantinopolitanam Eccleſiam, adversùs quam in Chalcedonenſi Synodo dixit Euſebius Ancyræ Epiſco-
Act. 16. pus, primæ Galatiæ Metropolita: *Rogo ut civitates pro ordinationibus non ſolvant. Si enim non in civitatibus hi, qui eliguntur à civitate, ordinantur, à Synodo Provinciæ comprobati, ſolvuntur ſubſtantiæ. Et hoc probatum habeo, qui pro eo, qui ante me fuit, multa reddidi debita*. Agit in morem, quo à conſecratis Epiſcopis grandes pecuniæ ſummas, quaſi ſedis ſuæ xenia aut Annatas exigebat Conſtantinopolitana Eccleſia, atque ita Cathedrarum ſolvebat ſubſtantiam, ac in pauperiem redigebat. Quod exactiones iſtas ſimoniæ arguerit Euſebius, lucet ex reſponſo Philippi Presbyteri Conſtantinopolitani: *Ex regula hoc interemptum eſt. Hæc legibus & regulis interempta ſunt. Altaria munda ſunt*. Eccleſia Conſtantinopolitana, cui ſeptuaginta auri libras poſtea fuiſſe in annuo reditu teſtatur in Juſtinianæo
Codice Anaſtaſius Auguſtus, modicas tunc ha- L. 1. tit. 2. c. 19.
bebat facultates, ideòque Patriarchalis Majeſtatia rapinam cogebatur per ſimoniacam invaſarum Eccleſiarum expilationem ſuſtinere. Hinc Metropolitæ ſuos Provinciales Epiſcopos, hi Clericos cœperunt tractare eumdem in modum, vendere aut gravare ſacras ordinationes, nec non & Eccleſiaſtica officia, facereque omnia, quæ damnat ſecundus Canon Chalcedonenſis. Quod etiam Orientalem Diœceſin ſcabies invaſerit, lucet ex hocce in Ibam Edeſſenum Epiſcopum, Oſihoenæ Provinciæ Metropolitam, accuſationis articulo. *Adhuc & de ordinationibus accipit*. Quod vitium quia in ſuis ad Antiochiæ populum ſermonibus nullibi notat Sanctus Joannes Chryſoſtomus, cenſeo tunc necdum fuiſſe graſſatum. Et laudatus Chalcedonenſis Canon eſt in ipſum omnino primus. Eum ſupra laudavit & Philippus Presbyter: *Ex regula hoc interemptum eſt*. Hoc eſt, abuſus hic per hanc præſentem Synodum jam abolitus eſt & circumſcriptus. Ex quo vides iſtum Canonem etiam adversùs Conſtantinopolitanam Eccleſiam, & natam ex ipſa, ſparſamque per alias Eccleſias lepram proceſſiſſe. Quas adversùs ſimoniam leges laudet Philippus, ignoro. Nam prima in
illam lex eſt in Juſtiniani Codice lex Leonia Au- L. 1. tit.
guſti, lepram iſtam deinceps cenſeri ſanciens 3. c. 31.
inter crimina læſæ Majeſtatis. Ab illo igitur laudari exiſtimo leges, quæ vetant ſolvi Eccleſiarum ſubſtantias, id eſt, diſtrahi ac diſſipari.

Et quidem Chalcedonenſis Canon non plenè profecit. Eum quippe per doloſas technas & verſutas humanæ ſubtilitatia eluſiones incruſtare & violare perrexerunt quidam Epiſcopi, adversùm quos elegantem ſuam Synodicam emittere, & laudatum Canonem innovare coactus fuit Sanctus Gennadius, primus poſt Chalcedonenſem Synodum Patriarcha Conſtantinopolitanus. Ab eodem exiſtimo impetratam, uti ſuæ Synodicæ confirmatricem, laudatam legem Auguſti Leonis. Adversùs idem virium ſtatuit in litteris ad Lucaniæ, Brutii, ac Siciliæ Epi-
ſcopos Sanctus Papa Gelaſius, in litteris ad San- Epiſt. 9.
cti Cæſarii Arelatenſis Archi-Epiſcopi querimonias Symmachus ſucceſſor, ſecunda Synodus Aurelianenſis, ſecunda Turonenſis, Cabilonenſis, in litteris ad Hiſpaniæ Antiſtites Hormiſda Pontifex, Patreſque & Synodi plures; præſertim Sanctus Gregorius Magnus. Graſſari queritur per Galliam & Germaniam, per Helladen, per Epirum, per Africam, per Ægyptum, per Patriarchatum Antiochenum. Eodem de Gregorio habet Romanum Breviarium: *Syagrio Auguſtodunenſi Epiſcopo Pallium dare noluit, niſi Neophytos hæreticos expelleret ex Gallia*. Id eſt, Epiſcoporum è Neophytis, Palatinis præſertim, ſimoniacas promotiones. Ejus pro expurgandis à peſſima hæreſi Eccleſiis labores variæ Epi-

ſtolæ teſtantur. Quantam puritatem induxerit in Romanam Eccleſiam, ſuo loco patebit.

Porrò etiam Neophytorum hæreſis eſt partus Arianus, invaſit & ipſos Auguſtos Romani Imperii Principes. Etenim à Conſtantio Auguſto ad Euſebianæ factionis ſuaſum, & quidem mediante pecunia, fuiſſe plurimos è Laicis nominatos atque intruſos Epiſcopos adfirmat in litteris ad omnes ubique orthodoxos Sanctus Athanaſius. Et de Chryſaphio, Theodoſii Junioris Eunucho, & rectore peſſimo, ejuſque in Sanctum Flavianum Regiæ civitatis Epiſcopum odio ſcribit Evagrius Epiphanienſis: *Flavianus Chryſaphio, aurum pro ejus ad Epiſcopatum*
L. 2. c. 2. *ordinatione poſtulanti, ſacra Eccleſiæ vaſa, quò eum confunderet, miſit.* Ex hac ſcintilla prodiit flamma Epheſini latrocinii, & omnis violenta tragædia Dioſcori ac Eutychetis. Latiſſimè graſſatum eſt virus, poſtquam Barbarorum Reges Romanum lacerarunt imperium, & in ſua quiſque abſciſſa parte nominandorum Antiſtitum jus, aut ſimilem in Eccleſias violentiam præſumpſerunt. Etenim apud Aurelium Caſſiodorum exſtat Reſcriptum Athalarici Gothorum in Italia Regis ad Joannem Secundum Pontificem: *Nuper ad nos Defenſor Romanæ Eccleſiæ*
L. 9. Ep 15. *flebili allegatione pervenit, cum Apoſtolicæ ſedi peteretur Antiſtes, quoſdam nefaria machinatione neceſſitatem temporis aucupatos, ita facultates pauperum extortis promiſſionibus ingravaſſe, ut, quod dictu nefas eſt, etiam ſacra vaſa emptioni publicæ viderentur expoſita. Hoc quantum fuit crudele committi, tantùm religioſum eſt adhibita poteſtate reſecari. Atque ita Sanctitas veſtra ſtatuiſſe nos præſenti definitione cognoſcat, quod etiam ad univerſos Patriarchas atque Metropolitanas Eccleſias volumus pervenire, ut à tempore ſanctiſſimi Papæ Bonifacii, cum de talibus prohibendis ſuffragiis, Patres Conſcripti Senatus Conſultum, nobilitatis ſuæ memores, condiderunt: Quicumque in Epiſcopatu obtinendo, ſive per ſe, ſive per aliam quamcumque perſonam, aliquid promiſiſſe declaratur, execrabilis contractus cunctis viribus effœtetur.* Simoniacas Romani Pontificis ac aliorum Epiſcoporum electiones damnat, caſſat, punit, ac pergit: *Et quia omnia decet ſub ratione moderari, nec poſſunt dici juſta quæ nimia ſunt, cum de Apoſtolici conſecratione Pontificis intentio fortaſſe pervenerit, & ad Palatium noſtrum perducta fuerit altercatio populorum, ſuggerentes nobis, intra tria millia ſolidorum (a) cum collectione chartarum cen-*
(a) 6500 Scuta-Noris. *ſemus accipere. A quibus tamen omnes idoneos vel ipſius conſideratione removemus. Quia de Eccleſiaſtico munere pauperibus potius eſt conſulendum. Alios verò Patriarchas, quando in Comitatu noſtro de eorum ordinatione tractatur, in ſupradictis conditionibus atque perſonis intra duo millia ſolidorum jubemus expendere. In civitatibus autem ſuis tenuiſſimæ plebi non amplius quam quingentos ſolidos ſe diſtributuros eſſe cognoſcant. Reliquos accipientes & Edicti præſentis & Senatus-Conſulti ſuper habiti pœna conſtringat. Sed & dantes Canonum ſeveritas perſequatur. Vos autem, qui Patriarcharum nomine reliquis præſidetis Eccleſiis, quoniam conſtitutio noſtra ab illicita promiſſione alteravit, reſtat ut bona imitantes exempla, ſine aliquo Eccleſiarum diſpendio, dignos Majeſtati Pontifices offeratis. Iniquum eſt enim, ut locum apud vos habeat ambitus, quem nos Laicis divina conſideratione præcluſimus.*

Romanam Eccleſiam cunctis ſemper pauperibus fuiſſe horreum commune atque aſylum, rectè in Sancti Gregorii Magni vita advertit Joannes Diaconus, & multo teſtimonio poſſet oſtendi. Poſt datam Eccleſiis ab Auguſto Conſtantino pacem cœpit & Primatum ſuum, ideòque & ſui Epiſcopi inthronizationem largiùs honorare: in iſta nummos ſpargere pauperibus & alia xenia, uti faciebat Auguſtus Princeps in publico gaudio ſuæ coronationis. Quem morem alii item Patriarchæ, Primates, Metropolitæ, quin & Provinciales Epiſcopi ſunt poſtmodum æmulati. Ex eodem fonte natum eſt, quod de Valentino Papa ſcribit Anaſtaſius Bibliothecarius: *Valentinus* conſecratus *lautiſſimis dapibus ſumptis amantiſſimorum multis, & diverſis munerum donis ſacram plebem, & Senatum, populumque Romanum opimè ditavit.* Et in vita Adriani ſecundi Guilielmus Bibliothecarius: *Adrianus* ex Sancti Petri, ubi conſecratus fuerat, Baſilica *ad Patriarchium Lateranenſe reverſus eſt, & conſuetudinem ab eo, qua diverſorum xeniorum hinc inde confluentium, retentis ſolùm quæ uſibus menſarum ſufficerent reliquiis, pretia capiuntur, excluſit, dicens non eſſe pium, quod gratis accipitur pretio venundare, & chariores habere rationalibus fratribus irrationales nummos, pro quibus Chriſti pretioſus eſt cruor effuſus. Parvi pendantur, inquit, obſecro hæc pudenda pretiorum commercia, & quod gratis accipimus, gratis juxta Domini Præceptum largiamur, & oblationes Chriſti cum ejus hoſpitibus & inopibus partiamur. Propter quos has nobis tribui Divinitùs ſcimus.* Romanus populus conſecratum Pontificem largis honorabat oblationibus & xeniis, è quibus ipſe Clero & venerabilioribus civibus convivium, aliaſque ſibi parabat impenſas, reliqua erogabat in pauperes, aut quædam etiam pretio diſtrahebat. Quæ poſteriorum dumtaxat Pontificum fuit conſuetudo. Et hæc videns barbarus Italiæ invaſor Odoacer, Erulorum Rex, avaritia captus fuit, ac iſta omnia ſibi adſcripſit. Nec ſine tituli fuco. Etenim nolens in Pontificem deinceps eligi, niſi perſonam ſibi ac ſuæ genti fidam ac firmam, electionem ſibi confirmandam reſervavit, & Regiam ſuæ confirmationis gratiam omnibus iſtis xeniis voluit honorari. Didicerat id à Wandalorum in Africa Regibus, qui etiam nullum ſine ſua licentia Epiſcopum permiſerunt conſecrari, ac inter quos plurimùm laudatur Hildericus, quod omnibus iſtis generatim Eccleſiis reddiderit libertatem electionis. Eadem violentia Romanam Eccleſiam, Sancti Fabiani martyrio vacantem, preſſit Imperator Decius, de quo in litteris ad Antonianum Epiſcopum Sanctus Cyprianus: *Tyrannus infeſtus Sacerdotibus Dei fanda atque nefanda comminatus, cum multò patientiùs atque tolerabiliùs audiret levari adverſùm ſe æmulum Principem,* Gallum ac Voluſianum, *quam* ſummum Chriſtianorum Pontificem Cornelium *Romæ conſtitui æmulum Sacerdotem.* Ep. 52. Nullum niſi ſeipſum

Augu-

Auguſtum Principem cenſebat in Romano Imperio poſſe eſſe ſummum Pontificem. Hinc talem Chriſtianis creari vetarat Edicto, & cum ejus contemptu conſecratum Cornelium eſt horrendè perſecutus. Ex quo lucet ſummi Pontificis, cui etiam in libro de pudicitia atteſtatur Tertullianus, titulum eſſe Romano Epiſcopo longè antiquiſſimum.

Odoacri Regis in Romani Pontificis violenta ac Simoniaca attentata ſucceſſores Gothorum Reges ſunt etiam proſecuti. Acceſſit & aliud malum. Ambitioſi quidam Romani Clerici ab avaris & aurum videre non conſuetis Barbarorum Regibus Pontificatum cœperunt etiam mercari. Hinc ſimilem à Dioſcoro Diacono iniquitatem, unaque ſuæ electionis ſchiſma paſſus Bonifacius II. ex Vigilii Diaconi conſilio ſtatuit à vivo Pontifice deinceps ſibi deligendum eum ſucceſſionis jure Coadjutorem, elegitque dictum Vigilium. Simoniacum mercatum, vacante ſede fieri conſuetum, ita ſperavit præpediendum. At etiam Decretum iſtud erat Apoſtolicis Canonibus adverſum, ideoque patrabat mala, ut evenirent bona. Hinc in vita laudati Bonifacii ſcribit liber Pontificalis: *Bonifacius Papa reum ſe confeſſus eſt, ac ipſum Conſtitutum in præſentia omnium Sacerdotum, & Cleri, & Senatus, incendio conſumpſit*. Erat enim machina ac doloſa techna ambitioſi Vigilii, qui poſteà tandem per inſigniter pravas artes pervenit ad Pontificatum. Hinc igitur laudatus Pontifex per Romanæ Eccleſiæ Defenſorem ſupplicavit Athalarico Regi, peſſimæ iſtius, quæ Romanas Baſilicas expilaret uſque ad ſacrorum vaſorum venundationem, ambitionis atque Simoniæ pravitates & ſcandala expoſuit, poſtulavitque medelam. Et Rex, licèt Arianus, omninò dedit. Caſtavit electionem iſtiuſmodi, & Palatinos Simonię mediatores damnavit ad plenam omnium receptorum reſtitutionem. Et quidem per Senatus-Conſultum, ad majorem firmitatem. Attamen Regia exactio manſit integra.

Hinc ejus diminutionem ab eodem Rege efflagitavit Joannes ſecundus Pontifex, & eſt aliquid conſecutus. Etenim Rex, quiantea ex arbitrio exegerat, ſtatuit ſibi deinceps pendi tria dumtaxat ſolidorum millia: Idque computatis etiam juribus chartarum, ſeu Regii Chartularii, & aliorum ad datæ confirmationis conficiendum inſtrumentum concurrentium Miniſtrorum. Et ad hujus exactionis contributionem concurrere voluit ſolos idoneos, id eſt, ſolos opulentos. Etenim perſonas idoneas eſſe cives, licèt plebejos, agro vel pecunia divites, ideoque ad curialia & alia Reipublicæ onera idoneos, docent leges variæ in Theodoſiano præſertim Codice. Quare in Athalarici Edicto textus eſt vitiatus: *Omnes idoneos removemus*. Legendum eſt, *Inidoneos*. Hinc enim ſequitur: *Quia de Eccleſiaſtico munere pauperibus eſt potiùs ſubveniendum*. Hoc eſt, ab ipſis nihil exigere debet Eccleſia, ſed potiùs donare. Ex eadem benevolentia ſubdit: *In civitatibus ſuis tenuiſſimæ plebi non ampliùs quingentos ſolidos ſe diſtributuros eſſe cognoſcant*. Avita Romani Pontificis aut aliorum Patriarcharum in Clerum & populum dona per Regiam exactionem vult deinceps non abſorberi, ſed dumtaxat contrahi ad pauperes, ideoque ſibi à Pontifice quidem tria, ab aliis Patriarchis duo dumtaxat pendi ſolidorum millia. Hæc ad Patriarchas verba, *Dignos Majeſtati Pontifices offerant*, oſtendunt omnium etiam Provincialium Epiſcoporum confirmationem fuiſſe Regi reſervatam, liberam tamen ab exactione. Quod namque Epiſcopales Italorum Cathedræ tunc paſſim eſſent pauperes, lucet ex Ammiano Marcellino, agente de electione Sancti Damaſi, ex variis Sancti Gregorii Epiſtolis, & ex Cleri Italici litteris ad Francorum Legatos, proficiſcentes Conſtantinopolim ad Juſtinianum Auguſtum.

In Athalarici Regno nulli præter Romanum erant Patriarchæ, ideoque queritur, quomodò hoc ſuum Edictum velit non ſolummodò ad Romanum, ſed omninò ad univerſos Patriarchas atque Metropolitanas Eccleſias pertinere? Dominus Cardinalis Cæſar Baronius per Patriarchas vult intelligi Metropolitas, utique Mediolanenſem ac Aquilejenſem, & Ravennatem. Quod enim tunc nec Calabria, nec Apulia, nec Campania, nec ipſa Sicilia aut Thuſcia haberent Metropolitas, ſed ſuffraganeo jure ſpectarent ad Romanam Metropolim, in Græcarum Synodorum ſcholiis eſt oſtenſum. Aſt Edictum lucidè diſtinguit inter Patriarchas & Eccleſias Metropolitanas. Quare malim utramque vocem in conſueta ſignificatione ſupponi. Gothorum Reges cenſeri noluerunt Romani Imperii hoſtes aut laceratores, ſed Auguſti Collegæ, Rectoreſque Imperii Occidentalis. Romanis vixere legibus: Hinc & Auguſto more Edicta ſua, Leges, Sanctiones pragmaticas, Senatus-Conſulta, non ad ſolos ſui Regni, ſed ad omnes totius Romanæ Reipublicæ homines ſcripſerunt, & voluerunt pertinere.

Et quidem in barbaris Regibus tolerari poterat iſta exactio. At quis crederet ipſam ab iſtorum expulſore Juſtiniano Auguſto fuiſſe continuatam? Certè Romanam Eccleſiam reddere debuerat in avitam libertatem. Verùm altera aquam, altera manu portabat ignem. Hodiè fovere videbatur, cras Eccleſiaſtica jura hoſtiliter tractabat. Se victorem ſuccedere dixit in omnia Gothorum jura, ideoque & in iſtas exactiones. Eodem pede progreſſi ſunt Juſtinus ſecundus, Tiberius Conſtantinus, & Mauritius Auguſtus, adverſus quem ſcribit in quinti Pœnitentialis Pſalmi commentario S. Gregorius magnus: *Simoniana hæreſis noſtris maximè temporibus malitiæ ſuæ virus exercuit, & totius Eccleſiæ pacem ſchiſmatica infeſtatione turbavit. Concitavit enim adverſùs Eccleſiam Dei, non ſolum innumerabilem populi multitudinem, verùm etiam Regiam, ſi fas eſt dicere, poteſtatem. Nulla enim ratio ſinit, ut inter Reges habeatur qui deſtruit potiùs, quam regat Imperium, & quoſcumque habere poteſt perverſitatis ſuæ ſocios, eos à Chriſti conſortio facit alienos. Qui turpiſſimi lucri cupiditate illectus, Sponſam Chriſti captivam cupit abducere, & paſſionis Dominicæ Sacramentum auſu temerario contendit evacuare. Eccleſiam quippe, quam ſibi Sanguinis pretio redemptam Salvator noſter voluit eſſe liberam, hanc iſte poteſtatis Re-*

giæ jura traaſceadens facere coaatur ancillam. Quantò melius foret ſibi Domiaam ſuam eſſe agnoſcere, eique religioſoram Priacipum exemplo devotionis obſequium eabibere, nec contra Deum extendere dominatioais faſtum, à quo ſuæ dominium accepit Poteſtatis. Ipſe eſt enim qui ait: PER ME REGES REGNANT. *Sed immenſæ cæcatus eapiditatis caligine, & Divino ingratus beneficio, & contra Deum faſtuoſus, terminos quos poſuerunt Patres noſtri, contempto Divino timore traaſgreditur, & contra Catholicam veritatem furore ſuæ Tyrannidis effertur. In tantum autem ſuæ temeritatem extendit veſaniæ, ut caput omaium Eccleſiarum Romanam Eccleſiam ſibi vendicet, & in Domina geatium terrenæ jus poteſtatis uſurpet. Quod omaino ille fieri prohibuit, qui hanc beato Petro Apoſtolo ſpecialiter commiſit dicens:* TIBI DABO ECCLESIAM MEAM. *Obſtruatur ergo os loquentium iniqua, & omnis hæreticorum acies obmuteſcat, quia aullas vires habet mendaciam, quod ipſius ore veritatis reperitur deſtructum.* Exactionem, quam peſſimè Simoniacam, Divinæque legi atque Eccleſiaſticæ libertati adverſam declamat tanto impetu, perſolvit tamen optimus Gregorius: Quod nempe nec Papatum declinare poſſet, nec Principis avaritiam moderari. Solus Princeps, non ipſe fuit Simoniacus, quia iniquam ac inevitabilem vexam redemit. Joannes Andreas, & quidam alii legum ac recentiorum Canonum periti, Regias iſtas exactiones à Simonia ac iniquitate purgare conati per varia rationum & conſuetudinis pigmenta, fœdè hallucinantur. Porrò Gregorius non ſolum Principem, ſed & populi, utique Romani, multitudinem accuſat de Simonia; quod nempe conſuetæ, quam adflictiſſimæ tunc per peſtilentiam & Longobardos Romanæ Eccleſiæ paupertas ferre non poterat, in ſeſe rogæ nollet plebs renuntiare. Eam, non uti ſpontaneam eleemoſynam, ſed uti ſuffragio ſuo debitum xenium expoſtulabat, ideoque omninò committebat Simoniam.

Duravit iniquitas uſque ad tempora Sancti Agathonis Papæ, & Conſtantini quarti Imperatoris, vulgò Pogonati ſeu barbati, de quibus in laudati Pontificis vita Anaſtaſius Bibliothecarius: *Hinc Poatifex ſuſcepit Divalem juſſionem ſecundùm ſuam poſtulationem ut ſuggeſſit, per quam relevata eſt quantitas, quæ ſolita erat dari pro ordinatione Pontificis facienda. Sic tamen ut ſi eoatigerit poſt ejus tranſitum electionem fieri, non deberet ordinari qui electus fuerit, niſi priùs Decretum generale introducatur in Regiam urbem ſecundùm antiquam conſuetudinem, & cum Imperatoris conſcientia & juſſione debeat ordiaatio proveaire.* Remiſit, idque in gratiam per laudati Pontificis Legatos feliciter directæ ſextæ Synodi, ſolam penſionem pecuniariam, nequaquam Papalis electionis confirmationem, de qua pergit Anaſtaſius in vita Benedicti ſecundi: *Hic Pontifex ſuſcepit Divales juſſiones clementiſſimi Conſtantiai, magni Principis, ad venerabilem Clerum & populum, & feliciſſimum exercitum Romaaæ civitatis, per quas conceſſit, ut perſona, qui electus fuerit ad Sedem Apoſtolicam, è veſtigio abſque tarditate Pontifex ordiaetur.* Etiam iſti confirmationi ceſſit, ac Pontificum electioni plenam ac avitam libertatem reddidit idem Conſtantinus, magnus reverà ac optimus Princeps, atque proximus Benedicti ſucceſſor Joannes quintus omnino fuit ita conſecratus. Joannes quidem Platynns, Juſtiniani ſecundi Patrieius ac Italiæ Exarchus, à Sergio primo extorſit pecunias; verùm non titulo electionis. Et hæc libertas permanſit uſque ad Leonem Iſaurum, & Carolum Magnum, cujns ſucceſſorea confirmationis violentiam reduxerunt, atque ita Romanam denuò Eccleſiam longa & varia, alibi exponenda, ſervitute vexarunt.

Ab Erulis & Gothis impreſſam exactionis ſervitutem Conſtantinopolitani Imperatores, Athalarici Edictnm ſecuti, traduxerunt ad quaſvis Patriarchales Eccleſias, ipſam etiam Conſtantinopolitanam. Etenim de Juſtino ſecundo, Juſtiniani magni per ſororem nepote ac ſucceſſore, ſcribit Evagrius Epiphanienſis: *Juſtians altaæ* L. 5. c. 1. *pecuniæ adeò fuit appeteas, ut omnia iniqui quæſtus gratia divenderet, immò ipſa etiam Sacerdotia, Divinum numen minimè veritus, plebæis homiaibus venalia paſſim eapoaeret.* Et infrà: *Dicitur Juſtiaus* Cap. 5. *Anaſtaſio*, Sanctiſſimo Antiochenorum Patriarchæ, *ſuccenſuiſſe, quod poſtulanti ei pecnaiam, eum Epiſcopus eſſet deſignatas, dare noluit.* Hæc optimo viro fuit caula relegationis. Et in Florentinæ Synodi Hiſtoria ſcribit Silveſter Sguropulus: L. 2. c. 18. *Per totum Orientem Patriarchæ ſub Mahumetana ditioae, ut fama fert, Sultano eabibeat mille floreaos, ut Patriarchæ creeatur.* Arabum ac Turcorum Tyranni ſunt Juſtiniani principia ac veſtigia ſecuti. Dixerunt ſe ſuccedere in omnia Romani, quod ejecerant ex iſtis regionibus, Imperii jura, adeoque & in iſtas exactiones. In Turco-Græcia Zygomalas adfirmat Patriarchas hodiè vexari duplici exactione Turcica: Peſceſio, quod pro novi Electi conſecratione, & Charatzio, quod ſolvitur pro annuo tributo. Primnm fuiſſe mille dumtaxat florenorum audivimus jam à Sguropulo, idemque adſerit Chronicon Conſtantinopolitanum; in Patriarcharum Hiſtoria Malaxus dicit fuiſſe duorum millium, trium millium jam dictus Zygomalas. Symeon Hieromonachus Trapezuntinus penſionem primus obtulit, ſolvitque dumtaxat quingentos florenos. Mahometis Imperatoris qui cepit Conſtantinopolim, benignitatem variam in Gennadium ſecundum Patriarcham memorat Turco-Græcia, ejuſqne Regias, quibus & ipſum & ſubjectos ei Epiſcopos ſolvit ah omni exactione, litteras adducit Georgius Phranzes. Verùm barbara fuerunt beneficia, non durarunt.

CAPUT VI.

Exponitur aliorum in Europa Regum Simonia.

PEſſima hæc peſtis inſigniter per Galliam graſſata eſt in Regibus Merovingiis. Etenim de

de Gumtramno Rege, qui Bituricenſem Remigii Antiſtitis morte vacantem Epiſcopatum gratis dederat Sancto Sulpitio, ſcribit in Franco-
L. 6. c. 39. rum Hiſtoria Sanctus Gregorius Turonenſis: *Cùm multi munera offerrent, hæc Rex Epiſcopatum quærentibus reſpondiſſe fertur. Non eſt Principatus noſtri conſuetudo, Sacerdotium venumdare ſub pretio, ſed nec veſtrum pretio illud comparare, ne & nos turpis lucri cupiditate notemur, & vos Mago Simoni comparemini.* Nempe è ſanctioribus Francorum Regibus fuit Gumtramnus, de quo tamen pergit idem
L. 8. c. 22. Gregorius: *Laban Helenenſis Epiſcopus hoc anno obiit. Cui Deſiderius ex Laico ſucceſſit. Cum jure jurando enim Rex pollicitus fuerat ſe nunquam Epiſcopum ex Laicis ordinaturum. Sed quid pectora humana non cogit auri ſacra fames?* Eadem via Gondegeſilus Dodo ex Santonenſium Comite in ejuſdem civitatis Epiſcopum ſubitò præfecit. Et rur-
L. 10. c. 26. ſum in eodem opere: *Ragnemodus Pariſiacæ civitatis Epiſcopus obiit. Cumque Germanus ejus Faramodus Presbyter pro Epiſcopatu concurreret, Euſebius quidam negotiator, genere Syrus, datis multis muneribus in ejus locum ſubrogatus eſt. Iſque accepto Epiſcopatu, omnem Scholam Deceſſoris ſui abjiciens, Syros de genere ſuo Eccleſiaſticæ domui Miniſtros poſuit.* Quomodo Regina Brunichildis mendico ruſtico, à quo in agro errans fuerat reducta in viam, Antiſiodorenſem Epiſcopatum dederit in præmium, videre poſſis apud Monachum Aimoi-
L. 3. c. 27. num. De eadem ſcribit in Sancti Eligii Tornacenſis Epiſcopi vita antiquus Auctor: *Immaniter*
L. 2. c. 1. *Simoniaca hæreſis pullulabat in cunctis finibus & urbibus regni Francorum, maximèque temporibus Brunichildis Reginæ.* Addit duraſſe uſque ad Dagoberti Regis tempora, & pergit: *Violabat hoc contagium Catholicam fidem, ſolicitè tamen pro hoc invigilabant Sancti viri Eligius & Andoenus* Rothomagenſis Archiepiſcopus, *& communi cum cæteris viris Catholicis habito Concilio, ſuggeſſerunt Principi & ejus Optimatibus, ut hoc mortiferum virus citò deleretur de Corpore Chriſti, quod eſt univerſalis Eccleſia. Habuit itaque effectum pia eorum petitio, & libenter obtinuerunt quod devotè rogaverunt. Tunc ergo omnibus placuit uno in Spiritu Sancto accepto conſilio cum Regis Imperio, ut nullus pretio dato ad Sacerdotale officium admitteretur, neque eos qui ut lupi rapaces munera dando mercanda cenſebant dona Spiritus Sancti, ſed hos potiùs qui eſſent boni teſtimonii viri, & irreprehenſibilis vitæ, ad officium Pontificatus eligerent.* An hujus vitæ Scriptor fuerit Sanctus Andoenus, fateor me hæſitare. Quomodo enim is ſemetipſum titularet virum Sanctum? Conſonat in Patrum vitis Sanctus Gregorius Turonenſis, adfirmans Arvernos electi ſui Galli confirmationem muneribus impetraſſe à Theodorico Rege, & adjungens: *Tunc germen illud iniquum cæpit pullulare, ut Sacerdotium aut venderetur à Regibus, aut compararetur à Clericis.* Uti Wandali in Africa, & Gothi in Italia, ita in Gallia Franci Reges nullum ſine ſuo placito & confirmatione permittebant conſecrari Antiſtitem, atque ita ad vendendas Epiſcoporum & Abbatum Præfecturas ſibi portam aperuerunt. Vendebant etiam Laicis, præſertim Palatinis. Hæc eſt Neophytorum hæreſis, quam è Gallia ejecit magnus Papa Gregorius.

Primus ergò hanc inferorum portam clauſit hic ſanctiſſimus Pontifex, deinde denuò reſeratam Sancti Eligius ac Andoenus, & Rex Dagobertus. At ecce hujus poſteri iterum patere fecerunt. Uſque ad Merovingiæ ſtirpis exitum manſit apertiſſima. Regiæ domus Præfecti tunc ſub ignavis Dominis omnia vendebant. Quin & tandem invaſerunt omnia Eccleſiarum bona, in beneficium dedere ſuis militibus, atque ita ipſum Regnum & omnem Chriſtianam diſciplinam & vitam diſſiparunt. Medicinam adhibere rursùm cæpit Pippinus Rex, ac ejus præſertim filius Carolus Magnus. Etenim per ipſum coacta ſexta
Arelatenſis Synodus ſtatuit: *Ut Laici omninò non* Cap. 8.
audeant à Presbyteris munera exigere propter commendationem Eccleſiæ. Quia propter cupiditatem plerumque à Laicis Eccleſiæ dantur talibus Presbyte- Cap. 19.
ris, qui ad peragendum Sacerdotale officium ſunt indigni. Quod ipſum ſtatuunt Moguntina Synodus, ac tertia Turonenſis. Statuunt in ſolos inferiores Patronos, non in Dominum Regem: quod ipſe, harum Synodorum Auctor, & acerrimus lapſæ diſciplinæ reparator, ſponte depoſuiſſet vitium, ideoque Canonis fræno non egeret. Quod etiam Thuſciæ, Pentapolis, ac reliquæ Italiæ Electos, lepra iſta paſſim ſcabioſos, deinceps in Epiſcopos non conſecrari poſtularit ab Adriano primo Pontifice, lucet ex hujus ad illum litteris, exſtantibus apud Jacobum Sirmondum. Angilberto item Abbati, ſuo ad Leonem tertium Pontificem Legato, dedit hoc Commonitorium: *De Simoniaca ſubvertenda hæreſi diligentiſſimè ſuadeas Pontifici, quæ Sanctum Eccleſiæ Corpus multis malè maculat in locis.* Hinc meritò à Sancti Galli Monacho ſcribitur mundum feciſſe quaſi novum. Ejus item, Aquiſgranenſia præſertim, Capitularia videantur. Sanctum opus ex Sancti Bonifacii Martyris ſuaſu pater Pippinus cæperat, per varias Synodos ipſe perfecit. Ejus filius & ſucceſſor Ludovicus pius eſt proſecutus.

Verum *blanda Patrum ſegnes facit indulgentia natos.* Hac in re deliquit Ludovicus. Sub ejus filiis malum revixit. Licèt enim Ludovicum Germaniæ Regem, quod nullam unquam Eccleſiaſticam dignitatem pretio, ſed Sanctis ſemper
moribus dederit, laudent Annales Francorum An. 876.
Fuldenſes, de ſeniori tamen & Auguſto filius
fratre Lothario ſcribit magnum Belgii Chroni- F. 59.
con: *Illis temporibus viguit Simoniaca hæreſis in tantum, ut publicè venderentur Epiſcopatus, & is qui plus dabat, Epiſcopatum acciperet. Nec erat aliquis Epiſcoporum aut Eccleſiaſticorum virorum, qui zelo juſtitiæ ductus cum Imperatore aut Rege ageret, ut hoc nefas prohiberetur. Quia verò nemo erat Chriſtianorum, per quem hoc malum corrigeretur, miſit Deus flagellum Paganorum. Nam ſupervenientes Saraceni innumeros homines interfecerunt, & multas urbes cremarunt.* Ejus filios Ludovicum ſecundum Imperatorem ac Lotharium Lotharingiæ Regem laboraſſe eadem ſcabie, poſſit exemplis demonſtrari. Adversùs ejus fratrem Carolum Calvum, Galliæ Regem, ſtatuit Syno-
dus Meldenſis: *Cavendum eſt, & ſummoperè præ-* Cap. 41.
cavendum, ac per virtutem Chriſti Sanguinis

inter-

interdicendum, & Epiſcopis; & Regibus, & omnibus ſublimioribus Poteſtatibus, ut nemo per Simoniacam hæreſim regiminis locum obtineat. Quod ipſum ſtatuit & tertia Valentina. Ejuſdem vitii ipſum arguit Remenſium Metropolita Hincmarus, & Bertiniani Francorum Annales. Ad
An. 869 malum è Gallia eradicandum Apoſtolicas vices Roſtagno Arelatenſi Archiepiſcopo dedit Papa Joannes octavus.

Accenſa rursùm fuit peſſima, ac vix onquam plenè exſtincta peſtis poſt mortem Ludovici tertii Imperatoris, & in Germania exſtinctum genus Caroli Magni. Etenim de Adelberti Comitis Hippo-Regienſis, Odalrici Comitis Palatii, Gileberti Comitis, & Lantberti Mediolanenſis Archiepiſcopi adversùs Berengarium primum Imperatorem rebellione ſcribit Luitprandus Dia-
Lib. 2. c. 15. conus Ticinenſis: *Dum Lambertus defuncto Anteceſſore ſuo Mediolanenſis Archiepiſcopus ordinari debuiſſet, non parvam ab eo Rex Berengarius, contra ſanctorum Patrum inſtituta, accepit pecuniam*; ſtipulatus inſuper, *quantùm Cubicularii, quantùm Oſtiarii, quantùm Pavonarii, ipſi etiam altilium Cuſtodes accipere deberent.* Hanc exactionem, quam Lambertus, licèt invitus, tamen ſolvit, adeoque & ipſe fuit Simoniacus, Luitprandus adfirmat fuiſſe cauſam conſpirationis cum Odalrico Palatii Comite, & apertæ tandem rebellionis. Similes ulterius etiam Berenga-
C. 12, 13. rii ſimonias refert in quinto libro. Et de Hugone Italiæ Rege, Epiſcopalem ſuam electionem & conſecrationem confirmante, ſcribit ad Joannem undecimum Pontificem Ratherius è Lobbienſi apud nos Monacho Epiſcopus Vero-
Epiſt. 3. nenſis: *Miſit Rex in pitaciolo certam quantitatem ſtipendii, quod tenerem de rebus Eccleſiæ, de cæteris exigens jurandum, ut diebus illius, filiique ſui, amplius non requirerem. Ego intelligens, quanta abſurditas hoc conſequeretur, non conſenſi. Quid magis? Adhibuit undique perſecutores & adverſarios, qui aut deterrerent me ut effugerem, aut irritarent ut in illum excederem, & ut me expellendi inveniret occaſionem.* Vacantium Cathedrarum bona erant tunc in Regum cuſtodia, ideoque novus Epiſcopus ſupplicare ſtatim debebat levari ab ipſis manum Regiam, anteà ipſis non fruiturus. Et quia non per Regiam nominationem, ſed ad Papales preces promotus fuerat Ratherius, graviſſimè indignatus fuit Rex, *Juravitque per Deum, nec eſt mentitus, quod diebus vitæ ſuæ de ipſa ordinatione non eſſet gaviſurus.* Simoniaca lucra ſibi eripi fuit indignatus. Hinc manum Regiam de Epiſcopalibus bonis levare noluit, ſed miſerabile dumtaxat pitaciolum dedit Ratherio, tantaſque ciervit adflictiones, ut calamitatibus ille quàm ſcientia evaſerit clarior, meritus tandem hocce Epitaphium. *Veronæ Præſul, ſed ter Ratherius exul.* Exſtat Epiſtola in Spicilegio Lucæ Dacherii.

Res ita cucurrit uſque ad Henricum Sanctum, de quo Sigebertus Gemblacenſis: *Hungaris Fran-*
An. 922. *ciam, Alſatiam, Allemaniam, Saxoniamque depopulantibus, Henricus Rex juxta urbem Mersburch congreſſus, vovens Deo pro adipiſcenda victoria ſe hæreſin Simoniacam de ſuo regno eradicaturum, inæſtimabili cæde eos uſque ad internecionem pænè delevit.* Quod votum in ejus vita laudat etiam Nonnoſius Monachus, itemque Luitprandus Diaconus Ticinenſis. Verùm de illius ſucceſſore Conrado Salico ſcribit magnum Belgii Chronicon: *Reginardum Archi-Diaconum Virdunenſem* Fol. 102.
Clerus & populus in Epiſcopum petivit, ſed vacabat tunc Leodienſis Eccleſia, cujus Epiſcopatum magis ille ambiens, eum à Conrado Imperatore per pecuniam obtinuit. Addit Wippo in vita ejuſdem Principis: *Baſileam civitatem invenit Rex viduatam Epiſcopo. Ibi Simoniaca hæreſis ſubitò apparuit, & citò evanuit. Nam dum Rex & Regina à quodam Clerico, nobili viro, nomine Udalrico, qui ibi tunc Epiſcopus effectus eſt, immenſam pecuniam pro Epiſcopatu ſuſciperent, poſtea Rex in pœnitentia motus voto ſe obligavit pro aliquo Epiſcopatu vel Abbatia nullam pecuniam ampliùs accipere, in quo voto pænè benè permanſit, ſed filius ejus tertius Henricus, qui poſteà Rex & Auguſtus effectus eſt, optimè & ſine omni ſcrupulo Patrium votum expiavit, quia in omni vita ſua pro omnibus dignitatibus Eccleſiaſticis unius oboli pretium non dicitur adhuc accepiſſe.* Et in libro gratiſſimo Sanctus Petrus Damiani: *Ad* Cap. 36.
conſiderandum magni hujus Henrici Regis inſigne præconium animum transferamus. Poſt Deum ſcilicet ipſe nos ex inſatiabili ore Draconis eripuit, ipſe Simoniacæ hæreſeos, & multiplicis reverà hydræ, omnia capita Divinæ virtutis mucrone truncavit. Qui videlicet ad Chriſti gloriam non immeritò poteſt dicere: Quotquot ante me venerunt, fures fuerunt & latrones. Nam uſque ad ſui tempus Imperii Sacerdotium inexplebiles falſitatis, ut ita fatear, Babylonico Beli præbebat impenſas; at poſtquam hic, auctore Deo, paternum obtinuit Principatum, Draconteis mox faucibus offam plus injecit, & ſic immanem beſtiam quaſi Daniel alter exſtinxit. Rei ſeriem A. 1039.
edicit in Virdunenſis Eccleſiæ Chronico Hugo Abbas Flaviniacenſis. Barbarica rebellium Hungarorum irruptione vexatum Principem ait rediiſſe ad cor, & ad ſuos Synodaliter congregatos Epiſcopos hæc peroraſſe: *Lugens vobis incipio loqui, qui vice Chriſti in ejus Eccleſia conſtituti eſtis, quam ſibi deſponſavit, & ſuo Sanguine redemit. Sicut enim gratuita bonitate de ſinu Patris per Virginem ad nos redimendos venire dignatus eſt, ita ſuis præcepit & dixit, mittens eos,* GRATIS ACCEPISTIS, GRATIS DATE. *Vos autem avaritia & cupiditate corrupti, qui benedictionem conferre debetis, in hac tranſgreſſione dando & accipiendo maledicti eſtis. Nam & Pater meus, de cujus animæ periculo valdè pertimeſco, eamdem damnabilem avaritiam in vita ſua nimis exercuit. Itaque quicumque veſtrum hac ſe macula pollutum agnoverit, oportet ut à ſacro Miniſterio arceatur. Propter hanc enim offenſam venit ſuper filios hominum fames, mortalitas, & gladius. Omnes enim gradus Eccleſiaſtici à maximo Pontifice uſque ad Oſtiarium opprimuntur per veſtræ damnationis præmium, & in cunctos ſpirituale graſſatur latrocinium.* Hac voce ad pœnitentiam concuſſos fuiſſe omnes Epiſcopos addit laudatus Hugo, & à Patris ſui animam commendante Auguſto promulgatum hoc Edictum: *Ut nullus gradus vel Eccleſiaſticum Miniſterium pretio acquiratur. Et ſi quis attentarit, omni honore mulctetur.*

Digitized by Google

teiur. Sicut Deus coronam Imperii gratis mihi dedit,
ita ego quod ad religionem pertinet gratis impendo.
Volo ut & vos ſimiliter faciatis. Magnum Belgii
Chronicon adſerit ipſum etiam nocturna mali-
gnorum ſpirituum apparitione fuiſſe infeſtatum,
liberatum à Sancto Laurentio, atque ita à leproſa
Patris imitatione retractum. Hic eſt Henriens,
cognomento niger, qui & Romanam à vitio
hoc purgavit Eccleſiam, & Benedicto nono,
Silveſtro tertio, ac Gregorio ſexto ejectis ſuffici
curavit Clementem ſecundum.

At de ejus degenere filio & ſucceſſore Henrico
quarto ſcribit ad Waltramnum Magdeburgenſem
Archiepiſcopum Comes Ludovicus: *Omnis qui*
dignitates ſpirituales vendit, hæreticus eſt. Domi-
nus autem Henricus, quem Regem dicunt, Epiſco-
patus & Abbatias vendit. Etenim Conſtantienſem,
Babembergenſem, Moguntinenſem, & plures alios
pro pecunia; Ratiſponenſem, Auguſtenſem, Straſ-
burgenſem pro gladio: Abbatiam Fuldenſem pro
adulterio, Monaſterienſem Epiſcopatum, quod di-
cere & audire nefas eſt, pro Sodomitica immunditia
vendidit. Quæ ſi impudenter negare volueris, teſte
Cœlo, teſte terra, omnes etiam à furno redeuntes
Scioli concludent: Ergo Dominus Henricus eſt hære-
ticus. Exſtat Epiſtola apud Abbatem Dodechi-
num in Supplemento Mariani Scoti. Confirmat
1090. in litteris ad Sanctum Othonem Bambergenſem
Epiſcopum, publicatis per Jacobum Gretzerum,
p. 45. Fredericus Archiepiſcopus Colonienſis: *Quem*
non moveat, quod omnis Eccleſiaſtici vigoris auctori-
tas Aulicis & Palatinis in quæſtum verſa eſt? Syno-
dalis conventus Epiſcoporum, annua Concilia, om-
nes denique Eccleſiaſtici ordinis adminiſtrationes in
Regalem Curiam tranſlatæ ſunt, quæ ſpiritualiter
enaminare debuerant. Quid de Epiſcopalibus Ca-
thedris dicemus, quibus Regales villici præſident,
quas diſponunt, & de domo orationis Speluncam
planè latronum efficiunt? Et in libro de Bello Sa-
xonico Bruno Merſenburgenſis: *Henricus Rex*
Epiſcopos, non ſecundùm qualitatem meritorum,
ſecundùm Canonum Decreta conſtituit, ſed ſi quis
majorem pecuniam dedit, vel major flagitiorum ejus
adulator exſtitit, hic quolibèt dignior Epiſcopatu ex-
ſtitit. Cumque alicui ſic Epiſcopatum dediſſet, ſi alius
plus daret, vel ejus magis facinora laudaret, illum
priorem quaſi Simoniacum fecit deponi, & iſtum ſe-
cundùm quaſi ſanctum in eodem loco conſecrari, undè
contigit, ut multæ civitates in illis temporibus duos
ſimul Epiſcopos haberent, quorum neuter Epiſcopi
vocabulo dignus eſſet. Eccleſiæ Bambergenſi adeò
omnis Romanæ, non ſolùm diſciplinæ, ſed & linguæ
imperitum intruſit Epiſcopum, qui in feſtivitatis Pa-
ſchalis Vigilia cantaret ad omnem Eccleſiam: TER-
RA AUTEM ERAT INANIS ET VACCA.
Nempè ipſe erat vacca biceps & bruta. Et in libro
de Eccleſiæ ſtatu ſub Henrico IV. Imperatore,
& Gregorio VII. Pontifice venerabilis Gerhohus
ap. 11. Præpoſitus Reicherſpergenſis: *Non electio Cleri,*
non conſenſus Honoratorum, non petitio populi in
ordinandis Epiſcopis quærebatur, non ſanctitati
vitæ, non ſcientiæ illuſtriori delatum eſt, ſed qui-
cumque volebat, implebat manum ſuam, & factus
eſt Sacerdos, non jam Domini, ſed mammonæ, ac
Principis hujus mundi dicentis; Hæc omnia
dabo tibi, ſi cadens adoraveris me. Ait Epiſcopa-
tus & Abbatias paſſim imperitis ac malè moratis
juvenibus fuiſſe venditos, ac pergit: *Pariùm dixi*
vel ad gratiam, vel ad pecuniæ & obſequii exhibi-
tionem honores Eccleſiaſticos Laica manu fuiſſe ado-
leſcentibus collatos, quia inſuper & ad impietatis
& miſeriarum augmentum hi faciliùs eoſdem conſe-
quebantur honores, qui opinatiſſimi in flagitiis exſti-
tiſſent. Qui Regi utriuſque ſexus ſcorta adduce-
rent, aut ipſi eſſent. Et adjungit: *Undè à capi-*
te, Imperatore videlicet, non benè ſano, & à Pon-
tificibus lepræ hujus contagio maculatis, per totum
ferè Cleri corpus peſtis ſe diffuderat. Nam dum
Epiſcopus Epiſcopatum marcarum aliquot centenariis
coemiſſet, quam non ipſe ſubjectam ſibi dignitatem
ad reſarciendum damnum ſuum venderet? Sic ergo
ab eo Abbates, Præpoſiti, Archi-Presbyteri, Ar-
chi-Diacones, & Presbyteri conſtituti, quid non
& ipſi Eccleſiaſticarum adminiſtrationum uſque ad
ſepulturæ locum & officium venale haberent? Qua-
tenus & ipſi vel divitias cumularent, vel ſaltem
marſupia exinanita replerent. Ex hoc fœdiſſimo
fonte natas adfirmat quaſvis Cleri pro ſacris fun-
ctionibus exactiones, cùm quarum quibuſdam
nonnullæ hinc inde Eccleſiæ etiamnum hodiè
conflictantur. Epiſcopalis apicis emptores non
poſſe non eſſe inferiorum graduum venditores
adſerit in litteris ad Theodoricum ac Theober- L. 7 indict.
tum Francorum Reges Sanctus Gregorius Ma- 1. Ep. 116.
gnus. Vitii natura ſic compellit. Quidquid ad-
versùs Simoniam ſtatuit Gregorius ſeptimus,
ſtatuit adversùs hunc Henricum & ab ipſo inve-
ſtitos Epiſcopos.

Etiam in Anglia graſſatum eſt malum. Et-
enim de laudatiſſimo Rege Wlphero ſcribit Gui- F. 27.
lielmus Malmesberienſis: *Ejus bona infecit ac*
depreſſit gravis Simoniæ nota, quod primus Re-
gum Anglorum ſacrum Londoniæ Epiſcopatum cui-
dam ambitioſo VVinæ venditarit. Quod ipſum de
Rege Hardecnut ſcribit Simeon Dunelmenſis, L. 3. c. 8.
addens divinitùs exindè punitum. Et hinc po-
ſteri Reges fuere correcti. Scabiem reſumpſit
Guilielmus Conquæſtor, cujus manum ob Epi-
ſcopatus donum adimpleturus Robertus Conven-
trenſis Epiſcopus ſuæ Eccleſiæ ornamenta debuit
diſtrahere. Ita ſcribit Joannes Bromptonus Ab- A. 1077.
bas Jornalenſis, addens adeò fuiſſe ſordidum,
ut ejus Juſtitiarii eſſent latronibus pejores. At-
tamen de eodem Rege ad Hugonem Dienſem
Epiſcopum, ſuum in Gallia Vicarium, ſcribit
Gregorius ſeptimus: *Rex Anglorum, licèt in qui-*
buſdam non ita religiosè, ſicut optamus, ſe habeat, L. 9. Ep. 5.
tamen in hoc quod Eccleſias Dei non deſtruit, neque
vendit, & pacem juſtitiamque in ſuis ſubditis mode-
rari procurat, cæteris Regibus ſatis ſe probabiliorem,
& magis honorandum oſtendit. Mutationem iſtam
debemus ejus in Regem conſecratori Alredo
Eboracenſi Archiepiſcopo, de quo Guilielmus
Neubrigenſis: *Alredus hominem ferociſſimum, ſpi-* L. 1. c. 1.
rantem minarum & cædis in ſubjugatum armis po-
pulum, mitem reddidit, & religioſis pro conſervan-
da Republica, tuendaque Eccleſiaſtica diſciplina Sa-
cramentis adſtrinxit. A quo poſteà loco Patris cole-
batur, ut cum ille cæteris imperaret, ab eo imperari
ſibi æquanimiter pateretur. Regiam conſecratio-
nem,

nem, quam uti tyranno, regni invaſori, ac viro ſanguinum noluit impendere Stigandus Primas Cantuarienſis, Guilielmo uti legitimo Principi dedit laudatus Alredus, ideoque omnia apud illum potuit. Tantùm potuit, ut ejus iram ac maledictionem horreret Rex barbarus, procideret in genua, veniam peteret, ſponderet ſatisfactionem. A circumſtantibus Palatinis quadam vice rogatus Epiſcopus, ut proſtratum Regem erigeret, repoſuit: *Sinite illum jacere ad pedes Sancti Petri*. Bonum opus adjuvit degradati Stigandi ſucceſſor Sanctus Lanfrancus, qui ut hominem avarum & durum à Simoniacis Eccleſiæ rapinis retraheret, à delinquentibus paſſim exegit mulctas pecuniarias ad commodum Regis. Ita L. 2. c. 5. ſcribit Henricus Cnyghtonus.

At verò de ejus filio & ſucceſſore Guilielmo L. 1. c. 2. Ruſo pergit laudatus Neubrigenſis: *Homo vecors, & inconſtans in omnibus viis ſuis, Deo indevotus, Eccleſiæ gravis, nuptiarum ſpernens, paſſim laſciviens, opes regni vaniſſima effuſione exhauriens, & eiſdem deficientibus ſubditorum fortunas in hoc ipſum corradens. Homo turgidus typho immaniſſimæ ſuperbiæ, & uſque ad nauſeam vel deriſionem etiam doctrinæ Evangelicæ, temporalis gloriæ fœdiſſima voluptate abſorptus.* Hæc ejus origiualia vitia adjuvit Ranulphus Clericus Palatinus, ex infima plebis fæce per loquacis linguæ oſlicia promotus, de quo Guiliel- F. 123. mus Malmesberienſis: *Hoc auctore, ſacri Eccleſiarum honores, mortuis Paſtoribus, venum locati. Audita namque morte cujuslibet Epiſcopi vel Abbatis, confeſtim Regis Clericus admittebatur, qui omnia inventa ſcripto exciperet, omneſque in poſterum reditus Regio fiſco inferret. Intereà quærebatur, quis idoneus in loco defuncti ſubſtitueretur, non pro morum, ſed pro nummorum experimento, dabaturque tandem honor, ut ita dicam, nudus, magno tamen emptus*. Ab iſto igitur Ranulfo ſeductus Guilielmus Rex invaſit tres Eccleſiaſticæ ſubſtantiæ ſpecies: Epiſcoporum & Abbatum ſpolia, proventus Eccleſiarum vacantium, & mercatum Prælaturarum. Hinc dicitur nudos vendidiſſe honores. Quod eos plus danti quaſi ſub haſta vendiderit, teſtantur Gervaſius Monachus Cantuarienſis, Guilielmus Thorne, Henricus Cnyghtonus, Matthæus Paris, aliique Anglicarum rerum Scriptores. Addunt quod etiam Diœceſeon terminos vendiderit, ac Eccleſiarum conſecrationes. Etenim Remigio Lincolnienſi & Dorcheſtrenſi Epiſcopo, ſuam Lincolnienſem Eccleſiam conſecrare paranti, oppoſuit ſe Archiepiſcopus Eboracenſis, adſeverans ſe illic Metropolitam, ideoque ſua auctoritate eſſe opus. Periculosè æger, ideoque vicinum Dei judicium metuens Rex, Sancto Anſelmo Cantuarienſem, dicto Remigio Lincolnienſem Epiſcopatum gratis dederat, ideoque corpore, non mente ſanatus ab utroque violenter exegit doni iſtius pretium, pendere nolentem Remigium ſubjecit Metropolitæ Eboracenſi, atque ita per multas vexationes tandem coegit ad ſolutionem. Eum Guilielmus Neubrigenſis verè ſcribit fuiſſe in omnibus ſuis viis inconſtantem. Nam facti ſpeciem, in qua duos Monachos de majori pretio contendentes excluſit, & tertio nihil ſpondere volenti Abbatiam cum elogio dedit, refert Henricus Cnyghtonus. Infeliciſſimè defunctus eſt in hiſce crimi- L. 2. c. 7. nibus, quæ inſigniter correxit atque eliminavit ejus frater & ſucceſſor Henricus primus.

Eodem tempore etiam in Gallia graſſatum fuit malum. Etenim de Philippo primo Francorum Rege ad Rodericum Cabilonenſem Epiſcopum ſcribit Gregorius ſeptimus: *Inter cæteros* L. 2. Ep. 38. *noſtri hujus temporis Principes, qui Eccleſiam Dei venumdando perverſa cupiditate diſſipaverunt, & Matrem ſuam, cui ex Dominico Præcepto honorem & reverentiam debuerant, ancillari ſubjectione penitùs conculcarunt, Philippum Regem Francorum Gallicanas Eccleſias in tantùm oppreſſiſſe, certa relatione didicimus, ut ad ſummum hujus tam deteſtandi facinoris cumulum perveniſſe videatur*. Avitam Francorum Regum in omnes, Romanam præſertim, Eccleſias pietatem extollit Pontifex, & ſubdit: *Aut Rex ipſe repudiato turpi Simoniacæ hæreſis matrimonio, idoneas ad ſacrum regimen perſonas promoveri permittat, aut Franci pro certo, niſi fidem Chriſtianam abjicere maluerint, generalis anathematis mucrone percuſſi, illi ulteriùs obtemperare recuſabunt*. Vide alias ejuſdem Pontificis litteras ad ipſum Philippum Regem, ad Hum- Ep. 75. 76. bertum Archiepiſcopum Lugdunenſem, & ad omnes generaliter Epiſcopos Francorum. In Virdunenſi Hugonis Abbatis Flaviniacenſis Chro- L. 2. Ep. 5. nico exſtat erudita Epiſtola, qua Hugo Dienſis Epiſcopus & Romanæ Sedis per Galliam Legatus, ſuæ Pictavienſis Synodi Acta referens Gregorio ſeptimo, adſerit plures per Simoniam à dicto Rege intruſos Antiſtites fuiſſe à ſe extruſos ac degradatos, ac inter ipſos fuiſſe Abbatem Bergenſis Eccleſiæ in noſtra Flandria. Fœdiſſimam ejuſdem Regis in dandis Epiſcopatibus Simoniam Ep. 64. 65. 66. diſces etiam ex variis Epiſtolis Sancti Ivonis Epiſcopi Carnutenſis. Hæc omnia Hiſtoricè digeſta oportuit, quod iſtorum temporum Canones vix poſſint ſine illis intelligi.

Et malum non ſtetit in ſolis Regibus: etenim Regis ad exemplum totus componitur orbis. Serpſit etiam ad inferiorum in Eccleſia graduum Patronos. Illa præſertim Simonia, nata ex vacantis Eccleſiæ & proventuum ad ipſam ſpectantium Regia cuſtodia, quam in Ratherium Veronenſem Epiſcopum exercuit Hugo Rex Italiæ. Adversùs eam ſtatuit tertia Francorum Valentina Synodus, ut Parochialium Eccleſiarum dotes deinceps non vexentur à Laicis Patronis, *& nulla redhibitio cenſus inde exigatur*. Et Cap. 5. Viennenſis, cui Formoſi Pontificis præſedit Legatio, Synodus: *Nulli cenſus à Presbyteris, loco muneris, ad introitum, ut dicunt, Eccleſiarum exquirantur, aut vi aliqua extorqueantur*. Statuti juſtitiam atque neceſſitatem multis Scripturis & canonibus firmat Synodus Toslejana. *Ut Presby-* Cap. 6. Cap. 16. *ter apud ſæcularem Seniorem*, id eſt, pagi domicellum, *nulla precatione vel xenio Eccleſiam ſeu capellam obtineat*, ſancit Synodus Nannetenſis. Eundem canonem primo ſuorum Capitularium Cap. 11. libro inſeruit Hincmarus Metropolita Remenſis. Precationes iſtas & xenia eſſe omnino Simoniaca, & digniorum perſonarum promotioni, ideoque & Eccleſiaſticæ diſciplinæ capitaliter adver- Cap. 5.

ſa,

ſa, adfirmat in quarto libro. Quod nec unum obulum à Laico patrono permiſerit exigi, L. 3. c. 26. iſtamque etiam exactionem de Simonia damnarit, ſuprà audivimus à Flodoardo. Et ſub Victore ſecundo Pontifice ſtatuit Synodus Tholoſana: *Nullus Clericus, vel Monachus, vel alius pro eis Epiſcopatum, vel Abbatiam, vel Presbyteratum emere præſumat. Sed neque Comes, aut alia ulla Poteſtas vendere, aut pretium pro eis accipere audeat.* Presbyteros, qui Collegas ſuos de Eccleſiis extrudi per Laicos Patronos, & ſe intrudi impetrabant pecunia, damnant plurimi Canones, oſtenduntque facinus iſtud fuiſſe frequentiſſimum. Richardus, glorioſi Martyris Thomæ in Cantuarienſi Cathedra proximus ſucceſſor, apud Rogerum Hovedenſem ſtatuit in ſua Londinenſi Synodo: Fol. 543. *Nulli liceat Eccleſiam dotalitii nomine ad aliquem conferre, vel pro præſentatione alicujus perſonæ pecuniam vel aliquod emolumentum pacto interveniente accipere.* Prævaricantes privat Patronatu. Porrò dotalitii nomine conferre Eccleſiam erat eam tradere alicui amico, qui iſta vice præſentaret ad ſuum emolumentum. Quod ipſum ſtatuit habita ſub Honorio tertio per Stephanum Cantuarienſem Archiepiſcopum Synodus Oxonienſis. Eccleſiarum poſſeſſiones à Laicis Patronis deſtrui, talliis item & exactionibus gravari queritur, & damnat Lateranenſis Synodus Alexandri tertii.

CAPUT VII.

An in Sacramentorum adminiſtratione aliquid accipere vel exigere ſit Simonia?

QUod ex Regiæ ad Epiſcopatum nominationis Simonia natæ ſint omnes Clericorum in Sacris functionibus exactiones, ſuprà audivimus à venerabili Gerhoho Præpoſito Reicheſpergenſi. Demonſtrare id exordiamur de exactionibus in Sacramentis, quorum primum eſt Baptiſmus, de quo Synodus Eliberina: Cap. 48. *Hi qui baptizantur, ut fieri ſolebat, nummos in concham non mittant, ne Sacerdos, quod gratis accepit, pretio diſtrahere videatur.* Expoſuit, & Statuti rationes edixit in Baſileenſi Synodo Julianus Cardinalis Cæſarinus: *Apoſtolus præcipit ab omni ſpecie mali abſtinendum. Nonnè gratis offerre, & eleemoſynam dare eſt pium & charitatis opus? Sed quoniam tempore baptiſmi nummos projicere in concham prætendebat ſpeciem mali, emendari & aboleri talem conſuetudinem juſſit Eccleſia.* Eximia erat iſta caſtitas, ſed videtur Hiſpaniam non exceſſiſſe. Etenim in oratione de ſancto Baptiſmate exclamat ad pauperes Catechumenos Sanctus Gregorius Nazianzenus: *Turpe eſt dicere, ubi eſt munus quod propter Baptiſmum offeram?* Muneris iſtius conſuetudinem vigere ſupponit, verùm non extendi ad pauperes, ideoque ejus cauſa Baptiſmum ab illis non differendum. Quod Judæo- Cap. 4. 6.

rum Patriarcha Ellel Tiberiadenſi Epiſcopo in Baptiſmate obtulerit grandem auri ſummam, teſtatur in Ebionitarum hæreſi Sanctus Epiphanius. Et de ſuo Baptiſmate ſcribit ad Sulpitium Severum Sanctus Paulinus: *Fuſis redimens ſua* Ep. 11. *crimina nummis.* Erat oblatio plenè gratuita citra omnem exactionem.

Verùm ad Lucaniæ, Brutii, ac Siciliæ Epiſcopos ſcribit Sanctus Papa Gelaſius: *Sacerdotes baptizandis pretia nulla præfigant, nec illationibus quibuslibet impoſitis exagitare cupiant renaſcentes, quoniam quod gratis accepimus, gratis dare mandamur. Et ideò nihil à prædictis prorſus exigere moliantur, quo vel paupertate cogente deterriti, vel indignatione revocati, redemptionis ſuæ cauſas adire deſpiciant.* Cunctis aliquid deinceps exacturis minatur honoris periculum, ſeu degradationem. Similem Canonem quaſi ex neſcio qua Carthaginenſi Synodo adducit Gratianus: *Placuit ut unuſquiſque Epiſcopus per Eccleſias ſuas hoc faciat, ut qui infantes ſuos ad Baptiſmum offerunt, ſi quid voluntariè pro voto ſuo offerunt, ab eis ſuſcipiatur; ſi verò per neceſſitatem paupertatis aliqui non habeant quod offerant, nullum eis pignus violenter abſtrahatur à Clericis. Nam multi pauperes hoc timentes, filios ſuos à Baptiſmo retrahunt. Quidam verò, dum differuntur, ſi ſine gratia Baptiſmi de hac vita receſſerint, neceſſe eſt ut ab illis eorum perditio requiratur, quorum ſpolia pertimeſcentes, à Baptiſmi gratia ſe ſubtraxerunt.* Quod facinoroſa hæc avaritia quandoque in Clero graſſata ſit, docet nos etiam venerabilis Rupertus Tuitienſis Abbas in vita Sancti Hereberti Archiepiſcopi Colonienſis: Cap. 23. *Pauperi cuidam infantulus natus erat. Is quia pauper erat, & quia nihil quæſtus in manu habebat, contemnebatur à Sacerdotibus, per totam urbem Coloniam puerulum illum circumferens, & eidem filiolo regenerationis gratiam offerri poſtulans. Defeſſus ergo & contemptus, ad Sanctum recurrit Heribertum Pontificem, & quod tali in re contemptus eſſet, magna & flebili voce conqueſtus eſt. Ille ut verè ſapiens, currens, inquit, adfer illum ad me, ego enim illum habeo baptizare. At ille: Suſcipe, inquit, ergo eum tu quoque de ſacro fonte, & compater meus eſſe dignare. Baptizavit itaque pauperculum, non pro perſonis noſtræ ſalutis appendens Sacramentum: Suo nimirum facto & exemplo tantæ civitatis tam multos redarguens Presbyteros, quod auſi fuiſſent fidem Domini noſtri Jeſu Chriſti habere in acceptione perſonarum.* Laudatum tamen Canonem, licet adducto Gelaſiano utcumque conſonet, numquam crediderim eſſe Carthaginenſem, aut ſæculi quinti. Pauperibus baptizandorum puerorum parentibus violenter pignus abſtrahere eſt ab iſtius temporis Sanctimonia nimis alienum. Etenim quod in Baptiſmate convivium, & candidas neophytorum veſtes tunc conſuerint Epiſcopi donare pauperibus, oſtendi poſſit vario exemplo. Laudatus ergo Canon eſt ſeptimus ſecundæ Bracarenſis, habitæ ſub Pontificatu Joannis tertii, & nonus Synodi Emeritenſis, celebratæ ſub Papa Vitaliano. Ex quo vides Eliberini Canonis caſtitatem nec in ipſa Hiſpania dudum perſeveraſſe. Eam tamen reſumpſiſſe videtur undecima Toletana Synodus, Simoniæ damnans Presbyterum,

qui pro baptizandis prœmia acceperit, etiam
ſponte oblata. Dico, *videtur*: Utique ex lectio-
ne Garziæ Loayzæ. Etenim antiqua lectio non
habet, *Etiam voluntariè oblata*; ſed, *Niſi volun-
tariè oblata*.

Quidquid ſit, juxta laudatum Sancti Gelaſii
Canonem omnis dudum Eccleſia vixit. Hunc
enim in ſenſum intelligo Carolum Magnum in
Cap. 12. Capitulari Epiſcoporum: *Nullus Presbyter Baptiſ-
matis Sacramentum pro aliquo pretio vendere præſu-
mat*. Et Hedenulphum Laudunenſem Epiſco-
pum, niſi priùs profeſſum quod à baptizandis
nihil exigi permitteret in ſua Parochia, conſecta-
re noluit Hincmarus Metropolita Remenſis: Eam
eſſe dixit regulam Eccleſiæ Romanæ. Etenim
antiqui Romani Ordinis ad Presbyteros admoni-
Fol. 174. tio ſic habet: *Nullus veſtrum pro baptizandis in-
fantibus prœmium vel munus exigat*. Et in ſuo
Capitulari ſtatuit Herardus Archiepiſcopus Tu-
Cap. 31. ronenſis: *Ut nullus pretium pro Baptiſmo accipiat*.
Et in ſua apud Guilielmum Malmesberienſem
Synodo Sanctus Cutbertus Archiepiſcopus Can-
Fol. 197. tuarienſis: *Presbyteri non accipiant pretium pro ba-
ptizandis pueris*. Et in ſua ad omnes Parochos
inſtructione Leo Papa IV. *Nullus veſtrum pro ba-
ptizandis infantibus prœmium vel munus exigat*.
Repetit verba Ordinis Romani. Et in Remenſi
ſua Synodo Sanctus Leo nonus: *Ne quis ſuo Ba-
ptiſmo quidquam exigat*. Quæ omnia Decreta ſunt
Henrico quarto anteriora: Oſtendunt exactionis
luem frequentem in Eccleſia fuiſſe.

Adversùs graſſantem ſub dicto Henrico ſca-
biem ſtatuit varia Gregorius ſeptimus, & in Pla-
centina Synodo ſingulatiter de Baptiſmo ſucceſ-
Cap. 13. ſor ejus Urbanus ſecundus: *Pro Baptiſmo nihil
unquam exigatur*. Eam nuper publicavit illuſtriſ-
ſimus D. Luca Holſtenius adversùm illos, qui
ejus quidem Decreta norant, ſed adſcripſerant
tertiæ Romanæ ejuſdem Pontificis Synodo. Et
in ſuis pro Gallicana Eccleſia conſtitutionibus
Gualo Cardinalis, Paſchalis ſecundi Pontificis
Legatus: *Prohibemus ſub excommunicatione, ne
Sacerdotes vel Clerici, occaſione alicujus conſuetudi-
nis, pro Baptiſmo, aliiſque Sacramentis Eccleſiaſti-
cis, aliquid exigere vel extorquere præſumant, ſed
ea liberaliter & ſine difficultate ſtudeant canonicè mi-
niſtrare. Moneantur tamen Laici diligenter, ne
quod pro reverentia Sacramentorum devotio fidelium
introduxit, ex avaritia velint aliquatenus revocare*.
Quod ipſum in ſua Lateranenſi Synodo ſtatuit
Cap. 24. Innocentius ſecundus, & adjunxit: *Nec ſub ob-
tentu alicujus conſuetudinis ante vel poſt à quoquam
aliquid exigatur, vel ipſe* initiatus *dare*, utque ad
Miniſtri exactionem, *præſumat, quoniam Simo-
niacum eſt*. Joannes de Crema, Honorii ſecundi
per Angliam Cardinalis Legatus, in Londinen-
ſi, Calixtus ſecundus in Remenſi Synodo, &
alii plures idem tunc confirmarunt. Et in ſua
apud Rogerum Hovedenſem exſtante Londinen-
ſi Synodo Richardus Primas Cantuarienſis: *Di-
F. 543. ctum eſt ſolere in quibuſdam locis pro Baptiſmo num-
mos dari*. Definit eſſe Simoniam, damnatque
anathemate. De omnibus generatim Sacramentis
idem in ſua Lateranenſi Synodo ſtatuit Alexan-
der III. & addit: *Plures putant ſibi ex hoc licere,
quia legem mortis de longa involuiſſe conſuetudine ar-
bitrantur, non ſatis, quia cupiditate excæcati ſunt,
attendentes, quod tantò graviora ſint crimina,
quantò diutius animam tenuerint alligatam*. Circa Leonis IX. tempora hæc mortis lex adeò graſſabatur, ut de S. Adelberone Metenſi Epiſcopo, tamquam grande miraculum ſcribat apud Philippum Labbæum antiqua ejus vita: *Mandatum Dominicum*, GRATIS ACCEPISTIS, GRATIS DATE, *Præſul venerabilis perfectiſſimè adimplens, & dum vixit veriſſimè cuſtodiens, numquam pro Eccleſiaſticis officiis, nuaquam pro ordinandis ſui clauſtri Miniſtris, ne dum Abbatibus Monaſteriorum, quos uſque ad quadragenarium ferè numerum conſecravit, prœmium aut quòdpiam munus accepit, ſimoniacamque hæreſim, ut venenum mortiferum, mortemque venenatam, ſemper exhorruit & aufugit*.

Notanda ſunt Cardinalis Gualonis verba; *Moneantur tamen Laici diligenter*, &c. Continent exordia tertiæ in Eccleſia diſciplinæ. Prima quid etiam gratis offerri aut oblatum accipi, ſecunda quid exigi vetuit in Baptiſmo, tertia hoc tandem permiſit, verùm ſub certo moderamine, de quo venerabilis Odonis, qui ſub Gregorio octavo Pariſienſem rexit Eccleſiam, Capitulare ad titulum de Baptiſmo: *Pro Baptiſmo nihil omnino ante exigatur, ſed poſt laudabilis conſuetudo exigi poteſt*. Et in Oxonienſi, ſub Honorii tertii Pontificatu celebrata, Synodo Stephanus Primas Cantuarienſis: *Firmiter inhibemus, ne pro aliqua pecunia denegetur Baptiſmus, vel aliquod Eccleſiaſticum Sacramentum. Quoniam ſi quid pro devotione fidelium conſueverit erogari, ſuper hoc poſtmodum volumus per Ordinarium loci Eccleſiæ juſtitiam exhiberi, ſicut in generali Concilio expreſſiùs & diffuſiùs eſt ſtatutum*. Utique in generali Innocentii tertii Pontificis Lateranenſi Synodo, cujus hic eſt Canon ſexageſimus ſextus: *Ad Apoſtolicam audientiam frequenti relatione pervenit, quod quidam Clerici pro exequiis mortuorum & benedictionibus nubentium, & ſimilibus pecuniam exigunt & extorquent, & ſi fortè cupiditati eorum non fuerit ſatisfactum, impedimenta fictitia fraudulenter opponunt. E contrà verò quidam Laici laudabilem conſuetudinem erga ſanctam Eccleſiam, pia devotione introductam, ex fermento hæreticæ pravitatis nituntur infringere ſub prætextu canonicæ pietatis. Quapropter & pravas exactiones ſuper his fieri prohibemus, & pias conſuetudines præcipimus obſervari, ſtatuentes ut liberè conferantur Eccleſiaſtica Sacramenta, & per Epiſcopum loci, veritate cognita, compeſcantur qui malitiosè nituntur laudabilem conſuetudinem immutare*. Verba, *Ex fermento hæreticæ pravitatis*, notant eo tempore graſſantes Albigenſes, qui adductis jam pro prima & ſecunda Eccleſiæ priori diſciplina Canonibus freti, omnem in Sacramentis, etiam poſt ipſa collata & ſub conſuetudinis obtentu, exactionem damnarunt de Simonia, blaterantes omnem Chriſtianitatem eſſe lapſam in hanc peſſimam hæreſin, & periiſſe. Ex hac radice natus Joannes de Putneie, apud Anglos homo Wicleffiſta, omnes generatim, quod pro Eccleſiarum conſecrationibus aliquid
exigerent, Epiſcopos blateravit Simonia- A. 1382.
cos

eos atque hæreticos, uti teſtatur Henricus Cnyghtonus. Calumnia quibuſdam viſa eſt habere aliquid fundamenti, ideoque deducta fuit ad generalis Synodi examen: Eam tamen ſprevit laudatus Pontifex, ſtatuitque nemini ex quovis titulo negari Sacramenta aut ſepulturam, nihil antea pro ipſis exigi, ſed poſtea poſtulari poſſe conſuetam elemoſynam, & ad ejus impartitionem duros fideles per Epiſcopum cogi. In ſua poſtmodum ſub Eugenio quarto habita Synodo Nicodemus de Scala Friſingenſis Epiſcopus addidit: *Diſtrictè præcipiendo interdicimus, ut quiſquis Sacerdotum pro adminiſtratione ullius Sacramenti vel Sacramentalium paciſcatur de ſibi danda pecunia, nec aliquo alio æquivalenti pro eadem, ſed volumus diſpoſitis abſque dilatione, tempore & loco congruis, adminiſtrari & exhiberi ſecundùm ritum Eccleſiæ. Verùm quod rationis & juris explorati exiſtit, quod ſocii paſſionum ſint pariter & ſocii conſolationis, permittimus ea poſt exigi, etiam cum imploratione officii Judicis, quantitatem in talibus conſuetudine deciſam, ad quam Laicos hortamur, & quantum de jure eſt diſtringimus, & compelli volumus.*

Quæſtio eſt, an iſtam, toties & adeò graviter de Simonia damnatam, ſeu ante ſeu poſt exigendi conſuetudinem purgare potuerit Innocentii tertii Synodus ac probare? Reſpondeo à cunctis Eccleſiaſticæ diſciplinæ dilectoribus optari, ut Eccleſia in avita caſtitate & ſanctimonia manſiſſet. Cordis noſtri duritia extorſit aliud permitti.
Fol 531. Duritia illa, adversùs quam apud Rogerum Hovedenſem dicunt Decreta Abrincenſis in Normandis Synodi, factæ per Cardinales Albertum ac Theoduinum, Legatos Alexandri tertii: *De exactionibus pro Baptiſmo nihil perfectum eſt, quia Epiſcopi Normandiæ Decretum illud recipere noluerunt.* Utique Decretum, quo quid in Baptiſmo
A. 1175. exigi vetabatur. Latiùs hæc referunt Joannes
A. 1172. Bromptonos Abbas Jornalenſis, & Gervaſius Monachus Cantuarienſis. Similes in omni Gallia Epiſcopos reperit Gualo Cardinalis, qui vel ipſi, vel ipſorum Cathedralis aut Collegiata Capitula poſſidebant Parochialium Eccleſiarum Decimas, ideoque volebant de ipſis ſplendidè vivere, & miſeros Parochos eſurire, atque ita cogi ad victitandum de ſolis oblationibus aut exactionibus Sacramentorum. Crevit adſiduè malum, & ſua extirpante manu validius reperit laudatus Innocentius. Hinc Epiſcopos & alios Parochialium Decimarum poſſeſſores ad plenam Parochorum ſuſtentationem cogere non valens, antiquam ſpontaneæ in Baptiſmo & quibuſvis Sacramentis oblationis conſuetudinem admiſit in legem ac neceſſitatem, permiſitque exigi, at poſt datum gratis Sacramentum. Non ſacri miniſterii, ſed Clericalis alimentationis titulo per debitæ eleemoſynæ medium fit exactio iſta, atque ita pura eſt à lepra Simonis. Attamen Epiſcopi, & alii jam dictas Decimas poſſidentes Prælati, eorumque Capitula ac Monaſteria, rigidum coram Deo onus portant dandæ Parochis ſuſtentationis integræ, & miſeras plebes liberandi ab exactionibus variis, ſuſpectis & offenſivis, ad quas iſti à paupertate coguntur. De qua re largiùs ſuo loco.

Secundum Sacramentum eſt Chriſtiana Confirmatio, circa quod olim ſimul cum Baptiſmo conferri ſolitum adductos jam Baptiſmales Canones antiquus ſervavit Eccleſia. Elementum ejus eſt Chriſma, utcumque pretioſum. Hinc variam de illo exactionem poſterior vidit ætas, & damnavit. Prima id fecit Bracarenſis Synodus ſecunda: *Placuit ut modicum balſami, quod pro Baptiſ-* Cap. 4.
mi Sacramento Eccleſiis datur, quia à ſingulis tremiſſis pro ipſo exigi ſolet, nihil ulteriùs exigatur. Exactio fiebat ab Epiſcopo. Eam Synodus damnat ut ſuſpectam Simoniæ. Quod ipſum facit ſub Gregorio Magno habita Barchinonenſis Synodus: *Nihil pro liquoris pretio exigatur.* Utique per Cap. 2.
Epiſcopum à Presbyteris Parochialibus. Sponte oblatum accipi permittit Synodus Emeritenſis.
Eadem exactio in Gallia adeò viguit, ut ad ſe- Cap. 9.
ptimi ſæculi medium Landericus Pariſienſis Epiſcopus in ſuo, quod Sancti Dionyſii Monaſterio dedit, Synodali privilegio inſeruerit hunc articulum: *Volumus, & pro Sancti Dionyſii Martyris reverentia concedimus, ut ſine pretio Chriſma & oleum ſuſcipiant.* Idem privilegium Corbejenſi Monaſterio dedit cum quindecim Collegis Bertefridus Epiſcopus Ambianenſis. Et hinc Gallicanæ Eccleſiæ ſub Merovingiis Regibus lapſam diſciplinam reparans Carolus Magnus, ſtatui voluit
à Cabilonenſi Synodo: *Quidam fratres dixerunt* Cap. 16.
conſuetudinis antiquæ fuiſſe in eorum Eccleſiis, ut pro balſamo emendo ad Chriſma faciendum, ſive pro luminaribus Eccleſiæ concinnandis, binos vel quaternos denarios Presbyteri darent. Unde omnes uno conſenſu ſtatuimus, ut ſicut pro dedicandis Baſilicis & dandis Ordinibus nihil accipiendum eſt, ita etiam pro balſamo ſive luminaribus emendis nihil Presbyteri Chriſma accepturi dent. Epiſcopi itaque de facultatibus Eccleſiæ Balſamum emant, & luminaria ſinguli in ſuis Eccleſiis concinnanda provideant. Radicem peſſimam, ſub Caroli filio Ludovico repullulantem, exſcidit denuò ſecunda Synodus Aquiſ-
granenſis: *Nullus Epiſcoporum vel Miniſtrorum ipſo-* L. 1. c. 5.
rum pro acceptione ſacri Chriſmatis aliquid exigere præſumat. Et ſub Ludovici filio Carolo Calvo
Synodus Meldenſis: *Nemo Epiſcoporum, vel qui-* Cap. 45.
libet Miniſter Eccleſiaſticus propter ſacrum Chriſma aliquid muneris accipiat, neque denarios, vel quælibet munuſcula, quæ per Miniſtros Epiſcoporum inordinabiliter exiguntur. Exactionem hanc eſſe nefariam ſcripſit in canonicis ad Laudunenſem Eccleſiam literis Hincmarus Metropolita Remenſis, ideoque ejus Electum Hedenulfum conſecrare noluit, niſi facta ejus ſolenni ejuratione. Etiam in ſuis ad Archi-Diaconos Capitulis edi-
xit: *Ne apud Presbyteros, quando pro Chriſmate* L. 5. c. 5.
accipiendo venerit, Eulogias exigant. Spontè oblatum permittit accipi.

Malum etiam in Anglia fuiſſe graſſatum uſque ad tempora Sancti Lanfranci Cantuarienſis Archiepiſcopi, qui illud è multis proſcriptum Eccleſiis reliquit in propria, teſtatur Goilielmus
Thorne. Et huic fundamento nixa fuit longa & A. 1156.
dura Monaſterii Cathedralis cum Sancti Auguſtini cœnobio ſub Theobaldo Archiepiſcopo lis de Chriſmalibus exactionibus, quas Auguſtinenſes Monachi Simoniacas, & à variis Romano-

rum Pontificibus damnatos, cum dicto autem Archiepiſcopo Cathedrales Monachi adſerebant, non pro oleo & balſamo, ſed exigi ſubjectionis titulo, ideoque eſſe immaculatos. Nam quod ſubjecta Eccleſia imperanti Eccleſiæ quid annuè pendat in ſubjectionis & prælationis notam, eſt antiquiſſima conſuetudo. Hinc Auguſtinenſes Cathedralibus tandem in perpetuum dederunt quamdam poſſeſſionem ea lege, ut illis deinceps Archiepiſcopus Chriſma, Oleum, Sa-
A. 1143. cramenta omnia gratis adminiſtraret. Rei ſeriem
1144. 1139. latiùs refert laudatus Guilielmus. Et hinc Cathedralibus favens Richardus Prior Haguſtaldenſis adfirmat, quod Anglic. Eccleſiæ ſuis Epiſcopis & ipſorum Archi-Diaconis debeant pro Chriſmate aliquam conſuetudinem. Quoſpiam nummos ſo-
L. 2. c. 3. lere exigi ſcribit Gervaſius Monachus Cathedra-
A. 1123. lis. Quod Eboracenſis Diœceſeos Parochiales Eccleſiæ ſeptenos, Capellæ quatuor denarios penderent, teſtatur in opere de Eboracenſibus Epiſcopis Thomas Stubs, laudans Turſtinum Archiepiſcopum, qui eos in perpetuum remiſit. Eos à Richardo Cantuarienſi Archiepiſcopo, Sancti Thomæ proximo ſucceſſore, fuiſſe de Simonia damnatos addit laudatus Gervaſius, ejuſque Lon-
F. 343. dinenſem Canonem refert Rogerus Hovedenſis: *Dictum eſt ſolere in quibuſdam locis pro perceptione Chriſmatis nummos dari.* Damnat ut Simoniam ſub anathemate. Quod ipſum rigidiſſimè confirmavit Hubertus Archiepiſcopus, cujus Canonem vide apud eundem Rogerum. Damnarunt
F. Poſt. item Joannes de Crema, Cardinalis Legatus Ho-
Cap. 2. norii ſecundi in Synodo Londinenſi, & in Oxonienſi Stephanus Archiepiſcopus Cantuarienſis, addens exactionem hanc eſſe rem abſurdam, & jam toties damnatam.

Abuſum in Romana etiam Eccleſia fuiſſe graſſatum adfirmant Græci Schiſmatici, de quibus incogniti Auctoris Tractatus repertus Conſtantinopoli in Conventu Patrum Prædicatorum: *Tertia ſchiſmatis occaſio fuit, quam Græci aliquando nobis in familiari colloquio adſignaverunt, ſcilicet ſuperba nimis exactio Legatorum Papæ. Dicebant namque referentes, quod quando Legati Summi Pontificis ab ipſa Sede Apoſtolica annuatim Chriſma deferebant, niſi octoginta libras auri à Clero & urbis populo, præter alia dona & munuſcula, eiſdem impenderentur, non recedebant. Taceo agere, ajebant, de pompa & ſuperbia, quam ipſi oſtendebant.* At certum eſt eſſe fabulam. Etenim Chriſma per Legatos Apoſtolica Sedes nunquam miſit Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ, nec ulli Græcæ. Niſi forſan Photianis temporibus Nicolaus primus, aut Adrianus ſecundus miſerit in Bulgariam, & tunc quid ſordidi commiſerit Formoſus Portuenſis Epiſcopus, de quo actum eſt abundè ad octavam Synodum. Nos Latini ex ſolo oleo & balſamo, Græci inſuper ex plurimis odoribus Chriſma ſemper confecerunt. Quomodò igitur nos poſſumus ad ipſos tranſmiſiſſe? Ejuſmodi tranſmiſſionis nulla extat authentica memoria. Apud ipſos ſoli Patriarchæ conficiunt, & ad omnes ſuæ Diœceſis Metropolitas & Epiſcopos tranſmittunt. Hinc enim Bulgarorum Archiepiſcopo, dum ad Romanam communionem reverſo tranſmittere noluit Patriarcha Conſtantinopolitanus, illius conſecrandi poteſtatem fecit Innocentius tertius, uti tradit ejus vita, publicata per Franciſcum Boſquettum, Epiſcopum Montis Peſſulani. Hinc forſan ſumpta occaſio, ut Græci Schiſmatici fabulatentur illud olim fuiſſe conſecratum à ſolo Romano Pontifice, tranſmiſſumque ad omnes ubique Patriarchas. Eſt fabula, cujus neque Photius, neque Michael Cerularius, neque Nicetas Pectoratus, neque Marcus Epheſius meminit, neque octava Synodus, aut Florentina.

Quidquid ſit, exactiones has Romana Eccleſia ſemper rigidiſſimè damnavit. Etenim ad ipſas ſingulariter ejetandas adegit Widonem Mediolanenſem Archiepiſcopum, dum ab omni Simonia iſtam purgavit Eccleſiam, Nicolai ſecundi Pontificis Legatus Sanctus Petrus Damiani. Quod eas in Placentina, Turonenſi, & Claromontana Synodo damnarit Urbanus ſecundus, A. 1094.
teſtatur Bertholdus Presbyter Conſtantienſis. Eſt 1096.
in Placentina, per Lucam Holſtenium publicata, Synodo Canon tertius decimus. Et in Remenſi apud Rogerum Hovedenſem Synodo ſtatuit Calixtus ſecundus: *Pro Chriſmatis & ſacri Olei receptione nullum pretium exigatur.* Quod ipſum eiſdem verbis in Lateranenſi Synodo ſtatuit Innocentius ſecundus, Eugenius tertius in Remenſi, Alexander tertius in Turonenſi, ac Lateranenſi. Et ad Abbatiſſam & Conventum
Auregniocenſem ſcribit Innocentius tertius: *Pro* L. 2. Ep. 46.
Oleo Sancto, vel alio quolibet Eccleſiaſtico Sacramento Epiſcopus, vel Archi-Diaconus ſub obtentu conſuetudinis, vel quolibet alio modo quidquam exigere vel extorquere non præſumat. Loquitur ex laudata Alexandri tertii Synodo Turonenſi: *Nec ſub obtentu conſuetudinis reatum ſuum aliquis tueatur. Quia diuturnitas temporis non minuit peccata, ſed auget.* Et ex laudata ejuſdem Lateranenſi Synodo: *Putant plures ex hoc licere, quia legem mortis longa conſuetudine invaluiſſe arbitrantur, non attendentes quod tantò graviora ſunt crimina, quantò diutiùs infelicem animam tenuerint alligatam.* Quem
utrumque Canonem ſuis ad titulum de Simonia Cap.
Decretalibus inſeruit Gregorius nonus. Apud eundem idem Alexander ſcribit ad neſcio quem
Epiſcopum: *Audivimus quod nummos pro Chriſma-* Cap. 16.
te ab Eccleſiis extorqueatis, quos nunc Cathedraticum, aliquando Paſchalem præſtationem, interdum Epiſcopalem conſuetudinem appellatis. Exactionem
damnat de Simonia. Et ad Cantuarienſem Ar- Cap. 36.
chiepiſcopum Innocentius tertius: *Pervenit ad audientiam noſtram, quod cum olim quidam Suffraganei tui pro Chriſmate certam conſueverint accipere pecuniæ quantitatem, non metuentes pœnam Canonicam, & correctionem tuam eludere cupientes, tempus faciendæ ſolutionis anticipant, recipientes in media Quadrageſima quod recipere conſuevere poſt Paſcha, & ut cauſam recipiendi diſſimulent, nomen denariorum variant, denarios, quos priùs Chriſmales, ſecundò Paſchales dicebant, conſuetudinem mediæ Quadrageſimæ nuncupantes.* Eam adfirmat nequiſſimam, utpote quæ fiat anticipato pretio, venditionem ac Simoniam, mandatque funditus eradicari. Ex quibus omnibus vides vitium fuiſſe

dudum

dudum graſſatum in Eccleſiis, & ab ipſo ſemper alieniſſimam fuiſſe Eccleſiam Romanam.

Quod etiam in ipſa Confirmatione quidam olim Epiſcopi exegerint, lucet ex Sancti Gelaſii Pontificis decretalibus litteris ad Lucaniæ Epiſcopos: *Conſignandis fidelibus pretia nulla Epiſcopi præfigant*. Et undecima Toletana Synodus, non pro Chriſmate, ſed pro conſignandis fidelibus vetat aliquid accipi, niſi ſpontaneè oblatum. Nempe poſt damnatum à Barchinonenſi & ſecunda Bracarenſi Synodo, qui pro Chriſmate exigebatur per Epiſcopos ab Eccleſiis Parochialibus, tremiſſem cœperant ab ipſis conſignandis aliquid exigere Hiſpani Epiſcopi: Et iſtud damnat laudata Synodus Toletana. Alibi graſſatum fuiſſe hunc abuſum non lego.

Tertium Sacramentum eſt Sacro-Sancta Euchariſtia, de qua etiam, quod olim cum Baptiſmo daretur, omnino intelligendus eſt ſanctiſſimus, ſuprà adductus, Canon Eliberinus. De adultorum Euchariſtia ſtatuit vigeſimus tertius Canon Trullanus: *Ut nullus, ſive Epiſcopus, ſive Presbyter, ſive Diaconus, immaculatam tribuens communionem, ab eo qui communicat, ejus participationis gratia, obulos vel quamlibet aliam ſpeciem exigat*. Exactionem damnat de Simonia, & exactorem mandat ut Simoniacum degradari. Et iſtum Canonem ſic commentatur Theodorus Balſamon: *Cum ſatis longo ab hinc tempore in quodam loco, qui Calobychas appellatur, & in Cherſoneſi regione poſitus eſt, Sancta Dominica Paſchæ Chriſti Reſurrectionis diverſarer, vidi quaſdam illius regionis mulierculas, & quoſdam homunculos, poſt matutinam Divinam Pſalmodiam ad Catholicæ Eccleſiæ templum confluentes, cum ovis gallinæ panis fermento mixtis, & aliis quibuſdam eſculentis, vel etiam ad aliquid aliud aptis, & interrogavi quamnam ob cauſam hoc fieret, & audivi quod unuſquiſque iis, quibus poteſt, Sacerdotem donis, qui populo Divina Sacramenta porrigit, proſequitur. Neque enim aliter cuiquam licet Sacerdotem adire, & Divina ab eo Sacramenta percipere. Et tunc quidem reprehendi quod fiebat*. Damnat de Simonia. Quod judicium etiam in Latina Eccleſia ſemper viguiſſe adversùm ſimiles quorumdam Parochialium Presbyterorum abuſus, in dicti Canonis ſcholio oſtendi. Similis enim oblatio non eſt ſpontanea, ſed extorta.

Quintum Sacramentum eſt Extrema Unctio, de quo in Remenſi Synodo ſtatuit Sanctus Papa Leo nonus: *Ne quis pro infirmorum viſitatione aliquid exigat*. Quod ipſum in alia ibidem Syno-
A. 1119. do ſanxiſſe Calixtum ſecundum teſtantur Richardus Prior in libro de bello Standardico, & Si-
A. 1148. meon Monachus Dunelmenſis. Et in Londinenſi Synodo Joannes Cardinalis de Crema: *Pro vi-*
F. 533. *ſitatione infirmorum, ſeu Unctione pretium non exigatur*. Et in alia ibidem apud Rogerum Hovedenſem Synodo Richardus Primas Cantuarienſis: *Pro Extrema Unctione nihil exigatur*. Confirmant Turonenſis ac Lateranenſis ſub Alexandro tertio Synodorum Decreta, quæ in ſua Londinenſi executus eſt Primas Hubertus. Et in ſuo Capitulari ad titulum de Extrema Unctione Odo Pariſienſis Epiſcopus: *Nihil inde penitùs exigatur, ſive à paupere, ſive à divite, ſed ſi quid gratis datum fuerit accipiant*. Quod ipſum ſtatuiſſe Turſtinum Eboracenſem Archiepiſcopum laudat Thomas Stubs in Actis Pontificum Eboracenſium. Et hac lege etiam hodie vivimus. Agunt laudati Canones in illos Presbyteros, qui Sanctum Oleum, quod ab Epiſcopis emerant, ipſi quoque vendebant.

Poſtremum Sacramentum eſt Matrimonium, de quo ad Januarium Calaritanum Epiſcopum, L. 3. Ep.
Sardiniæ Metropolitam, Sanctus Gregorius Ma- 14.
gnus: *De nuptiis Clericorum, utique minorum, nullus, ut nunc fieri dicitur, quidquam præmii accipere præſumat, niſi quidquam ſua ſponte offerre maluerint*. Cur de ſolis Clericorum nuptiis acciperent ac exigerent, ignoro. De omnium generatim nuptiis ſtatuit in Lateranenſi Synodo
Alexander tertius: *Ne pro nubentibus benedicendis* Cap. 7.
aliquid exigatur, diſtrictius inhibemus. Et de celebrata per ejus Cardinales Legatos Theoduinum & Albertum Rhotomagenſi Synodo ſcribit Rogerus Hovedenſis: *De benedictionibus ſponſarum nihil perfectum eſt, quia Epiſcopi Normandiæ illud Decretum recipere noluerunt*. Utique Decretum de non exigendo. Ab illis Epiſcopis non multum diſſentire videtur Capitulare laudati Odonis: *Prohibetur diſtrictè, ne ullus Sacerdos aut Capellanus exigat aliquid ante benedictionem nuptialem, ſive pro teſtimonio ferendo, ſive pro Matrimonio celebrando, occaſione ferculorum quæ debentur pro nuptiis; celebrato autem Matrimonio recipiat fercula, & exigat, ſi neceſſe fuerit, ſicuti conſuetum eſt*. Quoniam Parochiales Presbyteros nuptiali convivio adeſſe vetat rigidiſſimè antiquus Patrum Canon, eis ex ipſo fercula mitti permiſit Gallicanæ Eccleſiæ conſuetudo, quæ & iſta fercula ob varia incommoda commutari induxit in oblationem pecuniariam. Hanc oblationem uti debitam exigi permittit Odo, verùm poſt celebratum Matrimonium, & impenſam Sacerdotalem benedictionem. Hinc etiam in Oxonienſi Synodo ſtatuit Stephanus Archiepiſcopus Cantuarienſis: *Firmiter inhibemus, ne pro pecunia Matrimonium contrahendum impediatur. Quoniam ſi quid pro devotione fidelium conſueverit erogari, ſuper hoc poſtmodum volumus per Ordinarium loci juſtitiam exhiberi*. Ita nuper ſtatutum eſſe dicit in Lateranenſi Synodo Innocentii tertii. Ejus Decretum ſupra expoſui. Simile Sancti Edmundi Cantuarienſis Archiepiſcopi Decretum laudat Guilielmus
Thorne. Etiam Joannes Tuſculanus Epiſco- A. 1234.
pus, Martini quinti per Germaniam Cardinalis Legatus, obſcœnam quorumdam, nuptialem benedictionem vendentium, abominationem damnat in Salisburgenſi Synodo, & adjungit: *Per hoc non intendimus quod laudabiles conſuetudines infringi debeant, quando poſſint Rectores Eccleſiarum recipere licitè, ſi nubentes poſt benedictionem aliquid offerre voluerint devotionis intuitu & pietatis*. Quæ omnia ad puerperarum purificationem extendit laudatus Archiepiſcopus Edmundus. Et iſta lege etiam nos hodie vivimus. Proinde circa omnia Sacramenta diſtingui debet triplex Eccleſiæ tempus ac diſciplina. Prima neque exegit, neque accepit; ſecunda accepit ſponte obla-

Digitized by Google

oblatum, tertia etiam exigit, utique ſuſtentationis titulo, ac poſt datum Sacramentum.

CAPUT VIII.

Exponitur oblatio ac exactio in Sacramento Pœnitentiæ.

ELeemoſynas eſſe ad Deo pro peccatis ſatiſfaciendum longè efficaciſſimas, clamant omnia Chriſtianorum documenta. Et hinc poſtquam quatuor famoſi antiquæ Pœnitentiæ gradus abire cœperunt in diſſuetudinem, ipſorum in locum principaliter ſucceſſit eleemoſyna, jejuniis tamen ac variis mortificationibus ac epitimiis veſtita, quouſque tandem ſucceſſit & alia Pœnitentialis rigoris relaxatio, de qua ad Alexandrum ſecundum Pontificem Sanctus Petrus Damiani: L. 1. Ep. 19. *Sanctus Rudolſus, Eugubii Epiſcopus, ne à lapſis quidem commodum aliquod præter ſolam Pœnitentiam requirebat. Lapſos, inquit, potiùs erigam, quam ex eorum cadaveribus, more corvino, pingueſcam.* Et in litteris ad neſcio cujus Eccleſiæ Epiſcopum: *Non ignoras, quia cum à Pœnitentibus terras accipimus, juxta menſuram mune-* L. 4. Ep. 12. *ris eis de Pœnitentiæ quantitate relaxamus, ſicut ſcriptum eſt; Divitiæ hominis, redemptio ejus.* Et in litteris ad Clericos Florentinos: *Cum Sacerdo-* L. 8. Ep. 5. *tes Eccleſiæ annoſam indicunt quibuſdam peccatoribus Pœnitentiam, numquid non aliquando certam pecuniæ præfigunt pro annorum redemptione menſuram? Ut nimirum facinora ſua eleemoſynis redimant, qui longa jejunia perhorreſcunt. Sed quia hæc pecuniæ redemptio in antiquis Patrum Canonibus non reperitur, abſurdum eſſe & frivolum judicabitur? Quod ſi hoc Laicis indulgetur, ut peccata ſua eleemoſynis redimant, ne ſurripiente mortis articulo ex hac vita ſine reatus ſui, quod abſit, abſolutione recedant, quid Monacho præcipiendum erit, qui & longam fortè Pœnitentiam, peccatis exigentibus, accepit, & pecunias olim, quibus redimatur, funditus abjecit?* Uti Laicis pecunia, ita Monachis voluntaria flagellatione ſuadet & probat redimere peccata, & hiſce injunctas Canonicas ac Sacramentales ſatiſfactiones. Et in litteris ad neſcio quem Mona- L. 6. Ep. 20. chum: *Canonica vetat auctoritas, ut Pœnitenti Sacerdos unius diei jejunium non relaxet, niſi ad præſens digni pretii taxatione per eleemoſynam compenſet.* Et de ſuis apud Mediolanenſem, cujus & caput & membra de varia Simonia punivit ac purgavit, Eccleſiam Actis ſcribit: *Widoni Archiepiſcopo centum annorum Pœnitentiam indidi, redemptionemque ejus taxatam per unumquemque annum pecuniæ quantitate præfixi.* Quibuſdam iſtic Clericis quinque, quibuſdam ſeptem annorum Pœnitentiam, & bina aut terna ſingulis ſeptimanis jejunia injunxit, & addidit: *Qui jejunare facilè non poteſt, unam ex his diebus redimere licentiam habet, ita ut unum Pſalterium meditetur, aut medium cum quinquaginta metaneis*, id eſt, genuflexionibus, *aut unum pauperem paſcat, & lotis pedibus nummum porrigat.* Ex quo vides redimendæ ſatisfactionis morem fuiſſe tunc adeò ſolemnem, ut quomodò ſingula peccata ſuam pœnitentiam, ejuſque qualitatem & tempus, ita & ſingulæ pœnitentiæ ſuam redemptionem, ejuſque modum, & pro ſingulis annis, menſibus, diebus taxam haberent à Canonibus & Pœnitentialibus libris præfixam. Pœnitentialis Romanæ Eccleſiæ liber, quem ſuo tempore exſtantem & uſitatum laudat Sancti Ivonis Carnutenſis Epiſcopi Decre- L. 15. ca. 106. tum, habebat hanc regulam: *Centum ſolidi dati in eleemoſynam annum excuſant.* Ejuſmodi plures aliarum Eccleſiarum Canones laudatus Ivo iſtic adducit.

Rectè Sanctus Petrus Damiani adfirmat redemptionem iſtam non haberi in antiquis Canonibus. Etenim ſimilem redemptionis Canonem, quem Alexandro primo adſcribit in ſua Conciliorum collectione Severinus Binius, certum eſt eſſe ſuppoſitum & multò poſteriorem. Ejus interim meminit ſub Benedicti octavi Pontificatu habita Synodus Salegunſtadienſis: *Omnes bannitum je-* Cap. 15. *junium diligentiſſimè obſervent. Et ſi quis octo rerum*, tali jejunio *interdictarum aliquam redimere voluerit, unum pauperem, prout facultas ſua erit, eodem die reficiat.* Et ſub Joanne decimo per Sedulfum Metropolitam facta Remenſis Synodus *decernit hanc Pœnitentiam his, qui in bello Sueſſionis inter Robertum & Carolum*, de Francorum regno contendentes, *acto interfuerant, injungendam: Videlicet ut tribus Quadrageſimis per tres annos agant Pœnitentiam, ita ut prima Quadrageſima ſint extra Eccleſiam, & in Cœna Domini reconcilientur. Omnibus verò his tribus Quadrageſimis, ſecunda, quarta, & ſexta feria, in pane, ſale, & aqua jejunent, aut redimant.* Et in ſuo ad Parochiales Presbyteros Capitulari Iſaac Lingonenſis Epiſcopus: *Nullus Presbyter aut Laicus Pœniten-* L. 1. c. 1. *tem cogat vinum bibere, aut carnem manducare, niſi ad præſens pro ipſo unum vel duos denarios juxta qualitatem Pœnitentiæ dederit.* Verbum *Cogat*, Cap. 16. idem vult quod, *Permittat*. Et Herardus Archiepiſcopus Turonenſis: *Pœnitentem nullus cogat manducare aut bibere, niſi redemptio permiſſa ſit, ita tamen ut pro eo priùs donet coram ipſo redemptionem.* Ex quo vides redemptionem non potuiſſe credito fieri, ſed debuiſſe præmitti: & aliquando Pœnitentis arbitrio permiſſam à Canone, quandoque opus fuiſſe auctoritate & gratia Epiſcopali. Et in ſuo ad Parochos Capitulari Leo Papa quartus: *Nullus Pœnitentem invitet carnem manducare & bibere vinum, niſi pro eo ad præſens eleemoſynam faciat.* Quod ipſum habet antiquus Ordo Romanus. Et in litteris ad Auguſtam ſuam uxorem Fuſtradam Carolus Magnus, laudans Litanias ob ſuam de Barbaris Avaribus victoriam indictas: *Et à vino & à carne ordinaverant Sacerdotes noſtri, qui propter infirmitatem, aut ſenectutem, aut juventutem abſtinere poterant, ut abſtinuiſſent, & qui redimere voluiſſet, quod vinum licentiam habuiſſet bibendi ipſis tribus* Litaniarum *diebus, ditiores & potentiores homines in unaquaque die ſolidum unum dediſſent, minus potentes juxtà poſſibilitatem ipſorum, & qui ampliùs*

dare

dare non poterat, & vinum bibere volebat, ſaltem vel unum denarium donaſſet. Et Sanctus Cutbertus, qui ad octavi ſæculi medium floruit Archiepiſcopus Cantuarienſis, ſtatuit in ſua Choveshovienſi Synodo: *De hoc,* utique de divitibus peccatoribus Pœnitentias pecunia redimentibus, *prolixiùs diſputandum eſt, ideò quia nuper quidam dives ſecundùm hoc ſæculum, petens Reconciliationem pro magno quodam ſuo facinore ſibi citiùs dari, adfirmans in litteris ſuis idem nefas juxta multorum promiſſa in tantùm eſſe expiatum, ut ſi deinceps vivere poſſit, trecentorum annorum pro eo plenè jejunium ſatisfactionum modis, per aliorum ſcilicet Pſalmodiam, & jejunium, & eleemoſynas perſolutum eſſet, excepto illius jejunio, & quamvis ipſe utcumque aut parum jejunaret. Ergo ſi ita per alios placari poteſt Divina Juſtitia, cur divites, non ſtulti promiſſores, qui pro ſuis flagitiis aliorum innumera poſſunt præmiis jejunia redimere, difficiliùs voce veritatis Regnum intrare cœlorum, quam per foramen acus Camelum tranſire dicuntur?* Earumdem redemptionum meminit magnus Theodorus Archiepiſcopus, ipſaſque laudat & probat, verùm Cutbertus proſcribit & damnat. Eis contigit quod Sancto Petro Damiani & Sancto Rudolfo Eugubino Epiſcopo: Hic enim redemptiones iſtas, quas Petrus omninò probat, eſſe ait improbitatem corvinam, pinguedinem bauſtam è cadaveribus. Agit præſertim in Epiſcopos ac Presbyteros, qui redemptiones iſtas verrebant in ſuum lucrum, accipiebant fundos & alias res immobiles, atque ita Eccleſias ſuas ditabant. Ita enim ſuo tempore fuiſſe factitatum edixit ſuprà laudatus Damiani. Et reverà omnis iſta redemptio habuit anſas, ex quibus probari potuit, & improbari. Adducta interim teſtimonia evincunt eſſe antiquam. Nam & in Decreto ſuo Sanctus Ivo Carnutenſis Epiſcopus adducit illius ſpeciem
J. c. 200. & Canonem, quæ eſſe dicit à Bonifacio Papa, utique tertio aut quarto. Quidquid ſit, eſt vetuſta, & ejus auctorem ignoramus.

Præter ipſam fuit olim & alia exactio, fieri conſueta in ipſa Confeſſione, aut Reconciliatione. Erat ſtipendium, Honorarium, aut xenium Miniſtri injungentis Pœnitentiam, Reconciliantis, aut certè ad Reconciliationem adducentis. Olim enim omnes graviorum peccatorum rei impoſitam ſibi à Presbyteris ſatisfactionem adimplere cogebantur ante Reconciliationem, quæ omnibus ſimul per Parochos adductis impendebatur ab Epiſcopo in quinta feria Dominicæ Cœnæ. A paucis ſæculis deſiit iſta conſuetudo. Adversùs dictam exactionem ſtatuit in ſuo ad Parochos Capitulari Leo Papa quartus: *Nullus veſtrum pro infirmis reconciliandis præmium aut munus exigat. Nullus minùs dignè Pœnitentem cujuſcumque rei gratia ad Reconciliationem adducat, & ei Reconciliationis teſtimonium faciat.* Quod ipſum habet antiquus Ordo Romanus. Quiſque olim Parochus ſuo, quem Epiſcopo reconciliandum adducebat, Parochiano dabat impartitæ per Epiſcopum Reconciliationis teſtimoniales litteras. Et ſub Gregorio quarto facta ſexta Pariſienſis Synodus *Sacerdotes, qui muneris cauſa tempora & modum Pœnitentiæ ad libitum Pœnitentium indicunt,* culpat graviſſimè, adſerens eos vana loqui, & divinare mendacium. Et in ſuo Parochorum Capitulari Hincmarus Metropolita Remenſis:
Nemo Presbyterorum à quocumque Pœnitente aut gra- L. 1. c. 13.
tiam, aut favorem, aut munus ſuſcipere præſumat, aut minùs dignè Pœnitentem ad Reconciliationem adducat, aut ei teſtimonium Reconciliationis faciat. Adfirmat eſſe Deo & hominibus abominabilem Simoniam. Et in Capitulari ad Archi-Diaconos:
Solicitè providete, ne vos vel Presbyteri negli- L. 9. c. 9.
genter Pœnitentes pro aliquo munere ad Pœnitentiam adducatis, vel poſt Reconciliationem eos negligatis, quod Simoniacum eſt. Reconciliati enim per Epiſcopum Pœnitentes manebant per aliquod tempus ſub ſingulari ferula ſuorum Parochorum, à quibus quotidiè inſtruebantur acceptam Reconciliationis gratiam cum multæ ſollicitudinis cautela cuſtodire. Etiam Hedenulfum, Laudunenſis Eccleſiæ Electum, antequam conſecraret, laudatus Hincmarus compulit ad ſolemnem ſimilium exactionum ejerationem. In ſuo item ad Parochos Capitulari ſcribit Herardus Archiepiſcopus Turonenſis:
Presbyteri regulariter Pœni- Cap. 87.
tentias dent, & in judicando æquitatem habeant, & munera inde non exigant. Et Riculfus Epiſcopus Sueſſionenſis: *Videant ne Simoni Mago & Judæ traditori efficiantur ſimiles, ſi pro pretio Pœnitentes ante tempus ad Reconciliationem adduxerint, & eis pro Reconciliatione teſtimonium dederint.*

Iniquitatem hanc eſſe longè antiquiorem, lucet ex Sancti Hieronymi ad Euſebii Cæſareenſis Chronicon appendice: *Alexandriæ* poſt Magnum An. 377.
Athanaſium *ordinatur Epiſcopus Petrus, qui poſt Valentis interitum tam affabilis in recipiendis hæreticis fuit, ut nonnullis ſuſpicionem acceptæ pecuniæ intulerit.* Quod vitium etiam in Zozymo Pelu- L. 3. Ep.
ſioticæ Eccleſiæ Presbytero notat, ac graviſſimè 160.
damnat Iſidorus Peluſiota, demonſtrans ejuſmodi abſolutionem eſſe irritam ac nullam. Et hanc ſolam exactionem Sanctus Rudolfus Eugubinus Epiſcopus poſſit corvinæ improbitatis damnaſſe. Peſſimorum in grandi hoc Sacramento abuſuum originem & cauſam fuiſſe vides iſtam exactionem, ideoque meritò damnatam. Laudari tamen Epiſcopi, juxta iſtius temporis Canonem in aliis Sacramentis conſuetum, permiſere ſpontaneam Pœnitentium oblationem, de qua ad Petrum Santonenſem Epiſcopum, & Goſcelinum ejus Archi-Diaconum ſcribit Goffredus Abbas Vindocinenſis:
Pervenit ad nos, quod oblationes con- L. 3. Ep.
feſſionum in Eccleſia Surgeriarum nobis abſtuliſtis. 40.
Quod ſi ita nos abſentes de hoc, quod per triginta annos nullo Epiſcopo vel Archi-Diacono reclamante tenuimus, atque Romanorum Pontificum licentia nobis conceſſum eſt, exinveſtiſtis, & Presbytero noſtro, quod noſtrum erat, nobis nolentibus, contuliſtis, nec dilectionem nobis exhibuiſtis, nec dilectionis ſpeciem. Multis expoſtulat adversùs iſtam injuriam, & adjungit: *Si dicitis quod ille oblationem confeſſionis habere debet, cui Pœnitens confitetur, ſimili modo dicere poteſtis, ut oblationem Altaris habeat à quo Miſſa cantatur, & oblationem mortui à quo mortuus ſepelitur, & ſi Miniſter noſter totum accipiat, ut nihil oblationis in Eccleſiis, quibus die & nocte ſervimus, nobis relinquat.* Vigebat tunc mos,

quo

quo Altaria, ſeu Parochiales cum ſuis Decimis & aliis proventibus, ipſiſque etiam oblationibus Eccleſias, Monaſteriis & Clericorum Collegiis, Vicarium iſtic cum ſimplici ſuſtentatione Preſbyterum impoſituris, donabant & Epiſcopi & Laici Patroni, atque hac ratione Altare Surgeriarum à Romano Pontifice acquiſierat Monaſterium Vindocinenſe. Inopiam forſan patiebatur, aut certè allegabat iſte illic Preſbyter, atque ita invaſit oblationem confeſſionis, & ipſam illi ſupta Canonicam portionem confirmavit Petrus Santonenſis Epiſcopus. Et hæc eſt expoſtulatio Goffredi Abbatis.

Ejuſdem oblationis meminit apud Matthæum Pariſienſem io ſua Londinenſi Synodo Otho Cardinalis Diacoous Sancti Nicolai in Tulliano carcere, Gregorii noni Pontificis ad Henricum A. 1237. tertium Angliæ Regem Legatus: *Auditu terribili audivimus & relatu, quod quidam, ſcilicet miſeri Sacerdotes, dum forſan in beneficium Vicariæ, vel ad firmam, vel quacumque alia quæſtus cauſa, proventus ex Altari aut ex Pœnitentia venientes recipiunt, non aliter admittunt ad Pœnitentiam confitentes, niſi priùs ab ipſis in ſinu avaritiæ ſuæ aliquid reponatur. Sicque faciunt de aliis Sacramentis*. Eos omnes mandat inquiri per Epiſcopes, & uti Simoniacos amoveri. Graſſabatur tunc abuſus peſſimus, quo apud ſuam Plebem non reſidebant Parochiales Preſbyteri, ſed Vicarium Eccleſiæ ſuæ miniſterium dabant ad firmam, id eſt, ſub annua penſione elocabant alicui pauperi Preſbytero, qui acquirendi victus neceſſitate cogeretur ad cjuſmodi ſordes. Et in ipſos ſtatuit Cardinalis Otho. In eoſdem videtur olim ſtatuiſſe in ſua Londioenſi Synodo Joannes Cardinalis de Crema, Honorii ſecundi Legatus: *Pro Pœnitentia nullum omnino pretium exigatur*. In ipſos lucidè ſcribit in eruditiſſima, qua ad extinguendum Clementinum ſchiſma & in ipſo graſſantes diſciplinæ lapſus hortatur Carolum ſextum Regem ſuum, Epiſtola Univerſitas Pariſienſis: *Quid de Simoniaca hæreſi loquamur, quæ in Eccleſiæ domo ſic præſidet, ut jam ejus ditioni omnia ſint propemodum ſubjecta? Hæc damnatiſſima corrupsela Sacramentorum omnium myſticas collationes, & præcipuè Ordinum ac Pœnitentiæ, turpi deteſtabilique quæſtu vendit*. Exſtat Epiſtola in Spicilegio Eruditi Lucæ Dacherii. Quæ in libro de corrupto Eccleſiæ ſtatu largiùs deplorat Nicolaus de Clemangis Archi Diaconus Bajocenſis, & in ſua ad Adrianum ſextum Pontificem querimonia Nurembergenſis Germanorum Procerum Conventus. Eorum nullus ſpontaneam oblationem damnat, ſed ſolam exactionem. In hiſce enim cunctis omoioo verum eſt, quod de Sancto Paulo Apoſtolo, apud Melitenſes prædicante, & ſanitatum gratias operante, ideoque non ſoli ſibi, ſed & ſuis ducentis ſeptuaginta ſex è naufragio ſociis, multorum dierum alimenta ac multos ioſuper honores accipiente, ſcribit io ſuis ad Apoſtolica Acta Homil. 52. commentariis Sanctus Joannes Chryſoſtomus: *Num mercedem accipiebant? Abſit. Sed, ut ſcriptum eſt, dignus eſt operarius ſuo cibo*.

Sponte oblatum confeſſionis nummum, ejuſque avitam conſuetudinem primus damnare cœpit Joannes Wieleffus, garriens Pœnitentiæ Sacramentum eſſe Sacerdotum commentum Anti-Chriſtianum, ad populum tenendum ſub ſua Leonina ſubjectione, ad noſcenda ejus ſecreta omnia, & ad venandas ejus poſſeſſiones. At rectè illi in libro de Sacramentis reſpondet Thomas Waldenſis, Carmelitici Ordinis in Anglia eruditiſſimus Prior Provincialis: *Non ſic miſer iſtum* Cap. 147. *cibum, quo carnem paſcat & impinguet, non quærit ex confeſſionibus Eccleſia Sacerdotum, qui eſuriunt & ſitiunt juſtitiam. Ambroſius tibi dixit: Cibus & refectio orthodoxorum Sacerdotum eſt remiſſio peccatorum. Tibi cibus iſte hoc numquam ſapuit, ut videtur. Si tibi fuit in Sacerdotio ſemper talis eſuries, non miror ſi cibus putridus coegit ad vomitum.* Omnes Sacerdotes ex ſemetipſo judicavit miſerabilis Wieleffus: Omnes ad ſui normam credidit confitentium Pœnitentiæ & aliis Eccleſiæ Sacramentis ex carnali cupidine miniſtrare. Ex re caſtiſſima ſordes quæſierat, & ſibi congregarat: Ex ipſarum eſu ſœdiſſimam hæreſin eructavit. Ejus mentem apud Henricum Cnyghtonum luAn. 1381. cidiùs expoſuit Nicolaus Hetefordenſis, blaterans confeſſioois denarium eſſe maledictum, & tam dantem quam accipientem eſſe excommunicatos. Quem errorem, uti vetam hæreſin, ab Anglicanis ibidem Epiſcopis coactus eſt abjurare neſcio quis Guilielmus Eremita. Similes in iſtum denarium calumnias vomuerunt noſtro ſæculo Lutherani etiam & Calviniſtæ. Hinc ipſum jam dimiſerunt pleræque & ſæculares & Regulares Eccleſiæ, & ſemetipſas in Eliberitoi Caoonis ſpontaneam ſanctitatem repoſuerunt. Servanda item eſt caſtitas illa, quam apud Rogerum Hovedenſem ſanxit Eboracenſis Synodus Huberti Prima- Fol. 758. tis Cantuarienſis: *Prohibemus ne Sacerdos Laico ad Pœnitentiam venienti, obtentu cupiditatis, injungat ut Miſſas faciat celebrari*. Et ejuſdem Synodus Loodinenſis: *Adjicimus ad Sacerdotum cupidi-* Fol. 807. *tatem refrænandam, ut Miſſæ non injungantur in Pœnitentia his, qui non fuerint Sacerdotes.* Et io ſuo ad Parochos Capitulari Odo Pariſienſis Epiſcopus: *Nullus Miſſas, quas injunxerit, celebret*.

Uti alia paſſim omnis, ita & Wicleffiana hæreſis in ſui exordio habuit callidiſſimos diſcipulos & buccinatores, horumque unus fuit Joannes de Aſton, inter cujus ab Anglicana Eccleſia damnatos articulos numerat etiam hunc Henricus Cnyghtonus: *Epiſcopi accipientes pecuniam pro pec-* An. 1381. *catis ſunt filii diaboli.* Non Confeſſionis denarium, ſed quaſdam redimendæ per eleemoſynam ſatisfactionis ſuperſtites damnat reliquias, adversùm quas iſto etiam tempore ſtatuit in ſua Synodo Pilgrinus Archiepiſcopus Salisburgenſis: *Cum interdum tam a Sede Apoſtolica, quam ex ſpeciali indulto pleriſque gratioſè concedatur, ut in caſibus Superioribus reſervatis cum ſibi ſubditis diſpenſare, ac eos abſolvere, eiſque pro modo culpæ Pœnitentiam injungere valeant competentem. Verùm quia nonnulli indulto hujuſmodi abutentes, Pœnitentiam hujuſmodi in pecuniarium proprium & burſalem quæſtum vertunt, &c.* Ejuſmodi abſolutiones acerrimè inſequitur, damnat, reddit irritas, ipſarumque impartitores ſuſpendit à Divinis. Quod ipſum in ſecunda ſua ſub Martini quinti Papatu celebra-

ta Synodo ſecit ejuſdem Sedis Archiepiſcopus Eberardus. Quorumdam & ſæcularium & Regularium Presbyterorum exceſſum & ſacrilegam cupiditatem damnant jure meritiſſimo, quam Erro ille Joannes nequiter in Epiſcopos tranſcripſit. Nec ob ipſos, licèt qoidam eodem morbo laboraſſe queant, omnis iſta, quam lucet poſſe eſſe legitimam, per eleemoſynam redemptio fuerat damnanda. Eodem ſpiritu ad Adrianum ſextum Pontifiecm ſcripſit Nurembergenſis Germanorum Principum Conventus: *Papalis Sanctitas, cæterique Epiſcopi, ac Eccleſiæ Romanæ columnæ, caſus aliquot ſuæ tantùm abſolutioni reliquos fecerunt. Quorum ſi unum aut alterum commiſeris, jam aut numerandum, aut abſolutione tibi carendum eſt. Nempe qui in hoc tantùm reſervati ſint, ut vel inde nummorum aliquid eis adcreſcat. Quod en eo conjicere licet, quod in caſibus etiam quantumvis pro tempore honeſtis, aut neceſſariis, numquam tamen, niſi numeretur aliquid, diſpenſant. At ſi nihil attuleris, numeraveriſve, indiſpenſatus perpetuò maneas oportet.* Martinum Lutherum inſigniter oluit iſte Conventus. Hinc de quorumdam exceſſu non erubuit cunctos generatim Epiſcopos, immò & ipſos Summos Pontifices accuſare. Ad ejuſmodi interim partim abuſus, partim calumnias ſepeliendas, omnem deinceps non tantùm abſolutionem, ſed & diſpenſationem dari gratis, rigidiſſimè ſanxit ſacro-ſancta Synodus Tridentina.

Laudarus Cnyghtonus adducit & hoſce Joannis de Aſton damnatos articulos: *Quod inter omnia facta, quæ unquam fuerunt, reputat ſtatum Cruciatæ maligniſſimum. Promoventes cauſam Cruciatæ ſunt fures. Promoventes Cruciatam inducunt Chriſtianos ad conferendum bona ad occidendum homines.* Addit idem Scriptor: *Nam illis temporibus Norvvicenſis Epiſcopus habuit Cruciatam conceſſam à Papa Urbano ſexto in Regnum Franciæ contra Anti-Papam Clementem. Nam Franci eidem Clementi adhærebant. Et duxit Cruciatam in Flandriam.* Quæſtuarias Indulgentias prædicabat Epiſcopus, & præſertim à Flandris nummaria ac militaria ſubſidia poſtulabat Urbano, ideoque duo iſtic culpavit dictus Wicleffiſta: Quod Indulgentias venderet, & ſacro-ſancto Crucis ſigno ad fundendum Chriſtianum ſanguinem abuteretur. Horrenda fuit iſta ſchiſmatis plaga. Nec enim Catholici dumtaxat ſchiſmaticos, ſed & ſeſe mutuò, uti ſolent rabidi leones, laniabant. Urbano enim fidiſſimos Flandros, quod eorum Comes Philippus Burgundus cum ſuo nepote Francorum Rege Carolo ſexto adhæreret Clementi, Urbaniſtæ Angli armato vaſtarunt milite, & præſertim noſtram Iprenſem civitatem miſerè lacerarunt. Et hinc poſterior iſtius Joannis accuſatio habuit aliquid fundamenti. Eccleſiæ enim ſchiſma non armis & fuſo fidelium ſanguine, ſed rationibus ac fuſis ad Deum precibus debet extingui. Aliud tamen accuſationis caput fuit omnino hæreticum. Quis enim neſciat quæſtuarias Indulgentias dudum viguiſſe in Eccleſia, & dum debito modo & cauſa fiunt, eſſe caſtas & ſanctas? Aliud non ſunt, quam injunctarum ſeu injungi debitarum ſatisfactionum eleemoſynariæ redemptiones, quibus præſertim ſacrum Terræ ſanctæ bellum adjuvare per multos annos conata eſt Apoſtolica Sedes, & omninò adjuvit. Eas nihilominùs acerrimè impugnavit etiam Martinus Lutherus, & in ſuis ad Adrianum ſextum litteris multa in ipſas congeſſit jam dictus Germanorum Procerum Conventus. Hic tamen plurimum receſſit à Lutheri rabie: Non ipſarum damnavit ſubſtantiam, ſed ſolos corrigi poſtulavit abuſus. Quod abunde fecit ſacro-ſancta Synodus Tridentina.

Alium circa hæc abuſum, graſſantem præſertim in Græca Eccleſia, edicit & damnat ſeptima generalis Synodus: (Cap. 4.) *Si quis Epiſcopus per auri enactionem vel alterius ſpeciei à miniſterio arcere inventus fuerit, vel ſegregare ſuorum Clericorum aliquem, vel venerandum templum claudere, ne in eo Divina fiant miniſteria, ad id quod non eſt ſenſu præditum, ſuam inſaniam immittens, eſt reverà ſine ſenſu, & talionis eſt legi obnoxius, & labor ejus in caput ipſius redibit, ut qui ſit mandati Dei tranſgreſſor.* Theodorus Balſamon ait damnari duplicem Græcorum Epiſcoporum ex avaritia inſolentiam: Prima Clericos degradabat aut ſuſpendebat, Laicos excommunicabat, Eccleſias interdicebat ad extorquendam pecuniam aut alia xenia; Altera legitimas ejuſmodi cenſuras pro pecunia relaxabat. Utramque Divino non ſolùm ac naturali juri, & ſacris Eccleſiæ Canonibus, ſed & variis ſuorum Principum legibus repugnare, & irritas eſſe tales cenſuras oſtendit. Utramque inſolentiam viguiſſe etiam in Latinis Eccleſiis, in laudati Canonis Scholio oſtendi ex Gregorio ſeptimo Pontifice, Sancto Petro Damiani, Hincmaro Remenſium Metropolita, aliiſque teſtibus authenticis. Viguit præſertim ſecunda. Etenim quod etiam venerabilis Theobaldus, Eccleſiæ Cantuarienſis Archiepiſcopus, ab excommunicatis Laicis pecuniariam redemptionem in abſolutione exegerit, iſtumque morem damnarit, & ad omnium acceptorum reſtitutionem coegerit in Remenſi Synodo Eugenius tertius Pontifex, teſtatur Guilielmus Thorne. Quod Nortmandiæ (A. 1194.) Epiſcopi quadraginta octo libras à quovis excommunicato exegerint, iſtamque peſſimam conſuetudinem nec ad Alexandri tertii, aut ab ipſo Legatorum Cardinalium Theoduini ac Alberti juſſum deſerere voluerint, in adducto Scholio dixi ex Rogerio Hovedenſi. Quod ipſum adfirmat Joannes Bromptonus Abbas Jornalenſis. (A. 1172.) Quin & primam inſolentiam in Conventrenſis Eccleſiæ Archi-Diaconis notat apud Gregorium nonum laudatus Alexander, mandans per Cantuarienſem Archiepiſcopum eliminari. (L. 5. tit. 37. c. 3.) Et in Londinenſi apud Matthæum Pariſienſem Synodo adversùm cunctos Angliæ Archi-Diaconos ſtatuit Cardinalis Otho Legatus Gregorii noni: (A. 1237.) *Ne ſententiis aliquos involvant injuſtè, quò ab eis pecuniam poſſint extorquere.* In excommunicatione pertinaciter defunctos pro datis per eorum conſanguineos pecuniis aut prædiis olim abſolvebant, ac terræ ſanctæ tradebant etiam Leodienſes Archi-Diaconi, *adſerentes ex ejuſmodi rebus Palatia ſtare, Eccleſias inſtaurari.* Adversùm quos apud Baldricum Tornacenſem Epiſco-

Cameracenſis Eccleſiæ Chronico exſtat pum in Cameracenſis Eccleſiæ Epiſco- L.5.c.15. elegantiſſima Beati Gerardi Cameracenſis Epiſco- pi Epiſtola, ſolidè demonſtrans ex ejuſmodi ſor- dibus Palatia ruere, ſubverti Eccleſias, ſcanda- liſque & calamitatibus impleri.

CAPUT IX.

Exponitur exactio & oblatio pro Sacris Ordinationibus.

PAtriarcharum & Metropolitarum à conſecra- tis Epiſcopis exactiones ſunt in Græca Ec- cleſia abuſus admodum antiquus. Etenim in tra- ctatu de Alexandriæ Patriarchis Orientale Chro- nicon habet de Patriarcha, qui decimo ſæculo ſedit, Ephrem Syro: *Optimis moribus ornata erat hujus Patris vita, qui munera pro Ordinum collatio- ne abrogavit*. Supponit abuſum uſque ad ejus tempora viguiſſe. Hinc pergit de ejus proximo ſucceſſore Philotheo: *Erat Patriarcha iſte congre- gandis opibus deditiſſimus, nec minùs navabat ope- ram comeſſationibus & potui, & balnei lavacris ap- primè delectabatur, nec à muneribus accipiendis pro Ordinum collationibus abſtinebat*. Avitum abuſum reduxit. Et de Patriarcha Cyrillo: *Ipſe munera pro Ordinum collatione anathemate prohibuit*. Quo- modo Antoninus Epheſiorum Epiſcopus, Aſiati- cæ Dioeceſeos Primas, conſuetus fuerit à conſe- cratis Epiſcopis aurum exigere, multis exponit
C.14.15. in Dialogo cum Theodoro Romanæ Eccleſiæ Diacono Palladius Epiſcopus Helenopolitanus. Ea de cauſa à Clero & populo invitatus Sanctus Joannes Chryſoſtomus ivit Epheſum, Synodum fecit, ab Antonio, qui interim defunctus evaſe- rat humanum judicium, conſecrati ſunt confeſſi facinus, & pro ſua purgatione addiderunt: *De- dimus, hanc eſſe conſuetudinem exiſtimantes, ut videremur à curia liberari*. Omnis iniquitas, Si- monia præſertim, ſemper eſt aſtuta, & vario colore ſe fucat. Antiqua Conſtantii Auguſti in Theodoſiano Codice eſt ad Taurum Prætorio
L. 12. tit. 1. c. 49. Præfectum lex: *Solum Epiſcopum facultates ſuas curiæ, ſicut ante fuerat conſtitutum, nullus adigat mancipare, ſed Antiſtes maneat, nec faciat ſubſtan- tiæ ceſſionem*. Eccleſiæ Clerum ex ſolis pauperi- bus, ad Reipublicæ onera inidoneis, adſumi ſanxerat Conſtantinus Auguſtus, addens nul- lum, niſi prius de ſuis facultatibus compoſuiſſet cum curia, ordinari Curialem, aliter ordina- tum retrahi, cogique ad ſua onera, aut ſanè omnes ejus facultates in curiam tranſcribi: ex- ceptis tamen Epiſcopis. Quam legem hic confir- mat Conſtantius, aut certè ipſam declarat dein- ceps non valere in Epiſcopos. Hæc enim verba, *Sicut ante fuerat conſtitutum*, eſſe ambigua, & in oppoſitos ſenſus verſatilia, rectè advertit erudi- tus Jacobus Gothofredus. Quidquid ſit, ſeſe non pro Epiſcopali conſecratione, ſed pro dicto adversùs curiam privilegio dediſſe memorati Epi- ſcopi allegarunt. Allegarunt & conſuetudinem: Quam eſſe *Judaicam aut Ægyptiacam*, repoſuit laudatus Joannes & omnis Synodus. *Ajunt enim eum, qui Patriarcha apud Judæos falsò nomine di- citur, ut pecunias cumulet, annis ſingulis, & intra annum quoque ſæpiùs Archi-Synagogos mutare. Simi- liter Ægyptiorum Patriarcham, hunc imitando, peragere*. Hoc eſt iſtud Sancti Joannis Aſiaticum iter, in quo plures degradavit Epiſcopos: Omnes utique iſtos Simoniacos.

Neque tamen malum extinxit. In iſtud enim adhuc omninò vivens ſtatuit ſecundus Canon Chalcedonenſis Epiſcopum, qui non niſi à Pa- triarcha aut Metropolita poterat, per pecuniam non ordinari. Et adverſus Patriarcharum Con- ſtantinopolitanorum à conſecratis Metropolitis extorſiones dixit eadem in Synodo Euſebius An- cyranus Epiſcopus, Primæ Galatiæ Metropoli- ta: *Rogo ut civitates pro Ordinationibus non ſolvant.* Act. 16. *Si enim non in civitatibus ipſis hi, qui eliguntur à civitate, ordinantur, à Synodo Provinciæ compro- bati, ſolvuntur ſubſtantiæ. Et hoc probatum habeo, qui pro eo, qui ante me fuit, multa reddidi debita*. Ob iſtas exactiones conſentire diſtulit in vigeſi- mum octavum Canonem, nec conſenſit quouſ- que Philippus Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ Presbyter reſponderet. *Ex Regula hoc interem- ptum eſt*. Utique ex ſecundo Canone jam lauda- to, qui ejuſmodi exactiones damnavit de Simo- nia. Adeò nec propriam Eccleſiam laudatus Joannes plenè expurgarat. Nec item Patriarcha, de quo ſibi multa laudatus Euſebius ſpondebat, Anatolius. Etenim ad Julianum Coenſem Epi- ſcopum, ſuum in Regia civitate Legatum, ſcri- bit Sanctus Leo: *In Epiſcopo Conſtantinopolitano* Ep. 56. *Catholicus vigor non eſt, nec multùm aut pro Sacra- mento ſalutis humanæ, aut pro ſua eſt æſtimatione ſolicitus*. Eodem ex tempore ſolicitus non fuit pro executione laudati Chalcedonenſis Canonis, ideo- que ſucceſſor Sanctus Gennadius fuit coactus ipſum Synodaliter innovare. Exſtat ejus Epiſtola apud Theodorum Balſamonem. Acacianum ſchiſ- ma denuò turbavit omnia. Hinc ipſo exſtincto Eccleſiaſticam diſciplinam reparaturus Juſtinia- L. 123, c. 3. nus Auguſtus, in Novella ad Petrum Officiorum Magiſtrum lege permittit Epiſcopis, ut ſuis Con- ſecratoribus dent, & exigantur aliqua jura ſeu conſuetudines, non ſolùm pro Enthroniſmo, ſed etiam pro beneficio conſecrationis. Quam le- gem ponit non ſolis Epiſcopis, qui a ſuis Patriar- chis, Exarchis, aut Metropolitis conſecrantur, ſed & hiſce ipſis, etiam Romano, qui initiantur à ſubdita ſibi Synodo, ideoque rectum Scholiaſten hic agit Dionyſius Gotofredus: *Res eſt notanda, Papam nequidem excipi à conſuetudinibus præſtan- dis pro ſua conſecratione*. Et reverà dignum erat, ut Epiſcopis ac eorum miniſtris Clericis, ad pe- ragendam novi Epiſcopi conſecrationem ex ſua in aliam civitatem venientibus, viaticum & quoddam honorarium offerretur. Conſuetudi- dis quantitatem Juſtinianus taxavit juxta cujuſ- que Eccleſiæ facultates, & adjunxit: *Jubemus hæc omnibus modis obſervari, ut non ex talibus occaſionibus Eccleſiæ debitis prægraventur, & Sa- cerdotia venalia fiant. Si quis autem ultra quantita-*

tem

tem à nobis definitam præſumat accipere, jubemus, quidquid plus acceperit, triplum ex illius rebus vindicari Eccleſiæ dantis. Exactionem hanc Græci poſteriores vocarunt tributum ſeu aurum coronarium, id eſt, pro Clericali corona exigi conſuetum, ejus quantitatem denuò præfixit Imperator Iſaacius Comnenus, & à Simonia purgavit adversùm inſimulatores Nicolaus tertius, cognomento Muſalius, Patrarcha Conſtantinopolitanus, quorum Decreta ſuis ad Photii Nomo-canonem Scholiis inſeruit Theodorus Balſamon, & nos infrà adducemus. Et huc omnino reſpexit eruditi, in Conſtantinopolitano Patrum Prædicatorum Conventu reperti, adversùm Græcos ſchiſmaticos Tractatus Auctor: *In ſorte Simonis Magi de jure ponendi ſunt Græcorum Pontifices, qui nullis Eccleſias ſine pecunia largiuntur.*

Verùm idem mos fuit dudum in Latina Eccleſia. Etenim in ſuo, apud Aurelium Caſſiodorum
L. 9. Ep. 17. exſtante, ad Joannem ſecundum Pontificem Edicto ſtatuit olim Gothorum in Italia Rex Athalaricus: *Vos qui Patriarcharum honore reliquis præſidetis Eccleſiis., ſine aliquo Eccleſiarum diſpendio dignos Majeſtati Potifices offeratis.* Quibuſdam videtur de ſola Epiſcoporum confirmatione loqui. Ego loqui exiſtimem etiam de conſecratione. Quidquam accipi vetat, & accipientem damnat ad reſtitutionem. Attamen abuſum nec ab ipſa Romana Eccleſia plenè eliminavit. Manſit illic Paſtellaticum, à conſecratis Epiſcopis exigi conſuetum xenium, contra quod in prima ſua Synodo ſtatuit magnus Gregorius: *Antiquam Patrum Regulam ſequens, nihil unquam de Ordinationibus accipiendum eſſe conſtituo, neque ex datione Pallii, neque ex traditione chartarum, neque ex ea, quam nova per ambitionem ſimulatio invenit, appellatione Paſtelli. Pro ordinatione vel Pallio, ſeu chartis atque Paſtello, eundem qui Ordinandus vel Ordinatus eſt, omnino aliquid dare prohibeo.* Quod Decretum uti Simoniæ eliminativum laudat in ejuſdem Pontificis vita Joannes Diaconus. Abuſum fuiſſe à ſe eradicatum adfirmat ipſe in litteris ad Joannem Corinthiorum Epiſcopum, Achaiæ Metro-
L. 4. Ep. 55. politam: *Novit Fraternitas veſtra, quia priùs Pallium niſi dato commodo non dabatur. Quod quoniam incongruum erat, facto Concilio antè corpus beati Petri Apoſtolorum Principis, tam de hoc quam de Ordinationibus aliquid accipere ſub diſtricta interdictione vetuimus,* Quod ipſum vetat huic Metropolitæ Joanni, Joanni Archiepiſcopo primæ Juſtinianæ, Januario Metropolitæ Calaritano, Virgilio Arelatenſi, Eulogio Alexandrino, Anaſtaſio Antiocheno, & Heſychio Patriarchæ Hieroſolymitano: atque ita non ſolam Romanam Eccleſiam, ac ejus Diœceſes, ſed omnem ſub cœlo Chriſtianitatem conatus eſt à lepra purgare. Antiqua, quam in hiſce litteris laudat, Patrum Regula eſt omnino ſecundus, quem uti omnes ejuſdem Synodi alios numquam confirmarat Sanctus Leo, Canon Chalcedonenſis. Ex Romanis Pontificibus ipſo primus uti cœpit hic magnus Pontifex, atque ita illi auctoritatem paulatim obtinuerunt apud omnem Eccleſiam. Et iſta caſtitas dudum duravit in Romana Eccleſia.

Etenim Apoſtolo noſtro Sancto Bonifacio ad-
verſùs abuſum illum, uti Romæ graſſantem, ex-
poſtulanti reſpondit Zacharias Pontifex: *Reperi-* Ep. 5. c. 2.
mus in tuis litteris, quæ nimis animos noſtros contur-
bant, quod talia à te nobis referantur, quaſi nos cor-
ruptores ſimus Canonum, & Patrum reſcindere tradi-
tiones quæramus, ac per hoc, quod abſit, cum noſtris
Clericis in Simoniacam hæreſin incidamus, accipien-
tes & compellentes, ut hi, quibus Pallia tribui-
mus, nobis præmia largiantur, expetentes ab illis
pecunias. Exactiones has damnat de peſſima Si-
monia, & ab illis Romanam Eccleſiam adfirmat
alieniſſimam. Reſcribit de ſolo Pallio, quod de
ipſo ſolo queſtus fuiſſet Bonifacius; ejus tamen
integer contextus palam laudat Sancti Gregorii
Decretum, loquiturque omnino etiam de Epiſco-
porum conſecrationibus. Et hinc notanda ſunt
verba, *Expetentes & compellentes:* Non ſpon-
te oblatorum acceptionem damnant, ſed ſolam
exactionem. Quod namque & ipſe magnus Gregorius ſpontaneas oblationes admiſerit, lucet ex ejus ad Joannem primæ Juſtinianæ Primatem, quâ Pallium poſtulans xenia ex antiquo more miſe- L. 4. Ep. 8.
rat, reſponſo: *Xenia veſtræ Sanctitatis ſuſcipere omnino nolueram, quia valdè eſſet incongruum, ut à prædatis atque afflictis fratribus munera precepiſſe videremur. Sed Reſponſales veſtri alio me argumento vicerunt, ad eum illa deferentes, à quo non poſſint oblationes veſtræ Fraternitatis repelli.* Xenia iſta non tamquam Canoni adverſa refutavit Pontifex, ſed quod recenter à Barbaris raſum fuiſſet omne Illyricum, ideoque ejus Primas & omnes Epiſcopi accipere potiùs deberent eleemoſynas, quam xenia dare. Arte & aſtu uſa fuit Joannis Legatio: Xenia ſua Sancto Petro Apoſtolo obtulit, atque ita ipſa Gregorius non potuit refutare. Spontaneas oblationes poſſe à Conſecratoribus admitti, diſertè adfirmat etiam in litteria ad Januarium Archiepiſcopum Calaritanum. L. 3. Ep. 24.

Et hinc intelliges Anaſtaſium Bibliothecarium, de Leone ſecundo Pontifice, cui Ravennatem Eccleſiam, exſtincta omni autocephalia, juxtà antiquum morem plenè ſubjecerat, & ejus Electum Romæ conſecrari juſſerat Conſtantinus quartus Imperator, ſcribentem in libro Pontificali: *Hinc fecit Conſtitutum, ut qui ordinatus fuerit Archiepiſcopus, nulla conſuetudine pro uſu Pallii, aut diverſis Officiis,* Eccleſiæ Romanæ *perſolvere debeat.* Ravennates Epiſcopi, dum autocephatiam inſanire cœperant, ne ſine fundamento delitare viderentur, Romanam Eccleſiam fuerant variè calumniati, atque inter cætera de importabilium pro Pallio & conſecratione exactionum Simonia. Cui calumniæ omnem rimam præcluſam volens laudatus Pontifex, à dicto Archiepiſcopo etiam ſponte quid offerri vetuit, deſuperque fecit Conſtitutum, quod ad perpetuam rei memoriam ſervari juſſit in utriuſque Eccleſiæ archivis. Quare vox, *Conſtitutum*, nequaquam hic, uti quidam volunt, importat privilegium, ſed rigidam legem adversùs cavillos Eccleſiæ Ravennatis.

Ad iſtas tamen exactiones poſtea rediit Romana Eccleſia: coacta per gravem paupertatem, inflictam ab Iconoclaſticis Græcorum Imperato-

ribus, & rapacitate Regum Longobardorum. Exigere aliquid denuò cœpit à conſecratis aut Pal- lio donatis Epiſcopis, non uti mercedem, ſed uti ſtipendia neceſſariæ ſuæ ſuſtentationis. Hinc profluxit famoſa illa, exſtans poſt ſeptimam Sy- nodum, Sancti Tharaſii Patriarchæ Conſtanti- nopolitani ad Adrianum primum Pontificem Epiſtola, omnem illum demonſtrans Simonia- cum, *qui dederit aliquando, vel acceperit, ſive ante manus impoſitionem, ſive in manus impoſitione, ſi- ve poſt manus impoſitionem*. Palam eſt ab illo no- tari Romanam Eccleſiam. At neſcio an juſtè. Etenim de Italiæ ac Thuſciæ Epiſcopis, ipſoque Ravennatum Metropolita, ad Romani Pontificis conſecrationem ſpectantibus, & ſuas promo- tiones apud Græcos Exarchos aut Longobardos Reges tunc paſſim ementibus grandi pretio, ſcri- bit ad Carolum Magnum Francorum Regem lau- datus Papa Adrianus: *Abſit à nobis, ut ſuper tales viros, veritate comperta, manus conſecrationis im- poneremus, etiamſi quælibet Poteſtas à nobis tales Acanoniſtas viros popoſciſſet conſecrari*, Attamen etiam in Romana Eccleſia fuiſſe aliquid lepræ, evincit Commonitorium, quod Angilberto Ab- bati, ſuo ad Leonem tertium Legato, dedit idem Rex Carolus: *Dominum Apoſtolicum Papam noſtrum admoneas & de Simoniaca hæreſi ſubverten- da, quæ Sanctum Eccleſiæ Corpus multis malè ma- culat in locis*. Et ad ejus filium Ludovicum Impe- ratorem Pium ſcribit ſexta Synodus Pariſienſis: *Deo odibilis Simoniæ peſtis neceſſe eſt ut Imperiali au- ctoritate & poteſtate, cum conſenſu venerabilium Sa- cerdotum, à Romana Eccleſia amputetur. Quoniam ſi caput languerit, membra incaſſum vigeant, neceſ- ſe eſt*. Palam agit in exactiones à conſecratis Epiſcopis, quam ab omni Eccleſia Chalcedonen- ſis Synodus, & à Romana ejecit Gregorius Ma- gnus. Et quod Leo quartus, Benedictus tertius, Nicolaus primus, aliique iſtius ævi Pontifices almam urbem à malo iſto pleniſſimè iterùm ex- purgarint, lucet ex Capitulari laudati Leonis. Recruduit iterum poſt Formoſi Pontificis mor- tem per intruſos à Laica violentia ſucceſſores. Etenim in litteris apud Guilielmum Malmesbe- rienſem exſtantibus, qui ſua Romæ Acta expo- nit, Canuto Angliæ Rex ſcribit ad omnes ſui Re- ni Epiſcopos & Proceres: *Conqueſtus ſum coram Domino Papa*, Joanne decimo, *& mihi valde diſplicere dixi, quod mei Archiepiſcopi in tantùm an- gariabantur immenſitate pecuniarum, dum pro Pal- lio accipiendo, ſecundùm morem, Apoſtolicam Se- dem expeterent, decretumque eſt ne deinceps fiat*. Plenè correctum fuit malum poſt Gregorii ſexti tempora à Sancto Leone nono, ejuſque ſucceſſo- ribus: neque tantùm in Romana Eccleſia, ſed & in aliis Metropolitanis. Etenim Nicolai ſe- cundi ad expurgandam Mediolanenſem Eccle- ſiam Legatus Sanctus Petrus Damiani, Wido- nem Archiepiſcopum compulit ad hoc inter alia juramentum: *Inviolabiliter promitto, ut neque de Epiſcopis conſecrandis vel noſtri familiares aliquid omninò tollamus*, Et in ſua Placentina Synodo ſtatuit Urbanus ſecundus: *Nullus Primatum, Archiepiſcoporum, & Epiſcoporum, in ordina- tione & conſecratione Epiſcoporum vel Abbatum*

L. 1. c. 31.

cappas, tapetia, bacinos, & manutergia quo- libet exactione requirat vel ſuſcipiat. Per D. Lucam Holſtenium edita Synodus non habet hunc Ca- nonem. Habet tamen antiquus Henniniani in- ter Duacum & Baſſæam Monaſterii Codex, quem quidam volunt fuiſſe Lamberti Epiſcopi Atreba- tenſis. Et in ſecunda Pictavienſi Synodo Car- dinales Benedictus & Joannes, Paſchalis ſecun- di per Galliam Legati: *Ut neque Archiepiſcopi ab Epiſcopis, neque Epiſcopi ab Abbatibus cappas, ta- petia, bacinos, vel manutergia in conſecratione eorum exigant, ſub excommunicatione interdicimus*. Quod ipſum in Remenſi Calixtus ſecundus, & in Londinenſi Synodo ſtatuit Cardinalis Joannes de Crema, apud Anglos Honorii ſecundi Le- gatus.

Et hinc neſcio an verum ſit quod de Richardo primo Anglorum Rege, profecto ad ſacrum bel- lum & apud oſtia Tiberina morante, nec non & de Clemente tertio Pontifice ſcribit Apoſtolicæ Sedi palam infenſus Matthæus Pariſienſis: *Venit ad Regem Octavianus Oſtienſis Epiſcopus, rogans eum ex parte Domini Papæ, ut illum viſitaret. Quod facere renuens Rex improperavit illi turpia de Simonia & concupiſcentia Romana, dicens quod ac- ceperat ſepties centum marcas pro conſecratione Epiſ- copi Cenomaniæ*. Quod ipſum ſcribit Joannes Bromptonus Abbas Jornalenſis. Omni rerum an- tiquarum perito certum ac manifeſtum eſt, Ro- manam Eccleſiam peſſimis circa hanc rem ca- lumniis fuiſſe frequenter gravatam. Quidquid ſit, omnino verum eſt, quod de ſimili ſuorum Clerico- rum concupiſcentia ac ſordidis exactionibus accu- ſatus Sanctus Ivo Carnutenſis Epiſcopus reſcripſit Richardo Albanenſi Epiſcopo, Paſchalis ſecun- di per Galliam Cardinali Legato: *Quod vobis ſug- geſtum eſt, Simoniacam hæreſin me permittente in Carnutenſi Eccleſia publicè dominari, omnino veri- tate caret, quia ab hoc malo ab initio Clericatus mei ſemper exhorrui, & poſtquam ad Epiſcopatum veni, quantum Deo donante prævalui, in ſuperficie reſeca- vi. Si qua autem adhuc ſunt, quæ pro conſuetudine antiqua publicè exigant Decanus & Cantor, & alii Miniſtri ab his qui Canonici fiunt, me contradicente & perſequente, Romanæ Eccleſiæ conſuetudine ſe defendunt, in qua dicunt Cubicularios & Miniſtros ſacri Palatii multa exigere à conſecratis Epiſcopis & Abbatibus, quæ oblationis vel benedictionis nomine palliantur, cum nec calamus nec charta ibi, ut ajunt, gratis habeatur. Et hoc quaſi lapide conterunt fron- tem meam, cum non habeam quid reſpondeam, niſi Evangelicum illud;* QUOD DICUNT SERVA- TE ET FACITE, SED SI ID FACIUNT, SECUNDUM OPERA ILLORUM FACE- RE NOLITE. *Si autem hanc peſtem radicitùs evel- lere non valeo, non tantùm invaletudini meæ hoc imputandum eſt, quia ad hoc ab ipſa origine naſ- centis Eccleſiæ Romana Eccleſia laboravit, nec à gre- mio etiam ſuo tales ſua quærentes penitùs prævaluit eliminare. Nec in diebus malis regnare deſinet cupidi- tas, donec finito mundi termino pacatum regnum ac- cipiat charitas*. Elegantiſſima Epiſtola eſt integrè legenda. Hæ, inquam, ſordidæ exactiones, quas neſcio quæ almæ urbis fæx committit in tenebris, frequenter imputatæ fuerunt Romanæ Eccleſiæ

A. 1190.

Ep. 133

Tribu-

Tribunalibus, à quibus tamen vetantur & damnantur rigidiſſimè, ac inſigniter puniuntur. Romanæ Eccleſiæ innocentiam in ſua Lateranenſi Synodo demonſtravit Innocentius tertius: *Sicut pro certo didicimus, in pleriſque locis à pleriſque perſonis, quaſi columbas in templo vendentibus, fiunt exactiones & extorſiones turpes & pravæ pro conſecrationibus Epiſcoporum, & benedictionibus Abbatum, & Ordinibus Clericorum, eſtque taxatum, quantum ſit iſti vel illi, quantum alteri perſolvendum. Et ad cumulum damnationis majoris quidam cupiditatem & pravitatem hujuſmodi nituntur defendere per conſuetudinem longo tempore obſervatam.* Conſuetudinem hanc proſcribit ab omni Eccleſia, damnatque de plena Simonia. Ea Epiſcopalis conſecrationis jura quædam Eccleſiæ vocabant Cathedraticum, erantque tanta, ut Hartuicum Bremenſem Archiepiſcopum, deductum ad pauperiem,
L. 4. c. 21 ex ipſis ac Eccleſiarum dedicationibus victitaſſe ſcribat in Sclavorum Chronico Arnoldus Abbas Lubecenſis, laudans Theodoricum Lubecenſem Epiſcopum, quod horum nihil unquam acceperit. Laudari ſupra audivimus & Alberonem Metenſem Epiſcopum. Et venerabilem Hugonem Primatem Lugdunenſem, quod ejuſdem Eccleſiæ adhuc Canonicus ob has in Gallia graſſantes exactiones Sacris initiari noluerit, laudat
A. 1075. Hugo Abbas Flaviniacenſis. Ex quibus vides lau-
1140. datum Papam Innocentium à Matthæo Pariſienſi iniquiſſimè traduci de commento ac introductione novorum quæſtuum ac exactionum. Nequaquam tamen improbanda eſt conſuetudo, de
L. 5. tit. qua ad Strigonienſem Archiepiſcopum ſcribit
3. c. 18. apud Gregorium nonum Alexander tertius: *Si ipſa etiam Electi perſona offerat Ordinatori vel Conſecratori ſuo Electuarium, aut de vino, aut de hujuſmodi quæ modici pretii fuerint, Romana Eccleſia interpretari non conſuevit accipientem in his delinquere vel donantem.* Non tantùm quod ſit res modica, ſed præſertim quod ſit ultro oblata.

Notandum eſt quod de Urbano ſecundo Pontifice, per Schiſmaticos Wigbertiſtas ejecto, & latente in domo Joannis Frangi-Pani, ſcribit ad ejus ſucceſſorem Paſchalem ſecundum Goffredus Abbas Vindocinenſis: *Quaſi alter Nicodemus*
L. 1. Ep. *ad Dominum Papam nocte veni, ubi eum pœnè*
5. *omnibus temporalibus nudatum, & alieno ære nimis*
Epiſt. 9. *oppreſſum inveni.* In alia ad eundem Epiſtola adfirmat, quod pro laudato Urbano tunc expenderit pluſquam duodecim millia ſolidorum. Etiam de fugato per Petrum Leonis Anti-Papam Innocentio ſecundo ſcribit ad Gualterum Archiepiſcopum Turonenſem: *Dominus Papa ad Beneventa-*
L. 5. Ep. *nam urbem moratur, ſed Romam revertendi non habet*
3. *facultatem. Si verò perſona qualibet ad eum tranſiens invenitur, non ei cappa aufertur, ſed de vita ſtatim & membris agitur.* Extremam ejus in Schiſmate paupertatem videre poſſis latiùs apud alios etiam auctores. De Alexandro tertio per Octavianum Anti-Papam ejecto, & per Gallias quaſi mendicante, ad Hugonem Sueſſionenſem Epiſcopum ſcribit ipſe illius duriſſimus perſecutor Fredericus Auguſtus: *Terram Francigenarum intravit, ut quomodocumque corradat viginti mille libras, & ampliùs, unde creditoribus ſuis debita perſolvat.* Exſtat Epiſtola poſt Annales Godefridi Monachi Colonienſis ad Sanctum Pantaleonem. Nec tantùm dicta Schiſmata, ſed & Sancti Petri per iſtorum temporum Principes invaſa patrimonia Romanam Eccleſiam miſeranda paupertate adflixerunt, coegeruntque ad aliquod graviſſimis ſuis, quæ ab omnium Eccleſiarum ſolicitudine ſeparari non poſſunt, oneribus ſubſidium à conſecratis Epiſcopis & opulentis Abbatibus accipiendum, immò & exigendum. Romana enim Eccleſia, quia omnium Magiſtra & caput, communibus hac de re regulis non eſt ſubdenda, nec ſui territorii contenta eſſe debet oblationibus ac Decimis, ſed per omnem ſub cœlo Chriſtianitatem habet jus ad Decimas Decimarum, exponendum largiùs in materia de Annatis. Hac interim via purgari poſſit Clemens tertius, & alii quidam Pontifices, à libertinis hinc inde Scriptoribus de Simonia aut turpi quæſtu accuſati.

Sanctus Ivo & Innocentii tertii Lateranenſis Synodus Epiſcoporum conſecrationibus rectè adjungunt benedictiones Abbatum. Nam & in hiſce aliquid exigi vetat antiqua Eccleſiæ diſciplina. Hinc Widonis Mediolanenſis Archiepiſcopi juramento etiam iſtud inſeruit Sanctus Petrus Damiani. Et non ſolùm de Epiſcopis, ſed etiam de Abbatibus ſtatuerunt Placentina Synodus ac Pictavienſis. Quod ipſum à Calixto ſecundo in Remenſi Synodo ſancitum adfirmant Simeon Dunelmenſis, Richardus Prior in libro de bello A. 1126.
Standardico, & Gervaſius Monachus Cantuarienſis. A. 1138. Et in Londinenſi Synodo ſtatuit Joannes Cardinalis de Crema: *In conſecrationibus Epiſcoporum, vel Abbatum benedictionibus non cappa, non tapetes, non bacilia, non manutergia, & nihil omnino per violentiam, niſi ſponte oblatum fuerit, penitùs exigatur.* Exponit Placentinæ & Pictavienſis Synodi Canones, qui etiam ſponte oblatum videbantur damnare. Ex eiſdem ad Audomaropolitanum Sancti Bertini Monaſterium ſcripſit olim adversùs Morinenſem Epiſcopum Innocentius tertius: *Ne vel Epiſcopo, vel Archi-Diaco-* L. 1. Ep.
no, ſeu Capitulo Morinenſi pro conſequenda benedi- 204.
ctione Abbatis cappam ſericam, Palefridum, paſtum, & his ſimilia, ſeu aliam conſuetudinem perſolvatis. Diſtrictiùs inhibentes, ne ipſi ea à vobis exigere vel extorquere præſumant, ſed benedictionis munus Abbati ab eodem Epiſcopo gratis & ſine pravitate qualibet impendatur. Alioquin liceat vobis quemcumque malueritis Catholicum adire Antiſtitem, gratiam & communionem Apoſtolicæ Sedis habentem, qui noſtra fretus auctoritate ipſi Electo munus benedictionis impendat. Quod ipſum in Abbatiſſarum benedi- L. 2. Ep.
ctionibus valere ſcribit in litteris ad Monaſterium 46.
Auregniacenſe. Idem de Sacrarum Virginum L. 3. Ep.
velamine ſeu conſecratione definit in litteris ad 24.
Januarium Calaritanum Archiepiſcopum Gregorius Magnus. Hæc enim omnia, licèt Sacramenta non ſint, ſunt tamen Sacramentalia, & quidem per ſolos Epiſcopos exhibenda.

Hinc eadem eſt ratio conſecrandarum Eccleſiarum, de quibus ſecunda, ſtatim poſt Joannis tertii Papæ mortem celebrata, Synodus Bracarenſis: *Quoties ab aliquo fidelium ad conſecrandas* Cap. 5.
Eccleſias Epiſcopi invitantur, non quaſi ex debi-

to munus aliquod à fundatore requirant, ſed ſiquidem aliquid ex ſuo voto obtulerit. Si verò aut paupertas illum, aut neceſſitas retinent, nihil penitùs exigatur ab illo. Mendoſa eſt hæc lectio, ſupplenda ex habita ſub Adriano ſecundo Synodo Wormatienſi: Cap. 2. *Si aliquid ex ſuo voto obtulerit, non reſpuatur.* Et Cap. 16. ſecunda Synodus Cabilonenſis: *Pro dedicandis Baſilicis nihil accipiendum eſt.* Et ſub Ludovico pio habita ſecunda Synodus Aquiſgranenſis: *Nullus Epiſcoporum vel Miniſtrorum ipſorum pro dedicatione Sanctæ Eccleſiæ aliquid exigere præſumat. Qui fecerit, convictus Canonicæ ſubjaceat diſciplinæ.* Et in Canonicis ad Hedenulfum Laudunenſis Eccleſiæ Electum litteris Hincmarus Metropolita Remenſis damnat quævis Epiſcoporum turpia lucra, nominatim *quæ capiuntur de Eccleſiarum conſecratione.* Eundem articulum Widonis Mediolanenſis Archiepiſcopi juramento inſeruit Sanctus Petrus Damiani. Et Tholoſana ſub Victore ſecundo habita Synodus: *Dedicationes Eccleſiarum ſancta Synodus per pecunias nullatenus fieri voluit.* Et per Cardinales Joannem ac Benedictum celebrata prima Synodus Pictavienſis: *Nullus Epiſcopus pro ſacris orationibus, vel pro Eccleſiarum benedictionibus munus accipiat.* Taliter factas Altarium vel Eccleſiarum conſecrationes de Simonia damnat in Lateranenſi Synodo Innocentius ſecundus. Etiam in Remenſi Calixtus ſecundus, & in Londinenſi Joannes Cardinalis de Crema. Et in alia Londinenſi Richardus Archiepiſcopus Cantuarienſis: *Nec pro dedicatione quidquam exigatur. Si quis hoc fecerit, anathema ſit.* F. 543. Exſtat apud Rogerum Hovedenſem. Et ejus ſucceſſor Hubertus id confirmavit. Hinc in Gerardum Engoliſmenſem Epiſcopum, Petro Leonini adversùs Innocentium ſecundum Schiſmatis peſſimum fautorem, inſignemque Simoniacum, meritò invehitur Arnulfus Lexovienſis Epiſcopus: Cap. 1. *Baſilicarum dedicationes & benedictiones Altarium eodem, quo cætera, more tractaſti, ut planè nihil faciendum putares, quod non alicujus emolumenti auſpicatio præveniret.* De quo vitio notari & Hartuicum Bremenſem Archiepiſcopum, ac de oppoſita virtute Theodoricum Lubecenſem Epiſcopum, ſupra audivimus ab Arnoldo Abbate Lubecenſi. Addit tamen in litteris ad Vigilienſem Epiſcopum, apud Gregorium nonum exſtantibus, Alexander tertius: L. 5. tit. 3. c. 10. *Nihil pro Eccleſiarum conſecratione potes vel debes præter procurationem exigere.* Eccleſiæ enim conſecratio eſt quædam viſitationis ſpecies, cui juxta antiquos etiam Canones debentur iſtius diei alimenta, quę paſſim dicimus procurationes. Verùm eſſe debeant alimenta ſimplicia, ac verè Epiſcopalia, non lauta & ſumptuoſa convivia, longè minùs comeſſationes, quibus fidelis plebs ſcandalizetur, & pauperes Ruſticorum pagi ad miſeriam redigantur. Ejuſmodi procurationes in Petro Leonis, adhuc Cardinali Romanæ Eccleſiæ, & Legato per varias Provincias, inſigniter depingit ac Cap. 3. damnat laudatus Epiſcopus Arnulfus.

Porrò in Presbyterorum & aliorum Clericorum ordinatione aliquid exigere eſt antiquiſſimus Græcorum Epiſcoporum abuſus. Etenim Ponticæ Diœceſeos Epiſcopi, quos Simoniæ arguit Sanctus Baſilius, nequaquam inito pacto vendebant Sacros Ordines, ſed dumtaxat paucos, quibus tenues ſuarum Eccleſiarum proventus pedetentim augerent, nummulos à quovis Ordinato accipiebant. Etiam Ibam Edeſſenum Epiſcopum in Tyria ac Berytenſi Synodo accuſavit Clerus de hoc articulo: *de Ordinationibus accipit.* Quod, plures tunc Epiſcopi laborarent eadem ſcabie, docet ſecundus Canon Chalcedonenſis. Nec enim adverſus unicæ Eccleſiæ abuſum ille emanaſſet. Ipſum etiam in Ægypto fuiſſe graſſatum audivimus ſuprà ab Iſidoro Peluſiota. Et morem peſſimum laudatus Canon non evulſit: etenim nova illum Synodo impugnare debuit Sanctus Patriarcha Gennadius. An evulſerit, ignoro; quidquid ſit, poſt compoſitum Acacii ſchiſma Eccleſiaſticam diſciplinam reparans Juſtinianus Auguſtus, in Novella ad Petrum officiorum Magiſtrum lege iſtas dandi & exigendi conſuetudines reliquit intactas. Novellæ de Sacris rebus leges, licet Juſtiniani nomen præferant, ſunt tamen doctiſſimorum, quos per integras quandoque noctes cum ipſo de iſtis cauſis lucubraſſe adfirmat Procopius Cæſareenſis, tunc in Oriente Epiſcoporum opus. Norant hi Collegas ſuos, videbantque iſtas conſuetudines ſine magnis contentionibus non poſſe abrumpi. Hinc eaſdem confirmavit, & ad certam taxam deduxit Imperator Iſaacius Comnenus, iſtiuſque legis hanc partem ſuis ad Photii Nomo-Canonem Scholiis inſeruit Theodorus Balſamon: Tit. 1. c. 34. *Statuit Imperatoria mea Majeſtas, ut etiam in ordinatione Sacerdotum & coronariis tributis vetus forma auctoritatem obtineat, & nihil in ordinatione Epiſcopus, qui ordinat, ampliùs accipiat, quàm prææſtimatæ monetæ meæ Imperatoriæ Majeſtatis ſeptem aureos nummos dumtaxat, unum videlicet quando ordinandum facit ſimplicem Papam ſive Lectorem, tres quando ordinat Diaconum, alteros tres quando Sacerdotem ſeu Presbyterum perficit.* Et quia haſce exactiones quidam notabant de Simonia, pergit dictus Theodorus: *Cum hac aurea Bulla confectus eſt etiam à Sanctiſſimo Patriarcha Domino Nicolao Synodalis commentarius, qui jubet ut ſecundùm hanc auream Bullam coronaria tributa, ac pro ordinatione dari ſolita dentur.* Adfirmat ipſa non eſſe Simoniaca, & adjungit cauſam: *Neque enim merces eſt, quod alimentorum gratia Pontifici datur.* Quod tamen non probavit Latinus Auctor eruditi ad versùm Græcos tractatus: *In ſorte Simonis Magi de jure ponendi ſunt Græcorum Pontifices, qui Sacros ordines, qui gratis debent dari, niſi manus eorum ære graventur, non tribuunt.*

Durè quidem, ſed tamen loquitur juxta vetuſtam Latinæ Eccleſiæ diſciplinam, ex qua ſimiles in variis Provinciis graſſantes exactiones de Simonia damnavit in variis Epiſtolis & Sanctus Gregorius Magnus. Suam regulam vigere juſſit etiam in Patriarchatu Alexandrino, Antiocheno, Hieroſolymitano, & Conſtantinopolitano. Nec dubitandum, quin in datis ad iſtos Patriarchas litteris, licèt non exprimat, notet conſuetudines recens tunc probatas à Principe Juſtiniano. Regulam edicit in litteris ad Januarium

rium Sardiniæ Metropolitam, vetans quidquam exigi, ſpontè oblatum indulgens admitti. Eam-
C. 18. dem probat ſecunda Synodus Turonenſis. *Nullus Epiſcoporum de ordinationibus Clericorum munera præſumat exigere, quia non ſolùm ſacrilegum, ſed*
C. 3. *& hæreticum eſt*. Et ſecunda Bracarenſis: *De ordinationibus Clericorum Epiſcopi munera nulla ſuſcipiant*. Quod ipſum ſtatuit ejuſdem loci tertia. Videntur tamen non adversùm exactores Epiſcopos, ſed ſtatuere adversùm ambitioſos Clericatus appetitures, qui ad ipſum impetrandum profuſis muneribus corrumpebant Epiſcopos, palàm Simoniani. Adversùm Epiſcopales exactiones ſtatuit Synodus Barcbinonenſis: *Cùm ad officia Eccleſiaſtica Clerici provehuntur, nihil pro benedictione aut Subdiaconii, vel Presbyterii collata ſub obligationis nomine à quocumque Epiſcopo aut ejus Clero inquiratur*. GRATIS ACCEPISTIS, GRATIS DATE. Quod pleroſque Francorum Epiſcopos repererit hac lepra laburantes, in ſuis ad Sedem Apoſtolicam litteris queritur frequenter ipſorum Apoſtolus Sanctus Bonifacius; verùm Pippinus Rex ac ejus filius Carolus Magnus adeò elimitarunt, ut ſub hujus Imperio ſtatuerit ſecunda Cabilonenſis Synodus: *Pro*
Cap. 16. *dandis Ordinibus nihil accipiendum eſt*. Et adversùs Longobardorum Epiſcopos ſtatuit in primo ſuo Capitulari Ludovicus Imperator Pius: *De Epiſcopis in Longobardia conſtitutis, qui ab his, quos ordinabant, munera contra Divinam & Canonicam legem accipere ſoliti erant, vel exigere, modis omnibus inhibitum eſt ne ulteriùs fiat*. Exactores ejuſmodi adfirmat juxta Sacros Canones eſſe degradandos. Cum Caroli Magni ſemine exſtincta, aut ſanè plurimùm læſa fuit iſta caſtitas, ideoque ad Henrici tertii juſſum reparare ipſam denuò cœpit Clemens ſecundus, ac præſertim Leo nonus. Et Nicolai ſecundi ad expurgandam Mediolanenſem Eccleſiam Legatus Sanctus Petrus Damiani Widonem Archi-Epiſcopum compulit ad ſolemniter ejerandum vetuſtum morem, *qui in iſta ſancta Eccleſia conſuetudinaliter obtinebat, ut quiſquis ad Clericales Ordines provehendus accederet, de Subdiaconatu quidem duodecim nummos, de Diaconatu decem & octo, de Presbyteratu ſuſcipiendo viginti quatuor, quaſi per præfixam conditionis regulam daret*. Pro ipſo jurarunt & Primates Clerici: *Dominus meus Wido nunquam conſecrabit alicujus ordinis Clericum ſuæ Diœceſis præter Monachos, quem ante promotionem non faciet jurare, quod in hoc breviculo ſcriptum eſt. Ita me Deus adjuvet, & hæc ſancta Evangelia*. Breviculus ſeu promovendorum Clericorum profeſſio fuit in hac formam: *Pro ſuſcipiendis Eccleſiaſticis gradibus, ſive per me, ſive per ſubmiſſam perſonam, ſeu per quodlibet ingenium, neque dedi, neque promiſi, neque per promiſſiones daturus ſum aliquid. Ita me Deus adjuvet, & iſta ſancta Evangelia*. Dicit, *Neque per promiſſiones, &c.* Quia gratuitam & ſpontaneam poſt acceptum Ordinem oblationem Eccleſia non prohibet. Verba, *Præter Monachos*, laudant Monachorum inſignem in tanta corruptela innocentiam. Quæ omnia Decreta ſtrenuè executus eſt, atque ampliavit Gregorius ſeptimus, & in ſecunda ſua Pictavienſi Synodo ſtatuerunt Cardinales Joannes ac Benedictus: *Ut nullus in faciendis coronis forcipes vel manutergia exigat*. Uti in danda Clericali corona Græci aurum coronarium, ita tunc Latini quidam Epiſcopi exigebant jura forcipum ac manutergiorum. Et hanc exactionem Synodus damnat. Malum, & quidem cum dudum ad ſingulos Ordines xenii fixa taxa, denuo ſurrexit, denuoque damnatum eſt per Innocentii tertii Lateranenſem Synodum, per Synodum Baſileenſem, per varias Provinciales, ac noviſſimè per Sacro-Sanctam Tridentinam: *Quoniam ab Eccleſiaſtico Ordine omnis ava-* Seſſ. 21.
ritiæ ſuſpicio abeſſe debet, nihil pro collatione quorumcumque Ordinum, etiam Clericalis tonſuræ, nec pro litteris dimiſſoriis aut teſtimonialibus, nec pro ſigillo, nec alia quacumque de cauſa, etiam ſponte oblatum, Epiſcopi & alii Ordinum collatores, aut eorum Miniſtri, quovis prætexta recipiant. Omnes antiquos Canones, ſponte oblatum accipi permittentes, exſtinxit hæc Synodus, reduxitque avitam hoc in Sacramento caſtitatem Synodi Eliberinæ. Et hac lege eſt omnibus hodie Epiſcopis omnino vivendum. Cap. 1.

CAPUT X.

Exponuntur exactio & oblatio pro donatione Eccleſiaſtici Beneficii.

UT Epiſcopus, Presbyter, Diaconus, quivis Clericus, Eccleſiæ, in cujus Catalogum inſcribitur, tamquam ſuæ ſponſæ ac Matri uti dotem donet omnia ſua bona, aut aliquam iſtorum portionem, eſt antiquiſſima omnium Chriſtianarum gentium conſuetudo, cujus meminit in Præſcriptionum libro Tertullianus, dicens de Valentino & Marcione Hæreſiarchis: *Conſtat illos neque adeò olim fuiſſe, Antonini ferè* Cap. 30.
Principatu, & in Catholicæ primùm doctrinam credidiſſe apud Eccleſiam Romanenſem ſub Epiſcopatu Eleutheri Benedicti, donec ob inquietam eorum ſemper curioſitatem, qua fratres quoque vitiabant, ſemel & iterùm ejecti, Marcion quidem cum ducentis ſeſtertiis, quæ Eccleſiæ intulerat, noviſſimè in perpetuum diſcidium relegati, venena doctrinarum ſuarum diſſeminarunt. Et in quarto adversùs Cap. 4.
Marcionem libro: *Marcion pecuniam, in primo calore fidei, Catholicæ Eccleſiæ contulit, projectam mox cum ipſo, poſteaquam in hæreſin ſuam à noſtra veritate deſcivit*. Ad priora verba hæc Jacobus Pamelius: *Ad antiquum Chriſtianorum morem pertinet, qui non ſe tantùm, ſed ſua ſimul offerebant Eccleſiæ, in communi viventes*. At morem iſtum, qui in Hieroſolymitana ac Alexandrina Eccleſiis viguit ad paucos annos, viguiſſe etiam in Pontica aut Romana Eccleſia, nullo teſtimonio poſſe oſtendi. Non ergo illum, quo quiſque Fidelis, ſed quo plerique paſſim Clerici ſua cum ſemetipſis bona tradebant Eccleſiæ, morem Tertullia-

nus

Digitized by Google

nus laudat: Hunc enim ſolum conſtat omnibus ſub cœlo Eccleſiis fuiſſe familiarem. *Ducenta ſeſtertia*, inquit Beatus Rhenanus, *faciunt quinque millia Ducatorum*. Quod ipſum ex Budæo adfirmat memoratus Pamelius, recteque adversùm Lutheranos & Calviniſtas adjungit: *Reſpondeant hic mihi, qui mentiri non erubeſcunt Eccleſias primitivas, noſtrarum matrices, adeò viniſſe pauperes, immò tam tenues, indigas, & mendicas extitiſſe, eamque nihil habuiſſe proprium vel ſuum, ut oſtiatim penè compellerentur quæritare cibos. Hic vides auri pondo multa donata Eccleſiæ, atque reddita, non cunctanter, ſed non atque repopoſcit is qui donarat.* Antiqua, cui Lutheranorum & Calviniſtarum miniſtrorum cupiditas invidet, Eccleſiarum opulentia multo teſtimonio poſſit demonſtrari.

Tertulliani verba, *Apud Romanenſem Eccleſiam*, adfirmare videntur Marcionem tunc priùs crediſſe, & antea non fuiſſe Chriſtianum. Verùm longè aliter Sanctus Epiphanius: *Marcion*
L. 41. c. 1. *fuit genere Ponticus, ex ea parte quæ Helenopontus dicitur, oppido Synope, quemadmodùm frequenti de eo fama percrebuit. Qui initio vitæ ſcilicet caſtitatem præ ſe ferens, Monachorum inſtituta profeſſus eſt, parente natus Catholicæ communionis Epiſcopo. Poſtea cum Virginem quamdam adamaſſet, ac fraudibus pellexiſſet, à ſpe vitæ cæleſtis illam junta ac ſemetipſum dejecit. Ob hunc igitur incæſtum Eccleſia ab ipſo parente pulſus eſt, viro cumprimis religioſo, ac veritatis amore flagrantiſſimo, & in hac Epiſcopalis muneris adminiſtratione præſtanti. Cui cum Marcion diu multumque ſupplicaſſet, ac pœnitentiam poſtulaſſet, hanc à Patre precibus nullis obtinuit. Vehementem ſiquidem ex ea re dolorem optimus ſenex & Epiſcopus ceperat, quod non ille ſolùm excidiſſet, ſed & ignominiam ſibi ac dedecus impoſuiſſet. Ergo ubi nullis ſe artibus eblandiri poſſe quod cuperet animadvertit, popularium ſuorum probra ac ludibria non ſuſtiuens, clàm ab oppido ſeceſſit, ac Romam poſt Hygini Papæ obitum ſeſe contulit. Eo ſtatim ac Marcion pervenit, ad Seniores adiens, qui ab Apoſtolorum diſcipulis edocti adhuc ſupererant, ut in communionem admitteretur, ab iis fruſtra petiit. Quamobrem exſtimulatus invidia, quod non Principem illic locum, ac ne Eccleſiæ quidem aditum impetraſſet, ad impoſtoris Cerdonis hæreſin confugere in animum induxit.* Non dumtaxat Epiſcopi filium, ſed & Epiſcopum fuiſſe adfirmat Sanctus Optatus Epiſcopus Milevitanus. Quod ipſum innuunt Epiphanii
L. 3. verba: *Non impetravit Principem locum*, ſeu Præſidentiam. Quod ſi verum ſit, exiſtimo nativæ Synopenſis civitatis fuiſſe Epiſcopum, atque ita Pater, qui illum gradu & communione movit, eſſe debuit Amaſenus Epiſcopus, unicus tunc totius Ponti Metropolita. Non itaque ut crederet, ſed ut gradum & communionem reciperet, Romam venit appellans Marcion, ac proindè ducenta illa ſeſtertia, non Romanæ videtur dediſſe, ſed Eccleſiæ Synopenſi Longa ac erudita eſt quæſtio, ſed non hujus loci. Lucet interim antiquitas moris, quod Clericus non ſolummodò ſeipſum, ſed & ſimul ſubſtantiam ſuam in titularem Eccleſiam, quaſi dotem in ſponſam, tranſcribebat.

Ejuſdem moris meminit in libris de Sacerdotio Sanctus Joannes Chryſoſtomus, referens è L. 2. c. 7.
Plebe quoſdam maledicè murmurare adversùm Epiſcopos, quod in eligendis Clericis attenderent ſolas divitias, & ſplendorem generis, quibus poſſent ſuas Eccleſias ditare. Et in litteris ad ſuos Epiſcopos Sanctus Syneſius Ptolomaidis Epiſcopus, Pentapolitanæ Provinciæ Metropolita, loquens de Clericis Arianis: *Infames illi Ptolomaidos finibus expellantur, & quidquid rei cum* Epiſt. 5.
ipſis importatum eſt, ſecum non appenſum auferant. Meminit in litteris ad nobilem matronam Albinam etiam Sanctus Auguſtinus, laudans Eccleſiam Hipponenſem, quæ dum ei Clericatum detulit atque impoſuit, paternos ejuſdem agellos non invidit Eccleſiæ Tagaſtenſi. Nempè poſt Ep. 225.
ſuſceptum in Italia cum Baptiſmo Monachatum recta Tagaſtam Auguſtinus iverat, de hæreditate ſua compoſiturus cum Curia, ejuſque profeſſioni ſuæ ſuperfluam portionem dederat Tagaſtenſi Eccleſiæ. Hinc laudat Hipponenſem, quæ inopem ſuſceperat in Presbyterum, & adverſùs iſtam nihil unquam querelæ moverat de repetundis. Hujuſmodi enim querela movit famoſam illam in laudati Auguſtini Epiſtolis litem inter Thianenſem & dictam Tagaſtenſem Eccleſias de patrimonio Honorati Presbyteri. Hinc item Ep. 239.
nobilem & opulentum virum Pinianum, laudatæ Albinæ filium, Presbyteratu donare contenderunt & Hipponenſis Plebs ac Tagaſtenſis. Ep. 228.
Eumdem morem probat, & ab omni ſorde purum declarat in Novella ad Petrum Officiorum L. 123.
Magiſtrum lege Juſtinianus Auguſtus: *Si quis* c. 3.
Epiſcoporum, ſive ante ſuam ordinationem, ſive poſt voluerit proprias res, aut earum partem Eccleſiæ offerre, cujus Sacerdotium accepit, non prohibemus, & omni condemnatione & pœna eum liberum eſſe ſancimus, ſed etiam omni laude dignum judicamus, quoniam hoc non eſt emptio, ſed oblatio. Quare eamdem oblationem nullo modo damnat quintus Canon ſeptimæ Synodi: Solummodò damnat eorum ſtultitiam & faſtum, qui ſimilis oblationis cauſa contemnebant pauperes, qui nihil contulerant, ipſis ambiebant anteponi, atque ita eorum virtutibus ſuum aurum etiam cum improperiis & contumeliis præferebant. Damnat & iſtos, qui non poſt, ſed ante ſuam electionem obtulerant, atque ità elicuerant electionem: Eſſe dicit plenam Simoniam, damnatam à Synodo Chalcedonenſi. Hinc item ſecunda Cabilonenſis Synodus Epiſcopos & Abbates, qui opulentos homines ſimili ſpe adliciebant & C. 5. 7.
circumſcribebant ad Clericatum aut Monachatum, damnat Simoniæ & rapacitatis, cogitque hæredibus ad reſtitutionem. Ex eodem principio illum, qui Præbendam aut aliud beneficium ſub ejus prima vice accipiendi pacto erigit aut fundat, de Simonia damnavit Innocentius tertius. Verùm hæc oblatio aut exactio non ſpectat ad præſens inſtitutum.

Spectat illa exactio, quam olim Patriarchæ, Primates, Metropolitæ, Epiſcopi pro Metropolitarum, Epiſcoporum, Abbatum, ac aliorum Electorum confirmatione aut Pallio poſtularunt, de qua ad Patriarcham Antiochenum ſcri-

bit

Digitized by Google

L. 3. Epiſt. 205. bit Innocentius tertius: *Cùm aliquis eligitur in Abbatem Sancti Pauli, vos occaſione confirmationis procurationem extorquetis trecentorum Byzantiorum valorem excedentem*. Eam damnat de Simonia. Quod ipſum de omni Electorum, etiam Epiſcoporum & Archiepiſcoporum, confirmatione ſanxit Synodua Baſileenſis. Sanxit adversùs Romanam Eccleſiam, imitata Conſtantienſem Synodum, quæ inter articulos, ob quos dejecit Joannem vigeſimum tertium Pontificem, poSeſſ. 18. ſuit & hunc: *Joannes Papa canonicè electos idoneos, uſque ad ſatietatem appetitus ſui ſolvere non volentes, confirmare recuſavit*. Et quidem ad ſolam Pallii dationem, id eſt, à ſolia, quibua vel in ipſa conſecratione, vel in confirmatione donabat Pallium, Metropolitia ac quihuſdam ad iſtum honorem privilegiatis Provincialibus Epiſcopia exigebat olim Romana Eccleſia, cujus moris varium ſucceſſum & ſtatum ſuprà digeſſi. Verùm ubi jus Patriarchicum Sedi Apoſtolicæ juxta antiquum Eccleſiæ Canonem reſtaurantes poſteriores Pontifices cœperunt omnium generatim ad dictum Patriarchatum ſpectantium Epiſcoporum præviam confirmationem reſervare, cœperunt etiam iſtius confirmationis jura exigere, & ſubjectas Eccleſias quandoque ultrà æquum gravare. Fateri cogimur non ſolùm Joannem vigeſimum tertium exceſſiſſe. Attamen pejùs exceſſit Baſileenſis Synodus, non ſolùm Annatas damnans, ſed & in ipſam Papalem auctoritatem extendena audacem manum. Etenim quòd ipſa Nicæna Synodus ſuper Sedem Apoſtolicam per ſextum, quo reliquia Patriarchis fixit leges & terminos, Canonem nihil fuerit auſa ſtatuere, ſciena illi omnia conceſſa à Domino, ad Theſſaliæ Epiſcopoa disertè ſcribit Sanctus Papa Bonifacius primua. Romanum Epiſcopum ſcimus eſſe hominem, qui etiam pro ſuia debeat offerre peccatia; ſcimus delinquenti à generali præſertim Synodo poſſe ac debere impendi, quam Petro Apoſtolo Paulus impendit, fraternæ correptionia gratiam & charitatem: Verùm cui non deſit reverentia præſcripta per Synodum octavam. Et quis ignoret Baſileenſe Clericorum potiùs quàm Epiſcoporum convanticulum fuiſſe generalis Synodi nomine indignum? Er ad præſentea exactiones ſingulare jus habet Romana Sedes, ſuo loco exponendum.

De alio olim graſſato abuſu Hincmarum nepotem ſuum, Laudunenſem Epiſcopum, in quinquaginta quinque capitum Epiſtola arguit Hincmarus Metropolita Remenſis: C. 38. *De Eccleſiarum datione, quæ etiam non ampliùs quam dotem ſuam habent cum Decima fidelium, præmia requirebas*. Prima Regiæ amnitizationis exordia apud Francos ſunt admodùm antiqua. Etenim etiam Caroli Magni Capitularia cuique Parochiali Eccleſiæ vix aliquid permiſerunt immobile, niſi unicum terræ manſum. Et hoc unà cum Decimis erat Eccleſiæ dos, inſigniter privilegiata. Quod ergò ab hujuſmodi, nihil ſuperfluum habentibus, Eccleſiarum Preſbyteris in ipſa curæ collatione xenia ſeu jura exegerit Laudunenſis, Remenſia damnat, atque ita in opulentiorum Eccleſiarum collatione videtur exactionem tolerasse. Quidquid ſit, etiam ad Electum, qui degradato nepoti ſucceſſit, Hedenulſum ſcribit in litteris Canonicis: *Epiſcopus pro conſtituendis Miniſterialibus Eccleſiaſticis, videlicet Œconomo, Archi-Presbyteris, & Archi-Diaconis, præmia non conſtituat, quia Eccleſiaſticum obſequium, quod malè comparaverint, accipientes munus à ſubditis pejus venundare curabunt*. Etiam Viennenſia, per Paſchalem & Joannem Formoſi Pontificis in Gallia Cardinalea Legatoa celebrata, Synodus Cap. 4. ſtatuit: *Nulli cenſus à Presbyteris, loco muneris, ad introitum, ut dicunt, Eccleſiarum exquirantur, aut vi aliqua extorqueantur*. Etiam Widonem Archiepiſcopum Mediolanenſem, quod deinceps pro ordinandis Eccleſiis nihil exigeret, jurare coegit Nicolai ſecundi Legatus Sanctus Petrus Damini. Haſce omnea conſuetudines damnavit Cap. 2. Innocentii ſecundi Synodus Lateranenſis. Et adversùs aliam Collatorum iniquitatem ſtatuit in Cap. 7. ſua Synodo Alexander tertius: *Partem redituum ſuis uſibus applicare non præſumant*. Et hinc Mediolanenſem Archiepiſcopum, qui Eccleſiæ ſuæ Cancellariam, retentis ſibi ad annum fructibus, alicui contulerat, uti Simoniacum laudati Canonis tranſgreſſorem damnat apud Gregorium nonum Innocentius tertiua, laudans vetuſtam L. 3. tit. 12. c. 1. Eccleſiæ regulam: *Ut beneficia ſine diminutione conferantur*. Collatores, qui Eccleſiarum aut Præbendarum, quas dabant, necdum collectos fructus ſibi reſervabant, ejuſdem criminis damnat Oxonienſis Synodus Stephani Primaris Cantuarienſia. Viguit abuſus etiam apud Græcos, de quibus tractatua Latinus repertus Conſtantinopoli apud Patres Prædicatores: *Græcorum Pontifices nullis Eccleſias ſine pecunia largiuntur*. Et in ſuis ad Photii Nomo-Canonem ſcholiis Theodo- Tit. 2. c. 34. rus Balſamon adducit auream Iſaaci Comneni Imperatoris Bullam, quæ unicuique pago juxtà infumibulorum ſeu caminorum numerum præfigit, quot Epiſcopo aureoa vel argenteos, quoe arietes vel agnos, quantùm grani aut vini debeant pro accepto novo Parocho pendere. Nempe Græcorum Patriarchæ Auguſto, Metropolitæ Patriarchis, Epiſcopi Metropolitis pendehant pro gratia conſecrationis. Hinc, quoniam qui emit poſtea & vendit, Epiſcopi à Parochiania Preshyteris exigehant.

Aliam in hac ſpecie iniquitatem aperit in litteris ad Cardinalem Richardum, Albanenſem Epiſcopum, Paſchalis ſecundi in Gallia Legatum, Sanctus Ivo Carnutenſis Epiſcopus: *Pro conſuetu-* Ep. 133. *dine antiqua adhuc exigunt publicè Decanus & Cantor, & alii Miniſtri, ab his qui Canonici ſiunt, me contradicente & perſequente*. Eccleſiæ, Cathedralis præſertim, Canonicatus, quoniam magna eſt dignitas, varias requirit qualitates, quaſdam ex generali Chriſtianitatis Præſcripto, quaſdam ex ſingulari cujuſque Capituli ſtatuto. Hinc nullum Proviſum ad poſſeſſionem admittebat Carnutenſe Capitulum, niſi per Decanum, Cantorem, Subdecanum, & Succentorem, quatuor primarias dignitates, examinarum: Et pro ſuo ipſi examine aliquid exigebant. In pluribus Galliarum Eccleſiia graſſantem conſuetudinem improbabat Ivo Epiſcopus, at expugna-

re non valuit, ideoque à laudato Legato fuit graviter redargutus. Expugnavit ejus ſucceſſor Gaufredus de Leugis, hortatu Roberti Arbreſcellenſis: Proviſos omnes, antequam ad poſſeſſionem admitterentur, adverſùs ipſam jurare ſtatuit, iſtudque ſtatutum ſecit confirmari à Calixto ſecundo Pontifice, cujus ſanctionem in novis ad laudati Ivonis Epiſtolas ſcholiis adducit Joannes Baptiſta Souchettus, Canonicus ac Theologus Carnutenſis. Hanc ſanctitatem non ſolùm à Cardinale Richardo didicerat Gaufredus, ſed & à Synodo Namnetenſi, omnem munerum cupiditatem acriter damnante in Clericorum ad ſacros Ordines promovendorum Examinatoribus, præſertim qui munerum intuitu indignos Epiſcopi manibus applicarent. Ne Archi-Presbyteris aut Archi-Diaconis examinis titulo aliquid perſolvant Ordinandi, mandat etiam Palentina Synodus, habita ſub Pontificatu Joannis vigeſimi ſecundi. Sacra Tridentina Synodus accipi vetat etiam ſponte oblatum. Quod etiam ad eſculenta ac poculenta extendit Sancti Caroli Borromæi quinta Synodus Mediolanenſis. Et hoc jure quoad Sacrorum Ordinum examen eſt nobis hodie omnino vivendum.

Nec tantùm pro Electi ſeu Proviſi examine, ſed etiam pro inthronizatione, inveſtitura, inſtallatione, ſeu in poſſeſſionem immiſſione aliquid exigere fuit olim admodum familiare. Lucet ex S. Petri Damiani apud Mediolanum Actis, ubi Wido Archiepiſcopus etiam de inveſtiendis Eccleſiis nihil deinceps accipere juravit. Hinc Sanctum Hugonem, ex Carthuſienſi Monacho Lincolnienſem Epiſcopum, quod Archi-Diacono pro inthronizationis juribus poſtulanti equum dare noluerit, adfirmans ſe malle Epi-

An. 1203. ſcopatum cedere, meritò laudat Henricus Cnyghtonus. Sordidam Senonenſis Archi-Diaconi cum quodam Parochiali Presbytero, jura hæc ſolvere recuſante, de aliquot denariis litem refert in ſuis apud Franciſcum du Cheſne litteris Sugerius Abbas Sancti Dionyſii. Et ad

Epiſt. 107. 108. Pariſienſe Sancti Maglorii Monaſterium ſcribit Innocentius tertius: *Cum Abbatem veſtrum con-*

L. 2. Epiſt. 143. *tingit de novo in ſede collocari, Archi-Diaconus Pariſienſis pro inſtallatione ipſius centum ſolidos monetæ Pariſienſis à vobis extorquere nititur, hujuſmodi exactionem in jus annuum convertendo.* Eſſe dicit exactionem rationi & Patrum inſtitutionibus adverſam. Et apud Gregorium nonum ſcribit

L. 5. tit. 3. c. 36. ad Archiepiſcopum Cantuarienſem: *Pravam illam conſuetudinem de tua Provincia ſtudeas abolere, per quam pro Eccleſiarum inveſtitura Archi-Diaconi marcam argenti, minores verò Decani vaccam albam ſibi dari poſtulant, vel certam ſolvi pecuniæ quanti-*

Cap. 7. *tatem.* Loquitur ex Alexandri tertii Synodo Lateranenſi: *Horribile nimis eſt, quod in quibuſdam Eccleſiis locum venalitas perhibetur habere, ita ut pro Epiſcopis vel Abbatibus, ſeu quibuſcumque perſonis Eccleſiaſticis ponendis in ſede, ſeu introducendis Presbyteris in Eccleſiam, aliquid exigatur.* Eſſe dicit Simoniam, additque adverſùs longam, qua quidam ſe excuſabant, conſuetudinem: *Putant plures ex hoc ſibi licere, quia legem mortis de longa invaluiſſe conſuetudine arbitrantur, non ſatis, quia cupiditate cæcati ſunt, attendentes, quod tantò graviora ſunt crimina, quantò diutiùs animam infelicem tenuerint alligatam.* Ep. 22. Apud laudatum Franciſcum du Cheſnu exſtat inſignis Epiſtola, qua Simonem Eccleſiæ Pariſienſis Archi-Diaconum, quod pro inſtallando Sancti Victoris Abbate centum ſolidos exegiſſet, notat de Simonia idem Pontifex, adfirmans non minùs inſtallationem, quam electionem eſſe gratis faciendam.

Nec ſolus Epiſcopus aut Archi-Diaconus inſtallator, ſed & tota variarum Eccleſiarum Capitula ſeu Collegia olim exigebant jura inſtallationis, de quibus ad Mennam Patriarcham Conſtantinopolitanum ſcribit in Novellis legibus Juſtinianus Imperator: *Qui* L. 56. *ordinantur à tua Reverentia Clerici in ſanctiſſimis Eccleſiis, abſque tamen ſanctiſſima majori Eccleſia, omnium patiuntur crudeliſſima, non ſuſcipientibus eos illic Eccleſiis, antequam quantum voluerint accipiant aurum. Sancimus igitur Beatitudinem tuam hoc validiſſimè cuſtodire, ut ſiquidem ſit conſuetudo dare eos qui ordinantur in ſanctiſſima majori Eccleſia, hoc eos præbere. Nihil enim de iis, quæ dantur in ſanctiſſima majori Eccleſia, novamus. Præterea verò in aliis omnibus nulli Clericorum licentiam eſſe penitùs pro iis, quæ vocantur Inſinuativa, aliquid ferre.* Quidam exiſtimant legem loqui pro ſolis Conſtantinopolitanorum Oratoriorum, ſeu ſecundariarum Eccleſiarum Clericis. Et favent Juliani An- L. 191. teceſſoris verba: *Si quis in Conſtantinopolitana civitate Clericus fuerit factus, ſi quidem magnæ Eccleſiæ Clericus ſit, Enphanoſtica ſeu Inſinuativa præſtet quæ ex conſuetudine præſtari oportet; ſin autem Clericus Oratorii alterius fuerit, nihil ab eo Enphanoſticorum nomine exigatur.* Exiſtimo tamen loqui præſertim pro Clericis aliarum Parochiarum ſeu Diœceſeon. Etenim Patriarchali ſuæ poteſtati per rapinas extendendæ ſemper intentus Conſtantinopolitanus Epiſcopus, ſpectantium ad tres autocephalas Diœceſes Metropolitarum primò, deinde & Provincialium iſtic Epiſcoporum conſecrationes invaſit, tandemque etiam quorumvis Clericorum ordinationes, de qua ejus poteſtate Theodorus Balſamon varia hinc inde nugatur. Et quidem etiam ab hiſce extorquebat ordinationis jura, quæ non in ſuo curſu permittere debuerat Juſtinianus, ſed omnino damnare. Rapina iſta peſſimè habuit aliarum Eccleſiarum Epiſcopos, ideoque quod palam non auderent violentiæ refragari, ſuos inſtigarunt Clericos ad ordinatos Conſtantinopoli Collegas non admittendos in poſſeſſionem, niſi ſolutis grandibus Inſinuativis, de quibus rectè Dionyſius Gotofredus: *Inſinuativa ſunt, quæ novi Clerici dant veteribus pro ſuo introitu.* Seu pro ſui nominis in Clericorum Catalogum inſcriptione aut inſinuatione. Ea ergo ad Mennæ Patriarchæ preces ſuſtulit magnus Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ exaltator Juſtinianus. Suſtulit quoad ſolos Conſtantinopoli ordinatos Clericos. Quare aliarum Eccleſiarum Clerici à novis per proprios Epiſcopos ordinatis Collegis omnino poterant conſueta Enphanoſtica poſtulare. Et hinc ſolos Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ Defenſores ad legis hujus

exe-

executioni invigilandum hortatus fuit Juſtinia-
nus. Ab ipſis exemit ſolos Conſtantinopoli or-
dinatos, ne quis eorum metu deinceps illic or-
dinari refugeret. Hoc enim ſine ipſa alii Epiſco-
pi induxerant, aut permiſerant.

Hæc pecuniaria Inſinuativa reperimus etiam
apud Eccleſias Latinas. Quædam inſuper Capi-
tula primi, ſecundi, quandoque & tertii anni
fructus dividunt inter veteres Canonicos, & no-
1.q.2.c.7. vum cogunt jejunare. Aliam adhuc ſpeciem me-
morat apud Gratianum, & damnat Paſchalis ſe-
cundus: *Nullus emat Eccleſiam vel Præbendam,*
nec paſtellum nec paſtum ſolvat antea vel poſtea pro
hujuſmodi. Et per ejus Cardinales Legatos Joan-
nem ac Benedictum celebrata ſecunda Synodus
Cap.7. Pictavienſis: *Ut Præbenda non ematur aut venda-*
tur, neque paſtus inde exigatur, ſub excommuni-
Cap.2. *catione interdicimus*. Et Innocentii ſecundi Sy-
nodus Lateranenſis: *Nec pro paſtu, nec ſub obten-*
tu alicujus conſuetudinis antea vel poſt à quoquam ali-
quid exigatur, aut ipſe Proviſus *dare præſumat,*
quia Simoniacum eſt. Et adversùm Canonicos
Aprutinenſes, qui novum collegam Jacobum
nolebant admittere ad plenam fructuum perce-
ptionem, *quamdam conſuetudinem prætendentes*
quod prandium haberent à Canonico recepto de novo,
ad Sancti Thomæ Eſculanenſis Priorem ſcribit
L.5.tit.3. c.44. Gregorius nonus: *Mandamus quatenùs dictos Ca-*
nonicos, ut tali conſuetudine non obſtante, illi ſicut
uni ex aliis in proventibus & præbendis provideant,
appellatione remota compellas. Quod Epiſcopus
aut quivis Clericus in ſuæ conſecrationis aut ad
beneficium promotionis die exhibeat confratri-
bus & amicis Chriſtianum convivium, eſt con-
ſuetudo antiquiſſima, & laudabilis: at ſpon-
taneum id eſſe debet, ejus exactionem uti Simo-
niacam meritò proſcripſit à Romana Eccleſia Ma-
gnus Gregorius, meritò poſteriores Canones
Decretum iſtud ad omnes generatim Epiſcopos,
Clericos, & Monachos extenderunt.

CAPUT XI.

Exponuntur exactio & oblatio pro Miſſis & Orationibus.

Seſſ.8. JOannis Wicleffi vigeſimus quintus à Coſtan-
tienſi Synodo damnatus Articulus eſt hic:
Omnes ſunt Simoniaci, qui ſe obligant orare pro aliis,
eis in temporalibus ſubvenientibus. Datos pro Miſ-
ſis ac Pſalteriis denarios nihil prodeſſe docuit
apud Henricum Cnyghtonum etiam inſignis Wi-
cleffiſta Nicolaus Herefordenſis. Ejus Collegæ
docuerunt in Miſſa pro defunctis non faciendas
oblationes pecuniarias, imò & illos, qui Sacer-
doti pro quavis dicenda Miſſa dent denarios, eſ-
ſe cum ipſo accipiente maledictos. Et quidem
A.1383. ipſius Wicleffi adductum Articulum optimo jure
damnavit laudata Synodus. Etenim mandat ipſe
Dominus, ut faciamus nobis amicos de Mam-
mona iniquitatis, qui nos, cum defecerimus,
recipiant in æterna tabernacula: Hoc eſt, ut de
noſtra temporali ſubſtantia nobis conciliemus
Chriſti pauperes, qui nobis per ſuas preces im-
petrent compunctionis ſpiritum, benè vivendi
gratiam, ac remiſſionem peccatorum. Quoſdam
Fideles in die Judicii de ſua ſalute periclitaturos,
& iſtiuſmodi Sanctorum interceſſionibus fore
gratioſè donandos à Divina miſericordia, docet
in libris de Dei Civitate Sanctus Auguſtinus.
Et divitum defunctorum hæredibus nihil frequen-
tius aut ardentius inculcat & declamat Sanctus
Joannes Chryſoſtomus, quàm ut per largas
eleemoſynas eis implorent multorum pauperum
orationes. Clara nimium eſt hæc Eccleſiaſtica
veritas: nec ob unum Wicleffum eſt nobis
tempus perdendum. Omittere tamen non poſ-
ſum pauca laudati Chryſoſtomi verba in prioris
Apoſtolicæ ad Corinthios Epiſtolæ Commen-
tariis: *Si filii aut fratris defuncti memoriam ageres,* Hom. 27.
pungereris in conſcientia; ſi morem non impleviſ-
ſes, & pauperes vocaſſes. Morem dandæ aga-
pes, ſeu ſolemnis convivii cunctis civitatis pau-
peribus, qui defuncto, cujus edebant tempora-
lia, ſua ſpiritualia communicarent, ſine con-
ſcientiæ punctura dicit non poſſe intermitti.
Nec in ſola Antiochena aut Conſtantinopolita-
na Eccleſia, ſed in noſtro etiam Occidente mos
iſte viguit. Etenim iſtud, quoniam res ſancta
à profano hominum abuſu rugas contraxerat,
convivium eſt unus ex Africanæ Eccleſiæ abuſi-
bus, quos per Aurelium Primatem Carthaginen-
ſem purgari ac aboleri ſuaſit Presbyter adhuc
S Auguſtinus. Eundem morem in litteris ad Ale- Ep. 64.
thium laudat Sanctus Paulinus: *Patronos animarum*
noſtrarum pauperes, qui tota Roma ſtipem meri-
tant, multitudinem in aulam Apoſtoli congregaſti. Ep. 33.
Pulchro equidem tanti operis tui ſpectaculo paſcor.
Videre enim mihi videor tota illa religioſa miſeran-
dæ plebis examina, illos pietatis divinæ alumnos,
tantis influere penitus agminibus in ampliſſimam glo-
rioſi Petri baſilicam, ut tota & intra baſilicam,
& pro januis atrii, & pro gradibus campi ſpatia
coarctentur. Video congregatos ità diſtinctè per accu-
bitus ordinari, & profluis omnes ſaturari cibis, ut
ante oculos Evangelicæ benedictionis ubertas, eorum-
que populorum imago verſetur, quos quinque pani-
bus & duobus piſcibus panis ipſe verus, & aquæ
vivæ piſcis explevit. Hoc modo Alethius uxoris
ſuæ exequias celebrarat. Ex ejuſdem moris re-
liquiis eſt, quod in divitum fidelium funere paupe-
ribus paſſim panes diſtribuantur.

Etiam futuros pauperes ad iſtiuſmodi ſuffragia
& preces per hæreditates, legata, aut donatio-
nes obligare eſt omninò pium. Quidquid cum
Wicleffiſtis etiam Lutherani & Calviniſtæ exſibi-
lent, eſt pietas antiquiſſima omnium Eccleſia-
rum. Etenim de Beliſarii Ducis in Joannem
Armenium, ſtrenuum militem, iniquiſſimè tru-
cidatum, pietate ſcribit in libris de bello Wan-
dalico Procopius Cæſaræenſis: *Beliſarius ad Joan-* Lib.3.
nis properans ſepulchrum, illius inſontis caſum ma-
gnoperè flevit, ejuſque tumulum Cenſus redditu ho-
neſtavit. Hoc eſt, perpetuas Eccleſiæ aut pau-
perum preces illi per annuum Cenſum adfixit.

Er Remenſium Sanctiſſimus Archiepiſcopus Re-
migius ſuo teſtamento inſeruit hunc ad quoſdam
panperes articulum : *Matriculæ Sanctæ Mariæ,*
quæ Xenodochium dicitur , ubi duodecim pauperes
ſtipem exſpectaut , ſolidus dabitur . Quam ma-
triculam , ubicumque fratribus meis & filiis , Re-
menſis Eccleſiæ Clericis , *oſſa mea ponere placue-*
rit , perſeverare præcipio , & ut diu noctuque pro pec-
catis atque criminibus meis Dominum deprecentur , de
proprio hæreditatis meæ jure rebus , quas Anteceſſores
mei in eorum ſtipendiis Domino dederunt , ſuperaddo
etiam villam Saladronam & villam Sancti Stephani ,
& quidquid in villa Herimundi mihi per ſucceſſionem
evenit . Hunc item articulum ad Lupum Sueſ-
ſionenſem Epiſcopum , ſuum ex fratre Nepo-
tem : *Vineam , quam Bebrimodus facit , tibi eate-*
nus derelinquo , ut diebus Feſtis & omnibus diebus
Dominicis indè mea ſacris Altaribus offeratur obla
tio , atque annua convivia Remenſibus Presbyteris
& Diaconibus præbeantur. Anniverſariæ Miſſæ ,
& conventualis poſt illam refectionis fundatio eſt
adeò antiqua. Ejuſdem formæ plura ab hoc San-
Lib. 1. c. 13. cto Epiſcopo legata refert in Remenſis Eccleſiæ
hiſtoria Flodoardus . Et de Sancto Rigoberto
ejuſdem Eccleſiæ Epiſcopo adjungit : *Clericis Re-*
menſibus delegavit Eccleſiam Sancti Hilarii cum
Suburbio ad eam pertinente , ut in annua tranſitus
ſui die ſufficiens eis refectio indè pararetur . Et
nona Toletana Synodus permittit Epiſcopo , ut
Lib. 2. c. 11. ſæculari Eccleſiæ , *quam ſua magnificare voluerit*
ſepultura, dare poſſit centeſimam partem de Ec-
cleſiæ ſuæ bonis : utique ad perpetuum onus ſuf-
fragiorum. Quod item Dagobertus Francorum
Rex Eccleſiis ſub quotidiani ad tres annos ſacrifi-
cii onere, & Sancti Dionyſii matriculariis ſub
ſuffragantium animæ ſuæ precum lege legarit mul-
ta, authentica ejus apud Franciſcum du Cheſne
vita teſtatur. Et inſignia munera ad omnes An-
Cap. 40. glicanas Eccleſias miſit Carolus Magnus cum hi-
ſce ad Offam Merciorum Regem litteris , exſtan-
Fol. 32. tibus apud Guilielmum Malmesberienſem ; *Dire-*
ximus in eleemoſynam Domni Apoſtolici Adriani ,
deprecantes ut pro eo intercedi jubeatis . Et de San-
Ep. 45. cti Judoci Cella ſcribit ad Carolum Calvum Fran-
corum Regem Sanctus Lupus Abbas Ferrarien-
ſis : *Intercedente glorioſa Matre veſtra , Sereniſſi-*
mus Pater veſter Ludovicus Auguſtus ad remedium
animæ ſuæ & ſalutem poſteritatis , ſupplementum
hoc Monaſterio noſtro contulerat . Eam neſcio qua-
liter ereptam ſupplicat ſibi reſtitui , ex ejus ſpo-
lio natam grandem Monaſterii ſui pauperiem
amplificat , & adjungit : *In tanta calamitate Pa-*
tri & Matri veſtræ quotidianas preces & annuum of-
ficium perſolvimus , quaſi quòd illi contulere poſſidea-
mus . Fecerunt enim illi totum quod potuerunt , &
donum ſuum robuſtiſſimè firmaverunt . Quam regu-
lam notent illi, qui ceſſantibus fundationis pro-
ventibus mox etiam Miſſas & alia fundata ſuf-
fragia intermittunt . Etiam Sanctus Gerardus
Conſtantienſis in Germania Epiſcopus partim
Cathedrali ſuæ Eccleſiæ , partim Sancti Petri
Monaſterio varia prædia legavit ea lege, ut Ca-
nonici *ter in anno cum ſolemni proceſſione ipſum Mo-*
naſterium adeant , ſingulíſque vicibus pro ejus anima
Epiſt. 26. *Miſſam cantent* . Ità teſtatur Chronicon Eccleſiæ
Conſtantienſis . Et in Mindenſis Eccleſiæ Chroni-
co exſtat Diploma , quo ad Milonis Epiſcopi pre-
cem inſignes proventus transfundit Imperator Ot-
to ſecundus *ea ratione , ut perenniter pro noſtræ*
animæ remedio unus Presbyter talem habeat Præben- Lib. 61. cap. 6.
dam , quæ hodiè apud nos vocatur Præbenda
animarum . Et ad Hugonem Cloniacenſis Mona-
ſterii Abbatem ſcribit Sanctus Petrus Damiani : Lib. 6. Epiſt. 2.
Sicut ego pro vobis non dubitavi corpus meum cru-
delibus offerre periculis , ità per vos ſuperna cle-
mentia dignetur animam meam ab infernalibus libe-
rare tormentis . Apoſtolicæ Sedis per Galliam Le-
gatus multa pro iſto , in quo defunctorum ſuffra-
gia ſingulariter vigebant , Monaſterio tulerat :
Hinc pro mercede expoſtulat inſcribi in Catalo-
gum eorum , quorum animas per ſacrificia & alia
pietatis opera fratres quotidiè apud Deum ad-
juvabant . Hujuſmodi fundationum nec Dux
Beliſarius , nec Sanctus Remigius fuerunt pri-
mi auctores : Avitam conſuetudinem ſecuti ſunt ,
atque ità lucet illam eſſe inſigniter antiquam
& probatam . Quod & Toletanus Canon evin-
cit , Epiſcoporum , qui ſepulturæ ſuæ Mona-
ſteriis erant de Eccleſiæ ſuæ bonis nimium libe-
rales , priorem morem compeſcens . Nullum hic
eſt Simoniæ periculum, aut ſpecies : niſi cum im-
pio Monacho Arnaldo Brixienſi damnare veli-
mus omnia bona Eccleſiaſtica , cunctoſque ipſo-
rum donatores. Etenim Eccleſiaſticorum pro ani-
ma ſua ſuffragiorum fundator aliud non agit ,
quàm Clericis aut Monachis , ea in perpetuum ce-
lebraturis , ſubſtentationis ſtipendia aſſignare.

Etiam Miſſæ denarius eſt longè antiquiſſimus .
Etenim vetuſtos Africanæ Eccleſiæ abuſus enu-
merans Sanctus Auguſtinus ſcribit ad Aurelium
Primatem : *Oblationes pro ſpiritibus dormientium ,* Epiſ. 64.
quas verè aliquid adjuvare credendum eſt , ſuper
ipſas memorias non ſint ſumptuoſæ , atque omni-
bus petentibus ſine typho & cum alacritate præbean-
tur , neque vendantur . Sed ſi quis pro Religione
aliquid pecuniæ offerre voluerit , in præſenti pauperi-
bus eroget . Ità nec deſerere videbuntur memorias
ſuorum , quod poteſt gignere non levem cordis dolo-
rem , & id celebrabitur in Eccleſia, quod piè & honeſtè
celebratur . Antiquiſſimis ergo illis temporibus
oblationis ſeu Miſſæ pro defunctis denarium non
ſolummodò admittebat , ſed & exigebat Africa-
nus Clerus , eamque exactionem venditionis ſeu
Simoniæ taxat Sanctus Auguſtinus , nihilominus
permittens ſpontè oblatum accipi , ità tamen ut
in Cleri non cedat lucrum , ſed mox ſub offeren-
rium oculis in pauperes erogetur. Quam regulam
fixerunt Patres noſtri , fidelis populi ad ſacrifi-
cium de pane & vino oblationem in denarium
mutantes , de quibus in animæ Gemma ſcribit
Honorius Auguſtodunenſis : *Statutum eſt ut po-* Lib. 1.
pulus denarios offerret , qui in uſum pauperum ce- cap. 66.
derent , vel in aliquid ad Sacrificium pertinens .
Et hocce ſtatutum omnino ſecutus eſt etiam San-
ctus Petrus Damiani , qui ſibi Miſſam celebran-
ti oblatos à quadam Duciſſa Byzantios noluit ac-
cipere , ſed poſt Altare deſeruit , adeoque
parvi fecit & ſprevit , ut etiam furto per neſcio
quem Palatinum Clericum ſublatos , & per Du-
ciſſam Beatricem reportari juſſos recipere no-
luerit ,

Lib. 5. Ep. 13. luerit, licet multis precibus à pœnitente fure fatigatus. Clam tamen recepit ejus ſocius Frater Paulus. Et hinc forſan à Godefridi Lotharingiæ Ducis Capellania ſumpta eſt anſa *notam ei cupiditatis inurendi*. Sanè iſta, cui operoſiſſimam apologiam oppoſuit optimus Petrus, calomnia oſtendit ſimilem oblatæ pecuniæ admiſſionem & in Clerico & in monacho malè tunc oluiſſe.

Attamen hæc ſanctitas non eſt Divini aut Apoſtolici præcepti. Quod enim Sacerdos poſſit de Altari, Sacrificio, aut alio quovis Evangelii miniſterio vivere, in prima ad Corinthios Epiſtola Apoſtolus oſtendit multis argumentis, de quibus rectè Sanctus Joannes Chryſoſtomus in ejuſ-
Hom. 52. dem Epiſtolæ commentario: *Multum ponit ſtudii Apoſtolus, ut oſtendat non eſſe vetitum accipere.* Utique ſpontè oblatum. Et ad Apoſtoli verbum, *Dominus ordinavit iis, qui Evangelium annuntiant, de Evangelio vivere*, adjungit: *Vivere, non mercaturam facere, nec theſaurizare*. Hoc eſt, nihil à quoquam exigere, & nihil accipere è ſponte oblatis niſi neceſſariam ſuſtentationem. Hæc eſt Evangelica lex. Paulus Apoſtolus, nihil etiam ſponte oblatum admittens, & de ſuis manibus in Evangelio vivens, ſibi fixit perfectiorem regulam, quam & ſuæ Diœceſeos Clero poſteà fixit Synodus Eliberina. Africanæ item Eccleſiæ figere conatus eſt Sanctus Auguſtinus; at non video obtinuiſſe. Eamdem Apoſtolicam ſanctimoniam ſibi dumtaxat ſoli fixit Sanctus Petrus Damiani: Byzantios ipſos admitti Canon illius temporis omninò permittebat. Etenim de laudato Petro adhuc puerulo ſcribit
Cap. 2. in ejus vita Joannes Monachus: *Petrus quadam die nummum ceperit, & tamquam ſubitò dives effectus, gratulabundus quid eo mercari aptius poſſet, diu mente revolvere cœpit. Divinitus tandem inſpiratus ait: Melius eſt ut tradam Presbytero, qui Deo Sacrificium offerat pro Patre meo defuncto.* Et in ſuis ad Deſiderium Caſſinenſem Abbatem litteris oblata Sacerdoti pro defunctis celebraturo Xenia nequaquam improbat jam vir & Doctor Petrus: ſolùm ſuadet opulentis, carnaliter viventibus, & avaris Sacerdotibus non facilè offerenda. Et in litteris ad Damianum Monachum, ſuum ex ſorore Nepotem, ſcribit de quodam illiterato Comenſis Eccleſiæ Presbytero:
Lib. 6. Ep. 22. *Tam parvam ac tenuem in litterarum doctrina habet notitiam, ut apertæ quoque ſcriptionis articulum ſyllabatim vix valeat legere, nimia tamen paupertate conſtrictus, utcumque Miſſarum ſolemnia cogitur celebrare.* Ut nempè ex Miſſæ denario diætim vivat. Et ad Petrum Sanctonenſem Epiſcopum ſcribit Goffredus Abbas Vindocinenſis: *Oblationem Altaris habet à quo Miſſa cantatur.* Et in
P. 7. c. 17. Summa Theologica Robertus Cardinalis Pullus: *Quid eſt Miſſarum ſolemnia contuitu temporalis commodi celebrare, niſi cum Juda Chriſtum vendere, tantò nequius, quanto reſurgendo eſt ſublimatus?* Utique contuitu commodi. Et in Eboracenſi apud Rogerum Hovedenſem Synodo ſtatuit Hubertus Archiepiſcopus Cantuarienſis: *De-*
Fol. 755. *crevimus prohibendum, ne Sacerdos aliquis pro celebratione Miſſarum pretio conſtituto pactum ineat, ſed hoc dumtaxat quod in Miſſa offertur, recipiat.* Et in Toletana ſub Joannis vigeſimi ſecundi Pontificatu celebrata Synodo graviter queritur Joannes Archiepiſcopus, *Quòd aliqui Presbyteri, deteſtanda & abominabili ambitione cæcati, pro Miſſis per eos celebrandis pecuniam exigunt, & deſuper hoc, acſi vellent vendere rem profanam, impudenter mercantur.* Hanc Eccleſiæ maculam acriter exaggerat, & concludit: *Ne aliquis Presbyter pro Miſſis celebrandis pecuniam exigat, vel rem aliam temporalem, ſed gratis accipiat, ſi aliquid per facientem Miſſas celebrari, oblatum ſibi charitativè fuerit, abſque pactione & conventione quacumque.* Prævaricantem per annum ſuſpendit à celebratione Miſſarum, ac inſuper mandat proprii Epiſcopi arbitrio puniri.

Notanda ſunt verba Goffredi Abbatis: *Oblationem Altaris.* Et Huberti Archiepiſcopi Cantuarienſis: *Quod offertur in Miſſa.* Exponit in animæ Gemma Honorius Auguſtodunenſis: *Fertur quod olim Sacerdotes à ſingulis domibus vel famis* Lib. 2.
lis farinam accipiebant, quod adhuc Græci faciunt, cap. 66.
& inde Dominicum panem faciebant, quem pro populo offerebant, & conſecratum eis diſtribuebant. Nam ſinguli farinam offerentium Miſſæ interfuerunt, & pro his in Canone dicebatur: Et omnium circumſtantium, qui tibi offerunt hoc Sacrificium laudis. Poſtquam autem Eccleſia numero quidem augebatur, ſed ſanctitate minuebatur propter carnales, ſtatutum eſt ut qui poſſent ſingulis Dominicis, vel tertia Dominica, vel ſummis feſtivitatibus, vel ter in anno communicarent, & quia populo non communicante non erat neceſſe tam magnum panem fieri, ſtatutum eſt eum in modum denarii formari, ut populus pro oblatione farinæ denarios offerret, pro quibus traditum Dominum recognoſcerent, qui tamen denarii in uſum pauperum cederent, vel in aliquid quod ad hoc Sacrificium pertineret. Fidelis populi ad Sacrificium oblatio eſt omnino antiquiſſima, inſtitura ab ipſis Apoſtolis. Eam laudant antiquiſſimi Canones. Etiam Juſtinus Martyr, Tertullianus, aliique vetuſtiſſimi Patres. Et ad ſuam plebem declamavit olim in Sermone de eleemoſyna Sanctus Cyprianus: *Locuples & dives es, & Dominicum celebrare te credis, qui in Dominicum ſine Sacrificio venis, qui partem de Sacrificio, quod pauper obtulit, ſumis.* Non farinam tunc, ſed coctum domi ſuæ panem & vinum, quæ per Sacerdotem conſecrata ſumeret in Miſſa, quiſque Fidelis offerebat.
Quin imo non panem, ſed panes plures cum larga vini amphora, quorum ſolummodo modica pars conſecraretur, & reliqua maſſa Sacerdoti & Clero ejus cederet, offerebat quiſque dives: Etenim maſſam iſtam in ſolos Clericos dividi, atque ab ipſis ſolis, & qui cum illis ſunt fidelibus fratribus, nequaquam à catechumenis ſumi poſſe reſpondit in ſuo ad Ammonem Lycopoleos Archiepiſcopum Canonico Reſcripto Theophilus Patriarcha Alexandrinus. Quin ejuſmodi oblata non cum lacte, caſeo, aut piſcibus, ſed ſeparatim & per ſe ſumi juſſit in Synodicis ſuis ad Monachos Reſponſis, exſtantibus apud Theodorum Balſamonem, Nicolaus tertius Patriarcha Conſtantinopolitanus. Quam diſciplinam dudum viguiſſe in Latinis etiam Eccleſiis, ſuo loco oſtendetur. At vero coctum à quavis Laica manu panem

panem in Domini Corpus conſecrare eſt res incommodis ſubjecta, ideoque muravit Eccleſia, & triticeam ſarinam, ex qua Clerici panes facerent, juſſit à populo offerri. Quam rurſus variata temporum ratio perſuaſit murari in denarios, qui partim emendæ ſarinæ eſſent pretium, partim ad fugandam Clericalis avaritiæ ſpeciem in pauperes ſub offerentium conſpectu dividerentur. Quæ puritas, quod non eſſet Apoſtolicæ legis, & quod priorum oblarionum emolumentis aut non poſſent aut nollent privari Sacerdotes, non diu permanſit. Uti antea panis, vinum & farina, ita hi denarii illis pedetentim appropriari cœperunt. Ita ſuo tempore fuiſte conſuetum, ſupra palam dixerunt Goſtredus Abbas Vindocinenſis, & Hubertus Archiepiſcopus Cantuarienſis. Et hinc ob avitam populi de Cleri avaritia & nimiis proventibus calumniam defecit paulatim etiam denariorum oblatio, contracta ferè ad ſolam Miſſam in exequiis defunctorum. Accedens Eccleſiarum, Altarium in eadem etiam Eccleſia, Sacerdotum, plurium quotidie eodem quoque Altari Miſſarum multiplicatio iſtam contractionem ſtrenuè adjuvit. Exinde ergo Miſtam ſibi celebrari volens, eam oblato denario poſtulat à Sacerdote, & hic eſt denarius, quem Wicleſiſtæ, Lutherani, & Calviniſtæ hoſtiliter inſectantur. At ſine fundamento. Eſt enim, licèt non in iſta ſpecie, tamen in ſubſtantia ac valore Inſtiturum Apoſtolicum. Etiam in propria ſpecie eſſe antiquum, oſtendunt ſuperiùs laudata puerilis pietas Sancti Petri Damiani, & per ipſum adducta pluta exempla. Quis Sacerdos non ab omni fideli panem & vinum malit accipere ad quamvis Miſſam, quam ab unico bomine paucos aſſes? De varia hujus oblationis mutatione largiùs eſt ſuo loco dicendum.

An ad ſingulas etiam privatas Miſſas olim ab audientibus vel audiente fuerit facta panis, vini, farinæ, vel denarii oblatio, poſſit diſputari. Certum eſt fuiſſe factam ad illas, quæ pro quopiam ſeu vivo ſeu defuncto, vel propriæ pietatis motu, vel ad alicujus poſtulationem fuerunt celebratæ. Nam in his oportebat fieri iſtius nominis recitationem, quam ſine oblatione fieri non permiſit antiqua diſciplina. Olim ergo Miſſam pro ſe aut amico dicendam poſtulans à Sacerdote, non prævié dabat, ſed in ipſa offerebat denarium, quo ſolo Sacerdotem oportebat eſſe contentum. Servatum tamen oportebat etiam laudatum ſuperiùs Cardinalis Gualonis Canonem: *Moneantur Laici diligenter, ne quod pro Sacramentorum reverentia devotio Fidelium introduxit, ex avaritia velint aliquatenus revocare.* Devotionem iſtam paulatim omninò diminuit, ac propemodum exſtinxit olim Laicorum avaritia, atque ita ipſis taxare Miſſæ denarium Epiſcopi tandem fuere compulſi. Ita ſolita intra Miſſam oblatio pedetentim etiam deſiit, & jam pridem denarius vel ante vel poſt ipſam offerri cœpit, immò & exigi. Et hanc conſuetudinem uti innoxiam probavit Tridentina Synodus, Miſſarum fundationes, quibus adnexi cenſus tenuitas nequeat competentem ſuppeditare denarium, permittens reduci ad minorem numerum. Quam diſciplinam eſſe antiquam, docet fundatio Monaſterii Sanctæ Mariæ de Silva Regali in Arelatenſi Diœceſi, cui ſub perpetuo variarum Miſſarum onere fundos quoſdam donavit Alphonſus Aragoniæ Rex, & adjecit: *Si in prædicta donatione naufragium evenerit, illud ſolvo & relaxo.* Inſtrumentum exſtat in Spicilegio Lucæ Dacherii. Lib. 3. Quo jure ſolos, quibus competens ſuſtentatio aliunde non ſupperit, inopes Sacerdotes & Eccleſias uti poſſe quidam non ſine fundamento adſeverant. Reformata quædam, omnem etiam ſponte oblatum denarium reſutantia, Monaſteria ſunt plurimùm laudanda, & orandus eſt Deus, ut ad omni ſaltem exactioni renunciandum nos permovere, atque ita caſta Patrum corda in nos reducere dignetur. Interim penitus neceſſe eſt longiſſimè proſcribi iniquiſſimas ſordes, quas hac in re damnarunt Romani Pontifices, Clemens octavus, Urbanus octavus, & noviſſimè Alexander ſeptimus. Et adverſum quas Adriano ſexto ſupplicavit Nurembergenſis Germanorum Principum Conventus: *Sacerdotes unius diei Miſſas, ad quas fundationis, ſeu annuæ recordationis jure celebrandas obligantur, non ſemel, ſed quater, quinquies, plurieſvè venundant, unaque Miſſa duobus, tribus, aut pluribus Eccleſiaſticis beneficiis ſatiſfacere præſumunt.*

CAPUT XII.

Exponuntur exactio & oblatio pro exequiis & ſepultura.

ANtiquum Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ morem exponit in Codice Juſtinianæo lex Anaſtaſii Auguſti: *Conſtitutio aſſignat magnæ Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ ſeptuaginta librarum auri reditum, eam ob cauſam, ut ſcilicet exequiæ ſine ſumptu & gratis fiant in urbe Conſtantinopolitana, & uſque ad novos muros, & Blacbernas.* Lib. 1. tit. 2. cap. 18. Eſt antiqua, per Anaſtaſium dumtaxat innovata, magni Conſtantini lex, de qua in novellis ad Joannem Prætoriorum Præfectum, & ad Longinum urbis Præfectum legibus Imperator Juſtinianus: *Quod Conſtantinus rectè cogitans diſpoſuit, & poſt hæc Anaſtaſius firmavit, adjiciens etiam reditus cauſæ, hoc nos ipſi, cum periculum patiatur cadere, reparare & dare cum omni cautela & terminis competentibus cogimur, illud facientes manere immortale.* Leg. 43. Leg. 59. cap. 1. Erectam à ſe Conſtantinopolim Romanæ urbis dignitate, & ampliſſimis privilegiis donavit Conſtantinus, ejus Eccleſiæ mille & centum tabernas ſeu officinas, locatas in præcipuis civitatis foris, & ab omni Regia exactione ac publico onere liberas adſcripſit, ex quarum reditu omnes funerum impenſæ ſolverentur. Eximium optimi Principis donum, Clericorum avaritia aut negligentia in alienos uſus detortum, avitæ pietati reſtituerunt Anaſtaſius & Juſtinianus, Clericis, Monachis, Monialibus funus pio cantu

pro-

proſequentibus, veſpillonibus, quos Decanos, Lecticarios, & Copiatas appellat, & cuique alteri ad hoc opus ſpectanti aſſignans ſuam ex iſto reditu portionem. Unicuique cadaveri adſcripſit etiam ſuam ſolemnitatem pro varia ejus in vivis qualitate, addens ut qui pompam vellent excedere, tenerentur ad exceſſus impenſas, quæ tamen decem ſolidis non poſſent eſſe majores. Et hinc Eccleſia magna Conſtantinopolitana inter reliquas ſuas dignitates atque officia habuit Decanum, de quo antiqua ejuſdem Eccleſiæ notitia: *Decanus Sacerdotes componit in contributionibus ad eos ex æquo ſpectantibus* Et alia recentior noti-
Fol. 29c, tia: *Decanus Sacerdotes ad jura ſua & oblationum partem accipiendam advocat*. Exponit in ſuis ad Græcorum Euchologium Scholiis eruditus Joannes Goar: *Decanus idem eſt quod Veſpillo ſeu Lecticarius, & ut Epiphanius loquitur, qui mortuorum effert corpora. Unus hic tantum eſſe perhibetur, ſupra alios videlicet de grege plebis ad efferendos mortuos abſque Eccleſiaſtico titulo aſſumptos eminentior, cujus eſt etiam ea provincia, ne Sacerdotes componat in juribus & contributionibus, ad eos ex funeribus & alio quovis obſequio provenientibus, accipiendis*. Veſpillones apud antiquos erant Barbari, dicebanturque Bargenæ ſeu Bergenæ. An apud primorum ac mediorum ſæculorum Fideles fuerint Laici, eſt quæſtio examine digna. Apud nos Belgas jam dudum ſunt viri Religioſi, fratres Alexiani. Quidquid ſit, Conſtantinopolitana Eccleſia habuit Presbyterum, qui iſtarum mille & centum domorum annuas penſiones reciperet, curaret omnia funera, & cuique ad illa operanti ſuam diſtribueret portionem. Et is dicebatur Decanus, ſeu Præfectus Decanorum.

Leg. 12. De hac per Clericorum avaritiam lapſa rurſùm pietate queritur graviſſimè in Novella ad Stephanum fratrem ſuum germanum, Regiæ urbis Patriarcham, lege etiam Imperator Leo ſapiens, & adjungit: *Statuimus ut quæ de his jam olim edita conſtitutio eſt, immota & inviolata permaneat*. Quæ lex an firma permanſerit, fateor me ignorare. Eas porrò mille & centum officinas hodiè poſſident Sacerdotes Mahometani. In Chriſtiani Cleri jus ſucceſſerunt. Hæc interim omnia evincunt, quod pro funerali officio ſemper apud Græcos aliquid fuerit Clero oblatum uſque ad Conſtantini tempora, qui à debito illo extraxit ſolam civitatem Conſtantinopolitanam. Et huc forſan reſpexit Latinus Author eruditi tractatus adversùm Græcos, reperti olim apud Conſtantinopolim in Conventu PP. Prædicatorum: *In ſorte Simonis Magi de jure ponendi ſunt Græcorum Pontifices, qui ſepulturas in cæmiteriis non faciunt, niſi accepta pecunia*. Solam Regiæ urbis pietatem attendens, omnes alias Eccleſias de Simonia damnavit. Poſſit tamen ab avita pietate iterum defeciſſe etiam urbs Regia, ideoque per pium Authorem fuiſſe item notata. Simile privilegium habet alma noſtra Iprenſis civitas. Ejus Cathedralis Eccleſia fuit olim dumtaxat Abbatialis ſub Regularibus Sancti Auguſtini Canonicis, ſex iſtic Parochialium Eccleſiarum etiam Paſtoribus, qui ſuo communi refectorio ac veſtiario ex Auguſtiniana regula contenti, omnia Sacramenta, ipſumque etiam funerale officium plebi ſemper miniſtrarunt gratis. Eorum bona in opulentas Præbendas diviſerunt ſibi hodiè ſæculares Canonici ſub antiquo onere ejuſdem caſtitatis ac pietatis. Et jure merito. Inſignem enim cunctis Clericis regulam figit in ſuis ſuper primam ad Corinthios Epiſtolam homiliis Sanctus Joannes Chryſoſtomus: *Dei gratia, pro nobis minimè moleſti ſumus, ſed ſine ſumptu vobis* Hom. 43.
poſuimus Evangelium, nequaquam quidem facientes ſicut Paulus, ſed contenti propriis. Sancto Paulo Apoſtolo, qui ex manuum ſuarum labore victitans prædicavit, ait ſe non poſſe comparari, vivere tamen ex proprio patrimonio, atque ità prædicare ſine populi ſumptu. Ad ipſum obligari quemvis opulentum Clericum affirmat conſtanter in libris de vita contemplativa Julianus Pomerius. Quidquid ſit de hoc articulo, ex beneficio opulenti Clerici videntur pro exequiis & quovis miniſterio nullas, ex ſola ſuæ ſuſtentationis neceſſitate juſtificabiles, poſſe facere exactiones.

Etiam in Latina olim Eccleſia fuiſſe aliquid oblatum, immò & exactum pro exequiarum officio, oſtendit in litteris ad Bonum Maſſilienſem Epiſcopum Sanctus Gregorius Magnus: *Filius noſter Fauſtinus queſtus nobis eſt, quod pater ejus quondam Petraſius aliqua veſtræ Eccleſiæ, ſepultu-* L. 7. Ep.
ræ ſuæ gratia, juris alieni reliquerit. Ait illum ex 4.
ſolis hæredum ſuorum neceſſitati ſuperfluis potuiſſe aliquid Eccleſiæ relinquere, atque adjungit: *Noveris nos antiquam conſuetudinem à noſtra Eccleſia omnino vetuiſſe, nec cuiquam aſſenſum præbere, ut loca humani corporis poſſint pretio adipiſci. Nam ſi Gentiles, ut arbitramur, viri Sichimitæ Abrahæ pro Sara mortua, atque in loco proprio humanda, ſepulturam gratis obtulerint, & vix magna ejus importunitate coacti ſint, ut pretium de loco ſepulturæ præciperent, nos qui Epiſcopi dicimur, de humandis Fidelium corporibus penſa quid facere debeamus. Hoc ergo Fraternitatis veſtræ judicio committimus*. Et in litteris ad Januarium Calaritanum Epiſcopum, Sardiniæ Metropolitam: *Queſta eſt nobis Nereida clariſſima fœmina, quod ab ea centum ſolidos pro filiæ ſuæ ſepultura Fraternitas veſtra non erubeſcat exigere, atque ei ſuper doloris* L. 7. in-
gemitum ſtudeat majorem diſpendii inferre moleſtiam. dic. 2. E-
Quod ſi ita ſe veritas habet, quia gravè nimis eſt, piſt. 56.
& procul nimis à Sacerdotis officio, pretium de terra conceſſa putredini quærere, & de alieno velle facere lucri compendium, ab hac ſe petitione Fraternitas veſtra contineat, & moleſta ei de cætero non exiſtat. Hoc autem vitium & nos, poſtquam Deo auctore ad Epiſcopatus honorem acceſſimus, de Eccleſia noſtra omnino vetuimus, & pravam denuo conſuetudinem nequaquam uſurpari permiſimus, memores quia dum Abraham à filiis Emor, hoc eſt, Efron filio Sejor, ſepulchrum pretio ad humandum corpus conjugis poſtularet, pretium accipere renuit, ne commodum videretur de cadavere conſecutus. Si ergo tantæ conſiderationis paganus vir fuit, quanto magis nos, qui Sacerdotes dicimur, hoc facere non debemus? Unde ne hoc avaritiæ vitium vel in alienis denuo tentari præſumatur, admoneo. Sed ſi quando aliquem in Eccleſia veſtra ſepeliri conceditis,

ſi

ſi quidem parentes ipſius, proximi, vel hæredes pro luminaribus ſponte quid offeere voluerint, accipere non vetamus: Peti verò, vel exigi aliquid omnino probibemus, ne quod valde irreligioſum eſt, aut venalis fortaſſe, quod abſit, dicatur Eccleſia, aut vos de humanis videamini mortibus gratulari, ſi ex eorum cadaveribus ſtudeatis quærere quolibet modo compendium. Idem in ſuo ad Parochianos Preſbyteros Capitulari ſtatuit Pontiſex Leo quartus: *Nullus veſtrum pro mortuis ſepeliendis præmium aut munus exigat.* Et in Canonicis ad Hedenulſum Laudunenſem Epiſcopum litteris Hincmarus Metropolita Remenſis: *Epiſcopus aut Presbyter pro ſepultura, obaudiens Decreta B. Gregorii, pretium de terra conceſſa putredini quemquam non permittat in ſua Parochia quærere, & de alieno velle luctu compendium.* Adducit laudati Gregorii verba ad Januarium Calaritanum. Et in primo ſuo-
Cap. 12. rum Capitularium libro: *Presbyter pro ſepeliendis quidquam xenii non exigat, vel extorqueat. Si quid autem Altari, vel Eccleſiæ, aut ſibi gratis oblatum fuerit à devotis quibuslibet, cum benignitate recipere non interdicimus.* Et in tertio libro:
Cap. 12. *Ut pro loco ſepulturæ, ſicut Sacra & Canonica ſanxit authoritas, nemo à quocumque quidquam xenii exigat: ſi autem aliquid quiſquam gratis offerre voluerit poſt ſepultum corpus, hoc ſuſcipi non vetamus.* Et Concilium Meldenſe: *Nemo pro loco ſepulturæ, ut verbis S. Gregorii utamur, pretium de terra putredini conceſſa, & de alieno velle facere luctu compendium, aliquo modo tentet. Si quando autem proximi vel hæredes ſponte aliquid offerre in Eccleſia voluerint in eleemoſynam defuncti, accipere non vetamus. Peti vero vel exigi aliquid, omnino prohibemus.* Et in ſuo Capitulari Herardus Archiepiſcopus Turonenſis: *De venditionibus ſepulchro-*
Cap. 77. *rum, & de his qui pro ſepulturis munera exigunt, ut ſeveriter puniantur & diſtringantur.* Et Synodus Namnetenſis: *Præcipiendum ſecundùm Cano-*
Can. 6. *num authoritatem, ut de ſepulchris & hominibus ſepeliendis nihil muneris exigant, niſi forte qui ſepelitur, vivens juſſerit Eccleſiæ, in cujus atrio ſepelitur, de ſuis aliquid tribuere, aut etiam poſt mortem illius, quibus commiſſum eſt ejus eleemoſynam facere, de rebus illius aliquid dare ſponte voluerint. Tamen nullatenus a Presbyteris illis aliquid exigatur, ſive ab illis qui locis & vicis præſunt.* Et Synodus Triburienſis: *Abrogandus, & Chriſtianis omnibus devitandus mos iniquus ſubrepſit, ſepulturam mortuis debitam ſub pretio vendere, & Dei gratiam facere venalem.* Eſſe dicit morem naturæ & Evangelio adverſum, & ſubjungit: *Interdictum ſit omnibus Chriſtianis terram mortuis vendere, & debitam ſepulturam denegare. Niſi proximi & amici defuncti propter nomen Domini, & redemptionem animæ viri, gratis aliquid donare velint.* Et S.Leo-
Lib. 3. Ep. 8. nis noni Pontificis Synodus Remenſis: *Ne quis pro ſepultura quidquam exigeret.* Et in litteris ad Hugonem primum Byzuntinenſem Archiepiſcopum Sanctus Petrus Damiani: *Hinc notandum quam deteſtanda ſit avaritia Clericorum, qui de ſepulturis Eccleſiæ pretium ſperant, cum hoc etiam Deum ignorantes Gentiles exhorreant. Illi recipiunt cum offertur, iſti impudenter exigunt, etiam dum negatur. Illi contemnentes Abrahæ pretium dicunt, In electis ſepulchris noſtris ſepeli mortuum tuum, nulluſque te poterit prohibere; iſti gentilium ſuppares, ajunt, Appende pecuniam, & ſuſcipe ſepulturam.* Et Urbani ſecundi Placentina Synodus: *Præci-* Can. 13.
pimus ut pro ſepultura nihil unquam exigatur. Et Can. 8.
ejuſdem Synodus Claromontana: *Nullus deinceps ſepulturam exigat.* Et in ſuo Capitulari Gualo Cardinalis: *Probibemus ſub excommunicatione, ne Sacerdotes vel Clerici occaſione alicujus conſuetudinis pro ſepultura aliquid exigere vel extorquere præſumant, ſed eam liberaliter ſtudeant miniſtrare.* Et in ſua exſtante apud Rogerum Hovedenſem Remenſi Synodo Calixtus ſecundus: *Præcipimus ut* Fol. 475.
pro ſepulturæ exactione nullum omnino pretium exigatur. Et in Lateranenſi Innocentius ſecundus: *Pro ſepulturæ acceptione nullum venditionis pretium exigatur.* Et in Londinenſi Joannes Cardinalis de Crema: *Pro ſepultura nullum omnino pretium* Can. 24.
exigatur. Et in Remenſi Eugenius tertius. *Pro ſepulturæ acceptione nullum pretium exigatur.* Et in Turonenſi Alexander tertius: *Pro ſepultura* Cap. 16.
nulla cujuſpiam pretii venalitas intercedat, neque ſub obtentu alicujus conſuetudinis reatum ſuum aliquis tueatur. Quia diuturnitas temporis non minuit peccata, ſed auget. Et in Lateranenſi: *Horribile nimis eſt quod in quibuſdam Eccleſiis locum venalitas perhibetur habere, ita ut pro ſepulturis & exequiis mortuorum requiratur, & non poſſit ille, qui indiget, iſta percipere, niſi manum implere curaverit largitoris.* Adverſam conſuetudinem dicit eſſe legem mortis, & Clericalis avaritiæ cœcitatem pœnalem, ideoque ab ipſa non minui peccatum, ſed augeri. Et in Londinenſi Synodo Richardus Primas Cantuarienſis: *Pro ſepultura nihil exigatur. Si quis contra hoc facere præſumpſerit, anathema ſit.* Quod ipſum confirmavit apud laudatum Rogerum ſucceſſor illius Hubertus. Omnes hac de re Canones adducere ſi velim, deficiet me dies: Quoſdam tamen volui adductos, ut parentum noſtrorum caſtitas fiat cunctis manifeſta.

Regnat hodie lutum iſtud, adverſus quod in ſuo Capitulari ſtatuit Guilielmus Sancto Ivoni Carnutenſi Coætaneus Epiſcopus Pariſienſis: *Presbyteri non detineant corpora mortuorum ſuper* Cap. 5.
terram, occaſione pecuniæ extorquendæ. Et in ſuo item Capitulari ſucceſſor ejus Odo: *Prohibetur diſtrictè, ne pro interraſio corpus ſepeliri differatur, ſed poſt ſepulturam exigant laudabiles conſuetudines.* Et in Oxonienſi Synodo Stephanus Primas Cantuarienſis: *Ne pro aliqua pecunia denegetur ſepultura.* Laudat & exequitur Lateranenſem Innocentii III. Canonem, exactiones iſtas damnantem de Simonia. Et in litteris ad Daimbertum ſuum Senonenſem Archiepiſcopum Thomas Abbas Maurigniacenſis: *Scimus quam deteſtabile malum ſit accipere ſepulturam, & divinarum ſcripturarum eruditione, & pauperum oppreſſione, quos in vicinia noſtra, & ſolùm in Diœceſi veſtra videmus ad ſepulchra mortuorum plorare magis amiſſiones bonorum, quam corpora defunctorum.* Agit adverſus Monaſterio ſuo vicinum Stampenſe Capitulum, de quo pergit in litteris ad Chryſogonum, Romanæ Eccleſiæ Diaconum Cardinalem, & Calixti ſecundi Bibliothecarium &

Can-

Digitized by Google

Cancellarium: *Canonici quidam in vicinia noſtra, ſi tamen Canonici dicendi ſunt, qui in Templo Dei columbas vendunt & emunt, qui de Baptiſmo pretium, de mortuis ſepulturam violenter exigunt, &c.* Et infrà in eiſdem litteris: *Contra patrium morem, contra conſuetudinem omnium Eccleſiarum, contra Jus, contra Canones, contra Deum, ſepulturas graviores exigunt, & omnibus, ne alibi pro ſalute animæ ſuæ ſepeliri non poſſint, contradicunt. Dici non poteſt, quantus hinc populi tumultus oriatur, quanta nobilium querimonia, quanta convicia, quantæ maledictiones. Scandalum hoc jam multa homicidia ſeminavit.* Extat Epiſtola in ejuſdem Monaſterii Chronico apud Franciſcum du
An. 1119. Cheſne. Exponit ejuſdem Author Incognitus Monachus: *Inter nos & Canonicos Stampenſes fœdiſſima & turbulentiſſima de ſepeliendis corporibus quæſtio verſabatur.* Multis ediſſerit, quomodo Canonici Apoſtolica Monaſterii ſpreverint privilegia, per Laicam poteſtatem & malas artes ea exſufflarint, oppreſſerint Monachos, atque ita in fideli, Monachis ſemper addicto, populo plurima ſcandala, convicia, maledictiones, imo & homicidia ſeminarint.

Ex hoc fonte videmus etiam hoc noſtro tempore cadavera ſuper terram detineri. Rem barbaram de cujuſdam creditoris in moribundum debitorem violentiis refert in Novella ad Joannem Orientalis Prætorii Præfectum lege Juſtinianus Auguſtus, & de attentatis in defuncti cadaver
Lege 60. injuriis proſequitur: *Neque ità receſſit, ſed etiam defunctum injuriare eum non piguit, primum quidem inſiſtens non fieri exequias, deindè cùm vix cœpiſſet de domo deponi mortuus, inſtabat publicè portari lectum non ſinens, neque deducendum dicens, niſi debitam perceperit, donec ſponſorem accepit, & ita jam defunctum tradi terræ permiſit.* Barbariem hanc rigidiſſimè damnat & punit, innovans & amplians ſimilem Avunculi ſui Juſtini legem, exſtantem in ſuo Codice ad titulum de ſepulchro violato. Eandem barbariem acerrimè damnat in libro de Sancto Tobia Sanctus Ambroſius:
Cap. 10. *Quoties vidi à fœneratoribus teneri defunctos pro pignore, & negari tumulum dum fœnus expoſcitur.* Eleganter demonſtrat homines iſtos eſſe carnificibus duriores. Quin imo gentilis Imperator Severus ſanxit, *Ne corpora detinerentur aut vexarentur, aut prohiberentur per oppidorum territoria transferri.* Et Divus Marcus reſcripſit: *Nullam pœnam meruiſſe eos, qui corpus in itinere defuncti per vicos aut oppidum tranſvexerunt, quamvis talia fieri ſine permiſſa eorum, quibus permittendi jus eſt, non debeant.* Ita habes in quadrageſimo ſeptimo Digeſtorum libro ad titulum de ſepulchro violato. At vero hodie apud nos Chriſtianos ſi quis peregrè moriens ſepeliri velit in Patria, ejus cadaver loco moveri aut transferri non ſinitur, niſi ſingulis, per quarum territoria tranſierit, Parochialibus Eccleſiis perſolverit ſua jura. Ea de cauſa quandoque videmus cadavera arreſtari. Cujus conſuetudinis juſtitiam non video uſque huc, & cupio edoceri.

Rectè tamen in ſua Londinenſi Synodo aliquid
F. 118. Parochiali Presbytero juſtè ex ſepultura deberi ſuppoſuit potiùs apud Guilielmum Malmeſberienſem, quam ſtatuit Sanctus Anſelmus Primas Cantuarienſis. Eodem tempore Gualo Cardinalis, Paſchalis ſecundi per Galliam Legatus, Canoni ſuo, quidquam pro ſepultura vel exequiis exigi vetanti, adjecit hanc moderationem: *Moneantur tamen Laici diligenter, ne quod pro Sacramentorum reverentia Fidelium devotio introduxit, ex avaritia velint aliquatenùs revocare.* Et Odo Pariſienſis Epiſcopus: *Poſt ſepulturam exigant laudabiles conſuetudines.* Et in Lateranenſi Synodo Innocentius tertius: *Quidam Laici lau-* Cap. 66. *dabilem conſuetudinem, erga ſanctam Eccleſiam pia Fidelium devotione introductam, ex fermento hæreticæ pravitatis nitantur infringere ſub prætextu Canonicæ pietatis. Quapropter & pravas exactiones ſuper his fieri prohibemus, & pias conſuetudines præcipimus obſervari, ſtatuentes ut liberè conferantur Eccleſiaſtica Sacramenta, ſed per Epiſcopum loci, cognita veritate, compeſcantur, qui malitiosè nituntur laudabilem conſuetudinem immutare.* Agit adversùs omnium generatim Laicorum in Præpoſitos ſibi Presbyteros irreverentiam, præſertim tamen adversùm Albigenſes hæreticos, noſtrorum Lutheranorum & Calviniſtarum Præcurſores, honeſtam ſuſtentationem invidentes Clericis, ideoque damnantes etiam gratuitam fidelis populi oblationem, atque ſperantes adverſum ſuæ perfidiæ Clerum, quem ferro extinguere non poterant, hoc modo evellendum. Etiam in ſua Saliſburgenſi Synodo Joannes Cardinalis, Tuſculanus Epiſcopus, & Martini quinti per Germaniam Legatus, haſce exactiones abominatur & damnat, & tamen adjungit: *Per hoc non intendimus, quod laudabiles conſuetudines locorum ſeu Eccleſiarum habentium Cœmeteria, infringi debeant, & quod poſſint Rectores earumdem Eccleſiarum recipere licitè, ſi conſanguinei vel alii pro defunctis poſt ſepulturam aliquid offerre voluerint devotionis intuitu, & etiam pietatis.* Laudabilibus iſtis conſuetudinibus ad Laicalem & Clericalem avaritiam frænandam plures jam Epiſcopi fixerunt menſuram & modum, de quibus ego non poſſim judicare.

CAPUT XIII.

Exponuntur exactio & oblatio pro Concionibus, Exorciſmis, & aliis id genus.

Divini verbi prædicationem eſſe præcipuam Chriſtiani Sacerdotii partem affirmat in prima ad Corinth. Epiſtola Apoſtolus: *Non ſum miſſus Baptizare, ſed Evangelizare.* Quare ab omni turpi quæſtu, omnique ejus ſpecie debet eſſe immunis & remota. Hinc de Domino noſtro JESU CHRISTO, omnium Prædicatorum Principe, ſcribit in Sancti Joannis Evangeliſtæ Commentariis S. Joannes Chryſoſtomus: *Nemo* Hom. 71. *pecuniam Chriſto dediſſe narratur, ſed quod diſcipulæ victui neceſſaria præbebant.* Fuiſſe enim

vetuſtum Judaicæ genris morem, ut Magiſtrum
ac Prædicatorem diſcipulæ ſequerentur & ale-
Cap. 14. rent, reſtatur in primo adverſus Jovinianum li-
bro, & in S. Matthæi Commenrariis S. Hierony-
mus. Neque refert quod Dominus babuerit locu-
Cap. 37. los. Reſpondet enim laudatus Chryſoſtomus:
*Habuit ad pauperum miniſterium, ut intelligas quan-
ta tibi inopum & miſerorum hac etiam in parte cura
impendat*. Et Dominum non ſolummodo imita-
tus, ſed quodammodo ſupergreſtus eſt Paulus
Apoſtolus, qui nequidem ſotorem mulierem
voluit circumducere, ſed ex proprio manuum
labore victitans ſeminavit Evangelium, apud
quaſdam Eeclcſias gravavit neminem, & omni-
bus ſeſe ſine onere ſervavit. Hæc eſt illa ſuprema
Apoſtoli gloria, aſſectata etiam per quoſdam
Cap. 11. Pſeudo-Apoſtolos, de quibus ipſe in ſecunda ad
Corinth. Epiſtola: *Ut amputem occaſionem eorum
qui volunt occaſionem, ut in quo gloriantur, inve-
niantur ſicut & nos*. Exponit in primæ Epiſtolæ
Hom. 1. Commentariis laudatus Chryſoſtomus: *Ut lau-
dem atque authoritatem ſibi conciliarent*, *ſe nihil
omnino accipere ſimulabant*. Rectè dicit, *Simula-
bant*. Loquitur enim ex eodem Apoſtolo: *Ab-
dicamus occulta dedecoris, non ambulantes in aſtu-
tia, ſed in manifeſtatione veritatis, commendantes
noſmetipſos ad omnem conſcientiam hominum coram
Deo*. Dedecoris occulta ſunt in cordis intimo
occultata hypocriſis, quam dealbatum ſepul-
chrum dixit ipſe etiam Dominus. Hinc ſemet-
ipſum exponens Apoſtolus addidit, *Non ambu-
lantes in aſtutia*, de qua eleganter rurſum Chry-
Hom. 8. ſoſtomus: *Quidnam eſt in aſtutia? In ea exiſtima-
tione erant Pſeudo-Apoſtoli, quaſi ab accipiendis
muneribus abhorrerent, cum tamen acciperent;
ſanctorum virorum & proborum Apoſtolorum exiſti-
matione florebant, cum interim innumeris ſcaterent
vitiis*. De illis denuo Apoſtolus: *Suſtinetis,
ſi quis vos in ſervitutem redigit, ſi quis accipit.
ſi quis devorat, ſi quis in faciem vos cædit*,
Hom. 24. Quæ verba iterum exponit Chryſoſtomus: *Pe-
cunias non accipiunt, ut plures accipiant, & ani-
mas perdant. Quin id quoque falſum: Nam &
accipiebant, ſed furtim*. Et infrà: *Videſne quo pa-
cto Apoſtolus eos accipere oſtendat? Ac non ſimplici-
ter accipere, ſed etiam ſupra modum. Hoc enim vo-
cabulo*, DEVORAT, *indicatur*. SI QUIS
VOS IN SERVITUTEM REDIGIT: *Et
pecunias, inquit, veſtras, & corpora, & liberta-
tem dediſtis. Hoc enim majus eſt quam accipere.
Nimirum quod ipſi non modo pecunias, ſed vos etiam
ipſos in arbitrio ſuo & poteſtate habeant*. Eam eſſe
dicit artem peſſimam, & vaſritiem diabolicam,
qua doloſi iſti operarii perfectiſſimos ſeſe Apoſto-
los mentiantur.

Iſta Apoſtoli ſanctitas fuit opus ſuperogatio-
nis, fixam verò cunctis Evangelici verbi Præco-
nibus à Chriſto Domino legem edicit in ſe-
cunda ad eoſdem Corinthios Epiſtola, jubens
Cap. 6. Dei Miniſtrum ambulare *in caſtitate*. Exponit
Hom. 11. denuò S. Joannes Chryſoſtomus: *Per caſtitatem
intelligit, quod à muneribus capiendis abhorreret,
atque gratis Evangelium prædicaret*. De Evange-
lio dumtaxat vivere, ſeu ſola ad ſuſtentandam
Sacerdotali parcimonia vitam neceſſaria, non
exigere, ſed ſponte oblata accipere poſſumus,
ſuperflua omnia, niſi fortè ad pauperum cauſam,
reſutantes. Hinc ad eundem Apoſtoli locum
rectè ſcribit Theodoretus: *Caſtitatem vocat pecu-* Cap. 3.
niæ contemptum. Ex Evangelio enim dumtaxat
manducare & bibere permittit prima ad Corinth.
Epiſtola, ubi rurſum Theodoretus: *Vult oſtende-* Cap. 11.
*re Apoſtolus, quod poſſet ex lege Dominica neceſſa-
rium alimentum à diſcipulis accipere*. Hoc eſt lici-
tum miniſterii noſtri ſtipendium, ab eadem Apo-
ſtolica Epiſtola laudatum, de quo item laudatus
Chryſoſtomus: *Non ad profuſos ſumptus, ſed* Hom. 13.
*ad neceſſarios uſus. Stipendii enim vocabulo neceſ-
ſarium cibum intelligit*. Et in primæ Epiſtolæ
Commentariis: *Oſtendit Apoſtolus quod oportet Do-
ctorem eſſe parvo ſolatio contentum, ſoloque neceſſario* Hom. 21.
cibo. Quæ multum notanda ſunt ab illis, quibus
lubet ex Evangelio, imò ex Eccleſiaſticis ſine
omni labore beneficiis ſplendidè luxuriari. Ex
iſta Domini lege adverſum Valentinianos, alioſ-
que arcanæ iſtius dementiæ Prædicatores ſcribit
etiam Sanctus Irenæus: *Convenienter videntur mi-* Lib. 1. c. 1.
*bi non omnes velle manifeſtè docere, ſed ſolos illos
qui etiam grandes mercedes pro talibus myſteriis præ-
ſtare poſſunt. Non enim dicunt ſimilia illis, de qui-
bus Dominus dixit, Gratis accepiſtis, gratis date*.
Eos damnat, non ſolum quod hæreticas ſemina-
rent fabulas, ſed inſuper quod ſeminarent apud
ſolos opulentos, opima munera reddituros. Dam-
nat nominatim Marcum Ægyptium, qui ex ſimi- Cap. 9.
libus ſeductarum mulierum donis collegerat gran-
dem maſſam divitiarum. Adverſus Montanum
item Hæreſiarcham & ejus Pſeudo-prophetiſſas
ſcribit apud Euſebium Cæſaræenſem antiquus Ec-
cleſiæ Scriptor Apollonius: *Iſte eſt qui pecuniarum* Lib. 5. c. 17.
*exactores conſtituit, qui oblationum nomine munera
accipienda præfixit, qui denique ſui verbi Prædica-
toribus, ut ejuſdem verbi doctrina ſordido ventris
abdomine & ingluvie roboretur, ſalaria ſuppeditat.
An non univerſa Scriptura videtur vetare, ne Pro-
pheta munera & pecuniam accipiat? Quando ego
igitur Prophetiſſam fortè video aurum, argentum,
& veſtes pretioſas cupidè accipientem, quid eſt cur
illam Prophetiſſarum numero non excludam?* Et
infrà: *Illos, qui à Montano Prophetæ & Marty-
res dicuntur, non à divitibus ſolum, ſed à pauperi-
bus etiam, ab Orphanis & Viduis pecunias exegiſſe,
perſpicuè oſtendemus*. Montanus à ſuis auditori-
bus & ſequacibus exigebat pecunias, fucabat
honeſto & licito neceſſariæ ad ſobrium Cleri vi-
ctum oblationis nomine, exigebat etiam aurum &
veſtes pretioſas, ordinabat ſimilium oblationum
Præfectos & Exactores, & ex fœdo iſto gazo-
phylacio ſuis Miniſtris erogabat ac figebat ſala-
ria: Quæ omnia merito damnat Apollonius. Et-
iam Severianum Gabalorum in prima Syria, &
Antiochum Ptolomaidis in prima Phœnicia Epi-
ſcopum, quod quæſtus gratia Conſtantinopolim
venerint concionaturi, & magnam pecuniæ co-
piam ita collegerint, acriter notant Socrates &
Hermias Zozomenus. Longè aliter egit S. Tha- Lib. 6. c. 10.
dæus Apoſtolus, de quo apud Edeſſenos, ipſorum-
que Regem Abgarum prædicante ſcribit Euſebius
Cæſaræenſis: *Abgarus præcepit, ut cives ſui in* Lib. 8. c. 19.
*unum convenirent, Thadæum concionantem attentè
audituri*.

Digitized by Google

audituri. Paulò poſt auro illum donari mandavit. At ille reſpuit, ſic fatus: Si noſtra prorſus dereli. quimus, quomodo accipiemus aliena?

Gratuitum ſine quovis ſtipendio ac populi gravamine miniſterium Apoſtolus rectè vocat *Gloriam ſuam*. Cauſam dat in ſecundæ ad Corinthios Epiſtolæ commentariis Sanctus Joannes Chryſoſtomus: *Nihil mundanos perindè ædificat,*
Hom. 23. *ut nihil accipere. Hinc etiam doloſi operarii, iſto ſanctitatis fuco, quaſi hamo aptiſſimo, ſimplicem populum devorandum, ac in ſervitutem redigendum, capturi, illud olim affectarunt, & etiamnum hodie affectant.* Et in Homilia ſequenti: *Novum eſt hoc impoſturæ genus. Nam cum alii, qui impoſturam faciunt, largiri & aſſentari ſoleant, iſti contra fallunt & accipiunt.* Porro virtutem iſtam, non ubique gentium, ſed in ſola Achaja & minori Aſia Apoſtolus exercuit. Etenim ad Aſiaticos
Act. 20. Epiſcopos dixit Mileti: *Argentum & aurum aut veſtem nullius concupivi. Ipſi ſcitis, quoniàm ad ea, quæ mihi opus erant, & his qui mecum ſunt, miniſtraverunt manus iſtæ.* Quod ipſum de Achaja teſtatur in utraque Epiſtola ad Corinth. Quod
Cap. 11. alibi ita non fecerit, lucet ex ſecunda Epiſtola: *Alias Eccleſias exſpoliavi, accipiens ſtipendium ad miniſterium veſtrum. Et cum eſſem apud vos, & egerem, nulli oneroſus fui, nam quod mihi deerat, ſuppleverunt fratres qui venerant à Macedonia.* Et infrà: *Hæc gloriatio non exſtinguetur in me in regionibus Achajæ.* Et rurſus in Capite ſequenti: *Quid eſt quod minus habuiſtis ab aliis Eccleſiis, niſi quod ego ipſe non gravavi vos? Donate mihi hanc inju-*
Hom. 27. *riam.* Exponit Sanctus Joannes Chryſoſtomus. *Siquidem injuriæ hoc ducebant Corinthii, quod Apoſtolus à ſe id impetrari minimè paſſus eſſet, ut quidquam ab ipſis ſumeret, nec tantum fiduciæ concepiſſet, ut ab his ali ſuſtineret.* Etiam Lucam, Titum, Timotheum, Barnabam, alioſque ſuos Corinthum miſſos diſcipulos ali non ſuſtinuit. Hinc enim pergit in eadem Epiſtola: *Sed eſto, ego non gravavi vos, ſed cum aſtutus eſſem, dolo vos cepi. Nunquid per aliquem eorum, quos miſi ad vos, circumveni vos? Rogavi Titum, & miſi cum illo fratrem, nunquid Titus vos circum-*
Hom. 28. *venit? Nonnè eodem ſpiritu ambulavimus? Nonnè iiſdem veſtigiis?* Exponit rurſum Chryſoſtomus: *Objectioni occurrit Apoſtolus, eamque ſolvit. Quod ait eſt hujuſmodi: Equidem ipſe per avaritiam vos minimè circumſcripſi. Verum fortaſſe quiſquam hoc dicere queat, quod quamquam ipſe nihil ſumpſerim, tamen cum vafer ac ſubdolus eſſem, id molitus ſum, ut ii qui à me miſſi erant, ſuo nomine aliquid à vobis poſtularent, ſicque per eos ſumpſerim, atque ita me compararim, ut aliorum manu accipiens, interim tamen acceptæ pecuniæ opinionem à me removerim.* Adverſus hanc calumnioſam ſuſpicionem dicit: *Nonnè eodem ſpiritu ambulavimus? Nonnè iiſdem veſtigiis?* Uti ipſe ne neceſſarium quidem alimentum ſumere voluit à Corinthiis, ita nec fieri id paſſus eſt à diſcipulis. Vide & quintam decimam laudati Chryſoſtomi Homiliam ſuper Epiſtolam ad Philippenſes. Verum
Cap. 12. quæ hujus Apoſtolicæ abſtinentiæ cauſa? Eſt duplex. Primam habes in laudata ſecunda Epiſto-
Hom. 12. la: *Omnia, chariſſimi, propter ædificationem veſtram.* Exponit iterum Joannes Chryſoſtomus: *Demulcet Corinthios Apoſtolus. Amarulentè & aculeatè non dixit, ob imbecillitatem veſtram, ſed ut ædificemini.* Phraſis eſt mollior, res eadem. Nam ubi ſpirituali ædificatione opus eſt, non poteſt non eſſe aliquid infirmitatis. Eandem rationem adducit in prima Epiſtola, ubi hanc ſuam de ſcandalo regulam & exemplum: *Si eſca ſcandalizat fratrem meum, non manducabo carnem in æternum, ne fratrem meum ſcandalizem.* Hanc, inquam, regulam ſuo exemplo probaturus, multis oſtendit Evangelici Præconis ex Evangelio alimentationem eſſe juris naturalis, Evangelici, atque Apoſtolici, additque ſe rigidiſſimè apud Corinthios ab ipſa abſtinuiſſe. Utique ne ipſos ſcandalizaret. Chriſtianæ charitatis eſſe affirmat, ut etiam ab utili nobis actione ob fratris infirmi ſcandalum abſtineamus. Corinthii erant mercatores, dediti lucro, tenaces ſuæ rei, ſuſpicioſi, dicaces, ideoque ab Apoſtolis, hominibus Hebræis, ſuſurrabant ſibi importari Evangelium, ut exportaretur aurum: ſuſpicabantur Evangelium eſſe Judaicam negotiationem. At verò Macedones olim fuere viri hoſpitales, benefici in extraneos, adfectatores alienæ menſæ, & propriæ prompti largitores. Hinc ergo ab his accipiendum, ab iſtis nequaquam duxit Apoſtolus.

Alteram Apoſtolicæ abſtinentiæ rationem habes in ſecunda ad Corinthios Epiſtola: *Ut amputem occaſionem eorum, qui volunt occaſionem, ut in* Cap. 11.
quo gloriantur, inveniantur ſicut & nos. Infirmitas, in qua Apoſtoli virtutem proficere atque perfici Dominus voluit, fuerunt contumeliæ, fames, ſitis, carceres, publica infamia, flagra, ſtigmata, ac præſertim Pſeudo-Apoſtoli, ſeu falſi fratres, adeò adverſi & maligni, ut ad inflammandam, quæ ejus vincula & captivitatis calamitates adgravaret, Neronis Auguſti rabiem, *per contentionem & invidiam*, id eſt, inſolenti audacia, Chriſtum prædicarent. Horum aliqui etiam Corinthum acceſſere. Et licèt ipſi novellos illic Fideles devorarent in abſcondito, redigerent in ſervitutem, quin & in faciem cæderent, ſeu ob non acceptas ad placitum pecunias contumelioſè invaderent, doloſè ſimularunt ſe nihil accipere, blateraruntque Paulum non eſſe legitimum Apoſtolum, ſed hominem gyrovagum, cui non foret alius ſcopus, quam ex Apoſtolatus fuco facere quæſtum. Ita multorum animos à Paulo & ejus Evangelio diverterunt. His nugivendis hiſtrionibus omnem gloriandi, & ſeſe ſuprà veros Apoſtolos exaltandi occaſionem abſciſſam volens Paulus fecit in veritate, quod ipſi mendacio ſimulabant. Quæ regulæ ab hodiernis etiam ad Hæreticos aut Gentiles Apoſtolis ſeu Miſſionariis notandæ ſunt, atque ſervandæ. Horreant fieri ſimiles Joanni Buggenhaghio, Martini Lutheri ſocio, qui à Danis, quos Pſeudo-Apoſtolus ſeduxerat, ad ſuos rediens fertur abeuntem terram ſpectaſſe è navi, ac ſalutaſſe: *Vale Dania, habeas tu meum Evangelium, ego tuum aurum.* Quales nundinatores meritò perſequitur Romana Eccleſia, ſuis ad inopes aut duras gentes Apoſtolis conſueta viaticum & ſportulas impartiri. Ex eodem fonte Innocentius tertius

in ſua Lateranenſi Synodo mandavit cunctis am- Cap. 10. plarum Diœceſeon Epiſcopis, *Ut viros idoneos ad ſanctæ Prædicationis officium exequendum aſſumant, potenter in opere & ſermone, qui commiſſas ſibi plebes vice ipſorum, cum per ſe idem nequiverint, ſollicitè viſitantes, verbo ædificent & exemplo, quibus ipſi, cum indiguerint, congruè neceſſaria ſubminiſtrent, ne pro neceſſariorum defectu compellantur deſiſtere ab incepto*, aut plebes gravare. Ita Ar- A. 1478. gentinenſes, quod prædicationis officium in ſua Eccleſia inſtituerint cum magna penſione, laudat Conrardus Abbas Uſpergenſis.

Iſtos Pſeudo-Apoſtolos in litteris ad Columbenſes ſuæ Parochiæ Monachos inſectatur etiam Cap. 191. S. Ivo Carnutenſis Epiſcopus: *Præterea qui de laboribus manuum neceſſaria ſibi præparare non ſufficiant, non benè proſpiciunt. Quia quæ in aliis reprehendunt, frequenter ipſi committunt, dum victi penuria victus prædicant populis innocentiam ſuam, quod eſt oves vendere; prædicant ut manducent, quod eſt boves vendere: Cum tales venditores cum venditoribus columbarum de Templo Dominus ejecerit, & à Catholicorum ſocietate eliminandos horum ſimiles præfiguraverit. Neque enim hoc eos excuſare videtur, quod manu ſua pecunias non accipiunt, ſed Giezitas ſuos aut ſecum habent, aut poſt ſe mittunt, qui collectionem accipiant, & in quorum voluerint uſus expendant. Hæc in ſe ſi conſiderarent, Clericos, Monachos, Rectores Eccleſiarum & Monaſteriorum non tanto ſtudio lacerarent*. Quidam eo tempore Monachi garriverunt communes Eccleſiarum & Monaſteriorum poſſeſſiones eſſe Clericali ſanctimoniæ, & Monaſtico præſertim paupertatis voto adverſas, damnaverunt, deſeruerunt Monaſteria, & ſeſe transformarunt in Anachoretas. Eorum aliqui de manuum ſuarum labore aut non poterant, aut ex deſidia nolebant ſibi comparare victum. Hinc populis non ſolum Evangelium, ſed & ſuam ſanctimoniam abiere prædicatum, idque cum ſocio, qui mendicaret pro ipſis, & faceret collectam. Eccleſias, Cœnobia, Clericos, & quoſvis Cœnobitas Monachos lacerabant peſſimè, ajebant eſſe in ſtatu damnationis, ad Apoſtaſiam ſollicitabant, titubare fecerunt multos, etiam quoſdam Columbenſes, quibus adverſum iſtos ſeductores muniendis adjunxit Ivo Epiſcopus: *Hæc ſcripſi vobis, fratres, ut non terreamini tonitru vanarum comminationum, neque moveamini à veſtro ſenſu, ſed ſecundùm ſtatuta præcedentium Patrum vitam veſtram dirigatis, & obedientiam, quam Prælatis veſtris debetis, & ſtabilitatem, quam Monaſterio veſtro profeſſi eſtis, firmiter teneatis, ne damnationem eorum, qui vota ſua irrita faciunt, incurratis*. Hi ſunt illi gyrovagi, adverſum quos in ſecunda Pictavienſi Synodo ſtatuerunt Cardinales Joannes & Benedictus, Paſchalis ſecundi per Galliam Legati: *Ut ſanctorum Reliquias cauſa pecuniæ & quæſtus circumferentes ad prædicationem non admittantur*. Erant hypocritæ & Sarabaitæ, prædicabant ex amore quæſtus, & ſine Epiſcopali authoritate, ideoque ipſos merito notat de Simonia S. Ivo, & ipſorum mendicos ſocios appellat Giezitas. Abſit ergo ut damnet, qui tunc necdum erat in Eccleſia, regularem ſtatum fratrum mendicantium. Etenim gratis docere & prædicare, & ex mendicato vivere eſt omnino Apoſtolica perfectio. Nam ita Paulum Apoſto- Hom. 27
lum vixiſſe apud Corinthios, in ſecundæ ad ipſos Epiſtolæ Commentariis palam teſtatur Sanctus Joannes Chryſoſtomus.

Notanda ſunt Sancti Ivonis verba, *Prædicant ut manducent*. Continent antiquam & certam Chriſtianitatis regulam, quæ divini verbi præconium, quodvis Sacramentum, Eccleſiæ regimen aut miniſterium, ſeu ſtatum Clericalem, non dico ex abundantiæ, aut luxus, ſed ex neceſſarii victus amore factum, adminiſtratum, aut ſuſceptum, de gravi ſemper peccato damnavit. Palam id docet in libris adverſus Parmenianum S. Auguſtinus: *Apoſtolus ait, Si volens hoc facio,* L. 2. c. 11.
mercedem habeo; ſi autem invitus, diſpenſatio mihi credita eſt. Id eſt, illis prodeſt quibus hoc diſpenſo, non mihi qui fictus ſum. Qui enim invitus facit propter commoda & gaudia carnalia, quæ ſi aliter habere poſſet, illud Eccleſiæ miniſterium desereret, ipſe utique fictus eſt, ideoque invitus facit. Neque enim in miniſterium, ſed in illa commoda fertur ejus voluntas, atque ita eſt palam fictus & invitus. Conſonat in Canonicis ad ſuos Chore-Epiſcopos litteris magnus Baſilius: *Plurimi metu, ne in milites referantur, ſeipſos miniſterio ingerunt*. Eos eſſe dicit miniſterio indignos. Quod notent illi, qui ad laicum forum, vectigalia, aut alia reipublicæ onera declinanda ſuſcipiunt Clericatum. Ad ſuos item Presbyteros ſcribit S. Syneſius Ptolomaidis Epiſcopus, Pentapolitanæ Provinciæ Metropolita: *Illud par eſt ad vos* Epiſt. 5.
uſurpare, Honeſta fiant honeſtè. Amputetur omnis de lucro contentio: Omnia Dei cauſa ſuſcipiantur. Non eandem eſſe virtutis atque nequitiæ materiam oportet. Curſus ille pro pietate eſt. Pro animabus certandum. Quiſquis per Eccleſiæ tuendæ ſpeciem marſupium auget, atque hoc ipſo, quod iis temporibus utilis eſſe videatur, quæ animæ vim efflagitant, ſibi poteſtatem conciliat, is eſt quem nos extra Chriſtianum conſortium volumus amandatum. Non mancam virtutem fecit Deus: Non illa ſocietate nequitiæ indiget. Non Deo milites deerunt, Eccleſiis idonei. Commilitones inveniet, hic quidem mercedis expertes, ſed in Cœlo plena mercede donandos. Ejuſmodi vos ſitis. Eruditi quidam Laici, quod operam ſuam ad expugnandos tunc graſſantes Arianos viderent Eccleſiæ utilem ac quaſi neceſſariam, ſibi ab Epiſcopis oblatum Miniſterium & Clericatum non niſi ſub pinguis ſtipendii ſponſione voluerunt admittere. Eos non ſolum omni miniſterio, ſed & communione indignos affirmat Syneſius, confidens Eccleſias ſine idoneis & caſtis Miniſtris nunquam à Domino deſerendas. Quod ipſum in Paſtorali ad ſuos Clericos & Monachos Epiſtola tradit elegantiſſimè Sanctus Agobardus, ſub Ludovico pio Lugdunenſis Archiepiſcopus: *Sunt qui non apparent hominibus impii, ſed per ſimulatam juſtitiam fiunt in oculis hominum ſepulchra dealbata, in Dei autem oculis, id eſt, intus ſunt pleni oſſibus mortuorum, & omni ſpurcitia. Ait beatus Paulus Apoſtolus:* NON ENIM SUMUS, SICUT PLURIMI, ADULTERANTES VERBUM DEI, SED EX SINCERITA-

RITATE, SICUT EX DEO, CORAM DEO IN CHRISTO LOQUIMUR. *Et iterum*: HABENTES HANC MINISTRATIONEM, JUXTA QUOD MISERICORDIAM CONSECUTI SUMUS, NON DEFICIMUS, SED ABDICAMUS OCCULTA DEDECORIS, NON AMBULANTES IN ASTUTIA, NEQUE ADULTERANTES VERBUM DEI, SED IN MANIFESTATIONE VERITATIS. *Sicut enim adulter non quærit fructum prolis, ſed tantum ut ſuæ voluntati ſatisfaciat, & libidinem impleat, ita omnis, qui miniſtrationem verbi ſuſcepit, ſi ex ſinceritate ſalutem audientium, & ædificationem Eccleſiæ non quærit, ſed cauſa alterius rei, quæ minor eſt quam ſalus Auditorum, Verbum Dei loquitur, ut ſuæ nimirum propriæ voluntati obtemperet, adulter eſt. Ergo non ſoli hæretici adulterant Verbum Dei miſcendo fallacias ſuas, ſed & omnes qui per ſacrum Miniſterium ad honores & divitias temporales pervenire feſtinant. Etiam & illi, qui ad honores & divitias ſublimari non poſſant, & victum aut tegumentum quotidianum ex ſacro Miniſterio adipiſci cupiunt. Quia non ideo ſumptus accipiunt ut prædicent, ſed ideo prædicant ut accipiant; nec loquantur ex ſinceritate ſicut ex Deo coram Deo, ſed ambulant in aſtutia; nec abdicant occulta dedecoris, ſed ampleꝺuntur: Adulteri ſunt.* Eruditè & acriter proſequitur iſtud argumentum. Quod ipſum in variis Epiſtolis Iſidorus Peluſiota, ac in ſecundæ ad Corinthios Epiſtolæ Commentariis facit Theophylactus. Ex Cleticatu, Eccleſiæ Miniſterio, aut prædicationis officio non vetant victum & alimentum accipi, ſed vetant hæc eſſe ſuſcepti ſtatus aut Miniſterii finem. Adimpleri hinc volunt legem Domini: *Quærite primum regnum Dei & Juſtitiam ejus, & hæc omnia adjicientur vobis*. Nec ſecundario hæc poſſunt quæri. Qui enim partim ex Dei, partim ex lucri amore prædicat, miniſtrat, aut Miniſterium accipit, miſcet aquam vino, in bove & aſino arat, veſtimento veteri aſſuit pannum novum, quid ejus dextera faciat ſiniſtra novit. Attamen dum Deus eſt principalis finis, ejuſque amor uti primus motor opus oſtum dirigit, eſt macula dumtaxat venialis.

Eadem eſt ratio ingreſſus Monaſtici & profeſſionis. Egregiè id in primo libro de Cordis com-
p. 6. punctione tradit Sanctus Joannes Chtyſoſtomus: *Quod homines ſæculi viam ſpatioſam gradiantur, non valdè mirum eſt, eos autem qui videntur crucem ſuam ſuſtuliſſe & ſequi Chriſtum, per hanc ſpatioſam velle incedere, non tibi prodigioſum videtur? Denique Monachi, cum de Monaſteriis & habitationum locis percunctantur, ante omnia requirunt, ſi requies ſit in loco, ſi abundent omnia, ſi aquarum copiæ fluant. Sed etſi de eremo requirant, etiam ibi ante omnia de requie tractant, & de opportunitate Miniſterii corporalis. Si vero ad aliquam diſpenſationem vocaveris, aut aliquid Miniſterii divini injungere volueris, prima ſtatim ſollicitudo eſt ejus, & prima illius verba ſunt: Si eſt ibi requies ubi eundum eſt, ſi inveniantur quæ neceſſaria ſunt abundanter, ſi nihil deſit eorum quæ lata & ſpatioſa via depoſcit.* Cur inter Fideles ſint multi non tantum tepidi, ſed & pravi, quærit in actuum Apoſtolicorum
Commentariis idem Chryſoſtomus, & reſpon- Hom. 23.
det: *Alii quoniam cum parvuli eſſent, baptiſmum ſuſceperant, alii vero cum infirmi, carent alacritate vivendi juxta Deum*. Infantes aliena, infirmi aut non recta, aut non plena voluntate Chriſtianam legem ſuſcipiunt, ideoque ipſorum multi in arena ædificant, atque ita facilem patiuntur ædificii ruinam. Quærenti cur etiam Clericorum & Monachorum multi teporem patiantur in ſuſcepto gradu, imo & quidam ab illo excidant, reſpondebo quod illum non caſta, aut non plena mente ſuſceperint, atque ita adeo ponderoſam & ſublimem ſanctitatis molem in debili fundamento fabricarint. Eſt vitium in Eccleſia antiquum adeo & frequens, ut de ipſo laudatus Joannes in adducto libro accuſet quaſi omnes, etiam ſemetipſum. Caſta enim intentio non ſolet omnibus in primo converſionis aut promotionis exordio donari.

Etiam pro exorciſmis exigere eſt *Simonia*, de qua in Apoſtolicorum Actuum Commentariis idem Chryſoſtomus, agens de filiis Scevæ adhuc in Judaiſmo infidelibus, & tamen per invoca-
tum Domini nomen Dæmonia exorcizantibus: Hom. 41.
Vide impietatem potentiſſimam. Judæi cum adhuc manerent in impietate, per ipſum negotiari voluerunt, atque ſic omnia faciebant ad vanam gloriam & lucrum. Lucri cauſa obambulare eſſe dicit Judaicorum Exorciſtarum morem peſſimum & antiquum. Et hinc Oriono, Ailenſis ad rubrum mare civitatis Primario, à Dæmonum læſione per Sancti Hilarionis exorciſmos liberato, ideoque magna dona offerenti, reſpondit apud Sanctum Hieronymum laudatus Hilarion: *Non legiſti, quid Giezi, quid Simon paſſi ſint, quorum alter accepit pretium, alter obtulit, ut ille venderet gratiam Spi-
ritus Sancti, hic mercaretur?* Nec in pauperes ero- Hom. 52.
ganda voluit iſta munera admittere. Etiam pro aliis miraculis & precibus poſſe quidem neceſſarium victum, nequaquam tamen munera accipi docet laudatus Chryſoſtomus in iiſdem Commentariis. Et hinc Chriſtianam ancillam, quæ miraculis Iberos ad Chriſti Domini fidem perdoxit, & ab ipſorum Rege munera accipere pauper noluit, merito laudant Ruffinus, Socrates, Theodoretus, ac Hermias Zozomenus.

CAPUT XIV.

Exponitur varia exactio Miniſtrorum Epiſcopalium.

QUod Patriarchæ Conſtantinopolitani, Cartophylax, & alii Miniſtri ab ordinatis Clericis aliquid exigant, eſt antiqua conſuetudo. Et quia Patriarcha ille non ſolos ſuæ Parochiæ, ſed quoſvis Orientalis Eccleſiæ Clericos ex longa invaſione & uſu ordinabat, erat pingue lucrum. Quin & poſterioribus ſæculis cum ſchiſmate crevit avaritia & exactio, ideoque multi no-

noluerunt apud Conſtantinopolim ordinari. Hinc in ſua, quam in quinquageſimi Carthaginenſis Canonis commentario adducit Theodorus Balſamon, ad Alexiaca Cathecumena Synodo ſtatuit Michael Patriarcha: *Ne ſit prætentus, iſque ſatis elegans, iis qui nolunt hic ordinari, ad religioſum noſtrum Carthophylacem accedentibus, quod majorem fortè ſubeant innovationem, quam olim dari fuerit conſuetudo, & ei quoque rei à noſtra Mediocritate eſt hodie proviſum. Cautum eſt enim, ne antiqua in eis conſuetudo tranſiliatur, ſed illa ſola dentur Epiſcopi Miniſtris & religioſiſſimo hujus temporis Carthophylaci, quæ ab iis, qui ordinantur, jam olim dari conſuevere.* Exactionem non damnat, aut abolet, ſed ſolummodo reducit ad antiquos limites, & vetat deinceps augeri. Ridiculum eſt vetus ad centeſimam vigeſimam tertiam Juſtiniani Auguſti novellam legem in Joannis tertii Patriarchæ Conſtantinopolitani collectione Græcum de omnibus hiſce exactionibus ſcholion: *Hæ præſtationes legitimo jure fiunt, poſtquam Imperator, qui ſæcularium eſt Dominus, illas approbavit. Non enim ob ordinationis gratiam pecunia accipitur, neque proptereà indigni admittuntur, ſed Honorarii & beneficentiæ vice præbetur illud modicum, quod lege definitum eſt.* Quaſi vero ad Laicum pertineat Principem Simoniam ſtatuere vel purgare.

Adversùs ſimilem Romanæ Eccleſiæ abuſum longè ſanctiùs in ſua Romana Synodo proceſſit
Lib. Ep. 44. Magnus Gregorius: *Antiquam Patrum regulam ſequens, nihil unquam de ordinationibus accipiendum eſſe conſtituo, neque ex datione Pallii, neque ex traditione chartarum, neque ex ea, quam nova per ambitionem ſimulatio invenit, appellatione paſtelli. Quia enim ordinando Epiſcopo Pontifex manum imponit, Evangelicam vero lectionem Miniſter legit, confirmationis autem ejus Epiſtolam Notarius ſcribit; ſicut Pontificem non decet manum, quam imponit, vendere, ita Miniſter vel Notarius non debet in ejus ordinatione vocem ſuam vel calamum venundare. Pro Ordinatione vero, vel Pallio, ſeu chartis, atque paſtello, eundem qui ordinandus eſt vel ordinatus, omnino aliquid dare prohibeo. Ex quibus prædictis rebus ſi quis hinc aliquid commodi appellatione exigere, vel deferre fortè præſumpſerit, in diſtricto Dei omnipotentis examine reatui ſubjacebit. Is autem, qui ordinatus fuerit, ſi non ex placito, neque exactus, neque petitus, poſt acceptas chartas & Pallium aliquid cuilibet ex Clero, gratiæ tantummodo cauſa, dare voluerit, hoc accipi nullo modo prohibemus, quia*
Epiſt. 5. *ejus oblatio nullam culpæ maculam ingerit, quæ ex accipientis ambitu non poceſſit.* Quam ſanctitatem dudum in Romana Eccleſia perſeveraſſe oſtendunt litteræ, quas ad Sancti Bonifacii Martyris, ſui per Franciam Legati, de oppoſito vitio querimonias ſcripſit Pontifex Zacharias.

Poſteà tamen defecit. Etenim ad Richardum Albanenſem Epiſcopum, Paſchalis ſecundi per Gallias Legatum, de tribus Primatibus Eccleſiæ ſuæ Clericis, ſimilium exactionum accuſatis, ſcribit Sanctus Ivo Epiſcopus Carnutenſis: *Romanæ Eccleſiæ conſuetudine ſe defendunt, in qua dicunt Cubicularios & Miniſtros ſacri Palatii multa exigere à conſecratis Epiſcopis vel Abbatibus, quæ*
Ep. 133. *oblationis vel benedictionis nomine palliantur, cum nec calamus nec charta gratis ibi, ut ajunt, habeatur.* Iniquitatem iſtam dicit in Eccleſiis eſſe antiquiſſimam, adeoque contumacem, ut non ipſa omnium Mater Romana poſſit à ſuo gremio eliminare. Et hinc ſecunda Ravennas ſub Clemente quinto celebrata Synodus ſanxit, ut Epiſcoporum Notarii & Sigilliferi pro ſcriptura, charta,
ſchedula, cera, ſigillo, omnique ſuo, quod ſa- Can. 32.
cris Clericorum ordinationibus impendunt, miniſterio ultra duos Venetos non poſſint accipere. De Notariis & aliis Miniſtris, aliquid circa Epiſcoporum & Prælatorum electiones aut confirmationes ſcribentibus, ſtatuit Synodus Baſileenſis:
Emolumentum eis aliquod moderatè taxetur, haben- Seſ. 22.
do reſpectum ad laborem & operam ſcripturæ, non ad fructuum Prælaturæ valorem. Et generatim de cunctis, qui in Epiſcoporum aut Clericorum conſecratione, electione, confirmatione, inveſtitura, inſtallatione, aut quovis alio quid ſcripſerint: *Nihil penitus ante vel poſt exigatur ratione litterarum, Bullæ, ſigilli, prætextu cujuſvis conſuetudinis, privilegii, vel ſtatuti, aut alia quavis cauſa vel occaſione, directè vel indirectè, ſolum ſcriptoribus, abbreviatoribus, & regiſtratoribus litterarum ſeu minutarum pro ipſorum labore competenti ſtipendio ſolvendo.* Exactiones iſtas etiam Apoſtolicæ Sedi interdicit, damnatque de Simonia. Et Toletana ſub Xiſti quarti Pontificatu Synodus, non ſolum Epiſcopis, ſed & ipſorum Janitoribus, Barbitonſoribus, ac aliis Officialibus diſtrictè vetat omnem pro ſigillo aut cera exactionem, Notariis tamen permittens ut pro Reverendis ſeu dimiſſoriis, & pro teſtimonialibus ordinum litteris accipiant decem Moraberinos. Quæ omnia firmavit & auxit Sacro-ſancta Tridentina Synodus, pro cunctis iſtiuſmodi litteris
quid etiam ſponte oblatum vetans accipi ab Epiſ- Seſſ. 21. cap. 1.
coporum Miniſtris, ſoliſque fixum ſtipendium non habentibus Notariis indulgens decimam, cujus Epiſcopus nequaquam poſſit eſſe particeps, aurei partem, & hoc in illis tantum Eccleſiis, ubi non viget melior conſuetudo. Omnem aliam non dumtaxat exactionem, ſed & ſpontè oblati acceptionem damnat de Simonia.

Iſta avaritiæ lepra peſſimè olim laborarunt
Chor-Epiſcopi, Archi-Presbyteri, ac præſertim Can. 15.
Archi-Diaconi. Quod Archi-Diaconi in Parochiales Presbyteros dominatum, tyrannidem & iniquas exactiones exercerent, palam aſſeverat & damnat ſecunda Synodus Cabilonenſis. Et tertium Ludovici pii Imperatoris Capitulare Regiis Miſſis, ſeu Eccleſiarum Viſitatoribus injungit, ut inquirant de Epiſcoporum Miniſtris: *An indebita xenia à Presbyteris exigant.* Probos ac integros, qui plebem ac inferiorem Clerum non vexent exactionibus, deinceps ab Epiſcopis fieri Chor-Epiſcopos, Archi Presbyteros, atque Archi-Diaconos, etiam promotorum avaritiam
compeſci mandant ſexta Pariſienſis, & ſecunda Lib. 1. c. 26.
Synodus Aquiſgranenſis. Addunt ex iſta improbitate ſcandalizari populum, Sacerdotium con-
temni, & plura in Eccleſiam mala cumulari. Lib. 1. c 2.
Quæ omnia etiam Canonicis ad Hedenulphum novellum Laudunenſis Eccleſiæ Epiſcopum litteris inſeruit Hincmarus Metropolita Remen-
ſis.

ſis. Archi-Diaconorum in Parochiales Presbyteros & Clericos angarias atque indictiones ex vigeſimo tertiæ Toletanæ Synodi Canone damnat item in litteris ad Liſiardum Sueſſionenſem Epiſcopum Sanctus Ivo Carnutenſis. Ubi tamen advertas Canonem iſtum non in Archi-Diaconos, ſed in Epiſcopos loqui. Adeò hac in re exceſſit Theobaldus Archi-Diaconus Pariſienſis, ut ejus Nepotes venerabilem, à quo ſiſtebatur & culpabatur iſta improbitas, Thomam Canonici ad Sanctum Victorem Monaſterii Priorem, intra ſacras, ad quas confugerat, Stephani Pariſienſis Epiſcopi manus impiè & barbarè trucidarint. Facinus exponunt Petrus Venerabilis & Ep. 17. Sanctus Bernardus. Et hinc in Synodo ſua Late- Ep. 158 ranenſi ſtatuit Alexander tertius: *Archidiaconi ſive* Lib. 3. tit. *Decani nullas exactiones ſive tallias in Presbyteros ſeu* 39. c. 6 *Clericos exercere præſumant*. Quem Canonem ſuis Decretalibus meritò inſeruit Gregorius nonus.

Porrò exactiones ſuas variis illi titulis fucabant, & purgare conabantur. Chor-Epiſcopus, Archi-Presbyter & Archi-Diaconus ſunt Epiſcopi manus & oculi, in ſuos diſtrictus habent juriſdictionem ordinariam, ipſiſque multam curam debent. Hinc ex cujuſvis ſibi ſubjectæ Eccleſiæ proventibus volebant portionem aliquam, quaſi decimam decimæ. Nam & Epiſcopali curæ aliquod ex illis ſolatium, ſeu partem ſacri Canones aſſignant. Juſtus erat titulus, maculatus tamen exceſſibus, adversùm quos ſtatuit ſecundum Ludovici pii Imperatoris ad Epiſcopos Capitulare: *Ne Eccleſiæ in reſtauratione aut in luminaribus juxta* Cap. 5. *poſſibilitatem rerum negligantur, veſtra invigilare debet ſolertia. Et ſicut alios prohibetis, ne de manſis ad Eccleſiæ luminaria datis aliquid accipiant, ſic & vos & veſtri Archidiaconi, de eiſdem manſis nihil accipiendo, aliis exemplum præbeatis*. Regia amortizationis lex erat tunc ignota. Attamen ne jura ſua perderet Dominus Rex, aut in illis ſolvendis nimium gravaretur populus, exempta à publicis oneribus manſa ad certum dumtaxat numerum habebat quævis Parochialis Eccleſia, & ipſis quidquam pendi Archi-Diaconis, ipſiſque etiam Epiſcopis piè vetuit pius Ludovicus. Ea enim ultra honeſtam Eccleſiæ & Cleri ſuſtentationem nihil aut parum ſuppeditabant. De aliis manſis & proventibus aliquid accipi omnino permittit.

Et hinc de *portionibus Eccleſiarum* ad Epiſcopum pertinentibus, quas ſui Archi-Diaconi ante & poſt ejus electionem ſibi uſurparant, num haberet Canonicam ſententiam, qua iſta rapacitas cohiberetur, à Sancto Ivone poſtulavit memoratus Liſiardus Epiſcopus Sueſſionenſis. De cunctis Parochialium Eccleſiarum præter exempta manſa proventibus ſuam portionem habebant & Epiſcopus & Archi-Diaconus, verum Archi-Diaconi Sueſſionenſes, ſua non contenti, etiam Epiſcopi portionem ex neſcio quo titulo aut fuco invaſerant & detinebant. Hinc repoſuit Sanctus Ivo: *Nova ſunt hæc genera morborum, & ideo nova exigunt genera medicamentorum. Tamen ſi inſpiciamus Epiſtolam Iſidori Leutredo Epiſcopo Cordubenſi directam, patenter intelligi poterit, quia non pertinet ad Archi-Diaconum præter portionem ſuam aliquid de reditibus Parochiarum ſibi retinere, vel ultra terminos à Patribus poſitos aliquid uſurpare*. Diſertè aſſerit Archi-Diaconis deberi portionem ſuam, idque ex ſtatuto Patrum. Et hinc indictiones & talliæ, quas Alexander tertius ac aliæ damnarunt Synodi, ſunt ſolæ illæ, quæ fiant ultra iſtam portionem.

Alter Archi-Diaconalium exactionum fucus fuit Eccleſiarum viſitatio, adversùs quem ſtatuit in quinto Capitularium libro Hincmarus Metropolita Remenſis: *Ut non occaſione victus Parochias circumeatis, quatenus de aliorum ſtipendiis viventes* Cap. 2. *veſtra ſtipendia conſervetis*. Subditas Eccleſias viſitanti, uti Epiſcopo, ita & Archi-Diacono debentur procurationes, ſeu honeſtum viaticum ac alimentum. Hinc quidam, ne domi comederent & expenderent, lentè ac moroſè viſitatum abibant, iſtaſque artes Hincmarus abolet & damnat. Et quia etiam neceſſariarum viſitationum procurationes frequenter habuerunt varios exceſſus, ipſas eſſe moderatas, & non gravari Parochos ſanxit in ſua Lateranenſi Synodo Alexander tertius. Pergit Hincmari Capitulare ad Archi-Diaconos: *Ut à Presbyteris xenia non accipiatis, quatenus illorum mala fama cooperiatur*. Quod ipſum in Canonicis ad Hedenulphum Laudunenſem Epiſcopum litteris expreſſit. Nec ſolum criminum pœnas, ſed & ipſam viſitationem pecunia redimi à criminoſis Clericis permittebant quidam Archi-Diaconi, quas ſordes in ſua laudata Synodo damnat etiam laudatus Pontifex Alexander. Pergit rurſum Hincmarus: *Quando Parochias circumitis, nolite graves eſſe Presbyteris, petentes friſ-* Cap. 4. *kingas, vel piſces, vel formaticos, aut annonam, aut alias quaslibet res, ut habeatis, quando ad civitatem reverſi fueritis, unde quaſi fratribus refectionem faciatis, ut ſalvis ſtipendiis veſtris habeatis unde vos & veſtros conducatis*. E viſitatione redux Archi-Diaconus ſolebat Agapes facere, ſeu amicum inter Eccleſiæ ſuæ confratres convivium: Hinc partim ad illud, partim ad ſuum ac ſuorum in via & reditu paſtum exigebat à Parochis eſculenta varia, peſſimumque abuſum Hincmarus circumſcribit.

Tres inſuper alios iſtarum exactionum fucos adducit idem Hincmarus: *Nolite quaſi pro aliquo adjutorio ad quamcumque rem denarios apud Presbyteros poſtuletis, neque quando ad Synodum, vel pro inquiſitione Miniſterii ſui venerint, eulogias exigatis, ſed ſi fortè commodum fuerit pro ſua voluntate & commoditate aliquid gratis offerre, cum gratiarum actione accipite*. Parochianam ſeu Diœceſanam Synodum dirigere, dubios Parochialis Cap. 5. Miniſterii caſus exponere, & pro communi Eccleſiæ bono quandoque onera ſubire debet ex officio Archi-Diaconus: & pro cunctis iſtis aliquod ſolatium, ſtipendium, & adjutorium exigebant à Parochis. Rurſum Hincmarus: *Nolite quaſi per precationem caballos veſtros vel amicorum veſtrorum ad paſtum Presbyteris commendare, neque annonam vel fodrum ab eis exigatis*. Fodrum eſt vox Lombardica, ſignificans publicam exactionem. Porrò ne nimium durus in Archi-Diaconos videretur Hincmarus, laudatis ſuis Capitulis admiſcuit aliquid dulce: *Ideo vobis de* Cap. 6. *facul-*

facultatibus Eccleſiaſticis, juxta quod Apoſtolus de lege dicit, Non obturabis os bovi trituranti, ſolatium præbeo, ut Presbyteros non gravetis. Dedit Archi-Diaconis ſpeciales proventus & pinguiorem Præbendam, quæ ſanctiſſima conſtitutio etiamnum viget in multis Eccleſiis, quarum proinde Archi-Diaconi ſine gravi crimine nequeant Parochiales Presbyteros exactionibus gravare.

Adversùm Ceſtrenſes Archi-Diaconos ſcripſit ad ipſorum Epiſcopum Stigandum etiam Sanctus Lanfrancus Primas Cantuarienſis: *Clerici villarum noſtrarum, qui in veſtra Diœceſi exiſtunt, queſti nobis ſunt, quod veſtri Archi-Diaconi repertis occaſionibus pecunias ab eis exquirunt, & à quibuſdam jam acceperunt*. Exaggerat facinus, & pergit: *Mandamus itaque vobis, ut malè accepta ſine dilatione reddi jubeatis, & Miniſtris veſtris, ne ulterius id præſumant, ſervandæ charitatis ſtudio prohibeatis*. Et in Auſcenſi Synodo ſtatuit pro Sancti Orientii Monaſterio Cardinalis Hugo Blancus, Legatus Alexandri ſecundi: *Archi-Diacono interdicimus, conviva more Symbolorum in Monaſterii Eccleſiis peragi, aut in honore ejus aliquid uſurpari contra conſuetudinem veterem*. In ſuis ad prædictam laudati Lanfranci Epiſtolam Scholiis Lucas Dacherius publicavit inſignem Epiſtolam, qua Archi-Diaconorum à ſuo Sancti Petri Monaſterio exactiones compeſci per Paſchalem ſecundum rogat Sanctus Ivo Epiſcopus Carnutenſis. Et ad Joannis Carnutenſis Epiſcopi Officialem ſcribit Petrus Bleſenſis: *Scio quia munerum cupiditas ſubvertit cor tuum, ut fieres Officialis Epiſcopi. Tota Officialis intentio eſt, ut ad opus Epiſcopi ſuæ juriſdictioni commiſſas miſerrimas oves quaſi vice illius tondeat, emungat, excoriet. Iſti ſunt Epiſcoporum ſanguiſugæ, evomentes alienum ſanguinem, quem biberunt*. Graſſantia tunc in iſtis hominibus facinora atque flagitia deſcribit inſigniter & damnat. Quod ipſum fecerunt in Senonenſi Synodo Archiepiſcopus ibidem Triſtandus de Salazar, & in litteris ad Adrianum ſextum Pontificem Germanorum Procerum Conventus Nurenburgenſis. Eſt vitium Hincmaro longè antiquius. Etenim apud Monachum Marculſum extat vetuſta Gallicanæ Eccleſiæ formula, qua Monaſterii Fundator removet & circumſcribit Pontificum & Eccleſiaſticorum Officialium exactiones, exquiſita & lauta convivia, gratioſa vel inſidioſa munuſcula, caballorum præſtus, paravereda, & quaſvis angarias & functiones. Quin imò & Lucium Peluſii Archi-Diaconum, quod *divinum ſacrarium per avaritiam contaminaret, per nummariam manuum impoſitionem ſibi aggregaret opes*, atque ita columbas in Eccleſia venderet, graviter arguit Iſidorus Peluſiota. Æquè damnat Euſebium Epiſcopum, quod iſta permitteret. Eadem notat in Panſophio Archi-Diacono, & Marone Œconomo. Eodem tempore Provinciæ Præſes Cyrenius vendebat omnia civilia judicia atque officia, & ita vendebantur ſacra & profana. Hinc Rempublicam in ruinam currere laudatus Iſidorus non fuit vanè ominatus.

Ep. 27. Ep. 25. l. 2. c. 3. Lib. 1. Ep. 29. Ep. 30. Ep. 177.

CAPUT XV.

Exponitur varia Epiſcoporum exactio.

Quod Epiſcopi Clero & populo ſuo collectas & exactiones indicant, eſt Apoſtolica inſtitutio, ut liquet ex variis locis Apoſtolicarum Epiſtolarum. Ita ſeſtertia centum millia nummum è Cleri & populi ſui collatione collegit, & redimendis è Barbarorum captivitate fidelibus Numidiæ fratribus ad ipſorum Epiſcopos miſit Sanctus Cyprianus, addens in ſimiles, quos Deus avertat, caſus ſimilia ſubſidia omnino non defutura. Earundem exactionum meminit in libro de fuga in perſecutione, & in libro de jejuniis Tertullianus, adjungens eam *Conferendarum ſtipium induſtriam eſſe capturam noſtrorum Epiſcoporum, ut regno ſuo ſecure frui poſſent ſub obtentu procurandi*. Quod nempe ultra neceſſitatem exigerent, ac inde luxuriarentur. Lapſus ad Montanum Tertullianus loquitur in orthodoxos Epiſcopos, ideoque forſan calumniatur. Nam & Sanctum Athanaſium, quod ſubjectas ſibi Eccleſias exactionibus vexaret, apud Conſtantium Auguſtum acriter & falſo accuſavit factio Euſebiana. Quidquid ſit, abuſus Eccleſias tandem omnino occupavit. Etenim Hiſpaniarum Epiſcopus, quod non ſolum Parochias, ſed ipſarum inſuper Clericos ſervili more premerent, adeoque in Clero ſuo contra Apoſtoli mandatum dominarentur, notat ſecunda Synodus Bracharenſis. Quod per Parochias ſuas non Sacerdotaliter deſævirent, & Exactoris potius quam Epiſcopi nomen mererentur, affirmat tertia Toletana. Quod ipſum repetunt ſeptima, & decima ſexta. Idem vitium, præſertim quod ad conſignandos infantes egreſſi Clerum ad ſumptuoſa ſibi paranda convivia compellerent, damnat in Siculorum Epiſcopis, & certa Concordata inter partes ſtabilit Pelagius ſecundus, quæ rigidè ſervari juſſit etiam proximus ejus ſucceſſor Gregorius Magnus. Abuſum in Orientali Eccleſia graſſantem damnavit etiam quartus Canon ſeptimæ Synodi. Et ſeptimus decimus ſecundæ Cabilonenſis: *Inventum eſt, quod in quibuſdam locis Presbyteri duodenos vel quaterdenos denarios Epiſcopis in cenſum annis ſingulis darent, quod penitus abolendum eſſe decernimus*. In Romana ſua Synodo Eugenius ſecundus emiſit hunc Canonem: *Nulli Epiſcoporum liceat à ſubjecto Sacerdote, vel à quolibet Clerico, & piis locis dationes ultra Patrum ſtatuta exigere, aut ſuperpoſita in angariis inferre*. Clericos alendos dicit ab Epiſcopo, non expilandos. Addit immobiles præſertim Parochialium Eccleſiarum res ab ipſis non poſſe invadi. Miſſis à ſe Eccleſiarum Viſitatoribus, ut in iſtas Epiſcoporum exactiones diligenter inquirerent, injungit in tertio ſuo Capitulari pius Imperator Ludovicus. De eodem exceſſu, uti vera Simonia, Hincmarum Laudunenſem Epiſcopum durè perſtrinxit in quinquaginta quinque Capitum Epiſtola Hincmarus Metropolita Remenſis, & ejus

Ep. 60. Cap. 13. Can. 2. Cap. 10. Can. 4. Can. 5. Cap. 11. Ep. 24. Cap. 26. Cap. 16.

ejus degradati ſucceſſorem Hedenulphum coegit in litteris Canonicis ad ſolemnem vitii ejerationem. Eodem tempore inter quoſdam Francorum Epiſcopos & Clericos natæ ſunt tantæ de hac re contentiones, ut hi ad Regem Carolum Can. 14. Calvum provocarint, & Rex ediderit famoſa Toloſana Capitula, quæ partes componerent ad tempus, & malo per interim providerent. Similem tunc adverſus Epiſcopos Canonem edidit & tertia Valentina Synodus, aſſerens ex iſtis exactionibus naſci murmurationes peſtiferas, & de Epiſcopis detractiones. Quinta Gregorii ſeptimi Romana Synodus emiſit hunc Canonem: *Nullus Epiſcopus gravamen, ſeu ſervile ſervitium ex uſu contra Eccleſiaſticam normam Abbatibus ſeu Clericis ſuis imponat*. Lariſſenum in Illyrico Archiepiſcopum, ſubditis Epiſcopis & Monaſteriis per indebitas exactiones moleſtum atque injurioſum, per Thermopolitanum & Sardicenſem Epiſcopos compeſci juſſit Innocentius tertius. Compeſcuit & Amadeum Archiepiſcopum Byzuntinenſem, Lib 1. Ep. 42. Lib. 2. Ep. 125. per cujus *juges exactiones adeò Presbyteri & Clerici defatigabantur, ut onere paupertatis depreſſi, tanquam ruſtici, viliter in ignominiam honeſtatis Eccleſiaſticæ incedere compellerentur*. Mauritium item Pictavienſem Epiſcopum, qui in ſuos Clericos exiſtebat auctor novarum quotidie exactionum. Executus eſt Lateranenſem Canonem, quo indebitas exactiones aut tallias Clericis ac Parochialibus Eccleſiis de novo imponi, aut veteres cenſus augeri per Epiſcopos interdixit Alexander tertius.

Omnia Epiſcopalis Diœceſis bona olim erant una maſſa, dividenda apud pleroſque in quatuor portiones æquales, quarum quarta una cedebat Epiſcopo, de qua in Canonicis ad Hedenulphum Laudunenſem Epiſcopum litteris rectè Hincmarus Metropolita Remenſis: *Regulam, quæ de quarta parte redituum Eccleſiæ, juxta conſuetudinem aliarum Regionum ita ut eſt ſcripta intelligat Epiſcopus, & non pravè illam interpretans, perindè in his Regionibus quæ ſunt Presbyterorum contra ſacras Regulas diripiat*. Rectè in litteris, Lib. 3. tit. 39. c. 18. apud Gregorum nonum exſtantibus, ad Cæſar-Auguſtanum Epiſcopum ſcribit Innocentius tertius præter decimarum quartam Epiſcopo alia inſuper jura à Parochialibus Eccleſiis deberi. Debetur Cap. 2. enim eis Cathedatricum, ſeu Cathedræ honor, de quo ſecunda Synodus Bracharenſis: *Nullus Epiſcoporum, cum per Diœceſes ſuas ambulant, præter honorem Cathedræ ſuæ, id eſt, duos ſolidos, aliquid aliud per Eccleſias tollant*. Addit ab eis tolli non poſſe tertiam, quam Eccleſiæ Parochialis luminaribus aſſignat, partem oblationum. Quod ipſum confirmat ſeptima Synodus Toletana. Verba hæc, *Cum per Diœceſes ſuas ambulant*, nequaquam volunt duos iſtos ſolidos eſſe viſitationis jura. Etenim Cathedræ honorem laudata Toletana Synodus à viſitationis procuratione palam diſtinguit. Dumtaxat volunt iſtos ſolidos in viſitatione conſueviſſe exigi. Solius Hiſpaniæ non fuit iſta lex. Duos enim iſtos ſolidos, uti communem Eccleſiæ Canonem, Pe- Lib. 11. Ep. 22. lagius ſecundus in litteris ad Creſconium Siciliæ Rectorem probat, itemque Magnus Gregorius in Epiſtola ad ejuſdem Provinciæ Epiſcopos. Etiam Toloſana Caroli Calvi Francorum Regis adverſum nimias Epiſcoporum exactiones Capitula permittunt, ut illi certam frumenti, hordei, & vini menſuram, & ſex denariorum Friskingam accipiant à quavis Parochia, & adjungunt: *Si hæc non accipiunt, accipiant, ſi volunt, pro his* Cap. 2. *omnibus duos ſolidos in denariis, ſicut in Toletano & Bracarenſi conſeſſu Epiſcopi conſideraſſe dicuntur*. Porrò hæc exactio rectè dicitur Cathedræ honor: Omnium enim Parochialium Eccleſiarum continuam ſine cogitationum feriis ſollicitudinem gerit Epiſcopus, ideoque meretur honorem illum, de quo Apoſtolus: *Qui bene præſunt Preſbyteri, duplici honore digni ſunt*.

Honorem hunc Ilerdenſis, quam quidam recentiores Canones imitantur, Synodus vocavit *legem Diœceſanam*, & adjungit: *Ea quæ in jure* Can. 3. *Monaſterii de facultatibus offeruntur, in nullo Diœceſana lege ab Epiſcopis contingantur*. Quam Monaſteriorum exemptionem firmat etiam ſeptima Synodus Toletana. Monaſtico enim ſtatui Clerus Hiſpaniarum & populus fuit ſemper addictiſſimus. Pergit Synodus Ilerdenſis: *Si ex Laicis quiſquam factam à ſe Baſilicam conſecrari deſiderat, nequaquam eam ſub Monaſterii ſpecie, ubi congregatio non colligitur, vel regula ab Epiſcopo non conſtituitur, à Diœceſana lege audeat ſegregare*. Non vanum Monaſterii nomen, ſed ſolam rem meritò vult eſſe exemptam. Quod Monachale privilegium in aliis Regionibus non fuiſſe, atque ex variis Epiſcopalium exactionum & vexationum exceſſibus tandem prodiiſſe exemptionis remedium, ſuo loco oſtendetur. Porrò omnes, præter exemptas, aut Apoſtolicæ Sedis protectioni immediatè ſuppoſitas, Parochiales Eccleſiæ debent iſtam Cathedatricam præſtationem. Etiam à Patronatis deberi ſcripſit ad Farſenſis Monaſte- Lib. 3. tit. 36. cap. 6. rii Abbatem Innocentius tertius. Et ad Carnutenſem Epiſcopum Alexander tertius: *Eccleſiis, quas de novo Epiſcopi de manibus Laicorum eri-* Tit. 39. cap. 9. *piunt, præter Cathedraticum, & jura omnia, quæ aliis Eccleſiis imponuntur, exactionem prohibemus imponi*. Eccleſias olim, ex inchoata per Carolum Martellum violentia, quaſi proprios fundos poſſidebant Laici milites, & ad ipſas ex iſtis unguibus liberandas dudum Epiſcopi laborarunt. Expilatæ paſſim erant, ideoque non gravari quidem præ cæteris quaſi ob liberationis beneficium Pontifex decrevit, ſed neque voluit eſſe à Cathedratico exemptas. Etiam oratoria & Capellæ tenebantur ad pendendum aliquid, de quo in Canonicis ad Hedenulphum litteris laudatus Hincmarus: *De Capellis antiquitùs ſubjectis Eccleſiis non æqualem, ſicut de principalibus Eccleſiis, collationem exigat Epiſcopus, ſed principalis Eccleſia cum ſibi ſubjectis Capellis debitam & antiquitùs conſuetam collationem conferat*.

Altera Epiſcopo à ſubjectis Eccleſiis debita collatio eſt Synodaticum, ſeu pro clebrandarum Synodorum impenſis aliquod adjumentum. Hinc enim quibuſdam ad Sancti Dionyſii Monaſterium ſpectantibus Eccleſiis Parochialibus, atque ipſarum Clericis hocce privilegium dedit Landericus Pariſienſis Epiſcopus: *Ut ſint liberi & abſolu-*

abſoluti ab omni debito & redditione Synodorum.
Laudaris ad Hedenulphum litteris item indidit
Metropolita Hincmarus: *Epiſcopi quidam Syno-
dos temerè frequentant, ut factione Miniſtrorum ſuo-
rum diverſo modo denarios quaſi pro Eulogiis acci-
piant.* Et Gothorum Epiſcopis legem hanc ſta-
tuunt Tholoſana Caroli Calvi Capitula: *Epiſco-*
Cap. 9. *pi Synodos à Presbyteris, niſi ſicut docet authoritas
Canonum, duas ſcilicet, & per tempora conſtituta,
non exigant. Sed & in iiſdem Synodis non per occa-
ſionem, ſed per veritatem Miniſterii ſui, teſte Deo,
ad quod conſtituti ſunt, Presbyteros & tractent, &
teneant, & abſolvant.* Et ad Britonum Epiſco-
pos ſcribit Leo quartus: *De Eulogiis ad ſacra
Concilia deferendis nihil invenimus à majoribus con-
ſtitutum, ſed ſic ut unicuique Presbytero placuerit.
Nam ſi conſtitutum fuerit illo in tempore benedictio-
nes adferri, forſan minus libenter ad Synodos occur-
rent, & magis venire detrectabunt. Quæ, ut opi-
nor, non ſunt rationabiliter requirendæ, nec ultrò
delatæ reſpuendæ.* Etiam ad alium Epiſcopum
Ep. 85. aut Capitulum ſpectantes Eccleſias Diœceſano
Epiſcopo debere Synodum, ad Rogerium Lexo-
vienſem Epiſcopum ſcribit Sanctus Fulbertus
Epiſcopus Carnutenſis. Et Sanctum Rudolphum,
Eugubinum Epiſcopum, quod quotannis Syno-
dum ageret, & nullum à Presbyteris ſuis xenium
Lib. 1. admitteret, dicens, *Abſit ut Synodum vendam,*
Ep. 19. laudat in litteris ad Alexandrum ſecundum Pon-
tificem Sanctus Petrus Damiani. In litteris ad
omnes Romanæ Eccleſiæ Cardinales Epiſcopos
Lib. 3. notat & quemdam Epiſcopum, *Qui ſic ſubſultabat*
Ep. 2. *atque gliſcebat, dum præfixum Synodalis Concilii
tempus inſiſteret, ac ſi trituræ vel vindemialis pro-
ventus articulus immineret.* Quas ſordes vult à Car-
dinalibus ſaltem Epiſcopis eſſe remotiſſimas. Et
Gerardum Engoliſmenſem Epiſcopum, Apoſto-
licæ Sedis in Aquitania Legatum, quod exactio-
num cupiditate frequentaret Synodos, arguit Ar-
nulphus Archi-Diaconus Sagienſis. Etiam de La-
teranenſi Alexandri tertii Synodo ſcribit Guiliel-
Lib. 3. mus Neubrigenſis: *Quod convocandi Concilii inten-*
cap. 2. *tio ſatis ſincera non fuit, Romanæ avaritiæ artificioſa
proviſio patefecit. Multi enim evocati, quibus iter
eundi ad Concilium difficilè vel intolerabile videbatur,
interventu pecuniæ, impudentius turpiuſque exactæ
quàm præſtitæ, relaxari meruerunt.* Verùm non
avaritia, ſed extrema ex longo ſchiſmate atque
exilio paupertas optimum Pontificem ad ſimiles
exactiones coegit. Eaſdem exactiones Græcorum
Metropolitis ſub quadrupli reſtituendi reatu inter-
dixit ſextus Canon ſeptimi Concilii. Quæ omnia
evincunt Synodaticum olim fuiſſe oblationem
ſpontaneam, quam tandem Presbyterorum, ni-
hil offerre volentium, tenacitas compulit tranſi-
re in certam taxam atque exactionem.

Tertium Epiſcopalis exactionis titulum edicit
Alexandri tertii Synodus Lateranenſis: *Suſtine-
mus pro multis neceſſitatibus, quæ aliquoties ſuper-
veniunt, ut ſi manifeſta ac rationabilis cauſa extite-
rit, cum charitate moderatum* à ſubditis Presbyte-
ris *valeant Epiſcopi auxilium poſtulare.* Eſſe debet
gravis neceſſitas. Etenim Sanctum Arctardum
Namnetenſem Epiſcopum à barbaris Normman-
nis ejectum & ſpoliatum neque transferri, ne-
que ex ſolis populi oblationibus & Presbyteró-
rum collatione vivere, ſed inſuper propriis ma-
nibus laborare voluit, & Synodaliter ſanciendum
duxit Hincmarus Metropolita Remenſis. Hinc Ep. 45.
item addidit Canonicis ad Hedenulphum litte-
ris: *Ne manſionaticos ſuis amicis aut hominibus à
Presbyteris parari Epiſcopus faciat. Ne etiam quaſi
ad receptionem Regis vel Legatianum aut ad ornatus
Eccleſiæ ſuæ faciendos adjutoria quaſi petendo, potius
autem exigendo, denarios, vel caballos, aut verres
ſeu Freskingas, aut ad iter aliquod paraveredos, aut
alia quælibet accipiat, id eſt, rapiat.* Non ſolùm
Domino Regi, ſed & ejus Legatis hoſpitium olim
debebant Francorum Epiſcopi. Iſtius oneris ad-
jutorium à Presbyteris poſtulari, longeque ma-
gis ipſis Epiſcopis aut eorum amicis exigi equos
vectores, hoſpitia, aut Eccleſiæ etiam Cathe-
dralis ornamenta vetat Hincmarus, affirmans
id eſſe accipitrum, non Epiſcoporum. Et ad-
jungit: *Si qua fuerint gravamina Presbyteris impo-
ſita, Epiſcopus temperet, quia & in præſenti, &
in futura vita ſibi proficiet, ſi eos qui ſibi commiſſi
ſunt, ſine gravamine conſervare ſtuduerit.* Sua enim
etiam onera habent Parochiales Eccleſiæ & Cle-
rici, & paſſim modicos proventus. Et hinc ad-
verſus Epiſcoporum ſuorum rapacitatem clamantes
tes ad ſe Gothorum Clericos audivit Rex Caro-
lus Calvus, & uſque ad definitivam ab Eccleſia-
ſtica poteſtate ſententiam fixit illis per interim
certa Capitula Toloſana. Et Anteceſſores ſuos,
quod quibuſdam Eccleſiis Synodaticum remiſe-
rint in perpetuum, meritò prædicat Sanctus Ful-
bertus Epiſcopus Carnutenſis. Quod item Fa- Ep. 58.
ventinus Epiſcopus omnem ſibi debitam colla-
tionem in annuum trium librarum cereum com-
mutarit cuidam Eccleſiæ, teſtatur & probat in lit-
teris ad Sancti Stephani Priorem Innocentius ter-
tius. Et ita jam factum eſt per omnem ferè Ec- Lib. 3.
cleſiam. Quod enim plerique Epiſcopatus ſint tit. 39.
opulenti, & Pagenſes Parochiæ decimas paſſim Cap. 21.
amiſerint, vivantque ferè ex ſolis oblationibus,
dignum & juſtum eſt ipſas ab omni Epiſcopali
exactione eſſe immunes. De debitis viſitanti Epiſ-
copo procurationibus eſt alibi dicendum.

Reſtat Monachorum Simonia, quam abundè
expoſui ad Canones ſeptimæ Synodi. Hic addo
cuncta Monachi bona per ipſum profeſſionis ti-
tulum devolvi & ſpectare ad Monaſterium, non
ex ſolis Juſtiniani Auguſti legibus, ſed & ex
antiquiſſimo univerſæ Eccleſiæ more. De quo
in regulis brevioribus Magnus Baſilius: *Omni-* Cap. 187.
*no iis, qui ad Dominum accedunt, neceſſario quæ
ad ipſos pertinent, reddere illorum propinqui debeat,
neque prorſus quidquam ſubtrahere, ne ſacrilegii ju-
dicium incurrant.* Et Monacho ante parentum
mortem profeſſo, ut poſt eorum exitum diſponat
de hæreditate, mandant in regula ſua Sanctus
Cæſarius Arelatenſis Epiſcopus, ejuſque nepos
ac Presbyter Tetradius. Quod nempe ſentiant
paternæ ac maternæ hæreditatis futurum jus
per profeſſionem in Monacho non extingui.
Atque ita, præſertim in illis, ubi per Regias
amortizationis leges extinguitur, Regionibus
poſſe de ipſo ſtipulari, & pro ejus extinctione
aliquid exigere Monaſterium, non video cur du-
bite-

Digitized by Google

bitetur. Quæ omnia ad quadrageſimum Trullanum, ad ſeptimæ Synodi qaintum & decimum nonum, & ad Conſtantinopolitanæ in Apoſtolorum Eccleſia Synodi ſextum Canonem largiùs exponit Theodorus Balſamon, rectè tamen addens illos, qui ampli patrimonii ſui intuitu ad Monaſteria recipi ambiunt & qui iſto titulo admittunt, damnandos de Simonia. Excipit & rectè illos, qui jus Fraternitatis, id eſt, qui à ſuæ profeſſionis Monaſterio migrantes, jus alimentationis ab alio emunt Monaſterio: quod jus iſtud ſit omnino temporale. Quæ omnia non ſolum in Cœnobitis, ſed & in Cellulariis ſeu Anachoretis obtinere idem Scriptor meritò affirmat.

CAPUT XVI.

An dati vel accepti à Simoniacis Ordines ſint validi?

A Domino noſtro JESU CHRISTO, qui columbarum venditores, ipſorumque cathedras & menſas dejecit ac ejecit è templo, etiam Epiſcoporum noſtrorum, & quorumvis Fidelium Dei dona vendentium aut ementium, Eccleſias & animas, imo Provincias ac regna integra everti aut periclitari, rectè ad varios ſcripſit Gregorius Magnus. Etenim Longobardorum in Italia robur ac tutelam fuiſſe Modicienſem Sancti Joannis Eccleſiam, & ab ipſa Simoniacè ordinata regnum ipſorum fuiſſe everſum teſtatur Eutropius. Eadredum, quod Dunelmenſem Epiſcopatum à Rege emiſſet, fuiſſe à Deo percuſſum atque occiſum ſcribit Simeon Dunelmenſis. A neſcio quo Eccleſiæ Gallicanæ Simoniaco Epiſcopo nunquam nominari potuiſſe Spiritum Sanctum, ſupra nobis dixit Sanctus Petrus Damiani. Ejuſmodi exempla ſunt longè plurima. Simoniam aliqui olim exiſtimarunt adeo deteſtabilem, ut omnem à Simoniaco datum vel acceptum Eccleſiaſticum Ordinem aut quodvis Sacramentum judicarint eſſe irritum ac nullum. Hanc divino Jure cenſuerunt eſſe pœnam Simoniæ. Sanctus Auguſtinus non à ſolo Baptiſmate, ſed etiam à Confirmatione & Ordine imprimi characterem indelebilem, adeoque etiam ab hæreticis data tenere, & exſufflari non poſſe, docet lucidiſſimè in ſcriptis ſuis adversùm Donatiſtas. Etiam à Sancto Ambroſio laudata Capuana Synodus non ſolum rebaptizationes, ſed & reordinationes damnat, eamque confirmarunt tertia Carthaginenſis, & Trecenſis ſub Joanne octavo. Martianum, Naxitanæ in Illyrico urbis Epiſcopum, qui ab Bonoſo Photiniani erroris Epiſcopo ante damnationem ordinatos reordinare ſuadebatur à Ruſtico Pſeudo-Presbytero, compeſcuit Innocentius primus. Et ad Joannem Ravennæ Metropolitam, qui in Hiſtrio trium Capitulorum ſchiſmate ordinatos reordinare volebat ex neſcio cujus alterius Epiſcopi exemplo, ſcripſit Gregorius Magnus: *Abſit à veſtra Fraternitate ſic ſapere. Sicut enim baptizatus ſemel non debet iterum baptizari, ita qui conſecratus eſt ſemel, in eodem ordine iterum non debet conſecrari.* Et Maximum Salonitanum in Dalmatia Metropolitam, & Simoniaco ingreſſu & alia multa prævaricatione fœdiſſimum, non per reordinationem, ſed per ſolam pœnitentiam reparavit idem Gregorius. Sanctum item Actardum, Namnetenſem Epiſcopum, qui à Giſlardo intruſo Britonum Epiſcopo ordinatos reordinarat, graviter culpavit Nicolaus Primus. Apertiſſima ſunt hæc teſtimonia. Ita omnes, ſi Sanctum Cyprianum & Sanctum Firmilianum cum ipſorum ſequacibus excipias, ſenſiſſe olim Eccleſiæ Doctores, poſſit facilè oſtendi. Quia tamen de baptiſmo præſertim Auguſtinus loquitur, quidam mediorum ſæculorum Epiſcopi, imò & Romani Pontifices hic hæſitarunt. Cuncta ab hæreticis, ſchiſmaticis, degradatis aut excommunicatis Miniſtris data, præter Chriſma & Baptiſmum, Sacramenta crediderunt eſſe irrita & exſufflanda. Etenim quod Ceddam Eboracenſem Archiepiſcopum, à Wine Ventanæ civitatis Epiſcopo Simoniaco conſecratum, reſacrarit Theodorus Cantuarienſis Archiepiſcopus, ſcribit Radulphus de Diceto. Wine Simoniacum, & Ceddam à Theodoro fuiſſe reconſecratum, licèt iſtam cauſam disertè non exprimat, adfirmat in Anglorum Hiſtoria etiam venerabilis Beda. Omnes item per intruſum Pontificem Conſtantinum ordinatos Epiſcopos & Clericos fuiſſe à Stephano quarto reordinatos, atque exſufflata omnia, præter Chriſma & Baptiſmum, ab iſtis data Sacramenta, multis refert in hujus vita Anaſtaſius Bibliothecarius. Quod etiam Formoſus Portuenſis Epiſcopus, quia per Joannem octavum degradatus, dum in Pontificem electus fuit, ſeipſum denuo ſacrari juſſerit, aliqui affirmant. Omnes item à Leone octavo, quem laica Ottonis primi Imperatoris violentia intruſum dicebant aliqui, ordinatos fuiſſe per Joannem duodecimum reordinatos, ſcribit Sigebertus Gemblacenſis. Et quidem Leonis hujus cauſa omnino videtur non fuiſſe æqua. Nam Sanctum Leonem, quem nos nonum dicimus, in Sancti Lanfranci vita Milo Criſpinus, & Becenſis Monaſterii Chronicon conſtanter vocant octavum. De eodem habet liber Pontificalis: *Leo octavus, qui vulgò nonus perperam nominatur.* Quidquid ſit, iſtius ordinatos dictus Joannes coegit ad hanc Profeſſionem: *Pater meus nihil ſibi habuit, nihil mihi dedit.* Stephani quarti in Conſtantini intruſi ordinatos exemplum ſe ſequi fuit proteſtatus. Errorem ſecutus eſt & Stephanus ſeptimus, omnes ab Anteceſſore ſuo jam dicto Formoſo conſecratos denuò conſecrans. Innumeram Epiſcoporum, Presbyterorum, ac Diaconorum multitudinem fuiſſe reordinatam, & omnem ubique Clerum ad idem facinus adjuvandum ac propagandum juramentis adſtrictum, adfirmat Auxilius Presbyter, qui & ipſe ad reordinationem poſtulatus, inſigni volumine oſtendit utriuſque Stephani factum fuiſſe temerarium, avitique dogmatis ac moris prævaricatorium, & il-

[Margin notes: ib. 38. ap. 9. & o. — ib. 3. ap. 9. — Ep. 20. — Lib. 2. Ep. 32. — Ep. 56. — An. 666. — L. 4. c. 2. L. 3. c. 26. — An. 963.]

& illius auctricem Stephani ſeptimi Synodum
fuiſſe Lupinam ac latrocinalem. Et ut talem
damnavit Ravennæ Synodus, Theodorus ſecun-
dus, ac Joannes nonus, reordinationes non mi-
nùs quam rebaptizationes deteſtans ex laudato
Canone Africano. Quin & iſtam Synodum ele-
menta damnarunt: ad illud enim ex vario capi-
te infelix Decretum terra tremuit, ac Latera-
nenſem Baſilicam laceravit.

Neque hæreticus, neque ſchiſmaticus fuerat
ante Pontificatum Formoſus, ſed per Joannem
octavum dumtaxat dejectus ab Epiſcopatu Por-
tuenſi, & accuſatus de perjurio, ideoque à
Theodoro & Joanne datam pro ejus Ordinatio-
nibus & aliis Sacramentis ſententiam aliqui,
Theodori Cantuarienſis judicium ſecuti, nolue-
runt Simoniacorum aut aliorum hæreticorum Or-
dinationibus patrocinari. Hujus ſententiæ fuit
Leuthericus Metropolita Senonenſis, quem ta-
men à reordinationis Attentato cohibuit Sanctus
Fulbertus Carnutenſis Epiſcopus, à Sancto Petro
Ep. 25. Damiani exinde laudatus in opuſculo de ſuis
Actis apud Eccleſiam Mediolanenſem. Poſt Hen-
rici tertii Imperatoris, graſſantem Simoniam ubi-
que eliminantis, tempora reordinationis error
adeò invaluit, ut ad Henricum Ravennæ Archi-
epiſcopum ſcribat in ſexto ſuo opuſculo laudatus
Petrus Damiani: *De iis, qui gratis ſunt à Simonia-
cis conſecrati, quanta jam per triennium in tribus Ro-
manis Conciliis fuerit diſceptatio, quamque perplexa
atque confuſa dubietas, & in iis partibus quotidie
ventiletur, Sanctitatem veſtram latuiſſe non arbitror,
præſertim cum creſcente fluctuationis ambiguo, ea-
tenus ſit proceſſum, ut nonnullos conſtet Epiſcopos ab
illis ordinatos Clericos denuò conſecraſſe*. Recon-
ſecravit enim etiam Sanctus Pontifex Leo nonus,
de quo idem Doctor in opuſculo de ſuis Actis
apud Mediolanum: *Id etiam nos non præteriit, quod
noſtræ memoriæ nonus Leo Papa pleroſque Simonia-
cos, & male promotos tamquam noviter ordinavit*.
Pergit in ſexto Opuſculo: *Cum mihi recurreret in
memoriam, quia jam venerabilis Papa in poſtre-
ma Synodo omnes Epiſcopos ex Divina conteſtatione
rogaverit, quatenus Dei miſericordiam in commune
depoſceret, ut quid ſuper hoc ſcrupuloſo negotio de-
cernendum eſſet, nutantibus revelaret*.

Ex iſtis tribus Synodis una omnino fuit S. Leo-
Cap. 35. nis noni, de qua idem opuſculum: *Cum omnes
Simoniacorum ordinationes Synodalis rigoris autho-
ritate Leo Papa caſſaſſet, protinus à Romanorum
multitudine Sacerdotum magnæ ſeditionis tumultus
exortus eſt, ita ut non ſolum ab ipſis, ſed à pleriſ-
que diceretur Epiſcopis, omnes pœnè Baſilicas Sacer-
dotalibus officiis deſtitutas, & præcipuè Miſſarum
ſolemnia ad ſubverſionem Chriſtianæ religionis, &
deſperationem omnium circumquaque fidelium fun-
ditus omittenda. Quid plura? Poſt longa ſanè di-
ſceptationum hinc inde volumina tandem ſuggeſtum
eſt, reverendæ memoriæ nuper ejuſdem ſedis decre-
viſſe Clementem ſecundum, ut quicumque à Simonia-
co conſecratus eſſet, quem in ipſo ordinationis ſuæ
tempore non ignoravit Simoniacum, cui ſe obtulerat
promovendum, quadraginta tunc dierum pœniten-
tiam ageret, & ſic in accepti Ordinis officio miniſtra-
ret. Quam nimirum ſententiam protinus venerabilis
Leo ratam percenſuit, & ſub hujuſmodi pœnitentia
omnes in acceptis officiis deinceps perſeverare manda-
vit*. Altera Synodus fuit Nicolai ſecundi, de
qua idem denuo opuſculum: *Tempore Nicolai
venerabilis Papæ rurſum hæc quæſtio mota eſt, ac
diutius ventilata. Verum poſt plurium certaminum
fluctus, poſt nutantium denuo quæſtionum perplexa
ac ſinuoſa volumina, ad hunc tandem judicialis ſen-
tentiæ limitem res expedita pervenit, ut hactenus à
Simoniacis gratuito conſecrati in adeptæ dignitatis
honore perſiſterent, necdum vero promoti ab illis ad
ordinem provehi de cætero licentiam non haberent*.
Quam Synodum laudat etiam ac lucidius expo-
nit in litteris ad cives Florentinos: *Conſtitutum
eſt in Romano, ſanctæ memoriæ Nicolao præſiden-
te, Concilio, ut quicumque per Simoniacos Epiſcopos* Lib. 8.
non Simoniacè fuiſſent in cujuslibet Eccleſiaſtici gradus Ep. 11.
*dignitate promoti, in percepti honoris miniſterio per-
manerent: ex tunc vero & deinceps quicumque ſe
pateretur à Simoniaco provehi, nihil penitùs ex ea
deberet promotione lucrari, & ſic miniſtrandi jura de-
poneret, tamquam ſi hæc nullatenus percepiſſet. Hac
itaque ratione jam non modo Simoniacos reprobamus,
ſed & per eos exhibita Sacramenta contemnimus*. In
generalium Synodorum tomis exſtat hæc Syno-
dus, aſſeriturque illic Nicolaus Pontifex in hæc
verba definiiſſe: *Erga Simoniacos nullam miſericor-
diam in dignitate ſervanda habendam decernimus,
ſed juxta Canonum ſanctiones & Decreta SS. Patrum
eos omninò damnamus, & deponendos eſſe Apoſtolica
authoritate ſancimus. De iis autem, qui non per
pecuniam, ſed gratis ſunt à Simoniacis ordinati,
quia quæſtio à longo tempore eſt diutius ventilata,
omnem nodum dubietatis abſolvimus, ita ut ſuper
hoc Capitulo neminem deinceps ambigere permitta-
mus*. Omnem Eccleſiam vitioſis hiſce ordinatio-
nibus ait undequaque eſſe pleniſſimam, ideo-
que eas in multitudinis gratiam diſpenſatoriè to-
lerat, diſertè vetans miſericordiam unquam aſ-
ſumi in regulam. Solis jam factis indulget gra-
tiam, futuras omnes punit rigidiſſimè, edicens
& de Ordinatis & de Ordinatoribus: *Depoſiti pœ-
nitentiam agant, & privati à propria dignitate per-
ſiſtant, tamquam ſi manus impoſitionem nunquam per-
cepiſſent*. Synodus videtur mutila. Etenim ex
Synodalibus ad omnes Eccleſiæ Latinæ Epiſco-
pos litteris adducit alium Canonem, & Decreto
ſuo inſeruit Gratianus: *Statuimus Decretum de Si-* c. q. 1.
moniacis tripartita hæreſi, id eſt, de Simoniacis Si- cap. 105.
*moniacè Ordinatoribus vel Ordinatis, & de Simonia-
cis Simoniacè à non Simoniacis, & de non Simoniacis
Simoniacè à Simoniacis. Simoniaci Simoniacè Ordina-
ti vel Ordinatores ſecundùm Eccleſiaſticos Canones à
proprio gradu decidant. Simoniaci quoque Simoniacè
à non Simoniacis ordinati ſimiliter ab officio malè ac-
cepto removeantur. Non Simoniacos autem non Si-
moniacè à Simoniacis ordinatos miſericorditer per ma-
nus impoſitionem pro temporis neceſſitate in officio
permittimus permanere*. Quæ triplex diſtinctio no-
tanda eſt & firmiter retinenda. An porrò conſe-
cratoriam & acceptæ ordinationis iterativam,
an pœnitentialem manus impoſitionem laudet
Nicolaus Pontifex, fateor me ignorare. Quis
enim non videat graviſſimis incommodis utram-
que ſubjacere? A Sancto Petro Damiani laudatum,

tum, quod hujuſmodi ordinatos per quadraginta dierum pœnitentiam recepit, Clementis ſecundi Decretum fortiter ſuadet laudari manum pœnitentialem. Nam Decretum hoc Nicolaus, Leonem nonum ſecutus, omnino confirmat. Laudatam Nicolai Synodum de verbo ad verbum repetivit, & in ſua etiam Romana confirmavit Alexander ſecundus. Confirmavit & laudatam ad omnes Epiſcopos Epiſtolam, de qua Gratiani Scholiaſtes Auguſtinus Caravita: *Verba hujus Capituli erga Simoniacos ſunt in Epiſtola Nicolai ſecundi, in qua Concilium à ſe habitum refert, atque ea repetivit Alexander ſecundus in Epiſtola omnibus Catholicis Epiſcopis directa, quæ habetur Romæ manuſcripta in tribus perveruſtis codicibus.* Quæ duæ Epiſtolæ, ubi publici juris fuerint, poterunt nos plura docere. Hæc interim Alexandri ſecundi Synodus eſt tertia ſuperius laudata per Petrum Damiani. Eandem laudat & ſequitur in
L.6.Ep.38 litteris ad Rainaldum Comenſem Epiſcopum Gregorius ſeptimus: *Quod Presbyter filius noſter interrogare curavit, quid de his, qui à Simoniacis neſcienter & ſine pretio ordinati ſunt, Apoſtolicæ Sedis miſericors cenſura decernat, hoc obſervare te volumus, eos qui ante tempus Nicolai Papæ ſine venalitate à Simoniacis ad aliquem gradum promoti ſunt, ſi tamen vita eorum irreprenſibilis eſſe probatur, per manus impoſitionem confirmatos in ſuis Ordinibus permanere & miniſtrare poſſe.* Etiam ipſe de manus impoſitione loquitur obſcurè, & fateor à me non capi. Quidam omninò volunt fuiſſe reordinationem. Forſan fuerit ſimplex aliqua benedictio, qualem in ſeptimo Concilio laudat etiam Sanctus Tharaſius Patriarcha Conſtantinopolitanus.

Hæc omnia Clementis ſecundi, Leonis noni, Nicolai ſecundi, & Alexandri ſecundi Decreta agunt de ſolis per Simoniacos Epiſcopos non Simoniacè ordinatis Clericis, ideoque ipſos cum ſuis Synodis Pontifices aliqui volunt de Simoniacè acceptorum Ordinum invaliditate non dubitaſſe. At certum eſt dubitaſſe. Etenim ad ſuum, qui neſcio quem pecunia ab alio Epiſcopo ordinatum Presbyterum parabat reordinare, Metropolitam Leuthericum ſcripſit circa hæc tempora Sanctus Fulbertus Carnutenſis Epiſcopus:
Epiſt. 25. *Rebaptizationes & reordinationes fieri ſacri Canones vetant.* Et de promoto per pecuniam Diacono ſcribit ad neſcio quem Epiſcopum Sanctus Hilde-
Epiſt. 54. bertus Archiepiſcopus Turonenſis: *Fratrem illum à Diaconatu ſubmovendum cognovimus, & ſubmovemus. A Sacerdotio quoque Canonica eum ſuſpendit authoritas, quod vel nondum vel malè factus Diaconus evacuavit. Quomodo enim ſtabit ædificium, cui nullum ſuppoſitum eſt fundamentum? Agitur itaque de veſtro periculo, ſi patiaris præſcriptum fratrem vel in Sacerdotio miniſtrare, quod revera malè accepit, vel in Diaconatu, quem fortaſſe non accepit.* De iſtius Diaconatus valore palam dubitat, & tantus Doctor non audet definire. At vero Sanctus Petrus Damiani in libro Gratiſſimo omninò definivit pro iſtis Simoniacis, cunctoſque aliud cenſentes aut dubitantes Epiſcopos multis conatus eſt ab errore liberare. Quin & Apoſtolicæ Sedis apud Mediolanum Legatus plures Simoniacè ordinatos etiam reparavit per ſolam pœnitentiam: quam tamen ejus clementiam uti irregularem, & diſciplinæ adverſam culpavit Bertholdus Presbyter Conſtantienſis. Notanda ſunt verba Joannis Monachi, qui in ejus vita poſt expoſitam iſtam Mediolanenſium Clericorum reparationem pergit de Epiſcopis: Cap. 16.
Illi autem Epiſcopi, quibus adminiſtrandi licentia redditur, non ex malè mercata veteri ordinatione ad amiſſum reparantur officium, ſed ex illa potiùs Beati Apoſtolorum Principis efficaciſſima authoritate, qua in Beatum Apollinarem uſus eſt, dicens: Accipe Spiritum Sanctum, ſimulque Pontificatum. Hoc eſt, per novam Ordinationem. Sic verba videntur cogere. Cur ſolos Epiſcopos duxerit reordinandos, ignoro. Quidquid ſit, quod S. Leo nonus Hugonem Lingonenſem Epiſcopum in Remenſi degradarit ob Simoniacum ingreſſum, ac poſteà pœnitentem in Romana Synodo non reordinarit, ſed per baculum & annulum dumtaxat reinveſtiverit, teſtatur in ſui Cœnobii Chronico Laurentius Virduni ad Sanctum Vitonem Monachus. Quod eodem modo plures Simoniacè ordinatos Epiſcopos repararint Alexander ſecundus ac Gregorius ſeptimus, oſtendi poſſit multis exemplis. De his enim Cardinalis Benno ſumpſit anſam hujus mendaciſſimæ calumniæ: *Hildebrandus inſtabat Imperatori, ut ejiceret Epiſcopos Simoniacos. Imperator credens quaſi ex zelo legis, quaſi à Throno Dei procederent hæc mandata, ſine mora obediebat: Hildebrandus verò expulſos à Rege Simoniacos revocabat, & quos Regi infeſtos reddiderat, eos ſibi familiari amicitia reconciliabat, & multis, & magnis juramentis ſibi fidos & obnoxios efficiens præ aliis exaltabat.* Hinc interim lucet Romanos tunc Pontifices, alioſque palmares iſtius ſæculi Doctores, in illo, qui datos & acceptos Simoniacè Ordines affirmat irritos, errore non fuiſſe ſine hæſitatione firmos. Quod ejuſmodi ordinatos nunquam reparare, ſed immobiliter inter Laicos hærere ſanxiſſent, in diſquirendo iſtius Ordinationis valore noluerunt ſe fatigare. Laborarunt de ſolis per Simoniacos non Simoniacè datis Ordinibus, quibus clauſa non erat janua gratiæ & diſpenſationis.

Non ſolùm ipſos, ſed præter Baptiſmum omnia per Simoniacos, etiam non Simoniacè, data Sacramenta eſſe irrita & nulla credidere plures per Germaniam Epiſcopi, de quibus adverſùs ſuum Simoniacè intruſum Epiſcopum Herimannum ſcribit apud Jacobum Gretzerum Ec- Ep. 20.
cleſia Bambergenſis: *Pro Herimanni perſona dudum infamiam Simoniacæ hæreſeos ſuſtinuimus ab omni Eccleſia, & omnes ferè Epiſcopi & Archiepiſcopi publicè omnia Chriſti Sacramenta profanari deplorarunt, & Chriſma Corpuſque Domini, quod ipſe confecerit, velut menſtruatæ immunditias exhorruerunt, gradus etiam Eccleſiaſticos, quos ille inſtituiſſet, deteſtabili illuſione adumbratos adſerebant.* Eos non dumtaxat illegitimè adſerebant datos, ſed & illuſoriè. Et neſcio quis antiquus Gregorii ſeptimi Apologus in ſua ad omnem Eccleſiam Epiſtola hæc habet: *Sciendum, quod VVigbertus arguit Catholicos adſerere illa, quæ ſunt extra Eccleſiam, Sacramenta non eſſe, nec aliud quam damnatio-*

nem

nem cuiquam conferre, *adſtruens iam extra quam intra Catholicam Eccleſiam hæc omnia rata & vera exiſtere*, *adſumitque in teſtimonium adſertionis ſuæ Auguſtini ſententiam in quodam Tractatu in Evangelium Joannis contra rebaptizatos edito*. *Quam & nos fideliter amplectentes reſpondemus hoc Auguſtinum de ſolo, unde tunc agebatur, Baptiſmi dixiſſe Sacramento*. Exſtat fragmentum hoc apud
Fol. 41. 116. Veneticum Vercellenſem Epiſcopum in libro de unitate Eccleſiæ. Reordinationis error adeò tune inoleverat, ut Anti-Papæ Wigberti Henriciana factio de ipſo totam accuſaret Eccleſiam, ipſam ab avito per Sanctum Auguſtinum tradito dogmate apoſtataſſe diceret, ideoque Catholicam Communionem non eſſe ampliùs apud Gregorium ſeptimum, ſed ad ſeſe tranſiiſſe. Et aliud reponere neſciit iſte Apologus, quam quod Auguſtinus non de cunctis Sacramentis, ſed de ſolo Baptiſmo adversùm Donatiſtas diſputaſſet. Quocirca ex illis, qui Sacramenta iſta, non pro dubiis, ſed pro certò nullis habent, fuit hic Apologus, ideoque dicto Venetico, & omni Wigbertinæ factioni dedit ampliſſimum campum accuſandæ totius Eccleſiæ. Hæretici enim atque Schiſmatici conſueverunt & gaudent paucorum lapſum derivare in omnes, atque de illo totam Eccleſiam infamare.

Hoc interim in errore pertinaciſſimi fuerunt quidam Florentini Monachi, de quibus ſcribit
L. 8. Ep. 8. Petrus Damiani: *Dicunt quia à Simoniacis Sacerdotibus nec Chriſma confici*, *nec Eccleſia dedicari*, *nec Clericalia jura conferri*, *nec Miſſarum ullo unquam tempore potuerunt ſolemnia celebrari*. *Et tam hæc impudenter allegant*, *ut anno toto compulerint in tribus plebibus ſine conſperſione Chriſmatis catechumenos baptizari*. Acriter exaggerat iſtam temeritatem, & pergit: *Eidem ipſi*, *qui Baptiſmum ſine Chriſmate fieri docuerunt*, *adhuc adverſùm eos*, *qui ante Synodum gratis ſunt à Simoniacis ordinati*, *ſufflant*, *eos cum ſuis Ordinatoribus eſſe hæreticos dogmatizant*, *eorumque Miſſas & omnia per eos facta myſteria blaſphemant*, *anathematizant*, *conſpuunt*, *abjiciunt*, *explodunt*, *eorumque benedictionibus terribiliter maledicunt*. Laudat Nicolai ſecundi Synodum, quæ à Simoniacis non Simoniacè hue uſque ordinatos ſanxerat recipiendos per pœnitentiam, & ſolos deinceps ordinatos in Laica humilitate deſerendos. Perduelles Monachi omnem quovis tempore à Simoniaco datum Ordinem volebant eſſe ſubſtantialiter nullum, & exſufflati. Neque hic ſtetit temeritas, pergit enim laudatus Petrus: *Cur de ſola Sacerdotum ſeu Sacramentorum obtrectatione conquerimur*, *cum ab eis omnia pœnè dilacerari*, *omnia conſpui*, *omnia dicantur irriſione publica ſubſannari? non eſt*, *inquiunt*, *Papa*, *non Rex*, *non Archiepiſcopus*, *neque Sacerdos*. *Unde factum eſt*, *ſicut dicitur*; *ut mille circiter homines his nugis & næniis decepti ſine Sacramento Dominici Corporis & Sanguinis ex hoc mundo diſceſſerint*. *Opinantur enim per hujus temporis Sacerdotes nullam in Sacramentis poſſe fieri veritatem*. *Sed & quam plures reperiuntur Eccleſiæ*, *quas non modo ingreſſibus ſuis indignas dicunt*, *ſed nec ſalutationis quidem obſequio idoneas arbitrantur*. *Nam & ſalutare deſpiciunt*, *quas utique dedicatas ab indignis neſcio quibus Epiſcopis ſuſpicantur*.

Donatiſtarum ac Meſſalianorum reſuſcitarunt errorem, poſueruntque fundamenta variæ poſt- A. 1246.
modum ſtultitiæ, de qua Matthæus Pariſienſis: *Diebus illis quidam*, *quaſi honeſtæ vitæ ac ſcientiæ habitum & geſtum prætendens Ordinis Carthuſienſis*, *captus eſt apud Cantabrigiam*, *nolens intrare Eccleſiam aliquam*. Palam aſſeruit: Gregorius nonus Pontifex, quem infamabat de Simonia, *non eſt Papa*, *non eſt Caput Eccleſiæ*. *Eccleſia profanata eſt*, *nec debent in ea Divina celebrari*, *niſi rededicata fuerit*, *vaſa & veſtimenta ejus reconſecranda ſunt*. *Diabolus ſolutus eſt*, *Papa hæreticus*. *Polluit Eccleſiam*, *imò mundum Gregorius*, *qui Papa dicitur*. Et ad eundem annum Conradi Abbatis Uſpergenſis ſupplementum: *His temporibus fuerunt in Suevia Prædicatores*, *qui in Pontificem Romanum & Cardinales magna dicendi libertate os aperirent*, Frederici ſecundi Imperatoris, quem Innocentius quartus degradarat, *& Conradi filii ejus cauſam juſtificantes*, *auſi dicere apud Summum Pontificem*, *Cardinales & Epiſcopos nullam reſidere auctoritatem*, *quoniam omnes labe Simoniæ maculati eſſent*, *nec quidquam tenere à Chriſto poteſtatis*. *Et quod Sacerdotes in mortali conſtituti peccato neque ligarent*, *neque ſolverent*, *neque conſecrarent*, *quod nemo in orbe Chriſtiano interdicere poſſet Divinis Officiis*, *quodque ſine diſcrimine ea audirentur & celebrarentur impunè*. *Et in fine ſuæ prædicationis indulgentiam*, *inquiunt*, *quam annuntiamus*, *non à Papa confictam*, *non à Prælatis compoſitam*, *ſed ex Deo omnipotente vobis annuntiamus*. Quas inſanias reſumpſit, & in ſolemne dogma vertit Joannes Wicleffus, uti patet ex variis ejus articulis damnatis per Synodum Conſtantienſem.

His, dum ad communes totius ubique Eccleſiæ preces expectabatur divina inſtructio, quæſtionibus pendentibus, ex multorum per Italiam Epiſcoporum rogatu librum Gratiſſimum compoſuit Sanctus Petrus Damiani, variis ſanctorum Patrum & Synodorum auctoritatibus demonſtrans datos à ſchiſmatico, aut hæretico, adeoque & Simoniaco Epiſcopo Ordines eſſe omnino ratos & validos, & per Eccleſiam poſſe ex legitimis cauſis admitti ad miniſterii executionem. Eſt res longè certiſſima, attamen tunc cunctis non fuit perſuaſa. Etenim Daimbertum, a Wecilone Moguntinorum Simoniaco & ſchiſmatico Epiſcopo non Simoniacè ordinatum Diaconum, eaque de cauſa à Synodo Quintelburgenſi damnatum, reordinavit ac poſteà in Piſanum etiam Epiſcopum conſecravit Urbanus ſecundus, factum ſuum Sanctorum Damaſi & Innocentii primi Pontificum auctoritate purgans apud graviter offenſos Petrum Piſtorienſem Epiſcopum ac Ruſticum Vallis-Umbroſæ Abbatem, & adjun-
gens: *Quod non reiterationem exiſtimari cenſemus*, Ep. 19.
ſed tantum integram Diaconii dationem, *quoniam Wecilo*, *qui nihil habuit*, *nihil dare potuit*. Hic eſt ille Daimbertus, qui poſteà fuit Patriarcha Hieroſolymitanus. Hinc etiam ad Lucium S. Juventii Ticinenſis Præpoſitum ſcribit idem Pontifex: *Ad hoc quod ſubjungitur*, *utrum ſit utendum*
Ordinationibus & reliquis Sacramentis à crimi- Ep. 17.

noſis

noſis exhibitis, ut ab adulteris: Monialium violato-ribus, vel hujuſmodi. Ad hoc, inquam, ita reſpondemus: Si ſchiſmate vel hæreſi ab Eccleſia non ſeparantur, eorumdem Ordinationes & reliqua Sacramenta ſancta & veneranda non negamus. Inter Baptiſma & reliqua Sacramenta ait eſſe grandem differentiam, iſtudque ſolum extra Eccleſiam valere. Velle videtur hanc fuiſſe ſententiam S. Cornelii Pontificis, Stephani, Innocentii, Siricii, Anaſtaſii, Leonis, Gregorii Magni, nec non Sancti Auguſtini, & adversùs S. Cyprianum omnium ſub cœlo Eccleſiarum. Dico, *Videtur*. Etenim aliud ſuadent hæc verba: *Schiſmaticorum & hæreticorum Sacramenta, quoniam extra Eccleſiam ſunt, juxta SS. Patrum traditiones formam quidem Sacramentorum habent, non autem virtutis effectum habere profitemur, niſi cum ipſi, vel eorum Sacramentis initiati per manus impoſitionem ad Catholicam redierint unitatem.* Nequaquam novæ Ordinationis manus hic intelligitur, ſed ſolius pœnitentiæ, quæ accepta Sacramenta omninò ſupponit valida & rata. Hoc ipſum evincunt verba, *Formam Sacramentorum habent*. Eſt phraſis Auguſtiniana, ſignificans validum, ſed informe Sacramentum. Quapropter adductæ Epiſtolæ ſenſum fateor à me non capi.

Quidquid ſit, reordinationes in Eccleſia tunc necdum ceſſarunt. Etenim ad Rudolphum Sagienſis Monaſterii Abbatem ſcripſit hocce tempore S. Anſelmus: *De fratre illo, quem dicitis eſſe*
ib. 3. *ordinatum à quodam Epiſcopo, qui à nobis eſt inter-*
ip. 23. *dictus, hoc reſpondeo, quia ſi ordinatus eſt ab Epiſcopo de Wallia, qui vocatur Erenardus, nec illis Ordinibus, quos ab illo accepit, noſtra conceſſione aliquando utetur, nec ab ullo Epiſcopo reordinari debet.* Licet fortè non Anſelmus, certè Rudolphus lucidè hic probat reordinationem. Et de Clericis per Guibertum Anti-Papam, ac ejus Schiſmaticos aut Simoniacos Epiſcopos conſecratis ſtatuerunt apud Abbatem Uſpergenſem in Synodo Northuſenſi Cardinales Legati Paſchalis ſecundi Pontificis: *His qui à Pſeudo-Epiſcopis*
1505. *fuerant conſecrati, per Catholicam manus impoſitionem reconciliatio proximo jejunio danda fore promittitur.* Quod etiam Lucius tertius omnes ab Octaviano Anti-Papa, ejuſque ſucceſſoribus & Pſeudo-Epiſcopis ordinatos recipere ac reordinare promiſerit, atque ita cum Frederico primo Imperatore pacem firmarit, ſcribit in Saxonica Hiſtoria
b. 6. c. Albertus Crantzius, & adjungit: *Sed cum poſte-*
7. *ra die manus illis eſſent imponendæ, immutatum erat conſilium, quod Papa diceret in Concilio Venetiano Decreta non poſſe niſi alio Concilio immutari. Promiſit autem de proximo alium à ſe evocandum cœtum, in quo ſuper his conſtitueretur.* Concilium iſtud
n. 177. Venetum laudat in Chronico Eccleſiaſtico etiam
ol. 568. Onufrius Panuinus: *Conventus maximus Venetiis habitus, ubi inter Pontificem Alexandrum tertium & Fredericum primum Imperatorem pax facta.* Caliſtum tertium Anti-Papam, Octaviani ſucceſſorem, omneſque ab illo conſecratos Epiſcopos & Clericos fuiſſe damnatos, & extra omnem reparationis ſpem degradatos, cunctaque ab illis dedicata Altaria fuiſſe deſtructa ſcribit Rogerus Hovedenſis. His omnibus adſuerat & ſubſcripſerat Lucius tertius, ideoque ſine novæ Synodi authoritate cenſebat degradatos iſtos non poſſe à ſe reparari. Cenſebat reparari non poſſe, niſi per novam Ordinationem: Et tandem omninò reordinavit. Teſtatur hoc in tertio ſui Pœnitentialis libro Robertus de Flammersburcht, Pariſiis ad Sanctum Victorem Clericus regularis: *Lucius Papa, ut dicunt, fecit reordinari ordinatos ab illis, qui ultimam manus impoſitionem acceperant extra Eccleſiam. Et mirum fuit, quod Cardinales conſenſerint.*

Et hunc reordinandi morem varii tunc etiam Doctores pertinaciſſimè defenderunt. Eos inter fuit Bernardus, Conſtantienſium in Germania Scholarum Rector, qui Gregorii ſeptimi de Conjugatorum & Simoniacorum Clericorum non audiendis officiis nec admittendis miniſteriis Decreta quidem defendit optimè, at graviter modum exceſſit, dum cuncta, præter Baptiſmum, data per ipſos Sacramenta aſſeruit irrita & exſufflanda. Quare meritò illum notavit Bertholdus A. 1091.
ejuſdem Eccleſiæ Presbyter. Eundem morem conſtanter defendit ſuprà memoratus Gregorii ſeptimi Apologus, quem fuiſſe neſcio quem Hirgauzienſem Monachum ſcribit in præfatione ad Venerici Vercellenſis Epiſcopi in illum opus Ulricus Huttenus. Et ſanè Hirgauzienſe Monaſterium fuiſſe Gregorio addictiſſimum, lucet ex ejus Abbate Guilielmo, quem laudatus Pontifex eſſe voluit unum ex Decretorum ſuorum executoribus. Quiſquis fuerit, reordinationis adeò tenax fuit iſte Apologus, ut conſtanter aſſeveret Sanctum Auguſtinum de ſolo Baptiſmate diſputaſſe in Donatiſtas, ideoque iſtud ſolùm extra Eccleſiam valere. Guiberti calumnias confirmavit & dictus Venericus: *Clemens Papa ar-* Fol. 126.
guit eos, qui aliter credunt de Sacramentis Chriſti & Eccleſiæ, aſſerentes ea extra Eccleſiam Sacramenta non eſſe. Clemens iſte eſt Guibertus, quem ejus factio vocavit Clementem tertium. Rurſus dico non omnes ita ſenſiſſe Catholicos. Hinc enim non ſolummodo dicti Bernardi doctrinam laudatus Bertholdus, ſed etiam Daimberti factam ab Urbano ſecundo reordinationem apertè & liberè culparunt Petrus Piſtorienſis Epiſcopus, & Ruſticus Abbas Vallis-Umbroſæ. A quibuſlibet factas reordinationes damnavit in libro Gratiſſimo & Sanctus Petrus Damiani. Quin tamen calumnia fundamentum habuerit, & multi cum Bernardo docuerint, non poſſumus inficiari. Quin imò quidam volunt varia Gregorii ſeptimi, Urbani ſecundi, Paſchalis ſecundi, Calixti ſecundi, Innocentii ſecundi, & Alexandri tertii, quæ datos extra Eccleſiam à Simoniacis aut ſchiſmaticis Ordines definiunt irritos, Concilia cum ipſo definiviſſe. Romanæ enim dicti Alexandri Synodo tanquam Cardinalis Hoſtienſis adſuit Lucius tertius, quem jam audivimus reordinaſſe. Hoc ab ipſo factum volunt ex auctoritate iſtius Synodi. At certum eſt errare. Aliud eſt quoad ſubſtantiam, aliud quoad ſolam executionem irritus Ordo. Res erat tunc dubia, nec ad definitionem plenè diſpoſita, hinc ambidextro vocabulo uſæ ſunt laudatæ Synodi, & unumquemque permiſerunt in ſuo ſenſu abundare.

Facilè

Facilè tamen crediderim Quintelburgenſis, cui Gregorii ſeptimi Legatus Cardinalis Otto præſedit, Synodi fuiſſe aliam mentem: *Wecilonis Moguntini invaſoris, & Sigifridi Auguſtenſis, & Norberti Curienſis, imò ordinationes & conſecrationes excommunicatorum penitus irritæ judicatæ ſunt juxta Decreta Sanctorum Patrum Innocentii, Leonis primi, Pelagii, atque ejus ſucceſſoris Gregorii primi*. Omninò videtur agere de irritatione quoad ſubſtantiam. Etenim iſte Cardinalis Otto eſt Urbanus ſecundus Pontifex, & iſte Wicelo eſt ordinator Daimberti, cujus Diaconatum exſufflavit dictus Urbanus, atque reiteravit.

Eandem quæſtionem de Simoniacis, ac omnibus generatim hæreticis, proponit in quarti libri vigeſima quinta diſtinctione Petrus Lombardus, & præfatur: *Hanc quæſtionem perplexam ac penè inſolubilem faciunt Doctorum verba, qui plurimum diſſentire videntur*. Adducit quatuor diverſas ſui temporis ſententias; nihil decidit, & rem magis involvit, à manifeſtis Simoniacis, li-
Cap. 45. 74. 97. cèt non Simoniacè, datos Ordines videtur exſufflare. Eundem errorem ſequuntur Petrus Pictavienſis, Præpoſitivus, Hugo à Sancto Victore, & ad primæ cauſæ primam quæſtionem Gratianus. Sancti Auguſtini de non repetendis hæreticorum Sacramentis ſententiam reſtringit ad ſolum Baptiſma. Attamen veritas ſuos etiam ſemper habuit Patronos. Duravit dubium fermè uſque ad tempora Sancti Thomæ Aquinatis, qui omnia hæreticorum, ſchiſmaticorum, ex communicatorum & degradatorum præter pœnitentiam Sacramenta, dummodo in Eccleſiæ forma dentur, docuit & omnibus perſuaſit valida, & nullatenus repetenda, atque ita Eccleſiam à grandi dubitatione liberavit.

CAPUT XVII.

Solvuntur aliquot de hac materia quæſtiones.

PRima quæſtio eſt, an etiam Hincmarus Metropolita Remenſis, & alii tunc Galliarum Epiſcopi, datos à degradato Hincmari Anteceſſore Ebbone Ordines exſufflarint & iterarint? In opere de ſacris Ordinationibus affirmat Joannes Morinus, poſt hæreticos & ſchiſmaticos, imò poſt quoſvis degradatos Epiſcopos vult in Eccleſia ſemper fuiſſe reordinatum, & firmare conatur exemplis omnium ſæculorum. Hincmari ſenſum probat ex Immonis Tornacenſis Epiſcopi verbis ad ſecundam actionem Synodi Sueſſionenſis: *Ab Ebbone, quod idem non habuit, nemo accipere potuit. Damnationem, quam habuit, per pravam manus impoſitionem dedit*. Hanc eſſe dixit Canonicam & Apoſtolicam auctoritatem. Eodem modo loquitur quinta ejuſdem Synodi actio: *Canonica & Apoſtolica auctoritate inventum & decretum eſt, ut quidquid in Ordinationibus Eccleſiaſticis Ebbo poſt damnationem ſuam egerit, ſecundùm traditionem Apoſtolicæ Sedis, ut in geſtis Pontificum legitur, præter ſacrum Baptiſma, quod in nomine Sanctæ Trinitatis perfectum eſt, irritum & vacuum haberetur*. Quod Hincmarus & omnis iſta Synodus cuncta præter Baptiſmum data extra Eccleſiam Sacramenta, omneſque uti juriſdictionis, ita & Ordinis per degradatum Epiſcopum aut Clericum attentatos actus duxerint exſufflanda, ex ejuſmodi teſtimoniis Morinus affirmat. Firmari videtur ejus aſſertio per factum Sancti Arctardi Namnetenſis Epiſcopi, à quo datos per Giſſardum intruſum Epiſcopum Ordines fuiſſe exſufflatos, ſuprà audivimus ex litteris Nicolai primi Pontificis ad Salomonem Britonum Principem. Arctardus enim fuit Hincmari Collega.

Verùm labitur vir Eruditus. Quod enim tota Sueſſionenſium Synodorum circa Clericos iſtos altercatio nequaquam de ſubſtantiali Ordinum valore, ſed de ſolo per ipſos accepto miniſtrandi jure fuerit, lucidiſſimè patet ex actis Synodali- Lib. 3.
bus, confirmatque in Remenſis Eccleſiæ Hiſto- cap. 11.
ria Flodoardus. Et hinc degradatos iſtos Clericos reparavit ſine reordinatione Nicolaus Pontifex, nulluſque Galliæ Epiſcopus reclamavit, quinimo ipſi degradatores unum ex iſtis Wulphadum promoverunt in Archiepiſcopum Bituricenſem. Nec ſine cauſa diſtinguunt inter Baptiſma & Ordinem. Licet enim utrumque ſubſtantialiter teneat, illud tamen ab Eccleſia agnoſcitur, & per pœnitentiam formari poteſt ac debet, hunc verò ad executionem nulla ex cauſa, niſi per ſingulariſſimam diſpenſationem, admiſit antiqua Eccleſiæ Canon, ideoque irritus dicebatur & nullus. In perpetua Laicorum humilitate fixi erant taliter ordinati, adeò ut nec Clerici nomen aut veſtem regula illis indulgeret. Quæ omnia in marginalibus ad Synodum octavam Scholiis diſertiſſimè tradit Anaſtaſius Bibliothecarius: Sacratos ab Ebbone, & à dicta Synodo degradatos Clericos dicit per Sedem Apoſtolicam ſine nova Sacratione fuiſſe ex cauſis reſtauratos. Nec obſtat factum Sancti Arctardi: Brirones erant barbari, ſemi-Chriſtiani, & ab Eccleſiaſtica Regula in pluribus devii, ideoque datos ab eorum Epiſcopis Ordines ſubſtantiali alicui vitio ſubjacere credidit Arctardus. Quare inter ipſum & Hincmarum nihil fuit hac in re communionis. Et ejus nihilominus factum Nicolaus Pontifex damnavit.

Altera quæſtio eſt, an datos à Photio Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ intruſo Patriarcha Ordines, aut ejus conſecratore Gregorio Syracuſæ Archiepiſcopo, Romana Eccleſia aut octava Synodus duxerint ſubſtantialiter irritos ac exſufflandos? Etenim laudata Synodus Methodianæ atque Ignatianæ conſecrationis Epiſcopos & Clericos per pœnitentiæ libellum recepit in gradum, at verò Photianam conſecrationem adeò projecit, ut etiam de Paulo Cæſaræenſium in Cappadocia Archiepiſcopo ſcribat in marginali Scholio Anaſtaſius Bibliothecarius: *Paulus iſte, Archiepiſcopus quondam fuit conſecratus à Photio, ſed quia cum cæteris, qui à Photio manus impoſitionem ſuſcepere, ſecundùm ſententiam Papæ Nicolai condemna-*

demonatus eſt, & quoniam erat utilis, pro conſolatione damnationis ab Ignatio Patriarcha Cartophylax effectus eſt. Scripſerat enim Papa Romanus, ut alia illum, excepto Sacerdotio, quantacumque vellet, dignitate ditaret. Photianas, inquam, ordinationes Nicolaus primus & Adrianus ſecundus fuerunt adeò deteſtati, ut nec in iſto Paulo, ſummo per omnia viro, ipſarum valorem voluerint agnoſcere. Aſſiduè eas dicunt nullas, vanas, vacuas, irritas, Photiumque æquant Maximo Cynico, de quo prima Synodus Conſtantinopolitana: *Maximus neque fuiſſe, aut etiam eſſe putetur Epiſcopus, neque hi, qui ab eo ordinati ſunt, in qualemcumque gradum Clericatus obtineant, omnibus ſcilicet, quæ circa eum, vel ab eo geſta ſunt, in irritum revocatis.* Sanè Chriſmatis à Photio aut Photianis datum Sacramentum exſufflavit atque iteravit Romana Eccleſia, ideoque idipſum de Eccleſiaſticis Ordinationibus cenſuiſſe exiſtimat præfatus Joannes Morinus.

A P. 9. Cap. 4.

At certum eſt errare. Nuſquam de ſubſtantiali Ordinum valore, ſed de ſola executione & miniſtrandi jure cum Photio & Photianis octava Synodus diſputavit. Lucidiſſimè id patet ex actis Synodalibus. Et hinc Joannes Octavus, Marinus primus, Adrianus tertius, & Stephanus ſextus, qui Photium & Photianos tandem per pœnitentiæ libellum repararunt ac receperunt in gradum, penitus nullam reordinationis fecerunt mentionem, longè minus reordinarunt. Et de Photio ſcribit in Sancti Ignatii vita Nicetas Paphlago: *In primis Photius hoc agebat, ut Ordinationes Patriarchæ tranſmutaret, atque ab eo damnatos ſedibus reſtitueret. Sed cum id Imperatori non probaretur, videte quid tentarit. Conſecratos à Sancto Ignatio reſacrare conatur. Quod cum æquè parùm ſuccederet, omneſque indigniſſimè ferrent atque execrarentur, ne ita quidem defecit iniquitas,* &c. Et iterum: *Et tu, Photii, audita magni Baſilii ſententia, nihil reformidabas, cùm de quopiam admirabundus dixit, nullum ex omnibus totius mundi Hæreſiarchis, qui fuerunt quamplures, auſum fuiſſe reſacrare, præter Euſtatium Ancyro-Galatam, cujus nefarium ſcelus Synodus Gangrenſis exponit.* Locum poſteriorem ſcio, non de Epiſcoporum aut Clericorum, ſed de Altarium, quas à Photio factas exſufflavit & Eccleſia, conſecrationibus loqui, uterque tamen affirmat omnem temeritatem iſtam fuiſſe tunc Orientali Eccleſiæ penitus ignotam, & dudum damnatam in Euſtatio Sebaſteno. Neque ex Confirmationis exſufflatione inferri poſſit exſufflatio Ordinationis. Rationem adduxi in Scholiis octavæ Synodi.

Tertia quæſtio eſt, an ad ſexageſimum octavum, qui Hæreticorum Ordinationes exſufflat, vulgarem Apoſtolorum Canonem rectè ſcribat laudatus Morinus: *Nullum Eccleſiæ Decretum in favorem Hæreticarum Ordinationum hactenus adferri poteſt, quo antiquiſſimus ille Canon hac in parte corrigatur?* Reſpondeo negativè. Etenim Hæretici olim omninò erant Novatianenſes, quorum tamen Ordinationes non exſufflari, ſed omninò ratas haberi ſancit per octavum ſuum Canonem Sacro-Sancta Synodus Nicæna. Idem per ſpeciale Decretum ſancit de datis in Meletiano Schiſmate Ordinationibus. Et quoad hoc punctum inter Hæreſim & Schiſma nihil eſſe diſcriminis affirmat frequenter etiam Sanctus Cyprianus. Et antiquum univerſæ Eccleſiæ, quo ſoli Hæreſiarchæ in Laicam dumtaxat, lapſi autem cum illis, aut ab illis conſecrati Epiſcopi aut Clerici etiam in ſui gradus communionem recipi permittuntur, Canonem laudat Sanctus Athanaſius in litteris ad Epiſcopum Ruffinianum. Alium item, quo conſecratos à Majorino Donatiſtarum Principe Epiſcopos in ſuum honorem reparari indulſit Melchiades Pontifex, laudat in litteris ad quoſdam ejuſdem factionis Epiſcopos, & à Carthaginenſi collatione confirmari & innovari fecit Sanctus Auguſtinus. Plurimos ex omni fermè Hæreſi & Schiſmate Epiſcopos & Clericos in ſuis gradibus recepit olim omnis ſub cœlo Eccleſia, & nec unus oſtendi poſſit fuiſſe reſacratus. Adductus verò Apoſtolorum vulgaris Canon eſt nullius ponderis: Putatur eſſe Sancti Firmiliani, errantis cum Sancto Cypriano. Ep. 162.

Quarta quæſtio eſt, an & activa & paſſiva Maximi Cynici Ordinatio à ſuperius adducto Conſtantinopolitano Canone judicata ſit irrita, atque exſufflanda? Affirmat laudatus Morinus, dicens eum eſſe Theodori Balſamonis, Joannis Zonaræ, & omnium antiquorum Patrum ſenſum unanimem, atque adjungens: *Nec aliter intelligi poſſunt, ſi verbis vim ſuam ſtatam eſſe velimus, nec eam pro libitu & commodo noſtro interpretari.* Urget hæc Canonis verba: *In irritum revocatis.* Reſpondeo falli. Etenim Maximum & ejus Ordinatos tractavit Conſtantinopolitana, quomodo Georgium Alexandriæ intruſum ac ipſius Ordinatos jam pridem tractarat ex vetuſto Canone Synodus Sardicenſis, de qua in litteris ad Solitarios Sanctus Athanaſius; *Stephanum* Antiochenum, *Menophantum* Epheſium, *Acacium* Cæſaræenſem, & *Gregorium* qui Laodiceæ pro Epiſcopo fuit, *Urſatium* Singidunenſem, & *Valentem* Murcienſem, & *Theodorum* Heracleenſem, & *Narciſſum* Neroniadis Epiſcopum *depoſuerunt*; *Georgii autem nomen Alexandriam miſſi ita in damnando recitarunt, ut nec unquam eum Epiſcopum, nec dignum, qui Chriſtianus appellaretur, cenſerent. Reſciderunt enim omnes illius in dandis Ordinibus conſtitutiones, interdicentes ne quiſquam ab eo ordinatus in Eccleſia vel nomen ſui Ordinis obtineret.* Synodale, quod etiam Baſilium Ancyranæ, & Quintianum Gazenſi Cathedræ ab Arianis intruſos tractavit eodem modo, Decretum latet, aut periit, ejus tamen compendium ſupereſt in Synodalibus litteris ad omnes ſub cœlo orthodoxos Epiſcopos. Inſigniter illud in octava Synodo expoſuit Metrophanes Metropolita Smyrnenſis: *Aliter Eccleſiaſticæ Leges Epiſcopos ab Hæreſi reductos judicant, & aliter eos qui à mœchis & ſacrilegis contra leges ſunt initiati.* Etenim in Hæreſi aut Schiſmate promotis Epiſcopis & Clericis, licet ſemper degradarit, aut potius uti in ipſa conſecratione degradatos habuerit Eccleſia, unà tamen ſemper aliquam, ſi non regularem, certè diſpenſatoriam reparationis ſpem reliquit; at verò per Schiſma aut Hæreſim intruſis Epiſcopis, & datis propria ipſorum manu Ordinibus nihil iſtius ſpei dedit

dedit antiqua diſciplina, ideoque ſancit irritos & nullos, id eſt, nulla unquam gratia ad miniſterii executionem admittendos. Dico, *Propria ipſorum manu datis Ordinibus*: Quod eorum mediatas conſecrationes receperit etiam antiqua Eccleſia, lucet ex octavo Canone Nicæno, recipiente propaginem intruſi Novatiani. Quod etiam Petri Mogi, Timothei Æluri, Petri Fullonis, ac Severi Antiocheni, facinoroſiſſimè per Hæreticos intruſorum, propaginem receperit, oſtendi in Scholiis Synodi octavæ. Quinimò Anatolium, per Eutychianiſtas in Epheſino latrocinio Epiſcopos Sedi Conſtantinopolitanæ intruſum, ac vivo adhuc Sancto Flaviano ſuper ordinatum, reparavit Sanctus Pontifex Leo Magnus, & nullo modo reordinavit. Et quidem Maximus Cynicus, non ab Hæreticis aut Schiſmaticis, ſed ab orthodoxis Ægypti Epiſcopis fuit intruſus, adeoque nulla eſt ratio, ob quam de ejus Ordinatione dubitetur.

Quinta quæſtio eſt, an Innocentius primus Pontifex docuerit datos ab Hæreticis Ordines eſſe repetendos? Affirmat Joannes Morinus, probatque ex variis ejus Epiſtolis. Primò, ex Epiſtola ad Alexandrum Antiochiæ Patriarcham, ubi Arianorum Epiſcopos & Clericos *cum Sacerdotii & Miniſterii cujuſpiam dignitate* ſuſcipi in Eccleſiam non poſſe edicit, additque cauſam: *Quoniam qui-*
Ep. 18. c. 13. *bus ſolum Baptiſma ratum eſſe permittimus, quod utique in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti perficitur, nec Spiritum ſanctum eos habere ex illo Baptiſmate, illiſque Myſteriis arbitramur, quoniam cum à Catholica Fide deſciſcerent eorum Authores, præfectionem Spiritus, quam acceperant, amiſerunt. Nec dare ejus plenitudinem poſſunt, quæ maximè in Ordinationibus operatur, quam per impietatis ſuæ perfidiam perdiderunt.* Ad quæ verba laudatus Morinus: *Qua ratione intelligi poteſt hoc effatum, ſolùm Hæreticorum Baptiſma ratum eſt, ſolùm Hæreticorum Baptiſma non repetitur, ſi Hæreticorum quoque Ordinatio rata eſt, & non iteranda?* Reſpondeo hæc duo, *Solùm Hæreticorum Baptiſma ratum eſt*, & *Solùm Hæreticorum Baptiſma non repetitur*, differre plurimum, & ſolùm primum à doctiſſimo Pontifice aſſeverari. Etenim ſuſceptum informiter in hæreſi Sacramentum eſſe ratum nullo modo eſt idem, quod eſſe validum, ſed eſt per legitimam Divinorum aut Eccleſiaſticorum Canonum viam eſſe in ſuos internos & externos effectus reparabile. At verò acceptum in Hæreſi Baptiſma ſemper per pœnitentiam, datos autem ibidem Ordines nulla unquam Canonum via reparavit antiqua Eccleſia, ideoque illud ſolum ratum, hos autem irritos habuit & ſanxit. Et ſanè non de reordinandis, ſed de recipiendis in ſuum gradum & honorem Arianis Epiſcopis & Clericis conſuluerat Alexander Patriarcha, & Innocentius Pontifex reſpondit: Reordinationis facinus neutri venit vel in cogitatum. Et hic eſt laudati Pontificis locus, quem Synodi Sueſſionenſis quinta actio produxit adverſum Remenſes ab Ebbone degradato Ordinatos Clericos, quos ſuis ſine reordinatione honoribus reddidit Nicolaus primus.

Alter ab erudito Morino adductus Innocentii
Ep. 21. locus eſt in Epiſtola ad Martianum Epiſcopum Naxitanum. Bonoſus Naxitanus Epiſcopus, Photinianæ blaſphemiæ peſſimus tradux, omnem infecerat Diœceſim Illyricianam. Hinc ad Ruſum Theſſalonicenſem Epiſcopum, ſuum in eadem Diœceſi Vicarium, & ſubjectos illi Epiſcopos, Bonoſi præſertim orthodoxum ſucceſſorem Martianum, ſcripſerat laudatus Pontifex, ut omnes à dicto Bonoſo ante damnationem & Hæreſim Ordinati Presbyteri ac Diaconi, licet cum ipſo poſtmodum lapſi, ſi relicto atque damnato ejus errore vellent Eccleſiæ copulari, libenter reciperentur. Et ita Germinius Preſbyter ac Lupentinus Diaconus fuerunt omnino recepti. Verùm dictus Martianus exceſſit limites. Etenim etiam Ruſtitium, à jam damnato Bonoſo Ordinatum Presbyterum, ſuſcepit, & quidem *iterata Ordinatione*. Eccleſiæ benignitas reverſos Hæreticorum Clericos raro corrigit, ſed paſſim inflat. Adeò ſanè inflatus fuit ille Ruſtitius, ut etiam Germinium & Lupentinum, omneſque à Bonoſo antè damnationem conſecratos poſtulaverit ad reordinationem. Hinc Schiſma. Etenim Ruſtitio Germinius & Lupentinus communicare noluerunt, illi autem favit Martianus Epiſcopus: Germinium & Lupentinum Pagenſibus ſuis Eccleſiis non extruſit, quouſque tamen Ruſtitio communicarent, à ſua communione ſuſpendit. Quare Ravennam, ubi tunc ob captam à Barbaris Romam exulabat Pontifex, illi acceſſerunt, poſtulantes juſtitiam. Hæc eſt vera facti ſpecies. Quare errorem varium continent hæc Joannis Morini verba: *Germinius & Lupentinus, à Bonoſo ante damnationem Ordinati apud Innocentium conqueruntur ſe ideo Epiſcopo ſuo gratioſos non eſſe, quod vellet illos iterum ordinari, ut Ruſtitius quidam, qui iterata Ordinatione Presbyteratum ab eo ſuſceperat. Quod vero Pontifex nec probat, nec factum durè improbat, ſed præcedens Decretum ſuum confirmat.* Utique ſuprà adductum de Ordinatis à necdum damnato Bonoſo Clericis Decretum: *Eos recipiendos eſſe cenſemus*. Pergit Morinus: *Subaudiendum, Cum Ordinibus ſuis, ſine nova ordinatione. Undè neceſſario conſequitur eos, quos Bonoſus Hæreſiarcha poſt damnationem ordinaverat, fuiſſe iterum Ordinatos, cùm Pontificis Decretum eos ſolos excipiat, qui ante damnationem fuerant Ordinati.*

Hic, inquam, eſt varius lapſus. Falſum eſt quod Martianus Germinium ac Lupentinum, alioſque à Bonoſo ante damnationem ſacratos voluerit reſacrare. Norat enim inter hos & Ruſtitium eſſe grande diſcrimen. Photinus Syrmienſis Epiſcopus, ejuſque reſuſcitator Bonoſus cum Sabellio ſenſerunt & Paulo Samoſatenſi, glorioſæ Trinitatis & benedictæ Incarnationis evacuarunt Myſteria, ideoque iſtud ipſum, quod de Pauliniſtarum Baptiſmo Synodus Nicæna & Conſtantinopolitana, de Photinianorum Baptiſmate ſtatuerunt Patres laudati à ſecunda Synodo Arelatenſi: *Photinianos, ſive Pauliniſtas ſecundùm Patrum ſtatuta baptizari oportet.* Addit de
Bonoſiacis: *Bonoſiacos ex eodem errore venientes,* Can. 16.
quos ſicut Arianos baptizari in Trinitate manifeſtum eſt, ſi interrogati Fidem noſtram ex toto corde profeſſi
fuerint, cum Chriſmate & manus impoſitione in Ec- Can. 17.
cleſia

cleſia recipi ſufficit. Notanda ſunt verba, *Ex eodem errore venientes*: Evincunt, quidquid Joannes Morinus dicat, Bonoſum omninò fuiſſe Photinianum. Quod ipſum aſſerit huic Synodo coævus Gennadius Maſſilienſis, in virorum illuſtrium Catalogo laudans Audentium Hiſpaniæ Epiſcopum, qui ſcripſit adverſum varios Hæreticos, præſertim Photinianos, & adjungens: *Qui nunc Bonoſiaci vocantur*. Et Innocentii primi Pontificis de expellendis Photinianis ad Lauren-
Ep. 20. tium Segnienſem Epiſcopum Epiſtola habet hanc Epigraphen: *De Bonoſiacis, quod ſint Judæis com-*
Lib. 8. *parandi*. Et hinc Bonoſiacos omninò rebapti-
Ep. 61. zandos ſcribit ad Iberiæ Epiſcopos Sanctus Gre-
Can. 31. gorius Magnus. Confirmat tertia Synodus Aurelianenſis, aſſerens Bonoſiacos rebaptizaſſe. Quod enim à nobis viderent ſe rebaptizari, ad talionem etiam rebaptizarunt. Neque obeſt adductus Canon Arelatenſis. Dumtaxat ait Bonoſiacos, ſolemni Hæreticorum more, fuiſſe Cadmæos fratres, & ipſorum quoſdam baptizaſſe, quoſdam non baptizaſſe in Sacro-ſancto Trinitatis nomine, ideoque hos ſolos fuiſſe & eſſe rebaptizandos. Quod ipſum in librorum contra Arianos fragmentis teſtatur Sanctus Alcimus Avitus, Archiepiſcopus Viennenſis: *Unus Dominus eſt, non dividimus; una Fides, non ſcindimus; unum*
Frag. 2. *Baptiſma, non iteramus. Cui honorem ſuum etiam in Bonoſiacorum, aliorumque receptione ſervantes, ſi ſe in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti baptizatos eſſe reſpondeant, quod benè confeſſi ſunt, ſervando recipimus*. Lucidè affirmat alios fuiſſe, alios non fuiſſe in Sacro-ſancto trium perſonarum nomine baptizatos. Porrò ipſorum Illyriciana factio Magiſtri Photini ſcabiem tenebat ad litteram, erat plenè Sabelliana, in Sacro-ſanctam Trinitatem non baptizabat, ideoque erat omnino rebaptizanda. Hinc & reordinanda, atque ita Ruſtitium Marcianus reordinavit. Nec ſine fundamento. Etenim Bonoſiacos & Photinianos omnes, veram Pauli Samoſatenſis progeniem, exiſtimavit gaudere hac decimi noni Canonis Nicæni gratia: *Si qui ex his præterito tempore fuerunt in Clero, ſi quidem immaculati & irreprehenſibiles apparuerint, Baptizati ordinentur ab Epiſcopo Eccleſiæ Catholicæ:* Et hinc talem reordinationem graviter non culpavit Innocentius. Graviter culpavit *hujuſmodi hominem in Eccleſia retineri*. Hominem maculoſum, reprehenſibilem, turbulentum, laudati Canonis gratia patenter indignum. Culpata tamen fuit & ipſa reordinatio. Hinc enim pergit Innocentius: *Aut Ruſtitius ſic peccari debere in alio arbitratur, quemadmodum in ſe agnoſcit eſſe peccatum*. Neque enim omnibus in futurum Paulianiſtis fixit regulam, ſed ſolis tunc viventibus diſpenſatoriam ex cauſis gratiam fecit Nicænus Canon, proindeque ipſam ad Ruſtitium extendere nequiit Marcianus. Laudata inſuper Pontificis verba lucidè affirmant non ab hoc Epiſcopo, ſed à ſolo Pſeudo-Presbytero iſto Germinium ac Lupentinum fuiſſe ad reordinationem poſtulatos. Et antè & poſt damnationem dudum æquè erraſſe Bonoſum ille forſitan aſſeruit, ideoque ipſorum Ordinationes non eſſe ſua firmiores. Et etiam hoc meritò, graviterque culpavit Pontifex. Culpavit & Marcianum; quod iſtos legitimè reparatos Clericos, ob meritò declinatum Pſeudo-Presbyteri errare pergentis contagium, rejiceret à ſua communione. Et hinc lucet iſtam facti ſpeciem Joanni Morino penitus obviare. Neque enim à quibuſvis Hæreticis, ſed à ſolis Paulianiſtis, Photinianis, ac Bonoſiacis jam damnatis Ordinatos cenſuit Papa Innocentius reordinandos, addens id fieri non poſſe authoritate ſimplicis Epiſcopi, utpotè qui ſolvere aut moderari non queat generalem Eccleſiæ diſciplinam, quam nullo modo ſuſtulerat, ſed diſpenſatoriè dumtaxat mitigarat Synodus Nicæna. Tertius ab erudito Joanne Morino adductus Innocentii Pontificis locus eſt in Epiſtola ad Rufum Theſſalonicenſem, ac alios Illyricianæ Diœceſis Epiſcopos, percunctatos: An conſecrati ab Hæreticis Epiſcopis Clerici eſſent reſacrandi, atque ita reponendi in gradus ſui honorem ac miniſterium? Præmittit Pontifex cunctis apud Hæreticos Ordinatis eſſe læſum ac maculatum iſta ſcabioſa manu caput, opus eſſe medicina pœnitentiæ, ideoque nullam ſpem retinendi aut recipiendi honoris. Hanc adfirmat eſſe avitam atque immobilem Eccleſiæ diſciplinam, adeoque propoſitæ quæſtioni non eſſe locum. Repoſuit verò Rufus, *eum qui honorem amiſit, honorem dare non poſſe, nec illum aliquid accepiſſe, quia nihil in dante erat, quod ille poſſet accipere*. Damnatos ac proſcriptos ab Eccleſia Hæreticos Epiſcopos ait omni Epiſcopali poteſtate exutos, datos ab ipſis Ordines eſſe irritos & nullos, nec reparandos, ſed iterandos, neque id adverſari Eccleſiaſticæ, quæ primum dumtaxat, non ſecundum vetat, diſciplinæ. Paulianiſtas enim, ideoque & alios quoſvis invalidè Ordinatos Hæreticorum Clericos reordinari diſertè permiſit Synodus Nicæna. Quin & eandem Regulam valere juſſit in Diaconiſſis. Ad quæ Innocentius: *Acquieſcimus, & verum eſt. Certè qui non habuit, dare non potuit. Damnationem utique, quam habuit, per pravam manus impoſitionem dedit. Et qui particeps effectus eſt damnato quomodo debeat honorem accipere, invenire non poſſum*. Fatetur Ordinationes iſtas eſſe ſubſtantialiter nullas, addit tamen iterari non poſſe, quod earum ſuſceptio fuerit crimen & contagium, damnata dantis vitia traducens in accipientem, ipſum faciens maculoſum, adeoque & perpetuò irregularem. Nicænum Canonem, qui ſive de Novatianenſibus, ſive de Paulianiſtis ſtatuit, ait fuiſſe ſingularem gratiam, non generalem regulam, ideoque extra iſtos limites non poſſe extendi. Erat reſponſio peremptoria, attamen Rufus non acquievit, replicans: *Vera ac juſta legitimi Sacerdotis benedictio aufert omne vitium, quod à vitioſo fuerat injectum*. Loqui videtur de invalidè etiam apud Hæreticos baptizatis, ideoque in Eccleſia Catholica non tantùm reordinandis, ſed & rebaptizandis. Eorum delicta omnia adfirmat eſſe in veterem hominem, non facere irregularem, juncto utroque iſto Sacramento remitti, ac plenè purgari. Etenim de quibuſvis ante Baptiſma commiſſis criminibus ad Nectarium Conſtantinopolitanum novellum Epiſcopum di-

xit apud Hermiam Zozomenum etiam Martyrius
L. 7. c. 10. medicus Tharſenſis: *Tu, ò beate, recens Baptizatus ac purificatus, & mox inſuper Sacerdotia auctus es, utraque autem hæc peccatorum expiatoria eſſe Deus conſtituit.* Ex eodem principio Paulianiſtas Clericos rebaptizari ac reordinari permiſit Synodus Nicæna. Nihilominus denuò reſpondit Innocentius, non per Ordinationem, ſed per ſolam Pœnitentiam auferri crimina ac vitia, ideoque eſſe avitam Romanæ Eccleſiæ legem, *Ut ab Hæreſi venientibus, qui tamen illic baptizati ſunt, per* Pœnitentialis *manus impoſitionem Laica tantum tribuatur communio, & ex his nullus in Clericatus honorem vel exiguum ſubrogetur.* Verbis, *Qui tamen illic baptizati ſunt*, ſubintelligendæ ſunt voces, *Validè*, &, *Tantùm*, hoc ſenſu: *Qui tamen illic validè baptizati tantùm fuerint, & non Ordinati.* Hæreticorum enim Epiſcopis, Presbyteris, atque Diaconis, Eccleſiam accedentibus, Pœnitentialem manum imponi ob ſuſcepti, licèt perperam, Sacramenti reverentiam antiqua vetuit diſciplina, invalidè autem iſtic Baptizatus Laicus, non per Sacramentalem Pœnitentiæ manum juvari potuit, ſed novo Baptiſmate habuit opus. Ait Pontifex ſuſceptum etiam validè in Hæreſi Baptiſmum eſſe ſummum, quod ad Pœnitentialis Subſtrationis humilitatem cogat, atque irreparabiliter irregularem faciat, crimen, proindeque invalidum Baptiſma, & præſertim ſacrum Ordinem eſſe crimen longè majus. Quis enim neſciat ſubſtantiale vitium eſſe ſummam Sacramentorum injuriam?

Ex his Joannes Morinus exiſtimat quorumvis Hæreticorum Ordinationes apud Patres noſtros fuiſſe ſubſtantialiter irritas, atque ita ſenſiſſe non ſolùm cum ſuæ Diœceſeos Epiſcopis Rufum Theſſalonicenſem, ſed & Pontificem Innocentium ac Eccleſiam Romanam. At certum eſt labi. Etenim non de quibuſcumque Hæreticis, ſed de ſolo Bonoſo ac Bonoſiacis Apoſtolicam Sedem conſuluerat Rufus, quorum in Illyrico Baptiſmum, idèoque & Ordines fuiſſe irritos, ſuprà oſtendi. Porrò de quovis in Baptiſmatis ſuſceptione commiſſo vitio ſcribit in libris de Baptiſmo
L. 7. c. 52. Sanctus Auguſtinus: *Excommunicando punitur illa ſimulatio, aut pœnitendo ſanatur.* Ait illam non in veterem, ſed omninò in novum hominem committi, ideoque facere irreparabiliter irregularem. Quod verum eſſe etiam de ſimulatione Baptiſmum irritante, non eſt dubitandum. Quis enim neſciat Marcionitas, Gnoſticos omnes, Montaniſtas, Sabellianos, Eunomianos, Photinianos, varias Galatiæ monſtroſas peſtes, quas omnes palam rebaptizavit Eccleſia, ſemper fuiſſe habitas pleniſſimè irregulares? Quæ irregularitas per invalidè ſuſceptos in illis Schiſmatibus etiam Eccleſiaſticos Ordines diminuta non fuit, ſed aucta. Fateor cuncta iſta facinora fuiſſe revera in veterem hominem, aſt omne in Sacro-ſanctam aquam attentatum ſemper uti novi hominis injuriam judicavit Eccleſia, quod nempe tunc ille, licet non eſſet, tamen novus eſſe debuiſſet. Non ſolus, qui hominem natum perimit, ſed & qui ipſum, ne naſcatur, per ſterilitatis pocula impedit, apud ſæculi leges eſt plenus homicida. Ita & illum, qui novi hominis natales ſacrilegè irritat, ejus jam nati fœdatoribus avita Patrum diſciplina meritò æquavit. Haoc regulam etiam in Bonoſiacorum Ordinationes ſervandam optimè cenſuit Innocentius Pontifex, rectèque addidit factam Paulianiſtis à Nicæna Synodo gratiam fuiſſe diſpenſatorium & ſingulare beneficium, non Canonem generalem.

At ecce hinc aliud dubium prodiit, an Bonoſiacorum Ordines ob ſolum validi Baptiſmi defectum, an verò etiam ob proprium vitium eſſent ſubſtantialiter nulli? An non ſolius Baptiſmi, ſed & ſacræ Ordinationis eſſentialem ritum Bonoſus immutaſſet? Nec fuit inanis quæſtio. Etenim Bonoſus multos è noſtris invitos ac repugnantes violenter ordinarat; multi item, qui in Catholica noverant ſe propter vitia non poſſe Ordinari, ad illum ſponte perrexerant, credentes ſe ita in ipſa etiam Catholica invenire locum, quem anteà deſperaverant. Reſpondit verò laudatus Innocentius: *Qui à Catholica ad Hæreſim tran-* Cap. 5. *ſierunt, quas non aliter oportet, quam per pœnitentiam ſuſcipi, apud vos non ſolùm pœnitentiam non agunt, verum etiam honore cumulantur. Sed Anyſii quandam fratris noſtri, aliorumque Conſacerdotum ſumma deliberatio hæc fuit, ut quos Bonoſus ordinaverat, ne cum eodem remanerent, ac fieret non mediocre ſcandalum, Ordinati reciperentur. Vicimus, ut opinor, ambigua. Ergo quod neceſſitas pro remedio invenit, ceſſante neceſſitate debet utique ceſſare quod urgebat.* Sanctus Anyſius Theſſalonicenſis Epiſcopus, ac Siricii Pontificis per Illyricum Vicarius, turbatam à Bonoſo & ejus temerariis Ordinationibus Eccleſiam pacificaturus, omnes ritè in Eccleſia baptizatos, ac per Bonoſum perperam ordinatos recepit in ſuis gradibus, atque ita reduxit plurimos, & mali Anthorem coegit ſolum, aut certè cum pauciſſimis inſanire. Diſpenſatoriam gratiam ſucceſſor Rufus vertit in regulam, atque ita crimioſis & illegitimè Ordinatis Clericis Diœceſim implevit. Graviter id damnat & circumſcribit Pontifex, ajens Sancti Anyſii in Bonoſiacos gratiam fuiſſe Nicænæ in Novatianenſes & Paulianiſtas Clericos & Epiſcopos gratiæ ſimilem, fuiſſe ſingulare & temporale in certas dumtaxat perſonas beneficium, nullo modo univerſalem Canonem. Rufi factum aſſerit adverſari Canonibus Apoſtolicis, mandatque deinceps ceſſare. Hinc interim vides noſtris baptizatis collatos à Bonoſo etiam poſt damnationem Ordines fuiſſe ab Anyſio & Rufo Archiepiſcopis, ipſorum Synodis, Innocentio Pontifice, ac Romana Eccleſia judicatos validos, adeoque illos, quos inproprios baptizatos attentavit Bonoſus, oon ex proprio ullo vitio, ſed ob ſolum caſſi baptiſmi defectum ſubſtantialiter non valuiſſe. Omnem hujus rei ſeriem Joannis Morini cogitationibus liquet non favere.

De Cæciliano Carthaginenſi Archiepiſcopo, adversùs Secundum Tigiſitanum Epiſcopum, Numidiæ Primatem, & factioſos ejus collegas, iſtius conſecratorem Felicem Aptungitanum Epiſcopum fuiſſe traditorem, ideoque datam ab illo conſecrationem eſſe irritam calumniantes; de Cæciliano, inquam, adverſum hoſce turbulen-

tos

tos Donatiſti Schiſmatis Authores diſputante, ſcribit Sanctua Optatus Epiſcopus Milevitanus: Lib. 1. *Iterum à Cęciliano mandatum eſt, ut ſi Felix in ſe, ſicut illi arbitrabantur, nihil contuliſſet, ipſi tamquam adhuc Diaconum ordinarent*. Obtulit ſe reordinandum. Quam oblationem, tamquam ſuo de rebaptizationibus ac reordinationibus errori inſigniter faventem, acriter in Carthaginenſi collatione urſerunt Donatiſtæ. Et hinc naſcitur ſexta quæſtio, an Cęcilianus datos ab Hæreticis, Schiſmaticis, ant Traditoribus Ordines exiſtimaverit ſubſtantialiter nullos? Reſpondeo negativè. Ejus enim verba in Carthaginenſis, cujus hæc pars aut latet aut periit magno Eccleſiaſticæ eruditionis damno, collationis breviculo Lib. 3. c. 16. exponit Sanctus Auguſtinus: *Donatiſtæ dixerunt etiam ſcripſiſſe Optatum, quod Cęcilianus dixerit, Si Traditores ſunt, qui me ordinaverunt, ipſi veniant, & ordinent me. Quod quidem ſi dictum eſt, dici potuit ad illos irridendos, quibus hoc mandaſſe perhibetur, quoniam certus erat Ordinatores ſuos non eſſe Teaditores*. Et hinc iſtud Cęciliani dictum Joannes Morinus pro ſuiscogitationibus meritò non adduxit.

Septima quæſtio eſt, An à Meletio, Schiſmatico Lycopoleos Metropolita, Ordinatos Epiſcopos & Clericos Nicæna Synodus juſſerit reordinari? Lucidè enim id adfirmat in Eccleſiaſtica Hiſtoria Anaſtaſius, Romanæ Eccleſiæ ad Sanctum Marcellum Cardinalis Presbyter, & Canonum peritiſſimus Bibliothecarius. *Nicæna Synodus ſignificavit & de Meletio, quo ſeorſum in civitate propria tacitus reſideret. Eos verò, qui ab ipſo manus impoſitionem acceperant, magis myſtica* Ep. 72. *ſacratione firmandos*. Ipſe Meletius in Catholica Eccleſia fuerat ordinatus, ideoqne noo cogendus ad reordinationem. Nicænarum conſtitutionum peritiſſimus etiam Magnus Baſilius io litteris ad Evaſenos, & in litteris ad neſcio quem Pa- Fp. 82. trophilum ſcribit omnes ab Arianis ordinatos noo eſſe Epiſcopos, ſed omninò Laicos, ac pergit in litteris ad Nicopolitanæ in Armenia Eccle- Ep. 192. ſiæ Presbyteros: *Non agnoſco Epiſcopum, nec Chriſti Sacerdotibus eum adnumerarim, qui à profanis manibus eſt ad fidei deſtructionem Præſul electus. Hæc mea eſt de illo ſententia. Vos, ſi quam nobiſcum partem habetis, eadem etiam nobiſcum ſentietis. Si verò veſtro ipſorum conſilio utimini, ſuæ quiſque ſententiæ poteſtatem habet, nos inſontes erimus ab hoc ſanguine. Hæc non ideò ſcripſi, quod vobis diffidam, ſed ut quorumdam hæſitationem declaratione meæ ſententiæ confirmem, ne quis ad illorum communionem præripiatur; neve ſi manus illorum impoſitionem quiſquam acceperit, poſt reddita pace, Sacerdotali Ordini ſe accenſere contendat*. Lucidè agit de ſubſtantiali Ordinationis valore. Quod enim per Hæreticum data ſit quoad executionem irrita, oemo unquam hæſitavit, adeoque memorata hic quorumdam hæſitatio fuit de ipſa ſubſtantia, & ipſos in hujus negativam partem conatus fuit Baſilius deducere & firmare. Hinc addidit ejuſmodi Ordinatos etiam poſt redditam pacem ſeu ab hæreſi abſolutionem oon poſſe cenſeri inter Clericos: Quod nempe vanam dumtaxat conſecrationis imaginem & umbram accepiſſent.

Reſpondeo Sanctum Baſilium in ſui Anteceſſoris Firmiliani, qni datum etiam per Hæreticos Baptiſma pertinaciſſimè cum Sancto Cypriano credidit ſubſtantialiter irritum, errore fuiſſe firmum & durum, nec crediditſſe ipſum à Nicæno Concilio damnatum. Lucet ex Canonicis ejus ad Sanctum Amphilochium litteris, hiſce præſertim ipſarum verbis: *Nos una ratione* omnes Hæreticos *rebaptizamus, ſi autem prohibita eſt apud* Cap. 47. *vos hæc rebaptizatio, ſicut & à Romanis, alicujus œconomiæ gratia, noſtræ tamen oratio vires obtineat*. Et infrà: *Quamobrem ſi hoc placuerit, oportet plures convenire Epiſcopos, ut & is qui fecit ſit extra periculum, & is qui reſpondet in reſponſione de his Fide dignus habeatur*. Datum poſt Hæreticos rebaptiſmum putat eſſe arbitrii & œconomiæ, atque ita quamque Eccleſiam poſſe circa illum in ſuo ſenſu abundare. Eodem modo in addoctis ad Nicopolios Clerum litteris lucidè cenſet de datis per Hæreticos Ordinibus. Suam ſententiam conatur imprimere hæſitantibus, unumquemque tameo permittens ſuo arbitrio. Romanam enim, quæ ob hunc errorem excommunicarat Firmilianum, metuebat Eccleſiam, ideoque Amphilochio ſcripſit cautè tractandam hanc quæſtionem, ut rebaptiſmi dator & Doctor ſint extra periculum, otique indignationis Romanæ. Eam defuncto Baſilio maturè ac plenè diſcuſſit Conſtantinopolitana Synodus, & adverſus illum poſuit in Symbolo: *Confiteor unum Baptiſma in remiſſionem peccatorum*. Quocirca hoc in puncto Magnus Baſilius eſt circumſcriptæ authoritatis. Latiùs hæc oſtendi in ſcholiis ad Symbolum Conſtantinopolitanum.

Cardinalis Anaſtaſius adducta ſua verba deſumpſit ex Synodalibus, quas nobis in Eccleſiaſtica Hiſtoria ſervavir Theodoretus, ad Ægyptiacæ Diœceſis Epiſcopos litteris: *Illi autem,* Lib. 8. c 9. *qui à Meletio Presbyteri deſignati ſunt, ſimul atque ſanctiori Ordinatione confirmati fuerint, in Eccleſiæ communionem admittantur*. Sic haber vulgata verſio, quam ſequitur etiam Joannes Chriſtophorſonus. Jacobus Sirmondus vertit aliter: *Eos autem, qui à Meletio conſtituti ſunt, ſanctiore Ordinatione confirmatos, ad communionem admittit*. Græcus textus de verbo ad verbum ſic habet: *Preſbyteros à Meletio conſtitutos, magis myſtica manus impoſitione confirmatos, admitti ad communionem*. Reſpondeo Meletii Ordinatos ounquam fuiſſe reordinatos, nec ad reordinationem poſtulatos. Lucet ex ſecunda Sancti Athanaſii Apologia: *Presbyter*, qni dejecto Altari & fracto Calici *fingitur adfuiſſe, eſt ille toties rumoribus jactatus Iſchyras, qui neque ab Eccleſia electus Presbyter, neque cum à Meletio conſtitutos Presbyteros Alexander in Eccleſiam recipiebat, in eorum numero unquam habitus fuit, aut ab eo creatus. Quo igitur pacto Presbyter Iſchiras? Aut quo tandem authore conſtitutus? Nunquid ſcilicet à Collutho? Id enim reſtat. Atqui Colluthum in gradu Presbyterii mortuum, omnemque ejus manuum impoſitionem reſciſſam, & omnes ab eo conſtitutos eſſe in Laicorum Ordinem redactos, & ſub Laicorum nomine ad ſynaxim admiſſos, adeò apud omnes conſtat, ut nemo de re dubitandum putet*. Lucidè affirmat, non Meletii, ſed ſolas

Col-

Colluthi Ordinationes fuiſſe ſubſtantialiter irritas, & uti tales à Synodo abjectas. Quod nempe Colluthus non fuiſſet Epiſcopus, ſed ſimplex Presbyter ſe pro Epiſcopo oſtentaſſet, atque ita validos non potuiſſet imprimere Ordines. Et certè Meletius non extra, ſed omnino intra Catholicam Eccleſiam fuerat conſecratus Epiſcopus, & nullam Hæreſim, ſed dumtaxat Schiſma ſeu Para-ſynagogam conflarat, ideoque nullus erat vel fucus, ex quo dati per ipſum Ordines eſſent ſubſtantialiter nulli. Et dum ſuos Epiſcopos & Clericos Alexandro Patriarchæ tradidit, nec apex aut Jota factum eſt de reordinatione, recepti ſunt per ſolam Catholicam profeſſionem. Quomodo receptus poſteà fuit & famoſus ille Hiſtrio Arſenius, Epiſcopus Hypſelitarum. Porrò Nicænæ Synodi tempore quidam à Meletio erant in Epiſcopos aut Clericos dumtaxat electi ac deſignati, quidam inſuper myſtica manuum impoſitione ſacrati & confirmati. Et hoſce ſolos cum ſuo gradu in Eccleſiam admitti permiſit Synodus, aliis ſolam Catholicam communionem, nequaquam electionis effectum indulſit. Eadem ſub diſtinctione tractavit Diaconiſſas & Clericos Paulianiſtarum. Quocirca vulgatam Latinam translationem Jacobus Sirmondus non ſine fundamento correxit. Gratiam iſtam Meletianis impetravit laudatus Alexander, ac de ipſa ſcribit in præfata Apologia Sanctus Athanaſius: *Utinam nunquam factum fuiſſet.*

CAPUT XVIII.

Exponuntur antiquæ Simoniacorum Pœnæ.

AVitam Simoniacæ Ordinationis pœnam edicit trigeſimus Canon inter vulgares Apoſtolicos: *Si quis Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus per pecunias hanc obtinuerit dignitatem, dejiciatur & ipſe, & Ordinator ejus, & à communione modis omnibus abſcindatur, ſicut Simon Magus à Petro.* De graviſſimis Clericorum criminibus ſtatuunt hi ipſi Canones: *Deponatur, non tamen communione privetur. Dicit enim ſcriptura. Non vindicabit Dominus bis in idipſum.* Hoc eſt, unicum Epiſcopi aut Clerici lapſum duplici degradationis ſimul & excommunicationis ſupplicio Eccleſia non punit. Eaque fuit conſtans Patrum olim diſciplina. Quare adductus, qui Sacri Ordinis Simoniam duplici iſta pœna ferit, Canon oſtendit ipſam quovis graviſſimo crimine ſemper fuiſſe graviorem. Et laudati Canonis, licet non verba, tamen ſententia, eſt omninò Apoſtolica. Etenim Apoſtolorum, qualia Petri in Simonem, geſta eſſe Apoſtolicos Canones, aut certè Apoſtolica edendorum ab Eccleſia Canonum fundamenta, teſtatur Sanctus Joannes Chryſoſtomus in libris de compunctione cordis. Et hinc idem Chryſoſtomus omnes ab Antonino Epheſiorum Archiepiſcopo Simoniacè Ordinatos Epiſcopos degradavit, perpetuumque abjecit ad Laicos, uti ſcribunt in Photii Bibliotheca Georgius Patriarcha Alexandrinus, & in Dialogo cum Theodoro Romanæ Eccleſiæ Diacono Palladius Epiſcopus Helenopolitanus.

Dixi, *Apoſtolica edendorum Canonum fundamenta.* Certum enim eſt adductum Canonem non eſſe Apoſtolicum, ſed Chalcedonenſi Synodo poſteriorem. Etenim adverſus Martinianum, ab Euſebio Peluſii Epiſcopo Simoniacè promotum, varieque criminoſum Presbyterum, ac inſuper Epiſcopatum emere machinantem ex furtiva Eccleſiæ pecunia, ſcribit ad Sanctum Cyrillum Alexandriæ Patriarcham Iſidorus Peluſiota: *Martinianus nuper aurum Alexandriam præmiſit, Epiſcopatum aucupans. Quod cum Sanctitas* Lib. 2. Epiſt. 127. *tua comperiſſet, pro eo atque eum ab Eccleſia proſcribere debebat, per litteras comminata eſt, atque affirmavit, ſe eum, ſi rurſus idem aggrederetur, ac ingens diviniſſimæ religioni dedecus inurentem, in tota Ægyptiaca Regione proſcripturum & abdicaturum. Atque nunc idem, litteris tuis & minis contemptis, Alexandriam perrexit, ſibi quidem Epiſcopatum captans, tuæ autem famæ atque exiſtimationi, ut qui ſacras Ordinationes pecunia addicas, labem inferens. Quæ cum ita ſint, tuæ Magnanimitatis atque Præſtantiæ eſt plenam quidem & exactam ſcelerum ipſius pœnam ad incorruptum illud tribunal reſervare, nec enim hic fieri poteſt, ut quas meritus eſt pœnas pendat, commoveri autem ac incitari, & primum Eccleſiam iniquè læſam ac vexatam ulciſci, deindè exiſtimationi tuæ conſulere, minas nimirum in opus perducendo, eumque ab Eccleſiæ gremio abdicando.* Eum non ob Simoniacè obtentum Presbyteratum declaraſſe irregularem ac degradatum, imò nec ob miſſas Alexandriam ad emendum Epiſcopatum furtivas pecunias, ſed dumtaxat ſi iſtud facinus denuò aggrederetur, degradare comminatus fuerat Cyrillus, & poſt iteratum facinus minas in executionem mitti flagitavit Iſidorus. Quod nempe adverſùm Simoniacos nullus adhuc pœnalis Canon emanaſſet. Alioquin ad ipſum omninò provocaſſet Iſidorus, & Martinianum clamaſſet, non degradandum, ſed jam degradatum. Hinc etiam ab Epheſio Antonino ordinatos Epiſcopos, non ex aliquo Canone, ſed ex Patriarchali authoritate dejecit Sanctus Joannes Chryſoſtomus. Notoriorum Simoniacorum miniſteria erant etiam tunc admodum ſcandaloſa, ideoque ab iſtis dumtaxat *Preſ-* Lib. 2. *byteri ſpeciem geri* clamavit neſcio quis Presbyter Ep. 161. Athanaſius. De Simoniacæ Ordinationis valore videtur dubitaſſe. Etiam Hermogenes Comes eos, qui à Zozymo, per dictum Euſebium Peluſii Epiſcopum Simoniacè promoto Presbytero, *baptizabantur, exiſtimabat mulctari graviſſi-* Ep. 97. *mis detrimentis.* Adverſus eundem Zozymum clamabat omnis populus: *Quonam pacto aliis ſan-* Ep. 65. *ctitatem impertit, profanus ipſe ac nefarius? Quonam pacto alios purgat, qui impurus eſt? Quonam pacto Filios Dei efficit, qui ſervili eſt animo?* Hinc ad ipſum ſcripſit laudatus Iſidorus: *Sacerdotio con-* Ep. 38. *tumeliæ notam inuris. Adeò ut plurimi homines, imò omnes, à te offenſi, in ſalutis Symbolis detrimentum acceperint.* Ab ipſo baptizati metuebant

ſe

Digitized by Google

ſe aut invalidè, aut certè informiter baptizatos.
Et in alia ad ipſum Epiſtola: *Omnium factus eſt*
Lib. 5. Epiſt. 569. *fabula, riſus, & ſcandalum. Cognito enim, te*
execrandis manibus tractare ſacra Miſſæ myſteria,
recedunt homines, maluntque non initiari, quam
ut ab impuris & ſceleratis manibus pura & immacu-
lata ſuſcipiant munera. Et tametſi multi ſæpè ex me
audierint nihil horum obeſſe, quidam tamen aſſenſi
non ſunt, quidam verò ne auribus quidem æquis ac-
cipiunt, nugari me exiſtimantes. Et rurſum: *Mul-*
Lib. 3. Epiſt. 134. *tos offendis, & ab Altaris acceſſu removes, ut qui*
tantam labem ac maculam illibato Altari aſſidentem
intueri minimè ſuſtineant. Et in alia Epiſtola:
Epiſt. 340. *Vir quidam moribus integer, & vita ſplendidus, &*
luculenta dignitate ornatus, me convenit, & nar-
ravit, ſe ad venerandum quidem Altare acceſſiſſe,
ut divina Myſteria perciperet, at ubi te, hominem
ætate quidem ſenem, dignitate Presbyterum, libi-
dine autem vigentem, atque omnes, quorum ſpurci-
tia hominum ſermone celebratur, ſuperantem, illic
adſtare conſpexit, pedem retuliſſe, quod ſcilicet
indignam rem eſſe duxiſſet, ſacro-ſancta Myſteria per
impuram & ſceleſtam manum ſuſcipere. Nempe
non ſolum Simoniacus, ſed & concubinarius
erat Zozymus, ideoque non ſolum ejus Sacrificia
audire, & Euchariſtiam percipere horrebat fide-
lis populus, ſed & dubitabat de ejus Baptiſmo.
De datorum per Simoniacos Sacramentorum va-
liditate, aut ſaltem fructu dubitare eſt adeò anti-
quum. Item Gregorii ſeptimi Pontificis, qui
Simoniacorum & concubinariorum Clericorum
divina Officia audiri ac percipi interdixit, Decre-
ta adeo antiquis nituntur fundamentis. Nihilo-
minus de magno iſto Viro pergit Iſidorus: *Ego*
his auditis, quantum animo vulnus acceperim, di-
cere prætermittam; quibus autem verbis eum gra-
viſſimè reprehenderim, exponam. Nullo, inquam,
detrimento, vir ſapientiſſime, is qui ſuſcipit, affi-
citur, etiamſi is, qui tribuit, indignus videa-
tur. Neque incontaminata myſteria conſpurcantur,
etiamſi Sacerdos omnes mortales improbitate ſuperet.
Et ad ipſum Zozymum: *Quemadmodum illi ſuc-*
cenſui, ſic etiam te moneo, ut aut reſipiſcas, aut à
venerando Altari abſcedas, ne alioquin eos, qui
ad ipſam accedere inſtituunt, per tuas actiones ſub-
moveas. Et in alia Epiſtola: *Vel talia committere*
Lib. 5. Ep. 569. *deſine, vel à ſacra menſa diſcede, ut tutò Eccleſiæ*
alumni ad ſacra accedant Myſteria, ſine quibus ſa-
lutem conſequi nequeunt. Non illum ad Laicos
rejicit uti degradatum aut irregularem, ſed dum-
taxat monet, ut ſcandali vitandi cauſa ceſſet vel
à criminibus, vel à ſacro Miniſterio: Quod
nempe nullus eo uſque pœnalis Canon in Simo-
niacos prodiiſſet. Eadem de cauſa Edeſſeni Cle-
rici clamarunt Epiſcopum ſuum Ibam, non de-
gradatum, ſed dumtaxat degradandum.

Primus itaque in iſtud crimen pœnalis Canon
Can. 2. eſt hic Chalcedonenſis: *Si quis Epiſcopus per*
pecunias fecerit Ordinationem, & ſub pretio redege-
rit gratiam quæ non poteſt vendi, ordinaveritque
per pecunias Epiſcopum, aut Chor-Epiſcopum, aut
Presbyterum, aut Diaconum, aut quemlibet ex his
qui connumerantur in Clero, is qui hoc attentaſſe pro-
batus fuerit, proprii gradus periculo ſubjacebit, &
qui ordinatus eſt, nihil ex hac Ordinatione proficiat,
ſed ſit alienus à dignitate, quam pecuniis acquiſivit.
Si quis Mediator in tam turpibus & nefandis datis
vel acceptis exſtiterit, & ipſe, ſi quidem Clericus
fuerit, proprio gradu decidat, ſi verò Laicus vel
Monachus, anathematizetur. Quoties adverſus
Simoniacos inſurgit Gregorius Magnus, hunc
ſolum adducit Canonem, nullius meminit Apo-
ſtolici. Et laudatus Palladius, ut Sancti Joan-
nis Chryſoſtomi, quem dente maligno adver-
ſarii rodebant, in Ordinatos ab Antonino Epi-
ſcopos Acta firmet, ſolam laudat avitam conſue-
tudinem, qua ſemper vetuerit Eccleſia ſuum
Sacerdotium Judaico aut Ægyptio more vendi
vel emi: Quod nempe iſtam conſuetudinem
nullus uſque tunc Canon ſtabiliiſſet. Et Chal-
cedonenſis Canon ſolo gradu, gradu autem &
communione privat vulgaris Apoſtolicus, atque
ita lucet hunc illo eſſe poſteriorem. Apoſtoli-
cum enim Canonem quomodo non laudaſſet Sy-
nodus Chalcedonenſis? Quomodo ejus rigorem
mitigaſſet? Solum item Chalcedonenſem lau-
dant Patres alii, cum Magno Gregorio frequen-
ter dicentes eorum, qui in Eccleſia columbas
vendunt, cadere, aut cecidiſſe Cathedras: Quod
nempe per Simoniacas promotiones incurrant
degradationis pœnam, aut reatum.

Et hunc Canonem, Anatolii Conſtantinopo-
litani Epiſcopi deſidia lapſum, rigidiſſimè in ſua
Synodo innovavit, ac Leonis Auguſti ſevera,
quæ commiſſam in Epiſcopatu Simoniam ſanxit
eſſe crimen læſæ Majeſtatis, lege confirmari im-
petravit ſucceſſor Sanctus Gennadius. Lex in L. 1. tit. 3.
Codice Juſtinianæo, Synodale Decretum exſtat c. 31.
apud Theodorum Balſamonem. Porrò Aſiaticos
ab Antonino Simoniacè Ordinatos Epiſcopos
deprecantes, *Saltem aurum quod dedimus recipia-*
mus, nam uxorum noſtrarum quædam dedimus
vaſa, exaudivit quidem, & aurum per Anto-
nini hæredes reſtitui juſſit Sanctus Joannes
Chryſoſtomus, ſed regulam non fixit, ple-
neque item de eadem reſtitutione tacuit Synodus
Chalcedonenſis. Providit laudatus Imperator
Leo. Pretium omne reddi juſſit Eccleſiæ, utique
in ſolatium & reparationem injuriæ per tantum
immundiſſimi invaſoris crimen acceptæ. Sanxit L. 6. c. 1.
de ſolo Epiſcopo. Verùm ad omnem Clericum L. 123.
Juſtinianus Auguſtus extendit per leges novellas c. 2.
ad Epiphanium Patriarcham Conſtantinopolita- L. 9. Ep.
num, & ad Petrum Magiſtrum officiorum. In 15.
ſuo ad Joannem tertium Pontificem Edicto ex-
tendit etiam Athalaricus Gothorum Rex, ad-
dens iſtam reſtituendi obligationem devolvi ad
Simoniaci Ordinatoris hæredes. Et haſce leges Cap. 4.
haud dubiè reſpexit ſexta Synodus Toletana,
quoſvis Simoniacos Ordinatos & Ordinatores
non ſolum gradu & communione exuens, ſed &
omnibus temporalibus bonis, tamquam reos læ-
ſæ Majeſtatis. Et ad Archiepiſcopum Toleta-
num ſcribit apud Gregorium nonum Alexander
tertius: *Regem & Principes debes inducere, ut ſi* L. 5. tit. 3.
quæ receperint ab Oxomenſi Epiſcopo, ut ejus electio- c. 11.
ni præſtarent aſſenſum, Eccleſiæ Oxomenſi ſine dimi-
nutione reſtituant, cum ea ſine gravi ſuæ ſalutis
periculo retinere non poſſint. Ubi rectè Gloſſa: *Reſti-*
tui debet Eccleſiæ, cui facta fuit injuria. Simoniaci
enim

enim Epiſcopi aut Clerici intruſio eſt longè fœdiſſima Eccleſiæ injuria, macula & ruga. Et hoc jure etiamnum hodiè vivimus. Cuivis tamen piæ cauſæ reſtitutionem fieri conſuetudo permittit.

Laudatum Chalcedonenſem Canonem innovavit etiam ſecunda Synodus Aurelianenſis: [Can. 4.] *Si quis Sacerdotium per pecuniæ nundinas execrabili ambitione quæſierit, abjiciatur ut reprobus*. Quod ipſum faciunt quinta ejuſdem urbis, ſecunda Turonenſis, Cabilonenſis, ſecunda Remenſis Synodus, & in Capitulis Aquiſgranenſibus Carolus Magnus. Et Rogantibus Britonum Epiſcopis, *Utrum Simoniacè Ordinati poſſint in Ordine pœnitentiam agere, aut tantummodo extra Ordinem & Sacerdotalem fieri gradum*, ſeu irreparabiliter deponi, reſpondit Papa Leo quartus: *Convictis, qui tam deteſtabile nefas, quod jam multis damnatum eſt Conciliis, peregiſſe noſcuntur, nulla pœnitentia poſſumus ſubvenire, & tot ſpiritualibus Patribus obviare, ſed in illorum ſententiam me convenire certum eſt*. Haſce enim Ordinationes adeò deteſtata eſt, adeoque nulla unquam pœnitentia ad miniſterii executionem admittere voluit olim Eccleſia, ut etiam irritas diceret, & haberet quaſi ſubſtantialiter nullas. Uti congruentiſſima, ita & antiquiſſima eſt iſta locutio. Etenim de Georgio in Alexandrinam, Baſilio in Ancyranam, ac Quintiano in Gazenſem Cathedram per Arianos intruſis edixit Sardicenſis Synodus: *Eos* [Epiſt. 3.] *nemo appellet Epiſcopos*. Eadem phraſi utuntur Sanctus Athanaſius, aliique antiqui Patres & Canones. Ipſam ad Simoniacas Ordinationes extendit laudatus ſuprà Canon Chalcedonenſis: *Nihil ex hac Ordinatione proficiat*. Et in litteris ad Victorem Panormitanum Epiſcopum Magnus Gre- [Lib. 10.] gorius: *Ordinatus avaritia ſua convertatur ad pœ-* [Ep. 32.] *nam, & illicita Ordinatio effectu carens, ambitionis ſuæ deſiderio non fruatur*. Voces, *Effectu carens*, lucidè edicunt Ordinationes iſtas quoad executionem dumtaxat, non quoad ſubſtantiam eſſe irritas, ſeu in perpetua atque indiſpenſabili ſuſpenſione ac irregularitate firmatas. Et hinc Preſbyterum Simoniacè Ordinatum in Epiſcopum, non uti Epiſcopum, ſed dumtaxat uti Presbyterum eſſe in judicio titulandum atque tractandum, [Ep. 57.] ſcripſit in litteris ad Eudonem Normandiæ Dapiferum, & facto docuit in litteris ad Sanctio- [Ep. 23.] nem Simoniacum Aureliæ Epiſcopum Sanctus Ivo Epiſcopus Carnutenſis.

Et hæc pœna Ordinatis inflicta fuit ipſo facto, & citra Judicis ſententiam obſtrinxit ad acceptum Ordinem aut dignitatem deponendam. Ita [Cap. 76.] Reginaldus Leodienſium per Simoniam Epiſcopus Romam acceſſit pœnitens, & Joanni decimo nono Pontifici baculum reſignavit & annulum. Rem deſcribit ejuſdem Eccleſiæ Canonicus Anſelmus. Et Hubertum Loſinga, Norvicenſem in [Fol. 129.] Anglia Epiſcopum, quod Urbano ſecundo idem fecerit, laudat Guilielmus Malmesberienſis. Etiam Sanctum Dominicum Loricatum, quod per parentum Simoniam initiatus à Sacri Ordinis Miniſterio ſpontaneus per omnem vitam ceſſarit, prædicat in litteris ad Alexandrum ſe- [Cap. 55.] cundum Pontificem Sanctus Petrus Damiani. Scribit item in vita Sancti Romualdi: *Romualdus ſæculares Clericos, qui per pecuniam Ordinati fuerant, duriſſima ſeveritate corripiebat, & eos, niſi Ordinem ſponte desererent, omninò damnabiles & Hæreticos aſſerebat*. Addit de Simoniacis Epiſcopis: *Nonnulli quoque Epiſcopi, qui per Simoniacam Hæreſim ſacras Sedes invaſerant, ad Romualdum pœnitentiæ cauſa concurrebant. Qui etiam venerabili viro ſe committentes, & Epiſcopatum ſtatuto tempore deſerere, & ad ſanctæ converſationis*, ſeu Monaſticæ profeſſionis *Ordinem promittebant feſtinare*. Simoniacè enim promotos Epiſcopos & Clericos ad perpetuam in Monaſterio & Monaſtico habitu pœnitentiam cogere eſt antiquiſſima, quæ plurimis exemplis oſtendi poſſit, Patrum diſciplina. Et hoc jure etiam nos hodiè vivimus, uti oſtendi poſſit per varias Romanorum Pontificum Conſtitutiones, præſertim Pauli ſecundi, & Pii quinti.

Notanda tamen ſunt Pauli verba: *Declaramus quod omnes illi, qui Simoniacè Ordinati fuerint, à ſuorum Ordinum ſint executione ſuſpenſi*. Non dicit depoſitos, ſed dumtaxat ſuſpenſos: Quod nempe depoſitionem conſuetudo potius quam Canon paulatim mitigarit in pœnalem ſuſpenſionem. Eodem modò Martinus quintus in Sy- [Seſſ. 43. l.] nodo Conſtantienſi, & in ſuis Decretalibus [5. tit. 3.] Gregorius nonus ſunt locuti, atque ita conſtat [cap. 45.] iſtam mitigationem non eſſe novellam. Cœpiſſe exiſtimo, dum Simoniaca Ordinatio per Epiſcopos diſpenſari cœpit, & ad executionem habilitati. Depoſitio enim ex natura ſua eſt perpetua ac irreparabilis; apud antiquos pauciſſima reperies reparationis exempla. Et quidem per Simoniacam Ordinationem contracta depoſitio fuit olim adeò firma, ut ipſam vix ullus reparaſſe legatur, niſi ob graviſſimas cauſas in Clericis Mediolanenſibus Sanctus Petrus Damiani, nimiæ exindè facilitatis notatus à Bertholdo Presbytero Conſtantienſi. Eandem clementiam poſtea exercuit etiam Urbanus ſecundus, memorato Huberto Norvicenſi, & aliis pluribus Simoniacè promotis Epiſcopis reddens, quem ad manus ejus poſuerant, Epiſcopatum. Et clementia non fuit infructuoſa: Quod enim dictus Hubertus per ipſam profecerit in duriſſimum Simoniæ flagellum, teſtatur laudatus Monachus Malmesberienſis. Et hinc dictus rigor pedetentim moderationem accepit. Etenim Simoniacè Ordinatos Clericos, licèt per ſolum Romanum Pontificem, poſſe tamen quaſi Ordinaria gratia reparari, varii apud Gregorium nonum edicunt Canones. Quinimò occultam ſacri Ordinis Simoniam poſſe etiam per Epiſcopum & ſecretam pœnitentiam ſanari reſcripſit ibidem Alexander tertius. Quod ipſum [Cap. 10.] de commiſſa per ſimplicitatem & juris ignorantiam lepra affirmat in litteris ad Toletanum Ar- [Ep. 51.] chiepiſcopum Stephanus Tornacenſis Epiſco- [Cap. 37.] pus, & apud laudatum Gregorium Innocentius tertius confirmat. Quæ Epiſcoporum poteſtas per nimiam facilitatem progreſſa eſt paulatim ad omnem Simoniam Ordinis. Quare nuper Sixtus [Conſtit.] quintus omnem penitus hujuſmodi Simoniam [91.] rigidiſſimè reſervavit Sedi Apoſtolicæ, confirmavitque Clemens octavus. Ex quo igitur hæc lepra paſſim cœpit accipere gratiam, etiam

infli-

Digitized by Google

inflicta illi per Patres depoſitio decrevit in pœna-
lem ſolummodo ſuſpenſionem.
Notanda item ſunt hæc Pauli ſecundi verba:
Simoniacè Ordinati. Oſtendunt tertiam, qua quis
non Simoniacè ordinatur à Simoniaco, Simo-
niæ ſpeciem jam ptidem exoleviſſe. Eam adeò
rigidè perſecuti ſunt Leo nonns Pontifex & ejus
Snceeſſores, ut ſolos jam Ordinatos gratioſè ad
Miniſterium admiſerint, deinceps Ordinandos
rejecerint ab omni ſpe, tractatintque tamquam
nihil per vanam manus impoſitionem conſecu-
tos. Moderari non nihil cœpit in Plaeentina
Synodo Urbanus ſecundus: *Si qui à Simoniacis*
Cap. 3. *non Simoniacè Ordinati ſunt, ſi quidem probare*
potuerint ſe, cum ordinarentur, eos neſciſſe Simo-
niacos, & tum pro Catholicis babebantur Epiſcopis
in Eccleſia, talium Ordinationes miſericorditer ſuſti-
nemus, ſi tamen laudabilis eos vita commendat.
Licèt non quoſvis à quibuſcumque, ſed ſolos ab
occultis Simoniacis non Simoniacè conſecratos
miſericorditer habilitet, attamen non factis
dumtaxat, ſed & futuris Ordinationibus figit
regulam. Et ex hac de quodam Carthuſienſi
Monacho, per neſcio quem occulta tunc, ſed
poſteà detecta Simonia leproſum Epiſcopum
conſectato in Subdiaconum, ideoque in ſuſcepto
gradu miniſtrare, & ad altiora per eundem Epi-
ſcopum promoveri formidante, ad Catbedra-
lem Cantuarienſium Monacborum Priorem re-
ſcripſit apud Gregorium nonum Innocentius
Cap. 35. tertius: *Reſpondemus ut in Ordine ſic ſuſcepto mi-*
niſtret, ſed contra conſcientiam ad ſuperiores Ordi-
nes non aſcendat, ne fortè ædificet ad gebennam.
Licèt ex eo, quod conſcientiam babuerit nimis ſcru-
puloſam, in difficultatem bujuſmodi ſit collapſus,
quam utique non evadet, niſi deponat errorem. Reſ-
pondet & ſucceptum Ordinem eſſe legitimum,
& alios inſuper ab eodem Epiſcopo, poſt depoſi-
tam tamen ſcrupuloſè errantem conſcientiam,
poſſe ſuſcipi: Quoniam ex laudato Urbani Edi-
cto ſuſcipi poſſunt à quovis Epiſcopo, qui in
Eccleſia ſedeat uti Catbolicus, & quem tu Simo-
niacum ignores. Notoria aut plenè probata de-
beat eſſe ejus lepra, ob ſolam malam famam ne-
queas Epiſcopo tuo ſubtrabere honorem iſtius
communionis. Etenim dnm Simoniacorum Sa-
cramenta percipi vetuit etiam Gregorius ſeptimus,
intellexit de ſolis convictis ant manifeſtis. Quæ
regula obtinere quam maximè cœpit poſt Syno-
dum Baſileenſem, quæ nullum, excepto Clerici
notorio percuſſore, excommunicatum vitari vo-
luit niſi poſt declaratoriam Judicis ſententiam.
Exindè à notoriè etiam Simoniaco Epiſcopo po-
tuimus ſine contagii periculo ad quoſvis Ordines
conſecrari. Et hinc de tertia Simoniacæ Ordina-
tionis ſpecie nullam meritò mentionem fecit Pan-
lus ſecundus. Nullam item faciunt Canon Chal-
cedonenſis, Sanctus Patriarcha Gennadius, Gre-
gorius Magnus, aut alii antiqui Simoniæ Inſe-
ctatores. Non enim eſt vera Simonia, ſed dum-
taxat ex ipſa contractnm vitium, quod Clemens
ſecundus, Leo nonus, & ipſorum Succeſſores
cunctis Simoniæ pœnis ob ſuorum temporum ra-
tiones puniverunt.
Et hiſce principiis innititur etiam laudatum
Edictnm Nicolai ſecundi & Gregorii ſeptimi,
quo non ſolotnm publicè conjugatorum, ſed &
ejuſmodi Simoniacorum Epiſcoporum & Cleri-
corum interdixerunt auditi Miſſas aut alia divina
Officia, & quævis ab illis percipi Sacramenta.
Quam boſtilirer Sigebertus Gemblacenſis, & alii
Henrici quarti Imperatoris fautores ſint perſecuti
ſanctiſſimum Decretum, eſt ſuprà expoſitum.
Ipſum in litteris ad Lucium Sancti Jnventii Pa-
pienſis Præpoſitum inſigniter defendit Succeſſor
Urbanus ſecundus: *Deceſſores noſtri Nicolaus &*
Gregorius à Miſſis Sacerdotum, quos Simoniacos re- Ep. 17.
vera eſſe conſtiterat, Fideles abſtinere decreverunt,
& ut peccandi licentiam cæteris auferrent, & bujuſ-
modi ad dignæ pœnitentiæ lamenta revocarent. Ec-
cleſiam & plebem ſuam per crimina ſcandalizanti
Epiſcopo aut Clerico omnem penitus commu-
nionem & obedientiam à ſubditis ſubtrahi juſſit
antiqua Patrum diſciplina; non niſi ad Synodi
aut alterius Superioris ſententiam judicialem fieri
moderata eſt ex cauſis Synodus octava. Quocir-
ca dum ſolam in divinis Commnnionem ſubtrabi
conjugatis & Simoniacis Sacerdotibus ac Cleri-
cis mandarunt Nicolaus ſecundus & Gregorins
ſeptimus, nullam novitatem induxerunt in Ec-
cleſiam, quinimo antiquum, qui etiam in civi-
libus commnnionem vetabat, rigorem tempera-
runt. Et multos Fideles olim ſua ſponte nolniſſe
adeſſe ejuſmodi Sacerdotum Miſſis, aut Sacramen-
tis, ſuprà audivimus ab Iſidoro Peluſiota. Quod
ipſum in prima ſua Pictavienſi Synodo ſtatuetunt
Joannes & Benedictus, Paſcbalis ſecundi per
Galliam Cardinales Legati: *Quicumque Sacerdotio*
per pecuniam Ordinati Miſſam ſcientes audierint ex-
communicationi ſubjacere debeant. Quæ ſalubetri-
ma diſciplina videtur modo abjiſſe in diſſuetudi-
nem, reducta ad ſuprà memoratos terminos De-
creti Baſileenſis.

Dixi Simoniacè Ordinatum olim fuiſſe ipſo
facto degradatum, & citra omnem Judicis ſen-
tentiam obligatum ad deponendum Ordinem.
Qua pœna putant quidam adſtrictum fuiſſe ipſum
etiam Ordinantem. Ego hic hæreo. Etenim Ca-
non Chalcedonenſis, de Ordinato dicens, *Nibil*
ex bac Ordinatione proficiat, ſed ſit alienus à digni-
tate, quam pecuniis acquiſivit, dicit de Ordinan-
te: *Proprii gradus periculo ſubjacebit*. Quæ verba
videntur degradationem non infligere, ſed dum-
taxat jubere infligendam. Et ita loquuntur
plures antiqui Canones. Sunt tamen & alii, qui
eodem tenore de Ordinantibus loquuntur & Or-
dinatis. Et Novella Juſtiniani Auguſti ad Epi-
phaninm Patriatcham Conſtantinopolitanum
lex ait de promoto per Simoniam Epiſcopo: Lege 6.
Sciat ſe & ab Epiſcopatu caſurum, & boc munus re- cap. 1.
tributurum Ordinanti, ut & ille Epiſcopatum amit-
tat, & à Clero cadat, & utrique cauſa talem præ-
ſtet retributionem, ut bic quidem non adipiſcatur
quæ ſperabat, ille autem etiam quæ babebat amittat.
Eodem de ambobus modo ſtatuit etiam ſuprà ad-
ductus Canon Apoſtolorum. Et Joannem unde-
cimum Pontificem, qnod *Epiſcoporum Ordina-*
tiones pretio feciſſet, à Romana Synodo fuiſſe L.6. c.7.
ejectum ſcribit Luitprandus Diaconus Ticinen-
ſis. Pontificem nequaqnam degradaſſe vide-

tur Synodus, ſed à Canone degradatum, qui ſponte cedere debuerat, dumtaxat ejecit. Res dubia eſt, & ego Simoniacis nolim patrocinari. Interim hæc etiam pœna hodiè decrevit, mutata in ſuſpenſionem.

Et hæc omnia locum ſemper habuerunt etiam in beneficiorum ſeu officiorum Eccleſiaſticorum emptoribus ac venditoribus, nec non & mediatoribus damnatæ hujus mercaturæ. De hiſce enim omnibus disertè & pariformiter loquuntur Canon Chalcedonenſis, adducta Juſtiniani lex, Canones plurimi, editi præſertim à Leone nono & ejus Succeſſoribus. Et hinc de Henrico Albanenſi Epiſcopo, Alexandri tertii apud nos Cardinali Legato, ſcribit magnum Belgii Chronicon: Henricus Leodium venit prædicans contra Simoniam. Canonici conterriti ſua beneficia reſignaverunt. Quæ pœna hodiè etiamnum omninò viget. Plurimum laudanda eſt Romana Eccleſia, quæ Simoniacum, licèt occultiſſimum, in beneficia ingreſſum nunquam purgat, aut ſtabilit, ne quidem pro foro conſcientiæ. Attamen ad ſolam realem ultro citroque completam Simoniam contractus eſt hic rigor. Etenim conventionalem, quam antiqua diſciplina omninò plenè puniebat, & Pius etiam quintus Pontifex rurſum punire conatus eſt, Simoniam Eccleſia jam pridem non puniit, ſed Dei Judicio dereliquit. Videndæ ſunt laudati Pii, & aliorum recentiorum Pontificum Conſtitutiones.

DIS-

Digitized by Google

DISSERTATIO III.

DE REGIA ANTISTITUM NOMINATIONE.

CAPUT PRIMUM.

Exponitur Regiæ nominationis antiquitas.

VERISSIMA eſt antiqua Paroemia, de qua ad Sororem ſuam Marcellinam Sanctus Epiſt. 14. Ambroſius: *Vulgò dicitur, quod Imperatores Sacerdotium magis optent, quam imperium Sacerdotes.* Dum enim iſtud illi ſibi arrogare non potuerunt, tentarunt ſaltem aliis donare. Antiquiſſima eſt præſumptio iſta. Etenim Salomon Pontificem Abiathar movit gradu, & Sadoc in ejus locum promovit. Quod an à Deo motus fecerit, quæſtio adhuc pendet. Quinimò Aſiæ Rex Antiochus non ſolum Jeſum, Oniæ Pontificis defuncti fratrem, ſed & Alcimum, hominem à Sacerdotali genere extraneum, nominavit Pontificem, atque intruſit. Etiam Julius Cæſar nominavit ac intruſit Hircanum, qua violentia & Rex Herodes fuit uſus. Etiam Rex Agrippa, ſub quo Jonathas Simonis frater inſignè dedit humilitatis exemplum: de delato enim Pontificatu, & Regio de ſe judicio egit gratias, admittere tamen noluit, tantæ dignitati affirmans ſe imparem ac inidoneum. Agrippæ frater Herodes conſtituendi Pontificis facultatem impetravit à Claudio Auguſto. Ea conſtitutio adeò erat in Romanorum poteſtate, ut Pontificale Ephod Syriæ Præſes cuſtodiret in arce Antoniana, & Pontifici ad ſacra ſuo tempore peragenda quaſi precario mutuaret. Porrò Chriſtianam & Apoſtolicam eligendorum Epiſcoporum formam eleganter ex Sancti Cypriani ad Antonianum Epiſcopum litteris deſcribit in ſuo de electionibus Cap. 3. libello Magiſter Florus Lugdunenſis Eccleſiæ Diaconus, & adjungit: *Juxta hæc verba Beati Cypriani Ordinatos conſtat fuiſſe, & legitimè præfuiſſe univerſo populo deinceps omnes Eccleſiarum Antiſtites, abſque ullo conſultu mundanæ Poteſtatis, à temporibus Apoſtolorum, & poſtea per annos ferè quadringentos. Ex quo autem Chriſtiani Principes eſſe cœperunt, eandem Epiſcoporum Ordinationibus Eccleſiaſticam libertatem ex parte maxima permanſiſſe, manifeſta ratio declarat. Neque enim fieri potuit, cum unus Imperator orbis terræ Monarchiam obtineret, ut ex omnibus latiſſimis mundi partibus, Aſiæ videlicet, Europæ & Africæ, omnes qui Ordinandi erant Epiſcopi, ad ejus cognitionem reducerentur. Sed fuit ſemper rata & integra Ordinatio, quam ſancta Eccleſia juxta traditionem Apoſtolicam, & religioſæ obſervationis formam celebravit.*

Nominare Eccleſiæ Epiſcopos nullus unquam è Gentilibus Romani Imperii Auguſtis attentavit. Ne quidem ad ſedandas contentioſæ electionis quæſtiones. Etenim quomodo ejuſmodi inter Antiochenam Synodum & Paulum Samoſatenſem, ejuſdem civitatis Patriarcham, delatas ſibi quæſtiones Aurelianus Imperator miſerit ad Dionyſium Pontificem, refert in Hiſtoria Eccleſiaſtica Euſebius Cæſareenſis. Etiam natas inter Cæcilianum & Majorinum de Carthaginenſis Eccleſiæ Præſulatu lites derimere nequaquam præſumpſit, licèt jam Eccleſiæ Catechumenus, Conſtantinus: prius per Melchiadem Papam, ac tum per Synodum Arelatenſem voluit judicari. Solus poſt Sancti Fabiani Pontificis mortem Imperator Decius, Eccleſiæ negotio ſe miſcens, ad novam electionem procedi interdixit. Aſt interdictum conſtanter adeò ſprevit Romanus Clerus ac fidelis Populus, ut de dicto Principe ad præfatum Antonianum ſcribat laudatus Cyprianus: *Cornelius ſedit intrepidus Romæ in Sacerdotali Cathedra eo tempore, cùm Tyrannus infeſtus Sacerdotibus Dei fanda atque nefanda comminaretur, cùm multo patientius & tolerabilius audiret levari adverſus ſe æmulum Principem, quam conſtitui Romæ æmulum Sacerdotem.* Gentiles Romanorum Auguſti non ſolùm Imperatoris, ſed & Summi Pontificis gerebant titulum, & hunc illo

illo majorem ducebant, aut certè æqualem. Poſteriorem gerebat & Romanus Chriſtianorum Epiſcopus, uti palam lucet ex Tertulliani libro de Pudicitia. Probroſam Imperii injuriam & læſæ Majeſtatis crimen eſſe id cenſuit Decius, ideoque & Fabianum trucidavit, illi Succeſſorem creari vetuit atrociſſimè, & Imperii dignitatem ac rem à ſibi rebellibus Gallo & Voluſiano invadi tulit patientiùs, quam à Sancto Cornelio in Fabiani locum ſuffecto ſolum titulum Pontificatus. Cornelii, electionem iſtam admittere auſi, conſtantiam meritò extollit Cyprianus. Cap. 10.

Ex Chriſtianis Romanorum Imperatoribus nominare Epiſcopos primus cœpit ab Euſebiana Arianorum factione circumſcriptus Conſtantius. Ejus Pater Conſtantinus Epiſcoporum electionibus quandoque ſe miſcuit. Etenim Metrophani Conſtantinopolitano, quod ætate eſſet decrepitus, Succeſſorem ſibi nominare præcepit, & de nominato per ipſum Alexandro ſcribit in Bibliotheca Photius; *Populus uno ore cum ipſe Imperatore exclamavit, Dignus eſt*. Dejecto per Antiochenam Euſebianorum Synodum Sancto Euſtatio Antiochiæ Patriarcha, quod in Sedem iſtam Euſebius Metropolita Cæſareenſis nollet intrudi, Conſtantinus commendavit Euphronium ac Georgium, mandans ex ipſis eligi unum, eſtque electus Georgius. Attamen nullum unquam Epiſcopum legitur nominaſſe. L. 256. Primus id tentavit Conſtantius, contra quem in litteris ad Solitarios ſcribit Sanctus Athanaſius: *Conſtantius ut gigas contra Altiſſimum arrogantia ſe efferre auſus eſt, & rationes mutandæ legis excogitavit, diſſolvens Chriſti & Apoſtolorum inſtituta, moreſque Eccleſiæ invertens, & ex locis peregrinis cum militari ſatellitio Epiſcopos ad populos invitos ſubmittit, qui pro mutua invicem cum populo notitia minas ſecum deferunt, & diplomata ad Judices*. Arguit Conſtantium, quod Orthodoxos & legitimè promotos Epiſcopos potenter ejicere, & authoritate Regia, ac militari violentia intruderet homines Arianos. Ita Georgium Cappadocem in Alexandrinam, Germinium Cyzicenum in Syrmienſem, Cecropium Laodicenum in Nicomedienſem, Auxentium Cappadocem, linguæ Latinæ imperitum, intruſum dicit in Eccleſiam Mediolanenſem. Addit quarundam Civitatum non Fideles tantùm, ſed & Gentiles incolas fuiſſe ad Sacramenta compulſos, *quibus pollicerentur ſe pro Epiſcopo accepturos, quem Imperator mitteret*. Etiam illos, *quos aſſeclæ militum nominarant in Epiſcopos*, queritur fuiſſe intruſos in Eccleſias, homines Meletianos, Neophytos, necdum Baptizatos aut Catechizatos, Simoniacos, à quibus nihil virtutis exigatur, ſed tantùm pertinax conjuratio in factionem Arianam. Et exclamat: *Ubi ille Canon, ut ex palatio mittatur is, qui Epiſcopus futurus eſt? Aut quod genus Canonis, quo licitum eſt militibus Eccleſias invadere*, & Epiſcopos inthronizare? Quæ omnia pari zelo exaggerat in litteris ad omnes ſub cœlo Orthodoxos. Et hinc lucet trigeſimum primum vulgarem Apoſtolicum Canonem: *Si quis Epiſcopus ſæcularibus Poteſtatibus uſus, Eccleſiam per ipſos obtineat, deponatur, & ſegregentur omnes qui illi communicant*: Lucet, inquam, hunc Canonem, licèt non quoad verba, tamen quod ſenſum eſſe germaniſſimam Apoſtolicam traditionem. Quam audaciam in Conſtantio Auguſto notant & damnant etiam Lucifer Calaritanus Epiſcopus, Hermias Zozomenus, Socrates, Theodoretus, ac præſertim Sanctus Hilarius Epiſcopus Pictavienſis. Vita jam defunctum Conſtantium oſtendit poſſe ſine petulantia vocari Antichriſtum ex cauſis variis, quarum una ſit: *Epiſcopatus ſuis donas*. Et huc omninò reſpicit antiquus adversùm Græcorum Schiſma tractatus, repertus Conſtantinopoli in Conventu Prædicatorum: *Patriarchæ Græcorum, & Archiepiſcopi, & Archimandritæ, ſecundùm quod aliquando fuit in primitiva Eccleſia Hæreticorum, ad obtinendas honoris celſitudines à Laicis promoventur*.

Et hinc à Mediolanenſis Provinciæ Synodo rogatus, ut in Auxentii defuncti Metropolitæ locum ipſemet *ſapientia & pietate inſignis Epiſcopum deligeret*, rectè apud Eccleſiaſticam Theodoreti Hiſtoriam reſpondit Valentinianus primus Imperator: *Majus eſt viribus meis hoc negotium. Vos qui divina gratia ornati eſtis, ab illo ſplendore illuminati melius diſcernetis*. L. 4. c. 6. Eandem tamen ſibi à Conſtantinopolitana Synodo oblatam poteſtatem non rejecit Magnus Theodoſius. Quod è multis ſibi per Epiſcopos ad Regiæ urbis Præſulatum præſentatis & commendatis ipſe nominarit atque elegerit Nectarium, teſtatur Hermias Zozomenus. L. 7. c. 8. Quin & hujuſmodi Regias uſurpationes antiqua Eccleſia quandoque diſſimulavit. Etenim quod Theodoſii filius & ſucceſſor Arcadius Sancto Joanni Chryſoſtomo Conſtantinopolitanum Epiſcopatum Regia authoritate dederit, affirmat laudatus Theodoretus. Lib. 5. 27. Quod id à populo, per Cleri Conſtantinopolitani in duras contentiones progreſſi ambitum offenſo, rogatus fecerit, in Dialogo cum Theodoro Romanæ Eccleſiæ Diacono teſtatur Palladius Epiſcopus Helenopolitanus. Et hinc Theophilus Alexandriæ Patriarcha anſam aſſumpſit Joannis Epiſcopatum calumniandi. Etiam de Theodoſio Arcadii filio & ſucceſſore ſcribit Socrates: *Poſt mortem Siſinnii, Epiſcopi Conſtantinopolitani, viſum eſt Imperatori propter homines*, ejuſdem Eccleſiæ Clericos, *inanium rerum*, utique ſplendoris Epiſcopalis, *appetentes, neminem ex illa Eccleſia ad Epiſcopatum illum eligere, ſed advenam Antiochia accerſere conſtituit*. Lib. 7. c. 29. Patrem ſuum, qui eadem de cauſa Joannem Chryſoſtomum Antiochia feliciſſimè evocarat, imitandum duxit, infeliciſſimeque evocavit Neſtorium. Quod etiam Zeno & Anaſtaſius Imperatores nominarint & intruſerint Epiſcopos, oſtendi poſſit vario exemplo. Et ad Hormiſdam Pontificem ſcribunt ejus per Orientem Legati de Juſtino primo Imperatore: *Poſt multas afflictiones & penè in tres menſes à partibus tracta certamina, piiſſimus Imperator auctoritate ſua Paulum nomine Presbyterum de Eccleſia Conſtantinopolitana elegit Epiſcopum fieri in Eccleſia Antiochena*. Rel. 2. poſt Ep. 65. Ad ſedandas electionis turbas id fecit Princeps piiſſimus ſub relatione facienda ad Romanam Eccleſiam, quæ diſpenſatorium ejus zelum omninò probavit. Imperator Juſtinianus, licèt varia violentia vexaverit Eccleſias, vix

tamen nominaſſe legitur, niſi ſemel ob Schiſma Eccleſiæ Alexandrinæ. Hanc impius Severus Antiochiæ Patriarchatu, & Julianus Halicarnaſſi Epiſcopatu ejectus, per ſuas de corruptibili ac incorruptibili JESU CHRISTI Corpore diſputationes turbarant, atque ita in factiones lacerati Cleri & populi una Gainam, altera pars elegerat & conſecraverat Theodoſium. Hinc de Juſti-
Fol. 188. niano ſcribit Martyr Theophanes: *Theodoſium & Gainam litteris accitos Conſtantinopolim advenire, & ab invicem ſeparatos vivere mandavit Juſtinianus, & Paulum quendam renuntiavit Alexandriæ Antiſtitem.* Rei ſeriem latè deſcribit in Breviario Liberatus Carthaginenſis Eccleſiæ Diaconus. Conſuetudo, qua diſcordes Eccleſiarum aut Monaſteriorum electiones ad ſe devolvere, & utraque caſſata nominare ſoliti ſunt olim Francorum Reges, adeò antiqua habet fundamenta.

Modum excedere, & Conſtantii Auguſti temeritates æmulari cœpit Juſtinus ſecundus, de quo in Eccleſiaſtica Hiſtoria ſcribit Evagrius
Lib. 5. c. 1. Epiphanienſis: *Juſtinus in obſcœnis voluptatibus volutatus, alienæ pecuniæ adeò ardenter fuit appetens, ut omnia iniqui quæſtus gratia divenderet, imò verò ipſa etiam Sacerdotia, divinum numen minimè reverens, plebeis hominibus venalia palam exponeret.* Avunculi ſui & Anteceſſoris, qui Canonicas electiones rigidiſſimè confirmarat, Juſtiniani Novellas leges eſt peſſimè prævaricatus. Et hanc temeritatem nullus dudum Succeſſor reſumpſit, nequidem quoad Conſtantinopolitanam Eccleſiam, de qua tamen poſt Cyriaci Patriarchæ electionem ſcripſit ad Mauritium Auguſtum Ma-
Lib. 6. Ep. 6. gnus Gregorius: *Non parvæ potuit eſſe mercedis, quod ad ordinandum Sacerdotem Pietas veſtra diu hæſitavit, tempus paulò longius diſtulit, cum metu omnipotentis Domini conſilium quæſivit, ut videlicet cauſa Dei cum magno debuiſſet timore diſponi. Undè & aptum valdè exiſtere in Paſtorali regimine fratrem atque Conſacerdotem meum Cyriacum exiſtimo, quem ad eundem Ordinem Pietatis veſtræ longa conſilia genuerunt.* Palam aſſerit Canonicam electionem, licèt Principis conſilio directam, Conſtantinopoli omninò viguiſſe.

An Tyrannus Focas nominaverit, ignoro. Magno Pontifici Gregorio ac ejus Succeſſoribus placere eſt ille conatus, ideoque videtur non nominaſſe. Proximus Succeſſor Heraclius omninò nominavit. Lucet ex hiſtorico Sancti Nicephori Patriarchæ Conſtantinopolitani Breviario:
Fol. 18. *Sergius Conſtantinopolitanus Patriarcha moritur. Et quia Pyrrhum Heraclius amabat, adeò ut fratrem appellaret, quod Imperatoris Sororem è ſacro fonte ſuſceperat, ſimul quod ejuſdem Sergii familiarem fuiſſe, cum eoque vixiſſe cognorat, in illius locum ſubſtituit.* De eodem Principe, ac de Athanaſio Jacobitarum Patriarcha ſcribit Anaſtaſius Biblio-
Fol. 102. thecarius: *Athanaſio repromiſit Heraclius, ſi Chalcedonenſem Synodum ſuſcepiſſet, Patriarcham illum Antiochiæ ſe fore facturum.* Verùm violentia non tranſivit in morem. Etenim Heraclii Succeſſor & Nepos Conſtans ipſam non legitur attentaſſe. Quod hujus filius & Succeſſor Conſtantinus Pogonatus liberam Antiocheni Patriarchæ electionem permiſerit ſexto Concilio, lucet ex actis Synodalibus. Romanam Eccleſiam ille etiam dilexit, ideoque & Canones fuerit veneratus. Verùm de ejus Succeſſore & filio Juſtiniano ſecundo pergit laudatus Anaſtaſius. *Juſtinianus* in Fol. 181.
Imperium reſtitutus *Callinicum Patriarcham oblatis oculis apud Romam exilio relegavit, & pro eo Cyrum, qui in Inſula fuerat incluſus Amaſtridis, qui prænuntiaverat ſibi prioris reſtitutionem Imperii, ſubrogatum provexit.* Etiam de hujus poſt Leontium & Abſimarum Succeſſore Philippico ſcribit: *Philippicus Cyro Patriarcha pulſo Joannem* Fol. 184.
communicatorem ſuum atque Hæreticum in Patriarcham promovit.

Canonica electio ita titubavit uſque ad Leonem Iſaurum ac ejus filium Conſtantinum Caballinum, qui ad Iconoclaſticam ſuam Hæreſim ſtabiliendam exceſſerunt omnes limites, omnem Canonem contempſerunt. Eorum violentias expoſui in Scholiis ſeptimæ Synodi. Conſtantini filius & Succeſſor Leo quartus Orthodoxam fidem ſimulavit in exordio, nominandi tamen violentiam non depoſuit, ſcribitque de ipſo lau-
datus Anaſtaſius: *Leo Metropolitanos ex Monachis* Fol. 155.
in primis Sedibus collocavit. Addit quod hujus vidua Irene ac filius Conſtantinus, licèt ad Orthodoxam fidem plenè rediiſſent, tamen nominaverint Sanctum Patriarcham Tharaſium. Et ſub hujus Patriarchatu, & iſtorum Imperio celebrata eſt ſeptima Synodus, quæ Regiæ nominationis violentiam rigidiſſimè percuſſit & damnavit. Riſu dignus eſt hic Theodori Balſamonis in tertium illius Canonem Commentarius: *Canon non decernit de electionibus, quæ fiunt à Magiſtratibus ſeu Principibus, ſed de electionibus Epiſcoporum, quæ Principum ſeu Magiſtratuum violentia procedunt. Dicit ergo, quod etſi opinione & ſpecie ab Antiſtitibus, penes quos eſt eligendi poteſtas, fiant, quoniam tamen potentia ac vi procedunt, infirmari debent ac reſolvi.* Quis enim non videat à Canone, qui Antiſtitum electiones quavis Regum violentia turbari vetat, longè magis vetari totalem electionis exſtinctionem ac intruſivam nominationem? Et certè non iſto, ſed hoc vitio electiones fœdaverant Leo & Conſtantinus, ideoque & ipſum præſertim laudata Synodus damnavit. Longè magis ſe ridendum exponit idem Balſamon, ubi ſuas nugas à ſeptimo decimo Chalcedonenſis, & trigeſimo octavo Trullano Canone opinatur adjuvari.

Et quidem laudatus Canon omni fructu non caruit. Etenim de proximo Sancti Tharaſii Succeſſore Sancto Nicephoro pergit Anaſtaſius: *Anno Imperii Nicephori quarto, duodecimo Calendas Martias, Tharaſius ſanctiſſimus Patriarcha Conſtantinopolitanus glorioſè diem clauſit extremum. Et* Fol. 170.
menſe Aprili, die Dominico ſancti Paſchæ, conſecratus eſt ſanctiſſimus Patriarcha Nicephorus à ſecretis, electione totius populi, & Sacerdotum inſuper, & Imperatorum. Quod ipſum eiſdem ferè verbis ſcribit Georgius Cedrenus. Nempe Irenes in Imperio Succeſſor Nicephorus, licèt Tyrannus & ſordidus, erat tamen Orthodoxus, ideoque & reparatam à ſeptima Synodo diſciplinam eſt veneratus. Eandem longè majori reverentia proſecutus fuit Succeſſor Michael Rangabes, Pater

Sancti

Digitized by Google

Sancti Patriarchæ Ignatii. Nam ſub utriuſque
Imperio Conſtantinopolitanam Eccleſiam rexit
Sanctus Nicephorus. At verò hunc ejecit, &
Iconoclaſticam Hæreſim reduxit Imperator Leo
Armenius, ſcribitque de ipſo incognitus Auctor:
*Leo Theodorum Michaelis Patritii Meliſſeni, Con-
ſtantini Imperatoris Caballini ob tertiam ejus conju-
gem Levitæ filium elegit. Illum, inquam, Theodo-
tum, opinatis ejus conſentientem, maritali nuptia-
rum corona notatum, tonderi juſſit, & Patriarcham
conſecrari.* Exſtat libellus in Byzantina Hiſtoria
poſt Annales Sancti Theophanis. Reſuſcitata
Iconoclaſtia reſuſcitavit & Regiam Antiſtitum
nominationem. Hanc adeo continuarunt Succeſ-
ſores, ut Bardæ Cæſaris factio poſtmodum ſum-
pſerit ex ipſa fundamentum adverſus laudatum
Patriarcham Ignatium: Aſſeruit ipſum non Ca-
nonicè electum, ſed intruſum Regia violentia,
ideoque & extrudendum. Et hinc violentiam
iſtam denuò proſcripſit octava Synodus, & ſeve-
rè damnavit.

Sub Baſilii Macedonis Imperio facta eſt hæc
Synodus, videturque is Canonem obſervaſſe.
Verùm ejus Succeſſor & filius Leo ſapiens extru-
ſit & ad carceres damnavit Schiſmaticum Patriar-
cham Photium, ac Patriarchali Sedi impoſuit
ſuum fratrem Stephanum. Et ob graviſſimas ra-
tiones Romana Eccleſia diſpenſatoriè probavit.
Ita denuò revixit violentia. Et vario pede ambu-
lavit uſque ad Imperium Nicephori Phocæ, de
Fol.658 quo Georgius Cedrenus: *Id verò omnium graviſſi-
mum, quod legem tulit, cui & Epiſcopi quidam
leves ac adulatores ſubſcripſerunt, ne Imperatoris
injuſſu ullus crearetur Epiſcopus.* Quod ipſum ſcri-
Fol.507. bit Michael Glycas. Anteriores Principes ſolos
ferè Patriarchas ac majores Metropolitas nomi-
naverant, nullaque lege aut Edicto læſerant
Apoſtolicum liberæ electionis Canonem, hic Ni-
cephorus invaſit cunctas electiones, & Apoſtoli-
cum Canonem exſtinxit. Edicti radicem aperit
Joannes Zonaras: *Orta inter Summum Paſtorem,
Patriarcham Polyeuctum, & Primarios Sacerdo-
tes contentione, cum hi decernendi licentiam & ap-
probandi poteſtatem ſibi vindicarent, ille ſuffragia
reprehenderet, ut quæ nec ſine affectibus, nec recto
judicio ferrentur, operamque daret, ut ab his judi-
cium facturis & ipſe in conſilium adhiberetur, Im-
perator ex hoc ſumpta occaſione, & omni auctoritate
deſignandi Epiſcopos ſibi vendicata, edixit ne quiſ-
quam injuſſu ſuo in ullam Eccleſiam mitteretur.* De
Provincialium Epiſcoporum eligendorum & con-
firmandorum jure diſceptabant Patriarcha ac Me-
tropolitæ, & litem Imperator diremit. Omnem
hanc poteſtatem abſtulit Epiſcopis, & ſibi ad-
ſcripſit. Et hic rurſum explodendus eſt Theodo-
rus Balſamon, ad ſeptimum decimum Carthagi-
nenſem Canonem ſcribens Imperatorem ſacræ
Unctionis vigore eſſe ſuprà leges & Canones,
poſſe omnia in Eccleſiis, atque ita ab illo non
ſolum Provinciales aut Metropolitas Epiſco-
pos, ſed & ipſos Patriarchas meritò eligi & deſi-
gnari. Nempe eſt unus ex illis Epiſcopis, quos
Cedrenus rectè appellat leves & adulatores.

Aliud longè ſenſit præfatus Patriarcha Polyeu-
ctus, qui Nicephori Succeſſorem Joannem
Tzimiſcam nec ad Imperii Coronam, imò nec
ad Eccleſiæ ingreſſum admittere voluit, niſi ſub
certis articulis, inter quos fuit & hic a Cedreno
laudatus: *Polyeuctus juſſit conſcindi libellum Edicti,* Fol.664.
*quod ad confundendas res Eccleſiaſticas Nicephorus
ediderat.* Addit Michael Glycas: *Præter hæc
Tzimiſcas etiam libellum illum dilacerat, quem Pho-* Fol.308.
cas ad perturbandam Eccleſiam conſcribi curaverat.
Ejuſdem ſententiæ fuerunt apud laudatum Cedre-
num illi poſteà Metropolitæ, qui Patriarcham
Alexium, tanquam Regia violentia intruſum,
ſunt conati extrudere, & Joannem Michaelis
Paphlagonis Imperatoris fratrem in ejus Thro-
num per Canonicam electionem exaltare. Ve-
rùm Alexius repoſuit: *Quando, ut vos dicitis,* Fol.740.
*non ſuffragiis Pontificum, ſed juſſu Baſilii Impera-
toris hoc ego ſolium contra Canones conſcendi, ego-
dam quos ego conſtitui Metropolitas; jam per unde-
cim annos & anni ſemiſſem gubernans Eccleſiam,
deponantur. Anathema quoque denuntietur tribus
Imperatoribus, quibus ego Coronas Imperii impoſui.
His factis, cedo ſolium ei, qui volet ſuccedere.* Hæc
interceſſio zelum Metropolitarum penitùs frige-
fecit. Conſentit in libro de ſacris Ordinationibus
Simeon Archiepiſcopus Theſſalonicenſis, mo-
rem, quo recens ordinatos Epiſcopos ad ſuæ ma-
nus oſculum etiam coegerunt Græci Imperatores,
graviſſimè arguens, & adjungens: *Verùm iſta* Cap. 8.
*non tam ab Imperatoribus, quam ab adulatoribus
fiunt, qui eos humanis verbis falſa perſuaſione com-
movent ad majora perpetrandum, ita ut audeant &
promovere Epiſcopos, & tranſlationes facere.* Acri-
ter inſectatur violentam iſtam Eccleſiaſticæ di-
gnitatis injuriam, & ejus cauſa aſſeverat Impe-
rium jam eſſe everſum. Putatur enim à quibuſ-
dam Simeon vixiſſe illo tempore, quo Conſtan-
tinopolis fuit in poteſtate Flandrorum.

Notanda ſunt ejus verba: *Tranſlationes facere.*
Reſpiciunt & damnant fucum, quo quidam
Græci iſtam ſuorum Principum violentiam ſunt
conati dealbare. Ipſum lucidè expoſuit Impera-
tor Joannes Cantacuzenus, dum ſub Imperatore
Andronico ſecundo Palæologo adhuc magnus
Domeſticus Joannem familiarem ſuum Presbyte-
rum evexit ad Patriarchatum. Eum nominarat
dictus Andronicus, verùm quod conjugatus eſſet,
& conjugio adhuc uteretur, Epiſcopi illum
averſabantur, & conſtanter intercedebant. Arte
utendum vidit Cantacuzenus. Ipſum Epiſcopali
conſecratione dignum judicari, & ad Theſſalo-
nicenſem Eccleſiam conſecrari impetravit ab
Epiſcopis, conſecratum curavit mox à Principe
transferri Conſtantinopolim, & ad circumſcri-
ptos Antiſtites eſt ſermonem proſecutus: *Si Pa-
triarcha aliquam aliam gratiam, virtutemvè ex Cæ-
leſtium donorum promptuario accipit, quam aliis An-
tiſtibus accipere non licet, valeret aliquid oratio. Si
autem ſecus eſt, omneſque & majorum & minorum
urbium Epiſcopi æqualiter gratiæ participes ſunt,
honor autem & ſplendor Sedium penes Imperatorem
eſt, licetque ipſi parvæ urbis Epiſcopatu dignum judi-
catum ad majorem provehere, quid neceſſe eſt ſine
modo ita putidas ſolutuque faciles reſponſiones congere-
re, viderique temerè Imperatorem offendere, in qui-
bus non ſolùm contradicere, ſed nec paulum adverſari,* L.2.c.21.

verum

verum quæ ei ut à juſtitia & recta ratione non adeò abhorrentia probantur, decernere oportet. Affirmat Epiſcopis ſolùm de nominatæ perſonæ ad accipiendam conſecrationem capacitate judicium competere, titularis civitatis aſſignationem ſpectare ad ſolum Principem, & iſta in re Epiſcopos non poſſe adverſus hunc intercedere. Per hunc circuitum Joannes evaſit Patriarcha. Et iſtas ſubtilitates meritò damnat Simeon Theſſalonicenſis. Aliud fucandæ violentiæ commentum adducit Matthæus Blaſtares: *Licèt Canones reſervent Epiſcopis Provinciæ ſuffragia in Epiſcoporum electionibus, prohibeantque, ne aliquid ejuſmodi cum quovis Principe communicetur, Imperatores tamen ſine Epiſcoporum ſuffragiis & Patriarchas & Epiſcopos eligunt & promovent. Propterea, ut videtur, regnante Michaele Duca Metropolita ille Sidæ Regni negotia adminiſtrabat, & qui tum Neo-Cæſareæ, quæ ad urbem ſpectabant in Commentarios referebat. Et noſtra ætate Niphon Cyzici Metropolita & vectigalium deſcriptiones, & cæteras omnes publicas ſervitutes procurabat & exequebatur.* Epiſcopos, ne ipſorum electionem ſine fundamento attentare videretur, in publicos auguſtæ domus & Reipublicæ Miniſtros exaltavit Michael Parapinacius, per ipſos nominavit Patriarchas & Epiſcopos, atque ita ſibi viſus eſt Laicam poteſtatem in Eccleſiaſtica ac Divina non extendere. Et certè ob ſimiles cauſas etiam Carolini Francorum Reges in Palatio habuerunt Epiſcopum vel Abbatem Archi-Capellanum.

Porrò Joannes Tzymiſcas Nicephori Phocæ Edictum ex animo nec, abjecit nec laceravit. Etenim de ipſo pergit Cedrenus: Fol. 665. *Cum Antiochia ad Orontem fluvium ſita aliquamdiu Summo Pontifice caruiſſet, ad id munus Imperator provehit Theodorum Monachum, omnibus florentem bonis, qui ei etiam prædixerat Imperio potiturum.* Et de ejus Fol. 729. Succeſſore Baſilio: *Paucis antè mortem Baſilii diebus obiit Euſtatius Patriarcha, in cujus locum Imperator ſubſtituit Alexium Monachum.* Et de Mi- Fol. 739. chaele Paphlagone: *Imperator Antonium Pachen Eunuchum ſibi genere propinquum, Nicomediæ Epiſcopum fecit, planè nihil habentem Epiſcopatu* Fol. 741. *dignum.* Et infrà: *Imperator Theophanem Theſſalonicæ Metropolitam Eccleſia abactum in quoddam prædium deportat, Epiſcopatum Prometheo committit.* Quomodò Michaelem Cerularium Patriarcham dejicere ſtuduerit Imperator Iſaacius Comnenus, refert Joannes Scbylitza, & proſequitur: *Sufficitur in ejus locum Patriarcha Conſtantinus Lichudes, qui priùs Metropolitarum, & Cleri totiuſque populi ſuffragiis delectus fuerat. Et quamvis delectus fuiſſet non ſine contentione, Archiepiſcopatum & Patriarchatum neque ſine controverſia adeptus eſt. Verùm Imperator ſtudens talia jura ſibi vindicare, hoc ipſi tempus idoneum ratus, Presbyterum ordinatum vetuit ne Archiepiſcopatus unctionem perfectam acciperet, quoad, inquit, quæ in te jactantur, per Synodum Canonicè examinentur. Conſtantinus autem non ignorans hæc quomodo contra ſe inquirerentur, inopinatum dedecus reputans, quæ* Fol. 809. *quærebantur tradidit Imperatori.* In eligendo novo Patriarcha Metropolitæ Imperatorem prævenerant. Electionem caſſare hic non præſumpſit, & tamen nominandi violentiam noluit interpolari: Criminaliter Conſtantinum accuſavit, quæſito electionis jure privare conatus eſt, & tunc alium nominare. Pergit Schylitza de Succeſſore Mi- Fol. 866. chaele Parapinacio: *Sepulto Patriarcha Joanne Xiphilino, Imperator alium delegit, Coſmam Monachum, qui à ſancta Civitate venerat.* Et de proxi- Fol. 867. mo Succeſſore Nicephoro Botoniate: *Vita functo Joanne Bulgariæ Archiepiſcopo, alium in ejuſdem locum Imperator declaravit Joannem eundem nomine. Similiter mortuo Antiochiæ Patriarcha, declaravit Imperator quemdam Nicephorum, Maurum cognomento. Et alii multi Metropolitani, & ſacri Viri, ipſo imperante delecti ſunt, qui omni reprehenſione caruerunt.* Inter ejus Succeſſorem Alexium Comnenum & Boadmondum Antiochiæ Principem ſtipulata pacis pacta refert Anna Comnena, & in ipſis eſt hoc Boadmondi juramentum: *Promitto* Lib. 13. *etiam, & jurans teſtor eum, qui in Antiochiæ Eccleſia oratur, & adoratur Deum, non futurum Antiochiæ Patriarcham è noſtro genere, ſed eum quem Majeſtas veſtra in eam dignitatem promoverit, delectum ex numero alumnorum magnæ Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ.* Magnam Antiochiam, quæ à vigeſimo ſeptimo Imperatoris Heraclii anno gemuerat ſub Saracenis, Chriſto Domino & Conſtantinopolitano Imperio reddidit Nicephorus Phocas, Magnum revera Principem, quidquid in ipſum ſcribat Luitprandus Cremonenſis Epiſcopus, Græci meritò titulant flagellum Saracenorum. Verùm ſub Alexii Comneni Imperio ipſam denuò invaſit Solimannus Turcarum Princeps, cujus Sultanica erat apud Nicœam Bithyniæ. Eam Chriſto Domino & Romanæ Eccleſiæ tunc iterum reddiderunt noſtri per Urbanum ſecundum Pontificem & Claromontanam Synodum Cruceſignati Flandri & Franci, & in Terræ ſanctæ ſortitione ipſam accepit Boadmondus filius Roberti Guiſcardi, dominantis in Sicilia. Aſt ipſam reclamare non deſiit Imperator Alexius. Et poſt longa bella & contentiones ipſam tandem Boadmondo permiſit ſub variis conditionibus, quarum una erat jam memorata nominatio Patriarchæ. Adeò nominare conſuetus atque cupidus erat Alexius. Reſumptum à Michaele Cerulario Schiſma tunc fovebat Conſtantinopolitana Eccleſia, ideoque Boadmondi juramentum erat iniquum, & iniquitatis vinculum. Erat & vi extortum. Hinc ipſum excuſſit Romana Eccleſia, à ſeptimo Gregorio nuper factam Canonicæ electionis reparationem ſuſtinere iſtic conſtanter perrexit, eligere Patriarcham Latinum, & Schiſmaticum Græcum nec intra muros admittere. Græci interim Imperatores etiam perrexerunt è Conſtantinopolitano magnæ Eccleſiæ Clero nominare. Et ex iſtis nominatis fuit Theodorus Balſamon, dictæ Eccleſiæ ante Cartophylax. Negata reſidentia eſt una ex cauſis, quæ ejus animum adverſus Latinam Chriſtianitatem inſigniter exulcerarunt. Et hæc eſt radix, quæ nobis dedit ſimul duos Patriarchas Antiochenos, Græcum alterum, alterum Latinum.

Quod Alexii Comneni Nepos & Succeſſor Ma- Lib. 1. c. 1. nuel etiam Patriarcham nominarit, teſtatur Nicetas Choniates. Fuit & hic nominandi adeò te-

nax

nax & eupidus, ut duodecimi ſæculi ſeptnageſi-
mo ſeptimo anno Eccleſiaſticam cum Armeniia
pacem initurus, per Legatos ſuos expoſtulave-
rit hunc articulum: *Quærimus ut veſtri Patriar-
chæ promotionem, à Græcorum dumtaxat Imperato-*
Cap. 9. *re faciendam, ratam habeatis*. Exſtant acta apud
Clementem Galanum. Iſtud ipſum de Manuelis
Succeſſore Andronico affirmat in Alexio Manue-
L. 2. c. 4. lis filio idem Choniates. Demonſtrat etiam de
Iſaacio Angelo. Et hæc tempora reſpicere vide-
tur repertus Conſtantinopoli apud Patres Prædi-
catores tractatus, affirmans Græcorum non tan-
tùm Patriarchas ac Archiepiſcopos, ſed & Ab-
bates paſſim à Principe nominati. Quidquid ſit,
circa hoc tempus Conſtantinopolis fuit capta à
noſtris Flandris, ideoque calamitatum pertæſus
Joannes Camaterus Patriarchatum depoſuit.
Quod ejus in locum Imperator Theodorus La-
ſcaris ſuffecerit Antonium Auctorianum, teſta-
tur Georgius Acropolitanus. Latinum urbi Pa-
triarcham Innocentius tertius dedit Thomam Ve-
netum: & exindè cæpimus habere etiam duos,
Latinum & Græcum, Patriarchas Conſtantino-
politanos. Ita diſertè teſtatur Joannes Cantacu-
Lib. 3. zenus. Etiam de Theodori Laſcaris Succeſſore
cap. 95. Joanne Ducæ pergit Georgius Acropolitanus:
*Germanus Patriarcha in Beatorum Sedes avocatur.
Poſt eum Monachus Methodius, tres tantum menſes
throno potitus, obiit. Et Eccleſia vidua Pontifice ſuo
carebat. Cum enim Joannes Imperator in his expe-
diendis non eſſet admodum promptus, non ita facile
poterat è re nata dignum tali ſolio, vel potiùs qui
illi probaretur, invenire. Principes enim in hæc
munera viros qui quod illis placitum eſt faciant, ne
ſuis deſideriis adverſentur, adſciſcunt*. Hic eſt
Cap. 41. magnus ſcopus Regiæ nominationis. Joannes
tandem nominavit Manuelem. Quod huic deſun-
cto Arſenium Monachum nominaverit Succeſſo-
rem Joannis filius ac Succeſſor Theodorus ſecun-
dus Laſcaris, teſtatur idem Georgius. Primus è
Cap. 53. Palæologis Imperator Michael, ſub quo Flandri
noſtri amiſerunt Conſtantinopolim, adverſum
ſuis moribus Arſenium ejecit, impoſuit Nice-
phorum Epheſiorum Metropolitam, & huic in-
tra annum defuncto Arſenium reduxit Succeſſo-
Cap. 84. rem. Qua violentia etiam ejus Succeſſores duos
Andronicos, filium & pronepotem, fuiſſe uſos,
demonſtrari poſſit vario teſtimonio.

Juniori Andronico ſucceſſit Joannes Cantacu-
zenus: per multa adverſus illius viduam Annam
civilia bella, imò per rebellionem, quo hanc
firmaret, multis ſe & Proceribus & Epiſcopis
fecit obnoxium. Et factus rerum Dominus nul-
lum voluit aut præſumpſit offendere. Exaucto-
rati Patriarchæ Joannis locum varii ambiebant,
varii varios commendabant, ideoque ſcribit de
ſemetipſo Cantacuzenus: *Quam contentionem
parum liberalem animadvertens, ſeditionemque in-
dè in Eccleſia ſuborituram proſpiciens Imperator,
nihil per ſe facere, ſed Patriarchæ electionem Epi-*
L. 4. c. 3. *ſcopis liberam permittere ſtatuit*. Et electus fuit Iſi-
dorus. Cui poſt decem annos defuncto idem
Imperator Succeſſorem nominavit Calixtum. Ex
quibus lucet Saracenorum ac Turcarum Princi-
pes iſtis Græcorum Imperatoribus fuiſſe in Ec-
cleſiaſticam libertatem benigniores. Etenim de
Lazaro per id tempus Hieroſolymitano Græco-
rum Patriarcha, ſcribit idem Cantacuzenus:
*Hic Patriarcha à Coepiſcopis in ſancta Civitate, ut
mos eſt, electus, poſteà Byzantium ab Imperatore
confirmandus venit*. Et Saraceni & Turcæ Epiſco- Cap. 14.
porum noſtrorum electionem aliquando quidem
ſuſpenderunt, quoties tamen permiſerunt, per-
miſerunt liberam & Canonicam. Gratam ſibi
perſonam eligi poſtularunt quandoque uti benefi-
cium. Joannes Cantacuzenus nominare perrexit
uſque ad Calixti Patriarchæ degradationem, &
electionem Philothei, de qua ipſe: *Poſt illa Epi-
ſcopis in quæſtione ponentibus, quiſnam ad Eccle-
ſiæ clavum admoveretur, de Epiſcoporum quidem
electione, ait Imperator, primorum Eccleſiæ Magi-
ſtrorum, Chriſti videlicet Diſcipulorum, & qui eo-
rum veſtigiis inceſſerunt, Sanctorum Patrum leges
(nempe ut congregati uno in loco Epiſcopi Spiritus
Sancti gratiam de Cœlo implorent, multiſque preci-
bus Deum ſuppliciter propitiet, ut eis deſignet, qui
rectè & juſtè, & ex ejus beneplacito maximè Fideles
Eccleſiæ moderetur, pro qua ipſe noſtrum ſimilis fa-
ctus eſt, & humanam imbecillitatem indutus ſangui-
nem ſuum fudit, atque ita quem ipſe revelaverit le-
gant, tribuſque propoſitis qui in primis digni vi-
deantur, Imperatori unius electionem concedant,
quemque ipſe elegerit, hunc Eccleſiæ Paſtorem creent)
nec ipſe hactenus neſcivi, & cuique veſtrum reor eſſe L. 4. c. 15.
perſpectiſſimum. Quemadmodum verò in reliquis pec-
catis amat contingere, ut quamvis nos peccare non
neſciamus, tamen vitioſa ducti conſuetudine, aut
blandimento voluptatis decepti, ſponte in mala præ-
cipitemus, & affectionibus illaudatis nos ſubjiciamus;
ſic etiam in Epiſcopis eligendis uſu venit. Cum nam-
que ſciamus nefas eſſe nos priùs apud animum decer-
nere, cui velimus Eccleſiæ rationes committere, po-
ſteà nugantes apertè, & Deum irridentes, ſinere vos
ſupernam invocare gratiam, & eum nos legere, quem
ipſum multò antè non verbis tantum, ſed opere ipſo
inſuper legeramus, nihilominus malè & ſtultè auda-
ces ſumus. Quod non ſolùm à me factum eſt ſæpius,
ſed & à ſuperioribus Romanorum Imperatoribus, ſi
non omnibus, at certè pluribus. Verùm de illis ob
Majoribus debitam reverentiam nihil ſiniſtrum lo-
quar, me autem à me metipſo quaſi omnibus calculis
injuriæ & iniquitatis erga Deum convinci ajo. Et
quia vitium meum agnovi, meque ipſe damnavi,
ſupereſt hoc unum, opinor, Deum ob commiſſa pla-
care, ac de cætero cavère diligentiſſimè, ne in eadem
mala incurram, niſi morbo ægrotare velim inſanabi-
li, & de induſtria in rebus honeſtis, ipſoque etiam
ſole clarioribus cæcutire. Proindè cum nunc de Pa-
triarcha nominando quæratur, veterem vobis liber-
tatem reſtituo. Nec eam vobis, quam Deo, cui
magnæ curæ erit, qui benè Eccleſiæ præfuturus ſit,
vobis revelare. Poſteà ego quoque unum ex tribus,
ut mos eſt, decernam. Hæc in Conventu Imperator
dixit, qua nimirum ratione Patriarcha ritu veteri
eligendus eſſet. Cum poſtridiè denuò coiviſſent, &
ſuper negotio conſultarent, iterum miſit Imperator,
qui eos pridiè dictorum admoneret, hortans uti age-
rent ſedulo, ſe enim, quomodo apud Deum ſe tuere-
tur, dum electionem Patriarchæ ipſis penitùs ceſſiſſet,
inveniſſe, & mortalibus univerſis quid ſentiret*
demon-

demonſtraſſe. Illi honorificè actis gratiis pro ejus erga Deum pietate, & erga ipſos reverentia, bonorumque multorum cumulum comprecati, divina Sancti Spiritus gratia invocata, tres eligunt, Philotheum Heracleæ, Macarium Philadelphiæ Epiſcopos, & privatum adhuc Nicolaum Cabaſilam, electorumque nomina Imperatori ſcripta mittunt, qui Philotheum maluit. Et is Patriarcha conſecratus Eccleſiam adminiſtravit. Quod Regia nominatio non à Spiritu Sancto, ſed à privato Principis affectu paſſim dirigatur, Cantacuzenus optimè advertit.

Et hinc lucet Georgii Codini de Eccleſiæ & Aulæ Conſtantinopolitanæ officiis librum eſſe memorato Cantacuzeni Edicto poſteriorem. Lucet ex capite de electione & inauguratione Patriarcharum & Epiſcoporum: *Congregantur qui tunc Conſtantinopoli degunt Epiſcopi, licèt plures fuerint. Sin minus, duodecim prætereà en vicinis etiam Eccleſiis evocati. Si verò neque en iis qui peregre advenerunt, neque en finitimis Eccleſiis duodenarius Epiſcoporum numerus confici queat, tunc neceſſariò in loco ſuffragii fereudi ſedent tot, quot reperti fuerint, treſque in Patriarcham eligunt, quos ſcilicet Deus ipſis inſpiraverit, quorum nomina ſcripto conſi-* Cap. 20. *gnata deferunt ſelecti Eccleſiæ Proceres ad Imperatorem, qui en illis eligit aliquem, quem Deus in mentem ejus miſerit. Deindè ablegat Imperator Principes, qui ſimul cum Eccleſiaſticis Proceribus perferunt electionem ad Electum. Electum, inquam, & ab Eccleſia & ab Imperatore. Si electus Electioni annuat, bene eſt, ſi abnuat, eunt ad alterum. Si neque iſte conſentiat, ad tertium ſe conferunt. Si & hic recuſet, rurſus de integro, & alio quaſi principio ſumpto ſuffragia ferunt.* Et infrà: *Ad eundem modum ſine ulla variatione peragitur aliorum Patriarcharum proclamatio & deſignatio, nimirum Alenandriæ, Antiochiæ, & Hieroſolymorum. Quin & Archiepiſcopi primæ Juſtinianæ, Acridis, & totius Bulgariæ.* Hæc omnia lucet eſſe hauſta ex laudato Edicto Imperatoris Cantacuzeni. De aliis Patriarchis additamentum eſt imaginarium. Tunc enim illi gemebant ſub Saracenis aut Turcis: & quod à ina Synodo eligerentur, ſtatim audivimus ab ipſo Cantacuzeno. Sperabat hic Eccleſias illas è Barbarica ſervitute quandoque liberandas: hinc & de ipſis edixit. Edixit de ſolis Patriarchis & Bulgariæ Archiepiſcopo, ideoque aliorum Epiſcoporum electiones permiſit antiquo Canoni & conſuetudini. Et certè poſt Nicephori Phocæ à Joanne Tzymiſca laceratum Edictum Auguſti Succeſſores iſtorum nominationes oon niſi quandoque uſurparunt. Eundem Patriarchæ eligendi modum laudat in libro de ſacris Ordinationibus Simeon Archiepiſcopus Theſſaloolcenſis. Affirmat à vicinorum Epiſcoporum Synodo, ac à civitatis ſæculari & regulari Clero eligendos tres, atque ex ipſis unum deſignari à Principe, & adjungit: *Nugantur quidam rerum novarum inventores, invidia impulſi, dum dicunt,* Imperator Patriarcham creat. Cap. 9. *Nullo modo id facit Imperator, ſed Synodus miniſtrante Pio Imperatore, non tantum quia defenſor eſt, & Imperator unctus ab Eccleſia, ſed etiam ut cooperetur, & miniſtret, & diligat, & firma conſervet quæ ad Eccleſiam ſpectant.* Videtur notare Latinos, qui iſtam Imperialem unius ex tribus per Epiſcopos præſentatis eligendi licentiam ſemper improbarunt. Interim Eccleſiaſticæ libertatis eximius Zelator ſemper fuit iſte Simeon, nec dubitem quin eandem licentiam improbaverit. Verùm quod proſcribere oon poſſet, conatus eſt purgare. Hæc ejus de Imperatore verba, *Unctus ab Eccleſia*, procedunt ex fabuloſo & adulatorio errore, quo Regiam unctiooem quaſi Sacramentum Græci exaltant. Quas nugas & quidam hoc ſæculo Latini dilexeruot. Ex his interim claret ipſum Simeonem non detentæ ſub Latinis Conſtantinopoleos tempore, ſed medio ioter Joannis Cantacuzeni Imperium & captam à Turcis urbem decurſu vixiſſe & docuiſſe. Quidquid ſit, Joannis Cantacuzeni Edictum viguit uſque ad captam à Turcis Conſtantinopolim. Quod enim juxta illud & Joſephus Patriarcha, & ejus Succeſſor Metrophanes ſuerint electi, teſtatur in Florentini Concilii Hiſtoria Sylveſter Sguropulus. L.2. c.4. L.12.c.2.

Circa eligendum Regiæ civitatis Epiſcopum aut Patriarcham Conſtantinopolitanis Imperatoribus aliquid juris Romana Eccleſia ſemper indulſit. Diſertè hoc in litteris ad Imperatorem Mauritium ſuprà profeſſus fuit Magnus Gregorius. Et in litteris ad Imperatorem Michaelem tertium ſcripſit Nicolaus primus: *Conſuetudinem veſtram novimus, in Regia urbe minimè apicem Archieraticæ poteſtatis aliquem poſſe habere ſine Eccleſiaſticæ plebis conſenſu, atque Imperiali ſuffragio.* Antiquiſſima eſt iſta conſuetudo. Quod Epiſt.5. enim io Sancti Gregorii Nazianzeni Conſtantinopolitanam Cathedram Conſtantinopolitana Synodus varios elegerit, magnoque Principi Theodoſio, qui Nectarium deſignavit, præſentarit, ſcribunt Socrates, Theodoretus, ac Hermias Zozomenus. Principis, oe ingratum quotidiè ante oculos pati cogeretur Epiſcopum, honori id Patres detulerunt. Quin & idem detulerunt in omnium Patriarcharum electionibus. Quod & Alexandrini & Antiocheni electioni ſe miſcuerint optimi Imperatores Martianus & Leo, lucet ex Epiſtolis Magni Papæ Leonis, ex Liberati Carthaginenſis Diaconi Breviario, & aliis vetuſtis Scriptoribus. Et quidem laudatos Principes, ut dictis electionibus dirigendis invigilarent, laudatus Leo monuit & rogavit. Et Antiochenæ Diœceſeos Epiſcopis & Clericis, novam Patriarchæ pro degradato Macario electionem poſtulantibus, reſpondit ſexta Synodus: *Suggeſſimus à Deo inſtructis auribus fortiſſimi & à Deo coronati noſtri Imperatoris. Et juſſit ejus Serenitas Decretum ſecundum conſequentiam*, ſeu antiquam Act.13. conſuetudinem, *fieri à reverendiſſimis Epiſcopis & Clericis ſupraſcriptæ Sedis, & hoc offerri ejus manſuetiſſimæ fortitudini.* Utique confirmandum. Quod etiam primæ Juſtinianæ Epiſcopus, ad Juſtiniani Auguſti preces per Vigilium Pontificem exaltatus in aliquot Provinciarum Primatem, à Principe confirmationem & accipiendæ conſecrationis facultatem accipere debuerit, demonſtrant litteræ Magni Gregorii ad Joannem iſtic Epiſcopum & ſubjectos ipſi Collegas. Lib. 4. Epiſt.78. Romana interim Eccleſia fuit ab hac ſervitute ſemper immunis uſque ad Herulos & Gothos: & illam

illam ab horum expulſore Juſtiniano Auguſto malè continuatam Conſtantinus quartus tandem dimiſit.

Attamen non niſi unicum Epiſcopum aut Patriarcham à Clero electum Principi offerri & ab ipſo confirmari Canones permittunt. Quod tres eligere, & ipſos Principi offerre ſit Apoſtolicus aut antiquus Canon, plurimum errat Joannes Cantacuzenus. Iſtum morem nullus Canon, nulla unquam lex probavit aut toleravit. Novellæ Juſtiniani leges quidem mandant tres eligi, verùm unius ex iſtis deſignationem non Principi credunt, ſed Patriarchæ, aut Metropolitæ. Exiſtimem quod exindè poſteriores Græcorum Auguſti hocce jus etiam ſibi tranſcripſerint. Et quia humana præſumptio ſemper creſcit, iſtam unius ex tribus deſignandi conſuetudinem tandem tranſmutarunt in plenam nominationem. At Canones ſemper improbarunt. Etenim Latinum Cypriorum Regem, quod Nicoſienſis Eccleſiæ electuro Capitulo duos nominare, & ad alterius electionem compellere vellet, quaſi ex antiqua Græcorum, in quorum jura ſucceſſerat, conſuetudine, graviter arguit Pontifex Innocentius L. 30. Ep. 202. tertius. Damnat etiam apud Gregorium nonum Cœleſtinus tertius conſuetudinem, qua per Antiochenum & Hieroſolymitanum Patriarchatum L. 1. tit. 6. c. 14. Monachi tres à ſe electos Regi aut Comiti Tripolitano, unum ex ipſis deſignaturo præſentabant. Quem morem an illic à Græcis invectum invenerint, an ſecum è Gallia portaverint noſtri Flandri & alii Franci, ẽſt mihi ignotum. Certè quod iſtic non invenerint, fortiſſimè ſuadet ſuprà laudatum Edictum Joannis Cantacuzeni. Eſt enim illorum in Palęſtinam acceſſu multò poſterius. Quidquid ſit, eandem violentiam viguiſſe apud Hibernos, lucet ex ejuſdem Innocentii apud Gregorium nonum Epiſtola ad Car- L. 1. tit. 6. c. 18. dinalem ſuum iſtic Legatum. Iſtum morem apud *Geſta Dei per Francos* inſigniter depingit operi præfixa vita Guilielmi Metropolitæ Tyriorum: *Ea eſt in terra ultra-marina Patriarchæ Hieroſolymitani electionis ratio, quæ & Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, & Abbatum, ut duos legant Canonici, Regique offerant, qui de eis unum capiat, ita ut, ſi manè offerantur, intra veſperarum ſignum, ſi veſperi poſt decantatum officium, die altero unum Rex eligat. Hanc rationem ſecuti ſunt Apoſtoli, mortuo Juda ut duos legerint, Joſephum Juſtum & Matthiam. Hanc & in Terra ſancta adhuc ſervant. Ita Rex elector eſt, & quem vult capit.* Verùm Apoſtoli ſuos duos electos non ad Regem, ſed ad Divinam Majeſtatem retulerunt. Iſta ad Regem relatio per Romanam Eccleſiam nunquam fuit probata.

CAPUT II.

Exponitur Barbarorum Regum in Antiſtitum electiones violentia.

ROmanum Imperium fuiſſe tutelam Eccleſiaſticæ diſciplinæ, & hanc ab illius dilaceratoribus barbaris fuiſſe inſigniter etiam laceratam, res ipſa clamat, & in ſuis litteris amarè queritur Sanctus Avitus Archiepiſcopus Viennenſis. Singulariter paſſæ ſunt Canonicæ Antiſtitum electiones. Summè in hac re Barbarus fuit Hunnericus Wandalorum in Africa Rex, de quo in vita Sancti Fulgentii Ruſpenſis in Byzacena Provincia Epiſcopi Ferrandus Diaconus Carthaginenſis: Cap. 16. *Regalis authoritas Epiſcopos ordinari prohibuerat, nec viduatis plebibus provideri Paſtores licebat.* Duravit Barbaries uſque ad Hildericum Regem, natum ex matre Catholica, de quo idem Ferrandus: Cap. 28. *Mors Traſamundi Regis, & mirabilis bonitas Hilderici regnare incipientis, Eccleſiæ Catholicæ per Africam conſtituta libertatem reſtituens, Carthaginenſi plebi proprium donavit Antiſtitem Bonifacium, cunctiſque in locis Ordinationes Pontificum fieri clementiſſima authoritate mandavit.* Nempe peſſimi Ariani fuerant Hilderici Anteceſſores, ideoque Epiſcopis deſtitutam Africanam Eccleſiam, tamquam ovem ſine Paſtore, ſperabant circumſcribere in ſuam perfidiam.

Odoacer Herulorum in Italia Rex item Arianus fuit nonnihil humanior. Canonicas Orthodoxorum Epiſcoporum electiones & conſecrationes permiſit avitæ libertati, excepta tamen Romana Eccleſia, cujus Electum à ſe comprobari voluit, & ſine ſuo conſenſu, atque authoritate non conſecrari. Cur hac ſervitute ſolam Romanam vexaverit Eccleſiam, diſcere poſſis ex Synodalibus Felicis tertii Pontificis litteris ad Clerum Provinciæ Bithyniæ & civitatis Conſtantinopoli- Conc. 2. tanæ: *Quoties intra Italiam propter Eccleſiaſticas cauſas colliguntur Domini Sacerdotes, conſuetudo retinetur, ut Succeſſor Sedis Apoſtolicæ ex perſona cunctorum totius Italiæ Sacerdotum cuncta conſtituat, qui caput eſt omnium.* In Juſtiniani Digeſtis Martianus Juriſconſultus ex Severi Imperatoris Reſcripto omne Romanum Imperium dividit in urbem, Italiam, & Provincias: quod nempe eo uſque, licèt per Cæſarem Auguſtum in undecim Regiones, ac deindè per Adrianum in quatuor adminiſtrationes diſtributa, quaſi tamen indiviſa eſſet Italia, utpotè priùs per Conſtantinum Auguſtum diviſa in Provincias. Univerſam ipſe Princeps per Vicarios Legatos, carentes mero Imperio, adminiſtrabat. Quam formam in Eccleſiaſtica etiam Hierarchia valere voluit Sanctus Petrùs Apoſtolus, omni Italiæ uſque ad Tranſpadanam, cujus caput Mediolanum, & cui ſemper fuerunt jura propria, Regionem noluit eſſe ullum Metropolitam, niſi Epiſcopum Romanum. Et omnes ſubjectos Epiſcopos quoad confirmationem, conſecrationem, Synodum, aliaque omnia ſanxit ab ejus manu dependere. Ex iſto principio

pio etiam Odoacer Rex de ſolius Romani Epiſcopi perſona voluit intra Italiam eſſe ſecurus, ideoque illum ſolum ſine ſuo aſſenſu & juſſione non conſecrari: quod ejus in poteſtate eſſent omnes Epiſcopi alii, atque ejus arbitrio in omnibus agerentur. Quam violentiam proſecutus eſt etiam Odoacri & Herulorum deviĉtor atque ejector Theodoricus Gothorum in Italia Rex, imò & Gothorum Triumphator Auguſtus Juſtinianus. Hic enim, habendæ in Eccleſiam poteſtatis aviditſſimus, dixit nihil à ſe induci novum, ſed in Gothorum jura dumtaxat ſuccedi. Jus à violentia non diſtinxit. Duravit miſeria uſque ad Conſtantinum quartum Imperatorem, de quo in Benedicti ſecundi Pontificis vita Anaſtaſius Bibliothecarius: *Benedictus ſuſcepit divales juſſiones clementiſſimi Conſtantini, magni Principis, ad venerabilem Clerum & populum, atque feliciſſimum exercitum Romanæ civitatis, per quas conceſſit ut perſona, qui electus fuerit ad Sedem Apoſtolicam, è veſtigio abſque tarditate Pontifex ordinetur*. Ex hinc intellige eundem Anaſtaſium ſcribentem de Pelagio ſecundo: *Hic ordinatur abſque juſſione Principis, quod Longobardi obſiderent Romanam*
Lib. 1 cap. 40. *civitatem*. Quam Principis juſſionem fuiſſe etiam poſtulatam pro Gregorio Magno, ipſumque ſine illa conſecrari non potuiſſe, in ejus vita affirmat Joannes Diaconus. Pergit Anaſtaſius de proximo Benedicti ſecundi Succeſſore Joanne quinto: *Hic poſt multorum Pontificum tempora vel annorum, juxta priſcam conſuetudinem à generalitate in Eccleſia Salvatoris electus eſt, atque exinde in Epiſcopum introductus*. Utique ſine juſſione Principis. Verùm Juſtiniani ſecundi inſolentia fretus, & quorundam populorum ambientium inquietudine motus Ravennæ Exarchus, ſervitutes reparare conatus eſt in Papæ Canonis electione, duravitque miſeria uſque ad Gregorium ſecundum, qui Leonis Iſauri impietate compulſus, Conſtantinopolitani Imperii jugum plenè excuſſit.

A Juſtiniano primo expulſos Gothos ſubſecuti in Italia ſunt Longobardi, de quorum Rege Agilulpho ſcribit ad Mediolanenſis per Conſtantii Epiſcopi mortem vacantis Eccleſiæ Clerum & populum Magnus Gregorius: *Illud autem,*
Lib. 8. Ep. 63. *quod vobis ab Agilulpho judicatis ſcriptum, Dilectionem veſtram non moveat. Nam nos in hominem, qui à non Catholicis, & maximè à Longobardis eligitur, nulla præbemus ratione conſenſum. Nec ſi alicujus præſumptionis uſurpatione factus fuerit, in locum vel Ordinem Sacerdotis illum ſuſcipimus, quia Vicarius Sancti Ambroſii indignus evidenter oſtenditur, ſi electus à talibus ordinetur. Nec enim eſt quod vos hac en cauſa deterreat, vel aliquam vobis neceſſitatem incutiat. Quia undè poſſint alimenta Sancto Ambroſio ſervientibus Clericis miniſtrari, nihil in hoſtium locis, ſed in Sicilia & in aliis Reipublicæ partibus, Deo protegente, conſiſtit*. Deuſdedit Diaconum in Conſtantii locum Canonicè elegerat Mediolanenſis Eccleſia, at verò alium nominarat, & conſecratum volebat Agilulphus Longobardorum Rex, minitatus manum Regiam in omnes Eccleſiæ facultates. Verùm minas iſtas, quod plures poſſeſſiones apud Siculos haberet Sancti Ambroſii Eccleſia, uti vanas riſit Sanctus Gregorius, Deuſdedit confirmavit in Epiſcopum, juſſitque conſecrari: præſertim quod non ſolùm Longobardus & Barbarus, ſed etiam Hæreticus eſſet Agilulphus, ideoque omni gratia & diſpenſatoria diſſimulatione indignus. Quod Agilulphus, ejuſque Foro-Julienſis Dux Giſulphus etiam Aquilejenſis Eccleſiæ electioni ſe immiſcuerint, atque ita iſtius in duos Metropolitas ſecandæ Provinciæ anſam dederint, ſcribunt in Magni Gregorii vita Joannes Diaconus, & in ſua ad Eutropium appendice Paulus Aquilejenſis. Regi item Deſiderio, ad Ravennatem Eccleſiam nominanti neſcio quem Michaelium, inſigni conſtantia obviavit Stephanus tertius Pontifex: advocato Pippini Francorum Regis brachio extruſit nominatum, juſſitque celebrari Canonicam electionem, uti in litteris ad Carolum Magnum teſtatur Adrianus primus.

Etiam Hiſpaniam intravit hęc iniquitas. Lucet ex Canone tertio Synodi Barchinonenſis, mandante nullum deinceps Laicum provehi ad Epiſcopatum *per Sacra Regalia*. Id eſt, per ſacras Principis litteras, ſeu per Regiæ nominationis codicillos. Sub Richaredo Rege habita iſta Synodus converſam recenter ab Ario ad Chriſtum gentem Gothorum & Hiſpanicam Eccleſiam reformat, ideoque mandat Laicos deinceps Regia nominatione in Epiſcopos contra Sardicenſem Canonem non exaltari. Supponit ergo abuſum illum anteà viguiſſe. Et quia Sacra Regalia ſolis Laicis vult deinceps non patrocinari, Presbyterorum ac Diaconorum in Epiſcopos nominandorum conſuetudinem videtur recens Orthodoxo Regi, ne nimis offenderet, non abſtuliſſe. Et hinc ad Braulionem Cæſar-Auguſtæ Epiſcopum ſcribit Sanctus Iſidorus eo tempore Metropolita Hiſpalenſis: *De conſtituendo Epiſcopo Tarraconenſi non eam, quam petiſti, ſenſi ſententiam Regis, ſed tamen & ipſe adhuc ubi certius convertat animum, manet illi incertium*. Lucidè ſupponit Regi fuiſſe morem conſtituendi ſeu nominandi. Loquitur de Rege Seginando. Quamobrem quarta, ſub eodem Rege celebrata, Toletana Synodus generatim ſtatuit: *Ille deinceps Sacerdos non erit, quem* Cap. 19.
nec Clerus nec propriæ civitatis populus elegit, vel authoritas Metropolitani, vel Comprovincialium Sacerdotum aſſenſus non exquiſivit. Statuere ſe profitetur adverſus pernicioſam conſuetudinem, quæ Majorum ſtatuta præteriens, Laicos, milites, ambitioſos, criminoſos non deſtitit etiam per Simoniam evahere in Cathedras Pontificales. Majorum ſtatuta hic omninò ſunt laudata Synodus Barchinonenſis. Permiſſam ſibi nominandi conſuetudinem non ceſſarant etiam ad promovendos Laicos extendere Reges, ideoque Canonicas electiones plenè reſtituit, & Regiam nominationem omninò extinxit laudata Toletana Synodus. Sed neque huic Reges obedierunt. Etenim in illuſtrium virorum Catalogo ſcribit de Eugenio ſecundo Toletano Archiepiſcopo Succeſſor ejus Sanctus Hildephonſus: *Eugenius principali* Chindaſvinthi Regis *violentia in Pontificatum eſt adſcitus*. Et de ipſo Hildefonſo habet in dicti Catalogi appendice ſucceſſor ejuſdem Cap. 14.

Julianus, *Hildefonſus principali* Receeſvinthi Re-
gis *violentia Toletum ex Agallienſi Monaſterio reduci-
tur, atque ibi Pontifex ſurrogatur.* Uterque Seri-
ptor ntitur voce *Principali violentia*: Quod lauda-
to quartæ Toletanæ Synodi Decreto ntraqne pro-
motio repugnarit. Haud dubiè fuerint & alia
ejuſmodi exempla. Etenim ad præviæ, ſuo arbi-
trio dandæ, licentiæ oeceſſitatem iſti Reges ad-
ſtrinxere Canonieas electiones, atque ita nomi-
nare ſemper poſſe prætendebant, & frequenter
poſſint omninò nominaſſe. Et hinc duodecima
ſub Flavio Ervigio Rege Toletana Synodus gra-
viter queritut de nimium longis Eccleſiarum va-
Cap. 6. cationibus, atque edicit cauſam: *Dum longè la-
teque diffuſo tractu terrarum commeatur, impeditur
celeritas nuntiorum, quo non queat Regis auribus de-
cedentis Præſulis tranſitus innoteſci, aut de Succeſ-
ſore morientis Epiſcopi libera Principis electio præſto-
lari.* Per libetam Principis electionem quidam
malè intelligunt nominationem: intelligitur per
Regem data eligendi licentia. Defuncti Epiſco-
pi mortem vidua Eeeleſia ſolebat per Legatos ſi-
gnificare Principi, & ſupplicare eligendi licen-
tiam, ſuique Electi confirmationem per eoſdem
rurſum Legatos poſtulare: qni Legatorum per
vaſtiſſimam Hiſpaniam ad Toletanam urbem itus
& reditus frequenter erat longi temporis, adeoque
Eccleſias cogebat dudum vacare. Hinc malum
iſtud ſanatura, ac ambitioſæ & violentæ Maje-
ſtati gratificatuta Synodus Regi permittit nomi-
nationem per omnem Hiſpaniam, ea tamen le-
ge ut omnes nominati probentur & confirmentur
à Primate Toletano. Ita non tantum Clerum &
populum eligendi, ſed etiam Metrnpolitas eon-
firmandi jure exuit, in horum tamen ſnlatium
adjungens, ut quivis novellus Epiſeopus intra
tres à ſua conſecratione menſes proprio Metrnpo-
litæ ſuam perſonam repræſentaret. Quidquid
alii dicant, hic eſt legitimus Canonis ſenſus,
atque ita lucet à quarta uſque ad hanc duodeci-
mam Toletanam Synodum Hiſpaniarum Reges
non jure, ſed per violentiam nominaſſe. Quod
deineeps ſemper nominare perrexèrint, docet
decimæ ſextæ Synodi Canon duodecimus. Illic
Egicanes Rex in Sigeberti Primatis Toletani,
ob perduellionem & læſam Majeſtatem degrada-
ti, locum laudatnr nominaſſe Felicem Archi-
epiſcopum Hiſpalenſem, Hiſpalenſi autem Ec-
cleſiæ Fauſtum Braeharenſem, & Bracharenſibus
Felicem Pontuealenſem Epiſcopum præfeciſſe.
Ex quibus omnibus inſigniter ſplendet Regum
noſtrorum germanè Catholica pietas, qui vix
ex jure Regio, ſed ex ſolo ſemper Eccleſiæ
indulto ſe nominandis Epiſeopis miſcuerunt.
Nullum olim Abbatem leguntur nominaſſe.

Omnium violentiſſimi hae in re fuerunt Mero-
vingii Francorum Reges. Clodoveus videtur ſe
ſervaſſe innoxium, at verò de ejus filio Theodo-
tico, & per ipſum intruſo in Arvernenſem Ec-
cleſiam Apollinari ſcribit in Francorum Hiſtoria
Sanctua Gregorius Epiſcopns Tnronenſis: *Apol-
L.3. C.1. linaris abiens ad Regem, oblatis multis muneribus
in Epiſcopatu ſucceſſit Euphraſio, quo quatuor ab-
ſens menſibus migravit à ſæculo.* Et de Gallo per
eundem Theodoricum ad Arvernenſem Eccle-
ſiam promoto ſcribit in vitis Patrum: *Tunc ger-
men iſtud iniquum cæpit pullulare, ut Sacerdotium
aut venderetur à Regibus, aut compararetur à
Clericis.* Ita fuit uſque ad Dagobertum Regem,
de quo ſcribit in Sancti Eligii Tornacenſis Epi-
ſcopi vita Sanctus Audoenus Archiepiſcopus Ro-
tomagenſis: *Crudeliter in diebus illis Simoniaca* L.1. C.1.
*Hæreſis pullulabat in urbibus, & in cunctis finibus
Regni Francorum, maximeque de temporibus Bru-
nichildæ infeliciſſimæ Reginæ uſque ad tempora Da-
goberti Regis. Violabat hoc contagium Catholicam
Fidem; ſolicitè tamen pro hoc invigilabant ſancti viri
Eligius & Audoenus, & communi cum cæteris viris
Catholicis habito conſilio, ſuggeſſerunt Principi &
ejus optimatibus, ut hoc mortiferum virus cito dele-
retur de Corpore Chriſti, quod eſt univerſalis Eccle-
ſia. Habuit itaque effectum pia eorum petitio, & li-
benter obtinuerunt quod devotè rogaverunt.* Laudat
ſolam à Rege Dagoberto ceſſam Simoniam,
qnod tamen etiam eeſſerit nominationem Re-
giam, lucet ex Chronico Senonenſis Monaſterii
ad Sanctum Petrum Vivum: *Temporibus Dagober-
ti Junioris refulſit Sanctus Ebbo Archiepiſcopus Se-
nonenſis. Totius populi & Cleri acclamatione & con-
ſenſu Regis, in Pontificali Sede locatus, claruit ſi-
gnis & virtutibus.* An plenè eeſſerit, ignoto.
Quidquid ſit, quod Theodoriei frater Clotarius
Rex, quibuſdam Eecleſiis Canonicam electio-
nem qnidem permittens, eligendam tamen per-
ſonam deſignaverit, & aliam eligi non fuerit
paſſus, oſtendit laudatns Gregorius in exemplo L.4 C.13,
Catonis & Euphronii Electorum ab Eccleſia Tu- 15.16.
ronenſi. Quod ſanctum Romanum Rotomagen-
ſem Archiepiſcnpum etiam nominarit, teſtatnr
hujus vita publicata per Nicolaum Rigaltium.
Pergit Gregnrius de Rege Guntramno: *Cum ju-
ramento Rex pollicitus fuerat ſe nunquam ex Laicis* L.8. C.22.
*Epiſcopum ordinaturum. Sed quid humana pecto-
ra non cogit auri ſacra fames?* Lamentatur Regem
ſui juramenti fuiſſe prævaricatnrem. Epiſcopatus
hominibus Palatinis ac aliis Laicis fuiſſe paſſim
à ſuis Regibus venditos Gregntius aſſiduè lamen-
tatut. Et hæc eſt Simoniaea Neophytnrum Hæ-
reſis, quam è Galliis eliminaſſe laudarur Sanctus
Gregorius Magnus. Adverſus eandem ſub Vigi-
lii Pnntificatu ſtatuerat quinta Aurelianenſis
Synodus: *Nulli Epiſcopatum præmiis aut compa-* Cap. 10.
*ratione liceat adipiſci, ſed cum voluntate Regis,
juxta electionem Cleri & plebis, ſicut in antiquis
Canonibus tenetur ſcriptum, à Metropolitano Ponti-
fex conſecretur.* Et tertia Synodus Pariſienſis:
*Nullus civibus invitis ordinetur Epiſcopus, niſi
quem populi & Clericorum electio pleniſſima quæſierit
voluntate. Non Principis Imperio, neque per quam-
libet conditionem ingeratur.* Hoc modo ingeſtum
ſeu intruſum extrudi mandat & degradari. Nem-
pe quod iſtæ Synodi non potuerant, evicit Gre-
gorius, ejuſque Decreta non ſolùm quinta Syno-
dus Pariſienſis, ſed & in hujus confirmatorio
Edicto, nominandi violentiam abdicans, recepit
Rex Clotarius ſecundus: *Definitionis noſtræ eſt,
ut Canonum ſtatuta in omnibus conſerventur, & quod
per tempora ex hoc prætermiſſum eſt, vel de hinc
perpetualiter obſervetur. Ita ut Epiſcopo decedente
in loco ipſius à Clero & populo eligatur, & ſi perſona*

condigna

condigna fuerit, per ordinationem Principis ordinetur. Vel certè ſi de palatio eligitur, per meritum perſonæ & doctrinæ ordinetur. Reſtituit electiones Canonicas, ac ſibi nihil reſervat, quam quod electus Regio aſſenſu comprobari debeat, & citra ipſum non poſſit à Metropolita conſecrari. Ad hæc verba, *Vel ſi de palatio eligitur*, ſcribit in libris de Sacerdotii ac Imperii concordia illuſtriſſimus [L. 8. c. 5.] Dominus Petrus de Marca: *Clauſulæ ultimæ ſententia hæc eſt, ab electione Cleri & populi excipi viros eximios, qui in Palatinis obſequiis lateri Principis adhærentes, hanc gratiam promeriti eſſent*. Ego exiſtimo ipſos non ab electione Canonica, ſed à ſola Neophytiſmi, quem penitùs proſcribendum juſſerat Magnus Gregorius, irregularitate eximi: Eos vetuſto per avitam conſuetudinem acquiſito jure, dummodò virtutum & doctrinæ meritis pollerent, eſſentque Canonicè electi, Rex noluit privari. Rectè addit laudatus Petrus de Marca: *Quamvis intra hos limites non ſe continuerit Regia Majeſtas*.

Etenim Clotarii Poſteros ad ejeratam violentiam rediiſſe docet, qui medio poſt Sanctum Gregorium ſæculo floruit Monachus Marculphus, inter cujus Regales formulas exſtat etiam Præceptum de Epiſcopatu, ſeu ſolemne inſtrumentum, cujus tenore Francorum Reges tunc ſolebant nominare Epiſcopos, in cujus ſcholio ſcribit Hieronymus Bignonius: *En hac formula apparet, non obſervata fuiſſe* tertiæ *Synodi Pariſienſis Decreta, quæ Childeberti Regis tempore, Pontificante Germano, habita eſt*, rigideque vetat Epiſcopos per Regem nominari. Notanda ſunt hæc formulæ verba: *De defuncti Epiſcopi Succeſſore ſolicitudinem congruam una cum Pontificibus vel Proceribus noſtris plenius tractantes, decrevimus illuſtri viro, vel venerabili illi in iſta urbe Pontificalem in Dei nomine committere dignitatem*. Exponit memoratus Bignonius: *Ut magis ritè & ſecundùm Canones electus videretur, non Regis tantùm Imperio eſt conſtitutus*. Non ſolus, ſed cum ſuo Epiſcoporum & Procerum conſilio Rex nominabat. Quod etiam Abbates nominare ſoleret, lucet ex privilegio, quod Corbejenſi Monaſterio dederunt Bentefridus Ambianenſis Epiſcopus & Rex Theodoricus. Pro grandi privilegio dant illi Canonicam, cujus tamen faciendæ facultas, & factæ confirmatio peti debeat, electionem. Quod nempe anteà, uti ex Regio Præcepto lucet, Rex nominaſſet. Poſteriores Merovingii Reges & Eccleſiam & Rempublicam tractarunt adeò malè, ut non ſolummodò Clerum ac ejus diſciplinam, ſed omnem peſſumdederint Chriſtianitatem, cui reparandæ neceſſarius fuit Romanæ Eccleſiæ Legatus, glorioſus Martyr Bonifacius, non ſine cauſa appellatus Apoſtolus Francorum.

Eadem violentia graſſata fuit etiam apud Anglos. Etenim de Mertiorum Rege, quem inſigniter laudat, Welphere adjungit Gulielmus [Fol. 27.] Monachus Malmesberienſis: *Verùm enim verò hæc & quæcumque ejus bona inficit ac deprimit gravis Simoniæ nota, quod Regum Anglorum primus ſacrum Londoniæ Epiſcopatum cuidam Wynæ ambitioſo venditarit*. Eadem lepra Regem Hardecnut laboraſſe, ideoque, quod Clerum pro Eccleſiæ dignitate & Canonum obſervantia deprecantem exaudire nollet, divinitus fuiſſe punitum teſtatur [L. 3. c. 9.] in ſuis Annalibus Simeon Monachus Dunelmenſis. [L. 1. c. 1.] Addit ab Oſvvyno Rege fuiſſe eadem violentia datas Abbatias. Malum adeò incruduit, ut etiam Sanctus Dunſtanus Cantuarienſium Archiepiſcopus Oſvvaldo Vigornenſem Epiſcopatum petierit ab Eduardo Rege, ac impetrarit. [An. 960.] Quod nempe nulla amplius eſſet illic memoria Canonicæ electionis. Unde & pleniſſimè illic vigebat Regia Antiſtitum inveſtitura. Etiam Sanctum Wilfridum ad Eboracenſem Eccleſiam fuiſſe à Rege nominatum teſtatur prior Richardus. Quam violentiam etiam in Scotia viguiſſe [L. 1. c. 6.] diſces ex vita Sancti Livini. [Cap. 9.] Nata fuit ex duabus præſertim cauſis. Prima fuit Barbarorum ſuſpicioſus timor & mala conſcientia, ex qua fidos ſibi voluerunt Epiſcopos atque Abbates, qui populum Romano Imperio non redderent. Altera fuit avaritia, peſſimaque Simonia. Et hæc apud multos fuit cauſa principalis. Quocirca, Henrico ſecundo Anglorum Regi, avitas Henrici primi, quas inter erat & Regia nominatio, leges ſtabilire paranti, rectè reſpondit Sanctus Thomas Primas Cantuarienſis, ipſas non eſſe Evangelicas aut Chriſtianas, ſed violentias & conſuetudines Barbarorum.

CAPUT III.

Exponitur Privilegium, quod ab Apoſtolica Sede habuerunt Pippinus Francorum Rex, ac ejus filius Carolus Magnus.

Pippinus Francorum primò Dux ac Major domus, quem Romani vocant Magiſtrum Officiorum, deindè per Zachariam Pontificem creatus Rex, cum laudato Bonifacio & civilem & Eccleſiaſticam diſciplinam reſtituere inſigniter cœpit, & quoad Antiſtitum promotiones habuit ſe varium, quandoque nominans, quandoque concedens Canonicam & liberam electionem. Etenim de Wandone Abbate dignitatem deponente ſcribit Chronicon Monaſterii Fontanellenſis: *Tunc una cum conſenſu & generali voluntate fratrum elegit pro ſe venerabilem virum Aſtrulphum. Quo facto petitione miſſa ad Pippinum Principem, obſecrat ut ſuam & fratrum electionem comprobans, ſua ex auctoritate idem Aſtrulphus huic* [Cap. 12.] *Cœnobio præficeretur. Quod & factum eſt*. Et infrà: [Cap. 13.] *Aſtrulphus Abbas conſtituitur cum conſenſu ac electione fratrum, annuente ordinationi eorum pio Principe Pippino*. Et magnum Belgii Chronicon: *Hildolphum Pippinus Rex, ſuggeſtione Cleri & plebis* [Fol. 39.] *Trevericæ, eidem Metropoli conſtituit Epiſcopum*. Hoc eſt, Canonicæ electioni dedit Regium aſſenſum. Et ad ejus filium Carolum, qui Ravennatis Archiepiſcopi eligendi licentiam à ſe peti, ſuumque electioni Legatum adeſſe prætendebat ex nupero ſui Patris ſimili facto, ſcribit Pontifex Adrianus primus Ravennatem Eccleſiam à

ſola

ſola ſemper Apoſtolica Sede poſtulaſſe eligendi licentiam, & Pippini Legatos electioni iſti nunquam adfuiſſe, niſi ſoli nuperrimæ, idque non ad ipſam dirigendam aut comprobandam, ſed dumtaxat ad Michaelium, quem Deſiderius Longobardorum Rex ſua nominatione intruſerat, extrudendum. Laudat Pippinum à nominationis violentia fuiſſe adeò alienum, ut ad Romanæ Eccleſiæ juſſionem extruſerit & alios nominatos. Et Sueſſionenſis, quam ſub Pippino adhuc Majore domus celebravit Martyr Bonifacius, Synodi primus Canon Nicænos & alios antiquos Eccleſiæ Canones mandat promulgari & ſervari deinceps per omne Regnum, atque ita reparari Eccleſiaſticam diſciplinam, *Quæ in diebus priorum Regum diſſipata corruit*. Exponit in litteris ad Sanctum Cutbertum Cantuarienſem Archiepiſcopum laudatus Bonifacius: *Statuimus ut Eccleſiæ jura*, inter quæ omninò eſt Canonica electio, *recuperentur*. Ep. 105.

Quod tamen & Abbates & Epiſcopos Pippinus quandoque nominarit, non eſt negandum. Etenim de Ragnifrido Rotomagenſi Epiſcopo, à Clericis ſuis apud dictum Regem accuſato, ſcribit præfatum Chronicon Monaſterii Fontanellenſis: *Ragnifrido ejecto, Epiſcopatus Rotomagenſis Eccleſiæ datus eſt Remigio, fratri glorioſi Regis Pippini hoc anno, qui eſt ab Incarnatione Domini noſtri* JESU CHRISTI *ſeptingenteſimo quinquageſimo quinto*. Et de Abbate Widone: *Defuncto Aſtrulpho Patre Monaſterii Fontanellenſis, ſtatim Wido ad Palatium ire deliberavit, plurima donaria auri argentique ſecum deferens, quæ Pippino Regi à ſuis ſatellitibus collata, ut optaverat, Abbas conſtituitur, anno ſecundo, poſtquam idem Pippinus Regale adeptus fuerat faſtigium, qui eſt annus Domini ſeptingenteſimus quinquageſimus tertius*. Lib. 1. c. 11. Hæc in litteris ad Sanctum Amulum Archiepiſcopum Lugdunenſem, in Regiſtro Sancti Lupi Abbatis Ferrarienſis exſtantibus, conciliat Wenilo Metropolita Senonenſis: *Prudentiæ veſtræ Dominus noſter Rex*, Carolus Calvus, *juſſit nobis ſuggerere non eſſe novitium aut temerarium, quod ex Palatio honorabilioribus maximè Eccleſiis procurat Antiſtites. Nam Pippinus, à quo per maximum Carolum & religioſiſſimum Ludovicum Imperatores duxit Rex noſter originem, expoſita neceſſitate hujus regni Zachariæ Romano Papæ, in Synodo, cui Martyr Bonifacius interfuit, ejus accepit conſenſum, ut acerbitati temporis induſtria ſibi probatiſſimorum decedentibus Epiſcopis mederetur, ne fortè ſimplicitate Pontificum poſſet contingere, quod in Æduorum urbe evenit*. Epiſt. 81. Etenim Modoinus Æduenſis Epiſcopus in nupero adverſus Pippinum Aquitaniæ Regem bello fuerat Regi Carolo infidelis. Et Rempublicam & Eccleſiam Pippinus primus Rex accepit deſolatiſſimam, ideoque omnia reparaturo Zacharias Pontifex diſpenſatoriè conceſſit duas facultates: Epiſcopos quandoque ex notæ & probatæ fidei Palatinis aſſumendi, nec non & eoſdem nominandi. Conceſſit id *acerbitati temporis*: quouſque illa duraret. Eaque durante, non quoſvis, ſed ſolos ſui Palatii Clericos aut Laicos, qualis fuit frater ejus Remigius, potuit Pippinus nominare. Palatinos Epiſcopalibus Cathedris violenter intrudere eſt antiquus Regum Barbarorum mos. Eum etiam à Merovingiis Regibus uſitatum impetravit à Zacharia Pippinus ſibi ad tempus indulgeri.

Quæſtio eſt, an ſimilem nominandi facultatem ab Adriano primo Pontifice, vel Leone tertio habuerit etiam Carolus Magnus? In laudatis ad Sanctum Amulum litteris affirmare videtur jam dictus Wenilo. Etenim poſt exaggeratum Pippini Regis indultum proſequitur: *Proindè ſuppetere, ut honorem à Papa Romano Majoribus ejus, & Regibus & Imperatoribus conceſſum, & à Lugdunenſis Eccleſiæ Metropolitanis nunquam hactenus infirmatum, à vobis, nulla veſtra injuria, conſequatur*. Caroli Calvi Majores, Reges & Imperatores, ſunt omninò Carolus Magnus & Ludovicus Pius. Et hinc eundem Magnum Carolum, quod Augienſi & S. Galli Monaſteriis fecerit liberæ & Canonicæ electionis gratiam ac privilegium, laudat in Joanne quintodecimo Epiſcopo Chronicon Eccleſiæ Conſtantienſis. Nempe nominandi jus habebat Carolus, ideoque electionis reſtitutio fuit ejus gratia ac beneficium. Idem cenſent, quotquot nominandi & inveſtiendi jura confundunt: Inveſtituram enim ab Adriano primo fuiſſe Carolo datam conſtanter aſſeverant.

At certum eſt errare. Etenim iſtud, quod nullibi exſtat authenticum, & cujus ſenſum ac compendium ex Sigeberto Gemblaſenſi aut alio id genus Scriptore in ſuas diſtinctiones tranſtulit Gratianus Monachus, Adriani indultum ſic habet: *Adrianus Papa cum univerſa Synodo definiunt Archiepiſcopos & Epiſcopos per ſingulas Provincias à Carolo inveſtituram accipere, & ut niſi à Rege laudetur & inveſtiatur, Epiſcopus à nemine conſecretur*. Diſt. 63. c. 22. 23. Exponit ibidem in Decreto, quo indultum iſtud innovavit, & ad Othonem primum Imperatorem extendit, Leo octavus: *Quod ſi à Clero & populo quis eligatur Epiſcopus, niſi à Rege laudetur & inveſtiatur, non conſecretur*. Electionem palam diſtinguit ab inveſtitura, & hanc ſolam Principi concedit. Et hinc in litteris ad Ludovicum tertium Francorum Regem ſcribit pro Canonica electione Hincmarus Metropolita Remenſis: *Sic Atavus veſter Carolus, & Abavus Ludovicus Imperatores intellexerunt, & ideò in primo libro Capitularium ſuorum promulgaverunt*. Ep. 12. c. 3. Eorum, per quæ omnibus Eccleſiis liberam Epiſcopi electionem ſtabiliunt ſecundùm Canones, Capitularia adducit. Et in litteris ad Manaſſem Remenſem Metropolitam Sanctus Ivo Epiſcopus Carnutenſis: *Non licèt Regibus electionibus Epiſcoporum ſe immiſcere, vel aliqua eas ratione impedire. Francorum etiam Reges Carolus & Ludovicus Epiſcoporum electiones Eccleſiis conceſſerunt, quod & in ſuis Capitularibus ſcriptum reliquerunt, & in Conciliis Epiſcoporum Provincialibus ſanciri permiſerunt*. Ep. 102. Caroli Magni Capitularia apud Anſegiſum Abbatem Lobienſem, Ludovici Pii Capitularia habes apud Jacobum Sirmondum poſt primam Synodum Aquiſgranenſem. Ludovicus Pius etiam cunctis Monaſteriis reddidit electionem Canonicam, & omnes ſuos poſteros ad Capitulo huic non contraveniendum rigidè obligavit. Quæ omnia Capitula nulli privilegio renuntiant, ſed anti-

quos

quos Eccleſiæ Caoones, quod eſt germanum Regis officium, dumraxat exequuntur, & mandant obſervari. Carolo Magno Adrianus primus Epiſcoporum nominationem adeò non conceſſit, ut ab illo vetuerit etiam eligendi licentiam poſtulari, ejuſque Legatos adeſſe aut miſceri ele-
Epiſt. 10. ctioni Epiſcopi Ravennatis. Et certè nominandi privilegium habens Carolus, qui dictæ electioni miſceri inſtantiſſimè prætendit, cunctis ubique ſuis Eccleſiis liberam electionem nequaquam permiſiſſet. Quod etiam Abbatum electionibus ſe paſſim non miſcuerit, lucet ex Chronico Mona-
An. 779. ſterii Laurishamenſis: *Gundelando Abbati ſubſtituitur Helmericus fratrum electione, & glorioſi Regis Caroli inſtitutione*. Hoc eſt, dato in electionem Regio conſenſu. Et proximo ante Adriani Pontificis mortem anno celebrata, cui ipſe Carolus aſſedit, Francofordienſis Synodus ſtatuit: *Ut Abbas in congregatione non eligatur, ubi juſſio Regis fuerit, niſi per conſenſum Epiſcopi loci illius*. Antiqua quorundam Regum conſuetudo, & in Eccleſias mitior violentia Canonicam electionem permiſit quidem, verum de prævia ſua licentia. Hanc conſuetudinem laudata Synodus implicitè evacuat, mandans non ſufficere licentiam iſtam, ſed accedere debere & conſenſum Epiſcopi. Adeò remotus fuit Carolus à jure nominandi Abbates. Sanctorum Canonum adeò obſervans paſſim fuit Ludovicus, ut etiam fratrem ſuum Dro-
An. 823. gonem, Trudonopolitani Cœnobii Abbatem, non niſi per Canonicam electionem aſcendere voluerit ad Epiſcopatum Metenſem. Ita ſcribit ejus Aſtrologus in ſuis Annalibus.

Dico, *Paſſim*. Etenim in Beſuenſis Monaſterii Chronico ſcribit de Ludovico Pio Imperatore Joannes Monachus: *Betthone Epiſcopo defuncto Albericum virum dignum Epiſcopatu, Eccleſiæ*
Fol. 55. *Lingonenſi conſtituit*. Et magnum Belgii Chronicon: *Sanctus Fredericus adeò laudabiliter vixit, ut abeunte Rixfrido Ludovicus Imperator Eccleſiæ Trajectenſi mandaret, quo dilectus ſibi Fredericus eligeretur in Epiſcopum*. Quod eligendæ perſonæ deſignatio ſit vera Regiæ nominationis & Laicæ intruſionis ſpecies, eleganter oſtendit in litteris ad Ludovicum tertium Francorum Regem Hinc-
Ep. 12. c. 3 marus Metropolita Remenſis: *Si quando petitam apud vos electionem conceditis, illum debent Epiſcopi & Clerus & plebs eligere, quem vos vultis & quem jubetis, quæ non eſt divinæ legis electio, ſed humanæ poteſtatis extorſio. Si ita eſt, ille malignus ſpiritus, qui per ſerpentem primos noſtros parentes in Paradiſo decepit, & indè illos ejecit, per tales adulatores in aures veſtras hæc ſibilat*. Nihil tale in divinis Scripturis, ſactis Eccleſiæ Canonibus, aut legitimis Principum conſtitutionibus affirmat reperiri, & adjungit: *Sed talia dicta infernus evomuit*. Prima enim Canonicæ electionis qualitas eſt libertas. Quod Carolus Magnus & Ludovicus Pius etiam citra omnem electionis fucum quandoque dederint Epiſcopatus & Abbatias, lucet ex Sancti Galli Monacho, Chronico
Lib. 1. c. 15. 16. Monaſterii Fontanellenſis, aliiſque vetuſtis Francorum Annalibus. Et quidem de Virdunenſi Eccleſia ſcribit in ejus Chronico Hugo Abbas Flaviniacenſis: *Ab ipſis fidei rudimentis uſque ad tempus illud*, utique Caroli Magni, *ſemper in Dei nomine Pontificis valuit electio Cleri & populi*. Fol. 117.
Et ſi in quibuſdam Principes leguntur favorem & conſenſum præſtitiſſe, nuſquam tamen inveniuntur electionem vetuiſſe Pontificis ordinandi, aut factam immutaſſe. Primum iſtic Regia nominatione intruſum affirmat fuiſſe neſcio quem Petrum gente Italum, qui Carolo Magno Treviſanam civitatem tradiderit. Et hanc Simoniacam violentiam addit fuiſſe extremam Virdunenſium ruinam. Nempe pinguia iſta Sacerdotia ſemper fuerunt Regibus quaſi pomum ſcientiæ boni & mali, à cujus contactu varia cupiditas, præſertim ſacra auri fames, nunquam plenè potuit manus cohibere. Et adverſum tales Ludovici exceſſus omninò agunt ſexta Pariſienſis Synodus, & ſecunda Aquiſgranenſis, ſub hoc titulo: *Hæc ſunt Capitula, quæ à veſtra Pietate adimpleri poſtulamus*; ponentes etiam legitimam promotionem Epiſcoporum, Abbatum, atque Abbatiſſarum.

Et adducta in contrarium argumenta prætenſum privilegium nullo pacto evincunt. Etenim Wenilo Senonenſis Epiſcopus palam pro nobis facit, diſertè profeſſus nulli Regi fuiſſe tale privilegium, niſi ſoli Pippino. Subjuncta & nobis objecta ejus verba ſunt ſtudio ſubobſcura ac involuta. Prætendunt Pippini privilegium fuiſſe perpetuum, atque ita ad Carolum item Magnum & Ludovicum Pium, adeoque & ad Carolum Calvum omninò pertinere ac pertinuiſſe. De Wenilone Epiſcopo ſuo verè in ſui ad Sanctum Petrum Vivum Monaſterii Chronico ſcribit Clarius Monachus Senonenſis: *Wenilo nobilitate præcipuus, & ingenio acutus*. Verùm ejus ſubtilitates adeò non curavit Sanctus Amulus, ut Bernum Caroli Regis nominatum & propinquum plenè excuſſerit, reſtitueritque Canonicam electionem. In Epiſcopum Auguſtodunenſem electus & conſecratus fuit Althæus, prompteque obedivit Rex Carolus, uti lucet ex Regio ejus Præcepto, quod fratres Sammarthani, Galliæ Chriſtianæ Collectores, ſuo Æduenſium Epiſcoporum Catalogo inſeruerunt.

Quo fine, & qua poteſtate Carolus Magnus Augienſi & Sancti Galli Monaſteriis dederit Canonicæ electionis privilegium, laudatum Conſtantienſis Eccleſiæ Chronicon palam exponit: *Joannes Epiſcopus duorum Cœnobiorum*, videlicet Augienſis & Sancti Galli, *regimen ſuſcepit, qui & tres Nepotes ſuos educavit, quibus in tribus illis locis poſt ſuum diſceſſum honorem diſtribuere cogitavit*. Primum Epiſcopatus Conſtantienſis, alterum Sancti Galli, tertium Augienſis Monaſterii diſponebat facere hæredem: *Quo comperto, utriuſque Cœnobii fratres Epiſcopum pariter adierunt, rogantes ut privilegia eis apud Principem, ac poteſtatem eligendi impetraret, ſe verò, ſi hoc fieret, Nepotes ipſius ſibi Abbates electuros polliciti ſunt; quod ille conſentiens ſe facturum promiſit*. Abbatias Epiſcopis, imò & Laicis in commendam & quaſi in proprietatem dare cœpit Carolus Martellus: quæ deteſtanda iniquitas non ſolùm diu permanſit apud Francos, ſed & in alia Regna ac Provincias irrepſit. Nec ſoli Reges aut Laici Principes, ſed & plures Epiſcopi eandem

vio-

violentiam Monaſteriis intulerunt. Ita ergo &
Joannes Epiſcopus duas iſtas Abbatias accepit aut
invaſit. Et quia Carolus Magnus iniquitatem
iſtam exſtirpare cœperat, dictorum etiam Mona-
ſteriorum fratrea illi per Epiſcopum, doloſo pro-
miſſionis fuco circumſcriptum, pro eodem be-
neficio, non adverſus Regiæ nominationis pri-
vilegium, ſed adverſus Commendæ violentiam
ſupplicarunt atque impetrarunt. Quod privile-
gium idem Carolus Lauriſbamenſi, Dagobertus
Rex Solemniacenſi, Guilielmus Dux Cluniacen-
ſi, aliiſque Monaſteriia alii Reges ac Principea
frequenter donaverunt. Nulli Apoſtolico privi-
legio, ſed per Carolum Martellum inductæ, &
à ſuis Majoribus continuatæ uſurpationi ac vio-
lentiæ ceſſerunt, & ſacros Eccleſiæ Canones re-
poſuerunt in avitam obſervantiam, quod ad Re-
gale ſpectat officium. Et hinc nullo modo eſt
privilegium, tunc tamen meritò fuit ſic vocatum.
Etenim nimium Prælatis ſuis placendi & adulan-
di ſtudium, quo Græcos laboraſſe notat in ſua
ad ſeptimam Synodum præfatione Anaſtaſius Bi-
bliothecarius, etiam Barbaris ſuis Regibus olim
impenderunt Latini populi, atque ita Regia ac
debita Canonum executio accepit nomen bene-
ficii ac privilegii. Et certè à parentum invaſioni-
bus recedere, & detenta ab ipſis jura Eccleſiis
reddere, eſt omninò beneficium.

CAPUT IV.

Quomodò hac in re ſe geſſerint Lotharius, Ludovicus, Carolus Calvus, & alii Francorum Reges?

LUdovico Pio in Romanum Imperium, Lon-
gobardiam, ac Lotharingiæ Regnum ſuc-
ceſſit Filius ſenior Lotharius, de quo ſcribit ma-
gnum Belgii Chronicon: *Iſtis temporibus viguit*
Fol. 59. *Simoniaca hæreſis in tantùm, ut publicè venderentur
Epiſcopatus, & is qui plura dabat, Epiſcopatum
acciperet*. Et de Ratberto Corbejenſi Abbate ac
ejus Monachis, apud quos Canonica electio huc
uſque manſerat illæſa, ſcribit ſub Carolo Calvo
habita Pariſienſis Synodus: *Quia noſtris tempori-
bus omnia ferè depravata erant, cernentes Religioſi
viri electionis jura multis in locis non ſervari, ve-
rentes ſimilia pati, ſacras litteras clementiſſimorum
Principum expetierunt, electionem ſibi juxta conſti-
tutionem Divinæ legis confirmantes. Nec eas ſuffi-
cere arbitrati, ex nutu nobiliſſimi atque præſtantiſſi-
mi Regis, noſtra quoque auctoritate ſibi eandem po-
ſtularunt confirmari. Quod nos non immeritò conceſſi-
mus*. Lotharius, Ludovicus, & Carolus fratres,
Francorum Reges, ſtatim à Ludovici Patris
morte dixerunt Regnum inæqualiter ab ipſo di-
viſum, tanquam rabidi canes inſurrexerunt in
invicem, devaſtarunt & Rempublicam & Ec-
cleſiam, atque ita etiam Canonicas alterius præ-
ſertim Regni electiones invaſerunt. Alienis Ec-
cleſiis & Monaſteriis impoſuerunt ſuæ factionis
Antiſtites, per quos & populum ſibi devincirent.
De eodem Lothario Auguſto ſcribit in Camera-
cenſis Eccleſiæ Chronico Baldricus Tornacenſis Lib. 1. c.
Epiſcopus: *Poſt Theodorici Epiſcopi exceſſum Ec-* 48. 49.
*cleſia Cameracenſium per tres circiter annos vacavit,
hac ſcilicet contentione habita inter Hincmarum Re-
menſem Archiepiſcopum, & Imperatorem* (a) *Lo-* (a) Erat
tharium. Lotharius nominare voluit & ſucceſſi- Lotharius
vè ttes, Guntbertum, Tetboldum, & Hildui- Rex an.
num nominavit, ſperans vel ex ipſis unum placi- 862. ex lit-
turum Archiepiſcopo, qui pro Canonica electio- teris Ni-
ne manſit immobilis, tandemque Apoſtolicis colai Pa-
Nicolai primi mandatis adjutus evicit. Lotharius pæ. *Noris.*
enim ſecundus receſſit à Patris contumacia, per-
miſit electionem Canonicam, electuſque fuit
Sanctus Joannes. Quomodò idem Imperator Lo-
tharius Colono Reatinæ Eccleſiæ electo Epiſco-
patum dare, id eſt, approbare electionem, uti-
que nominare volens, dudum noluerit, tan-
demque ad humillimas Leonis quarti Pontificis Diſt. 63.
precea inflexus fuerit, habes in diſtinctionibus cap. 16.
Monachi Gratiani. 17. 18.

Etiam Ludovicus Germaniæ Rex omninò no-
minavit. Etenim dum in ipſum de Lotharii
Nepotis defuncti Regno contenderet, & vacanti
Eccleſiæ Colonienſi Hilduinum Abbatem intru-
dere Epiſcopum tentaret Carolus Calvus, Luit-
pertum Moguntinum Epiſcopum legavit, & Ca-
nonicam electionem tanquam ſingulare benefi-
cium Colonienſibus obtulit cum hac appendice:
*Si electionem vobis à Rege conceſſam deſpicitis, in ar-
bitrio & poteſtate Regis eſt, quem vult vobis dare
Epiſcopum*. Ita in ſuis Annalibus ſcribit Regino An. 869.
Abbas Prumienſis. Et Annales Francorum Ful-
denſes: *Rabano Archiepiſcopo Moguntiacenſis Ec-* An. 856.
*cleſiæ ſucceſſit Carolus, magis ex voluntate Regis,
& Conſiliariorum ejus, quam ex conſenſu & Electio-
ne Cleri & populi*. Carolus quippè erat Pippini
Aquitaniæ Regis filius, ideoque Ludovici ex
fratrea Nepos. Temperantior tamen hac in re
fuit Ludovicus. Pauca factarum ab ipſo nomi-
nationum habemus exempla. Et quod nullam
unquam Eccleſiæ dignitatem pecunia dederit, An. 876.
affirmat laudatus Regino.

Omnium audaciſſimus hac in re fuit Carolus
Calvus. Quod enim Bernum ſuum conſangui-
neum, & Godeſcalcum Palatinum, à Sancto
Amulo Lugdunenſium Metropolita excuſſos ac
rejectos, ad Auguſtodunenſem & Cabilonen-
ſem Eccleſias nominarit, lucet ex ſuprà adductis
litteris Wenilonis Metropolitæ Senonenſis.
Quod hunc ipſum etiam Wenilonem nominarit,
ac ejus conſecrationem ægrè impetrarit à Provin- Act. 1. c. 1.
cialibus ejus Epiſcopis, teſtatur ipſe Carolus in
in libellis accuſatoriis, quos adversùs ipſum ob-
tulit Synodo Tullenſi. Bertulfum ac Hilduinum
fuiſſe ab ipſo nominatos ad Treverenſem & Co-
lonienſem Epiſcopatus, habes apud laudatum
Reginonem. Æneam Pariſienſem Epiſcopum An. 869.
fuiſſe Electum ſcribit quidem ad dictum Wenilo- Apud S.
nem ſuum Metropolitam Clerus ejuſdem Eccle- Lupum
ſiæ, verùm antiqua iſtius Epiſtolæ apud Jacobum Epiſt. 98.
Sirmondum Epigraphe adjungit: *Decretum Cleri* 99.
Pariſienſis de Electione Æneæ Epiſcopi, quem Ca- Tom. 2.
rolus Rex inſinuaverat. Id eſt, juſſerat eligen-
dum.

ɫum. Quam violentiam ſolo fuco differre à
nominatione, ſuprà audivimus ab Hincmaro
Remenſi. Caroli Attentata ejuſmodi poſſint
plura adduci.

Eadem violentia uſus fuit Ludovicus ſecun-
dus Imperator, Lotharii filius, & jam dictorum
Ludovici & Caroli Nepos, eique favit Adria-
nus ſecundus. Defuncti fratris Lotharii Regnum
lucidè ſpectabat ad ipſum, iſtudque illi ad-
ſerere adeò conatus eſt præfatus Pontifex, ut
non ſolùm jam dictis ejus Patruis, ſed & Hinc-
maro Metropolitæ Remenſi fuerit excommuni-
cationem minatus. In Italia enim remotus re-
gnabat Ludovicus; Lotharienſe autem Regnum
inter Germaniam mediabat ac Galliam, ideo-
que tamquam ſuis rebus opportuniſſimum Pa-
trui conabantur invadere, & tandem inter ſe di-
viſerunt. Germanici Imperii protectrix ſemper
fuit Apoſtolica Sedes, ideoque in oppreſſi Ludo-
vici adjutorium Adrianus emiſit Edictum iſtud,
cujus ſubſtantiam atque compendium nobis ſer-
vavit Hugo Abbas Flavioiacenſis: *Defuncto Beato*
Fol. 121. *Papa Nicolao, cum imperante Ludovico ſucceſſiſſet*
Adrianus, & litteras miſiſſet Galliarum Epiſcopis,
ut non alios ordinarent Epiſcopos, niſi quibus præ-
fatus Imperator Epiſcopatum concederet, & ordi-
nari mandaret, non conſenſerunt venerabiles Epi-
ſcopi, ſed congregati litteris factis communiter ſug-
geſſerunt Papæ, ſe Decreta ſanctorum Patrum fide-
liter obſervare velle, & ſecundùm ſcita Canonum
Epiſcopos conſecraturos. Quorum textus in Catalo
go ſacrarum Scripturarum habetur. Scripſit & aliam
Epiſtolam Gerardo Duci, & Rofrido Comiti, &
omnibus Galliarum Comitibus, ut nullius hominis
favore & gratia permitterent alios viros Eccleſiaſtici
Ordinis in Epiſcopiis totius Galliæ & Burgundiæ con-
ſecrari Epiſcopos, niſi quos Ludovicus Imperator
juberet. Cui ſatis luculenter & honeſtè obviaverunt
præfati venerabiles Galliarum Epiſcopi, litteras
illas per verba ſingula diſcutientes, & quod ſanctorum
Patrum Decretis conſonæ non eſſent, humiliter ſug-
gerentes, inque hujus reſponſionis extremitate Epi-
ſtolam Papæ Nicolai Prædeceſſoris ſui interſerentes,
quam ad quemdam Epiſcopum Galliæ miſit. Lau-
dant neſcio quam Epiſtolam, qua domeſticos
Presbyteros à Laicis nobilibus eligi, præſentari ad
ſacros Ordines, aut hujus vel iſtius Comitis dici
vetuit rigidiſſimè Nicolaus primus, quædam
ejus fragmenta adducunt, & pergunt: *Quid pu-*
tamus, ſi beatiſſimus Papa Nicolaus in diebus ſuis
audiſſet, & in litteris quaſi ab Apoſtolica Sede conſe-
ctis, quod Laici Comites non permitterent in civita-
tibus Epiſcopos ordinari, niſi quos ſæcularis Poteſtas
è latere ſuo miſiſſet, quod indè ſcriberet? Quo dolo-
re moveretur, quoſvè gemitus daret, cum proſpi-
ceret ſacratiſſimum Ordinem tam illicitè tractari,
& ad tantum nefas proſilire quemquam auſum, ut
de Sede Apoſtolica tam inconvenientia & extra
uſum Eccleſiaſticum omninò ſcriberet? Grandi
Chriſtianæ eruditionis damno latent iſtæ Adria-
ni Pontificis & Gallicanorum Epiſcoporum lit-
teræ; de hocce tamen compendio & fragmento
debemus gratias laudato Hugoni, qui & rectè
addit: *Tales tunc in Gallia erant Epiſcopi.* Non
de univerſa, ſed de ſola Burgundica ac Lotha-

rienſi Gallia videtur ſanxiſſe Adrianus. Quo
ipſam Ludovico firmaret, ei dedit ipſum iſtud
indultum, quod olim Pippino dederat Zacharias.
Fidus enim Regi Epiſcopus poſſit populum fir-
miſſimè ad illum ligare. Et quidem Canonicæ
electionis zeloſiſſimi Defenſores ſemper fuerunt
Gallicani Epiſcopi. Nam & elapſo ſæculo initis
inter Leonem decimum Pontificem & Franci-
ſcum primum Regem Concordatis ſeſe oppoſue-
runt generoſiſſimè, & ipſa ad primam generalem
Synodum appellarunt. Verùm in præſenti caſu
videtur aliquid humani colluſiſſe. Carolo Calvo
potius quam Ludovico favebant Gallicani Epiſco-
pi, ideoque ſub Canonum & Eccleſiaſticæ liber-
tatis prætexto indultum iſtud excuſſerunt. Epi-
ſtolæ Scriptor haud dubiè fuerit præfatus Hinc-
marus, qui in alia ad eundem Pontificem Epi-
ſtola ſcribere non erubuit Regna non excommu-
nicationibus parari, ſed armis.

Regiæ hujus violentiæ fundamentum ſeu oc-
caſio fuit varia. Primam ſuprà audivimus à Sy-
nodo Pariſienſi. Prima, inquam, hujus mali
occaſio fuit Regum diſcordia, mutuaque Regno-
rum invaſio, quam ut victor ſibi firmaret, in-
vaſæ civitati ſtatim fidum intrudebat Epiſcopum.
Ita à Carolo Calvo Francorum, & Ludovico
fratre Germanorum Rege, de defuncti Nepotis
Lotharii Regno digladiantibus, Trevirenſi
Berthulphum, Colonienſi Eccleſiæ Williber-
tum fuiſſe impoſitos ſcribit Regino Abbas Pru- An. 869.
mienſis. Carolus ſimplex Francorum Rex Ber-
tharium Catalaunenſis Eccleſiæ Electum, quod
ab Odone Hugonis filio, quocum certabat de
Regno, confirmatus eſſet, conſecrari vetuit,
ejecit, appellantem & accedentem ad Sedem
Apoſtolicam captivavit in via, nominavit Man-
cionem, eumque Sanctus Fulco Remenſium Ar-
chiepiſcopus, à Formoſo Pontifice poſtmodum
acriter increpatus, omninò conſecravit. Ita in
Remenſis Eccleſiæ Hiſtoria ſcribit Flodoardus. L. 4. c. 5.
Similem ejuſdem Caroli ob rejectum Hilduinum
Tongrenſis Eccleſiæ electum, & nominatum at-
que intruſum Richarium, cum Hermanno Co-
lonienſi Archiepiſcopo & Romana Eccleſia li- An. 922.
tem habes in Chronico laudati Flodoardi, in vi-
ta Joannis decimi Pontificis, variiſque ejus lit-
teris exſtantibus apud Jacobum Sirmondum. Ha-
bes & aliam inter Rudolphum Francorum &
Henricum Germaniæ Regem ob Virdunenſem
Epiſcopatum, quem alter Hugoni dederat, alter
Bernuino. Quod antiqui Gothi è captis Franco-
rum civitatibus Francum Epiſcopum ſtatim ejece-
rint, & Gothum impoſuerint, ſcribit Sanctus
Gregorius Turonenſis. Et de Gulielmo primo
Angliæ Rege, & per Alexandri ſecundi Pontifi-
cis Legatos celebrata tunc Vintonienſi Synodo
ſcribit Rogerus Hovedenſis: *Stigandus Dorober-*
niæ Archiepiſcopus degradatur; Frater quoque ejus
Agelmarum Weſtanglorum Epiſcopus. Abbates et-
iam nonnulli ibi degradati ſunt, operam dante Rege
ut ex Anglis quam plures honoribus privarentur, in
quorum loco ſuæ gentis perſonas ſubrogaret, ob con-
firmationem ſcilicet ſui, quod noviter acquiſierat, Re-
gni. Eſſe criminalem violentiam ipſe Carolus Cal-
vus in Tullenſi Synodo eſt palam confeſſus, de

ejuſmodi pravis conſiliis graviſſimè accuſans Wenilonem Archiepiſcopum Senonenſem. Et hinc poſt extinctam & compoſitam trium fratrum Regum diſcordiam ſtatuit Synodus Theonis villana: *Ferventiſſimè monemus, ut Sedes, quæ veſtra diſcordia ulterius nec nominanda ſine ſacro Epiſcopali Miniſterio & ſine Epiſcopis viduatæ manent, ſubmota funditus peſte Simoniacæ Hæreſeos ſine dilatione, juxta authoritatem Canonicam aut Epiſcopos à Deo datos, & à vobis regulariter deſignatos, & gratia Sancti Spiritus conſecratos accipiant, aut quæ ſuis Epiſcopis quacumque occaſione privatæ ſunt, Canonicè eos ſine aliqua excuſatione aut tarditate recipiant.* Ejectos ab illis Epiſcopos vult reſtitui, & viduatis Eccleſiis novos per Canonicam electionem dari.

Alteram iſtius violentiæ occaſionem rurſum edicit laudata Synodus Pariſienſis: *Quod ſi aliquando contigerit, ut Rector*, ſeu Abbas *aliquis in eodem loco*, Monaſterio Corbejenſi, *non dignè Deo vivat, aut fortè minus officioſus circa Principem ſit, hoc ſtatuimus, ut ſi ille propter ſuam negligentiam depoſitus fuerit, Electio illis*, dicti Monaſterii Fratribus, *intemerata permaneat, videlicet ut eligant alterum, quem ad illud Officium ſecundùm Monaſticam diſciplinam aptum invenerint. Non enim juſtum eſt, ut unius culpa ſuper omnes redundet, neque ullo pacto rectum eſſe poteſt, ut uno peccante ſuper omnes vindicta conſurgat, aut cauſa unius Eccleſia Chriſti ſua privilegia perdat.* Dum quiſpiam Epiſcopus aut Abbas in Deum, Eccleſiaſticas Regulas, aut in Dominum præſertim Regem delinqueret, atque adeò degradaretur, ejus Cœnobium aut Eccleſiam, utpotè quæ in homine indigno exaltando adverſus ſuam Majeſtatem cooperata fuiſſent, ſolebat Rex eligendi jure exuere, ac ipſis Antiſtitem nominare. Et peſſimum abuſum damnavit quidem laudata Synodus, ſed non extinxit. Poſterior quippè ætas videre perrexit plura ejuſmodi exempla. Eſt violentia in mundum intruſa per Imperatorem Leonem Iſaurum, à quo Sanctum Germanum Patriarcham Conſtantinopolitanum, uti læſæ Majeſtatis reum, fuiſſe ejectum, & Regia tunc nominatione intruſum Anaſtaſium tradunt Scriptores Græci, damnavitque Pontifex Gregorius ſecundus. Etiam Sanctum Rigobertum Archiepiſcopum Remenſem, ut ſibi infidum ejecit Carolus Martellus, ac ejus in locum intruſit primæ Tonſuræ Clericum Milonem. Et de Henrico quarto Imperatore ſcribit in opere de bello Saxonico Bruno Merſeburgenſis: *Epiſcopis, quos in ſuas partes trahere non poterat, hujuſmodi dona mittebat Henricus, quibus illis Epiſcopatum pariter & vitam adimeret, quatenùs his perſonis daret Epiſcopatum, qui ſuæ voluntati darent ad omnia conſenſum.* Pro magno quaſi dono mittebat eis potentiſſima venena, uti canis ſui experimento & morte probavit Wernerus Archiepiſcopus Magdeburgenſis.

Tertiam Regiæ nominationis anſam exponit Apoſtolica apud Juſtinum Imperatorem Legatio in litteris ad Hormiſdam Pontificem, agens de Eccleſiæ Antiochenæ longis & duris in eligendo Epiſcopo contentionibus: *Poſt multas afflictiones, & penè in tres menſes à partibus protracta* Poſt. Ep. 65. relat. 1. & 2. *certamina, piiſſimus Imperator ſua authoritate Paulum Presbyterum elegit Epiſcopum fieri in Eccleſia Antiochena.* Quod factum non ſola iſta Legatio, ſed ipſe etiam Hormiſda Pontifex videntur omninò probaſſe. Paulum in Regia civitate conſecrari dumtaxat noluerunt, Regiam nominationem habuerunt omninò ratam. Nempe Orientalis Eccleſiæ extrema, quam ab Eutychiana Hæreſi & Acaciano Schiſmate tunc temporis patiebatur, neceſſitas ita ſuadebat, imò & compellebat. Et hinc poſteriores Barbarorum Reges invaſere judicium electionum contentioſarum, authoritatemq; aut alterius aut utriuſq; electi caſſandi, & ex arbitrio nominandi quem vellent. Etenim in vita Sancti Leodegarii Auguſtodunenſis Epiſcopi ſcribit Author antiquus: *Incubuit cauſa neceſſitatis, ut in Auguſtodunenſi urbe Leodegarium deberent ordinare Epiſcopum: ſiquidem nuper inter duos contentio de eodem Epiſcopatu exorta fuerat, & uſque ad ſanguinis effuſionem certatum. Cumque unus ibidem occubuiſſet in morte, & alter pro perpetrato ſcelere datus fuiſſet in exilii truſionem, tunc Bathildis Regina, quæ cum Clothario filio Francorum regebat Palatium, divino inſpirata conſilio ad memoratam urbem direxit hunc Virum, ut ibidem eſſet Epiſcopus.* Ita Capuanis Epiſcopum nominavit Dux Gualſerius, eumque à violentia & armata nominati intruſione compeſcuit Joannes octavus Pontifex, & adjunxit: *Pro veſtro, cum venerimus, amore ipſum, quem vultis, Capuanæ plebi ordinabimus Antiſtitem, ut veſter* Ep. 224. *principalis honor indiminutus permaneat.* Nempe nominationi recalcitrabant Capuani, iſtamque ſuæ Ducalis dignitatis injuriam Gualſerius parabat armis vindicare. Et de Arnulpho Auguſto ſcribit Chronicon Monaſterii Lauriſhamenſis: *Defuncto Gerardo Abbate, Fratribus ejuſdem Monaſterii* An. 890. *de quibuſdam inſolentiis apud Arnulphum Imperatorem accuſatis, & ob hoc ab electione interim ſuſpenſis, Adelbero Auguſtenſis Epiſcopus diſpenſatoriè per Imperatorem ibidem inſtituitur.* Ea occaſione Arnulphus non ſolummodò nominavit, ſed & Abbatiam dedit in commendam. Juſtus ac Deum timens fuit Adelbero: hinc poſt quinque annos correctis & pacificatis fratribus reddidit Abbatiam ac liberam electionem. Et de Henrico primo Leodienſium Epiſcopo ſcribit magnum Belgii Chronicon: *Orta contentione* Fol. 225. *in electione, ab Imperatore Henrico quarto conſtitutus, ab Annone Colonienſi Archiepiſcopo eſt in Epiſcopum conſecratus.* Et de Frederico ſecundo Colonienſi Archiepiſcopo, electo contentioſè adverſus Gerardum Præpoſitum Bonnenſem: *Caſſata priore Canonica electione, favore Principum* Fol. 183. *Fredericus ab Imperatore Frederico primo Archiepiſcopatum ſuſcepit, moxque cum ſuis fautoribus Romam veniens ab Adriano Papa quarto conſecratur.* Et de Folmaro Archidiacono & Rodulpho Præpoſito, contentioſè electis ad Archiepiſcopatum Trevirenſem: *A Frederico Imperatore partibus Confluentiam vocatis, per Barones fuit definitum, partibus ſic diſſentientibus, poſſe Imperatorem perſonam idoneam ſubrogare.* Plurima habemus ſimilia exempla, quorum timor Clericos & Monachos frequen-

ter

ter compulit ad pacificè eligendum.

Quartam ejuſdem violentiæ anſam habemus apud Jacobum Sirmondum in formula, qua ad novi Epiſcopi electionem dirigendam miſſus à Ludovico Pio Imperatore Viſitator Epiſcopus
Form. 6. electores alloquitur in hunc modum: *Abſit ut inter vos talis eligatur, qui poſteà de pravis actibus incriminari aut condemnari poſſit. Si fortè aliquis per veſtrum præmium, aut per aliquam malitioſam artem ſubripere hanc Sedem conatus fuerit, & hoc vobis malum conſentientibus ut in illum electio veniat, hoc nequaquam conſentiemus vobis, ſed Domino Imperatori annuntiabimus, & ille ſine ullo periculo, & cum licentia Canonum, undecunque & cuicumque Clero voluerit, dare poterit, & tunc meritò à vobis auferetur poteſtas eligendi, quia Deum offendiſtis, & vosmetipſos abominationem exhibuiſtis.* Factas de indigno electiones caſſabat Princeps, & jure tunc ad ſe devoluto nominabat. Ita Giſlemarum Remenſem electum fuiſſe ob nimiam imperitiam à Ludovico Pio rejectum, atque ita nominatum Ebbonem, ſcribit ad Nicolaum primum Pontificem Rex Carolus Calvus. Exſtant litteræ apud Jacobum Sirmondum poſt Synodum Tricaſſinam. Et hinc Hilduino, ejuſdem Ludovici Archi-Capellano, & Judith Imperatrici, quod poſt caſſatam de indigno primam impetraſſent licentiam electionis ſecundæ, uti de ſingulari beneficio gratias ſolemnes egit Eccleſia Senonenſis. Exſtant litteræ in antiquis Epiſcopalium promotionum formulis apud præfatum Sir-
Ep. 15. 16. mondum. In litteris apud Franciſcum du Cheſne exſtantibus Frotarius Burdigalenſis Archiepiſcopus refert alia iſtiuſmodi exempla. Hæc memorari Viſitatoris verba, *Cum licentia Canonum*, continent adulationem Regiam & errorem. Quis enim Canon tale jus devolvit ad Reges? Longè aliter in litteris ad vacantem Belluacenſium Eccleſiam ſcripſit Hincmarus Metropolita
Cap. 4. Remenſis: *Prænoſcere vos volo, quia ſi perſonam à ſacris Canonibus deviam ſcienter nobis adduxeritis, non ſolum ex ea Pontificem non habebitis, verum etiam pro illicita electione, ut contemptores Canonum, judicium incurretis, ſed & noſtro & Coepiſcoporum noſtrorum judicio refutata rationabiliter electione veſtra incongrua, talem ſecundùm Laodicenſes Canones ſtudebimus eligere, qui veſtris vitioſis voluntatibus non valeat conſentire.* Similes ad eandem Erluini Epiſcopi morte vacantem Eccleſiam ſcripſit Metropolita Heriveus.

Quintam violentiæ cauſam habes in Chronico Monaſterii Gemblacenſis: *Gemblacenſes orbati Patre*, Erluino primo ſuo Abbate, *ad Curiam Regis*, Ottonis tertii Imperatoris, *pro ſubrogando ſibi Paſtore deliberant ire, nec tamen hoc ſine conſilio Epiſcopi Diœceſis putant eſſe faciendum. Notgerus tunc temporis Tungrenſibus antiſtabat, qui non negans conſilium quærentibus, inſinuare incepit quam potuit eloquentias, quam inutile ſit pauperes Regibus ſubjacere, quam arduum & difficile humilibus Chriſti ſolium Regis attingere: videri ſibi multum eſſe utile, ſi juri Leodienſis Epiſcopi patiantur ſubjacere, undè prompta adſit defenſio.* Ipſi quandoque Monachi renuntiabant Canonicæ electioni, Regiam nominationem præferebant, & Prælatum ſibi poſtulabant à Principe. Quod Notgerus Gemblacenſibus meritò diſſuaſit. Canonica namq; electio non eſt hujus aut illius Monaſterii, ſed totius Monachalis & Clericalis Ordinis privilegium, imò lex & præceptum, ideoque nullus Conventus poſſit illi renuntiare. Et hinc Gemblacenſes omninò obedierunt.

Sextam Regiæ nominationis anſam edicit in litteris ad Ludovicum tertium Francorum Regem Hincmarus Metropolita Remenſis: *Sunt* Epiſt. 12.
qui dicunt, ut audivi, quia res Eccleſiaſticæ Epi- cap. 4.
ſcoporum in veſtra ſint poteſtate, ut cuicumque volueritis eas donetis. Et ex hoc principio Henricus quartus Imperator, & Philippus primus Francorum Rex Epiſcopatus atque Abbatias non ſolum donare, ſed & vendere præſumpſerunt. Quem errorem à Godefridi Lotharingiæ Ducis Capellanis defenſum refutavit inſigniter Sanctus Petrus Damiani. Ipſum ex inferno prodiiſſe affirmat Hincmarus, & non ſolis divinis litteris aut ſacris Eccleſiæ Canonibus, ſed etiam Caroli Magni & Ludovici Pii Capitularibus patenter adverſari. Et hi quidem ſunt ſpeciales iſtius violentiæ fontes: Generalis paſſim fons fuit avaritia Regum aut Regiorum Miniſtrorum. Et hinc Ludovico tertio ſe laudatus Hincmarus potentiſſimè objecit. Æquè potenter ſe objecit Lothario Auguſto, tres ejus ad Eccleſiam Cameracenſem nominatos conſecrare recuſans conſtantiſſimè, atque ita illic reparans Canonicam Electionem. Quomodò Caroli Calvi nominationes & Nominatos excuſſerit Sanctus Amulus Archiepiſcopus Lugdunenſis, eſt ſuprà oſtenſum. Ejus ſucceſſor Sanctus Remigius in tertia Valentina Synodo ſtatuit liberam electionem deinceps à Principe poſtulandam per vacantes Eccleſias, nullumque niſi Canonicè Electum eſſe conſecrandum, & adjun-
git: *Sed etſi à ſervitio pii Principis noſtri aliquis* Cap. 7.
Clericorum venerit, ut alicui Civitati præponatur Epiſcopus, &c. Palatinos Clericos, ſub variis tamen conditionibus, permittit à Principe nominari. Notanda ſunt verba, *Principis noſtri*: Quod alieno Regi Carolo Calvo denegarat Amulus, Principi proprio Lothario Auguſto ipſe concedit, atque ita citra iſtius injuriam huic ſatisfecit. Etiam ipſe ex Palatino Clerico fuerat nominatus: propriam promotionem noluit damnare. Haud dubiè ſe fundarit in privilegio, quod Pippino Regi à Zacharia Pontifice fuiſſe datum urſit Wenilo Archiepiſcopus Senonenſis. Remigius exiſtimavit poſſe à ſe ratificari. Etiam dictus Wenilo, Regiam nominationem metuens, Eccleſiæ Aurelianenſis electum Agium conſecravit ſine venia Caroli Regis, quem iratum compo-
ſuit Synodus Vernenſis. Et ad Lotharium Au- Cap. 10.
guſtum, ejuſque fratres Ludovicum Germaniæ, & Carolum Calvum Galliæ Regem ſcribit in Corbejenſis Monaſterii privilegio Pontifex Benedictus tertius: *Qui Regia Dominationis poteſtate ſuffultus, & non per electionis gratiam ſuper Dominicum Gregem arripit Primatum, hic non Paſtor, id eſt, Vicarius Chriſti, ſed fur & latro eſſe cognoſcitur; nec ut Dominicum Gregem cuſtodiat, ſed ut perdat & diſſipet, intrare deprehenditur. Undè quiſquis ei poteſtatis hujus tribuit Dominationem, de*

*morte tantarum animarum in die Judicii reus judica-
bitur, quantis hic per exempla pravitatis fuit cauſa
perditionis. Qua de re, glorioſi Principes, Mona-
ſterio huic electionis prærogativam concedite, neque
aliquam perſonam, aut Laicam, aut Canonicam,
quod contra omnem Eccleſiaſticum Ordinem eſt, aut
etiam Monachum ex alio Monaſterio, vel non ſecun-
dùm Regulam electum, ſuper illud Regali potentia
conſtituatis, ne domus Dei, quæ domus orationis
eſſe debet, per vos fiat ſpelunca latronum. Neque
enim ignoratis hujuſmodi Prælatos, & hujuſmodi
Prælationis Authores à domo æternitatis divina cen-
ſura exturbandos, & ad ſupplicia ultionis perpetuæ
deportandos.* Eleganter proſequitur iſtud argu-
mentum.

Nec ſoli iſtorum temporum inſigniores ac ſan-
ctiores Epiſcopi, ſed & ipſe populus Regiis no-
minationibus, tanquam manifeſtis in ſua etiam
jura violentiis, ſe intrepidus objecit. Etenim
A. 1031. Richardum, Lingonenſi Eccleſiæ à Roberto
Francorum Rege datum Epiſcopum, fuiſſe à po-
pulo ejectum & veneno occiſum ſcribit vetus
Chronicon Sancti Benigni Divionenſis. Ejus
æquè intruſum Hugonem addit fuiſſe degradatum
à Sancti Leonis noni Pontificis Synodo Remenſi.
Idem paſſus fuit Odalricus, per Henricum ter-
tium Imperatorem impoſitus Eccleſiæ Lugdunen-
ſi. Et de Gelduino Senonenſi Archiepiſcopo ſcri-
bit Clarius Monachus in Chronico Sancti Petri
A. 1032. vivi. *Gelduinus in ſede ſublimatur non electione Cleri
vel populi, ſed muneribus. Dominum verò Mainar-
dum omnis populus in Epiſcopum quærebat, ſed
vicit potentia Roberti Regis.* Addit non ſoli Gel-
duino, ſed & ipſi Regi portas fuiſſe clauſas à
Senonenſibus, bellumque duraſſe uſque ad degra-
datum Gelduinum à laudata Synodo Remenſi.
Etiam Conrardum Colonienſis Eccleſiæ Præpoſi-
tum, cui Epiſcopatum Trevirenſem dederat Hen-
A. 1065. ricus quartus Imperator, fuiſſe à populo occiſum
teſtantur Hermannus Contractus & Bertholdus
Conſtantienſis. Regia nominatio anſam dedit
etiam Martyrio Sancti Alberti Epiſcopi Leodicen-
ſis. Eadem quippè violentia apud Germanos Au-
guſtos, ad quos à Caroli Magni ſtirpe per Leo-
nem octavum Pontificem fuit translatum Occi-
dentis Imperium, eſt inſigniter graſſata. Quod
Ottho primus, ſecundus item & tertius, ac et-
iam Henricus ſanctus Canonicam electionem
quandoque dumtaxat permiſerint, frequentiſſi-
mè Epiſcopos atque Abbates nominarint, &
quibuſdam Eccleſiis ac Monaſteriis perpetuam li-
beræ electionis facultatem pro grandi privilegio
dederint, abundè videre poſſis apud Witichin-
dum novæ in Saxonia Corbejæ Monachum, &
apud Ditmarum Epiſcopum Merſeburgenſem.
Quidam ipſos ex dato per dictum Leonem Ponti-
ficem privilegio purgant. Verùm enim verò illud
ſolam Electos Canonicè Antiſtites inveſtiendi da-
bat facultatem. Prætereà Henricus Auceps, pri-
mi Otthonis Pater, dudum ante iſtud quale-
cumque privilegium ſcribitur nominaſſe. Deo
non placuiſſe violentiam obſervat, de Otthone
primo Geronem Colonienſis Eccleſiæ electum
repudiante, & alium nominare parante ſcri-
bens, laudatus Ditmarus: *Imperatori in ſanctæ
Dominicæ reſurrectionis die Angelus evaginato ap-
paruit gladio, cum jam præparatus incepta Coro-
na ad Eccleſiam pergere voluiſſet, niſi, inquiens,
in Gerone hodiè compleveris electionem, ſecurus non
evades hanc cædem. Expaveſcens ob hoc Cæſar,* Lib. 2.
*Dominum, juſſit, vocate Geronem, eique protinus
venienti curam baculo Paſtoralem commiſit, & Indul-
gentiam humiliter efflagitavit.* Etiam Gunterum,
Oſnabrugenſi Eccleſiæ ab Otthone tertio intru-
ſum, ſcribit à Sanctis Criſpino & Criſpiniano
fuiſſe percuſſum in ſomnio, & exindè uſque ad
mortem per quatuor annos rectè nunquam valuiſ-
ſe. Quomodo Henrico ſancto ob ſpretam Adel- Lib. 4.
beronis electionem, ac nominatum & obtruſum
Menigardum rebellarit, ac duriſſimum bellum
ſuſtinuerit Trevirenſis Eccleſia, habes in ſexto
libro ejuſdem Ditmari. Ejuſmodi plura ab Hen-
rico ſancto patrata refert exempla. Ab hoc in
Conrardum Salicum, ejuſque filium Henricum
tertium ſcabies tranſivit. Etiam Italiæ & aliarum
gentium Reges frequenter nominarunt, & de
ſua violentia cum Eccleſiis & populis litigarunt
uſque ad tempora Clementis ſecundi & ipſius Suc-
ceſſorum, præſertim Calixti ſecundi.

CAPUT V.

Exponuntur Decreta Leonis IX. & ipſius Succeſſorum adverſus hanc violentiam.

OMnes à Regibus nominatos Epiſcopos aut
Abbates nolim de plena intruſione, aut
divina offenſa damnare. Etenim de Sancto Go-
thardo Altahenſis in Bavaria Monaſterii Abba-
te, & Sancto Imperatore Henrico ſcribit in hujus
vita Monachus Nonnoſius: *Henricus Hildesbei-
menſibus Sanctum Gothardum divina edoctus reve-
latione Epiſcopum præfecit.* Etiam Sanctus Ottho
Bambergenſis Epiſcopus Cathedram aſcendit per
nominationem Henrici quarti. Et Sanctum Fre-
dericum Trajectenſem Epiſcopum fuiſſe nomina-
tum à Ludovico Pio, eſt ſuprà oſtenſum. Igno-
rantia, bona fides, ac Romanæ Eccleſiæ con-
niventia poſſint & nominantes & nominatos
excuſaſſe. Erat interim peſſimus abuſus, ideoque
per Sanctum Leonem nonum Pontificem, refor-
mandæ Eccleſiæ divinitus datum, meritò extin-
ctus. Quoſdam ejuſmodi Epiſcopos fuiſſe ab
ejus Remenſi Synodo degradatos jam audivimus,
quæ & edidit hunc Canonem: *Ne quis ſine ele-
ctione Cleri & populi ad regimen Eccleſiaſticum pro-
vehatur.* Proximus Succeſſor Victor ſecundus
ſtatui juſſit à Tholoſana Synodo: *Nullus Co-
mes aut alia poteſtas Epiſcopatum vendere vel Abba-
tiam præſumat, aut pretium pro eis accipere audeat.*
Henricum primum Galliæ Regem, quod Roma-
næ Eccleſiæ Schiſmate in audaciam abuſus Ma-
tiſconenſi Cathedræ nominaſſet atque intruſiſ-
ſet hominem indignum, graviter increpavit

Nico-

Epiſt. 1. Nicolaus ſecundus, & per Guilielmum Remenſem Metropolitam juſſit caſtigari. Eandem ob cauſam, adjunctamque Simoniam ſuſpendi per Gervaſium Guilielmi Succeſſorem juſſit, & Romam evocavit Epiſcopum Beluacenſem. Eduardo Anglorum Regi, ac ejus in perpetuum Succeſſoribus dedit omnium per iſtud Regnum Eccleſiarum ac Monaſteriorum Advocatutam atque tuitionem, at ſalva Canonica electione. A Guilielmo tamen Conquæſtore, qui poſt expulſum Haroldum ſucceſſit Eduardo, nominari Epiſcopos & Abbates permiſerunt ejus Legati in Vintonienſi Synodo, quam babes apud Rogerum A. 1070. Hovedenſem.

Eundem abuſum conſtantiſſimè impugnavit Gregorius ſeptimus. Quidquid enim in Romanis ſuis Synodis adverſus Laieam Antiſtitum inveſtituram ſtatuit, omninò ſtatuit pro Canonica electione. Et in ſeptima ſua, per Bertholdum A. 1080. Conſtantienſem landata, Synodo edidit & hunc Canonem: *Quoties defuncto Paſtore alicujus Eccleſiæ, alius eſt ei Canonicè ſubrogandus, Clerus & populus, remota omni ſæculari ambitione, timore, atque gratia, Paſtorem ſibi ſecundùm Deum eligant*. Et Hugoni Dienſi Epiſcopo, ſuo per Galliam Vicario, mandavit, ut totius iſtius gentis celebraret Synodum, atque ſtatueret: *Nulla Poteſtas, aut aliqua perſona de Epiſcopalis honoris* Lib. 4. Ep. 22. *donatione vel acceptione ulteriùs ſe intromittere debeat*. Et hoc ſub pœnis inflictis per Synodum octavam. Plures ejus in hanc violentiam Canones ſuo loco adducam. Quæ omnia fuiſſe confirmata per Claromontanam Urbani ſecundi Synodum docet antiquus Sancto-Dionyſiani Monaſterii Codex productus & laudatus per Franciſcum Bello-ſoteſtinum: *Primò ſtatutum eſt, ut nullus Epiſcopus vel Abbas, vel alius è Clero quivis dignitatem ullam Eccleſiaſticam à Principibus Laicis acciperet*. Hoc ipſum in Romana ejuſdem Pontificis Synodo fuiſſe ſancitum adfirmat in litteris ad Paſchalem ſecundum Sanctus Anſelmus: *Au-* Lib. 3. Ep. 73. *divi in Romano Concilio à venerabilis memoriæ Papa Urbano excommunicari Reges & omnes Laicos inveſtituras & res Eccleſiarum dantes & accipientes*. Ubi ſub inveſtituris intelligi etiam nominationes oſtendit Paſcbalis ad Anſelmum reſponſio: *Alienum eſt ab Eccleſia, & ſacris Canonibus inhibitum, ne Principes & ſæculares viri inveſtituras non ſolùm dare, ſed ne electioni Epiſcoporum ſe audeant violenter inſerere*. Probat ex ſeptima Synodo, repetitque in alia ad eundem Anſelmum Epiſtola.

Et quod hæc Decreta utcumque obtinuerint in Gallicana Eccleſia, lucet ex variis Epiſtolis Sancti Ivonis Carnutenſis, Stephani Tornacenſis Epiſcopi, & Goffredi Abbatis Vindocinenſis, ipſa uti viva laudantibus. Ea vivere fecit præſertim Synodus Claromontana. Obtinuerunt etiam in Germanica Eccleſia. Etenim Imperator Henricus quintus à Paſcbali ſecundo, dum ipſum captivum adduxit in civitatem Caſtellanam, ſolas Antiſtitum inveſtituras, nequaquam nominationes petiit ac extorſit. Lucet ex Paſchalis diplomate, quod nobis ſervavit Guilielmus Malmesberienſis: *Concedimus ut Regni tui Epiſcopis atque Abbatibus, liberè præter violentiam ac Simoniam electis, inveſtituram virgæ & annuli conferas*. Eadem eſt ratio Anglicanæ Eccleſiæ. Etenim tota Henrici primi Regis cum Pontificibus Urbano & Paſcbali ſecundo, & cum Primate Sancto Anſelmo lis fuit de Antiſtitum inveſtituris, atque hominiis, nulla de electionibus. Sanctum Anſelmum fuiſſe à Clero & populo electum ſcribit ad Beccenſes Monachos Gundulphus Roffenſis Epiſcopus, quod de Thoma etiam ſecundo Eboracenſium Metropolita adfirmat in litteris ad laudatum Paſcbalem ipſe Anſelmus. Regem ſuum ait prætendiſſe iſtud ipſum, quod in Germania uſurpabat Henricus quintus Imperator, ſola hominia, ac inveſtituras. Omnes Eccleſiæ libertates ab illo redditas affirmat Radulphus de Diceto, addens tamen Sancti Edmundi Abbatiam fuiſſe ab eodem ſine Conventus electione donatam. Et in famoſa adverſus Sanctum Thomam Archiepiſcopum lite Henricus ſecundus nequaquam nominare, ſed eligi dumtaxat voluit de ſua prævia licentia, ac in Regia Capella.

Lib. 3. Ep. 3.

Ep. 152.

Verùm iſta, licèt violenter extorta, Paſchalis cum Henrico pacta graviſſimè ſcandalizarunt Eccleſiam, adeò ut Pontifex, tanquam Canonum & Eccleſiaſticæ libertatis prævaricator, fuerit à multis poſtulatus ad degradationem. Romana in Synodo recantavit ſolemniſſimè & damnavit pacta iſta, ſuæque infirmitatis lapſui petiit indulgentiam ac imperravit. Etiam violentiæ Authorem Henricum damnavit. Hic interim Antiſtites inveſtire perrexit, quin & nominare curſum cœpit, Romamque armatus rediit, ſuas in Pontificem violentias reſumpturus. Et quia Paſchalem reperit defunctum, ſucceſſorem Gelaſium ſecundum ejecit ut malè promotum, fugavit in Gallias, Curdinum Bracharenſem Epiſcopum intruſit Apoſtolicæ Sedi, & novo Schiſmare Chriſtianitatem laceravit. Hinc Gelaſii ad modicum tempus Pontificis Succeſſor Caliſtus ſecundus in Synodo Remenſi Canonicas electiones reſtituit, damnavit inveſtituras, & Henrico, niſi pareret, minatus eſt excommunicationem. Et quidem Canonicas electiones admiſit ille, verùm Antiſtites de Eccleſiæ præſertim poſſeſſionibus non poſſe à ſe inveſtiri, & ſe excommunicatione pulſari tulit adeò impotenter, ut Ludovico Groſſo Francorum Regi, Synodi & Pontificis fautori, bellum indixerit, venerit obſeſſurus civitatem Remenſem, atque ita Synodum turbarit. Quæ omnia latè videre poſſis apud Sugerium Abbatem Sancti Dionyſii, Rogerum Hovedenſem, & Simeonem Dunelmenſem. Michael Rouſſel in Pontificiæ juriſdictionis Hiſtoria, aſſerens hæc geſta poſt Henrici cum Calixto Concordatum, patenter eſt lapſus. L. 2. c. 5.

Calixtus Pontifex erat vir nobiliſſimus, non ſolum Francorum Regibus, ſed & ipſi Henrico Imperatori cognatus, ideoque illi tandem ſe inclinavit Henricus, Burdinum deſeruit, Antiſtitum inveſtituras reddidit, admiſit electiones Canonicas, inivitque cum Pontifice & omni Eccleſia hoc Concordatum: *Dimitto omnem inveſtituram per annulum & baculum, & concedo in omnibus Eccleſiis, quæ in Regno aut Imperio meo ſunt, fieri electionem, & liberam conſecrationem*. Repo-

ſuit

Digitized by Google

fuit Calixtus: *Ego Calixtus, ſervus ſervorum Dei, dilecto filio Henrico, Romanorum Imperatori Auguſto, concedo electiones Epiſcoporum & Abbatum Theutonici Regni, quæ ad Regnum pertinent, in præſentia tua fieri abſque Simonia & aliqua violentia, ut ſi qua inter partes diſcordia emerſerit, Metropolitani & Provincialium conſilio vel judicio, ſaniori parti aſſenſum & auxilium præbeas. Electus autem Regalia per Sceptrum à te eccipint, exceptis omnibus, quæ ad Romanam Eccleſiam ſpectare noſcuntur, & quæ ex his jure tibi debet, faciat. Ex aliis verò partibus Imperii conſecentus infrà ſe menſes Regalia per Sceptrum à te eccipiat.* Acta hæc ſunt in Synodo Lateranenſi ad annum vigeſimum ſecundum duodecimi ſæculi. Laicum Principem adeſſe Antiſtitum electionibus eſt omninò contra Caoones. Etenim Caroli Magni Legatos à Ravennatis Archiepiſcopi electione excluſit Adrianus primus. Et inter Henricianas, quibus eliminandis glorioſum ſanguinem ſudit Thomas Cantuariæ Epiſcopus, conſuerudines una fuit hæc: *Cum vacaverit Epiſcopatus vel Abbatia in Dominio Regis, in Capella ipſius Regis debet fieri electio.* Et quod octava Synodus Epiſcoporum electionibus vetet adeſſe
Epiſt. 60. Reges, diſertè ad Hugonem Lugdunenſis Eccleſiæ Primatem ſcribit Sanctus Ivo Epiſcopus Carnutenſis. Nihilominus pacis gratia cenſuit Calixtus à rigore illo diſpenſatoriè recedendum. In ſuo cum eodem Principe contractu Paſchalis ſecundus expreſſit cauſam: *Populares diſſenſiones, quæ in electionibus omnibus ſæpè contingunt, Regali oportet Majeſtate compeſci.* Ita ad Clerum & populum Faventinum, in eligendo Epiſcopo di-
L. 5. Epiſt. 10. ſcordem, ſcribit Sanctus Petrus Damiani: *Non eligatis Epiſcopum uſque ad Regis adventum, qui & errorem tollat, & vos & Eccleſiam veſtram, ſedatis undique jurgiis, in pacis & quietis tranquillitate componat.*

Concordatum iſtud viguit quidem per id temporis, Henrici tamen ſucceſſores non deſierunt de ipſo conqueri, & ad nominationes uti ad ſcientiæ boni & mali pomum ſemper avidi aſpirarunt. Etenim Calixto ſecundo poſt Honorium ſecundum ſucceſſit ſecundus Innocentius, & Henrico quinto ſucceſſit Lotharius ſecundus, de quo auxilia ſpondente adverſus Anti-Papam Petrum Leonis ſcribit magnum Belgii Chro-
Fol. 158. nicon: *Papa Innocentius profectus apud Leodium Belgicæ urbem, Synodum Epiſcoporum convocans, Regem Lotharium ad defenſionem ſanctæ Romanæ Eccleſiæ invitavit, qui nihil cunctatus, expoſito tamen priùs modeſtè quantopere Regnum amore Eccleſiarum ſit attenuatum, & quanto damno earum inveſtituram remiſerit, auxilium Romanæ*
Lib. 7. c. 18 *Eccleſiæ promittit.* Eadem ſcribit Ottho Epiſcopus Friſingenſis. Almannus ex Claravallenſi Monacho Epiſcopus Antiſiodorenſis in vita Sancti Bernardi addit Pontificem expaviſſe ad iſtud verbum, & durius fuiſſe afflictum, quam ab omni perſecutione Petri Leonis. Ex quo lucet
L. 1. c. 1. Petrum Diaconum, iſtius Anti-Papæ ſequacem, dum Lothario inveſtituras fuiſſe ab Innocentio redditas ſcribit in Chronico Monaſterii Caſſinenſis, palam falli, aut fortè mentiri. Et quod non ad ſolas inveſtituras, ſed etiam ad nominationes adhinniverit Lotharius, liquet ex Arnoldo Abbate Lubecenſi in Chronico Sclavorum, ubi ejus poſt Conrardum tertium Succeſſor Fredericus primus acquieſcere ſe quidem dicit inductis, ſeu potius reſtitutis nuper Canonicis electiooibus, addit tameo eſſe Eccleſiis noxias, quod nempe humanis paſſim regantur affectibus, atque ita minus capaces & dignos Epiſcopos imponant. A nominaotibus Auguſtis gloriatur ſo- L. 4. c. 17.
la perſonarum merita conſueſſe attendi, atque ita digniores Epiſcopos ab ipſis proceſſiſſe. Quo fundamento apud Leooem decimum Pontificem uſus etiam fuit, ſuumque impetravit nominandi indultum Franciſcus primus Rex Francorum. Porrò Auguſtus Lotharius, per inveſtituræ & nominationis ceſſionem querens attenuatum eſſe Imperium, ſordidum animum prodidit, faſſus eas ambiri amore lucri, veræ Simoniæ. Idem faſſus eſt Fredericus Auguſtus: ejus enim adverſus Urbanum tertium Pontificem, Epiſcoporum ſpolia eſeſtucantem, præcipua fuit querimonia, quod poſt ereptas inveſtituras ac nominationes nullum præter ſpolia reſtaret Imperio ex Epiſcopis emolumentum. Quinimò quod durante Octaviani Anti-Papæ adverſus Alexandrum tertium Schiſmate varios, qui poſtmodum reconciliati in gradu permanſerunt, Epiſcopos Fredericus nominarit atque intruſerit, teſtatur Albertus Stadenſis. Ita Eccleſiæ Moguntinæ A. 1170.
fuiſſe ab illo intruſum Conrardum, ac deindè Chriſtianum, ſcribunt Godefridus Sancti Pantaleonis Monachus, & in ſupplemento Mariani Scoti Abbas Dodechious. Etiam Hermannum A. 1163.
intruſit in Epiſcopatum Monaſterienſem. Quod A. 1160.
etiam poſt extinctum Schiſma quandoque fece- A. 1173.
rit iſtud ipſum, affirmat Radevicus Presbyter Friſingenſis. Etenim Otthonem Epiſcopum ſuum laudat, quod in lecto mortis ab illo, utpotè amico & cognato ſuo, tanquam poſtremum in hac vita beneficium poſtularit viduatæ ſuæ Eccleſiæ contra iſtam ſubindè fieri conſuetam vio- L. 2. c. 11.
lentiam concedi Canonicam electionem. Etiam Conrardum tertium & præſertim Henricum ſextum fuiſſe uſos eadem violeotia, poſſit faciè demonſtrari. Et hinc filius hujus & Succeſſor Fredericus ſecundus apud Innocentium tertium Pontificem eſt per Bullam auream profeſſus in hunc modum: *Abuſum illum, quem quidam Prædeceſſorum noſtrorum exercuiſſe dignoſcuntur, abolere volentes, concedimus & ſancimus, ut electiones Prælatorum liberè & Canonicè fiant, quatenus ille præficiatur Eccleſiæ viduatæ, quem totum Capitulum, vel major & ſanior pars duxerit eligendum.* Exſtat hæc profeſſio apud Melchiorem Goldaſtum. Eandem fecerat & ejus proximus Anteceſſor Ottho quartus. Et hoc jure etiamnum hodiè vivit Germaoica Eccleſia, præſertim poſt Frederici tertii cum Nicolao quinto Pontifice Concordata, ſuo loco exponenda.

Ab Henrici quinti Succeſſoribus mota eſt circa Concordatum & alia quæſtio: An diſcordis electionis deciſio ad Metropolitam & Provinciales Epiſcopos ſpectaret, an verò ad Imperatorem? Concordati enim poſteriora verba habent aliquid ambiguitatis. Quæſtionem primus movit

Contardus

Conradus tertius, Ultrajectinæ Eccleſiæ diſcordem de Hermanno & Frederico electionem decidens, & Cleri ad Metropolitam & Provinciales Epiſcopos reclamationem contemnens, cujus judicium firmavit, & recalcitrantes graviter puniit Succeſſor Fredericus. Poteſtati tamen ſuæ diffiſus Conrardus acta ſua per Eugenium tertium Pontificem curavit ratificari. Ita habes in Fol. 174. magno Belgii Chronico, & apud Otthonem Lib. 1. c. 61. 63. Friſingenſem in opere de geſtis Frederici. Et hujus prætenſi juris idem Fredericus fuit tenaciſſimus, urgens Concordati verba: *Electus Regalia per te recipiat*. Electum ſine ſua de Regalibus inveſtitura, adeoque ſine ſuo conſenſu dixit non poſſe conſecrari. Hinc quod diſcordantes Magdeburgenſis Eccleſiæ partes conciliare non poſſet, caſſavit electionem utramque, & Epiſcopatum dedit Wickmanno. Eugenius tertius potenter interceſſit, proteſtatus talem poteſtatem laico Principi interdici per Canones, Epiſcopos Frederici fautores acerrimè increpans, indicens novam electionem, ac legans duos Cardinales, qui Wickmannum exturbarent. Cauſam hanc aſſeveravit nunquam à ſe deſerendam. Frederici tamen violentia prævaluit, Legatos ſuſpendit ab Apoſtolici mandati executione, atque ita in res Lib. 2. c. 9. & 10. Eccleſiaſticas evaſit longè inſolentior. Quæ omnia largius deſcribit laudatus Epiſcopus Ottho, Cap. 31. 32. adjungens etiam Colonienſis Eccleſiæ diſcordem electionem fuiſſe ab illo deciſam, & quidem adeò potenter, ut ejus ſuſceptum Fredericum Adrianus quartus Romæ conſecrarit. Quod ipſum ſcribit magnum Belgii Chronicon, adjungens de diſcordi electione, qua Treverenſis Eccleſia elegerat Rudolphum & Folmarum: Fol. 201. *Per Barones fuit definitum, partibus ſic diſſentientibus Imperatorem poſſe perſonam idoneam ſurrogare*. Et de diſcordi Augienſis Monaſterii electione agens Chronicon Eccleſiæ Conſtantienſis: Epiſt. 44. *Albertus & Hermannus Electi coram Frederico hujus nominis primo Romanorum Cæſare, tunc temporis Imperialem Congregationem Spiræ celebrante, comparuerunt, ſed cum auditis hinc indè partibus Cæſar eaſdem concordare nequiret, Principes decreverunt Cæſarem pro libitu ſuo poſſe dare & eligere Abbatem quem vellet*. Quam poteſtatem illi A. 1129. apud Franciſcum du Cheſne adſcribit etiam A. 1122. Chronicon Hildesheimenſe. Item in ſuis Annalibus Simeon Dunelmenſis. Et quidem iſta Treverenſium lis fuit duriſſima, agitata à Frederico adverſum tres ſucceſſivè Pontifices, Lucium tertium, Urbanum tertium, & tertium Clementem. Fredericum, quod ejus familiam in Medionalenſis civitatis excidio fuiſſet durè perſecutus, averſabatur Urbanus, atque ita ab illo rejectum Folmarum ſuſcepit, & in Epiſcopum conſecravit. Videbatur quæſtio ſic eſſe finita. Aſt Urbani judicium caſſavit Clemens, & Folmarum & Rudolphum exturbans, imponenſque Joannem. Rei ſeriem vide apud dictum Belgii Chronicon, Monachum Godefridum, Arnoldum Abbatem Lubecenſem, Radulphum de Diceto, & Chronicon Epiſcoporum Eccleſiæ Metenſis. Ita quidem inter Sacerdotium & Imperium pax rediit, ſed diſcordiæ radix non fuit evulſa.

Etenim quæſtionem reſumpſit Frederici filius & Succeſſor Henricus ſextus, de quo magnum Belgii Chronicon: *Apud Leodium electus eſt in* Fol. 205. *Epiſcopum Albertus Archidiaconus, Frater Henrici Ducis Lovanienſis, contra quem Comes Balduinus cum ſuis nominavit Albertum Præpoſitum, conſobrinum ſuum, fratrem Comitis Manaſſeri Reiteſtenſis. Sed Albertus Præpoſitus, cum eſſet illitteratus, ceſſit Alberto Lovanienſi, & venerunt ambo ad Henricum Imperatorem. Imperator verò noluit Lovanienſi dare Regalia, dicens electionem veniſſe ad ſuam manum, quia habuiſſent in electione diſcordiam. Et cum eſſet ibi Comes Theodoricus de Horſtal coram Imperatore, rogavit pro Præpoſito Bonnenſi Lothario fratre ſuo, cui ſtatim Imperator annuit, & donum conceſſit, mediante pecunia trium millium Marcharum*. Verùm Albertus Lovanienſis appellavit Romam, & in mendica peregrini veſte acceſſit ad Cæleſtinum tertium Pontificem, obtinuit cauſam, & in reditu, quod Coloniam & Metropolitanum ſuum ob ſtructas ab Henrico Auguſto inſidias adire non poſſet, eſt Remis à Guilielmo Archiepiſcopo conſecratus. Quo audito Henricus adeò excanduit, ut per emiſſos latrones Albertum trucidarit. Sepultus hic eſt ibidem, cum hoc Epitaphio: *Legia me legit, electum Roma probavit, Remis ſacravit, ſacratum Martyrizavit*. De eodem habet Romanum Martyrologium: *Remis Sancti Alberti Leodienſis Epiſcopi & Martyris, qui pro tuenda Eccleſiaſtica libertate necatus eſt*. Rei ſeriem pluribus exponunt Godefridus Monachus & Annales Eccleſiæ Leodienſis. Prætenſi iſtius juris adeò zeloſus ſemper fuit ſextus Henricus, ut Epiſcopum quemdam, quod rogatus à quo haberet Epiſcopatum, ſemper reſponderet à Papa, juſſerit militum ſuorum pedibus conculcari. Undè ſimiles in Epiſcopos & omnem Clerum violentias admirari non oportet in ejus filio Frederico ſecundo. Fuit malum hæreditarium. Idem jus ſibi arrogavit proximus Henrici Succeſſor Ottho quartus. Etenim Eccleſiæ Moguntinæ diſcordem de Lupoldo & Siffrido electionem decidit, ejuſque judicium Innocentius tertius confirmavit. A. 1203. Etiam noſtris temporibus ſimilem Argentinenſis Eccleſiæ diſcordiam ab Imperatore deciſam refert in ſuis Annalibus Auguſtus Thuanus. Verùm inter Catholicum & Lutheranum erat iſta diſcordia.

CAPUT VI.

Exponitur legitimus Regum in Canonicas electiones conſenſus.

AN etiam poſt Gregorii ſeptimi Decreta Reges habeant jus conſentiendi in factas Antiſtitum electiones, ipſarumque Electos comprobandi, olim agitata fuit quæſtio inter Hugonem Primatem Lugdunenſem, Apoſtolicæ Sedis in Gallia Legatum, & Sanctum Ivonem Epiſcopum

Carnu-

Carnutenſem. Eccleſiam ab iſtis Laicorum ſervitutibus plenè liberam volens Hugo, partem negativam tutatus eſt; Ivo autem reſpondit: *Poſt Canonicam electionem Reges Apoſtolica authoritate à conceſſione Epiſcopatuum prohibitos minimè videmus.* Ep. 50. *Legimus enim ſanctæ Recordationis Summos Pontifices aliquando apud Reges pro Electis Eccleſiarum, ut eis ab ipſis Regibus concederentur Epiſcopatus, ad quos electi erant, interceſſiſſe; aliquorum, quia conceſſiones Regum necdum conſecuti fuerant, conſecrationes diſtuliſſe. Quorum exempla ſuppoſuiſſemus, niſi prolixitatem Epiſtolæ vitaſſemus. Dominus quoque Papa Urbanus ſecundus*, Gregorii ſeptimi tunc ſedens Succeſſor, & ejus Decretorum Confirmator, *Reges tantum à corporali inveſtitura excludit, quantum intelleximus, non ab electione, in quantum ſunt caput populi, vel conceſſione. Quamvis octava Synodus ſolum prohibeat eos intereſſe electioni, non conceſſioni.*

Rectè dicit hunc Regium conſenſum eſſe antiquum, & à Romana etiam Eccleſia probatum, aut certè toleratum. Eſt omninò antiquiſſimus. Etenim Euſebianæ factionis Antiochena Synodus, dum ejuſdem civitatis Patriarcham S. Euſtatium dejecit, electum à ſe Euſebium Cæſarænſem Conſtantino Auguſto obtulit, & petiit confirmari, factamque de illo electionem, quod Apoſtolicus Canon & Nicæna Synodus vetarent translationes, Princeps caſſavit. Ita in hujus vita ſcribit ipſe Euſebius, & Hermias Zozomenus. Pauli & Macedonii ad Eccleſiam Conſtantinopolitanam electiones probare ſuo Regio conſenſu noluit Imperator Conſtantius, ajens Paulum indignum, Macedonio autem indignatus quod ſine ſuo aſſenſu ſe conſecrari permiſiſſet. Et Sancto Ambroſio, in ipſis ſui Epiſcopatus exordiis quædam Imperii acta reprehendenti, in Eccleſiaſtica Theodoreti Hiſtoria reſpondit Au- L. 4. c. 6. guſtus Valentinianus: *Tuam libertatem jam pridem noveram, & mihi perſpecta cum eſſet, non modo non reclamavi, ſed ſuffragatus ſum ordinationi tuæ.* Ait ſibi fuiſſe authoritatem reclamandi. Et de Epiſcoporum Hieroſolymitanorum ſucceſ- L. 4. c. 36. ſione ſcribit Evagrius Epiphanienſis: *Petrum Macarius ſecutus eſt, Juſtiniano Imperatore necdum ei ſuffragante, qui poſtea ſede ſua pulſus eſt.* Quod etiam Mediolanenſis Eccleſiæ Antiſtites ſine ſuo aſſenſu conſecrari non permiſerit Juſtinianus, Epiſt. 3. habes in litteris Pelagii primi Pontificis ad Comitem Narſetem. Eidem legi ſubjacuiſſe primæ Juſtinianæ Epiſcopum, docent litteræ Sancti Gregorii Magni. Et ſextam generalem Synodum Lib. 4. Epiſt. 7. poſt degradatum Antiochiæ Patriarcham Macarium procedere ad novam electionem, & ipſam ſibi confirmandam præſentari juſſit Conſtantinus IV. Imperator, Synoduſque promptiſſimè obedivit. Qua Poteſtate uſi ſunt etiam Gothorum in Act. 13. Italia Reges. Hinc enim apud Caſſiodorum in litteris ad Romanæ urbis Senatum Rex Athalaricus probatum ſuo conſenſu Pontificem vocat *virum Regali examinatione laudatum*. Examinis Lib. 8 Ep. 15. & conſenſus ſeriem ac formam exponit in litteris ad Papam tertium Joannem. Et quidem hi Reges erant Ariani. Quod Hieroſolymitana Eccleſia Lib. 9. etiam à Saracenorum Principe coacta fuerit electioni ſuæ confirmationem poſtulare, videre licèt apud Nicephorum Calixtum. Ep. 15. Lib. 14. cap. 39. Qua violentia etiam in aliis Provinciis uſos fuiſſe eoſdem Barbaros, lucet ex variis teſtimoniis & exemplis. Utitur item hodiè Turcarum Tyrannus: exiſtimat ſe in omnia Chriſtiani Imperii jura ſucceſſiſſe.

Eadem poteſtate per Occidentale Imperium uſus fuit & Carolus Magnus, ac ejus tam Franci quam Germani Succeſſores. Etenim de Angelberto Abbate ſuo ſcribit in ſui Monaſterii Chronico Hariulſus Monachus Centulenſis: *Tam fratrum precatu, quam Regis Caroli juſſu, Angilbertus ad Abbatis Officium provehitur.* Et ſexta Pariſienſis ac ſecunda Aquiſgranenſis Synodus L. 2. c. 6. ſupplicant Ludovico pio Imperatori, ut Eccleſiis det bonos & aptos Rectores, Epiſcopos, Abbates, & Abbatiſſas. Id eſt, ut ſolas talium electiones ſuo aſſenſu confirmet. Et hinc Abba- Lib. 3. c. 22. tes ab Epiſcopo ſine Principis aſſenſu etiam deponi non permittit laudata Pariſienſis Synodus: quod nempe per iſtum aſſenſum eſſent promoti. L. 1. c. 3. 9. & 10. Et apud Gratianum Leo IV. Pontifex pro Colono Reatinæ Eccleſiæ Electo ſcribit ad Lotharium Auguſtum, ac ejus filium Ludovicum Cæſarem: *Veſtram Manſuetudinem deprecamur, quatenus Colono humili Diacono Reatinam Eccleſiam ad* Diſt. 63. c. 16. & 18. *regendum concedere dignemini, ut veſtra licentia accepta ibidem eum, Deo adjuvante, conſecrare valeamus Epiſcopum. Sin autem in prædicta Eccleſia nolueritis, ut præficiatur Epiſcopus, Tuſculanam Eccleſiam, quæ viduata exiſtit, illi veſtra Serenitas dignetur concedere, ut à noſtro Præſulatu conſecratus, Deo omnipotenti, veſtroque Imperio grates peragere valeat.* Nempe Colonus ab utraque Eccleſia fuerat electus. Similis ibidem eſt Epiſtola Stephani quarti ad Comitem Guidonem. Et hæ omninò ſunt Epiſtolæ, quas in litteris ad Hugonem Lugdunenſium Primatem ſuprà laudavit Sanctus Ivo Epiſcopus Carnutenſis. Etiam Bernarium Gratianopolitanæ Eccleſiæ Electum ſuo aſſenſu firmavit Ludovicus ſecundus, ejuſque conſecrandi licentiam dedit Adoni Archiepiſcopo Viennenſi. Exſtat Epiſtola apud Jacobum Sirmondum inter litteras & acta Adriani ſecundi. Aribertum Ebredunenſem Archiepiſcopum, quod Vincienſis Eccleſiæ Electo datam à Carolo Calvo Imperatore confirmationem exſuflaret ob ſubſecutam Principis mortem, & alium ordinaſſet Epiſcopum, graviter arguit, & Romam ad judicium evocavit Joannes VIII. Eandem poteſtatem agnovit etiam in Rege Ca- Ep. 24. Ep. 200. c. 23. rolomanno. Et de Arnulfo Auguſto ſcribit Regino Abbas Prumienſis: *Luitpertus Moguntinæ urbis Præſul è rebus humanis ſublatus eſt, in cujus locum ſubrogatus eſt Zunzo, Arnulfo Rege annuente.* Otthonem ſecundum, quod Lobienſem Ab- A. 889. batiam à Laicæ commendæ miſeria liberaverit, reſtituerit Canonicam electionem, & ſolius Regalis conceſſionis jus ſibi retinuerit, laudat Fol- Fol. 589. cuini Abbatis continuator in Chronico ejuſdem Monaſterii. Laudat & Henricum quartum, qui jus iſtud tranſtulit in Leodienſem Epiſcopum, atque ita Abbatiam ab omni Laica ſervitute emancipavit. Et de Hilduino Leodien- Fol. 606. & 613. ſis

ſis Eccleſiæ contra Ricarium contentioſè Electo ſcribit laudatus Abbas Folcuinus: *Hilduinus Epiſcopus ab Hermanno Agrippinæ ſedis Archipræſule conſecratus novo & inuſitato genere, abſque Regis & Procerum Regni ſanctione*. Longè plurima ſunt
Cap. 19. iſtiuſmodi exempla. Et hinc poteſtatem iſtam Henrico quinto Imperatori quoad Germaniæ Epiſcopos omninò confirmavit Calixtus ſecundus: Eos enim non niſi poſt receptum ab ipſo de Regalibus inveſtituram voluit conſecrari. Dico, *Quoad Germaniæ Epiſcopos*: Aliarum enim ad Imperium ſpectantium Provinciarum Epiſcopos inveſtiri voluit dumtaxat poſt conſecrationem, atque ita eorum electionem Henricus non potuit evacuare. Et hinc de ejus primo Succeſſore Lothario ſecundo, & Sancto Norberto Magdeburgenſis Eccleſiæ Electo ſcribit in Sigeberti Gemblacenſis ſupplemento Robertus Abbas Montenſis: *Parthenopolitanæ civitatis Clerici & cives Norbertum, Præmonſtratæ Eccleſiæ Patrem, in Paſtorem eligunt, & Regali proſequente*
An. 1127. *convenientia ad Sacerdotium provehunt*. Factum id fuit in præſentia Cardinalis Gerardi, qui tunc Legatus, poſteà fuit Lucius Papa ſecundus. Etiam quoſvis alios Germanorum Auguſtos liberè fuiſſe uſos iſta poteſtate, poſſit lucidè demonſtrari.

Eam Francorum item Regibus Eccleſia ſemper indulſit. Etenim habita ſub Merovingiis Regibus quinta Aurelianenſis Synodus Epiſcopos quidem à Clero & populo mandat eligi juxta antiquos Canones, permittit tamen non conſecrari niſi *cum voluntate Regis*. Quod ipſum in Edicto
Cap. 10. quintæ Pariſienſis Synodi confirmatorio mandavit Rex Clotarius ſecundus, & adjunxit: *Si Electi perſona condigna fuerit, per ordinationem Principis ordinetur*. Et hinc Catonem Arvernenſis Eccleſiæ Electum, quod ſine Regis, licèt adhuc pueri, conſenſu inordinatè ordinari noluerit, laudat Sanctus Gregorius Turonenſis
l. 4. c. 6 & 7. Epiſcopus in opere de geſtis Francorum, referens varia iſtiuſmodi exempla. Refert degradatos Epiſcopos, quod ſine tali conſenſu eſſent ordinati, aut ordinaſſent. Et de Carolinæ ſtirpis Principe Pippino Rege ſcribit Chronicon Monaſterii Fontanellenſis: *Auſtrulfus Abbas conſtituitur*
Cap. 13. *una cum conſenſu ac electione fratrum, annuente ordinationi eorum pio Principe Pippino*. Et apud Flodoardum ſcribit Hincmarus Metropolita Remenſis: *De ordinando Epiſcopo non Regis vel Pa-*
Lib. 3. c. 24. *latinorum debet eſſe commendatio, ſed Cleri & plebis electio, & Metropolitani in electione dijudicatio, deindè terreni Principis conſenſio, & ſic fieri Epiſcoporum manus impoſitio*. Hinc Agium Eccleſiæ Aurelianenſis electum, quod à Welinone Senonum Metropolita ſine ſua licentia conſecratus eſſet, ejecit Rex Carolus Calvus, & ægrè tandem redire permiſit ad preces ſecundæ Synodi Vernenſis. Eundem Welinonem, quod Tertol-
Cap. 10. dum Diaconum ſine ſua licentia ad Epiſcopatum Bajocenſem promoviſſet, idem Rex accuſavit graviſſimè, & ad degradationem poſtulavit in ſecunda Synodo Tullenſi. Et privilegio, quod Sancti Carileſi Monachis dedit, Nicolaus primus Pontifex inſeruit hanc clauſulam: *Quemcumque dignum vita, moribus, atque doctrina proſpexerint Paſtorali officio, ipſum eligant, Regiſque in notitiam deferant, ut ejus & conceſſione & conſenſu poteſtatem Regiminis accipiat*. Et per antiquas, apud Jacobum Sirmondum extantes, Epiſcopalium promotionum formulas Electum ſuum Clerus & populus præſentabat Regi, & ſibi in Epiſcopum concedi ſupplicabat. Cujus juris adeò tenax fuit etiam Carolus ſimplex, ut Bertarium Catalaunenſis Eccleſiæ Electum, non à ſe, ſed ab Odone Regni invaſore confirmatum, conſecrari noluerit, & provocantem ad Sedem Apoſtolicam capi in Romano itinere atque carcerari curarit fidus dicti Regis Miniſter, Sanctus Fulco Archiepiſcopus Remenſis. Æquè tenax fuit progenies Capetina. Etenim Radulphum, Remenſis Eccleſiæ electum, ſine ſua venia conſecratum ejecit Rex Ludovicus Groſſus, & intruſit Gervaſium. Ita in dicti Regis vita ſcribit Sugerius Abbas Sancti Dionyſii. Et Robertus Abbas Montenſis: *In Remen-* Cap. 13.
ſi Metropoli poſt Manaſſen, exturbato Gervaſio, Radulphus ſucceſſit. Nempe ad omnium Epiſcopo- An. 1104.
rum preces Radulpho gratiam ſuam & Epiſcopatum Rex tandem reddidit, uti ad Paſchalem ſecundum Pontificem ſcribit Sanctus Ivo Epiſcopus Carnutenſis. Enarrat & ejuſdem Regis iram ex eadem cauſa adverſus Gualonem electum Be- Epiſt. 190.
luacenſem: *Jurarat Rex Gualonem ſe vivo nunquam fore Belluaci Epiſcopum, atque ita hic, ne ejus periret electio, transferri debuit ad Eccleſiam Pariſienſem*.

Quæſtio eſt, an etiam in Longobardico Regno Carolus Magnus ac ejus Succeſſores ſint uſi iſta conſuetudine? De Carolo quidam negant. Etenim Longobardos in Thuſcia ac Italia Epiſcopos conſueſſe ad ſolum Cleri & populi decretum conſecrari à Romano Pontifice, ſeptima Adriani primi ad Carolum Epiſtola diſertè affirmat. Hinc ut ipſos Simoniacè electos non confirmet, aut conſecret, illum hic rogat: nequaquam, Regii conſenſus conſuetudine fruens, rogaturus. Eundem morem in Ravennate Eccleſia ſemper viguiſſe oſtendit decima apud Jacobum Sirmondum Epiſtola. A Pippino non ita pridem Rege, ex quo exemplo Regium aſſenſum inter Romani Patriciatus jura eſſe prætendebat Carolus, ad laudatæ Metropolis electionem dirigendam miſſos Legatos ait fuiſſe rem ſingularem, à Romano tunc Pontifice poſtulatam ad expellendum Michaelium, Deſiderii Regis violento adjutorio intruſum.

Reſpondeo Longobardorum in Italia Eccleſias fuiſſe duplices. Quædam ad Romani Epiſcopi Metropoliticam, olim longè vaſtiſſimam, quædam ad Patriarchalem dumtaxar ejus poteſtatem ſpectabant. Hujuſmodi erant Mediolanenſis Provincia, & Aquilejenſis. Harum confirmandis, aut etiam dirigendis electionibus ſe miſcuerunt Longobardorum, aut etiam Gothorum Reges, iſtarum confirmationem ſibi ſoli juxta Canones Romana Eccleſia ſemper ſervavit. Ravennas Eccleſia, quod ad Valentiniani tertii Auguſti preces per Sanctum Leonem Magnum Pontificem ex Romanæ Suffraganea profecerit in Metropolim, eadem libertate gaudere perre-

xit. Ipſamque Adrianus primus noluit à Carolo Magno demutari in Regiam ſervitutem. Et in erudito, qui ſub Caroli filio ac nepotibus floruit, de Epiſcoporum electionibus opuſculo ſcribit Florus Lugdunenſis Eccleſiæ Diaconus: *In Romana Eccleſia uſque in præſentem diem cernimus abſque interrogatione Principis, ſolo diſpoſitionis divinæ Judicio, & Fidelium ſuffragio, legitimè Pontifices conſecrari, qui etiam omnium Regionum & civitatum, quæ illi ſubjectæ ſunt, juxta antiquum morem eadem* Cap. 6. *libertate ordinant atque conſtituunt Sacerdotes. Nec adeò quiſquam abſurdus eſt, ut putet minorem illic ſanctificationis divinæ eſſe gratiam, eo quod nulla mundanæ Poteſtatis comitetur authoritas.*

Dominus Petrus de Marca Archiepiſcopus Pariſienſis, ejuſque diſcipulus ac Interpres Stephanus Baluzius affirmant fragmentum hoc fuiſſe ſcriptum anno vigeſimo ſæculi noni. Porrò ad annum vigeſimum octavum de Gregorio quarto in Pontificem electo ſcribunt Annales Francorum Bertiniani: *Non prius ordinatus eſt, quam Legatus Imperatoris Romam venit, & electionem populi, qualis eſſet, examinavit.* Factum id fuit ſub Ludovico Pio. Quod item pro Regio in Reatini Epiſcopi electionem aſſenſu Leo quartus, Stephanus quartus Lothario Augusto, ejus Ludovico, & Comiti Guidoni ſupplicare atque inſtanter fuerint compulſi, eſt fu- [illegible] ſum. Quocircà Romanam cum ſuis [illegible] Eccleſiam ab avita Canonum liber- [illegible] placiti ſervitutem transfixit, hac in [illegible] Ludovicus. Ex quo lucet Mar- [illegible] ac Pandulfum de Columna, [illegible] Pontificis ac omnium Epi- [illegible] conſenſus datum Carolo [illegible] privilegium fuiſſe à [illegible] ac Eccleſiis redditum [illegible] Imperii, inſigni- [illegible] ut Petrus [illegible] eligendi fa- [illegible] addiderit hanc [illegible] noſtris [illegible]

gatum: *Electio debet Principi præſentari.* Spectare id dicit ad Regiam dignitatem.

Hujus indulti cauſam in laudatis ad Hugonem Lugdunenſis Eccleſiæ Primatem litteris edicit S. Ivo Epiſcopus Carnutenſis: *Reges ſunt caput populi.* Epiſcopum à Clero & populo eligi mandant Apoſtolici Canones, ideoque primarium illic eſt ſuffragium Regis. Quandoque fuit & primum. Verùm quod ſibi contradici vix patiatur Regia Majeſtas, ſolebat vim inferre ſuffragiis ſequentibus, ac eſſe eligendæ perſonæ violenta deſignatio, ideoque Reges ab electionis faciendæ commercio excluſit Eccleſia, permittens tamen jam factæ comprobationem. Sine Sacerdotii & Imperii amica concordia nequit genus humanum eſſe pacatum, ideoque invito Rege non conſecrandos Epiſcopos judicavit Eccleſia: nequidem Epiſcopos titulares. Etenim à Malgero Rothomagenſi Archiepiſcopo, dum Radulphum Fontanellenſis Monaſterii Abbatem vellet ſibi ſubſtituere Vicarium in Pontificalibus, fuiſſe rogatum Principem affirmat dicti Monaſterii Chronicon. Quocircà Henricus quintus Imperator, Calixto ſecundo concedens Italiæ ac aliorum extra Germaniam Imperialium gentium Epiſcopos conſecrari ſine ſua licentia, Imperii jura ſeu conſuetudines omninò decurtavit. Et hinc Italiæ Epiſcopi Germanis Imperatoribus facti ſunt minus obſequentes. Lucet ex illo Epiſcopo, qui Epiſcopatum ſuum Henrico ſexto noluit ferre ac fateri acceptum, ſed militum pedibus maluit conculcari. Ep. 60. Cap. 9.

Regius quippè in factam electionem ac electi perſonam aſſenſus ad honorandam Regiam Majeſtatem olim titulatus fuit conceſſio vel donatio Epiſcopatus. Ita ſuprà in laudatis ad Lotharium Auguſtum litteris vocavit Leo quartus, & in Sancti Caſileſi privilegio Nicolaus primus. Et apud Berardum Piſcarienſis Monaſterii Abbatem extat electionis Decretum, quo Monachi Dominicum electum ſuum Henrico tertio Auguſto præſentant: *Ut illum Imperiali dono confirmet.* Et de Sancto Anſelmo Cantuarienſi electo ſcribit ad Beccenſes Monachos Gondulphus Roffenſis Epiſcopus: *Dominus noſter Rex Anſelmo dedit Eccleſiæ Gubernationem.* Quod item Fredericus primus Imperator Epiſcopatus per Cleri & populi electionem dederit, leges in ejus actis apud Otthonem Friſingenſem. Antiquos Regnorum legenti Annales illud ipſum tibi aſſiduè occurret. Magnifici hujus rituli infirmitatem exponit in laudato de electionibus fragmento Florus Diaconus: *Quod in quibuſdam Regnis conſuetudo obtinuit, ut conſultu Principis ordinatio fieret Epiſcopalis, valet utique ad cumulum fraternitatis, propter pacem & concordiam mundanæ Poteſtatis, non tamen ad complendam veritatem vel authoritatem ſacræ Ordinationis, quæ nequaquam Regia Potentatu, ſed ſolo Dei nutu, & Eccleſiæ Fidei conſenſu, cuique conferri poteſt. Quoniam Epiſcopatus non eſt munus humanum, ſed Spiritus Sancti donum. Unde graviter quilibet Princeps* [illegible] *ſi hoc ſuo beneficio largiri poſſe exiſtimat,* [illegible] *divina gratia diſpenſat. Et ſubjungit:* [illegible] *non ideò dicimus, quaſi poteſtatem Principum* [illegible] Epiſt. 1. Lib. 2. cap. 30.

Digitized by Google

Principum in aliquo minuendam putemus, vel contra Religioſum morem Regni aliquid ſentiendum perſuadeamus, ſed ut clariſſimè demonſtretur in hujuſmodi re divinam gratiam ſufficere, humanam verò potentiam, niſi illi conſonet, nihil valere. Quapropter in ſacris Patrum Canonibus, ubi plurimæ cauſæ commemorantur, ſine quibus Epiſcopalis ordinatio irrita habenda eſt, de hac re nihil invenitur inſertum. Affirmat eſſe modicæ & novæ, non tamen penitùs nullius rei titulum. Ejus medullam aperit in laudatis ad Hugonem Lugdunenſem litteris laudatus Ivo: *Reges per Epiſcopatus conceſſionem nihil ſpirituale ſed donare intendunt, ſed tantum votis petentium,* utique Cleri & populi, *annuere, aut villas Eccleſiaſticas, & alia exteriora bona, quæ de Regum munificentia obtinent Eccleſiæ, ipſis Electis concedere.* Rex ergo & electionem, Electique perſonam comprobabat, & hanc inſuper de Eccleſiæ poſſeſſionibus inveſtiebat, ideoque non penitùs ſine cauſa dicebatur illi impertiri Epiſcopatum. Quæ omnia locum habent etiam in Abbatibus, & Abbatiſſis. Cap. 7.

Notanda ſunt Sancti Ivonis verba: *Votis petentium annuere.* Præſentatam enim ſibi electionem, Electique perſonam Rex ex cauſis omninò poterat refutare. Hinc ſexta Pariſienſis, & ſecunda Aquiſgranenſis Synodus Ludovico Pio Imperatori ſuggerunt & ſupplicant, ut in bonis Eccleſiarum Rectoribus conſtituendis adhibeat ſedulum ſtudium & ſolertiſſimam diligentiam, conſiderans Ecelesiæ dignitatem, Chriſtianæ fidei felicem ſtatum, & animæ ſuæ ſalutem inde pendere. Et apud Jacobum Sirmondum extat antiqua formula, qua Viſitator olim Epiſcopus vacantis Eccleſiæ Clerum & populum ad digni Epiſcopi electionem adhortans addebat & hanc clauſulam: *Si fortè aliquis per veſtrum præmium, aut per aliquam artem malitioſam, hanc Sedem ſubripere conatus fuerit, & hoc vobis conſentientibus, ut in illum electio veniat, hoc nequaquam conſentiamus vobis, ſed Domno Imperatori annuntiabimus, & ille ſine ullo periculo, & cum licentia Canonum, undecumque & cuicumque Clerico voluerit, dare poterit. Tuncque meritò à vobis auferetur poteſtas eligendi, quia Deum offendiſtis, & voſmet abominationem exhibuiſtis.* Canonem, qui iſto in caſu eligendi ſeu nominandi jus ad Regem devolvat, uſque huc ignoro. Eſſe non Canonem, ſed Francorum Regum conſuetudinem rectius ſcripſit Joannes Papa octavus. Indigni interim electionem Rex ſemper potuit, imò & debuit exſufflare. Hinc enim Philippum Francorum Regem, qui fœdiſſimum Juvenem Joannem Aurelianenſis Eccleſiæ electum non excuſſerat, graviſſimè arguit, & ipſom exeuti per Hugonem Lugdunenſem Primatem expoſtulavit Sanctus Ivo Epiſcopus Carnutenſis. Et Gualonem Belluacenſis Eccleſiæ electum, dum æmuli excutere tentant, & ſervili genere accuſarunt apud eundem Regem, purgavit autem in litteris ad Manaſſem Remenſium Metropolitam idem Ivo: quod nempe Rex ex cauſis excutere electos ac refutare omninò poſſet.

Ep. 311. (beside "interim electionem Rex ſemper potuit")

Epiſt. 66. (beside "Hugonem Lugdunenſem Primatem expoſtulavit")

Ep. 101. (beside "Ivo: quod nempe Rex ex cauſis excutere ele")

Dico, *Ex cauſis*. Rectè enim ad Manaſſem pergit Ivo: *Habeat Deus in Eccleſia ſua principaliter quod ſuum eſt, habeat Rex poſteriori ordine poſt Deum quod ſibi à Deo conceſſum eſt.* Et iterum: *Non licèt Regibus Epiſcoporum electiones aliqua ratione impedire.* Utique citra legitimam cauſam. Agit adverſus dictum Regem Philippum, laudati Gualonia electionem ex frivola calumnia caſſare conatum, adverſus quem etiam in litteris ad Rodericum Cabilonenſem Epiſcopum, & in litteria ad Humbertum Lugdunenſium Metropolitam ſcribit Papa Gregorius ſeptimus: *Rex oblitæ nobis ſuæ promiſſionis memor, electionem Matiſconenſem non ſolùm non impediat, ſed eum, quem debet, aſſenſum præbeat.* Et rurſum: *Quod ſi facere noluerit, indubitanter noverit nos hanc Eccleſiæ ruinam nequaquam diutius toleraturos, ſed ex authoritate Beat. Apoſtol. Petri & Pauli duram inobedientiæ contumaciam Canonica authoritate coercituros.* Regi minatur duram excommunicationem, potenter aſſeverans Canonicas electiones à Regibus ob turpe præſertim Simoniæ lucrum non poſſe caſſari. Et de Henrico quarto Auguſto, & Eccleſia Trevirenſi varios illi ſucceſſivè electos præſentante, ſcribit magnum Belgii Chronicon: *Rex, quotquot nominaſſent, nullum ſibi placere dixit. Nullus enim eorum benevolentiam ejus digna taxatione prævenerat.* Et Leonatem, Piſcarienſis Monaſterii electum, quem Rogerius Siciliæ Rex ſine cauſa refutarat, fuiſſe ab Eugenio tertio, Anaſtaſio quarto, & Adriano quarto Pontificibus defenſum, confirmatum, & ſedi Abbatiali tandem impoſitum Rege invito, ſcribit in Chronico Abbas Berardus. Plura adduci poſſint ejuſmodi exempla.

L. 1. Ep. 35. 36. (beside "Quod ſi" / "Eccle-")

Fol. 117. (beside "quem Rogerius")

Fol. 493. (beside "Plura adduci poſſint")

In extante apud Matthæum Paris Epiſtola ad Joannem Angliæ Regem ſcribit Pontifex Innocentius tertius: *Super electionibus apud Sedem Apoſtolicam approbatis non conſuevit aſſenſus Principum expectari.* Defuncto Huberto Cantuarienſi Archiepiſcopo, Cathedrales Monachi ob diſcordem de ſuo Superiore & Joanne Norvicenſi Epiſcopo electionem litigantes Apoſtolicam Sedem acceſſerant, & caſſata illic utraque electione proceſſerant ibidem ex totius Conventus compromiſſo ad novam, atque de Innocentii tertii conſilio elegerant Stephanum, Doctorem Pariſinum, & Romanæ Eccleſiæ Cardinalem. Regem, Norvicenſi Epiſcopo patrocinatum, nolens offendere Pontifex, ejus conſenſum Stephano petiit, verùm non impetravit. Stephanum, utpotè in Gallia ſtudiis imbutum, dixit ſibi eſſe ſuſpectum, item à minori duntaxat Monachorum parte, proindeque non Canonicè electum, atque ita ſuum illi aſſenſum conſtanter denegavit. Quæ omnia ſprevit Pontifex ex jam adducta Regula, & Stephanum in Epiſcopum conſeravit. Dura fuit lis. Etenim ob nimias Regis inſolentias omnem Angliam Eccleſiaſtico interdicto Stephanus ſuppoſuit, atque ita Eccleſiaſtica libertas tandem triumphavit. Rem omnem multis exponit præfatus Matthæus, & inſignes Stephani Archiepiſcopi & Joannis Regis de hac re litteras nuper publicavit Lucas Dacherius. Et laudata Regula non caret fundamento. Etenim directam & probatam ab Apoſtolica Sede electionem nullo pacto convenit laico Regum judicio ſubjacere.

A. 1208. (beside "Cantuarienſi Ar-")

Tom. 3. (beside "Et laudata Regula")

CAPUT VII.

Exponitur Regia ad elegendum facultas.

QUod Clerus eligendi Epiſcopi facultatem
petat à Principe, eſt antiqoa conſuetudo
L. 3. c. 6. Romani Imperii. Etenim apud Hermiam
L. 2. c. 10 Zozomenum & Socratem Conſtantius Auguſtus
diſcordem Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ de Paulo
& Macedonio electionem caſſavit. Priorem,
quia de indigno; poſteriorem, quia factam ſine
ſua licentia. Et vacanti per Auxentii mortem
Eccleſiæ Mediolanenſi mandatum eligendi apud
Theodoretum dedit Imperator Valentinianus.
L. 4. c. 5. Et poſt degradatum Neſtorium, ideoque jam
vacante Eccleſia Conſtantinopolitana, ad Theodoſium
Auguſtum ſcribit plena Synodus Epheſina:
*Juſtam hanc gratiam petimus, ſupplicantes
Majeſtati veſtræ, ut liceat nobis futuri Epiſcopi ordinationi
incumbere*. Extat relatio in actis Synoda-
Fol. 403. libus. Et poſt degradatum Dioſcorum Alexandriæ
Patriarcham ſcripſit ad vacantis Eccleſiæ
Clerum Synodus Chalcedonenſis: *Secundùm Dei
voluntatem, & nutum piiſſimorum Imperatorum noſtrorum,
Alexandrinæ Eccleſiæ ordinandus eſt Epi-*
Act. 3. *ſcopus*. Et poſt dejectum in ſexta Synodo Macarium
Antiochiæ Patriarcham ejuſdem Diœceſis
Epiſcopi & civitatis Clerici rogant glorioſos
Judices, ut eis à Principe impetrent novi Epiſcopi
eligendi facultatem: *Et non ſit vidua hujuſmodi
Sedes*. Etiam Petrum Mogum, Alexandrinæ
Eccleſiæ invaſorem, apud Evagrium Epi-
L. 3. c. 4. & 12. phanienſem ejecit Imperator Zeno, quod ſine
ſua licentia fuiſſe electus.

Eandem conſuetudinem aſſumpſerunt etiam
Carolus Magnus, ac ejus in Occidentis Imperio
Succeſſores. Etenim quod Eccleſia Senonenſis
ab illo eligendi licentiam poſtularit, habes apud
Ep. 15. & 16. Frotarium Archiepiſcopum Burdigalenſem. Etiam
petiiſſe atque impetraſſe Augiæ & Sancti
Epiſt. 15. Galli Abbatias teſtatur Chronicon Eccleſiæ Conſtantienſis.
Petierunt & perpetuum liberæ electionis
privilegium, ſeu privilegium perpetuò
ſine prævia Principis licentia eligendi, quod inſigniter
in illo, quod Atrebatenſi Eccleſiæ dedit,
exponit Philippus Auguſtus Rex Francorum:
*Canonici prædictæ Eccleſiæ liberè poterunt eligere non
requiſita à nobis vel Succeſſoribus noſtris licentia eligendi,
ſed electum ſuum confirmatum nobis præſentabunt,
ut nobis fidelitatem faciat, ſicut alii Epiſcopi
nobis facere conſueverunt*. Eodem modo exponunt
in privilegiis Mindenſi Eccleſiæ datis, extantibus
in ejuſdem Eccleſiæ Chronico, Imperatores
Henricus Sanctus, & Henricus tertius. Et
ex antiqua, quæ ſub Carolo Magno & ejus filio
Ludovico viguit, Epiſcopalis promotionis formula
Viſitator Epiſcopus electurum vacantis Eccleſiæ
Clerum & populum olim alloquebatur:
*Ideò nos huc miſſi ſumus, ut conceſſam à Chriſtianiſſimo
Imperatore poteſtatem inter vos eligendi Sacerdotem
annuntiaremus*. De eodem Ludovico Patre
ſuo, & vacante per Ulfarii Epiſcopi mortem
Remenſi Eccleſia ſcribit ad Nicolaum primum
Pontificem, in litteris apud Synodum
Tricaſſinam exſtantibus, Rex Carolus Calvus:
Plebi electionem conceſſit. Et apud Flodoardum in
Remenſis Eccleſiæ Hiſtoria ſcribit ad Guntarium
Colonienſem Archiepiſcopum Hincmarus Metropolita
Remenſis, ut apud Lotharium Regem
intercedat, & ſatagat *Pro electione Canonica Cameracenſis
Epiſcopi poſt deceſſum Theoderici venerandi
Præſulis*. Fuit is non Lotharius Rex, ſed Lib. 3. c. 21.
Lotharius Auguſtus, uti in Cameracenſis Eccleſiæ
Chronico oſtendit Baldricus Epiſcopus
Tornacenſis. Quod item Imperator Carolus Lib. 1. c. 48. & 49.
Craſſus Eccleſiæ Genevenſi perpetuum liberæ electionis
privilegium dederit, adeoque eligendi
licentiam ab aliis Eccleſiis rogari voluerit, teſtatur
in litteris de cauſa Optandi Genevenſis
Epiſcopi Papa Joannes octavus. Quo jure etiam Epiſt. 69. & 70.
Otthones & Imperatores Henricos fuiſſe uſos
poſſit lucidè demonſtrari. Et hinc Bruno Treverenſis
Archiepiſcopus, Henrici quinti Imperatoris
pro componendis inveſtituræ quæſtionibus
ad Paſchalem ſecundum Legatus in Galliam,
aſſeruit præviam iſtam eligendi licentiam eſſe
Imperii jus à tempore Sancti Gregorii Magni,
repoſuit autem Pontifex eſſe indignam Eccleſiæ
ſervitutem, voluitque eliminatam. Ita ſcribit
Abbas Sugerius in vita Ludovici Groſſi. Erravit
Bruno violentiam iſtam eſſe dumtaxat à tempore
Magni Gregorii. Ex dictis lucet eſſe longè
vetuſtiorem. Eſſe indignam Eccleſiæ ſervitutem
rectè repoſuit Paſchalis ſecundus. De illa enim
antè Caroli Magni faciem ſtatuit Francofordienſis
Synodus: *Abbas in congregatione non deligatur,
ubi juſſio Regis fuerit, niſi per conſenſum Epi-* Cap. 17.
ſcopi. Præviam eligendi licentiam peti nequaquam
jubet, ſolummodò tolerat, mandatque
non ſufficere ſine adjuncta licentia Epiſcopi.
Iſtam tamen poteſtatem Henrico quinto permiſit
Calixtus ſecundus: Electiones enim fieri permiſit
in ejus præſentia, ideoque non ſine ejus prævio
conſenſu.

Et hanc uſurpationem Carolus Magnus nequaquam
à ſolis Græcorum Auguſtis, ſed etiam à
Merovingiis Francorum Regibus didicit & accepit.
Lucet ex adducto Canone Francofordienſi.
Iſtius enim Synodi tempore Carolus necdum erat
Auguſtus. Et liberæ electionis privilegio, quod
Corbejenſi Cœnobio dederunt Clotarius Rex
Merovingius & Berthefridus Ambianenſis Epiſcopus,
adjecta eſt clauſula: *Congregatio ipſius
Monaſterii ex ſemetipſis bonum & dignum eliget,
data authoritate à Principe*. Et in præcepto,
quo Iſemenberti Abbatis electionem confirmavit,
Theodoricus Rex dicit de ejuſdem Monaſterii
fratribus: *Petierunt ut liceret eis juxta privilegium
de ſemetipſis eligere Rectorem*. Et hinc iſtud ſevus
ſeu violentiam Carolus Magnus non in
ſolos Germanici Imperii, ſed etiam in Gallici
Regni Succeſſores propagavit. Etenim
inter Epiſcopalium promotionum formulas apud
Jacobum Sirmondum extant litteræ, quibus &
Hilduino Abbati Ludovici Pii Imperatoris
Archi-capellano, & Judithæ Imperatrici de
obtenta

obtenta liberæ electionis licentia gratias agit Eccleſia Senonenſis. Et ſub Carolo Calvo habita tertia Valentina Synodus ſtatuit de Eccleſiis vacantibus: *A glorioſiſſimo Principe ſupplicando poſtuletur, ut Canonicam electionem Clero & populo ipſius civitatis permittere dignetur.* Et ad Ludovicum Balbum Regem ſcripſit de Belluacenſi Eccleſia Hincmarus Metropolita Remenſis: *Sicut ſacræ leges præcipiunt, electionem concedere dignemini.*

Cap. 7.

Epiſt. 12. cap. 1.

Eadem poteſtate uti perrexerunt etiam Reges Capetini. Etenim Rudolphum Eccleſiæ Remenſis Archiepiſcopum ejecit Ludovicus Groſſus, impoſuitque Gervaſium ea præſertim de cauſa, quod ſine ſua licentia fuiſſet electus. Ita in dicti Regis vita ſcribit Abbas Sugerius, addens & de ſua citra veniam facta electione eundem Regem adeò excanduiſſe, ut eligentium primores carceribus manciparit. Res tandem fuit compoſita. Et hinc ad ſacrum bellum abiens Ludovicus ſeptimus rerum Eccleſiaſticarum poteſtatem delegavit eidem Abbati, ex qua ipſe dedit poteſtatem eligendi Epiſcopi Carnutenſis. Et quis neſciat hujus Ludovici tragœdias adverſus Petrum Archiepiſcopum Bituricenſem? Eum, quod ſine ſua licentia electum Innocentius ſecundus Pontifex conſecraſſet, proſcripſit ex Gallia, Regiam manum miſit in omnia Epiſcopatus bona, juravitque Petrum ſe vivo non futurum in Francia Epiſcopum. *Juravit*, inquit Sanctus Bernardus, *illicitè, & perſeveravit injuſtè. Nam probro ducitur apud Francigenas juramentum ſolvere, quamlibet malè publicè juratum ſit.* Et pergit in Epiſtola ad Joslenum Sueſſionenſem Epiſcopum, & laudatum Abbatem Sugerium: *Qui meruit jam non ſola Bituricenſis Eccleſia, ſed Cathalaunenſis etiam, & Remenſis, etiam & Pariſienſis? Quo jure præſumit Rex, ut Eccleſiarum poſſeſſiones & terras devaſtet, ut Chriſti ovibus Paſtores præfici non permittat, ut his electorum promotionem prohibeat, aliis, quod hactenus inauditum, differat, donec univerſa conſumpſerit, donec diripuerit pauperum facultates, donec penitùs deſoletur terra!* Cathalaunenſem electum Regio conſenſu confirmare, Remenſi autem & Pariſienſi Eccleſiæ Canonicam electionem permittere nolebat Ludovicus, vacantium ſedium poſſeſſiones detinens in manu ſua, atque ita ſe de injuria vindicans, quam per Petri conſecrationem ajebat Regiæ ſuæ Majeſtati illatam ab Eccleſia Romana. Et hinc omne Regnum Eccleſiaſtico interdicto ſuppoſuit Innocentius Pontifex, quod manſit ad Cœleſtinum ſecundum, cui Rex tandem obedivit, uti multis ſcribunt Robertus Montenſis, Matthæus Paris, Radulphus de Diceto, ac præſertim Chronicon Monaſterii Maurigniacenſis. Radulphus de Diceto fallitur Petrum fuiſſe conſecratum ab Eugenio tertio. Etiam apud Rigordum Sancti Dionyſii Abbatia à Philippo Auguſto petit eligendi licentiam: & ad ſacrum bellum proficiſcens idem Rex omnibus Cathedralibus Eccleſiis ac Regalibus Abbatiis mandat, ut ſua in abſentia licentiam eligendi poſtulent à Regina. Et ſine licentia eligendi facultatem, uti ſummum privilegium, dedit Eccleſiæ Atrebatenſi. Eadem à ſervitute liberam fuiſſe ex avita conſuetudine etiam Anicienſem Eccleſiam, fatetur in adducto per Dominum Petrum de Marca Diplomate Rex Sanctus Ludovicus.

Epiſt 4. & 10.

Ep. 219.

Ep 222.

Eadem conſuetudo peſſimè viguit in Anglia apud Reges Normannos, qui in Gallia educati Gallicanos abuſus in Angliam detulerunt. Quis enim neſciat vacantium Eccleſiarum proventus ſpectaſſe illic ad jura Regia, ideoque ipſarum electiones ſine Regis venia non potuiſſe fieri, & ad multos quandoque annos fuiſſe ſuſpenſas? Miſerabilem iſtam, quam & aliarum gentium Reges poſtmodum uſurparunt, ſervitutem invexit ſecundus è Normannis Rex Guilielmus Rufus. Quod defuncto Abbate Scotlando, Sancti Auguſtini Cantuarienſis Monaſterium ab illo licentiam petierit eligendi, & non acceperit, ſcribunt Guilielmus Thorne & Gervaſius Cantuarienſis. Etiam Cantuarienſi Eccleſiæ liberam, qua Sanctus Anſelmus fuit promotus, electionem concedere noluit, niſi tandem graviſſimè infirmus ex metu mortis. Ejus Pater Guilielmus Regni Conquæſtor nominarat Epiſcopos, cui per Romanam Eccleſiam nuper damnatæ violentiæ hanc ipſe aliam ſuperduxit. Ejus frater & proximus Succeſſor Henricus primus ſuis, quas poſtmodum ab Henrico ſecundo reſuſcitatas ſuo ſanguine eliminavit glorioſus Martyr & Archiepiſcopus Thomas, conſuetudinibus inſeruit hunc articulum: *Cum vacaverit Archiepiſcopatus, vel Epiſcopatus, vel Abbatia, vel Prioratus in dominio Regis, debet Dominus Rex mandare potiores Eccleſiæ perſonas, & in Capella ipſius debet fieri electio, aſſenſu ipſius Regis, & conſilio perſonarum Regni, quas ad hoc faciendum advocaverit.* Electiones non ſolùm de ſuo prævio conſenſu, ſed etiam in Regia Capella fieri, & Procerum ſuorum aſſiſtentia voluit dirigi. Quod hac via in Cantuarienſem Eccleſiam, quæ Monachalis ſemper habuerat Monachum Epiſcopum, Clericum tandem intruſerit teſtatur & queritur Simeon Dunelmenſis. Poſtmodum tamen poſt longas cum Sancto Anſelmo Archiepiſcopo & Paſchali ſecundo Pontifice lites, & Antiſtitum inveſtituris, & omni in ipſorum electionem poteſtati ceſſiſſe, ſolumque Regium à ſacris Canonibus permiſſum aſſenſum retinuiſſe, laudatur Henricus à Radulpho de Diceto. Quidquid ſit, conſuetudinem priorum reſumpſerunt ejus Succeſſores Stephanus, ac præſertim Henricus ſecundus. Nec ſcio ipſam ab hoc in initis cum Sancto Thoma, aut poſt ejus cædem cum Romana Eccleſia concordatis fuiſſe ejeratam. Liberas quidem electiones Eccleſiis reddidit, eo tamen ſalvo, quod & factas firmaret, & faciendis aut per ſe, aut per ſuum Juſtitiarium intereſſet, adeoque & faciendarum præberet facultatem. Proximum Sancti Thomæ Martyris Succeſſorem Richardum fuiſſe ita electum teſtatur diſertè in litteris ad Alexandrum tertium Pontificem, exſtantibus apud Lucam Dacherium, Arnulphus Epiſcopus Lexovienſis. Et Eccleſiæ Lemovicenſi, quod ſine ſua licentia elegiſſet, movit coram laudato Alexandro idem Henricus Rex litem longam & duram, cujus ſucceſſum vide apud Radulphum de Diceto.

Lib. 8. c. 24.

A. 1087. & 1091.

A. 1023.

A. 1180.

Eadem

Esdem poteſtste uſus eſt etiam Henrici Suc-
ceſſor & filius Richardus. Etenim Dunelmenſis
Eccleſiæ Cathedrales Monachos, quod clande-
ſtinè ſine ejus licentia elegiſſent, vocatos ſuiſſe
in reatum læſæ Majeſtatis, ſcribit laudatus Ra-
A. 1194. dulphus. Et hinc ipſins ad ſacrum bellum profe-
cti Vicarius Guilielmus Elyenſis Epiſcopus no-
luit ſine ſua venia fieri electionem Archiepiſcopi
Cantuarienſis. Et eum hac in cauſa alii Epiſcopi
potenter adjuverunt. De eodem Rege ſcribit
A. 1190. Matthæus Paris: *Circa dies iſtos Eccleſia Dei in
Normandia de longo ſervitutis jugo liberata eſt, glo-
rioſo Rege Richardo adjuvante, & omnia diſponen-
te. A Rege conceſſum eſt, ut in Eccleſiis Conventua-
libus Abbates, vel Priores, aut Abbatiſſæ cum con-
ſenſu ſui Epiſcopi eligantur.* Eligendi licentiam
A. 1190. non à ſe deinceps, ſed ab Epiſcopis juxta Cano-
nes peti Rex indulſit; verùm quosd ſolas Con-
ventuales Eccleſias, & quoad ſolam Norman-
dism. Ea de re Archiepiſcopus Rotomagenſis
& Normandiæ Seneſcalus dudum contenderant.
Rei ſeriem vide apud Radulphum de Diceto.
Apud eundem Mstthæum laudati Regis Richardi
frater & Succeſſor Joannes, de ſuis cum Inno-
centio tertio concordatis agens, ſcribit ad Epi-
A. 1215. ſcopos Anglicanæ Eccleſiæ: *De cætero in univer-
ſis & ſingulis Eccleſiis & Monaſteriis, Cathedra-
libus & Conventualibus totius Regni Angliæ, libe-
ræ ſint in perpetuum electiones quorumque Prælato-
rum, majorum & minorum. Promittimus etiam,
quod nec impediemus, nec impediri permittemus
per noſtros, nec procurabimus, quin in univerſis &
ſingulis Monaſteriis & Eccleſiis, poſtquam vaca-
verint Prælaturæ, quemcumque voluerint, liberè
ſibi præficiant: Petita tamen à nobis priùs & hære-
dibus noſtris licentia eligendi, quam non denegabi-
mus, nec differemus. Es ſi fortè accidat, quod de-
negaremus vel differremus, nihilominus procedant
electores ad electionem Canonicam faciendam.* Et-
ism retinet ſibi jns factæ electionis comprobandæ,
verùm cum hsc clauſula: *Aſſenſum noſtrum non
denegabimus, niſi adverſus electionem rationale
propoſuerimus, & legitimè probaverimus, propter
quod non debemus conſentire.* Propter Stephani
Cantuarienſis Archiepiſcopi electionem & conſe-
crationem nata inter Regem hunc & præfatum
Pontificem diſcordia horrendè turbavit Anglica-
nsm Eccleſiam. Etenim Canonicas electiones
invaſit, Eccleſiarum bona diripuit, Romanas
appellationes ac evocationes interdixit Rex, om-
neſque reduxit Henricianas conſuetudines, quas
Sanctus Thomas ſuo ſanguine circumduxerat.
Supremam ac divinam Romanæ Eccleſiæ pote-
ſtatem calumnioſis & blaſphemis Alexandri Cæ-
mentarii prædicationibus permiſit palam lacerari;
quin & fidem Chriſtianam volens proſcriptam,
Legatos miſit in Africam, qui illic à Saraceno-
rum Principe diſcerent, & in Angliam porta-
rent ſuperſtitionem Mahometanam. Hinc illum
anathemate damnavit, in illum publicavit Cru-
cem, & Ludovico Francorum Regi donavit
Pontifex Angliam, atque ita ſtultum Regem
dutis flagellis reduxit ad mentem. Angliam
ſemper vectigalem, Sancto Petro etiam feuda-
lem effecit Rex pœnitens, abjuravit omnes ſuas
inſanias, Canonicas electiones reſtituit Eccle-
ſiis ac Monsſteriis, ei autem Pontifex indulſit
daodam faciendarum electionum licentiam. La-
tiùs hæc vide apud dictum Matthæum, Guiliel-
mum Thorne, & Innocentii tertii vitam, pu-
blicatam per Franciſcum Boſquettum.

Notanda ſunt hæc Regis verba: *Eligendi licen-
tiam nec denegabimus, nec differemus.* Abjurant
abuſnm & violentiam, quam in Guilielmo Ru-
fo & Henrico ſecundo Angliæ Regibus, Hen-
rico quarto Imperatore, aliiſque Principibus
frequenter legimus damnari. Etenim ſacri Ca-
nones, qui electionibus præfigunt tempus, ipſum-
que excedi vel prorogari vetant à Metropolitis,
aut Patriarchis, etiam Reges omninò adſtrin-
gunt. Et adverſus ſimiles Ludovicis ſeptimi Fran-
corum Regis violentias ſuprà audivimus decla-
mantem Sanctum Bernardum. Et inter crimina,
ob quæ Fredericnm ſecundum degradavit Lugdu-
nenſe Concilium, fuit quarundam Eccleſiarum
longa per ejus iniquitatem vacatio, utique per
denegatam eligendi licentiam. Porrò Sanctus
Bernardus in dicto ſuo Rege culpat & alium ex-
ceſſum: *Quis cogitare poſſet repetendum alterum* Epiſt. 182.
*aſſenſum, nec ſufficere unum, præſertim ubi nulla
ex tunc intervenit altera electio? Nunquid quoties
diſſenſerunt Clerici, toties requirendus favor Regis?
Nec ratio, nec conſuetudo hoc habet. Denique nu-
per, ſi recordamini, in Sueſſionenſi Eccleſia quoties
ad eligendum Clerici convenerunt, toties diſſenſe-
runt: nec tamen exiſtimo toties repetiiſſe aſſenſum
veſtrum, quem ſemel promeruerant. Ita eſt, Do-
mine mi Rex, non eſt quod debeatis reprobare factas
electiones, quibus ut fierent ſemel vos adſenſiſſe con-
ſtiterit.* In eligendo Epiſcopo diſcors Antiſiodo-
renſis Eccleſia fecerat varios conventus, ſeu ſeſ-
ſiones, tandemque Sancti Bernardi ſuaſu elegit
Hugonem tertium, Pontiniacenſis Monaſterii
Abbatem, primum Epiſcopum ex Ordine Ci-
ſtercienſi. Verùm Ludovicus Rex illum, tan-
quam ſine ſua licentia electum, confirmare no-
luit, ajens toties à ſe petendam licentiam, quo-
ties ad eligendum ſederetur. Hunc Regis er-
rorem & præſumptionem Sanctus Bernsrdus im-
pugnat, affirmsns & rationi & conſuetudini re-
pugnare. Notanda tamen ſunt hæc ejus verba:
Præſertim ubi nulla ex tunc intervenit nova electio.
Inſinuant concluſa & publicata electione una
non poſſe procedi ad aliam, niſi de nova licen-
tia Regis. Et certè apud Jacobum Sirmondum
inter Epiſcopslium promotionum formulas ex-
tsnt litteræ, quibus Hilduino Ludovici Pii Im-
peratoris Archicapellsno Senonenſis Eccleſis de
indulta ſibi ſecunda electione agit ſolemnes grs-
tias, & jam etiam tertiam ſibi ſupplicat tanquam
grande privilegium indulgeri. Nempe tunc pri-
mæ electionis facta per Principem cſſatio provi-
dendi jus devolvebst sd eundem Principem.
Quæ conſuetudo fuiſſe non videtur temporibus
Sancti Bernsrdi.

Omnium peſſimus in dsnds hsc licentia abu-
ſus fuit deſignatio perſonæ. Eſt abuſus antiquiſ-
ſimus. Etenim per Sancti Euſtatii Pstrisrchæ
factioſam dejectionem vacsnte Antiochena Ec-
cleſia Georgium & Euſronium deſignavit,
alte-

alterum mandans eligi, apud Hermiam Zozo-
Lib. 2. c. 18. menum Conſtantinus Auguſtus. Catonem Preſ-
hyterum ex Clotharii Regis præcepto fuiſſe à
Turonenſi Clero & populo clectum ſcribit in
Francorum Hiſtoria Sanctus Gregorius ejuſdem
Lib. 4 c. 11. urbis Epiſcopus. Et de Sancto Frederico ac Lu-
dovico Pio Imperatore ſcribit magnum Belgii
Chronicon: *Ludovicus Eccleſiæ Trajectenſi man-
dat, quo dilectus ſibi Fredericus eligatur in Epiſco-
pum*. Lucidius loquitur ejuſdem ſancti vita: *Lu-*
Fol. 55. *dovicus per Legatos ſuos mandavit Trajectenſis Ec-
cleſiæ Senioribus, ut Fredericum ſibi deligerent Epi-
ſcopum, & electum cum ſummo honore ad Palatium
adducerent, neſcientes omnes Trajectenſes id antè de-
creviſſe, quod ipſe & Primates ejus percuperent.*
Nempe Trajectenſes Regiam deſignationem præ-
timuerant, ideoque & prævenerant electione
clandeſtina. Ita tunc non raro fuit factum. Quod
enim Ludovicus tunc paſſim deſignaret eligendi
Antiſtitis perſonam, lucet ex Flori Magiſtri,
qui ſub ipſo in Lugdunenſi Eccleſia vixit Diaco-
nus, inſigni de electionibus fragmento, ſtatuen-
te de Domino Rege: *Rex Miniſterium ſuæ pote-
ſtatis in electionis negotio peragendo adjungere debet,*
Cap. 4. *non præferre*. Utique deſignando eligendam per-
ſonam. Et apud Flodoardum in Remenſis Eccle-
Lib. 3. c. 26. ſiæ Hiſtoria laudatur Archiepiſcopus Hincmarus
ſcripſiſſe *Boſoni illuſtri Comiti de agenda electione
Epiſcopi Sylvanectenſis, oſtendens quod non ſit ſui
miniſterii quamcumque ſpecialem deſignare perſonam.*
Boſo erat Comes Regis Caroli Calvi. Et poſt
degradatos Theutgaudum Trevirenſem & Gon-
tharium Colonienſem Epiſcopum, Eccleſiis iſtis
per Canonicam electionem provideri juſſit Nico-
laus primus Pontifex, excluſo omni favore Pſeu-
Ep. 72. do-Reginæ Waldradæ: Hoc eſt, excluſa deſi-
gnatione perſonæ. Et ad Ludovicum Balbum
Ep. 12. c. 30. Regem ſcripſit laudatus Hincmarus: *Siquando
petitam apud vos electionem conceditis, illum debent
Epiſcopi, & Clerus, & plebs eligere, quem vos vul-
tis, & quem jubetis, non eſt divinæ legis electio,
ſed humanæ poteſtatis extorſio.* Ejuſmodi deſigna-
tionem affirmat Caroli Magni & Ludovici Pii
Capitularibus palam adverſari, & proficiſci
non poſſe, niſi à pernicioſis Conſiliariis. Eun-
dem abuſum, à Philippo primo Rege commiſ-
ſum, in variis Epiſtolis damnat, laudatis Ca-
pitularibus adverſari, & ab illo electionem red-
di irritam affirmat Sanctus Ivo Epiſcopus Car-
nutenſis. Guilielmum Ruſum Anglorum Re-
gem, qui Monachis Sancti Auguſtini Cantua-
rienſis, Canonicæ electionis facultatem poſtu-
lantibus, ſub exurendi Monaſterii commination-
ne mandavit eligi cognatum ſuum Hugonem,
meritò damnant Gervaſius Monachus & Guiliel-
mus Thorne. Henriciana conſuetudo omnes
A. 1087. 1091. utriuſque ſexus Antiſtites mandabat eligi in Ca-
pella Regia, de prævia Regis licentia, & juxta
Regis conſilium, hoc eſt, eligi perſonam à Re-
ge deſignatam. Et de ſua electione ſcribit ad
Lucium ſecundum Pontificem Arnulphus Epi-
ſcopus Lexovienſis: *Decem & octo Marcas in inte-
rio meæ promotionis aſſumpſi, quia omnia bona Epi-
ſcopalia redimere de manu Comitis Andegavenſis
angebar, quæ ipſe mihi per duos annos & tres men-*
*ſes abſtulerat, quia Canonicè electus ſine ipſius deſi-
gnatione fueram conſecratus.* Extat Epiſtola apud Tom. 2.
Lucam Dacherium. Deſignationem iſtam ad
Regalia jura ſpectare volebant Reges & Princi-
pes, ideoque adverſus Arnulphi conſecrationem
ad Innocentium ſecundum appellarat Andega-
venſis Comes. Verùm Arnulphi cauſam ſuſce-
pit Sanctus Bernardus, & ipſum impetravit con-
ſecrari Romæ. Quas litteras rurſum habes apud Tom. 3.
eundem Dacherium. Idem Arnulphus ad Ale-
xandrum tertium ſcribit de Eccleſia Cantuarien-
ſi: *Certum eſt ibi noviter quoddam inter cætera con-
tigiſſe miraculum, quod nulla ſpes anteà, nulla fi-
ducia præſumebat, ſcilicet quod ibi perſona ad regi-
men Eccleſiæ ſine deſignatione Laicæ poteſtatis electa
eſt, cum ibi nullus antea promoveri potuerit, niſi
de quo priùs potentia ſæcularis edixit. Siquidem
cum opus illud ad veterem abuſum revocari multis
fuiſſet actibus attentatum, per merita Thomæ Mar-
tyris omnis ſemper machinatio eliſa eſt, quia ea,
quam ipſe ſibi proprio redemerat ſanguine libertatem,
perſonæ committi non pertulit, cujus non electio
libera, & Canonicus probaretur ingreſſus.* Hen-
riciana conſuetudo Antiſtitum electiones manda-
bat fieri in Capella Regia, de Regis licentia,
ac de ejus conſilio, ſeu juxta factam ab illo per-
ſonæ eligendæ deſignationem. Ita & ipſe San-
ctus Thomas fuerat Electus. Eſt articulus,
quem in Senonenſi Conſiſtorio damnarat Alexan-
der tertius, & cui poſt Sancti Thomæ mortem
Henricus ſecundus Rex in Romanorum Cardi-
nalium manibus ſolemniter renuntiarat. Hinc
proximus laudati Martyris Succeſſor Richardus
fuit Electus Canonicè & liberè, atque hoc inter
varia iſtius miracula Arnulphus affirmat eſſe ma-
ximum & primum. Nec ſine fundamento. Et-
enim pravæ voluntatis correctionem eſſe opus
Cœli & terræ creatione majus docent paſſim Ec-
cleſiæ Patres. Quod præſertim verùm eſt in vo-
luntate Regum. Nec ſine cauſa addit Arnulphus
miraculum iſtud multis artibus fuiſſe impugna-
tum. Ipſum enim impedire omnibus nervis co-
natus eſt Henricus Rex junior, qui & contra
Canonicè factam Richardi electionem, imò &
contra Patrem ſuum, uti Regiæ dignitatis præ-
varicatorem, appellavit ad Sedem Apoſtolicam,
atque ita Richardus, quod ob Regis appellan-
tis metum Provinciales Epiſcopi illum conſecra-
re non auderent, coactus fuit Romam proficiſ-
ſci, atque iſtic conſecrationem poſtulare. Hinc
lite adhuc pendente, pergit ad Alexandrum Pon-
tificem Arnulphus: *Perſonam, in qua deſideratæ
diu libertatis cœperunt initia conſecrari, benignè
ſuſcipite, ipſique ad executionem tanti operis de ma-
gnificentia virtutis Apoſtolicæ conferte fiduciam, ut
veſtræ primitiæ veſtris auſpiciis convaleſcant, &
licito conſummentur effectu. Ad vos omnium fidelium
oculi, ad vos omnium Eccleſiarum vota ſuſpirant,
ut ex hoc, qui habent libertatem, retinendi fiduciam,
& qui non habent, ſpem concipiant obtinendi.* Ale-
xandrum, ut ſeſe verum Romanæ Eccleſiæ Epi-
ſcopum demonſtret in hoc opere, multis obteſta-
tur, & concludit: *Intelligat ſapientia veſtra non
ſolùm Provinciæ & Regni illius, ſed aliorum etiam
Regnorum deſideria ſupplicare, ad quæcumque ſancti
illius,*

Digitized by Google

illius, tam relatione, quam præſenti inſpectione, magnalia pervenerunt. Licèt namque ob rigidiſſima Gregorii ſeptimi & Succeſſorum Decreta Reges omnes Antiſtitum inveſtituris ac nominationibus ceſſiſſent, quidam tamen retinuerant eligendæ perſonæ deſignationem, atque ita iſtius violentiæ ſolùm nomen, non rem abdicarant. Ipſorum Eccleſiæ Richardi cauſam videntes ſibi eſſe communem, utroque oculo in Alexandrum intendebant. Verùm de ſolius Richardi perſona, & electionis forma judicavit Pontifex: illum conſecravit, & remiſit in Angliam, Regiæ quæſtioni ſe non intromiſit. Quam conniventiam arguunt Radulphus de Diceto & Gervaſius Cantuarienſis.

A. 1173. Et revera exindè etiam Rex Henricus Pater priorem abuſum reſumpſit, itemque ejus filii & Succeſſores Richardus, ac præſertim Joannes, de
Fol. 139 quo Innocentii tertii Pontificis vita: *Licèt beatus Thomas Archiepiſcopus animam ſuam pro Eccleſiaſtica poſuerit libertate, nulla tamen utilitas quo ad hoc in ſanguine ejus erat, quoniam Anglicana Eccleſia per Principum inſolentiam in profundo ſervitutis ancillata jacebat, ita ut Apoſtolicum quoque mandatum in Anglia jam quaſi precarium haberetur, & Electiones Prælatorum nuſquam liberè fierent.* Etiam in aliis Regnis graſſatam fuiſſe eandem iniquitatem, jam audivimus ab Arnulpho Epiſcopo Lexovienſi. Hinc igitur, quod in Richardi Cantuarienſis cauſa facere debuerat Alexander tertius, in ſua Lateranenſi Synodo tandem fecit Innocentius tertius per hunc Canonem: *Quiſquis*
Can. 23. *electioni de ſe factæ per ſæcularis poteſtatis abuſum conſentire præſumpſerit contra Canonicam libertatem, & electionis commodo careat, & ineligibilis fiat, nec abſque diſpenſatione poſſit ad aliquam eligi dignitatem. Qui verò electionem hujuſmodi, quam ipſo jure irritam eſſe cenſemus, præſumpſerint celebrare, ab officiis ac beneficiis penitùs per triennium ſuſpendantur, eligendi tunc poteſtate privati.* Per Laicæ poteſtatis abuſum facta electio eſt omninò illa, cui Laicus Princeps eligendam deſignaverit perſonam.

Eam non irritat, ſed irritam declarat Innocentii Synodus. Non eſt electio libera, ſed violenta extorſio, ideoque irrita jure naturæ. Ita in adductis ſuprà teſtimoniis ſupponunt Hincmarus Metropolita Remenſis, & Sanctus Ivo Carnutenſis Epiſcopus. Et hinc Sanctus Hugo Lincolnienſis Eccleſiæ Electus factam ex Henrici ſecundi deſignatione electionem admittere noluit, aſſerens eſſe palliatam intruſionem. Liberè eligi denuò voluit, & fuit Electus. Guilielmum Eboracenſem Archiepiſcopum, ex Stephani Regis deſignatione Electum, degradavit Eugenius tertius in Synodo Remenſi. Eadem via Cantuarienſem Cathedram ingreſſus eſt Sanctus Thomas. Hinc poſt apertos mentis oculos deflevit ſe intruſum, Epiſcopatum ad manus Alexandri tertii depoſuit in Turonenſi Synodo, eundem reſumpſit ab eodem, ac iſti ſuo delicto acceptas ſemper retulit omnes ſuas perſecutiones. Quæ omnia latè refert Radulphus de Diceto. Pariſienſis Eccleſiæ Cantorem, à Tornacenſi Clero & populo electum Epiſcopum, mirè laudat in litteris ad Henricum Remenſem Metropolitam Stephanus Pariſiis adhuc Abbas ad Sanctam Genoveſam, & *gratiosè diſpenſari ſupplicat*, hoc in ejus electione vitium: *Dominus Rex perſonam* Ep. 173.
iſtam nominatim expreſſit, nominatim pro ea rogavit, nominatim Eccleſiæ Tornacenſi præeſſe voluit, & intendit. Si aliter factum fuerit, eſt verendum, & fortè verum, ne indignationem, & iram, & immiſſiones per Angelos malos concipiat, & adverſum eos, qui promotionem tantæ perſonæ impedierint, Regalem & inutilem iracundiam accendat. Electus ille electionem iſtam duxit eſſe intruſionem, ideoque ſine Metropolitæ diſpenſatione noluit conſecrari. Verùm Henricus Metropolita, licèt memorati Regis Ludovici ſeptimi Germanus frater, non diſpenſavit: iſtius enim Cantoris in locum Canonicè electus fuit Everardus, Gualteri Domini Aveſnenſis filius, Eccleſiæ Cameracenſis Archidiaconus, cui proximè ſucceſſit laudatus Abbas ſanctæ Genoveſæ. Cypriorum Regem, quod ad Nicoſienſem Eccleſiam duos nominaſſet, ex ipſis alterum jubens eligi, ut Eccleſiaſticæ libertatis invaſorem graviſſimè increpavit Innocentius tertius, addiditque cauſam: *Si carnale conjugium liberas exigit contrahentium voluntates, ridiculoſum eſt & probroſum, ut Eccleſia compellatur alterius contrahere voluntate, ac ſpirituale conjugium de arbitrio pendeat Laicali.* Ejuſmodi electionem declarat irritam in litteris ad Lib. 3. Ep.
Eccleſiam Nicoſienſem. Eundem abuſum dam- 202.
nat in Comite Tripolitano, qui tres electuris Monachis nominabat. Et latæ in Fredericum Ep. 204.
ſecundum Imperatorem degradatoriæ ſententiæ Ep. 217.
Innocentius quartus ac ejus Lugdunenſis Synodus, uti grande crimen inſeruerunt, quod ille quarundam Eccleſiarum electiones violentaſſet, utique per deſignationem eligendæ perſonæ.

Verùm nec laudatus Innocentii tertii Canon potuit Reges ab inquietandis electionibus cohibere. Etenim de Rudolpho primo Imperatore ſcribit ſupplementum Abbatis Uſpergenſis: *Tempore Rudolphi fuiſſe uſum primarum precum, colligitur ex tali forma.* Addit & formam ſeu Epiſtolam, A. 1286.
qua Rudolphus Epiſcopis & Abbatibus jubere ſolebat potiùs quam ſupplicare: *Cum ex antiqua & approbata, ac à divis Imperatoribus & Regibus ad nos perducta conſuetudine quælibet Eccleſia, in noſtro Romano Imperio conſtituta, ad quam Eccleſiaſticorum beneficiorum pertinet collatio, ſuper unius beneficii collatione precum noſtrarum Primas teneatur admittere, Devotionem tuam rogamus, quatenùs huic Clerico de Eccleſiaſtico beneficio, quod ad tuam collationem pertinet, ob reverentiam ſacri Romani Imperii ſtudeas liberaliter providere.* Iſtarum precum antiquitatem & approbationem ego certè ignoro. Etenim Ludovicus ſextus Francorum Rex Apoſtolicas, quibus primò vacaturam in quavis Cathedrali Eccleſia Præbendam donare permittebatur, ſibi delatas litteras exuſſiſſe laudatur à Radulpho de Diceto, & Henrico Cnyghtono. Ajebat ipſarum cauſa nolle ani- A. 1135.
mam ſuam in inferno exuri. Quod ipſum de Lib. 2. c.
Ludovico Sancto teſtantur ex Broymaro ejus 10.
Cancellario, laudantquè Michael Rouſſel,

& Re-

L. 2. c. 6 & Rebuffus. Et quidem Rudolphus Imperator
aut certè ejus poſteri conſuetudinem iſtam auxe-
runt. Quod enim Alberti Imperatoris precibus
Eccleſia Baſileenſis dederit tres Præbendas, ſcri-
bit in ſuis Annalibus Albertus Argentinenſis.
A. 1301. Erant preces armatæ, de quibus Pariſienſium Ar-
chipræſul Petrus de Marca: *Guillelmus Benedicti,
celeberrimus Juriſconſultus, affirmat preces illas
habuiſſe, & habere debuiſſe vim imperii apud Cano-*
L. 6 c. 9. *nicos Electores*. Et lucet ex formulari Rudolphi
Imperatoris Epiſtola: *Teneatur admittere*. Et-
enim antiquus eſt verſus: *Eſt orare Ducum ſpe-
cies violenta jubendi*. Quare ejuſmodi preces Ca-
nonicarum electionum & collationum libertati
repugnare, ac inducere electionem per abuſum
Laicæ poteſtatis, non eſt dubitandum. Earum
tamen conſuetudo crevit pedetentim, & ſerpſit
ad Regna omnia: etiam ad Abbatum & Epi-
ſcoporum alectiones. Quin & ipſas probarunt
Sanctio pragmatica & Synodus Baſileenſis. Ita
callida iniquitas adverſus quemvis Eccleſiæ Ca-
nonem ſemper facit aut reperit primam irrependi.
Et cogitur Eccleſia diſſimulare. Et hæc eſt una
ex cauſis, ob quas in ſua cum Franciſco primo
Francorum Rege Concordata Leo decimus Pon-
tifex facilior conſenſit.

CAPUT VIII.

Expediuntur variæ quæſtiones.

QUæſtio prima eſt, an à Regibus poſtulanda
eligendi licentia adverſetur ſacris Canoni-
bus & Eccleſiaſticæ libertati? Reſpon-
deo adverſari. Etenim Brunoni Trevirenſi Ar-
chiepiſcopo, Henrici quinti Imperatoris pro
componendis inveſtituræ litibus ad Paſchalem ſe-
cundum in Gallias Legato, licentiam iſtam eſſe
antiquiſſimum Imperii jus peroranti, apud Su-
gerium Abbatem in vita Ludovici Groſſi Regis
Francorum reſpondit laudatus Pontifex *Eccleſiam
pretioſo Jeſu Chriſti ſanguine redemptam & liberam
conſtitutam, nullo modo iterato ancillari oportere:
Si Imperatore inconſulta Prælatum eligere non poſſit,
caſſata Chriſti morte, et ſerviliter ſubjacere*. Et
Abbates non ad ſolam Regis, ſed ad Epiſcopi
inſuper juſſionem eligi mandavit antè Caroli Ma-
gni faciem Synodus Francofordienſis. Et in
laudato ſuperius de electionibus fragmento Flo-
Cap. 17. rus Magiſter ait Regem in electionis negotio
Miniſterium ſuum dumtaxat debere adjungere,
non præferre. Ei nihil, & quidem per indul-
gentiam & conſuetudinem, aſſeverat compete-
re, niſi ſolùm factæ electionis aſſenſum. Et
Eccleſiam Normandicam, dum Abbates ſine
prævia ſua licentia eligi permiſit Richardus pri-
mus Rex Anglorum, à magna ſervitute ſuiſſe
liberatam dixit nobis ſuprà ex totius Anglicanæ
Eccleſiæ ſenſu Matthæus Pariſienſis. Et ſuprà
laudatum Philippi Auguſti ſimile privilegium
maximis ſuis libertatibus ſemper annumeravit
Eccleſia Atrebatenſis. Quinimò adverſus Pa-
ſchalis ſecundi & Calixti ſecundi, qui Vezelia-
cenſem Abbatem de prævia Cluniacenſis licentia
& conſilio eligi præceperant, Decreta ad Gui-
lielmum laudati Vezeliacenſis Monaſterii Abba-
tem, ſcribit in illius Chronico Alexander tertius:
*Statuimus ut veſtrum Monaſterium Cluniacenſis Ec-
cleſiæ in nulla penitùs ſubjacere debeat, & electio-
nem ita liberam per omnia habeatis, ut Cluniacen-* Fol. 572.
*ſium Abbatum conſilium vel conſenſus nulla modo re-
quiratur*. Quia nempe non ſolius Laici, ſed
omnis extranei conſenſus præviè requirendi debi-
tum eſt jugum duræ ſervitutis. Et hinc meritò,
& ſanctiſſimè olim ad Tarraconenſem Archiepi-
ſcopum, cæteroſque Regni ſui Epiſcopos, Ab-
bates, & aliarum Eccleſiarum Rectores ſcripſit
Petrus Rex Aragoniæ: *Regi Regum, per quem
Reges regnant, reverentiam debitam exhibentes, &
ſponſæ ejus, ſanctæ videlicet Eccleſiæ, integram li-
bertatem conſervare volentes, peſſimam conſuetudi-
nem à nobis hactenus conſervatam, qua electionem
Prælatorum ſine noſtro conſilio & aſſenſu procedere
non permittebamus, amore Dei & ſanctæ Eccleſiæ,
& pro remedio animæ noſtræ, parentum noſtrorum,
relaxamus*. Conſuetudinem iſtam fatetur ſuiſſe
peſſimam. Et hinc inter omnes, quos Decreta-
libus ſuis Gregorius nonus inſeruit, Canones
nullus hanc conſuetudinem Regibus permittit.
Quinimò de Eccleſia Conventuali Patronata ſta-
tuit illic Clemens tertius: *In Conventuali Eccleſia* Lib. 3. tit.
non electioni Prælati faciendæ, ſed jam factæ hone- 38. c. 25.
ſtius Patroni poſtulatur aſſenſus. Soli Patrono, &
quidem ægræ indulget iſtam authoritatem.

Altera quæſtio eſt, Qua occaſione vel quo co-
lore Reges iſtam authoritatem invaſerint? Reſ-
pondeo colorem in Vezeliacenſis Monaſterii
fundatione aſſignari à Gerardo Comite, man-
dante ejus Abbatem ſemper eligi, *cum interroga-
tione & conſilio ſanctorum Virorum*. Ex antiquiſſi-
mo enim more viduata Eccleſia, antequam ad
electionem procedat, audire ſolet Metropoli-
tam, vicinos Epiſcopos, Abbates, nec non &
alios viros prudentes & ſanctos. Provincialis
Metropolitæ, vacans Metropolitana Eccleſia Pri-
mati aut Patriarchæ ſolebat ac debebat Epiſcopi
ſui mortem mox intimare, poſtulareque eligen-
di licentiam, nec non & Epiſcopum Viſitato-
rem, qui electioni director præſideret. Ita lucet
ex plurimis Magni Gregorii Epiſtolis, ex Adria-
ni primi ad Carolum Magnum Epiſtola de anti-
qua conſuetudine Ravennatis Eccleſiæ, & ex
Gallicani Epiſcopalium promotionum formulis
apud Jacobum Sirmondum. Hinc ergo Reges
etiam ſe, quod Epiſcopi & Abbates ſint avi-
tum non ſolius Eccleſiæ, ſed & Reipublicæ
membrum, voluerunt in ipſorum electionibus
audiri. Et quidem Romanorum Auguſti, quod
vaſtiſſima eſſet Imperii moles, quoad ſolam ele-
ctionem Patriarcharum ac Primatum Epiſcopo-
rum, Barbarorum autem Reges quoad Epiſco-
pos & Abbates omnes. Et quia etiam nomina-
tionis ſibi jus arrogabant, Canonicam electio-
nem cenſuerunt eſſe ſuum ſingulare beneficium,
ideoque per ſingulares preces ſingulis vicibus im-

plorandum. Electionem Canonicam conceden- do videbantur ſibi quaſi nominationem, Regiæ dignitatis partem, cedere, ideoque eligendi li- centiam voluerunt haberi grande beneficium. Et hinc poſt reſtitutas à Gregorio ſeptimo Canoni- cas electiones fuerunt iſtius conſuetudinis longè tenaciſſimi: Clandeſtinè ſine venia quandoque eligentes Eccleſias duriſſimè tractarunt. Antiſti- tum promotiones noluerunt plenè à ſua poteſtate emancipari.

Tertia quæſtio eſt, quomodo licentiæ hujus petendæ neceſſitatem Eccleſia tandem excuſſerit? Reſpondeo, duobus præſertim modis. Primus fuit ſpontanea Regum gratia. Etenim Eccleſiæ Mindenſi Henricus ſanctus Imperator conceſſit hocce privilegium: *Conceſſimus licentiam eligendi inter ſe Paſtorem dignum & idoneum, ſalvo tamen Regis ſeu Imperatoris conſenſu*. Utique conſenſu in ſolam factam electionem. Quod ipſum pri- vilegium eiſdem verbis dedit eidem Eccleſiæ Hen- ricus tertius. Simile Atrebatenſibus à Philippo Auguſto Francorum Rege datum eſt ſuprà lauda- tum. Laudavimus & Petrum Aragoniæ Regem, qui Innocentio tertio Pontifici ob accepta Regiæ dignitatis titulum & ornamenta gratificaturus, peſſimam iſtius petendæ licentiæ conſuetudinem omnibus ſui Regni Eccleſiis ac Monaſteriis remi- ſit. Ejus Epiſtolam Stephanus Baluzius inſeruit ſuis additionibus ad opus Petri de Marca. Et Hugo Pictavinus Vezeliacenſis Monaſterii Chro- nico inſeruit hocce privilegium Guilielmi Co-

Lib. 8. c. 10. mitis Nivernenſis: *Ego Nivernenſis Comes dimitto Deo quandam pravam conſuetudinem, quam in Vezeliacenſi Eccleſia exigebam, ſcilicet ut de electione Abbatis nullus ulterius à me requiratur conſenſus*.

Fol. 568 Verùm non ſpontanea, ſed compulſa fuit iſta gratia, quod nempe & Romani Pontifices & Francorum Reges ab iſta Nivernenſis Comitis ſervitute laudatum Monaſterium liberaſſent. Et ejuſmodi ſeu Regalia ſeu Papalia privilegia adduci poſſint plurima. Monaſteriorum Funda- tores frequenter illud ipſi Fundationi appoſue- runt, & tam à Rege, quam à Pontifice curarunt confirmari.

Alter modus proceſſit ex Romanis Epiſcopa- tuum & Abbatiarum reſervationibus. Fridericus ſecundus Imperator, ubi in Romanam Eccle- ſiam cœpit palam inſurgere, quoties Eccleſiis dabat eligendi licentiam, paſſim etiam deſigna bat eligendam perſonam, neminem ſibi ſuſpe- ctum permittebat fieri Antiſtitem, atque ita per obnoxios ſibi Epiſcopos & Abbates inſigniter arietabat Romanam Eccleſiam. Hinc poſt va- ria conſilia Gregorius nonus Pontifex Canonicas in Imperio & Siciliæ Regno Electiones cœpit ſuſ- pendere, ſibi reſervare, vacantibuſque ſedi- bus Epiſcopos & Abbates Romanæ Eccleſiæ fi dos, & Frederici violentiis conſtanter adverſos nominare. Paſſus fuit graviſſimos obices, evi- cit tamen, ideoque poſt degradatum præſertim à Lugdunenſi Synodo Fredericum alii Pontifices eundem morem ad alia etiam Regna extende- runt. Primum de Regum licentia, poſtmodo etiam ſine ipſa reſervarunt ac nominarunt. Hinc adverſus Martinum quartum, qui Sancti Augu- ſtini Cantuarienſis Abbatiam ſine ejus licentia dederat, apud Guilielmum Thorne graviſſimè expoſtulat Henricus tertius Rex Anglorum. Apud Albertum Argentinenſem longè vehemen- A 1063. tius expoſtulat adverſus Clementem ſextum Rex Eduardus primus, aſſeverans omnes Anglicanæ Eccleſiæ Cathedrales ſedes eſſe Regii Patrona- tus, ſine Regia licentia illic non poſſe eligi ex Innocentii tertii cùm Joanne Rege Concorda- tis, quæ ſi obſervare nolit Pontifex, reverti omnia in ſtatum priſtinum, Regi redire jus no- minandi, aut certè deſignandi eligendam per- ſonam. Ejuſmodi querelas Regum adducam plu- A. 1341. res ſuo loco. Romana tamen authoritas præva- luit, atque ita tandem eligendi licentia de Re- gum manibus fuit excuſſa. Redierunt poſtmo- dum electiones Canonicæ, verùm prævia eligendi licentia Regibus, ad Apoſtolica nominandi indulta reſpicientibus, non fuit cordi, atque ita permanſit extincta. Regius tamen in factas electiones conſenſus ſemper perſeveravit.

Quarta quæſtio eſt, cur Philippus Auguſtus Francorum Rex, profectus ad bellum Sanctum, ſolas Epiſcopales Eccleſias, & Regales Abba- tias adſtrinxerit ad eligendi licentiam poſtulan- dam à Regina? Reſpondeo rationem dari à Bal- drico Tornacenſi Epiſcopo in Chronico Eccle- ſiæ Cameracenſis, agente de Abbatia Sancti Giſ- leni: *Quamvis Abbatia pauper ſit & exigua, pen- det tamen de manu Regia*. Et de Notgero Leo- Lib. 3. cap. 14. dienſi Epiſcopo, qui Fratres Gemblacenſes Ab- batem ab Ottone tertio Imperatore poſtulare pa- rantes retraxit, ſcribit ejuſdem Monaſterii an- tiquum Chronicon: *Notgerus, non negans conſi- lium quærentibus, inſinuare incœpit quam potuit elo- quentius, quam inutile ſit pauperes Regibus ſub- jacere, quam arduum & difficile humilibus Chriſti ſolium Regni attingere, videri ſibi multum eſſe uti- le, ſi Juri Leodienſis Epiſcopi patiantur ſubjacere, unde prompta adſit defenſio*. Et de Piſcarienſi San- Fol. 519. cti Clementis Abbatia ad Beraldum & Rainal- dum Comites ſcribit in ejuſdem Monaſterii Chro- nico Conradus ſecundus Imperator: *Soli noſtro Dominio reſervatur*. Eſſe ſuam ſpecialem Came- Fol. 410. ram, ideoque præ omnibus circumjacentibus Abbatiis teneri ad manus Regias, aſſirmat ibi- dem Siculorum Rex Guilielmus. Quod ab Im- Fol. 502. peratoribus gubernaretur, ideoque Romanæ Eccleſiæ protectionem ignoraret, profitetur Ab- bas Grimoaldus. Et Robertus Comes ſcribit Fol. 472. ad ejuſdem Monaſterii Capitulum: *Eccleſia ve-* Fol. 530. *ſtra in Manibus Domini noſtri Regis eſt*. Hinc circa ejus negotia mandat nihil ſine Regio pla- cito attentari. Quapropter Regalis Abbatia eſt quæ ſpectat ad Regis proprietatem ac Dominium, aut certè advocatiam ſeu protectionem. Quod enim Eccleſiæ & Monaſteria olim ad Romanos Pontifices, Epiſcopos alios, Reges & Princi- pes, tanquam ad Dominos & proprietarios ſpe- ctaverint, ſuo loco oſtendemus. Ea ſibi mu- tuo donabant non ſolum, ſed & permutabant, imò & vendebant. Eodem modo tractabant & jus advocatiæ. Et hinc ejuſmodi ſervitutibus ſubjecta Monaſteria ſine prævio Regis placito nequibant eligere Abbatem. Erat dura ac pe- ricu-

riculoſa ſervitus. Hinc Fratribus Gemblacenſibus, ut ſola Epiſcopi ſui protectione contenti Regiam non ambirent, perſuaſit Noigerus Epiſcopus Leodienſis. Quocirca Rex Philippus Auguſtus, ſolas Regales Abbatias ad poſtulandam eligendi licentiam adſtringens, pietatem ſuam & juſtitiam inſigniter commendavit. Etenim in libera ab iſto jugo Monaſteria Rex, niſi per violentiam, prætendere non potuit iſtiuſmodi poteſtatem. Jugum iſtud erat hodierni Patronatus non penitus abſimile. Hinc cunctis Laicis Patronis Clemens tertius iſtam poteſtatem indulſit. Porrò Epiſcopatus omnes Gallicani ſunt feuda Regia, de pleriſque autem iſtic Abbatiis ſcribit in Corbejenſis Monaſterii privilegio Benedictus tertius Pontifex: *Galliarum permaximè Eccleſias fidelium collationibus à Deo conſtat eſſe ditatas*. Hinc igitur inter Epiſcopatus & Abbatias diſtinguens Philippus Auguſtus, omnes illos ſuppoſuit eſſe Regales.

Quæſtio quinta eſt, an prævia eligendi licentia, factæque electionis confirmatio ſpectent privativè ad jura Regalia, ideoque competant ſolis ſupremis Principibus non cognoſcentibus Superiorem? Reſpondeo paſſim ſpectare. Etenim in Cameracenſis Eccleſiæ Chronico ſcribit Baldricus Epiſcopus Tornacenſis: *Nulli Abbatias præter Imperatorem aut Epiſcopum largiri fas eſt, quamvis earum advocatiæ Laicis commendentur.*

L. 3. c. 6. A Vaſallis Principibus, licet advocatiæ poteſtatem habeant, ait non poſſe Abbatum electiones confirmari, quod eſt donare Abbatiam. Loquitur adverſus Rainerium Longicollum, Hannoniæ Comitem, præſumentem donare Abbatiam Sancti Giſleni, adverſus quem pro Monaſterii libertate multum certavit Gerardus Cameracenſis Epiſcopus, aſſeverans iſtud jus ad ſolum Imperatorem & Epiſcopum pertinere. Uniuſque enim confirmationem Abbatis electio ſemper requiſivit. Et apud Lucam Dacherium extant litteræ, quibus Sancti Giſleni Electum confirmat Imperator, & Nicolao Cameracenſi Epiſcopo mandat conſecrandum. Eundem Rainerium, quod Lobienſem Abbatiam dediſſet, à Brunone Colonienſi Archiepiſcopo, Ottonis primi Imperatoris Fratre & Vicario, ut læſæ Majeſtatis reum fuiſſe damnatum & proſcriptum, affir-

fol. 27. mat in dicti Monaſterii Chronico Abbas Folcuinus. Nempe Rainerius, uti ſcribit antiquum Gemblacenſis Monaſterii Chronicon, toti Romano Imperio formidabilis dictam Abbatiam per nominationis violentiam dederat Herluino primo Gemblacenſium Abbati, ideque merito fuit reus læſæ Majeſtatis. Cui enim Electos confirmare non licet, longè minus poteſt nominare, adeoque nec dare eligendi facultatem. Etiam Atrebatenſis, licet Flandrorum eſſet Metropolis & Principis ſedes, civitatis Clerus & populus eligendi Epiſcopi licentiam ac Electi Confirmationem numquam à ſuo, quouſque ille recognovit Galliæ Coronam, Comite poſtulavit, ſed ſemper à Rege. Nam & à Philippo Auguſto accepit Privilegium ſine prævia licentia eligendi. Horrenda illa inter Balduinum Comitem & Sanctum Fulconem Remenſem Archiepiſcopum lis eidem principio inhæſit. Vedaſtinii Monaſterii commendam, à Carolo Simplice Francorum Rege datam Fulconi, ſibi non datam invidit Balduinus, per immiſſos latrones trucidavit Sanctum Epiſcopum, atque ita Rege, quem multa rebellio impotentem fecerat, ſpreto & inviſo Abbatiam invaſit. Porrò commendare Monaſteria, eligendi facultatem dare, & confirmare Electos, ſpectant ad eandem poteſtatem. Et Gemblacenſes Monachi, dum ab aula voluerunt pendere, atque Abbatem accipere, non ad Brabantiæ Ducem, ſed ad Romanum Imperatorem parabant accedere. Et Fratribus Afflegemienſibus in erecti Monaſterii diplomate concedit Henricus tertius Brabantiæ Dux, ut ipſi poſſint ſibi Abbatem eligere, poſitumque ſuper altare baculum illi committere, nullo Principe aut Epiſcopo contradicente. Non dicit, *Nobis aut ſucceſſoribus noſtris, ſed nullo Principe contradicente*: Quod nempe talem poteſtatem in ſe necdum agnoſceret, & Germanici Imperii, quod per verba, *Nullo Principe*, omnino intelligit, poteſtatem vellet à Brabantia excluſam. Et in Sclavorum Chronico Hemboldus Presbyter longam Henrici Leonis Saxoniæ Ducis cum Frederico primo Imperatore de inveſtiendis & confirmandis Epiſcopis, ſeu de donandis Epiſcopatibus litem refert, quam poteſtatem Fredericus prætendebat ſpectare privativè ad Auguſtam Majeſtatem. Et hinc Henrico Duci, qui Sclavos Barbaros ſubegerat, pro magno indulſit privilegio, ut omnium illic ſuo gladio ſubactarum Regionum Epiſcopatus donaret. Et uti grande Lib. 1. c. Privilegium Dux ſtatus accepit. Nam qui donat 69. 70. 75. Epiſcopatus, vocatur Epiſcoporum Dominus: quem eſſe ſolius ſupremi Principis titulum affirmat ibidem Hartuicus Metropolita Hamburgenſis. Et ad Arnoldum Bavariæ Ducem, in Henrici primi Imperialem electionem conſentire nolentem, apud Luitprandum Ticinenſis Eccleſiæ Diaconum dicunt ejus Proceres: *Æquum, juſtumque nobis videtur, ut à cæteris non diſſentiens, hunc Regem eligeres, ipſe verò te, ut tam fortunatum ac prædivitem virum hoc pacto bearet, animique tui feritatem mulceret, ut quod prædeceſſores tui non habuere, tibi concedatur, ſcilicet quatenus totius Bavariæ Pontifices tuæ ſubjaceant ditioni, tuæ*- Lib. 2. *que ſit poteſtatis uno defuncto alterum ſubrogare.* cap. 7. *Igitur conniveus Arnoldus huic optimo ſuorum Conſilio, Henrici Regis miles efficitur, & ab eo conceſſis totius Bavariæ Pontificibus honoratur.*

Attamen de Roberto Hieroſolymitano, Flandrenſium Comite, ad ejus uxorem Clementiam ſcribit Sanctus Anſelmus Archiepiſcopus Cantuarienſis: *Relatum mihi eſt, quoſdam Abbates in Flandria ſic conſtitutos, ut Comes vir veſter nullam eis ſua manu daret inveſtituram*. Quod Abbatum Lib. 3. inveſtituræ ob Romanæ Eccleſiæ decreta ceſſeſſet Ep. 59. obediens Robertus, prædicat Anſelmus. At verò qui inveſtiebat, etiam eligendi licentiam dare, Electoſque confirmare olim omnino poterat & conſueverat. Quare videtur ſolorum Flandrenſium Epiſcoporum, & quorundam forſan Regalium Abbatum confirmatio ad Regem ſpectaſſe. Quid quid ſit, etiam Britanniæ Du-

vem, quod Epiſcoporum inveſtituris renuntiaſ-
ſet, laudat Gregorius ſeptimus in Epiſtola ad
Rudolfum Archiepiſcopum Turonenſem. Quod
Lib. 4. item Robertus Normandiæ Dux donaret Abba-
Ep. 13. tias, lucet ex variis litteris Sancti Anſelmi ad Bal-
dricum Priorem Beccenſem. Hinc & Abbatiſſæ
ſine ejus licentia non poterant officio renuntiare.
Lib. 3. ſine ejus licentia non poterant officio renuntiare.
Epiſt. 8. Dabat & Epiſcopatus. Quod enim Malgerus Ro-
14. 15. thomagenſis Archiepiſcopus nequidem in Ponti-
ficalibus Vieatium aſſumere potuerit ſine ejus li-
eentia, ſupra oſtendi ex Chronico Monaſterii
Fontanellenſis. Etiam Sancti Albini Andegaven-
ſis Monaſterium ſine prævia Comitis licentia eli-
gere non poterat, uti patet ex Electionis decreto
Tom. 6. apud Lucam Dacherium. Et Arnulphum Lexo-
vienſem Epiſcopum, ſine ſua licentia electum,
adeò perſecutus eſt idem Comes, ut Romam fu-
gere ille debuerit, ipſumque conſecrare vix auſus
fuerit Innocentius ſecundus. Quod non ſolam
eligendi licentiam donare, ſed & eligendam per-
ſonam deſignare Comes ille conſueſſet, ſcripſit
idem Arnulphus ad Lucium ſecundum. Etiam
in Vezeliacenſis Abbatis electionem idem jus
prætendit olim Comes Nivernenſis: licet Regio
& Apoſtolico Privilegio excluſus. Quod item
Fredericus Lotbaringiæ Dux Abbatias dederit,
affirmat Richerius Monachus in Chronieo ſui
Cœnobii Senonienſis. Nec deſunt alia iſtiuſmo-
di Ducum & Comitum quaſi Privilegiatorum
exempla. Exemplum ſingulare adducit, agens
de Bernardi apud Bononi cellam Abbatis electio-
ne, Sanctus Fulbertus Epiſcopus Carnutenſis:
*Facta eſt electio iſta Conſilio atque authoritate Domini
Abbatis Maioris Monaſterii, poſt exceſſum glorioſi
Principis Odonis, à quo hujus rei curam ſuſceperat.
Qui hoc in Conventu Monachorum ritu celebri peta-
cto, obtulit Fratrem prædictum nobiliſſimæ Comitiſ-
ſæ, ſub cujus ditione locus iſte conſiſtit, & Stepha-
no Comiti ejus Filio, à quibus donum Rerum tem-
poralium, ad idem pertinentium Cœnobium, ſuſce-
pit*. Eligendi licentia ab Odone Francorum Re-
ge, electionis autem confirmatio & Abbatiæ
conceſſio à Stephano Carnutenſium Comite fuit
Ep. 107. poſtulata. Forſan inter Regem & Comitem erat
iſtiuſmodi concordatum.

Rectè verò Mathildim Abbatiſſam Cadomen-
ſem ſine Roberti Normandiæ Ducis licentia non
poſſe cedere ſcripſit Sanctus Anſelmus. Etiam
hanc licentiam Reges ſemper exiſtimarunt ad ſuæ
Coronæ dignitatem & jura pertinere. Hinc enim
ſtatuit, cui adfuit Apoſtolica Legatio, Syno
dus Francofordienſis: *De Abbatiſſis, quæ regulari-
ter non vivunt, Epiſcopi requirant, & Regi an-*
Can. 47. *nuntient, ut ab honore priventur*. Quinimò res
eſt antiquior. Etenim apud Sanctum Gregorium
Turonenſem Epiſcopum Haribertus Francorum
Rex Sanctonenſis, quæ Emerium ejuſdem ei-
vitatis Epiſcopum ſine ſua licentia degradarat,
Synodi Legatum Presbyterum ejecit a ſua facie,
& plauſtro ſpinis ſuppleto impoſitum juſſit depor-
tari, dicens: *Putaſnè, quod eſt ſuper quiſquam
de filiis Clotharii Regis, qui Patris facta cuſtodiat,
quod hi Epiſcopum, quem ejus voluntas elegit,
abſque noſtro judicio projecerunt?* Quin & Leon-
tium Metropolitam Burdigalenſem, facti Au-
thorem, mille aureis, & omnes Comprovinciales Lib. 4.
les Epiſcopos mulctavit juxta eorum poſſibilita- cap. 26.
tem. Et de Faraberto ſuo Anteceſſore ſcribit
Regino Abbas Prumienſis: *Farabertus curam
Paſtoralem ſua ſponte per conceſſum Regis depoſuit*.

CAPUT IX.

Nominandi Privilegium datum Regibus Francorum.

PRimum nominandi Privilegium Pippino Francorum Regi à Zacharia Pontifice fuit conceſſum, de quo apud Sanctum Lupum Abbatem Ferrarienſem Wenilo Senonenſis Metropolita & Gerardus Comes ſcribunt ad Sanctum Amulum Archiepiſcopum Lugdunenſem: *Ve-* Epiſt. 8. *ſtræ Prudentiæ Dominus noſter Rex Carolus Calvus nobis juſſit ſuggerere, non eſſe novitium aut temerarium, quod ex Palatio honorabilioribus maximè Eccleſiis procurat Antiſtites. Nam Pippinus, à quo per maximum Carolum & religioſiſſimum Ludovicum Imperatores duxit Rex noſter originem, expoſita neceſſitate hujus Regni Zachariæ Romano Papæ, in Synodo, cui Martyr Bonifacius interfuit, ejus accepit conſenſum, ut acerbitati temporis induſtria ſibi probatiſſimorum decedentibus Epiſcopis mederetur, ne fortè ſimplicitate Pontificum poſſet contingere, quod in hac Æduorum urbe evenit. Proindè ſuppetere, ut honorem à Romano Papa Majoribus ejus, Regibus & Imperatoribus conceſſum, & à Lugdunenſis Eccleſiæ Metropolitanis numquam hactenus infirmatum, à vobis nulla veſtra injuria conſequatur*. Quidam exiſtimant laudari hic Synodum Leptinenſem aut Sueſſionenſem, quibus Sanctus Bonifacius ex Zachariæ Pontificis delegatione præſedit. Verùm Pippinus tunc necdum Rex erat, ſed Regiæ domus dumtaxat Majo. ſeu Præfectus, & privilegium videtur datum Regi. Videtur & datum Romæ in Synodo, cui ipſe Pontifex præſedit.

Quidquid ſit, non liberam quorumcumque, ſed ſolorum ſuorum Palatinorum ad Epiſcopatus nominandorum facultatem Pippinus accepit. Erat facultas diſpenſatoria duplicis Canonis: nempe & Apoſtolici, mandantis Epiſcopum eligi à Clero & Populo; & Sardicenſis, laicos etiam Palatinos vetantis evehi, non ſolum ad Epiſcopatum, ſed etiam ad Presbyteratum aut Diaconatum. Et iſtud ſolum Privilegium Rex Carolus Calvus prætendebat ſibi confirmari. Non enim quoſcumque, ſed ſuum Conſanguineum Bernum, & ſuum Palatinum Godelſadum nominarat ad Epiſcopatus Auguſtodunenſem & Cabilonenſem. Verùm Sanctus Amolus generosè interceſſit pro Canonicis electionibus, Bernum excuſſit ab Eccleſia Auguſtodunenſi, & illi Altheum ordinavit adeò firmè, ut ipſi tanquam legitimo Epiſcopo Pallium poſtea à Leo-

Google

Leone quarto Pontifice, licet non impetrarit, poſtulaverit tamen Imperator Lotharius. Datum enim Syagrio iſtius Eccleſiæ Epiſcopo Pallii Privilegium à Sancto Gregorio Magno, Leo quartus reſpondit fuiſſe ob datas illi Sedis Apoſtolicæ vices perſonale. Godelſadus tamen Cabilonenſem Eccleſiam obtinuit: forſan ex aliquo inter Carolum Regem, ſeu veriùs inter Lotharium Auguſtum & Sanctum Amulum concordato. Facta enim hæc ſunt circa noni ſæculi annum quadrageſimum tertium, quo Lotharius, Ludovicus, & Carolus, Fratres Reges, in Burgundis horrendè pugnarunt, novam Regnorum fecere diviſionem, atque ità pertinens ad Carolum Burgundia eſt in Lotharium translata. Hinc jam dictos Burgundiæ Epiſcopos quidem poſtulavit Carolus, ſed eorum alterum Lotharius obtinuit, & memorato Altheo Pallium flagitavit. Etiam Caroli prætenſionibus perrexit inſiſtere. Hinc enim Sancti Amuli in Lugdunenſem Cathedram primus ſucceſſor Sanctus Remigius, acerrimus vindex Eccleſiaſticæ libertatis, in tertia Valentina Synodo admittit *è ſervitio Principis*, utiquè per nominationem, *venientes Epiſcopos*, & dumtaxat addit, ut nemo indignus conſecrari permittatur. Cunctos iſtiuſmodi nominatos ſtatuit à Metropolita & conprovincialibus Epiſcopis rigidè examinandos.

Cap. 5.

Quæſtio eſt, an laudatum Pippini Privilegium fuerit perpetuum, an dumtaxat perſonale? Quidam volunt fuiſſe perpetuum. Probant ex Ludovici Pii Imperatoris poſt Aquiſgranenſem Synodum edito Capitulari, cujus hoc eſt caput ſecundum: *Sacrorum Canonum non ignari, ut in Dei nomine Sancta Eccleſia ſuo liberius potiatur honore, aſſenſum præbuimus Ordini Eccleſiaſtico, ut ſcilicet Epiſcopi per electionem cleri & populi ſecundum Statuta Canonum, de propria Diœceſi, remota perſonarum & munerum acceptione, ob vitæ meritum & ſapientiæ donum eligantur*. Notanda ſunt verba, *Aſſenſum præbuimus Ordini Eccleſiaſtico*: Edicere videntur Ludovicum Avi ſui Pippini Privilegio ad cleri preces gratis renunciaſſe, adeoque Privilegium fuiſſe perpetuum. Errare igitur videntur qui exiſtimant Canonicas electiones fuiſſe reſtitutas à Carolo Magno. Et hinc ad laudatum Ludovici Capitulare ſcribit Jacobus Sirmondus: *Totum exſtat in libro primo Capitularium, Capite octuageſimo tertio & ſequentibus, id eſt, poſt Caput ultimum Capitularis Aquiſgranenſis Caroli Magni Regis. Immemor enim propoſiti & inſtituti ſui Anſegiſus, qui librum illum ſolius Caroli Eccleſiaſticis legibus deſtinaſſet, has etiam Ludovici filii conſtitutiones injecit, quas quidem hoc anno poſt Synodum Aquiſgranenſem editas fuiſſe confirmant ea, quæ in capite tertio leguntur de Synodo illa, & Regulis Canonicorum & Sanctimonialium in ea conſtitutis*.

Vide Tract. 46. Hincmari pag. 765. Noris.

Reſpondeo tamen etiam à Carolo Magno abdicatas paſſim fuiſſe nominationes, & Canonicas electiones reſtitutas. Laudatum enim Capitulare eſſe non ſolius Ludovici, ſed etiam ipſius Caroli, diſertè Hincmarus, Francici Juris peritiſſimus, & Anſegiſo Abbati ferè ſuppar, affirmat in litteris ad Ludovicum tertium Francorum Regem. Iſtius Juris æque peritus Sanctus Ivo Carnutenſis Epiſcopus affirmat iſtud idem in litteris ad Manaſſem Archiepiſcopum Remenſem. Carolus Magnus Capitulare ſuum fuerat nominando quandoque prævaricatus, ideoque ipſum à Filio Ludovico innovari ſupplicarunt Epiſcopi, atque impetrarunt. Quocirca ſui propoſiti immemor non fuit Anſegiſus, ſed Capitulare ſemel ſub Carolo Rege poſitum cenſuit ſub Ludovico non eſſe repetendum. Porrò Epiſcopi non uti gratiam, ſed uti rem ſibi per ſacros Canones debitam poſtularunt electionum reſtitutionem. Ita evincunt hæc Capitularis verba: *Sacrorum Canonum non ignari*. Verùm Reges, Majeſtatem ſuam altiſonis vocabulis exaltare conſueti, Juſtitiam ſolent quaſi gratiam impertiri. Laudati igitur Epiſcopi omninò cenſuerunt Pippini Privilegium fuiſſe perſonale. Et certè id perſuadent ipſius etiam Wenilonis de illo verba: *Ut acerbitati temporis mederetur*. Notanda ſunt & hæc verba: *Ne fortè ſimplicitate Pontificum poſſet contingere, quod in hac Æduorum Urbe evenit*. Videtur Auguſtodunenſis Eccleſia habuiſſe Schiſma electionis, atque ità Carolus Rex utraque electione caſſata nominaſſe Bernum. Ex quo vides Regias etiam in tali caſu nominationes à melioribus Galliæ Epiſcopis fuiſſe rejectas. Succeſſit Privilegium Ludovico ſecundo Imperatori ab Adriano ſecundo Pontifice conceſſum, quod ſupra relatum, atque expoſitum eſt ex Hugone Abbate Flaviniacenſi.

Ep. 12. cap. 3.

Ep. 102.

Poſtea apud Francos iſta Privilegia ſiluerunt. Etenim inter cauſas, ob quas Philippum pulchrum Regem excommunicavit Pontifex Bonifacius octavus, fuit attentatum nominationis. Et ad Eduardum tertium Angliæ Regem ſcribit, in litteris apud Thomam Monachum Walſinghamenſem extantibus, de Philippo Valeſio Francorum Rege Pontifex Benedictus duodecimus: *Intelleximus falſo & fallaciter ſuggeſtum tibi per eos, qui ſalutem & honorem tuum minimè diligunt, quod nos cariſſimo in Chriſto Filio noſtro Philippo Regi Franciæ illuſtri, inſtitutionem perſonarum Eccleſiaſticarum conceſſerimus in omnibus Eccleſiis Regni ſui, quæ omnimoda carere veritate noſcuntur. Talia namque numquam fuerunt poſtulata à nobis, nec ea conceſſiſſemus quomodolibet, cum quantacumque inſtantia petita fuiſſent*. Ex quo lucet Galliæ Reges uſque ad illa tempora de tali privilegio vix cogitaſſe. Dico, *vix*; Quod enim Clemens ſeptimus Antipapa omnium Antiſtitum nominandorum, & duas in quavis Eccleſia Præbendas donandi poteſtatem fecerit, habes apud Froſſardum. Verùm Baſileenſis Synodus & Sanctio Pragmatica & dictis Regibus & Romanis Pontificibus pepererunt aliàs cogitationes. Antiſtitum nominandorum jus Carolo ſeptimo quidem conſtantiſſimè recuſavit Pius ſecundus, tandem tamen à Leone decimo conſecutus eſt Franciſcus primus. Pragmaticæ ſanctionis odio Pontifex, nominandi cupiditate Rex ad firmanda famoſa Concordata fuerunt tandem permoti. Sanctionem iſtam quavis via proſcribi ſatagebat Romana Eccleſia. Ejus proſcriptioni Antiſtitum nominationes invita quidem dedit, in iſtud tamen

A. 1336.

men

men Canonum vulnus tandem deſcendit, quod Canonicæ electiones in Gallia vigerent quaſi ſolo nomine, utpote quibus Rex paſſim deſignaret eligendam perſonam. Non ſolum Metropolitanas & Cathedrales, ſed & Abbatiales ac Conventuales Eccleſias ſubjecit ſervituti nominationis, excipiens illas dumtaxat, quibus eſſet ſpeciale Privilegium Canonicæ electionis. Variæ circa Concordatum hoc atque indultum moveri poſſint quæſtiones: verùm illæ excedunt propoſiti noſtri limites: viderique de ipſis poſſit Michael Rouſſel in Hiſtoria Pontificiæ juriſdictionis. Omittere tamen nolim viri Doctiſſimi Genebrardi de hiſce concordatis judicium: *Leo Pontifex Pragmaticam ſanctionem ſuſtulit, concordata cum Rege Franciſco agitans de nominatione Epiſcoporum & Abbatum, ſpecioſo prætextu, ut Rex propter electionum abuſus Doctorem quidem vel Licentiatum Teologiæ, juriſve Canonici in celebri Accademia, ad Epiſcopatum; Religioſum ejuſdem Ordinis, Doctorem ſimiliter vel certè Baccalaureum earundem facultatum, ad Abbatiam nominare teneretur; revera autem ageretur myſterium illud iniquitatis, quo perditam Eccleſiam Gallicanam cernimus. Hinc enim ejus pernicies, in ea omnis generis Hæreſium, Simoniarum, fiduciarum ſeminarium, ſcientiæ, virtutis, pietatis exterminatio, Regni peſtis.* Conſonat in opere de Sacerdotii, & Imperii concordia

L. 6. c. 9. Dominus Petrus de Marca: *Rex Franciſcus primus, & Leo decimus inivere Concordata, quæ Pragmaticam quidem aboleant, ſed leges tamen ad ſananda hæc mala præſcribant quæ prorſus ſimiles ſunt iis, quæ in Pragmatica ſanctione continentur, ſi electiones excipias, quæ mutantur in nominationem Regiam quoad beneficia, quibus per electionem provideri ſolebat. At Clero, qui ſe jure electionis privatum eſſe ægrè ferebat, viriliter interceſſit publicatione hujus Concordati, & ad futurum Concilium Generale provocavit, quod ejus conſilium approbavit Curia Parlamenti, quæ tam ſubitam mutationem, quæ magni momenti erat, concoquere ſtatim non poterat.* Multis examinat Concordati juſtitiam, & tandem concludit pro facto Apoſtolicæ Sedis. Omninò enim varia neceſſitas Leonem Pontificem ad hæc indulta coegit. Calumnioſæ Marci Anto-

Lib. 3. c. 12. n. 26. nii de Dominis in ipſa declamationes non ſunt curandæ.

Etiam Gothorum in Hiſpania Regibus fuiſſe à Tarranocenſi & duodecima præſertim Toletana Synodo datum nominandi privilegium, eſt ſuprà oſtenſum. Duravit uſque ad Rodericum fatalem Regem, cui per Saracenos fuit erepta Hiſpania. Et quia Gregorio ſeptimo Pontifice Canonicas reſtituente electiones, ſub iiſdem Saracenis gemebat adhuc, ideoque illius ſaluberrima Decreta recipere non poterat laudatum Regnum, ejus exactis Barbaris reparatores Reges etiam antiquum nominandi morem tentarunt reparare, imò & augere. Etenim Sanctum Portugalliæ Regem, quod omnia Eccleſiaſtica beneficia daret ſuo placito; graviter arguit Innocentius tertius. Reges Caſtellæ fuerunt pientiores: Quod enim Canonicas Epiſcoporum electiones permiſerint, lucet ex Alexandri tertii litteris,

Lib. 2. ep. 8. apud Gregorium nonum extantibus, ad Archiepiſcopum Toletanum. Quod item Jacobus

Lib. 5. tit. 3. cap. 11. Aragoniæ Rex ſubactis Balearibus Inſulis Epiſcopum ſemper nominare prætenderit, & ſolius primi nominationem obtinuerit, habes in antiquis indicibus rerum geſtarum per Aragoniæ Reges. Nempe Urbanus ſecundus Pontifex, ſub quo Saracenorum jugum excutere cœpit Hiſpania, Gregorii ſeptimi pro Canonicis electionibus Decreta mox ibidem publicavit, eorumque plenam obſervantiam & ipſe, & præſertim Innocentii tertii Synodus Lateranenſis tandem impetrarunt. Apoſtolicis poſtmodum reſervationibus acriter reſtiterunt Reges varii, ideoque quod reſervatarum Eccleſiarum Capitula eligere, & Pontificem offendere non auderent, etiam dictis Eccleſiis nominarunt Epiſcopos, ac violenter in-

Lib. 24. cap. 16. truſerunt. *Erat illa tempeſtate*, inquit in Hiſpaniarum Hiſtoria Joannes Mariana, *moribus uſurpatum, ne Epiſcopi Eccleſiis Hiſpaniæ darentur, niſi quos Reges poſtularent, nominarentque.* Utique per Eccleſiaſticæ libertatis violentam invaſionem, quæ ſemper accuſabitur, & ſemper manebit. Loquitur de temporibus Xixti quarti, qui Henrico Regi dedit, *Ne externi homines amplius in Caſtella Sacerdotia expectarent.* Plures Regum ob nominandi abuſum cum Romanis Pontificibus contentiones congerit Michael Rouſſel in Hiſtoria Pontificiæ juriſdictionis. Quibus tandem extinguendis nominandi facultatem Carolo quinto Imperatori ac Regi indulſit Adrianus ſextus. Anteà ad Regias preces dabat Papa Epiſcopos: Verùm erant preces armatæ, ſolo nomine à nominatione diverſæ.

Abbates, Præpoſitos, Priores & quoſvis ſupremos Monaſteriorum Præfectos, nec non & primas Cathedralium & Collegiatarum in Belgio & Burgundiæ Comitatu Eccleſiarum poſt Pontificalem dignitates nominandi indultum à Leone decimo accepit idem Carolus, tunc adhuc Archidux Auſtriæ. Verùm cum magnis contradictionibus. Quod enim dubium eſſet Pontificis diploma, ſolaſque Apoſtolicas reſervationes in Canonicarum electionum gratiam videretur excludere, Brabantiæ Abbates adverſus Principem conſtanter interceſſerunt. Dura lis tandem per initum cum Philippo ſecundo Rege Concordatum fuit extincta, atque ita memoratas dignitates nominandi jus eidem Regi lucidè tandem impertiit Xixtus quintus. Eſt tamen jus ac indultum dumtaxat temporale ad Regis vitam. Undè quotieſcunque mutamus Principem, opus eſt novo indulto, & mors illius eſt reviviſcentia Canonicæ electionis. Etiam Romanæ confirmationis onus eſt indulto annexum, quæ tamen ab Alberti Archiducis tempore non fuit in uſu. Et iſtud ſubſtinuit uſque huc Romana Eccleſia. Quæ pleraque videre poſſis in Chronico Monaſterii Parcenſis. Porrò omnium, Cameracenſi excepto, in Belgio Epiſcoporum nominandorum jus perpetuum atque hæreditarium laudato Regi Philippo dedit Paulus quartus. Michael Rouſſel perperam affirmat & Epiſcoporum & Abbatum nominandorum indultum eſſe à Leone decimo.

Rogerio Siciliæ Principi quidam exiſtimant ab

Digitized by Google

ab Urbano ſecundo conceſsum fuiſſe nominandi indultum. At certum eſt labi. Diplomatis, quod quidem Cardinalis Baronius affirmat fictitium, nullus apex iſtud inſinuat. Et de Regis Guilielmi Mali cum Adriano quarto Pontifice, quem Beneventi detinebat captivum, Concordatis ſcribit Sanctus Antoninus Archiepiſcopus Florentinorum: *Quatuor Capitula Adrianus conceſſit, de Electionibus, Legationibus, Appellationibus, & Conciliis.* Per primum de electionibus capitulum aliqui intelligunt facultatem nominandi. At ipſos labi demoſtrant Regis in dicto Concordato verba: *De electionibus ita fiat. Clerici convenient in perſonam idoneam, & illud inter ſe ſecretum habebunt, donec perſonam illam Excellentiæ noſtræ pronuntient. Et poſtquam perſona Celſitudini noſtræ fuerit deſignata, ſi perſona illa de proditoribus vel inimicis noſtris vel hæredum noſtrorum non fuerit, aut Magnificentiæ noſtræ non extiterit odioſa, vel alia in ea cauſa non fuerit, pro qua non debemus aſſentire, aſſenſum præſtabimus.* Nominandi jus ſibi adeò non arrogat, ut nec eligendæ perſonæ deſignationem, imò nec eligendi licentiam prætendat, ſed ſolum electioni ac Electo dandum conſenſum. Et hoc inter crimina, ob quæ Fredericum ſecundum degradavit Lugdunenſis Synodus, nequaquam Antiſtitum nominationes produxit Innocentius quartus, ſed ſolam electionibus illatam violentiam utique per deſignationem eligendæ perſonæ. Quod enim nominandi violentiam, à Patre ſuo Henrico ſexto quandoque attentatam Fredericus ſolemniter apud Innocentium tertium Pontificem abjuraſit, eſt ſuprà oſtenſum. Verùm poſteriores ejus in Romanam Eccleſiam violentiæ Gregorium nonum Pontificem ad non ſolius Germaniæ, ſed & utriuſque Siciliæ Epiſcopatus reſervandos, & nominandos Epiſcopos compulerunt, atque ita per Succeſſores Pontifices Canonica electio plenè hic fuit tandem extincta. Eamque extinctionem Synodus Baſileenſis, Apoſtolicarum reſervationum improbatrix acerrima, omninò improbavit, *Statuens ac definiens generalem reſervationem omnium Eccleſiarum Metropolitanarum, Cathedralium, Collegiatarum, & Monaſteriorum, ac dignitatum electivarum, per Romanum Pontificem de cætero non fieri, & facta uti non debere, reſervationibus in corpore juris clauſis, & his quas in terris Romanæ Eccleſiæ, ratione directi ſeu utilis dominii mediatè vel immediatè ſubjectis fieri contigerit, ſemper exceptis.* At verò utraque Sicilia ad directum Romanæ Eccleſiæ dominium lucidè tunc ſpectabat, ideoque perrexit Pontifex illic Epiſcopos nominare. Et hinc de Innocentio octavo & Alphonſo Siciliæ Rege pacem ſtabilientibus, in iſtius vita ſcribit Onuſrius Panuinus: *Pacis conditiones fuerunt, ut Rex Romanæ Sedi annuum vectigal penderet, Pontifex pro arbitrio omnia Regni Sacerdotia diſtribueret.* Nempe durante bello Rex Papale nominandi *jus inquietavat.* Quod jus firmavit etiam Sacro-ſancta Tri-
S ff. 32. cap. 8. dentina Synodus: *Si quis dixerit Epiſcopos, qui authoritate Romani Pontificis aſſumuntur, non eſſe legitimos & veros Epiſcopos, ſed figmentum humanum, anathema ſit.* Pro Italis per Pontificem nominatis Epiſcopis loquitur adverſus Lutheranos & Calviniſtas, garrientes Canonicam Epiſcoporum à Clero & populo electionem eſſe juris divini. Verùm Catholici Hiſpaniarum Reges traducta ad ſe utraque Sicilia Papale jus non nihil contrahi obtinuerunt. In Siciliæ Inſula, quod Romanæ Eccleſiæ directum dominium prætendant eſſe extinctum, nominant Epiſcopos omnes; in Regno Neapolitano, quod directum Sancti Petri dominium iſtic agnoſcant, nominant ſolos quoſdam, juxta factam cum Pontifice diſtributionem. Nominare ſolebant ſolos ferè Hiſpanos, uſque ad Philippi ſecundi cum utroque Regno Concordata, quibus ad indigenas etiam certo numero aut ordine nominandos ille ſe adſtrinxit. Eodem fermè jure Rex gaudet in Ducatu Mediolanenſi. Quod olim Mediolani Duces à Pio ſecundo Pontifice, & Ludovicus duodecimus Francorum Rex à Julio ſecundo obtinere non potuit, Hiſpanica pietas tandem impetravit. Quo pleno jure etiam gaudet in cunctis Eccleſiis Indiarum. Criſtianam enim fidem illic plantavit.

Nominandi jus dudum prætenderunt etiam Reges Anglorum. Etenim à Patre ſuo Joanne abjuratam in Canonicas electiones violentiam reſumpſit, & inſigniter auxit Henricus tertius, adverſus quem Sanctus Edmundus Cantuarienſis Archiepiſcopus, novus Thomas Martyr, à Gregorio nono Pontifice impetravit Reſcriptum, ut omnes Epiſcopatus & Abbatiæ, ultra medium annum vacantes, jure devoluto ad Primatis Cantuarienſis proviſionem pertinerent. Dictum Gregorium, quod à Rege in humani diei metum circumſcriptus Decretum ſuum recantarit, atque ita Canonicas electiones multis expoſuerit calamitatibus, graviſſimè reprehendit Matthæus Pariſienſis. Quod item nominandi jus A. 1240.
à Benedicto duodecimo Pontifice Eduardus tertius importuniſſimè ambierit, eſt ſupra oſtenſum. Succeſſit Pſeudo-Clementis ſeptimi ſchiſma adverſus Urbanum ſextum Pontificem, qui adhærentes ſibi Anglorum Reges veritus offendere, lædi graviſſimè & fere extingui permiſit reſervationes Papales, imò & Regis nominationes introduci. Electiones poſt extinctum à Conſtantienſi Synodo Schiſma reponi ab Henrico ſexto Rege poſtulavit Martinus quintus, verùm doloſa quorundam, facilius à Rege, quam à Cleri electione ſibi ſpondentium Epiſcopatus, ambi- A. 1374.
tio fecit illum non exaudiri. Ita Polydorus Virgilius & Nicolaus Harpsfeldius teſtantur. Etiam de Eduardo tertio Rege, adverſus Romanas reſervationes pro Canonicis electionibus in vanum laborante, ſcribit Thomas Walſinghamenſis:
Hoc adſcribitur aliquibus, qui ſciebant ſe potius per Fol. 18?.
Romanam Curiam, quam per electionem ad dignitates Epiſcopales promoveri. Proindè nominandi privilegium Anglia nunquam habuit, ſed Regia violentia eſt illic in Eccleſiaſticas electiones graſſata.

Etiam Scotorum Reges ſine privilegio, Romana Eccleſia connivente, nominaſſe Epiſcopos & Abbates, affirmat Hector Boetius. Quomodo item Poloniæ, Bohemiæ, Hungariæ, A. 1473

Daniæ,

Daniæ, ac aliarum gentium Reges aut ſupremi Principes jus nominandi acquiſierint, poſſet
Lib. 1. facilè oſtendi. Et de Paulo tertio ad Pontifica-
f. 63. tum recens evecto ſcribit in Hiſtoria Tridentini Concilii Petrus Suavis: *Cum in more poſitum eſſet, ut novus Pontifex Cardinalium Principes beneficio aliquo, gratiavè arctius ſibi devinciret, Cardinalis Lotharingus & cæteri Galli Regis ſui nomine poſtularunt, ut Duci Lotharingiæ gratiam faceret nominandi Epiſcopos & Cœnobiarchas ſuæ ditionis, quod privilegium Reſpublica quoque Veneta intra dominationis ſuæ fines poſcere putabatur. Sed Pontifex reſpondit in Concilio, quod brevi convocandum eſſet, eam nominandi facultatem Principibus iis, quibus fuerat conceſſa, neceſſariè auferendam, Pontifices ſuperiores ſugillabat, neque æquum eſſe cumulo errorum aliquid ſuperaddere, aut id in præſentia concedere, quod parvo poſt tempore magno ſuo cum dedecore eſſet revocandum*. Digniſſimum Romano Epiſcopo reſponſum. Verùm illius executionem à Tridentino Concilio differri rationes perſuaſerunt.

DIS-

DISSERTATIO IV.

DE LAICA ANTISTITUM INVESTITURA.

CAPUT PRIMUM.

Exponitur Inveſtituræ exordium ac decurſus.

LAICAM Antiſtitum Inveſtituram exponit in ſacri Belli Hiſtoria Guilielmus Metropolita Tyriorum : *Inoleverat conſuetudo, præſertim in Imperio, quod defungentibus Eccleſiarum Prælatis, annulus & virga Paſtoralis ad Dominum Imperatorem dirigebantur. Undè poſtmodum unum quemlibet de familiaribus & Capellanis ſuis inveſtiens, ad Eccleſiam vacantem dirigebat, ut ibi Paſtoris fungeretur officio, non expectata Cleri electione.* Coolonas in vita Sancti Othonis Bambergenſis Epiſcopi Andreas ibi-
Lib. 1. c. 13. dem Abbas Sancti Michaelis: *Hoc tempore Eccleſia liberam electionem non habebat, ſed cum quilibet Antiſtes viam univerſæ carnis ingreſſus fuiſſet, mox Capitanei civitatis illius annulum & virgam*
L. 1. c. 6. *Paſtoralem ad Palatium tranſmittebant, ſicque Regia authoritas, communicato cum Aulicis conſilio, orbatæ plebi idoneum conſtituebat Præſulem.* Et in Eccleſiæ Cameracenſis Chronico, de Gerardi Epiſcopi morte tractans, Baldricus Epiſcopus Tornacenſis: *Henricum Regem adeunt Dominus*
Lib. 2. cap. 63. *Præpoſitus, & Archidiaconus, aliique Archidiaconi cum Caſatis, reportantes baculum Pontificalem, & nuntiantes Epiſcopi ſui depoſitionem.* Aſſerere videntur nominationem fuiſſe ſemper adjunctam inveſtituræ. Eas tamen frequenter fuiſſe ſeparatas, & à Regibus inveſtientibus permiſſam electionem Canonicam, lucidum eſt & ſuprà abundè oſtenſum. Et apud Guilielmum Monachum Malmesberiēſem exſtat authenticum privilegium, quo Edgarus Anglorum Rex Glaſtonienſi Monaſterio in perpetuum concedit liberam Abbatis electionem, ſibi tamen ac ſuis Succeſſoribus reſervans jus inveſtituræ. Quod Galliæ Reges dudum id ipſum actitarint in omnibus ſuis Eccleſiis, lucet ex variis Epiſtolis Sancti Ivonis Epiſcopi Carnutenſis. Et apud Lucam Dacherium exſtat Epiſtola, qua Urbanus ſecundus Pontifex Clerum & populum Cameracenſem, quod Manaſſem à ſe Canonicè electum vellent ab Henrico quarto Auguſto inveſtiri, graviſſimè arguit, & Eccleſiæ Atrebatenſi, Apoſtolicæ Sedis Decreta veneranti, proprium deinceps Epiſcopum donavit. Etenim & ſummus hac in re prævaricator Henricus plenam quandoque Electoribus libertatem dabat, etiam citra deſignationem perſonæ.

Porrò baculus & annulus ſunt propria Antiſtitum ornamenta, ideoque qui illa à legitima poteſtate accipit, meritò dicitur de Epiſcopatu vel Abbatia inveſtiri. Hujuſmodi porrò inveſtitura eſt mos antiquiſſimus. Etenim de Sancto Valentino, nono Tongrenſis Epiſcopo Eccleſiæ, ſcribit magnum Belgii Chronicon: *Iſte vir ſanctus, cum ad extrema vitæ vergeret, baculum Paſtoralem ſuper Altare Beatæ Mariæ Virginis ponens, ſub indiſſolubili anathematis animadverſione vetuit, ne quis ipſum indè temerarius tolleret, donec per Chriſti revelationem communis electio idoneum Epiſcopum inveniret.* Et de ejus Succeſſore Sancto Servatio: *Angelus Domini humilem Servatium de terra erexit, & baculum Paſtoralem de Altari ſumptum porrexit, ſicque diſparente Angelo fuit conſecratus Epiſcopus.* Et de Sancto Huberto primo Leodienſium Epiſcopo: *Angelus Sergio primo Papæ baculum Paſtoralem Beati Lamberti attulit, & ei nomen Huberti, & ut hunc Succeſſorem ſubſtitueret, indicavit.* Et de Henrico tertio, ejuſdem Eccleſiæ Epiſcopo, in Lugdunenſi Synodo per Gregorium decimum degradato: *Epiſcopium per traditionem annuli ſui in manus Papæ reſignavit.* Et de Ebbone Remenſi Metropolita, quoſdam malè inveſtitos & conſecratos Epiſcopos reveſtiente ac reconciliante, ad Nicolaum primum Pontificem ſcripſit è Trecenſi Synodo Francorum Rex Carolus Calvus: *Omnes Suffraganei, qui eo*

abſente ordinati fuerunt , annulos & baculos , & ſuæ confirmationis ſcripta , more Gallicarum Eccleſiarum , ab eo acceperunt . Quod ipſum memorat quinta actio ſecundæ Synodi Sueſſionenſis. Ad eundem Regem de Sancto Arctardo Turonenſi
Ep. 29. Archiepiſcopo ſcribit Pontifex Adrianus ſecundus: *Per ferulam , pitacium , & annulum , nec non & per noſtræ authoritatis liberale Decretum conſtituimus Archiepiſcopum.* Pitacium erat tranſlationis codicillus , diſtinctus à litteris executorialibus ad Eccleſiam Turonenſem. Et de Stephano nono Pontifice , Sanctum Petrum Damiani ad Hoſtienſem Epiſcopatum promovente , ſcribit in hujus vita Joannes Monachus : *Mox ipſius arripiens dexteram , annulo ſimul ditavit & virga , quibus videlicet urbis Hoſtienſem ei deſponſavit Eccleſiam .* Et de Gormaricenſis , per Sancti Marti-
Cap. 24. ni Turonenſis Cathedrale capitulum fundati , Monaſterii electo, quem Advocatiæ titulo Andegavenſis Comes prætendebat inveſtire , Abbate ſtatuit in Turonenſi Concilio Urbanus ſecundus : *Perpetuo Decreto ratum eſſe præcepimus , ut Gormaricenſis Eccleſiæ Electus de beati Martini ſepulchro baculum ſumat , item defuncto Abbate ſemper ad eundem locum baculus referatur , ut ſuper illa ſanctiſſima Apoſtolici Confeſſoris membra communi Decani & capituli juſſa ſignum illud Paſtoralis regiminis ſemper accipiatur , ſalvo Turonenſis Archiepiſcopi jure , quod in Abbatis ordinatione ſecundum*
Tom. 6. *communem Eccleſiæ conſuetudinem exercendum eſt .* Extat Decretum apud Lucam Dacherium. Et novello Affligemienſi Monaſterio Henricus tertius Brabantiæ Dux conceſſit de ſuo gremio Abbatem eligere , poſitumque ſuper Altare baculum ipſi committere : *Nullo Principe , nullo Epiſcopo contradicente .* Abbatem non ſolùm à Laica , ſed etiam ab Epiſcopali inveſtitura voluit eſſe exemptum . Erat datæ confirmationis ritus. Uti enim Metropolitas Papa aut Patriarcha per Pallium , ita Epiſcopos , Abbates , ac Abbatiſſas Metropolita , Epiſcopus , ac quandoque Eccleſiaſticus Patronus per annulum aut baculum inveſtiebat & confirmabat . Notanda ſunt Urbani verba de baculo : *Signum illud Paſtoralis regiminis .* Hinc illum Epiſcopis dari ſcribit prima ſub Ludovico Pio habita Synodus Aquiſgranenſis . Addit & de Annulo : *Datur & annulus , propter ſignum Pontificalis honoris , vel ſignaculum ſecretorum . Nam multa ſunt , quæ carnalium & minus intelligentium ſenſibus occultantes Sacerdotes quaſi ſub ſignaculo condunt , ne indignis quibuſque Sacramenta Dei aperiantur .* Aliam rationem in litteris ad Nicolaum ſecundum Pontificem adducit Sanctus Pe-
L. 1. Ep. 6. trus Damiani : *Epiſcopus eſt vir & ſponſus Eccleſiæ ſuæ , quod perhibent & annulus deſponſationis , & virga commiſſionis .* Hinc Abbates & Abbatiſſæ olim per ſolùm baculum , Epiſcopi autem per baculum ſimul & annulum paſſim fuerunt inveſtiti . Quod Roffenſem Epiſcopum de ſpiritualibus per librum , de Regalibus ſeu temporalibus per annulum inveſtiverit .Cantuarienſis Archiepiſcopus , affirmat Radulphus de Diceto . Dico ,
A. 1182. *Paſſim :* Quod enim Henricus tertius Imperator etiam Abbatiſſas inveſtiverit per annulum , habemus in magno Belgii Chronico . Quod item
Fol. 107.

Archidiaconum ſuum Magalonenſis Epiſcopus Cap. 12.
per annulum inveſtiverit , teſtatur apud Gregorium nonum Innocentius tertius ad titulum de ſententia & re judicata . Eodem modo etiam Canonicum Cameracenſem inveſtivit Cæleſtinus Lib. 3. tertius . Quod nempe non dumtaxat inter Epiſco- tit. 8. c. 4. pum , ſed etiam inter quemvis Clericum & titularem ejus Eccleſiam ſit conjugium ſpirituale . Ex quo autem Epiſcopi & Abbates vix amplius eligi , ſed per Laicos Principes nominari , adeoque non amplius per Metropolitas , ſed per ſolùm Romanum Pontificem cæperunt confirmari , quaſi ceſſavit omnis jam dictus Eccleſiaſticæ inveſtituræ ritus : quod nempe paſſim jam per codicillos confirmentur . Et quos in ſuo Conſiſtorio præſentes Papa confirmat , non per annulum , aut baculum inveſtit , ſed per mantellum . Romanus Pontifex ſemper fuit per Mantum inveſtitus . Hinc enim de Honorio ſecundo , non ſatis Canonicè electo , ideoque volente celebrari ſecundam electionem , in ſacri Belli Hiſtoria ſcribit Guilielmus Metropolita Tyriorum : *In conſpectu fratrum* Lib. 13. *Mitram & Mantum ſponte reſignavit atque depoſuit .* C. 15.
Quia nempe per ipſum à ſeniori Cardinale fuerat inveſtitus . De electis Pontificibus frequenter apud antiquos legis : *Immantaverunt eum .* Hinc Cardinali Octaviano , contra Alexandrum tertium Schiſmaticè electo , malè impoſitum Mantum prudentibus viris movit riſum , fecitque præſagium infelicis eventus .

Laici Principes ſemper inveſtierunt per baculum aut annulum , diverſo tamen modo . Etenim de Ruzellini Fuldenſis Abbatis electione agens Lambertus Schafnaburgenſis , ait , quod Henricus quartus Imperator primum ſuffragium dederit , ſtatim inveſtierit per pedum , atque tunc alii electores ſuo etiam ſuffragio ſint Ruzellinum proſecuti . Eodem ferè modo in Egelberti Trevirenſis Archiepiſcopi electione proceſ- A. 1075. ſiſſe affirmat Magnum Belgii Chronicon . Et Fol. 117. modum merito improbat , aiens eſſe intruſionem : erat enim violenta eligendæ perſonæ nominatio , adeoque intruſio palliata . Meliores Principes ſemper poſt factam Canonicè electionem dumtaxat inveſtierunt . Rationem dat in Citizenſis Eccleſiæ Chronico Paulus Langius : *Rex electionem per inveſtituram confirma-* A. 1011. *re noluit .* Inveſtitura , inquam , erat electionis confirmatio , ſeu Regii in factam electionem conſenſus , cæremonia & ritus , ideoque illa debebat omninò eſſe poſterior . Hinc Principem , qui cunctis electionibus adeſſe non poſſet , ſolebat inveſtiendus accedere , ideoque Othonem ſecundum Imperatorem , qui Sancto Geberado Conſtantienſis Eccleſiæ Electo baculum & annulum tranſmiſit cum codicillis , uti de ſingulari gratia laudat ejuſdem Eccleſiæ Chro- Epiſc. 26 nicon . Laudari dignus eſt etiam Henricus ſecundus Imperator , qui baculum quandoque Domini Salvatoris ſtatuæ dabat in manus , dicens Electo ; *Eum inde accipe , neque ſis hominis* L. 5. c. 4. *pro illo debitor .* Ita ſcribit Glaber Rudolphus . Et Eduardum tertium Anglorum ante Normanos Regem , quod non Regia authoritate , ſed Apoſtolica Nicolai ſecundi Pontificis vice inveſti-

veſti-

veſtire ſe fateretur, rectè in illius vita prædicat Abbas Aldredus. Nempe ritui iſti neſcio quid
Lib. 1. c. 16. veneni ineſſe Chriſtiani Principes à Spiritu Sancto docti ſemper adverterunt.

Quæſtio eſt de exordio. Henrici quinti Imperatoris ad Paſchalem ſecundum Pontificem, & componendas has lites in Galliam legatio per Brunonem Trevirenſem Archiepiſcopum aſſeruit ipſum eſſe antiquiſſimum Imperii morem à temporibus Sancti Gregorii Magni. Ita in vita Ludovici Groſſi Francorum Regis refert Abbas Sugerius. In Henrici quarti Apologetico libro Waltramus Naumburgenſis Epiſcopus vult eſſe longè antiquiorem: *Legitur in libris Regum &*
Cap. 9. *Machabæorum, quod à Regibus Gentilibus ac Judæis Sacerdotes inveſtituras accipiunt in Judaiſmo. A Petro autem uſque ad Silveſtrum, qui Conſtantinum baptizavit, Imperatores Romani erant Gentiles, & Chriſtianorum perſecutores, & in fundis ac in rebus pauperes erant Eccleſiæ, & à timoratis Chriſtianis, qui tunc pauci erant Romæ & alibi, conſtituebantur Epiſcopi. Poſtquam autem à Silveſtro per Chriſtianos Reges ac Imperatores dotatæ, ditatæ & exaltatæ ſunt Eccleſiæ in fundis & aliis mobilibus, & Jura Civitatum in Theloniis, Monetis, Villicis, & Scabinis, Comitatibus, Advocatiis, Synodalibus bannis per Reges delegata ſunt Epiſcopis, congruum fuit & conſequens, ut Rex, qui unus eſt in populo & caput populi, inveſtiat ac inthronizet Epiſcopum, & contra irruptionem Hoſtium ſciat, cui Civitatem ſuam credat, cum jus ſuum in domum illorum tranſtulerit.* Regiis in Eccleſias translatis feudis vult deberi inveſtituram Epiſcopi, ideoque hanc ſtatim à Magno Conſtantino cæpiſſe. Eſſe putat morem Judaicum à Conſtantino introductum in Eccleſias. Hinc adjungit: *Longè etiam ante Decretum Adriani Papæ, ejuſque Succeſſorum, Reges, qui erant uncti, & Majores domus inveſtituras Epiſcoporum fecerunt, ſcilicet Dagobertus, Sigibertus, Theodoricus, Hildericus, Pippinus filius Beggæ, Majordomus, Theobertus. Ab his inthronizati ſunt Remaclus, Amandur, Audomarus, Antpertus, Eligius, Lambertus, aliique ſanctiſſimi Præſules. Poſtquam autem Romani deſciverunt à Græcis Imperatoribus, Papa Stephanus ob infeſtationem Longobardorum venit Pariſios, & aſſenſu Romanorum & Francorum in Regem & Imperatorem unxit Pippinum. Ibi de inveſtiendis Epiſcopis per Reges antiquam conſuetudinem confirmavit.* Inveſtituram à Romano Imperio vult demigraſſe ad Merovingios Francorum Reges, ac per Stephanum ſecundum Pontificem fuiſſe in Pippino ac ejus poſteris probatam & confirmatam.

Verùm fabuloſa & palam falſa eſt utraque opinio. Opinio communis affirmat eſſe Adriani primi privilegium, datum Carolo Magno. Scribit enim Sigebertus Monachus Gemblacenſis: *Carolus Romam rediit, Synodum conſtituit cum Adriano Papa, aliiſque centum quinquaginta tribus Religioſis Epiſcopis & Abbatibus, in qua Adrianus Papa cum univerſali Synodo dedit jus eligendi Pontificem & ordinandi Apoſtolicam Sedem, dignitatem quoque Patriciatus. Inſuper Archiepiſcopos & Epiſcopos per ſingulas Provincias ab eo inveſtituram accipere definivit, & ut niſi à Rege laudetur ac inveſtiatur Epiſcopus, à nemine conſecretur. Omneſque huic Decreto rebelles anathematizavit, & niſi reſipiſcerent, eorum bona publicari.* Quod ipſum in Sigeberti ſupplemento aſſeverat Robertus Abbas Montenſis, ajens iſtud Adriani privilegium fuiſſe unicum & palmare Henrici quarti Imperatoris adverſus contraria A. 1111.
Gregorii ſeptimi Decreta fundamentum. Apud Mariani Scoti continuatorem Abbatem Dodechinum Henricus V. Imperator proteſtatur eſſe antiquiſſimum, antè annos quadringentos datum Carolo Magno, & per ſexaginta tres Romanos Pontifices continuatum privilegium, ideoque per Paſchalem ſecundum non poſſe auferri. Mat- A. 1110.
thæus Pariſienſis aliquantulum diſſonat: Illic enim Henricus Auguſtus ait eſſe privilegium trecentorum dumtaxat annorum uſurpatum ſub Pontificibus tantum ſexaginta. Eſſe interim ait non gratuitum, ſed oneroſum privilegium, utpotè quod Carolus quaſi emerit donatione plurimo- A. 1113
rum Ducatuum, Marchionatuum, Comitatuum, aliorumque Imperialium feudorum, quibus pauperes tunc Eccleſias dotavit atque honoravit. Idem affirmant Radulphus de Diceto, & alii antiqui plures. Nam & Gratianus adducta Sigeberti verba, uti legitimam Synodum, Decreto ſuo inſeruit, ſubjungens & aliam Leonis octavi Pontificis, iſtud ipſum concedentis Othoni primo Imperatori: *Ad exemplum beati Adriani, Apoſtolicæ Sedis Antiſtitis, qui Domino Carolo, victorioſiſſimo Regi Francorum & Longobardorum, Patriciatus dignitatem ac ordinationem Apoſtolicæ Sedis, & inveſtituram Epiſcoporum conceſſit, ego quoque Leo Epiſcopus, ſervus ſervorum Dei, cum toto Clero & Romano populo, conſtituimus & confirmamus, concedimus atque largimur Domino Othoni Regi Theutonicorum, ejuſque Succeſſoribus hujus Regni Italiæ in perpetuum, facultatem eligendi Succeſſorem atque Summæ Sedis Apoſtolicæ Pontificem ordinandi, ac per hoc Archiepiſcopos ſeu Epiſcopos, ut ipſi ab eo inveſtituram accipiant, & conſecrationem undè debent, exceptis his, quos Imperator Pontificibus & Archiepiſcopis conceſſit. Quod ſi à Clero & populo quis eligatur Epiſcopus, niſi à ſupradicto Rege laudetur & inveſtiatur, non conſecretur.* Apud Guilielmum Malmesberienſem etiam Gregorius ſextus Pontifex in mortis lecto concionatur ad Clerum & populum Romanum: *Laudatus eſt olim prædicandæ memoriæ Prædeceſſor noſter Adrianus primus, quod Eccleſiarum inveſtituras Carolo Magno conceſſerit, ita ut nullus Electus conſecraretur ab Epiſcopo, niſi priùs à Rege inſigniretur & annulo & baculo. Contra laudatur in noſtri ſæculi Pontificibus, quod has donationes tulerint Principibus. Poterat tunc laudabiliter concedi, quod nunc laudabiliter debet auferri. Cur ita? Quod erat animus Magni Caroli adverſus avari-* Fol. 84.
tiam invictus, qui nihil per avaritiam diſponeret, ſed juxta ſacra Canonum ſcita Religioſas perſonas Eccleſiis introduceret. Adducit & alias rationes.

In Leonis octavi Decreto notanda ſunt hæc verba: *Eligatur Epiſcopus.* Edicunt Epiſcopos, alioſque Antiſtites Canonicè eligendos, ideoque nequaquam nominationem, ſed ſolam legitimè electorum inveſtituram Regibus concedunt.

Notanda ſunt & verba: *Exceptis his quos Imperator, &c.* Ejuſmodi fuit Roffenſis in Anglia Epiſcopus, Cantuarienſis Eccleſiæ vacantis Adminiſtrator, & abſentis aut impediti Archiepiſcopi perpetuus Vicarius, quem ideò à Regia inveſtitura plenè exemptum, & à dicto Archiepiſcopo ſemper inveſtitum fuiſſe, imò & nominatum, teſtantur Radulphus de Diceto, & Gervaſius
A. 1182. Monachus Cantuarienſis. Ejuſmodi erant omnes nulla Regalia feuda habentes Epiſcopi, quorum unum Italum, quod ſibi à Domino Papa, non à Rege aſſeveraret eſſe Epiſcopatum, ex Henrici ſexti Imperatoris juſſu fuiſſe militum alapis &
Lib. 4. cap. 16. pedibus protritum teſtatur in Sclavorum Chronico Arnoldus Abbas Lubecenſis. Afflegemienſium & Gormaricenſium Abbates fuiſſe etiam ab Epiſcopali inveſtitura exemptos, ideoque pedum de Altari ſumpſiſſe, eſt ſuprà oſtenſum. Regalia enim feuda fuiſſe inveſtituræ fundamentum, Henricus quintus Imperator eſt ſuprà confeſſus. Quod ipſum profitetur memoratus Waltramus Epiſcopus Naumburgenſis. Notanda ſunt item hæc verba: *Ad exemplum beati Adriani, &c.* Oſtendunt Sigebertum Gemblacenſem, tanquam qui in Gregorii ſeptimi Pontificis odium, & Henrici quarti Imperatoris gratiam finxerit, atque in Eccleſiam ſparſerit memoratam Adriani Pontificis Synodum, ſine fundamento à quibuſdam reprehendi: Eum quippè Leo octavus dudum anteceſſit; etiam Gregorius ſextus.

Iſtam tamen Adriani Synodum, magnoque Carolo datum ab ipſa privilegium eſſe fictitia & fabuloſa Dominus Cardinalis Baronius rectiſſimè affirmat. Etenim nec Eginardus, nec Sancti Galli Monachus, nec alius quis Carolinæ vitæ Scriptor, nec ulli Francorum vetuſti Annales iſtius Synodi meminerunt. Et Caroli Magni, Ludovici Pii, Lotharii, eorumque Con-Regum aut Succeſſorum temporibus Epiſcopatus conceſſio non dicebatur inveſtitura. Nec eorum quiſquam legitur ullum Epiſcopum aut Abbatem inveſtiviſſe. Apud ſolum Belgii Chronicon lego de Ludovico Pio, & Sancto Frederico Epiſcopo
Fol. 55. Ultrajectenſi: *Ludovicus Frederico per Paſtoralem baculum ſeu annulum inveſtituram Epiſcopatus dedit.* Recentior eſt iſte Author, utpotè qui ſub Carolo Audace, Belgarum & Burgundionum Principe vixit: & ex quo fonte hauſerit iſtam Sancti Frederici inveſtituram, ignoro. Quidquid ſit, eſſe ſpurios iſtius Synodi natales evincit dati Carolo Magno Romani Patriciatus mendacium. Etenim Carolum dudum anteà fuiſſe Romanorum Patricium, oſtendunt Pauli primi & Stephani quarti Pontificum Epiſtolæ, habentes hanc Epigraphen: *Dominis excellentiſſimis filiis, Carolo & Carolomanno, Regibus Francorum, & Patriciis Romanorum.* Patriciatum iſtum Pippino hæreditarium dederat Stephanus ſecundus. Lucet ex Epigraphe hujus Epiſtolæ: *Dominis excellentiſſimis filiis, Pippino Regi, ſeu Carolo & Carolomanno item Regibus, & utriſque Patriciis Romanorum.* Et in libro de conſervanda Eccleſiæ unitate rectè ſcribit Venericus Epiſcopus Vercellenſis: *Legitur Stephanum Papam veniſſe ad Regem Pippinum, & poſtulaſſe patrocinium ejus contra Haſtulphum Regem Longobardorum, ac ipſius patrocinii gratia decreviſſe quemlibet deinceps Regem Francorum eſſe Patricium Romanorum.* Titulum hunc eſſe Adriani primi donum errarunt etiam in libro de translatione Imperii Marſilius Patavinus, & Pandulphus de Columna, ac in Cap. 10. & 11.
libro de Romani Imperii juribus Lupoldus Bambergenſis. Ejus tamen virtutem hic rectè exponit: Cap. 13.
Per hunc Patriciatum intelligitur dignitas puniendi crimina, & cognoſcendi de cauſis ſæcularibus in urbe, vel intelligitur Advocatia Eccleſiæ Romanæ. Prætereà in ſuperius laudato de Eccleſiaſticis electionibus fragmento ſcribit, qui ſub Ludovico Pio vixit, Florus Magiſter: *In Romana Eccleſia uſque in præſentem diem cernimus abſque interrogatione Principis, ſolo diſpoſitionis divinæ judicio, & fidelium ſuffragio, legitimè Pontifices conſecrari.* Utique ex antiquæ & barbaræ violentiæ remiſſione, Benedicto ſecundo factæ per Conſtantinum quartum. Romani Pontificis promotio tunc à Regia nominatione erat adeò libera, ut nec Regio conſenſu eſſet illi opus. Hunc uſurpare primus cæpit Ludovicus Pius, de quo Bertiniani Francorum Annales; *Gregorius quartus non priùs ordinatus eſt, quam Legatus Imperatoris Romam venit, & electionem populi, qualis eſſet, examinavit.* Erat omninò nova violentia: Hinc enim & Sergium ſecundum, & Leonem quartum ſine Lotharii Auguſti, cujus minas ſpernebant, conſenſu Romanus Clerus & populus ordinarunt. Quare lucet Carolo Magno nullum nominandi Pontificis, ſeu quovis modo ornandæ Sedis Apoſtolicæ datum fuiſſe ab Adriano primo privilegium, adeòque à Leone octavo Pontifice & tot Scriptoribus laudatam Synodum eſſe figmentum.

Pergit laudati Flori fragmentum: *Romani Pontifices etiam omnium Regionum & civitatum,* quæ Metropolitico aut Primatiali Apoſtolicæ ſuæ Sedis juri ſubjectæ ſunt, *juxta antiquum morem eadem libertate ordinant atque conſtituunt Sacerdotes. Nec adeò quiſquam abſurdus eſt, ut putet minorem illic ſanctificationis divinæ eſſe gratiam, eo quod nulla mundanæ Poteſtatis comitetur authoritas.* Hinc Carolo Magno, roganti Italiæ & Tuſciæ Epiſcopos deinceps non promoveri per Simoniam, reſpondit Adrianus primus: *Abſit à nobis, ut ſuper tales viros, veritate comperta, manus conſecrationis imponeremus, ſed nec ad audiendum aures inclinaremus, etiamſi qualibet nobis Poteſtas tales Acanoniſtas viros popoſciſſet conſecrari. Quia nunquam nos in qualibet electione invenimus, nec invenire habemus: ſed neque veſtram Excellentiam optimus talem rem incumbere. Sed qualis à Clero & plebe, cunctoque populo electus Canonicè fuerit, & nihil ſit quod ſacro obſit Ordini, ſolita traditione illum ordinamus.* Epiſcoporum electiones affirmat illic plenè fieri ſecundùm Canones, nullamque eis miſceri Laicam poteſtatem, niſi forſan poſcendo, ſeu apud Apoſtolicam Sedem pro factæ electionis confirmatione ſupplicando. Addit etiam ſeſe nullis unquam miſceri electionibus, ſed plenam permitti libertatem, hortaturque ut & Carolus in Francorum Regno agat id ipſum. Quod nempe etiam illic nullum eſ-

ſet

ſet inveſtiendi privilegium. Scripta eſt enim iſta Epiſtola octavi ſæculi anno octogeſimo quarto, undecim annis poſt memoratam à Sigeberto Synodum. Si Italiæ ac Tuſciæ Epiſcopos inveſtire potuiſſet Carolus, Simoniacorum promotiones impedire, non Adrianus, ſed ipſemet debebat. Eidem Principi, Ravennatis Epiſcopi electioni adeſſe ſuos Legatos prætendenti, laudatus Pontifex denuò reſcripſit: *Nos nullo modo meminimus, neque à Prædeceſſoribus noſtris Summis Pontificibus, neque à præcellentiſſimo genitore veſtro Domino Pippino, neque à veſtra in triumphis Regali victoria Miſſum ad electionem Revennæ directum eſſe, tam in electione Joannis Archiepiſcopi, quam in electione Grattoſi*, Liberam ſecundùm Canones electionem conſtanter aſſeverat illic ſemper viguiſſe. In nupero Patris ſui Pippini, qui à Deſiderio Longobardorum Rege nominatom ac intruſum Huçbaldum excuſſerat, facto ſe fundabat Carolus. Verùm ad Stephani ſecundi Pontificis, Regii brachii auxilium implorantis, preces factum fuiſſe repoſuit Pontifex, ideoque non poſſe trahi in exemplum. Scripta eſt Epiſtola octavi ſæculi anno octogeſimo ſeptimo, & Inveſtituræ privilegium tunc illic Carolus adeò non habuit, ut nec haberet jus Regii conſenſus. Ficta igitur eſt iſta Synodus, ipſamque legitimare gratis tentat in ſuis ad laudatum fragmentum notis Stephanus Baluzius. Quod Reatinum poſteà Epiſcopum ſine ſuo aſſenſu conſecrari non permiſerit Imperator Lotharius, fuit novum genus violentiæ.

Quæſtio eſt, an etiam Leonis octavi Synodus ſit ſuppoſititia ac ficta? Quidam affirmant. At ſine fundamento. Etenim iſtud privilegium, tanquam à Leone datum, diſertè laudant in Edicto, quod Romanæ Eccleſiæ jura ae patrimonia confirmarunt, Otho primus Imperator & Henricus ſanctus, nec non in dicti Leonis adverſus Benedictum quintum Romana Synodo Benedictus Romanæ Eccleſiæ Arcbidiaconus. Et de Othonis primi Imperatoris adverſus Joannem duodecimum Pontificem Geſtis agens Luitprandus Diaconus Ticinenſis, ſcribit de Romano populo: *Cives Sanctum Imperatorem cum ſuis omnibus in urbem ſuſcipiunt, fidelitatemque promittunt, hæc addentes & firmiter jurantes nunquam ſe Papam electuros aut ordinaturos præter conſenſum atque electionem Domini Imperatoris Othonis Cæſaris Auguſti, filiique ipſius Regis Othonis*. Exindè Joannem Papam Synodaliter damnari atque ejici curavit Otho, ac in illius locum Leo octavus eſt promotus. Eundem à Joanne per corruptum pecunia populum reſtituto, ejuſque Succeſſore Benedicto quinto ejectum Otho potenter reſtituit, Benedictum deportavit in Germaniam, atque ita Leonem ſibi plurimum obligavit. Et quidem Romanæ Eccleſiæ dumtaxat Protoſcriniarius, id eſt, homo Laicus, Curialis, Neophytus, rerum Eccleſiaſticarum imperitus erat Leo, ideoque omninò probabile eſt, quod per ejuſmodi Synodale indultum fuerit Othoni gratificatus. Præfatum populi promiſſum videtur omninò adimpleviſſe. L. 6. c. 6.

Etiam Gregorii ſexti in mortis lecto extrema oratio eſt ſuſpecta de ſpuria ſuppoſitione. Ex eo quidam probant, quod Gregorius ſeptimus fuerit primus Laicæ inveſtituræ impugnator atque damnator, adeoque Gregorius ſextus nequeat ſimilia fuiſſe locutus. Sed ſcrupulum iſtum diſſipat Guilielmus Malmesberienſis, ſcribens de Gregorio ſeptimo: *Hic quod alii muſſitaverant, palam extulit, excommunicans Electos qui inveſtituram Eccleſiarum de manu Laici per annulum & baculum acciperent*. Gregorius ergo ſextus Laicas inveſtituras, licèt ſub anathemate non damnarit, omninò poteſt improbaſſe. Verùm non Romæ, ſed in Cluniacenſi Monaſterio, illuc ab Henrico tertio Imperatore deportatus ob impoſitum ipſi Simoniacum Papatus ingreſſum, eſt mortuus ac ſepultus, ideoque moribundus nequiit Romæ ad ſuum Clerum fuiſſe talia concionatus. Plura iſte ſermo continet à vero aliena. Quapropter Guilielmus Tyriorum Archjepiſcopus rectè dixit Laicas inveſtituras eſſe Regiam conſuetudinem: Conſuetudinem immemorialem, cujus originem diſtinctè ignoramus. Quod ipſum in litteris ad Germanici Imperii Clerum & populum affirmat Gregorius ſeptimus: *Henricus Rex conſuetudines ſuperbiæ contra libertatem Sanctæ Eccleſiæ inventas non defendat*. Lib. 4 Ep. 3.

CAPUT II.

Expediuntur variæ Quæſtiones.

QUæſtio prima eſt, an Laica Antiſtitum inveſtitura ſit Carolo Magno antiquior? Reſpondeo eſſe. Etenim de Sancto Romano Rotbomagenſi Archiepiſcopo ſcribit in ejus vita Anthor antiquus: *Rex* Clodoveus ſecundus, Carolo Magno anterior, *Convocatis tam Epiſcopis quam Abbatibus, baculum illi contulit Paſtoralem. Intronizatur ergo Pontificali apice*. Et de Sancto Bonito, qui ſub Sigiberto Francorum Rege rexit Claromontanam Eccleſiam, ad Nicolaum ſecundum, & ad Alexandrum ſecundum Pontifices ſcribit Sanctus Petrus Damiani: *Nec te, felix Bonite, prætercam, qui hac dumtaxat occaſione percepta, quoniam de manu Regis, Laici videlicet hominis, traditionem Eccleſiæ te ſuſcepiſſe contigerat, Cathedram contempſiſti, atque ad remotioris vitæ cuſtodiam te protinus contuliſti*. Ex quo vides Laicam inveſtituram, non à Gregorio tantùm ſeptimo, ſed etiam à melioribus iſtorum temporum Epiſcopis damnatam fuiſſe, & ſui ipſius degradatione punitam. Inſuper vides eſſe vetuſtiſſimam conſuetudinem, forſan una cum nominandi violentia à Barbarorum Regibus aſſumptam. Sanctus tamen Romanus ſcribitur fuiſſe Canonicè electus. Adeò illam ab Adriano primo non accepit Carolus Magnus, ut ipſam, dum à variis Barbarorum abuſibus expurgavit Eccleſiam, videatur ſpontaneus abjeciſſe. Quando & qualiter poſtmodum reſumpta ſit, ignoro. L. 9. 1. Ep. 10.

Et

Digitized by Google

Et hinc non ſolùm Occidentis Imperium, ſed omnia Barbarorum ibidem Regna invaſit abuſus. Quin & Imperium Orientis. Etenim de Georgio Cyprio Patriarcha Conſtantinopolitano ſcribit Nicephorus Gregoras: *Ab Imperatore*, Andronico Palęologo, *poſt debita ſuffragia & teſtimonia deſignatus eſt, & Paſtorale pedum in Imperatorio ſuggeſtu, veteri more ab Imperatore porrectum, accepit*. Etiam Metrophanem Patriarcham, & quidem adſtante Romano Legato, fuiſſe ab Imperatore inveſtitum teſtatur in Florentini Concilii Hiſtoria Silveſter Sguropulus. Et de cunctis generatim Abbatibus dicit ibidem idem Imperator: *Satis memini me eorum ſingulis pedum Paſtorale in manum porrexiſſe, undè qui acceperat, ubique pro Præfecto habebatur*. Et magnus Protoſyncellus: *Id ab antiquo in more poſitum eſt, ut poſt traditum à tua Majeſtate baculum, Patriarcham adorent, & conſecrentur*. Et de Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ Patriarcha ſcribit in opere de ſacris Ordinationibus Simeon Archiepiſcopus Theſſalonicenſis: *Imperator Electo virgam propria manu tradit*. Et iterum: *Virgam, ut honorabilius poteſtatis Paſtoralis ſymbolum, Imperator manu tradit propter honorem & ſecuritatem, atque ut demonſtret ſe Paſtorem, quem Deus elegit, charitate complecti*. Eodem modo alios item Patriarchas, ac Bulgariæ Archiepiſcopum promoveri affirmat antiqua Patriarchæ Conſtantinopolitani eligendi formula, & adjungit de electis Abbatibus: *Ab Imperatoris manu ſceptrum ſeu pedum accipiunt*. Utriuſque inveſtituræ ritum largè deſcribit Georgius Codinus Curopalates. Ejus exordium quidam referunt in Leonem Iſaurum Imperatorem, aut certè in ejus filium Conſtantinum Caballinum, qui Conſtantinum Patriarcham produxit in Ambonem, ipſique illic tradidit inſignia Epiſcopatus. Quod ipſum dictus Leo feciſſe dicitur Patriarchæ Anaſtaſio. Hinc enim ad illum ſcripſit Gregorius ſecundus Pontifex: *Quemadmodum Pontifex introſpiciendi in Palatium non habet poteſtatem, ac dignitates Regias deferendi; ſic neque Imperator in Eccleſias introſpiciendi, & electiones in Clero peragendi, neque conſecrandi, vel Symbola Sanctorum Sacramentorum adminiſtrandi, ſed neque participandi ſine opera Sacerdotis*. Hinc meritò & Silveſter Sguropulus & Nicephorus Gregoras affirmant eſſe morem antiquum. Erat admodum ſolemnis. Ejus enim in Metrophane Patriarcha videndi cauſa Theophylactus, neſcio cujus propè Conſtantinopolim pagi Presbyter, acceſſit eandem Regiam urbem, & in ipſa Dominicæ Aſcenſionis vigilia populum ſuum curioſus dereliquit. Ita ſcribit idem Sguropulus.

Lib. 6.
Lib. 12. c. 5.
L. 9. c. 9.
Cap. 9.
Epist. 2.
Lib. 12. cap. 5.

Et hinc etiam hodie barbarus Chriſtianæ Religionis hoſtis Turcarum Imperator Patriarchas omnes, Epiſcopos atque Abbates per baculum inveſtit, exiſtimans ſe in cuncta Chriſtiani Imperatoris jura ſucceſſiſſe. Et quibuſdam videtur id non penitùs admirandum. Etenim quod Hieroſolymitana Eccleſia Patriarchæ ſui electionem etiam à Choſroa Perſarum Rege olim confirmari poſtularit, ſuprà audivimus à Nicephoro Caliſto. Aſt exemplum non eſt plenè ad rem. Nec enim conſtat Choſroam fuiſſe Paganum. Longè aliud in ſacri Belli Hiſtoria ſcribit Guilielmus Tyriorum Archiepiſcopus: *Choſroas Perſarum Rex potentiſſimus, Domini Mauritii Auguſti filiam, nomine Mariam, in uxorem duxit, cujus gratia conjugii Lavacrum regenerationis adeptus eſt, fuitque Romanorum amiciſſimus, quamdiu prædictus vixit Imperator*. Ad hujus cædem vindicandam irrupit ille in Imperium, Principis ſui trucidatorem Phocam indignatus à Romanis admiſſum in Imperatorem. Quod an verum ſit, eſt res longæ quæſtionis. Quidquid ſit, inveſtitura non fuit aliud, quam Regius in Antiſtitis electionem conſenſus, ideoque etiam à Pagano Principe poſſit per diſpenſatoriam patientiam tolerari. Nam & apud nos, quod in quinta ſua Romana Synodo queſtus fuit Gregorius ſeptimus, etiam fœminæ inveſtiebant. Quod Mathildis Auguſta, Regina Anglorum, etiam Epiſcopos per pedum inveſtiverit, disertè ſcribit Simeon Monachus Dunelmenſis.

L. 2. c. 2.
Lib. 4. cap. 14.

Abuſus hic videtur nunquam fuiſſe in Hiſpania. Etenim Gothis in ipſa regnantibus, Conſtantinus Caballinus, aut Leo Iſaurus necdum erant, & à Roderico fatali Rege uſque ad Urbani ſecundi tempora ſub Saracenis Tyrannis gemuit iſta Eccleſia, atque ita dum per laudatum Pontificem reviviſcere cœpit in Chriſtianam diſciplinam, & ejus, & Gregorii VII. adverſus inveſtituram Decreta omninò recepit. Quod Daimbertum Piſanum Archiepiſcopum in Hiſpanias ad Alphonſum Regem legarit laudatus Urbanus, in ſacri Belli Hiſtoria ſcribit Albertus Canonicus Aquenſis. Laudata Decreta eſt ille iſtic haud dubiè executus. Eadem de cauſa Orientalis ſub Latinis Regibus Eccleſia fuit libera ab iſto abuſu. Godefridus enim Lotharingiæ Dux, ac primus Hieroſolymę Rex, licèt omnia Gregorii ſeptimi in Henricum quartum acta non probarit, & Rudolphum Sueviæ Ducem, à dicto Pontifice pro dicto Henrico degradato ſuffectum Imperatorem, propriis in bello manibus occiderit, nunquam tamen legitur inveſtiviſſe. Sed nec ullus ejus Succeſſor. Regii tamen conſenſus morem illic viguiſſe, palam ſcribit Guilielmus Metropolita Tyriorum.

Lib. 7. c. 6. & 7.
Lib. 1. cap. 13

Etiam in Italia, præſertim in Provinciis ad Romani Pontificis conſecrationem ſpectantibus, nunquam fuiſſe abuſum hunc audivimus ſuprà à Floro Diacono Lugdunenſi. Et hinc de ſemetipſo Oſtienſi Epiſcopo ſcribit ad Nicolaum ſecundum Pontificem Sanctus Petrus Damiani: *Cedo juri Epiſcopatus, & per hunc annulum, virgam quam tradidiſtis, renuntio*. Pontifici reddit annulum & virgam, quod per ipſa ab illo, non à Laico Principe fuiſſet inveſtitus. Et de Henrico ſexto Imperatore ſcribit in Sclavorum Chronico Arnoldus Abbas Lubecenſis: *Henricus in Longobardia poſitus Epiſcopum quemdam ad ſe accerſiri juſſit, cui etiam dixit, Dic Clerice, à quo inveſtituram Pontificalem ſuſcepiſti? Et ille, A Domino Papa. Cumque tertio eiſdem verbis eum requiſiſſet, dixit Epiſcopus: Domine nihil de Regalibus poſſideo, nec Miniſteriales nec Curtes Regias habeo, idcircò de manibus Domini Papæ Parochiam, cui præſum, teneo.*

Lib. 10. cap. 9.
Lib. 3. c. 16.

Tant

Tunc indignatus Rex præcepit ſervis ſuis, ut pugnis eum cæderent, & in luto platearum conculcarent. Quod factum omnibus diſplicuit. In Italiæ Epiſcopos ſingularem authoritatem ſemper habuit Romanus Pontifex, adeò ut Papales Epiſcopatuum reſervationes proſcribens Baſileenſis Synodus exceperit Italiam. Quo tempore, & qua occaſione Papalis illic inveſtitura cæperit, ignoro. Quidquid ſit, etiam poſt ſui ex Henrici quinti manibus eſeſtucationem omninò permanſit. Et hoc ſextus Henricus indignabatur, tentabatque in ſe traducere. Ejuſdem ſervitutis adeò expers ſemper fuit Romana Eccleſia, ut de dicti Henrici patre Frederico primo ſcribat ad Arnulphum Lexovienſem Epiſcopum Alexander tertius Pontifex: *Fredericus, ut Eccleſiam Dei ſuæ videretur ſubjugare & ſupponere ditioni, & eam in ſupremam redigere ſervitutem, Apoſtatico Octaviano,* Schiſmaticè in Papam electo, *Pontificalia inſignia reddidit, quod eſt à ſæculis inauditum, inveſtivit.* Et in litteris ad Angliæ Epiſcopos: *Octavianus ad Frederici pedes ipſa dicitur Apoſtolatus inſignia reſignaſſe, poſteaque de manu ipſius inveſtituram accepiſſe per annulum.* Denuò exaggerat uti facinus inauditum. Quod ipſum in litteris ad Romanæ Eccleſiæ Cardinales agit laudatus Arnulphus. Antiſtitum inveſtituras ſibi reparare tentabat Fredericus, ideoque ordiebatur à Romana Eccleſia.

Ep. 20.

Ep. 21.

Porrò Rex inveſtiens utebatur certa verborum formula, de qua in litteris ad Alexandrum ſecundum Pontificem ſcribit Sanctus Petrus Damiani: *Cum baculum Rex tuis manibus tradidit, dixitnè; Accipe terras atque divitias illius Eccleſiæ, an potius, quod certum eſt, Accipe Eccleſiam?* Exindè adverſum Godifridi Lotharingiæ Ducis Capellanos docet non ſola Eccleſiæ temporalia, ſed & ipſis annexum ſpiritualis Poteſtatis jus tribui per inveſtituram, ideoque ſine manifeſta Simonia illam non poſſe vendi. Etiam Conſtantinus Caballinus Imperator, dum Conſtantinum Sylei Epiſcopum de Patriarchatu Coſtantinopolitano inveſtivit in Eccleſiæ Ambone, magna voce pronuntiavit, & dixit: *Conſtantino univerſali Patriarchæ multos annos.* Ita teſtatur Theophanes, antiquus ac probatiſſimus in Sancti Stephani Auxentiani Monachi & Martyris vita Author & adjungit: *Conſtantinus Imperator ſacri Ordinis quemdam nactus, cui & nomen cum ipſo idem, & eadem fidei ſententia erat, ei, proh dolor ſceleſtum facinus, Eccleſiæ curam & adminiſtrationem committit, non Patrum electione, non Synodi examinatione, non denique Canonico ſuffragio, atque Decreto, ſed Tyrannica potiùs poteſtate Antiſtitem ipſum conſtituens. Etenim non ſecus, ac ſi in ſcœna apertè luderent, ac non ſeriò agerent, ambo in pulpitum aſcenderunt, ac deindè Imperator manibus impuris ſacram diploidem nefario homini profanè imponit, dignum Epiſcopatu eſſe eum clamans, qui gravi potiùs ignominia & vituperatione dignus erat. O impuram, & abſurdam audaciam! O execrandum facinus! Qui enſe accinctus erat, creabat ſacrum Antiſtitem. Qui bellis, ac cædibus per omne vitæ tempus operam dederat, ſacri Initiatoris munere fungebatur. Qui cum tribus mulieribus flagitioſiſſimè ſe contaminarat, inter ſcelerator Pontificem conſtituebat, id quod nec apud Gentilium quidem Sacerdotes unquam perpetratum fuiſſe repertum eſt.* Conſtantinus enim tres ſucceſſivè uxores habuerat, quod Græca Eccleſia nunquam permiſit. Græcorum porrò Epiſcopi paſſim non gerunt annulos, ideoque non per annulum, ſed per ſacram diploidem, haud dubiè & per baculum, profanus Conſtantinus inveſtivit. Laudati Scriptoris ipſum inveſtiva lucidè clamat Laicam Antiſtitum inveſtituram ab omnibus tunc in Oriente fidelibus fuiſſe cum execratione damnatam. Et quia tertius ſeptimæ Synodi Canon iſtud præſertim Conſtantini facinus invadit & proſcribit, Gregorius ſeptimus, aliique Romani Pontifices, & authentici Scriptores rectè dixerunt Laicam inveſtituram à laudata Synodo fuiſſe damnatam. Nec enim nuda verba, ſed Canonis ſenſus & ſcopus debent attendi.

Lib. 1. Ep. 13.

Quæſtio ſecunda eſt, quis fuerit proprius Laicæ inveſtituræ effectus? Reſpondeo jus adminiſtrandi cunctas temporales Eccleſiæ facultates. Hinc enim de Georgio Cyprio, Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ electo, ac per Andronicum Imperatorem inveſtito ſcribit Nicephorus Gregoras: *Proindè negotiis intentus Patriarchica jura, quæ cum Sacerdotio nihil conjunctum habebant, adminiſtrabat.* Qui mos viguit etiam in Latina Eccleſia. Etenim apud Sanctam Macram adunata Synodus olim ad Ludovicum tertium Francorum Regem ſcripſit à ſacris Legibus & Regulis præcipi, ut Canonicè electus Epiſcopus Regi confirmandus adducatur, ei Rex facultates & Res Eccleſiæ commendet, ipſumque ad Metropolitam & Comprovinciales Epiſcopos mittat conſecrandum. Huic Synodo adſuit Hincmarus Remenſis Archiepiſcopus, laudataſque omninò ſcripſit litteras, quarum fragmentum habes in alia ejus Epiſtola ad eundem Regem. An Ludovicus Electos per baculum & annulum inveſtiverit, ignoro. Data interim per ipſum electionis approbatio, ſeu Epiſcopatus conceſſio omninò conferebat temporalium adminiſtrationem. Et hinc in litteris ad Hugonem Lugdunenſis Eccleſiæ Primatem ſcribit de Regia Epiſcopatus conceſſione Sanctus Ivo Carnutenſis Epiſcopus: *Quæ conceſſio ſive fiat manu, ſive nutu, ſive lingua, ſive virga, quid refert? Reges nihil ſpirituale ſe dare intendunt, ſed tantum aut votis petentium annuere, aut villas Eccleſiaſticas & alia bona exteriora, quæ de munificentia Regum obtinent Eccleſiæ, ipſis Electis concedere.* Et ad Sanctum Fulbertum Carnutenſem Epiſcopum de Bernardo ſuo electo ſcribit Monaſterium Cellæ Bononi: *Majoris Monaſterii Abbas, qui electioni ex Odonis Regis mandato præſederat, obtulit prædictum fratrem nobiliſſimæ Comitiſſæ Carnutenſi, ſub cujus ditione locus ipſe conſiſtit, & Stephano Comiti ejus filio, à quibus donum rerum temporalium ad idem pertinentium Cœnobium ſuſcepit.* Et hinc Godefridi Lotharingiæ Ducis Capellani crediderunt inveſtituram eſſe donum penitùs temporale, ideoque poſſe vendi. Quod nempe ſolorum temporalium daret adminiſtrationem. Spiritualia olim nullus Antiſtes

Ep. 12. Cap. 1.

Ep. 60.

Ep. 107.

antè

antè conſecrationem adminiſtrabat. Hinc item Calixtus ſecundus Pontifex, famoſa illa iniens Concordata, Henrico quinto Imperatori quoad Theutonici Regni Epiſcopos & Abbates conceſſit: *Electus Regalia per Sceptrum à te recipiat, ex aliis verò Imperii partibus conſecratus infra ſex menſes Regalia per Sceptrum à te recipiat.* Undè adhuc dudum poſt Germanorum Antiſtites ſtatim ab accepta Principis inveſtitura, licet necdum conſecrati, aut confirmati, temporalia pleno jure adminiſtrarunt.

Moris hujus rationem habes in ſuperius laudata congregatæ apud Sanctam Macram. Synodi ad Ludovicum tertium Francorum Regem Epiſtola: *Res & facultates* vacantis *Eccleſiæ ad defendendum & tuendum vobis Dominus commendavit.* Vacantium, inquam, Eccleſiarum bona temporalia, utpotè Regia paſſim feuda ſeu beneficia, olim erant, ac etiam nunc ſunt in ſingulari cuſtodia ac protectione Regum. Barbara ac effrœnis multorum, Ducum præſertim & Comitum, rapacitas ita coegit. Et Eccleſiæ Laudunenſis, dum ejus Epiſcopum Hincmarum ſibi Romæ ſiſti juſſit, bona ſub Caroli Calvi Regis cuſtodia & protectione eſſe voluit Adrianus ſecundus Pontifex, nimiumque protervè per Hincmari Remenſis iratum calamum reſpondit ille ſe eſſe Regem, non Caſtaldum, aut Vice-dominum Epiſcoporum. Etenim protectio iſta eſt Regii officii pars adeò antiqua, ut de Euſebii Doryleenſis in Phrygia Epiſcopi, qui à Dioſcori Patriarchæ Alexandrini in Epheſino latrocinio violentiis Romam appellarat & fugerat, Epiſcopali ſubſtantia ſcribat ad Pulcheriam Auguſtam etiam Sanctus Leo magnus: *Ejus commendamus Eccleſiam, quam dicitur vaſtare, qui illi injuſtè aſſeritur ſubrogatus.* Et ex hac cuſtodia Guilielmus Rufus, Anglorum Rex, anſam cepit vacantium Eccleſiarum proventus invadendi, ac inferendi in Regium Ærarium. Quam peſſimam violentiam etiam alii Reges ſunt æmulati. Electum ergo Epiſcopum aut Abbatem Rex inveſtiens aut confirmans Eccleſiæ iſtius bona ponebat extra manus ſuas atque cuſtodiam, tradebat inveſtito, & dabat ipſorum adminiſtrationem. Et hinc etiamnum hodiè Tornacenſis Eccleſiæ, quæ Gallicana conſuetudine regi perſeverat, Electus, antequam temporalia ad manum habeat & gubernet, debet ſupplicare Regi, ut is levet manum ſuam, cuſtodiam, ſeu tutelam. Sola Papalis confirmatio illi non dat iſtorum adminiſtrationem. Etiam Græcorum Patriarchas, Epiſcopos atque Abbates fuiſſe mox poſt electionem antè conſecrationem inveſtitos, adducta ſuperius teſtimonia docuerunt.

Epiſt. 30

Antiquus tamen ille mos jam pridem eſt in Gallia mutatus. Olim Electus mox offerebatur Domino Regi ſeu inveſtiendus ſeu confirmandus, & accepto Prælaturæ dono ſtatim adminiſtrabat temporalia. At verò poſtmodum Carnutenſis Eccleſiæ Capitulo, quod Goslenum Archidiaconum elegerat in Epiſcopum, ideoque ipſi & Regium aſſenſum præberi & Regalia tradi ſupplicabat, apud Franciſcum du Cheſne reſpondit Sugerius Sancti Dionyſii Abbas, & Regni pro Ludovico ſeptimo ad ſacrum bellum profecto Vicarius: *Nos quantum ex parte Domini Regis, cujus vices agimus, facere habemus, huic electioni libenter aſſenſum præbemus; de Regalibus autem, ſicut in Curia Dominorum Regum Francorum mos antiquus fuiſſe dignoſcitur, cum Epiſcopus conſecratus, & in Palatium ex more Canonico fuerit introductus, tunc ei reddentur omnia. Hic enim eſt redditionis ordo, & conſuetudo, ut in Palatio ſtatutus Regi, & Regno fidelitatem faciat, & ſic demum Regalia recipiat.* Et hinc Lingonenſis Eccleſiæ Electum, qui à conſecratione ſuſpenſus *feſtinarat ad Regem, & Regalium inveſtituram obtinuerat*, graviter in litteris ad Innocentium ſecundum Pontificem arguit Sanctus Bernardus. Notanda ſunt verba Abbatis Sugerii, *Mos antiquus fuiſſe dignoſcitur*: Utique à Calixti ſecundi tempore, ejuſque cum Henrico quinto Imperatore Concordatis, ſolos Teutonici Regni Epiſcopos antè, reliquos poſt conſecrationem permittentibus ac mandantibus per Sceptrum de Regalibus inveſtiri. Exindè Regius in electionem & electi perſonam aſſenſus cœpit ab inveſtitura non ſolum natura diſtingui, ſed etiam tempore ſeparari. Anteà hæc illius fuerat cæremonia & veſtis. Et licèt iſta Concordata cum ſolo fuerint Imperio inita, fuerunt tamen ab aliis item Regnis admiſſa, atque ita etiam Galliæ Reges cæperunt non amplius electos, ſed ſolos conſecratos inveſtire. Ep. 166.

Verùm hiſce obſtat authoritas Brunonis Trevirenſis Archiepiſcopi, ab Henrico quinto ad eum Paſchali ſecundo de inveſtitura concordandum Legati in Galliam, ac in Conventu Catalaunenſi coram ipſo Papa & grandi utriuſque partis Curia perorantis: *Talis eſt Domini noſtri Imperatoris, pro qua mittimur, cauſa. Temporibus Anteceſſorum noſtrorum, ſanctorum & Apoſtolicorum virorum, magni Gregorii & aliorum, hoc ad jus Imperii pertinere dignoſcitur, ut in omni electione hic Ordo ſervetur. Antequam electio in palam proferatur, ad aures Domini Imperatoris proferre, & aſſenſum ab eo antè factam electionem aſſumere, deindè in Conventu ſecundùm Canones petitionem populi & electionem Cleri aſſenſum Imperatoris proferre, conſecratum liberè nec Simoniacè ad Dominum Imperatorem pro Regalibus, ut annulo & virga inveſtiatur, redire, & fidelitatem & hominium facere.* Extant hæc apud Abbatem Sugerium in vita Ludovici Groſſi Francorum Regis. Mendoſa ſunt, videnturque hoc modo reſtituenda. Reſpondeo autem Brunonem iſtum eſſe authoritatis modicæ. Quod enim hanc perorationem, varioſque in malè accepto Epiſcopatu exceſſus recantare in Romana Synodo, & triennio pœnitere juſſus fuerit à laudato Paſchale Papa, teſtatur magnum Belgii Chronicon. Et quia unquam audivit à magni Gregorii tempore Laicam inveſtituram fuiſſe in Eccleſia? Eſt fabula nimis manifeſta. Quod item Henricus quartus, ac ipſe quintus Henricus, & alii paſſim Germanorum Auguſti, non conſecratos, ſed electos Antiſtites ſtatim inveſtiverint, & non niſi poſt inveſtituram conſecrari permiſerint, eſt æquè

Cap. 5.

Fol. 241.

mani-

manifeſtum. Nam & à Leone octsvo datum, &
Adriaun primo affictum privilegia ita lucidè ſo-
nant. Quin & Calixtus ſecundus iſtud ipſum
quoad Germaniæ Epiſcopos de Regalibua per
Sceptrum inveſtiendos conceſſit. Forſitan ut
Epiſcoporum ſaltem poſt conſecrationem inve-
ſtiendorum facultatem à Pontifice impetraret,
ab Henrico Auguſto in ſecretis mandatis Bruno
habuit, atque ita vera falſis miſcuit, & patenter
erravit.

Iſte tamen Galliæ mos obtinuiſſe videtur in ſo-
A. 1118. lis Epiſcopis. Etenim de Odone Electo Sancti
Dionyſii Abbate ſcribit apud Lucam Dacherium
ejuſdem Monaſterii Chronicon: *In feſto San-
ctæ Scholaſticæ facta fuit electio, & in ipſa
die Odo recepit à Rege Ludovico octavo Regalia,
à Domino Romano Cardinali & Apoſtolicæ Sedis
Legato confirmatus fuit, & in craſtino ab Epi-
ſcopo Carnutenſi benedictus*. Non ſolum ante
benedictionem, ſed & ante Eccleſiaſtici Superio-
ris confirmationem fuerunt Electo data Rega-
lia. Eodem modo fuiſſe in Bernardi ad Bo-
noni Cellam Abbatis promotione proceſſum,
adeoque illum eſſe antiquum Galliæ morem,
lucet ex Epiſtola Sancti Fulberti Epiſcopi
Ep. 107. Carnutenſis. Regius enim conſenſus, ipſumque
ornans & comitans ſeu per pedum ſeu per ſce-
ptrum inveſtitura olim ſpectabant ad electio-
nem, erantque ipſius poſtrema pars & comple-
mentum, ideoque non ſolam benedictionem,
aut conſecrationem, ſed & confirmationem
præcedebant. Calixti ſecundi & Henrici quinti
Concordata eodem tenore videntur loqui de Epi-
ſcopis atque Abbatibus. Ambigua tamen ſunt,
& poſteriora inveſtituram permittentia verba re-
ſtringi poſſint ad ſolos Epiſcopos. Hinc illa for-
ſan antiquitatis tenax Gallia ſic intellexit. Porrò
Innocentius tertius Pontifex varias variorum Re-
gnorum circa hanc rem conſuetudines redegit
in unam regulam, ſtatuens à nullo Electo vel
ſola temporalia, ab omni autem Confirmato
& temporalia & ſpiritualia plenè adminiſtra-
ri. Hinc Regalium inveſtitura aliam rurſus
induit faciem: & Epiſcopis, & Abbatibus fie-
ri ubique cæpit poſt acceptam ab Eccleſiaſtico
Prælato confirmationem. Et hoc more hodiè vi-
vit omnis Latina Eccleſia.

Quæſtio tertia eſt, an Laica Antiſtitum inve-
ſtitura fuerit olim ſolius Auguſtæ vel Regiæ Ma-
jeſtatis actus & dignitas, ideoque Ducibus aut
Comitibus non permiſſus? Reſpondeo paſſim
fuiſſe opus ſolius Majeſtatis. Etenim de Viceli-
no, citra Henrici Leonis Saxoniæ Ducis in-
veſtituram in Aldeburgenſem Epiſcopum per
Harvvicum Bremenſem Archiepiſcopum con-
ſecrato, ideoque dura patiente ab irati Ducis
violentia, ſcribit in Sclavorum Chronico Preſ-
L. 1. c. 69. byter Hemboldus: *Viſum eſt Epiſcopo verbum
iſtud*, de accipienda per Ducem inveſtitura,
*durum, eo quod eſſet præter conſuetudinem. E-
piſcopos enim inveſtire ſolius Imperatoriæ Maje-
ſtatis eſt*. Henricus Dux armis ſuis ſubactam
omnem Sclavoniam fecerat Chriſtianam, fun-
darat, atque dotarat Epiſcopales Eccleſias,
ideoque inveſtituram tanquam Patronus præ-
tendebat. Nihilominus nullis precibus, aut con-
ſiliis amicorum, nulla Ducalis manus violentia
induci Wicelinus potuit, eique conſilium rogan-
ti reſpondit etiam Hartvvicus Metropolita, ac
omnis Eccleſia Bremenſis: *Primum in hoc negotio
penſari debet qualiter inveſtituræ Pontificum Impera-
toriæ tantum dignitatis ſint permiſſæ, quæ ſola
excellens, & poſt Deum in filiis hominum præe-
minens, hunc honorem non ſine fœnore multipli-
citer conquiſivit. Neque Imperatores digniſſimi le-
vitate uſi ſunt, ut Epiſcoporum Domini vocaren-
centur, ſed compenſarunt noxam hanc ampliſſimis
Regni divitiis, quibus Eccleſia copioſius aucta de-
centius honeſtata, jam non vile reputet ſe ad
modicum ceſſiſſe ſubjectioni, nec erubeſcat uni inclina-
ri, per quem poſſit in multis nominari*.

Accipiendam à Duce inveſtituram, ac præſer-
tim faciendum illi manuale hominium Wicelino
acerrimè diſſuadet Hartvvicus, ſuadens potius
ſuſtinenda perpetuum exilium, extremam pau-
periem, & quaſvis calamitates. Dux enim fiſca-
lem manum miſerat in omnes Aldenburgenſis
Eccleſiæ poſſeſſiones. Et hinc Wicelinus tan-
dem mutavit mentem, pergitque Hemboldus:
*Venit ad Ducem Dominus noſter Epiſcopus Viceli-
nus, rogans pro Epiſcopatus ſui promotione. Et fe-
cit quod neceſſitas imperabat, & ſuſcepit Epi-
ſcopatum per virgam de manu Ducis*. Iis Du-
cem plenè placavit, & Epiſcopalem ſuam di-
gnitatem inſigniter ampliavit. Verùm Hart-
vvicus Metropolita in propoſito ſuo firmus
perſtitit uſque ad inita inter Ducem & Frede-
ricum Imperatorem Concordata, de quibus
laudatus Hemboldus: *Dux apud Cæſarem obti-
nuit authoritatem Epiſcopatus ſuſcitare, dare, &
confirmare in omni terra Sclavorum, quam vel ipſe,
vel Progenitores ſui ſubjugaverant in clypeo ſuo & jure
Belli*. Eoque privilegio Dux deinceps fuit uſus.
Quo etiam uſum fuiſſe Britanniæ Comitem, li-
quet ex litteris Gregorii ſeptimi Pontificis ad
Rudolphum Archiepiſcopum Turonenſem. A
Roberto item Flandriæ Comite Abbates con-
ſueſſe inveſtiri teſtatur Sanctus Anſelmus.
Quod item Robertus Normandiæ Comes &
Epiſcopos & Abbates inveſtiverit, teſtatur in
variis Epiſtolis Sanctus Ivo Epiſcopus Carnu-
tenſis. Quod ipſum jus fuiſſe Campaniæ, Sa-
baudiæ, & Andegavorum Comitibus oſtendit
Petrus de Marca. Et hinc Gregorius ſeptimus
non ſolùm in Imperatore, ac Regibus, ſed etiam
in Ducibus, Marchionibus, & Comitibus in-
veſtituram damnavit.

CAPUT III.

An Laica inveſtitura ſit Hæreſis?

ESſe Hæreſim adeò conſtanter olim docuit
Goffredus Abbas Vindocinenſis, ut ipſi
Paſchali ſecundo Pontifici, qui ut ſemetipſum

& Primarios Romanæ Eccleſiæ Cardinales à captivitate & mortis periculo redimeret, dictam inveſtituram Henrico quinto coactus indulſerat in civitate Caſtellana, intrepidus ſcripſerit: *Cum Laicam inveſtituram, quæ ſecundùm traditiones Sanctorum Patrum Hæreſis comprobatur, Eccleſia non contradicit, ſed præcipit, cum corrumpitur ipſa muneribus, cum ſæculari poteſtati ſubjicitur, fides, caſtitas, & libertas ei ſimul aufertur. Et*

Lib. 1. Epiſt. 7. *quæ vitam non habet, non immeritò mortua creditur. Hujus mortis Authorem vel noviſsimum Eccleſiæ membrum credere, etiamſi Paſtor videatur, errare eſt. Huic errori quicumque inhæſerit, merebitur ab ipſa vitæ radice præcidi. Super his autem ſiquis aliter ſenſerit, non eſt Catholicus. Manifeſtetur, & veritatis argumento probabitur eſſe Hæreticus. Tolerandus quidem eſt Paſtor, ut Canones dicunt, pro reprobis moribus; ſi verò exorbitaverit à fide, jam non eſt Paſtor, ſed Adverſarius, à quolibet peccatore tantum Catholico deteſtandus*. Affirmat Pontificem eſſe lapſum in Hæreſim, Eccleſiæ fidem, & cum caſtitate libertatem ab illo everſam, amiſſam Papalem poteſtatem, imò & Chriſtianam communionem, ideoque ipſum ſine pœnitentia & Synodali authoritate non poſſe erigi ac reparari. Et pergit: *Sunt quidam Epiſcopi, quos nec Clerus nec populus elegit, ſed eos tantum Laica perſona inveſtivit. Hi contra Catholicorum ſtatuta Patrum, & maximè contra veridicam beati Gregorii ſeptimi Papæ vocem, qui pro defenſione hujus fidei mortuus eſt in exilio, inveſtituram palliantes, eam negarent eſſe Hæreſim verbis ad ſedacendam compoſitis, ſi poſſent*. Eorum argumenta affirmat eſſe ſtateras doloſas. Addit Paſchalem Pontificem, qui & ſuam & omnium Cardinalium mortem ſuſtinere debuerat, nullo incuſſi metus, aut factæ diſpenſationis fuco purgari: quod fidei cauſa nec timorem admittat, nec diſpenſationem. Senſum ſuum lucidius exponit in litteris ad Rainaldum Epiſcopum Andegavenſem. *Qui cognoſcere voluerit,*

Lib. 3. Epiſt. 11. *quid Catholica & Apoſtolica Eccleſia de inveſtitura ſenſerit, quid docuerit, quid judicaverit & conſtituerit, legat in primo Capitulo illius Concilii, quod tempore Gregorii ſeptimi Papæ factum eſt. Et ibi omnes Clericos, qui de manu Laici inveſtituram ſuſcipiunt, Hæreticos vocatos, & ideò damnatos eſſe & excommunicatos inveniet. Licèt enim alia Hæreſis de inveſtitura dicatur, alia Simoniaca, iſta tamen, quæ de inveſtitura dicitur, contra Sanctam Eccleſiam fortius jaculatur. Ibi enim imprimis omnis Eccleſiaſticus Ordo confunditur, quando hoc, quod à ſuo Conſecratore in Eccleſia cum orationibus dari debet, à ſæculari poteſtate prius accipitur. Quod Sancti Apoſtoli non ſolùm interdixerunt, verùm etiam omnes illos, qui Eccleſiam per ſæcularem poteſtatem obtinent, à Chriſto ſibi tradita poteſtate damnaverunt. Et meritò Apoſtoli judicio Spiritus Sancti hanc Hæreſim in ipſo Eccleſiæ principio damnare decreverunt, quam longo poſt tempore ex patre diabolo naſcituram eſſe præviderant. Cum igitur Laico & inveſtitura, & omnis etiam Eccleſiaſticarum rerum diſponendarum facultas à Spiritu Sancto, qui in Apoſtolis loquebatur, negata ſit penitùs & interdicta, qui inveſtituram à Laico ſuſcepit, non jam contra Apoſtolos tantùm, imò contra Apoſtolorum Dominum, quod ſanctum eſt canibus exponit. Inveſtitura enim, de qua loquimur, Sacramentum eſt, id eſt, ſacrum ſignum, quo Princeps Eccleſiæ, Epiſcopus ſcilicet, à cæteris hominibus ſecernitur pariter atque dignoſcitur, & quo ſupra Chriſtianum gregem cura Paſtoralis ei tribuitur. Hanc inveſtituram ab illo ſuſcipere debet, à quo & conſecrationem habet. Illum ſiquidem prius oportet conſecrari, deindè verò tanquam Ducem Eccleſiæ ſacris inſignibus decorari. Siquis cuilibet ſæculari iſta licere putat, errat. Quod ſi defendere nititur, Apoſtolorum doctrinam & Sancti Spiritus ſenſum annullare nititur: undè Hæreticus eſſe nullatenus dubitatur*. Epiſcopi per virgam & annulum inveſtituram, quod cum certis orationibus ab Epiſcopo Conſecratore fiat inter Miſſarum & Epiſcopalis conſecrationis ſolemnia, dicit eſſe Sacramentum ſeu ritum Sacramentalem, privativè ſpectare ad ſolos Epiſcopos, per vulgares Apoſtolorum Canones interdici Laicis, grandi ſacrilegio ab ipſis attentari, ideoque omnem, qui iſtud à Laico legitimè fieri aſſerit, palam eſſe Hæreticum Apoſtolici dogmatis prævaricatorem. Ex hoc principio inveſtituram, quam ſuprà in litteris ad Paſchalem Papam quaſi dixerat ex adjuncta dumtaxat Simonia & manuali Laico hominio eſſe Hæreſim, etiam per ſemetipſam affirmat eſſe ſcabiem & lepram; & quidem Simonia, Hæreſi omnium peſſima, pejorem. Quæ omnia pluribus confirmat in Opuſculis de Simonia, de Epiſcoporum conſecratione, & de Laicorum inveſtitura: *Inveſtituram per virgam & annulum accipere niſi à ſuo Conſecratore, manifeſtum eſt eſſe damnoſum. Quia nulli Laico licèt illa Eccleſiæ Sacramenta dare, ſicut et non licèt Epiſcopum conſecrare*. Et infrà: *Alia eſt inveſtitura, quæ Epiſcopum perficit, alia, quæ Epiſcopum paſcit. Illa ex divino jure habetur, iſta ex jure humano. Subtrahe jus divinum, ſpiritualiter Epiſcopus non creatur; ſubtrahe jus humanum, poſſeſſiones amittit, quibus ipſe corporaliter ſuſtentatur. Non enim poſſeſſiones haberet Eccleſia, niſi ſibi à Regibus donarentur, & ab ipſis, non quidem divinis Sacramentis, ſed poſſeſſionibus terrenis inveſtirentur. Poſſunt itaque Reges ſine offenſione poſt electionem Canonicam & conſecrationem, per inveſtituram Regalium in Eccleſiaſticis poſſeſſionibus conceſſionem, auxilium, & defenſionem Epiſcopo dare. Quod quolibet ſigno factum extiterit, Regi vel Pontifici, ſeu Catholicæ fidei non nocebit*. Factam de ipſo Epiſcopatu per annulum & baculum à facta de Epiſcopalibus poſſeſſionibus per quodvis aliud ſymbolum inveſtitura diſtinguit. Primam vult eſſe Sacramentum, ſeu ritum Sacramentalem, adeoque attentari non poſſe à Laico; poſteriorem fatetur eſſe actum civilem, ideoque ad Reges pertinere. Faciendam vult poſt peractam conſecrationem. Tam in dictis opuſculis, quam in laudatis ad Rainaldum Epiſcopum litteris proſequitur: *Hæc præterea Hæreſis de inveſtitura, ſi rectè perſpi-*

ciatur

clatur, etiam Hæreſis Simoniaca eſſe, viva & vera ratione probatur. Namque ſæcularis poteſtas ſibi vendicare non nititur inveſtituram, niſi ut per hoc pecuniam extorqueat, aut quod eſt gravius, ſibi inardinatè ſubjectam efficiat Pontificis perſonam. Hinc enim, ut ſuprà ab Hemboldo Presbytero audivimus, Imperator inveſtiens vocari volebat Dominus Epiſcoporum. Fateri id nolentem Epiſcopum Henricus ſextus per ſuos juſſit alapis cædi & pedibus conculcari. Epiſcoporum dignitati, ſacris Canonibus, legique divinæ adverſantur ſimilis dominatus & ſubjectio, ideoque inveſtituram, quæ ab illis ſeparari non poteſt, & pro ipſis datur, Goffredus dixit non poſſe non eſſe Simoniam. Ejusdem ſententiæ fuit Joannes Lugdunenſis Archiepiſcopus in litteris apud Sanctum Ivonem Carnutenſem Epiſcopum extantibus, ad Daimbertum Metropolitam Se-
Ep. 237. nonenſem: *Licèt exteriores inveſtituras per Laicos factas non ſatis propriè Hæreſis nomine cenſeamus, ſentire tamen ac defendere fieri debere, indubitata Hæreſis eſt.* Diſtinguit inveſtituram facti manualem, & inveſtituram juris, ſeu jus inveſtiendi: Priorem fatetur ſine Hæreſi poſſe attentari à Regibus, verùm illius faciendi jus ipſis adſcribere vult eſſe manifeſtam Hæreſim. Ei conſenſerunt plures per Galliam Epiſcopi: quotquot ob conceſſos Henrico quinto inveſtituras Paſchalem ſecundum voluerunt uti lapſum in Hæreſim eſſe degradatum, & talem Synodaliter declarandum.

Verùm ab hac opinione & factione alieniſſimus fuit laudatus Ivo, utpotè à Philippo
Ep. 8. & 24. Francorum Rege per baculum & annulum inveſtitus, ideoque nolens audire Hæreticum, ad Hugonem Lugdunenſis Eccleſiæ Primatem, qui Daimbertum Senonenſis Eccleſiæ Electum ob acceptam ab eodem Rege inveſtituram confirmare nolebat, & à conſecratione ſuſpenderat, ſcribit: *Quod ſcripſiſti prædictum Electum inveſtituram Epiſcopatus de manu Regis accepiſſe, nec relatum eſt nobis aliquando ab aliquo qui*
Epiſt. 60. *viderit, nec incognitum. Quod tamen ſi factum eſſet, cum hoc nullam vim Sacramenti gerat in conſtituendo Epiſcopo, vel admiſſum vel omiſſum quid fidei, quid ſacræ Religioni officiat, ignoramus, cùm poſt Canonicam electionem Reges ipſos Apoſtolica authoritate à conceſſione Epiſcopatus prohibitos minime videamus.* Uti Canonicam electionem præcipi, ita Regium, quem Epiſcopatus donationem tunc titulabat Eccleſia, de ipſa conſenſum admitti ait & oſtendit à ſacris Canonibus, & proſequitur: *Quæ conceſſio ſive fiat manu, ſive nutu, ſive lingua, ſive virga, quid refert? Cum Reges nihil ſpirituale ſe dare intendant, ſed tantùm aut votis petentium annuere, aut villas Eccleſiaſticas, aut alia bona exteriora, quæ de munificentia Regum obtinent Eccleſiæ, ipſis Electis concedere.* Adverſus Goffredum aſſerit Regiam inveſtituram nullatenus eſſe Sacramentum, aut ritum Sacramentalem, ſed dumtaxat Regii in electionem & Electi perſonam conſenſus civilem ritum, quo nihil ſpirituale detur, ſed ſola Eccleſiarum Regalia de Regiæ manus cuſtodia & tutela emancipentur. Eandem ſententiam tuetur in litteris ad Joannem Hugonis Succeſſorem:
Quod quidam inveſtituram Hæreſim vocant, cum Epiſt. 236
Hæreſis non ſit niſi error in fide, & fides & error ex corde procedunt, inveſtitura verò illa, de qua tantus eſt motus, in ſolis eſt manibus dantis, & accipientis, quæ bona, & mala agere poſſunt, credere vel errare in fide non poſſunt. Si quis verò Laicus ad hanc prorumpit infamiam, ut in datione & acceptione virgæ putet ſe tribuere poſſe Sacramentum vel rem Eccleſiaſtici Sacramenti, illum prorſus judicamus Hæreticum, non propter manualem inveſtituram, ſed propter præſumptionem diabolicam. Diſtinguit Laicam & Eccleſiaſticam inveſtituram: illam merè manualem, & nullius Sacramenti donativam; hanc verò Sacramentum Eccleſiaſticum ſeu ritum Sacramentalem affirmat, ideoque nec attentari à Regibus, nec ſine Hæreſi poſſe attentari. Quiſquis enim Sacramentales Eccleſiæ ritus aſſeverat legitimè fieri à Laico, eſt cum Ozia Rege leproſus & manifeſtus Hæreticus. Nequaquam tamen Goffredo Abbati & Joanni Primati, manualem quidem inveſtituram ab Hæreſi excuſantibus, *ſentire autem & defendere fieri debere* aſſeverantibus *eſſe Hæreſim manifeſtam*, Sanctus Ivo conſentit: Inter ſacram intra Miſſarum ſolemnia & inter Regiam in Palatio factam inveſtituram dicit eſſe diſcrimen grande, ideoque hujus jus Regibus omnino poſſe citra Hæreſim adſcribi. Quod ipſum probat & alio argumento: *Ad hæc ſi inveſtitura hæc Hæreſis eſſet, ei renuntians ſine vulnere ad eam redire non poſſet. Videmus autem in partibus Germaniarum & Galliarum multas honeſtas perſonas purgato iſto nævo per quamlibet ſatisfactionem Paſtorales virgas reddidiſſe, & per manum Apoſtolicam refutatas inveſtituras recepiſſe. Quod Summi Pontifices minimè feciſſent, ſi in tali inveſtitura Hæreſim & peccatum in Spiritum Sanctum latere cognoviſſent.* Antiquus Eccleſiæ Canon lapſos in Hæreſim Epiſcopos & Clericos degradabat ſine reparationis ſpe, perpetuoque figebat inter Laicos; at verò Laicè inveſtitos Antiſtites, qui pœnitentes acceptum à Rege annulum & baculum reſignabant Pontifici, idem Pontifex paſſim de iiſdem mox reveſtiebat, reddebatque Prælaturam. Plurima ſunt ejuſmodi exempla. Ex ipſis concludit Ivo nullam Hæreſim in Laica inveſtitura poſſe latere. Ex Daimberti Metropolitæ & totius ſuæ Senonenſis Provinciæ nomine adverſus Joannem Primatem Lugdunenſem & ipſi adhærentes Epiſcopos, Paſchalem ſecundum Pontificem ob redditas Henrico quinto Imperatori inveſtituras, tanquam Chriſtianæ fidei prævaricatorem Hæreticum, & totius Eccleſiæ ſcandalizatorem, volentes degradare, ſcribit multa, Pontificem non ſolùm ab Hæreſi, ſed & à gravi delicto excuſare conatus argumento vario, & adjungit: *Non videtur nobis utile conſilium ad illa Concilia convenire, in quibus non poſſumus eas perſonas, contra quas agitur, condemnare vel judicare,*

re, *quia nec noſtro nec ullius hominum probantur ſubjacere judicio. Undè nos conſtat eſſe immunes, ſi eorum facta oris gladio ferire formidamus, cum ipſe mediator obedire eis præcipiat, etiamſi tales ſint, quales erant Phariſæi, ſi ea, quæ ad Cathedram pertinent, recta præcipiant, ea verò minimè faciant.* Ait Pontificis perſonam nulli hominum ſubjacere judicio, & à nullo ob morum prævaricationem poſſe damnari, aut judicari, ideoque indictæ ad Paſchalem ſecundum degradandum Synodo noluit intereſſe. Quæ eſt antiqua & perpetua pietas Gallicanæ Eccleſiæ. Paradoxa fuit Goffredi Abbatis ſententia: affirmat enim omnem Eccleſiam, quæ inveſtituras dudum probavit aut certè toleravit, in Hæreſi ſorduiſſe.

Quæſtio eſt, an inveſtituræ damnatio fuerit legitima & Eccleſiæ conveniens? Hæſitavit hic Sanctus Ivo Carnutenſis, Gregorii ſeptimi, ac etiam Urbani ſecundi Decreta curavit adeò parum, ut de ipſis ſcribat ad Hugonem Primatem Lugdunenſem (Ep. 50.): *Quantum intelleximus*. Ea namque nunquam viderat, ideoque ipſorum tenorem diſtinctè ignorabat. Dandum in Canonicas electiones & electos Antiſtites conſenſum dicit Regibus à Romana Eccleſia ſemper fuiſſe permiſſum, & proſequitur: *Sive fiat manu, ſive nutu, ſive lingua, ſive virga, quid refert?* Inveſtituram affirmat eſſe rem indifferentem, ex ejus damnatione plurimos fuiſſe vexatos, ſpoliatas Eccleſias, graviſſima exorta ſcandala, diviſum Regnum & Sacerdotium, ſine quorum concordia res humanæ nec incolumes eſſe poſſint, nec tutæ. Hoſce motus inveſtituræ malo credit eſſe longè pejores, ideoque ipſam fuiſſe potius diſpenſatoriè tolerandam, quam concutienda Regna omnia & Eccleſias totius Occidentis. Addit & aliud ex iſta damnatione malum: *Videmus nullos aut penè nullos pro hujuſmodi tranſgreſſione damnatos.* Inveſtitos Antiſtites paſſim non damnabat, ſed vexabat ſolummodò, & ad Paſtorale pedum ſibi modico tempore reſignandum cogebat Romana Eccleſia. Hinc tot ab ipſa motus concitatos Ivo dixit eſſe ſine fructu. Et pergit: *Videmus quoque miſeros Epiſcopos & Abbates nec ruinis morum aut murorum reficiendis velle vel poſſe vacare, ſolùm ad hoc intentos, ut poſſint ſibi aliquam linguam magniloquam amicam facere, cujus nundinis ſe poſſint utcumque defenſare.* Proſcriptas à Romana Sede inveſtituras Reges violenter ſuſtinebant, & ad ipſarum non ſolùm ſuſceptionem, ſed etiam defenſionem animabant & cogebant Electos. Hinc hi omnem Eccleſiarum ſubſtantiam & curam diſſipabant in lites & Advocatos, muros autem & mores negligebant. Proſequitur Ivo: *Multi quoque Electi, qui gratuitam & Canonicam habent electionem, qui hujuſmodi dilationibus vel fatigationibus impediuntur, comparatis ſibi pecunia mediatoribus & prolocutoribus, ne turpem patiantur repulſam, in Simoniacam aliquando offendunt conſecrationem.* Electos, ſi inveſtirentur à Regibus, Romanus Pontifex, niſi inveſtirentur, Reges paſſim conſecrari vetabant: hinc illi quaſi pro redimenda vexa effundebant Eccleſiæ theſauros, atque ita Simoniam, de qua inveſtitura accuſabatur, inveſtituræ damnatio frequenter inducebat. Hinc Ivo concludit: *Cum omnis inſtitutio Eccleſiaſticarum legum ad ſalutem referenda ſit animarum, iſtarum inſtitutionum tranſgreſſiones aut diſtrictius eſſent corrigendæ, ut ſaluti prodeſſent, aut interim ſilentio premendæ, ne ſpiritualia vel temporalia commoda ſuprà dictis modis impedirent. Nec iſta dico tanquam velim adverſus Sedem Apoſtolicam caput erigere, vel ejus ſalutaribus diſpoſitionibus obviare, vel meliorum ſententiis præjudicium facere, ſi vivis nitantur rationibus, & evidentioribus veterum Patrum authoritatibus. Sed hoc vellem cum multis mecum piè ſentientibus, ut Romanæ Eccleſiæ Miniſtri, tanquam probati Medici, morbis ſanandis intenderent, & non ab riſoribus ſuis audirent, Culicem excolantes, & camelum deglutientes, mentam, rutam, ciminum, & anetum decimatis, graviora autem legis præcepta prætermittitis. Cum per totum penè mundum flagitia & facinora videamus publicè perpetrari, nec ea à vobis aliqua juſtitiæ falce reſecari.*

Verùm iſta ſcribendi ac loquendi libertas Romanam Eccleſiam graviter offendit. De omnibus ſuis in ipſam meritis Sanctus Ivo fuit periclitatus. Hinc ſcribit ad Urbanum ſecundum: *Audivi Dulcedinem veſtram in me amaricatam, Serenitatem veſtram adverſus me turbatam. Audivi, & conturbatus eſt venter meus, & oſſa mea conturbata ſunt.* Longam pro adducta ad Hugonem Primatem Epiſtola texit Apologiam. Et ad (Ep. 67.) Henricum Angeliacenſis Monaſterii Abbatem ſcripſit: *De inveſtituris Eccleſiarum, quas Laici faciunt, ſententiam præcedentium Patrum, Gregorii ſeptimi & Urbani ſecundi, quantum in me eſt, laudo, confirmo. Quocumque autem nomine talis pervaſio propriè vocetur, eorum ſententiam, qui inveſtituras Laicorum defendere volunt, Schiſmaticam judico.* Et ad Joannem Primatem Lugdunenſem (Ep. 233.): *Si congrua volumus rebus dare nomina, poſſumus dicere, quod manualis illa inveſtitura per Laicos facta, alieni juris eſt pervaſio, & ſacrilega præſumptio, quæ pro libertate Eccleſiæ & honeſtate, ſalvo pacis vinculo, ſi fieri poteſt, funditus abſcindenda eſt. Ubi ergo ſine Schiſmate auferri poteſt, auferatur, ubi ſine Schiſmate auferri non poteſt, cum diſcreta reclamatione differatur.* (Ep. 236.) Apoſtolica increpatio Ivoni dedit intellectum. Exindè enim ſententiam, quæ Laicas defendebat inveſtituras, licèt non Hæreticam, ſemper tamen aſſeruit adverſam Eccleſiaſticæ libertati, & Schiſmaticam, utpotè quæ graſſantis tunc inter Sacerdotium & Regnum Schiſmatis eſſet origo & fomentum.

Inveſtituræ incommoda eleganter in Auguſtanæ Eccleſiæ Chronico exponit Sigiſmundus Monachus (L. 3. c. 4.): *De facili advertere poteſt quilibet Hiſtoriam peritus, quæ cauſa fuerit, ut adeò ſacra Religio ac diſciplina Clericalis per totam Germaniam offuſcaretur. Nam inveſtitura, quam tenebant pertinaciter Imperatores, venale fecerat Sacerdotium & omnia ſacra. Mox enim ut aliquis Prælatorum deceſſit, annulus & Paſtoralis virga Imperatori deſtinabantur, qui aut munus à manu, aut ab obſequio, aut à falſa adulatione accepit. Tradebantur enim non fugienti Gregorio, aut renitenti Ambroſio, vel Eccleſiam viſitanti Nicolao, ſed ſe Simoniacè ingerenti. Frequen-*

quentabant ſub ea ſpe Cæſaris Comitatum filii Principum, qui ea armis ad ſacra, ea curia ad Eccleſiam intrudebantur, non regendam, ſed dilacerandam; non intrantes per oſtium, ſed per poſticum: Nec fiebat tamen de litteris, ſed quantum daret de loculis. Ita ſequebatur diſſolutio Cleri, dum fieret ſolutio Principi. Non curabatur charta, dum quærerent ſplendida arma. Quæ mala in illis præſertim Regionibus, ubi inveſtituræ accedebat Regia nominatio, ſunt graſſata. Hinc non ſolùm legitimè electos, ſed & conſecratos Antiſtites fuiſſe quandoque extruſos à Simoniacis Regibus, intruſoſque ac iſtis ſuperordinatos Simoniacos, teſtatur & queritur apud Dodechinum Abbatem Pontifex Paſchalis ſecundus. Quales querelæ paſſim occurrunt apud mediorum Scriptores ſæculorum. Hinc igitur & Regiam nominationem & inveſtituram potenter proſcripſit Gregorius ſeptimus: Sacerdotii & Regni duram diſcordiam, & gravia indè exorta mala exiſtimavit nominationis ac inveſtituræ malo eſſe longè minora.

His obſtare videtur per Guidonem Archiepiſcopum, & Paſchalis ſecundi in Gallia legatum celebrata Viennenſis Synodus. A memorato Pontifice redditas Henrico inveſtituras damnat rigidiſſimè, & adjungit cauſam: *Dictante Spiritu Sancto, inveſtituram omnem de manu Laica Hæreſin eſſe judicamus.* Adunata iſtic fuit omnis Gallicana Eccleſia, judicium ſuum confirmari petit, & pergit ad Paſchalem: *Illud cum debita reverentia veſtræ ſuggerimus Pietati, quod ſi nobiſcum in his ſteteritis, ſi hoc, ſicut rogamus, confirmaveritis, ſi deinceps ab illius crudeliſſimi Tyranni & nuntiorum ejus litteris, locutione, muneribus abſtinueritis, unanimiter nos, ſicut decet, habebitis filios & fideles; ſi verò, quod minimè credimus, aliam viam aggredi cœperitis, & noſtræ Fraternitatis adſertiones roborare nolueritis, propitius ſit nobis Deus, quia nos à veſtra ſubjectione & obedientia repelletis.* Quod nempe Laica inveſtitura ſit Hæreſis, ideoque illius admiſſio Papam Papatu exuat, mandetque ejus communionem ab omnibus deſerendam. Et ex hujus Synodi auctoritate Joannes Launojus in Epiſtola ad Ludovicum Mareſium aſſerit Romanum Pontificem circa dogma non eſſe immobilem. Addit illum Archiepiſcopum Guidonem poſtea fuiſſe Papam Calixtum ſecundum, & iſtam Synodum ab ipſo non fuiſſe caſſatam. Reſpondeo hanc forſan eſſe Synodum, ad quam à Joanne Lugdunenſium Primate fuit invitatus, & accedere noluit Sanctus Ivo Carnutenſis Epiſcopus. Quidquid ſit, hujus illa judicium ſecuta eſt: In Papale caput non miſit degradationis manum, ſed ſuum dumtaxat de inveſtitura ſenſum poſtulavit firmari, & deſeri Imperatorem Hæreticum, minitata illum, ſi huic communicare pergeret, tamquam Hæretico contagio pollutum fore à ſe deſerendum. Facta fuit hæc Synodus iſtius ſæculi anno decimo aut duodecimo, & ad quintum decimum annum ſcribit in ſui Cœnobii Chronico Rudolphus Abbas Sancti Trudonis: *Hoc triſti*, utique de redditis Henrico per Paſchalem inveſtituris, *nuntio & polluta Fama pervolante ad Gallicanam Eccleſiam, ſine omni mora facto Conventu Imperatorem excommunicant, & quod ſub tanto ſacrilegio & violentia factum fuerat damnant. Dominus verò Papa, quod in reconciliatione Imperatori promiſerat, non violavit, ſed Eccleſiam Gallicanam, omneſque filios Romanæ Eccleſiæ, pro injuria Romano Pontifici facta, clavibus Beati Petri Apoſtoli uti non prohibuit.* Lucidè affirmat Viennenſem Synodum non placuiſſe cæteris Galliarum Epiſcopis, fuiſſe circumductam, & omnes iſtius Eccleſiæ iras & vires in Henricum converſas. An Romanus Epiſcopus ſit in fide immobilis, hinc non poteſt definiri. Paſchalis enim ſecundi lapſus fuit Sancti Petri Apoſtoli in Judaicam ſimulationem lapſui ſimilis, de quo Tertullianus in libro Præſcriptionum: *Converſationis fuit vitium, non prædicationis.*

SAN-

SANCTI
LEONIS NONI
REMENSE
CONCILIUM.

CANON PRIMUS.

NE quis ſine Electione Cleri & Populi ad Regimen Eccleſiaſticum proveheretur.

SCHOLION.

AGit Canon in Regias, tunc paſſim graſſantes, Epiſcoporum & Abbatum nominationes: Canonicas à Clero & Populo faciendas electiones vult plenè reſtitutas. Licèt etiam Presbyteri & Diaconi, quod Hierarchiæ ſeu Eccleſiaſtici Præfecti ſint, pari olim forma eligerentur, variis tamen in locis ad ſolius Epiſcopi judicium paulatim tranſivit iſta proviſio, ideoque de ſolis Epiſcopis & Abbatibus, apud quos ſolos jam principaliter eſt Eccleſiaſticum Regimen, Canon eſt intelligendus. Notanda ſunt verba, *Electione Cleri & populi*: Evertunt Theodori Balſamonis ad tertium Nicænum, & ad duodecimum Laodicenſem Canonem Scholia, aſſerentia Populum per dictos Canones ab Epiſcoporum electionibus fuiſſe excluſum. Nempe ſuo tempore illum excluſum vidit Balſamon, ideoque morem iſtum antiquiſſimorum Canonum pigmento ſtuduit fucare. Quod enim etiam Græcorum Populus dudum poſt iſtas *Synodos* eligendis Epiſcopis intervenerit, poſſit lucidè oſtendi. Eum in Gallicana Eccleſia excludere conatus eſt etiam Hincmarus Metropolita Remenſis: aſt non potuiſſe præſens Canon demonſtrat.

CANON II.

NE quis ſacros Ordines, aut Miniſteria Eccleſiaſtica, vel Altaria emeret aut venderet. Et ſi quis Clericorum quidlibet eorum emiſſet, id cum digna ſatisfactione ſuo Epiſcopo redderet.

SCHOLION.

GRaſſantem tunc in omni Latina Eccleſia Simoniam Canon extirpat, loquiturque cum ſecundo Canone Chalcedonenſi, non ſolùm ſacras Epiſcoporum & Clericorum Ordinationes, ſed etiam Eccleſiaſticorum Officialium promotiones vetans pecunia fieri, ſeu emi, aut vendi. Per Eccleſiaſtica enim Miniſteria, Eccleſia-

Eccleſia-

cleſiaſticæ Theſaurarii, Œconomi, ac alia id genus officia, per Altaria autem Canon intelligit Eccleſias Parochiales. Certè apud Gratianum exſtat inſignis ad Lucenſis Eccleſiæ Clerum & Populum Epiſtola, qua Alexander ſecundus Pontifex ex Chalcedonenſi Canone hæc omnia confirmat. Etiam pœna, qua ejuſmodi emptor pœnitere, ſacras merces Epiſcopo ſuo reddere, ſeu ab ipſo degradari jubetur, deſumpta eſt ex Canone Chalcedoonſi.

CANON III.

NE quis Laicorum Eccleſiaſticum Miniſterium vel Altaria teneret, nec Epiſcoporum quis conſentiret.

Scholion.

PRima Canonis pars renovat ſexageſimum quartum capitulum Herardi Archiepiſcopi Turooenſis: *Laicis, quamvis Religioſis, de Eccleſiæ negotiis diſponendis nulla tribuatur facultas, quia ad ipſorum damnationem pertineret.* Et capitulum Iſaaci Lingonenſis Epiſcopi: *Laicis, quamvis Religioſis, nulla tamen de Eccleſiaſticis facultatibus, vel de Deo dicatis bonitatibus aliquid diſponendi attribuatur facultas.* Eccleſiæ Œcono-
Lib. 11. c. 9. mum deinceps non Laicum, ſed Clericum eſſe mandant ex Chalcedonenſi Canone etiam ſecunda Hiſpaleoſis Synodus, & quarta Toletana,
Cap. 9. adduntque cauſam: *Indecorum eſt Laicum eſſe Vicarium Epiſcopi, & ſæculares in Eccleſia judicare.* Et certè vigeſimus ſextus Chalcedonenſis Canon Eccleſiæ Œconomum mandat è proprio ejus Clero creari, & Theodorus Balſamon dat rationem: *Ut eſt veriſimile, antè præſentem Canonem plures Epiſcopi Laicos faciebant Œconomos.* A Canone affirmat corrigi hunc abuſum. Quod ipſum repetit in Scholio ad Canonem undecimum ſecundæ Synodi Nicænæ. Eſt inter vulgares Apoſto-
C. 24. 25. licus Quadrageſimus primus Canon, & antiquum ſtatutum Synodi Antiochenæ. Hinc etiam Xenodochia Epiſcopo plenè ſubeſſe, eorumque Præfectos & Curatores eſſe Clericos, aut certè à publicis judiciis exemptos Religioſos ſanxit Gregorius Magnus. Et Sanctum Joannem Chryſoſtomum, quod eis non ſolum Presbyteros præeſſe, ſed etiam ipſorum Parabolanos ſeu ſervitores juſſerit eſſe cælibes, in Dialogo cum Theodoro Romanæ Eccleſiæ Diacono laudat Palladius Epiſcopus Helenopolitanus.

Vox, *Eccleſiaſticum miniſterium*, eſt æquivoca. Neque enim ſolum Eccleſiaſticæ functionis officium ſignificat, ſed inſuper Eccleſiaſticam ſubſtantiam. Etiam ſacra vaſa, aliaque Eccleſiarum ornamenta dicuntur miniſteria. Portò invaſam Eccleſiaſticam ſubſtantiam in militum ſtipendia, alioſque profanos uſus tranſcibere eſt antiqua Barbarorum Regum violentia, præſertim Caroli Martelli Francorum Principis, de
Fol. 30. 34. quo magnum Belgii Chronicon: *Carolus Martellus Dux Lotharingiæ & Brabantiæ victorioſiſſimus, propter aſſiduitatem bellorum decimas Eccleſiarum Laicis tradidit, atque pro hoc maximè ſolo eſt in æternum damnatus. Nam Sanctus Eucherius, Aurelianenſis Epiſcopus, quem idem Carolus in exilium traſerat, & qui in Monaſterio Sancti Trudonis requieſcit, in oratione poſitus, & ad alterum ſæculum raptus, inter cætera, quæ Domino oſtendente conſpexit, vidit ipſum Carolum in inferno torqueri. Cui cauſam interroganti reſponſum fuit à ductore Angelo, Sanctorum judicio, qui in futuro judicabunt cum Domino, & quorum res abſtulit vel diviſit, ante illud judicium anima & corpore ſempiternis ſupplicis fuiſſe deputatum, & ſimul cum ſuis peccatis recepiſſe pœnas propter peccata omnium, qui res ſuas amore & honore Dei ad loca Sanctorum in luminaribus divini cultus, & alimoniis pauperum & ſervorum Chriſti, pro animarum ſuarum redemptione tradiderunt. Qui in ſe reverſus Sanctum Bonifacium Moguntiæ Archiepiſcopum, & Fulradum Sancti Dionyſii Abbatem ad ſe vocavit, eiſque talia dicens juſſit; ut ad ſepulcrum Caroli irent, & ſi corpus illius ibidem non invenirent, ea quæ dicebat vera eſſe crederent. Qui pergentes ad locum, ubi Caroli corpus humatum fuerat, ſepulchrumque ejus aperientes, viderunt exeuntem indè Draconem, totumque interius denigratum invenerunt, ac ſi fuiſſet exuſtum.* In Senonenſis Monaſterii Chronico confirmat Richerius Monachus. Caroli Martelli, quem malè vocat Carolum Calvum, tumulum in Sancto Dionyſio & ſarcophagum accuratè deſcribit, & per-
git: *In hoc Philippum* primum Francorum *Regem* Lib. 3. c. 17.
cum ſepelire diſponerent, aperto ſubteriori ſepulchro, nihil penitùs præter carbones mortuos, quibus totum plenum erat, invenerunt. Quod videntes qui illud aperuerant, admirati ſunt valdè. Dicebant enim, quod carbones illi inventi, quia idem Rex Eccleſiis decimas abſtulerat, ſignificarent illum in carbonibus inferni fore ſepultum. Quare recludentes ita dimiſerant, & in alto loco Regem Philippum condignè ſepelierunt. Quæ omnia in litteris ad Ludovicum Germaniæ Regem, per Hincmarum Remenſem Archiepiſcopum, virum eruditiſſimum & Apo-
cryphorum ſtrenuum hoſtem ſcriptis, Cariſiaca Cap. 7.
Synodus confirmat. An tamen plenè vera ſint, graves Scriptores certant, & lis ſub Judice adhuc pendet. Certè aliud ſcribit Monaſterii Fontanellenſis Chronicon: *Carolus correptus febre in Cariſiaca villa in pace obiit, ſepultuſque eſt in Baſi-*
lica Sancti Dionyſii Martyris. Et breve Chronicon L. 7. c. 11.
Sancti Dionyſii: *Tranſlati ſunt Reges in dextro*
choro, ſcilicet Ludovicus Rex filius Dagoberti, Ca- A. 1264.
rolus Martellus Rex, &c. Si corpus ejus à

Sancto-

Sanctorum Eucherii & Bonifacii tempore ſuerit in inferno, tertio decimo ſæculo transferri non potuit, nec ipſe in pace eſſe deſunctus. Quidquid ſit, Sanctos Epiſcopos afflixit, Eccleſias & Monaſteria Clericis vacnavit & Monachis, ipſorum decimas & alias poſſeſſiones invaſit, tradidit militibus in ſtipendia, atque ita deſolatus eſt ac penè deſtruxit omnem Franciæ Chriſtianitatem. Hinc animæ ſuæ timens filius Carolomannus dimiſit Regnum, ignotus abiit in Italiam, ac primum in Sancti Sylveſtri Monaſterio propè Romam, deindè in Caſſinenſi cœnobio induit Monachum, egitque humillimam pœnitentiam. Alter Caroli filius Pippinus Sancti Bonifacii, à quo in Regem unctus, monitis & juſſis obtemperans, Patris facinora correxit pro viribus, ſua Eccleſiis & Monaſteriis utcumque reddidit, cum Clericis & Monachis Epiſcopos, Chriſtianitatemque & Eccleſiaſticam diſciplinam reduxit per varias Synodos ac reparavit. Ejus filius Carolus Magnus, nepos Ludovicus Pius, & reliqua ejus poſteritas imperfectum ipſius opus utcumque compleverunt. Dico, *Utcumque:* Quod enim etiam Pippinus, Carolus Magnus, Ludovicus Pius, Carolus Calvus, aliique Reges hac in parte exceſſerint, lucidè poſſit oſtendi. Quod Pippinus Lingonenſis Eccleſiæ bona fratri ſuo Remigio, & omnes Beſuenſis Monaſterii poſſeſſiones cuidam ſuo, per divinam vindictam peſſimè poſtmodum extincto, ſcorto dederit, in ejuſdem Monaſterii Chronico aſſirmat Joannes Monachus. Quod

An. 572. Ludovicus tertius Rex omnia Eccleſiarum bona ad ſe ſpectare, & ſuo nutu etiam in Laicos diſtribuenda voluerit, queritur & increpat Hinc-

l p. 12. c. 4 marus Metropolita Remenſis. Vix eſt Gallicana Synodus, quin ſtatuerit in iſtam ſacrilegam rapinam, quæ poſt extinctum Caroli Magni genus & commiſſa in Formoſum Pontificem ſcandala nimium recruduit, & duras Caroli Martelli manus reduxit etiam in Italiam, ac ipſam Romanam Eccleſiam, de qua Guilielmus Malmesberienſis: *Papa Gregorius ſextus ita Romani Apoſtolatus ſtatum per incuriam Anteceſſorum ſuorum diminutum invenit, ut præter pauca oppida urbi vicina, & oblationes Fidelium, penè nihil haberet,*

Fol. 83. *quo ſe ſuſtentaret.* Laici Principes omnia invaſerant. Addit de ipſis Fidelium oblationibus: *Super ipſa Sanctorum & Apoſtolorum & Martyrum corpora, ſuper ſacra Altaria gladii nudabantur, & oblationes accedentium vixdum appoſitæ de manibus abripiebantur, abreptæ in comeſſationes & ſcortorum abuſiones conſumebantur.* Corrigere cœpit laudatus Gregorius, verum ob Simoniacæ intruſionis ſuſpicionem ab Henrico tertio Imperatore deportatus in Germaniam, non perfe-

L. 3. Epi 12. cit. Etiam Clementem ſecundum & Damaſum ſecundum brevior in Papatu vita impedivit. Hinc in opus iſtud à Deo electus Leo nonus edidit præſentem Canonem, quo nulla Eccleſiarum ſeu officia ſeu bona voluit detineri à Laicis, nullumque Epiſcopum in talem detentionem conſentire.

Quid in ſecunda Canonis parte intelligatur per Altaria, exponit in Nemauſenſi Synodo Urbanus ſecundus. *Eccleſiæ vel decimæ, quæ vulgari vocabulo Altaria nuncupantur.* Et in litteris ad Ulgerium Andegavenſem Epiſcopum Goffredus Abbas Vindocinenſis: *Eccleſiæ*, utique Parochiales, *vulgari vocabulo Altaria nuncupantur.* Frequentiſſima apud mediorum ſæculorum Canones & Scriptores eſt iſta vocis acceptio. Repetitur & apud antiquos. Nam Carthaginenſem Sancti Cypriani Baſilicam Sanctus Auguſtinus & omnis Africana Eccleſia paſſim vocarunt menſam ſeu Altare Sancti Cypriani. Unicum Altare habebat olim omnis Baſilica, quem morem conſtanter adeò tenent etiamnum hodiè Græci omnes, ut duo Altaria nulli permittant, niſi quæ debeat ſibi & nobis Latinis eſſe communis. Noſtris enim Altaribus ægrè volunt communicare. Altare eſt totius Baſilicæ fundamentum: Significat enim fidem, baſim & radicem totius noſtræ juſtificationis, per quam in viva & vera Dei Templa conſecramur. Hinc uti juſtus ex fide, ita Baſilica vivit ex Altari; Uti excuſſa fides totam nobis juſtitiam, ita Altaris deſtructio aut motio deſtruit omnem Baſilicæ ſanctitatem, reparandam nova conſecratione. Sic habet Canon antiquus. Et uti totam Chriſtianam juſtitiam Apoſtolus quandoque vocat fidem, ita totam Baſilicam rectè titulamus Altare. Porrò de Laicis Eccleſiaſticorum honorum ſuo tempore raptoribus ſcribit Sanctus Agobardus Archiepiſcopus Lugdunenſis: *Nunc non ſolum poſſeſſiones Eccleſiaſticæ, ſed ipſæ etiam Eccleſiæ cum poſſeſſionibus venumdantur.* De fundatis ac dotatis Eccleſiis laudat ſuos Majores, & proſequitur: *Nunc ipſi contra pietatem Majorum ſi parietes ſibi vindicare potuerint, non tantum ea quæ à conſtructoribus collata ſunt, ſed & multa quæ plerique fidelium pro ſepulturis aut qualibet devotione alia ibidem ſacrarunt, cum ipſis Eccleſiis vendere licitum putant nullo prohibente.* Tanta tunc fuit etiam Eccleſias rapiendi licentia, ut adjungat: *In quibuſdam locis nullus ordo hominum, ſive ſint liberi, ſive ſervi, de habitatione ſua tam inſidus eſt ut Sacerdotes, utpote qui nullo modo ſecuri eſſe poſſint, nec ſcire quot diebus Eccleſiam vel habitaculum ſuum eis habere ſit licitum.* Uti non ſolas Epiſcoporum atque Abbatum poſſeſſiones, ſed ipſa inſuper Monaſteria ac Epiſcopalia Palatia, quin & ipſas Cathedrales & Abbatiales Eccleſias invaſit, ac militibus ſuis in uſumfructum ſeu commendam, imò & in Alodium ſeu proprietatem dedit Carolus Martellus, ita Parochiales & alias inferiores Eccleſias tractarunt Duces, Comites, Barones, & alii Domicelli. Hinc Sanctum Othonem Bambergenſem Epiſcopum, quod Sancti Michaelis Monaſterio, quandam Eccleſiam *hæreditario ſibi jure propriam* donarit, laudat Andreas dicti Cœnobii Monachus. Et Paſchali ſecundo Pontifici Sanctus Anſelmus Cantuarienſis Archiepiſcopus propoſuit hanc quæſtionem: *Si de manu Laici liceat Epiſcopo vel Abbati accipere Eccleſias, quas in ſuo dominio habent, cum eas non perſonæ, ſed Epiſcopatui vel Abbatiæ donent?* Et nobilem virum Berengarium, quod Divionenſi Sancti Benigni Monaſterio dimidiam Eccleſiam dederit, laudat apud Lucam Dacherium ejuſdem Cœnobii Chronicon.

Lib. 1. c. 23.

Lib. 3. Epi. 55.

Digitized by Google

A. 901. nicon. Et apud Simeonem Dunelmenſem Walſheofus Comes cognatum ſuum Gyrvvenſibus Monachis educandum tradit ac erudiendum, & pro ſtipendio donat quandam Eccleſiam. Innu-
A. 1121. mera ſunt ejuſmodi donationum exempla, ex quibus lucet Cathedrales & Abbatiales in Regum & aliorum ſupremorum Principum, Parochiales autem Eccleſias in quorumvis Domicellorum Alodio ac pleno dominio fuiſſe. Peſſimum abuſum damnat præſens Canon, cuncta Altaria ſeu Parochiales Eccleſias vetans proprietario aut uſufructuario jure detineri à Laicis, mandanſque Epiſcopis reddi. Vetat Epiſcopos in talem detentionem conſentire. Rationem dat in ſuis ad varias Sancti Anſelmi conſultationes Reſponſis Paſchalis ſecundus: *Divina in nullius bonis ſunt, & quod Deo ſemel oblatum eſt, in alienos uſus non expedit uſurpari.* Eccleſias omnes eſſe divini juris, ideoque non poſſe eſſe in humano dominio, eſt antiquiſſima lex fidelium Imperatorum: ſpectant ad ſolum Deum, utpote ejus Baſilicæ Domus. L. 3. Epiſt. 45.

CANON IV.

NE quis in atriis Eccleſiarum præter Epiſcopum & ejus Miniſtrum quaslibet conſuetudines exigere præſumeret.

SCHOLION.

ECcleſiæ atrium quidam cum veſtibulo confundunt, adverſum quos rectè in Scholio ad ſecundum Sancti Dionyſii Patriarchæ Alexandrini Canonem ſcribit Theodorus Balſamon: *Non ſunt veſtibula communia, ut Eccleſiarum atria, ſed ſunt pars ipſarum.* Sunt poſtrema Eccleſiæ pars, *ſanctis omnis generis imaginibus exornata, & ad Dei laudem deputata.* Quid atria ſint, inſigniter in tertia Chalcedonenſis Synodi actione, de Dioſcori Patriarchæ Alexandrini citatione agens, exponit Ætius Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ Archidiaconus, & Notariorum Primicerius: *Epiphanius & Elpidius Presbyteri, circumeuntes ſanctam hanc Baſilicam, quæſierunt Religioſiſſimum Epiſcopum Alexandriæ Dioſcorum.* Et ipſi laudati Presbyteri: *Peragrantes atria ſancti hujus loci, quæſivimus & non invenimus.* Et de Hieroſolymitana Dominicæ Reſurrectionis Eccleſia ſcribit in Conſtantini Magni vita Euſebius Me-
L. 3. c. 34. tropolita Cæſareenſis: *Conſtantinus ad ampliſſimum templi locum, libero Cœlo patentem, exornandum ſe contulit, cui & ſolum lapide eximio ſtratum, & porticus longis ambulationum ſpatiis ex tribus lateribus circumdati permultum decoris attulerunt.* Et de Patriarchali Antiochenorum Eccleſia: *Conſtantinus univerſum templum longis porticibus extrinſecus adjectis circumdedit.* Et de Conſtantinopolitana ſanctorum Apoſtolorum Baſilica: *Hinc atrium ingens ac ſubdiale circumdatum, in apertum & purum aerem explicabatur. Hujus per quatuor latera*
Cap. 49. *porticus erant diſpoſitæ, quæ medium atrium cum templo ipſo complectebantur.* Atria ergo ſunt ſub-
L. 4. c. 59. dialis Baſilicam circumcinges area, quam Georgius Codinus Curopalates Proaolion, Maximus Cytherenſis Aulam Narthecis, antiqui Latini vocaverunt Paradiſum. Ita ad Vaticanam Sancti Petri Baſilicam fuiſſe inſignem, marmoreo ſtratum lapide, Paradiſum ſcribit Monachus Ai-
L. 4. cap. 35. moinus. Et Paulus Diaconus: *Domnio Pontifex Romanæ Eccleſiæ locum, qui Paradiſus dicitur, ante Baſilicam Beati Petri candidis lapidibus marmoreis mirificè ſtravit.* Et in ejuſdem Domnionis ſeu
L. 5. cap. 31. Doni Pontificis vita liber Pontificalis. *Hic atrium Beati Petri Apoſtoli ſuperius, quod Paradiſus dicitur, eſtque ante Eccleſiam, in quadriporticum magnis marmoribus ſtravit.* Et in Caſſinenſis Monaſterii Chronico Leo Marſicanus: *Otho ſecundus Imperator Romam rediens eodem tempore defunctus eſt, atque in labro porphyretico ſepultus, in atrio Eccleſiæ Beati Petri Apoſtoli, introeuntibus in Eccleſiæ ipſius Paradiſum ad lævα.* Et rurſum: *Deſiderius Abbas fecit atrium ante Eccleſiam Caſſinenſem, quod Romana conſuetudine Paradiſum dicimus.* Etiam de Elgenta Roberti Ducis uxore ſcribit:
L. 3. cap. 53. *In Eccleſiæ Paradiſo ante Baſilicam Petri Apoſtoli tumulari oravit.* Et de defuncto Arnulphi Gandenſis ad Sanctum Petrum Abbatis fratre ſcribit in ſui Monaſterii Chronico Rudolphus Abbas
Lib. 11. Sancti Trudonis: *Jacet ſepultus ante Occidentalem portam Monaſterii, quod circumdat murus undique vaſti & bene compoſiti Paradiſi.* Etiam Romanæ ad ſanctam Mariam Medianam Baſilicæ fuiſſe ſuum, quem Gregorius quartus porticibus & muſivis parietum operibus ornarit, Paradiſum ſcribit in laudati Pontificis vita Anaſtaſius Bibliothecarius. Eccleſia enim ſeu Baſilica, uti ex Canone Apoſtolico in Homiliis ſuper Geneſim advertit Sanctus Joannes Chryſoſtomus, ſignificat cœlum, & cœli, in quod nullus pravus intrare poteſt, imago eſt, ideoque & ejus atria ſunt imago Paradiſi. Plantatus enim à Domino terreſtris Paradiſus fuit præambulum, & quaſi atrium aulæ & Regni cœleſtis. Hinc Eccleſiarum atria non ſolis pretioſis porticibus aut parietibus, ſed etiam arboribus, odoratis herbis ornata erant & fontibus, de quibus in Eccleſiaſtica Hiſtoria, novam Tyriorum Eccleſiam laudans, Euſebius
Lib. 10. cap. 4. Metropolita Cæſareenſis: *Conſtantinus ex adverſa fronte latices præparavit copioſo aquarum fluxu, ſacrorum ſeptorum penetralia accedentibus ad luſtrationem præſtitutos.* Illotis manibus Eccleſiam intrare non præſumebat antiqua Chriſtianitas: imò quidam lavabant & pedes. Hinc in atrio balnea, piſcinæ, & fontes. Et quia illota mens eſt ſordities longè pejor, etiam pauperibus men-

dicis fuiſſe ab Apoſtolico Canone aſſignatum
ſuum ante Eccleſiarum fores locum teſtatur ſie-
quenter laudatus Chryſoſtomus: ut ſicut aquæ
manus aut pedes, ita eleemoſyna ablueret intran-
tium mentes. Hinc & ad Judaici Templi portas
Epiſt. 33. mendici jacebant. Quem utrumque ritum inſi-
gnitet in litteris ad Alethium deſcribit & laudat
Sanctus Paulinus Nolenſis Epiſcopus, affirmans
ante Vaticanam Sancti Petri Baſilicam in dies jace-
re tanta pauperum agmina, *ut tota & pro januis
atrii, & pro gradibus campi ſpatia coarctentur*. Ubi
per campum omninò intelligit Paradiſum. Di-
ſtinguit Paradiſum & atrium. Paradiſus quippè
videtur fuiſſe ſola atrii ante principalem Baſilicæ
portam pars, quæ olim Romæ, uti & hodiè,
fuit per gradus elevata. Et hinc item hodie ma-
gna illa ante Metropolitanam Sanctæ Mariæ Pari-
ſienſis Baſilicam area dicitur Paradiſus. Proinde
Eccleſiæ atrium eſt omnis ille Eccleſiam ambiens
hortus, quem hodie vocamus & habemus cœme-
terium. Illic enim etiam olim defunctos fuiſſe
ſepultos, lucet ex adductis teſtimoniis, & alibi
latius oſtendetur. Et quidem ad Eccleſiarum fo-
res mendici adhuc manent, ſed fontes ſublati
ſunt. Eis apud Latinos ſucceſſit vas aquæ bene-
dictæ.

De iſtis porrò atriis ſtatuit ſub Caroli Magni
Imperio ſexta Synodus Arelatenſis: *Ut Placita
publica & ſæcularia neque in atriis Baſilicarum, ne-
que in ipſis Baſilicis fiant, dicente Domino, Domus
mea Domus orationis vocabitur*. Et Moguntina Sy-
nodus: *Præcipimus ut in Eccleſiis, aut in domibus*
Cap. 22. *Eccleſiarum vel atriis Placita ſæcularia minimè
fiant*. Et tertia Turonenſis: *Placita ſæcularia in
Eccleſiis, vel in atriis Eccleſiarum, à Comitibus &*
Cap. 40 *Vicariis uſque modo multis in locis habita, ne ultra
fiant interdicendum eſt cum authoritate Domini, qui
expulſis de Templo negotiatoribus aſſeruit debere Do-
mum Dei eſſe domum orationis*. Quæ omnia repe-
tunt ſecunda Synodus Sueſſionenſis, ac in ſuis
capitularibus Herardus Turonenſis, & Iſaac
Epiſcopus Lingonenſis. Eandem conſuetudinem
in Ravennate Synodo abolet Joannes octavus,
publicas publicis Placitis deſtinatas domos man-
dans reparari. Undè lucet ex harum domorum
caducitate pravas iſtas conſuetudines cæpiſſe.
Et apud Monachum Marculphum exſtant Carolo
Magno anteriora Francorum Regum Præcepta,
quæ non ſolum in Eccleſiis & ipſarum atriis, ſed
etiam in poſſeſſionibus ac fundis vetant fieri Pla-
cita ſeu malla, freda exigi, Paratas, aut man-
ſiones. Porrò Placitum ſeu mallum ſunt
idem quod publicum judicium, ſeu à Comite,
ejus Vicario, aut Regio Miſſo indictum ad audien-
das cauſas Concilium ſeu conventus. Fredorum
meminit, de Sancti Martini Miraculis agens,
Sanctus Gregorius Turonenſis Epiſcopus, affir-
mans eſſe Fiſco debitam pro delicto compoſitio-
nem aut pœnam. Etiam in ſuis capitularibus Ca-
rolus Magnus mandat judicibus, ut freda non
exigant priuſquam facinus componatur. Aliud
erant Freda, aliud Weregeldum: Hoc erat pe-
cunia, quæ pro homicidio, aut alio delicto ſol-
vebatur læſo, aut defuncti propinquis; illa verò
quidquid ex eadem cauſa Fiſcus capiebat. Fre-
dum excedere non poterat tertiam partem Were-
geldi. Derivari videtur à Germanica, pacem
ſignificante, voce *Frid*, ideoque non eſſe aliud,
quam fiſcalis pœna cuſtodiens publicam pacem.
Manſiones & Paratæ erant Hoſpitii jus, victuſque
tunc etiam pro famulis & jumentis parandi im-
penſæ. Hæc omnia, uti peſſimas ſervitutes, in
Eccleſiarum atriis ſeu Cœmeteriis fieri aut exigi
per Laicos judices aut Regios Miniſtros vetat
Canon. Etiam pro commiſſis in Cœmeterio deli-
ctis vetat Freda, mandans poteſtatem hanc ad ſolos
privativè Epiſcopos & ipſorum Officiales pertine-
re. Ita poſtmodum in Londinenſi Synodo, ex-
ſtante apud Gervaſium Monachum, Richardus
Cantuarienſis Archiepiſcopus ſub anathemate
ſtatuit *Sæculares cauſas*, in quibus de ſanguinis
effuſione vel de pœna corporali agitur, *in Ec-
cleſiis vel Cœmeteriis non agitari*. Quem Cano-
nem poſtea ſuum fecit Lucius tertius Pontifex. A. 1175.
Apud Gregorium nonum eſt quintum Capitu-
lum ſub titulo de immunitate Eccleſiarum. Et
in Lugdunenſi Synodo ſtatuit Gregorius deci-
mus: *Ceſſent in Eccleſiis, earumque Cœmeteriis
negotiationes, ac præcipuè nundinarum ac fori
cujuſcumque tumultus. Omnis in eis Sæcularium ju-
diciorum ſtrepitus conquieſcat. Nulla inibi cauſa per
Laicos, criminalis maximè, agitetur. Sint loca
eadem à Laicorum cognitionibus aliena*. Exſtat de-
cretum ſub eodem titulo apud Bonifacium octa-
vum. Quod ipſum ſtatuit, ac rigidiſſimè confir-
mavit Synodus Baſileenſis. Quam pietatem
etiam apud Græcos olim viguiſſe Theodorus Bal- Cap. 1.
ſamon, varios ſui temporis abuſus acriter inſe-
ctans, in Notis ad Septuageſimum ſextum Trul-
lanum Canonem inſigniter oſtendit. Nam &
cauſa, ex qua ad Eudoxiæ Auguſtæ ſtatuam lu-
dere populum Conſtantinopolitanum vetuit San-
ctus Joannes Chryſoſtomus, fuit ſola vicinitas
ad Eccleſiam.

CANON V.

NE quis pro Sepultura, vel Baptiſmo, ſive pro Euchariſtia, aut infirmorum viſitatione quidquam exigeret.

SCHOLION.

PRo Sepultura, Baptiſmo, omnique alio Ec-
cleſiæ Sacramento aut Divino Miniſterio
poſſe dumtaxat ſponte oblatum accipi, & nihil
omnino exigi, eſt ſupra abundè oſtenſum. Et
hæc quidem eſt media ac poſterior, uti quoad
tempus, ita quoad perfectionem, Eccleſiæ diſci-
plina.

CA-

CANON VI.

NE quis Clericorum arma Militaria geſtaret, aut Mundanæ militiæ deſerviret.

SCHOLION.

INter crimina, ob quæ Græci Schiſmatici Latinam Eccleſiam affirmant eſſe Apoſtaticam & prævaricatricem, antiquus in Conſtantinopolitano Patrum Prædicatorum Conventu repertus tractatus adducit & hoc: *Sacerdotes Principes cum Laicis ad bella proficiſcuntur armati, & in acie bellant ante alios armati progredientes.* Et in litteris ad Petrum Antiochiæ Patriarcham Michael Cerularius Patriarcha Conſtantinopolitanus: *Latini Epiſcopi ad bellum etiam euntes, manus ſuas ſanguine coinquinant, & in conſpectu ſuo animas occidunt, quemadmodum etiam à nonnullis, qui hoc affirmant, accepimus.* Accuſatio erat vera, verùm turpe eſt Doctori, dum culpa redarguit ipſum: reſpondet enim laudati tractatus Auctor incognitus: *Græcorum Sacerdotes in plerisque locis viri ſanguinum exiſtunt, & inferunt mortem ſacratis manibus, quod propriis oculis Imperatorem ſequendo per Cappadociam, Perſarumque Regiones, intuitus ſum.* Eſt peſſimus & antiquiſſimus apud ipſos abuſus, noſtrique Principes, qui Epiſcopos & Abbates ad eandem ignominiam cœperunt cogere, videntur violentiam ab ipſis didiciſſe. Etenim Sanctus Syneſius, Ptolomaidis in Ægyptiaca Diœceſi Epiſcopus, ac Pentapolitanæ Provinciæ Metropolitanus, ſcribit ad ſuum Fratrem: *Plurima Auxiditarum Sacerdotibus bona contingant, qui cum milites in montium ſe latebras abdidiſſent, ſuumque ipſi ſanguinem cuſtodire vellent, ruſticam plebem convocantes, ſtatim ab ipſis Sacris rectà ad hoſtes duxerunt, fuſiſque ad eum precibus trophæum erexerunt in Myrſinitide.* Tanto numero in Provinciam irruperant Barbari, ut Romana militia ſeſe in fugam daret, ideoque Syneſius bellicoſos Sacerdotes laudat, & pergit de Fauſto Diacono: *Hic ille eſt, qui Princeps armatum militem inermis excepit, quem cominus lapide tempori illiſo ferit, non ut eum jaceret, ſed ut quaſi pugnis infeſtis inſiliret.* Eum mirificè extollit. Et de Euſebio Nicomedienſi Epiſcopo, Bithyniæ Metropolita, ac poſtmodum Archiepiſcopo Conſtantinopolitano, in litteris apud Theodoreti Eccleſiaſticam Hiſtoriam exſtantibus ſcribit & queritur Conſtantinus Magnus: *Miniſterio propè militari, quo Licinio Tyranno opem ferret, perfunctus eſt.* Etiam Sanctus Cyrillus Alexandriæ Patriarcha armato milite, uti ſcribit Socrates, è ſua Civitate ejecit Judæos. Non Auguſtalis Præfecti milite, ſed ſuo. Ejus ſucceſſor Dioſcorus exercitum habuit adeò copioſum, ut Auguſtarum etiam ſententiarum impediret executionem, Provinciam eſſe magis ſuam quam Imperatorum diceret, & novi Principis, utique Martiani Auguſti, Sacra Laureata expelleret de civitate, & iſtum exercitum ſeu potius latrocinale agmen ducebat Iſidorus Diaconus. Ita in libellis Sancto Leoni Pontifici & Chalcedonenſi Concilio exhibitis teſtatus eſt, & ad probandum ſub talione ſe inſcripſit Sophronius civis Alexandrinus. Et de Marcello, Apameenſi Epiſcopo, ſecundæ Syriæ Metropolita, & civitatum & agrorum per ſuam Provinciam fana ac idola deſtructuro, ſcribit Hermias Zozomenus: *Certior factus in Aulone, is eſt tractus Apameorum Provinciæ, templum eſſe ampliſſimum, militibus aliquot aſſumptis ex gladiatoribus, adverſus illud contendebat. Cui cum appropinquaſſet, extra telorum jactum ipſe reſtitit: Erat enim pedibus debilis, & neque pugnare, neque hoſtem vel fugare vel fugere poterat.* Alioquin omninò pugnaſſet. Hic eſt ille Marcellus, de quo Romanum Martyrologium ad quartam decimam diem Auguſti: *Apameæ in Syria Sancti Marcelli Epiſcopi & Martyris, qui cum Jovis delubrum diruiſſet, à furentibus gentilibus occiſus eſt.* Jupiter Apameenſis erat longè famoſiſſimus, ideoque Gentiles ejus fanum & idolum everti non ſubſtinuerunt. Marcelli item Succeſſorem, qui Longino Tyranno adhæſit adverſus Anaſtaſium Imperatorem, militaſſe ſcribit, ac graviter improbat Nicephorus Calixtus.

Ep. 122.

Lib. 1. cap. 20.

Lib. 7. c. 13.

Act. 3.

Lib. 7. c. 15.

Lib. 16.

Theophilus Alexandriæ Patriarcha civitatis Provinciæ ſuæ temporale dominium cœpit affectare, ejuſque Succeſſores, ſignanter Dioſcorus, omninò invaſerunt. Hinc habuerunt armatum exercitum. Longè aliter Pontifex Romanus. Quod enim Conſtantini donatio non ſit fabula, adeoque ille & Romanæ urbis & multæ in Italia Regionis fuerit Princeps & Dominus, poſſit facilè oſtendi. Multo tamen tempore nec militem habuit, nec gladio eſt uſus. Lucet ex Magni Gregorii adverſus Maximum Salonæ in Dalmatia Archiepiſcopum Apologia. Malchum Dalmatiæ Epiſcopum, Romam à Gregorio evocatum & quadam nocte extinctum ſubitò, ab eodem Pontifice excommunicatus Maximus ſparſit in vulgus, & ad Mauritium Auguſtum pervenire fecit, fuiſſe in Papali carcere occiſum. Hinc ad ſuum Diaconum, & in Regia urbe Apocriſarium Sabinianum ſcripſit Gregorius: *De qua re unum eſt quod breviter ſuggeras ſereniſſimis Dominis noſtris, quia ſi ego ſervus eorum in morte Longobardorum me miſcere voluiſſem, Longobardorum gens nec Regem, nec Duces, nec Comites haberet, atque in ſumma confuſione eſſet diviſa.* Verùm unde Gregorio tanta potentia? Quod & urbis & magni circumjacentis territorii haberet Principatum. Et qui pro tanta cauſa militem aut gladium aſſumere noluit, à doloſa Epiſcopi cæde affirmat ſe patenter alienum. Et ad Leonem Iſaurum Imperatorem ſcripſit Gregorius ſecundus: *Perſequeris nos ac tyrannicè vexas militari carnali-*

Lib. 7. Epiſt. 1.

nalique manu. Nos inermes ac nudi, qui terrenos & carnales exercitus non habemus, invocamus Principem exercitus omnis creaturæ ſedentem in cœlis. Uti Ravenna Exarchum, ita Romana civitas habebat Ducem ſibi ab Imperatore Præfectum, cui juxta antiquum Imperii morem militia parebat. Et hinc laudatum Pontificem, ab impio Imperatore quæſitum ferió ad mortem, à Venetica & Pentapolitana militia fuiſſe defenſum ſcribit in ejus vita Anaſtaſius Bibliothecarius. Etiam adverſum Longobardos, Apoſtolica patrimonia vaſtantes ac invadentes, ſub Caroli Magni & ejus poſterorum Imperio nullum exercitum aut militem habuiſſe legitur Romana Eccleſia. Nempe Conſtantini Magni donatio militiam & gladium Auguſto Principi reſervarat.

Et hinc oritur quæſtio, Quiſnam Romanorum Pontificum primus aſſumpſerit jus gladii, & conſcripſerit exercitum? Leodienſes in famoſa adverſus Paſchalem ſecundum Pontificem pro Henrico Imperatore Epiſtola affirmant fuiſſe Gregorium ſeptimum: *Quis Pontificem Romanum umquam ſuis Decretis auctorizavit, ut debeat gladio ac bello in peccantes uti? Gregorius primus hujus nominis Papa, quid omnes ante ſe Papæ ſuper hoc ſenſerint, & quid omnes poſt ſe ſentire debeant, oſtendit ſcribens Sabiniano Diacono*. Laudatam Sancti Gregorii Epiſtolam in eodem nobiſcum ſenſu exponunt, & pergunt: *Hoc exemplo omnes à primo Gregorio contenti, utebantur ſolo gladio ſpirituali uſque ad ultimum Gregorium, id eſt, Hildebrandum, qui primus ſe, & ſuo exemplo alios Pontifices contra Imperatores accinxit gladio belli*. Et infrà: *Hactenus Evangelicis, Apoſtolicis, & Propheticis teſtimoniis innitebamur, & quod minus habebat materia, augebat exemplorum copia. Hic verò quid dicam neſcio. Quo me vertam non video. Si enim utriuſque legis totam Bibliothecam, ſi omnes totius Bibliothecæ veteres expoſitores revolvam, exemplum hujus Apoſtolici præcepti non inveniam. Solus Hildebrandus Papa ultimam manum ſacris Canonibus impoſuit, quem legimus præcepiſſe Mathildi Marchioniſſæ in remiſſionem peccatorum ſuorum, ut debellaret Henricum Imperatorem*. Eccleſiæ hoſtes & proprio & alieno gladio invadere, iſtiſque militibus plenam peccatorum Indulgentiam impartiri nequaquam cœpit in Synodo Claromontana Urbanus ſecundus: anteà fecit & Gregorius ſeptimus, illiuſque factum in Henrici Imperatoris gratiam damnavit Clerus Leodienſis. Ejuſdem opinionis fuit famoſus Henrici adverſus Gregorium Apologus, in Libro de Unitate Eccleſiæ Venericus Epiſcopus Vercellenſis: *Hildebrant Papa in uſum belli conduxit milites Reipublicæ, cum militantes Deo implicare ſe non debeant negotiis ſæcularibus, & propter ſupplementa ſtipendiariorum ſpoliavit Romanam Eccleſiam oblationibus fidelium, quibus hactenus ſolebat ſuſtentare indigentiam pauperum*. Fatetur Gregorium propriis non pugnaſſe manibus, attamen damnat uti primum Papalis militiæ auctorem, qui Eccleſiaſtica pauperum bona cum Carolo Martello in milites diviſerit.

Fol. 37

Et quidem Gregorius militiam omninò habuit. Lucet ex ejus adverſus Guibertum Ravennæ Archiepiſcopum, qui Papatum ab Henrico intruſus invaſerat, & dictam Romanæ Eccleſiæ civitatem in rebellione detinebat, ad omnes Orthodoxos Epiſcopos litteris: *Cupientes Sanctam Ravennatem Eccleſiam de manibus impiis eripere, & Patri ſuo beato Petro reſtituere, partes illas armata manu petemus, & per ipſius auxilium nos eam liberaturos, haud dubiè credimus*. Quod ipſum ſcribit ad dictæ civitatis Clerum & Populum, ad Regionem Pentapolitanam, ad Marchiam Firmanam, & ad Ducatum Spoletinum. Familiarem Romanæ Eccleſiæ militem laudat item in litteris ad Deſiderium Abbatem Caſſinenſem. Iſtius tamen militiæ ipſe nequaquam fuit auctor. Etenim de præſentis Canonis conditore Sancto Leone non ſcribit Marianus Scotus: *Leo Papa, exercitum ducens per Apuliam contra Nortmannos, infinita utrobique cæde peracta, ſine victoria redit*. Et Sigibertus Gemblacenſis: *Leo Papa, dum Nortmannos à Romanorum terminis deturbare nititur, multam calamitatem incurrit, quia cum multis etiam ipſe capitur. Sed tamen ipſe relaxari noluit, niſi etiam ſuis relaxatis*. Quod ipſum referunt in generali Hiſtoria Otho Friſingenſis Epiſcopus, & in Chronico Hermannus Contractus, ajens bellum iſtud meritò fuiſſe infelix: *Quia tantum Sacerdotem ſpiritualis potius, quam pro caducis rebus carnalis pugna decebat*. Et adverſum illos, qui Epiſcoporum & Abbatum privata in Eccleſiaſticarum rerum raptores bella laudati Leonis exemplo probabant, ad Oldericum Firmanum Epiſcopum ſcribit Sanctus Petrus Damiani: *Dico quod ſentio, quoniam nec Petrus ob hoc Apoſtolicum obtinet Principatum, quia negavit; nec David idcircò Prophetæ meretur oraculum, quia thorum alieni viri invaſit; cum bona vel mala non pro meritis conſiderentur habentium, ſed ex propriis debeant qualitatibus judicari*. Leonem fatetur fuiſſe virum Sanctum, addens etiam Sanctis ſua fuiſſe peccata, ideoque laudatum Pontificem per geſta adverſum Nortmannos bella à Sancti Gregorii Magni, Sancti Ambroſii, & ſimilium Epiſcoporum moribus & regulis deviaſſe. Leo nonus erat nobilis Francus, Tullenſium anteà in prima Belgica Epiſcopus, ideoque Francorum Epiſcoporum, exercitum in hoſtes ducere, & propriis etiam manibus pugnare conſuetorum, ſolemnem morem factus Papa non ſtatim dereliquit.

Lib. 1. Epiſt. 7. — Ep. 13. 14. — Lib. 9. Ep. 4. — A. 1053. — A. 1050. — Lib. 6. c. 33. — A. 1053. — Lib. 4. Epiſt. 9.

Attamen nec ipſe Papalis militiæ fuit inſtitutor. Inſtitutor fuiſſe videtur Gregorius ſextus. Ejus tempore ob invaſas à Laicis omnes fermè Sancti Petri poſſeſſiones, pauperrima erat Romana Eccleſia, Italia plena latronibus, ipſorum in poteſtate erat cum Fidelium oblationibus Baſilica etiam Lateranenſis, Papalis excommunicatio ſpernebatur, Henricus tertius Imperator Germanicis occupatus bellis negabat auxiliare brachium: Hinc ergo militem conſcripſit Pontifex, Lateranenſem Baſilicam liberavit à latronibus, inſignem Apoſtolici patrimonii portionem de violentis raptorum manibus efeſtucavit, & Italicas ad urbem vias piis peregrinantibus reddidit ſecuras. Ejus rei cauſa à multis, etiam ipſis ſuis Cardinalibus, fuiſſe appellatum ſanguina-

Digitized by Google

guinarium, & molta paſſum, ſcribit Guilielmus
Fol. 83. Monachus Malmesberienſis. Ea forſan fuit &
una cauſarum, ob quas ipſum ejecit Imperator
Henricus, ac deportavit in Germaniam. Ejus
inſignem in vitæ extremo ad Dominos Cardina-
les pro facto ſuo Apologiam adducit laudatus
Monachus: ſed quia non Romæ, ſed in exi-
lio defunctus eſt Gregorius, Apologia videtur
ſpurios habere natales. Quidquid ſit, non ſolus
Leo nonus, aut Gregorius ſeptimus, ſed & omnes
alii huc uſque Pontifices armatam iſtam mili-
tiam in Romana Eccleſia continuarunt. Etenim
poſt Gregorii ſeptimi tempora, ipſique motam
ab Henrico quarto Imperatore Schiſmaticam &
barbaram rebellionem, non in ſolis ſuis patrimo-
niis raptores Reges aut Principes, ſed & in ipſa
Romana urbe populares ſeditiones, ideoque &
exilia paſſi frequenter ſunt Pontifices, adeò ut à
Gregorio nono & annuum tributum exegerit
Romanus Senatus, prætenderitque nec urbem
poſſe interdici à Pontifice, nec ullum civem ex-
communicari. Hinc militiam ſuam auxit lauda-
tus Gregorius, eique præfecit Petrum Vinto-
nienſem Epiſcopum, de quo Matthæus Paris:
Idem Epiſcopus fuerat in obſequio Richardi Regis
Anglorum, Bellatoris Magnifici, diebus adoleſcen-
tiæ ſuæ, ubi plus didicit in bello dimicare, & caſtra
A 1234. *militum ordinare, quam Evangelii ſemina prædican-*
de ſeminare. Scio hæc apud Auguſtenſis Eccle-
A. 1227. ſiæ Chronicon fuiſſe graviter culpata a Magno
Gregorii æmulo, Frederico ſecundo Imperatore,
verùm abſque armata militia Sanctum Petrum
Apoſtolum tunc expuliſſent Laici Principes, &
juxta abominandam Arnoldi Monachi Brixien-
ſis prædicationem Romanus Epiſcopus & Clerus
ex ſolis fidelium oblationibus jam dudum debuiſ-
ſet victitare. Quomodo etiam Innocentius ſe-
cundus in Rogerium utriuſque Siciliæ iniquum
detentorem duxerit exercitum, fueritque captus,
& compulſus ad duras conditiones, videre poſſis
apud Othonem Epiſcopum Friſingenſem. In
omni publico per urbem proceſſu ſtipari armata
militia cœpit Boniſacius nonus. Ita teſtatur, &
cauſas edicit Theodoricus Niem.

Lib. 7. Nullus interim Romanus Epiſcopus umquam
duxit armatus exercitum, niſi Sanctus Leo no-
nus. Excipe Joannem undecimum, cujus ju-
venis petulentia clypeum & loricam quandoque
induit, & ita ſpectandum populis ſe exhibuit,
Lib. 6. c. 2. verùm ſine militia, quam Romana tunc Ec-
cleſia adhuc ignorabat. Vide Luitprandum Ti-
cinenſem. In aliis tamen Epiſcopis Latinis &
Abbatibus eſt antiquus ille abuſus. Quam apud
nos, & in omni Gallia ac Germania graſſatus
fuerit, docent antiquæ in Eccleſiis & privatis
domibus picturæ, exhibentes nobis Epiſcopos
Pluviali ac Mitra ornatos pro Pedo geſtantes gla-
dium, & ſine Dalmatica, Alba, & aliis Sacer-
dotalibus indumentis plenè cataphractos. Et ſuis
Galliæ conciliis vir eruditus Jacobus Sirmondus
indidit antiquam notitiam ſeu catalogum; quæ
in Francorum Regno Monaſteria Domino Im-
peratori debeant militiam & dona, quæ tantum
dona, quæ ſolas orationes. Eum conditum
Tom. 2. oſtendit noni ſæculi anno decimo ſeptimo, ſub
Imperio Ludovici Pii, à Synodo Aquiſgranenſi.
Utique ad perpetuam rei memoriam, ne Prin-
ceps quid de ſuis juribus perderet, aut ne quod
Monaſterium ultra modum à Rege gravaretur.
Et hinc in Monaſterii ſui Senonienſis Chronico
ſcribit Richerius Monachus de Monaſterio Me-
diano. *Quia Medianum Monaſterium, ſicut & alia* Lib. 1. c. 13.
circumjacentia, Romano Imperio ſubjacebant, &
in expeditione Imperatoris armatorum cuneos de more
mittere ſolebant, præliis crebrius innovantibus Ec-
cleſiæ miſerabiliter opprimebantur. Ex bellorum
frequentia lamentatur Monaſterium fuiſſe plenè
depauperatum, & ad alias deinceps expeditiones
incapax redditum, ideoque Duci Lotharingiæ,
qui Monachos expulit, & omnia tam principa-
lis Domus, quam cellarum bona diviſit in mili-
tes, à Carolo Magno datum in commendam.
Debitam ſibi militiam Monachorum ſuſtentatio-
ni prævalere ac eſſe præponendam Carolus judica-
vit. Et hinc vides iſtud militiæ debitum à Ludo-
vico Pio non fuiſſe introductum. Quod ipſum
lucet ex ſelectis ejuſdem Caroli capitulis, ubi
omnis Francorum populus flexis genibus ſuppli-
cat, ut Epiſcopi deinceps, ſicut hactenus, non
vexentur hoſtibus, ſed belli tempore maneant in
ſuis Eccleſiis, pro pugnante milite oblaturi Sa-
crificia. Ut nulli comitentur ad campum, niſi
duo vel tres, aut certè totidem Presbyteri, qui L. 2. c. 1
exercitui addant animos, & divina conficiant
Sacramenta. Præteritum morem aiunt fuiſſe abo-
minabilem, & ejus cauſa militem frequenter in
pugna à Domino deſertum. Et quidem juſtiſſi-
mis precibus Carolus annuit, hac tamen adjecta
conditione: *Reliqui, qui ad Eccleſias ſuas rema-*
nent, ſuos homines bene armatos nobiſcum, aut cum
quibus juſſerimus dirigant, & ipſi pro nobis & cun-
cto noſtro exercitu Miſſas, Litanias, Oblationes,
Eleemoſynas faciant, orantes Deum Cœli, ut profi-
ciamus in itinere quo pergimus, victoreſque, Deo
adminiculante, exiſtamus. Gentes enim & Reges
earum, quæ Sacerdotes ſecum pugnare permiſerunt,
nec prævalebant in bello, nec victores exſtiterunt,
quia non erat differentia inter Laicos & Sacerdotes,
quibus pugnare non eſt licitum. Hæc verò Gallia-
rum, Hiſpaniarum, Longobardorum, nonnullaſ-
que alias gentes, & Reges earum feciſſe cognovimus,
qui propter prædictum nefandiſſimum ſcelus nec victo-
res exſtiterunt, nec patrias retinuerunt. Nefan-
diſſimum iſtud ſcelus Galliam adeò tunc occupa-
rat, ut adverſus Sanctiſſimum optimi Principis
indultum aliqui murmurarent graviter, tan-
quam quod *Sacerdotum honorem minoraret*. Poſſe
eſſe exercitus Ducem exiſtimabant partem digni-
tatis Epiſcopalis. Carolus ergo Epiſcopos & eo-
rum Presbyteros à ſola per proprias manus pu-
gna, nequaquam à mittenda ad Regis exercitum
propria militia excuſavit.

Quæ porrò fuerit Cathedralium & Abbatia-
lium Eccleſiarum militia, exponit in Centulen-
ſis ad Sanctum Richarium Monaſterii Chronico
Monachus Hariulfus: *Illorum nomina recitemus,*
qui ex Sancto Richario beneficia retentabant, quique
cum ſibi ſubditis militibus noſtro Abbati & Miniſtris
Eccleſiæ nobiliter ſatis ſerviebant terra marique, vel
ubicumque eorum comitatu quilibet è ſancti loci fratri-
bus

bus indigniſſet. Enumerat centum nobiles & pro-
Lib 3 c.3. ſequitur: *Hæc ſunt nomina militum, Monaſterio Beatiſſimi Richarii famulantium, quos ubique Abbas vel Præpoſiti ſecum ducebant, quippe conſuetudinaliter in die Feſto Sancti Richarii, & in Nativitate Domini, vel in Reſurrectione, ſeu in Pentecoſte, ſemper Monaſterio aderant, accuratè prout quiſque poterat ornati. Et ex ſua frequentia regalem penè curiam noſtram Eccleſiam facientes*. Et in Romano ſuo itinerario ad ſuos cives ſcribit Ratherius ex Lobbienſi Monacho Epiſcopus Veronenſis: *De mea paupertatula non ſum vobis adeò inhumanus, ut militari beneficio habeam, & hoc gratis, decem ex vobis ditatos*. Et ſupra in eodem opuſculo: *Milites ut mitterem meos eſt imperatum*. Et Philippo Francorum Regi, ut ad calvum montem cum militum manu occurreret mandanti, reſcripſit Sanctus Ivo Epiſcopus Carnotenſis: *Caſati Eccleſiæ, & reliqui milites pene omnes vel abſunt vel excommunicati ſunt, quos ſine ſatisfactione reconciliare non valeo, & excommunicatos in hoſtem mitte-
Ep. 28. re non debeo*. Et de Fuldenſis Monaſterii Abbate ſcribit Guilielmus Malmesberienſis: *Ejus loci Abbas ſexaginta bellatorum milita Imperatori præbet in hoſtem, habetque ex antiquo Privilegium, ut in præcellentibus feſtivitatibus ad ejus dexteram conſi-
Fol. 78. deat*. Caſatus quandoque ab unica caſa, quandoque ab integro caſamento, ſeu pago dicitur, eſtque ille, qui caſam aut integrum pagum à quopiam tenet in beneficium. Proinde Eccleſiæ Caſati ſunt Domini, Domicelli, Plebei, Cives, aut Ruſtici, qui ejuſmodi feudale beneficium habebant ab Eccleſia; ideoque ejus Epiſcopo aut Abbati debebant ſervire & militare. Addit Sancti Richarii Chronicon: *Cum ſibi ſubditis militibus. Etiam cum ſuis armigeris, valletis, & garſonibus*, quos Thomas Walſingamenſis rectè à militibus diſtinguit. Et hunc centum cum omni iſta apparitura nobiles, dum in memoratis feſtis comparebant, Sancti Richarii Monaſterium tranſmutabant quaſi in aulam Regalem. Laurishamenſis Monaſterii Chronicon Eccleſiæ ſuæ milites diſtinguit in Illuſtres, Nobiles, ac Miniſteriales; adjungit Illuſtres fuiſſe duodecim, ipſorum ſolorum inſignia fuiſſe expreſſa in beneficiali ac militari Cœnobii clypeo, Germanicè *Heerenſchilt*, ipſorumque ſingulos ad præſtandum centum milites fuiſſe adſtrictos. Clypeus iſte erat ſumma Monaſterii dignitas & gloria, ideoque Bennonem Abbatem, qui ſeptem militaria feuda uni primum Palatino Comiti Godefrido, deindè Ulphoni Bavariæ Duci dederat, graviſſimè arguit laudati Chronici Scriptor, additque cauſam: *Exindè ſiquidem militaris clypeaturæ integritas confuſa, atque in diverſa diſtracta eſt, & Eccleſiæ ſtatus tam in militari frequentia, quam in re ſtipendiaria, in ſuis opportunitatibus & regalibus expeditionibus, imminutus eſt, multorum ſervitiis in unam perſonam collatis*. Clypeaturæ integritas fuit confuſa, quod antea Abbatis inſignia inter duodecim Principum arma, quaſi ſol inter duodecim ſtellas, rutilarent. Milites etiam cum Monachis & Clericis eligebant Epiſcopum aut Abbatem. Eorum jura, & onera ſingulatim exponere non eſt hujus loci.

Quæſtio eſt, feudalem hanc militiam quiſnam in Cathedrales & Abbatiales Eccleſias introduxerit? Reſpondeo introductam à Carolo Magno. Ita in Abbatis Dodechini ad Marianum Scotum ſupplemento affirmat Paſchalis ſecundus Pontifex, declamans ad Epiſcopos & Abbates; *Fratres decimis & oblationibus ſuis contenti ſint, Rex verò prædia & Regalia, quæ à Carolo & Ludovico, Othone, & Henrico Eccleſiis collata ſunt, ſibi & Succeſſoribus ſuis recipiat & reti- A. 1110.
neat*. Ex hiſce Epiſcoporum atque Abbatum Regalibus addit proceſſiſſe *Militiam & caſtra*. Ejus de hac re ad Henricum quintum Imperatorem litteræ idem aſſeverant. A Gregorio ſeptimo da- Ep. 22.
mnatas Antiſtitum Laicas inveſtituras dimittere pertinaciter nolebat Henricus Imperator, aſſerens nequaquam eſſe gratuitum & precarium Romanæ Eccleſiæ indultum, ſed ſtrictum cum Imperio contractum, utpote pro quibus Carolus Magnus, Ludovicus Pius, Otho primus, Henricus Sanctus, aliique id genus optimi Principes donatis Ducatibus, Comitatibus, & variis ad ipſos ſpectantibus poſſeſſionibus ditaſſent Eccleſias atque honoraſſent. Fatetur id Paſchalis Pontifex, ideoque Imperio, dummodo ipſum inveſtituras reddat Eccleſiæ, cuncta iſta feuda promittit reddenda, Antiſtiteſque juxta Apoſtolicum morem ex ſolis oblationibus, decimis, & agellis victitaturos. Revera enim ante Caroli Magni tempora, exceptis Domino Papa & quibuſdam Patriarchis, nemo Epiſcopus aut Abbas legitur habuiſſe militiam, nec item Dux aut Comes fuiſſe, aut ſimili Laico titulo potitus. Hoſce titulos ad competentem ſibi ſubmittendam militiam Carolus obligarat. Quod ipſe primus Epiſcopos & Abbates ita honorarit, atque ad Reipublicæ & Regni curam evehere cœperit, aut certè opus hoc inſigniter ampliarit, disertè teſtatur Ludovici Pii Aſtrologus. Addit in Sclavo- An. 778.
rum Chronico Presbyter Hemboldus: *Ludovicus Pius, paternis per omnia votis concordans, eadem liberalitate, qua Pater ejus, erga cultum Domus Dei & omnem Clerum uſus eſt, ampliſſimas Regni divitias ad decorem & gloriam Eccleſiæ intorquens, in tantum ut Epiſcopos, qui propter animarum regimen ſunt Principes Cœli, ipſe eoſdem nihilominus efficeret Principes Regni*. Exinde ergo & Epiſcopi & Abbates cœperunt, aliorum Principum more, habere feudales ſuarum Eccleſiarum milites, creatos per ſuperfluorum ſibi bonorum ſub infeu- Lib. 1 c. 4.
dationem, à Cariſiaca Synodo laudatam in litteris ad Ludovicum Germaniæ Regem. Alium Cap. 7.
creationis modum adducit Conſtantienſis Eccleſiæ Chronicon, laudans Sanctum Geberardum Epiſcopum, qui fundata à ſe Monaſteria non ſolum de feudis & poſſeſſionibus providit, ſed etiam de militibus, *qui equitando deſervirent, ſemperque parati eſſent, ad equitandum, & commodandum Fratribus ſuos Caballos*. Eandem providentiam quibuſdam ſaltem Eccleſiis, & Monaſteriis poſſint etiam alii Epiſcopi aut Principes impendiſſe. Dixi de Carolo Magno: *Aut certè hoc opus inſigniter ampliavit*. Etenim à Bonifacio Francorum Apoſtolo ſub Hilderici, Merovingii adhuc Principis, Regno habita Synodus Sueſſionenſis

verat

Digitized by Google

Cap 3. vetat Abbates pugnare propriis manibus, & adjungit: *Homines tranſmittant*. Homines dicuntur ab Hominio, ſuntque idem quod feudales milites. Quare hæc militia videtur Carolum anteceſſiſſe.

Quæri item poſſit, quare Aquenſis ſub Ludovico Pio habita Synodus ſola Monaſteria, & non Epiſcopatus diſtinguit in tres memoratas claſſes? Reſpondeo, quod quædam Monaſteria opulenta, quædam egena & ſuſtentandis ſuis Monachis vix ſufficientia, quædam eſſent mediocria, ideoque quædam ad ſolas preces, quædam ad ſolas contributiones, quædam etiam ad militiam Principis cenſeret compellenda. At verò pleræque per Franciam Cathedrales Eccleſiæ abundant Regalibus feudis, ideoque & ad militiam ſufficiebant. Dico, *Pleræque*. De Miſnenſi enim Epiſcopo ſcribit Lambertus Schafnaburgenſis: *Homo Eccleſiaſticæ paupertatis, & nihil aut parum habens pompæ militaris vota forſitan contra Rempublicam facere poterat, non* A. 1075. *arma ferre*. Etiam Tullenſem Eccleſiam fuiſſe paupereulam ſcribit, ideoque Leonem nonum Pontificem, qui genere illuſtris illi præeſſe ſit dignatus Epiſcopus, in Centulenſis Monaſte- L. 4. c. 28. rii Chronico prædicat Monachus Hariulphus. Et de Henrico ſexto Imperatore ſcribit in Sclavorum Chronico Arnoldus Abbas Lubecenſis: *Henricus in Longobardia poſitus Epiſcopum quemdam ad ſe accerſiri juſſit, cui etiam dixit: Dic Clerice, à quo inveſtituram Pontificalem ſuſcepiſti? Et ille: A Domino Papa. Cui rurſum Rex: Dic à quo inveſtituram Pontificalem ſu-* L. 3. c. 16. *ſcepiſti? Et ille: A Domino Papa. Cumque tertio eiſdem verbis eum requiſiſſet, dixit Epiſcopus: Domine nil de Regalibus poſſideo, nec miniſteriales, nec curtes regias habeo, idcirco de manibus Domini Papæ Parochiam, cui præſum, teneo*. Ejuſmodi Epiſcopi, quales fuiſſe, licet paucos, certum eſt in Francorum Imperio, militare non debebant. Regalia enim feuda ſemper unicum debitæ ab Epiſcopis & Abbatibus militiæ fuerunt fundamentum. Hinc etiam de Guilielmo primo Anglorum Rege ſcribit Matthæus Pariſienſis: *Guilielmus Epiſcopatus & Abbatias omnes, quæ Baronias tenebant, & eatenus ab omni ſervitute ſeculari libertatem habuerant, ſub ſervitute ſtatuit militari, inrotulans ſingulos Epiſcopatus & Abbatias pro voluntate ſua, quot milites ſibi & ſucceſſoribus ſuis hoſtilitatis tempore voluit à ſingulis exhiberi. Et rotulas hujus Eccleſiaſticæ ſervitutis ponens in theſauris, multos viros Eccleſiaſticos huic peſſimæ conſtitu-* A. 1070. *tioni reclamantes à Regno fugavit*. Non quævis, ſed ſola Baroniis, ſeu Regiis feudis ditata Epiſcopia ac Monaſteria duxit ſub iſtam ſervitutem. Franciæ morem traduxit in Angliam. Ex Ludovici Pii imitatione rotulam iſtam confecit.

At verò Abbatum & Epiſcoporum, cunctorumque ferè Clericorum per proprias manus in bello pugna eſt longè antiquior. Etenim Salonium Metropolitam Ebredunenſem ac ejus fratrem Sagittarium Vapingenſem Epiſcopum, non cruce cœleſti munitos, ſed galea aut lorica ſæculari armatos proceſſiſſe in hoſtem, & propriis manibus multos interfeciſſe, ideoque Synodaliter fuiſſe degradatos, ſcribit in Francorum Hiſtoria Sanctus Gregorius Epiſcopus Turonenſis. L. 4 c. 37 Et adverſus ſimiles Epiſcopos & Clericos ſtatuit Synodus Andegavenſis: *Qui tradendis vel capiendis civitatibus fuerint intereſſe detecti, non ſolùm à communione habeantur alieni, ſed nec conviviorum quidem admittantur eſſe participes*. Et pri- Cap. 4. ma Matiſconenſis Synodus militare ſagum interdicit Clericis, & adjungit: *Qui poſt hanc definitionem cum armis inventus fuerit, à Seniore coerceatur per triginta dierum carcerem in pane & aqua*. Ex quo lucet peſſimum abuſum ſub Merovingiis Francorum Regibus quidem fuiſſe, ſed acriter & conſtanter ab Epiſcopis caſtigatum. Verùm ubi Carolus Martellus Eccleſiarum & Monaſteriorum bona diviſit inter milites, extrema paupertate compulſi Epiſcopi, Abbates, Clerici, & Monachi deſeruerunt Eccleſias & Clauſtra, alii labore manuum quæſiere victum, alii infirmiores apoſtatarunt, converſi in milites & raptores. Ejuſmodi enim Clerum Sanctus Bonifacius, reformandæ apud nos Chriſtianitati per Apoſtolicam Sedem delegatus Apoſtolus, ſub Pippino & Carolomanno, Caroli Martelli filiis, in Gallia ac Germania invenit, de quibus ad omnem Franciæ Clerum & Populum ſcripſit etiam Pontifex Zacharias: *Habuiſtis, peccatis facientibus, nunc uſque falſos Sacerdotes, unde & cunctæ Paganæ gentes vobis pugnantibus prævalebant, quia non erat differentia inter Laicos & Sacerdotes, quibus pugnare licitum non eſt. Qualis enim victoria dari poteſt, ubi Sacerdotes una hora pertractant Dominica Myſteria, & Chriſtianis corpus Dominicum porrigunt, pro animarum ſuarum redemptione, & poſtea Chriſtianos, quibus hoc miniſtrare debuerunt, aut Paganos, quibus Chriſtum prædicare, propriis ſacrilegiſque manibus necant?* Eadem Epiſt. 8. repetit in Epiſtola ad Regiæ domus Majorem Pippinum, & in Epiſtola ad Epiſcopos & Proceres Francorum. Milo Sancti Liutuini Trevirenſis Archiepiſcopi filius & Succeſſor, qui Carolum Martellum primus in armis ſecutus eſt, ideoque Remenſis Epiſcopatus commenda donatus, apud antiquos Franciæ ſcriptores, turpiſſimè notatur. Primum Antiſiodorenſem Epiſcopum, qui ſub Pippino Landenſi à ſui ſtatus ordine cœpit declinare, & propriis pugnare manibus, fuiſſe Savaricum, ideoque divino fulmine percuſſum periiſſe teſtatur per Philippum Labbe vulgatus auctor Anonymus in geſtis Pontificum Antiſiodorenſium. Addit item ejus Succeſſorem Haynmarum ſub Pippino Caroli Martelli fi- Cap. 36. lio adverſum Saracenos, & adverſus Eudonem Aquitaniæ Regem pugnaſſe feliciter, ſed tandem infeliciter periiſſe.

Rectè Carolus Magnus eundem abuſum dixit in Hiſpania viguiſſe. Utique ſub Barbaris Gothorum Regibus. Hi enim Barbarorum ſuorum Sacerdotum feros mores traduxerunt in Eccleſiam. Videtur tamen malum eſſe antiquius. Etenim ſub Romano Imperio celebrata Ilerdenſis Synodus graviter punit Clericos, qui in obſidionis neceſſitate poſiti ſumebant arma, mandatque abſtinere à fundendo quovis humano ſanguine, etiam hoſtili. Sub Gothis tamen Regibus ma-

lum

ſum increvit. Hinc Clericos qui in quavis ſedi-
Cap. 45. tione arma hucuſque ſumpſerant, aut deinceps
ſampturi eſſent, degradatos tradi Monaſterio ad
perpetuam pœnitentiam mandat quarta Synodus
Toletana. Item hinc dum Almnzar Saracenorum
in Africa Rex invaderet Hiſpanias, de ipſarum
Monachis ſcribit Glaber Rudolphus. *Tunc etiam
ob exercitus raritatem compulſi ſunt Regionis illius
Monachi ſumere arma bellica*. Graſſatum fuiſſe et-
iam apud Longobardos, multis exemplis poſſit o-
ſtendi. Quin de obſeſſa ab ipſis Roma ſcripſit
ad Pippinum Francorum Regem Papa Stepha-
nus ſecundus: *Warbarius Abbas pro amore Beati
Petri loricam induens, per muros iſtius afflictæ Roma-
næ Civitatis die noctuque vigilavit, & pro noſtra
omnium Romanorum defenſione atque liberatione, ut
bonus Chriſti athleta, totis viribus decertavit.*
Hic eſt ille Pippini Legatus, quem in laudati
Stephani vita Anaſtaſius Bibliotecarius appellat
Wernerium, affirmans fuiſſe virum Religioſum.
Quare militiam iſtam probaſſe tunc videtur Ro-
mana Eccleſia. Etiam de Nortmannis in Sancti
Herluini, primi Beccenſium Abbatis, vita ſcri-
bit Gilbertus Criſpinus: *Rarus in Normandia
tunc recti tramitis index aut pervius erat. Sacerdo-
tes & ſummi Pontifices, liberè conjugati & arma por-
tantes, ut Laici erant, veterum ritu Danorum uni-
verſi adhuc viventes*. Ait malum hoc cum Barba-
ris Gentibus in Eccleſiam intraſſe. Hinc tota
L. 2. c. 5 Europa fuit ubique diffuſum.

Morem peſſimum apud nos Belgas & alios
Francos damnare cœpit glorioſus Martyr Boniſa-
cius, ſtatuens in Synodo Liptinenſi: *Servis Dei
per omnia armaturam portare, vel pugnare, aut in
exercitum & hoſtem pergere, omninò prohibuimus,
niſi illis tantum, qui propter Divinum Miniſterium,
Miſſarum ſcilicet ſolemnia adimplenda, & Sancto-
rum patrocinia*, Sanctas utique Reliquias, ma-
Cap. 2. gnam parentum noſtrorum ſpem, *portanda ad
hoc electi fuerint*. Principi unum cum duobus Preſ-
byteris Epiſcopum, unicuique Præfecto unum
permittit Presbyterum, qui eorum confeſſiones
audiat, & alia Divina miniſtret. Liptinum por-
rò erat Palatium Regium, quod Lobienſi Mo-
naſterio fuiſſe vicinum, in ejusdem Monaſterii
L. 2. c 3. Chronicon teſtatur Abbas Folcuinus. Proindè
Belgas præſertim noſtros Sanctus Boniſacius iſtic
reformavit. Dicit, *Prohibuimus*, haud dubiè al-
ludens ad datum à Zacharia Pontifice ſuis conſul-
tationibus reſponſum: *Quis ſapiens eos æſtimet
Sacerdotes, qui ab effuſione ſanguinum manus non
ſervant innoxias?* Iiſdem manibus Paganos in vi-
L. 1. c 3. tam æternam regenerari, & ipſorum ſanguinem
fundi, eſſe dicit abominandum facinus, ideoque
degradatione puniendum. Ejus cauſa avitam Fran-
corum fortitudinem addit in nuperis Saracenorum
incurſionibus fuiſſe frequenter ſuperatam. Per-
git Boniſacius in Synodo Sueſſionenſi: *Abbates
legitimi hoſtem non faciant, niſi tantum homines
ſuos tranſmittant*. Et in Synodo Vermerienſi:
Epiſt. 3. *Clerici arma non portent*. Verùm adeò inefficacia
fuerunt hæc decreta, ut ad Carolum Magnum
Cap. 3. ſcripſerit ſenex Alcuinus Flaccus tunc Abbas Tu-
ronenſis: *Ecce Flaccus effœto corpore, militaris cin-
gulo laboris depoſito, devotè ſoli Deo ſervire toto
elegit deſiderio. Quid iterum pugnare cogitur, &
ſub faſce armorum deſudare, quæ infirmi corporis* Epiſt. 19.
denegat fragilitas de terra tantummodo levare? Ex-
cuſari ſupplicat, & ſolis ad Sanctum Martinum
precibus Regiam expeditionem adjuvare. Ex quo
vides malum nec per ſuperius laudata Zachariæ
Pontificis reſcripta, nec per jam adducta Boni-
facij Legati decreta fuiſſe eliminatum. Opus fuit
authoritate Regia, quam primus corrigendo abu-
ſui impendit in capitulari Aquiſgranenſi Carolus
Magnus: *Omnimodis dicendum eſt Presbyteris &* Cap. 16.
*Diaconibus, ut arma non portent, ſed magis confi-
dant in defenſione Dei, quam in armis*. Quod ca-
pitulum, quia de ſolis Presbyteris ac Diaconis Cap. 70.
loquitur, quibuſdam viſum eſt Epiſcopis ar-
ma permiſiſſe. Et hinc in ſelectis per Jaco-
bum Sirmondum capitulis cunctus Francorum
populus flexis genibus & adductis multis rationi-
bus ſupplicat, ut Epiſcopi & Presbyteri, quod
ipſorum quidam nupero in prælio vulnerati eſſent
& cæſi, deinceps hoſtibus non vexarentur, ſed
in ſuis Parochiis reſidentes ſacrificiis & cæteris
Sacerdotum functionibus pugnarent. Et hiſce
precibus non ſolum plurium Epiſcoporum, ſed
& Apoſtolicæ Sedis acceſſit authoritas, atque
ita ipſis plenè annuit, quin & ad Clericos omnes
& Monachos extendit Carolus Magnus, ea ta-
men conditione, ut Princeps unum vel duos
Epiſcopos, & quiſque Præfectus unum Presbyte-
rum ad Divini Sacramenti & Verbi Miniſterium
poſſet in caſtris habere. Quæ omnia ſactus Im-
perator confirmavit in Epiſcoporum capitulari;
*Nemo ex Sacerdotum numero arma pugnantium un-
quam portet*. Et in brevi capitulorum, quibus
ſuos Epiſcopos & Abbates inſtruxit: *Miramur* Cap. 11.
*unde accidiſſet, ut qui ſe confitetur ſæculum reli-
quiſſe, neque omnino vult conſentire, ut ipſe à quo-
libet ſæcularis vocetur, armatus homo cum ſit, &
ad eos, qui nondum in totum ſæculo renunciaverunt,
hoc pertineat, ad Eccleſiaſticos verò quomodo juſtè
pertineat, penitus ignoramus, niſi illi nobis in-
ſinuaverint, qui hæc quaſi licita uſurpare non dubi-
tant*. Nempe vanos & mundani ſtrepitus ac pom-
pæ diligentes Epiſcopos, Abbates & Clericos
plenè compeſcere nullus uſque huc potuerat Sy-
nodalis Canon aut Regium Edictum, ideoque
Carolus meritò eſt queſtus, & ad ejus preces
rurſum ſtatuit Moguntina Synodus: *Nos qui re-
liquimus ſæculum, id modis omnibus obſervare volu-
mus, ut arma ſpiritualia habeamus, ſæcularia di-
mittamus. Laicis, verò qui apud nos ſunt, arma
portare non præjudicemus, quia antiquus mos eſt &
ad nos uſque pervenit*. Qui cum proximè præce-
denti Canon palam deſumptus eſt ex laudato Ca- Cap. 15.
roli capitulari. Notanda ſunt verba: *Laicis non
præjudicemus*. Quorundam Epiſcoporum & Ab-
batum, portandorum armorum & ducendi exer-
citus jus ad ſui ſtatus dignitatem ſpectare opinan-
tium, vanitatem & errorem evertunt, affirmant
iſtud jus & ex antiquo Eccleſiæ Canone & ex avi-
to Francorum more eſſe ſolorum Laicorum, ideo-
que ipſis ſolis mandant permitti.

Verùm peſſimus abuſus nec ſic potuit aboleri.
Etenim à Caroli Filio & ſucceſſore, à quo Aqui-
taniæ Clerum bellis & pugnis huc uſque aſſuetum

fuiſſe

Digitized by Google

fuiſſe inſigniter reformatum laudat Annaliſta
Ep. 24. Aſtrologus, Ludovico Pio ſe in Hiſpaniam ad
limitum contraSaracenos cuſtodiam fuiſsemiſſum
queritur Frotarius Archiepiſcopus Burdigalenſis.
Addit adverſus Bernardum Italiæ RegemAbbates
omnes, vaſſos & populos, quibus militia conve-
niebat, fuiſse ab eodem Principe juſsos omni bo-
ra eſse paratos. Quod ſub ejuſdem filio & ſucceſ-
ſore Lotbario Otgarius Moguntinus Archiepiſco-
pus duxerit exercitum, teſtatur Nitbardus. Et
Lib. 3. c. 4. & 7. de geſto per Lotharii fratrem Ludovicum Ger-
maniæ Regem adverſum Bohemos & Moravos
bello ſcribunt Fuldenſes Francorum Annales:
In hac expeditione Luitbericus Moguntinus Archiepiſ-
copus primatum tenuit; Aran verò Epiſcopus, vel
Sigebardus Abbas Fuldenſis Monaſterii, quamvis
fortiter hoſtem premendo pugnaſſent, plurimis tamen
An. 872. *ſuorum amiſſis regreſſi ſunt.* Addunt de Sorabis &
Suiſſis rebellantibus: *Quorum audaciam Luitbertus*
Archiepiſcopus, ultra Salam flumen profectus, præ-
liis & incendiis ſine bello compreſſis, & ſub priſtinum
An. 874. *ſervitium redegit.* Etiam ſub Carolo Calvo, Fran-
corum in Gallia Rege, tertio Ludovici Pii filio,
non fuit melior Cleri ſtatus. Etenim Wenilonem
Archiepiſcopum Senonenſem, quod inchoatam
adverſum PaganosNortmannos expeditionem de-
ſeruiſset reverſus ad ſuam ſedem, item quod
adverſus Ludovici Germaniæ Regis in Gallias ir-
ruptionem neque per ſe ipſum neque per Eccleſia-
ſticam ſuam militiam adfuiſset, in Tullenſi Sy-
nodo dictus Carolus graviter accuſavit. Etiam
Nicolao primo Pontifici, Gallicanos Epiſcopos
ad ſuam Patriarchalem Synodum evocanti, reſ-
Ep. 53. pondit *majorem Epiſcoporum partem die noctuque*
cum aliis Fidelibus contra Piratas maritimos invigi-
lare, ob idque non poſſe venire. Et ad Pardulum
Laudunenſem Epiſcopum ſcribit Sanctus Lupus
Abbas Ferrarienſis: *Ego hoſtem ferire & vitare non*
didici, nec verò cætera pedeſtris ac equeſtris militiæ
officia, nec Rex noſter ſolis bellatoribus indiget. Eo
Ep. 78. titulo rogat per Parduli apud Regem preces ab ar-
mata militia excuſari. Pergit in litteris ad Mar-
cuvadum Abbatem Prumienſem: *In Aquitanica*
congreſſione, manifeſtas morte liberatus, poſt capti-
vitatis moleſtia, ſolutus utroque periculo, ad Mona-
ſterium redeamus. Adeò à Rege non fuerat exau-
ditus. Eam fuiſſe gravem Regni conſuetudinem
Ep. 91. queritur in litteris ad Nicolaum primum Pontifi-
cem Hincmarus Archiepiſcopus Remenſis. Fuit
Ep. 16. conſuetudo adeò firma, ut directo ad eundem
Regem Canone ſtatuerit ſecunda Vernenſis Syno-
dus: *Quoniam quoſdam Epiſcoporum ab expeditio-*
nis labore corporis defendit imbecillitas, aliis autem
veſtra Indulgentia cunctis optabilem largitur quietem,
præcavendum eſt utriſque, ne per eorum abſentiam
res militaris diſpendium patiatur. Mandat abſenti-
Cap. 8. bus, ut ſuam militiam cum apto ſui Vicario Du-
ce omnino mittant.

Notanda ſunt verba, *Quietem cunctis optabilem:*
Edicunt onus iſtud invitis Epiſcopis fuiſse à Re-
ge injectum. Utique contra capitularia Caro-
li Magni. Hinc gravem conſuetudinem queſtus
fuit etiam Hincmarus. Nec defuerunt conſtantes
in Gallia Epiſcopi, qui ipſam intrepidè damna-
rint. Damnavit Synodus Meldenſis: *Quicum-*

que ex clero eſſe videntur, arma militaria non ſumant,
nec armati incedant, ſed ſuæ profeſſionis vocabulum Cap. 37.
Religioſis moribus & habitu præbeant. Eos omnes
mandat degradari, quod Deo ſimul & ſæculo
non poſſint militare. Et in ſuo Capitulari He-
rardus Archiepiſcopus Turonenſis: *Presbyteri &*
Diaconi, ſi in bella cum armis proceſſerint, ita de-
ponantur, ut nec Laicam communionem habeant.
Et rurſus: *Clerici quacumque ſeditione arma detu-* Cap. 50.
lerint, poſt depoſitionem gravi pœnitentia in carcere
retrudantur. Et Iſaac Lingonenſis Epiſcopus:
Si quis Epiſcopus, Presbyter, Diaconus, vel Sub-
diaconus ad bellum proceſserit, & arma bellica indu-
tus fuerit ad bellandum, ab omni officio deponatur,
in tantum ut nec Laicam Communionem habeat. Tit. 11.
Et Synodus Pontigonenſis: *Nullus ſacri Ordinis* Cap. 10.
arma militaria pro quacumque ſeditione portare
audeat. Et ſub Stephano quinto habita Syno- Part. 73.
dus Metenſis: *Nemo Clericorum arma portet.* Cap. 9.

Sed neque tunc ceſsavit abuſus. Etenim de Cap. 6.
Normannis Civitatem Metenſem obſidere pa-
rantibus ſcribit Regino Abbas Prumienſis: *Quod*
cum reperiſſet ejuſdem Urbis Epiſcopus Walo, adjun-
cto ſibi Bertulfo Epiſcopo & Andelbardo Comite, ul-
tro illis obviam ad pugnam procedit. Inito certamine An. 882.
Nortmanni victores extiterunt, Walo Epiſcopus ce-
cidit, cæteri fugerunt. Quod Walonis factum lau-
dant etiam Fuldenſes Francorum Annales, &
Sigebertus Gemblacenſis. Et de Othone ſecundo
in Italiam adverſum Saracenos pugnante habet
Lambertus Schafnaburgenſis: *Otho Imperator val-*
de periculoſum habuit prælium cum Saracenis in Ca-
labria, in quo prælio occiſus eſt Henricus Auguſten-
ſis Eccleſiæ Epiſcopus cum aliis plurimis Epiſcopis.
Occubuiſse ait & alios fortiſſimos milites, quos An. 982.
inter Warnerius Abbas Fuldenſis. Et de digniſ-
ſimo ſuo Epiſcopo Wazone Anſelmus Canoni-
cus Leodienſis: *Si Epiſcopum reſpicio, videor*
mihi videre ſupparem Gregorio; ſi militaria agentem,
non imparem contemplor eſſe Machabæo. Et San-
ctum Annonem, Goſlarienſis Eccleſiæ Præpo- Cap. 98.
ſitum, quod in commiſso adverſum rebelles Im-
perio Hungaros prælio *fortius omnibus dimicaſſet,*
Colonienſi Archiepiſcopatu fuiſse ab Henrico
tertio Imperatore donatum affirmat magnum Bel-
gii Chronicon. Innumera ſunt iſtiuſmodi exem- Fol. 115
pla, præſertim poſt tempora Pontificis Formo-
ſi. Abuſum fuiſse ſuo tempore communiſſimum,
omnemque Epiſcopum aut Clericum, qui lori-
catus præliari nollet, habitum ut ſuo Principi
perjurum, affirmat, & queritur in libro de
contemptu Canonum Ratherius Epiſcopus Ve-
ronenſis. Seſe, quod in exercitum nunquam ve-
niret, fuiſse ab æmulis judicatum Epiſcopatu
indignum, aſserit in libro, cui nomen, *Con-*
jectura qualitatis. Et hinc apud laudatum An-
ſelmum Baldrico Leodienſi Epiſcopo, peccata
ſua confitenti, vir ſanctiſſimus Joannes, neſcio
cujus in Italia Sedis Epiſcopus, dixit *grande*
crimen eſſe, Sacerdotem Chriſti, more terrenæ po-
teſtatis, exercitum ductare, humano ſanguini inte-
reſſe, tot homines pro unius ſalute capitis perire,
adverſus hoſtilem cuneum oratione, non gladio pu-
gnandum. Et iſto pro peccato inſignem Baldrico
injunxit pœnitentiam. Et de Francone ejuſdem Cap. 61.

apud Tungros ſedis Epiſcopo, ſtrenuè adverſum Gentiles Normannos prœliato, in ſui Monaſterii Chronico ſcribit Folcuinus Abbas Lobienſis: *Poſt hæc Franco Epiſcopus, ſciens illicitum eſſe quempiam ſangineis manibus Sancta tractare, Romam mittit Berikonem Leodienſem Clericum, & Teutricum Lobienſem Monachum, quos ordinari Epiſcopos, qui vicem ſuam ſupplerent, oravit & exoravit. Quibus jam factis Epiſcopis Parochiam ſuam gubernandam* Cap. 17. *commiſit, ipſe de reliquo in pace & otio conſenuit.* Non obſtante ſui temporis conſuetudine judicavit ſe irregularem, ideoque omne Pontificale miniſterium in duos laudatos Vicarios traduxit, haud dubiè ex judicio Nicolai primi Pontificis, qui Carolo Calvo Francorum Regi, ſcribenti Epiſcopos ſuos ſtare in acie adverſum Normannos, Ep. 51. repoſuit vocem iſtam eſſe Chriſtiano Rege indignam, & adjunxit: *Quod ſi ſæculi milites ſæculari militiæ ſtudent, quid ad Epiſcopos & milites Chriſti, niſi ut vacent orationi?* Et confirmat ex Apoſtolo: *Nemo militans Deo implicat ſe negotiis ſæcularibus.* Et hinc regulam, quæ armatam mi- Cap. 83. litiam Epiſcopis & Clericis interdicit, volgaribus Apoſtolorum Canonibus antiqui Græcorum Epiſcopi non ſine fundamento inſeruerunt. Quæ omnia à Romanæ Eccleſiæ Clero edoctus Leo nonus Pontifex vetuſtum Francorum & aliarum fidelium gentium morem peſſimum, factumque Lib. 4. Ep. 9. proprium præſenti Canone damnavit. Quod enim arma portando deliquerit, ideoque opus iſtud hic meritò correxerit, disertè profitetur in litteris ad Oldericum Firmanum Epiſcopum Sanctus Petrus Damiani.

Verùm medicina fuit inefficax. Etenim non ſolùm in Gallia aut Germania, ſed & in ipſa Italia malum pertinaciſſimè perſeveravit. Lucet ex Sancto Petro Damiani in litteris ad Alexandrum ſecundum Pontificem, Sanctum Bonitum de renuntiato Arvernenſis Eccleſiæ Epiſcopatu laudantibus: *Quid iſte faceret, ſi tormenta, quibus noſtri cruciantur Epiſcopi, & ipſe perferret? Si Scutatorum & Lanceatorum turmæ poſt equitantis terga confluerent? Si eum tanquam Gentilis militiæ Ducem in procinctu poſitum armati undique manipuli conſtiparent? Et quem decuerat reverenter incedere cum choro Pſallentium, audire cogeretur hinc inde perſtrepentium tinnitus armorum? Unde fit, ut modo Pontificem non comitentur, ut dignum eſt, diverſi Clericorum Ordines, ſed Caſtra potius, & armati telis vibrantibus bellatores.* In aliis ad eun- Lib. 1. Ep. 10. dem Pontificem litteris lamentatur Epiſcopos, Clericos, & Monachos eſſe forenſibus litigiis ac aliis ſordibus plenos, ſoloque fermè Barbiraſio diſcretos à ſæcularibus, & proſequitur: *Utinam legalis dumtaxat edicti eſſemus lite contenti. Arma potius, arma corripimus, vibrantia telis tela conſerimus, & non verbo, ſed ferro contra noſtri ordinis Regulam dimicamus.* Epiſcopatum ambientes Ep. 15. Clericos reperiri paſſim ac ſuis impenſis militare in Caſtris Regiis ſcribit in litteris ad Cardinales Epiſcopos, oſtendens militiam iſtam eſſe munus ab obſequio, ideoque Simoniam. Adeò permanſit abuſus peſſimus, ut neque Lib. 2. Ep. 1. Venerabilis Rudolphus, ex Sanctiſſimo Monacho ſanctior Eugubinæ Cathedræ Epiſcopus, à ſequendo exercitu fuerit immunis. Et hæc fuit præcipua ratio, ex qua Oſtienſem Epiſcopatum Lib. 1. Ep. 19. laudatus Petrus depoſuit, rediitque ad cellam.

Iniquitas iſta olim non fuit in Anglia. Etenim de Ean Scotorum Rege in Edilfredum Cantuariorum Regem pugnante, penituſque cæſo & extincto, ſcribit Sigebertus Gemblacenſis. *In Monachos quoque Scotorum ira Dei ſæviente, qui cum Rege ſuo ad bellum hoc ex more exeuntes, ut Rege armis pugnante, ipſi orando pro eo pugnarent, perempti ſunt ab Anglis mille ducenti, tantum quin-* A. 602. 615. *quaginta per fugam elapſis.* Morem, quo ſolis pro Rege ſuo orationibus in campo præſentes pugnabant Scotorum Monachi, fuiſſe ait à Deo punitum per Anglos, adeoque horum Monachos ſupponit etiam ab hoc ad bellum proceſſo fuiſſe mundos. Et de Guilielmo Angliæ Conquæſtore ſcribit Matthæus Pariſienſis: *Rex Wilhelmus,* A. 1070. *peſſimo uſus conſilio, Epiſcopatus & Abbatias omnes, quæ Baronias tenebant, & eatenus ab omni ſervitute ſæculari libertatem habuerant, ſub ſervitute ſtatuit militari, inrotulans omnes Epiſcopatus & Abbatias pro voluntate ſua, quot milites ſibi & Succeſſoribus ſuis, hoſtilitatis tempore, voluit à ſingulis exhiberi. Et rotulos hujus Eccleſiaſticæ ſervitutis ponens in theſauris, multos viros Eccleſiaſticos, huic conſtitutioni peſſimæ reluctantes à Regno fugavit.* Hoſce inter fuerunt Stigandus Archiepiſcopus Cantuarienſis, & Alexander Epiſcopus Lincolnienſis. Egelduinos Dunelmenſis Epiſcopus Regem excommunicavit. Eccleſiarum Baronias Regi ad certum militiæ numerum præſtandum obligari, variæque iſtius obligationis catalogos in Regia Archiva referri viderat Guilielmus apud Gallos, aliaſque nationes; præſentem item Leonis Canonem notat paucorum moribus receptum: Hinc acquiſiti Regni Eccleſiis & Abbatiis novum iſtud onus impoſuit. Addidit & aliud à Simeone Dunelmenſi memoratum: *Guilielmus Rex mandavit, ut Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates cum ſuis militibus die Calendarum Auguſtarum ſibi occurrerent Saresberiæ. Quo cum veniſſent, milites illorum ſibi fidelitatem contra omnes homines jurare coegit.* Eccleſiarum ac Monaſteriorum Baronias A. 1086. dixit eſſe feuda ac beneficia Regia, ideoque ipſorum feudales milites obligari ad ſibi proficiendum. Ita Anglos, à quibus timebat ſe excutiendum, variis artibus firmavit ſub jugo. An Abbates & Epiſcopos etiam ad perſonaliter præliandum coegerit, nolim affirmare. Affirmare videtur Joannes Bromptonus Abbas Jornalenſis, ſcribens de Sancto Wolſtano Vigorenſi Epiſcopo: *Nec etiam poſteà, tempore Guilielmi Regis* A. 1057. *Conquæſtoris, pompam Normannorum omittebat, quin ſtipatus militibus incederet, Miſſam quotidie cantans, Pſalterium addebat.* Verùm poteſt quis militiam eques ducere, & propriis tamen manibus non pugnare. Ut ut ſit, artem peſſimam Anglicani, ex Normannis ejus peritis paſſim in principio aſſumpti, Epiſcopi inſigniter & brevi addidicerent. Abbates non lego pugnaſſe.

Quæſtio eſt, an nullo penitùs caſu Epiſcopis & Clericis liceat propria manu pugnare? Reſpondet in famoſa adverſus Paſchalem ſecundum

Pon-

Pontificem Epiſtola Clerus Leodienſis : *Contra Barbarorem & inimicorum Dei aſſultus concedunt Canones etiam Clericis arma ferre ad defenſionem urbis & Eccleſiæ. Bella verò indici Eccleſiæ per Canonicam authoritatem, nuſquam ſcripturarum legimus.* Agunt adverſus bellum, quod Apoſtolicæ Sedi rebellibus Cameracenſibus ex Paſchalis mandato intulerat Robertus Flandriæ Comes : Offenſivum in nullo penitùs, defenſivum bellum ajunt Clericis licere in unico dumtaxat caſu, dum nempe Chriſtiana civitas ab infidelibus Barbaris oppugnatur. Sic & Haynmarum Antiſiodorenſem Epiſcopum, quod adverſus Eudonem Aquitaniæ Regem pugnarit, videtur reprehendere ſuprà laudatus Scriptor Anonymus, ejus tamen adverſum Saracenos prælia probat omninò & laudat. Et Perſica Juſtiniani Imperatoris bella laudans, & captæ in Meſopotamia Amidæ cauſas exponens, de ejuſdem Provinciæ Monachis ſcribit Procopius Cæſareenſis : *Turrim propè Hipponomum Chriſtianorum ſapientiſſimi cuſtodiebant, quos Monachos vocant.* Quod ipſum laudat San- (Lib. 1.)
(Fol. 124.) ctus Theophanes. Et pro Theodoſio Campaniæ Abbate ad Mautentium Romanæ militiæ contra Paganos Longobardos Magiſtrum ſcribit Magnus Gregorius : *Theodoſius aſſerit ſe in murorum vigiliis ultra vires ſuas vehementer affigi. Petimus ergo Gloriam veſtram, ut ſiquidem ſit poſſibile, de eodem onere relevetur.* Ex neceſſitate permittit il-
(L. 7. Ind. 2. Ep. 76.) lum cum ſuis Monachis ad onus iſtud impendi. Quod item venerabilis Ademarus Podienſis Epiſcopus lorica & caſſide veſtitus in Saracenos pro-
(Lib. 7.) ceſſerit, atque in iſta veſte ad milites etiam concionatus fuerit, cum aliis teſtatur in ſacri Belli Hiſtoria Robertus Monachus Remenſis. Et plura ſunt ejuſmodi exempla. Quin & Wernerium Abbatem, quod adverſum Chriſtianos Longobardos defenſiva Romanæ urbis arma ſumpſiſset, ſuprà audivimus commendari à Stephano ſecundo. Etiam dudum poſteà rebelles ſibi Romanos oppugnans Gregorius nonus exercitui ſuo præfecit Petrum Vintonienſem in Anglia Epiſcopum, quod inſigniter dives eſſet, & melius pugnare ac diſponere aciem noſſet, quàm Evangelium prædicare. Ita ſcribit Matthæus Pariſienſis. Et obſeſſas à Fideli exercitu civitates etiam hodie videmus ab armatis Clericis & Mo- (A. 1234. 1235.)
nachis defendi. Qui mos invaleſcere cæpit, poſtquam Clemens quintus ob commiſſum cum inculpatæ tutelæ moderamine homicidium ſanxit non incurri irregularitatem.

(Cap. 1.) Adverſæ tamen ſententiæ fuit in Ilerdenſi Synodo Hiſpanica Eccleſia, ſtatuens de ſacris Clericis : *In obſidionis neceſſitate poſiti ab omni humano ſanguine abſtineant, etiam hoſtili.* Prævaricantes cogit ad duorum annorum pœnitentiam, & vetat ad altiora promoveri. Loquitur de obſeſſis per Gothos, peſſimos tunc Arianos. Ejuſdem ſententiæ fuit Nicolaus primus Pontifex, de neſcio quo Clerico, qui Paganum Nortmannum in bello occiderat, ſcribens ad Humfredum Morinenſem Epiſcopum : *Non oportet ad gradum majorem provehi, qui carere debet etiam acquiſito. Homicida enim eſt.* Exſtat Epiſtola in Decreto Sancti Ivonis. Hinc & Carolo Calvo Francorum (Lib. 6. c. 120.)
Regi, qui ad Romanam Synodum evocatos Epiſcopos ſcripſerat occupari in maritimis adverſum Paganos Nortmannos vigiliis, fuit graviter indignatus. Hanc eſſe gravem Regni conſuetudinem queſtus apud eundem Pontificem fuit e- (Ep. 26.)
tiam Hincmarus Metropolita Remenſis. Et in opuſculo de Epiſcopi officio ſcribit : *Epiſcopus debet militiam ad Sanctæ Eccleſiæ defenſionem, ſecundùm poſſibilitatis quantitatem, juxta antiquam conſuetudinem Regiæ diſpoſitioni exhibere.* Verba, *juxta antiquam conſuetudinem*, edicunt morem hunc Canonibus adverſari. Videtur res eſſe arbi- (Ep. 46.)
trii, circa quam quiſque poſſit abundare in ſuo ſenſu, ſui actus rationem Domino redditurus. Rogandi interim & admonendi ſunt Chriſtiani Principes, ut in ſuis etiam obſeſſarum civitatum defenſivis bellis Clericos ac Monachos non permittant, longè minus cogant arma gerere, & propriis manibus pugnare.

CANON VII.

NE quis Clericus vel Laicus uſuras exerceret.

SCHOLION.

(Cap. 16.) DE Gentilibus Germanis ſcribit in libro de ipſorum moribus Cornelius Tacitus : *Fœnus exercere, & in uſuras extendere, ignotum apud Germanos, ideoque magis ſervatur, quam ſi vetitum eſſet.* Eſt laus incomparabilis. Uſura quippè eſt crimen in humano genere, apud Gentiles, Judæos, & Chriſtianos damnatum ſemper, ſemperque graſſatum. Ipſum duris & carnalibus Judæorum mentibus Doctores graviſſimi exiſtimant in extraneos ob vitandi difficultatem fuiſse diſpenſatoriè permiſſum. Exiſtimem permiſſum in ſolos Chananæos, qui ipſis donatas à Deo Regiones iniquè detinebant. Hanc Deus illis permiſit compenſationem. Quidquid ſit, ſub Quinti Fabii & Publii Decii Conſulatu multa Romæ fuiſse prodigia ſcribit Titus Livius in prima Decade, eiſque averruncandis facta va- (Lib. 10. c. 23. & 24.)
ria Paganæ pietatis officia, inter quæ fuerunt fœneratores mulctati bonis converſis in ornamenta templorum, & publicarum viarum reparationem. Angelica Sancti Thomæ doctrina, uſuraria lucra mandans fœneratoribus eripi, & in publicos Eccleſiæ aut Reipublicæ uſus impendi,

pendi, eſt adeò antiqua. Etiam Porcium Caro-
nem, Prætorem Sardiniæ, quod omnes fœnera-
Lib. 2. c. 27. tores fugaſſet ex Inſula, fuiſſe virum Sanctum
idem Livius in quarta Decade affimat. Addit
multis fœnebribus legibus etiam in urbe fuiſſe
conſtrictam avaritiam, ac nihilominus adverſus
L. 5. c. 7. ejus aſtutiſſimos dolos oovis frœnis ſemper fuiſſe
opus. Et Valerii Flacci coofularem legem, quæ
creditoribus quadrantem ſolvi juſſit, fuiſſe turpiſ-
ſimam, ideoque Syllanis temporibus à Deo vio-
dicatam affirmat Velleius Paterculus. Expooit
in ſuis ad Parerculum ſcholiis Aldus Manurius:
*Juſſerat ut aſura annua quadrante ſolveretur. Qua-
drans erant tres centeſimæ. Ternos igitur nummos
ex centenis prndi aſuræ nomine Flaccus volait.* Et
iſtam legem uti turpiſſimam fuiſſe divina in Rem-
publicam vindicta dignam Pagani homines ju-
dicatunt. Et de Octaviano Auguſto ſcribit Sve-
tonius: *Notavit aliquos, quod pecunias levioribus*
Lib. 2. c. 39. *uſuris mutuati, graviori fœnore collocaſſent.* Et de
Lib. 10. c. 11. Veſpaſiano Auguſto: *Auctor fuit decernendi, ne
filiorum familias fœneratoribus exigendi crediti jus
unquam eſſet, hoc eſt, ne poſt Patrum quidem mor-
tem.* Quam legem fuiſſe priùs à Claudio latam
Lib. 11. c. 13. affirmat Cornelius Tacitus in Annalibus. Et de
Cap. 11. Antonino Pio Imperatore ſcribit Julius Capitoli-
nus: *Fœnus trientarium, hoc eſt, minimis aſuris,
exercuit ut patrimonio ſuo plurimos adjuvaret.*
Lib. 1. Sat. c. 3. Uſura centeſima ſolebat ſolvi ſingulis menſibus,
eratque annuè duodecim in centum. Hinc
enim Poeta Horatius: *Triſtes miſero venere Ca-
lendæ.* Calendarum ſeu neomeniarum dies ab
uſurariis redditos fuiſſe neſandos & execrabi-
les, etiam Plutarchus aſſeverat. Quare fœnus
trientarium erat, quod ſingulis dumtaxat trime-
ſtribus ſolvebatur, eratque annuè quatuor in
centum. Ex quo vides poſteriores Romanos
ab antiqua juſtitia, quæ memoratam Valerii
Flacci caſtiorem legem duxit turpiſſimam, pe-
detentim admodum receſſiſſe. Hioc de Alexan-
dro Auguſto ſcribit etiam Ælins Lampridius:
Cap. 21. *Fœnus publicum trientarinm exercuit, ita ut paupe-
ribus pleriſque ſine aſuris pecanias dederit ad emen-
dos agros, reddendar de fructibus.* Fœnus publi-
cum erat publicæ ſeu Fiſcalis pecuniæ fœnus, cui
debebatur uſura ſemeſſis, id eſt, ſex in centum,
ideoqne Alexander, qui ſolùm quatuor exegit,
meritò laudatur. Pergit Lampridius: *Alexan-
der aſuras fœneratorum contraxit ad trientes pen-
ſiones, etiam pauperibus conſulens.* Adeò tunc
uſura apud Romanos invaluerat, ut Valerii
Flacci legem Alexander non potuerit reſtitue-
re. Nihilominus *Senatores, ſi fœnerarentur,
aſuras accipere primo vetuit, niſi aliquid muneris
cauſa acciperent. Poſteà tamen juſſit in ſemeſſes
acciperent donum, munus tamen ſuſtulit.* Mu-
nus iſtud io ſuis ad decimum octavum Prophetæ
Ezechielis caput commentariis exponit Sanctus
Hieronymus: *Quidam pro fœnerata pecunia ſolent
munuſcula accipere diverſi generis, & non intelli-
gunt uſuram appellari & ſuperabundantiam, quid-
quid illud eſt, ſi ab eo, quod dederint, plus accepe-
rint.* Munuſcula latiùs illa ediſſerit in commen-
tariis ad caput vigeſimum primum Sancti Mat-
thæi. Quod in explicitum pactum noo deduce-
rentur, & carnales Judæi & Gentiles Romani
crediderunt non eſſe uſuram. Modum in ipſis
excedi advertit Auguſtus Alexander, ideoque &
ſuſtulit, Senaroribus permittens trientalium ſe-
miſſes uſuras, id eſt, annuè duo in centum. Li-
cet modica, erat rameo Senatoriæ dignitatis ma-
cula, ideoque neſcio quis poſterior Imperator
etiam iſtas uſuras Senatoribus interdixit. Et hanc
legem in quinquageſima ſexta ſuper Saocti Mat-
thæi Evangelium Homilia prædicat Sanctus Joan-
oes Chryſoſtomus: *Quod ſi externos vel ſæculi le-
gum conditores interrogare volueris, diſces quod illis
quoque extremæ inverecundiæ ſignum fœnus videtur.
Quare conſtitutis in dignitatibus, & coaptatis in
magnum conſilium, quem Senatum vocant, fas non eſt
hujuſmodi lucris fœdari. Sed lex apud ipſos poſita eſt
hujuſmodi lucra prohibens.* Acceptam Chriſtiana
regeneratione dignitatem aſſeverat ſæculari Sena-
toria eſſe longè maiorem, ideoque damnabili lu-
cro longe minus fædaodam. Eandem legem ſup-
ponunt in Reſcripto ad Eutychianum Prætorio
Præfectum, exſtante in codice Theodoſiano, &
laudant etiam Arcadius & Honorius Imperatores,
definientes ipſam ad Senatoriæ originis pupillos
non extendi, ideoque his conſuetas pupillarium
pecuniarum uſuras debere omninò ſolvi. Verùm Lib. 1. tit. 33.
iidem Principes in legem ad Optatum Conſtanti- cap. 3.
nopolitanæ Urbis Præfectnm, Seoatoribus cen-
teſimæ uſuræ medietatem, id eſt, ſex io centum
permiſeruat. Nempe poſt Sancti Joannis exilium Cap. 4.
lata eſt iſta lex, extorta per dictum Optatum,
hoſtem ejus inſenſiſſimum, qui ut Sanctiſſimum
virum, adverſus uſuras conſuetum calidiſſimè
concionari, etiam exulem faceret plebi odio-
ſum, laudarumqne ejus contra uſuras argumen-
tum exinaniret, imprudentem Arcadinm in ſor-
didam iſtam legem circumſcripſit. Eodem tem-
pore natnm exiſtimo abuſum, adverſus quem,
quinquageſimi quarti Pſalmi verſum, *Non defecit
de plateis ejus aſura & dolus*, exponens declamat
Sanctus Auguſtinus: *Uſura & dolus non abſcondun-
tur ſaltem, quia mala ſunt, ſed publicè ſæviunt.
Etenim qui in domo aliquid mali facit, vel de
malo ſuo erubeſcit. In plateis ejus uſura & dolus.
Fœnus & profeſſionem habet. Fœnus etiam ars vo-
catur; Corpus dicitur. Corpus quaſi neceſſarium
Civitati: Et de profeſſione ſua vectigal impendit.
Uſque adeò in platea eſt, quod ſaltem abſcondendum
erat.* Adeò tunc graſſabatur uſura, ut uſurarii
eſſent oon modica ſocietas, ſed integrum civita-
tis corpus, & de ſuis rapinis Principi penderent
ſolemne vectigal. Etiamnum hodiè à publicis
uſurariis ipſum accipiunt, & pro illo adverſum
Epiſcopos dant criminis impunitatem Chriſtiani
Reges, juxta Concordatum, quod cum ſuis E-
piſcopis iniit Francorum Rex Philippus ſextus:
*Quintum capitulum eſt, quod Epiſcopi vel Archie-
piſcopi non debent requirere à Burgenſibus, vel ab
aliis, quod numquam præſtaverint ad aſuram, nec
præſtabunt.* Res fæda. Laudandæ civitates, quæ A. 1329.
rapinam iſtam exerceri noo permittunt, oiſi per
Judæos.

Porrò dudum ante Sanctum Joannem Chryſo-
ſtomom uſura graſſari cæpit inter Chriſtianos,
imò & inter Clericos, ideoque antiquiſſimos

jn

Digitized by Google

in ipſam habemus Canones. *Si quis Clericorum*, Cap. 20. inquit Synodus Eliberina, *detectus fuerit uſuras accipere, placuit degradari, & abſtinere. Si quis etiam Laicus accepiſſe probatur uſuras, & promiſerit correptus ſe jam ceſſaturum, nec ulterius exacturum, placuit ei veniam tribui. Si verò in iniquitate duraverit, ab Eccleſia ſe ſciat eſſe projiciendum*. Et prima Synodus Arelatenſis: *De Miniſtris, qui* Cap. 12. *fœnerantur, placuit eos juxta formam divinitus datam à communione abſtinere*. Et Laodicena: *Non* Cap. 5. *oportet hominem ſacratum fœnerari, & uſuras, quæ dicuntur ſeſquialteræ, accipere*. Eaſdem ſeſquialteras, itemque centeſimas omnibus generatim Clericis rigidiſſimè interdixit etiam generalis Synodus Nicæna. Seſquialterorum tam in humidis quam aridis frugibus uſuras per ſolemnem Draciliano, Præfecti Prætorio vices apud Palæſtinos agenti ſcriptam legem, non quidem juſtificarat, ſed tamen impunes ambulare permiſerat Conſtantinus Auguſtus. Eodemque libertatis pede per Romanam Rempublicam gradiebatur uſura centeſima. Hinc utramque quidem damnavit laudata Synodus, ſed optimi Principis reverita legem, in ſolis Clericis punivit. Ejuſmodi Canones poſſint adduci longè plurimi. Eodem morbo Leonis etiam noni tempora peſſimè laborarunt, ideoque & ipſe præſentem Canonem emiſit.

CANON VIII.

NE quis Monachus vel Clericus à ſuo gradu apoſtataret.

SCHOLION.

HUjus Canonis cauſam edicit in ſexto decimo ad Giſlerium Auximanum Epiſcopum opuſculo Sanctus Petrus Damiani, alloquens Maurum neſcio cujus in Italia Civitatis Epiſcopum: *Ante hoc ferè biennium, dum in anguſto Cellulæ meæ angulo latitarem, funeſtum quid & mœrore plenum ad me fama diſcurrente perlatum eſt. Videlicet quod nonnulli perditi homines poſt ſathanam converſi, Monachi cum habitum ſacrilega temeritate deſererent, & per execrabilem Apoſtaſiam ad ſæcularem militiam denuo repedarent, qui nimirum in tam profundi criminis baratrum lapſi, tuis ad audendum exhortationibus incitari, tua ad perſiſtendum dicebantur authoritate fulciri. Ferebaris enim dicere, quia niſi quis regulariter protractus, & per longa temporum ſpatia, ſicut Monaſtica præcipit regula, ſit probatus, ſi aliter aut propter ægritudinem, aut quolibet alio modo, ad Monachicum pervenerit habitum, liberam redeundi ad ſæculum habeat facultatem. Super cujus rei capitulo tunc temporis brevem tibi Epiſtolam miſiſſe me memini, & ut ab hac peſtifera doctrina ceſſares, debita humilitate ſuggeſſi. Nuper autem apud Auximum conſtitutus, à pluribus didici, quia in tua adhuc nihilominus intentione obſtinatiſſimè perſeveras, & contra divinæ legis authoritatem, contra Eccleſiaſticæ conſuetudinis normam, eadem dogmatizare non ceſſas*. Quidam ut lethalem morbum aut aliud quodvis mortis aut gravis mali periculum evadant, Monachatum Deo promittunt, promiſſumque poſteà ſuſcipiunt: & hiſce ſolis, utpotè rem arduam non plena libertate aggreſſis, ſæculi regreſſum volebat Maurus licere. Proindè quidquid in illum declamavit Sanctus Petrus Damiani, declamavit & in quoſdam noſtri ſæculi morales Theologos, qui licèt non iſtiuſmodi profeſſionis, tamen ſimilium faciendarum profeſſionum vota ex frivolis fundamentis aſſerunt non eſſe reſervata Sedi Apoſtolicæ, ideoque per Epiſcopos poſſe commutari. Ejuſmodi vota & profeſſiones eſſe pleni valoris oſtendit horrenda mors Alberti Comitis Viromandenſis, relata per Baldricum Tornacenſem Epiſcopum in Chronico Eccleſiæ Cameracenſis. Lib. 3. cap. 23.

Aliam frequentis Monachalis Apoſtaſiæ anſam producit in ſuis Annalibus Witichindus Corbejenſis in Germania Monachus: *Gravis perſecutio Monachis oritur in diebus illis, affirmantibus quibuſdam Pontificibus, meliùs arbitrari paucos vita claros, quam plures negligentes eſſe in Monaſteriis oportere, obliti, niſi fallor, ſententiæ Patris familias, prohibentis ſervos Zizania colligere, ſed utraque creſcere oportere, Zizania & triticum uſque ad meſſem. Quo factum eſt, ut plures propriæ infirmitatis conſcii, depoſito habitu & relictis Monaſteriis, grave onus Sacerdotum devitarint. Fuerunt autem quidam, qui Summum Pontificem Fredericum, Archiepiſcopum Moguntinum, hoc non purè, ſed fictè feciſſe arbitrati ſunt, quatenùs venerabilem virum, Regique fideliſſimum, Fuldenſem Abbatem Ademarum quoquo modo dehoneſtaret. Ipſe enim erat vir magnæ prudentiæ atque induſtriæ*. Læſæ Majeſtatis reus apud Othonem primum Imperatorem actus, ſuſpenſus à Pontificali officio, & dicto Abbati traditus in cuſtodiam fuerat dictus Fredericus, ideoque reſtitutus, omnem Sancti Benedicti Ordinem, qui tunc ſolus erat in Germania, vexatum voluit ex iſtius rei odio, atque eliminatum. Facta hæc ſunt ad decimi ſæculi medium, centum ferè annis ante Leonis noſtri Papatum. Verùm exindè nata Apoſtatandi libertas non ſtatim extincta fuit, ſed acceptis hinc indè fomentis ad præſentem uſque Synodum propagata. Et quidem uti tunc apud Monachos prava quorundam Epiſcoporum doctrina, ita inter Clericos bellandi & ducendæ uxoris licentia, ideoque plurima Apoſtatandi occaſio graſſabatur. Adverſum iſtas fœditates proceſſit præſens Canon.

CANON

CANON IX.

NE quis aliquibus ſacri Ordinis iter agentibus violentiam ûllam inferre auderet.

SCHOLION.

BEllum, peſſimam lapſi humani generis pœnam, & calamitatem, indicere ac gerere ſolis ſupremis Principibus indulget jus gentium: Verùm plures Barbari illo noluerunt ligari. Privata enim ob privatas injurias bella ſunt antiquiſſima ipſorum crudelitas, de qua Cornelius Taci- Cap. 21. tus in libello de moribus Germanorum: *Suſcipere tam inimicitias, ſeu Patris ſeu propinqui, quam amicitias neceſſe eſt.*. Ad quem locum rectè in notis ſuper decimam ſeptimam Marculphi Mona- Cap. 50. chi formulam ſcribit Hieronymus Bignonius: *Omnibus Germanicis gentibus, quæ Gallias inſederunt, mos erat, privatas inimicitias armis proſequi, quæ prava conſuetuda adeò invaluit, ut nec Principis Imperio, nec legum authoritate per ſexcentos fermè annos aboleri potuerit. Quin imò legibus id non prohibebatur, ſed nimia licentia certis finibus coercita erat.* Eandem Barbariem etiam in Africa viguiſſe oſtendit idem Tacitus in quarto libro Hiſtoriarum. Et hinc Chriſtianis poſteà temporibus exiſtimo proceſſiſſe, quæ aliud non fuit quam bella privata, Barbariem Circum-cellionum. Viguiſſe etiam in Ponto, ac à Sancto Gregorio Thaumaturgo exſtinctam fuiſſe, aut certè inſigniter frænatam, in ejus vita demonſtrat Sanctus Gregorius Epiſcopus Nyſſenus. Frater illic in fratrem ex ſubditis ducebat exercitum, & de paterna hæreditate armati decertabant. Etiam ſuam neſcio quam domum à quopiam duro & agreſti homine ob defuncti famuli prætenſum debitum fuiſſe privato bello invaſam & expilatam, queritur apud Provinciæ Epiſt. 473. Præfectum Candidianum Sanctus Baſilius Magnus, caſtigari expoſtulat violentiam, & adjungit: *Sufficiet nobis ea vindictæ menſura, ut per carceralis cuſtodiæ lictorem captus brevi tempore in carcere detineatur.* Queritur citra præmiſſam accuſationem, citra omnem petitionem, citra denegatam juſtitiam, & citra ullas violentæ coactionis minas eſſe ſibi illatum iſtud bellum, ideoque ſub iſtis conditionibus geſtum aut gerendum videtur non damnare. Et hinc de hodiernis etiam Ponto vicinis Georgianis ſcribit in opere de Armenis cum Romana Eccle- Fol. 135. ſia uniendis Clemens Galanus: *Licitum eſt cuique de hoſte vindictam ſumere. Unde fit ut ſemper à fortiori & validiori ſtet victoria. Porrò vindicta ſic ſumitur, ut ſi læſus inimici perſonam offendere nequeat, bona illius aggrediatur. Hinc vaſtantur prædia, præſcinduntur arbores, maximè vites, incenduntur domus, ac paſſim interfecti boves atque ſues inimici in publicas epulas amicis & conſanguineis apponuntur.* Eandem Barbariem vigere affirmat, licèt non apud plebejos, quorum cauſas Princeps dirimit, tamen apud Colchorum Primates: Fol. 162. *Si lis aut contentio inter ipſos oriatur Primates, dummodò alter eorum non provocet ad Principem, nequit is illi dirimendæ ſe immiſcere, ſed ipſimet armatis ſubditorum ſuorum agminibus adverſus invicem irrumpentes, litem non judicio quidem, ſed ferro decidunt. Vaſtant ſibi agros ac ſegetes, armenta diripiunt, excidunt vineas, domos incendunt, plena vino dolia perfringunt, ut ſemper non cauſa cadat niſi imbecillior, nec alter vincat, niſi cauſa deſerta.* Etiam Simeonis ac Levi pro Dinæ ſororis ſuæ injuria in Sichimitas irruptio fuit privatum bellum: quod utique didicerant à Meſopotamiis, aut certè à Chananæis. Hinc enim & ſimile bellum ſibi metuens Patriarcha Jacob, ex divina juſſione ſtatim mutavit peregrinationis locum.

Et banc Barbariem plures etiam poſt aſſumptam Chriſti Domini pacificam legem non depoſuerunt. Lucet ex Athalarici Gothorum in Italia Regis apud Aurelium Caſſiodorum Edicto: *Humano generi noxiam pervaſionem, ſub qua nec dici poteſt civi-* Lib. 9. Ep. 18. *tas nec haberi, ſeveritate legum & noſtra indignatione damnamus, ſtatuentes ut Sanctio divi Valentiniani adverſum eos diu peſſimè neglecta conſurgat, qui prædia urbana vel ruſtica, deſpecto juris ordine, per ſe ſuoſque præſumpſerint, expulſo poſſeſſore, violenter intrare, nec aliquid de ejus diſtrictione, deteſtabili volumus temperatione mitigari, inſuper addentes, ut ſiquis ingenuorum ad ſatisfaciendum legi ſuperius definitæ idoneus non habetur, deportationis protinus ſubjaceat ultioni.* Barbariem Rex Barbarus horrendè caſtigat. Loquitur ex Theodorici Regis Edicto, cujus variis capitulis varia iſtiuſmodi violentia rigidiſſimè damnatur. Etiam in Viſegothorum apud Hiſpanos regnantium legali codice exſtat titulus de invaſionibus & direptionibus, utique per bella privata. Etiam illic rigidiſſimè damnantur.

Quod nec Clericalis Ordo, imò nec Epiſcopalis apex Barbariem apud Francos depoſuerit, lucet ex quarta Synodo Aurelianenſi: *Ut ſervis Eccleſiæ vel Sacerdotum prædas & captivitates exercere non liceat, quia iniquum eſt, ut quorum Domini redemptionis præſtare ſolent ſuffragium, per ſervorum exceſſum diſciplina Eccleſiaſtica maculetur.* Quem exlegem Cap. 23. furorem in ſuis etiam Epiſcopis damnat undecima Synodus Toletana. Etiam Andegavenſis ſub Leo- Cap. 5. nis magni Pontificatu celebrata ſtatuit: *Ut à violentia & pervaſionis crimine abſtineatur.* Quod ipſum ſecunda Lugdunenſis confirmat, adjungitque prima Cabilonenſis: *Ut nullus ante audientiam res quarumlibet Eccleſiarum invadere vel auferre præſumat. Quod qui fecerit, ut necator pauperum habeatur.* So- Cap. 6. las Eccleſiarum res vetat invadi bello privato, mandans ſola audientia ſeu legitimo judicio repeti ac recuperari. Nempe malum adeò invaluerat, ut talia inter Laicos bella ſine fructu fuiſſent interdicta. Eorum plura videre poſſis apud Sanctum Gregorium Turonenſem. Etiam apud Anglos viguiſſe oſtendit Ine Regis lex: *Fures nominamus ad ſeptem homines vel octo, Holp, id eſt, cohortem ſeu ſatellites uſque ad viginti quinque; deinceps eſt Here, id eſt, exercitus.* Omne iſtud facinus pu- Cap. 15. nit, miriſſimè autem exercitum, quod nempe

aliquo

aliquo juſtitiæ fuco veſtiretur.

Poſt Caroli Martelli tempora, peſtis omnem modum exceſſit apud Francos. Exindè etiam Epiſcopi, Abbates, & Clerici, non tantum per Eccleſiaſticæ familiæ ſervos, ſed & propriis manibus, uti publica ſub Rege, ita & privata per ſemetipſos bella inceperunt exercere. Et hinc in edito ad undecimum ſui Regni annum capitulari ſtatuit Carolus Magnus: *De itinerantibus, qui ad Placitum aut alubi pergunt, ut eorum collecta nemo ſit auſus adſalire, & nemo alterius herbam defenſionis tempore tollere præſumat, niſi in hoſtem* Publicum *pergat, aut Miſſus noſter ſit. Et qui aliter facere præſumpſerit, emendet.* Turbulenti privatorum bellorum geſtores non ſolum quoſvis obvios etiam ad Comitum aut Ducum Placita ſeu judicia itinerantes, more Latronum ſpoliabant, ſed & Regiorum militum ſibi arrogabant jura, alienorum prædiorum herbas & gramina invadentes. Hinc privata iſta bella auferenda deſperans Rex Carolus, iſtas ſaltem violentias caſtravit. Et pergit: *Si quis pro Faida pretium recipere non vult, tunc ad nos ſit tranſmiſſus, & nos eum dirigemus, ubi damnum minimè facere poſſit. Simili modo & qui pro Faida pretium ſolvere noluerit, nec juſtitiam exinde facere, in tali loco eum mittere volumus, ut pro eodem majus damnum non creſcat.* Faida idem eſt quod inimicitia ſeu illata injuria: Eam pecunia componi mandat Carolus, & quamvis componere nolentem partem minatur deportare in locum adeò remotum, ut iſtic non poſſit maleſacere, ſeu privata bella ſuſcitare. Bella iſta vidit non niſi indirectè eliminanda. Nec generoſior fuit in edito ad decimum tertium Imperii annum Capitulari:

Cap. 28. *Inquiratur diligenter de Faidioſis*, ſeu inimicitias habentibus *hominibus, qui ſolent incongruas commotiones*, ſeu privata bella *facere, tam in Dominicis diebus, quam & aliis ſolemnitatibus, ſicut & in feriaticis diebus. Hoc omninò probibendum eſt, ne facere præſumant.* Commotiones iſtas ſolis Dominicis ac feſtivis diebus interdicit. Ejus filius & ſucceſſor Ludovicus Pius in tertio ſuo Capitulari aliquid addidit: *Poſtquam Comes & Pagenſes de qualibet expeditione hoſtili reverſi fuerint, ex eo die ſuper quadraginta noctes ſit bannus reciſus, quod lingua Theotiſca Scaftlegi, id eſt, armorum depoſitio vocatur.*

T.1. 7. Cap. 13. Pagenſes ex publico bello laſſos gaudere vult quadraginta dierum requie, & privatis bellis non inquietari.

Semiplena medicina vulnus adauget. Hinc privata bella adeò turbarunt Franciam, ut laudato Imperatori Ludovico adverſus nimis frequentem & temerariam Chriſtiani ſanguinis effuſionem ſexta Pariſienſis Synodus fuerit coacta ſupplicare. Omne & civile & criminale judicium affirmat ex Divino & Apoſtolico jure ſpectare ad ſolum Principem, & pergit: *Neſcimus qua pernixia adinventione à nonnullis uſurpatum eſt, ut hi qui nullo Miniſterio fulciuntur, propter ſua odia & diverſiſſimas voluntates peſſimas indebitum ſibi uſurpant in vindicandis proximis, & interficiendis hominibus vindictæ miniſterium, & quod Rex ſaltem in uno exercere debuerat propter terrorem multorum, ipſi impudenter in multis perpetrare non metuunt propter odium, & putant ſibi licere ob inimicitiarum vindictam, quod nolunt ut Rex faciat propter Dei vindictam.* Certè Ludovicus videtur malo non obviaſſe. Etenim Tullenſis apud Tuziacum ſub ejus filio Carolo Calvo habita Synodus rigidè quidem damnat & punit incendia, cædes, homicidia, rerum Eccleſiaſticarum rapinas, ſtupra, aliaque bellis privatis accidentia crimina, nequaquam tamen iſta ipſa bella. Etiam Iſaac Lingonenſis Epiſcopus, vir generoſus & doctus, aliud non præſumpſit, quam ſuo Capitulari inſerere factas Ludovico preces à laudata Synodo Pariſienſi. Aliud item non fecit celebrata ſub Stephani quinti Papatu Synodus Metenſis.

Poſt exſtinctum Caroli Magni genus, & in Formoſum Pontificem patrata ſcandala, Barbaries adeò invaluit, ut à Patre ſuo Sergio, adverſus neſcio quem propinquum ſuum litigante de quodam prato, reluctante conſcientia pugnare compulſus fuerit ſanctus tunc juvenis, & ſanctior poſteà Abbas Romualdus, de quo Sanctus Petrus Damiani. *Romualdus, licet perempto propinquo nullum vulnus infixerit, quia tamen interfuit, pœnitentiam tanti reatus accepit, moxque ad Claſſenſe Monaſterium beati Apollinaris, more Homicidarum diebus quadraginta permanſurus in luctubus, properavit.* Temporum iſtorum miſeria poſſit plurimis exemplis demonſtrari.

Barbariem iſtam proſcribere cœpit Imperator Conrardus Salicus, de quo magnum Belgii Chronicon: *Multas ille leges condidit, & pacem in terris conſervare cupiens, ſtatuit ut quicumque Principum infringeret pacem, capite plecteretur.* Legem adeò conſtanter executus eſt, ut ejus prævaricator Lupoldus Comes fuerit coactus fugere in ſolitudinem. Addit ad undecimi ſæculi annum quadrageſimum primum Glaber Rudolphus: *Obiit Conrardus Imperator. Cui ſucceſſit in Regnum Henricus tertius Filius ipſius, jam ab eodem Patre conſtitutus Rex. Contigit verò ipſo in tempore, inſpirante Divina gratia, primitus in partibus Aquitanicis, deinde paulatim per univerſum Galliarum territorium, firmari pactum propter timorem Dei pariter & amorem. Taliter ut nemo mortalium à feriæ quartæ veſpere uſque ad ſecundam feriam incipiente luce, auſu temerario præſumeret quippiam alicui hominum per vim auferre, neque ultionis vindictam à quocumque inimico exigere, nec etiam à fidejuſſore vadimonium ſumere. Quod ſi ab aliquo fieri contigiſſet contra hoc decretum publicum, aut de vita componeret, aut à Chriſtianorum conſortio expulſus Patria pelleretur. Hoc inſuper placuit univerſis, veluti vulgò dicitur, ut treguo Domini vocaretur. Quæ videlicet non humanis ſolum fulta præſidiis,* I *verùm etiam multoties Divinis ſuffragata terroribus. Nam plerique veſani audaci temeritate præſcriptum pactum non timuere tranſgredi, in quibus aut Divina vindex ira, ſeu humanus gladius ultor extitit. Et hoc paſſim tam frequenter contigit, ut præ ſui multitudine ſingulatim non queant annotari. Et hoc ſatis juſtè. Nam ſicut dies Dominicus propter Dominicam Reſurrectionem venerabilis habetur, & octavus cognominatur, ita quintus, ſextus, & ſeptimus ob Dominicæ cœnæ & ejuſdem Paſſionis reverentiam debent ab iniquis actionibus eſſe feriati. Contigit*

enim,

enim, ut dum penè, ſicut diximus, per totas Gallias hoc ſtatutum firmiter cuſtodiretur, Neuſtriæ gens illud ſuſcipere recuſaret. Erat enim hujus rei occaſio diſſidium ſuperbiſſimi litigii, quod ortum fuerat inter Galliæ Regem Henricum, filium Roberti, & filios Odonis deſuncti Regis, *qui viciſſim incendiis bella miſcentes inteſtina, ſibimet damna inferentes non modica, plurimas ſuorum ſtrages dederunt. Deinde quoque occulto Dei judicio cœpit deſævire in ipſorum plebibus Divina ultio. Conſumpſit enim quidam mortifer ardor multos tam de magnatibus quam de mediocribus atque infirmis populi, quoſdam verò truncatis membrorum partibus reſervavit ad futurorum exemplum. Tunc etiam penè gens totius orbis ſuſtinuit penuriam pro raritate vini & tritici.* Iſtam penuriam ait fuiſſe anſam, ex qua plurimæ per omnem Gallism fuerint celebratæ Synodi, laudatam Dei treguam ſtabilientes, ac ſtatuentes: *Ut viri utriuſque conditionis, cujuſcumque antea fuiſſent rei obnoxii, abſque formidine procederent armis vacui. Prædo namque aut invaſor alterius facultatis, legum diſtrictione arctatus, vel donis facultatum, ſeu pœnis corporis acerrimè mulctaretur.* Lib. 4. c. 5. *Locis nihilominus ſacris omnium Eccleſiarum honor & reverentia talis exhiberetur, ut ſi quis ad ea cujaſcumque culpæ obnoxius confugium faceret, illæſus evaderet, niſi ſolummodo ille, qui pactum prædictæ pacis violaſſet. Hic tamen captus ad Altare præſtitutam mulctam lueret. Clericis ſimiliter omnibus, Monachis, & Sanctimonialibus, & ſi quis cum eis per regionem pergeret, nullam vim ab aliquo pateretur.*

Inter Neuſtriæ gentes etiam nos Belgæ ſumus, iſtiuſque ſanctiſſimi pacti reſutandi Auctot fuit Gerardus primus Cameracenſis Epiſcopus, ea de cauſa laudatus in ſuæ Eccleſiæ Chronico à Bsldrico Epiſcopo Tornacenſi. Burgundi, per Glabrum Rudolphum laudati, Epiſcopi Aquitanicum iſtud treguæ pactum non receperunt tan- Lib. 3. c. 27. tum, ſed & *commuae Decretum fecerunt, ut tam ſeſe, quam omnes homines ſub Sacramento conſtringerent, pacem & juſtitiam ſervaturos.* A Beraldo Sueſſuonenſi & Walleramo Belluacenſi Epiſcopis & Decretum & juramentum iſtud recipere ſuaſus Gerardus perſuaderi non potuit, & Baldricus edicit cauſam: *Gerardus altius cauſas advertens, procul renuere æſtimavit, cunctiſque perniciofum ac impoſſibile conſilium intelligens, nullum aſſenſum porrexit. Hoc enim, non tam impoſſibile quam incongruum videri reſpondit, ſi quod Regalis juris eſt, ſibi vindicari præſumerent. Hoc etiam modo ſtatam ſanctæ Eccleſiæ confuadi, quæ geminis perſonis, Regali ſcilicet ac Sacerdotali, adminiſtrari præcipitur. Huic enim orare, illi verò pugnare tribuitur. Igitur Regum eſſe, ſeditiones virtute compeſcere, bella ſedare, pacis commercia dilatare, Epiſcoporum verò Reges, ut viriliter pro ſalute Patriæ pugnent, monere, ut vincant orare. Hoc ergo Decretum periculoſum eſſe omnibus. Omnes videlicet aut jurare, aut Anathemati ſubjacere. Omnes enim peccato communi involvi, ſi commento hujuſmodi uteremur.* Rei exordia altius repetit in alio infrà capite, ac pergit: *Iſtiuſmodi Decretum à Franciæ Epiſcopis datum eſt ſervari ſubjectis ſibi* Cap. 52. *populis. Unus eorum cœlitus ſibi delatas dixit eſſe litteras, quæ pacem monerent renovandam in terra. Quam rem mandavit cæteris, & hæc tradenda dedit populis. Arma quiſquam non ferret, direpta non repeteret, ſui ſanguinis vel cujaſlibet proximi ultor minimè exiſtens, percuſſoribus cogeretur indulgere.* Addebat cœleſtis Epiſtola diem Dominicam deinceps ſanctius colendam, Feriam ſextam jejunandam in pane & aqna, Sabbatbo abſtinendnm à carne & pinguedine, omneſque ad hæc ſervanda adſtringendos juramento. Ea ſervantes liberabat ab omni alio ſatisfactionis opere, & promittebat vitam æternam. Epiſtolam iſtam fabulis adnumerabat Gerardus, & bella privata ac Dei treguam exiſtimabat eſſe res merè civiles, ideoque non ad Epiſcopos, ſed privativè ad Reges pertinere. Addidit & juramentum iſtud eſſe nimis periculoſum. Attamen & à ſuis Coepiſcopis de publicę pacis obice increpatus, & à Ledaino & Rottrico Abbatibus per preces importunas coactus, tandem conſenſit. Quem ejns conſenſum Baldricus omninò improbat: *Qaod ante reclamabat, poſteà probavit eventus. Vix enim pauciſſimi crimea perjurii evaſerunt.* Baldricus enim putatur fuiſſe Gerardi Secretarius, ideoque ejus acta conſtanter defendiſſe. Aliam, quæ Gerardum ad refutandam iſtam Epiſtolam & Francorum Epiſcoporum Synodalia Decreta improbanda permovit, cauſam adducit Sigebertns Gemblacenſis: *Gerardus Cameracenſis Epiſcopus ſolus Lotharienſium appendebat ad Parochiam Francorum.* Hannonia ſemper fuit è Lotharingi Ducstus Comitatibus, ideoque & Cameracenſis Epiſcopus qnidem ſemper ad Gallicanam Remenſis Metropolitæ Synodum, non tamen ad Francici Regis, ſed ad Curiam ſpectavit Germanici Imperatoris. A Francorum politicis Regulis averſus adeò fuit Gerardus, ut Walterum civitatis Cameracenſis Caſtellanum ſibi profiteri juſſerit in banc formam: *Poſtpoſitis Carlenſibus Coſtumiis, talem honorem tibi obſervabo, qualem Lotharienſes milites Dominis ſuis & Epiſcopis.* Cap. 40. Etiam Carlenſis Eccleſiæ ritus uti indiſciplinatos Gerardus fuit averſatus. Hinc enim à Remenſi quidem Archiepiſcopo, ne Metropolitanæ ſuæ ſedi faceret injurism, attamen non juxta illos, ſed juxta Lotharienſes ritus voluiſſe in Epiſcopum conſecrari, & fuiſſe conſecratum teſtatur idem Baldricus. Ritus & mores Carlenſes ſunt ritus & mores Gsllicanæ Eccleſiæ, introducti à Carolo Magno. Eodem igitur ex fundamento ſtatutam etiam à Gallicana Eccleſia pacem Getardns admittere noluit & probare.

An iſta cœleſtis Epiſtola fuerit authentica, quis dicat? Similia, duodecim comprehenſa capitulis, quorum unum mandabat ſacrilega Clericorum conjugia eliminari, Archangeli Gabrielis monita Ludovico Pio Imperatori olim attulit Einardus Abbas, iſtumque ob horum contemptum in Purgatoriis tormentis dudum fuiſſe cruciatum, ſcribunt Sigebertus Gemblacenſis, & Fuldenſes Francorum Annales. Et de Petro An. 875. Eremita, omnem Europam ad ſacrum pro Terra ſancta bellum animante, ſcribit in Sclavorum Chronico Presbyter Hemboldus: *Protulit Epiſtolam, qaam de cœlo affirmavit allatam, in qua*

conti-

Digitized by Google

Lib. 1. c. 31.

continebatur ſcriptum, quia impleta ſunt tempora
nationum, & liberanda eſſet civitas, quæ calcaba-
tur à gentibus. Verùm Guilielmus Tytiorum
Metropolita, Albertus Canonicus Aquenſis,
& Cardinalis Jacobus de Vitriaco, qui Petri Ere-
mitæ prædicationem accuratè deſcripſerunt, iſtius
Epiſtolæ non meminerunt. Et ad Domini an-
num nonum poſt milleſimum centeſimum ſcri-
bit Matthæus Pariſienſis: *Celebris habebatur Epi-*
ſtola, quæ dicebatur cœlitus miſſa in manus cujuſ-
dam Prælati, dum Miſſam celebraret, ad tempe-
randas Romanorum enormitates, quæ in dies ſuc-
creverunt. Et ad octogeſimum primum ejuſ-
dem ſæculi annum Gervaſius Monachus Can-
tuarienſis: *Mulier quædam Propheteſſa, ſed & pro-*
digioſa, de Guaſconia Romam veniens, Alexandro
Papæ tertio litteras ſibi à Deo miſſas porrexit, in
quibus quædam futura prodigia legebantur. Hæc
cum mira diceret, Prælatis Eccleſiæ feſtinum immi-
nere dicebat periculum. Hæc in oculis Domini Papæ
& Curiæ Romanæ in tantum exſtitit admirabilis,
ut in Papæ Palatio recumbere diceretur. Nam à
quarta feria uſque ad ſabbathum omni hebdomada
indeficienter dormiebat. Loquebatur dormiens aliquid
ſpirituale labiis compreſſis. Hæc ſe ſcribere aſſerit
ex ore teſtis probati & oculati. Ad Domini an-
num milleſimum ducenteſimum pergit Matthæus
Pariſienſis: *Epiſtola de cœlo veniens in Hieruſa-*
lem, appenſa eſt ſuper Altare Sancti Simeonis in
Golgotha, ubi crucifixus eſt Chriſtus pro redemptione
mundi, quam homines per tres dies & totidem no-
ctes ex alto dependentem adſpicientes, corruerunt in
terram, rogantes Domini miſericordiam, ut ipſe
eis dignaretur ſuam oſtendere voluntatem. Tandem
in Patriarchæ orantis manus ait delatam Epiſto-
lam, ab ipſo miſſam ad Romanum Pontificem
Innocentium tertium, probatam ab eodem, ac
ejus ubique publicationem fuiſſe commiſſam Eu-
ſtachio Abbati Ordinis Ciſtertienſis, ſocio ad-
mirabilis Fulconis, Presbyteri ac Prophetæ Pa-
riſienſis. Diei Dominicæ cultum Epiſtola ſub
graviſſimis pœnis imperabat. Et magnum Belgii
Chronicon ad Honorii tertii Pontificis tempora
affirmat cuidam Monacho Jacobo, viro Religio-
ſo & ſimplici, Miſſam celebranti, ad Canonis
verba, *Supplices te rogamus*, apparuiſſe lucidam
nebulam, & adjungit: *Exivit manus de nebula,*
& extendens ſe ſuper Corporale ſcripſit multa ad cor-
reptionem humani generis depravati. Et in quatuor
apparuit Miſſis, diverſam in qualibet Prophetiam
ſcribens. Infrà flagellantium errores enumerat
idem Chronicon, aitque hunc fuiſſe primum:
Dici ſectam eorum fratres flagellatores, ſeu crucis
fratres, & originem ex quibuſdam ſcripturis per
ſanctos Angelos ſuper Altare ſancti Petri Romæ dela-

tis circa annum Nativitatis Chriſti milleſimum tre-
centeſimum quadrageſimum octavum habere. Cujus
Epiſtolæ meminit etiam Albertus Argentinenſis.
Guilielmus Malmesberienſis meminit etiam in-
fernalis Epiſtolæ. Scribit duos amicos Clericos,
ut prior moriens ſuperſtiti appareret, fuiſſe invi-
cem ſtipulatos, additque de primo mortuo,
æternaliter damnato, & juxta pactum apparen-
te: *Manum expandit tetris notis inſcriptam,*
in quibus ſathanas, & omne inferorum ſatellitium
gratias Eccleſiaſtico cœtui de Tartaro emittebant, quod
cum ipſi in nullo ſuis voluptatibus deeſſent, tum tan-
tum ſubditarum animarum numerum paterentur ad
inferna deſcendere prædicationis incuria, quantum
numquam retroacta viderunt ſæcula. Et ſcriptura
iſta non fuit inefficax. Ejus enim lector Clericus
omnia ſua in egenos & Eccleſias diſtribuit, &
apud Sanctum Melanum Redonenſem eſt in San-
ctum Monachum transformatus. Omnes ejuſ-
modi Epiſtolas ego nec probare velim, nec im-
probare. Diſcernendorum ſpirituum gratia eſt
opus. Quidquid ſit, præſens adverſus privata
bella cœleſtia Epiſtola optimum opus eſt opera-
ta: Et in Gallia per Epiſcopos, & in Germania
per Conrardum Imperatorem. Treguæ hujus præ-
dicationem ab Epiſcopis fuiſſe venerabili Richar-
do, Sancti Vitoni apud Virdunum Abbati dele-
gatam, immiſſo in contumaces ſacro igne, &
multis in ipſo ſanando miraculis firmatam, ideo-
que tandem à duro Neuſtriæ populo admiſſam,
pluribus ſcribit Hugo Abbas Flaviniacenſis. Li-
cèt bella iſta non plenè exſtinxerit, moderata
tamen eſt, ac inſigniter caſtravit Epiſtola, ad
tres in hebdomadam dies reſtringens, ac per
quatuor mandans eſſe generalem ubique quoad
omnes & omnia pacem, ſeu Dei treguam:
Mandans item bellorum iſtorum occaſione aut
prætextu Eccleſias, ad ejus aſylum confugas,
itinerantes Clericos, Monachos, aut Moniales
non ſpoliari aut vexari. Pacis hujus violatio-
nem adeò averſatæ ſunt laudatæ Francorum Sy-
nodi, ut ejus reos ab Eccleſiaſtico aſylo projece-
rint. Eoſdem nullo die, nulloque loco à priva-
torum bellorum injuriis voluere tutos. Et hocce
Clericorum, Monachorum, ac Sanctimonia-
lium privilegium præſenti Canone confirmat ad-
verſus Gerardi Cameracenſis Epiſcopi, & quo-
rumdam illi adhærentium recalcitrationem Leo
Nonus. Hæc Synodus habita eſt anno Domini
milleſimo quadrageſimo nono, quo ipſo obiiſſe
dicitur Gerardus. Alberici tamen Chronicon obi-
iſſe vult iſtius ſæculi anno quinquageſimo primo.
Hinc an Synodo ille adfuerit ignoramus. Quid-
quid ſit, certum eſt Canonem à Cameracenſi
Eccleſia fuiſſe amiſſum.

CANON X.

NE quis pauperes homines rapinis vel captionibus vexaret.

Scholion.

PAuperes non ſolùm Eccleſia, ſeu Epiſcopi, ſed & pii Reges in ſua ſingulari protectione ſemper babuerunt. Et hinc de Chilperico Francorum Rege, novo ſui temporis Herode aut Nerone, ſeribit in Francorum Hiſtoria Lib. 6. c. 46. Sanctus Gregorius Epiſcopus Turonenſis: *Cauſas pauperum exoſas habebat*. Eorum qui pauperes opprimunt, dona à Sacerdotibus non recipi Cap. 94. mandat quarta Synodus Carthaginenſis. Eos in ſpeciali Epiſcoporum protectione ponit, ipſorum oppreſſores compeſci ab eis, puniri, & ad Regem deferri mandat quarta Synodus Toletana. Et de Mercatoribus ad Julianum Orientis Comi- Cap. 32. tem ſcribunt Valentinianus & Valens Auguſti: Lib. 1. tit. 4. c. 1. *Ne modum mercandi videantur excedere Chriſtiani, quibus verus cultus eſt adjuvare pauperes, & poſitos in neceſſitate, provideant Epiſcopi*. Legem piiſſimam codici ſuo inſeruit Imperator Juſtinianus. Et Apoſtolicum Eccleſiæ Canonem, qui Clericum & Monachum ſæcularibus negotiis vetat implicari, ad pauperum & quarumvis miſerabilium perſonarum negoria deinceps non extendi ſanxit Synodus Chalcedonenſis. Quæ omnia Gallicanæ, tam ſub Merovingiis Regibus, quam ſub Carolo Magno ac ejus poſteris celebratæ, Synodi inſigniter ac frequenter confirmarunt. Et hinc neſcio quem Galliæ Comitem, qui ad Sanctum Jacobum Apoſtolum in Hiſpanias peregrinari ex pietate voverat, ab iſto itine- Epiſt. 59 re rectè dehortatur Sanctus Hildebertus Turonenſis Archiepiſcopus, affirmans illum ad pauperes, quibus pii Reges ſuo etiam ſanguine quandoque emerunt quietem, audiendos & tuendos obligari, ideoque ejus votum non eſſe de meliori bono, id eſt, non eſſe votum. Certè pauperes omnes in ſpeciali ſua protectione poſuit Carolus Magnus, & ad judicandas ipſorum cauſas uno per omnem hebdomadam die Ludovicus Pius ſe publicè expoſuit. Quæ pietas ſingulariſſimè ſemper viguit in Eccleſia Romana. Et hinc non ſolùm itinerantes, ſed quoſvis pauperes bellorum privatorum rapinis & capturis vexari ſub violatæ pacis reatu vetuit hic Leo nonus.

Hi ſunt Canones, ex quorum reverentia Guilielmus Angliæ Conquæſtor Rex *fuit tantus pacis* A. 1028. *auctor, quod puella auro onuſta Regnum Angliæ pertranſire poſſet impunè*. Ita ſcribit Radulphus de Diceto. Quod ipſum affirmat Joannes Bromptonus, A. 1077. rectè addens id in Regno, quod recenter armorum vi mutarat Dominum, fuiſſe admirandum. Nec ſolùm Clericos, ſed omnes Scholares, ipſorumque res & poſſeſſiones Guilielmus ubique juſſit plena Eccleſiæ & Dei pace gaudere. Gallicanæ Synodi à quartæ veſpera uſque ad ſequentis ſecundæ feriæ auroram juſſerunt eſſe pacem. Hoc ſtatutum Guilielmus cum Regni ſui Epiſcopis & Proceribus aliter concepit, Pacem ſervari ſanxit ab Adventu Domini uſque ad Epiphaniæ Octavam, à Septuageſima uſque ad Octavam Paſchæ, ab Aſcenſione Domini uſque ad Octavam Pentecoſtes, omnibus jejuniis quatuor Temporum, omni Sabbatho ab hora nona uſque ab feriam ſecundam, omnibus Vigiliis ac Feſtis Beatæ Virginis & quorumvis Sanctorum: etiam in propriis pagorum Feſtis, & in Dedicatione cujuſcumque Eccleſiæ. Ea gaudere juſſit omnes ad Sancti alicujus feſtivitatem, cauſa orationis ad quamvis Eccleſiam, ad Baſilicæ Dedicationem, ad Synodum, ad Capitulum, ad accipiendam vel petendam excommunicationis abſolutionem euntes aut redeuntes: Item omnes ad Eccleſiæ aut Sacerdotalis domus aſylum confugientes. Pauperum non meminit. Adjunxit: *Si quis pacem Eccleſiæ violenter infregerit, Epiſcoporum eſt juſtitia*. Epiſcopo recalcitrantes juſſit ſibi deferri citandos, puniendos, aut certè utlagandos, id eſt, extra Regiam protectionem abjiciendos, de quibus pergit: *Si poſteà repertus fuerit, & teneri poſſit, vivus Regi reddetur, vel caput ejus, ſi ſe defenderit. Lupinum enim gerit caput à die utlagationis ſuæ*. Quid apud Anglos fuerit utlagium ſeu utlagatio, exponit in ſuo Gloſſario Guilielmus Somnerus: *Utlagium eſt delictum auctorem reddens exlegem*, ſeu ab omni legis ac Regiæ protectionis patrocinio excludens. Pacis violatores, qui & ab Epiſcopo decretam pœnam explere, & citari ad Regis judicium comparere detrectabant, Guilielmus exlagabat, eiſque imponebat lupinum caput, id eſt, omnibus faciebat poteſtatem eos quaſi lupos impunè capiendi, immò &, ſi ſe defenderent, trucidandi. Ita admirandam illam ſuo Regno dedit pacem. Laudatas ejus leges latiùs exponit Henricus de Knyghton Ca- L. 2. c. nonicus Leiceſtrenſis. Et hinc vides, quid apud Gregorii noni Decretales ſit titulus de Treugua & pace.

CANON

CANON XI.

Ne quis incæſtuoſæ conjunctioni ſe copularet.

Scholion.

Inter corruptæ olim Chriſtianitatis vitia ſemper fuerunt incæſtuoſa conjugia. Noo ſolius, qui everſam apud nos diſciplinam reparare cœpit, Sancti Martyris Bonifacii, ſed & Leonis quarti Pontificis, Nicolai primi, Hincmari Metropolitæ Remenſis, Iſaaci Lingonenſis Epiſcopi, aliorumque id genus Patrum plurimos adverſum illa habemus Canones & querelas. Auſcienſis Provinciæ Populum fuiſſe iniquitate plenum ſcribit ad Aiaradum ipſorum Metropolitam Joannes octavus Pontifex, & adjungit (Ep. 60.) cauſam: *Nulla generis conſanguinitate cuſtodita, nulla propinquitatis parentela obſervata, unuſquiſque ſuam propinquam, in quocumque fuerit gradu, accipit uxorem, atque incæſto & nefario ſe conjugio copulat*. Quin & pernicioſiſſimam ſectam, quæ cuique ad ſui ſanguinis propinquas accedere permitteret, eodem tempore viguiſſe apud Anglos, in Remenſis Eccleſiæ Hiſtoria aſſerit Flodoardus. (L. 4. c. 5.) Et de Roberto Francorum Rege circa præſentis Synodi tempora ad Deſiderium Caſſinenſis Monaſterii Abbatem ſcribit Sanctus Petrus Damiani: *Robertus Galliarum Rex, avus iſtius Philippi, qui in paterni juris Sceptra ſucceſſit, propinquam ſibi copulavit uxorem, ex qua ſuſcepit filium, Anſerinum per omnia collum & caput habentem. Quos etiam, virum ſcilicet & uxorem, omnes* (L. 2. Ep. 15.) *ferè Galliarum Epiſcopi communi ſimul excommunicaverunt ſententia. Cujus Sacerdotalis Edicti tantus omnem undique populum terror invaſit, ut ab ejus univerſi ſocietate recederent, nec præter duos ſibi ſervulos ad neceſſarii victus obſequium remanerent, qui tamen & ipſi omnia vaſa, in quibus Rex edebat vel bibebat, percepto cibo abominabilia judicantes, pabulum ignibus exhibebant. His tandem Rex coarctatus anguſtiis, ad ſanum conſilium rediit, divertit incæſtum, initque legale conjugium*.

Eadem latiùs refert à Franciſco du Cheſne productum Franciæ Hiſtoriæ fragmentum: (An. 997.) *Robertus Rex in uxorem ſibi aſſumpſit matrem Odonis Comitis, Bertham nomine, qui eodem tempore puerulus erat. Illa autem commater ejuſdem Regis fuerat. Idem namque Rex filium ipſius de ſacro ſuſceperat lavacro. Quod agnoſcens Papa Gregorius ſextus totam Franciam anathemate percuſſit. Porrò Rex amore ejuſdem mulieris plus juſto detentus, nequaquam eam dimittere voluit, donec omnipotens per ſe corrigere eundem Regem ſtuduit. Dum enim de eodem Rege eadem mulier concepiſſet, credens ſe parituram filium peperit monſtrum. Quæ res Regem perterruit, & librum repudii eidem mulieri dare compulit. Quo facto, abſolvi cum toto ſuo meruit Regno*. Quomodo dimiſſa Bertha Romam ierit petitura Apoſtolicam diſpenſationem, & quomodo poſt ejus obtinendæ deſperationem Rex Robertus tandem duxerit Conſtantiam, in ſuo Chronico ediſſerit Monachus Oderamnus. Etiam Epiſcopos omnes, qui pravo conjugio adſenſum aut fomentum dederant, à Gregorio ſexto fuiſſe Romam evocatos, & plenam iſtic egiſſe pœnitentiam, in litteris ad Roberti filium Henricum Regem ſcribit noſter Leo nonus. Exſtat Epiſtola in Decreto Sancti Ivonis. (Lib. 9. 8.) Etiam Heraclii Auguſti infelix Imperium, ac fœdum Priapiſmi morbum fuiſſe incæſtuoſi cum nepte Martina conjugii pœnas affirmant paſſim Græci ſcriptores. (A. 103) Etiam Othonem primum Auguſtum, licet ſummum Eccleſiæ defenſorem, quod Adelaidem ſpiritualem commatrem duxiſſet, à Guilielmo Moguntino Archiepiſcopo, proprio ſuo filio, excommunicatum, & recalcitrantem fuiſſe evocatum ad Divinum Tribunal in diem Pentecoſtes, affirmat in laudatis litteris laudatus Petrus Damiani, & proſequitur: *Factum eſt ipſo, qui dictus eſt, ſacroſanctæ ſolemnitatis die, ut dum præfatus Auguſtus Imperialibus inſulis redimitus, multorumque Pontificum choris, ſive Procerum vallatus agminibus, miſſarum ſolemniis intereſſet, repentino ſuper eum veniente judicio, repertus ſit mortuus. Epiſcopus autem in Domino quieverat. Sic ſic qui de incæſto conjugio contempſit inter homines judicari, ad Tribunal æterni judicis coactus eſt pertrahi, & qui ſubjectum ſibi dedignatus eſt audire Pontificem, terribilem ſuper ſe non potuit evadere Majeſtatem*. Ex Venerabilis Petri Auſarenſis Epiſcopi fidiſſima relatione etiam ad Alexandrum ſecundum Pontificem ſcribit idem Petrus Damiani: *Quidam degener quidem moribus, ſed majorum titulis inſignitus, ſui generis conſanguineam nuptiali ſibi fœdere copulavit. Quid plura? Prohibitus* (Lib. 1. Ep. 21.) *perſtitit, excommunicatus adhæſit, totumque Eccleſiaſticæ Cenſuræ vigorem, nugarum puerilium fabulas deputavit. Cui certè hoc ad Divinæ indignationis judicium contigit, ut panes de nuptialibus menſis in plateas ante canum ora projecti minimè tangerentur. Inſuper, ô Divinæ animadverſionis pavenda ſeveritas! dum rigidus ſtat, dum præceptis ſe Sacerdotalibus non humiliat, qui vigilare ſibimet ad ſalutem noluit, in cubiculo dormientem repentè de cæleſtibus irruens fulmen extinxit. Sic ſic Divini furoris expertus eſt moriendo ſententiam, qui vulneri ſuo, dum viveret, adhibere contempſerat medicinam*. Ejuſmodi exempla adduci poſſint plurima. Etiam ſacri Canones incæſtuoſa conjugia, tanquam naturæ adulteria, rigidiſſimè ſemper punierunt. Ea eſſe beſtialem morem & vitium, ideoque per beſtialitatem intelligi, & ſub iſto nomine damnari ab Ancyrana Synodo affirmat, & capitali ſupplicio puniendacenſet in ſuo capitulari Iſaac Epiſcopus Lingonenſis. (Tit. 4. c. 11.) Eadem in Canonicis ad Sanctum Amphilochium litteris adulterio æquat Ma- (Cap. 67.)

gnus Baſilius. Et hiſce cunctis permotus Leo nonus præſentem emiſit Canonem. Quod tamen ſperatum fructum conſecutus non fuerit, lucet ex laudato Petro Damiani, corruptos ſui temporis mores deplorante in litteris ad Cardinales Epiſcopos: *In fœderandis conjugiis legitimus ordo confunditur, &, o nefas, ab eis in veritate Judaicè vivitur, qui ſuperficie tenus Chriſtiano vocabulo palliantur.*

Lib. 2. Epiſt. 1.

Et quia inter Magnates præſertim graſſari conſuevit peſſima peſtis, hinc ad Guilielmum Comitem Pictavienſem, eadem nuper maculatum, meritò ſcripſit Gregorius ſeptimus: *Ex hoc nobilitas generis valde corrumpitur, cum proles de non legitima conjugii permixtione generatur.*

Lib. 2. Epiſt. 3.

At inquies: Spiritualis inter Robertum Regem & Bertham Comitiſſam cognationis impedimentum erat juris dumtaxat poſitivi, cur igitur Gregorius ſextus Pontifex & Gallicani Epiſcopi Regem excommunicarunt, ac omne Regnum ſuppoſuerunt Eccleſiaſtico interdicto? Cur tanto cunctorum in omni Gallia elementorum motu fuit opus? Cur Apoſtolica & Epiſcopali authoritate impedimentum non diſpenſarunt? Reſpondeo hodiernam Matrimonialium diſpenſationum facilitatem tunc non fuiſſe. Nulla tunc, etiam Regia vel Auguſta, licet in ſexto dumtaxat aut ſeptimo ſanguinis vel affinitatis gradu, vel ignoranter contracta, longe minus contrahenda Matrimonia diſpenſabantur, ſed cuncta dirimebantur juxta rigorem ſacrorum Canonum. Ejuſmodi diſpenſationes adeò tunc ignorabat Eccleſia, ut Francus quidam Roma redux, ſimilem ſibi datam aſſeverans à Gregorio tertio Pontifice, ac ejus vigore prætendens inire matrimonium, graviſſimè ſcandalizarit omnem Galliam, & à noſtro Apoſtolo Bonifacio, credere id recuſante, conſultus Zacharias Pontifex reſponderit: *Abſit, ut Prædeceſſor noſter hoc ita credatur præcepiſſe. Nec enim ab hac Apoſtolica ſede illa diriguntur, quæ contraria eſſe Patrum ſive Canonum inſtitutis reperiuntur.* Inceſtuoſos iſtos ſeparari mandat ac puniri.

Epiſt. 1. cap. 5.

Et de Fulberto Cameracenſi Epiſcopo, inceſtuoſum Amalrici Comitis Hannonienſis cum Iſaaci Cameracenſis Comitis filia matrimonium diſpenſare nolente, ſed omninò ſeparante, ſcribit in ejuſdem Eccleſiæ Chronico Baldricus Tornacenſis Epiſcopus: *Quod parentes & amici moleſtè, ſed & dolenter ferentes, modo minarum aſperitate Epiſcopum perterrefaciunt, modo precibus & pretioſis muneribus conveniunt, quin etiam uberrimas hæreditates ſanctæ Dei Eccleſiæ promittunt, ut ſive eorum minis coactus, ſive promiſſorum munerum affectatione in aliam ſententiam flexus, disjunctos fortaſſe conjungeret, inconvulſoſque amodo manere permitteret.*

Lib. 3. c. 73.

Verùm Fulbertus ad inſtar ſaxei montis permanſit inconcuſſus. Etiam cum proprio ſuo Patre Othone Auguſto diſpenſare noluiſſe Moguntinum Archiepiſcopum Guilielmum, ſupra nobis dixit Sanctus Petrus Damiani. Et de Germaniæ Epiſcopis, Conrardum Salicum, cum ſua ſecundi gradus affine conjugatum, eligere in Imperatorem parantibus, ſcribit in quarti ſui libri præfatione Glaber Rudolphus: *Innotuerunt ei Pontifices, quid potiſſimum vellet, aut tale conjugium, quod manifeſtiſſimè ſacræ auctoritati nimium repugnabat, tenere, ſeu eo dimiſſo coronam Imperii ſumere. Qui protinus dimittendum promiſit talis inceſti conjugium, ſeque parere diligentiſſimè illorum dictis, & obedire conſiliis.* Quod verba dederit, & factus Imperator affinem non dimiſerit, graviſſimè à laudato Glabro damnatur. Et Mangiſo Venetenſi Epiſcopo, pro neſcio quibus in vetito ſanguinis gradu conjunctis, ut orationibus, jejuniis, hæreditatis ac eleemoſynarum largitionibus redimere poſſent iſtud impedimentum, ſupplicanti repoſuit Alexander ſecundus: *Nullam authoritatem comperimus, qua illis concederemus*, Exſtat Epiſtola in Decreto Sancti Ivonis. Et ad duodecimi ſæculi annum ſeptuageſimum ſecundum ſcribit Godefridus Sancti Pantaleonis Monachus: *Henricus Saxonum Dux filiam Regis Angliæ duxit uxorem, repudiata priore, ob famam conſanguinitatis.*

L. 9. c. 9.

Et Cardinalis Otho, Hoſtienſis Epiſcopus, Gregorii ſeptimi in Germania Legatus, qui poſt ipſum fuit Papa Urbanus ſecundus, in Synodo Quintelburgenſi pronunciavit adverſus Imperatorem Hermannum; *Audiens ego, quod Rex veſter legitimum non habeat conjugium, ſed ex conſanguinitate ſociatum, judico inter eum & uxorem ejus fieri divortium.* Ita ſcribit in libro de conſervanda Eccleſiæ unitate Venericus Epiſcopus Vercellenſis. Et de Amalrico Hieroſolymorum Rege, Agnetem Joſcelini, Edeſſani Comitis filiam, quarto ſibi gradu conſanguineam, & duplici jam prole fœcundam, habente uxorem, ſcribit Guilielmus Metropolita Tyriorum: *Hanc uxorem, defuncto fratre* Balduino tertio Rege, *dum Regnum ad ſe jure hæreditario devolutum vendicaret, coactus eſt abjurare.* Tales Regiorum conjugiorum diremptiones poſſint plurimæ adduci.

Eorum impedimenta ferè primus diſpenſavit Innocentius tertius. Othonis quarti & Philippi pro Germanico Imperio horrenda bella quis ignoret? Poſt Philippi cædem lucidum erat Othonis jus, verùm Philippi filia obviabat. Hinc omnibus pacificandis Othonis cum iſta filia conjugium convenire cenſuerunt Imperii Proceres ac Epiſcopi, quin & ipſi Apoſtolicæ Sedis Cardinales Legati, ſed obſtabat quartus conſanguinitatis gradus. Hinc tandem ad totius Imperialis Cleri & Populi preces diſpenſavit laudatus Pontifex, ea tamen lege, ut duo ampliſſima Monaſteria Otho fundaret, omneque Imperium largis eleemoſynis & ferventibus orationibus iſtud Eccleſiaſticæ diſciplinæ vulnus compenſaret. Ita habes apud Arnoldum Abbatem Lubecenſem in Chronico Sclavorum. Otho de Sancto Blaſio addit, quod Cluniacenſis & Ciſtertienſis Ordinis Abbates eandem compenſationem per varia ſuorum Monachorum pia opera complere promiſerint, iſtudque Canonis vulnus acceperint in ſuas conſcientias, & quod ſpondere Otho debuerit ſingularem omnium Eccleſiarum defenſionem, ac reſumptionem ſacri belli. Rima facta facilè dilatatur, tandemque creſcit in grande foramen, imò & in apertam portam. Hinc & Innocentius Pontifex proceſſit ad ſimiles diſpenſationes ex longè levioribus cauſis, quin &

Lib. 7. c. 19.

con-

Digitized by Google

conſanguinitatis atque affinitatis impedimenta ad quartum gradum contraxit. Quod variis de cauſis omnis Eccleſia meritò probavit. Ejus in diſpenſando exemplum etiam Gregorius nonus, ipſius nepos, qui in laudata Imperii dieta fuerat Hugo Cardinalis Legatus, eſt proſecutus. Etiam Epiſcopis permiſerunt & aliorum Canonum diſpenſationem, ideoque calumnioſè de il-
A. 1235. lis ſcribit Matthæus Pariſienſis: *Sciebant Romanæ Curiæ multa indè emolumenta provenire*. Hinc item nata eſt Joannis Anglorum Regis eum laudato Innocentio lis, de qua ſcribit Radulphus
A. 1199. de Diceto: *Celebratum eſt divortium inter Joannem Regem Angliæ & filiam Comitis Gloceſtriæ, in Normandia ab Epiſcopis Liſorienſi, Baiocenſi, Abrincenſi, quam ipſe tempore patris & permiſſione Romanæ Eccleſiæ duxerat in uxorem, ſed ille ſublimioris thori ſpe raptatus, conſilio pravorum eam abegit. Undè magnam ſummi Pontificis, & totius Romanæ Curiæ indignationem incurrit, præſumens temerè contra leges & Canones diſſolvere, quod eorum fuerat auctoritate colligatum*. Uti Henricus octavus datam ſibi cum Catharina Aragonia, ita Joannes Apoſtolicam cum iſta Glocestrenſi diſpenſationem aſſeruit invalidam, atque iſto fuco ad alias nuptias tranſivit. Quod Romana Eccleſia eo uſque vix in impedimentis illis diſpenſaſſet, dixit diſpenſare non poſſe. Et hæc diſpenſatio data fuiſſe videtur ab Alexandro tertio. Sub illo enim vixit Joannis Pater Henricus ſecundus.

Errant tamen qui uſque ad iſta tempora exiſtimant nunquam fuiſſe diſpenſatum. Etenim Agathenſis ſub Symmachi Papatu celebrata Synodus, quævis conſanguineorum atque affinium conjugia interdicit quidem rigidiſſimè, ſed tamen adjungit: *Quod ita præſenti tempore probibe-*
Cap. 67. *mus, ut ea, quæ ſunt hactenus inſtituta, non diſſolvamus*. Ita ſtatuit non ſolùm de illis, qui conſobrinam, aut defunctæ uxoris ſororem, ſed etiam de illo, qui duxerat novercam. Neophytos Anglos in contractis antè fidem eum conſanguinea conjugiis permanere permiſit etiam Magnus Gregorius. Et de inito inter Rainerium Hannoniæ Comitem & ejus conſanguineam Heri-
Lib. 3. cap. 10. manni Comitis filiam matrimonio ſcribit in Cameraeenſis Eccleſiæ Chronico Baldricus Epiſcopus Tornacenſis: *Gerardo Cameracenſi Epiſcopo omninò diſplicuit. Et tamen poſteà conſilio Coepiſcoporum uſus, invitus ſiluit, quippè proponentium beati Gregorii*, quem cum Neophytis Anglis diſpenſaſſe jam dixi, exemplum. Publicæ, quam ex iſto conjugio ſperabat, pacis amore Gerardus diſpenſavit. Et de Guilielmo Normandiæ Duce, poſteà Anglorum Rege, qui cognatam ſuam Mathildim, Balduini Inſulenſis Flandrorum Comitis filiam duxerat, ſcribit Chronicon Beccenſis Monaſterii: *Iratus Rex Guilielmus contra Lanfrancum*, tunc dicti Monaſterii adhuc Monachum, *eum alienavit à ſua Curia, cujus Conſiliarius exſtiterat, quia contradicebat nuptias filiæ Comitis Flandriæ, quam ſibi ipſe Dux copulaverat matrimonio, quia proximitate carnis & conſanguinitate jungebantur. Undè authoritate Romani Pontificis tota Neuſtria erat ſuppoſita interdicto. Quapropter Lanfrancus Romam adiit, quamvis iturus eſſet occaſione cujuſdam Hæretici Berengarii. Et tunc præſidebat Leo octavus. Et etiam ut rogaret pro Duce Normannorum & uxore ejus. Igitur locutus eſt tum Papa Nicolao, & oſtendit quod ejus ſententia, videlicet interdictum, eos tantùm gravabat: Qui eos nec conjunxerit, nec ſeparare poterat. Nam Dux Puellam, quam acceperat, nullo pacto dimittere volebat. Hoc audiens & verum eſſe advertens Summus Pontifex, diſpenſatione habita conjugium conceſſit, eo tamen modo, quatenùs Dux & uxor ejus duo Monaſteria conſtruerent, in quibus ſingulas congregationes, virorum ac mulierum, coadunarent, quæ ibi ſub norma Sanctæ Religionis die noctuque Deo deſervirent, & pro ſalute eorum ſupplicarent. Et paruit Dux Apoſtolicæ diſpoſitioni. Et ædificaverunt duo Monaſteria in prædio, quod antiquitus Cadomum nuncupabatur: Dux unum Monachorum in honorem Sancti Stephani, & uxor ejus alterum ſanctimonialium in honorem Sanctæ Trinitatis*. Quod ipſum eiſdem ferè verbis in Sancti Lanfranci vita ſcribit Milo Criſpinus. Etiam ipſe Leonem no- Cap. 5.
num vocat octavum: quod nempe Leonem octavum, de quo longa quæſtio, crederent Schiſmaticum ac intruſum. Ex iſtis interim vides diſpenſationem priùs negatam à Leone nono, ac tandem quaſi extortam fuiſſe à Nicolao ſecundo. Verùm hæ omnes fuerunt non præviæ ad contrahendum, ſed duntaxat poſteriores malè contracti matrimonii toleratrices diſpenſationes, adeoque diſpenſationes prævias initiavit Alexander tertius, Innocentius tertius ac ejus Succeſſores viam ampliarunt. Et hinc Leo nonus & contracta & contrahenda inter conſanguineos aut affines conjugia rigidiſſimè interdixit.

CANON XII.

NE quis legitima uxore derelicta aliam duceret.

SCHOLION.

AN adulterii præſertim cauſa dirimi poſſit rati & conſummati inter fideles Matrimonii vinculum, quæſtio olim fuit admodum intricata. Etenim Domini verbum, *Quicunque dimiſerit uxorem ſuam, niſi ob fornicationem, & aliam duxerit, mœchatur*, ſtatuere videtur partem affirmativam. Et ita in ſua ad Ablavium Prætorio

Præfectum lege intellexiſſe videtur Conſtantinus Magnus Imperaror, qoi à Gentilibus Auguſtis permiſſam uſque tunc nimiam repudiorum licentiam caſtrans, ſanxit deinceps ob ebrioſitatem, frequentatam aleam, aut adulterium non poſſe dimitti maritum, ſed dumtaxat ob homicidium, veneficiũ aut ſepulchrorum effoſſionem. Eadem ob crimina, itemque ob lenocinium atque adulterium permittit uxorem dimitti, & adjungit: *Si ab his criminibus liberam ejecerit, omnem dotem reſtituere debet, & aliam non ducere*. Poſt juſtum repudium novas utrique parti nuptias lucidè concedit. Edita eſt lex Annio Baſſo & Ablavio Ægyptio Conſulibus, anno Domini trecenteſimo trigeſimo primo, ſexto poſt Nicænum concilium, quo tempore omne Romanum Imperium erat Chriſtianum, atque ita optimus Princeps præſumi vix poſſit quidpiam contra Evangelicam legem decreviſſe. Scio legem iſtam & à Græcis & à Latinis Eccleſiæ Patribus frequenter argui: Nempe quod in adulterii crimine maritum & uxorem, quos Evangelium pares facit, diſpares faciat, ejuſque cauſa hanc ſolam & non iſtum permittat repudiari. Unicus fere Baſilius Magnus iſtam legis partem per conſuetudinem purgare conatur, in litteris Canonicis ſcribens ad Sanctum Amphilochium Metro-

Cap. 9. politam Iconienſem: *Domini dictum ſecundum ſententiæ conſequentiam ex quo & viris & mulieribus convenit, quod non liceat à Matrimonio decedere, præterquam propter fornicationem. Conſuetudo autem non ita habet, ſed in mulieribus quidem multum accuratè, & diligenter obſervari invenimus*. Et infrà: *Conſuetudo etiam adulterantes viros, & in fornicationibus verſantes, jubet à mulieribus retineri*. Ibidem hæſitavit etiam Sanctus Exuperius Toloſæ Epiſcopus, ideoque iſtius inter virum & uxorem, quos Evangelium palam æquat, differentiæ rationem ab Innocentio primo Pontifice efflagitavit. Et eam Evangelio adverſari Pontifex Apoſtolica libertate reſpondit. Juſto repudio conceſſas à memorata lege novas nuptias nemo ferè Pater palam damnat, ideoque hanc ejus partem videntur omninò probaſſe. Eam diſertè probat ac docet apud Origenem auctor Homiliæ ſeptimæ in Matthæum. Et Sanctus Epiphanius: *Cui una uxor non ſufficit,*

L. 59. c. 4. *cum occaſione aliqua ſtupri, adulterii, aut alterius flagitii cum ea divortium fecerit, is ſi alteram uxorem duxerit, aut alteri viro mulier nupſerit, ſacrarum litterarum auctoritas ab omni culpa illos abſolvit, neque ab Eccleſia aut æterna vita reiicit, ſed propter imbecillitatem tolerandos exiſtimat. Non ita tamen duas ut altera ſuperſtite uxores ſimul habeat, ſed ut ab una ſeparatus alteram ſibi legitimè, ſi lubet, adjungat*. Et in primam ad Corinthios Epiſtolam Commentator Ambroſiaſter: *Viro licet uxorem ducere, ſi dimiſerit uxorem peccantem*.

Cap. 7. Cum adducta Conſtantini lege inter virum diſtinguit & uxorem: huic ſolum repudium, iſti autem, utpore digniori, etiam novas nuptias concedit. Alia diſtinctionis ſpecies in laudatis ad Sanctum Amphilochium litteris placuit Magno Baſilio. Et viro & mulieri repudianti ait non licere novas nuptias, additque de viro dimiſſo: *Eſt dignus venia, & quæ ei cohabitat, non ideò condemnatur*. Omne viro datum repu- Cap. 9. 77.
dium ex ſuperius memorata conſuetudine putat eſſe iniquum, ideoque dimiſſo viro ſingulare iſtud licere. Quin imò prima, cui ex omni Latina Eccleſia adfuerunt Epiſcopi, Arelatenſis Synodus ſtatuit: *De his qui conjuges ſuas in adulterio deprehendunt, & iidem ſunt adoleſcentes Fideles, & non prohibenter nubere, placuit ut in quantum poteſt, conſilium eis detur, ne viventibus uxoribus ſuis, licèt adulteris, alias accipiant*. Hodierna lectio habet, *Et prohibentur nubere*: Verùm in ſuis ad Sanctum Epiphanium notis rectè ait Dionyſius Cap. 10.
Petavius: *Negationem deeſſe, legendumque*, Et non prohibentur nubere, *contextus ipſe orationis indicat. Nam ſi prohibentur nubere, non conſilium* Lib. 59.
ad illos coercendos, ſed præcepti neceſſitas adhibenda fuerat. Quædam olim crimina privabant jure nuptiarum. Eorum puris adoleſcentibus Fidelibus novas nuptias Canon diſſuadet ſolummodò, non interdicit. Et ex iſto Canone Conſtantinus Imperator poſſit ſuam legem deſumpſiſſe. Eandem ſententiam ſecuti ſunt plures per Africam Epiſcopi, adverſum quos Sanctus Auguſtinus ſcripſit duos ad Pollentium libros de adulterinis conjugiis, id eſt, de repetitis conjugiis poſt legitimum repudium. Eleganter & acriter novas iſtas nuptias demonſtrat eſſe adulterinas, ac Evangelio repugnare. Cuncta adverſariorum argumenta potenter diſſolvit. Et quia omnium Africanarum Synodorum mens erat & lingua, à Generali ducentorum, & quatuordecim Epiſcoporum Carthaginenſi Synodo obtinuit hunc Canonem: *Placuit ut ſecundum Evangelicam & Apoſtolicam Diſciplinam neque dimiſſus ab uxore, neque dimiſſa à marito, alteri conjungantur, ſed ita maneant, aut ſibimet reconcilientur. Quod ſi contempſerint, ad Pœnitentiam redigantur. In qua cauſa legem Imperialem petendam promulgari*. Ita ſen-
tentiam illam ab omni Africana Eccleſia Augu- Cap. 15.
ſtinus proſcripſit, & obtenta conformi Imperiali lege adverſam Conſtantini legem, unicum adverſariorum aſylum, ſperavit abrogandam. Facta eſt Synodus ſub Zozymi Pontificatu, quinti ſæculi anno decimo octavo, & tamen poſt illum in libro de fide & operibus ſcripſit laudatus Auguſtinus: *Quiſquis uxorem in adulterio deprehenſam* Cap. 19.
dimiſerit, & aliam duxerit, non videtur æquandus eis, qui excepta cauſa adulterii dimittunt & ducunt. Et in ipſis Divinis ſententiis ita obſcurum eſt, utrum & iſte, cui quidem ſine dubio adulteram licet dimittere, adulter tamen habeatur ſi aliam duxerit, ut quantum exiſtimo, venialiter ibi quiſq; fallatur. Ejuſmodi conjugia nulli deinceps fideli affirmat permittenda, eorum jam contractorum pertinaces defenſores, quod dubiam & probabilem ſententiam ſequerentur, damnari non vult, nec à baptiſmatis Sacramento arceri. Quod ipſum confirmare, & ad Pœnitentiæ Sacramentum extendere videtur in laudatis, quos in præfati Canonis robur & confirmationem omnino edidit, libris de conjugiis adulterinis. Etiam laudatus Canon iſtiuſmodi conjugia deinceps contrahi dumtaxat interdicit, contracta non diſſolvit. Rationem dat in Retractationum

libris

Digitized by Google

libris idem Auguſtinus, profeſſus quæſtionem hanc eſſe difficillimam, addenſque de ejus per ſcriptos de adulterinis conjugiis libros ſolutione: *Quod utrum enodatiſſimè fecerim, neſcio; imo verò non me perveniſſe ad hujus rei perfectionem ſentio, quamvis multos ſinus ejus aperuerim, quod judicare poterit quiſquis intelligenter legit.* Hinc & ipſe & L. 2. c. 57. laudata Carthaginenſis Synodus cenſuerunt tanto animæ periculo nullum caput immittendum, item nullum Chriſtiana ſimplicitate jam immiſſum licet ſolvi nolit, facilè damnandum. Mitigarunt, damnare tamen non preſumpſerunt magnam, cui Africanæ Eccleſiæ Primates adfuerant, Synodum Arelatenſem. Eadem licentia adeò graſſata fuit per Gallicanas Eccleſias, ut eam damnare non præſumpſerit, ſed Apoſtolicam Sedem conſulendam duxerit Sanctus Exupe- Ep. 2. c. 4. rius Epiſcopus Tholoſanus. Et licet Innocentius primus Pontifex reſponderit ipſam adverſari Evangelio, adeò tamen Galliarum Epiſcopis non placuit ejus ſententia, ut ſtatuerint in Venetica Synodo: *Eos, qui relictis uxoribus ſuis, ſicut in Evangelio dicitur, excepta cauſa fornicationis, ſine adulterii probatione alias duxerint, ſtatuimus à Communione arcendos, ne per Indulgentiam noſtram prætermiſſa peccata alios ad licentiam erroris invitent.* Uxorem deinceps non ex quavis, aut varia certè cauſa, ſed ob ſolum legitimè probatum adulterium dimitti, & aliam tunc duci lucidè permittunt: & Evangelium ſibi patrocinari omninò Cap. 2. crediderunt. Quod ipſum eorum ſucceſſores confirmarunt in Synodo Agathenſi. Romanum Imperium ceſpitabat, & labi tunc incipiebat in Gallia, ideoque adverſum ejus leges ita liberè definierunt Epiſcopi Gallicani: Definierunt adverſum Conſtantini, Arcadii, atque Honorii leges, datamque ab illis nimiam repudiorum & novarum nuptiarum licentiam circumcidunt, & ad fixos ab Evangelio limites, ut illis quidem viſum eſt, coarctarunt.

Sui item Carthaginenſis Canonis confirmatricam legem adeò olim non impetrarunt Afrorum Epiſcopi, ut adductam Conſtantini legem confirmarit Theodoſius Junior Auguſtus, & ſuo co- L. 3. tit. 16 cap. 1. dici inſeruerit. Etiam Patruus ejus Honorius novarum poſt legitimum repudium nuptiarum licentiam moderatus quidem eſt ſcripta ad Palladium Prætorii Præfectum lege, tamen & confirmavit. Data fuit lex Euſtaſio & Agricola Conſulibus, anno Domini quadrigenteſimo vigeſimo primo, atque ita vides Africanæ Eccleſiæ preces nihil obtinuiſſe. Quæ omnia in novella ad Joannem Orientalis Prætorii Præfectum lege confirmat Imperator Juſtinianus, virum etiam ob adulterium permittens dimitti, addenſque Lege 22. Cap. 7. 15. hoſtili captivitate non ſolvi conjugium, niſi poſt quinque annos incertitudinis de vita & ſtatu captivi. In alia ad Theodotum ejuſdem Prætorii Præfectum lege rurſum firmat iſta omnia, Lege 17. caſtrans tamen bonæ gratiæ licentiam, id eſt, facultatem mutuo conſenſu ſolvendi Matrimonii. Hac via ſolvi vetat, niſi ſubſit legitima cauſa, qualis eſt voluntas intrandi Monaſterii, aut ſaltem caſtè vivendi. Quas leges in ſuis ad quintum & quadrageſimum ſeptimum Apoſtolicum, ad quadrageſimum octavum & octogeſimum ſeptimum Trullanum, & ad centeſimum quintum Carthaginenſem Canonem laudat & probat Theodorus Balſamon, de dicto Carthaginenſi, qui eſt ſupra adductus decimus ſeptimus, adjungens: *Quæ in hoc Canone continentur, cum ſint multo antiquiora, exoleverunt.* Quoſvis conjugalis vinculi ſolutionem damnantes Canones ſchiſmaticus laicæ poteſtatis adulator garrit cedere adductis Juſtiniani legibus, conjugem invito conjuge definit tranſire poſſe ad ſtatum Monaſticum, eoque tranſitu conjugium ſolvi. Rogatus olim, *Si alicujus uxor ſpiritu corripitur, ut ferreos etiam compedes & manicas geſtet, vir autem dicat, Non poſſum continere, & vellet aliam accipere, debeatne aliam accipere, an non?* Hanc inquam, quæſtionem rogatus Sanctus Timotheus Patriarcha Alexandrinus reſpondit: *In hac re quidem adulterium intercedit, nec invenio quid de ea reſpondeam.* Quod reſponſum commentatur etiam Teodorus: *Reſponſio ſe nihil poſſe dicere, eſt enim adulterium, ſi conſtante matrimonio vir aliam mulierem ducat. Ex novella autem Domini Leonis Philoſophi marito conceſſum eſt mulieris, quæ perpetua inſania laborat, ſolvere Matrimonium. Soluto autem Matrimonio, licet marito aliam ducere.* Alteram de mariti, alteram de uxoris ſuperve- Lege 111 112. nienti furore legem edidit Leo Sapiens: utraque utrumque conjugium in certis caſibus ſolvit. Et omni iſtarum legum jure etiamnum hodiè Græci vivunt. Et hinc de ipſis antiquus incogniti auctoris, Conſtantinopoli in Patrum Prædicatorum Conventu repertus, tractatus merito ſcribit: *Viri & mulieris Sacramentum conjugii pro futili reputant. Nam quoties alter diſplicet alteri, coram Prætore urbano voluntatibus eorum expoſitis, inſtrumentis & ſingulis præciſis, ſine contradictione viri uxores, & mulieres viros pro libitu accipiunt, contra mandatum quod dicit: Quod Deus conjunxit, homo non ſeparet.* Etiam in Florentino Concilio ab ſuis poſt concluſam unionem poſtularunt Latini, qua auctoritate rata & conſummata conjugia dirimerent. Et licet Dorotheus Mitylenenſis Metropolita nequiverit diſſolvere quæſtionem, illi tamen more ſuo duri perſtiterunt, iteratæ Eugenii quarti Pontificis dogma iſtud eſſe enorme & Evangelio adverſum, ideoque neceſſario reformandum urgentis, inſtantiæ aliud non reponentes, quam *ſe non ſine legitima cauſa matrimonia ſeparare.* Utique ex auctoritate jam adductarum legum. Etenim quod Juſtinianus Auguſtus Eccleſiaſticam Chriſtianitatis diſciplinam tangentes leges nec concipere ſine doctiſſimorum Epiſcoporum aſſeſſu & aſſenſu, nec promulgare conſueverit, lucet ex Procopio Cæſareenſi, ideoque leges iſtas Evangelio adverſari non poſſe Græci conſtanter crediderunt. Etiam de Armeniis, Græcorum ritum hinc inde ſequentibus, ſcribit in Hiſtoriali ſpeculo Vincentius Epiſcopus Belluacenſis: *Si uxor alicujus adulteraverit, ſtatim Epiſcopus dat ei licentiam accipiendi aliam.* Et inſignis ipſorum Patriota, & ex Prædicatorum Ordine Doctor Joannes Chernacenſis in Epiſtola de eorum erroribus: *Parochi & Epiſcopi faciunt inter virum & uxorem divortium ſine*

cauſa

cauſ. propter pecuniam, contra Evangelii præceptum & Sacros Canones. Erudita ad ſui Ordinis in Armenia Fratres Epiſtola exſtat apud Clemen-

Fol. 516. tem Galanum. Armenius Monachus Sanctus Nicon in opuſculo de peſſima peſſimorum Armeniorum Religione adjungit: *Hiſtoriam, quæ nos docet, quod mulier tamquam adultera ad Jeſum adducta eſt, cum is autem dixiſſet, qui non peccavit lapidem in illam mittat, receſſerunt omnes, & nec à Chri. condemnata eſt, rejiciunt, hanc auditionem multis eſſe pernicioſam dicentes*. Et in catalogo, quem de Colchorum & Iberorum erroribus ad Urbanum octavum Pontificem miſit Petrus de Avitabolis, habet laudatus Galanus: *Si de uxore literas non recipiant, de Sacerdotum licentia dant illi libellum repudii atque aliam ducunt. Idem ſimiliter faciunt, ſi rixoſa ſit, aut in adulterio eam deprehenderint*.

Et ſimiles Gentium Fidelium leges & conſuetudines exſtiterunt olim etiam apud Latinos. Etenim apud Marculphum Monachum, qui ſub Merovingiorum Regum finem in Gallia floruit, exſtat ex ipſorum conſuetudinariis legibus deſumpta formula, quæ ex bona gratia, ſeu mutuo ob domeſticas diſcordias conſenſu decernunt,

Cap. 30. *Ut unuſquiſque ex ipſis ſive ad ſervitium Dei in Monaſterio, aut copulæ matrimonii ſociare ſe voluerit, licentiam habeat, & nullam requiſitionem ex hoc de parte proximi ſui habere debeat*. Quod ipſum, ex ſolo tamen conjugii vel ipſius naturæ adulterio,

L. 3. tit. c. 1. & 2. permittunt leges Viſegothorum, quas licèt, teſte Sancto Iſidoro in Gothorum Chronico, Euricus Arianus Rex conſcripſerit, & Tyrannus Leovigildus correxerit, etiam correxerunt Chindaſvintus, & Receſvintus Reges Orthodoxi, tandemque Ervigius Rex, haud dubiè cum Epiſcoporum conſilio, perfecit. Etiam Theodoricus Rex pro ſuis in Italia tam Gothis quam Romanis ſuprà adductas Conſtantini, Arcadii atque Honorii leges in ſuo Edicto confirmavit, Eaſdem probaſſe videtur Papa Deuſdedit, virum

Cap. 54. qui proprium filium ſuſcepiſſet ex ſacro Fonte, ab uxore ſeparandum reſcribens Gordiano Hiſpalenſi Archiepiſcopo, & adjunges: *Mulieres cum ſeparatæ fuerint pro hac illicita re a propriis viris, totam præcipimus recipere dotem. Et poſt expletum annum recipiant alium virum. Similiter & vir uxorem*. De ejuſdem olim facti ſpecie ita reſponſum affirmat à ſuis Anteceſſoribus, Julio, Innocentio, Cœleſtino. Eodem principio uſus fuit Chilpericus Francorum Rex, de quo Abbas Regino: *Chilpericus Andoveram Reginam à ſe re-*

An. 498. *pulit, eo quod adhortante Fredegonde filiam propriam è ſacro Fonte ſuſcepiſſet, & eandem Fredegondem ſibi in matrimonium jungit*. Nec ſolùm à dictarum gentium Regibus, ſed etiam à popularibus frequenter dicta conjugibus repudia, initaque conjugia alia, teſtantur ipſarum Annales. Francorum Regum varia exempla exhibet in ipſorum Hiſtoria Sanctus Gregorius Epiſcopus Turonenſis. Et quoniam Franci non ex ſolo adulterio, ſed ex aliis etiam cauſis repudiabant, ipſorum Regibus Gothorum in Hiſpania Reges deſpondere nolebant ſuas filias niſi datis de citra adulterium non repudiando Sacramentis. Ita habes apud Fredegarium, & Monachum Ai- Lib. 3. c. 94. monium.

Etiam ſub Pippino, Carolo Magno, Ludovico Pio, eorumque Succeſſoribus graſſata eſt licentia. Quod enim Pippinus factus Rex, ejuſque defuncti Succeſſores & filii Carolus Magnus & Carolomannus uxores priores dimittere, & alias ſublimioris ſanguinis accipere voluerint, lucet ex Stephani tertii Pontificis Epiſtola ad dictos Carolum & Carolomannum. Quam peſſi- Lib. 4. mam ad Regnum evectorum ſuperbiam viguiſſe etiam in Anglorum Proceribus, ſcribit Simeon Monachus Dunelmenſis. Et quidem Stephano Pontifici aliud mandanti Carolus non obedivit. Quod enim Deſiderii Longobardorum Regis filiam, cujus nuptias ſingulariter damnabat Pontifex, duxerit, & poſteà pœnitens etiam repudiarit, teſtantur Hermannus Contractus, Eginar- An. 770. dus, & Sancti Galli Monachus, addens id fa- Cap. 16. ctum ex Epiſcoporum judicio, quod eſſet clinica & infœcunda. Secuti ſunt Gregorii ſecundi Pontificis reſcriptum ad Francorum Apoſtolum Sanctum Bonifacium: *Quod propoſuiſtis, quod ſi mulier infirmitate correpta non valuerit viro debitum reddere, quid ejus faciat jugalis? Bonum eſſet, ſi ſic permaneret, ut abſtinentiæ vacaret. Sed quia hoc magnorum eſt, nubat magis. Non tamen ſubſidii opem ſubtrahat ab illa, quam infirmitas præpedit, & non deteſtabilis culpa excludit*. Et in Vermerienſi Synodo ſtatuit ipſe, lapſam apud nos Chriſtianitatem reparans, laudatus Bonifacius: *Si aliquis cum filiaſtra ſua manet, nec matrem nec filiam ipſius habere poteſt. Nec ille, nec illa aliis ſe poterunt conjungere ullo unquam tempore*. Fœdus enim ille inceſtus utrumque privat perpetuo jure nubendi. *Attamen uxor ejus, ſi ita voluerit, ſi ſe continere non poteſt, ſi poſteà quam cognovit, quod cum filia ſua vir ejus fuit in adulterio, carnale commercium cum eo non habet, niſi voluntate abſtinet, poteſt alio nubere*. Et iterùm: *Si qua mulier mor-* Cap. 2. *tem viri ſui cum aliis hominibus conſiliavit, & ipſe vir ipſius hominem defendendo ſe occiderit, & hoc probare poteſt, ille vir poteſt uxorem ſuam dimittere, & ſi voluerit, aliam accipiat*. Et rurſum: *Si quis* Cap. 5. *neceſſitate inevitabili cogente, & in alium Ducatum ſeu Provinciam fugerit, aut Seniorem ſuum, cui fidem mentiri non poterat, ſecutus fuerit, & uxor ejus, cùm valet & poteſt, amore Parentum aut rerum ſuarum ſequi eum noluerit, ipſa omni tempore, quamdiu vir ejus, quem ſecuta non fuit, vivit, ſemper innupta permaneat. Nam ille vir ejus, qui neceſſitate cogente in alium locum fugit, ſi ſe abſtinere non poteſt, aliam uxorem cum pœnitentia poteſt accipere*. Plures ibi ſunt ejuſmodi Canones. Quæ omnia confirmavit etiam ſub Pippini Regno habita Synodus Compendienſis: *Si quis homo habet uxorem legitimam, & frater ejus adulteraverit cum ea, ille frater vel illa mulier, qui adulterium perpetrarunt, interim quo vivunt, numquam habeant conjugium. Ille, cujus uxor fuit, ſi vult, poteſtatem habeat aliam accipere*. Et iterùm: *Si quis vir mulierem ſuam dimiſerit & dederit commeatum pro Religionis cauſa intra Monaſterium deſervire, aut foras Monaſterium dederit licentiam velare propter Deum, vir ille acci-*

piat

plat mulierem legitimam. Similiter & mulier faciat. Gregorius conſcaſit. Et rurſum: *Si vir leproſus mulierem habeat ſaaam, ſi vult ei donare commeatum, ut accipiat virum, ipſa fœmina, ſi vult accipiat. Similiter & vir.* Etiam iſtic ſunt plures iſtiuſmodi Canones. Porrò Gregorius ille fuit Romanus Epiſcopus, id eſt, Romanæ Eccleſiæ Cardinalis, Pauli primi Pontificis ad Synodum iſtam Legatus. Ex quo videri poſſit Romana Eccleſia tunc fuiſſe ejuſdem mentis. Primum iſtum Compendienſis Synodi Canonem ſuo capitulari inſeruit etiam Iſaac doctiſſimus Lingonenſium Epiſcopus, atque ita lucet etiam tunc ſub Caroli Calvi Regno morem iſtum non fuiſſe damnatum. Non ſolùm ob fornicationem, ſed etiam ob ſupervenientem ſervitutem, amentiam, aut ſimilem infirmitatem, imò & ob paupertatem conſueſſe tunc uxores dimitti, aliaſque duci in Francia, teſtatur in libris de laica inſtitutione eruditus iſto tempore Epiſcopus Jonas Aurelianenſis. Iſtud ipſum de Anglia affirmat in
Y. 2. c. 12. 13. litteris ad Edelſredum Cantuarienſem Archiepiſcopum Joannes Pontifex octavus. Nempe de conjugiis & divortiis quæſtionem eſſe obſcuriſſimam, & plenè à ſe non poſſe explicari, ſupra
Ep. 65. profeſſus eſt Sanctus Auguſtinus. Eadem ignorantia laborarunt plurimi per alias etiam gentes Epiſcopi, atque ita de hac re variè ſenſerunt.

Abuſus rurſum invaluit poſt patrata in Furmoſum Pontificem ſcandala. Tunc enim ſtatuit Synodus Triburienſis: *Si quis cum noverca ſua dormierit, neuter ad conjugium poteſt pervenire, ſed vir eius, ſi vult, poteſt aliam accipere, ſi continere non poteſt. Similiter ſi quis cum filiaſtra ſua, vel cum ſorore uxoris ſuæ dormierit, obſervandum eſt.* Ab omni ſupervenienti impedimento dirimenti matrimonium ſolvi videtur cenſuiſſe. Licet non in hodiernis Synodi actis, exſtat tamen Canon
32. quæſt. 7. cap 24 apud Gratianum. Conjugibus ob enatas diſcordias reconciliari & convivere pertinaciter recuſantibus, aut ambobus, aut eorum alteri Monaſticam profeſſionem ſuadebat, & apud ſæculum remanenti novas nuptias indulgebat etiam Sanctus Fulbertus Carnutenſis Epiſcopus, ac de iſto ſuo more ſcripſit ad Robertum Archiepiſcopum Rothomagenſem: *Si hac de cauſa meum conſilium vultis, quod ego facio, idem vos facere ſuadeo. Capitula Canonum ad hanc cauſam pertinentia nobis ſubſcribere non vacavit ad præſens hoſtium perſecutione turbatis. Scribemus autem & hæc & alia libenter in obſequium veſtrum, ſi Deus nobis conceſſerit ſalutem & pacem.* Alia Canonum de hac re Capitula ego neſcio, niſi adductas leges Juſtiniani Auguſti, & Canonem Synodi Compendienſis. Quod Scoti uxores ſuas non ſolum dimitterent, ſed etiam venderent, habes in litteris Gregorii ſeptimi ad Sanctum Lanfrancum Archiepiſcopum Cantuarienſem. Etiam ad Muriardachum Hiberniæ Regem ſcripſit tunc
App. Ep. 1 Sanctus Anſelmus: *Dicitur quod in Regno veſtro viri ita liberè & publicè uxores ſuas uxoribus aliorum*
Lib. 3. Ep. 142 147. *commutant, ſicut quilibet equum equo, aut quamlibet aliam rem re alia ab illo commutat, & pro libitu ac ſine ratione relinquit.* Et de quibuſvis Europæ Gentibus ſcribit Guilielmus Monachus Malmesberienſis: *Legitimis uxoribus excluſis, multi contrahebant divortium, alienum expugnantes matrimonium.* Loquitur de Urbani ſecundi temporibus. Attamen abuſus eſt inveteratus, & longè antiquior. Fol. 1
Et adverſus illum Leo nonus emiſit præſentem Canonem.

Quæſtio eſt, Quibus ex fundamentis famoſam adeò ſententiam, ac latiſſimè diffuſum morem proſcripſerit ac damnarit? Reſpondeo, ex firmiſſimis fundamentis. Etenim repudio non ſolvi Matrimonia docet conſtantiſſimè variis in locis Tertullianus, adjungitque in libro de Monogamia: *Adeò repudium*, utique conjugalis vinculi diremptivum, *à primordio non fuit, ut apud* Cap. 9
Romanos poſt annum ſexcenteſimum Urbis conditæ id Cap. 6
genus duritiæ commiſſum denotetur. Et in libro Apologetico: *Ubi eſt illa felicitas Matrimoniorum de moribus ubique proſperata, quo per annos fere ſexcentos ab Urbe condita nulla domus repudium ſcripſit?* Utique apud Gentiles Romanos. Ita oſtendit repudium non ſoli Evangelio, ſed & naturali legi repugnare. Ex fornicationis cauſa profitetur poſſe diverti, verùm ſine vinculi injuria, & ſine licentia novarum nuptiarum. Permiſſam Judæis licentiam affirmat fuiſſe *duritiæ genus*, ſeu merum Divinæ commiſerationis indultum, impunè ſuſtinens duritiam Judaici cordis, maleníque ab ipſa dimitti uxores, quam trucidari. Vera quidem falſis hinc indè permiſcet, attamen & Catholicus & ad Montanum lapſus ſententiam noſtram eſt ſolidiſſimè tutatus. Eandem tutata eſt Eliberina Synodus, fœminis, quæ non ſolum ſine cauſa, ſed & quæ ob adulterium viros dimiſerint, interdicens novas nuptias, & accipientibus, donec dimiſſus vir obierit, auferens communionem. Eandem ſententiam in litteris Cap. 9.
ad Oceanum tutatur Sanctus Hieronymus, Romanam Matronam Fabiolam, quæ dimiſſo adultero alium virùm duxerat, affirmans & laudans fuiſſe à Romana Eccleſia ſubjectam publicæ pœnitentiæ, tamquam Evangelicæ legis prævaricatricem. *Præcepit*, inquit, *Dominus uxorem non* Ep. 30
debere dimitti excepta cauſa fornicationis, & ſi dimiſſa fuerit, manere innuptam. Aliud à Paulo, aliud à Papiniano ait præcipi; alias Cæſarum, alias Chriſti eſſe leges, quæ & viros & mulieres pariformiter conſtringant. Quæ omnia repetit in litteris ad Amandum, & in Commentariis Ep. 147
ad quintum & decimum nonum caput Sancti Matthæi. Et quidem publica nobiliſſimæ Fabiolæ antè Lateranenſis Baſilicæ fores pœnitentia oſtendit oppoſitam ſententiam à Romana Eccleſia judicatam fuiſse improbabilem, imò & intolerabilem: Quilibet enim probabilitatis fucus tantam Matronam à tanta coram totius populi oculis confuſione ſaltem diſpenſatoriè excuſaſset. Et in hoc ſenſu Romani Pontifices ſemper fuerunt conſtantiſſimi. Etenim Sancto Exuperio Tholoſano Epiſcopo, de adulterorum repudio & novis repudiantium nuptiis conſulenti, reſpondit Innocentius primus: *De his requiſivit Dilectio tua, qui intervenientе repudio, alii ſe matrimonio copularunt, quos in utraque parte adulteros eſſe manifeſtum eſt.* Ambos Cap. 6.
ejuſmodi novos conjuges affirmat abſtinendos

com-

communioœ, tradendoſque ſolenoi pœnitentiæ:
Quod nempe, & illum qui dimiſerit conjugem &
aliam duxerit, itemque illum, qui duxerit dimiſ-
ſam, Dominus edixerit mœchari. Quod ejus
reſcriptum prædicat in libris de laicali inſtitutio-
ne Jonas Aurelianenſis Epiſcopus, & adjungit:
*Hoc tantum nefas contra præceptum Domini & Sal-
vatoris Jeſu Chriſti de dimittendis uxoribus, & aliis
ducendis, ideò inoleviſſe dubium non eſt, quoniam
nefandi tanti criminis operatores ſeveriſſima Cano-
nica cenſura, ut oportet, non percelluntur.* Solem-
nes Romani Imperii leges, & ab ipſis permiſſas
nuptias damnare varii metuebant tepidi Epiſco-
L. 2. c. 13. pi, ideoque largiſſimè graſſatus eſt nequiſſimus
abuſus, imò & veritatis ſucum induit apud im-
peritos. Et iſto ab errore atque metu Romana
Eccleſia fuit ſemper immunis. Hinc etiam alte-
rius conjugis captivitate conjugium non dirimi,
contra Romanas leges ad virum illuſtrem Pro-
bum laudatus Innocentius reſcripſit. Quod
ipſum in litteris ad Nicetam Aquilejæ Archiepiſ-
Epiſt. 9. copum confirmavit Leo Magnus. Et de iſtis om-
nibus, præſertim Juſtiniani legibus, à Theocti-
Ep. 79. cap. 4. ſta Patricia rogatus Magnus Gregorius reſpon-
dit: *Si dicunt Religionis cauſa conjugia debere diſſol-
vi, ſciendum eſt, quia etſi hoc lex humana conceſ-
L. 9. Ep. 39. ſit, lex Divina tamen prohibuit. Per ſe enim veritas
dicit: Quos Deus conjunxit, homo non ſeparet.* Et in
litteris ad Adrianum Notarium Panormitanum:
*Etſi mundana lex præcipit, converſionis gratia,
utrolibet invito poſſe ſolvi conjugium, divina hoc ta-
men lex fieri non permittit. Nam excepta fornica-
tionis cauſa vir uxorem dimittere nulla ratione conce-
ditur.* Etiam Stephanus ſecundus à Pippino Fran-
corum Rege ac ejus Epiſcopis de repudiis ac no-
vis nuptiis rogatus reſpondit per laudatum reſcri-
ptum Innocentii primi ad Sanctum Exuperium.
Quod ipſum in ſuis, per illuſtriſſimum Lucam
Holſtenium nuper publicatis, Romanis Synodis
firmarunt etiam Eugenius ſecundus, ac Leo
quartus, addentes nuptias nec per Monaſticam
Cap. 36. profeſſionem ſolvi. Neophytis Bulgaris, fide-
lium Græcorum varia repudia & novas nuptias
videre conſuetis, ideoque deſuper hæſitantibus,
Ep. 71. c. 91. iſtud ipſum reſpondit Nicolaus primus. Et Ro-
ſtagno Arelatenſi Archiepiſcopo, eundem abu-
ſum in Gallia adhuc ſupereſſe conquerenti, idem
Epiſt. 6. repoſuit Joannes octavus & omnis ſecunda Sy-
nodus Tricaſſina. Eundem abuſum graviſſime
damnat idem Pontifex in litteris ad Airardum
Archiepiſcopum Auſcenſem. Longè plura ad-
duci poſſint ejuſmodi decreta atque reſcripta Ro-
manæ Eccleſiæ. Quare adverſa Deuſdedit, Gre-
gorii ſecundi, & Zachariæ Pontificum reſcripta
Indulgentiam continent, non legem. Duris
corruptorum dierum cordibus iſtam diſpenſa-
toriam paternæ miſerationis conniventiam ma-
luerunt impendere, quàm lapſæ diſciplinæ vul-
nera magis exulcerare.

Romanæ Eccleſiæ ſententiam fortiſſimè tuta-
tus eſt cum Carthaginenſi Synodo & omni Afri-
cana Diœceſi Sanctus Auguſtinus. Evincit id vel
ſolus titulus librorum de adulterinis conjugiis.
Quod verò oppoſitam ſententiam plenè non dam-
narit, fecit ejus ſumma & conſueta modeſtia,
qua Sanctum Cyprianum imitatus nunquam præ-
ſumpſit ſe ſtatuere Epiſcoporum Epiſcopum,
ſeu judicem ſuorum Collegarum. Circa opinio-
nes, quas vel quis ſucus ſuaderet tolerabiles,
permiſit quemque in ſuo ſenſu abundare. Ean-
dem ſententiam conſtantiſſimè tutatus eſt Sanctus
Joannes Chryſoſtomus, intrepidè aſſeverans
permiſſum à Domino ex fornicationis cauſa
divortium eſſe quoad ſolam cohabitationem, non
quoad vinculum, cunctas Romani Imperii leges
Evangelio adverſari. Addit adverſari & legi na-
turali, ideoque Judæis permiſſum à Moyſe divor-
tium fuiſſe merum indultum temporalis impuni-
tatis. Sola morte ſolvi vinculum iſtud firmiſſi-
mus affirmat. In ſexageſima tertia ſuper Sancti
Matthæi Evangelium Homilia ex Divinæ Maje-
ſtatis verbis, *Erunt duo in carne una, quod Deus
conjunxit, homo non ſeparet*, docet matrimo-
nium & per naturam & per divinam legem eſſe
inſeparabile, nec ulla ex cauſa poſſe ſolvi. Da-
tam Judæis ſolvendi licentiam addit fuiſſe diſpen-
ſatoriam, & à nova Chriſti Domini lege etiam
in adulterii caſu ſublatam. In Commentariis ad
primum Sancti Eſaiæ caput affirmat repudium eſ-
ſe uxoricidio minus, & tanquam tale Judæis
dumtaxat permiſſum. Supponit vinculum per-
manſiſſe. In libro de virginitate palam docet adul-
teræ repudio longè minus ſolvi apud Chriſtianos,
ideoque repudiantem oportere aut caſtè vivere,
aut reconciliari, & adjungit: *Habes alterum ef-* Cap. 40.
fugium. Quodnam? Ejus mortem exſpecta. Quod
ipſum pluribus docet in Homilia de libello repu-
dii. Aſſerit mulierem eſſe non viri tantum, ſed
& legis ſervam, ſola viri morte emancipari, ac
proſequitur: *Quæ autem ſerva eſt ac ſubdita legi,
etiamſi millies repudii libellum accipiat, adulterii
ligabitur lege. Nam ſervis quidem licet mutare
Dominos viventes, uxori autem viventes commuta-
re viros non licet. Alioquin adulterium perpetrabunt.
Ne mihi leges ab exteris conditas legas, præcipien-
tes dari libellum repudii ac divelli. Neque enim jux-
ta illas Deus te judicaturus eſt, ſed ſecundùm ſuas.
Id etiam externæ leges non ſimpliciter nec abſolutè hoc
poſuerunt: Nam & ipſæ puniunt factum. Et hinc
liquet quod peccatum valde ægrè tulerint. Unde eam,
quæ auctor fuerat repudii, nudam & ſpoliatam fa-
cultatibus ejiciunt, & eum à quo data fuerat diſ-
ſolutionis occaſio, etiam facultatum jactura pu-
niunt, & ideò factum illud non commendant.* Suprà
adductas Romanorum Principum leges aſſerit
Evangelio adverſas, & adinſtar Moſaicæ eſſe
ad evitanda majora Reipublicæ mala merè diſ- Tom. 5.
penſatorias ac permiſſivas. Largiſſimè hæc dedu- ſerm. 18.
cit ibidem, nec non in ſermone de ducendæ Serm. 50.
uxoris qualitatibus, ac in ſermone adverſus deſ-
perationem. Quod ipſum in ſuis ad ſeptimum
primæ ad Corinthios Epiſtolæ caput Commenta-
riis inſigniter tradit Theodoretus. Et quis ignoret
Theodoretum Orientalis Diœceſis fuiſſe mentem
& linguam, adeoque ex ipſius, in cujus Metro-
poli Sanctus etiam Joannes Chryſoſtomus notus
fuit & in tantum Doctorem formatus, unanimi
ſenſu fuiſſe locutum? Idem ſenſerunt plures Pa-
tres Latini & Græci.

Porrò pro adverſa parte adducti Gallicani Ca-
nones

Digitized by Google

nones ſunt parvì ponderis. Hi enim ſunt, quos quidam apud Agobardum Lugdunenſem Archiepiſcopum in opuſculo de Eccleſiaſticarum rerum diſpenſatione dixerunt non recipiendos, eo quod Romani Legati ipſis condendis non interfuiſſent. Quidquid ſit, poſteriores Synodi eos omninò exſufflarunt. Etenim à Patre ſuo Pippino & Sancto Martyre Bonifacio cœptam lapſæ diſciplinæ reformationem proſequens Carolus Magnus ſtatuit in ſuo Aquiſgranenſi Capitulari:
Tit. 6. c. 3. L. 3. c. 2. *Nec uxor à viro dimiſſa alium accipiat virum vivente viro ſuo, nec vir aliam accipiat vivente uxore priori*. Loquitur etiam de facto ob adulterium divortio. Edictum enim ſuum fundat in ſuperius adducto Canone Carthaginenſi. Quod ipſum in tertio ſuo Capitulari firmat Ludovicus Pius. Et habita ſub ipſo ſexta Pariſienſis Synodus ſtatuit: *Qui cauſa fornicationis dimiſſis uxoribus ſuis alias ducant, Domini ſententia adulteri eſſe notantur*. Quod ipſum ſtatutum fuiſſe à ſecunda, cui Joannes octavus Pontifex præſedit, Trecenſi Synodo, eſt ſuprà oſtenſum. Lucidiſſimis verbis confirmavit etiam Namnetenſis Synodus:
Cap. 12. 14. *Vir dimiſſæ ob adulterium uxoris, illa vivente, nullatenus aliam accipiat. Similis forma & in muliere ſervabitur, ſi eam vir ejus adulteravit*. Eam eſſe certam Evangelii legem, ipſique omnes Scripturas, Patres, & Canones conſonare aſſirmavit in libris de Lotharii Regis divortio, atque inſigniter demonſtrat Hincmarus Metropolita Remenſis.
Lib. 5. qu. 5. Tit. 3. c. Et in ſuo Capitulari Iſaac Lingonenſis Epiſcopus: *Vir dimiſſæ ob adulterium uxoris, illa vivente, nullatenùs habeat licentiam ducere aliam*. Apud Anſegiſum Lobienſem Abbatem eſt Capitulum Caroli Magni.
Lib. 7. c. 382. Nec aliud cum ſuis Synodis ſenſit glorioſus noſter Apoſtolus & Martyr Bonifacius: Libertinos & omnem ferè Chriſtianitatem exutos Parentes noſtros plenè reparare unico inſtanti non potuit, ideoque duro illorum cordi ad tempus aliqua divortia diſpenſatoriè indulſit. Quæ omninò fuit mens etiam Gregorii ſecundi, & quorundam aliorum Romanorum Pontificum.

At inquies Sanctum Joannem Chryſoſtomum loqui adverſus ſolum ex alia quam fornicationis cauſa repudium. Etenim in laudatis de ducendæ uxoris qualitatibus, & adverſus deſperationem ſermonibus diſertè ſcribit, quod ob nullum, niſi ſolum impudicitiæ vitium Paulus Apoſtolus permittat expelli uxorem, & aliam introduci. Et in decima nona ſuper primam ad Corinthios Epiſtolam Homilia diſtinguit inter infidelem & adulteram uxorem, hanc ſolam aſſirmat poſſe ejici, & addit cauſam: *Quia jam ſolutum eſt matrimonium*. Et infrà: *Poſt fornicationem maritus non eſt maritus*. Reſpondeo hæc ab ipſo in eadem Homilia exponi: *Adultera maritum dedecore affecit, facta eſt alterius, & ſolevit jura Matrimonii*. Utique quoad thorum & cohabitationem. Hinc & trigeſima Homilia introducit loquentem Dominum: *Si adultera ſit mulier, minime te cogo ut cum ea habites; ſi infidelis, non prohibeo*. Nam læſum etiam adulterio vinculum ſola morte ſolvi eſt ſupra profeſſus. Et quod quædam Patrum locutiones hic ceſpitare videantur, non eſt mirandum. Utuntur enim phraſi Evangelica, quæ omninò habet aliquid obſcuritatis. Aliis parumper verbis Sanctus Matthæus, aliis Sanctus Marcus, aliis Sanctus Lucas, aliis in prima ad Corinthios Epiſtola Paulus Apoſtolus fuit uſus, ideoque Sanctus Auguſtinus ſingulorum verba producit ac diſcutit in libris de adulterinis conjugiis, & advertit palmarem difficultatem eſſe de Sancti Matthæi verbis: *Quicumque dimiſerit uxorem ſuam, niſi ob fornicationem, & aliam duxerit, mœchatur. Et qui dimiſſam duxerit, mœchatur*. Eam lucidè exponit celebrata ſub Caroli Magni Imperio per Paulinum Aquilejæ Patriarcham Synodus Foro-Julienſis: *Quoniam in medio ambiguus interponitur ſermo, id eſt, niſi ob fornicationem, quæri animum poteſt, utrum ad ſolam licentiam dimittendi uxorem, an etiam ad utrumque dictum referatur, hoc eſt, ad aliam vivente illa accipiendam, quaſi dixerit, Qui dimiſerit uxorem ſuam, & aliam niſi ob fornicationem duxerit, mœchatur*. Ex Sancto Hieronymo definit exceptionem iſtam ad ſolam, quæ proximè antecedit, dimittendi licentiam debere reſtringi. Facta igitur ob fornicationem dimiſſio non ſolvit vinculum, adeoque & qui aliam ducit, & qui dimiſſam duxerit, ipſaque item alteri nubens dimiſſa omnino mœchantur. Quem ſenſum non dumtaxat in laudatis à dicta Synodo ſuper Sancti Matthæi Evangelium Commentariis, ſed & in litteris ad Oceanum tradit Sanctus Hieronymus: *Præcepit Dominus uxorem non debere dimitti excepta cauſa fornicationis, & ſi dimiſſa fuerit, manere innuptam. Quidquid viris jubetur, hoc conſequenter redundat in fœminas*. Epiſt. cap. Aliter nonnihil ſentit Sanctus Auguſtinus: Exceptam fornicationis cauſam, licet non ad ſolam dimittendi, ſed & ad novarum nuptiarum licentiam referatur, vult iſtis nuptiis non favere. Exiſtimant eſſe locutionem ſimilem huic: *Scienti bonum, & non facienti, peccatum eſt illi*. Uti ſcienter peccantes damnans, ignoranter lapſos non expurgat Jacobus Apoſtolus, ita à Domino, dum citra fornicationis cauſam repudiantes ac alias nuptias attentantes damnat adulterii, eos, qui ex iſta cauſa patrant eadem, vult Auguſtinus non expurgari. Iſtos non ſolus, ſed præſertim dumtaxat ac gravius damnari cenſet; uti ſcienter peccantes damnantur ab Apoſtolo Jacobo. Sancti Hieronymi expoſitio eſt clarior & longè firmior. Et ex his omnibus vides præſentem Leonis noni Canonem ſolidis fundamentis eſſe nixum.

CANON XIII.

ET quia novi Hæretici in Gallicanis partibus emerſerant, eos excommunicavit, illis additis qui ab eis aliquod munus vel ſervitium acciperent, aut quodlibet defenſionis patrocinium illis impenderent.

SCHOLION.

NOvi hi in Gallicanis partibus Hæretici fuerunt duo Aurelianenſis Eccleſiæ Clerici, Heribertus & Lizojus, *quorum poſterior in Monaſterio ſanctæ Crucis Clericorum clariſſimus habebatur, prior Sancti Petri Eccleſiæ, cognomento puellaris, capitale Scholæ habebat dominium*. Ita Glaber Rudolphus, qui circa Heribertum videtur falli. Aurelianenſis enim, in quo damnata Hæreſis, concilii acta affirmant Heribertum, non Aurelianenſis Eccleſiæ, ſed Arfaſti nobilis Rothomagenſis fuiſſe Clericum, nequaquam Hæreſis Auctorem, ſed ſeductum, ac poſteà proditorem. Lizoii in plantanda Hæreſi ſocium affirmant fuiſſe Stephanum Clericum Aurelianenſem, Conſtantiæ Reginæ Confeſſarium. Addunt ambos fuiſſe ſapientia claros, ſanctitate magnificos, eleemoſynis largos, in Roberti Regis aula ac omni vulgo potentes, ideoque ad diaboli, ſepulchris dealbatis ſemper utentis, opus aptos. Antiquum incogniti Authoris, à Franciſco du Cheſne publicatum, Franciæ à Roberto uſque ad Philippum primum Regem Hiſtoriæ fragmentum eadem confirmat. A neſcio qua Italica muliere ambo circumſcripti & ſeducti receperunt, & clandeſtinè prædicarunt Gnoſticam & Manichæam Hæreſim, cujus quædam capita
L. 3. c. 8. exponit præfatus Rudolphus: *Dicebant deliramenta eſſe quidquid in veteri ac novo Canone certis ſignis ac prodigiis, veteribuſque teſtatoribus de Trina unaque Deitate beata confirmat auctoritas. Cœlum pariter ac terram, ut conſpiciuntur, abſque Auctore Initii ſemper exſtitiſſe aſſerebant. Et cum univerſarum Hæreſium fæce inſaniens, canum more latrantes deterrima, in hoc tantum Epicuræis erant Hæreticis ſimiles, quoniam voluptatum flagitiis credebant non recompenſari ultionis vindictam. Omne Chriſtianum opus, quod æſtimatur pretium remunerationis æternæ, laborem ſuperfluum judicabant*. Alios inſuper errores adducit laudatum Hiſtoriæ fragmentum: *Exorta eſt Aureliania ac fonda Hæreſis. Hujus Principes erant Stephanus cum Lizoio, qui & alios ſibi ſuæ perditionis adſciverant ſocios, quorum alii erant Presbyteri, alii Levitæ, alii aliorum Ordinum gradu ſublimati. Dicebant non poſſe aliquem in Baptiſmate Spiritum Sanctum ſuſcipere, & poſt criminale peccatum veniam non promereri. Impoſitionem manuum nihil poſſe conferre. Nuptias ſpernebant. Epiſcopum affirmabant non poſſe ordinare, & ſanctum dare Spiritum*. Alios adhuc producunt publicata per Lucam Dacherium Acta Synodalia: *Dicunt Chriſtum de Virgine Maria non eſſe natum, neque pro hominibus paſſum, nec verè in ſepulchro poſitum, nec à mortuis reſurrexiſſe. Addunt in Baptiſmo nullam eſſe ſcelerum abſolutionem, neque Sacramentum Corporis & Sanguinis Chriſti in conſecratione Sacerdotis. Sanctos Martyres atque Confeſſores implorare pro nihilo ducebant*. De Sacroſancta Euchariſtia errorem lucidiùs in Aurelianenſi Synodo expoſuit ipſorum accuſator Arfaſtus: *Docuiſti panem & vinum, quod ſuper Altare manibus Sacerdotum ſancti Spiritus operatione effici videtur Sacramentum, converti non poſſe in Corpus & Sanguinem Chriſti*. Replicanti autem. *Si in his, quæ enumeraſtis, ſalus hominum, quæ ſperatur, ut dicitur, eſſe non poteſt, à vobis obnixè rogo mihi aperiri, in quibus ſperari poterit, ne meus animus in dubio poſitus citò cadat in deſperationis ruinam*, repoſuerunt: *Procul dubio, frater, in charybdi falſæ opinionis hactenus cum indoctis jacuiſti, nunc verò erectus in culmine totius veritatis, integræ mentis oculos ad lumen veræ Fidei aperire cœpiſti. Pandemus tibi ſalutis oſtium, quo ingreſſus, per impoſitionem ſcilicet manuum noſtrarum, ab omni peccati labe mundaberis, atque ſancti Spiritus dono repleberis, qui ſcripturarum omnium profunditatem ac veram dignitatem abſque ſcrupulo te docebit. Deindè Cœleſti cibo paſtus, interna ſatietate recreatus, videbis perſæpè nobiſcum viſiones Angelicas, quarum ſolatio fultus, cum eis quovis locorum ſine mora vel difficultate, cùm volueris, ire poteris, nihilque tibi deerit, quia Deus omnium tibi comes numquam deerit, in quo ſapientiæ theſauri atque divitiarum conſiſtunt*. Pergunt Acta Synodalia: *De cibo illo, qui Cœleſtis ab illis dicebatur, quali arte conficiebatur, neſcientibus demonſtrare curabo. Congregabantur certis noctibus, ſinguli lucernas tenentes in manibus, ad inſtar Litaniæ Dæmonum nomina declamabant, donec ſubito Dæmonem in ſimilitudine cujuslibet beſtiolæ videbant deſcendere. Qui ſtatim, ut viſibilis illa videbatur viſio, omnibus extinctis luminaribus, quamprimum quiſque poterat mulierem, quæ ad manum ſibi veniebat, ad abutendum accipiebant ſine reſpectu, & utrum Mater, aut Soror, aut Monacha haberetur, pro ſanctitate & Religione iſtius concubitus ab illis non æſtimabatur. Ex quo ſpurciſſimo concubitu generatus infans, octava die in medio eorum copioſo accenſo igne probabatur per ignem, more antiquorum Paganorum, & ſic in igne cremabatur. Cujus cinis tanta veneratione colligebatur atque cuſtodiebatur, ut Chriſtiana Religioſitas Corpus Chriſti cuſtodire ſolet, ægris dandum de hoc ſæculo exituris ad viaticum. Inerat enim tanta vis diabolicæ fraudis in iſto cinere, ut quicumque præfata Hæreſi imbutus fuiſſet, & de eodem cinere quamvis ſumendo parum prælibaviſſet, vix unquam poſteà de eadem Hæreſi greſſum mentis ad viam veritatis derigere valeret*. Inſignem hanc Chriſtianitatem edoctus Heribertus etiam Arfaſto Domino ſuo eſt perſuadere conatus. Itala quippe mulier promi-

ſerat

ferat ab omni penitus mundo recipiendam. Prudens Arſaſtus videns hæc non Jeſu Chriſti miracula, ſed nefanda Gnoſticorum clandeſtina dogmata, cenſuit aſtum aſtu ſuperandum. Ad Stephanum & Lizoium acceſſit Aureliam, eis ſe dedit diſcipulum, & omnia fœda ſecreta eſt expiſcatus. Domino ſuo Richardo Normandiæ Comiti detulit, hic ad Robertum Galliæ Regem, qui Synodum Epiſcopalem fieri juſſit Aureliæ, ubi ab Arſaſto accuſata, à Guarino Belluacenſi Epiſcopo, & Ebrardo Eccleſiæ Carnutenſis, ac apud Sanctorum Principum Apoſtolorum limina abſentis Sancti Epiſcopi Fulberti Clerico convicta, & per omnem Synodum damnata fuit Hæreſis, ejuſque cum multis aſſeclis Auctores ſolemniter degradati, ſæculari brachio traditi, & vivi ſunt combuſti. Nemo reſipuit, niſi cum uno Clerico unica Monialis. Quæ omnia latiùs referunt laudata Acta Synodalia. Etiam in Sancti Petri vivi Chronico meminit Cla-
A. 1015. rius Monachus Senonenſis: *Sub ipſo tempore exorta eſt magna Hæreſis, nova & inaudita, in urbe Aurelianenſi. Quapropter accerſens Rex Archiepiſcopum, juſſit in eadem urbe congregari Synodum. Erant autem ipſi Hæretici ex melioribus civitatis Clericis. Communi verò conſenſu & voluntate convicti, omnes perpeſſi ſunt ignis incendium.* Hi ergo ſunt primi Hæretici Sacramentarii, è quibus poſteà Petrus Bruſſius, Henricus, Tanchelinus, Albigenſes, Waldenſes, Wicleffiſtæ, tandemque Lutherani, Calviniſtæ, nec non & Suenckfeldiani, ſeu omne ſcriptum Dei Verbum projicientes Prophetæ Cœleſtes, quaſi è terra fungi prodierunt. Hinc enim Guarino Belluacenſi Epiſcopo fidem orthodoxam prædicanti, & iſti reſponderunt: *Iſta illis narrare potes, qui terrena ſapiunt, atque credunt figmenta carnalium hominum ſcripta in membranis animalium; Nobis autem, qui legem ſcriptam habemus in interiori homine à Spiritu ſancto, & nihil aliud ſapimus, niſi quod à Deo omnium Conditore didicimus, incaſſum ſuperflua, & à Divinitate devia profers. Idcirco verbis finem impone, & de nobis, quidquid velis, facito.* Stultus & vanus, de quo cum Lutheranis & Calviniſtis hodie inſaniunt præſertim Suenckfeldiani, privatæ revelationis ſpiritus eſt adeò antiquus. Eſt enim ille, qui omnes à ſe in errorem ſeductos impios facit in iſto circuitu ambulare. Hanc igitur nequiſſimam atque fœdiſſimam, necdum penitus exſtinctam, Hæreſim denuò damnavit Leo nonus, omneſque ejus ſequaces interdixit aqua & igni.

CANON XIV.

PAri modo damnavit & Sodomitas.

SCHOLION.

NEfandum iſtud humanæ naturæ adulterium, propter quod & in univerſum genus noſtrum cateclisſmus & in diffidentiæ apud Sodomam & Gomorrham filios venit ignis cœleſtis, adeò fœdum eſt, ut etiam Diabolus audire nolit eſſe ejus incentor. Etenim de quopiam, varias variorum libidines procurante, Diabolo ſcribit magnum Belgii Chronicon: *Omnes, quidquid petierunt, habuerunt & obtinuerunt, præter unum, qui petiit conſenſum maſculi cujuſdam, nobilis adoleſcentis, quod Diabolus in ſua poteſtate*
Fol. 133. *eſſe negavit, nec ſibi eſſe licitum in tam illicito deſiderio præbere conſenſum.* Quin imò Sancto Eparchio Alvernenſi Epiſcopo, ſolum meretricis elogium improperanti, apud Sanctum Gregorium Turonenſem repoſuit iratus Diabolus:
Lib. 2. c. 21. *Quia mihi meretricis nomen imponis, multas tibi parabo inſidias ob deſideria mulierum.* Et multis iſtiuſmodi vexis vir ſanctiſſimus exinde fuit inquietatus. Etiam ſolo excæcatæ naturæ lumine ducti ante Domini adventum Gentiles, noſtrates præſertim, adeo ſemper execrati ſunt nefandum
Lib. 4. c. 14. iſtud vitium, ut excuſſi à Batavis Romani Imperii Cornelius Tacitus in Hiſtoriarum libris dicat & hanc fuiſſe cauſam, quod impuberes à Reipublicæ Miniſtris *ad ſtuprum* traherentur. Taifalorum, vitium iſtud profitentium, gentem, uti obſcænam & hominum nomine indignam, damnat etiam Ammianus Marcellinus. Imperato- Lib. 3. c. 15.
res item Neronem & Antoninum Heliogabalum ob idem flagitium omnis uſque hodiè mundus peſſimè deteſtatur. Et huc omninò reſpexit Apoſtolus, mandans neminem eligi in Epiſcopum, niſi qui habuerit filios ſubditos in omni caſtitate. Mandat adverſus peſſimum gentilitatis morem, quo etiam Philoſophi, uti acerbo ſarcaſmo improperat in libro de anima Tertullianus, Philo- Cap. 5.
ſophiam exornabant amore puerorum. Solonis leges, abominationem iſtam, uti rem magnam, ſolis ingenuis permittentes, inſigniter pro merito exagitat in ſuis ſupra Apoſtolicam ad Romanos Epiſtolam Homiliis Sanctus Joannes Chryſoſtomus. Et hinc quod leges iſtas, licet omni- Cap. 5.
nò dilectas, tamen imitari erubuerit ſpurciſſimus etiam Mahometus, in Orientalis Eccleſiæ Hiſtoria demonſtrat Cardinalis Jacobus de Vitriaco. Origenes idolis immolare, quam fœditatem iſtam pati maluit: Alterutrius eligendi Cap. 10
neceſſitatem fuiſſe illi cauſam lapſus, teſtantur in libro de Sectis Leontius Scholaſticus, & in Hiſtoria Eccleſiaſtica Nicephorus Calixtus. Ido- Lib. 5. c. 32.
lolatriam exiſtimavit eſſe minus fœdam. Et ſane hæc eſt avaritia, quam Apoſtolus tradit eſſe ſervitutem idolorum. Nequaquam enim de nummorum, ſed de corporum avaritia loqui illic Apoſtolum,

lum , Sanctus Hieronymus & alii graviſſimi
Doctores conſtanter & meritò affirmant. Etiam
iſtud flagitium in libro de Pudicitia notat præ-
Cap. 4. ſertim Tertullianus: *Reliquas libidinum furias ,
impias & in corpora & in ſexus ultra jura naturæ ,
non modo limine , verum omni Eccleſiæ tecto ſubmo-
vemus . Quia non ſunt delicta , ſed monſtra .* Quod
emphaticum locutionis genus eſt mutuatus ab
L. 3. c. 34. homine gentili Svetonio : *Monſtruoſi concubitus
repertores* . Et iterum : *Monſtruoſæ libidines* .
L. 4. c. 16. Addit idem gentilis nefandum iſtud hominum
genus non dumtaxat urbe pellendum, ſed &
Cap. 10. profundo ſubmergendum. Quo ſupplicio vindi-
cari conſuetum affirmat etiam gentilis Athenæus.
Hinc illi Sacramentalem etiam abſolutionem in
mortis articulo denegabat primitiva Eccleſia,
Chriſto Domino ſummo noſtro in dextera Patris
Pontifici reſervans & mittens judicandum. Ex
iſta peſte omnem Africam fuiſſe à Divina juſtitia
traditam in Barbaras Wandalorum manus, ſcri-
bit in libris de providentia Sanctus Salvianus.
Etiam Angliam in Nortmannam Guilielmi Con-
quæſtoris poteſtatem hinc deveniſſe affirmat in
Cap. 33. Albanenſium Abbatum vita Matthæus Pariſien-
ſis . Sub Ludovico Pio celebrata ſexta Parienſis
Synodus ſit exinde perire Eccleſiæ ſtatum , &
Regna periclitari . Quare flagitium extremo
Leg. 177. ſupplicio vindicandum , magnum Conſtanti-
num imitatus, in novellis ſuis legibus meritò
ſtatuit Imperator Juſtinianus. Quàm horrendè
caſtigari juſſerit illo infectos Epiſcopos & Cleri-
cos , habes apud Theophanem & Georgium
Cedrenum. Qualiter ad Leonis noni tempora
flagitium graſſatum ſit, videri poſſis ex ejus ad
Sanctum Petrum Damiani litteris , libroque
quem ejus juſſu ſcripſit, ac ipſi inſcripſit dictus
Petrus , & appellavit Gomorrhianum. Etiam
Hugonem Lingonenſem Epiſcopum fuiſſe ipſo
infectum , ideoque à præſenti Synodo degrada-
tum , habent acta Synodalia. Verùm enim ve-
rò nefandum eſt hoc monſtrum, ideoque imite-
mur Sanctum Anſelmum Cantuarienſem Archi-
epiſcopum , de quo Henricus Cnygthonus:
*Anſelmus Sodomitas quolibet die Dominico excommu-
nicandos cenſuit . Sed & hoc poſtmodum retracta-
vit . Nam publicatio hujus vitii pravis mentibus
fuit fomes majoris audaciæ ſimilia perpetrandi* .
Eadem de cauſa Gomorrhianum, in quo ſingu-
læ vitii iſtius ſpecies refutantur quidem doctiſſi-
mè & caſtiſſimè, tamen & exponuntur, San-
cti Petri Damiani librum finxit à ſe perditum,
atque ita cum gravi laudati Auctoris ira ſuppreſſit
Pontifex Alexander ſecundus. Quæ regula om-
ninò ſervanda eſt in noſtro Belgio, ubi mon-
ſtrum ignotum eſt, & plurimis inauditum.

Digitized by Google

DISSERTATIO DE HAC REMENSI SYNODO.

CAPUT PRIMUM.

Exponitur Synodi Occaſio, Epiſcopi, Locus, Dies, Obſtacula.

LEONIS Pontificis ſanctitatem compendio depingit in ſui Monaſterii Chronico Hariulphus Monachus Sancti Richarii Centulenſis: *Leo Papa natione Teutonicus, parentum excellentiſſima nobilitate præfulgens,* (Lib. 4. c. 10.) *& cæleſti viſione deſignatus antequam natus, in Lotharingia mundo proceſſit. Qui ſacris litteris atque liberalibus ſtudiis accuratiſſimè eruditus, & per omnem pueritiam, juventutemque & adoleſcentiam, timoratæ mentis honeſtatem conſervans, electione Cleri & populi Eccleſiæ Tullenſi ordinatus eſt Epiſcopus, cum jam ei propinqui viri Imperiales de Romano Apoſtolatu ei conferendo tractarent. Sane quoniam cum nobilitate parentum non deerat ei ſanctiſſima claritas morum, non recuſavit homo inclitus pauperculæ civitatis curam ſuſcipere, imò obtentu majoris evitandi honoris, ad hanc facilè eſt deductus.* Fuiſſe Comitis Habſpurgenſis filium undecimi ſæculi ſecundo anno natum, in Baptiſmo vocatum Brunonem, anno ejuſdem ſæculi vigeſimo ſexto è Sancti Benedicti Monacho factum Tullenſem Epiſcopum affirmat Richerius in Chronico Monaſterii Senonienſis, & adjungit: *Cujus ſanctitatis poſtea Bruno futurus eſſet, in quamcumque civitatem, vel caſtellum, vel vicum, aut villam intrarit Galli earumdem villarum lingua ejus patriæ, per quam tranſibat, denſis clamoribus eum Papam futurum clamabant, Leo Papa, Leo Papa, cum ei nomen imponendum omnes ignorarent. Et iterum atque iterum hoc nomen reciprocabant, Leo Papa, Leo Papa. Quo audito, qui cum eo erant, eum in ſumma veneratione habere cœperunt.* Dicti ſæculi anno quinquageſimo primo, fuiſſe Sedi Apoſtolicæ impoſitum affirmat (Lib. 2. cap. 10.) idem Richerius, aſt anno quadrageſimo nono id factum conſtanter ſcribunt Hermannus Contractus, Siffridus Presbyter, Marianus Scotus, Lambertus Schafnaburgenſis, Auguſtenſis Eccleſiæ Chronicon, Adamus Bremenſis, & alii plures. Sigebertus Gemblacenſis adſcribit anno poſt milleſimum quadrageſimo octavo. Et rectè. Etenim Veſontione in Sancti Stephani Eccleſia exſtat authentica tabula, atteſtans à Leone nono, dum electus Wormatia per dictam civitatem tranſiret Romam dicto anno, ibidem dediſſe varia privilegia, & nominatim ſtatuiſſe, *Uti ſeptem de Canonicis ipſius loci eligerentur, qui Cardinales vocarentur, qui cum Dalmatica, Mitra, Sandaliis, Chyrothecis, ad Altare illud ordinati, Miſſas ibidem facerent, quorum unus, loci illius Decanus, annulo etiam ad Miſſarum ſolemnia uteretur.* Quod ipſum poſteà dedit Remenſi etiam Eccleſiæ, & Colonienſi. Nempe anni quadrageſimi octavi menſe Septembri aſſumptus fuit in Pontificem ab Henrico Imperatore, ſed ſequentis dumtaxat anni menſe Februario coronatus atque intronizatus. Etenim quod non Romæ à Cardinalibus electus, ſed Moguntiæ ab Imperatore nominatus eſſet, per Cluniacenſe Monaſterium tranſeuntem in Italiam Hildebrandus ejuſdem Monaſterii Prior illegitimæ per Laicam poteſtatem promotionis admonuit, quem Leo audiens, & ſecum ducens Romam, Papalia ornamenta depoſuit, in peregrini habitu proſecutus eſt iter, atque ita tandem à Cardinalibus, per dictum Hildebrandum perſuaſis, legitimè electus. Hic eſt ille magnus Hildebrandus, qui poſteà Gregorius ſeptimus omnem Eccleſiam potentiſſimè reformavit. Eidem reformandæ poſt dejectum Gregorium ſextum, priùs Clementem ſecundum, ac deindè Damaſum ſecundum admoverat laudatus Imperator Henricus, verùm brevis utriuſque vita omnem conatum & ſpem exſufflavit. Hinc tandem ſuffecit noſtrum Leonem, de quo laudatus Sigebertus: *Leo, cum ad* (A. 1048.)

capeſſendam

Digitized by Google

capeſſendam Sedem Apoſtolicam tenderet Romam, audivit voces Angelorum concinentium, Dicit Dominus, Ego cogito cogitationes pacis, & non afflictionis. Utique inter Deum & humanum genus pacis, quæ eſſe non poſſit ſine inregra aut reformata Chriſtianitatis diſciplina. Quam Cœleſtem Prophetiam Leo ſtatim adimplevit.

Eum enim in Quadrageſima fuiſſe inthronizatum ſcribit Hermannus Contractus, & adjungit: *Leo Papa in hebdomada poſt Albas Synodum Romæ cum Epiſcopis Italiæ celebravit. Item in hebdomada Pentecoſtes aliam Synodum Papiæ congregavit, indeque per montem Jovis cum plurimis Romanorum in Ciſalpinas partes devenit.* Acta hæc dici anno poſt milleſimum quadrageſimo nono, & pergit: *Autumnali tempore Domnus Papa magnam Synodum Remis habuit cum Galliarum Epiſcopis, indeque Moguntiam veniens aliam Synodum quadraginta propè Epiſcoporum coram Imperatore & Regni noſtri Principibus celebravit.* Ad eundem annum, ſcribit Simeon Dunelmenſis: *Eodem anno Sanctus Leo Papa rogatu eximiæ Religionis Abbatis Hermari in Franciam venit, habens in Comitatu ſuo Præfectum & digniores quoſque Romuleæ urbis, & Sancti Remigii Francorum Apoſtoli Monaſterium Remis conſtitutum maximo cum honore dedicavit, & poſtmodum in ipſa urbe magnam Synodum Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, & Abbatum, ſex diebus celebravit.*

Venerabilis ille Hermarus fuit Sancti Remigii Remenſis Abbas, de quo & Franciçæ Hiſtoriæ à Roberto Rege uſque ad Philippi primi mortem fragmentum: *Henrico Rege regnante, Leo Papa in Franciam venit, rogatu Hermari Cœnobii Sancti Remigii Abbatis. Qui Remis pertingens, Monaſterium ejuſdem Sancti Remigii, ab eodem Abbate magnis ſumptibus exſtructum, cum maxima conſecravit gloria. Ubi etiam multorum adunavit Concilium Epiſcoporum & Abbatum, in quo Simoniacam Hæreſim, quæ ferè totam reſperſerat Galliam, anathematis ſugillavit gladio, multos humilians, quos ea peſtis extulerat, & ſanctorum Patrum ſtatuta, quæ propemodùm apud Gallos abolita fuerant, reformans.* Exſtat fragmentum apud Franciſcum du Cheſne. Ad dedicandas Eccleſias grandem Antiſtitum numerum convenire, & ex iſta occaſione Synodum agere, eſt mos antiquiſſimus, ipſum & Leo eſt ſecutus.

Verùm quid ſibi volunt hæc Lamberti Schafnaburgenſis de hac Synodo verba, *Ad pacem Galliis reddendam?* Reſpnndeo ea elucidari à Sige-
An. 1049. berto Gemblacenſi: *Leo Papa in Gallias veniens, ut motus Imperii à Balduino & Godefrido concitatos ſedaret, Godefridum quidem Imperatori reconciliavit; Balduino pertinacius agente, contra eum Imperator duxit exercitum, ſed tandem Balduinus flexus condicto die Aquis Imperatori ſatisfecit.* Et Simenn Dunelmenſis: *Henricus Imperator innumerabilem congregavit exercitum contra Flandrenſem Comitem Balduinum, maximè eo quod Neomagum ſuum Palatium combuſſiſſet atque fregiſſet pulcherrimum. In qua expeditione fuit Leo Papa, & de multis terris nobiles & magnifici viri quamplurimi.* Gallia, uti etiamnum hodie, tunc partim Germanico Imperio, partim Franciçæ Coronæ parebat, & in iſta ejus parte Godefridus Gibboſus Lotharingiæ Dux, & Balduinus Inſulenſis Flandrenſium Comes exercebant turbas, bella, rapinas, incendia, non Imperialium dumtaxat Palatiorum, ſed etiam Monaſteriorum atque Eccleſiarum. Hac occaſione Leo Pontifex venit in Gallias, & partim in Mnguntina, partim in Remenſi Synodo omnia pacificavit.

Remenſem Synodum fuiſſe celeberrimam, lucet ex verbis Hermanni Contracti: *Leo Papa magnam Synodum Remis habuit.* Et Simeon Dunelmenſis: *Leo Papa magnam Synodum Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, & Abbatum, ſex diebus celebravit. In qua fuit Alduinus Rameſienſis Abbas, & Abbas Monaſterii Sancti Auguſtini à Rege Anglorum Eduardo illuc directi.* Adſuiſſe etiam Gervinum Sancti Richarii Centulenſis Abbatem ſcribit in ejuſdem Monaſterii Chronico Hariulphus Lib. 4.
Monachus, & adjungit: *Leo Papa, cum Bea-* c. 27.
tiſſimi Remigii Remorum Pontificis Eccleſiam dedicare veniſſet, venerabilem Gervinum, ut ejuſdem Confeſſoris corpus efferret, cum aliis tribus æquè ſanctis viris delegit. Affirmat adſuiſſe & Fulconem Epiſcopum Ambianenſem. Etiam Halinardum Lugdunenſem, Hugonem Veſontionenſem, Widonem Remenſem, Evrardum Trevirenſem Archiepiſcopos adſuiſſe aſſerit vetus Sancti Benigni Divionenſis Chronicon, & proſequitur: *Adfuerunt penè totius Galliæ tam Archi-* A. 1051.
epiſcopi quam Epiſcopi, cum innumerabili multitudine Cleri & populi. Addit adſuiſſe & Hugonem Epiſcopum Lingonenſem. Synodalia per Dominum Cardinalem Cæſarem Baronium publica Acta ajunt adſuiſſe Epiſcopos viginti, & huc uſque nominatis addunt Beroldum Sueſſionenſem, Drogonem Morinenſem, Frotlandum Sylvanectenſem, Adelheronem Metenſem, Joſfridum Conſtantienſem, Ivonem Sagienſem, Herbertum Lexovienſem, Theodorum Virdunenſem, Hugonem Nivernenſem, Euſebium Andegavenſem, Pudicum Namnetenſem, & Joannem Epiſcopum Portuenſem. Pudicum ajunt fuiſſe Epiſcopum Anglicanum. Omne hoc Leonis Pontificis iter, & Synodi hujus Acta deſcripſit atque digeſſit Anſelmus Sancti Remigii Monachus, verùm grandi Eccleſiaſticæ eruditionis injuria periit iſtud opus, aut latet, ejuſque ſolùm à Sigeberto Gemblacenſi in Catalogo Scriptorum Eccleſiaſticorum habemus hoc Encomium: *Anſelmus Remenſis Monachus ſcripſit itinerarium novi Leonis Papæ à Roma in Gallias, ob hoc maximè ut notificaret, quanta authoritate Remis, vel in aliis urbibus Synodum celebrarit, qua ſubtilitate & juſtitia examinaverit cauſas Eccleſiaſticas, qua diſcretione peccantes correxerit, quomodo ei virtus Dei cooperata ſit. Quod ſatis patuit in una cauſa Remenſis Synodi, ubi dum Epiſcopus Friſingenſis contumaciter ageret contra Apoſtolicam authoritatem, repentè in omnium oculis obmutuit.* Friſingenſem hunc, Salisburgenſis Metropolitæ Suffraganeum, non ut Synodi hujus Patrem, ſed ut citatum reum, aut certè ut Henrici tertii Imperatoris Legatum oportet hic adfuiſſe. Neque enim ad Gallicanam, ſed ad Germanicam Eccleſiam ſpectat Friſinga. Ego exiſtimem & Anſel-

Sigeberti textum eſſe vitiatum, & pro *Friſingenſis* ponendum eſſe *Veſontionenſis*. Etenim Hugonem Veſontionenſem Epiſcopum, dum Hugonem Lingonenſem, Simoniacum Æthiopem, eloquii ſui fluentis abluere conatur adverſus judicium Apoſtolicum, divinitus hic obmutuiſſe, infra lucebit. Adſuiſſe quinquaginta Abbates addunt laudata Acta, & exprimunt ſeptemdecim, quos inter ſunt duo Angli laudati per Simeonem Dunelmenſem. Et Sancti Auguſtini Cantuarienſis Abbas, qnod Simeon non dixit, vocabarur Ulricus.

Proximam Synodi occaſionem edicit laudatum
A. 1046. Sancti Benigni Chronicon: *Leone Papa ordinato, evocatus eſt ab ipſo Romæ ad Concilium Domnus Lugdunenſis Archiepiſcopus Halinardus, ſimulque omnes Epiſcopi Galliæ, ad pertractandum inibi de ſtatu & correctione ſanctæ Eccleſiæ. In ipſo anno ipſe Domnus Papa perrexit in Franciam, & Remis babuit Concilium Epiſcoporum.* Romam ad Patriarebales Domini Papæ Synodos in corpore accedere numquam dilexerunt Gallicani Epiſcopi. Hinc enim ipſos, dum ſuas ad Sanctum Flavianum Conſtantinopolitanum Epiſcopum dogmaticas adverſus Eutychetem litteras ab illis probari voluit, & cum iſtius magni ſuffragii robore mitti ad Chalcedonenſem Synodum, non Romæ, ſed intra Galliam congregari per Ravennium Metropolitam Arelatenſem, ſuum iſtic Vicarium, juſſit Sanctus Leo Magnus. Quæ res poſt occupatas à Francis Gallias admodum crevit. Hinc enim de ſacta adverſus Symmachum Pontificem Romana Synodo ad urbis Senatores Fauſtum & Symmachum ſcripſit Sanctus Avitus Metropolita Viennenſis: *Fuerat talis ſtatus rerum deſiderandus, ut nos ipſi per nos urbem orbi venerabilem pro dependendis divinis humaniſque expeteremus officiis. Sed quia iſtud jam dudum per rationem temporum fieri poſſe ceſſavit, vellemus, quod fatendum eſt, vel eo ſecuritatis accedere, ut quæ in cauſa communi ſupplicari oportet, Amplitudo veſtra congregatorum Galliæ Sacerdotum relatione cognoſceret.* Prava iſta temporum ratio ſuit occupata à Francis, Gothis, ac Burgundis, & inter ipſos ac Romanos dilacerata Gallia: Barbari iſti Gallicanos Epiſcopos nec Romam permittebant accedere, nec inter ſe in unam totius Diœceſis Synodum convenire. Prius malum adunata in unam Monarchiam omni Gallia Carolus Magnus abſtulit, reliquit tamen ſecundum. Etenim Nicolao primo Pontifici, Gallicanos Epiſcopos ad ſuam Patriarchalem Synodum ob graviſſimas cauſas evocanti, reſpondit Carolus Calvus Rex etiam in Gallia fieri Synodos, ideoque tantis itineribus non eſſe opus. Et hinc dum Photii Conſtantinopolitani Epiſcopi Schiſma, ac in omnem Latinam Eccleſiam Hæretica convitia ſupervenerunt diſcutienda, Romanum non amplius acceſſum, ſed ſolam intra Gallias numeroſam Synodum laudatus Pontifex duxit ab iiſdem Epiſcopis poſtulandam. Erat graviſſima in Patriarchalem Romanæ Eccleſiæ poteſtatem injuria, ideoque & ipſam damnavit octava Synodus. Verùm iſte mos in Gallia permanſit. Hinc etiam ad Romanam Leonis noni Synodum accedere detrectarunt Gallicani Epiſcopi, atque ita oblata occaſione deſcendit ipſe in Galliam, & illic cum ipſis Synodum celebravit.

In octavam Octobris diem, quæ & in Sancti Remigii feſtivitate eſt octava, Synodum indicere propoſuerat primum Pontifex, ſed poſtmodum mutato conſilio indixit in ipſam Sancti Remigii feſtivitatem, iſto die ejus corpus elevaturus, altero dedicaturus Baſilicam, ac tunc Synodum celebraturus. Eam indixit in feſto Exaltatæ Dominicæ Crucis, exiſtens in dilecta ſibi civitate Tullenſi. Et quidem Henricus Francorum Rex Hermaro Abbati ſuam addixerat præſentiam, ſpondens non ſolùm Sanctum Remigium, ſed & Romanum Pontificem pro debito honorare. Verùm criminoſis quibuſdam Epiſcopis, Abbatibus, ac Laicis, nobilibus præſertim in incæſtuoſo aut adulterino conjugio ſœtentibus, Synodus ſutura non placuit, ac de ipſis ſcribunt Acta Synodalia: *Tantæ perverſitatis viri, incentoris ſui diaboli callida ſuggeſtione inſtructi, Regi Francorum ſuggerunt, Regni ſui decus annullari, ſi in eo Romani Pontificis authoritatem dominari permitteret, vel ſi eidem, ut decreverat, occurrens præſentiæ ſuæ favorem ad cogendum Concilium exhiberet. Addunt etiam, quod nullus Anteceſſorum ejus id reperiatur aliquando conceſſiſſe, ut ob ſimilem cauſam in Franciæ urbes ingreſſus pateret alicui Papæ.* Etiam quoſdam Proceres adjunxerunt eſſe Regi contumaces, ideoque non Synodo, ſed bello eſſe opus, ad quod non ſoli ſeudales Laici, ſed omnes etiam cum ſua militia convocari debeant Epiſcopi & Abbates, præſertim Sancti Remigii Abbas, qui de Papalibus in ſuo Monaſterio pompis, & conſecrata per ipſum Pontificem Baſilica parabat vanus gloriari & ſuperbire. Et Regi perſuaſerunt. Etenim ille Legato ad Dominum Papam Frotlando Sylvanectenſi Epiſcopo, excuſavit ſe de celebranda intra ſuum Regnum Synodo, Papalem adventum differri flagitavit in aliud tempus, omneſque ſuos Epiſcopos compulit ad bellicam expeditionem. Potuerit etiam de ſuis ac paternis per Simoniacas Antiſtitum nominationes ac intruſiones in Eccleſiaſticam diſciplinam violentiis noluiſſe conſundi.

De Hoſtienſi, Præneſtino, Curienſi, & Comenſi Epiſcopis, Gregorii ſeptimi ad Henricum quartum Imperatorem Legatis, ſcribit Lambertus Schaſnaburgenſis: *Petierunt verbis* A. 1 *Romani Pontificis, ut Synodum tenere intra Germaniam pace Epiſcoporum ſinerentur. Vehementer hoc abnuerunt omnes Epiſcopi, tamquam inuſitatum, longeque à ſuis rationibus alienum, nec ſuæ hujus authoritatis privilegium ulli alii, præterquam Romano Pontifici, unquam delaturos affirmabant.* Etiam de Othone Gregorii noni Cardinali Legato ſcribit Godefridus Coloniæ apud Sanctum Pantaleonem Monachos: *Otho apud Herbipolim Concilium* A. 12 *Provinciale indixit, ſed renitentibus Principibus Laicis, & paucis Eccleſiarum Prælatis convenientibus, iratus receſſit.* Similes adverſus Honorii quarti in Germania Legatum rixas refert antiqua Auſtralis Hiſtoria, & Chronicon fratrum Prædi- A. 12 catorum Colmarienſium, addens Colonienſem,

atque Tullenſem Epiſcopos ad Apoſtolicam Sedem de illata Ordini ſuo injuria appellaſſe. Verùm enim verò ipſi appellantes & Legato & ipſi Sedi Apoſtolicæ irrogabant injuriam. Quis enim neſciat Apoſtolicis Legatis Synodi jus apud omnes gentes ſemper fuiſſe? Infinita ſunt exempla: Et res ipſa eſt omni exemplo clarior. Et quidem de Arſenio Hortenſi Epiſcopo, Nicolai primi Pontificis ad Carolum Calvum ac ejus ex fratre nepotem Lotharium Legato ſcribit Regino Abbas: *Arſenius Epiſcopus, Apocriſarius & Conſiliarius Nicolai Papæ, vice ipſius directus eſt in Franciam. Quo perveniens tanta auctoritate ac poteſtate uſus eſt, ac ſi idem ſummus Præſul adveniſſet.* Hinc ſpretis Regiis obſtaculis, in Sancti Archangeli Michaelis vigilia Remos advenit cum Trevirenſi, Lugdunenſi, ac Veſontionenſi ſuprà nominatis Archiepiſcopis, Joanne Portuenſi Epiſcopo, Petro Romanæ Eccleſiæ Cardinali Diacono, urbis Præfecto, aliiſque utriuſque Ordinis Magnatibus Leo Pontifex, exceptus eſt ſolemniſſima proceſſione, conſecravit Baſilicam, & Synodum perfecit. Idque in ipſa Sancti Remigii Baſilica. Rationem dant laudata Acta Synodalia: *Ut per Sancti Remigii, per quem Franci Orthodoxæ fidei initiati ſunt rudimentis, præſentiam conſequerentur reparationem tepefactæ in ſe divinæ Religionis.* Iſta interim eſt cauſa, cur & Rex abſuerit, & adfuerint adeò pauci Epiſcopi. Carnales homines malebant corporeis pro Rege, quam ſpiritualibus induti armis pro Deo pugnare.

CAPUT II.

Exponitur Synodi conſeſſus.

PRimæ, die Octobris tertis habitæ, ſeſſionis ingreſſum deſcribunt laudata Acta Synodalia: *Statim vetus querela inter Remenſis ac Trevirenſis Archiepiſcopi Clericos eſt renovata, his adſtruentibus quia Remenſis Primas eſſet in Gallia, ideoque illi diſpoſitio competeret Synodica; è contra verò illi Archiepiſcopo Trevirenſi eam dignitatem conabantur adſcribere, primamque Sedem poſt Romanæ Eccleſiæ Præſulem in celebrando Concilio acquirere.* Epiſcoporum in Synodis lites ejuſmodi habemus innumeras, & pudet referre. In pravos Populi mores, non de hujuſmodi quiſquiliis oportuerat ipſos pugnare. Certè pro hiſce ipſorum Clerici & famuli quandoque ad manus & ſanguinis effuſionem ſcandaloſiſſimè devenerunt. Omne Belgium Romanis olim fuit unica Provincia, ejuſque caput & Metropolis fuit civitas Trevirorum. Poſteà diviſum fuiſſe in duas Provincias, demonſtrat Sancti Hilarii Pictavienſis Epiſcopi de Synodis liber, inſcriptus Epiſcopis omnium Gallicarum Provinciarum, etiam *primæ Belgicæ & Belgicæ ſecundæ*. Factum id fuit à Conſtantino Magno, ſub cujus filio Conſtantio Hilarius floruit & ſcripſit. Apud Treviros manſit primæ, ſecundæ Belgicæ Metropolis poſita eſt apud Remos, atque ita hujus civitatis Epiſcopus profecit in Metropolitam. Ambas Metropoles eſſe ſorores Eccleſias, id eſt, ejuſdem per omnia dignitatis ac poteſtatis, ſcripſit in ſuo Teſtamento Sanctus Remigius. Hinc inter ipſarum Præſules acceptæ conſecrationis ætatem & ordinem ſervari profeſſus ſemper fuit etiam Metropolita Hincmarus. Eandem ſanè formam in Synodis ac aliis Conventibus omnes ubique gentium Eccleſiæ & Epiſcopi paſſim cuſtodierunt. Ep. 17.
Verùm contentiones has abſcidit prudentiſſimus Pontifex, Synodalem conſeſſum jubens formari in circulum, ac ſe in medio, Remenſem à dextris, Trevirenſem à ſiniſtris, Lugdunenſem ad meridiem, Veſontionenſem Metropolitam locans ad ſeptemtrionem. Remenſis ac Trevirenſis Clericos pacificavit, & iſti, quod in propria eſſet civitate, priorem locum adſcripſit.

Eidem Remenſi proximus ſedit è ſuffraganeis Beroldus Epiſcopus Sueſſionenſis. Sueſſionenſis enim Eccleſia ſemper ſuæ Provinciæ fuit Protothronica, ideoque ejus Epiſcopus ſemper ante omnes Collegas habuit primum locum à Metropolita. Hinc in ſecunda, Ebbonis & Hincmari Metropolitarum cauſam tractante, Sueſſionenſi Synodo primus ſurrexit, & ex omnium nomine reſpondit Rothaldus Epiſcopus ejuſdem civitatis. Hic etiam Hincmarum ordinarat, quod Act. 3.
nempe Metropolitam ordinare ſpectaret ex avito more ad Protothronum. Et poſt Hincmari mortem, quod ante dati à Rege viſitatoris Epiſcopi adventum elegiſſet, accuſata Remenſis Eccleſia, ſeriò ſe excuſat apud Comprovinciales, primoque in litteris loco nominat Hildeboldum Sueſſionenſem: quod nempe vacanti Provinciæ præſideret. Et de Ludovico Sancto Francorum Rege ſcribit antiquum Sueſſionenſis ad Sanctum Medardum Monaſterii Chronicon: *Ludovicus* Fol. 85.
conſecratus fuit & coronatus in civitate Remis per manus Jacobi Sueſſionenſis Epiſcopi, quia tunc Sedes Archiepiſcopatus vacabat. Quod ipſum affirmat Chronicon Sancti Dionyſii propè Pariſios. Regis A. 1226.
conſecratio & coronatio ex Sancti Remigii inſtituto & avita conſuetudine ſpectabat ad Metropolitam Remenſem, ideoque vacante iſta Sede devolvebatur ad Sueſſionenſem Epiſcopum, ejus tunc Vicarium & Provinciæ Primatem. Iſtud ipſum habes in vitis Sancti Ludovici per Guilielmum Nangiscenſem. Cur in litteris ad Nomenoium Britanniæ Principem quarta Turonenſis Synodus Rothaldum Sueſſionenſem tertio tantum loco ponat poſt Hincmarum Metropolitam, ignoro. In alterando dignitatis ordine Majores noſtri non fuerunt ſcrupuloſi. Etiam ſecundum thronum habuit ſecunda Belgica, de quo ad neſcio cujus Eccleſiæ Electum ſcribit Sanctus Fulbertus Carnutenſis Epiſcopus, Protothronus Provinciæ Senonenſis: *Ne civitati vel Eccleſiæ Catalaunorum ſuum derogetis honorem. Meminiſſe vos decet quod in antiqua deſcriptione Provinciæ Belgicæ ſecundæ ipſa civitas à Remenſi tertium locum habeat. Sapienti pauca.* Rationem in Ep. 78.
Sanctum Petrum Apoſtolum, qui Remenſem ac Sueſſionenſem per ſemetipſum, Catalaunenſem

autem

autem Eccleſiam per Sixtum primum à ſe miſſum Remenſibus Metropolitam erexerit, refundit in Remenſis Eccleſiæ Hiſtoria Presbyter Flodoar-
L. 1. c. 3. dus. Sixtum fuiſſe Metropolitam errat. Nam uſque ad Conſtantini tempora Trevirim fuiſſe unicam Belgii Metropolim, eſt nimis certum. In Romani Imperii notitiam ſeu laterculum potiori jure refundit Sanctus Fulbertus. Ex eo enim Majores noſtri etiam Eccleſiarum dignitatem & Ordinem conſtituerunt.

Quæſtio eſt, Quomodo Joannes Portuenſis Eccleſiæ Cardinalis Epiſcopus ſederit ultimo loco? Licet enim Presbyteri ac Diaconi Cardinales ante aliarum Eccleſiarum Epiſcopos & Archiepiſcopos tunc nedum obtinerent locum, obtentum tamen fuiſſe à Cardinalibus Epiſcopis diſertè in litteris ad Cadaloum, ex Parmenſi Epiſcopo Antipapam Honorium ſecundum, teſtatur Sanctus Petrus Damiani: *Quid tibi de Cardinalibus videtur Epiſcopis, qui videlicet & Romanum Pontificem principaliter eligant, & quibuſdam aliis prærogativis, non modo quorumlibet Epiſcoporum, ſed & Patriarcharum atque Primatum jura tranſcendunt? Salvo quippe univerſalis Eccleſiæ Sacramento iſti ſunt oculi unius lapidis, id eſt, Romanæ Ec-*
Lib. 1. *cleſiæ*. Eorum dignitatem inſigniter exaltat.
Ep. 10. Quod ipſum facit in prima Epiſtola ad Epiſcopos Cardinales. Nec heſternam novitatem, ſed ve-
Lib. 2. tuſtam Eccleſiæ formam lucidè laudat vir Sanctiſ-
Ep. 2. ſimus. Cur ergo illi coævus Leo nonus Pontifex Joannem Cardinalem Epiſcopum, ſuum per tot itinera ſocium, in hac Synodo poſtpoſuit omnibus Epiſcopis Gallicanis? Reſpondeo Dominorum Cardinalium, præſertim Epiſcoporum, dignitatem ac Eminentiam eſſe antiquiſſimam. Lucet ex Edicto Conſtantini Magni pro Romana Eccleſia: *Sancimus, ut viri religioſiſſimi, multorum ordinum Clerici, qui Sanctæ Romanæ Eccleſiæ deſerviunt, ornentur & habeant illam ſublimitatem & Magnificentiam, qua ornatus eſt magnus noſter Senatus, Patricii nempe & Conſules, & reliquæ dignitates*. Quæ verba ſolis Cardinalibus Epiſcopis in laudata ad ipſos Epiſtola applicat, atque ita de ipſis ſolis intelligenda cenſet Sanctus Petrus Damiani. Ex Magdenburgenſis Eccleſiæ manu ſcripto Chronico deſumptum, ab Henrico Meibomio publicatum, ac Witichindi Corbejenſis Monachi Annalibus adjunctum fragmentum conſonat, agens de Joanne decimo tertio Pontifice, erectoque per ipſum Archiepiſcopatu Magdenburgenſi: *Joannes ordinavit, & Privilegio Apoſtolicæ auctoritatis ſanxit, ac confirmavit Archiepiſcopum Magdenburgenſem in omni Ordine Eccleſiaſtico primatum habere omnium Archiepiſcoporum, qui in Germania ſunt ordinati, in Gallia quoque Colonienſi, Moguntinenſi, & Trevirenſi Archiepiſcopis per omnia honore ſimilem eſſe, crucis ſignaculum ante ſe ferre, & inter Cardinales Epiſcopos Romanæ Sedis conſortium habere*. Cardinalibus Epiſcopis æquiparari eſt antiquum Colonienſis, Moguntini, ac Trevirenſis Archiepiſcoporum Privilegium. Hinc enim de Adolpho Moguntino, Frederico Colonienſi, & Cunone Trevirenſi ſcribit magnum Belgii Chronicum: *Dominus Urbanus Papa ſextus ſeptemdecim Cardinales creavit, inter quos erant Trevirenſis, Moguntinus & Colonienſis Archiepiſcopi, ſed illi non acceptave-* Fol
runt. Partim quod graſſanti tunc ſchiſmati nollent miſceri, partim quod Cardinalibus Epiſcopis ſe noſſent æquales. Hinc item Urbanus octavus, dum Dominos Cardinales ex illuſtriſſimis fecit Eminentiſſimos, eundem titulum jam dictis Archiepiſcopis indulſit. Magdenburgenſis Archiepiſcopatus anno Domini 969. fuit erectus: Inter Cardinales Epiſcopos tunc habere locum fuit quorundam Archiepiſcoporum grande Privilegium, ideoque cæteri omnes illis omninò cedebant.

Superius adducta, quibus Cardinales Epiſcopos etiam Patriarchis anteponit Sanctus Petrus Damiani, verba exponunt apud Othonem Friſingenſem Epiſcopum in libris de geſtis Frederici primi Imperatoris, ac modificant Eugenii tertii Cardinales adverſum clandeſtina Sancti Bernardi cum Gallicanis Epiſcopis circa Gilberti Porretani cauſam acta proteſtantes: Epiſcopis Gallicanis ſe aſſeverant majores, Alexandrino autem & Antiocheno Patriarchis fatentur inferiores. Proindè de ſolis Aquilejenſi, Cantuarienſi, aliiſque id genus Latinæ Eccleſiæ Prima- L. 1
tibus, Patriarchæ titulo inſigniti tunc conſuetis, loquitur laudatus Petrus Damiani. Nam & Joſepho Patriarchæ Conſtantinopolitano priorem in Synodo Florentina locum ceſſerunt omnes Domini Cardinales. In diplomate, quo Sylveſtri ſecundi electionem confirmavit, iſtud Conſtantini Edictum eſſe fabuloſum rectè affirmat Imperator Otho tertius, fatetur tamen eſſe antiquum, dicens confictum à Joanne Diacono, cognomento Digitorum, qui res futuras nequaquam ſcripſit, ſed ſuo tempore cœptum, & adhuc vacillantem Romanorum Clericorum ſtatum voluit fabula iſta adjunctum & ſtabilirum. Fabula tamen proceſſit ex variæ, hic non edisſerendæ, admixtæ veritatis fundamento. Et hinc Cardinalium Epiſcoporum Eminentiam fuiſse etiam à Leone nono Pontifice agnitam & defenſam oſtendit in ſuis Chronicis Guilielmus Thorne, Cantuariæ ad Sanctum Auguſtinum Monachus, ſcribens de præſenti Synodo: *Leo Papa Simoniacam hæreſim in Francia debellabat. Mittitur ad eum conſenſu Regis & Regni Wulfricus Abbas, pro negotiis Regni & Eccleſiæ Anglicanæ reſponſurus. Cujus reſponſo Papa intelligens Anglos cæteris innocentiores, & Anglicanæ Eccleſiæ profectui congratulans, inter alia multa confirmabat, ut Archiepiſcopus Cantuarienſis in Conciliis vel Synodis celebrandis aſſideret debeat Pontifici Sanctæ Ruffinæ*.
Grande fuit iſtud Privilegium. Etenim Sanctæ Ruffinæ, ſeu Sylvæ candidæ Cardinalem An. 1
Epiſcopum fuiſſe inter ſeptem ordine ſecundum, ac feria ſemper ſecunda ſolemniter celebraſse in Baſilica Lateranenſi, affirmat Onufrius Panninus in erudito opuſculo de præcipuis Eccleſiis almę urbis. Quibuſque ergo Cardinalibus Epiſcopis Archiepiſcopum Cantuarienſem Leo antepoſuit. Et hinc in Barenſi Synodo, ubi *Omnibus ſuum locum ex antiquo vindicantibus*, Sanctus Anſelmus Cantuarienſis Archiepiſcopus, humilitate ſummus, *qua poterat aſſedit*, à Græcis

adverſus Spiritus Sancti à Filio proceſſionem inſurgentibus preſſus Urbanus ſecundus Pontifex, alta voce exclamavit: *Pater & Magiſter Anſelme, Anglorum Archiepiſcope, ubi es?* Exponit Guilielmus Malmesberienſis: *Exciderat animo ſummi Pontificis, ingruente tumultu, ut ei locum delegaret; ſed erroris admonitus eſt quæſtionis à Græcis propoſitæ neceſſitate. Annitentibus proximis ad conſeſſum Apoſtolici levatus eſt, ſedere juſſus juxta Romanum Archidiaconum, cui ante Papam ſedere moris eſt. Includamus, inquit, hunc in orbe noſtro, quaſi alterius orbis Papam.* Ita debiti juxta Sanctæ Ruffinæ Epiſcopum loci jacturam abundè Pontifex illi compenſavit. Huic item privilegio innititur, quod de Joanne Cardinali Presbytero, Calixti ſecundi Pontificis per Angliam legato, omnibus illic Epiſcopis ſynodaliter præſidente, ac celebrante in Pontificalibus ornamentis queritur in Cantuatienſium Pontificum vita Gervaſius Monachus Cantuarienſis: *Videres rem eatenus Regno Anglorum inauditam, Clericum ſcilicet Presbyterii tantùm gradu perfunctum, Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, totiuſque Regni Nobilibus, qui confluxerant, in ſublimi ſolio præſidere, illos autem deorſum ſedentes, ad nutum ejus vultu & auribus animum ſuſpenſum habere.* Læſam fuiſſe proteſtatur Anglicanæ Eccleſiæ libertatem, ac pergit: *Toti Regno Anglorum, & circumjacentibus Regionibus cunctis notiſſimum eſt, eatenus à primo Cantuarienſium Metropolitano, Sanctiſſimo videlicet Auguſtino, omnes ipſius ſucceſſores Primates & Patriarchas nominatos & habitos, nec ullius unquam Romani Legati ditioni addictos.* Erat querimonia iniqua ac imperita. Quis enim neſciat non ſolius Papæ, ſed & cujuſcumque Patriarchæ legato, licet Presbytero dumtaxat aut Diacono, eſſe celebrandæ Synodi, ibidemque ante omnes iſtius Diæceſis Epiſcopos ac Metropolitas præſidendi poteſtatem, donatam ab antiquiſſimo Canone omnium Eccleſiarum? Romanæ Eccleſiæ Cardinales Diaconi Generalibus etiam Synodis præſederunt. Verùm quod ſolis Hoſtienſi & ad Sanctam Ruffinam Cardinalibus Epiſcopis cedere ex ſupero Leonis noni privilegio deberet Primas Cantuarienſis, de laudati Joannis Cardinalis Presbyteri legatione, ac Synodali præſidentia quidam Anglorum Epiſcopi fuerunt offenſi. Et ipſos, quod aliquid rationis habere viderentur, placavit Calixti ſucceſſor Honorius ſecundus, Apoſtolicam totius inſulæ legationem impartiens Guilielmo Primati Cantuarienſium. Laudatum Calixtum, qui Turſtinum Eboracenſem Archiepiſcopum, ab Henrico Rege primo proſcriptum, honoravit inſigniter, ſibi proximum & collateralem, uti Cardinalem, eſſe ubique juſſit, & proximè poſt Oſtienſem Epiſcopum equitare in ſolemnibus proceſſionibus, vice verſa extollit in Eboracenſium Pontificum vita Thomas Stups, è Prædicatorum Ordine ſcriptor antiquus ac eruditus. At dumtaxat perſonale erat hocce Privilegium. Ex his interim omnibus vides avitam Cardinalium Epiſcoporum Eminentiam fuiſſe agnitam & ſtabilitam à Leone nono: Hoc enim in ſtabilimento fundatur Privilegium datum Archiepiſcopo Cantuarienſi. Et hinc Joannem Portuenſem Epiſcopum hac in Synodo ſediſſe ultimum poſt omnes Gallicanos Epiſcopos, nunquam crediderim. In Gallicanorum, qui Dominorum Cardinalium Eminentiam bonis oculis dudum non adſpexerunt, Epiſcoporum gratiam exiſtimo illum à Synodalium actorum compilatore, homine utique Gallo, in locum noviſſimum eſſe detruſum.

Oritur hinc alia quæſtio, An inter ſeptem Cardinales Epiſcopos ſemper certus ordo, primuſque locus Oſtienſi, ſecundus Sanctæ Ruffinæ, tertius Portuenſi fuerit, & ſic deinceps? Rationem dubitandi faciunt plura authentica atque antiqua Concilia, in quibus dicti Epiſcopi leguntur alio longè ordine ſediſſe & ſubſcripſiſſe. Etenim in Romana contra Clementem & Adalbertum, peſſimos Francorum Epiſcopos, Synodo proximus poſt Zachariam Pontificem ſedit Epiphanius Sanctæ Ruffinæ Epiſcopus, deinde Benedictus Numentanus, hinc Venantius Prænestinus, tum Gregorius Portuenſis: Theodorus Oſtienſis ſedit dumtaxat ſextus poſt Nicetam Gabinatem. In Romana adverſus Joannem duodecimum Pontificem Synodo Cardinales Epiſcopi ſederunt poſt multos alios hoc ordine: Gregorius Albanenſis, Sico Oſtienſis, Benedictus Portuenſis, Theophylactus Prænestinus, Wido Sylvæ candidæ. Exſtat Synodus apud Luitprandum Ticinenſem. In Romana Paſchalis ſecundi adverſum Laicas inveſtituras Synodo ſederunt L. 6. c. 6.
poſt omnes Archiepiſcopos hoc ordine: Cencius Sabinenſis, Petrus Portuenſis, Leo Oſtienſis, Cono Prænestinus. Extant acta apud Guilielmum Malmesberienſem. Apud eundem in Fol. 168.
novella Hiſtoria extat Petri Portuenſis Epiſcopi, qui in Honorii ſecundi defuncti locum intruſit Petrum Leonis, ad alios Cardinales Epiſcopos, qui Innocentium ſecundum elegerant, Epiſtola, qua ſchiſma nititur componere, & in qua Guilielmum Prænestinum primo, ſecundo Matthæum Albanenſem, tertio Conrardum Sabinenſem, quarto, ultimo loco nominant Joannem Epiſcopum Oſtienſem. Nempe quomodo alii paſſim, ita & Cardinales Epiſcopi ſervabant ordinem & locum juxta acceptæ conſecrationis ætatem, atque ita Oſtienſis Epiſcopus quandoque erat primus, quandoque medius, quandoque poſtremus. Etiam Privilegio, quod Piſcarienſi Cænobio dedit Adrianus quartus, ſubſcribunt eodem ordine: Sabinenſis, Oſtienſis, Prænestinus, Albanenſis, Portuenſis. Etiam initis inter Innocentium tertium & Joannem Angliæ Regem concordatis, extantibus apud Lucam Dacherium. Et notari oportet pleroſque hos Pontifices Leone nono fuiſſe non paucis annis Tom. 5. fol. 536.
poſteriores, adeoque ex ipſorum actis lucet Cardinales Epiſcopos in obtinendo ante quoſvis Archiepiſcopos & Primates loco necdum fuiſſe firmos.

Reſpondeo Cardinales Epiſcopos ſemper fuiſſe ſeptem. Quinque principales ſeu Patriarchales Baſilicas habet Romana Eccleſia, Sancti Salvatoris Lateranenſem, Sancti Petri Apoſtoli Vaticanam, Sancti Pauli Apoſtoli via Oſtienſi, San-

ctæ

Digitized by Google

ctæ Mariæ Majoris in Exquiliis, & Sancti Lau-
sentii in agro Verano. Omnium præcipua eſt Ba-
ſilica Lateranenſis, utpote Romani Pontificis
Apoſtolica Sedes, & urbis Eccleſia Cathedralis.
Singulæ ſolemnia ſua ſemper habuerunt quoti-
diè Divina officia. In hac unus quotidiè Cardina-
lis Epiſcopus per vices, in aliis Cardinalis Preſ-
byter ſolemnia Miſsæ ſacrificium celebrabat,
ideoque viginti olim octo erant Presbyteri Cardi-
nales. Eorum in quatuor Patriarchalibus Eccle-
ſiis officiandi quotidianum ordinem vide apud
Onuſrium Panuinum in opuſculo de Principali-
Cap. 112. bus Baſilicis Almæ urbis. Et quia omnium Ec-
cleſiarum ſollicitudo ſemper fuit Romani Ponti-
ficis quotidiana inſtantia, Sanctæ Ruffinæ Epiſ-
copus in urbe Leonina, ſeu Sancti Petri ſubur-
bio, Portuenſis autem in Tranſtyberina regio-
ne exercebant actus Epiſcopales, tamquam il-
lius occupati aut abſentis vicem gerentes. Et
hoc eſt officium, quod ſub Sancto Petro Apo-
ſtolo exiſtimantur geſſiſse Linus, & Cletus. Id
ipſum fortè habebat Georgius, Pauli primi Pon-
tificis ad Pippinum Francorum Regem Legatus,
de quo ad varios Canones adjungit Synodus
Compendienſis: *Georgius Epiſcopus Romanus con-
ſenſit*. Quidam volunt fuiſse Georgium Præne-
ſtinum Epiſcopum, qui cum Euſtaſio Albanenſi
& Citonato Portuenſi in defuncti Pauli locum in-
truſit & conſecravit Conſtantinum, Totonis
Ducis Nepeſini fratrem: Eum, quod Roma
miſsus eſset Legatus, dici volunt Epiſcopum
Romanum. Hoc enim ſenſu etiam in Chalce-
donenſi Synodo glorioſi Judices Sancti Leonis
Papæ Legatos appellarunt *Epiſcopos de Roma*.
Verùm enim verò aliud eſt de Roma, aliud Ro-
manus Epiſcopus: Romanum Epiſcopum non
credo ullibi dictum, niſi Epiſcopum Cardinalem.
Ita Othonem primum Imperatorem adverſus
Joannis duodecimi exceſsus fuiſse tam à Romanis
Epiſcopis, quam plebe interpellatum ſcribit
Luitprandus Diaconus Ticinenſis. Et qui ſint Ro-
Lib. 6. c. 6. mani Epiſcopi, in ſequenti ejuſdem libri capite ex-
ponit: *Romani Pontifices, & Cardinales Presbyteri
ac Diaconi cum univerſa plebe dixerunt*. Per Ro-
manos Pontifices clarum eſt intelligi Epiſcopos
Cardinales. Etiam in Remenſis Eccleſiæ Hiſto-
L. 3. c. 21. ria Flodoardus Gaudericum Cardinalem Epiſco-
L. 2. c. 3. pum intitulat *Epiſcopum Eccleſiæ Romanæ*. Ita
Niceforus Calixtus Sanctum Hyppolitum Marty-
rem vocat *Portuenſem Romæ Epiſcopum*. Et Lu-
dovici Pii Imperatoris Aſtrologus laudat *Regio-
narium Romæ Epiſcopum*: Utique Sanctæ Ruffinæ,
aut Portuenſem, qui non tantùm apud Latera-
nenſem Baſilicam Pontificalia, ſed etiam in urbe
Tranſtyberina Regione Papales Epiſcopalis ju-
riſdictionis vices exercebant.

Viginti octo Cardinales Presbyteros, ipſorum-
que in quatuor Patriarchalibus Baſilicis officiandi
vices quis inſtituerit ignoramus. Etenim uſque
ad Sancti Sylveſtri Pontificatum non fuerunt tot
Cardinalium tituli, & iſtarum Baſilicarum tres
ſunt Conſtantini opus, quinimò quarta Sanctæ
Mariæ Majoris eſt opus Liberii Pontificis,
ideoque planum eſt & tot Cardinales & laudatas
ipſorum vices non eſse Apoſtolicum Sancti
Petri inſtitutum. Crediderim eſse rem cœptam
à Sancto Sylveſtro, & à Succeſsoribus perfectam.
Quidquid ſit, ſeptem Cardinales Epiſcopi,
ipſorumque in primario urbis titulo vices ſunt
res antiquiſſima. Etenim de Stephano quarto
ſcribit in libro Pontificali Anaſtaſius Bibliotheca-
rius: *Beatiſſimus Præſul Stephanus erat Eccleſiaſti-
cæ traditionis obſervator. Unde priſtinum Eccleſiæ
in diverſis Clericatus honoribus renovavit ritum. Hic
ſtatuit ut Dominico die à ſeptem Epiſcopis Cardina-
libus hebdomadariis, qui in Eccleſia Salvatoris ob-
ſervant, Miſſarum ſolemnia ſuper Altare Beati Pe-
tri celebrarentur*. Et in ſua de Cardinalium juri-
bus conſtitutione Joannes octavus: *Sancimus vos
in principalibus Eccleſiis juxta Primatum veſtræ
conſecrationis viciſſim divina officia peragere*. Et ſu-
pra laudatum Magdenburgenſis Chronici frag-
mentum: Joannes decimus tertius Pontifex Ar-
chiepiſcopo Magdenburgenſi *conceſſit duodecim
Presbyteros, ſeptem Diaconos, viginti quatuor Sub-
diaconos Cardinales, ad morem Sanctæ Romanæ
Eccleſiæ ordinare, qui ad principale Altare mini-
ſtrantes, quotidiè, excepto jejunio, Dalmaticis,
feſtis verò diebus ſandaliis uterentur*. Et in litteris
ad Cardinales Epiſcopos Sanctus Petrus Damiani:
*Lateranenſis Baſilica, ſicut Salvatoris eſt inſignita
vocabulo, qui omnium caput eſt Electorum, ita Ma-
ter & quidam apex ac vertex eſt omnium per orbem
Eccleſiarum. Hæc ſeptem Cardinales habet Epiſco-
copos, quibus ſolis poſt Apoſtolicum licet ſacroſanctum
illud altare accedere, ac divini cultus Myſteria cele-
brare*. Hoc eſt unicum illud ſub cœlo Altare li- Lib. 1.
gneum, de quo Romanum Breviarium: *Quo* Ep. 1.
*Altari Sanctus Sylveſter, reddita Eccleſiæ pace, ho-
noris cauſa Principis Apoſtolorum, qui in illo ſacri-
ficaſſe dicitur, & reliquorum Pontificum, qui uſ-
que id tempus ad Myſteria conficienda eo uſi fuerant,
in Lateranenſi prima Eccleſia collocato, ſancivit ne
quiſquam in eo, præter Romanum Pontificem Miſ-
ſam deinceps celebraret*. Præter Romanum Ponti-
ficem ac ejus Vicarios ſeptem Epiſcopos Cardina-
les. An quotidiani per ipſos ſacrificii mos ple-
nè reſtitutus fuerit à Stephano quarto, an
dumtaxat pro diebus Dominicis, non plene
conſtat.

Porrò Oſtienſis Epiſcopus præ cæteris habuit
prærogativam ſingularem, laudatam à Romano
Breviario: *Marcus Pontifex inſtituit, ut Epiſcopus
Oſtienſis, à quo Romanus Pontifex conſecratur,
pallio uteretur*. Eſt ejus antiquiſſima dignitas.
Etenim Donatiſtis, Cæcilianum Carthaginenſem
Archiepiſcopum & totius Africanæ Diæceſeos
Primatem, à ſuo Comprovinciali Felice Aptun-
gitano Epiſcopo conſecratum, à Secundo Tigi-
ſiano Epiſcopo ac Numidiæ Primate, tamquam
Principem à Principe, conſecrandum blateran-
tibus, in Carthaginenſis collationis breviculo
reſpondit Sanctus Auguſtinus: *Aliud habet Ec-
cleſiæ conſuetudo, ut non Numidiæ, ſed propin-
quiores Epiſcopi Epiſcopum Eccleſiæ Carthaginis
ordinent. Sicut nec Romanæ Eccleſiæ ordinat
aliquis Epiſcopus Metropolitanus, ſed de proxi-
mo Oſtienſis Epiſcopus*. Moris exordium addu- L. 3. c. 16.
cit in Sigeberti Gemblacenſis ſupplemento Ro-
bertus Abbas Montenſis: *Oſtienſis Epiſcopus
ex*

ex antiqua conſuetudine ordinat & ſacrat Romanum Pontificem. Quæ conſuetudo exinde accidit, quod martyrizato beato Sixto, & Sancto Laurentio ejus Diacono, beatus Juſtinus Presbyter cum Clero Romano elegit beatum Dionyſium in Romanum Pontificem, quem ſacravit Maximus Oſtienſis Epiſcopus. Ex hac conſuetudine exindè Oſtienſis Epiſcopus ordinat & ſacrat Romanum Pontificem, & habet pallium: Solummodò ad ea quæ pertinent in ordinatione A. 1181. *& conſecratione Pontificis*. Rei hujus, quoniam nemo antiquus Scriptor meminit, fides ſit penes Robertum. Ego morem illum malim inſtitutum ab Apoſtolis. At verò Suffraganeus, ad quem Metropolitæ, præſertim Patriarchæ, conſecratio ſpectat perpetuo jure, eſt Provinciæ ſuæ Protothronus: Qualem in ſecunda Belgica eſſe Sueſſionenſem, eſt ſuprà oſtenſum. Qualis item in Senonenſi Carnutenſis, in Turonenſi Cenomanenſis, & in Cantuarienſi Provincia ſemper fuit Epiſcopus Londinenſis. Protothronum non habentis Provinciæ Metropolita, ad ſui Patriarchæ manus accedere non conſuetus, à Suffraganeo juxta conſecrationis ætatem ſeniori ſemper fuit conſecratus. Quod pallio per ſingularem Apoſtolicæ Sedis gratiam inſignitus Provincialis Epiſcopus ſemper item fuerit Provinciæ ſuæ Protothronus, lucet ex Sancti Gregorii Magni, qui Syagrio Auguſtodunenſi Epiſcopo intra primam Lugdunenſem Provinciam fecit iſtam gratiam, Epiſtola: *Cujus ne indumenti munificentiam nudam videamur quodammodo contuliſſe, hoc etiam pariter proſpeximus concedendum, ut Metropolitæ ſuo per omnia loco & honore ſervato, Eccleſia civitatis Auguſtodunæ, cui omnipotens Deus præeſſe te voluit, poſt Lugdunenſem Eccleſiam eſſe debeat, & hunc ſibi locum & ordinem ex noſtræ authoritatis indulgentia vindicare*. A cæteris Epiſcopis addit ſecundum ordi- L. 7. indict. 2. Ep. 114. nationis tempus debere ubique conſederi & ſubſcribi. Pallio inſigniti Latinorum Provinciales Epiſcopi eis omnibus fruebantur privilegiis, quibus Græci ſolo honore & nomine Metropolitæ: Et hiſce primum à vero Metropolita fuiſſe ubique locum, eſt alibi oſtenſum.

Inſuper aliam Oſtienſis Epiſcopus habuit prærogativam, laudatam à Rogerio Hovedenſi: *Joannem de Sancto Paulo, Presbyterum Cardinalem tituli Sanctæ Priſcæ Virginis, adeò præ cæteris diligebat Cæleſtinus tertius Pontifex, quod illum loco ſuo conſtituerat ad omne officium ſuum exequendum, niſi in conſecratione Epiſcoporum, quod perti-* Fol. 774. *nebat ad Officium Epiſcopi Oſtienſis Cardinalis*. Et de Cardinali Glandatenſi per Urbanum ſextum tranſlato ad Epiſcopatum Oſtienſem, ſcribit ad Ludovicum Flandriæ Comitem Pileus de Prata Archiepiſcopus Ravennæ, & Romanæ Eccleſiæ Cardinalis: *Epiſcopos & Archiepiſcopos conſecravit, Abbates benedixit & ordines fecit tanquam verus Epiſcopus Oſtienſis*. Exſtat Epiſtola apud Tom. 4. Lucam Dacherium. Epiſcoporum conſecra- Fol. 307. tiones olim ipſe peragebat Pontifex: Eſt enim ſupremus actus officii Pontificalis. Nimia agendarum rerum copia poſtmodum alio illum diſtraxit, ideoque eminens iſtud munus eſt impoſitum Oſtienſi Epiſcopo, tanquam Protothrono, ad quem non ſolius Metropolitæ, ſed etiam omnium, ipſo defuncto aut impedito, comprovincialium conſecratio ſemper ſpectavit. Et hinc de Cardinalibus Epiſcopis ſcribit in Turſtini Eboracenſis Archiepiſcopi vita Thomas Stups: *Oſtienſis Magiſter inter eos eſt & dignior*.

Quæ omnia Oſtienſem Epiſcopum fuiſſe Romanæ Provinciæ Protothronum, validè confirmant. Verùm & validè obeſt laudata Joannis octavi conſtitutio, ſanciens quoſvis Cardinales in principalibus Eccleſiis Divina celebrare juxta primatum ſeu ætatem acceptæ conſecrationis. Obſtant & ſuperius laudatæ Synodi, in quibus & Epiſcopi & Presbyteri Cardinales leguntur ita & conſediſſe & ſubſcripſiſſe: etiam Epiſcopus Oſtienſis. Eſt res perplexa. Omninò inclinor, ut cum Onufrio Panuino, rerum ad Romanam Eccleſiam ſpectantium petitiſſimo, affirmem inter ipſos non acceptæ conſecrationis, ſed ſedium ac titulorum ordinem ſemper & ubique fuiſſe. Certè in laudata Joannis octavi conſtitutione vox, *Conſecrationis primatum*, nequaquam debet temporis, ſed importare poſſit primatum Sedis ac tituli, ad quem Cardinales fuerint conſecrati. Epiſcoporum varius in variis Synodis repertus conſeſſus & ſubſcriptio non facit firmum argumentum. Illic enim reperis & Epiſcopos ante Metropolitas, & juniores ſediſſe & ſubſcripſiſſe ante ſeniores. Quin imò Tholoſano, cui Calixtus ſecundus præſedit, Concilio ſubſcriptum eſt hoc ordine: *Cono Præneſtinus Epiſcopus, Ottegarius Archiepiſcopus Tarragonenſis, Raymondus Barbeſtrenſis Epiſcopus, Bernardus Anicienſis, Lambertus Oſtienſis, Richardus Narbonenſis, Petrus Cardinalis Sanctorum Coſmæ & Damiani, Atto Archiepiſcopus Arelatenſis*. Hæc ſunt irregulariter geſta, aut vitiosè compilata. Et ſingulorum cauſas quis cognoſcat? Quidquid ſit, ex allegatis abundè lucet Joannem Portuenſem Epiſcopum poſt omnes Gallicanos in hac Synodo non ſediſſe. Hodiè juxta ſedium ſuarum ac titulorum dignitatem Domini Cardinales ſedent & ſubſcribunt. Haud dubiè ex more & traditione antiqua.

Porrò de Cardinali Sanctæ Ruffinæ Epiſcopatu ſcribit in Sigeberti Gemblacenſis ſupplemento Robertus Abbas Montenſis: *Eugenius Papa tertius Epiſcopatui Oſtienſi Velitrenſem conjunxit, & ſic fecit de duobus unum. Similiter fecit de Epiſcopatu Portuenſi, cui junxit Epiſcopatum Sanctæ Ruffinæ, faciens de duobus unum*. Et hinc privilegio, A. 1181. quod Piſcarienſi Monaſterio apud Lucam Dacherium dedit Adrianus quartus, Bernardus Cardi- Tom. 5. nalis ſeſe ſubſcribit Epiſcopum Portuenſem & Fol. 56. Sanctæ Ruffinæ. Initia inter Innocentium tertium Pontificem ac Joannem Angliæ Regem Fol. 576. concordatis eodem modo ſubſcripſit Cardinalis Benedictus. Onufrius tamen Panuinus unionem iſtam vult eſſe opus Calixti ſecundi, natum ex deſtructa Sanctæ Ruffinæ civitate, deductaque ad tantam ſolitudinem, ut proprio Epiſcopo non haberet opus. Ita interim evanuit ſeptenarii, quod multis prædicat Sanctus Petrus Damiani, in Cardinalibus Epiſcopis numeri Sacramentum. Bonifacii octavi, qui teſte Henrico

Stero-

Lib. 2. Epiſt. 4. A. 1294. Sterone Monacho Althanenſi, *Civitatem Præneſtinam Epiſcopatus honore privavit, & ſubverti juſſit*, factum ſucceſſores Pontifices meritò non probarunt.

Cur Petro Cardinali Diacono nullus hic aſſignetur locus aut ſedes, addiſcere poſſis ex Romana Synodo Sancti Gregorii Magni: *Gregorius Papa cum Epiſcopis omnibus ac Romanæ Eccleſiæ Preſ-* Lib. 4. Ep. 44. *byteris reſidens, adſtantibus Diaconibus & cuncto clero*. Quod ipſum habet ejus alia Synodus de cauſa Probi Abbatis ad Sanctum Andream. Lib. 9. Ep. 22. Nempe Diaconi ſunt dumtaxat Miniſtri, ideoque in Synodo ipſis non competit ſedes, ſed poſt Epiſcopos atque Presbyteros ſtare conſueverunt. At verò apud Lugdunenſem Innocentii quarti Synodum Cardinales Diaconi una cum Romanæ Eccleſiæ Vice-Cancellario ſederunt ante Thronum Pontificis: More Græcorum, apud quos ſeptem Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ Cruciferi Diaconi Synodalem ſui Patriarchæ Thronum ſolent circumcingere. Quod an ante laudati, qui Cardinales inſigniter exaltavit, Innocentii tempora fuerit factum apud Latinos, adeoque an in hac etiam Synodo Petrus Cardinalis Diaconus ante Leonis noni Thronum ſederit, quidam dubitant. At ſinè fundamento. Etenim Barenſis per Urbanum ſecundum Synodi acta laudans Guilielmus Malmesberienſis adjungit de Romanæ Eccleſiæ Cardinali Archidiacono: *Cui ante Pon-* Fol. 223. *tificem ſedere moris eſt*. An præſens Petrus fuerit Romanorum Archidiaconus, ignoro. Certè fuit ipſorum Cancellarius, & apud agentem longè ab urbe Pontificem forſan functus fuit vice & officio Archidiaconi, adeoque in præſenti Synodo ante ipſum ſedit. Fuiſſe Cancellarium lucidè dicunt acta Synodalia. Porrò Presbyteros etiam ac Diaconos Cardinales omninò inſigniter exaltavit, Epiſcopis ac Archiepiſcopis antepoſuit, purpuraque ornavit laudatus quartus Innocentius: ut contra Fredericum ſecundum ex degradato Imperatore ferociſſimum Romanæ Eccleſiæ hoſtem armaret, ac vel ex ſolo propriæ veſtis aſpectu cogeret eſſe paratos ad pugnandum pro Eccleſiæ libertatibus uſque ad ſanguinem & mortem. Res viſa eſt dura quibuſdam Epiſcopis, ideoque ipſam dudum etiam poſt conati ſunt exſufflare. Etenim de benedicendis Caſimiri tertii Polonorum Regis nuptiis tanta inter Cracovienſem Epiſcopum, qui erat Presbyter Cardinalis, & Archiepiſcopum Gneſnenſem ſurrexit contentio, ut neuter alteri voluerit cedere, ideoque Rex utrumque rejecerit, & benedictionis honorem detulerit fratri Joanni Capiſtrano, Presbytero Ordinis Minorum. Et tales hinc indè contentiones fuerunt plures. Attamen tandem plenè vicerunt Domini Cardinales. Hinc enim in Guilielmum Warhamum Cantuarienſem Archiepiſcopum, privatis litteris ex veteri more ſubſcribentem, *Guilielmus frater Cantuarienſis*, Thomas Volſæus Eboracenſis Archiepiſcopus, & Presbyter Cardinalis, peſſimè apud Nicolaum Harpsfeldium ſtomachatus fuit, dixitque adſtantibus: *Propediem efficiam, ut intel-* Lib. 15. cap. 13. *ligat ſe mihi non eſſe parem, tantum abeſt ut ſit frater*. Verùm fuerunt verba vani & inſolentis hominis. Nec enim rem peregrinam in Eccleſia aut novam orſus fuit Innocentius. Dominis Cardinalibus aliud non dedit, quam quod in Conſtantinopolitana Eccleſia jampridem habuerant & ſeptem Cruciferi Diaconi, & Patriarchæ Syncelli Clerici, de quibus ad Romani Argyri Imperium Georgius Cedrenus: *Die Pentecoſtes tumultuatum eſt ob ſeſſionem in ſacro Officio, Metropolitis non ferentibus ſuperiore loco ipſis ſedere Syncellos*. Quod tamen Syncelli cauſam obtinuerint, docet jus Græco-Romanum ad titulum de Carthophylace, & novellæ leges Imperatoris Alexii Comneni.

Culpanda etiam fuit ſuperbia, ex qua Moguntinus, Colonienſis, & Trevirenſis Archiepiſcopi delatum ab Urbano ſexto Cardinalatum non admiſerunt. Ea quippè dignitas iſtis Archiepiſcopis non fuit indigna. Etenim Conrardum primum Moguntinum Archiepiſcopum, Frederici primi Imperatoris affinem, fuiſſe ab Alexandro tertio creatum Cardinalem Presbyterum Sancti Marcelli, ac deindè Cardinalem Epiſcopum Sabinenſem, teſtantur Moguntinæ Eccleſiæ archiva, & Chronicon Monaſterii Laurishamenſis. Etiam Siffridum A. 1203. tertium fuiſſe Sanctæ Sabinæ Cardinalem Presbyterum ſcribit Godefridus Monachus Sancti Pantaleonis. Albertus Archiepiſcopus, Brandenburgenſis Marchionis frater, Lutherano diluvio miſerè abſortus, erat Cardinalis ad Sanctum Chryſogonum. Et de Theodorico primo Trevirenſium Archiepiſcopo, qui ſæculo decimo ſub Leonis octavi Pontificatu floruit, ſcribit Magnum Belgii Chronicon: *Theodoricus Romæ Cellam quatuor Coronatorum cum omnibus Appendicibus* Fol. 84. *ſuis ſibi & ſuis Succeſſoribus in perpetuum acquiſivit*. Cella iſta erat titulus Cardinalis, ideoque & Theodoricus & omnes ejus Succeſſores dudum fuerunt Cardinales Presbyteri: Quomodo ad Sanctam Priſcam fuerunt etiam Abbates Vindocinenſes. Et Nemauſenſi per Urbanum ſecundum celebratæ Synodo ſubſcribit *Daimbertus Piſanus Archiepiſcopus Cardinalis*. Hic eſt ille Daimbertus ſeu Dagobertus, qui poſteà ſub Latinis Regibus fuit primus Hieroſolymæ Patriarcha, & Cardinalis manſit. Etiam Rangerium Rhegienſem Archiepiſcopum fuiſſe ſub eodem Urbano Presbyterum Cardinalem affirmat antiqua Appendix de majoris Monaſterii Abbatibus apud S. Gregorium Turonenſem. Fol. 120. Et de Poppone (a) Metenſi Epiſcopo, Calixti (a)Stephano. Noris. ſecundi Pontificis per ſororem nepote, apud Lucam Dacherium ſcribit prior Metenſis Chronici Appendix: *Poppo ab eodem Pontifice conſecra-* Fol. 661. *tus eſt, & tam Pallii dignitate, quàm Cardinalis titulo honoratus*. Quinimo Gerbaldum Leodienſem Epiſcopum, filium Regis Bavariæ, fuiſſe ab Adriano primo creatum Cardinalem, laudatum Belgii Chronicon aſſeverat. Adeò antiquum eſt, quod Primates etiam Epiſcopi ambierint & gaviſi ſint eſſe Romanæ Eccleſiæ Cardinales. Nec mirum: Nam etiam Stephanum Nicomedienſem Epiſcopum, Bithyniæ Metropolitam, fuiſſe Patriarchæ Conſtantinopolitani Syncellum laudat ad Conſtantini & Baſilii Imperium laudatus Georgius Cedrenus. Nec deſunt

ſunt ejuſmodi alia exempla. Hinc etiam Beſſarion Nicænus, & Iſidorus Ruſſorum Metropolita gaviſi ſunt eſſe Romanæ Eccleſiæ Cardinales.

CAPUT III.

Exponuntur Synodi Acta.

SESSIO PRIMA.

PRimam Synodi Actionem exponunt Acta Synodalia: *Epiſcopis ita reſidentibus, imperato ſilentio ex præcepto Domini Papæ, ſurrexit Petrus Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Diaconus, expedito ſermone proponens, de quibus in eadem Synodo ſermo eſſet habendus. De multis videlicet illicitis, quæ contra Canonum inſtituta in Gallicis finibus exercebantur. Id eſt, de Simoniaca Hæreſi, de Miniſteriis Eccleſiaſticis & Altaribus, quæ à Laicis tenebantur, de pravis conſuetudinibus, quæ ab eis in atriis Eccleſiarum accipiebantur, de inceſtis conjugiis, & eis qui legitimas uxores relinquentes adulterinis iterum nuptiis implicabantur, de Monachis & Clericis à Sancto propoſito & habitu recedentibus, de rapinis & pauperum injuſtis captionibus, de Sodomitico vitio, & quibuſdam Hæreſibus, quæ in iiſdem pullulaverant partibus.* Epiſcopis, quo plenum deliberandi tempus haberent, ſtatim in Synodi exordio Pontifex exponi juſſit capita neceſſariæ in Gallicana Eccleſia reformationis. Verbum de Petro Cardinali Diacono, *Surrexit*, confirmat ipſum non ſtetiſſe poſt Pontificem, ſed ante ipſum ſediſſe. Ad maturè de dictis capitibus deliberandum, & in ipſis eliminandis adjuvandum Pontificem laudatus Petrus Epiſcopos adhortatus eſt, *Et commonuit ſub Anathemate Apoſtolicæ auctoritatis, ut ſi quis eorum ad ſacros Ordines per Simoniacam hæreſim perveniſſet, vel præmio quemlibet ad eandem dignitatem promoviſſet, publica confeſſione patefaceret.* Simoniacæ enim hæreſios damnationem fuiſſe Pontificis palmarem in hac Synodo ſcopum, multa nos ſuperius authentica teſtimonia docuerunt.

Porrò ad occulti, ex quo nata irregularitas aut amiſſus gradus, criminis publicam confeſſionem cogere reos Epiſcopos & Clericos eſt antiquus mos, avitaque regula Synodorum. Lucet ex actis decimæ Toletanæ Synodi, ubi Potamius Bracharenſis Archiepiſcopus, ex humana infirmitate in fornicationem lapſus, Collegis ſe publicè proſternit, lacrymans porrigit ſcriptam criminis confeſſionem, proteſtatur ſe indignum Epiſcopatu, profitetur ſe ab omni ejus functione jam per novem menſes abſtinuiſſe clauſum in Pœnitentiæ ergaſtulo, rogatque eligi alium Epiſcopum: Et Synodus omninò elegit. Et ad Andream Tarentinum Epiſcopum, de concubinatu accuſatum, ſcribit Gregorius Magnus: *Si in ſacro Ordine conſtitutus, concubinæ te permixtione recolis eſſe maculatum, Sacerdotii honore depoſito, ad miniſtrandum nullo modo præſumas accedere, ſciturus in animæ tuæ periculo te miniſtrare, & Deo noſtro ſine dubio te reddere rationem, ſi hujus ſceleris conſcius in eo, in quo es, ordine, veritatem celans, permanere volueris.* Quod in ſequenti Epiſtola repetit, & mandat ſimiliter infamato Joanni Epiſcopo Gallipolitano. (L. 2. indict. 12. Ep. 44.) Et pro neſcio cujus vici Presbytero, qui poſt commiſſam fornicationem etiam ſacrificium offerre præſumpſerat, ideoque immiſſo divinitus cancro fœdè dilacerabatur, ſalutem deprecanti Palladio Helenopolitano Epiſcopo reſpondit Sanctus Macarius Monachus, & Monachalium apud Alexandriam Cellarum Presbyter: *Quod ſi velis eum curari, perſuade illi, ut deinceps abſtineat à Miniſterio Sanctorum Sacramentorum. Acquievit Presbyter, confeſſus eſt peccatum, & ſpopondit ſe non peccaturum amplius, neque altari miniſtraturum, ſed ſortem laicam amplexurum.* Ita & in corpore & in anima fuiſſe curatum affirmat in Lauſiaca Hiſtoria laudatus Palladius. Voluntarii homicidii ſecretò reus Epiſcopus vel Clericus, niſi à Romano (Cap. 10.) Pontifice diſpenſationem accipiat aut accipere cum fundamento ſperet, Eccleſiæ miniſterio non tantùm abſtinere, ſed & ipſum dimittere obligatur ab hodiernis etiam Canonibus: ita olim obligabat omne crimen. Epiſcopum enim, Presbyterum, atque Diaconum Apoſtolicus Canon mandat eſſe abſque crimine, præſertim commiſſo poſt ſacram Ordinationem. Pedetentim hic rigor decrevit, ipſum tamen quoad Simoniacos plenè adhuc valere voluit hac in Synodo Leo nonus. Quomodo quiſpiam Gallicanus Epiſcopus, dum à Cardinali Hildebrando juſſus talem confeſſionem erubeſcit, deinceps Spiritum Sanctum nec nominare potuerit, ſuprà audivimus à Sancto Petro Damiani.

Et hinc omnes Epiſcopi præſenti Pontificis Edicto prompti obedierunt: Omnes profeſſi ſunt ſeſe innoxios, exceptis Remenſi, Lingonenſi, Nivernenſi, Conſtantienſi, & Namnetenſi. Prior inducias petiit. Aliorum, quod graviter eſſent accuſati, prolixior cauſa in aliam ſeſſionem eſt dilata. Hinc etiam Abbates ad ſimilem profeſſionem poſtulavit Petrus Cardinalis Diaconus: & plures obedierunt. Omittere nolim humilem confeſſionem Hugonis Abbatis Cluniacenſis: *Pro adipiſcendo Abbatiæ honore nihil dedi vel promiſi, quod quidem caro voluit, ſed mens & ratio repugnavit.* Hic eſt magnus ille Hugo, multorum Scriptis meritò celebratus. Ejus enim diſciplina dedit nobis tres laudatiſſimos Romanæ Eccleſiæ Pontifices, Gregorium ſeptimum, Urbanum ſecundum, & ſecundum Paſchalem. *Quidam verò nihil reſpondentes reatum ſuum occulere, quàm patefacere maluerunt.* Eos inter fuit Arnoldus Abbas Pultarienſis, quem proindè Hugo Lingonenſis Epiſcopus de fœtore luxuriæ, de contumacia adverſus Romanam Eccleſiam, de inſordeſcentia in excommunicatione, ipſaque per Miſſæ celebrationem violata accuſavit & convicit, fecitque degradari.

Pergunt Acta Synodalia: *His ita definitis, edictum eſt ſub anathemate auctoritatis Apoſtolicæ, ut ſi quis aſſidentium quempiam univerſalis Eccleſiæ Primatem præter Romanæ Sedis Antiſtitem eſſe aſſereret, ibidem publica ſatisfactione patefaceret. Cun-*

que

Digitized by Google

que ad hæc univerſi reticerent, lectis ſententiis ſuper hac re olim promulgatis ab Orthodoxis Patribus, declaratum eſt, quod ſolus Romanæ Sedis Pontifex univerſalis Eccleſiæ Primas eſſet & Apoſtolicus. A nullo per iſta tempora Gallo aut alio Latino homine lego Romanæ Eccleſiæ Primatum fuiſſe impetitum. Quare adducta verba reſpiciunt Græcos, de quibus in ſua Hiſtoriali Epitome Siffridus Presbyter Miſnenſis: *Tempore Imperatoris Conradi ſecundi, Eccleſia Orientalis receſſit ab obedientia Sedis Apoſtolicæ*. Et incogniti Auctoris Hiſto-
An. 1028. rica Compilatio: *Tempore hujus Imperatoris, qui vocabatur Conrardus Salicus, Orientalis Eccleſia in Aſia fortitudine Regnorum, diverſitate linguarum, multitudine Epiſcopatuum, grandi terrarum ſpatio magna valdè, receſſit ab obedientia Sedis Apoſtolicæ. Aliter enim baptizant, generalia Concilia non frequentant, ſtatuta Romanorum Pontificum non recipiunt, de fermentato conficiunt, de pane azymo conficere nolunt, negant Spiritum Sanctum procedere à Filio ſicut à Patre, ab Eccleſiaſtica unitate ſciſſi ſunt, & ita in ſtatu damnatorum*. Photius ob invaſam ſedem Conſtantinopolitanam, & varia alia facinora, præſertim ob conflatum inter Latinam & Græcam Eccleſiam novum ac inauditum Schiſma, ab octava Synodo degradatus cum omnibus per ipſum conſecratis Epiſcopis & Clericis, ac per Joannem octavum Pontificem ex meliorum ſpe ad Baſilii Imperatoris preces diſpenſatoriè reſtitutus, nullo modo reſipuit, ſed laudatum Principem per magicas Theodori Santabareni artes adeò dementavit, ut proprium filium & hæredem Leonem conjecerit in carceres, & renovando Schiſmati dederit lamentanda fomenta. Hinc poſt defunctum Patrem Leo levatus in Regnum, mox ejecit Photium, deportatos per ipſum Epiſcopos revocavit, omne Imperium reddidit Romanæ Eccleſiæ, & fratrem ſuum Stephanum evexit in thronum Patriarchalem. Verùm quoniam hic à Photio fuerat conſecratus in Diaconum, ideoque ex octavæ Synodi Decretis perpetuo atque indiſpenſabiliter irregularis, Orthodoxi Epiſcopi ejus communionem ſunt averſati, ad quos proindè in Synodi octavæ Appendice ſatur laudatus Imperator Leo: *Veſtram Pietatem rogo, ut cum fratre meo ſentiatis, & unum ovile fiat. Quod ſi abſque Romanæ Eccleſiæ auctoritate, quæ Photium anathemate damnavit, cum fratre meo, ut qui à Photio Diaconus ſit conſecratus, communicare recuſetis, agite, Romam ſcribamus, libellumque ſupplicem ad Papam mittamus, ut anathematis cenſura abſolvat eos, qui à Photio ſunt initiati*. Et Imperator omninò ſcripſit. Etiam Stylianus Mappa, Neocæſareæ Metropolitanus, Euſebius Nazianzenus, Joannes Comanenſis, Joannes Leontopolitanus, aliique plures cum Clericis & Monachis Epiſcopi ſcripſerunt ad Stephanum ſextum, ſupplicantes ut longas Orientalis Eccleſiæ calamitates miſeratus, diſpenſatoriè dignaretur mitigare octavam Synodum, & omnes à Photio conſecratos Epiſcopos & Clericos, præſertim Stephanum Patriarcham ac germanum Principis fratrem, ad Ordinum ſuorum honorem & executionem habilitare. Verùm quod Princeps & Epiſcopi in quodam ſuarum precum articulo diſcordarent, per Legatos & novas litteras inſtrui Pontifex voluit, quæ miſſæ ipſum defunctum reperetunt, ac Succeſſorem Formoſum, à quo reſponſum: *In eos, qui à Photio conſecrati ſunt, clementem ſententiam tulimus, ut datis libellis ſupplicibus fateantur ſe peccaſſe, veniam per pœnitentiam petant, polliceanturque nihil ſe ampliùs hujuſmodi peccaturos. Ita enim illis ut Laicis in Fidelium communionem receptis, offenſa omnis & ſcandalum tolletur*. Eos non in Epiſcopalem aut Clericalem gradum, ſed in Laicam dumtaxat communionem recipit, aſſeverans aliud non pati octavam Synodum, & Decreta ſuorum Anteceſſorum. Interim uti in Patriarchali Throno, ita in Romanæ Eccleſiæ obedientia firmus permanſit Stephanus, itemque ejus Succeſſor Antonius Cauleas: utique ſub ſpe obtinendæ tandem aliquando gratiæ & diſpenſationis. Hinc Joanni nono, qui poſt Bonifacium ſextum, Stephanum ſeptimum, Romanum & Theodorum Formoſo ſucceſſerat, iterum ſupplicavit Stylianus Mappa, non ſolùm pro Photii, ſed etiam pro Stephani & Antonii conſecrationibus, obtinuitque hoc reſponſum: *Volumus ut etiam nunc Decreta ſanctorum Pontificum Prædeceſſorum noſtrorum inconcuſſa maneant. Quapropter Ignatium, Photium, Stephanum & Antonium, ſicut ſanctiſſimus Papa Nicolaus, Joannes octavus, ſextus Stephanus, & univerſa Romana Eccleſia huc uſque tenuit, etiam nos eodem ordine recipimus & tenemus, & illis, qui ſuperſunt ex eorum ordine, eodem pacto manus præbemus*. Nec Photium nec Stephanum defunctos, nec ſedentem tunc Antonium recipere voluit ut Patriarchas, ipſorum tamen conſecratos videtur gradui ſuo reddidiſſe. Et ſanè tandem plenè exſtinguendi Schiſmatis neceſſitas, variaque ratio ita ſuadebant, & cogebant. Quidquid ſit, omnis tunc Orientalis Eccleſia deteſtabatur impium cum ſuis operibus Photium, & Apoſtolicum Romani Epiſcopi Thronum integrè venerabatur. Etiam Antonii Succeſſor Nicolaus Myſticus ſuas adverſus quartum Leonis Auguſti matrimonium quæſtiones permiſit appellari ad Benedictum quartum Pontificem, & adverſum ſe ab ipſo definiri. Omnes uſque ad Theophylactum, Romani Lacapeni Imperatoris filium, Patriarchæ & Pallium & confirmationem Roma acceperunt. Quod enim ipſe aſſumendi ſine Romani Pontificis interrogatione ac donatione Pallii auctoritatem pro ſe & ſuis Succeſſoribus emerit à Joanne undecimo Pontifice, affirmat & lamentatur in ſuæ ad Nicephorum Phocam Imperatorem Legationis deſcriptione Luitprandus Epiſcopus Cremonenſis. In puerili ætate contra Canones in Patriarchatum intruſus fuit Theophylactus, ideoque à ſua Synodo ductas paſſus uſque ad excoſſionis periculum contradictiones, de quibus antiquus & manuſcriptos apud Leonem Allatium Chronographus: *Conſecratur Patriarcha Theophylactus. Cum* l. 2. c. 7.
Legati Pontificis Roma veniſſent, & tomum Synodicum apportaſſent, in quo de illius ordinatione præcipiebatur. Qui & illum in Patriarchali ſolio confirmarunt. Quod ipſum confirmant Leo Grammaticus & Georgius Cedrenus. Nempè à Me-

tropolitis & Epiſcopis Theophylacti electio ſuerat Romam appellata, & adverſum ipſos judicavit Joannes Pontifex, puerumque Theophylactum ob Auguſti Patris gratiam in tanta Cathedra confirmavit. Tanta tunc iſtic erat auctoritas Romani Pontificis.

Quis Conſtantinopolitanus Patriarcha Photianum ſchiſma denuo inſtaurarit, non plenè conſtat. Quidam adſcribunt Siſinnio, qui poſt Polyeuctum, Baſilium, Antonium Studitem, ac Nicolaum Chryſobergium, ſucceſſit Theophylacto. Ipſe enim Encyclicam, qua Romanam ac omnem Latinam Eccleſiam peſſimè damnavit Photius, Epiſtolam ſuo fertur inſignivisse præfixo nomine, & ita ad omnes Græcorum Eccleſias direxiſſe. Verùm quod iſtorum, quæ ad Photii cauſam ſpectarent, nihil ſub ipſo immutatum ſit, alii volunt eſſe viro impactam calumniam. Fuiſſe virum probum & doctum, Græcorum ſcriptores paſſim teſtantur. Et nulla tunc nata fuit cauſa reſumendi ſchiſmatis. Hinc alii malum proceſſiſſe credunt à proximo ejus ſucceſſore Sergio ſecundo. Fuit enim is Photii cognatus. Ita ſcribit Nicetas Nicænus, addens cauſam à Formoſo Pontifice duxiſſe originem. Affirmat Formoſum, ejuſque ſucceſſores, Bonifacium ſextum, Stephanum ſeptimum, Romanum, Theodorum, Joannem nonum, Benedictum quartum, ac Leonem quintum, in ſuis, quibus Conſtantinopolitanos poſt Photium Patriarchas confirmabant, Synodicis litteris doloſè ſcripſiſſe Spiritum Sanctum, Filio omiſſo, ex Patre procedere, & in ſuis Romæ Eccleſiis cantaſſe, *Qui ex Patre filioque procedit*, ideoque fuiſſe ſimulatores Hæreticos, ac tandem dicti Leonis ſucceſſorem Chriſtophorum, & hujus ſucceſſores, Sergium tertium, Anaſtaſium tertium, Landonem, Joannem decimum, alioſque uſque ad Sylveſtrum ſecundum etiam ſine ſimulatione ac fronte deviaſſe, utpote qui in ſuis Synodicis ſcribere palam cœperint Spiritum Sanctum procedere à Patre & Filio: Hinc à Sergio Patriarcha Chriſtophori nomen aſſerit raſum è ſacris tabulis, & interciſam Eccleſiarum communionem, eaque omnia à Michaele Cerulario fuiſſe poſtmodò confirmata & aucta. Quod ipſum aſſerunt auctor de Græcorum & Latinorum diſſidio, Joſephus Bryennius in oratione de Sancta Triade, ac in Græci & Latini de ſancti Spiritus proceſſione Dialogo Margunius, adjungens inter Joannis octavi & Formoſi Pontificatum decurriſſe octoginta annos.

Sed miſerè eſt lapſus. Etenim inter Joannis octavi mortem, & Formoſi promotionem interceſſerunt ſolum anni octo vel novem. Et quod ſub Formoſo Pontifice Romani in ſuis Eccleſiis cantarint, & quidem cum famoſo additamento,
Cap. 2. Symbolum, eſt lucida fabula. Quod cantum iſtum ad Sancti Henrici Imperatoris preces primus induxerit Benedictus octavus, multis refert in libello de quibuſdam ad Miſſam ſpectantibus
Cap. 2. Berno Abbas Augienſis. Et ipſe videtur additamentum necdum recepiſſe. Præterea Pſeudo-Pontifex Chriſtophorus Chriſti Domini anno nongenteſimo tertio Apoſtolicam Sedem & invaſit, & per degradationem amiſit clauſus in Monaſterio ad perpetuam pœnitentiam; Sergius verò ſecundus Patriarcha anno nongenteſimo nonageſimo nono fuit promotus, ideoq; Chriſtophori nomen nequit è ſacris tabulis raſiſſe. Et in litteris ad Michaelem Cerularium Patriarcham Conſtantinopolitanum ſcribit Petrus Patriarcha Antiochenus. *Præterea teſtis ipſe quoque ſum irrefragabilis, & alii mecum plerique ex Eccleſiaſticis Primatibus, ſub beatiſſimo Patriarcha Antiocheno, Domino Joanne, Romanum Pontificem, Joannem & ipſum nuncupatum, in ſacris Dypticbis commemorari. Et ante annos quadraginta quinque Conſtantinopolim appellens ſub beatæ memoriæ Patriarcha Sergio, prædictum Papam Joannem inter ſacra Miſſarum ſolemnia cum aliis Patriarchis commemorari audivi. Quomodo verò poſteà ejuſdem commemoratio eraſa fuerit, & quam ob cauſam, ignoro.* Patriarcha Michael Papalis nominis eraſionem ſcripſerat eſſe antiquiſſimam, utpote facta in ſexta, ubi Vigilius Pontifex tria Chalcedonenſis Concilii Capitula damnare noluit, Synodo: ita homo imperitus ac improbus Schiſmatis iniquitatem ſperavit per vetuſtatem purgare. Hunc fœdum errorem, Patriarcham non auſus in faciem arguere, in ejus Chartophylacem, Patriarchales litteras ſcribere & ſignare conſuetum, refundit laudatus patriarcha Petrus, demonſtrans Papam Vigilium & trium Capitulorum quæſtionem non in ſexta, ſed in quinta fuiſſe Synodo, atque ita palmaria hujus Schiſmatis fundamenta infeliciter vacillare. Et revera lucidiſſimos olim Græcorum oculos Photianum Schiſma fecit, præſertim circa Romanæ & omnis Latinæ Eccleſiæ res, adeò titubare & lippire, ut album eſſe nigrum, & nigrum dicant album, & quaſi Andabatæ in nos digladientur.

Quæ omnia in ſecunda partim Apologetica, partim contradictoria oratione poſtea confirmavit Joannes Veccus Patriarcha item Conſtantinopolitanus. Sergius ſecundus Patriarcha ſedit viginti annis, ideoque mortuus eſt Chriſti Domini anno decimo nono poſt milleſimum; At verò Petrus Antiochenus promotus fuit anno quinquageſimo tertio, & anno proximè ſequenti ſcripſit laudatam Epiſtolam, atque ita memorati ab ipſo quadraginta quinque anni exordium habent ab anno nono poſt milleſimum, decimo Sergii Patriarchæ, ſexto & ultimo Joannis Pontificis decimi noni. Et hujus à Domino Cardinali Baronio productum epitaphium habet cum cæteris hoc dyſtichon: *Nam Grajos ſuperans, Eois partibus unam, ſchiſmata pellendo, reddidit Eccleſiam.* Inter ipſum ergo & Sergium Patriarcham fuerunt omninò quæſtiones, ſed catholicæ unitatis & fraternitatis pace ſervara ſopitæ. Etiam nullius Succeſſoris Papæ nomen Sergius videtur raſiſſe. Etiam de ejus proximo ſucceſſore Euſtatio, & Baſilio ſecundo Imperatore ſcribit Glaber Rudolphus: *Circa annum Domini milleſimum vigeſimum quartum Euſtatius Conſtantinopolitanus Præſul cum ſuo Principe Baſilio, aliique nonnulli Græcorum, conſilium inière, quatenus cum conſenſu Romani Pontificis licere Eccleſiam Conſtantinopolitanam in ſuo orbe, ſicut Roma in univerſo, univerſalem dici*

Digitized by Google

dici & haberi. Auguſta auri & argenti munera Baſilius Imperator adjunxit. Plenam ergo tunc cum Romana Eccleſia communionem Græci omninò fovebant. Hinc item non vanè conjecturamus Stephanum Patriarcham ad univerſalis Epiſcopi titulum, quem Photius contumaciter reſumpſerat, deponendum fuiſſe à fratre ſuo Leone Auguſto compulſum, ejuſque ſucceſſores ad illum citra Sedis Apoſtolicæ veniam hue uſque non adſpiraſſe. Guilielmum Sancti Benigni Divionenſis Abbatem, quod Joanni vigeſimo Pontifici, Auguſtis Græcorum muneribus attendenti, meliora ſapere, & poſtulatum titulum denegare perſuaſerit, laudat memoratus Glaber Rudolphus. Sed neſcio an rectè. Titulum namque in poſtulato per Euſtatium Patriarcham ſenſu eſſe tolerabilem affirmat ac demonſtrat, admittique ſupplicat Anaſtaſius Bibliothecarius in ſeptimæ Synodi ad Joannem Octavum præfatione, atque ad continuandam Eccleſiarum concordiam omninò potuerat à Joanne vigeſimo diſpenſatoriè concedi. Planè enim exiſtimo harum precum refutationem fuiſſe unam ex cauſis reſumpti ſchiſmatis. Nec deſunt qui reſumptum putent ab iſto ipſo Patriarcha Euſtatio. Licet enim Cardinalis Baronius eum ad annum dumtaxat milleſimum vigeſimum quintum, & ad Sancti Nicephori Patriarchæ Conſtantinopolitani Chronicon appendix ad annum dumtaxat milleſimum vigeſimum ſeptimum dicant vixiſſe, Onuphrius tamen Panninus vitam ejus & Sedem uſque ad annum iſtius ſæculi trigeſimum tertium extendit. Et ita Siffridus Presbyter & Hiſtorica incogniti auctoris compilatio rectè dicent Græcos anno vigeſimo octavo in Romanam denuo Eccleſiam rebellaſſe. Et hinc in libris adverſum Græcos Emmanuel Calæcas, de veteris Romæ ſeparatione ab Eccleſia Græca auctor incognitus, & Leonis Allatii auctor manu ſcriptus de Epiſcoporum translationibus, aſſerentes rebellionem iſtam à Michaele Cerulario fuiſſe primitùs reſumptam, quibuſdam videntur labi. Etenim Michaelem, qui poſt Alexium Studitam ſucceſſit Euſtatio, Onufrius Panuinus dicti ſæculi quinquageſimo primo, Dominus autem Cardinalis Baronius promotum vult anno quadrageſimo tertio. Quidquid ſit, non poteſt ipſe anno vigeſimo octavo in Romanam Eccleſiam rebellaſſe. Et quomodo ad ipſum tantæ rebellionis auctorem ſcriberet Petrus Patriarcha Antiochenus: *Quomodo Papæ commemoratio è medio ſublata ſit, & quanam de cauſa, ignoro?* Quomodo adjungeret: *De Papæ commemoratione, quando & quare interciſa fuerit, cupio te diligentius indagare*. Quomodo eundem Petrum, itemque Alexandriæ & Hieroſolymæ Patriarchas de reſumpta Papæ commemoratione, uti de intruſa in Eccleſias novitate, ipſe novitatis introductor Michael arguere potuiſſet? Quo circa rebellionem hanc aut Euſtatius cœpit, aut Patriarcha Alexius: aut hic, aut iſte, aut forſan uterque ſcribere ſe cœpit univerſalem abſolutè Epiſcopum, utique ob iſtum cum limitatione titulum à Joanne vigeſimo denegatum. Et adverſum iſta ſchiſmatis exordia, poſtea per Michaelem Cerularium magno cum fœnore aucta, Gallicanos Epiſcopos hic conſulit, & ad præbenda ſibi adjutoria animat Leo nonus, Nicolaum primum & Formoſum Pontificem imitatus, qui adverſum Photii nugas, earumque reliquias à Gallicanis etiam Epiſcopis & Monachis iſtud ipſum auxilium petierunt ac impetrarunt. Ratramni enim Corbejenſis apud Ambianos Monachi, ac Æneæ Pariſienſis Epiſcopi erudita adverſus Photium ſcripta nuper publicavit Lucas Dacherius. Solam de univerſalis Epiſcopi titulo audaciam hic diſcutit ac damnat Leo Pontifex, alias Michaelis Patriarchæ præſumptiones ſuo tempore & loco diſcutiemus.

Lib. 4.

SESSIO SECUNDA.

SEcunda Seſſio facta eſt die ſequenti, diſcuſſaque cauſam Guidonis Archiepiſcopi Remenſis, qui de Simonia & aliis criminibus heri accuſatus poſtularat reſpondendi inducias. Eum ab ipſo priùs Pontifice in ſecreto confeſſionis & conſcientiæ foro diſcuſſum, Petrus Cardinalis Diaconus Synodaliter urſit ad ſatisfaciendum accuſatoriis libellis, atque ita ille ſurgens, ut ſibi conſiliandi facultas concederetur, expetiit. Qua impetrata, Veſontionenſem, Sueſſionenſem, Andegavenſem, Sylvanectenſem, ac Morinenſem Epiſcopos convocans, cum ipſis habuit myſterium conſilii ſui, indeque reverſus, perorandæ ſuæ cauſæ facultatem à Domino Papa obtinuit. Surgens autem Sylvanectenſis Epiſcopus reſpondit *Archiepiſcopum non eſſe reum Simoniacæ Hæreſis*. Verùm hac Apologia non contentus Pontifex per ipſum Guidonem addi voluit ſolemnia & corporalia Sacramenta, quibus olim in ſimili cauſa Maximus Salonitanus in Dalmatia Archiepiſcopus ſeſe Ravennæ coram Sancti Gregorii Magni Legatis expurgarat. Ea Guido addixit, ſed denuo inducias petiit, à rea palam conſcientia circumcinctus. Eas interim Pontifex indulſit, mandans ut ſuæ Romanæ, ad proximi Aprilis medium celebrandæ, Synodo adeſſet, atque iſtic ſe plenè emundaret. Et haud dubiè Guido Romæ comparuit. Quid autem illic ab ipſo vel de ipſo actum ſit, ignoramus. Rediit reſtitutus in integrum, & Remenſem Eccleſiam uſque ad currentis tunc ſæculi annum quinquageſimum quintum, mortuus menſe Martio, adminiſtravit. Erat Gervaſii Remenſis Vice-domini, & Milonis Caſtellionenſis Domini germanus frater, ideoque crediderim Leonem Pontificem diſpenſatoria in ipſum gratia fuiſſe uſum.

Exinde *ſuper Abbatia Deruenſi Dominus Papa conqueſtus eſt, quæ à Tullenſi fuerat ſubtracta Epiſcopo, & hanc ad ipſius pertinere Eccleſiæ poſſeſſionem, per privilegiorum, quæ inde habebat, demonſtravit recitationem. E contra Remenſis Archiepiſcopus Abbatiam reſpondit ſui potius juris eſſe, & hoc antiquioribus privilegiis Eccleſiæ ſuæ ſe teſtificari valere. Papa verò, quia in præſenti non erant eadem*

ſcripta, ex quorum lectione valeret hæc controverſia definiri, juſſit ea interim in Archivis Remenſis Eccleſiæ perquiſita in craſtino in medium adferri. Deruenſe Monaſterium eſt antiquiſſimum, à Sancto Bercario, qui ad ſeptimi ſæculi medium floruit, Altivillarienſis in Remenſi Parochia Cœnobii fundatore ac primo Abbate, Sanctiſſimoque item Martyre, ſub Childerico Francorum Rege erectum ad titulum Sanctorum Petri & Pauli Apoſtolorum ſub Regula Sanctorum Benedicti & Columbani. Deficiente diſciplina, regularibus Clericis fuit poſteà traditum, & ad Hautonis Abbatis preces denuo ereptum, & per Imperatorem Ludovicum Pium repoſita Monaſtica diſciplina. Eſt Diœceſis Catalaunenſis. Et hinc oritur quæſtio, quomodo ipſum ad Tullenſem, cujus nuper fuerat Antiſtes, Leo Pontifex, Guido autem Archiepiſcopus dixerit ad ſuam Remenſem Eccleſiam pertinere? Reſpondeo quædam olim Monaſteria, imò & Cathedrales Eccleſias ſpectaſſe ad allodium & proprietatem aliorum Monaſteriorum aut Eccleſiarum. Etenim quod hic ipſe Leo Pontifex in proprio fundo, ac ex propria hæreditate fundatum Sanctæ Crucis Monaſterium Romanæ, cui præſidebat, Eccleſiæ in proprium jus donaverit, affirmat Gregorius ſeptimus in litteris ad Warnerium Argentinenſem & Burchardum Epiſcopum Baſileenſem.
Lib. 2. Suum item Monaſterium ex fundatoris dono ad
Epiſt. 14. Romanæ Eccleſiæ allodium ſpectare frequenter ſcribit & gloriatur Goffredus Abbas Vindocinenſis. Et de Drogone Metenſi Epiſcopo, quod in ſuo Epiſcopatu quaſdam poſſideret & regeret Abbatias, graviter olim queſtus eſt, & uti abuſum
Epiſt. 10. Canonibus adverſum corrigi poſtulavit Frotarius Epiſcopus Tullenſis. Errat eſſe contra Canones. Quod enim primævus Patrum Canon Monaſteriis eligendi, cui ſubſint, Epiſcopi libertatem permiſerit, inſigniter patet ex Africana Bonifacii Carthaginenſis Archiepiſcopi Synodo, quam ab illuſtriſſimo Luca Holſtenio ex Vaticana Bibliotheca deſcriptam publicavit Lucas Dacherius. Ex hac ergo, latius per opportunitatem exponenda, libertate proceſſit præſens quæſtio, an Deruenſe Monaſterium ſpectaret ad proprietatem, adeoque & ad curam Tullenſis Eccleſiæ, an Remenſis.

Exinde *Turonenſis Eccleſiæ Clerici per Lugdunenſem Archiepiſcopum querelam intulerunt ſuper Dolenſi Epiſcopo Britanniæ, qui ſe cum ſeptem Suffraganeis à Turonenſi Archiepiſcopo ſubtraxerat, ſibique Archipræſulis nomen contra fas vindicarat.* Difficilis quæſtionis exordium exponit Rogerus Hove-
Fol. 798. denſis: *Eſt ſciendum, quod poſtquam Beatus Dubritius, urbis Legionum Archiepiſcopus eremum eligens, Beato David ſuæ dignitatis ceſſit honorem, Beatus David ex tunc ſedem Archiepiſcopalem uſque Meneviam tranſtulit, & ibidem Archiepiſcopus factus eſt, & poſt illum viginti quatuor ibidem Pallio uſi ſunt, & plena Metropolitica dignitate, quorum ultimus fuit Sanctus Sampſon, qui propter ictericam paſſionem, qua peſte catervatim homines in Wallia tunc temporis occubuerunt, navigio in Armoricam Britanniam tranſiens, in Eccleſia Dolenſi, tunc fortè vacante, præfectus eſt, & Pallio Sancti David, quod ſecum aſportaverat, ibidem uſus. Qua occaſione Dolenſis illa Eccleſia continue Turonenſi Eccleſiæ, Pallium affectando, rebellis exſtitit. Menevenſis autem Eccleſia eadem occaſione vel propter ignaviam, vel paupertatem Pallio ſemper hactenus caruit. Omnes tamen Epiſcopi Menevenſis Eccleſiæ, ſcilicet novemdecim Epiſcopi à deceſſu Sampſonis, uſque ad tempus Henrici Regis Angliæ primi, omni dignitate Archiepiſcopali uſi ſunt, excepto Pallio, & habuerunt Suffraganeos ſeptem, ſcilicet Landavenſem, & de Sancto Paterno in Kerdikam, quæ ſedes, quia Parochiani ſuum Paſtorem interfecerunt, olim obſolevit, & Menevenſi Diœceſi eſt adunata, & Pangorenſem, & de Sancto Aſaph, Ceſtrenſem, Herefordenſem, & Vigornenſem.* Lucius Britannorum Rex ſub Sancti Eleutheri Papatu factus Chriſtianus, gentilium Druidas, Bardos, Flamines & Archiflamines ejecit ex Inſula, ſinguloſque Metropolitas impoſuit ſingulis Romanarum Provinciarum Metropolibus, quarum una in Cambria ſeu Wallia fuit urbs Legionum, ſeu civitas Caſtrenſis, ita dicta quod Romanæ Legiones illic ex more hiemarent. Poſteà dicta fuit etiam Carleopolis. Ita fuit uſque ad illud Chriſti Domini ſæculum, in quo David, ex Sanctiſſimo Monacho ſanctior Archiepiſcopus, à fratrum ſuorum conſortio & diſciplina ſeparari nolens, ſedem Metropoliticam poſuit in ſuo Monaſterio, atque ita peperit Archiepiſcopatum Menevenſem. Eadem Monachorum Eccleſia, quæ ſemper Sanctum Andream Apoſtolum habuerat, laudatum David, miraculis clariſſimum, poſteà accepit Patronum, atque ita Menevenſis Archiepiſcopus dici cœpit etiam Sancti David. Inter hunc & Sanctum Sampſonem mediarunt viginti duo Epiſcopi, quorum nomina exprimit Nicolaus Harpsfeldius Archidiaconus Cantuarienſis. Sampſonem non peſtilentiæ, ſed Anglicæ Barbariei fugiendæ cauſa fugiſſe ad Armoricos, ſcribit Matthæus Pariſienſis, L. 1. c. 17.
& adjungit: *Quo cum perveniſſet, & à ſuis Concivibus honorificè ſuſceptus eſſet, ad Dolenſis Eccleſiæ Præſulatum, quæ nuper fuerat Paſtore viduata, Epiſcopus electus eſt. In illa autem Eccleſia, quoad vixit, Pallio, quod ab Eboracenſi Monaſterio detulerat, uſus eſt, & Succeſſores ejus multi poſt eum. Deinde verò Reges illius Provinciæ, cum in Regno* An. 1199.
ſuo proprio Archiepiſcopum haberent, non permiſerunt Epiſcopos ſuos, qui antea ſemper Suffraganei fuerant Turonenſis Eccleſiæ, præfato Turonenſi Archiepiſcopo debitam impendere obedientiam, ſtatuentes ut deinceps minoris Britanniæ Præſules alium Metropolitanum quam Dolenſem Archiepiſcopum non haberent. Et majoris & minoris Britanniæ homines erant tunc ejuſdem gentis & linguæ, ideoque laudatus Matthæus ait Sampſonem fuiſſe à Concivibus honorificè ſuſceptum. Eum non ſolum, ſed cum ſeptem ſuis Suffraganeis, idque Chriſti Domini anno ſexageſimo ſexto poſt quingenteſimum tranſiiſſe, ſcribit Sigebertus Monachus Gemblacenſis. Et hæc eſt forſan cauſa, ex qua ſeptem etiam Suffraganeos Turonenſi Eccleſiæ ſubtraxerit Epiſcopus Dolenſis. Subtraxit ſolos quatuor, nempe Venetenſem, Aletenſem, Corioſopitenſem, & Oſſimenſem, verum quos

No-

Nomenoius Britanniæ Dux poſteà diviſit in ſeptem. Rei ſeriem habes apud Jacobum Sirmondum in Analectis ad capitula Caroli Calvi Regis Francorum. Matthæus Pariſienſis & Sigebertus Gemblacenſis errant Sampſonem fuiſſe Eboracenſem Archiepiſcopum. Certum eſt fuiſſe Menevenſem. Ejus adventum & natam indè dignitatem tanti æſtimarunt Britones, ut Cathedralem Dolenſium Baſilicam poſteà titularint Sancti Sampſonis.

Verùm tantam Turonenſis Eccleſiæ injuriam peſſimè ſemper tulerunt, & reparare conati ſunt Epiſcopi Gallicani. Etenim ſecunda Turonen-
Cap. 9. ſis Synodus ſtatuit: *Ne quis Britannum aut Romanum in Armorico ſine Metropolitani aut Comprovincialium voluntate vel litteris ordinare Epiſcopum præſumat*. Aliud attentantes ſua uſque ad majorem Synodum communione privat, & fraterna charitate. Chriſti Domini anno poſt quingenteſimum ſexageſimo ſeptimo, primo poſt Sampſonis & Collegarum adventum, celebrata eſt iſta Synodus, atque ita lucet ipſum ſtatim à ſuo in Armoricum ingreſſu Metropoliticum illic jus attentaſſe. Etiam lucet adventaſſe eum cum Suffraganeis; etenim Romani Turonicæ Eccleſiæ Suffraganei ſine Metropolitæ ſui venia aſſiſtere ejus conſecrationibus noluiſſent. Ab hiſce potiſſimum prodiit præſens Canon. Et ad Salomonem Britanniæ Principem ſcribit Nicolaus primus Pontifex: *Hæc ſunt præcepta Dei Patris tui, & hæc eſt lex Eccleſiæ Matris tuæ, ut omnes Regni tui Epiſcopos ad Turonenſem Archiepiſcopum mittere non detrectes, ejuſque judicium poſtulare non dedigneris. Ipſe enim eſt Metropolitanus, omneſque Epiſcopi Regni tui ſunt ejus Suffraganei, ſicut conſcriptiones Prædeceſſorum meorum evidenter oſtendunt, qui Prædeceſſores tuos, quia illos ab ipſius cura ſubtraxerant, fori invectione corripere ſtuduerunt. Quamvis nec noſtra ſcripta ſuper hac re miſſa deeſſe videantur*. Poſtquam Sanctus Apoſtolus noſter Boniſacius in avitam Hierarchiam ac diſciplinam reparavit Gallicanam Eccleſiam, ejuſque Sanctiſſimas conſtitutiones plenè executi ſunt Imperatores, Carolus Magnus & Ludovicus Pius, etiam Turonenſem Metropolim reſtaurare conati ſingulariter fuerunt Gallicani Epiſcopi: Præſertim ubi Nomenoius Britonum Tyrannus ſemetipſum ex Duce aut Comite curavit ungi Regem, & Metropolitanam ſeptem Eccleſiarum Cathedram firmavit in Monaſterio Oppidi Dolenſis. Etenim Matthæus Pariſienſis, Rogerus Hovedenſis, & Nicolaus Harpsfeldius, qui Dolenſem Epiſcopatum Sancto Sampſone exiſtimant vetuſtiorem, manifeſtè falluntur. Nequaquam in Dolenſis Eccleſiæ Epiſcopum, ſed in iſtius Cœnobii Abbatem electus fuit Sampſon, cœpitque iſtic Anglicano more, ubi Cathedrales Eccleſiæ paſſim ſunt Monachales, non ſolum Abbatem, ſed & Epiſcopum agere, & quidem Metropolitam.

Notanda ſunt verba Synodalis Epiſtolæ, quam ad laudatum Nicolaum Pontificem ſcripſit tertium Concilium Sueſſionenſe: *Veſtram non latere Beatitudinis Excellentiam novimus, Diœceſim Turonicam auſteritate Britonum omninò à ſua Metropoli divulſam, penituſque diſciſſam, ita ut jam vicenus adſit annus, quo Tyrannica feritate reſumpta, nec Comprovincialia cum Turonico Metropolitano celebrent Concilia, nec in Epiſcoporum conſecrationibus ad eundem quidquam reſpiciant, illi quoque ſedi nullo pacto ſe ſubdant*. Celebrata eſt hæc Synodus noni ſæculi anno ſexageſimo ſexto, ideoque palam ſcribit in Nomennium, qui circa ejuſdem ſæculi annum quadrageſimum ſextum jam memoratas inſolentias attentarat. Hinc ejus audaciam Leo ſtatim quartus, anno iſtius ſæculi quadrageſimo ſeptimo promotus Papa, ejuſque ſucceſſor Benedictus tertius, ad Gallicanorum Epiſcoporum preces, compeſcuerunt. Hi ſunt Prædeceſſores à Nicolao primo laudati. Eoſdem Pontifices, ipſorumque de eodem articulo ad Nomenoium Ducem ſcripta laudat Tullenſis apud Saponarias Synodus, addens ab illis omnes Apoſtolicæ auctoritati refragantes fuiſſe excommunicatos. Et hinc notanda ſuaſi hæc tertiæ Sueſſionenſis Synodi verba: *Jam vicenus adſit annus:* Item hæc: *Tyrannica feritate reſumpta*. Evincunt Beatum Sampſonem ſecundæ Turonenſis Synodi Decreto acquieviſſe, iſtamque requiem uſque ad Nomenoium Ducem perſeveraſſe. At verò neque Nomenoius Leoni quarto, aut Benedicto tertio, neque ejus filius Salomon Nicolao primo obedierunt. Erant enim barbari & ſemi-Chriſtiani. Et hinc de Sancto Actardo Namnetenſi Epiſcopo, ſuo & Tricaſſinæ Synodi Legato, ad Adrianum ſecundum Pontificem ſcripſit Francorum Rex Carolus Calvus: *Romæ deſtinavit aliquas facere moras, ut adventantibus Britonibus poſſit coram poſitus eos convincens, ſuæ Eccleſiarumque vicinarum ab eis perpetrata pandere detrimenta*. Nempe Britonum Epiſcopos, quod & anteà Nicolaus primus fecerat, Romam ad reddendas ſuarum præſumptionum rationes Adrianus evocavit. Et rei ſucceſſum reſcribit ad Herardum Archiepiſcopum Turonenſem: *De his, quæ de Eccleſiæ tuæ vel Diœceſios privile-* Ep. 5.
giis venerabilis Actardus præcipuè ſuggeſſit, Salomoni Duci & Britannorum Populo ſufficienter deſcripſimus, quod etiam in exemplari, quod ſecum idem Antiſtes deferet, Experientia tua quibit agnoſcere. Addit ipſos Romæ necdum comparuiſſe, eorumque iniquas præſumptiones ſpondet non probandas. In aliis ad laudatum Regem litteris Sancti Martini Metropolim, utpotè Lugdunenſis Galliæ ſecundam vel tertiam, ſcribit ab antiquo ſemper fuiſſe honorabilem, ideoque hortatur ut ipſam non permittat decolorari. Regii, quod non ſolius ſuæ Turonenſis Provinciæ truncationem, ſed & Regiam Nomenoii unctionem ſemper fuerat averſatum, brachii auxilium adverſus Britonum contumaciam implorat.

Eandem quæſtionem coram Joanne VIII. Pontifice, ejuſque Trecenſi Synodo movit Adalardus Turonenſis Archiepiſcopus, obtinuitque Apoſtolicas litteras, quibus Mahen Dolenſis,
& ejus in Britannia Coepiſcopi ad plenam ejus Ep. 46.
obedientiam ſunt ſub excommunicationis pœna juſſi redire. Quod ipſum mandatum ad Arduini Turonenſis Archiepiſcopi preces innovavit Joannes decimus tertius, Roma evocans omnes iſtos Epiſcopos ſub pœna ſuſpenſionis, & de

ipſorum

ipſorum Duce ac aliis Proceribus adjungens: *Si contra juſtitiam inobedientes fuerint huic noſtræ juſſioni, ſeu hanc Romanam evocationem impedierint, & contrarii ſeu rebelles exſtiterint fratri noſtro Turonenſi Epiſcopo, ſint & excommunicati & noſtra Apoſtolica benedictione privati.* Verùm homines barbari neque tunc obedierunt. Hinc Leonem nonum in hac rurſum Synodo Clerici Turonenſes interpellarunt. Dolenſi Eccleſiæ præſidebat tunc Johovæus, homo variè criminoſus. Hinc illum, Anteceſſores ſuos imitatus, Romam evocavit Pontifex ad proximam ſuam Synodum, *Ut ibi rationis hujus agitaretur judicium.* Ex quibus omnibus interim lucet novellum Gallicanæ Eccleſiæ Martyrologium in hiſce verbis multum falli: *Sampſon divino judicio atque indicio declaratus Antiſtes primus Dolenſis, & cum Metropolitani dignitate, à Comprovincialibus Armoricæ Epiſcopis conſecratus eſt. Atque à Pelagio Pontifice, pro meritorum præſtantia, Pallium recepit.* Quomodo enim Pelagii judicium Turonica Synodus exſufflaſſet? Quomodo Britonum Epiſcopi & Duces ad ipſum numquam provocaſſent? Et ſub Pelagii Pontificatu nullus in Gallia Metropolitanus habebat Pallium, niſi ſolus ob Apoſtolicas vices Arelatenſis.

Poſt hæc Hugonem Lingonenſem Epiſcopum, de invaſo per Simoniam Epiſcopatu, de venditis ſacris Ordinibus, de patratis in bello homicidiis, de exercita in Clerum tyrannide, de adulterio & peccato Sodomitico accuſatum, Petrus Cardinalis Diaconus evocavit ad judicium, & ſingulorum teſtes produxit. Hinc cum Hugone Veſontionenſi, & Halinardo Lugdunenſi Archiepiſcopo cauſæ ſuæ myſterium Hugo contulit, iſtumque induxit ad ſibi Synodali peroratione patrocinandum. Eloquio & multa virtute clarebat Hugo Veſontionenſis, ſed malæ cauſæ malum eſt patrocinium. Hinc in media Apologia à Deo turbatus obmutuit, ideoque ſolemnem confuſionem fucare ſtudens, tranſtulit patrocinandi vices in Collegam Lugdunenſem. Hujus Suffraganeus erat Lingonenſis Epiſcopus, proindeque officium denegare ille non valens, Hugonis crimina tegere conatus eſt, verùm venditos ab illo ſacros Ordines nullo orationis pigmento potuit incruſtare. Et hinc ſecundum in ejuſmodi nundinatores Chalcedonenſem Canonem recitari juſſit Leo Pontifex, poſtero die juxta illum de Hugone judicaturus. Ita ſeſſio eſt ſoluta. Quæ omnia cum rea ſua conſcientia conferens, & graviora ſibi metuens Hugo, à Remenſi civitate clanculò aufugit.

SESSIO TERTIA.

Die proximo ſequente celebrata eſt tertia Seſſio, in qua per Petrum Cardinalem Diaconum tertio proclamatus ad dicendam cauſam Hugo Lingonenſis non comparuit, ideoque ad ejus ædes directi ſunt Frotlandus Sylvanectenſis, & Euſebius Andegavenſis Epiſcopus, ipſum ad Synodale judicium deducturi. Quod dum fit, Epiſcopos qui ſe legitimè citra Simoniam promotos necdum oſtenderant, proclamavit Petrus Cardinalis, & primo Hugonem Nivernenſem, de quo Acta Synodalia: *Nivernenſis Epiſcopus ſurgens, pro Epiſcopia plurimum pecuniæ confeſſus eſt à parentibus datum fuiſſe, ſe tamen ignorante, eoque adepto nonnulla Eccleſiaſticæ Religioni contraria commiſiſſe, unde ſe aſſerebat Divinæ ultionis vindictam pertimeſcere, ideoque ſi Domino Papæ & præſenti conventui videretur, idem officium velle potius dimittere, quam in ejus retentione animam ſuam peſſumdare. Quæ ubi dixit, Paſtorale pedum ante pedes ipſius Apoſtolici poſuit.* Ex quo vides commiſſam à parentibus Simoniam ignorantibus etiam filiis nocere plurimum, & ad taliter accepti ordinis aut beneficii depoſitionem obligare. Pluribus hoc oſtendendum eſt ad Synodos Urbani ſecundi. Pergunt acta Synodalia: *Apoſtolicus tanti viri flexus devotione, favente Synodo, eundem, quod abſque ſuo conſenſu pecunia data fuerit, Sacramenta comprobare fecit, ſicque illi per aliud pedum miniſterium Epiſcopale reddidit.* a Hugo erat reverà vir magnus: Variis in Synodis, etiam in Vercellenſi adverſus Berengarium Hæreticum, ſtrenuè ſe geſſit. Porrò per ipſum ſuæ Eccleſiæ pedum ſolebant olim inveſtiri Antiſtites. Hinc enim uti rem ſingularem, quod Wigbertum Electum Merſeburgenſem per Magdeburgenſis Eccleſiæ baculum inveſtiverit Sanctus Imperator Henricus, ſcribit Ditmarus Wigberti ſucceſſor. Nempe Merſeburgenſem Epiſcopatum Magdeburgenſis Eccleſia tunc abſorbuerat, & ejus reſtaurationem jam fieri facto iſto Princeps ſignificavit. Lib. 6. Etiam ſingulare fuit, quod Taginonem Electum Magdeburgenſem inveſtierit per baculum Arnulphi Epiſcopi Halberſtadienſis. Leproſa Simoniaci Regis manus Paſtorali Nivernenſis Eccleſiæ baculo ſua ſcabiem quaſi adfricuerat: Hinc Hugonem Epiſcopum per aliud de Epiſcopatu Leo Pontifex reveſtivit.

Exindè *allatum eſt coram privilegium Remenſis Eccleſiæ de Abbatia Dervenſi, ex cujus lectione comprobatum eſt eam pertinere ad jus Remenſis Archiepiſcopi.* Nempe Sanctus Bercharius hocce Monaſterium ſanxerat eſſe ejuſdem moris & legis cum altero ſuæ item fundationis Altivillarienſi, de quo in Remenſis Eccleſiæ Hiſtoria Flodoardus: *Sanctus Rivardus, Remenſis Archiepiſcopus, poſcente Abbate Berchario, privilegium contulit iſti Monaſterio, ut ipſe illud in ſui juris dominatione, dum adviveret, conſervaret, & ut poſt ſuum deceſſum Remenſis Epiſcopus ipſum gubernet, & ejus Monachos contra omnes defendat.* Lib. 1. cap. 7. Vetus Dervenſium Abbatum Catalogus aſſerit hujus Monaſterii Baſilicam à Pardulo Remenſis Eccleſiæ Vice-Domino ſeu Œconomo, Laudunenſi poſteà Epiſcopo, fuiſſe reſtauratam, ac multis impartitam muneribus: Quod nempe Remenſis Eccleſia eſset ejus domina & protectrix. Cur autem Sanctus Bercharius dicatur Martyr, edicit in Hiſtoriali ſpeculo Vincentius Epiſcopus Belluacenſis, affirmans illum à neſcio quo profano Daguino, quem de ſacro Fonte ſuſceperat & Monachum fecerat, in paternæ correptionis mercedem fuiſse per-

Digitized by Google

percuſſum ferro & occiſum. Quam mortem quia ſibi eſſe pretioſam demonſtravit vario miraculo Divina Majeſtas, Martyrum numero Romana in ſuis Sanctorum tabulis Eccleſia Bercharium adſcripſit. Et ob iſtam cædem exiſtimo Cœnobium à Monachis ad Clericos pro tempore tranſiiſse. Avita enim Eccleſiæ lex ob trucidatum etiam ab uno ſolo nebulone Antiſtitem civitatis Jure & Pontificali Cathedra exuere populum, Monaſterium ad meliores alterius profeſſionis homines conſuevit transferre. Ob unum non ità pridem nebulonem, qui in Sanctum Carolum Borromæum, Cardinalem Protectorem, laxarat ſclopum, exſtinctus fuit, quem Jacobus de Vitriaco laudat plurimum, totus ordo Fratrum Humiliatorum.

Redeunt interea Sylvanectenſis & Andegavenſis Epiſcopi, referuntque Hugonem Lingonenſem, dum criminum ſuorum diſcuſſionem & conſcientiam timuit, aufugiſſe. *Tunc ex ipſius Papæ præſcripto lectæ ſunt ſententiæ ſuper hujuſmodi re promulgatæ ab orthodoxis Patribus, ſicque ab univerſi Concilii judicio excommunicationis & degradationis eſt pœna damnatus*. Etiam à propriis Advocatis Hugone Veſontionenſi & Halinardo Metropolita Lugdunenſi. Et quidem Hugo tunc palam confeſſus eſt ſeſe, dum cœptam heri Apologiam in Halinardum tranſtulit, à Divina vindicta fuiſſe compulſum ad ſilentium, ſuamque à præſentibus Sancti Remigii Reliquiis linguam alligatam. Et de celato huc uſque miraculo veniam ſupplicavit. Ad quæ compunctus in lacrymas Leo Pontifex: *Adhuc vivit beatus Remigius*. Nempe qui adhuc mortalis blaſphemum diſputatorem Arianum obmutire juſſerat, Chriſto Domino ſociatus eadem pœna percuſſit iniquæ cauſæ defenſorem.

Cauſæ hujus ſucceſſum habemus in Chronico Sancti Benigni Divionenſis: *Robertus Francorum Rex in Lamberti Lingonenſis Epiſcopi defuncti locum ſubſtituit Richardum, Clericum litteris optimè eruditum, & bonis moribus ornatum, tamen contra voluntatem totius Cleri & Populi. Quapropter poſt quinque menſes adepti Epiſcopatus, captus, ac pulſus civitate, non multis poſt diebus veneno vitam finivit. Rex autem conſiliis Reginæ ad iram animatus, iterum dedit Epiſcopatum cuidam Clerico Carnutenſis Eccleſiæ. Hugo hic erat dictus, fuiſſetque utile vas in domo Dei, ſi juvenilia deſideria evitare, & ſuperbiam calcare curaſſet. Sed is adjecta crudelitate, eundo per fas & nefas, ad ultimum poſtquam decem & octo per annos Lingonicum tribulavit Clerum & populum, pulſus à ſede eſt judicio Domini Leonis noni Papæ in Concilio habito Remis*. Hugo igitur Simoniaca Regis nominatione fuerat intruſus in Epiſcopatum, cæterorumque à Petro Cardinali memoratorum criminum omninò reus. Pergit laudatum Chronicon: *Leo Papa*, Remis in Italiam regreſſus, *habuit Concilium in urbe Roma, in quo adfuit Halinardus Lugdunenſis Archiepiſcopus, indeque iterum Galliam properanti comes individuus exſtitit. Veniens verò ad civitatem Lingonas ordinavit ibi in præſentia Papæ Dominum Arduinum pro Hugone, qui fuerat ejectus*. Et Halinardus & Dominus Papa erant Monachi Benedictini, ideoque hic illum apud ſe continuò detinuit, præſertim poſt Petri Cardinalis mortem, de qua Chronicon Sancti Petri vivi: *Papa Leo venit Lingonas civitatem, ubi ordinavit Frotmondum Trecorum Pontificem, ibique obiit Petrus Diaconus ejus, ſepultuſque eſt in Capitulo Sancti Mammetis*. Factum id eſt in reditu ex Remenſi Synodo ad urbem. Proſequitur Sancti Benigni Chronicon: *Dominus Apoſtolicus, è Calabria regreſſus, quoniam ad colloquium Imperatoris, qui tum fortè erat in finibus Hungariæ, properabat, juſſit Halinardum Romæ reſidere, donec ipſe rediret. Erat in ejus comitatu dictus Lingonenſis Epiſcopus Hugo. Is pœnitens eorum, quæ haud cautus egerat, Dominum expetiit Papam, ut de commiſſis modum pœnitentiæ & abſolutionem delictorum imploraret. Ipſe verò Apoſtolicus, ſicut erat miſericors & benignus animo, ut vidit eum verè pœnitentem & afflictum, condolens ei ſtatim indulſit, dicens ad pœnitentiam ſufficere ea quæ paſſus fuerat. Abeuntem quoque poſt abſolutionem delictorum muneravit ampliſſimè, dans inſuper licentiam recipiendi Epiſcopatus*. Ejuſdem Hugonis meminit in Virdunenſi Chronico Hugo Abbas Flaviniacenſis. *Hugo Gilduini, Britilii in Bellnacenſi agro Comitis, filius erat, qui poſteà à Leone nono in Remenſi Concilio eſt depoſitus. Frater fuit Valeramni, qui in bello apud Bar caſtrum in geniculo vulneratus, poſteà Monachus fuit in Monaſterio Sancti Vitoni, & Abbas poſt Richardum*. Et hinc à Leone Pontifice abſolutus, & in integrum reſtitutus Hugo deinceps non cogitavit de Epiſcopatu, ſed Virdunum ad Fratrem Valeramnum abiit, ſub ipſo Abbate profeſſus eſt Monachum, contra Berengarium edidit inſigne opuſculum, jejuniis & aliis vitæ Monaſticæ auſteritatibus diluit peccata ſua, & tandem ſeptima die Februarii abiit ad Chriſtum Dominum, publicis Sanctorum tabulis apud quaſdam Eccleſias adſcriptus.

Exindè Joſfridus, Conſtantienſis in Normandia Epiſcopus, *confeſſus eſt, ſe ignorante, à quodam fratre ſuo emptum ſibi fuiſſe Epiſcopatum, quod cum reſciſſet, ne contra fas ordinationem illam ſuſciperet, voluiſſe aufugere, ſed ab eodem violenter captum, Epiſcopali contra ſuam voluntatem dignitate eſſe donatum. Quod Sacramento comprobare juſſus, nec renuens, ſic judicatus eſt Simoniacæ Hereſis non incurriſſe facinus*. Commiſſa enim per Conſanguineos Simonia, licet ignorantem ac diſſimulantem gravet, nequaquam tamen gravare poſſit invitum ac viriliter repugnantem. Joſfridum hunc malè omittunt, & cum Gaufredo confundunt in Conſtantienſium Epiſcoporum Catalogo fratres Sammartani.

Poſt hæc Pudicus Namnetenſis Epiſcopus *Confeſſus eſt genitorem ſuum fuiſſe Epiſcopum civitatis, & in ejus vita donum Epiſcopii ſe percepiſſe, illique mortuo ſubrogatum per largitionem pecuniæ. Quapropter judicio Synodi, ſublato annulo & Paſtorali Pedo, privatus eſt Pontificali Miniſterio, condonato ei, intervenientibus Epiſcopis, tantummodo Preſbyteratus officio*. Quod enim degradato ob crimen Epiſcopo non niſi per diſpenſatricem contra Canones gratiam relinqui poſſit Presbyteratus, pluribus oſtenſum eſt ad Canones Chalcedonen-

Margin notes (left column): A. 1031. (beside "tum, & bonis moribus ornatum"); A. 1046. (beside "piſcopus, indeque iterum Galliam").

Digitized by Google

nenſes. Degradato item Epiſcopo rectè eripiuntur baculus & annulus: hic enim ſpirituale Epiſcopi cum Eccleſia conjugium, ille Paſtoralem ſignificat poteſtatem, quæ omnia per degradationem ſolvuntur. Intruſus per Simoniam Epiſcopus à ſacris Canonibus, præſertim poſt Synodalem degradationem, judicatur nunquam fuiſſe Epiſcopus. Hinc Pudicus in Namnetenſium Epiſcoporum Catalogo non reperitur ſcriptus. Quæſtio eſt, Quomodo acta Synodalia hunc Pudicum appellent Epiſcopum Anglorum? Reſpondeo cum Nicolao Spelmanno & Michaele Alfoldo acta eſſe mutila. Omiſſum eſt nomen Anglicani Epiſcopi, qui fuit Duduc ſeu Dudocus Epiſcopus Wellenſis. Etenim Rameſienſis Monaſterii fundatio laudat præſentem Synodum, & adjungit: *Ad Remenſe Concilium miſſi fuerunt honorabiliter à Rege Eduardo Duduc Epiſcopus Wellenſis, & Alfuvinus Rameſiæ, & Wulfricus de Sancto Auguſtino Abbates, Decreta Chriſtianitatis, quæ ibi à ſanctis Patribus ſtatuebantur, relaturi.*

A. 1049. Præſentes Metropolitas percunctatus eſt tunc Pontifex, An nullus ipſis alius Suffraganeus eſſet de Simoniaca intruſione ſuſpectus? Et cuncti reſponderunt non eſſe. Ita ad Epiſcopos & Abbates, qui malæ conſcientiæ timoribus preſſi Regem ad bellum ſequi & pugnare, quam Eccleſiaſticæ diſciplinæ cauſas tractare cum Pontifice & promovere, ſuárumque actionum rationes reddere maluerant, proceſſum eſt, & ipſorum quidam ſunt excommunicati, nominatim Archiepiſcopus Senonenſis, de quo in Sancti Petri vivi Chronico Clarius Monachus: *Obiit Leotbericus Archiepiſcopus, & Gelduinus in ſede ſublimatur, non electione Cleri & Populi, ſed muneribus. Dominum verò Mainardum, Clericum prudentiſſimum, ipſius Eccleſiæ Theſaurarium, virum nobiliſſimum, in ipſa urbe majorem & primum, omnis Populus à minimo uſque ad majorem quærebant in Epiſcopum, ſed vicit potentia Regis. Qui Gelduinus apud Pariſium ſuſcepta benedictione Pontificatus, nullo modò Senenas civitatem intrare potuit, reſiſtentibus Odone Comite, Daimberto Vice-Comite, & patre ejus Mainardo, & cæteris Proceribus. Eodem igitur anno Rex copioſum exercitum applicuit Senonis.* Senonenſes crudele bellum pati, quam Canonica electionn privari & Simoniacum ſuſti-
A. 1032. nere Epiſcopum maluerunt.. Pergit Chronicon: *Werpivit Odo Comes Regi Henrico medietatem urbis Senonicæ, & Gelduinus receptus eſt in Sede, in qua nondum fuerat, reſiſtentibus pluribus.* Biennio duravit bellum, tandemque majori Regis potentia fracti Senonenſes, improbum Eccleſiarum ac Monaſteriorum laceratorem Epiſcopum
A. 1034. recipere, & Carnutenſium Comes Odo mediam civitatem. Wirpire in factæ injuriæ redemptionem, ſeu læſo Regi dimittere ſunt coacti. Verùm iniquam juſti Populi afflictionem ſolatus eſt Leo nonus, de quo laudatum Chronicon; *Poſt hæc Gelduinus, peractis in Epiſcopatu decem & octo annis, projectus eſt de Pontificatu, à Leone Papa & Henrico Rege, gaudentibus Clericis, & lætante Populo. Cui ſucceſſit Mainardus Trecacenſis*
A. 1046. *Epiſcopus. Poſteà ipſo Gelduino reclamante ſe injuſtè depoſitum, & Mainardum inthronizatum, auctoritate Papæ Leonis convocati, & in Concilio dijudicati, amiſit uterque demum curæ Paſtoralis. Poſteà verò propter utilitatem tam Eccleſiæ Senonenſis, quam totius Patriæ circumjacentis, totius Concilii concordanti conſenſu, Mainardus eſt reſtitutus: Gelduinus autem pro ſua miſerabili vita dejectus, omni honore eſt privatus. Reverſus namque à Roma Rudolphum Comitem adiit, & Caſtella, quæ ex paterno jure contingebant, ut adjuvaret, dedit, ſicque ſe ab omni honore expulit.* Mainardus ergo, Daimberti Senonenſis Vice-Comitis Germanus, poſt intruſum Gelduinum, factus fuerat Epiſcopus Trecenſis. Gelduinus autem, & adverſus ſuam degradationem, & adverſus Mainardi promotionem iterato audiri voluit; auditus fuit Romæ, & uterque Synodaliter dejectus. Attamen ob publicas rationes eadem Synodus Mainardum diſpenſatoriè reparavit. Porrò Gelduini, anno poſt milleſimum trigeſimo ſecundo per Henricum primum Regem facta, promotio ſuadet Robertum Regem, Henrici Patrem, anno trigeſimo primo obiiſſe. Quod ipſum affirmant breve Chronicon Sancti Dionyſii Pariſienſis, & Chronicon Sancti Medardi Sueſſionenſis. Obſtat tamen Sancti Benigni Divionenſis Chronicon, affirmans Henricum, quem anno vigeſimo octavo ejuſdem ſæculi fuiſſe à Gulduine Remenſi Archiepiſcopo coronatum fatetur laudatum Sancti Dionyſii Chronicon, patri Roberto ad ſex annos conregnaſſe. Hinc aliqui volunt Robertum vixiſſe uſque ad annum trigeſimum tertium. Rex non eſt hujus loci.

Eadem ſententia fuit lata in Drogonem Belluacenſem Epiſcopum, cujus ſingulatim exceſſus necdum inveni. Latam fuiſſe etiam in Fulconem Ambianenſem Epiſcopum aſſerunt acta Synodalia; ſed aliud affirmat Ariulphus Monachus in Chronico Sancti Richarii Centulenſis: *Fulco Ambianenſis Epiſcopus in Remenſi Concilio à beato* Lib. 4. c. 36.
Papa Leone nono excommunicatus fuiſſet, niſi Reverendiſſimus vir Gervinus Centulenſis Abbas accuratè & prudenter pro illo intervenire ſtuduiſſet. Intentatæ autem excommunicationis cauſa fuit non ſola abſentia à Synodo, ſed & indigna Epiſcopo vanitas, ex qua *Fulco non animarum ſaluti, ſed volucrum captioni ſtudebant, & venatui ferarum.* Eam quippè vanitatem non ſolùm in Epiſcopo, ſed & in inferiori Clerico eſſe intolerabilem abominationem dixit etiam apud Ditmarum Merſeburgenſem Epiſcopum Arnulphus Epiſcopus Lib. 6.
Halberſtadienſis. Et hinc de hac noſtra Synodo ſcribit Siffridus Presbyter Miſnenſis: *Leo Papa conſtituit, ut Sacerdotes aut Monachi canes* A. 1049.
aut aves ad venandum ſequerentur, neve turpia lucra ſectarentur. Et certe vitium iſtud tunc in Galliæ, Germaniæ, atque Italiæ Epiſcopis fuiſſe acriter graſſatum, poſſit facilè oſtendi. Et quia laudati Decreti prior pars non reperitur in noſtris Canonibus aut Synodalibus Actis, lucet ipſa eſſe decurtata.

Eadem hæc Seſſio ob factam à Synodo fugam excommunicavit, & Romam ad ipſius cauſas diſcutiendas evocavit Renoldum Sancti Medardi Sueſſionenſis Abbatem; de quo Chronicon A. 1049.

ejuſdem

ejuſdem Monaſterii: *Renoldus, Abbas Eccleſiæ beati Medardi, quia abſque voluntate & licentia Regis Henrici Romæ vocatus abiit, Abbas eſſe deſiit.* Francorum, aliorumque, licet jam Chriſtianorum, Barbarorum Regum mala & pavida conſcientia Romano, quod laceraraut, Imperio intulit cum pluribus aliis & hanc calamitatem, de qua ad Marim Perſarum Epiſcopum, Eccleſiaſticas Cyrilli Alexandrini & Joannis Patriarchæ Antiocheni lites deplorans, olim ſcripſit Ibas Metropolita Edeſſenus: *Non audebat aliquis de civitate ad civitatem, aut ad Provinciam de Provincia proficiſci, ſed tanquam inimicum ſuum unuſquiſque proximum ſuum perſequebatur.* Quod dicti Reges etiam Sedem Apoſtolicam ac ejus Patriarchales Synodos accedi ſine ſua licentia vetuerint, aſſirmat Sanctus Avitus Viennenſis Archiepiſcopus, & multa exempla docuerunt. Quomodo Iſraeliticas tribus, quas à Regio Davidis Throno lacerarat, etiam à Hieroſolymitani Templi acceſſu prohibuit Rex Hieroboam, metuens ne hoc illas legitimo ſuo Domino tandem redderet, ita iſtud ipſum ſibi ac ſuis Populis Barbari Reges à Romana Eccleſia timuerunt. Eſt miſeranda Eccleſiaſticæ Hierarchiæ ſervitus, quam nonniſi cæcus error inter Eccleſiæ aut Regni libertates poſſit numerare. Eſt una ex his Eccleſiaſticæ libertatis injuriis, & Barbarorum conſuetudinibus, pro quibus extirpandis ſanguinem ſuum fudit glorioſus Martyr Thomas, Archiepiſcopus Cantuarienſis. Eandem ob cauſam Renoldus, ab Henrico primo Francorum Rege extruſus dignitate, eſſe Abbas deſiit, atque ita omnia ſua Abbatis priora delicta per ſolidam, uti ſperamus, pœnitentiam expurgavit.

Ab hac item Seſſione *excommunicatus eſt Sancti Jacobi Archiepiſcopus Gallicienſis, quia contra fas ſibi vindicaret culmen Apoſtolici nominis.* Antiqua Romani Imperii notitia Hiſpaniæ aſſignat ſeptem Provincias: Bæticam, Luſitaniam, Gallæciam, Tarraconenſem, Carthaginenſem, Tingitanam, ac Inſulas Baleares. Solæ quinque priores erant intra Hiſpaniam. Hinc quædam Romanorum Pontificum ad Hiſpaniarum Eccleſias ac Antiſtites Epiſtolæ ipſis ſolis inſcribuntur. Luſitaniæ Metropolis fuit Brachara, ſeu Auguſta Brachararum, inter cujus Suffraganeas civitates fuit Iria, quæ inter ſua oppida & caſtra habebat hodiernam civitatem Compoſtellanam. Ita fuit uſque ad Carolum Magnum Imperatorem, & Alphonſum Caſtum Hiſpaniarum Regem, de quibus in ſuo Chronico Lucas Tudenſis: *Limina beati Jacobi cum per devia Alavæ veniens Chriſtianiſſimus Carolus, gratia viſitaret orandi, ſaniori ejus conſilio Rex Aldephonſus Iriam civitatem deſtruxit, & Sancti Jacobi Apoſtoli Eccleſiam, quam ipſe conſtruxerat, reverendi Patris Leonis tertii Romani Pontificis aſſenſu, Metropolitano ſublimavit honore.* Et infrà. *Carolus cum Rege Aldelphonſo amicitiam fecit, orationis etiam gratia Eccleſias Sancti Salvatoris & Sancti Jacobi viſitavit, & à glorioſo Papa Joanne obtinuit, ut utraque Eccleſia Metropolitano privilegio frueretur.* Sancti Salvatoris Eccleſia eſt Eccleſia civitatis Ove- An. 828.

tenſis. Joannes ille eſt Joannes Papa octavus, à quo utramque Eccleſiam rectè ſcribit factam Metropoliticam, verùm circa Carolum Magnum, Carolum Calvum, & Carolum Martellum, nec non & coætaneos ipſis Pontifices miſerè hallucinatur: Carolum Martellum fecit Caroli Calvi Succeſſorem. *Corpus Sancti Jacobi, Zebedei filii,* An. 837. inquit Luitprando adſcriptum Chronicon, *quod ubinam tumulatum jaceret, multos annos penitùs ignorabatur, à Theodomiro Irienſi Pontifice divinitùs pateſit.* Ei ſolemnem Eccleſiam exſtruxit Rex Alphonſus, ipſamque cum plurimis Epiſcopis Turpinus Archiepiſcopus Remenſis, Caroli Magni comes conſecravit, hæc ſcribens de ſemetipſo: *Ego Turpinus Remenſis Archiepiſcopus* Ep. 19. *beati Jacobi Baſilicam & Altare cum quadraginta Epiſcopis, Caroli rogatu, Calendis Junii, honorificè dedicavi. Et ſubjugavit Rex eidem Eccleſiæ totam terram Hiſpanicam & Gallæcianam, deditque ei in dote præcipiens, ut unuſquiſque Poſſeſſor domus totius Hiſpaniæ & Gallæciæ quatuor nummos annuatim ex debito daret, & ab omni ſervitute, Rege præcipiente, liberi eſſent. Et conſtituitur die illo, ut Eccleſia illa ampliùs vocitetur Sedes Apoſtolica, eo quod ibi Jacobus Apoſtolus requieſcat, & in ea Epiſcoporum totius Hiſpaniæ crebrò Concilia teneantur, & Epiſcopales virgæ & Regales Coronæ per manus Epiſcopi ejuſdem urbis ad decus Apoſtoli Domini præbeantur. Et ſi fides in aliis urbibus, peccatis populorum exigentibus, vel Dominica præcepta defecerint, ibi Concilio ejuſdem Epiſcopi reconcilientur. Et meritò in illa Eccleſia venerabili fides reconciliari & ſtabiliri decernitur. Et ſicut per beatum Joannem Evangeliſtam, beati Jacobi fratrem, in Orientali parte apud Epheſum Chriſti fides & Apoſtolica ſedes inſtituitur, ſic per beatum Jacobum Apoſtolum in Occidentali parte Regni Dei apud Galliciam fides eadem & Apoſtolica ſedes conſtituitur. Hæ ſunt procul dubio ſedes, Epheſus ſcilicet, quæ eſt ad dexteram in Regno terreno Chriſti, & Compoſtella quæ eſt ad ſiniſtram. Quæ videlicet ſedes his duobus fratribus, filiis Zebedei, in diviſione Provinciarum contigerunt, quia ipſi petierant à Domino, ut unus ad dexteram in Regno ejus ſederet, & alius ad lævam. Tres Apoſtolicas ſedes principales præ omnibus ſedibus in orbe meritò Religio Chriſtiana venerari præcipuè conſuevit: Romanam ſcilicet, & Gallicianam, & Epheſinam.* Jacobum Apoſtolum fratre ſuo Joanne aſſeverat majorem, ideoque & Compoſtellanam Eccleſiam eſſe Epheſina eminentiorem. Etiam de Conſtantienſi ſeu Salaminenſi apud Cyprios, quam Antiocheno Patriarchatui per Apoſtolicos & Nicænos Canones ſemper ſubfuiſſe conſtat, Metropoli ſcribit in Collectaneis Theodorus Lector: *Reliquiæ Barnabæ Apoſtoli inventæ ſunt in Cypro ſub arbore ceraſa, habentes ſub pectore Evangelium Matthæi, manu propria ipſius Barnabæ ſcriptum, qua occaſione Cyprii victores evaſerunt, ut Metropolis ipſorum liberum habeat Epiſcopatum, nec Antiocheni Epiſcopi juriſdictioni ſubſit.* Rebellem ſuam, ex Arianarum contentionum occaſione cæpta, à Patriarchico Antiochenæ Eccleſiæ jugo exemptionem conati quidem ſunt acerrimè in Epheſina Synodo defendere Cypriorum Epiſcopi, verùm non potuerunt evincere. Plenas eis vires Lib. 2.

Ee ſub-

ſubminiſtravit repertum Sancti Barnabæ Corpus. Exindè clamarunt non minus ſibi quam Antiochenis eſſe Apoſtolicam Eccleſiam, ideoque ab omni Patriarchico jure ſe palam immunes. Licet non Apoſtolicæ ſedis dignitatem ac titulum, plenam tamen Autocephaliam exindè obtinuerunt. Ex quo Sancti Andreæ Apoſtoli Reliquias Conſtantinopolim ex Achaja tranſtulit Imperator Conſtantius, etiam iſtius civitatis Epiſcopus de Patriarchali gloria & Apoſtolica ſede cogitare cœpit, multoque ſuco nugas iſta armare. Hieroſolymæ Epiſcopus, ob inſeſſam ſuam à Sancto Jacobo Apoſtolo ſedem, non ſolummodo plenam à Patriarchica Antiochenæ Eccleſiæ poteſtate libertatem extorſit à Chalcedonenſi Synodo, ſed & varias Provincias, nomenque & rem Throni Apoſtolici ac veri Patriarchæ. Proprium item Metropolitam Cæſareenſem ſibi ſubjecit. Et ad Venetorum urbem, Sancti Marci corpus habentem, exclamat Sanctus Petrus Damiani: *Gaude, & exultans in Domino plaude Venetia, quia per illud pretioſi Theſauri talentum facta es ſuperni Regis Ærarium, & dum in tuo gremio virum Apoſtolicæ gratiæ ſuſcepiſti, & ipſa quodam-*
Ser. 16. *modò Sedes Apoſtolica fieri meruiſti.* Eodem ſuco Theodomirus Irienſis Epiſcopus ſedem ſuam Iria Compoſtellam tranſtulit, Bracharenſis Metropoliticam, ac Toletanæ Eccleſiæ Primatialem dignitatem, Regumque coronandorum & omnium per Hiſpaniam Epiſcoporum conſecrandorum auctoritatem invadere conatus, ſeſeque oſtentare ſecundæ Apoſtolicæ Sedis Patriarcham. Ridenda eſt hæc fabula: iſtius interim ſæculi ignorantia ejuſmodi fabulas dilexit. Verùm longè aliter ſcribit in Hiſpaniæ Chronico vir eruditus Joannes Vezæus: *Compoſtella primum villa, deindè municipium, poſtremò civitas Epiſcopali ſede nobilis, ut ait Paſchalis Pontifex in diplomate, quo illam Eccleſiam Pallii honore donat. Compoſtellanus Epiſcopus, Irienſi mutata ſede, ſed retento nomine dictus eſt Irienſis à tempore Alphonſi Caſti, quo tempore ſanctiſſimum beati Apoſtoli Corpus Theodomiro Irienſi Epiſcopo, ſanctiſſimæ vitæ viro, revelatum eſt, uſque ad Alphonſum*
Fol. 500. *ſextum. Cujus tempore Urbanus Papa ſecundus precibus Dalmachii, ex Cluniacenſi Monacho Irienſis Epiſcopi, & ſedem & omnia quæcumque Irienſis Eccleſiæ fuerant, Compoſtellam tranſtulit, & Compoſtellanum deinceps appellari, non Irienſem Epiſcopum juſſit. Prætereà Compoſtellanam Eccleſiam hac prærogativa donavit, ut quæ ad illud uſque tempus Bracharenſem Archiepiſcopum agnoverat, nulli in poſterum, præterquam Romano Pontifici, Metropolitano ſubeſſet Epiſcopo. Quæ omnia ſucceſſor ipſius Paſchalis, qui Cardinalis adhuc fuerat Legatus in Hiſpania, paulò poſt confirmavit, ſimulque illud adjecit, ut Cardinales in Eccleſia Compoſtellana crearentur. Poſteà quoque Præſulem Compoſtellanum Pallii honore cumulavit. Poſtremò Calixtus ſecundus Compoſtellanam Eccleſiam Metropolitana dignitate ſublimavit, & in eam omnia Emeritenſis Eccleſiæ jura tranſtulit, omneſque illius Suffraganeos Compoſtellano Archiepiſcopo parere juſſit. Id quod fecit adductus tum ſingulari ſua in beatum Jacobum & Compoſtellanam Eccleſiam pietate, præſertim quod in ea frater ipſius Raymondus Toloſæ Comes, Alphonſi ſeptimi Pater, ſepultus eſſet; tum precibus ipſius Alphonſi Hiſpaniæ Imperatoris, cujus ipſe patruus erat, & olim puerum in ea Eccleſia ſacro Baptiſmi lavacro tinxerat, atque in Regem unxerat. Nec his contentus, Domino Didaco Compoſtellano Archiepiſcopo vices ſuas in Bracharenſi & Emeritenſi Provincia commiſit. Hæc eo accuratius ex Hiſtoria Compoſtellana collegi, in qua & Apoſtolicæ de iis rebus litteræ deſcriptæ ſunt, quod quæ hactenus ſuper hac re vulgò prodita leguntur, non ſatis mihi videantur auctoritatis habere.* Eadem inferius repetit & confirmat, aſſerens Irienſem dumtaxat Provincialem Cathedram à Leone tertio ad Caroli Magni preces tranſlatam fuiſſe Compoſtellam, ita tamen ut ejus Antiſtes Irienſis Epiſcopi titulum retineret. Quæ omnia etiam firmat gravis Hiſpanicarum rerum ſcriptor Joannes Mariana. Quare quidquid Turpinus deprædicat, vel fabula eſt, vel humana præſumptio ac laicum attentatum. Uti ad ſuſpectos Aquitanos ſibi alligandos Primatum Bituricenſem nuper erexerat Carolus Magnus, ita ex ejus nunc conſilio ad molliter à Saracenis alienandos & ſibi conciliandos Hiſpaniæ populos ſtatuere novum hunc Primatum & Apoſtolicam Sedem conatus videtur Rex Alphonſus. Fidelium enim animarum ſub uno Primate Epiſcopo unionem ad continendos in Officio populos eſſe cuncto ſui gladii metu vinculum potentius Reges ſemper judicarunt. Hinc etiam Cantuarienſem in Anglia Primatum induxit, aut certè firmavit Guilielmus Rex Conquæſtor. Verùm Eccleſiaſticas Primatiæ Metropoles aut Cathedras à Regibus inſtitui numquam permiſit Romana Eccleſia, ideoque omnes iſtud Alphonſi & Caroli de Compoſtellano Primatu attentatum Leo nonus caſſavit. Quod nempe exſtinctas iſtas jam pridem nugas neſcio quis poſterior Rex aut Epiſcopus circa hujus Synodi tempora reſuſcitaſſet. Et meritò hæc caſſata ſunt. Quod enim non cujuſvis, ſed ſolius Petri Apoſtoli Epiſcopalis inſeſſio faciat ſedem veraciter Apoſtolicam, ideoque ſolas tres eſſe germanè Apoſtolicas Sedes, eſt alibi abundè oſtenſum. Longè minus defuncti Apoſtoli Reliquiæ habent iſtam virtutem. Adverſus Sancti Jacobi Epiſcopum ſtatuit Leo iſtud ipſum pro Eccleſia Toletana, quod adverſus Gummitanum in Byzacio Epiſcopum, ſimilia ex neſcio quo ſuco prætendentem, poſteà
ſtatuit pro Eccleſia Carthaginenſi: *Sine dubio poſt* Epiſt. 4.
Romanum Pontificem primus Archiepiſcopus, & totius Africæ maximus Metropolitanus eſt Carthaginenſis Epiſcopus, nec pro aliquo Epiſcopo in tota Africa poteſt perdere privilegium ſemel ſuſceptum à ſancta Romana & Apoſtolica Sede, ſed obtinebit illud uſque in finem ſæculi, & donec in ipſa invocabitur nomen Domini noſtri Jeſu Chriſti, ſive deſerta jaceat Carthago, ſive reſurgat aliquando. Quod iſtud ad Toletani Primatis preces ſtatuerit Leo, lucet ex Urbani ſecundi vita in libro Pontificali. *Urbanus Pontifex Eccleſiæ Toletanæ Primatum con-*
ceſſit. Seu potiùs jam pridem à variis Hiſpaniæ A. 1093.
Synodis erectum, ac à Leone nono adverſus Gallicienſis Epiſcopi attentata reſtitutum confirmavit. Quod nempe iſti reſtitutioni Gallicienſes

Epi-

Epiſcopi noluiſſent acquieſcere. Confirmatum fuiſſe ad Regias preces ſcribit Bertholdus Conſtantienſis, ipſumque Urbani diploma exſtat apud Rodericum Archiepiſcopum Toletanum. Et hinc ad haſce de prioratu ambitioſas quæſtiones extinguendas, Compoſtellanam Eccleſiam à ſui Metropolitæ poteſtate exemit idem Urbanus, Pallio donavit Paſchalis ſecundus, ac plenè tandem Metropoliticam fecit Calixtus ſecundus. Emerita Auguſta, ab emeritis Auguſti Imperatoris militibus ſic dicta, eſt antiqua Romanæ Luſitaniæ Metropolis, olim habens duodecim civitates Suffraganeas, verùm tunc per Saracenos, uti etiamnùm hodiè, redacta in ruinas: Hinc ejus Metropoliticam dignitatem fuiſſe à Calixto ſecundo plenè tranſcriptam in Eccleſiam Compoſtellanam, teſtatur etiam Innocentius tertius in famoſis de hac re litteris ad Petrum hujus Metropolitam. Hocce honore eſſe deinceps contenti, Primatuſque rapinam & ambitum deponere juſſi ſunt Epiſcopi Jacobenſes. Solas tres, quod aliæ ſub Saracenis gemerent, Suffraganeas civitates, videlicet Conimbricenſem, Salamanticenſem, & Abulenſem expreſſit in ſuo diplomate Calixtus, atque ita de aliis tribus, Lamecenſi, Vicenſi, & Egitanienſi, quæ tandem à Saraceno jugo liberatæ receperunt Epiſcopos, quæſtionem reliquit, ſtatimque de illis Bracharenſis Archiepiſcopus cœpit adverſus Compoſtellanum, eas invadentem, acriter digladiari. Prætendit & civitatem Conimbricenſem, affirmans ipſam olim non fuiſſe in Luſitania, & ſibi nuper adſcriptam à Paſchali ſecundo. Fuit lis longa & dura, ideoque plurimarum ejuſmodi contentionum eruditus ac felix diremptor Innocentius tertius, Martinum Bracharenſem & Petrum Compoſtellanum Archiepiſcopum evocavit Romam, audivit utriuſque rationes, controverſas civitates diviſit, Compoſtellanæ Lamecenſem ac Egitanienſem, ſedi autem Bracharenſi adſcribens Epiſcopatum Vicenſem & Conimbricenſem, atque ita compoſuit pacem. Conimbricenſis ſemper palam ſpectarat ad Emeritenſem, verùm quod Irienſis Epiſcopatus fuiſset Bracharenſi ſubtractus, prudentiſſimus Pontifex judicavit civitatem civitate compenſandam. Et huic quidem ſententiæ Petrus omninò acquievit, verùm de retinendo aut recuperando totius Hiſpaniæ Primatu ſpem videtur non depoſuiſſe. Hinc enim ſtatim in ipſo ſuæ promotionis exordio Rodericus Toletanus Archiepiſcopus eundem Primatum ſibi ac ſuæ Eccleſiæ ſupplicavit confirmari, confirmavitque laudatus Innocentius, & quidem ad exemplar Urbani ſecundi, Gelaſii ſecundi, Calixti ſecundi, Honorii ſecundi, Eugenii tertii, Adriani quarti, Alexandri primi, ſecundi, & tertii, Urbani tertii & Cœleſtini tertii. Quæ toties iterata confirmatio oſtendit Toletanum ſibi aſſiduè timuiſſe à Compoſtellano, & forſan cum ipſo dimicaſſe. Alexandri ſecundi, ac præſertim Alexandri primi nomen in hoc diploma irrepſerunt. Etenim Toletana Eccleſia, per Gothorum Reges primum exaltata, adeò olim non fuit Primatialis, ut nequidem Metropolitana fuerit, ſed Suffraganea dumtaxat Parochia Metropolios Carthaginenſis. Quomodo igitur Doctiſſimus Pontifex ejus Primatum dicat eſſe ab Alexandro primo? Et ipſum poſt Saracenorum tempora primus confirmavit Urbanus ſecundus. Exſtat & alia laudati Innocentii ad laudatum Rodericum Epiſtola: *Quod petitiones, quas obtuliſti nobis ſuper negotio Primatiæ, necdum admiſimus, non ex duritia, ſed ex providentia noveris proceſſiſſe, cum & in his & in aliis opportuno tempore te velimus, quantum in Domino poſſumus, exaudire. Sed cùm ex Saracenorum incurſu grave nunc timeatur Hiſpaniæ diſpendium imminere, non oportet occaſione hujuſmodi Primatiæ aliud in Hiſpania ſcandalum modo ſuſcitare.* Promittit ſuo tempore juſtitiam judicare. Nempe Primatias omnes odiſſe tunc meritò cœperat Romana Eccleſia, ſuaviterque, uti & paulatim factum, malebat extinctas. Earum hodiè ſoli tituli reſtant Eccleſiis. Ex iſtis interim vides Compoſtellanum Epiſcopum Toletano dudum recalcitraſſe.

Lib. 1. Ep. 5. — Lib. 1. Ep. 57.

CAPUT IV.

Exponuntur alia Synodi Acta.

REm memorabilem ſcribit in ſui ad Sanctum Richarium Centulenſis Cœnobii Chronico Monachus Ariulphus: *Geruino Abbati erat in convertendis atque ſalvandis peccatorum animabus tanta curæ inſtantia, ut peccaminum faſce oppreſſis mirabiliter compatiens & concurrens, videretur illius ſpiritu gubernari qui dixit,* FILIOLI MEI QUOS ITERUM PARTURIO. *Non ſolum verò hujus noſtratis Patriæ, ſi quos cognoviſſet, homines ſceleſtos corrigebat, ſed etiam Neuſtriam & Flandriam, Halliam quoque & Aquitaniam, nec non Hungariam, pia gyrans ſedulitate, criminoſorumque confeſſiones acceptans, & ſaluberrimis monitis eorum vitam in melius commutans, Evangeliſtæ & Apoſtoli opus abſque nomine perexplebat. Illud Dominicum in ſe cunctis pertendens Edictum:* POSUI TE IN LUCEM GENTIUM, UT SIS IN SALUTEM. *Vidimus perſæpè, cum eſſet in Centulo apud glorioſum Confeſſorem Richarium, totius diei ſpatium in conclavi abſque omni corporali edulio illum peregiſſe, dum aliis recedentibus, aliis ſuccedentibus, qui animæ cura indigebant, & quorum ſalutem quærebat, delectabatur ut cæleſtis Archiater infirmis eorum animabus mederi. Erat enim ſuper hoc officio deputata ei cellula, quam fratres Confeſſionem vocabant, in qua per Dei gratiam in ſe habitantem idem vir beatus multorum hominum enormitate ſcelerum devias per confeſſionis humilitatem, & ſuæ precis interventionem Divinæ miſericordiæ reſtituit animas, ſicque revera effici meruit, cui Divinus ſermo competenter diceret:* SI FECERIS DIGNUM EX INDIGNO, QUASI OS MEUM ERIS. Lib. 4. cap. 27.

Sed quod unquam bonum non ſecuta eſt, ac æmulata invidia? Nam Clerici multi, quorum proh dolor ſtudium exiſtebat melioribus invidere, non con-

conſiderantes, quia lege non ſtringitur Sancti Spiritus donum, noſtrum Equitium verbis venenatis carpebant, cur abſque Apoſtolica licentia homo non Epiſcopus prædicare auderet; & peccatorum confeſſiones ſeu converſiones cur præſumptor non ſui officii inquireret, oblatrantes. Hoc nequam rumore aliquorum animos corrumpentes, id tandem peregerunt, ut Papæ Romani auribus hæc hominis Dei geſta inſonarent. Qui cum bonitatis ejus ignarus voces detrahentium dijudicare nequiret, dedit ſuæ auctoritatis præcepto mandatum, ut homo, quem temerarium fama ferebat, ad Sedem Apoſtolicam vocaretur, ſuæ præſumptionis, ut dicebant, rationem Papæ daturus.

Gervinus itaque Edicto Papæ accitus, orans expetit Romam, ſupernum ſibi non defuturum juvamen confiſus. Et ubi à Papa potuit conſpici, illico Reverendiſſimæ vitæ virum ipſa vultus habitudine contuens ipſe Papa ipſam, quæ in illo habitabat, magnificè veneratus eſt Divinitatis præſentiam. Denique venienti aſſurgit, ſatiſque humiliter pacis oſculum ei præbuit, dein jubet ſecum reſidere, & ut ei ſolitum erat, cæleſtia coram eo verba tractare. Sanè cum ei relationem prælibatæ detractionis intimaſſet, Gervinus proponit ſcripturarum exempla, quæ præcipiebant eos qui ducuntur ad mortem, liberare ne ceſſes. Item Jacobus Apoſtolus dicit: Scienti bonum, & non facienti, peccatum eſt illi. Quoniam quidem ergo, ait, Domine mi Papa, meæ humilitati boni ſcientiam præſtitit miſericors Deus, jubet iſne ut commiſſam verbi ſcientiam ſubtrahens cum pigritante ſervo damnationem incurram pro non diſpenſata pecunia? Simul & conſiderari decet quod Jacobus item Apoſtolus ait: Si quis converti fecerit peccatorem ab errore viæ ſuæ, ſalvabit animam ejus à morte, & operiet multitudinem peccatorum. Si igitur peccatores convertens, non tantum illorum animas ſalvo, ſed & pro impenſa charitate mea quoque peccata diluo, videatur an talis operatio ſit cohibenda à ſummo Paſtore, ut ſcilicèt non ſit copia cuilibet devoto charitatis exequendæ. Ille igitur verè Apoſtolicus Pontifex Leo, qui bona non arcere, ſed ſemper augmentare cuperet, tam utilem & tam proficuam intentionis rationem audiens, lætior efficitur. Et quia Ambianorum Præſulem tunc temporis Fulconem, non animarum ſaluti, ſed volucrum captioni & ferarum venatui ſtudere compererat, tali authoritate roborat venerandum Abbatem, his verbis eum confirmans: Nequaquam, amantiſſime frater, ob invidorum ſuſurria vel detractiones tantam pereuntium animarum conſolationem deinceps refugies operari, quo & Dominicæ vineæ fructus te cultore accreſcat, & te pro impenſis laboribus Chriſti Domini gratia comitetur, abſque dubio æterna mercede quandoque munerandum. Ecce authoritate Domini noſtri, & beati Petri Apoſtoli, ac noſtra non ſolùm authoritate, ſed etiam deprecatione concedimus & imperamus, te in recipiendis ſceleſtorum confeſſionibus, & tradenda pœnitentia, noſtri officii participium tenere, ut quæ ligaveris Domini Chriſti authoritate, ligata, & quæ ſolveris ejuſdem Domini miſeratione, ſint ſoluta. Hæc dicens Sanctus Papa, ſimul & ſandalia offert, jubens ut his Gervinus utatur, ut qui prædicationis exercebat ſtudium, Prædicatoris inſignibus ornaretur. Venerabilis tamen Abbas, cuſtos veræ humilitatis, eadem ornamenta recuſavit, dicens ſibi ſufficere ſolam Apoſtolicæ licentiæ authoritatem ad exercendam circa infirmas animas divini Verbi ſtipem. Multimodo igitur Pontificis favore auctus regreditur, & cæptum Domini opus, quo liberius, eo melius ac latius reincipit exercere. Hæc quidem Romæ ſunt acta, ſed ſunt & confirmata in præſenti Synodo. Quod enim Sanctus Gervinus hic Sancti Remigii corpus unà cum Pontifice ſolemniter deportarit, & quod ad ejus preces Fulco Ambianenſis Epiſcopus damnationem evaſerit, ſuprà nobis dixit laudatus Monachus Hariulphus.

Rectè item Gervinum vocat navum ſui temporis Equitium. Etenim & Sanctus Equitius, Valeriæ Provinciæ Monachus & Abbas, per Eccleſias, caſtra, vicos, & domos diſcurrebat Evangelizans, multoſque perducens ad pœnitentiam: Etiam ab æmulis Clericis fuit uſurpati officii accuſatus apud Pelagium ſecundum Pontificem, Romam ab ipſo evocatus, abſolutus per miracula, & in officio confirmatus. Rei ſeriem latè exponit in primo Dialogorum libro Sanctus Cap. 4.
Gregorius Magnus. Quod Evangelicum verbi ac Sacramenti miniſterium Monachis frequenter inviderint Clerici, multo conſtat exemplo, verùm utroque hoc in caſu ſeu invidia ſeu zelus non caruit fundamento. Quis enim ferat Epiſcopali delegatione deſtitutum Monachum vagari per Provincias & urbes, ubique Evangelizare, ac adminiſtrare etiam Pœnitentiæ Sacramentum, quæ omnia fine Epiſcopali authoritate nunquam vel Presbyteris licuiſſe, clamant omnes antiqui Canones & novi, perpetuaque traditio omnium Eccleſiarum? Fateor etiam in novo Teſtamento quem poſſe mitti immediatè à Deo: verùm periculoſa eſt iſta porta & ſuſpecta, tritumque jampridem pallium omnium Hæreſiarcharum. Quare venerabilis Gervini & Sancti Equitii Acta, quoniam probata per Sedem Apoſtolicam, veneranda à nobis ſunt & admiranda; ſed nullatenùs imitanda.

Aliam hac in Synodo tractatam cauſam adducit in opere de Normandiæ Ducibus Guilielmus Lib. 6. c. 15.
Monachus Gemeticenſis: *In illo tempore Sanctus Leo Papa Gallias expetiit, Eccleſiam Sancti Remigii Remenſis Archiepiſcopi conſecravit; ejuſque corpus in Eccleſiam nuper dedicatam tranſtulit. Tunc Remis idem Papa grande Concilium tenuit; & deſides Epiſcopos vel Abbates acriter redarguit, inter quos, ut dicunt, propter combuſtionem Eccleſiæ Ivoni dixit: Qua lege damnari debes, qui Matrem tuam cremare auſus es? Eloquens Ivo palam confeſſus eſt ſe quidem malum feciſſe, ne deteriora fierent à ſceleroſis ſuper filios Eccleſiæ: Denique pœnitentiam ſecundùm ſagacis Papæ juſſum accepit; ac de reſtituenda Sancti Gervaſii Eccleſia operam adhibuit. Igitur Apuliam & indè Conſtantinopolim perrexit, & à divitibus cognatis & amicis ſuis ſimul multum pecuniæ congeſſit, denique Imperatoris de ligno Dominicæ Crucis carum munus deportavit. Reverſus autem Sagium, Eccleſiam cœpit tam magnam ædificare, ut Succeſſores ejus, Robertus, Gerardus, ac Serlo nequiverint eam per quadraginta annos conſummare.* Azo ad decimi

Chri-

Chriſtiani ſæculi finem vigeſimus octavus Sagienſis Epiſcopus civitatis ſuæ muros deſtruxit, ac ex eorum lapidibus Cathedralem Sancto Gervaſio Martyri Eccleſiam extra civitatis limites ædificavit. Quartus ejus ſucceſſor Ivo, Guilielmi Belliſmenſis, & Alenzonii Comitis, nec non Sagienſis Domini filius, & patrui ſui Arnulphi, nequiter à ſceleratis interfecti, in eadem dominia ſucceſſor, ab iiſdem ſceleratis & ipſorum complicibus ſuſtinuit dura bella privata, duraſque calamitates. Etenim invaſam laudatam Baſilicam, ut ex ipſa civitatem vexarent, incaſtel-
Cap. 13. larunt, *Et ſic de Domo orationis ſpeluncam latronum, ſtabulumque fecerant equorum*. Hinc Ivo armata manu tentavit incaſtellatam Eccleſiam, captamque exuſſit. Videbat alia via civitatem ſuam à ſceleratis prædonibus non poſſe liberari. Eum nihilominus de cremata Matre redarguit Leo Pontifex, compulitque ad pœnitentiam & reſtaurationem.

Matrimoniales variorum Comitum cauſas decidit eadem Synodus; adducoque unam, quæ tangit Balduinum Inſulenſem, cognomento Pium, Comitem Flandrenſem. *Papa Leo*, inquiunt Acta Synodalia, *interdixit Balduino Comiti Flandrenſi, ne filiam ſuam Guilielmo Nortmanno nuptui daret, & ille ne eam acciperet*. Hic eſt Guilielmus, qui poſtea factus eſt Rex Anglorum. Verùm neuter obedivit. Scribit enim Guilielmus Monachus Gemeticenſis: *Jam Duce Gui-*
L. 6. c. 21. *lielmo, juvenili robore vigente, tranſcenſis annis adoleſcentiæ, cœperunt Optimates ejus de ſucceſſione prolis cum eo attentius tractare. Audiens autem Balduinum Flandriæ Comitem habere quamdam filiam, Regali ex genere deſcendentem, Mathildim, corpore valdè elegantem, animoque liberalem, hanc ſuorum conſultu miſſis Legatis à patre petiit uxorem. Ex cujus propoſito animi Balduinus Satrapa admodùm gaviſus, non modo petitam dare decrevit, verùm etiam cum muneribus innumeris eam ad uſque Oucenſe Caſtrum adduxit. Ubi Dux militum ſtipatus catervis advenit, illamque ſibi jure conjugali deſpondit. Genuit autem ex ea filios quatuor, Robertum qui poſt eum Ducatum Nortmandiæ aliquamdiu tenuit, & Guilielmum, qui Regno Angliæ tredecim annis præfuit, & Richardum qui juvenis deceſſit, & Henricum qui fratribus tam Regi, quam Duci ſucceſſit.* Genuit & quatuor filias. Omninò poſt præſentem Synodum fuit initum iſtud matrimonium, ideoque in Flandrorum Annalibus labitur Jacobus Mejerus factum fuiſſe anno poſt milleſimum quadrageſimo ſeptimo. Errorem continent & hæc verba: *Tum Duci ab Malgero Rothomagenſi Archiepiſcopo, per iram & invidiam puto, ſacris interdictum propter, neſcio quam inter ipſum & Mathildim conſanguinitatem, quam quidem conſanguinitatem nuſquam reperis. Tametſi Robertus Guagninus, eumque ſecutus Polydorus Virgilius, Leonoram filiam Richardi ſecundi Nortmannorum Ducis, Comiti Flandriæ nupſiſſe tradant*. Guilielmus erat nepos Richardi ſecundi ex patre Roberto. Quod autem Juditham, ſuam ex Goisfredi Britannorum Comitis filia legitimam filiam, Balduino Barbato, Inſulenſis patri, tradiderit Richardus, adeoque præ-
ſens Mathildis cum Guilielmo Conquæſtore
fuerit in tertio gradu cognata, teſtatur teſtis L. 4. c. 13.
Authenticus, Guilielmus Gemeticenſis. Addit A. 1027.
Mathildis matrem fuiſſe Roberti Francorum Regis filiam, cui nomen fuiſſe Alam, ſeu Adelam, ſcribit Radulphus de Diceto. Pergit Gemeticenſis: *Guilielmus Dux, dum à quibuſdam Religioſis ſæpius redargueretur, eo quod cognatam ſuam ſibi in matrimonio copulaſſet, miſſis Legatis Romanum Papam ſuper hac re conſuluit. At ille ſagaciter conſiderans, quod ſi divortium fieri juberet, fortè inter Flandrenſes & Nortmannos gravè bellum exurgeret, maritum & conjugem à reatu abſolvit, eiſque pœnitentiam injunxit. Mandavit enim, ut ab eis duo Cœnobia conderentur, in quibus pro ipſis ab utroque ſexu Deo ſedulò preces offerrentur. Quod illi gratanter opere compleverunt.*
Inter viros iſtos Religioſos Sanctum Lamfran- L. 6. c. 26.
cum adhuc Monachum, iſtum autem Pontificem fuiſſe Nicolaum ſecundum, ſuprà audivimus à Milone Criſpino & Chronico Monaſterii Beccenſis. Porrò apud Cadomum Guilielmus Monachorum, Mathildis fundavit Monialium Monaſterium. Conſonat Guilielmus Monachus Malmesberienſis. Malgerium Rothomagenſem Archiepiſcopum, Guilielmi Conquæſtoris Patruum, ait fuiſſe litteratum, ſed pro illuſtrium natalium conſcientia Epiſcopalis profeſſionis oblitum, deditum venationibus, & Eccleſiaſticæ ſubſtantiæ profuſorem, ideoque per Romanam Eccleſiam fuiſſe ab Archiepiſcopali Pallio ſemper ſuſpenſum, atque agente proprio nepote Duce tandem degradatum, & adjungit: *Ferunt quidam arcanam fuiſſe depoſitionis cauſam. Mathildim, quam Guilielmus acceperat,*
proximam ſibi ſanguine fuiſſe. Id Chriſtianæ fidei Fol. 129.
zelo Malgerium non tuliſſe, ſed in Nepotem & Comparem excommunicationis jaculum intentaſſe. Ita cum iræ adoleſcentis uxoriæ querelæ accederent, excogitatas occaſiones, quibus peccati perſecutor ſede pelleretur. Sed poſtmodum provectioribus annis pro expiatione ſceleris illum Sancto Stephano Cadomis ædificaſſe Monaſterium, illam Beatæ Trinitati in eodem vico idem feciſſe, utroque pro ſexu ſuo perſonas inhabitantium eligente. Iſtud ſub Alexandri ſecundi, hoc ſub Gregorii ſeptimi Papatu fuiſſe plenè dotatum, docent dotationis diplomata, publicata per Lucam Dacherium in notis ad vitam Sancti Lanfranci.

Scitu dignum eſt, quod de Cadomenſi ad Sanctum Stephanum Monaſterio ſcribit Joannes Bromptonus Abbas Jornalenſis: *Guilielmus Rex*
in Monaſterio Cadomenſi, quod ipſe in honore Beati A. 1077.
Proto-martyris Stephani à fundamentis extruxerat, & multis bonis ditaverat, eſt ſepultus. In cujus ſepultura quoddam memorabile fertur contigiſſe. Cum enim expleta exequiarum ſolennitate, corpus ejus in loco ad hoc præparato eſſet condendum, quidam terribiliter accedens, Omnipotentis Dei nomine prætento, eum ibidem ſepeliri prohibuit, dicens: Terra iſta antiquo jure mihi competit, quam idem Rex, dum Monaſterium conſtrueret, violenter mihi abſtulit, nec unquam pro ea ſatisfecit. Obſtupuerunt omnes qui aderant, actum tranſitoriæ dominationis conſiderantes, ut Princeps potiſſimus, qui tam latè domi-

dominatus fuerat vivus, locum corporis ſui capacem ſine querela & calumnia mortuus, non haberet, Denique illa querela adeò omnes movit, ut priùs vivo conquerenti pro voto ſatisfacerent, ac deindè exequias mortuo adimplerent. Et jure meritò. Etenim Juſtinianum Imperatorem, quod in conſtruenda Sanctæ Sophiæ Conſtantinopolitana Patriarchali Baſilica proceſſerit longè aliter, in opere de iſtâ ſtructura rectè laudat Auctor incognitus, Latinè redditus per fratrem Franciſcum Combefis Ordinis Prædicatorum, ac nuper publicatus per Leonem Allatium: *Juſtinianus cœpit vicinas ædes coemere, ac primam viduæ cujuſdam mulieris, Annæ nomine. Æſtimatæ ædes prætio librarum octoginta quinque. Cumque illa Imperatori nollet vendere, ac ne ſi quingentas libras præberet, illi ſe daturam obfirmaret, iſque adeò multis ex Proceribus miſſis, qui blanditiis mulierem demulcerent, nihil impetraſſet, accedens ipſe ad impetrandum ſupplicis ſpecie venientem mulieris animum obſecrabat, ut ædes pretio venderet. Quem mulier, cum ſic precabundum vidiſſet; ad ejus procidit pedes, rogans ac dicens: Mearum pretium ædium à te, Domine Rex, nullum debeo accipere. Templi verò exſtruendi rogo ut ipſa quoque in die Judicii mercedem nanciſcar, ac ſepeliar in ædibus propè, jugiſque donatarum à me ædium habeatur memoria. Imperator ſanctè pollicetur, abſoluta Templi ædificatione, mulierem illic ſepultura donandam, ubi poſſeſſionem fundumque conceſſerit, ejuſque ritu perpetuo habendam memoriam.* Plura iſtiuſmodi exempla ibidem refert laudatus Auctor. Ex quibus lucet nec ad conſtruendam Patriarchalem, populo neceſſariam, Baſilicam, longè minùs ad Parochialem aut Monaſticam Eccleſiam, privatorum ædes poſſe taxari à Principe, & dato etiam duplicato pretio eripi Dominis invitis. Alieno in fundo ædificare Deo Eccleſiam eſt quaſi filium immolare in conſpectu Patris.

Pergunt Acta Synodalia: *Leo Papa vocavit & Gozfredum Andegavenſem uſque ad Synodum futuram Moguntiæ, ibi excommunicandum, niſi relaxaret, quem captum tenebat, Dominum Gervaſium, qui tunc erat Præſul ſedis Cenomannicæ, poſteà verò ab ejuſdem Tyranni poteſtate exemptus, Guidone Archiepiſcopo defuncto, à Rege Francorum Henrico ſubrogatus eſt ad regimen Remenſis Eccleſiæ.* Co-
A. 1040. mes ille Andegavenſis fuit Gauſredus Martellus, de quo Radulphus de Diceto: *Guilielmus Dux Normannorum Heribertum Cenomannicum Conſulem nimis impugnabant, cui Martellus auxiliator & tutator fuit, & idcircò Dux Normannorum, qui Angliam acquiſivit, multa perpeſſus eſt à Martello.* Belli cauſam edicit idem Radulphus, Homagium & Ligantiam, quam Gauſredus Henrici ſecundi Anglorum Regis filius, per initum cum Conſtantia Conaci Britonum Principis hærede filia conjugium eorundem Britonum Dux præſtitit fratri ſub Henrico Regi juniori tanquam Normandiæ Duci, laudans & adjunges: *Hoc vinculo debitæ ſubjectionis exhibitorio de liberalitate Regum Franciæ, Comites Britanniæ Ducibus Normannorum ab antiquis temporibus tenentur adſtricti.* Normandiæ Ducibus
A. 1153. id fuiſſe datum à Rudolpho Francorum Rege, multiſque iſtorum in Britones triumphis confirmatum aſſeverat in Chronico Flodoardus. Por- An. 937. 939.
rò Nomenoius Britonum Comes, uti ex Fontanellenſis Monaſterii apud Franciſcum du Cheſne Chronico, & Caroli Calvi Regis Capitulari conſtat, olim Namnetum, Redonas, Cenomaniam, ac etiam Andegavum poſſederat, ideoque etiam ab Heriberto Cenomanenſi Comite Guilielmus Dux prætendebat hominium: & ejuſdem ſortis ſe eſſe ſciens Gauſredus Martellus Heribertum ſtrenuè adjuvabat, ſed fruſtra. Factus enim Rex Guilielmus reſumpſit bellum, & non ſolùm hominium, ſed ipſam quoque Cenomaniam armis acquiſivit. Ita ſcribit laudatus Ra- A. 1088.
dulphus. Et hinc intelliges ſchedam antiquam & manu ſcriptam, quam ſuis ad Sancti Ivonis Epiſtolas notis inſeruit Franciſcus Juretus: *Bellum* Ep. 74.
graviſſimum exortum eſt inter Henricum primum Anglorum Regem & Heliam Comitem Cenomanenſem, eo quod idem Rex Epiſcopatum calumniabatur, ideoque ordinationi Hildeberti Epiſcopi moliebatur obſiſtere. Cum autem audiſſet ordinatum eſſe, manifeſtis bellorum incurſibus patefecit. Non ſolùm Comitis hominium, ſed etiam Epiſcopi nominationem privativè ad majeſtatem ſuam ſpectare prætendebat Henricus, ideoque Heliæ ſuperbiam vi armata fregit, & ſua exuit civitate. In tali igitur bello Gervaſium Epiſcopum, quod Guilielmo Conquæſtori faveret, aut favere ſuſpectus eſſet, captivavit Gauſredus Martellus, & vinculis mancipavit. Ejus per Fulconem Hieruſalymæ Regem nepos Gauſredus Plantegaſt Sagienſem Epiſcopum etiam caſtravit. Et Sanctum Hildebertum, quod dicto Heliæ patrocinari crederetur, ad vulgarem igniti ferri purgationem poſtulavit dictus Rex Henricus primus. Barbara hæc in Epiſcopos & Clericos ſævitia admodum tunc graſſabatur. Eam igitur hic compeſcit & damnat noſter Papa Leo. Et quidem Gauſredum Martellum non declaravit excommunicatum, ſed dumtaxat excommunicandum citavit. Quod nempe Epiſcopi aut Clerici iniquum percuſſorem aut captivatorem excommunicans Canon nondum eſſet, utpotè latus ab Innocentio ſecundo.

Rurſus Acta Synodalia: *Papa denique excommunicavit illos, de quibus proclamationem fecerant Compendienſes Clerici, propter quorum injuſtitiam illuc detulerant corpus Sancti Martyris Cornelii.* Injuſtitiam hanc exponit in literis ad Alexandrum ſecundum Pontificem S. Petrus Damiani: *Tam* Lib. 1.
immanis preſſuræ calamitas incumbit Eccleſiis, ut Ep. 15.
tamquam Babylonicæ legionis acies circumfuſa, & Hieruſalem cum ſuis civibus videatur obſeſſa. Sæculares enim quilibet Eccleſiaſtica jura corradunt, ſalaria ſubtrahunt, poſſeſſiones invadant, & ſic ſtipendia pauperum velut hoſtium ſe reportare manubias glorian- tur. Ex iſto igitur, tunc etiam per Gallias graſſante, peſſimo more quidam facinoroſi invaſerant bona Eccleſiæ Compendienſis. Ejus porrò Clerici fecerunt apud Leonem Papam, quod à Stabulenſis Cœnobii Monachis, Malmendienſe Cœnobium à Colonienſis Archiepiſcopi Commenda & ſervitute liberare ſatagentibus, factum fuiſſe apud Henricum

Digitized by Google

quartum Imperatorem refert ac laudat Lamber-
An. 1071. tus Schaſnaburgenſis: *Fratres de Monaſterio Sta-
bulenſis, inito conſilio, & divina, ut fertur, reve-
latione, oſſa Beati Remacli levant, Leodium defe-
runt, & Rege in celebri loco convivium agente, ſu-
per menſam ipſam apponunt, obſecrantes per Deum,
ut ſi minùs filiorum, ſaltem tanti Patris miſerere-
tur, jam cum Chriſto regnantis, & de injuriis
ſuis quotidiè ad tribunal æterni Judicis proclama-
tionem facientis, cui niſi ſua reſtitueret, ultra ei
propter penuriam rerum neceſſariarum militaturi
non eſſent. Et quidem Monachos ac Sanctum
etiam Remaclum ſprevit profanus Imperator:
Sed ecce menſa, cui ſuperpoſitæ erant ſacræ Reli-
quiæ, divina virtute confracta corruit, Miniſtro-
que Regis, haud obſcuri nominis viro, crura &
pedes contrivit, qui paulò poſt exorata per inter-
ceſſionem Beati Remacli pietate divina, ita priſtinæ
reſtitutus eſt ſoſpitati, ut nec cicatrix quidem in
argumentum læſionis abolitæ relinqueretur. Tot
illic & tanta miracula patravit Sanctus Remaclus,
ut concuſſus Rex plenè concederet poſtulata. Et
de Alberone ſecundo Leodienſi Epiſcopo, à
Rainaldo Barri Comite detentum Bullonienſe
oppidum repetente, ſcribit magnum Belgii
Fol. 161. Chronicon: *Albero caſtrum obſedit cum multa*
Equitum & peditum multitudine, plus tamen de
divino quàm humano confidens auxilio, & corpus
Sancti Lamberti ad obſidionis locum juſſit deferri,
ſic ſperans quod inchoarat proſperari poſſe & accele-
rari. Etiam Rainaldus, cui tamen & Innocen-
tius ſecundus Pontifex, & Lotharius II. Impera-
tor favebant, miraculis compulſus fuit oppidum
An. 1098. Epiſcopo reſignare. Eodem modo Schaſnabur-
genſes Monachos adverſum Adelberti Comitis
injurias pugnaſſe habes apud Bertholdum Preſby-
terum Conſtantienſem. Plura ſunt iſtiuſmodi
exempla. Et ex iſto more Sanctum ſuum Patro-
num Cornelium, uti potentiſſimum Advocatum,
ſecum ad Synodum detulerunt etiam Clerici
Compendienſes.

Hac item in Synodo decretum eſt, quod ſcri-
bit Guilielmus Thorne, Cantuarienſis apud San
ctum Auguſtinum Monachus: *Anno milleſimo quin-*
quageſimo ſexto Leo Papa Simoniacam hæreſim in
Francia debellabat. Mittitur ad eum conſenſu Regis
& Regni Wulfricus Abbas, pro negotiis Regni &
Eccleſiæ Anglicanæ reſponſurus. Cujus reſponſo Pa-
pa intelligens Anglos cæteris innocentiores, & An-
glicanæ Eccleſiæ profectus congratulans, inter alia
multa confirmabat, ut Archiepiſcopus Cantuarienſis
in Conciliis vel Synodis celebrandis aſſidere debeat
Pontifici Sanctæ Ruffinæ; Abbas verò Auguſti-
nenſis Abbati Montis Caſſini. Ipſe quoque Abbati
Wulfrico de Eccleſiæ ſuæ dilatatione & Sanctorum
ibidem quieſcentium honore memoriam facienti, di-
ctus Apoſtolicus quod petebat libenter annuit &
benedixit. Errat hæc Acta anno poſt milleſimum
quinquageſimo ſexto; lucidè enim ſpectant ad
præſentem Synodum. Inter alia, quæ Wulfrico
Abbati conceſſit Pontifex, poſtulata fuit exem-
ptionis & plenæ libertatis confirmatio, de qua poſt
Sancti Lanfranci Epiſcopatum fuerunt quæſtio-
nes interminabiles. Anglia, quod circa Simo-
niam fuerit cæteris Europæ gentibus innocentior,
debet piiſſimo ſuo Regi Eduardo, cujus ſanctitas
& ſtrumas ſanavit, & multis coruſcavit mira-
culis.

Quo autem tempore Abbates in generalibus
aut Provincialibus Synodis cœperint ſedem ha-
bere & ſuffragium, eſt involuta quæſtio, nec hu-
jus loci. Simile interim cum Auguſtinienſi Ab-
bate privilegium à Gregorio IV. datum fuiſſe et-
iam Fuldenſi Monaſterio, lucet ex ejus ad Raba-
num Maurum tunc Abbatem Diplomate: *Conce-* Fol. 513.
dimus ut tam vos, quàm Succeſſores veſtri, ante om-
nes Abbates totius Galliæ ſeu Germaniæ Primatum
ſedendi in omni loco, Conventuque, ſive judiciali ſen-
tentia, ſeu in omnibus Conciliis ac ordinibus, noſtra
Apoſtolica authoritate obtineatis. Exſtat apud Jaco-
bum Gretzerum. Addit Lambertus Schaſnabur-
genſis: *Rex natalem Domini Goslariæ celebravit. Ubi* A. 1063.
ipſa die, dum ad veſperam ſellæ Epiſcoporum locaren-
tur, inter Camerarios Hecelonis Hildeshemenſis Epi-
ſcopi, & Camerario Wideradi Fuldenſis Abbatis, gravis
concertatio oborta eſt. Et primo jurgiis, deindè pugnis
res geſta eſt, citoque ad gladios prorupiſſent, niſi
Othonis Ducis Boiariorum, qui cauſam Abbatis tue-
batur, auctoritas interceſſiſſet. Cauſa verò talis erat.
Conſuetudo erat in Regno per multos retro Majores
obſervata, ut ſemper in Conventu Epiſcoporum Ab-
bas Fuldenſis Archiepiſcopo Moguntino proximus aſſi-
deret. Sed Epiſcopus cauſabatur neminem ſibi intra
Diœceſim ſuam poſt Archiepiſcopum debere præferri.
Quod ipſum pluribus refert in libro de conſervan-
da Eccleſiæ unitate Venericus Epiſcopus Vercel-
lenſis. Et de Sevvino Senonenſi Archiepiſcopo
ſcribit in Sancti Petri vivi Chronico Clarius Mo-
nachus: *Sevvinus decrevit, ut Sancti Petri Abbas* An. 999.
in Conventu Abbatum vel Clericorum poſt Epiſco-
pum primus ſedeat, & inter cæteros ejuſdem Epi-
ſcopatus Abbates Primatum teneat. Ipſe autem ta-
lem ſe exhibeat, ut dignus ſit tali honore. Et breve
Sancti Dionyſii propè Pariſios Chronicon: *Con-* A. 1179.
ceſſus eſt uſus mitræ, & annuli, & ſandaliorum,
Gulielmo Abbati Sancti Dionyſii, & Succeſſoribus
ejus, & prima ſedes in dextero latere ante omnes
Archimandritas, & prima vox in ſententiis. Et
de Notgero Leodienſi Epiſcopo habet Lobienſis
Monaſterii Chronicon: *Per Notgerum Epiſco-* An. 990.
pum nobis conceſſum, & à Joanne Papa confirma-
tum eſt, ut Lobienſem Eccleſiam inter omnes totius
Epiſcopatus Eccleſias poſt Matricem primæ ſedis Ec-
cleſiam Primatum habere concederent. Etiam Ab-
bati Sancti Albani fuiſſe ab Adriano quarto da-
tum primum antè quoſvis Abbates in generali Sy-
nodo locum, ipſumque in Turonenſi Alexandri
tertii Synodo aſſignatum Roberto Abbati per
Hyacinthum Sanctæ Mariæ in Coſmedin Car-
dinalem Diaconum affirmat, & graves inde
lites exponit in dicti Roberti vita Matthæus Pari-
ſienſis. Et quidem non S. Auguſtini, ſed S. Ed-
mundi Abbas præſertim ſe oppoſuit, ideoque
iſtius privilegium videtur non tranſiviſſe in uſum.
Habemus plura ejuſmodi privilegia, quæ ob na-
tas ex ipſis turbas longa jam Eccleſiæ conſuetudo
abolevit meritò & circumſcripſit. Porrò Caſſi-
nenſis Abbas erat tunc caput totius in Europa
Monachiſmi, ideoque primum locum Leo Pon-
tifex illi meritò confirmavit.

CAPUT

CAPUT V.

Exponuntur aliquot circa hanc Synodum quæſtiones.

QUæſtio prima eſt, quot ſeſſiones habuerit præſens Synodus? Simeon Monachus Du-
A. 1049. nelmenſis affirmat fuiſſe ſex: *Leo Papa Synodum ſex diebus celebravit*. Quod ipſum ſcribit in Chronicorum abbreviationibus Radulphus de Diceto: *Leo Papa magnam Synodum Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, & Abbatum Remis in Francia ſex diebus celebravit*. At verò Synodalium Actorum Digeſtor tres dumtaxat ſeſſiones adducit, diſerteque affirmat ſola *trium dierum continuatione* Synodum fuiſſe celebratam. Reſpondeo tamen eos duci poſſe in concordiam. Digeſtor de ſolius Synodi, Simeon ac Radulphus etiam de Sancti Remigii translationis tempore poſſint loqui. Mutila interim ſunt Acta. Etenim de jam expoſito Cantuarienſis Eccleſiæ & Auguſtinienſis Abbatis privilegio, nec non & de quibuſdam aliis jam adductis nullam faciunt mentionem.

Secunda quæſtio eſt, quanta ſit hujus Synodi & ejus Canonum authoritas? Reſpondeo eſſe magnam. Scribit enim laudatus Digeſtor: *Leo Pontifex plurima ad Eccleſiaſticam diſciplinam, quæ in præfata Synodo tractaverat, juſſit capitulatim digeri & inter orthodoxos Canones numerari*. Et in ſua, qua Sancti Remigii feſtum erexit, ad omnes Francigenas Epiſtola ipſe Papa Leo: *Plurima ad utilitatem Chriſtianæ Religionis neceſſaria ſtatuendo confirmavimus, quæ omnia Capitulis digeſta inter Canones haberi præcipimus, & poſteà in omnibus Synodis, quas habuimus, id ipſum confirmavimus*. Alias etenim in Germania atque Italia Synodos celebravit idem Pontifex, adeoque in iſtis omnibus confirmati Canones, non ſolius Gallicanæ, ſed totius Latinæ Eccleſiæ habent authoritatem. Hinc dicuntur Orthodoxi, & totius mundi reverentia conſecrati. Nec eis defuit divinum teſtimonium. Etenim Gebuinum Laudunenſem Epiſcopum, & Hugonem de Baina Caſtello, qui in Henrico Rege à Synodo ad bellum ſeducendo fuerant ſigniferi, ipſo Synodi anno infeliciter periiſſe affirmat Actorum Digeſtor, addens Hugonem à Synodo fuiſſe excommunicatum, quod dimiſſæ legitimæ uxori pellicem ſuperduxiſſet. Fuit unus ex illis, adverſum quos prodiit Canon duodecimus. Etiam Gebuinum fuiſſe hic degradatum aſſerit in Sancti Petri vivi Chronico Clarius Monachus: *Leo-*
A. 1046. *thericus Præcentor* Senonenſis *ordinatus eſt Antiſtes Eccleſiæ Laudunenſis*. Utique à præſenti Synodo. Et hinc Synodalium Actorum Digeſtor ſcribit Gebuinum fuiſſe vagum ſuper terram, defunctumque in terra aliena. Sic enim ſolent Epiſcopi degradati.

Quæſtio tertia eſt, an ſuprà adducti & expoſiti Canones ſint pleni & integri? Reſpondeo non eſſe. Sunt ſola Canonum per Digeſtorem fabricata compendia. Lucet ex decimo quarto: *Pari modo damnavit & Sodomitas*. Uti Acta, ita & Canones Digeſtor redegit in ſynopſim. Et quidem in mutilam. Deeſt enim Canon, aut certè pars Canonis adverſum Epiſcopos & Clericos venatores. Eum quidam exiſtimant prævalere non potuiſſe in Gallia, ideoque uti inutilem à Digeſtore omiſſum. Verùm Guilielmus Normandiæ Dux, dum Patruum ſuum Malgerium Rothomagenſem Archiepiſcopum, uti venatorem degradari poſteà curavit, haud dubiè uſus fuit hocce Canone, atque ita veriùs ſit illius à Digeſtore omiſſi cauſam à nobis ignorari. Quidquid ſit, eum in Moguntina Synodo fuiſſe à Sancto Leone innovatum teſtatur antiqua per Auctorem incognitum Hiſtorica Compilatio: *Leo Papa nonus, & cum eo Henricus Imperator tertius, cum quadraginta duobus Epiſcopis Concilium magnum Moguntiæ celebravit, conſtituens ne Miniſtri Altaris vel Monachi canes aut aves ad venandum ſequantur, & ne temporalia lucra ſectentur*. A. 1050.
Ipſum cum edito adverſum uſurarios Canone conjungit etiam Siffridus Presbyter, ideoque omninò videntur fuiſſe conjuncti. Hinc item vides Remenſes hoſce Canones in aliis hujus Papæ Synodis fuiſſe omninò confirmatos.

Quæſtio quarta eſt, an hac etiam in Synodo Sanctus Leo inſtituerit feſtum Sancti Remigii? Reſpondeo ita paſſim putari. Putatur id feciſſe poſt Synodum: Ita Sancto Remigio egiſſe gratias de felici ſucceſſu, & in perpetuam beneficii memoriam erexiſſe annuam feſtivitatem. *Epiſtolam*, inquit de diſcedente Remis Pontifice Digeſtor, *Sancti Remigii laude refertam direxit ſanctæ Eccleſiæ filiis in Francia conſtitutis, qua decrevit apud eos haberi celebrem ipſius feſtivitatem, quæ recolitur Calendis Octobris*. Hæc ſunt verba Epiſtolæ: *Veſtram admonere volumus Dilectionem, ut ſicut nos in Sancti Remigii obſequiis perpenditis gratulari, ita & vos cauſa noſtri amoris, maximeque ex debito paterni honoris, ſolemnitatem ejus, quæ eſt Calendis Octobris, celebrem habeatis. Quia etſi aliis non eſt Apoſtolus, tamen vobis eſt: Nam primitiæ Apoſtolatus ejus vos eſtis in Domino*. Civitatem, in qua celebrata Synodus, honorare eſt antiquus Patrum mos: hinc & Remos iſta gratia Leo Pontifex noluit privare. Reſpondeo tamen feſtum hoc, & in Eccleſiæ Breviario, & in publico populi cultu eſſe apud Francos longè antiquius, ideoque hic non inſtitutum. Etenim inter dies Feſtos, quos ſolemniter etiam à populo celebrari mandat habita ſub Carolo Magno Moguntina Synodus, etiam eſt feſtum Sancti Remigii. Ipſum interim in ſuo Aquiſgranenſi, habito ſub Ludovici Pii Imperio, Conventu Franco-
rum Abbates, ac in ſuo Capitulari Herardus Cap. 61.
Archiepiſcopus Turonenſis omittunt. Nempe Moguntinum de populari feſto Decretum non admiſerat omnis Francia, ideoque hic reſtituit Leo nonus. An tunc receptum fuerit, ignoro. Certè antiquam, quam in litteris ad Lugdunenſem Eccleſiam laudat & ſervandam ſuadet Sanctus
Bernardus, de paucis ſolemnitatibus regulam Ep. 174.
ſemper venerata eſt omnis Eccleſia Gallicana.

Quæſtio quinta eſt, an Leo nonus aliam Synodum non celebraverit in Gallia? Reſpondeo illum

Digitized by Google

illum poſteà in Gallias omninò fuiſſe reverſum. Lucidè id affirmat Chronicon Sancti Benigni Divionenſis : *Leone Papa ordinato, evocatus eſt ab ipſo Romæ ad Concilium Domnus Lugdunenſis Archiepiſcopus Halynardus. Ipſo anno ipſe Domnus Papa perrexit Franciam, & Remis habuit Concilium, ibique fuit prædictus Pater noſter. Tertiò prædictus Papa habuit Concilium in urbe Roma, quo adfuit præfatus Præſul, indeque iterum Gallias properanti comes individuus extitit. Veniens verò ad civitatem Lingonas ordinavit ibi in præſentia Papæ Domnum Arduinum Epiſcopum pro Hugone, qui fuerat ejectus.* Et ad quinquageſimum iſtius ſæculi annum poſt laudatam priori anno noſtram Remenſem Synodum ſcribit Hermannus Contractus : *Ipſo autumno Domnus Papa Synodum Vercellis collegit, indeque Gallias & Epiſcopatum ſuum Leucorum civitatem reviſit.* Et in Sancti Petri vivi Chronico Clarius Monachus : *In hoc tempore Papa Leo venit Lingonas civitatem, ubi ordinavit Frotmondum Trecorum Pontificem, ibique obiit Petrus Diaconus ejus; ſepultuſque eſt in Capitulo Sancti Mammetis.* Hic fuit Frotmondus ſecundus, proximus Succeſſor Mainardi, anno elapſo confirmati in Archiepiſcopum Senonenſem. Illum, quod Senonenſis ejus Metropolita abeſſet, eſſetque extra ſuam Provinciam, Papa conſecravit propriis manibus, Arduinum verò Lingonenſem, jus Metropoliticum contriſtare nolens, permiſit præſentibus manibus Halynardi Lugdunenſis. Hæc anno præſentis ſæculi quadrageſimo nono in primo Pontificis adventu fuiſſe facta labuntur in Trecenſium Epiſcoporum Catalogo fratres Sammartani. Quis enim neſciat Petrum Cardinalem in ſecundo dumtaxat adventu fuiſſe defunctum? Primus item adventus non fuit per civitatem Lingonenſem. Illum anno quinquageſimo adſcribit Hermannus Contractus, rectius anno quinquageſimo primo breve Sancti Dionyſii Chronicon. Cur in Gallias Pontifex redierit, diſtinctè neſcio : Nullam ſcio tunc ab illo factam Synodum. Tullenſis Eccleſiæ Præfecturam factus Papa non depoſuit, ſed ejus proprius & Cardinalis permanſit Epiſcopus, ideoque ob ejus præſertim neceſſitates videtur in Galliam fuiſſe reverſus. Et hoc inſinuat Chronicon Sancti Benigni : *Domnus Papa Gallias, & Epiſcopatum ſuum Leucorum civitatem reviſit.*

SANCTI LEONIS NONI PRIMUM ROMANUM CONCILIUM.

EXPOSITA jam Remenſis non eſt prima Sancti Leonis Synodus. Duas priores edicit Hermannus Contractus: *Leo Papa in hebdomada poſt Albas Synodum cum Epiſcopis Italiæ Romæ celebravit. Idem in hebdomada Pentecoſtes aliam Synodum Papiæ congregavit, indeque per montem Jovis cum plurimis Romanorum in Ciſalpinas partes devenit.* Facta hæc dicit anno iſtius ſæculi quadrageſimo nono. Romanam Synodum laudat etiam Sancti Benigni Chronicon, dicens ad ipſam convocatos fuiſſe & Gallicanos Epiſcopos, *ad pertractandum ibi de ſtatu & correctione ſanctæ Eccle-*
Cap. 27. *ſiæ.* Palmaria ejus Decreta & Acta edicit Sanctus Petrus Damiani in libro gratiſſimo ad Henricum Archiepiſcopum Ravennatem: *Quis neſciat uſque ad Henrici* tertii *clementiſſimi Regis Imperium,*
An. 1046. *Præſulatumque reverendæ memoriæ Clementis Papæ* ſecundi, *iſtiuſque beatiſſimi Leonis* noni *Apoſtolici, quo nunc videlicet Præſule ſancta ſe gubernari gratulatur Eccleſia, per Occidentalia Regna virus Simo-*
Cap. 29. *niacæ Hæreſeos lethaliter ebulliſſe, ita ut quod paſſim fiebat licenter admiſſum, ultoriæ animadverſioni nequaquam duceretur obnoxium, & quod erat omnibus conſentaneum, pro regula tenebatur tamquam legali ſanctione decretum.* Et infrà: *Otioſum eſſe non credimus, ſi quid ſuper hoc negotio venerabilis Leo Papa ſtatuerit, exponamus. Nam cum omnes Simoniacorum ordinationes Synodalis vigoris auctoritate caſſaſſet, protinùs à Romanorum multitudine Sacerdotum magnæ ſeditionis tumultus exortus eſt, ita ut non ſolùm ab ipſis, ſed à pleriſque diceretur Epiſcopis, omnes penè Baſilicas Sacerdotalibus Officiis deſtitutas, & præcipuè Miſſarum ſolemnia ad ſubverſionem Chriſtianæ Religionis, & deſperationem omnium circumquaque Fidelium funditus omittenda. Quid plura? Poſt longa ſanè hinc inde diſceptationum volumina tandem ſuggeſtum eſt, reverendæ memoriæ nuper ejuſdem ſedis Epiſcopum decreviſſe Clementem, ut quicumque à Simoniaco conſecratus eſſet, in ipſo ordinationis ſuæ tempore non ignorans Simoniacum, cui ſe obtulerat conſecrandum, quadragintn dierum pœnitentiam ageret, & ſic in accepti ordinis officio miniſtraret. Quam nimirum ſententiam protinus venerabilis Leo ratam perconſuit, & ſub hujuſmodi pœnitentia omnes in acceptis officiis de cætero perſeverare mandavit. Nam & nonnullos hodiè conſpicitis, qui dum à talibus per diverſos gradus fuerant ordinati, ab eodem Summo Pontifice ad Epiſcopatus apicem ſunt provecti.* Et in operis præfatione: *De iis, qui gratis ſunt à Simoniacis conſecrati, quanta jam per triennium in tribus Romanis Conciliis fuerit diſceptatio, quamque perplexa & confuſa dubitatio, & in iis partibus quotidiè ventiletur, Sanctitatem veſtram latuiſſe non arbitror, præſertim cum, creſcente fluctuationis ambiguo, eatenùs ſit proceſſum, ut nonnullos conſtet Epiſcopos ab illis ordinatos Clericos denuò conſecraſſe.* Ait ſe à multis Epiſcopis aliquos de illo dubio Commentarios fuiſſe rogatum, & proſequitur: *Cum mihi recurreret in memoriam, quia venerabilis Papa Leo in poſtrema Synodo omnes Epiſcopos ex divina obteſtatione rogaverit, quatenùs Dei miſericordiam in commune depoſcerent, ut quid ſuper hoc ſcrupuloſo negotio decernendum eſſet nutantibus revelaret, ejus me arbitratus ſum obſecundare prorſus imperio, ſi vel orando vel ſcribendo tam difficilem nodum de Eccleſia ſolvere, ſuperna illuceſcente gratia, potuiſſem.* Scriptum eſt hoc opuſculum anno poſt milleſimum quinquageſimo ſecundo, ideoque tres Romanæ per ipſum laudatæ Synodi ſunt omninò Leonis noni.

Simoniacam, etiam quo ad ſacros Ordines, Hæreſim uſque ad Henrici tertii Imperatoris tempora fuiſſe graſſatam in Latina Eccleſia, & paucos hinc indè dumtaxat Clericos & Monachos ab ipſa manſiſſe mundos, eſt ſupra oſtenſum. Idololatris, aliiſque cunctis in perſecutione lapſis Chriſtianæ reconciliationis ſacramentalem pacem, etiam in vitæ extremo, negavit olim Eccleſia, verùm ob nimiam ſub Gallo, Voluſiano, ac Decio Imperatoribus lapſorum multitudinem, ne quaſi plenè viduaretur Eccleſia, varias ipſorum claſſes diſtinguere cœpit Sanctus Cyprianus, & mitioribus dare ſub certis conditionibus gratiam pacis. Ex eodem principio

pio ob plenum, quos omnes à Clero ad Laicos quaſi indiſpenſabiliter proſcripſerat, Simoniacis Occidentem, ne ubique clauderentur Eccleſiæ, triplicem ipſorum ſpeciem diſtinxit in ſua Synodo Clemens ſecundus: Simoniacos Simoniacè à Simoniacis ordinatos, Simoniacos Simoniacè à non Simoniacis ordinatos, & non Simoniacos non Simoniacè ordinatos à Simoniacis. Et hæc tertia ſpecies etiam eſt duplex. Quandoque enim quis mundus per ignorantiam, quandoque vitii conſcius permittit ſe à Simoniaco conſecrari. Præcipua difficultas fuit de hiſce poſterioribus. Laudatus Clemens utrorumque probavit & ratum habuit, ac diſpenſatoriè ad executionem admiſit ordinem, poſterioribus tamen, qui ſcientes ſe permiſerant conſecrari à Simoniaco, imponens pœnitentiam quadraginta dierum. Erat non modica gratia, ideoque tamquam antiquæ diſciplinæ diſſipatoria patuit multorum oblocutionibus. Eam aliqui Epiſcopi fuerunt adeò averſati, ut quaslibet Simoniacas etiam tertiæ claſſis ordinationes ducerent ſubſtantialiter irritas, exſufflarent, atque iterarent. Ex ipſis fuiſſe videtur etiam noſter Papa Leo, utpote de quo in opuſculo de ſua apud Medinlanum Legatione ſcribat laudatus Petrus Damiani: *Noſtræ memoriæ nonus Leo Papa pleroſque Simoniacos & malè promotos tamquam noviter ordinavit*. Notandæ tamen ſunt voces, *Pleroſque Simoniacos*: Vox enim, *Pleroſque* importat diſcretionem. Et tertiæ Claſſis ordinati non ſunt veraciter Simoniaci, ſed Simoniacorum dumtaxat communione maculati. Hinc ſolas duas priores Claſſes videtur Leo reordinaſſe. Quidquid ſit, in tertiæ etiam Claſſis reordinationem propendit in præſenti Synodo, recedendum duxit à facta per Clementem ſecundum gratia, & penitus omnes Simoniacorum ordinationes caſſandas. Verùm Domini Cardinales, & plures Epiſcopi interceſſerunt, aſſerentes hac via omnes cuncto ſuo clero viduandas, adeoque & claudendas Eccleſias, & provocantes ad laudatum Decretum Clementis ſecundi, Prædeceſſoris auctoritatem defendendo coegerunt reſilire Leonem, de Simoniacorum ordinationibus liberas diſputationes admittere, & idem cum Clemente tandem definire.

Imò non definivit, ſed eſt dumtaxat interlocutus. Reordinatores enim adeò bene coloratis argumentis fucabant errorem, ut quaſi inter malleum & incudem hæreret Pontifex, ideoque publicas toti Eccleſiæ preces indiceret, divini in tanto obſcuro ac perplexo luminis expoſtulatrices. Erat quæſtio de ſola tertia Simoniacorum claſſe: de ſolis non Simoniacis, licet ſcienter, gratis tamen, ſeu non Simoniacè per Simoniacos Epiſcopos ordinatis. Eos utraque pars conſentiebat in gradu ſuo diſpenſatoriè ſuſtinendos: verùm una per ſolam pœnitentiam, altera per reordinationem. De duabus prioribus ac fœdioribus Simoniacorum claſſibus erant concordes: utraque pars ipſos cenſuit perpetuò rejiciendos ad ſortem Laicam, ideoque de ſubſtantiali ſimilium ordinationum valore non fuit ſcrupuloſius diſquirendum. Et nulla tunc Synodus, nullus Pontifex hoc vel iſtud definivit. Eas quidem ordinationes dixerunt caſſas, irritas, nullas. Verùm voces iſtæ ſunt æquivocæ, & tam ſolius executionis quàm ſubſtantiæ vacuitatem important. Et quo in ſenſu acciperentur à Synodis tunc, aut Pontificibus, nullibi ſcio deciſum. Et quoniam non ſoli communes Epiſcopi, ſed & ipſi Romani Pontifices ac ipſorum Legati dictas Simoniacorum ordinationes exſufflarunt & iterarunt, dudum unicuique permiſſum fuit in ſuo ſenſu abundare.

Et hinc ſolùm præſens Clementis ſecundi ac Leonis noni Decretum defendit Sanctus Petrus Damiani: acriter & meritò. Etenim Arianos, Novatianenſes, Apollinariſtas, Eunomianos, Donatiſtas, Neſtorianos, alioſque Schiſmaticos atque Hæreticos in ſuis etiam hæreticè ibidem ſuſceptis gradibus ſemper ſuſcepit Eccleſia, ideoque non Simoniacos, licet ſcienter, tamen non Simoniacè à Simoniacis ordinatos cenſuit iſta gratia eſſe longè digniores. Simoniacam lepram uſque ad Leonis noni tempora ait fuiſſe univerſale crimen, imò pro crimine non reputatam in Latina Eccleſia, & adjungit: *Quid ergo commeruit, quid peccavit, qui Matrem ſuam Eccleſiam, in qua ex aqua & Spiritu Sancto renatus eſt, ſimpliciter adiit, atque ubi Baptiſmum, illic etiam gratiam conſecrationis accepit? Suum quippe non erat, ut de conſecraturi ſe perſona diſputare deberet, propterea quem apud Eccleſiam ſuam præſidere in Epiſcopali Cathedra reperit, ab eo ad ordinem promoveri integrum duxit. Quid enim faceret, cui & nomen dare in profeſſione ſacræ militiæ neceſſitas imminebat, & migrare tamen ad alienæ Diœceſis Epiſcopum non licebat?* Simoniacas tertiæ claſſis ordinationes affirmat non in Schiſmate aut Hæreſi, ſed in Catholica Eccleſia acceptas, & quidem ab Epiſcopo, cujus uti Baptiſma, ita conſecratrix manus judicari non poterat aut refutari. Gregorii enim ſeptimi, qui Simoniaci Epiſcopi aut Presbyteri divina Officia recipi vetuit, Canon necdum extabat: Iſtas ordinationes aſſerit acceptas per cæcam & ſimplicem obedientiam, in ipſis nullum eſſe ſuſcipientis crimen, ideoque nullatenùs caſſandas. Quod ipſum inſigniter confirmat per trigeſimum Apoſtolicum Canonem: *Si quis Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus per pecunias hanc obtinuerit dignitatem, dejiciatur & ipſe, & Ordinator ejus*. Damnantur ſolæ prima & ſecunda Simoniacæ ordinationis claſſes, ideoque affirmat Canonem non debere ad tertiam extendi.

Urget & varias reordinationum ac reordinantium exceſſus atque abſurditates: *Ut omnia illis conſtet provenire confuſa, hoc etiam adverſus Canones agunt, quia cunctos ſimul gradus in reconſecratione ſuſcipiunt. Unde cum de quodam mihi noto, quia nuper conſecratus fuerit, comperiſſem, fateor, exhorrui facinus, Quid plura? Tandem conveni hominem. Numquid, inquam, jam in te erat aliquid ex his gradibus, quos nuper ab Epiſcopo ſuſcepiſti? Nihil prorſus, ait: Ut quid enim acciperem, ſi me habere conſtaret? Et adjeci: Ergo à Laico nihil diſtabas, imò Laicus prorſus eras. Etiam, inquit, purus profectò Laicus, ut puta qui de Clerico nihil habuerim. Sed ſi Laicus, inquam, ipſe*

Cap. 27.

Cap. 35.

Cap. 33.

die, quo Laicus eſt, ad Sacerdotii jura proruperit, tuo quoque judicio ſit Neophytus, ac proiudè procul dubio deponeudus. Ad hæc ille confuſus obmutuit, & concluſionis neceſſitatem, quia labefactare non potuit, taceado firmavit. Illud quoque non levioris videtur eſſe veſaniæ, quia Reconſecratores novi non præfixa Canonibus jejuma curant, non Sabbatha conſerendit ſacris Officiis dedicata conſervant, ſed quocumque menſe vel feria munus inordinatæ ordinationis indifferenter uſurpant, tanquam prima conſecratio hanc ſecundæ conſecrationi licentiam præbeat, ut confuſis ordinibus, utpote ſimul datis, etiam temporum ſtatuta confundat, & hoc in reconſecratione ſit licitum, quod ipſi etiam in conſecratione omnimodis teſtaatur abſurdum. Ex hiſce manifeſtis prævaricatiooibus Reordioatores oon duci divino Spititu, ideoque reordinationes eſse ſacrilega attentata non malè credidit Sanctus Petrus Damiani.

Aliud hujus Synodi Decretum laudat idem Petrus io litteris ad Cunibertum Epiſcopum Tauri-
Lib. 4. Ep. 3. nenſem: *In pleuaria planè Synodo Sanctæ memoriæ Leo Papa conſtituit, ut quæcumque damnabiles fœminæ intra Romana mœnia repertrentur Presbyteris proſtitutæ, ex tunc & deinceps Lateraneuſi Palatio adjudicarentur Ancillæ. Quod videlicet ſalutare ſtatutum, æquitatis juſtitiæque pleniſſimum, nos etiam per omaes Eccleſias propagandam eſſe decernimus, quatenus percepto priùs Apoſtolicæ Sedis Edicto, unuſquiſque Epiſcopus Eccleſiæ ſuæ vindicet famulas, quas in ſua Parochia deprebenderit ſacrilega Presbyteris coujunctione proſtratas. Æquitatis ſcilicet jure, ut quæ ſacris Altaribus rapuiſſe ſervorum Dei couvincuutur obſequium, ipſæ hoc ſaltem Epiſcopo per diminuti ſui capitis ſuppleant famulatum.* Decreta hæc ſuiſse anno poſt milleſimum quadrageſimo nono, adeoque io primæ Leonis Romana Synodo, diſertè teſtatur Hermaonus Contractus.

Eadem igitur in Synodo ſtatutum videtur, quod laudat antiqua incogniti Auctoris Hiſtorica compilatio: *Leo Papa coaſtituit, ut juxta Eccleſiat ſiant Clauſtra ad diſcipliaam ſervandam.* Suo loco laudatum Sancti Rigoberti Remenſis Archiepiſcopi ioſtitutum homo Gallus è Gallia traduxit, aut potius reduxit io Italiam, per ipſum conatus reparare Clericalem contiocntiam, ac deinceps cuſtodire. Hujus vigore Decreti Sanctos Petrus Damiani regularem Clauſtri vitam multis impoſuit Cathedralibus Italiæ Eccleſiis, conditam olim ab Aquiſgranenſi per Ludovicum Pium Imperatorem Syoodo segulam ceſsare fecit ob enumeratos ſuo loco nævos, & cunctis regularibus Clericis tradidit Regulam Sancti Auguſtioi. Ex codem Decreto Alexander ſecundus Regulares Clericos Baſilicæ Lateranenſi præfecit, atque inſtituit Sanctiſſimam ac doctiſſimam Lateranenſem Congregatiooem, è cujus ſolo priocipali Mooaſterio Romana Eccleſia accepit Honorium ſecundom, Innocentium ſecuodum, Lucium ſecundum, Alexandrum tertium, Honorium tertium, plutimoſque Cardinales. Quod quomodo poſt variam fortunam ad ſæculares Clericos tandem redierit, videre poſſis apud Onuphrium Panoinum in opere de ſeptem Baſilicis Romanæ urbis.

Porrò Leonis noni de Romanorum Clericorum uxoribus io Lateranenſis Eccleſiæ ſervitutem tradendis Decretum fuiſse poſteà ad omnes Eccleſias extenſum non lego. Petrus Damiani nequiit extenſiooem impetrare. Omittere tamen nolim Stephani noni Pontificis du iſta re ſtatutum: *Cum Papa Stephanus, qui zeli Phinees æmu-* Lib. 5.
labatur ardorem, omnes Clericos Romæ, qui poſt Epiſt. 5.
interdictum Papæ Leonis incontiuentes exſtiterant, de Conventu Clericorum & Choro Eccleſiæ præcepiſſet exire, ut quamquam relictis fœminis per pœnitentiæ lamenta ſe corrigerent, tamen quia ſancto viro inobedieas fuerant, & de Sacrario ad tempus exireut, & celebraudæ Miſſæ licentiam de cætero non ſperarent, juxta Canonicam beatæ Cæciliæ Transſtyberim conſtitutam Presbyter habitabat, qui nec fœminam ullo modo acquieſcebat abjicere, nec unquam poterat hæc ſtatuta niſi vana prorſus & frivola judicare. Quadam itaque die, dum incolumis, vegetus, & robuſtus exiſteret, veſpertinis horis ad quieſcendum in lecto ſe compoſuit. Ait ipſum fuiſſe ſubitò exſtinctum, & ſepultura aſini ex ſuo juſſu ſepultum. Proindè & Leonis & Stephani Decreta erant pro ſolis Clericis Romanis.

S. LEONIS NONI
CONCILIUM
PAPIENSE.

Quid in Papienſi Synodo decretum fuerit, igooramus. Eam eoim laudari lego à ſolo Hermanoo Cootracto. Haud dubiè Romana decreta fuerint illic innovata, & ad Lombardiæ ac vicinarum Regionum Epiſcopos & Clericos extenſa. Præſertim ad Mediolanenſes, quos non ſolum Simonia & incootinentia, ſed & Schiſmatica adverſus Apoſtolicam Sedem contumacia laboraſse, expertus etiam poſteà fuit Sanctus Petrus Damiaoi, Nicolai ſecuodi Pontificis Legatus, adverſus quem, quod ſeſe in

medio,

Digitized by Google

medio, Collegam ſuum Anſelmum Lucenſem Epiſcopum à dextris, Guidonem Archiepiſcopum collocaret à ſiniſtris, *factione Clericorum repente in populo murmur exortum fuit, non debere Ambroſianam Eccleſiam Romanis legibus ſubjacere, nullumque judicandi vel diſponendi jus Romano Pontifici in illa ſede competere. Nimis indignum, inquiebant, ut quæ ſub progenitoribus noſtris ſemper extitit libera, ad noſtræ confuſionis opprobrium nunc alteri, quod abſit, Eccleſiæ ſit ſubjecta.* Eandem Mediolanenſis Eccleſiæ contumaciam notant etiam in litteris ad Guilielmum Papienſem Epiſcopum Gregorius ſeptimus, & in litteris ad ipſos Mediolanenſes Sanctus Bernardus. Italia olim &
Lbi 1. Ep. 12. 5 quo ad Civilem & quo ad Eccleſiaſticam adminiſtrationem diviſa fuit in duas Diœceſes, Urbicariam & Italicam: Illius Dominus Papa, hujus caput & Metropolita erat Epiſcopus Mediolanenſis. Et hinc in litteris ad Solitarios ſcribit Sanctus Athanaſius: *Dionyſius Epiſcopus Mediolani, quod eſt Italię Metropolis.* Hinc item alia Romæ, alia erat Italiæ Synodus, aliique hinc inde ritus & mores, adeò ut quibuſdam, quempiam Romanum in Baptiſmo ritum ſuæ Eccleſiæ imponere volentibus, reſponderit in libris de Sacramentis Sanctus Ambroſius: *In omnibus cupio ſequi Romanam Eccleſiam. ſed tamen & nos homines ſenſum habemus, ideoque quod alibi rectius ſervatur, & nos rectè cuſtodimus.* L. 3. c. 1
Ex his ergo principiis Mediolanenſes Clerici prætendebant exemptricem à Romana Synodo & Patriarchico jugo Autocephaliam, ideoque ejus nova adverſus Simoniam & Clericales nuptias decreta blaterabant ad ſe non pertinere. Eadem forſan de cauſa Romanam Leonis Synodum accedere detrectarant Longobardorum Epiſcopi, ideoque ad ipſos deſcendere compulſus fuit Pontifex, & quidem non in Mediolanenſi Metropoli, ſed in Papienſi Civitate agere Synodum, utpote à perduellibus metuens iſtas contumelias, quas poſtmodum pertulit Nicolai ſecundi Legatus Petrus Damiani. Papienſis civitas, licet intra Italiam ac Longobardiam, ſemper tamen ſpectavit immediatè ad curam & Synodum Metropolitæ Romani. Quidquid ſit, parum apud Mediolanenſes profecit hæc Synodus. Lucet ex laudata legatione Petri Damiani.

S. LEONIS NONI

CONCILIUM

MOGUNTINUM.

TErtia Sancti Leonis Synodus fuit jam expoſita Remenſis, quarta fuit Moguntina. Ita lucidè affirmant Sancti Benigni Chronicon, Hermannus Contractus, & Chronicon Eccleſiæ Auguſtenſis. Eam affirmant celebratam anno iſtius ſæculi quadrageſimo nono, adeoque omnes jam dictæ quatuor ſunt ejuſdem anni. Eandem Synodum laudat Chronicon Monaſterii Laurishamenſis: *Leo Papa Moguntiæ Synodo habita, multa de Eccleſiaſticis ſanctionibus diſpoſuit.* Confirmavit enim illic Canones Remenſes. Et Lambertus Schafnaburgenſis: *Leo Papa propter componendum ſtatum Eccleſiarum, & pacem Gallis reddendam, Roma egreſſus, Moguntiæ Synodum celebravit, præſidente Imperatore cum quadraginta*
A. 1050. *duobus Epiſcopis. Ubi Sibecho Spirenſis Epiſcopus de criminibus, quibus accuſabatur, ſacra communione ſe purgavit. Et Dux Godefridus, interventu Papæ & Principum, gratiam Imperatoris obtinuit.* Et in Hirgauzienſis Monaſterii Chronico Abbas Trithemius: *Beatiſſimus Papa Leo ad Moguntiam cum ſuis tandem pervenit, ubi Synodum præſente Imperatore cum quadraginta duobus Epiſcopis, & multis Abbatibus & Clericis celebravit, & multa pro utilitate Eccleſiaſtica conſtituit. In hac Synodo Sibicho Spirenſis Epiſcopus de criminibus, quibus accuſabatur, ſacra ſe communione purgavit. Hic Sanctiſſimus Papa acta Synodo Aquiſgranum deſcendit, ibi Imperatorem expeditionem agentem contra Balduinum Comitem Flandriæ, quo uſque verteretur, expectavit. Iſte Sanctiſſimus Papa Leo nonus multa in Germania bona fecit, Eccleſias, Capellas, & Altaria in diverſis locis abſque numero propria in perſona conſecravit, & quod Pontificuli plures hodiè facere erubeſcunt, ad quod tamen obligati ſunt ratione officii, ſummus Pontifex nonobligatus facere non deſpexit.* Notat Germaniæ Epiſcopos, qui laicis ſuorum temporalium Principatuum curis implicati omne Pontificale officium agunt per Vicarium Epiſcopum, adeoque de ipſo quaſi erubeſcunt. Et Romano Epiſcopo comparati quid ſunt niſi Pontificuli? Lib. 3. c. 22.
Et Adamus Bremenſis: *Habita eſt generalis Synodus apud Moguntiam, præſidente Domino Apoſtolico Leone, & Imperatore Henrico, cum Epiſcopis Bardone Moguntinenſi, Eborardo Trevirenſi, Hermanno Colonienſi, Adelberto Hamburgenſi, Engilbardo Magdeburgenſi, cæteriſque Provinciarum Sacerdotibus. Eo in Concilio quidam Spirenſis Epiſcopus Sibicho, cui crimen adulterii intendebatur, examinatione ſacrificii purgatus eſt. Præterea multa ibidem ſancita ſunt ad utilitatem Eccleſiæ, præ quibus Simoniaca Hæreſis, & nefanda Sacerdotum conjugia holographa Synodi manu perpetuò damnata ſunt. Quod videns Domnus*

noſter

Digitized by Google

noſter Archiepiſcopus non tacuiſſe probatur. De mulieribus ſtatuit eandem ſententiam, quam deceſſor ejus memorabilis Alebrandus, & anteà Libentius inchoaverunt, ut ſcilicet fierent extra Synagogam & civitatem, ne maleſuada pellicum vicinia caſtos violaret obtutus. Libentius ille eſt Libentius ſecundus, Libentii primi ex fratre nepos, homo Italus, Bremenſis ſimul & Hamburgenſis Eccleſiæ Archiepiſcopus, de quo in Eccleſiaſtica Saxoniæ
L.4.C.11. Hiſtoria Albertus Crantzius: *Vir ſimplex ac rectus, & timens Deum, qui incontinentiam Cleri, jam paulò ſerpentem liberius, acriter caſtigavit. Nam mulieres, quæ ſe aperto jam ſcelere fratribus conjunxerant, juſſit foras ejici, & in villis cuſtodiæ mancipari. Ceſſavitque hic morbus uſque ad incenſionem Clauſtri Bremenſis ſub Bezelino Succeſſore ejus.* Bezelinus eſt idem qui Alebrandus, Libentii poſt Hermannum ſucceſſor, ſub quo Clericale clauſtrum à peſſimo Clerico Edone fuiſſe incenſum oſtendit idem Crantzius, & adjungit: *Sanè ex illo tempore fratribus, qui*
Cap. 17. *anteà Canones vixerant, extra clauſtrum vagantibus, Regula Sanctorum Patrum per multa priùs ſæcula ſtudioſè conſervata, primò negligentius cœpit haberi, deindè funditus abjecta conſenuit.* Hinc Alebrandi ſeu Bezelini proximus Succeſſor Adelbertus ipſam unà cum Clauſtro reſtitui gaviſus eſt, & cooperatus in præſenti Synodo, ejuſque Decretum fuit ſtrenuè executus. Nec caruit mercede. *Adelbertus* enim, inquit in Sclavorum Chronico Presbyter Hemboldus, *vir ma-*
L.1.c.22. *gnificus, & præpotens in Regno, cum fortiſſimum Henricum Cæſarem, nec non & Papam Leonem haberet propitios, atque voluntati ſuæ per omnia conſentaneos, in omnibus Borealibus Regnis, Daciæ ſcilicet, Suediæ & Nortwvegiæ, functus eſt authoritate Archiepiſcopali, & Legationis Apoſtolicæ Miniſterio. Nec his contentus, Patriarchatus honorem aſſequi voluit, eo ſcilicet ordine, ut intra terminos ſuæ Parochiæ, duodecim ſtatueret Epiſcopatus.* Plures ſibi ſubjici Archiepiſcopos, & ipſorum eſſe Primas voluit. Rei ſucceſſum ediſſerunt memorati Crantzius & Hemboldus. Ex his interim vides primos, qui graſſantem tunc Clericorum incontinentiam cœperunt compeſcere & perſequi, non fuiſſe Pontifices Romanos. Item vides Leonis noſtri pro ſola Romana Eccleſia adverſus eandem ſcabiem Decreta, non ſolùm à Gregorio ſeptimo, ſed & ab ipſo Leone ad alias Eccleſias omninò fuiſſe extenſa. Verùm quaſi ſine fructu. Adeò enim apud Mediolanenſem Eccleſiam non profecit laudata Papienſis Synodus, ut etiam Nicolai ſecundi Legatus Sanctus Petrus Damiani ſolam illic Simoniam abjurari exegerit, incontinentiam verò culparit quidem, ſed à vindicta diſſimularit. Gregorio ſeptimo ſervabatur hic triumphus.

Porrò reos per Sacro-ſanctam Euchariſtiam aut Sacrificium purgari eſt Eccleſiæ mos admodum antiquus. Etenim de Epiſcopis in Ariminenſi Synodo per Arianos circumſcriptis in voces doloſas, & de ipſorum Hæreſi ſeſe expurgantibus, ſcribit in libro adverſum Luciferianos Sanctus Hieronymus: *Conteſtabantur Corpus Domini, &*
C.ſ.7. *quidquid in Eccleſia Sanctum eſt, ſe nihil mali in ſua fide ſuſpicatos.* Et de Eulalio Comite, trucidatæ Matris ſuſpecto, & inauditum ſe excommunicari lamentante, ſcribit in Francorum L.10.c.8.
Hiſtoriæ Sanctus Gregorius Epiſcopus Turonenſis: *Cauſtinus Alvernenſis civitatis Epiſcopus permiſit eum cum cæteris Miſſarum ſpectare ſolemnia. Verùm ubi ad communicandum ventum eſt, & Eulalius ad Altarium acceſſiſſet, ait Epiſcopus: Rumor Populi parricidam te eſſe proclamat. Ego verò, utrum perpetraveris hoc ſcelus, an non, ignoro. Idcircò in Dei hoc ſtatuo judicio. Tu verò, ſi idoneus es, ut aſſeris, accede propiùs, & ſume tibi Euchariſtiæ particulam, atque impone ori tuo. Erit enim Deus inſpector tuæ conſcientiæ. At ille accepta Euchariſtia, communicans abſceſſit.* Et Lotharium Lotharingiæ Regem, quod de adulterino cum Waldrada pellice concubitu per ſumptam de Adriani ſecundi Pontificis manu Euchariſtiam mendaciter ſe purgaſſe malè periiſſe cum omni An. 869.
ſuo exercitu ſcribunt Regino Abbas, Marianus Scotus, & Sigebertus Gemblacenſis. Et de Frederico Moguntino Archiepſcopo, læſæ Majeſtatis apud Othonem primum Imperatorem ſuſpecto, laudatus Regino pergit: *Fredericus Archiepiſcopus* An. 941.
quia conſpirationis particeps videbatur, publica ſe examinatione, perceptione Corporis & Sanguinis Domini, coram Populo in Eccleſia purgavit. Et ſub Adriano ſecundo celebrata Wormatienſis Synodus ſtatuit: *Si Epiſcopo aut Presbytero cauſa crimi-* Cap. 10.
nalis, hoc eſt, homicidium, adulterium, furtum, & maleficium imputatum fuerit, in ſingulis Miſſam celebrare, & Secretam publicè dicere, & communicare debet, & de ſingulis ſibi imputatis innocentem reddere. Quod ſi non fecerit, quinquennio à liminibus Eccleſiæ extraneus habeatur, ſicut antiqui Canones Cap. 15.
inſtituerunt. Et infrà: *Sæpè contigit, ut in Monaſteriis furta perpetrentur, & qui hæc committunt ignorentur. Idcircò ſtatuimus, ut quando fratres ipſi de talibus ſe expurgare debeant, Miſſa ab Abbate celebretur, vel ab aliquo, cui ipſe Abbas præceperit, præſentibus fratribus, & ſic in ultima Miſſæ celebratione pro expurgatione ſua Corpus & Sanguinem Domini noſtri Jeſu Chriſti percipiant, quatenus ita inde innocentes ſe eſſe oſtendant.* Et Canuti Anglorum Regis apud Joannem Brompionum lex: *Si contingat Sacerdotem regulariter* Cap. 3.
viventem aliqua criminum compellatione pulſari, Miſſam celebret, ac ſancta communione ſe purget. Solus ſolum, ſi compellatio ſimplex ſit, in triplici calumnia cum duobus ſui Ordinis. Duriorem probationem imponit Regularibus Diaconis, ac etiam Plebeis, ſeu Sæcularibus extra Clauſtrum Sacerdotibus. Et pergit: *Si quis Altari* Cap. 6.
Miniſtrantium accuſetur, & amicis deſtitutus ſit, cum Sacramentales non habeat, vadat ad judicium, quod Anglicè dicitur Corſned, & fiat ſicut Deus velit, niſi per Sanctum Domini Corpus permittatur ut ſe purget. Quid porrò ſit Corſned exponit in ſuo Gloſſario Guilielmus Somnerus: *Anglo-Saxonibus erat in more poſitum, panem certis quibuſdam diſtinctis ſententiis conſecratum reo guſtandum offerre. Habebant enim penitùs infixam opinionem, non poſſe quemquam mali conſcium hoc modo dedicatum panem glutire. Offam judicialem dixere.* Earundem legum ex Anglico in

La-

Latinum translator Guilielmus Lombardus vertit: *Panem execratione devotum, panem certis verbis devotum, panem conjuratum*. Erat vulgaris purgationis ſpecies, quarum omnium Elementa, uti apud Hebræos aqua Zelotypiæ, conſueſſe olim partim benedictionibus, partim exorciſmis parari, ſcribit in libris de Lotharii Regis divortio Hincmarus Metropolita Remenſis. Euchariſtia igitur purgari ſolas, de quarum firma in tantum Sacramentum fide ac reverentia nullus eſset metus aut periculum, eminentes & notas perſonas permittebat tunc Anglicana Eccleſia, reliquos adſtringebat ad Dei judicium per Panem conjuratum. Eccleſiæ enim precibus & exorciſmis cooperatur divina Majeſtas, panemque iſtum mendaciter ſumentes ſolebant diſrumpi. Ejuſdem mentis fuit Robertus Francorum Rex in Epitome Helgaldi Monachi Floriacenſis: *Præſuli cuidam*, Leotherico Senonenſi Archiepiſcopo, *quærenti pro quibuſdam cauſis probationem in Corpore Domini noſtri Jeſu Chriſti, indignè tulit Rex amator bonitatis, & ſcripſit plenam indignationis Epiſtolam in hæc verba: Cum ſit tibi nomen ſcientiæ, & non luceat in te lumen ſapientiæ, miror qua ratione quæſieris pro tuis iniquiſſimus Imperiis, & pro infeſtato odio, quod erga Dei ſervos habes examinationem in Corpore, & Sanguine Domini. Et cum hoc ſit, quod à Sacerdote dicitur; Corpus Domini noſtri Jeſu Chriſti ſit tibi ſalus animæ & corporis, cur tu temerario & polluto ore dicas, Si dignus es accipe, cum ſit nullus qui habeatur dignus?* Videtur Rex ſupremum Eccleſiæ Sacramentum vario indignæ ſumptionis periculo noluiſſe exponi. Forſan tamen corripuerit ſolos Leotherici exceſſus. Quomodò damnaſset morem vetuſtiſſimum Gallicanæ Eccleſiæ?

Aliud enim hujus probationis inſigne exemplum habemus in Gerfredo Monacho ac Diacono Monaſterii Flaviniacenſis. Adalgarium Auguſtodunenſem Epiſcopum ferebatur veneno occidiſſe. Verùm nullus erat firmus accuſator, peſſima interim fama omnem Regionem affligebat. Quare Lugdunenſis Metropolita Aurelianus illum diſcuſsum priùs Synodaliter, & de tanti Sacramenti reverentia horrendè adjuratum, tandem admiſit,& ad Euchariſticam coegit in plena ſuæ Provinciæ Synodo expurgationem: *Quod omnibus uſquequaque ſatis fuit*. Gualo Auguſtodunenſis Epiſcopus coram omni Populo celebravit Miſsarum ſolemnia, *Et tunc ſupraſatum præmonuit virum, ut ſicut ſibi ipſi conſcientia dictaret, ad Sacra ſumenda, aut etiam refugienda, quoquo vellet modo, ſe ipſum præfigeret. Qui in nullo hæſitans, Deum ſibi, & ipſum, quod percepturus erat, redemptionis pretium in teſtimonium & judicium invocans, fidiſſimè omnibus in proſpectu poſitis, quæ ſuprà fuerant præfixa vocis omnibus peregit*. Ita fuit omni ſuſpicione liberatus.
Fol. 532. Exſtant Acta apud Jacobum Sirmondum in tertia parte Gallicarum Synodorum. Et in Hiſtoria ſua ſcribit Glaber Rudolphus: *Exſtitit qui-*
L. 5. c. 1. *dam noſtro tempore in Clericali habitu, dum jure culparetur quodam crimine, contigit ut ſumeret audacter judicio examinationis donum Euchariſtiæ, Calicis videlicet Sanguinis Chriſti. Cui protinus per medium umbilici egredi viſa eſt pars candidiſſima, quam ſumpſerat, ejuſdem ſacrificii, dans procul dubio evidens indicium reatus ſe indignè percipientis. Illicò verò confitens quod priùs negaverat, dignè pœnituit.* Et de Juditha Bavariæ Duciſsa, & Abrahamo Friſingenſi Epiſcopo ſcribit Ditmarus Epiſcopus Merſeburgenſis: *Juditha in ſua viduitate continenter vivens, cum Abraham Epiſcopum præ cæteris diligeret, invido vulgari dente dilaniabatur. Quæ cum de hac luce migraret, in die deſpoſitionis ſuæ ab eodem Antiſtite Miſſam cantante ſic expurgatur. Ante communionem is verſus ad Populum, quæ merita ejus fuerint, circumſtantibus indixit. Hoc, inquit delictum, quo deſamata fuit, ſi hæc unquam commiſit, faciat omnipotens* Lib. 2.
Pater Filii ſuimet Corporis & Sanguinis ſalutare remedium mihi provenire ad judicium, & ad debitam damnationem, animæque ejus ad perpetuam ſalvationem. Et tunc eum corporis & mentis innocentia ſumpſit unicum cunctis fidelibus remedium. Creditique Populus, quamvis ſerò, & cum detractione injuſta plus ei profuit, quam nocere ſtatuerit. Et de Gregorio ſeptimo Pontifice, ac Henrico A. 1077.
quarto Imperatore, invicem variè accuſantibus, ſcribit Lambertus Scafnaburgenſis: *Papa Miſſarum ſolemnia celebravit, confectaque ſacra oblatione, Regem cum cætera, quæ frequens aderat, multitudine ad Altare evocavit, preferenſque manu Corpus Dominicum, Ego, inquit, jam pridem à te, tuiſque fautoribus litteras accepi, quibus me inſimulabas Sedem Apoſtolicam per Simoniacam Hæreſim occupaſſe, & aliis quibuſdam tam ante quàm poſt acceptum Epiſcopatum criminibus vitam maculaſſe, quæ mihi ſecundùm ſcita Canonum omnem ad ſacros Ordines acceſſum obſtruxerint. Et licet multorum idoneorum certè teſtium adſtipulatione crimen refellere queam, eorum ſcilicet qui omnem vitæ meæ ab ineunte ætate inſtitutionem integerrimè noverunt, & eorum qui meæ ad Epiſcopatum promotionis Auctores fuerunt, ego tamen, ne humano potiùs quam divino videar niti teſtimonio, ut ſatisfactionis compendio omnem omnibus ſcandali ſcrupulum de medio auferam, ecce Corpus Dominicum, quod ſumpturus ero, in experimentum mihi hodiè fiat innocentiæ meæ, ut omnipotens Deus ſuo me hodiè judicio vel abſolvat objecti criminis ſuſpicione, ſi innocens ſim, vel ſubitanea interimat morte, ſi reus. Hæc & alia, ut ſolemne eſt, præfatus verba terribilia, quibus Deum cauſæ ſuæ æquiſſimum Judicem, & innocentiæ aſſertorem adeſſe precabatur, partem Dominici Corporis accepit & comedit. Qua liberrimè abſumpta, cum Populus in Dei laudes, innocentiæ ejus congratulatus, aliquamdiu acclamaſſet, tandem impetrato ſilentio converſus ad Regem; Fac ergo, inquit, Fili, ſi placet quod me facere vidiſti.* Verùm rea conſcientia torquebat Regem, ideoque tremendam hujus purgationis viam admittere non fuit auſus. Notanda ſunt verba, *Ut ſolemne eſt*: Exprimunt conſuetos iſtius purgationis ritus. Et iſtiuſmodi exempla ſunt apud antiquos longè plura. Porrò in ſolum humanarum probationum defectum adhibita ſemper fuit tremenda hæc purgatio, ideoque Gregorii ſeptimi, ipſa uſi etiam in iſtorum argumentorum copia, exem-

exemplum eſt ſingulare ob ſingulares rationes,
nec facilè imitandum.

Nati inter Godefridum, Gozelonis Lotharin-
gorum Moſeilanorum Ducis filium, & Henri-
cum tertium Imperatorem belli, ſeu potiùs re-
bellionis originem prodit Lambertus Schafnabur-
A. 1044. genſis: *Gozelo Lotharingorum Dux obiit, cujus fi-
lius Godefridus nobiliſſimæ indolis juvenis, atque
in re militari admodùm exercitatus, quia Ducatum
Patris ſui non potuit obtinere, arma contra Rem-
publicam corripuit, Adelbertum Ducem, quem Rex
Patri ejus ſubrogaverat, prœlio victum occidit, cæ-
des hominum & depopulationes agrorum quam ma-
ximas fecit, loca omnia uſque ad Rhenum, præter
ea quæ vel murorum præſidio hoſtilem impetum ſub-
terfugiebant, vel ſe data pecunia redemerant, in*
Lib. 2. *cinerem redegit*. Exponit hæc in ſuis ad Witichin-
dum Monachum notis Henricus Meibomius:
*Carolorum & Othonum temporibus in Romano Impe-
rio Ducatus non erant hæreditarii, ſed à Ducibus
tamquam Præſidibus & Legatis adminiſtrabantur.*
Antiqua Francorum Reſpublica conſtabat Re-
ge, Ducibus & Comitibus: Duces Provincia-
rum, Comites erant Rectores civitatum ad nu-
tum & arbitrium Regis. Dux duodecim paſſim
Comites, Comes varios Vice-comites, Cente-
narios, alioſque Oppidorum aut Pagorum Præ-
fectos ſub ſe habebat. Quæ regiminis forma &
in Galliæ Regno, & in Germanico Imperio re-
ctè dicitur viguiſſe temporibus Carolorum &
Othonum. Quomodò enim Giſlibertum, ex pa-
terna ſucceſſione prætenſum Lotharingiæ Du-
cem, humiliarit atque expulerit, Ducatumque
tandem fratri ſuo Brunoni Colonienſi Archiepi-
ſcopo dederit Otho primus, habes in Annali-
Lib. 2. bus laudati Witichindi. Ita igitur & Godefri-
dus Paternam adminiſtrationem tentavit in hæ-
reditatem vertere, pergitque Monachus Lam-
A. 1045. bertus: *Dux Godefridus à Rege in deditionem ac-
ceptus, in Gibekenſtein miſſus eſt cuſtodiendus, ſic-
que Regnum brevi tempore quietum & pacatum
manſit*. Uſque ad ſequentem annum. Tunc
enim *Godefridus Dux cuſtodia abſolutus, dum vi-
deret nec interceſſionem Principum, nec deditionem,
quam ſponte ſubierat, ſibi aliquid profuiſſe, & rei
indignitate ac inopiæ familiaris tædio permotus, bel-
lum rurſus de integro ſumpſit. Inter alias, quas
Reipublicæ intulit clades, Neomagum domum Re-
giam, miri & incomparabilis operis, incendit,
civitatem Virdunenſem cepit, majorem in ea Ec-
cleſiam concremavit. Sed poſt modicum facti eum in
tantùm pœnituit, ut publicè ſe verberari faceret,
& capillos ſuos, ne tonderentur, multa pecunia
redimeret, ſumptus ad reædificandam Eccleſiam
daret, & in opere cæmentario per ſemetipſum ple-
rumque vilis mancipii miniſterio functus deſerviret.*
Graviorum facinorum reos Reges ac Principes
olim Epiſcopi in Clericos, Monachos, aut Pœ-
nitentes detondebant: Et uti ſolemnis pœni-
tentiæ manus Epiſcopum, Presbyterum, aut Dia-
conum, ita hæc Tonſura Regem, ipſumque
etiam Auguſtum Principem exuebat dignitate,
ejuſque recuperandæ faciebat incapacem, ac in-
diſpenſabiliter irregularem. Plurima habemus
& Græcæ & Latinæ, & in primis & in mediis
ſæculis, Eccleſiæ exempla. Adeò labuntur qui
exiſtimant Reges ab Eccleſia non poſſe exaucto-
rari. Et hinc Dux Godefridus magis Virdunen-
ſem timuit Epiſcopum, quàm Henricum Impe-
ratorem. Iſtius manum noverat omni hujus exer-
citu ad degradandum eſſe longè potentiorem.
Hinc ejus tonſuram, imò ſolum tonſuræ metum
tanta & pecunia & humilitate redemit, securè
deinceps adverſus Henricum cum aſſumpto in
rebellionis conſortium & auxilium Balduino
Flandrenſium Comite militaturus. Eis adhæſit
& Theodoricus Hollandiæ Comes, totaque è
Lotharingia Henricum excluſerunt. Rebelles
ſacris interdixit Leo Pontifex, verùm quod Ec-
cleſiæ gladium contemnerent, ad mitiora pacis
conſilia converſus eſt, ſcribitque de ipſo Sigeber-
tus Gemblacenſis: *Leo Papa Godefridum Impera-
tori reconciliavit, Balduino pertinacius agente, con-
tra eum Imperator exercitum duxit, ſed tandem
Balduinus flexus condicto die Aquis Imperatori ſatiſ-
fecit*. Et Hermannus Contractus: *Godefridus* A. 1047.
*Aquiſgranum venit, & opitulante Papa gratiam
Imperatoris promeruit. Balduinus verò utrumque
contemnens, vaſtata ab exercitu magna ex parte
Provincia ſua, tandem obſides dedit, & pactum
cum Imperatore fecit*. Bellum iſtud, cui ipſe Leo
Pontifex adfuerit, & Eduardus Anglorum Rex
ſuppetias dederit, fuiſſe in Flandros duriſſimum A. 1049.
ſcribit Simeon Dunelmenſis. Jacobus Mejerus
affirmat Henrico Cameracum & Antuerpiam fuiſ-
ſe à Balduino reſtituta. Acta hæc ſunt Aquiſgra-
ni poſt præſentem Synodum, verum pax non
fuit firma. Quod enim & Godefridus & Baldui-
nus rebellionem reſumpſerint poſt obitum Ponti-
ficis, & uſque ad Henrici tertii obitum durè ve-
xaverint Lotharingiam, oſtendit laudatus Sige-
bertus, & adjungit: *Coloniæ generali Conventu
habito, Balduinus & Godefridus, mediante Papa
Victore ſecundo, ad gratiam Regis*, Henrici quarti
adhuc pueri, *& pacem reducuntur, & omnes bel-
lorum motus ſedantur*. Quod nempe puer Rex
Moſellanam Lotharingiam Godefrido daret in
perpetuam proprietatem.

Aliud hujus Synodi decretum habemus in
magno Belgii Chronico: *Synodus Moguntiæ gene-
ralis celebratur in præſentia Sancti Leonis Papæ &
Henrici Imperatoris, in qua inter alia inſtituitur
feſtum Conceptionis beatæ Mariæ Virginis*. Chroni- F. 114.
con, quod ſub Flavii Dextri nomine publicavit
Franciſcus Biverus, affirmat feſtum hoc in Hiſ-
pania à Sancto Jacobo Apoſtolo inſtitutum:
Quod ipſum aſſeverat adſcriptum Luitprando A. 308.
Cremonenſi Epiſcopo Chronicon. Verùm de
iſto articulo memoratus Biverus adeò erubuit,
ut agi dicat non de paſſivæ, ſed de activæ Con-
ceptionis, ſeu Dominicæ intra Immaculatum
Virginis uterum Incarnationis feſto. Sergii pri-
mi Pontificis vita, antiquus Ordo Romanus, &
Amalarius Fortunatus ſola Annunciationis, Na-
tivitatis, Purificationis, ac dormitionis feſta Fol. 24.
adſcribunt Deiparæ Virgini, ideoque Conceptio-
nis feſtivitas needum erat apud Latinos. Apud Lib. 3.
Græcos eſt antiquiſſima. Etenim novella, quam cap. 45.
ſuis ad Photii Nomocanonem ſcholiis inſeruit
Theodorus Balſamon, Manuelis Comneni Im-
pera-

T. 7. c. 1. peratoris de publicis in populo feſtis, lex habet: *Nonus dies Decembris, quia tunc Genitricis Dei noſtri Conceptio celebratur*. Feſtum iſtud nequaquam inſtituit, ſed juxta vetuſtum Imperii morem ſancit etiam in populo eſſe feriatum. Etenim Georgius ſub Heraclii Imperio Nicomedienſis Epiſcopus affirmat ipſum eſſe *non noviſſimè inſtitutum*. Et atteſtantur plures Græcorum Patrum de eodem Homiliæ. Et de Armeniorum Archiepiſcopo, qui decimi tertii ſæculi anno vigeſimo octavo venit in Angliam, & ad Sancti illic Albani Monaſterium, ſcribit Matthæus Pariſienſis: *Interrogatus inter loquendum ab uno, qui fuit ei aſſidens collateralis, Monacho, ſi in partibus ſuis Conceptio beatæ Mariæ celebraretur, reſpondit, Celebratur. Et hæc eſt ratio: Quia Angelo nuntiante Joachim dolenti & deſertum tunc inhabitanti, ipſa Conceptio facta eſt. Similiter & Conceptio beati Joannis Baptiſtæ, ſimili ratione. De Conceptione autem Domini, quæ facta eſt Angelo annuntiante Mariæ, quæ concepit ex Spiritu Sancto, nulli fidelium venit in dubium*. Armenii ergò ab antiquo coluerunt tres Conceptiones.

Quo tempore Conceptæ Deiparæ feſtum cœperit apud Latinos, non plenè conſtat. Exſtat Sancti Anſelmi Epiſtola cum hoc Proœmio: *Conceptio venerandæ Dei Genitricis, quemadmodum per multa ſignorum experimenta in Anglia & in Francia, cæteriſque climatibus mundi celebranda ſit declarata, me narrantem audiat Dilectio veſtra*. Factum in Anglia miraculum eveniſſe ait Rameſienſi Abbati Hellino, Conquæſtoris Regis Guilielmi ad Danos Legato, ideoque tunc Conceptæ Deiparæ feſtum ex divino juſſu fuiſſe in Anglia inſtitutum. Refert & alias, ob quas in Francia & Aquilejenſi Patriarchatu ſit inſtitutum idem feſtum, revelationes factas *tempore Caroli Francorum Regis illuſtriſſimi*. Earumdem vigore idem ipſe feſtum innovat per univerſam Angliam. Et quidem iſtum Franciæ Regem non fuiſſe magnum Carolum evincit adducta Romani Ordinis & Amalarii Fortunati auctoritas. Etiam Adonis Viennenſis, & Uſuardi, & Wandalberti Martyrologia, & Moguntina iſtius temporis Synodus, & Aquenſis Abbatum Conventus, & Heyardi Turonenſis Archiepiſcopi Capitula, licet omnia ſui temporis feſta enumerent, de Conceptionis feſto non meminerunt. Et de adducta Sancti Anſelmi Epiſtola rectè ſcribit in ſuis ad Romanum Martyrologium notis Cardinalis Ba-
Dec. 8. ronius: *An Anſelmi ſit, à multis meritò ducitur in controverſiam, cùm habeat multa, quæ eidem auctori repugnent*. Quidquid ſit, apud Anglos antiquum eſt hoc feſtum. Etenim de ſexto decimo, qui ſub Henrici primi Regno floruit, ſui ad Sanctum Albanum Monaſterii Abbate Gaufredo ſcribit Matthæus Pariſienſis: *Statuit Conceptionem beatæ Mariæ Virginis in Cappis feſtivè celebrari*. Non ipſum feſtum inſtituit, ſed jam pridem inſtituto hanc ſolam addidit ſolemnitatem. Et ex hoc ſtatuto omninò prodiit ſupra laudatum colloquium Albanenſis Monachi cum Archiepiſcopo Armeniorum. Quare & veri ſpeciem habent hæc laudati Cardinalis Baronii verba: *Ex quibus omnibus ſatis compertum habetur, ejuſmodi celebritatem in Anglia primum celebrari cœptam*. Attamen ut vera ſint, iſta feſtivitas apud ipſos debet acquiſito per Guilielmum Normannum Regno eſſe vetuſtior: Hæc enim noſtra Synodus eſt longè vetuſtior, atque ita laudem hanc transferet in Germanos. Ut ut ſit, certum eſt feſtum hoc apud utramque gentem conſtanter & dudum viguiſſe. De Germanis id non obſcurè docet Chronicon Eccleſiæ Auguſtanæ. Et in ſua Oxonienſi ſub An. 1188.
Honorio tertio celebrata Synodo ſtatuit Stephanus Cantuarienſis Archiepiſcopus: *Omnia feſta Beatæ Mariæ ſub omni veneratione ſerventur, præter feſtum Conceptionis, cujus celebrationi non imponitur neceſſitas*. Eſſe voluit liberum in populo feſtum, uti in hac Diœceſi eſt feſtum S. Joſephi. At verò de ejus ad quarti decimi ſæculi annum vigeſimum octavum ſucceſſore Simone ſcribit Thomas Monachus Walſinghamenſis: *Simon Archiepiſcopus ſtatuit de conſenſu Concilii, ut feſtum Conceptionis Beatæ Mariæ ſolemniter celebretur*. Ex Anglia traductum eſt ad eidem Domino ſubjectam Normandiam. Ad duodecimi ſæculi ſinem fuiſſe iſtic univerſale, apud Philippum A. 1197.
Labbe oſtendit Chronicon Eccleſiæ Rothomagenſis. Ex Normandia in Franciam venit, etiam in Primatialem Lugdunenſem Eccleſiam, inductam variis rationibus, nec non & revelationibus, quæ an ſint iſtæ ipſæ, quas refert adſcripta Sancto Anſelmo Epiſtola, non poſſum affirmare. Quidquid ſit, graviter hæc improbavit Sanctus Bernardus, dictaſque rationes ac revelationes acriter invaſit per haſce ad Lugdunenſem Eccleſiam litteras: *Inter Eccleſias Galliæ con-* Ep. 174.
ſtat profectò Lugdunenſem hactenus præeminuiſſe, ſicut dignitate ſedis, ſic honeſtis ſtudiis, & laudabilibus inſtitutis. Ubi enim æquè viguit diſciplinæ cenſura, morum gravitas, maturitas conſiliorum, auctoritatis pondus, antiquitatis inſigne? Præſertim in officiis Eccleſiaſticis haud facilè unquam repentinis viſa eſt novitatibus acquieſcere, nec ſe aliquando juvenili paſſa eſt decolorari levitate, Eccleſia plena judicii. Undè miramur ſatis, quid viſum fuerit hoc tempore quibuſdam veſtrum voluiſſe mutare colorem optimum, novam inducendo celebritatem, quam ritus Eccleſiæ neſcit, non probat ratio, non commendat antiqua traditio. Numquid Patribus doctiores, aut devotiores ſumus? Periculosè præſumimus, quidquid ipſorum in talibus prudentia præterivit. Et infrà: *Si ſic videbatur, conſulenda erat priùs Apoſtolicæ Sedis auctoritas, & non ita præcipitanter atque inconſultè paucorum ſequenda ſimplicitas imperitorum. Et antè quidem apud aliquos errorem compereram, ſed diſſimulabam, parcens devotioni, quæ de ſimplici corde & amore Virginis veniebat. Verùm apud ſapientes, atque in famoſa nobilique Eccleſia, & cujus ſpecialiter filius ſum, ſuperſtitione deprehenſa, neſcio an ſine gravi offenſa etiam veſtri omnium diſſimulare potuerim. Quæ autem dixi, abſque præjudicio ſanè dicta ſint ſanius ſapientis. Romanæ præſertim Eccleſiæ auctoritati atque examini totum hoc, ſicut & cætera, quæ ejuſmodi ſunt, univerſa reſervo: Ipſius, ſi quid aliter ſapio, paratus judicio emendare*. Ex quo lucet feſtum hoc à Romana tunc Eccleſia necdum fuiſſe admiſſum. Quin imò tria dumtaxat Deiparæ feſta

eoli à Romana Eccleſia, dudum poſt ſub Urbani ſexti Pontificatu ſcripſit in libro de obſervantia Canonum Radulphus Tongrenſis. Quis Romanus Pontifex admiſerit, ignoro: Ipſum interim & in Romana & in aliis Eccleſiis, & quidem *ex antiqua conſuetudine*, ſuo tempore viguiſſe affirmat, ideoque ad omnes ſub præcepto extendit Eccleſias, & largis indulgentiis perpetuo ornat Synodus Baſileenſis. Longè amplius exaltavit Sixtus quartus, addens octavam, & iſtas ipſas indulgentias, quibus Dominici Corporis feſtivitatem honoravit Urbanus quartus. Attamen ſine præcepto. Quod tandem omnibus ad Catholicam Hiſpaniæ Monarchiam ſpectantibus populis ob devotas Philippi quarti Regis in ſacram Virginem preces impoſuit Alexander ſeptimus. Et ejus in Populo celebritatem, licet Innocentius decimus exſtinxerit ob cauſas, multæ Eccleſiæ conſtanter retinuerunt. Sancti Bernardi interceſſio adeò non fuit efficax. Nec tamen culpandus eſt zelus. Nam quod etiam adverſus Dominicæ Nativitatis feſtum, dum ipſum quarto priùs ſæculo admiſit Antiochena Eccleſia, docti & graves viri interceſſerint, teſtatur Sanctus Joannes Chryſoſtomus. Plura nova feſta zelum iſtum ſuſtinuerunt. Porrò ad cujus preces, vel ob quas rationes Leo nonus hoc feſtum inſtituerit, ignoramus.

Cap. 12 Seſſ. 36.

S. LEONIS NONI
SECUNDUM CONCILIUM
ROMANUM.

QUinta Leonis noſtri Synodus fuit Romana ſecunda, habita anno poſt milleſimum quinquageſimo, hebdomada poſt Dominicam in Albis. Hic iterum eſſe de Simoniacis tertiæ ſpeciei ordinationibus diſputatum, & contra ipſius Pontificis mentem ipſas diſpenſatoriè confirmatas, ſuprà audivimus ex opuſculo gratiſſimo Petri Damiani ad Henricum Ravennæ Archiepiſcopum, & ex opuſculo de ipſius Legatione ad Eccleſiam Mediolanenſem. Laudata huc uſque adverſum conjugatos Clericos, reliquam Simoniam, alioſque iſtius ſæculi abuſus Decreta etiam hic fuerunt omninò confirmata. Palmarem actionem edicit in libro de ſacroſancta Euchariſtia Sanctus Lanfrancus Archiepiſcopus Cantuarienſis: *Tempore Sancti Leonis Papæ delata eſt, Berengari, Hæreſis tua ad Apoſtolicam Sedem. Qui cum Synodo præſideret, ac reſideret cum illo non parva multitudo Epiſcoporum, Abbatum, diverſique ordinis à diverſis Regionibus Religioſarum perſonarum, juſſum eſt in omnium audientia recitari quas mihi de Corpore & Sanguine Domini litteras tranſmiſiſti. Poretior quippe tarum, Legatus tuus, me in Normandia non reperto, tradidit eas quibuſdam Clericis. Quas cum legiſſent, & contra uſitatiſſimam Eccleſiæ fidem ſcriptas animadvertiſſent, Dei zelo accenſi, quibus ad legendum eas porrexerunt, plurimis earum ſententias verbis expoſuerunt. Itaque factum eſt, ut deterior de te, quam de me fuerit orta ſuſpicio, ad quem videlicet tales litteras deſtinaretis: Putantibus multis me favere ac fovere quæ à te dicerentur, vel gratia qua te diligerem, vel fide qua revera ita eſſe indubitanter tenerem. Igitur cum à quodam Remenſi Clerico Romam perlatas Recitator legeret, intellecto quod Joannem Scotum extolleres, Paſchaſium damnares, communi de Euchariſtia fidei adverſa ſentires, promulgata eſt in te damnationis ſententia, privans te communione ſanctæ Eccleſiæ, quam tu privare ſancta ejus communione ſatagebas. Poſt hæc præcepit Papa ut ego ſurgerem, pravi rumoris à me maculam abſtergerem, fidem meam exponerem, expoſitam plus ſacris auctoritatibus quam argumentis probarem. Itaque ſurrexi; quod ſenſi, dixi; quod dixi, probavi; quod probavi, omnibus placuit, nulli diſplicuit.* Et in libris de Euchariſtiæ veritate Sanctus Guitmondus Epiſcopus Averſanus: *Eccleſia per Beatum Leonem Papam hæc Berengariana figmenta mox in ſuo exorta damnavit.* Et in Sancti Lanfranci vita Milo Criſpinus: *Lanfrancus Romam petiit cauſa cujuſdam Clerici nomine Berengarii, qui de Sacramento Altaris aliter dogmatizabat, quam Eccleſia tenet. Dicebat enim panem & vinum poſt conſecrationem Sacramentum tantum, non autem eſſe verum Chriſti Corpus & Sanguinem. Iſte Clericus Lanfranco quaſi familiari ſuo litteras miſerat errore ipſo reſperſas: Eas qui legerunt, Lanfrancum talia ſentire opinati ſunt, & ſocium erroris diffamaverunt. At tum fortè Lanfrancus ad urbem profectus fuerat Pontificante tunc Sedem Beati Petri Leone octavo. Amici, qui infamiam ſibi conflatam audierunt, litteras ipſas poſt eum miſerunt Romam, ibique ſuſpicionem de Lanfranco quibuſdam pepererunt. Papa Berengarium ad diem vocavit. Verùm ille timens venire, diſtulit, ſed Reſponſales pro ſe duos Clericos miſit, qui ante Papam venientes, & in cauſa deficientes, reprobati & capti ſunt. Lanfrancus juſſus ſurrexit, pravi rumoris à ſe maculam abſterſit, fidem ſuam expoſuit, expoſitam plus ſacris auctoritatibus, quam argumentis probavit. Quod dixit & probavit, omnibus placuit, nulli diſplicuit.* Cap. 3.

Exponitur

Exponitur error Capharnaitarum & Paganorum circa ſanctam Euchariſtiam.

GEnuinum adverſus boni ac mali ſciendi pomum, commiſſamque in ipſo noſtram à Deo Apoſtaſiam Antidoton eſſe ſacroſanctum Euchariſtiæ Sacramentum, rectè in primo adverſus Berengarium libro ſcripſit laudatus Guitmondus
Tom. 6. Fol. 171. ex Sancti Joannis Chryſoſtomi Homilia de librorum Sigillis. Sicut in illo miram plenæ, qua homo Deo æquari poſſet, libertatis adipiſcendæ vim latitare mentitus eſt Diabolus, & ſibi temerè credulos Protoplaſtos in originales iniquitates & miſerias ſeduxit; ita in hoc admirandam recuperandæ juſtitiæ ac felicitatis radicem, utique ſemetipſum, poſuit Dominus noſter JESUS Chriſtus, ſibique vera promittenti præberi voluit illa fidem, quam antè dederamus Diaboli mendaciis. Eſſe novo Teſtamento ſanxit novum vitæ lignum, per quod in pomo iſto perdita immortalitas cum fœnore redderetur. Hanc enim, & cunctss aliss noſtri corporis in futuro Regno dotes eſſe proprium hujus Sacramenti effectum Dominus in Evangelio lucidè docuit, & omnis ſub cœlo Eccleſia ſemper ſenſit. Rem admirandam, & quaſi incredibilem, variis etiam in antiquo Teſtamento figuris, imò & plsnis atque apertis prædicationibus, divina providentia munivit. Primi ejus adverſarii fuerunt Judæi Capharnaitæ, & aliquot animales adhuc diſcipuli, exiſtimsntes ſe à Domino invitari ad fruſtatim quaſi in macello conciſas ejus carnes vorandas, ejuſque in propria forma ſsnguinem barbaticè hauriendum. Et certè ad primam tanti Arcsni prædicationem carnalis animus poterat ſibi ſimilia imaginari. Longè gravior fuit Judæ proditoris iniquitas, de qua in Dominici apud Matthæum verbi, *Bibite omnes* expoſitione Bulgarorum Archiepiſcopus Theophylsctus: *Sunt qui dicant propter Judam hoc dictum. Judas enim panem accepit, & non comedit, ſed occultavit, ut monſtraret Judæis, quod panem Corpus ſuum vocaret* JESUS. *Poculum autem invitus bibit, cum non poſſet occultare. Proptereà hoc loco dicebat*, BIBITE OMNES. Myſterium Judæis Judas enuntiavit, blaterans Dominum, qui panem diceret eſſe ſuum Corpus ab omnibus manducandum, neutiquam eſſe promiſſum à Lege Meſſiam, ſed ipſius manifeſtum ac morte dignum proditorem. Hauſit iſta Theophylactus ex Sancto Joanne Chryſoſtomo, itemque ex Sancto Baſilio, cujus in Liturgia canit ad Chriſtum Dominum Sscerdos: *Non tuis inimicis dicam Myſterium, non dabo tibi oſculum, ſicut Judas.*

Capharnaitarum cæcitas tranſivit in Paganos, qui quoniam à Chriſtisnorum antelucanis conventibus audiebant manducari Carnem Filii hominis & bibi ejus Sanguinem, crediderunt nobis eſſe Thyeſtæas trucidati infantis epulas, nos eſſe peſtem humani generis, ipſius naturæ hoſtes, Barbaras in humana forma belluas, exitium Imperii Romani. Hoc fuit unum è tribus famoſis ſceleribus, de quibus in ſua ad Romanos Imperatores Apologia queſtus fuit Philoſophus noſter Athenagoras: *Judices non tam quid commiſerit reus aliquis noſtrum inquirunt, quam ipſi nomini, tanquam certo ſceleri, illudunt.* Quiſquis deferebatur, aut ſe fatebatur eſſe Chriſtianum, Thyeſtææ feritatis cenſebatur ſuſpectus aut convictus, & tanquam capta bellua trahebatur ad lanienam. Plurima Fidelium millia hoc modo fuerunt trucidata. Quiſquis trucidabat, exiſtimabatur Deo facere Sacrificium; dum pluvia deficeret, exundaret mare, aut flumen, vel quævis calamitas affligeret Romanum Imperium, nos ferebamur cauſa, unanimique voce Amphitheatrum à Principe aut Proconſule expoſtulabat *Chriſtianos ad Leonem. Tot* Fidei & Religionis noſtræ *hoſtes*, inquit in libro Apologetico Tertullianus, *quot extranei. Et quidem propriè ex æmulatione Judæi, ex concuſſione milites, ex natura ipſi Domeſtici noſtri. Quotidiè obſidemur, quotidiè prodimur, in ipſis plurimum cœtibus & congregationibus noſtris opprimimur.* Pater in Filium, Filius in Patrem, conjux in conjugem, ſervus in Dominum agebat Frumentarium: ex curio- Cap. 9.
ſitate & odio *ſanguinei poculi & tragicorum ferculorum.* Verùm laudati Athenagoræ, Tertulliani, Juſtini Martyris, aliorumque noſtrorum Doctorum adverſum præjudicatas iſtas calumnias Apologiæ tandem obtinuerunt quod ſcribit idem Tertullianus: *Plinius ſecundus, cum* Bithyniæ *Provinciam regeret, damnatis quibuſdam Chriſtianis, quibuſdam gradu pulſis, ipſa tandem multitudine perturbatus, quid de cætero ageret conſulit tunc Trajanum Imperatorem, allegans præter obſtinationem non ſacrificandi nihil aliud ſe de Sacramentis eorum comperiſſe, quam cœtus antelucanos ad canendum Chriſto ut Deo, & ad conferendam diſciplinam; homicidium, adulterium, fraudem, perfidiam, & cætera ſcelera prohibentes.* Scribit ſe ex duabus Chriſtianis ancillis per tormenta de antelucanis ſectæ conventiculis inquiſiſſe, & nihil reperiſſe criminis, niſi quod illic Chriſtum carminibus honorarent, & Deum profiterentur. A nefsndis epulis, perfidia in Romanum Imperium, aliiſque facinoribus ac flagitiis eſſe penitùs alienos. Hinc mitius in nos pedetentim eſſe cœpit laudatum Imperium, manſit tamen, imò & crevit ejus curioſitas, quem & qualem hominis filium Deo noſtro immolsremus, immolatique carne & ſanguine veſceremur. Quiſnam eſſet ſecretus ille panis, quale vinum. Hinc de Sancto Tharſitio Romanæ Eccleſiæ Acolytho legimus in Romsnis Martyrum tabulis: *Quem Pagani cum invenìſſent Corporis Chriſti Sacramenta portantem, diſquirere cœperunt quid gereret. At ille indignum judicans porcis prodere Margaritas, tamdiu ab illis mactatus eſt fuſtibus ac lapidibus, donec exhalaret ſpiritum. Et revoluto ejus corpore ſacrilegi diſcuſſores nihil Sacramentorum Chriſti in manibus* Aug. 25.
aut in veſtibus invenerunt. Eadem curioſitate captus Imperstor Numerianus, à Sancto Bsbyla Patriarcha Antiocheno ad ſpectandum in Eccleſia Chriſtianum ſacrificium admitti, tandemque vi intrare voluit. Ob repulſam ex amico fsctus eſt hoſtis noſter & perſecutor, Babylamque *in* Martyrem promovit. Quæ omnia lucidè convincunt

cunt ipſos etiam Paganos primis Eccleſiæ ſæculis de Chriſtianorum circa Euchariſtiæ veritatem fide non dubitaſſe. Hinc etiam adverſus Fauſtum Manichæum, nos de exhibita erga panem & vinum latria accuſantem, reſpondit Sanctus Au-
Lib. 2. c. 13. guſtinus: *Pejus deſipis quam nonnulli, qui nos propter panem & calicem, Cererem ac Liberum colere exiſtimant.* Nempe Gentilium aliqui, quod circa panem & vinum nos adorare cernerent, adorari crediderunt Cererem & Bacchum. Adeò tunc nullus dubitavit hic Hæreticus, ut & Marcus Ægyptius, impudiciſſimorum Gnoſticorum longè impudiciſſimus, paſſim conficeret in vino albo, arte magica tranſire in rubrum faceret ad verba myſticæ invocationis, ſeductiſque aut ſeducendis mulieribus ſuaderet etiam in ſuum ſan-
Lib. 1. c. 9. guinem eſſe tranſelementatum. Videatur Sanctus Irenæus Archiepiſcopus Lugdunenſis.

Exponitur error Pauli Samoſatenſis.

PRimus adverſum ſacroſanctam Euchariſtiam Erro fuit Paulus Samoſatenſis, Patriarcha Antiochenus, inter cujus decem Sancto Dionyſio Patriarchæ Alexandrino propoſitas quæſtiones hæc fuit quarta: *Scriptum eſt in Evangelio: Et accepto calice gratias egit, & dixit, Accipite & dividite inter vos. Hic Calix eſt novum Teſtamentum in meo ſanguine, qui pro vobis fundetur. Quomodo igitur eſt ſanguis incorruptibilis, ſi dividitur & funditur?* Exponit in ſua reſponſione laudatus Dionyſius: *Surgunt quidam loquentes perverſa, ut abducant Diſcipulos poſt ſe. Surrexit itaque primum Samoſatenſis loquens iniqua, qui diceret eſſe corruptibilem Sanguinem JESU, qui eſt Deus Iſrael, & qui omnem corruptionem, & paſſionem, & mortem ſolvit, qui redemit nos à ſervitute corruptionis. Sanguinem mortalis & patibilis hominis dicit, ut placeat Sathanæ, qui eum delegit; ſurrexit contra Sanguinem vivificum, & contra Spiritum Sanctum, conculcans ea: Si enim Sanguis ſanctus corruptibilis eſt, quia dividitur & effunditur, ſic erit Spiritus Sanctus, ſicut Sanguis.* Nam & Spiritus Sanctus effunditur in plures. Paulus iſte fuit Antichriſtus JESUM ſolvens: Diviſit hominem à Verbo, unicumque Dominum noſtrum partitus eſt in duos filios, affirmans eſſe purum corruptibilis carnis & ſanguinis hominem. Ideoque & talem deliravit exiſtere in Euchariſtia. Non circa tranſelementationem erravit, ſed circa Sacramenti contenta. Hujus errorem expugnat Sanctus Dionyſius, additque vivificum, qui hodie in nos effunditur & frangitur, Sanguinem eſſe etiam incorruptibilem, quia nempe *fracto Sacramento nulla rei fit ſciſſura, ſigni tantum fit fractura, qua nec ſtatus nec ſtatura ſignati minuitur.* Hunc benedictum JESU Chriſti Sanguinem, non minus quam ejus Spiritum Sanctum, affirmat in nos citra diviſionem effundi.

Conſequenter ad ſuum palmarem errorem Paulus eſt locutus. *Quiſquis Chriſtum Dominum* affirmat purum hominem, etiam in Euchariſtia aliud quam purum hominem non poteſt affirmare: Qualis Dominus in propria forma, talis eſt & in Euchariſtia. Hinc in litteris ad Cle- Epiſt. 23.
rum & Populum Conſtantinopolitanum, & in Epiſt. 4..
litteris ad Anatolium ipſorum Epiſcopum ſcribit Sanctus Leo Magnus Hæreſiarcham Eutychetem eſſe virum nimis imperitum, ut qui ſenex neſciat Chriſtum Dominum eſſe in propria forma, quod ipſi etiam infantes illum eſſe norunt in Euchariſtia: Utique plenum hominem & plenum DEUM. Sic enim omnes communicantes profitentur. Quod etiam Timotheani, Julianiſtæ, & cuncta Apollinarii atque Eutychetis fœda fæx Domino, uti in propria forma, ita & in Euchariſtia, negarint veram carnem, demonſtrat per Jacobum Gretzerum publicatus Anaſtaſius Sinaita. Et Haimerico Aquiſcinctini Monaſterii Prælato, roganti *utrum Dominus noſter JESUS Chriſtus in Cœna, quam fecit cum Diſcipulis ante Paſſionem, dederit eis Corpus ſuum paſſibile, cum nos illud in Menſa Altaris accipiamus impaſſibile,* reſpondit Sanctus Ivo Epiſcopus Carnutenſis: *Si tibi reſpondeatur Diſcipulos Chriſti Corpus tale accepiſſe, quale tunc erat, nos verò tale accipere, quale nunc eſt, non video quæ authoritas contradicat, non video quæ rationis violentia me urgeat. Imò ſi* Cap. 38.
aliter dicerem, repugnantem mihi viderem rationem & auctoritatem. Etenim quorundam contrarium aſſerentium Doctorum unicum fundamentum prodit in Occidentalis Eccleſiæ Hiſtoria Jacobus Cardinalis de Vitriaco: *Fuerunt ex Magiſtris noſtris nonnulli, qui dixerunt quod Chriſtus in Cœna Corpus ſuum dederit Diſcipulis impaſſibile. Licet enim eſſet paſſibile ſub ſpecie carnis, ad tempus aſſumpſit impaſſibilitatem & immortalitatem, ut eſſet impaſſibile ſub ſpecie Sacramenti.* Ipſos & ratione & auctoritate deſtitui oſtendit, noſtram adverſum Albigenſes Hæreticos aſſertionem inſigniter confirmat, & adjungit: *Sed adhuc objicit Hæreticus. Sit ita quod aliquis Sacerdos in Dominicæ ſepulturæ Sabbatho conſecraret panem & vinum, numquid Chriſtus mortuus jaceret in ſepulchro, & viveret ſub Sacramento? Reſpondemus Hæretico, quod tempore, quo Chriſtus mortuus fuit, nullus poſſet conſecrare Sacramenta. Hoc enim eſſet contra Chriſti inſtitutionem, qui panem in Corpus animatum tranſubſtantiavit, & tranſubſtantiandum inſtituit. Poſſet tamen, ſi vellet, talem vim verbis contuliſſe, ut ad eorum prolationem panis tranſubſtantiaretur in Corpus inanimatum, & ſecundùm hoc in triduo illo poſſet confici hujuſmodi Sacramentum.* Quod hanc vim verbis Dominus omninò contulerit, eſt contra hodiè ſenſus Doctorum. Quin & hunc articulum, *Facta non fuiſſet tranſubſtantiatio Panis virtute verborum Sacramentalium, ſi in triduo mortis facta fuiſſet conſecratio* eſſe abſurdiſſimum, imò & Hæreticum, cenſuit in ſua apud Henricum Cnyghtonum Synodo Joannes Archiepiſcopus Cantuarienſis. Quæ omnia in ſuis ſententiarum A. 1286.
libris confirmat & Cardinalis Robertus Pullus.
Quales tamen quæſtiones eſſe curioſas, & ſilentio L. 7. c. 4.
potius ac ſimplici fide, quam ſubtili diſputatione honorandas, rectè cenſuit in litteris ad Lambertum Monachum, exſtantibus apud Lucam Dacherium, Ernulphus Epiſcopus Roffenſis.

Tom. 2.

Expo-

Exponitur error Neſtorii.

EX eodem principio Hæreſiarcham Neſtorium eadem cum Paulo Samoſatenſi ſenſiſſe, rectè in libro de Sacramento Altaris docet Cap. 13. Sanctus Anſelmus: *Inter omnes Hæreſium diverſitates, quæ ſingulæ ſuo tempore impugnaverunt Petram ædificatam ſuprà Petram, bujus de Eucbariſtiæ veritate quæſtionis nec mentio facta eſt, niſi in Neſtoriana Hæreſi ſola, in qua aſſertores ejus in perſona Chriſti divina ab bumanis ſeparantes, Mariam Dei Genitricem penitùs negantes, ſed ſolius bominis Matrem eſſe affirmantes, cum requirerentur; Corpus quod de menſa Domini ſumimus, cujus eſſe profiterentur, Hæretica pravitate vel temeritate ad ſuum errorem detorquebant verba Domini*; NISI MANDUCAVERITIS CARNEM FILII HOMINIS. *Quod ibi ſumimus eſſe tantum Carnem Filii bominis, ne ſi iſtud Corpus Domini eſſe confiterentur, contra ſe loquerentur, conſentientes in Chriſto Deo & bomine eſſe unitatem perſonæ. Dicebant ergo Carnem illam eſſe viri ſanctificati & verbo conjuncti ſecundum dignitatis unitatem, aut ſicut divinam poſſidentis habitationem.* Ex Epheſinæ Synodi Decretis inſigniter hæc confirmat. Et certè in undecimo ſuo famoſo Capitulo, in ipſius largióri declaratione, ac in ejuſdem adverſus Theodoretum Cyri Epiſcopum Apologia errorem hunc Cyrillus manifeſtè Neſtorio imponit. Et ipſi carnalem Capharnaitarum errorem exponenti: *Verborum ſublimitatem qui aderant non tulerunt, putabant ex inſcitia Dominum Antropophagiam ſuadere.* Ad hunc, inquam, Neſtorii Commentarium repoſuit in quarto adverſus illum li-
Cap. 5. bro Cyrillus: *Atqui ea res quomodo non certa ſit Antropophagia? Quo verò modo ſublime adhuc erit illud Myſterium, ſi non ipſum ex Deo Patre Verbum eſſe miſſum dixerimus, & miſſionis modum confeſſi fuerimus eſſe ipſam bumanationem? Tunc enim videbimus vivificandi vim habere unitam ipſi carnem, & non alterius carnem, ſed factam illius propriam, qui omnia vivificare poteſt.* Clarè demonſtrat meram ac nudam Antropophagiam etiam à Neſtorio doceri. Quod ipſum oſtendi in Scholiis ad Epheſinam Synodum. Et confirmat per Jacobum Gretzerum publicatus Anaſtaſius Sinaita: *Neſtorius Dei corpus & Dei Sanguinem negat, quem percipimus.* Non Corpus & Sanguinem, ſed negat eſſe Dei, ſeu Deo hypoſtaticè unita. Eruditus eſt iſte Anaſtaſius Sinaita, videtur tamen non eſſe magnus ille Antiochiæ Patriarcha, ſed quis illo poſterior. Neſtorium circa hoc Sacramentum fuiſſe primum Errorem, primamque ſimilis erroris damnatricem fuiſſe Epheſinam Synodum labitur Sanctus Anſelmus. Lucet ex dictis de Paulo Samoſateno & Sancto Dionyſio Alexandrino. Lege hujus adverſus iſtum litteras, & laudatum Cyrilli librum adverſus Neſtorium, & videbis ambos locutos eodem ſpiritu ex iiſdem principiis, & Cyrillum à Dionyſio pleraque mutuatum.

Prima quæſtio eſt, An Neſtorius etiam erraverit ſolam Domini Carnem ſub Panis, ſolum ſine ipſa Sanguinem ſub vini ſpecie contineri? In habita ad Baſileenſem Synodum adverſum Huſſitas oratione affirmat Joannes Raguſinus, Ordinis Prædicatorum tunc Procurator Generalis, poſteà Baſileenſis Epiſcopus, & ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalis. Plures inductæ Laicalis ſub unica panis ſpecie communionis adducit cauſas, & tertiam exponit his verbis: *Tertium, propter vitare errores, ne videlicet Populus communis, qui tantum judicat ſecundùm ſenſum, credat Chriſtum non eſſe totum ſub una ſpecie, ſicut multi Hæreticorum, ut Neſtorius & Pelagius, & eos ſequentes, adſtruxerunt. Neſtorius enim ſic ſub utraque ſpecie miniſtravit, exiſtimans quod ſub ſpecie panis eſſet tantummodo Corpus Chriſti ſine Sanguine, & ſub ſpecie vini Sauguis ſine corpore. Pelagius verò & ipſius ſequaces, dictis Salvatoris innitentes*, NISI MANDUCAVERITIS CARNEM FILII HOMINIS, *&c. Dederunt laicis ſub utraque ſpecie, & etiam parvulis ſtatim poſt Baptiſmum. Et ſi ſpeciem panis Sacramentalem non poſſent ſumere, dicebant quod debebat conteri cum ſanguine, ſic infundi in ora puerorum. Datur ergò non conficientibus ſub una ſpecie, ut evitentur prædicti errores.* Eundem Neſtorio imponit errorem, eandemque iſtius communionis cauſam adducit eruditus tractatus de Bohemorum vocatione ad Baſileenſem Synodum, & ipſorum ibidem Actis: *Præterea dicunt Doctores, quod conſuetudo communicandi populum ſub ſpecie panis tantum, ab Eccleſia & ſanctis Patribus fuit rationabiliter introducta propter rationabiles cauſas. Specialiter propter periculum erroris. Fuit enim error Neſtorii credentis quod ſub ſpecie Panis ſit ſola Caro Chriſti, & ſub ſpecie vini ſolus Sanguis Chriſti. Ut igitur huic errori obviaretur & magis imprimeretur fidelium mentibus, quod ſub qualibet ſpecie eſt totus Chriſtus, dum non ſolum verbo, ſed etiam ipſo ſigno indicaretur, viſum fuit utile eſſe ſub una tantum ſpecie miniſtrari. Efficacius enim imprimitur, quando cum Doctrina verbali ſenſuale aliud ſignum concurrit.* Eadem in Dialogo de utriuſque ſpeciei Communione confirmat Etuditiſſimus Cardinalis Stanislaus Hoſius, & cum ipſo in Catholicæ fidei confeſſione omnis Synodus Petricovienſis. Addunt errorem hunc fuiſſe cauſam, ex qua ſacri Calicis uſum populo ſubtraxit Epheſina Synodus, ob novos poſtea errores redditum à Sanctis Pontificibus Leone atque Gelaſio, & denuò præceptum. *Inter Epheſinum Concilium*, inquit laudatus Dialogus, *& Leonem Papam interceſſerunt anni prope triginta, totidem verò inter Leonem & Gelaſium. Atque non ſolum ad Leonis, verùm ad ipſa etiam uſque Gelaſii tempora ſic increbuerat uſus alterius tantum ſpeciei, ut ipſi quoque Sacerdotes ſacris operantes à Calice abſtinerent. Quamobrem & populum Leo Pontifex, & Sacerdotes Gelaſius admonere neceſſe habuit, ut ad calicis uſum redirent. A quo quod abſtinuerint multi totis ferè ſexaginta annis, quam aliam cauſam ejus rei fuiſſe putabimus, quam Epheſini Concilii, quod poſtea ſublatum fuit, interdictum?*

Reſpondeo tamen hæc omnia deviare. Etenim Pelagius nec utramq; nec alteram ſacroſancti Sacramenti ſpeciem docuit parvulis neceſſariam, multo minus ipſas inter ſe conterendas, & miſcendas. Quin imo ejus de originali peccato errorem

rem

tem per univerſalem ſumendæ Euchariſtiæ ex Divina lege neceſſitatem impugnarunt S. Auguſtinus, Africana Concilia, & Sanctus Innocentius primus Pontifex, atque ex obſcurioribus ipſorum dictis nata eſt alia contentio, an non ſolum Spiritualis per fidem, ſed etiam Sacramentalis Euchariſtiæ perceptio eſſet neceſſaria parvulis? Adverſum cujus contentionis exordia Sanctus Fulgentius ad Ferrandi Carthaginenſis Diaconi preces ſcripſit librum de Baptiſmo Æthiopis. Et infantes de ſolo ſanguine communicare eſt Apoſtolica, ac ab omnibus ſub cælo Eccleſiis probata & admiſſa traditio, à qua certum eſt Pelagium non deviaſſe. Longè minus in expoſitum de Euchariſtiæ contento errorem deviavit. A nullo antiquo ſcriptore fuit de ipſo accuſatus, nec eo tendunt devia ipſius dogmata. Ex quo fonte dicta ſua hauſerit Joannes Raguſinus, ipſe viderit. Eadem eſt ratio Neſtorii. Quis ſimilia commenta ſparſerit per Eccleſiam, non poſſim divinare. Abſit ut Epheſina Synodus populum proſcripſerit à ſacro Calice. Certè proſcriptum teſtituere non magis tentaſſet Magnus Leo, aut Sanctus Gelaſius, quam Leo tertius ob ejuſdem Synodi reverentiam tentavit ad Conſtantinopolitani Symboli de Spiritu Sancto articulum addere vocem, *Filioque*. Generalium Synodorum Canones eſſe Spiritu Dei conditos, & totius mundi reverentia conſecratos, adverſus Græcorum in Chalcedonenſi Synodo pro Conſtantinopolitana Eccleſia auſus conſtantiſſimè clamavit Leo, proteſtatus iſtos nec velle ſe, nec poſſe mutare. Utique ob ſolemnem tunc Romani Pontificis de ipſis profeſſionem. Et Romanos aut quoſvis Italicos Sacerdotes tunc ſacrificaſſe, aut ſacrificantes communicaſſe de ſolo panis elemento, quis patienter audiat? Leonis decretum periit aut latet; ejus tamen ſubſtantiam retinemus in quarto Sermone de Quadrageſima: *Nulla vos Manichææ contagionis adſpergat impietas*. Cap. 5. Varias ſectæ ſuperſtitiones adducit, & proſequitur: *Abdicant ſe Sacramento ſalutis humanæ, & Chriſtum Dominum noſtrum, ſicut in veritate carnis noſtræ denegant natum, ita verè mortuum & reſurrexiſſe non credunt. Cumque ad tegendam infidelitatem ſuam noſtri audeant intereſſe Myſteriis, ita in Sacramentorum communione ſe temperant, ut interdum tutius lateant. Ore indigno Corpus Chriſti accipiunt, ſanguinem autem redemptionis noſtræ haurire omninò declinant. Quod ideò veſtram volumus ſcire Sanctitatem, ut vobis hujuſcemodi homines & his manifeſtentur indiciis, & quorum deprehenſa fuerit ſacrilega ſimulatio, notati & proditi, à Sanctorum ſocietate Sacerdotali auctoritate pellantur*. Fidem ſuam non ſolum tegere, ſed & negare eſt probata apud Manichæos lex, eratque illis grande de ſacrilegis ſuis ſacris Privilegium: *Jura, perjura, ſecretum prodere noli*. Et vinum abhorrebant, blaterantes eſſe mali Principii opus, vel Principum tenebrarum. Avita Romanæ Eccleſiæ conſuetudo publicam populi in Eccleſia communionem ad utrumque non adſtrinxit elementum: Vel utrumque vel dumtaxat alterum ſumi reliquit liberum, permiſit unumquemque in ſuo ſenſu abundare. Hoc more abuſi, quos Sanctus Leo inſectabatur, Romani ac alii per Italiam Manichæi, quo Apoſtolicum deluderent oculum, miſcuerunt ſe ſolam panis ſpeciem communicanti populo, atque ita multi & Papalem manum, & impetratas ab ipſa Imperiales leges circumſcripſerunt. Et adverſum haſce techpas prodiit laudatum Decretum. Sancit omnem, qui deinceps ſolum panis elementum in Eccleſia ſumpſerit, fore ſuſpectum de Manichæo, immo quaſi confeſſum aut convictum. Verſutia vix poterat alia via conſtringi. Quare nullum, quod revera nullum eſt, Epheſinæ Synodi Statutum hic circumducit Pontifex, ſed evertit Manichæos. Eadem arte Hiſpanos Epiſcopos eodem tempore circumveniebant Priſcillianiſtæ Erant Manichæi ramus. Hinc eodem ipſos modo tractari juſſit Pontifex datis litteris ad Thuribium Epiſcopum Aſturicenſem. Longa ſunt hæc omnia, ideoque ſuo loco plenius elucidanda. Interim lucet Neſtorium de hoc errore nec cogitaſſe.

Altera quæſtio eſt, An Neſtorius etiam circa Euchariſtiæ veritatem, aut tranſelementationem errarit, aut certè ceſpitarit? In libris adverſum Neſtorianos ac Euthychianos affirmare videtur Leontius Byzantinus. Ait Neſtorianos, more Manichæo, fuiſſe doloſæ & promiſcuæ communionis, utpotè qui dilectum ſuum Neſtorium anathemarizarent coram nobis, & noſtris ita perſonis ac Sacramentis communicarent. Et de quodam noſtro, facinoroſam iſtam confuſionem deinceps abhorrente, ſeducto Clerico adjungit: *Hic cum diceres fieri non poſſe, ut cum ipſis & cum Eccleſia communia haberet, Non oportet,* Lib. 3. cap. 6. *inquiunt, te moleſtè ferre hanc œconomiam. Panis enim in Typum Corporis Chriſti propoſitus plus benedictionis participavit, quam panis qui in foro venditur, & quam panis quos Philomarianitæ offerunt in nomine Mariæ*. Apud Philomarianitas ſeu Collyridianos Hæreticos fœminæ Deiparæ Virgini ſacrificabant & ſanctificabant panem, quem cultus exceſſum fuiſſe omnis benedictionis vacuum, quin & omnis Idololatricæ maledictionis plenum attentatum affirmat Sanctus Epiphanius, ac inſigniter demonſtrat. Et hinc quidam Leontii textum conjecturant vitiatum, atque legendum: *Non plus benedictionis participavit*. Nec ſine fundamento. Etenim in percipienda promiſcuè ſeu apud Catholicos, ſeu apud ſeſe Euchariſtia, non eſſe plus quam in percipiendo communi pane diſcernendum voluerunt Neſtoriani, quod Euchariſticus, non plus quam in foro venalis, aut per Collyridianas mulieres ſanctificatus panis haberet benedictionis aut tranſubſtantiationis: quod ſit Dominici Corporis non veritas, ſed merus typus ac figura. Quidquid ſit de Leontii, in quem graſſari ego non auſim, textu, certè videtur ille fuiſſe ſenſus Neſtorianorum. Et hinc de ipſorum Magiſtro & Primate Theodoro Mopſueſtienſi Epiſcopo pergit Leontius: *Theodorus audet & aliud malum. Aliam enim Miſſam effutivit præter illam, quæ à Pa-* Cap. 18. *tribus tradita eſt Eccleſiis, nec reveritus illam Apoſtolorum, nec illam Magni Baſilii in eodem ſpiritu conſcriptam. In qua Miſſa blaſphemiis, non*

pre-

precationibus τῇ τελετῇ, id eſt *Myſterium Euchariſtiæ opplevit*. *An ut alius Antichriſtus adhuc exſpectetur, par eſt, qui ſic Chriſtum oderit, & quæ Chriſti ſunt mutare nitatur? Non equidem puto. Satis, inquam, eſt hic ut in omnibus loco & vice illius ſit*. Iſtæ Antichtiſto dignæ blaſphemiæ videntur non fuiſſe aliæ, quam Euchariſticæ veritatis & tranſubſtantiationis abnegatio. Hanc enim inter futura Antichriſti facinora numerat etiam Sanctus Hyppolitus Epiſcopus & Martyr Portuenſis. Quæ omnia confirmari videntur & à Sancto Cyrillo, palmari Neſtorianæ Hæreſios everſore*, graviter arguente quod *hujus Myſterii vim imminueret* error, garriens *nihil egregii habere incruentam illam victimam, & exiguam admodum utilitatem adferre, & utilitatis vim continere eo uſque dumtaxat, ut annuntiemus mortem hominis, & unius è noſtro numero commemorationem faciamus*. Quæ omnia videntur Euchariſtiam in ſola
Lib. 4. c. 5. v. 7. figura ponere, atque ita Chriſtum Dominum, *dum ipſam dicit eſſe vivificam*, arguit de mendacio. Eum Cyrillus damnat, *quod omnia confunderet, impudenterque miſceret, & panem illum de cœlo, & vitam mundo dantem, propemodum decideret*.

Reſpondeo Neſtorium ac ejus Magiſtrum Theodorum à poſterioribus Neſtorianis eſſe diſtinguendos. Quod Neſtorium Cyrillus non de negata Euchariſtiæ veritate ſeu tranſelementatione, ſed de ſola contentorum negata plenitudine arguat, cuivis Cyrilli adverſus illum libros legenti eſt manifeſtum. Eum dumtaxat arguit quod Sacramentalia elementa non in Dei hominis, ſed in puri ſolùm & vulgaris hominis carnem & ſanguinem tranſmutari blaterare, atque ita Myſterii vim inſigniter diminueret, ipſum penè diceret inutile, ac decideret. Chriſtus enim nobis eſſe debet Mediator, Redemptor, reddendæque juſtitiæ origo & radix: Quæ omnia uti longè ſuperant purum hominem in propria forma, ita & exiſtentem ſub ſpeciebus Sacramenti. Hinc Cyrillus aſſiduè clamat *id quod in Sanctis Eccleſiarum menſis proponitur*, non eſſe qualecumque Corpus, ſed *proprium verbi ex Patre geniti, quod ex natura & verè eſt Deus*. Aliud ergo Neſtorius non ſenſit, quam quod Paulus Samoſatenſis. Et hæ ſunt item blaſphemiæ, quas Miſſæ ſeu Liturgiæ ſuæ indidit Theodorus Mopſueſtenus. Aliud non fecit, quam quod de Eugenio, Hildephonſo, ac Juliano, ſuis Anteceſſoribus, in erroris ſui defenſionem ſcripſit Elipandus Archiepiſcopus Toleranus: *Prædeceſſores noſtri Eugenius, Hildephonſus, Julianus,*
Epiſt. 3. *Toletanæ ſedis Antiſtites, in ſuis dogmatibus ita dixerunt in Miſſa de Cœna Domini*, QUI PER ADOPTIVI HOMINIS PASSIONEM SUO NON INDULSIT CORPORI. *Item in Miſſa de Aſcenſione Domini*: HODIE SALVATOR NOSTER POST ADOPTIONEM CARNIS REPETIVIT SEDEM DEITATIS. Per hujuſmodi blaſphemias hi reſuſcitarunt, quam Theodorus ſuſcitaverat, Hæreſim Neſtorianam, ideoque & iſtas Miſſas meritò damnavit Synodus Francofordienſis. Alium Theodori de Euchariſtia errorem hucuſque non legi. An Leontio Byzantino, qui cum Sancto Gregorio Magno vixit, coævi poſteriores Neſtoriani in Euchariſticæ veritatis abnegationem tandem profecerint, non auſim firmiter aſſeverare. Certè aſſeverare videtur Leontius. Et Hæreticis omninò ſolet eſſe ſimilis profectus. Quod ſi verum ſit, ab hiſce fontibus poſſit error, aut certè ſuſpectus de errore loquendi modus manaſſe ad Iconoclaſtas. Hos enim potiùs fuiſſe malè locutos quàm malè ſenſiſſe, & pravi ſenſus dumtaxat ſuſpicione laboraſſe, in ſeptimi Concilii Actis & Scholiis eſt abundè oſtenſum. Quod ipſum in Dominicæ Cœnæ expoſitione ſenſiſſe videtur Paſchaſius Radbertus: *Uſque ad præſens nemo deerraſſe legitur, niſi & qui de Chriſto erraverunt*. Viſibilis enim in propria ſpecie, & in Sacramento inviſibilis Chriſtus ſunt unus & idem, ideoque omnis de iſto errans non poteſt non etiam de hoc errare.

Exponitur Error Archonticorum, Bogomilorum ac Paulicianorum.

ARchontici, ſeptemplicis Divinitatis fabulones, fuerunt etiam Sactamentatii Hæretici, ac inter ipſorum errores Sanctus Epiphanius numerat & hos: *Baptiſmum damnant, tametſi inter eos ſint, qui baptiſmo anteà initiati fue-* Lib. 40.
rint. Myſteriorum communionem ac bonitatem repu- cap. 2.
diant, tanquam alienam, & in nomine Sabbaoth repertam. Hanc enim in ſeptimo orbe verſari, ac Tyrannidem exercere prædicant, cæteroſque violenter opprimere. Eos in Palæſtina atque Armenia præſertim graſſatos dicit ſub Conſtantii Imperio, ideoque & ipſos notare poſſit in Oratione de Pœnitentia Sanctus Amphilochius, Lycaoniæ Metropolita, adducens varias Diaboli tentationes, & adjungens: *Diabolus quoſdam inducit, ut immortali & vivificæ communioni non credant, & ani-*
mo offendantur & cunctentur, eam dicens ſimpli- Orat. [illegible]
cem panem, ſimplexque vinum, nec præterea aliud quidquam. Verùm etiam Iconoclaſtas impugnat hæc oratio, ideoque numquam credidero eſſe magni Amphilochii. Eſt alterius ad ſæcula junioris. Et quidem Iconoclaſtas de Sancta Euchariſtia malè fuiſſe locutos, ac de pravo ſenſu ſuſpectos, jam ſuprà dixi. Et magni Amphilochii tempore nulla adversùs Sacramenti hujus veritatem hæreſis fuit publicè graſſata. Dico, *Publicè*. Etenim neſcio quem circa hæc tempora in Ægypto Monachum de hujus *Myſterii dono dubitaſſe, dicentem, Numquid me accedentem ſanctificavit?* ideoque per Sanctum Eulogium Preſbyterum fuiſſe ab illo ſuſpenſum, ſcribit in Lauſiaca hi-
ſtoria Palladius Epiſcopus Helenopolitanus. Verùm humana fuit iſta tentatio, neque tranſiit in Cap. 71
pertinaciam, longè minùs ſerpſit in dogma. Et quidem hujuſmodi tentationes in antiquis legimus pauciſſimas: adeò firma fuit tunc fides hujus Sacramenti.

Ad Flaviani Patriarchæ Antiocheni tempora ſcribit Georgius Cedrenus: *His temporibus Meſ-*
ſalianorum hæreſis exordium habuit, qui & Eu- P. 294.

cheta

cletæ à precibus , & à Numinis inſtinctu Entuſiaſtæ ac præterea Lampetiani ac Bogomili nuncupantur . Verùm hæ omnes Sectæ, licet ejuſdem origiginis, non tamen ſunt ejuſdem temporis, aut ejuſdem per omnia erroris . Bogomili ſunt appendix longè recentior , de quibus in Sectarum Catalogo Conſtantinus Harmenopulus : *Reverentia dignum illud Sacrum Dominici Corporis atque Sanguinis afficiunt ignominia , quod quidem inhabitantium templis Dæmonum ſacrificium appellant . Nam in omnibus ſacris ædibus habitare Dæmonas ajunt .* Exponit in libro de Hæreſibus Sanctus Joannes Damaſcenus . *Bogomili Eccleſiarum & Altarium contemptum induxerunt , tanquam oporteat Aſcetas in Eccleſiaſticis congregationibus non manere ; ſed contentos eſſe precibus, quæ fiunt in oratorio . Tantas enim dicebant eſſe eorum orationis vires , ut & ſibi & Diſcipulis ſuis Sanctus Spiritus ſenſibiliter appareret . Prodigiosè jactitant , quod oporteat eos qui volunt ſervari , orare , & nihil penitus agere , donec ſenſerint peccatum , tanquam fumum aliquem , vel ignem , vel draconem , vel aliquod ejuſmodi animal per orationem expulſum , & ſenſibiliter per preces egrediens , Spiritus autem Sancti ingreſſum rurſus ſenſibiliter accipiant , & apertum in anima ſenſum habeant introeuntis Spiritus . Et hanc eſſe veram Chiſtianorum Communionem .* Meſſaliani igitur fuerunt Euſtatii Sebaſtenſis & aliorum Erronum mixta progenies , & fons noſtrorum Svvencſeldianorum , ſeu cæleſtium Prophetarum . Non ſolius Euchariſtiæ , ſed & Baptiſmatis negarunt neceſſitatem . Euchariſtiæ veritatem videntur non negaſſe : quam tamen poſteà omninò negarunt Bogomili .

Eundem errorem ſectati ſunt Pauliciani, de quibus laudatus Cedrenus : *Impiè de Divinis Myſteriis* Fol. 434. *Sanctæ communionis pretioſi Corporis & Sanguinis Domini noſtri JESU Chriſti garriunt , dicentes Dominum verba ſuis Apoſtolis dediſſe , eaque juſſiſſe accipere , edere & bibere , non panem & vinum , quæ quidem etiam adhibenda negant .* Garriunt Chriſtum Dominum non in panis ac vini Elementis , ſed ſola à myſticis verbis excitata fide eſſe à nobis manducandum . Plura habent dogmata , quæ Luthero placent & Calvino , aliiſque Sacramentariis . Ipſorum originem exponit in Eccleſiaſtica Hiſtoria Anaſtaſius Romanæ Eccleſiæ Bibliothecarius . Germaniciam , Euphrateſiæ Provinciæ Civitatem , quam non ità pridem Saraceni occuparant , ſcribit recuperatam à Conſtantino Caballino , ac pergit : *Conſtantinus aſſumpſit Cognatos ſuos ex materna linea deſcendentes,* An. 737. *& Byzantii collocavit una cum multis Syris Monophyſitis Hæreticis , ex quibus plures in Thracia uſque nunc habitant , & juxta Petrum Cnapheа Trinitatem in Triſagio crucifigunt .* Ex infrà : *Conſtantinus Syros & Armenios , quos à Theodoſiopoli & Melitina du-* An. 747. *xerat , in Thracen emigrat , ex quibus etiam Paulicianorum hæreſis eſt dilatata .* Et rurſum: *Imperator Nicephorus Manichæorum , qui nunc Pauliciani & Athingani dicuntur , quique in Phrygia & Lycaonia conſtituti habebantur ejus confines & vicini , amicus ferventiſſimus erat , reſponſis eorum ſemper & immolationibus congratulatus .* Quæ omnia iiſdem verbis ſcribit Martyr Theophanes. Peſſimis Nicephori ſceleribus ambo adnumerantur , quod Paulicianis fuerit familiaris , nimiamque indulſerit libertatem . Etiam de Michaele Balbo Imperatore , apud Phrygiæ Amorium nato , ſcribit laudatus Cedrenus . *Amorii ſuperioris Phrygiæ urbe , ab antiquis temporibus Judæorum , Athinganorum , aliorumque impiorum multitudo habitabat , & quadam ibi Hæreſis ex iſtorum diuturna atque continenti inter ſe conflata conſuetudine enata erat , nova prorſus & inuſitatis conſtans opinionibus .* Eidem Fol. 436 Sectæ ait adhæſiſſe Michaelem , ideoque nullatenus fuiſſe Chriſtianum . Et addit primam Sectæ Originem : *Manichæi ſibi Paulicianorum nomen ſumpſerunt à quodam Paulo Samoſateno , Manichææ cujuſdam mulieris , Calliniceе nomine Filio . Ea cum haberet duos Filios , Paulum* Fol. 434. *ſcilicet hunc , & alium Joannem , Manichæa eos Hæreſi inſtituit , Samoſatiſque in Armeniam emiſit , ut ibi iſtam hæreſim promulgarent . Quod illi fecerunt in vico quodam Phanarroeæ . Exindè vico Epiſparidis . Sectatoribus factum eſt nomen Paulicianorum .* Quocirca hic Samoſatenſis Paulus eſt longè alius à cognomine Antiochiæ Patriarcha , per quem Neſtoriana ſcabies accepit prima exordia . Unde & hujus ſequaces conſueverunt dici , non Pauliciani , ſed Pauliniſtæ . Quo tempore vixerit Paulicianorum Auctor , Cedrenus non exprimit : eorum interim ſcelerata enumerat dogmata , inter quæ eſt jam dictum monſtrum de Venerabili Euchariſtia .

Aliud ipſorum facinus exponit laudatus Teophanes , dicens primam ſeptimi Synodi Seſſionem fuiſſe celebratam Conſtantinopoli in Eccleſia Sanctorum Apoſtolorum , & adjungens : *Scholariorum & Excubitorum copiæ , perverſi ſui Magiſtri doctrina imbutæ, & à propriis Rectoribus incitatæ , nudatis gladiis impetum fecerunt in Synodum , mortemque tam ipſi Patriarchæ , quam Orthodoxis* Fol. 383. *Epiſcopis , & Monaſteriorum Præpoſitis inferre minati ſunt .* Et hæc eſt cauſa , cur Synodus fuerit Nicæam translata . Turbulentos iſtos fuiſſe Paulicianos , quos ex Syria in Thraciam adduxerat Conſtantinus Caballinus , disertè aſſerit Anaſtaſius Bibliothecarius . Et ſanè conſtat hos cum Ico- Fol. 161. noclaſtis , uti Herodem ac Pilatum , adverſus Dominum ſemper conſpiraſſe . Quomodo adverſus piiſſimum Imperatorem Michaelem Rangaben neſcio quæ turbida Plebs tumultuata , Conſtantini Caballini ſepulchrum acceſſerit , illum uti magnum Sanctum ad reparandum Iconoclaſtiam invocaverit , ipſumque à mortuis ſurrexiſſe finxerit , refert idem Anaſtaſius & adjungit : *Multi eorum , qui in his blaſphemabant , erant* Fol. 180. *habitu tantùm Chriſtiani , veritate verò Pauliciani .* Michaelis tertii auguſta mater Theodora omnes aut converti aut capitali ſupplicio eradicari ſanxit , quam ſententiam executus tandem eſt dicti Michaelis ſucceſſor Baſilius . Denuò rebellantes reliquias in Philippopolitanam Thraciam deportavit Joannes Ztemiſcas , & exindè erumpens poſteà neſcio qui factioſus Lecas Nicephoro Botoniatæ novas movit turbas , ſacris indutum veſtibus Sardicenſem Epiſcopum occidit ad Altare , aliiſque facinoribus ſe reddidit famoſum. Quæ omnia latiùs ſcribunt Martyr Theophanes,

phanes, Georgius Cedrenus, ac Joannes Scylitza Curopalates. Compendio huc tranſtuli, ut Lutherani & Calviniſtæ ſuæ in ſacras Imagines Sacroſanctam Euchariſtiam, ac quoſvis ſuos Superiores rebellionis agnoſcant Duces, Magiſtros, atque Auctores.

Exponitur Error Joannis Erigenæ.

INter Latinos Sacroſanctam Euchariſtiam primus nono Chriſti ſæculo impugnavit & abnegavit Joannes Erigena, homo Scotus ſeu Hibernus, quem multis encomiis onerat Matthæus Weſtmonaſterienſis, affirmans ejus opera à Ma-
An. 883. giſtro Floro, Lugdunenſis Eccleſiæ Diacono, fuiſſe corrupta, ideoque per Eccleſiam damnata. Loquitur de novemdecim Capitum opere, quod adverſus Hodeſcalchum Monachum miſerabilem, & ab ipſo aſſertam duplicem Dei prædeſtinationem conflavit ad juſſum aut preces Hincmari Metropolitæ Remenſis, & Parduli Epiſcopi Laudunenſis, & quod tertia Valentina ac Lingonenſis Synodus tanquam Diaboli commentum damnaverunt. Ipſum fuiſſe Lernæum monſtrum, erroris & mendacii ſeminatorem, novumque Pelagianæ factionis Julianum Sanctus Prudentius Tricaſſinus Epiſcopus, & alii iſtorum temporum Patres non ſine fundamento dixe-
An. 884. runt. Eundem, utpotè gentis ſuæ Monachum, ipſiuſque cum Carolo Calvo Francorum Rege, à quo honorificè ſuſceptus in Gallia, familiaritatem, & multam Latinæ & Græcæ eruditionis varietatem deprædicat Simeon Dunelmenſis, & de aliis ejus libris adjungit: *Caroli rogatu Hierarchiam Dionyſii Areopagitæ in Latinam de Græco, verbum è verbo tranſtulit. Quo fit, ut vix intelligatur Latina littera, quæ volubilitate magis Græca, quam poſitione conſtruitur noſtra. Compoſuit etiam librum, quem* περὶ φύσεως μερισμοῦ, *id eſt, de naturæ diviſione titulavit, propter perplexitatem quarundam quæſtionum ſolvendarum benè utilem, ſi tamen ignoſcatur ei in quibuſdam, quibus à Latinorum tramite deviavit, dum in Græcos acriter oculos intendit. Quare & Hæreticus putatus eſt, ſcripſitque contra eum quidam Florus. Sunt enim in libro de naturæ diviſione quamplurima, quæ niſi diligenter diſcutiantur, à fide Catholicorum abhorrentia videantur. Hujus opinionis particeps fuiſſe cognoſcitur Nicolaus Papa, qui ait in Epiſtola ad Carolum:* Relatum eſt Apoſtolatui noſtro, quod opus Beati Dionyſii Areopagitæ, quod de divinis nominibus vel cœleſtibus Ordinibus Græco deſcripſit eloquio, quidam veſter Joannes, genere Scotus, nuper in Latinum tranſtulerit. Quod juxta morem nobis mitti, & noſtro judicio debuit approbari, præſertim cum idem Joannes, licet multæ ſcientiæ eſſe prædicetur, olim non ſanè ſapere in quibuſdam frequenti rumore dicatur. *Propter hanc ergo infamiam tæduit eum Franciæ, venitque ad Anglorum Regem Elfredum, cujus munificentia illectus Meldunni reſedit.* Quæ omnia iiſdem ferè verbis ſcribunt Rogerus Hovedenſis & Guilielmus Malmeſbirienſis. Laudatam Nicolai Pontificis Epiſtolam Decreto ſuo integram inſeruit Sanctus Ivo Lib. 4. c. 104.
Carnutenſis. Simeon quippe omiſit hæc verba: *Itaque quod hactenùs omiſſum eſt, veſtra induſtria ſuppleat, & nobis præfatum opus ſine ulla cunctatione mittat, quatenùs dum à noſtri Apoſtolatus judicio fuerit approbatum, ab omnibus incunctanter noſtra auctoritate acceptius habeatur.* Notanda ſunt hæc Pontificis de Joanne verba: *Olim non ſanè ſapere dicatur.* Evincunt de naturæ diviſione librum eſſe primum Joannis in Gallia opus, quo vanus homo ob Barbaras Danorum in Angliam irruptiones transfuga facundi ingenii opes oſtentavit, atque ita Caroli Regis captavit gratiam. Huc enim reſpiciunt verba Simeonis Dunelmenſis: *A Carolo Calvo Joannes magna dignatione ſuſceptus, familiarium partium habebatur, tranſigebatque cum eo tam ſeria, quam joca, individuuſque comes & menſæ & cubiculi erat.* Regi fuit adeò familiaris in accubitu, ut roganti, quid inter Sotum ſeu ſtultum, ac inter Scotum intereſſet, impunè reſponderit intereſſe ſolam menſam, jocosè affirmans Regem eſſe ſtultum.

Porrò per oſtentationem lucubrata opera non diriguntur à Spiritu Sancto, ideoque non ſolum vanis ſubtilitatibus, ſed & erroribus ſolent ſubjacere. Adeò ſubjacuit hocce Joannis opus, ut turbarit non dumtaxat univerſam Galliam, ſed & Nicolai Pontificis Apoſtolicas aures inquietarit. Quare ipſum nequaquam fuit opus à Magiſtro Floro Lugdunenſis Eccleſiæ Diacono impugnatum. Labitur Simeon Dunelmenſis. Florus enim, Ratramnus Corbeienſis Monachus, Sanctus Prudentius Trecenſis Epiſcopus, aliique iſtius ſæculi Patres ſolum novemdecim Capitum de unica prædeſtinatione librum impugnarunt, curaruntque damnari à Valentina Synodo, & Lingonenſi. Aliud Joannis opus periit, aut latet, ideoque licitum hic eſt conjecturare. Adeò in ipſo Joannes ſuam famam prodegit, ut Hincmarum Remenſem Metropolitam, ac ipſius Cariſiacis Capitulis adhærentes Epiſcopos, qui ipſum ad ſcribendum & ſuas cogitationes defendendas adhibuerant, ignominiæ & opprobrii notet in Libello de tribus Epiſtolis Sanctus Remigius Archiepiſcopus Lugdunenſis, & Scotum appellet *Joannem illum*, Erronem vulgò notum, *qui & verbis & libris ſuis, mendaciis & erroribus, & phantaſticis ac hæreticis diſputationibus plenis, omnes penè apud Franciam Eccleſias & nonnullas etiam aliarum Regionum, quantùm in ſe fuit, infecit atque corrupit, ut non tam ipſe de fide interrogari, quàm omnia ſcripta ejus ſaltem poſt mortem ipſius debuerint igne conſumi, ne ſimpliciores quique, qui ea multum diligere & legendo frequentare dicuntur, eorum lectione & inaniter occupentur, & perniciosè fallantur ac decipiantur.* Eum cum ſuis libris & ſcriptis ait eſſe omni irriſione ac deſpectu dignum, adeò ut, niſi corrigere & emendare feſtinet, *vel ſicut demens ſit miſerandus, vel ſicut Hæreticus anathematizandus.* Quapropter in ipſo etiam de naturarum tranſmutationibus, adeòque & de Euchariſtica tranſelementatione diſputavit Erigena, Græcos Iconoclaſtas, quibus tunc alia in parte adhuc fave-

bant quidam Gallicani Epiſcopi, nimium æmulatus eſt, Euchariſtiam eſſe Dominici Corporis & Sanguinis figuram cum illis dixit, atque ità Hæreticus audiit in Gallicana Eccleſia, ad Sedem Apoſtolicam delatus eſt, & tanquam Hæreticus per Paſchaſii Ratberti Corbeienſis Abbatis, Iconoclaſtis inimiciſſimi, ſcripta impugnatus. Ejus tamen nomen ex avito fraternæ charitatis more Paſchaſius in exordio ſuppreſſit. Quod librum de naturarum diviſione impugnet, lucidè patet ex primo capite libri ad Placidum Abbatem.

Infelix Apologus Ludovicus Cellotius errat ipſum à ſolo poſt duo ſæcula Sancto Lanfranco fuiſse hæreſios accuſatum. Accuſatus fuit etiam à ſummo ſuo amico & Patrono Remenſium Metropolita Hincmaro, ſcribente in libro de Prædeſtinatione: *Sunt & alia, quæ vocum novitatibus delectantes, undè ſibi inanes comparant rumuſculos, contra fidei Catholicæ veritatem dicunt, videlicet quòd Trina ſit Deitas, quòd Sacramenta Altaris non verum Corpus & Sanguis ſint Domini, ſed tantùm memoria veri Corporis & Sanguinis ejus.* Sancto Prudentio, qui pro vocibus, *Trina Deitas*, librum ſcripſerat, errorem primum, ſecundum Joanni Scoto diſertè adſcribit. Hujus errorem Ratbertus lucidè exponit in litteris ad Fredegardum, ac præſertim in annexo illis Commentario Dominicæ Cœnæ apud Sanctum Matthæum. Adducit Domini verba, *Hoc eſt Corpus meum*, & adjungit: *Audiant qui volunt extenuare hoc verbum Corporis, quòd non ſit vera Caro Chriſti, quæ nunc in Sacramento celebratur in Eccleſia Chriſti, neque verus ſanguis ejus, neſcio quid volentes plaudere aut fingere, quaſi quædam virtus ſit carnis & ſanguinis in eo tantummodò Sacramento, ut Dominus mentiatur, dicens, Hoc eſt Corpus meum.* Et infrà. *Miror quid velint nunc quidam dicere non in re eſſe veritatem Carnis Chriſti vel Sanguinis, ſed in Sacramento virtutem quandam carnis, & non carnem; virtutem Sanguinis, & non ſanguinem; figuram & non veritatem; umbram, & non corpus.* Et rursùm: *Quidam loquaciſſimi magis quàm docti, dum hæc credere refugiunt, quæcumque poſſunt, nec credant quæ veritas repromittit, opponunt, & dicunt nullum corpus eſſe quòd non ſit palpabile & viſibile. Hæc autem, inquiunt, quia Myſteria ſunt, videri nequeunt nec palpari, & ideò corpus non ſunt. Et ſi corpus non ſunt, in figura carnis & ſanguinis hæc dicuntur, & non in proprietate naturæ Carnis & Sanguinis, quæ caro paſſa eſt in cruce, & nata de Maria Virgine.* Aſſiduè hæc Paſchaſius inculcat atque impugnat, unicuſque ipſius in cunctis hiſce ſcriptis ſcopus eſt Euchariſtiam eſſe ſubſtantialiter ipſam Domini noſtri Carnem, quæ nata eſt de Maria Virgine, & à Judæis crucifixa: Eſſe ipſum Sanguinem, qui fuſus fuit in remiſſionem noſtrorum peccatorum. Quod ipſum in laudato libro facit Hincmarus, itemque in alio opere laudato per Flodoardum in hiſtoria Rememenſis Ec-
Lib. 3. c. 15. cleſiæ: *Hincmarus ad Carolum Regem ſcripſit opus quoddam egregium metricè de Sacramentis Corporis & Sanguinis Chriſti, quod appellavit ferculum Salomonis.* Licèt verſatilis, quoad multa Hincmarus fuit inſignis Epiſcopus, ideoque ubi peſſimam hanc lepram advertit ſerpere, dilectum Scotum etiam ſtrenuè invaſit.

Scotum hunc ex nimia Græcorum, utique Iconoclaſtarum, imitatione lapſum, ex Græcis etiam ipſis, utique ſeptimi Concilii Patribus, revincere & ad mentem reducere conatus eſt Græci etiam ſermonis peritiſſimus Ratbertus. Porrò Patres hi in Iconoclaſticæ Synodi ac definitionis refutatione ſcripſerunt: *Nullus aliquando tubarum* L. 6.
Spiritus Sancti, Sanctorum videlicet Apoſtolorum, aut Illuſtrium Patrum noſtrorum, incruentum Sacrificium noſtrum, quod in commemorationem Chriſti Dei noſtri ac omnis diſpenſationis ejus efficitur, dixit imaginem Corporis ejus. Affirmant ſemper dictum & creditum fuiſſe Corporis veritatem ſeu verum Corpus, ità omninò cogentibus Dominicis verbis: *Hoc eſt Corpus meum.* Et pergunt: *Liquidò demonſtratum eſt, quòd nuſquam Dominus, vel Apoſtoli, aut Patres imaginem dixerint Sacrificium, ſed ipſum Corpus & ipſum Sanguinem. Et ante ſanctificationis quidem celebrationem typos quibuſdam Sanctorum Patrum hæc piè viſum eſt nominare, poſt ſanctificationem autem Corpus propriè & Sanguis Chriſti dicuntur, ſunt & creduntur.* Et apud nos & apud Græcos duplex eſt Elementorum ſanctificatio: Altera verbalis in Offertorio, realis altera per Conſecrationem. Per iſtam in figuras & typos elevari, per hanc in Dominici Corporis & Sanguinis veritatem tranſmutari Elementa affirmant iſti Patres, probantque ex Magno Baſilio, & Sancto Euſtatio Patriarcha Antiocheno. Quæ omnia in ſuo ad Gallorum Epiſcoporum circa ſeptimam Synodum dubitationes Reſponſo firmavit Pontifex Adrianus primus. Eodem modo adversùs Græculum iſtum Scotum locutus eſt Paſchaſius. Hocce in Sacramento videtur nihil aſſerere, quàm Domini Carnem & Sanguinem: Nihil iſtic eſſe niſi incorruptibile ac ſpirituale. Sacramenti eſſentiam non deſtruxit: Lucidè profitetur præter occultam Domini Carnem eſſe in ipſo etiam tranſmutatorum Elementorum ſpecies ac figuras. Verùm an reſidua ipſorum accidentia, an circumfuſi aeris, an ipſius Dominici Corporis miraculoſæ affectiones eſſent, manifeſtè non diſtinxit. Videtur ipſas voluiſſe ſimiles illis, per quas in Agni aut puelli ſpecie Dominus quibuſdam piis fidelibus ſe ſubindè monſtravit. Ipſum Domini Sanguinem dixit in
nos effundi ac dividi, ipſamque ejus Carnem à C. 13.
nobis tangi, edi & *dentibus vorari*. Quin imò
Sacramenti ſpeciem ſcripſit eſſe *colorem fucatum*, C. 14.
atque ità reſidua Elementorum accidentia denegaſſe eſt viſus, & adſtruere carnalem opinionem, quam Dominus damnavit in Capharnaitis. *Hæc*, inquit in Dominicæ Cœnæ Commentario, *prolixiùs dixerim & expreſſiùs, quia audivi quoſdam me reprehendere, quaſi ego in eo Libro, quem de Sacramentis Chriſti edideram, aliquid his dictis plus tribuere voluerim, aut aliud quàm ipſa veritas repromittit, timentes fortè hoc quod ipſi timuerunt, quibus tunc loquebatur Dominus, quòd partes facere voluerim, & ejus per ſingulos membra dividere conciſa vel diſpenſare, ſicut tunc illi putarunt, qui ſcandalizati dicuntur, & abierunt retrorſum.* Plus, aut aliud, quàm ipſa repromittat

mittat

mittat veritas, in Euchariſtia aſſerere eſt aſſerere illic non Elementorum ſpecies, ſed ipſam Dominici Corporis & Sanguinis ſubſtantiam à nobis immediatè ſumi, dividi, ac tangi. Hoc putatus eſt ſentire Paſchaſius, adeoque labi carnaliter cum Capharnaitis. Laudatum de Sacramentis librum memorat etiam in litteris ad Fredegardum, affirmatque cuilibet puero, id eſt, vulgari Plebi, ac ipſis etiam pueris dedicatum. Et Anonymus per Ludovicum Cellotium ex Jacobi Sirmondi Muſæo vulgatus Apologus ſcribit: *Paſchaſius Rutbertus, rogatus incertum an provocatus, ſcripſit de eadem re*, utique de Sacramentis, *libellum ad centum ferè capitula, ſatis utilem*. Cellotius exiſtimat fuiſſe Antidotum ſeu libellum Catechiſticum pro ſimplici populo. Hodiè exſtans de Dominici Corporis & Sanguinis Myſterio liber eſt ſolorum duorum & viginti Capitum, eſt dededicatus Placido Abbati, & ſcriptus ad ejus preces, ideoque quidquid dicat David Blondellus homo Calviniſta, videntur libri hi omninò eſſe diverſi. Prior ille periit, aut latet, & mentem ſuam diſtinctiùs in ipſo expoſuit Paſchaſius, ideoque circa illam nos grandi lumine deſtituti non poſſumus non hæſitare.

Quæ omnia in ſua ad Carolum Calvum Francorum Regem Epiſtola inſigniter confirmat famoſus Bertramnus, ſeu Bertramni nomine circumtectus Joannes Scotus: *Dum quidam fidelium Corporis Sanguiniſque Sacramentum, quod in Eccleſia quotidie celebratur, dicunt quod nulla ſub figura, nulla ſub obvelatione fiat, ſed ipſius veritatis manifeſtatione peragatur, quidam verò teſtantur quod hæc ſub Myſterii figura contineantur, & aliud ſit quod corporis ſenſibus appareat, aliud autem quod fides adſpiciat, non parva diverſitas inter eos eſſe dignoſcitur*. Priorem calumnioſè Paſchaſio Ratberto, poſteriorem ſententiam veraciter adſcribit Rabano Mauro. Notanda enim ſunt hæc verba: *Quod hæc ſub Myſterii figura contineantur*. Clarè affirmant Rabanum de Euchariſtia rectum per omnia ſenſiſſe. Quam de Paſchaſio pravam opinionem habuit in litteris ad Magiſtrum Aſcelinum etiam Berengarius: *Paſchaſius ſolus ſibi confingit Sacramento Dominici Corporis decedere panis omninò ſubſtantiam*. Hoc eſt, ſubſtantiam cum omnibus ſuis etiam accidentibus.

Exponitur opinio Stercoraniſtarum.

OPtimi Paſchaſii Adverſarios prodit item publicatus per Ludovicum Cellotium Auctor Anonymus: *De Myſterio Corporis & Sanguinis Domini quidam dicunt idem eſſe quod ſumitur de Altari, quod & illud quod natum eſt ex Virgine: Alii autem negant, & dicunt aliud eſſe. Quidam etiam Diabolica inſpiratione blaſphemant ſeceſſui obnoxium fore*. Hoſce poſteriores graviſſimè increpat & notat, atque adjungit: *Et his quidem, qui dixerunt ſeceſſui obnoxium, quod nunquam antea eſt auditum, id eſt, Heribaldo Autiſſodorenſi Epiſcopo, qui turpiter propoſuit, & Rabano Moguntino, qui turpiùs aſſumpſit, turpiſſimè verò concluſit, ſuus ad reſpondendum locus ſervetur*. Paſchaſii adverſus Erigenam liber omnem mox perambulavit Galliam, varia variorum ſubiit judicia, atque ita apud Heribaldum ex Sancti Germani Monacho Autiſiodorenſem Epiſcopum de negatis Sacramentalium Elementorum reſiduis accidentibus, adeoque & de reſuſcitato Capharnaitatum carnali errore reatum incurrit, aut gravem certè ſuſpicionem, ideoque fuit ad Rabani Mauri, ex Fuldenſi Monacho Moguntini Archiepiſcopi, ſummi in Germania ac omni Eccleſia Doctoris, judicium tranſmiſſus. Et Rabanus fuit ejuſdem cum Heribaldo mentis. In hocce Myſterio non ſolum Domini Corpus & Sanguinem eſſe docuit, ſed inſuper tranſmutatorum Elementorum reſidua ſine ſubjecto accidentia, accuratè hæc diſtinguenda, Domini Carnem & Sanguinem ſub illis omninò contineri ſubſtantialiter, ipſum tamen ſpirituali dumtaxat modo à nobis ſumi & tangi, corporaliter tangi & ſumi ſola iſta accidentia: tangi & ſumi aliorum ciborum more, ideoque & *ſeceſſui eſſe obnoxia*. Addidit id Rabanus, quo iſtorum accidentium à ſuo contento diſcrimen exprimeret apertiùs atque efficaciùs. Ita ſcripſit ad Egilonem Abbatem, forſan Flaviniacenſem, Senonenſem poſteà Archiepiſcopum. Periit aut latet Epiſtola. Hanc tamen ejus fuiſſe ſententiam memoratus Anonymus Scriptor diſertè teſtatur. Et certè eandem tradit Rabanus in libris de inſtitutione Clericorum: *Maluit Dominus Corporis & Sanguinis ſui Sacramentum fidelium ore percipi, & in paſtum eorum redigi, ut per viſibile opus inviſibilis oſtenderetur effectus*. Et infrà: *Aliud eſt Sacramentum, aliud virtus Sacramenti. Sacramentum enim ore percipitur, virtute Sacramenti interior homo ſatiatur. Sacramentum in alimentum Corporis redigitur, virtute autem Sacramenti æterna vita adipiſcitur*. Sacramentum ſunt tranſmutatorum Elementorum reſidua accidentia: Ea dicit in corporis alimentum redigi, adeoque & in ſeceſſum. Ab hocce tamen verbo abſtinuit, quod partium contentio tunc ipſum reddidiſſet odioſum & ſcandaloſum. Lib. 1. c. 31.

Ejuſdem ſententiæ fuiſſe Amalarium affirmat manuſcripta Guilielmi Malmesberienſis Epitome, & ſuo ad Sanctorum Patrum Bibliothecam indici addit Margarinus la Bigne: *Magiſtrum Florum in manuſcripto codice perantiquo legi adfuiſſe Concilio Cariſiacenſi, temporibus Caroli Calvi, & ſcripſiſſe contra Amalarium Lugdunenſem*. Ab Amalario Fortunato, librorum de divinis Officiis Auctore, quem ait fuiſſe Germanum, & ex Lexovienſi Monacho Archiepiſcopum Trevirenſem, hunc Amalarium patenter diſtinguit, videturque omninò diſtinguendus, de qua re videantur quæ ad ſeptimum Spicilegii ſui tomum præfatur Lucas Dacherius. In Godeſcalchi Monachi Hiſtoria Jacobus Uſſerius, apud Anglicanum Schiſma Archiepiſcopus Armachanus, noſtrum Amalarium cum Sancto Amulo ſeu Amulone Lugdunenſi Archiepiſcopo confundit, quem eſſe viro docto indignum errorem rectè advertit in ejuſdem Monachi Hiſtoria Gilbertus Manguinus, errans tamen & ipſe in Cap. 18.

Digitized by Google

hiſce verbis : *Prior Bertramno ſcripſiſſe notatur Pa-
ſchaſius ab anno octingenteſimo decimo octavo ſub Im-
peratore Ludovico Pio , & uterque Stercoraniſta-
rum Hæreſim , quæ illo tempore exorta eſt , confuta-*
Cap. 17. *vit*. Stercoraniſtarum Hæreſis ex Paſchaſii ad-
verſus Joannem Erigenam, qui priùs ſub Caro-
lo Calvo , ad annum octingenteſimum trigeſi-
mum nonum regnare exorſo , venit in Gallias ,
pugna prodiit , & Paſchaſius Ratbertua primùm
iſtius ſæculi anno quadrageſimo qoarto eſt factus
Abbas, & anno quinquageſimo defunctus , de-
cimo octavo ejuſdem ſæculi anno erat adhuc ju-
venis , ideoque tunc non potuit ſcripſiſſe. Hæc
tamen contentio Godeſcalchi de gratia & prædeſ-
ſtinatione lites, anno iſtius ſæculi quadrageſi-
mo ſeptimo cœptas , omninò præceſſit.

Itaque adverſus Heriboldum , Rabanum , &
Amalarium defendit ſeſe atque purgavit Paſcha-
ſius per litteras ad Fredegardum , demonſtrans
ſe à Capharnaitarum errore remotiſſimum , &
tranſmutatorum Elementorum accideotia à ſe
omninò agnoſci , ſub quibus Domini Corpus &
Sanguis exiſtant ſpiritali modo , tota ſub totis
& tota ſub ſinguiis particulis, & illa ſub his à
nobis ſumi , in nos effundi ac dividi ad modum
ipſius Sancti Spiritus , qui in oos effunditur ac
dividitur ſine ſui diviſione. Nempe uti hic me-
diantibus creatis ac diviſibilibus ſuis donis , ita
Domioi Corpus & Sanguis mediantibus diviſibi-
libus accidentibus effunduntur, ſumuntur ac di-
viduntur. A noſtris dentibus aut manibus ſola
Sacramentalia accidentia , Domini Corpus &
Sanguinem ſola noſtra fide tangi conſtanter do-
cuit Ratbertus. Et huc omninò in opere de Eu-
chariſtia adverſos Berengarium reſpicit Sanctus
Lanfrancus : *Prior ſententia , per quam dicitur ,
Panis & Vinum Altaris ſolummodò Sacramenta
ſunt , tua eſt , tuorumque ſequacium. Poſterior ve-
rò , quæ enuntiat , Panis & Vinum Altaris ſolum-
modò ſunt verum Chriſti Corpus & Sanguis uullius
eſt hominum*. Omninò purgat Paſchaſium Rat-
bertum , qui hujus Sacramenti eſſentiam in ſolo
Dominico Corpore & Sanguine , & non in re-
ſiduis tranſmutatorum Elementorum accidenti-
bus poſuiſſe , ideoque Sacramentum deſtruxiſſe ,
fuerat olim accuſatus , & etiam tunc à Beren-
gario accuſabatur. Et hinc ad poſteriorem iſto-
rum verborum periodum miſerè in ſeptimo ad
Godeſcalchi Hiſtoriam appendice Opuſculo labi-
Fol. 565. tur Ludovicus Cellotius : *Imò verò Stercoraniſta-
rum erat iſta ſententia , qui realia omnia , Sacra-
mentale nihil in Euchariſtia agnoſcebant*. Abſit ut
Heriboldus , Amalarius , ac præſertim Raba-
nus , viri longè doctiſſimi , dixerint in Eucha-
riſtia oihil eſſe Sacramentale. Abſit ut blaſphe-
marint ipſum Domini Corpus & Sanguinem no-
bis verti partim in alimentum , partim in ſeceſ-
ſum. Dixerunt id de ſolis Sacramentalibus acci-
dentibus , ideoque hæc ſola fuerunt unicum Ster-
coreæ , ut putabatur , Hæreſios fundamentum.

Dico , *Ut putabatur*. Neque enim Doctores
iſtos de Hæreſi unquam accuſavit Sanctus Paſcha-
ſius , apud quem nulla Stercoris mentio , niſi in
Cap. 20. libro ad Placidum Abbatem : *Nec obſervandum ,
ſicut Apocryphorum monumenta decernunt , donec ea ,*
utique Sacrameotalia accidentia , *digerantur in
corpore , ne communis cibus accipiatur*. Et rurſus
in eodem Capite : *Frivolum eſt , ſicut in eodem
Apocrypho libro legitur , in hoc Myſterio cogitare de
Stercore , ne commiſceatur in alterius cibi digeſtio-
nem*. Eſcam hanc ait eſſe planè ſpiritualem ,
ideoque cum vulgaribus alimentis nihil ipſi eſſe
communioois. An adverſus ſolum Erigenam ,
an etiam adverſus Heriboldum , adeoque &
poſt Rabani ad Egilonem litteras , tanquam
Apologeticus ſit ſcriptus hic liber , ignoro : Si
prior ſit , memorandi Stercoris occaſionem Ra-
bano dedit Ratbertus. Quidquid ſit , Hæreſios
illum non notat , dumtaxat aſſerit de ſordibus
iſtis in tanto Myſterio tacendum. Dogmaticæ
lites ambulando paſſim creſcunt : hinc utriuſque
partis Diſcipuli cœperunt Magiſtris eſſe cali-
diores , atque ita Heriboldus & Rabanus tandem
à quibuſdam cœperunt de Hæreſi infamati.

Diſtingui oportet duplices Stercoraniſtas :
Alios qui ipſam Dominici Corporis & Sangui-
nis ſubſtantiam , alios qui ſola Sacrameotalia ac-
cidentia crediderunt à ſtomacho noſtro digeri ,
& ſecerni in ſeceſſum. Ex priori claſſe non fue-
runt , ſed ipſum cum ſuis diſcipulis Chriſtum
Dominum eſſe talem crediderunt Capharnaitæ.
Crediderunt quod carnes ſuas , tanquam Lanio
in macello , in fruſta concidere vellet , aut con-
cidi juberet , & iſtud ſuis prædicaret ſacrificium ,
quod ſumptum , aliarum eſcarum more , abiret
in ventrem & ſeceſſum. Hinc prædicationem
iſtam uti barbaram , carnivoram , & à Deo alie-
nam , ſunt averſati. A quo calumnioſo phantaſ-
mate non multum abſuit etiam Berengarius ,
Dominicum in Euchariſtia Corpus comparans
altiſſimæ turri Andegavenſi , aſſirmanſque etiam
tantum Chriſtiano Populo non poſſe ſufficere.
Putabat ergo illud in Sacramento quaſi in macel-
lo concidendum , & tale à nobis dogmatizari.
Et ad Georgii Xiphilini ac ejus ſucceſſoris Joan-
nis Camateri ſub Alexii Comneni Imperio Con-
ſtantinopolitanum Patriarchatum ſcribit Nicetas
Choniates : *Mota eſt quæſtio , utrum Chriſti Cor-* L.3. c.3.
*pus poſt perceptionem incoruptibile ſit , quale poſt
Paſſionem ac Reſurrectionem fuit , an corruptibile ,
ut ante Paſſionem. Alii dicebant eſſe incorruptibile ,
quod divinorum Myſteriorum perceptio ſit confeſſio
& recordatio quædam Domini propter nos mortui
ac redivivi*. Hanc ſententiam Nicetas conſtan-
tiſſimè probat , confirmat variis Græcorum Pa-
trum teſtimoniis , demonſtrat Dominicum
Corpus ſpiritali ac impartibili modo eſſe to-
tum & ſub totis accidentibus & ſub qualibet
ipſorum portiuncula , aſſeverat hunc eſſe fidei
articulum , & proſequitur : *Alii dixerunt id My-
ſterium non confeſſionem Reſurrectionis , ſed ſa-
crificium dumtaxat eſſe , ac proindè corruptibile ,
& amens , & inanime , ad quod qui accedit ,
non totum Chriſtum percipiat , ſed partem. Nam
ſi , inquiunt , incorruptibile eſſet , etiam mentis
eſſet particeps , & animatum , & intactile , &
inadſpectabile , neque dentibus ſcinderetur & mo-
leretur , & in ſciudendo ullam omnino moleſtiam
ſentiret*. Quæſtionis & erroris Auctor fuit
nequam Monachus Sicidites , homo ſeditioſus ac

Hære-

Hæreſiarcha. Solum ſine anima corpus ſub panis, ſub vini ſpecie contineri dixit ſolum ſine corpore ſanguinem : Ambo eſſe corruptibilia ac partibilia, ideoque à communicantibus ſumi, non tota, ſed quampiam ſolummodò partem. Ea blateravit à nobis proximè videri, tangi, ſcindi dentibus ac moli, in ſcindendo pati dolorem ac moleſtiam, adeoque & per ſtomachum mitti in ſeceſſum. Etenim paſſibile, quod comeſtum ſcinditur & moleſtiam patitur à comedentium dentibus, omninò etiam digeritur à ſtomacho, ac in ſolemnes digeritur exitus. Dixit iſtam eſſe immobilem Corporis & Sanguinis eſſentiam, ideoque & glorioſas reſuſcitati Corporis dotes improbavit, dicens de nobis: *Ipſi viderint, quomodo nos poſt Reſurrectionem nullo modo ſub tactum & figuram humanam caſuros affirment, ſed ut incorporeas umbras volaturos*. Addidit plura ejuſmodi impia atque blaſphema. Blaſphemum hominem editis libris invaſit præfatus Patriarcha Joannes; verum quod non divinis Scripturarum & Patrum teſtimoniis, ſed humanis rationibus ipſos munierit, item quod Patriarchali auctoritate hominem non plenè compeſcuerit, meritò culpat laudatus Nicetas, addens hæc Myſteria eſſe omni veneratione ac ſilentio digna, ideoque hujuſmodi quæſtiones eſſe ſimplici Populo ſcandaloſas & ſtatim præcidendas. Ex his interim vides de ſolo ſine anima corpore, & ſolo ſine carne ſanguine ſub panis ac vini ſpecie errorem, quem Neſtorio ac Pelagio quidam attribuerunt, ab hoc impuro Monacho fuiſſe omninò receptum. Item vides plenè Hæreticos Stercoraniſtas quandoque omninò fuiſſe. Eundem errorem in præfato opere Ludovicus
Lib. 3. Cellotius adſcribit Paulo Samoſatenſi, à quo Dominicum in Euchariſtia ſanguinem dogmatizatum fuiſſe corruptibilem ac diviſibilem ſuprà audivimus à Sancto Dionyſio Alexandrino. Verum ſine fundamento. Per corruptibilem enim ac diviſibilem Paulus intellexit puri & vulgaris hominis ſanguinem, ex communi naturæ lege obnoxium corruptioni ac diviſioni. De quo an etiam in Sacramento pateretur, non video tunc fuiſſe diſputatum. Suo tempore fuiſſe à quodam ſuo amico diſputatum atque aſſertum teſtatur ac damnat in libris de ſacris Pignoribus Guibertus Abbas Novigenti. De hiſce Stercoraniſtis hic non agimus, ſed de ſolis poſterioribus.

Orthodoxi omnes convenerunt Sacramentales ſpecies eſſe idem quod reſidua tranſmutatorum Elementorum accidentia, verum an aliorum ciborum more partim in noſtram ſubſtantiam, partim in ſeceſſum abirent, acriter & durè ab illis diſceptatum eſt, occaſione accepta ex unica Rabani voce, cui Heriboldus, Amalarius, aliique plures adſtipulati ſunt, & plurimi adverſati, adverſarii ſuis infigentes fœdum nomen Stercoraniſtarum. Iſtius ad firmius aſſertæ veritatis robur emiſſæ periculoſæ ſeu nimiùm curioſæ vocis videtur Rabanum omninò pœnituiſſe. Eam enim poſteà non amplius aſſumpſit in calamum aut linguam. Et ſuas ad Egilonem Abbatem jam pridem perditas litteras ipſe forſan ex eadem pœnitentia ſuppreſſit. Et hinc ejus ſententiam ſequentes fuerunt vocati, non Rabaniſtæ, ſed Stercoraniſtæ. Quidquid ſit, de ipſorum opinione errat per Ludovicum Cellotium publicatus C
Scriptor Anonymus : *Quod nunquam anteà eſt auditum*. Etenim quæſtionem hanc ab Apocrypho ante ſe Scriptore fuiſſe motam, diſertè jam audivimus ab ipſo Paſchaſio Ratberto. Taxat ab Iſidoro Mercatore in Franciam adductas ficti Clementis Romani Pontificis ad Jacobum Domini Fratrem litteras : *Qui reſidua Corporis Domini, quæ in Sacrario relicta ſunt, conſumunt, non ſtatim ad communes accipiendos cibos conveniant, ne putent ſanctæ portioni commiſceri cibum, qui per Aqualiculos digeſtus in ſeceſſum funditur*. Adfirma- Epiſt
re videtur Sacramentalia Euchariſtiæ accidentia per Aqualiculos non digeri, adeoque non fundi in ſeceſſum. Et huic ejus ſenſui omninò adſtipulatur Paſchaſius, additque commendatam ab illo cautelam eſſe frivolam, quoniam etiam aliis cibis admixta iſta accidentia ſint ab omni digeſtionis aut ſeceſſus periculo ſecura. Quin & longè adhuc antiquior eſt iſta quæſtio. Nam in Sermone de Pœnitentia ſcribit Sanctus Joannes Chryſoſtomus: *Num vides panem? Num vinum? Num ſicut reliqui cibi in ſeceſſum vadunt? Abſit. Ne ſic cogites. Quemadmodum enim ſi cera igni adhibita illi aſſimilatur, nihil ſubſtantiæ remanet, nihil ſuperfluit; Sic & hic puta Myſteria conſumi Corporis ſubſtantia*. Et in quinta Myſtagogica Tom. 5.
Catecheſi Sanctus Cyrillus Epiſcopus Hieroſoly- ber. 38.
mitanus: *Panis hic non in ventrem deſcendit, & in ſeceſſum emittitur, ſed per te totum, ad corporis & animæ utilitatem, diſtribuitur*. Uterque videtur palam loqui de ſacramentalibus accidentibus. At verò Origenes vel alius quivis ſcribit in fragmento Commentariorum ſuper Matthæum : *Hic ipſe cibus ſanctificatus, ſecundum materiale quod continet, in ventrem vadit, inde in ſeceſſum, ut Dominus dixit*, OMNE QUOD INTRAT IN OS, IN VENTREM VADIT, ET INDE IN SECESSUM EMITTITUR. Paſchaſius Chryſoſtomum, Origenem ſecuti ſunt Heriboldus, Rabanus & Amalarius, quibus ſui non defuerunt ſequaces. Etenim de Harigero, Lobienſis, quod olim dicebatur ſcientiæ vallis, Monaſterii Abbate ſcribit Continuator Folcuini ibidem Abbatis & Chronologi : *Harigerus congeſſit contra Ratbertum multa Catholicorum Patrum ſcripta de corpore & ſanguine Domini*.

Verùm Ratberto adhæſerunt longè plures, de An. 99[illegible].
quorum tamen diſcordiis ſcribit in Occidentalis Eccleſiæ Hiſtoria Cardinalis Jacobus de Vitriaco: *Reſpondemus Hæreticis, quod poſtquam facta eſt tranſubſtantiatio, formæ, ſeu accidentia Panis & vini remanent contra conſuetum naturæ curſum ſine ſubjecto. Non enim ſunt in Chriſti corpore, neque in aere, tanquam in ſubjecto, ſed Chriſti corpori aſſiſtunt, & circumfunduntur aere. Cum enim Chriſti corpus glorificatum oculis mortalibus non ſit viſibile, vel manibus tractabile, non niſi ſub formis ſenſibilibus poſſet percipi. Videtur igitur ibi vera albedo, & ſapor in veritate ſentitur, quia nihil ibi phantaſticè agitur, non tamen album videtur vel tangitur, dividitur & frangitur, putreſcit & corrumpitur, concrematur & corroditur, corpore Chriſti inte-*

gro

Digitized by Google

gro & incommutabili permanente, in quo nihil incurrit coinquinatum, ſicut ſolis radius abſque ſui coinquinatione per locum tranſit immundum. Scio Jacobum Cardinalem loqui adverſum Albigenſes ſui temporis Hæreticos: reſpicit tamen & ad lites antiquas. Quo circa inter Paſchaſii diſcipulos quidam Sacramentalia accidentia, ut adſtruerent incorruptibilia, & à ſeceſſus periculo ſecura, dixerunt phantaſtica, alii in ipſo incorruptibili Domini Corpore ſubjectarunt. Quem utrumque errorem expugnat etiam Sanctus Anſelmus in præfatione libri de Sacramento Altaris. Catholica veritas ſemper aſſeruit illa ſubſiſtere ſine ſubjecto. Quidam poſuerunt etiam in circumfuſo aere: qui errarunt accidens non poſſe per Deum omnipotentem poni extra ſubjectum. Hoſce inter fuit Petrus Abaelardus, de quo in litteris ad Romanæ Eccleſiæ Cardinales
Epiſt. 188. Sanctus Bernardus: *Petrus de Sacramento Altaris male ſentit.* Et in litteris ad Innocentium ſecundum Pontificem: *Poſt Conſecrationem Panis & Calicis priora accidentia, quæ remanent, dicit pendere in aere.* Non hærere, ſed pendere:
Epiſt. 190. Utpote non accidentia, ſed Corpuſcula Democriti aut Epicuri. Cartheſiani Fabulones, uſi eodem effugio, ſuum Magiſtrum agnoſcant. Certè iſtud Cartheſianorum Phantaſmatum palmare principium eſt etiam Herculea clava Joannis Wicleffi, Joannis Calvini, & ſimilium Erronum. Et hinc Sacramentalium accidentium incorruptibilitatem ex alio fonte hauriendam cenſuit Sanctus Guitmundus, Averſanus Epiſcopus, huic Berengarii argumento, *Caro Chriſti eſt incorruptibilis, Sacramenta verò Altaris, ſi diutius ſerventur, poſſunt corrumpi, videntur enim putreſieri,* reſpondens quibuſdam quidem videri corrumpi, re vera autem non corrumpi, probanſque ex Sancto Ambroſio, in libris de Sacramentis ſcribente de utriuſque teſtamenti Manna: *Illud corruptioni obnoxium, ſi in diem alterum ſervaretur, hoc alienum ab omni corruptione.* De Chriſto Domino, Diſcipulis in Emaus euntibus apparente ut Peregrino, ſcribit Sanctus Gregorius Magnus: *Talem ſe eis exhibuit in corpore, qualis apud*
H. 23. *illos erat in mente.* Eodem modo Sanctus Guitmundus vult agi à ſacroſancta Euchariſtia: ab illorum dumtaxat, apud quorum mentem jam corrupta eſt, oculis exiſtimat videri corruptam. Probat exemplo Sancti Tharſitii Martyris, in cujus revoluto cadavere ac veſte curioſi Pagani non repererunt Sacramenta: quod nempe illa ab iſtorum, quorum mente non videbantur, etiam oculis videri nollent. Etiam à muribus vult non poſſe rodi, imò nec ignibus abſumi.
Lib. 2. *Si tamen ſacra*, inquit, *Myſteria ignibus imponantur, non traduntur equidem ignibus cremanda, ſed mundiſſimo elemento fideliter committuntur, nobis occultanda, & ſupernis ſedibus illico reponenda.* Et infrà: *Corpus Domini nullomodo in ſeceſſum mitti & nos credimus. Sicut cibus corruptibilis, cum ab immortalibus*, nempe Sanctis Angelis apparentibus, aut Chriſto Domino poſt Reſurrectionem verſante cum Diſcipulis, *ſumitur, hac ſeceſſus lege congruè creditur non teneri, ita cibum incorruptibilem, quod eſt Corpus Domini, cum à mortalibus editur, ſeceſſus neceſſitatem pati nefas eſt arbitrari. Abſit ut inhoneſtam corporis egeſtionem cibus ille ſuſtineat, qui corpus & animam ad æternam honeſtatem parat.* Hujuſmodi plura Berengarii argumenta & ineptas curioſitates eodem in libro conſormiter diſſolvit. Ex Dominici Corporis conjunctione, vel certè ex ſpeciali Dei protectione vult ſacras ſpecies eſſe incorruptibiles, in hoc tamen ſibi ipſi non plenè conſentiens, quod ipſarum eſu & potu fateatur hominem longo etiam tempore poſſe nutriri & ſuſtentari: nutriens quippe & ſuſtentans alimentum nequit non partim in alimenti ſubſtantiam, partim in excrementa ſecerni.

Et hinc nonnihil ab illo diſſentit in libro de Corpore & Sanguine Chriſti Durandus Abbas Troarnenſis, ſcribens de Berengario & ejus Sectatoribus: *Dicunt ea, quæ ad Altare deferuntur, panis & vini munera poſt conſecrationem etiam quod fuerant permanere, & ſic quodammodo Corpus Chriſti & Sanguinem verum, non naturaliter, ſed figuraliter eſſe. Ipſas quoque ſubſtantias Divinæ oblationis adeò corruptibiles & corrumpentes delirant eſſe, quatenus & in digeſtione communium ciborum perire, & amplius æquo ſumentes in crapulam & ebrietatis furorem queant vertere. Sed & alia graviora ſatis, multoque his turpiora ſentiunt, & tonſilis minuſque ſuſpectis inſuſurrare non deſiſtunt, quæ ne dicam proferre, verùm etiam nefas eſt vel temiter cogitare.* Iſtis turpiora tandem ſubjungit eſſe *turpem Sacramentorum corruptelam*, qua perire dicit *totam profeſſionis Chriſtianæ diſciplinam.* Part. 1.
Et infrà: *Verè inter manus Miniſtrorum ad inviſibilem ſpeciem cæleſti commercio perducitur Sacramenti etiam viſibilis forma, videlicet ut tantum fiat Sacramentum, id eſt, ex toto Sanctitas ac vita animarum. Nec ut pravi quique audent delirando confingere in digeſtionis corruptionem reſolvitur, ſed magis in mentibus utentium vitam ſalutemque efficaciter operatur.* Et iterum: *Res tam Divina, tam- Part 1.
que ſalutaris, tantæ denique virtutis plena & Ma- Part. 3.
jeſtatis, ut in digeſtione pereat, cuilibet vel extremo fidelium nullatenus debet perſuaderi, ſed ſemel perceptam potius ſub ſpe futuræ, quæ exſpectabatur, glorificationis in præſentiarum nos conſolari, & ad promerendum id poſtmodum, quod pollicetur, potenti præparare effectu, oportet credi. Nimis autem videtur abſurdum, & à re ipſa decernitur alienum, ut ubi Chriſtus percipitur, de Stercore cogitetur.* Sacramentales ſpecies affirmat eſſe adeò incorruptibiles, ut homo per immoderatam ipſarum ſumptionem turbari nequeat aut inebriari. Hanc incorruptibilitatem vult eſſe unum è Chriſtianæ profeſſionis fundamentis, ideoque Berengarii, quæ cum illa cohærere non poſſit, Doctrinam vel ex hoc ſolo capite eſſe Hæreſim manifeſtam.

Eandem incorruptibilitatem docet etiam per Ludovicum Cellotium publicatus Scriptor Anonymus: *Sacramenti excellentiam non reveretur, qui ſeceſſui dicit obnoxium, ſicut cæteras eſcas. Sed tamen eodem modo, quantum ad comeſtionem & hauſtum pertinet, percipitur: videlicet trajiciendo per os, & in ventrem mittendo, ubi quid Dominus de Myſterio ſuo agere voluerit, ſuæ ſcimus tantum cognitum voluntati. Scimus enim conſumi poſſe*

ſpiritualis

Cap. 7. *ſpirituali virtute, ſcimus & ſervari poſſe inconſumptibili perennitate, quia quæcunque Chriſtus ex his elegerit, de ſuo Sacramento perfecit. Abſit tamen ut tantum Myſterium ſeceſſui fiat obnoxium, in quo ſi fortè ordo naturæ ſervatur, Myſterium, quod ſola fide conſpicitur, humiliatur.* An ex extrinſeca Dei protectione, an intrinſeca aliqua virtute ſpecies fiant incorruptibiles, hæret, nec audet definire. Hæret an non diffundantur per ſingula membra noſtra, parentque & aptent ad futuram Reſurrectionem ac immortalitatem. Palàm reſpicit ad ſuperiùs laudata Sancti Cyrilli Hieroſolymitani verba: *Panis hic per te totam ad corporis & animæ utilitatem diſtribuitur.*

Ejuſdem ſenſus fuit Glaber Rudolphus Monachus Cluniacenſis: *Illud præcipuè commonendum, quod Corporis & Sanguinis Domini JESU Chriſti vivificans Myſterium exiſtimetur nullatenus in ſe pati diſpendium, aut caſu aliquo incurrere periculum. Si quando videtur collabi ſeu deperire per negligentiam ſibi tractantium, reſtat eiſdem, ſi non alacriter pœnituerint, damnationis judicium.* Nicetam Pectoratum, Studienſis apud Conſtantinopolim Cœnobii Monachum, quod Eucharistiæ ſumptione garriret ſolvi Eccleſiaſtica jejunia, ipſamque per Aqualicoli digeſtionem dimitti in ſeceſſum, Stercoraniſtam appellavit etiam Cardinalis Humbertus, Leonis noni ad Conſtantinum Monomachum Legatus, & adjungit: *Planè ſentis cum Ario, qui cùm pro aliis blaſphemiis in Filium Dei, tum etiam pro iſta foveam dilapſus in atram, viſceribus fuſis, vacuuſque ventre remanſit.* A quibuſdam enim Arius ex neſcio quo S. Joannis Chryſoſtomi loco dicitur fuiſſe Stercoraniſta. Eundem Nicetam, quod poſt Euchariſtiam aſſereret ſtatim poſſe ſumi alios cibos, ex ſuperiùs adducta Sancti Clementis ficta Epiſtola arguit inſuper Humbertus, recedens à Paſchaſii judicio, qui Epiſtolas iſtas ad Apocrypha meritò proſcripſit. Quod ipſum in libris adverſus Berengarium fecit Algerus Leodienſis Eccleſiæ Canonicus, & adjunxit: *Licèt ſimili modo, quantùm ad comeſtionem, per os in ventrem mittatur, abſit tamen ut tantum Sacramentum ſeceſſui credatur obnoxium, in quo ſi hujuſmodi naturæ ordo compleatur, Myſterium fidei nimia ſua indignitate*

L. 2. c. 1. *humiliatur.* Quæ verba palàm deſumpta ſunt ex iſto Anonymo Scriptore. Et infrà: *Non ſunt obſervanda Græcorum Hæreticorum, qui meritò Stercoraniſtæ vocantur, deliramenta, qui dicant participatione Corporis & Sanguinis Chriſti ſolvi Eccleſiaſtica jejunia uſque ad crapulam & ebrietatem, ventriſque diſtenſionem, putantes Cœleſtem eſcam velut terrenam indifferenter accipi, & in ſordidum ventris ſeceſſum immitti.* Græcorum morem exponit in Reſponſo contra dictum Nicetam laudatus Cardinalis Humbertus: *Reliquias oblationis, velut communes panis, nonnunquam uſque ad faſtidium ſumunt. Et ſi ſumere non ſufficiunt, ſubterrant, aut in puteum projiciant.* Et antiquus Conſtantinopoli apud Patres Prædicatores repertus Tractatus. *Diebus Paſchalibus cùm populus communicaturus eſt, abundantiam conficiunt in Dominicum Corpus, & poſt diſtributionem reliquiarum acervos, quia durabile non eſt, ſepeliunt.* Ex hiſce reliquiis quidam Clerici ſe ingurgitabant. Etiam ex reliquiis conſecrati vini. Videtur eſſe illorum mos antiquus. Quod enim Dorotheus Theſſalonicenſis Archiepiſcopus ad Apoſtolicorum Legatorum adventum plurima, uti in Paſchate aut imminente perſecutione ſolet, Euchariſtiæ Sacramenta conſecrarit, ſinguliſque plena caniſtra dederit, laudati Legati teſtantur in litteris ad Pontificem Hormiſdam. *Superfluas reliquias etiam iſto tempore voraſſe poſſint, aut etiam ſubterraſſe,* quod non ſolum nobis Latinis, ſed etiam Armeniis graviter diſplicuit. Etenim ab Imperatore Manuele Comneno ad Eccleſiaſticam unionem conventi, inter cætera poſtularunt hunc articulum: *Ut penitus tollatur ille abuſus reliquias Sacrificii ſub terra aſſervandi.* Exſtat apud Clementem Galanum. Ex iſto igitur Græcorum more hominem longo etiam tempore poſſe ex Euchariſtia ali & vivere, imò & inebriari, adeoque ipſam eſſe rem ſeceſſui obnoxiam, & nequaquam verum Chriſti Domini Corpus concluſit Berengarius; reſpondit autem Algerus accidentia iſta eſſe plene incorruptibilia, non tantum ab humano ſtomacho, ſed etiam à putredine, muribus, aqua, aut flammis, licet quandoque videatur corrumpi, quomodo ſuprà dixit Sanctus Guitmundus. Cunctas aſſertioni ſuæ adverſantes experientias ſolvi ex iiſdem Sancti Guitmundi principiis, ſaſſus & ipſe hominem ex Euchariſtia longo tempore poſſe vivere & ali. Cujus mentis, ſi quidem Euchariſtiæ veritatem crediſſet, omninò fuiſſet & ipſe Berengarius. Nam cum ſpecierum corruptibilitate dictam veritatem credidit non poſſe combinari. Et Godefridus Coloniæ apud Sanctum Pantaleonem Monachus ſcribit in ſuis Annalibus: *Per idem tempus Atrebati contigit res digna memoria. Miles quidam admodum litteratus de Corpore Dominico benè* A. 1127. *ſenſit, ſcilicet quòd nec per vomitum ſeu egeſtionem corrumpatur. A quo quidam Clericus, Robertus nomine, ſubtiliter quidem, ſed inutiliter litteratus, contraria huic, & ideò hæretica ſentiens, inter conferendum diſſenſit. Et ità quæſtio ad Epiſcopum delata eſt, qui Archiepiſcopum Remenſem cum multitudine Cleri advocavit. Et dum hæc quæſtio diſcuteretur, prædictus Clericus, quòd non ſolùm foret Hæreticus,* utique Stercoraniſta, *ſed & alios foveret ac defenderet Hæreticos, à multis eſt accuſatus. Purgare ergò famam ſuam de objecta hæreſi judicio candentis ferri fruſtrà proponens, tam manifeſtè Deo operante cecidit, ut non ſolùm in dextra, in qua ferrum geſtabat, ſed & in ſiniſtra manu, & in utriſque pedibus, in ambobus lateribus, in pectore ſimul & ventre, uſtura mirabiliter apparuerit.* Sacramentalium accidentium incorruptibilitatem aſſerens opinio pompaticè ambulavit dudum in Eccleſia, ejuſque adverſarii fuerunt notati tanquam Hæretici Stercoraniſtæ.

Re Ep Fol.

An ipſam directè impugnarit Lobienſium Abbas Harigerus, neſcio. Ab ipſa palàm diſceſſit Magiſter Aſcelinus, de cujus neſcio quo compatriota ad Richardum ſcripſit Berengarius: *Apud Pictavum non eſt confuſus inferre; Propheta dicit tranſitorium Sacramentum, quod per fauces tranſiret in ventrem.* Et in præfatione libri de Alta-

tis

Digitized by Google

ris Sacramento Sanctus Anſelmus reſidua tranſmutatorum elementorum accidentia à Domini Corpore & Sanguine eleganter ac nervosè diſtinguit, affirmatque illa *eſſe corruptibilia*, *obnoxia corruptioni*, *& in accipiendo Sacramento conſumi*. Quod ipſum, licèt non diſertis verbis, tradidit Petrus Lombardus. Et ſub Honorii tertii Pontificatu Cardinalis Jacobus de Vitriaco: *Formis*, utique Sacramentalibus accidentibus, *aliquem ſatiari & ſuſtentari*, *vel etiam inebriari non negamus*. *Forma guſtatur*, *ſentitur*, *dentibus atteritur*, *Corpus autem non in ventrem deſcendit*, *ſed ab ore ad cor tranſit*. Formas omninò fatetur in ventrem deſcendere, adeoque & in ſeceſſum. Quod ipſum ſenſit Doctor Angelicus. Docet Sacramentales ſpecies agere & pati omnia panis & vini ſolemnia, tacet tamen de ſeceſſu. Nempè curioſa, ſcandaloſa, & piarum aurium offenſiva eſt iſta quæſtio ac locutio, ideoque ſervanda etiam hic eſt Sancti Auguſtini Regula: *Tene ſententiam*, *ſed corrige linguam*. Heriboldus & Rabanus fuerunt viri doctiſſimi ac inſigniter Sancti, glorioſa & benedicta eſt ipſorum apud omnes Eccleſias memoria, docueruntque cum antiquis, licèt incertorum auctorum, Canonibus, mandantibus Euchariſtiam firmè cuſtodiri, ne forſan à muribus aut aliis injuriis lædatur, proindè ſolo ſcandaloſo, nequaquam Hæretico verbo peccarunt. Paſchaſii tamen Ratberti ſententia Petri Lombardi & Sancti Thomæ temporibus adhuc vixit, affirmans ſpecies, licet ità videretur, nec frangi, nec corrumpi, & inſuper nihil falſi aut præſtigioſi hic intercedere: Quia nempè dumtaxat *falleretur viſus*, *& non falleret*, *quod eſſet*, *ſi crederetur ità frangi*, *ut videtur*. Hanc propoſitionem uterque quidem improbat, neuter tamen damnat. Verùm omnes Chriſtianæ Scholæ Heriboldo & Rabano jam dudum acceſſerunt.

Reditur ad Errorem Joannis Erigenæ.

Hiſce quæſtionibus in Gallia graſſantibus, factum eſt quod ad neſcio quem Richardum ſcribit Hæreſiarcha Berengarius: *Noverit Rex*, *quæ ſcribit Joannes Scotus*, *monitu illum ſcripſiſſe precarioque Caroli Magni*, *Anteceſſoris ſui*, *qui quantum circa res gerendas perſtrenuus*, *tantum circa Religionem devotus*, *ne ineruditorum Carnaliumque illius temporis prævaleret ineptia*, *erudito viro Joanni illi impoſuit colligere de ſcripturis quæ ineptiam illam converterent*. Et Sanctum Lanfrancum, à quo Erigenæ de Euchariſtia ſententias Hæreſios damnari retulerat Ingelramnus Carnotenſis, per litteras ſeriò monuit, & concluſit: *Si hæreticum habes Joannem*, *cujus de Euchariſtia ſententias probamus*, *habendus tibi eſt Hæreticus Ambroſius*, *Hieronymus*, *Auguſtinus*, *ut de cæteris taceam*. Quæ omnia confirmat in priori Epiſtola ad Magiſtrum Aſcelinum. Neſcio quem Guilielmum, jactitantem quod à ſe convictus *nequiſſet Joannem Scotum negare Hæreticum*, admodum infectatur in eadem Epiſtola, proteſtatus eſſe manifeſtum mendacium. Quo in errore durus perſtitit etiam poſt Vercellenſem Synodum, ubi noſter Papa Leo Scotum de Hæreſi damnavit. Ex quo lucet Hæreticorum librorum lectionem ac detentionem fundatiſſimo jure damnari ab Eccleſia, & ipſos non niſi cum ſummo periculo à doctis etiam viris legi. Etenim de Berengario, quem licet Durandus Troarnenſium Abbas dicat abjectum & ſpurcum nullius ſcientiæ hominem, Hugo tamen Lingonenſis Epiſcopus titulat *virorum acutiſſimum*: Quod ip- Par. 3.
ſum de illo etiam Sanctus Hildebertus Turonenſis, Frotlandus Sylvanectenſis Epiſcopus, & alii plures ſunt teſtati. De hoc, inquam, Berengario ſcribit magnum Belgii Chronicon: *Berengarius* Fol. 119.
à Joanne Scoto fuit infectus. Et Floriacenſe Franciæ Hiſtoriæ fragmentum. *Berengarius Joannis Scoti lectione ad hanc nefariam devolutus eſt Sectam*. Et hinc in Regula ſua Monaſtica ſtatuit Sanctus An. 1044.
Iſidorus Archiepiſcopus Hiſpalenſis: *Gentilium libros vel Hæreticorum volumina Monachus legere caveat*. *Melius eſt enim eorum pernicioſa dogmata ignorare*, *quam per experientiam in aliquem erroris laqueum incurrere*. Sanè ex ſimili lectione fuit Ori- Cap. 8.
genes corruptus. Etiam Sanctum Dionyſium Alexandriæ Patriarcham, licèt virum undequaque doctiſſimum, ea de cauſa fuiſſe à quibuſdam reprehenſum & monitum, habes apud Euſebium Cæſareenſem. Marcus item Antonius de Dominis, eruditus Spalatenſis Archiepiſcopus, hanc ſibi fuiſſe primam Apoſtatandi cauſam profitetur L. 7. c. 6.
in librorum ſuorum præfatione, & mente privatus gloriatur. Hæreticos libros eſſe Dei hoſtes, ideoque non detinendos, ſed ſtatim igne cremandos, inſigniter oſtendit in Prato ſpirituali Sanctus Sophronius Patriarcha Hieroſolymitanus. Et hinc ipſos ſolenniter exurere eſt antiquiſ- Cap. 48.
ſimus mos, non ſolius Catholicæ Eccleſiæ, ſed etiam adhuc gentilis Reipublicæ Romanæ.

Porrò Joannes Erigena Carolum Calvum Regem per adulationem paſſim vocarat Carolum Magnum, & iſtud peccatoris oleum reſumit etiam ad ſeducendum Regem Henricum Berengarius. Erigena, inquam, per librum de naturarum diviſione, ipſique inſartas de Euchariſtica veritate blaſphemias, turbavit omnem Galliam & Germaniam, ideoque ipſas aut palinodia ſanari, aut Sanctorum Patrum auctoritatibus purgari juſſit Rex Carolus atque firmari. Quaſi inter malleum & incudem hæſit Erro. Videns ſe à Primatibus ubique Epiſcopis ac Doctoribus lacerari & damnari uti Hæreticum, fuit certi conſilii expers, ipſumque cum ſuis aſſeclis vulgatus per Ludovicum Cellotium Scriptor appellat *impiè dubitantes & hæſitantes*. Librum ergo edi- Cap. 4.
dit, in quo Euchariſtiæ veritatem & defendit & impugnat per quaſi contraria Sanctorum Patrum teſtimonia, immobile fidei Dogma in Scholaſticam quæſtionem demutare, atque ità utramque contendentium partem ſibi conciliare, aut potiùs circumſcribere conatus, tandemque concludens pro Sacramentaria hæreſi, ac Euchariſticam veritatem definiens adverſari Sanctis Ambroſio præſertim & Auguſtino. Liber latere

aut periiſſe exiſtimatur à multis, verùm in erudita ad Eruditum Lucam Dacherium Epiſtola Illuſtriſſimus Dominus Petrus de Marca, Pariſienſis Archiepiſcopus, aſſirmat & demonſtrar ipſum eſſe fœdum librum, neſcio cujus Bertramni nomine titulatum ac nuper vulgatum in Germania à Lutheranis. Ratramnum, Corbeienſis in Picardia Cœnobii Monachum, oſtendit à Sigeberto Gemblacenſi in Eccleſiaſticorum Scriptorum Catalogo, à publicato per Ludovicum Cellotium Scriptore, & aliis non paucis, malè in unum cum hocce Bertramno confundi, utpote perſonato Hiſtrione, ficto per Joannem Erigenam non auſum revelata facie impugnare Orthodoxam veritatem, ejuſque defenſores Primates Doctores ac Epiſcopos Gallicanæ Eccleſiæ. Homo impurus imitatus eſt Joannem Caſſianum, illuſtrium Monachorum mutuatum nomina ad Sancti Auguſtini de victrice Dei gratia doctrinam impugnandam. Sunt antiquiſſimæ Erronum artes. Et quidem memoratus Ludovici Cellotii Scriptor videtur nobis favere: *Ratramnus quidam libro compoſito ad Carolum Regem*. Hominem obſcurum important hæc verba. At verò Ratramnus Corbeiæ Monachus tantæ fuit famæ & ſcientiæ, ut univerſa Galliæ Synodus ipſum elegerit ad ſuo nomine ſcribendum adverſus calumnias & errores Photii Patriarchæ Conſtantinopolitani. Abſit ut tanta provincia Sacramentario Hæretico à tantis Epiſcopis crederetur. Perperam tamen iſte Scriptor Ratramno illi adjungit Rabanum Maurum. Hunc enim rectè de Euchariſtica veritate ſenſiſſe nemo umquam eſt inficiatus. Verus Ratramnus Carolum Calvum Regem in ſuis de duplici prædeſtinatione libris, quos ejus juſſu ſcripſit ac ipſi inſcripſit, more conſueto titulat *Glorioſum & Præcellentiſſimum Principem*; at verò iſte Bertramnus in operis ſui dedicatione adulatoriè appellat Carolum Magnum. Quod ipſum fecit in ſuperiùs adducta Epiſtola Hæreſiarcha Berengarius, qui ad nullum unquam Ratramnum aut Bertramnum provocavit, ſed ſemper ad Joannem Scotum, ut pote verum iſtius, à quo corruptus fuit, libri Auctorem. Et hinc liber, quem abjurare, & propriis manibus in flammas conjicere compulſus fuit à pluribus *Synodis*, omninò etiam erat liber Joannis Scoti. *Liber* ille ſcriptus fuit ex juſſu Caroli Magni ſeu Calvi, fuit illi inſcriptus, plura adducebat, torquebat & truncabat Sancti Auguſtini, Ambroſii, Hieronymi, ac Gregorii teſtimonia, uti lucet ex Sancti Lanfranci libro adverſus Berengarium, & Magiſtri Aſcelini ad eundem Berengarium Epiſtola: *Joannem Scotum nec inconſideratè, nec impiè, nec indignè Sacerdotio meo Hæreticum habeo, quem toto niſu, totaque intentione ad hoc ſolum tendere video, ut mihi perſuadeat, hoc videlicet quod in Altari conſecratur, neque verè corpus, neque verè ſanguinem eſſe Chriſti. Hoc tamen adſtruere nititur ex Sanctorum Patrum opuſculis, quæ pravè exponit. Quorum illam beati Gregorii orationem hic annotari ſufficiat: Perficiant in nobis tua, Domine quæſumus, Sacramenta quod continent, ut quæ nunc ſpecie gerimus, rerum veritate capiamus. Quam exponendo prædictus Joannes inter cætera noſtræ fidei contraria inquit: Specie geruntur, non veritate.* Quæ omnia eiſdem verbis hodiè ſunt in iſto Bertramno, ideoque lucet ipſum eſſe Scotum perſonatum. Etiam illud Ambroſii teſtimonium, quod Ambroſii non eſſe, ſed à Scoto & Berengario fuiſse confictum advertit laudatus Lanfrancus, in Bertramno exſtare notavit Xiſtus Senenſis. Item Paſchaſium Ratbertum, qui Bertramni librum & impugnavit in litteris ad Fredegardum, & per ipſum fuit impugnatus, Joanni Scoto idem Berengarius ſemper oppoſuit. Et nullum Bertramnum, ſed ſolum Scotum damnarunt Synodi Vercellenſis, Turonenſis, Romanæ plures, Sanctus Lanfrancus, & alii antiqui Scriptores. Quod nempe Bertramni verum nomen ſcirent eſſe Joannem Scotum. Imitati ſunt Gelaſium primum Pontificem, qui Pelagianas Collationes, non ſub perſonato Ægyptiorum Monachorum, ſed ſub vero Joannis Caſſiani nomine Synodaliter damnavit.

Nobis conſentit laudatus Xiſtus Senenſis, fœdum librum non Bertramno aut Ratramno adſcribens, ſed ipſi aut alteri ſub ejus nomine. In opere de Euchariſtia etiam vir Doctiſſimus Claudius Eſpencæus perſonatum Bertramnum diſcernit à vero, & pergit: *Verus Bertramnus totos annos ſeptingentos nec à quoquam hæreſios fuit inſimulatus, aut reprehenſus quaſi male ſcripſerit, ſed in Catalogum Scriptorum Eccleſiaſticorum relatus, ut* Lib. 4. cap. 19 *vir non minus vita, quam doctrina, ingenio & eloquio inſignis*. Suis de duplici Prædeſtinatione, ac de Trina Deitate libris Hincmarum Metropolitam ſuum graviter oſtendit. Ejus ergò de ſacroſancta Euchariſtia errantis ac hæreticè ſcribentis nomini memoratus, qui amiciſſimo Erigenæ non pepercit, Archiepiſcopus quomodo peperciſſet? Eum de Erigenæ patrocinio aut complicitate nemo antiquus notavit. At verò perſonatum Bertramnum paſſim haberi callidum & impudentem Hæreticum, ejuſque librum ut falſo Catholici Authoris nomine titulatum proſcribi, laudatus Claudius adjungit. Quæ omnia eiſdem penè verbis ſcribit in opere de Euchariſtiæ controverſiis Claudius de Sainctes Epiſcopus Ebroicenſis. Quocirca Bertramnum hunc & ſcabioſum ejus librum, quem Sigebertus Gemblacenſis Reſp. 2. cap. 14. & cum aliis Abbas Trithemius crediderunt eſſe Ratramni, ideoque laudarunt, aut purgare ſunt conati, meritò ac rigidiſſimè damnavit nuper, & damnatorum catalogo inſeruit Clemens octavus. Videatur apparatus Antonii Poſſevini. Bertramnum ac Ratramnum confundere primus cœpit Sigebertus Gemblacenſis, aut certè publicatus per Ludovicum Cellotium Auctor. Sunt omninò diſtinguendi.

Et hinc à Paſchaſio Ratberto, Hincmaro Remenſi, Floro Lugdunenſi Diacono, ejuſdem Eccleſiæ Epiſcopo Remigio, Lingonenſi ac Valentina Synodo, Nicolao primo Pontifice, ac omni Gallicana Eccleſia, damnatus non de varia ſolum Hæreſi, ſed de imperitia etiam ac ſcribendi ineptia, ideoque & à Carolo Rege deſertus ille Scotus fecit quod ſuprà audire cœpimus

mus à Simeone Dunelmenſi: *Propter hanc infamiam puduit eum Franciæ, venitque ad* Anglorum *Regem Elfredum, cujus munificentia illectus & magiſterio ejus, ut ex ſcriptis Regis intelligitur, Melduni reſedit. Ubi poſt aliquot annos à pueris, quos*
A. 884. *docebat, graphiis foratus animam exuit, tormento gravi & acerbo, ut dum iniquitas valida & manus infirma ſæpè fruſtraretur, & ſæpè impeteret, amarum mortem obiret. Jacuit aliquamdiu inhonora ſepultura in beati Laurentii Eccleſia, quæ fuerat nefandæ necis conſcia, ſed ubi divinus favor multis noctibus ſuper eum indulſit lucem igneam, admoniti Monachi in majorem tranſtulerunt Eccleſiam, & ad ſiniſtram altaris poſuerunt*. Eſse Martyrem, & uti talem ſolemni Epitaphio fuiſse honoratum ſcribunt Guilielmus Malmesberienſis, Rogerus Hovedenſis, & Matthæus Weſtmonaſterienſis. Latere martyrii cauſam rectè affirmat Cardinalis Baronius. Ob Sacramentariam Hæreſim fuiſse à pueris trucidatum ſcribit ad Sancti Dionyſii liturgiam Gilbertus Genebrardus. Res incerta eſt. Sancti Laurentii Monachos, quos audis fuiſse conſcios, numquam crediderim in tantum puerorum facinus ſine fundamentis conniviſse. Quidquid ſit, Eucharistiæ veritatem fuiſse tunc, non immobile fidei dogma, ſed Eccleſiaſticam inter Catholicos Theologos ultro citroque ventilatam quæſtionem, graviter er-
P. 538. rat Ludovicus Cellotius. In libris de Sanctiſſima Trinitate longè aliter ſcribit Sanctus Hilarius Epiſcopus Pictavienſis: *De veritate Corporis & Sanguinis non relictus eſt ambigendi locus*. Et ad Fredegardum Paſchaſius Ratbertus: *Nemo in aperto adhuc contradixit ei, quod totus orbis credit & confitetur*. Et hinc cum ejecto litigatore exivit jurgium. Poſt Erigenæ abitum mox ad mentem redivit omnis Gallia, & cuncta de hoc dogmate dubia, etiam citra Synodale judicium, plenè quieverunt. Erigenam cum alio Joanne Scoto, qui ſub Carolo Magno orthodoxus floruit, perperam aliqui confundunt.

Reſtat quæſtio, Quinam ſint illi Patres Græci, quos imitatus Paſchaſius Ratbertus eſt viſus docuiſse nulla in hoc Sacramento remanere panis & vini accidentia, ſed & ipſa cum ſibi ſubjectis ſubſtantiis deſinere ac transelementari, ideoque *nulla ſub figura, vel obvelatione, ſed ipſius veritatis manifeſtatione* Myſterium hoc celebrari? Reſpondeo eorum ducem eſse Sanctum Germanum Patriarcham Conſtantinopolitanum, in Myſtagogica Eccleſiaſticarum rerum contemplatione ſcribentem: *Paracletus* in hoc Sacramento *inconſpicuus adeſt, quia ipſe corpus non geſtavit, Dominus verò conſpicitur, & tangi ſe patitur per tremenda & ſacra Myſteria, ut qui noſtram naturam acceperit, eamque geſtet in ſæcula. Propterea fidelibus nulla de ſanctificatione donorum dubitatio ſupereſt*. Ex ipſo authenticus Iconoclaſticæ ſub Conſtantino Caballino Pſeudoſynodi Confutator ſcripſit Euchariſtiam nullo modo eſse Dominici Corporis & Sanguinis imaginem, aut typum, ſed ſolam veritatem, addens hanc eſse mentem Sanctorum etiam Baſilii ac Euſtatii Patriarchæ Antiocheni, typum & imaginem non agnoſcentium, niſi in elementis verbali quidem oblatione benedictis, ſed reali conſecratione necdum tranſmutatis. Quæ omnia in ſeptimo Concilio fuerunt lecta & probata. Sancti Germani verba in ſuam Liturgiæ expoſitionem tranſcripſit etiam Nicolaus Cabaſilas, & adjungit: *Panis*, arcana ſanctificatione conſecratus, *non amplius figura Dominici Corporis, neque donum ferens imaginem veri doni, neque ferens aliquam deſcriptionem ipſius Servatoris Paſſionum, tanquam in tabula, ſed ipſum verum donum, ipſum Sanctiſſimum Corpus Domini, quod omnia illa vera ſuſcepit, probra, contumelias, vibices*. Eandem dicit eſse vini ra- Cap. 27. 28.
tionem: confirmans illa dumtaxat uſque ad tranſubſtantiationem eſse imagines & typos. Conſonat in diſputatione cum Achimet Saraceno beatus Samonas Epiſcopus Gazenſis: *Abſit quod nos appellemus exemplar Corporis Chriſti Sanctam Communionem, aut panem nudum, aut figuram, aut imaginem. Quinimò Corpus ipſum revera & Sanguinem Dei noſtri in Deum converſum aſſumimus, qui incarnatus & genitus eſt ex Sancta Dei Genitrice, ſemperque Virgine* MARIA. Probat id ex Dominicis verbis, *Hoc eſt Corpus meum*, quorum nullo modo poſſit eſse ſenſus, *Hoc eſt exemplar mei Corporis aut Imago*. Laudatis verbis ad tranſmutanda elementa non minùs quam hiſce, *Germinet terra herbam virentem*, ad extrahendum ex humo ſuum opus, affirmat eſse ſtabilem ac perpetuam virtutem. Evangelicam hujus Myſterii doctrinam inſigniter ac nervosè confirmat.

Verum abſit, ut neget reſidua ſine ſubjectis accidentia. Huic nobilis Saraceni quæſtioni, *Sacrificium Corporis & Sanguinis Chriſti, quod offerunt Sacerdotes, verumnè eſt Chriſti Corpus & Sanguis verus, an exemplar Corporis ejus, perindè atque ſacrificium hirci quod Judæi offerunt?* Huic quæſtioni reſpondet ſacrificium noſtrum non tantum eſse exemplar, imaginem, typum, aut Sacramentum, ſed inſuper veritatem. Hinc enim pertexit Saracenus: *Sed quare Chriſtus ſub Panis & Vini ſpecie abditum ſuum Corpus & Sanguinem potiùs tradidit, quam ſub alia materia?* Rurſumque reſpondet Samonas panem & cum aqua vinum eſse familiariora humani corporis alimenta, ideoque elementa aptiſſima huic Sacramento. Ipſa tranſelementari conſtanter aſſirmat, ita tamen ut ipſorum remaneant ſpecies, additque cauſam: *Prudenti diſpenſatione ac gratuita demiſſione ſui ad captum noſtrum Chriſtus Dominus tollit nobis horrorem atque metum, quo deterriti ab eo reſiliiſſemus, ſi carnem ſuam in ſua propria ſpecie & ſanguinem juſſiſſet nos aſſumere. Ad hæc exteræ quoque nationes condemnaſſent nos voracitatis carnis humanæ, dicentes nos more ferarum ſanguinem bibere, & crudam carnem vorare*. Quod per panis & vini ſpecies intelligat reſidua tranſmutatorum ſubjectorum accidentia, lucet ex Reſponſo ad hanc Saraceni replicam: *Non dubium eſt, quin omnibus modis rectè prædices & recenſeas myſteria fidei Chriſtianæ. Verum de hac re ambigere quis poſſit, quo pacto, cum ſit unus Deus & unum Chriſti Corpus, in infinita corpora & partes dividatur. Multi ſunt ergo Chriſti ea quæ dividuntur, an unus? At in ſingulis partibus unus*

idem

Digitized by Google

idem ſalvus ac integer? Ad hanc quæſtionem Samonas reponit: *Cum panis ſanctificatus in partes dividitur, qui Sacroſanctum Chriſti Corpus eſt, ne exiſtimes quod particulatim diducatur aut avellatur, aut more membrorum à ſe avulſorum dividatur incontaminatum illud Corpus, nam immortale eſt & incorruptibile, quodque nunquam exhauriri & conſumi poteſt, ſed quod partitio ea eſt accidentium, quæ ſub ſenſum cadunt, dumtaxat poſt ſanctificationem ad fidei robur & exhibitionem ſigni viſibilis rerum quæ permanent, ſimul & in arrhabonem & in viaticum paraudæ nobis vitæ æternæ.* Immortale Domini Corpus eſſe illic modo ſpirituali totum ſub toto, & totum ſub quolibet elementi puncto, inſignibus Sancto etiam Auguſtino uſitatis exemplis demonſtrat. Eandemque fuiſſe Sancti Germani, ſeptimæ Synodi, cunctorumque Græcorum Patrum unanimem ſenſum, certum eſt, ac lucidè poſſit oſtendi. Iconoclaſtici Conciliabuli Reſutator loquitur ex Sancto Joanne Damaſceno: (Lib. 4. c. 54.) *Quod ſi nonnulli panem ac vinum Corporis ac Sanguinis Domini figuram eſſe dixerunt, quemadmodum ille divinitus afflatus Baſilius, non hoc poſt conſecrationem dixerunt, ſed antequam oblatio ea conſecraretur, hoc vocabulum uſurparunt.* Quod tamen non plenè ſubſiſtit. Etenim in ſua, de cujus auctoritate Orientalis Eccleſia nunquam dubitavit, Liturgia Sanctus Baſilius conſecrata panis & vini elementa disertè appellat *Antitypa Corporis & Sanguinis Domini noſtri* JESU *Chriſti*. Quod ipſum in ſororis ſuæ Gorgoniæ funebri encomio fecit Sanctus Gregorius Nazianzenus. Sub typo ſeu ſpecie panis nobis Corpus Domini & Sanguinem dari affirmat in quarta Myſtagogica Catecheſi etiam Sanctus Cyrillus Hieroſolymitanus. Et in oratione de Palmarum ramis Andreas Cretenſis: *Chriſtus ſub Antitypis Symbolis immolatur & ſacrificatur.* Et magnus Euthymius: *Sub Antitypis eſt incluſus.* Ubi per Antitypa intelligi figuras ſeu ſigna, rectè in ſuis ad Græcorum Euchologion Notis oſtendit eruditus Joannes Goar. Hinc vocem, *Symbola*, adjunxit Andreas Cretenſis. In factis à Samona Epiſcopo interrogationibus voce *Antitypon* uſus fuit etiam ſuprà memoratus Saracenus. Et hinc in marginali ad laudatam Iconoclaſtici Conciliabuli confutationem Scholio rectè ſcripſit Anaſtaſius Bibliothecarius: *Græci Patres jam ſanctificata non rarò vocant Antitypa.*

Exponitur error Berengarii.

PSeudomartyr Erigena videtur in Anglia reliquiſſe diſcipulos, de quibus in Cantuarienſium Epiſcoporum vita ſcribit Gervaſius ibidem Cathedralis Monachus: *Odo Cantuarienſis Epiſcopus inter Miſſarum ſolemnia de Euchariſtia, quam manu tenebat, precibus devotis ſanguinem manare fecit, ut vel ſic incredulos ibidem adſtantes ad rectam fidem revocaret.* Et Guilielmus Monachus Malmesberienſis: (Fol. 201.) *Odo plurimos de veritate Dominici Corporis dubitantes ita roboravit, ut panem Altaris verſum in carnem, & vinum Calicis in ſanguinem propalam oſtenderet, & denuò in genuinam ſpeciem retorta uſui humano conductibilia faceret.* Nam & Joannes Erigena dubitans hujus veritatis inveſtigator videri magis voluit, quam manifeſtus & pertinax negator. Etiam à neſcio quo nobili Friſone Euchariſtiam ſub Albaldo Trajectenſi Epiſcopo fuiſse blaſphematam, ſeductamque ruſticanam plebem ſcribit in Cameracenſis Eccleſiæ Chronico Baldricus Epiſcopus Tornacenſis. Verùm cum divinitùs percuſſo (Lil Co) blaſphemo ceſſavit & blaſphemia, nec profecit in Sectam. Cardinalis Cæſar Baronius notat & Leothericum Senonenſem Archiepiſcopum, quem de exactis per Euchariſtiam examinationibus fuiſſe à Roberto Francorum Rege graviter redargutum, ſuprà audivimus ab Helgaldo Monacho Floriacenſi. Examinationes iſtas exiſtimat fuiſſe dubitationes de Sacramenti veritate. Verum fuiſſe judiciales, quæ veritatis iſtius plenam fidem ſupponunt, examinationes eſt manifeſtum. Interim Leothericus fuit homo vanus, ac etiam in fide & dogmate laboraſſe evincunt hæc Roberti Regis verba: *Cur Divinitati attribuis ærumnas corporis, & infirmum doloris humani Divinæ connectis naturæ?* Videtur cum Apollinario aut Eutychete divinam in Chriſto Domino naturam humanis paſſionibus ac infirmitatibus ſubjeciſſe. Quidquid ſit, Euchariſtiæ veritatem hic error non tangit. Licet Coætanei fuerint Leothericus ac Berengarius, nullibi hic ex illius dictis, ſed ex ſolis Joannis Erigenæ ſcriptis legitur ac fertur fuiſſe perverſus. Leothericum, Metropolitam ſuum, de variis arguit in variis Epiſtolis Sanctus Fulbertus Carnutenſis Epiſcopus, ſed nunquam de iſto errore. Non item ſedulus rerum ad Senonenſem Eccleſiam ſpectantium Adnotator Clarius Monachus in Chronico Sancti Petri vivi.

Primus ergo Scoticæ Hæreſios reſuſcitator fuit Berengarius, de quo Matthæus Pariſienſis: (A. 1057.) *Eodem tempore Berengarius Turonenſis Archiepiſcopus prolabitur in Hæreticam pravitatem. Hic panem & vinum in Altari poſita poſt Conſecrationem Sacerdotis eſſe verum & ſubſtantiale Corpus Domini, ſicut Sancta & univerſalis prædicat Eccleſia, denegabat.* Addit ipſum à Leone nono, qui Victori ſecundo ſucceſſit, Vercellis fuiſſe damnatum. Paucis in verbis multi errores. Etenim diu ante hunc annum Berengarius inſaniit, non fuit Turonenſis Archiepiſcopus, & Victor ſecundus Leoni nono ſucceſſit. Guilielmus Malmesberienſis rectiùs ſcribit Berengarium fuiſſe Hæreſiarcham Turonenſem. Fuit enim natus Turonibus, & poſteà Archidiaconus Andegavenſis, habetque Magnum Belgii Chronicon: *De iſto Berengario vulgò narratur fuiſſe in adoleſcentia Nigromanticum. Primò, quia Turonis uſque Romam diabolus eum una nocte detuliſſet. Secundò, quia puer Clericus, nobilis genere, et commendatus, Magiſtro abſente, dum libros Nigromanticos legeret, eſſet à diabolo occiſus. Tertiò, quia idem diabolus, coactus à Berengario corpus pueri mortui intrans, per aliquod tempus huc & illuc deambulare puerum, & cum cæteris cantare, & in Choro*

ſtare fecit, donec ab alio Nigromantico falſitate deprehenſa, puer ut erat mortuus videretur. Iſtud ob facinus addit Berengarium extremo ſuiſſe ſupplicio adjudicatum, & ſimulata pœnitentia evaſiſſe. Quod ipſum, licet hominis laudes admiſceat, non obſcurè fatetur Chronicon Eccleſiæ Turonenſis: *Clarebat Berengarius Grammaticus, Andegavenſis Archidiaconus & Theſaurarius, necnon Magiſter Scholarum, & Camerarius Sancti Martini, in Grammatica & Philoſophia clariſſimus, & in Neomantia peritiſſimus. A Roma decedens Turonis venit, ibique in Inſula, quæ Sancti Coſmæ dicitur, ſæculi pompis abrenuntians, fide per viginti octo annos aſſiduè Domino militavit, aliique plures Canonici Sancti Martini Sancto Spiritu, necnon ſalutari ejus admonitione mutatis veſtibus, ſeſe in illam Inſulam tranſtulerunt.* Floriacenſe Franciæ Hiſtoriæ fragmentum aſſirmat illum inter divinæ Philoſophiæ Sectatores fuiſſe celeberrimum. Juvenem fuiſſe periculoſi ac petulantis ingenii oſtendunt *ſecreta & veſpertina*, per Adelmannum ex Leodienſi Clerico Brixienſem Epiſcopum, ejus olim collactaneum & cariſſimum condiſcipulum, laudata *Colloquia*, quibus illum diſcipulum ſuum magnus Fulbertus, ſacræ Theologiæ in Carnutenſi Schola Doctor celeberrimus, ac ejuſdem Eccleſiæ poſteà ſanctiſſimus Epiſcopus, cum lachrymis & ſingultibus admonebat & obteſtabatur, *ut viam Regiam directim graderetur, ſanctorum Patrum veſtigiis obſervantiſſimè inhæreret, nullum prorſus in diverticulum, nullam in novam & fallacem ſemitam deſiliret*, atque ita decideret in ſcandala & laqueos errorum. Laudatum quippe Fulbertum non litterarum ſolummodò, ſed & morum fuiſſe diſcipulis ſuis inſtructorem aſſirmat in Centulenſis Cœnobii Chronico Monachus Hariulphus. Hæc quarto poſt milleſimum anno facta ſcribit Cardinalis Baronius. Ex tunc à Berengario futurum prævidit Fulbertus, quod completum dolet in litteris ad Rainaldum Pictavienſem Abbatem Sanctus Lanfrancus: *Schiſmaticus ille Berengarius conſtanter aſſerit, quia beatus Hilarius, urbis veſtræ & gentis quondam Epiſcopus, in tractatu fidei perverſa ſenſerit, & in libro de Divinitatis Trinitate improbabiles ſententias de Domino* JESU *Chriſto protulerit.* Sanctum Hilarium, cujus libros probavit omnis Eccleſia, auſus ille eſt de Hæreſi damnare. Quod Patrum teſtimonia, ſolemni omnium Hæreticorum more, truncarit ac variè vitiarit, quòd item Sanctorum, exceptis tamen Sancti Gregorii Dialogis, vitas ſpreverit, teſtatur in opere de Euchariſtia laudatus Lanfrancus. Et hinc errorem iſtum non refutavit, ſed ipſum dumtaxat ad exhibendam Sanctis Patribus reverentiam & obedientiam adhortatus fuit in laudata ſuperius Epiſtola Adelmannus Brixienſis Epiſcopus. Porrò Sancti Hilarii culpata loca ſunt præſertim in decimo de ſanctiſſima Trinitate libro, ubi videtur Dominum noſtrum Redemptorem ab omni mortis ac paſſionis metu, dolore & ſenſu eximere, illi adſcribere corpus impaſſibile, & præcurrere Julianum Halicarnaſſi Epiſcopum, à quo cœptam eſſe iſtius impaſſibilitatis hæreſim ſcribit in Breviario Liberatus Carthaginenſis Eccleſiæ Archidiaconus. Hilarium purgare in laudata Epiſtola totos conatur Sanctus Lanfrancus: An rectè & validè, eſt alia quæſtio. Vide Joannem Gellotum in Commentario de Sancti Hilarii vita & ſcriptis. Certùm interim eſt orthodoxè, etiam in iſto puncto, ſenſiſſe & ſcripſiſſe Hilariom, & Berengarii audaciam eſſe omninò calumnioſam atque intolerabilem. Quæ tamen hic non ſtetit. Pergit enim ad effrœnem linguam in libro de Euchariſtia laudatus Lanfrancus: *Traditus es in reprobum ſenſum, ſanctam Romanam Eccleſiam vocans Eccleſiam malignantium, Concilium vanitatis, ſedem Sathanæ. Et hoc impio ore garriſti, quod garriſſe nemo legitur; non hæreticus, non Schiſmaticus, non falſus aliquis Chriſtianus. Quotquot enim à primordio Chriſtianæ Eccleſiæ Chriſtiani nominis dignitate gloriati ſunt, etſi aliqui, relicto veritatis tramite, per devia erroris incedere maluerint, ſedem tamen Sancti Petri Apoſtoli magnificè honorarunt, nullamque adverſus eam hujuſmodi blaſphemiam vel dicere, vel ſcribere præſumpſerunt.* Reverà enim hæc blaſphemia eſt propria Hæreticis Sacramentariis.

Eandem ingenii petulantiam in Berengario notat Sanctus Guitmundus, ex Sancti Leofredi apud Normannos Monacho Epiſcopus Averſanus: *Berengarius, cum juveniles adhuc in ſcholis ageret annos, ut ajunt qui eum tunc noverunt, elatus ingenii levitate, ipſius Magiſtri ſenſum non adeò curabat, condiſcipulorum pro nihilo reputabat, libros inſuper artium contemnebat.* Et hæc eſt cauſa, cur Lib. 1. ipſum ad Sanctis Patribus & communi Eccleſiæ ſenſui exhibendam reverentiam Sanctus Fulbertus fuerit cum lachrymis, at ſine fructu, obteſtatus. Et hinc anno poſt milleſimum vigeſimo nono agonizans, ac inter plurimos viſitantes videns adſtantem & Berengarium, *Niſu quo valuit*, inquit Guilielmus Malmesberienſis, *expellendum cenſuit, proteſtatus immanem Draconem propè eum conſiſtere, multoſque ad eum ſequendum blandiente manu & illice anhelitu corrumpere.* Agonizans prævidit de Berengario, quod in Martyrii ſui carcere prævidit de Clerico ſuo Ario Sanctus Petrus Patriarcha Alexandrinus. Et reverà blandientem ac illicientem linguam habuit Berengarius. Quomodo enim Sanctum Hildebertum, ex ſuo diſcipulo Turonenſem Archiepiſcopum, ſibi adſtrinxerit, lucet vel ex ſolo Epitaphio, quod ab illo poſt mortem conſecutus eſt, & in quo per nimias Hæretici laudes Hildebertus ſanctitatis regulas eſt omninò tranſgreſſus. Eum ut virum non dumtaxat doctiſſimum, ac potentibus amicis circumcinctum, ſed & inſigniter Sanctum reveretur in editis per Lucam Dacherium litteris Frotlandus, qui Leonis noni Remenſi Concilio adfuit, Epiſcopus Sylvanectenſis. Et in Sancti Petri vivi Chronico ſcribit Tom. 1. Clarius Monachus, *Berengarius Turonenſis Magiſter, & admirabilis Philoſophus, amator pauperum effloruit. Hic compoſuit Orationem illam, quæ incipit: Juſtus Judex* JESU *Chriſte. Poſt hæc fidelis & verè Catholicus vitam finivit.* Quod illam orationem ad evadendam capitalem A. 1... de Nigromantia ſententiam compoſuerit in carcere, teſtatur magnum Belgii Chronicon.

Euſe-

Digitized by Google

Euſebium Brunonem, Epiſcopum ſuum Andegavenſem, virum eruditione ac virtutibus clarum, ob nimium in ſe affectum traduxit in graviſſimam participati erroris ſuſpicionem: quod nempè Bruno naſcenti veneno Epiſcopaliter non obſtitiſſet. Etiam à Turonenſis Eccleſiæ Chronico eximiè laudari Berengarium ſupra audivimus. Quin & Adelmannus Brixienſis Epiſcopus, dum hominem jam manifeſtè inſanum revocare ſtudet per litteras, non deſiit dulciſſimum condiſcipulum intitulare.

Poſt Sancti Fulberti, ac Roberti Francorum Regis, duri in Hæreticos flagelli, mortem priùs cœpit palam delirare. Occaſionem exponit Sanctus Guitmundus: (Lib. 1.) *Berengarius, cum per ſe attingere Philoſophiæ altioris ſecreta non poſſet, neque enim homo ita acutus erat, ſed & tunc temporis liberales artes intra Gallias penè obſoleverant, novis ſaltem verborum interpretationibus, quibus etiam nunc nimium gaudet, ſingularis ſcientiæ laudem ſibi arrogare, & cujuſdam excellentiæ gloriam venari, qualitercumque poterat, affectabat. Factumque eſt ut pompatico inceſſu & ſublimi præ cæteris ſuggeſtu dignitatem Magiſtri potiùs ſimulans, quam rebus oſtendens, profunda quoque concluſione intra cucullum, ac ſimulatione longæ meditationis & vix tandem ſatis deſideratæ diu vocis lentiſſimo quodam quaſi plangore incautos decipiens, Doctorem ſeſe artium penè inſcius profiteretur. Sed poſtquam à Divo Lanfranco in Dialectica in re ſatis parva turpiter eſt confuſus, cumque per ipſum Divum Lanfrancum, virum æque doctiſſimum, liberales artes Deus recaleſcere atque optimè reviviſcere feciſſet, deſertum ſe iſte à diſcipulis dolens, ad eructanda impudenter divinarum ſcripturarum Sacramenta, ubi ille adhuc adoleſcens, & aliis eatenus detentus ſtudiis nondum adeò intenderat, ſeſe convertit. Sed & ibi inſipiens, quippe in malevolam animam non intrabit ſapientia, & ea, quorum novitate omnium corda permoveret, atque ad ſe oculos traheret, ſtudioſè perquirens, maluit eſſe ſub aliqua hominum admiratione Hæreticus, quàm ſub Dei oculis privatè vivere Catholicus.* Eminendi & hominibus placendi cupiditas, atque hinc procedens in Sanctum Lanfrancum invidia vanum hominem ex confuſo ac imperito Philoſopho demutavit in imperitiorem, ac tandem hæreticum Theologaſtrum. Lanfrancum adhuc ſæcularem, in Gallia docentem litteras & artes liberales, alteque de ſanctiſſimæ Trinitatis Myſterio ſcrutantem, à puello totum Sequanam in parvulam ſcrobem cogere tentante fuiſſe retuſum ſcribit in Anglicanis Annalibus Henricus Cnygtonus, & adjungit: *Lanfrancus nolens amplius perſcrutari Majeſtatem, ne opprimeretur, ſtatim Beccenſe Monaſterium intravit in Normandia ſub Herluino Abbate. Et ſimulans ſe quaſi pauca aut nulla ſcire, pro fatuo quaſi & ſimplice habebatur. Eodem tempore quidam famoſus & improvidus, Berengarius nomine, qui antea tenuerat opiniones contra Eccleſiaſticam doctrinam, & per Lanfrancum ſæpius retuſus, eo tempore de Lanfranco nec audiens nec videns, credidit eum de me-* (Lib. 2. cap. 5.) *dio ſublatum. Et ſic ſecurus per Galliam ſuam hæreſim ſeminavit, ſcilicet quod verum Chriſti Corpus non ſit ſuper Altare.* Quæ de continuata Lanfranci uſque ad Romanam Nicolai ſecundi Synodum occultatione, ac ipſius illic cum Berengario diſputatione ſubnectit, non ſubſiſtunt, uti lucet ex illis, quæ de hac præſenti Synodo audituri ſumus ab ipſo Lanfranco. Lanfrancus Monachus ſtatim in ſuo *Beccenſi Monaſterio* litteras ac Philoſophiam publicè profiteri cœpit, atque ita ipſum ex pauperrimo reddidit opulentum. Etiam tunc per litteras pugnavit in Berengarium, ideoque tamdiu non poteſt latuiſſe. Ejus interim Monaſtica receſſio Berengarium omnino reddidit audaciorem.

Quod Berengarius anno poſt milleſimum quinquageſimo primo palam inſanire ac latrare cœperit, affirmant Beccenſis Monaſterii Chronicon, & Sigebertus Gemblacenſis: Floriacenſe Francicæ hiſtoriæ fragmentum quadrageſimo quarto, magnum Belgii Chronicon adſcribit anno quadrageſimo nono. Et hoc videtur veriùs. Cardinalem Cæſarem Baronium, qui anno trigeſimo quinto adſcripſit, feſellit famoſa ac erudita contra Berengarium Epiſtola, dudum adſcripta Durando Leodienſi Epiſcopo, qui anno iſtius ſæculi vigeſimo primo factus Epiſcopus deceſſit ad vitam meliorem anno vigeſimo quinto, atque ita illius Epiſtolæ non poteſt eſſe Auctor. Epiſtola eſt Theoduini ex Sancti Donatiani Brugenſis Præpoſito Leodienſis Epiſcopi, qui ejuſdem ſæculi anno quadrageſimo ſeptimo promotus ſedit uſque ad annum ſeptuageſimum quintum. Non ſolum Berengarium, ſed & Euſebium Brunonem Andegavenſem Epiſcopum *de introductis in ſua tempora antiquis Hæreſibus* accuſat: Quòd adſtruerent Corpus Domini non tam Corpus eſſe quam umbram & figuram ejuſdem Corporis, & quod legitima conjugia deſtruerent, quod item quantùm in ipſis erat everterent Baptiſma parvulorum. Epiſtolam ſub Leodienſis Epiſcopi titulo laudat & exponit Sanctus Guitmundus, affirmans à Berengario dogmatizatum fuiſſe vagum concubitum, & Baptiſma differri juſſum ad majores annos, quò ſic carnales adoleſcentes per laxatæ libidinis licentiam ſibi conciliaret. Verùm quod fideles populorum aures nec audire ſuſtinerent hæc flagitioſa dogmata, ad ſolum de Euchariſtia errorem ſe plenè contulit, *Ubi & quodam velut teſtimonio ſenſuum niti videbatur, nec tam copioſiſſimè ab aliquo ſanctiſſimorum Patrum, quippè non indigente adeò temporibus illorum Eccleſia, cùm tamen quid inde tenerent, præcipuè & lucidiſſimè ſapientiſſimi ipſorum multi ſcripſerunt, contra hanc diſputatum ſentiebat. Aucupatis nonnullis velut ratiunculis, adhibitis quoque paucis malè intellectis capitulis ſacræ ſcripturæ, per egenos Scholaſticos, jam per alimoniam qua ſuſtentabat eos, & per ſuos dulces ſermones corruptos, quaquà verſum potuit clanculò hujus tanti mali nefandiſſimum virus effudit.* Quod & in Francia, & in Normandia plurimos ſeduxerit, ſcribit Durandus Abbas Troarnenſis. Et iſtæ ſunt eleemoſynæ, quas in Sancti Petri vivi Chronico laudat Clarius Monachus.

Duorum priorum errorum vix quiſquam meminit præter Theoduinum & Sanctum Guitmundum. Quod nempè fidelis Populi zelum, ipſoſ-

que

que Chriſtianarum civitatum lapides metuens Bereogarius, ſtatim tacuerit, atque ita flagitioſa prædicatio paucos turbarit. Tertiom errorem lucidè expooit in ſua ad Berengarium Epiſtola Adelmaonus Epiſcopus Brixienſis: *Spargitur uſquequaque, quaſi te ab unitate ſanctæ Matris Eccleſiæ divulſeris, & de Corpore ac Sanguine Domimini, quod quotidiè in univerſa Eccleſia ſuper Sanctam Altare immolatur, aliter quàm fides Catholica teneat, ſentire videaris. Hoc eſt, ut illorum de te dictis utar, non eſſe verum Corpus Chriſti, neque verum Sanguinem, ſed figuram quandam & ſimilitudinem*. Et Sanctus Lanfrancus: *Sententiam qua panem in veram Chriſti Carnem, & vinum in veram Chriſti Sanguinem converti credimus, vecordiam nominas*. Domini Corpus & Sanguinem dixit eſſe incorruptibilia, ideoque in Sacrameoto nec edi poſſe nec frangi. Varia ſacrarum litterarum, & ſanctorum Patrum, Auguſtini præſertim & Ambroſii, congeſſit loca, truncavit, & variè vitiata detorſit, eis ineptiſſimas ex carnalibus Capharnaitarum de Domioo ſuſpicionibus deſumptas ratiunculas adjunxit, atque ex illis Sacroſanctum Sacramentum eſſe ſolam, excluſa etiam impanatione, Domioicæ ſubſtantiæ figoram cæcus ac infelix concluſit. Et haoc eſſe Sancti Fulberti ſententiam, & ita ſe ab ipſo didiciſſe, ſcribere noo erubuit ad neſcio quem Richardum. Addit in eadem Epiſtola de Magiſtro Aſcelino: *Beati Auguſtini verba ad pravitatem ſui erroris detorquere non timuit, ſicut quidam Compatriota illius, qui apud Pictavium inter diſcutientes eandem beati Auguſtini ſententiam, hanc conjecturam non eſt confuſus inferre; Propheta dicit tranſitorium Sacramentum, quod per fauces tranſiret in ventrem*. Et in Epiſtola ad ipſum Aſcelinum: *Sapis contra omnes naturæ rationes, contra Evangelicam & Apoſtolicam ſententiam, ſi cum Paſchaſio ſapis in eo quod ſolus ſibi confingit Sacramento Dominici Corporis decedere omninò panis ſubſtantiam*. Ad quæ Aſcelinus reſpondit. *Cæterum cum Paſchaſio, aliiſque Catholicis non ſolùm ſapio, ſed etiam veneror & amplector verum Corpus, verumque Sanguinem Chriſti à fidelibus in Altari ſumi ſub ſpecie panis & vini. Sed neque hoc, ut dicis, contra naturæ rationes ago. Neque enim aliud naturam dixerim, quàm Dei voluntatem. Porrò voluntas Dei tam efficax eſt & omnipotens, ut ejus velle ſolum fieri ſit*. Tranſubſtantiationis poſſibilitatem ac veritatem nervosè demonſtrat, & concludit: *Hæc tibi breviter reſponderim, oſtendens me cum Paſchaſio neque contra naturæ rationes, neque contra Evangelicam & Apoſtolicam ſapere ſententiam*. Tota inter Berengarium & Aſcelinum quæſtio erat ea ipſa, quæ olim ioter Joannem Erigenam & Venerabilem Paſchaſium Ratbertum fuerat agitata: An panis & vinum ſola verbali benedictione in ſolam Dominici Corporis & Sanguinis Sacramentalem figuram, an per realem & tranſelementativam conſecrationem io ipſorum ſubſtantialem veritatem ſanctificarentur? Et Erigenæ adeò pertinaciter adhæſit Berengarius, ut Euchariſticam veritatem eſſe ſolius Paſchaſii commentum garriret, eſſe contra Evangelicum dogma, cootra Patrum doctrioam, ac omnem naturæ rationem. Aſcelioum, quòd Euchariſtiam eſſe verum Domioi Corpus aſſereret, onaque tamquàm rem corruptibilem io ſeceſſum mitteret, deridet ut ſibi ipſi adverſaotem; oempe credebat accidentia à paois & vini ſubſtantia eſſe inſeparabilia. Quod poſteà fuit palmare priocipium etiam Joaoois Wicleffi. Et hinc in libro de hocce admirabili Sacramento ſcribit Sanctus Anſelmus: *Rotunditas, albedo, ſimilitudo illa panis, quæ in Altari carnis ſe oculis ingerit, per ſe inſpecta, non eſt Corpus Domini. Sed cùm eſſet quiddam priori ſimile, id eſt, pani inhærens vel accidens, migrante in Dominicum Corpus ſubſtantia, cui inhærebat, remanſit ad peragendum ſacri inſtitutum Myſterii. Quod quidem eſt viſum contra rationem omnis mundanæ ſapientiæ, ut ſublata ſubſtantia accidens ſubſiſtat, ſed legi naturæ non ſubjacet Deus, imò ipſius legis lex eſt*. Inſigniter & multifariè veritatem hanc confirmat, disertè aſſerens ſe agere adverſus mundanam ſapientiam Berengarii Turonenſis.

Verùm adjungit: *Panis ſubſtantiam poſt Dominici Corporis conſecrationem in Altari membrane ſupereſſe ſemper abhoruit pietas Chriſtiana, nuperque damnavit in Berengario ac ejus ſequacibus. Nam ſi hoc admitteretur, jam verbum non incarnatum tantùm, ſed etiam, ſi dici poteſt, impanatum diceretur, ſi ſicut illi dicebant, panis ſic in Corpus Dominicum tranſiret, ut tamen panis eſſe non deſineret*. Lucidè contra nos affirmat à Berengario dogmatizatam fuiſſe non ſolam figuram, ſed impaoatiooem. Reſpondeo cum Sancto Guitmundo: *Non omnes, qui de iſtis Sacramentis errant, unà incedunt via erroris. Nam Berengariani omnes quidem in hoc con-* Lib. 3.
veniunt, quia panis & vinum eſſentialiter non mutantur, ſed ut extorquere à quibuſdam potui, multùm in hoc differunt, quòd alii nihil omninò de Corpore & ſanguine Domini Sacramentis iſtis ineſſe, ſed tantummodò umbras hæc & figuras eſſe dicunt. Alii verò rectis Eccleſiæ rationibus cedentes, nec tamen à ſtultitia recedentes, ut quaſi aliquo modo nobiſcum eſſe videantur, dicunt ibi Corpus & ſanguinem Domini revera, ſed latenter contineri, & ut ſumi poſſit, quodammodo, ut ita dixerim, impanari. Et hanc ipſius Berengarii ſubtiliorem eſſe ſententiam ajunt. Alii verò non quidem jam Berengariani, ſed acerrimè Berengario repugnantes, argumentis tamen ejus, & quibuſdam verbis Domini pauliſper offenſi ſolebant olim putare, quod panis & vinum ex parte mutentur, & ex parte remaneant. Aliis verò irrationabilem iſtorum ſenſum longè abhorrentibus, ſed eadem verba Domini, quibus iſti moventur, non ſatis aptè intelligentibus, videbatur panem & vinum ex toto quidem mutari, ſed cum indigni accedunt ad communicandum Carnem Domini & Sanguinem, iterum in panem & vinum reverti. Subtiliorem iſtam ſenteotiam medio inter ſuam de Euchariſtiæ veritate in Romana Nicolai ſecuodi Pontificis Synodo ſolemnem profeſſionem, ac ejuſdem maoifeſtam revelata facie prævaricationem tempore adinvenit Berengarius. Profeſſionem iſtam erubeſcens revomere, & accidentium à panis & vini ſubſtantia ſeparabilitatem nolens fateri poſſibilem, lapſus eſt in impanationem: *Ut per panem & vinum Caro Chriſti*

comedi

comedi & Sanguis poſſit potari. Subtilitatem exponit in litteris ad ipſum Berengarium HugoLingonenſis Epiſcopus: *Dicis nimis extenſè loquens, in bujuſmodi Sacramento Corpus Chriſti ſic eſse, ut panis & vini natura & eſſentia non mutetur, corpuſque quod dixeras Crucifixum, intellectuale conſtituis. In quo evidentiſſimè patet, quòd incorporeum confiteris. Qua in re univerſalem Eccleſiam ſcandalizas, ipſumque tuum offendis auctorem, quia palpabile obtulit, quod incorporeum affirmas. Namque ſi panis & vini natura & eſsentiæ reali principalitate poſt conſecrationem perſiſtunt, translatum nibil poteſt intelligi. Et ſi quod adjunctum eſt ſola ſit intellectus potentia, revera non capitur, quomodo vel unde vel idem ſit quod adbuc non ſubſiſtit*. Non verum, ſed neſcio quòd incorporeum ac intellectuale Domini Corpus impanari admiſit à toto Euchariſticam veritatem profitente mundo compulſus & confuſus Berengarius, ideoque non veram impanationem, ſed doloſum hujus erroris monſtrum. Dolum exponit Durandus Abbas Troarnenſis: *At quia ſunt nonnulli aliquanto, ut ſibi videntur, prudentiores atque Religioſiores, qui Carnem quidem dicant eſſe Chriſti non tamen illam, quam de Virgine Sancta Chriſtus ipſe ſuſcepit, in qua paſſus eſt, & à mortuis reſurrexit, quam ad Cœlos cum triumpho victoriæ vivus & verax devexit, ſed quandam novam, quam benedictio conſecravit*. Novam hanc Carnem non ſubſtantialem & veram, ſed incorpoream ac intellectualem garriebat Berengarius, ideoque varia, ipſam de Virgine natam ac in cruce paſsam Domini carnem in Sacramento adſtruentia, Sancti Ambroſii loca adducit laudatus Durandus, ac proſequitur: *Ex quibus omnibus luce clariùs conſtat Dominica Sacramenta verè eſse Corpus ac Sanguinem Chriſti, non ſolum per virtutis efficaciam & ſpiritualem potentiam, ſed etiam per proprietatem naturalis veritatis integerrimam, nec aliud omninò quam eandem Carnem, quam Virgo de Spiritu Sancto concepit*. Aſseverat non neſcio quod imaginarium, ſed verum Domini corpus eſse in Euchariſtia, ipſi non impanatione, ſed tranſubſtantiatione imponi, iſtamque eſse immobilem Doctrinam totius Chriſtianitatis. Per corpus intellectuale non aliud quàm ab intellectu apprehenſam Corporis figuram intellexit Berengarius, atque ita nec veram impanationem docuit, ſed doloſis verbis omnem Eccleſiam conatus eſt circumſcribere. Proindè diſtingue tempora, & omnia concordant. Duæ poſteriores Sectæ ſunt Diſcipulorum Schiſmata & conciſa fruſta, ſolemnia omni paſſim Hæreticæ factioni. Panem & vinum inadæquatè dumtaxat tranſubſtantiari docuerunt olim quidam etiam in Eccleſia Theologaſtri, adverſum quos Beatus Albertus Magnus: *Salvo meliori judicio, mibi videtur quod nibil remaneat de ſubſtantia panis & vini*. Cum Berengario nolebat accidens ſeparari poſse à ſubjecto, ideoque Sacramentales Euchariſtiæ ſpecies opinabatur eſse quid reſidui de tranſmutatis elementis. Quam ſententiam alii etiam antiqui Scholaſtici impugnant. Tertia Berengariorum ſententia eſt plurimùm diverſa. Non idem individuum elementum, ſed eandem dumtaxat maſsam volebant partim tranſmutari, partim remanere: Remanere ab indignis ſumendas, & ſolis dignis dandas panis & vini portiunculas tranſmutari. Quod Phantaſma quia plurimis obnoxium incommodis, meritò refutatum eſt, & ab ipſis Erronibus quartus potiùs error electus.

Reditur ad Romanum Concilium.

HUjus Synodi Acta compendio exponit Hermannus Contractus: *Dominus Papa poſt Paſcha Synodum Romæ collegit, & ſubſecuto tempore* An. 10
ultra Romam progrediens, nonnullos ibi locorum Principes & civitates, tàm ſibi, quàm Imperatori, jurejurando ſubjecit, Beneventanoſque adbuc rebellantes excommunicavit. Nonnulli etiam exterarum Principes gentium, miſſis ad eum, utpotè Apoſtolicum virum, Legatis, ſubjectionem ei promittunt. Hoſce inter Principes fuit Anglorum Rex Eduardus. Regno in ſervitutem abſque reſurgendi ſpe ejectus Sanctus Rex Beato Petro Apoſtolo, ſi repararetur, Romana limina viſitare voverat, & reparatus jam ſe ad iter parabat: verùm quod Danorum iterandus timeretur incurſus, & Epiſcopi & Proceres graviter interceſſerunt, dicentes Regni tutelam & adminiſtrationem eſſe omni ſacra peregrinatione opus longè meliùs, ideoque aut ceſſare votum, aut ſaltem eſſe ſuſpenſum. Nec ſine fundamento. Etenim ad neſcio quem Galliæ, qui Compoſtellam ad Sanctum Jacobum ire voverat, Comitem rectè ſcripſit Sanctus Hildebertus Archiepiſcopus Turonenſis: *Iter aſſumpſiſti, quòd nos bonum quidem non negamus, ſed quiſquis adminiſtrationem ſu-* Epiſt. 5
ſcipit, alligatur obedientiæ, quam, niſi ad majora vocetur & utiliora, ſi relinquit, delinquit. Unde te, fili cariſſime, culpa inexcuſabilis ſpectat, qui neceſſariis non neceſſaria, diſpenſationi otium, debitis indebita præponis. Multis oſtendit promiſſionem iſtam non fuiſse de meliori bono, ideoque nec eſſe votum. Verum timorata optimi Eduardi Regis conſcientia cum nec ſic quietaretur, Ailredus Eboracenſis Archiepiſcopus, Hermannus Epiſcopus Vintonienſis, & aliquot Abbates ſunt Romam legati, poſtulaturi Apoſtolicam diſpenſationem. Rei ſucceſſum edicit in laudati Regis vita Ailredus Abbas Rievallenſis: *Credendum Dei actum providentia, ut Regis Reſponſales congregatam Romæ Synodum maximam reperirent, in qua præſidente Papa Leone de negotiis Eccleſiaſticis tractabatur. Gaudet eorum in adventu illa Sanctorum præclara ſocietas, & quaſi ſibi miſſum de cœlo ſolatium, tantorum Patrum præſentiam ſuſceperunt, magnum Dei munus judicantes, quod à finibus terræ tales viri, tali tempore, tali conventui occurriſſent. Igitur Patre Beatiſſimo præcipiente, Nuntii cauſam, pro qua venerant, dicturi procedunt in medium, Patribus qui aſſidebant præbentibus cum ſumma devotione ſilentium. Exponunt deſiderium Regis, & Regni periculum, diſpendium pacis, clamorem pauperum, lacbrymas Orpbanorum, obductam etiam necdum recentis plagæ cicatricem aſſerebant, quæ Danica rabie Anglis inflicta,*

ſi Rex

ſi Rex diſcederet, acrior timebatur. Silentibus Nuntiis, ſonuit in ore omnium gratiarum actio & vox laudis. Prædicatur circa Deum Regis, circa Regem plebis devotio. Mirantur manſuetudinem David, prudentiam Joſeph, cum divitiis Salomonis in tali Principe conveniſſe. Tandem Summo Pontifice dictante ſententiam, omnes in commune decernunt pro pace Regni, pro utilitate Eccleſiæ, pro neceſſitate pauperum, & quiete Monaſteriorum, Regem auctoritate Dei, & Beati Petri, præſentis etiam ſacratiſſimæ Synodi, à voti hujus vinculo ſolemniter abſolvendum, expenſas paratas itineri pauperibus erogandas. In voti recompenſatione conſtruendum in honore Beati Petri Regiis copiis Monaſterium, vel aliquod à barbaris deſtructum reparandum. In diſpenſandis aut commutandis etiam Regum votis olim Eccleſia fuit adeò difficilis & anxia. Papales ad Regem litteras ſuis ſcriptis inſeruit laudatus Abbas Ailredus.

Alter, qui hanc Synodum ſuis honoravit Legatis, fuit Guilielmus Dux Normandiæ. Remenſis Concilii, quo conſanguineam Flandrenſis Comitis Balduini filiam Mathildim ducere vetabatur, Decreto ille non paruerat, ſed ipſam contumax duxerat ac detinebat, ideoque omnem ejus terram Leo Pontifex ſuppoſuerat Eccleſiaſtico interdicto. Beccenſis in Normandia Cœnobii ſub Beato Herluino Abbate Monachus, & Ducis Conſiliarius tunc erat Lanfrancus, ideoque factum eſt quod ſcribit laudati Monaſterii Chronicon: *Iratus Guilielmus contra Lanfrancum, eum alienavit à Curia ſua, cujus Conſiliarius exſtiterat, quia contradicebat nuptias filiæ Comitis Flandriæ, quam ipſe ſibi Dux copulaverat matrimonio, quia proximitate carnis & conſanguinitate jungebatur. Unde auctoritate Romani Pontificis tota Neuſtria ſuppoſita erat interdicto. Quapropter Lanfrancus Romam adiit, quamvis iturus eſſet occaſione cujuſdam hæretici Berengarii, & tunc præſidebat Leo octavus, & etiam ut ageret pro Duce Nortmannorum, & uxore ejus.* Divina enim miſeratio Lanfrancum admirabili via reconciliavit Duci: Reconciliatus eſt mox cum Herluino Abbate, & ſupplicibus omnium Procerum litteris Romam ablegatus. Rei ſeriem in ejus vita expo-
Cap. 3. nit Milo Criſpinus: *Hujus tam improvidæ juſſionis*, qua utique proſcriptus fuit Lanfrancus, *cauſam ajunt, quod idem Lanfrancus contradicebat nuptiis filiæ Comitis Flandriæ, quam ipſe ſibi Dux copulaverat in matrimonio, quia proxima carnis conſanguinitate jungebatur. Unde auctoritate Romani Papæ tota Neuſtria fuerat ab officio Chriſtianitatis ſuſpenſa & interdicta. Quapropter Lanfrancus iterum Romanum Papam adiit. Jam enim anteà Romam petierat cauſa cujuſdam Clerici nomine Berengarii, qui de Sacramento Altaris aliter dogmatizabat, quàm Eccleſia tenet.* Cætera Milonis de Berengario verba adduxi ſuperius.

Novati dogmatis cauſæ ſemper, etiam in prima inſtantia, privativè ſpectarunt ad Sedem Apoſtolicam. Hinc delatum ſibi Berengarium Leo Pontifex evocavit ad præſentem Synodum. *Verum ille timens venire diſtulit.* Quòd enim Romanam urbem pluſquam barbaricam obſidionem timeant paſſim Hæretici, ad Ruffinum verè ſcripſit Sanctus Hieronymus. Duos interim Reſponſales miſit Berengarius, Rex autem Henricus addidit ejus ad Lanfrancum litteras, atque ita hic venit in ſuſpicionem ejuſdem erroris. Litteras publicavit, ſuiſque ad Sancti Lanfranci vitam Notis indidit Lucas Dacherius, & ſcribit de ipſis in libro adverſus Berengarium ipſe Lanfrancus: *Cùm tuas ad me litteras*, in Romana Synodo, *Recitator legeret, intellecto quòd Joannem Scotum extolleres, Paſchaſium damnares, communi de Euchariſtia fidei adverſa ſentires, promulgata eſt in te damnationis ſententia, privans te communione Sanctæ Eccleſiæ, quam tu privare Sancta ejus communione ſatagebas.* Communi de Euchariſtia fidei adverſa omninò ſentit, Paſchaſium damnat, Joannem Scotum extollit, & ipſum nonniſi unà cum Auguſtino, Ambroſio, ac Hieronymo damnari poſſe aſſerit memorata Epiſtola, ideoque videtur eſſe iſta ipſa. Quare Joannis Scoti nomen nulla hic diſcuſſione opus habuit, ſed auditum ſtatim ſemetipſum de Hæreſi damnavit. Erat enim Scotus Paſchaſio Ratberto adverſus, ſeu Scotus perſonatus in Bertramnum. Fictæ perſonæ larvam detraxit Synodus, & Scotum ſub proprio nomine damnavit. Porrò non Rabanum Maurum, aut alium quem Orthodoxum de Euchariſtia Scriptorem, ſed præſertim Paſchaſium Ratbertum impugnandum aſſumpſit Berengarius, quòd is videatur nulla traſmutatorum elementorum reſidua accidentia, ſed ſolum ac nudum Domini Corpus in Euchariſtia adſtruere, quòd illic, licet ſub aliena ſpecie, in propria tamen ſubſtantia tangatur, videatur, dentibus atteratur. Hinc enim uſus fuit etiam hoc quaſi palmari argumento: *Qui dicit, Panis & Vinum Altaris ſolummodò ſunt Sacramenta, vel Panis & Vinum Altaris ſolummodò ſunt verum Corpus Chriſti & Sanguis, modis omnibus panem & vinum ſupereſſe conſtituit.* Primam ſententiam Joannis Scoti, ſecundam vult eſſe Paſchaſii Ratberti, & omnium Romanæ Eccleſiæ adhærentium, ideoque repoſuit Sanctus Lanfrancus: *Poſterior ſententia nullius eſt hominum.* Mendax & contumax Hæreticorum ſpiritus ſemper accuſat Eccleſiam. Hinc & Berengarius affictum hunc Paſchaſio errorem blateravit eſſe totius Eccleſiæ dogma, atque ita ſimplicem plebem doloſè circumſcripſit. Hinc dixit Domini Corpus eſſe impaſſibile ac incorruptibile, mortalium dentibus aut oculis non poſſe tangi, & quamvis turrim Andegavenſem excederet, non ſufficere ad eſum omnis Populi Chriſtiani. Quæ omnia deliramenta palam procedunt ex phantaſmate Capharnaitano. Quare eadem ſentientes ejus Reſponſales in carcerem conjecit, ipſum verò Berengarium Leo Pontifex à communione ſuſpendit, utique uſque ad proximè futuram, quo evocandus & perſonaliter audiendus, Synodum Vercellenſem. In inauditum enim, ad ſolas præſertim familiares litteras, de Hæreſi definire juſtitia non patitur, nec avita Eccleſiæ conſuetudo. Et hæc fuit prima actio præſentis Synodi.

De altera ejus Actione pergit Lanfrancus; *Poſt hæc præcepit Papa, ut ego ſurgerem, pravi*

rumo-

vumoris maculam à me abſtergerem, fidem meam exponerem, expoſitam plus ſacris auctoritatibus quàm argumentis probarem. Itaque ſurrexi; quod ſenſi, dixi; quod dixi, probavi; quod probavi, omnibus placuit, nulli diſplicuit. Quod ipſum iiſdem ferè verbis ſuprà audivimus à Milone Criſpino. Paſſus fuit Lanfrancus, quod in ſimili Origenis cauſa paſſum ſe ſcribit ad Pammachium

Epiſt. 65. cap. 1. & Oceanum Sanctus Hieronymus: *Audet quidam proferre litteras meas ad Didymum, quaſi ad Magiſtrum. Grande crimen diſcipuli, ſi hominem eruditum & ſenem Magiſtrum dixerim. Nihil præter honorem & ſalutationem continet Epiſtola*. Mu-

Cap. 4. 6. tuæ, quas tamen fictas demonſtrat in libro de Sectis Leontius Scholaſticus Byzantinus, Epiſtolæ de Neſtorio ſuſpectum reddiderunt Theodoretum. Omnis cum Hæreticis communio olim fuit odioſa.

Actio tertia audivit Beati Herluini Abbatis & Sancti Lanfranci pro Guilielmo Duce legationem, ac ipſius poſtulata non admiſit. Quod enim Guilielmi Ducis & Mathildis Comitiſſæ incæſtuoſo conjugio Nicolaus ſecundus primam fecerit diſpenſationis gratiam, ſuprà dictum eſt, ac infrà latiùs oſtendetur. An Normandiæ interdictum relaxarit Leo Pontifex, ignoro. Et certè non ablata cauſa quomodo relaxaſſet? Non relaxaſſe ſuadent hæc Durandi Troarnenſis Abbatis verba: *Berengarius Dominicæ Incarnationis anno milleſimo quinquageſimo tertio Nortmannorum finibus irrepſit, & ad Cænobium, quod Pratellis nuncupatur, appulit, Catholicoque viro, qui idem ſtrenuè regebat Cænobium, à quo & honeſtè ſatis exceptus fuerat, multa plaſphemus impiè deblatravit. Quod ipſe quoque eodem Abbate Ansfredo referente, dum apud me ſuper tanta impietate valde quereretur, non multò poſt agnovi. In multis itaque ſubtiliter ab eodem Abbate pertentatus, in multis perindè reprehenſibilis & perfidus eſt repertus. Qui indè digreſſus, Nortmannorum Principem feſtinus adiit, quem ſua quoque irretire perfidia ſubtiliter attentavit. Verùm ille, licet ætate Adoleſcentiæ necdum excederet annos, tamen illum, quia Catholicæ fidei merito præditus erat & gratia, callidè ſuſpendit, ſecumque quoad Regni ſui ad Mediterraneam deveniret ſedem, Brionam vocabulo, detinuit, ubi undique coactis Catholicis ac ſapientibus viris, ſuper eadem re diſponebat conflictum haberi. Ea ergo ventum eſt, & res ſequenti die ventilanda propoſita. Cùmque multi ex tota Normandia Sapientes, qui plurimi & clari habebantur, conveniſſent, præfatum Hæreſiarcham Berengarium cum alio quodam, quem ſecum adduxerat Clerico, in cujus eloquentia victoriæ ſpem ſibi poſuerat, ita coram omnibus confutaverunt, atque evidenti ratione ſuperaverunt, quatenus eis ſilentium imponerent, verborumque quibus fidem Catholicam tuebantur, aſſenſum ab eis extorquerent*. A ſui damnatricibus Synodis ad Laicum Principem provocare eſt vetuſta Hæreticorum audacia. Sic enim ab Antiochena ad Aurelianum Paulus Samoſatenſis, à Romana & Arelatenſi ad Conſtantinum factio Donatiſtica, à Romana & Hiſpanica Synodo ad Maximum Imperatorem appellavit Priſcillianus. Eodem jure ad Guilielmum Normandiæ Ducem, licet non ſuum Principem, provocavit etiam Berengarius. Quòd nempè noſſet Juvenem & calidum, atque offenſum à Leone Pontifice ob negatam diſpenſationis & relaxati interdicti gratiam, ac ab omni Romana Eccleſia alienum. Quidquid ſit, Divina gratia direxit Juvenem Principem, & Leonis de Hæreſiarcha judicium fecit per ipſum Synodaliter confirmari.

Reſtant duæ quæſtiones. Prima eſt, Quomodo Milo Criſpinus dicat de proficiſcente ad hanc Synodum Sancto Lanfranco: *Lanfrancus iterum Romanum Papam adiit, jam enim antea Romam petierat cauſa Berengarii?* Hic enim Romanus acceſſus fuit Lanfranco ex Beccenſi Monaſterio omninò primus. Altera quæſtio eſt, Quomodo Durandus Abbas dicat iſtam Berengarii provocationem, & Brionenſe de ipſo judicium eſſe facta anno poſt milleſimum quinquageſimo tertio? Hæc enim affirmat facta inter Romanam hanc & ejuſdem anni Vercellenſem Synodum, quam utramque Hermannus Contractus & alii meliores Hiſtorici celebratam aſſeverant anno quinquageſimo. Ad primum reſpondeo hæc Milonis verba, *Iterum Romanum Pontificem adiit*, intelligenda de profectione ad Nicolaum ſecundum, qui præfatum matrimonium tandem ratificavit. Varia enim Lanfranci itinera & Acta Milo illic in compendium agglomerat. Et ejus contextus innuit Normandiæ interdictum uſque ad Nicolai ſecundi gratiam omninò perduraſſe. Ad ſecundum reſpondeo de Leonini Papatus ac Berengariani erroris exordio & annis eſſe varias Hiſtoricorum ſententias, ideoque nos cum omnibus non poſſe concordare. Et varia illic conglomerat etiam Durandus, quæ omnia non ſunt ejuſdem anni.

Digitized by Google

S. LEONIS NONI CONCILIUM VERCELLENSE.

Sexta Leonis noni Synodus fuit Vercellenſis, anni milleſimi quinquageſimi menſe Septembri habita, de qua pergit Sanctus Lanfrancus: *Hinc declarata eſt Synodus Vercellenſis, quæ tunc proximo Septembri, eodem præſidente Pontifice, eſt celebrata Vercellis, ad quam vocatus non veniſti. Ego verò Præcepto ac precibus præfati Pontificis uſque ad ipſam Synodum ſecum remanſi. In qua in audientia* Cap. 4. *omnium, qui de diverſis hujus mundi partibus illuc convenerant, Joannis Scoti liber de Eucharistia lectus eſt ac damnatus, ſententia tua expoſita ac damnata, fides ſanctæ Eccleſiæ, quam ego teneo ac tenendam adſtruo, audita eſt concordi omnium aſſenſu confirmata. Duo Clerici, qui Legatos tuos ſe eſſe dicebant, volentes te defendere, in primo ſtatim aditu defecerunt, & capti ſunt.* Hæc verba, *Quam ego teneo ac tenendam adſtruo*, non continent propriam laudem: Agunt adverſus Berengarii impudentiam, blaterantis Romanæ Eccleſiæ ſententiam non eſſe aliud, quam vecordiam Paſchaſii, Humberti, Lanfranci, & Vulgi. Eandem Synodum laudat in Sancti Lanfranci vita Milo Criſpinus: *Hæc eadem, quæ in Romana, in Vercellenſi Synodo retractata ſunt, & ſententia Berengarii audita & reprobata; fides verò Eccleſiæ, quam Lanfrancus tenebat & adſtruebat, expoſita & concordi omnium aſſenſu confirmata eſt:* Cap. 3. Et in litteris ad Berengarium Magiſter Aſcelinus: *Pudeat te patrocinari Joannis Scoti librum, quem Vercellis in plenaria Synodo damnatum, eoque propter eum Hæreſis macula notatum audivimus.* Et Sanctus Guitmundus: *Mox incipientibus his erroribus palam audiri, Catholici viri graviter commoti, atque intolerabiliter ferentes, præſidente per ſemetipſum beatiſſimæ memoriæ Domino Papa Leone,* Lib. 1. *Vercellis Concilium ponunt, in quo poſt diligentiſſimam de Corpore & Sanguine Domini rationem, Berengarium, & omnes ejus in hac Hæreſi fautores perpetuo anathemate, niſi reſipiſcerent, damnaverunt.* Et Guilielmus Malmesberienſis: *Soliditati Catholicæ timens ſanctiſſimæ memoriæ Leo Papa, Vercellis contra Berengarium inſtituto Concilio tenebras nebuloſi erroris Evangelicorum teſtimoniorum* F. 113. *fulgore depulit.* Eadem verba ſuis Annalibus inſeruit Matthæus Pariſienſis. Hæc ergo Synodus per priorem Romanam, quod in ipſa non A. 1087. comparuiſſet Berengarius, ideoque cauſa videretur non plenè finita, fuit indicta. Verùm neque hic ille comparuit, ſed ſolos miſit Reſponſales. Et hinc ipſum eſſe plenè Hæreticum deinceps non dubitavit Pontifex, ideoque cum Joannis Scoti libro iterum damnato non tantùm à communione ſuſpendit ut ſuſpectum, ſed ut novum Hæreſiarcham cum omnibus ſuis fautoribus & ſequacibus uſque ad reſipiſcentiam anathematizavit. Ejus Reſponſales denuò conjecit in carcerem.

Synodi Acta Henrico Regi retulerunt, qui Synodo adſuerant à ſua Eccleſia Legati, duo Clerici Carnutenſes. Ita teſtatur ipſe Berengarius in litteris ad Comitem Richardum. Epiſcopi enim ſui Sancti Fulberti, qui moriens Berengarium ejecerat à ſua facie, judicio Carnutenſis Eccleſia ſemper conſtans adhæſit. Cur duos Clericos legarit Vercellas, prodit Durandus Troarnenſium Abbas, ajens damnatum in Romana Synodo Berengarium fuiſſe à Guilielmo Normandiæ Duce contemptum, ac ab illius Epiſcopis iteratò damnatum, ac pergens: *Berengarius* Cap. 9. *autem tandem non ſine pudore evadens, Carnutum petiit, ubi poſitus de eadem quæſtione ſe conſulentibus, audita quippe jam longè lateque acta res fuerat, Clericis ejuſdem urbis nulla reſpondit, cum verò ſibi opportunitas daretur, ſe reſponſurum promiſit. Unde non multò poſt litteras, quas & ipſe legi, dictavit, in quibus multa abſurda, fideique Catholicæ aliena anhelus declamavit. Inter quæ Romanam Eccleſiam, caput videlicet totius Chriſtianitatis, multa temeritate hæretico vocabulo denotavit, cum qua Rectorem ejus, Dominum ſcilicet Papam Leonem, cujus fides Catholica, ſpectabilis ſapientia, laudabilis habebatur induſtria, quem non excepit, pariter infamavit, ſeque ad utrumque convincendum, dum reſpondere differret, interrogantibus intendiſſe retulit. Tunc quippè inſtabat conſtituta dies Concilii poſtmodum Vercellis habiti. Has itaque litteras puritatis, ut ſibi videbatur, plenas, ſed reverà multa vanitate refertas, Carnutenſibus, qui ſibi quæſtionem intentaverant, deſtinavit.* Has ergo litteras, & Berengarii apud ſe Acta Carnutenſis Legatio Pontifici & Synodo retulit.

Aliam hujus Synodi actionem refert Henricus Huntindonienſis: *Eo tempore Leo Papa tenuit Synodum apud Vercellas, ubi Ulpho Dorceceſtriæ interfuit, & penè fractus eſt baculus ejus Epiſcopalis, niſi majus pretium dediſſet. Neſciebat enim officium ſuum, ſicut decet Epiſcopum.* Quid per majus pretium Henricus intelligat, & quæ fuerint Ulphonis crimina, ignoro. Etiam in acceſſionibus ad Sigebertum Gemblacenſem ſcribit A. 1049. Robertus Abbas Montenſis: *Leo Papa Synodum tenuit apud Vercellas, ubi Ulf Epiſcopus interfuit. Et penè fractus eſt ejus baculus Epiſcopalis, niſi manus accipientium ungerentur. Neſciebat enim officium, ſicut Epiſcopum deceret.* Exponit quid ſit majus pretium. At Sanctum Leonem, capitalem iſtius facinoris hoſtem, nemo unquam hic vel ſuſpectum habuit.

S. LEONIS NONI CONCILIUM

PARISIENSE.

HÆc ſui ac Joannis Scoti iterata damnatio mirè contorſit Berengarium. Et præſertim quod ſuos Apocriſarios Leo Pontifex jam ſecundò conjeciſſet in carcerem. Hinc ſe convertit ad varios per varias Epiſtolas, quarum hanc ad Richardum Aureliæ Comitem nuper publicavit magno Eccleſiaſticæ eruditionis incremento eruditus Lucas Dacherius: *Quia facilè vobis factum eſſe cum Rege loqui non neſcio, vellem, ſi videretur & vobis, verbum illi aliquod pro me faceretis, ſi fortè humanitatis, liberalitatis, dignitatiſque Regiæ, atque Chriſtianitatis reputatione, aliqua munificentia compenſaret damnum, quod in Clerico Eccleſiæ ſuæ injuſtiſſimè, ac Regia Majeſtate indigniſſimè tantum intulit. Quod ſi facit, ab immodica culpa, ſi modica expenſa, non modicum exſoluit. Si autem non facit, me tamen præſto nihilominus habet in eo uno ſervire Regiæ Majeſtati, ut ſatisfaciam ſecundùm Scripturas illi, & quibus velit, injuſtiſſimè damnatum Scotum Joannem, injuſtiſſimè nihilominus aſſertum Paſchaſium in Concilio Vercellenſi, perversè & Regio auditu indigniſſimè expoſuiſſe ibi Clericos Carnutenſes. Si ita res acta eſt, quomodo ad me pervenit, ſententia de Euchariſtia, quam in Scriptura habet glorioſæ memoriæ Fulberti Epiſcopi, quam quidam ipſius Epiſcopi putant fuiſſe ſententiam, ſed eſt Beati Auguſtini. Væ autem Prophetis, qui prophetant de corde ſuo, qui dicunt, Hæc dicit Dominus, cum Dominus non ſit locutus. Propter Aſcelinum dico, quod Beati Auguſtini verba ad pravitatem ſui erroris detorquere non timuit. Quod ſi autem hoc minus fidelitatis meæ ſervitium Rex refugiat, noverit quæ ſcribit Joannes Scotus, monitu illum ſcripſiſſe, precarioque Caroli Magni Anteceſſoris ſui, qui quantum circa res gerendas perſtrenuus, tantum circa Religionem devotus, ne ineruditorum carnaliumque illius temporis prævaleret ineptia, erudito viro Joanni illi impoſuit colligere de ſcripturis, quæ ineptiam illam converterent. Unde ferat oportet defuncto patrocinium contra calumnias nunc viventium, ne ſe malit exhibere indignum ſucceſſione & ſede illius magnifici Anteceſſoris ſui, qui etiam circa negotium intelligendarum ſcripturarum ſolicitus, ab erudito viro viro, non ad tenebrandum veritatis lumen, tale exegit obſequium.* Suam de Euchariſtia ſententiam affirmat eſſe non ſolum Sancti Fulberti, ſed etiam Sancti Auguſtini, illum à Carnutenſibus Clericis, hunc ab Aſcelino detorqueri in Paſchaſii Hæreſim, Joannis Scoti librum fuiſſe juſſu Caroli Calvi Regis editum, & ab omni tunc Gallicana Eccleſia probatum, atque ita Vercellenſem Synodum non ſolum in Catholicum dogma, & Catholicas perſonas, ſed etiam deliquiſſe in Regiam Majeſtatem. Adversùm haſce violentias expoſtulat novum cauſæ examen, & ex Richardi Comitis interceſſione ac in Gallicanæ Eccleſiæ fidelem Clericum Patrocinio Regiam protectionem. Et poſtulatum officium, etiam cum effectu, Comes Richardus omninò impendit. Lucet ex Theodnioi Leodienſis Epiſcopi ad Henricum Francorum Regem famoſa Epiſtola: *Fama ſupremos Galliæ fines prætergreſſa, totam Germaniam pervaſit, jamque omnium noſtrum replevit aures, qualiter Bruno Andegavenſis Epiſcopus, item Berengarius Turonenſis, antiquas hæreſes modernis temporibus introducendo adſtruunt Corpus Domini non tam Corpus eſſe, quàm umbram & figuram. Quos ad revincendum & publicè confutandum, eo zelo, eoque fervore, quo erga ſanctam Eccleſiam divina inſpiratione plurimum ſemper ardetis, ajunt vos Concilium advocaſſe, ubi tandem illud totius nobiliſſimi veſtri Regni hoc nimis turpe opprobrium de medio auferatis, & in æternum, ſi fieri poteſt, ab ipſa omnium hominum memoria deleatis. O pia voluntas, & vero Rege digniſſima. Quæ utinam effectum habere poſſit, ut in tanto ſacrilegio convictos, quod certè facillimum eſt, abſque ulla dilatione debita ultio conſequeretur. Sed deſperamus id fieri poſſe, cum Bruno exiſtat Epiſcopus: Epiſcopum autem non oportet damnationis ſubire ſententiam præter Apoſtolicam auctoritatem. Igitur omnes, quicumque ſumus filii Matris Eccleſiæ, in maximo dolore poſiti ſumus. Nam plurimùm veremur, ſi illis miſerrimis & perditiſſimis viris audientia ſancti Concilii, ſicut ipſi de pœna ſecuri poſtulant, permittatur, cum de tanta præſumptione revictos puniri minimè concedatur, graviſſima ſcandala in omnium fidelium populo generari. Certè quos videbunt impunitos, & nequaquam à ſui gradus honore dejectos, eoſdem putabunt ab omni Concilio aut vinci non potuiſſe, aut juſtificatos eſſe: eruntque, ut ita dicam, noviſſima pejora prioribus. Ergo Majeſtatem tuam omnes exoratam vellemus, ut interim illorum impiam, ſacrilegam, & nefariam aſſertionem audire contemneretis, donec accepta Romanæ Sedis audientia damnandi poteſtatem haberetis. Quamquam hujuſmodi homines nequaquam oporteat audiri, neque tam eſt pro illis Concilium advocandum, quàm de illorum ſupplicio exquirendum. Tunc quippe Hæretici audiendi fuerunt, quando Hæreſes ipſæ, & hujuſmodi quæſtiones, utpote quæ nondum ad unguem diſcuſſæ fuiſſent, in dubium venire potuerunt, ut per congreſſum certaminis pateſceret, utra pars ſtaret*

Tom. 1. Chriſt. Lupi Oper. Tom. IV.

pro defenſione veritatis. Hanc hæreſim aſſerit eſſe manifeſtam, & omnium Patrum lucido judicio damnatam, & pergit: *Quamobrem Brunonem & Berengarium jam anathematizatos arbitramur. Quod ſi ita eſt, verè illis Concilii audientia denegan- da eſt, & cum veſtris, cumque noſtris Epiſcopis, ſi ita vobis videtur, cum amico veſtro Imperatore, cum ipſo Papa, quæ vindicta in eos ſtatuatur, delibe- randum. Eſt enim juſtum, ut quorum manus ſunt contra omnes, omnium manus etiam contra ipſos excitentur*. A Comite Richardo perſuaſus Rex Pariſios convocavit Regni ſui Epiſcopalem Sy- nodum, ipſoſque etiam Brunonem ac Berenga- rium, atque ipſorum cauſam juſſit retractari. Quod degradandorum Epiſcoporum auctorita- tem, nova Canonum per Iſidorum Mercatorem in Franciam deportata collectione fretus, Pro- vincialibus Synodis abrogarit, ac Apoſtolicæ ſe- di reſervarit Nicolaus primus Pontifex, non abſque fundamentis affirmat in opere de Sacer- dotii & Imperii concordia Dominus Petrus de Marca. Quidquid ſit, iſta regula poſtmodum in Gallia adeò viguit, ut Gerardum Engoliſ- menſem Epiſcopum Romanæ Legationis vigo- re Epiſcopos degradare tentantem, de invaſo ipſo Apoſtolici culminis apice arguat Goffredus Abbas Vindocinenſis. Ex eadem regula hanc Synodum uti inefficacem ac inutilem, imò uti & noxiam, diſſuadet Theoduinus. Addit & aliam vetuſtiſſimam regulam, ex qua adverſus Julianum ac alios Pelagianos Epiſcopos, qui ab Innocentio & Zozimo Pontificibus datum de Pe- lagio ac ejus dogmate judicium retractari per ge- neralem Synodum expoſtulabant à Theodoſio Imperatore, ad Bonifacium primum ſcripſit San-
Lib. 1. ctus Auguſtinus: *Hæc execrabilia dogmata ſenen- tes & ſeminantes, adhuc inſuper flagitant audien- tiam, cum damnati debeant agere pœnitentiam*. Sy- nodale ac definitivum Romanæ Eccleſiæ de fide judicium ſine ejus venia retractari non poſſe à Gal- licana Eccleſia dicit etiam Theoduinus, aſſeve- rat Berengarium & Romæ & Vercellis legitimè damnatum, ideoque nihil ſupereſſe, niſi ut vel ſpontanea pœnitentia corrigatur, vel per Im- perialis ac Regii Brachii ab Henrico Imperato- re & Henrico Rege concorditer dandum Leoni Pontifici auxilium ad perpetuum ſilentium com- pellatur.

Auream Theoduini Epiſtolam meritò prædicat in ſuis ad Ægidii Leodienſis Canonici Epiſcopa- lem Hiſtoriam notis Joannes Chapeauville,
Cap 71. & adjungit: *His acceptis Henricus Francorum Rex litteris, bene à tanto Antiſtite perſuaſus, à cœpto creditur deſtitiſſe. Non enim ipſe dum vixit, ali- quod fuiſſe contra Berengarium & ſocium impieta- tis collectum Concilium memoria reperitur, ſicut aliorum Conciliorum longè minoris momenti*. Ve- rùm vir eruditus non viderat tunc necdum à Luca Dacherio editum Durandi Troarnenſis Abbatis adverſus Berengarium ac ejus errores librum, in quo hæc habemus: *Cum tanti mali fama cre-
Cap. 9. breſceret, & omnium corda fidelium vehemen- tius percelleret, perque multos hujuſmodi virus latenter & apertè jam ſerperet, contigit ut ad aures etiam Regis Francorum Henrici perveniret, qui conſultu ſui Regni Pontificum Procerumque, Conci- lium Pariſiis cogi decimo ſeptima Kalendas Novem- bris præcepit, ac præfatum Berengarium, ut aut ſua dicta Patrum auctoritate firmaret multis ſibi obni- tentibus, aut ſi ea defendere nequiret, in Catholi- cam, cui obviare non poſſet, prudenter transiret, intereſſe tantorum Cœtui Patrum imperavit. Interea condicta venerat dies, frequenſque Conventus Præ- ſulum ac reliquorum Sancti Ordinis Clericorum, nec non Nobilium Laicorum Pariſiis factus eſt, ſed jam dictus Berengarius malæ conſcientiæ perculſus terrore, ut juſſus erat, eo venire diſtulit, ſeque cum Bruno- ne, ſuo videlicet Epiſcopo Andegavenſi, ſub quo Archidiaconi fungebatur honore, pro eo maximè con- tinuit, quia eodem errore, utpote tanti viri credu- lus, & ipſe noſcebatur involvi. Interea Præſul Aure- lianenſis quoſdam apices in ſchedu haud parva digeſtos in conſpectu omnium, & Regis, interat enim, protulit. Et præcipiat, inquit, veſtra Sanctitas has litteras à Berengario editas, ſi libet, recitari, quas ego quidem ab ipſo nequaquam accepi, ſed cum eas cuidam ſuo familiari, nomine Paulo, per Vereda- rium dirigeret, violenter rapui. Quibus ſuſceptis, & ad recitandum traditis, omnium aures erigontur, ora in ſilentium componuntur, corda ad intelligen- dum quæ continebantur in eis præparantur. Sed inter legendum fit multum repentè murmur, & per ſingula abſurdi ſenſus verba gravis inſtrepit fremi- tus. Itaque omnibus talis lectio, quoniam nequiſſi- ma ſordebat Hæreſi, vehementer diſplicuit. Dam- nato proinde communi ſententia talium auctore, damnatis ejus complicibus, cum Codice Joannis Sco- ti, ex quo ea, quæ damnabantur, ſumpta vide- bantur, Concilio ſoluto deceſſum eſt, ea conditione, ut niſi reſipiſceret ejuſmodi perverſitatis Auctor, cum ſequacibus ſuis, ab omni exercitu Francorum, præeuntibus Clericis cum Eccleſiaſtico apparatu, in- ſtanter quæſiti, ubicumque conveniſſent, eo uſque obſiderentur, donec aut conſentirent Catholicæ fidei, aut mortis pœnas luituri caperentur. Quamobrem territi, non multò poſt in Concilio ſuper fidei ſuæ ſta- tu convenati, ita ſe ſicut Eccleſia tenet Catholica cre- dere fideliter & ſapere publicè profeſſi ſunt, delatiſ- que Sanctorum pignoribus, ut omnibus ſatisfacerent, atque de veritate fidei, quam profeſſi fuerant, eos qui aderant certos facerent, Sacramentum dede- runt*. Licet non ante, tamen poſt hanc Syno- dum Henricus Rex Theoduini judicium eſt omni- nò ſecutus. Sanxit blaſphemum cum omnia ſua ſequela Berengarium, niſi pœnitens ac reſipiſcens ſileret, gladio percutiendum.

Nec ſine omni fructu. Tunc enim factum eſt quod ad Magiſtrum Aſcelinum ſcribit ipſe Beren- garius: *Per vos tranſiens diſpoſueram omninò nihil agere cum quibuſcumque de Euchariſtia, priuſquam ſatisfacerem tu eo Epiſcopis, ad quos contendebam, ſecundùm Evangelicam & Apoſtolicam ſcripturam*. Doloſa hac circumcurſatione conatus eſt & Epiſ- copos & Regium gladium circumſcribere. Ex hinc interim nata eſt ſecunda Galliæ Synodus, in qua Catholicam fidem eſt publicè profeſſus. Quòd doloſè omnia egerit, lucet ex iſta ipſa, in qua ſuos pertinaciter reſumit errores, Epiſto- la, ac etiam ex Magiſtri Aſcelini Reſponſo: *Pudeat te patrocinari Librum Joannis Scoti,*

quem

quem Vercellis in plenaria Synodo damnatum, te quoque propter eum hæreſis macula notatum audivimus. Semper abjurare hæreſim, ac ipſam mox reſorbere, erat proprium verſatilis Berengarii ingenium. Euſebius Bruno Epiſcopus fuit melioris mentis. Quod enim per ipſa hæc ſcandala admonitus reſipuerit, erroris ac Erronis patrocinium deſeruerit, quin & famam ſuam ſolemniter purgaverit, lucet ex ejus Apologetica Epiſtola, quam nuper vulgavit Menardus Andegavenſis. Hic eſt ille Euſebius Bruno, quem & ejus Turonenſem Metropolitam Radulphum humilibus, quas in ſuis ad Petrum de Marca ſcholiis edidit Stephanus Baluzius, litteris obteſtatus eſt
Lib. 6. Cap. 30. Gebuinus Archiepiſcopus Lugdunenſis, ne Amatum Olorenſem Epiſcopum, Gregorii ſeptimi Pontificis Legatum, reciperent in ſua Provincia, & novo iſto Vicariatu novum adhuc & tenerum Lugdunenſis Eccleſiæ Primatum offendi ac deprimi paterentur. Bruno igitur non ſolùm ut Orthodoxus, ſed & uti potens in ſua Provincia atque integer Epiſcopus tunc ſedebat. Porrò Lugdunenſis ille Primatus fuit erectus anno poſt milleſimum ſeptuageſimo nono, atque ità Bruno vitam protraxit ad multos annos. Et à nulla interim Synodo legitur de errore fuiſſe notatus.

De laudata Theoduini Epiſtola ſcribit Dominus Cardinalis Baronius: *Vides, Lector, prima ſpicula in virulentum Draconem vibrata fuiſſe à nobiliſſima Eccleſia Leodienſi, Catholicæ fidei tenaciſſima, imprimis verò ab ejus Epiſcopo Durando, nec non ab ejuſdem Eccleſiæ Scholaſtico.* Utique Adelmanno, Brixienſi poſteà Epiſcopo. Rectiùs in ſecunda Francicarum rerum Decade eximius vir Joannes Rivius: *Berengarii hæreſim primus omnium inſigni Epiſtola, ad Henricum Regem ſcripta, Theoduinus Leodienſis Epiſcopus ex Præpoſito Sancti Donatiani Brugis, non Durandus, uti voluerunt hactenus nonnulli, confutavit.* Uterque interim rectè affirmat hanc Epiſtolam eſſe primum Magiſtrale ſcriptum in Berengarium. Theoduinum poſteà ſecuti ſunt Sanctus Guitmundus Averſæ Epiſcopus, Sanctus Lanfrancus Archiepiſcopus Cantuarienſis, Algerus ex Leodienſi Canonico Cluniacenſis Monachus, Hugo ex Lingonenſi Epiſcopo Monachus Virdunen-
A. 1051. ſis, Petrus Venerabilis, Durandus Troarnenſium Abbas, Guibertus de Novigento, omnes ex Sancti Benedicti Ordine, aliique plures, de quibus videatur in Sigeberti Gembiacenſis ſupplemento Robertus Abbas Montenſis.

Porrò quod & Sanctum Leonem Pontificem & ipſam Romanam Eccleſiam blaſphemarit Berengarius, affirmat non ſolus Durandus Troarnenſis, ſed etiam in edito ad ipſum Berengarium libro Sanctus Lanfrancus: *Traditus in reprobum ſenſum, Sanctam Romanam Eccleſiam vocas Eccleſiam Malignantium, Concilium vanitatis, ſe-*
Cap. 6. *dem Sathanæ.* Et Sanctus Guitmundus: *Berengarius jam defunctum Sanctum Leonem Papam, & Sanctos Viros, qui interfuere Concilio, maledicis verbis & ſcriptis lacerare non deſiit, Sanctiſſimum illud ac Reverendiſſimum Eccleſiæ ſpeculum, ſummum non Pontificem, ſed Pompificem atque Pulpificem vocans, eumque infatuatione Lanfranci infatuatum, Concilium vanitatis adunaſſe blaſphemans.* Cur Papam dixerit Pulpificem, exponit marginalis ad Gregorii ſeptimi à Bennone Cardinale ſcriptam vitam Scholiaſtes: *Berengarius Pontificem Romanum non veritus eſt vocare Pulpificem, quod Pulpam, id eſt, Carnem in Euchariſtia eſſe definierit.* Eſt antiquiſſima Hæreticorum atque Erronum audacia. Etenim ut in errore de exſufflando Hæreticorum Baptiſmo Sanctum Cyprianum, adverſus Sanctum Stephanum Papam in Apoſtolica traditione ſe fundantem, firmaret Firmilianus Cæſareenſis in Cappadocia Epiſcopus, clamavit Romanam Eccleſiam in multis deviare ab Apoſtolicis inſtitutis, & hoc in puncto Sanctos Petrum & Paulum à Stephano infamari. Quod ipſum adverſus Zephyrinum Pontificem blaterarunt Neſtorii Magiſter Artemon, Montaniſtæ, ac Tertullianus. Cum dogmate Apoſtolicam quoque diſciplinam clamarunt ab illo corruptam. Et à Romana Eccleſia, quod pervertere non poſſet, ſe manifeſto ſchiſmate ſeparatura Euſebiana Arianorum factio, in Philippo-Politano Conventiculo definiit ab ipſa, degradatum ab Orientali Synodo Athanaſium reparante, eſſe violatum Evangelicum ac Apoſtolicum Canonem, & Julium Pontificem, uti hujus prævaricationis auctorem, communione privavit. Ut à Melchiade datum in Donatum Caſænigræ Epiſcopum, ac ejus factionem damnationis judicium evacuarent Donatiſtæ, Marcellinum ac laudatum Melchiadem accuſaverunt idololatricæ ſub Diocletiano Thurificationis, Apoſtolicam ſucceſſionem dixerunt Romæ exſtinctam, ideoque & novum è ſua communione illic ordinaverunt novæ originis Epiſcopum, quem in neſcio qua ſuburbana rupe latitantem Romanus populus per ironiam titulabat Epiſcopum Rupitanum. Qua in maledicentia adeò profecit ipſorum Conſtantinenſis Epiſcopus Petilianus, ut Apoſtolicam Romanæ Ec- Lib.
cleſiæ Cathedram fuiſſe ab ipſo appellatam *Cathe-* Cap.
dram peſtilentiæ, teſtetur Sanctus Auguſtinus. Zozymum item cum ſuo Clero Pontificem, quod priùs paternè ad meliora tentatum Cœleſtium tandem damnaſſet, maledicentiſſimè de prævaricatione deſamavit Julianus Pelagianiſta, blaterans hinc à vindice Deo fuiſſe immiſſum Schiſma Eulalianum. Plura ſunt hujus audaciæ exempla. Sanctus Seleucus Amaſenus Epiſcopus, Helenoponti Metropolita, in ſuæ Synodi de Chalcedonenſi Concilio & intruſo in Alexandrinam Cathedram Timotheo Æluro ad Leonem Auguſtum litteris dat rationem: *Si lucem cæci, & veritatem mendaces accuſant, illi quidem propter cæcitatem viſus, illi verò quod eorum error & malitia pariter arguantur, novimus quia omnes Hæretici Sanctas Synodos, eorum malas ſectas deſtruentes, accuſant. Sic enim Ariani & Eunomiani de Nicænis Patribus agunt, Macedoniani de congregatis in urbe Conſtantinopolitana, Neſtoriani Epheſiæ Synodo, Eutychianiſtæ verò Patribus Chalcedone convenientibus adverſantur.* Ita
in Sanctum Leonem ac Romanam Eccleſiam, Ep. 53
quod ab ipſis præſertim damnatus, omnem ſuæ
male-

maledicentiæ vim exeruit Berengarius. Et hanc ejus caninam facundiam omnes Sacramentarii Hæretici, etiam Lutherus & Calvinus, fuerunt inſigniter imitati.

S. LEONIS NONI

TERTIUM CONCILIUM

ROMANUM.

SEptimam Leonis noni, Romanam tertiam, factam anno iſtius ſæculi quinquageſimo primo, Synodum laudat Hermannus Contractus: *Poſt Paſcha Domnus Papa Leo Synodum Romæ collegit, ubi inter cætera Gregorium Vercellenſem Epiſcopum propter adulterium cum vidua quadam, Avunculi ſui ſponſa admiſſum, & perjuria perpetrata, abſentem & neſcientem excommunicavit, quem tamen non multo poſt Romam venientem, ſatisfactionem promittentem, officio reſtituit.* Voces, *Officio reſtituit*, evincunt excommunicationem hic ſumi pro degradatione. Excommunicatio enim apud antiquos pro cujuſvis communionis ablatione latiſſimè ſumitur. Et degradatio eſt Clericalis communionis ablatio, abjectioque ad ſortem Laicalem. Porrò & adulterium & perjurium ſunt crimina, ob quæ Laicus Eccleſiam, Clericus gradum perdebat citra ſpem reparationis. Quare tam feſtina Gregorii reparatio oſtendit avitæ diſciplinæ rigorem tunc multum fuiſſe laxatum. Hac in parte laxari cœperat à tempore Sancti Gregorii Magni, ſcribentis ad Januarium Sardorum Archiepiſcopum: *Qui poſt acceptum ſacrum Ordinem*

L. 3. Epiſt. 26. *lapſus in peccatum carnis fuerit, ſacro Ordine ità careat, ut ad Altaris Miniſterium ulterius non accedat.*

L. 7. In dict. 2. Quin ejuſmodi etiam lapſum poſſe per

Epiſt. 54. pœnitentiam reparari ſcripſit ad Secundinum Monachum. Quod ipſum in litteris ad Maſſanum Epiſcopum ſcribit Sanctus Iſidorus Archiepiſcopus Hiſpalenſis. Quidam tamen Epiſtolam hanc fictam, iſtam affirmant adducti Reſponſi intruſione vitiatam. Nec ſine fundamentis. Contrarium enim Gregorius manifeſtè ſcribit in laudatis ad Januarium, aliiſque ibidem litteris; & carne lapſum Cordubenſem Epiſcopum nullo unquam tempore reparari poſſe, ſed in perpetua uſque ad mortem degradatione ac pœnitentia continendum, diſertè ad Helladium Epiſcopum ſcripſit laudatus Iſidorus. Quidquid ſit, omnem poſt Baptiſma carne lapſum Apoſtolicus per plura ſæcula ſervatus Canon fecit indiſpenſabiliter irregularem.

Gregorii lapſum fuiſſe adulterium confirmat Synodus Trullana: *Qui alteri deſponſatam mulierem, eo adhuc vivo cui deſponſa eſt, in nuptiarum ducit ſocietatem, adulterii crimini ſubjiciatur.* Quem

Can. 98. Canonem Romanis legibus in ſpeciem adverſari advertit in novella ad Stylianum officiorum Magiſtrum lege Imperator Leo ſapiens: *Romana* Leg. 74.
enim lex tali matrimonio cenſet diſſolvi priora ſponſalia, factamque priori ſponſo injuriam compenſat lucro arrharum. Attamen Canoni Trullano conſonat etiam Synodus Ancyrana: *Deſponſatas puellas,* Can. 10.
& poſt ab aliis ad matrimonium *raptas, placuit erui, & eis reddi, quibus antè fuerant deſponſatæ, etiamſi à raptoribus* per attentati matrimonii conſummationem *vis illata conſtiterit.* Quod nempe adulterium ſit, non matrimonium. Hunc Canonem de inito & conſummato cum rapta & deſponſata matrimonio lucidè exponit in Canonicis ad Sanctum Amphilochium litteris Magnus Baſilius. Et Himerio Tarraconenſi Archiepiſcopo roganti, *Si deſponſatam alii puellam alter in ma-* C. 31.
trimonium poſſit accipere, reſpondit Papa Siricius: *Hoc ne fiat, modis omnibus inhibemus. Quia illa benedictio, quam nupturæ Sacerdos imponit, apud fideles cujuſdam Sacrilegii inſtar eſt, ſi ulla tranſgreſſione violetur.* Agit non de quibuſcumque, ſed de ſolis ſolemni Sacerdotis benedictione ſan- Ep. 1. c. 4.
ctificatis ſponſalibus, quæ ſunt matrimonium ratum. Et hac etiam via adductum Trullanum Canonem cum Romanis legibus conciliavit Leo ſapiens, definiens Canonum cum legibus contrarietatem ſemper amovendam, ideoque legem de ſimplicibus, Canonem intelligendum de benedictis ſponſalibus. Quod enim connubialis Sacramenti rationem in hac benedictione ſitam eſſe crediderit & Latina olim & Græca Eccleſia, poſſit facilè demonſtrari. Verùm Theodorus Balſamon affirmat Canonem ſtatuere adverſus leges: *Adverſum nonnullos ex legibus dicentes, quod ſi quis alteri deſponſam in matrimonium duxerit, non eſt adulter, ſed neque fornicator. Neque enim fornicationem admiſit, quod cum ea legitimo matrimonio junctus eſt. Neque verò adulterium perpetravit, quoniam non eſt adhuc ſub marito. Hoc ergo non admiſſo, Sancti Patres decreverunt, ut tanquam adulter condemnetur, qui ad nuptiarum ſocietatem accepit eam, quæ eſt alteri deſponſa, utpote quod inter ſponſos oſculum proceſſit, & arrhæ datæ ſunt pro contrahentium partium ſecuritate. Nec ſponſus aliam uxorem poteſt aliter accipere, niſi legitimè prima ſponſalia ſolverit.* Commiſſam cum aliena ſponſa fornicationem addit ex Canonis ſenſu omninò etiam eſſe adulterium. Et revera eſt flagitium fornicatione patenter majus, affine adulterio, ideoque ſingularis malitia, & nova peccati ſpecies. Antiquæ Gothorum, Alemannorum,

norum, Bavarorum, ac aliorum Barbarorum Chriſtianæ leges attentatum cum aliena ſponſa conjugium ſanciunt irritum, & duriſſimè caſtigant. Burgundionum lex utrumque attentantem, tamquam verum adulterum, aut certè vero adulterio penitùs proximum, mandat gladio feriri.

Interim plures murmuraverunt adverſum iſtum Trullanum Canonem, dicentes aliud eſſe ſponſalia, aliud ratum matrimonium, adeò ut ex ſponſo & ſponſa ante matrimonium genitus ſit illegitimus, & à Parentum hæreditate extraneus. Dixerunt per Canonem confundi, quæ Romana Reſpublica & omnis ſub cælo Eccleſia ſemper diſcreverat. Et hinc Canonum dilector, Imperator Alexius Comnenus, murmurationem convertit in legem, ſanciens deinceps nulla niſi cum ſolemni Sacerdotis benedictione, & in annis à Leone Philoſopho ad nuptias requiſitis fieri ſponſalia, id eſt, ſponſalia eſſe idem cum matrimonio rato. Quidquid antea aut aliter fieret, civilem quempiam, ſed nullo pacto ſponſalium permiſit eſſe contractum. Exſtat novella hæc lex in jure Græco Romano, ipſamque ad juris communis appendicem appoſuit Dionyſius Gothofredus. Et hinc Trullani Canonis ſtatutum per hanc legem evaſiſſe planum & lucidum laudatus Theodorus Balſamon rectè advertit. Legem confirmavit Macarius ad duodecimi ſæculi exordium Patriarcha Alexandrinus, de quo Orientale Alexandrinorum Patriarchatum Chronicon: *Macarius Patriarcha plures abrogavit ritus. Sponſalia cum orationibus & thure contrahebantur in domibus, ille verò decrevit fieri in Eccleſia tempore coronationis ſponſorum.* Sponſorum enim coronatio apud Græcos ſemper fuit proprius Character rati matrimonii. In Gregorii Vercellenſis Epiſcopi cauſa Leo nonus, aut ex Siricii Pontificis Reſcripto, aut de imperfecto adulterio eſt locutus.

S. LEONIS NONI

QUARTUM CONCILIUM

ROMANUM.

OCtavam tandem Leonis noni, quartam Romanam, anno iſtius ſæculi quinquageſimo ſecundo factam Synodum laudat Sigebertus Gemblacenſis: *Leo Papa Gerardum Leucorum ſupra ſe quintum Epiſcopum, ſanctitate vitæ mirabilem, Synodo habita per Apoſtolicam auctoritatem, decrevit in numero Sanctorum Confeſſorum in Eccleſia ſolemniter habendum.* Sanctus hic Gerardus fuit natione Colonienſis. Porrò defunctos juſtos in Sanctorum Canonem, ſeu Eccleſiaſticas tabulas ſolemniter referre, ſeu canonizare, eſt antiquiſſima Eccleſiæ conſuetudo, habens exemplum ab Apoſtolo in Epiſtola ad Hebræos, ubi varios antiqui temporis juſtos adducit, definiens per donatam ſibi in JESUM Chriſtum venturum fidem placuiſſe Deo, factoſque hæredes divinæ per eundem mediatorem repromiſſionis. Et de Lucilla, opulenta & factioſa muliere, matre aut ſaltem obſtetrice Donatiſtici Schiſmatis, ſcribit in libris adverſus ejuſdem Primatem Parmenianum Sanctus Optatus Epiſcopus Milevita-
Lib. 1. nus; *Cum correptionem Archidiaconi Cæciliani ferre non poſſet, quæ ante ſpiritualem cibum & potum os neſcio cujus Martyris, ſi tamen Martyris, libare dicebatur, & cum præponeret os neſcio cujus hominis mortui, etſi Martyris, ſed necdum vindicati, correpta cum confuſione irata receſſit.* Ad quæ verba rectè commentatur Gabriel Albaſpinæus Epiſcopus Aurelianenſis: *Vindicatum Martyrem Optatus vocat, qui declaratus ſit communi Piorum ſententia in eam ſummam dignitatem, relatus jam inter cæli indigetes.* Duo igitur in Lucilla Cæcilianus arguit. Primò, quod neſcio quem defunctum ex proprio judicio aſſereret Martyrem, ejuſque oſſa uti ſacras reliquias coleret. Secundò, quod cujuſpiam ex ipſo oſſis oſculum ſumendæ Euchariſtiæ præmitteret, atque ita iſtud huic quaſi præferret. Et hinc de Donatiſtis in libro de Sectis habet Conſtantinus Harmenopulus: *Donatiſtæ quoddam os manum tenentes, id ipſum priùs exoſculabantur, atque ita Sacramenta percipiebant.* Et in ſuis ad ſexageſimum primum Carthaginenſem Canonem Scholiis Teodorus Balſamon: *Donatus fuit Auctor Hæreſis, quæ non alium divinorum eſſe Myſteriorum participem docebat, niſi os in manu tenens hoc priùs ſalutaret, & ſic communicaret.* Damnatum in Lucilla abuſum in dogma & ritum verterunt. Cujus tamen nec Sanctus Optatus, nec Sanctus Auguſtinus, qui iſtius Schiſmatis omnia detexit arcana, meminerunt. Hinc interim lucet avitus cultus ſacrarum Reliquiarum. Et Clero ſuo, de coronatis ſub ejus exilio martyribus referenti ac roganti, in carcere profeſſam ac victrice morte confirmatam fidem eſſe *conſummatam Martyris gloriam* reſpondit relegatus Sanctus
Cyprianus, & adjunxit: *Dies eorum, quibus* Epiſt. 3
excedunt, annotate, ut commemorationem eorum inter memorias Martyrum celebrare poſſimus. Eos abſens ad Cleri ſui teſtimonium canonizat, & uti vindicatos Martyres Eccleſiaſticis, quas hodie vocamus Martyrologium, tabulis mandat adſcribi. Et hi omninò ſunt faſti noſtri,

quos

Digitized by Google

quos contra Gentilium feſta, ſau Gentiles Gentilium feſtorum tabulas diſtinguit in libro de co-
Cap. 13. rona Militis Tertullianus. Et de Sancto Gregorio Thaumaturgo, diſperſum Gentili perſecutione populum poſt redditam pacem viſitante, ſcribit in ejus vita Sanctus Gregorius Epiſcopus Nyſſenus. *Inſtituebat apud omnes ubique populos ſancieus ut nomine eorum, qui pro fide decertaſſent, dies feſti atque ſolemnes Conventus celebrarentur.* Et de Sabbathii, hominis Novatienſis, è Rhodo per ſuos Conſtantinopolim translato, & juxta Sanctorum morem illic exaltato cadavere ſcribit Socrates: *Atticus Conſtantinopolitanus Epiſcopus quoſdam noctu eo miſit, illiſque dedit in mandatis,*
L. 7. c. 25. *ut Sabbathii corpus in alio ſepulchro conderent.* Quod nempe fuiſſet Hæreticus, ideoque legitimè non canonizatus. Ex eodem principio dealbatas trucidatorum à Turino Afticæ Comite Circumcellionum aras ſeu menſas damnat ac ridet laudatus Milevitanus Epiſcopus: Erant enim ipſis uti Martyribus in ipſo cædis loco erecta, & albis velis ornata Altaria. Hæc ſunt per agros paſſim aut vias reſidua Sancti Auguſtini adhuc tempore Altaria, quaſi Martyrum memoriæ, quæ dirui mandat, ac ipſorum areas interdici ab Epiſcopis quinta Carthaginenſis Synodus, & adjungit nulla deinceps ſine certis reliquiis, aut fideliſſima Martyricæ Paſſionis origine conſtitui: *Quæ per ſomnia, & inanes quaſi revelationes quorumlibet hominum ubique conſtituuntur Altaria, omnimodè reprobantur.*
Can. 41. Requirit authenticam Martyris canonizationem. Et de Almachio Telemacho, Sanctiſſimo Monacho, Gentili Faltonii Probi Alipii Præfecti Urbani juſſu à gladiatoribus, dum in eorum inſanam crudelitatem ſolemniter invehitur, trucidato in ipſa area, ſcribit in Eccleſiaſtica Hiſtoria Theodoretus: *Imperator Theodoſius Telemachum in Martyrum invictorum numerum adſcripſit.* Hoc eſt, per Romanum Epiſcopum
L. 5. c. 26. adſcribi juſſit, ac adſcriptionem Edictali adverſus Homicidarum Defenſores lege confirmavit. Eccleſiaſtica etiam de rebus merè divinis Decreta confirmanti potius Auguſto, quàm edenti Epiſcopo antiqua Eccleſia ex rationibus adſcripſit. Fideles Alexandrinos, dum à Principe Theodoſio & Epiſcopo ſuo Theophilo juſſi demoliuntur fana, à Gentilibus mactatos fuiſſe etiam à laudato Imperatore uti Martyres beatificatos, eadem phraſi ſcribit Hermias Zozomenus. Et de
L. 7. c. 15. Martyrio Pauli Conſtantinopolitani Epiſcopi Subdiacono, ac ejus Lectore Martiano, per Arianos trucidatis, & miraculorum gratia poſt mortem coruſcantibus adjungit: *Joannes Chryſoſtomus indignum cenſuit eos honore Martyrii carere, quos Deus ipſe honore affecerat.* Hoc eſt, ipſos canonizavit. Laudatum quinti Carthaginenſis
Cap. 42. Concilii Canonem probavit, & ſuo Aquiſgranenſi Capitulari inſeruit etiam Carolus Magnus. Novos Sanctos coli aut invocari, utique ſine Epiſcopali judicio, vetuit idem Synodus Francofordienſis.

Ex quibus vides Sanctorum canonizationem non à ſolo olim Romano Pontifice, ſed à quovis Epiſcopo fuiſſe peractam. Qui mos dudum permanſit in Eccleſia. Etenim de Trauvardo Cameracenſi Epiſcopo, proximum ſuum Anteceſſorem miraculis coruſcantem Hadulphum canonizante, habet in ejuſdem Eccleſiæ Chronico Baldricus Epiſcopus Tornacenſis: *Trauvardus lætus, verbo facto ad populum, Beati Hadulphi ſolemnia* L. 1. c. 33.
in numero Sanctorum notificavit. Et de Oberto Leodienſi Epiſcopo ſcribit ad duodecimi ſæculi annum decimum Sigebertus Gemblacenſis: *Sanctus Guibertus fundator Gemblacenſis Monaſterii, quem Deus multis miraculis per annos duodecim clarificaverat, aſſenſu generali Synodi ab Oberto Legienſi Epiſcopo elevatur, cum mirabili concurſu & gaudio populorum.* Et hinc in ſua apud Guilielmum Malmesberienſem Synodo ſtatuit Sanctus Anſelmus:
Ne quis temeraria novitate corporibus mortuorum, P. 228.
quod contigiſſe cognovimus, ſine Epiſcopali auctoritate reverentiam ſanctitatis exhibeat. Statuit adverſus abuſum, de quo ſcripſit etiam ad Stephanum Diaconum; *Mando vobis, ut eatis in Rumeſci, & præcipiatis Dominæ Abbatiſſæ & Sanctimonialibus ex noſtra parte, ut ſi nolunt me prohibere illis Divinum Officium facere, ex toto prohibeant, ut nullus honor, qui alicui Sancto exhiberi debet, exhibeatur ab illis, aut permittatur ab aliquo exhiberi mortuo illi, quem quidam volunt pro Sancto haberi. Filium autem ipſius mortui propellite à villa, nec*
amplius converſetur in illa. Nempe quod ipſe cul- L. 3 E. 51.
tum iſtum ſtrenuè promoveret. Eſt vetuſtus fidelis Populi in zelo & pietate exceſſus, de quo in Monaſtica Hiſtoria ſcribit etiam Theodore-
tus: *Martiano*, Sanctiſſimo, ſed adhuc viventi Cap. 3.
Monacho, *multi oratoria multis in locis ædificarunt, victorem illum Athletam ad ſe rapere,* ſeu defunctum apud ſe ſepelire *contendentes. Quod homo Dei cum didiciſſet, admirabilem Euſebium,* Sanctum ſuum Diſcipulum, *rogat, terroris pleno illum adſtringens jurejurando, ut corpus ſuum illo in loco deponat, & ſepulchrum niſi poſt longam annorum ſeriem nemo ſciat præter domeſticos duos cæteris familiariores.* Et Euſebius omninò obedivit, atque ita aliorum Sanctorum Reliquiis ſanctificata fuerunt iſta Oratoria, & Martianus poſt multos demum annos canonizatus. Ex eodem pietatis exceſſu Senonenſis civitas habere dicitur Eccleſiam & Monaſterium Sancti Petri vivi. Erat exceſſus erroribus obnoxius. Etenim Roſimondam, Henrici ſecundi Anglorum Regis pellicem, quod Godeshomenſe Monaſterium inſigniter ditaſſet, à Monialibus & adventante populo cultam fuiſſe ut Sanctam, ideoque ex ſuo intra Eccleſiam ſepulchro projectam ab Hugone Lincolnienſi Epiſcopo, ſcribit
Joannes Bromptonus Abbas Jornalenſis. Etiam An. 1191.
Guilielmum Osberti, hominem inſigniter ſeditioſum, ideoqun Regio judicio ſuſpenſum in furca, fuiſſe unà cum ipſo patibulo cultum à Londinenſibus uſque ad armatum Huberti Cantuarienſis Archiepiſcopi interdictum, ſcribunt idem Abbas, Radulphus de Diceto, & Hen-
ricus Cnygtonus, addens de ſimili neſcio quibus An. 1114.
quaſi miraculis circumſcripti populi in quen- An. 1196.
dam Joannem, audaciſſimum Judæorum trucidatorem, & ob opima exindè ſpolia à
ſuo hoſpite trucidatum, cultu: *Ridebatur hæc* L. 2. c. 13.
à Pru-

Digitized by Google

à Prudentibus, ſed tamen gratum fuit Clericis gratia commodorum. Res defertur ad Epiſcopum, qui ſtatim falſi Martyris inſignia profanavit. Et de Guiberto Antipapa refert in Mariani Scoti ſupplemento Dodechinus Abbas Sancti Diſibodi: *Quidam de fautoribus ejus rumorem ſparſerunt in populum, ad ſepulchrum ejus ſe vidiſſe divina mi-*
A. 1099. *cuiſſe luminaria. Quapropter Paſchalis ſecundus Pontifex, zelo Dei inflammatus, juſſit ut effoderetur, & in Tyberim projiceretur. Quod & factum eſt.* Etiam cujuſdam in ebrietate occiſi neſcio quæ miracula, & impenſum ob illa cultum damnari ab Alexandro tertio leges apud Gregorium nonum.
Lib. 3. tit. 45. c. 1. Omnem enim iniquè occiſum ſimplex plebs olim putabat Martyrem. Et de Bonifacio octavo Pon-
A. 1302. tifice ſcribit Henricus Stero: *Corpus cujuſdam nomine Armanni, quod viginti uno annis tamquam ſanctum in Eccleſia Ferrarienſi exſtiterat veneratum, fuit exhumatum & combuſtum tamquam damnati Hæretici, & ejus ara pretioſa destructa eſt.* Utique juſſu Bonifacii. Adverſum ſimiles abuſus neminem deinceps defunctum niſi ex Epiſcopali auctoritate coli ſtatuit Sanctus Anſelmus, & in laudato Gregorii noni Capitulo Alexander tertius confirmavit.

Verùm & Epiſcopi quandoque exceſſere modum, atque errarunt. Etenim in Sancti Martini vita ſcribit Sulpitius Severus: *Erat haud longè ab oppido Turonenſi proximus Monaſterii locus, quem falſa hominum opinio velut ſepultis ibi Martyribus ſacraverat. Nam & altare ibi à ſuperioribus Epi-*
Cap. 8. *ſcopis conſtitutum habebatur.* Verùm quod Martyris nomen & tempora eſſent obſcura, hæſit, inquiſivit, defunctumque tandem adjuravit Sanctus Martinus, & mox apparens ſordida umbra *Nomen edixit, de crimine confeſſa eſt, latronem ſe fuiſſe, ob ſcelera percuſſum, vulgi errore celebratum, ſibi nihil cum Martyribus eſſe commune, cùm*
Lib. 7. cap. 14. *illos gloria, ſe pœna retineat.* Et de Sancto Cyrillo Patriarcha Alexandrino, Ammonium Monachum populari ſeditioni mixtum & ibidem occiſum canonizante, ſcribit Socrates: *Cyrillus cùm in Eccleſia magnitudinem animi Ammonii, utpote grave certamen pro pietate perpeſſi, laude & prædicatione extulisſet, juſſit Martyrem appellari. Verùm qui modeſtiores erant, etiam de ipſis Chriſtianis, Cyrilli ſtudium erga Ammonium minimè approbarunt. Nam exploratum habebant Ammonium non in tormentis interiiſſe, ne Chriſtum denegare cogeretur, ſed temeritatis ſuæ pœnas dediſſe. Quocirca Cyrillus ipſe illud ipſius factum ſilentio in oblivionem pedetentim venire paſſus eſt.* Neque enim pro Chriſto Domino, ſed pro temporali Alexandrinæ Eccleſiæ principatu fuerat mota ſeditio, & fœdè pugnatum. Etiam Juſtinianum Auguſtum, de cujus æterna ſalute ob defenſã incorruptibilium hæreſim meritò dubitat univerſa Chriſtianitas, dudum fuiſſe ab Epheſina & Conſtantinopolitana Eccleſia cultum & canonizatum teſtatur Nicephorus Calixtus. Joannem item Caſſianum Maſſilienſis, & Epiſcopum ſuum Luciferum Sanctorum tabulis adſcripſit Eccleſia Calaritana. Et de Photio Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ moecho ſcribit in Sancti Patriarchæ Ignatii vita Nicetas Paphlago: *Baſilio Imperatori filius & cariſſimus & natu maximus Conſtantinus eſt ereptus, quem audax Photius in gratiam Imperatoris per ſe* ſine Synodo *in Sanctorum cenſum relatum Templis & Cœnobiis ad aucupandam hominum gratiam colere nihil eſt veritus.*

Ad hos errores & errorum pericula evitanda Alexander tertius emiſit ſalubre Edictum, laudatum ab incogniti Scriptoris Hiſtorica compilatione: *Hic Papa conſtituit, ut nullus novus Sanctus in veneratione haberetur, niſi ex auctoritate Apoſtolica, & niſi ſit canonizatus, à Papa tamen. Ante quilibet Epiſcopus ſuum Sanctum ſolemniter canonizavit.* Non ſoli populo, ſed etiam quibuſcum- A. 1
que Epiſcopis canonizandi poteſtatem deinceps interdixit. Decretum exſtat in Romano Bullario. Nec ſine fundamento. Etenim litteræ, quibus Secundus Tigiſitanus Epiſcopus ac Numidiæ Primas factas in Provincia ſua perſecutiones & variorum Martyria Menſurio Carthaginenſi Epiſcopo ac totius Africanæ Diœceſios Primati retulit, & glorioſa in ipſis morte perſunctos uti Martyres honorari, ſeu canonizari commendavit, lectæ fuerunt in Carthaginenſi collatione, ipſarumque compendia retinemus apud Sanctum Auguſtinum in dictæ Collationis Breviculo. Ex Lib. 3. cap 1
ipſis lucet non quoſvis in Africa Epiſcopos, licet Provinciarum Primates, potuiſſe canonizare, ſed eminentem hanc facultatem Primatiali Carthaginenſium ſedi fuiſſe reſervatam. Quapropter longè potiori jure ipſam ſibi reſervare potuit Sedes Romana.

Attamen laudato Alexandri Decreto ubique non fuit ſtatim obeditum. Etenim ad quarti decimi ſæculi annum ſeptuageſimum tertium ſcribit Chronicon Epiſcoporum Mindenſium: *Eodem anno Sanctus Felicianus Epiſcopus miraculis coruſcare cœpit, & ideò Epiſcopus Wedekindus feſtum ejus per totam Diœceſim Mindenſem celebrari inſtituit.* Quidam tamen exiſtimant inter beatificationem & canonizationem ſemper fuiſſe diſtinctum, & hanc ſolam ab Alexandro tertio Apoſtolicæ Sedi fuiſſe reſervatam. Et certè inter duo iſta judicia eſt hodie duplex & grande diſcrimen. Beatificatio eſt dumtaxat interlocutio, uni dumtaxat Eccleſiæ, Provinciæ, Regno, aut Regulari ordini impartiens colendi defuncti facultatem; At verò canonizatio eſt pro univerſa Eccleſia tale judicium irretractabile atque definitivum. Et hinc olim, dum pro ſua dumtaxat Parochia canonizare poterat quiſque Epiſcopus, exiſtimo diſtinctionem iſtam non fuiſſe. Sic enim ipſorum nullus canonizare potuiſſet. Quidquid ſit, etiam beatificationem Romana Eccleſia ſibi jam pridem meritò reſervavit. Sanctus Bernardus, Sancti Malachiæ Dunenſis in Hibernia Epiſcopi cantans exequias, miſſam incœpit de *Requiem*, & quaſi extra ſe abreptus Collectam cantavit de ſancto Pontifice & Confeſſore. Adſtantium admonitu ad ſemetipſum reductus recantare noluit, ſed Miſſam non pro Defunctis, ſed de Sancto Malachia peregit, affirmans eſſe omninò ſanctum, atque ita ipſum quaſi canonizavit. Spiritus Sancti opus hoc maniſeſtè fuit, ideoque tales, licet nec à Pontifice nec ab Epiſcopis factas, canonizationes Eccleſia numquam impro-

improbavit. Verùm opus eſt gratia & ſpiritu diſcretionis.

Et quidem Romana Eccleſia Synodale examen huic judicio ſemper impendit. Quod Sanctum Udalricum, Auguſtanæ in Vindelicis Eccleſiæ Epiſcopum, non ſolus, ſed cum ſua Patriarchali Synodo canonizarit Joannes decimus quintus, lucet ex canonizationis diplomate,
Lib. 1. ac præſertim ex Chronico laudatæ Eccleſiæ. Et
cap. 11. Benedicto Rempeſlegienſi Abbati, Guolgoſium Anteceſſorem ſuum canonicari poſtulanti, faciliter concedi non poſſe reſpondit Urbanus ſecundus, addens cauſam: *Non enim Sanctorum quiſque debet Canonibus admiſceri niſi & teſtes adſint, qui ejus miracula viſa ſuis oculis atteſtentur,*
Tom. 4. *& plenariæ Synodi firmentur aſſenſu.* Exſtat Epiſtola apud fratres Sammarthanos in Gallia Chriſtiana. Etiam Ulricus Conſtantienſis in Germania Epiſcopus, Sanctum Conrardum Anteceſſorem ſuum canonizari ſupplicans, *ad crebras ſuas litteras hoc immutabilis ſententiæ Reſponſum accepit* à Romana Eccleſia, *vitam ejus in Concilio recitandam*
Ep. 24. *& comprobandam fore generali.* Exſtant hæc in Chronico Eccleſiæ Conſtantienſis. Egilberto item Bambergenſi Epiſcopo, ejuſque Canonicis, Fundatorem ſuum Sanctum Henricum Imperatorem canonizari flagitantibus, repoſuit Eugenius tertius: *Hujuſmodi petitio niſi in generalibus Conciliis admitti non ſolet.* Exſtat Epiſtola in vita Sancti Henrici, publicata per Jacobum Gretzerum. Et Sanctum Eduardum Anglorum Regem ad Henrici ſecundi Regis preces canonizans Alexander tertius ſcribit in diplomate; *Negotium tam arduum & ſublime non frequenter ſolet niſi in ſolemnibus Conciliis de more concedi.* Dicit, *Non frequenter*: Quod Eugenius tertius Sanctum Henricum de poteſtatis plenitudine canonizaſſet ſolus in ſuo Conſiſtorio, uſus hoc fundamento, quod *Romanæ Eccleſiæ auctoritas ſit omnium Conciliorum firmamentum.* Et certè ipſe primus legitur ita canonizaſſe. Quem in Sancto Eduardo, & Sancto Thoma Cantuarienſi Alexander tertius, & in aliis Sanctis canonizandis alii Pontifices ſunt deinceps imitati. Etiamnum tamen hodie numquam cum ſuo ſolùm Conſiſtorio, ſed ſemper cum ampla inſuper omnium in urbe tunc repertorum Epiſcoporum Synodo Dominus Papa conſuevit canonizare. Modum expoſuit apud Philippum Labbè Rothomagenſis Eccleſiæ Chronicon: *Beatus Laurentius quondam Dubli-*
A. 1225. *nienſis Archiepiſcopus à Domino Papa Honorio tertio, probatis per teſtes omni exceptione majores ſignis & virtutibus, quas per illum Dominus operari dignatus eſt, & convocatis Cardinalibus, & omnibus Archiepiſcopis & Epiſcopis & omnibus aliis qui in Curia præſentes aderant, canonizatus eſt ſolemniter, omnibus approbantibus, & Deum collaudantibus, qui in ſanctis ſuis ſemper eſt mirabilis, & in Catalogo Sanctorum Confeſſorum ſcriptus.*

Per oculatos teſtes probata miracula meritò requiſivit Urbanus ſecundus. Hinc duos Cardinales, qui in canonizandi Sancti Imperatoris Henrici miracula inquirerent ab ejuſmodi teſtibus, Eugenius tertius legavit in Germaniam. Agitur enim hic de declarando occultiſſimo in defunctum hominem divino judicio: quod ſine divina, quæ paſſim per miracula fit, atteſtatione non poſſe fieri, eſt manifeſtum. Miracula ſunt Divinæ Majeſtatis ad nos loquela. Calixto tamen ſecundo, talia ad Sanctum Conrardum Conſtantienſem Epiſcopum canonizandum requirenti, rectè reſpondit ejuſdem Eccleſiæ Epiſcopus Ulricus: *Operam dedi ex Patrum ſchedulis hujus viri digniſſimam Deo converſationem potius quam miracula, quæ nonnumquam reprobis cum Sanctis communia ſunt, continentibus ſequens opuſculum colligere, veſtræque Sublimitati examinandum dirigere.* Sancta enim uſque ad finem vita eſt inter omnia miracula ſupremum. Et hinc quibuſdam ad Sancti Rudolphi Eugubini Epiſcopi ſanctitatem credendam quærentibus miraculorum teſtimonia reſpondit in litteris ad Alexandrum ſecundum Pontificem Sanctus Petrus Damiani: *Qui miraculum quæris, nonne tibi videtur* Ep. 19.
eſſe mirabile, hominem adhuc fragili carne circumdatum Angelitus vivere, adeò ut inter quamplurima hominum millia vix unum ejus ſimilem valeas reperire? Adeò ad ſanctitatem affirmat non requiri miracula, ut etiam ipſi Sanctorum omnium ſupremi, Virgo Deipara ac Baptiſta præcurſor, nullum in ſua vita patrarint. Quis neſciat ſanctorum Apoſtolorum miracula, inter quæ & fuerunt mortui ſuſcitati? Puellis tamen perpetuam Virginitatem, & adoleſcentibus per ipſos perſuaſam continentiam fuiſſe miraculum longè amplius affirmat Sanctus Athanaſius in Epiſtola ad Dracontium. Qua virtute Chriſtiani Baptiſmatis balneum perditiſſimos etiam ganeones ac lenones ſubitò transferret in eximia probitatis exempla, olim Gentiles non poterant capere. Eos enim videbant non demenrari. Neſcio quam ferociſſimam mulierem Sanctus Malachias Dunenſis Epiſcopus fecit manſuetiſſimam: Fuiſſe ſuſcitato mortuo miraculum majus aſſerit in ejus vita Sanctus Bernardus. Longè adhuc majus miraculum eſt hæc non in alio, ſed in ſemetipſo operari, & ad vitæ uſque finem cuſtodire. Quare de Malcolino, adoleſcente adhuc Scotorum Rege, per formoſiſſimas à propria etiam Matre immiſſas puellas tentato frequenter, ac ſemper invicto, rectè ſcribit Guilielmus Neubrigenſis: *Di-* Lib. 1.
cant quod voluerint veneratores ſignorum, & ex Cap. 25.
miris merita metientes, & ex ſola ſignorum claritate Sanctitatis titulum tribuentes; planè ego illud in Rege juvenculo ſic impugnatæ, ſed inexpugnatæ integritatis miraculum cenſeo præferendum non ſolùm illuminationi cæcorum, ſed etiam ſuſcitationi mortuorum. Hocce Sancti Fulgentii Ruſpenſis Epi-
ſcopi dictum, *Mirabilia non conferunt homini ju-* Cap. 26.
ſtitiam, ſed hominum notitiam, meritò laudatur à Ferrando Carthaginenſi Diacono. Eſt enim veriſſimum. Hinc ubi de eminenti & eximia defuncti juſtitia conſtiterit Eccleſiæ, etiam ſine miraculorum teſtimonio procedere poſſit, & quandoque proceſſit ad canonizationem. Præſertim Martyrum. His enim à Chriſto Domino facta eſt ſingularis promiſſio, ideoque profeſſam in carcere fidem, & conſtantem pro ipſa mortem eſſe conſummatam ipſorum gloriam ſeu juſtitiam ſcripſit Sanctus Cyprianus, & aliud

nihil

Digitized by Google

nihil ad ipſorum requiſivit canonizationem. Hinc item de Menſurio Carthaginenſi Archiepiſcopo ſcribit in Collationis Carthaginenſis Breviculo Sanctus Auguſtinus: *In litteris*, (Lib. 3. cap. 13.) utique Menſurii ad Secundum Tigiſitanum Epiſcopum, *lectum eſt eos, qui ſe offerrent perſecutionibus non comprehenſi, & ultrò dicerent ſe habere ſcripturas quas non traderent, à quibus hoc nemo quæſierat, diſplicuiſſe Menſurio, & ab eis honorandis eum prohibuiſſe Chriſtianos. Quidam etiam in eadem Epiſtola facinoroſi arguebantur, & fiſci debitores, qui occaſione perſecutionis vel carere vellent oneroſa multis debitis vita, vel purgare ſe putarent & quaſi abluere facinora ſua, vel certè acquirere pecuniam, & in cuſtodia deliciis perfrui de obſequio Chriſtianorum*. Veros à falſis, & certos ab incertis Martyribus diſcernebat Menſurius, & ſolos hos, quos juxta Evangelicam legem fuiſſe comprehenſos, confeſſos, ac defunctos comperiebat, ſine miraculis canonizabat. Et hac ſola diſcretione quoad Martyres eſt opus.

Porrò non quævis, licet miraculis illuſtrata, juſtitia ad canonizationem ſufficit: eſſe debet eminens, & ab omni etiam famæ nœvo immaculata. Etenim Conſtantinum Magnum, quem ob ſumma in Rempublicam ac Eccleſiam merita Romanus Senatus receptum in cœlos variis poſt mortem picturis eſt proteſtatus, quem item in ſolemnes Sanctorum tabulas accepit omnis Orientalis Eccleſia: Hunc, inquam, Conſtantinum in laudatas tabulas numquam admiſit Latina Eccleſia, quod is ſub vitæ finem vafris Euſebianæ criminationis artibus circumductus, licet nullo pacto Orthodoxam fidem, ejus tamen defenſorem Sanctum Athanaſium malè tractaſſet. Aurelii Carthaginenſis Archiepiſcopi in Africanam Eccleſiam ſingulariſſima merita, vitamque verè Epiſcopalem quis ignoret? Ipſum tamen, quod adverſum Romanas appellationes & Sardicenſes Canones pertinaciter quaſi pro ſuæ Diœceſios juribus litigaſſet, Sanctorum numero Apoſtolica Sedes numquam adſcripſit. Adverſum Romanæ Eccleſiæ exactiones, & Apoſtolicas Eccleſiaſticorum beneficiorum reſervationes durè olim recalcitravit Robertus Lincolnienſis Epiſcopus: Etenim excommunicatus Innocentium quartum Pontificem appellavit ac evocavit ad Divinum Tribunal, evocatioque à quibuſdam dicitur accepiſſe effectum. Quidquid ſit, (Lib. 2. cap. 16.) ſcribit Henricus Cnyghtonus: *Hac de cauſa, quamvis Robertus perſpicuis effulgeret miraculis, non eſt permiſſus canonizari*. Quod ipſum latè exponit Matthæus Pariſienſis, addens etiam Sevallum Eboracenſem Archiepiſcopum fuiſſe eadem de cauſa excommunicatum ab Alexandro quarto, appellaſſe item ad Divinum judicium, & tamquam Martyrem in ipſo mortis lecto miraculis coruſcaſſe. Hanc enim Eccleſiarum libertatem armata manu vindicandam, omneſque in tali bello occiſos fore Martyres prædicarat memoratus Epiſcopus Robertus. Et hinc illos, quorum corpora apud nos fulgent miraculis, & animæ torquentur in purgatricibus flammis, poſſe canonizari, aut umquam fuiſſe canonizatos, non facilè crediderim. Quo uſque purgantur eminentium etiam Sanctorum animæ, conſueverunt etiam corpora à miraculorum gratia ſuſpendi. Quod enim Sanctus Ragnebertus ante lapſos ſeptem acceptæ, & ante mortem nondum completæ pœnitentiæ annos nullo miraculo inclaruerit, ejus apud Franciſcum du Cheſne vita teſtatur. Adverſa exempla ſunt omninò nulla aut rariſſima. Quod enim de Sancto Severino Colonienſi Epiſcopo adducitur à Sancto Petro Damiani, eſt apocryphum, nullo antiquitatis authentico teſtimonio adjutum. Unici Paſchaſii, Romanæ Eccleſiæ Diaconi, tunicam apud nos purgaſſe Energumenos, & animam in pœnis fuiſſe purgatoriis ſcribit in Dialogorum libris Sanctus Gregorius Magnus. Verùm ille non erat canonizatus. In Laurentiano adverſus Symmachum Pontificem Schiſmate fuerat pertinaciter mortuus, ideoque credebatur & damnatus. Verùm quia magnis eleemoſynarum meritis fuerat illuſtris, *& quia non malitiæ, ſed ignorantiæ errore peccaverat, purgari poſt mortem à peccato potuit*. (Lib. cap.) Aliud ſimilium miraculorum non ſcio exemplum. Singularem Paſchaſio factam gratiam Divina Majeſtas miraculo demonſtravit. De cunctorum igitur, quos umquam canonizavit Romana Eccleſia, cœleſti beatitudine non eſt ambigendum.

Sanctorum cultum ac invocationem omninò impugnaverunt è veteribus Hæreticis quidam, ſed nullus canonizationem. Primus id attentavit neſcio quis in Anglia Guilielmus, quem Thomas Waldenſis appellat Magiſtrum Joannis Wicleffi. (Lib. 3 cap.) Aſſeruit is ſolùm ſine generali Synodo Pontificem non poſſe canonizare. Notat Eugenium tertium, & plures ejus Succeſſores. Verùm apud Henricum Cnyghtonum exſtat longè pejor Joannis Wicleffi Articulus: *Quòd feſta Sanctorum, ſcilicet Stephani, Laurentii, Margaretæ, Catharinæ, & aliorum, non ſunt colenda neque celebranda, eo quod neſcitur, ut dicunt, utrum ſint damnati, vel non. Nec credendum eſt,* (Lib. 5 F. 270) *neque ſtandum eorum canonizationi, & approbationi dictorum Sanctorum per Curiam Romanam in hac parte*. Ait canonizationem fieri non poſſe niſi à ſolo Deo, ideoque ſolos in ſacris litteris canonizatos eſſe nobis habendos pro Sanctis. Addit Papam hic non plus poſſe, quàm poſſit Presbyter Joannes Abyſſinorum, aut Saracenorum Soldanus. Etenim & canonizandi vita poſſit uſque ad mortem fuiſſe hypocritica, & miracula queunt eſſe illuſio & præſtigiæ, & ipſorum teſtes poſſint decipi vel mentiri, ideoque hæc omnia incerta ſunt, & ipſum etiam Papam citra divinam revelationem non poſſint certificare. Ejuſdem ex Trialogo verba adducit laudatus (C. 122) Thomas Waldenſis, & copioſè refutat. At miror, cur de Sancti etiam Stephani, quem ſacræ Apoſtolicorum actuum litteræ palàm canonizant, finali juſtitia & ſempiterna gloria Wicleffus dubitet. Circa Sanctam item, quam Anglia ſemper religioſiſſimè coluit, Catharinam imitari poterat diſcipulum ſuum Joannem de Montagu, de quo omnes Sanctorum imagines dejiciente ſcribit Thomas Monachus Walſinghamenſis: *Unum ſolummodò privilegium adepta eſt* (F. 323)

imago Beatæ Catharinæ, quam in priſtinum locum deferri permiſit, quia plures illi afficiebantur.

An porrò ſeu per ſolum Pontificem, ejus Patriarchalem Synodum, aut etiam per totum Chriſtianitatis Concilium canonizans Eccleſia falli poſſit ac labi, diſputatur à Catholicis etiam Doctoribus, & aliqui conſtanter affirmant. Etenim Theodori Mopſueſteni Epiſcopi non ſolùm ſcripta, ſed etiam perſonam damnavit & anathematizavit quinta generalis Synodus, ipſumque erraſſe conſtanter & dudum cenſuit omnis Occidentalis Eccleſia. A quo ſenſu numquam exceſſerunt Hiſpani, ideoque ſexta apud nos Synodus & illis dumtaxat quinta. Idem ſemper tenuit Theodelinda Longobardorum Regina, & cum ipſa diſſimulavit Gregorius magnus, edicens quatuor prima generalia Concilia eſſe veneranda tanquam quatuor Evangelia, quintam autem Synodum, ac etiam poſteriores Chalcedonenſis Synodi actiones confitens non eſſe tantæ auctoritatis, quòd in illis actum ſit non de fide, ſed de perſonis. Etiam ſextam, ſeptimam, & octavam Synodos, quæ Honorium primum Pontificem anathematizarunt uti Monothelitam, erraſſe conſtanter tenet hodie, ſemperque tenuit Romana Eccleſia. *Canonizatio*, inquit Thomas Waldenſis, *eſt Canonicum, ſeu ſecundùm Canones prolatum judicium, quo hunc vel illum hominem Eccleſia fidelium populis prædicat eſſe colendum.* Eſt non de fide, ſed de perſona & ejus factis judicium, ideoque Eccleſia in ipſo poſſit errare. Canonizare eſt Sanctorum ſacris faſtis inſcribere: Errari hic autem poſſe docet nupera Romani Martyrologii purgatio, quæ plures Donatiſtarum ac aliorum Hæreticorum falſos Martyres meritò expunxit. Et Gregorii ſeptimi Pontificis exceſſus enumerans Cardinalis Benno ſcribit: *Hildebrandus ut Liberii Pontificis feſtum celebraretur inſtituit. Hoc Præcepto ejus Hæreſim firmavit, qui ex laudabilibus meritis damnabiles exitus habuit.* Omnium uſque ad Siricium antiquorum Pontificum feſta Romano Breviario inſeruit, adeoque ipſos canonizavit Gregorius: Benno affirmat ipſum erraſſe in Liberio, utpotè qui fuerit Arianus. Et revera illum ſuo Breviario jampridem Romana Eccleſia ſubtraxit. Quinimò in Sancti Euſebii Presbyteri feſto dudum legit & cantavit: *Beatus Euſebius Presbyter, cum præſente Conſtantio fide Catholicam conſtantiſſimè defenſaret, & Liberium Papam doleret Arianæ perfidiæ conſenſiſſe, ab irato Conſtantio Imperatore Ariano includitur in quodam cubiculo domus ſuæ, habente in longitudine pedes quatuor, &c.* A paucis annis expuncta eſt iſta lectio, ac etiamnum hodie manet in Martyrologio Adonis. Et in opere Eccleſiaſticorum rituum expoſitorio, quod Leoni decimo dedicavit, ſcribit de canonizandi forma Chriſtophorus Marcellus Archiepiſcopus Corcyrenſis: *Pontifex, antequam canonizationis judicium pronuntiet, conſuevit proteſtari. Quod invenimus ſervatum à multis Pontificibus. Sunt tamen aliqui clariſſimi viri, qui dicunt hoc introductum ex quadam cauſa quæ nunc ceſſat, quia Papa tunc quodammodo cogebatur ad canonizandum quendam contra ſuam opinionem, & propterea proteſtabatur. Nunc autem non videri congruam illam proteſtationem. Sed de hoc ſtatuat Summus Pontifex, & Sacer Senatus.* Hæc fuit proteſtationis formula: *Antequam ad pronuntiationem veniamus, proteſtamur publicè apud præſentes, quod per hunc actum canonizationis non intendimus aliquid facere quod ſit contra fidem, aut Catholicam Eccleſiam, ſive honorem Dei.* Quæ proteſtatio palàm ſupponit errandi poſſibilitatem.

Reſpondeo Honorium Pontificem à ſexto Concilio non uti Hæreticum, ſed dumtaxat uti illum, qui Hæreſi præbuerat negligentiæ fomenta, fuiſſe damnatum. Pluribus id oſtenſum eſt in Scholiis ad ſextam Synodum. Quidquid ſit, aliud eſt canonizationis, aliud anathematizationis judicium. Hoc fit ex ſolis defuncti Doctoris ſcriptis, de quibus in libro de utilitate credendi rectè dixit Sanctus Auguſtinus: *Quibus argumentis abſentis vel mortui hominis voluntatem ita colligam, ut de illa jurare poſſim?* Cap. 5.
Hinc etiam anathematizatio eſt ſpecies Eccleſiaſticæ cenſuræ, in qua generalem quoque Synodum confiteor poſſe falli. At verò canonizatio ex authenticis ac legitimè probatis, quæ nonniſi per divinam Omnipotentiam fieri poſſe credimus, miraculis fit, eſtque definitivum de totius Chriſtianitatis diſciplina judicium, in quo Eccleſiam, licet per ſolum Pontificem judicarit, hucuſque ſcimus non fuiſſe circumſcriptam, & protegente Deo ſperamus uſque ad ſæculi finem non circumſcribendam. Aliud item eſt Romanum Martyrologium, aliud falli canonizationem: *Martyrologio* etiam olim canonizati inſeruntur, qua in re falli poſſit & Pontifex, & errorem habere pro veritate. Eadem eſt ratio de inſertione in Romanum Breviarium. Certè Sancti Ambroſii, qui in tertio de Virginibus libro Liberium honorat titulo *Beatæ memoriæ*, judicium Gregorius ſeptimus eſt ſecutus. Ejuſdem Ambroſii, Sancti Athanaſii, Marcellini, & Fauſtini Romanorum Presbyterorum, Theodoreti, Hermiæ Zozomeni, aliorumque de Liberio ac ejus etiam poſterioribus actis fida teſtimonia evincunt fuiſſe virum eximiè Sanctum. Nullo modo Arianum, ſed ſcabioſa dumtaxat Euſebianorum communione fuiſſe pollutum poſſit lucidè oſtendi. Et hinc adducta de Sancto Euſebio Presbytero lectio fuit ex Romano Breviario quàm optimè expuncta. Ob dictam communionis maculam etiam Liberii feſtum expunctum fuit. Gregorii tamen ſeptimi, quidquid maledicus Benno blaterarit, judicium numquam damnatum aut exſufflatum.

Hac etiam in Synodo Dominicus Gradenſis, ſeu novæ Aquilejæ Patriarcha ſuas adverſus Forojulienſem Eccleſiam querelas expoſuit, obtinuitque totius Hiſtriæ ac Venetiæ Primatum. Italia à Conſtantino magno diviſa fuit in duas Diœceſes: Urbicariam, & Italicam. Prior decem Provincias, & caput habuit Romam; poſterior Provincias ſeptem, ac Metropolim Mediolanum. Alii tamen dignitatem hanc adſcribunt Aquilejæ, volentes fuiſſe ſecundam totius Italiæ civitatem. Ut ut ſit, Eccleſia nullum ibi habuit Hierarchicum Primatem, ſed Mediolanenſis,

ſis, ac Aquilejenſis, itemque Sardorum Metropoles fuerunt ſorores: *Antiquis in Synodis nunc hujus, nunc illius Antiſtitem pro varia acceptæ conſecrationis ætate legimus priori loco ſediſſe.* Ita fuit uſque ad trium Capitulorum è quinta Synodo natum Schiſma, pro cujus pertinaci cutela Mediolanenſis Eccleſia & Paulinus Aquilejenſis Archiepiſcopus conjurarunt, atque ita hic, quaſi per Chalcedonenſis Synodi prævaricationem periiſſet Romana Eccleſia, à Schiſmaticis vocari cœpit reſtantis in Italia Chriſtianitatis Patriarcha. Hinc ſchiſma illud, quòd Hiſtriæ Metropolita eſſet ejus caput, dictum fuiſſe Hiſtrium, frequentiſſimè habes in Epiſtolis Gregorii Magni. Ab ipſo Apoſtolo Petro erectam, ac Sancto, qui inde magnam Ægypti Alexandriam tranſiit, Marco Evangeliſtæ fuiſſe traditam Aquilejenſis Eccleſiæ Cathedram, ideoque eſſe ac ſemper fuiſſe Patriarchalem & Apoſtolicam, ac ejus Epiſcopum Romano Pontifici proximum aſſediſse in Romanis Conciliis, ſcripſit ad Petrum Antiochiæ Patriarcham Dominicus Gradenſis, dignitatem ſuam neque ſpuriam eſſe neque heſternam conatus perſuadere. Et prima pars eſt omninò vera. Verùm ad poſteriorem Petrus rectè reſpoſuit: *Cùm ab infantia ad ſenectutem uſque ſacris litteris initiatus ſim, earumque lectioni ſedulus incubuerim, numquam ab illis didici ad hæc uſque tempora, Aquilejenſem aut Venetum Antiſtitem Patriarcham nuncupari. Quinque enim in univerſo terrarum orbe à divina gratia ordinati ſunt Patriarchæ: Romanus, Conſtantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, & Hieroſolymitanus.* Et de Lugdunenſi Innocentii quarti Concilio habent Acta Synodalia; *Ex Domini Papæ oppoſito tres Patriarchæ ordinati fuerunt, videlicet Conſtantinopolitanus, Antiochenus, Aquilejenſis, de quo tertio ſcandalum eſt exortum, ex quo ut alii Patriarchæ dicebant, ſedere non debebat juxta eos, cum non eſſet de quatuor Patriarchis, & deſtructa eſt ejus Sedes, & tandem, ut vitaretur ſcandalum, de voluntate Domini Papæ, ut creditur, refecta eſt.* Etenim Sergius (a) primus, dum Hiſtrii Schiſmatis Epiſcopos reduxit ad Eccleſiæ unitatem, vacuum Patriarchæ nomen Aquilejenſi ob diſpenſatorium pacis amorem dereliquerat. Quin & ab ipſis, qui ejus ſedem Lugduni dejecerunt, Græcis Ternobi Epiſcopum, primæ Juſtinianæ Archiepiſcopo & Patriarchæ Conſtantinopolitano ſubjectum, quòd inter Theodorum Laſcarim Juniorem Auguſtum & ſuam Conſanguineam Helenam, Joannis Aſani Bulgarorum Regis filiam, nuptias atque ita firmam Imperii pacem conciliaſſet, & Imperatorio & Synodico Decreto fuiſse Patriarchæ nomine & honore donatum ſcribunt Nicephorus Gregoras, Georgius Acropolita, & Ephremius Conſtantinopolitanus. Hanc regulam etiam in Aquilejenſi tolerandam cenſuit Innocentius quartus.

(a) Honorius Papa ex Inſcrip. Gruteri. *Adnot. Noriſiana*

Paulino Aquilejenſi Epiſcopo ſucceſſerunt Elias ac Severus, de quo in Eutropii appendice Paulus Diaconus: *His diebus defuncto Severo Patriarcha, ordinatur in ejus locum Joannes Abbas Patriarcha in Aquileja vetere, cum conſenſu Agilulfi Regis & Giſulfi Ducis Forojulienſis. In Grados quoque ordinatus eſt à Romanis Candidianus Antiſtes. Candidiano verò defuncto, apud Grados ordinatur Patriarcha Epiphanius, qui fuerat Primicerius Notariorum, ab Epiſcopis qui erant ſub Romanis. Et ex illo tempore cœperunt eſſe duo Patriarchæ.*

Lib. 18.

Severum ad ejerandum Schiſma induxerat, relapſumque denuò reparare multis viis tentaverat Gregorius Magnus: Fruſtra quidem, laudatam tamen ejerationem conſtanter ſervabant aliqui Comprovinciales Epiſcopi, atque ita in Orthodoxos ſeu Romanos, ac in Schiſmaticus Capitulorum deſenſores Provincia manſit diviſa. Hinc ipſam in duas poſt Severi mortem ſecuit, novumque Metropolitam Gradenſi in civitate poſuit Gregorius, laudatus à Joanne Diacono: *Severus, quia ad unitatem Sanctæ univerſalis Eccleſiæ redire non meruit, ad ſcindendam quoque ſuæ ipſius Diœceſios unitatem Romanum Pontificem ſua vecordia ſuſcitavit. Adeò ut ab ipſo illius obitus tempore Aquilejenſis Diœceſis in duos Metropolitanos, Catholicorum videlicet & Schiſmaticorum, diviſa ſit, neque poſtmodum, licet omnes generaliter ad unitatem de Schiſmate repedaverint, ad priſtinæ conjunctionis unionem uſque hactenus reformari.* L. 4 Rem inſigniter elucidat in libris de Italiæ Regno Carolus Sigonius: *Mortuus eſt Severus Patriarcha Aquilejenſis. Poſt Longobardorum in Italiam adventum Aquilejenſis Antiſtes, relicta Aquileja, Gradum tenuerat, atque unus ipſe omnibus Epiſcopis Venetiæ Hiſtriæque præfuerat. Ab hoc tempore duo Patriarchæ fuerunt: Unus qui Aquilejam, alter qui Gradum inſedit. Huic inſtituto cauſam attulere Longobardi. Giſulfus enim Dux Foro-Julienſis, Chriſtiana Religione ſuſcepta, vetus ditioni ſuæ dignitatis hujus faſtigium quærens, ſacros honores novo exemplo diſtribuere auſus, Joannem Abbatem per Clerum Aquilejenſis Eccleſiæ deſignandum Patriarcham curavit. Contra verò Gradenſis Clerus Candidianum elegit. Diſſidio pernicioſi in futurum exempli oborto, res Romam delata eſt: Pontifex Joanne rejecto, Candidianum probavit, eumque Pallio exornavit. Neque eo ſecius Giſulfus ſuum Patriarcham retinuit.* L. 2. Hinc ipſarum Eccleſiarum conſecuta eſt diviſio. Aquilejenſi paruerunt omnes Epiſcopi, qui erant in continenti Venetia ſub Longobardis: qui Æſtuaria & Hiſtriam ſub Romano Imperio incolebant, reſpexerunt ad Gradenſem. Sanè quod Agilulfus Longobardorum Rex etiam Mediolanenſibus Epiſcopum nominare atque intrudere tentaverit, lucet ex Sancti Gregorii litteris ad iſtius Eccleſiæ Clerum. Porrò Joannes Giſulfi Electus, quod Gradi ſedere non poſset, ad Julii forum Longobardorum iſtic Metropolim, ſeſe cum ſede ſua tranſtulit, dici cœpit Foro-Julienſis Patriarcha, & antiquum Schiſma ſovere adverſus Eccleſiam Romanam. Lib. Epiſt. Sub prima adhuc Gentilium ac penitùs barbarorum Longobardorum irruptione Paulinus Epiſcopus Aquileja ad Gradi Inſulam auſugerat cum omni Eccleſiæ Theſauro, ejuſque Succeſſor Elias à Pelagio II. Pontifice Epiſcopalem Cathedram, ſecuritatis gratia, illic firmari impetravit. Exinde Gradum dici cœpit nova Aquileia. Et ita dicitur hac etiam in Synodo à Sancto Papa Leone. Hæc omnia mutare, & Cathedram in antiquam Aqui-

Aquilejam reducère tentavit Giſulſus, ita ſperans etiam Catholicos cum ſuis civitatibus & populis Epiſcopos ſibi conciliandos. Verùm in ſua aſtutia captus eſt. Eum averſati Gradenſes redierunt ad Sancti Petri Aſylum & Romanam Eccleſiam, ſibique Catholicum Epiſcopum elegerunt. Ex Joannis Diaconi verbis lucet à Sergio primo Pontifice, qui omnes reduxit ad Matrem Catholicam, etiam Diœceſanæ unitatis reparationem, ſed irrito conatu, fuiſſe tentatam. Nam uterque ſe non ſolùm ut Patriarcham geſſit, ſed & inſigniter digladiari cœperunt, quis ipſorum videretur eſſe major? Primum bellum à Sereno Foro-Julienſi & Donato Gradenſi Patriarchia motum fuit coram Gregorio ſecundo, qui poſt audita partium fundamenta pallium miſit Sereno, & rigidè mandavit ne Gradenſem ſibi ſubjugare, aut ejus fines tentaret invadere, ſed contentus eſſet Eccleſiis hucuſque habitis in Longobardorum gente, ſeu Fori-Juliani Ducatu. Quam ſententiam etiam Gregorius tertius confirmavit. Sedes quippe Apoſtolica, quòd ipſa Epiſcopalem Cathedram Aquileja tranſtuliſset Gradum, quod item Gradenſis Eccleſia dudum ante Foro-Julienſem rediiſſet ad unitatem, iſti potius, quàm huic ſemper ſtuduit & favit. Eam duxit eſse Matricem. Verùm Foro-Julienſis adeò non depoſuit animos, ut Poppo Patriarcha, de Sancti Henrici Imperatoris gratia, & Urſi Gradenſis Patriarchæ, ejuſque Fratris Dominici Flabanitii Ducis Veneti, à ſuis ſeditioſè pulſorum, humilitate fretus, Gradenſem civitatem invaſerit armata manu, ejuſque Eccleſiam ſibi ſubjici impetrarit à Joanne vigeſimo, ejuſque Succeſsore ac nepote Benedicto nono, improbis Apoſtolicæ Sedis invaſoribus. *Poppo*, inquit Carolus Sigonius, *Gradi urbem cum Templis incendit, aras dejecit, Moniales violavit, ſacros Theſauros aſportavit, Reliquiis Sanctorum exceptis, quas invenire non potuit*. Et tandem ſine Sacramentorum viatico eſt infeliciter exſtinctus. Quibus auditis privilegium ſuum revocavit Benedictus Pontifex, & miſeram civitatem reparavit Venetorum Dux Dominicus Contarenus, reddiditque Urſo Patriarchæ. Quibus adverſum ſimiles Foro-Julienſium Epiſcoporum violentias, quod tanquam Pſeudo-Papa judicatus nuper & ab Henrico tertio Imperatore ejectus fuiſset Benedictus, non contentus ſucceſsor Dominicus Bellianus, acceſſit præſentem Synodum, obtinuitque hoc Decretum: *Relectis privilegiis à Sancta Romana & Apoſtolica ſede Gradenſi Eccleſiæ conceſſis, judicio totius ſanctæ Synodi hoc definitum fuit, ut nova Aquileja totius Venetiæ & Hiſtriæ Caput & Metropolis perpetuum haberetur, ſecundum quod evidentiſſima Prædeceſſorum noſtrorum adſtruebant privilegia; Foro-Julienſis vero Antiſtes tantummodò finibus Longobardorum eſſet contentus, juxta privilegium Gregorii ſecundi, & retractationem tertii. Et hoc quidem extra patientiam Canonum ei pro magno conceſſimus, quia quater jam vocatus à nobis nec venit nec excuſavit, cum Gradenſis, id eſt, novæ Aquilejæ Patriarcha quinquies noſtræ Synodo, etiam non vocatus, interfuerit*. Contumax ille Foro-Julienſis Patriarcha fuit Popponis proximus ſucceſsor Eberardus. Quinque autem, quibus Dominicus Gradenſis adfuit, Synodi fuerunt Papienſis, Vercellenſis, ac tres Romanæ, adeoque labitur Carolus Sigonius hoc præſens judicium in primam iſtius ſæculi quadrageſimo nono anno celebratam Leonis Romanam Synodum transferens, & Cardinalis Cæſar Baronius rectè affirmat ab hac tertia emanaſse. Prima cœpit, tertia complevit. Poſtmodo fuiſse ab Alexandro ſecundo confirmatum idem judicium ſcriptores Veneti aſseverant. Eundem Dominicum ſuum ad Michaelem Imperatorem Conſtantinopolitanum & Græcorum Eccleſias Legatum, quandoque Gradenſem, quandoque Veneticum Patriarcham appellat in ſuis litteris Gregorius ſeptimus. Et Paſchalis ſecundi, per Stephanum Baluzium in additionibus ad Petri de Marca libros publicata Lateranenſis Synodus laudat *Joannem Patriarcham Veneticum*. Quòd nempe Venetæ Provinciæ eſset Metropolita. Innocentius tertius paſſim vocat Patriarcham Gradenſem. Nempe Lib. 2. Epiſt. 93.
Patriarchalis Sedes Gradi manſit uſque ad Nicolaum quintum, qui ipſam tranſtulit in Venetorum civitatem, atque ita jam nullus eſt Gradenſis, nullus Foro-Julenſis Patriarcha, ſed Vene- Lib. 4. Epiſt. 117.
tus, & Aquilejenſis.

EXPONUNTUR QUÆDAM ALIA

SANCTI LEONIS NONI

DECRETA.

DECRETUM I.

DUo inſuper notabilia Decreta Sancto noſtro Leoni adſcribit antiqua Hiſtorica compilatio: *Leo Papa conſtituit, ut nullus Monachus, niſi legitima ætate & ſpontanea voluntate fiat*. Monaſticam Apoſtaſiam eſse graviſſimum crimen, clamant ipſa natura, & omnes ſacræ litteræ. Nihilominus illa ſemper habuit Patronos. Et in primis varios Hæreticos. Etenim de duplicis divinitatis fabulonibus Gno-

Gnoſticis ſcribit in Panario Sanctus Epiphanius:
Hær. 26. cap. 13. *Gnoſtici eos omnes derident, qui Monaſticum vitæ ge-
nus amplexi ſunt, aut caſtitatem & virginitatem
profitentur, quod fruſtra id ſibi moleſtiæ ac laboris
imponant.* In plures factiones fuit lacerata ſordidiſ-
ſima Hæreſis, pergitque Epiphanius de Valenti-
nianis: *Dici non poteſt quàm impia ac deteſtanda
flagitia committant, quæ dum faciunt, nos qui præ
Dei timore ne cogitatione vel ſermone quidem ſcelus ul-
lum admittere ſtudemus, tanquam Idiotas atque im-*
Hæ. 31. cap. 21. *peritos derident, ſe verò mirificè prædicant, ac per-
fectos homines electamque ſtirpem nominant.* Quod
nempe in omni libidinum luto liberè volutari
Hær. 42. cap. 3. à ſua flagitioſiſſima Secta permitterentur. Addit
tamen de Marcione: *Cæterùm virginitas à Marcio-
ne prædicatur.* Quòd nempe impietas ſibi ipſi
etiam in hoc articulo non cohæreret. Et de
Valente Auguſto ſcribit in ſuo ad Euſebii Chro-
nicon ſupplemento Sanctus Hieronymus: *Va-
lens legem dedit, ut Monachi militarent.* Adver-
ſum Arianos decertans Magnus Athanaſius, in
A. 376. ſubſidium adſcitos Monachos cœperat non ſine
fructu in Epiſcopos evehere; Hinc capitale totius
factionis in ipſos odium prodiit, atque ita im-
pius Valens eogere tandem cœpit ad armatam
militiam & Apoſtaſiam. Didicerat ab Imperato-
Cap. 52. re Juliano, quem eadem in Monachos violentia
fuiſſe uſum ſcribit in Lauſiaca Hiſtoria Palla-
dius Epiſcopus Helenopolitanus. Etiam ab Hæ-
reſiarchis Joviniano ac Vigilantio fuiſſe improba-
tam vitam Monaſticam, ejuſque profeſſores ſua-
ſos ac invitatos ad Apoſtaſiam, teſtantur Sanctus
Hieronymus ac Sanctus Auguſtinus. Hic id
ipſum teſtatur de Donatiſtis. Et de vigilantibus
in Catholicorum perverſionem Neſtorianis ſcri-
bit Leontius Byzantinus: *Neſtoriani poſtquam
captum tenent, & ita quibus volunt obedientem ha-
bent, ſi Monachus ſit, hortantur ad legendos libros
Gentilium, ſi tamen idoneus ad eos legendos videa-
tur. Et poſtquam ſimplicitatem ordinis Monaſtici
multùm irriſerunt, quod nihil ſit jejunium, vel
vigilia, vel ſeceſſus, ſiquidem virtuti Practicæ, id
eſt, in actione poſitæ obtrectant, & neque nomen
ejus pati poſſunt æquo animo, ad mutandum habi-
tum hortantur, quod ſit ad ſtudium virtutis politicæ,
id eſt, quæ in civitate verſetur, impedimentum.
Promittunt ſe eum in Clericorum Ordinem coaptatu-
ros, aut alio modo auxiliaturos, modo fiat particeps*
Lib. 2. cap. 4. *impietatis eorum.* Qui tamen error videtur toti
factioni non fuiſſe communis. Etenim ſparſi per
Orientem Neſtoriani etiam hodie habent plu-
rimos Monachos, & non niſi ex ipſis creant ſi-
bi Epiſcopos. Et ipſe Neſtorius ex Sancti Eupre-
pii apud Antiochiam Monaſterio factus fuit Con-
ſtantinopolitanus Epiſcopus, nec legitur quid-
quam adverſus Monaſticam profeſſionem deli-
raſſe. Etiam quæ Acephali & alii Eutychiani-
ſtæ in Syriæ Monaſteria & Monachos patraſſe
monſtrantur in Synodo Conſtantinopolitana ſub
Patriarcha Menna, egerunt in ſolos Orthodo-
xos: non ex profeſſionis, ſed ex odio conſtan-
tiæ ipſorum in Evangelica veritate. Nam &
iſtorum plures erant Monachi, & illorum
Anteſignanus Eutyches fuerat apud Regiam
civitatem Archimandrita. Peſſimi Monacho-
rum hoſtes fuerunt Iconoclaſtæ: præſertim Im-
peratores Conſtantinus Caballinus, Leo Arme-
nius, Michael Balbus, & ſuper omnes ejus filius
Theophilus. Quomodo cunctos ad Apoſtaſiam
& publicas nuptias coegerint, & ipſorum Mo-
naſteria variè profanaverint, dictum eſt ad ſepti-
mam Synodum, & pluribus ſuo tempore dicen-
dum. Et ex iſtis fontibus Joannes Wicleffus hauſit
hoſce inſanos, & per Conſtantienſem Synodum
optimo jure damnatos articulos: *Peccant fundan-
tes clauſtra, & ingredientes ſunt viri diabolici.
Ingredientes Religionem aut aliquem Ordinem, eo
ipſo inhabiles ſunt ad ſervandum Divina præcepta,
& per conſequens ad perveniendum in Regnum Cœlo-
rum, niſi apoſtataverint ab iiſdem. Auguſtinus,
Benedictus, Bernardus damnati ſunt, niſi pœnitue-
rint de hoc, quod habuerunt poſſeſſiones & inſtitue-
runt & intrarunt Religiones. Omnes Religiones indif-
ferenter introductæ ſunt à Diabolo.* Et ab his Ma-
giſtris ſua in Monachos odia didicerunt etiam
Martinus Lutherus & Joannes Calvinus. Odio-
rum cauſas ſuo loco exponam.

Sacrilega Monachorum Apoſtaſia ſemper ha-
buit ſuos etiam in Catholica Eccleſia defenſores.
Etenim in hoc Apoſtoli loco: *Si quis turpem ſe
videri exiſtimat ſuper virgine ſua, quod ſit ſupera-
dulta, & ita oportet fieri, quod vult faciat, non
peccat ſi nubat.* Hoc, inquam, in loco memora-
tas ab Apoſtolo Virgines quidam cenſuerunt ex
dudum ſervata continentiæ profeſſione fuiſſe ſu-
peradultas, & ipſis ad evitanda gentilium oppro-
bria permitti nuptias. Et quin plures ſeduxerit
iſta ſcabioſa prædicatio, non eſt dubitandum. Et
hinc in Canonicis ſcripturis ſolam litteram non
poſſe attendi reſpondet in Apoſtolicorum Hæreſi
Sanctus Epiphanius, & proſequitur: *Sed & tradi-
tione quoque opus eſt. Neque enim ex ſcripturis peti
poſſunt omnia. Idcirco alia ſcripto, traditione Sancti
Apoſtoli alia reliquerunt. Jam verò illud ab Apoſtolis
Sancta Dei Eccleſia traditum accepit, poſt decretam* Hær. cap.
*Virginitatem ad nuptias ſe conferre, ſcelere implica-
tum videri.* Nec ſolo verbo, ſed & ſcripto tradi-
tum oſtendit ex prima ad Timotheum Epiſtola:
*Adoleſcentiores viduas devita. Cùm enim luxuriatæ
fuerint in Chriſto, nubere volunt, habentes damnatio-
nem, quia primam fidem irritam fecerunt.* Per fidem
hic intelligi vidualis caſtitatis profeſſionem adſti-
mat Epiphanius, ac pergit: *Quod ſi vel ea mulier,
quæ mundum periclitata eſt, vidua facta, pro eo quòd
Deo conſecrata fuerit, ſi poſtea nupſerit, judicium
habet, quod primam fidem irritam fecit, quæ ante-
quam mundum experiretur, ſemetipſam Deo dicave-
rit virgo, nonne multo magis laſcivivit in Chriſto,
majoremque fidem irritam fecerit, ac judicium ideo
ſuſtinebit, eo quòd ſuum illud ſecundum Deum
Propoſitum relaxavit?* Et neſcio quos Catholicos,
qui lapſum cum ſacra Virgine Monachum ad
ineundas nuptias, atque ita purgandum crimen
hortabantur, acribus ad Epiſcopum Januarium
litteris notat & expugnat laudatus in Maſſilien-
ſis Gennadii Catalogo Bacharius. Et pro Apo-
ſtatantibus à communi intra nuper à Sancto Au-
guſtino inſtitutum Clauſtrum vita Clericis plu-
res Afrorum Catholici apud ſuos Epiſcopos
interceſſerunt: *Quid mali fecit? Non poteſt tecum
tolera-*

tolerare iſtam vitam. Extra Epiſcopatum vult manere, & de proprio vivere. Ideò non debet perdere Clericatum. Et quidam etiam Epiſcopi videntur omninò ſuffragati. Hinc enim iſtos Apoſtatas caſtigare dudum auſus non fuit Auguſtinus, permiſit ſuæ ipſorum conſcientiæ, & non niſi poſt multam deliberationem proceſſit ad hocce Edictum: *Interpellet contra me mille Concilia, naviget contra me quo voluerit, ſit certè ubi potuerit, adjuvabit me Deus, ut ubi ego Epiſcopus ſum, illic Clericus eſſe non poſſit.* Omnes iſtiuſmodi Apoſtatas ſanxit irreparabiliter degradandos. Etiam Apoſtatas ejus Monachos quidam Epiſcopi non dumtaxat foverunt, ſed etiam evexerunt in Clerum, ita ut omnem Africam paſſim perambularet hæc paræmia: *Malus Choraula eſt bonus Symphoniacus, ita malus Monachus eſt bonus Clericus.* Nec ſolus id fecit hic aut iſte Epiſcopus, ſed etiam Carthaginenſis Aurelius, Primas totius Africanæ Diœceſios. Hinc acres ad hunc litteras Auguſtinus ſcripſit, & à plena ſuæ gentis Synodo impetravit Canonem, quem laudat in litteris ad Quintianum Presbyterum: *Recenti Concilio ſtatutum eſt,*
Ep. 135. *ut de aliquo Monaſterio qui receſſerint vel projecti fuerint, non fiant alibi Clerici, aut Præpoſiti Monaſteriorum.* Eſt tertius decimus quintæ Carthaginenſis Synodi Canon: *Si quis de alterius Monaſterio repertum vel ad clericatum promovere voluerit, vel in ſuo Monaſterio Majorem Monaſterii conſtituere, Epiſcopus qui hoc fecerit, à cæterorum communione ſejunctus ſuæ tantùm plebis communione contentus ſit. Et ille neque clericus, neque Præpoſitus perſeveret.* Et quod Canon malum non plenè ſanaverit, lucet ex litteris Magni Gregorii ad Dominicum Carthaginenſem Archiepiſcopum: *Queritur Cumquodeus Abbas, quia ſi quando Monachos, quibus præeſſe dignoſcitur, ſub regulari voluerit diſciplina reſtringere, Monaſterium temerè deſerant, & licitè quocumque voluerint vagantes exiſtant.* Damnat ac auferri mandat peſſimum abuſum, atque proſe-
Lib. 6. Ep. 23. quitur: *Quia verò à quibuſdam Epiſcopis excedentes Monachos perhibet defenſari, Fraternitas veſtra in hoc ſtudeat eſſe ſollicita, & eos à tali defenſione, ſua omnibus modis interminatione compeſcat.* Etiam in Ægypto graſſatum abuſum demonſtrat Canonica Sancti Cyrilli Alexandrini Patriarchæ ad Lybiæ ac Pentapolis Antiſtites Epiſtola: *Aliqui ex Monaſteriis ut immodeſti & inſolentes ejecti ordinationes ſubeunt, & facti clerici in ipſa Monaſteria ingrediuntur, ex quibus ejecti ſunt, & volunt oblationem facere, ſeu ſacra celebrare, & ea omnia agere quæ mos eſt Clericis, ut etiam aliqui eorum, qui ipſos norunt, ſynaxes devitent, & communicare in animum non inducant illis miniſtrantibus.* Per ejectos omninò intelligit etiam Apoſtatas. Nam ambos in laudata ad Quintianum Epiſtola æquiparat etiam Sanctus Auguſtinus. Ad graves Abbatum querimonias ſcripſit iſta Cyrillus: Sanxit nullum deinceps ejectum aut Apoſtatam clero admovendum. Et hæc ſunt prima exordia iſtius irregularitatis, qua adſtringi Monachos Apoſtatas notant ſecundæ Arelatenſis Synodi Canon vigeſimus quintus, ac in litteris ad Archiepiſcopum Lugdunenſem, nec non in litteris ad Lingonentem Epiſcopum Innocentius tertius. Quod notent Monaſteriorum Præfecti, qui reductos Apoſtatas poſt peractam pœnitentiam permittunt ſtatim miniſtrare in accepto ordine, aut etiam ad altiorem promoveri. In ſcripta item ad Joannem Prætorio Præfectum lege habet Imperator
Juſtinianus: *Quoniam & quandam conſtitutionem* Lib. 1.
invenimus de Monachis differentem, & volentem cod. tit. 3.
ipſos non relinquere propria Monaſteria, neque tur- c. 53.
bare civitates, quam & ad quoddam ſancitam tempus quidam ſuſpicantur, oportere exiſtimavimus, occaſionem indè accipientes, perfectiorem & in omne tempus etiam hoc reformare, ita ut nemini deinceps Reverendiſſimorum Monachorum licentia ſit tale quid agere, & relinquere quidem Monachicum habitum, circumcingere autem qualemcumque militiam, aut cingulum aut dignitatem, aut eorum qui in judiciis verſantur ſequi vitam, & Dei ſervicio humanas occupationes præferre aut cognoſcere. Quartum, qui omnem Apoſtatandi licentiam Monachis circumſcripſit, Chalcedonenſem Canonem quidam garriebant fuiſſe dumtaxat ex rationibus temporalem, ideoque jam pridem extinctum. Apoſtatandi fræna laxabant. Credebant exceſſum iſtum nec naturæ, nec Evangelii repugnare legibus, ſed ſolis humanis. Eos damnat Juſtinianus, ſanciens Canonem eſſe omninò Divinum ac perpetuum, & quoſvis omni tempore Apoſtatas ad ſua Monaſteria revocandos & compellendos. Apoſtatarum defenſores notat ac damnat etiam ſexta Toletana Synodus,
& adjungit decima tertia: *Placuit ut nullus alie-* Cap. 6
num Presbyterum, Abbatem, Miniſtrum, Subdiaconum, Clericum, ſeu etiam Monachum fugientem, vagumque ſuſcipiat, non fugæ latibulum præbeat, non fugam ſuadeat, non apud ſe habito vel retento humanitatem impendat, nec occaſiones, quibus quaſi ſe neſciente alibi lateat, tur-
pi oppoſitione confingat. Nam horum omnium ca- Cap. 11.
ſibus non ſolum turpatur honeſtas, ſed frequenti dolorum acerbitate confunditur fraternitas. Agit præſertim in Epiſcopos, qui ad inſtaurandum deficientis ſibi Cleri numerum videntur devia Apoſtatis conſilia & auxilia miniſtraſſe.

Sub Sancti Leonis noni Pontificatu neſcio quis in Italia Epiſcopus Maurus docuit errorem, quem in ſcripto ad Giſlenum Auximanum Epiſcopum opuſculo exponit Sanctus Petrus Damiani: *Cogor adverſum te, venerabilis Epiſcope Mauro, ſcribere. Nempe ante hoc fermè biennium, dum in anguſto cellulæ meæ angulo latitarem, ſiniſtrum quid & mærore plenum ad me fama diſcurrente perlatum eſt. Videlicet quod nonnulli perditi homines poſt Sathanam converſi, Monachicum habitum ſacrilegia temeritate deſererent, & per execrabilem Apoſtaſiam ad ſæcularem militiam denuò repedarent. Qui nimirum in tam profundi criminis barathrum lapſi, tuis ad audendum exhortationibus incitari, tua ad perſiſtendum dicebantur auctoritate fulciri. Ferebaris enim dicere, quia niſi quis regulariter probatus, per longa temporum ſpatia, ſicut Monaſtica præcipit Regula, ſit probatus, ſi aliter aut propter ægritudinem, aut quolibet alio modo ad*
Monachicum pervenerit Ordinem, liberam redeun- Cap. 16.
di ad ſæculum habeat facultatem. Super cujus rei Capitulo tunc temporis brevem tibi Epiſtolam miſſ-

miſiſſe me memini. Ut ab hac peſtifera doctrina ceſſares, debita humilitate ſuggeſſi. Nuper autem apud Auximum conſtitutus, à pluribus didici, quia in tua adhuc nihilominus intentione obſtinatiſſimè perſeveras, & contra divinæ legis auctoritatem, contra Eccleſiaſticæ conſuetudinis normam, eadem dogmatizare non ceſſas. Eodem de errore ſuſpectus fuerat Guido Numanus Epiſcopus, verum de illo pergit laudatus Petrus Damiani: *Dominum Guidonem Numanum Epiſcopum in Romano Concilio reperi, & quia ille incitamenta præbere huic vitio dicebatur, fateor peccatum meum, durè in illum ſuccenſere præſumpſi. Ille nimirum vir dignæ humilitatis & patientiæ, & non ſolum ſacris eloquiis, ſed etiam liberalium artium ſtudiis eruditus, inſugillantem quidem me patienter tulit, objecti verò criminis culpam negando, deteſtando, Dei teſtimonium implorando, diſertiſſimè propulſavit.* Plures tamen per Italiam Epiſcopi videntur errori faviſſe. Et Maurus Epiſcopus non fuit ejus Auctor. Auctor erat occultus, latens uti aſpis in foramine.

Quod Monaſtica profeſſio ſit quaſi ſecundum baptiſma, ideoque omnes non ſolum culpas, ſed & his in futura vita debitas pœnas remittat, ſeu pro ipſis ſatisfaciat, eſt certa ac perpetua Eccleſiæ doctrina. Etenim de Sancto Antonio ſcribit in ejus vita Magnus Athanaſius: *Cibum capturus Antonius, cum ſurrexiſſet quondam ad preces horam circiter nonam, mente ſe raptum ſenſit. Quodque ſuſpiciendum, ſtans vidit ſeipſum tanquam extra ſeſe, atque à quibuſdam velut in aerem deduci, ibidemque tetros nonnullos & terribiles conſiſtere, tranſitum ejus ut impedirent, reluctantibus verò ejuſdem ducibus, expoſtulare illi, quaſi obnoxius ipſis eſſet. Cumque rationes à nativitatis exordio depoſcerent conferrentque, iidem Antonii duces prohibuere, ac dixere culpam à natali die omnem deleviſſe Dominum, licere autem illis à Monachatus tempore, & à quo ſe Deo conſecraſſet, primordium exigendi capere.* Non Athanaſius, ſed Sancti Angeli Dœmonibus reſpondent Antonii rationes à ſuſcepti Monachatus exordio inchoandas: quod nempe omnes priores lapſus iſta profeſſio pleniſſimè diluiſſet. Et in novella ad Epiphanium Conſtantinopolitanum Patriarcham lege ſcribit Juſtinianus Imperator: *Converſationis Monachalis vita ſic eſt honeſta, ſic commendare novit Deo ad hoc venientem* Lib. 5. cap. 1. *hominem, ut omnem quidem humanam ejus maculam detergat, purum autem declaret, ac rationabili naturæ decentem, & plurima ſecundùm mentem operantem, & humanis cogitationibus celſiorem.* Scribit ex communi Orientalis Eccleſiæ ſententia: Novellas enim de ſacris rebus leges fuiſſe illi ab aſſidentibus doctiſſimis Epiſcopis dictatas, teſtatur Procopius Cæſareenſis. Monaſticæ profeſſioni ad omnia remittenda peccata ineſſe baptiſmatis virtutem conſtanter docet etiam Theodorus Balſamon in Commentario duodecimi Neocæſareenſis, & in Commentario Canonis quadrageſimi octavi Carthaginenſis.

Ejuſdem ſententiæ ſemper fuit Latina Eccleſia. Etenim ad nobilem viduam Paulam ſuper Bleſillæ filiæ obitu hanc conſolationem ſcripſit Ep. 28. Sanctus Hieronymus: *Nunc verò cum propitio Chriſto ante quatuor ferè menſes ſecundo ſe quodammodo Propoſiti Baptiſmo laverit, & ita deinceps vixerit, ut calcato mundo ſemper Monaſterium cogitaverit, non vereris ne tibi Salvator dicat, Iraſceris Paula, quia filia tua facta eſt filia mea?* Et antiqua apud Hibernos creandi Monachi forma habet: *In Monachorum Ordinationibus Abbas debet Miſſam agere, & tres orationes complere ſuper caput eorum. Et quatuor dies Monachus velat caput cuculla ſua. Et ſeptima die Abbas tollat velamen. Sicut in baptiſmo Presbyter ſeptimo die velamen infantium abſtollit, ita & Abbas debet Monacho, cui ſecundum baptiſma eſt juxta judicium Patrum, & omnia peccata dimittuntur, ſicut in baptiſmo.* Et in laudato ad Giſlerium Auximanum Epiſcopum libello Sanctus Petrus Damiani: *In dictis Patrum invenitur Monaſticæ vitæ Propoſitum eſſe ſecundum baptiſma.* Et in litteris ad Gaufredum Carnutenſem Epiſcopum ſcribit Goffredus Abbas Vindocinenſis: *Cariſſime Pater & Domine, per* Lib. Ep. *primæ regenerationis, & per Monaſticæ Religionis Sacramentum, veterem exuiſſe hominem, & novum induiſſe me profiteor.* In ſcripta ad Pontium Cluniacenſem Abbatem Epiſtola Monaſticam veſtem Lib. Ep. titulat *ſecundæ regenerationis habitum. Secundæ regenerationis ſtolam* in litteris ad Hamelium Ab- Epiſt batem Sancti Albini. Et in litteris ad Odonem majoris Monaſterii Abbatem: *In regeneratione* Epiſt *prima Diabolo, in ſecunda Diabolo ſimul & ſæculo renuntiamus.* Monaſticam profeſſionem vult Chriſtianæ in baptiſmo profeſſionis eſſe complementum. Et hinc primis Eccleſiæ ſæculis fervidi Chriſtianæ perfectionis dilectores utrumque baptiſma ſuſcipiebant ſimul: ſimul & Chriſtianum profitebantur & Monachum. Et Edgari Anglorum Regis ſacræ leges habent ad titulum de modo imponendæ pœnitentiæ: *Si quis multimodis peccatis ſeipſum valde labefactaverit, & hæc demum relinquere, & ſollicitè corrigere voluerit, declinet ocyus ad Monaſterium, ibidemque Deo ſemper & hominibus, prout docebitur, inſerviat, vel à patria diſcedat longè, & pœniteat ſemper, donec vixerit, ſuccurratque ſaltem hic in terra animæ ſuæ profundiſſima emendatione, quam invenire poſſit, ut docebitur.* Affirmat Monaſticam profeſſionem perpetuis profundiſſimæ pœnitentiæ laboribus æquivalere. Quod ipſum Haſtulpho, qui propriam uxorem occiderat, ſcripſit & ſuaſit per litteras, in Sancti Ivonis Decreto exſtantes, Stephanus quintus. Quæ omnia tradunt etiam Sanctus Bernardus, aliique graviſſimi Scriptores.

Græcorum Euchologion ad titulum, *Oratio ſuper Pœnitentes*, habet & hanc formulam: *Filia Monialis, ſi ex tota anima divino & Angelico magno habitui Monaſticæ vitæ, nuntio mundo remiſſo, te adjungis, & purè confeſſa propria tua peccata in teipſam inſultando enuntias, præſentem indulgentiam ſuſcipe. Etſi interieris quidem, viaticum ſalutis ex Chriſti gratia tibi aderit, ſin autem convalueris, pœnitentiæ tibi pignus erit, ut non retro avertaris velut canis ad proprium vomitum, ſed extendaris ad ea quæ ante te ſunt, & in virtute à Deo accepta bonorum æternorum fruitionem tibi precatura proficias, precibus Deiparæ & omnium Sanctorum.* Ad quam commentatur Joannes Goar; Le-

Legitur hæc oratio, qua mulier prioris vitæ pœnitens, exhomologeſi facta, magno habitu ſuſcepto, id eſt, emiſſa profeſſione pœnalis vitæ ſtabilitatem in Monaſterio vovet, ex quo non ex Patrum ſolùm doctrina, ſed ex Pontificia liberalitate plenam delictorum indulgentiam conſequitur. Eandem doctrinam inſigniter illuſtrat Theodorus Balſamon. Etenim ad quadrageſimum octavum, qui ex morbi impetu amentes Catechumenos, dummodò tamen petierint, mandat baptizari, Carthaginenſem Canonem commentatur: *Cùm hæc ita ſe habeant, ne dixeris quod quoniam præſens Canon ſtatuit illos baptizandos, qui bonam voluntatem oſtenderint ante morbum vel in ipſo morbo, illi quoque neceſſario tonſuram aſſequantur, qui tempore mortis & ante extremum ſpiritum, ut tonderentur voluntatem oſtenderint. Hi enim extremum Angelici habitus viaticum indiſtinctè aſſequentur, ſi ejus quod fit ſenſum habeant. Orthodoxis enim, & qui futurum Dei judicium ſperent, pœnitentia cohabitat, & quilibet propoſito Chriſtianus deſiderat, ut per tonſuram ei ſua peccata remittantur.* Et poſt quædam: *Dico audacter, quod qui propter inenarrabilem Dei miſericordiam divino & Angelico habitu digni ſunt habiti, ii ab omni peccato & omni macula, quæ ante tonſuram illis inuſta eſt, liberantur, eo quod Divini Baptiſmi vires hæc habeat perfectio. De iis autem, quæ poſteà committunt, rectè & apud Deum, & apud homines poſſint examinari: Sicut & qui poſt baptiſmum peccant. Pro iis autem qui non per divinum & Angelicum habitum perfecti ſunt, ſed parvo tantum habitu induti, Dei vel ſolam clementiam imploro.* Duodecimus Neocæſareenſis Canon ſanxit Clinicos eſſe irregulares, & adjunxit cauſam: *Fides enim ejus non ex inſtituto, ſed ex neceſſitate.* Et ad hunc Theodorus Balſamon etiam commentatur: *Nota ex hoc præſenti Canone, quod ſicut in baptiſmate, ita etiam in tonſura, qui in extremo ſpiritu tonſus eſt, in aliquo quidem ut Monachus reputabitur, in aliquo autem tanquam Monachus non admittetur. Eo quod tonſura ſecundus baptiſmus exiſtimatur. Si enim ſupervixerit qui ſic tonſus eſt, & tonſura dignam pœnitentiam & ſervitutem acceperit, non reputabitur tanquam qui ſponte tonſus non eſt. Si autem cùm primum tonſus fuerit, commune mortis poculum hauſerit, apud Deum quidem certè, ut ego exiſtimo, ut qui in ſanitate Monachus factus eſt, recipietur. Sancti enim quæ caſu etiam, vel ex aliqua circumſtantia dantur, tonſuras amplectuntur, & veluti voce divina incitati dicunt: Ubi te invenero, illic te judicabo. Apud homines autem non videbitur eſſe tonſus. Quare ſi ei aliquid relictum eſſet, ſub hac conditione, Si tonſus eſſet, & cum in vita eſſet, tonſus non eſt, ſed in extremo ſpiritu vitam Monaſticam elegit, & ſic mortuus eſt, non accipiet ejus hæres, quæ ei relicta ſunt, tamquam impleta fuerit conditio, ſed condemnabitur: Utpotè quod defunctus non tonſus fuiſſe viſus ſit, & ideò conditio nullas vires habuerit.*

Duo hic ſunt notanda. Primò, quod Monaſtica veſtis tituletur divinus atque Angelicus habitus. Secundò, quod diſtinguatur habitus magnus & parvus. Græci ſuos Monachos hodierno Latinorum more non diſtinguunt per varias Regulas, Ordines, aut veſtes, ſed omnes antiquo more ſunt ejuſdem veſtis atque Ordinis: Eos diſtinguunt in Novitios, Profeſſos, atque Perfectos. Novitii dumtaxat parvum, omnes Profeſſi habent magnum habitum ſeu Angelicum. Unde ipſorum Euchologion habet hoſce titulos: *Officium parvi habitus, Officium magni & Angelici habitus.* Angelicus habitus eſt etiam quoad titulum antiquiſſimus. Etenim de Abbate quodam ſcribit in Eccleſiaſtica Hiſtoria Ruffinus Presbyter: *Multorum erat Monaſteriorum Pater, qui habitu ipſo videbatur honoris Angelici.* Et Lib. 11. c. 11.
de Or Abbate habet in Lauſiaca Hiſtoria Palladius Epiſcopus Helenopolitanus: *In monte Nitriæ fuit vir admirabilis, Abbas Or nomine, habens Monaſteria mille fratrum, habitu Angelico præditus.* Cap. 9.
Et in Sancti Sophronii Patriarchæ Hieroſolymitani ſpirituali prato ſenex quidam Monachus juniorem, quod cauponam ingreſſus daret populo ſcandalum, increpat in hæc verba: *An neſcis, Domine Frater, quod habitum Angelicum feras?* Tituli radicem diſcere poſſis ex laudato Palladii loco: *Licebat videre multitudinem eorum, qui cum Or erant, Monachorum in Eccleſia, tanquam Angelorum Choros Deum laudantium.* Cap. 14.
Monaſticam profeſſionem Patres frequenter titulant vitam Angelicam: quod nempe Monachi vivere debeant uti terreſtres Angeli. Hinc & veſtis ipſorum dicitur Angelicus habitus. Alii deſumunt originem ex Sancti Pachomii vita: *Angelica viſione Monachalem habitum cernere dignus fuit.* Veſtis formam & modum didicit ab apparente ac demonſtrante Angelo, ideoque illa meruit Angelica titulari. Utramque rationem probat in tractatu de pœnitentia Simeon Archiepiſcopus Theſſalonicenſis, addens atque oſtendens rectè etiam pœnitentiæ, quæ tamen in Angelis non reperitur, habitum appellari.

Quando magni & parvi habitus diſtinctio cœperit apud Græcos, non poſſum affirmare. Eſſe tamen antiquam lucet ex relato per Dominum Cardinalem Cæſarem Baronium teſtamento Venerabilis Theodori, in Studiano apud Conſtantinopolim Monaſterio Archimandritæ. Ejus in exordio adverſus tunc adhuc graſſantia Iconoclaſticæ hæreſios in Monaſticam profeſſionem odia Theodorus profitetur ipſam, præſertim ſi juxta Magni Baſilii regulas formetur, eſſe Sanctam atque angelicam, & poſt varia quarundam reformationum capita adjungit: *Non dabis parvum habitum, quem vocant, poſtea veluti magnum. Unus eſt enim habitus, ſicut & Baptiſma. Quemadmodum in more fuit Sanctorum Patrum.* Apud primævos Monachos omnino fuit Noviciatus ac probationis tempus, & quidem extra Conventum in diſtinctis domibus, attamen in plena veſte Monaſtica. Quis in diſtincta veſte Noviciatum introduxerit, Novitiorum veſtem juſſerit inter Laicam & Monaſticam eſſe mediam, atque ita parvi & magni habitus diſcretionem invexerit, jam dixi eſſe incompertum. Laudatus tamen teſtamenti articulus probat eſſe antiquam. Interim parvum proſcribi, & cunctis fratribus juxta antiquam Patrum diſciplinam eſſe unicum ac pariformem habitum, ac in ipſo probari Novitios ſanxit. Et quædam Mona-

ſteria

ſteria videntur obtemperaſſe, & hinc poſtmodum ſubjacuiſſe abuſibus; quin & Novitiatum omnem atque probationem intermiſiſſe. Hinc enim Conſtantinopolitanæ, quam in Sanctorum Apoſtolorum Baſilica celebravit Patriarcha Photius, Synodi quintus Canon hanc intermiſſionem graviter improbat, ac pergit: *Nemo Monaſtico habitu dignus putetur, priuſquam triennii tempus ad experientiam eis relictam eos eſſe probatos, & tali vita dignos oſtenderit*. Sancit duo. Primò, ut cuncti Novitii cogantur ad triennii probationem. Secundò, ut ante illam expletam nemo donetur Monaſtico habitu, utique Angelico, ſeu magno. Lucidè videtur ſancire adverſus Theodori teſtamentum, & natos ex ipſo abuſus. Et non plenè hoc extinxit. Etenim quod quædam Monaſteria ſuos Novitios in Angelico habitu probarent adhuc ſuo tempore, & ipſos etiam ad ſæculum redire permitterent, teſtatur in adducti Canonis Commentario Theodorus Balſamon. Refert varias de hoc more ſententias: ipſe illum omninò improbat & damnat. Et in his, quæ ad Canonica Nicolai Chryſobergi Patriarchæ Conſtantinopolitani Reſponſa ſcripſit, ſcholiis addit: *Mihi videtur non poſſe quiſpiam, qui ſanctas veſtes ullo modo indutus eſt, eas abjicere, & in ludibrio habere. Nec enim debet cum veſtibus Monaſticis probari, ſed cum habitu Laico.* Nempè parvus Novitiorum habitus erat adhuc Laicus. Angelicum, ut ab abjectionis ludibrio ſecurus ſit, cenſet ſolis profeſſis eſſe credendum. Et hinc plura Græcorum Monaſteria Theodori Studitæ teſtamento non obtemperarunt, in ipſis parvus Novitiorum habitus ſemper manſit, ac permanet uſque in hodiernum diem. Et videtur Theodorus pro ſolo ſuo Studii Monaſterio fuiſſe teſtatus. Erat magnæ auctoritatis Monaſterium. Hinc ejus iſtum morem videntur quædam alia liberè aſſumpſiſſe. Quomodo diſtinguatur à Magno ſeu Angelico parvus habitus non ſpectat ad præſentem materiam. Interim diſcrimen iſtud eſt longè amplius, quam apud nos Latinos, quorum etiam quidam Monachi Novitios & Profeſſos habitu diſcernunt. Rectè item Theodorus Balſamon affirmat non parvum, ſed magnum dumtaxat ſeu Angelicum habitum eſſe ſecundum Baptiſma, & gaudere privilegio omnium peccatorum remittendorum. Affirmat hoc privilegium non Monaſtico ingreſſui, ſed ineſſe ſolemni profeſſioni. Affirmat ineſſe etiam iſti profeſſioni, quæ fit in lecto mortis.

Et hæc doctrina peperit pietatem, ex qua Græcorum etiam Principes frequenter in mortis lecto aſſumpſerunt Angelicum habitum, & in alicujus Abbatis aut Epiſcopi manu ſolemnem profeſſionem emiſerunt. Etenim de Imperatore Michaele Paphlagone ſcribit in Compendiaria Chronologia Joel: *Michael continuo morbo confectus, propriaque ſalute deſperata, à Monacho Coſma Zinziluclo, qui illi ſemper aderat, agendaque demandabat, detondetur, pœnitenſque exacta delictorum confeſſione occumbit*. Et de Imperatore Iſaacio Comneno: *Imperator, cùm iviſſet venatum, igne fulmineo percuſſus, equoque dejectus, ſpumans humi circumvolutabatur. Itaque eum conſilii pœnituit, nec morbo remittente, ſed intimè miſereque vexante, ſceptro & rerum moderamine depoſito, ad Studii Monaſterium ſe confert, Monaſticam vitam amplexus*. Quod ipſum ſcribunt Michael Glycas, & Joannes Scylitza. Et de Imperatore Manuele Comneno, jam deſperato à Medicis, ſcribit Nicetas Choniates: *Admota ad arteriam manu, & pulſu pertentato, cum alto ſuſpirio femur percuſſit, & Monaſticum habitum poſtulavit. Quo dicto cùm tumultus eſſet ortus, & ſpiritualem veſtem nigro panno, omnis ornatus expertem, miniſtri neſcio ubi nacti, mollibus & Regiis veſtibus detractis, & aſpero illo divinæ vitæ indumento illi inducto, in ſpiritualem eum convertunt militem, & galea thoraceque inſigniore ornatum in cœleſtis Imperatoris catalogum referunt. Ea lacerna, quippe brevior, crura heroici illus corporis non tegebat: Ut nemo, qui cernebat, à lachrymis temperaret, humanæ imbecillitatis cogitatione, & vilitate corporis in morte, quo animus tanquam teſtæ incluſus coaleſcit. Sic igitur & vita & Imperio cedit.* Manuel revera fuerat magnus Imperator. Quod ipſum de Joanne Duca, qui poſt captam à Flandris Conſtantinopolim ſecundus imperavit, ſcribit Georgius Acropolita. Et addit de ejus filio ac ſucceſſore Theodoro: *Theodorum Imperatorem morbus gravis invaſit. Longo itaque tempore noxa conflictatus, & corpus omne exſiccatus, propè finem in animo ſuo dedit pœnitentiæ locum, & Monaſticum habitum induens confeſſionem peccatorum generoſo animo ac magnifico dignam abſolvit. Quippe Evangelicam æmulatus meretricem, Mitilenenſem Archiepiſcopum pro delictorum confeſſione accerſens ante illius pedes in ſolum obvolutus, lachrymarum indeſinenter fluentium rivis terram, in qua jacebat, conſperſit, adeò ut ex illis lutum concinnatum ſit. Sic qui illa conſpexerant, nobis planè affirmarunt. Et ſæpè illud, Deſerui te Chriſte, inter confeſſionis verba immiſcens inclamabat. Ita mortem obiit.* Quod ipſum ſcribit Nicephorus Gregoras. Cum tanta animi contritione fiebat iſta Monaſtica extremæ pœnitentiæ profeſſio. Quam frequens apud Græcos fuerit, docet hic Sancti Nicephori Confeſſoris Canon: *Si quis infirmus ſit, & Sanctum Baptiſma, Sanctumque habitum requirat, dari ei ſine mora oportet, nec gratia eſt deneganda*. Ubi rurſum vides Sanctum habitum Baptiſmo comparari. Adeò frequens apud Græcos fuit iſta pietas, ut moribundis etiam non petentibus amici ipſam impenderent, & ratam & validam affirmet Theodorus Balſamon.

Etiam apud Latinos fuit olim frequentiſſima. Etenim de Comite Ageluino ſcribit in Anglorum Regum geſtis Simeon Dunelmenſis: *Comes Ageluinus ab Aldredo Vigornenſi Epiſcopo Monachizatus deceſſit*. Et Joannes Bromptonus Abbas Jornalenſis: *Rogerus de Belem, illuſtris Comes Salopiæ, obiit. Qui cùm decubaret, ad ſuccurendum animæ ſuæ Monachus factus eſt, Adela Comitiſſa conſentiente. Miſerat nanque Reginaldum Salopiæ Priorem Cluniacum pro tunica Sancti Hugonis Abbatis induenda*, Et ad Philippum primum Franciæ Regem, Monachizari in extremo

mo vitæ periculo poſtulantem, reſcripſit laudatus Abbas Hugo: *O magne amice, recordamini quia me aliquando interrogaſtis, An aliquis unquam de Regibus factus fuerit Monachus? Reſpondi, Etiam: ſed etſi de nullo alio certi eſſemus, ſolitus Sancti Guntramni Francorum Regis exemplum ſufficeret, qui relictis ſæculi pompis factus eſt Monachus, imitans illum, qui cùm dives eſſet, pauper pro nobis factus eſt, ut ſua nos paupertate ditaret.* Criminoſum Regem multis hortatur ad imitandum. Nec ſine fructu. Etenim ſcribit Guilielmus Malmeſ- Fol. 159. berienſis: *Philippo nulla mora inſanæ temulentiæ ſatietatem fecit, niſi quod in extremo vitæ tactus morbo Monachorum apud Floriacum accepit habitum. Pulchrius & fortunatius illa, quod ætate & ſanitate integra, nec ſpecie rugata, apud fontem Euraldi ſanctimonialium appetit velum. Nec multò poſt præſenti vitæ valefecit. Deo forſan providente non poſſe delicatæ mulieris corpus religionis laboribus inſervire.* Ea fuit Bertrada Andegavenſis Comitis uxor, propter cujus raptum & ſceleratas nuptias Philippus in Papali excommunicatione dudum ſorduerat, & quæ poſt ejus pœnitentiam ac mortem facta etiam fuerat Monialis. Et in Sigeberti Gemblacenſis ſupplemento ſcribit Robertus Abbas An. 1160. Montenſis: *Robertus de Novoburgo, Dapifer & Juſtitiarius totius Normandiæ, adverſa valetudine tactus, gibbum Cameli depoſuit, videlicet innumeras divitias Eccleſiis, & Monaſteriis, & pauperibus dividens, & ad ultimum in Monaſterio Becci habitum Monachi ſumens, per unum menſem ibi fructuoſam pœnitentiam egit, & hominem exuit.* Quod item Imperator Fredericus ſecundus, poſt omnia ſua facinora ad vitæ finem deductus, Ciſtercienſem habitum cum magna pœnitentia ſuſceperit, & admodum piè defunctus ſit, teſtatur Mathæus Pariſienſis. Addit de Hugone Nunant, Conventrenſi Epiſcopo, An. 1250. Monachorum capitali hoſte: *Hugo de Nunant Conventrenſis Epiſcopus, Romam tendens, in Normandia cœpit graviter infirmari. Cumque ingraveſcente ægritudine, mortem ſibi vicinam cognoviſſet, fecit accerſiri viros Religioſos totius Normandiæ, quos habere poterat, Abbates & Priores. Et audientibus cunctis, voce clamoſa confeſſus eſt purè, & maxima cordis contritione, ac lachrymarum jugiter effuſione, omnia peccata, ſcelera, & enormitates omnes, quæ ſuæ memoriæ occurrebant. Tanta autem contritus erat & ſomnatus pœnitentia, quod omnes adſtantes & ſe intuentes ad lachrymas & ſingultus commovit. Denique flens & ejulans, muntibuſque conſertis, Prælatos omnes in virtute Dei adjurabat, quatenùs ſibi pœnitenti ſuper cot & tantis flagitiorum exceſſibus pœnam infligerent & ſatisfactionem condignam. Audientes autem viri Religioſi, qui lecto adſtabant, in Epiſcopo vitam adeò flagitioſam, ſimul & admirabilem cordis contritionem, ad invicem ſeſe intuentes, obtumuerunt univerſi, neſcientes quid darent conſilii, & quid tam ſubito reſponde-* An. 1198. *rent: Quod cernens Epiſcopus dixit eis: Scio, ſcio, quod tantis enormitatibus auditis hæſitatis inter vos, quid mihi pro pœnitentia infligatis. Sed obſecro vos in nomine* JESU *Chriſti Domini noſtri, quatenùs in loco pœnitentiæ & remiſſionem peccatorum meorum injungatis mihi, ut ſecundùm voluntatem Dei ſim in pœnis Purgatorii uſque in diem judicii: ut nunc per miſericordiam Redemptoris noſtri, qui ſemper miſericordiam exaltat ſuper judicium, ſalvus ſim. Placuit hoc conſilium univerſis, ſalva ſemper ſibi Clementia Divina, quæ omnes ſalvari deſiderat, & neminem vult perire. Tunc Epiſcopus, audientibus cunctis, cum ingenti mœrore recognovit, qualiter expulſis Monachis Conventrenſibus ad cumulum omnium malorum in loco eorum irreligioſos Clericos introduxit. Ad cujus flagitii ſatisfactionem aliud genus correctionis non invenit, niſi ut in eorum habitu vitam finiret, in quos Diabolico ſpiritu exagitatus, dum potuit, perſecutionem excitavit, mendicare coegit, quantum in ſe erat, odio mortali afflixit. Sicque cum magno ejulatu Abbatem Becci, qui inter cæteros aderat, deprecans adjuravit, quatenùs intuitu charitatis, ad Diaboli confuſionem, habitum ſibi concederet Monachalem, ut illos haberet Patronos in ſæculo futuro, quos perſecutus fuerat in hoc mundo. Quod cùm impletum fuiſſet, omnia quæ poſſidebat in auro & argento, in gemmis & vaſis pretioſis, domibus Religioſis & pauperibus erogavit. Et ſic in ſpe bona omnium aſſiſtentium, & jugi lachrymarum effuſione, fine inſperato quievit.* Extant iſtiuſmodi plura extremæ pœnitentiæ exempla.

Et hanc pietatem Maurus Epiſcopus nulla ratione damnavit. Dumtaxat cenſuit iſtiuſmodi profeſſiones non eſſe validas, ideoque ab ipſarum poſt acceptam ſanitatem pertæſis poſſe deſeri ſine peccato aut apoſtaſia. Et credidit ſibi non deeſſe fundamenta. Palmare ejus fundamentum Sanctus Petrus Damiani exponit hiſce verbis: *Quia niſi quis regulariter protractus & per annale ſpatium ſit probatus, etiamſi converſus ſit per ægritudinem, abſolutam relabendi ad ſæculum habet libertatem.* Verba alludunt ad Sancti Benedicti Regulam, quæ Novitium per duodecim menſes probari mandat, ac interim ei Regulam tertio prælegi, & pergit: *Si habita ſecum deliberatione, promiſerit ſe omnia* Cap. 58. *cuſtodire, & cuncta ſibi imperata ſervare, tunc ſuſcipietur in congregatione, ſciens ſe jam ſub lege Regulæ conſtitutum. Quod ei ex illa die non liceat egredi de Monaſterio, nec collum excutere de ſub jugo Regulæ, quam ſub tam moroſa deliberatione licuit aut excuſare aut ſuſcipere.* Uſque ad factam hujuſmodi profeſſionem permittit Novitiis liberum ad ſæculi vota regreſſum. Et omnem hanc probationem, præſertim ejus annale tempus, Maurus Epiſcopus credidit præſcribi ut ſubſtantialia, ideoque ſine ipſis factam in mortis lecto profeſſionem eſſe nullius valoris. Eſt antiquus error, olim natus ex perperam intellecto Reſcripto magni Leonis ad Ruſticum Archiepiſcopum Narbonenſem: *In adoleſcentia conſtitu-* Epiſt. 92. cap. 11. *tus, ſi urgente aut metu mortis, aut captivitatis periculo pœnitentiam geſſit, & poſtea timens lapſum incontinentiæ juvenilis, copulam uxoris elegit, ne crimen fornicationis incurreret, rem videtur feciſſe venialem, ſi præter conjugem omninò nullam cognoverit. In quo tamen non regulam conſtituimus, ſed quid ſit tolerabilius æſtimamus. Nam ſecundùm veram cognitionem nihil magis ei congruit, qui pœnitentiam geſſit, quàm caſtitas perſeverans & mentis & corporis.* Sexto ſæculo publica apud nos Latinos

tinos

tiuos pœnitentia agi cœpit ferè in ſolis Monaſteriis, ſeu converti in Monaſticam profeſſionem, ideoque hanc in mortis periculo factam Hiſpani quidam dixerunt ex laudaro Reſcripto non eſſe firmam, ſed poſſe excuti à convaleſcentibus. Errorem damnat ſexta Toletana Synodus, rectè adfirmans Reſcriptum eſſe diſpenſatorium, & loqui de ſolis adoleſcentibus: Sancit deinceps
Can. 8. intelligendum de ſolis illis, *qui non acceperint pœnitentiæ benedictionem*.

Erat tunc error damnatione digniſſimus. Etenim de Imperatore Iſaacio Comueno, qui poſt profeſſam in Studii Cœnobio Monachalem pœnitentiam devenit ſanus, ſcribit laudatus Joel: *Iſaacius adeò Monaſterii Præſidi fuit obediens, ut & Oſtiarius factus ſit, aliiſque Miniſteriis pro ſua ingenti moderatione inſervierit*. Et Joaones Scylitza: *Comnenus Monaſticus veſtes indutus, cum parum exſpectaſſet, ſi qua ratione à morbo liberaretur, ubi ſe novit incurabili morbo captum, adhuc ipſo vexatus Studii Monaſterium ingreditur, multum Æcaterina Auguſta ejus conſilium adjuvante & pro terreni Imperii amiſſione cœleſtis gaudii fructus promitteate. Cum annos duos ac menſes tres impe raſſet, & in habitu Monaſtico pauciores his ſupervixiſſet, omnem præſtans Monaſterii Præfecto obedientiam, ita ut & janitor eſſet, & alia Miniſteria obiret propter multam animi æquitatem & modeſtiam*. Quod ipſum ſcribit Michael Glycas. Ex firmo tunc Orientalis etiam Eccleſiæ ſenſu Iſaacius noverat ſe eſſe verum Monachum, ideoque ad Imperium & ſæculi negotia regreſſum ſibi deinceps non licere. Sanctus Petrus Damiani præſertim indignatus eſt, quod Epiſcopi, quorum eſt Monaſticum ſtatum defendere & promovere, avitæ omnium Eccleſiarum diſciplinæ adverſarentur. Et ad Mauri Epiſcopi deſumptum ex Sancti Benedicti Regula argumentum repoſuit: *Dic mihi, qui præcipit ut ſub hac probatione quis ad converſionem veniat, ubi etiam cenſuit ut aliter veniens à Monachica inſtitutione recedat? Et cùm oſtendere hoc minimè poteris, competens eſt ut credas, quia propter vagos homines & duplices animo dictum eſt magis conſilii cautela, quàm, auctoritate præcepti*. Demonſtrat variis caſibus, ac præſertim factæ in extremo vitæ periculo profeſſioni annalem probationem non eſſe neceſſariam. Ipſam à Sancto Benedicto non præcipi ut ſubſtantialem, ſed dumtaxat imponi ut convenientem, ideoque per Abbatem poſſe diſpenſari. Eandem ſententiam firmat in litteris ad Landulphum de Corſica Alexander ſecundus. Extremè laborans, & à peccatis ſuis territus Landulphus, voluit fieri Monachus, invitam uxorem incuſſo trucidationis metu compulit ad conſenſum, Monaſticum habitum ſine Abbate induit, & ſanitati redditus reclamante uxore recepit ſe in Monaſterium. Et hæc omnia laudatus Pontifex caſſavit: non ob Novitiatus, ſed ob uxorii conſenſus defectum, ideoque cenſuit iſtum non
33. qu. 5. c. 2. eſſe ſubſtantialem. Epiſtolam in ſuo Decreto nobis cuſtodierunt Sanctus Ivo Carnutenſis Epiſcopus, & Monachus Gratianus. Quod ipſum
Cap. 4. ad titulum de ſepulturis Alexander tertius, & ad titulum de Regularibus Clemens tertius, necnon & tertius Innocentius factis ad ſe relationibus reſcripſerunt. Et hæc Reſcripta, quod Cap
tunc adhuc ſervarentur, ſuis Decretalibus inſeruit Gregorius nonus. Quod ipſum tradit Conſtantinopolitanæ, quam in ſanctorum Apoſtolorum Baſilica celebravit Patriarcha Photius, Synodi quintus Canon. Ex Imperatoris Juſtiniani legibus mandat Monachum probari per integrum triennium, & adjungit: *Et hæc omnimodò ſervari præcepit, præterquam ſi gravis aliquis morbus incidens probationis tempora contrahi coegerit, vel ſi nondum quis ſit vir Religioſus, & tamen vitam Monaſticam in habitu ſæculari peragat. Tali enim viro ad abſolutam experitariam tempus ſemeſtre ſufficeret*. Arſenius Monachus Canonem redegit in hanc Synopſim: *Non oportet perfectum Mo-* C.
nachum, id eſt, magnum habitum gerentem, attonderi intra triennium, niſi gravis morbus, qui mortem minetur, inciderit, aut niſi ſit aliquis vir plus multis eo nomine notus, eorumque teſtimonio jam probatus. His etiam ſemeſtre tempus ad tonſuram ſufficit. Etiam illos & Principes & Proceres, quos invitos ad tonſuram ac profeſſionem compulerant ſeu Tyranni ſeu Principes, fuiſſe à Novitiatu & probatione exemptos docet & Latinorum & Græcorum perpetua conſuetudo. Illuſtre exemplum eſt Alexius Comnenus, quem Iſaacii Angeli Imperatoris juſſu fuiſſe in Papycio monte detonſum ſcribit Nicetas Choniates. At verò in Latina Eccleſia plenus probationis annus eſt jam dudum ſubſtantialis, adeoque ſine illo facta in mortis lecto profeſſio eſt vacua & nulla, habetque ſolas vires ac effectum inveſtitionis.

Reſtat quæſtio, an adverſus Mauri Epiſcopi ſententiam emanarit aliquod Synodale Decretum? Reſpondeo emanaſſe. Lucidè hoc affirmat in litteris ad Giſlerium Auximanum Epiſcopum Sanctus Petrus Damiani: *Non vobis excidit, Reverendiſſime Præſul, quid de reprobis illis viris, qui ſpreto Religionis habitu ad ſæculum ſunt relapſi, ſæpè una conqueſti, ſæpè communi ſumus tædio lamentati. Nuper autem cum te corporali valetudine laborante, Romanæ Synodo me intereſſe contingeret, hujus rei notitiam Domino Papæ ſuggerere congruum judicavi. Ille autem, utpotè vir ſanctiſſimus, juxta ſinceriſſimæ charitatis viſcera, quæ in templo ſui pectoris vigent, rem valdè perdoluit, & mox congruum immaniſſimo vulneri remedium adhibere curavit. Itaque quia ad executionem hujus negotii idoneiorem in illis partibus virum nequiit addiſcere, ſuas ad te cenſuit litteras deſtinandas, quatenùs prævaricatores illos tu ſecundùm facundiæ tuæ prudentiam convenires, & obedire volentes ad ſuum Propoſitum revocares, rebelles verò qui exiſterent, perpetui anathematis ſententia ferirentur*. Et infrà: *Quapropter poſt illam ſummæ auctoritatis Epiſtolam hoc etiam opuſculum ſuſcipe, & ſic revera Beniamin filius, utraque manu armatus bicipiti gladio, in conſtipatos hoſtes irrumpe, quatenùs illa ac ſi validus vomer ad viroſum aconitum radicitus evellendum zizaniati pectoris arva proſcindat*. Omninò igitur in iſtos Apoſtatas emanavit Synodale Decretum, ipſius executio fuit commiſſa laudato Giſlerio, ejuſdemque juſtitiam inſignoi

iſto

iſto opuſculo Petrus Damiani vindicavit. Et hinc lucet peſtem prope Auximum in Piceno fuiſſe præſertim graſſatam.

Altera quæſtio eſt, cujuſnam Pontificis fuerit iſta Synodus? Dominus Cardinalis Cæſar Baronius ipſam adſcribit Stephano decimo. A. 1057. Reſpondeo tamen fuiſſe Leonis noni. Etenim non ſolum laudati Decreti, ſed & poſt ipſum ſcripti opuſculi tempore laudatus Petrus erat adhuc Monachus & Eremita. Quod non ſtatim poſt Synodum iſtud ſcripſerit, demonſtrant hæc ejus ad Maurum Epiſcopum verba: *Ante hoc ferè biennium, dum in anguſto Cellulæ meæ angulo latitarem, ſiniſtrum quid & mœrore plenum ad me perlatum eſt, videlicet quod nonnulli perditi homines Monachicum habitum ſacrilega temeritate deſererent. Super cujus rei Capitulo tunc temporis brevem tibi Epiſtolam miſiſſe me memini, & ut ab hac peſtifera doctrina ceſſares, debita humilitate ſuggeſſi. Nuper autem apud Auximum conſtitutus, à pluribus didici quia in tua adhuc intentione obſtinatiſſimè perſeveras*. Quæ omnia lucidè clamant ſe non eſſe unius diei aut menſis, ſed longa ſibi tempora intercurriſſe. Synodali Decreto obedire, & errori ob ejus auctoritatem renuntiare dudum noluit Maurus, ideoque iſtud ſuo libello Petrus duxit adjuvandum. Porrò paucis menſibus Stephanus decimus vixit in Apoſtolica Cathedra, & in ipſo ſtatim Pontificatus exordio Petrum evexit ad Cardinalem Epiſcopatum Hoſtienſis Eccleſiæ. Ergo Decretum iſtud nequit ab ejus Synodis emanaſſe. Ejuſdem nulla eſt memoria apud Acta Victoris ſecundi. Eſt igitur à Leone nono, qui Monaſticam apoſtaſiam damnavit etiam in Synodo Remenſi.

DECRETUM II.

De ætate ac voluntate profitentium.

QUod Maurus Epiſcopus non ſolam ex mortis periculo ac metu emiſſam, ſed & alias inſuper profeſſiones aſſeruerit vacuas & nullas, ac taliter profeſſis repetendi ſæculi licentiam fecerit, lucet ex his laudati Petri ad ipſum verbis: *Aut quolibet alio modo ad Monachicum pervenerit Ordinem*. Annalis Novitiatus probationem duxit eſſe ſubſtantialem, ideoque ſine ipſa nullam omninò profeſſionem ſubſiſtere aut valere. Et adjunxit: *Sed dic, rogo, ferendumne eſt, & non potiùs liberis vocibus arguendum, cùm pravi quilibet Monaſteriorum Rectores, qui nec Deum diligunt, nec lucrum animarum quærere comprobantur, turpis lucri ſtimulis accenſi, ita ſimplices quoſque blanda perſuaſione decipiunt, ut eos vanis promiſſionibus illectos ad Monaſterium trahant? Eritne hujuſmodi recta converſio, quam non in Poſſeſſorem, ſed in poſſeſſionem præceſſit inflammata cupido?* Etiam haſce profeſſiones cenſuit nullius valoris. Eique favet in libro de velandis Virginibus Tertullianus, adversùm profeſſas ex hu-
Cap. 14. manæ gloriæ libidine Virgines declamans: *Porrò ubi gloria, ibi ſollicitatio, ubi ſollicitatio, illic coactio; ubi coactio, illic neceſſitas: ubi neceſſitas, illic infirmitas*. Iſtiuſmodi profeſſiones adfirmat non voluntarias, ideoque & nullas.

Cap. 2. Quod caſtitatem profeſſi paſſim laborent avaritia, adfirmat & rationem addit in libro de Viduitate Beatus Auguſtinus. Et nominatim de Monachis ſcripſit in Oratione ad Heraclium Cy-
Orat. 7. nicum Apoſtata Imperator Julianus: *Genus eſt quoddam hominum, quos infelices Galilæi vulgò nominant Renuntiatores. Horum plerique poſtquam exiguis ſeſe bonis abdicaverint, admodum multa vel omnia potiùs undique corradunt, adeò ut*
Lib. 5. *ingenti aliorum honore atque officio ſtipentur*. Addit quod ſub faciendæ eleemoſynæ fuco iſta agerent. Quod ipſum multis queritur etiam Zozimus Comes. Maledicam utriuſque Pagani hominis calumniam exponit ac revellit in libris adversùm Gentiles Monaſticæ vitæ vituperatores Sanctus Joannes Chryſoſtomus, affirmans Monachis non ſolùm æterna in futuro, ſed etiam temporalia in præſenti ſæculo bona donari à Chriſto Domino, & totum mundum eſſe in ipſorum
poteſtate, atque ſic demonſtrans: *Sin tu minus* Lib. 2. cap. 5.
credis, age te ad illum, quempiam videlicet Monachum *adducamus, ac perſuadeamus, ut de monte deſcendens, magis autem illic reſidens, alicui ex his, qui & divites valde & religioſi ſunt, mandet ut ſibi mittat auri pondus, quantum ipſe vis, ſive quia iſtud non pateretur, illi vel illi indigenti dari jubeat, videbis autem illum huic devotius, alacrius, promptius obedientem, quàm faceret metu tuo quivis ex tuis diſpenſatoribus. Nam hic quidem cum aliquid jubetur, mœrens, triſtis, demiſſus id facit, contra ille cùm impenderit, tunc demum maximè trepidat atque anxius eſt, ne fortè in aliquo offenderit, quod ſibi ejuſmodi nihil imperetur. Atque ego plurimos tibi poſſim oſtendere, non modò ex eis qui excellentiores ſunt, verùm ex humilioribus quoque, qui tanta hac poteſtate ſunt præditi*. Argumentum hoc inſigniter proſequitur, & pergit. *Quod ſi nobiſcum in Religione concordares, enarraſſem tibi profectò multas ac longas, novaſque & veteres hujuſmodi hiſtorias*. Hac poteſtate non quivis pollebant Monachi, ſed ſoli temporalium contemptores. Quòd inter ipſos ſordidi & avari fuerint, profitetur ac lamentatur in libris de cordis compunctione idem Chryſoſtomus: *Et*
quidem quòd homines ſæculi viam ſpatioſam gra- Lib. 1. cap. 6.
diantur, non valdè mirum eſt, eos autem, qui

videntur-

videntur crucem ſuam ſuſtuliſſe & ſequi Chriſtum, per hanc ſpatioſam velle incedere, non tibi prodigioſum videtur? Denique Monachi, cùm de Monaſteriis & locis habitationum percunctantur, ante omnia requirunt, ſi requies ſit in loco, ſi abundent omnia, ſi aquarum copiæ fluant. Sed et ſi de eremo requirant, etiam ibi ante omnia de requie tractant, & de opportunitate miniſterii corporalis. Jam verò ſi ad aliquam diſpenſationem vocaveris, aut aliquid divini Miniſterii injungere volueris, prima ſtatim ſollicitudo eſt ejus, & prima iſta verba ſunt: Si eſt ibi requies quo eundum eſt, ſi inveniantur quæ neceſſaria ſunt abundanter, ſi nihil deſit eorum quæ lata & ſpatioſa via depoſcit? Quàm aliqui fuerint impudenter ſoididi, imò & rapaces, lucet ex Sancti Auguſtini ad nobilem Ecdiciam Epiſtola, ac ex libro de opere Monachorum. Avitam, quæ omnia profeſſi bona ſimul cum perſona devolvebat in Monaſterium, conſuetudinem ſuis poſtea legibus firmavit, & ubique univerſalem fecit Imperator Juſtinianus, atque ita ex bono fonte fomentum accepit pravus rivus. Tunc præſertim cœperunt Monaſteria venari, & ad ſe pellicere opulentos homines. Videtur eſſe abuſus, ex quo ſanctiſſima magni Pachomii Monaſteria evertenda Angelus prædixit. Quidquid ſit, adverſus illum ſtatuit olim ad Caroli Magni preces ſecunda Synodus Cabilonenſis: *Imputatur quibuſdam Fratribus, eo quod avaritiæ cauſa hominibus perſuadeant, ut abrenuntiantes ſæculo res ſuas Eccleſiæ conferant. Quod penitus ab omnium mentibus eſt eradicandum. Animarum quippè ſalutem inquirere Sacer-*

Cap. 6. *dos, non terrena lucra debet: Quoniam Fideles ad res ſuas dandas non ſunt cogendi, neque circumveniendi. Oblatio namque ſpontanea eſſe debet.* Et in ſequenti Canone: *Conſtituit Sacer Conventus, ut Epiſcopi ſive Abbates, qui non in fructum animarum, ſed in avaritiam & turpe lucrum intuentes, quoslibet homines illectos circumveniendo totonderunt, & res eorum tali perſuaſione non ſolùm acceperunt, ſed potiùs ſubripuerunt, pœnitentiæ Canonicæ, utpotè turpis lucri ſectatores, ſubjaceant. Hi vero, qui vanis promiſſionibus illecti, vel quibuslibet machinationibus perſuaſi, mentis inopes effecti, rerum ſuarum Domini eſſe neſcientes, comam depoſuerint, in eo quod cœperunt perſeverare cogantur. Res namque quæ ab illectis & negligentibus datæ, ab avaris & cupidis non ſolum acceptæ, ſed raptæ noſcuntur, hæredibus reddantur, qui dementia parentum & avaritia incentorum exhæredati eſſe noſcuntur. Si vero neſcientibus Epiſcopis aut Abbatibus, Miniſtri eorum, quilibet videlicet in Clero, hoc feciſſe convincuntur, Epiſcopi & Abbates de deſidia, illi verò de rapacitate & avaritia judicentur. Hoc verò quod quiſque Deo juſtè & rationabiliter de rebus ſuis offert, firmiter Eccleſia tenere debet.* Hunc Canonem adverſus Maurum Epiſcopum laudat etiam Sanctus Petrus Damiani, affirmatque eſſe Moguntinum, in ſuo autem Decreto Sanctus Ivo Carnutenſis Epiſcopus adſcribit

Part. 7. Remenſi Synodo. At conſtat eſſe Cabilonenſem.

c. 111. Per Carolum Martellum uſque ad mendicitatem exſpoliata Epiſcopia ac Monaſteria, ſub Pippini & præſertim Caroli meliore Regno conata ſunt ſe reparare. Et quidam Epiſcopi ac Abbates, aut certè ipſorum ſubditi elegerunt jam dictam viam, quam in Capitulorum, quibus Epiſcopos ſuos atque Abbates allocutus fuit, Brevi latius exponit laudatus Carolus: *Inquirendum eſt, ſi* Cap

ille ſæculum dimiſſum habeat, qui quotidie poſſeſſiones ſuas augere quolibet modo, qualibet arte non ceſſat, ſuadendo de cœleſtis Regni beatitudine, comminando de æterno ſupplicio inferni, & ſub nomine Dei aut cujuslibet Sancti, tam divites quàm pauperes, qui ſimplicioris naturæ ſunt, & minus docti atque cauti inveniuntur, rebus ſuis exſpoliant, & legitimos hæredes eorum exhæredant, ac per hoc pleroſque ad flagitia & ſcelera propter inopiam, ad quam per hoc fuerunt devoluti, perpetranda compellunt, ut quaſi neceſſario furta & latrocinia exerceat, cui paternarum rerum hæreditas, ne ad eum perveniret, ab alio prærepta eſt. Lapſam diſciplinam reparans Carolus hanc pravitatem voluit correctam, & laudata Cabilonenſis Synodus correxit. Et hinc lucet Maurum Epiſcopum, qui ſimiles profeſſiones voluit caſſas, non fuiſſe fundatum. Nec ipſi favet Tertullianus. Abſit ut hic de ſimilium profeſſionum valore dubitaverit. Veriſſima tamen ſunt hæc ejus verba: *Ubi neceſſitas, illic infirmitas.* Et dat ipſorum cauſam: *Meritò dum caput non tegunt ut ſollicitentur gloriæ cauſa, ventres tegere coguntur infirmitatis ruina. Æmulatio enim illas, non religio producit. Aliquando & ipſe venter Deus earum. Quia facile Virgines ſuſcipit fraternitas. Nec tantum autem ruunt, ſed & funem longum delictorum ſibi attrahunt.* Sacrarum Virginum ex caſta Dei dilectione non factas profeſſiones inſigniter demonſtrat paſſim eſſe infelices, ac fieri turpiter criminoſas. Quotidiè hæc experimur.

Harum quæſtionum occaſione etiam de pueris Monaſterio per parentes oblatis, ac de intruſis per Regem aut Synodum Proceribus, ipſiſque etiam Regibus, necnon de Epiſcopis aut Clericis videtur fuiſſe diſputatum. Quòd enim dejectos & Reges & Proceres quandoque per juſtitiam, quandoque per violentiam & Reges & Tyranni conſueverint, quòd item degradatos Epiſcopos & Clericos in Monaſterio claudere ad perpetuam pœnitentiam conſueverit olim Latina præſertim Eccleſia, eſt omnibus exploratum. Hi omnes cogebantur ad ſolemnem profeſſionem. Et de Baſilii Camateri Patriarchæ Conſtantinopolitani facta ad Iſaacii Angeli Imperatoris juſſum degradatione ſcribit Nicetas Choniates: *Cauſa prætendebatur, quod quas nobiles Matronas* Li

Andronicus Comnenus, crudeliſſimus Tyrannus, *in Monaſteria invitas abſtruſiſſet, iis ipſe nigro* ca *habitu depoſito reditum ad priſtinum habitum & vitæ rationem conceſſiſſet.* Et de Cæſare Alexio Comneno, per memoratum Iſaacium Angelum iniquè damnato ad Papycii montis Monaſterium pergit idem Nicetas: *Cum Papycium montem aſcenſuri eſſemus, ut Monaſticis cæremoniis eum initiaremus, tunc ſubitò triſtior apparuit. Me verò urgente, & ſubitæ mutationis cauſam rogitante, inquit: Non habitum horreo. Quid enim veſtis mutatio periculi habeat? Sed promiſſiones, quas ſecum fert habitus, reformido. Et illud, quod ad cæleſte*

Regnum

Lib. 3. *Regnum nullo modo aptus eſt is, qui manum aratro*
cap. 2. *ſemel admotam per inſaniam retraxerit. His & aliis*
id genus dictis Chriſtianum pallium invitus induit,
& precibus, quæ ſuper eum peragebantur, ne ſum-
mis quidem auribus admiſſis, tantum radi ſe &
Athanaſium appellari paſſus eſt. Græci enim, dum
Monachum profitentur, paſſim nomen mutant
more Latino: verum primam prioris nominis
litteram ſempee retinent. Hinc Cæſar hic ex
Alexio factus eſt Athanaſius. Quem morem ſer-
varunt etiam Patriarchæ Conſtantinopolitani.
Laudatus, inquam, Alexius talem etiam pro-
feſſionem cenſuit à ſe non poſſe exeuti ſine Apo-
ſtaſiæ reatu & diſpendio vitæ æternæ. Quod nem-
pè tunc ita crederet Eccleſia Orientalis. Et
hinc Imperatorem Iſaacium, qui Athanaſium
poſteà revocavit ad ſæculum, & denuò Ale-
xium fecit, fuiſſe Euripo inconſtantiorem, &
inſignis ſacrilegii reum affirmat idem Nicetas.
Et de Imperatore Nicephoro Botoniate, per
Alexium Comnenum detruſo in Monaſterium,
ſcribit Anna Comnena: *Nicephorus à quodam*
familiarium interrogatus, quo animo mutationem
ferret, reſpondit moleſtam ſibi accidere abſtinentiam
à carnibus, cætera minas negotii faceſſere. Reſpon-
ſio ſupponit taliter detonſum ac profeſſum etiam
Principem ad omnia Monaſticæ diſciplinæ onera
fuiſſe plenè obligatum.

Notanda ſunt Nicetæ Choniatæ verba: *Cauſa*
prætexebatur. Oſtendunt iſtam de invitæ profeſ-
ſionis validitate ſententiam non omnibus Græcis
placuiſſe. Et de Heraclio Imperatore ſcribit in
Hiſtoriæ Breviario Sanctus Nicephorus Patriar-
cha Conſtantinopolitanus: *Heraclius Philippicum*
Mauritii Imperatoris, cujus ſororem duxerat, affi-
Cap. 6. *nem, tunc temporis clerici habitu detonſum, ei Impe-*
rio, quod antea Criſpas adminiſtraverat, præfecit.
Quod nempe Phocas Tyrannus ipſum iniquè ad
tonſuram damnaſſet. Et de Imperatore Juſtino
primo habet in Eccleſiaſtica Hiſtoria Anaſtaſius
Bibliothecarius: *Appionem Patritium, quem in Ni-*
cæna civitate Presbyterum conſecraverat Anaſtaſius
Imperator, Juſtinus ut reverà prudentem fecit Præfe-
ctum Prætoriorum. Quod nempè per injuriam fuiſ-
Fol. 96. ſet detonſus. Hoc ipſum aſſerit Martyr Theo-
phanes. Et in litteris ad Nicolaum ſecundum
Lib. 1. Pontificem probat, licet non per omnia, San-
Epiſt. 9. ctus Petrus Damiani. Et Platonem Studiani Mo-
naſterii Abbatem, quod ſe à Sancti Tharaſii Pa-
triarchæ Conſtantinopolitani, qui à Conſtantino
ſexto juſſus Mariam Auguſtam iniquè totonderet
in Monialem, communione ſeparaverit, laudat
idem Anaſtaſius. Et Michaeli tertio, matrem
ſuam Theodoram & ſorores tonderi ac in Mo-
F. 165. naſterio claudi jubenti, repoſuit apud Nicetam
Paphlagonem Sanctus Patriarcha Ignatius: *Hoc*
à me fieri nefas. Nam Eccleſiæ gubernacula, Sa-
cramque Sedem cum ſuſciperem, fidem jurejuran-
do meam per ſcriptum adſtrinxi, nunquam me
Imperio veſtro inſidias poſiturum, vel ejuſmodi con-
ſilia agitaturum. Et verò nunc quod Reginarum eſt
facinus, quævè in illis cauſa, ut Majeſtas veſtra
talia in ipſas machinetur? Hæc diſcordia fuit
primus fons Photiani ſchiſmatis. Et de Im-
peratore Romano tertio ac Polyeucto Patriar-
cha ſcribit Georgius Cedrenus: *Romanus Ioan-*
nem quemdam Clericum Spadonem, quem ob turpia F. 641.
quædam facinora Conſtantinus, Romani pater &
Anteceſſor, *proturbarat & Monachum fecerat, &*
qui uſque ad ejus mortem abditus latuerat, habi-
tu exuit, Clericique reddito amictu inter ſuos re-
cepit Cubicularios. At Polyeuctus juſta indignatione
concitus, vehementer Imperatorem urgebat, ut ſua
familia ejiceret hominem, qui votum Monaſticum
ejuraſſet. Imperatore tamen excuſante, quod nega-
ret eum reverà Monachi conditiones amplexum, aut
illi generi vitæ ab ullo Sacerdote votis conſecratum
fuiſſe, ſed tantum iſta metu Imperatoris ſimulaſſe,
deceptus eum miſſum fecit. Ioannes ille uſque ad
Romani mortem, profanam novo inſtituto vitam
exegit. Eo mortuo, rurſùm Monaſtico velatus ha-
bitu, animum tamen non mutavit. Ad Monaſti-
cum habitum redire fuit compulſus, quod juſtè
fuiſſet damnatus ad Monaſterium, & Patriarcham
mendaciis circumſcripſiſſet. Quod ipſum ſcribit
Michael Glycas. Et ad tertium Ancyranum Ca-
nonem ſcribit Magnus Græcorum Doctor Theo-
dorus Balſamon: *Cùm Dominus Nicolaus Mu-*
zalon, qui Amyclæus Epiſcopus dictus eſt, vi à Ma-
giſtratu tonſus eſſet, & ſupplex contenderet, ut quod
vi in eum erat factum tolleretur, & Epiſcopale rur-
ſùm munus obiret, ſanctiſſimus ille Patriarcha Domi-
nus Lucas, videns eum ſynodicè cum veſtibus Epiſco-
palibus præſentem, tum non admiſit dicens, quod
ſi Synodalem quidem ſententiam & correctionem exſpe-
ctaſſet Epiſcopus, Canonicum auxilium inveniſſet,
ſed quia veſtes Monaſticas, quibus vi indutus fue-
rat, inordinatè exuit, & ſibi ipſi jus dixit, auxi-
lium non aſſequetur. Sed cùm ſanctiſſimus Patriar-
cha ad Dominum migraſſet, vi quidem factam
tonſuram tanquam non factam reputans abolevit,
Epiſcopum autem, utpote qui negligens fuiſſet, &
ſibi jus dixiſſet ad tempus celebrandi officio priva-
vit. Porrò & Comnenam Dominam Theodoram,
quæ dicta eſt Laparde, illius Domini Andronici
conjux, vi illius Tyranni Andronici tonſam, Con-
ſtantinopolitana Synodus non ſivit mutare habitum,
nec eam Crale Hungariæ, qui hoc vehementiſſimè pe-
tebat conjungi, eo quod poſt ejus viri mortem proceſ-
ſiſſet tonſura, etiamſi vi facta eſſet, & in Cœno-
biaco Monaſterio vitam egiſſet. Jam verò & alias
quoque nobiles Dominas ſic tonſas æquum cenſuit
hæc Synodus ad priſtinum habitum reverti: vel
quòd earum mariti ſupereſſent, vel quòd tonſuram
omninò non admiſiſſent poſt mortem Tyranni. Lau-
dati Epiſcopi ac Doctores inter incuſſum juſtè ac
injuſtè incuſſum metum aut allatam vim diſtin-
xerunt. Et à ſolo injuſto metu aut vi profeſ-
ſionem cenſuerunt vacuari. Et taliter vacuatas
per liberam in Monaſtico habitu permanſionem
crediderunt fieri ratas & firmas. Et hinc nolue-
runt per quemquam ſibi ipſi jus dici, ſed natas
quæſtiones per Synodum diſcuti atque finiri. Et
hæc omninò fuit communior Græcorum ſenten-
tia.

Eadem ſententiarum varietas fuit olim etiam
apud Latinos. Nam & horum olim & Reges &
Epiſcopi damnabant etiam invitos ad Monaſti-
cam & Clericalem tonſuram. Et quandoque ad-
verſum innocentes fuerunt in tales circum-

ſcripti

Digitized by Google

ſcripti ſententias. Et in quinto Capitularium apud Anſegiſum Lobienſem libro exſtat hæc lex: *Qualicumque modo mulier, permittente Canonicè viro ſuo, aut eo defuncto, velum ſanctum in caput acceperit, aut ſponte aut invita, in eo permaneat omninò, nec dimittat*. Et in ſuo Decreto Sanctus Ivo Carnutenſis Epiſcopus ex Moguntina, quam in nova tunc Sancti Albani Baſilica celebravit cum Carolo Magno Riculphus Archiepiſcopus, Synodo refert hunc Canonem: *Si quis ante annos legitimos tonſuratus eſt ſine conſenſu parentum ſuorum, etſi ipſi parentes infra annum non ſe reclamaverint ad Principem, aut ad proprium Epiſcopum, aut ad Miſſum Dominicum, in ipſo Clericatu permaneat. Si verò poſt legitimos annos per vim Clericus factus eſt, & infra annum ad ſupra memoratas perſonas minimè ſe reclamaverit, in Clericatu permaneat, ſicut is de quo ſuperiùs dictum eſt*. Agit Canon de Regulari intra clauſtrum Clericatu, cui adnexa omninò erat ſolemnis profeſſio. Et hinc poſt plures ſimilium dubiorum deciſiones adjungit: *Hoc & de velandis puellis obſervandum eſt*. Iniquè ac violenter impreſſum Monaſticum jugum ſupponit eſſe validum, attamen infirmum, quod facta intra annum reclamatione elidi poſſit, & quod ejuſdem temporis lapſu, aut etiam ſuſcepto intra ipſum Sacro Ordine fiat ſtabile & ratum. Facta fuit hæc Synodus noni ſæculi anno tertio decimo, & in Gallia Chriſtiana Sammarthani Fratres affirmant manuſcriptam exſtare in Cæſarea Bibliotheca Vienneſi. Quapropter videtur diverſa ab illa, quam cum aliis Galliæ Synodis vulgavit Jacobus Sirmondus. In hac enim non ille, ſed hic reperitur Canon: *De Clericis hoc ſtatuimus, ut hi qui hactenus inventi ſunt, ſive in Canonico, ſive in Monaſtico Ordine, tonſurati ſine eorum voluntate, ſi liberi ſint, ut ita permaneant. Et deinceps cavendum ut nullus tondeatur ſine legitima ætate, & ſpontanea voluntate, vel cum licentia ſui Domini*. Quem Canonem in ſeptima ſui Decreti parte habet etiam laudatus Ivo: Priorem vigeſimo ſexto, hunc poſteriorem numero centeſimo nono. Quare hic videtur etiam tempore poſterior. Ex data intra annum reclamandi licentia videntur nati abuſus. Hinc priorem Synodum videtur correxiſſe poſterior, ſanciens huc uſque violenter impreſſas tonſuras eſſe ratas & firmas, verùm deinceps non attentari. Et de Theodegildi Cariberti Francorum Regis vidua, quam doloſè captam Guntramnus Rex violenter tonſurarat in Arelatenſi Monaſterio, ſcribit in Francorum hiſtoria Sanctus Gregorius Epiſcopus Turonenſis: *Theodegildis ægrè acquieſcens jejuniis ac vigiliis affici, per occultos nuntios Gothum quemdam adivit, promittens ſi ſe in Hiſpanias deductam conjugio copularet, quod cum theſauris ſuis de Monaſterio egrediens, libenti eum animo ſequeretur. Quod ille nihil dubitans repromiſit. Cumque hæc collecta rebus factiſque voluerit è Cœnobio pararet egredi, anticipavit ejus voluntatem induſtria Abbatiſſæ, deprehenſaque fraude, eam graviter cæſam cuſtodiæ mancipari præcepit, in qua uſque ad exitum vitæ præſentis, non mediocribus attrita paſſionibus perduravit*. Abbatiſſa punivit uti veraciter Apoſtatam. Filium ſuum Merovæum, quòd è Cenomanenſi, ubi violenter fuerat tonſus, Monaſterio fugiſſet, eodem rigore tractavit Rex Chilpericus. Et ipſum pro excommunicato habuerunt etiam laudatus Gregorius, ac Ragnemodus Epiſcopus Pariſienſis. Plures ſunt ejuſmodi Canones & exempla.

C. 113.

Part. 7. c. 26.

Can. 23.

L. 4. c. 26.

L. 5. c. 14.

At verò contrariam ſententiam redegit in Canonem Romana Eugenii ſecundi Synodus: *Sicut qui Monaſteria elegerunt, à Monaſteriis egredi non permittuntur, ita hi qui inviti ſine juſtæ offenſionis crimine Monaſteriis ſunt intromiſſi, niſi voluerint non teneantur. Quia quod non petunt, non obſervant. Ideoque tales conſiderandi ſunt maximè peccata committere quam plangere, ſicut Decreto Sanctiſſimi Leonis Papæ manifeſtiſſimè continetur*. Notanda ſunt verba, *Sine juſtæ offenſionis crimine*: Gravium criminum reos permittunt invitos etiam deinceps damnari ad Monaſticam profeſſionem, ipſamque ſanciunt ratam & firmam. Quem Canonem in Romana ſua Synodo innovavit atque confirmavit etiam Leo quartus. Eandem ferè ſententiam ſecutus eſt Joannes octavus. Etenim pro Theodora vidua, quam invitam ob invadenda ejus prædia Germanus frater vi compulerat ad Sacrum Velamen & Monaſticam profeſſionem, ſcripſit ad Theodoricum Theatinum & alios vicinos Epiſcopos: *Nos habentes eundem, quem & Patres noſtri, ſpiritum fidei & zelum juſtitiæ, eadem ſuper legitimè relatis, quæ & illi, ſtatuimus, eademque omnino decernimus, & quod non propria voluntate, non arbitrio, non voto, non expetito vel ſpontaneo judicio, quin potius coactè admittitur, caſſandum eſſe ſancimus. Præcipuè cùm hæc eadem fœmina non niſi minis perterrita, plus minus diebus quindecim idem velamen geſtaſſe ſe dixerit, & nullo Sacerdote benedictionem tribuente hoc violenter ſuſceperit. Quod licet ad hujus abſolutionem ſufficere poſſe ſperemus. Quia ſi ita eſt totius violentiæ ac neceſſitatis vinculis abſoluta, ſuum licenter & ingenuè debet ſequi arbitrium, & quod non elegit, ut perferat non eſt cogenda. Tamen Sanctitati veſtræ committimus, ut in unum convenientes, ipſius fœminæ cauſam ſecundum Deum diſcutientes, & omnem ſuper hac querimonia veritatem ſubtili indagatione reperientes, ad liquidum finiatis*. Videtur profeſſionem non declarare ipſo jure nullam, ſed dumtaxat uti infirmam jubere caſſandam. Largè interim oſtendit, ea, quæ per injuſtè incuſſum metum fiunt, non eſſe immobilia.

Per Eugenium ſecundum laudata magni Leonis verba edicit Leo quartus: *Verùm etiam qui ſponte ad talem devotionem pervenerit, & poſtmodum ad nuptias vel ad militiam devolvitur, publicæ ſatisfactionem Pœnitentiæ gerat intentius, ne ad perfectionem venire non diffidat*. Deſumpta ſunt ex Reſcripto ad Ruſticum Archiepiſcopum Narbonenſem. Et videtur quartus Leo ſenſum potiùs deſumpſiſſe quàm verba. Magnus enim Leo ſic ſcripſit: *Propoſitum Monachi proprio arbitrio aut voluntate ſuſceptum deſeri non poteſt abſque peccato. Quod enim quis vovit Deo, debet & reddere. Undè qui relicta ſingularitatis profeſſione, ad militiam vel ad nuptias devolutus eſt, publicæ*

cæ Pœnitentiæ eſt ſatisfactione purgandus. Quia etſi
innocens militia, & honeſtum poſſit eſſe conjugium,
electionem tamen meliorum deſeruiſſe transgreſſio eſt.
Uti ſub nono, ità & ſub primo Leone videtur
fuiſſe graſſata Monachorum Apoſtaſia: Illorum
præſertim qui aut adhuc infantes, aut pueri
per parentes oblati, vel adulti fuerant per alios
violenter ac injuſtè detruſi in Monaſteria. De
his præſertim videtur Ruſticus ad Apoſtolicam
Sedem retuliſſe. Et quod cauſa etiam tunc eſſet
dubia, ac utraque contradictionis pars haberet
defenſores, videtur ipſam noluiſſe Magnus Leo
decidere, & dumtaxat de illis, qui proprio ar-
bitrio & voluntate ſuſcepiſſent Monachi Propoſi-
tum, reſpondiſſe. Circa alios permiſit quemque
in ſuo ſenſu abundare. Ex eodem principio Ver-
Can. 4. merienſis olim Synodus emiſit hunc Canonem:
Ut quolibet modo fœmina velum acceperit, in hoc
permaneat, niſi ſe invitam aut reclamantem vela-
verit aliquis. Tamen prædicandum eſt, ut eum ve-
lo ſuo permaneat, ſi voluerit. Quòd ſi Presbyter
eam invitam reclamantemque velaverit, gradum
ſuum pro hac cauſa perdat. Etiam taliter profeſ-
ſis aut velatis mandat prædicari perſeverantiam.
Quod dubius eſſet ipſarum ſtatus, & alii ipſum
aſſererent validum, alii negarent. Et ad evaden-
dum labyrinthum Canon mandat deinceps velum
Can. 11. non imponi invitis. Hinc in ſuo ad Monachos
Capitulari ſtatuit etiam Carolus Magnus: *Nul-*
lus cogatur invitus promittere. Et Neophytis Bul-
garis rogantibus, *Utrùm ſi mulierem viduam, no-*
lentem vitam Monaſticam ſuſcipere, quis Mona-
cham fecerit, peccatum committat, Nicolaus pri-
mus reſpondit alia eſſe Divini Præcepti ac ne-
ceſſitatis, alia dumtaxat conſilii & ſupererro-
gationis bona opera, atque proſequitur: *Mona-*
chicum habitum induere, ac vitam remotam du-
cere, non niſi à ſpondente Divinitus exiguntur.
Undè quiſquis vim intulerit alicui, ut Monachi-
cum habitum & vitam remotiorem, quam non
optavit nec elegit, aſſumat, hic tanquam violen-
tus peccatum evadere non valet. Et quoniam quod
agitur, ex accipientis voto non venit, nec accipiens
Religioſum habitum inde mercedem habet, nec in-
Ep. 71. cap. 87. *ferens crudelitatis ſuæ judicio carebit.* Ad Con-
ſtantinopolitanum Imperium ſemper reſpexerunt
Bulgari, ideoque facti Chriſtiani Apoſtolicam
ſedem conſuluerunt de variis Græcorum mori-
bus, inter quos erat Regia invitorum ad Mo-
naſterium damnatio: Nam nuper Imperator Mi-
chael innoxias Germanas Sorores ſuas, pro-
priamque matrem Theodoram ità damnaverat,
& hac de cauſa exercebat ſimultates cum San-
cto Patriarcha Ignatio. Et Nicolaus Pontifex
reſpondit ad ſola interrogata. Dumtaxat reſ-
pondit ejuſmodi damnationem eſſe iniquam &
crudelem, addens & profeſſionem carere meri-
to. De ejus valore tacuit. Quod & Latini &
Græci de ipſo controverterent. Hinc & Joannes
octavus lucidè non definivit.

Etiam de infantium ſeu puerorum facta per pa-
rentes oblatione omnis olim non concordavit Ec-
cleſia. Antiquiſſima eſt iſta oblatio. Etenim ſe
ad Sancti Macedonii Monachi preces fuiſſe è ſte-
rili matre conceptum, & ab ipſa ex ejuſdem
conſilio ac juſſu oblatum & obſtrictum Deo, ſcri-
bit in Monaſtica Hiſtoria Theodoretus, & ad-
jungit de frequentibus ejuſdem Sancti viri ad ſe
adoleſcentulum exhortationibus: *Macedonius* Cap. 13.
ſæpè me adhortatus dicebat, multis cum laboribus
natus es. Multas & ipſe noctes duxi, hoc unum po-
ſcens à Deo, ut parentes tui hoc fierent, quod te na-
to appellati ſunt. Dignam igitur laboribus vitam
age. Ante partum promiſſionibus conſecratus es. Deo
autem quæ oblata ſunt, veneranda ſunt omnibus,
nec à vulgo contractanda. Quare oportet te pravos
animi motus non admittere, ſed illa tantùm & face-
re, & loqui, & cogitare, quæ virtutis legiſlato-
ri Deo placent. Ego verò & verborum memini,
& divinum donum edoctus ſum. Et ad Nonum
Conſulem ſcribit: *Priuſquam me conciperent,*
oblaturos ſe Deo polliciti ſunt parentes, atque ab
incunabulis, ut promiſerant, devoverunt, & hoc
modo educarunt. In Monaſterio tempus, quod E-
piſcopatum præceſſit, cùm exegiſſem, invitus Epiſ-
copus ordinatus ſum. A primis incunabulis fuit Epiſt. 81.
ob factum de necdum nato votum traditus Mo-
naſterio à parentibus, ideoque adoleſcentulum,
ut caſtè & Monaſticè viveret, adhortabatur
Macedonius, firmiter cenſens ejuſmodi obla-
tionem eſſe validam ac firmam profeſſionem.
Quod judicium omninò probavit ipſe etiam
jam Epiſcopus & Doctor Theodoretus. Et ad
nobilem Matronam Lætam de filiola ejus Pau-
la ſcribit Sanctus Hieronymus: *Propoſitum mi-*
hi eſt ad te ſermonem dirigere, & docere, quomo-
do inſtituere Paulam noſtram debeas, quæ prius
Chriſto conſecrata eſt, quàm genita. Quam ante Epiſt. 7.
votis, quam utero concepiſti. Vidimus aliquid tem-
poribus noſtris de Prophetalibus libris. Anna ſte-
rilitatem alvi fœcunditate mutavit: Tu luctuoſam
fœcunditatem vitalibus liberis commutaſti. Paren-
tum oblatione ligari filiolam, ideoque eſſe Mo-
nachaliter educandam, & ſine Apoſtaſia non
poſſe tranſire ad alia vota, oſtendit multis, &
Sancti Samuelis exemplo confirmat. Proindè hæc
pietas à Synagoga venit ad Eccleſiam. Et fir-
matur in antiquo Romanorum jure, apud quos Epiſt. 12.
Patria poteſtas fuit deſpoticum in proles domi-
nium. Quæ omnia Hieronymus repetit in E-
piſtola ad Gaudentium, qui filiam Pacatulam
Deo devoverat. Utramque Epiſtolam ſcripſit in
Palæſtina, ideoque in utraque locutus eſt ex ſen-
ſu Orientalis Eccleſiæ.

At verò Ponticam atque Aſiaticam Diœceſim
longè aliter docuit magnus Baſilius. De ſacrarum
Virginum lapſu atque pœnitentia ſcribit varia ad
Sanctum Amphilochium Iconii in Aſia Metropo-
litam, & ſubjungit: *Illud autem conſiteri nobis eſt*
neceſſarium, quod virgo nominatur, quæ ſe ſua ſpon-
te Domino obtulit, & matrimonio renunciavit, &
vitam in ſanctificatione prætulit. Profeſſiones autem
ab eo tempore judicamus, quo ætas rationis com-
plementum habuerit. Non enim puériles voces
omninò in his eſſe ratas exiſtimare oportet, ſed
eam quæ ſuprà ſedecim annos nata fuerit, rationiſ-
que compos, & diu examinata ac probata perſeve-
raverit, & ut admittatur precibus contendit, tunc
oportet in ſacrarum Virginum catalogum refer-
ri, ejuſque confeſſionem comprobare, & illius
infir-

infirmationem inexorabiliter punire. Multas enim parentes & fratres offerunt, & quidam eorum qui eas cognatione attingunt, ante ætatem non ex ſeipſis ad Cœlibatum incitatas, ſed aliquid quod ad victum ſuum pertinet procurantes, quas non facilè admittere oportet, donec apertè propriam ſuam ſententiam

Cap. 18. *perſcrutati fuerimus*. Ad quæ verba partim benè, partim malè commentatur Theodorus Balſamon: *Ne dixeris intelligi de Monachis, vel Aſcetriis. Etſi enim in minore ætate crinem ſæcularem depoſuerint, prima erit, ut mihi videtur, ad id quod deinceps ſequitur, ipſorum profeſsio*. Rectè affirmat Canonem non loqui de profeſſis intra Monaſterium Virginibus. Lucet ex proximè ſequenti

Can. 19. Canone: *Virorum autem profeſſiones non novimus, præterquam ſi qui ipſos Monachorum Ordini adjudicaverint, qui tacitè videntur Cœlibatum admittere*. Affirmat nullum virum ad profitendam in ſæculo ac propria domo caſtitatem admitti, vacuamque eſſe ejuſmodi profeſſionem. Quod nempe viri nequeant domo claudi ad evitanda iſtius profeſſionis ex libero in publicum proceſſu pericula. Et factas à puellis in ſæculo ac propria domo profeſſiones valere non vult Canon, niſi fiant proprio arbitrio poſt expletum ſextum decimum ætatis annum. Infantes ac quaſvis minorennes permittit quidem offerri à parentibus, verùm exinde conſecrari non vult aut obligari. Quod nempe parentes filiolas frequenter ex paupertate offerrent Eccleſiæ, atque ita non plenè caſtis cordibus divina gratia quandoque non cooperaretur. Et ſedecim annorum puella non niſi poſt multam inſtantiam, examen, ac probationem poterat ad profitendum admitti. Utique ab Epiſcopo. Quare nec ab alio poterat. Quam laudabilem, & à noſtris temporibus omninò imitandam diſciplinam exiſtimo non inductam à Baſilio, ſed apud Ponticos fuiſſe antiquam.

Theodorus tamen Balſamon errat hoſce Canones à Baſilio non extendi ad Monaſticas profeſſiones. Poſterior enim Canon diſertè addit de Monachis: *Sed in illis quoque illud exiſtimo præcedere oportere, ut ipſi interrogentur, & evidens ipſorum accipiatur profeſſio, ut poſtquam ſe ad libidinoſam & voluptuariam vitam converterint, eorum qui for-*

Cap. 25. *nicantur punitioni ſubjiciantur*. Evidens profeſſio eſt profeſſio poſt diſcretionis annos facta per propriam electionem. Lucidiùs hoc Baſilius tradit in fuſiùs diſputatis Regulis. Affirmat utriuſque ſexus infantes ac pueros omninò admittendos ad Monaſteria, & adjungit: *Quo ſanè tempore*, utique completæ rationis, *admittenda eſt virginitatis profeſſio, tanquam firma jam, & ejuſmodi quæ à proprio conſilio ac judicio proficiſcatur, ratione jam probè adulta. Porrò ſententiæ ejuſmodi teſtes aſſumendi ſunt Eccleſiarum Antiſtites, quo videlicet per ipſos & ſanctificatio corporis, veluti res ſacra Deo dedicetur, & actionis illius per illorum teſtimonium confirmatio ſit. Sic enim & ſtudium Fratrum maledicta maximè evitabit, & qui ſeipſos palam Deo dedicaverint, ſi profeſſionem poſteà reſcindere conati fuerint, iis nulla ad impudentiam cauſa reliqua fiet. Qui verò vitam cum virginitatis profeſſione ſuſcipere nolit, is tamquam qui res Dei accurare ſollicitè non poſſit, ipſis iiſdem adhibitis teſtibus dimittitur*. Etiam in brevioribus Regulis puerorum per parentes oblationem probat ac laudat, atque adjungit: *Firma tamen tunc erit profeſſio virginitatis, ex quo adulta jam ætas eſſe cœperit, & ea quæ ſolet nuptiis apta deputari ac perfecta*. Ex quo vides ſacrum Tridentinum Concilium, dum profeſſuras Virgines ſanxit ab Epiſcopo examinandas, à Patrum inſtitutis non receſſiſſe. Quæ omnia propter Baſilii auctoritatem confirmavit Trullana Synodus. Præter decimum ſeptimum ætatis annum. Decimum annum admiſit ad profeſſionem.

Eadem ſententiarum varietas olim fuit in Latina Eccleſia. Sancti Benedicti Regula ſic habet: *Si quis fortè de Nobilibus offert filium ſuum Deo in Monaſterio, ſi ipſe puer minori ætate eſt, parentes ejus faciant petitionem. Et cum oblatione ipſam petitionem, & manum pueri involvant in palla Altaris, & ſic eum offerant*. Subjungit ſpectantis ad puerum ſubſtantiæ oblationem, atque proſequitur: *Similiter & pauperiores faciant. Qui verò ex toto nihil habent, ſimpliciter petitionem faciant, & cum oblatione offerant filium ſuum coram teſtibus*. Quæ Patris oblatio omninò fuit filii profeſſio, & ipſum perpetuò Divinæ Majeſtati ac Monaſterio obligavit. Lucet ex oblatione Sanctorum Mauri & Placidi, ac plurium aliorum. Et puerum Gregoriano ad Scauri clivum Monaſterio à parentibus oblatum, quod adoleſcens apoſtataſſet, fuiſſe à Deo graviſſimè percuſſum ſcribit in litteris ad Nicolaum ſecundum Pontificem Sanctus Petrus Damiani. Eundem ſenſum lucidè habuit quarta Toletana Synodus: *Monachum aut paterna devotio, aut propria profeſſio facit. Quidquid horum fuerit, alligatum tenebit. Proinde his ad mundum reverti intercludimus, & omnem ad ſæculum interdicimus regreſſum*. Hoc ipſum de publicæ pœnitentiæ aſſumptoribus ſtatuit alius ejuſdem Synodi Canon, & adjungit: *Non aliter & hi, qui detonſi à parentibus fuerint, & poſteà habitum ſæcularem ſumpſerunt, iidem à Sacerdote comprehenſi, ad cultum religionis, acta priùs pœnitentia, revocentur*. Tractandos illos ſancit uti Apoſtatas. Et hoc extendit etiam ad fœminas. Et ſexta Synodus videtur confirmare. Quidquid ſit, adverſus graſſantem prævaricationem lucidè ſtatuit decima Synodus: *Si in qualibet minori ætate vel Religionis tonſuram, vel Religioni debitam veſtem, in utroque ſexu filiis aut unus aut ambo parentes dederint, certè aut nolentibus aut neſcientibus ſe ſuſceptam non mox viſam in filiis abdicaverint, ſed vel coram ſe vel coram Eccleſia, palamque in Conventu eoſdem filios talia habere permiſerint, ad ſæcularem reverti habitum ipſis filiis quandoque penitùs non licebit. Sed convicti quod tonſuram aut religioſam veſtem aliquando habuerint, mox ad Religionis cultum habitumque revocentur, & ſub æterna diſtrictione hujuſmodi obſervantiæ inſervire cogantur. Parentibus ſanè filios Religioni contradere non ampliùs quàm uſque ad decimum ætatis eorum annum licentia poterit eſſe*. Decennio majores ſancit nonniſi ex propria voluntate obligandos.

Ejuſdem ſententiæ fuit Gallicana Eccleſia. Et-

Etenim quinta Aurelianenſis Synodus *puellas,*
Can. 19. *quæ aut propria voluntate Monaſterium expetunt, aut à parentibus offeruntur*, mandat probandas in veſte Laica, & lapſo probationis tempore admittendas ad Religionis habitum, additque tunc firmas in ſtatu, nec poſſe redire ad ſæculum. Hæc Canonis verba, *Secundùm ſtatuta Monaſterii, in quo elegerint permanere*, intelligi oportet de electione, quæ fit aut proficentis propria, aut offerentium parentum voluntate aliena. Ita exponit prima Matiſconenſis Synodus: *De puellis, quæ ſe Deo voverunt, & præclaræ decore ætatis ad terrenas nuptias tranſierunt, id cuſtodiendum eſſe decrevimus, ut ſi qua puella voluntariè, aut parentibus ſuis rogantibus Religionem profeſſa, vel benedictionem fuerit conſecuta, & poſtea ad conjugium aut illecebras ſæculi, quod potius eſt ſtuprum quam conjugium judicandum, tranſgredi præſumpſerit, uſque*
Can. 12. *ad exitum cum illo, qui ſe hujuſmodi conjugio miſcuerit, communione privetur*. Notanda ſunt verba: *Religionem profeſſa, vel benedictionem fuerit*
Cap. 91. *conſecuta*. Priora ad voluntariè eligentes, poſteriora referenda ſunt ad oblatas à parentibus. Et Apoſtata Monialis Agnes, quam graviſſimè punivit eadem Synodus, omninò videtur non profeſſa fuiſſe, ſed oblata. Et hinc ad Sanctum noſtrum, reparaturum Gallicanæ Eccleſiæ lapſam diſciplinam, Apoſtolum Bonifacium reſcri-
Ep. 9. c. 7. pſit Gregorius ſecundus Pontifex: *Addidiſti, quod ſi Pater vel Mater filium vel filiam intra ſepta Monaſterii in infantiæ annis ſub Regulari tradiderint diſciplina, utrum liceat eis, poſtquam pubertatis impleverint annos, egredi & matrimonio copulari. Hoc omninò devitamus, quia nefas eſt ut oblatis à parentibus Deo filiis voluptatis fræna laxentur*. Reſcripſit non ex Romanis dumtaxat Canonibus, ſed & ex Gallicanis. Et hinc verba iſta in ſuum vigeſimum ſecundum Canonem aſſumpſit ſub Adriani ſecundi Pontificatu celebrata Synodus Wormatienſis.

Quinimò quoſdam Galliæ Epiſcopos aut Doctores tunc ſenſiſſe longè liberalius in Monaſticæ vitæ favorem, docet prima apud Sancti Ivonis Decretum Moguntina Synodus Riculphi Archi-
Part. 7. cap. 26. epiſcopi: *Si quis ante annos legitimos tonſuratus ſine conſenſu parentum ſuorum, & ſi parentes infrà annum non reclamaverint ad Principem, aut ad proprium Epiſcopum, aut ad Miſſum Dominicum, in ipſo Clericatu permaneat*. Et infrà: *Ille qui ante legitimos annos tonſuratus eſt, utrum in eadem tonſura permanere debeat necne, in poteſtate ſit parentum*. Et poſt varia concludit: *Hoc & de velandis puellis obſervandum eſt*. Quidam & Epiſcopi & Abbates puellos ac puellas etiam invitis parentibus tondebant aut velabant, & rata ac firma volebant tam velum quam tonſuram: & hoc confirmat Riculphus Archiepiſcopus, læſis tamen parentibus annum indulgens ad reclamandum. Quod ipſum confirmat ejuſdem ſecunda Synodus, atque adjungit: *Deinceps cavendum eſt, ut nullus tondeatur, niſi legitima ætate, & ſpontanea voluntate, vel conſenſu parentum*. Euſque ſeu in Canonico, ſeu in Monachico habitu datam aliter tonſuram jubet eſſe ſtabilem & inconcuſſam. Nec tamen ſic ceſſavit violentia. Etenim adverſus illam ſtatuit in primo ſuo Capitulari Imperator Ludovicus Pius: *Ne pueri ſine voluntate paren-*
tum tonſurentur, vel puellæ velentur, modis omni- Cap. 10.
bus inhibitum eſt. Et qui hoc facere tentaverit, multam quæ in capitulis legis mundanæ à nobis conſtituta continetur, perſolvere cogatur. Et nota, quod non ſoli Patres, ſed & Matres potuerint infantes ac pueros ſuos offerre Monaſteriis. Quam oblatio hæc plenè fundata non fuit in Patria poteſtate.

Eumdem fuiſſe Romanæ Eccleſiæ ſenſum docent & Sancti Benedicti per magnum Gregorium probata Regula Monaſtica, & ſuprà laudatum Gregorii ſecundi Reſcriptum. Quod ipſum inſigniter lucet ex Reſcripto Nicolai primi ad conſtitutos in Germanico Regis Ludovici Regno Epiſcopos. Atto Comes in propriis fundis duo ædificaverat Monaſteria, vivebat iſtic Monachus, & novem annorum filium Lambertum invitum ac recalcitrantem, induerat cucullâ. Citra omnem Monaſticæ Regulæ conſequentiam nec ipſum Pater Altaris palla involverat, nec ita obvolutum ulli Abbati obtulerat, nec ullus Abbas ipſum Monachaliter benedixerat: Salomon Conſtantienſis Epiſcopus dumtaxat ipſum invitum, & quidem citra patris oblationem compulerat ad aſſumendum Monaſticum habitum. Quod nempe prius patris factum cenſeret ſufficere ad Monaſticam filii obligationem. Verùm laudatus Pontifex ſenſit longè aliter. Vitioſum hunc Monachatum cenſuit, licet non penitùs vacuum, tamen infirmum, ideoque & caſſavit, Lambertum ad ejus obſervantiam violenter compelli vetuit, & tamen adjunxit: *Quapropter conſultius agetur, ſi piis ſuaſionibus contemptum mundi & amorem Dei prædicando, quam violentiam inferendo, illum ad Cæleſtem amorem accendamus. Uſque dum Divina inſpiratione compunctus propria voluntate ſe ſubdat, liceat eum à mundanis & laicalibus remotum vagationibus vel negotiis inter Religioſos & Eccleſiaſticos viros, in Canonica degere vita. Non enim putamus Canonicos Religioſos à Sanctorum Monachorum vita & conſortio ſejunctos*. Itaque & Germaniæ Epiſcopi, & Doctiſſimus Pontifex Nicolaus Monachatum hunc non cenſuerunt penitus vacuum, ſed dumtaxat dubium, ideoque & commutarunt in Regularem
clericatum. A memoratis formæ vitiis liberum 2. Q. 1.
judicaſſent omninò validum & firmum. Lauda- cap. 4.
ta Epiſtola extat in Decreto Gratiani.

At verò contrariam ſententiam ſecutus fuit Montanus Toletanus Archiepiſcopus, ſtatuens in ſecunda Toletana Synodo: *De his, quos voluntas parentum à primis infantiæ annis in clericatus officio vel Monachali poſuit, pariter ſtatuimus obſervandum, ut mox cum detonſi vel Miniſterio Lectorum contraditi fuerint, in domo Eccleſiæ ſub Epiſcopi præſentia à Præpoſito ſibi debeant erudiri. At ubi decimum octavum ætatis ſuæ compleverint annum, coram totius Cleri & Plebis conſpectu voluntas eorum de expetendo conjugio perſcrutetur. Quibus ſi gratia caſtitatis placuerit, & promiſſione caſtimoniæ ſuæ caſtitatis reſponderint ſervaturos, abſque conjugali neceſſitate reſponderint ſervaturos, hi tanquam appetitores arctiſſimæ vitæ leniſſimo Domini jugo ſubdantur. His autem, quibus volun-*

tas

Digitized by Google

tas propria interrogationis tempore deſiderium nubendi perſuaſerit, conceſſam ab Apoſtolo licentiam auferre non poſſumus. Hæc tunc erat univerſæ Hiſpaniæ conſtans ſententia, quam per poſteriores Synodos mutari impetrarunt Sanctus Leander, ejuſque frater ac in Hiſpalenſi Epiſcopatu ſucceſſor Sanctus Iſidorus: haud dubiè propter Sancti Benedicti Regulam, probatam & firmatam à magno Gregorio. Et Montani ſententia videtur nunquam caruiſſe Patronis. Hinc enim adverſa ſententia non tantum per quartam, ſed etiam per ſextam ac decimam Toletanam Synodum debuit innovari. Montani ſententiam amplexa eſt ſub Ludovici Pii Imperio univerſa ferè Francia. Aquenſis enim Abbatum Synodus ſtatuit: *Ut puerum Pater aut Mater tempore oblationis offerant Altari, & petionem pro eo coram laicis teſtibus faciant, quam tempore intelligibili ipſe puer confirmet.* Hoc eſt, poſt acceptum uſum rationis. Cap. 36.

Erat novum ſtatutum, & avitis Gallicanæ Eccleſiæ moribus adverſum. Lucet ex inſtrumento, quo Nobilis vir Widilo filiolum ſuum Amblulphum obtulit Novaliacenſi Monaſterio, & quod exſtat in ejuſdem Chronico: *Dum legaliter ſancitum antiquitus tenetur & cautum, cum oblationibus Domino parentes tradere ſuos filios in templo feliciter ſervituros, procul dubio hoc de noſtris filiis faciendum nobis ſalubriter præbetur exemplum. Æquum enim judico Creatori noſtro de nobis reddere fructum. Idcirco ego Widilo hunc filium noſtrum Amblulphum, cum oblatione in manu atque petitione, altaris palla manu mea involuta ad nomen Sancti Petri, & Sancti Andreæ, cæterorumque Sanctorum, quorum reliquiæ hic continentur, & tibi Warnari præſenti Decano, ad vicem Domini Witgari Epiſcopi, ſeu & Richarii Præpoſiti, trado coram teſtibus Regulariter permanſurum. Ita ut ab hac die non liceat illi collum de ſub jugo Regulæ excutere, ſed magis ejuſdem Regulæ fideliter ſe cognoſcat inſtituta ſervare, & Domino gratanti animo militare. Et ut hæc noſtra traditio inconvulſa permaneat, promitto cum jurejurando coram Deo & Angelis ejus, quia nunquam per me, nunquam per ſuſpectam perſonam, nec quolibet modo per rerum mearum facultates aliquando egrediendi è Monaſterio tribuam occaſionem.* Iſte Amblulphus ſub Carolo Magno rexit laudatum Monaſterium, & ipſi in dignitatem ſucceſſit Hugo ejuſdem Regis filius, atque ita lucet iſtum filialis oblationis morem uſque tunc in Gallia fuiſſe firmum & inconcuſſum. Et omnes ejus ritus hic inſigniter exprimuntur. Filii oblatio fiebat ad Miſſam tempore Offertorii, & parens prolem, uti quamvis aliam ſuam rem Divinæ Majeſtati ad Abbatis, aut certè Vicarii, Præpoſiti vel Decani manus, in perpetuum atque immobile ſervitium tradebat. Et de actus validitate nullus tunc hæſitabat in Gallia. Plures ejuſmodi antiquas paternæ oblationis formulas adducit in ſcholio ad trigeſimam ſecundam Sancti Lanfranci Epiſtolam Lucas Dacherius.

Et hinc præfatum adverſus Sancti Benedicti Regulam & plures ejus confirmatores Canones Abbatiale Decretum ab omnibus non fuit admiſſum. Etenim non ſolus Petrus Damiani, ſed etiam Maurus Epiſcopus iſtas filiorum oblationes profitebatur validas. A mota interim inter ipſos diſputatione motus Leo nonus ſtetit pro iſtis Abbatibus, ediditque Decretum, ut deinceps nemo fieret Monachus, niſi ætate legitima & propria voluntate. Qua in Synodo ediderit, ignoro. Et nec ipſum fuit ubique admiſſum. Etenim & Toletanos, & Gallicanos, qui iſtas oblationes firmant, Canones Decretis ſuis inſeruerunt & Sanctus Ivo Carnutenſis Epiſcopus, & Monachus Gratianus, ideoque ſuppoſuerunt adhuc vivere & ſervari. Et ad Goisfredum Conſtantienſem in Normandia Epiſcopum ſcribit Sanctus Lanfrancus Archiepiſcopus Cantuarienſis: *De Sanctimonialibus, de quibus mihi dulciſſima Paternitas veſtra litteras miſit, hoc vobis reſpondeo. Sanctimoniales, quæ de ſervanda Regula profeſſionem fecerunt, vel quæ, quamvis adhuc profeſſæ non ſint, ad Altare tamen oblatæ fuerunt, ſecundum mores & vitas earum ad ſervandam Regulam moneantur, increpentur, conſtringantur. Quæ verò nec profeſſæ, nec oblatæ ſunt, ad præſens dimittantur ſic, donec voluntates earum de ſervando ordine ſubtilius exquirantur.* Ep Laudatum Leonis Decretum impulit Goisfredum ad conſultandum, & non ſecundum ipſum, ſed ſecundum Sancti Benedicti Regulam reſpondit ejuſdem Regulæ Profeſſor Lanfrancus. Et inter vetuſtas, quas in hujus Epiſtolæ ſcholiis adducit Lucas Dacherius, paternæ oblationis formulas una eſt facta ſub Philippo primo Francorum Rege. Et ad Pictavienſem Archidiaconum, qui neptem ſuam Adelitiam parabat invitam imponere Monaſterio, ſcribit Petrus Bleſenſis: *Canonum clamat auctoritas, quia Monachum ſive Monacham facit propria profeſſio, vel paterna devotio. Propriæ verò profeſſionis vinculo non ligatur, qui huic profeſſioni, quantum poteſt, renititur & reclamat. Nec adſtringit ipſam paterna devotio: Quia non eſt in ſacris patris, ſed quaſi emancipata per patris mortem, & in alienam poteſtatem non recidens animæ ſuæ adepta eſt facultatem.* Ep Lucidè ſupponit paternam oblationem adhuc vivere & obligare. Quod ipſum ſupponit in prima ſua Epiſtola Sanctus Bernardus. Et certè Ciſtertienſis reformatio non fuit aliud quam Sancti Benedicti Regulam cuſtodire ad litteram. Et de neſcio quo puero Apoſtata ſcripſit ad Belluacenſem Epiſcopum Alexander tertius. *Mandamus, quatenus ſi inveneris, quod non fuiſſet à parentibus oblatus, & infra decimum quartum annum facti voti pœnitens à religione receſſerit, ab illo voto profeſſionis, quod fecit, denunties abſolutum. Si autem à parentibus fuerit oblatus, ſeu decimum quartum annum compleverit, cùm Religionem intravit, ſeu poſt decimum quartum annum profeſſionem à ſe prius factam ratam habuerit, eum ad eandem, vel aliam Religionem tranſire compellas.* Li 31. Clarè affirmat paternæ oblationi ineſſe profeſſionis vim, & ab ipſa non poſſe reſiliri.

Et hinc de Cœleſtino tertio Pontifice ſcribit laudata ſuperius Hiſtorica compilatio: *Hic Papa Cœleſtinus conſtituit, quod pueri, cum venerint ad annos diſcretionis, id eſt, ad quindecim annos, ſi noluerint remanere in clauſtris, licitè poſſint ire ad ſeculum, & ad hæreditatem ſuam.* A. Leonis noſtri

Decre-

Decretum innovavit, & ſanxit ubique ſervandum. Antiqua quæſtio mota fuerat ſub Clemente tertio: Altera Toletanos Canones, altera pars allegaverat Magni Leonis Reſcriptum ad Ruſticum Metropolitam Narbonenſem. Et Clemens in exſtante apud Gregorium nonum Reſcripto reſpondit juxta Toletanos Canones: Reſpondit Paterna oblatione & infantes & puellos omninò ligari, & ipſam ab adultis citra Apoſtaſiæ crimen non poſſe violari. Quia noſtri noni Leonis Decretum non laudat, quidam ſuſpicantur ipſum nunquam fuiſſe. At argumentum non concludit. Etenim in communem obſervantiam non admiſſus Canon non habetur pro Canone, ideoque Clemens iſtum non laudavit. Lib. 3. tit. 31. cap. 12. Eadem ergo facti ſpecies à neſcio quo Epiſcopo relata fuit proximo Clementis ſucceſſori Cœleſtino. Neſcio quis miles cum ſuo filiolo & omnibus ſuis bonis ſe tradiderat neſcio cui Monaſterio, & etiam dictum filiolum induerat habitu Monachali. Et conſultus Pontifex reſcripſit: *Reſpondemus, quod ſi dictus puer ad annos diſcretionis pervenerit, & habitum retinere noluerit Monachalem, ſi ad hoc induci nequiverit, non eſt ullatenus compellendus, quia tunc liberum ſibi erit eum dimittere, & bona paterna, quæ ipſi ex ſucceſſione proveniunt, poſtulare*. Cap. 14. Et hoc eſt lucidè Decretum à memorata Hiſtorica compilatione laudatum. Et ipſum à ſucceſſoribus Pontificibus firmatum cuſtodit uſque hodie omnis Latina Eccleſia. Hinc enim ad tertii decimi ſæculi annum vigeſimum ſextum Narbonenſis Provinciæ Benedictini Abbates ad reparandam diſciplinam ediderunt, & per Gregorium nonum probari impetrarunt ſtatuta varia, & in ipſis hunc articulum. *Infantes, qui recipiuntur in Monaſteriis, & quotidie audiant Regulam exponi, & ſchola non exeant, donec legitimæ ætatis fiant, & tunc profeſſionem faciant, & benedictionem accipiant ſecundum formam Regulæ*. Propter laudatam Cœleſtini conſtitutionem ſtatuunt adverſus Sancti Benedicti Regulam. Eandem conſtitutionem dudum antea ſervavit omnis Orientalis Eccleſia. Hujus enim ferè omnes Monachi, uti lucet ex Trullana ac ſeptima Synodo, jam dudum vixerunt ſecundum Regulam Sancti Baſilii, ideoque paternas filiorum oblationes non duxerunt ratas, niſi ubi per ipſos oblatos in adulta ætate firmarentur.

Exponuntur aliquot de hac re quæſtiones.

PRima quæſtio eſt, An præſens Leonis noni Decretum à nullis Monaſteriis fuerit admiſſum? Reſpondeo à quibuſdam fuiſſe admiſſum. Etenim de totius Benedictinæ Religionis capite Caſſinenſi Monaſterio ſcribit ad Deſiderium Abbatem Sanctus Petrus Damiani: *Inter cæteros virtutum flores, quos in illo agro pleno, cui benedixit Dominus, reperi, fateor, hoc mihi non mediocriter placuit, quod ibi ſcholas puerorum, qui ſæpe rigorem ſanctitatis evertunt, non inveni, ſed omnes aut ſenes, cum quibus utique nobilis vir ſedebit in portis Eccleſiæ, aut juvenili vivendi decore lætantes. Qui nimirum ut filii Prophetarum idonei ſunt ad Eliam per deſerta quærendum. Aut certè adhuc adoleſcentiæ flore vernantes, qui juxta Apoſtolum Joannem vicere malignum*. Lib. 2. Ep. 17. Quod non ſolum Sanctus Pater Benedictus, ſed ipſius etiam in Caſſinenſis Monaſterii Præfectura ſucceſſores dudum admiſerint oblatos à parentibus pueros atque infantes, eſt omnibus exploratum. Quare hanc mutationem adſcribi oportet Leonis noſtri Decreto, aut certè alicui novellæ, quam iſtud confirmarit, conſuetudini. Et licet ipſam hic laudet Petrus, in litteris tamen ad Aripertum Monachum pergit laudare paternam filiolorum oblationem, & Sancti Samuelis exemplo confirmare. Lib. 6. Ep. 17. Quidquid ſit, à patris ſui Regula multi Abbates noluerunt recedere.

Secunda quæſtio eſt, Qua de cauſa Cœleſtinus tertius laudatum Leonis Decretum innovaverit, & admitti juſſerit per omnem Latinam Eccleſiam? Reſpondeo rationem edici à Guilielmo Thorne, ubi ſcribit de Cantuarienſi ſuo Sancti Auguſtini Monaſterio: A. 1161. *Quia nonnulli Abbates, carnali ducti amore, ac etiam divitum & præpotentum patriæ coacti importunitate, pueros vix ablactatos ſolebant ad Monachalem habitum pro libito ſuæ voluntatis ſuſcipere, in ſcandalum religionis & detrimentum Eccleſiæ, ideo ſub hoc tempore Conventus ex præteritis damnis futura pericula doctus præcavere, impetravit à Papa Alexandro tertio privilegium inhibitionis, ne de cætero pueri infra quindecim annorum ætatem in iſto Monaſterio ad habitum Monachalem ullo modo recipiantur*. Quod pueri in Monaſteriis ſoleant enervare diſciplinam, nobis jam dixit Sanctus Petrus Damiani. Galliæ ac Germaniæ Monaſteria, olim numeroſiſſima ac opulenta, in libris de ſua vita Guibertus Novigenti Abbas lamentatur eſſe ſuo tempore ad pauperiem & Fratrum paucitatem redacta, & dat cauſam. Lib. 1. cap. 8. *Perpauci reperiri poterant, qui peccati faſtidio ſæculum reſpuiſſent, ſed ab illis potiſſimum detinebantur Eccleſiæ, qui in eiſdem parentum devotione contraditi ab ineunte nutriebantur ætate. Qui quanto minorem ſuper ſuis, quæ nulla videbantur egiſſe, malis motum habebant, tanto intra Cœnobiorum ſepta remiſſiori ſtudio victitabant*. Ab hiſce tepidis fratribus affirmat Monaſticum ſtatum deveniſſe in ſummas calamitates, ac de ruina fuiſſe periclitatum, niſi illum divina bonitas per novum Carthuſienſium & Ciſtertienſium fervorem erexiſſet. Adverſum iſtos pueros ſtatuit etiam Cluniacenſium Abbas Petrus Venerabilis: Cap. 38. *Statutum eſt, ut nullus, etiam ex conceſſione, futurus Monachus, Regularibus uſque ad annum vigeſimum veſtibus induatur. Cauſa inſtituti hujus fuit immatura, nimiſque celer infantium ſuſceptio, qui antequam aliquid rationabilis intelligentiæ habere poſſent, ſacræ Religionis veſtibus induebantur, & admixti aliis, puerilibus ineptiis omnes perturbabant. Et ut quædam taceam, & multa breviter colligam, & ſibi nihil penè proderant, & aliorum poſtea religioſum Propopoſitum non parum, imò quandoque plurimum, impediebant*. Varia igitur ex ipſorum admiſſu naſcentia incommoda conſiderans Cœleſtinus, iſtud Alexandri privilegium ſanxit deinceps fore univerſalem legem.

Tertia

Cap. 15. Tertia quæſtio eſt, Quæ olim ætas requiſita fuerit in profitentibus? Reſpondeo Magnum Baſilium in fuſioribus Monachorum Regulis requirere plenum rationis uſum, de annis tacere. Primum repetit in Canonicis ad Sanctum Amphilo-
Cap. 18. chium litteris, atque adjungit: *Pueriles voces omninò in his ratas exiſtimare non oportet, ſed eam quæ ſupra ſedecim aut ſeptemdecim annos nata fuerat, rationiſque compos, oportet in ſacrarum Virginum catalogum referre, ejuſque confeſſionem comprobare.* An idem de maſculis ſtatuat, non poſſim certus affirmare. Quidquid ſit, Arſenius Monachus in ſua Synopſi habet hunc Canonem.
C. 104. *Oportet eum, qui ſæculo nuntium remittit, & fit Monachus, non minus quàm decem annos eſſe natum.* Lucidè loquitur Canon de profeſſione, quæ citra Apoſtaſiam non poſſit violari. Eandem ætatem requirit in libris adverſus Monaſticæ vitæ vituperatores Sanctus Joannes Chryſoſtomus. Adverſum eos, qui non niſi poſt exactum matrimonium ac in vitæ fine cenſebant ſuſcipiendum Monachatum, cum Propheta docet Domini jugum portandum ab adoleſcentia, & proſequitur: *Nempe ſi eſſet in poteſtate noſtra certaminis tempus,*
Lib. 3. c. 15.16. *rectè forſan ſenectutem exſpectare poſſemus. Sin verò per omnem vitam nobis dimicandum eſt, à prima ſtatim ætate inchoandum, cum decem annorum eſſe cœperimus. Ex ea quippe ætate eorum omnium, quæ peccavimus, rationem reddituri, pœnaſque daturi ſumus.* Et hanc ſuam Regulam multis confirmat. Videtur non certum ætatis annum, ſed plenum dumtaxat rationis uſum exquirere. Et hanc ejus Regulam omninò reſpexit Trullana Synodus, à Magni Baſilii, quæ in profitente Virgine ſeptemdecim aut ſedecim exquiſivit annos, diſciplina recedens, & in utroque ſexu requirens annos dumtaxat decem, ipſoſque ab Epiſcopi arbitrio permittens vel differri vel præ-
Cap. 40. veniri. Utique pro rata judicii, quod in profeſſuro Epiſcopus adverterit. Et hac lege hodierni etiam Græci vivunt. Ita teſtatur in centeſimi vigeſimi ſeptimi Africani Canonis Commentario Theodorus Balſamon, atque adjungit: *Si velis præſentem Canonem ſic valere, ut præjudicio non afficiantur Epiſcopi, qui præter juſtam cauſam aliquos etiam ante decennium veſtiunt, nemo eſt qui prohibeat.* Loquitur de utroque ſexu. Eadem lex olim viguit item apud Latinos. Lucet ex Regula Sancti Aureliani Archiepiſcopi Arelatenſis. *Minori ætate in Monaſterio non excipiantur, niſi ab annis decem aut duodecim, qui & nutriri non egeant, & cavere noverint culpas.*
Cap. 17. Quidam tamen hæc non de admiſſione ad profeſſionem, ſed de admiſſione ad Novitiatum intelligunt, de qua ſtatuit in Sanctimonialium Regula etiam Sanctus Cæſarius. *Si fieri poteſt, aut difficile aut nulla umquam in Monaſterio infantula parvula, niſi ab annis ſex aut ſeptem, quæ jam litteras diſcere, & obedientiæ poſſit obtemperare, ſuſcipiatur.* Quidam exiſtimant paternas parvularum prolium oblationes ab hiſce item ſanctis Patribus non fuiſſe admiſſas. Quidquid ſit, de profeſſione omnino loquitur in litteris ad Anthemium Subdiaconum, Apoſtolici in Campania Patrimonii Rectorem, Magnus Gregorius: *Quia dura eſt in Inſulis congregatio Monachorum, etiam pueros in Orphiariæ Monaſteriis ante decem & octo annorum tempora ſuſcipi prohibemus, vel ſi qui nunc ſunt, tua eos Experientia auferat, & in Romanam urbem tranſmittat. Hoc etiam in Palmaria, aliiſque Inſulis te per omnia volumus cuſtodire.* Quid ſit dura Monachorum congregatio, exponit in litteris ad Symmachum Defenſorem: *Horiſco Abbati injunximus, ut in Gorgonem Inſulam pergat, cum quo tua Experientia pariter eat, & mala omnia, quæ illic cognovimus admiſſa, ita vindicate, ut per ultionem veſtram præfata Inſula etiam inpoſterum maneat correcta.* In adjacentibus Italiæ Inſulis laxata erat Monaſtica diſciplina, ideoque optimus Pontifex nolebat pueros iſtic periclitari. Ex eadem Regula ſcripſit ad Candidum Presbyterum, Apoſtolici in Gallia Patrimonii Rectorem: *Volumus ut Dilectio tua ex ſoldis quos acceperit, pueros Anglos, qui ſunt ab annis decem & ſeptem vel decem & octo, ut in Monaſteriis dati Deo proficiant, comparet. Quatenus ſolidi Galliarum, qui in terra noſtra expendi non poſſunt, apud locum proprium utiliter expendantur.* Et cum Imperatore Mauritio, & cum regnantibus in Italia Longobardis Francorum Reges paſſim non bene convenerunt, atque ita licet Gallicana Romanæ Eccleſiæ Patrimonia non invaſerint, ex ipſis tamen collectam, uti & quamvis aliam, pecuniam vetuerunt exportari Regni finibus. Hinc ipſam providus Gregorius impendi juſſit emendis intra Galliam Anglicanis mancipiis, emi ſolos octodecim aut ſeptemdecim annorum juvenes, ipſos donari Monaſteriis, atque illic in neophytæ ſuæ gentis Apoſtolos educari. Emi juſſit ſolos iſtos, qui ſub illo onore admitterent Apoſtolicum libertatis beneficium. Et ne poſteà aucupari poſſent reſiliendi fucos, eſſe juſſit ſeptemdecim aut octodecim annorum. Quæ omnes à communi Regula exceptiones demonſtrant minorem ætatem tunc ad profitendum fuiſſe paſſim admiſſam.

Variæ tamen Latinorum gentes habuerunt varios mores. Etenim Toletana ſub Montano Archiepiſcopo Synodus oblatos à parentibus infantes ac pueros ſanxit educari ad annum uſque octavum decimum, & tunc demum illis fieri facultatem vel recedendi ad ſæculum, vel ſtabiliter profitendi. Nulli igitur ante iſtum annum permiſit profeſſionem. At verò decima ejuſdem civitatis Synodus offerendos à parentibus pueros mandat eſſe minores anno quarto decimo. Majores ligari non vult, niſi propria voluntate. Ergò ad validam profeſſionem exquiſivit annos completos dumtaxat quatuordecim. At verò in Romana ſua Synodo Eugenius ſecundus Pontifex ſtatuit: *Fœminæ, quæ habitum Religioſum, aut velamen obtentu Religioſitatis ſuſceperunt, cùm eſſent viri potentes, deinceps viro ſociari non permittantur, ſed eligentes Monaſteria regulariter vivant, aut in domibus ſuſceptum habitum caſtè obſervent.* Quem Canonem firmavit Leo quartus, addens ipſo etiam puellos ligari. Ambo videntur ſtatuiſſe juxta antiquos Canones aut mores Romanæ Eccleſiæ. Et juxta Magnum Baſilium, qui in brevioribus Monachorum Regulis ſcribit:

ſcribit : *Apta tunc erit profeſſiu Virginitatis , ex quo*
Cap. 6. *adulta jam ætas eſſe cœperit , & ea quæ ſolet nuptiis*
apta deputari atque perfecta . Porrò puelli quar-
to-decimo , puellæ paſſim duodecimo anno fiunt
potentes matrimonialis operis . Et hi omninò
ſunt anni legitimi , de quibus apud Sancti Ivo-
nis Decretum ſtatuit prima Synodus Riculphi
Archiepiſcopi Moguntini : *Si quis ante annos le-*
Part. 7. *gitimos tonſuratus eſt ſine cunſenſu parentum ſuorum ,*
cap. 26. *& ipſi parentes intra annum non ſe reclamaverint ,*
in ipſo Clericatu permaneat . Si verò poſt legitimos
annos per vim clericus factus eſt , & infra annum
minimè ſe reclamaverit , in clericatu permaneat .
Et infra : *Hoc & de velandis puellis obſervandum*
eſt . Et ſecunda ejuſdem Synodus : *Deinceps ca-*
vendum , ut nullus tondeatur , niſi in legitima æta-
te , & ſpontanea voluntate , vel cum conſenſu paren-
tum . Quæ ſit legitima , ac ſpontaneam volunta-
tem habens ætas non exprimit : Quod alia eſſet
maſculis , alia fœmellis . Et res erat nota . Ipſam
poſtea expreſſit Triburienſis Synodus : *Puella*
ſi ante duodecim annos ætatis ſuæ ſponte ſua ſacrum
ſibi velamen aſſumit , poſſint ſtatim parentes vel
tutores ejus id factum irritum facere , ſi volunt .
C. 116. *At ſi annum & diem id diſſimulando cunſenſerint ,*
ulterius nec ipſa nec ipſi mutare hoc poterunt . Por-
rò ſi in fortiori ætate adoleſcentula vel adoleſcens Deo
ſervire elegerint , non eſt poteſtas parentibus hoc
Cap. 33. *prohibendi* . Iſtam reclamandi poteſtatem facit
etiam pupillarium Virginum Mundiburnis . Lu-
cidè affirmat duodecim ætatis annos ſufficere
ad profitendum . At verò in litteris ad Bellua-
C. 11. cenſem Epiſcopum , in litteris ad neſcio quem
C. 8. Civitatenſem Canonicum Alexander tertius , ac
C. 8. in litteris ad Caſſinenſem Abbatem Innocentius
tertius in profeſſuro adoleſcente disertè exqui-
runt annos completos quatuordecim . Exſtant
litteræ apud Gregorium nonum ſub titulo de
probationibus , & ſub titulo de Regularibus .
Emiſſam antea profeſſionem Alexander lucidè
adfirmat eſſe vacuum attentatum . At verò In-
nocentius reſcripſit Roberto Lingonenſi Epiſ-
copo : *Quæſiviſti , utrùm illi , qui in annis mino-*
ribus conſtituti Novitiorum habitum ſuſceperunt , &
infra annum facta poſtmodum profeſſione , ad ſæ-
L. 3. Ep. *culum ſunt reverſi , & ab Epiſcopis ſuis hoc*
116. *ſcientibus ad ſacros Ordines ſunt promoti , ſuſtine-*
ri debeant in illis Eccleſiis miniſtrare , in quibus
fuerint ab eiſdem Epiſcopis inſtituti . Robertus du-
bitabat , an eſſent Apoſtatæ , ideoque irregula-
res . Et Innocentius reſpondit : *Propter hoc non*
ſunt ab ipſis Eccleſiis amovendi , ſed in iis poſſunt li-
berè miniſtrare , niſi fortè prudentia ſuppleverit in il-
lis ætatem . Hoc caſu factam ante completos qua-
tuordecim annos profeſſionem habet firmam &
ratam . Et adjungit : *Vel ſaltem tranſire debeant ad*
Regulam priorem , cùm ipſi abſque proteſtatione
Religionis habitum aſſumendo , vitam præſuman-
tur voluiſſe mutare . Etiam iſtorum , in qui-
bus prudentia ætatem non ſupplet , profeſſio-
nem habet ratam . Quocirca ætatis defectus uſque
tunc non fuit vitium certò ſubſtantiale . Fue-
runt variæ de ipſo ſententiæ . Porrò de Sancti-
monialibus ſtatuit ad titulum de Electione Bo-
Cap. 43. nifacius octavus : *Nulla monialis , niſi duode-*
cimum annum peregerit , & profeſſa fuerit tacitè vel
expreſsè , ad eligendam Abbatiſſam cum aliis admit-
tatur . Palam ſupponit duodecim completos an-
nos ſufficere puellis ad profitendum . Apud
eundem exſtat conſtitutio , qua Innocentius L. 3. tit.
quartus diſcretionis annos in maſculo adfirmat 14. c. 1.
eſſe completos quatuordecim , & ante ipſos
nec expreſsè nec tacitè quempiam poſſe profiteri .
Ex quibus omnibus lucet , quòd Romana Ec-
cleſia in maſculis quatuordecim , in fœmellis
ſolos duodecim annos ſemper exquiſierit , &
quod uſque ad quartum Innocentium prudentia
in maſculis potuerit ſupplere ætatem . Et ità
viximus uſque ad Sacroſanctum Tridentinum
Concilium , quod in utroque ſexu ad profeſſionis
ſubſtantiam exquiſivit ſedecim completos an-
nos . Hinc item lucet Decretum , quo Cœleſti-
nus tertius laudatur exquiſiſſe quindecim annos ,
nec in ipſius Romanæ Eccleſiæ tranſiiſſe mores .
Eadem eſt ratio Decreti hujus , quod Otho San-
cti Nicolai in Tulliano carcere Diaconus Car-
dinalis , Gregorii noni per Angliam Legatus ,
in Londinenſi Benedictinorum Abbatum con-
gregatione edidit apud Matthæum Pariſienſem .
Nullus ante vigeſimum annum completum ad profeſ- A. 1238.
ſionem , & decimum nonum ad probationem in Mona-
ſterium de cætero admittatur . Nec in Anglia admiſ-
ſum fuit aut ſervatum .

Quarta quæſtio eſt , An ſolus olim Pater par-
vulas ſuas proles potuerit Deo ac Monaſteriis of-
ferre ? Partem affirmativam ſuadet ratio patriæ
poteſtatis , quam & gentilium & Chriſtianorum
Romanorum leges ſoli Patri adſcripſerunt . Hinc
ſolus Pater poterat prolem ex cauſis vendere aut
donare in ſervum aut filium adoptivum . Ergo &
in Monachum . Et patria quidem poteſtas apud
primævos Romanos fuit tanta , ut etiam vitæ
& necis jure Pater polleret in filium , ideoque
longè magis poſſet Divinæ præſertim Majeſtati
tradere in perpetuam ſervitutem . Reſpondeo
tamen hanc oblationem non fundari in patria
poteſtate . Etenim Theodoretus Cyrenſis Epiſ-
copus ſe non à patre , ſed à ſola matre ſcri-
bit Deo fuiſſe oblatum . Et ad Sanctum Am-
philochium ſcribit Magnus Baſilius : *Multas* ,
utique infantes aut parvulas , *Parentes & Fratres*
offerunt , & quidam eorum qui eas cognatione contin-
gunt . Utique pupillarum sut à parentibus de-
ſertarum Curatores . Etiam Paulam filiolam
non pater , ſed ſola mater Læta Deo conſecra-
vit . Et plerique uſque huc adducti Canones utri-
que parenti palàm adſcribunt parem hac in re po-
teſtatem . Et Aquenſis Abbatum Conventus ha- Can. 36.
bet . *Puerum pater aut mater tempore oblationis offe-*
runt . Et in Sancti Ivonis Decreto Triburienſis Sy-
nodus ſancit : *Quicumque filiam ſuam , aut neptem ,*
vel parentem ſuam Deo Omnipotenti offerre voluerit ,
licentiam habeat . Utique neptem , vel parentem ,
cujus habuerit tutelam . Lucet ex præcedenti Ca-
none : *Puella ſi ante duodecim ætatis ſuæ annos*
ſponte ſua ſacrum ſibi velamen aſſumit , poſſint ſta-
tim parentes vel tutores ejus id factum irritum
facere , ſi velint . Poſſunt & ratificare . Et hæc
ratificatio habet vim oblationis . Riculphi Ar-
chiepiſcopi prior Moguntina Synodus eandem
pote-

poteſtatem agnoſcit Domino in ſervum. Et certè ſi Dominus ſervum poſſit homini vendere aut donare, cur non & Divinæ Majeſtati? Hæc igitur poteſtas non in Romano, ſed in naturali aut communi gentium fundatur jure, quod utrique parenti parem in proles impartit auctoritatem. Nam & alterius conſenſus ſufficit, ut communis infans à nobis baptizetur.

Quinta quæſtio eſt, Quam formam requirat hæc oblatio? Reſpondeo nullam eſse præfixam ab antiquis Canonibus. At verò Sanctus Benedictus hanc præſcripſit in ſua Regula: *Si quis offert filium ſuum Deo in Monaſterio, ſi ipſe puer minori*
Cap. 59. *ætate eſt, parentes ejus faciant petitionem. Et cum oblatione ipſam petitionem, & manum pueri involvant in palla Altaris, & ſic eum offerant.* Petitionem exponit præcedens caput: *Suſcipiendus in Oratorio coram omnibus promittat de ſtabilitate ſua, & converſionem morum ſuorum, & obedientiam coram Deo & Sanctis ejus. Etſi aliquando aliter fecerit, ab eo ſe damnandum ſciat, quem irridet. De qua promiſſione ſua faciat petitionem ad nomen Sanctorum, quorum Reliquiæ ibi ſunt, & Abbatis præſentis. Quam petitionem manu ſua ſcribat, aut certè ſi non ſcit litteras, alius ab eo rogatus ſcribat. Et ille Novitius ſignum faciat, & manu ſua eam ſuper Altare ponat.* Et infrà: *Illam petitionem, quam deſuper Altare Abbas tulit, non recipiat* novellus Monachus, *ſed in Monaſterio reſervetur.* Hæc igitur petitio eſt Monaſtica trium votorum profeſſio, cum adjunctis precibus, quibus profitens ipſam ſupplicat à Divina Majeſtate, Tutelaribus Monaſterii Sanctis, ac præſente Abbate admitti & firmari. Et hanc formam cum tota Sancti Benedicti Regula probavit, & in morem redegit magnus Gregorius, omniſque jam pridem Latina Eccleſia. Plura ejus, & pro adultis, & pro parvulis antiqua exemplaria ex vetuſtis Monaſteriorum archivis produxit, ac ſuis ad Sancti Lanfranci vitam & ejuſdem trigeſimam ſecundam Epiſtolam ſcholiis inſeruit Lucas Dacherius. Audiamus unam: *Dum legaliter ſancitum antiquitùs teneatur & cautum, cum oblationibus Domino parentes ſuos tradere filios in templo Domini feliciter ſervituros, procul dubio hoc de noſtris filiis faciendum ſalubriter præbetur exemplum. Æquum enim judico Creatori noſtro de nobis reddere fructum. Idcirco ego Hildegrinus hunc nepotem meum nomine Riſuinum cum oblatione in manu atque petitione, altaris palla manu mea involuta, ad nomen Sancti Remigii, vel ad Sanctorum, quorum etiam Reliquiæ hic continentur, & Abbati præſenti trado coram teſtibus permanſurum, ita ut ab hac die non liceat illi collum de ſub jugo Regulæ excutere, ſed magis ejuſdem regulæ fideliter agnoſcat inſtituta ſervare, & Domino gratanti animo militare. Et ut hæc mea traditio inconvulſa permaneat, promitto jurejurando coram Deo, & Angelis ejus, numquam per me, numquam per ſuſpectam perſonam, nec quolibet modo per rerum mearum facultates aliquando egrediendi de Monaſterio occaſionem tribuam. Et ut hæc mea traditio firma & inviolata permaneat, manu mea ſubterfirmavi.* Filii aut nepotis oblator, non ſolum pro filio aut nepote, ſed etiam profitebatur pro ſemetipſo: Profitebatur ipſum numquam incitare, fovere, aut adjuvare ad prævaricandum. Nam & hoc disertè mandat Sancti Benedicti Regula. Eundem oblationis ritum laudavit Otho Comes, ubi de Lamberto filio ſuo dixit ad Nicolaum primum: *Ego pater ejus palla altaris involutum, illum non obtuli, neque à quocunque Sacerdote vel Abbate, ut mos depoſcit, benedictione percepta Regulæ umquam ſubactus fuit Monachus.* Et ex hoc etiam capite laudatus Pontifex Lambertum à prætenſo adverſus ipſum Monachatu abſolvit. Et meritò. Etenim paterna oblatio atque petitio, nec non & Abbatis acceptatio lucidè ſpectant ad ſubſtantiam. Eſt enim, uti Sanctus Bernardus ſcribit, *Votum Patris de filio.* Et de ſuo nepote Roberto addit: *Petitio, quam Regula præcipit, pro eo facta non fuit a parentibus, nec manus illius cum ipſa petitione involuta palla Altaris, ut ſic offerretur coram teſtibus.* Hinc ſcribit ipſum non oblatum fuiſse, ſed promiſsum dumtaxat, ideoque non ligatum. Et quidem ut in Miſsa ad Offertorium fiant hæc omnia, mandat etiam Aquenſis Abbatum Conventus. Et habent ſuas rationes. Verùm an ſubſtantialia fuerint, non velim affirmare.

Sexta quæſtio eſt, An etiam antiqui Monachi habuerint Novitiatum? Reſpondeo habuiſse. Etenim Hermias Zozomenus aſſirmat in antiqua Sancti Pachomii Regula fuiſſe & hunc Articulum: *Si quis cum ipſis habitare cuperet, ut primò omnium gravioribus laboribus ad triennium exerceretur, & ita eorum convictus particeps fieret.* Eandem Regulam fuiſse Pachomio ab Angelo traditam affirmat in Lauſiaca Hiſtoria Palladius Helenopolitanus Epiſcopus, & laudat hæc ejus capita: *Eum qui ſemel ingreditur, nec poteſt ad triennium ſuſtinere certamen, non admittes. Sed cum opera fecerit difficiliora, ſic prodeat in ſtadium poſt triennium.* Graviores iſtos labores multis deſcribit in quarto Monaſticarum inſtitutionum libro Joannes Caſſianus. Laudat quadrageſimum nonum Regulæ caput, in quo triennii non fit mentio, ſed hæc ſtatuuntur de Novitiorum habitu: *Tunc nudabunt eum veſtimentis ſæcularibus, & induent habitu Monachorum, tradentque Oſtiario, ut orationis tempore adducat eum in conſpectu omnium fratrum.* Sub Pachomio non videtur fuiſse diſcrimen minoris habitus à majori. In Canonicis ad Sanctum Amphilochium litteris etiam magnus Baſilius ſcribit nullam ad ſervandæ in propria etiam domo Virginitatis profeſſionem admitti, niſi, *quæ diu examinata ac probata perſeveraverit, & ut admittatur precibus contenderit.* Et in ſua Monaſtica Regula admittendi Novitii modum præſcribit quaſi ex Sancto Pachomio, ac pergit: *Cum ex ſingulis documentis fuerit comprobatus, quia firma mente & ſtabili conſilio, ac prompto animo ſit, tunc ſuſcipi eum decet. Priùs autem quam corpori fraternitatis inſeratur, oportet ei injungi quædam laborioſa opera, & quæ videntur opprobrio haberi à ſæcularibus. Et obſervari oportet, ſi libenter hæc, & liberè, & fiducialiter expleat, nec confuſionem eorum graviter ferat. Vel etiam ſi in labore impiger inveniatur & promptus.* Ejuſmodi repertos ſancit admitti ad profeſſionem.

Etiam aliorum antiquiſſimorum Patrum Regula lucidè laudat Novitiatum. Etiam pleræque Latinorum Patrum Regulæ. Et quidem Sanctus Benedictus ipſum jubet eſſe integri anni, ac intra ipſum Novitio ter prælegi Regulam, & ante ipſius lapſum non admitti ad profeſſionem. Rei modum exponit antiqua per Lucham Dacherium ex Sancti Remigii Monaſterio producta formula, qua probatus Novitius conſuevit profeſſionem petere: *Ego Rodfridus, initium converſionis meæ diligenter attendeas, conſidero quod petitionibus meis primum non facilis conceſſus eſt introitus, ſed diu pulſanti mihi vix hoſpitii locus eſt miſericorditer attributus. In quo per paucos dies commoratus, Novitiorum ſum domum ingreſſus, in qua dura & aſpera primum mihi à Seniore ſunt prædicata, & ſtabilitatis meæ promiſſio expetita, & ter in anno lecta atque tradita eſt Regula, cum admonitione dicentis: Ecce lex, ſub qua militare vis, ſi potes obſervare, ingredere, ſi verò non potes, liber diſcede.* Primùm ergo Novitius ad hoſpitium in veſte Laica, hine ad Novitiorum domum in veſte Monaſtica, tandem profeſſus admittebatur ad Conventum. Quæ forma & apud Latinos & apud Græcos fuit paſſim obſervata.

Porrò in novella ad Epiphanium Conſtantinopolitanum Pattiarcham lege ſtatuit Imperator
Leg. 5. c. 2 Juſtinianus: *Santimus, ſacras ſequentes Regulas, eos qui ſingularem converſationem profitentur, non promptè mox à reverendiſſimis Præſulibus venerabilium Monaſteriorum habitum percipere Monachalem, ſed per triennium totum tolerare, nondum Monachicum habitum promerentes, ſed tonſura, & veſte eorum, qui Laici vocantur, uti, & manere divina addiſcentes eloquia.* Eos jugiter probandos atque erudiendos mandat, & proſequitur: *Et dum trieanio toto ita permanſerint, optimos ſemetipſos & tolerabiles aliis Monachis & Præſuli demonſtrantes, hos Monachicam promereri veſtem atque tonſuram.* Ex Sancti Pachomii Regula vult Novitiatum eſſe completi triennii. Non in Monaſtica, ſed in Laica veſte & tonſura. Hoc eſt, in parvo habitu. Et hoc ſecundùm ſacras Regulas. Ex quo lucet parvi & magni habitus diſcrimen eſſe Juſtiniano longè antiquiùs. Si conjecturandi fiat libertas, ejus originem deferam in magnum Baſilium. Ex ſingulari, quæ Monaſticam etiam in oblatis per parentes parvulis vitam noluit ante ſeptimum decimum ætatis annum eſſe ratam ac firmam, magni Baſilii doctrina plures aſſumpſerunt occaſionem & fomentum excutiendi emiſſam ante profeſſionem, unaque ſacrum & Angelicum habitum, atque ad ſæculi vota redeundi. Et Baſilianæ diſciplinæ ſectatores cenſuerunt excuti ſine ſacrilegio, attamen non ſine magna venerandi habitus injuria. Hinc ipſum duxerunt nonniſi profeſſis credendum, atque ita inducendum parvum habitum. Quod ipſum apud nos Latinos videtur placuiſſe Sancto Cæſario Arelatenſi Archiepiſcopo. Lucet ex
Cap. 3. ipſius ad Moniales Regula: *Ei, quæ Deo inſpirante convertitur, non licebit ſtatim habitum Religionis aſſumere, niſi antea in multis experimentis fuerit voluntas illius approbata. Sed uni ex ſenioribus tradien annum integrum in eo, quo venit, habitu perſeveret. De ipſo tamen habitu mutando ſit in poteſtate Prioris: & quomodo perſonam vel compunctionem viderit, ita vel celeriùs vel tardiùs ſtudeat temperare.* An in merè Laico, an autem in parvo Monaſtico habitu Moniales ſuas probari ſanxerit, ignoro. Item laudatas ab adducta lege ſacras Regulas ignoro. Crediderim fuiſſe à Provincialibus hinc inde Synodis, aut potius à variorum hinc inde Monaſteriorum Patriarchis conditas, & per Juſtinianum extenſas ad omnem Eccleſiam. Novellas enim ſuas de Eccleſiaſticis rebus leges conatus ille eſt omnibus ſub Cœlo Eccleſiis imponere.

Et certè ipſas admiſit etiam Latina, ipſaque item Romana Eccleſia. Non tamen hunc Articulum. Magnus enim Gregorius hac in re magis probavit Regulam Sancti Benedicti. Sed nec ipſam hic admiſit per omnia. Lucet ex litteris ad Fortunatum Neapolitanum Epiſcopum: *Pervenit ad nos Mauritium quendam, qui nuper in Monaſterio Barbatiani converſus eſt, ablatis ſecum aliis Monachis, fuga de eodem Monaſterio diſceſſiſſe. Qua in re prædictum Barbatianum ſua nobis præcipitatio vehementer accuſat, qui temerè ſæcularem hominem, & non ante probatum tonſuravit. Propterea Monaſteriis omnibus Fraternitas veſtra diſtrictiùs interdicat, ne eos, quos ad convertendum ſuſceperint, priuſquam biennium in converſatione compleant, nullo modo audeant tonſurare. Sed hoc ſpatio vita eorum, moreſque ſollicitè comprobentur, ne quis eorum aut non ſit contentus quod voluit, aut ratum non habeat quod elegit.* Recedit à Sancti Benedicti Regula, & admittit laudatam Juſtiniani legem, verùm eum temperamento, & diſpenſatione unius anni de præſcripto per ipſam triennio. Extendit & ampliat hoc ſuum anterius Synodale Decretum: *Multos de Eccleſiaſtica vel ſæculari familia novimus ad Omnipotentis Dei ſervitium feſtinare, ut ab humana ſervitute liberi, in divino ſervitio valeant familiariùs in Monaſterio converſari. Quos ſi paſſim dimittimus, omnibus fugiendi Eccleſiaſtici juris Dominium occaſionem præbemus, ſi verò feſtinantes ab Omnipotenti Dei ſervitio incautè retinemus, illi videmur negare quædam, qui dedit omnia. Unde neceſſe eſt, ut quiſquis ex juris Eccleſiaſtici vel ſæcularis militiæ ſervitute ad Dei ſervitium converti deſiderat, probetur priùs in Laico habitu conſtitutus. Et ſi mores ejus atque converſatio bono deſiderio ejus teſtimonium ferunt, abſque retractatione ſervire in Monaſterio Omnipotenti Domino permittatur, ut ab humano ſervitio liber recedat, qui in divino obſequio diſtrictiorem appetit ſervitutem.* Laudatæ legi Imperator Juſtinianus adjecerat hanc ampliationem: Sive liberi ſint ſive ſervi. Permiſerat ſervos etiam inſciis atque invitis Dominis fieri Monachos: Per profeſſionem ſanxerat ſervos emancipari, & quietati adverſus omnem calumniam. Nec ſine fundamento: *Nam ſi multis caſibus etiam ex lege hoc ſit, & talis quædam libertas datur, quomodo non prævalebit divina gratia talibus eos abſolvere vinculis?* Verùm humana nequitia eſt profunda & aſtuta. Quidam furtorum aut aliorum criminum rei ſervi ob evadendam pœnam fiebant Monachi, non ad ſanctimoniæ veritatem. Similes

Lib. 8 Epiſt. 25.

L. 4. 44.

Digitized by Google

les ſervos intra probationis triennium à Dominis reclamari permittit lex, & adjungit : *Telennii ſemel expleto tempore, ſervus judicatus quia Monaſtica dignus eſt honeſtate, maneat in Monaſterio.* Præſcriptum vult adverſus Dominos, & nulla ex cauſa poſſe ab ipſis etiam adverſus malæ fidei ſervos reclamari. Placuit hæc lex omnibus ubique ſervis, atque ita plurimi tam ex Eccleſiaſtica, quàm ex ſæculari familia convolarunt ad Monaſteria, & ad profeſſionem omni modo feſtinabant. Etiam apud Romanam ac aliss Latinas Eccleſias. Nec dubitandum, qoin intervenerint plures Dominorum querimoniæ. Hinc ergo quoad ſervos aliquid laudatæ legis admiſit Magnus Gregorius. Admiſit illis datam à lege facultatem & modum conſequendæ libertatis, ipſoſque probari voluit in veſte Laica, ſeu parvo habitu, & quidem multo tempore. Non admiſit neceſſitatem pleni triennii. A Sancti Benedicti Regula exquiſitum annum excedi voluit ; juxta arbittium Abbatis. Homines liberos permiſit laudatæ Regulæ, Verùm poſt Fortunatum Epiſcopum ac Batbatianum Abbatem turpiter à Mautitio Monacho eircumſcriptos rem expendit maturiùs, & quoſvis generatim Novitios ſanxit in parvo habitu per totum biennium probandos. Ex quibus claret parvum habitum etiam apud Latinos omninò viguiſſe.

Ejuſdem Pontificis ad omnes Italiæ atque Illyrici Metropolitas, necnon ad Siciliæ Antiſtites
Lib. 7. Ep. 11. Epiſtola ſic babet : *Si qui ex militaribus numeris in Monaſteriis converti feſtinant, non ſunt temerè ſuſcipiendi, niſi eorum vita fuerit ſubtiliter inquiſita. Et junta normam Regularem debent in ſuo habitu per triennium probari, & tunc Monachicum habitum Deo auctore ſuſcipere. Qui ſi ita ſunt probati atque ſuſcepti, & pro anima ſua pœnitentiam de perpetratis culpis agere ſtudent, pro eorum vita & lucro cœleſti non eſt eorum converſio renuenda. Qua de re etiam ſereniſſimus & Chriſtianiſſimus Imperator, mihi credite, omni modo placatur, & libenter eorum converſionem ſuſcipit, quos in rationibus publicis implicatos non eſſe cognoſcit.* Et in E-
Lib. 8. Ep. 23. piſtola ad Fortunatum Neapolitanum Epiſcopum : *Miles ſi converti voluerit, niſi priùs nobis renuntietur, nullus eum ſine noſtro conſenſu qualibet præſumat ratione ſuſcipere.* Imperator Mauritius tulerat legem, ne quis publicis adminiſtrationibus Præfectus, aut mano ſignatus miles, niſi expleta militia, aut per divales litteras ſolemnitet abſolutus & mann miſſus, promoveretut in Clerum, aut admitteretut in Monaſteriis. Nec penitùs ſine fundamento. Etenim & milites, & præſertim publici Officiales quandoque pecnlatus aut aliorum criminum ſunt rei, ideoque Ptincipi obligantur ad multas rationes. Quandoqoe item ſunt Reipublicæ neceſſatii. Hinc enim Comiti Bonifacio Monachatum ſtrenuè diſſuaſit Magnus Monachotum Pater Sanctus Aoguſtinus.
Ep. 70. Legem inſigniter exponit in poblicatis per Lucam Dacherium litteris ad Carolum Calvum
Tom. 2. Francorum Regem Hincmarus Metropolita Remenſis : *Imperator Mauritius decrevit, ut ei, qui ſemel in terrena militia ſignatus fuerit, niſi aut expleta militia, aut pro debilitate ſui corporis repulſus, in Monaſterium recipi, & Chriſto militare non liceat. Quod Religioſi Imperatores, & Sanctus Gregorius auctoritate Apoſtolica & generali Epiſcoporum conſenſu, Eccleſiaſtico vigore, ac Reipublicæ Chriſtianæ cohibente Religione deſtruxerunt.* Eccleſiaſticæ libertati ac Evangelicæ pietati legem adverſari judicavit Gregorius, impugnaoit multis argumentis, ipſorum palmare ſcripſit ad Theodorum Principis Medicum : *Hanc legem primùm, ſicut ii dicunt qui leges veteres noverunt, Julianus protulit, de quo ſciunt omnes, quantum Deo adverſus fuerit.* Lib Ind. Ep. Sacrilegam Apoſtatæ violentiam noluit Pontifex ab Orthodoxo Principe aſſumi in legem. Poſt multa conventum tandem eſt inter Pontificem & Imperatorem, ot nullus Imperii publicus Miniſter, niſi priùs redditis rationibus, admitteretot in Novitium, & ut milites, juxta Juſtiniani legem, toto triennio in parvo habito probarentur. Ita interim Principi manſit teclamandi facultas. Et quo nullus reclamationi obnoxius obreperet, ſanxit Gregorins nullum ſuſcipi ſine facta ad ſe relatione, & ſuo ad ipſum Reſcripto. Et quoniam Otientales præſertim Illyrici Antiſtites exiſtimaverant Mauritium à ſua numqnam lege receſſurum, addidit in laodatis ad ipſos litteris : *Qua de re Imperator omni modo placatus eſt.* Addidit : *Mihi credite.* Quod ſciret à ſe ſcribi rem quaſi incredibilem. Et hinc vides duo. Primò, quod Imperiales de Eccleſiaſticis rebus leges Romanus Epiſcopus poſſit limitare, imò & abrogare. Secundò, quod triennalem Noviciatum Græci ſemper conſtantiſſimè tenoerint. Nam & ipſum in ſua apud Apoſtolorum Baſilicam celebrata Synodo Patriarcha Photius affirmavit. At verò Latina omnis Eccleſia jam dudum plenè admiſit Sancti Benedicti Regulam, ideoqua omnes generatim Novitios deduxit ad annuam probationem.

Septima quæſtio eſt, Quando annoa hæc probatio cœperit ſpectare ad profeſſionis ſubſtantiam? Reſpondeo ſub Innocentio tertio necdum ſpectaſſe. Lucet ex ejus apud Gregorium nonum ſub titulo de Regularibus Reſcripto ad Archiepiſcopum Piſanum, Annalem probationem adfirmat eſſe paternam legem, & Novitii & Monaſterii gratia inductam, addit ipſi per utriuſque conſenſum poſſe renontiari, ideoque tunc valere factam anteà profeſſionem, & proſequitut : *Quia multa fieri prohibentur, quæ ſi facta fuerint, obtinent roboris firmitatem. Prohibendum eſt autem Abbatibus, ne paſſim ante tempus probationis quoslibet ad profeſſionem recipiant. Et ſi contra formam præſcriptam quoslibet indiſcretè receperint, animadverſione ſunt debita corrigendi. Cum in ſubſidium fragilitatis humanæ ſpatium probationis ſit regulariter inſtitutum.* Verùm non ceſſarunt Abbates paternam legem diſpenſare, Graſſabatut & alius abuſus. Quidam Abbates multorum etiam annorum Novitios non cogebant ad profeſſionem. Aliqui item multorum annorum Monachi nolebant Monachaliter vivere, imò & redire volebant ad ſæculum garrientes ſe non profeſſos, & quod habitus non faceret Monachum, ſed ſola Regularis profeſ-

ſio. Adverſum hos & Abbates & Mooachos proximus Innocentii Succeſſor Hnoorius rertius reſcripſit ad Epiſcopum Venetenſem: *Maadamus, quatenùs, quoslibet tibi lege Diœceſana ſabjectos, qui prædicto modo terram duabus viis ingredi non verentur, ut poſtquam per annum geſtaverint habitum Monachalem, Regalam ſecandùm formam Ordinis profiteantur & ſervent, Eccleſiaſtica cenſura compellas*. Statuit de ſolis Benedictinis ſpectantibus ad Venetam in Gallia Diœceſim. Hioc Re-
A. 1237. ſcriptum ad Anglos extendit in ſua apud Matthæum Pariſienſem Londinenſi Synodo Otho
A. .239 Sancti Nicolai in Tulliano carcere Diaconus Cardinalis, Gregorii noni Legatus, & adjunxit: *Hoc etiam ad Canonicos Regulares, & Moniales duximus prorogandum*. Etiam io generali ibidem Abbatum Congregatione edidit boc Decretum: *Qui ad probationem admiſſus fuerit, profeſſionem in continenti faciat aano probationis elapſo, vel exeat Monaſterio. Alioquin Abbas vel Prior, qui aliquem ſine profeſſione ſuſtinuerit ultra annam, per Præſidentes Capituli puniatur graviter, & ille Novitius nihilominùs profiteri cogatur, & haberi debeat pro profeſſo*. Fecir hæc ex mandato ſui Pontificis, qui laudatum Reſcriptum inſeruit ſuo codici, adeoque voluit eſſe Canooem georalem.

Alium item ipſe Caoonem edidit, quo ſanxit toto probationis anno Novitium poſſe liberè reverti ad ſæculum, atque ita quibuſdam viſus eſt annum iſtum feciſſe ſubſtantialem. Verom addidit: *Niſi evideater appareat, quod tales abſolutè voluerint vitam mutare, & ia Religioae perpetuùm Domino deſervire. Cam quilibet renuatiare valeat ei, quod pro ſe noſcitur introdactum*. Et omnes bi Cannnes ſpectare videbantur ad ſolum Sancti Benedicti Ordinem, ideoque novelli tunc Fratres Prædicatores ac Minnres pergebant ſine probationis anno ad profeſſiones admittere. Admittebant etiam inhabiles perſonas, atque ita ſuos Eccleſiæ utiliſſimos Ordines gravabant ac vitiabant. Hine ergo Innocentius quartus ad georalem Prædicatorum Magiſtrum emiſit diploma, quo annalis probationis neceſſitatem urget ex laudatis jam Canonibus, ac ex Sancti Benedicti Regula, & eoncludit: *Vobis de Fratrum noſtrorum conſilio, in virtute obedieatiæ, ſub pœna excommunicationis, auctoritate præſentium diſtrictius inhibemus, ne aate annum probationis elapſum, qui eſt maximè ia ſubſidiam fragilitatis humanæ regulariter inſtitutas, quemquam ad profeſſionem veſtri Ordinis, ſeu renuntiationem ſæculi faciendam recipere præſumatis*. Et infrà: *Quod ſi contra hujuſmodi prohibitionem quemcumque recipere præſumpſeritis, decernimus eum, qui taliter receptus fuerit, nullatenùs veſtro Ordini eſſe alligatum, voſque à receptione quorumlibet ad profeſſionem ejuſdem Ordinis fore ipſo facto ſuſpenſos*. Addit & alias pœnas. Emiſir diploma primo ſui Pontificatus anno apud Civitatem Caſtellanam. Ipſum verò publicarunt Otho Portuenſis Epiſcopus, & Godefridus ad Sanctum Adrianum Cardinalis Diaconus, & publicarionis inſtrumento ſubjecerunt: *Nos ad precum inſtantiam Fratrum Minorum præſens tranſcriptum ex litteris ipſis de verbo ad verbum ſumptum ſigillis noſtris fecimus communiri*. Quæ omnia refert Matthæus Pariſienſis, & adjungit: *Hæc taliter impe-* A. 1244.
trata ſunt generaliter, & juſſa per dictos Ordines obſervari. Et iterum: *Quia Fratres, præſertim Prædicatores, à tramite diſciplinæ Sancti Benedicti nimis exorbitaſſe deprehendebantur, Papalis ſeveritatis moderamine corriguntur, & auctoritate litterarum earum in viam meliorem diriguntur*. Et revera Sancti Benedicti Ordo apud Latinam Eccleſiam eſt omnium nobiliſſimus, ipſiuſque Regulam eſſe omnium Regularum Dominam ſemper cenſuit Apoſtolica Sedes. Hinc quartus Innocentius etiam Fratres Mendicantes noluit ab ipſa longius deviare.

Verum conſtitutio hæc à neutro Ordine fuit admiſſa in obſervantiam. Hinc ipſam de verbo ad verbum innovavit Alexander quartus, cum hac tamen exceptione: *Niſi, major tamen quatuordecim annis exiſtens, profeſſus ſit tacitè vel expreſſe, aut evideater conſtet illum vitam voluiſſe mutare. Quod tamen non præſumitur, niſi clara probatione, vel competentibus iadiciis oſtendatur*. Ex Sancti Benedicti Ordine fuit quartus Alexander, ideoque noverat probatiunis annum à Regula non ſanciri uti ſubſtantialem. Hinc à probata per Innocentium tertium & nooum Gregorium exceptione cenſuit non recedendum, & cum quarto Innocentio ſanxit de ſolis Fratribus Prædicatoribus & Minoribus. Diſertè boc teſtatur ad titulum de Regularibus, cui & laudatam Alexandri Conſtitotionem impoſuit, Bonifacius octa- Cap. 2.]
vus: *Conſtitutionem Innocentianam, quæ prohibet converſorum profeſſionem recipi ante aanum probationis elapſum, piæ memoriæ Alexander Papa quartus ad Fratrum Prædicatorum & Minorum Ordines duntaxat declaravit extendi*. Ipſe illam extendit ad omnes Mendicantes Ordines propter rationis ſimilitudinem, ac pergit: *In aliis autem Religionibus profeſſio expreſſe vel tacitè fieri poteſt licitè infrà annum. Sed expreſſe emiſſa etiam ſæculari habitu non mutato, illi Religioni præcisè obligat, quam profitens eſt profeſſus. Tacitè verò facta infrà probationis aaaum per ſuſceptionem habitus, qui profitentibus tantùm datur, non illi ſpecialiter, cujus habitas eſt ſaſceptus, ſed generaliter Religioni alicui recipientem obligat, ſi ætatis aptæ ſit, ſi ſciens, & voluntarius, & triduo perſeveret*. Et hine patet ratio, cur quartus Innocentius & quartus Alexander dicant de admiſſis ante completum probationis annum ad profeſſionem Prædicatoribus atque Minoribus: *Decernimus nullatenùs veſtro eſſe Ordini alligatum*. Quod nempe omninò valeret profeſſio, attamen non huic ſpecialiter, ſed duntaxat generaliter alicui Ordini profeſſum alligaret. Hinc addidit Innocentius: *Prohibemus ne conſtitutum in hac probatione Novitium præſumatis aliquatenùs impedire, quo minùs infrà ejuſdem probationis aanum ad aliam Religionem quam maluerit tranſeat, ſicut de ſua proceſſit libera voluntate, non obſtante Statuto contrario, ſi quod à vobis eſt editum, quod irritum decernimus & inane, vel aliquibus litteris à Sede Apoſtolica impetratis, ſeu etiam impetrandis, quæ de præmiſſis expreſſam non fecerint mentionem*. Eos non

ad

ad ſæculum tranſire permittit, ſed dumtaxat tranſire ad alium Ordinem: Quod nempe ante completum probationis annum facta profeſſio ab iſto Ordine excluderet, & inhabilem redderet ad ipſum, ac ad eligendum alium interim obligaret. Et ad hunc præſertim articulum quartus Alexander addit ſuperius laudatam exceptionem: Niſi tacitè vel expreſsè infrà probationis annum profeſſus ſit major quatuordecim annis. Hoc generali vinculo neminem ligari voluit, niſi profeſſum poſt expleros quatuordecim ætatis annos. Octavus Bonifacius exceptionem cenſuit eſſe nimis largam: Ante lapſum probationis annum factas profeſſiones, ut certo obligarent Ordini, voluit eſſe expreſſas. Etiam tacitas, ideoque generatim ſolummodò obligantes, adſtrinxit ad certas conditiones. Hæc ejus de expreſſa Cap. 5. profeſſione verba, *Etiam ſæculari habitu non mutato*, reſpiciunt famoſum ſub titulo de Monachorum ſtatu Reſcriptum, quo neſcio quem Presbyterum non mutato habitu apud Regulares Clericos profeſſum obligari declaravit Innocentius tertius.

Octava quæſtio eſt, An Bonifacius octavus Fratrum Mendicantium ante elapſum probationis annum factas profeſſiones fecerit irritas & nullas? Reſpondeo non feciſſe. Lucet ex ejus verbis: *In aliis Religionibus profeſſio expreſsè vel tacitè fieri poteſt licitè infrà annum*. Ad quæ Gloſſator: *In Mendicantibus etiam fieri poteſt, ſed non licitè*. Multa enim fieri prohibentur, quæ tamen facta tenent. Duo circa Mendicantes Ordines fecit Bonifacius: Innocentii quarti & quarti Alexandri de Fratribus Prædicatoribus ac Minoribus Conſtitutiones innovavit. Deinde ipſas extendit ad alios etiam Mendicantes. At vero neutra conſtitutio factas ante anni lapſum profeſſiones penitùs caſſavit. Quare omnia, quæ ſuæ conſtitutioni Bonifacius de tacita ac expreſſa profeſſione addidit, etiam habuerunt locum in Fratribus Mendicantibus. Et hinc Fratribus Minoribus, ut ante completum annum poſſent ex Diſcretorum conſenſu profeſſiones admittere, facultatem & privilegium dedit Leo decimus. Quod nempe illicitæ dumtaxat eſſent iſtiuſmodi profeſſiones, non invalidæ. Ad evitandum temeritatis ac indiſcretionis periculum adeſſe voluit aſſenſum Patrum Diſcretorum. Et iſto jure viximus uſque ad Tridentinam Synodum. Hæc prima plenum probationis annum fecit omni Regulari Ordini, & omni profeſſioni eſſe ſubſtantialem. Et Eccleſiam à multis contentionibus & ſcandalis liberavit. Pius poſteà quintus Sancti Dominici Sanctimonialibus fecit privilegium, ut in mortis articulo ante expletum annum poſſint validè profiteri: dummodò tamen ſint legitimæ ætatis. Quæ gratia ad ejuſdem Ordinis Fratres, longeque magis ad alios Ordines non poteſt extendi. An ſacro-ſancta Synodus Decretum ſuum extendat etiam ad militares Ordines, eſt quæſtio. Communior opinio adfirmat non extendere.

DECRETUM III.

Aliud Sancti Leonis noni Decretum adducit laudata item Hiſtorica compilatio: *Leo conſtituit, ut Clerici nonniſi quatuor temporum jejuniis ab Epiſcopis jejunis ordinentur*. Apud Gregorium nonum ſub titulo de Ordinationum temporibus exſtat hoc Reſcriptum Cœleſtini tertii ad Archiepiſcopum Hydruntinum: *Quia in par-* Cap. 9. *tibus Calabriæ Latini à Græcis & Græci à Latinis ſecundum alterius inſtitutionis obſervantiam ordinantur, volumus de cætero commixtiones non fieri, & conſuetudines ritum, & conſuetudines Ordinum obſervari*. Videtur legendum: *Sed volumus conſuetudines Ordinum obſervari*. Utique à Græcis Græcas, Latinas à Latinis. Et de Clerico Græco, qui Latino Epiſcopo ſubjectus de hujus licentia ordinatur à Græco Epiſcopo, ad ſuum Conſtantinopoli Cardinalem Legatum reſcripſit Cap. 11. Innocentius tertius: *Si ſecundùm morem Græcorum fuerit ordinatus, licet culpandus ſit Epiſcopus Latinus, qui Clericos ſuos à Græco facit Antiſtite ordinari, quamdiu tamen talis mos ab Eccleſia toleratur, impediri ordinatus non debet ab executione Ordinum taliter ſuſceptorum*. Ubi ad verba, *Si ſecundùm morem Græcorum fuerit ordinatus*, rectè ſcribit Gloſſator: *Extra quatuor tempora, ſicut eſt in antiqua compilatione. Et ſic bene facit ad titulum*. Et prioris Capituli Gloſſa habet: *Clerici Latini in Calabriæ partibus ordinabantur à Græcis Epiſcopis ſecundùm inſtitutionem Græcorum, extra quatuor tempora Ordines conferendo*. Revera enim morem illum aut Canonem, qui ſacros Ordines in ſolis quatuor temporum Sabbathis dari permittit, Græci numquam habuerunt.

Lucet ex Sancti Leonis Magni ad Dioſcorum Alexandriæ Patriarcham Epiſtola: *Quod à Patribus noſtris propenſiore cura novimus eſſe ſervatum, à vobis quoque volumus cuſtodiri, ut non paſſim diebus omnibus Sacerdotalis vel Levitica ordinatio celebretur, ſed poſt diem Sabbathi ejus noctis, quæ in prima Sabbathi luceſcit, exordia deligantur. Hoc eſt, ſub lege Divini officii ſubſtituantur. In quibus his qui conſecrandi ſunt jejunis, & à jejunantibus Sacra benedictio conferatur. Quod ejuſdem obſervantiæ erit, ſi manè ipſo Dominico die continuato Sabbathi jejunio celebretur, à quo tempore præcedentis noctis initia non recedunt, quam ad diem Reſurrectionis, ſicut etiam in Paſcha Domini declaratur, pertinere non dubium eſt. Nam præter auctoritatem conſuetudinis, quam ex Apoſtolica novimus venire doctrina, etiam Sacra Scriptura manifeſtat, quod cùm Apoſtoli Paulum & Barnabam ex præcepto Spiritus Sancti ad Evangelium Gentibus mitterent prædicandum, jejunantes & orantes impoſuerunt eis manus, ut intelligamus, quanta & dantium & accipientium devotione curandum*

*ctum ſit, ne tantæ benedictionis Sacramentum negli-
genter videatur impletum. Et ideò piè & laudabili-
ter Apoſtolicis morem geſſeris inſtitutis, ſi hanc ordi-
nandorum Sacerdotum formam per Eccleſias, quibus
Dominus præeſſe te voluit, etiam ipſe ſervaveris.
Ut his, qui conſecrandi ſunt, numquam benedictio-
nes, niſi in die Reſurrectionis Dominicæ tribuantur,
cui à Veſpera Sabbathi initium conſtat adſcribi, &
quæ tantis Divinarum diſpenſationum Myſteriis eſt
conſecrata, ut quidquid eſt à Domino inſignius conſti-
tutum, in hujus diei dignitate ſit geſtum.* Peracta
in die Dominico Myſteria enumerat, & conclu-
dit: *Cœleſti quâdam Regula inſinuatum & traditum
noverimus, in die illo celebranda nobis eſſe Myſteria
Sacerdotalium Benedictionum, in quo collata ſunt
omnia dona gratiarum.* Dioſcorum non arguit,
quod extra quatuor temporum Sabbatha, ſed
quod extra quodvis Sabbathum daret Sacros Or-
dines. Ipſos in quovis Sabbatho dari lucidè per-
mittit. Ex eadem Regula adverſus Anatolium
Patriarcham Conſtantinopolitanum, qui Ar-
chidiaconum ſuum Ætium feria ſexta conſe-
craverat in Presbyterum, ſcripſit ad Imperato-
Ep. 57. rem Martianum; *Anatolius adeò nimia commotio-
ne turbatus fuit, ut conſecrationem ſexta Sabba-
thi, traditionis Apoſtolicæ aut neſcius aut oblitus,
inferret. Quaſi non ad Epiſcopum magis quàm ad
Presbyterum ordinationis illius vitium pertineret.*
Alexandrinæ Eccleſiæ Archidiaconus, & per
Dioſcori factionem in Epheſino latrocinio in
Conſtantinopolitanam Cathedram promotus fue-
rat Anatolius, ideoque quod Alexandriæ fieri
viderat à ſuis Patriarchis, Conſtantinopoli Epi-
ſcopus etiam faciebat. Haud dubiè æmulabatur
Dioſcorum, atque ità lucet hunc Magno Leo-
ni non obediviſſe. Etiam ad Anaſtaſium Theſ-
ſalonicenſem Epiſcopum ſuum in Illyrico Vi-
carium ſcripſit idem Pontifex: *Cognovimus ſa-
nè, quod non potuimus ſilentio præterire, à qui-
buſdam Fratribus ſolos Epiſcopos tantùm diebus
Dominicis ordinari, Presbyteros verò & Diaconos,
circa quos par conſecratio fieri debet, paſſim quo-
libet die dignitatem Sacerdotalis officii accipere.
Quæ contra Canones & traditionem Patrum uſurpa-
tio corrigenda committitur, cum mos quibus eſt tradi-
tus circa omnes ſacros Ordines debeat omnimodis
cuſtodiri.* Etiam iſtos Epiſcopos arguit, non
quod extra quatuor tempora, ſed quod extra
quævis Sabbatha Presbyteratum ac Diaconatum
Ep. 54. impartirentur. Exſtat Epiſtola in Romana,
publicata per Dominum Lucam Holſtenium,
Synodo Bonifacii ſecundi.

Verum his obſtare videtur privilegium, quod
Thomæ Patriarchæ Conſtantinopolitano dedit
Innocentius tertius: *Tuis precibus annuentes Fra-
ternitati tuæ perſonaliter indulgemus, ut in diebus
Dominicis, & præcipuis ſolemnitatibus, cum neceſ-
ſe fuerit, perſonas idoneas in Subdiaconos valeas
promovere.* Exſtat Epiſtola in laudati Pontificis
vita, publicata per Dominum Franciſcum Boſ-
Fol. 103. quettum. Magnam *Canonicè inſtitutorum* Clerico-
rum inopiam patiebatur tunc Conſtantinopolita-
na Eccleſia: Et tamen non Presbyteros aut Dia-
conos, ſed ſolos Subdiaconos in quavis Domini-
ca die aut præcipua ſolemnitate conſecrari permi-
ſit doctiſſimus Pontifex. Et quidem per ſolum
Patriarcham, qui proinde id non poterat per
Vicarium. Quia nempè Canon, qui Sacros Or-
dines ſolis quatuor temporum Sabbathis celebrari
permittit, iſtic omninò obligabat. Reſpondeo
Thomam illum fuiſſe virum Latinum, captæ per
Flandros & Venetos Conſtantinopolis primum
Patriarcham. Glorioſi iſti milites ante obſidio-
nem inter ſe fuerant ſtipulati, ut Flandri Impe-
ratorem, Veneti haberent Patriarcham, atque
ità omnem Orientalem Eccleſiam deducerent ad
Apoſtolicæ Sedis obedientiam, ac ritus Lati-
nos. Abſque his ritibus exiſtimarunt à Photio
Patriarcha inchoatum, & à Michaele Cerulario
reſtauratum ſchiſma numquam fore eradican-
dum. Laudatus ergo Thomas Latinos ritus in-
duxit in Conſtantinopolitanam Eccleſiam, at-
que ità ab Innocentio tertio poſtulavit iſtam gra-
tiam, & impetravit. Latinos ritus cœpit à raſu-
ra barbæ, de qua Nicetas Choniates: *Thomas
patrio veſtitu indutus erat, qui corpus ita conſtrin-
gebat, ut acubus illi aſſutus videretur, manibus
dumtaxat & pectore aperto, malis ita raſis, ut
quemadmodum in impubi puero nullum pili veſtigium
cerneretur.* Indignatur, quod non Græca, ſed
Latina Epiſcopi tonſura & veſte uteretur. Et
quidem ad Latinum ritum, nec à Patriarcha,
nec ab Imperatore, nec à Martino Cardinali
Legato, traduci voluit Conſtantinopolitanus
populus. Hinc Pelagium Cardinalem Albanen-
ſem Epiſcopum eo legavit Pontifex cum ampliſ-
ſima poteſtate & Papalibus ornamentis, ſcri-
bitque de iſto Georgius Acropolitanus: *Pela-* Cap. 17.
*gius omnes, ut veteri Romæ colla ſubjicerent, com-
pellebat: Hinc Monachi in carcerem impingi, Sa-
cerdotes in vincula, & templa omnia claudi. Nec
præter hæc duo tertium ſtatui. Etenim vel Papam
primum omnium Pontificem faterentur, illiuſque
inter Sacrorum ſolemnia memoriam facerent, vel
qui id abnuiſſent, morte penderent pœnam.* Ve-
rum & Clerus & populus apud Imperatorem
Henricum, qui fratri ſuo Balduino ſucceſſe-
rat, interceſſerunt in hæc verba: *Nos alio ge-
nere orti, aliumque habentes Pontificem, noſme-
tipſos Imperio tuo & poteſtati ſubjecimus, ita ut
corpora, non & animam & ſpiritum dominareris,
namque in tui defenſionem, dum bellum geritur,
arma capere neceſſe eſt. At noſtris ritibus & cære-
moniis cedere, fieri omninò nequit. Aut itaque nos
ab urgenti periculo libera, aut tamquam liberis ad
indigenas aditionem dato.* Quin & multi, præ-
ſertim Monachi & Clerici, ad Theodorum La-
ſcarim Imperatorem, & ad Patriarcham Anto-
nium Auctorianum, reſidentes apud Nicæam
Bithyniæ transfugerunt. Cardinalis Pelagius
petebat duo à Conſtantinopolitanis. Primò,
ut Romani Pontificis Primatum agnoſcerent.
Secundò, ut in Divinis Officiis & Eccleſiaſticis
moribus admitterent ritum Latinum. Et à pri-
mo, quoniam Evangelicæ legis ſubſtantiam tan-
git, poſtulato numquam crediderim Imperato-
rem Henricum receſſiſſe. Alterum poſtulatum
erat Adiaphorum, ideoque de illo ſolo Prin-
ceps fecit quod addit memoratus Georgius: *Hen-
ricus, cum tot populis, optimiſque viris privari
nollet,*

nollet, etiam invito Legato ac renuente templa reſeravit, vinculis & cuſtodiis circumcinctos Monachos ac Sacerdotes exemit, & tempeſtatem, qua tunc jactabatur Byzantium, ſedavit. Et exindè Græci omnes Latinis ritibus cœperunt impoteotiùs adverſari. Tunc enim ſcriptus videtur ille Schiſmaticus plurimarum in nos calumniarum indiculus, qui poſteà in Conſtantinopolitano Patrum Prædicatorum Convento repertus habet & hunc articulum: *Promotiones Epiſcoporum & Clericorum non per omne tempus perficiunt Latini Antiſtites, ſed tantùm in anno quater, & per obſervabilem diem. Nam cùm anni quatuor tempora ſint, ſcilicet, Ver, Æſtas, Autumnus, Hyems, horum temporum initia, primordia menſis Martii ſcilicet, Junii, Septembris, atque Decembris obſervant. In primis Hebdomadibus Clericos, Diaconos, Presbyteros, Epiſcopos promovent: Malè ſentientes & barbaricè, adventum Spiritus Sancti non ſecundùm virtutem Promoventis & Promoti arbitrantes deſcendere, ſed diebus quibuſdam putant hunc venire, ut inſipientes.* Latinum Canonem, qui Sacrorum Ordinum donationem qoatuor anni temporibus adſtringit, Græci tuoc ſunt adeò hoſtiliter averſati.

Et ſunt calumniati meodaciter. Nec enim ſupremum Epiſcopatus, aut minores infimos, ſed ſolos Sacrorum Ordinum medios gradus Canon adſtringit ad quatuor tempora. Iſto item tempore etiam Orthodoxi Græcorum Clerici paſſim noluerunt ordinari à ſuis Latinis Epiſcopis, & de ipſis ad ſuum Conſtantinopoli Legatum ſcripſit Innocentius tertius: *Si ſecundùm morem Græcorum fuerit ordinatus, licet culpandus ſit Epiſcopus Latinus, qui Clericos ſuos à Græco facit Antiſtite ordinari, quamdiu tamen talis mos ab Eccleſia toleratur impediri ordinatus non debet ab executione Ordinum taliter ſuſceptorum.* Morem iſtum tolerari compulit jam memoratum factum Henrici Imperatoris. Adeò tunc iſte mos invaluit, ut pleræque tunc à Latinis occupatæ Græcorum Civitates paſſim babuerint duos Epiſcopos, Latinum & Græcum.

Laudatus de quaternis Sacrarum Ordinationum temporibus Canon etiam apud Latinos non eſt aotiquiſſimus. Rectè ſcribit Amalarius Fortunatus: L. 2. c. 2. *Ordinatio in quatuor temporibus à primis Epiſcopis celebrata non fuit.* Etenim uſque ad Sancti Sylveſtri tempora nullum eſt ipſius veſtigium, nulla memoria. Hinc Quintum Nolanæ Eccleſiæ Presbyterum fuiſſe quinque ante Sanctum Felicem Collegam diebus conſecratum ſcribit in Felicis vita Veoerabilis Beda. Nec item eſt memoria dudum poſt Sylveſtrum. Etenim de Sancto Ambroſio adhuc Catechumeno, & à Mediolanenſibus ad Epiſcopatum rapto, C. 6. ſcribit Presbyter Paulinus: *Baptizatus fertur omnia Eccleſiaſtica officia impleſſe, atque octava die Epiſcopus ordinatus eſt.* Itaque Diaconatum ac Presbyteratum non poteſt in quatuor temporum Epiſt. 6. Sabbathis accepiſſe. Et à Barcbinonenſi populo raptus Sanctus Paulinus à Lampio Epiſcopo ſtatim fuit ex Laico Presbyter conſecratus. Ità ſcribit ipſe in litteris ad Severum. Eodem modo fuiſſe ab Hipponenſi populo raptum & à Valerio Epiſcopo conſecratum Sanctum Auguſtioum teſtatur Sanctus Poſſidius. Eandem violentiam à Pappo Epiſcopo Sanctus Epiphanius, ab Epiphanio frater Sancti Hieronymi Paulinianus, alii ab aliis & apud Latinns & apud Græcos fuerunt ſreqoeoter paſſi. Quod nempè Sacri Ordines nullis tuoc eſſent affixi Sabbathis. Quod ipſum locidè patet ex ſuperius laodata Magni Leoois ad Dioſcorum Epiſtola. A Dioſcoro ſervandum jubet Apoſtolicum Canonem, & Romanæ Eccleſiæ morem, ideoqoe proſequitur: *Studioſè Dilectionem tuam & familiariter admonemus, ut quod noſtræ conſuetudini ex forma paternæ traditionis inſedit, tua quoque cura non negligat, ut per omnia nobis & fide & actibus congruamus. Propter quod remeanti filio noſtro Poſſidonio Presbytero, hanc ad Fraternitatem tuam dedimus Epiſtolam perferendam, qui noſtris proceſſionibus atque ordinationibus frequenter interfuit, & toties ad nos miſſus, quid in omnibus Apoſtolicæ Sedis auctoritate teneremus, agnovit.* Clarè profitetur omni Eccleſiæ tunc fuiſſe unicum Canonem & morem.

Porrò hic Canon aliud oon mandabat, quam *ut non paſſim diebus omnibus Sacerdotalis vel Levitica ordinatio celebretur, ſed poſt diem Sabbathi ejus noctis, quæ in prima Sabbathi luceſcit, exordia deligantur, in quibus his qui conſecrandi ſunt jejunis, & à jejunantibus ſacra benedictio conferatur. Quod ejuſdem obſervantiæ erit, ſi manè ipſo Dominico die, continuato Sabbathi jejunio celebretur, à quo tempore præcedentis noctis initia non recedunt, quam ad diem Reſurrectionis Dominicæ, ſicut etiam in Paſcha Domini declaratur, pertinere non dubium eſt.* Sanctus Leo adfirmat hunc eſſe Canonem Apoſtolicum. Etenim Apoſtoli à glorificato per Reſurrectionem Domino audierunt: *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis.* In die Dominico ſunt ita conſecrati Sacerdotes. Etiam in die Dominica acceperunt Spiritus Sancti plenitudinem. Eadem item die Paulum & Baroabam, & ſeptem Diaconos, & quoſvis alios conſecrarunt, & cunctis ſuis Succeſſoribus fixerunt cooſecrandi legem. Et jejuni conſecravere jejunos. Hioc ergo Hierarchicos, quos ſolos laudant Canonicæ Apoſtolorum litteræ, Ordines Dominica dumtaxat die ſemper dedit & jejunis & per jejunos omnis Eccleſia. Et quia Sabbathi jejuoium uſque ad Dominicæ diei lucem protrahere eſt quibuſdam difficile, laudatos Ordines celebrari permiſit poſt Sabbathioi Solis occaſum. Tuoc enim Dominica dies incipit juxtà legalem, quam ſemper etiam cuſtodivit Eccleſia, Synagogæ Regulam: *A Veſpera in Veſperam celebrabitis Sabbatha veſtra.* Antiquum Romaoæ Eccleſiæ morem edicit in Sancti Ivonis Decreto Pelagius ſecundus Pontifex, de Latino Diacono, in Marcellianenſis Eccleſiæ Epiſcopum electo, ſcribens ad Tullianom Epiſcopom Grumentinum. *Si poteſt, ante diem ſanctum feſtinet occurrere, ut vel Sabbatho ipſo noctis magnæ poſt Baptiſmum valeat ordinari.* Et antiquos Ordo Romanus: *Epiſcopi omni tempore benedicuntur. Nunc verò mos eſt, ut nocturno tempore benedicantur.* Ad ſecundam no-

cturni

Digitized by Google

ſturni Officii interciſionem, ſeu ad ſextam lectionem. Epiſcopum Sabbatho conſecrari ſcribit etiam Amalarius Fortunatus, & adjungit: *Epiſcopi conſecratio tranſit in Dominicam diem*. Et in libro de Eccleſiaſticis obſervationibus Micro- L. 2. c. 2. Cap. 29. logus: *Quatuor Dominicæ, quæ quatuor temporum jejunia proximè ſubſequuntur, in libro Sacramentorum vacantes prætitulantur, eo quod propriis careant Officiis*. Sic olim adfirmat fuiſſe, & proſequitur: *Hæ autem Dominicæ antiquitùs ab officio vacabant, quia celebratio ordinationum juxta Decreta Patrum tam ſerò fiebat in Sabbatho, ut potiùs Dominicæ quàm Sabbatho adſcriberetur*. Probat ex laudata Sancti Leonis ad Dioſcorum Epiſtola, & adjungit: *Unde & Romanus Ordo in Quadrageſima in Sabbatho Ordinationum orationem ſuper populum interdicit, ad quam antiqui non ſolùm capita, ſed & genua flectebant, quod Nicæni Canones in Dominica fieri penitus vetant*. Et in animæ Gemma ſcribit de prima poſt Pentecoſten Dominica Honorius Auguſtodunen- L. 3. c. 156. ſis: *Dominica, quæ ſequitur, ideò ab Officio vacat, quia olim Romani Ordinationes in Dominica faciebant, ſed in Veſpera Sabbathi incipiebant. Et ideò in Quadrageſima oratio ſuper populum non dicebatur, ad quam non capita, ſed genua flectebant, quod in Dominica minimè licebat. Sacerdotes namque jure in Dominica ordinantur, per quos Dominica Sacramenta conſecrantur*. Adfirmat olim ſic fuiſſe factitatum. Aſt verò de ſui temporis more ſcribit: L. 1. c. 198. 190. *Papa Vicarius Chriſti, omneſque Epiſcopi Apoſtolorum Vicarii, in Dominica die debent ordinari*. Adjungit cauſas, ac pergit: *Miniſtri Eccleſiæ vel Altaris in Sabbatho ordinantur, quod requies dicitur, quia ipſis ab omni opere ſervili requieſcere, & in Dei* L. 1. c. 44. *ſervitio vacare præcipitur*. Quod ipſum eiſdem verbis ſcribit Hugo de Sancto Victore. Et in Lib. 2. Part. 2. c. 20. Theologica de Sacramentis eruditione: *Presbyteri & Diaconi Sabbatho conſecrandi Epiſcopo præſentantur, benedictiones verò Pontificum diebus tantum Dominicis celebrandas eſſe ſacri Canones ſanxerunt*. Presbyteros ac Diaconos ordinandos adfirmat *die Sabbathi circa Veſperam celebrato jejunio*. Quod ipſum ſcribit Abbas Rupertus. Pri- L. 3. c. 8. 9 ma igitur Majorum noſtrorum pietas Epiſcoporum, Presbyterorum, ac Diaconorum ordinationes ea parte noctis, quæ luceſcit in primam Sabbathi, ſeu poſt noctis medium inchoabat, & uſque ad lucem durabat iſtud officium, ideoque in fine Miſſæ non dicebatur Quadrageſimalis aut alterius jejunii ſuper populum Collecta, & iſta Dominica vacabat à Miſſa. Poſteriora ſæcula ad noctis exordium inchoarunt iſtud officium, & tunc ſolos cum aliis Clericis Diaconos ac Presbyteros conſecrarunt, Epiſcoporum conſecrationem diſtulerunt in tertiam Dominicæ diei horam: quod tunc Apoſtoli accepiſſent Spiritum Sanctum. In minoribus olim ad horam nonam, in Quadrageſimalibus autem ac aliis majoribus jejuniis Miſſa inchoabatur poſt horam diei duodecimam, ſeu poſt occaſum Solis: & hanc horam mediorum ſæculorum pietas ſanxit etiam in ſacris Clericorum ordinationibus ſervandam. Et tunc quatuor iſtæ Dominicæ deſierunt vacare. Et in antiquæ vacationis memoriam Dominica prima Quadrageſimæ, & Dominica quarta Adventus etiamnum hodie idem cum præcedenti Sabbatho habent Evangelium. Veſpertinæ jejuniorum Miſſæ apud nos deſierunt à paucis ſæculis. Et tunc Clericorum etiam ordinationes cœperunt celebrari ante prandium. Et in paternæ diſciplinæ memoriam Quadrageſimales Veſperæ ante prandium adhuc hodie cantantur.

Quæri poſſit, Quo ſæculo Epiſcopi ad tertiam Dominicæ diei horam, Clerici autem ad Sabbathi Veſperam cœperint conſecrari? Reſpondeo præciſum iſtius temporis cardinem à nobis ignorari. Romanus Ordo, quem octavo ſæculo ſcriptum adfirmant eruditi viri, laudat & ſervari jubet primævam adhuc pietatem. Eodem ſæculo in Papatum intruſus fuit Conſtantinus Laicus, & ejus conſecratio fuit variis fœdata exceſſibus. De ejus tamen Diaconali conſecratione An. 797. ſcribit Marianus Scotus: *Illuſcente die Diaconus factus eſt*. Aſt verò Beatus Alcuinus Flaccus, Cap. 37. aut quicumque alius iſtius de divinis Officiis libri Auctor floruit nono ſæculo, & ſcribit: *Epiſcopus in Dominica ordinatur, reliqui Miniſtri in Sabbatho*. Et iterum: *Epiſcopi conſecratio,* Cap. 37. *qui eſt Vicarius Apoſtolorum, imò & Chriſti, fit in Dominica, quia eodem die per donum Spiritus Sancti Dominus dignatus eſt illuſtrare corda Apoſtolorum*. Et de Miſſa, in qua Clerici conſecrantur, adjungit: *Oratio poſt Communionem non habetur, quia iſtud Officium frequenter circa noctem Dominicam ſolet fieri, in qua minimè genuflectitur*. Sacræ itaque Ordinationis hora medio inter Romanum Ordinem & hunc Scriptorem tempore fuit mutata. Quaſdam tamen antiqui moris reliquias ſub undecimi ſæculi exordium viguiſſe adhuc in Gallia, docet Lemovicenſis ſub Benedicti noni Pontificatu celebrata Synodus. Decernit *ut ſi tanta multitudo fuit ordinan-* Act. 2. *dorum, quam Sabbatho non poſſit Epiſcopus conſecrare, in craſtina Dominica uſque ad horam ſextam à mane qui ſuperfuerint debeant ordinari, aliàs autem nullo modo, niſi cauſa grandis neceſſitatis de Diaconatu tantum & Presbyteratu oportet ordinationes agi. Et hoc in nulla feſtivitate, niſi Dominica die, quam tamen jejunium generale in Sabbatho præceſſerit*. Proximæ tunc poſt quatuor tempora Dominicæ non erant vacantes, ſed propriam habebant Miſſam, ideoque etiam in hac, dummodò tamen continuato jejunio ante horam ſextam, id eſt, ante meridiem fieret, laudata Synodus permiſit Presbyteros ac Diaconos ex memorata cauſa conſecrari. Antiquam diſciplinam cenſuit à ſe ſervari. Eandem aut reſtituere, aut ſaltem ſtabilire conatus eſt in Cla- Cap. 14. romontana Synodo Urbanus ſecundus: *Non fiant Ordines, niſi in quatuor certis temporibus, & Sabbatho mediane Quadrageſimæ. Et tunc jejunium protrahatur uſque ad Veſperam, & ſi fieri poteſt, uſque in craſtinum, ut magis appareat in die Dominico Ordines fieri*. Voces, *Si fieri poteſt*, inſinuant à quibuſdam tunc adhuc Eccleſiis fuiſſe jejunatum uſque ad Dominicæ diei lucem, ideoque & ſacras Ordinationes circa ejus exordium fuiſſe primum expletas. Laudatas Canonis vo-

ces

ces ſic exponit in ſuo compendio Guilielmus Mal-
Fol. 180. meſberienſis: *Ordines vel in Veſpere Sabbathi, vel perſeverante jejunio in Dominica celebrentur.* Eiſdem verbis Canonem exponit Matthæus Pa-
An. 1095. riſienſis. Attamen pauciſſimæ tunc fuerunt iſtinſmodi Eccleſiæ. Etenim Micrologus, Honorius Auguſtodunenſis, aliique iſtius ſæculi Scriptores nullam iſtius antiquæ diſciplinæ mentionem faciunt. Generatim aſſerunt Epiſcopos die Dominica mane, Clericos Sabbatho ad Veſperam conſecrari.

Et plurima ab iſtius ſæculi Scriptoribus habemus conformia exempla. Etenim Geberardum Conſtantienſem Electum fuiſſe Sabbatho in Presbyterum, & ſubſequenti Dominica conſecratum in Epiſcopum teſtatur Bertholdus Presbyter ejuſdem Eccleſiæ. Et de Adolpho Colonienſium
An. 1084. Electo ſcribit Godefridus Sancti Pantaleonis Monachus: *Sabbatho, Sitientes, in Presbyterum, &*
An. 1193. *ſequenti die, Judica, in Archiepiſcopum eſt conſecratus.* Et de Theodorico ejuſdem Eccleſiæ Electo: *Theodoricus Sabbatho poſt Pentecoſten à Theodorico Trajectenſi Epiſcopo in Presbyterum, & Dominica ſequenti, id eſt, in octava Pentecoſtes, à Goardo Leodienſi Epiſcopo in Archiepiſcopum conſe-*
An 1229. *cratur.* Et de Simone Vigornenſis Eccleſiæ Electo habet Radulphus de Diceto: *Sabbatho hebdo-*
An. 1125. *madæ Pentecoſtes Presbyter ordinatur, & in craſtino conſecratur.* Quod ipſum ſcribit de Sancto Thoma Archiepiſcopo Cantuarienſi. Epiſcopatus enim eſt Presbyteratus complementum, & cum ipſo coaleſcit in unum plenum Sacerdotium, atque ita uno & eodem die ſemper potuerunt conferri. Nam & Latinum Diaconum, Marcellianenſis Eccleſiæ Electum, Pelagius ſecundus Pontifex in eadem Paſchali nocte & Presbyterum & Epiſcopum conſecravit. Et hinc errandi occaſionem arripuit Bononienſis ille Epiſcopus, qui Imolenſis Eccleſiæ Electum *præcedenti Sabbatho in Diaconum, & ſequenti Dominica continuato jejunio in Presbyterum ordinavit.* Quod in Presbyteratu ac Epiſcopatu videbat in dies fieri, exiſtimavit etiam in Diaconatu ac Presbyteratu fieri poſſe. Item Sabbathi Veſperam & ſubſequentis Dominicæ lucem cenſuit diverſos dies. Aſt eſſe unum atque eundem diem demonſtravit in litteris ad Mutinenſem Epiſcopum, exſtantibus in antiqua Decretalium collectione ad titulum de Ordinationum temporibus Innocentius tertius, & tam ordinantem quàm ordinatum graviter caſtigavit. Ex hoc interim veſpertinas quatuor temporum Miſſas, & in ipſis conſuetas Clericorum ordinationes ſub laudato Innocentio adhuc plenè viguiſſe.

Quod non in ſolis præter Paſcha quatuor, ſed omnino in omnibus Sabbathis, ſeu potiùs Dominicis diebus Epiſcopos olim conſecraverit Latina Eccleſia, inſigniter in tertia Carthaginenſi Synodo profitetur Aurelius Carthaginenſis Ar-
Cap. 39. chiepiſcopus: *In hac Eccleſia, ad quam dignata eſt veſtra Sanctitas convenire, crebrò ac penè per diem Dominicam ordinandos habemus Epiſcopos.* Vaſtiſſima enim erat Africana Diœceſis, & omnes ejus Epiſcopos, licet non deberet, Carthaginenſis Primas tamen poterat conſecrare. Et inter viria, quæ in Tuenti ac Urſi Epiſcopali conſecratione patrarat Proculus Maſſilienſis Epiſcopus, in litteris ad Africæ, Galliæ, atque Hiſpaniæ Epiſcopos Zozimus Pontifex adduxit & hoc: *Nec ſaltem diei cuſtodita ſolemnitas.* Et adverſum Hilarii Arelatenſis Archiepiſcopi varias in conſecrandis alienarum Provinciarum Epiſcopis præſumptiones ſcripſit ad Viennenſis Provinciæ Antiſtites magnus Leo: *Non paſſim, ſed die legitimo ordinatio celebretur. Nec ſibi conſtare ſtatus ſui noverit firmitatem, qui non in die Sabbathi Veſpere, quod luceſcit in primam Sabbathi, vel ipſo Dominico die fuerit ordinatus. Solùm enim Majores noſtri Reſurrectionis Dominicæ diem hoc honore dignum judicarunt, ut Sacerdotes qui ſumuntur, hoc die potiſſimum tribuantur.* Lucidè permittit ac mandat ipſos in quavis Dominica conſecrari. Et hoc jure etiamnum vivimus. Et in omni & in ſola Dominica ſemper conſecravimus & etiamnum conſecramus Epiſcopos. Horum conſecrationem nec ad Sabbathum retraximus umquam, nec ad ullas ſingulares Dominicas reſtrinximus. Nempe Apoſtolicum Canonem Eccleſia cenſuit non alterandum. Hodiernum tamen Pontificale habet: *Epiſcopalis conſecrationis dies debet eſſe Dominica, vel natalitium Apoſtolorum, vel etiam feſtiva, ſi ſummus Pontifex hoc ſpecialiter indulſerit.* Quod nempe Epiſcopi ſunt Apoſtolorum Succeſſores. Quæ extenſio quando cœperit, ignoro.

Porrò de Canone, qui Sacrorum noſtrorum Clericorum ordinationes ad ſola Paſchalis feſtivitatis & quatuor temporum Sabbatha reſtrinxit, ſcribit auctor Micrologus: *Sanctus Leo Papa iſtud Evangelium*, ASSUMPSIT JESUS, *de jejunio vernali expoſuit, quaſi Dominicæ diei ſatisfaciens, infra quam ipſe ſemper ordinationes fieri conſtituit.* Laudatum Canonem videtur adſcribere Sancto Leoni. At ipſum labi evincit laudata hujus magni Pontificis Epiſtola ad Dioſcorum Patriarcham Alexandrinum. Hæc enim lucidè permittit non dumtaxat omnium Sacerdotum, ſed & Levitarum conſecrationes fieri poſt quodvis Sabbathum ſeu in quavis Dominica. Quocirca rectiùs ſcribit Amalarius Fortunatus: *Primi Apoſtolici ſemper in Decembri menſe, in quo Nativitas Domini Noſtri* JESU-*Chriſti celebratur, conſecrationes miniſtrabant uſque ad Simplicium, qui fuit à Petro quadrageſimus nonus. Ipſe primus ſacravit in Februario. Ni fallor, nullam aliam ob cauſam, niſi intimando conjungendos propinquiùs Chriſti corpori, qui per ſacrum Miniſterium provehuntur.* Et in libris de Clericorum inſtitutione Rabanus Maurus: *Sacras ordinationes quatuor temporum diebus oportere fieri, Decreta Gelaſii Papæ teſtantur.* Et ipſe auctor Micrologus: *Gelaſius Papa conſtituit, ut ordinationes Presbyterorum & Diaconorum non niſi certis temporibus fiant.* Utique in famoſis quatuor temporibus. Amalario conſonat antiquus Ordo Romanus: *In quatuor menſium temporibus, qualicumque die Dominus Apoſtolicus voluerit, ad Sacros Ordines Parochianos Clericos per omnes Eccleſias, ſi neceſſitas fuerit, benedicit.* Et adjungit de jejunio Decembris. *Et tunc Sacri*

Ordines in Eccleſia Romana de eis qui vocantur Cardinales, tradi conſueverunt. Nempè circa hos primates Clericos primævum ſervari morem conſtanter voluit Apoſtolica Sedes. Sancti Gelaſii Decretum exſtat in ejus litteris ad Lucaniæ ac Siciliæ Epiſcopos: Epiſt. 9. *Ordinationes Presbyterorum ac Diaconorum, niſi certis temporibus ac diebus, exercere non debent Epiſcopi, id eſt, quarti menſis jejunio, ſeptimi, & decimi, ſed etiam Quadrageſimalis initii, ac mediana Quadrageſimæ die, Sabbathi jejunio circa Veſperam noverint celebrandas*. Et de Juliano Brandenſi Epiſcopo ſcripſit ad ejus Clerum & populum: *Sacris Ordinibus applicandos hac obſervatione promoveat, ut jejunio quarti, ſeptimi, ac decimi menſis, veſpere Sabbathi Preſbyteros atque Diaconos ordinandos eſſe cognoſcat*. Epiſtolam nuper publicavit Lucas Holſtenius. Ex eadem regula de Latino Diacono, in Marcellianenſis Eccleſiæ Epiſcopum electo, ad Tullianum Grumentinum Epiſcopum ſcripſit Palagius ſecundus: *Ante diem ſanctum feſtinet occurrere, ut vel Sabbatho ipſo noctis magnæ poſt Baptiſmum valeat ordinari. Alioquin neceſſe eſt uſque ad quarti menſis jejunium ſuſtinere*. Quod nempe Latinus non tantum in Epiſcopum, ſed etiam in Presbyterum eſset conſecrandus.

Et qnidem an Romani olim Pontifices in ſolo Decembris menſe Epiſcopos & majores Clericos conſecraverint, non eſt manifeſtum. Amalarius Fortunatus loquitur ex libro Pontificali, qui de antiquis Pontificibus paſſim habet: *Fecit Ordinationes menſe Decembris*. Et iſtum morem vult eſse traditionem Apoſtolicam. Et certè laudatus liber ſcribit de Sancto Petro Apoſtolo: *Hic fecit ordinationes per menſem Decembris*. Et iſtam phraſim continuat uſque ad Hilarum Pontificem: *Hic fecit ordinationem unam per menſem Decembrem*. At verò de proximo ejus Succeſsore Simplicio habet: *Hic fecit ordinationes per menſem Decembrem & Februarium*. Succeſsor Fœlix tertius denuò ordinavit in ſolo Decembri. Succeſsor autem Gelaſius *fecit ordinationes duas per menſes Decembris & Februarii*. Omnes hujus Succeſsores in ſolo item Decembri, aut in Decembri & Februario ordinaſse ſcribuntur, uſque ad Fœlicem quartum, de qno laudatus liber: *Hic fecit ordinationes duas, per menſes Februarii & Martii*. Quod nempe Quadrageſimæ exordium ac verni jejunii tempus ſemel in Februasio, ſemel in Martio occurriſset. Exinde Succeſsores leguntur per omnia quatuor tempora ordinaſse. Hiſce obſtant Zozymus Pontifex, Aurelius Carthaginenſis Epiſcopus, quarta Carthaginenſis Synodus, ac præſertim Magnus Leo, qunrum irrefragsbilis auctoritas lucidè adfirmat & Sacerdotum & Levitarum ordinationes omni Dominica die fuiſse ab Apoſtolico Canone permiſsas. Et ita conſueſse etiam in Romana Eccleſia, per laudatas ad Dioſcorum litteras palam aſseverat Magnus Leo. Et uſque ad Sylveſtrum Papam liber Pontificalis non eſt plenæ auctoritatis. Quidquid ſit, aut Simplicius, aut Gelaſius, aut quis iſtius temporis Pontifex Lib. 2. ſacros Ordines qnatuor temporibus alligavit. Va- cap. 1. ſia ad id permovit ratio. Elegantem adducit laudatus Amalarius. Et comprobat Berno Abbas Cap. 7. Augienſis.

Laudata Gelaſii Decreta lucidè loquuntur de ſolis Presbyteris atque Diaconis. Epiſcopalem conſecrationem permittunt antiquæ conſuetudini. Et de Subdiaconis atque aliis minoribus Clericis Fol. 95. habet Ordo Romanus: *Sicut Sacramentorum codex continet, quando & ubi fuerit, uſque in Subdiaconatus Officium ordinentur. Diaconi verò atque Presbyteri numquam niſi in publica ordinatione*. Subdiaconos & alios minores permittit qnovis die ordinari. Nempe Subdiſconatus tunc necdum erat major Ordo, ideoque Subdiaconus non poterat eligi in Epiſcopum. Ipſum huc evexit Urbanus ſecundus, atque exinde conferri non potuit, niſi in quatuor temporibus. Et hinc ad Bathonienſem in Anglia Epiſcopum ſcripſit Alexsnder tertius: *Subdiaconos nulli, niſi Romano Pontifici, liceat in diebus Dominicis ordinare*. Et ad Epiſcopum Herefordenſem: *De eo quod quæſiviſti, an liceat extra jejunia quatuor temporum aliquos in Oſtiarios, Lectores, Exorciſtas, vel Acolythos, aut etiam Subdiaconos promovere, taliter reſpondemus, quod Epiſcopis licitum eſt Dominicis & aliis Feſtivis diebus unum aut duos ad minores Ordines promovere. Sed ad Subdiaconatum, niſi in quatuor temporibus, aut Sabbatho Sancto, vel in Sabbatho ante Dominicam de Paſſione, nulli Epiſcoporum præterquam Romano Pontifici liceat aliquos ordinare*. Exſtant litteræ apud Gregorium nonum, ſub titulo de temporibus Ordinationum. Ad verba, *Unum vel duos*, rectè Gloſſa: *Numquid plures? Utique, dummodò non videatur generalis ordinatio*. De eiſdem habet hodiernum Pontificale: *Clericatus, ſeu prima tonſura, quocumque die, hora, & loco conferri poteſt. Minores verò Ordines poſſunt dari ſingulis Dominicis, & Feſtivis diebus duplicibus, ubicumque, in mane tamen*. Quod Feſtivi dies debeant non tantùm in Eccleſia, ſed etiam in populo eſſe Feſtivi, rectè advertit Franciſcus Zypæus. Et adjungit: *Quamvis Rebuffus, aliique negent conſuetudine induci poſſe, ut aliis temporibus ordinationes permittantur, tamen his in locis obtinuit, ut feriis ſextis quatuor temporum etiam minores Ordines conferantur. Qui uſus hic immemorialis vicem vireſque privilegii obtinet*. Loquitur de Belgis. Et ex huc uſque dictis etiam vides Innocentii tertii privilegium, quo Thomæ Patriarchæ Conſtantinopolitano dedit facultatem diebus Dominicis ordinandi Subdiaconos, fuiſſe inſigniter ſingulare.

Objici poſſint varia. Primò, antiquus Ordo Romanus, quatuor jejunii tempora laudans, atque adjungens: *Ut hoc jejunium celebretur in largitione ſacrorum Ordinum, Eccleſiæ primitivæ mos obtinuit*. Fol. 97. Adfirmat hunc morem eſſe Pontificibus Gelaſio ac Simplicio longè antiquiorem. Et dum Macedonii Anachoretæ factam à Flaviano Antiochiæ Patriarchs Presbyteralem Ordinationem refert in Monaſtica Hiſtoria Theodoretus, Cap. 13. adfirmat quidem fuiſſe diem Dominicam, adjungit tamen talia, quæ oſtendant claram fuiſſe diem, non veſperam aut noctem. Et de Sancto Heriberto Colonienſi Archiepiſcopo ſcribit in ejus vita Rupertus Abbas: *Ipſa nocte Na-*

talis

Digitized by Google

Cap. 9. *talis Domini conſecratus eſt inter Miſſarum ſolemnia, quæ ex more celebrabantur circa ortum diei. Venerant quippe ad hoc ipſum cum eo plures Epiſcopi.* Adfirmat in ſecunda iſtius feſtivitatis Miſſa fuiſſe conſecratum. Etiam Sanctus Paulinus in litteris ad Severum adfirmat ſe eadem die fuiſſe à Lampio Barcinonenſi Epiſcopo conſecratum in Presbyterum. Et de beato Alcuino Flacco habet authentica ejus vita: *Die Purificationis Sanctæ Mariæ Levita ſacratur.* (Epiſt. 6.) Nec deſunt alia ejuſmodi exempla. Reſpondeo Romanum Ordinem non de quatuor temporibus, ſed de ſolo jejunio loqui. Ejus in dandis Ordinibus obſervantiam adfirmat antiquiſſimam. Eſt enim Apoſtolica traditio, laudata per Sanctum Lucam, (Cap. 11.) ubi exponit Ordinationem Pauli & Barnabæ: *Jejunantes, & orantes, imponenteſque eis manus.* Et hinc adverſus Novatiani Ordinationem, quod hora diei decima ab ebriis & crapulatis eſſet facta Epiſcopis, ad Fabium Antiochiæ Patriarcham ſcripſit apud (Lib. 6. c. 35.) Euſebium Cæſareenſem Romana Sancti Cornelii Pontificis Synodus. Hinc concluſit ipſum eſſe ſuſpenſum, ſeu irregularem.

Adducta exempla reſpondeo eſſe ſimilia illis, quæ in Proculo Maſſilienſi, Hilario Arelatenſi, Anatolio Conſtantinopolitano, Dioſcoro Alexandriæ Patriarcha, ac in aliis Epiſcopis, compeſcuerunt Zozymus Pontifex ac Magnus Leo. Fuerunt aut prævaricatoria, aut diſpenſatoria. Singula Majorum geſta non convenit à nobis judicari. Certè rationes, ob quas Sanctum Paulinum Siricius Pontifex fuit dudum averſatus, erant in ejus Ordinatione quædam patrata adverſum Canones. Et quidem de Wallia & Scotia ſcribit ad Herefordenſem Epiſcopum Alexander tertius: *Sanè ſuper eo, quod moris eſſe dixiſti in Eccleſijs quibuſdam Walliæ & Scotiæ, in dedicationibus Eccleſiarum vel Altarium extra jejunia quatuor temporum Clericos ad ſacros Ordines promovere, ſignificamus quod conſuetudo iſta, utpotè Inſtitutioni Eccleſiaſticæ inimica, eſt penitùs improbanda, & niſi multitudo & antiqua conſuetudo terræ eſſet, taliter ordinati non deberent permitti in ſuſceptis Ordinibus miniſtrare. Nam apud nos taliter Ordinati deponerentur, & Ordinantes privarentur auctoritate ordinandi.* Sancti Gelaſii Canon uſque tunc non fuerat iſtic admiſſus in mores, & forſan nec notus. Et hinc beatus Alcuinus apud Eboracum ſacratus fuerat Diaconus in Feſto Deiparæ Purificatæ. Ex eodem fundamento antiquum Metenſium Epiſcoporum Chronicon videtur ſcripſiſſe de Sancto Crodogando: *Hic conſecravit Epiſcopos quam plurimos per diverſas Civitates. Presbyteros nihilominùs ac Diaconos, cæteroſque Eccleſiaſticos Ordines, ſicut moris eſt Romanæ Eccleſiæ, in diebus Sabbathorum quatuor temporibus anni.* Verba, *Sicut moris eſt Romanæ Eccleſiæ*, innuunt morem iſtum tunc in Gallia non viguiſſe. Utique ob Merovingiorum Regum incuriam.

Exponuntur aliquot Quæſtiones.

PRima hic occurrit quæſtio, An de Alexandro tertio Pontifice rectè ſcribat antiqua Hiſtorica compilatio? *Hic Papa conſtituit ut Clerici ordinari poſſint in Sabbatho, Sitientes.* Hoc eſt, Sabbatho ante Paſſionis Dominicam. Rationem dubitandi facit Sancti Gelaſii ſuprà laudatum ad Lucaniæ ac Siciliæ Epiſcopos Reſcriptum, quod quatuor temporum Sabbathis diſertè addit Sabbathum medianæ Quadrageſimæ. Et ad Mauritium Diaconum Londinenſis Eccleſiæ electum Epiſcopum ſcribit Sanctus Lanfrancus Primas Cantuarienſis: *Ciceſtrum, ſicut Fraternitati tuæ inſinuavi, venies, & ibi Sabbatho ante Lætare Hieruſalem, cooperante Spiritu Sancto, Presbyterii gradum recipies.* Et in animæ Gemma Honorius Auguſtodunenſis laudat item quatuor jejuniorum atque Ordinationum tempora, & adjungit: *Clerici & in Quadrageſima ordinantur.* Utique in Sabbatho mediæ Quadrageſimæ. Quod ipſum in Claromontana Synodo ſtatuit Urbanus ſecundus. Reſpondeo laudatam compilationem vera ſcribere. Etenim Alexander tertius, quas Sanctus Gelaſius fieri ſanxit in Sabbatho ante Dominicam Lætare, ex cauſis tranſtulit in Sabbathum ſequens ante Dominicam Paſſionis. Tertia Quadrageſimæ hebdomada ex antiquiſſimo Eccleſiæ more occupatur baptizandorum ſcrutiniis: Hinc ordinandorum ſcrutinia viſa ſunt in ſequentem hebdomadam transferenda.

Secunda quæſtio eſt, An Sanctus Gelaſius permiſerit etiam in Paſchali Vigilia conſecrari Presbyteros ac Diaconos? Ratio dubitandi eſt, quod in laudatis ad Lucaniæ ac Siciliæ Epiſcopos litteris nullam iſtius Vigiliæ faciat mentionem. Reſpondeo tamen permiſiſſe. Lucet ex ſuperiùs laudato Pelagii ſecundi ad Tullianum Grumentinum Epiſcopum Reſcripto, quo Latinum Diaconum, Marcellianenſis Eccleſiæ Electum, adeſſe ſibi juſſit in iſta Vigilia, quo tunc in Presbyterum conſecraretur. Et ſanè nulla dies eſt huic Sacramento aptior. In ipſa enim Dominus noſter Apoſtolis ſuis dedit complementum Presbyteratus: *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis.* Hanc ergo diem Gelaſius, licet non expreſſerit, tamen ſuppoſuit. Et ipſam perpetua conſuetudo firmavit. Ejus complementum eſt dies Pentecoſtes. Undè & in hac quidam olim Epiſcopi Presbyteros ordinabant ac Diaconos. Verum illos compeſcuit per litteras ad Bathonienſem Epiſcopum Alexander tertius: *Sabbatho Pentecoſtes non liceat alicui Epiſcopo ſacros Ordines celebrare, cùm in ſequenti ſeptimana, accepta Spiritus Sancti gratia, celebrentur.* Exſtat Epiſtola ſub titulo de temporibus Ordinationum.

Tertia quæſtio eſt, An laudata magni Leonis ad Dioſcorum Alexandrinum, ac Anatolium Conſtantinopolitanum Reſcripta Græci olim admiſerint atque obſervaverint? Reſpondeo negativè. Græci enim præter unicam Paſchæ Vigiliam nulla Sabbatha jejunant, & pro iſto ſuo more ſemper acerrimè decertarunt. Hinc laudata

data Reſcripta cenſuerunt adverſari fundamentalibus diſciplinæ ſuæ Regulis. Sabbathi jejunium antiqui etiam Græcorum Patres fuerunt adeò averſati, ut inter capitales Marcionis errores
Lib. 42. c. 3. Sanctus Epiphanius ponat & hunc: *Marcion Sabbatho jejunium ſanxit*. Et de Imperatore Michaele Amorienſi ſcribit Georgius Cedrenus: *Michael exempli loco, quod imitaretur, vitam Copronymi ſibi propoſuit, ſummoque eam ſtudio æmulatus ad ſummum impietatis pervexit. Itaque modò Sabbathi jejunium præcipere, modò futuram Reſurrectionem inficiari, &c.* Quod Sabbathi jejunium cogitaret inducere, fuit de Manichæiſmo, aut Paganiſmo ſuſpectus. Hinc ergo Anatolius Ætium Archidiaconum feria ſexta ſacravit in Presbyterum. Utique feriæ ſextæ Veſpera, quæ illuceſcebat in Sabbathum. Tunc enim etiam Græci ſolemniter jejunabant. Orientale Illyricum, licet Romano ſubeſſet Patriarchatui, ſemper tamen vixit ritu Græco: Etiam Sabbathi averſabatur jejunium, ideoque ejus Epiſcopi ſacros Ordines non dabant in die Dominica. Quare non crediderim illos Magni Leonis de hac re juſſionibus obtemperaſſe.

Attamen de Alexandrina Eccleſia ſcribit in libris adverſus Græcorum Oppoſita Ratramnus
L. 3. c. 3. Corbejenſis Monachus: *Non omnes Orientales Eccleſiæ Sabbatho non jejunare deprehenduntur. Alexandrina namque cum Romana priſca jam traditione ſuper Sabbathi jejunio conſentit. Etenim Collectæ non ſiunt eo die Alexandriæ, ſicut nec Romæ. Unde monſtratur Alexandrinos Sabbatho non prandere, ſicut nec Romanos. In diebus enim Collectarum & Sacramenta moris eſt conficere atque percipere, & jejunia ſolvere.* Et ex his videtur credibile, quod tandem Romanis hac in re obtemperare cœperint Ægyptii, & ſolis diebus Dominicis Clericos ordinare. Verum Ratramnus loquitur ex
Lib. 5. c. 21. Socrate: *Quamquam omnes ubique in orbe terrarum Eccleſiæ ſingulis ſeptimanis vertentibus die Sabbathi Myſteria celebrent, Alexandrini tamen & Romani ex antiqua traditione id facere renuunt.* Ex hiſce verbis Ratramnus infert Alexandrinos Sabbathis jejunaſſe. Aſt non ſequitur. Etenim in jejuniorum diebus ad Veſperam ſemper obtulit Romana Eccleſia, erratque Socrates ipſam non obtuliſſe. An Alexandrina tunc non obtulerit, eſt alia quæſtio. Certum eſt ipſam non jejunaſſe in Sabbathis, atque ita nec poſt ipſorum Veſperam ordinaſſe. Græci igitur omnes etiamnum faciunt, quod in Euchologii
Fol. 246. Notis ſcribit Joannes Goar: *Græci diem habendis ordinationibus præfixum penitùs nullum habent, ex antiqua ſua conſuetudine*. Epiſcopos & Preſbyteros Latino more non ordinant niſi in pleno ſacrificio, ideoque illis diebus, qui ſola Præſanctificatorum oblatione gaudent, iſti non ordinantur.

Laudatum Sancti Gelaſii de ordinationum temporibus Decretum vix in Latina etiam Eccleſia ſervabatur Sancti Leonis noni tempore: cum multa alia diſciplina & ipſum negligebatur. Hinc ipſum laudatus Pontifex repoſuit. Etiam per Victoris ſecundi Legatos Tholoſana, ac per Nicolai ſecundi Legatos celebrata Synodus Andegavenſis. Et neque ſic abolitus eſt abuſus, nec facta plena executio. Lucet ex Sancti Ivonis Carnutenſis Epiſcopi ad Senonenſis Eccleſiæ Capitulum Reſcripto de Daimberto ejuſdem Eccleſiæ Electo: *Petitorio veſtro mandavit nobis Fraternitas veſtra, ut Electum veſtrum in Purificatione beatæ Mariæ pro Officio noſtro ordinemus in Presbyterum, ſequenti autem Dominica conſecremus in Epiſcopum. Sed Apoſtolica inſtitutio & paterni Canones habent, ut non fiat Levitica vel Sacerdotalis ordinatio, niſi jejunio quarti menſis, ſeptimi, & decimi, aut initio Quadrageſimæ, vel Sabbatho medianæ Quadrageſimæ. Et quia periculum eſt Ordinatoris & Ordinati, citra ordinem à Patribus traditum ſacrum Ordinem tradere vel accipere, exſpectet veſtra Fraternitas legitima tempora.* Ep. 51. Illegitimam Ordinationem à Provinciæ Protothrono Epiſcopo Ivone poſtulavit Metropolitanum Capitulum, quod laudata jam Decreta necdum eſſent per omnem Galliam plenè admiſſa. Et per Apoſtolicam inſtitutionem Sanctus Ivo nequaquam Apoſtolicum Canonem, ſed omninò intelligit laudatum Decretum noſtri Leonis. Et hinc ipſum, quod utique necdum plenè obediret Gallia, iteravit atque innovavit in Claromontana Synodo Urbanus ſecundus. Huc item apud antiquam Decretalium Collectionem ſpectare poſſit exceſſus Clarienſis Epiſcopi, quem ob Ordinatum in Aſſumptæ Deiparæ Vigilia Presbyterum ſuſpendit à Pontificali Officio Clemens tertius. Leonis noſtri Decretum poſſit etiam tunc non plenè viguiſſe.

Ex laudato Sancti Ivonis Reſcripto lucet, quod nec Epiſcopus, nec Metropolita poſſit circa hoſce Canones diſpenſare. Ex nulla cauſa. Adducta enim per Senonenſem Capitulum cauſa erat graviſſima, & Protothronus Ivo Metropolitica auctoritate tunc fungebatur. Et ad Apoſtolum noſtrum Sanctum Bonifacium reſcripſit item Zacharias Pontifex. *De Ordinatione Presbyterorum & Diaconorum, cogente neceſſitate & paupertate rogantium non legitimis temporibus & diebus à te promoveri, te offenſionem incurriſſe inſinuaſti. Dicimus autem tibi, ut bene noſti, quod ſacri Canones docent aptis temporibus Sacerdotes Ordinandos. Attamen in eo, quod à te propter zelum fidei actum eſt, à Domino Deo noſtro indulgentiam poſtulamus.* Ep. 13. Lucidè ſupponit etiam tanto Apoſtolicæ Sedis Legato talem non fuiſſe poteſtatem. Ordinationes iſtas adeò damnarunt poſteriora ſæcula, ut quidam de ipſarum ſubſtantiali valore dubitaverint. Hinc enim ad Bracharenſem Archiepiſcopum reſcripſit Gregorius nonus: *Eos, qui extra tempora ſtatuta ſacros Ordines receperunt, characterem non eſt dubium recepiſſe.* Erant tamen ſuſpenſi à Divinis, aut certè per Epiſcopum ſuſpendendi. Ipſo facto ſuſpenſos jam declaravit Pius ſecundus. Graviores pœnas addidit Sixtus quintus. Verum ipſas moderatus eſt, & ad antiquos terminos reduxit Clemens octavus.

De Clemente ſexto ſcribit in ſuis Annalibus Henricus Monachus Rebdorffienſis: *Hic Papa ſacros Ordines plures etiam extra tempora, & alia indifferenter contra conſuetudinem olim in Eccleſia ſervatam contulit, & conferri mandavit.* A. 1346. Et infrà: A. 1351.

infrà: *Hic Papa Humbertum Delphinum fecit Patriarcham Antiochenum, & in Feſto Nativitatis Domini, quod fuit in Sabbatho, ipſum promovit ad tres ſacros Ordines. In prima Miſſa galli cantus ordinat ipſum in Subdiaconum, in ſecunda Miſſa ortus diei ordinavit ipſum in Diaconum, in Summa Miſſa in Sacerdotem. Et eodem die ipſe Delphinus Miſſam celebravit. Et poſt octo dies ipſum Papa conſecravit Epiſcopum*. Et iterum: *Eodem anno de mandato ejuſdem Papæ Dominus Bertholdus Epiſcopus Eccleſiæ Eyſtetenſis in Aſcenſione Domini ad quatuor minores Ordines eſt promotus, in Vigilia proxima Pentecoſtes in Subdiaconum, & Sabbatho quatuor temporum ſequenti in Presbyterum ordinatus, & poſt octo dies eſt in Epiſcopum conſecratus*. Rectè dicit laudatus Monachus: *Contra conſuetudinem in Eccleſia ſervatam*. Ejuſmodi enim Ordinatio eſt vitium, quod in Pſeudo-Papa Conſtantino
An. 767. notat Marianus Scotus: *Toto Dux Nepeſinæ Civitatis, & Paſſinus & Paſchalis Germanum ſuum Conſtantinum Laicum fecerunt Papam, & comminando injuſtè Georgio Epiſcopo, compulerunt eum, orationem Clericatus eidem Conſtantino tribui, ſicque Clericus factus eſt. Et alia die, ſecunda feria Subdiaconus, & Diaconus illuceſcente eodem die à prædicto Epiſcopo factus eſt. Et Dominica ſequenti Pontifex eſt conſecratus*. Ex quo lucet ſententiam illam, quæ Romanum Pontificem adfirmat nullis ad faciendas Ordinationes temporibus alligari, tunc fuiſſe ignotam. Cunctis enim generalibus, licet ex cauſis diſpenſare, & moderari poſſit, Eccleſiæ Canonibus ſe adſtringi, Romani Pontifices fuere ſemper profeſſi.

Et hinc de Alexandri tertii ad Bathonienſem Epiſcopum Reſcripto, *Nulli niſi Romano Pontifici licet diebus Dominicis Subdiaconos ordinare*, quæri poſſit, an iſtud privilegium ſit antiquum? Et partem affirmantem ſuadet liber Pontificalis, fixis Ordinationum temporibus aſſiduè aſſerens à Pontificibus ordinatos fuiſſe Epiſcopos, Presbyteros, ac Diaconos, & de Subdiaconis nullam faciens mentionem. Quod nempe illos non in certis dumtaxat temporibus, ſed in omni Dominica poſſet Pontifex ordinare. Etiam intra ſuæ conſecrationis Miſſam celebrare Ordines poteſt ſolus Pontifex. Et eſſe antiquiſſimum privilegium demonſtrat in litteris adverſus Timotheum Ælurum, Alexandrinæ ſedis invaſorem, ſcriptis ad Leonem Auguſtum Orthodoxa Ægypti Synodus: *Timotheus neque regulas Patrum neque ſanctiones Eccleſiaſticas mente percipiens, Ordinationes effecit Epiſcoporum ſimul & Clericorum*. Utique mox poſt ſuam ſacrilegam conſecrationem. Ipſum arguit, quod & violaſſet Canones, ac Romani Epiſcopi privilegium uſurpaſſet. Exſtat laudata Epiſtola poſt Synodum Chalcedonenſem. Et in ſua Canonum Collectione habet Fulgentius Ferrandus: *Unus Epiſcopus Epiſcopum non ordinat, excepta Eccleſia Romana*. Ergo & circa Subdiaconos poſſit eadem Eccleſia habuiſſe ſingulare privilegium. *His verò*, inquit Dominus Jacobus Hallier Epiſcopus Cavalonenſis, *repugnant tum Hoſtienſis, tum alii veteres Canoniſtæ, Romanarum conſuetudinum periti, qui Summum Pontificem nullos ex ſacris Ordinibus extra tempora conferre ſolere adfirmant, imò nec decere ipſum ea in re communem legem ab aliis ſervatam prævaricari*.

Reſpondeo privilegium iſtud eſſe omninò antiquum. Etenim Subdiaconatus olim non fuit major, ac in multis Latinis Eccleſiis nec Sacer Ordo. Et omnia de Ordinationum temporibus antiqua Decreta loquuntur de ſolo Presbyteratu ac Diaconatu. Epiſcopatum omni Dominicæ diei, Subdiaconatum ac alios inferiores gradus permittunt prioribus ſuis temporibus. Hinc item liber Pontificalis ſolemnibus temporibus nullas adſcribit Subdiaconorum promotiones. Quod nempe ipſus in quavis ad minimum Dominica facere poſſet Pontifex & conſueviſſet. Urbanus ſecundus Subdiaconatum primus fecit eſſe majorem Ordinem, ideoque & ejus collationem primus ad ſolemnia tempora adſtrinxit. Adſtrinxit ſolos inferiores Epiſcopos, non ſeipſum, nec ſuos Succeſſores. Hi omnes perrexerunt Subdiaconos in quavis Dominica conſecrare. Sic communis totius Latinæ Eccleſiæ mos ac lex cœperunt eſſe ſingulare Romani Epiſcopi privilegium.

DISSERTATIO DE S. LEONIS NONI ACTIS

Adverſus Schiſma Michaelis Cerularii Patriarchæ Conſtantinopolitani.

CAPUT PRIMUM.

Exponitur Photii Patriarchæ, qui Schiſma hoc inchoavit, exitus.

AN Joannes octavus Pontifex miſerandi Schiſmatis turbulentum Auctorem, & Conſtantinopolitanæ Cathedræ adulterum invaſorem Photium ab irreparabilis degradationis vinculo prudenter ſolverit, & contra rigidiſſima Anteceſſorum ſuorum Nicolai primi & Adriani ſecundi, necnon totius octavæ Synodi Decreta reddiderit laudatæ Cathedræ, eruditi viri certant, & adhuc ſub Judice lis eſt. Certè egit iſta valdè infeliciter. Petulco, cui multæ litteræ fuerunt quaſi arma in manu furioſi, ingenio anſam dedit & fomenta in Eccleſiaſticam Hierarchiam & Catholicam Chriſtianitatis pacem liberè ſine fræno inſaniendi. Et homo inſaniit quouſque vixit Imperator Baſilius. Quin & optimum Principem per maligniſſimè conſutos adulandi dolos circumſcripſit in ſua adverſus Romanam ac omnem Latinam Eccleſiam mendaciſſimas calumnias, adeò ut Stephanus ſextus Pontifex fuerit compulſus & Legatos & litteras mittere Conſtantinopolim, & Baſilium de Photio docere. Legationis ſucceſſum exponit authentica octavæ Synodi appendix: *Hæc Epiſtola miſſa quidem eſt ad Imperatorem Baſilium, ſed vita functo jam parente, Leo Baſilii filius eam accepit. Qui cum vim & auctoritatem Epiſtolæ perſpexiſſet, peſſimis Photii artibus deprehenſis, ſubitò cunctos veritatis Sacerdotes, à Photio damnato acerbè divexatos, revocavit, ejectoque Tyranno Photio, qui per vim thronum invaſerat, Stephanum Germanum ſuum in Patriarchio collocavit.*

Hæc verba laudat in libris de Occidentalis & Orientalis Eccleſiæ Concordia Leo Allatius, & adjungit: *Neque quid interim evenerit Photio,* L. 2. c. 6. *Hiſtorici tradunt, ſed æquè ac de mortuo altum eſt ſilentium. Malè itaque ab illis,* Græcis Schiſmaticis, *aſſeritur in communione Romanæ Eccleſiæ obiiſſe. Numquam enim abſolutus & receptus in gradum rediit, etiamſi id non abnuiſſet Joannes Pontifex.* Agit adverſus Auctorem libri de exordio Hæreſis apud Latinos, qui ejectum ab Imperatore Leone Sapiente Photium adfirmat Romam appellaſſe & acceſſiſſe, fuiſſe iſtic oculatum varii abuſus ac erroris inſpectorem, reſtitutum in ſedem, & ad propria reducem dictos abuſus & errores Synodaliter damnaſſe. Alii Schiſmatici garriunt Romanam Eccleſiam errores iſtos recan-

taſſe

Digitized by Google

taſſe ob Photii auctoritatem, & perpetuam cum illo communionem foviſſe. Hæc ſunt recentiorum Græculorum ſomnia, quæ eruditè iſtic refutat laudatus Allatius, & quæ necdum nata dudum anteà præſocavit authentica octavæ Synodi appendix: *Photius quadraginta quinque annis ad hodiernum uſque diem palam anathemate feritur à Leone Papa* quarto *uſque ad Formoſum. Nam annos undecim anathematizatur ſæcularis & Laicus tamquam qui cum Gregorio Syracuſano exauctorato & anathematizato communicaret. Et alios triginta quatuor, poſtquam ſacris initiatus eſt. Etenim Leo Pontifex, & Benedictus, & Nicolaus Gregorium propter varias cauſas anathemate damnabant. Ubi verò Photius à damnato conſecratus eſt, cum propter alia ipſius facinora, tum quod ſacris eſſet à Gregorio initiatus, anathematizatur à novem Romanis Pontificibus, Leone, Benedicto, Nicolao, Adriano, Joanne, Marino, Adriano altero, Stephano, & Formoſo.* Exiſtimo Photium uſque ad Formoſi Pontificatum ſupervixiſſe, atque ita à cunctis iſtis Pontificibus, ipſum aut damnantibus, aut ejus ab Imperatore Leone ejectionem omninò comprobantibus, fuiſſe anathematizatum, ac in anathemate defunctum. Et hinc in Formoſum multa fingunt poſteriores Græculi, quo noviſſima in Photium ſententia credatur eſſe parvi ponderis.

Quod poſt factam à Leone ejectionem Hiſtorici de Photio deinceps taceant, eſt omninò verum. Ejectionis modum deſcribit Leo Grammaticus: *Leo Imperator Andream Domeſticum Scholarum una cum Joanne Agiopolita viro litteris præſtantiſſimo mandavit, qui Ambone Eccleſiæ conſcenſo, & cauſis in Photium Patriarcham lectis, ſibi-no ſe abdicare coegerunt, & in Armeniorum Monaſterium, Bordi dictum, detruſerunt. Fratrem etiam in Patriarchium induxit, qui imminentibus Chriſti Natalitiis Patriarcha conſecratur à Theophane Heraclejenſi, primæ poſt Patriarcham Sedis Epiſcopo, & à reliquis Præſulibus.* Utique à Theophane Heraclejenſi Epiſcopo, Europæ Metropolita, ac totius Thraciæ Diœceſios Exarcho, ad quem de jure ſpectat Conſtantinopolitani Patriarchæ conſecratio. Et ita notatur Photius, qui à Gregorio Syracuſæ Archiepiſcopo, & quidem damnato ac anathematizato, ſe permiſerat conſecrari. Addit laudatus Grammaticus: *Andreas Domeſticus & Stephanus Magiſter, à Theodoro Santabareno contumelias quondam paſſi, inſidias deindè in ipſum machinati, ſuggeſſerunt Imperatori Photium Patriarcham & Theodorum Santabarenum ex Photii Patriarchæ conſanguineis aliquem conſtituere Imperatorem conſiliatos.* Nec accuſatio carebat fundamento. Nam & ipſe Imperator Leo à circumſcripto per Photii calumnias patre ſuo Baſilio fuerat paſſus carcerem, & de vita periclitatus. Ad Schiſma ſuum firmandum Photius omninò cogitaverat Baſilii genus perdere, & Imperium in ſuum ſanguinem derivare. Et ad haſce machinas fuerat uſus iſto Theodoro, nequiſſimo Monacho, & magicarum artium inſigniter perito, aut certè graviter ſuſpecto. Et quo hic auctoritatem haberet, ipſum ille creaverat Metropolitam Euchaitarum. Ab horum igitur facinorum memoria, & à laudata Stephani Pontificis Epiſtola excitatus Imperator Leo, & Photio & Theodoro Synodalem proceſſum fecit in palatio ad fontem, & hunc ad publica flagella & excæcationem damnavit, illum ad perpetuam pœnitentiam in Monaſterio Armeniorum. Quæ latiùs exponunt Leo Grammaticus, Georgius Cedrenus, & Michael Glycas.

De fontis Palatio ſcribit laudatus Cedrenus: *Imperator Baſilius condidit Palatium ad fontes.* Inſignem ad Aureum in Conſtantinopolitano ſuburbio fontem Deiparæ Virginis Baſilicam exſtruxit Magnus Imperator Leo, reparavit & ornavit Juſtinianus, & plurimis ſanitatum miraculis clarificavit divina clementia. Etiam tempore Schiſmatis. Ad hanc ergo Baſilicam illuſtre Palatium erexit Baſilius: Nam pleræque nobiliores apud Conſtantinopolim Eccleſiæ habebant adjuncta Palatia. Et paternum opus dilexit filius Leo, atque ita in ipſo exercuit judicium in Photium & Theodorum. De eadem Eccleſia & Palatio ſcribit Hiſtoria Turcica: *Inde venitur ad decimam ſextam, videlicet Selybriæ portam, quæ à priſcis porta aurea nominabatur, & porta fontis. Nam extra portam hanc eſt hodie fons, qui aureus fons à Græcis antiquo nomine dicitur, celebris in eorum Hiſtoriis, quæ ſæpè numero de Palatio fontis mentionem faciunt, & de Templo Deiparæ Virginis ad fontem. Ædificia nunc diruta ſunt, fundamentis adhuc exſtantibus & ipſo fonte, quem hodie Græcorum vulgus aureum fontem appellat, & inviſere magno concurſu conſuevit certo anni tempore, velut ſi Deiparæ Templum adhuc incolume ſtaret.*

Etiam variarum gentium Eccleſias & Monaſteria habuit Conſtantinopolis. Nam quod illic Gothorum Eccleſiam Sanctus Joannes Chryſoſtomus ædificaverit, teſtantur Theodoretus & Hermias Zozomenus. Et ex illo præſertim tempore gentis iſtius Epiſcopus ſpectare cœpit ad jus & conſecrationem Epiſcopi Conſtantinopolitani. Et in libro de originibus Conſtantinopolitanis ſcribit Georgius Codinus: *Monaſterium Romæ ſive Romani condidit tempore Leonis Macelæ Hæmon quidam Patritius Romanus. Ibi enim in urbem veniens habitavit.* Uti Roma plura Græca, ita Conſtantinopolis habuit plura Latina Monaſteria & Templa. Nam & Michael Cerularius, dum Schiſma cœpit, clauſit ſeu Eccleſiaſtico interdicto ſuppoſuit omnes Latinorum Eccleſias. Et Conſtantinopolitanæ per Sanctum Flavianum adverſus Eutychetem Synodo interfuit atque ſubſcripſit *Theodorus Presbyter & Archimandrita Monaſterii Ægyptiorum.* Etiam *Jacobus Diaconus & Archimandrita Syrorum.* Sic & Armeniorum fuit iſtic Monaſterium, & in ipſo Photium clauſit Sapiens Leo ad perpetuam pœnitentiam. Videtur fuiſſe tenue & anguſtum. Vix enim notum eſt niſi ex hac Photii captivitate. Et eandem gratiam huic haud dubiè fecerit Leo Imperator, quam relegato & excæcato Santabareno factam ſcribit Leo Grammaticus: *Poſt annos aliquot placatus Imperator Theodorum reduxit in urbem, & ex nova Eccleſia Annonam percipere decrevit.* Et adjungit: *Idem Santabarenus ſub Conſtantino & Zoe ejus Matre defunctus eſt.*

De

De Photii morte omnes tacent. Conſtantinus, ultimus Leoois Sapientis filius, poſt fratrem Alexaodrum, regnavit cum Zoa Matre anois quatuordecim, à decimi Chriſtiani ſæculi anno nono uſque ad vigeſimum ſecundum. Porrò Formoſus Pontifex ſedere cœpit noni ſæculi anno nonageſimo primo, atque ita dudum mortuus eſt ante Santabareoum. Stephanus Patriarcha, licet Photii diſcipulus & Diaconus Syncellus, fratri tamen Leoni conſtanter adhæſit, fuitque inſigniter orthodoxus. Et ſic omne Schiſma fuit exſtinctum.

Verum his obſtare videtur Syoodalis acclamatio ad tomum unionis poſt Schiſma ob quartas Imperatoris Leonis Philoſophi nuptias. Græcæ diſciplinæ tenax Patriarcha Nicolaus Myſticus Principem excommunicarat, hic autem Latinam diſciplinam ſciens provocarat Romam, cauſam illic evicerat, ejecit Nicolaum, à Succeſſore Euthymio fuit abſolutus, atque ita inteſtino ac duro Schiſmati dedit anſam. Alii enim Romano, quod Auguſtis Juſtiniani legibus fulciebatur, Decreto, alii Epiſcopi ac Monachi adhærebant nupero Imperatoris Baſilii Edicto, damnanti ac irritanti iſtas nuptias uti adverſas Evangelicæ legi. Leonis filius ac Succeſſor Conſtantinus Porphyrogenitus repoſuit Nicolaum Patriarcham, diſcordantes Epiſcopos compoſuit, & famoſum, nobis io jure Græco-Romano cuſtoditum à Joanne Leunclavio, edidit unionis tomum. Et ad ipſum facta Synodalis acclamatio habet hæc verba: *gnatii, Photii, Stephani, Antonii, Nicolai, Euthymii, Stephani, Tryphonis, Theophylacti, Polyeucti, & Antonii, orthodoxorum Patriarcharum, æterna ſit memoria.* Et Nicolaus Patriarcha, & Imperator Conſtantinus fuerunt inſigniter orthodoxi, & tameo Photium honorarunt uti Collegam, atque ita nequit ille in Schiſmate, degradatione, atque exilio eſſe defunctus.

Reſpondeo acclamationem iſtam non eſſe factam ſub dicto Principe & Patriarcha. Lucet ex ſubjecto ad laudatum tomum Scholio. *Hæc quidem geſta ſunt ab Imperatoribus iſtis olim rerum potitis.* Utique Leone Philoſopho, ac ejus filio Conſtantino. *Nunc verò ex Patris & Filii & Spiritus Sancti benevolentia & gratia, Sacerdotes atque Monachos, jam ante nonaginta annos ob prædictam cauſam & occaſionem à ſe invicem divulſos, ſereniſſima Majeſtas à Deo coronatorum Imperatorum noſtrorum Baſilii & Conſtantini conjunxit & univit, unamque generalem & Apoſtolicam Eccleſiam effecit. Quamobrem prædicandi, & magni faciendi veniunt, qui opus tam gratum Deo, & tam magni momenti ad exitum perduxerunt.* Myſtici Nicolai degradatio, ac natum inde Schiſma contigerunt anno Domini nongenteſimo ſecundo aut tertio, unionis tomus prodiit anno ejuſdem ſæculi vigeſimo, Baſilius & Conſtantinus Imperium ſeptuageſimo ſeptimo, Siſinoius ſecundus Patriarchatum iniit anno nonageſimo quarto, ſcribitque de ipſo Georgius Cedrenus: *Siſinnius diſſidium propter quartas nuptias dudum ortum ſuſtulit, concordia facta.* Fuerat horrenda diſcordia. Sapientis Leonis à Romana Eccleſia probatum facinus plures eſſe inſipientem Hæreſim, ac ab ipſa everſam Chriſtianitatem blaterabant; Patriarchæ Euthymii, qui Leonem communioni reddiderat, nomen radebant è ſuæ Eccleſiæ tabulis, ac etiam à Polyeucti, quod nomen iſtud admiſiſſet, communione averſabantur. Adeò unionis tomus unionem non fecerat. Hanc ergo & inter defunctos & inter vivos tandem perfecit Siſinnius, & quidem, ut aliqui noo ſine fundamento aſſerunt, damnando Romanam Eccleſiam, & Photii cauſam reſumendo. Hic enim eſt qui Eucyclicis Photii io Romanam ac omnem Latinam Chriſtianitatem calumniis præfixit ſuum nomen, ſua Patriarchali auctoritate denuò ſparſit per omnem Orientem, atque ita viam ſtravit Michaeli Cerulario. Hinc ergo & Photii oomen inſeruit præfatæ acclamationi.

CAPUT II.

Exponuntur Michaelis Cerularii natales, Epiſcopatus, mores, & finis.

MIchael quintus genere & cognomento Paphlago, ingreſſus eſt Imperium undecimi Chriſtiani ſæculi anno trigeſimo quioto, tenuitque ad quinque ferè annos. Et tunc primam de Michaele Cerulario mentionem facit Georgius Cedrenus: *Hoc tempore adverſus Imperatorem conſpiratum eſt, Principibus facinoris Michaele Cerulario & Joanne Macrempolita, aliiſque civium haud paucis.* Et infrà: *Vigeſima die Februarii, indictione undecima, Alexius Patriarcha rebus humanis excedit. Et ſufficitur die Annuntiationi feſto Michael Cerularius, qui vixerat Monachus, ex quo eum Orphanotrophus ob paratas inſidias relegaverat.* Michael igitur fuit natione Conſtantinopolitanus, familia illuſtris, ſpiritu inquietus, rebellis in Principem, ac non propria voluntate profeſſus, ſed ob pœnam compulſus ac detruſus in Monaſterium. Fuerat mortis reus.. Perpetuæ pœnitentiæ ſpe eſt vitam lucratus Et hinc in ſententia, qua illum excommunicavit, Cardinalis Humbertus, Sancti Leonis noni ad Imperatorem Conſtantinum Monomachum Legatus, poſuit hoc elogium: *Michael ſolo humano timore habitum Monachorum adeptus.* Et adjunxit: *Abuſivus Patriarcha, Neophytus.* Monachi enim, præſertim iſtiuſmodi, noo minus quàm ſæculares ſunt merè Laici, ideoque gradatim per Canonica ioterſtitia promoveri debent, & non niſi per abuſum poſſint ſtatim in Diaconos aut Preſbyteros, ac præſertim in Epiſcopos promoveri.

Promotus fuit Michael in Patriarcham undecimi ſæculi quadrageſimo tertio, undecimo Benedicti noni Pontificis, ſecundo anno Conſtantini Monomachi Imperatoris Conſtantinopolitani. Fuit hic inſigniter orthodoxus, atque ita claret etiam Michaelem fuiſſe tunc in-

integræ

Digitized by Google

tegræ famæ, & de ejus recta fide non dubitatum. Nec enim Orthodoxus Princeps Hæreticum aut Schiſmaticum, vel de ſimili lepra ſuſpectum, Regia ſua, quæ vigebat Conſtantinopoli, nominatione exaltaſſet. Per decem annos ille occultavit peſſimam mentem: Nec niſi quinquageſimo tertio iſtius ſæculi anno cœpit in Romanam ac omnem Latinam Eccleſiam inſanire. Etenim iſto ipſo anno ad Petrum Orthodoxum Antiochiæ Patriarcham reſcripſit Sanctus Leo nonus: *Porrò quod à nobis cauſas diviſionis univerſalis Eccleſiæ compatiendo requiris, fatemur tuæ religioſæ Sollicitudini nos adhuc, Domino miſerante, firmiſſimè retinere vinculum ſanctæ Unitatis, nec videmus nos alicubi incurriſſe damnum Schiſmatis quos integritas concordiæ, & plenitudo Eccleſiaſticæ diſciplinæ indeſinenter regit.* Iſto, inquam, anno promotus in Patriarcham Petrus conſecrationem ſuam ex avita conſuetudine retulerat ad Sedem Apoſtolicam, ejuſque ſupplicaverat confirmationem. Hac occaſione etiam rogaverat Pontificem, an novello huic Schiſmati Romana Eccleſia dediſset aliquid occaſionis. Periit aut latet Petri Epiſtola. Interim tota Sancti Leonis Reſponſio clamat Schiſma tunc fuiſſe novellum. Exſtat ejuſdem Petri ad Michaelem Cerularium hæc Epiſtola: *Præterea ipſe quoque ſum teſtis irrefragabilis, & alii mecum plerique ex Eccleſiaſticis Primatibus, ſub Beatiſſimo Patriarcha Antiocheno Domino Joanne Pontificem Romanum, Joannem & ipſum nuncupatum, in ſacris dypticbis commemorari. Et ante quadraginta & quinque Conſtantinopolim appellens ſub Beatæ memoriæ Patriarcha Sergio jam dictum Papam inter ſacra Miſſarum ſolemnia cum aliis Patriarchis commemorari audivi. Quomodo verò poſteà ejuſdem commemoratio fuerit eraſa, & quam ob cauſam, ignoro.* Nempe Michael Petrum ad Schiſmatis ſocietatem & radendum Papæ nomen ſollicitarat, ac reſpondit Petrus novellas eſſe has lites, & legitimam ipſis deeſſe cauſam, aut ſanè hanc à ſe ignorari. An Michael ſit primus hujus Schiſmatis Auctor, ſuprà eſt diſputatum. Quidquid ſit, ipſum rectè ac paſſim vocatur Schiſma Michaelis Cerularii.

Quam perduelli in ſuos Superiores ſpiritu fuerit Michael, demonſtrat ejus non ſolum in Michaelem Paphlagonem, ſed etiam in Imperatorem Michaelem Stratioticum rebellio. Quod cum ſuis cognatis & Theodoro Patriarcha Antiocheno ipſum doloſè Imperio ejecerit, omnem Conſtantinopolim impleverit cædibus & rapinis, ac Iſaacium Comnenum intruſerit in Imperium, pluribus oſtendit Georgius Cedrenus. Et de iſtius Iſaacii Imperio pergit Joannes Scylitza: *Patriarcha inexplebili benevolentia fretus Imperatoris, contra ipſum elatus eſt, non petitionibus modò & admonitionibus utens, ſi quando alicujus rei & pro aliquo indigeret, verùm ſæpè minimè voti compos propter frequentes & odioſas petitiones, minas & abſurdas increpationes adhibebat, ac niſi pareret, Imperii amiſſionem minabatur, vulgare & tritum hoc dictum proferens, ego te condidi, furne, ego & te dejiciam. Aggreſſus eſt etiam coccotincta induere calceamenta, antiqui Sacerdotii hunc morem aſſerens, & oportere his uti novum quoque Archiepiſcopum: Nam inter Sacerdotium & Regnum nihil intereſſe, vel admodum parum, & in rebus pretioſioribus ampliùs fortaſſe & magis colendum Sacerdotium.* Et huc in antiquo Latini ac Græci Dialogo, reſpicit Latinus Interlocutor: *Sed nos Michaelem Cerularium poſteriorem ſub Imperio Monomachi dicimus Papam ex commemoratione dypticborum deleviſſe, quod ambires indui coccineis calceis, & Romanus Pontifex impediret, cum ille ſolus haberet facultatem illis ſe ornandi, nec fas eſſet aliis Patriarchis hoc facere.* Verùm Latinus ille labitur in tempore. Nec enim ſub Conſtantino Monomacho, ſed ſub Iſaacio Comneno illud Michael attentavit, atque ita ſequitur hic fuiſſe fons & origo conceptæ à Cerulario adverſus Papam iræ & Schiſmatis. Certè ſub Iſaacio, quod ipſum elevaſſet ad Regnum, præſumebat omnia, quæ ſub Conſtantino nec cogitaſſet. Græci, qui purpureos compagos negat à Michaele aſſumptos, in eodem Dialogo lapſus eſt longè gravior: Joannis enim Scylitzæ in hac re teſtificatio eſt irrefragabilis.

Verùm quid ſibi volunt hæc Michaelis verba, *Oportet his uti novum quoque Archiepiſcopum*? Cur ſe, qui tunc quatuordecim annis ſederat Patriarcha, titulat novum Archiepiſcopum? Reſpondeo reſpicere ad excogitatum olim à Schiſmatis auctore Photio, etiam à ſe reſumptum commentum, quod aſſerit Papalia Privilegia adnecti Imperialibus, ideoque jam dudum Roma migraſſe Conſtantinopolim. Etenim etiam Michael ſe aſſerere cœpit Patriarcham Œcumenicum, non per ſuas dumtaxat Diœceſes, ſed per omnem ſub Cœlo orbem: atque ita & novum Archiepiſcopum. Quod nempe in veterem Romani per privilegiorum translationem degradati Archiepiſcopi locum noviter ſucceſſiſſet. Hinc nova, per Photium numquam tentata, audacia aſſumpſit purpureos compagos, ſoli Auguſto Principi & ſupremo totius Chriſtianitatis Pontifici privativè proprium ornamentum. Hinc etiam de Michaele Palæologo, magno Duce, ac impuberibus Imperatoris Joannis Laſcaris Præfecto, ideoque totius Imperii moderatore, nec non & de Arſenio Patriarcha ſcribit Georgius Pachymeres: *Palæologus ante omnes longiſſimè proceſſit obviam, nihil ad ſummam tum erga Patriarcham, tum erga ſacrum Collegium venerationem ſibi reliqui faciens. Quippe qui pedibus incedens, correpti manu muli, quo Patriarcha vehebatur, habenis, eum uſque intra Palatium Regum præiens duxit.* Papæ dumtaxat debitum Stratoris officium exhibuit Patriarchæ. Et de Andronico Comneno, jam Imperatore deſignato, quod coram Papa Theodoſio Tiaram depoſuerit, atque in genua ad equi illum vehentis ungulas ceciderit, teſtatur in Alexio Manuelis Comneni filio Nicetas Choniates, & adjungit: *Paulò poſt aſſurgit, & Patriarchæ plantas deoſculatur.* Dum Barlaamus Gyracenſis Epiſcopus & Gregorius Palamas de Divino Chriſti Domini in monte Tabor transfigurati lumine diſceptarent, Joannes Patriarcha cum ſua Synodo non convenit in eandem ſententiam, fuit in degrada-

tionis periculo, ſcribitque de ſe ac de mutatis à ſe in aliam mentem Epiſcopis Imperator Joannes L. 4. c. 3. Cantacuzenus: *Adſirmabant nec ſibi probari, Patriarcham throno depelli, niſi perverſam doctrinam & ab Orthodoxa religione valdè diſcrepantem ſectari oſtenderetur*. Omnia Papalia privilegia in Patriarcham Conſtantinopolitanum Schiſmatici Græci tranſcripſerunt. Etiam illud, quod aſſerit Papam eſſe ſuprà Concilium, ideoque ab ipſo non niſi ob Hæreſim poſſe degradati, aut potiùs declarati degradatum. Hic eſt ille Patriarcha Joannes, qoi Joannem Androoici ſecundi Palæologi filium coronavit in Imperatorem, & de L. 3. c. 36. quo ſcribit idem Cantacuzeous: *In qua feſti diei celebritate omnes penè Proceres, ut quemque Imperatrix, Patriarcha, & Concilium eſſe dignum judicarant, digultates adepti ſunt. Patriarcha, quia gradum permutare non poterat, habitu ſe auguſtiorem fecit, & in ſubſcriptionibus colore cęruleo eſt uſus, flammeumque ſeu tegmen capitis, quod anteà Patriarchas, ſi de Monachis non eſſent, album ferre mos erat, ipſe auro illuſtravit, Servatoris noſtri, & illibatæ ejus Genitricis Deiparæ, ac Joannis Baptiſtæ in eo depictis iconibus*. Et hoc quia gradum permutare, ſeu altiùs non poſſet aſcendere. Epiſcopatum ſuum cenſebat omninò ſupremum, ideoque & variis id profitetur ornamentis. Quæ omnia ortum ducunt ex Michaele Cerulario.

Degradare & erectum à ſe ſurnum deſtruere minati Michaelis audaciam atque potentiam omninò timuir Imperator Iſaacius Comnenus, ideoque de ipſo pergit Joannes Scylitza: *Hæc audiens Imperator Michaelem muſſitantem, ſtuduit potius aliquid perpetrare quam pati. Quare cum Archangelorum dies adveniſſet, egreditur Patriarcha ad Suburbana loca, ut ibi ſtudiosè ac ſolemni ritu, quæ ad diem feſtum pertinerent, perageret. Imperator autem ut lucro ſibi oblata occaſione accepta, veritus ne quis tumultus aut perturbatio fieret, turbam militum miſit, qui ipſum non ſine ignominia è throno correptum ac mulo impoſitum, uſque ad litus, quod eſt in Blachernis, impellentes deduxerunt, & ipſum & Patrueles ejus, atque inde Lembo impoſitum ad Proconeſum ut exularet, perducendum curavit. Ipſe cum aliquibus Metropolitis collocutus, & de ipſo abdicando ſpectatiſſimis ipſorum electis, eorum opera nuntiat ut Archiepiſcopatum deponat, priuſquam ipſum cum dedecore amittat, iis quæ contra ipſum Decreta erant, expoſitis & propalatis Synodo & Concilio. Sed cum ipſis viſue eſſet eujuſmodi, qui expugnari & deprimi non poſſet, quantum ad ipſum attinebat, deſperata fuit depoſitio Sacerdotii, de qua Imperatore aſſiduè cogitante, intereà vitam cum morte Patriarcha tranquille commutat. Cujus corpus Imperator, quod ipſum jam pœnituerat, honorificè importandum, & in ſuo Monaſterio reponendum curat, perculſus eo miraculo, quod acciderat, non ipſe modò, ſed omnes qui cum ipſo erant. Nam dextra Patriarchæ manus in crucis figuram conformata, ut mos eſt benedicendi populo acclamanti pacem, ita firma permanſit, neque cum mortuo corpore eſt immutata*. Quæ omnia confirmat etiam Michael Glycas. Ita qui turbidè ſemper vixerat, etiam turbidè eſt defunctus.

CAPUT III.

An Divina Clementia extra Eccleſiam operetur Miracula?

Miraculnm iſtud, quod Michaeli Cerulario adſcribitur à ſuis Symmiſtis, eſt admodum ſterile ac modicum. Ambiunt illi quod omnes ſemper Hæreticos atque Schiſmaticos ambiiſſe ſcribit in Præſcriptionum libro Tertullianus: *Adjiciunt prætereà multa de auctoritate cujuſque Doctoris Hæretici, illos maximè doctrinæ ſuæ fidem confirmaſſe, mortuos ſuſcitaſſe, debiles reformaſſe, futura ſignificaſſe, ut meritò Apoſtoli crederentur*. Cap. 44. Illos fucos elidit inſigniter idem Tertullianus, & placet hic aliquid addere, Miraculorum patratiooem, atque inde erroris ſui auctoritatem venari, eſt avita ſuperbia omnium Hæreticorum. Etenim Spiritum Saoctum, quem ab Apoſtolis emere tentavit Simon Magus, non fuit donata per ipſum ioterna ſanctitas, ſed externa gratia miraculorum. Et hinc de cunctis generatim Gnoſticis, qui ex ipſo uti ex putrido cadavere vermes ebullierunt, ſcribit Sanctus Irenæus: *Virtutes operari dicuntur, non in virtute* L. 2. c. 56. *Dei, neque in veritate, neque in beneficiis hominibus facientes ea quæ faciunt, ſed in perniciem & errorem per magicas illuſiones, & univerſa fraude plus lædentes, quàm utilitatem præſtans his qui credunt eis, in eo quod ſeducunt*. Ipſoſque Magis & Circulatoribus fuiſſe familiariſſimos aſſeverat etiam Tertullianus: Et hæc familiaritas præſertim ambiit, ſi noo gratiam, ſaltem fucum miraculorum obtinere. Etiam adverſus Ebionem ſcribit Sanctus Epiphanius: *Verùm agedum à monumento La-* L. 30. c. 16. *zarum acceſſe, aut alium quempiam mortuum excitato; aut infectos lepra repurga, cæcis viſum, nervorum reſolutione laborantibus ſanitatem, ſi potes, reſtitue. Sed ideò non potes, quod infidelitate, carniſque vinculis, ac legis imperfectis cæremoniis illigatus, contraria illi omnia facis. Atque ut præſtare maximè poſſes id, quod propter depravatam tuam fidem minimè potes aſſequi, non inſtar Chriſti dico, ſed neque Chriſti nomen ad edenda prodigia potes invocare, aut ſi tamen invocaveris, efficies quidquam*. Nempe etiam Ebion & Ebionitæ omni ſtudio gratiæ hujus ſeu veritatem ſeu fucum ambiebant. Addit eadem vanitate tumuiſſe & Manetem: & quidem ad ſanandum Perſici Regis filium. Verùm hic inter iſtius maous exſpiravit, atque ita convicit omne præſtigium. Eodem ambitu adeò laboravit cum ſua Quintilla & Maximilla Montanus, ut promiſſum à Domino JESU Chriſto Spiritum Sanctum cunctis ſuis Chariſmatibus blaterarit non die Pentecoſtes in Apoſtolos, ſed noper io ſe adveniſſe. Spiritum Sanctum in ſe eſſe incaroatum. Tot & per ſe & per ſuos edidit portenta, ut Sanctum Eleutherum Pontificem, omoemque Romanam Eccleſiam ad ipſa communicatoriis litteris comprobanda ferè circumſcripſerit, & tandem ſeduxerit magnum Tertullianum. Et adverſum Donatiſtas in L. 5. c. 4. Tract. 13. Tractatibos ſuper Sancti Joannis Evangelium declamat

Digitized by Google

clamat ad ſuam plebem Sanctus Auguſtinus : *Ne-*
mo vobis fabulas vendat , dicendo , *Et Pontius fe-*
cit miraculum , *& Donatus oravit* , *& reſpondit ei*
Deus de Cœlo . Et in libro de unitate Eccleſiæ:
Nemo Donatiſta *dicat* , *Ideò verum eſt* noſtrum
Cap. 15. dogma , *quia illa & illa miracula fecit Donatus vel*
Pontius , *vel quilibet alius* , *aut quia homines ad*
memorias Martyrum noſtrorum orant & exaudiuntur ,
aut quia illa ibi contingunt , *aut quia ille frater no-*
ſter , *aut illa ſoror noſtra tale viſum vigilans vi-*
dit , *vel tale viſum dormiens ſomniavit* . Epiſco-
porum iſtorum , qui parti ſuæ Baſilicas & Con-
ventuum libertatem reddi impetraverant à Julia-
no Apoſtata , Princeps erat Pontius , & hunc
cum Donato magno fuiſſe Thaumaturgum buc-
cinabant Donatiſtæ , ideoque ſuum dogma eſſe
legitimum , & divino teſtimonio confirmatum .
Etiam neſcio quem ipſorum Presbyterum de ſi-
bi facta Angeli apparitione fuiſſe gloriatum , lu-
Ep. 165. cet ex Sancti Auguſtini Epiſtola ad nobilem vi-
rum Generoſum . Idem actum à Valente Mur-
ſienſi Arianorum Epiſcopo , atque ita Impera-
torem Conſtantium fuiſſe in ejus communione
firmatum ſcribit in Eccleſiaſtica Hiſtoria Sulpi-
tius Severus . Quomodo Cyrola , Wandalorum
in Africa ſub Hunnerico Rege Arianus Epiſco-
pus , neſcio quem pauperem , qui ſe cæcum &
ab ipſo illuminandum fingeret , pretio emerit ,
L. 2. c. 3. multis refert in Francorum Hiſtoria Sanctus Gre-
gorius Epiſcopus Turonenſis . Verùm fraus non
ſucceſſit : Deus enim è mendacio veritatem fecit ,
cæcus ille remanſit cæcus , quouſque noſtris Epiſ-
copis ſupplex viſum recuperaret . In foro item
Conſtantinopolitano delirus ſenex Polychro-
nius , dum ſuam Monotheliticam Hæreſim per
Act. 15. ſolemnem defuncti ſuſcitationem confirmare ten-
tavit , deriſus à populo omni , & à ſexta Sy-
nodo fuit juxta meritum damnatus . Etiam à
Joanne Calvino , dum è mortuo vivum facere
tentat mendacio , è vivo factum eſse mortuum
teſtantur graviſſimi Scriptores . Eandem , licet
non fraudem , tamen vanitatem notat in Luthe-
ranis Eraſmus , addens ab illis uſque huc nec
unum canem potuiſse ſuſcitari . Eſt juſtus ſar-
caſmus . Quod tamen venerabilis Wido Abbas
Piſcarienſis à ſuis ruſticis occiſum Traſmundi
Comitis equum reſuſcitarit , atque ità hunc ab
A. 1038. iſtorum cæde revocarit , in ejuſdem Cœnobii
Chronicon teſtatur Joannes Berardi . Nec deſunt
alia ejuſmodi exempla .

Quæſtio eſt , An mortuorum ſuſcitandorum ,
aut alia vera miracula patrandi gratia detur quan-
Cap. 44. doque Hæreticis aut aliis Infidelibus ? Partem af-
firmativam in laudato Præſcriptionum libro vi-
detur Tertullianus ſupponere . Quin & de A-
pollonio Thianenſi , homine Gentili & peſſi-
mo Mago , ſcribit in Aureliano Auguſto Fla-
vius Vopiſcus : *Quid illo viro Sanctius* , *venera-*
Cap. 24. *bilius* , *antiquius* , *Diviniuſque inter homines fuit* ?
Ille mortuis reddidit vitam , *ille multa ultra homines*
& fecit & dixit , *quæ qui velit noſſe* , *Græcos legat*
libros , *qui de ejus vita conſcripti ſunt* . Quod illum ,
uti & Apulejum Madaurenſem , ob patrata mi-
racula Gentiles Chriſto Domino prætulerint , te-
Epiſt. 5. ſtatur in litteris ad Comitem Marcellinum San-
ctus Auguſtinus . Et de Imperatore Veſpaſiano , præter ſpem evecto ad iſtam dignitatem , ſcribit Svetonius Tranquillus : *Auctoritas & quaſi Majeſtas quædam* , *ut ſcilicet inopinato* , *& adhuc novo Principi* , *deerat* . *Hæc quoque acceſſit* . *E plebe quidam luminibus orbatus* , *item alius debili crure* , *ſedentem pro tribunali pariter adierunt* , *orantes opem valetudinis* , *demonſtratam à Serapide per quietem* : *Reſtituturum oculos* , *ſi inſpuiſſet* , *confirmaturum crus* , *ſi dignaretur calce contingere* . *Cum vix fides eſſet rem ullo modo ſucceſſuram* , *ideoque ne experiri quidem auderet* , *extremò hortantibus amicis palam pro concione utrumque tentavit* , *nec eventus defuit* . Quod ipſum in Hiſtoriarum libris aſſeverat Cornelius Tacitus , addens cæcum iſtum fuiſse Ægyptium , ideoque monitum à Serapide . Et de Imperatore Adriano , per morbi impatientiam parante ſeipſum occidere , ſcribit Ælius Spartianus : *Ea tempeſtate ſupervenit quædam mulier* , *quæ diceret ſomnio ſe monitam* , *ut inſinuaret Adriano* , *ne ſe occideret* , *quod eſſet bene valiturus* . *Quod cum non feciſſet* , *eſſe cæcatam* . *Juſſam tamen iterum Adriano eadem diceret* , *atque genua ejus oſcularetur* , *receptura viſum* , *ſi feciſſet* . *Quod inſomnium cum impleſſet* , *oculos recepit* , *cum aqua* , *quæ in fano erat* , *ex quo venerat* , *oculos abluiſset* . *Venit & de Pannonia quidam natus cæcus ad febrientem Adrianum* , *eumque contigit* : *Quo facto & ipſe oculos recepit* , *& Adrianum febris reliquit* . Et de Mopſo Argonautarum Vate defuncto circa Africam , ac ibidem ſepulto , habet Ammianus Marcellinus : *Ceſpite Punico tecti Manes dolorum varietati medentur* , *plerumque ſoſpitales* . Et Ariſtæum Battum , Cyrenenſis in Lybica Pentapoli civitatis Conditorem & Regem , ad Cirni Patris preces fuiſse per Apollinem à naturali balbutie liberatum affirmat Juſtinus . Etiam Æſculapii , Ariſtæi Proconeſii , Ariſtæi Clazomenii , Cleomedis Aſtipalenſis , aliorumque Gentilium miracula jactavit apud Origenem , & ex Pindaro ac Herodoto confirmavit Celſus , exinde concludens Dominum noſtrum JESUM Chriſtum iſtis in nullo fuiſse majorem . Plura adduci poſſint talia exempla , & de ipſis ſcribit in libro de unitate Eccleſiæ Sanctus Auguſtinus : *Exaudiuntur multi* , *& multis modis* , *non ſolùm Chriſtiani Catholici* , *ſed & Pagani* , *Judæi* , *& Hæretici variis erroribus & ſuperſtitionibus dediti* . *Exaudiuntur autem vel à ſpiritibus ſeductoribus* , *qui tamen nihil faciunt niſi permittantur à Deo* , *ſublimiter atque ineffabiliter judicante quid cuique tribuendum ſit* , *vel ab ipſo Deo* , *vel ad pœnam malitiæ ſuæ* , *vel ad ſolatium miſeriæ* , *vel ad monitionem quærendæ ſalutis æternæ* . *Ad ipſam verò ſalutem ac vitam æternam nemo pervenit* , *niſi qui habet caput Chriſtum* . A Gentilibus Scriptoribus jam memorata miracula videtur palam confirmare .

In homiliis ad populum Antiochenum confirmat etiam Sanctus Joannes Chryſoſtomus : *Ethnici Dæmoniorum arte morbos ſæpè curarunt* , *& ægrotos ſanitati reſtituerunt* . Vitanda eſſe ejuſmodi miracula oſtendit ex Deuteronomii mandato , ac ipſum exponit : *Si Propheta quiſpiam ſurrexerit* , *& ſignum ediderit* , *vel mortuum excitarit* ,

vel leproſum mundarit, vel debilem ſanarit, ſignoque edito, te ad impietatem invitaverit, ne propter ſigni eventum obedias. Admittit hæc omnia non ſolùm per fucum, ſed quandoque etiam in veritate fieri, atque adjungit: *Permiſſio iſta à Deo fit ad tui explorationem non quod Deus neſciat, ſed ut diſcas eos etiam miſſos facere Dæmonas, qui medentur.* Quæ omnia reperii in ſexta adverſum Judæos Homilia: *Si falſus Propheta poſſit mederi cæco, aut excitare mortuum, nec iſta præſtanti credideris. Cur? Eo quod Deus tentans te permiſit, ut ille hoc poſſit. Non quod ille non noſſet animum tuum, ſed ut tibi probationis occaſionem exhiberet, an verè diligeres Deum.* Lucidè ſupponit à Pſeudo-Prophetis poſſe & illuminari cæcos, & mortuos ſuſcitari. In Hæreticorum templis morborum ſana-

Qu. 5. tiones, expulſiones Dæmoniorum, aliaque fieri miracula atque virtutes ſupponit apud Juſtinum Martyrem etiam Auctor Chriſtianarum quæſtionum. Idem de Pſeudo-prophetis in Dialogo cum Triphone Judæo ſupponit ipſe Juſtinus. Quomodo neſcio cui Judæo, qui pluries fictè baptizatus etiam Paulum Conſtantinopolitanum Novatianenſium Epiſcopum circumſcribere tentabat,

L. 7. c. 17. ſacri fontis aquam ſubtraxerit divina juſtitia, narrat Socrates, & adjungit: *Hoc miraculum per Paulum fuit editum.* Eccleſiam item fuiſſe ejus precibus liberatam ab horrendo incendio ſcribit,

L. 1. c. 14 & concludit: *Deus igitur ejus preces audivit.* Et de Eutychiano Novatianenſi itidem apud Bithynos Monacho Hermias Zozomenus: *Sanavit mor-*

L. 3. c. 5. *bos, & facta mirabilia edidit.* Et de Ariano homine Euſebio Epiſcopo Emeſeno: *Fertur Deus multa per ipſum edidiſſe miracula, uti teſtatur Georgius Laodicenſis.* Plura ſunt iſtius generis exempla.

Reſpondeo tamen à Paganis nullum umquam ſuſcitatum mortuum, nullum veraciter cæcum illuminatum, nullum germanum editum miraculum. Veriſſimè enim in libro Apologetico Tertullianus affirmat ſumma Gentilium miracula eſſe phantaſmata Caſtorum, aquam cribro geſtatam, navem cingulo protractam, barbam tactu infuſcatam, caprarum & menſarum Divinationes,

Cap. 22. 23. aliaque id genus, *ut Numina lapides crederentur, & Deus verus non quæreretur.* Etiam Magorum in Ægypto adverſus Moyſen miracula adfirmat fuiſſe fucos Diabolicos. Quidam tamen adfirmant fuiſſe veritatem. Quidquid ſit, Veſpaſiani Imperatoris miracula inſigniter exponit in quarto Hiſtoriarum libro Cornelius Tacitus:

Cap. 81. *Per eos menſes, quibus Veſpaſianus Alexandriæ ſtatos æſtivis flatibus dies & certa maris opperiebatur, multa evenere miracula, queis cœleſtis favor, & quædam in Veſpaſianum inclinatio Numinum oſtenderetur. Ex plebe Alexandrina quidam oculorum tabe notus genua ejus advolvitur, remedium cæcitatis expoſcens gemitu, monitu Serapidis Dei, quem dedita ſuperſtitionibus gens ante alios colit. Precabaturque Principem, ut genas & oculorum orbes dignaretur reſpergere oris excremento. Alius manu æger, eodem Deo auctore, ut pede ac veſtigio Cæſaris calcaretur, orabat. Veſpaſianus primo irridere, adſpernari, atque illis inſtantibus modo famam vanitatis metuere, modo obſecratione ipſorum ex vocibus adulantium in ſpem induci. Poſtremò æſtimari à Medicis jubet, an talis cæcitas ac debilitas ope humana ſuperabiles forent. Medici variè diſſerere. Huic non exeſam vim luminis, & redituram, ſi pellerentur obſtacula; illi elapſos in pravum artus, ſi ſalubris vis adhibeatur, poſſe integrari. Id fortaſsè cordi Deis, & Divino Miniſterio Principem electum. Denique patrati remedii gloriam penes Cæſarem, irriti ludibrium penes miſeros fore. Igitur Veſpaſianus, cuncta fortunæ ſuæ patere ratus, nec quidquam ultra incredibile, læto ipſe vultu, erecta quæ adſtabat multitudine, juſſa exequitur. Statim converſa ad uſum manus, & cæco reluxit dies. Utrumque, qui interfuere, nunc quoque memorant, poſtquam nullum mendacio pretium.* Palàm vides ſanitates iſtas Angelica arte non fuiſſe ſuperiores. Florentia tunc Chriſtianorum miracula Serapis iſta forſan via tentavit obnubilare. Ad ſimilia Imperatoris Adriani miracula addit Ælius Spartianus: *Quamvis Marius Maximus hæc* Cap. 25. *per ſimulationem facta commemoret.* Et ad Apollonii Thianenſis miracula ſcribit Iſidorus Pelu-ſiotes: *Quidam novis ſermonibus homines decepe-* Lib. 1. *runt, Thianæum Apollonium inducentes, qui mul-* Epiſt. 398 *ta pleriſque in locis, tutæ habitationis cauſa, ut ajunt, effecerit. At nihil, quod ab ipſo factum ſit, oſtendere poſſunt. Nam alioquin ii, qui nudos etiam ipſius ſermones litteris mandarunt, totamque ipſius vitam accuratè conſcripſerunt, actiones eas, quæ vulgi ſermonibus celebrantur, non omiſiſſent. Habes autem Philoſtratum, qui ipſius vitam magna cura & diligentia in lucem edidit. Ex quo intellige, quam perſpicuam hujuſmodi præſtigiarum calumniam viri illius hoſtes, ut vero conſentaneum eſt, concinnarunt.* Similem ejus Apologiam habet Svidas. Quod ejus, uti viri inſigniter probi, imaginem in ſuo Larario habuerit & coluerit Alexander Severus, à Magis alieniſſimus Imperator, teſtatur Ælius Lampridius. Et uti inſignem Philoſophum laudat in Chronico Aurelius Caſſiodorus. Vixit cum Apoſtolis in prima Evangelii & noſtrorum ubique miraculorum gloria. Hinc illa adverſarii noſtri Gentiles per adſcita iſti magiæ mendacia conati ſunt obſcurare. Plerique affirmant fuiſſe nequiſſimum deluſorem ac maleficum, ideoque ab Imperatore Domitiano juſtè proſcriptum. Indignus eſt, cui accuſando aut defendendo bonas horas perdamus.

Eadem eſt ratio Hæreticorum. Hinc enim in Evangelio natus ille cæcus ad Judæos dixit inauditum eſſe in mundo, ut quis Pſeudopropheta ſibi ſimilem illuminaverit, ac inde concluſit Dominum noſtrum JESUM Chriſtum eſſe verum Prophetam. Quod ipſum & illi ipſi, qui eundem Dominum lapidare uti blaſphemum voluerant à paucis diebus, ex Lazari reſuſcitatione concluſerunt. Et nec Scribæ, nec Phariſæi noverunt aliquid opponere. Et Sanctus Irenæus ſcribit: *Super hæc arguentur qui ſunt à Simone Ma-* L. 2. c. 58 *go, & Carpocrate, & ſi qui alii virtutes operari dicuntur, non in virtute Dei, neque in veritate, neque in beneficiis facientes hominibus ea quæ faciunt, ſed in perniciem & errorem per magicas illuſiones, & univerſa fraude plus lædentes, quàm utilitatem præſtantes his qui credunt eis, in eo quod ſeducunt.*

tunt. Nec enim poſſunt cæcis donare viſum, neque ſurdis auditum, neque omnes Dæmones effugare, præter eos qui ab ipſis immittuntur. Si tamen & hæc faciunt. Neque debiles, aut claudos, aut paralyticos curare, vel alia quadam corporis parte vexatos, quemadmodum ſæpè evenit fieri ſecundum corporalem infirmitatem, vel earum quæ foris accidunt infirmitatum bonas valetudines reſtaurare. Tantùm abſunt ab eo, ut mortuum excitent, quemadmodùm Dominus excitavit, & Apoſtoli per orationem, & in Fraternitate ſæpiſſimè, propter aliquid neceſſarium ex quæ eſt in quoque loco Eccleſia univerſa poſtulante per jejunium & poſtulationem multam, reverſus eſt Spiritus mortui, & donatus eſt homo orationibus Sanctorum. Multis demonſtrat miraculorum gratiam eſſe in ſola Eccleſia, ideoque apud Hæreticos non reperiri niſi mendaces magiæ fucos. Quæ ejus verba probavit, & ſuæ Hi-
L. 5. c. 7 ſtoriæ inſeruit Euſebius Cæſareenſis.

Cap. 35 Et in Præſcriptionum libro Tertullianus edicit miraculorum virtutem eſſe proprium legitimi Apoſtolatus characterem, ac pergit in Gnoſticos: *Volo igitur & virtutes eorum proferri.* Adfirmat ipſorum miracula eſſe mortuos è vivis, non è mortuis vivos. Et in libro de anima ſcribit: *Multa & adverſum Apoſtolos Simon & Elymas Magi* ediderunt miraculorum fucos, *ſed plaga cæcitatis*
Cap. 57. *de præſtigiis non fuit. Quid novi? Æmulatio veritatis à ſpiritu immundo. Ecce hodiè ejuſdem Simonis Hæreticos tanta præſumptio artis extollit, ut etiam Prophetarum animas ab inferis movere ſe ſpondeant. Et credo quia mendacio poſſunt.* Amplè oſtendit omnia ipſorum miracula eſſe mendacia, & pergit: *Sed etſi quoſdam revocavit in corpora Dei virtus, in documenta juris ſui, non ideò communicabitur fidei & audaciæ Magorum.* Defunctorum excitationem aſſeverat eſſe ſolius divini juris ſeu poteſtatis, ideoque nonniſi per Chriſtum Dominum, aut fideles ejus ſervos poſſe fieri aut impetrari. Etiam ad Montanum delapſus Apoſtolorum ac Prophetarum miracula laudat in libro de pudicitia, ac pergit in Zephyrinum Pontificem:
Cap. 21. *Exhibe & nunc mihi, Apoſtolice, Propheticn exempla, & agnoſcam Divinitatem, & vendica tibi remittendorum ejuſmodi delictorum poteſtatem.* Laudatum Pontificem ob nuperum tunc pro Mœchia Decretum exiſtimabat, uti Chriſtiani dogmatis prævaricatorem, excidiſſe vera Eccleſia, ideoque ab illo exigit miracula, certus & ſecurus ipſa ab Hæretico non poſſe patrari. Quomodo Elias Propheta Sacerdotes Baal, ita noſtri Clerici aut Monachi variorum Hæreticorum Clericos aut Monachos, neceſſitate cogente, provocarunt ad miraculum, & nullum umquam, niſi à ſeſe editum, viderunt. Plura ſunt hujus generis exempla. E ſummis Latinæ Eccleſiæ Thaumaturgis fuit Sanctus Martinus Turonenſis Epiſcopus. At ecce ipſum, ubi Ithacianæ factioni communicavit ob metum humanum, ſuſpenſum fuiſſe ab iſta gratia, teſtatur in ejus vita Sulpitius Severus. Quod nempe illa nec ad Schiſmata derivetur. Sic apud Colchos & Iberos
Cap. 12. poſt rejectam Florentinæ Synodi unionem ceſſaſſe eandem teſtatur in opere de iſtorum cum Latinis unione Clemens Galanus. Etiam miraculoſam Paſchalis luminis gratiam in Hi rosolymitana ceſſaſſe Eccleſia, eſt cunctis e: ploratum.

Verum quid ad ſuperiùs laudatum Tertulliar locum, ubi ſatetur ab Hæreticorum Doctoribu ſuſcitari mortuos, & debiles reformari? Eu in tertio libro adverſus Marcionem, Chri ſui ſine præviis Prophetarum prædicationibu repentinum adventum per ſola *virtutum documen ta* ſufficienter probari volentem, acriter confi mat: *At ego negabo ſolam hanc illi ſpeciem a teſtimonium competiſſe, quam & ipſe poſtmodu exauctoravit. Siquidem edicens multos venturos ſigna facturos, & virtutes magnas edituros, ave ſionem etiam Electorum, nec ideo tamen admi tendos, temerariam ſignorum & virtutum fide oſtendit, ut & etiam apud Pſeudo-Chriſtos fac limarum.* Reſpondeo utramque locum expor inſigniter à Sancto Auguſtino, ſcribente in Fa ſtum Manichæum: *Unde hoc exiſtis, unde con ditis? Scripturas tanta auctoritate firmatas, con mendataſque reſpuitis, miracula non facitis, qu ſi faceretis, etiam ipſa in vobis caveremus, præ ſtruente nos Domino, & dicente, Exurgent Pſeud Chriſti & Pſeudo Prophetæ, & facient ſigna & pr digia multa, ut fallant, ſi fieri poteſt, etiam El ctos.* Sola miracula vult non eſſe plenum rec dogmatis teſtimonium. Hinc cenſet ſcrupulo non quærendum, quæ & qualia patrare valea Hæretici, quoniam conſtat ipſos, qualiacumq aut quantacumque quavis virtute patrarint, c vendos eſſe ac deteſtandos. Etiam Celſo, Chr ſti Domini miracula uti Magica, ideoque inepta rectæ prædicationis teſtimonia calumnia ti, Origenes reſpondit de illis, ut ad utilem h minum inſtitutionem & legitimam doctrinæ co firmationem ſint efficacia, priùs diſquirendum à quo rectè patrentur, ne alioquin damnem omnia, vel omnia probemus. Lucidè ſupp nit divinam Majeſtatem Pſeudo-Prophetis a vera miracula non cooperari. Etiam Sanct Joannes Chryſoſtomus dumtaxat vult Hæret corum, licet etiam excitarent mortuos, præd cationibus non credendum. Per Hermiam Zo zomenum pro Euſebio Emeſeno laudata Geo gii Laodiceni fides eſt nullius ponderis: Geo gium enim Alexandrinæ Eccleſiæ Presbyteru fuiſſe non ſolùm ob Arii patrocinium, ſed & o alia crimina degradatum à Sancto ſuo Patriarch Alexandro, & ob pertinacem dictæ Hæreſios tu telam poſtmodò intruſum in ſedem Laodicenſem variis in locis teſtatur Sanctus Athanaſius. Socra tes fuit homo Novatianenſis: Hinc & ejus pr ſuæ Sectæ Epiſcopo Paulo teſtimonium eſt inſi mum. Hæretici virtutem hanc non ambiunt niſi ob turpem quæſtum, popularem gloriam aut erroris ſui firmitatem, ad quos fines divinat Bonitatem cooperari non poſſe ſupponit in a ducto ſuperiùs loco Sanctus Irenæus, & in qui ta decima collatione oſtendit Joannes Caſſianu Hinc & ab Antichriſto, omnium Hæreticoru Principe, non niſi Diabolica edenda miracul affirmat in libris de Dei Civitate Sanctus A guſtinus.

Quo igitur ſenſu idem Auguſtinus in libro d

Ec-

Digitized by Google

Eccleſiæ unitate adfirmat non ſolùm Hæreticos, ſed etiam Judæos & Paganos quandoque à Domino Deo exaudiri ad gratias curationum? Quin & poſt laudata, quæ in noſtris fiant, frequentiſſima miracula adjungit: *Quæcumque talia in Catholica fiunt, ideò ſunt approbanda, quia in Catholica fiunt, non ideò ipſa manifeſtatur Catholica, quia hæc in ea fiunt*. Cum Tertulliano adfirmare videtur ſolas jam valere Canonicas litteras, & cuncta miracula eſſe à Chriſto Domino exauctorata. Reſpondeo aliud eſſe Hæreticos à Deo exaudiri ad faciendas, aliud exaudiri ad accipiendas gratias ſanitatum. Solum primum Auguſtinus aſſerit. Et dat cauſam, ajens id fieri, vel ad pœnam malitiæ, vel ad ſolatium miſeriæ, vel ad monitionem ſalutis æternæ. Loquitur cum Tertulliano, qui in libro de anima laudat atque enumerat Eccleſiæ miracula, &

Cap. 25. (margin)

Cap. 51. adjungit: *Si & apud Ethnicos tale quid traditur, ubique Deus poteſtatis ſuæ ſigna proponit, ſuis in ſolatium, extraneis in teſtimonium*. Neuter omnia, ſed dumtaxat vidua, ſeu à Chriſtianis moribus, ac præſertim à recto dogmate deſtituta miracula affirmat à Chriſto Domino exauctorata. Alludunt ad vigeſimum quartum Sancti Matthæi caput, ubi fallacia Antichriſtorum miracula Chriſtus Dominus monuit vitanda. Quæ omnia apud Juſtinum Martyrem tradit etiam Chriſtianarum quæſtionum Auctor, inſigniter demonſtrans talia miracula nullo modo eſſe Hæretici erroris confirmationem.

In laudato adverſus Marcionem libro Tertullianus diſputat, an Chriſtus Dominus debuerit apparere ſubitò, an autem dudum anteà humano generi per Deum Patrem ſuum prænuntiari atque promitti. Et vanus Marcion garriebat ſubitam apparitionem illi congruere, & dabat cauſam: *Non fuit ordo ejuſmodi*, videlicet præviæ promiſſionis, *neceſſarius, quia ſtatim ſe & filium, & Miſſum, & Dei Chriſtum rebus ipſis eſſet probaturus per documenta virtutum*. Quod etiam Chriſtus Dominus ſuam à Patre Miſſionem probare debuerit, uterque profitebatur, verùm ſola miracula non eſſe plenæ probationis ſpeciem urgebat Septimius, aſſeverans illius nobiliorem partem eſſe paternum teſtimonium, ac promiſſum per Prophetas. Igitur non qualiacumque, ſed ſola Prophetici aut Evangelici dogmatis aſſiſtentia & ſubſidio deſtituta, qualia eſſe ſolent Hæreticorum aut Paganorum, miracula docet à Chriſto Domino eſſe exauctorata.

Porrò legitima miracula, licet magnæ auctoritatis ſint, à nullo tamen ſunt expetenda. Sunt gratia, non gratum faciens, ſed dumtaxat gratis data ad meram neceſſitatem aut utilitatem alienam. Non de ipſis, ſed de inſcriptis in vitæ libium noſtris nominibus gaudendum Dominus rigidè edixit. Et hinc Sancti omnes ipſorum & poteſtatem & patrationem ſemper & fugerunt ſtudioſiſſimè & abſconderunt. Sanctum Fulgentium

C. 25. 26. Ruſpenſem Epiſcopum, quod gratiam iſtam ſibi non conferri ſupplicaverit, laudat in ejus vita Ferrandus Diaconus Carthaginenſis. Et de Sancto Gregorio Turonenſi ſcribit authentica ejus vita: *Multa in ſalute loquentium operabatur, quæ tamen ſub obtentu Sanctorum, quorum reliquias perindè ferebat, à ſuis meritis excludere nitebatur*. Et Sanctum Woldonem Leodienſem Epiſcopum, in Sancti ibidem Laurentii Monaſterio ſepultum, quod frequentibus miraculis populum undequaque evocaret, atque ita inquietaret Monachos, ceſſare juſſum ab Abbate, & ceſſaſſe, adfirmat Cap. 72.
in Leodienſium Epiſcoporum Hiſtoria Anſelmus ejuſdem Eccleſiæ Canonicus. Idem eandem ob cauſam Sancto Spinulo fuiſſe à Sancto Hidulpho Lib. 1. c. 13.
Abbate Senonenſi interdictum adfirmat in ejuſdem Cœnobii Chronico Monachus Richerius. Quod & olim factum in noſtro Halyceti apud Thuſcos nemoris Conventu ajunt ejuſdem Annales. Miracula enim ſuis patratoribus quandoque obfuiſſe ſcribit in ſuis ſuper Sancti Matthæi Evangelium homiliis, atque oſtendit Sanctus Joannes Chryſoſtomus. Nam & Electionis vas, Fol. 39.
ac divinus gentium Doctor ipſe Paulus Apoſtolus, ne à revelationum magnitudine extolleretur, fuit paſſus periculum, ideoque & Angelo Sathanæ datus colaphizandus. Hæc paucis dicta ſint ob miraculi fucum in cadavere Michaelis Cerularii.

CAPUT IV.

Exponitur Schiſma Michaelis Cerularii.

ADverſus Laicam ſummum Principum poteſtatem rebellare aſſuetus Michael, undecimi Chriſtiani ſæculi quinquageſimo tertio anno cœpit rebellare etiam adverſus Apoſtolicam Sedem, conceptum virus evomere, palam reſumere & augere Photianum Schiſma, atque ita fecit quod habent authentica apud Dominum Cardinalem Cæſarem Baronium Acta: *Ipſe Michael, cognomento Cerularius, nec non & Leo Acridanus Archiepiſcopus Bulgarorum, in ſugillationem omnium Latinorum, adverſus Sanctam Romanam & Apoſtolicam Sedem, imò contra omnem Occidentalem Eccleſiam ſcripſerunt Epiſtolam, quam miſerunt ad Joannem Tranenſem Epiſcopum, pervulgandam apud Latinos omnes, cui in codice titulus hujuſmodi eſt præfixus. Calumnia Epiſcoporum Michaelis Conſtantinopolitani, & Leonis Acridani, pertinaciter exhalantium peſtiferas Mephites diverſarum Hæreſion adverſus Sanctam Romanam & Apoſtolicam Sedem, imò contra omnem Latinam & Occidentalem Eccleſiam. Hæc quidem calumnia Græco ſermone edita, & Joanni Tranenſi Epiſcopo in ſugillationem omnium Latinorum directa, cum fuit Trani exhibita fratri Humberto ſanctæ Eccleſiæ Sylvæ candidæ Epiſcopo, in Latinum eſt tranſlata ejus ſtudio, atque delata Domino Leoni nono. Quæ etiam hic ad cautelam multorum & notitiam, non autem ad aliquam utilitatem inſerta, cunctis ſcire volentibus fideliter eſt conſervata.*

Acrida eſt Juſtiniani Imperatoris Patria, mediterraneæ Pannoniæ Metropolis, quam ille exalta-

exaltatam volens titulavit primam Juſtinianam, ab Apoſtolicis Theſſalonicenſis Epiſcopi vicibus exemit, ipſiuſque Antiſtem ſanxit eſſe non tantùm Metropolitam, ſed & Archiepiſcopum, ſeu plurium Provinciarum Primatem. Quæ latè habes in novella ad Catellinum iſtius Juſtinianæ Leg. 11. Epiſcopum. Poſtmodum à Bulgaris invaſa iſta cum vicinis Regionibus civitas eſt facta ipſorum Regia, ac ſimul ſedes Archiepiſcopalis. Et de ejus ſuperbia ſcribit Georgius Acropolitanus: Cap. 21. *Bulgariæ Archiepiſcopus Demetrius, tamquam qui, ut ipſe fatebatur, ſui juris eſſet, neminique ſui facti rationem reddere teneretur, ideoque in ejus poteſtate eſſe quoslibet, & ubicumque, & quandocumque illi libitum fuiſſet, Reges ungere*, Theodorum L. 1. c. 30. Comnenum, Imperii invaſorem, *coronat*. Quod eodem jure iſtius Theodori ex fratre nepotem Michaelem coronaverit Jacobus Acridenſis Epiſcopus, teſtatur Georgius Pachymeres. Acridanus iſte uterque Epiſcopus oſtentavit ſe, licet non ut univerſalem, tamen ut ſupremum ac ab omni humana poteſtate exemptum Archiepiſcopum, atque ita duplex commiſit Schiſma: & Euſebianum, & Photianum. Euſebianum enim Schiſma neminem agnoſcit ſupremum Pontificem, ſed Eccleſiæ Hierarchiam blaterat eſſe Ariſtocraticam, in plures independentes ac ſupremos Epiſcopos diviſam. Orientalem Eccleſiam, Photiano Schiſmate laceratam ab Occidentali, Demetrius ille laceravit in duo capita, adeoque & in duo corpora, & ſic ipſam fecit biforme monſtrum. Acceſſit poſteà & exemptus Triboni Epiſcopus, atque ita divulſa à nobis Latinis Græca Chriſtianitas cœpit eſſe Cerberus triceps. Eodem faſtu laboraſſe Leonem Epiſcopum demonſtrat communis ejus cum Michaele ad Joannem Trani Antiſtitem Epiſtola: *Michael univerſalis Patriarcha novæ Romæ, & Leo Archiepiſcopus Acridæ, Metropolis Bulgarorum, dilecto fratri Joanni Tranenſi Epiſcopo.* Superba nominum conjunctio videtur aſſerere utrumque indipendentem.

Quis & qualis fuerit iſte Joannes Tranenſis Epiſcopus, non habeo compertum. Forſan fuerit ille, de quo in litteris ad omnes Cardinales Epiſcopos, nimiam Pontificalium ornamentorum ſuperbiam notans in quibuſdam Epiſcopis, L. 2. Ep. 2. ſcribit Sanctus Petrus Damiani: *Numquam certè vidiſſe me memini Pontificales baculos tam continue radiantis metalli nitore contectos, ſicut erant, qui ab Eſculano atque Tranenſi geſtabantur Epiſcopis. Uterque tamen, alter in Apuliis finibus, Nicolao præſidente, alter in Lateranenſi Eccleſia coram Alexandro Romanis Pontificibus, ſunt dejecti.* Partim Romanæ, partim ex vigenti adhuc Leonis Iſauri violentia Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ parebant Apuliæ & vicinarum gentium Epiſcopi, videterque Joannes iſte fuiſſe è poſterioribus. Ita ſuadet Epiſtolæ præfatio: *Dei magna dilectio & jucunda compoſitionis viſcera flexerunt nos ſcribere ad tuam Sanctitatem, & per te ad univerſos Principes Sacerdotum, & Sacerdotes Francorum, & Monachos & Populos, & ad ipſum Reverendiſſimum Papam.* Videntur hæc non ad alienæ Diœceſios, ſed ad ſubditum Epiſcopum dirigi. Per Francos intellige Longobardos & Nortmannos: Hos enim tunc in Italia dominantes Græci paſſim appellabant Francos. Ex laudatis Sancti Petri Damiani verbis hiſce à Nicolao ſecundo fuiſſe celebratam Synodum in Apulia. Et illic aut Tranenſem, aut Eſculanum Epiſcopum fuiſſe degradatum.

Quæ omnia confirmat in litteris ad Petrum Antiochiæ Patriarcham præfatus Patriarcha Michael. Apoſtolicorum ad ſe Legatorum Acta exponit, ipſos de multo exceſſu calumniatur, ac pergit: *Hæc verò techna apertius fuit deprehenſa & manifeſtata ab Archiepiſcopo Tranenſi & Syncello, qui inde ad nos venit, & veram eorum*, utique Romanorum, *mentem aperuit potenti & ſancto noſtro Imperatori.* Affirmat iſtum Joannem fuiſſe non ſolummodò fidum ſibi Symmiſtam, ſed & Patriarchalem Syncellum. Et hæc erat non modica dignitas. Largiùs exponit antiquus Schiſmatici Græci in Conſtantinopolitano Patrum Prædicatorum Conventu repertus Tractatus: *Romanus Pontifex, & omnes partium Occidentalium Latini Sacerdotes & Laici, præter Calabros, ante multa tempora extra Catholicam Eccleſiam pervagantur, Evangelicarum & Apoſtolicarum traditionum ignari, & à fide alieni. Nam & Theutonici à Gentium ritibus parùm diſcordant, in Deum impii; ſed Calabri, & cæteri Orthodoxi, ſicut antiquitùs, & Apoſtolicæ & noſtræ Eccleſiæ alumni, ejus moribus informati ſunt.* Sub Calabris intelligit etiam Apulos & Brutios. Hi enim per Imperatorem Leonem Iſaurum à Romana avulſi Conſtantinopolitanam Patriarchalem Cathedram coluerunt zeloſè, & Michaelis factionem ſunt cum impetu ſectati. Et iſtorum Coryphæus erat Joannes Tranenſis Epiſcopus. Hinc ſuas ad ipſum litteras direxit Michael: Hinc ipſius, quod Romam deduci non poſſet, degradandi cauſa Nicolaus ſecundus perrexit in Apuliam.

Facta hæc eſſe ad memoratum quinquageſimum tertium annum diſertè ſcribit Sigebertus Gemblacenſis: *Græcis in Hæreſim multiformem declinantibus, auctore Michaele Patriarcha Conſtantinopolitano, & Leone Acridano Bulgarorum Epiſcopo, Leo Papa errores eorum redarguens, ſcripſit contra eos librum firmis ſcripturarum teſtimoniis roboratum. Nicetas autem Monachus Conſtantinopolitanus, qui agnominabatur Pectoratus, ſcripſit contra Romanos librum plenum erroris & ſtultitiæ, prætitulatum de Azymo, de Sabbatho, de nuptiis Sacerdotum.* Quod ipſum lucet ex Sancti Leonis noni adverſus Leonem Acridenſem & Patriarcham Michaelem Reſcripto: *Ecce jam poſt mille ac fermè viginti à Paſſione Salvatoris noſtri annos incipit per vos diſcere Romana Eccleſia, qualiter memoria ejuſdem Paſſionis ſit recolenda.* Currebat enim tunc à Domini Nativitate annus milleſimus quinquageſimus tertius, ideoque à Paſſione vigeſimus necdum erat completus.

Nicetas iſte Pectoratus fuit in Conſtantinopolitano Studii Cœnobio Hieromonachus, de quo titulo in Scholiis ad Græcorum Euchologion ſcribit Joannes Goar: *Diaconos Monachos, Hierodiaconos, Presbyteros Monachos Græci Hieromonachos ſunt appellare conſueti.* Quod nempe vari a

ſan-

ſanctitate illi ſint Domino Deo conſecrati. De Studii Monaſterio ſcribit ad quinti ſæculi annum quinquageſimum quintum Sanctus Martyr Theo-
Fol. 97. phanes: *Hoc anno Præcurſoris templum Studius extruxit, & tradactos ex inſomnium manſione Monachos illic poſuit.* Et in libro de originibus Conſtantinopolitanis Georgius Codinus: *Studii Monaſterium Studius Patritius condidit tempore Leonis Macelæ, & plurimis ditavit poſſeſſionibus, atque Monachos mille in eo inſtituit.* Addit tunc fuiſſe extra muros in Suburbano. Aucta poſtmodum civitas ipſum muro incluſit. Studium fuiſſe Romæ advenam Patritium affirmat Nicephorus Calixtus. Quod ſub primi Nicephori Imperio ſeptingentos illud haberet Monachos, teſtantur laudatus Theophanes & Anaſtaſius Bibliothecarius. Nempe ab Iconoclaſtis Imperatoribus ſummas injurias ac ruinas pertulerat, ideoque numerus ad trecentos decreverat. Et ſemper abundavit viris doctiſſimis. Unde & hic Nicetas poſteà rediit ad ſanam mentem & doctrinam.

CAPUT V.

An Chriſtus Dominus primam Euchariſtiam confecerit in pane Azymo?

HÆc fuit palmaris ac prima Michaelis Cerularii & Leonis Acridani in Romanam ac omnem Latinam Eccleſiam calumnia: *Azyma myſticè indecenter cuſtoditis, & communicatis Judæis. Etenim Azyma ipſi cuſtodire à Moyſe juſſi ſunt, noſtrum verò Paſcha Chriſtus eſt.* Adfirmant Dominum duas cum Apoſtolis in noviſſima ante Paſſionem veſpera feciſse Cœnas: Aliam completivam veteris, aliam novi Teſtamenti inchoativam. In ſola priori volunt fuiſse legale Azymum, in poſteriori autem uſuale fermentum. Hic enim Dominus fuit uſus vino & pane, de quo pergunt: *Vos quidem panem, nos verò ἄρτον dicimus. Ἄρτον autem interpretatur elevatus, & ſurſum portatus, à fermento & ſale calorem & elevationem habens. Azyma autem nihil diſtant à lapide ſine anima, & luto lateris deorſum conjuncta terræ, & ſicco luto comparata.* Aſſeverant Azyma non eſſe verum panem, ideoque nec aptam Sacramento materiam. Idem adfirmat Nicetas Pectoratus: *Azymum non eſt panis. Neque enim compoſitus, neque per ſeipſum perfectus eſt, ſed indigens, ſemique perfectus, indigens plenitudine fermenti. Panis autem compoſitus per ſeipſum perfectus eſt & pleniſſimus, ſicut ille qui totum habet in ſeipſo plenitudinis.* Verum panem vult non ſola farina & aqua, ſed inſuper conſtare fermento ac ſale. Addit Chriſtum Dominum nullis in noviſſima Cœna Azymis uſum. Et probat: *Quoniam quidem oportebat pati Chriſtum ſecundum diem legalis Paſchæ, in qua Agnus ab Hebræis immolabatur. Oportuit enim fieri Paſcha ab interfectoribus Dei in ſexta feria, in qua tandem & quarta decima Luna erat juxta primum menſem.* Adfirmat Chriſtum Dominum non quarta decima, ſed tertia decima Luna celebraſſe Paſcha, legale tempus die uno præveniſſe, atque ita in ejus menſa non fuiſſe Azymum. Paſchale feſtum vult incidiſſe in Sabbatum, non in ſextam feriam: Chriſtum Dominum debuiſſe occidi, & cruentè immolari ipſa Paſchali veſpera, ideoque & antiqui & novi Teſtamenti Sacramentale Paſcha fuiſſe ab ipſo & anticipandum & anticipatum. Laudat Sancti Lucæ verba, *Accepit panem & benedicens fregit*, atque proſequitur: *Ecce & Lucas accipere panem dixit Chriſtum, & non azymum. Non enim adhuc erat ſextæ feriæ dies. Tertia decima erat Luna in illa quinta feria, & non erat azymum, neque adhuc ablatio fermentati.* Videtur cum Michaele Patriarcha & Leone Archiepiſcopo circa hoc punctum non convenire. Quod enim Chriſtus Dominus legitimo die & antiquum Judaicum & novum Chriſtianum Paſcha peregerit, videntur hi admittere: Et dumtaxat velle quod antiqui Paſchatis azyma à novo excluſerit. Eundem tamen ipſis errorem adſcribit Cardinalis Humbertus: *Hinc nihil tergiverſationum veſtrarum prætermittentes, quia conſideratis veſtro fermentato ſecundùm legem & Evangelium juſtè contradici, adſtruere nitimini Dominum non celebraſſe Paſcha cum Judæis quarta decima Luna menſis primi, ſed priuſquam fieret legalis abjectio fermentati.*

Quidquid ſit de Michaele ac Leone, fuiſſe tunc inter Græcos Schiſmaticos iſtam ſententiarum varietatem, demonſtrant hæc laudati Humberti verba: *Hic ne quid minus factum videatur, etiam veſtratium ridiculæ opinioni obviamus, qui non invenientes quonam ſanctarum Scripturarum funiculo ſcapham aſſertionis ſuæ pertrahant ad alicujus ſtabilitatis littus, fluctuando pertrahuntur in illud divinæ Omnipotentiæ pelagus. Namque ſciſcitantibus nobis, unde Dominus JESUS in Cœna fermentatam habuerit, cum in omnibus finibus Iſrael non inveniretur, reſpondent: Si creditur Omnipotens, potuit ſubitò undecumque fermentatum exhibere, aut certè ipſum azymum benedicendo fermentare.* Fatebantur hi Dominum JESUM, ne legis tranſgreſſorem fateri cogerentur, Judaicum Paſcha & in legali die & in legali azymo celebraſſe, nolebant tamen ab ipſo vetera novis, aut Moſaica permixta Evangelicis, ideoque novum Paſcha fuiſſe peractum in uſuali fermento. Quod quia iſto die reperiri non poterat in Iſrael, confugiebant ad divinam Chriſti Domini omnipotentiam, fingebant ſine fundamento miracula, & inſigniter nugabantur. Quæ omnia eruditè demonſtrat laudatus Humbertus. Etiam in Florentini Concilii Apologia Gennadius ſecundus Patriarcha Conſtantinopolitanus. Et hinc nugacitatem iſtam alii improbantes dixerunt Dominum præveniſſe legalem diem, atque ita fermento primam Euchariſtiam confecraſſe. Et hæc ſententia paſſim placuit zeloſioribus iſtius Schiſmaticis Doctoribus. Commune omnium dogma eſt Chriſtum Dominum non confeciſſe in azymo. Omnes negant azyma eſſe aptam Sacramento materiam, ideoque nos carere vera Eu-

cha-

chariſtia, & eſſe Hæreticos Azymitas.

Eandem de prævento per Dominum Paſchali die ſententiam conſtanter defendit etiam Georgius Cedrenus: *Quo igitur tempore Chriſtus ſuo corpore pro nobis ſupplicium luit, eo legitimum Paſcha non edit, ſed ipſe pro nobis victima factus eſt. Quod autem non decimo quarto die Paſcha celebravit, ſed ipſum anteceperit Myſticæ Cœnæ inſtitutione, quo tempore infermentatorum ſanctificatio & feſtivitatis apparatus aguntur, argumento eſt, quia Diſcipulis non de victima & panibus infermentatis, ſed panem & vinum tradidit.* Etiam Michael Glycas magnum illum Sabbathi diem adfirmat

Fol. 107. fuiſſe ipſum Paſchale feſtum, & concludit: *Quæ cum ita ſint, manifeſtò licet intelligere, id quod Chriſtus diſcipulis porrecto pane & vino dederit, ipſa magnæ quintæ feriæ Veſpera, fermentatum fuiſſe. Quippe necdum id tempus appetierat, quo non fermentatis panibus utendum eſſet, ut hominum vulgus exiſtimat. Eorum tu ſermonibus valere juſſis, ſeriei ſacrorum Oraculorum inhæreto.* Addit Sancti Joannis Chryſoſtomi ſenrentiam fuiſſe variam. Poſteriorem ſuæ concordare, priorem ab iſta eſſe retractatam, ac reformatam, ideoque nullatenùs ſequendam. Ab ipſo notata, & caveri juſſa vulgi ſententia eſt illa ſuperiùs memorata, quæ Dominum adfirmat legitimo die egiſſe Paſcha, ideoque conſecratum ab ipſo fermentum debuiſſe à divina Omnipotentia poſtulari. Quam ſententiam etiam refert, ac alia tolerabiliorem ducit in ſacri belli Hiſtoria venerabilis Guibertus Abbaa Novigenti. Adverſam & communem aliorum Græcorum ſententiam eleganter exponit in libris de Miſſæ ſacrificio Innocentius

L. 4. c. 4. tertius: *Græci in ſuo pertinaces errore, de fermentato conficiunt, aſſerentes in Paraſceve Lunam quartam decimam exſtitiſſe, in qua verus Agnus eſt immolatus, ut legis impleretur figura, quæ quarta decima Luna primi menſis Paſchalem Agnum juſſerat immolari. Dominus ergo ea die ſe paſſurum eſſe prænoſcens, præcedente in Veſpera neceſſitate ductus anticipavit comedere Paſcha. Et quia tunc licitè poterat comedere fermentatum, & ipſi corpus Domini de fermentato conficiunt.*

At verò Latina ſemper Eccleſia conſtanter docuit primam Euchariſtiam à Domino fuiſſe in azymo pane conſecratam. Ita in jam laudato loco aſſerit Innocentius tertius. Etiam in ſuis adverſus Michaelem Cerularium ac ejus factionem opuſcula Sanctus Leo nonus & Cardinalis Humbertus. Dum Flandri noſtri ac alii Franci fuere profecti ad ſacrum bellum, frequens nobis fuit cum Græcis commercium, frequentes ultrò citroque legationes ac diſputationes, quarum una Waleranum Naumburgenſem in Germania Epiſcopum permovit ad conſulendum hiſce de rebus Sanctum Anſelmum Archiepiſcopum Cantuarienſem: Exſtat eruditiſſimum hujus Reſcriptum, aſſirmans ac demonſtrans opinionem, quæ Dominum aſſerit confeciſſe in fermentato, eſſe *turpiſſimum errorem*. Et olim repertus in Conſtantinopolitano Patrum Prædicatorum Conventu adverſum Græcos Tractatus habet: *Græci contra inſtitutionem Chriſti Salvatoris noſtri fermentata offerunt, tum ſupercilio enim ignorant, quis dum fuerit illius traditionis; Chriſto in Cœna benedicente Azyma, quod trium Evangeliſtarum firmatur teſtimonio.* Errat tamen fermentatorum oblationem eſſe contra Domini inſtitutionem. Et in Occidentalis Eccleſiæ Hiſtoria Jacobus Cardinalis de Vitriaco: *Secundùm inſtitutionem Domini de pane azymo debet confici Sacramentum. Dominus enim in Cœna ſecundum ritum legis Agnum Paſchalem comedit quarta decima die primi menſis ad Veſperam. Tunc autem non inveniebatur panis fermentatus apud Hebræos.* Quod ipſum in prima ſua ad Græcos Epiſtola demonſtrat Barlaamus Epiſcopus Gyracenſis. Et id ipſum doceri à Sancto Joanne Chryſoſtomo fatentur Græci, nec poſſunt inficiari. Et certè quocumque die Dominus celebraverit Paſcha, celebravit juxta legem. Quod nec legia‹…› aut apicem fuerit umquam prævaricatus, & Latini & Græci Patres conſtantiſſimè adfirmant. At verò Paſcha non tantum edi debebat cum pane azymo, ſed & fermentatum ſibi non compatiebatur. Et certè proditor Judas, qui enuntiavit Myſterium tranſubſtantiationis, & de ipſo tamquam de ridiculo commento accuſavit Dominum, de violata per fermentum lege non tacuiſſet. Quod in Dialogo adverſus Michaelem Cerularium Cardinalis Humbertus, & in Florentini Concilii Apologia rectè advertit Gennadius ſecundus Patriarcha Conſtantinopolitanus. Et ad errorem ſuum deſerendum Florentina Synodus Græcos compulit. Eſt unum è Capitibus, quæ Marcus Epheſiorum Epiſcopus numquam voluit admittere. Ita habes in edito adverſum ipſum opere per Gregorium Protoſyncellum.

Ante omnia cavendus hic eſt antiquus error, adverſus quem in Sancti Matthæi Commentariis bene ſcribit Bulgarorum Archiepiſcopus Theophylactus: *Putant quidam, quod hoc anno Dominus non comederit Paſcha. Dicunt enim quod ſtantes comedebant Agnum, Chriſtus autem recumbebat: Igitur Paſcha non comedit.* Urgebant Sancti Matthæi verba: *Et paraverunt Paſcha. Veſpere autem facto diſcumbebat cum duodecim diſcipulis ſuis.* Quod ipſum ſcribunt Marcus & Lucas. Hinc iſti noviſſimo Dominicæ prædicationis anno volebant Judaicum Paſcha non fuiſſe celebratum à Dei Filio, ſed Evangelicum dumtaxat inſtitutum. Reſpondet verò Theophylactus: *Dicimus quod priùs Paſcha ſtans comederit, ſed recumbens tradidit ſuum Sacramentum. Primùm enim perfecit figuralia, deinde verum perfecit.* Pergit in Sancti Marci Commentariis: *Quomodo Dominus & Diſcipuli accumbebant, cum lex præciperet à ſtantibus comedendum Paſcha? Veriſimile igitur primùm perfecta ea quæ ſunt legis, deinde recubuiſſe proprium Paſcha traditurum.* Et in Sancti Lucæ Commentario: *Paſcha ſtantes comedebant, quomodo igitur Dominus recumbere dicitur? Dicunt itaque quod poſtquam comedit legale Paſcha, recubuerunt more vulgari, comedentes alios quosdam cibos.* Non unicam, nec duas dumtaxat, ſed omninò tres Cœnas tunc Dominus cum Diſcipulis celebravit. Prima fuit legale Paſcha, eſum à ſtantibus & feſtinantibus, juxta omnes legales cæremonias, de quo Evangeliſtæ compendio locuti

cuti ſunt, ſed non penitùs tacuerunt. Hoc enim omninò eſt, de quo dicunt: *Miſit Dominus duos è Diſcipulis, & paraverunt Paſcha*. De inſtituendæ Euchariſtiæ paratura Diſcipuli tunc nec cogitarunt. Alteram Cœnam jam nobis laudavit Theophylactus, & de illa dixit Dominus: *Et ipſe vobis demonſtrabit Cœnaculum grande ſtratum*. Stratum Cœnaculum non ad ſtandum in Agni eſu, ſed ad ſequenti in refectione recumbendum. Hic enim erat Judæorum feſtivus mos, quem Dominus duxit in nullo lædendum. Tertiam Cœnam nobis aperit Sanctus Evangeliſta Cap. 13. Joannes: *Et Cœna facta, cùm Diabolus jam miſiſſet in cor, ut traderet eum Judas Simonis Iſcariotes, ſurgit à Cœna, & ponit veſtimenta ſua, & cœpit lavare pedes Diſcipulorum*. Nulla in toto terrarum orbe ſemita eſt adeò munda, in qua, licet non luto, tamen pulveribus non maculemus pedes; Ita & nemo juſtus eſt hic mundus à peccatis venialibus. Et quia percipienda Euchariſtia etiam ab his optat nos eſſe purgatos, ipſam inſtituturus & daturus Dominus lavit Diſcipulis pedes. Iſta lotio erat non ſola ad noſtrum exemplum humilitas, ſed & magnum Sacramentum. Pergit Evangeliſta: *Poſtquam ergo lavit pedes eorum, cùm recubuiſſet, iterum dixit eis*. Et in hoc ſecundo recubitu ac tertia Cœna inſtituit Euchariſtiam. Quas omnes tres Cœnas diſſerere eſt res longa, & non hujus loci. Quod ipſas interim tradiderit etiam Sanctus Joannes Chryſoſtomus, demonſtrat in Florentini Concilii Apologia Gennadius ſecundus Patriarcha Conſtantinopolitanus. Etiam laudata Theophylacti Commentaria non ſunt niſi Sancti Joannis Chryſoſtomi compendia.

Quod quinta ſeptimanæ feria ad veſperam Dominus has Cœnas fecerit, & ſexta feria pro nobis ſit crucifixus & mortuus, certum eſt apud omnes Chriſtianos. Verùm an eadem veſpera etiam Judæi fecerint ſuum Paſcha, eſt valde ambiguum ac intricatum. Ea de re ſcribit in ſuis ſuper Sanctum Matthæum Homiliis Sanctus Hom. 83. Joannes Chryſoſtomus: *Ipſa nocte, in qua comederant Paſcha, tanta inſania & tanto furore agitabantur*. Agit de Judæis Chriſtum Dominum captivantibus. Lucidè adfirmat ipſos tunc Paſcha celebraſſe. At verò in alia ibidem Homilia hæc Hom. 86. habet: *Cur* JESUM *ad Caypham duxerunt, ubi omnes erant congregati? Ut ex Pontificum ſententia facerent omnia. Idcirco ad eum omnes conveniunt, qui illo anno ſummum Pontificatum obtinebat, ubi pernoctarunt vigilantes, adeò ut Paſcha ea nocte comedere neglexerint*. Adducit Sancti Joannis Evangeliſtæ verba; *Et ipſi non introierunt in Prætorium, ut non contaminarentur, ſed ut manducarent Paſcha*, & proſequitur: *Unde liquidò patet cupiditate interficiendi Chriſtum, prævaricatos fuiſſe, ac alia die Paſcha comediſſe. Non enim Chriſtus tempus Paſchæ tranſgreſſus eſt, ſed illi audaciſſimi homines, & mille tranſgredientes legis præcepta, quoniam ira inflammati erant, & ſæpè conati capere ipſum, nihil capere potuerant, ex inſperato nacti quod cupiebant, tempus Paſchæ tranſpoſuerunt, ut ardentes cæde animos ſuos explerent*. Adfirmat hoc liquidò patere. Eadem Sancti Joannis verba laudat *in ſuis ſuper* ipſius Evangelium Homiliis, ac pergit: *Sed quid ſignificat, ut manducarent Paſcha? Atqui* JESUS *jam id fecerat una die Azymorum.* Hom. 82. *Sive ergo Paſcha totam appellat ſolemnitatem, ſive quod tunc faciebant. Chriſtus autem pridiè, cædem ſuam in Paraſceve reſervans, quando antiquitùs celebratum erat*.

Quod Dominus feria quinta, Judæi autem feria ſexta ad veſperam celebraverint Paſcha, videtur manifeſtum. Etenim apud Matthæum Dominus ad Diſcipulos dixit feria quarta: *Scitis quia* Cap. 16. *poſt biduum Paſcha fiet*. Utique à Judæis. Ipſe enim illud die proximo fecit. Et de ipſo trucidando Judæi dicunt: *Non in die feſto, ne fortè tumultus fieret in populo*. Concludunt iſtud opus, quod feria ſexta fecerunt, ante diem feſtum eſſe complendum. Eodem modo loquitur Sanctus Marcus: *Erat autem Paſcha & Azyma poſt bi-* Cap. 14. *duum*. Et iterum: *Et primo die azymorum, quando Paſcha immolabant, dicunt ei Diſcipuli*. Verba, *Quando Paſcha immolabant*, exponi debent ex jam laudato Sancti Joannis Chryſoſtomi Commentario: *Quando antiquitùs celebratum erat*. Hoc eſt, quando ex legis præſcripto erat immolandum. Et de Judæis ad ſextam feriam ſcribit Sanctus Joannes: *Erat autem manè. Et ipſi non introierunt in Prætorium, ut non contaminarentur, ſed ut manducarent Paſcha*. Quod non de quotidiano dierum Paſchalium Sacrificio, ſed de ipſo Paſchali Agno Patres paſſim intelligunt. Pergit Sanctus Joannes: *Judæi, quoniam Paraſceve erat, ut non remanerent in cruce corpora Sabbatho, erat enim magnus ille dies Sabbathi, rogaverunt Pilatum, &c.* Addit Sanctus Lucas: *Et* Cap. 23. *dies erat Paraſceves & Sabbathum illuceſcebat. Subſecutæ autem mulieres, quæ cum eo venerant de Galilæa, viderunt monumentum, & quemadmodum poſitum erat corpus ejus. Et revertentes paraverunt aromata, & unguenta. Et Sabbatho quidem ſiluerunt, ſecundùm mandatum*. Et Sanctus Marcus: *Et cùm jam ſerò eſſet factum, quia erat Paraſceve, venit Joſeph ab Arimathia, & petiit Corpus* JESU. Lucem hæc accipiunt ex Moſaica Paſchalis feſti lege: *Dies prima erit ſancta atque ſolemnis, & dies ſeptima eadem feſtivitate venerabilis, nihil operis facietis in eis, exceptis his quæ ad veſcendum pertinent*. Quocircà ſi ſexta feria iſto anno fuiſſet Judæis prima Paſchalis, etiam in ipſa debuerant ſecundùm mandatum ſilere, non totam in varia, ſine quibus extremum Domini ſupplicium & ſepultura peragi non poterant, prohibita opera expendere. Non dumtaxat ad ſequens Sabbathum, ſed & ad iſtam feriam non profanandam debuerant feriam quintam aſſumere, & in ipſa uſque ad noctem occupari. Et Paſchale feſtum non poſſit eſſe ordinarii Sabbathi Paraſceve, ſed ipſum omninò habet Paraſcevem.

Et iſtius anni ac ſeptimanæ Sabbathum nequaquam vulgare fuit, ſed fuit magnus ille dies Sabbathi, ſeu Sabbathorum Sabbathum, de quo ad Iſidorum Diaconum rectè ſcribit Iſidorus Peluſiota: *Sabbathum feſtum omne nuncupatur. Ac* Lib. 3. *proptereà dictum eſt Sabbatha Sabbathorum, quo-* Ep. 110. *niam interdum feſti principium aut finis in hebdo-*

madæ

madæ Sabbathum incidebant. Quemadmodum etiam apud nos plerumque contigit. Nam cum Epiphania, aut carnalis Domini Nativitas Dominico die occurit, duplicem ſolemnitatem efficit, & velut feſtum in feſto. Eodem quoquo modo apud illos, ſi feſtum in Sabbathi diem incidiſſet, Sabbatha Sabbathorum vocabantur. Addit in quinquageſima ſuper Sancti Joannis Evangelium homilia Sanctus Joannes Chryſoſtomus: *Primus & ultimus* Paſchalis feſtivitatis *dies magnus erat, medii autem potius in deliciis conſumebantur.* Non igitur cujuſcumque, ſed primi dumtaxat, aut ultimi Paſchalis diei cum Sabbatho concurſus faciebat magnum illum Sabbathi diem, ſeu Sabbathum Sabbathorum. Et hinc feſti principium aut finem debere concurrere dixit Iſidorus Peluſiotes.

Omnia hæc eleganter exponit in libris de Hebræorum Republica Carolus Sigonius: *Cautum* L. 3. c. 9. *lege Synedrii fuit, ut traditur ab Hebræis in libro Seder Olam, ne Paſcha celebraretur die ſeptimanæ ſecundo, quarto, & ſexto, ſi in eos incidiſſet. Itaque ſi dies quinta decima menſis incurrebat in ſextum diem ſeptimanæ, Paſcha differebatur in poſterum diem, qui erat Sabbathi, quemadmodum factum ajunt in eo anno, quo Chriſtus eſt paſſus. Ille autem ut multi opinantur Interpretes, à lege Dei nolens recedere, celebravit illud feria quinta Veſperi, Judæi verò, morem novum aut traditionem Patrum ſecuti, feria ſexta Veſperi, unde ſolemnitas Sabbathi initium erat ductura. Neque verò Interpretes multi aliter congruere verba Joannis cum verbis aliorum Evangeliſtarum poſſe arbitrantur. Quorum hi Paſcha celebratum eſſe à Chriſto feria quinta Veſpere tradunt, ille verò ipſum in Paraſceve, id eſt, in præparatione Paſchæ, id eſt, pridiè Paſchæ eſſe paſſum exponit. Accedit, quod in ipſa Paraſceve, quæ dies eſt ſexta Judæi ſe nolle Prætorium ingredi, ne contaminarentur, & ut Paſcha comedere poſſent. Id quod eo die non mane, ſed Veſpere erant facturi, qui ad ſolemnitatem ſequentis Sabbathi pertinebat.* Judæi igitur paternas traditiones, Dominus legem ſervandam duxit, atque ita hic quinta, iſti ſexta feria ſuum Paſcha fecerunt. Hi legem Dei propter ſuas traditiones, uti ſæpè alias, ſunt prævaricati. Et uti legitimum diem, ita & legitimos cibos omninò ſervavit Dominus, atque ita lucet ipſum tunc non fermento, ſed ſolo azymo fuiſſe uſum.

CAPUT VI.

Exponuntur Michaelis Cerularii rationes contra Azyma?

MIchael Cerularius & cuncta ejus factio pertinaciter aſſerunt Azyma non eſſe verum panem, ideoque nec aptam Sacramento materiam, ac proinde nos Latinos carere Euchariſtia, & non eſſe veros ac plenos Chriſtianos. Hinc ipſe Michael fecit, quod ſcribit Sanctus Leo Ep. 1. c. 20. nonus: *A tanta amentia jam reſpirate, & Latinos verè Catholicos, atque maximi Petri familiares*

Diſcipulos, inſtitutioniſque ejus devotiores Sectate
res, ceſſate ſubſannando Azymitas vocare, aut Ec
cleſias illis denegare, aut tormenta, ſicut cœpiſtis
inferre, ſi vultis nunc & ſemper partem & portio
nem cum Petro habere. Et infrà: *Vos alloquimur*
qui tuliſtis clavem ſcientiæ, qui clauditis Regnum
Cœlorum ante homines. Nec ipſi intratis, nec alio
intrare permittitis, ſed potius prohibetis, dum ma
tris venerandam faciem conſpuere quæritis, dum eam
inſequimini conviciis & maledictis, dum Agnos eju
ab ea ſegregare, etiam anathemate & flagellis, n
vocem maternam agnoſcant & ſequantur, contena
tis. Ut enim fertur, omnes Latinorum Baſilicas p
nes vos clauſiſtis, Monachis Monaſteria & Abbatib
tuliſtis, donec veſtris viverent inſtitutis. Qu
omnia fecit & Leo Acridenſis Epiſcopus apu
primam Juſtinianam. Pergit Sanctus noſter Le
in alia Epiſtola: *Illud quis non ſtupeat, quod pe*
tot Sanctos & Orthodoxos Patres per mille & vigin
à Domini Salvatoris Paſſione annos, novus calumni
tor Eccleſiæ Latinorum emerſiſti, anathematiza
omnes, & publicam perſecutionem excitans, qu
cumque participarentur Sacramentorum ex Azymi.
Et in litteris ad Imperatorem Conſtantinum
Noverit tua Claritas, qualiter Michael aperta pe
ſecutione in Latinam Eccleſiam exardeſcens, an
thematizare non timuit omnes, qui Sacramenta a
trectant ex Azymis. Etiam Conſtantinus, m
gnæ Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ Sacellariu
fecit, quod ſcribit Cardinalis Humbertus in M
chaelis excommunicatorio diplomate: *Conſtan*
nus Latinorum ſacrificium profanis conculcavit pe
bus. Quod nempe nos Latinos duceret Hære
cos, noſtramque Euchariſtiam eſſe vacuam
nullam. Et ad Synadenſem Armeniorum A
chiepiſcopum ſcribit Gregorius ſeptimus: *Cog*
vimus Eccleſiam veſtram in Azymo ſacrificare, &
hoc à Græcis dumtaxat imperitis, quaſi de Hær
reprehendi. Volumus vos de temeraria garrulita
illorum multùm mirari, ſed nec ab inſtituto deſiſter
ſcientes eorum procacitatem non modo vobis ha
quaſi calumniam objicere, verùm etiam ſimili de ca
ſa, graviori verò injuria, huсuſque contra Sancta
Romanam Eccleſiam inſurgere. Azyma eſt u
cauſarum, ob quas de Euthymio Græcoru
Antiocheno Patriarcha ſcribit Georgius Pach
meres: *Euthymius ab Arſenio* Patriarcha Conſta
tinopolitano *non recipiebatur in communionem*
Cauſa ferebatur, quod communicaſſet quadam in
cum Armeniis. Et Nicephorus Calixtus in ſuo S
naxiano Triodio hæc poſuit: *Unde & panem*
cat corpus ſuum, non tamen azymum. Erubeſca
qui ſacrificio azymos adhibent. Ita habes apud Ge
nadium ſecundum Patriarcham Conſtantinopol
tanum in Apologia Florentini Concilii. Et i
prima ſua ad Græcos Epiſtola ſcribit Barlaam
Epiſcopus Gyracenſis: *Græcorum Gens propt*
duo Latinos accuſans, æſtimat oportere ſe ab c
dividi. Unum & principalius, quod ajunt Spir
tum Sanctum ex Patre filioque procedere. Secundùm
quod per Azymos panes ſacratiſſimam celebrant H
ſtiam. Hic poſterior etiam articulus fuit apu
Græcos adeò capitalis, ut ad Eugenium qua
tum Pontificem Marcus Epheſiorum Archiepiſc
pus ſcripſerit Eccleſiarum unionem fore facilem

dummodò Sacramentum corporis abſque fermento
emortui curaret aboleri. Ita habes in Florentini
Concilii Hiſtoria apud Sylveſtrum Sguropulum.
Addit hic Latinos inter & Græcos eſſe quatuor
capitales quæſtiones: Et primam de proceſſione
Cap. 8 Sancti Spiritus, ſecundam eſſe *de azymo ac fermen-*
tato. Adfirmat etiam hanc eſſe *nobilem & tran-*
Cap. 9. *ſcendentem*, & laudata priori *nodoſiorem*. Et
hinc Imperator Joannes Palæologus etiam ipſam
voluit non in privatis congregationibus, ſed in
ſolo totius Synodi conſeſſu examinari ac defini-
si. Poſt finitam, quæ & azyma & fermentum
probaverat, Synodum ſolemne unionis ſacrifi-
cium cantaturus erat Pontifex, ac in veræ con-
cordiæ ſignum quidam Græcorum Epiſcopi diſpo-
nebant azyma de illius manu communicare. Erat
L. 10. c. 9 optima propoſitio, attamen de ipſa ſcribit memo-
ratus Sguropolus: *Quod ubi auribus inſonuiſſet no-*
ſtris, cohorruimus. Quomodo poſt Imperatoris
& Epiſcoporum reditum Schiſmaticus Regiæ ci-
vitatis populus fuerit in Synodum & factam ab
ipſa unionem debacchatus multis refert in Byzan-
tina Hiſtoria incognitus ac Orthodoxus Michae-
lis Ducæ nepos, & adjungit de induratis iſtis
cordibus etiam totra obſeſſam, & jam jam ca-
piendam à Mahomete ſecundo Turcarum Prin-
Cap. 36. cipe civitatem: *Infima forenſiſque turba, è Mona-*
ſterii Clauſtris dilapſa in Ænopolia, manibus phia-
las mero plenas tenentes, Henoticos, id eſt, unioni
adhærentes, diris devovebant. Et in honorem ima-
ginis Deiparæ exhauſtis poculis, eam invocabant,
ut urbi præeſſet, & auxiliaretur, & quomodo olim
adverſus Choſroem, Chaganum, & Arabes pugna-
verat, ita nunc adverſus Mahometem præliaretur.
Latinorum enim, inquiunt, auxiliis non eſt opus
nobis: Procul ſit à nobis Azymitarum ritus. Et
infrà: *Plebs fera, bonis infenſa, arrogantiæ ger-*
men & radix, vanæ gloriæ ramus, ſuperbiæ flos,
fax nationis Græcæ, quæ cæteras gentes, contem-
ptibilis ipſa, deſpectus habet, in unionis negotio
Acta omnia pro infectis reputabat. Qui ergo Henoti-
corum partes ſecuti cum Schiſmaticis colloquebantur,
his ſermonibus uſi ſunt: Sinite & videamus, num
Deus hunc hoſtem de medio tollat Draconem immanem,
qui in acie contra nos ſtat, qui hanc urbem devora-
turum ſe penitùs jactat. Si Deus eum perdiderit,
compertum vobis tunc clarumque erit, an cum Azy-
mitis in concordiam & amicitiam redierimus. Ita
intra captivam civitatem blaterabant etiam factæ
unionis Profeſſores. Nempe Deo mentiri & ip-
ſum fallere, ſtulta mentis cæcitate conabantur.
Hæc verba, *E Monaſterii clauſtris dilapſa*, reſ-
piciunt Pantocratoris ſeu Dei Omnipotentis
Monaſterium, ejuſque ſeditioſum è Georgio
Scholario Monachum Gennadium, qui miſe-
rabilem populum in miſerando iſto adverſum
Latinos odio & Schiſmate penitùs induravit,
atque ita non ſolam Conſtantinopolitanam
civitatem, ſed omnem Orientem deduxit in
captivitatem Turcarum. Longè diverſus hic
eſt à ſupra laudato Florentini Concilii Apo-
logo, qui etiam ex Georgio Scholario factus
eſt Gennadius, verùm non Monachus, ſed
Patriarcha. Nominum ac temporum identitas,
& morum diverſitas facit quoſdam de ipſis
cespitare. Patriarcha fuit inſigniter Orthodoxus,
& in laudata Apologia eruditè demonſtrat Chri-
ſtum Dominum non in fermento, ſed in Azy-
mo Euchariſtiam conſecraſſe. Vide Leonem Al-
larium in Diatriba de claris Georgiis. Ex his in-
terim lucet, quod Michael Cerularius fermentum
& Azyma voluerit eſſe primum ſuæ factionis fun-
damentum.

Et adduxit plures rationes. Hæc eſt prima;
Azyma myſticè indecenter cuſtoditis, & communicatis
Judæis. Etenim Azyma ipſi cuſtodire à Moyſe juſſi
ſunt. Noſtrum verò Paſcha Chriſtus eſt. Qui ut
non juxta legem inveniretur adverſarius, & circum-
ciſus eſt, & legale Paſcha celebravit primitus. Sic
illo diſcedente noſtrum novum operatus eſt. Vult à
Chriſto Domino legale quidem in Azymo, E-
vangelicum verò Paſcha fuiſſe celebratum in
fermento, hoc ipſum ab illo juſſum omnibus
Chriſtianis, & cum aliis Judaicis cæremoniis et-
iam Azymum fuiſse proſcriptum ac interdictum.
Hinc pergit Michael: *Azymæ per novum Teſta-*
mentum, & per Chriſtum ſunt maledictæ & dereli-
ctæ. Et infrà: *Qui Azyma cuſtodiunt, neque Ju-*
dæi neque Chriſtiani ſunt, ſed ſimiles ſunt Leopardo,
cujus capilli, ſicut dixit magnus Baſilius, nec ni-
gri ſunt, nec omninò albi. De illis, qui Azyma à
Judæis acceperint, ſtatuit ſeptuageſimus Apoſto-
licus Canon: *Epiſcopus aut Clericus deponatur, Lai-*
cus ſegregetur. Et ad ipſum ſcribit Theodorus
Balſamon: *Ex hoc quod deponuntur vel ſegregantur,*
qui à Judæis accipiunt Azyma, dicunt multi eos argui,
qui per Azyma Myſticum ſacrificium faciunt. Si
enim ſimpliciter Azymum comediſſe Judaici feſti,
depoſitionem & ſegregationem inducit, eorum tam-
quam Dominici corporis eſſe participes, & ſimili-
ter ac illi Paſcha facere, quam non habebit
condemnationem ſive reprehenſionem? Adfirmat
nos Judaizare, eſse Apoſtolici Canonis præ-
varicatores, ideoque degradatos ac excommu-
nicatos.

Secunda Michaelis Cerularii ratio fundatur in
Domini verbis ad acceptum panem: *Hoc eſt Cor-*
pus meum. Ea ſic commentatur; *Adſpicite quo-*
modo Dominus panem Corpus ſuum ſub novo Teſta-
mento vocavit. Vos quidem panem, nos [illegible] dici-
mus. [illegible] autem interpretatur elevatus, & ſur-
ſum portatus, à fermento & ſale calorem & eleva-
tionem habens. Azymæ autem nihil diſtant à lapide
ſine anima, & luto lateris deorſum conjunctæ terræ,
& ſicco luto comparatæ. Ita audivimus ſuprà ſcri-
bentem & Marcum Epheſium; *Sacramentum*
corporis ſine fermento emortui. Quod Schiſma-
tici iſti fermento adſcripſerint animam, adeo
putarunt aliqui, ut in latæ adverſum illos
excommunicationis diplomate Cardinalis Hum-
bertus poſuerit hunc etiam articulum: *Sicut*
Manichæi, quodlibet fermentatum fatentur eſſe
animatum. Quod an verum ſit, ignoro. Ipſo-
rum ſenſum videtur melius exponere antiquus in
Conſtantinopolitano Patrum Prædicatorum Con-
ventu repertus Tractatus: *Aſſerunt fermentati*
panis vitam & animationem conferre. Fermen-
tatum panem volunt non vivum eſse, ſed
vitalem ſeu verum, qui comedentem nutriat & ani-
met: Azymum autem eſse quaſi lapidem, huma-

næ

næ nutritioni ac animationi ineptum, ideoque nec aptam Sacramento materiam.

Tertia Michaelis ratio eſt hæc: *Azymas Moyſes cum amaritudinibus comedere miſeris Judæis ſemel in anno legem conſtituit. Quentam malæ paſſionis & tribulationis Symbola ſunt. Ac noſtrum Paſcha gaudium & lætitia totum eſt, & extollit nos ab humo ad Cœlum, ſicut & fermentum propter proprium calorem, panem qui omni ſuavitate repletus eſt.* Adfirmat Aayma Sacramentalibus Sacroſanctæ Euchariſtiæ ſignificationibus atque effectibus non convenire. Primo, quod ſint non lætitiæ, ſed mæroris ſymbolum. Secundò, quia furſum non elevant, ſed deprimunt deorſum. Pergit Michael: *Azymæ neque ſal neque fermentum habentes lutum eſt aridum. An non audiſtis* JESUM *dicentem Diſcipulis ſuis: Vos eſtis ſal terræ? Et ſimile eſt Regnum Cœlorum fermento, quod accipiens mulier abſcondit in farinæ ſatis tribus, uſque dum fermentaretur totum? Mulierem vocat Sanctam Eccleſiam. Satis verò tribus repletis, Patrem & Filium & Spiritum Sanctum. Quorum nequaquam lutulentæ Azymæ ſunt participes.* Symbolicas novi Teſtamenti Parabolas vult ſoli fermento, non Azymo quadrare.

Adducit Michael & quartam rationem: *Dicit David de Chriſto, Tu es Sacerdos in æternum ſecundùm Ordinem Melchiſedech. Qui ante Abraham & Moyſem, cœli & terræ & cæterarum rerum agnoſcens Deum, exurgens illi obtulit panem & vinum.* Urget Michael tunc necdum fuiſſe Azyma aut ullum legale Sacramentum, proinde fermentum fuiſſe oblatum à Melchiſedech, ideoque etiam à Chriſto Domino & omnibus Chriſtianis fuiſſe ac eſſe offerendum. Et adjungit: *Et quia translato Sacerdotio, neceſſe eſt ut legis translatio fiat, quæ lex lutulenta Judæis conſtituit Azyma cuſtodire.* Vult Azyma eſſe Judaicam cæremoniam, ideoque Chriſtianis ritibus adverſari. Ex Sancto Paulo Apoſtolo adjungit Euchariſtiam eſſe Dominicæ mortis commemorationem, ac pergit: *Azymæ verò neque commemorationem habent ei, neque mortem illius annuntiant, ſicut Moſaicæ, & ante mille quadringentes annos ea lege conſtitutæ, & per novum Teſtamentum maledictæ ac derelictæ.* Hinc & ipſarum Uſitatores vult eſſe maledictos ac à Deo derelictos.

Reſpondeo hæc argumenta eſſe parvi ponderis. Quod enim Chriſtus Dominus non in fermento, ſed in azymo conſecerit, jam ſatis demonſtratum eſt, evincitque memorata malitia Judæ Proditoris, de quo Liturgia magni Baſilii: *Cœnæ tuæ myſticæ hodiè, fili Dei, aſſume me participem. Non enim tuis inimicis dicam Myſterium, non dabo tibi oſculum, ſicut Judas.* Et in vigeſima quinta ad Antiochenum populum Homilia Sanctus Joannes Chryſoſtomus: *Vultis dicam, cujuſnam opus perficiant illi, qui ante ſacrificii complementum ac finem diſcedunt, neque Cœna abſoluta gratiarum actionis hymnos offerunt? Quando ultimæ Cœnæ communicavit Judas nocte illa poſtrema, cæteris omnibus recumbentibus, ipſe ſe proripiens exceſſit. Illum imitantur & iſti qui ante ultimam gratiarum actionem diſcedunt.* Et in ſua adverſum ſuæ gentis errores invectiva Iſaac magnæ Armeniæ Catholicus: *Judas accepta pane egreſſus panis adminiculo Dominum prodidit.* Accepta Dominica Buccella, Judam continuò exiviſſe diſertè adfirmat Sanctus Evangeliſta Joannes. Unde ſolina panis, non autem vini conſecrationi videtur adfuiſſe. Et ob perfidiam à Diabolo invaſus non manducavit Buccellam, ſed Judæis enuntiavit Myſterium, accuſans Dominum quaſi de inſania, qui iſtiuſmodi Buccellam adfirmaret ſuum corpus, & tanquam tale vellet à cunctis manducari. Et hinc non ad Corpus, ſed ad ſolum Calicem dixit Dominus; *Bibite ex hoc omnes.* Hoc eſt, Judam, qui Sanctum Panem non comedit, imitari nolite, ſed bibite omnes. Hinc & adjunxit: *Non bibam amodò de hoc genimine vitis uſque in diem illum, cum illud bibam vobiſcum novum in Regno Patris mei.* Quod nempe nullus in Regno non bibiturus tunc adeſſet. Quicquid ſit, dumtaxat de confecto Myſterio, non de ſumpto contra legem fermento Judas accuſavit Dominum: Nec ullus poſteà Judæus. Qui omni ſtudio venati ſunt quævis accuſationis capita ac falſa etiam teſtimonia, ſanè hoc verum non neglexiſſent.

A Juda factam Myſterii enuntiationem inſigniter exponit Anonymus de Francis ac aliis Latinis Tractatus, atque proſequitur: *Chriſtus ac Deus noſter Judaicum Paſcha comedit, adimplens legem. Ubi autem legem impleviſſet, tunc panem fermentatum poſuit, tunc dixit: Hoc eſt corpus meum. Ac quidem cum de legali ageretur, minimè ait, Accipite, comedite corpus meum, cum autem de fermentato, tunc dixit: Hoc eſt corpus meum. Idcircò invenit Judas, quo accuſaret Chriſtum. Cum enim accepiſſet panem ad communionem, non tamen eo communicavit, ſed illum ſervans oſtendit Judæis. Quamobrem videns Chriſtus ipſius malitiam, cum dixiſſet, Accipite, comedite, hoc eſt corpus meum, non dixit, Omnes; at in calice ait, Bibite ex hoc Omnes. Sicque liquet Chriſtum dixiſſe panem fermentatum fore ſuum corpus. Porrò hanc traditionem acceperunt ab Origene.* Schiſmaticus hic Auctor à Chriſto Domino, ne ipſum faciat legis prævaricatorem, fatetur legale Paſcha legitimo die celebratum. Hac in re Græci adeò non conveniunt. Videtur addere, quod Judas Dominum non de ſolo confecto Myſterio, ſed etiam de uſitato contra legem fermento accuſaverit. Laudatum Leonis noni, Cardinalis Humberti, ac ſui Patriarchæ Gennadii argumentum conatur hac via evadere, & ſuæ factionis de fermento errorem ſtabilire. Verùm de ſuo loquitur, nullo fulcitur fundamento.

Eandem quæſtionem tractat Armeniorum Patriarcha Iſaac: *Eccum verò quid ajunt increduli Armenii? Nempe panem, quem Chriſtus dedit, azymum fuiſſe, ac idcircò azyma in ſacrificio offerre. Ergo, qui ſemper & ubique Chriſto adverſamini, impii homines, verbis pariter & factis veſtris Chriſtum nunc veſtræ impietatis ac nugationis teſtem producitis? Eſto, fuerit quem Chriſtus dedit panem, azymus. Equidem ille ob anguſtias temporis, ut ne tantum ſalutis myſterium ab eo non traditum relinqueretur, eò quod eadem hora Judæis tradendus eſſet, talem tradidit: Ut ne omninò nos tanta*

ſalu-

Digitized by Google

ſalute privaret, quam nobis ad uſque ſæculi finem largitus eſt, at dignatione, qua Sanctiſſimum ſuum Corpus manducandum præberet, ac per illud vivificaret, ſuique comparticipes faceret. At neque decebat, ut id temporis perfectum panem in manus acciperet, eò quod dies illi azymorum eſſent, ut ie Judæis anſam præbere accuſandi velut impium, ac ſolutorem legis. Chriſtum Dominum, ne legis prævaricatorem & Judæorum calumniis obnoxium faciat, fatetur confeciſse in azymo, & nihilominùs in azymo conficientes Armenios appellat Chriſti hoſtes, & impie Judaizantes. Affirmat plura Chriſti Domini Acta nos nec debere imitari, nec poſse. Et multis demonſtrare conatur exemplis. Tanta opinandi varietas evincit ac præſcribit Græcos circa verum ceſpitare.

Quod porro non ſolus fermentatus, ſed etiam azymus panis ſit panis omninò verus, laudatus Gennadius inſigniter etiam demonſtrat. Etenim in Judicum libro dixit Angelus ad Gedeonem:
Cap. 6. *Tolle carnes, & azymos panes.* Et in Exodi libro
Cap. 29. lex mandat: *Tolle vitulum, paneſque azymos & cruſtulam abſque fermento.* Et de Diſcipulis apud Emmauntem cum Domino manducantibus ſcribit Sanctus Lucas: *Cognoverunt eum in fractione panis.* Utique Azymi. Erat enim tertia Paſchalis feſtivitatis dies, adeoque fermentum in Judæorum domibus non poterat reperiri. Et in Sancti Danielis Prophetæ Commentario ſcribit Theodoretus: *Panis dicitur fermentatus & Azymus.* Laudatus Gennadius inſigniter hæc exaggerat. Quod ipſum pluribus facit Cardinalis Humbertus, & adjungit panes Propoſitionis, *quos Azymos fuiſſe nemo dubitat, qui Moſaicæ legis aliquam notitiam retentat*, tamquam veros panes fuiſse Davidi datos à Sacerdotum Principe, & ab iſto manducatos. Et de Ægyptiorum panibus ſcribit in Sancti Antonii vita Magnus Athanaſius: *Antonius ſumptis ad ſemeſtre ſecum panibus, qui mos eſt Thebanorum, durantque illi per integrum ſæpè annum incorrupti.* Et infrà: *Antonius vixit aſceticè, nec niſi ſexto quoque menſe panes à tecto demiſſos accepit.* Conſonat in quinta apud Joannem Caſſianum Collatione Abbas Serapion, adfirmans Gaſtrimargiæ vitium in nobis numquam exſtingui, nequidem *per quotidiani victus providentiam, & annui panis præparationem.* Et in decima nona Collatione Abbas Joannes laudat
Cap. 6. vitam Cœnobiticam, quod libera ſit *ab annui panis inevitabili cura.* Et in ſecunda Collatione Abbas Moyſes affirmat quotidianam Monachi
Cap. 19. refectionem eſſe duo paximatia, id eſt, *duos parvulos panes, quos vix libræ unius pondus habere certiſſimum eſt.* Quod ipſum in duodecima Collatione Abbas Cheræmon, & in quarto Mona-
Cap. 15. ſticarum inſtitutionum libro teſtatur ipſe Caſſianus. Et in Sancti Pauli ſimplicis vita ſcribit Palladius Epiſcopus Helenopolitanus: *Fert pa-*
Cap. 14. *nes Antonius, & imponit menſæ quatuor paximidia. Et ſibi quidem unum madefecit. Erant enim ſicci.* In libro de Catholicæ Eccleſiæ moribus addit de his Monachis Sanctus Auguſtinus: *Pane ſolo,*
Cap. 32. *qui eis per certa temporum intervalla adfertur, contenti ſunt.* Nempe non niſi ſemel in anno pinſebantur iſta paximatia, & cuique Monacho tum dabatur totius anni proviſio. Erant azyma & ſicca, ideoque intra annum non corrumpebantur. Et quin veri eſſent panes, nemo unquam dubitavit. Ad panis eſſentiam nemo unquam exquiſivit aliud, quàm farinam & aquam.

Licet verò Dominus Euchariſtiam in Azymo pane omninò confecerit ob dictas rationes, nequaquam tamen hoc ſuum factum fixit nobis in legem. Reliquit hoc arbitrio ſuorum Apoſtolorum, & ipſis ſuccedentium Epiſcoporum. Evangelium enim eſt avitæ libertatis reparatrix lex: Ab omni Moſaicæ ſervitutis jugo nos ſolvit, conſtringit ad ſola ſeptem ſimplicia Sacramenta, certam Hierarchiam, ac naturæ legem, circa hujus aut iſtorum rituales veſtes permittit quemque cum ſuo populo Epiſcopum in ſuo ſenſu abundare. Et nos Latini nunquam receſſimus ab illa modeſtia, quam in Commentario de Sancta Communione laudat Georgius Metropolita Corcyrenſis. Apud Leonem Allatium in Diatriba de claris Georgiis hic eſt libri titulus: *Commentarius de Sancta Communione, in quo eſt ex ipſis Sacris Scripturis facta demonſtratio panem fermentatum Eccleſiæ traditum fuiſſe ab Apoſtolis ad oblationem, quemadmodum ad tempora Sancti Gregorii cognomento Dialogi in Romana Eccleſia offerebatur. Proſequitur prætereà diſputationem de hac re Byzantii habitam, & quomodo illi contradicere noluerunt Latini, ſed potius ſanctum panem fermentatum laudarunt, & cum illius panis, quem Chriſtus in Cœna Diſcipulis tradidit, particula in magni Palatii Sceuophylacio inventa eſſet, omnis contradicendi cauſa de medio ſublata eſt.* An ſub magni Gregorii Papatu Romana Eccleſia in fermentato obtulerit, ſuo loco eſt diſcutiendum. Interim fermentatam confectæ à Domino Euchariſtiæ particulam fuiſſe tunc inventam Conſtantinopoli, & probatam à Latinis, eſt omninò fabuloſum. Tantam rem quomodo Michael Cerularius, Conſtantinus Sacellarius, Nicetas Pectoratus, aut quis ſimilis fermenti patronus ignorarit? Levis ac infirma eſt Græcorum fides circa multas Reliquias. Interim Latini nunquam damnarunt aut improbarunt fermentum, ſed ſemper laudarunt. Et hinc de Cardinale Humberto habent ejus Acta Conſtantinopolitana: *Humbertus anathema dedit cunctis, qui deinceps communicarent ex manu Græci Romanum ſacrificium vituperantis.* Nec Græcum nec Latinum ſacrificium voluit vituperari. Utrumque defendunt Stephanus Eduenſis Epiſcopus, Abbas Rupertus, ac in inſigni Epiſtola ad Germanum Patriarcham Conſtantinopolitanum Gregorius nonus. A ſenſu hoc Latina Eccleſia nunquam deceſſit.

Quod noſtrum ſacrificium non Judaizet, in Reſcripto ad Walerannum Naumburgenſem Epiſcopum inſigniter demonſtrat Sanctus Anſelmus: *Quod Græci ajunt nos Judaizare, non eſt verum. Quia non ſacrificamus de Azymo, ut legem veterem ſervemus, ſed ut hoc diligentius fiat, & Dominum, qui hoc non Judaizando fecit, imitemur. Cum enim facimus aliquid, quod Judæi ut Judaiſmum ſervarent faciebant, non Judaizamus, quia non propter Judaiſmum, ſed pro-*

pter

pter aliam cauſam hoc agimus. Si enim in diebus Paſchæ Azymum panem aliquis comedat, ſive quia non habet alium, ſive quia illo magis delectatur quàm fermento, aut ſi quis propter infirmitatem præputium circumcidere cogitur, aut ſi bovi ſuo quis trituranti, ne eſuriat, os non obturat, nullus niſi inſipiens hæc agentem Judaizare judicabit. Cum ergo nos panem Azymum ſacrificamus, ut per Azymi figuram talem Dominum JESUM *fuiſſe ſignificemus, vel ut ipſum panem in corpus ejus, divina operante virtute, ſicut ipſe fecit, ſanctificemus, nequaquam in hoc legis vetuſtatem ſervamus, ſed Evangelii veritatem celebramus.* Judaica Sacramenta non ſunt ſola ac nuda, ſed certis, quæ jam evacuatæ & adimpletæ ſunt, ſignificationibus ac promiſſionibus veſtita elementa, ideoque qui ipſa ab hiſce dividit, & ſic diviſis utitur, nullo modo Judaizat. Alioquin & Græcorum fermentum erit Judaiſmus. Res clarior eſt, quam ut elucidetur. Eam interim apud Sanctum Cyprianum inſigniter elucidat Auctor incognitus de cardinalibus Chriſti operibus in ſermone de Unctione Chriſmatis. Hinc fundamento caret etiam hæc Marci Epheſii calumnia: *Duo diverſa Symbola recitantur. Duo ſunt differentia ſacrificiorum genera: alterum quod pane fermentato conficitur, alterum quod azymo.* Etenim non plus azymum & fermentum, quàm album & rubrum vinum, faciunt duo ſacrificia. Calumnia latiùs revincit Gregorius Protoſyncellus, poſteà Gregorius Patriarcha ob conſtanter defenſam Florentinæ Synodi unionem à Schiſmaticis ejectus ex Conſtantinopolitana urbe. Et tunc illa fuit capta à Turcis.

Cur autem nos Latini azymo potiùs utamur quàm fermento, duas jam rationes audivimus à Sancto Anſelmo. Prima eſt, ut per azymi figuram ſignificemus talem fuiſſe Dominum JESUM Chriſtum. In quæſtionibus ſuper Exodi librum inſigniter elucidat Magnus Græcorum Doctor Theodoretus: *Panes non fermentatos, id eſt,*
Qu. 55. *azymos Altari offerebant Judæi, fermentatos autem offerre Dominus prohibet, ex ſenſibilibus nos docens ea, quæ pertinent ad intellectum. Cum enim panis azymus ex tempore fiat, fermentatus autem habeat aliquid fermenti veteris, prohibet lex, ne quid Ægyptiacæ doctrinæ rebus divinis admiſceatur, quemadmodum & Dominus ſacris Diſcipulis dixit: Cavete à fermento Scribarum & Phariſæorum.* Quod ipſum repetit in prima quæſtione ſuper librum Levitici. Affirmat & azyma eſſe verum panem, & fermentum eſſe vitioſæ ſignificationis. Hanc in prima ad Corinthios
Cap. 5. Epiſtola exponit Apoſtolus: *Neſcitis quia modicum fermentum totam maſſam corrumpit? Expurgate vetus fermentum, ut ſitis nova conſperſio, ſicut eſtis azymi. Etenim Paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus. Itaque epulemur, non in fermento veteri, neque in fermento malitiæ & nequitiæ, ſed in azymis ſinceritatis & veritatis.* Ut ergo & verum & myſticum JESU Chriſti Corpus eſſe novam ſine macula & ruga Creaturam profiteatur Latina Eccleſia, ipſum ſemper duxit in azymo potiùs quàm fermento conſecrandum. Altera hujus moris per Sanctum Anſelmum laudata ratio eſt Domini exemplum, de quo jam oſtendi no[n] eſſe dubitandum.

CAPUT VII.

An Latina Eccleſia in ſuo Sacrificio ſ[...] ſemper uſa pane azymo?

IAcobus Sirmondus ſuum de azymo libellu[m] donat hac præfatione: *Sæpè mirari ſubiit qui factum ſit, ut in Euchariſtiæ Sacrament[o] quod ex pane vinoque conſtat, cum de vino dubi[tet] nemo, quin verum & ex uvis expreſſum eſſe debeat quia id antiqui Canones docent, de altera parte quam panem ſimpliciter Canones vocant, aliud p[o]tuerint quàm germanum atque uſitatum panem inte[r]pretari. Sed hominibus nimirum, qui ſola in Alt[a]ri azyma contueri, ſola in ſcholis & exedris audi[re] azyma ſolerent, difficilè fuit de ſuperioribus tempor[i]bus aliud ſuſpicari, quàm de ſuis.* Latinam p[er] multa ſæcula Eccleſiam vult ſacrificaſſe in fe[r]mento, & ſpondet ipſum demonſtrare. Lat[i]norum azyma affirmat nunquam à primo Schi[ſ]matis auctore Photio, ſed primo ab ejuſde[m] reſumptore Michaele Cerulario fuiſſe impugna[ta], & concludit: *Quod ſi Photianis temporibu[s] nulla de azymo fuit quæſtio, & hanc à Cerular[io] primùm Patriarcha excitatam res docet, quid ver[o] propius, quàm ut azymorum initium apud Latino[s] ad intervallum illud referamus, quod Photium inte[r] & Cerularium interceſſit?* Ugonem Thuſcum *qui Eccleſiam Latinam azyma perpetuò immolaſſe* aut Rupertum Abbatem, *qui Eccleſiam Romanam cenſet fermentum in ſacrificio nunquam admiſiſſe*, exiſtimat non audiendos, atque adjungit *Nec Leo nonus Pontifex unquam, nec Cardinali[s] Humbertus cum azymorum cauſam agerent, iſta ſe perpetui moris præſcriptione defenderunt.* A ſe adducta pro antiquo Latinorum fermento argumenta atque exempla affirmat eſſe demonſtrantia ac manifeſta.

Verùm quod Sanctus Leo nonus iſta perpetui moris præſcriptione numquam fuerit uſus, eſt lucidè falſum. Etenim in prima adverſus Michaelem Cerularium & Leonem Acridæ Antiſtitem Epiſtola ſcribit: *Dicimini Apoſtolicam & Latinam Eccleſiam, nova præſumptione atque incredibili audacia, nec auditam nec convictam palam damnaſſe, pro eo maximè quod de azymis audeat commemorationem Dominicæ Paſſionis celebrare. Ecce incauta reprehenſio veſtra, quando ponitis in Cælum os veſtrum, cum lingua veſtra tranſiens in terra, humanis argumentationibus & conjecturis antiquam fidem confodere & ſubvertere molitur. Ecce jam poſt mille ac ferme viginti à morte Salvatoris noſtri annos incipit per vos doceri Romana Eccleſia, qualiter memoria ejuſdem ſit recolenda, quaſi ei nihil contulerit præſentia, converſatio, & diuturna inſtitutio, ſeu mors pretioſa illius venerabilis Senis, cui ſpecialiter Chriſtus filius Dei vivi dixit: Beatus es Simon Barjona, quia caro & ſanguis non revelavit tibi, ſed Pater meus qui eſt in Cælis.*

Cælis. Multis oſtendit Romanum hunc ritum eſſe inſtitutum Sancti Petri, ideoque venerandum ab omnibus, & à nemine rodendum. Adverſus eundem Michaelem ac Leonem ſcribit Cardinalis Humbertus: *Quia ſufficiente auctoritate novi & veteris teſtamenti conſtat Dominum noſtrum* JESUM *Chriſtum commemorationem ſuæ Paſſionis recolendam in azymo Diſcipulis ſub ipſa Cœna commendaſſe, ſicut hodieque Sancta Romana & Latina Eccleſia noſcitur recolere, dicere debetis, cujus inſtitutionem in fermentato tam obſtinatè defenditis. Nempe quicumque vel qualiſcumque ille fuerit, juxta beatum Job compoſitus Deo, qui eſt ipſa juſtitia ac ſapientia, nec juſtus nec ſapiens erat. Nec poteſt fieri, ut quilibet convenientius aut verius commendare prætuliſſet Sacroſanctum Myſterium fidei, quam ipſe qui tradidit ſemetipſum pro nobis oblationem & hoſtiam Deo in odorem ſuavitatis*. Affirmat quod Romana ac omnis Latina Eccleſia azymi ſui ritum acceperit ab Apoſtolis & Chriſto Domino, ipſumque etiam hodiè citra interpolationem ſervari, Græcum autem fermenti ritum eſſe poſterioris ignoti hominis inſtitutum, ideoque iſtum eſſe & antiquiorem & longè ſanctiorem. Et in omni iſto libro hic eſt unicus Humberti ſcopus. Et hinc in ipſum ſcripſit Nicetas Pectoratus: *Si, ſicut dicitis, Apoſtoli à Domino acceperunt azyma, & illi iterum tradiderunt vobis, hæc in figura Corporis Chriſti in Myſterium novi Teſtamenti, dum nec oblatio panis fieret ſecundùm conſtitutionem Moyſi, neque erant tunc azyma, ubi reperta ſunt?* Vult Dominum non in quartæ decimæ, ſed in decimæ tertiæ Lunæ Veſpera celebraſſe Paſcha, ideoque non in azymo, ſed in fermento. Hinc infert, non noſtrum, ſed ſuum ritum eſſe Dominicum atque Apoſtolicum. Et pergit: *Valdè veritati obſiſtitis Fratres. Si enim traditum vobis fuit ab Apoſtolis comedere azyma, quomodo Agathon Sanctiſſimus Papa veſter, Præſeſſor cum eſſet ſextæ Synodi ſub Conſtantino Imperatore, & divinus Gregorius Agrigentinorum Epiſcopus non obſtitere, cum hujus Synodi divini Patres adverſum azyma legem conſtituiſſent, à nemine fidelium hoc fieri?* Et iterum: *Si aliquis dixerit de Sancta & univerſali Synodo, quæ Papam Romæ Sanctiſſimum Agathonem habuit Præſeſſorem, ipſa centum & ſeptuaginta Patrum, ſub Conſtantino Imperatore, nepote Heraclii, patre Juſtiniani. Quomodo non obſtitit divinus Agathon Sanctæ Synodo ſancienti adverſum hos impios, quos uſque nunc habetis? Si verò ab Apoſtolis haberetis has traditiones, obſtitiſſet forſitan, & non ſuſcepiſſet hæc, quæ apud nos ab ea promulgata ſunt. Papa cum eſſet veſter, quoniam adulteras cognoſcebat traditiones ipſas, & extraneas ab Apoſtolorum doctrina*. Affirmat ſexto Concilio Sanctum Agathonem, utique per Legatos, præſediſſe. Eidem addit adſuiſſe Sanctum Gregorium Agrigentinum in Sicilia Latinum Epiſcopum. Imperator enim Leo Iſaurus Siciliam tunc necdum lacerarat à Romano Patriarchatu, nec tranſcripſerat in Diœceſim Conſtantinopolitanam. Subdit Nicetas azymi ritum fuiſſe damnatum à ſexta Synodo. Hinc concludit ipſum non fuiſſe perpetuam Latinorum conſuetudinem, nec Apoſtolicam traditionem. Hujuſmodi enim traditionem nec Sanctus Agatho, nec Sanctus Gregorius damnari ac ſuis Eccleſiis eripi permiſiſſent. Ex quibus omnibus lucet, quod Cardinalis Humbertus conſtanter aſſeruerit noſtrum azymum eſſe perpetuum Latinæ Eccleſiæ ritum, & ipſi traditum ab Apoſtolis. Lucet quod Nicetas Pectoratus admiſerit illum apud nos viguiſſe uſque ad ſextum Concilium, aſſerens ab ipſo proſcriptum, & tunc relictum à nobis, & poſteà reſumptum. Quocircà Jacobus Sirmondus nobis obtrudit, non avitam Patrum ſententiam, ſed errorem Nicetæ Pectorati. Disertè profitetur ſibi probari ſententiam, quam in Reſcripto ad Conſtantinum Cabaſilam Dyrrachii Metropolitam aſſerit Demetrius Chomatenus Archiepiſcopus Bulgariæ: *Latinorum azymorum nullus unquam meminit canon. Quippe quod poſterius, ut probabile eſt, eorum mos in Romanam Eccleſiam ſe inſinuaverit*. Et an ſancta, an profana eſſent noſtra azyma, quærenti repoſuit eſſe ſancta, & ob illa nos à Græcis non averſandos: quod eſſent ſolius diſciplinæ diſcrimen, non dogmatis. Hic eſt ille Demetrius, qui Imperatori Joanni Laſcari rebellantem Theodorum Comnenum coronavit in Auguſtum, aſſeverans ſe eſſe autocephalum, ideoque non minus quàm Patriarcham Conſtantinopolitanum coronandi Principis poteſtate gaudere. Rem latiùs narrat Georgius Acropolita. Cap. 11. Imperator Joannes Ducas, quo Flandros Conſtantinopoli exigeret, tentabat tunc, uti refert Georgius Pachymeres, extinguere Schiſma, & unire Eccleſias. Et bono operi favebat Demetrius. Hinc ut averſum ab illo Dyrrachienſem Epiſcopum ſibi adjungeret, contra ſuæ factionis errorem aſſeruit Latinorum azyma eſſe ſancta ſpectare ad ſolam diſciplinam, ideoque ob ipſa unionem non impediendam.

Quod eodem tempore libros de eodem objecto ſcripſerint Nicephorus Blemmidas, & Nicetas Marronenſis, magnæ tunc Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ Chartophylax, poſtea Theſſalonicenſis Archiepiſcopus, teſtantur laudatus Pachymeres & Nicephorus Gregoras. Fuerunt libri adeo eruditi, ut duriſſimi Schiſmatis contra Imperatorem Michaelem Palæologum ac ab ipſo dilectam Eccleſiarum unionem defenſor Joannes Veccus fuerit ipſorum lectione converſus in carcere, profeceritque in eximiè orthodoxum Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ Patriarcham, & conſtantiſſimum factæ per Lugdunenſem Gregorii decimi Synodum unionis Vindicem ac Protectorem. Nicephorus Blemmidas eſt ille magnus Monachus & Abbas, qui & oblatum ſibi Patriarchatum recuſavit, & qui Marceſinam, publicam Imperatoris Joannis Ducæ cum populi ſcandalo Concubinam, ab ingredienda ſui Monaſterii Eccleſia publicè projecit; & provocato ad vindicandum Principi extorſit has voces: *quid me ad virum Juſtum puniendum impellitis? Nam ſi ego ſine probro & ignominia vivere voluiſſem, imperii Majeſtatem inviolatam conſervaſſem*. Quod hæc *mærore affectus & lachrymis oppletus cum profundo ſuſpirio* dixerit, affirmat memoratus Gregoras.

Digitized by Google

ras. Hæ dicta ſint, ut luceat Orientali Eccleſiæ
Lib. 2. inſignes orthodoxos nunquam deſuiſse. Et hi magnum Baſilium imitati, diſpoſuerunt ſermones ſuos in judicio: ne Schiſmaticam ſuam gentem nimis offenderent, Latinos ritus diſpenſatoriè non exaltarunt. Hinc dictus Demetrius, quo ſuum fermentum præferret, addidit azymi ritum non eſſe Apoſtolicum, ſed à nobis noviter inductum. Et hocce dogma laudat, probat, ac profitetur Jacobus Sirmondus. Sextæ Synodi circa hanc materiam Acta exponam ſuo loco. Ea interim habent & hunc articulum: *Oblatio munda debet eſſe à fermento, juxta quod in geſtis Pontificalibus à Beato Sylveſtro legimus eſſe ſtatutum.* Et qui non ſolùm Michaelis Cerularii, ſed & Photii calumnias præceſſit, Alcuinus Flaccus ſcribit ad Lugdunenſem Eccleſiam: *Audivimus aliquos in illis partibus affirmare ſalem eſſe in Sacrificium Corporis Chriſti mittendum. Quam conſuetudinem nec univerſalis obſervat Eccleſia, nec Romana cuſtodit auctoritas. Tria ſunt,*
Epiſt. 69. *quæ in Sacrificio hujus teſtimonii offerenda ſunt: Panis, aqua, & vinum. Panis, qui in Chriſti Corpus conſecratur, abſque fermento ullius alterius infectionis debet eſſe mundiſſimus, & aqua abſque omni ſorde mundiſſima, & vinum abſque omni commixtione alterius liquoris, niſi aquæ, purgatiſſimum. Igitur aqua utrique conveniat. Ex aqua & farina panis fit, qui conſecratur in Corpus Chriſti.* Ante utrumque ſchiſma ſcripſit in libris de Clericorum inſtitutione etiam Rabanus Maurus: *Panem infermentatum, & vinum aqua mixtum in Sacramentum Corporis & Sanguinis Chriſti ſanctificari oportet.* Utique ex antiqua Latinæ Eccleſiæ conſuetudine.
L. 1. c. 31. Et ſubdit illius cauſam: *Credimus & panem illum, quem primum Dominus in Cœna myſtica in myſterium ſui Corporis conſecravit, infermentatum eſſe, maximè cum in tempore Paſchæ nullum fermentum cuiquam veſci, ſed nec in domo habere ulli licebat.* De incognito apud Sanctum Cyprianum Auctore Sermonum de cardinalibus Chriſti Domini operibus ſcribit Jacobus Pamelius: *Cujuſcumque ſit opus, certè ſcriptum conſtat ætate Cornelii & Cypriani, atque adeò eandem auctoritatem meretur.* At certum eſt non eſſe tam antiquum. Lucet ex Sermone de Unctione Chriſmatis: *Hodie patent carceres, & damnati libertate donantur. Severitate depoſita hodie judices manſueſcunt.* Laudat in Theodoſiano Codice exſtantem Valentiniani primi legem ad Viventium Urbis Præfectum: *Ob diem Paſchæ, quem intimo corde celebramus, omnibus quos reatus adſtringit, carcer incluſit,*
Lib. 9. tit. 38. cap. 3. *clauſtra diſſolvimus. Attamen Sacrilegus, in Majeſtate reus, in mortuos, Veneficus, ſive maleficus, Adulter, Raptor, Homicida, communione iſtius muneris ſeparentur.* Exſtant ejuſmodi plures Leges Romanorum Principum. Judæi ob Paſchatis ſui reverentiam quotannis dimittebant unum vinctum. Hinc enim Chriſtum Dominum hoc titulo liberare volenti Pilato Præſidi reclamarunt: *Non hunc, ſed Barabbam.* Chriſtiani Romanorum Principes verum noſtrum Paſcha duxerunt largiùs honorandum: Cunctis præter graviorum criminum reos, vinctis omnes ubique carceres reſerarunt. Quem morem laudant Innocentius primus Pontifex, Sanct[i] Ambroſius, magnus Leo, in precibus in Eph[e]ſino latrocinio exhibitis Conſtantinopolitanu[m] Eutychetis Monaſterium, Sanctus Gregori[us] Nazianzenus, & cum aliis Sanctus Joann[es] Chryſoſtomus, laudans magnum Imperatore[m] Theodoſium, quod ſuis Encyclicis Paſchal[is] indulgentiæ Litteris addidiſſet hanc Clauſulam: *Utinam mihi & mortuos revocare, atque ad priſ[ti]nam vitam reducere liceret.* Ita habes in Sermon[i]bus ad Populum Antiochenum. Eſt mos ind[u]ctus à magno Conſtantino. Eundem continu[a]runt Gothorum in Italia Reges. Lucet e[x] larga ejus formula apud Aurelium Caſſiodorum. Alii, licet Chriſtiani, Barbarorum Reges gr[a]tiam aut abrogarunt, aut certè inſigniter mutil[a]runt. Quo circa laudatorum ſermonum auct[or] poſt magnum Conſtantinum vixit, & quide[m] eo tempore, quo adhuc integrum erat Rom[a]num Imperium. Vivere debuit ante finem ſex[ti] ſæculi. Et in ſermone de Domini cœna ſcrib[it] de noſtro Sacrificio: *Panis hic azymus, cib[us] verus, & ſincerus, per ſpeciem & Sacramentu[m] nos tactu ſanctificat, fide illuminat, veritate Chr[i]ſto conformat.* Quin & ipſe Sanctus Cyprian[us] ſcribit ad Presbyterum Cæcilium: *Sic Calix D[o]mini non eſt aqua ſola, aut vinum ſolum, niſi utrum[que] ſibi miſceatur, quomodo nec Corpus Domini p[o]teſt eſſe farina ſola, aut aqua ſola, niſi utrumq[ue] admixtum fuerit, & copulatum, & panis un[ius] compage ſolidatum.* Euchariſticum panem aſſi[r]mat ex ſola aqua confici & farina, ideoque eſ[ſe] Azymum. Quod ipſum frequenter ſcribit Sanct[us] Auguſtinus, & alii Latini Patres.

Quidquid ſit, in Animæ Gemma ſcribit etia[m] Honorius Auguſtodunenſis: *Panis ſit abſque fe[r]mento, quia Chriſtus fuit ſine peccato.* Neſci[o] quis Andegavenſis Eccleſiæ Presbyter, *dum m[i]niſtraturus ſacris adſtaret altaribus, nec in hoſtia[s] præparatum panem inveniret, de communi pa[ne] Sacrificium obtulerat,* atque ita per imperitia[m] aut incuriam ſuerat Græcatus, & ipſum caſtiga[n]dum tranſmittenti ad ſe Metropolitam Epiſcop[o] Ganfredo reſcripſit Sanctus Hildebertus Epiſco[]pus Turonenſis: *Qua in re licet potiùs conſuetu[do] quam fides impugnetur, nos tamen non ullam in [e]culpam attendimus, arbitrantes gravius puniendu[m] eſſe Eccleſiæ ſcandalum, quam delictum; & Sace[r]dotis incuriam, quam reatus qualitatem.* Aſſi[r]mat azyma eſſe avitam Eccleſiæ conſuetudinem. Loquitur enim in ſenſum, quo ſcripſit in oper[e] de divinis officiis etiam venerabilis Tuitienſi[um] Abbas Rupertus: *Cur Sancta Romana Eccleſi[a] nunquam in Sacrificio fermentum admiſerit, no[n] otiosè quæritur, nec inutiliter, maximè quia con[]ſuetudini huic tota hactenus Græcia refragatur.* Exponit Michaelis Cerularii calumnias, a[c] proſequitur: *Tantæ ſinceritatis fuit ſemper Romana Eccleſia, ut cui deſit ſcripturarum notitia ve[l] argumentandi facultas, ſola illius de azymo contra Græcos ſufficere debeat auctoritas.* Conſonat in Orientalis Eccleſiæ Hiſtoria Jacobus Cardinalis de Vitriaco. Aſſirmat ac demonſtrat Chriſtum Dominum confeciſſe in azymo, ac pergit: *Unde hanc conſuetudinem Apoſtoli reliquerunt Eccleſiæ,*

Digitized by Google

& maximè hunc ritum ſacrificii Romana Eccleſia habuit à Beatis Apoſtolis Petro & Paulo, à quibus dum viverent ordinationem accepit, quos & mortuos uſque Cap. 38. *nunc cuſtodit. Hunc ſacrificii ritum Græci poſtquam tunicam Domini inconſutilem invidia Latinorum diviſerunt, ne Romanam Eccleſiam imitari viderentur, pertinaci contumacia mutaverunt, & uſque hodie ex fermentato conficiunt, non attendentes myſterium, neque virtutem Scripturarum.* Demonſtrat azymum eſſe fermento longè aptiùs ad Chriſtianum Sacrificium. Affirmat non Latinos à fermento ad azymum, ſed poſt ſchiſma Græcos ab azymo ad fermentum eſſe digreſſos. Quod ip- L. 4. c. 4. ſum iiſdem verbis ſcribit in libris de Miſſæ Sacrificio Innocentius tertius. Adeò diverſus uterque eſt à Jacobo Sirmondo. Baſilianus Calabriæ Monachus Barlaamus à nobis apoſtatavit ad Græcos, & ſub Andronici ſecundi Paleologi Imperio fuit Conſtantinopoli magnus Doctor. Gregorius Palamas, qui poſteà fuit Theſſalonicenſis Archiepiſcopus, movit tunc, aut potiùs à neſcio quibus imperitis Græcorum Monachis motam de transfigurati in Monte Thabor Domini noſtri Divino & increato Lumine quæſtionem defendit, & horrendos evomuit errores. Ipſos revicit Barlaamus, verum cœca Joannis Patriarchæ Conſtantinopolitani Synodus adhæſit Palamæ, & Barlaamum de hæreſi damnavit. Quæ omnia latè deſcribit in ſua Hiſtoria Joannes Imperator Cantacuzenus. Iſta vexatio Barlaamo dedit aliam mentem, ipſum reduxit ad Romanam Eccleſiam; L. 2. c. 40. ſcribitque dictus Imperator: *Barlaamus judicium valdè claudicaſſe clamitans, & aufugiens in Italiam, cum Latinis, ut antea, ſenſit, ab eiſque Hieracis Epiſcopus creatus eſt.* Hieracum (a) ſeu Gyracum eſt Civitas in Peloponeſo. Illic Barlaamus omni ſtudio conatus eſt Græcos ad unionem ducere, ſcribitque in prima ad ipſos Epiſtola: *Græcorum gens, propter duo Latinos accuſans, æſtimat oportere ab eis ſe dividi. Unum eſt principalius, quod ajunt Spiritum Sanctum ex Patre filioque procedere. Secundùm, quod azymo pane Sacratiſſimam celebrant Hoſtiam. Ego autem tempora examinans, video quod ſchiſma quidem nondum quadrigentorum eſt annorum. Sub Baſilio enim Macedone & Photio Patriarcha, ut ajunt, incœpit. A quibus prædictorum annorum numerus necdum eſt completus. Romana verò Eccleſia ante inchoatum ſchiſma pluſquam ſeptingentis annis per azyma conficiebat Sacratiſſimam Theleten. Alexander enim Romanus Pontifex, qui ſub Adriano vitam glorioſo Martyrio finivit, Hoſtiam Romanæ Eccleſiæ de azymo ſtatuit. Poſt quem non paucos Romanos Pontifices Deus virtute, & martyrio, & miraculis glorificavit, ut utræque partes in Sanctis eos connumerent.* Circa Alexandri factum conſonat in Libro de Canonum obſervantia Radulphus Decanus Eccleſiæ Ton- Cap. 23. grenſis: *Alexander Papa præcepit, ut oblatio ex azymo fieret in parva quantitate.* In Libro de expreſſo Dei Verbo exponit Dominus Cardinalis Staniſlaus Hoſius: *Sed nec illud ignoramus, quod in azymo Pane Sacramentum Euchariſtiæ Chriſtus confecit, qui ritus aliquamdiu etiam fuit obſerva-* Fol. 57. *tus in Eccleſia. Et obſervatur nunc quoque. Simul autem ut exorti fuerant Ebionitæ, qui Legalia ſimul cum Evangelio ſervari debere contendebant, quam etiam ob cauſam in fermentato Pane Sacramentum iſtud confici poſſe negabant, quod omnis oblatio, quæ offertur Domino, juxtà Legem abſque fermento eſſe debeat, contrarium eſt conſtitutum, nimirùm ut in fermentato Pane conficeretur Euchariſtia, cum natura tamen ſua ſit indifferens, nec referre quidquam videatur, in azymo conficias, an in fermentato. Poſtquàm verò ceſſavit Ebionitarum hæreſis, ad intermiſſum in azymo conſecrandi morem Latina Eccleſia ſibi redeundum putavit.* Hunc reditum aliqui ab Alexandro, aliqui decretum exiſtimant à Sancto Sylveſtro. Inchoaſſe poſſit Alexander, Sylveſter innovaſſe ac firmaſſe. Dominus Cardinalis iſta accepit à Doctore Angelico in Commentariis ad quartum Librum Petri Lombardi.

(a) Eſt Urbs in Calabria habens Epiſcopum. *Adnot. Noriſiana.*

Fateor iſtam fermenti & azymi mutationem nullo fulciri antiquo teſtimonio. Attamen non caret omni fundamento. Nam & ad Aquilejæ Epiſcopum ſcripſit Petrus Antiochiæ Patriarcha: *Quod ſi etiam dictorum vim moleſtè fertis, & contentioſiùs obnitimini, dicentes accepiſſe à Sanctis Apoſtolis Petro & Paulo azymi traditionem, hoc quoque concedemus veſtræ Fraternitati, & Deo favente oſtendemus quædam ab Apoſtolis tradita, aut à Patribus, aut ab illis poſtmodum fuiſſe correcta, ac in id quod magis pium videretur mutata, tanquàm fide in Chriſtum jam confirmata, ac Eccleſia per Dei gratiam roborata ac dilatata. Nam & Sabbathum perindè atque Dominicam diem juſſi ſumus honorare atque ſervare, nihilque operis in eis facere: Nec tamen id modò obſervatur. Sed & Petrus accedentes ex gentibus ad inculpatam Chriſtianorum Fidem, primùm circumcidebat, ſicque demùm baptizabat.* Fatetur azymum non tantùm à Chriſto Domino, ſed etiam à Sanctis Apoſtolis Petro & Paulo uſitatum, ac traditum Latinæ Eccleſiæ, verùm non uti perpetuum Chriſtianitatis ritum, ſed tanquàm adhuc honorandas mortuorum Legalium reliquias, cum gratia proſcribendas ſuo tempore ac ſepeliendas. Quæ azymi temporanea ſepultura omninò poſſit propter Ebionem, quod ipſum non Evangelica libertate, ſed legali ſervitute uſitandum vellet, contigiſſe. Et hoc inſinuat Sanctus Epiphanius, ſcribens de Ebionitis: *Ex Chriſtianorum & Eccleſiæ imitatione myſteria quæ-* L. 30. c. 16. *dam quotannis celebrant, in quibus panes azymos, & alteram myſterii partem adhibent meram aquam.* An Azymi panis uſum Epiphanius improbet, non liquet. Si improbet, non improbat niſi uſum Judaicum. Et hac de cauſa poſſit ipſum omnis tunc Eccleſia deſeruiſſe. Quidquid ſit, hæc omnia evincunt azymi uſum apud Latinos eſſe antiquiſſimum.

Digitized by Google

CAPUT VIII.

Exponuntur aliæ de Azymo Lites.

MIchael Cerularius neqnaqnam fuit primus de azymo contra Latinos Litigator. Etenim hae de re ſcribit Nicetas Pectoratus: *Si traditum vobis fuit ab Apoſtolis comedere azyma, quomodo Agathon Sanctiſſimus Papa veſter, Præſeſſor cum eſſet Sextæ Synodi ſub Conſtantino Imperatore, & Divinus Gregorius Agrigentinorum Epiſcopus non obſtitere, cum hujus Synodi Divini Patres adverſus azyma legem conſtituiſſent, à nomine fidelium hoc fieri?* Laudat undecimum Trullanum Canonem: *Nemo eorum, qui in Sacerdotali ordine enumerantur, vel Laicus, Judæorum azyma comedat.* Affirmat noſtri ſacrificii azyma de Judaico contagio per iſtum Canonem damnari. Demonſtrare hoc conatur in Canonis commentario Theodorus Balſamon: *Non dicat quiſpiam, quod illa azyma vetiti ſint comedere, quæ dantur ab Hæreticis, non autem ſacrificium ſatere per azyma, vel abſolutè comedere azyma, quoniam nos quoque diverſo modo azyma comedimus, quæ dicuntur* παξιμάδια. *Audiet enim quod non azyma comedere ſit probibitum, ſed per azyma more Judaico Feſta celebrare. Quod eſt majus Feſtum incruento Sacrificio, quod Dominus noſter* JESUS-CHRISTUS *tradidit tempore mortis ſuæ & Feſti Paſchalis? Quia autem Sanctis Patribus ne in mentem quidem venit nos per azyma celebraturos, ex eo clarum eſt, quod omne Feſtum Judaicum aboleverit.* Cum Niceta Pectorato non plenè convenit. Affirmat noſtrum in azymo Sacrificium iſtius Synodi Epiſcopis nec veniſſe in mentem, ideoque nec fuiſſe directè damnatum. Affirmat ab illis damnari omnem cum Judaicis Feſtis ac ritibus communionem, ideoque & Latini Sacrificii azyma: *Verum per ſolam conſequentiam.*

. Reſpondeo à Niceta Pectorato ſextam Synodum cum Trullana imperitiſſimè confundi. Et quis unquam audivit Trullanæ Synodo præſediſſe Agathonem Pontificem, aut Gregorium Agrigentinum Epiſcopum interfuiſſe? Et Romani Sacrificii azyma nullo pacto improbavit iſta Synodus. Abſit ut ipſum de Judaico contagio damnarit. Varios Armeniorum ritus damnavit de iſto contagio, & tamen ipſorum azyma nec verbo uno tetigit: Quod nempè ipſum accepiſſent à Romana Eccleſia, & Chriſtiana in Romanum morem libertate uſurparent. Fateor tamen in ſexta Synodo fuiſſe à Latinis & Græcis diſputatum de azymo & fermento. Diſputationem, quam Actis ſuis non inſeruit laudata Synodus, ex Romanis Archivis produxit adverſùs præfatum Nicetam Cardinalis Humbertus. Synodalia de fide adverſùm Monothelitas Acta exponit compendio, & proſequitur: *Tanta gratia Legatos Apoſtolicæ Patis comitata eſt, ut Joannes Portuenſis Epiſcopus, qui erat unus ex ipſis, Dominica octavæ Paſchæ Miſſas publicas in Eccleſia Sanctæ Sophiæ coram Principe & Epiſcopo ipſius Urbis Latinè celebraret.* Celebravit in azymo, atque hinc factum videtur quod Humbertus ſubdi[t]: *Tunc piiſſimus Princeps Conſtantinus interroga[vit] Legatos, qualiter Romana Eccleſia de Sacrifi[cio] Corporis & Sanguinis Domini noſtri* JESU-CHR[I]STI *ordinem teneret. Illi reſponderunt: In Cal[ice] Domini non ſolet ſolùm offerri Vinum, ſed Aqua [mi]xtum. Nam ſi ſolum Vinum offertur, Sanguis Ch[ri]ſti incipit eſſe ſine nobis. Et ſi aqua pura offertu[r] ſola plebs incipit eſſe ſine Chriſto. Quando utrumq[ue] admiſcetur, id eſt, Vinum & Aqua, tunc Sacr[a]mentum ſpiritale perficitur. Oblatio verò, quæ [in] Sacrificio Altaris offertur, nullam commixtion[em] aut corruptionem fermenti debet habere, ſicut Bea[ta] Virgo Maria abſque omni corruptione Chriſtum con[ce]pit & peperit. Hinc in Eccleſia mos obtinuit, [ut] Sacrificium Altaris, non in ſerico aut panno tinct[o] ſed in lino terreno celebretur, ſicut Corpus Dom[ini] fuit in Syndone munda ſepultum. Sic & munda deb[et] eſſe à fermento, juxta quod in Geſtis Pontificalibus [à] Beato Sylveſtro legimus eſſe ſtatutum. Tunc placuit pi[iſ]ſimo Principi Conſtantino hæc traditio Apoſtolicæ [Se]dis.* Placuit & Græcorum Epiſcopis. Et hæc [e]ratio, cur idem ipſi in Trullana poſtmodù[m] Synodo adunati damnarint in ſolo Vino offere[n]tes Armenios, & de damnando aut notan[do] Latinorum azymo ne vel ſomniarint. Hinc n[on] ſomniavit Photius. Eandem rem refert Græc[us] Monachus Hilarion: *Ubinam eorum ſomnia quæ dicunt in ſexta Synodo, celebrata Imperato[re] Conſtantino, Agathonem Papam, & Gregorium [A]grigentinorum Epiſcopum lege ſancire adverſùs a[zy]ma, ut ne quis deinceps Fidelium utatur? Ex q[uo] enim Latini cœperunt ſacrificare in azymis, nu[n]quam receſſerunt ab eo ritu. Quin verò, quod ſ[pe]ctat ad ſextam Synodum, legi Patres poſt reprob[a]tam hæreſim Monothelitarum in Octava Paſchæ, [in] Urbe Conſtantinopoli, ac Templo Sanctæ Sophiæ gratias Deo agentes, celebraſſe latinè, Græcis om[ni]bus laudantibus modum Sacrificii ritu latino.*

Quæſtio eſt, an ſub magno Gregorio Rom[a]na Eccleſia obtulerit in fermento? Affirm[at] Georgius Metropolita Corcyrenſium. Etenim in Diatriba de claris Georgiis Leo Allatius m[e]morat ejus commentarium de Sancta Communio[ne], in quo ex ipſis Scripturis demonſtratur, au[t] certè demonſtrari tentatur, *Panem fermentatum fuiſſe traditum ab Apoſtolis ad oblationem, quemad[modum] ad tempora Sancti Gregorii cognomento Dialo[gi] in Romana Eccleſia offerebatur.* Conſonat i[n] Libro de Miſſa & Templo Simeon Archiepiſco[pus] Theſſalonicenſis: *Sanctus Gregorius, Aucto[r] ille Dialogorum, cum fermentato Sacrificium offerr[e] teſtatur.* Quod ipſum vult Jacobus Sirmondus Sacras Sanctæ Radegundis in Gallia oblatione[s] affirmat fuiſſe è communi pane, & pergit *Romæ verò veſana illa Matrona occurrit, quam in Sancti Gregorii Vita narrat Joannes Diaconus interrogatam cur riſiſſet, Gregorio reſpondiſſe, quia panem, quem propriis manibus me feciſſe cognoveram, tu Corpus Dominicum perhibebas. Utraque videlicet uſitati panis oblationes parabat, atque hanc Romæ & in Gallia fuiſſe conſuetudinem utraque confirmabat.* Reſpondeo hæc inſigniter refutari à Gennadio ſecundo Patriarcha Conſtantinopolitano: *Nunc demonſtrabitur, quo pacto*

Romana Eccleſia azymum, & Orientalis Eccleſia fermentatum conficit, per Gregorium Dialogum, Virum ſanctiſſimum, qui ante Eccleſiarum ſchiſmata vixit, cujus commemorationem noſtra etiam Eccleſia unoquoque anno cum laude facit. Hic enim optimè cauſas reddit azymi & fermentati, traditque Occidentalem Eccleſiam azymum, Orientalem antiquitùs in uſu habuiſſe fermentatum, bonaque & laudabili ratione utramque ad id efficiendum fuiſſe permotum. Scribit enim: Solet multos perturbare, quamobrem quidam in Eccleſia panes azymos, quidam offerunt fermentatos. Romana Eccleſia offert azymos panes, propterea quod Dominus ſine ulla commixtione ſuſcepit Carnem, ſed cæteræ Eccleſiæ offerunt fermentatum, pro eo quod Verbum Patris indutum eſt Carne, & eſt verus Deus & verus Homo. Item: Et fermentum commiſcetur farinæ, & efficitur Corpus Domini noſtri JESU-CHRISTI *vivi. Sed ſive in azymo, ſive in fermento conficiatur, Domini Corpus & Salvatoris noſtri ſumimus. Audite quomodò magnus hic Pater nullum inter azymum & fermentatum judicat eſſe diſcrimen.* Et ad Haytonem ex ſuo nuper Rege Cœnobitam ſcribit Gregorius Siſenſis Patriarcha Armeniorum: *Nos à Sancta Romana Eccleſia acceptum habemus azymum, Mitram Epiſcopalem, & modum ſignandi Cruce.* Armenii non cum Græcis à dextro in ſiniſtrum, ſed cum Latinis à ſiniſtro in dextrum pectoris latus ducta manu formant ſignum Crucis. Quos omnes mores à magno Gregorio admiſerunt. Procurarat hæc Domitianus Melitinenſis Epiſcopus, ſecundæ Armeniæ Metropolita, Imperatoris Mauritii Cognatus, Gregorio amiciſſimus: Quocircà conſtat Romanam ſub Gregorio Eccleſiam non in fermentato, ſed omninò obtuliſſe in azymo. Item conſtat de hac ritus differentia tunc aliquid fuiſſe controverſiæ. Quare non primam de ipſa quæſtionem fecit Michael Cerularius, ſed primum ſchiſma.

Jacobi Sirmondi argumentum non pro ſola Romana & Gallicana, ſed pro omni Latina concludit Eccleſia. In omni enim olim Eccleſia per Sacerdotem conſecranda, & à ſe tunc ſumenda elementa offerebat populus, cujus moris lucida teſtimonia etiam nunc hodie ſuperſunt in Romano Miſſali. Dicit enim illic Sacerdos: *Orate, Fratres, ut meum ac veſtrum Sacrificium fiat acceptabile.* Et in Canone: *Memento Domine Famulorum, Famularumque tuarum, pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt hoc Sacrificium Laudis.* Et iterum: *Hanc oblationem ſervitutis noſtræ, ſed & cunctæ Familiæ tuæ.* Et in Secreta Paſchali: *Suſcipe Domine preces populi tui cum oblationibus Hoſtiarum.* Et in alia Secreta: *Quod ſinguli obtulerunt.* Obtulerant enim Panem & Vinum. Et pergit de illis Jacobus Sirmondus: *Quo argumento clariùs doceri poterat Latinos tunc azymis in Altari uſos non eſſe, quàm undè conſtat oblatum à populo Panem conſecraſſe, quem minimè dubium eſt uſitatum ſibi ac fermento de more temperatum obtuliſſe?* Et hoc eſt ejus palmare fundamentum.

Reſpondeo nullius eſſe firmitatis. Faciebat enim olim Latinus Populus, quod ipſe à ſe viſum affirmat in Armoricis: *Nunc ſi quando in Miſſa Panis offertur, ideò non conſecratur, quia azymus non eſt, & ſola apud nos hodie azyma conſecrantur. Quod ſi azymus offerretur, conſecrari fas eſſet. Vidimus aliquando ipſi, non injucundo ſpectaculo, in Armoricis apud Leonices, antiqui moris imaginem referentes Matronas aliquot, quæ die Feſta communicaturæ cum in Dominicum veniſſent, adſtantique ad Altare Miſſam celebraturo Sacerdoti ſuam ſingulæ Oblatam, ſed puram & azymam, vel domo allatam, vel è Sacrario petitam obtuliſſent, ubi peracta conſecratione ad Communionem ventum eſt, ita omnes communicarunt, ut mutatas inter ſe Hoſtias participarent, nec culpari ulla poſſet, ſi de alterius, ut loquitur Cyprianus, Sacrificio ſumeret, cum ſuam ipſa viciſſim alteri concederet.* Quanta cura atque munditia ſuam olim Oblatam pararet fidelis Populus, docet decima ſexta Toletana Synodus, mandans ipſam *ſtudio parari*. Ut per comprovinciales Eccleſias fiant ad formam Metropolitanæ Eccleſiæ, mandat quinta Synodus Arelatenſis. Sui temporis morem inſigniter exponit Cardinalis Humbertus: *Quod calumniamini azyma decorſùm terræ conjuncta, non negamus vulgò hæc eadem ſic parari, lapidibus aut argilla ſuperpoſità, aut ſicut dicitis, terræ conjuncta. Verum hæc ad communes uſus hominum, & cæterorum animalium tranſeunt. Nam ad magnam Chriſti menſam non accedunt, ſed illud ſolum quod Diaconi cum Subdiaconis, ſeu ipſi Sacerdotes ſacris amicti Veſtibus, cum melodia Pſalmorum, conſperſum & in ferro paratum, ex Secretario proferunt.* Et iterùm: *Romana & Occidentalis Eccleſia à Miniſtris ſacri Altaris in Secretario confectum offert azymum.* Azyma noſtra nihil diſtare à lapide, & tanquàm lateres coqui dixerat Michael Cerularius. Et ad hanc calumniam Humbertus fatetur id verum de profanis, non de ſacris azymis, affirmans non in terra, ſed in ferro, nec à Laicis parari in ſuis domibus, ſed à ſolis Clericis in Secretariis Eccleſiarum. Media ſæcula voluerunt Oblatas eſſe non tantùm ejuſdem materiæ, ſed & ejuſdem formæ. Hinc ipſarum paraturam in ſolos Clericos tranſtulerunt. Avitam de ipſis curam latiùs expoſui ad Trullanos Canones, & exponam ad Dictatum ſeptimi Gregorii. Et hæc omnia evincunt ipſas non uſualem fuiſſe panem, ſed penitùs ſingularem.

Aliud Jacobi Sirmondi argumentum deſumitur ex ſexto Canone decimi ſexti Toletani Concilii: *Ad conventus noſtri agnitionem delatum eſt, quod in quibuſdam Hiſpaniarum partibus quidam Sacerdotum, non panes mundos & ſtudio præparatos, ſuprà Menſam Domini in Sacrificio offerunt, ſed de panibus ſuis uſibus præparatis cruſtulam in rotunditatem auferant, eamque ſuper Altare cum Vino & Aqua pro ſacro Libamine offerant. Quod factum nequaquam ex ſacræ auctoritatis Hiſtoria geſtum perpenditur. Unde id unanimitatis noſtræ delegit Conventus, ut non aliter panis in Altari Domini Sacerdotali Benedictione ſanctificandus proponatur, niſi integer & nitidus, qui ex ſtudio fuerit præparatus. Nec grande aliquid, ſed modica tantùm oblata, ſecundùm quod Eccleſiaſtica conſuetudo retentat.* Jacobus Sirmondus Canonem commentatur in hunc modum: *Quid hoc tandem eſt quod Concilii hujus Antiſtites in his Sacerdotibus reprehendunt? An quod azymum panem*

nem

nem non conſecrarent? Minimè gentium. Atqui hoc ante omnia redargui oportuit, ſi azyma requirebatur, quia panes ipſorum aſui præparati, quos immolabant, azymi non erant, ſed fermentati. Quo ergò nomine reprehendunt? Quia panes hi, quibus utebantur, nitidi non erant, nec ſtudio in eam rem parati, quod conſuetudo poſcebat. Anno Domini ſexcenteſimo nonageſimo tertio fuit celebrata iſta Synodus, ideòque Latinam Eccleſiam eo uſque abſtinuiſse ab aaymo Scriptor iſte exiſtimat. Reſpondeo longè aliud ſentire beatum Alcuinum Flaccum in Epiſtola ad Fratres Lugdu-
Epiſt. 69. nenſes. Affirmat *Hiſpaniam, quæ olim Tyrannorum fuit nutrix, tunc fuiſſe nutricem Schiſmaticorum contra univerſalem Sanctæ Dei Eccleſiæ conſuetudinem.* Et adducit rationes. Primò, quod Chriſtum Dominum doceret aſſumptæ Humanitatis cauſa eſſe adoptivum Dei Patris Filium. Secundò, quod Conſtantinopolitano Symbolo adderet vocem, *Filioque.* Tertiò, quod Chriſtianæ regenerationis Baptiſma cenſeret unica merſione complendum. Quarta ratio eſt hæc: *Audimus quoque aliquos in illis partibus affirmare ſalem eſſe in Sacrificium Corporis Chriſti mittendum.* Nec tacet erroris fundamentum: *Hujus Sectæ Auctores dicunt aquam & ſalem eſſe ejuſdem naturæ.* Azymum Latinæ Euchariſtiæ panem ex ſola farina & aqua coquendum aſſerit cum omni Latina Eccleſia Alcuinus, & ab iſto principio Hiſpani Errones non ſunt auſi deviare. Hinc dixerunt ſalem eſse aquam, ſeu ejuſdem cum aqua naturæ. Verùm pergit Alcuinus: *Quam conſuetudinem nec univerſalis obſervat Eccleſia, nec Romana cuſtodit auctoritas.* Et iterùm: *Panis qui in Corpus Chriſti conſecratur, abſque fermento alicujus infectionis debet eſſe mundiſſimus. Ex aqua & farina ſic panis, qui conſecratur in Corpus Chriſti.* Et pergit: *Novas Hiſpanici erroris Sectas tota vobis cavete intentione. Sanctorum Patrum ſequimini Veſtigia, & univerſali Eccleſiæ ſanctiſſima vos adjungite unanimitate.* In Euchariſtico pane aliud eſt ſal, aliud fermentum. Hinc enim inter ſuæ gentis errores Armeniorum Patriarcha Iſaac ponit hos diſtinctos articulos. *Armenii azymum, mortuam Hoſtiam, impudenti facie in conſpectu Dei juxta Hebræorum traditionem ſiſtunt. Panem abſque ſale habent, nec audiunt Dominum dicentem Diſcipulis, Vos eſtis ſal terræ.* Etiam incognitus, qui ſe Joannem Damaſcenum vult videri, de azymis Auctor ſcribit contra Armenios: *Armenii maſſam mortuam manducantes, gloriantur, ac nobis dicunt; Non ſicut vos, ſale & fermento & aqua farinam ſubigimus, ſicque oblationem fermentati facimus, ſed aqua ſola & farina, & igne azymum conficimus.* Cur Græci non ſolùm fermentatum, ſed & ſalem ſuo pani admiſceant, exponit in Litteris ad Aquilejæ Epiſcopum Petrus Patriarcha Antiochenus. *Qui percipiunt azyma, periculum eſt ne errore in Apollinarii incidant hæreſim. Ille enim præſumpſit dicere, accepiſſe Dei Filium ac Verbum ex Sacra Virgine Corpus anima ac mente deſtitutum, ſatis inquiens eſſe Deitatem loco animæ ac mentis. Planè etiam qui offerunt azyma, carnem mortuam, & non vivam offerunt. Si quidem enim præjacens fermentum animæ loco efficitur,*
ſalque loco mentis. Azymum iis carens non revera in
itime eſt atque mortuum, quodque mortuum decea
Quippe Dominus noſter JESUS-CHRISTUS, *ç*
eſſet perfectus Deus ac Homo perfectus, natura e
plex, non hypoſtaſi, cum corpus anima ac mente pr
ditum ex Sancta ſemper Virgine aſſumpſiſſet, mer
perfecti panis Symbolo tradidit novi Teſtamenti myſ
rium. Ex quibus inſigniter firmatur noſtra aſſ
tio, quæ cenſet fermento non animationis, ſ
ſolius ſignificationis vitam à Græcis ſuiſse adſcr
tam. Porrò Hiſpani non fermentum, ſed ſol
ſalem videntur miſcuiſse Euchariſtico pani.
tamen Alcuinus appellat ſchiſmaticos, auc
res monſtrorum, ac paternæ atque univerſa
diſciplinæ prævaricatores. Exiſtimo damna
à ſexta decima Toletana Synodo Presbyte
non obediiſse, & converſationis lapſum
maſse in errorem prædicationis, atque Gra
zaſse. Sanctus Hildephonſus Toletanus Arch
piſcopus fertur ſcripſiſse opuſculum de Ob
tis, & illic azymi uſum inſigniter defender
Latet iſtud: Quandoque vulgatum poterit n
plura docere. Quidquid ſit, fuit ille ſol
Hiſpaniæ lapſus & error, quem Jacobus S
mondus peſſimè transſcribit in omnem Latin
Eccleſiam. Longa & nimia cum Arabib
commixtio poſſit Hiſpanos circumſcripſiſſe,
ſteà tamen fuerunt correcti. Nam quod &
fricæ & Hiſpaniæ Mozarabes cum Romana E
cleſia in azymo ſacrificarent ſuo tempore,
Orientalis Eccleſiæ Hiſtoria diſertè affirmat
cobus Cardinalis de Vitriaco. Et hæc eſt
tia de azymo antiqua lis. Verùm inter ſolos L
tinos.

CAPUT IX.

Exponitur aliud argumentum.

QUod Romana ac omnis Latina Eccleſia ol
in fermento ſacrificarit, ſuadere vide
Liber Pontificalis, ſcribens de Sancto
pa Melchiade: *Hic fecit ut Oblationes conſecra*
per Eccleſias ex conſecratu Epiſcopi dirigerent
quod declaratur fermentum. Et de Siricio Pontifi
Hic conſtituit ut nullus Presbyter Miſsas celebraret,
omnem hebdomadam, niſi conſecratum Epiſcopi
deſignati ſuſciperet declaratum, quod nominatur f
mentum. Et ad Decentium Eugubinum Epiſ
pum ſcribit Sanctus Innocentius primus. *De f*
mento, quod Die Dominico per titulos mittimu
ſuperfluè nos conſulere voluiſti, cum omnes Eccle
noſtræ intrà Civitatem ſint conſtitutæ. Quar
Presbyteri, quia die ipſa propter Plebem ſibi credit
nobiſcum convenire non poſsunt, idcircò fermentun
nobis confectum per Acolythos accipiunt, ut ſe à noſ
Communione, maximè illa die, non judicent ſepa
tos. Quod per Parochias fieri debere non puto, q
non longè portanda ſunt Sacramenta. Nec nos
Cæmeteria diverſa conſtitutis Presbyteris deſtin
mus. Et Presbyteri eorum conficiendorum jus habe
atque licentiam. Et circà hoc fermentum ſunt v
ciæ quæſtiones.

Prima

Prima quæſtio eſt, Quis fuerit ejus tranſmittendi ſcopus? Reſpondeo ſcopum eſſe nobis jam dictum à Sancto Innocentio: *Ut ſe à noſtra Communione, præſertim illa die, non judicent ſeparatos*. Eccleſia, juxtà Sanctum Martyrem Ignatium, non eſt aliud, quàm populus Epiſcopo adunatus. Epiſcopus Chriſtum Dominum, aut etiam Deum Patrem repræſentat, ideòque ab illo per laceratam Communionem diſſociari eſt exordium atque imago illius tremendæ ſeparationis, qua Ventilator & Paſtor in magno illa die paleas à tritico, & hædos ab agnis ſeparabit in ignem æternum. Quæ diſſociatio præſertim cavenda eſt in noſtra Eccleſiaſtica ante Divinam Majeſtatem Apparitura. Cavenda illic eſt omnis paraſynagoga & Altarium diviſio. Et hinc nobilibus Pagorum Domicellis, ut præcipuas anni Feſtivitates, non in ſua Parochia apud ejus Presbyterum, ſed apud ſuum Epiſcopum agant in Cathedrali Civitatis Eccleſia, rigidè mandant Gallicanæ Synodi, Agathenſis, prima Aurelianenſis, Epaonenſis, Arvernenſis, & prima Matiſconenſis. Unitas eſt Eccleſiæ adeò neceſsaria, ut ipſum tanquàm fundamentalem articulum & in Nicæno ſeu Conſtantinopolitano, & in Apoſtolico Symbolo quotidiè profiteamur. Eccleſia eſt illius adeò amans, ut tota ſub uno Epiſcopo & ad unum Altare adorare velit, atque ita ad inſtar ſuæ cæleſtis Sororis ſuas ſynaxes ſeu Apparituras celebrare. Verùm quia per omnes mundi plagas diffuſa eſt, & multiplicata ſuprà numerum, iſtud eſt impoſſibile, dividi debuit in varias Claſses ſeu Diœceſes, quibus tamen præeſſet unicus ſeu Epiſcopus ſeu Presbyter, atque ita quiſque ſub ſuo populus ſupernæ Civitatis unitatem repræſentaret. Ex eodem principio plures olim Civitates non habuerunt niſi Baſilicam unicam & unicum Altare: Quo ejus omnis Epiſcopo adunatus Populus Domino Deo in dies appareret. Quin & pluribus Epiſcopalibus Diœceſibus nullas aliquando fuiſse ruſticanas Baſilicas aut Aras, faciliter poſſit demonſtrari. Et hinc Donatiſtas, quod ob ſuum ſchiſma ſecundam in ſuis Civitatibus exſtruxiſsent Baſilicam, uti de perniciociſſimo opere arguit Sanctus Optatus Epiſcopus Milevitanus. Sic enim Altare erexerant contra Altare, & Populum in diverſa Altaria ac Epiſcopos diviſerant. Hinc item Altare erigere contra Altare eſt phraſis, qua antiqui Chriſtiani conſueverunt ſchiſma exprimere. Eadem de cauſa duos in eadem Civitate Epiſcopos diſciplina noſtra fuit ſemper averſata. Numeroſa Chriſtiani populi multiplicatio tandem coegit in eadem etiam Civitate multiplicari Baſilicas, & unam per Epiſcopum, alias regi per Presbyteros, atque ita populum dividi in diverſas Apparituras. Eandem ob unitatem antiquus Dei populus non habuit niſi unicum Altare & Templum, alibi ſacrificare aut apparere non potuit, & omnis ſimul junctus debuit in quovis anno ad iſtud apparere. Noſtra multitudo hoc non patitur. Hinc cunctos ſaltem Nobiles ac Honoratos cum ſuo, licet non Papa aut Patriarcha, ſaltem Epiſcopo apparere Domino Deo in præcipuis Feſtivitatibus, laudatæ Synodi juſſerunt. Quod ipſum ab omnibus Presbyteris, Diaconis, & Clericis, quos utique propriæ Eccleſiæ neceſſarium miniſterium non detinuerit, fieri mandat laudata Synodus Matiſconenſis. Et in Sancti Ivonis Decreto habemus hunc Canonem: *Sacerdotes, qui in circuitu Urbis ſunt, aut in eadem Urbe, & populus in unum ad publicam Miſſarum* Parte 2. *Celebrationem conveniant*. Et jure meritò. Etenim c. 113. uti Apoſtoli à Chriſto Domino, aut Sancti Angeli à Divina Majeſtate nunquam abfuerunt aut abſunt, ita & Clerici ab Epiſcopo, præſertim dum publicam Apparituram celebrat, nunquàm deberent diſgregati. Certè qui ob neceſſarium aliarum Baſilicarum miniſterium non poſſunt non diſgregati corpore, congregari debent ſpiritu & mente. Hinc ut illis pro Dominicis publicæ Apparituræ diebus mitteretur ab Epiſcopo Symbolicum Communionis fermentum, ſanxit Melchiades. Siricius voluit tantam eſſe ejus neceſſitatem, ut Presbyter, qui ipſum non accepiſſet in die Dominica, per omnem ſequentem ſeptimanam eſſet à Miſſarum celebratione ſuſpenſus. Quod diebus Dominicis mitteretur, diſertè affirmat Sanctus Innocentius.

Altera quæſtio eſt, An S. Melchiades hunc tranſmittendi fermenti morem primus inſtituerit? Reſpondeo negativè. Mos iſte eſt longè antiquior. Etenim de S. Romanæ Eccleſiæ Acolytho & Martyre Tharſitio ſcribit Romanum Martyrologium: *Romæ, via Appia, Sancti Tharſitii Acolythi, quem Pagani cum inveniſſent Corporis Domini Sacramenta portantem, cœperunt diſquirere quid gereret. Ille indignum judicans porcis prodere Margaritas, tamdiu ab illis mactatus eſt fuſtibus & lapidibus, donec exhalaret ſpiritum. Et revoluto ejus corpore ſacrilegi diſcuſsores nihil Sacramentorum Chriſti in manibus aut in veſtibus invenerunt*. Ut hæc Paganorum inſolentia intra Urbem fieret, urbica diſciplina non fuit paſſa. Facta fuit extrà portas circà Cœmeteria. Nempè Tharſitius ad horum Presbyteros deportabat ſacrum fermentum. Quod enim per Acolythos deportaretur, diſertè aſſirmat Sanctus Innocentius. Si conjecturandi detur facultas, dicam iſtud Martyrium fuiſſe cauſam, ex qua ſacrum fermentum deinceps ad ſolas Urbis Baſilicas, non foras ad Cœmeteria deferri ſtatuerint Romani Pontifices. Hoc ſacro plenæ cum ſuo Epiſcopo communionis Symbolo plus indigebant forenſes Presbyteri, quàm Civitatenſes, utpotè remotiores ab oculis Epiſcopi, ideòque in lapſum faciliores. Quod igitur ipſum non longè portandum duxerit Romana Eccleſia, ſuaſit Tharſitii caſus, cui nec ſuos Acolythos nec ipſum Sacramentum paterna Pontificum providentia voluit ampliùs ſubjacere. Quidquid ſit de hoc puncto, iſtum deportandi ritum apud alias etiam gentes eſſe antiquiſſimum, ſuadet in ſecunda apologia Sanctus Martyr Juſtinus, Euchariſtiæ veritatem deſcribens inſigniter, atque adjungens: *Poſt quàm Præſidens gratiarum actionem complevit, qui apud nos vocantur Diaconi, diſtribuunt unicuique præſentium, in quo actæ ſunt gratiæ, panem, vinum &*

aquam,

aquam, & ad abſentes perferunt. Et infrà: *Diſtributio & Communicatio fit eorum, in quibus gratiæ ſunt actæ, cuique præſenti, abſentibus autem per Diaconos mittitur*. Morem hunc eſſe non dumtaxat Sanctorum Apoſtolorum, ſed & ipſius Domini inſtitutum, tradit, qui ſub Heraclii imperio floruit Georgius Metropolita Nicomedienſis. Affirmat Deiparam ſemper adhæſiſſe lateribus ſui Filii, ac pergit: *Deipara, nec cum celebrata ſunt myſteria, defuit. Non ita ut recubuerit cum duodecim, ſed ut ejuſdem cum iis tecti particeps fuerit.* Serm. 8. *Ipſe quidem, quoniam feſtinabat Diſcipulis myſteria præbere, ſolos ſecum duodecim fecit recumbere, Matrem autem ſivit habere curam Mulierum, quæ miniſtrabant, ac eis præeſſe, ejuſque opera eas ſuo convivio viciſſim impartivit*. Utique Euchariſtico convivio. Lucidè affirmat Euchariſtiam à Domino fuiſſe Matri tranſmiſſam, utique in plenæ Communionis Symbolum. Et ita locum iſtum intelligit etiam Franciſcus Combefis.

Laudata Juſtini verba non de Symbolico ad ſubjectarum Baſilicarum Presbyteros fermento, ſed de tranſmiſſa ad abſentes fideles domeſtica Euchariſtia quidam intelligunt: ad abſentes, quos perſecutio aut aliud impedimentum publico Dominicæ diei Sacrificio non ſinebat adeſſe. De hocce enim ſacrificio palàm agit Juſtinus. At certum eſt labi. Etenim utriuſque ſpeciei tranſmiſſionem laudat Juſtinus. At verò Domeſtica Laicorum Communio ſemper & ubique fuit ſub ſola ſpecie panis. Nullum, qui utramque ſpeciem domi ſervaret aut ſumeret, novi Laicum, niſi Gorgoniam Nazianzeni Gregorii Germanam. Erat Virgo Sanctiſſima, paſſim infirma, Sancti Epiſcopi Soror, Sanctique Epiſcopi Filia: hinc habuit ſingulare privilegium. Quare omninò ſuadeor Juſtinum loqui de tranſmiſſo ad Parochiales Presbyteros fermento. Eundem in ſenſum accipio ab Euſebii Cæſarcenſis Eccleſiaſtica Hiſtoria laudatas Sancti Irenæi Lugdunenſis Epiſcopi Litteras ad Sanctum Pontificem Victorem. Laudant varium Eccleſiarum in celebranda Paſchali Feſtivitate morem, & addunt de anterioribus Romanorum Epiſcopis: *Licet* Lib. 5. c. 24. *ipſi hoc Feſtum eo die, quo Aſiæ Epiſcopi non obſervarint, nihilominùs tamen cum iſtarum Eccleſiarum Epiſcopis ad ſe accedentibus pacem & concordiam perpetuò tenuerunt, & illis Euchariſtiam miſerunt*. Quod nempè ante acceptum iſtud Communionis Symbolum nec cum Pontifice procedere in primaria Romanæ Eccleſiæ Apparitura poſſent advenæ Græcorum Epiſcopi, nec in aſſignatis ſibi Baſilicis Divina celebrare. Nempè lex, quæ Cardinales Presbyteros, etiam advenas Epiſcopos obſtringebat.

Hanc ergò fermenti tranſmiſſionem Papa Melchiades nequaquàm inſtituit, ſed labentem aut Lib. 69. cap. 1. lapſam ſtabilivit dumtaxat aut revocavit. De Alexandrina Eccleſia ac ejus Presbytero Ario ſcribit Sanctus Epiphanius: *Ferunt Arium ex Lybia oriundum Alexandriæ Presbyterum eſſe factum, qui tum Baucalenſis cujuſdam Eccleſiæ Præfecturam gerebat. Etenim quotquot Alexandriæ Catholicæ Communionis Eccleſiæ ſunt, uni Archiepiſcopo ſubditæ, ſuus cuique præpoſitus eſt Presbyter, qui Eccleſiaſtica munera adminiſtrat iis, qui circà Eccleſias illas habitant, eorumque Conventicula ab Alexandrinis vici ſeu lauræ vulgò nominantur*. Arium de devia prædicatione fuiſſe à Meletio Lycopolitano Epiſcopo accuſatum, & Alexandro Patriarchæ delatum ſcribit in alio loco, & adjungit: *Arius Baucalæ cujuſdam apud Alexandriam Eccleſiæ Presbyter erat. Nam unicuique Eccleſiæ, quæ tunc multæ erant, hodiè verò plures ſunt, ſuus attribuebatur Presbyter*. Uti Roma, ita & Alexandria, diviſa erat in plures Presbyterales titulos. Et quidem Arius Patriarchæ ſuo fuit adeò rebellis & contumax, ut opus fuerit hocce per Socratem & Zozomenum relato remedio: *Alexandriæ non concionatur Presbyter. Qui mos eo tempore initium habuit, quo Arius Eccleſiam perturbavit*. Quod antea concionati fuerint Presbyteri, docet Pierius ejuſdem Eccleſiæ Presbyter, quem ſub Theona Patriarcha fuiſſe florentiſſimum Concionatorem ſcribit in Illuſtrium Virorum Catalogo Sanctus Hieronymus. Eadem Presbyterorum contumacia, aut ſimilis contumaciæ pericula poſſint fuiſſe in aliis etiam Eccleſiis. Et iſtud remedium erat durum, ac ſubjectum incommodis. Hinc Melchiades iſtis ſeu malis ſeu periculis occurrere maluit per firmatum aut reſtitutum morem Symbolici fermenti. Erat medicina efficax. Nam ſine illo Parochialis Presbyter nec concionari poterat iſta Dominica, nec offerre, nec celebrare Collectam. Erat quaſi ab officio ſuſpenſus. Dico, *iſta Dominica*, Melchiades enim videtur pro ſola iſta die ſuſpendiſſe. Hinc enim, quod morbo aut periculo ſic non eſſet ſatis cautum, Siricius per totam ſubſequentem ſeptimanam ſuſpendit à Miſſis celebrandis.

Inſigniter hæc illuſtrant in exhibitis magno Imperatori Theodoſio precibus Fauſtinus & Marcellinus, Romanæ Eccleſiæ ſchiſmatici Presbyteri, agentes de perſecutione, quam Luciferianæ factioni movit Sanctus Papa Damaſus: *Eodem tempore gravis adversùm noſtros perſecutio inhorruerat, infeſtante Damaſo egregio Archiepiſcopo, ita ut fidelibus Sacerdotibus per dies ſacros plebis cætus ad deſerviendum Chriſto Deo convocare liberè non liceret. Sed quia pro conditione rerum quolibet tempore, vel clam noſtræ ſalutis Sacramenta facienda ſunt, ſanctus Presbyter Macarius die vigilias in quadam domo convocare Fraternitatem, ut vel noctu divinis lectionibus fidem plebs ſancta roboraret. Sed Diabolus qui favet impiis, quia & impii favent Diabolo, nec in occulto patitur Divina Sacramenta celebrari. Denique tendunt inſidias Clerici Damaſi, & ubi cognoverunt quod ſacras Vigilias celebrat cum plebe Presbyter Macarius, irruunt cum Officialibus in iſtam domum, & plebem diſſipant non reſiſtentem, ipſumque Presbyterum comprehenſum, non jam ducere dignantur, ſed per ſilices trahunt, ita ut in coxa ejus perniti oſum vulnus fieret. Atque alio die ſiſtunt eum ante Iudicem, ut magni criminis reum. Cui quidem Iudex veluti ſub Imperiali Reſcripto & minis extorquere contendit, ut cum Damaſo conveniat*. Veritatis limites excedit hæc ſchiſmatica narratio. Interim nos docet ſeveritatem, qua Romani

Digitized by Google

ni Pontifices celebrantem ſine accepto fermento Presbyterum ſunt olim conſueti tractare.

Quæſtio tertia eſt, Quid ſint Romanæ Eccleſiæ Cœmeteria? Reſpondeo exſtare inſignem Sancti Joannis Chryſoſtomi Homiliam *de appellatione Cœmeterii*. Habita fuit in Dominicæ Crucis ac Mortis memoria, ſeu in ſexta Feria Sancta. Porrò Dominus noſter extrà portam fuit crucifixus, ideoque & extrà Antiochiam in ſuburbano, & quidem non in aliqua Eccleſia, ſed in Cœmeterio celebrata fuit iſta memoria. *Extrà*, inquit laudatus Doctor, *hac de cauſa congregamur. At cujus gratia in hoc Martyrio, non in alio? Etenim divino munere, quocumque ex latere Urbs noſtra Sanctorum Reliquiis circumdatur. Cujus igitur gratiæ hic, non in alia Martyris alicujus Eccleſia nos convenire voluerunt Majores noſtri? Quia hic mortuorum multitudo ſita eſt. Cum igitur hodie Dominus ad mortuos deſcenderit, ea de cauſa hic colligimur. Ob id etiam locus ipſe nominatur Cœmeterium. Ut diſcas mortuos, & eos qui hic ſiti ſunt, non mortuos, ſed ſomno ſopitos eſſe ac dormire. Nam ante Chriſti adventum mors nomen mortis habebat, at poſtquàm Chriſtus venit & pro mundi vita mortem ſubiit, mors non ampliùs vocatur mors, ſed ſomnus & dormitio*. Hinc noſtra Defunctorum ſepulchralia loca appellantur Cœmeteria, ſeu dormitoria. Quod ipſum in gemma animæ advertit
Lib. 10 cap. 147. Honorius Auguſtodunenſis. Sunt longè antiquiſſima. Ipſa enim in libro adversùs Scapulam Africæ Proconſulem laudat Tertullianus: *Sub Hilariano Præſide Gentiles de Areis ſepulturarum noſtrarum acclamarunt, Areæ non ſint, Areæ ipſorum non fuerunt*. Illatas tunc noſtris Cœmeteriis
Cap. 3. injurias affirmat divinitus fuiſſe vindicatas. Vocem, *Cœmeterium*, factumque in ipſo miraculum laudat etiam in libro de Anima. Sanctos A-
Cap. 51. poſtolorum Principes Petrum & Paulum fuiſſe Romæ à Nerone Auguſto trucidatos ſcribit in Eccleſiaſtica Hiſtoria Euſebius Cæſareenſis, atque adjungit: *Inſignis ac teſtata Petri & Pauli in-*
L. 2. c. 24 *ſcriptio, quæ in Cœmeteriis Romæ ad hoc uſque tempus manet, hujus rei geſtæ fidem facit*. In ſeptimo ejuſdem operis libro adducit hoc Æmiliani Auguſtalis Præfecti adversùs Sanctum Dionyſium
Cap. 10 Alexandriæ Patriarcham Edictum: *Omninò vel vobis vel aliis quibuſcumque poteſtas non erit aut celebrandi conventus, aut in ea, quæ Cœmeteria appellantur ingrediendi*. Et infrà laudat Edictum, quo Imperator Gallienus loca illa, quæ nominabantur Cœmeteria, adeundi & occupandi fecit nobis integram poteſtatem. Quæ nempè anteceſſor Valerianus redegerat in Fiſcum. Et in nono libro ſcribit de Imperatore Jovio Maximi-
Cap. 2. no: *Nos conventu, qui in Cœmeteriis fieri ſolet, interdicere armatur*. Et de proſcripto per Imperatorem Conſtantium Pontifice Liberio habet antiqua Sancti Damaſi Vita: *Liberius habitavit extrà, milliario tertio, in Cœmeterio quod dicitur Noella, via Salaria*. Et infrà: *Non longè à Cœmeterio Noellæ eſt Cœmeterium Oſtrianum, ubi beatus Petrus baptizaverat*. Hanc vitam ex Romanis Vaticanæ Eccleſiæ Archivis deſcripſit Conſtantinus Cajetanus, vulgavit Martius Mileſius. Et de Anacleto Pontifice ſcribit liber Pontificalis: *Hic conſtituit loca, ubi Epiſcopi recondantur ſepulturæ*. Et de Sancto Fabiano: *Hic multas fabricas per Cœmeteria fieri præcepit*. Et de Sancto Dionyſio: *Hic Presbyteris diviſit Eccleſias & Cœmeteria*. Et de Symmaco Pontifice: *Hic fecit Cœmeterium Jordanorum in melius propter corpus Alexandri*; Pontificis ibidem ſepulti. Et de Joanne tertio: *Hic ampliavit ac reſtauravit Cœmeteria Sanctorum Martyrum. Hic conſtituit ut Oblationes & amulæ in eadem Cœmeteria per omnes Dominicas de Lateranis miniſtrarentur*. Oblationes conſecrandi panis & amulæ conſecrandi vini, quo levaretur inops populus. Et de Bonifacio quarto habet idem Liber: *Hic perfecit Sancti Nicodemi Cœmeterium, & dedicavit*. Cœmeteria erant non Pagi aut Parochiales Pagorum Baſilicæ, ſed ſuburbanæ aut campeſtres ſine domibus areæ, in quibus primi cum ſuo Epiſcopo aut Presbytero Chriſtiani agebant divini Sacrificii ac Verbi Synaxes, & Sanctorum Martyrum ac aliorum fidelium cadavera ſepeliebant. Hinc in ipſis primum Cryptas, deindè domos, tandem Eccleſias aut Monaſteria Majores noſtri exſtruxerunt. Cur non Pagos, ſed areas elegerint, edicit in primo adversùs Celſum libro Origenes: *Primum criminationis caput Celſo eſt, à Chriſtianis clancularios conventus haberi ſolere, legibus vetitos*. Erat vera criminatio. Etenim quod perſecutionis tempore etiam Epiſcopi & Clerici conſueverint clandeſtinè conſeciari, profitetur, ac ex authenticis Martyrum Actis demonſtrat in edito poſt Carthaginenſem Collationem libro Sanctus Auguſtinus. Hinc quo curioſos, à quibus om- Cap. 14.
nia noſtra fuiſſe obſeſſa queritur in libro Apologetico Tertullianus, Gentilium Frumentarios laterent, non Civitates aut Pagos deſiderabant primævæ noſtræ Synaxes. Aliam rationem adducit in ſcripta ad Pammachium Conſtantinopolitanæ Urbis Præfectum Lege Imperator Gratianus: *Omnia, quæ ſuprà terram urnis clauſa vel ſarcofagis corpora detinentur, extrà urbem delata ponantur*. Exſtat Lex in nono Theodoſiani codicis libro ad titulum de ſepulchris violatis. Antiquum, qui intrà Civitates non admiſit cadave- Cap. 6.
ra, morem reparat ac firmat. Cujus moris Gentiles præſertim fuerunt tenaciſſimi. Hunc ergò ne violarent, etiam primi Fideles ſua Cœmeteria juſſerunt eſſe campeſtria aut ſuburbana. Urbani Cœmeterii prima mentio eſt apud Evagrium Epiphanienſem, qui circà Imperatoris Juſtiniani tempora affirmat Antiochiæ aliud extrà, aliud intrà Civitatem fuiſſe Cœmeterium. Porrò Romanorum Epiſcopus eſt variæ L. 4. c. 34.
poteſtatis: Eſt almæ Urbis Epiſcopus, Provinciæ ſuæ Metropolita, Italiæ Primas, multarum Diœceſium Patriarcha, ac totius Chriſtianitatis Papa Œcumenicus. Hinc quo omnium Eccleſiarum ſollicitudini poſſet vigilantior intendere, Apoſtoli adſcripſerunt illi modicam Parochiam: Romanam dumtaxat Civitatem. Extrà muros nullam habet Parochialem Eccleſiam, ſed quædam dumtaxat Cœmeteria. Quæ forma Conſtantinopolitano, dum in invaſas trium Autocephalarum Primatum Diœceſes Patriarcham agere cœpit,

Epi-

- Epiſcopo etiam placuit. Quod enim extrà muros
nullam etiam Parochiam habeat, lucet ex ma-
chinis, quas adversùm Patriarchales Eccleſiarum
ac Monaſteriorum exemptiones & Patriarcham
Joannem Veccum movit Iſaac Archiepiſcopus
Epheſinus. Ipſas refert in ſexto ſuæ hiſtoriæ li-
C. 10. 11. bro Georgius Pachymeres. Hinc ergò intellige
hæc ſuperiùs memorata Sancti Innocentii ad De-
centium verba: *Quod per Parochias fieri debere non
puto. Quia non longè portanda ſunt Sacramenta. Nec
nos per Cœmeteria diverſa conſtitutis Presbyteris
deſtinamus.* Affirmat Symbolicum fermentum
à Romanis Pontificibus nec per Parochias
mitti, nec etiam per Cœmeteria. Quod
nempè Romana Diœceſis nullas haberet fo-
renſes Parochias, & omnia Cœmeteria eſſent
extrà muros. Decentii relatio ſupponit lauda-
tum fermentum à quibuſdam Epiſcopis fuiſſe
omninò miſſum etiam ad Parochias. Et exi-
ſtimo hunc morem olim fuiſſe univerſalem.
Cur Romana Eccleſia illum mutaverit, non
poſſim certus affirmare. Suprà dixi meum ſen-
ſum.

Quæſtio quarta eſt, An iſtud fermentum fue-
rit Euchariſtia? Dominus Cardinalis Cæſar Ba-
ronius negat. Affirmat fuiſſe ſimplicem Eulo-
giam: quod Romana Eccleſia Euchariſtiam
nunquam confecerit in fermentato. Reſpondeo
tamen fuiſse Euchariſtiam. Nam quod Eccleſia
olim Euchariſtiam in Catholicæ Communionis
Symbolum tranſmiſerit, jam oſtendi ex Sancto
Irenæo, ex Sancto Juſtino, ac per exemplum
Sancti Tharſitii: & confirmat in Lauſiaca hiſto-
ria Palladius Epiſcopus Helenopolitanus. Va-
riam, qua Ægyptii Monachi conſueverunt ſeſe
invicem hoſpitio ſuſcipere, charitatem exponit,
Cap. 9. & adjungit de ejus complemento. *Viris magnis
mos eſt nihil carnis admittere, priuſquàm ſpiri-
tale alimentum animæ tradiderint. Hæc autem
eſt Chriſti Communio. Cum ejus ergò fuiſſent
participes & egiſſent gratias, Or Abbas hortatus
eſt ad menſam.* Uti Romani Pontifices advenis
Epiſcopis, ita hi Monachi advenis Collegis in
fraternitatis teſſeram dabant hoc Sacramentum.
Et de duobus per Æginam in Cilicia Styliris
Monachis, quomodò ſibi mutuò eundem in fi-
nem tranſmiſerint Euchariſtiam, in Prato Spi-
rituali refert Sanctus Sophronius Patriarcha
Cap. 19 Hieroſolymitanus. Et de noviter conſecratis
Fol. 97. Presbyteris ſtatuit antiquus Ordo Romanus:
*Tollat Pontifex Oblatas integras, & det ſingulis
Novitiis Presbyteris, & indè communicent uſque dies*
Fol. 161. *octo.* Et de recens conſecrata Virgine: *Poſtquàm
communicavit, reſervet de ipſa Communione, undè
uſque ad octavum diem communicet.* Et de noviter
conſecrato Epiſcopo ſcribit apud Alcuinum Flac-
cum auctor de Eccleſiaſticis officiis: *Ad commu-
nicandum Pontifex* Conſecrator *porrigit ei forma-
tam atque ſacram oblationem. Quam accipiens com-
municat ſuper Altare, cætera verò reſervat ſibi ad
communicandum uſque ad quadraginta dies.* Quod
ipſum ſtatuit laudatus Ordo Romanus, addens
formatam illam atque ſacratam oblationem debe-
Fol. 113. re eſſe integram. Quod ipſum habent plures, per
Joannem Morinum in opere de ſacris Ordinatio-

nibus adducti, antiqui Eccleſiarum libri Ritu
les. Idem ritus ſervatus olim fuit in Moguntii
Eccleſia. Verùm novellus Epiſcopus ex ſacra
oblata per ſolos triginta dies communicaba
Lucet ex Rituali per laudatum Morinum add
cto iſtius Eccleſiæ libro: *Cum ventum fuerit
communicandum, Electus communicabit de ma
Epiſcopi, accipiens Hoſtiam integram. Si quid re
duum fuerit, ſervabit ſibi ad communicandum quo
diè per triginta dies.* Quod Gallicani Epiſco
cunctis à ſe conſecratis Presbyteris ſacratam p
quadraginta dierum Communione Hoſtiam i
partirent, affirmat in litteris ad Finardum,
datis rationibus probat Sanctus Fulbertus Epiſc
pus Carnutenſis. De ordinato noviter Presby
ro habet etiam Græcorum Euchologium: *Ac
dit Ordinatus, & Pontifex ſanctum Panem ei trad
dicens, Accipe depoſitum iſtud, & cuſtodi illud
que ad adventum Domini noſtri* JESU. CHRIST.
eum à te repetetur. Et infrà: *Cum dicturus e
Sancta Sanctis, tunc Ordinatus panem ſanctum
ſtituat.* In Chriſtianiſſimi Regis Bibliothec.
ac in Cryptæ ferratæ Monaſterio exſtans exe
plar addit: *Et per ſeptem dies continuos quotidiè
lebrat.* Utique ex accepto ſacro Pane. An h
fuerit Euchariſtia quidam dubitant: nec ſi
fundamentis. Quidquid ſit, datas à Latinis
piſcopis Formatas certum eſt fuiſſe Euchariſ
cas. Hæc enim verba, *Formata & Sacrata Ob
tio*, non patiuntur alium ſenſum. At verò i
dem verbis utuntur & Melchiades & Siriciu
atque adjungunt: *Ex conſecratu Epiſcopi.* Inn
centius addit eſſe *Sacramenta non longè portand*
Utique ob factum illis caſum in Sancto Thar
tio. Et tam tranſmiſſi fermenti, quàm dona
Formatæ ritus erat ejuſdem ſignificationis & ef
ctus. Hæc legitimam legitima conſecratione d
tam miſſionem, illud liberam in Parochiali o
cio executionem, plenamque donantis aut m
tentis cum accipienti Communionem teſtaba
tur, & toti populo annuntiabant. Nec eni
poſſit ambigi, quin ſolemni ritu fermentum d
ferretur. Dabat *conficiendorum Sacramentorum j
atque licentiam.* Quocircà exiſtimo fuiſse Euch
riſtiam.

Verùm his obſtare videtur quartus decimus C
non Laodicenæ Synodi: *Quod Sancta, inſt
Eulogiarum, in Feſto Paſchæ ad alias Parochi
tranſmitti non debeant.* Canonem Theodorus Ba
ſamon commentatur hoc modo: *Quod fit hodie
Latinis. In Feſto enim Paſchæ diſtribuunt Lai
azyma, poſtquam ſanctificata fuerint, perindè
communia. Hoc etiam olim fiebat à noſtris, ut eſt v
rò ſimile, in Sanctis Myſteriis. Canon ergò hoc pr
hibet, & ſtatuit non eſſe huc & illuc transferend
Sancta, perindè ut communia & vulgaria.* Affirma
non eſſe Euchariſtiam, ſed ſimplicem Eulogiam
Et quidem quod Latini Epiſcopi in Paſcha
olim Feſto conſueverint ſibi mutuo Eulogian
tranſmittere, docet apud Marculphum quadra
geſima ſecunda formula, cui eſt hæc Epigraphe
*Indiculus Epiſcopi, qui ad alium in Reſurrection
Domini Eulogias dirigit.* Iſtæ formulæ ſunt irre
fragabile teſtimonium conſtantis Gallicanæ con
ſuetudinis. Eſſe inſigniter antiquam conſuetu

dinem docet Sancti Paulini Nolenſis Epiſcopi ad
Epiſt. 1. Sulpitium Severum Epiſtola : *Panem Campanum tibi de Cellula noſtra pro Eulogiam miſimus*.
Addit fuiſſe Siligineum. Etiam ad Sanctum Auguſtinum ſcribit : *Panem unum, quem unanimitatis indicio miſimus Charitati tuæ, rogamus accipiendo benedicas*. Et ad Sanctum Alypium Tagaſteo-
Epiſt. 30. ſem Epiſcopum : *Panem unum Sanctitati tuæ unitatis gratia miſimus, in quo etiam Trinitatis ſoliditas continetur. Hunc panem eſſe Eulogia tu facies dignatione ſumendi*. In pane hoc contentam Sanctæ Trinitatis ſoliditatem exiſtimo eſſe tribus farinæ ſatis commixtum in Evangelio fermentum. Exiſtimo hunc panem, uti ſiligineum, ita fuiſſe & fermentatum. Pergit Paulinus ad nobilem Vi-
Epiſt. 36. rum Romanianum : *Ne vacuum fraternæ humanitatis officium videretur, de buccellato Chriſtianæ expeditionis, in cujus procinctu quotidiè ad frugalitatis annonam militamus, panes quinque tibi pariter & filio noſtro Licentio miſimus*. Quid ſit Buccellatum ſeu Buccellatus panis, edicit apud Photii Biblinthecam Olympiodorus : *Buccellarii vocabulum Honorii Imperatoris temporibus, tributum militibus, non Romanis tantùm, ſed & Gothis quibuſ-*
Lib. 8. *dam*. Exponit ipſe Photius : *Panem ſiccum Scriptor hic buccellatum vocari tradit, illuditque Militum cognomini, ut qui hinc Buccellarii ſint appellati*.
Lib. 17. Et Ammianus Marcellinus : *Conſtantius viginti dierum frumentum, ex eo quod erat in ſedibus conſumendum, ad uſus diuturnitatem excoctorum, Buccellatum ut vulgò vocant, humeris impoſuit lubentium Militum*. Erat enim panis levis & bis coctus, quem antiquæ Ægyptiorum Monachorum regulæ, ac ex ipſis Joannes Caſſianus videntur appellare paximacia. Fuiſſe expeditionis tempore datum Militibus affirmat in Theodoſiano codice Conſtantini Lex ad Elpidium Prætorio Præfe-
L. 7. tit. 4. cap. 6. ctum. Ejus formam prodit in libro de Thematibus Conſtantinus Porphyrogenitus : *Buccella panis dicitur in modum circuli factus*. Juxtà Romanos mores etiam Evangeliſtæ frequenter loquuntur. Quare & Sanctus Joannes datam Judæ Domino partem poſſit hoc ſenſu titulaſſe Buccellam. Quod ſi verum ſit, hodierna Latinæ Euchariſtiæ forma eſt valdè authentica atque antiqua. Quidquid ſit, Romanum morem reſpexit Sanctus Paulinus : Sacram Eulogiam appellavit Chriſtianæ expeditionis Buccellam. Eodem ritu uſum fuiſſe Sanctum Auguſtinum docet improperata per Petilianum Donatiſtarum Conſtantinenſem Epiſcopum calumnia : Quo ejus Epiſcopalem
L. 3. c. 16. conſecrationem impediret quiſpiam calumniator, finxit quod neſcio cui Mulieri *ſub panis Eulogia* filtrum miſcuiſſet. Et ad Juvenalem Hieroſolymæ Epiſcopum reſcripſit magnus Leo : *Particu-*
ep. 72. *lam Dominicæ Crucis cum Eulogiis Dilectionis veſtræ dignanter accepi*. Utique cum benedicti panis Eulogiis. An omnes hæ tranſmiſſiones fuerint factæ in Paſchali Feſtivitate, non poſſim affirmare. Interim lucet ipſas viguiſſe in omnibus Eccleſiis, & factas de fermentato pane, adeoque non fuiſſe Euchariſtiam. Per omnia conſonat Dominus Cardinalis Cæſar Baronius, cujus ſententiam compendio exponit Severinus Binius : *Paſchalibus diebus interdictum eſt Eulogiis communicare, quia iiſdem temporibus ad Euchariſticam Communionem ſumendam obligati erant*. Hinc à Melchiade & Siricio fermentum uterque ille Scriptor exiſtimat in Paſchali Feſto non fuiſſe tranſmiſſum.

Reſpondeo Laodicenſem Canonem omninò agere de Euchariſtia. Hoc evincit vox, *Sancta*. Eſt antiquiſſimus ſacroſanctæ Euchariſtiæ titulus. Sic in in libro de Spectaculis loquitur Tertullianus : *Quale eſt ex ore, quo Amen in Sanctum protuleris, gladiatori teſtimonium reddere ?* Et in Sermone de Lapſis Sanctus Cyprianus : *Cum quædam arcam ſuam, in qua Domini Sanctum fuit, manibus indignis tentaſſet aperire, indè igne ſurgente deterrita eſt, ne auderet attingere*. Et infrà : *Alius, quia & ipſe maculatus, Sacrificio à Sacerdote celebrato, partem cum cæteris auſus eſt latenter accipere, Sanctum Domini edere & contrectare non potuit, cinerem ferre ſe apertis manibus invenit*. Et in libro de unitate Eccleſiæ ; *Caro Chriſti & Sanctum Domini ejici foras non poteſt*. Quæ phraſis etiam apud Græcos fuit uſitatiſſima. Hinc enim apud illos communicaturo populo acclamabat Diaconus : *Sancta Sanctis*. Eadem phraſi uſus eſt in litteris ad Innocentium primum Pontificem Sanctus Joannes Chryſoſtomus. Eſt phraſis deſumpta ex Sancti Archangeli Gabrielis ad Deiparam verbis : *Quod naſcetur ex te Sanctum*. Aliud enim ſunt ſanctus Homo, ſanctus Angelus, ſanctus Panis, ſanctus locus, aut ſanctum tempus, aliud ipſum Sanctum : Cujus utique participatione ſanctificantur, quæcumque ſanctificantur. Hoc autem eſt ipſe Deus benedictus in ſæcula. Qui quia per perſonalem eum aſſumpto homine unionem eſt in Euchariſtia, hoc magnum ſuum nomen illi communicat. Ex eodem fonte illa ab antiquis vocata fuit, non bonus panis aut bonum vinum, ſed ipſum *Bonum*. Hinc & vulgarem in candenti ferro probationem poſteriores Græci titularunt *Sanctum*. Ita teſtatur Georgius Pachymeres. Quod nempè ipſa divina Juſtitia adeſſe L. 1. c. 13.
illic crederetur & judicare. Quocircà certum eſt Laodicenum Canonem loqui de iiſdem Sanctis. At cur ipſa vetat in Paſchali Feſto tranſmitti ad alias Eccleſias ? Neſcio firmus aliquid affirmare. Donanda eſt conjecturandi facultas. Illata Sancto Tharſitio violentia poſſit & alibi eveniſſe. Hinc non Romana ſolùm ac pleraque Latina, ſed etiam Græca Eccleſia deſiit Euchariſtiam ad forenſes Parœcias mittere, quædam tamen exceperunt Feſtivitatem Paſchalem. Laudabilem hanc Chriſtianæ inter Epiſcopum & populum Communionis teſſeram judicarunt in principali Chriſtianitatis Feſto non intermittendam. Verùm iſthæc etiam tranſmiſſio non carebat incommodis : Hinc & ipſam Synodus abſtulit ac interdixit. Quod in Feſto Epiſcopi ſibi invicem Eulogiam mitterent, videtur non fuiſſe univerſale. Extrà Gallicanam Eccleſiam non reperio exemplum. Erat optima conſuetudo. Nec dubito, quin olim Euchariſtiam tranſmiſerit. Ita perſuadent adducta ſuperiùs exempla. Verùm & hic incommoda non defuerunt. Hinc poſterior diſciplina ſanxit tranſmitti ſolas Eulogias. Quod antiqua ſit iſta mutatio, ſuadent exempla

San-

Sancti Auguſtini & Sancti Paulini. Poſſit eſſe ſtatutum aut Sancti Melchiadis, aut alterina eirea iſta tempora Pontificis. Nam qui Euchariſtiam deportari vetuit ad forenſes Parochias, multò magis vetuit mitti ad alias Cathedrales Eccleſias. Et ex hoc ſtatuto emanaſſe poſſit Canon Laodiceenſis. Quidquid ſit, ad eivitatenſes Parochias deportatio omnino permanſit.

Quinta quæſtio eſt, An iſtud fermentum fuerit revera fermentum, adeoque Romana Eccleſia tunc in fermento confecerit Euchariſtiam, & conficiendam juſſerit? Reſpondeo non fuiſse. Etenim Melchiades Pontifex non dicit fuiſſe fermentum, ſed illud qnod aut quo *declaratur fermentum*. Et Papa Siricius: *Declaratum quod nominatur fermentum*. Exponit, & rectè, Jacobus Sirmondus: *Euchariſtiam hic conſtat fermentum ex eo dictam, non quod pane eſſet fermentata, ſed quod ipſa, quocumque ex pane fieret, Eccleſiis ad quas mitteretur, fermenti vicem præſtaret, eiſque unionis inter ſe vinculum eſſet, ſicut fermentum maſſæ, cui commiſcetur*. Omnes in Chriſto ſumus unus panis & unum corpus: Uti farina partim per aquam, partim per fermentum in unum panem, ita nos per Sanctum JESU CHRISTI ſpiritum, ac ejus in cordibus noſtris diffuſiva, Euchariſtiam præſertim, Sacramenta compaginamur in unum corpus. Hinc Euchariſtia rectè aſſeritur declarare fermentum. Et quod ſimplex Eulogia ſemper fuerit ex fermento confecta, non eſt verum. Theodorus enim Balſamon affirmat nobis fuiſſe azymam. Nullus Canon illi imponit fermentum. Fuiſse frequenter azymam demonſtrat Hincmari Rhemenſis Metropolitæ ad ſuos Parochianos Presbyteros Capitulare: *De oblatis, quæ offeruntur à populo & conſecrationi ſuperſunt, vel de panibus, quos Fideles deferunt ad Eccleſiam, vel certè de ſuis, Presbyter convenienter partes inciſas habeat, ut poſt Miſſarum ſolemnia, qui communicare non fuerint parati, Eulogias accipiant*. Quod Capitulum Namnetenſis Synodus admiſit in ſuum Canonem. Panes, quos Fideles deferebant tunc ad Eccleſiam, erant uſuales in eleemoſynam Pauperum. Ejuſmodi erant & Presbyterorum domeſtici panes. Proindè & Hincmarus & laudata Synodus Eulogiam fieri permittunt, vel ex azyma, Oblata, vel ex fermento. Quod ipſum permittunt antiquæ conſtitutiones Cœnobii Cluniacenſis. Et de ſolemnium dierum Monachali Eulogia habet antiquus manuſcriptus Afflegemienſis Monaſterii Codex: *Offerunt ſinguli Religioſorum in Patena Hoſtiam, & aliquantùm vini. Utrumque autem à Sacerdote cum Diacono & Subdiacono accipitur. Omnibus autem ablatis Hoſtiis, unam Sacerdos eligit, & ſeorſim ad conſecrandum ponit*. Omnes erant ejuſdem cum iſta ad Conſecrationem electa naturæ, ideòque

L. 2. c. 45. azymæ. Quem modum fuiſſe etiam in Rhemenſi Eccleſia ſervatum affirmat Guilielmus Marlot. Quocircà licet Melchiades ac Siricius loquerentur de ſimplici Eulogia, nequaquàm tamen ſancirent ipſam debere confici ex fermento. Hinc ſtudio dixerunt: *Quod declaratur*, aut *nominatur fermentum*.

Sexta quæſtio eſt, An tranſmiſſam ab Epiſcopo Euchariſtiam Parochialis Presbyter omn olim Dominica debuerit ſumere? Et quando Reſpondeo debuiſſe ſumere. Hic enim eſt unicu Euchariſtiæ uſus. Sumendæ tempus & modu ignoramus. De data novellis Presbyteris a Epiſcopo, & per quadraginta dies ſumenda Et charistia ſcribit ad Phinardum Presbyteru Sanctus Fulbertus Carnutenſis Epiſcopus: *Qu dam inter cæteros ad Sacerdotalem gradum a miſſus, Hoſtiam, ſicut alii, de manu Epiſco ſuſcepit, quam in pergameno, in hos uſus p rato, involutam quotidiana celebratione ſolveba & portiunculam parvam, juxta inſtantium dieru numerum computatam ſumebat. Accidit verò quadam die expletis myſteriis, dum veſtimen cum Syndone Altaris incautiùs colligaret, imn mor Hoſtiæ ſacræ, diligentiam nequaquàm adhibe theſaurum cœleſtem infelix amitteret. Veniens Diverſorium, quæque neceſſaria curat, tranſigi dies in craſtinum, repetita celebratione, inſtante ra communicandi, Hoſtiam ſanctam Frater ille inveniens, turbatus nimirùm & conſternatus ſurſ deorsùm curſitans, nec etiam ſignum aliquod in nire potuit*. Videtur novellus Sacerdos Epiſco lis Hoſtiæ particulam cum conſecrata à ſe Hoſ quotidiè ſumpſiſſe. Eodem igitur modo fece omni Dominica Parochialis etiam Presbyt Et ut ita non in ſola Dominica, ſed per tam ſeptimanam faceret, videtur Siricius p cepiſſe.

CAPUT X.

Exponuntur alia argumenta.

OBjici nobis poſſint quædam Sanctorum trum loca. Etenim in habita adverſ illos qui Paſcha jejunant, Homilia Sanctus Jo nes Chryſoſtomus antiquorum & novorum cramentorum differentiam inſigniter exponit, pergit de Chriſto Domino: *Chriſtus idcircò c Judæis Paſcha fecit, non ut nos cum illis faciam ſed ut per umbram introduceret veritatem. Nam Circumciſionem paſſus eſt, & Sabbatha ſervavit, Feſta celebravit, & azyma comedit. Sed nulli men horum nos obnoxii ſumus. Clamat Paulus:* circumcidamini, Chriſtus vobis nihil proder. *Et rurſùm de azymis:* Feſtum celebremus non fermento veteri, neque in fermento maliti ſed in azymis ſinceritatis & veritatis. *Noſ enim azyma non ſunt farina comminuta, ſed conv ſatio ſincera, & vita per virtutem tranſacta*. Eu dem Apoſtoli de azymis locum laudat in Serm ne de Martyribus, & pergit: *Sunt azyma ap Judæos, ſunt & apud nos. Verum apud illos q dem azymum ex farina confectum, apud nos aut vitæ puritas, & converſatio ab omni nequitia al na*. Non iſtud, ſed hanc affirmat eſſe azymun in quo mandat Apoſtolus Chriſtianas Feſtivitat celebrari. Affirmat Judaicum azymum non re tici in Eccleſia. Reſpondeo hæc omnia eſſe veri ſima. Plura enim hic affirmat Chryſoſtomus

Pri-

Primò, quod Dominns azymum cum Judæis manducarit, & in ipſo Paſcha celebrarit. Diſertè enim exponit & Judaicum Paſcha, & Chriſtianum. Secundò affirmat quod nos azymo, licet Dominus ſervaverit, non ſimus obnoxii. Tertiò, quod nobis ab Apoſtolo prædicatum ac impoſitum azymum non ſit panis aut quid corporeum, ſed Judæis per ipſum præſignificata, & nobis Chriſtianis promiſſa puritas mentis. An autem à Judaico & fermento & azymo ſemper libera Eccleſia tunc in hoc aut in illo offerret ſuum ſacrificium, nec negat nec affirmat.

Alter ejuſdem magni Chryſoſtomi locus eſt in vigeſima quarta Homilia ſuper primam epiſtolam ad Corinthios. Euchariſtiæ noſtræ veritatem ac dignitatem amplè exponit, atque proſequitur: *Neque ſolummodò Corpus ſuum Dominus dedit, ſed quoniam prior carnis natura è terra ficta, à peccato priùs erat morte affecta, & vita privata, aliam, ut ita dicam, maſſam & fermentum induxit, ſuam Carnem, quæ natura quidem erat eadem, à peccato autem libera, & vita plena. Et dedit eam omnibus participandam, ut ea nutriti, priori, quæ erat mortua, depoſita, per hanc menſam in vitam immortalem contemperaremur.* Carnem ſuam lucidè affirmat eſſe fermentum. Reſpondeo illic à Chryſoſtomo prædicari duos homines, duo humani generis oppoſita capita & fontes, Adamum & Chriſtum Dominum. Utrique affirmat eſſe ſuum corpus maſſam, & utrique corpori ac maſſæ ſuam unitatem, ſeu unionis fermentum. Chriſtiani corporis ſeu maſſæ fermentum affirmat eſſe aſſumptam à Domino Carnem, ideòque ipſam ſub ſymbolico panis elemento ſumi à nobis omnibus & manducari. Et exponit panis Symbolum: *Quomodo panis ex multis granis compoſitus eſt unitus, ut nuſquam appareant grana, ſed ſunt quidem ipſa, non manifeſta autem ſi ipſorum differentia propter conjunctionem, ita etiam inter nos & Chriſto conjungimur.* Non itaque panem, in quo Chriſtum conſecramus, ſed ipſam ejus ſubſtantiam affirmat eſſe noſtræ maſſæ fermentum. Vocem *Fermentum*, ſupponit in eo ipſo ſenſu, quo ipſam ſupponunt Pontifices Melchiades, Siricius, ac Innocentius, pro principio efficiente noſtram cum Chriſto Domino & nobis invicem unionem. Hinc addit Euchariſtiam ſumi ab omnibus: Ut nempè ſit iſtius unitatis ac fermenti Sacramentum. Quod fermenti uſus ſit antiquiſſimus apud Græcos, omninò profitent: Verùm antiquiſſima Patrum teſtimonia illis etiam omninò deſunt.

Objici nobis poſſit etiam Sanctus Auguſtinus, Antiquæ legis mandata affirmat eſſe varia, & exponit: *Horum quæ jubendo & vetando ſcripta ſunt, alia ſunt Sacramentorum velata myſteriis, quæ à populo Chriſtiano nunc non fiunt, ſed tantummodò intelligenda leguntur atque tractantur, ſicuti eſt Sabbathum ad viſibilem vacationem, ſicut azyma in pane ſine Fermento.* Fratricidam Cain divina Juſtitia non ſolùm juſſit non occidi; ſed inſuper in ipſo poſuit ſignum, quo per alienas terras vagus occidi non poſſe indicaretur. Erat magnum futuræ rei Sacramentum. Fratricida ille ſignificavit Judaicum populum, qui Deo placentem ſuum Fratrem Dominum noſtrum JESUM CHRISTUM occidit; Et quidem etiam ex invidia, & in agro extra portas. Ipſum etiam caſtigari per Romanum Imperium juſſit divina Juſtitia, attamen non occidi, ſed dumtaxat diſpergi toto terrarum orbe, & quidem cum ſigno, quo vaga gens demonſtretur non poſse exterminari. Signum hoc exponit in trigeſimi noni Pſalmi commentario laudatus Auguſtinus: *Judæa gens manet cum ſigno ſuo, cum ſigno Circumciſionis, cum ſigno azymorum. Sic manet. Non eſt occiſus Cain, habet ſignum ſuum.* Quod ipſum ſcribit in prima Concione ſuper Pſalmum quinquageſimum octavum: *Hoc eſt ſignum quod habent Judæi. Tenent omninò Reliquias legis ſuæ. Circumciduntur, Sabbatha obſervant, Paſcha immolant, azyma comedunt.* Affirmat azyma eſse jam Judæis per novi Teſtamenti gratiam conversa in divinæ maledictionis ſignum, ideòque & negat à Chriſtianis uſitari. Reſpondeo aliud eſse azymi ſubſtantiam, aliud ipſius Judaicum uſum. Quæ duo diſtingui debent etiam in lactucis agreſtibus, Paſchali Agno, Ovibus & Bobus, aliiſque Judaicorum Sacrorum alementis. Non ipſorum ſubſtantia aut eſus Chriſtianus, ſed ſolus Judaicus uſus eſt demutatus in divinæ maledictionis ſignum, ideòque nobis interdictus.

Objici nobis poteſt etiam Ernulphi Roffenſis Epiſcopi per Lucam Dacherium publicata, ad Lambertum epiſtola. Affirmat Apoſtolos, non de lapidea aut ſolemniter conſecrata, ſed de lignea, aut forſan etiam nulla menſa accepiſse Euchariſtiam, ac pergit: *Ibi panes quotidianos comederunt, de genimine vitis biberunt.* Loquitur Tom 1.
ex communi ſui temporis ſenſu, adeòque Eccleſia tunc non cenſebat azymum eſse traditionem Apoſtolicam. Eandem ſententiam ſequitur in ſua adverſum ſuæ gentis errores Invectiva Iſaac Patriarcha Armeniorum. Fatetur Dominum conſeciſse in azymo, addit omnia Domini Acta nobis non imitanda, adducit exempla varia, & proſequitur: *Non tanquam Chriſto adverſantur,* Cap. 8
ac ei hoſtes eſſent, ejuſque res attenuarent ac deprimerent, univerſa hæc Apoſtoli & Patres in Eccleſiis tradiderunt, ſed potiùs augentes & magnificantes, extollenteſque, ac honorantes & glorificantes myſteria, atque ad ejus gloriam & magnificentiam, noſtramque ſalutem, ac glorIationem, res hujuſmodi conſtituentes ac diſponentes. Qui ergò perfecti panis traditionem reſpuunt, nec volunt admittere, panemque azymum in Sacrificio volunt offerre, etiam reſpiciant ac negent hæc à nobis dicta, quæ quidam Chriſtus per ſemetipſum nequaquàm tradidit, ſed Apoſtoli & Sancti Patres. Panem fermentatum, licet Dominus in azymo confecerit, affirmat ab Apoſtolis fuiſse uſitatum, ac impoſitum Eccleſiis. Reſpondeo Ernulphum eſse duodecimi ſæculi Epiſcopum, ideòque non validæ circà res adeò antiquas auctoritatis. Azymum eſse Apoſtolicam traditionem affirmant multi teſtes authentici, quidam tamen cenſent eſse Inſtitutum Sancti Alexandri, aut Sancti Sylveſtri. Alii volunt ab illis non inſtitutum, ſed poſt extinctos Ebionitas reductum. Res incerta eſt. De Apoſtolis in Synodali-

bus

bus ad Haytonem ex Armeniæ Rege ſanctiſſimum Cœnobitam litteris rectè ſcripſit Gregorius Siſenſis, Orthodoxus Armeniorum Patriarcha: *Etſi fermentatum non ſit à Canonibus ſtabilitum, attamen eo utentes improbandi non ſunt, juxtà Præceptum Domini Patriarchæ Nierſeſis, dum etiam Apoſtoli illa interdum uſi ſunt.* Affirmat ab Apoſtolis nec azymum nec fermentum impoſitum Eccleſiis, & quandoque illud, quandoque hoc fuiſſe ob varias loci aut temporis rationes uſitatum. Quod non abhorret à vero. Azymum interim eſt Inſtitutum longè antiquiſſimum, recteque adversùs Michaelem Cerularium ſcribit Cardinalis Humbertus: *Quia ſufficienti auctoritate & veteris & novi teſtamenti conſtat Dominum noſtrum* JESUM CHRISTUM *cõmemorationem ſuæ Paſſionis in azymis recolendam Diſcipulis ſub ipſa Cœna commendaſſe, ſicut hodièque Sancta Romana & Latina Eccleſia noſcitur recolere, dicere debetis, cujus inſtitutionem in fermentato tam obſtinatè defenditis.* Affirmat Græcorum fermentum eſſe incerti auctoris, Latina autem azyma niti ipſius Domini exemplo, ideóque eſſe firmiùs fundata.

CAPUT XI.

An ſoli Latini utantur Azymo?

RESpondeo negativè. Etenim quod Hieroſolymitana Eccleſia circà varios Euchariſtiæ ritus differat à reliquis Græcis, & tenues ex ſimila oblationes cum Latinis conficiat, affirmat Cardinalis Humbertus, & proſequitur: *Luce clarius intelligi datur eundem ritum Divini Sacrificii Sanctam Hieroſolymitanam Eccleſiam obſervaſſe antiquitùs, quam Sacro ſancta Romana Eccleſia obſervare non ceſſat hactenùs.* Ex quo fonte hæc hauſerit Humbertus, ignoro. Interim ejus aſſertio non caret fundamento. Etenim uſque ad Adriani Imperium, deſtructamque ab ipſo Civitatem ac Templum, & uſque ad aſſumpti è Gentibus Marci Epiſcopatum Judaizavit iſta Eccleſia, & mortua Legalia deduxit cum honore ad ſepulturam. Et ſic Paſchale Sacrificium non niſi in azymo potuit offerre. Et ne nunc in azymo offerret, nunc in fermento, poſſit Paſchalem morem ſemper tenuiſſe: perſuaſa à Domini exemplo. An Epiſcopus Marcus morem mutaverit ac induxerit fermentum, non poſſim affirmare. Altum de his eſt apud antiquos Scriptores ſilentium. Interim exiſtimo Humbertum locutum non fuiſſe ſine fundamento. Quin & ejus aſſertionem firmat in litteris ad Petrum Antiochiæ Patriarcham ipſe Michael Cerularius. Expoſtulat quòd & Alexandriæ & Hieroſolymæ Patriarchæ Romanum Pontificem è ſacris tabulis commemorent ad Sacrificium, & adjungit: *Nec hoc ſolùm, verùm etiam ad aures noſtras pervenit, quòd prædicti duo Patriarchæ non ſolùm alios azymis veſcentes recipiunt, ſed etiam ipſi aliquando in azymis ſacrum conficiunt Sacrificium. Et nos quidem cùm non remus in promptu hominem, per quem de hac re ſciſcitaremur, quin etiam nec aliis confidere vole rem totam tuæ Sanctitati requirendam relinqui ut de hac re, cum omnia diligenter fuerint ſcru Humilitati noſtræ ſingula facias manifeſta.* Et triarcha Petrus non fuit hæc inficiatus. La advenis ſemper abundavit Hieroſolymitan. cleſia: Propter illos Patriarcha quandoque in azymo celebraſſe. Suas item cauſas hal debet Alexandrinus.

De Maronitis, quos in libro de Tartaris tonus, è Regio Armeniorum Sanguine Præ ſtratenſis Canonicus, vocat Maronianos, bit in recipiendorum ad Eccleſiam Hær tum modo & ritu Timotheus Presbyter ſtantinopolitanus: *Appellati ſunt Maronitæ naſterio ſuo, dicto Maro, in Syria.* Alii à r quo Marones, quem aliqui Eutychianiſtai Monothelitam, aliqui Sanctum volunt, ſent appellatos. Maronitas, quos conſtat raſse iſta hæreſi, volunt ſeductos poſt ejus tem. In Syria ad Libani montem degunt, Biblienſem, Botrienſem, ac Tripolitanu piſcopatum diſperſi. Antiochenæ Eccleſia tius è Latinis Patriarcha ad duodecimi ſtiani ſæculi trigeſimum ſeptimum annum Aymericus: Quod ſub illo ad Romanæ cleſiæ fidem atque obedientiam redierint ſtatur in ſacri Belli hiſtoria, ac modum nit Guilielmus Metropolita Tyriorum. Et huc in recta via firmi ambulant. Quod enim ſorum Patriarcha Lateranenſi Innocentii conſilio adfuerit, teſtatur in Orientalis Ec hiſtoria Jacobus Cardinalis de Vitriaco. plures ipſorum ritus eſse Latinos. Undè ip ſigne Collegium Romæ erexit Gregorius mus tertius. Et in libro de ſacris ordinat bus ſcribit Joannes Morinus: *Maronitæ S mentum Corporis & Sanguinis Chriſti in a conficiunt, ut Latini, licet cæteri Orientales Neſtoriani & Iacobitæ, fermentato pane utai Ajunt conſuetudinem illam eſſe in eorum Eccleſiis quiſſimam, licet fateantur panis conſecrandi ram, quam nunc uſurpant, à paucis annis ad norum formam eſſe mutatam. Antiquos Maro azymis fuiſſe uſos demonſtrat Abraham Ekellenſis ſtimonio cujuſdam Davidis Archiepiſcopi Maron qui anno Chriſti milleſimo quinquageſimo tertio ſi bat, in annotationibus ad Catalogum librorum C daicorum Hebed* JESU. Azymum igitur à pro antiquiſſima conſuetudine habent, non ab u ne cum Latinis.

Eandem conſuetudinem à multis ſæculis bent Armenii. Etenim de ipſis ac de Germ noſtris ſcribit in Iſaacio Angelo Nicetas C niates: *Hi commercia inter ſeſe agitant, & in riſque Religionis dogmatibus conſentiunt. Qu apud Alemannos & Armenios ſacrarum Imaginum ratio æque interdicta eſt, & azymis utrique in ſ utuntur, & alia quædam Orthodoxis Chriſti improbata, opinionis errore, pro legitimis obſerv* Quod ſalutatoriam ſacrarum Imaginum Ven tionem nos Latini damnemus, eſt antiq ſima & mendaciſſima Schiſmaticorum Græ

rum

Lib. 1. rum calumnia. De ſuis Armeniis ſcribit etiam cap. 7. Patriarcha Iſaac: *Armenii, Judæorum more, panem azymum offerentes nulla unione commixtum,* Cap. 8. *unius naturæ, ſolius, inquam, Deitatis myſterium faciunt*. Et infrà: *Nihil aliud impii molientes, quàm ut Chriſto perfectam humanationem negent, omnia hæc nugantur & prætexunt*. Et inter articulos, quorum cauſa vult damnari Armenios, po- Lib. 2. nit & hunc: *Panem azymum, Judæorum more, in Sacrificium offerunt*. Et interùm: *Azymum, mortuam hoſtiam, impudenti facie in conſpectu Dei juxtà Hebræorum traditionem ſiſtunt*. Et infrà: *Panem abſque ſale habent*. Et quibuſdam Judaicis ritibus, & Eutychiana hæreſi quandoque laborarunt Armenii: Iſaac affirmat io utroque errore ſordere pertinaces, utpotè qui per ſuum ſine fermenti unione panem profiteantur eſse unicam io Chriſto Domino ſine Hypoſtatica unioae divinam naturam, atque ita in ipſo ſacrificio & judaizent quotidiè, & ſeſe clament Eutychianiſtas. Lib. 18. De eiſdem ſcribit Nicephorus Calixtus: *Arme-* cap. 53. *nii in re divina facienda utuntur azymo, non pane*. Cum Michaele Cerulario affirmat azymum Cap. 54. non eſse panem. Et pergit: *Atque illi quidem nunc ex traditione, quæ ratione nulla nititur, hæc faciunt. Veteres autem eorum Doctores magnæ Armeniæ Gregorium illum Antiſtitem ritus ejuſmodi eis per manus tradidiſſe, calumnioſè jactant, maximè verò oblationem azymam, propterea quod in myſtica Domini Cœna azymum etiam Sacrificium fuerit*.

Quod Armenii azymo pane ſint uſi à multis ſæculis, eſt omninò certiſſimum. Disertè enim Epiſt. 1. hoc affirmat io litteris ad ipſorum Patriarcham Lib. 8. Vejajaſer & laudat Pontifex Gregorius ſeptimus. Et ad duodecimi ſæculi aonum ſeptuageſimum Imperator Manuel Comnenus Armenios à Romana Eccleſia ad Conſtantinopolitanum Michaelis Cerularii ſchiſma pervertere ſtuduit, ideòque ad illos miſit Doctorem Theorianum. Egit & diſputavit hic cum Patriarcha Nierſeſe, & res non malè ſucceſſit. Hinc ejuſdem ſæculi anno ſeptuageſimo ſeptimo idem Imperator Legatos alios miſit ad Nierſeſis ſucceſſorem Gregorium Deghiam, & varios unionis articulos, quorum ſextus fuit hic: *Quærimus ut in pane fermentato, & in vino cui admixta ſit aqua, ſacrificetis*. Hac de cauſa Armenii indixerunt Tarſenſem Synodum, & per ſuum Patriarcham iſthic repoſuerunt: *Circà hunc articulum, quod ſanè juſtum eſt, Reverentiæ veſtræ ſuademus, ut nimirùm cum Apoſtolica Petri Sede, & cum noſtra adhuc humilitate, concordes efficiamini, atque ita ſubmiſſi legem Charitatis inſtauretis. Sunt namque illi, non ſecus ac vos, Apoſtolicæ hujus traditionis Diſcipuli, cum quibus & nos azymum panem in ſacrificio conſecramus. Quod ſi tantam humilitatem vobis Deus conceſſerit, ut hac in re nobiſcum conveniatis, debitum nobis erit, ne quid obſtaculi Eccleſiæ unitati opponatur, aquam puro vino miſcendi ad gloriam Dei*. Et quartus, quem illi à Græcis poſtularunt, articulus fuit hic: *Ut Sacroſanctum Sacrificium azymo pane perficiatur, juxtà veram magnæ Romanorum Eccleſiæ, atque noſtræ traditionem*. Terram Sanctam tunc poſſidebant Franci ac alii Latini, & non ſolummodò per Catholicum dogma, ſed etiam per variam affinitatem habebant ſibi obnoxios Armenios. Fraterna inter ipſos concordia graviter urebat Manuelem Comnenum, ideoque per Eccleſiaſticæ unionis ſucum conatus eſt ipſam diſſolvere. Et hinc cum Romana Eccleſia ſeſe unitos repoſuerunt Armenii, atque ita nullam eſſe unionis ſpem, niſi & Græci velint Michaelis Cerularii Schiſma proſcribere, & cum debita humilitate ſeſe reddere obedientiæ Romanæ, & ejus azyma admittere. Attamen Græcum fermentum ooo damnarunt. Lucet ex Patriarchæ Gregorii Siſenſis epiſtola ad Haytonem ex Rege Cœnobitam: *Quidquid apud nos antiquum & à principio traditum, conſervare accuratè debemus, ne quando rei noſtræ contingat id, quod ſæpè numero vineæ evenire ſolet, in qua aditus anteà anguſtus, ex incuria tamen omiſſus, paulatim deinde à tranſeuntibus aperitur, ac undique dilatatur. Proptereà nos excommunicationem, quæ in miſcentes aquam iniquè lata fuerat, penitus abrogamus & abolemus, ne fortè quiſpiam è populo noſtro Armenio, qui ſuum azymum inveterata conſuetudine ſervat, incidat ultrò in fermentatum, aut etiam in loram quamvis. Etſi fermentatum non ſit à Canonibus ſtabilitum, eo tamen utentes improbandi non ſunt, juxtà Præceptum Domini Nierſeſis, dum etiam Apoſtoli illo interdum ſunt uſi*. Lucidè laudat Acta & Diſputata Nierſeſis cum Theoriano. Exiſtimo quod à Latinis ad Græcos deficere nolentes Armenii poſtularint azyma admitti in ſacrificio, quod ſcirent eſſe articulum impoſſibilem, ideòque nunquàm admittendum. Quidquid ſit, hæc omnia clamant azymi uſum eſſe illis antiquiſſimum.

Quæſtio eſt, A quo illum aceepetint? Reſpondeo eſſe varias ſententias. Ipſorum antiqui, ſi Nicephoro Calixto credimus, Doctores dixerunt eſse à Sancto ſuo Apoſtolo & Patriarcha Gregorio, qui ſub Tyridate Rege & magno Imperatore Conſtantino prædicavit iſthic & fundavit Evangelium. Idem ſcribit io opuſculo de Jacobitarum & Chatzitzariorum ſeu Armeniorum hæreſi Demetrius Cyzicenus: *Armenii quum oblationem offerunt, faciunt azymam. Et juniores quidem Chatzitzarii ex cauſa irrationabili id ceremoniæ inductum negantur, veteres autem eorum Doctores Sanctum à Deo afflatum ac Martyrem Gregorium, magnæ Armeniæ Epiſcopum, oblationem ejuſmodi ſine fermento ideò tradidiſſe calumniantur, quia quem Chriſtus panem tribuit in Cœna Myſtica, dicunt azymam fuiſſe*. Opuſculum hoc nuper vulgavit Franciſcus Combefis. Et favet per eundem publicata de Armeniæ rebus narratio. Affirmat Armenios à Julianiſtis, ſeu Eutychianis Juliani Halicarnaſſi Epiſcopi ſectatoribus fuiſſe ſeductos in iſtam hæreſim, & pergit de ipſorum Patriarcha Moyſe ac Imperatore Mauritio: *Imperator Mauritius juſſit Epiſcopos omnes ac Moyſen Catholicum unà cum militaribus copiis venire Conſtantinopolim*. Utique ad iſtas quæſtiones Synodaliter componendas. *Verùm ille juſſis haudquaquàm adhibuit animum, dicens: Abſit ut tranſeam fluvium Azat, vel furno coctum comedam, aut calidum bibam*. Palam alludit ad Græcos, qui Euchariſtiam ſacrabant ex fermento, & im-

ſmmiſſa ferventi aqua ſacratum Calicem caleſaciebant, atque ita affirmat azymum apud ſuas Eccleſias eſſe antiquiſſimum. Er certè ipſorum Apoſtolum Sanctum Gregnrium fuiſſe apud Romanos educatum affirmat ejus vira. Et Gregnrius Polydorus appooit hoe marginale Scholion: *Romæ nutritur Gregorius*. Quocircà poſſit non solummodò Romanam fidem, ſed & diſciplinam ad ſuos detuliſſe.

Verùm hæc omnia præfatus Nicephorus improbat. Nec ſine ſundamento. Etenim laudatus Gregorius oon ſuir Romæ enutritus. Ejus vita aliud non vult, quàm ſuiſſe non apud ſuos adhuc Batbaros, ſed in Romano ſnlo, utiquè in Oriente, nutticum. Ad Ponticam Diœceſim & Primatialem Cæſareeoſis in Cappadocia Eccleſiæ Catbedram ſpectavir olim Armenia, & hnjus Epiſcopos per illius Exarchum conſecrandos ſanxir Gregorius, ideòque videntur in aliis etiam ritibus concordaſſe. Et de Armeniorum Patriarcha Joanne Oznienſi ſeribir antiqua Armeninrum Hiſtoria: *Hic juſſu Homaris Saracenorum Ducis Synodum congregavit in Vrbe Manaſcbierti, ubi tnm Armeniis convenientibns ſex Aſſyriis Epiſcopis definita fuit in Chriſto una natura, una voluntas, & una operatio. Fueruntque è ſacris Myſteriis ablata fermentum & aqua.* Hnmar fuit tertius Saracenorum poſt Mabometem Dux, Imperatori Heraclio coætaneus.

Cap. 17.

Jnannem hunc laudata de rebus Armeniis narratio appellar Joannem à Pacrana. Eſt iſte Joannes, quem Muſiles Romani exercitus in Armenia Dux promovit in Primatem. Chofroas Perſarum Rex ob reſtitutum ſibi per rebelles expulſo Regnum gratificarurus Romanis, Imperatori Mauritio reddidit omnem ferè Armeniam, atque ita hic hæreſim exſtincturus omnes ejus Epiſcopos vocavit Conſtantinopolim, & induxit ad recipiendam ac profirendam Synodum Chalcedooenſem. Utiquè Epiſcopns Romanæ Armeniæ. *Reverſos autem non receperunt* Primas *Moyſes at alii Epiſcopi in Perſide & Armenia*, ſeu in Perſica Armenia. *Muſiles verò Catbolicum* ſeu Primatem *creavit Joannem à Cocoſta Regionis Pancratornm*. Armeniam diviſit in duos Primates: Romanum & Perſicum, Orthodoxum & Eutycbianum. Poſt trucidatum à Pboca Imperarorem Mauritinm Choſroas Romanis iratus invaſit ac recepir Armeniam, atque ita Moyſis ſucceſſor Abraham reduxir Eutychianam hæreſim, & cum ſequacibus Orthodoxis Epiſcopis Joannem ejecit & proſcripſir. Hnjus ſucceſſor Comiras eiſdem ambulavit pedibus, & ſedis poſt ſuam mortem promiſſa ſucceſſione Joannem in ſuas vias ſeduxir. Et promiſſa adimplete non potuir. Erenim Comitæ Chriſtopborus, & Cbriſtophoro ſucceſſir Eſdras, qni ex Impetatoris Heraclii juſſu apud Theodoſiopolim celebravit magnam Synodum, admiſit & ptofeſſus eſt Synodum Chalcedonenſem, ac duas in Domino integras ſub una perſona naturas, abjuravit Eutychetem ac Jnlianum, & viſus eſt fieri Ortbodoxus. Verùm latuit anguis in herba. Etenim ex Julianiſta factus eſt Monothelita, atque ita optimum Principem circum-

ſcripſit in falſam unionem. Hæc eſt unio,
qnam cooperatus plurimum eſt Paulus Mo
culus, in litteris ad Honorium Pootificem
datns à Sergio Patriarcha Conſtantinopolita
Ipſam interim Julianiſta Joannes deteſtatus
tentavit Primatum reſumere, cum Stepb
Cartamanenſi & aliis plenè Eutychianiſtis
piſcopis fecir præfatam Synodum, & mem
ta Decreta. Nempè unico & in Calice &
pane elemeoti ſymbolo profitendam ſanxit
cam in Domino naturam, voluntatem ac
rationem. Et ex hoc prineipio ſuos Arme
Patriarcha Iſaac ſuprà accuſavit. Er ad la
tam de Armeniis narrationem ſcribit Fra
cus Combefis: *Gregorius, Armeniorum Apoſto
videtur à Græcis accepiſſe fermentum, quod
modùm ſucceſſores facti Julianiſtæ commutarin
azyma, in ſignum aliquod hæreſis Eutycbia
Quo ſenſu etiam Sancti reprobant ipſorum azy
ut Sanctus Damaſcenus tractatu de ea re necdum
to in Bibliotbeca Regia*. Verùm quando? Ete
primns ad Eutycbianam Juliani Sectam la
eontigit ſub Juſtini primi Impetio: Er poſteà
piùs fuerunt & reconciliati, & relapſi, & nul
in ullis Actis reperimus memoriam aut azymi
miſſi, aut recepri fermenti. Unica memori
in Actis dicti Joannis. Et neque Julianus H
carnaſſi Epiſcopus, oeque Jacobus Syrus,
quis alius Eutyehianæ blaſphemiæ Dux
quum fermentum mutavit in azyma. Quin
Demetrius Cyzicenus inter Jacobitas & M
theliras Armenios hanc lucidè ponit diff
tiam, quod hi in azymo offerrent, illi in
mento. Eſt res intricata: Invenire originen
difficile.

Forſan & ipſi Armenii ignorant. Etenim
tiam adhne ſententiam adducit, & ſcribit
triarcba Gregorius Siſenſis: *Nos à Sancta Ro
Eccleſia aquæ admixtionem modò recipimus, ſicu
eadem acceptum babemus azymum, Mytram E
palem, & modum ſignandi Cruce*. Etiam Ron
ritu Epiſcopos ſuos & Clericos conſecrant, &
de re ſcribit ipſorum Doctor Gregorius Cæſar
ſis: *Armeniorum Eccleſia ritum conferendi or
à Gregorio Papa ſnſcepit, ut in noſtro Ritual
nuum impoſitionis compertum babetur, quonia
ritu accipimus eorundem ordinum poteſtatem*.
eodem igirur Gregotio habent azymum, &
res Ritus Latinos. Nec obſunt hæc ſubſeq
tia dicti Armenii Doctoris verba: *In ritibu
men Miſſarum & altarum orationum cum Ro
minimè concordamus*. Etenim azymi adm
non compellit ad omnes & ſingulos La
rum ritus. Quidquid ſit, azymum apud ip
adeòque & apud Latinns eſt omninò
qnum. Er licet ipſum Armenii ex pravo
ſan principio admiſerint, poſſunt poſteà re
in finem continuaſſe. Apud Latinos eſſe
ſtolicum Inſtitutum, ſuprà oobis dixerunt
res etiam Græci, & Anonymi in Patrum
dicatnrum Conſtantinopolitano Conventu
tus Tractatus confirmar: *Latini pro fermento
ma offerunt, & calumniantur Sanctum Petru
Sanctos Patres Romanos Pontifices exſtitiſſe au
talis traditionis*.

V

Verum hiſce graviter obviat in generali hiſtoria Otho Friſingenſis Epiſcopus. Affirmat Armeniorum Eccleſiam conſtare mille Epiſcopis, Gregorii Patriarchæ ad Eugenium tertium Pontificem legationes & profeſſam obedientiam exponit, ac ſubdit: *Inter ipſos & Græcos quædam de ritu Sacrificii habitudo eſt in quibuſdam, in aliis verò diſcrepantia. Ponunt enim panem fermentatum, ſicut illi, aquam autem vino non admiſcent, ſicut nos & illi. Pro his & aliis, dum inter ſe diſſentirent, Romanam Eccleſiam judicem eligentes, conſultum veniunt, formamque Sacrificii juxta conſuetudinem ejus ſibi tradi depoſcunt. Quos Romanus Antiſtes gratanter ſuſcipiens, Miſſarum ſolemniis ac ſecretis ſacrificiis adhibuit, diligenterque ea, quæ fiebant ibidem, eos animadvertere monuit. Quod dum facerent, intentique ſacro Altari adſtarent, unus ex eis Pontificali dignitate præditus, ſicut poſtmodum in plena curia retulit, ſummo Pontifice divina myſteria agente, ſplendido fulgore radium ſuper caput ejus coruſcare, & in ipſo duas columbas adſcendentes & deſcendentes vidit, cumque diligentius hac & illac oculos circumferret, nullumque aditum, per quem lux illa transfunderetur, inveniret, Deificum hoc eſſe cognoſcens, ac ad obedientiam Romanæ Sedis magis accenſus, cunctis quæ viderat aperuit.* Hinc affirmat Romanorum azyma fuiſſe ab Armeniis admiſſa.

Lib. 7. c. 32.

Conſonat in opuſculo de Sacramentorum diverſitate S. Anſelmus Archiepiſcopus Cantuarienſis: *Armeni de fermentato ſe laudem ſacrificare putant, ſed in novitate vitæ cum Chriſto non ambulant.* Sub Paſchalis ſecundi Pontificatu ſcriptum eſt hoc opuſculum, adeòque Othonis Friſingenſis relationem ſtrenuè confirmat.

Reſpondet in opere de Armeniorum cum Romana Eccleſia unione Clemens Galanus: *Otho*
Cap. 20. *In eo ſolum, quod refert Armenios in ſacris myſteriis pane fermentato uti fuiſſe hoc tempore ſolitos, atque ob id conveniſſe cum Græcis, erroris manifeſti convincitur.* Eſt vera reſponſio. Etenim paucis poſt hanc legationem annis habita fuit inter Theorianum Imperatoris Manuelis Comneni Legatum & Nierſem Armeniorum Patriarcham diſputatio, & celebrata Tarſenſis Synodus, quæ altè clamant azymi uſum tunc apud Armenios fuiſſe antiquum. De memorata legatione ſcribit antiqua Armeniorum hiſtoria: *Ad Dominum Gregorium*
Eadem, *Patriarcham Pontifex Romanus*, Urique tertius Eugenius, *litteras quaſdam miſit, quibus ab ipſo poſtulabat, ut eo planè ritu Nativitatis & Epiphaniæ Domini feſta perageret, & in ſacris Myſteriis aquam vino miſceret, quo & Sancta Romana Eccleſia, & omnis alia Chriſtianorum natio id præſtare conſueverant.* De fermento & azymo nullam facit mentionem. Quod nempe in ipſo Armenii cum Romanis concordarent. Quocirca aut memoria aut errore lapſus eſt etiam Sanctus Anſelmus.

Rem admirandam refert ad tertii decimi ſæculi ſecundum annum ac Innocentii tertii Pontificatum etiam magnum Belgii Chronicon: *In partibus Aſiæ majoris verſus Meſopotamiam & Armeniam quidam Jonas vir venerabilis erat Patriarcha in Civitate Suſis. In cujus Jonæ manibus, dum Miſſam celebraret more ſuæ gentis, hoc eſt, ſecundum conſuetudinem Surianorum, tale fertur accidiſſe miraculum, ut panis ille magnus fermentatus, unde fiebat ſacrificium, in parvam & pulchram hoſtiam, ad morem ſacrificii Latinorum, converteretur, & calix ligneus deſtrueretur cum cochlearibus, reperto vero ſanguine in argenteo calice. Et hoc accidit in Feſto beati Joannis Baptiſtæ hujus anni. Undè plures Surianorum Eccleſiæ, Armenii, Georgiani, & Jacobitæ ad conſuetudinem Sanctæ Catholicæ & Romanæ Eccleſiæ de die in diem per hoc miraculum cœperunt converti. Et iſte Jonas Patriarcha magno concilio Romano interfuit, & poſtmodùm in Patriarcham Alexandrinum eſt promotus.* Magnum illud Romanum Concilium fuit Lateranenſe Innocentii tertii.

CAPUT XII.

Exponuntur Schiſmaticæ Græcorum in Latinos injuriæ.

ERrores & calumnias, quas nobis Latinis Photius impegit, expoſui ad octavam Synodum, ideòque hic nolim repetere. Michaelis Cerularii ſchiſma & Romani Pontifices & Conſtantinopolitani Imperatores ſunt frequenter conati exſtinguere. Horum enim plures fuerunt ſimiles Conſtantino Monomacho ac ejus Auguſtæ domui, de quibus in ſua adverſus iſtum Michaelem ſententia dixit Cardinalis Humbertus: *Quantùm ad columnas Imperii, & ejus Honoratos, atque cives ſapientes, Chriſtianiſſima atque orthodoxa eſt civitas.* Verùm Patriarchæ, Epiſcopi, Clerici, & Monachi, quos oportebat eſſe populi ſalem & lumen, fuerunt paſſim cæcus & dutus grex in vario errore. Iſtorum Imperatorum unus fuit Joannes Ducas, qui poſt captam à Flandris Conſtantinopolim ſecundus regnavit apud Nicæam. Tunc Germanus Patriarcha varias, nobis ſervatas à Matthæo Pariſienſi, anno 1237. pro unione litteras ſcripſit ad Romanam Eccleſiam, & in prima ad Gregorium nonum Pontificem adducit tres capitales ſchiſmatis cauſas: *Dogmatum contrarietas, & Canonum deſtructio, & Rituum, quos tradiderunt Patres, immutatio, ſunt materia ſepis, quæ ſeparat prius unita.* Et in epiſtola ad Dominos Cardinales: *Eramus omnes, tam Italici quam Græci, aliquando in eadem fide, & in eiſdem Canonibus, pacem habentes inter nos, & pugnantes alter pro altero, & inimicos Eccleſiæ confundentes.* Ex iſtis fontibus affirmat proceſſiſſe miſeriam, de qua pergit: *Heu, Heu, quàm amara diviſione ſequeſtramur, unus detrahit alteri, & alter alterius, velut animæ periculum, vitat conſortium.*

Primùm ergò, quod nobis Græci imponunt, crimen eſt Paternorum rituum immutatio. Et horum omnium caput eſt azymus in ſacrificio panis. Quod ipſum Patriarcha Germanus improperatit, lucet ex ſecunda noni Gregorii ad ipſum epiſtola, quæ demonſtrat utrumque ritum eſſe legitimum & fundatum, ideòque hujus diſcrepantiæ cauſa Eccleſias non fuiſſe lacerandas. Quam deteſtati fuerint etiam tunc Græci

ci noſtram Euchariſtiam, demonſtrat repertus Conſtantinopoli apud Patres Prædicatores Tractatus: *Latinus cum Græca muliere volens contrahere matrimonium, juramento compellitur deſerere communionem ſuam, confeſſionem, baptiſmum, jejunium Sabbathorum, & carnis Chriſti edulium. Omnis enim, qui in Regia urbe de fratribus Græcorum uxorem duxit, ſcripto ſpondet juramento, quod deindè non manducabit in azymis carnem Domini, nec filios ſecundum Latinum ritum faciet baptizari, neque ſacerdoti Latino peccata confitebitur, neque in Sabbatho jejunabit, præter unum ſolum.* Et edicit Herodiani juramenti cauſam: *Græci contradicunt Chriſto patenter, & ſuper ſanctiſſimo illius corpore verbis operibuſque occurſant. Nam cum ipſe in azymorum panis ſpecie carnem ſuam Diſcipulis dederit, hi aſſerunt azymos panes in carnem non poſſe converti per benedictionem. Qua ex re Sacramenti Corporis Domini Latinos ajunt expertes.* Et ex hoc errore duodecim, quos Georgius Cyprius Patriarcha meritò curavit vivos exuri, Monachi dicebant *Sacramentum Latinorum eſſe lutum & non Sacramentum, & quod ſacrificantes, vel ſumentes ex eo, more Gentilium dæmonis immolarent.* Ex eodem principio ſcribit in Orientalis Eccleſiæ hiſto-
Lib. 1. cap. 75. ria Jacobus Cardinalis de Vitriaco: *Tam Græci quam Suriani Sacramentis noſtris nullam exhibent reverentiam, nec adſurgere volunt, quando Corpus Domini ad viſitandos infirmos noſtri deferunt Sacerdotes.* Verum laudatus Tractatus rectè reponit: *Attendere debet Chriſtianus, quod ſicut diverſa vina verbum Dei in Sanguinem, ita panes azymos & fermentatos, non ita differentes, permutat in carnem.* Quod ipſum ſcribit adverſus Marci Epheſii calumnias, & largius illuſtrat Gregorius Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ Protoſyncellus. Etiam de Latinis ſcribit Nicephorus Gregoras: *Cum Imperator Andronicus primus Palæologus conjugem non haberet, Legatos ad Hiſpaniæ Regem mittit, qui libenter ei miſit, non filiam ſuam, ſed aliam ſibi cognatam. Idque factum contra veterem Latinorum morem, Papa inconſulto. Nam Latini Proceres affinitates cum Romanis jungere, non niſi Papa prius aſſenſo, conſueverunt. Sed cum ei delicti cujuſdam prætextu ſacris interdictum eſſet, per eam cauſam clam puellam ablegavit, futuram Romanorum Imperatricem.* Rex ille fuit Petrus ſecundus Aragoniæ Rex, à Papa Martino quarto ob ejectos è Sicilia Francos excommunicatus. Et Latini Græcos, & Græci Latinos cenſebant ſchiſmaticos atque hæreticos, ideòque mutua matrimonia deteſtabantur. Et hinc liquet iſtiuſmodi conjugia apud omnem ſub Cœlo Eccleſiam peſſimè ſemper fœtuiſſe.

Nec dumtaxat ob azyma, ſed etiam ob multa alia Græci nos Latinos cenſuerunt paternorum rituum immutatores. Enumerat in litteris ad Petrum Antiochiæ Patriarcham Michael Cerularius: *Certò ſcito, quod non unica tantùm ſagitta, azymorum ſcilicet errore, quod omnibus apertè patet, confoſſi ſunt Romani, ſed multis & aliis diverſis. Quapropter illos omninò averſari neceſſe eſt. Et quæ quidem Judæorum more peragunt, talia ſunt, ut error, qui illis tribuitur, de azymo. Et quod ſuffocatum comedunt. Et barbas radunt. Et Sabbatha cuſtodiunt. Et comedunt immunda. Monachi carnibus veſcuntur, nidore videlicet ſuis, & . omni, quod ad carnem pertinet. Et quod etia tinet ad primam hebdomadam Quadrageſimæ aliam etiam hebdomadam Quinquageſimæ, qu ovis tantùm & lacte veſcimur, & propterea hebdomadam illam appellamus. Sed præter h lia & hujuſmodi habentia, in ſacro Symbolo etiam adhibent additionem, malè & perverſ tientes. Ita enim ſe habet:* Et in Spiritum San Dominum, & vivificantem, qui ex Patre que procedit. *In ſacra etiam Miſſa,* Unus Sa unus Dominus JESUS-CHRISTUS in Dei Patris per Spiritum Sanctum, *alia dicunt Præter hæc, nuptias Sacerdotum prohibent, videlicet, qui uxores habent, ut nullo pacto Sa tium conſequantur, permittunt, ſed innuptos re volunt eos, qui Sacerdotes eſſe cupiunt. Duo fratres ducunt duas ſorores. Et in ſacra Miſſa pore Communionis, alter Miniſtrorum comeden ma, alios amplexatur, & pacem illis largitur. ſcopi etiam annulos geſtant in manibus, quaſi res Eccleſias accipientes, & arrhabonem ſe ſer cunt. Ad bellum etiam exeuntes, manus ſun guine coinquinant, & in conſpectu ſuo anima dunt, & occiduntur: Quemadmodùm etiam à no lis, qui hoc affirmant, accepimus. Sacrum Bap tiſma peragunt, ut eos qui baptizantur, unica me baptizent, dicentes* In nomine Patris, & Fil Spiritus Sancti. *Sale etiam præterea eorum q ptizantur, ora implent. Malè etiam Apoſtolic lud accipientes, quod ait* modicum fermentu tam maſſam fermentare, *ipſi ita ſcriptum ha* Modicum fermentum totam maſſam corrur *Contendentes hæc modici hujus verbi occaſione fermentum, quod panem ſublevat & attollit. imò Sanctorum Reliquias illorum nonnulli non rantur, nec Sanctas etiam Imagines. Sanctos e illos & magnos Patres noſtros, Baſilium & Chry mus, cum reliquis Sanctis non connumerant, lorum doctrinam omninò recipiunt. Alia etia eiunt multa, quæ ſingula enumerare eſſet moleſt* Hi ſunt partim Ritus, partim Canones, de rum immutatione & prævaricatione nos acc Michael: E tribus enim per Germanum Pa cham adductis noſtræ accuſationis capitibus conjungit. Longè plures utriuſque capitis culos adducit antiquus Tractatus repertus C ſtantinopoli apud Patres Prædicatores.

Tertium & principale accuſationis caput *Dogmatum contrarietas.* Nempè illa, ex qua S boli additamentum fecimus, *malè ſentien* Utriquè de Spiritu Sancto. Nos hunc ex P. & Filio, illi ex Patre per Filium docent pr dere. Et hæc dogmata volunt ſibi invicem a adverſari, ut de magno illo Patriarcha Joa Vecco, qui ad Eccleſiarum per Gregorium d mum Pontificem & Imperatorem Michael Palæologum in Lugdunenſi Synodo factam un nem firmandam non adverſari demonſtravit antiquis ſuæ gentis Patribus, ſcribat Georg Pachymeres: *Hæc incredibiliter efferebant pl rumque animos, opinioque multorum non inve ſimilis fuit, ſi ab his Veccus temperaſſet, fu rum fuiſſe, ut ſenſim fervor ſchiſmatis conſen ret, & cuncta tempore ad tranquillitatem compo*

vetur. Etenim Schiſmatici pertinaciter cenſebant nos Latinos ſentire omninò hæretica de Spiritu Sancto, ideòque adversùs laudatum Patriarcham, tanquàm Latinæ hæreſios ſeminatorem, turbidiſſimè tumultuabantur. Eadem de cauſa Filius & in Imperio ſucceſſor Andronicus defunctum Patrem Auguſtum Michaelem, tanquàm hæreſiarcham projecit in campum, & aſini ſepultura ſepelivit. Longa eſt hæc res ſuo loco elucidanda. Interim ex his capitibus nos non tantùm de paternorum rituum immutatione, nec tantùm de fundamentalium Canonum prævaricatione, ſed etiam de hæreſi damnavit Michael Cerularius, voluitque tanquàm à Canone anathematizatos eſſe ab omnibus tractandos. Nam Epheſinus Canon quodvis Symboli additamentum vetuit ſub rigidiſſimo Anathemate. Et hinc Marcus Alexandriæ Patriarcha Magno Canonum Doctori & Antiocheno Patriarchæ Theodoto Balſamoni propoſuit hanc quæſtionem: *Captivi Latini, & alii ad noſtras Catholicas Eccleſias accedentes petunt Divinæ ſanctificationis Communionem. An ſit concedendum hoc, ſcire volumus.* Et Balſamon reſpondit Romanam ac omnem Latinam Eccleſiam jam pridem eſſe divulſam à cunctis Orientalibus, ideòque Papæ nomen apud hos non recitari, & adjungit: *Non debet homo Latinus Sacerdotali manu per Divina & immaculata Myſteria ſanctificari, niſi prius Latinorum dogmata & mores velit ejurare.* Ad quæ verba in ſuis ad omnes ubiquè Chriſtianos adversùs Florentinam Synodum litteris declamat Marcus Epheſiorum Archiepiſcopus: *Audis? Divulſi ſunt non ſolum per mores, ſed etiam per dogmata, quæ non agnoſcit Eccleſia. Quæ verò non agnoſcunt Orthodoxi, hæretica certè ſunt.* Uterque nos affirmat non tantùm varii Canonis, ſed & Chriſtiani dogmatis ſchiſmaticos atque hæreticos prævaricatores, ideòque per errorum noſtrorum abjurationem, & oppoſitæ veritatis profeſſionem, nec non & Chriſma accipiendos in Eccleſiam, juxta ſeptimum primæ Conſtantinopolitanæ Synodi Canonem, mandantem ita recipi Arianos ac Macedonianos. Illi enim his nos adnumerant: Utpotè qui erremus circa Spiritum Sanctum. Et hinc adverſum nos, & adverſus Florentinam, quæ nos in noſtris ritibus ac dogmatibus perſeverantes univit cum Græcis, exclamat memoratus Marcus: *Undè ergo nobis repentè Orthodoxi apparuerunt, qui per tot tempora, & per tot Patres & Doctores hæretici judicati ſunt?* Et adverſum ſuos in laudata Synodo Græcos Coepiſcopos: *Quis illos tam facilè Orthodoxos fecit? Aurum: Lucra tua. Imo verò aurum non illos fecit Orthodoxos, ſed te, reddens illis aſſimilem, in hæreticorum partem detruſit.* Græcos in Florentina Synodo Epiſcopos aluerat Romana Eccleſia: hinc Marcus blaterat illos auro fuiſſe ſeductos. Et hæc calumnioſiſſima & multifaria, quam plurimis per Orientem & Septemtrionem populis perſuaſerunt, detractio eſt prima, & non parva, Cerulariæ factionis in Latinam Eccleſiam injuria.

Secundam injuriam refert Nicephorus Gregoras, Andronicus Palæologus Imperator, qui defunctum Patrem Michaelem ad aſinos projecit, omnes ab illo ob perduellem in ſchiſmate pertinaciam deportatos Epiſcopos & Proceres etiam revocavit, ac in poteſtatem cum fœnore reſtituit, & hi in Blachernenſi Eccleſia fecerunt latrocinalem Synodum, & omnes factam à Lugdunenſi Synodo unionem amplexos Collegas ſine reparationis ſpe degradarunt. Retinendi Epiſcopatus cupiditas quoſdam retrahebat in lapſum: Et hi ſeptimæ, quæ cunctis de Iconoclaſtico lapſu pœnitentibus Epiſcopis reddiderat & communionem & gradum, Synodi pietatem implorabant, ſupplicantes etiam ſibi impendi. Verùm adeò non fuerunt exauditi, ut poſt horum Actorum relationem pergat durus Schiſmatis patronus Gregoras: *Quis adeò durus eſt animo adamantino, ut contumeliam illam & maximam inhumanitatem referre queat, qua contra miſeros Epiſcopos & Sacerdotes aſi ſunt? Nam poſt verborum convicia Præſides inferioribus imperabant, ut direptos illis pileos humi abjicerent, ter acclamantes:* Indignus eſt. *Aliis verò aliorum veſtes exuere, eaſque à fimbria inverſas ad caput applicare, atque iterum ter acclamare juberent:* Indignus eſt. *Deindè alapis impactis tanquam ſicarios vi extradere ſacro loco. At humanus* JESUS *& ſervator etiam Latronem admiſit: Et proditoris pœnitentiam, modò ipſe voluiſſet, deſideravit ac expectavit.* Lib. 6.

In Agarenam impietatem, aut Paganam etiam Idololatriam lapſos Epiſcopos reparari indulgent poſteriores Græcorum Canones, verùm ad Latinos converſi Epiſcopi debent cum Cain dicere: *Major eſt iniquitas mea, quàm ut veniam merear.* Et hinc Patriarcha Joannes Veccus poſt Lugdunenſem ab Andronico excuſſam unionem non ſolùm degradari, ſed & laniari timens à Schiſmaticis, fugit Conſtantinopoli, & ſe clauſit in Panachranti Monaſterio. Ipſe enim unionem fuerat conſtantiſſimè tutatus. Poſteà nihilominus per ſucceſſorem Georgium Cyprium degradatus fuit ac deportatus. Quin & ipſe Georgius, quòd diceretur à Latino Epiſcopo promotus in Lectorem, fuit de degradatione ac indiſpenſabili irregularitate non parum periclitatus. Græcorum Epiſcopi, præſertim Patriarchæ, nunquam fuerunt permiſſi ultrà fixum à Canonibus tempus differre conſecrationem, nec antè ipſam adminiſtrare. Primò id indultum fuit huic Georgio. Quòd nempè Heracleenſium Metropolita admiſiſſet unionem, ideoque per ejus degradationem vacaret Eccleſia. Et quia omnes etiam Con-Provinciales unionem admiſerant, vacavit uſque ad unius è Bulgaria, & alterius è Naupacti Provincia Schiſmatici Epiſcopi adventum: Hi ex Imperiali juſſu conſecrarunt novum Heracleæ Metropolitam, & hic Georgium Patriarcham. Quod ſatius ſit ſpinas, quam Hæretici Epiſcopi manus in caput admittere, aſſirmant antiqui Canones. Hoc ipſum Schiſmatici Græci clamant de Latino non tantùm Epiſcopo, ſed etiam de Græco per Latinam Communionem polluto.

Tertiam injuriam adducit incognitus Michaelis Ducæ Nepos. Gravidæ Græcorum mulieres ex avita pietate conſueverunt confiteri antè

partum,

partum, Euchariſtiam ſumere, & ſe quaſi ad mortem præparare. Eſt laudanda pietas, & ab omnibus imiranda. Intra obſeſſam à Mahomete ſecundo Conſtantinopolim quædam nobilis, verùm Schiſmatica Marrona fuir Schiſmatico ſuo Confeſſario confeſſa iſtam ob cauſam, an ab amittente Florentinam unionem Sacerdote Euchariſtiam poſſet accipere poſtulavit, & accepit hoc Reſponſum: *Tibi conceſſum eſt, Deus condonabit tibi, abi, & Communionem omni dubio remoto percipe. Ipſe Sacerdos eſt ac Miniſter, diſcrimine illo omiſſo communica.* Mollior erat iſte Confeſſor, ideòque & publicæ & privatæ neceſſitatis gratia cenſuit diſpenſatoriè id poſſe indulgeri. Verùm non plenè quietata conſcientia mulierem coegit ad alium Pœnitentialem Presbyterum nomine Neophytum, à quo accepit hanc ſententiam: *Id tibi haud licet. Si enim ex iſtius manibus Communionem ſumpſeris, panem manducabis, & vinum bibes.* Aſſeruit non ſolùm à Latino, ſed etiam à Græco per Latinam Communionem maculato Sacerdote & Euchariſtiam & quodvis Sacramentum non poſſe validè confici, atque ejus conſilium eſt mulier ſecuta. *Mulier nobilis inter contraria Præcepta fluctuans Communione abſtinuit illo die, ita ut nocte ſequenti non ſumpta Euchariſtia pepererit.* Pluribus hæc refert laudatus Ducas, admiratur Chriſti Domini patientiam, & pergit adversùs Neophytum: *Si Sacerdos Latinus eſſet, ſtultitia tua, aliqua, quamvis abſurda, ratione excuſari poſſet. Quod ſcilicet Latino ſermone ad Deum preces recitaſſet, quòd non eſſet fermentatus panis, nec aqua calida adhibita, aliaque abſurda allegare potuiſſes, quæ Orthodoxus tamen ore nunquam proferet, nec vel minimum adversùs peracta hoc modo divina Myſteria murmurabit. Talia enim quilibet auſus eſt lapidibus obruendus. Quid vel quomodo obloqui potes divinis Myſteriis tuo idiomate celebratis? Quid illis precibus opponere, quibus tibi cum cæteris Orientis Sacerdotibus communis eſt uſus? Aliud allegare non potes, ò Phariſæe vare, niſi quòd purus es & intactus, & à cæteris Chriſtianis ſegregatus. Addam ego: Et excommunicatus.* Illum meritò vocat mente excæcatum.

Nec illa fuit ſolius Neophyti ſententia. Etenim de omnibus paſſim Græcis poſt captam Conſtantinopolim ſcripſit ad omnes ubique Chriſtianos Imperator Balduinus: *Hæc eſt Gens, quæ omnes Latinos non hominum nomine dignatur, ſed canum, quorum ſanguinem effundere penè inter merita reputatur, nec ulla ſatisfactione ſatisfaciunt Laici Monachi, penes quos, Sacerdotibus ſubmotis, tota ligandi atque ſolvendi conſiſtit auctoritas.* Addit Legatum Apoſtolicum nuper ab illis fuiſſe occiſum: *Græci, ſicut eorum qui viderunt recens recolit memoria, Legatum Apoſtolicum morte tam turpiſſima condemnarunt, ut nec inter Martyres legatur ulla conſimilis, licet pœnas incredibiles invenerit ingenioſa crudelitas.* Exſtat epiſtola apud Arnoldum Abbatem Lubecenſem in Chronico Sclavorum. (Lib. 6. c. 20.) Quòd apud Græcos ſoli paſſim Monachi Confeſſiones audiant, eſt omnino verum. Conjugatis enim Sacerdotibus detrectant confiteri. Etiam quòd Laici Monachi fungantur iſto munere, non errat Balduinus. Paſſim tamen ſolis Preſ-

byteris creditum ſemper fuit iſtud miniſteriu
Et ad Thomam Conſtantinopolitanum Pat
cham ſcribit Innocentius III. *Græci Latinos o*
canes appellant. Trucidatus ab illis Legatu
detur fuiſſe Joannes Alexandri tertii Lega
de quo ſcribit in Sacri Belli Hiſtoria Guiliel
Metropolita Tyriorum: *Græci virum vene*
lem, Joannem nomine, S. Romanæ Eccleſiæ
diaconum, quem pro negotiis Eccleſiæ Dominus I
illuc direxerat, comprehendentes, in contumeliam
cleſiæ decollaverunt, caput ejus ad caput immu
canis alligantes. Agit de invaſo per Androni
Comnenum Imperio, demonſtratque Latino
verà ab illo fuiſſe tractatos uti canes. Quæ or
pluribus refert in Sigiberti Gemblacenſis ap
dice Robertus Abbas Montenſis, addens la
rum Joannem fuiſſe Alexandri tertii Legat
apud Conſtantinopolim ſtetiſſe ad faciendam
cleſiarum pacem, & occiſum multis coruſ
miraculis. Ab Alexandro fuerat miſſus,
ſucceſſore Lucio tertio ibidem continuatus.
de habitantibus in Syria ſub Latinorum tunc
minio Græcis ſcribit in Orientalis Eccleſiæ
ſtoria Jacobus Cardinalis de Vitriaco: *La*
rum Prælatis, in quorum Diœceſibus commoran
non corde, ſed ore tantùm & ſuperficialiter ſ
cunt obedire, timore ſcilicet Sæcularium Dominor
Habent enim proprios Epiſcopos Græcos. Nec l
norum excommunicationes, vel alias quaſcu
ſententias in aliquo formidarent, niſi ab eorum C
munione in contractibus & in aliis neceſſitatibus
noſtri ſe ſubtraherent. Dicunt enim inter ſe,
Latini omnes excommunicati ſint, ideoque non
ſiat aliquos aliqua ſententia innodare. E Flor
na Synodo reverſi Epiſcopi in Patriarcham
gerunt Metrophanem Cyzici Epiſcopum,
que inthronizationi adfuit Chriſtophorus C
nenſis Epiſcopus, Eugenii quarti Pontificis
gatus, ac Apoſtolica vice ipſam probavit & c
firmavit. Neſcio cujus propè Conſtantinop
pagi Presbyter Theophylactus ad eoſdem, q
nunquam vidiſſet, ſacros & ſolemnes ritus
rioſus ſpectator advenerat. Ad Dominicæ
ſcenſionis Feſtum redux in pagum, pulſat
more campanis populum ſuum convocavit pr
ad Veſperas, deinde ad ſolemnem Miſſam. Ve
nemo comparuit. Et ſuo Parocho dixerunt
ſam: *Quia tu Patriarcham ſecutus es Romana n*
tate initiatum, & nos te eadem Latiniſmi lepra
tactum ſuſpicamur. Non Communionis, ſed
lius curioſitatis gratia ſe adfuiſſe proteſta
eſt Theophylactus, & nihilominus reſpon
populus: *At te ſaltem turbæ immiſcuiſti in*
tina dogmata degeneranti, totam Patriarcha
maui Pontificis aſſecla, cujus etiam inter cætero
afflavit benedictio. Non quòd Legati, ſed qu
Legato communicantis Patriarchæ benedicti
adfuiſſet, arguunt ſuum Parochialem Presby
tum, ipſius Communionem affirmant ſcabioſa
ac penitus deteſtantur. Ejuſmodi benediction
cenſebant peſſimam maledictionem. Latè hoc
ſcribit in Florentini Concilii hiſtoria, & mirif
extollit homo Schiſmaticus Sylveſter Sguropul

Florentina unio non diu duravit. Ejus p
varicatio Imperatorem Joannem *Palæol*

gum mœrore exſtinxit. Interim Turcarum Princeps Mahometes ſecundus, & Divina per ipſum vindicta quotidie magis & magis accedebant Conſtantinopolim, ideoque Joannis frater & ſucceſſor Conſtantinus ad Nicolaum quintum Pontificem miſit novos Legatos, unionem reparari ſupplicavit, & ſuo prævaricatori populo placari divinam Majeſtatem. Et Pontifex legavit virum Græcum, venerabilem Iſidorum Ruſſiæ Archiepiſcopum, & Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalem. Et hic poſt multa nomen Pontificis reddidit ſacris Eccleſiarum tabulis, Schiſma iterum exſtinxit, & in Sanctæ Sophiæ Eccleſia ſolemnem unionis Miſſam cantavit. At de ipſa ſcribit inſignia ille Orthodoxus, cujus pronomen

Cap. 36. ignoramus, Ducas: *Multi ſacris donis oblatis abſtinuerunt, quod illa Liturgia concordiæ reconciliandæ celebrata, impium & abominandum Sacrificium peractum exiſtimarent.* Hoſce Schiſmaticos animabant Gennadius in Pantocratoris Cœnobio Monachus, in Palatina capella Pœnitentialis Presbyter Neophytus, aliique ferè omnes Clerici & Monachi, de quibus pergit laudatus Ducas:

Cap. 37. *Ad eos accedentes Chriſtiani peccata ſua confeſſuri, interrogabantur an cum eis, qui ab Eccleſiæ Communione reſciſſi ſunt, communicaſſent? An ab Henotico celebratæ Liturgiæ interfuiſſent? Et fatentibus pœnitentiæ cauſa dura pœna inflicta, mulctaque gravis dicta. Peracta deinde ex more pœnitentia, qui participatione corporis & ſanguinis Dominici dignus cenſebatur, illa percipere à Sacerdote Henotico, gravi pœna indicta vetabatur. Talem enim Sacerdotem non eſſe, nec perfectè ab eo oblationem peragi. Ad funus porrò efferendum, vel mortui commemorationem faciendam vocati, ubi Henoticus Sacerdos illic comparuiſſet, ſtolis ſubito exuti velut è flammis mediis ſe proripiebant. Magna etiam Eccleſia Dæmoniorum ſpecus & Græcorum gentilium delubrum cenſebatur. Ubi ceri? Ubi oleum in lychnis accendiſtis? Omnia tenebris plena. Nec ullus qui eas diſſiparet, aderat. Templum ſacrum deſertum conſpiciebatur: Solitudinem, qua mox propter peccata & iniquitates in eo habitantium erat complexdum, portendens.* Et infrà: *Aprilis die ſexta, Paraſceve poſt Paſcha, obſidione Urbem cinxit Mahometes. Conſtantinopolitani à quo die in magna Eccleſia facta eſt concordiæ reconciliatio, illam ut Judæorum Synagogam refugiebant; nec in ea oblatione, holocauſto, aut incenſo litabatur. Si quis Sacerdotum Divinam Liturgiam die aliquo inſigni celebrare voluiſſet, qui precabantur, quo uſque ad oblationem Sacrorum donorum ventum fuiſset, adſtabant: Deinceps omnes tam mulieres, quàm viri, Monachi atque Moniales exibant. Quid pluribus eſt opus? Templum illud delubro & ara gentilium, & Sacrificium perinde ac Apollini factum exiſtimabant.* Quòd Græcus, verum Orthodoxus & Romanæ Eccleſiæ communicans, Epiſcopus & Cardinalis in ipſo celebraſſet. Iſtum ab acceptata unione cenſebant exutum Sacerdotio, & oblatum ab ipſo Sacrificium eſſe vacuum ac maledictum Attentatum. Hæc capitalia in Latinos odia exercuerunt etiam in obſeſſa Civitate. Etiam Clerici & Monachi. Quod etiam hi adversùs factam in Lugdunenſi Synodo unionem fuerint pertinaciſſimi, teſtantur Georgius Pachymeres & Nicephorus Gregoras. Nempè etiam tunc iniquitas eſt egreſſa à Senioribus, qui videbantur regere populum. Verùm Divina Juſtitia non dormitat. Quomodo capta Urbe Schiſmatici illi ad laudatam Sanctæ Sophiæ Baſilicam confugerint turmatim quaſi ad aſylum, & quomodo illic à Turcis oppreſſi & capti fuerint crudeliſſimè, accuratè refert laudatus Ducas. Nempè in quæ quis peccat, in his merito & punitur. Dum barbarus Gothorum Rex Alaricus cepit Romanam urbem, etiam Pagani Romani ad Sanctorum fugerunt Baſilicas, & has iſte fuit veneratus; at verò captæ Conſtantinopoleos nulli Baſilicæ pepercerunt Turcæ: Quod nempè Schiſmatica turbulentia excedat omnem idololatriam.

Quartam Michaelis Cerularii in nos Latinos injuriam adducit in ſcripto adversùs ipſum Libro Cardinalis Humbertus: *Verè omninò aqua furtiva eſt, in qua rebaptizatis Latinos Catholicè baptizatos, quod nullus Catholicus adhuc præſumpſit, ſcilicet ut rebaptizaret aliquos in nomine S. Trinitatis ab ipſis etiam Hæreticis baptizatos.* Et in ſuorum apud Conſtantinopolim Geſtorum breviculo: *Græci, ſicut Ariani, rebaptizant in nomine S. Trinitatis baptizatos, & maximè Latinos. Sicut Donatiſtæ affirmant, excepta Græcorum Eccleſia, Eccleſiam Chriſti, & verum Sacrificium atque Baptiſmum ex toto mundo periiſſe.* Blaterarunt non ſolam Euchariſtiam & Ordinationem, ſed etiam Baptiſma apud Latinos eſſe vacuum & nullum. Labitur tamen Humbertus, quòd nemo unquàm Catholicus aſſeruerit datum in legitimo verbo ac elemento etiam ab Hæreticis baptiſmum eſse repetendum. Id enim aſſeruerunt non ſoli cum ſuis Synodis Sanctus Cyprianus ac Sanctus Firmilianus, ſed etiam poſt Nicęnam Synodum magnus Baſilius. Et adversùs hunc Conſtantinopolitana Synodus Nicęno ſymbolo indidit hoc additamentum: *Confiteor unum Baptiſma in remiſſionem peccatorum.* Ex Græco in nos odio etiam Theodorus Balſamon ad Marcum Alexandriæ Patriarcham ſcripſit captivum, aut alium quemvis Latinum, antequàm à Græcorum Sacerdotibus admittatur ad Euchariſtiam, compellendum *ejerare Latina dogmata, canonicè Catechiſmo initiandum, & ſic referendum in numerum Orthodoxorum.* Utique novo poſt novum Catechiſmum Baptiſmo. Et Conſtantinopoli apud Patres Prædicatores repertus Tractatus habet: *Græcorum Sacerdotes omnibus modis laborant oſtendere plus factis quàm dictis, quòd inviolata fides ſacro-ſanctæ Romanæ Eccleſiæ ſit irrita. Nam quemcunque Latinum ſibi aſſociant per fidem, ſive latenter ſive patenter baptizant. Unde Latinorum Filios, mediantibus Matribus, dicti Sacerdotes, neſcientibus Patribus, rebaptizabant, baptizatos jam ſecundùm ritum Latinorum. Quod omnibus abominationibus eſt deteſtabilius.* Et in laudatis ad omnes ubique Orthodoxos litteris Latinus Græcorum Imperator Balduinus: *Græca gens inter ritus nefandos, quod ſibi ſpreta Scripturarum auctoritate confinxit, etiam lavacri ſalutaris plerumque facere præſumit iterando jacturam.* Et in ſua Lateranenſi Synodo Innocentius ter-

tius

ctus: *Poſtquàm Græcorum Eccleſia cum quibuſdam complicibus et authoribus ſuis ab obedientia Sedis Apoſtolicæ ſe ſubtraxit, Græci cœperunt abominare Latinos. Baptizatos à Latinis rebaptizare auſu temerario præſumebant, & adhuc, ſicut accepimus, quidam agere hoc non verentur.* Lucidè agit de noviſſimo Michaelis Cerularii ſchiſmate. Nec enim Photius, aut quis Photianus id unquàm vel cogitavit. Et ipſi etiam Michaeliſtæ de infami facinore tandem erubuerunt. Hinc addit Pontifex: *Et adhuc quidam agere non verentur.* Nempè in

L. 5. c. 5. libris adversùm Donatiſtas & cunctos rebaptizatores rectè ſcribit Sanctus Auguſtinus: *Huc accedit, quia ſic homines occulta neſcio qua inſpiratione Dei deteſtantur, ſi quis iterùm Baptiſmum accipiat quem ubicumque acceperat, ut eidem ipſi Hæretici, dum indè diſputant, frontem confricent, & propè omnes eorum Laici, qui apud eos inveteraverunt, & animoſam pertinaciam adversùs Catholicam conceperunt, hoc ſolùm illic ſibi diſplicere fateantur. Et multi, qui propter adipiſcenda aliqua commoda ſæcularia tranſire ad eos volunt, occultis conatibus ambiant, ut hoc eis quaſi peculiari & domeſtico beneficio præſtetur, ne rebaptizentur. Et nonnulli cæteris eorum vanis erroribus & falſis criminationibus adversùs Catholicam Eccleſiam credentes, hoc uno revocentur, ut eis ſociari nolint, ne rebaptizentur.* Et ex hoc ineluctabili omnis Chriſtianæ mentis horrore ipſi etiam Donatiſtarum Principes Primianiſtæ Maximianiſtarum Baptiſmum contra ſua principia cenſuerunt ratum, & admiſerunt. Nec unqnam integras in Paſchate turmas, ſed hinc inde dumtaxat unum rebaptizarunt aut alterum: Quòd nempè in uno per diverſa loca aut

Cap. 6. altero *facti horror non ita ſentiretur*. Quod ipſum Auguſtinus repetit etiam in commentario Pſalmi quinquageſimi quarti. Et hic horror invaſit etiam Græcos. Hinc enim Marco Epheſiorum Archiepiſcopo, Baptiſma noſtrum eſſe irritum & repetendum blateranti, reſpondit Gregorius Protoſyncellus: *Quid multa? Unum & ipſe Vir egregius novit Baptiſma noſtrum & Latinorum, non duo. Cùm enim alumnus Eccleſiæ ſit, nunquàm vidit Latinos iterùm baptizari à nobis. Verùm hæc ille profert iratior.* Affirmat Marcum ex ira loqui adversùs proprium judicium, nunquàm vidiſſe rebaptizari Latinos, nec fore auſum prorumpere in iſtud facinus.

Quintam Michaelis Cerularii in nos injuriam exponit in litteris ad ipſum Michaelem S. Leo nonus: *Romanæ Eccleſiæ agnos ab ea ſeparare, etiam anathemate & flagellis contenditis, ut enim fertur, omnes Latinorum Baſilicas penes vos clauſiſtis, Monachis Monaſteria & Abbatibus tuliſtis, donec veſtris viverent Inſtitutis.* Et in latæ adversùs Michaelem excommunicationis diplomate Cardinalis Humbertus: *Michael Apoſtolicis Nuntiis præſentiam ſuam & colloquium denegavit, & Eccleſias ad Miſſas agendas interdixit. Sicut & priùs Latinorum Eccleſias clauſerat.* Et in ſuprà laudatis litteris Imperator Balduinus: *Græca gens in odium ſummi Pontificis Apoſtolorum Principis nomen audire vix poterat, nec unam eidem inter tot Græcas Eccleſiam concedendo, qui omnium Eccleſiarum ab ipſo Domino accepit Principatum.* Hujus ſchiſmatis mala enu-

merat in litteris ad Gregorium nonum Po
cum etiam Conſtantinopolitanus Græcorum
triarcha Germanus, haberque & hunc articu
Sigilla januis Eccleſiarum impreſſa. Utique
la Imperialia. Latinas Baſilicas Græcorum
ſcopi & Principes tractarunt, quomodò C
Domini Sepulchrum tractarunt Judæorum
tifices ac Poncius Pilatus. Eandem injuriam
get in litteris ad Thomam Latinum Conſtan
politanæ Eccleſiæ Patriarcham Innocentiu
tius, & adjungit de Imperatore Iſaacio An
Iſaacius Imperator ob gratiam Saladini fieri f
urbe Conſtantinopolitana Meskitam. Sala
iſte fuit Turcarum in Syria Sultanus, qui
Hieroſolymitanam Civitatem & omnem ferè
ram Sanctam eripuit, & de quo ſcribit
thæus Pariſienſis: *Accedit ad cumulum iniqui*
& opprobrium ad deſolationem Chriſtianitatis
miliaritas quæ viget inter Saladinum & Impera
Conſtantinopolitanum, cui idem Saladinus tr
omnes Eccleſias Terræ promiſſionis, ut in eiſde
viatur ſecundùm ritum Græcorum. Inſuper
idem Saladinus miſit Idolum ſuum Conſtantin
Imperatoris aſſenſu, ut ibi publicè coleretur. S
gratiam Dei eſt captum in mari à Januenſibu
cum ipſa navi perductum eſt Tyrum. Nuper
exercitus conſtructus eſt copioſus ante urbem
chiæ, & dictus Imperator promiſit centum G
Saladino. Saladinus quoque dedit ei totam T
Promiſſionis, ita ſcilicet ut impediat viam Ch
norum, maximè autem Francorum, ad ſucceſſum
Sanctæ properantium. Nec eſt aliquis apud Co
stinopolim, qui crucem accipiat, quin ſtatim
tur & carceretur. Hujuſmodi abominanda
sùm Latinos fœdera cum Turcis iniit iſte,
Nicetas Choniates meritò vocat terreſtrem,
gelus. Quid per Saladini Idolum Matthæ
telligat, ignoro. Turcæ enim à Saracenis
quibus iconoclaſtia per Leonem Iſaurum Im
torem ducit originem, licet gente differant
toribus concordant, & ambo ſacras Ima
deteſtantur. Exiſtimo à Matthæo intelligi i
Saladini effigiem, in Conſtantinopolitana
figendam ac venerandam. Quidquid ſit,
kita fuit omninò ædificata. Fuiſſe ad ſep
trionalem Urbis portam, circa mare, p
S. Irenes Baſilicam, ſcribit in memo
Iſaacio præfatus Nicetas. Et de Urbis inva
bus Flandris pergit. *Quidam è Francis,*
olim Flaminii vocabantur, ad diripiendas Sara
rum facultates trajiciunt. Ea ſcelerata factio,
ad Urbem appuliſſet, in Saracenorum Synag
irrumpunt, & per vim omnia diripiunt. Eam
pectatam injuriam Saraceni armis obiter arr
ulciſcuntur, Romanis etiam, ejus mali
excitatis, adjuvantibus. Quòd nullam La
Eccleſiam, Saracenis autem & Turcis eſſe
Meskitam viderent Parentes noſtri, indig
hanc lacerarunt penitus & everterunt.
hanc ità dilexerant Græci, ut in ipſa tu
da Saracenos & Turcas contra Chriſti
Latinos adjuvarent. Et hinc acriùs incenſi
ſtri Parentes ignem injecerunt in omnem C
ſtantinopolim, & Regiam urbem fœdè de
marunt. Et tunc Studii Monaſterio ev
cala

calamitas, quam refert Nicephoras Gregoras: Conſtantinus, Imperatoris Michaelis Palæologi Porphyrogenitus Filius, *Templo Studii ſplendidum addidit tectum (locus enim is deſolatus erat à Latinis, & longo jam tempore oves paſcebat) & firmo muro circumducto, & magnis impenſis Monachorum habitationi accommodavit ædificium, ut parum à vetere forma differret*. Flandri noſtri iſtud Monaſterium poſſint ob Nicetam Pectoratum ſingulariter odiſſe. Quidquid ſit, lucet quòd ſchiſmatici Græci Turcicam Meskitam permittere maluerint, quàm Latinam Eccleſiam.

Latinas Eccleſias & Latina in ipſis officia Michael Cerularius adeò odit, ut ipſas etiam Apoſtolicis Legatis *ad agendas Miſſas interdixerit*. Quæ Cardinalis Humberti verba reſpiciunt ſimile facinus Pauli Patriarchæ Conſtantinopolitani, de quo ad Lateranenſem ſuam Synodum dixit Sanctus Papa Martinus primus: *Paulus prævitatem ſuam defendeat, quod nunquam à prioribus Hæreticis præſumptum eſt, illicitè præſumere ſtuduit. Altare enim Sanctæ Noſtræ Sedis, in domo Placidiæ ſacratum in venerabili Oracula, ſubvertens diripuit, prohibens ne adorandam & immaculatam hoſtiam, id eſt, ſacram celebrationem Apocriſarii noſtri ibidem Deo offerre valeant, & vivificæ Communionis Sacramenta percipiant. Quos videlicet Apocriſarios, qui ex præceptione Sedis Apoſtolicæ auctoritatis communicaverant eum, ut de hæretica intentu recederet, nec non conteſtari viſi ſunt, perſecutionibus diverſis, cum aliis Orthodoxis viris & venerabilibus Sacerdotibus inſectatus eſt, quoſdam cuſtodiæ retrudens, alios in exilio deportans, alios verberibus ſubmittens*. Quæ verba in Librum etiam Pontificalem ac laudati Martini vitam tranſtulit Anaſtaſius Bibliothecarius. Et idem facinus Michaeli Cerulario in faciem objecit S. Leo nonus. Illuſtrem in Blachernis & Divinam & humanam Baſilicam exſtruxit Imperatrix Pulcheria: Idque in uſum Sedis Apoſtolicæ. Apoſtolici enim & Legati & Apocriſarii illic deinceps habuerunt domicilium aut hoſpitium, & Latino ritu Sacra faciebant. Etiam ipſi Romani Pontifices. Quin & de Sancto Joanne primo Pontifice, quem Theodoricus Italiæ Rex Arianus legaverat ad Imperatorem Juſtinum primum, ſcribit in Chronico Marcellinus Comes: *Joannes Papa Conſtantinopolim venit, mira honore reſumptus eſt. Dexter dextra Eccleſiæ reſedit Solia, diemque Domini noſtri Reſurrectionis plena voce Romanis precibus celebravit*. Et Agapetus Pontifex, dum Conſtantinopoli in ejecti Anthymi locum conſecravit Mennam Patriarcham, non eſt dubitandum quin omnia egerit ritu Latino. Quod item Sancti Agathonis poſt peractam ſextam Synodum Legati, non in Blachernenſi, ſed in ipſa Sanctæ Sophiæ Patriarchali Baſilica Latinam Miſſam celebraverint, eſt ſuprà oſtenſum, & in litteris adversùs Nepotem ſuum Hincmarum Laudunenſem Epiſcopum confirmat Hincmarus Metropolita Remenſis. Et haud dubiè Joannes etiam & Agapetus iſtic celebrarint. Et antiquiſſimus tam Latinæ quàm Græcæ Eccleſiæ Canon eſt, ut advena Epiſcopus invitetur ad ſolemne & verbum & ſacrificium. Quod Sancto Polycarpo Smyrnenſi Epiſcopo honorem iſtum etiam Romæ obtulerit Anicetus Pontifex, teſtatur apud Eccleſiaſticam Euſebii Cæſareenſis Hiſtoriam Sanctus Irenæus. Quod ergò & Latini Græcis, & Græci olim Latinis omnibus Epiſcopis iſtud ipſum fecerint, non eſt ambigendum. Et hinc Legatis ſuis factam etiam in proprio Templo & Altari injuriam meritò tulit ægerrimè Sanctus Martinus. Monothelita Paulus videtur Romanos non ſolùm de Neſtorio, ſed etiam arguiſſe de azymo, ideòque Legatis clauſiſſe Eccleſiam. Quidquid ſit, de azymo iſthic diſputatum fuit, ipſum probatum etiam à Græcis, & in injuriæ compenſationem Legati non ſolùm in Blachernenſi, ſed etiam in Sanctæ Sophiæ Baſilica ſolemniter in azymo celebrarunt. Et iſtud Pauli facinus reſumpſit Michael Cerularius. Et poſteriores Patriarchæ continuarunt adeò pertinaciter, ut etiam de facta per Imperatorem Michaelem Palæologum & Lugdunenſem Gregorii decimi Synodum unione ſcribat Nicephorus Gregoras: *Nullus Latinorum ad Papæ rationem celebravit Liturgiam, niſi quod Fratrum nonnulli poteſtate data ſemel in Blachernio Templo id fecerint, ſuffragio cujuſdam è familiaribus*. Hujus unionis mediatores & Apoſtolici ad Michaelem Legati fuere ſemper Fratres Prædicatores aut Minores. Hinc illis antiquum jus non fuit redditum, ſed facta quaſi ſingularis gratia ſemel in Blachernenſi Eccleſia Latinam Miſſam celebrandi. Hujus celebrationis cauſa, quivis Latinus debebat transfretare ad Sycas, quæ hodiè vocatur Galatha aut Pera. Etiam iſti nobis uniti Græci Latinam Miſſam fuerunt adeò averſati. Nempè apud plurimos erat non vera, ſed ſimulata & diſpenſatoria unio, uti pluribus oſtendit Georgius Pachymeres, & poſt Michaelis Auguſti mortem demonſtravit eventus.

Sextam Michaelis Cerularii in nos injuriam edicit in ſua Lateranenſi Synodo Innocentius tertius: *In tantum Græci cœperunt abominari Latinos, ut ſi quando Sacerdotes Latini ſuper eorum celebraſſent Altaria, non prius ipſi ſacrificare volebant in eis, quàm ea tanquàm per hoc inquinata lavaſſent*. Et Conſtantinopoli apud Partes Prædicatores repertus Tractatus habet: *Si fortè Latinus Sacerdos, quod vix permittitur, in Græcorum Eccleſiis Dominica peragat, Græcus non niſi abluto Altari ibidem celebrat*. Et Jacobus Cardinalis de Vitriaco: *Syriani Altaria, ſuprà quæ Latini celebraverunt Divina, prinſquàm ipſi celebrent, abluere conſueverunt*. Quod cunctas clauſiſſent Latinorum Eccleſias, compulſi ſumus apud ipſos celebrare. Et tunc iſtud injuriæ genus nobis addiderunt. Addiderunt à primo ſui ſchiſmatis auctore Photio, de quo ſcribit in Sancti Patriarchæ Ignatii vita Nicetas Paphlago: *Mandavit Photius, ut per Sanctum Ignatium conſecrata Ara, ad littus maris deportata, quadrageſies nuda tingeretur, atque ita demùm reducta reponeretur*. Et de Timothei Æluri in S. Patriarcham Proterium, cujus trucidati Alexandrinam Sedem invaſerat, odio ſcribit ad Anatolium Conſtantinopolitanum Epiſcopum Orthodoxa Ægypti Synodus: *Timotheus ad tantam inſaniam inſiluit, ut etiam*

Lib. 6.

Epiſt. 1. cap. 10.

Epiſt. 33. cap. 20.

Lib. 5. cap. 14.

Lib. 5.

Can. 4.

Ponti-

Pontificales Sedes, in quibus reſedit ſanctæ memoriæ Proterius, poſtquàm fregit eas, igni contraderet, & venerabilia ac Sancta Altaria in Sanctis Eccleſiis,
Epiſt. 23. *ubi ædificata ſunt atque dicata, aqua marina diluerit*. Exſtat epiſtola poſt Synodum Chalcedonenſem. Quod item Donatiſtarum in nos odium fregerit aut raſerit noſtra Altaria, noſtros Calices conflaverit, & noſtrarum Baſilicarum etiam pavimenta ac parietes marina aqua expurgaverit, te-
Lib. 6. ſtatur ac deteſtatur S. Optatus Epiſcopus Milevitanus. Nempè ſe cenſebant per omnia mundos, ideòque à maculatis noſtro miniſterio Vaſis, Altaribus, aut Baſilicis nolebant contaminari. Ex quo Schiſmatico & Phariſaico faſtu etiam Pneumaticus, ſeu Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ Pœnitentialis Presbyter Ferrariæ adversùs Patriarcham ſuum Joſephum, dum ab Eugenio quarto Pontifice ad celebrandum Paſcha peteret ſibi ac ſuis Epiſcopis Eccleſiam, fecit quod in Florentini Concilii hiſtoria ſcribit Sylveſter Sguropulus: *Quamplurimis noſtratium viſum id eſt indignum, maximè Pneumatico Gregorio. Qui mul-*
Lib. 4. Cap. 31. *tum detonuit, vehementerque deſpuit in hoc facinus, omnigenis injectis probris & querimoniis. Quin & à ſe repulit, quos novit huic incæpto favere, tanquàm Sycophantas unionem cum Latinis ambitioſè nimis & intempeſtivè procantes*. Et hanc ejus interceſſionem Sguropulus omninò probat ac laudat. Quæ omnia ſciens Eugenius meritò negavit illis Baſilicam, & ægrè tandem indulſit modicum S. Juliani Sacellum, non ad Divina officia, ſed ad ſolam ſepulturam mortuorum.

De iſto ſpirituali Gregorio pergit Sguropulus: *Quin Gregorius & hoc inſuper adjecit memorabile dictum coram Patriarcha, & Archiepiſcopis, & nobis omnibus; Quoties aſcendo in aliquam Latinorum Sacram Ædem, nullam adoro Imaginem alicujus Sancti ex iis omnibus, quos illic contemplor, quia illorum Sanctorum novi neminem. Chriſtum fortaſſe ſolùm novi. Sed nec Chriſtum in eorum Templis adoro. Quia neſcio quibus fidei titulis definitus mihi proponitur adorandus. Sed me ipſum Cruce inſignitum munio, & tunc adoro. Adoro igitur quàm mihi præfiguravi Crucem, & nihil ultrà eorum omnium, quæ meis oculis obverſantur. Tam averſum & crudum animum Gregorius in initio ſe concepiſſe monſtrabat contra omnia commercia cum Latinis habenda. Et in conſpectu noſtro profusè flevit, quod in Latinorum territoria Græci unquam penetraſſent*. Quod duplicis Divinitatis fabulones, Sabelliani, Ariani, Apollinariſtæ, Eutychiani, aliique omnes circa Divinæ Majeſtatis ſubſtantiam errantes Hæretici ſint veri Idololatræ, eſt conſtans doctrina Patrum. Iſti enim non vivum & verum, ſed à ſe confictum Deum habent & adorant: Faciunt Idola non manu in ara, ſed intellectu in ſua phantaſia. Hinc etiam Calviniſtas, qui Deum optimum maximum blaſphemant eſſe auctorem peccati, & plura aliena illi affingunt, eadem maculari Idololatria non dubitamus. Porrò de Divina Majeſtate non ſolùm cum Calviniſtis, ſed etiam cùm Judæis & Sabellianis ſentiunt Mahometani, ideoque & ipſos eſſe Idololatras, antiqui Græco-
Lib. 7. Cap. 6. rum Doctores & conſtantiſſimè & veriſſimè cenſuerunt. Et antiqui ipſorum Catechiſmi con-

tinent *Anathema in Mahometi Deum, quem genuiſſe nec genitum ille affirmat, ſed Holoſphyr*
Verùm de Schiſmatico Imperatore Man Comneno ſcribit Nicetas Choniates: *Manu Anathema ex omnibus Catechiſticis libellis ab voluit, ab ipſa magnæ Eccleſiæ tabula auſpica Idque ratione probabili ſcilicet. Ajebat enim phemiis in Deum qualibuſcumque offendi Agare qui ad piam noſtram Religionem deficerent*. (ſtanter & dudum illi obſtiterunt cum mult piſcopis Patriarcha Theodoſius & Euſtatius tropolita Theſſalonicenſis, verùm Principis tentia tandem per potentiam obtinuit, ſcrib de iſtis Nicetas: *Epiſcopi tandem ægrè aſſenſer ut Anathema à Deo Mahometi in ipſum Mahome & omnem ejus doctrinam & Sectam, in Catech libellis transferretur. Quo decreto & firmat multos congreſſus, tandem quieverunt*. Et hoc decretum haud dubiè ſervavit iſte etiam Spirit Gregorius. Mahometanis verum Deum, autem Latinis cenſuit eſſe falſum Chriſt ideoque ipſum noluit adorare. Dum iter ad rentinam Synodum pararet Imperator Jo Palæologus, ad ejus Legatum Paulum A Turcici Sultani Amurathis Baſſæ dixerunt. *rei eſt quod veſtrum Imperatorem tantopere im ad Latinorum opem implorandam? Si neceſſit geat, exprimat mentem Imperatori noſtro, actutum ſubveniet. Et opportuniora ſubſidia ſtro Domino inveniet, quam à Latinis. Et profuerit veſtro Imperatori fœdus ictum cum rathe, quam cum Latinis*. Imperatorem nem, quod hæc conſilia non probaverit, Sguropulus. Nempè & ipſi magis placebat M meti Deus, quàm Chriſtus Latinorum. E dem fonte quidam intrà obſeſſam à Mah ſecundo Conſtantinopolim clamabant ſe intra muros admitti tiaram Turcicam, galerum Latinum. Ita ſcribit Orthodoxus D

CAPUT XIII.

Exponitur alia Græcorum in La Injuria.

EX eodem odio profectum eſt facinus, poſt Florentinam Synodum in Sancti ci apud Venetos Baſilica patravit Antonius I cleenſis Epiſcopus, Europæ Metropolita factæ unionis honorem & firmitatem Ve rum Dux Græcorum Imperatori obtulit l tam Cathedralem Baſilicam, in qua ejus copi Græco ritu agerent Liturgiam. Ga fuit Catholicus Princeps, & quòd Patri Joſephus Florentiæ obiiſſet, per dictum nium, utpotè primum à Patriarcha A tem, celebrari voluit, & non niſi poſt l preces & minas Schiſmaticum hominem obtemperandum perduxit. Tandem ergo peregit ſacrificium, & de ipſo ſcribit S ſt

Lib. 11. Cap. 4. ſter Sguropulus: *Dux & quotquot eum circumſtipabant, noſtris ritibus applauſerunt. Quamquam alii obtrectatores, quod Latinorum in Eccleſiis Sacra peregiſſemus, nobis immeritò quidem & invidè calumniabuntur. Nam non niſi noſtra uſurpavimus Antimenſia, & noſtra ſacra vaſa, ut anteà in profanis Latinorum ædibus adſuevimus*. Cap 31. Eandem Liturgiam refert, & ab omni Venetiarum populo laudatam ſcribit Orthodoxus Ducas: Affirmat tamen non poſt, ſed antè Florentinum Concilium fuiſſe celebratam. Verum Sgutopulo, qui fuit unus ex Altaris & Antonii celebrantis Miniſtris, eſt potiùs credendum. Et antè peractam unionem nec Eugenius Pontifex, nec Ferratienſis Epiſcopus illis ad celebrandum Paſcha voluit vel ullam Monaſterialem permittere Baſilicam: Quomodo igitur Venetorum Patriarcha permiſiſſet & obtuliſſet ſuam Patriarchalem?

Antimenſiorum frequens eſt & antiqua memoria. Græcorum quippè Euchologium habet & hunc titulum: *Ordo fieri conſuetus in Antimenſiorum conſecratione*. Et conſecrationis preces ipſa aſſiduè vocant Dei Thronum, & Altare. Antimenſium enim eſt Græcis iſtud ipſum, quod nobis Altare portatile. Et in jure Græco-Romano exſtat hæc Lib. 5. quæſtio: *Quid Græcè ſignificent Antimenſia? Et quomodò ſcribendum ſit, per Eta, an Jota?* Et Joannes Cithri Epiſcopus reſpondet: *Appellatio ipſa deducitur à minſo, quod ſecundùm Græcos ſignificat Caniſtrum, & ſecundùm Italicam linguam præparatum à quovis edulium. Hac enim ratione & in menſis explicatæ mappæ dicuntur menſalia, ad ornatum puta menſæ & minſorum, id eſt Eduliorum, ornatum poſitæ. Vulgari autem ſermone dicuntur Antimenſia, ut in veſtimentis Antipana, vel quæcumque propter effectus reflexionem ſunt appellationem ſortita. Hæc autem in ſanctis ponuntur menſis, quas conſecratio non ſanctificavit. Nam ex Antimenſiis ipſa nobis conſecrata menſa, & ſacrificata oblatio Sanctificationem ſumunt. Quæ enim ſanctificata eſt ex ſeipſa ſanctificat dona: Cum per ſe non ſint ſancta.* Ad vocem, *Antipana*, addit in ſuis Euchologii Scholiis Joannes Goat: *Pravè interpres vertit fimbrias ante pannos, cum potiùs pannos veſtibus ſubductos vox ſignificet.* Pergit Cithri Epiſcopus: *Si igitur haud dedicatum eſt Templum, quod ei deeſt, ſanctificatoria Antimenſii vis ſupplet, ideòque in Templo non conſecrato Sacris operari ſine Antimenſio nunquàm conceſſum eſt. Quonam enim modo Altare ſanctificabit donum, ſi ſanctificationis non fuerit particeps? Et Sacerdoti, qui hoc auſus fuerit, pœna erit depoſitio.* Alii Græci meliùs aſſerunt vocem non à minſo, ſed à menſa derivari, & hinc Theodori Balſamonis Interpres ipſam rectè vertit: *Super-Altaria*. Sylveſtri Sguropuli Translator Robertus Creyghtonus vertit: *Inſtructa Menſalia*. Eſt vox partim Græca, partim Latina, ideòque palam non antiquiſſima. Res tamen videtur antiquiſſima. Etenim de ſeſe invicem impugnantibus Arianis ſcribit ad ſuos Monachos magnus Baſilius: *Si Ortho-* Epiſt. 73. *doxus eſt Baſilides, quamobrem cum è Dardania redirent, Altaria ipſius ſubverterunt in agro Gangrenorum, Menſaſque ſuas ſubſtituerunt?* Per haſce menſas videtur omninò intelligere deportata ab Epiſcopis per viam Antimenſia.

Antimenſia item laudat antiqua notitia dignitatum & officiorum magnæ Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ. Etenim in quinto Quinario hic eſt ultimus: *Præfectus Antimenſiis eos, qui Sanctam Communionem percipere volunt, introducit.* Et Matthæi Jatri Monachi catalogus: *Præpoſitus Antimenſiis*. Ad quæ verba ſcribit Joannes Goat: *Antimenſia, quaſi ſacræ Menſæ vice aſſumpta, ſunt Græcorum Altaria portatilia. Lintea nimirum Sacris Reliquiis ditata, unguento quoque ſacro delibuta, & Pontificis benedictione ad Miſſam in eis celebrandam dedicata*. Iconoclaſtæ non ſolùm ſacras Imagines, ſed & Sanctorum Reliquias ſpernebant, & ſine ipſis contra perpetuum Eccleſiæ morem dedicabant plura Altaria. Hinc adverſùm ipſos ſtatuit ſeptima Synodus: *Si à præ-* Cap. 7. *ſenti Canone inventus fuerit Epiſcopus abſque Lypſanis conſecrare Templum, deponatur*. Et ad iſtum Canonem ſcribit Theodorus Balſamon: *Dixit quiſcumque, Quomodo Oratoria hodiè ſine Reliquiarum depoſitione conſecrantur? Et audivit, quod quæ fiunt ab Antiſtitibus Antimenſia eo tempore, quo fit Templi conſecratio, Oratoriis tradita ſufficiunt pro conſecratione ſive dedicatione, inthronizatione, encæniis, & apertione*. Græci non Capellas, ſed ſolas Baſilicas, & ſola harum Altaria plenè cum Reliquiis conſecrant, ideòque in iſtis non licet ſine Antimenſio celebrare. Etiam in trigeſimi primi, qui in privatis nobilium domorum Oratoriis Preſbyteros ſine Epiſcopi venia celebrare vetat, Trullani Canonis commentario pergit dictus Theodorus: *Is qui non eſt expreſſè prohibitus, videtur tacitè ex Epiſcopi ſententia hoc facere. Proptereà enim, ut eſt veriſimile, excogitata ſunt Antimenſia, & fiunt ab Antiſtitibus qui ſunt in regione, quo tempore faciunt inthronizationem, ut ponantur ſuprà ſacras Menſas Oratoriorum, & ſufficiant non ſolùm pro iis, quæ Sanctum Altare perficiunt, ſed & Sanctæ Menſæ tabulæ exiſtimantur, ſcilicet inthronizatione apertionum & dedicationum, ſed ut oſtendatur ex Epiſcopi permiſſione fieri hoc ſacrificium*. Affirmat Antimenſia eſſe non ſolùm vicaria Altaria, ſed inſuper plenæ cum Epiſcopo communionis ſymbola: Ad illum fermè modum, quem Melchiades & Siricius Pontifices adſcribunt tranſmiſſæ Euchariſtiæ fermento.

Aliam de Antimenſiis quæſtionem proponit Jus Græco-Romanum: *An Antimenſia etiam valeant in aliis Provinciis & Diœceſibus, an ſolùm in Diœceſi Epiſcopi Antimenſia illa conſecrantis?* Et Joannes Cithri Epiſcopus denuò reſpondet *valere ubique, ſicut & ipſum ſacrum Unguentum, & alia Sacra, quamvis uno in loco ſanctificata, ſemel tamen ſanctificationem adepta, ubique eam retinent & exſerunt*. Et Sanctus Nicephorus Patriarcha Conſtantinopolitanus: *Antimenſia, ubicumque eis fuerit opus, mittuntur. Nec hac vel illa regione circumſcribuntur, ſed in aliam quoque Provinciam transferuntur, ſicut & ſacrum Unguentum*. Et hinc Ariani illi ex Dardania per Paphlagoniam in ſuam Regionem redeuntes Epiſcopi etiam propè Gangras fuerunt uſi ſuis Antimenſiis. Ipſos non fuiſſe Paphlagones lucidè ſupponit magnus Baſilius. Et non quod ipſis uſi fuerint, ſed dumtaxat quod in alienis Parochiis Altaria ſibi

ſi.b-

ſubjugaverit, arguit. Loquitur de Euſtatio Sebaſteno apud Armenios, Acacio Cæſarienſi apud Palæſtinos, Georgio Laodicenſi apud Syros Epiſcopo, & aliis ejoſmodi turbinibus, de quibus ſcribit etiam ad Evaſenos: *Baſilidis Paphlagonis Altaria, dum Paphlagoniam tranſiret, ſubvertit Euſtatius, & propriis menſis Miſſæ officium celebravit*. Utitur verbis, ἀνατρέπω & καταστρέφω quæ bie non ſubverſionem, ſed commotionem potiùs aot diſſolutionem ſignificant: nam ſacrati Lapidis motione aut diſſolutiooe Græca præſertim Altaria fuerunt ſemper prophanata. Et hinc ipſorum reconciliatio paſſim apud ipſos vocatur *ſtabilitio Menſæ*. Magnus ergo Baſilius iſtam Epiſcoporum factionem culpat, quod Baſilidis Altaria, tanquàm hæretica, prophanaverit, & tunc ſuper ipſa in ſuis Antimenſiis celebrarit. Et Baſilidis Altaria vocat θυσιαστήρια, iſtorum verò Antimenſia vocat τραπέζας. Vocabulorum diſtinctio clamat res fuiſſe diſtinctas. Et integros Altarium lapides factioſi iſti non potuerunt per omnem Orientem circumferre. Scio voce τράπεζα noo Antimenſium, ſed menſam ſignificari. Verùm quod ipſam etiam Antimenſis applicarint Græci, eſt manifeſtum. Etiam portatilia apud nos Latinos Altaria extrà Diœceſim conſecrari non poſſunt à ooſtris Epiſcopis, extrà illam tamen deportata perſeverant conſecrata & plenè ſancta.

Aliam inſuper quæſtionem propoſuit Bellæ Epiſcopus: *Antimenſia ſcimus fieri ſolita, quando Epiſcopus conſecrato & dedicato Templo, pannum menſæ ſubſtratum, menſamque ſeu Altare tegentem, in fruſta diſſectum, pictumque Sacerdotibus diſtribuit, ut eo præditi ſacrificium offerre queant. Quid faciendum, ſi deſiat Antimenſia, cum ſine his celebrare non liceat?* Alia translatio habet: *Et ſcripto Sacerdotibus diſtribuit*. Et rectè. Græcum quippè Antimenſium eſt quid ſimile noſtro Latino Corporali, quod nec penicillo, nec acu pingi permittunt noſtri Canones. Bellæ Epiſcopus cum Theodoro Balſamone ſupponit ipſum eſſe non dumtaxat vicarium Altare, ſed etiam plenæ inter Presbyterum & Epiſcopum Communionis characterem, ideòque debere per codicillum ſeu teſtimoniales litteras tradi, & transferri non poſſe de perſona in perſonam. Supponit unicuique Presbytero debere eſſe ſuum Antimenſium, ideòque quærit, An Presbyter, qui ipſo per quemvis caſum careat, poſſit celebrare? Et Manuel, illorum Patriarcharum qui poſt captam à Flandris Conſtantinopolim reſederunt apud Niceam Bithyniæ, ſeptimus ſynodaliter reſpondit: *Antimenſia in omnibus ſanctis menſis poni neceſſe non eſt, ſed in iis, de quibus incertum, num conſecratæ ſiat, nec ne. Nam Antimenſia locum obtinent conſcratarum Menſarum, nec iis opus eſt, ubi Menſas conſecratas eſſe conſtat.*

Antimenſia itaque Græcorum Epiſcopi non conſecrabant quovis die, ſed in ſolis Eccleſiarum ſolemnibus conſecrationibus. Quod enim haberent illa conſecratæ Eccleſiæ virtutem, videbantur aliter non conſecranda. In Scholiis

ad Georgium Codinum rectè ſcribit Jacobus G
zerus: *Antimenſia erant partes tegumenti il*
quod novum Altare, quando Templum conſecr
tur, operuerat. Ipſorum formam deſcribit in
ad Eucbologium Notis Joannes Goar: *linte*
cui nullo interjecto diſcus & Calix ſuperponun
Latinis Corporale à Chriſti Corpore continendo, (
cis εἰλητόν *ab eo involvendo dicitur. Hujus a*
eadem forma eſt, quæ Antimenſii. Ejus ab illo
lum aliud eſt diſcrimen, niſi quod in aſſuto loculo
menſium reliquias contineat, εἰλητόν *autem nu*
Uti noſtra Portatilia Altaria, ita Græc
Antimenſia ſine ſepulcbro, & in ipſo rece
tis Sanctorum Reliquiis non poſſunt conſec
Requiritur & alius ritus, de quo Joannes C
Epiſcopus: *Antimenſia non primò ſtatim dedi*
nis die diſtribuuntur, ſed tunc demùm ubi
mentum Altaris per ſacrificia ſeptem continuis a
oblata ſanctificationem accepiſſet, in partes divi
& pro Antimenſiis fuit diſtributum. Quod i
ſcribit Matthæus Blaſtaris: *Antimenſia ſancti*
cationis virtutem participant, eamque illi: Te
rum nuper conſecratorum officium, & ſeptemdia
Altari ſacrificium elargiuntur. Uti novus Sace
ita & oovum Altare ac Templum debebat
Græcos ſanctificari per continuum ſeptemdi
Sacrificium, atque ita in accepra per Epiſco
conſecratione firmari. Nec ſine fundame
Poſt hos ergo ſeptem dies novi Altaris
oleo ac vino imbutum linteum dividebat
plures noſtris Corporalibus ſimiles partes
que ſingulis imponebantur Sacræ Reliquiæ
hæc erant Antimenſia. Et hinc de ipſis
Canonem edidit Sanctus Nicephorus Pa
cha Conſtantinopolitanus, vel quicumque
iſtorum Canonum auctor: *Si per ignora*
lotum fuerit Antimenſium, non *polluitur. Sa*
catio enim in eo eſt. Sacrum non *efficitur impu*
Quod lotio ipſi auferret ſacrum ungueni
quibuſdam viſa fuit auferre & ſanctific
nem. Voces, *Per ignorantiam*, videntur a
re, quod Antimenſium deliberatè non po
lavari.

Noſtri in novo Teſtamento Sacrificii Al
licet forſan non divinum, omnino tamen
inſtitutum atque mandatum Apoſtolicum.
ipſa laudat in ſuis Epiſtolis Sanctus Paulus
ſtolus, & vetuſtiſſimi Eccleſiæ Patres. I
Altaris vocem habet ille in Epiſtola ad Hebr
Et quòd in Epiſtola ad Corinthios per Do
menſam intelligat Altare, rectè affirmat vige
ſecunda ſeſſio Tridentini Concilii. Dur
bus Gentilium perſecutionibus illa erant
tantùm in Baſilicis, ſed inſuper in Cœmet
rum cryptis & privatis ædibus. Erant no
lùm lapidea, ſed etiam lignea, ac faciliter t
portabilia. Nobis Latinis eſſe lapidea, a
ſolis Baſilicia figi juſſit Sanctua Sylveſter.
Decretum omnis etiam Orientalis Eccleſia
ſtanter admiſit. Etenim ſub ejus Pontificatu
tuit Laodicenſis Synodus: *Quòd non oport*
domibus oblationes celebrari ab Epiſcopis vel P
teris. Privata, ad quæ Gentilium perſec
compulerat, ſacrificia vult jam pacatis Eccl
temporibus proſcripta penitus ac eliminata. A

mei

men ſemper fuit locus Epiſcopali diſpenſationi. Nam de S. Anachoreta Mari ac ſemetipſo Epiſcopo ſcribit in Monaſtica hiſtoria Theodoretus.
Cap. 10. *Cum Maris ſpiritualis & myſtici ſacrificii videndi deſiderio diuturno teneretur, rogavit ut illic divini doni fieret oblatio. Ego verò libenter obtemperavi, & ſacra vaſa adferri juſſi, Diaconorumque manibus uſus pro Altari, myſticum & divinum ac ſalutare ſacrificium obtuli.* Quin & celebrandæ in ruſticana domo Miſſæ facultatem & juſſionem Presby-
Cap 8. teris ſuis dedit Sanctus Auguſtinus. Sic ipſe teſtatur in noviſſimo Libro de Civitate Dei. Sunt plurima hujuſmodi exempla. Et quòd nobiles Viri domeſticam Capellam, ſuumque illic Altare & à proprio Sacerdote ſacrificium habeant, eſt antiquus uſus omnium Eccleſiarum. Porro nec publica Oratoria, nec ipſorum Altaria conſecrari unquàm permiſerunt Græci: Hinc domeſticis privatorum Capellis aut Altaribus honorem hunc longè minùs detulerunt. Et uti iſtius Anachoretæ cella, ita longè magis iſta ruſticana domus non habuit Altare. Et extrà verum vel vicarium Altare nunquàm licuit ſacrificii oblatio. Quocircà videtur certum, quòd ſuorum Diaconorum manibus Theodoretus Antimenſium, & ruſticanæ menſæ vel portatile Altare vel quid ſimile impoſuerit Presbyter Sancti Auguſtini.

Noſtra enim portatilia Altaria, licet nullum huc uſque noverim lucidum teſtimonium, credo eſſe antiquiſſima. Antiquus eſt Eccleſiæ Canon: *Altare ſi motum fuerit, Eccleſia denuò conſecretur.* Altare enim, quod unicum habebat olim omnis Eccleſia, ſignificat fidem: & ſicut mota fides omnem hominis juſtitiam, ita motum Altare omnem evertit Baſilicæ Sanctitatem. Et hinc ob lapidis motum longè magis debebat ipſum Altare iterùm conſecrari. Verùm aliqui objiciebant Altaria portatilia, quæ *licet de loco ad locum moveantur, non tamen denuò conſecrantur.* Et reſpondit in litteris ad Gerardum Sancti Gandregeſili Abbatem Sanctus Ivo Carnutenſis
Ep. 73. Epiſcopus: *Portatilia Altaria non aliter conſecramus, niſi vel in tabulis ligneis, vel in aliquo competenti ſubſtratorio compacta & firmiter ſint affixa. Undè licet de loco ad locum portentur, non tamen de loco, in quo conſecrata ſunt, moventur. A quo ſi avulſa fuerint, ſicut cætera Altaria, denuò*
Ep. 80. *ſunt conſecranda.* Quod ipſum repetit in litteris ad Guilielmum Abbatem Fiſcanenſis Monaſterii. Loquitur de his Altaribus, tanquàm de re antiqua. Apud Gregorium nonum Honorius
Cap. 30. tertius ad titulum de privilegiis vocat *Altare Viaticum*, & ipſo ubicumque utendi facultatem concedit Fratribus Prædicatoribus & Minoribus, & queritur ſuam gratiam prava interpretatione
Conſtit. 7. à quibuſdam Epiſcopis truncari. Eandem gratiam Prædicatoribus firmavit Gregorius undecimus, Carthuſienſibus quoad ſuas Gangrias Urbanus quintus, Benedictinis Pius quartus, Societati JESU etiam quoad Caſtrenſes miſſiones Gregorius decimus tertius, degentibus in Africa Trinitariis dedit Urbanus octavus. Orthodoxis Græcis Clemens octavus fecit libertatem vel ſuis Antimenſiis, vel noſtris portatilibus Altaribus utendi. In concedenda hac gratia largus adeò fuit Bonifacius nonus, ut inter ejus exceſſus Thomas Walſinghamenſis ponat hunc articulum: *Bonifacius Altaria portatilia nulli pecuniam offerenti negavit.* Fol. 347. Quòd etiam Epiſcopi poſſint facere hanc gratiam, lucidè ſupponit in laudato Decreto Honorius tertius. Eiſdem, quòd quandoque Diœceſes ſuas egredi ex cauſis, & quotidiè Miſſam audire debeant, ubicumque locorum in viatico Altari celebrandi facultatem impertivit Bonifacius octavus. Et ita fuit uſque ad Tridentinum Con- Lib. 5. tit.
cilium, à quo & omnia hæc Regularium pri- 70. cap. 11.
vilegia, & Epiſcoporum etiam poteſtatem eſſe ſublata, diſertè affirmat in laudato Clericis Societatis JESU dato privilegio Gregorius decimus tertius. Concilii verba ſunt in Decreto de obſervandis & evitandis in celebratione Miſſæ: *Ordinarii non patiantur privatis in domibus, neque omninò extrà Eccleſiam, & ad divinum tantum cultum dedicata Oratoria, ab eiſdem Ordinariis deſignanda & viſitanda, ſanctum hoc Sacrificium à ſæcularibus aut Regularibus quibuſcumque peragi.* Non qualemcumque, ſed ſolùm extrà Eccleſias aut Oratoria portatilis Altaris uſum interdicit. Et Oratoria, quæ in ſuis Conventibus erigunt exempti Regulares, nec deſignari debent ab Epiſcopo, nec viſitari. Addit Dominicus Cardinalis Thuſcus: *Epiſcopus poteſt conce-* Lib. 1.
dere hoſpitali prophano Oratorium cum Altari viatico cap. 311.
ſeu portatili, in quo celebretur pro infirmis. Amplia, quòd etiam poteſt concedere hoc in aliis privatis domibus ſine conſenſu Rectoris Parochiæ. Quod ipſum docent hodiè plures Canonum periti. Undè quidam Epiſcopi exiſtimant ſibi eſſe, quidam exiſtimant non eſſe hanc poteſtatem.

Quæſtio eſt, An apud antiquam dignitatum & officiorum magnæ Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ notitiam verba, *Præfectus Antimenſiis eos, qui ſanctam Communionem percipere volunt, introducit*, intelligantur de jam laudatis Antimenſiis? Negat Balduinus Junius. Intelligi affirmat *Præfectum anteceſſui menſæ, adducentem eos qui erant venturi ad ſacram Communionem.* Vult hic intelligi non Antimenſia, ſed Antemenſales, qui ad ſacram Menſam recipiebantur & Communionem Euchariſtiæ. Hi enim priuſquàm admitterentur, ſolebant ante Menſam ſiſti, coram Antemenſalium Præfecto, & poſteà eodem præeunte adduci ad Communionem, ut palam teſtatum ille faceret hos ſuos comites in unum Corpus coaluiſſe cum Chriſto & ejus Eccleſia. Hic autem ritus apud Græcos dicebatur τὸ Ἀντιμέτωπον. Verùm hæc Commentaria Jacobus Gretſerus in ſuis ad Georgium Codinum ſcholiis Lib. 1.
affirmat eſſe imperitas, quas ſatis nequeat admi- cap. 9.
rari, ineptias, & pluſquàm Æſopicas fabulas, quibus refellendis non ſit immorandum. Porrò in ſuis ad Sylveſtrum Sguropulum notis Robertus Creyctonus conſtanter defendit Junium, & dentato Gretſeri calamo reddit talionem. Laudat locum, in quo Sguropulus refert ſui Principis & Patriarchæ ad Venetos ingreſſum, ſuamque cum Bis-Conſule legationem ab illis & acceſſum ad Ducem, & pergit:

Dux

Lib. 4. cap. 11. *Dux nos peramanter recepit, vultu ſereno, ſermone blando, & medium inter utrumque ſe interſerens, una manu Bis-Conſulem, altera me comprehendit. Cujus ad exemplum pariter & monitum Senatores primarii, qui aderant, utrumque utriuſque manibus alteris ſuas implicuerunt. Et pari ſitu Senator alter ejus Senatoris ſiniſtram tenuit, qui mihi dexteram accommodarat. Ut ordine expanſo in latum, ſeu acie ad frontem compoſita, è meditullio cubiculi ad interiorem parietem progrederemur conſeſſuri, omninò ad formam Antemenſalium.* Hunc locum Creyghtonus ſic commentatur: *Venetiarum Dux, Legati, & Senatores manus manibus intexebant ad inſtar Antemenſalium, cùm ſe coram Menſa Domini in latitudinem expandebant communicaturi. Hic eſt loci ſenſus, nec alium ferre poteſt: Quo non datur alter in hac hiſtoria aut celebrior, aut dignior animadverſione ad Antemenſalium ritus demonſtrandos, novitios aut vetuſtos dicam, non conſtat.*

Reſpondeo Robertum Creyghtonum vera ſcribere & erudita. Apud Græcos enim aliud omninò ſunt Antimenſia, aliud Antemenſales. Et laudatus antiquæ notitiæ locus lucidè agit de Antemenſalibus. Antimenſia enim & ipſorum cuſtodia non ad iſtum Præfectum, ſed ſpectabant ad Schævophylacem, unum è Crucigeris magnæ Eccleſiæ. Licet & dictus Robertus & Balduinus Junius ſint homines Calviniſtæ, dedignari non debemus ipſorum eruditionem agnoſcere. Eandem gratiam & ipſi nobis deferant, & brevi Catholica pace gaudebimus. Certè Robertus in Sguropuli tranſlatione eſt peſſimè hinc inde meritus. In ſuperius adducto loco, ubi Sguropulus affirmat Antonium Heracleenſem Epiſcopum fuiſſe apud Venetos uſum ſuis Antimenſiis & vaſis, diſertè habet: [illegible], id eſt, ſacra vaſa. Et Robertus vertit: *Vaſcula*. Alium locum in quo Eugenii quarti Legatus aſſeritur populo Conſtantinopolitano paſſim in
Lib. 11. cap. 4. plateis benedixiſſe, hoc modo vertit: *Notarius ſequeſter Legatum ab hac benedicendi geſticulatione inhibuit*. Sacerdotales benedictiones tanti ſemper fecit Eccleſia, ut ex ipſis, tanquàm irrefragabili argumento, victricis gratiæ neceſſitatem adverſùm Pelagianos confirmet frequentiſſimè S. Auguſtinus. Verùm Roberto iſti magis placet magnus Martini Lutheri Diſcipulus Joannes Brentius, qui formatam ducta manu crucem etiam cenſet eſſe inanem geſticulationem, quæ non magis proſit ad ſalutem, *quàm ſi circulum deſcripſeris in aere*. Ita in quarto adverſus illum Libro teſtatur Dominus Cardinalis Stanislaus Hoſius. Pluribus iſtiuſmodi ſordibus tranſlationem ſuam fœdavit Robertus. Etiam ſuas ad Carolum-ſecundum magnæ Britanniæ Regem, & ad Lectorem prœmiales literas. Redeamus ad ſuprà memoratam Græcorum in Latinos injuriam: Cum ſuis aſſeclis Heracleenſium Antiſtes Antonius Cathedralem Venetorum Baſilicam duxit prophanam & pollutam, ideoque non in ipſius Altari, ſed in ſuo ſuper illud ſtrato Antimenſio celebravit. Et ob has & alias plures in nos injurias non ſine fundamento Parentes noſtri Græcos Schiſmaticos, quod queritur Geor-

gius Pachymeres, appellarunt *albos Sara*

CAPUT XIV.

Quando cœperit Græcorum in Latinos tam capitale Odium.

RЕſpondeo illud antiquis fuiſſe penitus
tum. Etenim quòd & Latini Græci
Græci Latinis advenis Epiſcopis olim p
ſacrificandi & concionandi locum obtul
atque ita mutuos ritus honorarint, ſuprà
ſum eſt, & ſuo loco pluribus oſtenden
Etiam Legatis ſibi Clericis Epiſcopi exhibu
honorem illum, de quo in litteris ad Al
driæ Patriarcham Dioſcorum Magnus
Leo: *Filius noſter Poſſidonius Presbyter noſtri*
ceſſionibus atque ordinationibus frequenter inte
& toties ad nos miſſus quid in omnibus Apoſtoli
dis auctoritatis teneremus, *agnovit*. Et de
ceſſore ſuo Pelagio ſecundo ſcribit ad Eulo
Alexandriæ, & Anaſtaſium Antiochiæ P
cham Magnus Gregorius: *Pelagius Diac*
qui juxta morem pro Reſponſis Eccleſiæ fac
piiſſimorum Dominorum veſtigiis adhærebat
Joanne Conſtantinopolitano Epiſcopo Miſſarum
mnia celebrare prohibuit. Joannes ille *Univ*
Epiſcopi nomen ſibi ſuperbè arrogaverat,
que ad ipſum excommunicandum progred
dem Pelagius noluit, ſuum tamen Diac
Apocriſarium cum illo procedere noluit,
ita ipſum à Romanæ Eccleſiæ non modica
munione ſuſpendit. Quod ipſum ſuo Di
injunxit Gregorius. Hæc omnia repetit in
ris ad ipſum Joannem, & pergit in litte
Sabinianum Diaconum ſuum & Apocriſar
Sicut tibi jam tranſactis epiſtolis ſcripſi, nunquàm
Joanne procedere præſumas. Et de Joanne
ejus in Cathedram ac ſuperbiæ titulum ſucce
Cyriaco ſcribit ad laudatos Alexandriæ & A
chiæ Patriarchas: *Fratris & Coepiſcopi noſtri*
ci Reſponſales, quia hoc omninò humiliter prec
tur, Miſſarum ſolemnia mecum celebrare feci;
verò Diaconus cum prædicto fratre noſtro Cyriac
ſarum ſolemnia celebrare non debet. Et huj
verſitatis dat rationes. Ad Patriarchales E
ſias concurrebant plures Legati Diaconi: O
procedebant cum Patriarcha, & quiſque l
habebat juxtà dignitatem ſuæ Eccleſiæ. Hi
Joannem Ravennæ Archiepiſcopum ſcribit
Gregorius: *Ne credas, quia ego Eccleſiam tua*
aliquo gravari aut minui volo. Recordare in R
narum Miſſarum Solemnibus, ubi Ravennas Dia
ſtabat, & require ubi hodiè ſtet, & cogneſces
Ravennatem Eccleſiam honorare deſidero.

Proindè advenam Diaconum cum loci
ſcopo procedere eſt illum huic miniſtrare in
mni Miſſa, & cum illo celebrare. Hinc
Ambroſius duos non optimè moratos Cler
non permiſit ſecum procedere. Ita ſcribi
Libris officiorum. Et de Arſenii Patriar

Conſtantinopolitani in ordinatos ab intruſo Patriarcha Nicephoro Epiſcopos vindicta ſcribit L. 3. c. 2. Georgius Pachymeres: *Ordinatis à Nicephoro omnem functionem Sacerdotii permiſit Arſenius, excepto ſolùm ſecum unà pariter, ubi Sacris ſolemniter operabatur, miniſtrandi uſu.* Etenim cum Patriarcha non ſolum Diaconi procedebant & Preſbyteri, ſed etiam Epiſcopi. Hinc de Dorothæo Marcianopolitano Epiſcopo, ſecundæ Mœſiæ Metropolita, ad S. Cœleſtinum Pontificem ſcripſit Sanctus Cyrillus Alexandriæ Patriarcha: *Dorothæus, dum Sacra peragerentur, Reverendiſſimo Neſtorio in Cathedra Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ ſedente, ſurrexit, & magna ac elata voce inclamare auſus eſt*, &c. Nempè Patriarcham oſtentabat Neſtorius, feceratque Dorothæum ſecum procedere. Et de Alexandro Baſilonopolitano apud Bithynos Epiſcopo, qui motam in S. Joannem Chryſoſtomum & ipſi adhærentes Epiſcopos perſecutionem fugiens advenerat Ptolomaidem Pentapolios, ſcribit iſtius Civitatis Epiſcopus Sanctus Syneſius ad ſuum Alexandriæ Patriarcham
Epiſt. 66. Theophilum: *In Eccleſiam quidem illum admittere nolui, nec ſacram cum eo Menſam communem habui, domi verò juxtà atque innocentes honoravi. Quæ mea agendi cum indigentis ratio eſt.* Alexandrum non permiſit ſecum procedere. Syneſius enim, licet non Patriarcha, erat tamen Metropolita. Et Zacharias Chalcedonenſis ac Theophilus Tauromeniæ in Sicilia Epiſcopus, ut Photii Patriarchæ, à quo ad Nicolaum primum Pontificem fuerant Legati, Conſtantinopolitanam conſecrationem fuiſſe à dicto Papa admiſſam perſuaderent populo, dixerunt ad octavam
Act. 4. Synodum: *Diximus & iterùm dicimus, quia ut ſummi Sacerdotes ſumus ſuſcepti à Papa Nicolao, & comminiſtravimus ei, & ſuſcepti ſumus ab eo.* Et de Zacharia & Rothaldo Epiſcopis, ſuis ad Conſtantinopolitanam Eccleſiam Legatis, ſcribit ad omnes eidem Eccleſiæ ſubjectos Epiſcopos laudatus Nicolaus: *Cum Photio adultero Eccleſiæ invaſore atque Neophyto, quod illis multipliciter fuerat prohibitum, inter Sacro-ſancta Myſteria communicaverunt.* Hoc eſt, cum Photio proceſſerunt.

Græci in Miſſa habent duplicem introitum: Magnum & parvum. Magnus eſt ſolemniſſimus. Omnes præſentes Epiſcopi, Preſbyteri, Diaconi præcedunt ac deducunt Patriarcham aut Metropolitam ad Altare cum ſumma gravitate & pompa. Et quò ſolemnior eſt Miſſa, eo plures Epiſcopi ſolent miniſtrare. Et hæc proceſſio repræſentat Domini noſtri Incarnationem, quà comitantibus Angelis à Patris dextera deſcendit in uterum Virginis. Introitum hunc eleganter depingit in libro de Miſſa & Templo Simeon Archiepiſcopus Theſſalonicenſis, & adjungit: *Sicut ab ipſo Salvatore inſtituta eſt, & ab Apoſtolis ac Patribus tradita, ita & Miſſam celebramus. Et ſicut quidem Dominus cum Diſcipulis adhuc commorans conſecravit, & panem fregit, & calicem ſimiliter, ita & nunc Eccleſia exequitur, Pontifice cum Sacerdotibus conſecrante, & omnibus diſtribuente, vel certè Sacerdote cum Collegis celebrante.* Affirmat omnes Epiſcopos ac Preſbyteros cum Epiſcopo, omnes item præſentes Preſbyteros cum celebrante Preſbytero procedere, celebrare, conſecrare, & communicare. Ritum in omnibus ſub Cœlo Eccleſiis eſſe & vetuſtiſſimum, & olim fuiſſe univerſalem, demonſtrat octavus decimus Canon Nicænus, quorumdam Diaconorum, ſacræ Communionis gratiam ante Epiſcopos contingere, & Preſbyteris impartiri præſumentium, audaciam damnans, atque adjungens: *Diaconi per ordinem poſt Preſbyteros gratiam ſacræ Communionis accipiant, aut Epiſcopo eis aut Preſbytero porrigente.* Lucidè agit de ſolemni Epiſcopi Miſſa. Eundem morem laudant antiquus Ordo Romanus, Alcuinus Flaccus, Amu- L. 4. c. 15.
larius Fortunatus, aliique Latini Eccleſiaſticorum rituum Expoſitores. Et ſuo adhuc tempore viguiſſe in Romana Eccleſia teſtatur in libris de Miſſæ Sacrificio Innocentius tertius. Et ita etiamnum hodiè faciunt Græci in feſto ac in Romana Baſilica S. Athanaſii. Quocircà olim & Græci apud Latinos in azymo, & Latini apud Græcos in fermento celebrabant & communicabant. Et ita adhuc fuit ſub Photio Patriarcha. Nam ejus Epiſcopi Zacharias & Theophilus de iſto ſibi per Nicolaum Pontificem delato honore gloriabantur, & Photii conſecrationem conabantur ex ipſo firmare. Proindè certum eſt, quòd hodiernum Græcorum in Latinos ritus odium induxerit Michael Cerularius. Nam & ante illum nemo Patriarcha clauſit Latinas Eccleſias.

Et à ſimili in Græcorum ritus odio alieniſſima ſemper fuit Romana Eccleſia. Hinc enim plura Græcorum Monaſteria ſemper fovit intrà & circà Urbem, & de ipſis ad Latinorum Monaſteriorum everſorem Michaelem Cerularium ſcripſit S. Leo nonus: *Ecce in hac parte Romana Eccleſia* Ep. 1. c. 19
quantò diſcretior, moderatior, & clementior vobis eſt. Siquidem cùm intrà & extrà Romam plurima Græcorum reperiantur Monaſteria ſive Eccleſiæ, nullum eorum adhuc perturbatur, vel prohibetur à paterna traditione, ſive ſua conſuetudine, quin potiùs ſuadetur, & admonetur eam obſervare. Græcos ritus tanti fecit Pelagii ſecundi Diaconum Apocriſarium Conſtantinopoli agens magnus Gregorius, ut factus Pontifex ipſorum quoſdam traduxerit in Romanam Eccleſiam, & quoſdam contra opus iſtud murmuratores compoſuerit hac
ſanctiſſima regula: *Si quid boni vel Conſtantino-* Lib. 7. Indict. 1.
politana vel altera Eccleſia habet, ego & minores in Epiſt. 64.
bono imitari paratus ſum. Stultus enim eſt, qui in eo ſe primum exiſtimat, ut bona, quæ viderit, diſcere contemnat. Et addit ſibi in hoc opere S. Damaſum & alios magnos Pontifices præluxiſſe. Quæ omnia laudat in ejus vita etiam Joannes Diaconus. Latinos ritus Græcis imponere conatus eſt Innocentius tertius: nempè ob captam à Flandris Conſtantinopolim. Sperabat à Latini Principis auctoritate ſcilitandum negotium, atque ita vetus ſchiſma radicitùs evellendum. Verùm quàm non ſucceſſerit, ſuprà audivimus à Georgio Acropolitano. Et ad unionis poſtulatorem Germanum Patriarcham Gregorius nonus reſcripſit Græcis & Latinis propter azyma & fermentum, ac alios diverſos ritus,

non

noo eſſe diverſa Sacramenta, idóque illis utrim-
An. 1238. que manentibus offert unionem. Exſtat epiſtola
apud Matthæum Pariſienſem. Et hioc novo et-
iam ſuo Canonum Codici inſeruit plores decreta-
les epiſtolas, quæ Græcos ritos oon tantùm per-
mittant, ſed etiam probent & confirment. Et-
iam io Civitatibus, quæ mixtum ex Græcis &
Latiois Populum, & Latioum habeant Epiſcopo-
pum. Ejuſmodi in Civitatibus vetat contra Ni-
cænom Canonem eſſe duos Epiſcopos, attamen
contra octavæ Synodi conſtitutiooem indulget,
ut Latinus Epiſcopus ſibi ordinet Græcum Suf-
fraganeum. Et pleraque hæc firmavit in ſuo ad
ſuum io Cypro Cardinalem Legatum Reſcripto
Innocentius quartus. Etiam in facta per Lugdu-
nenſem Synodum uniooe, & poſt ipſam firma-
vit Gregorius decimus. Et de Eugenio quarto
Pontifice, & Joſepho ſecundo Patriarcha Con-
ſtantioopolitano ſcribit io Florentini Concilii hi-
ſtoria Sylveſter Sguropulus: *Ferrariam advectus*
L. 4. c. 23. *Patriarcha miſit ad Papam, qui hoc ei ſuo nomine ſi-
gnificarent. Venimus te exoratum, ut nobis liceat,
concedente Beatitudine tua, ordinaria officia noſtra,
& totam ſacræ Liturgiæ conſequentiam in dies Deo
perficere eiſdem ritibus, quos noſtra Græcia non ita
nuper, & à naſcentis Eccleſiæ primordio uſurpavit.*
Timebat Papam ſuis ritibus adverſaturum. Ve-
rùm ille *ultro conſenſit, & ſimpliciter edixit, Pa-
triarcha ut ſua haberet Sacra, quocumque vellet mo-
do & ritu.* Ex eodem priocipio idem Eugenius,
dum factæ unionis Miſſam celebravit, Græcorum
Epiſcopos ad de azymo ſuo Sacrificio communi-
candom eſt adhortatus: ad ſecum antiquo more
procedendum & comminiſtrandom. Nam & Ni-
colai quinti Legatus Cardinalis Iſidorus reſum-
ptæ unionis Miſſam io S. Sophiæ Eccleſia celebra-
vit non Latino ritu, ſed Græco. Et quoſdam
Latinos Epiſcopos, qui ſubjectos ſibi Græcos vo-
lebaot ad Latinum ritum cogere, graviter
compeſcuerunt, & ad ſervandam Florentinæ Sy-
nodi uoiooem compulerunt Leo decimus & Cle-
Par. 1. c. 4. meos ſeptimus. Utriſque diploma ſuo de ſacris
ordinationibus operi ioſeruit Joannes Morinus.
Quæ omnia evincuot Græcorum ritum à Latinis
ſemper fuiſſe probatum ac defenſum.

Ex iiſdem principiis ab uno ritu tranſiri ad
alium, facilè permiſit olim Eccleſia. Imo &
quandoque præcepit. Eteoim de Theodoro
Tharſenſi apud Cilices Monacho, quem Vitalia-
liaous Pontifex Cantuarienſibus miſit Archiepi-
ſcopum, ſcribit io Cantuarienſium Pontificum
Geſtis Gervaſius ejuſdem Eccleſiæ Monachus:
*Vitalianus Theodorum ſacravit hac interpoſita condi-
tione, ne Anglicanas inſtitutiones Græca novitate
mutaret.* Coegit Theodorum è Græco fieri Lati-
num. Ita dum Saoctus Irenæus Lugdunenſium,
Auxentius Mediolanenſium, Saoctus Valerius
Hippooenſium, aliique Græci alias Latinorum
acceperunt regendas Eccleſias, etiam tranſierunt
ad ritum Latinum. Nam & plures Græci fuerunt
Romaoi Pontifices. Et Gerootius, quem ex
Mediolaneoſi S. Ambroſii Diacono Nicomedien-
ſem io Bithynia Archiepiſcopum cooſecravit
Helladius Cæſarienſis in Cappadocia Primas,
omnioò tranſivit ad ritum Græcorum. Gerontii

promotionem exponit Hermias Zozomeou
iam Græci ac Latioi Principes frequente
ſuos filios & filias miſcueruot Matrimonia
que & hi de ritu ad ritum tranſierunt. Etia
quis Latious ad Græcos, aut Græcus ad L
transfert domicilium, poſſit & ritum m
Niſi tamen traoſeat ad locum ex Græco ac
populo & Clero mixtum. Tunc eoim ſe
eſt Pii quinti Pontificis conſtitutio: *Cùm
tiam noſtram pervenerit, quòd nonnulli Pre
tam Græci quàm Latini, antiquum Sanctæ R
Eccleſiæ ritum, tam in celebratione Miſſarum
aliorum Divinorum officiorum, pervertere ſata
diverſas licentias & facultates, Miſſas & a
vina officia Græci Latino more, ac Latini Gr
tu celebrandi ab Apoſtolica ſede, vel ejus L
ac etiam majori Pœnitentiario, variis præ
impetravint, illiſque jam pridem utantur,
antiquo Catholicæ Eccleſiæ Inſtituto, Sancto
Patrum Decretis deviare conſiderantes, pr
hunc abuſum ab Eccleſia Dei exſtirpare vo
omnes hujuſmodi licentias & facultates rev
& caſſamus.* Etiam datas Eccleſiis aut M
iiis. Præſertim vetat, ne uxorati Græ
Presbyteri celebrent ritu Latioo. Et tam
quàm Latino prævaricatori infligit perp
ſuſpenſiooem. Et fidei profeſſioni, q
Græcis exigi & præſtari ſanxit, Gregoriu
mus tertius inſeruit huoc articulum: *Credo
me ſive fermentato pane triticeo Corpus Chriſt
titer confici, Sacerdoteſque in altero ipſum c
debere, unumquemque ſcilicet juxta ſuæ E
ſive Occidentalis, ſive Orientalis, ritum.* E
nis Epiſcopis, ex Græcis & Latinis popul
tos habentibus, Clemens octavus fixit has
las: *Maritus Latinus Græcæ Uxoris ritum non
tur. Latina Uxor non ſequatur ritum Mariti
Quòd ſi id fieri non poſſit, quiſque conjugum
ritu, Catholico tamen, manere permittatur
les ſequatur ritum Patris: niſi prævaluerit
Latina.* Ita utrumque ritum ſemper dilex
tamen ab uno ad alium faciliter transferri
poluit Latina Eccleſia. Pius quintus recte
mat hunc eſſe aotiquum morem, & Patr
ſtitutum. Nam & hic locum habet: *Quiſ
vocatione maneat.*

CAPUT XV.

*Exponuntur variæ Michaelis Cerula
Latinos Calumniæ.*

AD Petrum Aotiochiæ Patriarcham,
ſuæ factioni adjungeret, Michael C
tius ſcripſit varias de nobis Latinis, calu
quas oportet elucidare.

C.

CALUMNIA I.

Latini ſuffocatum comedunt.

EAndem Calumniam repetit Michael in litteris ad Joannem Tranenſem Epiſcopum. Et Græci Schiſmatici repertus in Conſtantinopolitano Patrum Prædicatorum Conventu Tractatus: *Latini comedunt ſuffocata, capta à beſtiis, morticina, ſanguinem.* Affirmat eſſe contra Canonem & Synodale Decretum Sanctorum Apoſtolorum, qui fideles etiam gentes juſſerunt abſtinere ab immolatis ſimulacrorum, à fornicatione, ac à ſanguine & ſuffocato. Et hinc inter vulgares Apoſtolieos ſexageſimus tertius Canon carnes in ſanguine animæ ipſorum, quod à feris captum, vel morticinum vetat comedi: Comedentem Laicum ſegregari mandat, Epiſcopum aut Clericum degradari. Theodorus Balſamon in ſuo commentario laudat canonem, & adjungit: *Quæ à venatoriis avibus vel canibus capiuntur & ſuffocantur, quomòdo à quibuſdam comedantur, neſcio. Nota canonem propter Latinos, qui ſuffocata indiſcriminatim comedunt.* Ex ejus prævaricatione vult omnes Latinos eſſe ſegregatos aut excommunicatos, & mutua communione pollutos. Apoſtolicæ Synodi Decretum laudat etiam ſexageſimns ſeptimus Trullanus Canon, & addit: *Eos qui propter lautum & delicatum ventrem cujuſcumque animalis ſanguinem arte aliqua eſculentum condiunt ac inſtruunt, incuſamus ac punimus.* Clericum deponi etiam mandat, Laicum ſegregari. Et Theodorus iterum exponit: *Quoniam nonnulli ſanguinem non comedebant, nonnulla autem eſculenta ex aliis & ex ſanguine faciebant, & ſe ſacram Scripturam obſervare dicebant, quòd non ſanguinem nulla re intercedente comederent, ſtatuerunt Sancti Patres ejuſmodi ſacræ Legis circumſcriptionem ceſſare oportere, eumque qui quavis arte vel ratione animalis ſanguinem comederet, ſi ſit quidem Clericus, deponendum; ſi verò Laicus, ſegregandum. Et hæc quidem Canon. Latini verò indiſcriminatim ſuffocata comedunt. Sed etiam Adrianopolitani, ut audio, animalium ſanguine cum quibuſdam eſculentis utuntur. Quære & Imperatoris Leonis ſapientis Novellam quinquageſimam octavam, quæ ſtatuit eos, qui quamcumque ſanguinolentam ſpeciem comedunt, publicandos & corpore puniendos, & impreſſa cuti tonſura notandos, & perpetuo exilio condemnandos.* Dicta Lex habet & hæc verba: *Perlatum ad aures noſtras eſt, quod inteſtinis, tanquam tunicis, ſanguinem inſartum, velut conſuetum aliquem cibum, ventri præbeant.* Item hujuſmodi botulos vetat non tantum edi, ſed etiam fieri aut vendi: Negligentes item Magiſtratus durè caſtigari. Cujus diſciplinæ Græci ſemper fuerunt, ac etiamnnm ſunt adeò tenaces, ut in ſuo Euchologio habeant & hos titulos: *Oratio ſuper caſtrandos & vetitos cibos comedentes. Oratio pro illis qui in cibis ſcandalum paſſi ſunt, & offenderunt.* A vicinis barbaris capti in bello Græci quandoque per famem adacti, quandoque dolo circumventi edebant eum Barbaris immundos cibos: Et ambos Eccleſia judicabat lapſos in immundiciam, ideoque Sacerdotaliter purgandos. Et quia nos Latini non tantùm ex neceſſitate aut deceptione, ſed omni cum libertate edimus ſuffocata & apertum etiam ſanguinem, Michaelis Cerularii factio cenſet nos eſſe inexpurgabiles. Suffocata enim non niſi ob incluſum ſanguinem fuerunt nobis interdicta.

Apoſtolicæ hujus conſtitutionis adeò obſervans olim fuit etiam Latina Eccleſia, ut de Gentilibus noſtrorum Parentum perſecutoribus ac tortoribus ſcribat in libro Apologetico Tertullianus: *Inter tentamenta Chriſtianorum botulos etiam cruore diſtentos admovetis, certiſſimi ſcilicet illicitum eſſe penes illos, per quod exorbitare eos vultis.* Cap. 9. Hujuſmodi botulos edentibus Tortores promittebant impunitatem. Ex quo liquet, quod nec ad evadendam mortem talis tunc cibus licuerit. Qui rigor cur etiam hodie quoſvis cum Calviniſtis aut Lutheranis degentes fideles non liget ad abſtinendum ab eſu omnis carnis fixis ab Eccleſia diebus? Singularis tamen ratio parentibus noſtris perſuaſit tantum rigorem. Ut nempè demonſtrarent ſeſe remotiſſimos à tribus, de quibus patiebantur calumniam, famoſis criminibus, quorum unum erat infantis trucidatio in nocturnis Sacrificiis. Quo argumento eandem Apologiam firmant Minutius Felix, Athenagoras, aliique Chriſtianæ Religionis antiqui Defenſores.

Etiam dudum poſt extinctas Gentilium perſecutiones nos Latini ſervavimus iſtam Diſciplinam. Etenim ex Theodori Cantuarienſis Archiepiſcopi Libro pœnitentiali Sanctus Ivo Carnutenſis Epiſcopus ſuo Decreto inſeruit hunc canonem: *Aves, & animalia cætera, ſi in retibus ſtrangulantur, non ſunt comedenda. Nec ſi oppreſſerit accipiter, & ſi ſic mortua inveniuntur. Quia in actibus Apoſtolorum præcipitur abſtinere à fornicatione, ſanguine, ſuffocato.* L. 9. c. 91 Et Alvredi Anglorum Regis antiquæ leges habent: *Carnem à beſtiis laceratam ne guſtatote, ſed ad canes projicite.* Lib. 2. c. Eandem legem ſuo adhuc tempore viguiſſe in Germania affirmat & probat Ditmatus Meſeburgenſis Epiſcopus: Arguit & culpat pauperes, qui ſanguinem cenſebant à ſe poſſe edi ſine peccato. Et ad quartum decimum duodecimi ſæculi annum habet in Chronico Gilbertus Genebrardus; *Hiſtorici ſcribunt tempore Calixti ſecundi Pontificis Pomeranis tunc ad fidem converſis injunctum, ne quid immundum comederent, nec morticinum, nec ſuffocatum, nec ſanguinem animalium*, Utique ex antiquo Wormatienſis Synodi canone: *Aves & alia animalia, ſi retibus ſtrangulantur, non ſunt comedenda.* Can. 65. Qualia Decreta reperies etiam apud Rabanum Moguntinum, Hincmarum Rhemenſem, & Halitgarium Epiſcopum Cametaeenſem. Et ad præſentem Michaelis Cerularii calumniam reſpondit Cardinalis Humbertus: *Suffocatum & ſanguinem nobis contra vos non defendimus. Antiquam enim conſuetudinem ſeu traditionem Majorum noſtrorum diligenter retinentes, nos quoque hæc abominamur. Adeo ut ſanguine, vel quocumque morticino, aut aquis ſeu quacumque negligentia humana præfocato, apud nos aliquando veſcentibus abſque extremo periculo vitæ hujus, pœni-*

tentia

tentia gravis imponatur. Pro eo maximè, quia antiquas conſuetudines & traditiones Majorum, quæ non ſunt contra fidem, Leges Apoſtolicas arbitramur. Nam de cæteris, quæ aucupio, aut canibus, aut laqueo venantium moriuntur, Apoſtoli præceptum ſequimur: Omne quod in macellum venit manducate, nihil interrogantes propter conſcientiam. Verùm ne ſcandalizetur frater infirmus in fide, qui putat aliquid commune vel immundum eſſe, ſi quis dixerit, hoc ſuffocatum eſt vel morticinum, non eſt comedendum, ut Apoſtolus de Idolothyto ait. Eodem modo reſpondit Petrus Antiochiæ Patriarcha: *Quòd ſuffocata Latini comedunt, puto fieri abſque Papæ permiſſione, vel ab aliis Pontificibus hæc parvi pendi. Id verò contigit fieri propter eorum audaciam, qui hæc facere non dubitant. Qualia etiam in noſtro Romano Imperio præter leges, etiam execranda, fieri contingit, quæ nos ignoramus. Et invenies ſi quidem in ipſa etiam Conſtantinopoli, & extra eam multos, qui ſanguinem ſuillum comedunt. Vide itaque venerabiliſſime Domine, quomodo nos multa eorum, quæ in noſtris perperam fiunt, negligentes & prætermittentes, diligentiùs quàm par eſt res alienas curioſè indagamus & de illis verba facimus.* Fortiter ac ſuaviter aſfirmat à Michaele, qui trabem in oculo habeat, alieni oculi feſtucam caſtigari. Cum Cardinale Humberto affirmat Apoſtolicum Canonem omninò ſervari in pleriſque latinis Eccleſiis: Michaeli telatas tranſgreſſiones eſſe ſolius carnalis populi, ex quibus omnis Latina Chriſtianitas nec damnari poſſit nec deviari. Nam & de Græcis ſcribit repertus Conſtantinopoli Tractatus: *Græci inteſtina porcino ſanguine implentes, pro deliciis veſcuntur, contra Apoſtolorum Decreta.* Utique per prævaricationem. Interim circa tertii decimi ſæculi exordia ſcriptus videtur iſte Catholici Tractatus, atque ita evincit Apoſtolicum Decretum tunc apud nos adhuc viguiſſe.

Cardinalis Humbertus diſtinguit inter grandia & inter parva ſuffocata animalia: Venatorum artibus ſuffocatas aves, lepores, & ſimiles feras affirmat à fidelibus licitè manducari. Quas tamen rigidè interdixit Theodorus Cantuarienſis Archiepiſcopus; etiam laudata Wormatienſis Synodus. Utique adverſùm ſuos Francos & Anglos, iſta diſtinctione etiam utentes. Eadem diſtinctio viguit apud Græcos. Etenim laudatus Tractatus habet: *Græci nec ſuffocatorum abſtinent ſanguine. Nam turdos comedunt laqueis ſtrangulatos, & alias aves.* Et de Imperatore Andronico ſecundo Palæologo ſcribit Nicephorus Gregoras: *An-*
Lib. 11. *dronicus canes & aves venaticas magno alebat numero, quibus ita erat deditus, ut ſi quis eum aditurus canem aut avem adſerret, faciliimè compos redderetur.* Addit grandem Auguſtorum proventuum portionem eiſdem alendis fuiſſe impenſam. Et quod nimia venandi cupiditas Avo Andronico primo ipſum odioſum fecerit, affirmat Imperator Joannes Cantacuzenus. Nec dubium, quin habuerit collegas. Et venationes ſuas illi omninò comederunt. Nec ullus Patriarcha legitur corripuiſſe. Et hinc ſupra dixit Theodorus Balſamon: *Quæ à venatoriis avibus vel canibus capiuntur, quomodo à quibuſdam comedantur, neſcio.* Eſt revera contrà A-

poſtolici canonis litteram, quæ generatim
iut de quovis ſanguine, nec inter parva ani
ſuffocata diſcernit & magna. Et hinc de re
ſioribus etiamnùm hodiè Græcis ſcribit in E
logii Scholiis Joannes Goar: *Etiam piſces*
ſanguine illorum diligenter abluto, continger
audent.

Quòd interim antiquiſſima ſit iſta diſti
docet in libris adverſùs Fauſtum Manichæu
Auguſtinus. Apoſtolicum de non edendo
cato aut ſanguine Decretum aſſirmat à quib
ſecundùm litteram, à quibuſdam intell
non patrando homicidio, & proſequitur
nunc diſcutere longum eſt, & non neceſſarium.
& ſi tunc hoc Apoſtoli præceperunt, ut ab anim
ſanguine abſtinerent Chriſtiani, ne præfocatis
bus veſcerentur, elegiſſe mihi videntur pro te
rem facilem, & obſervantibus nequaquam one
in qua cum Iſraelitis etiam Gentes propter ang
illum lapidem, duos parietes in ſe condentem
quid communiter obſervarent, ſimul & admo
tur, in ipſa Arca Noe, quando Deus hoc
Eccleſiam omnium gentium fuiſſe præfiguratam
jus facti Prophetia, jam gentibus ad fidem ac
tibus, incipiebat impleri. Tranſacto verò illo
re, quo illi duo parietes, unus ex circumciſion
ter ex præputio venientes, quamvis in angul
pide concordarent, tamen ſuis quibuſdam prop
tibus diſtinctiùs eminebant. At ubi Eccleſia ge
talis effecta eſt, ut in ea nullus carnalis Iſraeli
pareat, quis hoc jam Chriſtianus obſervat, u
dos vel minutiores aviculas non attingat, niſi q
ſanguis effuſus eſt? Aut leporem non edat, ſi
à cervice percuſſus, nullo cruento vulnere,
eſt? Et qui fortè pauci adhuc tangere iſta formi
à cæteris ridentur. Ita omnium animos in hac
nuit illa ſententia veritatis: Non quod intrat
veſtram, vos coinquinat, ſed quod exit. Null
bi naturam, quam ſocietas admittit humana
quæ iniquitas committit, peccata condemnans.
dem diſtinctionem laudat in Ezechielis Prop
commentario S. Hieronymus. Hæc Prophet
ba, *Omne morticinum & captum à beſtia, de a*
& de pecoribus, non comedent Sacerdotes, com
tatur, & adjungit: *Hæc præcepta conveniun*
morticinum non comedat Sacerdos, tam de a
quàm de pecoribus, cujus nequaquam ſanguis e
eſt, quod in actibus Apoſtolorum dicitur ſuffoca
Et quæ neceſſario obſervanda, Apoſtolorum de
ruſalem epiſtola monet. Et condemnat Sacerd
qui in turdis, ficedulis, gliribus, & cæteris
modi, hæc aviditate gulæ non cuſtodiunt. A
neſcio quos Epiſcopos, non quòd majora,
dumtaxat iſta minora animalia ſuffocata con
rent. Et laudatum Sancti Auguſtini locum
mendant & ſequendum ſanciunt Nicolaus pr
Pontifex in Reſcripto ad Bulgarorum Conſ
& in publicata nuper per Henricum Cani
Epiſtola Evantus Archiepiſcopus Vien
ſis.

Et iſtum Evantus extendit ultrà Sancti A
ſtini mentem. Auguſtini tempore laudatam
poſtolicam conſtitutionem quidam non d
bis intelligebant, ſed de homicidio. Cenſe
per ipſam gentilibus ſingulariter inter
tri

ſtria apud ipſorum pleroſque graſſantia crimina: Idololatriam, homicidium, & mœchiam. Ita intellexit in libro de pudicitia Tertullianus, & in exhortatoria ad pœnitentiam Parænesi Sanctus Pacianus Epiſcopus Barchinonenſis. Sententiam Auguſtinus non damnat, magis tamen probat Apoſtolos de ſuffocato & ſanguine ſanxiſſe litteraliter, & iſtam ſanctionem fuiſſe primævæ, partim ex Judæis, partim ex gentibus vocatæ, Chriſtianitati quandam unionis fibulam, quoddamque ſepulchrale ornamentum, quo mortua Legalia cum decore ad ſepulturam deducerentur. Et hunc ſenſum probant etiam Sanctus Hieronymus in ſermone de Machabæis, Sanctus Gaudentius Brixienſis Epiſcopus, & alii paſſim Patres, Latini & Græci. Et hinc poſt exciſam ab Imperatore Adriano & raſam Hieroſolymam, plenè everſum Judaicum Templum, proſcriptos ex illa terra Judæos, impoſitos illi gentiles Epiſcopos, atque ita poſt completam Legalium ſepulturam, variæ Chriſtianæ Gentes redierunt ad avitam conſuetudinem, & hunc Apoſtolicum canonem: *Omnia munda mundis*. Avito more cœperunt ſanguinem & ſuffocata edere.

Et ita omninò fecerunt in Africa. Laudato in loco lucidè id affirmat Sanctus Auguſtinus. Et hinc adversùm nos ſcripſit Fauſtus Manichæus: *De mandato abſtinendi à cibis communibus viſum vobis eſt & vehementer creditum, morticina quidem & immolata eſſe immunda.* Nos notat, non quòd à cunctis ſuffocatis, ſed quòd à ſolis morticinis abſtineremus. Quia nempè quidam cuncta violenter ſuffocata, & ipſorum ſanguinem liberè manducarent. Eandem libertatem fuiſſe à quibuſdam reſtitutam in mores, docet Gangrenſis Synodus: *Si quis carnem edentem, præter ſanguinem, & idolis immolatum, & ſuffocatum, cum religione & fide, condemnat, velut ſpem propter hujuſmodi perceptionem non habentem, anathema ſit*. Cap. 2. Carnis eſum affirmat licitum adversùs novas Euſtatii Sebaſtenſis Epiſcopi nugas, addit tamen abſtinendum à ſanguine & ſuffocato: Quòd nempè aliqui tunc liberè illis veſcerentur. Idem eſt ſcopus vulgaris Apoſtolici canonis, qui non ſolùm ſanguinem aut ſuffocatum, ſed etiam à feris captum vetat manducari. Quod additamentum altè clamat ipſum non eſſe Apoſtolicum. Etenim de capta aut lacerata à feris carne nec Apoſtolica Synodus, nec ullus vetuſtus Eccleſiæ Doctor facit memoriam: Iſtorum canonum quinquaginta priores ſunt ſæculi quarti: Quòd reliqui non niſi quinto aut ſexto ſæculo apparuerint, demonſtrat Joannis Scholaſtici, quem in Conſtantinopolitanam Sancti Eutychii Cathedram intruſit Imperator Juſtinianus, canonica collectio. Hæc prima iſtorum fecit mentionem. Sunt Græcum opus: Et memoratus canon altè clamat in avitam & ſanguinis & ſuffocati edendi libertatem reſpiraſſe quoſdam, & ipſos compeſcit. Verùm nec Latini nec Græci potuerunt plenè compeſci. Minora ſuffocata animalia perrexerunt ambo comedere. Nam illi Epiſcopi, quos de hac re notat Sanctus Hieronymus, omnino videntur fuiſſe Græci. Et circa ipſam dudum manſit ſententiarum varietas: Iſtam quippe libertatem Sanctus Hieronymus damnavit, probavit Sanctus Auguſtinus. Et certè quiſquis voluerit adhærere S. Hieronymo, debebit Chriſtianis omnem venationem interdicere. Nam quomodò perſuadeas toti Chriſtianitati, ut lepores aut turdos capiat, & non comedat?

Prima fidei rudimenta Pagani & Barbari Bulgari, partim à Romanæ, partim à Conſtantinopolitanæ Cathedræ Apoſtolis acceperunt, ideoque circa multos utrinſque Eccleſiæ diverſos ritus & mores anxiè fluctuarunt. Hinc inter varias quæſtiones Nicolao primo Pontifici propoſuerunt & hanc: *Animalia ſive volatilia, ſi ſine ferro mactentur, & ſolo ictu hominis percuſſa moriantur, ſi liceat comedi?* Non de quibuſcumque, ſed de ſolis ſuffocatis volatilibus rogant: Proindè & de iiſdem ſolis per laudata ſuperiùs Sancti Auguſtini verba Pontifex reſpondit. Quòd nempè à grandibus ſuffocatis animalibus & Latini tunc & Græci concorditer abſtinerant. Ad quæſtionem edita per Severinum Binium Concilia habent hoc marginale Scholion: *De ſuperſtitionibus*. Peſſimè. Nec enim ſuperſtitioſa unquam, ſed omninò religioſa ſemper fuit à ſuffocatis & ſanguine abſtinentia. Nicolao concordat Adrianus primus. Etenim ad Egilam Hiſpaniæ Epiſcopum ſcribit: *Inſinuavit Dilectio veſtra, quòd quidam in errore perſeverantes prædicant, ut qui non ederit pecudum & ſuillum ſanguinem & ſuffocatam, rudis eſt atque ineruditus. Nos quidem Apoſtolicis præceptis imbuti atque eruditi, confirmantes prædicamus, quòd ſi quis pecudum aut ſuillum ſanguinem, vel ſuffocatum manducaverit, non ſolùm totius eruditionis alienus, ſed ipſius quoque communis intelligentiæ prorſus extraneus, ſub anathematis vinculo obligatus, in laqueos incidat Diaboli*. Quòd nempè vigentem tunc in Eccleſia morem & legem contemnere talis præſumeret ac damnare. Quod ipſum Pontifex repetit in alia ad omnes Hiſpaniæ Antiſtites Epiſtola. Epiſt. 97. Has nuper vulgavit Jacobus Gretzerus. Et ex hoc anathemate natus videtur error Epiſcopi Evanti: *Ad agnitionem noſtram venit, quòd exſurgentes in quibuſdam Cæſar-Auguſtæ partibus reperiſſe vos aſſeritis Chriſtianos, necdum eruditos paginis ſacris, Judaico more ſequi litteram occidentem, & poſtponere ſpiritum vivificantem, qui dicunt immundum fieri hominem alicujus animalis ſanguinem comedentem, neſcientes neque intelligentes Præcepta priſca magis mores hominum demonſtrare, quàm in natura ſervare*. An Cæſar-Auguſtani plenè Judaizaverint, ignoro. Videntur inflictum ab Adriano Pontifice anathema dumtaxat crudiùs intellexiſſe. Quidquid ſit, pergit in ipſos Evantius: *Legant libros Doctorum, & maximè Sancti Auguſtini contra Fauſtum Manichæum, in quo iſta, quæ illi evacuant, & faciebant & dicebant, & ſe convictos erubeſcebant*. Affirmat à nullo ſanguine aut ſuffocato abſtinendum. Avitam libertatem plenè reſtituit, atque ita Sancti Auguſtini locum extendit ultrà ejus mentem. Et ultra mentem Romanæ Eccleſiæ. Nam quòd hæc grandia ſuffocata animalia necdum ederet ſub Leone nono, ſupra dixit Cardinalis Humbertus.

Quæ

Quæſtio eſt, Cur vulgaris Apoſtolicus Canon ſanguini & ſuffocato addat captum à beſtia? Etiam addit ſecunda Aurelianenſis Synodus. Idolotbetorum manducatores arcet ab Eccleſiæ cœti-
Cap. 10. bus, & pergit: *Similiter & hi, qui beſtiarum morſibus exſtincta veſcuntur*. Et Alvredi Anglorum Regis Lex: *Carnem à beſtiis laceratam ne guſtatote, ſed projicitote ad canes*. Sub Rabani Mauri Moguntino Epiſcopatu tanta fames vexavit Germaniam, ut plures ex ipſa morerentur, & proprios devorarent filios. Duos conjuges ab tam horrendo facinore liberavit per duos lupos lacerata cerva. Ipſam comederunt, ſcribuntque de ipſis Fuldenſes Francorum Annales: *Tunc*
Anno 850. *Mater reſumpto ſpiritu gratias Deo egit, quia filium ſuum recipere meruit, nec minus Pater, quod eum Deus à liberi interfectione innocuum dignatus eſt conſervare. Ambo tamen de carnibus lege probibitis, neceſſitute coacti, ſe recrearunt*. Videtur tanta neceſſitas tunc à peccato non excuſaſſe. Et in Pœnitentiali libro babet Theodorus Cantuarienſis Epiſcopus: *Animalia, quæ à lupis ſeu canibus lacerantur, non ſunt comedenda*. Addit & aves, *quas oppreſſerit accipiter*. Et fundat in conſtitutione Apoſtolica. Et infra pergit: *Qui manducat*
Part 21. Cap. 97. 100. *carnem laceratam à beſtiis, quadraginta dies pœniteat*. Exſtant hæc in Decreto Sancti Ivonis. Et Bulgarorum poſtulatio fuit de ſolis animalibus, *quæ ſine ferro mactantur, & ſolo ictu hominis percuſſu moriuntur*. Quod nempe à beſtiis occiſa ſupponerent non poſſe manducari.

Reſpondeo hæc in Apoſtolico Conſtituto non fuiſſe expreſſa. Videntur tamen fuiſſe ſubintel-
Cap. 44. lecta. Etenim Propheta Ezechiel ſcripſit: *Omne morticinum, & omne captum à beſtia, de avibus & pecoribus, non comedent Sacerdotes*. Et Sanctus Hieronymus commentatur: *Juxta litteram omni generi electo, & Regali & Sacerdotali, quod propriè ad Chriſtianos refertur, qui uncti ſunt oleo ſpirituali, hæc præcepta conveniunt*. Fundat ſe in Apoſtolica conſtitutione, & pergit de capto à beſtiis: *Et ipſum ſimiliter ſuffocatum eſt*. Lacerantes beſtiæ laceratam omni ſanguine non evacuant, ideoque & hæc habet aliquid ſuffocati. Et quia tam inter Græcos quam inter Latinos quidam olim de hoc puncto diſceptarunt, prodierunt laudati Canones, & S. Hieronymi judicium confirmarunt. Verum quoad turdos, lepores, & alios ſimiles per aves & accipitres venationis fructus fuit difficilis obſervantia, & jam pridem à pluribus Chriſtianis gentibus excuſſa.

Altera quæſtio eſt, An Sanctus Hieronymus in laudato loco rectè ſcribat *morticinum in actibus Apoſtolorum eſſe ſuffocatum*? Reſpondeo locutionem iſtam, ſi rigidi ſimus, eſſe juſto largiorem. Suffocatum enim à violenta, morticinum à naturali morte dicitur. Et de hujuſmodi morticino ſcribit in laudato adverſus Fauſtum Manichæum libro Sanctus Auguſtinus: *Morticinum puto quod ad eſcam uſus hominum non admiſit, eo quod non occiſorum, ſed mortuorum animalium morbida caro eſt, nec apta ad ſalutem corporis, cujus cauſa ſumimus alimentum*. Et laudata Aurelianenſis Synodus: *Qui quolibet morbo aut caſu ſuffocata veſcuntur, ab Eccleſiæ cœtibus arceantur*. Et Theodori Cantuarienſis

Epiſcopi liber Pœnitentialis: *Nec cervus, ne*
preus comedendi ſunt, ſi mortui inventi fuerint,
fortè ab homine adhuc vivi occiduntur prius, ſed
cis & canibus dentur. Et iterum: *Qui mand*
carnem morticinam, quadraginta dies pœniteat
neceſſitate ſamus contingat, multò levius eſt. *A*
men peccatum. Et infra: *Piſcis mortuus in flu*
inventus non eſt edendus, quia non eſt venatio l
nis. Si vero piſcando tactus fuerit, & ipſo die i
tus fuerit mortuus, qui non hæſitat, manducet,
autem dubitat, non manducet. Ex quibus
morticinum tunc non à ſola corporali ſalute
ab Eccleſiaſtica etiam lege fuiſſe interdictum
tenim morticinum, non minus quam ſuffocat
eſt plenum ſanguine. Scribit item Cardi
Humbertus: *Suffocatum & ſanguinem abomina*
adeo ut ſanguine vel quocumque morticino, aut
ſeu quacumque humana negligentia ſuffocato,
nos aliquando veſcentibus abſque extremo pericu
jus vitæ, pœnitentia gravis imponatur. Pro e
nimè, quod antiquas conſuetudines & tradi
Majorum, quæ non ſunt contra fidem, leges Ap
cas arbitramur. Ob ſolam extremam famis ne
tatem affirmat licere. Quæ diſciplina viguit e
apud Græcos. Etenim Leo Cephala, à B
mundo Siculorum Principe obſeſſæ Lariſſæ
fectus, ad Imperatorem Alexium Comne
ſcripſit: *In extrema quædam ventum eſt. Na*
bis, quibus veſci Chriſtianos fas eſt, deficient
ad feros & inſuetos verſi, horum quoque copia
deſtituimur. Exſtat Epiſtola apud Annam
mnenam. Quod ipſum de obſeſſa per Tu
Antiochia ſcripſit ad eundem Principem
Boadmundus. Et Latinis & Græcis hæc
plina fuit tunc manifeſtè communis. Et
non quod morticinis, ſed dumtaxat quod
ſocatis veſceremur, objecit nobis Michael C
larius.

Tertia quæſtio eſt, An per eundem Mic
lem adducta adverſus ſuffocati & ſanguinis
ratio ſit valida? Eſt verò hæc: *An neſcitis*
omnis animalis ſanguis ſit anima ipſius, & qui c
dit ſanguinem, animam comedat? Et idcirco ſ
dùm hoc Latini nec Gentiles ex toto ſunt. Illi
occidunt, aut plagantes comedunt. Affirmat
Gentilibus pejores. Et quidem brutorum
mam eſſe ipſum ſanguinem docere videtur e
Theodoretus. In quæſtionibus ſupra Levitic
brum verſat hunc locum, *Anima omnis carni*
ſanguis illius, & adjungit: *Sicut tu immortali*
ma præditus es, ſic animal irrationale ſangu
habet loco animæ. Hunc ſi edis, animam com
ſti. Rationalis enim animæ locum ille obtinet. I
co talem eſum lex cædem appellavit. Eandem ob
ſam arcet ab edendis animalibus mortuis: Eo
ſanguis non fuerit ſeparatus à corpore. Conſona
tertia decima ſuper Geneſim homilia Sanctus Jo
nes Chryſoſtomus. Advertit Adami corpus
vinis formatum manibus, & formato inſpira
divinitùs animam, at verò de brutis eſſe
ptum: *Producat terra animam viventem*. Et
jungit cauſam: *Idcirco de brutis dicebat Moy*
Sanguis ejus anima ejus eſt, in homine autem ſubſ
tia quædam eſt incorporea & immortalis; qu
proinde terra non poſſit producere. Et in vig

Digitized by Google

ma ſepiima bomilia exponit datum Noe Præceptum, *Verumtamen carnem in ſanguine animæ ne comedatis*, & proſequitur: *Quid eſt caro in ſanguine animæ? Hoc eſt ſuffocatum. Bruti enim anima eſt ſanguis*. Ex quo vides, quod vulgaris Apoſtolicus canon per carnem in ſanguine etiam intelligat ſuffocatum. Item quod ſuffocati abſtinentia non ſit ex lege, ſed ex Patribus. Eſt toti humano generi datum in Noe Præceptum. In quæſtionibus ſuper Leviticum etiam Sanctus Auguſtinus hunc legis locum, *Anima omnis carnis eſt ſanguis ejus*, examinat, concludit ſanguinem eſſe bruti animam, non per ſubſtantiam, ſed
Quæſt. 47. per ſignificationem: *Sanguis, quoniam propter vitalem quandam corpulentiam animam ſignificat, anima dictus eſt*. Locutionem iſtam affirmat ſimilem huic: *Petra erat Chriſtus*. Verumtamen adjungit: *Verum ſi quiſquam putat animam pecoris eſſe ſanguinem, non eſt in iſta quæſtione laborandum*. Ad quæ verba Renati Carthesii Symmiſtæ exultant, creduntque ſua de inanimatis brutorum horologiis ſomnia non proſcribi à Sancto Auguſtino, & à Sancto Chryſoſtomo probari.

Reſpondeo hæc paradoxa dogmata non eſſe nata in Renati cerebro, aut chartis, ſed tantum renata. Primus auctor fuit Epicurus, de quo
Fol. 161. Georgius Cedrenus: *Epicurus principia rerum poſuit atomos ac inane. Hoc ut locum rebus natis recipiendis, atomos ut omnium materiam. Earum atomorum congreſſu & Deum & elementa, & quæ in eis ſunt omnia exſtitiſſe: Necquidquam aut ortum, aut conſtare, niſi ex atomis. Ita vocant tenuiſſima corpuſcula, quæ centro aut puncto nullo dividi poſſunt. Animas eſſe ſanguinem. Et cum corporibus, ut naſci, ſic etiam interire*. Effuſum in corde ſanguinem eſſe ipſam rationalem animam docuit apud Ciceronem in primo Tuſculanarum quæſtionum libro etiam Empedocles. Et huc in nono Æneidos libro reſpexit Virgilius: *Purpuream vomit ille animam*. Alludit ad illos Philoſophos, de quibus in primo Chriſtiani Pædagogi libro ſcripſit poſtea Clemens Alexandrinus: *Sanguis invenitur primum genitus in homine, quem multi auſi ſunt dicere eſſentiam animæ*. Monſtroſum commentum Carthesiani contrahunt ad ſolas animas brutorum. Quod nempe ſe profiteantur Chriſtianos. Verum ex tali cloaca quis ſibi ſperet purum veritatis aurum? Et laudatum Levitici teſtimonium illis nullo modo favet. Ejus ſenſum exponit idem Cedrenus. *Brutorum anima ex terra nata eſt, hominis autem orta eſt ex Divina inſpiratione. Eſſe brutorum animam terrenam, en ipſa poteſt intelligi ſcriptura. Dixit enim: Anima omnis pecoris eſt ſanguis ejus. Porro ſanguis concretus in carnem mutatur, caro ſuo interitu in terram diſſolvitur*. Aliud nos iſta phraſi docere Moyſes non voluit, quam brutorum animas eſſe corporeas atque
Cap. 12. mortales. Qui ſenſus omnino eſt etiam Sancti Joannis Chryſoſtomi ac Theodoreti.

Alter iſtorum ſomniorum Patriarcha eſt cum omni ſua factione Manichæus, de quo in libro adverſus Adimantum Sanctus Auguſtinus: *Quæſtio non de corpore, ſed de anima propoſita eſt, quam putant ſic accipi in lege, ut ſanguis eſſe exiſtimetur, quo nos nullo modo ſic intelligimus, ſed quamvis de pecorum animis non curemus, cum quibus non habemus rationis aliquam ſocietatem, tamen illud, quod lex dicit fundendum non eſſe ſanguinem, nec in eſcam adſumendum, quia ſanguis eſt anima, eſſe poſitum dicimus ſicut alia multa. Et penè univerſa antiquarum ſcripturarum Sacramenta ſignis & figuris plena ſunt futuræ prædicationis, quæ jam per Dominum noſtrum* JESUM-CHRISTUM *declarata eſt. Sic eſt enim ſanguis anima, quomodo petra erat Chriſtus*. Brutorum animas eſſe corporeas omnis Chriſtianus novit, eſſe tamen inſectiles conſtanter docet in libro de quantitate animæ Sanctus Auguſtinus. Etiam vermium animas. Quod ergo ſint ſanguis, quomodo poſſit vel dubitaſſe? Nos ipſi adhæremus, Renatum Carthesium cum Epicuro, Manichæo, Michaele Cerulario permittimus delirare. Elegantem, ex qua bruti anima dicitur ſanguis, rationem adducit in libro de jejuniis Tertullianus: *Anima per ſanguinem effunditur*.

Quarta quæſtio eſt, Qua igitur de cauſa Dominus Deus Noe, & omni humano generi, dum carnis eſum indulſit, interdixerit ſuffocatum & ſanguinem? Qua de cauſa Apoſtoli iſtud ipſum Præceptum omnibus Chriſtianis impoſuerint? Reſpondeo carnis eſum non niſi poſt diluvium nobis fuiſſe permiſſum. Lucidè hoc docet in adducto de jejuniis libro Tertullianus: *In primordio herbidum ſolummodo & arboreum homini pabulum addixit Deus, poſtea verò ad Noe enumerata omni ſubjectione omnium beſtiarum terræ, & volatilium Cæli, & moventium in terra, & piſcium maris, & omnis viventis, erunt vobis, inquit, in eſcam, velut olera fæni dedi vobis univerſa. Verum in ſanguine animæ ſuæ non comedetis*. Quod Cap. 16.
ipſum in libro adverſus Tryphonem Juſtinus Martyr, in primo & ſecundo contra Jovinianum libro Sanctus Hieronymus, in pluribus ſuper Geneſim homiliis Sanctus Joannes Chryſoſtomus, variis in locis Theodoretus, ac alii antiqui docent Græci & Latini. Geneſis locum, qui bina ex immundis, ex mundis ſeptena animalia juſſit induci in arcam, laudat Theodoretus, & adjungit: *Cùm Deus hominibus eſſet per-* Quæſt. 52.
miſſurus manducare carnes, & homines pii ſacrificaturi eſſent illi, majorem numerum mundorum animalium cuſtodiri juſſit, nempe tres conjugationes ad augmentationem generis, unum vero reliquum animal ad ſacrificandum. Cuncta intra arcam animalia affirmat victitaſſe ex fœno, & addit de omni anteriori tempore: *Manifeſtum eſt, quod & homines & animalia ab eſu carnium abſtinebant, pro alimento verò fructibus è terra naſcentibus utebantur*.
Quod nec piſces uſque ad diluvium potuerimus Quæſt. 53.
manducare, addit in ſequentibus quæſtionibus. 54. 55.
Latiùs hæc exponit Michael Glycas: *prima lex homini fructuum tantum uſum concedebat, cum adhuc Paradiſo dignus eſſet. Itaque tam homines, quam aeriæ volucres, & terreſtres beſtiæ fructibus arborum, herbis & gramine veſcebantur. Et quamquam hodiè leo, pardalis, aliæ feræ cruentis mactationibus & cibis delectentur, tamen id temporis hæc etiam animalia legi naturæ ſubdita fructibus tantum alebantur. At poſtquam Deus hominem jam factum intemperan-*

perantiorem vidit, altera lege poſt diluvium poteſtatem ei fecit omnibus veſcendi. Propter hanc conceſſionem reliqua etiam animalia quibuslibet veſci cœperunt. Ita leo carnivorus ab eo tempore fuit, & morticina vultures obſervant. Nec enim id temporis, quo primum oriebantur animalia, terram vultures circumſpectabant, ut ad paſtum cadavera conſequerentur, ſed in pratis alimoniam quærebant. Et Abelem fuiſſe opilionem objicientibus reſpondet: *Scire debes pecudum curam inventam fuiſſe veſtimentorum cauſa, quemadmodum in oratione nona de ſex dierum operibus Chryſoſtomus inquit.*

Et huic alimentorum mutationi cauſa aſſignatur à variis varia. Glycas adſignat majorem depravari hominis intemperantiam. Et ſanè multiplicata & ad originale addita plurima actualia crimina naturam noſtram ſemper depravarunt in fortiores libidines. Eandem cauſam adducit in ſecundo adversùs Jovinianum libro S. Hieronymus. Primævi mundi abſtinentiam laudat, ac proſequitur: *Poſteà videns Deus, quòd diligenter ad malitiam eſſet appoſitum cor hominis ab adoleſcentia, & ſpiritus ejus in his permanere non poſſet, qui erant caro, opera carnis diluvio condemnavit, & audaciſſimam hominum gulam, dedit eis licentiam comedendarum carnium, ut dum ſibi intelligunt licere omnia, non deſiderent magnopere quod licebat, ne mandatum verterent in cauſam prævaricationis.* Quidam adversùs primævum mandatum videntur attentaſſe carnes, atque ita cataclyſmum advocaſſe: & huic à ſimili lapſu præſervandæ infirmitati videtur Deus carnes indulſiſſe. Hanc ipſam
Quæſt.55 cauſam adducit, & cum alia conjungit in quæſtionibus ſuper Geneſim Theodoretus: *Mox ubi Deus creaſſet hominem, dedit ei terræ fructus, jubens illum veſci fructu ſeminum & arborum. Poſt diluvium autem majores illi delicias munificè largitur, jubens occidere & comedere volatilia, & natatilia, & terreſtria animalia, affectum affectu repellens, & leviori curans graviorem. Prævidens enim Deus homines in extremam dementiam delapſos, hæc omnia pro Diis habituros, permiſit illorum eſum, ut iſtam impietatem cohiberet. Summa enim inſania eſt adorare quod comeditur.* Loquitur ex ſententia, quæ exiſtimat nullam antè diluvium fuiſſe idololatriam. Verùm haſce cauſas refutat, & aliam adducit in vigeſima ſeptima ſuper Geneſim Homilia S. Joannes Chryſoſtomus, laudans Divinæ Majeſtatis ad Noe verba, ac pergens: *Hic eſt initium edendarum carnium. Non ut ipſos ad ventris ingluviem paret & inſtruat, ſed quia ex ipſis Noe erat ſacrificaturus, & Deo gratias acturus, ut ne videamur à conſecratis quaſi abſtinere. Idcircò edendi facultatem concedit, & valdè ſecuros reddit.* Verùm neque hæc ratio concludit. Etenim etiam primævi homines Deo ſacrificarunt animalia, nec tamen ex ipſis participarunt. Omne tunc ſacrificium erat holocauſtum.

Michaelis Glycæ rationem probat in laudato adversùs Jovinianum opere etiam S. Hieronymus,
L.10.c.10 ac inſuper inſinuat aliam: *Dicæarchus in libris antiquitatum & deſcriptione Græciæ refert ſub Saturno, id eſt, aureo ſæculo, cum omnia humus funderet, nullum comediſſe carnes, ſed univerſos vixiſſe frugibus & pomis, quæ ſponte terra gignebat.* Aurea

Saturni ſæcula ſunt vana Poetarum figm
attamen non carent omni fundamento.
Hebræorum litteras aut traditiones illi ir
nugas paſſim tranſtulerunt. De primævo
ad diluvium mundo ſcribit in ſuis ſuper Ge
quæſtionibus B. Alcuinus Flaccus: *An*
ante diluvium eſſent? Reſpondeo, videtur no
ſe. Quia arcus non erat, niſi ex radiis Solis
mida nube. Poteſt autem fieri, ut ex roris
tium, ſicut in Ægypto, irrigatione terra fœ
retur. Pluviæ, venti, nives, aliæque el
torum tempeſtates peſſimè vexant ac deteru
ſtra corpora. Iſtorum nihil, ſed nobis ſo
commodiſſima tunc ſemper fuiſſe omnia e
ta, plures Scriptores affirmant. Et hinc
vi homines vitam ad mille ferè annos pro
runt. Aliam hujus rei cauſam adducit i
ſuper Geneſim commentariis Ephrem
agens de ejecto extrà Paradiſum Adamo:
gnitas atque gratia eſt perpetuus ſcopus Deo.
tationem ipſi dederat in Paradiſo, ſed præva
eſt. Rurſus ergò extruſit Paradiſo, ſed in
quo. Sed & hic perditiſſimi homines deliqueru
qui juxtà Paradiſum habitarent, indigni
runt. Arcæ igitur imperavit, ea in Armenia
portavit. Latiùs in libro de Paradiſo e
Moyſes Barcepha: *Alii exiſtimant indè ex*
liquerat Adamus, & ex Paradiſo fuerat elimi
uſque ad diluvium mortales omnes manſiſſe in
ra, quæ trans Oceanum circum Paradiſum ex
hanc verò, quam nos jam habemus, terram
uſque tempus fuiſſe vacuam prorsùs hominib
deſertam. Illos omnes diluvio obrutos propte
impuritatem periiſſe, uno Noe viro juſto cum
liberis atque conjugibus ſuperſtite, ut reliq
fuerint ſoli octo mortales. Cæterum Noe cc
illa, quæ ultrà oceanum eſt, terra ſeviſſe,
ex illis arcam illic ſtruxiſſe, eaque vectos oc
homines, cum à diluvio ſervati eſſent, ex il
radiſi regione in hanc noſtram perveniſſe, non
pedibus maris vadum pertranſiſſe. In illa,
hodiè dicimus Americanam Indiam, terra
que Scriptor affirmat fuiſſe Paradiſum. E
iſta Regio eſt totius mundi fertiliſſima.
ſolas Paradiſo vicinas partes addunt ha
primævos poſt lapſum homines, ac non n
diluvium veniſſe in Armeniam, hinc
ſos in Aſiam, Africam, & Europam.
in iſto clymate poſſit fuiſſe plena clementi
nium elementorum. Joſephus Antonius
zalez nuper publicavit diſſertationem, qua
tur demonſtrare primævam terram nunc eſſ
noſtram hodiernam olim fuiſſe Mare. Ha
digent longo examine. Quidquid ſit, c
eſt omnia elementa eſſe diluvio corrupta,
que rectè pergit Beatus Alcuinus: *Cur eſu*
nium poſt diluvium homini conceditur, & n
teà? Reſpondeo, propter infœcunditatem t
ut æſtimatur, & hominis fragilitatem. Etiam
tit, cur de primævis hominibus Deus di
Diſperdam eos cum terra, & reſpondet: *Tr*
Doctores terræ vigorem & fœcunditatem longè
miorem eſſe poſt diluvium, quàm antè, &
hominibus carnem edendi licentiam eſſe datan
antè diluvium fructibus terræ ſolummodò vi
ho

homines. Ab elementis non tantùm elnguntur noſtra corpora, ſed etiam ex ipſis formantur, organizantur, ac nutriuntur: quare illis deterioratis etiam hæc non potuerunt non deteriorari. Hinc ergò poſt diluvium brevior cœpit eſſe noſtra vita, & ſolidiori carnium alimento indigere. Hinc qui aquam anteà biberamus, cœpimus vineas plantare & vinum bibere. Hinc à Gentilibus, Dei myſteria cæco mentis oculo palpantibus, ficta eſt fabula aureorum ſæculorum.

Cur verò Divina Bonitas, dum carnem indulſit, ſuffocata & ſanguinem exceperit, varii adducunt varias rationes. De quibuſdam ſui ævi Doctoribus ſcribit in vigeſima ſeptima ſuper Geneſim Homilia Sanctus Joannes Chryſoſtomus: *Dicunt aliqui brutorum ſanguinem gravem, terreſtrem, & multarum ægritudinum cauſam, ſi comedatur*. Similem rationem adducit in quarta Catecheſi Sanctus Cyrillus Hieroſolymæ Epiſcopus: *Apoſtoli & Seniores omnibus gentibus communem Catholicam ſcribunt epiſtolam, ut abſtineant ſanguine & ſuffocato. Nam homines multi feri & immanes, moreque canino viventes, ſanguinem lambunt, agreſtium & ferocium inſtar, ſuffocata devorant abundè*. Eandem rationem haud dubiè adſcripſerit primævę prohibitioni. Verùm haſce rationes improbavit idem Sanctus Joannes Chryſoſtomus, & hanc adduxit: *Vide, obſecro, Dei benignitatem, quomodo priùs magna beneficia donat, & tandem aliquod & leve dat mandatum. Et ſicut de Adam dictum eſt, poſtquàm ei conceſſit ut habitaret in Paradiſo, & tot ac tantis frueretur, tandem ei præcepit, ut ab unico ligno abſtineret, ita & hic poſtquàm promiſit non ultrà ſe talem illaturam generalem ſtragem, & poſtquàm ipſi benedictionem ſunt conſecuti, dominatique priſtinam ſuper bruta omnia poteſtate & carnium eſu ſecurè permiſſo, tunc inquit, verumtamen carnem in ſanguine animæ non comedetis*. Et in eadem Homilia: *Hoc autem facit ideò, ut primis illis temporibus comprimat illorum impetum & propenſionem ad homicidia*. Ut primus in Paradiſo lapſus fuit ſuperbia, ac indè nata curioſitas & multa inobedientia, ita extrà Paradiſum prima ad cataclyſmum præparatio fuit fraterna invidia, ac indè natum homicidium. Hinc à Dei filiis hominum filii cœperunt diſcerni, omni flagitii & facinoris genere maculare terram, & generali ablutioni reddere obnoxiam. Hinc nos adversùs ſimiles impoſterum calamitates muniens divina clementia, ſtatim vetuit humanum fundi, beſtiarum verò ſanguinem manducari. Ita ab illo

L. 6. c. 12. fundendo voluit nos eſſe remotiſſimos. Quare Apoſtolicarum conſtitutionum auctorem, qui etiam primævos antè diluvium homines affirmat vixiſſe eadem lege, non ſatis intelligo. Etenim qui nullam carnem poterant edere, à ſanguine & ſuffocato non debuerunt ſingulariter prohiberi.

Porrò de Apoſtolica conſtitutione rectè ſcribit in trigeſima tertia ſuper Apoſtolorum Actus Homilia laudatus Joannes Chryſoſtomus: *Hæc nova Lex non præcipit. Nuſquàm enim de his differit Chriſtus. Sed à lege hæc ſumunt Apoſtoli*. Hac legia modica, quod & dudum antè legem fecerat Divina Majeſtas, portione cenſuerunt uniendos Gentiles & Judæos, atque ita totam legem cum reverentia paulatim ſepeliendam. Ex Evangelio deſumptum Sancti Pauli dictum, *Omnia munda mundis*, cum laudata Apoſtolorum conſtitutione confert & examinat in octava ſententiarum parte Cardinalis Robertus Pullus, & concludit: *Nemo Apoſtolos Apoſtolo quaſi contrarios objiciat, qui dum cætera conceſſerant, ſuffocatum cum ſanguine prohibuerunt, non Decretum ſancientes, verùm ut opinor, aliquorum imbecillitati condeſcendentes*. Cap. 12.

Quæ doctrina non eſt contemnenda. Ipſam omninò docuit etiam Cardinalis Humbertus. Etenim ſuffocati & ſanguinis abſtinentiam non ſolùm in antiquo, ſed etiam in novo per Apoſtolos teſtamento eſſe nobis impoſitam clamanti Michaeli Cerulario repoſuit: *Nec nos neſcimus. Tamen pro loco & tempore nonnulla carnalia veteris legis mandata Apoſtolos obſervaſſe ſcimus, quando adhuc quaſi in matutino crepuſculo tenebræ & lux conſulgebant, & intuentium oculos nunc huc, nunc illuc reducebant: Sic Apoſtoli in Judæa commorati, aliquando claritate Evangelii expergefacti, ab umbra legis recedebant, aliquando neceſſitate vel conſuetudine torpente in ea recidebant*. Per non ſatis Sanctis Apoſtolis dignum torporis vocabulum intelligit diſpenſatorium condeſcenſum. Quod ipſo intrà Judæam frequenter illi fuerint uſi, demonſtrat exemplis, atque proſequitur: *Sed ubi ab anguſtiis Judææ excluſi, amplitudine gentium fuerunt potiti, mox quaſi tenebris ſervitutis palàm erepti, quotquot ad ſpiritualem gratiam attrahebant, à carnalibus cæremoniis legis avertere non ceſſabant*. Præſentem conſtitutionem affirmat à Sancto præſertim Apoſtolo Paulo nec prædicatam, nec miſſam in executionem apud gentes, ideoque dumtaxat in diſpenſatorium Judaici pro ſuis ritibus Zeli temporale ſolatium emanaſſe. Interim Michaelis Cerularii tempore iſta conſtitutio quoad ſolorum grandium animalium ſuffocata & ſanguinem ſervabatur & à Latinis & à Græcis. Eramus per omnia pares. Etenim in litteris ad Nicolaum Diaconum, magnæ Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ Caſtrenſium, Theophylactus Bulgariæ Archiepiſcopus affirmat Latinos in quibuſdam rectè, in quibuſdam perperàm accuſari, & adjungit de eſu ſuffocatorum: *Hujus neque nomen Latinis temperantibus tolerabile eſt, ſicut nec nobis*. Quæſt. 3.

Ita teſtatur Demetrius Chomatenus, Bulgarorum item Archiepiſcopus, in Reſponſis ad Conſulta Conſtantini Cabaſilæ Metropolitæ Dyrrachienſis. Exſtant apud Joannem Leunclavium Lib. 5.

in jure Græco-Romano. Atque ita præſens Michaelis calumnia nullum tunc habuit fundamentum aut colorem.

CALUMNIA II.

Latini barbam radunt.

AD hanc calumniam repoſuit Petrus Antiochiæ Patriarcha: *Quid noſtra intereſt, quòd Romanorum Sacerdotes barbam radunt? Nos enim*

etiam

Digitized by Google

etiam geſtamus in capite coronam, pro veneratione
procul dubio Principis Apoſtolorum Petri, ſuper quem
Dei Eccleſia eſt ſuperædificata. Et barbæ & verticis
raſuram affirmat adiaphora ac ſibi invicem ſimi-
lia, ideoque Latinos non plus de barbæ, quàm
Græcos de verticis raſura poſſe notari. Verùm
Michaelis mentem videtur non penitus perce-
piſſe. Etenim barbæ raſuram in ſolis Sacerdo-
tibus aut Clericis arguere eſt antiqua Photii
calumnia. Hanc auxit Michael, & eandem
raſuram in Latinis Laicis culpavit. Eandem
culpat in Alexio Duca Murzuflo Nicetas Cho-
niates, inter Latinorum militum vitia ponens
juveniliter raſam maxillam. Etiam Anna Co-
mnena. Etenim Boadmundum Siculorum Prin-
cipem deſcribit à capite ad calcem, & addit
hunc ſarcaſmum: *Barba cujus coloris eſſet non*
poſſim dicere. Genæ quippe ac mentum ejus acie no
vaculæ ad cutem raſa ſuperficiem habebant quovis
gypſo leviorem. Etiam Nicephorus Gregoras. E-
tenim è Matre Latina natum, & apud Latinos
Lib. 9. diu verſatum Theodorum Palęologum affirmat
Patri Andronico primo Imperatori fuiſſe ingra-
tum, quod animo, religione, habitu, & *raſa*
barba eſſet germanè Latinus. Raſuram hanc quan-
ti fecerit Michael Cerularios, lucet ex latæ in
ipſum à Cardinale Humberto excommunicationis
Edicto. *Michael & Leo Acridenſis, capillos capitis*
& barbas nutrientes, eos qui comas tondent, & ſe-
cundùm inſtitutionem Romanæ Eccleſiæ barbas ra-
dunt, in Communionem non recipiunt.

Quòd Græci barbas alant, & frequens eſt &
antiquum. Etenim Latinorum Militum, dum
ſub Guilielmo Siciliæ Rege ceperunt Theſſa-
lonicam, petulantias exaggerat in Andronico
Comneno Nicetas Choniates, & urget hunc
Lib. 1. cap. 2. articulum: *Obviorum barbas & capillos ambabus*
manibus comprehendebant, & hirtas ac promiſſas
illas barbas eſſe malas, capillis verò opus eſſe di-
cebant, ut ipſorum more in orbem tonderentur.
Imperatorem Iſaacium Angelum, dum Alexii
Branæ compeſcuit tyrannidem, Conradi Impe-
ratoris Milites ac etiam Urbani Latini ſtrenuè
adjuverunt, & ex cauſis fecerunt grandem Græ-
corum Civium ſtragem. Et quo ſe invidia li-
berarent, uſi ſunt hac per eundem Nicetam
Lib. 1. cap. 10. memorata arte: *Romanos, qui in pugna ceciderant,*
rant, Latinis veſtibus indutos, raſiſque barbis in
ſuarum ædium veſtibulis collocatos, pro popularibus
ſuis lamentati ſunt. Et de Tartarorum Principe
Tamerlane, qui Turcarum Ducem Bayazetem
duxit captivum, ſcribit Theodoricus à Niem:
Lib. 3. cap. 42. *Barbam protenſam habebat, pendentibus in illa*
pluribus pretioſis lapidibus, prout Magnatum Græ-
corum & partium Orientalium conſuetudo vetus
obſervat. Et in ſacri Belli hiſtoria ſcribit Gui-
lielmus Tyriorum Metropolita: *Mos eſt Orienta-*
libus, tam Græcis quàm aliis Nationibus, barbas
Lib. 11. cap. 11. *tota cura & omni ſollicitudine nutrire, pro ſummo-*
que probro, & majori quæ unquàm irrogari poſſit
ignominia reputare, ſi vel unus pilus quocumque ſibi
caſu de barba detrahatur. Et hinc aſtutus Edeſſæ
Comes Balduinus militibus ſuis pro ſtipendiorum
ſecuritate obligavit opulentiſſimi ſoceri ſui Ga-
brielis barbam, atque ita ab illo extorſit triginta
millia aureorum Michaelitarum. Nempè
aurum, quàm ſolam barbam illuſtris Ar
perdere maluiſſet. Rei ſeriem pluribus de
laudatus Guilielmus. Eandem Balduin
riam refert, & omnium Orientalium pro
zelum exponit Jacobus Cardinalis de Vi
& adjungit: *Sicut apud Latinos Ennuchi*
barba penitus carent, indecentes & quaſi
nati cenſentur, ita Orientales pro ſummo
opprobrio, non ſolùm ſi barba radantur, ſe
ſi unus ab eis pilus extrahatur. Unde nun
vid, quibus Naas Rex Ammonitarum in cont
David dimidias barbas raſit, aliam partem
noluerunt, ſed abſconderunt ſe in Iericho, do
barum recuperaſſent honorem. Et quòd Aſſy
Regi Sennacherib in ſummam, ex qua ju
tur Regno indignus, ignominiam Angel
bam raſerit, apud Sanctum Hieronymu
mant Hebraicæ ſuper ſecundum Paralipo
librum traditiones. Barbæ raſuram apu
cos fuiſſe fœdiſſimum ſupplicium, oſter
ſit vario teſtimonio Annæ Comnenæ,
Cantacuzeni, ac aliorum recentiorum
rum. Nec deſunt antiqua teſtimonia au
pla. Etenim de ducendis in captivitatem
bitis ſcribit Propheta Hieremias: *Omn*
calvitium, & omnis barba raſa erit. E
Theodoretus: *Is erat captivorum habitu*
dem de ipſis verba Iſaiæ laudat Sanctus H
mus, & adjungit: *Apud antiquos barbæ,*
quæ raſura luctus indictum fuit. Per hæc erg
tudo mœroris oſtenditur. Quod repetit e
Hieremiæ & Ezechielis commentatio.
quibuſdam Meſopotamiæ Monachis ſcr
ctus Epiphanius: *Deterius quiddam ab illi*
Siquidem barbam, hoc eſt, propriam viri
reſecant. Atqui in Apoſtolorum conſtitutioni
no ſermone ac dogmate præſcribitur, ne ea c
tur. Hoc eſt, ne barba ponatur, nevè m
cultus & ornatus uſurpetur. Apoſtolicæ ap
manum Clementem conſtitutiones vetant
radi. E in Chriſtiano Pædagogo habet C
Alexandrinus: *Eum, qui vir eſt, pecti*
ri crines componentem ad ſpeculum, genaſq
velli, ac deglabrari, quomòdo non eſt plen
bre? Et certè niſi eos nudos videris, mul
putaveris. Et infrà: *Deus voluit fœminan*
eſſe glabram ac lævem, ſola coma, ſicut eq
ba, ſponte naturæ exultantem; virum au
ſicut leones barba ornaſſet, virilem etiam fec
eo pectore, quod quidem & roboris & imperii
cium. Pluribus hæc confirmat, & Raſo
Vulſorum mercenarias officinas addit eſſe
meretriciæ fornicationis. Et pergit in alio
De pilis ita videtur. Virorum quidem cap
hirſutum, niſi fortè pilos criſpos habeat,
autem hirſuta. Intorti autem capilli ne à c
mium dimittantur, in comam muliebrem del
Viris enim barba ſufficit. Quòd ſi quis etiam
non nihil tondeat, ea tamen non eſt omninò a
da. Eſt enim turpe ſpectaculum. Et barbæ
uſque tonſura videtur non multum abeſſe à v
lævore. Et hæc ſunt fundamenta, ex qui
chael Cerularius nos cenſuit Apoſtolici C
prævaricatores, ideoque anathematizand
Ve

Digitized by Google

Verùm mos iſte etiam apud Græcos non fuit univerſalis. Etenim adverſùm Chriſtianos Antiochenos, à quibus hircina ejus barba deridebatur, ſcribit in Miſopogone Imperator Julianus: *Ne quiſquam exiſtimet me ex maledicto iſto gravius commoveri. Ipſe enim cauſam prætereo, qui hircorum ſimile mentum gero, cùm poſſim hoc læve glabrumque efficere, quale habent formoſi pueri omneſque mulieres, in quibus natura ineſt amabilis decor & venuſtas. Nam vos in ſenectute veſtra etiam veſtros Liberos imitamini, & pro iſta veſtra delicatiſſima vita, & ſimpliciſſimis fortaſſe moribus, ſtudioſè illud glabrum facitis, & virum non ut ego ex genis, ſed ex fronte oſtenditis.* Et infrà: *Omnes ſint formoſi, proceri, glabri, & imberbes.* De Gentilium Philoſophis ſcribit in prima Oratione de Divina Providentia Theodoretus: *Philoſophorum Phalanx pallio albo, & barbæ prolixitate, & capitis capillitio Philoſophiam metitur.* Cyrenſis ad Euphratem Epiſcopus fuit Theodoretus, ſpectans ad Patriarchatum Antiochenum. Et dum ob dejectas Principis Statuas crudelia à magno Theodoſio ad ipſam Patriarchalem Civitatem venerunt cum armatis executoribus Edicta, ad omnem populum declamavit Joannes Chryſoſtomus adhuc Presbyter: *Ubi nunc ſunt pallia geſtantes, & profundam oſtentantes barbam, externorum Philoſophi? Omnes nunc Civitatem deſeruerunt.* Non per Cives, ſed neſcio quos advenas fuerat facta dejectio, ideoque & Clerus & populus animis ſuis infixerunt Sapientis monitum: *Juſtus confidit ut Leo.* Conſtantes manſerunt in Civitate, ſeſe expurgaturi, & deprecaturi iram Principis. Quin & omnes per vicina deſerta commorantes Monachi ſe adjunxerunt. At verò gentilis ſapientiæ animalia, quod ſuæ pelli metuerent, ſe dederunt in fugam. Hinc ipſorum barbam deriſit Chryſoſtomus. Quod nempè Antiocheni eſſent paſſim raſi, aut tonſi ad cutem. Hinc & Imperatorem Julianum, qui etiam tonſura & veſte ferebat ſe Philoſophum, omnis Civitatis Chriſtianitas antea deriſerat. Hinc pergit Chryſoſtomus in tertio Sermone de Sancto Propheta Job: *Oppreſſus Job circumtotondit comam. Nunc inter nos flentes multi nutriunt comam. Ille autem abſcidit. Quare? Id nimirùm eſt propoſitum ei qui flet, ut contrariam in formam conſtituat habitum. Ubi enim honoratur coma, ſignum fletus eſt tonderi; ubi verò tondetur, ſignum fletus eſt non tonderi. Ubique enim à flentibus contraria ſumitur forma.* Nequaquàm de Occidente & Oriente loquitur, ſed de ſolo Oriente, atque ita lucidè aſſirmat alios iſtic fuiſſe raſos, alios longobarbos. Et in trigeſima ſeptima ſuper Apoſtolorum Actus Homilia ſcribit de Perſarum exploratoribus: *Perſæ tiara ſublata, & gladiis peculiaribus, & barbaricis calceamentis dimiſſis, alieno in habitu Regionem noſtram ingrediuntur, & raſi in corpore, & familiari lingua loquentes bellum occultant.* Vicinam ſibi Antiochiam, ac Syriam Perſæ præſertim explorabant. Hinc erant barba raſi. Quod nempè Romanus iſthic populus illo ſchemate paſſim uteretur. Quod etiam tunc multi per Ægyptum & Gentiles & Chriſtiani barbam raſerint, lucet ex adductis Clementis Alexandrini teſtimoniis. Affirmat, licet ex cauſis improbet, iſthic fuiſſe plures ubique Raſorum officinas.

Quin imò de Imperatore Heraclio ſcribit Georgius Cedrenus: *Heraclius barba fuit lata atque prolixa, ſed Imperator factus extemplo comam totondit, ac mentum raſit, qui eſt Imperatorum habitus.* Et de Imperatore Juſtiniano Faſti Alexandrini: *Juſtinianus erat mento raſus, ritu Romanorum.* Omnes enim antiqui Romanorum Principes radebant barbam. Quòd primus ipſam aluerit Adrianus, Dio teſtatur. Raſuram à ſucceſſoribus fuiſſe reſumptam ſuadent Antiochenorum ſarcaſmi in Julianum. Inſuetam Imperio formam in ipſo riſerunt. Et adducta de Juliano ac Heraclio teſtimonia evincunt Jovianum & Succeſſores ad raſuram rediiſſe. Et duravit illa uſque ad Conſtantinum quartum, ab Imperialis barbæ novo more dictum Pogonatum, ſeu Barbatum. Scio ab aliis adduci aliam agnominis cauſam: at hæc videtur fundatior. Exindè Succeſſores aluiſſe putantur barbam: & paulatim in omnem populum traduxiſſe. Sanè hæc Alexandrini Chronici verba, *Ritu Romanorum*, videntur omnem deſignare populum. Nam & Arcana Procopii hiſtoria Venetam Circenſium factionem notat de alieno, ac non Romano cæſariei habitu, & addit de barba: *Erat mento & alis intonſis.* Interim Græcorum Euchologion etiamnum hodie habet hunc titulum: *Oratio in barbæ abraſionem.* Et oratio concludit ad Dominum Deum: *Ad tuam gloriam barbæ detonſioni principium dat ſervus tuus.* Et Joannes Goar commentatur: *Græcorum juvenibus, myſtacibus ſervatis, mentum radere conſuetum eſt, & ab anno trigeſimo barbam omnem enutrire.* Ritus originem habemus in libro Levitici: *Neque in rotundum attondebitis comam, nec radetis* Cap. 19.
barbam. Ad quæ verba Theodoretus: *Moris eſt apud Græcos capita puerorum non attondere, ſed ſinere capillos promitti, & hos poſteà Dæmonibus dedicare.* Mos fuit etiam apud quoſdam Germanos. Etenim de Cattis ſcribit in libro de Germanorum moribus Cornelius Tacitus: *Ut primum adoleverint, crinem barbamque ſubmittere, nec niſi* Cap. 31.
hoſte cæſo exuere votum, obligatumque virtuti oris habitum. Solemni tonſura aut raſura judicabantur antea non eſſe digni. Et avita conſuetudo in Oriente permanſit apud Chriſtianos. Etiam hi filiis ſuis & primam tonderi comam & primam barbam radi ſolemniter curarunt per Sacerdotem, & iſtas primitias offerebant Divinæ Majeſtati, atque ita illos hujus ſervitio iterùm mancipabant. Eſt ritus antiquiſſimus. Etenim de hoc exiſtimo loqui Ammianum Marcellinum, ubi Diodorum Alexandrinæ Eccleſiæ Presbyterum Lib. 22.
aſſirmat fuiſſe à gentilibus trucidatum, quòd cap. 11.
puerorum cirros licentiùs detonderet, ad Deorum honorem exiſtimans pertinere. Hæc verba, *Ad Deorum honorem*, continent paganam Ammiani phraſim. Diodorus enim, licet Arianus, Gentilium Deos deteſtabatur. Clericalis tonſura ſemper & cum ſtudioſo delectu, & per ſolos Epiſcopos fuit olim data, ideoque paſſim omnibus per Diodorum data videtur fuiſſe jam laudata ab Euchologio. Diodorus videtur etiam gen-

gentilium filiis ſecuiſſe, & Deo vivo ac vero obtuliſſe primus cirros, ideoque ab ipſorum parentibus fuiſſe occiſus.

Ad hunc etiam ritum ſpectat quòd liber Pontificalis ſcribit de Imperatore Conſtantino quarto, & Benedicto ſecundo Pontifice: *Hic ſuſcepit Mallones capillorum Domini Juſtiniani & Heraclii, filiorum Clementiſſimi Principis, ſimul & juſſionem, per quam ſignificat eoſdem capillos direxiſſe.* Et de Carolo Martello habet in Centulenſis Monaſterii Chronico Frater Richarius: *Carolus pepegit fœ-*
Lib. 2. cap. 2. *dus cum Luitprando Longobardorum Rege, eique filium ſuum Pippinum miſit, ut more fidelium Chriſtianorum ejus capillum primus attonderet, ac Pater illi ſpiritualis exiſteret.* Quod ipſum teſtantur & alii Francorum Scriptores. Etiam à Pippino Rege filium Carolum fuiſſe eodem fine miſſum ad eundem Regem, affirmat Chronicon Monaſterii Novaliacenſis. Et de Michaele Bulgarorum Rege ſcribit in octavi Concilii præfatione Anaſtaſius Bibliothecarius: *In tantum crevit pietas Principis, & abundabat circa Beatum Petrum venerationis affectu, ut quadam die manu propria ſuos capillos apprehenderet, & contemplantibus cunctis traderet Romanis Miſſis, dicens; Omnes Primates & cuncti populi Bulgarorum terræ cognoſcant ab hodierna die me ſervum fore poſt Deum Beati Petri & ejus Vicarii.* Non igitur ſoli fideles Græci, ſed etiam nos olim Latini noſtris pueris ſolemni & ſacro ritu abſcidimus cirros, & Divinæ Majeſtati dedicavimus. Nam & ipſos ſibi abſcidit Michael Rex, quod licet non poſt veteres ex Matris utero, tamen poſt novos ex Sancto Fonte natales eſſent primi. Poſſit apud gentiles Bulgaros viguiſſe mos gentilium Batavorum, de quorum Principe Gentile ſcribit in quarto hi-
Cap. 61. ſtoriarum libro Cornelius Tacitus: *Civilis barbaro voto, poſt cœpta adverſùm Romanos arma, propenum & rutilatum crinem, patrata demum cæde legionum, depoſuit.* Poſſit Michael votum, quod ante ſuis Diis paganus quandoque fecerat, etiam Sancto Petro Chriſtianus expleviſſe. Quidquid ſit, Græcorum juvenes, dum uſque ad trigeſimum annum radunt barbam, Apoſtolicos Canones non prævaricantur.

Eadem varietas fuit apud Latinos. Nequaquàm omnes olim fuerunt barba raſi. Lucet ex Longobardis. Quod enim etiam Chriſtiani barbas ſuas alere perrexerint, demonſtrat in Adriani primi vita liber Pontificalis. Spoletinos ac Reatinos, quos à civili Romanæ Eccleſiæ Dominio & obedientia abſtraxerant Longobardi, affirmat à Rege Deſiderio rediiſſe ad laudatum Pontificem, & adjungit: *Omnes more Romanorum tonſurati ſunt.* Eadem in vita exponit Ciacconius: *Spoletini & Reatini Romam perrexerunt, ſe ad pedes Pontificis proſtraverunt, atque in ejus verba perpetuam Romanæ Eccleſiæ fidem & obſequium juraverunt, depoſito capillo & barba, quod apud eam gentem deditionis veræ maximum ſignum erat.* Et ipſorum per Rotharim Regem Chriſtianum lata lex habet: *Si quis hominem liberum ſubi-*
Lib. 1. tit. 6. cap. 4. *tò ſurgente rixa per barbam aut per capillos traxerit, componat ſolidos ſex. Si ſervum miniſterialem, aut Aldium, ſeu ſervum alienum ruſticanum per barbam*
aut capillos traxerit, componat et ſolidum
Nec tamen Romani ac alii Itali erant barb
Lucet ex Ratherii Veronenſis Epiſcopi lil
contemptu Canonum. In ſecunda ejus par
ſolutos ſui Cleri mores exaggerat, & adj
Ad tantam conſuetudo impulit impudentiam,
ſummodò barbiraſio & vertice cum aliquantula
diſſimilitudine nudo diſtare eos videas à ritu
Quod ipſum etiam in Epiſtola ad Alexa
ſecundum Pontificem, & in Epiſtola ad
Florentinos ſcribit & queritur, atque ita
affirmat Laicos tunc non fuiſſe barba raſ
ctus Petrus Damiani.

Eadem forma viguit olim apud Anglos
nim inter Cives Londinenſes Matthæus P
ſis memorat Robertum & Guilielmum cu
ba, & dat rationem cognominis: *Guilieli*
avitum ob indignationem Nortmannorum rad
bam contempſit. Exponit in ſuperioribus
bens de Anglicanis Militibus, quos ad
mi Conquæſtoris exercitum explorandum
Rex Haroldus: *Illi ſeriò affirmabant omnes*
tus illius Milites videri Presbyteros, eo quòn
totam cum utroque labio haberent raſam. Et
therici tertii decimi ad S. Albanum Abba
pergit de ejuſdem Guilielmi novis legibu
culcabantur ſpreti & deriſi Nobiles Angli,
Nortmannorum barbas radere & cincinnos
tur. Et infrà: *Ipſo Normandicæ perſecutio*
pore exularunt ab Anglia Nobiles tam Milite
Prælati viri ſancti, generoſi, ac dapſiles,
Orientalium, & maximè Trojanorum, barb
mas nutriebant, armis & fide probatiſſimi.
igitur tunc alebant barbas, ade qu- dilij
ut ipſarum ſibi à novo Rege imperatam
dicerent barbaram perſecutionem, & aliq
lara maluerint, quàm barbam amittere.
Londinenſis ille Robertus, quòd Regiia
nollet obaudire, appellatus fuit Robertu
ba, & apud Reges de mala fide ſemper ſu
Porrò Siciliæ Princeps Boadmundus erat
mannus, ideóque & ipſe & omnes ejus
litones fuerunt raſi.

Et quidem intrà Gallias ſoli tunc No
videntur fuiſſe raſi. Etenim quòd Fra
Reges crinem profuſum & ſubmiſſam
gererent, eaque eſſet dominantis ſpeci
fertè teſtatur in magni Caroli vita Egi
Et de Dodone Diacono, quòd ad Jud
ctus Apoſtata ſibi crinea & barbam
permiſerit, affirmant Bertiniani Francor
nales. Quòd nempè cuncti in Regno La
ita conſueſſent. Eginardus, ſubmiſſam
ſcribens eſſe dominantis ſpeciem, omni
mat inter Regem & ſubditos quoad
fuiſſe iſtud diſcrimen, quòd quoad crin
ſe ſcribit Agathias: *Solemne eſt Franco*
gibus nunquàm tonderi, ſed à pueris into
nent, cæſaries tota decenter eis in humeros
det. Anterior coma à fronte diſcriminata i
que latus deflexa. Neque verò, quemadmod
cis & barbaris, impexa iis & ſqualida, for
eſt coma, vel complicatione indecenter cirra
ſmigmata varia ipſi ſibi adhibent, dilig
curant, idque velut inſigne quoddam, ex

honoris prærogativa Regio generi apud eos tribuitur.
Subditi enim orbiculariter tondentur, neque eis pro-
lixiorem comam alere facilè permittitur. Quidquid
ſit, etiam ſubditi non fuerunt barba raſi.

Tit. 95. Nec etiam Alemanni. Lucet ex ipſorum anti-
cap. 2. qua Lege: *Si quis barbam alicujus nolentis totonde-*
rit, cum ſex ſolidis componat. Nec item Bohemi
aut Moravi. Etenim Joannes Moravienſis E-
piſcopus Jeromirum Pragenſem Epiſcopum,
quòd ejus ſervientes contumelioſè *decapillaſſet*,
& ipſorum barbas abradi præcepiſſet, accuſavit
apud Gregorium ſeptimum Pontificem, & Je-
Lib. 1. romirus omni ſtudio ſe expurgavit. Habes hæc
Epl. 78. in Epiſtola laudati Gregorii ad Uratiſlaum
Bohemiæ Ducem. Germanorum mos videtur
olim fuiſſe varius. Etenim Imperatorem Hen-
ricum Sanctum, dum Romæ coronandus ſo-
lemniter procederet ad Sancti Petri Baſilicam,
Lib. 7. fuiſſe à ſex barba raſis, & à ſex prolixa barba
ornatis Senatoribus ſtipatum ſcribit Ditmarus
Epiſcopus Merſeburgenſis. Quòd nempè quidam
tunc in Germanico Imperio hunc, quidam po-
puli iſtum haberent morem. Et de Fredegon-
de Francorum Regina, Bajocaſſinos Saxones
in belli ſubſidium advocante, ſcribit in Franco-
rum hiſtoria Sanctus Gregorius Turonenſis E-
piſcopus: *Fredegondis Bajocaſſinos Saxones, juxtà*
Lib. 10. *ritum Bitannorum tonſos, atque cultu veſtimenti*
cap. 9. *compoſitos, abire præcepit.* Nempè etiam de Lai-
cis omninò verum eſt, quod de Clericis ſcribit
ad Naitonum Pictorum Regem Abbas Ceolfri-
dus: *Scimus quia neque Apoſtoli omnes uno eodem*
modo ſunt attonſi, neque nunc Eccleſia Catholica,
ſicut una fide in Deum conſentit, ita etiam una at-
que indiſſimili totum per orbem tonſuræ ſibi forma
congruit. Prophetam Job comatum, Patriacham
verò Joſeph demonſtrat fuiſſe attonſum, & ad-
jungit: *Ecce uterque vir Dei diverſum ab altero*
vultus habitum foris præmonſtrabat, quorum tamen
intus conſcientia in parili virtutum ſibi gratia con-
cordabat. Exſtat Epiſtola apud Anglicanam hi-
ſtoriam Venerabilis Bedæ. Variæ Latinæ Gen-
Lib. 5. tes, uti veſtis, ita & barbæ variam ſemper ha-
cap. 22. buere formam.

Antiquam Latinæ barbæ diſciplinam edicit in
Libro de Fœminarum cultu Tertullianus: *Pro-*
prias præſtigias formæ & viri ſexus ſibi agnoſcit,
Cap. 8. *barbam acrius cædere, intervellere, circumradere.*
Loquitur cum Clemente Alexandrino, qui bar-
bam velli, radi, aut ad cutem tonderi vetat, per-
mittit autem ali, aut certè ita tonderi, ut men-
tum non omninò denudetur, quod hoc ſit turpe
in viro ſpectaculum. Evulſionem ac raſuram me-
ritò damnavit & Latina & Græca Eccleſia. Ete-
nim junioribus erat multi flagitii occaſio ac fo-
mentum, Senes autem fœdabat vitio, quod eo-
dem in Libro notat idem Tertullianus: *Proh te-*
meritas! Erubeſcit ætas exoptata votis, furtum
confitetur, adoleſcentia in qua deliquimus ſuſpira
tur, occaſio gravitatis interpolatur. Plura addu-
cunt laudatus Clemens, ac etiam Gentiles Roma-
narum rerum Scriptores. Profuſam porrò bar-
bam Græca olim non impoſuit, ſed dumtaxat
toleravit, Latina autem Eccleſia omninò impro-
bavit. Etenim neſcio quos longobarbos Mo-
nachos durè & variè notat in libro de Mona-
chorum opere Sanctus Auguſtinus. Hi ſunt cum
fœmineis contra Apoſtolum crinibus, & hirco-
rum barba viri, quos ſacris Virginibus vitan-
dos mandat in Epiſtola ad Euſtochium etiam
Sanctus Hieronymus. Eoſdem notat in Epiſto- Epl. 24. cap. 12.
la ad Ruſticum Monachum. Etiam poſteriori- Epla. 4.
bus ſæculis Martinum Anachoretam, qui num-
quàm detonſam barbam nutriebat uſque ad ta-
los, culpat in litteris ad Teuzonem Florentiæ
Monachum Sanctus Petrus Damiani. Et San- Lib. 6.
ctum Franciſcum, dum ſuæ regulæ confirmatio- epla. 30.
nem ſupplicavit, omnes novimus fuiſſe in prima
inſtantia repulſum ab Innocentio tertio: Cauſas
varias adducit Matthæus Pariſienſis, eaſque in-
terfuit etiam *Prolixa barba*. Barbati enim & cri-
niti iſti Monachi primam de tonſura & barba li-
tem moverunt in Eccleſia, ipſam in variis Genti-
bus acriter turbarunt, atque ita Photio Schiſma-
tico & ejus Succeſſori Michaeli Cerulario variæ in
nos Latinos calumniæ anſam miniſtrarunt atque
fomentum. Vana & caduca iſtorum fundamen-
ta adducit in laudato Libro de Monachorum ope-
re Sanctus Auguſtinus.

Ex eodem principio de publicis Pœnitentibus
ſcribit in ſecundo de Eccleſiaſticis Officiis Libro
Sanctus Iſidorus Hiſpalenſis Epiſcopus: *Qui*
pœnitentiam agunt, capillos & barbam nutriunt, Cap. 16.
ut demonſtrent abundantiam criminum, quibus ca-
put peccatoris gravatur. Capilli pro vitiis accipiun-
tur, ſicut ſcriptum eſt: Funibus peccatorum ſuo-
rum unuſquiſque conſtringitur. Vir quippè ſi
comam nutriat, ignominia eſt, *ut ait Apoſtolus.*
Illam ergò ignominiam ſuſcipiunt Pœnitentes pro me- Cap. 55.
rito peccatorum. Quod ipſum eiſdem verbis ſcri-
bunt apud Alcuinum Flaccum Auctor de Officiis
Eccleſiaſticis, & in ſecundo Libro de Clerico- Cap. 29.
rum inſtitutione Rabanus Maurus. Et in animæ Lib. 3.
gemma confirmat Honorius Auguſtodunenſis. cap. 77.
At verò de pœnitentiæ petitoribus ſanxit Aga- Cap. 15.
thenſis Synodus: *Si comas non depoſuerint*, Cap. 12.
abjiciantur. Et tertia Toletana: *Epiſcopus eum* Lib. 1.
prius tondeat, & ſic pœnitentiam tradat. Quod cap. 2.
ipſum ſtatuit Synodus Barchinonenſis. Pœni-
tentes ergò & apud Gallos & apud Hiſpanos,
dum pœnitentiam peterent, debebant & verti-
cem & barbam radere, aut certè ad cutem ton-
dere, toto autem iſtius decurſu nec radi nec
tonderi poterant, atque ita lucet integros Lai-
cos nec raſos nec ad cutem tonſos fuiſſe, nec
longobarbos. Lucet Michaelis Cerularii in nos
calumniam non ſolùm eſſe frivolam, ſed & fal-
ſam. Soli enim cum quibuſdam ſuis forſan Pa-
rentibus in Gallia & Anglia & Sicilia ferè
Nortmanni fuerunt raſi. Iſti enim ſunt borea-
lium Germanorum progenies. De Photio, Cle-
ricalis barbæ raſuram damnante, rectè ſcribit
in opere adverſum ejus calumnias Ratramnus
Corbejenſis Monachus: *Quis non videat quanto*
ſit tenendum ridiculo, de barbæ tonſione quod cul-
pat? Et infrà: *Tam levis hæc calumnia agnoſci-*
tur, ut ei non reſponderi meritò decerneretur, ne
forſan talium levitati pares, vel certè leviores æſti-
mentur, qui nullam habenti rationem objecto reſpon-
dere potiùs, quàm contemnere delegerunt. Quid

enim refert ad juſtitiæ non tantum perfectionem, verùm etiam inchoationem barbæ detonſio aut conſervatio? Demonſtrat hac in re nihil à ſacris Litteris aut Apoſtolicis traditionibus eſſe conſtitutum, Lib. 4. cap. 5. addit reperiri varias Gentium conſuetudines, & proſequitur: *Aliis ineſt mos barbam ſeu caput tondere, nonnullis barbam quidem non tondere, caput verò totum nudare, nonnullis autem placet faciem pilis omnibus ſpoliare, verticem capitis capillorum tonſione detegere, relicta capillorum parte, quæ inter nudati verticis partes & tempora conſiſtit. At verò quidam barbam cum attondent, caput ex parte tondent, & detonſum ex parte relinquunt.* Loquitur de Clericis. Et de Laicis eſt eadem ratio. Photius & ejus Succeſſor Michael Cerularius ſuis nugis nos cogunt ad examinandas haſce quiſquilias. Cur Latini Clerici paſſim barbam raſerint, dixi ad octavam Synodum.

CALUMNIA III.

Latini comedunt immunda.

TErtiam de Sabbathi jejunio calumniam omitto. Abundè ipſam expoſui ad octavam Synodum atque Trullanam. An mundorum ac immundorum animalium diſcrimen fuerit conſuetudinaria ante diluvium lex, diſceptant & antiqui & novi Doctores. Quidquid ſit, ipſam ſtatim poſt diluvium aut induxit aut firmavit Divina Majeſtas, & per datas Moyſi ſanctiones firmiſſimè confirmavit, ex rationibus variis. Et licet ab omni hoc ſervitutis jugo nos ſolverit Evangelica gratia, & Græca tamen & Latina Chriſtianitas ſemper duxit quaſdam carnes eſſe non amplius cæremoniali ſignificatione, ſed naturali ad humani corporis alimentationem incongruitate immundas, ideóque non edendas. Et quidem Græci in ſuo Euchologio habent hoſce titulos: *Ordo ſolitus obſervari, ſi contigerit aliquod execrandum, qualecumque illud ſit, in aquæ puteum demergi. Ordo ſervari ſolitus, ſi contigerit aliquid execrandum in vini aut mellis, aut alterius cujuſcumque vas nuper incidiſſe.* Vaſa hæc & puteos accenſis cereis, ſacri thuris fumigatione, ſacra Theophaniorum aqua, & variis precibus expiant atque expurgant. Quem ritum aliqui ſine fundamento arguunt Judaicæ ſuperſtitionis. Hac de re non malè ſcribit Michael Glycas, affirmans jam ceſſare omnem legalem im- Part. 2. munditiam, & proſequens: *Neque novum tibi videatur etiam modo quædam pro immundis haberi, verbi gratia, Lupum, Leonem, Pardalim. Quippè magnus ille Baſilius hæc in adſceticis ſuis, qui libri rationes exercitiorum pietatis continent, in hunc modum explicavit & illuſtravit.* Quemadmodum in oleribus quod noxium eſt, ab eo diſcernimus quod naturæ noſtræ convenit, ſic in carnibus etiam ab utilibus noxias ſecernimus. Nam & cicuta proindè olerum appellatione venit, ut & vulturum carnes pro carnibus ducuntur. Nemo tamen mentis compos Hyoſcya-

mum comederit, nec carnem caninam guſ
rit, niſi fortè magna quædam neceſſitas ur
Quod quidem ſi uſu veniat, nihil hoc r
veſcens delinquit. *Quapropter ſcire debes nos
data res noxias averſari, & iis quidem an
bus veſci, quæcumque boni ſunt ſucci, ab al
tem abhorrere, quæ fortè valetudinem incommo
vel aliquid aliud ingratæ rei nobis ſunt concilia*

Quapropter hoc non eſt poſitivum Eva
mandatum, ſed naturæ lex generalis, qua o
jubemur proprium corpus non odiſſe, ſed d
re ac fovere. Hinc etiam apud Gentile
runt immunda animalia: Varia apud vario
tenim de antiquis Britonibus, quòd Le
Gallinas, & Anſeres quidem animi gra
rent, at comedenda non ducerent, teſta
libris de bello Gallico Julius Cæſar. Et
ſris, quorum tunc Amilcaris & Aſdrubal
ter Mago erat Rex, ſcribit Juſtinus: *Le
Dario Perſarum Rege Carthaginem veniunt,
rentes Edictum, quod Pœni canina carn
prohibebantur.* Et de Oratores Hortenſin
in libro de Pallio Tertullianus: *Primus
cibi cauſa occidit.* Quod ipſum in natura
ſtoria ſcribit Plinius. Et de Iſmaelitis ſeu
cenis, per Simeonem Anachoretam ad JE
CHRISTUM converſis, habet in Monaſt
ſtoria Theodoretus: *Divinis Myſteriis initi
paternis moribus valedicentes, aſinorumque
ſtium & camelorum eſum reſpuentes.* Et in ſe
adversùs Jovinianum libro Sanctus Hieron
*Quis ignoret unamquamque gentem, non com
ge naturæ, ſed iis, quorum apud ſe copia eſt
ſolitam? Verbi gratia, Arabes & Sarace
omnis Eremi Barbaria Camelorum lacte & c
vivit: Quia hujuſmodi animal pro tempore &
tate Regionum facilè apud eos & gignitur & nu
Hi nefas arbitrantur Porcorum veſci carnibus
enim, qui glande, caſtaneis, radicibus filicu
hordeo ali ſolent, aut rarò apud eos aut
non inveniuntur, & ſi inventi fuerint, a
non habent quæ diximus. E regione Sept
nales Populi, ſi ad eſum Aſinorum Camelo
compellas, ſimile putabunt eorum veſci carnib
ſi lupum comedere cogantur aut corvum. In Po
Phrygia vermes albos & obeſos, qui nigello
ſunt, & naſcuntur in lignorum carie, pro
reditibus Pater familias exigit. Et quomod
nos attagen & ficedula, mullus & ſcarus in
computantur, ita apud illos Xylophagon com
luxuria eſt. Rurſum Orientalis & Libyæ Po
quia per deſertum & calidam Eremi vaſtitate
ſtarum nubes reperiuntur, locuſtis veſci mo
Hoc verum eſſe Joannes quoque Baptiſta p
Compelle Phrygem & Ponticum, ut locuſtam
dat, nefas putabit. Coge Syrum, Afrum,
bem, ut vermes Ponticos glutiat, ita eos de
ut muſcas, millepedios, & lacertos. Quamqu
ri & Crocodilis terrenis, Afri etiam lacertis
bus veſci ſoleant. In Ægypto & Palæſtina,
Boum raritatem, nemo vaccam comedit,
rumque carnes & Boum, Vitulorumque aſſum
cibos, at in noſtra Provincia ſcelus putant vitu
vorare. Undè & Imperator Valens nuper lege
Orientem dederat, ne quis vitulorum carnibus v*

DISSERTATIO

...cultura providens, & peſſimum ...vulgi emendans conſuetudinem, pro al- ...aſſentibus Vitulos conſumentis. Nomades ...Glodita, & Scythæ, & Hunnorum nova feri- Et ſemi crudis veſcuntur carnibus. Porrò Ichthyopha- ...i Gens errans in littore maris rubri, ſuper petra Solis ardore ferventes aſſant piſces, & hoc ſolo ali- mento victitant. Sarmatæ, Quadi, & Wandali, & innumerabiles aliæ gentes Equorum & Vulpium carnibus delectantur. Laudatæ Valentis legi anſam dedit Imperator Julianus, qui nimia Sacrificiorum in ſuos Deos profeſſione totum Boum genus apud Syros fermè exſtinxerat. Quòd Gallia ovium dumtaxat, non autem vaccinum lac comederit ſuo tempore, videtur in Libro de Synodis affirmare Sanctus Hilarius Pictavienſis. Etiam ciconias, graculos, corniculas, fibras, lepores, ſylveſtres, ac domeſticos equos, & crudum laridum Germanis ac aliis Francis interdixerunt per Legatum ſuum Sanctum Bonifacium Zacharias Pontifex ac Gregorius tertius. Et prævaricantes juſſerunt caſtigari. Et tamen graculos etiamnum hodiè manducat Gallo-provincia. Et venerabilis Bedæ liber in Sancti Ivo-

Part. 15. cap. 96. nis Decreto habet hunc canonem: *Qui comedit ſcabiem, aut vermiculos, qui pediculi dicuntur, ſi infantes ſunt vel pueri, vapulent, ſi in virili ætate, ſeptem dies pœniteant, & utrique cum impoſitione*

Cap. 118. *manus Epiſcopi ſanentur*. Et Romanæ Eccleſiæ antiquus Pœnitentialis Liber: *Qui comedit vel bibit intinctum à familiari beſtia, id eſt, cane vel catto, ſi ſcit, centum Pſalmos cantet; ſi neſcit, duos dies jejunet. Qui dederit alicui liquorem, in quo mus vel muſtela mortua inventa ſunt, ſeptem dies pœniteat. Si quis ſemicoctum comederit inſcius, tres dies pœniteat, ſciens autem ſeptem dies pœniteat. Si quis tinxerit manum in aliquo cibo liquido, & non idonea manu, centum palmatis emendetur. Si in farina aut in aliquo cibo ſicco, aut in pulte aut in lacte coagulato mus vel muſtela mortua inveniuntur, quod in circuitu ejus eſt, totum projicietur foras, quod reliquum eſt manducetur*. Et in octava Sententiarum parte ſcribit Robertus Cardinalis Pullus:

Cap. 10. *Eſt cibus ex accidenti aut in conſueto contemptibilis. Potum etiam ſi quæ contra decus incidunt, nauſeatores non fuerunt. Hujuſmodi ſumere culpa non eſt, niſi intuentibus id ſcandalo ſit. Propter quod minimè comedas butirum inter Francos, aut inter alios quoſdam allium*. Et infrà. *Caſeus, jure gentium eſui conceſſus, à nonnullis ferè quaſi peſtis vitatur*. At verò

Cap. 6. de Ægyptiis, quod pro ſalibus, id eſt, deliciis & lauticiis uterentur caſeo, & ipſum omni cibo ſuperfunderent, in decima nona collatione teſtatur Joannes Caſſianus. Quod ipſum hodiè faciunt & Itali. Adduci poſſent adhuc plures hujuſmodi conſuetudinum varietates.

S. Hieronymo, manducatas à S. Joanne Bap-

Cap. 22. tiſta locuſtas affirmanti fuiſſe animalia, conſentit S. Auguſtinus, ac in ejus vita S. Poſſidius. Verùm longè aliter in litteris ad Timotheum Le-

Lib. 1. Ep. 133. ctorem ſcribit Iſidorus Peluſiota: *Locuſtæ, quibus Joannes alebatur, non animantia ſunt, ut quidam imperiti putant. Abſit. Sed herbarum aut plantarum ſummitates*. Ad tertium S. Matthæi caput mitior eſt Theophylactus: *Quidam dicunt locuſtas eſſe herbas, quas melagia vocant: alii nuces aut poma ſylveſtria*. Habitatam à S. Joanne Baptiſta ſolitudinem deſcribit in Orientalis Eccleſiæ hiſtoria Jacobus Cardinalis de Vitriaco, & adjungit. *In hac Eremi ſolitudine non niſi locuſtas* L. 1. c. 53.
cum melle Beatus Joannes edebat. Eſt autem in partibus Syriæ pleriſque conſuetudo, adveniente locuſtarum multitudine, eas colligendo & congregando ad victum reſervare. Quoniam autem veriſimile mihi non videtur, quod Beatus Chriſti Baptiſta locuſtarum carnes manducaret, qui pane veſci etiam renuebat, quæſivi diligenter à quodam Surianorum Monacho, cujus Cœnobium in partibus illis erat, habente, vitam arctiſſimam ducentium, maximam Monachorum multitudinem ſub uno Abbate. Locuſtæ, quas in ſolitudine illa Jordanica Beatus Joannes manducaſſe perhibeatur, cujuſmodi eſſent, ſpondit, quòd frequenter in Refectorio ſuo quædam herba Monachis ad edendum apponebatur. Qui mihi ſtatim reLanguſtam, id eſt, Locuſtam nominabant, quam circà Monaſterium ſuum magna habebatur copia; adjungens quòd illa eſſet, quam edebat B. Joannes.

Audiamus quid ſit & mel ſylveſtre, altera S. Joannis eſca. Pergit de ipſo laudatus Iſidorus: *Eodem modo non herba quædam eſt mel ſylveſtre, verùm mel montanum, quod ab agreſtibus Apibus conficitur, ſummeque amarum eſt, & guſtatu omninò infeſtum ac inimicum. Quibus ex rebus ſingularem quamdam ac penè incredibilem corporis afflictationem Joannes præ ſe gerebat: Ut qui non inedia tantùm, verùm etiam victus aſperitate omnem corporis appetitionem amaram redderet*. Conſonat laudato in loco Teophylactus; *Mel agreſte eſt, quod à feris apibus conficitur, & in arboribus ac petris invenitur*. Verùm alia longè eſt ſententia laudati Cardina-

lis: *Mellis ex calamellis maximam in Syriæ partibus vidimus abundantiam. Calamelli autem ſunt calami pleni melle, id eſt, ſucco dulciſſimo, ea quoquaſi in torculari compreſſo, & ad ignem condenſato prius quaſi mel, poſt hoc quaſi ſaccarum efficitur. Vocatur autem alio nomine Canamelles. Quod nomen ex cana & melle componitur. Eo quod cannis ſive arundinibus hujuſmodi calami ſint ſimiles*. Infrà deſcribit Jordanem fluvium, & adjungit: *Campi adjacentes ex calamellis condenſa multitudine ſtillantes dulcedinem, ſaccari procreant abundantiam*. Affirmat Sanctum Joannem ipſo veſci conſuetum. Eandem ſententiam ſequitur in ſacri belli hiſtoria, Syriæ campos deſcribens, Fulcherius Carnutenſis: *Tunc erant in agris cultis meſſes quædam, quas vocant canamelles, arundinibus ſimiles, à cana & melle nomen compoſitum. Undè, ut puto, & mel ſylveſtre dicitur illud, quod de his ſapienter conficitur. Has quidam propter ſaporem mellitum dentibus famelici ruminabamus*. Eiſdem ferè verbis hæc refert incognitus in ejuſdem belli hiſtoria Scriptor, & adjungit: *Plus indè ſaporis capeſſebamus, quam vigoris*. Tripolitanæ Civitatis obſidinnem

Lib. 1. L. 5. c. 37. atque agrum deſcribit in eadem hiſtoria Albertus Aquenſis, atque proſequitur: *Calamellos ibidem mellitos per camporum planitiem abundanter repertos, quos vocant ſaccara, ſuxit populus, illorum ſalubri ſucco lætatus. Et vix ad ſaturitatem præ dulcedine expleri hoc guſtato valebant. Hoc enim genus herbæ ſummo labore agricolarum per ſingulos ex-*

colitur

Digitized by Google

colitur annos. Deindè tempore meſſis maturum mortariolis indigenæ contundunt, ſuccumque colatum in vaſis ſuis reponentes, quo uſque coagulatus indureſcat ſub ſpecie nivis vel ſalis albi. Quem raſum cum pane miſcentes, aut cum aqua terentes, pro pulmento ſumunt. Et ſuprà favum mellis guſtantibus dulce ac ſalubre videtur. Quidam ajunt eſſe genus mellis, quod reperiens Jonathas filius Saul Regis ſuper faciem terræ, inobediens guſtare præſumpſit. His ergò calamellis melliti ſaporis populus, in obſidione multum horrenda fame vexatus, eſt refocillatus. Ex quibus lucet herbam hanc à S. Joanne Baptiſta non fuiſſe comeſtam. Eſt adeò delicata, ut Canarienſes, qui ejus ſiliquis paſcuntur, porcos authentici teſtes ſcribant eſſe noſtris Brugenſibus caponibus meliores. Et in deſerto Syriæ non ſpontè naſcitur; ſed magno labore ſeminatur in campis & alitur. Iſtam ergó ſententiam meritò proſcribit Iſidorus Peluſiota. Quocircà S. Joannes manducabat ſylveſtrium apum mel, quod in Syriæ deſertis abundare affirmat idem Jacobus de Vitriaco. nec miteris iſtud mel fuiſſe amariſſimum. Nam & in quibuſdam regionibus domeſticæ apes conficiunt venenatum, ex qualitate alimenti.

Portò Neophytis Bulgaris rogantibus, *Quæ animalia ſeu volatilia liceat manducare*, reſpondit
Cap. 43. Nicolaus primus Pontifex: *Omne animal, cujus cibus minimè corpori noxius eſſe probatur, & ſocietas hoc in cibum admittit humana, comedi non prohibetur*. Probat & ex Canonicis Scripturis, & ex S. Auguſtino. Præſertim ex Geneſis loco, ubi Dominus Noe & filiis ejus omnia citrà exceptionem animalia conceſſit, dempto ſolo ſanguine & ſuffocato. Hanc libertatem affirmat toti mundo reſtitutam ab Evangelio. Et hinc ad præſentem Michaelis Cerularii calumniam rectè repoſuit Petrus Patriarcha Antiochenus: *Quòd Latini immundis rebus veſcantur, invenies etiam ejuſmodi res, ſi diligenter inquiras, à nonnullis noſtrorum fieri. Bithyni enim, & Thraces, & Lydi comedunt picas, corniculas, turtures, & terreſtres echinos, quorum uſum indifferentem Patres nobis reliquerunt. Nulla enim Dei creatura eſt reprobanda, ſi cum gratiarum actione ſumatur*. Reſpondet hanc calumniam eſſe frivolam, & magni Baſilii adducto per Michaelem Glycam teſtimonio ſua Dicta confirmat.

CALUMNIA IV.

Latinorum Monachi carnibus veſcuntur, nidore videlicet ſuis, & larido omni, quod utique ad carnem pertinet.

HAnc calumniam aliter in quarti decimi Ancyrani Canonis commentario format Theodorus Balſamon. *Latini Monachi carnibus quidem abſtinent, earum autem adipem cum oleribus indiſcriminatim comedunt*. Nempè viderat aut mentitum, aut certè lapſum fuiſſe Michaelem

Cerularium, ideòque ejus Dicta contraxi
rexit. Quin & ſe erraſſe vidit ipſe M
Hinc enim & ipſe contraxit ſuam calumi
ſolius laridi in coquendis oleribus uſun
mans ipſum ad carnem pertinere. Aliar
in formam loquitur Schiſmaticus, in Co
nopolitano Patrum Prædicatorum Conv
pertus, Auctor: *Si quis Latinus Monachu
ſcopum promoveatur, carnes manducat i
Et Monachi parva vexati ægritudine carn
ſcuntur. Communiter autem omnes pinguedi
na utuntur* Ex quo lucet has calumnias
pore, quo Latini omnes Monachi adhuc
bant carnibus, eſſe ſcriptas, circa tem
chaelis Cerularii. Nam & Calabros præ
Latinis gentibus affirmat eſſe canonu
poſtolicæ diſciplinæ obſervantes: Quo
Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ adhuc ad
necdum reducti ad Patriarchicum jus
næ Cathedræ. Reducti ſunt per Nort
circà tempus dicti Michaelis. Aliu
calumniis, aliud tempus aſſignandum
rum Catholicæ refutationi. Hæc eſt
centior.

A carnibus & vino abſtinere eſt om
Orientem Monachis adeò antiquum,
lemne, ut in Sancti Antonii, quem aqu
potu & panis ac ſalis ſolo eſu victitaſſe ſc
ta addat S. Athanaſius: *Carnium & vini
ſe eſt ſupervacaneum, cum ne apud alios q
ſcetas illa invenirentur*. Et de ſeipſo jam
po ad Imperatorem Julianum, mille a
pro Perſica ſua expeditione poſtulanten
pſit magnus Baſilius: *Parcere nobis,
placeat, tantùm vix poſſidentibus, quant
beat abſumere, ſatis hodiè non fuerit. Ar
quendi domi noſtræ neglecta eſt, & culter
non attingit. Ciborum lautiſſima nobis
folia cum pane modico & vino flacceſcente
ſtupeant noſtri ſenſus ob ventris ingluvie
præ deliciis munia ſua negligant*. Quod i
petit in iterato ad iteratam Principis ex
Reſponſo. Quòd Baſilius tunc Epiſco
demonſtrat poſtulatum aurum; Q
mente ſanus Princeps à paupere Mona
ſubſidia, & quidem tanta, poſtularit?
rum illuſtrium catalogo ſcribit de magn
Sanctus Hieronymus: *Moritur imperant
no*. Et hinc rectè Onuphrius Panuinus
anno poſt trecenteſimum ſexageſimo no
lè Dominus Cardinalis Cæſar Baronius
defunctum anno ſeptuageſimo octavo
enim octo annis & aliquot menſibus Baſi
Epiſcopus, & ad ſexageſimum quartu
ſæculi annum Julianus periit in Perſide,
lucidè nequit ille ad Domini Cardinali
gum vixiſſe. Et quod ſub Juliano fuerit
pus, teſtantur graviſſimi Scriptores. E
Epiſtolæ, quibus d ctum aurum Julianu
Baſilius ergo etiam in Epiſcopatu vixi
chum, ideòque ignorabat carnes, & no
languidum ſtomachum modico & flacc
nebatur. Et ad Nilum Monachum ſcri
us Peluſiota: *Si cibos Monaſticæ vitæ
Deum perfectæ, in Joanne Baptiſta di*

ſummitatibus contenti erimus, minimè redundantem alimoniam ac autem hæc imbecillitatem noſtram exce- um neceſſitatis omnis, tum rationis vivendi, perfectioni adipiſcendæ forma nobis ac regula ſit Quod Antiſtes cenſuerit atque imperarit. Denuò aſ- firmat Sanctum Joannem Baptiſtam ex ſolia her- bis victitaſſe, ita victitandum omni Monacho, ac etiam infirmo citra Præfecti judicium ab iſta ſanctitate non recedendum. Quod ipſum in Epi- Epiſt. 7. ſtola ad Lætam, in Epiſtola ad Salvinam, in Epiſt. 9. Epiſtola ad Furiam, in Epiſtola ad Sanctum Pau- Epiſt. 13. linum, in Epiſtola ad Euſtochium, ac aliis lo- cis Sanctus Hieronymus, variis item in locis Joannes Caſſianus, & alii authentici Scriptores teſtantur. Et de ſeipſo ſcribit in Epiſtola ad A- Epiſt. 92. ſellam laudatus Hieronymus: *Ego ventrem faba impleo*. Rationem dat in laudata ad Paulinum Epiſtola: *Sit vilis & veſpertinus cibus, olera & legumina. Interdum piſciculos pro ſummis ducas deliciis. Qui Chriſtum deſiderat, & illo pane veſcitur, non quærit magnopere, de quam pretioſis cibis ſtercus conficiat.*

Addit in Epiſtola ad Salvinam: *Procul ſiat à conviviis tuis Phaſides aves, craſſi turtures, attagen Jonicus, & omnes aves, quibus ampliſſima avolant patrimonia. Nec ideò carnibus te veſci non putes, ſi ſuum, leporum atque cervorum, & quadrupedum animantium eſculentias reprobes. Non enim hæc pedum numero, ſed in ſuavitate guſtus judicantur.* Et in Epiſtola ad Furiam: *Illis tribue divitias tuas, qui non Phaſides aves, ſed cibarium panem comedunt, qui famem depellat.* Et neſcio quem Orientalem Monachum de abſtinentia laudans in Cap. 46. Lauſiaca hiſtoria Palladius Heleopolitanus Epiſcopus adjungit: *Sed neque avium aucupium, neque ullum animal perſequebatur.* Lucidè ſupponit quoſdam Monachos vacaſſe iſti aucupio, atque ita aviculas manducaſſe. Rationem dat in Eccleſiaſtica hiſtoria, varias variarum gentium in ſervanda Quadrageſima conſuetudines ediſ- L.5.c.21. ſerens, Socrates: *Alii omninò ab animantium genere abſtinent, alii inter animantia ſolos piſces comedunt, alii cum piſcibus volucres etiam manducant, eaſque ex aqua naſci aſſerunt.* Et in Photii bibliotheca Baſilius Ciliciæ Presbyter Joannem Schyto- Lib. 107. politanum arguit, *quod ſacrum Quadrageſimæ tempus revocaſſet ad tres ſeptimanas, eiſdemque nec ab avium carnibus abſtinuiſſet.* De avibus & piſcibus pulchrè ad Dominum Deum canit S. Ambroſius: *Qui ex aquis ortum genus partim immergis gurgiti, partim levas in aera.* Hinc quidam aves & piſces dixerunt eſſe ejuſdem qualitatis, ideoque utraque comederunt in Quadrageſima, & à ſolis quadrupedibus terræ animantibus abſtinuerunt. Quam diſtinctionem probarunt, & ex ipſa vixerunt plures etiam Monachi. Nec ipſam plenè damnat Sanctus Hieronymus. Dumtaxat Phaſianos, craſſos Turtures, aliaſque id genus grandes & pretioſos aves interdicit Monachis: Parvulos videtur omninò permittere. Dum in Juliani apud Halicarnaſſum Epiſcopi de incorruptibili Domini corpore hæreſim incidit, atque obduruit Imperator Juſtinianus, ſibi adverſantes Primates Orientis Epiſcopos proſcripſit ac deportavit: Etiam Sanctum Eutychium ex Monacho Patriarcham Conſtantinopolitanum. Et quia aliquem tituli fucum ſemper venatur perſequens Tyrannus, pro cauſa adduxit, quod Eutychius aviculas comediſſet. Edixit illum eſſe prævaricatorem ſuæ Monaſticæ Profeſſionis, ideòque dignum degradari. Verùm in Sancti vita ridet hæc atque explodit Euſtatius Presbyter, atque ita aſfirmat Græcorum Monachis aviculorum eſum paſſim licuiſſe. Et reverà ipſarum caro eſt modicæ ſubſtantiæ.

Nec tantum in Monaſterio, ſed etiam extra ipſum ex cauſa verſantes Monachi debuerunt abſtinere à carnibus. Lucet ex regula S. Pachomii: *Quod ſi neceſſitas impulerit ut Monachus foris maneat, & veſcatur in paterna ſeu propinquorum domo, nequaquàm hoc faciat, ſed manebit vel in Dominico, vel* Cap. 14. *in Monaſterio ejuſdem Fidei. Et ſi eis affines vel cognati præparaverint cibos & appoſuerint, non accipient omninò nec veſcentur niſi his, quæ in Monaſterio comedere conſueverunt. Non guſtabunt liquamen, nec vinum bibent, nec aliud quidpiam, quorum edendi conſuetudinem non habent.* Et de ſacrarum Virginum diſciplina ſcribit ex Oriente, atque ita ex Orientali regula ad Lætam Sanctus Hieronymus: *Sacra Virgo non veſcatur in publico, id eſt, in Parentum convivio, ne videat cibos, quos deſideret. Et licet quidam putent majoris eſſe virtutis, præſentem contemnere voluptatem, tamen ego arbitror ſecurioris continentiæ eſſe, neſcire quod quæras:* Et hinc Philippum Monachum, qui lautioris menſæ amore ſæculares domos viſitabat, fuiſſe de cubili in cubile migrare conſueto lepori ſimilem ſcribit Iſidorus Peluſiota, atque adjungit: *Tibi illud contingit, ut omnibus Iſraelis urbibus,* L.1.Ep.41 *atque omnibus terræ receſſibus cum hujuſmodi ventre atque animi inſtituto peragratis, Euripus quidam ſis, omni ciborum vento circumactus, ac perpetua inſtabilitate laborans.* Etiam Marcus Monachus, non Ep.ſt.171. *comparandæ eruditionis, ſed exquiſitarum epularum ſtudio atque cupiditate luſtrabat alienas domos.* Ipſo fuiſſe vento raptum pulverem ſcribit Iſidorus, ac pergit: *Heu quis te ſatis dignè deplorare queat? Qui & exitium tibi ipſi infers, & multos inutiles reddis.* Utique pravo exemplo. Etiam ad Hæreſiarcham Pelagium ſcribit: *Cani effuſi ſunt in Ephra-* Epiſt. 314. *im, & ipſe ignoravit, vitioſis utique affectionibus juveneſcens. Eodem modo tibi quoque ingens annorum turba canitiem invenit, & tamen rigidum atque inflexum animum habet ex alio Monaſterio ad aliud ſubindè migrans, atque omnium menſas perſcrutans & explorans. Quamobrem ſi tibi carnium nidor atque obſoniorum condimentum curæ eſt, iis qui Magiſtratus gerunt, potiùs blandire, atque urbium caminos veſtiga. Neque enim homines Eremitæ eas facultates habent, ut te, quemadmodum tibi gratum eſt, excipere queant.* Ita per alienas & Monaſteriorum & nobilium domorum carnoſas menſas gyrando, ſuum virus ſeminabat. Ejuſmodi Gyrovagos Gloſſogaſtores graviter arguit etiam S. Gregorius Nazianzenus; vigeſimus item ſecundus Canon ſecundæ Synodi Nicænæ: nec ſine fundamento. Nam à Gaſtrimargiæ adhuc obnoxio Monacho ſilentii Monaſtici militiam necdum eſſe inchoatam, multis de-

men-

monſtrat in quinto Monaſticarum Inſtitutionum Libro Joannes Caſſianus.

Et promotos in Clerum, ipſumque etiam Epiſcopatum Monachos fuiſſe huic diſciplinæ ſemper adſtrictos demonſtrant S. Baſilii ad Imperatorem Julianum laudatæ Epiſtolæ, & S. Eutychio per Imperatorem Juſtinianum inflicta degradatio. Inter primos Monachorum ad Epiſcopalem apicem evectores fuit magnus Athanaſius Patriarcha Alexandrinus. Firmando adversùs Arianam turbulentiam recto dogmati aptiores pugiles vidit ægrè reperiendos. Eos inter fuit Dracontius Monachus. Verùm hic Epiſcopatum nunquàm ſuſcipere juraverat: Quod cum Monaſtico jejunio & temperantia cenſeret Epiſcopalem hoſpitalitatem
C. 10. 17. non poſſe cohærere. Et quidem ejuſmodi juramentum eſſe validum docebant tunc plures, ipſorumqua ſententiam ſequitur in Canonicis ad Sanctum Amphilochium litteris magnus Baſilius. Athanaſius contrarium cenſuit, Dracontium compulit Epiſcopum fieri, & adjunxit: *Licebit tibi in Epiſcopatu eſurire & ſitire, ſicut Paulo. Licebit & vinum non bibere, ſicut Timotheus fecit. Et jejuniare frequenter, ut Paulus ſolebat. Ne igitur talia objiciant tui Conſiliarii. Novimus enim & Epiſcopos jejunantes, & Monachos comedentes. Novimus Epiſcopos non bibentes vinum, & Monachos bibentes.* Et ex hiſce quæſtionibus manaſſe credo antiquum Orientalis Eccleſiæ Canonem, qui Clero ac ipſi etiam Epiſcopatui admotum Monachum adſtringit ad retinendum profeſſæ humilitatis habitum, cibum, potum, omnem diſciplinam. Eundem Canonem innovat, & firmat in novella ad Epiphanium Conſtantinopolitanum Patriarcham Lege Imperator Juſtinianus.
Leg 5. c. 8 *Si quis Monachicam profitentium converſationem meruit Clerici ordinationem, maneat etiam ſic puram ſervans converſationem. Quod ſi facti Clerici abutantur fiducia, & ad nuptias venire præſumant: Quippè in tali gradu conſtitutus inter Clericos, qui ei uxorem ducere permittat, excludatur omnibus modis à Clero, tamquàm priorem converſationem & ſolitariam confundens vitam*. Uti hodiè ad Epiſcopatum, ita olim ad Presbyteratum, ac Diaconatum, imò & ad Lectoratum aſſumebantur Monachi, omniſque illa evectio ſolvebat ac emancipabat Monaſticum jugum. Hinc quidam ad minores gradus aſſumpti cenſebant ſibi reviviſcere iſtius ſui gradus licentiam, ideòque & ducebant Uxores. Adversùm hoſce ſolos avitum Canonem innovat Juſtinianus: Quod nempè Epiſcopi & quivis è Monachis majores Clerici illum integrè cuſtodirent. Ita de Aphtonio poſt Monachum Epiſcopo ſcribit in Monaſtica
Cap. 5. hiſtoria Theodoretus: *Aphtonius nec pallium mutavit adſeticum, nec tunicam è caprarum pilis contextam, cibiſque eiſdem uſus eſt, quibus antè Epiſcopatum veſcebatur*. Et de Helladio Tarſenſi in
Cap. 17. prima Cilicia poſt Monachum Metropolita Epiſcopo: *Priſtinam non deſeruit Philoſophiam, ſed laboribus illis Pontificales quoque ſudores adjecit*. Et de Abrahamo Carrarum in Meſopotamia poſt Monachum Epiſcopo: *Admirabilis iſte vir nec panem Epiſcopatus tempore guſtavit, nec legumina,*

nec olera igni cocta, nec aquam, ſed lactu
tyba, apia, & hujuſmodi alia cibi ac potus
buit, piſtorum & cocorum ſuperfluas eſſe arte
ſtrans. Autumni verò tempore fructibus ve
Plures è Monachis Epiſcopos in laudata
contium epiſtola laudat magnus Athanaſ
firmatque cunctos in ſua Philoſophia co
permanſiſſe. Et de Zenone Gazenſi apud
nos Epiſcopo ſcribit Hermias Zozome
Philoſophia Monaſtica vitam traduxit. A
manuum labore uſque ad mortem victit
Iſidorum Peluſiotem, Alexandrinæ E
Monacho Presbyterum, quod Angelica
traducere & Monaſticæ vitæ vivum ſpecu
perrexerit, prædicat Evagrius Epiph
Ipſum vixiſſe ad octoginta & quinque an
mat in Lauſiaca hiſtoria Palladius Helen
nus Epiſcopus, & adjungit: *Hic Sanct*
ad horam obitus nihil lineum geſtavit extra
non balneo eſt uſus, non tetigit carnes, nu
menſa receſſit repletus uſque ad ſatietatem,
tem corpore à Dei gratia tam benè contemp
omnes qui ignorabant ejus victus rationem
ſum haberent lautè ipſum & opiparè vivere
Joanne quarto poſt Monachum Patriarc
ſtantinopolitano ſcribit Theophylactus
ta: *Poſtquàm die ſuo perfunctus eſt Joanne*
rator Mauritius in ejus facultates inquirens,
tatem conſectatum invenit. Nihil aliud in
junt præter lectum ligneum, & laneum ſtrag
lius pretii, ac deformem penulam. Vili eni
delectabatur vir frugalitate vitæ conſpicuu
enim & à Græca & à Latina Eccleſia uſq
titulatur *Joannes Jejunator*; Magnus re
piſcopus, niſi uſurpato *Univerſalis Ep*
perbo nomine virtutes diluiſſet. Hujus d
adeò tenax ſemper fuit Græcia, ut inter
Imperatoris Conſtantini Caballini ſacril
nora referatur, quod promptos è Mon
piſcopos & ſeduxerit & compulerit ad
carnes: & inter articulos, de quibus
Joannem Chryſoſtomum accuſavit in
apud Quercum Synodo Joannes Conſta
litanæ Eccleſiæ Diaconus, fuit & hic:
lus edat, intemperanter Cyclopum vitam
Eum accuſat quod ex Monacho Epiſc
nem & vinum clandeſtinè voraret. Poſt
ſæculis Joannes Glycas, è conjugio a
ad Regiæ civitatis Patriarchatum, volu
chum induere, verùm à ſua Synodo non
miſſus: Quod ſenex eſſet & laboraret
ideòque carnibus non poſſe carere. E M
Patriarchas ſemper dilexit iſta Eccleſia
in Patriarcham etiam intruſus Photiu
ſe fecit tonderi in Monachum. Ac
rem illa habere maluit, quàm Mon
qui non Monachaliter viveret. Nec
caſu cenſuit cum dicto Joanne diſpen
Habes exemplum iſtud apud Nicephor
goram.

Fuerunt tamen caſus, in quibus & c
vinum Monachis permittebantur. P
corporis infirmitas. Etenim in præfa
Sancti Pachomii Regulam ſcribit de
Monachis Sanctus Hieronymus: Æ

miniſtrorum ſuſtentantur obſequiis, & ad omnem copiam præparatis cibis. Et de omnibus generatim Ægypti Cœnobitis ſcribit ad Euſtochium: *Si* Epi. 22. Cap. 15. *quis cœperit ægrotare, transfertur ad exedram latiorem, & tanto ſenum miniſterio confovetur, ut nec delicias urbium, nec matris quærat affectum*. Carnem & vinum non eſſe ſumenda à Monachis demonſtrat inſigniter in ſecunda ad Lauſum Præpoſitum Epiſtola Palladius Helenopolitanus Epiſcopus, atque adjungit: *Quod ſi caro ſit ægra, vel mœrore confecta, vel aliquo caſu afflicta, tunc utetur vel cibo vel potu tanquam medicamentis*. Utique & carne & vino. Et in primo de Monachorum inſtitutionibus ſermone ſcribit magnus Baſilius: *Cibi uſus ejuſmodi eſſe debet, qui ad ſolam neceſſitatem referatur. Item vinum atque omninò reſpui debet, ſi quando valetudinis cauſa aſſumendum ſit, neque ſtudioſè nimis, ſi neceſſitas non ſit, exquirendum*. Quod ipſum docet Sanctus Joannes Chryſoſtomus. Et ad Lyſimachum ſcribit Iſidorus Peluſiota: Lib. 3. Epiſt. 385. *Imbecillitate laboranti ſtomacho vini non nihil impertiendum eſſe ſapiens Paulus docuit, ne ob nimiam continentiam alia rurſum aquæ potione immoderatio egeat. At ſano atque ætate ferventi, idque Monacho, vinum, quo in omnibus rebus liquidis nihil eſt calidius, infundere, ac velut igni ignem addere, haud mihi bonum eſſe videtur*. Ex quibus lucet etiam ſenibus vinum fuiſſe permiſſum. Hinc enim & magnus Baſilius Epiſcopus modico & flaccido vino utebatur. An etiam carnes ſenibus Monachis Græci permiſerint, audiamus à Lauſiaca Palladii hiſtoria. Laudat trecentorum Monachorum in Panenſi ad Nilum civitate Cœnobium, ejus diſciplinam deſcribit, & pergit: Cap. 39. *Sues etiam alunt. Quod cùm ego reprehenderem, hoc ex traditione Majorum ſe ſuſcepiſſe dicebant. Aluntur ſues, ne cribratarum frugum excrementa pereant, & purgatorum olerum folia, & cætera quæ projiciuntur purgamenta: ut jactura eorum fiat. Et mactantur ſues, ut carnes vendantur, ungulæ tamen & extremæ eorum partes in ægrotorum & ſenum epulas reſerventur, quod in ea regione mediocris ſit rerum copia, & ingens hominum frequentia*. Apud alias ergo rerum abundantes regiones videtur nulla carnis manducatio ſenibus fuiſſe permiſſa. Quin & de Syriæ Monaſteriis ſcribit ad Euſto- Epi. 22. Cap. 9. chium Sanctus Hieronymus: *De cibis & potu taceo, cum etiam languentes Monachi aqua frigida utantur, & coctum aliquid accepiſſe ſit luxuria*.

Tertiam & bibendi vini & comedendæ carnis cauſam adducit in ſpirituali prato Sanctus Sophronius Patriarcha Hieroſolymitanus: *Quinto decimo ab Alexandria milliario Monaſterium eſt, quod vocatur Calamon. In hoc vidimus Abbatem Theodorum Pentapolitanum. Erat autem nobiſcum Sophiſta Sophronius. Et interrogavimus eum: Bonum eſt, Pater, quoties vel ipſi ad aliquem pergimus, vel ſi quis venit ad nos, vini abſtinentiam ſolvere? Reſpondit nobis Senior, & ait: Non. Ajo autem ad eum: Et quomodo antiqui Patres ſolvebant? Reſpondit Senex: Antiqui Patres, ut magni & potentes, & ſolvere poterant, & iterum ligare; noſtra verò generatio ſolvere ac ligare non ſufficit. Nam ſi ſolvamus ritum abſtinentiæ noſtræ, non amplius vitæ noſtræ religioſæ auſteritatem retinemus*. Iſta non tantummodò quoad vinum, ſed etiam quoad carnem ſolutio videtur adhuc viguiſſe in ſæculo Hæreſiarchæ Pelagii. Quod enim per omnia quocumque Monaſteria vagans, & vino & carne tractari vellet & tractaretur, ſupra audivimus ab Iſidoro Peluſiota. Verùm cum laudato jam Seniore etiam ipſe Iſidorus morem iſtum improbabat. Et in fuſioribus regulis ſcribit magnus Baſilius: *Quoniam videmus eos, qui in civili vitæ genere verſantur, humilitatem paupertatis fugere veluti rem ignominioſam, &* Cap. 20. *ob eam cauſam quotieſcumque ipſis aliquis ſuſcipiendus eſt hoſpes, epularum et copiam et magnificentiam ſtudioſiùs conſectari, equidem metuo ne ad nos quoque furtim ſe iſtiuſmodi peſtis inſinuet, neve planè eſſe convincamur, quos tantoperè commendatæ à Chriſto paupertatis pudeat. Ut igitur ſi vaſa argentea, velavè purpura prætexta, aut mollia ſtragula et pellucida amicula foris accerſita compararemus, ex decoro noſtro non eſſet, ſic indecorum prorſus fuerit, ſi nova et à communi victus noſtri ratione longè horrentia eſcarum genera excogitare velimus*. Lautam ac ſplendidam hoſpitalitatem amplè demonſtrat adverſari paupertati monaſticæ, permittendam vetat in ſuis Ponticis Monaſteriis, atque ita ſupponit in aliis hinc inde viguiſſe.

Et omnis hæc diſciplina olim viguit etiam apud Latinos. Etenim à Sancto Antonio inchoatum Cœnobiticum Monachiſmum magnus Athanaſius Romam, Euſebius Vercellenſis Epiſcopus in Liguriam, Sanctus Martinus in Galliam, Sanctus Auguſtinus in Africam, aliàs in Latinas regiones deportarunt alii: Cuncti deportarunt etiam Antonianas regulas & mores. Lucet ex ſuprà adductis S. Hieronymi teſtimoniis & litteris. Licèt enim hæc in Syria ſcripſerit, ſcripſit tamen ad Occidentis Monachos & Moniales, atque ita ſupponit utrique Eccleſiæ fuiſſe eandem Monaſticam diſciplinam. Et de Turonenſi Sancti Martini Cœnobio ſcribit in ejus vita Sulpitius Severus: *Cibum unà omnes poſt horam jejunii accipiebant. Vi-* Cap. 7. *num nemo noverat, niſi quem infirmitas coegiſſet*. Eadem eſt ratio carnis. Quod nos Europæi Ægyptiorum Monachorum, ſolis herbis & lapſanis Cap. 11. victitantium, frugalitatem obſervare non valeamus ob aeris intemperiem, in quarto Monaſticarum Inſtitutionum Libro rectè obſervat Joannes Caſſianus, carnis tamen eſum nequaquam indulſit. Summus Occidentalium Monachorum Patriarcha Sanctus Benedictus novam Monachiſmi ſpeciem non inſtituit, ſed lapſam diſciplinam dumtaxat reparavit, ac ex variis variorum Monaſteriorum legibus aut conſuetudinibus tempe- Cap. 40. ratam compoſuit regulam, & ſanxit: *Licèt legamus vinum omninò Monachorum non eſſe, ſed quia noſtris temporibus id Monachis perſuaderi non poteſt, ſaltem vel hoc conſentiamus, ut non uſque ad ſatietatem bibatur, ſed parciùs. Quia vinum apoſtatare facit etiam ſapientes*. Ex tot antè ipſum in Occidente Monachorum Legiſlatoribus primus vi- Cap. 39. num indulſit. Ab initio non ita fuerat: Monachalis tunc cordis duritia iſtam indulgentiam extorſit. Et pergit regula de eſu carnium: *Carnium quadrupedum ab omnibus abſtineatur comeſtio, præter omninò debiles & ægrotos*. Conſonat in ſua regula S. Cæſarius Arelatenſis Archiepiſcopus:

Pullos

Digitized by Google

Pullos & carnes nunquam ſani accipiant. Infirmis quidquid neceſſe fuerit, miniſtretur. Et ejus ſucceſſor Sanctus Antelianus: *Carnes in cibo nunquam ſumantur. Pulli vel cuncta altilia in congregatione non miniſtrentur. Infirmis tantum provideantur, &*
Cap. 44. *accipere liceat.* Et in Solitariorum regula Grymlaicus Presbyter: *A carnibus tam quadrupedum quàm volucrum omninò abſtineant, niſi fortè aliqui in gravi ægritudine fuerint detenti.* Sancti Fructuoſi Lugdunenſis Archiepiſcopi regula omnem etiam guſtandæ carnis licentiam proſcribit, ejus præſumptorem damnat ad trimeſtrem carcerem, &
Cap. 5. adjungit: *Servato tamen moderamine pietatis erga ægrotorum neceſſitudines, vel longè proficiſcentium qualitates, ut & volatilium eſu infirmi ſuſtententur, & longinquo itineri deſtinati. Si aut à Principe vel Epiſcopo ſperantur, pro benedictione & obedientia deguſtare non metuant, ſervantes apud ſe de reliquo continentiam conſuetam.* Tribus in caſibus permittit carnis eſum: Infirmis, peregrinantibus, & invitatis ad menſam Principis aut Epiſcopi. Sanctus Columbanus, & alii quidam ſuis Monachis ſola olera permiſerunt. Etiam S. Hiſpalenſium Epiſcopus Iſidorus, Attamen in feſtis permittit addi leviores carnes.

Et hinc vides Orientalem, quæ inter quadrupedes diſtinguit & alites, differentiam viguiſſe etiam in Occidente. Et quidem Sanctus Benedictus interdixit ſolas quadrupedes, alites omninò permiſit. Utique etiam ad duritiam cordis. Et hinc S. Cæſarius, S. Aurelianus, S. Fructuoſus, S. Grymlaicus, aliique plures exſufflarunt iſtud regulæ caput, & alites ſolis infirmis permiſerunt. Eadem de re ſcribit in libris de vita contemplati-
Lib. 2. Cap. 23. va Julianus Pomerius: *Si à quadrupedibus abſtinentes, Phaſianis, altilibus, vel aliis avibus pretioſis aut piſcibus perfruantur, non mihi videntur reſecare delectationes ſui corporis, ſed mutare; nec pro abſtinentia, ſed velut pro neſcio qua immunditia, vel certè, quod veriùs eſt, pro ſtomachi nauſeantis teneritudine delicias illas communes ac viles abjicere, quo poſſint aliis non ſolùm carnibus, ſed etiam delicatioribus ac pretioſioribus ſuas voluptates explere.*
Lib. 1. Cap. 22. Quem locum adducit in libris de Laica inſtitutione, & laudat Jonas Epiſcopus Aurelianenſis. Non quaſvis, ſed ſolas majores ac pretioſas aves interdicit. Et de S. Eligio, prius Monacho, ac deinde Tornacenſi Epiſcopo ſcribit Sanctus Audoenus Archiepiſcopus Rotbomagenſis: *Octo & decem fluxerunt anni, quibus nunquam vinum hauſit in poculo. De carnibus verò melius tacere puto, quàm aliquid dicere, quandoquidem eas poſt propoſitum nec edere paſſus, ſit nec attingere, & cùm in prædicta annorum ſpatio una tantùm die eum meminerim propter hoſpitium, charitate exigente, de Volatilibus modicum quid guſtaſſe.* Et Aquiſgranenſis Abbatum ſub Ludovici Pii Imperio Conventus ſtatuit: *Volatilia in Natali Domini & in Paſcha,*
Cap. 78. *tantum quatuor diebus, ſi eſt undè, comedant, ſi verò non fuerit undè, non requiratur per debitum. Si autem Abbas aut Monachi abſtinere ſe voluerint, ſit in eorum arbitrio.* Et in ejuſdem Ludovici Capitularia habent: *Ut Volatilia intus fo-*
Add. 1. cap. 8 & 9. *riſvè, niſi pro infirmitate, Monachi nullo tempore comedant. Ut nullus Epiſcoporum Monachis Volatilia*

comedere præcipiat. Et in Libris de (
Inſtitutione Rabanus Maurus. *Avium*
credo Patribus eſſe permiſſum, eo quòd e
mento, de quo & Piſces, creatæ ſunt.
nachorum regula non invenimus aliam
eſum illis contradictum eſſe, quàm quadru
Benedictino Monacho Moguntinus A
pus ſui Patris regulam per conſuetam t
ni Occidente Antonomaſiam appellat
Monachorum. Regula ſancit de infi
nium eſus infirmis omninò debilibus pro
concedatur. At ubi meliorati fuerint, à
re ſolito omnes abſtineant. Et ad hæc v
S. Abbatiſſa Hildegardis: *Carnes tan*
dum quàm volatilium intelligi vult, & nu
quas homines comedere ſolent, excipit.
liorati fuerint, à carnibus omnes more
neant, Scilicet à carnibus quadrupedum
illas, et ſuccum earum comedant non ſo
infirmi. Sani verò carnes volatilium, q
dæ ſunt, nec ardentem libidinem comede
runt, manducabant. Etiam à nobis
gulæ verba, *Carnium quadrupedum*
abſtineatur comeſtio, laudat inferiùs, a
git: *De Volatilibus reticet, quoniam con*
lorum ſanis non interdicit. Nam Patres
tempore Monachorum converſatio rudis &
inſolita erat, eſum carnium ipſis per omn
re devitabat. Undè ut eſu volatilium ute
permittebat. Per monaſticam conv
non ipſa tunc per omnem Europa
tiſſima Monaſteria, ſed intelligit
cam diſciplinam. Hæc tunc erat inſc
dis, ſeu deformata, ideoque edi volari
Benedictina diſpenſatoriè permiſit. E
nifeſtum errorem continent hæc C
Turrecremata ad Sancti Patris Regul
Licet S. Pater tantùm nominet carnes qu
prohibitio tamen extenditur uſque ad car
pedum, ſcilicet volatilium. Cùm enim
tilium ſint dulciores, magis delicatæ, &
quando minus delicatas vetuit, procul
delicatas & pretioſiores prohibere creden
enim Sanctorum eſt in minori comprend
Ex ſui temporis ſenſu & diſciplina ſu
avitam diſciplinam non plenè intellexi
circà avitam inter quadrupedes & bip
rentiam noſtri Majores variè ſenſerun
leviores carnes, quas etiam in Refecto
bus Feſtis permittit Sanctus Iſidorus,
nes avicularum.

Et omnia hæc diſciplina adſtrinxit et
ptos è Monachis Epiſcopos & Cleri
enim de Sancto Martino ſcribit in ejus
tius Severus: *Sumpto Epiſcopatu Marti*
ſe quantumque præſtabat, non eſt noſtra
evolvere. Eadem in corde ejus humilitas,
veſtitu vilitas erat. Nam & Epiſcopus er
Monaſterium, vixit in ipſo, & in commu
cavit menſa, in qua nullus vinum novit,
infirmitas coegiſſet. Eandem regulam ſe
ſumpti ex iſto Monaſterio Epiſcopi,
pergit Severus: *Plures ex his poſteà Ep*
mus. Quæ enim eſſet civitas aut Eccleſia
ſe de Martini Monaſterio cuperet habere

Cap. 22. Et de Sancto Auguſtino poſt Monachum Epiſcopo ſcribit Sanctus Poſſidius : *Menſa uſus eſt & frugali & parca, quæ quidem inter olera & legumina etiam carnes aliquando propter hoſpites vel quoſvis infirmiores continebat*. Quam regulam aſſumpti etiam omnes ex ejus Monaſteriis Epiſcopi conſtanter obſervaverunt. Etenim ad S. Alipium ex Auguſtinenſi Monacho Tagaſtenſem Epiſcopum ſcribit Sanctus Paulinus : *Et ſi in populis, & ſuper* Ep. 35. *populum agas, oves paſcuæ Domini regens ſolicitis vigil Paſtor excubiis, tamen in abdicatione ſæculi, & repulſa carnis ac ſanguinis, deſertum tibi ipſe feciſti, ſecretus à multis, vocatus à paucis*. Deſertum Monachus incoluerat Alipius, ideoque & Epiſcopus iſtud ſibi ſervabat. Et de S. Fulgentio poſt ejuſdem profeſſionis Monachum Ruſpenſi Epiſcopo ſcribit in ejus vita Fernandus Carthaginenſis Eccleſiæ Diaconus : *Huic Beatiſſimo Sacerdoti nullus aliquando extorſit cujuslibet generis carnes accipere, ſed ſola ſimpliciter olera, piſanas, & ova. Quamdiu fuit juvenis, ſine oleo; poſtquàm ſenuit, ſuperfuſo oleo manducavit. Ideò oleum perſuaſus eſt accipere, ne caligo prævalens oculorum, lectionis impediret officium*. Iſtud enim ſæculum vitrea ſenilium oculorum adjumenta adhuc ignora-
Cap. 18. Epl. 3. bat. Etiam vinum ille nunquàm bibit, niſi inſigniter dilutum graviter infirmus. Quod ipſum de Sancto Heliodoro, Altinenſi poſt Monachum Epiſcopo, teſtatur Sanctus Hieronymus. Addit & Nepotianum fuiſſe foris Clericum, & domi Monachum. Clero admovendum Monachum rectè vult eſſe in Monaſtica diſciplina perfectum; qui ſic vixerit in Monaſterio, ut Clericus fieri mereretur. Et hinc adversùs Jovinia-
Lib. 1. cap. 2. num Hereſiarcham ſcribit idem Hieronymus ; *Poſt ſordidam tunicam, & nudos pedes, & cibarium panem, & aquæ potum, ad candidam veſtem, & nitidam cutem, & mulſum, & elaboratas carnes, ad jura Apitii & Paxami, ad balneas quoque & friſillas, ad popinas ſe contulit*. Eum arguit, quod è Monacho in Clericum promotus præſentem regulam prævaricaretur. Hinc pergit in ſequentis
Cap. 15. ejuſdem operis libro : *Certè in tanta diverſitate victus & veſtitus neceſſe eſt aut hic aut ibi eſſe peccatum. Non quod peccatum in cibo aut in veſtibus aſſeram, ſed quod varietas et commutatio in deterius ſit reprehenſioni proxima*. Monachus enim per impoſitum Epiſcopatum aut Clericatum non debet deficere, ſed proficere in meliora. Hinc & Sanctus Epiſcopus Eligius adduci vix poterat, ut quandoque cum hoſpitibus aviculas deguſtaret. Nec ſola conſuetudo, ſed & Paternus Canon Latinos è Monachis Clericos ſemper ad hoc adſtrinxit. Lucet ex primi Innocentii Reſcripto ad Sanctum Victricium Metropolitam Rothomagenſem : *De Monachis, qui diu morantes in Monaſteriis poſteà ad Clericatus ordinem pervenerunt, non debere eos à priori Propoſito deviare. Etenim ſicut in Monaſterio fuit, & quod diu ſervavit, idem in meliori gradu poſitus, amittere non debet*. Et hunc Canonem Carolus magnus, dum lapſam nobis reparavit Chriſtianitatem, ſervandum juſſit, & ſuo Aquiſgranenſi Capitulari inſeruit cum hac Epigraphe : *Monachus, ſi ad Clericatum provehatur, Propoſitum Monaſticæ Profeſſionis non amittet*. Et ad Egilonem è Monacho Archiepiſcopum Senonenſem, dum Apoſtolicam confirmationem & Pallium miſit, inter alia monita præſcripſit Nicolaus primus : *Tuum prætereà, Frater cariſſime,* Epl. 55. *Propoſitum obſerva, & qui diu in Monaſterio moratus es, à priſtino voto divertere noli. Quod enim diu in humili habitu cuſtodiſti, perpetuò indecens eſt, ſi nunc in potiori poſitus dimiſeris ordine, hoc ipſum ſancta quoque Scriptura, venerandiſque Decretis plenitèr edocentibus*. Et Albertus Hoſtienſis Epiſcopus, Innocentii ſecundi per Angliam Cardinalis Legatus, in ſua Londinenſi Synodo edidit hunc Canonem : *Adjicimus Decretum Innocen-* Cap. 13. *tii Papæ dicentis, Monachi diu in Monaſteriis morati, ſi poſteà ad Clericatus ordinem pervenerint, non debent aliquatenus à priori Propoſito deviare, ſed ſicut in Monaſteriis poſiti fuerunt, ita in Clericatus ordine degere debent, & quod diu ſervaverunt, in altiori gradu poſiti amittere non debent*. Exſtat Synodus apud Richardum Haguſtaldenſis Monaſterii Priorem, & Gervaſium Monachum Cantuarienſem. Et hinc de Balduino poſt Ciſter- A. 1184. tienſem Monachum Cantuarienſi Archiepiſcopo, quod carnea nunquàm comederit, ſcribit Joannes Bromptonus Abbas Jornalenſis. Quod ipſum de Sancto Rudolpho Eugubino A. 1184. poſt Monachum Epiſcopo teſtatur in litteris ad Lib. 1. Epl. 19. Alexandrum ſecundum Pontificem Sanctus Petrus Damiani. Et hinc lucet præſentem Schiſmatici Græci calumniam fuiſſe mendacem. Etenim ex jam adductis Decretis & exemplis plura ſunt juniora Michaele Cerulario. Calumnia poſſit alluſiſſe ad prævaricatores hinc indè Epiſcopos, quos cum aliis paleis Eccleſia ſemper toleravit.

Avita diſciplina dudum poſt Michaelis tempora duravit etiam in Monaſteriis. Etenim de Fontis Avellani Monaſterio, quod ſolis leguminibus viveret, ſcribit in Sancti Petri Damiani vita Joannes Monachus, & addit : *De vini uſu quid* Cap. 5. *memorem, cùm niſi pro ſacrificio, ſeu forſitan pro ægro vinum ibidem prorſus deeſſe feratur?* Et de S. Lib. 1. Dominici Loricati Monaſterio ſcribit ipſe lauda- Ep. 19. tus Petrus : *Sub hac regula vivebatur, ut nunquàm vinum biberent ; nunquàm adipe alimenta condirent*. Solis ægris, dum piſcis reperiri non poſſit, miniſtrari carnes affirmat generaliter in Lib. 6. Epiſtola ad Patruelem ſuum Marinum Mona- Ep. 26. chum Claſſenſem. Et quoſdam Monachos, quod ex carnis edendæ pruritu aut ſimularent morbum, aut verè infirmi optarent non reperiri piſces, graviter arguit. Se tali caſu infirmum cogi ad edendas carnes non potuiſſe, & tunc ex improviſo piſces mox adveniſſe, refert in Epiſtola ad Monachos Rudolphum ac Aripandum. Etiam Ho- Ep. 24. neſtum Monachum, qui aſſerebat ſe non poſſe carere carnibus, arguit per longam Epiſto- Ep. 13. lam. Varias hujus obſervantiæ rationes deducit in litteris ad Guilielmum Monachum. Et de Pharnulpho Urbis veteris Comite ſcribit : *Dum* Ep. 19. *ad menſam Comes ille diſcumberet, quidam illi Monachus aſſidebat, quem rogare cœpit, ut quia piſces deerant, dictante neceſſitate carnibus veſceretur*. Affirmat Monachum importunis nugacis Comitis precibus circumſcriptum comediſſe carnes,

atque

atque proſequitur; *Cùm jam ſatiatus exiſteret, & carnalis illecebræ vota compleſſet, ecce permaximum lucium Dapifer attulit, & in ſe conveſcentium oculos & ora convertit. Cumque hunc & Monachus miraretur, & oculos in eum inhianti curioſitatis aviditate defigeret, ait Comes: Quia carnes tanquàm Laicus comediſti, piſcem tanquàm Monachus cur attendis? Planè ſi hoc tibi licuerit, verſiculum illum congruè decantabis: Meus eſt Galaad, & meus eſt Manaſſes. Porrò ſi carnibus abſtinuiſſes, piſcis iſte tibi de induſtria ſervabatur, ſed quia carnibus appetitum carnis impleſti, fauces tuas piſcis hic poſt alimenta carnalis ingluviei non tranſibit.* Ita carnalem Monachum dedit ludibrio totius menſæ. Ex quibus lucet carnis abſtinentiam tunc omni Monaſterio fuiſſe ſolemnem, & ſervandam etiam extra clauſtrum. Hinc enim & Hildebertum Cenomanenſem Epiſcopum, quod Joannem Fratrem laicum, utilem cæmentarium, ſe invito detineret, graviter queritur apud Paſchalem ſecundum
Lib. 1. Ep. 3. Pontificem Goffredus Abbas Vindocinenſis, & adjungit: *Ibi ipſo ſciente, contra Propoſitum Monachi, carnibus veſcitur, & omninò Regulæ ſanctæ contrarius, perniciem animæ ſuæ in carnis turpitudine operatur.*

Lucet, inquam, iſtam legem ſolis infirmis fuiſſe relaxatam: & memorati inter quadrupedes & bipedes diſcriminis nullam tunc vixiſſe memoriam. Et revera diſcrimen hoc caret firmo fundamento. Ipſum ad cordis duritiam dumtaxat diſpenſatoriè indulſit S. Benedictus, ideoque melior poſtmodo diſciplina meritò abrogavit, ac altiſſimè ſepelivit. Quod tamen hæc abſtinentia non ita
Lib. 6. Ep. 15. dudum poſt Petri Damiani tempora fuerit graviter læſa, demonſtrat venerabilis Petri Mauritii Cluniacenſis Abbatis ad ſuos Fratres Epiſtola: *Abſtinent cauſa Dei ipſi mimi vel lixæ à carnibus omni Sabbatho, abſtinent inſuper plerique Laicorum omni quarta, abſtinent quidam ex ipſis etiam omni ſecunda Feria. At Fratres noſtri S. Ordinis, Cæleſtis Propoſiti Monachi, & hoc Cluniacenſes, ſpreto Deo, abjecto pudore, totum, ut dicitur, annum, nulla præter ſextam excepta Feria, in abſumendis carnibus continuant: nec hoc ſaltem occultè, ſed palàm & publicè facientes.* Non ſine cauſa dicit: *Et hoc Cluniacenſes.* Cluniacenſe enim Cœnobium fuit olim longè ſanctiſſimum, ideoque certum eſt ipſum non ſolum declinaſſe. Duodecimi ſæculi vigeſimo ſecundo anno Petrus accepit Abbatialem Sedem. Quo anno, & qua occaſione cœperit hæc deformatio, ignoro. Videtur ejus exordium non ſine fundamento colligi ex Roberto Abbate Montenſi, in appendice ad Sigebertum Gemblacenſem: *Domi-*
Anno 1117. *nus Pontius Abbas Cluniacenſis, cùm vellet ad unguem corrigere exceſſus in cibo, & in veſtitu quorumdam Monachorum, qui exteriora ejuſdem Monaſterii negotia tractabant, inſurrexerunt in eum, & creſcente ſimultate accuſaverunt eum in præſentia Paſchalis Secundi Papæ de quibuſdam graviſſimis capitulis, licèt falſis. Quibus cùm dedignaretur reſpondere, dicens nec de accuſatione eorum ſe curare, neque de Abbatia. Confidebat enim & in bona conſcientia, & in genere: utpote filius Comitis Mergulenſis. Invito Papa Abbatiam relinquens, Hieroſolymam perrexit. At illi durantes in ſua malitia, elegerunt ſibi Abbatem Hugonem, Prio-*

rem Marciniaci. Quo defuncto infra primu[m]
ſui regiminis, elegerunt quemdam ſtrenuæ [...]
juvenem, nomine Petrum. Quomodo autem [...]
Pontius de Hieroſolymis rediens, iterum [...]
cui renuntiaverat, præeſſe voluit, & quom[odo]
mate facto in eodem Monaſterio multum hu[m]
guinis effuſum eſt, pudet dicere. Remanſit [...]
nerabili Petro regimen Cluniacenſis Monaſte[rii]
adhuc diſponit, tranſactis exinde duob[us]
Pontius verò in Monaſterio, quod vocatur C[...]
ultimum mortuus eſt. Electionis ſchiſma a[d]
dam Monaſteriorum diſciplinam eſt lon[...]
tiſſimum. Planè exiſtimo commiſſum
ſterii Procuratoribus ſeu Apocriſariis i[n]
ceſſum ab ipſo traductum ad ipſum co[...]
atque ita etiam ad alias ejuſdem Cong[...]
familias. Et hæc omninò fuit una ex c[...]
quas Robertus Prior & alii Zeloſi fratr[...]
ferunt è ſuo Moliſmenſi Monaſterio, &
ctè ſervandam Sancti Benedicti regula[...]
rint Cœnobium Ciſtertienſe. Attame[n]
niacenſe venerabili ſuo Abbati Petro
Etenim in prima ſua Epiſtola Sanctu[...]
dus ipſum notat, non quod carnes,
taxat quod vinum bibentes & mulſum
pinguia, frixuras piſcium cum ſiccis
aromatibus. Addit Ciſtertienſes veſci f[...]
bus, fabis, pultibus, pane cibario: C[...]
tum eſſe ſalem & famem. Quod ipſum
ſua Epiſtola ſcribit Stephanus Tornac[...]
copus. Nec dubitandum, quin Clunia[...]
formatio fuerit traducta in totum co[...]
Congregationis.

Verum non perſeveravit. Etenim no[...]
dum poſt ſcripſit ad Abbatem & C[...]
Sublacenſem Innocentius tertius plen[...]
reformatione Epiſtolam, in qua eſt [...]
articulus: *In Refectorio nullus omninò*
catur. Nec in quibuſdam ſolemnitatibus
quando fieri conſuevit, Conventus exeat [...]
te, paucis ibi relictis, ut extra Refector[...]
carnes: Cùm illis diebus præcipuè Regular[...]
na ſit ſtudioſiùs obſervanda. Sed nec extr[...]
rium, niſi in Infirmatorio, eſum carnium c[...]
licere. Quamquam ex indulgentia poſſit Ab[...]
dum aliquos fratrum, nunc hos, nunc illos
ceſſitas poſtulaverit, advocare, ipſoſque ſ[...]
mera ſua meliùs & pleniùs exhibere. Exſt[...]
la apud Gregorium nonum ſub titulo
Monachorum. Et in ſuo Spicilegio L[...]
cherius inſeruit *Statuta Abbatum Ordinis*
cti in Provincia Narbonenſi ad reſtauranda[m]
nam regularem, approbata à Gregorio P[...]
Hæc Sancti Patris de carnibus abſtine[...]
nantur reducere, & varia ſanciunt.
ſunt, ideoque in ſuo fonte videnda.
Londinenſi ſua Synodo ſtatuit Cardina[...]
Gregorii noni per Angliam Legatus: [...]
& lætati ſumus, quòd Religioſi viri, Ab[...]
nis S. Benedicti per Angliam conſtituti, co[...]
nuper in ſuo capitulo generali, tanquam
ſermonem propheticum ad ſuos terminos re[...]
providè ſtatuerunt, ut de cætero ſecundùm
cti Regulam, ab eſu carnium debeant abſt[...]
ceptis debilibus & Infirmis, quibus debet

ejuſdem regalæ continentiam in infirmario provideri. Quod approbantes ſtatuimus inviolabiliter obſervari. Et in Londinenſi Abbatum Synodo: *Cum eſus carnium ſit Monachis nigri Ordinis per regulam B. Benedicti ac Statutum noſtrum, nec non & Abbatum Angliæ Præſidentium generali capitulo interdictus, ut Monachis, qui per abuſum conſueverunt veſci carnibus, tollatur occaſio & materia murmurandi, præcipimus Abbatibus & Prioribus, ut loco illius cibi eis vetiti ſtudent & procurent Monachis, juxta facultatem domus, cibum aliam competentem miniſtrare.* Exſtant hæc apud Matthæum Pariſienſem. Quæ omnia innovarunt & confirmarunt Innocentius quartus, in Viennenſi Synodo Clemens quintus, in Benedictinis Conſtitutionibus Benedictus duodecimus, & in ſuæ Provinciæ Synodo Triſtandus de Salazat Archiepiſcopus Senonenſis. Etiam S. Norbertus ac S. Dominicus perpetuam à carne abſtinentiam ſuis Fratribus impoſuerunt. Uti S. Benedictus vinum, ita primus ſuis diſcipulis carnes permiſit S. Franciſcus. Et exindè avita abſtinentia cœpit plurimum flacceſcere. Nam & avitæ noſtri ordinis conſtitutiones carnis eſum permittunt. Verùm hæc libertas non erat tempore Michaelis Cerularii, ideòque priorem ſuæ calumniæ partem meritò ipſe recantavit. Attamen uti quædam Græca ob regionis infœcunditatem alebant porcos, ac ipſorum inteſtinis ac extimis partibus veſcebant, ita ex eodem principio quædam Latina Monaſteria ſuum olus & legumen larido condiebant. Hinc enim S. Dominici Loricati Monaſterium, quod conditum adipe alimentum ignoraret, tanquàm ſingulare nobis ſuprà laudavit S. Petrus Damiani.

Cap. 77. Eſſe antiquiſſimum morem demonſtrat Abbatum Aquiſgranenſis ſub Ludovici Pii Imperio Synodus: *Fratres aliquid pinguedinis in victu quotidiano habeant, excepta ſexta Feria, & diebus octo ante Natale Domini, & à Quinquageſima uſque ad Paſcha.* Et hinc ad ſecundam præſentis calumniæ partem rectè repoſuit Petrus Antiochiæ Patriarcha: *In leguminibus & oleribus nidorem ſuillum immiſcere, etiam à Sanctis Patribus permiſſum eſt, & decretum, præſertim illis, apud quos bonum oleum non reperitur. Inquit præterea in ſua regala Beatus Baſilius, quod ciborum differentia nihil prodeſt. Socii præterea S. Baſilii ſues alebant.* Et ad Nicolaum magnæ Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ Diaconum & Caſtrenſium Theophylactus Bulgariæ Archiepiſcopus ſcripſit Latinos perperam accuſaſi de variis, & inter ipſa ponit hunc articulum: *Alia ex diſpenſatione veniunt, quæ infirmitatem regit, forſitan quidem & animæ; omninò autem corporalem, ut Monachos in ægrotationibus ſumere carnes, idque ſobriè, & reverà ſpiritaliter.* Ita habes in Reſponſo Demetrii Chomateni Bulgarorum item Archiepiſcopi ad quæſtiones Conſtantini Cabaſilæ Metropolitæ Dyrrachienſis.

CALUMNIA V.

Per primam Quadrageſimæ Hebdomadam, & aliam etiam Hebdomadam Quinquageſimæ, quas nos ovis tantùm & lacte veſcimur, & propterea caſei Hebdomadam appellamus, Latini carnes comedunt.

EST antiqua Photii calumnia, quam in Libro adversùs illius Schiſma Æneas Pariſienſis Epiſcopus proponit in hæc verba: *Græci ſciſcitantur, quare à carnium eſu octo Hebdomadis antè Paſcha, & ſeptem à caſei & ovorum, more ſuo non abſtineamus?* Eiſdem verbis Rattamnus Monachus Corbeienſis, ac in litteris ad Hincmarum Lib. 4. cap. 4
Rhemenſem Archiepiſcopum proponit Pontifex Epiſt. 70.
Nicolaus primus. Circa Quadrageſimalium ſep- Lib. 5.
timanarum numerum & modum fuiſſe olim varias cap. 21.
Eccleſiarum conſuetudines, teſtantur Socrates, Lib. 7. cap. 19.
Hermias Zozomenus, apud Joannem Caſſianum Coll. 21
Abbas Theonas, & apud S. Ambroſium Sermo ad Cap. 24.25
Dominicam Sexageſimæ. Quod quædam ſex, quædam Eccleſiæ ſeptem ſeptimanas jejunarent, affirmat in laudata collatione Germanus Monachus, & laudatus Theonas dat rationes. Quod Cappadocia, & omnis forſan Pontica Diœceſis ſervaret ſeptem ſeptimanas, in Sermone contra ebrietatem & luxum diſertè teſtatur magnus Baſilius. Et hunc morem omnis jam dudum Oriens admiſit & ſervat. Etenim Quadrageſimam Domino Deo omnes offerimus tanquam totius anni Decimam, & triginta ſex dies cum dimidio ſunt iſta Decima. Et Græci nullum jejunarunt Sabbathum, niſi ſolam Paſchalem Vigiliam. Hinc in ſuis ſeptem ſeptimanis præcisè jejunant dies triginta ſex. Etiam de Papa Teleſphoro habet Liber Pontificalis. *Hic conſtituit, ut ſeptem Hebdomadas antè Paſcha jejunium celebraretur.* Et prima ipſi apud Iſidorum Mercatorem affictà epiſtola habet: *Statutum eſt apud Sedem Apoſtolicam, ut ſeptem Hebdomadas plenas antè ſanctum Paſcha omnes Clerici à carne jejunent. Quia ſicut diſcreta eſſe debet vita Clericorum à Laicorum converſatione, ita & in jejunio debet fieri diſcretio.* Lib. 2.
Verùm in libris de Clericorum inſtitutione Raba- cap. 3.
nus Maurus, & alii vetuſti Eccleſiaſticorum rituum Expoſitores iſtius diſcriminis nullam faciunt memoriam. Affirmant Teleſphori Statutum fuiſſe univerſale pro omni Latina Eccleſia. Hanc diſcordiam conciliat antiquus Ordo Romanus: *Græci Sexageſimam ſanctificant ſuo jejunio,* Fol. 27.
Clerici noſtri, auctore Teleſphoro Papa, ſequentem ſeptimanam, id eſt, Quinquageſimam, quæ conſtituit ſeptem Hebdomadarum jejunium antè Paſcha. Quod ipſum eiſdem verbis ſcribit apud Alcuinum Flaccum Auctor libri de Eccleſiaſticis Officiis. Nempè totos quadraginta dies jejunare ex Domini exemplo voluit Latina Eccleſia: & quoniam præciſum hunc numerum nec in ſex nec in ſeptem invenimus ſeptimanis, aliquid addere quàm demere maluit Teleſphorus, atque ita induxit

duxit dies quadraginta duos. Addit apud S. Ambroſium Sermo Dominicæ in Sexageſima: *Quinquageſima ideò à quibuſdam ſervatur, in qua ſunt quinquaginta dies. Quia ſi ſubtraxeris ab his ſeptem Dominicas, non amplius remanent in abſtinentia, niſi quadraginta & duo dies. Et in ipſis duobus diebus alii jejunant, alii non, ut in Cœna Domini, & in Sabbatho Sancto.* Quod ipſum ſcribit Æneas Epiſcopus Pariſienſis. Et hæc eſt vera apud quaſdam Eccleſias origo aut quintam Feriam majorem, aut Sabbathum Sanctum jejunandi. Quem poſteriorem morem ſuo adhuc tempore viguiſſe in Italia, affirmat & queritur in litteris ad ſuæ Congregationis Eremitas Sanctus Petrus Damiani.
L.6.Ep.35 Ex alio tamen ipſe principio conatur aliquatenus purgare. Et hic jejunandæ Sexageſimæ mos dudum permanſit. Tandem tamen contractus fuit ad ſolos Clericos. Ita lucidè affirmat adductum Romani Ordinis teſtimonium. Et hunc morem videns iſtarum apud Iſidorum Mercatorem epiſtolarum Auctor ſcripſit Teleſphorum de ſolis Clericis ſtatuiſſe. At pro omnibus ſtatuiſſe affirmat etiam in litteris ad laudatum Alcuinum Imperator Carolus magnus.

Etiam de Sancto papa Melchiade ſcribit Liber Pontificalis: *Hic conſtituit ne ulla ratione die Dominica aut quinta feria jejunium quis fidelium ageret, quia eos dies Pagani quaſi ſacrum jejunium celebrant.* Hujus de quinta feria Statuti cauſam eſſe varia à Domino Deo peracta & nobis donata iſta die myſteria ac beneficia affirmat in laudata Epiſtola magnus Carolus, ipſa enumerat, atque adjungit: *Sexageſima, ut exiſtimamus, propterea à nonnullis obſervatur, ut & Decimas dierum omnipotenti Deo dare poſſint, & Dominum noſtrum* JESUM CHRISTUM *quadragenario particulatim jejunio imitari, & primam vel quintam feriam à jejunio vacare debent.* Hoc ipſum Melchiadis inſtitutum, eaſdemque ipſius rationes laudat memoratus apud Alcuinum Flaccum Auctor, & pergit: *Tunc placuit Fidelibus, ut octo hebdomadas conſecrarent jejunio, & primam Dominicam ſexageſimam nominarent, non propter ſexagenarium dierum numerum, ſed propter uſum locutionis noſtræ, quo Quadragenario Quinquagenarius, ita Quinquagenario Sexagenarius, & Sexagenario Septuagenarius coaptentur. A Sexageſima uſque ad Paſcha ſunt octo hebdomadæ, in quibus ſingulis ſi primam & quintam feriam de abſtinentia ſubtrahas, ut Melchiades inſtituit, & ipſum diem Sanctum Paſchæ, quadraginta tantum dies remanent abſtinentiæ, ad imitationem Domini noſtri* JESU-CHRISTI. Et laudatus apud S. Ambroſium Sermo: *Sexageſima celebratur, in qua ſunt octo hebdomadæ, id eſt, dies quinquaginta ſex. Si ſubtraxeris octo Dominicos dies, & octo quintas Ferias, quadraginta dies ſolummodò remanent jejunii.*

Quòd quintas etiam per Quadrageſimam Ferias Latina olim Eccleſia, utique ex S. Melchiadis Inſtituto, non jejunaverit, tradit in epiſtola ad Caſulanum Presbyterum Sanctus quoque
Ep.86. c.4 Auguſtinus: *Apud Romanos quinta Sabbathi jejunandum non videtur.* Quod ipſum lucidiſſimè tradit in priori ad Januarium epiſtola. Et in ſuo Capitulari Hatto Vercellenſis Epiſcopus: *Quin-*

ta Feria quoque non eſt jejunandum, ut int.
nium Chriſtianorum & Gentilium, Catholice
que Hæreticorum diſcretio ſit. Hatto de ſoli
Quadrageſimam, Sanctus Auguſtinus de
per omnem annum quintis agit Feriis:
nempè dudum antè Hattonis tempora Gr
ſecundus quintas Quadrageſimæ Ferias à d
Melchiadem libertate ad avitum jejunii d
reduxiſſet. Teſtatur hoc Liber Pont
Gregorius Quadrageſimali tempore, ut in
Feria jejunium atque Miſſarum celebritas
Eccleſiis, quod non agebatur, inſtituit.
ipſum ſcribunt Marianus Scotus, Sigebert
blacenſis, ac Radulphus de Diceto. Exp
libro de rebus Eccleſiaſticis Walafridus
Melchiades ſtatuit, ut nulla ratione Domi
aut quinta Feria jejunium quis Fidelis ager
gani enim his diebus quaſi jejunia frequen
Ideò Beatus Gregorius in diſpoſitione officioru
infrà Quadrageſimam, quintam Feriam v
dimiſit: Ut quia feſtiva erat veluti Dominica
officio diei Dominicæ celebris haberetur. Qua
Feria quoniam cœpit ut cætera jejuniis ap
Gregorius junior ſtatuit eam Miſſis & Oration
ſolemnem, & undècumque colligens, ejuſ
argumentavit officia. Quod ipſum eiſdem
bis ſcribit Micrologus, & adjungit:
Quadrageſimæ Feriam Gregorius junior ſt
ſolemnem officiis undequaque collectis, & m
æſtivalibus Dominicis. Edicit æſtivales,
Evangelia & omne Miſſæ officium trad
quintas Quadrageſimæ ferias II. Gregoriu
minicas, ac proſequitur: *In Hebdomad*
Pentecoſtes quinta Feria officio Dominicæ ino
Affirmat in quintis Quadrageſimæ feriis
laudatum Gregorium fuiſſe dictam M
præcedenti Dominica. Et ſanè res ipſ
hodiernas quintarum Quadrageſimæ F
Miſſas eſſe poſterius ſuperadjectas. Rel
conſequentiæ non plenè correſpondent.
uia in animæ gemma tradit etiam Hono
guſtodunenſis.

Etiam quidam Græci quintas Quadr
Ferias videntur olim non jejunaſſe. Hi
in laudatis ad Alcuinum Flaccum litteri
magnus Carolus: *Septuageſima, ut æſt*
propterea ab aliquibus obſervatur, ut &
dierum Domino dare queant, & prima vel
nec non & ſeptima Feria jejunium ſolvere p
Septuageſima uſque ad Paſcha ſunt novem
dæ, quæ faciunt dies ſexaginta quatuor.
ſi de unaquaque hebdomada tres præfatos
ris dies, & Paſchalem Sacratiſſimum, trig
in obſervantia remanent dies. Idem ſcrib
tus Sermo apud Sanctum Ambroſium,
hac ſola voce clamat ſe nullo modo eſſe
ſianum, ſed Ambroſiaſtrum. Exponit i
ad laudatum Imperatorem laudatus A
Audivi, dum Romæ eſſem, quoſdam
Magiſtros, quòd Orientales populi noven
madas, Græci octo, Latini ſeptem jeju
leant. Et hæc ſunt verba, quæ nota
pit in libris de Clericorum Inſtitution
nus Maurus: *Alii, neſcio quorum ore d*
ſeverant quod Orientales populi novem

Digitized by Google

das , Græci octo , Latini ſeptem jejunare ſoleant.
Aut Alcuini , aut certè laudatorum ab ipſo Ro-
manorum Magiſtrorum fidem vocat in dubium.
At quibuſdam videtur, quòd ſine fundamento-
Etenim per diſtinctos à Græcis Orientales intelli-
guntur Armenii , quos certum eſt per novem o-
lim ſeptimanas jejunaſse. Cum omnibus Chri-
ſtianis Dominicas, cum Græcis Sabbatba , cum
Latinis quintas Ferias videntur à jejunio exemiſ-
ſe. Et hoc, uti & alii Latini mores, illis fuiſse
poſſit à magno Gregorio . Et ob ſecundi Gregorii
auctoritatem noluerunt conſuetudinem deſerere .

Conſonat in opere adversùs Photii ſchiſma
Ratramnus Corbejenſis Monachus , aſseverans
alios ſenis, alios ſeptenis, alios octonis ſepti-
manis jejunare, & adjungens: *Superaddunt et-*
iam alii nonam. Et ſubnectit cauſam : *Reperiun-*
L. 4. c. 4. *tur nonnulli quinta Sabbathi jejunium ſolvere.* Ad-
dit quod ipſum etiam Dominicis & Sabbathis ſol-
vant , atque ita ad reperiendos triginta ſex je-
junii dies cogantur illud à Septuageſima inchoare .
Et pergit de Græcis : *Ergò cum deprebendantur*
non ſolùm ab Occidentalibus , verùm & ab Orienta-
libus diſſentire , dicant qua ratione reprebendant Ro-
manos , & non reprebendi verentur ab aliis Eccleſiis,
quibus in Paſchali jejunio non concordare videntur.
Aſſerit illos circà iſtud ipſum, in quo damnant
Latinos, damnati poſſe ab Orientalibus, qui
utique non ſeptem , aut octo, ſed novem ſeptima-
nas jejunant. Per Orientales omninò intelligit
Armenios. Etenim uti adversùm nos de ſolis ſex,
ita adversùm illos de novem ſeptimanis Græci liti-
gant. Litem mox exponemus. Quæ omnia in
opere adversùs idem ſchiſma confirmat Æneas
Pariſienſis Epiſcopus. Dumtaxat Græcos non di-
ſtinguit ab Orientalibus. Ait quoſdam per ſep-
tem , quoſdam Græcos per octo aut novem
hebdomadas jejunare. Nempè Armenii quoad
Eccleſiaſticum ritum ſunt Græco-Latini. An
Æneæ ac Rattamni tempore quintas Quadra-
geſimæ Ferias Armenii adhuc ſine jejunio
agerent, eſt ſuo loco diſquirendum.

Interim Sancti Melchiadis Inſtitutum ab
omni Latina Eccleſia non fuit admiſſum. Et-
enim Sanctus Auguſtinus in laudata ad Ja-
nuarium epiſtola disertè ſcribit eſſe in hac re
diverſos Eccleſiarum mores. Et in litteris ad
Caſulanum ait quintas ferias non jejunari à
Romanis. Suppoſuit in Africa jejunari. Hinc
& quarumdam Africanarum Eccleſiarum, quæ
in quinta Dominicæ Cœnæ feria tolerabant
ſolvi jejunium, conſuetudinem graviter impro-
bat in dicta ad Januarium epiſtola, & optat
auferri. Lucidè affirmat ipſius ſolius, quæ et-
iam apud alias gentes fuit , libertatem non
probari, ſed diſpenſatorio plebeiæ pacis amore
Cap. 16 diſſimulati. Et adversùs Hæreſiarcham Priſcil-
lianum ſtatuit prima Brachatenſis Synodus: *Si*
quinta feria Paſchali, quæ vocatur Cœna Domini
bora legitima poſt nonam jejunus in Eccleſia Miſ-
ſas non tenet , ſed ſecundùm Sectam Priſcilliani ,
feſtivitatem ipſius diei ab bora tertia per Miſſas
Defunctorum , ſoluto jejunio , colit , anathema ſit.
Quod ipſum firmat ſecunda iſtius civitatis Sy-
nodus . Quocircà quintæ iſtius feriæ jejunium
ſolvere primus in Hiſpania cœpit Priſcillianus,
atque ita Melchiadis Decretum illic etiam non
fuit admiſſum. Illius item nulla eſt memoria a-
pud Gallicanam Eccleſiam. Et hinc nec Gallia
nec Hiſpania Quadrageſimale jejunium unquàm
extendit ultrà ſex ſeptimanas. Solos 36. dies , an- Serm. 13.
ni Decimam offerentes Domino , jejunaverunt.
Probarunt hanc Petri Bleſenſis ſententiam : *Apo-*
ſtolica traditio fuit 36. diebus jejunare antè Paſcha.
Audientes enim fructuum decimas ſibi Dominum vindi-
care , nibilominus & dierum decimas Deo ſanctificare
ſtatuerunt . Subſequentes verò Patres Apoſtolici qua-
tuor ſuperaddiderunt dies , ut numerus Dominici je-
junii adimpleretur .

Quæſtio eſt , A quibus Patribus iſti quatuor
dies fuerint adjecti ? Micrologus Scriptor cenſuit
eſſe magno Gregorio antiquiores . Quadrageſima-
lem jejunii ac ſacrificii horam affirmat à quarta ci-
nerum feria inchoandam , & proſequitur : *Scien-* Cap. 19.
dum , non ſolùm modernos , ut quidam putant , ſed
& antiquos à capite jejunii incœpiſſe , cum & S. Gre-
gorius ſibi videatur Quadrageſimalia officia initiaſſe.
Sic enim in Gregorianis Sacramentariis , ſive Gradua-
libus Libris evidentiſſime declaratur. Subſequens ta-
men Dominica propriè initium Quadrageſimæ dicitur.
Undè & quadraginta dies uſque ad Paſcha computan-
tur , quibus cum ſex Dominicas ſubtrahimus , non
niſi triginta ſex in abſtinentia obſervamus . Ergò à
capite jejunii neceſſariò incipimus , ſi cum Domino je-
junium quadraginta dierum complere volumus . Exin-
dè etiam orationem ſuper populum juxtà Gregorii in-
ſtitutionem exordimur , quam numquàm dicimus , ni-
ſi cum Quadrageſimaliter jejunare debemus . Verùm
longè aliter cenſet Amalarius Fortunatus. Qua-
tuor adjectos dies laudat , & adjungit : *Occurrit*
quod S. Gregorius tantummodò triginta & ſex dies
abſtinentiæ nobis intimat Quadrageſimalis temporis ,
forſan quia necdum erant additi quatuor dies à feria
quarta uſque ad Dominicam Quadrageſimæ . Parti-
cula , *Forſan* , videtur ſuperflua . Etenim in ſuo
adversùs Photium opere ſcribit Æneas Pariſienſis
Epiſcopus : *Beatus Papa Gregorius Quadrageſimale*
computans tempus , à capite ſex bebdomadarum illud
computare incipit . Et adducit Gregorii verba : *A* Quæſt.
præſenti die uſque ad Paſchalis feſtivitatis gaudia
ſex bebdomadæ veniunt , quorum videlicet dies qua-
draginta & duo fiunt . Ex quibus dum ſex dies Domi-
nici ab abſtinentia ſubtrabuntur , non plus in abſti-
nentia, quàm ſex & triginta remanent . Demonſtrat
ipſos eſſe totius anni decimam partem , & in hoc
principio fundat ipſorum numerum . Exſtant ver-
ba in decima ſexta Homilia ſuper Evangelia . Aſ-
ſeverant nobis duo . Primò , quod quatuor dies
tunc necdum adjeciſſet Romana Eccleſia . Secun-
dò , quod Melchiadis de quintis Quadrageſimæ
feriis non jejunandis Decretum tunc Romæ eſſet
abolitum . Abolitionis tempus & modum igno-
ramus . Interim iſta abolitio etiam videtur Ro-
manam Quadrageſimam ab octo ſeptimanis ad
ſex contraxiſſe . Qui omnis mos duraſse videtur
ad noni ſæculi medium , quo adversùs Photium
ſcripſit Ratramnus Corbejenſis Monachus : *Jeju-*
nant Romani ſex antè Paſcha ſeptimanas continua-
tim , præter Dominicam , quà jejunium ſolvunt .
Diſertè affirmat ſolos dies triginta ſex , tanquàm L. 4. c.
totius

totius anni Decimam ab illis jejunari. Et hinc Romanum ritum poſtulantibus Bulgaris Nicolaus primus Pontifex impoſuit jejunium ſolius Quadrageſimæ, cujus exordium eſſe primam Dominicam nobis ſuprà dixit Scriptor Micrologus, & in ſuorum Capitularium Præfatione confirmat Iſaac Lingonenſis Epiſcopus: *A quarta Feria antè initium Quadrageſimæ*. Nempè Quadrageſimæ & Quadrageſimalis jejunii exordia antiqui diſtinxerunt.

Reſpondeo tamen Scriptorem Micrologum rectè ſentire: Quatuor dierum adjectionem eſſe magno Gregorio antiquiorem. Quod enim totos quadraginta dies tunc jejunaret Romana Eccleſia, in laudata per Æneam Pariſienſem Epiſcopum Homilia magnus Gregorius diſertè affirmat, repetit, atque inculcat. Triginta ſex in illis concluſos dies aſſerit eſſe totius anni Decimam, non aſſerit illos ſolos jejunari. Eodemque ſenſu accipiendus eſt, niſi ex laudato Gregorii loco cenſeamus circumſcriptum, Ratramnus Corbejenſis. Et laudati Æneæ poſt enumeratas varias variarum Eccleſiarum in jejunando conſuetudines verba ſunt clara: *Cum his & aliis modis per multa ſpatia Orbis Quadrageſimali tempore ordo abſtinentiæ confundatur, potiſſimum & optimum delegit Romana Sedes continuare & extendere antè Paſcha jejunium in numero quadraginta dierum. Triginta autem & ſex diebus in abſtinentia computatis, adjunctis & quatuor qui à capite jejunii incipiunt, egregiè compaginantur, & abſque ulla reprehenſione utimur jejunio Salvatoris noſtri*; qui utique quadraginta dies jejunavit. Et in decretali ad omnes Epiſcopos, & Curatos Presbyteros epiſtola ſcribit Leo quartus: *Quarta feria antè Quadrageſimam plebem ad peccatorum confeſſionem invitate. Ab illa quarta feria uſque ad diem Reſurrectionis Domini nullus manducet carnem aut ſanguinem*. Scribit antiquam diſciplinam Romanæ Eccleſiæ. Nam quartam feriam eſſe caput jejunii, & in ipſa omnes admoneri ad faciendam peccatorum confeſſionem mandat etiam Ordo Romanus.

Manet itaque quæſtio, Quis quatuor iſtos dies adjecerit? Ab Ænea Pariſienſi Epiſcopo adversùs Photii calumniam adducitur Fauſti Rejenſis Epiſcopi teſtimonium cum hac epigraphe: *S. Fauſtinus Epiſcopus in Dominica antè Quadrageſimam, Homiliatico ſermone ſecundùm morem iſtius temporis, ita de jejunio variè exſequitur*. Ille Fauſtus dictus etiam fuit Fauſtinus. Et licet circà Divinæ gratiæ exordia in Maſſilienſes errores titubarit, humana tamen tentatio iſta ipſa non privavit. Hæc ſunt ejus verba: *Permotos eſſe vos credo, Fratres dilectiſſimi, cur à ſuperiori Dominica Quadrageſimam præcurrimus, & cum hodiè ſit ejus exordium, cur Feſtivitatem ejus antè unam hebdomadam celebrare cœperimus. Reprehendi non poteſt obſervatio illa præpopera. Devotionis enim indicium eſt prius legem exſequi, quàm legis præcepta cognoſcas, & antè obedire præceptis, quàm obedientiæ præcepta compellant*. Affirmat Paſchale jejunium non à Quadrageſimæ, ſed à Quinquageſimæ Dominica fuiſſe cœptum. Hinc aliqui exiſtimant ſeptem Teleſphori ſeptimanas tunc adhuc viguiſſe in Gallia, proindeque in Italia, atque ita

à magno Gregorio non quatuor adjectos, dies fuiſſe detractos, aut certè mutatos quintam majoris hebdomadæ feriam & chum Sanctum non jejunaret populus, diſplicuiſſe Gregorio, ideoque duos i redditos jejunio, & ſecundam ac tertia quageſimæ feriam fuiſſe exemptas.

Et hanc opinionem valdè confirmat tana per Stephanum Baluzium, inter o mini Petri de Marca publicata, Urban Synodus: *Nullus omninò Laicus poſt di & cilicii, qui caput jejunii dicitur, carn audeat*. Cur de ſolis Laicis ſtatuat, d Claromontana, quæ hanc confirmavi dem Pontificis Synodo: *Nemo Laicorum jejunii, nemo Clericorum à Quadrageſima Paſcha carnes comedat*. Ita ſcribit Guilie mesberienſis. At legendum eſt, *à Q ma*. Ita enim legitur apud Matthæu n ſem. Et per Franciſcum Belleſortium tus Canon habet: *Vetitum eſt etiam L ciaerum ad feſtum Paſchæ carnibus veſc autem, & in Eccleſia promotis, à Quin Dominica ad diem Reſurrectionis Domini*. Synodus innovat, & cum quodam mc confirmat antiquum Teleſphori Decre cet non à Laicis, ſed à Clericis tamen cbis mandat Quinquageſimam jejuna dam volunt iſtud ipſum ſtatutum Magno Gregorio, ideoque & ab U novatum.

Reſpondeo adductum Fauſti locum n ad propoſitum. Lucidè affirmat ex ſuo Epiſcopali conſilio, non ex Eccleſiæ & non ab omnibus, ſed à ſolis quibuſc iſto anno ita jejunatum. Et inter jej non jejunantes fuiſſe contentionem. cauſam: *Illos magis reprehendendos p cum parati fuerint jejunare, poſteaquàm ſolemnitatis ambiguum neglexerunt jeju monſtrarunt utique non ſe volentes religio ſed coactos*. Paſchalis feſtivitatis dies e no apud Epiſcopos de octo dierum inte biguus, ideoque Fauſtus Epiſcopus ſub Juſtiniani Imperio factum Conſt ſcribit Theophanes: *Paſchalis termini p ordo, habuitque populus caraiſprivium Februarii. Imperator autem carnem al ſeptimana palàm divendi ſanxit. Lanie cuncti exercuerunt macellarii, mactaveru nalem expoſuerunt. Nullus tamen preti vit, aut comedit carnem. Paſchalis igit tas, prout decretaverat Imperator celebra ſimul deprehenſum, non ampliùs, quàm hebdomada populum jejunaſſe*. Quod i bunt Anaſtaſius Bibliothecarius, Geo drenus, ac Nicephorus Calixtus. E videtur etiam erraſſe, atque ideò pop diviſus in partes, & contendiſſe. H compoſiturus in prima Quadrageſimæ rem hanc ille tractavit pro concione, d vitque jejunantes egiſſe rectiùs, urp labendi periculum caverint, & ſe pus ſupererogationis. Et notanda ejus verba: *Quadrageſimam præveni*

hodiè ſit ejus exordium. Lucidè affirmat Paſcha-
le jejunium, non à quarta feria, ſed à prima
Quadrageſimæ Dominica tunc apud Gallos fuiſſe
inchoatum.

Quo circa primum horum quatuor dierum au-
ctorem multi credunt eſſe Magnum Gregorium.
Eſt tamen incertum. Etiam incertum eſt, quis
quintas ferias in Romanorum ac aliorum eis ſe
conformantium jejunia repoſuerit, atque ita in-
ductas à Melcbiade novem ſeptimanas reduxe-
rit ad ſex aut ſeptem. Iſtas ferias fuiſſe ſuo
tempore omninò jejunatas affirmare videtur in
adducta homilia laudatus Gregorius, atque ita
in ſecundi Gregorii vita Pontificalis liber quibuſ-
dam videtur ceſpitare. Quidquid ſit, quatuor
iſti dies ſunt antiqui in omni Latina Ecclaſia.
Et ipſos uti tales lucide laudant Meldenſis Sy-
nodus & ſecunda Sueſſionenſis. Laudatas Ur-
Cap. 76. bani ſecundi Synodos, non ex magno Grego-
rio loqui exiſtimo, ſed ex Teleſphori apud Iſi-
dorum Mercatorem Epiſtola. Auctoritatis pon-
dus iſto ſæculo habebat illa collectio, atque ita
laudatus Pontifex iſtam Epiſtolam voluit ſaltem
Epiſt. 133 à Clericis & Monacbis obſervari. Verùm quod
non obtinuerit, demonſtrat Petri Bleſenſis ad
Decanum & Capitulum Saresberienſis Eccleſiæ
Epiſtola: *Decretam Teleſphori Papæ de adjectione
ſeptimæ ſeptimanæ uſus contrarius abolevit*. Jam
ergo dudum & per omnem Sexageſimæ hebdo-
madam, & per tres primas Quinquageſimæ fe-
rias noſter & Clerus & populus liberè mandu-
cat carnes. Et hoc eſt fundamentum præſentis
in nos calumniæ.

Etenim Græci ſuum carniſprivium inchoant à
Dominica ſexageſimæ, & ejus ſeptimanam appel-
lant Tyrophagorum. Rationem dat Anna Com-
Lib. 8. nena: *Ab eſu caſei vulgare Tyrophagi obtinet nomen*.
fol. 221. Græcia de extremo noluit tranſire ad extremum,
ideoque prima jejunii ſeptimana abſtinet à ſolis
carnibus, caſeum manducat & alia lacticinia.
Moris exordium eſt obſcurum. Etenim in prima
adverſum ſuæ gentis errores invectiva ſcribit Iſaac
Patriarcha Armeniorum: *Chriſtus à Baptiſmo*
Cap. 8. *quadraginta dumtaxat dies jejunavit, obtinuitque
illa traditio uſque ad annum centeſimum vigeſimum;
nos tamen quinquaginta dies Paſchæ proximos jejuna-
mus*. Videtur laudare Decretum Teleſphori, qui
ſedere cœpit anno Chriſti centeſimo vigeſimo ſe-
ptimo. Loquitur de pleno etiam à lacticiniis je-
junio, quod Græci inchoant Dominica Quinqua-
geſimæ, atque ita durat per dies quinquaginta.
Hine pergit In ſecunda invectiva: *Lacticiniorum
jejunium, quod Eccleſia Chriſtiana à Sylveſtro & Con-
ſtantino Magno traditum accepit, & deinceps admi-
ſerunt omnes Sancti Patres, quod & magnus ille Im-
perator confirmavit, Armenii ſuſceptis impiorum
Hæreſiarcharum doctrinis polluerant, atque in eo car-
nes comedunt*. Quod cum Anna Comnena hodier-
ni Græci appellant jejunium caſei, Iſaac vocat je-
junium Lacticiniorum. Et ſicut ob ejus neglectum
Photius & Michael Cerularius nos Latinos, ita
ille ſuos Armenios affirmat eſſe damnatos prævari-
catores. Prævaricatores canonis editi à S. Sylve-
ſtro Pontifice, firmati per magnum Conſtanti-
num, & ab omnibus ubique Eccleſiis probati.

Verùm ſine fundamento clamat. Iſtius enim
canonis nullum adduci poſſit antiquum atque au-
thenticum teſtimonium. Quocirca veram hujus
Tyrophagiæ originem videtur edicere Græcorum
Triodion: *Eam quidam referunt Imperatorem He-
raclium, cum priùs carnes in ea comederentur, ab-
ſtinentiæ diebus aggregaſſe, & ſolius caſei in ea degu-
ſtandi licentiam feciſſe. Continuis quippe ſex annis
cum Choſroe dimicans, Deo vovit, ut ſi adverſus
eum prævaleret, licentiam carnes in hac hebdomada
comedendi mutaret, eamque mediam inter jejunium
& delicioſas epulas conſtitueret*. Eandem originem
probat in Synaxario Nicephorus Caliſtus, ad-
dans hanc abſtinentiam etiam à Patribus potuiſ-
ſe induci tamquam Quadrageſimæ præparato-
riam: ne populus à carnibus ad arida ſine me-
dio, ſed per aliquot dierum Tyrophagiam ſua-
viter deduceretur. Poſſint & Patres Heraclii
votum probaſſe ex hac cauſa, & admiſiſſe. Cer-
tè antè Heraclium nulla reperitur hujus abſtinen-
tiæ memoria. Quin immò in Eccleſiaſtica Hiſto- Lib. 9.
ria Socrates & Hermias Zozomenus, ubi varias Cap. 21.
variarum gentium circa Paſchale jejunium con- Lib. 7.
ſuetudines conglomerant, nullos ad novem aut cap. 19.
octo, ſed quoſdam affirmant jejunaſſe ad ſeptem
ſeptimanas. Hanc laudem Zozomenus adſcribit
Conſtantinopolitanis, & aliis nationibus uſque
ad Phœnices. Nempè octavæ ſeptimanæ carniſ-
privium erat tunc Græcis ignotum. Et hæc eſt
cauſa, cur Armenii ipſum non admiſerint. An-
te Heraclii Imperium ab Eccleſia & Chriſto
Domino apoſtatarant ad Julianum Halicarnaſſi
Epiſcopum, aut ad ſimilem Eutychianæ Hæ-
reſis Principem: Exierant à nobis cum conſue-
ta tunc Orientalis Chriſtianitatis diſciplina,
ideoque novas Heraclii leges noluerunt admit-
tere. Eadem quibuſdam videtur eſſe ratio om-
nium Jacobitarum, de quibus in opuſculo ad-
versùm ipſos Demetrius Metropolita Cyzice-
nus: *Veſcuntur carnibus ipſa quoque Dominica car-
niſprivii*. Verùm non de cunctis, ſed de ſolis
Chathzitzariis, qui omninò ſunt Armenii, Ja-
cobitis Demetrius loquitur. An toti Jacobiticæ
factioni mos ſit communis, ignoro. Hinc inte-
rim lucet, quod Photius & Michael Cerularius
nos Latinos ob novellam, & ſoli Orientali Ec-
cleſiæ datam legem damnarint de excuſſa Chri-
ſtianitate. Quarè ad hanc calumniam Petrus
Antiochiæ Patriarcha meritò dedignatus eſt reſ-
pondere.

Pergit Demetrius de Armeniis: *Ante carniſpri-
vium per aliquot dies jejunant*. Et in opuſculo de
peſſima peſſimorum Armeniorum Religione San-
ctus Monachus Nicon: *Armenii tyrophagiæ ſepti-
mana carne veſcuntur, jejunantes ſeptimana, quæ
eſt antè ἀποκρέω, intenſis jejuniis, præter panem &
aquam nihil aliud guſtantes*. Itaque per Sexageſi-
mæ hebdomadam comedunt carnes nobiſcum,
at verò per Septuageſimæ ſeptimanam jejunant in
pane & aqua, iſtudque jejunium appellant Ada-
mi, Ninivitarum, Sancti Sergii, Prophoneſi-
mi, aut Artzeburii, de quo addit Iſaac Patriar-
cha: *Maximè impii homines Artzeburem ut Deum
adorant*. Affirmat eſſe jejunium ſceleratum, Lib. 1.
ſchiſmaticum, blaſphemum. Quod ipſum cap. 14.
aſſe-

Digitized by Google

aſſeverant præſatus Demetrius, laudatus Nicon, Theodorus Balſamon, & cuncti paſſim Græci. Et hoc omninò eſt Orientale jejunium, quod ob exemptas cun Dominicis & Sabbathis quintas ferias protrahi ad novem ſeptimanas, audivit Romæ à neſcio quibus Doctoribus Alcuinus Flaccus, ac ex ipſius fide landant Carolus magnus, Ratramnus Corbejenſis Monachus, Æneas Epiſcopus Pariſienſis, ac Sermo Ambroſiaſter. Et de iſtius Doctoralis relationis veritate Rabanus Maurus meritò dubitavit. Etenim Armenii nec quintas ferias exemerunt à Quadrageſimæ jejunio, nec hoc ad novem ſeptimanas extenderunt. Per totam Sexageſimæ ſeu Græcæ tyrophagiæ ſeptimanam & pranſi ſemper ſunt, & carnes comederunt.

Varias jejunatæ Septuageſimæ rationes adducunt Armenii, ipſaſque edicit ac refutat S. Nicon: *Hanc ſeptimanam Armenii vocant Atziburzia, neſciunt tamen quid ſibi velit vis hujus nominis. Sed nonnulli quidem dicunt fuiſſe hoc cujuſdam Sergii jejunium, nonnulli Ninivitarum, aliqui verò Adami, quando ex Paradiſo deliciarum ejectus eſt. Et hinc ſine ratione jejunare convincuntur. Quidam autem dicunt, & videtur verum eſſe quod ab eis dicitur, fuiſſe quemdam apud eos Epiſcopum, qui utebatur catulo, cui erat cognomen Atziburzes. Id autem præcurſor ſeu præceſſor latinè appellatur. Præcedebat enim Epiſcopum ingreſſurum in urbem aut vicum. Quo mortuo ſeptem dierum jejunium ab Epiſcopo conſtitutum eſt in memoriam luctus, qui fuit propter canem.* Sanctus Armeniorum Apoſtolus & Patriarcha Gregorius univerſæ genti, dum ad Baptiſma præpararet, indixit ſolemne jejunium: Etiam Romanæ Urbi, dum magnum Conſtantinum pararet ad idem Sacramentum, S. Sylveſter. Hæc etiam jejunia ab iſto ſuo annuatim commemorari & continuari affirmant Armenii. Quas omnes rationes acriter impugnat Patriarcha Iſaac, & adjungit de cane Epiſcopi: *Sergius quidam Armeniorum hæreſis Magiſter canem habebat ſic appellatum, Atziburem. Porrò ea vox prænuntium ſignificat. Utebatur ſæpè numero Sergius eo adventus nuntio ac indicatore, dæmone ipſum agente, cùm in oppidum aliquod aut urbem, vel locum venturus eſſet, ubi ejus diſcipuli ac ejus hæreſi infecti habitarent. Cumque illi canem vidiſſent, poſtridiè ad aliquot milliaria obviam Magiſtro effuſi procedebant.* Addit canem fuiſſe devoratum à lupo, à Sergio defletum per ſeptem dies, & hinc eſſe natum ac dictum Sergii jejunium. Quis non videat eſſe fabulam. ? Rectè ſcribit Clemens Galanus: *Hoc puto accepiſſe*
Fol. 217. *Niconem à Græcis, infenſiſſimis Armeniorum inimicis.* Et ad marginem ſcribit: *Atziburzia eſt vocabulum à Græcis corruptum. Dicitur ab Armeniis Arracciavoraz.*

Adductam rationum multitudinem & varietatem in hæretici doli ſuſpicionem devocat Patriarcha Iſaac, & proſequitur: *Quis ex multa illa variatione ac diverſis nominibus, quæ confingunt, non intelligat nihil omninò, quem dicunt Atziburem, Chriſtianorum traditionem eſſe, aut ullius Sancti jejunium, ſed magnam hæreſim, ac terribilem valdè, contentiosè ab hæreticis expoſitam ac adinventum, ad ſchiſma & diviſionem à recta Romanorum fide in-*
ducendam, cujus adminiculo in eorum in
rathrum omnes detrahere contendunt? Et
menii jejunium obſervant prophoneſimum
impiis ac prophanis Hæreticis acceperunt
tis in Matzecert, ſive Theodoſiopoli, q
ſunt à Chriſtianorum Orthodoxa fide, &
jejunium Jezabel ſanxerunt. Nam illa je
dicavit, non propter juſtitiam ac ſanctita
effunderet ſanguinem, ac jejunii arte inte
the. Ita & Hæretici iſti prædicaveru
jejunium, non ſanctificationis cauſa, ſ
Orthodoxorum fide abſcinderent. Et ſic illi
runt, ac ratum voluerunt, ut ipſum timea
emiſerunt ſacramentum, cùm alioquin ſit
acephalum, nec ſolemne, tanquàm tabe
deſerto, ac ſicut corpus inanime, & me
num, ac ſicut infrugifera regio. Dua
apud Theodoſiopolim celebrarunt Arn
mam laudat antiqua incogniti Auctor
de rebus Armeniæ: *Heraclius Imperat*
tertio Imperii anno, quarto à morte Ch
gnam Synodum univerſorum Epiſcoporum
majoris Armeniæ Theodoſiopoli fieri præce
quiri & deſpicere de duabus in Deo Chriſto
de Synodo Chalcedonenſi. Perquiſierunt e
ſem, & è Scripturis inducti ad fidem Ar
pta propria manu ſchedula, nihil ſe ampl
contradicturos jurarunt. Verùm à præſti
cipis reverentiam juramento ſtatim poſt
tum receſſerunt. Poſteriorem Synodu
rat Iſaac Patriarcha, aſſerens fuiſse pr
execrandum, & Caiphæ Judaicum in
bolico conciliabulum. An cum Chal
fide etiam tyrophagiam admiſerint in
nodo, ignoro: Ipſam in poſteriori on
ſcripſerunt. Quo ſe à Græcis plenè ſe
& citra unionis ſpem ſeparatos profi
Heraclii tyrophagiam aut exſufflarunt
luerunt; ut Græcis non minus San
nec minus jejunare viderentur, ſuun
neſimum jejunium inſtituerunt. Han
varietatem ſanxerunt eſse ſuum à G
crimen, & ſchiſmatis inviolabilem cha
Hinc Græcis adhærens Patriarcha I
mat ipſum eſse doloſum, ſchiſmaticu
phemum, acephalum, prophanum Jeza
nium, tabernaculum in deſerto, inar
pus, mendacii organum, infrugifera
nem. Quod nempè modica Armeniæ
omni Orientali Eccleſiæ adverſam leg
ſine ſibi fixiſset.

Et tanto in iſtud jejunium odio labo
nes paſſim Græci. Etenim in ſexageſ
Apoſtolici Canonis commentario ſcrib
dorus Balſamon: *Per carnem non ſolvet q*
cumque quartum diem & Paraſceven, exc
chalibus & aliis conceſſis, etiam ſi extremum
agat. Similiter excipe mihi quartos dies &
vas, quæ ſunt ante tyrophagiam. In eis e
mus, quia jejunant Armenii propter Niniv
dit eadem ſeptimana Tetraditas etiam
perſungi magno jejunio. Quartas & ſex
anni ferias rigoroſiſſimè jejunari ſcri
in Canonicis ad Marcum Alexandriæ
cham Reſponſis, periculosè infirmos

tunc ad ſolos piſces, non ad carnes edendas poſſe diſpenſari, & proſequitur: *Excipe mibi dies quartos & ſextos Carniſprivii, Septuageſimæ, Renovationis, & duodecim dierum. In his enim per carnes etiam, citra periculum, jejunia frangimus: Quia circa Dodecabemerum jejunant Aemenii propter Atziburium, in bebdomada prima Carniſprivii propter Ninivitas. Et in bebdomada tyrophagi Tetraditæ hæretici jejunium magnum obſervant. Nos igitur contraria iis facientes frangimus, ne videamur cum eis conſentire: Eo excepto, quod illud fiet, ſi quis cum Tetraditis aut Armeniis babitet. Alioquin enim ſi in regione degat, ubi nullus eſt ejuſmodi, deguſtabit tantum ex caſeo vel carnibus, & ſuſpicionem attenuabit per continentiam, non per ingluviem.* Dodecahemeron ſunt duodecim inter Domini Nativitatem ac Epiphaniam medii dies, quos Theodotus errat ab Armeniis jejunari propter Atzibutium. Quod propter hunc jejunent ſolam Septuageſimæ hebdomadam, omnes conſtanter adfirmant. Errat eoſdem in Carniſprivii ſeptimana jejunare. Etiam ſuprà erravit Tetraditas jejunare in Septuageſima. Quæ omnia ſeribunt etiam Anaſtaſius Cæſareenſis, & alii Græci. Uti Armenii Græcorum Tyrophagiam, ita hi iſtorum Atziburium jejunium adverſa quartæ & ſextæ etiam feriæ libertate dehoneſtarunt. Eadem tamen forma non placuit omnibus Græcis. Patet ex litteris Nicolai Patriarchæ Conſtantinopolitani ad Abbatem Anaſtaſium: *Hebdomadam eam dico, quæ ante bebdomadam carniſprivii eſt, quam etiam nos vocamus hebdomadam Atziburii. Multi ſueverunt abſque ullo timore ſolvere feriam quartam & ſextam, Laici quidem carnem, ſimiliter & Monachi caſeum comedentes, probè ſentientes, & probè agentes. Etenim ſi ex genere Armeniorum originem ducerent, & hæreſi Atziburii adhærerent, probè faciunt, omnem ſuſpicionem à ſe amoventes. Si verò fideles Orthodoxi ſunt, & ab Orthodoxis prognati, fruſtrà ſolutionis jejunii hanc cauſam adferunt. Illi enim per totam hebdomadam jejunant, pane ſolo & ſale & aqua contenti, nos verò jejunium ſolvimus ab ipſa feria ſecunda. Quarè ex hoc demonſtratur nos cum illis non communicare, & Atziburium cauſari.* Et Anaſtaſius Cæſareenſis laudat hunc Sancti Nicephori Patriarchæ Conſtantinopolitani canonem: *Jejunandum eſt Monachis feria quarta & ſexta tyrophagiæ, & poſt Miſſam Præſanctificatorum edant caſeum & ova. Hic canon evertit Tetraditarum ac Jacobitarum hæreſin.* Libertatem, quæ iſtas in Septuageſima ferias propter Armenios, & quæ eaſdem in ſexageſima propter Tetraditas eximit à jejunio, Nicolaus & Nicephorus dant ſolis Laicis: Monachos obligant ad tyrophagiam. Et ita cenſent à pleno Jacobitarum & Tetraditarum jejunio ſufficienter declinari. Et iſtum carnis & caſei eſum affirmant obligare in ſolis Armeniorum terris, alibi eſſe liberum: Et eos, qui hic ſuſpecti fuerint, defungi ſola deguſtatione. Huc etiam ſpectat, quod in libro de Matrimonialibus quæſtionibus ſcribit Matthæus Monachus; *Et quidem in primis eos veſci carnibus convenit in diebus, quibus Hæretici quidam per jejunium ab eis abſtinere ſolent, ne cum eis conſentire videantur. Præſertim ſi fortè degant in urbe, cujus maxima pars hoc morbo laboret.* Et Dicta ſua confirmat ex quarto decimo, qui de veris Hæreticis loquitur, Canone Ancyrano. Uti nos Latini non integros manifeſtè Orthodoxos, ſed ſolos de Priſcilliani lepra ſuſpectos ad carnem aut ejus certè juſculum deguſtandum coegimus olim per Hiſpanicas Synodos; ita Patriarcha Nicolaus ſolis de Armeniorum errore ſuſpectis cenſuit memoratis quarta & ſexta feriis carnes permittendas. Imò nec ipſis cenſuit ad purgationem ſufficere, ſi ſecunda, tertia, & quinta Atziburii feria illas manducarent.

Quæſt. 52

Interim etiam ipſe hoc jejunium appellat hæreſim. Quod nempe ex hæretico fonte duceret originem, & hæreſi præberet fomenta. Reverà non ſcit hæreſis. Spectat enim non ad dogma, ſed ad diſciplinam. Nec à præceſſore cane, ſed à prævio ad Quadrageſimam tempore dictum fuit Atziburium, prophoneſium, ſeu præcurſorium. Iſto jejunio Armenii ſe ad longius triginta ſex dierum jejunium præparatunt. Et cur hoc ad commemorandam Adami ex paradiſo expulſionem, ad imitandos Ninivitas, ad agendas Deo gratias de ſuæ gentis aut magni Conſtantini ad Chriſtum Dominum converſione, & ad alium ejuſmodi finem non potuerint exercere? Certè & nos Latini in eadem Septuageſimæ Dominica Adami expulſionem commemoramus, ideoque omittimus Alleluja, legere incipimus librum Geneſis, & pleraque Reſponſoria ſunt de expulſo Adamo. Proinde in iſto Armeniorum jejunio nihil culpandum venit, niſi quòd ipſum voluerint eſſe firmum ſui ſchiſmatis vinculum & fomentum. Uti nos ob non ſervatam Sexageſimæ Tyrophagiam & carniſprivium, ita Armenii ob ſuum Atziburii jejunium nullius Apoſtolici Canonis ſunt prævaricatores.

CALUMNIA VI.

Latini in ſacro Symbolo adhibent additionem, malè & perniciosè ſentientes.

HÆc etiam eſt Photiana calumnia, & nos arguit de duobus, quorum alterum ad dogma, alterum ſpectat ad diſciplinam. Primò nos arguit, quòd Spiritum Sanctum credamus & doceamus non ex Patre per Filium, ſed procedere ex Patre & Filio. Secundò, quod Conſtantinopolitano Symbolo in iſtius erroris confirmationem addamus vocem, *Filioque*, atque ita ipſum in noſtris Eccleſiis contra Epheſinæ Synodi Decretum ſolemniter decantemus. Et hæc calumnia cunctis paſſim Græcis viſa eſt momentoſa, ideoque ceſpitare fecit etiam Petrum Antiochiæ Patriarcham: *Sed malum eſt iſtud, & malorum peſſimum, additio in Symbolo. Si enim Evangelia noſtra ſint eadem cum illorum Evangeliis, unde illi, plura quàm nos edocti, hujuſmodi alienam additionem fecerunt? Sed, ut videtur, amiſerunt Romani exempla Nicænæ Sanctæ Synodi, cùm Wandali-*

ca

ta geus Romæ Imperio diu potita ſit. Nobis enim ſatis eſt ad perfectam veritatis cognitioaem & confirmationem ſapiens illud & ſalutare divinæ gratiæ Symbolum. Docet enim nos perfectam fidem de Patre & Filio & Spiritu Sancto, Incarnatioaem præterea Domini fidelibus manifeſtat, qui illam recipiunt. Illos itaque, qui Symbolo aliquid addunt vel auferunt, anathemate damuamus. Si quis enim, iaquit Apoſtolus, evangelizaverit vobis præter id quod evangelizatum fuit, anathema ſit. Bouum eſt enim ad bonum reſpicere, præſertim cùm ueque Deus neque fides patitur aliquod detrimentum, ad pacem ſemper incliaare & fratrum dilectionem. Fratres euim noſtri ſunt iſti, licèt ruſticitate vel ignoratione contiugat illos ſæpè à recto recedere, propriæ ſervientes voluutati. Nec oportet nos adeò exactam diligentiam quærere inter barbaras geutes, quàm nos quærimus qui circa litteras verſamur. Magnum erit, ſi apud illos abſque aliquo errore Sanctiſſima Triuitas, vitæ origo & cauſa, prædicetur. Et ſi Iucarnationis etiam myſterium juxta noſtram ſententiam illi confiteantur. Nicęna Synodus de Spiritus ſancti proceſſione nihil definivit, ſed dixit hoc unum: *Credo & in Spiritum ſanctum.* Proinde uti oos Conſtantinopolitanum Symbolum paſſim appellamus Nicęnum, ita bic Patriarcha Petrus per Nicęnam Synodum intelligit Conſtantinopolitanam. Cum exſtincta magni Theodoſii ſtirpe exſtinctum etiam fuit Occidentis Imperium, & laceratum in Barbaros. Exinde Græci cœperunt ſe ſolos dicere Romanos, & nos omnes Barbaris accenſere. Hinc & Petrus Patriarcha à oobis factum ſymboli additamentum refert io noſtram commiſeratione ac venia dignam Barbariem, alia via neſciens purgare. Etiam Bulgarorum Archiepiſcopus Theo-
Lib. 5. phylactus omnes oobis à Græcis imputatos exceſſus refert in noſtram barbariem, & pondus facit de ſolo Symboli additamento. Ita in jure Græco-Romano teſtatur ejus ſucceſſor Demetrius Chomatenus in Reſponſis ad Conſtantinum Cabaſilam Metropolitam Dyrrachienſem. Ad eundem ſcrupulum ceſpitavit etiam ille magnus, quem ad exequendam & firmandam in Lugdunenſi per Gregorium decimum Synodo factam unionem Imperator Michael Palęologus evexit in Conſtantioopolitanum Patriarchatum, Joannes Veccus. Et noſtrum, qui Spiritum ſanctum ex Patre & Filio, & Græcorum, qui ipſum ex Patre per Filium docent procedere, dogma eſſe re unum & idem ac ſola phraſi diverſum de-
Lib. 6. Cap. 25. monſtravit ioſigniter, verùm de Symboli additamento adjunxit *ſe illic vix culpam levem agnoſcere.* Agnovit tameo culpam. Ita ſcribit Georgius Pachymeres. Quòd Græci hoc additamentum habeant pro palmari noſtræ prævaricationis & ſuæ à nobis ſeceſſionis fundamento, ſuprà audivimus etiam à Barlaamo Gyracenſi Epiſcopo. Longa eſt hæc quæſtio, opportuniori infra loco elucidanda.

CALUMNIA

Latini in Sacra Miſſa illud,
ctus, Unus Dominus J
STVS in gloria Dei Patris
tum ſanctum, *alta dicun*

HÆc verba etiam Græci in ſu
cunt alta voce. Etenim &
cobi Apoſtoli, & in magni Baſilii,
Joannis Chryſoſtomi Liturgia S
Communionem deelamat ad popu
Sanctis. Et non ſolus Clerus, ſe
pulus reſpondet: *Unus Sanctus*,
JESUS-CHRISTUS *in gloriam D*
gloria in ſæcula ſæculorum. Finalia ve
variant. Sancti Chryſoſtomi Litorg
Uuus Sanctus, Unus Dominus JES
STUS *in gloriam Dei Patris, Amen.*
do in Paſchali ad populum ſermon
Sanctus Proclus, laudati Joannis
Succeſſor. Populum Sacerdos mone
ctæ Euchariſtiæ tremenda Myſter
qualecumque, ſed ipſum ſubſtanti
commutabile Sanctum, dandum ſ
ideoque neminem ſibi malè conſciu
dere. Et humanam infirmitatem a
pulus reſpondet nullum in mundo e
niſi ſolum Dominum JESUM-CH
& hoc non ex illo ipſo, ſed ex Dei
que in gloriam Patris. Hac publica v
ter proſitetur ſe non ſuis meritis,
miſericordia confiſum accedere ad ho
Hoc modo exponit etiam recentio
Doctor Nicolaus Cabaſilas, atque it
apud illos non eſſe mutatum.

Et hinc oritur quæſtio, Cur er
Cerularius nos arguat, quòd iſta ve
alta voce? Reſpondeo laudata verba
ſolemnium precum locis frequentari
Dicuntur enim etiam in Hymno
Gloria in excelſis, quem in matutina
officio Euchologion appellat magna
tionem. Eundem hymnum cum to
tamento adducunt apud Clementem
Apoſtolicæ conſtitutiooes, & Franc
rianus rectè poſuit ad marginem: *C*
tina. Matutinam Pſalmodiam ediſſer
de Virgioitate etiam Sanctus Atha
inter ejus partes ponit: *Gloria in exce*
in terra pax, in hominibus bona volunt
mus te, benedicimus, adoramus te, &
bic fuit ante lucem cantatus etiam à S
gelis, ideoque noſtris matutinis precil
oinò congruentiſſimus. Quare erroren
hæc Honorii Auguſtodunenſis verba:
excelſis Deo, Angelicus chorus primus
Hilarius Pictavienſis Epiſcopus ab illo lo
mus te, uſque in fiuem compoſuit. Quod
mant Walafridus Strabo, apud Alc
ctor libri de Eccleſiaſticis officiis, ac

Bbb

Scriptores. Etenim & magnus Athanaſius, & Apoſtolicarum conſtitutionum auctor ſunt Hilario ſeniores, aut certè coætanei: Et iſtud ſupplementum laudant uti antiquum. Et hinc rectè ſcribit in libris de Miſſæ Sacrificio Innocentius
L. 2. c. 20 tertius: *Hymnum hunc Teleſphorus Pontifex ad Miſſam nocturnam Natalis Domini cantari præcepit. Et in illo ea, quæ ſequuntur, ad verba Angelorum adjecit. Quamquam à plurimis aſſeratur, quod ea B. Hilarius Pictavienſis adjecerit.* Adjeciſſe poſſit & S. Silveſter, magnus Eccleſiaſticorum rituum auctor & augmentator. Addit laudatus Innocentius: *Symmachus Papa conſtituit tam die Dominico, quàm Natalitiis Martyrum, Gloria in excelſis Deo, ad Miſſam cantari.* Quod ipſum paſſim aſſirmant alii Eccleſiaſticorum rituum antiqui expoſitores. Hodiè dicimus ad Miſſam cujuſcumque Sancti. Etiam Græci dicunt. Verùm alio loco & modo. Dicunt enim poſt expulſos Catechumenos, & de modo ſancit S. Jacobi Liturgia: *Deinde ſignacula Crucis Sacerdos facit ſuper dona, & ſtans apud ſe dicit, Gloria in excelſis Deo, & in terra pax hominibus, bona voluntas.* Quod ipſum olim habuit Liturgia S. Joannis Chryſoſtomi. Lucet ex tertia ejus homilia ſuper Apoſtolicam ad Coloſſenſes epiſtolam: *Eucharistiam celebrantes dicimus, Gloria in excelſis Deo, & in terra pax hominibus, bona voluntas.* Hodiè deſunt hæc verba, atque ita conſtat Liturgiam non eſſe ſolummodo auctam in variis, ſed & decurtatam. Hinc ergo Michael Cerularius nos arguit, quòd laudata verba dicamus alta voce: & quidem in Miſſa Catechumenorum. Cenſet eſſe ſanctiora, quàm ut alta voce in tali loco dicantur. Verùm eſt frivola calumnia, ideoque ad ipſam Petrus Antiochiæ Patriarcha nihil repoſuit, & dedit rationem: *Quicumque à te ſunt enumerati Romanorum errores, percurrimus. Et illorum quidem alios execrandos duxi atque evitandos, alios incertos, alios prætermittendos.* Hoc eſt, reſponſo indignos. Quod non ſint errores, aut abuſus, ſed rationabiles conſuetudines. Et talem cenſuit hanc præſentem.

CALUMNIA VIII.

Apud Latinos duos etiam Fratres duas ducunt Sorores.

OMitto calumniam, quæ nos arguit, quòd Presbyteris ac aliis majoribus Clericis initi ante ſacrum Ordini Conjugii uſum non permittamus. Ipſam etiam Petrus Patriarcha duxit indignam Reſponſo. Eſt antiqua Photii calumnia, abundè refutata in ſuperioribus. Præſentem calumniam adducit etiam repertus Conſtantinopoli apud Patres Prædicatores Tractatus: *Latini duos Fratres duabus Sororibus carnaliter copulari permittunt.* Patriarcha Michael non ſine cauſa addidit particulam amplianrem, *Etiam.* Etenim apud Græcos nec pater & filius, nec duos fratres duas conſobrinas, nec duæ ſorores poſſunt duos conſobrinos accipere. Hinc pacta inter Gregorium Gaurum & Iſaaci Comneni Sebaſtocratoris ſi iam ſponſalia, quod illius pater Theodorus duxiſſet hujus conſobrinam, fuiſſe exſuſflata teſtatur in Alexiados libris Anna Comnena. Lib. 8. Etiam contracta inter Michaelem Deſporam & Michaelis Palæologi Imperatoris filiam Annam ſponſalia, quod iſtius frater Nicephorus duxiſſet hujus conſobrinam, ob adverſum Patriarchæ Siſinnii ſecundi Canonem fuiſſe ſuſpenſa, & non niſi per Synodalem diſpenſationem potuiſſe perfici in matrimonium, affirmat Georgius Pachymeres. Et addit cauſam: *Intercedebant inter deſigna-* L. 6. c. 6. *tos conjuges ſex gradus adfinitatis, ex una quidem parte quatuor, duo ex altera.* Græci habent tres adfinitatis claſſes. Hanc extendunt ad ſextum incluſivè gradum. Et gradus non juxtà noſtros Latinos Canones numerant, ſed juxtà leges Juſtiniani. Fratres in ſecundo, conſobrini ſunt illis in quarto gradu. Hincergò Michael Cerularius dixit, quod apud Latinos duo fratres non tantùm duas conſobrinas ducerent, ſed etiam duas ſorores. Et huc reſpicit in Reſcripto ad Walerannum Namburgenſem Epiſcopum Sanctus Cantuarienſium Epiſcopus Anſelmus: *Græci deteſtantur noſtra connubia, ubi cognati cognatis de alia cognatione copulantur.*

Reſpondeo deteſtationem hanc nullo niti fundamento. Nullus Eccleſiæ antiquus Canon, nulla Romanæ Reipublicæ antiqua Lex vetat hujuſmodi conjugia. Etenim quod magnus Conſtantinus ac ejus Pater Conſtantius duxerint Fauſtam ac Theodoram, Imperatoris Maximiani Herculii filias, teſtantur & Gentiles & Chriſtiani Romanæ hiſtoriæ Scriptores. Nec damnant aut notant. Et de Conſtantini filio Conſtantio ſcribit ad Senatum ac Populum Athenienſem Imperator Julianus: *Conſtantius Patruelem ſuum, Gallum Cæſarem, ſororis ſuæ virum, ac neptis ſuæ ex eadem ſorore patrem, cujus ipſe ſororem antà duxerat, quo cum ipſi tam ſancta neceſſitudinis & germanitatis jura interceſſerant, inimiciſſimis hominibus ad necem tradidit.* Ad quæ verba rectè commentatur Dionyſius Petavius: *Conſtantiam Conſtantini filiam, Conſtantii Sororem, duxerat Gallus. Ex hinc ſuſceptam eſſe filiam Julianus ſignificat. Tum Galli ſororem Gallam Conſtantio antè nupſiſſe. Quæ poſteriora duo, ab hoc uno, quòd ſciam, auctore prodita, hactenus erant ignota.* Et de Juliano ſcribit in Eccleſiaſtica hiſtoria Anaſtaſius Bibliothecarius: *Conſtantius ab Euſebia propria uxore rogatus Julianum ex carcere ductum, Cæſarem facit, & in Gallias mittit, copulans ei ad nuptias ſororem ſuam Helenam, quæ & Conſtantia dicta eſt.* Quod ipſum ſcribit Ammianus Marcellinus. Et Conſtantius, & Gallus, & Julianus, ipſorumque uxores, ac præſertim Imperatrix Euſebia, erant omninò Chriſtiani, vivebant juxta Eccleſiæ Canones; & tamen non tantùm duo conſobrini duas conſobrinas, ſed etiam duo Fratres duxerunt duas Sorores. Et nullus è multis, qui & Conſtantium & Julianum acriter momorderunt, Eccleſiæ Scriptor id unquàm vel notavit.

Et in Canonicis ad S. Amphilochium litteris ſcribit magnus Baſilius: *De his, qui duas ſorores ducunt uxores, vel illis quæ duobus fratribus nubunt,*

à no-

à nobis edita eſt Epiſtola, cujus exemplum tuæ Pietati miſimus. Eſt epiſtola ad nobilem ac eruditum Virum Diodorum. An duas ſucceſſivè ſorores quis poſſet ducere, hic quæſierat, & placebat ipſi pars affirmans propter auctoritatem Moſaicæ legis, quæ talia Matrimonia non ſolummodò permittit in qnibuſdam caſibus, ſed & imperat. Et nullus tunc Eccleſiæ Canon, nulla Reipublicæ Lex obſiſtebat. Interim hæſitavit Diodorus, ſuæ mentis fluctum retulit ad magnum Baſilium, & pro Reſponſo accepit non à ſolis Canooibus aut Legibus, ſed etiam à longa fidelis populi conſuetudine figi conjugii impedimenta, & omninò fixum eſſe hoc: *Si quis immunditiæ affectu correptus, ad illicitam duorum ſororum communionem exorbitaverit, id neque conjugium cenſendum, neque talem ad Eccleſiaſticum cætum eſſe admittendum, priuſquàm à ſe invicem dirimantur*. De duobus duas ſorores ducentibus fratribus nec ipſe, nec quis antiquus fecit mentionem. Si quæ tunc regula aut conſuetudo vetuiſſet hæc conjugia, quomodò de duabus ab uno ſucceſſivè ducendis ſororibus potuiſſet Diodorus ambigere? Ad laudatam Baſilii epiſtolam rectè commentatur Theodorus Balſamon: *Magni Baſilii ad Diodorum epiſtola non eſt hoc tempore quærenda. Decernit enim, ne in matrimonii ſocietatem duæ ſorores accipiantur: Quòd, Dei gratia, hodiè nec in mentem quidem venit homini Chriſtiano*. Quòd nempè hodiè nec duos fratres, immò nec duo conſobrini poſſint apud Græcos accipere duas ſorores.

Ep. 197.

Adversùs Michaelis & Nicephori Deſpotarum fratrum cum duabus conſobrinis conjugia Georgius Pachymeres rectè ſcribit objectum fuiſſe Canonem Patriarchæ Siſinnii ſecundi. Hic eſt quartus Antecessor Michaelis Cerularii. Ejus conſtitutio exſtat in jure Græco-Romano: *Moderatio noſtra decrevit, ne iſtiuſmodi matrimonia inter Chriſtianos de reliquo locum habeant, neque ullo tempore contrahantur*. Et contrahentes, & parentes conſentientes, & benedicentem Sacerdotem graviſſimè caſtigat. Attamen ſolis futuris ponit Legem. Quod nempè contracta eò uſque matrimonia licuiſſent. Diſertè fatetur uſque tunc nullam fuiſſe adverſam legem, aut conſuetudinem. Addit tamen fuiſſe vetita per magni Baſilii Canonem, & in adverſam conſuetudinem declamat plurima, uti in corruptelam. Verùm ſine fundamento. Et nobis conſentit in Scholiis ad Photii Nomo-Canonem Theodorus Balſamon: *Temporibus ſanctiſſimi illius Patriarchæ Domini Siſinnii duo patrueles, ut videtur, duas ſorores ducebant uxores*. Addit, *Ut videtur*: Quoniam Siſinnius Canonem ſuum conatus eſt antiquum facere, & traducere in magnum Baſilium. Et videtur Canon ab ipſo habuiſſe aliquid fundamenti. Circa ipſum variis temporibus plurima ſunt mota dubia: Solutiones, quæ ad præſens Inſtitutum non ſpectant, exſtant ſparſæ per totum corpus juris Græco-Romani. Michael Cerularius dixit à duobus Latinis fratribus non tantùm duas conſobrinas duci, ſed & duas ſorores, ut crimen noſtrum augeat: ut à nobis demonſtret non ſolùm Siſinnii recentiorem, ſed & alios antiquos

contemni Canones, ac violari.

Quæſtio eſt, Qui ſint hi antiqui C
Martyr Theophanes videtur aſſerere a
aut certè antiquiſſimos. Etenim de n
ſtantino, ac ejus patre Conſtantio,
duas ſorores, ſcribit: *Nemo miretur,*
ptiſmum, cum adhuc Paganos ritus ſerv
ſorores duxerunt pater & filius. Quo
Eccleſiaſtica hiſtoria habet Anaſtaſius
carius. Videntur affirmare tale m
Chriſtianis etiam tunc non licuiſſe.
illos loqui juxtà Græcam ſui tempo
juxtà quinquageſimum quartum Tru
nonem: *Cum divina Scriptura nos ap*
Non ingredieris ad omnem conſangu
nis tuæ ad revelandam ejus turpitudi
nus Baſilius nonnullas prohibitas nuptias
nonibus enumeravit, multis ſilentio pr
bis utriſque utilitatem nobis attulit. Tu
nominum multitudine evitata, ne verb
pollueret, generalibus nominibus impuris
xus eſt, per quas legibus vetitas nupti
ſumma oſtendit. Quoniàm autem propt
ſilentium, & quod non diſcerni poſſet illi
ptiarum prohibitio, ſeipſam natura con
bis viſum eſt ea paulò apertiùs expone
deinceps tempore decernentes, ut qui cum
filia matrimonii ſocietatem inierit, vel pa
qui cum matre & filia, vel cum duabus
ribus pater & filius, vel cum duobus fra
& filia, vel fratres duo cum duabus ſo
ſeptennii Canonem incidant, illis procul
ratis à nefario contubernio. Non ſolo
philochium ſcriptos Canones, ſed & ſ
Diodorum Epiſtolam urgent Græci, i
gnus Baſilius neſcio cujus duas ſorore
duci poſse adſerentis errorem refuta
& adjungit: *Neque uxori licet, ut viri*
adjungat. Et poſt multa concludit:
admonitio noſtra hanc inordinatam affecti
dat, vel ſcelus hoc in noſtram regionem
ſed in quibus præſumptum eſt locis, in il
tur. Admittit licentiam iſtam tolerari
in aliis Regionibus: Admittit ſucceſ
dem viri cum duabus ſororibus conj
nullam Legem aut Canonem, ſed ap
Chriſtianos damnari per ſolam conſu
Et per adfines intelligit ſolos adfines
dus. Proindè duas conſobrinas tunc
ceſſivè poterat ducere. Etenim conſo
dum duxit conſobrinam. Hoccè conj
mus diremit magnus Imperator Theo
iſto jure Græci uſque ad adductum
Canonem, nos paſſim Latini viximus
Gregorium ſecundum. Porrò Trullar
dum quis ignoret eſſe erraticam, & pl
Canones ab omni Latina Eccleſia con
jectos? Hinc propter ipſorum conten
dimus nos nec à Deo damnandos, nec
& juſtum cenſentibus hominibus. Et
ipſorum non fuerunt obſervantiſſimi
Imperator Andronicus ſecundus Pala
Bulgarorum Rex mutuas ſorores du
ſtatur Laonicus Chalcondylas Rep
ſtantinopoli apud Patres Prædicato

tus præſenti Græcorum calumniæ reddit hunc talionem: *Mixturam ſanguinis prohibitam à Sanctis Patribus Græci faciunt jugiter. Nam conſobrini conſobrinas ducunt uxores*. Sine fundamento. Ejuſmodi enim conjugia nec Latini nec Græci improbarunt. Tales conjuges apud hos ſunt in octavo gradu.

CALUMNIA IX.

Latini in Sacra Miſſa, tempore Communionis, alter Miniſtrorum comedens azyma, alios amplexatur, & pacem illis largitur.

EAndem calumniam nobis facit repertus Conſtantinopoli Tractatus: *Latini participationem Sanctæ Communionis, non ſimiliter ut nos Græci, perficiunt, ſed dicunt, quod qui Miſſam celebrat Sacerdos, oſculatur volentem communicare*. Intrà Miſtæ Sacrificium & à Clero & à Populo dari pacis mutuum oſculum eſt Apoſtolica traditio, & à Latinis ſemper obſervata & à Græcis. Verùm alio & alio ſacrificii loco. Etenim in Sancti Joannis Chryſoſtomi Liturgia ſtatim poſt magnum introitum ſeu offertorium Sacerdos exclamat: *Pax omnibus*. Et Diaconus: *Diligamus nos invicem, ut in concordia confiteamur*. Tunc omnes oſculantur ſeſe mutuò, interim cantatur ſymbolum Conſtantinopolitanum, & exindè pergit Diaconus: *Stemus honeſtè. Attendamus ſanctam oblationem in pace offerre*. Ritum inſigniter exponit ipſe laudatus Pater in libris de compunctione
Lib. 2. cordis: *Jubet Dominus relinqui munus antè altare,*
cap. 3. *& prius reconciliari fratri, ut ex hoc diſcamus, quia nec illo tempore, quo ad Dei miniſterium videmur accedere, reconciliationem diſſimulari ac differri patitur Deus. Quantò magis in aliis temporibus hoc curari jubet? Nos verò imaginem quidem colimus Præcepti, veritatem verò ipſam & virtutem negligimus. Nam oſculum pacis porrigere tempore, quo munera offeruntur, in uſu eſt, ſed vereor, ne fortè ex nobis plures labiis hoc tantummodò faciant, cùm Chriſtus pacem non ex ore, ſed ex corde deſideret, & affecta velit proximum, non labiis ſalutari. Si enim pax non habetur in corde, quaſi in ſcena res agi videtur & ludo. Undè per hæc exacerbari Deus credendus eſt potiùs, quàm placari*. Lucidè affirmat Offertorii tempore impartiri mutua pacis oſcula, idque ob mandatum Domini: *Cùm offers munus tuum ad altare, prius reconciliare fratri tuo*. Vera ac germana noſtri Sacrificii oblatio fit in tremenda elementorum conſecratione. Hinc antè ipſam Græci non malè voluerunt fieri iſtud fraternæ charitatis aut reconciliationis ſignum.

Ipſum laudat iterum, & eruditè exponit idem Doctor in Homiliis ſuper ſecundam ad Corinthios epiſtolam. Hæc verba, *Salutate invicem in oſculo ſancto*, commentatur: *Quid eſt, Sancto? Non ficto, non ſubdolo, quemadmodum Judas Chriſtum eſt oſculatus. Ob id enim nobis datum eſt oſculum, ut charitatis igniculus ac fomes ſit, ut affectum inflammet, ut hac ratione nos ipſos mutuò amemus, velut fratres invicem ſe amant, patreſque viciſſim filios. Imò etiam multò vehementiùs. Illa enim naturæ ſunt, hæc gratiæ. Ad hunc modum animæ inter ſe devinciuntur. Ob eam cauſam etiam ex aliqua peregrinatione reverſi, mutuò nos oſculamur, animis* Ho. 30.
videlicet ad mutuum congreſſum accedentibus. Hoc enim potiſſimum membrum eſt, quod animi affectum nobis prædicat. Quin de hoc ſancto oſculo aliud quoque adferri poteſt. Quid tandem? Templum Chriſti ſumus. Itaque templi veſtibula & aditum oſculamur. An non cernitis, quotnam homines etiam ejus templi veſtibulis oſculum figunt, partim inclinato capite, partim manu tenentes, atque ori manum admoventes? Ac per has portas & januas ingreſſus eſt Chriſtus, & ad nos ingreditur cùm communicamus. Noſtis enim vos, qui myſteriorum participes eſtis, quid dicam. Neque enim vulgari quodam honore os noſtrum afficitur, cùm Corpus Dominicum excipit. Eaque præſertim de cauſa mutua oſcula jungimus. Hæc verba, *Per has portas ingreſſus eſt Chriſtus*, laudant magnum Offertorii introitum: Affirmant tunc dari pacis oſculum, ut ita ora noſtra, in quæ etiam eſt ſtatim ingreſſurus Dominus, honoremus & purgemus.

Eundem ritum laudat & ſervandum ſanxit Laodicena Synodus: *Quod oportet ſeorſim, primum poſt ſermones Epiſcoporum, Cathecumenorum orationem peragi, & poſtquàm exierint Catechumeni, Pœnitentium orationem fieri, eiſque accedentibus accepta manuum impoſitione & abſcedentibus, ſic fidelium tres orationes fieri, unam quidem, ſcilicet primam ſilentio, ſecundam verò & tertiam pronuntiatione impleri. Deindè ſic pacem dari. Et poſtquàm Presbyteri Epiſcopo pacem dederint, tunc Laici eam dare. Et ſic ſanctam Oblationem celebrari*. Poſt ejectos cum Cathecumenis Pœnitentes, & completas pro integris fidelibus orationes ſtatim fit magnus introitus ac Offertorium: Synodus lucidè mandat ſtatim poſt ipſum figi fraterna oſcula, & tunc procedi ad Præfationem, Canonem, & Cap. 3.
Conſecrationem. Et in Eccleſiaſtica Hierarchia ſcribit Dionyſius: *Coopertus divinus panis proponitur, & benedictionis calix, ſacrum verò oſculum ſancto modo celebratur*. Per verbalem oblationem ſanctificata elementa Græci velo cooperiunt: Et Dionyſius affirmat tunc donari oſculum. Per Jacobum Gretzerum publicatus Anaſtaſius Sinaita affirmat hunc Dionyſium fuiſſe olim à Mani- Cap. 10.
chæis vitiatum, & ſcholiis illuſtratum à Dionyſio Alexandriæ antiquo & magno Patriarcha. Quod ſi verum ſit non poſſumus negare Areopagitam eſſe verum iſtorum librorum auctorem. Etiam Apoſtolicæ apud Romanum Clementem Lib. 8.
Conſtitutiones Diaconis antè Præfationem indi- Cap. 15.
cunt oſculum: Et ſtatim Clerici Epiſcopum, Laici viri viros, fœminæ fœminas oſculantur: Et ſolemnem, quæ ſtatim poſt Offertorium fit, Sacrificantium manuum ablutionem laudat in quinta Myſtagogica Catecheſi Sanctus Cyrillus Hieroſolymæ Epiſcopus, ac pergit: *Deindè clamat Diaconus, Complectimini, & oſculamini vos invicem. Atque tunc mutuo nos*

oſculo

oſculo ſalutamus. Non hoc ita accipias, quaſi oſculum illud ſit ejuſmodi, quale in foro inter communes amicos eſſe conſuevit. Neque enim tale eſt. Hoc igitur oſculum animas mutuò conciliat, & omnium malorum oblivionem illis ſpondet. Affirmat eſſe à Petro & Paulo commendatum fraternæ dilectionis oſculum, & pergit: *Poſteà clamat Sacerdos, Surſum corda.* Ait à nobis ita impleri Evangelicum mandatum, quo Dominus nos juſſit antè Sacrificii oblationem reconciliari. Quæ omnia tradit in publicato per Franciſcum Combefis Sermone de ſacra Synaxi etiam Sanctus Anaſtaſius Sinaita, Patriarcha Antiochenus; etiam Simeon Theſſalonicenſis Archiepiſcopus, Nicolaus Cabaſilas, aliique recentiores Græcorum rituum Expoſitores.

Qui mos olim viguit in quibuſdam item Latinis Eccleſiis. Etenim in Ambroſiana apud Jacobum Pamelium Miſſa ſtatim poſt Offertorium Sacerdos dicit ad populum: *Pacem habete.* Et populus reſpondet: *Ad te Domine.* Et ad Decentium Eugubinum Epiſcopum ſcribit Sanctus Pontifex Innocentius primus: *Pacem aſſeris antè confecta Myſteria quoſdam populis imperare, vel ſibi Sacerdotes tradere, cùm poſt omnia, quæ aperire non debeo, pax ſit neceſſariò indicenda, per quam conſtet populum ad omnia, quæ in Myſteriis aguntur, atque in Eccleſia celebrantur, præbuiſſe conſenſum, ac finita eſſe pacis concludentis ſignaculo demonſtrentur.* In quibuſdam & Clerus & Populus, in quibuſdam Eccleſiis ſoli ſibi invicem Sacerdotes inter Offertorium & Canonem dabant pacis oſculum: Quòd nempè offerrent & conſecrarent, ideoque iſtud fraternæ charitatis ſymbolum ſaltem inter ſeſe cenſerent præmittendum. Aſt utrumque morem improbat Pontifex, affirmans & à Clero & à Populo non niſi poſt conſecrata elementa præſtandum. Quem morem eſſe in Latina Eccleſia antiquiſſimum & frequentiſſimum demonſtrat Tertulliani liber de oratione: Cap. 14. *Alia jam conſuetudo invaluit, jejunantes habitâ oratione cum fratribus ſubtrahunt pacis oſculum, quod eſt ſignaculum orationis. Quando autem magis conferenda cum fratribus pax eſt, niſi cum oratio commendabilior adſcendit, ut ipſi de noſtra operatione participes jam audeant de ſua pace fratri tranſigere? Quæ oratio cum divortio ſancti oſculi integra? Quem Domino officium facientem impedit pax? Quale ſacrificium eſt, à quo ſine pace receditur? Quæcumque operatio ſit, non erit potior obſervatione Præcepti, quo jubemur jejunia noſtra celare. Iam enim de abſtinentia oſculi agnoſcimur jejunantes. Sed etſi qua ratio eſt, ne tamen huic Præcepto reus ſis, potes domi, ſi fortè, inter quos latere jejunium in totum non datur, differre pacem. Ubicumque autem alibi operationem tuam abſcondere non potes, debes meminiſſe Præcepti. Ita & diſciplinæ foris, & conſuetudini domi ſatisfacies. Sic & die Paſchæ, quo communis & quaſi publica jejunii religio eſt, meritò deponimus oſculum, nihil curantes de occultando, quod cum omnibus faciamus.*

Eo tempore erant tres jejunii ſpecies: Plenum ac ex legis Præcepto univerſale, ſemiplenum ac ex Epiſcopi indictu, aut communi pietate ſtationarium, & privatum ac proprio arbitrio aſſumptum. Per Paſchæ diem Tertullianus hic

intelligit ſextam magnæ ſeptimanæ
ſola tunc per totum annum videtur
nari. Hinc enim etiam ad Mon
ſcribit in libro de jejuniis: *Quart*
Sabbathi ſtationibus dicamus; Paraſc
magnam ſextam feriam, *jejuniis.*
ria, quòd communis & publica eſſe
gio, non plenum, ſed dumtaxat e
catis fiebat ſacrificium, & populus
nicabat. Adeò antiqua eſt hæc,
tium primum Pontificem, non i
dumtaxat firmata aut reparata cæren
ex ſubſequentibus Septimii verbis:
tionum diebus non putant plerique ſacr
nibus interveniendum, quòd ſtatio ſ
cepto Corpore Domini. Quid eſt,
in pleno paraſceves, ita & in dimic
jejunio. Hinc ergò in paraſceve eti
tur oſculum. Quòd nempè unicus
cipuus oſculi ſcopus ſit factam à Sac
orationem obſignare, & populum a
pationem diſponere. Nam & hinc
ſuevit in Defunctorum Miſſis:
tunc non communicaret. Ob ſingu
tanea privatorum jejunia intermitti
Sacrificium, nec ad ſola Præfan
trahi; iſti tamen jejunantes noleb
venire, ſeu de illo participare, at
ab oſculo abſtinebant. Et hanc
improbat ob adductas rationes Se
locus obſcurus. Lucidè interim n
lum tunc datum fuiſſe poſt Conſecr
ximè antè Communionem popul
racti Sacrificii ſignaculum & con
Quòd ipſum in libris adversùs Pet
ſtantinenſem Donatiſtarum Epiſco
de Optato Gildoniano Thamugac
po, ſcribit Sanctus Auguſtinus:
oſculum inter Sacramenta copulabatis,
nibus Euchariſtiam ponebatis, cui
manus porrigebatis. Lucidiùs loquit
ne de diverſis ad Neophytos, expor
Sacrificii ordinem. Primùm dici a
torii orationem, tum Præfationem
ſecrationem fieri, tum recitari ora
minicam, & pergit: *Poſt ipſam a*
vobiſcum, *& oſculantur ſe Chriſtiani*
quod eſt ſignum pacis. Quem morem
dem admiſſum ab omni Latina E
dunt Amalarius Fortunatus, Wal
bo, aliique Eccleſiaſticorum rituum
Dico, *Tandem*: Quòd enim ſuo a
re Hiſpania ſtatim poſt Offertoriur
fationem daret oſculum, diſertè a
bris de Eccleſiaſticis officiis Sanctus
chiepiſcopus Hiſpalenſis. Affirmat
Offertorio orationem eſſe pro pacis
dici antè Præfationem.

Prima quæſtio eſt, An antiquus
municantes vetans ad pacem accede
obliget etiam ſponte ab Euchariſtia
adeoque an Tertullianus ſpontaneos
nii obſervatores rectè arguat, qu
rent ab oſculo? Reſpondeo eand
nem moveri à Walafrido Strabone;

deri negativè. Et rectè. Quòd enim quotidiana populi Communio nunquàm præcepta, ſed ſemper libera fuerit, lucet ex priori Sancti Auguſtini ad Januariom Epiſtola, & pluribus aliis Patrum & Canonum teſtimoniis. Quæ libertas olim fuit etiam in publico ſacrificio. Nec obeſt hic Antiochenus Canon: *Omnes qui ingrediuntur Eccleſiam, & Scripturas ſacras audiunt, nec communicant in oratione pro populo, ſed pro quadam intemperantia ſe à perceptione Sanctæ Communionis avertunt, ii de Eccleſia removeantur, quamdiu per confeſſionem pœnitentiæ fructus oſtendant, & precibus indulgentiam conſequantur.* Etenim doloſus eſt iſte Canon, & Arianus. Nec adversùm Euchariſtiæ abſtemios agit, ſed adversùm abſtinentes ab orationum communione, & ſolùm, cui etiam Pagani ac Judæi adeſſe poterant, Epiſcopi aut Presbyteri ſermonem audientes. Plurimis tunc per Orientem Eccleſiis, quarum Orthodoxos Epiſcopos Imperator Conſtantius ejecerat, præſidebant Ariani, eiſque Orthodoxus Populus, quidquid Princeps ſeveriſſimè cogeret, nolebat communicare. Diſcreta ab iſtis communio plurimos nobis per borrenda tormenta peperit Confeſſores & Martyres. Hinc circumducendæ pœnalis legis ſtudio aliqui intrabant Baſilicas, audiebant Epiſcopi aut Preſbyteri ſermonem & catechumenorum Miſſam, & tunc exibant, maculoſi Præpoſiti orationem ſeu ſacrificium averſantes. Sic ſperabant & ſervare animam, & legis pœnam evadere. Verùm iſta Synodus intellexit artem, & adverſus illam emiſit dictum Canonem. Non eos, qui & ſermoni & orationi ſeu ſacrificio, ſed damnat ſolos illos, qui nec orationi volebant communicare. Sola orationis communione fuit contenta. Hoſce communicatores nec ipſa compulit ad Euchariſtiæ perceptionem. Et ex hoc canone deſumptus eſt manifeſtè nonus inter vulgares Apoſtolicos, qui addit de ſacræ oblationi, ſeu orationi communicantibus, & non percipientibus Euchariſtiam: *Aut cauſam dicat, ut ſi rationabilis fuerit, veniam conſequatur; aut ſi non dixerit, communione privetur, tanquam qui populo cauſa læſionis exſtiterit, dans ſuſpicionem de eo, qui ſacrificavit, quod non rectè obtulerit.* Verùm de ſolis Epiſcopis & aliis Clericis loquitur, ideoque & Laicos ipſe non adſtringit. Porrò canon, qui non communicantes arcet à pacis oſculo, non de ſpontaneis Euchariſtiæ abſtemiis loquitur, ſed de abſtentis & excluſis. Quidam exiſtimant illum agere de ſolis excommunicatis. Malè: Etenim nullum excommunicatum, nullum Flentem, nullum Subſtratum antiqua diſciplina admiſit ad orationem, ſeu Sacrificii conſecrationem, ſed omnes expellebat antè Offertorium. Canon ergo ſtatuit in quartam pœnitentiæ claſſem, Conſiſtentes, qui tremendæ orationi communicare poterant, verùm non percipere ipſam nec offerre ad Altare, ſeu communicare cum oblatione. Etiam ipſorum nomen offerri non poterat, ſeu recitari ad Sacrificium. Hi proindè carebant & jure oſculi. Erat jus ſolorum Perſectorum. Et hi, licèt ex cauſis de Sacrificio participare nollent, debebant tamen ipſum comprobare & obſignare. Et hinc memoratos ſpontaneos jejunatores non de Euchariſtiæ abſtinentia, ſed dumtaxat de omiſſo oſculo rectè arguit Tertullianus.

Cap. 2.

Altera quæſtio eſt, An plures olim Afri, ac ipſe etiam Tertullianus crediderint per ſumptam Euchariſtiam violari jejunium? Partem affirmativam ſuadent hæc hujus in libro de oratione verba: *Similiter & Stationum diebus non putant plerique orationibus interveniendum, quod ſtatio ſolvenda ſit accepta corpore Domini. Ergo devotum Deo obſequium Euchariſtia reſolvit? An magis Deo obligat? Non ſolemnior erit tua ſtatio, ſi & ad aram Dei ſteteris? Accepto corpore Domini & reſervata utrumque ſalvum erit, & participatio Sacrificii, & executio officii.* Iſtam ſententiam ille quidem improbat, attamen non damnat: Affirmat ſtationariam Euchariſtiam poſſe accipi, ac citra ſumptionem reſervari. Quam formam viguiſſe etiam in Hiſpania demonſtrat Cæſar-Auguſtana Synodus: *Euchariſtiæ gratiam ſi quis probatur acceptam in Eccleſia non ſumpſiſſe, Anathema ſit in perpetuum.* Lumen hauriri debet ex præcedenti canone: *Ne quis jejunet die Dominica, cauſa temporis, aut perſuaſionis, aut ſuperſtitionis. Nec Quadrageſimæ diebus ab Eccleſia fideles deſint. Nec habitent in latibulis cubiculorum aut montium, qui in his ſuſpicionibus perſeverant. Sed exemplum & præceptum cuſtodiant Sacerdotum, & ad alias villas agendorum conventuum cauſa non conveniant.* Statuuntur hæc adversùm Priſcillianiſtas, qui dies Dominicos, ac Domini, quem verè Incarnatum negabant, præcipuas feſtivitates agebant in triſtitia, jejunabant, ideoque nec communicabant. Et quò erroris ſuſpicionem evaderent, à Sacerdote accipiebant Euchariſtiam, ſed reſervabant. Quod nempè tunc vigeret iſta libertas. Quas latebras ut doloſæ hæreſi auferret Synodus, avitam libertatem circumduxit. Non ſoli igitur Priſcillianiſtæ, ſed & avita orthodoxæ Hiſpaniæ libertas omninò credebant à ſumpta Euchariſtia lædi & ſolvi jejunium. Et iſtum Cæſar-Auguſtæ canonem firmavit, & adversùm novos dolos ampliavit prima Synodus Toletana. Domeſticam populi communionem nullo modo proſcribunt iſti canones, ſed ſolas jam dictas Priſcilliani hæreticas fallacias.

Cap. 14.

Cap. 3.

Cap. 13. & 14.

Partem negantem conſtanter tuetur & in primo antiquarum obſervationum libro, & in Scholiis ad librum de oratione eruditus Aurelianenſium Epiſcopus Gabriel Albaſpinæus. Quòd Tertullianus popularem, qui modica tranſubſtantiati elementi particula cenſebat frangi jejunium, errorem admiſiſſet aut diſſimulaſſet, videtur illi paradoxum. Quare ſtationis ſolutionem hic eſſe vult, non prævaricationem, ſed finem & diſſolutivum complementum. Vult quoſdam cenſuiſſe, quòd poſt acceptam Euchariſtiam non eſſet ampliùs manendum in Eccleſia, nec continuanda Eccleſiaſtica ſtatio, ſed quòd tunc cuique liceret ad ſua redire. Vult poſt acceptam Euchariſtiam manſiſſe faciendas neſcio quas longiores orationes: & ad has à Septimio urgeri populum. Textus interpunctionem affirmat vitiatam, & formandam hoc modo: *Nonne ſolemnior erit ſtatio tua, ſi & ad aram Dei ſteteris*

Cap. 16.

ac-

accepto corpore Domini & reſervato? Utrumque ſalvum eſt: Et participatio Sacrificii, & executio officii. Et hæc ſua ſenſa confirmat exemplo S. Fructuoſi Tarraconenſis Archiepiſcopi & Martyris, de quo cum ſociis incarcerato & ad mortem damnato habent Acta: *Cum multi ex fraterna charitate eis offerrent condimentum, ut permixtum poculum ſumerent, ait Fructuoſus: Nondum eſt hora ſolvendi jejunii. Agebatur enim hora diei quarta. Siquidem in carcere quartæ feriæ ſtationem ſolemniter celebraverunt. Igitur ſexta feria lætus atque ſecurus feſtinabat, ut cum Martyribus & Prophetis in paradiſo perſolveret ſtationem.* Urget verba, *Perſolveret ſtationem*: Hæc enim omninò videntur importare ſtationis diſſolutivum complementum.

Reſpondeo hæc Acta nobis palàm favere. Quis enim non videat à Sancto Fructuoſo iſthic per ſolutionem fuiſſe intellectam jejunii fractionem? Quæ dum antè tempus fit, eſt prævaricatio. Et antiqua ſtatio erat omninò jejunii ſpecies. Porrò jejunium non ſolo cibo aut potu, ſed & variis aliis læditur. Etenim ſaltus, cantus, nuptialia ac natalitia feſta, immò & ſacras Sanctorum ſolemnitates, omnemque ſeu prophanam ſeu ſacram lætitiam, à jejunii diebus antiqua diſciplina proſcripſit. In illis nullum permiſit celebrari feſtum, niſi ſolam Dominicam Annuntiationem. Quin & Hiſpani dudum ipſam non in Quadrageſima, ſed in Decembri celebrarunt. Ex eodem principio Græci in ſolis Quadrageſimæ Dominicis ac Sabbathis habuerunt plenum Sacrificium, reliquos dies ſolo Præſanctificatorum officio juſſerunt eſſe contentos. Quòd nempè Dominicis & Sabbathis non jejunarent. Hinc & plures Afri probabant iſtum morem, cenſebantque etiam ſtationaria jejunia Sacrificio orbanda, aut certè illud à populo non communicandum. Nec ſine fundamento. Etenim jejunia ſunt pœnitentiæ dies, & tunc non ſolùm in victu, ſed etiam in habitu & omni actu præ nobis ferre debemus pœnitentes, qui Sacrificio adeſſe non poſſunt, nec videre Euchariſtiam, longè minùs percipere. Hac ratione cenſebant ab Euchariſtia ſolvi jejunium. Hoc improbat, non tamen damnat Septimius, ideoque addit: *Accepto Domini corpore & reſervato utrumque ſalvum eſt.* Quorum verborum interpunctionem alterare eſt nimium audax graſſatio. Noſtram enim interpunctionem firmant Beatus Rhenanus, Jacobus Pamelius, Georgius Capucinus Ambianenſis, Carolus Moreau, Nicolaus Rigaltius, aliique Septimii Expoſitores. Et res ipſa clamat. Etiam editi in Hiſpania Canones adverſus Priſcillianum. Quocircà illi Afri non per ſumptum ab Euchariſtiæ ſpeciebus alimentum, ſed per ſpiritalem ab illa datam nobis dignitatem & lætitiam cenſebant ſolvi ac lædi jejunium. Et ipſorum judicium ſecuta quidem eſt Græca Eccleſia, non tamen Latina. Quòd nos Latini in plenis etiam jejuniis plenum Sacrificium, ſed circà veſperam, ſemper obtulerimus, ſuo loco oſtendetur. Quin & populum fecimus illius participem. Dudum tamen ſumptam Euchariſtiam non juſſimus ſumi in Eccleſia, ſed permiſimus reſervari. Quòd ipſam

in ipſa Sancta Paraſceve potuerit con
noſter populus, teſtantur antiquus Ro
Ordo, Alcuinus Flaccus, ac Amalari
natus. Quod an ſit antiquiſſimum, n
loco definiendum.

Tertia quæſtio eſt, Cur quidam priv
nantes Afri cenſuerint non tantùm à ſun
chariſtia, ſed etiam à dando & accipie
oſculo abſtinendum? Eſt quæſtio int
quintæ ad Theodoſiani codicis titulum
libus & antè nuptias donationibus legis
tario Jacobus Gothofredus exponit oſ
ter ſponſos, addit magnam etiam inter
nos eſſe oſculi reverentiam, & pergit
pacis oſculo ſeſe ſalutabant paſſim Chriſtian
tionem nominatim oſculo obſignari mos fu
jejuniorum dies. Et probat hoc præſent
nio Tertulliani. Vir eruditus labitu
enim, præterquam in Sancto Paſcha,
tiam Tertullianus improbat. De anti
ſtianis etiam Gabriel Albaſpinæus in pr
quarum obſervationum libro ponit hunc
Ab oſculo pacis abſtinebant diebus jejunii
item ex Tertulliano. At longè meliùs
ſcholiis ad librum de oratione: *Quamol*
negarent jejunantes, non invenio, quòd
res, antiquorumque ritus intelligendos
conferret. Nam & ſi conſuetudinem ban
Tertullianus, aliqua tamen vero ſimili rati
bat. Non in cunctis, ſed in ſolis priv
nantibus Tertullianus improbat. Rect
Rigaltius: *Pravæ conſuetudinis cauſam T*
non inquirit. Nec etiam vulgò adſerri
quòd in oſculo hilaritatis aliquid eſſe ducer
nuns à jejunii mœſtitia luctuque. Reſpo
dum & accipiendum in Sacrificio oſculu
lius ſignaculum & comprobationem, id
ſolorum Perfectorum. Porrò privatim
gerebant & agebant pœnitentium ſchem
ſonam, ideoque ab illo abſtinebant. Et
de Euchariſtiæ, ſed de ſolius oſculi a
Tertullianus rectè arguit. Quod nemp
non ab hoc poſſent ſine jactantia, pro
que & Sacrificii offenſa abſtinere.

Quarta quæſtio eſt, Cur in Sancta
omnis Eccleſia abſtineret ab oſculo? Re
ob tres cauſas. Prima fuit publicum ſo
lemne jejunium. Omnis tunc Eccleſ
pœnitentis perſonam, ideoque abſtine
Euchariſtia & ab oſculo. Præcipuum
jus officium eſt populum ad percipienda
riſtiam præparare. Et hinc nec dari co
Defunctorum Miſſis: quòd in ipſis pop
communicaret. Nec enim privata E
ſumptio, ſed ſola oblatio prodeſt I
Sumptio ex ſumentis ſeu operantis pi
deſſe poſſit, non ex opere operato. Al
eſt, quòd in Sancta Paraſceve offerre
Præ-ſanctificata. Hæc enim jam ſign
per oſculum, nec iterato egebant
Tertiam cauſam dat Amalarius Fortu
pacis oſculo nos abſtinemus, non quòd
lum malum ſit, ubi ex charitate vera
ſed ut demonſtretur, quam injuriam paſſ
ſtus à ſuo proditore. Ut & nos eandem inj

Digitized by Google

temus in fratribus. Ita fieri affirmat non tantùm in Paraſceve, ſed etiam in Sabbatho Sancto. Aliis item in Sacramentis ac divinis officiis oſculum frequentavit antiqua diſciplina. Verùm hæc ſunt alterius loci. Et quidem uti aliqui Latioi antè, ita & quidam Græci poſt confecta Euchariſtiæ myſteria dederunt pacis oſculum. Lucet ex ſecunda Sancti Martyris Juſtioi Apologia: *A precibus finitis, muinis nos oſculis ſalutamas*. Uterque ritus eſt bonus, ſanctus, nixus ratiooibus. Quare noſtrum ſine fundamento culpavit Michael Cerularius.

CALUMNIA X.

Latinorum Epiſcopi geſtant annulos in manibus, Eccleſias quaſi uxores accipientes, & arrhabonem ferre dicunt.

EAndem Calumniam adducit repertus Conſtantinopoli apud PP. Prædicatores Tractatus: *Latiuorum Epiſcopi in ſiguum Sanctæ Eccleſiæ deſponſationis aunulos portant & chyrothecas. In dextera ſcribuut, Dextera Demini, in ſiniſtra, Agnus Dei*. Etiam Conſtantinus Cabaſilas, Metropolita Dyrtachienſis, Demetrio Chomateno Bulgatorum Archiepiſcopo propoſuit hanc quæſtionem? *Au conſentaneum ſit annulum à Latinerum Epiſcopis geſtari?* Reſpondit verò Pettus Aoriochiæ Patriarcha: *Quid ad nos, quòd Latini aunulos geſtant in ſymbolum contracti cam Sancta Dei Eccleſia connabii? Nos etenim etiam corouam in capite geſtamas, pro veneratione proculdubio Principis Apoſtolorum Petri, ſuper quem Dei Eccleſia eſt ſuperædificata. Auro etiam exornamur & nos: Chyrotheeas, & mauipulos, & ſtolas auro contextas habemus*. Et præfatus Demetrios Chomatenus: *Auuulum ferre, iis quidem qui ſecundum ſpiritum ambulant, ſpiritaliter accipitur. Quemadmodum eum Chriſtus Eccleſiæ, muudarumque & virginearum animarum nominatur ſponſus, ſic qui ubique ſunt Eccleſiarum Præſules, ſponſi appellantur, annulo accepto, at ſpiritus ſigillo. Quòd & Salvator in digito, id eſt, Spiritu ſancto, ſe dæmonia ejicere incredulis dicebat Judæis, qui eum convitio, quaſi Beelzebub haberet, conſectabantur. Et prodigum filium reverſum aureo annulo exornavit, totum videlicet huuc faciens ſpiritalem pro carnali. At Latinis non ſpiritaliter, ſed carnaliter, non ſuper-mundanè, ſed mundanè annuli appellationem accipientibus, ſtudio magno affectatum eſt annulos geſtare, utpote Eccleſiarum ſponſis. Ideoque neque hoc illis notam inurit*. In Evangelio laudatum annuli uſum affirmat eſſe myſticum & allegoricum, ideoque ſpiritaliter accipiendum. Addit Latinos ſolo intellectu non conteotos externo etiam ſymbolo delectari. Nec ideò culpandos. Exſtat Epi-
Lib. 5. ſtola apud Joannem Leunclavium io jure Græco-Romano.

Calumniæ radicem detegit in ſuo ad Photii Nomo-canooem commentario Theodorus Balſamun, omnia Imperialia ornamenta affirmans à magno Conſtantino communicata Sancto Sylveſtro, ac ejus in Romaoa Cathedra Succeſſoribus, atqoe adjungens. *Quia ſecunda Synodus Archiepiſcopo Conſtantinopolitano dedit omnia Papæ Romani privilegia, conati ſunt nonnulli Patriarchæ, ut ille Cerulas & Dominus Michael, & alii eadem ſibi privilegia arrogare, ſed eis non rectè ceſſit*. Hanc Michaelis Cerularii audaciam edicit Joannes Schylitza: *Michael aggreſſus eſt etiam cocco tincta induere calceamenta, antiqui Sacerdotii morem huuc aſſerens, & oportere his uti novum quoque Archiepiſcopum. Nam inter Sacerdotium & Regnum nihil intereſſe, vel admodum parum, & in rebus pretioſioribus amplius fortaſſe & magis coleudum Sacerdotium*. Per antiqoum Sacerdotium Michael omninò intellexit Romaoum Pontificatum. Quòd ob tranſlata Imperialia privilegia cenſeret etiam ipſum tranſlatum atqoe exſtinctum, titolavit antiquum ſeu antiquatom. Hinc & ſe dixit novum Archiepiſcopum. Noo ſolam Papalem poreſtatem, ſed etiam Papalia ornamenta blateravit pertinere ad Papalia privilegia, ideoque omnia Conſtantinopolim migraſſe. Verùm illi non bene ceſſit. Quomodò ab Imperatore Iſaacio Comneno frænatus & tractatos fuerit, pluribus refert idem Schylitza. Nempè Auguſtæ ſuæ dignitatis, quàm Hierarchicæ in Eccleſia unitatis zeloſiores paſſim fuerunt Imperatores Conſtaotinopolitani, atque ita utramque taodem amiſerunt. Uti ergò Michael Romano Pontifici purpureos compagos & alia Imperii ornamenta, ita aureos annulos invidit cunctis noſtris Epiſcopis, atque ita in frivolam haoc calumniam eſt devolutus.

Eſt omninò frivola. Quòd enim inter Epiſcopum & Eccleſiam intercedat ſpirituale conjugium, non ſoli nos Latini, ſed & omnes ſemper docuerunt Græci. Lucèt ex orthodoxa totius Ægypti Synodo, quæ adverſus Euſebium Nicomedienſem Epiſcopum, ad eminentiores ſemper cathedras aſpirantem ac migrantem, ſcripſit ad omnes ſub Cœlo Eccleſias: *Euſebius præ oculis non habet illud Præceptum*, Alligatus es uxori, noli quærere ſolutionem. *Quòd ſi hoc de uxore dictum eſt, quauto magis de Eccleſia, atque adeo de Epiſcopatu, cui cum quis alligatus eſt, alium quærere non debet, ne adulter in ſacris litteris deprehendatur?* Et de Euſtatio Pamphyliæ Metropolita, qui Sedi renuntiaverat, ad ejuſdem Provinciæ Epiſcopos ſcripſit Epheſina Synodus: *Indignum fuiſſet viduam mauere Eccleſiam*. Et Chalcedonenſis, cujus condendis Canonibus nullus adfuit Latinus Epiſcopus, Congregatio: *Redditas Ec-* Canon.
cleſiæ viduatæ. Quem Canonem inſigniter com- X.
mentatur Hincmarus Rhemenſis Epiſcopus: *Niſi* Ep. 41.
viri & uxoris legalis conjunctio ad Epiſcopi & Eccle- Cap. 16.
ſiæ ſibi conjunctæ myſterium pertineret, magnum Chalcedonenſe Concilium defuncto ſuo Epiſcopo viduatam Eccleſiam non vocaret. Etiam Alexandrina Synodus & plures Græcorum canones illegitimam Epiſcopi tranſlationem non vocarent adulterium. Etiam Schiſmaticorum Græcorum in jure Græco Romano Doctores Epiſcopum paſſim vocant Eccleſiæ ſuæ ſponſum aut maritum. Quid ergò delinquimus, quòd ſpirituale hoc conjugium dato & geſtato annulo figamus in continua Epiſcopi memoria, at-

que

que ita illum ad conſtantem ſuæ ſponſæ dilectio-
nem admoneamus?

Eſt ritus antiquiſſimus. Etenim de facienda
degradati Epiſcopi reparatione ſanxit quarta To-
letana Synodus: *Recipiat de manu Epiſcopi ora-
rium, annulum, & baculum*. Quòd nempè de-
gradatus Epiſcopus eadem in ſua Conſecratione
accepiſſet. Et in opere de Eccleſiaſticis officiis
ſcribit de conſecrandi Epiſcopi ritu Sanctus Iſi-
Lib. 2. Cap. 5. dorus Hiſpalenſis Epiſcopus: *Datur et annulus,
propter ſignum Pontificalis honoris, vel ſignaculum
ſecretorum. Nam multa ſunt, quæ carnalium mi-
niſque intelligentium ſenſibus occultantes Sacerdotes,
quaſi ſub ſignaculo abſcondunt, ne indignis quibuſ-
que Dei Sacramenta aperiantur*. Quæ verba eſſe
Iſidori affirmat, & in nonum primi ſui Libri
Canonem admittit prima Synodus Aquiſgranen-
ſis. Et ex hoc loco annulum geſtatorium aliqui
confundunt cum annulo ſignatorio, utique an-
tiquiſſimo, atque ita ex hoc confirmant etiam
illius antiquitatem. At certum eſt labi. Etenim
ſignatorium annulum fuiſſe ferreum, & geſtari
Ep. 78. inhabilem, lucet ex litteris S. Aviti Viennenſis
Epiſcopi ad Sidonium Apollinarem Epiſcopum
Arvernenſem. Et quòd etiam Monachi olim
Cap. 13. 15. haberent annulos ſignatorios, teſtatur ac lamen-
tatur in quarto Monaſticarum Inſtitutionum li-
Cap. 24. bro Joannes Caſſianus. Et hinc annulus, quem
nunquam Sancto Auguſtino adfuiſſe ſcribit Poſ-
ſidius, fuit ſignatorius. Ipſum cum clave con-
jungit. Auguſtini integritatem laudat, qui et-
iam clavem & annulum non ſervaret ſecum, ſed
crederet ſuis Clericis. Quòd enim Auguſtinus
annulo ſignaret, docent ejus ad Victorium Epi-
Ep. 117. ſcopum literæ: *Hanc epiſtolam ſignatam miſi annu-
lo, qui exprimit faciem hominis attendentis in latus*.
Quòd & geſtatorium annulum habuerit Augu-
ſtinus Epiſcopus, videtur non ambigendum.
Etenim annulus, quem inter Eccleſiæ dotes nu-
merat & laudat S. Optatus Milevitanus Epiſco-
pus, omninò videtur eſſe facer geſtatorius Epi-
ſcoporum. Nam & illi adſcribit myſterium ſe-
creti. Quidquid ſit, de conſecratis ſine Ebbonis
ſui Rhemenſis Metropolitæ conſenſu Epiſcopis
ſcribit ad Nicolaum primum Pontificem Rex
Francorum Carolus Calvus: *Omnes ſuffraganei,
qui Ebbone abſente ordinati fuerant, annulos &
baculos, & ſuæ confirmationis ſcripta, more Galli-
canarum Eccleſiarum, ab eo acceperunt*. Sic illos
ab incurſa ſuſpenſione Ebbo abſolvit. Voces,
More Gallicanarum Eccleſiarum, evincunt hos
annulos eſſe antiquos. Exſtat epiſtola poſt Sy-
nodum Tricaſſinam. Et conſecrandi Epiſcopi
ritum Adventio Metenſi Epiſcopo exponens Eb-
bonis ſucceſſor Hincmarus dicit de Epiſcopo
Ep. 43. conſecrante: *Mittat annulum in dextræ manus di-
gito qui præcedit minimum, dicens, ad quid illi
annulus detur. Signum eſt enim fidei, ut audienti-
bus ſe ex Divinis Myſteriis ſignet quæ & quibus ſi-
gnanda ſunt. Et aperiat quæ & quibus ſunt ape-
rienda*. Exponit in animæ Gemma Honorius
Lib. 1. C. 216. Auguſtodunenſis: *Annuli uſus ab Evangelio acce-
ptus creditur, ubi ſaginati vituli convivâ prima ſto-
la veſtitur. Olim ſolebant Reges litteras cùm annulo
ſignare: Cum hoc ſoliti erant & nobiles quoque ſpon-*

ſas ſubarrhare. Fertur quòd Promethe
ſapiens primus annulum ferreum hoc inſ
fecerit, & in eo adamantem lapidem poſu
videlicet ſicut ferrum domat omnia, ita a
omnia. Et ſicut adamas eſt infrangibilis,
eſt inſuperabilis. Quem etiam in illo dig
conſtituit, in quo venam cordis deprehen
& annularis nomen accepit. Poſtmodum
ſunt pro ferreis inſtituti, & gemmis pr
inſignati. Quia ſicut aurum cuncta metall
ita dilectio univerſa bona excellit. Et ſ
gemma decoratur, ita amor dilectione g
Pontifex ergo annulum portat, ut ſe ſpo
ſæ agnoſcat, ac pro illa animam, ſi nec
ſicut Chriſtus, ponat. Myſteria Scriptur
ſigillet, ſecreta Eccleſiæ reſignet. Etiam
ſtrorum Epiſcoporum chyrothecas eſſe
cum Inſtitutum affirmat in primo de S
libro, & ipſarum myſticas ſignificatio
nit Hugo de S. Victore.

Et horum ornamentorum delatum
nis honorem Græcorum Epiſcopi paſſim
ſantur. Immò probant, laudant, &
Etenim de Maronitis, ad Romanæ Ec
tatem poſt hæreſim & ſchiſma redeunti
bit in Orientalis Eccleſiæ hiſtoria Jacol
nalis de Vitriaco: *Cùm omnes Orientale
exceptis dumtaxat Latinis, annulis &
teſicalibus non utantur, Maronitæ in ſign
tiæ conſuetudines & ritus obſervant Lati*
ad eandem unitatem venienti Baſili
Epiſcopo, dum in totius Bulgariæ
Primatem evexit, Innocentius tertius
pallio miſit etiam mitram, chyrothec
nulum: & ſummas ille egit gratias.
habes in authentica, quam Franciſcu
tus Montis-Peſſuli Epiſcopus vulgavi
Pontificis vita. Et ad Thomam, à F
cupatæ Conſtantinopolis primum P
Latinum, ibidem ſcribit idem Pontif
*humiliter ſupplicaſti, ut de noſtra tibi pe
ceret conſtitutos & conſtituendos in Eccle
gnitatibus, mitris, annulis, & ſandali
Nos ergò perſonaliter tibi volentes facere g
dulgemus, quatenus illis concedas inſignia ſ
quibus ſecundùm morem Apoſtolicæ Sedis p
ſtè concedi*. Latini Orientalium civitatu
pi ſemper habuerunt iſta inſignia, atq
redeuntibus ad unitatem Græcis poſt
Thomas, ac impetravit. Et Conſtant
niorum Primati, poſtulanti Pallium,
etiam & Annulum addit Gregorius non
*in ſignum Apoſtolicæ dilectionis & gratiæ,
devotionis indicium*. Et de Epiſcopis,
petator Michael Palæologus miſit ad L
Gregorii decimi Concilium, ſcribit
Pachymeres: *Perhumaniter illos exce
adeò ut eos honoraverit Mitris & Annuli
inſignibus Epiſcopos ornari mos illic obtin*
men Sanctus Petrus Damiani, qui pre
nulorum margaritas graviter damnat,
ſtris Epiſcopis omninò audiendus.

CALUMNIA XI.

Latinorum Epiſcopi ad bellum exeuntes manus ſuas ſanguine coinquinant, & in conſpectu ſuo animas occidunt, & occiduntur, quemadmodum etiam à nonnullis, qui hoc affirmant, accepimus.

QUòd noſtri Epiſcopi propriis in bello manibus aliquando pugnaverint, negare non poſſumus: Multis exemplis eſt ſuprà demonſtratum. Rhemenſium Metropolita Manaſſes adeò neglexit Clerum, ac dilexit milites, ut paſſim & palam diceret: *Bonus eſſet*, utique ob divitias & ſplendorem, *Rhemenſis Archiepiſcopatus, ſi non Miſſas inde cantari oporteret*. Undè illum ob ſcandaloſam vitam Hugo Dienſis Epiſcopus, Apoſtolicæ Sedis in Gallia Legatus, punivit variè, ac tandem degradavit atque ejecit Gregorius ſeptimus. Illius non tantùm Canonicus, ſed etiam Cancellarius fuit Sanctus Bruno. Etenim diplomati, quo ad undecimi ſæculi ſeptuageſimum ſextum annum Manaſſes S. Baſoli Monaſterio dedit quædam Altaria, eſt ſubſcriptum: *Brunone Rhemenſis Eccleſiæ Cancellario*. Non Theologi apud Pariſios Doctoris manifeſtata damnatio, ſed hujus Manaſſis peſſima vita illi dedit anſam & ſtimulos ad ſe recogitandum, derelinquenda omnia, & inſtituendum Anachore-
Lib. 1. cap. 11. ticum Ordinem Carthuſienſem. Habes hæc apud Gnibertum Novigenti Abbatem in libris de ſua vita. Etiam de Chriſtiano Moguntinenſium Metropolita ſcribit in appendice ad Sigebertum
F. 1183. Gemblacenſem Robertus Abbas Montenſis: *Chriſtianus Moguntinenſis Archiepiſcopus obiit, qui ſe non habebat ſecundùm morem Clericorum, ſed more Tyranni, exercitum ducendo, & Brabanzones*. Hoc eſt, ſuo loco exponendos latrones.

Quòd ejuſmodi Epiſcopis & Clericis etiam Græci non caruerint, eſt ſuprà item oſtenſum. *Quòd Margi* in Illyrico *Epiſcopus in Schytarum fines tranſgreſſus, Regum iſtbic loculos & reconditos theſauros indagatus expilaverit*, ſcribit Priſcus Rhetor ac Sophiſta. Addit quòd poſtmodum ad placandos Barbaros tranſfuga duxerit ipſorum exercitum, ac illis poſt devaſtatas Romanas terras tradiderit ſuam Civitatem. Et de Conone ſecundæ Syriæ Apamæenſi Metropolita ſcribit
Fol. 118. Sanctus Martyr Theophanes: *Conon relicta Sede ex Epiſcopo in armatum militem mutatus inter copiarum ductores expeditionem ſuſcipit*. Margenſis ille ſub Theodoſii, Conon Epiſcopus vixit ſub Imperio Anaſtaſii. Addit Theophanes de commiſſo apud Iſauriæ Claudiopolim prælio: *Ibi vulnere accepto Conon Epiſcopus brevi poſtmodum ſpatio moritur. Et fit Romanis ſecundæ & maximæ acceſſio victoriæ*. Nempè Conon non in Barbaros pugnabat, ſed in Romanos. Et de Themelo apud Ci-
Fol. 637. lices Presbytero habet Georgius Cedrenus: *Cum Ameras Tharſi bello Romanos petens, partem exercitus in pagum Herculis prædatum emiſiſſet, Preſbyter quidam, nomine Themelus, tunc incruentum peragens Sacrificium, cognito Saracenorum adventu, omiſſo Sacrificio, ita ut erat ſacras veſtes indutus.... Templi corripuit, eoque hoſtes irruentes defendit, multos vulneravit, complures interfecit, reliquos in fugam vertit*. Ab Epiſcopo ſuo degradatus apoſtatavit ad Saracenos, in Romanos duxit exercitum, *& ne ſcribere quidem fas eſt, quæ ejus fuerint & quàm dira facinora*. Et cognatum ſuum Coloſſenſis Eccleſiæ Diaconum, quòd ſub Imperatore Manuele Comneno militem egerit, & in Perſas ſtrenuè pugnaverit, laudat Nicetas Choniates. Et de Barlaamo, Adrianopolitano Archiepiſcopo, & Germani tertii Patriarchæ Conſtantinopolitani nepote, ſcribit Georgius Pachy- Lib. 4. C. 22.
meres: *Barlaamus decori cultus ſtudioſus equis utebatur, interdum & armis. In quo etiam ambitioſè generoſitatem oſtentare amabat, cominus congrediens cum hoſtibus*. Degradatus fuit ob varia, degradationem ſprevit, ab Imperatore Michaele Palæologo equeſtris cohortis præfecturam petiit, ſpopondit magna trophæa de hoſtibus, pergitque Pachymeres: *Quod Imperatori audienti gravem, & ad extremum ſupplicanti exitioſam ſuſpicionem movit*. A turbido enim ingenio pejora me- Lib. 3. Cap. 32.
tuens Princeps juſſit Barlaamum excæcari. Quòd item ſibi Beræ caſtrum obſidenti Monachi armis reſtiterint, teſtatur Imperator Joannes Cantacuzenus. Et ad tertium decimum Magni Baſilii Canonem Conſtantinus Harmenopulus oſtendit Reipublicæ hoſtes non ſolùm ſine peccato, ſed etiam cum merito à Laicis occidi ex Magiſtratus præſertim juſſione, & adjungit de Clericis:
Clerici autem, qui quamcumque cædem admiſerint, Part. 3.
confeſtim puniri par eſt, nullo diſcrimine hoſtis habito, vel latronis, vel cujuſcumque. Quod factum eſt, ut Epiſcopus qui occiderat Agarenum tempore belli, qui gladium adversùs ipſum ſtrinxerat, de Synodi ſententia depoſitus ſit. Loquitur ex Conſtantini Chliareni Patriarchæ Conſtantinopolitani Edicto, quod in jure Græco-Romano enumerat varias homicidiorum ſpecies, & concludit: *Et hæc quidem de Laicis. Clerici enim, qua-* Lib. 1.
modocumque occidentes, deponuntur, nulla habita differentia hoſtium, vel latronum, vel aliquorum aliorum. Dum Turcarum Sultanus Bajazetes decennalem Byzantii obſidionem ageret, & ipſius Dux Brenezes vaſtaret Peloponneſum, de rerum ſucceſſu deſperans Spartanorum Dux Theodorus, Civitatem iſtam vendidit ſacris Rhodi Militibus, ſcribitque in ſecundo libro Laonicus Chalcondylas: *Spartani cognito ſe traditos à ſuo Duce, admoniti à ſuo Epiſcopo, qui id indicium fecerat, in Comitium evocantur. Ibi multis ultrò citroque jactatis, conjurationem faciunt, & unanimiter conſpirant ſe quidvis potiùs mali ſubituros, quàm Latinorum Nazaræis parere velint. Quæ res ut majori auctoritate gereretur, Epiſcopum Ducem creant*. Et ipſius ductu Rhodios ab ineunda poſſeſſione armati repulerunt. Plura ſunt ejuſmodi exempla. Apud nos ambos ſunt non legis, ſed hominum vitia, ideoque propter illa invicem non damnemus. Deo laus, iſtam paleam jam dudum à nobis eventilavimus.

CA-

CALUMNIA XII.

Latini ſacrum Baptiſma ita peragunt, ut eos qui baptizantur, unica merſione baptizent.

EAndem calumniam nobis impingit Marcus Epbeſiorum Archiepiſcopus: *Bina* per Latinos *inducuntur Baptiſmata. Unum quod trina immerſione confertur, alterum quod aquæ infuſione à ſummo vertice.* Dno in nobis culpat. Primò, quòd trinam non adhibeamus merſionem. Secundò, quòd aliqnando nec unicam: Quòd nempè quoſdam perſundamus dumtaxat, aut adſpergamus. Et de Gregorio Hieromonacho, Alexandrinæ Eccleſiæ Primicerio, ac Pbilothei Patriarcbæ ad Florentinam Synodum Vicario atque Legato, ſcribit in ejuſdem Concilii hiſtoria Sylveſter Sguropulus: *Antè triduum cum Petro*
Lib. 9. Cap. 9. *quodam Calabrico in diſputationem incidens de Baptiſmi Sacramento, Latinos Chriſtianæ Religioni per regenerationis lavacrum non ritè initiatos arguebat, quod multis ſanctorum Patrum teſtimoniis comprobavit, qui Baptiſmum delinearunt, quibus nempè ritibus in eodem ſingula adminiſtrentur.* Etiam iſte Gregorius ex iiſdem capitibus affirmavit nos nec legitimè nec validè baptizatos. Et Sguropulus confirmat. Conſtanter aſſeverat nos Latinos *Sacro Baptiſmi fonte non ritè ablutos*, ideoque nobiſcum tentandam non fuiſſe unionem. Fundant ſe in ſeptimo Canone Conſtantinopolitanæ Synodi: *Eunomianos, qui in unam demerſionem baptizantur, ut Græcos admittimus, & baptizamus.* Ad hæc enim verba ſcribir Theodorus Balſamon: *Nota en præſenti Canone, quòd omnes qui in unam demerſionem baptizantur, rurſum rebaptizentur.* Omninò notat nos Latinos.

Pergit Sguropulus: *Dixit Primicerius Petro, Quid ſibi vult iſta vox, Baptiſma? An ut aqua in alicujus caput affatim effundatur, an potius ut quis in fluentem deſcendat, & adſcendat immerſus undis? Inficianti autem Petro talem nunc baptizandi ritum uſurpari, & Catabaptiſmatis nomen mereri, quod Primicerius poſtulet: Minimè, reſpondit Primicerius, Erras in ætymo. Nam Catabaptiſma propriè accipitur, quando deſcendunt in undas, & non adſcendunt. At baptiſmus vult, ut in undis baptizati proluantur, & ab undis ad ripam redeant.* Petrus Calaber ſolam, tunc à Latinis uſitatam, perſuſionem ſuſſicere, Gregorius Primicerius voluit requiri merſionem ac emerſionem, ſolam demerſionem ambo cenſuerunt eſſe Catabaptiſmum. Et ita hodiernam, quæ ſola demerſione baptiſmum compleri poſſe autumat, quorumdam Scholaſticorum ſententiam præſocarunt. Et merito. Etenim adversùs Parmenianum Carthaginenſem Donatiſtarum Aecbiepiſcopum, qui Domini carnem dixerat *Jordani demerſam diluvio*, ſcripſit Sanctus Optatus Epiſcopus Milevitanus: *Satis inconſideratè hoc uſus es verbo. Quod verbum ſoli Pbaraoni & ejus populo debebatur, qui pondere delictorum, tanquam plumbum,*

ita merſus ſit, ut ibi remanſerit. Chri[...]
ro, dum in Jordane deſcendit & adſcen[...]
ſa à te dici non debuit.

De baptizantibus Apoſtolis ſcribit [...]
baptiſmo Tertullianus: *Nulla diſtinct[...]*
quis an ſtagno, flumine an fonte, lacu [...]
luatur. Nec quidquam refert inter eos, [...]
nes in Jordane, & quos Petrus in Ty[...]
Niſi & ille ſpado, quem Philippus inte[...]
ta aqua tinxit, plus ſalutis aut minus [...]
in ſecunda Apologia ſcribit de baptiz[...]
nus Martyr: *Eò adducuntur à nobis, [...]*
Utique ad mare, flumen, lacum, [...]
Et de Sancto Pontifice Victore habe[...]
tificalis: *Hic conſtituit, ut neceſſitate fa[...]*
cumque inventus fuiſſet quicumque homi[...]
tibus veniens, ſive in flumine, ſive in [...]
in fonte, ſive in ſtagno baptizaretur, [...]
ſtianæ credulitatis confeſſione declarata [...]
ficeretur Chriſtianus. Videntur aliqui [...]
communibus locis baptiſmo tunc [...]
Quod frequentiſſimus olim fuerit iſte [...]
demonſtrant plurima Martyrum antiq[...]
exempla. Et de Sancto Gregorio A[...]
Apoſtolo, quod centum & viginti m[...]
zaverit in Eufrate, affirmat authenti[...]
ta, & confirmat in prima Invectiva Iſa[...]
gentis Patriarcha. Et Chriſtianorum [...]
gum temporibus plurimos deſideraſſe [...]
& baptizatos fuiſſe in Jordane, eſt o[...]
niſeſtum. Nam & Magnus Conſta[...]
Magnus Baſilius id deſiderarunt. Q[...]
ſolymæ Epiſcopus habuerit ſingulare[...]
zandis iſthuc advenis præſectum Cle[...]
mat in ſpirituali Prato Sanctus Sop[...]
dem Patriarcha.

Interim uti ſacras Baſilicas, ita & [...]
ſteria habere ſemper ſtuduit atque ha[...]
ſub Cœlo Eccleſia. Et hæc poſt data[...]
Conſtantino pacem fuerunt ſple[...]
Quod ipſa etiam gentiles venerarent[...]
rerent offendere, ſcribit ad Leonem [...]
rem, & Timotbei Æluri, qui Sanct[...]
cham Proterium illic præſumpſit occi[...]
nus inde exaggerat Orthodoxa Æg[...]
dus. Exſtat epiſtola poſt Synodum [...]
nenſem. Habuerunt varia nomina. [...]
runt concha, fons, balneum, piſ[...]
rum formam deſcribit in prima Myſta[...]
techeſi Sanctus Cyrillus Hieroſolymæ [...]
Ingreſſi eſtis in porticum domus Baptiſ[...]
novu Sanctis Joannis apud Alexandri[...]
ſterio ſcribit Martyr Theophanes: *H[...]*
Eſt Joannis nomine quadra figura conſtruct[...]
Alexandriæ, & baptiſmo luſtrandis adju[...]
ficium. Et quod ampliſſima, variaq[...]
Baſilicas, Tyriorum Metropolis no[...]
niſi unicum baptiſterium, in litteris a[...]
tinopolitanam Agapeti Pontificis Sy[...]
ſtatur Epiphanius ejuſdem civitatis [...]
Qui mos etiamnum hodie viget in [...]
Civitatibus Italiæ. Quod olim apud [...]
nulla ruſticana Parochia, ſed ſola [...]
Baſilica habuerit baptiſterium, evinc[...]
exempla. Et ita fuiſſe Hieroſolymis

C. 165. ſpirituale Pratum Sancti Sophronii. Et tunc non niſi in Paſchate ac Pentecoſte apud pleroſque, & apud paucos etiam in Epiphania licebat baptizari. Quare ampliſſimâ fuerunt iſta Baptiſteria.

Erant ad modum balnei & piſcinæ. Hinc enim de degradati ac ejecti Sancti Joannis Chryſoſtomi Clero, quod ab Eccleſia & baptiſterio interdictus ac exeluſus baptizarit in Conſtantiniano balneo, teſtatur in dialogo cum Theodoro Romanorum Diacono Palladius Epiſcopus Helenopolitanus. Et in originum libris ſcribit Lib. 19. Cap. 4. Sanctus Iſidorus Hiſpalenſis Epiſcopus: *Fons in delubris eſt locus Regeneratorum, in quo ſeptem gradus in Spiritus Sancti myſterio formantur. Tres in deſcenſu & tres in adſcenſu. Septimus vero is eſt, qui & quartus, ſimilis filio hominis, exſtinguens fornacem ignis, ſtabilimentum pedum, fundamentum aquæ, in quo plenitudo Divinitatis habitat corporaliter*. Quæ ipſa verba apud Sanctum Hieronymum habet epiſtola de ſeptem gradibus ad Ruſticum Narbonenſem Epiſcopum, atque ita lucet ipſam non eſſe Sancti Hieronymi. Eandem interim Latini fontis formam laudant apud Alcuinum Flaccum auctor libri de Eccleſiaſticis officiis, & in animæ gemmâ Honorius Auguſtodunenſis. Et hinc intellige Benedictum Presbyte- Cap. 19. rum in vita Sancti Damaſi Pontificis: *Sabbatho Paſchalis Feſtivitatis, dum turbæ ſe comprimerent ad baptiſmum, puerulus de manu Sacerdotis delapſus eſt, atque in fonte demerſus. Et poſt ſpatium ferè unius horæ, dum ſperarent omnes jam mortuum, quidam Manſionarius ipſius Eccleſiæ, in fiduciam Sancti Damaſi projiciens ſe in fontem, ſanum & illæſum ſecum reduxit*. Alia ejuſdem Pontificis vita affirmat puerum jam baptizatum ex unius, qui Damaſo baptizanti miniſtrabant, Cardinalium manibus cecidiſſe, & *petiiſſe ima fontis*. Quod nempè fons eſſet profundum balneum.

Et hocce balneum omnes baptizandi intrabant plenè ac naturaliter nudi, & viri, & fœminæ, & apud Latinos, & apud Græcos. Etenim in Eccleſiaſtica Hierarchia ſcribit de baptizante Epiſcopo antiquus ille quicumque Dionyſius: *Epiſcopus exuit eum, exſpoliatque per Miniſtros*. Et iterum: *Cum plenè veſtes Miniſtri detraxerunt, tunc Sacerdotes ſacrum Unctionis oleum afferunt*. Elucidat in ſuo ad quartam Nazianzeni Gregorii orationem commentario Elias Cretenſis: *In Divino noſtro ortu, quemadmodum Sacerrimus Dionyſius inquit, ad Sacerdotem adducitur hic qui ſpiritali regeneratione donandus eſt, ipſe autem & pedes ejus, adhibita Miniſtrorum opera, calceis nudat, & univerſum corpus detegit*. Et in Sanctum Dionyſium Contemplator: *Epiſcopus eum, qui accedit, quaſi ſuperiori vita exuit, ad extremos uſque habitus exſpoliat*. Et de Georgii Cappadocis, in ſuam Alexandrinam Cathedram per Arianos intruſi, militari violentia ſcribit in litteris ad Africæ Epiſcopos Sanctus Athanaſius: *In ſacrum Baptiſterium Chriſticidæ Judæi, & Athei Ethnici nulla cum reverentia ingreſſi, eam verborum & factorum turpitudinem nudatis corporibus deſignarunt, ut pudendum & abominandum ſit relatu*. Et Judæos & Gentiles Georgius ad expellendum Athanaſium aſſumpſerat adjutores. Et in ſecunda Myſtagogica Catecheſi declamat ad Neophytos Sanctus Cyrillus Hieroſolymæ Epiſcopus: *Statim ut ingreſſi eſtis, veſtem exuiſtis. Quod quidem exuti hominis antiqui cum operibus ſuis imago fuit. Atque ita exuti eratis nudi. Imitantes & in hoc eum, qui in Cruce nudatus fuerat, Chriſtum. Qua ille nuditate Principatus & Poteſtates hujus ſæculi ſpoliavit, & magna confidentia in ligno de illis triumphavit*. Et in ſeptima decima communi Catecheſi. *Qui mergitur in aquas & baptizatur, undique ab aquis circumdatur*. Totus aquas intrat, utpotè totus nudus. Et in libro ancorato ſcribit Sanctus Epiphanius: *Deus primùm in Moyſe calceamenta ſolvit. Tunc in Prophetis exteriorem tunicam exuit, cum Hieremiæ nihil præter Campeſtre reliquit. In Joanne porrò omnia mundi veſtimenta rejiciens, cilicio è cameli pilis induit. Poſtremò in ipſo Salvatore, ipſiuſque Diſcipulis, mundi cultum omnem & habitum depoſuit, ac poſt aquarum expiationem ignis & ſpiritus veſtibus cælitus induit*. C. 115. Aſfirmat quòd Divina Providentia novi Teſtamenti Baptiſmum ita cœperit in Prophetis prænunciare ac promittere, tandemque in ipſo Domino ac ejus Diſcipulis exhibuerit. Affirmat & Dominum & ejus Diſcipulos, dum baptizabantur, fuiſſe totos ſine Campeſtri nudos. Dominum *in Jordane ſtetiſſe nudum*, diſertè ſcribit in oratione adversùs Imperatorem Conſtantinum Caballinum Sanctus Joannes Damaſcenus. Et Epiphanius pergit: *Aqua cum invocatione ſancta non unum dumtaxat hominis membrum occupat, ſed integrum prorſus repurgat, circumdat, ac malis omnibus ſolvit*. C. 118. Et de baptizando Magno Baſilio ſcribit in ejus vita antiquus Auctor: *Baſilius veſtes exuit, & cum eis planè deponit veterem hominem. Sic demùm deſcendit in aquam*. Vox, *Planè*, aſſerit plenam ſine Campeſtri nuditatem. Et de patratis in ſua expulſione violentiis queritur apud Sanctum Pontificem Innocentium Sanctus Joannes Chryſoſtomus; *Mulieres, quæ per illud tempus ſe exuerant ut baptizarentur, metu gravis iſtius incursùs nudæ aufugerunt. Neque enim concedebatur ut ſe velarent, ſicut mulieres honeſtas decet*. Uti Sanctus Athanaſius, ita & Sanctus Chryſoſtomus fuit in nocturno ac Paſchali Baptiſmatis miniſterio invaſus. Et in quadrageſima ſuprà primam ad Corinthios epiſtolam Homilia ſcribit idem Chryſoſtomus: *Dimittimur in fontem ſacrorum fluentorum*. Utique toti. Quòd aqua etiam faciem noſtram circumfluat, teſtatur in Homiliis ſuper Sancti Matthæi Evangelium. Et adversùs Petrum Apameenſem Epiſcopum, ſuum ſecundæ Syriæ Metropolitam, depoſuit in Conſtantinopolitana Agapeti Pontificis Synodo Stephanus Presbyter: *Cum eſſemus in Baptiſterio Neophytarum, ſine tunicis & calceamentis exiſtentium*, Cap. 3. &c. Et in Sancti Sophronii ſpirituali Prato narrat de Conone apud Jordanem Presbytero atque Baptiſta Abbas Athanaſius: *Cum eſſem in Monaſterio Penthucata, Presbyter quidam erat ad Baptiſmi miniſterium, Conon nomine, genere Alexandrinus, quem pro vitæ merito Patres juſſerant, ut baptizaret accedentes: Ipſe igitur ſancto Chriſmate ungebat & baptizabat eos, qui ad hoc veniebant. Quoties ergò mulierem inungebat, ſcandalizabatur*,

atque

atque ideò ex Monaſterio abſcedere volebat. Cùm autem ea cogitatione pulſabatur, aſſiſtebat ei Sanctus Joannes Baptiſta, dicens: Tolera, & perſevera, & ego te de hoc bello liberabo. Quadam verò die venit puella ex Perſide ut baptizaretur, quæ adeò ſpecioſa erat ac tantæ pulchritudinis, ut non poſſet Presbyter eam nudam ſancto oleo ungere. Cùm ſic verò puella illic manſiſſet per duos dies, audiens hoc Archiepiſcopus Petrus, obſtupuit de Sene vehementer, voluitque ad hoc opus delegare Diaconiſſam, ſed non fecit, ne contra Canones feciſſe videretur. Conon verò Presbyter ſumpta melote ſua receſſit, dicens: Jam non amplius in hoc loco manebo. Cùm ergò exiiſſet ad colles, ecce S. Joannes Baptiſta obvius illi factus eſt, & tranquilla voce affatus eſt illum, dicens: Revertere ad Monaſterium tuum, & hoc te bello levabo. Abbas verò Conon ait illi cum indignatione. Verè non revertar. Ecce enim jam toties pollicitus es mihi iſtud, nec feciſti. Tunc S. Joannes eum ſedere fecit, amotiſque veſtimentis ejus, ſignavit eum ter ſigno Crucis ſub umbilico, dixitque ei: Crede mihi, Presbyter Conon, volebam te ob hanc pugnam mercede donari, ſed quia non vis, ecce abſtuli à te hoc bellum, mercede autem hujus operis carebis. Reverſus Presbyter in Cœnobium, ubi baptizare conſueverat, in craſtinum unctam Puellam baptizavit, neque penitùs animadvertit eam eſſe natura mulierem. Implevit autem & alios annos duodecim in baptizandi miniſterio, tanta tranquillitate, animi & corporis, ut nullum ultrà ſentiret carnis motum neque mulierem natura videret. Baptizandæ igitur etiam mulieres erant natura nudæ. Nec ſine cauſa in unctione potiùs, quàm in ablutione Conon turbabatur: Græci

C. 176. enim baptizandos inungunt toto corpore. Aliud ſimilis nuditatis exemplum refert in eodem Prato Abbas Palladius. Et de Iberorum & Colchorum ritibus ſcripſit ad Urbanum octavum Pontificem Petrus Avitabolis, Apoſtolicus iſtic Miſſionatius: *Baptiſmi Sacramentum hoc modo conferuat. Exuitur veſtibus infans, & totus diligenter abluitur.*

Eadem nuditas olim viguit apud Latinos. Hinc pictura, quæ Magni Conſtantini à Sancto Sylveſtro Baptiſmum repræſentat in Lateranenſi Romanorum Baſilica, illum exhibet naturaliter nudum. Et ita fuiſſe omninò factum, apud Simeonem Metaphraſten teſtatur ejuſdem Pontificis vita: *Cum Imperator lætus probrum carnis ſuæ*, id eſt, lepram *ſubjeciſſet oculis, & unctus fuiſſet S. Chriſmate, ingreſſus eſt piſcinam*. Nec deſunt alia antiquiora teſtimonia. Etenim in libris de Spiritu Sancto ſcribit S. Ambroſius: *In*

Lib 1. Cap. 6. *illo aquarum ſepelimur elemento, ut renovati per ſpiritum reſurgamus. In aqua enim eſt imago mortis, ut per aquam moriatur corpus peccati, quæ quaſi quodam tumulo corpus includit.* Sancti Joannis Apoſtoli locum, *Tres ſunt qui dant teſtimonium in terra, Spiritus, aqua, & ſanguis*, allegat, & proſequitur: *Aqua eſt teſtis ſepulturæ*. Quòd nempè totus homo intraret baptiſmale balneum, atque ita Dominicam repræſentaret ſepulturam. Quòd nudus tunc intraret, palam affirmat in Tractatibus ſuper Sancti Joannis Evan-

Tr 56. gelium Beatus Auguſtinus. Domini verbum,

Qui lotus eſt, non opus eſt ut p
exponit, atque adjungit: *Quid*
quia homo in ſancto Baptiſmate tot
non præter pedes, ſed totus omnino.
ratorem Juſtinianum ſcribit Facund
nenſis Epiſcopus: *Sed & ipſam, ta*
quæſo, conſideres actionem. Quemad
cro regenerationis abluendi, in conſpect
ctorum Angelorum ſtemus, occultum de
ſia eſſe damnantes. Nihil ibi obtectu
ſconditum fuit. Exſpoliato denique
gnum illud fidei percepimus, & ſerv
mus Sacramentum. Et non ſola voce,
totius habitu corporis profitemur exuiſ
hominem cum actibus ſuis. Quòd nem
nè nudi. Et antiquus Ordo Rom
Cùm veſtiti fuerint Infantes, Epiſcop
met. Nempè nudi fontem intraver
ipſum ſcribit apud Alcuinum Flacc
Eccleſiaſticis officiis. Et de Sancto C
bergenſi Epiſcopo, converſos ad C
meranos baptizante, ſcribit Andrea
lis Bambergenſis Abbas: *Cum ad*
chiſmi turbæ venirent, ſermone, qui
peteret, Epiſcopus eos omnes alloquea
à ſexu dextrorſum & ſiniſtrorſum ſta
chizatos oleo perunxit. Deindè ad bap
di mandat. Igitur ad introitum cortin
ſinguli cum patrinis ſuis tantum intrab
que veſtem, qua fuit amictus is, qui
erat, & cereum, illo in aquam deſc
trini ſuſcipiebant, & antè faciem ſuam
tes exſpectabant, donec eam redder
enuent. Sacerdos verò, qui ad cu
cum audiſſet potius, quam vidiſſet,
eſſet in aqua, velo paululum amoto, t
ne capitis illius myſterii Sacramentum
ctum liquore Chriſmatis in vertice, &
ta, reductoque velo, de aqua juſſit
tum, patrinis veſte, quam tenebant,
rientibus, atque deducentibus. Hic
ſpecies, hic ordo nobis fuit baptizandi
lieres, & pueros adultos, qui à Sa
aquam levari non poterant. Nempè
Presbyter propria manu mergebat a
Pergit Michael, vel potius apud Mi
fridus S. Othonis aſſiſtens Presbyter:
Othonis diligentia, quod tempori com
invenire neglexit. Nempè in ſtubis cale
aqua calida, eodem nitore atque verec
vatione, infoſſis doliis, & cortinis adh
quoque & aliis odoriferis ſpeciebus cun
tibus, veneranda baptiſmi confecit.
Nec mirum te iſta mirari. Etenim qui
mirabamur & ipſi tam hæc, quam a
morum ejus & virtutum inſignia. Hu
cundiæ ac reverentiæ cauſa baptiſm
celebrabat antiqnitas: Et aptas offic
ticus habebant baptiſteria. Hæc qu
erant apud Pomeranos, terræ infoſſa
velata vaſa adhibuit S. Otho. Ang
Ideoque ipſa, quod fiebat in baptiſte
zans Presbyter cum baptizandis no
De parvulorum apud Græcos baptiſm
pertus Conſtantinopoli apud Patres P

Tractatus: *Græci aquam mandant fieri calidam infantulum perpurgaturam. Quod neque Chriſtus, neque quiſquam diſcipulorum feciſſe legitur. Quare duo baptiſmata faciunt, cùm ſcriptum ſit: Unus Dominus, unum Baptiſma, una Fides.* Quod ſit imperita ue frivola ealumnia, demonſtrat ſactum Sancti Othonis. Sub ſeptimi Gregorii Pontificatu Otho floruit, atque ita lueet baptizandorum nuditatem plenè tune adhue viguiſſe. Quin & in Theologiex Eruditionis Summa Hugo de Sancto Victore aſſirmat baptizatos ab omni & culpa & futuræ vitæ pœna liberari, ideoque ſtatim à baptiſmo morientes non tranſire per ullum Purgatorium, & proſequitur: *Si opponitur, quod nullum peccatum* Tract. 5. Cap. 7. *ſit impunitum, dicimus, quod ipſa contritio, mors quoque, ipſa etiam erubeſcentia, quam patitur dum nudus baptizatur, non relinquunt peccatum impunitum.* Eſt traditio Apoſtnliea. Quod enim & baptizandus Eunuchus, & baptizaturus Philippus in aquas deſcenderint, ſcribit Sanctus Lueas in Apoſtolicis Actis. Quem locum rectè commentatur Joannes Gagnæus: *Eunuchus ideò non erubuit coram familia nudari, quia peccata ſua coram Deo non erubeſcebat propalari.* Etiam ipſe Dominus, adeoque & alii omnes fuerunt ita à Joanne baptizati. Et non ſnla Apoſtolorum Scripta, ſed & ipſorum Geſta eſſe nobis diſeiplinæ regulas, rectè uffirmat in libris de eompunctione eordis Sanctus Joannes Chryſoſtomus. Et hine baptizuns Miniſter ſemper etiam intravit Lib. 1. Cap. 8. fontem. Itu demonſtrat lapſus è Cardinalis manu puer, & diſertè affirmat Innocentius primus in Reſponſis ad Episeopos Gallieunos. Porrò ritum hunc apud Latinos non ſervari amplius, ſuprà nobis dixit Petrus Calaber. Qno tempore mutari cœperit, ignoro. Poſt Victorini Hugonis temporu cœpit pedetentim decreſeere, & tandem plenè eſt exſtinctus.

Et hine intelliges quæ de Elpidiphoro, Apoſtata noſtro ae tortore, & de Muretta Carthaginenſis Eccleſiæ Diacono, ſcribit in libris de Wandaliea perſecutione Sanctus Victor Vitenſis Lib. 3. Epiſcopus: *Elpidiphorus fuerat apud nos in Eccleſia Fauſti baptizatus, quem venerabilis Muretta Diaconus de alveo fontis ſuſceperat generatum.* Etiam hune torquere non erubuit Apoſtata, pergitque Victor: *Cum Muretta, Elpidiphore ſedente & ſremente, honorabilis Senior cœpiſſet extendi, priuſquam exueretur, clam furto, neſcientibus cunctis, illa quibus eum de fonte ſuſcipiens dudum texerat Sabana bajulabat. Quibus ventilatis, ſimulque in oſtenſione cunctorum extenſis, in his verbis totam dicitur ad fletum & lacbrymas commoviſſe civitatem: Hæc ſunt linteamina, Elpidiphore Miniſter erroris, quæ te accuſabunt, dum Majeſtas venerit judicantis, cuſtodiente diligentia mea ad teſtimonium tuæ perditionis ad demergendum te in abyſſo putei ſulfurantis. Hæc te immaculatum cinxerant de fonte ſurgentem. Hæc te acrius perſequentur, flammantem gehennam eum cœperis poſſidere, quia induiſti te maledictionem ſicut veſtimentum, ſeindens atque amittens veri baptiſmatis ac fidei Sacramenta.* Et in litteris ad Januarium Calaritanum Archiepiſeopum Magnus Gregorius laudat *album byrrbum*, quo *Petrus*, ex Judæo novellus Chri- Lib. 7. Indict. 2. ſtianus, *de fonte reſurgens indutus fuerat.* Arguit Epiſt. 5. Petrum, quòd eum Dominicæ crucis ſigno, & Deipacæ Virginis Imagine ſuum quoque Sabanum in Judæorum Calaritana Synagoga, tamquam immobiles illius occupatæ titulos, in ipſo Paſchali die ſolemniter ac violenter collocaſſet. Et in quarto Dialogorum libro ſcribit de quodam Centumeellenſis Eccleſiæ Presbytero: *Invenit virum, qui de pedibus calceamenta abſtraheret, veſtimenta ſuſciperet, & exeunti de balnei caloribus ſabana præberet.* Et ad Pippinum Franeorum Regem reſeribit Paulus primus Pontifex: *Sodalitatis veſtræ illuſtris Miſſus pretioſiſſimum nobis ſuper-* Epiſt. 6. *næ gratiæ munus attulit, Sabanum videlicèt, in quo noſtra dulciſſima ſpiritualis filia, ſacratiſſimo lavacro abluta, ſuſcepta eſt. Quem & cum magna jucunditate, aggregata populi cohorte, intrà aulam ſacrati corporis auxiliatricis veſtræ B. Petronillæ, celebrantes Miſſarum ſolemnia, cum magno gaudio ſuſcepimus, & per allatum eundem ſabanum eam tanquam præſentialiter ſuſcepiſſe gaudemus.* Et in libro de Virginis laudibus venerabilis Adelmus: *In ſabanis & ſindonibus bajulabantur ægroti.* Et de Walderieo Laudunenſi Epiſcopo, quem ſui Cives trucidaverant ac inſepultum projecerant, ſcribit in libris de ſua vita Guibertus Novigenti Abbas: *Qui nudus jacuerat, jubetur tandem levari, & ſabano ſuperjecto ad Sanctum Vincentium deportari.* Quocircà Sabanum erat grande linteamen, quo quis nudus de balneo egrediens excipiebatur & cooperiebatur. Etiam è baptiſmali balneo olim egrediebamur nudi, ideoque ſabano exeipiebamur per Diaconum: Et iſtud videtur in Eccleſia ſolemniter remanſiſſe, ac fuiſſe ſervatum.

Et hæc nuditatis diſciplina ſervata olim fuit etiam in privato baptiſmo. Etiam in baptiſmo infirmorum. Etenim de Siſinnio Romanæ Eccleſiæ Diacono, neſcio quem Apronianum privatim baptizante, apud Laurentium Surium habent S. Marcelli Pontificis Acta: *Eadem hora, allata eſt aqua, & catechizavit eum, & benedixit fontem, & nudum depoſuit eum in pelvim.* Et de S. Laurentio Archidiacono, nobilem virum Lucillum baptizante, habet iſtius Vita: *Cùm exſpoliaſſet eum, fudit aquam ſuper caput ejus.* Et de Cyriaco Diacono, Jobiam Perſarum Regis filiam baptizante, dicunt S. Marcelli Acta: *Fecit eam Catechumenam more ſolito, & catechizavit eam, & allata aqua depoſuit eam nudam in concham argenteam.* Et de nobili viro Tranquillino, quem graviſſima podagra afflictum baptizavit Polycarpus Presbyter, habent Acta S. Sebaſtiani: *Poſt hos Infantulos Tranquillinus adductus eſt, adeò podagra & chiragra conſtrictus, ut vix manibus portaretur. Hunc cum exuerent indumentis, & ille intolerabili ſe diceret torqueri dolore, interrogavit eum Polycarpus Presbyter, num ex toto corde crederet unigenitum Filium Dei, Dominum noſtrum* JESUM CHRISTUM, *poſſe ipſi ſalutem conferre. Statimque ut reſpondit, Credo, reſolutæ ſunt manus ejus, quæ erant nodoſæ, & genua ſimul, plantæque pedum ejus ita ſunt incolumes redditæ, ut velut parvulus renovatis pedibus ſuis in fontem deſcenderet.* Et de illo Judæo, quem in Arabiæ deſer-

tæ iti-

Digitized by Google

tæ itinere lethaliter infirmum pia comitum ſimplicitas ob aquæ defectum baptizavit in arena, ſcribit in ſpirituali Prato Sanctus Patriarcha Sophronius: *Ereximus illum, erectumque exuimus*. C. 176. Et Paralyticum Judæum, qui poſt longa medicæ artis varia tentamenta cœpit à Chriſtiano Baptiſmo ſperare ſalutem, ad Baptiſterium in lecto portari juſſit, ac in fonte immerſit Atticus Conſtantinopolitanus Epiſcopus, & divina gratia etiam in corpore ſanavit. Ita habes apud Socratem. Et in hoc more fundatum fuit dubium, quod ad Sanctum Cyprianum retulit Magnus: *Quæſiſti, Fili chariſſime, quid mihi de illis videatur, qui in infirmitate & languore gratiam Dei conſequuntur, an habendi ſint legitimi Chriſtiani, eò quòd aqua ſalutari non loti ſint, ſed perfuſi*. Nimia infirmitas quoſdam faciebat clinicos, ideoque nec nudari totos aut lavari, ſed dumtaxat perfundi permittebat aut adſpergi. Et de tali Baptiſmo etiam tunc aliqui dubitabant. Quin immò dubitaſſe videtur cum ſua Romana ſexaginta Epiſcoporum Synodo etiam S. Papa Cornelius. Etenim de Novatiano clinico ſcribit ad Fabium Antiochiæ Patriarcham: *Aquam petiit, qua in ipſo lecto, ita ut decumbebat, perfuſus, baptizatus ſcilicet eſt. Si quidem hujuſmodi tinctionem Baptiſmum vocari licet*. Quod nempè conſueta tunc diſciplina etiam infirmos cogeret nudari, ac nudos lavari.

Baptizandi ſtabant erecti in fonte. Hinc Patrem ſuum, dum baptizandus genua flexit per ſimplicitatem, videntibus dediſſe futuri ſui Epiſcopatus præſagium, teſtatur Sanctus Gregorius Nazianzenus. Utroque enim genu flexo conſecramur in Epiſcopos. Et ſtantes à baptizante non tantùm perfundebantur aut tingebantur, ſed omninò mergebantur. Ad Domini verbum, *Docete omnes gentes, baptizantes eos*, ſcribit in opere de Baptiſmi ritibus Joſephus Vice-comes: *Divinarum litterarum peritis dubium non eſt, Chriſtum verbo* Baptizantes, *merſionem intellexiſſe*. Et firmat auctoritate Hieremiæ Patriarchæ Conſtantinopolitani. At virum labi, abundè evincit laudata Sancti Cypriani ad Magnum Epiſtola. Ablutionem, quam Dominus iſtic intellexit, etiam omnino præcepit, adeoque ſi merſionem intellexerit, certum eſt adſperſionem non ſufficere. Et iſtius Hieremiæ auctoritas eſt ſchiſmatica, latinis moribus inimica, ad probandum infirma. Interim qui Sanctum Petrum Apoſtolum, dum uno die baptizavit tria hominum millia, exiſtimant fuiſſe uſum adſperſione, temerè conjecturant. Fecit Petrus, quod poſteà fecit & Sanctus Gregorius Armeniorum Apoſtolus, qui ſcribitur eodem die duodecim millia baptizaſſe in Euphrate. Plura ſunt hujuſmodi exempla. Quòd Sanctus Petrus Simonem Magum non adſperſerit aut perfuderit, ſed omninò immerſerit, diſertè teſtatur in ſuarum catecheſium præfatione Sanctus Cyrillus Hieroſolymæ Epiſcopus: *Magi quidem corpus lavit aqua, cor autem non illuſtravit Spiritus. Deſcendit quidem corpus & adſcendit, anima verò non eſt conſepulta Chriſto, neque cum illo reſurrexit*. Eleganter depingit informe Sacramentum. Ritus iſtius can-

ſam inſigniter exponit in Paſchali
ſcum Combefis vulgato ad Neophy
Sanctus Athanaſius: *Reſurrectionis tib*
cta eſt gratiæ initiatio. Baptiſma eſt tib
turæ in Cœlo vitæ. Merſione imitatus e
pulturam. Rursùs verò emergens reſur
ra adſpexiſti, cum necdum opera exhibi
rum vidiſti ſymbola, eorum quoque re
proba. Adducit S. Pauli ad Romano
complantati facti ſumus ſimilitudini mo
iam reſurrectionis erimus. Et pergit: i
Complantati. Baptiſmus quippè plan
mortalis vitæ, Piſcina aquis edita, &
ficans. Illic gratiæ Spiritus arcana rat
Neque te naturæ cognatio in miraculi
impellat. Aqua ad uſum miniſtrat. Q
nam mittitur, in ea novum, tanquàm
matur. In aqua, haud ſecus ac in fo
dentem conflat. Immortalitatis ei, ſe
nis jure, pignora tribuit. Reſurrect
ſignaculum. Baptiſmo ineſſe affirma
dona, myſteria, Sacramenta: Re
innovationis, deſponſationis, Don
turæ, ac reſurrectionis. Merſio ſe
præſentat, emerſio reſurrectionem
Apoſtoli locum eodem modo intelli
paſſim Patres, atque ita lucet iſtu
ritum eſſe traditionem Apoſtolicam.

Nec ſolummodò unicam, ſed om
immerſionem omnis uſitavit Antiqui
in libro adverſùs Praxeam ſcribit T
Dominus Apoſtolis mandat, ut tingeren
Filium, & Spiritum Sanctum, non in
nec ſemel, ſed ter ad ſingula nomin
ſingulas tingimur. Et in libro de c
enumerat plures Eccleſiæ antiquiſſi
nes, & adjungit: *Ter mergitamur*.
ſcribit in libro de Spiritu Sancto Mag
Etiam affirmat eſſe vetuſtiſſimam t
Et adjungit in epiſtola ad S. Am
Doctrina de elevatione in Baptiſmate n
emerſit interrogare. Si tamen ſuſcepiſ
merſionem, typum trium dierum expleſ
enim tales impoſſibile eſt, niſi toties el
filii mentem eleganter exponit in litt
liæ Epiſcopos Magnus Leo. A magr
laudatum Apoſtoli locum adducit
An ignoratis, quia quicumque baptiz
CHRISTO-JESU, *in morte ipſius*
mus? Conſepulti enim ſumus cum illo pe
in mortem, ut quomodò ſurrexit Chri
per gloriam Patris, ita & nos in novi
bulemus. Si enim complantati facti ſum
ni mortis ejus, ſimul & reſurrectionis
proſequitur: *Quæ geruntur in memb*
in ipſo capite geſta ſunt, congruunt, d
matis regula & mors intervenit interfec
& ſepulturam triduanam imitatur trina
ab aquis elevatio eſt reſurgentis ad in
chro. Uti trina demerſio, ita & tri
tio. Hinc S. Amphilochius hæſitav
vit, quomodò ipſa unicam Domini
nem repræſentaret. Et Baſilius repo
omninò fore congruentiorem, verù
cum illa cohærere non poſſit trina de

nos ad tertiò etiam elevandum obligari. Innumera ſunt & Græcorum & Latinorum Patrum de hoc ritu teſtimonia, ideoque ipſum eſſe Inſtitutum Apoſtolicum, non eſt dubitandum. Laudatum Apoſtoli locum de ipſo conſtanter intelligunt. In Sermone, quem ſuo Decreto inſeruit
Part. 1, C. 194. S. Ivo Carnutenſis Epiſcopus, B. Auguſtinus addit, quòd trina demerſio nobis rememoret etiam tres Divinitatis Perſonas. Et ſuper quartum Apoſtolicæ ad Epheſios epiſtolæ caput ſcribit S. Hieronymus: *Ter mergimur, ut unum Trinitatis appareat Sacramentum*. Nempè uti tres Perſonæ ſunt unus Deus, ita tres merſiones conſtituunt unum Baptiſmum.

Ritum mutare primus incœpit puri puti Arianiſmi Reſuſcitator, & ſuæ factionis apud Cyzicum Helleſponti Metropolim Epiſcopus Eunomius, de quo ſeptimus Canon Conſtantinopolitanæ Synodi: *Eunomiani in unam demerſionem baptizant*. Et vulgaris Apoſtolorum Canon:
Can. 50. *Si quis Epiſcopus aut Presbyter non trinam merſionem unius myſterii celebret, ſed ſemel mergat in Baptiſmate, quod dari videtur in Domini morte, deponatur*. Ex quo lucet hoſce Canones non eſſe omnes Apoſtolicos, ſed ipſorum collectionem eſſe Eunomio poſteriorem. Et Hermias Zozomenus ſcribit:
Lib. 6. Cap. 26. *Quidam memorant Eunomium primum auſum eſſe aſſerere divinum Baptiſmatis lavacrum unica immerſione debere peragi, ſicque traditionem ab Apoſtolorum temporibus ad hæc uſque tempus obſervatam violaſſe. At veriùs, credo, uti etiam aliis videtur, dicunt hi, qui tradunt Theophronium Cappadocem, & Eutychium, iſtius Sectæ fautores, cum ſe ab Eunomio diviſiſſent, nonnulla cum aliis Eunomii Decretis, tum in ſacro Baptiſmate novare cœpiſſe, non in Trinitatem, ſed in Chriſti mortem eſſe baptizandum aſſerentes. Eunomium autem hac in re nihil novaſſe*. Alias Theophronii & Eutychii
Lib. 7. Cap. 17. nugas in ſequenti libro latiùs exponit. Et in quarto hæreticarum fabularum libro Theodoretus: *Eunomius ſancti Baptiſmatis legem olim à Domino & Apoſtolis traditam evertit, & contrariam apertè ſanxit, dicens non oportere ter illum immergere qui baptizatur, nec invocare Trinitatem, ſed ſemel baptizare in Chriſti mortem. Baptizantes verò uſque ad pectus aqua madefaciunt, reliquis autem partibus tanquàm execrandis aquam adhibere prohibent. Qua de cauſa, quando in ſolio baptizabant, hominem extrà illum ſtatuentes, ejus caput uſque ad pectus ſemel in aquam deprimebant. Poſtquàm autem contigit ſauciari quempiam capite ad ſolium alliſo, aliud genus baptiſmatis excogitarunt. In ſubſellio enim quodam pronum extendentes, & extrà illud caput erigentes, aquam infundunt, quæ nullum aliud membrum attingit. Quidam verò illorum alium etiam Baptiſmatis modum invenerunt. Tæniam enim longiſſimam præparantes, & hanc conſecrantes, ea hominem uſque ad ungues involvunt, à pectore incipientes, atque ita deindè aquam infundunt. Hæc*
Lib. 76. Cap. 6. *autem indicarunt, qui eorum impietatem fugientes, Dei noſtri ovibus ſe adjunxerunt*. Conſonat Sanctus Epiphanius: *Eunomius eos, qui baptizati jam fuerunt, iterum baptizat, non modo qui à Catholicis aut ab aliis hæreſibus, ſed eos etiam qui ab ipſiſmet Arianis deficiunt. Repetiti verò illius Baptiſmi ea formula eſt: In nomine Dei increati, & in nomine Filii creati, & in nomine Spiritus ſanctificantis, & à creato Filio procreati. Atque ut tota illorum fraus, ac ſcenicæ velut artes, & fallaciæ penitus appareant, & id omninò conſtet non fidem eſſe quod illi prædicant, ſed Hiſtrionum officinam, ſunt qui narrent, quotquot ab eis denuò baptizantur, in caput demergi, pedibus in ſublime porrectis*. Et in Eccleſiaſtica Fol. 35.
Hiſtoria Anaſtaſius Bibliothecarius: *Impius Eunomius præſumpſit in una merſione Baptiſmum celebrare, non in Trinitate, ſed in morte Chriſti oportere baptizari dicens. Et eos, qui in Trinitate baptizati erant, rebaptizabat*. Quod ipſum eiſdem ferè verbis ſcribit S. Theophanes.

Proindè varius fuit Eunomii exceſſus. Primò, quòd Apoſtolicum trinæ immerſionis ritum mutaret in unicam. Secundò, quòd immerſionis modum mutaret. Nec enim ſtantes, ſed in ſolio ſedentes aut jacentes mergebat. Nec totos, ſed à ſolo capite uſque ad pectus; & hoc capite inverſo. Nempè inferiores partes eſſe execrandas & ſacra lavatione indignas cenſebat, forſan eum Paternianis aut Venuſtianis, de quibus ſcribit in Hæreticorum catalogo S. Auguſtinus: *Paterniani inferiores partes humani corporis non à Deo, ſed à Diabolo factas opinantur, & omnium ex illis partibus flagitiorum licentiam tribuentes, impuriſſimè vivunt*. Tertius Eunomii exceſſus fuit mutatio inſtitutæ à Domino Baptiſmalis formæ. Et hinc Theodoretus affirmat ab ipſo mutatam non dumtaxat Apoſtolicam, ſed & ipſius Domini traditionem. Et quidam in Domini mortem, quidam in relatam à S. Epiphanio blaſphemiam baptizarunt. Prior impietas fuit apud illos frequentior. Hinc enim laudatus Apoſtolorum Canon adjungit: *Non dixit Dominus, In morte mea baptizate, ſed Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*. Hinc item Conſtantinopolitana Synodus, Hermias Zozomenus, ac alii antiqui Scriptores Eunomianum Baptiſma cenſuerunt nullum ac exſufflandum. Theodorus Balſamon & alii hodiè Schiſmatici Græci peſſimè exiſtimant unicam quorumdam hodie Latinorum immerſionem ab eiſdem prædamnari ac exſufflari.

Egregiè hoc lucet ex Reſcripto Pelagii ſecundi Pontificis ad Gaudentium Epiſcopum. In Illyrico circà Syrmium ac Singidunum graſſabantur Hæretici Bonoſiani, & in unica baptizabant merſione: Quidam in ſolius Chriſti nomine, quidam in nomine trium Divinarum perſonarum. Hinc de redeuntibus ad Eccleſiam Gaudentius hæſitavit: An per novum baptiſma eſſent admittendi, an per ſolam pœnitentiam? Et Pontifex reſpondit: *Si revera hi de præfatis hæreticis, qui in locis Dilectioni tuæ deſtinatis commorari dicuntur, ſolummodò ſe in nomine Domini baptizatos fuiſſe forſitan confitentur, ſine cujuſdam dubitationis ambiguo eos ad Catholicam fidem venientes ſanctæ Trinitatis nomine baptizabis. Sin verò apud Dilectionem tuam eorum qui converti volunt, manifeſta confeſſione claruerit, quòd in Trinitatis nomine fuerint baptizati, ſola conciliationis gratia impenſa, Catholicæ reconciliare fidei maturabis*. Palam cenſet à ſolo trinæ demerſionis defectu Baptiſmum

non

non invalidari. Unicæ tamen merſionis uſum æquaquam probat, aut admittit. Exſtat epiſtola in Decreto S. Ivonis. Et hinc diſcimus varia. Primò, quòd unicæ merſionis audacia ab Eunomio tranſierit etiam ad Bonoſiacos. Hæretici enim, licèt jurati invicem hoſtes, adverſus Eccleſiam ſunt per candas colligatæ vulpes, faciles ad mutuam exceſſuum confuſionem. Attamen factæ hujus confuſionis ac traducis modum ac originem ignoro. Secundò diſcimus, cur datum à Bonoſiacis baptiſmum quædam ratum, quædam Synodi ducant irritum. Quod nempè iſtorum quidam in ſolius Chriſti, quidam in omnium trium perſonarum nomine baptizarent. Tertiò diſcimus, quòd datum in ſolius Chriſti nomine baptiſmum Romana Eccleſia ſemper duxerit irritum, necunquam crediderit Sanctos Apoſtolos ità baptizaſſe. Quare Sanctus Hilarius Pictavienſis Epiſcopus, adverſam ſententiam conſtanter defendens in libro de Synodis, non eſt admittendus. Quartò diſcimus, quod Bonoſiaci graſſati fuerint circà Syrmium præſertim ac Singidunum, adeoque Bonoſus videatur fuiſſe Syrmienſis Epiſcopus ſucceſſor Photini.

Part. 1. Cap. 161.

Eunomii audacia non tranſiit ad alios Arianos. Etenim inter Arianos ac Eunomianos diſertè diſtinguit ſeptimus Conſtantinopolitanus Canon. Illos per Chriſma mandans admitti in Eccleſiam, nihil culpat in ipſorum baptiſmate. Attamen trinæ merſionis ſignificatum illi corruperunt. Bonoſiaci fuerunt Sabellii ſoboles. Hinc ad profitendam unicam Domini Dei & naturam & perſonam quæpiam ipſorum factio aſſumpſit unicam merſionem. Adverſi illis Ariani trinam retinuerunt, non ad triduanam Domini ſepulturam, nec ad trinam unicæ Deitatis perſonam, ſed ad profitendam trinam & perſonam & naturam. Et ab Eudoxio Conſtantinopolitano Epiſcopo ad Arium tranſverſi Gothi impietatem hanc ſecum traduxerunt in Hiſpanias. Et virtute & eruditione magnos Epiſcopos habuit tunc Hiſpania, qui & ſuo circa hæc officio non defuerunt. Trinam merſionem, licèt Apoſtolicum Inſtitutum, quòd illi ſuam lepram ſubintruſiſſet Ariana perfidia, circumſcripſerunt, induxerunt unicam, atque ita ſuos Orthodoxos Hiſpanos ab Arianis Gothis ſepararunt, diſcreverunt, & cuſtodierunt. Audiamus rem à Magni Gregorii ad Sancti Leandri Hiſpalenſis Archiepiſcopi & Gothorum Apoſtoli relationem Reſcripto: *De trina merſione baptiſmatis nihil reſponderi verius poteſt, quàm quod ipſi ſcripſiſtis. Quia in una fide nihil officit ſanctæ Eccleſiæ conſuetudo diverſa. Nos autem quòd tertiò mergimus, triduanæ ſepulturæ Sacramenta ſignamus, ut dum tertio infans ab aquis educitur, reſurrectio triduani temporis exprimatur. Quòd ſi quis forte etiam pro ſummæ Trinitatis veneratione æſtimet fieri, neque ad hoc aliquid obſiſtit baptizando ſemel in aquis mergere. Quia dum in tribus perſonis una ſubſtantia eſt, reprehenſibile eſſe nullatenus poteſt, infantem in baptiſmate in aquam vel ter vel ſemel immergere, quando & in tribus merſionibus perſonarum Trinitas, & in una poteſt Divinitatis ſingularitas deſignari. Sed quia nunc huc uſque ab Hæreticis infans in baptiſmate tertio*

Lib. 1. Epiſt. 41.

*mergebatur, fiendum apud vos eſſe non
dum merſiones numerant, Divinitatem
dumque quod faciebant faciunt, ſe mo
viciſſe glorientur.*

Aliud eſt propoſitio hæretica aut err
propoſitio ſuſpecta, ſcandaloſa, aut
rium offenſiva. Hanc propoſitionem
eſt Chriſtipara, quis dubitet eſſe Cat
Orthodoxam? Ipſam tamen quinta S
cumſcripſit & abolevit. Quòd nem
ni, vocem *Deipara* averſati, eam in
latibulum vertiſſent, & hunc ſub i
rent, uti lupum ſub ovina lana.
ſanctæ & puræ, verùm ad ſancta
ad pura & impura ſenſa ambidextræ
truſum Neſtorii virus malè olere cœ
periculoſæ & ſcabioſæ. Paſſæ ſunt i
quod patitur munda veſtis ab intru
corpore. Et hinc non ſanum illis inc
ctis Patribus ſenſum damnavit, ſed
xat ab omni fideli ore deinceps proſc
ta Synodus, ſanciens omnem ipſis p
rum fore malè olidum, & ſuſpectu
rio, aut etiam convictum. Quam
habet, & frequenter exercuit Eccleſ
nas item actiones, etiam circà ele
mentalia. Etenim publicam popul
panis ſpecie communionem quis igno
& etiam olim liberam ac uſitatam à
bus? Verùm Magni Leonis tempo
chæi & Priſcillianiſtæ ſunt ipſa abu
cleſiæ ac Reipublicæ oculos & pœn
ſe in Baſilicis junxerunt ſolum panem
cantibus fidelibus, atque ita iſtam
nem reddidere ſuſpectam. Hinc ip
pſit, & omnem Italiæ atque Hiſpa
ad utriuſque ſpeciei ſumptionem ad
gnus Papa Leo, ſanciens omnem d
elemento deinceps communicantem
dum & tractandum uti Manichæum
lianiſtam. Plura ſunt hujuſmodi ex
Ariani Gothi occuparunt Hiſpanias
iſtius Diœceſis Epiſcopi eandem
fuerunt adſumendam circà trinam m
priſmatis. Ejus, licèt non elementa
cra ſignificata Gothi mutaverant:
non tantùm perſonas, ſed & natur
profitebantur. Hinc iſtum, licèt
ac Apoſtolicum ritum omittendum
ducendum cenſuerunt providi Hiſpa
ſcopi, & unicam, quæ unam Divin
naturam profiteretur, merſionem
Ita inter Romanorum in Hiſpania
& Gothorum perfidiam diſcreverunt

Sanctus intereà Leander Richarec
& omnem Gothorum in Hiſpania ge
xit ad Chriſtum Dominum & Cath
paniæ diſciplinam, atque ita etiam
merſionem. Ob duas præſertim ratio
fuit, ne ipſorum antiquus de Divina
phemus error deinceps haberet anſam
tum. Et hanc rationem laudant add
Gregorii verba: *Ne dum merſiones nu
vnitatem dividant*. Alteram edicunt
Ne dum quod faciebant faciunt, morem

viciſſe glorientur. Ut in plenè jam Catholica Hiſpania alii trina, alii unica merſione uterentur, non conveniebat: nec item ut Hiſpani ad Gothorum morem accederent. Sic enim illis præberetur fundamentum, ex quo non ſe ab Hiſpanis, ſed Hiſpanos à ſe correctos jactitarent. Sic enim Hæretici conſueverunt. Hinc ergo etiam ipſis unicam merſionem Sanctus Leander impoſuit. Erat res magni ponderis. Etenim Gothorum, licèt ab ipſis vitiatus, ritus erat traditio ac lex Apoſtolica, Hiſpanorum autem mos erat novellum Inſtitutum, ideoque hic potiùs quam ille videbatur mutandus. Hinc gravem ac difficilem quæſtionem Sanctus Leander retulit ad ſedem Apoſtolicam, & ejus judicium ob adductas rationes probavit ac firmavit Magnus Gregorius. Primi igitur è Catholicis Hiſpani iſtam Apoſtolicam traditionem immutarunt.

Et hæc, præſertim poſt obtentam Sedis Apoſtolicæ confirmationem, immutatio non caruit obicibus & contradictionibus. Etenim de Joanne quarto Conſtantinopolitano Epiſcopo ſcribit in virorum illuſtrium catalogo Sancti Leandri in Hiſpalenſi Cathedra ſucceſſor, & germanus frater, Sanctus Iſidorus: *Joannes græco eloquio edidit Reſcriptum de Sacramento Baptiſmatis ad Beatæ recordationis Dominum meum & Prædeceſſorem Leandrum Antiſtitem, in quo nihil ponit proprium, ſed replicat tantummodò Patrum antiquorum de trina merſione ſententias*. Trinam merſionem Joannes urſit eſſe Apoſtolicam traditionem ac legem, ideoque ob blaſphemas illi ab Arianis ſubintruſas nugas nec vitiari potuiſſe, nec debuiſſe mutari. Pergit Iſidorus de Sancto Leandro: *Leander ſcripſit epiſtolas multas ad Papam Gregorium. De baptiſmo unam. Ad cæteros quoque Epiſcopos promulgavit plurimas familiares epiſtolas, etſi non ſatis ſplendidas verbis, acutas tamen ſententiis*. Et de Luciniano Spartanæ Carthaginis Metropolitano Epiſcopo: *Luciniani nonnullas legimus epiſtolas. De Sacramento baptiſmatis unam*. Leandri ad Gregorium epiſtola videtur fuiſſe de facta trinæ merſionis abrogatione relatio, per aliarum aliquam haud dubiè reſponderit Joanni Patriarchæ. Et ut ſuo facto pondus adderet, curavit ſcribi etiam per Lucinianum. Et Gregorius, & Joannes, & Leander viderant ſeſe mutuò apud Conſtantinopolim, fuerantque familiares. Occaſionem edicit, de vexato per Arianum Regem Levigildum Sancto Leandro agens, in mundi Chronico Lucas Tudenſis: *Leander, cum Arianæ hæreſis fervorem tempore Levigildi ab Hiſpaniis quondam confutare radicitùs nequiſſet, pro conſervandis ſanctæ & immaculatæ Trinitatis capi-*
Anno 624. *tulis ad Conſtantinopolitanum Præſulum cœtum tranſmeavit*. Hinc quæſtioni huic ſe Joannes miſcuit. Pro ſuperbo *Univerſalis Epiſcopi* titulo luctabatur tunc adverſus Gregorium: Hinc etiam poſſit hunc contradictionis talionem illi reddidiſſe.

Conſtantinopolitanæ Synodi ſeptimus Canon prima fronte videtur datum ab Eunomianis baptiſma ob ſolum trinæ merſionis defectum ſancire irritum ac exſufflandum. Nec dubitandum, quin præſertim illum Joannes Patriarcha allegarit. Ita ſuadet ſextus Canon quartæ Toletanæ Synodi: *De baptiſmi Sacramento, propter quod in Hiſpaniis quidam Sacerdotes trinam, quidam ſimplam merſionem faciunt, à nonnullis ſchiſma eſſe conſpicitur: & unitas fidei ſcindi videtur. Nam dum Patres diverſo & quaſi contrario modo agunt, alii alios non baptizatos eſſe contendunt*. A quibus verbis diſcimus magni Gregorii & Sancti Leandri Statutum ab omnibus non fuiſſe admiſſum. Videtur non admiſſum à converſis ad fidem Gothis. Etenim à primo ipſorum in Hiſpanias ingreſſu uſque ad ſuſceptam à Rege Richaredo fidem viguit apud Romano-Hiſpanos unica merſio, nec ipſorum ullus de ejus validitate aut legitimitate hæſitavit, nec ullum hic ſcrupulum movit aut Leander aut Gregorius. Qui ergò poſteà moverunt, fuerunt Gothi, moti ab argumentis Joannis Conſtantinopolitani Epiſcopi, atque à ſeptimo Conſtantinopolitano Canone. Verùm Magni Gregorii magna auctoritas ſuperavit omnia. Ejus ad Sanctum Leandrum litteras produxit ac firmavit laudata Toletana Synodus, probavit merſionem unicam, ac toti Hiſpaniæ denuò impoſuit, demonſtrans ab ipſa, licèt non triduanam, ſepulturam tamen Domini & cum morte reſurrectionem, nec non Divinæ Majeſtatis unitatem ac Trinitatem omninò repræſentari: *Ne fortè cuiquam ſit dubium hujus ſimpli myſterium Sacramenti, videat in eo mortem & reſurrectionem Chriſti ſignificari. Nam in aquis merſio eſt quaſi ad infernum deſcenſio, & rurſus ab aquis emerſio, reſurrectio eſt. Item videat in eo unitatem Divinitatis, & Trinitatem perſonarum oſtendi. Unitatem, dum ſemel mergimus: Trinitatem, dum in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti baptizamus*. Quod ipſum confirmat aliis argumentis. Et ſuæ conſtitutionis adjungit cauſam: *Quia de utroque Sacramento*, videlicet trina & unica merſione, *quod fit in ſancto baptiſmo*, à tanto viro, Magno Gregorio, *reddita eſt ratio, quod utrumque rectum, utrumque irreprehenſibile in ſancta Dei Eccleſia habeatur; propter vitandum autem ſchiſmatis ſcandalum, vel Hæretici dogmatis uſum, ſimplam teneamus baptiſmi merſionem, ne videantur apud nos, qui tertio mergunt, Hæreticorum approbare aſſertionem, dum ſequuntur & morem*. Sancti Leandri, cui trina merſio ob ſubintruſum Arianæ blaſphemiæ ſignificationem viſa fuerat ſcandaloſa, & proſcribenda, judicium confirmat. Et ex hinc cœpit omnis Hiſpania unicam merſionem concorditer frequentare.

Verùm hæc omnia non placuerunt Beato Alcuino Flacco. Scribit enim ad Clerum Lugdunenſis Eccleſiæ: *Novas Hiſpanici erroris Sectas* Epiſt. 69.
tota vobis cavete intentione. Sanctorum PP. in finem ſequimini veſtigia, & univerſali Eccleſiæ ſanctiſſima vos adjungite unanimitate. Affirmat olim tyrannorum, tunc Hæreticorum procreatricem eſſe Hiſpaniam, enumerat ejus errores, & adjungit: *Tertia nobis de Hiſpania contra univerſalem ſanctæ Dei Eccleſiæ conſuetudinem de baptiſmo quæſtio delata eſt. Affirmant quidam ſub invocatione ſanctæ Trinitatis unam eſſe merſionem agendam*. Affirmat hunc morem non tantùm ſanctis Eccleſiæ Patribus, ſed & ipſis adverſari Apoſtolis: Quoniam

triduana

triduana Domini ſepultura debeat in baptiſmo repræſentari. Demonſtrat hoc varia Patrum auctoritate, variaque ratione, & pergit in ſequenti epiſtola: *Nemo Catholicus contra Eccleſiæ auctoritatem, nemo ſobrius contra rationalem conſuetudinem, nemo fidelis contra pietatis intelligentiam certare audeat. Et ne ſchiſmaticus inveniatur, & non Catholicus, ſequatur probatiſſimam Romanæ Eccleſiæ auctoritatem: Ut undè Catholicæ fidei initia accepimus, indè exemplaria ſalutis noſtræ ſemper habeamus. Ne membra à capite ſeparentur ſuo, ne Clavi-*
Epiſt.70. *ger regni cœleſtis abjiciat, quos à ſuis deviaſſe intelligit doctrinis. Epiſtolam verò, quam à Beato Gregorio de ſimpla merſione dicunt eſſe conſcriptam, in epiſtolari ſuo libro, qui de Roma nobis allatus eſt, non invenimus. Alias vero omnes perſpeximus in eo libro, quem ad Occidentalium partium Eccleſias, Pontifices, vel Reges ſcripſerat. Ideò dubii ſumus, an illius ſit, an ab aliquo hujus Sectæ auctore ſub ejus nomine ſcripta ſit.* Et in litteris ad Paulinum
Epiſt.81 Aquilejæ Patriarcham: *Nunc iterum antiquus ſerpens de dumis Hiſpanici juris, & de ſpeluncis venenatæ perfidiæ contritum, non Herculea, ſed Evangelica clava, caput relevare conatur, & prioribus nequitiæ poculis nova maledictionis toxica immiſcere. Sed & frigidiſſimus Aquilo ventus alio de latere, ſolidum Eccleſiæ impellens parietem, ſacri baptiſmatis Catholicæ conſuetudinis regulam immutare nitens, & ſub invocatione ſanctæ Trinitatis unam aſſerentes merſionem fieri debere, triduanamque noſtri Salvatoris ſepulturam in baptiſmo imitari negligentes, cum Apoſtolus dicat:* Conſepulti eſtis cum Chriſto in baptiſmo. *Alii verò trinam volentes facere merſionem, & ſub unaquaque merſione invocationem ſanctæ Trinitatis, ac per hoc totas tres perſonas ter nominare ſtudentes, dum ipſa veritas præcipiat:* Ite, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomina Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. *Quid opus eſt tertiò replicare, quod ſemel dictum ſufficit?* Prior periodus notat de Chriſti Domini adoptione & ſervitute hæreſim, inductam à Felice Urgelitano Epiſcopo, ac Elipando Primate Toletano.

Quòd trina merſiona utentes Hiſpani ſacroſanctam Trinitatem etiam tertiò nominarint, & ad ſingulas merſiones invocarint, nemo affirmat antiquus teſtis. Attamen Beati Alcuini fidem nolo devocare in dubium. Eſt ab antiquo etiam
Fol.82. Romano ordine damnatus abuſus: *Presbyteri baptizent ſub trina merſione, ſanctam Trinitatem tantùm ſemel invocantes.* Et jure meritò. Etenim ad primam ſub tali invocatione merſionem completus eſt baptiſmus, ideoque ſecunda iſtiuſmodi & tertia merſio, licèt baptizantis perſonam & actum exprimentia verba prætermittantur, non longè abſunt à rebaptiſmo. Etenim verba hæc ad formæ eſſentiam non requiri cenſuerunt olim graviſſimi Doctores. Et iſte, ſi quidem tunc fuerit, Gothorum abuſus omnino ſuffecit, ut Sanctus Leander unicam merſionem induceret. Verùm nulla illius eſt tam vetuſta memoria. Interim Beatus etiam Alcuinus, dum Magni Gregorii ad iſtum litteras devocat in ſpuriæ ſuppoſitionis ſuſpicionem, graviter excedit. Ipſas enim laudat, non ſolùm quarta Toletana Synodus, ſed etiam in illuſtrium virorum Catalogo oculatus

ipſarum teſtis Sanctus Iſidorus: *Gre[…] ſcripſit quaſdam epiſtolas ad Leandrum […] è quibus una eloquitur de merſione bapt[…]* adducit ipſius capitalia verba. Plur[…] quem excellentiſſimum Doctorem vo[…] ficis ſcripta laudat in ſuo etiam Ca[…] ctus Hildephonſus Toletanus Archie[…] addit: *Exceptis opuſculis, de quibus […] tionem facit.* Et in publicata per Lu[…] rium epiſtola ad ipſum Magnum Gre[…] bit ſuprà laudatus Carthaginis Epi[…] nianus: *Scripſiſti Leandro Epiſcopo de […] ne.* Quocircà de legitimis iſtius epi[…] bus non eſt dubitandum. Nihilom[…] merſionem profiteor eſſe Inſtitutum […] ium Apoſtolicum. Addo etiam Apo[…] ges poſſe ab Eccleſia non ſolùm diſpe[…] ſis, ſed etiam vel in totum vel pro[…] gari. Etenim Apoſtolicus canon ma[…] Sacerdotio aut Diaconatui applican[…] crimine, ſeu ſine externo mortali p[…] gor hic apud omnem ſub cœlo Eccle[…] pridem circumductus. Apoſtolicus […] dat Epiſcopum coram Clero & pop[…] Epiſcopis: Omnis ſub cœlo Eccleſia […] aliter eligit. Apoſtolicus Canon om[…] Romano, omnem Orientem ſubjeci[…] no Patriarchæ: Poſterior Eccleſia […] mutavit. Plura ſunt iſtiuſmodi exe[…] & Conſtantinopolitanus Patriarcha […] Apoſtolicis Canonibus. Hinc ergo […] iam trinam merſionem potuit mutare […] Attamen hoc factum eſt pro ſola […] dictis rationibus.

De qua re longè meliùs & tempe[…] tur Walafridus Strabo. Magni Greg[…] agnoſcit eſſe legitimas, factæ mutat[…] rationes, & pergit: *Quæ ſingularis […] vis tunc ita Hiſpanis complacuit, dicen[…] merſionem ideo vitandam, quia Hæ[…] diſſimiles in Trinitate ſubſtantias dog[…] auſi, tamen antiquus uſus prævaluit […] prædicta.* Utique ſignificatio tridua[…] cæ ſepulturæ. *Si enim omnia diſcrimi[…] retici in ſuam perverſitatem traxerunt […] reſtabit: Cum illi in ipſo Deo errantes […] ad ejus cultum pertinere viſa ſunt ſuis e[…] propria applicarint.* Walafridus ſe[…] Sancti Auguſtini in libris de ſermon[…] monte regulam: *Oves non debent pell[…] nere, ſi aliquando eis lupi ſe contegant* […] thodoxum ritum, licèt illi ſuum vi[…] ſiſſent Ariani, cenſet ab Hiſpanis no[…] ferendum. Addit ipſum ab illis jam […] ptum. Alcuinus enim Flaccus Hiſp[…] de quatuor exceſſibus: De Feliciana […] Euchariſtici panis ſale aut ferment[…] ad Conſtantinopolitanum ſymbolum […] to, ac de unica merſione. Et quòd […] ſteriora ſolius diſciplinæ vitia iſti hæ[…] rentur, omnia quatuor appellavit hæreſim plenè extinxit Francofordienſi[…] Nam quidquid ſit de frequenter rel[…] certè Elipandus Archiepiſcopus rediit […] pœnitentiam & ſanitatem. Euchar[…]

ſalem item depoſuit Hiſpania, ac etiam redivit ad trinam merſionem. Et jure meritò. Etenim poſt plenè exſtinctos Arianos ceſſavit factæ mutationis cauſa, ideoque Apoſtolicam Inſtitutionem decuit reſumptam. An ob Alcuini murmura, an ob Francofordienſem Synodum reſumpſerit, ignoro. At verò Symboli additamentum adeò non depoſuit, ut ipſum adſumpſerit etiam Gallia, & pertinaciter contra Leonis tertii Pontificis Interdicta defenderit. Ita Schiſmaticis poſteà Græcis anſam præbuit duriſſimæ & longævæ in nos Latinos calumniæ.

Iſtam merſionis mutationem adeò non admiſerunt aliæ Eccleſiæ, ut illam nobis improperanti Marco Epheſiorum Epiſcopo reſponderit Gregorius, qui poſteà Patriarcha fuit, Proto-Syncellus: *Eſſe neceſſariam trinam immerſionem, patet. Nam & à Sanctis hoc traditum eſt. Nempè ad ſignificandam triduanam Domini ſepulturam. Ità ſanè traditum eſt. Et Ritualia Latinorum ità obſervandum docent.* Privatos, quorum reprehendendorum poſſit undecumque arripi quæpiam anſa, unius Provinciæ aut Diœceſis ritus Hæretici paſſim devolvunt calumnioſè in omnem Eccleſiam. Ita ex ſolius, quæ à mari remota piſces non habet, ideoque in Quadrageſima caſeum & butyrum comedit, Germaniæ antiqua libertate Photius debacchatus eſt in omnes Latinos. Eadem via hic ambulat Michael Cerularius. Solius Hiſpaniæ diſpenſatorium, à Romana tunc probatum Eccleſia, jam dudum abdicatum morem vult eſſe Apoſtolici Canonis prævaricationem, & imponit omnibus Latinis. Quòd ejus tempore omnis Latina Eccleſia non dumtaxat trinam uſitaret merſionem, ſed etiam baptizandos plenè nudaret, eſt ſuprà abundè demonſtratum. Et in litteris ad Adeodatum confirmat Sanctus Carnutenſium Epiſcopus, qui circà hæc tempora floruit, Fulbertus: *Chriſtus memoriam ſuæ mortis*
Epiſt. 1. *& ſepulturæ atque etiam reſurrectionis inſculpens, ineffabilia baptiſmi contulit munera, per quæ ſupervenienti primæ originis fine, ei commortui, & intra ſacrum gurgitem conſepulti, demerſi reſurgeremus, vita emergente criminibus.* Quòd ſuo tempore etiam infantes mergerentur in fonte, teſtatur Presbyter Auxilius in præfatione ſecundi libri de validitate ordinum datorum à Pontifice Formoſo. Et Michaeli Cerulario coætaneus Sanctus
Lib. 6. Petrus Damiani ſcribit ad ſuæ Congregationis
Ep. 35. Monachos: *In baptiſmi ſacramento ad imitationem Chriſti & morimur & reſurgimus. Morimur, dum in aquam mergimur; reſurgimus, dum levamur.* Et de Caſſelenſi, celebrata ſub Alexandri tertii Pontificatu, apud Hibernos ſynodo ſcribit Rogerus Hovedenſis: *In concilio illo ſtatutum eſt, ut pueri deferrentur ad Eccleſiam, & ibi baptizarentur in aqua munda, ſub trina merſione.* Etiam ſub Clementis quinti Pontificatu celebrata apud Ravennam ſecunda Synodus ſtatuit fieri *trinam adſperſionem vel immerſionem.* Quod nempè quædam Eccleſiæ tunc adſpergerent dumtaxat, quædam adhuc immergerent. Undè circà iſtud tempus cœperunt merſio & nuditas fortiter declinare. Interim trina ſeu aſperſio ſeu infuſio conſtantiſſimè apud nos etiamnum hodiè perſeverat.

Et hinc oritur per Marcum Epheſi Epiſcopum mota in nos quæſtio, An ſola adſperſione vel infuſione datum baptiſma ſit validum ac ratum? Eſt antiquiſſima quæſtio, de qua ad Magnum reſcripſit Sanctus Cyprianus: *Quæſiſti, fili chariſſime, quid mihi de illis videatur, qui in infirmitate* Epiſt. 76. *& languore gratiam Dei conſequuntur, an habendi ſint legitimi Chriſtiani, eo quod aqua ſalubri non loti ſint, ſed perfuſi.* Et infrà: *Nec quemquam movere debet, quòd adſpergi vel perfundi videntur ægri, dum gratiam Dominicam conſequuntur.* Et iterum: *Si aliquis exiſtimat eos nihil conſecutos, eo quod aqua ſalutari tantùm perfuſi ſunt.* Quæſtio videtur nata ex ſuprà laudatis S. Cornelii & Romanæ ſub ipſo ſynodi verbis de Novatiano Clinico; *Si quidem hujuſmodi tinctionem baptiſmum vocare licet.* Sunt verba ambigua, ideoque iſtiuſmodi baptiſmum aliqui videntur cenſuiſſe irritum penitus, aliqui dixerunt validum, ſed minoris effectus. Nec carere ſe putabant fundamento. *Movebantur, quòd quidam de iis, qui ægri baptizabantur, ſpiritibus adhuc immundis tentarentur.* Energumeni olim per baptiſmum, non ſolum in anima, ſed etiam in corpore liberabantur à malo ſpiritu; Quæ gratia videtur tunc quibuſdam Clinicis non adveniſſe. Hinc ergo ipſorum baptiſma erat ſuſpectum.

At fuiſſe validum ac effectu plenum Sanctus Cyprianus conſtanter affirmat: *Non ſic in Sacramento ſalutari delictorum contagia, ut in lavacro carnali & ſæculari ſordes cutis & corporis abluuntur, ut aphronitis & cæteris quoque adjumentis & ſolio & piſcina opus ſit, quibus ablui & mundari corpuſculum poſſit. Aliter pectus credentis abluitur, aliter mens hominis per fidei merita mundatur. In Sacramentis ſalutaribus, neceſſitate cogente, & Deo indulgentiam ſuam largiente, totum credentibus conferunt divina compendia.* Quid ſit antiquum balnei ſolium, oſtendit Svetonius Tranquillus, ſcribens de Cæſare Auguſto: *Quoties nervorum* Cap. 82. *cauſa, marinis, albuliſque calidis utendum eſſet, contentus hoc erat, ut inſidens ligneo ſolio, quod ipſe Hiſpanico verbo Durretam vocabat, manus ad pedes alterius jactaret.* Solium ergò erat ſedes compoſita ad commodè balneandum. Lignea fuiſſe contentus laudatur Auguſtus. Aliqui, teſte Plinio, argentea utebantur. Et hinc vides, cur Eunomius ipſam etiam ad baptiſmale adhibuerit balneum; Quòd nempè ſine illa non poſſet hominem capite deorſum in pedes erigere. Sanctus Cyprianus affirmat baptiſmum potiùs mentis per fidem, quàm corporis per aquam eſſe lavacrum, eſſe ſolum inviſibilis lotionis viſibile ſymbolum, ideoque ſola adſperſione poſſe compleri. Probat ex Ezechiele Propheta: *Adſpergam ſuper vos aquam mundam*; Cap. 36. & variis libri Numerorum locis, ubi legalis mundationis aquam Spiritus Sanctus vocat adſperſionis aquam, iſtamque mundationem mandat adſperſione compleri. Hanc aquam Cyprianus affirmat fuiſſe noſtri baptiſmi prænuntiam ac promiſſivam figuram, atque adjungit: *Undè apparet adſperſionem quoque aquæ inſtar ſalutaris lavacri obtinere.* Addit & aliud irrefragabile argumentum: *Non decipiantur*, utique Clinici, *ut ſi incommodum languoris*

evaſerint,

evaſerint, baptizentur. Seriò hortatur, ne quis
ipſos ſanatos rebaptizare attentet: Quod datus in
Eccleſia baptiſmus ſine graviſſimo ſacrilegio non
poſſit exſufflari. Nam & Clinicum Novatianum
Romana Eccleſia promovit in Clerum, nec un-
quàm ullus illum poſtulavit ad rebaptiſma. Et-
iam effectu plenum eſſe tale baptiſma demonſtrat
variè laudatus Cyprianus, & illis, qui ipſo ini-
tiatos per ironiam titulabant, non Chriſtianos,
ſed Clinicos, graviter indignatur. Notanda ſunt
ejus ſuperiora verba: *Cogente neceſſitate*. Affir-
mat trinam merſionem requiri ex mandato Apo-
ſtolico, & illos ſolos infirmos, quos morbi gra-
vitas cogit eſſe Clinicos, ac vetat deportari ad
Baptiſterium, poſſe adperſione aut perfuſione
baptizari, & tandem concludit: *Reſcripſi ad lit-
teras tuas, quantum parva noſtra Mediocritas va-
luit, & oſtendi quid nos, quantum in nobis eſt, ſen-
tiamus, nemini præſcribentes, quo minùs ſtatuat,
quod putat, quiſque Sacerdos, actus ſui rationem
Domino redditurus*. Qua humili clauſula uſus et-
iam fuit in ſuis de repetendo hæreticorum Baptiſ-
mate Decretis ac Reſcriptis; Quod nempè dam-
nare non præſumeret adverſa Romanæ Eccleſiæ
Senſa, nec ſibi etiam ſubditos Epiſcopos ad ſua
alligare.

Et hoc ejus Decretum laudat in libris de Baptiſ-
mo adversùm Donatiſtas Sanctus Auguſtinus:
Lib. 6. *Cyprianus in epiſtola, quam ſcripſit ad Magnum,*
Cap. 7. *cum de Baptiſma tinctorum & perfuſorum quærere-
tur, utrum aliquid intereſſet*, Qua in parte, *in-
quit*, nemini verecundia & modeſtia noſtra præ-
judicat, quòd minùs unuſquiſque quod putave-
rit ſentiat, & quod ſenſerit faciat. *Quibus ejus
ſermonibus ſatis apparet illo tempore ab eis illa eſſe
tractata, quæ nondum declarata ſine ambagine
hauriebantur, & adhuc clauſa magno molimine quæ-
rebantur*. Adducta per Auguſtinum verba non
reperiuntur in laudata Sancti Cypriani epiſtola:
Quocircà aut duas eadem de re ad Magnum lit-
teras ſcripſit hic, aut ille non verba hujus addu-
xit, ſed ſenſum. Lucidè interim affirmat datum
ſola tinctione aut perfuſione Baptiſmum fuiſſe
ſuo tempore certum ac ſecurum, & de ejus vali-
Cap. 18. ditate neminem ampliùs dubitaſſe. Et hinc Cli-
nicorum ſeu Grabatariorum Baptiſma diſertè
probant Synodus Antiſiodorenſis, ſecunda Ma-
Cap. 3. tiſconenſis, ſexta Pariſienſis; & plures antiqui
Lib. 1. per hanc adducti Canones. Nam & ipſum diù
Cap. 78. antè Auguſtini tempora probavit Synodus Neo-
Can. 12. Cæſareenſis. Et ad hocce Francorum Epiſcopo-
rum dubium, *Si licèt per neceſſitatem cum concha,
aut cum manibus infanti in infirmitate poſito aquam
ſuper caput fundere, & ſic baptizare*, reſpondit
Stephanus ſecundus: *Hoc Baptiſma, ſi in nomine
ſanctæ Trinitatis peractum fuerit, firmiter perma-
nebit. Præſertim cum & neceſſitas expoſcit, ut ille,
qui ægritudine detentus eſt, hoc modo renatus effi-
ciatur particeps regni Dei*. Extat Reſcriptum in
Gallicanis Synodis Jacobi Sirmondi. Et ex ipſo
ſcribit Walafridus Strabo: *Notandum, non ſo-
lùm mergendo, verùm etiam deſuper fundendo mul-
tos fuiſſe baptizatos, & adhuc poſſe ita baptizari, ſi
Cap. 26. neceſſitas ſit. Sic in paſſione B. Laurentii quemdam
urceo allata legimus baptizatum. Hoc etiam ſolet*

evenire, cum provectorum granditas c
ribus vaſis hominem tingi non patit
clanculo in Paganorum carceribus c
runt noſtri Majores, haud dubiè al
runt adſperſi dumtaxat aut perfuſi.
neceſſitati iſtud permiſit antiquitas

Attamen non ſoli nos Latini, ſe
ci antiquum morem jam pridem m
cet ex Gregorii Proto-Syncelli ad M
ſium Reſponſo: *Sed & nos haudqu*
gimus infantes uſque ad ſummum
enim poſſumus illis præcipere, ut re
exſpirationem per nares cohibeant:
aures ſacra permeet aqua. Sed neque
turare poſſumus: Verùm eos in ſacru
fontem, ut nequid valdè neceſſarium
prætermittamus, quaſi uteri imaginem
vacro, & regenerationem per hoc ind
caput, in quo eſt ſedes omnium ſenſu
lum animæ, ſacri Baptiſmatis fiat
manu aquam è ſacro fonte haurientes,
dimus, Divinum invocantes nomen,
tem ſingularum hypoſtaſean. Nam &
nio, cum objectum illi eſſet à tyranno
quod Baptiſmo non ablutus, proindè
ſtianus, fuſis ab eo precibus ſatisfecit
cationem ejus benignè audiens: Demi
caput ejus rore perfudit. Si igitur
perficitur perfuſione capitis, non ita,
res geſta eſſet. Sola perfuſione perfic
Divina Bonitas iſto miraculo confir
ſonat in ſua vernacula Synopſi Neo
dinus: *Ter aquam ſuper eum, qui b*
fundimus, ut S. Trinitatem, in cujus
zamur, declaremus. Et ut inſuper
merſionibus mortem, ſepulturam, &
Chriſti profiteamur. Infuſionem an
lo appellat immerſionem: Quod ne
locum ob adductas à Gregorio Prot
tiones ſucceſſerit. Hodiernam Gr
xim exponit in ſuis ad Euchologion
nes Goar. Et ſic lucet etiam Mar
lumniam eſſe frivolam & vanam.

Quæſtio eſt, An orthodoxa oli
Eccleſia de dati per adſperſionem
nem Baptiſmi valore dubitarit? Re
dubitaſſe. Lucet ex duodecimo Can
ſareenſis Concilii: *Si quis in ægritud*
ptizatus, ad honorem Presbyterii non
veri, quod non ex propoſito fides ejus
ceſſitate deſcendat. Niſi fortè propter
dium, atque hominum raritatem talis
Sancti Papæ Cornelii & Romanæ
Novatiani & omnium Clinicorum B
tentia eſt elucidanda. Cornelius ſcri
num in Catechumenatu fuiſſe Ene
liberatum per Eccleſiæ Exorciſtas, C
ptizatum in lecto, aqua dumtaxat ci
& adjungit: *Si modo talem hominem*
ſuſcepiſſe dicendum eſt. Verùm morbo
pſus, neque cætera, quibus poſt Bap
dùm Eccleſiæ Canonem imbui oportuerat
Neque Domini Sigillo ab Epiſcopo obſ
Quo quidem nequiquam potitus, quomo
Spiritum Sanctum adeptus eſt? Addit

tandem fuiſſe donatum Presbytetatu, ac pergit: *Minimè licebat quemquam propter morbum in lecto baptizatum, ſicut huic contigerat, in Clerum adſumi*. Adfirmat id factum ex Epiſcopi io hominem ſingulari adſectu, & adjungit: *Qui quidem Epiſcopus non modò ab univerſo Clero, ſed etiam à multis Laicis vetitus, magnoperè poſtulabat ſibi poteſtatem dari, huic ſoli in ſortem Presbyterii manus imponendi*.

Habemus hinc varia. Primò, Romana Eccleſia Novatiani Clinici Baptiſma cenſuit plenè validum: Etenim ſanitati redditum hominem noo rebaptizavit. Secundò, Novatianus ſine conſuetis cæremoniis, & ſine adjuncto Chriſtianæ Coofirmationis, adeoque & ſine Euchariſtiæ Sacramento Baptiſmum accepit: Quod nempè tuoc Clinicis ſoleret ita ſuccurri. Quod ſolus ac nudus Baptiſmus illis conſueſſet dari in neceſſarium Viaticum. Tertiò, Romana Eccleſia non ob iſtius Baptiſmi infirmitatem, ſed ob Confirmationis abſentiam judicavit Clinicos non eſſe plenè donatos Spiritu Sancto, nec plenè Chriſtianos. Quartò, Clinicos cenſuit irregulares: Inhabiles ad quemvis in Clero gradum. Quintò, faciebat diſpenſationi locum: etiam præviæ. Sextò, ſine Cleti & populi aſſenſu Romanus etiam Pontifex tunc noo diſpenſabat. Et hæc omnia videntur quidam non plenè percepiſſe, ideoque cenſuiſſe quod ſola adſperſione datum Clinicis Baptiſma eſſet quidem validum, attamen infirmum, nec pleni effectus impartitivum. Et hunc preſertim errorem impugnat Sanctus Cyprianus in Epiſtola ad Magnum. Improbat & iſtam irregularitatem. Per hæc verba: *Rebus ipſis experimur, ut neceſſitate cogente in ægritudine baptizati, & gratiam conſecuti, careant immundo Spiritu, quo antea movebantur, & laudabiles ac probabiles in Eccleſia vivant, pluſque per dies ſingulos in augmentum cœleſtis gratiæ per fidei incrementa proficiant. Et è contrà ſæpè nonnulli de illis, qui ſani baptizantur, ſi poſtmodum peccare cœperint, Spiritu immundo redeunte quatiuntur*. Verba omnino adludunt ad Novatianum. Hic enim ante Baptiſmum fuerat Energumenus. Affirmaot cunctos Baptizatos eſſe pares, & irregularitatem non ex ſuſcepti Baptiſmi modo, ſed ex varia poſt ipſum vita debere deſumi. Attamen propter Romanæ Eccleſiæ reverentiam Cyprianus addidit: *Reſcripſi & oſtendi quid nos ſentiamus, nemini præſcribentes, quo minùs ſtatuat quod putat unuſquiſque Præpoſitus, actus ſui rationem Domino redditurus*.

Eadem ſententiarum varietas fuit tunc io Orientali etiam Eccleſia. Nata forſan ex Sancti Cornelii litteris ad Fabium Antiochiæ Patriarcham. Fuit varietas oon circà iſtius Baptiſmi validitatem, ſed circà contractam ex ipſo irregularitatem. Si enim nulla iſtic fuerit quæſtio, quid fuit opus Synodali examine, & novo Canone? Quæſtionem ergò diſcuſſit Pontica apud Neo-Cæſaream Synodus, & ſtatuit varia. Primò, Baptiſma eſſe validum, ratum, formatum. Id ſuppoſuit potiùs, quàm ſtatuit: Quod nempè de iſto articulo nemo dubitaſſet umquam, aut dubitaret. Secundò, fatetur iſtum Baptiſmum ac profeſſam in ipſo fidem non tam ex propoſito, quam ex neceſſitate proficiſci, ideoque non ſemper plenum in ipſo dari effectum; non ob Sacramenti, ſed ob infirmitatem præparationis & ipſi cooperantis fidei. Tertiò, ejuſmodi baptizatos ſancit eſſe irregulares: non ad omnem Cleri gradum, ſed ad ſolum Presbyteratum. Quartò, addidit eſſe locum diſpenſationi: ob ſingulares Clinici virtutes, vel etiam ob Clericorum raritatem. Clarum eſt omnia eſſe, attamen cum aliquo temperamento, ſtatuta ob reverentiam & ſententiam Romanæ Eccleſiæ.

Lucet Schiſmaticos hodiè Græcos ex livido nos Latinos calumniandi zelo hallucinati miſerabiliter, & à ſuorum Patrum dogmatibus deviare. Miſerandam hallucinationem & calumniam continent hæc verba anonymi & ſchiſmatici Scriptoris de ſeparatione veteris Romæ à Græcis: *En Franciæ locis Carolum* Magnum *ſecuti fuerunt quidam Arii & Apollinarii hæreſi infecti, qui Romam ingreſſi populum Dei ſubvertere cœperunt, adferentes Spiritus proceſſionem ex filio, in Azymo offerendum, & in Baptiſmate eos, qui baptizantur, non eſſe lavacro immergendos, ſecundùm Apoſtolicam & Eccleſiæ traditionem, ſed ſuper caput tantummodò aquam fundendam, abſque oleo*. Quod ipſum ſcribit Athanaſius Cydonius in opuſculo de ſeparatione Romanæ Eccleſiæ à quatuor aliis Patriarchis, addens Erroribus ac erroribus fuiſſe à Carolo data fomenta. Auctor libri de hæreſis apud Latinos exordio adjungit hæc omnia ſynodaliter damnata fuiſſe à Patriarcha Photio, Papale nomen propter ipſa raſum è ſacris tabulis, & ſchiſma conſummatum. Sunt horrendæ fabulæ. Quod enim Magnus Carolus immerſionem mutari in adſperſionem aut perfuſionem non permiſerit, jam altiſſimè nobis dixit ejus Magiſter Alcuinus. Et quod Photius nullam Azymi aut fermenti mentionem fecerit adversùm Latinos, eſt omnibus notum. In dialectica oratione de Græcorum myſtico & Latinorum Azymo pane Hilarion Monachus adfirmat Azymum a Sancto Papa Agathone ac Sancto Agrigentinorum Epiſcopo Gregorio non fuiſſe damnatum, vel abolitum in ſexta Synodo, addit Apoſtolicos Legatos illic ſolemniter in Azymo celebraſſe, & pergit: *Ab eo tempore, quo Latini ſacrificium in Azymo conficere cœperunt, numquam ab eo deſtiterunt*. Latina enim Eccleſia in tantis rebus non admittit novitates. Azymum apud nos eſſe antiquiſſimum, ſuo loco eſt abundè demonſtratum.

CALUMNIA XIII.

Latini ſale eorum, qui baptizantur, ora implent.

AD Catechumenos in libris de ſymbolo declamat Sanctus Auguſtinus: *Nondum quidem per ſacrum baptiſmum renati eſtis, ſed per* Lib. 2.
Crucis ſignum in utero S. Matris Eccleſiæ jam conce- Cap. 12.

pti

pti eſtis. Agat itaque hæc mater congruis alimentis
paſcere quos portat, ut poſt partum lætetur tales ſe
ſuſcepiſſe, quos ſpiritaliter nutriat. Hocce alimen-
tum ſunt non ſolæ ſolemnes orationes, ſed & va-
rii per Eccleſiam inſtituti ritus, quos ſuo etiam
verbo ac elemento conſtantes idem Auguſtinus
paſſim appellat *Sacramenta Cathecumenorum.* Eſ-
ſe Apoſtolicum Inſtitutum lucidè affirmat in li-
bro de Corona Militis Tertullianus. Etenim
inter antiquiſſimus Eccleſiæ mores adducit &
Cap 3. hunc: *Indè*, utique ex ſacro fonte, *ſuſcepti,*
lactis & mellis concordiam deguſtamus. Et in pri-
mo adversùs Marcionem libro laudat *lactis &*
Cap. 14 *mellis ſocietatem, qua Deus ſuos infantat.* Utrum-
que locum mutuò accipit & copulat in libro con-
tra Luciferianos Sanctus Hieronymus, inter
antiquas Eccleſiæ traditiones adducens & hanc:
Cap. 4. *Egreſſos*, de ſacro fonte, *lactis & mellis præ-*
guſtare concordiam, ad infantiæ ſignificationem.
Et hæc Prophetæ Iſaiæ verba, *Emite abſque ulla*
Cap. 55. *commutatione vinum & lac*, commentatur: *Mos*
ac typus in Occidentis Eccleſiis hodie uſque ſervatur,
ut renatis in Chriſto vinum & lac tribuatur. Quod
quædam etiam Belgarum Eccleſiæ ſuis olim Neo-
phytis præter lac & mel propinarint & dulce vi-
num, teſtatur in Panoplia Guilielmus Lindanus
Epiſcopus Ruremondenſis. Eundem ritum lau-
dant S. Agnetis ad tyrannum verba: *Lac & mel*
ex ejus ore ſuſcepi. Cuncta enim illa ſanctiſſimæ
Virginis de variis à Sponſo acceptis donis & or-
namentis ænigmatica proſopopeja lucidè prædi-
cat tria Sacramenta, Baptiſmum, Confirmatio-
nem, Euchariſtiam, conſueta ſimul dari, &
varia ipſorum Ritualia veſtimenta. Et in Afri-
Cap. 40. cano Codice habemus hunc Canonem: *Primi-*
tiæ, ſive lac, ſive mel, offerantur uno die conſue-
to, ad infantium myſterium. Theodorus Balſa-
mon ſtatui exiſtimat de frugum primitiis, ac
pro infantibus quoad ætatem. Nempè Latinos
ritus non intelligit. Canon manifeſtè agit de
primitivo & ſacro Neophytorum, quos Latina
Eccleſia conſuevit titulare infantes, lacte & mel-
le, vetans illa conſecrari extrà conſuetum diem,
utique Paſchalem. Eadem videtur laudare San-
ctus Petrus Apoſtolus: *Sicut modò geniti infan-*
tes, rationabile ſine dolo lac concupiſcite. Quid-
quid ſit, ex iſto loco ſuum ritum Latina Eccle-
ſia deſumpſit.

In antiquis obſervationibus ſcribit Gabriel Al-
Lib. 2. c. 36. baſpinæus, Aurelianenſis Epiſcopus: *lactis &*
mellis Sacramentum non ſatis conſtat an in Cate-
chumenatu præberetur. Nam ad id confirmandum
præter conjecturas nihil adferri poteſt. Quarum hæ
præcipuæ videntur. Principio omnes cæremoniæ,
ut docet Joſephus Vice-Comes, earum rerum diligen-
tiſſimus Scriptor, quæ in Catechumenatu celebra-
buntur, inter quas cum mellis & lactis Sacramenta
commemorentur, vero ſimile eſt lac & mel, alio
etiam quam Baptiſmi tempore, Catechumenorum
cibum & alimentum fuiſſe. Altera conjectura ex
Canone Carthaginenſi depromitur. Cùm enim dicat
diebus Feſtis Sacramenta mutari Catechumenis,
atque alia quam ſalis præberi poſſe, nihil aliud fin-
gere poſſumus aut adſignare, ex quo Sacramenta
illa, quæ mutarentur, fierent, quam lac & mel.

Laudat quintum tertii Carthaginenſi
Canonem: *Placuit ut etiam per ſolem*
ſchales dies Sacramentum Catechumenis
niſi ſolitum ſal. Quia ſi fideles per illos
mentum non mutant, nec Catechumenis
tari. Canon non mandat, nec indi
vetat Catechumenis in Paſchali die
Sacramentum præter conſuetum ſalem
bit novellæ mutationis abuſum. An v
& mel tunc dederit Catechumenis
Quidquid ſit, illa ſolis Neophytis ſtat
tis egreſſum dari permittit laudata per
num & Sanctum Hieronymum Apo
ditio. Hinc item ipſa in ſolo Paſchali
crari juſſit alius Africanus Canon. Q
ſolo iſto die baptizaretur. Et dabant
ficationem ſpiritualis in Chriſto infa
verò Catechumeni ſunt adhuc in utero
geniti infantes, ideoque adhuc alieni
to lactis & mellis. Si quis Afer Canc
techumenis dederit, fuit apertus

De Catechumenorum ergò Sacram
bit in ſecundo libro de peccatorum me
miſſione Sanctus Auguſtinus: *Non un*
ſanctificatio. Nam & Catechumenos ſecu
dum modum ſuum per ſignum Chriſti e
manus impoſitionis puto ſanctificari. E
cipiunt, quamvis non ſit Corpus Chriſt
eſt tamen, & ſanctius cibis, quibus al
niam Sacramentum eſt. Dominicæ Cru
& illi adjuncta Sacerdotalium manuu
tio ſunt Sacramentum, quo fiunt, ac
tris Eccleſiæ uterum concipiuntur C
ni, ſanctificati Panis Eulogia eſt uni
mentis ipſos in iſto utero alimentai
præparantibus ad partum; etiam v
impoſitio. Nam plures hæc haber
claſſes. Aliud hujuſmodi Sacramentu
ctificatus, & jam per Carthaginenſem
laudatus ſal, quem in confeſſionum li
etiam Sanctus Auguſtinus: *Audieram*
puer de vita æterna, nobis promiſſa p
tem Domini Dei noſtri, deſcendentis ad
noſtram, & ſignabar jam ſigno Crucis ej
diebar ejus ſale, jam indè ab utero m
Quod à prima ſtatim infantia fuerit C
nus, teſtatur in tertio libro, & ſex
ſacer ſal non ſemel dumtaxat, ſed
fuerit ſibi datus, lucidè aſſerit. Æqu
Crucis ſigno, quod Catechumenis
imprimebatur. Quod ipſum lucidè a
ductus Carthaginenſis Canon. Rari
apud Sanctum Hieronymum epiſtola
cum Narbonenſem Archiepiſcopum:
pterea Catechumenis datur in myſterio,
ſal terræ, id eſt, Dei ſapientiam noſc
pedetentim nos ad percipiendam in
Divinam ſapientiam formari admo
atque adjuvemur. Iſta enim per Eccl
nedicta elementa nequaquam ſunt v
egena.

Quæſtio eſt, An etiam hic ſanctifi
ſit Apoſtolica traditio? Rationem
facit Tertulliani ac Sancti Hieronymi
ctis & mellis uſum & ſanctificationem

altum de illo ſilentium. Primus de ipſo mentionem videtur feciſſe in ſexta ſuper Sancti Ezechielis Propbetiam bomilia Origines. Laudat Prophetæ verba ad Hieruſalem, *Noa es aqua lota ia ſalutem, aec ſale ſalita, nec involuta panais*, & commentatur: *Oportet animam, quæ renaſcitur, ratioaabile & ſiacerum lac deſiderare, & priuſquàm ſine dolo rationabile lac deſideret, debet ſale ſaliri, & pannorum involucro colligari, ne dicatur ad eam, Sale non es ſalita, neque pannis involuta.* Hunc loeum laudat in opere de Baptiſmi ritibus Joſephus Vice-Comes, & adjungit: *Si conſiderare volumus, quando ſalis uſas primo invectus ſit, intelligemas circa tempora Origenis incœpiſſe. Nam nec quiſquam ætate major Origene meminiſſe eſt viſus*. Reſpondeo eſſe infirmum fundamentum. Lib. 2. Cap. 42. Quod enim vinum & lac, adeoque & mel, ſint ſolius Occidentalis Eccleſiæ ritus, nobis ſupra dixit Sanctus Hieronymus. Et hinc adducta homilia lucidè non eſt Origenis, ſed hominis Latini. Etiam ſanctificatum Catechumenorum ſalem nullus Græcorum antiquus Pater laudat: Eſſe ſolotum Latinorum ritum evincit præſens Michaelis Cerularii calumnia. Et eſſe antiquiſſimum demonſtrant adductus Sancti Auguſtini locus, & laudata Carthaginenſis Synodus. Illum laudant uti vulgatam & vetuſtam conſuetudinem. Nec obeſt Tertulliani ſilentium. Non enim ille cunctorum noſtrorum rituum texit iſtic catalogum, ſed ad demonſtrandum, quód plura nobis ſint ſine ſcripto tradita & imperata, adducit quoſdam, profeſſus ſe à Baptiſmo, prima Chriſtianitatis janua, ducere exordium. Hinc adduxit lac & mel, prima Neophytorum Sacramenta. Catechumenorum ſalem, uti antiquum laudant etiam Sanctus Iſidorus Hiſpalenſis Epiſcopus, antiquus Romanorum Ordo, Amalarius Fortunatus, Walafridus Strabo, Alcuinus Flaccus, & alii Latinorum rituum antiqui Expoſitores. Et nullus unquàm Græcæ Eccleſiæ Pater illum arguit. Eſt enim ſanctiſſima, & firmis ſacrarum ſignificationum anchoris nixa cæremonia. Et ipſe Michael Cerularius, quód Euchariſtico pani non miſceamus ſalem, nos blaterat inſulſos. Hinc inſulſa eſt præſens ejus calumnia. Præſertim hæc verba: *Ora implent*, eructantur à corde pleno maledicentiæ.

CALUMNIA XIV.

Latini malè Apoſtolicum illud accipientes, quòd ait Modicum fermentum totam maſſam fermentare, ita ſcriptum habent: Modicum fermentum totam maſſam corrumpit. *Contendunt hac modica bujus verbi occaſione tollere Fermentum, quod Panem ſublevat & attollit.*

AD iſta Apoſtoli verba, *Totam maſſam corrumpit*, olim ſub junioris Theodoſii imperio ſcripſit etiam Latinus homo, Cœlius Sedulius: *In Græco, Fermentat*. Proindè antiquiſſima & univerſaliſſima eſt iſta Latina translatio. Ea enim uſi ſunt Tertullianus, Sanctus Cyprianus, Hilarus Romanorum Diaconus, Sanctus Ambroſius, Sanctus Hieronymus, S. Auguſtinus: Latini ſemper & ubique omnes. Tertullianus tamen in primo adversùs Marcionem libro ſcribit: *Marcion modico fermento totam fidei maſſam hæretico acore diſcepit*. Cap. 2. Undè quibuſdam videtur legiſſe: *Modicum fermentum totam maſſam decepit*. Et redit in idem. Nemo tunc litigabat de ſacrificii Fermento aut Azymo: Undè non ad doloſam & malignam fermenti circumſcriptionem, ſed ad alium longè finem facta fuit à neſcio quo primo auctore, & ab omnibus firmata ac probata iſta translatio. Canonicæ litteræ multa explicant per parabolam ac ſimilitudinem: & ex eadem re nunc bonam ducunt, nunc pravam parabolam. Etenim de Chriſto Domino dicitur: *Vicit Leo de triba Juda*. Et de diabolo: *Tamquàm Leo rugiens circuit quærens quem devoret*. Nempè alias & alias qualitates habet Leo, à quarum una ad Chriſti Domini virtutem, ab altera ad aliquam Diaboli iniquitatem cognoſcendam manu dicimur & paramur. Et talia habemus plurima in laudatis litteris. Et tale quid eſt etiam fermentum. Etenim ex ipſo ad Divinam & admirabilem cœleſtis Regni, ſeu Evangelicæ prædicationis virtutem Dominus, Apoſtolus autem ad negligenter ab Epiſcopo diſſimulatam publici inceſtus iniquitatem, & manantis ab ipſa ſcandali contagionem ſignificandam duxit parabolam. Et hinc Latinus interpres Evangeliſtæ locum vertit: *Simile eſt regnum Cœlorum fermento, quod acceptum mulier abſcondit in fariaæ ſatis tribus, donec fermentatum eſt totum*. Præſentem verò Apoſtoli locum tranſtulit: *Totam maſſam*, ſeu conſperſionem, *corrumpit*. Quód nempè non boni communionem, ſed mali contagium docere illic intendat per fermenti parabolam Apoſtolus. Proindè & hæc Michaelis Cerularii calumnia eſt frivola, ac ſine fundamentis.

CALUMNIA XV.

Latinorum nonnulli Sanctorum Reliquias non venerantur, nec ſanctas etiam Imagines.

Lib. 5. Cap. 3. EAndem calumniam nobis imponit in Iſaaelo Angelo Nicetas Choniarea: *Armenii & Alemanni commercia inter ſe agitant, & in pleriſque Religionis dogmatibus conſentiunt. Quippè apud Alemannos & Armenios ſacrarum Imaginum adoratio æquè interdicta eſt, & azymo in Sacris utrique utuntur, & alia quædam Chriſtianis dogmatibus improbata opinionis errore pro legitimis obſervant.* Et neſcio quem Italum Philoſophum, qui ſacras Imagines damnans corruperit etiam Patriarcham Euſtratium Garidam & multos nobiles, fuiſſe graſſatum Conſtantinopoli, ideòque à patre

Lib. 5. ſuo Imperatore Alexio damnatum refert Anna Comnena. Addit & poſteà correctum. Verùm hæc ſunt Michaele Cerulario poſteriora. Etiam Waldenſes, Albigenſes, Amalricus, & alii Iconoclaſtiæ Latini Reſumptores. Quare poſſit maledicus Michael reſpexiſſe antiquas Francorum adversùs ſeptimam Synodum contradictiones. Et quia hanc damnavit Francofordienſis Synodus, malum hoc non ſine fundamento adſcribitur Alemannis. De Leone Chalcedonenſi Epiſcopo, qui ſacram Eccleſiarum ſupellectilem mutuò ad publicas Reipublicæ neceſſitates poſtulanti eidem Principi conſtantiſſimè reſtitit, ſcribit eadem Anna: *Porrò hac occaſione cùm de ſacris ædibus, ſigniſque & imaginibus multa, ut fit, diſputarentur, hic Antiſtes in eam ſententiam diſſeruit, ut contenderet ſacras imagines abſoluto à nobis, & in ipſis inhærente cultu affici, non autem tantum reſpectivo.* Addit hoc in errore Leonem fuiſſe pertinacem, ideoque damnatum Synodaliter ac relegatum. Petrus Poſſinus Annæ verba tranſtulit in hodiernam Scholaſticorum phraſin. Affirmat illa, quòd Leo ſacras imagines vellet coli latreuticè, id eſt, non dumtaxat ſalutari juxta Decretum ſeptimæ Synodi, ſed adorari. Ignotus paſſim hic eſt cum ſuo dogmate Erro, quòd non habuerit ſectatores. Michaelis Cerularii tempore poſſit quis ſimilis tenebrio blateraſſe apud Latinos, & hujus ſtultitiam ille in omnes Latinos iterùm derivaſſe. Armenii ſacras imagines omnino damnarunt: Horum nobiſcum ſacri belli tempore firma amicitia videtur nos apud Græcos reddidiſſe ſuſpectos.

Quidquid ſit, ad Nicolaum Diaconum, magnæ Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ Caſtrenſium, rectè ſcripſit Theophylactus Archiepiſcopus Bulgariæ: *Sanè non admittamus Satanicam illam calumniam, ut Latinis non admittenda ſit imaginum veneratio.* Quod ejus Reſcriptum laudat in Reſponſis ad Conſtantini Cabaſilæ Metropolitæ Dyrrachienſis Conſulta Demetrius Chomatenus Bulgarorum item Archiepiſcopus, & ad hanc ejuſdem Conſtantini quæſtionem, *An Græcus Epiſcopus poſſit invitatus intrare Latinorum Eccleſias,*

& illic adorare, reſpondit affirmativ
cauſam: *Et Latini ſanctarum imagi*
tores, & in ſuis templis ea erigunt.
Latinis, & Latini in Græcis Ecc
ſepeliri, & an utriuſque gentis Cle
defuncto divina cantare officia, idem
ſis Metropolita poſtulavit à Joanne C
po, & hic item reſpondit affirmati
cauſam: *Divina templa, venratione*
Crucis & ſanctarum imaginum, Lat
ſcum communia. Et infrà: *Etiam L*
tioſæ Crucis & divarum effigierum ve
ratio. De Imperatore Manuele Pal
habenda adversùm Turcas Latina
fecto in Italiam, ſcribit politica, q
tinum Cruſium miſit Theodoſius
Conſtantinopolitana hiſtoria: *Auxi*
præſitum. Cauſa prætexebatur, I
quodam feſto venerationem imaginis C
xi, intextæ in dentro Epimanicio
recuſaſſe. Undè cauſa Pontifex arrep
Italis ſcripſit: Quicumque Imperatori
noluiſſet imaginem Chriſti adorare,
ret, eum à Sacrorum communione ſim
ſum iri. Hiſtoria errat id factum in
po. Italia enim tunc non habuit Ch
Immo quod numquam habuerit,
oſtenſu. Cujuſmodi Pontificale ot
Epimanicion, diſcere poſſis à The
monis opuſculo de juribus Patriarc
terim Schiſmaticus Imperator non
ſolas Latinas averſabatur imagin
quidam ad Florentinam Synodu
Græcorum Epiſcopi noluerunt ip
Hunc ipſum talionem poſſint neſc
reddidiſſe Græcis: Hinc naſci potui
quòd ſacras imagines non venerare

Ejuſdem farinæ eſt hæc poſtren
Cerularii in nos calumnia: *Latini ſ*
magnos Patres noſtros Baſilium & Chry
reliquis ſanctis non connumerant, ne
ctrinam omninò recipiunt. Eſt reſutar
mendacium. Superiorem item cal
bis imponit repertus apud Patres l
Tractatus: *Latini hiſtorias ſanctorum*
ſionem Chriſti in Eccleſiis ſuis non d
ſacras imagines renuunt oſculari. Eſt
mnia, aſt æquè falſa. Quæ enim
thodoxa gens ſolas parietis Domi
figit in ſuis Baſilicis? Et quaſvis ſan
gines omninò oſculamur. Verùm n
re non ſunt Græcorum ritus, de q
Tractatus: *Sanctæ Dei Genitricis im*
filios parturiat, Græci compellant, ea
ipſam Domini matrem, ut commater fia
Hoc modo imagini Syndonem connectun
zatum puerum de manu Sacerdotis ipſa
accipiat. Quàm ſuperſtitionem à ſe fu
profitentur. Etiam Sanctos ſibi elig
fratres hoc ritu. *Ære conducunt Sacer*
in Eccleſia cantatur Miſſa, funduntur
tate preces. Cerei ad minùs accendu
perungitur oleo fictus frater, & ſanct
tur imaginem, quam auſus eſt dicere fr
di & alium ritum: *Græci ſinguli pap*

padarum ardentium coram imaginibus Sanctorum intinctis frontes ſuas perungunt, & aqua ſe adſpergunt, à Reliquiis Sanctorum contacta. An hæc omnia ſuperſtitionem contineant, non facilè dixerim: Nos interim Latini ab ipſis meritò abſtinemus. Verùm exindè ſine fundamento cenſemur ſacras imagines non oſculari. Hæc porrò ſunt capita, ob quæ Michael nos cenſet, & à Petro Antiochiæ Patriarcha cenſeri vult indignos conſortio Chriſtiani nominis.

CAPUT XVI.

Exponuntur crimina, quæ Michaeli Cerulario ac ejus factioni imponit Cardinalis Humbertus.

Lib. 6. Cap. 4. DE nobis Latinis queritur in Florentini Concilii Hiſtoria Sylveſter Sguropulus: *Latini infamiam de nobis ſparſerunt, quòd Hæreſes non minùs quinquaginta quatuor profiteamur. Nec verbis id modo aſſeruerunt, ſed Scriptis propalavere in militum ſtationibus fori præſidio excubantium, & programmata de his in foro venumdanda publicaverunt*. Ad has plurium Epiſcoporum, qui proindè nullam cum Latinis unionem ſperandam affirmabant, coram Joſepho Patriarcha querimonias repoſuerunt Bis-Conſules *ea ſtulta programmata eſſe ſcurrarum ac morionum ingenia: Nec enim quiſquam è toto collegio aut gente Pontificiorum, aut inter Latinos ullus vir bonæ frugis, linguam contra nos acuit, ſed è contra omnes reverentur & collaudant. Quæ igitur audiviſtis in triviis objectari ab hominibus imperitis, non ita debent noſtros ſenſus affligere, ut propptereà maximarum rerum jacta fundamenta convellere conemur*. Hæreſim eſſe
Cap. 6 inveteratum Schiſma rectè ſcribit in ſecundo adverſùs Creſconium Donatiſtam libro Sanctus
Epiſt. 164. Auguſtinus. Et in litteris ad Emeritum Donatiſtarum Cæſareenſium Epiſcopum dat cauſam: *Schiſmatis crimen malè perſeverando etiam hæreſim feciſtis*. Quod ipſum evenit Græcis: Longum Schiſma ipſos præcipitavit in plures errores. Aliqui interim Latini quædam in illis non culpanda culparunt. Aliqui per imperitiam, aliqui per nimium pro Latinis ritibus zelum. Ita illos offenderunt graviter, & à fraterna nobiſcum unione diverterunt. Etiam Michaelem Cerularium ac ejus Gregales de variis erroribus culpavit in latæ adverſùs illos excommunicationis diplomate Cardinalis Humbertus. Qui omnes an firmè ſubſiſtant, eſt diſquirendum.

CRIMEN I.

Græci, ſicut Simoniani, Dei donum vendunt.

EOdem de crimine Græcos notat repertus Conſtantinopoli apud Patre Prædicatores Tractatus: *In ſorte Simonis Magi de jure ponendi ſunt Græcorum Pontifices, qui nullis Eccleſias ſine pecunia largiuntur. Quos verè tangit iſtud Apoſtolicum*: Pecunia tua tecum ſit in perditionem. *Sacros ordines, qui gratis debent dari, niſi manus eorum ære graventur, non tribuunt. Sepulturas in cæmeteriis non faciunt, niſi accepta pecunia*. Quòd
apud Græcos ſacrorum Ordinum, aliorum Sa-
cramentorum, nec non Eccleſiaſticorum officio-
rum ac beneficiorum Simonia ſit admodum anti-
qua, frequenterque graſſata & damnata, eſt
ſuo loco abundè demonſtratum. Et Enthroni-
ſtica ac Inſinnativa, quæ à noviter conſecratis
Epiſcopis & Clericis exigi permiſit, & pendi juſ-
ſit Juſtinianus, ab iſta lepra non facilè expur-
gaveris. Certè ipſa in variis ad ſibi ſubditos
Orientalis Illyrici Epiſcopos litteris impetere vi-
detur Magnus Gregorius. Hi enim Conſtanti-
nopolitanæ potiùs quàm Romanæ Eccleſiæ mori-
bus ſemper adhæſerunt. Et ſeptima Synodus
non tam Latinorum, quàm Græcorum damna-
vit Simoniam. Patriarchale Palatium inter alios
Officiales olim habuit Oſtiarium, qui cunctis
porrigebat Patriarchales de quovis expedito ne-
gotio litteras, exigebat pro illis, & cauponaba-
tur. Ex antiqua conſuetudine. Ipſam de Simo-
nia damnavit, qui ſub Leonis ſapientis Imperio
ſedit, Nicolaus Myſticus Patriarcha, & ut ple-
nè eradicaret, iſtud Palatinum Officium exſtin-
xit.

Magnus Epiſcopus fuit iſte Nicolaus, ideo-
que quamvis etiam aliam Simoniam exiſtimo ab
illo exſtinctam. Quidquid ſit, revixit illa ſub
Succeſſoribus, etiam quoad ſacros Ordines. Et
enim in ſuis ad Photii Nomocanonem Com-
mentariis ſcribit Theodorus Balſamon: *De
Coronario Tributo, & conſuetudinibus, quæ pro
ordinatione dantur, huc uſque in Republica
vim habet aurea bulla celebris illius Imperatoris
Iſaacii Comneni*. Hæc ſunt bullæ verba: *Majeſtas
mea ſanxit, ut in ordinatione Sacerdotum nihil
ampliùs capiat Epiſcopus, qui Sacerdotem ordinat,
præter ſeptem aureos nummos præſtantioris monetæ
Majeſtatis meæ. Videlicet unum, quando eum ſim-
plicem Papam, ſive Lectorem facit. Tres, quan-
do Diaconum ordinat. Et alios tres, quando Preſ-
byterum facit*. Confirmat Patriarchæ, qui Mi-
chaelem Cerularium proximè præceſſit, Alexii
Studitæ Synodale Decretum, de quo Synodus
Patriarchæ Nicolai Grammatici: *Exiſtimant
nonnulli per Provinciam Religioſiſſimi Epiſcopi ſe
non parùm ex Synodali Præcepto, quod olim de Ca-
nonici præſtatione ſub beatæ memoriæ Patriarcha
Domino Alexio fuit expoſitum, damni percipere,
veluti quod factis deinceps Sacris & Imperatoriis ad*

orbis

urbis univerſi civitates Sanctionibus , per aureas bullas munitis , adverſari videretur , quatenus illud Decretum Synodale ſtatuat ſolummode exigendum à quolibet eorum qui ordinantur , ſi Lector ſit , nummum aureum unum ; ſi Diaconus , nummos aureos tres ſimiles ; Si Presbyter , alios tres nummos conſimiles ſumendos alimenti nomine dumtaxat ab eo qui ordinat . Quandoquidem ſi minimè mercedem , non tamen & vivendi ſumptus excludit Evangelium. Aureæ verò bullæ à piis Principibus promulgatæ appendicem quamdam deinceps invexerunt ad ea quæ ab ordinandis præſtantur . Ex quibus verbis habemus varia . Primò , quòd exorbitantem priorum exactionum conſuetudinem Patriarcha Alexius ſit moderatus . Secundò , quòd ejus Synodale Decretum plures Imperatores aureis ſuis bullis confirmaverint . Et inter ipſos haud dubiè fuit etiam Conſtantinus Monomachus . Ita non obſcurè colligitur ex aurea bulla Imperatoris Alexii Comneni , confirmante ſimile Decretum Patriarchæ Nicolai Grammatici . Hodiè tamen habemus ſolam auream bullam Iſaacii Comneni , emiſſam haud dubiè ad preces Michaelis Cerularii . Tertiò habemus , quòd Epiſcopi iſtas exactiones conſtanter defenderent . Aſſerebant ſolam mercedem ſeu nundinationem , non Epiſcopalia alimenta ſeu ſtipendia eſſe Simoniaca , ac damnata ab Evangelio . Alexianum Decretum aſſerebant ab aureis bullis non confirmatum dumtáxat , ſed & ampliatum , ideoque à Patriarcha Nicolao poſtularunt non juxta illud , ſed ſecundùm has deinceps vivere . Et Nicolaus tam has quàm illud diſcuſſit Synodaliter , invenit convenire per omnia , atque iſtis poſtulatis impoſuit ſilentium . Nihilominus Alexii Patriarchæ Decretum confirmavit & purgavit : *Quod ſtipendiis propriis juxta Divinum Apoſtolum nemo militet .* Adjunxit alios expugnationis fucos , & concluſit : *Nec his amplius aliquid nomine alimentorum illius , qui ordinat , ab Ordinando expendetur .* Et hoc Synodale Decretum , nec non & dictam Iſaacii bullam confirmavit Imperator Alexius Comnenus . Et Epiſcopi videntur obediviſſe , aſt non ipſi Patriarchæ , aut certè ipſorum Chartophylax , & alii Clerici . Omnium Ordinandorum examen ſpectabat ad Chartophylacem , ipſeque pergebat illos adeò vexare exactionibus , ut pauciſſimi ad Patriarchæ manus , plerique ad alios accederent Epiſcopos , atque ita plures promoverentur indigni , & Apoſtolicus , quemque Clericum à ſuo Epiſcopo conſecrari mandans , Canon abiret in contemptum & diſſuetudinem . Quarè hoſce exceſſus proſcripſit Patriarcha Michael Anchialus , & adjunxit : *Ne ſit prætentus , iſque ſatis elegans , iis qui nolunt ordinari , ad Religioſum noſtrum Chartophylacem accedentibus , quòd majorem fortè habeant innovationem , quàm olim dari fuerit conſuetudo , ei quoque rei à noſtra Mediocritate eſt hodie proviſum . Cautum eſt enim , ne antiqua in iis conſuetudo transſiliatur , ſed illa ſolùm dentur Epiſcopi Miniſtris & Religioſſimo hujus temporis Chartophylaci , quæ ab iis , qui ordinantur , jam olim dari conſueverunt .*

De aliis item Sacramentis Alexandriæ Patriar-

cba Marcus propoſuit hanc quæſtion
fices , qui Diaconos vel Sacerdotes or
qui per Divinum Lavacrum pueros Or
aut aliquos Hæreticos ſanctificant , pa
quibus miniſtrant Divinas Sanctificat
laboris præmium nummarias aliquas ſ
exigunt , rectè ne faciant , an non ?
rus Balſamon reſpondit : *Milites prop.*
non aluntur . Et per Moyſen dixit Deu
ligabis os bovi trituranti . *Si igitur p*
dationem aliquam , & arbitrio ordinat.
ſanctificati , ſolatium accipere quæru
& Pontifices , qui ordinant vel bap
mali faciunt . Nam per conſuetudinem ſ
dinantes accipere ſolatium . Quod ſi l
tas munificentias non requirant , ſed
& quæ Ordinati facultates coanguſtent
non exaudientur , ſed & depoſitioni
Utique tamquam Simoniaci , per
Theodoto iſthic laudatum Calced
nonem . Et pro modica exactione ni
ducere , niſi conſuetudinem . Et
aureorum exactio non eſt quid mo
ſertim in opulentis Epiſcopis , qua
Græcia fuiſſe teſtantur in litteris ad
polim euntes Francorum Legatos
& Facundus Epiſcopus Hermianenſ
tinopolitanæ Eccleſiæ Chartophyla
Theſſalonicenſis Epiſcopus Niceras
ctiùs ad eandem quæſtionem , omn
Sacramento exactionem damnans
atque adjungens : *Si quis autem*
offerat , in ſolatium fortè paupertatis
cauſa , vel in modum liberalitatis , a
offerente vota facere non probibetur .
lam ſpontaneam oblationem . Eiſ
Græci maculant Sacroſanctum Pœn
mentum . Etenim repertus Co
apud Patres Prædicatores Tractatus
latio Sacerdotii apud Græcos tantùm
eſſe videtur . Soli enim Monachi poteſ
atque ligandi exercent , quæ Petro &
ribus principaliter eſt tradita . Qua de
ſingulare pecuniæ Sacerdotes in Monaſ
ſtitutos complectitur , multaque inde
fluunt , ut evaneſcat in cogitationibus

Michaelis Cerularii tempore G
tes eodem modo tractarunt Sacram
monii . Etenim aurea , quæ à Pat
lao Grammatico probatum Coron
firmavit , Imperatoris Alexii Comn
ſequitur : *Præterea ſecundùm Sancti*
toris Monomachi Majeſtas mea ſtatuit
qui ſubjecti territorio cujuſcumque reg.
rum , conjugii ritu legitimis uxoribu
accipiat Epiſcopus à Sponſo quidem
reum unum , à Sponſa verò linteum u
cim , quemadmodum ſancitum eſt .
Ciuſii Turco-Græcia Dionyſius N
gorum Epiſcopus ſcribit ad Theod
malam Conſtantinopolitanæ Eccleſi
tarium : *Accipio de primo Matrimo*
Aſpra , de ſecundo viginti quatuor ,
ginta . Quorum dimidium occultè Presb
& multa mendacia prætexunt . Ergo

tuum integrum, nec diminutum obtinere cupis, mitte Regium mandatum, quo nominatim perſcriptum ſit, tantum de nuptiis exigendum eſſe, quantum tributi penditur Patriarchæ, per Exarchum exigenti. Exactio tunc dividebatur in tres portiones: Prima Epiſcopo, ſecunda Parochiali Preſbytero, tertia Patriarchæ cedebat, ad pendendum Turcicum Charatzion. Nauplium tunc ſpectabat ad Venetorum Rempublicam. Hinc ejus Epiſcopus fuit ſuſpectus & accuſatus, quòd in iſto portando onete nollet Patriarcham adjuvare. Et ille culpam tranſcripſit in Parochiales Presbyteros. Et de proximo Michaelis Cerularii Anteceſſore Alexio, necnon de Imperatrice Zoe, quæ cum adultero Michaele Paphlagone Auguſtum ſuum Maritum Romanum trucidaverat, ſcribit Michael Glycas: *Zoe Imperatrix in aureo triclinio ſedens, Michaelem producit, & Patriarcham adigit, ut eum ſibi Maritum ſacris precibus jungeret. Patriarcha rei novitate perculſus, Sacraſne preces illas eis impartiretur, non abs re dubitabat. Quapropter Joannes*, Michaelis frater, *& Zoe quinquaginta auri libris Patriarchæ, totidemque Clero donatis, perſuaſerunt homini, ut ipſorum Matrimonium conſecraret.* Verùm malè parta malè dilabuntur. Quòd enim pingues, ex ejuſmodi nundinis forſan, acquiſitos, defuncti Alexii theſauros Imperator Monomachus invaſerit, multis refert Georgius Cedrenus.

Etiam pro Defunctorum ſepultura graves exactiones tum fecit Græcorum Clerus. Hinc enim in Conſtantinopolitanis originibus ſcribit Georgius Codinus: *Cæmeterium S. Lucæ condidit Irene Auguſta, ut ibi gratis ſepelirentur pauperes.* Quod nempè anteà etiam illi debuiſſent ſolvere jura ſepulturæ. Et de defuncta Imperatrice Andronici primi Palæologi uxore Anna, ejuſque exequias celebrante Patriarcha Joanne Vecco Lib. 6. Cap. 28. ſcribit Georgius Pachymeres: *Perfunctus cæremonia funebri Patriarcha ſibi olim familiares ac neceſſarios multis aureis, quos illo funere lucratus fuerat plurimos, liberaliter elargiendis demeruit.* Et Fol, 487 in Turco Græcia ſcribit Martinus Cruſius: *Græcorum Presbyteri ex eleemoſynis & redditibus, quos ex certis Sacris accipiunt, vivunt. Exequias enim mortuorum, quæ illis frequentes & multiplices ſunt, alii ab eis redimere coguntur.* Quòd per Turcieam ſervitutem expilatus Græcorum Clerus vivat ex ſimilibus oblatinnibus, nullo modo eſt culpandum. Verùm oblatio debet eſſe ſpontanea, & compelli non poteſt populus ad ipſam redimendam. Et mirandum eſt, quod & à Latina & à Græca Eccleſia conſtantiſſimè ſemper frequentatas defunctorum exequias eſſe Apoſtolicum ac Evangelicum dogma non crediderit Cruſius, circumſcriptus ac ſeductus à Martino Luthero. In ſchiſmaticis Græcis præſertim dilexit ipſum deteſtabile ſchiſma, & odium Papæ.

Et omnes has exactiones Græcorum etiam meliores Epiſcopi improbarunt ſemper, immo & damnarunt. Nicetæ Theſſalonicenſis Archiepiſcopi judicium jam audivimus. In ſuo ad ſecundum Chalcedonenſem Canonem Scholio Conſtantinus Harmenopulus laudat famoſas, quæ omnem in ſacris ordinationibus exactionem damnant de Simonia, Sancti Tharaſii Epiſcopi Conſtantinopolitani ad Adrianum primum Pontificem litteras, & adjungit: *Aurea verò Bulla Imperatoris Iſaacii Comneni, quam ratam eſſe juſſit & Synodica ſententia Patriarchæ Michaelis, hæc verba continet.* Adducit verba, & pergit: *Hæc confirmavit & aliud monimentum Synodicum Patriarchæ Nicolai.* Hæc Decreta laudatis Tharaſii litteris manifeſtè opponit. Et antiqua, quam conſecratis à ſe Epiſcopis olim dabat quiſque Patriarcha, variarum inſtructionum formula ipſos rigidiſſimè jubet abſtinere ab omni Simonia, atque adjungit: *Ne conſuetudinibus quidem, quas vocant, aditus & feneſtra eſt patefacienda. Etenim hæ, quæ dicuntur conſuetudines, uti cum avaritiæ morbo irrepſerunt, ita non minus quam Simonia, ſi quidem non etiam magis, ad condemnationem Pontifices, qui harum participes facti deprehenduntur, pertrahunt: Quandoquidem ſub honeſta larva Simonis Hæreſis exercetur. Famoſum namque facinus, licet honeſto vocabulo veletur, omnimodo vitandum eſt & averſandum, adeoque magis etiam quàm id, quod apertè ſcelus ipſum præ ſe fert. Latentia nimirum ulcera difficilius ſanari ſolent, & abſurda facinora, quibus ineſt ſubdola quædam nequitia, longè ſe faciliùs in vulgas inſinuant, quàm quæ manifeſta ſunt.* Enumerat hujuſmodi conſuetudines, ponitque & hanc: *Nec item propter Hegumeni, Archimandritæ, vel Exarchi præfectionem, immo nequidem propter inſtitutionem Œconomi vel Majoris; quod horribilius denique, non propter ordinationem Diaconi, vel Presbyteri, vel Epiſcopi, quidquam prorſus allo modo, nec antè nec poſt ordinationem ſumere convenit. Hoc enim quam abſurdum ſit, ut equidem arbitror, etiam ſacrorum Canonum imperitis eſt manifeſtum.* Lucidè reſpicit ſecundùm Chalcedonenſem Canonem, qui inter alia damnabat etiam hunc Ibæ Edeſſeni Epiſcopi exceſſum: *De ordinationibus accipit.* Noviter conſecrati Epiſcopi ſolebant ſuos Conſecratores & ipſorum Clericos munuſculo impartiri, pergitque etiam de ipſo inſtructio: *Statuimus ut Enthroniſmus, quem vocant, non ei qui ordinat Epiſcopum, abſit ut hoc fiat, ſed pauperioribus Clericis, vel alio quopiam Eccleſiaſtico munere fungentibus, Eccleſiaſticarum facultatum ratione habita, detur. Quippe ſi locuples ſit Epiſcopatus, neqaaqaam prohibemus, quo minùs in eos, qui Miniſteriis Eccleſiaſticis inſerviunt, & inopem vitam traducunt, vel ea beneficentia, munuſcula quædam conferuntur.* Etiam hæc munuſcula vult eſſe non exacta, ſed ſpontè oblata. Exſtant hæc omnia in jure Græco-Romano.

Et confirmat Turco-Græcia. Etenim de Conſtantinopolitana, quæ ſub Turcico Solimanni ſecundi Imperio Patriarcham Joſephum quartum degradavit ob variam Simoniam, Synodo habet per Emmanuelem Malaxum deſcripta Patriarchalis hiſtoria: *Tunc una eademque mente & voce* Fol. 171. *Decretum ibi ab Epiſcopis factum eſt, quo Simonis ſubtiliſſimum & impietatis plenum vitium exſcindebatur, videlicet ne ullam caperent in manus impoſitione pecuniam, ſed Divinorum & ſacrorum Canonum ſententiam inviolatam retinerent. Quod ſi Præ-*

ſulam

Digitized by Google

ſulum ullus hos tranſiret, jam tunc per ſe ſui muneris functione eſſe dejectum. Nihilominùs tamen Embaticion, doni neſcio quid initio dabatur, accipi permiſerunt. O indulgentiam pœnis dignam! Malæ arboris diſcuſſerunt folia & ramos exciderunt; atque ipſam adeò arborem, ſed radicem reliquerunt. Quod dico, hoc eſt: Nundinationem quidem Simoniacam Ordinationum amputarunt, ſed radicem, nempè munus, quod initio dabatur, reliquerunt. Ut ſcilicet ne deeſſet cauſa rurſus germinandi & creſcendi, puniſionis apud inferos arbori. Huic Joſepho affirmat ſucceſſiſſe Metrophanem tertium, & proſequitur: *Sub hujus Patriarchatu fuerunt quidem Pontifices, qui ob Sacerdotes creandos non accipiebant pecuniam, ſed tantùm Embaticion aliquis capiebat, quando Sacerdotem aliquem faceret, dante id Eccleſia. Atque cognoſcite, quæſo, quodnam Embaticion quidam eorum acceperint. Cùm in ipſa ordinatione nullos caperent nummos, ne ſanctionem ſacrarum legum & Antiſtitum tranſirent, nec eodem cum Simone Mago crimine condemnarentur, capiebant duplex Embaticion. Ita è tali nundinatione nihil eis decidebat, ſed ad idem ſatiandæ ſuæ avaritiæ principium redibant. Væ, væ illis. Non patitur ſe irrideri Deus.* Hoc Embaticioo damnavit de Simonia etiam Patriarcha Hieremias ſecundus, & concludit dicta Hiſtoria: *Ita, Divinæ gratiæ beneficio, evulſa & eradicata eſt Simoniaca nundinatio, & Embaticion, quod & ipſum erat Simonia maximè impia, ſicut à nobis ſcriptum ſupra exſtat.* Oſtendit ipſum per ſaoctorum Apoſtolorum, Magni Baſilii, & aliorum Patrum aoaiquos Canooes de Simonia damoari. Turcica Græcorum captivitas, & indè nata paupertas Coronarium aurum tranſmuravit io Embaricion. Notanda ſunt hæc hiſtoriæ verba: *Dante id Eccleſia.* Videtur Ordinator Epiſcopus Embaticion noo ab ipſo Ordioaodo aut Ordinato, ſed ab Eccleſiæ, ad cujus mioiſterium ordinabatur, fidelibus collectum & collatum exegiſſe & accepiſſe. Omnes has exactiooes ſub Michaele Cerulario graſſaotes, & à nono noſtro Leone damnatas duriſſimè, etiam Cardioalis Humbertus rectè de Simonia damnavit.

CRIMEN II.

Græci, ſicut Valeſii, hoſpites ſuos caſtrant, & non ſolùm ad Clericatum, ſed inſuper ad Epiſcopatum promovent.

DE Valeſiis hæreticis ſcribit in hæreticorum catalogo Saoctus Auguſtinus: *Valeſii & ſeipſos caſtrant & ſuos hoſpites, hoc modo exiſtimantes Deo ſe ſervire debere.* Quod ipſum tradunt & latiùs exponunt Saoctus Philaſtrius, & Saoctus Epiphaoius: Rectè addens caſtratiooem eſſe rem barbaram, à barbaris Regibus introductam in mundum. Interim ad inſtar aliarum mutilationum purgari poteſt, & fieri ex cauſis. Etenim

Imperatorem Juſtinianum, quod
di, & Aodream Dioſpolis in Th
pos-Sodomiras abſciderit, & ab
circumduci in ſpectaculum, q
io arcaoa hiſtoria Procopius, la
Theophanes, Georgius Cedrenus
ci. Et antiquæ Gothorum in Hiſp
mutilationis ſpecie puoiunt quæd
Quod fecerunt & aliæ gentes. Pr
niam in poſteros traduci ſolet, cr
lionis. Et hioc Græci ſuos Aug
aut alios Proceres, dum degradare
ſpoliandos ceoſerent, cum omni
le frequenter evirabaot. Sic ab aric
metuebant amplius. Et hoſce ari
baot etiam ad Epiſcoparum. Ete
ſtantioo quarto Imperatore ſcribit
phanes: *Conſtantinus Juſtinianu*
quod ad patris ſui Conſtaotis cæ
Sicilia cooperatus, *Germani, qui*
chæ dignitatem ſuſtinuit, patrem occi
rò Germanum ferociùs ſe gerentem v
caſtigavit. Hic eſt ille ſanctiſſimu
qui poſteà Cyzici fuit Archiepiſc
dem Conſtanrinopolitanus Patria
licam Fidem ſtrenuè defendit, &
tia confirmavit adverſus Iconocla
toris Leonis Iſauri. Nempe iſta ve
ti juveni dederat intellectum: Et
menio, Auguſtum Michaeler
ejicieote, ſcribit incognitus Sanc
continuator: *Ejecto Michaele, Le*
pſit Imperium, & tonſa Procopia A
Conjuge, filios ejus pariter per
virilibus orbavit. Hoſce inter ſui
ex ſanctiſſimo Monacho factus ſu
ſtanrioopolitanæ Eccleſiæ Patriarc
Photio, ſimili item Eunucho ex
horrenda, & tandem per octa
reſtitutus.

Similium Epiſcoporum plurir
Græcos exempla. Nec ſemper r
non quoſvis, ſed ſolos à ſeme
Nicæna Synodus extruſit à Clero
rum, Dominorum, Tyrannoru
rumvis aliorum injuria, vel etia
medicorum ope exciſos permitti
Clero, imò etiam ad ipſum aſſi
fuerint clari virtutibus, & inſi
Quocircà aliud noo culpat Cardi
tus, quam quod anteà in ſuis ad
triarcham litteris ipſe Sanctus Pa
ut velimus, quod publica fama non d
Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ contigi
ebos contrà primum ſancti Nicæni Co
paſſim promovendo, fœminam in
ſuorum ſublimaſſet aliquando. Hoc t
ſcelus & deteſtabile facinus, & ſi e
vel horror, fraternaque benevolentia
nos credere, conſiderata tamen incu
SS. Cenſuram Canonum, quia Eun
qua parte corporis imminutos, non
catum, ſed ad Pontificatum etiam
ſolemniter adhuc promovetis, fieri
mus. Quod Conſtaotinopolitani

quando in Patriarcham promoverint, nullo nititur fundamento aut teſtimonio, ideoquè Sanctus Pontifex meritò non credidit. Erat popularis in novum tunc Græcorum ſchiſma ſarcaſmus. Hinc interim lucet etiam Papiſſam Joannam eſſe manifeſtam fabulam. Nam ſi quid veri ſubeſſet, quomodo Pontifex non timuiſſet talionem? Quomodo Michael Patriarcha, Nicetas Pectoratus, aut quis alius Græcus illum non reddidiſſet? In Latinos Græci horrendas & varias finxerunt calumnias: Hanc ne vel ſomniarunt. Nullum novi hujus fabulæ memoratorem Græcum, niſi ſolum noviorem ſcriptorem Laoni- Lib. 6. cum Chalcondylam: *Conſtat mulierem quandam fuiſſe ſubvectam in Pontificatum, quia ſexus ignorabatur. Nam Italiæ Occidentales penè omnes barbas radunt.* Videtur fabulam admittere, ut Latinam Sacerdotalis barbæ raſuram reddat odioſiorem. Eam adeò oderunt Græci, ut de Patriarcha Joſepho tertio, qui ad Mahometis Baſſæ preces admittere noluerat cujuſdam Chriſtiani Ducis illegitimum matrimonium, ſcribat deſcripta per Emmanuelem Malaxum Patriarchalis Hi- Fol. 122. ſtoria: *Baſſa apud Sultanum*, Mahometem ſecundum, *obtinuit ut Patriarchæ barba præcideretur*. Nec enim major illi poterat inferri contumelia. Et hinc in ipſius laudem concludit eadem hiſtoria: *Joſephus, cui barbam præcidi Sultanus juſſit*. Sine fundamento addit Laonicus, *Conſtat*. Fabulam enim abundè revincit ex Græcis ſcriptoribus Leo Allatius. Quod ipſum fecit ex aliis fundamentis Joannes Gerardus Voſſius, homo Calviniſta. Cardinalis Humbertus duo damnavit in Græcis. Primò, quod Valeſiano more non ſuos hoſpites, ſed ſuos Innoxios & Auguſtos cum omni ipſorum maſcula prole Principes tyrannicè exſcinderent, & ipſorum exſciſſores tyrannos admitterent, adorarent, coronarent ſolemniter, & myſticè ungerent in Imperatores. Eſt enim, licet in privatum patretur, capitale crimen, non tantùm per Chriſtianos, ſed etiam per Gentiles Romanorum Principes ſeveriſſimè damnatum. Et graviſſimè ſibi diſplicere Divina bonitas demonſtravit in Conſtantino, Imperatoris Leonis Armenii, per Michaelem Amorienſem ejecti & trucidati, caſtrato filio: Quod violenta exſectio illum etiam voce privaverit, hanc reddiderit Sancti Gregorii Nazianzeni ſalutata imago, atque ita juvenem ab Iconoclaſtica parentis hæreſi ad rectum dogma duxerit, pluribus refert Georgius Cedrenus.

Secundum ab Humberto in Græcis damnatum crimen eſt nimia in evehendis Eunuchis facilitas, & prævaricatio Nicæni Canonis. Hic enim factos à Barbaris aut Medicis Eunuchos quidem permittit manere in Clero, at in ipſum promoveri vetat, niſi ſint clari virtutibus, quibus conſueta Exciſorum vitia expungant & compenſent. Et jure merito. Nam quale ſit peſſimum Epiſt. 87. iſtud hominum genus, abundè nos docere poſſit unicus in variis locis Magnus Baſilius. Vide epiſtolam ad Simpliciam hæreticam. At verò de Conſtantinopolitano Patriarcha Euſtratio Garida ſcribit Michael Glycas: *In Coſmæ Patriarchæ* Fol. 332. *locum ſuffectus eſt Euſtratius, Spado, ſimplici vir ingenio, & dignus qui in angulo degeret. Verùm & ille poſt triennium adminiſtrati Pontificatus, contra voluntatem ſuam, propter ignotam quandam cauſam deturbatur.* Occultam cauſam prodit Anna Comnena, affirmans Italum Philoſophum, quem de undecim accuſat hæreſibus, erudiendum fuiſſe traditum Euſtratio, & non illum ab hoc correctum, ſed hunc ab illo fuiſſe corruptum & ſeductum, ideoque & degradatum. Plures ejuſmodi Epiſcopos Græci habuerunt. Et ad quartum Trullanum Canonem ſcribit Theodorus Balſamon: *Olim Cantorum ordo non ex Eunuchis ſolùm, ut ſit hodiè, conſtituebatur, ſed ex iis, qui non erant hujuſmodi*. Videntur Græci gratioſa voce donatos adoleſcentulos exſcidiſſe, & hoſce ſolos promoviſſe in Eccleſiaſticos Cantores. Et hæc omnia meritò damnavit Cardinalis Humbertus.

CRIMEN III.

Græci, ut Ariani, rebaptizant in nomine ſanctæ Trinitatis baptizatos, & maximè Latinos.

PRimi, qui in Catholica Eccleſia baptizatos præſumpſerunt rebaptizare, videntur fuiſſe Novatianenſes. Anteriores iſtius facinoris attentatores ignoro. Ipſos rebaptizaſſe teſtatur in litteris ad Jubajanum Epiſcopum Sanctus Cyprianus: *Nec nos movet Novatianenſes rebaptizare* Epiſt. 73. *eos, quos à nobis ſolicitant, quando ad nos omninò non pertineat, quod hoſtes Eccleſiæ faciunt, dummodò teneamus ipſi poteſtatis noſtræ honorem, & rationis ac unitatis firmitatem*. Affirmat non ſolos Novatianenſes, ſed ipſum etiam Novatianum rebaptizare, ac edicit cauſam: *Novatianus, Simiarum more, quæ cum homines non ſint, homines tamen imitantur, vult Eccleſiæ Catholicæ authoritatem ſibi & unitatem vendicare, quando in Eccleſia non ſit, immo adhuc inſuper contra Eccleſiam rebellis & hoſtis exſtiterit. Sciens etenim unum eſſe baptiſma, hoc unum ſibi vindicat, ut apud ſe eſſe Eccleſiam dicat, & nos Hæreticos faciat*. Quod Pontica Eccleſia datum ab Hæreticis aut Schiſmaticis baptiſmum ſemper ex Apoſtolica traditione exſufflaverit atque iterarit, conſtanter affirmat in litteris ad Sanctum Cyprianum Sanctus Firmilianus Cæſareenſis Archiepiſcopus. Verùm ex impetu in Sanctum Stephanum Pontificem ſcripſit, ideoque ira viri juſtitiam & veritatem Dei videtur non fuiſſe operata. Quidquid ſit, Apoſtolicam in Africa adverſam conſuetudinem immutare, & ab Hæreticis baptizatos rebaptizare cœpit Carthaginenſium Archiepiſcopus cum ſuo Presbytero Tertulliano Agrippinus, iſtamque conſuetudinem innovavit ac ſtabilivit Sanctus Cyprianus, ac pacificè traduxit uſque ad Pontificatum & potentem contradictionem laudati Stephani. Pſeudo-Papatum, quem adverſus Sanctum Cornelium cœperat, iſto adhuc tempore agebat Novatianus, & à Novato neſcio

cujus

cujus in Africa Sedis Apoſtata Epiſcopo inſtructus cenſuit rebaptiſmum profuturum ſuæ factioni, cunctos Romanæ Eccleſiæ, quæ lapſos ad pacem admittere jam cœperat ſub memorato Cornelio, communicatores edixit Hæreticos, ideoque à ſe, ad cujus communionem jam contracta eſſet Chriſti Eccleſia, rebaptizandos. Quocircà non niſi ſub Stephani Papatu hæc attentavit. Hac via etiam Cyprianum & Firmilianum, ſummos ac Stephano adverſos Epiſcopos, ſperavit ſibi adjungendos. Et hæc omnia altè perpendens Jubajanus, vidit eſſe peſſimam radicem, ex qua non ſoli Catholici Hæreticos, ſed etiam Hæretici Catholicos, & ſeſe mutuo rebaptizarent, atque ità rebaptiſmis impleretur Eccleſia, & contra Evangelicam veritatem tot naſcerentur Baptiſmata, quot capita Sectarum. Hæc retulit ad ſuum Primatem Sanctum Cyprianum, ſperans ita à perperam inducta per Agrippinum conſuetudine revocandum. Verùm hora necdum

Lib. 3. Cap. 11. venerat. Cypriani Reſponſum jam audivimus. Ipſum in Libris de Baptiſmo contra Donatiſtas rectè laudat Sanctus Auguſtinus; nihilominus rem peſſimam Agrippinus exorſus eſt, & Sanctus Cyprianus proſecutus. Dederunt anſam audaciæ, quam forſan ſol numquam vidiſſet. Hanc interim in Catholicos primus attentavit Novatianus, de quo ſcribit in Libris de pœnitentia etiam Sanctus Ambroſius: *Domine* JESU-CHRI-

Lib. 1. Cap. 6. STE, *Novatianus ſervos tuos iterati Baptiſmatis labe inquinavit*. Ad Eccleſiam venientes Novatianenſes ſola manus impoſitione admittendos ſcribit ad Sanctum Victricium Rothomagenſem Epiſcopum Sanctus Pontifex Innocentius pri-

Cap. 8. mus, ac adjungit: *Præter eos, qui fortè à nobis ad illos tranſeuntes ſunt rebaptizati*. Hi reſipiſcentes *ſub longa pœnitentiæ ſatisfactione admittendi ſunt*. Horum pœnitentiam ſanxit, non à Subſtratione, ſed à Fletu inchoandam. Lucidè ſupponit Novatianenſes etiam tunc rebaptizaſſe. Videtur tamen crimen toti factioni non fuiſſe commune. Uti circà Paſchale feſtum, ita circa hoc facinus fuere diſcordes.

Ibid. Donatiſtis fuit univerſale, & adeò famoſum, ut de ipſis dicat prima Arelatenſis Synodus: *Afri propria ſua lege utuntur, ut rebaptizent*. Fuit inter palmaria factionis fundamenta. Attamen ab ipſo factionis exordio non plenè viguit. Ita teſtatur in litteris ad Vincentium Rogatiſtarum Cartennenſem in Mauritania Epiſcopum Sanctus

Epiſt. 48. Auguſtinus: *Tichonius, homo veſtræ Communionis, ſcribit à ducentis & ſeptuaginta Epiſcopis veſtris Concilium Carthagine celebratum, in quo per ſeptuaginta & quinque dies, poſtpoſitis omnibus præteritis, limatam eſſe ſententiam atque decretum, ut Traditoribus, immenſi criminis reis, ſi baptizari nollent, pro integris communicaretur. Deuterium etiam Marionenſem Epiſcopum communionis veſtræ dicit Traditorum plebem congregatam Eccleſiæ miſcuiſſe, & ſecundùm Statuta Concilii, à ducentis & ſeptuaginta Epiſcopis veſtris facti, feciſſe cum Traditoribus unitatem. Nec ſolùm huic Deuterio, ſed etiam univerſis Maurorum Epiſcopis per quadraginta annos, quos ducit uſque ad perſecutionem per Macarium factam, Traditoribus ſine baptiſmo com-*

municaſſe. Et in populari contra D
Pſalmo Romanum Papæ Melchiadi
& Donatiſtarum ab ipſo appellatione
ac pergit: *Donatus ubique victus cœp*
ubique rebaptizare. Carthaginenſe
Cæcilianum à Secundo Tigiſitano
ctam Synodum memorat Auctor Li
Fulgentium Donatiſtam, & adduci
tiani iſthic Epiſcopi Suffragium: *S*
infructuoſi amputati projiciuntur, ita
Traditores, & qui in ſchiſmate à Tra
nanius, manere in Eccleſiis Dei non
cognito ululatu ſuo per pœnitentiam
Et addit hunc commentarium: *Per*
non per tinctionem. Affirmat ſchiſm
non rebaptizaſſe, ideoque à poſteri
Donatus magnus, proximus Maj
in ſchiſmate contra Cæcilianum Ep
ceſſor ſcripſit epiſtolam, in qua agit
ejus communione baptiſma Chriſti
Ipſam refutavit Sanctus Auguſtinus
quod latet aut periit, operis retract
Sane non Donatus Carthaginenſis, ut
baptizarentur, inſtituit, quod ego
credideram, quando ejus epiſtolæ
Audaciæ Auctorem aſſerit fuiſſe Do
ſis nigris Epiſcopum, qui prim
ſem laceravit Eccleſiam, & Altare
Altare. Nam & hunc, non Donat
de rebaptiſmo damnavit Melchiad
eſt primus audaciæ fons, quem in
cam traducere conatus fuit Mag
ſed cunctis ſuæ turbulentiæ adjuto
tuit ſtatim perſuadere. A Macario
Conſtantis Legato, offenſa facti
acquievit. Et tunc exiſtimo prod
moratam, non doctrinalem, ſed
epiſtolam, qua tanquam totius Afr
edixit validum baptiſma eſſe in ſc
Nam & hinc ad Sanctum Auguſt
nius Tuburſicenſis Donatiſtarum
xit, *tamdiu tranſmarinarum part*
manſiſſe innocentes, donec conſenſiſſent
guinem, quos Macarianam perſecutio
dicebat. Eodem Macariano temp
prodiiſſe Synodale Decretum, de
idem Fortunius: *Jam forma facta e*
ad nos fidelium de vobis venerit, b
Auguſtinus addit: *Quod cum invit*
lore dicere, quantum poterat, appa
plurimis Laicis diſplicuiſſe rebaptiſ
in quinquageſimi quarti Pſalmi c
& laudat has ipſorum querulas voce
lè fit, utinam poſſet non fieri. Sed qu
Statutis noſtrorum Majorum? Paulu
rium ad pacandos Donatiſtarum
exſtinguendum ſchiſma, cum ma
Auguſtæ benevolentiæ ſignis legav
Conſtans: at ſinè effectu. Sancti
opus adeò infamavit Donati factio
beſceret in plebem ſpargere: *Quod*
aut acciperet de Sacrificio adventanti
utique Idolorum, *ſumere videretur*.
Principem ac ejus præcipuos Magiſt
dè blaſphemarunt. Et quò Chriſtia

nem ſpem præciderent, ac inter ſe & Eccleſiam firmarent perpetuum & immenſum chaos, rebaptiſmum generali Canone ſtabilierunt. Et tunc Gratus, Catholicus Carthaginenſium Epiſcopus, contra iſtum Canonem egit illa omnia, quæ laudantur in prima Carthaginenſi Synodo. Ab exordio itaque ſchiſmatis ſolus cum paucis turbulentis ſociis Donatus Caſenſis rebaptizare cœpit ſolos Cæciliano communicantes Afros, facinus propagare ſtuduit Donatus Magnus, & tandem poſt Conſtantis Auguſti & Macarii Legati in reparanda unitate ſtudium ſanxit omnes totius Mundi fideles eſſe rebaptizandos.

Quod tamen Fortunius Epiſcopus de facinore erubuerit, jam nobis dixit Sanctus Auguſtinus. Et Maximinum neſcio cujus alterius civitatis Donatiſtam Epiſcopum laudat in aliis litteris, quod paſſim crederetur non rebaptizare.
Epiſt. 203. Et haud dubiè fuerint plures ſimiles Epiſcopi. Nam & omnes Primianiſtæ datum extra ſuam communionem à Maximianiſtis, quos ad Dathan & Abyron proſcripſerant teterrimis elogiis, Baptiſma probarunt & admiſerunt, & de hoc ipſorum in ſua paterna Decreta obvio opere pergit Auguſtinus in Libris de Baptiſmo: *Sentiunt*
Lib. 2. Cap. 11. *quam ſcelerate jam faciant, recepto Baptiſmo Maximianenſium, violare Baptiſmum orbis terrarum. Sed timent rebaptizatos ſuos, ne fortè non eis parcant, ſi & ipſi pepercerint cæteris, ne de illis exigant animas ſuas, ſi animas aliorum trucidare ceſſaverint*. Demonſtrat Donatiſtis tunc fuiſſe apertos oculos, & de ſua ſacrilega audacia exindè palam erubuiſſe. Et hinc pœnales, quas poſt Carthaginenſem Collationem emiſerunt in ipſam Romani Auguſti, Leges fecerunt fructus ampliſſimos. Habes illos in ſexto decimo libro Codicis Theodoſiani. Nec ſolùm à nobis datum baptiſma, ſed etiam Confirmationem, Eucharistiam, Ordinem, & quævis exſufflarunt Sacramenta. Euchariſtiam conculcarunt pedibus uti profanam, & ſuis canibus projecerunt. Et adversùs Leontium ipſorum Ruſticianenſem Epiſcopum dixit ad Carthaginenſem Collationem noſter neſcio cujus civitatis Epiſcopus Terentius: *Iſte rebaptizabat poſt partem Donati, rebaptizatus eſt poſteà, & ſic eſt ordinatus*. Exiſtimo Leontium primò fuiſſe Urbaniſtam, Rogatiſtam, aut Maximianiſtam, ac tandem ad Primianiſtas, utique cardinales Donatiſtas, quorum exſufflabat baptiſma, per novum baptiſmum tranſiiſſe. Ex rebaptiſmo naſcuntur tales tragœdiæ. Quarè Imperator Arcadius in ſcripta ad Adrianum Prætorio Præfectum lege rectè edixit Donatiſtas eſſe non tantùm Schiſmaticos, ſed veros Hæreticos.

Eandem ſacrilegam rebaptizandi audaciam adſumpſerunt Ariani. Teſtatur hoc in Libro de
Lib. 16. tit. 6. leg. 4. Hæreſibus Sanctus Auguſtinus: *Ab Arianis rebaptizari Catholicos novimus, utrùm & non Catholicos, neſcio*. Quod ſacras etiam Virgines rebapti-
Epiſt. 70. zarint in Africa, lamentatur in Epiſtola ad Comitem Bonifacium. Et in libris de Symbolo declamat in Arianos: *Serpens inique, Chriſtum*
Lib. 2. *exſufflas, Catholicum rebaptizas*. Et in ſermone
Cap. 13. de tempore barbarico. *Quem Chriſtus per Baptiſmum vivificavit, quarè eum Arianus rebaptizando occidit?* Et à neſcio quo vetuſto & authentico Doctore ſcriptum fidei Breviarium: *Ariani, ſi* Cap. 8. Fol. 131.
quos de nobis ſeducere poſſint, inconſideranter rebaptizant. Et in ſermone adversùs Valentiniani ſecundi de tradendis Baſilicis Edictum Sanctus Ambroſius: *Cur rebaptizandus Auxentius*, in Mediolanenſem Eccleſiam intruſus Arianorum Epiſcopus, *fideles populos putat, baptizatos in nomine Trinitatis?* Et in Liberii Pontificis vita habet Liber Pontificalis: *Urſacius & Valens*, Ariani Epiſcopi, *rogaverunt Conſtantium Auguſtum, ut revocaret Liberium de exilio, & una tantùm communione participaret extra ſecundum Baptiſmum*. Liberium, dummodò ipſorum communionem admitteret, ſpoponderunt diſpenſatoriè non rebaptizare. Quod ſi verùm ſit, lucet etiam Epiſcopos ab ipſis fuiſſe rebaptizatos. Et pergit idem Liber de Felice ſecundo: *Hic declaravit Conſtantium* Imperatorem *hæreticum, & ſecundò rebaptizatum ab Euſebio Nicomedienſi*. Quod Wandalorum in Africa Reges Ariani cunctos ibi Orthodoxos, etiam Epiſcopos, ad Rebaptiſmum coegerint, & ex hac cauſa plurimos crearint Martyres, demonſtrat in ipſorum Geſtis Victor Epiſcopus Uticenſis. Audiamus unum ejus locum:
Wandalorum Epiſcopi atque Presbyteri cum armatorum manu nocturnis temporibus vicos & oppida circuibant, & ſic deſpicatibus Januarum, aquam gladiumque portantes, animarum prædones intrabant. Et quos domi repererunt, alios fortè in lectulis ſoporatos imbre igneo atque fulmineo reſpergentes, Dæmoniaca vociferatione Chriſtianos ſuos ipſi pariter vocitabant, ut ludum prorſus ſuæ hæreſios, magis quàm aliquam religionem oſtenderent. In quo minùs capaces & ignavi impletum in ſe pollutionis ſacrilegium putabant, prudentiores verò nihil ſibi, quod nolentibus atque dormientibus ingeſtum eſt, obeſſe gaudebant. Nam & multi eadem hora cinerem capitibus ſuis injecerunt, alii ſeſe, vel quia factum eſt, cilicio lugubri texerunt, nonnulli cœno fætido linearunt, & linteamina illa violenter impoſita per fila conſciderunt, atque in latrinis & fætidis locis manu fidei projecerunt. Tali violentia, nobis videntibus, Carthagine filius cujuſdam nobilis, annorum circiter ſeptem, juſſu Cyrillæ, Ariani Epiſcopi, *à parentibus ſeparatus eſt, matre ſine verecundia matronali ſolutis crinibus, poſt raptorem tota urbe currente, infantulo clamante, ut poterat*: Chriſtianus ſum, Chriſtianus ſum, Chriſtianus ſum. *Cui & os obturantes, infantem in ſuum gurgitem demerſerunt*. Plures ejuſmodi tragædias iſtic habes. Iſta linteamina erant baptizatorum Sabana. Quod enim ſolos nudos, juxta ſolemnem tunc Eccleſiæ morem, baptizare vellent, & vigilantem hominem denudare Ariani non facilè poſſent, nocturna in quiete domos irrumpebant, & dormientes Afros rebaptizabant in lecto. Hinc & iſtum verè Chriſtianum puerum demerſerunt in ſuum gurgitem. Hinc item intelliges lepidam facti ſpeciem, quam de nobili Hiſpana puella & Wandalorum Rege Traſamundo refert in Francorum Hiſtoria Sanctus
Gregorius Turonum Epiſcopus: *Cùm puella Re-* Lib. 2.
gis fuiſſet oblata conſpectibus, cœpit eam primò ad rebaptizandum blandis ſermonibus inlicere. Et cùm Cap. 2.

frangi

Digitized by Google

frangi non poſſet, ad rebaptizandum invita deducitur. Cumque in illud cænoſum lavacrum vi cogeretur immergi, ac proclamaret, Patrem cum Filio ac Spiritum Sanctum unius credo eſſe ſubſtantiæ, *digno aquas unguine cunctas infecit, id eſt, fluxu ventris adſperſit*. Addit ob iſtud Hiſpanicæ veraciter fidei facinus fuiſſe ſubjectam horrendis tormentis, & tandem capite plexam. Simile Conſtantini Caballini & Imperatori Wenceslai in ſacrum fontem infantile opus demonſtrat iſtis adhuc temporibus baptizandos infantes fuiſſe naturaliter nudos. Laudatus Gregorius ibidem adducit inſignem ac verè paſtoralem Epiſtolam, qua Sanctus Carthaginenſium Primas Eugenius ſuum populum ad firmam in tantis perſecutionibus fidem adhortatur, atque adjungit: *Servate unici Baptiſmatis gratiam, cuſtodientes Chriſmatis unctionem. Nemo poſt aquam revertatur ad aquam, renatus ex aqua*. Tanta interim iſtic facta eſt ſtrages, tantuſque Rebaptizatorum numerus, ut ad Orthodoxos ubique Epiſcopos ſcripſerit Epiſt. 7. Felix tertius Pontifex: *Qualiter in Africanis regionibus aſtutia Diaboli ſævierit in Populum Chriſtianum, ut non modò vulgus incautum, ſed ipſos quoque in mortis profunda demerſerit Sacerdotes, nullus non orbis gemuit, nulla terra neſcivit*. Utique per iteratum Baptiſma. Hinc varias præſcribit Regulas, juxta quas rebaptizati Afri deberent admitti in Pœnitentiam & Communionem.

Etiam in Gallia graſſatum eſt malum. Lucet ex Sancti Aviti Viennenſis Epiſcopi ad Victorium Gratianopolitanum Antiſtitem, qui à nobis factas Baſilicarum dedicationes ab Arianis Burgundis exſufflari & iterari queſtus fuerat, Reſcri- Epiſt. 6. pto: *Non mirum eſt, ſi dedicationes geminare au-* Cap. 31. *deant, qui Baptiſmata confrequentant*. Conſonat tertia Aurelianenſis Synodus: *Judex civitatis vel loci, ſi Hæreticum vel Bonoſiacum vel cujuslibet alterius hæreſis Sacerdotem, quamcumque perſonam de Catholicis rebaptizaſſe cognoverit, quia Reges nos conſtat habere Catholicos, non ſtatim rebaptizantes adſtrinxerit, & ad Regis Fidem atque Juſtitiam propterea diſtringendos adduxerit, annuali excommunicationi ſubdatur*. Nempè Burgundionum aut Gothorum Ariani Sacerdotes quandoque adventabant in Franciam, & iſtud facinus illic attentabant. Notanda ſunt verba: *Quia Reges habemus Catholicos*. Edicunt licentiam, quæ ſub gentilibus Francorum Regibus fuerat iſti facinori, jam eſſe proſcriptam atque ablatam. Nam quod antea Ariani per Galliam liberè graſſarentur, docet Sancti Remigii cum illis diſputatio.

Facinus cum Arianis Gothis & Wandalis tranſivit quoque in Hiſpanias. Etenim ſub Theodorici tertii Regno celebrata Ilerdenſis Synodus ſtatuit: *De his, qui in prævaricatione rebaptizati ſine aliqua neceſſitate vel tormento delapſi ſunt, placuit ut circa eos illa Nicænæ Synodi Statuta ſerventur, quæ de prævaricatoribus cenſita eſſe noſcuntur*. Uti in Africa, ita & in Hiſpania Barbari Ariani non ſolùm verbis, ſed etiam tormentis ad rebaptiſmum compellebant. Nam omne hoc malum ex Hiſpania tranſivit in Africam. Omnium acerbiſſimus fuit Rex Levigildus, de quo

ſcribit in Gothorum Chronico Sanct
Auſus eſt etiam inter cætera hæreſis ſuæ
baptizare Catholicos, & non ſolùm ex
etiam ex Sacerdotalis Ordinis dignitate.
centium Cæſar Auguſtanum, quem de E
ſtatam fecit, & tamquam è Cœlo in inſe
Leovigildus rebaptiſmum non inſtit
pitum aut dormiturientem ſolummo
tavit. Etenim de Juſtiniano, qui
dis Regno circa ſexti ſæculi me
Valenſem Eccleſiam, habet in E
rum Scriptorum catalogo laudatus I
ſtinianus Epiſcopus ſcripſit librum reſ
quemdam Ruſticum de quæſtionibus
Quarum tertia reſponſio eſt de Bapti
quod iterare non licet. Quarta reſponſio
ctione Baptiſmi Joannis & Chriſti. N
ni, Donatiſtas imitati, Sanctorum
rum, qui poſt Joannem rebaptizarun
conabantur facinus purgare. Alios
nos fratres Epiſcopos habuit Juſtini
ſancta quadriga ſacrilegam audaciam
contrivit. Et hæc per Leovigildum
venit etiam potentes adverſarios. Lu
nico venerabilis Joannis Abbatis
Leovigildus Rex in urbem Toletanam
ſcoporum Arianæ Sectæ congregat, &
reſim novello errore emendat, dicens a
ligione ad noſtram Catholicam fidem
debere baptizari, ſed tantummodò per
ſitionem & communionis perceptionem
riam Patri per Filium in Spiritu Sanct
hanc ergò ſeductionem plurimi noſtror
potiùs impulſi in Arianum dogma decli
ratum rebaptiſmum, quod videre
obeſſe potiùs quàm prodeſſe, ipſe d
cumſcripſit & abolevit. Ejus novell
quod noſtros Apoſtatas compulerit
Arianam formulam: *Gloria Patri per*
ritu Sancto. Attamen iſta abolitio r
tinuit. Ariani Epiſcopi & Clerici
facinus noluerunt deſerere. Lucet
letana Synodo, in qua Gothorum
Proceres cum Rege Richaredo ſuſ
manam fidem, fecerunt ſolennem
ſionem, & in ipſa poſuerunt hunc
lum: *Quicumque rebaptizandi ſacri*
bonum credit aut crediderit, agit an
thema ſit.

Omnium Arianorum audaciſſim
crilego facinore fuit Eunomius C
ſcopus, cujus natales, mores,
greſſum inſigniter depingit Sancti
Nyſſenus Epiſcopus, atque adjun
quidem Eunomiani in occulto doceant
evulgent, & qualia ipſis à gravi ſcelc
Antiſtite tradantur, modumque & rit
lem, ſi quis accuratè noſſe velit, ipſ
quibus nulla eſt religio turpia ac indec
Nos tacebimus. Neque enim æquum
ſatores horum meminiſſe, cum norint
honorare puritatem, neque prætexta
bros commaculare. Quamvis à ver
non eſſet id, quod diceretur. Caſtus
lamus erubuit obſcæna myſteria en

tamen edixit in Panario Sanctus Epiphanius: *Eunomius, qui ad hæc tempora ſupereſt, eos qui baptizati jam fuerunt, iterum baptizat, non modo qui à Catholicis, aut ab aliis hæreſibus, ſed etiam qui ab ipſiſmet Arianis deficiunt*. Ab Euſebiana factione correctum & mitigatum Arium in ſuas blaſphemias plenè reparavit Ætium Diaconum ſectatus Eunomius, atque ita non ſolos nos Orthodoxos, & aliarum Sectarum ſequaces, ſed etiam ſuos mitigatos Arianos cenſuit Hæreticos, & rebaptizandos. Rebaptiſmi fundamentum ſubjungit Sanctus Epiphanius: *Repetiti porrò illius Baptiſmi ea formula eſt, In nomine Dei increati, & in nomine filii creati, & in nomine Spiritus ſanctificantis & à creato Filio procreati*. Alii aſſerunt, quòd in Domini mortem baptizarit. Nempè factio fuit variè lacerata. Quidquid ſit, uniformem trium perſonarum invocationem cenſuit non eſſe legitimum verbum, ideoque in ipſo non donari validum Sacramentum. Etiam trinam merſionem garrivit non eſſe legitimum elementum. Hinc noſtrum Baptiſma calumniatus eſt de duplici ſubſtantiali vitio. Rem illuſtrat
Lib. 2. Cap. 26. Hermias Zozomenus: *Quidam memorant iſtum Eunomium primum auſum eſſe adſerere Divinum Baptiſmatis lavacrum unica immerſione debere peragi, ſicque traditionem ab Apoſtolorum temporibus ad hoc uſque tempus obſervatam violaſſe*. Et infrà: *At verius, credo, uti etiam aliis videtur, dicunt hi, qui tradunt Theofronium Cappadocem, & Eutychium, iſtius Sectæ fautores, cum temporibus Imperatoris, qui proximè ſucceſſerat, ſe ab Eunomio diviſiſſent, nonnulla cum in aliis Eunomii Decretis, tum in ſacro Baptiſmate novare cœpiſſe, non in Trinitatem, ſed in mortem Chriſti baptizandum eſſe adſerentes, Eunomium autem nihil hac in re novaſſe, ſed de ea idem ab initio, quæ Arius, ſenſiſſe, & in illa ſententia permanſiſſe*. Et iterùm: *Quin etiam teſtes ipſi ſunt, quòd quoſcumque ad ſuam opinionem traduxerint, etiam rebaptizent, etiamſi antea ſecundùm Catholicæ Eccleſiæ traditionem eodem fuiſſent initiati myſterio. Quæ certè res Eccleſiam non mediocriter conturbavit*. Lucidè affirmat Evangelicum Baptiſmi verbum ac elemenmentum fuiſſe ab Eunomio, aut ejus Diſcipulis Theofronio ac Eutychio proſcriptum ac mutatum, & rebaptizandi audaciam ab ipſis proceſſiſſe. Audaciam eſſe ab ipſo Eunomio, ſuprà audivimus ab irrefragabilibus teſtibus, vulgari Apoſtolorum Canone, Canone ſeptimo Conſtantinopolitanæ Synodi, Sancto Epiphanio, ac Theodoreto. Et hinc Imperatoris Gratiani ad Heſperium Prætorio Præfectum ſcripta adverſum Rebaptizantes ſevera lex eſt omninò adverſùs Eunomium & Eunomianos. Lucet ex hac Honorii & junioris Theodoſii ad Aurelianum Prætorio Præfectum Lege: *Domus Eunomianorum propriæ Clericorum, quæ apud inclytam urbem habentur, Fiſci juribus addicantur, in quibus nefarios conventus habitos, vel iteratum Baptiſma claruerit, quod in modum ſemel nati hominis ſemel à Deo conceditur*. Contra Eunomianos prodiit etiam hæc Arcadii ad Eutychianum Prætorio Præfectum lex: *Si in qualibet poſt publicatam ſolemniter juſſionem urbe deprehenſi, aut aliquam celebrandæ ſuperſtitionis gratia ingreſſi domum probabuntur, & ipſi ademptis bonis ultima animadverſione plectantur, & domus, in quam ingreſſi, nec ſtatim à Domino expulſi at proditi fuerint, Fiſco ſine dilatione ſocietur*. Publicis Eccleſiis per Gratianum excluſi ad alienas privatorum ædes, & his per Arcadii gladium ejecti Eunomiani proprias ſibi ad Rebaptiſmum compararunt, atque ipſas fiſco ſuo addicunt Honorius & Theodoſius. Duriſſimis legibus eos vexavit etiam magnus Theodoſius: haud dubiè ob Rebaptiſmum. Etiam pleræque ſub titulo, *Ne Sanctum Baptiſma iteretur*, Leges ſunt adversùm Eunomianos. Sub hæretico Valentis Imperio graſſatus eſt Eunomius, ideoque ſub ſucceſſore Magno Theodoſio facta Conſtantinopolitana Synodus ſtatim damnavit iſtam audaciam: Et omnes laudatæ Leges ſeptimum illius Canonem firmant ac exequuntur. Omnes loquuntur de ſolo Eunomio, nulla de Eutychio aut Theofronio, ideoque conſtat illum eſſe audaciæ fontem. Et hinc nec apud Magnum Athanaſium, nec apud Sanctum Hilarium Pictavienſem, nec apud Luciferum Calaritanum, qui Arianorum facinora abundè edicunt, ulla eſt Rebaptiſmi memoria. Nempè ſcripſerunt ſub Conſtantii aut Juliani Imperio ante Eunomium. Eadem de cauſa Magnus Baſilius, ac Fauſtinus & Marcellinus, Romanæ Eccleſiæ, verùm Luciferianæ factionis, Preſbyteri, Euſtatium Sebaſtenſem, Georgium Alexandrinum, alioſque Arianos Epiſcopos durè & meritò damnant de exſufflatis ac repetitis Catholicæ Eccleſiæ ordinationibus, at penitus tacent de Rebaptiſmo. Hinc item Liber Pontificalis, qui Liberium Pontificem affirmat ab Urſacio & Valente fuiſſe de ſingulari gratia admiſſum ſine Rebaptiſmo, omninò fallitur. Etiam dum affirmat Imperatorem Conſtantium ab Euſebio Nicomedienſi Epiſcopo rebaptizatum. Etenim longè aliter ſcribit in libro de Ariminenſi ac Seleucienſi Synodo Magnus Athanaſius: *Conſtantius hæreticus fuit, qui ad finem uſque permanens in impietate, ac deindè moriens voluit, non à piis viris, ſed ab Euzojo, non ſemel, ſed ſæpiùs ob Arianam hæreſin, & cùm Diaconus eſſet, & cùm Antiochiæ reſideret, depoſito & rejecto, baptizari*. Apud Mopſocrenas in ſpectante ad Antiochenum Patriarchatum Cilicia defunctus eſt Conſtantius, ideoque non à Conſtantinopolitano, tunc dudum defuncto, Euſebio, ſed ab Antiocheno Epiſcopo Euzojo videtur baptizatus. Mediolanenſium Pſeudo-Epiſcopus Auxentius fuit homo Cappadox, atque ita rebaptizandi facinus poſſit accepiſſe ab Theofronio, deportaſſe in Italiam, & traduxiſſe per Occidentem. Quidquid ſit, licet nec Eunomii profanum verbum, nec ſacrilegum elementum admiſerint alii Ariani, admiſerunt tamen rebaptiſmum: quò ſe à nobis longius alienarent.

Sub dicti Conſtantii Imperio celebrata Ariminenſis Synodus dedit occaſionem Luciferiano ſchiſmati. Lucifer Calaritanus Sardorum Metropolita fuit immaculatæ Communionis & Catholicæ diſciplinæ ſemper tenaciſſimus, adeò ut
de ipſo ſcribat in Euſebiani Chronici ſupplemento San- Anno 1371.

to San-

to Sanctus Hieronymus: *Lucifer Calaritanus Epiſcopus moritur, qui numquàm ſe Arianæ miſcuit pravitati.* Lapſos in dicta Synodo, & Ariana, non hæreſi, ſed ſola Communione pollutos Epiſcopos eſt adeò averſatus, ut lacerare Eccleſiam maluerit, quàm ipſis uti Epiſcopis communicare. Antiquum avitæ diſciplinæ Canonem, qui in hæreſim aut ſchiſma lapſum Epiſcopum aut Clericum proſcripſit ad Laicos, cenſuit indiſpenſabilem, ideoque lapſis iſtis factam à Romana Eccleſia diſpenſationem edixit prævaricatricem confuſionem, atque ita omnem Chriſtianitatem contractam ad ſolam maſtrucam Sardorum. Edixit Arianos, & omnes illis communicantes eſſe Gentilibus ſimiles, ideoque non referre, ſi aut ex ipſis aut ex Gentili Capitolio accipiantur aut recipiantur Sacerdotes. Attamen datum, non ſolùm à nobis, ſed etiam ab Arianis Baptiſma habuit ratum, & vetuit iterari. Ita teſtatur in Dialogo adversùm Luciferianos Sanctus Hieronymus. Orthodoxo illic roganti, *Si Ariani, ut dicis, Gentiles ſunt, & Arianorum conventicula ſunt caſtra Diaboli, quo modo in caſtris Diaboli baptizatum recipis?* reſpondet Luciferianus: *Recipio, ſed Pœnitentem.* Largè hæc expuuit & pergit: *Recipimus Laicos, quoniam nemo converteretur, ſi ſe ſciret rebaptizandum.* Et in libro de Chriſtiano Agone ſcribit Sanctus Auguſtinus:
Cap. 30. *Luciferiani neminem rebaptizant.* Et meritò addit: *Rectè faciunt.* Hoc ſchiſma pertinaciſſimè foverunt Romani Presbyteri Fauſtinus & Marcellinus, & pro ipſo apud Magnum Imperatorem Theodoſium expanderunt omnes ſuæ eruditionis ac eloquentiæ nervos: Quoſdam Arianorum Epiſcopos de attentatis reordinationibus accuſant, uti de horrendo facinore, ideoque certum eſt ipſos ab illo, & longè magis à rebaptiſmo fuiſſe alieniſſimos.

In idem ſchiſma lapſus fuit Hilarus Romanæ Eccleſiæ Diaconus, qui non dumtaxat Arianorum Epiſcopos aut Clericos in gradum, ſed nec ipſorum baptizatos voluit ſine novo Baptiſmate in communionem admittere, & de quo ſcribit in Luciferiano Dialogo Sanctus Hierony-
Cap. 8. mus: *Hilarus cùm Diaconus de Eccleſia receſſerit, ſoluſque, ut putat, turba ſit mundi, neque Euchariſtiam conficere poteſt, Epiſcopos & Presbyteros non habens, neque Baptiſma ſine Euchariſtia tradere, & cùm jam homo mortuus ſit, cum homine pariter interiit & Secta. Quia poſt ſe nullum Clericum Diaconus potuit ordinare. Eccleſia autem non eſt, quæ non habet Sacerdotes.* Eccleſia enim, teſte Sancto Ignatio Martyre, eſt Populus ſub Epiſcopo adunatus. Hilarus fundabat ſe in damnato Sancti Cypriani facto, ideoque pergit in
Cap. 9. ipſum Sanctus Hieronymus: *Antequàm Ariminenſis Synodus fieret, antequàm Lucifer exularet, Hilarus Romanæ Eccleſiæ Diaconus ab Hæreticis venientes in eo, quod prius acceperant, Baptiſmate ſuſcipiebat. Niſi fortè tantùm Ariani hæretici ſunt, & ab his ſolis baptizatum recipere non licet, ab aliis licet.* Ebionitas, Manichæos, Cherintianos, alioſque ſimiles eſſe Arianis fœdiores, & tamen anteà ſine novo Baptiſmo fuiſſe ab Hilaro admiſſos, & Sancti Cypriani temeritatem illi tunc

diſplicuiſſe affirmat, ideoque ad
det hujus in ipſum novi luminis d
ſertim poſt toties, etiam à Nic
damnatam Sancti Cypriani ſente
ciferiano igitur ſchiſmate ſolus H
zare præſumpſit. Unicus Diaconu
dum. Hinc lepidè & rectè Sanctu
ipſum titulat *Orbis Deucalionem*. Q
ſtæ Doctor ac Pugil fuerit ante la
docent epiſtolæ Liberii Pontificis,
ad ſuos Monachos Magnus Atha
dè qui ſtat, videat ne cadat.
Pelagiani, Neſtoriani, ac primi
nullibi leguntur rebaptizaſſe. At
Eutychetis ſpermate tandem prod
Antiochenus, Anthymus ex
Epiſcopo Patriarcha Conſtantino
trus in ſecunda Syria Apamæenſis
atque id genus alii, adversùs qu
na in privatis ædibus aut ſchiſm
tus Anabaptiſmata accuſatorios li
peto Pontifici, & Imperatori J
Conſtantinopolitanæ per Menna
nium Patriarchas continuatæ Syno
plures Orientales Epiſcopi, Arch
Clerici, & Monachi: Et quos di
Imperator, & Synodus damnaru
nò adversùm ipſos in Juſtinianeo
habemus titulum: *Ne ſanctum Ba*
Scio nullam illic eſſe propriam Juſt
ſed ſola antiquarum ex Theodoſia
tuata legum fragmenta: Quòd
versùm novos iſtos Anabaptiſtas pl
Et ex iſtis ſcabioſis fontibus prodiit
nophyſitica, deindè Monotheli
rum hæreſis, adversùs quam in p
declamat Patriarcha Iſaac: *Hor*
univerſa terra contremiſcat ſuper a
Chriſti adverſariorum, impiorumqu
Quis enim audiens non horreat, lu
qui Chriſtum media parte negant,
perfectum Chriſtum confitentur, dec
quàm impios iteratò baptizent? Per
telligit Græcos, quos Armenii plu
ſemper oderunt. Ex eodem error
Cardelienſis apud Colchos Provin
dum è ſua ad Mahometem Apoſta
Chriſtum Dominum, juſſit ſe reb
tabat Baptiſmum nec dari poſſe ex
nec retineri. Ita habes apud Cle
num. Quod etiam ſola cum Jud
na ſcortatio Chriſtianum exueret
ac rebaptizandum juberet, cenſu
Græci. Ita habes in quæſtionibus
doro Balſamoni propoſuit Marc
Alexandrinus.

Nec tantùm Armenii Græcos, ſ
ci Armenios rebaptizarunt. Eteni
rores & graves exceſſus exponit
ctiva præfatus Iſaac, affirmat eſſ
Dei hoſtes, & vaſa Diaboli, a
Quomodò eorum Baptiſma erit acc
potiùs execrandum ac repudiandum,
dum? Quomodò ipſi alios ſanctifica
ſunt alieni à gratia Spiritus Sancti?

ab omni Eccleſia damnatos anathemate, & diris devotos, ideoque remotiſſimos ab omni poteſtate baptizandi. Et infrà addit: *Nonnè quos ipſi baptizarint, prorſus Ethnici ſunt, nec baptizati?* Clamat nec benedictionem ab Anathemate, nec precationem à maledictione, nec Chriſti myſterium poſſe procreari à Diabolo, & concludit: *Quod errantes & impii Baptiſma conficiunt, non eſt acceptabile.* Aſſeverat eſſe *perſpicuè reprobum ac irritum*, uti & *Sacra ipſorum omnia.* Et iterum: *Qui eorum Baptiſma ratum habentur? Obturentur ſtultorum immunda ora, quæ eos verè Chriſtianos fruſtrà nominant, eorumque dicunt ratum Baptiſma.* Et infrà: *Quòd eorum Baptiſma alienum ſit, nec Spiritus Sancti gratiæ particeps ob eorum hæreſim, nec Sathanas per eorum Baptiſma ex eis exturbetur ac pellatur, nec Spiritus Sanctus domicilio inducatur, ex eo liquet, quod nedum eorum Laici & Idiotæ, verùm etiam eorum eximii Epiſcopi & Sacerdotes, ſeu potiùs tenebris obſcurati ac profani homines, ut mox Manichæi adierint, aut eos luſtraverint, ſtatim relicto ac prorſùs abnegato falſo Chriſtianiſmo, ad Manichæorum perfidiam, ac execrandam priſtinæ vitæ rationem revertuntur. Si enim Spiritus Sancti gratia per eorum Baptiſma induceretur, ac inhabitaret, non ſic facilè ad abſolutam Chriſti negationem verterentur, muniente & tutante quæ in eis gratia habitaret.* Per Manichæos intelligit Saracenos, aut certè Paulicianos. Et frivolæ ſunt hæc omnia argumenta. Nempè Iſaac vixit poſt Michaelis Cerularii tempora, vixiſſe videtur ſub Manuelis Comneni Imperio, ac eſſe iſte qui nominatur in diſputatione Theoriani cum Nierſeſe Patriarcha Armeniorum. Non ab Armeniis ad Latinos, ſed ad Græcos tranſiit, atque ita de Calcaria in Carbonariam. Videtur utroque pede claudicaſſe: partim adhæſiſſe Latinis, partim Græcis. Et quia ſuos Armenios nobis Latinis, quorum tamen Baptiſma & Sacramenta omnia exſufflabat dicti Michaelis factio, videbat adhærere, blateravit ipſos longè potiori jure rebaptizandos.

Cap. 14

Ejus porrò adversùs Græcorum rebaptizatores Armenios exclamatio non caret fundamentis. Etenim quod rebaptizare ſit ipſi *Deo maledicere*, rectè adfirmat Sanctus Optatus Epiſcopus Milevitanus: Et declamat in Donatiſtas. *Quid iniquius, quam exorcizare Spiritum Sanctum?* Et in ſequenti libro affirmat in illis compleri Regis David Prophetiam: *Si videbas furem, currebas cum eo.* Affirmat ipſos currere & operari, non cum viſibili aliquo terrenæ ſubſtantiæ, ſed cum noſtrarum animarum fure diabolo, & exponit: *Poſſeſſio Dei eſt turba fidelium, ex qua quotidiè diabolus cupit aliquid involare. Talem furem cum videtis contrà nos vim facere, veſtris operibus adjuvatis. Nam neminem fugit, quod omnis homo, qui naſcitur, quamvis de parentibus Chriſtianis naſcatur, ſine ſpiritu immundo eſſe non poſſit, quem neceſſe ſit antè ſalutare lavacrum ab homine excludi & ſeparari. Hoc exorciſmus operatur, per quem ſpiritus immundus depellitur, & in loca deſerta fugatur, fit domus vacua in corde credentis, fit domus munda. Intrat Deus, & habitat, dicente Apoſtolo:* Vos eſtis Templum Dei, & in vobis Deus habitat. *Et cum Deo unuſquiſque plenus ſit, de quo fur diabolus aliquid involare contendis, vos rebaptizando exorcizatis hominem fidelem, & dicitis Deo habitanti: Maledicte exi foras. Audit ergò Deus injurias non ſibi debitas, & hujuſmodi habitaculum deſerit. Et homo, qui Deo plenus in Eccleſiam intraverat, egreditur vas inane.* Aliam adhuc, quæ ipſi Deo per rebaptiſmum fit, injuriam exponit in tertio libro: *Jam illud quale eſt, quod hominibus Chriſtianis, etiam Clericis, dicitis, Eſtote Chriſtiani? Et cum admiraculo quodam unicuique dicere, Cai, Sei, Caju, Seju, adhuc Paganus es, aut Pagana. Eum, qui ad Deum ſe converſum eſſe profeſſus eſt, Paganum vocas?* Hanc injuriam exponit & exaggerat in trigeſimi noni Pſalmi commentario Sanctus Auguſtinus. Affirmat diabolum gentilium Tyrannorum tempore Leonem egiſſe, in rebaptizantium hæreticorum graſſatione agere Draconem. Tunc enim per tormenta cogebat, nunc per doloſa dogmata circumſcribit Fideles, ut ſe negent Chriſtianos. Quod ipſum repetit in ſecunda Concione ſuper Pſalmum trigeſimum ſextum, ac in ſexto & undecimo tractatu ſuper Sancti Joannis Evangelium. Et de Sancto Petro Martyre & Patriarcha Alexandrino ſcribit ejuſdem Eccleſiæ Chronicon: *Hic eſt, cui Antiochena mulier adduxit ſuos filios, ut eos baptizaret, & concrevit aqua, ut minimè illos Patriarcha baptizare potuerit.* Nempè anteà ob mortis à tempeſtate periculum fuerant à Matre in marina aquà baptizati. Et de Judæo, qui ab Attico Conſtantinopolitano Epiſcopo baptizatus, iterum baptizari petiit lucri cauſa, & impetravit à circumvento Paulo Novatianenſium Epiſcopo, ſcribit Socrates: *Cùm veſtem ſplendidam pro illo emiſſet, & alveum baptiſterii aqua impleri juſſiſſet Paulus, Judæum eò deduxit, ut eis baptiſmum impertiret. Verùm aqua univerſa, divina quadam virtute, ſubitò exhauſta eſt.* Fontis foramina, per quæ aquam delapſam opinabatur, firmiter obturari, & illum denuò impleri juſſit Paulus: & iterùm vidit ac admiratus eſt ſubitò evacuatum. Nempè nec Sanctum Petrum, nec iſtum hæreticum Paulum, licet ignorantes, divina Bonitas paſſa eſt rebaptiſmo maculari. Criminis atrocitatem miraculis demonſtravit. Apud Sanctum Philaſtrium Brixienſem Epiſcopum prima hæreſis eſt eorum, qui ſcriptam ad Hæbreos Epiſtolam Sancto Paulo abjudicant, & affirmant eſſe Sancti Barnabæ, Clementis Romani, aut Lucæ Evangeliſtæ. Nec deerant illi argumenta. Unum erat, quod pœnitentiæ fructum epiſtola videatur proſcribere, & ſentire cum Montaniſtis aut Novatianenſibus. Verùm laudatus Doctor reſpondet: *Pœnitudinem epiſtola non excludit docendo, ſed diverſum gradum dignitatis oſtendit inter hunc qui ſe integrum cuſtodivit, & illum qui peccavit. Dignitatis eſt igitur detrimentum in eo qui peccavit, non damnum ſalutis. Nam ſi fortiter quis pugnaverit per martyrium, recipiet priſtinam dignitatem, aut ſi condignè in hoc ſæculo vixerit, impetrat quod deſiderat adipiſci. Nam ipſa epiſtola rebaptizatores excludit, non baptiſmum pœnitentiæ.* Largiùs exponit in primo libro de ſacrarum imaginum cultu Jonas Aurelianenſis Epiſcopus. Apoſtolicæ epi-

Fol. 1. Lib. 2.

Lib. 7. Cap. 17.

ſtolæ

ſtolæ locum, *Qui rurſus crucifigitis Filium Dei, & oſtentui habetis*. Claudianiſtæ Iconomachi detorquebant adverſus Matrem Catholicam, *quæ crucifixi Chriſti imaginem ob Dominicæ paſſionis memoriam in auro aut argento exprimit, aut certè in tabulis depingit*. Hæreticam interpretationem Jonas variè refutat, & proſequitur: *Apoſtolus his, qui per gratiam baptizati ſemel fuerant, & Sancti Spiritus dona conſecuti, hæc loquitur. Hi namque, qui peccata, quæ poſt baptiſmum admiſerint, non niſi baptiſmatis iteratione dilui poſſe putabant, meritò ab eodem Apoſtolo arguuntur, eo quod rurſus ſibimet ipſis crucifigerent Filium Dei, & oſtentui haberent, quod omninò impoſſibile affirmat. Ille enim qui ſecundò ſe poſſe baptizari putat, rurſus Chriſtum, uti à Patribus traditum accepimus, ſibimet ipſi crucifigit, & oſtentui habet*. Et amplè hoc demonſtrat. Rectè addit: *Sicut à Patribus traditum accepimus*. Authentici enim & antiquiſſimi Patres laudatum Apoſtoli locum intelligunt de rebaptiſmo. Et hinc Sanctus Firmilianus, dum Apoſtolos & cunctos ipſorum in Pontica Diœceſi ſucceſſores Epiſcopos ſcripſit ſemper rebaptizaſſe poſt hæreticos, manifeſtè eſt hallucinatus. Ita viri non eſt operata juſtitiam. Nam ad Ponticam Diœceſim ſemper ſpectavit Galatia, in qua certum eſt Sanctum Paulum docuiſſe iſtud ipſum, quod ſcripſit ad Hebræos. Etiam verbum, quo Sanctus Auguſtinus dixit hanc quæſtionem non fuiſſe deciſam ab Apoſtolis, non plenè ſubſiſtit. Ex his interim vides rebaptiſmum eſſe horrendum facinus Arianorum, ideoque Michaelis Cerularii factionem meritò ob ipſum fuiſſe damnatam à Cardinali Humberto.

CRIMEN IV.

Græci, ſicut Donatiſtæ, affirmant excepta Græcorum Eccleſia Eccleſiam Chriſti, & verum Sacrificium atque Baptiſmum ex toto mundo periiſſe.

FOrtunius Tuburſicenſis Epiſcopus Donatiſta in ſua cum Sancto Auguſtino ac Sancto Alypio diſputatione profeſſus fuit *tam diu tranſmarinarum partium Eccleſias manſiſſe innocentes, donec conſenſiſſent in eorum ſanguinem, quos Macharianam perſecutionem pertuliſſe dicebat*. Impera-
Epiſt.165. tor Diocletianus nova perſecutionis ſpecie vexavit Chriſtianitatem. Omnes Eccleſiarum bibliothecas & archiva ſpoliavit, & cunctos ipſarum Epiſcopos & Clericos tormentis compulit ad occultatorum codicum, inſtrumentorum, ſacrorumque vaſorum & veſtimentorum traditionem: Exuſtis libris & chartis ſperavit Chriſtianitatem per ſe ruituram. Et verè fuit diabolica machina. Ex ipſa factum eſt ut de primævis Apoſtolorum ac aliorum Patrum noſtrorum Geſtis habeamus

modicam notitiam. Et qui ex
tu obedierunt Principi, appel
tores: Thurificatis aut libellati
les. Et hæc perſecutio peſſimè
Etenim Secundi, Tigiſitani
per Numidiam Primatis, ex i
lapſu leproſa, cujus ſignifer ſ
Caſas nigras Epiſcopus, factio
ni in Carthaginenſem defunć
matialem Cathedram promot
cauſis admittere, dixit illum
rem, aut à traditoribus ordi
ab illo convinci de iſto ipſo
mnari. Et iſtud ſingulariter
contagioſam ſcabiem, quæ
nato ab Ordinante, aut cuiv
vis Initiante, ſed etiam cui
ti affricetur. Omne crimen
juſmodi ſcabiem. Quòd tam
gularem maculandi vim adſ
mat in libro de unico Baptiſ
guſtinus. Et revera pleræque
mationes ſunt in ſolos tradito
lianum & omnem ejus con
hoſtiliſſimè averſati, diſcreve
illius ordinationem cenſuerun
cuam, erexerunt novum altar
tialem Africæ thronum int
num. Omnes cum Cæciliano
xerunt Apoſtatas, & minin
Utpotè qui ex traditoris com
Chriſtianitatem excuſſiſſent. E
Epiſcopis aut Clericis bapti
baptizatos extra Eccleſiam,
Interim agnoverunt tranſmari
& Græcam & Latinam, R
tim, ſuam Patriarchalem.
dem Pontificem agnoverunt i
dicem, & à Magno Conſtan
illi adjungi aliquot Gallicar
quòd illic ſub imperante ejus
tio nulla fuiſſet perſecutio gr
nulla etiam eſſet macula aut
nis. Et ita res vario ſucceſſu
ad Legatos in Africam ab Au
Macarium & Paulum. Tur
ceſſor Donatus exercuit ſuæ ſu
tias, omnes tranſmarinas Ec
conſenſiſſe iſti legationi & fact
ſecutionibus, ideoque ab hac
ſordidatas omnes, & exuias
Chriſtianitatem tunc dixit perii
rum orbe, & remanſiſſe apud
Afros. Verùm Chriſto Don
Deo Patre hæreditas eſt à mari
& à flumine uſque ad termino
Nihil altiori voce clamat utru
mentum, quàm univerſalem o
vocationem durare uſque ad c
ſæculi, & Chriſti Eccleſiam e
tholicam. Et hinc Donatiſtæ i
mata ſe contorſerunt. Primò
& Hiſpanis, & aliis gentibus
Epiſcopos, ſperantes ubique C
re, & plantare Donatum. Verù

non ſuccederet & ubique abiret in riſum, cenſuerunt omnes extra Africam Eccleſias damnandas. Hieroſolymitana Eccleſia ipſum Dominum habuit Doctorem, eſt Evangelicæ prædicationis prima Mater, Donati litibus nunquam ſe immiſcuerat, nec ipſas forſan audierat, & nemo inſcius maculari poteſt alieno crimine. Maculamur enim per ſolum conſenſum. Interim Donatiſtæ rogati, cur ipſi non communicarent, repoſuerunt: *Non communicamus illi civitati, ubi occiſus eſt Rex noſter & Dominus.* Ita ſcribit Sanctus Auguſtinus in ſecundo tractatu ſuper Sancti Joannis epiſtolam. Eminens Chriſtianarum gentium feſtivitas eſt Domini Epiphania. In ipſa enim gaudemus de noſtra univerſali vocatione, de ipſius uſque nunc continuatione agimus gratias, & ſupplicamus uſque ad ſæculi finem permanere. Hinc de Donatiſtis ſcribit in ſermonibus de tem-
Serm. 32. Cap. 2. pore Sanctus Auguſtinus: *Meritò iſtum diem nunquam nobiſcum hæretici Donatiſtæ celebrare voluerunt. Quia nec unitatem amant, nec Orientali Eccleſiæ, ubi apparuit illa ſtella, communicant. Nos autem manifeſtationem Domini, quia primitias gentium delibavit, in unitate gentium celebramus.* Ad ſeductam plebem in errore firmandam factio neſcivit aliud, quam ſe eſſe ſolos Chriſtianos, ſolos Sanctos, & ex Domini verbo, *Multi ſunt vocati, pauci electi*, de paucitate gloriari.

Eſt antiqua vox omnium hæreticorum. Non ſola antè ſui diſſectionem plena factio, nec ſoli poſteà Primianiſtæ, ſed etiam Maximianiſtæ, Rogatiſtæ, Claudianiſtæ, ac Urbaniſtæ, licèt in modico alicujus Africanæ Provinciæ angulo latitarent apud alios ignoti, jactitarunt ſe ſolos Chriſtianos, & omnem alibi mundum apoſtataſſe. Etiam modicum Luciferi ſchiſma blateravit omnem orbem apoſtataſſe ad diabolum, Eccleſiam eſſe demutatam in lupanar, & Chriſtum Dominum jam habitare in ſola Maſtruca Sardorum. Quin immò unicus ſine quovis Epiſcopo aut Presbytero Diaconus Hilarus præſumpſit à ſe rebaptizandam omnem Chriſtianitatem, & ſe eſſe totius mundi Chriſtianum Deucalionem. Ad Montanum delapſus Tertullianus *glorioſiſſimam Pſychicorum multitudinem* deriſit inſuper, clamans Eccleſiam non eſſe Epiſcoporum numerum, ſed ſolorum ſpiritalium paucitatem, ac etiam in tribus poſſe conſiſtere. Tertullianus eſt omnium rebaptizantium primus fons & auctor. Planè exiſtimo ipſum Agrippini Carthaginenſis Epiſcopi Presbyterum, & illum ad rebaptizandos hæreticos fuiſſe ab eo ſeductum aut circumſcriptum. Quòd hæreticorum rebaptiſma adhuc Catholicus docuerit, lucet ex ejus libro de baptiſmo. Ipſius Tertullianiſtæ fuerunt vile & modicum, non è Catholica vite, ſed è Montani labruſca præciſum ſarmentum. Quin etiam rebaptizarint, licèt demonſtrare non poſſim, autumo non dubitandum.

Omnes Anabaptiſtæ non ſolam Eccleſiam & Sanctorum Communionem, ſed etiam ratum baptiſma cenſuerunt perditum à Catholica Matre, & migraſſe ad ſuam ſynagogam. Et revera baptiſmus eſt horti concluſi fons ſignatus, quorum claves & ſignacula, per Canonicos Sacerdotes adminiſtranda, Dominus Deus credidit ſoli Matri Catholicæ. Et iſta cum clavibus ſigilla Sanctus Optatus Milevitanus Epiſcopus rectè numerat inter dotes Eccleſiæ, affirmans omnem hæreſim & ſchiſma eſſe ab illis remotiſſima. Exponit in prima ad Sanctum Amphilochium Canonica epiſtola Magnus Baſilius: *Separationis* Cap. 1.
principium per ſchiſma. Qui autem ſe ab Eccleſia ſejunxerunt, non habent amplius gratiam Spiritus. Defecit enim traditio, quod diſciſſa ſit conſequentia. Qui enim primi receſſerunt, ordinationem à Patribus habebant, & per manuum impoſitionem habebant ſpiritalem gratiam. Qui autem abrepti ſunt, Laici effecti, nec baptizandi nec ordinandi habent poteſtatem, ut qui non poſſint amplius Sancti Spiritus gratiam, à qua ipſi exciderunt aliis præbere. Quare eos, qui ab ipſis baptizati erant, tamquam à Laicis baptizatos, Cyprianus & Firmilianus juſſerunt ad Eccleſiam venientes vero Eccleſiæ baptiſmo expurgari. Et in litteris ad Alexandrum Antiochiæ Patriarcham Sanctus Papa Innocentius primus ſcribit Arianorum ac aliorum Hæreticorum ad Eccleſiam venientes Laicos in ſuo baptiſmo, Clericos autem nullo modo admittendos in ſuo
gradu, & adjungit cauſam: *Solum baptiſma illis* Epiſt. 18. Cap. 3.
ratum eſſe permittimus, nec Spiritum Sanctum eos habere ex illo baptiſmate, illiſque myſteriis arbitramur, quoniam cum à Catholica fide eorum auctores deſciſcerent, perfectionem Spiritus Sancti, quam acceperant, amiſerunt. Nec dare ejus plenitudinem poſſunt, quæ maximè in ordinationibus operatur, quam per impietatis ſuæ perfidiam amiſerunt. Et in libris de baptiſmo adverſum Donatiſtas Sanctus Auguſtinus cum Sancto Cypriano affirmat Eccleſiaſticum Primatum, ſeu Sacramentorum adminiſtrandorum legitimam poteſtatem eſſe in ſolis Catholicis, imo in ſolis juſtis ac integris Sacerdotibus, & concludit de quibuſcumque iniquis: *Eos Primatum in Divinis habere quis*
dicat, niſi qui nihil Divinum ſapit? Lapſos in Lib. 5. Cap. 16.
hæreſim aut ſchiſma Epiſcopos & Clericos in Laicam communionem ſeu degradationem abjecit, & citrà reparationis ſpem immobiliter in ipſa fixit antiqua diſciplina: ipſam ſacræ ordinationis characterem & ſubſtantiam ab ipſis perdi, cenſuiſſe videtur Magnus Baſilius. Quidquid ſit, quod ab illis attentatas ordinationes cenſuerit ſubſtantialiter nullas, eſt alibi demonſtratum. Verùm ſibi ipſi non conſtitit. Quod enim Zoin & Saturninum, in Encratitarum hæreſi ordinatos Epiſcopos, in ſuo gradu admiſerit, profitetur in iſta ipſa jam laudata Canonica epiſtola. Et cunctas olim tam intrà quàm extrà Eccleſiam reordinationes & rebaptizationes lucidè videmus ſtetiſſe & fabricaſſe in arena, ideoque ad varium ventum variè fluctuaſſe. Eodem modo Magnus Baſilius cecſpitavit circà rebaptiſmum. A degradatis, quod jam Laici eſſent aut Laicis æquati per omnia, Sacerdotibus datum baptiſma nunc dixit vacuum & nullum, nunc per diſpenſatricem œconomiam aut regionis conſuetudinem poſſe ſuſtineri. Quod extrà neceſſitatem à Laico datum baptiſma non teneret, plures olim docuerunt.

Magni

Magni Baſilii de datæ per hæreticos ordinarionis ſubſtantiali nullitate errorem ſecutus eſt item Euſtatius, Sebaſtenus Epiſcopus, primæ Armeniæ Metropolita, de quo ad Theodotum Epiſcopum ſcribit ipſe Baſilius: *Quod jam recenter auſus eſt Euſtatius, cui non horrorem incuteret? Qui ſicuti audio, modò verus ſit rumor, & non figmentum delationis gratia compoſitum, etiam manum quibuſdam denuò imponere præſumpſit. Quod nemo unquam ex hæreticis feciſſe videtur*. Non arguit Euſtatium quod ſimpliciter reordinarit, ſed quod reordinarit Epiſcopos in Catholica Eccleſia legitimè ordinatos. Hunc Baſilii locum laudat in Sancti Ignatii Conſtantinopolitani Patriarchæ vita Nicetas Paphlago, & adversùs Photium, conſecrata ab eodem ſuo Anteceſſore altaria reſacrare auſum, adjungit: *Et tu, audita Magni Baſilii ſententia, nihil reformidas, cum de quopiam admirabundus dixit nullum ex omnibus totius mundi hæreſiarchis, qui fuere quàm plures, auſum fuiſſe reſacrare, præter Euſtatium Ancyro-Galatam, cujus nefarium ſcelus Synodus Gangrenſis expoſuit*. Verùm Nicetas non ſatis attendit hæc Baſilii verba: *Nemo feciſſe videtur*. Nempè Baſilius ab aliquo factum non audiverat. Quod tamen ſtatim poſt Seleucienſem ac Ariminenſem Synodos fuerit factum ab Arianis, teſtantur in exhibitis magnos Imperatori Theodoſio precibus Romani Presbyteri Fauſtinus & Marcellinus: *Execrabiles Ariani in partibus Orientis, & maximè in Ægypto, non fuerunt hoc ſolo contenti, ut Epiſcopi, damnata fide integra, in eorum impium ſententiam declinarent, ſed hos ipſos, qui primum fuerant per Catholicos Epiſcopos ordinati, ubi pro eorum deſideriis ſubſcripſerunt, in Laicorum numerum redigebant, & poſteà iterum eos eidem hæretici Epiſcopos ordinabant. Ut non ſolùm fidem Catholicam damnare viderentur, ſed & ordinationem factam per Epiſcopos Catholicos*. Affirmant neſcio quos miſerabiles & ambitioſos Epiſcopos, ne Epiſcopatum perderent, iſtud in ſe facinus toleraſſe. Mali author etiam antè iſtas Synodos videtur fuiſſe Georgius Cappadox, ab Antiochena Encæniorum Synodo in Alexandrinam Sancti Athanaſii Cathedram intruſus, de quo pergunt memorati Presbyteri: *Oxyrinchi civitas vidit Epiſcopum Theodorum in impiam prævaricationem fuiſſe collapſum, ita ut non ſolum fidem integram condemnarent, ſed & Laicum ſe fieri ab impio Georgio pateretur, & denuò ab ipſo hæretico Epiſcopum ordinari*. Hoc ipſum infrà repetunt, & de Theodori in Apollonium Epiſcopum violentiis adjungunt: *Theodorus hinc ſe vult Catholicum videri, quod & ipſe nunc quoſdam Presbyteros & Diaconos Apollonii facit Laicos, & eos iterum ordinat, ut videatur turpiſſimæ iſtius ordinationis vicem referre, quam paſſus eſt*. Ipſum lepidè appellant bis Epiſcopum. Hi cuncti ſolos ſe Orthodoxos, omnes ſibi adverſa ſentientes cenſebant hæreticos, ideoque & reordinabant. Sequebantur ſententiam, ex qua poſtmodò etiam Conſtantienſium ſcholarum Rector Bernardus, à Bertholdo ejuſdem Eccleſiæ Presbytero reprehenſus meritò, docuit nullum Sacramentum validè dari extrà Eccleſiam, niſi ſolùm baptiſma. Quod tamen dati extrà Eccleſiam Ordines ſint rati &

validi, videtur in litteris ad Sanc
Pontificem docere Sanctus Cyp
quid ſit, ex eodem iſto ſonte eria
in opere de Sacramentis Joanne
Quòd ea Confirmatio, quæ ab Ep
data fuit, non debet repeti, ſem
& de ea intelliguntur omnes Cano
qui agunt de hac re. Tamen an Co
hæreticis Epiſcopis repeti deberet
tholica non ita fuit certum. Imm
veteri Eccleſia fuiſſe repetitam: Q
batur fuiſſe vera Confirmatio. Sc
ſtantino Harmenopulo, ad qua
primum, qui datum in hæreſi b
dat exſufflari, Apoſtolicum Ca
hoc ſcholion: *Baptizatum rebap*
quidem eſt, ſed unguento inungere
cet hoc ſacri baptiſmatis pars eſſe vi
rendum & ab omnibus damn
Ejus caduca fundamenta ſunt al

Magni Baſilii de ordinationib
tur etiam in priori adverſus ſua
ctiva Iſaac Primas Armeniorum
neque ordinationem habeant, ſed a
ſiut alieni, liquet. Nam Sanctus
Armeniorum fuit Epiſcopus, ac
ræ Cappadociæ Archiepiſcopus Le
dem Gregorium ordinavit, ſecurita
ſe inierunt, ut qui pro tempore Ar
pus præficeretur, ab Eccleſia n
ræenſi ordinationem acciperet, ex
cipio Gregorius Sacerdotium accep
innumeras prolapſi hæreſes, &
Eccleſia Catholica, cum non accip
ab Eccleſia Cæſaræenſi, nonnè
ſunt, & Laici? Et quos ipſi bapt
ci prorſus, ne baptizati? Qu
Exarchi ſacras manus contemp
traxerint ſuos Metropolitas, &
lum Primatem creaverint, fuit
ricatio: attamen acceptæ ordi
tiam non potuit evacuare. Inte
rem ſequitur Conſtantinopolitan
triarchæ ſub Turcico Bajazetis
celebrata Synodus. Monembaſia
ad ſereniſſimam Venetorum
Hinc Græcum & ſchiſmaticum
ci juſſit Alexander ſextus Pontif
Arſenium Diaconum, juſſum
Elei Epiſcopo & duobus Presb
alii Catholici Epiſcopi non eſſe
Hinc ergò Arſenium duriſſimè
Synodus, & omnes ab ipſo ordin
dinandos. Et pro palmari cauſa
non à Patriarcha Conſtantino
per ejus mandatum à Metropoli
vinciali Epiſcopo eſſet conſecr
Metropolitam non poſſe à
ſcopo validè conſecrari. Exſtat
Martinum Cruſium in Turco-
tur Iſaac ſimilem tueri errorem
rectè urget quòd iſtam à Cæſa
throno ſeceſſionem Armenii f
hæreſim, quòd per eandem
alienos à quatuor Apoſtolicis

ita amiſerint poteſtatem cànonicè ordinandi. In ſecunda Invectiva profitetur ſe natum, educatum, & conſecratum Epiſcopum ab Armeniis, ac etiam ob tranſitum ad Græcos fuiſſe degradatum cum hoc elogio: *Nullam prorſus Sacris operandi poteſtatem habes, eò quòd ab Armeniorum religione te ſeparaveris.* Et addit ſe repoſuiſſe: *Nedum Sacerdotium, quod non habui, repudio, verùm etiam Epiſcopos ac religionem veſtram deteſtor ac devoveo. Idcircò ad immaculatam ac veram fidem confugi, & ad ſanctiſſimam Metropolim recurri.* Utique Cæſaræenſem. Profitetur impreſſos ſibi ab Armeniis ordines fuiſſe irritos, ideoque ſibi poſtulanti iteratos à Primate Cæſarienſi.

In prima Invectiva profitetur omnia Armeniorum myſteria eſſe irrita & nulla. Quem errorem ſequitur Theodorus Balſamon. Etenim ad Marci Alexandrini Patriarchæ, qui aliquos hæreticos eſſe, aliquos non eſſe rebaptizandos rectè ſcripſerat ex ſeptimo Conſtantinopolitano Ca-

Q. 30. none, hanc quæſtionem: *Si hæreticus Sacerdos vel Diaconus dignus habitus Divino & ſancto Baptiſmate, vel per ſanctam Unctionem ſit ſanctificatus, licebit-ne ei Sacra facere cum priori ordinatione, an verò ſi Sacra miniſtrare velit, iterabitur ejus ordinatio?* Ad hanc, inquam, quæſtionem Theodorus reſpondet omnem in hæreſi acceptam ordinationem eſſe habendam pro ſacrilegio, & pro non facta, ideoque iterandam. Reſpondit ex vulgari, quem ſuo codici inſeruit etiam Con-

Can. 67. ſtantinus Harmenopulus, Apoſtolorum Canone: *Si quis Epiſcopus, vel Presbyter, vel Diaconus ſecundam ordinationem habet, deponatur & ipſe, & qui ordinavit, niſi utique conſtiterit, quòd ab hæreticis ordinationem habeat. Qui enim ab eis ordinati ſunt, ut Clerici ſint, fieri non poteſt.* Quæ omnia exſtant in jure Græco-Romano. Ibidem neſcio cujus Conſtantinopolitanus Epiſcopus Antiocheno Patriarchæ Martyrio reſpondet hæreticos juxtà ſeptimum Conſtantinopolitanum Canonem eſſe admittendos in Eccleſiam, & de Arianis ac cunctis aliis, quorum Baptiſma admittimus, adjungit: *Secundùm hæc tanquam egregii Laici ad eum gradum ordinantur, in quo priùs apud ſuos erant.*

Præfatus Iſaac Armeniorum præſertim ſacrificium cenſuit irritum & nullum. *Errant Armenii in Miſſa, nec habent ſacrificium myſticum.* Non tantummodò ob panem azymum ac legitimi elementi defectum, ſed etiam ob excuſſam illis ab hæreſi poteſtatem. Quem errorem plures olim & intrà & extrà Eccleſiam docuerunt. Etenim ad Januarium Lambeſitanum Epiſcopum, Numidiæ Primatem, ſcribit cum ſuæ Proconſularis Provinciæ Synodo Sanctus Cy-

Epiſt. 70. prianus: *Ungi quoque neceſſe eſt eum, qui baptizatus ſit, ut accepto chriſmate, id eſt, unctione, unctus Dei eſſe, & habere in ſe gratiam Chriſti poſſit. Porrò autem Euchariſtia, & undè baptizati unguntur, oleum in altari ſanctificatur. Sanctificare autem olei creaturam non potuit, qui nec altare habuit nec Eccleſiam. Undè nec unctio ſpiritalis apud hæreticos poteſt eſſe, quando conſtet oleum ſanctificari, & Euchariſtiam fieri apud illos omninò non poſſe.* Quod ipſum de degradatis ob crimen Epiſco- Epiſt. 74.

pis affirmare videtur in litteris ad Epictetum Aſſuritanum Epiſcopum, & in litteris ad Legionenſem Eccleſiam ac Aſturicenſem. Eandem ſenten- Epiſt. 78.

tiam conſtantiſſimè tutati ſunt Donatiſtæ, & ex ipſa conſecratam à noſtris Sacerdotibus Euchariſtiam projecerunt ſuis canibus. Ita teſtatur Sanctus Optatus Milevitanus Epiſcopus, addeos canes ſtatim in rabiem ac proprios Dominos ſuiſſe converſos. Lib. 2.

Et adverſus Lucium Adrianopolitanum Epiſcopum ſcribit Philippopolitanus Euſebianæ factionis Conventus: *Lucius ſacrificium à ſanctis & integris Sacerdotibus confectum, ſi fas eſt dicere, canibus projiciendum jubebat.* Lucius erat Epiſcopus inſigniter Orthodoxus, & ita tractaverat Euchariſtiam Arianorum. Et inter famoſa Sancto Athanaſio per dictam factionem impoſita crimina fuit Iſchyræ Presbyteri celebrantis fractus Calix, & dejectum omne ſacrificium. Volebat factio Catholicum ſacrificium ſic non potuiſſe tractari. Et de Turbine, Eutychii Eleutheropolitani Epiſcopi ſeditioſo & Ariano Diacono, atque ipſius in iſtic exulantem Luciferum Calaritanum Epiſcopum violentiùs ſcribunt ad Magnum Imperatorem Theodoſium Romani Presbyteri Fauſtinus & Marcellinus: *Januam clauſam ſecuribus effregerunt, & irruentes in Luciferum*, clandeſtinè illic celebrantem, *Divina quoque Sacramenta everterunt.* Affirmant à Turbinis ſatellitio rapta omnia Luciferi ſacra vaſa, & ipſa etiamnum ab Eleutheropolitana Eccleſia poſſideri. Plurima ſunt hujuſmodi exempla, quibus Catholici hæreticorum, & hæretici Catholicorum Euchariſtiam peſſimè tractarunt. Nempè alteri alteros cenſebant hæreticos, ideoque attentata ab illis ſacrificia credebant eſſe profanum panem, non ſacroſanctam Euchariſtiam. Per Jacobum Gretzerum publicatus Anaſtaſius Sinaita refert inſignem Alexandriæ habitam Orthodoxi cum Gaianita hæretico diſputationem, in qua uterque Euchariſticam veritatem & tranſelementationem inſigniter profitetur, & tunc Orthodoxus pergit ad hæreticum: *Agedum adfer nobis aliquid ex communione* C. 23.

veſtræ Eccleſiæ, tanquam ſuprà omnes alias Orthodoxa, & in vaſe cum omni honore & reverentia reponemus hoc ſanctum Chriſti Corpus & Sanguinem, & ſi intrà paucos dies non corrumpatur, aut immutetur, aut alteretur, planum fiet vos rectè aſſerere corpus Chriſti penitùs ab ipſo Incarnationis exordio eſſe corruptionis expers; ſi verò corrumpatur aut immutetur, neceſſarium erit ut è duobus unum fateamini. Aut id quod ſumitis non eſſe verum Corpus Chriſti, ſed ſolam figuram, & quaſi Vicarium quiddam, aut propter perverſam veſtram fidem Spiritum Sanctum in illud non deſcendere. Palam adfirmat in hæreticorum elementa non deſcendere ſanctificantem Spiritum, ideoque ipſa in Euchariſtiam non conſecrari. Etiam poſterioribus ſæculis ſcripſit in ſuis ſententiarum libris Robertus Cardinalis Pullus: *Indigni Euchariſtiam, licet damno ſuo,* Parte 8.

attamen, conficiunt. Et quidem ita mihi videtur. C. 6.

Quæ verba rectè commentatur Hugo Matthoud: *Modeſtè Pullus veritati ſuffragium præbet, non neſcius quoſdam ſui ſæculi, Catholicos inter & ſcien-*

tiæ

tiæ fama reverendos *; *contrarium docuiſſe*. Etenim quòd non ſolùm hæretici, ſed etiam quivis excommunicati Euchariſtiam validè non conficerent, conſtanter docent Petrus Lombardus, ac Petrus Pictavienſis. Et in ſexto ſuæ Summæ tractatu ſcribit Hugo de Sancto Victore: *Aliis videtur, quòd nec manifeſti hæretici conficiant. Cum alia Sacramenta extrà Eccleſiam poſſint fieri, hoc nunquam extra. Et iſtis magis videtur aſſentiendum.* Hoſce errores ſecutus fuit etiam Michael Cerularius: Et hinc apud nos Latinos, quos hæreticos & anathemate damnatos volebat, cenſuit defeciſſe Eccleſiam, legitimum Sacerdotium, & cum Baptiſmo verum Sacrificium.

An hos errores Cardinalis Humbertus damnaverit, non plenè conſtat. Et certè ſi damnaſſet, quomodo illos poſteà Petrus Lombardus, Petrus Pictavienſis, Hugo Victorinus, & ſimiles latinæ Eccleſiæ Doctores perſeveraſſent tradere? Et quòd Humberti tempore cunctos Simoniacos aliqui cenſuerint hæreticos, ideoque datos ab illis ordines iteraverint, eſt ſuo loco demonſtratum. Et quòd Florentini Monachi à ſuo ſimoniaco, ideoque & hæretico Epiſcopo palam clamaverint nec Chriſma poſſe confici, nec Euchariſtiam celebrari, nec dedicari Eccleſias, nec Clericos conſecrari, ibidem audivimus à Sancto Petro Damiani. Et de fidelibus tunc paſſim populis, qui conjugatorum Sacerdotum ſacrificia & Sacramenta averſabantur ex Decretis
An. 1074. Gregorii ſeptimi, ſcribit Sigibertus Gemblacenſis: *Laici corpus Domini à Sacerdotibus conjugatis conſecratum ſæpè pedibus conculcarunt, & Sanguinem Domini voluntariè effuderunt.* Nempè Presbyteros illos habebant ut damnatos ab Eccleſia, ideoque privatos aut certè à poteſtate validè conſecrandi ſuſpenſos apud Divinam etiam Majeſtatem. Attamen veritas nunquam caruit ſuis patronis. Et inter hos generoſus eminuit Sanctus Petrus Damiani. Et in ſuis ad Conſtantinum Cabaſilam Dyrrachienſem Metropolitam Reſponſis ſcripſit etiam Demetrius Chomatenus Archiepiſcopus Bulgariæ: *Hæreticorum quoque ordinationes ab Orthodoxis recipiuntur juxtà Patrum traditionem, ſi Orthodoxi ſint vel fiant, qui ab aliis ordinantur.* Et ejuſmodi plures Doctores habuit tunc utraque Eccleſia. Interim plena in ſuo ſenſu abundandi licentia permanſit uſque ad Angelicum Doctorem, qui cunctis tandem perſuaſit quævis, præter Reconciliationem, extrà Eccleſiam data Sacramenta eſſe valida & rata. Et hoc eſt unum ex ejus multis in Eccleſiam beneficiis. Porrò Michael Cerularius non ſolùm cum Sacerdotio Sacrificium, ſed etiam Baptiſma blateravit apud nos defeciſſe: Imitatus damnatos ab omni Eccleſia Donatiſtas. Item omnes nos aſſeveravit hæreticos. Hæc ejus duo facinora præſertim damnavit Cardinalis Humbertus.

CRIMEN

Græci, ut Nicolaitæ, nuptias concedunt, & fendunt ſacri altai Miniſtris.

DE ſchiſmaticis Pſeudo-Patr
in nos Latinos calumniis ſcr
marum Remenſem & alios Galli
Sanctus Pontifex Nicolaus primus
cunt nos abominari nuptias, quia Pr
ri conjuges probibemus. Eandem c
ſumpſit Michael Cerularius. Lice
litteris ad Joannem Tranenſem Ep
in litteris ad Petrum Antiochiæ Pa
minerit, ex ejus tamen mente &
ſcripſit Nicetas Pectoratus: *Quis*
bis tradidit prohibere & abſcindere
dotum? Legitimas nuptias ob ſ
ſacrum Ordinem affirmat à nobis ſ
à Sancto Clemente Romano laud
cos, à Sancto Papa Agathone pr
nos, & alios plures Canones, ide
proximos Anti-Chriſti præcurſor
prohibendas nuptias prædixit Apoſ
imperita maledicentia Cardinaler
graviter & meritò offendit. No
Clerum jam pridem vivere ſecundu
à vulgaribus Apoſtolorum canonib
Juſtiniani legibus continentiam,
noverat Sanctum Leonem nonum
pugnare adversùs Latini Cleri inc
graſſantes nuptias: Ejus Decreta
dumtaxat in Latinum, ſed etiam
rigenda Clerum, ideoque eis reca
corum Epiſcopos dixit Nicolaitas.
continentes Clericos appellare ſo
cleſia.

Et certè iniquiſſima eſt iſta
lumnia, nec ſibi ipſi cohæret. E
Latini cunctos majores Clericos
Epiſcopos & à contrahendis arce
ab anteà contractis compellunt
mandant ipſorum Apoſtolici Ca
Juſtiniani, Trullana Synodus,
ſapientis, & perpetua conſuetud
vunt aut dirimunt matrimonium,
dumtaxat ſuſpendunt. Hinc pr
quadrageſimus octavus Canon pr
ſcopum mariti uxorem mandat cl
in monaſterio, aut certè conſec
niſſam; ad ſecuram tutelam ab
quia conjuges ſunt una caro, ideo
poſſit converti ſine altero. Sub
Imperio quædam Epiſcoporum uxo
bant monaſteria, nec Diaconal
tur caſtitatem, ſed mundanum re
tum, manebantque in propriis
ad memoratum Principem, &

trium Patriarcharum & multorum Epiſcoporum Synodum retulit Metropolita Cyzicenus, & obtinuit hoc Edictum: *Mea Majeſtas definit, cohortantibus ad id ſanctiſſimis Patriarchis, uxores creatis Pontificibus antè ordinationem conjunctas, in muliebria monaſteria procul ſita ab habitatione Pontificum ſinè dilatione induci, tonderique eas, & canonicè apud Monachas degere, in quo monaſterio comam depoſuerint. Aut ſi ipſæ tonſuram recuſent, qui eis antè ordinationem juncti erant matrimonio, Pontificali ſolio & dignitate priventur, ac in eorum locum alii ſufficiantur. Impoſterum autem, qui antè creationem habebit legitimam uxorem, non aliter ordinari, quam ſi communi conjugum ſcripto conſenſu & placito à ſe invicem ſeparentur, & mulier monaſticam vitam ſit amplexa. Sic enim creatio ſine offendiculo & damno juxtà ſacros & Divinos Canones procedet, ſemota ab omni Sacerdotalis ordinis reprehenſione*. Et hoc Edictum laudat plurimùm in opere de quæſtionibus & cauſis matrimonialibus Matthæus Monachus. Eſt unicus caſus, in quo Epiſcopi uxor poſſit apud Græcos manere in ſæculo. Eſt caſus per Conſtantinum Cabaſilam Dyrrhachii Metropolitam propoſitus: *Si uxorem habens Sacerdos, vel Diaconus, vel Lector tondeatur, maneat autem ejus uxor in mundo, an qui tonſus eſt poſſit ad Epiſcopatum promoveri, licet uxor tonſuram non admittat?* Et Joannes Citri Epiſcopus reſpondet ad omnia affirmativè. Græci enim per alterius conjugis monaſticam profeſſionem cenſent ſolvi conjugale vinculum, ac proindè Monachum profeſſi Clerici uxor non eſt amplius uxor, atque ita licet ille fiat Epiſcopus, hæc poteſt ad alias nuptias adſpirare. Quæ omnia habes in jure Græco-Romano.

Etiam licentia, quæ majoribus Clericis permiſit prioris uxoris uſum, apud Græcos ſemper fuit odioſa, & ad ſtrictiſſimam ligata interpretationem. Lucet ex quæſtione, quam Nicetæ, magnæ Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ tunc Chartophylaci ac poſteà Theſſalonicenſium Archiepiſcopo, propoſuit neſcio quis Epiſcopus: *Clericus uxorem ducens, precatione tantum ſponſaliorum ſuſcepta, cum ea congreſſus eſt, deinde creatus eſt Sacerdos, credens ſponſaliorum preces ad nuptias ſufficere, cum Antiſtes ignoraret perfectas nuptias non fuiſſe contractas. Poſteà etiam nuptiarum precationem accepit. Quæro, An debeat Sacra celebrare, aut à celebratione deſiſtere, aut temporalibus pœnis coerceri?* Græci & ſponſalia & matrimonium ſolemniter celebrant in Eccleſia, utrique impendunt Sacerdotalem benedictionem, & in hac omninò fundant eſſentiam conjugalis Sacramenti. Quidam porrò ſponſus imperitè ignorans harum benedictionum & contractuum diſcrimen, eſt conſecratus in Presbyterum, voluitque iſtam ſponſam retinere in uxorem. Et quo nihil deeſſet, jam Presbyter nuptialem benedictionem accepit. Reſpondit verò dictus Nicetas; *Clericus, qui cum ſua ſponſa antè nuptiarum conſecrationem congreſſus eſt, licèt non cenſeatur clandeſtinas contraxiſſe nuptias, quia ſufficere exiſtimat ſponſaliorum conjunctionem ad ſponſæ copulam, quia tamen omninò ignoravit ea quæ ipſum ignorare non oportuit, ob eam cauſam præjudicium patitur, etſi poſt ordinationem ſuſceperit benedictionem nuptialem. Duo enim ignoravit: Et ſolam ſponſaliorum precotionem non ſufficere ad copulam, & poſt ordinationem benedictione conjugali non initiari quemquam. Dicam & tertium: Neminem, qui cum ſponſa antè nuptias congreſſus ſit, ordinatione dignum haberi*. Quod nempè neminem vel unica fornicatione maculatum Apoſtolicus Canon admittat ad Clerum. Affirmat non deſponſæ, ſed ſolius anteà ductæ uxoris uſum majoribus Clericis permitti.

Ex eodem principio graſſantem ſuo tempore, quæ Presbyteris ac aliis majoribus Clericis etiam biennio poſt acceptam conſecrationem permittebat inire nuptias, conſuetudinem ſuſtulit novella ad ſuum fratrem Stephanum Patriarcham Conſtantinopolitanum Lege Imperator Leo ſapiens, & adjunxit cauſam: *Dignum non eſt, ut qui ſpirituali adſenſu ſupra corporis abjectionem & ſordes evecti ſunt, hi rurſus ad carnis ſordes delabantur, ſed è converſo ut Divinum Miniſterium ex corporis ſordibus tamquam in altum aliquem gradum conſcendat, convenientius fuerit*. Eadem prava conſuetudo in Diaconos ac Subdiaconos revixerat tempore Marci Patriarchæ Alexandrini. Hinc enim Theodoro Balſamoni Antiocheno Patriarchæ propoſuit hanc quæſtionem: *An Subdiaconus & Diaconus legitimè poſſint cum muliere copulari?* Et Theodorus rigidiſſimè repoſuit non licere, firmans & ex antiquis Canonibus, & ex laudata lege. Quod ipſum ſcribit in præfato de Matrimonialibus cauſis opere ad titulum de conceſſis & prohibitis Clericorum nuptiis Matthæus Monachus, addens etiam Ancyranum, qui ordinatis cum facta adverſus caſtitatis profeſſionem proteſtatione Diaconis indulget novas nuptias, Canonem eſſe jam pridem abolitum & circumductum. Et adjungit de tales ordinantibus Epiſcopis: *Qui Diacono permittit, ut poſt ordinationem ducat uxorem, Epiſcopatu expellitor*. Quæ omnia exſtant etiam in jure Græco-Romano. Et altè clamant non minus à Græcis, quàm à Latinis proſcribi Epiſcoporum conjugia: Eſt iſtorum Clericis permiſſum prioris matrimonii uſum eſſe merè diſpenſatoriam indulgentiam, ſemper coercitam intrà limites ſtrictiſſimæ interpretationis. Et non niſi ex Latinorum odio Græci illam cœperunt contrà propriam conſcientiam prædicare. Quod pleræque ipſorum Eccleſiæ Latinam continentiam ſuo Clero olim impoſuerint, & non niſi per Epiſcoporum deſidiam devenerint in præſentem licentiam, eſt ſuo loco abundè demonſtratum.

Leg: 3.

CRIMEN

CRIMEN VI.

Græci, ſicut Severiani, maledictam dicunt legem Moyſis.

ANtiochiæ fœdus Patriarcha & Eutychianæ factionis vehemens turbo à ſuo nomine reliquit Severianos. Verùm nec ille, nec hi veteris teſtamenti inſtrumentum damnarunt, aut proſcripſerunt ad apocrypha. Fecit hoc alius Severus, duplicis Divinitatis fabulo, cujus & alias impias nugas exponunt Sanctus Epiphanius & Sanctus Auguſtinus. Et ipſum nec Photius in aliquo ſecutus eſt, nec etiam Michael Cerularius. Hic tamen, quò noſtrum Sacrificii azymum exponeret publico odio, de omni Moyſis lege videtur locutus non cum plena reverentia: Hinc ipſum Cardinalis Humbertus dixit declinare ad Severum.

CRIMEN VII.

Græci, ſicut Pneumatomachi, vel ſicut Theomachi, abſcindunt à Symbolo Spiritus Sancti proceſſionem à filio.

GRæci Spiritum Sanctum à Patre per Filium, nos Latini à Patre & Filio credimus & docemus procedere. Diſcrepamus ſolis verbis, non ſenſu. Et Conſtantinopolitana Synodus in ſuis ad Nicænum Symbolum additamentis omninò poſuit de Spiritu Sancto: *Qui à Patre procedit*. Et ut nihil penitùs adderetur deinceps, ſub duro anathemate interdixit Synodus Epheſina. Et hinc vocem, *Deipara*, illi adversùs Neſtorium inſerere noluit Synodus Chalcedonenſis. Vocem, *Filioque*, primi addiderunt Hiſpani. Et ipſos dudum & acriter improbavit atque impugnavit Gallicana Eccleſia. Sub Caroli Magni Imperio & hæc admiſit: Et graviter obſtitit ac duriſſimè tulit Romana Eccleſia. Quod & ipſa tandem admiſerit, palam hic affirmat Cardinalis Humbertus. Formoſus Pontifex paſſim creditur admiſiſſe. Proindè Græci voces iſtas ſymbolo non abſtulerunt, ſed nos Latini addidimus. Nam hinc ab illis invidioſiſſimè clamamur eſſe prævaricati Epheſinam Synodum, & amiſiſſe veram Chriſtianitatem. Quæ omnia ſunt alibi largiùs elucidanda. Hic eſt ſequens atticulus: *Græci, ſicut Manichæi, inter alia quodlibet fermentatum fatentur eſſe animatum*. Eſt ſuprà abundè expoſitus.

CRIMEN

Græci, ſicut Nazareni,
Judæorum munditiam ad
ut parvulos morientes a
à nativitate diem bapti
dicant, & mulieres
partu periclitantes com
vel ſi paganæ fuerint
probibeant.

AN infantuli antè octavam
valeant baptizari, eſt an
ſtio, de qua ad Fidum Epiſc
cum ſexaginta ſex Collegarum
Cyprianus: *Quantum ad cauſam*
net, quos dixiſti intrà ſecundum v
quo nati ſunt, conſtitutos baptiza
& conſiderandam eſſe legem Circum
ut intrà octavam diem eum qui na
dum & ſanctificandum non putare.
Concilio noſtro omnibus viſum eſt
quod tu putabas eſſe faciendum,
ſed univerſi potius judicavimus nu
miſericordiam Dei & gratiam dene
neſcio cujus in Africa civitatis E
mum, quoniam Circumciſio
cenſuit antè octavum diem pro
aut conferri. Aliud ejus fund
laudatus Cyprianus: *Nam quòd*
in primis partus ſui diebus conſti
eſſe dixiſti, quòd unuſquiſque noſtr
exoſculari, nec hoc putamus ad
dandam impedimento eſſe oporter
enim: Omnia munda mundir. Ne
id debet horrere, quod Deus dig
Nam etſi adhuc infans à partu nov
tamen, ut quiſquam illum in grati
pace facienda horrere debeat oſcul
oſculo infantis unuſquiſque noſtrun
ipſas adhuc recentes Dei manus debe
in homine modò forma, & recens
exoſculamur, quandò id quod De
mur. Ex quo vides Eccleſiaſtic
baptizator baptizatum oſculari
antiquiſſimum, & omnino Ap
illi deſunt firmæ rationes.

Pergit martyr Cyprianus:
circumciſione carnali dies octavus o
cramentum eſt in umbra atque imag
ſum, ſed veniente Chriſto veritate
quia dies octavus, id eſt, poſt ſa
futurus erat, quo Dominus reſurge
caret, & circumciſionem nobis ſp
hic dies octavus, id eſt, poſt ſa
& Dominicus præceſſit in imagine,
vit ſuperveniente poſtmodum verita
ſpirituali circumciſione. Propter q
tamus à gratia conſequenda impedie

quæ jam ſtatuta eſt, nec ſpiritalem circumciſionem impediri carnali circumciſione debere, ſed omnem omninò hominem admittendum eſſe ad gratiam Chriſti. Multifariè hæc confirmat, ſolvit ſingula Fidi fundamenta, demonſtrat & in adultis & in parvulis eſſe eandem *Divinis muneris æqualitatem*. Atque ita poſterioribus ſæculis exortam quarumdam ſcholarum, quæ parvulis ſine intrinſecorum donorum infuſione remitti originale peccatum ſunt opinatæ, ſententiam inſigniter præſocat, & concludit: *Idcircò hæc fuit in Concilio noſtra ſententia, à baptiſmo atque à gratia Dei, qui omnibus miſericors & pius eſt, neminem debere prohiberi. Quod cum circà univerſos obſervandum ſit atque retinendum, tum magis circà infantes ipſos & recens natos obſervandum putamus, qui hoc ipſo de ope noſtra, ac de Divina miſericordia plus merentur, quòd in primo ſtatim nativitatis ſuæ ortu plorantes & flentes nihil aliud faciunt, quam deprecantur.* Et hoc Sancti Cypriani Synodale decretum laudat ac probat Sanctus Auguſtinus in epiſtola ad Bonifacium Epiſcopum, ac aliis in locis.

Epiſt. 23.

Iterim errorem hunc in Latina Eccleſia neuter plenè exſtinxit. Lucet ex quinto Canone Gerundenſis Synodi: *De parvulis, qui nuperè materno utero ſunt editi, placuit conſtitui, ut ſi infirmi, ut aſſolet, fuerint, & lac maternum non appetunt, etiam eadem die, qua nati ſunt, ſi oblati fuerint, baptizentur.* Et Sanctus Anglorum Apoſtolus Auguſtinus ad Magnum Gregorium retulit hanc quæſtionem: *Si prægnans mulier debeat baptizari, aut poſtquam genuerit, poſt quantum tempus poſſit Eccleſiam intrare? Aut etiam ne morte præoccupetur quod genuerit, poſt quot dies hoc liceat ſacri Baptiſmatis Sacramenta percipere?* Et ad utramque quæſtionem Gregorius reſpondit: *Baptizari vel enixam mulierem, vel hoc quod genuerit, ſine mora, ſi mortis periculo urgetur, vel ipſa hora eadem, qua gignit, vel hoc quod gignitur, eadem qua natum eſt, nullo modo prohibetur. Quia ſicut ſancti myſterii gratia viventibus atque diſcernentibus cum magna diſcretione eſt providenda, ita his, quibus mors imminet, ſine ulla dilatione offerenda eſt, ne dum adhuc tempus ad præbendam redemptionis myſterium quæritur, interveniente paululum morte, inveniri non valeat qui redimatur.* Quæ omnia altè clamant de infantilis intrà primos nativitatis dies dati baptiſmatis valore tunc aliquos ceſpitaſſe. Verùm ſine fundamento. Quin immò quòd etiam intrà uterum fœtus validè baptizetur, magni Doctores affirmant. Hæc eſt alia quæſtio. In ſexti Ancyrani Canonis commentario Theodorus Balſamon ſequitur partem negativam.

Q. 10.

Fidi Epiſcopi error graſſatus olim fuit etiam apud Græcos. Etenim in ſcripta ad Stephanum fratrem ſuum & Conſtantinopolitanum Patriarcham novella lege habet Imperator Leo ſapiens: *De infantibus conſtituimus, ut ſi non inquietentur, inimicoſque naturæ caſus ſaperent, antequam gratiæ ſplendore illuſtreatur, quadrageſimus dies expectetur. Conſentaneum namque eſt, ut quemadmodum fœtus quadraginta diebus in naturæ materno receptaculo planè informantur, ſic etiam in æquali dierum numero in Divinæ gloriæ donum procedant. Si tamen & octavo à partu die baptizare aliquis volet, neque id abſurdum fuerit. Dominus enim noſter Chriſtus octavo die circumciſus, impoſito circumciſioni fine, pro hac vivifico Baptiſmo initiari conceſſit. Verum hæc obtineant, ſi nulla neceſſitas, quæ mortem minetur, exiſtat. At ſi periculum aliquod emergens vim vitæ inferatur, omni diligentia omnibuſque viribus etiam intrà octavum diem peragi ſacram lotionem oportebit, ne non illuminatus, neque ſacri lavacri, atque adeò ſummi boni expers partus decedat.* Palam affirmat & damnat etiam periclitantes de vita infantes à quibuſdam non fuiſſe intrà octavum diem baptizatos.

Lege 17.

Erroris radicem aperit hic, quem ſuæ epitomæ inſeruit Conſtantinus Harmenopulus, Canon Sancti Nicephori Patriarchæ Conſtantinopolitani: *Si mulier peperit, & infans in periculo eſt à tribus aut quatuor diebus, puer quidem per baptiſmum illuminator, ſed alia mulier, baptizata & munda, lactabit eum. Mater autem cubiculum ipſius non ingreditor, in quo puer jacet, uſque ad quadrageſimum diem, dum purgata ſcilicet integrè fuerit, & preces à Sacerdote impetrarit. Nec omninò puerum continget.* E rationibus, ob quas aliqui nec moribundos infantulos cenſebant baptizandos, una fuit matris, quæ illos & lactare & fovere debebat, immunditia: Tantum Sacramentum cenſebant illi non credendum aut commiſcendum. Et ad hæc incommoda evitanda Sanctus Nicephorus ex mortis metu baptizatum infantulum ſanxit ſeparandum ab immunda matre, & ab alia baptizata ac munda lactandum atque fovendum. Ita & puero & ſacramento credidit undequaque proviſum. Hanc tamen diſciplinam poſteriores Græci aboleverunt. Etenim in *Jure Græco-Romano* exſtat hoc Reſponſum Petri Diaconi Conſtantinopolitani & Chartophylacis: *Si baptizatus ſit infans, an lactari à matre ſua debet adhuc immunda? Reſpondeo, omninò lactabit infantem, ne pereat.* Alienum enim lac recentes ab utero parvuli ſolent averſari. Et Sanctus Nicephorus addidit hunc Canonem: *Infantes non baptizatos abſente Sacerdote baptizet is, qui repertus fuerit. Quod ſi pater ipſemet, vel quivis homo Chriſtianus eos baptizaverit, nullum in eo peccatum admittitur.* Et Conſtantinus Harmenopulus addit hoc ſcholion: *Infantem, qui ægrotat, confeſtim baptizari permiſſum eſt, rectè valentem poſt quadrageſimum à nativitate diem. Beatus autem Joannes ſic ait: Puerum morbo detentum, jamque morti proximum, ſi trina duntaxat immerſione, ne præripiatur metuens, perfecerit, non opus eſt ut deinceps preces, quas omiſit & aphoriſmos integrè ſuppleat.* Hic eſt Joannes quartus Patriarcha Conſtantinopolitanus, cognomento Jejunator. Hic ſine conſuetis ſacrorum rituum veſtimentis, Sanctus Nicephorus etiam à proprio patre citrà contrahendi matrimonialis impedimenti periculum mandat ægrotos infantes quovis tempore baptizari: Uterque noverat Sacramenti neceſſitatem. Sub Iconoclaſtico & turbido Leonis Armenii Imperio floruit, & ob Orthodoxam Fidem deportatus fuit Sanctus Nicephorus, ideoque ejus Decreto non fuit

integrè

integrè obeditum. Hinc cauſam reſumpſit, & auctoritati ſuæ non confiſus Patriarcha Stephanus retulit ad fratrem ſuum Leonem.

Et difficultatem etiam ſapiens Princeps agnovit, novellam ſuam Legem præfatus: *Quod Beatitudo tua poſtulat, à vobis procedere quàm à nobis* Lib. 5. Cap. 13. *originem ſumere & proficiſci, æquius fuerat. De re enim ſacra Sanctitatem tuam ſancire oportebat.* Suos infantulos non ſtatim baptizare, ſed ad majuſculam, quæ Sacramenti ritum ac effectum utcumque poſſit capere, ætatem Græci ſolent differre. Hinc enim de ſemet ipſo ſcribit Petrus Arcudius: *Ego, quando luſtratus fui, ejuſmodi ætatis eram, ut planè meminerim.* Ipſorum tamen Euchologion habet hunc titulum: *Oratio ad Cruce ſignandum puerum, ſuſcipientem nomen octavo die.* Octava nativitatis die conſueverunt infantulos ſuos facere catechumenos, & ipſis nomen imponere. Et laudatus titulus habet hanc ſubnotationem: *Obſervandum, quòd ſi natus puer graviter infirmatus lac non ſugat, & ad interitum vergat, nulla mora trahenda eſt juxtà eos, qui in ſextam aut octavam diem baptiſmum reponendum aſſerunt, ſed ea qua natus eſt hora, ſi modo ablutus, eſt continuò baptizandus, ne non illuminatus decedat.* Eos qui nec ex tanta neceſſitate antè octavum aut ſextum diem cenſebant baptizandum, improbat, atque ita inſinuat iſtum errorem tunc adhuc in Græcia viguiſſe. Nempè Leonis ſapientis novellas leges non admiſit Orientalis Eccleſia, atque ita etiam poſt ipſas quidam in ſuo errore atque abuſu pertinaces conſtiterunt. A nobis tamen adductam legem laudat, & omninò ſervandam aſſeverat in ſuo ad ſecundum Sancti Dionyſii Patriarchæ Alexandrini Canonem commentario Theodorus Balſamon. Quod faciunt & alii Græcorum Epiſcopi & Doctores in ſuis Canonicis Reſponſis aut Decretis apud jus Græco-Romanum. Quia abuſus necdum erat exſtinctus. Et hunc ſuo adhuc tempore apud Græcorum quoſdam graſſantem meritò damnat & ad hæreſes proſcribit Cardinalis Humbertus.

Cap. 6. Gravidas mulieres non baptizare eſt etiam antiquus Græcorum abuſus, in quem ſtatuit Neo-Cæſarienſis Synodus: *Gravidam oportet baptizari, quando voluerit. Nihil enim in hoc, quæ parit, naſcenti communicat, proptereà quod uniuſcujuſque propoſitum in confeſſione declaretur.* Exponit Theodorus Balſamon: *Quidam dicebant non debere baptizari gravidas, ſed exſpectare fœtus exitum in lucem. Ne dum ea baptizatur, videatur quoque una baptizari fœtus, quem in utero gerit, ut qui ſit ei omninò unitus. Quo fit, ut poſtquam natus fuerit, vel non illuminatus relinquatur, vel ſi baptizetur, rebaptizari putetur. Patres itaque hac contradictione non admiſſa, ſtatuerunt ut ſine ullo præjudicio baptizentur prægnantes mulieres, quando voluerint, eò quòd nihil habeat commune puerpera cum fœtu, qui paritur, quod ad illuminationis rationem attinet. Maximè, inquiunt, cum ſit unicuique ſua in Baptiſmate neceſſaria promiſſio. Fœtus autem, qui eſt in utero, cum ſit affectione deſtitutus, non poteſt, quæ in Baptiſmate requiruntur, profeſſiones & vota face-*

re. Adjectum eſt autem Canoni,
tit, *propter eos, qui dicunt, ani*
metur in hominem, poſſe mulierem
periculo baptizari, non autem rect
tò quòd id quod habetur in utero,
tione, in qua infantes qui modò na
liceri non poſſunt. Et ideo dixeri
mulieris gravidæ poteſtate baptizar.
Quomodo enim ſe habeant fœtus in
teſt perquirere, vel eos ſuſcipere
per eos, qui ipſos ſuſcipiunt, aſ
illuminati Divina illuſtratione
Quidam toto qualiſcumque,
matæ geſtationis tempore affir
non baptizandas: Quòd antè a
tus ſit Baptiſmi incapax, ideo
periculo aut incommodo matri
Opinionis fundamentum fuerunt
quæ clauſum utero fœtum affir
partem, ideoque datum huic
poſſe illi non communicari.
tem evaſurus in Nomo-Canone
ſtrat leges hac in re ob variam ſ
eſſe diverſas atque adverſas, &
etiam hac de re diverſa jura in libro
contrariis ſingulari collegi. Et eti
rus Balſamon commentatur: *I*
fuit, an prægnantem baptizari op
enim qui dicerent, quoniam fœtus
ribus abſconditis, matri tamqu
ipſius counitus eſt, non poſſe ipſum
ri, ideò quòd nondum in lucem pro
aſſentiendum ſacroſancto baptiſmu
beat; nec ipſam prægnantem deber
exſpectare oportere fœtus editionem
aliud ipſius membrum baptizetur,
natum maneat. Et quod ſi fœtus u
te baptizatus, poſtquam in lucem
zetur, invenitur bis eſſe baptizat
ſolens. Idirco Neo-Cæſarienſe
ambiguitatem. Eundem errorem
lit in ſexto adverſus Julianum l
bro Sanctus Auguſtinus: *Matr*
templum Dei, gratiæ beneficium
Quæ gratia non conceptione, ſed r
fertur. Nam ſi ad matris corpus
concipitur, pertineret, ita ut ejus
non baptizaretur infans, cujus ma
aliquo mortis urgente periculo, cum
utero. Nunc verò cum etiam ipſe
utique bis baptizatus habebitur. A
do Latinus iſtum errorem dogmat
ro. Rectè tamen Auguſtinus dic
tis urgente periculo. Tunc enim
tempora nemo niſi ob mortis pe
baptizari.

Iſti per Neo-Cæſarienſem Syn
Græcorum Errones omnem devi
tum verterunt in puerperas, fulti
ſtantinum Harmenopulum laudat
nyſii Patriarchæ Alexandrini Ca
mena, ſi fluxum habuerit, ne baptiz
purgata fuerit. Conſonat in Cane
Magni Dionyſii ſucceſſor Timot

catechumena dedit nomen ſuum ut illuminaretur, & die baptiſmatis illi accidit quod ſolet mulieribus, debetnè eo die baptizari, an differri, & quantum differri? Reſpondeo, debet differri, donec purgata fuerit. Eòuſque cenſetur immunda, & indigna baptiſmo. Adverſam ſententiam fortiſſimè ſequitur Apoſtolicarum Conſtitutionum ſub Romani Clementis nomine Auctor: *Si qui ſunt qui Judaicos ritu obſervant, ut fluxus ſeminis, per ſomnium maculationes, conjunctiones corporum ſecundum legem, reſpondeant nobis, An caveant diebus & horis, quibus hæc eis accidunt, ne precationes faciant, aut librum tangant? Quòd ſi aſſentiantur, liquet eos Spiritu Sancto, qui ſemper adeſt fidelibus, vacuos eſſe. Etenim ſi tu mulier exiſtimas diebus ſeptem menſtruæ fluxionis te eſſe Spiritu Sancto vacuam, ergo ſi repentè è vita excedas, excedes ſine Spiritu Sancto, nulla in Deum ſpe confiſa, cum habeas alioquin Spiritum Sanctum prorſus à te non ſeparatum? Opus verò tibi eſt precatione, & adventu Spiritus Sancti, cum nihil in hoc peccaveris. Neque enim legitimus concubitus, neque partus, neque ſanguinis fluxia, neque genitalis ſeminis per ſomnium excretia naturam hominis fœdare poſſunt, aut Spiritum Sanctum ſeparare, præterquam ſola impietas, & actio à lege interdicta.* Acriter hæc exaggerat, & concludit: *Ejicite hæc, & fugito hujuſmodi obſervationes. Ad Gentiles enim iſta pertinent.* Qui ſolemni ſanguine fluentem mulierem cenſuerunt fieri immundam, & deſeri à Spiritu Sancto, ideoque nec orare, nec pia legere potuiſſe, forſan crediderunt nec potuiſſe baptizari. Nam quem Spiritus Sanctus deſerit, quomodò poſſit intrare? Eſt reverà gentilis error, & ipſius nimia averſatio iſtum Scriptorem abripuit ad damnandas omnes iſtiuſmodi obſervantias. Ex quo lucet laudatas ab illo conſtitutiones non eſſe Apoſtolicas. Hanc enim damnationem nec Oriens admiſit quoad omnia, nec Occidens. Et damnatio errorem non exſtinxit.

Lib. 7. Cap. 26.

Quòd exiſtentes in puerperio mulieres quidam Græcorum Doctores ſuo adhuc tempore cenſuerint nec ob vitę periculum baptizandas, in adducta lege palam affirmat laudatus Imperator Leo. Divinæ in nos miſericordiæ magnitudinem extollit, ac proſequitur: *Valdè, mea quidem ſententia, à ſalutifera ipſius providentia diverſè ſentiunt, quotquot eam, quæ recenti puerperio decumbit, & morte præ foribus conſiſtente, nec diem, quem ipſi exſpectandum numerant, quadrageſimum nempè poſt partum, exſpectante, citiuſque obtorto velut collo protrahente corripitur, illuminatione indignam eſſe opinantur; & ut ob corporis immunditiam reverà illa è vita immunda excedat, quippè quæ Sacris non inſtituatur, nec ſacri lavacri luſtrationis, regenerationiſque particeps fiat, efficiunt.* Crudelem hanc & impiam quorumdam ſapientiam circumſcribit ac damnat, mandatque ſanas quidem poſt quadrageſimum dumtaxat diem, infirmas autem ac de vita periclitantes puerperas baptizari quovis tempore. Quòd ſine iſto Sacramento intrare non poſſint in vitam æternam. Eaſdem ſacroſancta etiam Eucharistia donari mandat, quòd ſine hac Baptiſmus non compleretur. Et neque hic Canon exſtinxit errorem. Uſque ad Cardinalis Humberti legationem perduraſſe oſtendit apud Patres Prædicatores repertus Conſtantinopoli tractatus. Partim ex magni Dionyſii, partim ex ſucceſſoris Timothei ſenſu potiùs quàm verbis conſtat hanc regulam: *Quòd mulieres menſtruatæ non debeat accedere ad Eccleſiam, etiam pro baptiſmo recipiendo, ſed debent abſtinere ab ingreſſu Eccleſiæ, & differre baptiſmum, quouſque purificentur.* Et concludit: *Hæc quomodo ſerventur in Latinorum Eccleſia, omnis qui habet oculos videre poteſt.* Timothei Decretum Photius in Nomo-Canone non malè commentatur: *Non convenit mulierem tempore purgationis ſuę baptizari.* Utique niſi ſit mortis periculum. Et hanc Græcorum diſciplinam Romana Eccleſia nunquam notavit. Præfatus ſchiſmaticus ſcriptor videtur iſtum etiam extremæ neceſſitatis articulum comprehendiſſe. Nec mireris. Quoſdam enim etiam Latinos ſic olim erraſſe oſtendit Sancti Auguſtini Anglorum Apoſtoli relatio ad Magnum Gregorium. Et ex hujus Reſcripto abuſum Humbertus rectè damnavit.

Tit. 4. Cap. 16.

Quòd in menſis vel puerperii purgatione exiſtentes fideles mulieres Græci nunquam admiſerint ad Euchariſtiam, eſt omninò verum. Hinc enim ipſas proximè antè partum conſueſſe ac debuiſſe communicari, eſt ſuprà oſtenſum. Dico, *fideles mulieres*: Quòd enim paganas aut catechumenas, quibus de vita periclitantibus donabant Baptiſmum, etiam Euchariſtia impertirent, ſtatim nobis dixit ſapiens Imperator Leo. Noſtrum de fidelibus aſſertum firmat in canonico ad Baſilidem Epiſcopum Reſcripto Magnus Alexandriæ Patriarcha Dionyſius: *De mulieribus, quæ ſunt in abſceſſu, an eas ſic affectas oporteat domum Dei ingredi, ſupervacaneum vel interrogare exiſtimo. Neque enim eas exiſtimo, ſi ſint piæ & fideles, ſic affectas auſuras vel ad ſanctam menſam accedere, vel Corpus & Sanguinem Domini attingere. Neque enim quæ duodecim annorum fluxum habebat, ipſum ad medicinam tetigit, ſed ſolam ejus fimbriam. Orare enim, quomodocumque ſe habeat aliquis, & utcumque ſit affectus, Domini meminiſſe, & auxilium implorare, non eſt reprehendendum. Ad Sancta autem Sanctorum, qui non anima & corpore purus eſt, accedere prohibebitur.* Baſilides varia interrogaverat: An immundæ mulieres poſſent intrare Eccleſiam, ac præſertim ſacros cancellos uſque ad altare? An poſſent Euchariſtiam percipere? An domi poſſent orare, libros pios legere, ac Divinum auxilium implorare? Ab Apoſtolicarum conſtitutionum Compilatore damnatus error etiam tunc fuit omnino graſſatus. Et ad primam ac ſecundam negativè, ad tertiam quæſtionem Dionyſius affirmativè reſpondit. At non plenè exſtinxit errorem. Quidam perrexerunt errare immundas mulieres deſeri à Spiritu Sancto, ideòque nec poſſe pia legere, nec Deum precari. Et hinc memoratus conſtitutionum Author tranſiit ad aliud extremum, omnemque iſtam diſciplinam proſcripſit ad Judaicas aut Gentiles ſuperſtitiones. Et Dionyſii Reſcri-

ptum

Digitized by Google

ptum firmat in canonicis Reſponſis ſucceſſor Timotheus. Immundam mulierem reſpondet non baptizandam, & pergit de fideli: *Si mulier ſibi accidiſſe viderit quod ſolet mulieribus, debetne ad ſancta Myſteria accedere, an non? Reſpondeo non debere.* Et de puerpera, cujus proles ob vitæ periculum antè quadrageſimum diem baptizari debuit, reſcripſit Sanctus Nicephorus Patriarcha Conſtantinopolitanus: *Alia mulier munda & baptizata lactabit puerum, mater autem ipſius cubiculum non ingredietur, in quo puer jacet, uſque ad quadrageſimum diem, dum purgata integrè fuerit, & preces à Sacerdote impetrarit. Nec omninò puerum attinget.* Qui proſcripſit à baptizati filii cubiculo, longè minùs permiſit ingreſſum Eccleſiæ. Quæ omnia in novella ad fratrem ſuum & Patriarcham Stephanum lege confirmavit ſapiens Imperator Leo. Porrò menſtruam immunditiem durare ad ſolos ſeptem dies, rectè obſervat in commentario ad laudatum magni Dionyſii Canonem Theodorus Balſamon.

Et pergit: *Hæc cum Antiſtes definierit, videmus hodiè, & maximè in mulierum monaſteriis, mulieres ſecurè ſtare in templorum veſtibulis, quæ ſanctis omnis generis imaginibus exornata, & ad Dei laudem deputata ſunt. Et cum interrogamus, Quomodo hoc fiat, audimus eas non eſſe in Eccleſia. Quod nobis non ita videtur. Veſtibula enim non ſunt communia, ut Eccleſiarum atria, ſed ſunt pars ipſarum, mulieribus attributa, quæ in Eccleſia verſari non prohibentur. Quod quidem veſtibulum eſt locus pœnitentiæ, qui dicitur Audientium, & in ipſo ne viris quidem ſtare permittimus, quibus impoſita eſt pœna, ne in Eccleſia verſentur, ſed extrà ipſum deflere. Oportet ergo ejuſmodi loca, in quibus ſtabunt immundæ mulieres, Eccleſiarum loco directo non implere, vel etiam cum Epiſcopali permiſſione ejuſmodi loca ſeparare, ut immundæ mulieres in eis ſine præjudicio ſtare poſſint. Ego autem vidi etiam ejuſmodi mulierem in veſtibulo ſtantem, & arrhæ orationem ab Antiſtite accipientem, quod quidem ſum admiratus.* Eſt locus mendoſus. Pro voce, *loco*, videtur legendum, *honore*. Immundas mulieres vult non ſolùm ab Eccleſiis, ſed etiam arcendas ab ipſarum veſtibulis, & admittendas ad ſola profana loca, in quibus non ſint ſacræ imagines, nec alia Eccleſiaſtica ornamenta. Et maximè indignatur tali mulieri arrhalem, ſeu ſponſalitiam benedictionem fuiſſe impenſam. Vult hæc omnia reformata. Et ad hanc Marci Alexandrini Patriarchæ quæſtionem, *Divini Canones Diaconiſſarum meminerunt, quærimus, quale ſit ipſarum officium*, in jure Græco-Romano reſpondet: *Olim aliquando ordines Diaconiſſarum Canonibus cogniti fuerunt, habebantque ipſæ gradum ad altare. Menſtruorum autem inquinatio miniſterium earum à Divino & ſancto altari expulit. In ſanctiſſima autem Conſtantinopolitanæ ſedis Eccleſia Diaconiſſæ ordinantur, ſed nullam communicationem habent ad altare. Mulieres autem plerumque inducunt in Eccleſiam, earumque conventum dirigunt & gubernant.* Quod ipſum inſinuat in ſcholio quinti decimi Canonis Chalcedonenſis. Et ad neſcio quem in eodem Græco-Romano Jure reſcribit Petrus Conſtanti-

Lege 5.

nopolitanæ Eccleſiæ Diaconus.
Si mulier partum ediderit, & qui
ingreſſi fuerint, quamdiu per ceſſ
tione debent arceri? Reſpondeo,
arcebuntur à Sacramentis. Nemp
pera, ſed etiam obſtetrix, &
cooperatæ aut præſentes mulier
contagio immundæ, de quibus
Blaſtaris: *Sed & tales in præſen*
tari, in quod olim fas erat eis a
templo eliminantur penitùs. Et
Euchologion habet hoſce titulo
lierem puerperam, primo die part
ra pro mulieribus adſtantibus di
Sacerdos precatur Dominum De
ſanctifica præſentes tuas ancillas,
ſiſtentes, at inculpatæ ſanctam
trent, & ſanctis tuis & immacul
tcipent. Proximo die poteran
Quam omnem diſciplinam etian
Græcos vigere affirmat in Euch
annes Goar: *Corporum munditie*
Græci in Eccleſiis, ut à partu nec
lieres ab illarum ingreſſu arceant,
tibus inquinatæ, rubore contemp
gente, ſeipſas hodie elimineat,
pinſere detrectent, ſed & Sacr
reliquiaſque deoſculari vereantur.
limina foris ſub dio oculis tran
ſtare.

Eadem diſciplina olim vig
Latinis Eccleſiis. Lucet ex q
Magno Gregorio retulit Sanctu
glorum Epiſcopus: *Mulier,*
poſt quantum tempus poſſit Eccle
ſi menſtrua conſuetudine tenetur,
intrare liceat, aut ſacræ Commun
percipere? Et laudatus Pontifex
enixa fuerit mulier, poſt quot di
intrare, teſtamenti veteris præ
ut pro maſculo triginta tribus, p
xaginta ſex diebus debeat abſtine
ſciendum eſt, quia in myſterio a
eadem hora, qua genuerit, act
Eccleſiam, nullo peccati pondere gr
enim carnis, non dolor eſt in culpa
commixtione voluptas eſt, ta prol
& gemitus. Si itaque enixam mu
Eccleſiam intrare; ipſam ei pœna
deputamus. Et infrà: *Mulier du*
menſtrua patitur, prohiberi Eccle
debet, quia ei naturæ ſuperfluitas
bet imputari. Et per hoc, quo
juſtum non eſt ut ingreſſa Eccleſiæ
mas namque quod mulier, quæ
patiebatur, poſt tergum Domini v
ejus fimbriam tetigit, atque ſtatin
ſua diſceſſit. Si ergo in fluxu ſang
biliter potuit Domini veſtimentum
menſtruum ſanguinis patitur, ei
Eccleſiam intrare? Multis demo
lierum paſſionem eſſe meram c
pœnalem ægritudinem, atque pr
ctæ Communionis myſterium in iiſd

Digitized by Google

re non debet mulier prohiberi. Si enim ex veneratione magna percipere non præſumit, laudanda eſt; ſed ſi perceperit, non judicanda. Bonarum quippe mentium eſt, etiam ibi aliquo modo culpas ſuas agnoſcere, ubi culpa non eſt. Et hanc libertatem multis confirmat.

A ſe in tranſitu viſam Gallicanæ Eccleſiæ diſciplinam Auguſtinus retulit, & ipſam neque probavit, neque damnavit Gregorius, ſed unamquamque fidelem mulierem permiſit in ſuo ſenſu abundare. Ejus tamen ſententiam plures Gallicanæ Eccleſiæ videntur aut ſervaſſe anteà, aut tunc admiſiſſe. Etenim ipſius Reſcriptum ſuo Capitulari inſeruit Iſaac Lingonenſis Epiſcopus.
Tit. 10. cap. 187 Cap. 60. Et Turonenſium Archiepiſcopus Erardus ſuo Capitulari inſeruit ejuſdem ſenſum: *Mulier poſt partum, ſtatim ac voluerit, niſi fortè ſit adultera, intret Eccleſiam, ac Deo referat gratias.* Excipit adulteram, quòd illa cogi deberet ad publicam pœnitentiam, adeoque & ab Eccleſia excludi. Et in ſuo Decreto Sanctus Ivo habet hunc Canonem:
Lib. 2. Cap. 62. *Mulier enixa, ſi voluerit, Communionem accipiat.* Et affirmat eſſe Carthaginenſem. Quòd tamen per Sanctum Auguſtinum Magno Gregorio relata diſciplina perſeveraverit in pluribus Galliæ Eccleſiis, oſtendit in animæ Gemma Honorius Auguſtodunenſis:
Lib. 1. C. 146. *Mulieres poſt partum non intrant Eccleſiam, quia immundos à cæleſti templo excludi deſignant. Alioquin ſi præ infirmitate valerent eadem die, qua pariant, intrare Eccleſias, eis liceret, at Deo agerent gratias. Propter hanc ſignificationem in multis locis menſtruæ viris commixtæ foris Eccleſiam ſtare ſolent.* Et in alio ejuſdem operis libro:
Lib. 3. Cap. 24. *Mulieres in hoc Sanctam Mariam imitantur, quòd poſt partum tranſactis quadraginta diebus Eccleſiam ingrediuntur, quia cæleſte Templum intrare non merentur, quæ in præſenti vita, quæ per quadraginta dies accipitur, beatam Virginem non imitantur.* Affirmat eſſe non Præcepti, ſed ſolius decori ac honeſti conſuetudinem. Et ita ſervarunt uſque hodie in omni fermè Gallia: etiam noſtra Belgica. Quidam tamen cenſebant eſſe Præceptum, & quidem adeò rigidum, ut de ipſis pergat laudatus Honorius:
Lib. 1. C. 170 *Interfecti ideò in Eccleſiam non portantur, ne ſanguine pavimentum maculetur. Ob hanc enim cauſam putant quidam mulieres in partu defunctas non eſſe in Eccleſiam deferendas. Quod tamen licet fieri.* Cenſebant non tantum à vivis, ſed etiam à defunctis iſtiuſmodi mulieribus Eccleſiam quaſi profanari. Mitiorem ſententiam continet in Sancti Ivonis Decreto hic Canon.
Lib. 15. C. 150. *Mulieres menſtruo tempore non offerant. Nec Sanctimoniales, nec laicæ. Si præſumpſerint, tres hebdomadas pœniteant.* Ipſas admittit ad Eccleſiam, verùm ſine oblatione, adeòque & ſine Euchariſtia. Antiqua enim diſciplina, quos offerre vetuit, vetuit & communicare.

Quin immò & laudatus Honorius & Magnus Gregorius, ideoque & Italica & Gallicana Eccleſia videntur non diſcordaſſe. Etenim Gregorius tertius ſuo Pœnitentiali libro inſeruit hunc articulum:
Cap. 30. *Si qua mulier antè mundum ſanguinem intraverit Eccleſiam, quia nec in uſu habetur, quadraginta dies pœniteat.* Item hunc: *Mulieres menſtruo tempore in Eccleſiam non intrent. Quod ſi præſumpſerint, tres hebdomadas pœniteant.* Cap. 25. Homo Græcus fuit iſte Gregorius, ideoque hoſce pœnitentiales Canones videtur à Græcis mutuatus. Et hinc ipſos ſtatim mitigat, ſubnectit à nobis jam laudata Magni Gregorii verba, & concludit: *Nonnulli Patres ità definierunt.* Et videtur ſuos Canones ſoli honeſto, non rigido Præcepto adſcribere. Et ita etiamnum hodiè ſervat Italia. Etenim Romanum Paſtorale habet hunc titulum: *Ordo ad introducendam mulierem in Eccleſiam poſt partum.* Et hæc eſt Sacerdotis ſuper mulierem oratio: *Deus, qui per Moyſen famulum tuum Iſraeliticæ plebi mandaſti, ut mulier, quæ filium peperiſſet, ab ingreſſu templi ſequeſtraretur, quæſumus ut hanc famulam tuam ab omni inquinamento peccati mundare digneris, quatenus mente & corpore mundata ſinum Matris Eccleſiæ valeat penetrare, & tibi pro ſuis delictis acceptabile munus offerre.* Orat ipſam non à ſanguinis, ſed à peccati inquinamento mundari: A ſolis namque peccatis & inquinantur Chriſtiani, & mundantur. Laudatos Canones ſuo Decreto inſeruit Sanctus Ivo, Lib. 15. C. 151. ipſoſque non tertio Gregorio adſcribit, ſed Theodoro Archiepiſcopo Cantuarienſi. Etiam hic fuit vir Græcus, verùm apud Apoſtolicam Sedem ſolemniter profeſſus Anglis tradere non Græcam diſciplinam, ſed Latinam. Hinc poſſit primùm laudaſſe ſuæ gentis Canones, & ſtatim per Magni Gregorii ad Anglos Reſcriptum mitigaſſe. Quidquid ſit, etiam Magnus Alexandriæ Patriarcha Dionyſius hæc omnia ſpectare credidit ad ſolam morum honeſtatem, non ad rigidam legem. Lucet ex noviſſimis epiſtolæ verbis: *Ego autem, non ut Doctor, ſed ut cum omni ſimplicitate convenit nos invicem diſſerere, meam ſententiam in commune edidi, quam cum tu examinaveris, fili ſapientiſſime, quod tibi juſtum & melius apparuerit, vel an ſi etiam de his habere exiſtimas, reſcribe.* Permittit unumquemque Epiſcopum abundare in ſuo ſenſu, atque ita altè clamat hanc diſciplinam non eſſe legem. Cardinalis Humbertus dumtaxat arguit, quod Græci ipſam etiam in vitæ periculo cenſerent non laxandam. Menſtruatæ mulieres jam paſſim apud nos intrant Eccleſiam: Omninò tamen convenit ut abſtineant ab Euchariſtia. Hoc enim judicavit etiam Magnus Gregorius.

Et hæc diſciplina & Latinis & Græcis peperit puerperarum mulierum ſolemnem purificationem, de qua ſcribit Matthæus Pariſienſis: *Rex Anglorum Guillelmus in Normandia moram faciens, aliquantiſper ſe continuit à bello, quod in Francorum Regem cogitabat.* Anno 1087. *Rex autem Francorum Philippus, abutens ipſius patientia, opprobrioſe fertur dixiſſe: Rex Anglorum jacet Rothomagi, cubile fovens inſtar parturientium fœminarum. Sed cum poſt partum ſe purificaturus exiverit, centum millia candelarum cum eò veniam oblaturus in Eccleſia.* Quibuſdam enim in locis purificanda mulier cum multo ſociarum comitatu procedit ad Eccleſiam: & ſingulæ geſtant ac offerunt candelam. Pergit Matthæus de Stephano Cantuarienſi Archiepiſcopo: *Exivit Decretum ab Archiepiſcopo in hunc modum.*

Cer-

Concubinæ ſacerdotum & ſacrorum Clericorum, ſi peperint, non purificentur, niſi priùs ſufficientem cautionem præſtiterint Archidiacono. Stephanus decrevit adverſum tunc adhuc prætenſas Clericorum uxores, ipſaſque tractari voluit uti fornicarias. Quæ enim ex fornicatione concipiunt, ſolemni Eccleſiaſticæ purificationis cæremonia cenſentur indignæ. Et Odo Pariſienſis Epiſcopus in ſuo Capitulari habet hunc articulum : *Præcipitur Presbyteris, ut quando mulieres poſt puerperium veniunt ad purificationem, dent eis tantummodo panem benedictum, & Domini Corpus eis nullo modo propinent, niſi expreſsè petant, & priùs confeſſæ fuerint.* Et in litteris, quæ inter Antipolitanum Epiſcopum & Lerinenſem Abbatem circà Graſſenſem Sancti Honorati Eccleſiam Pacta firmant, ſcribit Innocentius tertius : *Monachi in purificatione parientium Miſſas non cantent, nec Orationes exſolvant.* Quæ omnia oſtendunt hanc cæremoniam eſſe apud Larinos antiquam. Eandem oti talem laudat adductis jam Scriptoribus ſenior Honorius Auguſtodunenſis.

Tit. 9. Cap. 50.

Græci puerperis ac earum fœtibus adhibent varias purificationes. Euchologion habet hos titulos : *Orationes in mulierem puerperam die primo nati pueri. Oratio ad cruce ſignandum puerum, ſuſcipientem nomen octava die nativitatis. Oratio in mulierem puerperam poſt viginti vel quindecim dies. Oratio in mulierem puerperam poſt quadraginta dies.* Et ad hunc titulum ſubjicitur : *Quadrageſimo die rurſum templo præſentatur puer, ut Eccleſiæ aggregetur, id eſt, ut in Eccleſiam inducī ſumat principium. A matre verò, jam plenè mundata & lota, adſtante etiam qui Suſceptoris munus in Baptiſmate obiturus eſt, offertur.* Et de prima oratione quærit in libro de Sacramentis Simeon Archiepiſcopus Theſſalonicenſis : *Quare in pueri nativitate à Sacerdote fit oratio?* Et reſpondet : *Quandoquidem carne natos, ad Spiritus regenerationem hac via deduci nos convenit, Eccleſia Chriſti, ut immaculata & in Chriſto ſanctificata, inter Deo devotos peccatricem noſtram & en carne generationem ſtatim emundare aggreditur. Et à matre devota fœtu edito, advenit Sacerdos, Deoque laudem agit, quia natus eſt homo in mundum, ſignoque Crucis puerum benedicit, & vivum permanere, ac Baptiſmum & Chriſma ſuſcipere poſtulat, & matri precatur quæ ad ſalutem conducunt. Tum illi, & aliis cum ipſa mulieribus gratiæ & ſanctificationis donum impertit & propria ſibi opera ſemper exequendi licentiam concedit & nuſquam impediri ab illis aggrediendis, aut immundas ſe putare, aut anxias eſſe propter invidi inimici dubia ſibi in mente præſentata, eò quod peccati & voluptatis partui miniſtrarint.* Eas à contracta immunditia expurgat. Nam pro primo partus die Euchologion habet & hunc titulum. *Altera pro adſtantibus mulieribus oratio.*

Etiam ſecundæ orationis ritum exponit idem Simeon : *Octavo die à quibuſdam puer adducitur in templum, & præ foribus ſtantem, necdum enim Baptiſmate eſt expiatus, Sacerdos ſignat in fronte, ore, & pectore, & per orationem imponit ei nomen, quodcumque parentes voluerint, cum quo deinde baptizatur, prout Chriſto Domino die nativitatis ſuæ octavo contigit, cum* JESUS *eſt appellatus.* Hic

ergo ritus non fit in domo, ſed a
ideoque de poſtremæ orationis ri
logion : *Puer templo rurſum præ*
dos puerum tunc facit Catechu
quòd etiam Latina Eccleſia per ſ
crucis ſignum faciat Catechume
ſecundo libro de Symbolo ad ip
guſtinus : *Nondum per ſacrum B*
eſtis, ſed per Crucis ſignum in uter
Eccleſiæ jam eſtis concepti. Quod
in aliis locis. Et quòd in Phryg
ctus Hilarius Pictavienſis Epiſcop
Florentiam per Crucis ſignum fec
nem, ſcribit in ejus vita Presby
Et de converſis per Sancti Anſcha
ſis Archiepiſcopi prædicationem I
ejus vita ſucceſſor Rombertus : *S*
recipiebant, ut Catechumeni fier
Græcorum ritum reſpicit in Ma
Nicetas Choniates : *Nato filio,*
bantur, omneſque ſubditi plaudel
tur. Ipſe verò Imperator, ut diem
celebriorem, cives honoratiores,
ramos geſtantes conviviis excepit
nium nominavit. Cum tanta ſo
ſuos filios creabant Catechumeno

Poſtremæ etiam purificationis
idem Archiepiſcopus : *Quadrage*
templum puer à matre adducitur,
num offert Deo. Stans namque Sa
foribus, neque enim oratione nonc
inducere, matremque cum fœtu c
precibus illos expians, matri qui
mum diem, in quo fœtus in ipſa
exſilire incæpit, adimpleuti, à
munda nativitate purgationem lar
plum permittit ingreſſum, eum illu
tu neque mundiſſimi myſterii partic
gna. Puerum autem in manus ſ
nem repræſentat qui puerum Domi
plenus, & decantans, Nunc dim
Domine, puerum à peccato ſolvi,
cem adſpicere rogat. Et ſi quiden
fuerit, ad ſanctum uſque altare i
cultu quaſi adorantem, & donum I
ctoremque ſuum ſummo cultu vene
Sin minùs fuerit Baptiſmo luſtratus
defert infantem, adorationis cul
matri tandem reſtituit, ac dimiſſio
dè Catechumenis adnumeratur pu
mater templum ingrediendi, & my
di facultatem accipit. Et Simeon
diè Græci cenſent infantem pe
ces dumtaxat præparari ad catec
nandum die quadrageſimo.

CRIMEN NONUM.

Græci capillos capitis & barbam nutrientes, eos qui comas tondent, & ſecundùm inſtitutionem Romanæ Eccleſiæ barbas radunt, in communionem non recipiunt.

De Chriſtiani capitis cæſarie habemus Apoſtolicum in priori ad Corinthios epiſtola Canonem: *Vir, ſi comam nutriat, ignominia eſt illi, mulier verò, ſi comam nutriat, gloria eſt illi. Quoniam capilli pro velamine illi dati ſunt.* Expo-
Præf. l. 3. nit in Apoſtolicæ ad Galatas epiſtolæ commentariis Sanctus Hieronymus: *Apoſtolus Corinthios notat quòd eorum mulieres intecto capite ſint, & viri comam nutriant. Hæc ex parte uſque hodie permanere non poteſt dubitare, qui Achajam viderit.* Et in ſua ad laudatam epiſtolam præfatione Sanctus Joannes Chryſoſtomus inter varia Corinthiorum vitia enumerat & hoc: *Multi inter Corinthios circumibant & vagabantur comati, quos Apoſtolus jubet tonderi.* Et in vigeſima ſexta Homilia: *Viri comam alebant, ut qui verſarentur in Philoſophia. Et caput operiebant orantes & prophetantes. Quod quidem utrumque erat legis Græcorum.* Demonſtrat non ſolis viris, ſed etiam mulieribus fuiſſe tunc prophetiæ gratiam, & pergit: *Apoſtolus virum non ſemper cogit eſſe aperto capite, ſed ſolum quando orat. Mulierem autem ſemper jubet eſſe non nudo & aperto capite. Oſtendit quòd non ſolum tempore orationis, ſed perpetuò eam oportet habere caput opertum. In viro autem non de capitis tegumento, ſed de coma tractat oratio. Nam tunc ſolum jubet caput aperire, quando orat, comam autem alere ſemper prohibet.* Varias, ex quibus procera Cæſaries virum dedeceat, adducit rationes, & concludit: *Etiamſi tunc contendebant Corinthii, nunc univerſus terræ orbis hanc admiſit legem, & cuſtodit.* Utique legem de virilis capitis tonſura. *Tanta eſt potentia Crucifixi.* Duo igitur in Corinthiis culpavit Apoſtolus. Primò, quòd viri gentilem in morem orarent velato capite. Deindè, quòd gentilium Philoſophorum affectarent & ſapientiam & habitum, atque ita alerent proceram cæſariem. Quod enim gentiles Philoſophi *Pallio albo, & capitis capillitio Philoſophiam metirentur*, in prima oratione de Divina Providentia teſtatur Theodoretus.

De antiqua Judæorum Laicorum tonſura habet lex in libro Levitici: *Neque in rotundum attondebitis comam.* Rationem dat Sanctus Prophe-
Cap. 18. ta Hieremias, dicens de Saracenis & aliis vici-
Cap. 9. nis Judæorum gentibus: *Attonſi ſunt in comam.* Suum populum etiam comæ forma diſcerni ab illis Dominus voluit. Quæſtio eſt, quid ſit attonderi in comam? In laudati Prophetæ commentario Theodoretus non de cæſarie, ſed de barba videtur intelligere, ſcribens de Iſmaelitis, & Cethuræ poſteris: *Propheta hos vocat circumtonſos facie, quia pilos genarum vellere conſueverant.* Reſpondeo lucidè exponi à Theodoro Mopſueſtiæ Epiſcopo: *Comam ad occipitium promittentes Saraceni, partem ſolummodò tondent, quæ fronti imminet. Hos hodiè Gentiles appellamus.* Et de antiqua Venetorum apud Græcos factione ſcribit in Arcana hiſtoria Procopius Cæſarienſis: *Fa-* Cap. 7.
ctioſi comere cæſariem, ac novo quodam & Romanis alieno cultu recidere. Nam mento & aliis intonſis, quæ Perſarum morem prolixè lubebat promittere, ſinciput capillitio ad tempora uſque mudarunt, coma ad occipitium promiſſa, ut Meſſagetæ ſolent, nulla lege diffluere. Et hunc habitum Hunnicum appellavere. Et de Imperatore Juſtiniano ſcribit Georgius Cedrenus: *Erat capite ad comæ pulchritudinem nonnihil detonſo.* Ita fuiſſe ex ejus apud Ravennam antiqua effigie oſtendit in arcanæ hiſtoriæ commentariis Nicolaus Alemannus, & adjungit: *Venetorum, quibus favebat Juſtinianus, his erat habitus.* Et iterum: *Non Hunnorum, non* Cap. 14.
Meſſagetarum, ſed Saracenorum proprium fuiſſe hunc habitum, alii narrant. Hæc ergo eſt non in Cap. 7.
totius capitis, ſed in ſolius faciei rotundum attonſio, quam ſuo populo Deus olim interdixit. Et ſic Theodoretus nec à ſacro textu diſſentit, nec à Mopſueſtienſi Theodoro. Porrò Saraceni vellebant, Hunni barba veſtiebant genas: hinc Venetorum habitum Procopius rectè appellat Hunnicum.

Et ad hæc Sancti Ezechielis de Judaicis Sacerdotibus verba, *Caput ſuum non radent, neque comam nutrient, ſed tondentes attondebunt capita ſua*, ſcribit Sanctus Hieronymus: *Perſpicuè demon-* Cap. 14.
ſtratur, nec raſis capitibus, ſicut Sacerdotes cultoreſque Iſidis atque Serapidis, nos eſſe debere, nec rurſum comam dimittere, quod propriè luxurioſorum eſt, barbarorumque & militantium, ſed ut honeſtus habitus Sacerdotum facie demonſtretur. Septuaginta Interpretes ſic habent: *Capita ſua non radent, & comas ſuas ad preſſum non tondebunt, ſed operientes operient capita ſua.* Et laudatus Hieronymus commentatur: *Juxtà quod dicimus, nec calvitium eſſe novacula faciendum, nec ita ad preſſum tondendum caput, ut raſorum ſimiles eſſe videantur, ſed in tantum capillos dimittendos, ut operta ſit cutis.* An non ſoli Sacerdotes & Levitæ, ſed omnis Hebræorum populus fuerit ad talem tonſuram obligatus, eſt alia quæſtio. Legem fuiſſe univerſalem affirmat in opere adverſum Acephalos, publicatus per Jacobum Gretzerum, Anaſtaſius Sinaita. Affirmat Domino noſtro etiam capillos fuiſſe ſuo tempore detonſos, & adjungit: *Ju-* Fol. 167.
dæis enim capillos tondere præceptum erat, non nutrire. Excipe tamen Nazaræos, quorum ſingularis & votiva cæſaries erat congruum iſtius temporis Sacramentum. Quidquid ſit de Judæis, omnis fidelis Chriſtianus per Baptiſma conſecratur in Sacerdotem & mores Sacerdotales, ideoque iſtam tonſuram Apoſtoli introduxerunt in Eccleſiam, & nobis omnibus ſunt conati imponere.

Et iſtius Canonis, licet antiquum abuſum apud quoſdam Corinthios ſuo tempore adhuc duraſſe teſtetur Sanctus Hieronymus, Orientalis Eccleſia fuit olim obſervantiſſima. Et in Chriſtiano Pædagogo ſcribit Clemens Alexandrinus:

Lib. 3. Cap. 11. xandrinus : *De pilis autem ita videtur . Viro-*
rum quidem caput ne ſit birſutum , niſi fortè pilos
criſpos babeat . Intorti autem capilli ne à capite ni-
mium demittantur , in comam muliebrem delabentes .
Plures iſtius tonſuræ utilitates enumerat , & ad-
dit de capillatura mulierum : *Alienorum capillo-*
rum appoſitiones ſunt omninò rejiciendæ , & exter-
nas comas capiti adbibere eſt maximè impium , quæ
mortuis pilis cranium induunt . Cui enim manum im-
ponit Presbyter ? Cui benedixit ? Non mulieri quæ
ornata eſt , ſed alienis capillis , & per illos alieno ca-
piti . Alienos capillos damnat in ſolis fœminis ,
quod iſtam noſtri ſæculi fœditatem tunc io Ægy-
pio viri penitus ignorarint. Et de variis monacho-
rum moribus ſcribit in Catholicæ fidei expoſitio-
Cap. 13. ne Sanctus Epiphanius : *Quidam prolixiore coma*
palam & in omnium oculis procedunt . Et infrà :
Nonnullis prolixior coma placuit , ſanctioris videli-
Cap. 23. *cet Inſtituti cauſa . Id quod ſuaptè voluntate , ſine*
Evangelii Præcepto aut Apoſtolorum approbatione fa-
ciunt. Nam Apoſtolus Paulus formam ejuſmodi atque
cultum abdicavit . Ex iſto grege erant illi Mona-
chi , qui ex Oriente in Africam advenæ oovellum
Iſthic Monachiſmum inquietabant , & de quibus
ſcribit in libro de Monachorum opere Sanctus
Auguſtinus : *Illi venalem circumferentes bypocriſim ,*
Cap. 32 *timent ne vilior babeatur tonſa ſanctitas , quàm*
comata , ut videlicet qui eos videt , antiquos iſtos
quos legimus cogitet , Samuelem & cæteros qui
non tondebantur . Urique Nazaræos . Pergit
Lib 8?. in Panario Sanctus Epiphanius : *Eſt & alia*
Cap. 6. *vivendi forma ac diſciplina , qua venerandi fratres*
noſtri utuntur , qui in Meſopotamia domicilium fixe-
runt . Qui & comas muliebrem in modum promit-
tunt . Affirmat iſtam formam eſſe ab Eccleſiæ Ca-
tholicæ & Apoſtolorum doctrina prorſus alie-
Cap. 7. nam , atque adjungit : *In Apoſtolorum conſtitutio-*
nibus Divino ſermone & dogmate præſcribitur , ne me-
retricius cultus & ornatus uſurpetur , ac per arrogan-
tiam & faſtum affectata quædam juſtitiæ ſpecies in
congreſſu & conſuetudine præferatur. Illud enim Na-
zaræis dumtaxat ob figuram congruebat . Sanctum &
devotum Nazaræorum caput ſignificabat mundi
votum & venturum caput Chriſtum Dominum :
Iſtius per capillos coopertio repræſentabat
hujus abſconditum ſæculo , & antiquæ legis
multis ſcematibus tectum myſterium . Hoc jam
toti mundo prædicatum & revelatum eſt , ideo-
que nemo amplius poſſit caput pilis velare . Hinc
& Nazaræi ſuo tempore deponebant votivam cæ-
ſariem : Ita à novo Teſtamento faciendam Chri-
ſtiani myſterii revelationem prænuntiabant .
Moſaicum iſtorum capillorum Sacramentum eo-
dem modo exponunt Sanctus Iſidorus Hiſpalen-
ſis Epiſcopus , & alii Latini . Porrò ſolos iſtos
Monachos , nullos Laicos de nutritis capillis ar-
guit Sanctus Epiphanius : Quòd nempè Orien-
talis , ubi ille docuit , diœceſeos populus iſtam
petulantiam ignorarit . Et in hoc cardine pen-
det alia per Sanctum Auguſtinum adducta iſto-
Cap. 33. rum Monachorum ineptia : *Jam illud , ſi dici*
poteſt , quàm ridiculum eſt , quod rurſus inveniunt
ad defenſionem crinium ſuorum . Virum , inquiunt ,
probibuit Apoſtolus babere comam . Qui autem ſe-
ipſos caſtraverunt propter regnum Cœlorum , jam non

ſunt viri . Quod per abolitum Nazaræ
cramentum viderent ſe non poſſe deſe
terarunt ſe noo eſſe viros , ideoque ad ſ
teodi Apoſtolicam legem , à cunctis
conſtanter obſervatam . Et hinc in il
exclamat Sanctus Auguſtinus : *O deme*
gularem .

Porrò hodiernæ Romani Clementis
cæ Conſtitutiones hæc habent : *Pulcbr*
Deo tributam ne inſuper ornes , quin poti
eam modeſtè apud bomines , non capillum
imò conſcindens & concerpens , ne pexus
tus , aut unguentis delibutus , eas muli
pellicias , quæ ſic capi , aut capere ſolent .
Tibi , qui fidelis es & bomo Dei , non li
comam , & in unum colligere . Hæc enim .
& mollities . Neque effuſam geſtare , ne
minatam , neque facere ut tumeſcat . P
carpendo & criſpando formare . Neque ſ
dere . Proceram viri comam dumtaxa
rate , non de affectata aut oſteotata j
guit , ideoque hæc à laudatis per Ep
Conſtitutionibus ſunt aut alteræ , au
Et in ſuo tempore graſſantia adoleſce
concionatur , in quinquageſima ſupe
Matthæum Homilia Sanctus Joannes
mus : *Ego arbitror numquam fuiſſe Rom*
peratorem , qui ſe propter tropbæa ſua jact
tum luxu perditi adoleſcentes ob calceorum
ob veſtes ſcitè conſtructas , ob cæſariem
pilæ tonſoris opere circumductam . Et i
ma ſeptima Homiliæ declamat adver
chorum viria : *Aliqui religionem eſſe puta*
vam , capillos capiti nutrire , quod ex p
& non parvum dedecus adfert . Et in te
ne de Sancto Propheta Job ſcribit :
flentes multi nutriunt comam , ille auter
Quare ? Id nimirum eſt propoſitum ei q
contrariam in formam conſtituat babitu
noratur coma , ſignum eſt fletus tonderi
tondetur , ſignum fletus eſt non tonderi . U
à flentibus contraria ſumitur figura . Sanct
Idumæus , & in proſperitate occipitii
aluit , atque attonſionem . Pro Levit
In rotundum non attondebitis comam ,
tus legit , *Non facietis Siſoen ex coma*
ſtri , atque interpretatur : *Siſoen quidar*
tati ſunt capillos de induſtria criſpos facto
rò exiſtimo lege aliud interdici . Nam mo
Græcos capita puerorum non attondere ,
capillos promitti , & bos poſteà dæmonibu
Affirmat eſſe morem gentilem : Quòd
ri Chriſtiani etiam parvulos ſuos tonde
mandatum Apoſtoli . Laxata tamen
poſtmodò permiſit parvulis longos
& ipſorum primam tonſuram , tanqu
tias , alicui ſancto dedicabat .

Etiam in Abbatis Apollinis laudem
Lauſiaca hiſtoria Palladius Helenopoli
ſcopus : *Apollo multum reprebendebat*
comam nutriebant . Et in neſcio quem
& comatum militem Joannem ſcribit
fratrem Sanctus Syneſius Ptolomaidis
poli Epiſcopus : *Nullus capillum , qui*
ſit , fovet . Hunc verſum affirmat eſſe n

bium, ſed oraculnm. Et neſcio quem Theaonm,
quòd iotortos crines gereret, graviſſimè arguit
Lib. 1. Iſidorus Peluſiota, affirmans adverſari noſtræ
Ep. 461. profeſſioni, qua baptizandi renontiamus Diabo-
lo ac mundo, & omnibus ipſorum pompis. Va-
Cap. 42. gos & comatos Eremitas graviter arguit, & ton-
deri mandat etiam Trullana Synodus. Et de la-
pſam diſeiplinam reparante Imperatore Theophi-
lo ſeribit Georgius Cedrenus: *Theophilus, quia*
à natura paucos capitis capillos babebat, & erat re
calvaſter, ideò edito Edicto juſſit crines ab omnibus
tonderi, neque ab ullo Romano ultrà collum demiſſos
geſtari. Et auxit Edictum gravi flagrorum ſupplicio,
priſcorum Romanorum virtutem revocare ſtudens.
Verùm reſnrmatio aut non obtinuit, aut noo
permanſit. Etenim in Reſponſo adverſus quin-
tam Phntii calumniam ſcribit Æneas Pariſienſis
Epiſcopus: *Græcorum Laici, fœminarum more,*
contrà interdictum tonantis Apoſtoli comas nutriant.
Affirmat eſſe fœmineum cultum, damnari ab
Apoſtolo, ideoque à Latinis non admitti. Et
Conſtantinopoli apud Patres Prædicatores reper-
tus tractatus: *Græci nequaquam venerantur præ-*
ceptam Apoſtolicum, Vir ſi comam nutriat, igno-
minia eſt illi. *Omnes enim maximo ſtudio incremen-*
tis operam præſtant. Hujus lapſus Clerici maxime
ſunt rei. Et etiam, quos nullo modo decet, Mona-
chi. Etenim in coronæ modum, ſicut regula præci-
pit, tonſuram capillorum non faciunt, ſed penè ut
mulieres in fronte dividendo diſcriminant, ſervatis
undique capillis, ut colli nuda & aurium cartilagines
protegant. Et adjungit: *Mulieres deſerto naturali*
cultu capillorum, denſiſſimis mortuorum comis ſubor-
nantur. Hanc fœditatem notat in ſolis fœminis,
adeoque profitetur à Græcorum viris etiam
tunc fuiſse adhùc ignoratam. Et iſtum viro-
rum exceſſum meritò notat Cardinalis Hum-
bertos.

Etenim Apoſtolicum Canonem Latina olim
Eccleſia religioſiſſimè cuſtodivit. Lucet ex Ter-
Cap. 7. tulliani libro de velandis virginibus: *Sæculum*
Dei æmulum virgini cæſum capillum decori mentitur,
quemadmodum & puero permiſſum. Utrumque aſ-
firmat adverſari Apoſtolo, qui omnem fœminam
ſuis etiam capillis velari juſſit, omnem virum
tonderi. Adverſum abnſum notat in ſolis genti-
libus: Quòd Chriſtiani Apoſtolo paſſim obedi-
rent. Et in prima ſuper trigeſimum ſecundum
Pſalmum concione declamat Sanctus Auguſti-
nus: *Non benè tonſus es, dicit vir gravis laſcivo*
adoleſcenti, non te decet cum talibus cincinnis ince-
dere. Novit autem ille capillos ſuos placere neſcio
cui. Odit te reprehendentem vero judicio, & ſervat
in ſe quod placet pravo conſilio. Inimicum te putat,
quia turpitudinem demis. Fugit oculos tuos, & om-
ninò non curat, qua juſtitiæ regula reprehendatur.
Lucidè affirmat iſtam fœditatem graſſari in ſolis
laſcivis adoleſcentibus. Et in ſermone de tempo-
re concionatur: *Habitus impudicus corporis eſt*
Ser. 247. *nuncius adulterini cordis. Impudicus autem habitus*
in viris eſt inordinata capillatura. Et ad Euſto-
chium virginem ſcribit de hypocritis monachis
Sanctus Hieronymus: *Viros fuge, quos videris*
Epiſt. 22. *catenatos, quibus fœminei contra Apoſtolum crines,*
hircorum barba, nigrum pallium, nudi in frigoris
patientia pedes: Hæc omnia argumenta ſunt Diabo-
li. Et in litteris ad Maram Celedenſis Eccleſiæ Epiſt. 77.
Presbyterum: *Catenæ, ſordes, & comæ non*
ſunt diadematis ſigna, ſed fletus. Ex quo lucet
nec ipſum Auguſtum Principem tunc fuiſſe co-
matum. Raræ Latinorum Patrum in iſtum luxum
invectivæ evincunt olim non fuiſſe graſſatum.

Hieronymus ſuprà dixit iſtum luxum eſſe pro-
prium laſcivis, militibus & Barbaris. Quòd
nempè præter milites & laſcivos juvenes nemo Ro-
manus Apoſtolicum Canonem tunc prævaricare-
tur. Porrò inter varia Barbarorum ornamenta Cap. 10.
etiam Tertullianus in libro de velandis Virgini-
bus numerat *Cirros Germanorum*. Et de iiſdem
paſſim intelligimus hunc Eliberinum Canonem: Cap. 67.
Ne qua fidelis vel Catechumena comatos aut viros ci-
nerarios habeat. Eſt deſumptus ex eodem Tertul-
liano, qui in libro de fœminarum cultu decla-
mat ad omnes Chriſtianas: *Fruſtra laboratis or-*
natæ videri, fruſtra peritiſſimos quoſque ſtructores Cap. 7.
capillaturæ adhibetis. Et hoſce ſtructores in ſe-
cundo ad oxorem libro vocat *peregrinæ*, utique
Germanæ, *proceritatis cinerarios*. Germani tunc
non tantum comati erant, ſed & peritiſſimi cini-
flones, qui caleſactis intra cineres calamiſtris
noſſent polire crines, & in cirros ac annulos criſ-
pare. Hinc & Martialis ſcribit: *Crinibus in no-*
dum tortis venere Sicambri. Hanc artem lucri
cauſa circumferebant per omne Romanum Impe-
rium, apud delicatos ac delicatas erant grati,
admittebantur inter opulentarum familiarum of-
ficia, ideòque ipſos uti morum corruptores à fi-
delium, & catechumenarum mulierum famulitio
laudata Synodus proſcripſit. Proſcripſit à ſolis
fœminis. Quòd fideles viros iſta vanitas paſ-
ſim non occuparit. Et ad quinquageſimum ſe-
xti ſæculi annum ſcribit Martyr Theophanes:
Sub idem tempus genus prorſus inſolens atque incognitæ
Abares ei nomen, Conſtantinopolim advenit, & ad
ejus ſpectaculum, quod nuſquam viſi fuiſſent hujus
formæ homines, cuncta urbs eſt effuſa. Comas ſiqui-
dem à tergo longas admodum, tæniis revinctas &
implexas geſtabant. Quem capillaturæ nutritum
& ornatum etiam in antiquis Cynedis notat
Chriſtianus Clementis Alexandrini Pædagogus, L. 3. c. 3.
& proſequitur: *Ex gentibus quidem Galli & Schy-*
tæ comam nutriunt, ſed non immodicè colunt. Et
terribile quidem quid præ ſe fert denſum Barbari ca-
pillitium, & flavus ille color bellum minatur, ut qui
videatur cognationem habere cum ſanguine. Et hinc
devictorum Gallorum comam in ſervitutis ſignum fuiſ-
ſe detonſam à Francis victoribus ſcribit Humbal-
dus. Attamen Schytæ non aluere comam. Et-
enim de neſcio quo Hunno, qui ſunt omninò
Schytica gens, ſcribit Rhetor & Sophiſta Pri-
ſcus: *Erat bene & eleganter veſtitus, capite in ro-*
tundum raſo. Et addit de neſcio quo Francorum
Rege: *Vidimus eum Romæ, flava coma, & capil-*
lis propter denſitatem & magnitudinem ſuper hume-
ros effuſis. Et de occiſo per Burgundiones Fran-
corum Rege Clodomiro ſcribit Agatias Schola-
ſticus: *Clodomiro humi jacente, Burgundiones* Lib. 1.
promiſſam ipſius & laxam comam, & ad ſcapulas
uſque pertingentem conſpicati, confeſtim intellexe-
rant ſe ducem hoſtium interfeciſſe. Edicit intelle-
ctus

ctus cauſam: *Solemne enim eſt Francorum Regibus nunquam tonderi, ſed à pueris intonſi manent. Cæſaries tota iis decenter in humeros propendet. Anterior coma à fronte diſcriminata in utrumque latus deflexa. Neque verò quemadmodum Turcis & Barbaris impexa iis & ſquallida, ſordidaque eſt coma, vel complicatione indecenter cirrata, ſed ſmigmata varia ipſi ſibi adhibent, diligenterque curant, idque velut inſigne quoddam & eximia honoris prærogativa Regio generi apud eos tribuitur. Subditi enim orbiculatim tondentur, neque eis prolixiorem comam alere, facilè permittitur.* Conſonat ipſorum Salica lex: *Si quis puerum infra duodecim annos, ſive crinitum,*
Tit. 16. Cap. 1. 5. *ſive incrinitum, occiderit, culpabilis judicetur. Si quis puerum crinitum ſine voluntate parentum totonderit, culpabilis judicetur.* Per crinitum puerum intelligitur puer Regii ſanguinis. Hi omnes Barbari Pagani quinto Chriſti Domini ſæculo lacerarunt Romanum Occidentis imperium, quiſque ipſorum Dux invaſit ejus partem, multa ſanctorum tunc Epiſcoporum patientia, & doctrina eos fecit Chriſtianos. Et quia dilecta ab ipſis cæſaries non ſpectabat ad fundamentales Evangelii articulos, illam eis diſpenſatoriè iſti permiſerunt. Fecerunt quod circa imperfectos quoſdam Neo-Cæſarienſium ritus fuiſſe à Thaumaturgo Gregorio factum ſcribit in libro de Spiritu Sancto magnus Baſilius: Speraverunt à ſuis Succeſſoribus opportunè corrigendos.

Et hinc Chriſtiani Franci promiſſam capillaturam ſoli Regio generi conſtanter & dudum permiſerunt. Etenim Pragmaticum Childeberti Regis Edictum habet: *Nullus de crinoſis inceſtum uſum ſibi ſociet conjugio.* Et apud Sanctum Gregorium Turonenſem idem Childebertus de ſuis ex fratre Clodomiro nepotibus dixit ad fratrem Clotarium: *Mater noſtra filios fratris noſtri ſecum retinet, & vult eos regno donari. Debes velociter adeſ-*
L. 3. c. 18. *ſe Pariſiis, & habito communi conſilio pertractare oportet, quid de his fieri debeat. Utrum inciſa cæſarie ut reliqua plebs habeantur, an certè his interfectis regnum Germani noſtri inter noſmetipſos æqualitate habita dividatur.* Nempè inciſa cæſaries Regios pueros non tantum æquabat plebi, ſed etiam tanquam ſervilis nota reddebat regno indignos. Et hinc Arcadio carnifici venienti cum forcipibus & gladio, ac roganti: *An Nepotes inciſis crinibus vivere mallet, an utrumque jugulari?* Avia Clotildis reſpondit: *Satiùs mihi eſt, ſi ad regnum non evehuatur, mortuos videre quam tonſos.* Pergit Gregorius de Gundebaldo ejuſdem Clotarii verò
L. 6 c. 24. aut ſuppoſito filio: *Hic natus eſt in Galliis, & diligenti cura nutritus, ut Regum illorum mos eſt, crinium flagellis poſt terga demiſſis.* Verùm Clotarius illum oderat, ideoque ad ſe adducto *comam tonderi juſſit*, dicens, *Hunc ego non generavi.* Tonſura fecit ex Regio plebeium. Et de Chilperici Regis filio Clodoveo, quem trucidatum ac in Ma-
L. 8. c. 9. trona flumine ſubmerſum neſcio quis piſcatus, dixit ad Regem Guntramnum: *A cæſarie prolixa cognovi eſſe Clodoveum.* Plurima ſunt hujuſmodi teſtimonia & exempla. Quæ diſciplina adhuc viguit ſub genere Magni Caroli. Etenim Græcos, quòd fœminarum more alerent cæſariem contrà mandatum Apoſtoli, in

opere adverſum Photii calumnias argu
Pariſienſis Epiſcopus, & pergit: *Latini*
trire indignum ducunt, ut non muliebri cu
tiant; & ut Apoſtolo non repugnent.
ejus Canonem ſtrenuè urget Æneas,
affirmat apud ſuos citrà prævaricationen
Et de Boadmundo Siculorum Principe
tertio decimo Alexiados libro Anna C
Capilli ſubflavi, catenùs promiſſi ut aures
non etiam more gentis humeros flagellaren
enim inſaniebat iſtam inſaniam comæ ſi
Per gentem intelligit Francos, atque
promiſſam cæſariem tunc apud illos fuiſ
ſam omnibus. Nempè poſt exſtinctam
gni Caroli genere variam diſciplinam l
licentia intraverat. Quòd tamen nc
Franci ſectarentur iſtam inſaniam,
Anna profitetur.

Verùm errat Boadmundum fuiſſe
Fuit enim Nortmannus. Et hæc gen
ex quo Chriſtiana, ſemper fuit tonſa i
Hinc enim de Guilielmi Siculorum Re
tu, captam Theſſalonicam deprædant
in Andronico Comneno Nicetas Chon
lites obviorum civium capillos ambabus ma
prehendebant, ac illis opus eſſe dicebant
rum more in orbem tonderentur. Et I
Iſaaci Angeli filio Alexio, Latinum
& ad Latinos ob poſtulanda Patri auxi
te, pergit: *Coma in orbe tonſa, & lat*
duta, perductus eſt in Siciliam. Licet
norum virile genus exſtinctum eſſet in
illic tunc Svevi dominarentur, No
tamen tonſura manſit, ideoque & ipſ
pſit Alexius. Volebat eſſe ſimilis Reg
rorio. Et de Guilielmo Anglici Reg
ſtore ſcribit in Frederici ad Sanctun
Abbatis vita Matthæus Pariſienſis.
ſervitutis neſcientes, more Nortmannor
tendere cogebantur. Et hinc lucet A
comatos, & Nortmannos ſemper fuiſ
Verùm Guilielmi genus non tanta, q
cardorum in Sicilia poſteri, conſtant
deſtiam tenuit. Etenim de vaſtata
lium & ſucceſſorem Guilielmum diſci
Guilielmus Malmesberienſis: *Tunc*
nium, tunc luxus veſtium, tunc uſus ca
arcuatis aculeis eſt inventus. Et ad vig
num fratris & ſucceſſoris Henrici an
in primo novellæ hiſtoriæ: *Accidit*
quod mirum videatur crinitis noſtris,
quid nati ſint, in muliebris ſexus
pillorum longitudine ſe ipſos transfor
dam provincialium militum magno cr
ſuperbiens, conſcientiaque ſtimulante
viſus eſt ſibi videre in ſomnis, quaſi
capillorum ſuorum criniculis ſuffocaret
mno excuſſus, quidquid ſuperfluebat
tò abſcidit. Exemplum cucurrit per
ficut recens pœna mentem movere ſo
penè milites ad juſtum modum crines
di æquanimiter tulerunt. Sed non diu ſt
ſtitas. Vix enim anno elapſo, cuncti qu
les eſſe videbantur, in pejus vitium reci
gitudine capillorum cum fœminis certab

crines deficerent, *involucra quædam innodabant*, *obliti vel potiùs ignari Apoſtolicæ ſententiæ*, *Vir ſi comam nutriat*, *ignominia eſt illi*.

Fictorum capillorum fœditatem damnari jam ſuprà audivimus etiam à Clemente Alexandrino, ac ab Orthodoxo adverſùm Græcos Scriptore, reperto Conſtantinopoli apud Patres Prædicatores. Eandem damnat in libro de mulierum cultu Tertullianus. Mulieres, quæ in collyridarum aut ſpuctorum formam effigiabant ſuos capillos, arguit, atque proſequitur: *Si non pudeat enormitatis*, *pudeat inquinamenti*, *ne exuvias alieni capitis*, *forſan immundi*, *forſan nocentis & gehennæ deſtinati*, *ſancto & Chriſtiano capiti ſupparetis*. Spucta enim & collyridæ, quòd notandæ eſsent altitudinis, ſine alienis capillis vix ſtrui poterant. Et adverſùm vanas, ac de ſua veneranda ætate erubeſcentes vetulas ſcribit ad nobilem Marcellam Sanctus Hieronymus: *Nec numerus annorum poteſt dicere quòd vetulæ ſint*, *quæ capillis alienis verticem ſtruunt*. Hi omnes Doctores agunt in ſolas fœminas, atque ita certum eſt iſtam fœditatem tunc omnibus ubique viris fuiſse ignotam: Eam igitur ſub Henrici primi, aut certè ſub ſecundi Guilielmi regno peperit nobis Anglia. Et quòd monſtrum diu non fuerit egreſſum iſta inſula, ſuadet Everardi Archiepiſcopi ſub Martini quinti Papatu celebrata Saliſburgenſis Synodus: *Quædam mulieres faciunt ſuis peplis*, *crinibus aliis*, *atque capitis ornamentis*, *ac ſi antè & poſt facies habeant monſtroſas*. Alienos crines etiam ipſe culpat in ſolis fœminis. Quidquid ſit, adverſùm Anglicanos abuſus ſanxit in ſua Londinenſi Synodo Sanctus Anſelmus: *Ut criniti ſic tondeantur*, *ut pars aurium appareat*, *& oculi non tegantur*. Reparavit antiquam Normannorum tonſuram. Exſtat Synodus apud Guilielmum Malmeſberienſem. Quòd iſta diſciplina adhuc paſſim apud Italos vigeret noni Leonis tempore, evincit præſens Diploma Cardinalis Humberti. Adeò apud nos vigebat in hujus ſæculi exordio, ut paucis hinc indè nobilitatis titulo comatis adoleſcentibus cincinnos humaniorum litterarum Profeſſor deformiter in ſchola adſcinderet, imò & virgis caſtigaret. Avitam modeſtiam adversùs naſciturientem abuſum ita firmabat.

CAPUT XVI.

Exponitur principale crimen Michaelis Cerularii.

DUm Conſtantinopolitanæ urbi à Carolo Andegavenſi Siculorum Rege Imperator Michael Paleologus timeret graviſſimè, poſt defunctum ejus fratrem Sanctum Ludovicum Francorum Regem vidit ſibi nullam ſupereſſe auxilii ſpem, niſi à Romano Pontifice, cujus inflectendi unicus modus eſt unio & pax Eccleſiarum. Hinc ad Joſephum primum Patriarcham, Primates Epiſcopos, & magnæ Eccleſiæ Clerum eſt multa concionatus de extinguendo ſchiſmate, & omnes ſunt ejus ſermonibus adſtipulati. Verùm ſolo ore: veriti offendere tantæ auctoritatis Principem. Rationem edicit Georgius Pachymeres: *Utrumque illis certum erat perſtare deinceps quoque* L. 5. c. 10.
in ſemel adita poſſeſſione auctoritatis independentis, *qua Eccleſiam*, *ut prius*, *ab omni abſolutam alieni Primatus ſubjectione ſe fixum habebant tuituros*, *ne cauponum & illiberalis ſortis homuncionum ſubjici umquam ipſos*, *quod abominabantur*, *judicio contingeret*. Addit ipſos à noſtris moribus ac ritibus fuiſſe alieniſſimos, *præſertim tamen à ſpirituali imperio*, *& auctoritate in rebus Eccleſiaſticis ſuperiori agnoſcenda Latinorum*. Ob Regii pueri Joannis Ducæ barbaram excæcationem excommunicatus idem Princeps, quòd ad ſibi pœnitenti reddendam communionem inducere nullis rationibus valeret Arſenium Patriarcham, paſſim in populum ſpargebat: *Quoniam Patriarcha palam con-* Lib. 3.
temneret ſacros Canones, *dari pacem lapſis jubentes*, *tempus eſſe recurrendi ad Papam Romæ ſedentem*, *& ab eo ſuppliciter petendi ſalutare peccati remedium*. Noverat enim ab Arſenio nihil magis horreri, quàm vel ſolum cogitatum de recipiendo Primatu Romani Pontificis. Græci cunctos nos Latinos pro barbaris habent & abjectis homuncionibus, ideoque & noſtrum Pontificem cenſent indignum, cui capita ſubmittant. Eſt ramus diabolicæ ſuperbiæ, qua cum aſseclis Lucifer nec Divinæ Majeſtati voluit ſubjici, ſed independens eſse ſui juris.

Et hæc ſuperbia eſt capitale crimen etiam Michaelis Cerularii, ipſumque ſeduxit. Uti ſuæ gentis Auguſtis Principibus, ira Romanorum Epiſcopis noluit ſubeſse. Quin & cum Photio eſse voluit novus Papa, novus totius Chriſtianitatis Œcumenicus Epiſcopus, Princeps Epiſcoporum omnium, ac Patriarcha omnium Patriarcharum. Hinc enim, quod Photius numquam præſumpſerat, aſſumpſit purpureos compagos. Nec propter ſuperiùs enumerata, quæ nobis impegit, crimina credidit degradatum aut exſtinctum Papatum, ſed ad habendum ſuperbiæ fucum finxit iſta mendacia. Non igitur Euſebianæ, quæ Chriſtianitatis Hierarchiam eſse inter tres æquales Patriarchas Ariſtocraticam dixit, factionis ſchiſma, ſed Photii, qui unà cum Imperialibus Papalia privilegia blateravit tranſlata Conſtantinopolim, factum tentavit reſumere & firmare. Lucet ex noſtri noni Leonis ad ipſum litteris: *Nova ambitione Alexandrinum & Antiochenum Patriarchas*, *antiquis ſuæ dignitatis privile-* Epiſt. 6.
giis privare contendens, *contrà omne fas & jus tuo dominio ſubjugare conaris*. Et ex litteris ad Imperatorem Conſtantinum: *Michael Alexandrinum & Antiochenum Patriarchas*, *antiqua ſua dignitate privare contendens*, *contra fas & jus ſibi ſubjicere nova ambitione contendit*. Et ad Petrum novellum Antiochiæ Patriarcham, qui ſuam promotionem confirmari poſtulaverat, multa de Michaelis in ſuam Eccleſiam violentia conqueſtus, Pontifex reſcripſit: *Pro ſancti Petri excellentia tertiam à Romana Eccleſia dignitatem retinet Antiochena*, *quam te defendere ſummoperè*

mo-

monemus, non tuæ gloriæ cauſa, ſed pro Sedis, cui ad tempus præſides, antiqua honorificentia. Nec revoceris ab hac intentione cujuslibet pompa vel arrogantia, quia conſtanter defendas honorem, quem Antiochenæ Eccleſiæ reliquerunt omnia Sanctorum Patrum Concilia. Ad quod utique, ſi oportuerit, maxima Mater, Romana ſcilicet atque prima Sedes, tam dilectæ ſibi filiæ, imò conſociæ, nuſquam & nunquam deerit. Quod ideo dicimus, quia quoſdam conari minuere antiquam dignitatem Antiochenæ Eccleſiæ audivimus. Michael illis ſe non dumtaxat anteponere, ſed ipſos ſuo dominio ſubjugare conabatur, ideoque eo ſenſu, quo magna Chalcedonenſis Synodus Sanctum Papam Leonem, ſe ſcribebat & titulabat Epiſcopum univerſalem. Eidem dominio ſubjugare Romanum Pontificem erat impoſſibile: Quod enim omnis Occidens jam dudum excuſſiſſet Orientis Imperium, vana erat ſine viribus ira. Hinc omnes cum ſuo Papa Latinos blateravit eſſe jam pridem degradatos ac anathematizatos hæreticos, ideoque & ab inſordeſcentia exſtinctum Papatum.

Hinc proceſſit & illa intolerabilis audacia, ad quam reſcripſit noſter nonus Leo: *Diſcat Fraternitas tua, ſaltem admonita, cautè & humiliter loqui, ne aliquando Dominus dicat & tibi*, Ex abundantia cordis os loquitur. *Scripſiſti ſiquidem nobis, quoniam ſi unica Romana Eccleſia per nos haberet nomen tuum, omnes Eccleſiæ in toto orbe terrarum haberent nomen noſtrum. Quid hoc monſtri eſt, Frater chariſſime? Romana Eccleſia, caput & mater Eccleſiarum, membra & filios non habet?* Noni Leonis nomen Michael raſit è ſacris Eccleſiæ tabulis, ſpondens reponere, & recitare ut Patriarchale, dummodò & Romæ recitaretur ſuum, utique tanquàm ſupremum atque Papale. Et hinc meritò reſcripſit Leo: *Quid hoc monſtri?* Ex eodem ſpiritu ſua ad Leonem Scripta jactat Michael in litteris ad Petrum Antiochiæ Patriarcham, & adjungit cauſam: *Id ea de cauſa fecimus, quoniam ipſum lucrari volebamus.* Et pergit de ipſius ad ſe Legatis: *Cum ad noſtram Humilitatem veniſſent, quis dicere poſſit, quanta ſuperbia & arrogantia uſi ſint? Cum nec triviali ſalutatione nos ſalutaſſent, neque ſua capita vel modicum quid inclinaſſent, & conſuetum nobis venerationem exhibere dignati fuiſſent, neque à tergo Metropolitarum nobiſcum in ſecreto congregatorum ſedere ullo pacto voluiſſent, ſed quaſi pro ipſorum contumelia id factum putaſſent.* Apoſtolicæ Sedis Legatos, licet Archiepiſcopos, ſedere voluit poſt dorſum ſuorum Metropolitarum: Quod nempè Romanum Epiſcopum jam non amplius totius Chriſtianitatis Primatem duceret, ſed ſimplicem ac ſibi ſubjectum Patriarcham. Quo in facinore exceſſit & ipſam Dioſcori Patriarchæ Alexandrini in Epheſino latrocinio inſolentiam. Hic enim magni Leonis Legatis ſecundum ſaltem obtulit locum. Et revera antiquiſſimus Canon & perpetua conſuetudo omnes Patriarchas ſemper honorarunt in ſuis Legatis, & his illorum locum etiam in plena totius Eccleſiæ Synodo tribuerunt. Undè Michaelis hoc facinus fuit uſque tunc inaudita contumelia.

Ex eodem principio Michael pergit a
Antiochiæ Patriarcham: *Jam verò q*
noſtras aures pervenit, quod tua Beatituc
in ſacris referat Dyptichis, nec non & io
Alexandriæ & Hieroſolymorum Patriarcha
duci poſſum, ut credam tanta vos ignorant
ri, præcipuè tuam incomparabilem virtute
trus repoſuit: *Quomodò debebam ego huc*
cris Dyptichis Papam referre, cum ſanc
Eccleſia ipſum non referat? Cum ego ſim i
ſiæ alumnus & æmulus, ut quivis alius, &
privilegia ſemper magnifaciens & veneran
ſtrà: *Et hac in re ego teſtis fidus ſum, &*
Eccleſiæ Proceres, quod tempore beatæ m
triarchæ Domini Joannis Romanus Papa
etiam nuncupatus, in ſacris Dyptichis hab
cum Conſtantinopolim quadraginta quinqu
nis veniſſem, inveni tempore beatæ memor
chæ Domini Sergii in ſacra Miſſa unà cum
ctiſſimis Patriarchis relatum. Quomodò
eadem relatio & commemoratio è medio ſu
quanam de cauſa, ignoro. Joannes ille
ſtantinopolitanus, ſed Antiochenus ſi
cha, ſecundo Conſtantinopolitano S
Romanis Pontificibus ſeptimo decimo
octavo Joanni coætaneus. Petrus er
Papalis nominis recitationem in omni
chalibus Eccleſiis eſſe antiquam, & ja
apud Conſtantinopolim factæ raſionis c
tari à ſe, ac de ipſis optare inſtrui. E
ra inſtructionem obedivit Michaeli
bus, ac iſtud nomen etiam ipſe raſit.
ejus litteras rectè commentatur Domi
nalis Baronius: *Memorare Lector, qu*
ſuperiori anno idem Petrus ad Leonen
Pontificem, & plenè ſenties ipſum eſſe
iis, quæ de Conſtantinopolitana Eccleſi
de qua valdè conqueſtus erat, quod ipſi
cha ſubjicere ſibi ſtuderet reliquos Patri
riit aut latet Petri Epiſtola: Fuiſſe a
trà Michaelem querimoniis dentatam
ſuprà laudatum Leonis Reſponſum.
manæ Eccleſiæ ſupremum Primatum
ſigniter profeſſus. Et jam Vertum
tat omnia. Radit Papæ nomen, ej
tiam excutit, & ſemetipſum atque
nam Eccleſiam contrà omnes Canon
tum poſtponit, ſed etiam ſubjicit
Conſtantinopolitanæ. Quod ipſum
cerint Alexandrinus ac Hieroſolymi
enim gemebant ſub Saracenis, adeo
ribus indigebant auxilio Regiæ civi
incertum.

At Romanum Pontificem ſibi ſubd
pus & labor. Audi frivolam rationem
bilem imperitiam Michaelis: *Noſti q*
Œcumenica Synodo huc uſque à ſacris Dyp
eſt Papæ commemoratio à noſtra ſanctiſſi
cum Vigilius Papa, qui tunc Romanæ pr
ſiæ, ad Synodum non veniſſet, neque
damnaſſet ea, quæ à Theodoreto adversù
dem & duodecim Sancti Cyrilli Capitula
Epiſtolam præterea Ibæ. Et ex eo temp
noſtra tempora Papam à noſtra ſanctiſſim
ſe ſegregatum. Et hinc de Patriarcha.

Papæ nomeo recitabat, conclodit: *Qua de cauſa incredibile omninò nobis viſum fuit, non adeò pro illis*, utique Alexandrino & Hieroſolymitano Patriarchis, *quam pro tua magna ſapientia, & ſingulari prudentia*. Petrus verò reſpondit: *Pudote neſcio quo pacto confuſus ſum, præcipuè verò tua cauſa, præſertim ſi eo pacto, quo ad aos ſtripſiſti, eadem ad alios ſtripſeris beatiſſimos Patriarchas, cum abſque diligeati inquiſitione & exacta rerum cognitione, quæ non geſta ſuut, ac ſi geſta eſſent, vano rumore impulſus protuleris*. Adducta enim Michaelis verba continent plures errores, quàm periodos. Et hinc Petrus proſequitur: *Quod de Vigilio Papa perperam dicitur, cum res noa ita ſe habeat, id quantum igaaviæ tribuat venerabiliſſimo Chartophylaci tuo, tute ipſe videris*. Oſtendit ſextam Synodum non ſub Vigilii, ſed ſub Sancti Agathonis Papatn fuiſſe celebratam, ac in ipſa non de tribus Chalcedonenſis Synodi capitulis fuiſſe actum, ſed adversùs hæreſim Monotheliticem: Iſtorum Capitulorum damnationem eſſe opus quintæ Synodi, & ad ipſam noluiſſe Vigilium comparere. Et hos fœdiſſimos errores, ut Michaelem videatur excuſare, tranſcribit in Chartophylacem, cujus erat quaſcumque Patriarchales litteras ſcribere & ſigillare. Erat enim os & manus Patriarchæ. Verùm addit Petrus: *Tute videris*. Etenim Theodorus Balſamon, dum Patriarchæ Theodoſii ageret Chartophylacem, neſcio quod erroneum de quapiam matrimonioli quæſtione Decretum ſcripſerat ac ſignaverat, & poſteà ipſum impugnavit. Hinc aliqui ipſum arguerunt de verſatili ingenlo, & ille his repoſuit: *Reſpoademus Chartophylacem, qui os Patriarchæ dicitur, ea tum ſcribere, tum dicere, quæ capitis ipſi vertex inſtar nubis & aquæ ſuppeditat. Ideoque nec culpaados aec laudaados nos putabit quiſpiam, qui vel rectè præſentem cauſam, vel è contrariò malè litteris complent ſumus*. Affirmat Chartophylacem Patriarchæ eſſe iſtud ipſum quod Baruch fuit Hieremiæ Prophetæ, ideoque omnem Diplomatum errorem aut laudem eſſe non Chartophylacis, ſed ipſius Patriarchæ. Habes hoc in opuſculo de ducendis ſucceſſivè duabus ab eodem ſobrinis.

Eadem principia reſpicit Petrus, & per circuitum affirmat Michaelem eſſe penitùs imperitum Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ. Etiam demonſtrat Papale nomen adhuc ſub Patriarcha Sergio ſecundo fuiſſe recitatum in omni ubique Patriarchali Eccleſia, Ideoque à Vigilii tempore noo fuiſſe raſum. Hunc è Petri Epiſtola locum laudat ad præſentem Chriſti Domini annum Dominus Henricus Spondanus, & ex ipſo rectè affirmat Alexandrinam, & cum Antiochena Hieroſolymitanam Eccleſiam uſque tunc manſiſſe in Romana communione, ac Papale nomen ſolemniter recitaſſe. Diſplicet hoc Anglicani ſchiſmatis fautori, qui à Sylveſtro Sguropulo ſcriptam Florentini Concilii Hiſtoriam multo fœdavit infidæ translationis mendacio, Roberto Creyghtono, atque in iſtius operis præfatione ſcribit: *Hoc falſiſſimum comprobatur ex Coriolani Summa, ut unum Summuliſtam ab alto ſubmoveam, qui ad vigeſimum nonum Canonem Œcumenicæ quartæ Synodi adnotat, non modò Alexaudrinos, ſed univerſam Ægyptum à Dioſcoro uſque ad Clementis octavi tempora, & anaum milleſimum quingenteſimum nonageſimum quartum Apoſtolicæ ſedis communionem aumquam expetiſſe. Si Romanæ Eccleſiæ firmitatem fortioribus argumeatis non ſtabiliunt Latini, aut Conſtantinopolitanæ levitatem diluunt, ut loquitur ille, vitem turpiter fefellit Ridica, ut eſt in proverbio*. Pauca verba tot habent errores, quot Epiſtola Michaelis Cerularii. Quod enim Ægypti Eccleſia à Dioſcoro uſque ad octavum Clementem fuerit averſata Romanæ ſedis communionem & obedientiam, eſt fabula cantanda apud pueros. Et Ambroſius Coriolanus, licet apud nos ſit parvi ponderis, tales ineptias nec ſomniavit. Et ubi Robertus didicit Michaelem Cerularium appellari Marcum? Sic aſſiduè appellat. Quocirca ſi ipſe Anglicani ſchiſmatis firmitatem fortioribus argumentis neſciat ſtabilire, profectò Ridica vitem fefellit. Porrò Antiochenus Petrus deformes adeò errores apertis oculis ſecutus, fefellit ac præcipiravit ſemetipſum.

Aliud ſuæ ſuperbiæ fundamentum Michael Cerularius deſumpſit à Photio: Auguſtæ ſedis & imperialium privilegiorum translationem è vetere Roma ad novam. Ab Othone primo Occidentis Imperatore ad Conſtantinopolitanum Imperatorem Nicephorum Phocam Legatus Luitprandus Ticinenſis Epiſcopus ſecum detulit Papales litteras, quibus Joannes duodecimus hunc titulabat Imperatorem Græcorum. Græcis omnibus adeò id diſplicuit, ut Nicephorus Patricius dixerit ad Luitprandum: *Papa fatuus, inſulſus, ignorat Conſtantinum Sanctum Imperialia ſceptra huc tranſtuliſſe, Senatum omnem, cunctamque Romanam militiam; Romæ verò vilia mancipia, piſcatores ſcilicet, cupedarios, aucupes, nothos, plebejos, ſervos tantummodo dimiſiſſe*. Nicephorus ſcribi ac titulari volebat *Imperator Romanorum*. Et quia tunc cum Romana Eccleſia communionem fovebat Græcia, de Eccleſiaſtico Primatu nulla eſt facta quæſtio. Hanc reſumpſit Michael, & ſequuta eſt ejus factio. Etenim in Jure Græco-Romano exſtans Byzantinorum Epiſcoporum catalogus dicit de Metrophane: *Hic regnante Conſtantino Magno factus eſt ab eodem Imperatore Patriarcha Conſtantinopolis*. Et in Meditato de Patriarcharum juribus Theodorus Balſamon affirmat Sanctum Sylveſtrum ab eodem Principe fuiſſe donatum Papæ titulo, & de erecto in Conſtantinopolim Byzantio pergit: *Cum Imperii ſceptra ex veteri Roma, Divina & ineffabili providentia, tamquam ex oleaſtro in olivam, huc translata fuiſſent, qui tunc Pontificia cum auctoritate throno hujus Eccleſiæ præerat, ſanctus ille Metrophanes ex Epiſcopo, nomine mutato, vocatus fuit Archiepiſcopus. Etenim idcircò prima Sancta Synodus univerſalis mentione hujus throni Conſtantinopolitani facta, Romæ veteris illi honoraria jura tribuit propterea, quod eſſet, ut ipſius verbis utar, nova Roma. Quemadmodum hæc ſecundo & tertio ejuſdem Synodi Canone declarantur*. Per primam Synodum non Intelligit Nicænam, ſed primam Conſtantinopolitanam. Et in ejus ſubſidium advocavit etiam vigeſimum octavum Chalcedonenſem

&

& trigeſimum ſextum Canonem Trullanum. Ad eandem translationem probandam Anna Comnena Conſtantinopolitanum omittit, & utitur ſolo Canone Chalcedonenſi. Verùm ab omni Latina Eccleſia proſcripti, quod ſacroſanctis Nicenis adverſentur, & damnati ſunt iſti Canones, & nequaquam Romanæ, ſed Alexandrinæ dumtaxat ac Antiochenæ, nec non & trium Autocephalarum Diœceſeon Cathedris intulerunt injuriam: Romanum Primatum firmant, Conſtantinopolitanum Epiſcopum illi nullatenùs æquant, ſed ſolummodò dant ſecundum in Eccleſia locum. Nulla umquam Synodus, uti hæc, Romanum Primatum exaltavit. Et Trullana, quod abeſſet Romanus Epiſcopus, & ſine ipſo noſſet ſe nihil poſſe, in ipſo Epiſcopalium ſubſcriptionum capite poſuit: *Locus ſanctiſſimi Papæ Romani*. Et immediatè poſt Patriarchas adjunxit: *Locus Epiſcopi Theſſalonicenſis*. Quod hic in Illyrico ageret vices Romanas. Papalia privilegia pendere ab Imperialibus, & cum illis eſſe translata, ideoque univerſalem totius Chriſtianitatis Præfectutam migraſſe Conſtantinopolim, primus ſomniavit Photius: & jam dudum ſepultas nugas Michael Cerularius reſumpſit.

Aliud pro fabula argumentum adducit in eodem de Patriarcharum juribus Meditato idem Theodorus Balſamon: *Nonnulli dicunt non eſſe permiſſum Alexandrino vel Antiocheno, verbi gratia, ut cum lampade vel face Patriarchali faciat iter ad urbem Imperatoriam, vel in aliam Diœceſim, exceptis illis provinciis, quæ per Canones ſunt illis attributæ*. Enumerat Patriarcharum privilegia, & in his affirmat pari loco habendum *& pauperem & opulentum*. Et proſequitur: *Tacere non poſſum, quin iis reſpondeam, qui audacter prædicant à dignitate Patriarchali removendos Antiochenum & Hieroſolymitanum. Quippe Canonibus ſtatutum eſt, inquiunt, nequidem recenſendos eſſe inter Pontifices, qui non vel extremo cum periculo ſe conferant ad ſuos Thronos à Barbaris occupatos, nec martyrii coronam præripiant*. Hoc argumentum maniſeſtè non eſt Michaelis Cerularii. Ejus quippè tempore ſola Alexandria ac Hieroſolyma, non autem Antiochena civitas erat in poteſtate Saracenorum. Uti nos Latini, ita etiam Græci captis & poſſeſſis per Saracenos aut alios Barbaros civitatibus dederunt & conſecrarunt Epiſcopos, & multis diſpenſatoriis gratiis exornarunt. Et dum illi ſuas incolere ac regere Eccleſias non permittebantur ab Infidelibus Tyrannis, paſſim habitabant apud Conſtantinopolim, modici & pauperes. Et uti noſtri Archiepiſcopi crucis vexillum, ita Græcorum Patriarchæ accenſam ſibi prælatam facem habent inter ſua privilegia. Splendorem iſtum ambo uſurpare nequeunt extrà ſuas Diœceſes. Hinc quidam dixerunt exules Patriarchas illo non poſſe uti in Regia præſertim civitate, ipſos eſſe miſerabiles ſolo nomine Antiſtites, ad reſidentiam obligati etiam cum martyrii periculo, aut ſanè eſſe indignos nomine & re Patriarchalis dignitatis. Dixerunt ſolum Conſtantinopolitanum eſſe verum Patriarcham, ad illum jam tranſiiſſe omnis Chriſtianitatis præ-

fectutam, & iſtud requiri ad Eccleſiæ un
Et addiderunt rationem: *Cum Divini*
Canones velut aryipeudio quodam Patriarc
tuor orbis partes diſtribuerint, qui fit ut ip
ſtatuta tranſgrediens, velis, eas inſtar uniu
Provinciæ, quæque diviſa ſunt rectè, mal
dere. Laudant dumtaxat quatuor Patr.
Quod Romanus, ob ſuperbiam amiſſo
ſalis Epiſcopi titulo, erederetur à Pat
ium cœtu avulſus, ideoque & animo
Theodorus Balſamon ipſius converſione
tidiè exſpectaret. Iſti, inquam, arguer
Theodorum, quod ſemel ſtatutum C
nopolitanæ Cathedræ ſupremum Primat
velleret, & Eccleſiæ Hierarchiam jux
bianæ factionis principia divideret in
Patriarcharum Ariſtocratiam. Hanc ill
toto conatu iſtius opuſculi, & adverſa a
ta refutat.

Quocircà ſupremum illum Primatum
tius, nec Michael Cerularius potuerun
re. Aut ipſimet, aut ipſorum ſucceſſor
ſunt. Etenim in commentariis ad Ph
mo-Canonem præfatus Theodorus præd
mano Pontifici donata à Magno Co
Regis ornamenta, atque adjungit: *Q*
da Synodus dedit Archiepiſcopo Conſtanti
omnia Papæ Romani privilegia, conati
nulli Patriarchæ, ut ille Cerulas & Do
chael, & alii eadem ſibi privilegia arrogar
non rectè ceſſit. Et in memorato de P
rum juribus opuſculo ſcribit: *Video*
nopolitanum Archiepiſcopum nullo Papæ
ſemet ornantem, quippe nec Regni corona
ſecundum id quod Sancti Conſtantini ſtatut
tatur, nec cum coccineis calceis, ut ibiden
velut in ſpectaculo ſemet exhibet, nec ali
Romæ veteris Papæ privilegium uſurpat.
corum Patriarchæ, ita & ipſorum Au
cipes inſolentem Michaelis ambitum &
alienæ poteſtatis rapinam non tulerut
ita hi purpureos compagos & alia
ornamenta, illi ſupremum totius Ec
matum neſcio cui ejus ſucceſſori exc
Et hinc confictam ab Euſebiana fac
ſtocratiam defendit conſtantiſſimè d
dorus, & proſequitur: *Primus Pat*
versùs ſecundum ſeſe non effert, neque ſe
versùs tertium, ſed cum inſtar quinque ſ
pitis unius apud populum Chriſtianum hab
gnitate nihilominùs pares ſunt in omnibu.
capita ſanctarum per univerſum orbem
jure dicantur, locum in eis diſcrimen a
ſtatutum habere non poteſt. Cum Eu
ctione affirmat omnes quinque Patri
divino jure pares per omnia, & ſola
la poteſtatis prærogativa unum præp
ideoque nullo humano Canone aut
to hæc poſſe immutari. Hoc docet
taxat contrà Romanum, ſed etiam c
ſtantinopolitanum. Et quidem Rom
que profitetur eſſe primum: Adeò
Michaeli Cerulario. Iſtam item Ar
exiſtimat non obeſſe unitati Eccleſi
que enim Patriarchas, tamquam qu

ſtiani corporis ſenſus, affirmat uniri in Chriſto
capite, ideoque in illo eſſe unum: Unum Vi-
carium Caput Eccleſiarum. Addit Auguſto Prin-
cipi eſſe plenam & temporalium & ſpiritualium
poteſtatem, illi ſubeſſe Patriarchas, atque ita
etiam viſibile Eccleſiæ caput eſſe perſona unum.
Ex eodem principio de Imperatore Manuele Pa-
læologo ſcribit Laonicus Chalcondylas: *Diade-*
Lib. 4. *mate caput filii cingens Manuel, eum Regem & Pon-*
tificem Græcorum eſſe juſſit. Ex eodem fonte prodiit
Anglicani ſchiſmatis ſomnium de ſuprema pote-
ſtate Regis in Eccleſiam. Videre id poſſis in pro-
fano opuſculo Stephani Gardineri Epiſcopi Vin-
toniensis, qui tamen poſteà rediit ad ſanam
mentem.

Eandem ſententiam in opere de Papæ Primatu
conſtanter defendit Nilus Cabaſilas Archiepiſco-
pus Theſſalonicenſis, ſcribens de cauſa ſchiſma-
tis: *Neque verò illud in cauſa eſt, quod Latini af-*
firmant, nos nobis Primatum arrogare velle, & in
ſecundis poſt Romanum Principatum nolle conſi-
ſtere, ſimulque idcircò pacem detractare. Neque
enim unquam cum Romana Eccleſia de Primatu con
tendimus, neque de ſecundo loco nunc agitur. Sed ne-
que vetus conſuetudo, neque Patrum Decreta nos la-
tent, quibus Romana Eccleſia antiquiſſima omnium
Eccleſiarum declaratur. Alioquin neque æquum fuerit,
ut id quod inficiamur, nobis objiciatur. Et infrà:
Primatus, quem Romanus Epiſcopus obtinet in alios
univerſales Epiſcopos, ſeu Patriarchas, *non eſt æ-*
qualis ei, quem obtinet Epiſcopus unius gentis in ſub-
ditos. Illic enim Primatus ordinis tantum eſt, &
in verbis magis quam in rebus poſitus, cum in pluri-
mis æqualitas ſpectetur. At verò in iis, qui Prima-
tum obtinent alicujus gentis, non item: Sed æquali-
tas quidem in verbis, Primatus verò in rebus. Et
in ſequenti libro: *At verò dicere eandem eſſe ratio-*
nem Papæ ad Conſtantinopolitanum, quæ eſt ipſius
Conſtantinopolitani ad Cæſarienſem, vel ad aliam
quemvis Epiſcoporum qui ſub ipſo ſunt, quo pacto
non omninò durum ſit? Romanus enim Epiſcopus re-
ſpectu Conſtantinopolitani primus dicitur, veluti hoc
ſecundum ordinem obtinente. Nequaquam verò
Conſtantinopolitanus reſpectu Cæſarienſis ita primus,
tanquam illo ſecundas partes obtinente, ſed Conſtan-
tinopolitanus ita eſt primus eorum, qui ſub ipſo ſunt,
tamquam ſolus, & tamquam aliis non coordinatus.
Cæſarienſis verò ne ipſe quidem ſecundus vocatur,
ſed etiam ipſe primus eo excepto, quod ſit aliis
coordinatus, & ſecundum poſt ſe habens, atque etiam
tertium. Papam eſſe coordinatum, & ejus reſpe-
ctu Conſtantinopolitanum dici ſecundum, probat
ex ſecundo Conſtantinopolitano, vigeſimo octa-
vo Chalcedonenſi, & trigeſimo ſexto Trullano
Canone, atque tunc Romanum Pontificem allo-
quitur; *Si quia primus es tu numeratione, idcircò*
Dominatum arripis, concede hoc ipſum etiam Con-
ſtantinopolitano. Nam & hic præponitur Alexandri-
no. Alexandrinus verò eadem ratione ſub ſe habeat
Antiochenum: Hic verò rurſum Hieroſolymitanæ ſe-
di præſcribat. At quid hæc niſi tumultum adferant?
At ſi Conſtantinopolitanus Cæſarienſem, quique eum
ſequuntur, ordinat, Romanus autem neque Con-
ſtantinopolitanum, neque alium aliquem ex generali-
bus Patriarchis, quomodò cenſeri poſſint veraces,
qui dicunt eadem ratione Romanum eſſe primum re-
ſpectu Conſtantinopolitani, qua hic ipſe reſpectu Anti-
ſtitum, qui ſub ipſo ſunt? Romanum Epiſcopum
profitetur eſſe omnium Patriarcharum primum,
ſed non Primatem aut Præfectum. Alium inter
Romanum Epiſcopum & alios Patriarchas, alium
inter quemvis Patriarcham & ſpectantes ad ejus
diæceſim Epiſcopos affirmat eſſe ordinem: Hic
ſuperioritatis ac ſubjectionis, illic autem ordi-
nem ſolius loci & conſeſſus. Et hunc ipſum ſup-
ponit eſſe inter Conſtantinopolitanum & alios
Patriarchas. Quæ omnia in iſto opere pluribus
confirmat. Eadem multis docuit, dum noſter
adhuc eſſet Apoſtata, in opuſculo de Papæ Prin-
cipatu monachus Barlaamus. Et hinc claret Mi-
chaelis Cerularii ambitum ſemper diſplicuiſſe,
ac etiamnum diſplicere Græcis ſchiſmaticis,
ipſis autem placere ab Euſebianæ factionis
Philippopolitano conventu confictam Ariſto-
cratiam.

Et ex hoc peſſimo principio præcipitati tandem
ſunt in Acephaliam, quam illis in prima epiſto-
la improperat idem Barlaamus jam Orthodoxus
Gyracenſium Epiſcopus. Chriſtianam Hierar-
chiam ex Chriſti Domini Inſtituto eſſe monar-
chicam, & ita obſervari in Romana communio-
ne demonſtrat, pergitque de Græcis: *Non ſin-*
gularitas principii, ſed pluralitas principiorum, &
principii carentia eſt apud Græcos honorata. Quin-
que enim exiſtentibus Patriarchis, Bulgarenſi con-
numerato, & adhuc Triballenſi Archiepiſcopo, ſub
quibus penè omnes hujus partis ſunt, nullus horum
ſex vel de jure vel de facto talis eſt, ut reliqui quin-
que ipſum ut ſuum caput habere velint, & ab ipſo &
ejus Synodo corrigi & retractari patiantur, & ad
omnia ejus juſſa ſint ita obedientes, ut tamquàm di-
vinas voces recipiant illius mandata, & periculum
ſalutis credant illum reſiſtendo offendere. Quod pri-
mæ Juſtinianæ apud Bulgaros Archiepiſcopus eſ-
ſe per omnia Autocephalus, & nec ipſi Conſtan-
tinopolitano Patriarchæ, ſed ſoli Deo ſubeſſe
prætendat, ſuprà oſtendi ex ſuperbis facinoribus
Demetrii Chomateni, & ſucceſſoris Jacobi. Il- Lib. 6.
lum non ſubeſſe Conſtantinopolitano profitetur
etiam Nicephorus Gregoras. Etiam in opuſculo
de Patriarcharum juribus Theodorus Balſamon,
addens ipſi eſſe Patriarchale jus, quo jubeat ſibi
præferri accenſam lampadem, ſeu facem.
Et extendit ad Archiepiſcopum quoque Cy-
priotum.

Et iſtam ſuperbiam atque Autocephaliam Bul-
garus pertinaciſſimè tenet etiam ſub Turcarum
Imperio. Etenim de Prochoro, qui ſub Soli-
manni Imperio ac Hieremiæ primi Patriarchatu
rexit Acridenſem Eccleſiam, ſcribit Turco-
Græca Conſtantinopolitanorum Patriarcharum
hiſtoria: *Venit Archiepiſcopus Acridarum, olim pri-*
mæ Juſtinianæ, nomine Prochorus, huc Conſtanti-
nopolim. Cum in Senatum acceſſiſſet, protulit aurei
ſigilli diplomata Imperatoria, quibus affirmabatur &
declarabatur ad ejus Archiepiſcopatum pertinere Ber-
rhæa, qui eſt Epiſcopatus Metropoleos Theſſalonicæ. Ip-
ſam non à Theſſalonicenſis Epiſcopi Metropoli-
tica, ſed à Hieremiæ Patriarchali poteſtate volebat
exemptam, ac ſibi ſoli poſt Deum ſubeſſe.

Et

Digitized by Google

Et ut ev'nceret, Charatzio ſpopondit addere centum aureos. Aſt Berrhæenſem Eccleſiam jam à trecentis annis Conſtantinopolitanæ Cathedræ ſubjacuiſse demonſtravit Hieremias, & pergit dicta hiſtoria: *Quo audito, Baſſæ Epiſcopatum Hieremiæ adjudicaruat, ſub conditione tamen ut additioni centum aureorum, quam Procborus fecuſſet, acquieſceret. Quod bic, cum retractare non poſſet, fecit. Hoc modo aureum magnæ bujus Eccleſiæ tributam ad quatuor mille & centum Ducatos pervenit.* Quale triburum ſit iſtud Charatzium, ſuo loco exponetur. Et Conſtantinopolitana, quæ Joſephum quartum Patriarcham degradavit, Synodus habet hanc ſubſcriptionem: *Joſephus Metropolita Caſtoriæ, & Proto thronus totius Bulgariæ.* Caſtorienſis Eccleſia olim fuit Laciſſenæ Theſſalorum Metropoli ſuffraganea. Quis eam erexerit in Metropolim, ignoro. Interim habere Metropolitam Proto-Thronum eſt lucidus character magnæ & potentis Autocephaliæ. Talem igitur ſe etiam tunc oſtentabat Archiepiſcopus Bulgarorum. Habes hæc in præfata hiſtoria, quam Emmanuel Malaxus deſcripſit, & ad Martinum Cruſium, Philippi Melanthonis diſcipulum, tranſmittit Theodoſius Zygomalas, Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ Proto-Notarius. Qui Malaxum credunt iſtius hiſtoriæ authorem, errant plurimùm. Malaxi enim qualitates audi à Cruſio: *Malaxus eſt admodum ſenex, pueros & adoleſcentulos Græcos in Patriarcheio in parvula & miſera caſa docet, piſces ſiccatos in ea ſuſpenſos habet, quibus veſcitur ipſe coquens. Libros pretio deſcribit. Quidquid lucratur, vino inſumit. Pinguis & robuſtus eſt.*

Et de Triboni apud Triballos Archiepiſcopo, qui inter ſui Regis Aſanis filiam & Imperatoris Joannis Ducæ filium Legatus conciliaverat nuptias & inter ipſorum parentes pacem, ſcribit Georgius Acropolitanus: *Tunc Triboni Præſul,*
Cap. 33. *Conſtantinopolitano obnoxius, Imperatorio ac Synodico Decreto, ut Aſano Bulgarorum Principi affinitatis & amicitiæ cauſa gratificarentur, ſuo jure vivere, & Patriarchæ nomine condecorari obtinuit.* Et de Imperatore Andronico ſecundo Palæologo & Triballorum Rege, pacem ſtipulantibus, ſcribit Imperator Joannes Cantacuzenus: *Cæterum*
L. 3. c. 43 *& Triballorum Archiepiſcopum adeſſe oportebat, in cujus præſentia juraretur. Is à Crale evocatus mox adfuit. Cui ad medium atrii procedens obviam Cralei frænum equi, quo vebebatur, apprebendit, & ad locum, quo deſcendere ſolebat, perduxit.* Rex Epiſcopo exhibuit ſtratoris officium, quod illum veneraretur, ut independentem Patriarcham. Et hinc antiqua notitia formularum, quibus Patriarcha Conſtantinopolitanus ſcribere conſuevit ad alios Epiſcopos, habet hunc titulum: *Quomodo Patriarcha ſcripſit ad Patriarcham Trinobi.* Et hanc formulam: *Sanctiſſime Patriarcha Trinobi & totius Bulgariæ in Sancto Spiritu dilecte frater noſtræ Mediocritatis, & Comminiſter.* Formula conſonat privilegio Innocentii tertii, qui Romanæ Eccleſiæ obedientiam amplectenti Baſilio Trinobi Epiſcopo dedit Primatum totius Blachiæ atque Bulgariæ. Exſtant Acta in laudata Pontificis vita. Etiam Peſcii in Servia

Epiſcopus, Exarchus Iberiæ & Arme
tholicus apud ſchiſmaticos Græcos fuei
cephali, & ab omni humana poteſtat
Et hinc Joſephus Patriarcha Conſtar
nus, ob ſimoniam degradatus à ſua S
ad generale appellans Concilium, r
gregari tres alios Patriarchas, Arcl
Acridenſem, Archiepiſcopum Peſcie
non & omnes Metropolitas ac Arcl
ſedis Conſtantinopolitanæ. Uti A
ita & Peſcienſem æquavit Patriarchis,
ſtantinopolitani Metropolitis & Ar
diſcrevit. Quod nempè nemini, n
generali Synodo putarentur ſubeſſe.
la exſtat in Turco-Græcia. Porrò I
cujuſcumque Reipublicæ unitas ſtare
unitate capitis: Hinc meritò impto
laamus Græcis, quod prævaricentur
ſtantinopolitani Symboli articulu
Eccleſiam.

Et adjungit de ſubjectis iſtorum
capitum Epiſcopis: *Et quid dico de a
que quicumque ſub quolibet ſunt horum
votè ſe habeat ad ſuam caput, at metu n
damni, ſed animæ perditionis, illius r
lint implere.* Inobedientiæ radicem de
ditato de Patriarcharum juribus The
ſamon: *Quidam perhibeat nibil eſſe
quò minùs ubivis conſtituti Pontifices eod
triarchis honore & amplitudine fruant
ipſi docendi dignitatem ſint nacti, & a
Moyſis & Aaronis in Sanctis Sanctorum c
cruentamque victimam offerant.* Dixer
Epiſcopos divino jure eſſe pares, &
ſua Eccleſia, ideoque Metropolitica
Patriarchalem eminentiam eſſe nudu
prioris loci dignitatem, nullam j
Præfecturam. Hinc ſuis etiam Patria
aut modicam exhibebant obedienti
iſta fæce videtur fuiſſe ipſe item Mo
laamus. Docuit enim omnes etian
fuiſſe pares, & Sancto Petro nihi
præ aliis, niſi priores loquendi vices
in conſidendo locum. Et proſequi
*Igitur omninò Sermonis diſcipuli, Doct
quæ orbis terrarum exſtitere, particular
ſloret, quos Epiſcopos appellavere, a
vitatis conſtituerunt aut regionis Veri
thenarum Dionyſius, Timotheus Epheſi,
alius alius loci Paſtor ab Apoſtolis conſti
militer S. Clemens Epiſcopus Romæ eſt
natus, qui ſoli Sacroſanctæ Dei Eccleſi
Romæ, præeſſet, eandemque moderar
enim verò poſteà, cum Dei providentia
noſtros perveniſſet, piiſſimorum Regum
rum Patrum noſtrorum Decretis, ut R
eſſet prima, ideo ſancitum eſt, quod u
potiretur, Eccleſiaſque orbis terrarum
ſubjici videretur conſentaneum, cum a
Epiſcopus, at nec cæterorum quiſquam
eſſet, nec poſtremus.* Omnes Epiſc
Divino Jure æquales per omnia a
quorum nullus alteri teneatur ad r
omnes ſoli Domino Deo. Aſſirm
jure nullum eſſe Papam, nullos

Primates, aut Metropolitas: Hos omnes procreatos à magno Conſtantino & Nicæna Synodo, ideoque Papalia privilegia per poſteriores Principes ac Synodos potuiſſe contrahi, ampliari, transferri, exſtingui, & jam Romæ per hæreſim eſſe penitus exſtincta. Et hæc ſunt, licet hinc indè varient, hodierna ſchiſmaticorum ſomnia. Ex his Provinciales Epiſcopi ſuis Metropolitis, aut etiam Patriarchis vix dignantur obedire. Ita error ſemper præcipitat in errorem, & miſerandam omnium rerum confuſionem. Et ex hiſce deviis principiis præcipitatus etiam fuit Marcus Antonius de Dominis, Archiepiſcopus Spalatenſis.

Ex eodem fonte ſecundus occupatæ à Francis Antiochiæ Latinus Patriarcha Radulphus hibit iſtud venenum, de quo ſcribit in ſacri belli Hi- Lib. 14. Cap. 10. ſtoria Guilielmus Metropolita Tyriorum: *Radulphus*, non ab Epiſcopis, ſed à ſolo populo electus, *Eccleſiam & Palatium occupans, ſtatim ſine mora Pallium de altari beati Petri, nulla ad Eccleſiam Romanam habita reverentia, ſibi adſumpſit*. Erat audaciſſimum facinus. Etenim de Sancti Petri corpore aut altari ſumere, ac ſibi ipſi pallium imponere, eſt ſupremæ majeſtatis character, proprius ſoli Romano Pontifici. Hinc Romam evocatus fuit Radulphus à Paſchali ſecundo Pa- Lib. 15. Cap. 12. pa, pergitque laudatus Metropolita Guilielmus: *Radulphus Romam perveniens, prima facie difficiles habuit ad Dominum Papam introitus, tamquam Romanæ Eccleſiæ perſecutor, & qui ſingularem ſedis Apoſtolicæ Primatum comminuere & infringere voluerit, ſedem æmulam contrà Romanam erigens & parificans Eccleſiam, tanquam læſæ Majeſtatis reus ab ingreſſu ſacri arcetur Palatii, & à Domini Papæ colloquio ſuſpenditur. Porrò tàm Dominus Papa, quàm univerſa Eccleſia erant procliviores ad hoc, ut Dominum Patriarcham ſumpta qualibet honeſta occaſione gravarent, ejuſque adverſariis plurimum exhibebant favorem. Suſpectus enim eis habebatur admodum, eò quod vir dives eſſet & magnificus, & ſedem cui præerat, Antiochenam videlicet, Romanæ ſubjacere dedignabatur, ſed ei candem in omnibus parificare contendebat, dicens utramque eſſe Petri Cathedram, eamque quaſi Primogenitæ inſignem prærogativa*. Haud dubiè hæc à Schiſmaticis Græcis doctus aut ſuaſus fuerat Radulphus, qui cunctos Patriarchas affirmant pares, & nullum alteri præeſſe aut ſubeſſe. Et hinc de illo ad meliora converſo pergit Guilielmus: *Radulphus reſignato Pallio, quod de altari Antiochenæ Eccleſiæ ſua ſibi ſumpſerat auctoritate, in injuriam, ut dicebatur, Apoſtolicæ ſedis, & Cardinalibus tradito, aliud ei, ſumptum de corpore beati Petri, more ſolemni per Priorem Diaconorum traditur*.

Devia principia in tractatu adverſus Acacii Conſtantinopolitani Epiſcopi audaciam inſigniter præfocavit Sanctus Papa Gelaſius. Alexandrinæ Eccleſiæ intruſum invaſorem Petrum Mogum, quem ſub pœnitentiæ fuco reconciliatum in throno ſtabilire tentaverat Acacius, multis oſtendit non niſi à Romana Eccleſia potuiſſe vel damnari vel abſolvi, & dat rationem: *Secundæ ſedis Antiſtitem nec expellere quiſpiam, nec revocare ſine primæ ſedis aſſenſu vel potuit vel debuit, niſi forè confuſo jam ordine rerum atque turbato, nec prima, nec ſecunda, nec tertia Sedes debeat obſervari, vel ſuſcipi ſecundùm antiqua Statuta Majorum, & ſublato capite, ut videmus, omnia membra vario inter ſe compugnent certamine, fiatque illud, quod de populo ſcriptum eſt Iſrael;* In illo tempore non erat Dux in Iſrael, unuſquiſque quod placitum erat in oculis ſuis faciebat. *Qua enim ratione vel conſequentia aliis ſedibus deferendum eſt, ſi primæ Beatiſſimi Petri Sedi antiqua & vetuſta reverentia non defertur, per quam omnium Sacerdotum dignitas ſemper eſt roborata atque firmata, trecentorumque decem & octo Patrum invicto & ſingulari judicio vetuſtiſſimus judicatus eſt honor?* Affirmat Alexandriæ & Antiochiæ Patriarchales cathedras Romanæ omninò coordinari, nequaquam ſolo præceſſus, ſed etiam Præfecturæ ac ſubjectionis ordine, ideoque plenè ſubjici ac ſubordinari. Demonſtrat hoc ex antiquiſſima, quam & Apoſtoli, & Patres, & ipſa etiam Nicæna Synodus firmavit, conſuetudine, quæ Alexandrinum ſecundæ ſedis Antiſtitem non niſi à Romano Pontifice, aut ex ejus ad factam Relationem Reſcripto ſemper permiſit judicari. Quod ipſum Gelaſius conſtanter incul- Epiſt. 8.
cat in litteris ad Dardaniæ Epiſcopos, ac in litteris ad omnes Orientales, exſtantibus apud Jacobum Sirmondum poſt appendicem codicis Theodoſiani. Et adverſus iſtius conſuetudinis prævaricatorem Acacium pergit: *An duæ ſunt Eccleſiæ, & duo Paſtores? Abſit: Unus eſt enim qui fecit utraque unum, tollens de medio inimicitiarum parietem in corpore ſuo.* Et hic non ſolummodò ſe ſupremum, ſed & ſuum Vicarium Paſtorem ſanxit eſſe unum. Hinc ſingularia Sancto Petro per Evangelium facta promiſſa enumerat Idem Pontifex, atque proſequitur: *Quare ad Petrum tam frequens Domini ſermo dirigitur? Nunquidnam reliqui Sancti ac beati Apoſtoli non erant ſimili virtute ſuccincti? Quis hoc audeat affirmare? Sed ut capite conſtituto, ſchiſmatis tolleretur occaſio, & una monſtraretur compago corporis Chriſti, quæ ad unum caput glorioſiſſima dilectionis ſocietate concurreret, ut una eſſet Eccleſia, cui fideliter crederetur, unaque Domus unius Domini, & unius Redemptoris, in qua de uno Pane & de uno Calice nutriremur.* Sine uno Epiſcopali capite non poſſe eſſe unam Eccleſiam, & in iſtam dignitatem Sancto Petro Apoſtolo ſemper ſucceſſiſſe & ſucceſſuros Romanos Epiſcopos, pluribus illic oſtendit Gelaſius. Et iſtam fuiſse perpetuam atque immobilem omnium olim Græcorum Patrum fidem, ſuo loco demonſtrabitur. Quapropter Euſebiana factio, quæ Chriſtianorum Hierarchiam ſecuit in trium Patriarcharum Ariſtocratiam, & illius ſectatores hodierni Græcorum ſchiſmatici, qui ipſam in quinque Patriarcharum & aliquot Primarum Exarchorum æqualem ac ultrò citroque independentem Autocephaliam dividunt, Eccleſiæ unitatem manifeſtè lacerant, inducunt Acephaliam, & Conſtantinopolitanum prævaricantur ſymbolum, in quo profitemur *unam Eccleſiam*.

Conſtantinopolitanus tamen Patriarcha dudum habuit aliquos univerſalis ſuper alios Græ-

cotum

eorum Patriarchas, ac ipſorum Diœceſes poteſtatis characteres, quos Photius & Michael Cerularius plurimùm firmaverunt. Primum characterem, utique ipſum tirulum *univerſalis Epiſcopus*, adducit in opuſculo de Patriarchatum juribus Theodorus Balſamoo. Romano & Alexandrino Papæ ſeu Avi, Conſtantinopolitano & Hieroſolymitano Archiepiſcopi, ſoli Aotiocheno affirmat proptiè attribui titulum Patriarchæ. Mediorum ſæculnrum Græci diſtinguunt Archiepiſcopos & Metropolitas. Archiepiſcopi apud illos ſunt ſolo honore & titulo Metropolitæ, qui ſine poteſtate oomeo habeant, & nullum ſibi ſubditum ſuffraganeum: Qui paſſim nomen iſtud adepti ſint ſectione Provinciæ. Nihil rei dabat titulus niſi exemptionem à vero provinciæ Metropolita. Porrò Conſtantinopolitanus ab Hetacleenſi, Hieroſolymitanus fuit ita exempius à Metropolita Cæſareenſi. Hinc io Patriarchas evecti titulum retinuerunt. Uterque nullum nnquàm habuit ſuffraganeum, niſi poſterior ſub Latinis Regibus. Pergit Balſamon: *Volebam dicere, quamobrem Papa Romanus appelletur univerſalis Papa, ſimiliterque Conſtantinopolis Archiepiſcopus, univerſalis Patriarcha, cum reliqui Patriarchæ, licet ejuſdem ſint ordinis, appellationis, & bonoris, ita peo clamari non ſoleant. Sed quando Papam Romanum malus ille ambitionis genius à reliquorùm ſanctiſſimorum Patriarcharum cætu avulſit, & in Occidentem duntaxat coarctavit, cum interim videam Conſtantinopolitanum nullo ſe Papæ privilegio ornantem, ideoque ſtant pedes ejus in rectitudine. Ne ſubſcriptiones quidem ſuat magnificas facit tanquàm Pater univerſalis, licet à nobis ita vocetur & celebretur.* Affirmat olim ſolos Romanum & Conſtantinopolitanum fuiſſe titulatos univerſales Epiſcopos ac Patriarchas, nunc anrem illum excidiſſe ob ſchiſma & hæreſim, ideoque titulum manſiſſe ſoli Conſtantinopolitano. Aliis Patriarchis nunquam competiſſe. Hinc eriam in opete de matrimonialibus quæſtionibus ſcribit Matthæus Monachus: *Hac de re tractatum fuit tempore Imperii Iſaaci Angeli, tribus Patriarchis in Concilio præſentibus, Univerſali, Antiocheno, & Hieroſolymitano.* Per antonomaſticè poſitum univerſalem intelligit Conſtantinopolitanum. Et in formularum, quibus Conſtaniinopoliranus ſolet ad alios Patriarchas aut Epiſcopos ſcribete, notitia ille ſemper ſolus titulatur univerſalis. Et teverà ſoli, quibus Joannes ſecundus dedit exordium, Regiæ civitatis Patriarchæ pro iſto ſupetbiæ titulo cum Romana Eccleſia litigarunt. Et de profecto Hieroſolymam, ac alios tres Patriarchas ibidem reperiente Hieremia habet deſcripta pet Emmanuelem Malaxum Hiſtoria: *In unum collecti quatuor Patriarchæ liturgiam celebrarunt. Deindè diebus aliquot apud Œcumenicum Patriarcham Hieremiam conſumptis, ſinguli thronos ſuos repetiverunt.* Solum Hieremiam appellat Œcumenicum. Exſtat in Turco-Græcia. Ibidem habes Joachimi Alexandrini, Joachimi Antiocheni, & Germani Hieroſolymitani Patriarchæ litteras, qui omnes ſibi figunt altos titulos, at nullus aut ſeipſum aut ſuum collegam, oiſi ſolum Conſtantinopolitaoum, titulat Œcumeoicum. Attamen Ale-

xandrinus Joachimus in datis Alb
Leuvvenſtenio teſtimonialibus litter
Judicem orbis terræ. Et in memora
Nilus Theſſalonicenſis Epiſcopus o
tim Patriarchas aſſiduè vocat Epiſco
les. Nempè per ſuas diœceſes. Et h
ſenſu Joannes ſecundus aſſumpſit, J
tus reſumpſit titulum, & ipſorum
continuatunt; uſque ad Photium.
proximo hujus ſucceſſore Stephano
Michaelem Cerularium. Hi duo e
runt totius Chriſtianiratis univerſal
Et licet rem apud ſuos etiam ſchiſm
rint, titulum tamen ſucceſſores pe
tinuerunt. Porrò dum ab ipſis ti
non quæri aſſirmat Theodorus Bal
gniter imponit. Multa ipſorum p
adversùs Romanam Eccleſiam contu
aliud altiſſimè clamat.

Alterum memoratæ poteſtatis ch
ducit idem Theodorus in opuſculo d
lace & magno Defenſore Conſta
Eccleſiæ: *Chartophylax deſcribit & a*
lia Stauropegia per univerſum propè ter
ac multarum urbium Eccleſiaſtica capit
primi capitis Regiam. Et in compen
delectu Imperator Leo ſapiens: *O*
poleon, Epiſcopatuum, Monaſterioru
rum cura & judicium ad proprium Pa
ctat, Conſtantinopolitano autem licet
rum ſedium territoriis, in quibus ha
non eſt, crucium fixiones in templis co
ropegia ſeu crucium in Eccleſiis au
fixiones ſunt ſigilla exemptionis,
Græcos facere poſſunt ſoli Patriarc
lire, quam adversùs Naupacti M
auſum in ſuffraganeis Parochiis c
movit Artenſis Epiſcopus. Eteni
no ſecundo Patriarcha obtinuit han
Stauropegiorum, quæ ſunt per diœc
triarchali Amplitudini relictum eſt
Metropolitanorum autem nemini. E
Græco-Romano. Et quia iſtud P
vilegium laudatur à Leone Philoſo
eſt non dumtaxat Michaele Ce
etiam Photio eſse antiquius, ide
ſimam conſuetudinem, non ſchiſ
pationem. Eſt avitæ Monaſticæ
perſtes veſtigium. Quod enim o
ad ſuum Diœceſanum non adſtring
poſsent quemvis ſibi eligere Epiſ
loco oſtenderur. Ita fuit uſque
nenſem Synodum. Hæc ad impec
tunc ab Eutychianiſtis Monachis
Syrorum Epiſcopi, barbaras vio
omnia deinceps Monaſteria ſuo
piſcopo in omnibus ſubeſse. Co
tanus Patriatchatus inſigniter ibid
tus & augmentatus, atque ita vid
triarcha ſeſe excepiſse ab obſerva
nonis, & perrexiſse in Epiſcopum
cumque pet Orientem Monaſteriis.
per phylacteria ſua ampliare ſtud
cæpit ſemetipſum illis etiam obt
præficere. Et à Monaſteriis perrexit

Præſertim quod omnia hæc exempta loca Patriarchæ penderent Canouica, ſeu annuas penſione. Et bine Epiſcopi frequenter ae potenter interceſſerunt adverſum has exemptiones, adeo ut præſatus Patriarcha Germanus tandem emiſerit hoc Edictum: *Mediocritas noſtra Regiouum*
Fol. 236. *Antiſtitibus taliam jure ecdit*. Omnia, præter peregrinorum, exempta monaſteria teddidit Epiſcopis. Habes Edictum in rertio libro juris Græco-Romani. Et de Epheſiorum Arebiepiſcopo, Imperatoris Michaelis Palæologi Conſeſſario, & magno Patriarchæ Joanni Vecci ad-
Lib. 6. verſario Iſaac ſcribit Georgius Pachymeres: *Iſaac*
Cap. 10. *ſtuduit ſuo juri ſubjugare loca juriſdictioni Patriarebæ reſervata in cunctis per Orientem Diœceſibus, ita ut ea tantum ſacra loca, quæ intrà unam urbem Conſtantinopolim ſita eſſent, ordinariæ poteſtati Patriarchæ ſubjecta remauerent, quæ extrà urbem eſſent, ſubjacerent auctoritati illorum Præſulum, qui Diœceſes, ubi eraut illa poſita, Epiſcopali auctoritate gubernarint*. Et pergit: *Prodiit Imperatoria Novella, qua decernebatur, ut quæ ubicumque vel cujuſque modi loca vel monaſteria Patriarchæ uni ſubjecta eatenus cenſebantur, ea deinceps Epiſcopis, quorum illæ propriæ Diœceſes eſſent, jure ordinario ſubjacerent. Addebatur Decreti ratio: Per abuſum videri, & contra ſacrorum Canonum auctoritatem attentatum id, quod eu longo hactenus tempore factitatum fuerat, ut nempè Patriarchæ Conſtautinopolitano ultrà fines Diœceſis propriæ jus competeret*. Exemptio eſt revera ſupremus poteſtatis actus, qui proindè extrà territorium non valet exerceri. Et omninò adverſatur Chalcedonenſi Canoni. Iſaac ſola urbica Monaſteria volebat manere Patriarchæ. Etenim Conſtaotinopolitana, uti & Romana, Parochia concluditur civitatis muro: Foris nullam habet Parochialem Eccleſiam, ſed ſola quædam vicina Cæmeteria aut Monaſteria. Iſaac volebat etiam intra Patriarchalem Diœceſim nulla eſſe exempta Monaſteria. Et eſt omoinò conſecutus. Quod verò ex proprii quæſtus cupiditate hæc ille moverit, diſertè ſcribit Pachymeres, & pergit: *Quod qui dicebat, non intelligebat eripere ſe Patriarchæ titulum Œcumenici, quippè quem concluderet urbe Conſtantinopoli, nec ſaltem ei concederet Diœceſim, quanta & qualis cuivis etiam vulgari tribuitur Epiſcopo*. Quod nempè vulgares paſſim Epiſcopi præter civitatem habeant forenſe territorium. *Verùm id tum quidem nihil penſi habens Iſaac, & in lucri parte uumeraus oblatam occaſionem gratificandi quomodocumque amicis ſuis Epiſcopis, quos multos offeudebant iſtæ in propriis Diœceſibus exceptiones locorum ſubtractorum propriæ ipſorum poteſtati, ac Patriarchæ auctoritati ſubjectorum, & paſſim contendebant aou plus juris Conſtantinopolitano in alienas Diœceſes, quàm cuique ipſorum eſſe in Conſtantinopolitanam*. Cum collegis Epiſcopis Iſaac ſectabatur ſupra memoratam à Theodoro Balſamone ſententiam, quæ omnes Epiſcopos affirmat eſſe jure Divino pares per omnia ac ſupremos, ideoque nullum ſubeſſe alteri; at verò Georgius Pachymeres, utpoiè magnæ Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ Cruciger & magnus Deſenſor, vidit ab iſto errore peſſimo ioduci Acephaliam, & cum omni Hierarchia everti cunctam dignitatem ſui Patriarchæ, qui ſine aliqua ſaltem per omnes Orientis Eccleſias poteſtate nullatenùs poſſit dici Œcumenicus ſeu univerſalis. Ita per ſchiſma in fratres Cadmæos demutati Græci ſeſe mutuo roſerunt, momorderunt, ac tandem abſumpſerunt.

Tertiam univerſalem Conſtantinopolitaoi Epiſcopi poteſtatem adducit in laudato Legum compendio Leo Philoſophus: *Sedes Conſtantinopolitana, quam Regia exornat, Synodorum ſuffragiis Prærogativam obtinet, quibus divinæ Leges ſuffragantes, controverſias iu aliis ſedibus motas ad hujus notionem referri præcipiunt*. Laudat ejus circa Stauropegia univerſalem poteſtatem, & adjungit: *Neque hoc ſolùm, ſed & controverſias in aliis ſedibus exortas dirimere ac dijudicare poteſt*. Videtur loqui ex nono & decimo ſeptimo Chalcedonenſibus Canonibus, qui cunctas Clericalium apud Epiſcopum, eunctas Epiſcopalium cauſarum primas inſtantias mandant agi apud Metropolitæ Synodum, atque adjungunt: *Quod ſi adverſùs Provinciæ Metropolitam Epiſcopus vel Clericus habet querelam, petat aut Primatem Diœceſeos, aut Sedem Regiæ urbis Conſtantinopolitanæ, & apud ipſam judicetur*. Nicolaus primus Papa per Diœceſeos Primatem intellexit Romanum Pontificem, atque ita ab iſtis Canonibus ſtabiliri eredidit Romanas appellationes. Alii intelligunt quemvis Orientalem Exarchum aut Patriarcham: Cenſent cunctis Orientalibus Epiſcopis & Clericis permitti alternativam, qua vel ad ſuum Exarchum aut Patriarcham, vel certè ad Epiſcopum Conſtantinopolitanum poſſint appellare. Verùm hæc opinio earet fundamento. Quòd enim Alexandrini aut Antiocheni Patriarchatus Clericos aut Epiſcopos ad Conſtantinopolitanum Patriarcham provocare permiſerit Antiquitas, nulla oſtendit conſuetudo, nullus Canon, nullum exemplum. Proindè per Diœceſeos Primatem intelliguntur tres Autocephali Primates, quibus omnem avitam auctoritatem circumſcribere, & Conſtantinopolitani Epiſcopi plenum jugum injicere nolens Synodus introduxit iſtam appellandi alternativam.

A ſuo Epiſcopo Clericum, aut à ſua Synodo degradatum Epiſcopum duodecimus Antiochiæ Canon mandat non eſse moleſtum Auguſto Principi, ſed refugere ad majorem Synodum. Sui prævaricatorem immobiliter firmat io inflicta degradatione, & præſcribit ab omni audientia. Sextus Conſtantinopolitani Concilii Canon rigorem eſt moderatus. A Provinciæ Synodo damnatum Epiſcopum mandat non ad Principem, nec ad Generalem totius Chriſtianitatis, ſed ad ſui Patriarchæ aut Exarchi Synodum appellare: Ab hae damnatis permittit recurri ad Principem, & generalem ab ipſo Synodum poſtulari. Nempè pro iniquæ damnationis auxilio confugientes ad ſe quoſcumque Epiſcopos ſolebat admittere Princeps, & ipſorum cauſas Regiæ civitatis Antiſtiti ac per ipſum ex advenis Epiſcopis collectæ Synodo delegare. Indignum & Eccleſiaſticæ Hierarchiæ adverſum judicarunt hoc laudatæ Synodi. Reverà enim

indi-

indignum erat omnium non dumtaxat Provincialium, ſed etiam Patriarchalium Synodorum de gravioribus cauſis judicia ſubmitti uni Conſtantinopolitano Epiſcopo, per ipſum ac variarum gentium paucos illi aſſidentes Epiſcopos retractari, & quandoque etiam reformari. Hinc damnatum à ſui Patriarchæ aut Exarchi Synodo Epiſcopum Conſtantinopolitani Patres permiſeſunt quidem recurrere ad Principem, attamen non ut Conſtantinopolitani, licet inſigniter exaltaſſent, Antiſtitis, ſed generalis Synodi imploraret Judicium. Verùm hanc clauſulam non obtinuerunt. Etenim Auguſti Principes perrexerunt damnatorum Epiſcoporum admittere querelas, & Regiæ civitatis Epiſcopo ac ejus ex advenis Collegis Synodo delegare. Ita Gabadii & Agapii, de Boſtrenſi apud Arabes Metropolitano Epiſcopatu contendentium, cauſam Arcadius Auguſtus delegavit Nectario, qui laudatæ Synodo adſuerat, Conſtantinopolitano Epiſcopo, & hic ipſam, haud dubiè judicatam anteà à Flaviano Antiochiæ Patriarcha, retractavit. Et licet non tantùm hic Flavianus, ſed etiam Alexandrinorum Patriarcha Theophilus adeſſet, Synodo præſedit. Quòd Photii Tyrii & Euſtatii Berytenſis Epiſcopi, de Metropolitica per primam Phœniciam poteſtate contendentium, cauſam Imperator Theodoſius delegarit Anatolio Conſtantinopolitano Antiſtiti, & hic eum modica ex advenis Epiſcopis Synodo retractarit, demonſtrat quarta actio Chalcedonenſis. Nullo Canone fulciebantur, & à variis Metropolitis, præſertim Patriarchis, improbabantur iſtiuſmodi Synodi, ideoque ab his moti glorioſiſſimi Judices quæſierunt: *An Synodum appellare oporteat Conventum Epiſcoporum, qui in Regia civitate diverſantur?* Et poſt varia variorum Epiſcoporum Reſponſa Anatolius novit hoc unum adducere: *Tenuit conſuetudo*. Et hæc adeò permanſit, ut de ſimili, in qua profanum univerſalis Epiſcopi titulum ſibi aſſumpſerat Joannes Jejunator, Synodo ad Euſebium Theſſalonicenſem ac alios Illyrici Epiſcopos ſcripſerit magnus Gregorius: *Pelagius*
Lib. 7. Ind. 1. Epiſt. 60. *Deceſſor noſter omnia Geſta iſtius Synodi, præter illa quæ illic de cauſa Gregorii Epiſcopi Antiocheni ſunt habita, valida omninò diſtrictione caſſavit*. Criminalem iſtius Gregorii cauſam latiùs exponit Evagrius Epiphanienſis. Datum de ipſa à tali Joannis Conſtantinopolitani Synodo Judicium magnus Gregorius affirmat à Pelagio ſecundo fuiſſe probatum. Quare ipſos etiam Patriarchas permiſit Pelagius per iſtas Synodos judicari. Et de damnatis à Romana Eccleſia, ac ad Imperatorem Theodoſium provocantibus Pelagianis ſcribit ad Neſtorium Conſtantinopolitanum Epiſcopum Sanctus Pontifex Celeſtinus: *Atticus tuus Anteceſſor eos ita perſecutus eſt pro Rege communi, ut eis nec ſtandi quidem illic copia tribueretur*. Quod ipſum addit factum ab Attici ſucceſſore Siſinnio. Exponit in tertio adversùs Julianum Pelagianiſtam libro Sanctus Auguſtinus: *Chriſti exercitus*
Cpa. 1. *debellavit Celeſtium apud Conſtantinopolim, tam longè à regionibus Africanis*. Et in carmine de Ingratis Sanctus Proſper: *Quid loquar & curam, magna quam geſſit in urbe Conſtantinopoli doctobonus*

ore Sacerdos Atticus, antiqua Legatos
confutando fide? De qua tunc impia corc
ſe obductæ tegerent velamine formæ, J
tæ tulerant tormenta repulſæ. A Rom
ficibus damnatæ, Italia ejectæ, & ge
nodum poſtulantis factionis cauſam
delegatione retractavit in ſua Syno
firmavit Romanum Judicium, & ab
rioris audientiæ ſpe ad perpetuam
proſcripſit. Ex quo lucet, quòd non
talium Patriarcharum, ſed etiam Ro
ficis ſententias Conſtantinopolitanu
retractaret.

Verùm ſacris Canonibus adeò
hæc conſuetudo, ut de delegata ſibi
torem Arcadium cauſa Alexandrini
Theophili ſcripſerit ad Sanctum I
Pontificem Sanctus Joannes Chryſoſt
ſcientes Leges Patrum, & Theophilo ho
tes, etiam ſuper hac re ejus litteras
quibuſque Provinciis ſua negotia tractar
tanoſque ad noſtra judicia non trahendo
trectavimus, ne cauſam ſuſciperemus
Et ipſe & Theophilus proteſtati ſun
legationes adverſari Nicænis Canon
rim Principum violentia firmavit mo
ſum in ſuo Legum compendio lauda
ſophus. Non ipſum, ſed ipſius du
lem uſum in Attico & Syſinnio prob
Celeſtinus Pontifex, Proſper &
Ipſum Romana Eccleſia diſſimulante
toriè toleravit. Et ex ipſo non prob
ri univerſalem Conſtantinopolitan
ſuper alios Patriarchas poteſtatem,
& non penitùs malè demonſtrat Ni
Archiepiſcopus Theſſalonicenſis.

CAPUT XV

Exponitur Apoſtolica Legatio
Humberti.

DE hac Legatione ſcribit Lambe
hurgenſis: *Fredericus, fra*
Lotharingiæ Ducis, Romanæ Eccleſia
nus, Conſtantinopolim Apoſtolica fun
abiit. Indicta Synodo cum Imperatorem
politanum & Patriarcham evocaſſet,
tus ſui Majeſtatem vindicantes, dicto
dedignarentur, egreſſus urbe, ſanda
Apoſtolorum publicè ſuper eos excuſſit.
tum terrorem omnibus Conſtantinopolitan
Imperator & Patriarcha cum Clero & po
die, ſacco & cinere obvoluti, ad eam pro
Apoſtolicam auctoritatem in eo proni in te
rent. Et Sigebertus Gemblacenſis:
Epiſtolam ad Imperatorem Conſtantinum
mum ejus ſibi concilians, Apocriſarios ſ
tum videlicet, Cardinalem Epiſcopum
dæ, Petrum Amalphitanorum Archiepiſ

dericum quoque ſeptimum Levitam & Cancellarium, dirigit Conſtantinopolim ad confutandas Græcorum hæreſes. Enumerat Michaelis Cerularii errores, ac inter ipſum ponit & hunc: *Romanam Eccleſiam in filiis ſuis anathematizabat, eique Eccleſiam Conſtantinopolitanam præponebat*. Quod nempè cum Photio Michael garriret ſimul cum Imperialibus Papalia privilegia migraſſe Roma Conſtantinopolim, ideoque ſe jam eſſe Œcumenicum caput & Epiſcopum totius Chriſtianitatis. Et hinc de illo, quòd Primatus ſui majeſtatem vindicans nollet obedire Romanis Legatis, affirmat laudatus Lambertus. Pergit Sigebertus: *Ab Imperatore benignè habiti Legati, Nicetam Monachum ante eum vicerunt, adeò ut librum, quem contra Romanos ſcripſerat, anathematizarit & incenderit. Michaele Patriarcha nolente eis colloqui, Charta excommunicationis coram Clero & populo ſuper altare Sanctæ Sophiæ poſita recedunt. Michael chartam ipſam corrumpens, populoque legens, illos ab Imperatore revocatos ad Synodum abſente Imperatore convocavit ut à populo lapidarentur. Quod Imperatore prohibente, Michael commovit populum contra eum. Sed convictus chartam excommunicationis falſaſſe Michael, omneſque ſui ab Imperatoris gratia remoti ſunt. Humbertus verò Epiſcopus Sylvæ Candidæ hæc deſcripſit, & Scripta Nicetæ Monachi, & Leonis Acridani Bulgarorum Archiepiſcopi confutavit. Quæ de Latino in Græcum tranſlata juſſu Imperatoris Conſtantini à Græcis recepta ſunt*.

Conſonat in Caſſinenſis Monaſterii Chronico
L. 2. c. 89. Leo Oſtienſis Epiſcopus: *Eodem anno*, utique quinquageſimo quarto poſt milleſimum, *gratia concordandi Romanam & Conſtantinopolitanam Eccleſiam Leo Papa viros prudentiſſimos ad Imperatorem Conſtantinum, cognomento Monomachum, Apocriſarios miſit, Fredericum ſcilicet Cancellarium ſuum, & Humbertum Epiſcopum Sylvæ Candidæ, & Petrum Archiepiſcopum Amalphitanum. Qui ad Caſſinenſe Monaſterium primitus advenientes, ac ſe fratribus devotè commendantes, ita demum viam ſuam profecti ſunt. Eos Imperator honorificè ſuſceptos aliquamdiu ſecum in Palatio tenuit. Quo tempore pleraſque Græcorum hæreſes corrigere ſtudentes, Patriarcham tandem Michaelem, & Leonem Acridanum Epiſcopum, omneſque illorum complices auctoritate Apoſtolica damnarunt. Sed cùm intra hos dies defuncto jam Papa redire diſponerent, Regiis illos donis ſecutus Imperator, beato quoque Petro munera per eos haud parva tranſmiſit. Illorum inſuper precibus binas auri libras huic Monaſterio ex reditibus regiis dari ſingulis annis inſtituit*. Nempè plures tunc per utramque Siciliam Regiones adhuc parebant Græcis, & varias Caſſinenſis Monaſterii poſſeſſiones invaſerant Nortmanni, atque ita ipſum depauperaverant: Hinc iſtam illi eleemoſynam à Conſtantino Apoſtolici Legati impetrarunt. Magnificentiſſimam enim Conſtantini liberalitatem prædicant omnes paſſim Græci Scriptores, vereque ſcribit Conſtantinus Manaſſes: *Munificas Conſtantini manus expertæ ſunt Nationes integræ, templa, pauperes. Erat enim fluvius ubique ſe effundens, & munera copioſiſſimè diſtribuebat in ærumnoſos, tamquàm in tubulos & canales haud perfoſſos*. Erat & plenè Orthodoxus.

Hoſce Legatos in Litteris ad Petrum Antiochiæ Patriarcham deſcribit Patriarcha Michael: *Unus eſt, qui ut audivimus, Amalphitanorum Eccleſiæ aliquando præfuit, deindè verò ab eadem Eccleſia ejectus rationabilibus de cauſis, peregrinus vagatur. Alter verò nomine tantùm Archiepiſcopus, re autem omninò alienus, cùm nulli Metropoli præfuiſſe unquàm reperiatur. Tertio perſonam, quæ illi placuerit, Papa tribuens, Cancellarii videlicet, idque coram Romana dignitate, pro inſigni quadam verſutia, ut talem ſe diceret, abdunit. Ut poſſet per eum quæ machinabatur, obtinere, illo quaſi quodam forti clypeo uſus*. Eſt calumnioſiſſima deſcriptio. Petro Amalphitano Archiepiſcopo impactam calumniam elucidat in litteris ad Imperatorem Conſtantinum noſter nonus & Sanctus Leo: *En Amalphitano Epiſcopo nulla tibi ſuboriatur ſuſpicio, quia Romanus eſt omninò, & ab Amalphitanis diſcedens, familiariter nobiſcum vivit jam penè anno integro*. Per Romanum Pontifex intelligit addictum & fidelem Imperio Græco, quod erat reverà Romanum. Luitprandus Cremonenſis Epiſcopus, ac Joannis duodecimi Pontificis ad Imperatorem Nicephorum Phocam Legatus, durè fuit exceptus Conſtantinopoli, & nullum fecit fructum: Quòd Papales litteræ dictum Principem titularint Imperatorem, non Romanorum, ſed Græcorum. Et omnes Græcorum hiſtorici ſeſe ſemper titulant Romanos. Græcos à nobis titulari eſt illis duriſſima contumelia: Videre id poſſis etiam in quarto libro Joannis Cinnami de Geſtis Imperatoris Manuelis Comneni. Hinc ſuam Legationem ab hiſce quiſquiliis lædi aut impediri nolens noſter Leo, uſus eſt phraſi *græca*. Ad Conſtantinopolitanum, uti Imperium, ita & Patriarchatum ex Imperatoris Leonis Iſauri violentia ſpectabat tunc Amalphis, ideoque ejus Epiſcopum Laurentium fuiſſe & Græcè & Latinè peritum ſcribit in Sancti Odilonis Abbatis vita Sanctus Petrus Damiani. Addit fuiſſe inſigniter Sanctum, coruſcaſſe miraculis, & Romæ defunctum. Quod nempè ſe noſſet per Apoſtolicos Canones pertinere non ad Conſtantinopolitanum Patriarchatum, ſed ad Romanum. Ejuſdem mentis credo fuiſſe Petrum. Hinc dum Michael Cerularius cœpit ſui ſchiſmatis violentas nugas, quòd plures Calabrorum & Apulorum Epiſcopi ipſis circumſcripti adhærerent, illum abiiſſe in ſpontaneum exilium, & apud Sanctum Petrum Apoſtolum quæſiiſſe aſylum, ac inveniſſe. Quòd calumnioſas ſuas adversùs Romanam & omnem Latinam Eccleſiam literas Michael Apuliæ & Calabriæ Epiſcopis inſcripſerit, disertè teſtatur in ſuo ad illum Reſcripto noſter Sanctus Leo. Et Conſtantinopoli apud Patres Prædicatores repertus ſchiſmaticus Scriptor habet: *Romanus Pontifex, & omnes Occidentalium partium Chriſtiani, Sacerdotes & Laici, præter Calabros ante multa tempora extra Eccleſiam Catholicam pervagantur*. Eos affirmat impios in Deum apoſtatas, & adjungit de Calabris: *Apoſtolicæ & noſtræ Eccleſiæ alumni ſunt, ejus moribus informati*. Et qualis fuerit Joannes Tranenſis Epiſcopus eſt ſuprà oſtenſum. A Calabriæ, Apuliæ, ac Siciliæ

Epi-

Epiſcopis Patriarchales apud Conſtantinopolim Synodos fuiſse & antè & poſt Michaelis Cerularii ſchiſma frequentatas docent ſubſcriptiones ad editos à Siſinnio ſecundo, ſecundo Sergio, ac Euſtatio Patriarchis Canones, exſtantes in Jure Græco-Romano. Horum contagioſam communionem & Michaelis inſolentias metuens Petrus ſugerat Romam, atque ita Conſtantinopoli erat plurimum ſuſpectus. Hinc illum expurgat noſter Sanctus Leo apud Principem, & aſſeverat eſſe verè Romanum. Utpotè qui non Rempublicam, ſed ſchiſmaticam Eccleſiam fugiſſet.

Rectè addidit Leo: *Familiariter nobiſcum vixit*. Etenim belligerantem adversùs Normannos in Apulia Pontificem comitatus fuit Petrus, & illic cum ipſo decidit motas inter Luitfridum ad Vulturni fontes Abbatem, & Albertum Monachum, qui Sanctæ Mariæ de Caſtineto Cellam invaſerat, & illic ſe oſtentabat Abbatem, quæſtiones, de quibus iſtius Monaſterii Chronicon. *Aſſiſtentibus pluribus Præſulibus, à Papa Leone cauſa eſt judicata Abbati Sancti Vincentii. Qui interfuerunt, hi ſunt: Humbertus Sylvæ Candidæ Epiſcopus, Petrus Amalphitanus Archiepiſcopus*. Ex quo vides Cardinales Epiſcopos ex tunc fuiſſe Archiepiſcopis digniores. Factum hoc fuit anno iſtius ſæculi quinquageſimo tertio. De Petro noſtro ſcribit ad Deſiderium Caſſinenſem

L.2.Ep.15 Abbatem etiam Sanctus Petrus Damiani: *Veſter ille finitimus piæ recordationis Amalphitanus Epiſcopus, nomen neſcio, Stephano Romano Pontifici, me præſente, ſub jurejurando ſæpè teſtatus eſt, quia cùm aliquando menſam Domini ſacrificaturus accederet, ſed ſuper Sacramento Dominici Corporis incredulus hæſitaret, in ipſa confractione ſalutaris Hoſtię rubra prorſus ac perfecta caro in ejus manus apparuit ita ut etiam digitos illius cruentaret, ſicque Sacerdoti omnem ſcrupulum dubietatis auferret: Ubi notandum, quàm ſit immane periculum, indignis manibus attrectare tam terribile Sacramentum*. Graſſabatur tunc Berengariana hæreſis, cjus fundamenta Petrus in Vercellenſi Synodo forſan audierat, atque ita paſſus fuerat à Berengarii fautoribus, quod in Pręſcriptionum libro habet Tertullianus:

Cap 15. *Hæretici ſcripturas obtendunt, & hac ſua audacia ſtatim quoſdam movent, in ipſo verò congreſſu firmos fatigant, infirmos capiunt, medios cum ſcrupulo dimittunt*, Petrus tunc erat ex mediis, ac ipſum Divina gratia iſto miraculo perfecit in firmum. Quavis adverſùs Euchariſtiam graſſante hæreſi, Divina ſemper in nos bonitas arcanam ſacroſancti Myſterii veritatem, & ceſpitantes de ipſo mentes vario miraculo erexit ac ſtabilivit. Etiam Latinè & Græcè eruditus fuit iſte Petrus, habuitque doctum Clerum. Etenim Paſchalis ſecundi Legatus, qui inter Boadmundum Antiochiæ Principem Latinum & Græcorum Imperatorem Alexium Comnenum compoſuit pacem, fuit ex ejus diſcipulis Maurus Archiepiſcopus Amalphitanus. Ita in tertio decimo ſuo libro ſcribit Anna-Comnena. Quare illum non ſine fundamentis legavit noſter Leo.

Michael etiam Cerularius, dum Cardinalem Humbertum dixit fuiſse Archiepiſcopum ſine

ſede, habuit aliquid ſundamenti.
libro de Domini corpore adversùs Be
qui Humbertum variè calumniatus d
gundum, Sanctus Lanfrancus Arc
Cantuarienſis: *Humbertum virum fuiſ*
fide Chriſtiana & ſanctiſſimis operibus p
mè decoratum, ſcientia Divinarum &
litterarum apprimè eruditum teſtantur
vel propria experientia eum noverunt,
qui ipſum experti ſunt, ejus cognitionen
Hunc non de Burgundia, ſed de Lothar
Leo Romam traduxit, ad prædicandu
bum Dei Archiepiſcopum ordinavit, poſ
cta Romana Eccleſia Præſulem ſibi Card
tuit. Quo in loco poſitus taliter vixit,
ut de fide vel doctrina ipſius nec ſaltem ſ
cionis fama aliquando exorta ſit. Hujus
tota ferè Latinitas, quæ pro excellen
Sedis, cujus Conciliis & Conſiliis ſem
præerat, eum ignorare non potuit. Q
iam civitatem, ut mariti ad uxores,
& abſolutè conſecrari non poſſint E
omninò Apoſtolicus Canon, immò
atque Divinus. Quis enim neſciat
Petrum Romanæ urbi fuiſſe ab ipſo
tum & alligatum? Et de omnibu
Epiſcopis dixit gentium Doctor Ap
tendite gregi, in quo vos Spiritus S
Epiſcopos regere Eccleſiam Dei. Atra
rum aut aliàs deviarum Provinciaru
tum tanti ſemper fecit Romana Ec
ſum cenſuerit legitimum Epiſcopali
nationis titulum, & omni ſæculo a
ſecrarit. Etenim de Caio Romanæ
bytero ſcribit in Bibliotheca Ph
Caium fuiſſe affirmant ſub Zephyrino &
tificibus, ordinatumque gentium Epiſ
Decentium Eugubinum Epiſcopum
ctus Innocentius Primus Pontifex
eſt, in omnem Italiam, Gallias, H
fricam, Siciliam, Inſulaſque interjac
inſtituiſſe Eccleſias, niſi eos, quos ve
ſtolus Petrus, aut ejus Succeſſores conſt.
dotes. Uti Titus à Sancto Paulo ad
hi à variis Pontificibus ad varias gen
ſecrati Epiſcopi: non ad ſibi junge
fundandas Eccleſias & Cathedras.
Cœleſtino primo, quod ordinato S
bernis Epiſcopo Palladio Barbaram
cerit Chriſtianam, teſtatur in libro
latorem Sanctus Proſper. Quod Sa
chum Auguſtinum, non ad aliqua
ſed ad omnem Anglicanam gente
ri ab Ætherio Arelatenſi Metrop
magnus Gregorius, eſt omnibus
idem ſcribit ad Conſtantinam I
Dum in Sardinia Inſula multos
cognoviſſem, eoſque adhuc pravæ ge
idolorum ſacrificiis deſervire, & ej
Sacerdotes ad prædicandum Redemp
torpentes exiſterent, unum illuc ex
ſcopis miſi, qui multos gentilium ad
no cooperante convertit. Ad iſtud c
novum Epiſcopum conſecrare. E
quem Sanctus Autbertus Cameracen

An. 651. ex latrone ſecit Chriſtianum, Landelino ſcribit
Sigibertus Gemblacenſis: *A beato Papa Martino*
ad prædicandum ordinatur. Videtur tamen ſuiſ-
ſe dumtaxat Presbyter. Pergit Sigibertus de San-
cto Herbipolenſium Apoſtolo Kyliano: *Ad præ-*
An. 746. *dicandum ibi à Papa Conone Epiſcopus ordinatus*
fuerat. Et ad Imperatorem Conſtantinum quar-
tum ſcribit de mittendis ad ſextam Synodum E-
Actione 4. piſcopis Sanctus Agatho Pontiſex: *Quidam in lon-*
gè poſitis provinciis verbum Chriſtianæ fidei ab Apo-
ſtolicis Exiguitatis meæ Prædeceſſoribus miſſi prædi-
An. 622. *cant*. Et de Sergio primo Pontiſice Regino Ab-
bas Prumienſis. *Venerabilis vie Willibrordus*,
cognomento Clemens, de Britannia gentis Anglorum
ob Evangelii gratiam in Gallias tranſiens, à Sergio
Papa Epiſcopus Friſonum conſecratur, atque in eam
gentem ad prædicandum dirigitur. Pontiſex in con-
ſecratione ſecit ex Willibrordo Clementem. Ad-
dit in opere de Germaniæ Monaſteriis Gaſpar
Bruſſelius: *Eſt Epternaci liber auro & argento in*
Pumicei coloris membrana ſcriptus continens vitam
Sancti Willibrordi Trajectenſis Archiepiſcopi. Anti-
qui Scriptores illum paſſim titulant Archiepiſco-
pum Friſiorum. Et de Sancto Francorum Apo-
ſtolo & Archiepiſcopo Boniſacio ſcribit ad omnes
Galliæ Antiſtites Hincmarus Metropolita Re-
menſis: *Per annos viginti quinque in prædicatione*
Ep. 44. cap. 20. *ſine Cardinali ſede laboravit*. Quia nempè non ad
aliquam ſedem, ſed ad generalem prædicationem
ſuerat miſſus & ordinatus. Et ad deſormatis per
Saracenos Hiſpaniis prædicandum ordinari Egi-
lam Epiſcopum permiſit Adrianus primus Wul-
gario Galliarum Archiepiſcopo, & addidit hanc
conditionem: *Ut nullam alienam ſedem ambiret*
Ep. 97. *vel uſurparet, ſed ſolummodò animarum lucra Deo*
offerret. Ita habent laudati Pontificis Epiſtolæ,
publicatæ per Jacobum Gretzerum. Etiam Ebbo-
nem, qui poſteà Remenſem obtinuit Cathedram,
ad Danis prædicandum ſuiſſe à Paſchali primo
ordinatum Epiſcopum teſtantur Francorum An-
nales. Et Sanctum Methodium paganis Mo-
ravis ſuiſſe ab Adriano ſecundo conſecratum
Ep. 194. Apoſtolum & Archiepiſcopum, habet Joan-
nes octavus in literis ad Tuentarum de Mo-
ravia. Et de Sancto Monacho Boniſacio,
19 Jun. quem Sancti Romualdi Abbatis diſcipulum ac
Ruſſiæ Apoſtolum laudat Romanum Martyro-
logium, ſcribit in laudati Abbatis vita Sanctus
Petrus Damiani: *Ab Apoſtolica ſede conſecratio-*
nem Archiepiſcopus accepit. Addit de ejuſdem
Cap. 27. Romualdi diſcipulo Engelberto: *Poſteà Archie-*
Cap. 33. *piſcopus in gentibus factus eſt*. Et de alio ejuſdem
Cap. 36. profeſſionis Monacho Gregorio; *Archiepiſcopus*
in gentibus poſtmodò conſecratur eſt. Plurima ſunt
iſtiuſmodi exempla, ideoque Laurentius &
cum Mellito Juſtus, ad Anglis & Britonibus
prædicandum Evangelium ac Romanam diſcipli-
nam à Magno Gregorio creati Epiſcopi, dum
Scotorum ſeu Hibernorum Epiſcopis atque Ab-
batibus inſinuant ſuam miſſionem, ſuerunt præ-
fati: *Apoſtolica ſedes nos ex more, ſicut in univer-*
ſo orbe terrarum, in his Occiduis partibus ad prædi-
candum gentibus pagante direxit. Notanda ſunt
verba: *Ex more*. Et verba: *Sicut in univerſo*
orbe terrarum. Edicunt morem hunc eſſe & anti-
quiſſimum, & univerſalem. Eodem uſi ſunt & alii Patriarchæ: verùm per ſuas Diœceſes, ac ipſarum vicinias. Romanus Epiſcopus per univerſum orbem terrarum. Et hinc evidenter convincuntur ſchiſmatica Græculorum ſomnia, qui ut Romano Primatui incommodent, garriunt & Papatum & quemvis Patriarchatum non ſuiſſe ſub gentilibus Romanorum Imperatoribus, ſed cœpiſſe ſub Conſtantino, immo & ab ipſo eſſe inſtitutos. Cur iſtos ad miſſionem conſecratos Epiſcopos noſtri mediorum ſæculorum Majores titularint Archiepiſcopos, non plenè ſcio. Forſan ex phraſi Græca. Etenim nulli Metropolitæ ſubjectos Epiſcopos Græci jam pridem titulant Archiepiſcopos. Et iſti Miſſionarii nullum habebant Metropolitam. Quidquid ſit, & per Saracenos & per Michaelis Cerularii turbas multum deformata ſuit noſtri Leonis tempore utraque Sicilia: Hinc ad iſthic prædicandum ac reformandum noſter Humbertus ſuit in ſimilem Archiepiſcopum conſecratus.

Cur Michael Cerularius blateret Cardinalem Fredericum non verè ſuiſſe, ſed ſe finxiſſe Romanæ Eccleſiæ Cancellarium, exponit ejus præfata ad Petrum Antiochiæ Patriarcham Epiſtola, de Argyro Italiæ Duce ac ejus machinis proſequens: *Mearum litterarum dempto ſigillo, & quæ in illis habebantur cùm legiſſet, & alia quædam ad nos quaſi Papæ nomine miſſa componens, & pro hujuſmodi litteris offerendis prædictas deſtinavit, miſeris illis ſuadens, ò ſeductionem magnam & illorum ſtultitiam, ut ad Regiam urbem venirent, & has litteras nobis darent*. In Saracenos, Normannos, & Græcos erat tunc diviſa ſuperior Italia, & Græcorum ibi Dux erat Argyrus. Fuiſſe inſigniter Orthodoxum demonſtrant hæc Michaelis verba: *Argyrus Megalopolim*, id eſt, Conſtantinopolim, *cùm veniſſet, frequenter noſtræ inſuſurrabat Humilitati, præcipuè de infermentato. Quapropter non ſemel, ſed bis, & tertiò, & ſæpius à nobis ejectus fuit à ſacra communione*. Azymum Latinorum Sacrificium damnanti, & Eccleſias laceranti Michaeli obſtiterat Argyrus, & à ſuo Patriarcha excommunicari maluerat, quàm ejus erroribus ac violentiis conſentire. Notanda ſunt & hæc Michaelis verba: *Novimus de nobilitate & ſcientia Papæ urbis Romæ*. Nonus enim Leo fuit reverà non tantum ſanctiſſimus, ſed etiam nobiliſſimus atque doctiſſimus. Quapropter ſuæ maledicentiæ tubas adversùs tantum virum inſlare erubeſcens Michael, toti Orienti ſuadere ſtuduit Legationem hanc non ab ipſo veniſſe, ſed eſſe doloſas inimici ſui Argyri machinas: Hoſce eſſe ejus Emiſſarios. Addidit ſuas ad Papam literas ſuiſſe ab Argyro reſeratas, ab ipſo confictum quaſi ex Papæ nomine Reſponſum, ideoque & inter Emiſſarios ſuiſſe confictum Cancellarium, qui fictas iſtas litteras ſubſcriberet & ſigillaret. Hoc enim eſt Apoſtolici Cancellarii officium. Hæc ſunt fundamenta hujus infeliciſſimi Schiſmatis.

Porrò Fredericum ſuiſſe Romanæ Eccleſiæ Cancellarium affirmat etiam latæ in Michaelem excommunicationis diploma. Etenim in ejus

titulo

tiulo poſt Humbertum & Petrum Epiſcopos
ſequitur Fredericus *Diaconus & Cancellarius*. Eo-
dem modo illum appellat Humbertus in ſuc-
cincta commemoratione ſuorum Actorum. De-
creto autem, quod pro Luitfredo Abbate ad-
versùs Albertum Monachum dedit Sanctus Leo,
eſt ſubſcriptum: *Fredericus Sanctæ Romanæ Ec-
cleſiæ Cancellarius & Bibliothecarius*. An etiam
aliquando, quod Leo Oſtienſis affirmat, fue-
rit totius Romani Cleri Archidiaconus, ignoro.
Quidquid ſit, Sigibertus Gemblacenſis nequa-
quam aſſerit Romanæ Eccleſiæ tunc ſolos ſe-
ptem fuiſse Cardinales Diaconos. Etenim au-
thenticus dignitatum & officiorum, quæ iſto
Anno 1057. tempore habuit Romana Eccleſia, catalogus
exſtat apud Dominum Cardinalem Cæſarem Ba-
ronium, & poſt enumerata Cardinalium Presby-
terorum officia ac titulos pergit: *Sunt præter ti-
tulos Diaconiæ, eiſque Præfecti Cardinales, dicti
Regionarii, iique duodecim, Diaconis Regionariis
Præfecti. Item Diaconi Palatini ſex*. Quid ſint
Palatini, quid Regionarii Diaconi, & quæ ipſo-
rum origo atque officium, non ſpectat ad præ-
Cap. 3. ſentem locum. Interim vide Onufrium Panui-
num in libro de principalibus Romanæ urbis Ba-
ſilicis. Conſtantinopolitana Mennæ Patriarchæ
Synodus laudat *Epiſcopos de Italia, & Archidia-
Actione 1. conos Sedis Apoſtolicæ*. Quod ipſum in exhibitis
eidem Synodo precibus faciunt omnes totius
Orientis Archimandritæ. Nempè omnis urbica
Regio plures olim habebat Diaconos, ipſorum-
que Præfectus dicebatur Archidiaconus, ſeu
Diaconus Cardinalis. Et hoc ſenſu videtur lo-
cutus, antiquitatis peritus, Leo Oſtienſis. Sigi-
bertus Fredericum, quód eſſet ſeptimus ordina-
tionis ætate, vocat ſeptimum Levitam. Locu-
tus eſt cum Sancto Gregorio Turonenſi, ſcriben-
te de magno Papa Gregorio: *Septimus Levita
Lib. 10. Cap. 1. in Papæ adjutorium adſciſcitur*. Verùm ſeptimus
tunc erat ultimus.

Porrò Cancellarii officium diu Romæ manſit.
Etenim Robertus Cardinalis Pullus ad ipſum
aſſumptus fuit à Lucio ſecundo Pontifice. Et
Bullatis Eugenii tertii litteris, Sancti Germani
Pariſienſis privilegia confirmantibus, ſubſcri-
ptum eſt ad duodecimi ſæculi annum quadra-
geſimum quintum: *Datum Laterani, per manum
Roberti, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalis &
Cancellarii*. Addit in libro de Pariſienſi Acade-
mia Claudius Hemeræus: *In Monaſteriis Cluniac-
cenſi, Floriacenſi, Sancti Remigii Remenſis, & in
Ep. 280. Chartulariis majoris monaſterii prope Turones, Bea-
tæ Mariæ rotundæ foris muros Antiſiodorenſes, &
Bituricenſi, ſimiles legimus ſubſcriptiones à Roberto
factas. Sed omnes intra annos ſedis Eugenii tertii*.
Et hinc eundem Eugenium, ut aptum Cancella-
rium eligat, hortatur Sanctus Bernardus, affir-
mans ab ipſo pendere dignitatem Romanæ Eccle-
ſiæ. Nempè ſtatim poſt Roberti, quem Pariſien-
ſis ſcholæ Theologum adhuc Doctorem prædica-
rat plurimùm in litteris ad Roffenſem Epiſcopum,
& libertinis ibi quorumdam ingeniis frænandis
neceſſarium judicaverat, mortem ſcripta eſt hæc
Epiſtola. Et plures Innocentii tertii Epiſtolæ
habent hanc ſubſcriptionem: *Per manum Joan-*

nis, Sanctæ Mariæ in Coſmedin Diacon
Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cancellarii: I
erat aut frater Innocentii, aut affi
Leonardus erat utriuſque nepos. I
anno ſexto decimo iſtius Pontifici
ultimus Cancellarius. Etenim
Innocentii litteræ paſſim habent h
ptionem: *Per manum Raynaldi, A*
pellani Domini Innocentii tertii Papæ.
tum Innocentium celebratæ Lugdu
di Acta laudant *Magiſtrum Martinu*
num, Diaconum Cardinalem, & Vice
Nempè Cancellarium exſtinxit tert
tius, & mutavit in Vice-Cancell
cellarii poteſtatem tranſtulit in Ap
dem. Rationem edicit in eruditi
Pulli ſententias Commentariis Hug
Cùm jam in eam excreviſſet auctori
meri potuiſſet, dignitas illa, ſuppre
officio, creati ſunt Vice-Cancellarii.

Legationis hujus occaſionem m
triarcha Michael in adductis ad P
chenum litteris: *Ante aliquod tempu*
mus ab eis, qui de vetere Roma ad no
nobilitate & ſcientia Papæ nuper deſ
ſcilicet, nec non quòd ſimul nobiſcum ſe
veniret propter ſcandala, quæ de ipſis
Orthodoxam Fidem, non pauca illi ſcr
litteris, multa videlicet humilitate, u
cognoſcere en eiſdem litteris. Idque ea
mus, quoniam ipſum lucrari volebam
benevolum & familiarem nobis redder
eum Francorum auxilium nobis procur
litteras illi tradidimus, qui ad Papa
peratoris litteris eſſet illas allaturus,
accepturus, & nobis redditurus. Ex
ris, quas ſuis Legatis dedit perferen
gendas, ad Imperatorem Conſtan
noſter Leo. Conſtantinum laudat
ejus felici Principatu agit Deo grat
Tu poſt nimium longas & pernicioſas
mus pacis & concordiæ monitor, petit
tus exactor efficeris. Prædicat hoc
& proſequitur de Romana Eccleſia.
ſa & egregiæ indolis proles gemitus M
obliviſceris, nec contemnendam, quia
tius reverendam arbitraris, atque p
viſceribus ad eam redire meditaris. I
tereà confrater noſter Archiepiſcopus M
torias ad concordiam & unitatem nob
ras, quem ad tam optabile & neceſſar
monentem tantò neceſſe eſt nos devotiùs
ſcipere, quantò perſpicaciùs conſider
computari inter diſcipulos Chriſti aliq
næ paci dedignetur acquieſcere. Paci
exaggerat, atque proſequitur: *Sed*
ritas ſuper præſumptionibus ejus mul
lia jam dudum perveniſſe ad aures n
etiam aperta perſecutione in Latinam
deſcens, anathematizare non timuit o
menta attrectant in azymis, & quod
Antiochenum Patriarchas, antiqua
contendens, contra fas & jus ſibi ſub
tione appetit, & pleraque, quæ uſurp
à noſtris Nuntiis diligenter cognoſcer

litteris ad ipſum Patriarcham Michaelem : *Scripta tuæ honorandæ Fraternitatis tandem ad nos pervenerunt , in quibus ad maximè neceſſarium , omnibuſque Chriſti fidelibus amplectendum concordiæ & unitatis bonum exhortari ſtudes , quatenus poſt nimiùm longas & pernicioſas diſcordias filia ex propriæ matris reconciliatione exultet .* Et Eccleſiaſticæ unitatis neceſſitatem & fructus exaltat , atque proſequitur : *Plurima de tua Fraternitate intolerabilia rumor jam dudum pertulit ad aures noſtras , quæ nos partim quia incredibilia videbantur , partim quia nulla facultas talia inquirendi concedebatur , indiſcuſſa hucuſque reliquimus . Hinc nova ambitione Alexandrinum & Antiochenum Patriarchas , antiqua ſua dignitate privare contendens , contra fas & jus tuo dominio ſubjugare conaris .* Superbum *Univerſalis Epiſcopi* nomen acerimè inſectatur , ac pergit : *Illud quis non ſtupeat , quod poſt tot ſanctos & Orthodoxos Patres per mille & viginti à paſſione Salvatoris annos , novus calumniator Eccleſiæ Latinorum emerſiſti , anathematizans omnes , & publicam perſecutionem excitans , quicumque Sacramentorum participarentur in azymis ? Quam præſumptionem tuam & fama nobis obtulit , & litterarum ſub nomine tuo ad Apulos datarum textus manifeſtavit .*

Nec Siſinnium ſecundum , nec ſecundum Sergium , nec alium Michaelis Anteceſſorem , ſed ipſum dumtaxat Michaelem Leo arguit de hiſce novitatibus , atque ita firmiter ſuadeor ipſum eſſe iſtarum præſumptionum & fundati in ipſis ſchiſmatis auctorem. Notanda ſunt tamen verba : *Poſt nimiùm longas & pernicioſas diſcordias .* Er verba : *Rumor diu pertulit ad aures noſtras .* Affirmant Michaelem ſtatim à Patriarchatus exordio inſaniiſſe , concepiſſe iniquitatem, ac etiam parturiiſſe. Nam & in Remenſi ſua Synodo noſter Pontifex damnavit nomen *Univerſalis Epiſcopi :* Utique in Michaele, etiam tunc ex Photii principiis tentante ſibi ſubjugare Alexandrinum & Antiochenum Patriarchas, ac eſſe Epiſcopus totius Chriſtianitatis. Quo tempore Romanam Eccleſiam ac ejus diſciplinam & dogma damnare & blaſphemare cœperit , ignoro . Quòd hæc omnia etiam cœperit à ſui Patriarchatus exordio , ſuadet Dux Argyrus , ob defenſum latinum azymum frequenter ab ipſo excommunicatus . Quinquageſimo tertio iſtius ſæculi anno cœpit tamquam ſupremum Eccleſiæ caput Encyclicas ſpargere de his litteras , ideoque & ſchiſmatis exordium iſti anno paſſim adſcribimus . Et quoniam Orthodoxi & potentis Principis metus ejus furori impoſuit aliquid fræni , Sanctum Leonem garrivit ſecum ſentire à ſe damnatos Latinorum exceſſus damnari etiam ab ipſo , ideoque ab eodem , tamquam exceſſus iſtos reformaturo , poſtulavit iniri concordiam, & Eccleſiaſticæ communionis reparari unitatem . Pontificem lucrari voluit . Ex quo zelo ſcribit in Meditato de Patriarcharum Juribus etiam Theodorus Balſamon : *Concordiæ Papæ Romani quaſi mordicus inhæreo , & ob ſeparationem illius animo laceror , atque quotidiè converſionem illius egregiam exſpecto .* Quòd tales cæcæ mentis nugas ſuis litteris Michael inſeruerit , lucet ex Pontificis Reſponſo : *Scripſiſti nobis , quoniam ſi una Eccleſia Romana per nos haberet nomen tuum , omnes Eccleſiæ in toto orbe terrarum haberent per te nomen noſtrum .* Eo utique pacto, ut Papa reformaret fictos per Michaelem abuſus , & in ipſum ac ipſius ſedem transferret Paparum . Verba iſta inſinuant etiam Michaelis nomen fuiſſe raſum è Romanis Dypticbis : Cujus tamen oppoſitum ſuadet noſtri Pontificis Reſcriptum ad Petrum Patriarcham Antiochenum .

Pergit Michael de Pontifice : *Quo per eum Francorum auxilium procuraremus .* Exponit in Reſcripto ad Imperatorem Conſtantinum Pontifex , Nortmannorum in Sicilia ac ſuperiori Italia Barbariem , ſua in ipſos bella , & acceptam nuper cladem referens , ac pergens : *De victoria ſua potiùs triſtantur , quàm lætantur . Sicut enim tua Pietas ſcribere curavit ad noſtram conſolationem , pro iſta ſua præſumptione majorem in proximo exſpectant ſibi ſuperventuram indignationem , poſt illam , quam experti ſunt , ſuæ catervæ diminutionem . Nos quoque Divinum adjutorium nobis adfore , & humanum non defore credentes , ab hac noſtra intentione liberandæ Chriſtianitatis non deficiemus , nec dabimus requiem temporibus noſtris , niſi cum requie Sanctæ Eccleſiæ periclitantis . Ad quam acquirendam & obtinendam habemus maximum ex Divina pietate ſolatium & præſidium , cariſſimum filium noſtrum Imperatorem Henricum , cujus de die in diem exſpectamus promiſſum & proximum adventum , utpotè cum procinctu & expeditione ad noſtrum auxilium .* Cum ſua militia Robertus Guiſcardus erat tunc recens in Sicilia & citeriori Italia : & quo ſuum iſtic firmaret Principatum, non ſolùm Saracenos invadebat , ſed & Græcos , ipſumque etiam Romanæ Eccleſiæ patrimonium . Pontificis in illos impetum norat Imperator Monomachus : hinc & ſuas & Papales , ac Latini Imperatoris vires rogavit jungi , penitùs eradicari Nortmannos, & iſtis in terris reddi cuique ſuum . Et hanc ſocietatem Pontifex gratam habuit , & ampliſſimè addixit . Quocirca per Francos Patriarcha Michael intellexit Germanos . Græci enim & Gallos & Germanos, nec ſine fundamento , jam pridem appellarunt Francos . Et hinc Michaelis intentio non fuit caſta , nec fundata ſupra petram . Etenim ob temporales fines Eccleſiaſticam unitatem quærere eſt Deo ob viſibilia ſervire more Judaico , ſpectare ad vetus teſtamentum , & inſtabilem domum ædificare in arena . Eodem ex fine Imperator Theodorus Laſcaris à Gregorio nono petivit , Michael Palęologus à Lugdunenſi Gregorii decimi , ac Joannes ſecundus Palęologus à Florentina Eugenii quarti Synodo obtinuerunt unionem & pacem . Verùm neutra fuit firma , quòd nempè neutra ſtaret in ſolida caſti finis petra .

Quin tamen Imperatoris Conſtantini intentio fuerit caſtiſſima , non eſt dubitandum . Lucet ex hoc Apoſtolicorum Legatorum de ipſo ac ejus Proceribus Elogio : *Quantum ad columnas Imperii , & ejus Honoratos atque Sapientes , Chriſtianiſſima atque Orthodoxa eſt Civitas Conſtantinopolitana .* Hinc preces admiſit Pontifex , & jam laudatos miſit Legatos , inſtructos litteris ac man-

mandatis variis, quorum hoc erat palmare circa Michaelis exceſſus. *Si Michael in his, quod abſit,* Epiſt. 1. *pertinax fuerit, pacem noſtram retinere nullatenus poterit, quin procul dubio ad nos reverteretur, ſi ipſe noluerit eſſe filius pacis.* Adjunxit & has ad Principem preces: *Quia abundante iniquitate, Sancta Romana Eccleſia & Apoſtolica ſedes nimium diu obſeſſa fuit Mercenariis, & non Paſtoribus, à quibus ſua, non quæ* JESU-CHRISTI *quærentibus, devaſtata jacebat miſerabiliter hactenus, Divinum conſilium voluit meam Humilitatem ſuſcipere tantæ Cathedræ pondus. Quo licet plurimùm mei imbecilles prævagentur ac deprimantur humeri, non parum mihi ſubeſt ſanctæ ſpei, quandoquidem ex utroque latere tales adſtent filii, religione & poteſtate præclariſſimi.* Videlicet Henricus tertius Occidentis, & Orientis Imperator Monomachus Conſtantinus. *Quapropter, devotiſſime Fili, & ſereniſſime Imperator, collaborare mihi dignare ad relevationem tuæ matris ſanctæ Eccleſiæ, & privilegia dignitatis atque reverentiæ ejus, nec non patrimonia recuperanda in tuæ ditionis partibus, ſicut manifeſtè cognoſcere poteris ex venerabilium noſtrorum, ſeu tuorum Prædeceſſorum Scriptis & Geſtis.* Adversùm ſacras imagines belligerans, & ob ſibi excuſſam ab Italica militia obedientiam indignatus Imperator Leo Iſaurus, hæc omnia Gregorio ſecundo Pontifici retulit accepta, ideoque talionem reddens, omnem Illyricianæ diæceſos, nec non Siciliæ & citerioris Italiæ Eccleſiam abſtulit Romanæ Cathedræ, & violenter tranſcripſit in Patriarchicam poteſtatem Epiſcopi Conſtantinopolitani. Omnia item Romanæ Eccleſiæ in ſuis ditionibus patrimonia redegit in fiſcum. Adrianus primus, Nicolaus primus, Adrianus ſecundus, Joannes octavus, & alii Pontifices, dum in ſeptimam & octavam Synodos, aut alias Eccleſiarum uniones conſenſerunt, eadem conſtanter repetivere, numquam ſuerunt conſecuti. Poſt exſtinctum magni Caroli genus in Occidentis Imperio, & patrata in Formoſum Pontificem ſcandala plures intruſos Pontifices, & ſummas ab ipſis calamitates paſſa eſt Romana Eccleſia, & redacta in miſerandam paupertatem. Reparare cœperunt Gregorius ſextus, Clemens ſecundus, & ſecundus Damaſus; verùm modico fructu. Rem ſtrenuè promovit noſter Sanctus Leo, & Imperator Henricus tertius addidit Auguſti brachii auxilium. Sancto Petro ſua per Occidentem reddidit patrimonia. Quare præſentis Legationis occaſionem, & liberalem Orientis Imperatorem nactus Pontifex, etiam illic reparare Apoſtolicæ ſedis jura ſtuduit. Acridenſem præſertim Eccleſiam, ac turbidum ejus Antiſtitem Leonem conatus eſt Autocephalia exuere, redigere ſub avitum Romani Patriarchatus jugum, atque ita hujus Succeſſores liberare à periculo deinceps rebellandi.

De Legatorum in Regiam urbem ingreſſu ſcribit Patriarcha Michael ad Petrum Antiochiæ Patriarcham: *Legati urbem Regiam ingreſſi, potenti primum & ſancto Imperatori ſe conſpiciendos exhibuerant, gravi quidem & ſuperbo habitu, & greſſu & ſupercilio.* Et infrà: *Nec ipſi Imperatoris conſpectui & Majeſtati ſe omninò inclinaverant, ſed potiùs*

ſeipſos magnoperè extollentes, & quæ e
cogitantes, cum Cruce & Sceptris Regi
tur Palatium: Per ſceptra intelligit b
rales. Etenim hos geſtantes in mani
ſolenniter ante ſe deportato Sacro-ſ.
vexillo procedere in publicum, ſer
verunt Legati Romani; præſertim
poli, & in proceſſione ad Princip
ſic ad hunc ingredi conſuevit & Pat
tamen non ſancta Crux, ſed acce
ipſum fertur. Rationes & modu
Meditato de Patriarcharum juribu
Balſamon. Quòd Auguſtæ Majeſta
clinarint Legati, eſt mendax cal
Romanæ Eccleſiæ moribus alieniſſi
Pegi, ſeu aurei fontis palatium ſu
Quòd illic à Principe hoſpitium ac
ſinuant ipſi Legati in commemora
in hac Legatione Geſtorum. Ne
tionem: *Michael nobis præſentiam*
loquium denegavit, & Eccleſias ad
dum interdixit. Sicut & priùs Latin
clauſerat. Blachernenſis Eccleſia
ipſi palatium ſunt conſuetum Ap
gationis hoſpitium. Hæc ſingu
Michael, ideoque Princeps ille
fontem aureum. Quod hæc Eccle
nicii Patriarchatu, & Turcico
perio adhuc fuerit integra, teſt
chalis hiſtoria, deſcripta per
Malaxum.

Pergit Michael Cerularius de Le
cum ad noſtram Humilitatem veniſſe
poſſi, quanta ſuperbia & arrogantia
nec triviali ſalutatione nos ſalutaſſent
tu vel modicum inclinaſſent, & conſa
nerationem exhibere dignati fuiſſent,
Metropolitarum nobiſcum in Secreto con
dere ullo pacto voluiſſent, ſed quaſi pr
tumelia id factum putaſſent. Et infrà
borum, ut par erat, cum feciſſent,
ſigillatam dederunt, & quàm primù
Quam cum Humilitas noſtra accepiſſ
aperire adgreſſus eſſem, & diligenter
inſpexiſſem, inveni illud depravat
doli & malæ mentis plenas. Nen
Sancti Papæ Leonis Legatos, ſe
Argyri Ducis Emiſſarios perſuade
chæ Petro & Regiæ civitatis popul
atque ita errores ſuos atque exceſſu
fucare. Rei veritatem jam ſtatim
ipſis Legatis: Audivimus quòd
præſentiam ſuam & colloquium
clauſerit Eccleſias ad agendum
certè poſt Metropolitas ſedere n
nec talem Patriarcham admitte
quium.

Hinc pergunt in laudata com
Ad Monaſterium Studii intra urbem C
nam Nicetas Monachus, qui & P
præſentiam Imperatoris & Procerum
bus Nuntiis Romanis, anathemat
Scriptum ſub ſuo nomine contra Seden
omnem Latinam Eccleſiam editum,
de Azymo, de Sabbatho, & de nup

Inſuper anathematizavit cunctos, qui ipſam Sanctam Romanam Eccleſiam negarent primam omnium Eccleſiarum eſse, & qui illius fidem ſemper orthodoxam præſumerent in aliquo reprehendere. Poſt hæc ſtatim in conſpectu omnium ad ſuggeſtionem eorumdem Nuntiorum Romanorum juſſit idem Orthodoxus Imperator præfatum incendi librum: Sicque diſceſsum eſt. Facta hæc ſunt iſtius ſæculi anno quinquageſimo quarto, in feſto S. Joannis Baptiſtæ: *Sequenti autem die præfatus Nicetas urbe egreſsus ultrò adiit ipſos Legatos intra Palatium Pegi, à quibus accipiens perfectam ſuarum propoſitionum ſolutionem, iterum ſpontè anathematizavit omnia dicta, & facta, vel tentata adversùs primam & Apoſtolicam Sedem. Sic ab eis in communionem receptus, effectus eſt eorum familiaris amicus.* Ex quibus lucet, quod Michael non dumtaxat Alexandrinam & Antiochenam, ſed ipſam quoque Romanam Eccleſiam, utique ob tranſlata Papalia privilegia, tentarit ſubjugare.

Pergit commemoratio: *Tandem Michaele Legatorum præſentiam & colloquium devitante, atque perſeverante in ſua ſtultitia, præfati Nuncii decimo ſeptimo Kalendas Auguſti adierunt Eccleſiam Sanctæ Sophiæ, & ſuper illius obſtinatione conqueſti, Clero ex more ad Miſsas præparato, jam hora tertia, die Sabbathi chartam excommunicationis ſuper principale Altare poſuerunt ſub oculis præſentis Cleri & populi. Indè mox egreſſi, etiam pulverem pedum ſuorum excuſſerunt in teſtimonium illis juxta dictum Evangelii, proclamantes: Videat Deus & judicet.* Exſtat ibidem excommunicationis Diploma. Exponit omnes à nobis ſupra explanatos Michaelis errores & exceſſus, addit illum ſolo humano metu factum Monachum, abuſivum ac Neophytum Patriarcham, diffamatum de peſſimis criminibus, & concludit: *Atque cum Leo Acridanus Epiſcopus dictus, & Sacellarius ipſe Michaelis Conſtantinus, qui Latinum Sacrificium profanis conculcavit pedibus, & omnes ſequaces eorum in præfatis erroribus & præſumptionibus, erunt Anathema Maranatha cum omnibus hæreticis, immò cum diabolis & Angelis ejus, niſi fortè reſipuerint. Amen. Amen. Amen.*

De antiqua Eccleſiaſtici Judicii forma rectè
L. 4. c. 20 ſcribit in opere de Sacerdotii ac Imperii concordia Dominus Petrus de Marca: *De ordine Judiciorum nihil ferè conſtitutum legitur ab antiquis Conciliis, quia legitimum ordinem in judicando Epiſcopi ſequebantur.* Et hinc ad Euſtatium Sebaſtenum primæ Armeniæ Metropolitam Epiſcopum ſcripſit magnus Baſilius: *Si qui rerum in hoc mundo potiun-*
Epiſt. 79. *tur, quando facinoroſum aliquem morti ſunt adjudicaturi, velamenta obducunt, & expertiſſimos quoſque ad cauſæ tractationem advocant, multumque temporis inſumunt, nunc Legis rigorem contuentes, nunc naturæ communionem reveriti, multumque ingemiſcentes, ac judicandi neceſſitatem deplorantes, nemini non manifeſtum faciunt, quod non ex propria libidine, ſed ex neceſſario legis miniſterio inferant condemnationis ſententiam; quantò oportebat majori diligentia, cura, pluriumque conſultatione dignum judicari, ſi quis ſe à fratrum amicitia avellere conetur?* Romanam capitalis Judicii formam laudat, adſirmatque ipſam etiam ab Eccleſiaſticis Judicibus in damnationis ſeu excommunicationis proceſſu ſervandam. Quod ipſum ſcribit apud Romanum Clementem Auctor Apoſtolicarum Conſtitutionum: *Maleficus, etiam confeſſus,* L. 2. c. 52. *non ſtatim mittitur ad ſupplicium, immò pluribus diebus cum multa deliberatione, & conſultatione, & interjecto velo, inquiritur in eum. Poſtremò qui ſuffragium de capite contra eum laturus eſt, ſublatis manibus ſolem teſtatur, innocentem ſe eſſe, ac mundum à ſanguine hominis illius.* Hinc & Pontius Pilatus intra vela, & cum ſimili proteſtatione, Chriſtum Dominum damnavit ad mortem. Utique ex Romano more, quem iſtarum conſtitutionum auctor mandat etiam ab excommunicantibus Epiſcopis ſervari. Pronunciandæ ſententiæ modum exponit in ſuis ad ſextum Eſaiæ caput Commentariis Sanctus Joannes Chryſoſtomus: *Mos obtinuit apud judices, ut de quavis controverſia pronunciaturi, non faciant hæc clam, ſed pro ſublimi & elevato tribunali conſidentes, adſtantibus univerſis, & cortinis undequaque contractis judicia exerceant.* Hoc modo etiam Pilatus pronunciavit in Chriſtum Dominum. Eadem forma adhuc vigebat noſtri Leonis tempore: Hinc ejus etiam Legatio Michaelis Cerularii intra cortinas conceptam & formatam damnationem pronunciavit in ipſa Sanctæ Sophiæ Baſilica, coram toto populo & Clero, & in die Sabbathi. Nam & tunc Græci celebrant ſolennes ſynaxes, & plenas coram Divina Majeſtate apparituras.

Romanam item legem, quæ in abſentem formari aut decerni vetat criminalem ſententiam, ſemper ſervavit Eccleſia. Ex ipſa quartum Carthaginenſe Concilium emiſit hunc Canonem: *Convenit Judices Eccleſiæ, ne abſente reo, cujus cauſa ventilabatur, ſententiam proferant, quia irrita erit. Immò & cauſam profectò in Synodo dabunt.* Quod ipſum in litteris ad Joannem Defenſorem ſcribit magnus Gregorius. Et inter capita, Lib. 11.
ex quibus ſuam damnationem fuiſse irritam adſe- Epiſt 52.
ruit apud Innocentium Pontificem Sanctus Joannes Chryſoſtomus, fuit & hoc: *Licèt abſentes eſsemus.* Et adjunxit: *Cum conteſtaremur paratos nos eſse ad diluendum crimina coram centum vel mille Epiſcopis.* Demonſtrat ſe non fuiſse contumacem. Etenim ex contumacia abſentem damnari ſemper permiſerunt & Leges & Canones. Hinc de Epheſinæ Synodi in contumacem Neſtorium ſententia ad Joannem Antiochiæ Patriarcham Comes Candidianus: *Publicos Præcones forum obeuntes, Sanctiſſimi Epiſcopi Neſtorii depoſitionem ſolenni pompa ebuccinantes audio.* Synodi Præſes Sanctus Cyrillus in hominem, qui ſui non faciebat copiam, ita juſſit pronunciari Synodale Judicium, & ad ejus notitiam pervenire. Laudatum Cyrillum, ac Memnonem Epheſiorum Epiſcopum duxit contumaces, & uti tales damnavit etiam Joannis Antiocheni factio, & de hujus ſententiæ pronunciatione ſcripſit Synodus ad Sanctum Cœleſtinum Pontificem: *Hæc ſcripto publico mandata propoſuerunt legenda quibuslibet, theatri parietibus adfigentes.* Theatrum quippè erat locus maximè publicus, per adfixas ſibi chartas clamans ad omnem civitatem. Simili modo in contumacem Michaelem Cerularium egerunt Legati Apoſtolici. Ejus, & complicis factionis excommunicationem ſolenni die poſuerunt in Cathedralis Eccle-

ſiæ

Digitized by Google

ſiæ Altari, quo Divina peracturus ille debebat ſtatim accedere.

Pergit laudata commemoratio: *Hinc ordinatis Latinorum Eccleſiis intra ipſam Conſtantinopolim, anathemate dicto cunctis, qui deinceps communicarent de manu Græci, Romanum Sacrificium vituperantis, in oſculo pacis, accepta orthodoxi Imperatoris licentia, doniſque Imperialibus Sancto Petro, & ſibi, alacres cœperunt reverti, quarto decimo Kalendas Auguſti.* Aliam inſuper excommunicationem adjuaxerunt viva voce: *Quicumque fidei Sanctæ Romanæ & Apoſtolicæ Sedis, ejuſque ſacrificio pertinaciter contradixerit, ſit Anathema Maranatha, nec habeatur Chriſtianus Catholicus, ſed Prozymita hæreticus. Fiat, ſiat, ſiat.* Judiciales, ut valeant, ſententias ſcripto fieri mandant & Leges & Canones. Hæc non fuit hujuſmodi. Fuit generale, quod Canonicas hæreſis & ſchiſmatis edicebat & cunctis minabatur pœnas, Decretum. Hinc viva voce potuit fieri. De Imperialibus in Legatos muneribus ſcribit Lambertus Schafnaburgenſis: *Fredericus Archi-Diaconus, Conſtantinopoli regreſſus, dona quæ ab Imperatore Conſtantinopolitano permagnifica deferebat, Eccleſiæ Romanæ conſignavit.* Romanam Eccleſiam, cui reddere Diœceſes & patrimonia non poterat, orthodoxus Princeps Auguſtis ſaltem muneribus voluit honoratam.

Hæc omnia terruerunt Michaelem Patriarcham, ideoque pergit laudata commemoratio: *Nimia inſtantia precum Michaelis ſpondentis tunc demum ſe conflicturum cum Legatis, Imperator compulſus à Selybria litteris ſuis eos revocavit tertio decimo kalendas Auguſti. Quo etiam die feſtinantes regreſſi diverterunt ad Palatium Pegi. Quos præfatus Michael Hæreſiarcha comperiens rediiſſe, quaſi ad Concilium conabatur adducere in Eccleſiam Sanctæ Sophiæ ſequenti die, ut oſtenſa charta illorum, quam omnino corruperat transferendo, obruerentur ibidem à populo. Quod prudens Imperator præcavens noluit haberi aliquod Concilium, niſi & ipſe adeſſet præſens. Cumque in hoc et omnimodis Michael contradiceret, juſſit Auguſtus ipſos Nuntios confeſtim arripere iter. Quod & factum eſt. Porrò veſanus Michael dolens ſuas non procedere inſidias, concitavit Imperatori ſeditionem vulgi maximam, velut nuntiis cooperata fuerit ejus voluntas. Undè Imperator coactus interpretes Lati-*

norum, Paulum videlicèt, ac filium eju
cæſos & detentos Michaeli tradidit, ſi
ille conquievit. Verùm Imperator poſt l
nos directis ſuis, exemplar excommun
ciſſimum à civitate Ruſſorum ſibi remiſſu
vibuſque, ac tandem Michaelem falſa
gatorum comperit, atque convicit. Ita
amicos & adfines ipſius honoribus priv
eliminavit, contraque ipſum uſque nu
retinuit. Quod Apoſtolicas litteras
qua omnium hæreticorum, Græ
tim, ars & dolus, oſtendi poſſit p
plis. Perrexit Michael ſordere ir
Romanam Cathedram ſuperbia &
ipſas traduxit in Succeſſores, atq
Orientalem Eccleſiam præcipitavit
captivitatem, & uſqe hodiè ſangui
deplorandas miſerias.

Omnia hæc compendio deſcript
in famoſo apud Conſtantinopolit
Prædicatorum Conventum repe
Cardinalem Fredericum fuiſſe Ro
Cancellarium, Legatos honori
ſceptos ab Imperatore Monomach
quater diſputaſſe cum Michaele I
tunc ab ipſo fuiſſe devitatos ad
proſequitur: *Legati mox S. Sophiæ*
dientes, ſuper Altare paginulam ex
nis *poſuerunt. Exeuntes autem ab E*
pedum ſandaliis, pavimentorum ma
tes, in mare pulverem projecerunt.
è civitate diſcedentibus, ſtupendum
actum eſt. Liminare marmoreum ej
miræ magnitudinis, diſſolvitur, ſla
des eſt ſubſecuta, ut diebus paucis
ginta millia morerentur, nec ullus al
terim & per triduum inæſtimabiles c
tonitrua, & imbrium & grandinum
ſtiterunt. Ita ſuum de Michaele ju
Bonitas declaravit. Et de horum
dubitandum. Etenim ſubditur:
anno ab Incarnatione Domini 1055.
va. Quod ego Pantaleon, cum eſſem
poli, ubi hoc actum eſt, hoc idcircò
quo legentibus pateat Latinæ ſerenita
nemo audeat talia præſumere.

FINIS.

Digitized by Google

INDEX PRIMUS,

Qui quidquid in Canonibus ac Decretis Leonis noni continetur, comprehendit.

A

ACta Sancti Leonis noni adversùs ſchiſma Michaelis Cerularii Epiſcopi C. P. 302 & ſeqq.

Arma militaria ne Clerici geſtent, aut mundanæ militiæ deſerviant. 171

C

CAlumniæ Michaelis Cerularii Epiſcopi adversùs Latinam Eccleſiam. 350. & ſeqq.

Clerici non niſi quatuor temporum jejuniis, ab Epiſcopis jejunis ordinentur. 293. 2

Clericus aut Monachus à ſuo gradu ne apoſtatet. 18.

Connubia incæſtuoſa ne quis contrahat. 187

E

ECcleſias vel Eccleſiaſticam ſubſtantiam, vel Decimas, ne quis Laicorum ſibi detineat. 166.

Electione Cleri & populi opus eſt, ut quis ad regimen Eccleſiaſticum provehatur. 166

pro Euchariſtiæ adminiſtratione, Baptiſmo, ſepultura, viſitatione infirmorum nihil exigatur. 170

F

FŒminæ Romanæ Presbyteris proſtitutæ Lateranenſi Palatio ſint ancillæ. 223. 1

H

HÆretici novi in Gallia excommunicantur, uti & qui illis impendunt patrocinium. 196.

I

JEjuniis quatuor temporum à jejunis Epiſcopis Clerici ordinentur. 293. 2

Judicia in atriis Eccleſiæ ne quis ſæcularium exerceat. 169

M

MOnachi aut Clerici ne à ſuo gradu apoſtatent. 181

Monachus nemo fiat niſi legitima ætate & ſpontanea voluntate. 270. 2

O

ORdinatis iter agentibus ne quis violentiam inferat. 180

Ordines ſacros, officia Eccleſiaſtica, aut Parochiales Eccleſias, ne quis divendat. 166

P

PAuperes rapinis vel captionibus, ne quis vexet. 186

S

SOdomitæ excommunicati. 197

Pro Sepultura, vel Baptiſmo, vel Euchariſtia, vel pro viſitatione infirmorum nihil exigatur. 170

V

USuras, nec Clerici nec Laici exerceant. 179.

Uxore legitima derelicta, ne quis aliam ducat. 189

INDEX

INDEX SECUNDU

Qui res atque doctrinas memorabi Notis ac Scholiis hoc Tomo p tractatas comprehendit.

A

ABbatum in Conciliis Prærogativa. 223. 2. Hodie abrogata. 224. 1
Abſolutio, impleta ſatisfactione, adductis per Parochos pœnitentibus, ab Epiſcopo impendebatur. 71. 1. Abſolutio & diſpenſatio gratis impertienda. 73. 1
Accidentia Euchariſtica ſine ſubjecto ſubſiſtunt. Petrus Abaleardus aſſeruit omnia non poſſe poni extra ſubjectum. Item Joannes Wicleff & Calvinus. 246. 1
Accidentia, juxta quoſdam, videntur tantum corrumpi, divina tamen protectione incorrupta permanere. 246. 1. 2. Græci accidentia in Euchariſtia non negarunt. 250. 1. 2
Agapes dandæ conſuetudo laudabilis: Sed inde enatus abuſus. 83. 2. Ex eo more reliquum eſt, ut in divitum funeribus panes pauperibus erogentur. ibid.
Albertus Lovanienſis Romæ Epiſcopus Leodienſis conſecratus, pro libertate eccleſiaſtica occubuit. 135. 2
Altaria ſunt ex inſtituto Apoſtolico. Lapidea juſſit eſſe S. Silveſter. Altaria portatilia ſunt antiquiſſima. 345. 2. Quamvis loco moveantur, denuo non conſecrantur. Variis datum privilegium utendi altari portatili. 346. 1. Quævis Eccleſia unicum dumtaxat habuit olim altare. 346. 1. 2. Altare ligneum exſtat unicum, in quo ſolus Pontifex & Epiſcopi Cardinales Miſſam faciunt. 205. 2
Amortizationis lex tempore Ludovici Pii ignota. 95. 1
Amphilochio adſcripta Oratio de Pœnitentia, eſt alterius longè recentioris. 239. 2
Anabaptiſtæ ſentiunt verum baptiſma ad ſuam ſolam Synagogam commigraſſe. 414. 1
Anglia circa Simoniam reliquis Europæis purior. 223. 1. Quod Eduardo Regi, qui miraculis coruſcat, debetur. 223. 2
Animam animalis eſſe ſanguinem Epicuro autumant. 353. 2. Id rationali ſtatuit Empedocles. Scriptura ſignificat animas brut poreas. 354. 2. Anima qui dic exponit Tertullianus.
Annuli ab Epiſcopis geſtantur: 3 in ſignum ſpiritualis Eccleſiam ſcopum conjugii. 384. 2. Eſt rit mus. 385. 1. Annulus geſtato ſignatorio. ibid. Ornamenta Latinorum nec Græci, nec M ſantur.
Antimenſia ſunt altaria portatilia. qua eſt memoria. 344. 2. An non eſt, ſi conſtet altare eſſe 345. 1. Sunt verò Antimenſia Co non abſimilia. Quotidie non co Nec lavabantur. 345. 2. Differu ſia & Antimenſales.
Antitypa, id eſt, figuræ ſeu ſigna ne compellantur conſecrata pan Euchariſtiam elementa.
Apoſtaſia à Religione grave eſt crir Etiam legi divinæ adverſatur. 2 tamen habuit patronos. 271. 1. ſcopi quidam Apoſtatas in Cler runt: Quod Canonibus improba Monachi Apoſtatæ irregulares. ſtaſia à Leone IX. ſæpius damnat Apoſtarandi libertas, ex duplici e Sub medium ſæculi X. cœpta, a cilè annos perduravit, ac per C vum Concilii Remenſis compreſſa
Aquilejenſis Patriarcha in Synodo Leonis IX. obtinuit totius Hiſt tiæ Primatum. Varia hac de te 268. 2. & ſeqq.
Archontici fuerunt Sacramentarii h
Armenii azymis in conſecratio 334. 1. 2. Quondam fuere M 335. 1. 2. Ritu latino Epiſcopos

pariter ac Clericos. 335. 2. Armeniorum myſteria eſſe nulla, quidam exiſtimant. 416. 1. Sacrificium eſſe irritum. 416. 2

Atrium Eccleſiæ eſt circumcingens Baſilicam area. Dicitur etiam Proaulion, aula Narthecis, & à Latinis Paradiſus. 169. 1. In atrio erant balnea, piſcinæ, & fontes. 169. 2. Paradiſus ab atrio interdum diſtinguitur. Atrium cum noſtris cœmeteriis convenit. 170. 1. in atriis Eccleſiarum non licuit Placita ſæcularia exerceri. ibid. Nec licet in Eccleſiis aut cœmeteriis criminales cauſas agitare. 170. 2

S. Auguſtinus cum baptiſmo Monachatum ſuſcepit. 80. 2. Auguſtini locus difficilis ex libro de S. Viduitate adducitur 33. 2. Et explicatur. 34. 1. Item de S. Virginitate. 33. 1

Aayma non eſſe panem Græci ſchiſmatici cenſuerunt. 312. 1. 315. 1. Chriſtum non eſſe uſum azymo in ultima cœna. Paſcha celebraſſe Luna 13. Feſtum Paſchæ incidiſſe in ſabbatum. 312. 2. Paſcha à Chriſto anticipatum. ibid. Plerique exiſtimant Chriſtum tempus Paſchale præveniſſe. 313. 1. Eccleſia latina ſemper docuit Chriſtum in azymo conſecraſſe. ibid. Paſcha Chriſtus celebravit conformiter ad legem. 313. 2. Atque tres cœnas. ibid. Lotio pedum facta ante cœnam Euchariſticam. 314. 1. Has cœnas feria quinta fecit: Feria ſexta paſſus. ibid. Judæi celebrarunt Paſcha feria ſexta. 314. 2. Michaelis Cerularii adverſùs aayma rationes exponuntur. 315. 1. & ſeqq. Panis azymus eſt verè panis. 318. 1. Quamvis in eo Chriſtus conſecrarit, in fermento tamen conſecratio à Latinis non damnatur. 318. 2. Sacrificium noſtrum in aaymo non Judaizat. ibid. Duplici de cauſa utimur azymo. 319. 1. Sirmondus ſentit Eccleſiam latinam panem fermentatum olim conſecraſſe. 319. 2. Fallitur, quòd Leo IX. aut Humbertus numquam uſi fuerint iſta perpetui moris præſcriptione. 319. 2. 320. 1. Alcuinus Flaccus, Photiano ſchiſmate anterior, fermentum ab Eccleſia Latina removet 321. 1. Uti & Rabanus Maurus. ibid. SS. Cyprianus & Auguſtinus panem azymum requirunt. 321. 2. Nonnulli ſentiunt Eccleſiam latinam propter Ebionitas uſam fuiſſe fermento. 322. 1. Res non caret omni fundamento: Uſus tamen aaymi apud Latinos eſt antiquiſſimus. 322. 2. Argumenta, quibus Sirmondus nititur uſum fermentati panis in Eccleſia latina probare, ſolvuntur. 324. 1. & ſeqq. Ante Michaelem Cerularium fuit aayma oppugnatum. 323. 1. S. Gregorii tempore non fuit in fermentato conſecratum. 323. 2. Hiſpani olim in pane ſale confecto conſecrabant. 325. 1. Adverſùs azyma ſolvitur objectio ex S. Chryſoſtomo. 331. 2. Item ex S. Auguſtino, aliiſque. 332. 2.

Azymo non ſoli Latini utuntur, ſed etiam Eccleſia Hieroſolymitana. 333. 1. Item Maronitæ, & Armenii. 333. 2. Origò Aaymi apud Armenios ægrè invenietur. 335. 2. Objectionibus fit ſatis. 336. 1. Panis fermentatus miraculo in azymo commutatus. 336. 2

B

Balſamon refutatur. 117. 2. 118. 1. A Græco Imperatore nominatus Epiſcopus Antiochenus. Chriſtianitati adverſarius. 119. 2

Baptiſma hæreticorum ratum eſt, ſecus ordinatio, quo ſenſu? 106. 1.

Baptiſmus ſub unica demerſione, ut invalidus à Græcis damnatur. 387. 1. Optatus Milevitanus demerſionem & emerſionem exigit. Ibid. Apoſtoli ubique locorum indiſcriminatim baptizarunt. 387. 2. Omnis Eccleſia inſtituendo Baptiſterio dedit operam: Quod etiam Gentilibus fuit venerationi. Varia obtinuit nomina. Erant inſtar balnei & piſcinæ ibid. Hoc balneum omnes intrabant nudi. 388. 1. Etiam apud Latinos. 389. 1. Nuditas ſervata in Baptiſmo privato. 390. 2. Baptizandi in fonte ſtabant erecti. S. Petrus tria millia Baptizans, uſus eſt ablutione. 391. 1. Merſio & emerſio eſt ex traditione Apoſtolica. 391. 2. Trina immerſio, uti & emerſio, eſt antiquiſſima ibid. In unam demerſionem baptizare cœpit Eunomius Arianus. 392. 1. Cujus in baptizando varius fuit exceſſus. Ejuſque baptiſma fuit nullum. 392. 2. Baptiſma in nomine ſolius Chriſti collatum non ſubſiſtit. 393. 1. Ariani aliquiritè baptizabant. ibid. Hiſpani unicam induxerunt immerſionem. ibid. Ad quam S. Leander eos perduxit. 393. 2. At contradictione non caruit. 394. 1. A S. Gregorio confirmatus prævaluit. 394. 2. Unica merſio Alcuino Flacco diſplicuit. ibid. Sub trina merſione SS. Trinitas ſemel tantùm pronuntianda. 395. 1. Trinam merſionem Hiſpania reſumpſit. 396. 1. Merſionis mutationem aliæ Eccleſiæ non admiſerunt. Pueri etiam in fonte demerſi. ibid. Baptiſma fit vel adſperſione vel perfuſione ibid. Quod eſt validum & effectu plenum. 396. 2. Baptiſma Clinicorum erat validum. ibid. Etiam Græci ſola perfuſione baptizant. De quo Eccleſia Orientalis non dubitavit. ibid. Baptiſma Clinicorum elucidatur. ibid. & 397. 1. 2.

Baptizari ante octavum diem poſſunt parvuli. 420. 1. Enixa mulier quoque baptizari poteſt. ibid. Error contrarius à Cardinale Humberto meritò culpatur. 421. 1. Gravidæ mulieres à Græcis non baptizatæ. 421. 2. Abuſus reprehenditur. ibid. Græci puerperis aliqui baptiſmum recuſarunt. 422. 1. Quæ ſententia damnata. ibid.

Barbæ apud Latinos, & verticis raſura apud Græcos ſunt adiaphora. 357. 1. Barbæ raſura apud Latinos uſitata, à Græcis notatur. ibid. Græci barbas alunt. 357. 2. Id tamèn non fuit univerſale. 358. 1. Pili primùm raſi Deo olim oblati: Uti & puerorum cirri. 358. 2. Apud Anglos non omnes Barba raſi 359. 1. Nec apud Gallos, nec apud Alemannos 359. 2. Barbæ forma apud Latinos varia. Evulſio ac raſura damnata. 360 1. Monachi crinitì litem de barba inſtituerunt. 360 2. Pœnitentes tonderi non poterant. ibid. Detonſio Barbæ

Digitized by Google

aut conſervatio legi nil adverſatur. ibid.

Baſileenſis Synodus, generalis Syoodi nomine indigna. 81. 1

Baſilicæ Patriarchales ſunt Romæ quinque; quarum præcipua eſt Lateranenſis. 204 2

Beatificatio differt à Canonizatione. Hodie Sedi Apoſtolicæ reſervatur. 265. 2

Belgium Romanis olim una Provincia; cujus metropolis erant Treviri. Facta poſtmodo diviſio in primam & ſecundam Belgicam. Primæ Metropolis, Treviri; ſecundæ, Remi. 202. 2.

Belli Duces olim fuere Epiſcopi. 171. 1. Ac Sacerdotes ad bellum pugnaturi proceſſerunt. ibid. Pontifex Romanus diu milite caruit, nec uſus gladio. 171. 2. Gregorius VII. militem conſcripſit. 172. 1. Uti & Leo nonus 172 2. Inſtitutor Papalis militiæ videtur fuiſſe Gregorius ſextus. ibid. Quod poſteriores ſunt imitati. 173. 1. In publico per urbem proceſſu armata militia ſtipari cœpit Bonifacius nonus. ibid. Leo nonus armatum duxit exercitum. In Gallia ac Germania non pauci Cataphracti Epiſcopi ad militiam ſunt profecti. 173. 2. Militia Cathedralium & Abbatialium Eccleſiarum à Carolo Magno introducta. 174 1. Aut certe ampliata. 174 2. Antiqua eſt Clericorum per proprias manus in bello pugna. 175. 1. In Gallia. ibid. In Hiſpania. 175. 2 Et apud Longobardos. 176. 1. Cœpit in Belgio ac Francia damnari. 176. 1. 2. Non eſt tamen ſublatus abuſus. 177. 1. Iterum damnatus. ibid. Non ceſſavit. 177. 2. Militia à Leone nono jam correcto clericis interdicitur. 178. 1. Nec tamen finis. ibid. Abuſus non tantùm in Gallia, ſed etiam graſſatus in Italia & Anglia. ibid. Bellum defenſivum Clericis permulti licitum cenſent. 178. 2. Præſtat nihilominus eos numquam propria manu pugnare. 179. 2

Bellum indicere ſolius ſupremi Principis eſt, frequenter tamen à privatis indictum, in Germania, in Africa, in Ponto, &c. 182. 1 Privata bella in Italia ac Hiſpania rigidiſſimè damnantur. ibid. Hanc barbariem ne vel Clerici in Francia depoſuerunt. 182. 2. A Conciliis damnata eſt; quæ etiam viguit in Anglia. ibid. Ante Carolum Magnum Epiſcopi, Abbates, & Clerici promiſcuè privata bella gerebant. 183. 1. Quod non potuit ipſe nec ejus filius impedire. Nec duo in eum finem coacta Concilia. ibid. Verùm barbariem illam proſcripſit Conrardus Salicus. 183. 2. Cujus Decretum refutavit Gerardus Epiſcopus Cameracenſis. 184. 1. Quod Burgundi receperunt, immo jure jurando firmarunt. ibid.

Benedictini à S. Gregorio in Anglia Eccleſiis Cathedralibus impoſiti, aliique alibi Monachi. 28. 1

Beneficia Eccleſiaſtica ſine diminutione conferenda. Nec Collatori licet fructus nondum perceptos ſibi expetere. 81 2

Berengarius non indoctus. 248. 2. Ex lectione Scoti infectus. ibid. Fuit primus illius hæreſeos reſuſcitator. Natus Turone, poſtea Archidiaconus Andegavenſis. Fu ticus, ac petulantis ingenii. 2 ſiam Romanam calumniis eſt ad Quod Sacramentariis hæreticis 252. 2. Superbia ac invidia fuit tium. 253. 1. Anno 1051. cœ nire. Præcipuus error circa Euc 253. 2. Qui exponitur. 254 1. Berengarii variis temporibus e In Concilio Romano à commu ſus, ad alteram Synodum reſp tus. 256. 2. Ducem Normand Qui Leonis noni judicium ſec confirmari. 257. 2. Damnatus in cellenſi. 258. 1. Et Pariſienſi. Regiam protectionem poſtulat, 259. 2. Ad hanc Synodum ve 260. 1. Eique pœna hæreſios dece Berengarius fidem catholicam ſus. ibid. Dein Pontificem & I manam blaſphemavit. 261. 1. cis eſt familiare.

Bogomili Euchariſtiæ veritatem n cum ſuarum vires jactabant. ctum exſpectabant.

Bona Eccleſiarum vacantium erar Regum cuſtodia. 160. 1. Bon à Carolo Martello direpta, qua paucis damnatus exiſtimatur. quens Regum in bona Eccleſia 167. 2. 168. 1. Principes nonn tum poſſeſſiones, ſed ipſas Eccl porum Palatia, ac Monaſteri 168. 2.

Bona Eccleſiaſtica olim indiviſa: ſtea portiones diviſa. Quarta c po.

Brunoni anſa inſtituendi Carthu nem fuit peſſima Manaſſis Epiſc autem Doctoris Pariſienſis damn

C

CAlicis uſus Regi Galliæ & M buſdam à Concilio Triden ademptus.

Cancellarii officium diu Romæ m Ab Innocentio tertio exſtinctum dericus Legatus Apoſtolicus fui næ Eccleſiæ Cancellarius. 443. ſtolica Legatio exponitur. 4

Canones dicti Apoſtolorum, vetu tamen omnes Apoſtolici. 352. 1 nonus quoad ſenſum continet Apoſtolicam. 116. 1. Canon octavus putatur eſſe S. Firmiliani Cypriano, eodem fuit in errore non trigeſimus eſt Synodo Chal ſterior.

Canones quidam Gallicani repudi cauſa, ac ſecundas nuptias 192 2. Exigui ſunt ponderis, rioribus Synodis exſufflati.

Canonizatio perantiqua eſt. Exer ab Apoſtolo. Ejus meminit Opta

nus. 263. 1. 2. Canonizavit S. Cyprianus, aliique. 264. 1. Canonizatio à quovis olim peracta Epiſcopo. ibid. Verùm cum populus in cultu Sanctorum non rarò exceſſerit. 264. 2. Atque etiam ipſi Epiſcopi. 265. 1. Canonizatio ab Alexandro tertio ſoli Pontifici Romano eſt reſervata. ibid. In Africa ſoli Carthaginenſium Epiſcopo reſervata erat. 265. 2. Canonizationi ab Eccleſia Romana Synodale judicium impenditur. 266. 1. Eugenius tertius eſt primus qui ſine Concilio canonizavit: Quod alii ſunt imitati. Solet tamen ampla Epiſcoporum Synodus in Canonizatione congregari. ibid. Opus eſt per oculatos teſtes probatis miraculis. Sancta vita, ingens miraculum, ad Canonizationem ſufficit. 266. 2. Requiritur eminens miraculis illuſtrata juſtitia. 267. 1. Canonizati beatitudine potiuntur. De Severino allatum teſtimonium eſt apocryphum. 267. 2. Hæretici vetuſti Canonizationem non impugnarunt: Eam Joannes Wicleff exploſit. ibid. In Canonizatione Pontifex Romanus numquam erravit. 268. 1. Reſpondetur ad exempla in oppoſitum allata. ibid.

Canon nonus Ancyranus exponitur. 32. 2

Canon primus Neocæſareenſis exponitur. 32. 2

Capharnaitæ Judæi primi fuere Euchariſtiæ adverſarii. Eorum error exponitur. Ab his tranſiit ad Paganos. 235. 1

Capitula ac Monaſteria, quæ Decimas percipiunt, tenentur Parochos ſuſtentare. 67. 1

Cardinales Epiſcopi, etiam Diaconi, Epiſcopos in Conciliis antecedunt. Eorum eminentia eſt antiquiſſima. 203. 1. Sunt Patriarchis Græcorum inferiores. ibid. Cardinales, etiam Diaconi, generalibus Synodis præſederunt. 204. 1. Septem Epiſcopi Cardinales varium aliquando habuerunt locum. Semper fuerunt ſeptem Epiſcopi Cardinales. 204. 2. Hic numerus hodie evanuit. 206. 2. Cardinales officium in Eccleſiis facere jam pridem conſueverunt. 205. 1. Inter Epiſcopos Cardinales ſemper ſervatus titulorum, non conſecrationis ordo. 206. 2. Nec obſtat varius conſeſſus, de quo. 204. 2. Cardinales hodie ſedium ſuarum ſervant ordinem. 206. 2. Cardinales, etiam Diaconi, poſt nonnullas contentiones, Epiſcopis & Archiepiſcopis dignitate præponuntur. 207. 1

Carnium eſus poſt diluvium dumtaxat permiſſus. 354. 2. Uti & piſcium. ibid. Hujus mutationis cauſa eſt varia. 355. 1. Deus carnium eſum permittens, ſanguinem & ſuffocatum excipit. 356. 1. Vide *Monachi olim carnibus*.

Caſtitas Clericorum. Vide *Continentia*.

Caſtratio Waleſiis hæreticis familiaris. Crimina quædam caſtratione punita. 405. 1. Caſtrati ad Epiſcopatum promoti. 405. 2. Caſtrati ab aliis, à clero non excluduntur. ibid. Crimen eſt, quòd Græci Auguſtos Principes caſtrarent. Et quòd nimia in evehendis eunuchis eſſet facilitas. 406. 1

Cathedræ Eccleſiaſticæ à Regibus non poſſunt inſtitui. 218. 2

Cathedræ Patriarchales Romanæ ſubordinantur. 436. 2

Cathedraticum Epiſcopo debetur. 97. 1. 2. Monaſteria in Hiſpania ab eo onere exēpta. 97. 2

Celeſtinus quintus ante ſe habuit Papatus renuntiatorem Joannem XVIII. 48. 1

Cenſuræ ad extorquendam pecuniam in Eccleſia Græca latæ: Ac itidem relaxatæ. Idem vitium Eccleſiam latinam infecit: Per Canones graviter reprehenſum. 73. 2.

Chriſma à Baptiſmo removere, illicitum. 25. 1.

Clemens III. purgari poteſt, aliique, à libertinis ſcriptoribus Simoniæ inſimulati. 76. 2. 77. 1. 2.

Clericalis antiquæ caſtimoniæ apud Latinos vulnera exponuntur. 14. 1. & ſeqq. Jovinianus primus Eccleſiam Latinam ſua libidine fœdavit. 15. 2. Monachus fuit, dein Clericus. 14. 1. 2. Docuit virginitatem pudicitiæ conjugali non præſtare. ibid. Voluptatem prædicavit, jejunium exiſtimavit ſuperfluum. 15. 1. Hic cum Vigilantio Hiſpaniam, Galliam, ac Italiam Monachis Apoſtatis, ac Clericis conjugatis infecit. ibid. Sunt Lutheri ac Calvini præcurſores. 15. 2. Ariani incontinentes. Undè? 15. 2

Clericalis caſtitatis in Gallia lapſus exponitur. 16. 1. & ſeqq. Tempore Martini I. cœperunt in Gallia & Belgio ſacrilega ſacerdotum connubia. 16. 2. Tempore Zachariæ Papæ clerus Gallicanus libidini vacabat. ibid. Cauſa illius mali refertur. 17. 1. S. Rigobertus Clerum cœpit reſtaurare: Ac variæ Synodi. 17. 2. S. Bonifacius cœlibatum pedetentim reſtituit, tandemque ſuo ſanguine ſigillavit. ibid. S. Rigobertus per clauſtrum & communem Canonicorum vitam clericos ad caſtitatem reduxit. 18. 1

Clericalis dignitas ſtatum Monachalem olim deſtruxit. 13. 1. Votum tamen non exſtinxit. 13. 1. Nec obſtat Synodus Toletana II. cujus Canon tertius caſtigatur & explicatur. 13. 2

Clerici Evangelicum verbi ac Sacramenti miniſterium non rarò Monachis inviderunt. 220. 2. In clauſtro juxta Eccleſiam conſtituti. 228. 1

Clerici ex eo quòd juxta Canones viverent, dicti Canonici. 18. 2. Vide *Regula*.

Clerici incontinentes ab Eccleſia latina ſolent Nicolaitæ appellari. 417. 1. Clerici majores apud Latinos à nuptiis arcentur, apud Græcos, Epiſcopi. ibid. Licentia, quæ Clericis majoribus permiſit uxoris uſum, ſemper fuit odioſa. 417. 2. Diaconis uxores ducere apud Græcos abolitum. 418. 1

Clerici Mediolanenſes jurare compulſi, ſe ſe pro ordinatione nihil dediſſe: Secus Monachi quippe qui à labe Simoniæ erant immunes. 79. 1

Clerici quondam & ſe & bona ſua tradebant Eccleſiæ. 79. 2. 80. 1. 2. Oblatio illa ante eorum electionem facta Simoniam ſapit, ſecus facta poſt electionem. 80. 2

Clericis familiare eſt Monaſteriorum jura involare. 51. 1

Clericis minoribus licuit plerumque uxores ducere. 13. 1. Alicubi non licuit Exorciſtis, Lectoribus,

ribus, & Pſalmiſtis. ibid. Lectores in Africa compellebantur aut uxorem ducere, aut continentiam profiteri. ibid.
Clericorum communis in clauſtro vita in tota Gallia præcepta. Carolus Magnus Pippinum patrem hac in re imitatus. 18. 1. Clauſtrum illud Eccleſiæ utiliſſimum. 18. 2.
Clericorum matrimonia. Vide *Matrimonia*.
Codices Chriſtianorum ſibi tradi juſſit Diocletianus: Qui tradebant, Traditores appellati. 412. 2.
Cœmeteria quid? 328. 1. In his agebantur Sacrificii & Verbi ſynaxes: Ac fidelium cadavera ſepeliebantur. 328. 2. Extra pagos & oppida electa. ibid. primum cœmiterium intra civitatem, tempore Juſtiniani Imperatoris fuit. 329. 1
Cœna Chriſti. Vide *Azyma*.
Communio Epiſcopi aut Presbyteri ex dubio crimine non poteſt declinari. 24. 1
Communio populi quotidiana, numquam præcepta. 382. 1
Compoſtellanæ Eccleſiæ origo. 217. 1. 2. Facta eſt metropolitica. 218. 2
Conceptionis Beatæ Mariæ Virginis feſtum in Concilio Moguntino inſtitutum. 232. 2. Apud Græcos ac Armenios eſt antiquiſſimum. 233. 1. Quo tempore apud Latinos cœperit celebrari, non plenè conſtat. ibid. Apud Anglos & Germanos antiquum eſt. 233. 2 S. Bernardus illi obſtitit. ibid. Quo tempore nondum ab Eccleſia Romana erat receptum. A Concilio Baſileenſi ad omnes Eccleſias extenſum. A Sixto IV. ampliùs exaltatum, ampliùſque ab Alexandro VII. 234. 1.
Conſenſus Regius in Canonicas electiones eſt antiquiſſimus. Ab Eccleſia toleratus. 136. 1. Eundem uſurpavit Carolus Magnus, ejuſque Succeſſores. 136. 2. Quam poteſtatem Eccleſia Regibus Francorum indulſit. 137. 1. In quibuſdam Eccleſiis Reges Longobardorum in electiones conſenſerunt. 137. 2. Conſenſus Regius in electiones etiam viguit in Hiſpania, in Anglia, &c. 138. 1. Conſenſus ille Regius etiam dictus eſt conceſſio & donatio Epiſcopatus. 138. 2. Poterat ex cauſis Rex præſentatam electionem refutare. 139. 1. 2. Electionibus à Sede Apoſtolica approbatis non ſolebat Regius conſenſus exſpectari. 139. 2. Vide *Nominationes*. *Electiones*.
Conſtitutiones Apoſtolicæ ſub nomine Clementis, nec Clementis ſunt, nec Apoſtolicæ. 5. 2.
Continentia antiqua latinorum Epiſcoporum & Clericorum exponitur. 2. 1. & ſeqq. Apoſtoli, excepto S. Petro, fuere continentes: Hic tamen vocatus, uxoris uſui renuntiavit. ibid. Apoſtoli non præceperunt Epiſcopis ac Clericis continentiam univerſim. ibid. Epiſcopis ac Diaconis initi jam conjugii uſum permiſerunt. 3. 2. Hæc libertas viguit in Illyrico, in Patriarchatu Antiocheno. 4. 1. In Pontica Diœceſi Presbyteris non licuit uxores ducere: Secus Diaconis, qui in ordinatione dixerant ſe velle conjugio copulari. ibid. S. Petrus majoris Cleri caſtitatem in Eccleſiam Romanam invexit. 5. 1. Cœlib ad clericatum frequenter rapt Hujuſmodi Diaconis, non Pre matrimonii licentiam fecit Sy na.
Continentia Clericalis à variis P cepta. 21. 2. In Clericos Ro nentes animadvertitur. 22. 2. plebem ad ſeditionem adversùs miani concitarunt.
Continentia Clericalis per totam ſtincta. 18. 2. Diaconi, Pre ſcopi matrimonia attentarunt. teri incontinentes à Deo acriter. In Gallia, Anglia, ac Hyb. Presbyterorum hæreditaria pra ceſſio. 19. 2. Quam Eudgar nequiit exſtinguere. 20. 1. U Presbyterorum ad Eccleſiæ gra habiles.
Continentia Clericorum in Syno tuta exponitur. 5. 1. & ſeqq. nentiæ in dicta Synodo Legati bantur introducere: At obſtiti 5. 1. 2. Cujus interceſſio eſt au Poſt hanc Synodum Eccleſia lat caſtitatem ſervavit. 6. 1. Atq & Siricius firmarunt. ibid. (Leonem reſtaurata. 6. 2. Æ penetravit, nec non Eccleſia nam. 7. 1. Patriarchatus Ant nam Cleri caſtitatem admiſit. Alexander Alexandrinus. 8. 1 dentur Nicææ pro ſe Romanam miſiſſe, non pro Clericis. 8. 1. tica Diœceſis. ibid. Omnis ta Orientalis Epiſcopis caſtitatem i ſit. 8. 2. Data ab Ancyrana S Diaconis de impoſſibili caſtitati teſtantibus, non eſt à Nicæna S 9. 1.
Continentia Subdiaconorum Lati tur. 10. 1. & ſeqq. Horum ple nos caſtitas eſt ex S. Petri Inſtitu cleſia Romana cum aliis Subdia nam compulit continentiam: S ibid. In Eccleſia Hiſpana, uti quoad continentiam fuit varieta In Siciliam Subdiaconorum con lagius II. invexit. 12. 2. In Ca gorius. 13. 1. Integram tande nis Latina Chriſtianitas, ac Dec Leo IX. Gregorius VII. aliique.
Convivium in introitu novi Canc gioſi poteſt inſtrui, ſed oblatum ne.
Crucem Græci à læva in dexteram cus Armenii cum Latinis.
Cypriano adſcripti ſermones de ope libus ſunt ab auctore, qui vixit ſæculi.
S. Cypriani de S. Virginum nuptii datur. 33. 1. Cui conſonant Auguſtinus.

D

DEcretalis Urbani I. Epiſtola eſt apocrypha. 28. 1
Decretum Pontificis ſubinde ſcriptura appellatur 44. 1
Decretum S. Leonis IX. Presbyteris continentiam præcipit. 21. 1. Nicolaus II. Diaconis & Subdiaconis. 21. 1. 2. Idem præſtitit poſt Stephanum X. Alexander II. 21. 2. Decretum hoc ad omnem Eccleſiam extendit Gregorius VII. 22 2. Quod multis conjugatis Presbyteris fuit contemptui. 23. 1. Adverſarii hujus decreti recenſentur. 23. 2
Deruenſe Monaſterium perantiquum. 211. 2 Hæc Abbatia ad jus Archiepiſcopi Remenſis pertinet. 214 2
Diſpenſationis facilitas io impedimento cognationis olim non fuit. 188. 1. Sed plerique conjuges hujuſmodi ſeparati. Ferè primus diſpenſavit Innocentius III. 188. 2. Alii Pontifices ſunt ſubſecuti. 189. 1. Fuit tameo antè diſpenſatum. ibid. Primùm in matrimonio jam contracto, dein in contrahendo. 189 2. Diſpenſatio prævia ab Alexandro III. inchoata. ibid.
Diſpenſatus ad unum Epiſcopatum eſt diſpenſatus ad omnem. 39 1. Baſtardus tamen de beneficio ad beneficium ſine nova venia nequit transferri. 39. 1
Donatiſtæ Chriſtianitatem toto orbe credebant exulaſſe. 913. 1. Se ſolos jactabant Chriſtianos & ſanctos: Quod & aliis hæreticis eſt commune. 913. 2

E

ELeemoſyna Deo non placet, quæ de illicitis & iniquitate congeritur. 44. 1
Eleemoſynæ paſſim dantur, ut pauperes pro donatoribus Deum exorent. Contrà ſentiunt Wicleff, ejuſque ſectatores. 83. 1. 2. Pium eſt pauperes per hæreditarias donationes ad preces obligare. ibid. Res eſt antiquiſſima. Adverſus Lutheranos ac Calviniſtas. 84. 1
Electiones Antiſtitum à Barbaris Regibus violenter imperitæ. 122. 2. & ſeqq. Summa in has fuit violentia in Africa ſub Hunnerico Rege ibid. Mitior nonnihil in Italia. ibid. Quæ duravit uſque ad Conſtantinum IV. 123. 1. Sed acrior in Italia ſub Longobardis. 123. 1. 2. Hæc violentia etiam intravit Hiſpanias. 123. 2. Summa fuit in Merovingiis Francorum Regibus. 124. 1. & ſeqq. Eadem violentia in Anglia graſſata. Cui obſtitit S. Thomas Cantuarienſis. 125. 2. Vide *Nominatio*. *Nominandi*.
Eligendi facultatem io Imperio Orientali Clerus Principem rogavit. Etiam Carolum Magnum, ejuſque Succeſſores. 140 1. 2. Eadem uſi poteſtate Reges Capetini. 141. 1. & Reges Angliæ. 141. 2. Uni electioni unus Regis ſufficiebat conſenſus. 142. 1. Abuſus in danda eligendi licentia fuit deſignatio perſonæ. 143. 1. 2. Ejuſmodi electionem vetat Innocentius III. Immo declarat eſſe irritam. 144. 1 Ab aliis quoque improbatur. 144. 2. Principes ſe in electiones inſinuarunt per preces, ſed armatas. ibid. Quæ libertati eligendi repugnant, quamvis ab Eccleſia diſſimuletur. 145. 1. Eligendi licentia à Regibus poſtulanda Canonibus & Eccleſiæ libertati adverſatur. 145. 2. Jugum hoc ab Eccleſia excuſſum. 146. 1. 2. Eligendi licentia, factæque electionis confirmatio ad jura Regalia pertinet, adeoque ſolis convenit ſupremis Principibus. 147. 1. 2. Id tamen etiam fecere Duces & Comites. 148. 1. Licentiam illam exiſtimarunt Reges ad corooam ſuam pertinere. 148. 2
Epiſcopæ, Presbyteræ, &c. id eſt, relictæ ab Epiſcopo, Presbytero, &c. oxores, invalidè nova matrimonia contraxiſſent. 36. 1. Idem etiamnum in Græcia ſervatur. ibid.
Epiſcopi Britaoniæ fuot ſuffragaoei Epiſcopi Turonenſis. 212. & ſeqq.
Epiſcopi Cardinales ſuot Archiepiſcopis digniores 441. 1. Epiſcopi ſubinde oon ad civitatem, ſed ad totam gentem conſecrati. Ita Willebrordus. 442. 1. Humbertus, aliique. 442. 2
Epiſcopi caſtitas aliam pariat, neceſſe eſt. 19. 1
Epiſcopi io Conciliis ob locum frequenter litigarunt. 202. 1. Epiſcopus Magdeburgenſis in Germania Primatum habet. In Gallia Colonienſis. Moguntinus ac Trevirenſis Cardinalibus Epiſcopis æquiparantur. Ex quo capite Cardinalatum recuſarunt. Appellantur etiam Eminentiſſimi. 203. 1. Oblatum Cardinalatum perperam oon admiſerunt. 207. 2.
Epiſcopi Latini propriis in bello manibus pugnavere. 386. 1. Ejuſmodi Epiſcopis & Clericis Græci oon caruerunt. ibid. Quod hodie ceſſat. 386. 2
Epiſcopi, qui Regularium litteris in approbatione ad Confeſſiones vel Conciones ultra Eccleſiæ ſeu Pontificum Decreta limitationem apponunt, Simoniaca labe contaminantur. Uti & Regulares qui acceptant. 51. 1. 2
Epiſcopus Oſtienſis Pontificem Romanum conſecrat. Et Pallio utitur. 205. 2. Epiſcopos, immo Archiepiſcopos conſecrat. 206. 1. Fuit Romanæ Provinciæ Protothronus. 192. 2
Epiſtola apud S. Hieronymum de ſeptem gradibus ad Ruſticum Narbonenſem non eſt S. Hieronymi. 388. 1
Epiſtola S. Gregorii ad Jaouarium exiſtimatur fictitia. 262. 1
Epiſtolæ quædam cœlitus allatæ: 184. 1. 2. Etiam una ex inferno. 185. 1.
Euchariſtia amiſſam per eſum pomi vitam cùm fœnore reſtaurat. 235. 1. Chriſtus in ultima cœna carnem præbuit paſſibilem. In triduo mortis fieri potuit Conſecratio. Quæſtiones curioſæ ſilentio potius, quàm diſputatione honorandæ. 236. 2. Epheſina Synodus Sacrum Calicem fidelibus non ſubſtraxit. 238. 1. Qui ab eo abſtinebant, S. Leoni de Manichæiſmo ſuſpecti. 238. 2. Partes

VIII.

VIII. Synodi ajunt ſemper creditum fuiſſe verum Corpus Chriſti in Euchariſtia. 242. 2. Elementorum ſanctificatio duplex. Tranſſubſtantiatio re ipſa à Sanctis Patribus Græcis aſſerta, ab Adriano I. firmata. ibid. S. Paſchaſius Ratbertus de accidentibus in Euchariſtia haud rectè ſenſiſſe videtur. 243. 1. Se tamen de Euchariſtia rectè ſentientem expoſuit: Atque à S. Lanfranco purgatur. 244. 1. Corpus Chriſti in Euchariſtia eſt incorruptibile. 244. 2. Contra ſentiens à Catholicis confutatus. 245. 1. Veritas Euchariſtiæ eſt immobile fidei dogma. 250. 1. Græci tranſelementationem conſtanter affirmant. Corpus Chriſti eſſe in Euchariſtia modo ſpirituali, unanimis eſt Sanctorum Patrum conſenſus. 251. 1. Errores circa Euchariſtiam. Vide *Berengarius*. *Joannes Erigena*. *Stercoriſtæ*.

Euchariſtia Virgini-Matri à Domino tranſmiſſa. 327. 1. Domeſtica laicorum Communio fuit ſub ſola ſpecie panis. ibid. Euchariſtia olim dicebatur propriè *Sanctum*. 329. 1. 2. Item *Bonum*. ibid.. Etiam *Fermentum*. 331. 1 Presbyter Parochialis miſſam ab Epiſcopo Euchariſtiam omni dominica ſumere debebat. At tempus & modus ignorantur 331. 2. Euchariſtiæ ſumptionem quidam exiſtimabant jejunium ſolvere. 383. 1. 2

Eulogiæ dicebantur fermentum. 325. 2. Mittebantur in ſignum adunationis populi cum Epiſcopo. 326. 1. Miſſio hujus fermenti eſt S. Melchiade vetuſtior. 326. 2. Ab ipſo innovata. 327. 1. 2. Ante acceptum fermentum non licuit Parochiali Presbytero concionari. 327. 2. Fermentum illud vera fuit Euchariſtia. 329. 1. Objectiones ſolvuntur. 330. 1. Non fuit fermentatus panis. Euchariſtia rectè dicitur fermentum. 331. 1

Exactio & oblatio pro Concionibus, Exorciſmis, & aliis id genus exponitur. 89. 2 & ſeqq. Chriſtus ex prædicatione victui neceſſaria accepit. 90. 1. Poteſt Evangelii Prædicator vitæ neceſſaria oblata accipere, non exigere. 90. 2. Evangelium ad corradendas opes non eſt prædicandum. ibid. Apoſtolus quibuſdam in locis gratuitum exercuit miniſterium 90. 1. 2. Non tamen ubique. 91. 1. 2 Gratis prædicare & ex mendicato vivere, Apoſtolica eſt perfectio. 92. 1. Non licet prædicare, Sacramenta adminiſtrare, aut ſtatum clericalem aſſumere ex amore ne vel neceſſarii victus. 92. 2. Qui ex amore lucri prædicat, miniſtrat, aut miniſterium accipit, peccat. ibid. Pro exorciſmis aliquid exigere eſt Simoniacum. Pro miraculis ac precibus licitè victus accipitur, non tamen munera. 93. 2

Exactio & oblatio pro donatione Eccleſiaſtici beneficii exponitur. 79. 2. & ſeqq. Exactio pro confirmatione Electorum ac pro Pallio, Simoniæ damnatur. 81. 1. Joannes XXIII. exigendo exceſſit. ibid. Nihil ratione examinis ab Ordinandis poteſt exigi, immo nec oblatum accipi. 82. 1. Nihil licet exigere pro inthronizatione, inveſtitura, inſtallatione:
Quippe quod Simoniacum eſt. ib
va in Eccleſia C P. à Juſtiniano ſu
Etiam in Eccleſia latina fuere.

Exactio & oblatio pro exequiis ac ſep
nitur. 86. 2. & ſeqq. Eccleſiæ (
peratoribus conſtitutus reditus,
gratis fierent. ibid. Singulis ea i
tis inde aſſignata portio; ac unici
ri certa adſcripta ſolemnitas. 87. 1
cos pro ſepultura Clero ſemper
tum, uſque ad Conſtantini ten
Non licet Clericis opulentis pro
miniſterio Eccleſiaſtico quidqu
87. 2. Pro officio exequiarum ol
ſia Latina aliquid oblatum & ex
Exactionem S. Gregorius gravit
ibid. Eandem vetant Concilia a
88. 1. Occaſione extorquendæ p
ra mortuorum ſuper terram nc
88. 2. Exactio illa Simoniæ dar
Barbarum eſt defunctis ob debit
denegare. 89. 1. Cadavera ſine
pecuniæ juxta jus commune pe
ritorium poſſunt transferri. i
moneri fideles ut laudabilem
ra aliquid offerendi obſervent
nem.

Exactio & oblatio pro Miſſis & o
ponitur. 83. 1. & ſeqq. Denari
tè oblatus, tandem cœpit exig
cilio Tridentino probatur. 86.
hil pro miſſis exigeretur. 86.
denarius.

Exactio & oblatio pro ſacris ordinil
74. 1. & ſeqq. Exactiones à conſe
pis in Eccleſia Græca ſunt anti
prohibitæ. 74. 2. Epiſcopis aliu
tibus ad peragendam novi Epiſ
tionem permittitur oblatum ho
pere. ibid. Exactio illa etiam v
ſia latina: A S. Gregorio imp
A Zacharia Papa damnata; ſpe
xenii oblatio admiſſa. 75. 2.
præ inopia rediit Romana Ecc
Malum per Leonem IX. ejuſq
ſublatum. 76. 2. Exactiones
tim factæ, in publicis tamen I
næ tribunalibus vetitæ ac puni
ctiones ex ſumma quorumda
paupertate exortæ.

Exactio in benedictione Abbatun
rum, &. in conſecratione Vir
cleſia rectè vetatur. 77. 2. It
tione Eccleſiarum. ibid. Et
Debentur tamen procuratione
diei alimenta. ibid. Exactio
Presbyterorum ac Clericorum
antiquitus uſitata. ibid. Hanc
ſamon à Simonia excuſat, ſe
damnat. 78. 2. Variique Car
ibid. 79. 1. Hodie in ordinatio
exigere nec accipere.

Exactio pro baptiſmo Simoniaca
Pontifices reprobata. 66. 1. A
quid, alibi verò nihil. 65.

Eccleſiæ diſciplina vetabat exigi & accipi. Secunda exigi, tertia exigi ante baptiſmum 66. 1. Exactio poſt baptiſma ſit titulo ſuſtentationis: Caretque Simoniæ labe. 67. 1. Exactio pro chriſmate aut oleo ſancto ſemper ab Eccleſia Romana Simoniæ damnata. 68. 2. Exactio pro chriſmate viguit in Anglia: Quam S. Auguſtinus Anglorum Apoſtolus Simoniæ inſimulavit. 67. 2. Pro chriſmate Latini numquam à Græcis nummos exegerunt. 68. 1. In Confirmatione nonnulli exegerunt Epiſcopi. 68. 2: Exactio pro adminiſtratione Euchariſtiæ, ut Simoniaca damnatur. 69. 1. Pro extrema unctione nihil licuit exigere. ibid. Gratis tamen oblatum licuit accipere. 69. 2. Poſt datam benedictionem nuptialem juxta conſuetudinem exigi poteſt, & accipi. ibid.

Exactio quondam in confeſſione fieri ſolita erat xenium miniſtri. 71. 1. A pluribus interdicta. 71. 2. Fuit origo abuſuum. Spontanea pœnitentium oblatio permiſſa. 72. 1. Hanc miniſter non ut mercedem accipit, ſed quia operarius dignus eſt cibo ſuo. 72. 2. Multis in locis abrogata. ibid.

Exactio Regia pro ordinatione Pontificis duravit uſque ad tempora Agathonis P. 60. 1. Imperatores C. P. exactionem traduxerunt ad omnes Patriarchales Eccleſias. 60. 2. Arabes ac Turcæ itidem ex Patriarchæ creatione nummos extorquent. ibid. In Turco-Græcia duplex exactio. Mahometes Epiſcopos ab omni exactione ſolvit: At non duravit. ibid.

Exactio varia Epiſcoporum exponitur. 96. 2. & ſeqq. Illa quidem licitè à b Epiſcopo, Clero ac populo indicitur. ibid. Sed frequens commiſſus exceſſus. ibid.

Exactio varia miniſtrorum Epiſcopalium exponitur. 93. 2. & ſeqq. Chartophylax C. P. aliique miniſtri ab ordinatis Clericis olim aliquid exigebant. ibid. Oppoſitum ſtatuit S. Gregorius, aliique Pontifices. 94. 1. Exactio pro litteris, bullis, ſigillo Simoniæ damnata à Concilio Baſileenſi. 94. 2. Pro dimiſſoriis ac teſtimonialibus illicitè accipitur. Notariis id tamen permittitur. ibid. Chor-Epiſcopi, Archipresbyteri, ac Archidiaconi inferiorem Clerum exactionibus non parum vexarunt. ibid. Archidiaconi, quibus pinguis eſt Præbenda, à Parochis nil poſſunt exigere. 95. 2. Archidiaconorum exactiones aliquot recenſentur. 96. 1

Excommunicatus non niſi poſt ſententiam judicis vitari debet. 113. 2

F

Faoſtus Rejenſis Epiſcopus, quamvis circa initium gratiæ malè ſenſerit, ipſa tamen gratia non fuit deſtitutus. 373. 1

Fœminæ Presbyteris proſtitutæ Lateranenſi Palatio adjudicatæ ancillæ. 228. 1

Fictio in Baptiſmo reddebat hominem perpetuo irregularem. 108. 1

Fornicatio cum aliena ſponſa eſt crimen adulterio affine. 262. 2. Apud nonnullos inter illos attentatum matrimonium eſt irritum. 263. 1

Freda, Weregeldum, quid? 170. 2

G

Gervini Abbatis encomion. 219. 2. Invidia impetitus, Romam accerſitur. Pontifici pergratus fuit. 220. 1. Facultas prædicandi verbum Dei, & audiendi fidelium confeſſiones, cum honore illi conceſſa. 220. 2

Goffredus Abbas laicam inveſtituram ſenſit eſſe hæreſim. 162. 1. Ac Simoniacam. 162. 2. Ejus ſententia paradoxa. 164. 1

Græci & Latini invicem locum ſacrificandi & concionandi aliquando obtulerunt. 347. 1. Græcis in Miſſa duplex eſt introitus. 348. 1. Hodiernum Græcorum odium in Latinos ritus à Michaele Cerulario inductum. 348. 2. Ab odio in Græcorum ritus ſemper aliena fuit Romana Eccleſia: Quin potius eorum ritus probavit. ibid. Immo ab uno ritu ad alium tranſiri facilè permiſit. 349. 1. Ubi Latini cum Græcis junguntur, quem debeant ritum ſervare. 349. 2 Græci Latinos arguunt, quòd Spiritum ſanctum credant ex Patre Filioque procedere. Item quòd hoc Symbolo C P. ſit adjectum. 376. 1. 2. Inſuper quòd verba quædam in Miſſa Catechumenorum alta dicantur voce. 378. 1. De lege Moyſaica non ſatis reverenter locuti 419. 1. Quoad profeſſionem Spiritus Sancti Latini à Græcis verbis dumtaxat diſſident. ibid. Vocem, *Filioque*, Symbolo addiderunt Hiſpani. ibid. Clerus Græcus à moribus & ritibus Latinis alieniſſimus. 4 0. 2 Maximè à recipiendo Primatu Romani Pontificis. ibid. Omnes Apoſtolos, omneſque Epiſcopos pares ſtatuunt. 435. 2.

Græci Schiſmatici. Vide *Azyma*.

Græcorum Schiſmaticæ in Latinos injuriæ exponuntur. 336. 2. & ſeqq. Tres Schiſmatis adducuntur cauſæ. ibid. & ſeqq. Græci Latinos ut canes reputabant. Legatum Apoſtolicum neciderunt. 339. 1. 2. Communionem cum Latinis vehementer deteſtati. 339. 2. 340. 1. 2. Latinos ut paternorum rituum habent immutatores. 336. 2. 337. 1. 2. Objiciunt dogmatum contrarietatem. 338. 1. Cenſebant Euchariſtiam à Latinis non confici. 339. 1. In Baſilica S. Sophiæ Græci Schiſmatici à Turcis crudeliſſime oppreſſi ac capti. 340. 1. Græci maluerunt Saracenis & Turcis Meſkitam, quam Latinis Eccleſiam permittere. 341. 2. Nullam in Eccleſiis latinis adorabant imaginem. 343. 1. Mahumetanos credebant verum Deum colere, Catholicos falſum Chriſtum. 343. 2. Noluerunt in altari Latinorum, ſed in ſuis antimenſiis conſecrare. ibid.

Gregorii VII. Decretum de continentia Clericorum. 22. 2. Eſt antiquis canonibus conforme. 23. 1. Exponuntur contradictiones. ibid. & ſeqq. Etiamnum vim obtinet. 24. 1. Ex ejus Decreti occaſione Eccleſia mirum in modum turbata: Quam ob rem ab eodem Pontifice permiſſa mitigatio. ibid. In Anglia & Gallia facta Decreti executio, ſecus in Germania. In Flandria per zeloſos Monachos divulgatum. 24 2. Dein à variis Pontificibus confirmatum. 25. 2

Gregorius VI. iniquè ſimoniæ inſimulatus, ac per falſos teſtes convictus. Quod etiam aliis accidit. 48. 1

Gre-

Gregorius VI. fuit legitimus Pontifex, injuſtè ſede pulſus. 47. 2. 48. 1. 2

Guido Archiepiſcopus Remenſis Simoniæ accuſatus, ad juramentum coactus, inducias impetravit. 211. 2. Ac Romę reſtitutus in integrum. ibid.

H

HEnricus I. Angliæ Rex in jura Epiſcoporum invaſavit. Pro focariis fœminis redimendis nummos accepit, uti & Epiſcopi quidam, ac Archidiaconi. Quod S. Anſelmus rigidè interdixit. 25. 1

Hæreticorum libri legi meritò ab Eccleſia vetantur. 248. 2

Hugo Abbas, primus fuit ex Ciſtercienſibus Epiſcopus. 142. 2

Hugo Cluniacenſis laudatur. 208. 2

Hugo Lingonenſis per Simoniacam nominationem in Epiſcopatum intruſus. 215. 1. In Synodo Remenſi depoſitus. Poſt pœnitentiam reſtitutus, laudabiliter vixit in Monachatu. Scripſit adversùs Berengarium. 215. 2

Hugo Nivernenſis Simoniam à parentibus in ſe commiſſam profeſſus, Epiſcopale pedum depoſuit, per aliud à Leone IX. reveſtitus. 214. 2

Hugo Veſontinenſis accuſatus, convictus aufugit. 214. 1

Humbertus Cardinalis laudatur. 441. 1. Ejus Apoſtolica legatio exponitur. 439. 2 & ſeqq. Ad totam gentem conſecratus Epiſcopus. 442. 2

Hymnus, *Gloria in Excelſis*, ab aliis S. Hilario tribuitur. 377. 2. Ab aliis S. Teleſphoro, ab aliis S. Sylveſtro. 378. 1

I

IEjunant Græci in vigilia Paſchæ, nullo autem alio Sabbato, nec etiam Alexandrina Eccleſia. 300. 1

Imagines Sacras & Latini & Græci venerantur 401. 1. Quas & Latini exoſculantur. 401. 2

Immunda in lege nova ſunt animalia ex natura, non ex lege. 361. 1. Uti & apud Gentiles. 361. 2. Omne animal, quod corpori noxium non eſt, licitè comeditur. 363. 1

Impedimenta matrimonii dirimentia olim à Principibus ſtatuta, deinde ab Eccleſia 28. 2.

Incontinens presbyter ſubitò exſtinctus. 228. 2

Indulgentiæ quæſtuariæ in Eccleſia viguerunt: Abuſus ille per Concilium Tridentinum ſublatus. 73. 1. 2

Intentio recta & caſta multis Chriſtianis plerumque deeſt. 93. 2

Inveſtitura, quid? 153. 1. Non ſemper fuit nominationi adjuncta. ibid. Eſt perantiqua. 153. 2. Quomodo inveſtiti Epiſcopi, Abbates. 154. 1. Canonici, ac ipſe Romanus Pontifex. 154. 2. Veriſimilius eſt inveſtituram eſſe privilegium ab Adrino I. Carolo Magno conceſſum. 155. 1. 2. Inveſtitura eſt Regia conſuetudo immemorialis. 157. 2. Ante Gregorium VII. damnata. ibid. Invaſit imperium Occidentis & Orientis. 158. 1. Poteſt per diſpenſationem in Pagano tolerari. 158. 2. Numquam fuit in Hiſpania, nec in Italia, præſertim in provinciis Pontifici ſubjectis. 159. 1 Rex inveſtiens utebatur certa verborum formula, ibid. Inveſtitura ſine Simonia vendi non poteſt. ibid. Laicæ inveſtit eſt jus adminiſtrandi Eccleſiæ fac 2. In Gallia Epiſcopi conſecrari ſtiti. 160. 1. Abbates verò electi die ſit poſt acceptam ab Eccleſia confirmationem. 161. 1. Fuit Majeſtatis actus. ibid. Ad Duces mites etiam pertinuit. 162. 2. In Hæreſis eſt nec Simonia. ibid. & commoda. 165. 1. Hanc, uti & I nationem, rectè proſcripſit Grego

Inviri cœlibes ad Clericatum olim fu & conſecrati.

Joannes Erigena Scotus inter Lati ſtiam impugnavit. Opera ejus rec 1. Carolo Calvo familiaris fuit. Catholicis impugnata. 241. 2. E nitur. Tamquam hæreticus ad S licam delatus. 242. 1. Erat error 241. 2. Librum edidit, quo pro mentaria concludit. 248. 2. Hic Bertramni emanavit. 249. 1. S trum truncata adduxit teſtimon rùm à multis damnatus, & à Ca ſertus. In Anglia nonnullos rel los. 250. 1. In Concilio Romai 256. 2. Item in Vercellenſi. 25 lienſi.

Jovinianus. Vide *Clericalis antiqu.*

Irregularitatem illegitimorum Eccl ravit. 36. 2. Nec Urbanus II. VII. ſunt primi irregularitatis i 37. 2. Bonifacius Martyr creditu gius baſtardos ab ordinationibus Primi tamen Canonis non eſt au regularitas primitus inducta baſta ad Epiſcopatum: Dein ad omn feriores extenſa. ibid. Quam v.r firmant. 38. 2. Hæc irregularit contradictiones invaluit ibid. Er minores Ordines & Tonſuram laribus baſtardis poſſunt enim ſare ibid. Extenſio ad ſacros n Urbano II. 40. 2. Oppoſita argi tur. A quo facta ſit ad Ordi Tonſuram, ignoratur.

Judas adfuit cõſecrationi Panis, non lam accepit, non comedit. 317. myſterio accuſavit, non de ufu

Judicii forma à Legatis Leonis IX cbaelem Cerularium, in exco ſervata. 446. 1. In abſentem fer nalis ſententia.

Ivo Carnutenſis inveſtituram ju dam. 164. 1. Ejus ſcribendi lit graviter offendit. ibid. A Pa tus, ſaniùs locutus.

L

LAicis non licet de Eccleſiaſt diſponere, 167. 1. Nec lic rochiales detinere.

Legatis Apoſtolicis ubique jus eſt di, etiam in Gallia.

Leo IX. Comitis Habſpurgenſis Lotharingia anno 1002. Ap

Anno verò 1026. ex Benedictino factus Tullenſis Epiſcopus. 199. 1. Anno 1048. Creatus Pontifex, anno ſequenti coronatus: Quo eodem anno coegit Synodos. 199. 2 In Galliam venit, Synodum ibidem celebraturus. 201. 2. In feſto S. Remigii indixit. ibid. Atque Remis in ejuſdem Sancti Baſilica perfecit. 202. 1. Leonis IX. Decretum de continentia clericorum. 21. 1. 2 Contradictiones exponuntur. 23. 1. & ſeqq.

Locuſtæ, quas S. Joannes Baptiſta comedit, veriſimiliter herba fuit. 362. 2

M

MAllum, Placitum, quid? 170. 1

Manſiones & Paratæ, quid? 170. 2

Maronitæ, qui ſint. 333. 2. in azymis conſecrant. ibid.

Martyrologium à tempore Tertulliani ac S. Cypriani incboatum. 263. 2 Errores in Martyrologio aut in Breviario, non arguunt in Pontifice potentiam errandi. 268. 2

Matrimonia Clerici per Italiam, Galliam ac Germaniam attentarunt. 19. 1. Pro bis adferuntur argumenta, quæ ſolvuntur. 20. 1. & ſeqq. Hæc matrimonia Innocentius II. declarat irrita. 25. 2. Uti & Eugenius III. ibid. Sacerdotum connubia in Suecia ex abuſu dumtaxat nata. 26. 1 Malum hoc ſub Honorio III. ope Religioſorum Mendicantium penitus exſtinctum. ibid.

Matrimonia incœſtuoſa plurimi Canones deteſtantur. 187. 1. Atque caſtigant. 187. 2 Inter Magnates hoc malum potiſſimùm graſſatur. 188. 1. Leo IX. tum contracta tum contrabenda matrimonia inter conſanguineos rigidiſſimè interdixit. 190. 1

Matrimonia Monachorum ac Sanctimonialium attentata, numquam fuerunt valida 28. 2. & ſeqq. Uti & ſimiliter per Epiſcopos ac majores Clericos. Etiam in Eccleſia orientali. 31. 1 & ſeqq. Id Innocentius II. declaravit: Non tamen primus irritavit. 32. 1. Argumenta quæ hæc attentata connubia tuentur valida, diſſolvuntur. 32. 2. & ſeqq.

Matrimonia, quibus duo fratres duas ducant ſorores, Græci nullatenus permittunt: Nullus tamen id vetat Eccleſiæ canon. 378. 2. & ſeqq.

Matrimoniis Clericorum varium adhibetur remedium. 26. 1. & ſeqq.

Matrimonii vinculum per adulterium non ſolvi, multis auctoritatibus comprobatur. 193. 2. Pontifices qui repudium permiſerunt, indulgentiam dederunt, non legem. 194. 1. Unde hæc fuit conſtans Eccleſiæ Romanæ ſententia, quam S. Auguſtinus cum Africana Synodo acerrimè defendit. ibid. S. Chryſoſtomus ait repudium legi divinæ ac naturali adverſari. 194. 2 ibid. Quod idem Theodoretus ſentit, aliique. ibid. Scrupuli ex S. Joanne Chryſoſtomo adducti eximuntur: Atque S. Matthæus de dimittenda adultera exponitur. 195. 1. 2

Matrimonium conſummatum poſſe adulterii cauſa dirimi, nonnulli ſenſiſſe videntur. 190. 1. Sed S. Auguſtinus refragatur. 190. 2. Atque ex illo Synodus Carthaginenſis IV. ibid. Nonnulli contrarium opinati. ibid. Etiam Imperatores legum-latores. 191. 1. Pontifices Romani repudium adulteræ permiſerunt, Reges Galliæ factitarunt, aliique. 192. 1. Hæc licentia in Gallia & in Anglia graſſata. 192. 2. Matrimonium ſolvi à ſupervenienti impedimento dirimente cenſuit Synodus Tribunienſis, & S. Fulbertus. 193. 1. Scoti non tantum uxores dimittere, ſed & vendere ſolebant. 193. 2. Repudium Leo IX. per canonem duodecimum Concilii Remenſis ſublatum cupit. ibid.

Mel agreſte inſtar ſaccari eſt. 362. 2. Aliud eſt ex ſylveſtribus apibus: Quod à S. Joanne Baptiſta uſurpatum. 363. 1

Mel & lac olim Neophytis tribuebatur, etiam vinum. 399. 1. Et ſal. ibid.

Metanea, id eſt, genuflexio. 70. 1

Michael Cerularius in monaſterium detruſus, non propria voluntate profeſſus. 304. 2. In Patriarcham promotus anno 1143. cœpit in Latinam Eccleſiam inſanire anno 1053. 305. 1. Perduelli in Superiores fuit ſpiritu. ibid. Purpurei compagi ab eo immeritò aſſumpti. 305. 2. Ab Iſaacio Comneno in exilium pelli jubetur: Interea tranquillè exſtinguitur. 306. 1. Ejuſque dextra tamquam populo benedictionem impertientis firma permanſit. ibid. Quæ res veris miraculis non eſt accenſenda. 306. 2.

Michael Cerularius Photianum ſchiſma reſumpſit, anno 1053. 310. 2. Socium habuit Leonem Actidanum. ibid. Uterque ſe à Romano Pontifice exiſtimavit independentem. 311. 1. Acceſſerunt duo alii Epiſcopi. ibid. Uti & Joannes Tranenſis à Nicolao II. degradatus anno 1053. 311. 2. & Nicetas Pectoratus, qui deſerto ſchiſmate ad Catholicam veritatem rediit. 312. 1

Michael Cerularius voluit novus eſſe Papa: Patriarchas alios ſibi ſubjugare. 430. 2. Uti & Pontificem Romanum. 431. 1. Ejuſque nomen è dyptichis eraſit. 431. 2. Privilegia veteris Romæ ad novam dixit eſſe tranſlata. 432. 2. Supremum Primatum nequiit ſtabilire. 433. 2. Balſamon Patriarchas omnes ſtatuit pares: Auguſtoque Principi ſubjectos. ibid. Idem ſenſit Nilus Cabaſilas. 434. 1. Ex qua affectata Ariſtocratia nata eſt Acephalia. 434. 2. Qui Ariſtocratiam invehunt, Eccleſiæ unitatem lacerant. 436. 2. Michael Cerularius à Legatis Apoſtolicis damnatus. 440. 1. Ipſe Latinos excommunicavit. 443. 2. Exordium ſchiſmatis anno 1053. 444. 1. Latinorum clauſit Eccleſias. Negavit Legatos à Papa miſſos. 445. 2 Per Legatos excommunicatus cum ſequacibus. 446. 1. Apoſtolicas litteras, hæreticorum ritu, falſificavit. 447. 2. Manſit contumax, ac Orientalem Eccleſiam in Turcicam captivitatem præcipitavit. ibid. Deus per miracula, Cerularii ſchiſma deteſtatus. ibid.

Michaelis Cerularii injuriæ Latinis illatæ. 340. 2 & ſeqq. Baptiſmum Latinorum aſſeruit eſſe irritum. ibid. Baſilicas Latinorum juſſit occludi. 341. 1. Eiſdem Miſſas interdixit. 342. 1. Oblato à Latinis ſacrificio, altaria ut inquinata voluit lavari. 342. 2

Miraculum à B. Remigio patratum. 215. 1. Item per reliquias Sanctorum. 223. 1.

Miraculum nullum edidere hæretici. 308. 1. 2. Id

tamen

tamen paſſim ambiunt. 306. 2. Ad objectiones 307. 2. Reſpondetur. 309. 2. Virtus miraculorum proprius eſt legitimi Apoſtolatus character. 309. 1. S. Auguſtinus docet hæreticos ad conferendas ſanitates exaudiri: Minimè tamen ad hæreſeon confirmationem. 310. 1. Virtus miraculorum à nemine expetenda. 310. 1. 2. Panis fermentatus miraculo in azyma commutatus. Item calix ligneus in argenteum. 336. 2

Miſſæ denarius eſt antiquiſſimus. Spontè oblatus olim fuit acceptatus, ſed pauperibus erogatus. 84. 2. Poteſt Sacerdos de altari vivere. 85. 1. Non poteſt exigere, ſed accipere ſuſtentationem. ibid. Farina olim à fidelibus oblata, etiam panis & vinum. 85. 2. Oblati denarii priùs in pauperes erogati, dein ſacerdotibus appropriati. Tandem pro ſola Miſſa pro defunctis oblati. ibid. Denarium illum hæretici nonnulli perperam inſectantur. Quoad rem eſt ex Inſtituto Apoſtolico. 86. 1. Ob Miſſas privatas ad alicujus poſtulationem celebratas oblatus fuit denarius. Quam devotionem laicorum avaritia pœnè exſtinxerat: Quapropter Epiſcopi denarium Miſſæ taxare compulſi. ibid. Miſſarum reductio permiſſa. 86. 2 Adversùm abuſus circa Sacerdotum ſtipendia exſtant Pontificum diplomata. 86. 2

Miſſam Simoniacorum Pontifices aliqui audiri prohibuerunt. 113. 2. Quod hodie in diſſuetudinem abiiſſe videtur. ibid.

Moguntinum Concilium ſub Leone IX. anno 1049. coactum: Cui adfuit Imperator & quadraginta duo Epiſcopi. 229. 1. Hujus Concilii acta referuntur. 229. 2. In illo feſtum Conceptionis Beatæ Mariæ Virginis inſtitutum. 232. 2. Vide *Conceptionis*.

Monachi antiqui non caruere novitiatu. 289. 2. Leo IX. Decrevit ut nemo, niſi legitima ætate & propria voluntate, fieret monachus. 285. 1. Quod tamen ubique non fuit receptum. 285. 2. Celeſtinus III. Decretum illud innovavit. 285. 2. 286. 1.

Monachi bona ſunt monaſterii. 98. 2

Monachi mille in cœnobio Studii fuere: Dein ſeptingenti. Tandem numerus ad trecentos decrevit. 312. 1

Monachi olim carnibus abſtinuere: In Oriente etiam vino. 363. 2. Solis herbis victitabant. ibid. Aves minutæ illis permiſſæ, etiam in Quadrageſima. 364. 1. Carnibus caruere etiam extra monaſterium: Etiam ad Epiſcopatum evecti. 364. 2. Certis caſibus carnes & vinum Monachis permiſſa. 365. 2. 366. 1. 2. Antiqui latini Monachi carnibus & vino abſtinebant. 366. 2. S. Benedictus conſenſit, ut vinum parciùs biberetur. ibid. Permiſit alites non quadrupedes. 367. 1. E Monachis aſſumpti Epiſcopi carnium & vini abſtinentiam obſervabant. 368. 1. Hæc abſtinentia rigidè interdum obſervata, interdum neglecta. 369. 1. Ciſtertienſium cibus. 369. 2 Benedictinis eſus carnium, qui irrepſerat, ſæpius interdictus. ib. SS. Norbertus & Dominicus ſuis carnes interdixerunt. S. verò Benedictus vinum permiſit, & S. Frãciſcus carnes. 370 1

Monachi ſoli apud Græcos excipiunt confeſſiones. 339. 1

Monachi ſoli in Oriente ad Epiſcopa

Monachum Epiſcopum uſque ad I ſemper habuit Eccleſia Cantuarie.

Monachus Venantius uxorem duxit : men S. Gregorius in votis minimè 34. 2. Eumque ob dubiam profeſſ vit: Reditum tamen ad cœnobiu. ſuaſit.

Monaſteria non rarò dicuntur Eccleſ cula ſegregata.

Monaſteria ob homicidium Antiſti ac Ordines exſtincti.

Monaſterium, ubi lex viget amortiz pro exſtinctione juris ad ſui Mon tem, aliquid exigere. 98. 2. Q pli patrimonii ad monaſteria a admittunt, de Simonia damnan

Monaſtica profeſſio culpas & pœna 273. 1 Eſt quaſi alterum Baptiſm matis complementum. 274. 1. Æ factioni. 273. 2. Plenaria confe ſione indulgentia.

Monaſtica veſtis appellatur Ange Magni & parvi habitus diſcrimen vitii ſubinde in habitu Angeli 275. 1. Parvus habitus erat laicus cus habitus à Principibus in lec quenter aſſumptus: Atque en 275. 2. Etiam apud Latinos.

Morini Placita quædam reſpuuntur 1. 2. 106 2.

N

NEſtorii error circa Euchariſti 237. 1. & ſeqq. Docuit in E tantùm carnem filii hominis, n fuit primus qui hac in re erravit. mentationem admiſit: Senſitqu purum hominem converti. 2 3 Neſtorii ſectatus Eugenius, ac Julianus.

Nicetas Pectoratus correctus, in admiſſus.

Nominandi occaſio varia refertur. Cauſa generalis eſt avaritia.

Nominandi privilegium datum Pi ria Papa: 148. 2. Fuit perſonal Ludovico II. Imperatori conceſ II. ibid. Poſtea apud Francos ſi pit illud Franciſcus I. à Leone X paniis Gothorum regibus datun ad Rodericum fatalem. ibid. I dulſit Adrianus VI. 150. 2. Pr gundia Leo X. ac Philippo II. ad vitam Regis dumtaxat. ibi minandi Epiſcopos, Camerace perpetuum, ex Indulto Pauli I paniarum omnes in Sicilia non Aliquos in Regno Neapolitanc in Ducatu Mediolanenſi: Ac diis. 151. 2. Nominandi priv numquam habuit: Sed Regia ctiones ibidem eſt graſſata. ib rum, connivente Eccleſia, no Reges Poloniæ, Bohemiæ, H jus nominandi obtinuerunt.

Nominationis abuſus per Leonem IX. exſtinctus. 132. 2. Per alios Pontifices impugnatus. 133. 1. Henricus I. cœpit iterum nominare. Caliſtus II. Canonicas electiones reſtituit. 133. 2. Succeſſores Henrici I. nominationes reſumpſerunt. 134. 1. 2. Henrici V. ſucceſſores diſcordis electionis diſcrimen prætenderunt. 134. 2. Eugenius III. conſtanter obſtitit. 135. 1. Henricus vi idem uſurpavit. 135. 2. In Concilio Remenſi interdicitur. 166. 1. Vide *Electiones*. *Conſenſus Regius*.

Nominatio Regia perantiqua. 115. 1. & ſeqq. Gentiles Romani Imperii Auguſti numquam Epiſcopos nominarunt. ibid. Primus Imperatorum nominavit Epiſcopos Conſtantius. 116. 1. Valentinianus nominare recuſavit, ſecus Theodoſius, aliiqua. Juſtinianus ſemel dumtaxat nominavit. 116. 2. Exceſſit Juſtinus II. 117. 1. Non Phocas. *Heraclius* violenter nominavit. ibid. Uti & ejuſdem aliquot ſucceſſores. 117. 2. *Synodus VII.* Regiam nominationem damnavit: Nec caruit effectu. ibid. Leo Armenius cum Jconoclaſtia Regiam nominationem reſuſcitavit: Quam Synodus VIII iterum damnavit. 118. 1. Baſilius Macedo hunc Canonem obſervavit, alii poſteriores ſunt prævaricati. ibid. Nominati Epiſcopi per Principes ad aliam Eccleſiam ſunt translati. 118. 2. Item Epiſcopi in Palatii miniſtros evecti nominabant. Quod utrumque improbatur. 119. 1. Joannes Tzymiſcas nominavit, alitque non pauci ſucceſſores. 119. 1. 2. Variæ apud Græcos ſæcolo XI. & XII. Regiæ nominationes. 120. 1. Item ſæculo XIV. Saracenorum ac Turcarum Principes fuerunt Græcorum Imperatoribus in Eccleſiaſticam libertatem benigniores. ibid. Tres aliquando à Clero ad Epiſcopatum electi, atque unus è tribus à Principe aſſumptus: Quòd Latinis diſplicuit. 121. 1. Circa eligendum Epiſcopum C P. Imperatori Eccleſia latina ſemper aliquid indulſit: Immo circa eligendos omnes Patriarchas. 121. 2. A qua ſervitute Eccleſia Romana diutiſſimè fuit immunis. ibid. Canones permittunt non tres, ſed unicum à Clero electum Epiſcopum Principi offerri. 122. 1. Reges Hiſpaniarum primò per violentiam, dein ex Eccleſiæ indulto nominarunt Epiſcopos, non Abbates. 124. 1. Merovingii Reges etiam nominarunt Abbates. 125. 1. Cur Reges nominarint. 125. 2

Nominavit Pippinus, ex Indulto Zachariæ Pontificis. 125. 2. Carolo Magno à Pontificibus conceſſa inveſtiendi facultas, non autem nominandi. 126. 1. Ludovicus Pius non paſſim, interdum tamen nominavit. 127. 1. Argumenta pro Caroli Magni nominatione adducta. 126. 1. Solvuntur. 127. 2. Carolus Martellus Abbatias, etiam Laicis, dedit in Commendam. ibid. Lotharius, Ludovicus & Carolus, fratres Francorum Reges, Canonicas electiones invaſerunt. Lotharius II. Canonicam electionem permiſit. 128. 1. Ludovicus Germaniæ Rex nominavit. Nominando exceſſit Carolus Calvus. 128. 2. Eadem violentia uſus Ludovicus II. Imperator Lotharii filius. ibid. Cui favit Adrianus II. 129. 1. Permittitur à Valentina Synodo Lothario A. Clericos Palatinos nominare. 131. 2. Nominationem in Monaſterio Corbejenſi Lothario A. Ludovico Germaniæ & Carolo Calvo *Franciæ* Regibus Benedictus III. interdicit. ibid. Epiſcopi & populus nominationibus ſeſe objecerunt. 132. 1. Violentia nominandi graſſata apud Germanos A A. & apud Italiæ Reges, uſque ad tempora Calixti II. ibid.

Novitiatus, ſeu tempus probationis, olim triennalis; & in parvo habitum. 290. 1. Item biennalis. 290. 2. Novitiatus triennalis apud Græcos perſeveravit. Annua probatio ab Eccleſia Latina jam recepta. 291. 2. Quæ ſub Innocentio III. ad ſubſtantiam profeſſionis non pertinuit. 292. 1. Immo nec ſub Bonifacio VIII. ſed per Synodum Tridentinam dumtaxat. 293. 1. 2

O

OEconomus Eccleſiæ, Clericus ſit oportet. 167. 1.

Ordinationes ab hæreticis, ſchiſmaticis, degradatis aut excommunicatis factas, nonnulli Pontifices ſenſerunt eſſe irritas. 99. 1. 2. Ordinati Simoniacè, reordinati. 99. 2. Nonnulli Pontifices per Simoniam ordinatis pœnam infligunt. 100. 2. De ordinatione tamen vacillant. 101. 1. Nonnulli Pontifices Simoniacos Epiſcopos non reordinarunt. ibid. Qui tamen de valore hæſitarunt. 101. 2. Exiſtimarunt aliqui omnia Sacramenta per Simoniacos collata, eſſe irrita. 102. 1. 2. Sanctus Petrus Damiani conſtanter aſſeruit dictas ordinationes ſubſiſtere. 102. 2. Quod tamen omnibus non perſuaſit. ibid. Non enim unus poſteà Pontifex reordinavit. 103. 1. Quod aliis probatum, ſecus aliis. 103. 2. Ordo non raro dicitur irritus quoad executionem dumtaxat. 103. 2. 104. 2 Reordinationibus vetuſti Scholaſtici favent. Verùm Eccleſiam ab hac dubitatione Sanctus Thomas liberavit. 104. 1. Hincmarus reordinationes ob Simoniam nec exercuit, nec probavit. 104. 2. Photios atque ab ipſo ordinati, non ſunt reordinati, nec debebant. 105. 1. Ordinatio facta ab hæretico, eſt valida. 105. 2. Maximi Cynici & activa & paſſiva fuit valida: Quo ſenſu dicatur irrita, nulla &c. ibid. Innocentius I. non favit reordinationi eorum, qui ab hæreticis erant ordinati. 106. 1. & ſeqq. Ordinati à Bonoſo ante hæreſim, in Eccleſia recepti, ſecus poſt. 106. 2. Bonoſiaci rebaptizari & reordinari debebant. 107. 1. 108. 1. 2. Ordinati ab hæreticis olim perpetuò irregulares. 107. 2. Non omnes hæreticorum ordinationes ſubſtantialiter nullæ ſunt: 108 1 Cæcilianus à Felice validè ordinatus: 108. 2 Anaſtaſius Bibliothecarius ſenſit à Meletio non eſſe validè ordinatos. Quod idem de ordinatis ab hæreticis ſenſit S. Baſilius. 109. 1. Nullus à Meletio ordinatus, fuit reordinatus. 109. 2. Colluthus non fuit Epiſcopus, ideoque irrito conatu tentavit ordinare. 110. 1

Ordinationis per hæreticos collatæ nullitatem qui-

quidam profitentur. 415. 1. Verùm ſubſiſtit: Aliaque Sacramenta. 417. 1

Ordinatos per Simoniacos Epiſcopos, videtur Leo IX. reordinaſſe. 227. 1. Res illa tunc perplexa fuit. ibid. Ordinatio dicitur æquivocè irrita, nulla, &c. Permiſſa fuit in Simoniacè ordinatis reordinario. Ordinatio à Simoniaco non Simoniacè facta olim non eſt caſſata. 227. 2. Reordinationes eſſe ſacrilegas S. Petrus Damiani exiſtimavit. 228. 1

Ordines majores quatuor anni temporibus conferendi. 298. 2. Quod tamen non eſt antiquiſſimum. 295. 1. Græci ad hæc tempora ſunt adſtricti. 293. 1. 2. Epiſcopatus ac ordines minores extra hæc tempora conferuntur. 295. 1. Ordines ſacri olim in Dominica collati. 295. 2. Dein Sabbatho poſt ſolis occaſum. ibid. Ac noctu inter Sabbathum & Dominicam. 296. 1. Hodie in Sabbathis ante meridiem. ibid. Eccleſia Latina in omnibus dominicis olim conſecravit Epiſcopos: Quod etiamnum ſervatur. 297. 1. Etiam conſecrat in natalibus Apoſtolorum, vel alio feſto, ſi Papa id indulſerit. 297. 2. Quatuor ordinationum tempora non ſunt à Sancto Leone inſtituta. Olim ordinatum in Decembri: Dein in Februario. Hæc quatuor tempora Sancto Gelaſio adſcribuntur. 298. 1. Pontifices non ſolùm in Decembri ordinarunt. ibid. Subdiaconi, & Clerici minores olim quovis die ordinabantur. 298. 2. Illi hodie in quatuor temporibus: Hi feria ſexta ante ſabbathum quatuor temporum. ibid. Nonnumquam ordines ſacri extra quatuor tempora collati. ibid. Sed vel prævaricatoriè vel diſpenſatoriè. 299. 1. Ordinationem fieri ante Dominicam Lætare ſtatuit Gelaſius, ſed eam in ſabbathum ante Dominicam paſſionis Alexander III. tranſtulit. 299. 2. Gelaſius etiam permiſit ſabbatho ſancto. ibid. Decretum Gelaſii à Leone IX. innovatum. 300. 1. Nec poteſt Epiſcopus, nec Metropolita circa hoc Decretum diſpanſare. Extra tempus ordinati, ipſo facto olim ſuſpenſi. 300. 2. Clemens VI. extra quatuor tempora ordinavit: Pontifices enim Eccleſiæ canonibus prævalent. ibid.

Ordines Sacri apud Armenios à Diaconatu incipiunt. 39. 1

Oſculum Latini in Miſſa circa Communionem ſibi invicem præbent: Græci poſt offertorium. 380. 1. & ſeqq. Idem factum in Eccleſiis Latinis. 381. 1. Quod Innocentio I. improbatur. ibid. In Paraſceve non dabatur pacis oſculum: Nec hodie in miſſis defunctorum. 381. 2. Latini pacis oſculum dabant poſt Conſecrationem. ibid. Conſiſtentes in Miſſa carebant jure oſculi. 382. 1. Privatim jejunantes Afri à pacis oſculo abſtinebant. 383. 2. In Paraſceve omnis Eccleſia abſtinuit ab oſculo. ibid. Oſculum baptizato infigi eſt antiquiſſimum. 419. 1

P

PAgani myſterium venerabilis Euchariſtiæ curioſiùs inveſtigarunt. Arbitrati Chriſtianos Bacchum vel Venerem colere. 235. 2

Papienſe Concilium ſub Leone IX. coactum: Adverſus Simoniam, Clericorum incontinentiam, Mediolanenſium cont
1. 2. At Synodus parum profi

Pariſienſe Concilium ab Henrico
Ejus Acta.

Parochis, ne conviviis adſint ni
vetatur. Inde miſſa ad ipſos
oblationem pecuniarum comm

Patriarcha CP. præ reliquis Præro
Vocatur *Epiſcopus Univerſalis*
in Monaſteriis Crucem figere.
lationes admiſit: Quales? 4
Canones.

Pauliciani fabulantur Chriſtum
ſola fide ſumi. Placent Luthe
242. 1. Id nominis adepti à P
li. Synodum VII. turbarunt
ſtantinopoli Nicæam tranſlat
claſtis conſpirarunt. 240. 2.
res Lutheranorum ac Calvini

Paulus Samoſatenſis primus fuit
riſtiam Erro: Senſitque Chri
corruptibilis carnis & ſanguin
conſequenter Chriſtum in
purum hominem. 236. 1. A
negarunt Chriſtu veram carne

Pauperes ſub ſpeciali Regū ſunt p

Percuſſor Clerici quondam exc
communicatione ferendæ ſen
Hodie latæ ſententiæ.

S Petrus Damiani ad expurga
Mediolanenſem ab Alexand
22. 1. Incontinentes Clerici M
adverſùs dictum S. Petrum ad
citarunt.

Petrus de Marca confutatur.

Philomarianitæ Deiparæ ſacrific.

Photius, auctor Schiſmatis, nunqu

Photius ſchiſmaticus à Leone B
302. 1. Modus enarratur. 3
Pontificibus anathematizatus
creditur obiiſſe. ibid. Object
vitur. 304. 1. De morte Ph
riographi commemorant. 3
nus Patriarcha Photio adverſ
Schiſma exſtinctum.

Pitacium eſt tranſlationis codici

Placitum Regium invexit Ludo

Pontifex Romanus in coronatio
ribus nummos ſpargere, aliac
re. 58. 2. Nomen illud *Sum*
antiquiſſimum.

Pontifex Romanus ſolus eſt un
Primas & Apoſtolicus. Cui
ci dumtaxat contradicebant.
lis Eccleſia Photium deteſt.
Romanæ Sedis thronum eſt ve

Privatorum ædes à Principe ipſ
aut eripi non poſſunt.

ProfeſſioMonachi in lecto morti
275. 1. 2. Hanc nonulli cenſ
276. 2. Quod eſt erroneum
probatio ad profeſſionem hodi
277. 2. Profeſſio alterius perſ
irrita. 278. 1. 2. Omnia Profe
ſterium unà cum illo devolut

Proceres, immò Reges ad ſolemnem profeſſionem coacti. 279. 2. De valore profeſſionis ab invitis factæ, ingens fuit ſententiarum varietas. 280. 1. & ſeqq.
Profeſſioni olim ſufficiebat uſus rationis. 287. 1 De ætate ad profeſſionem requiſita variæ apud Latinos fuerunt regulæ. 288. 1. Hodie à Concilio Tridentino exigitur annus decimus-ſextus completus. ibid.
Propoſitio vera ſubinde proſcribitur: Et actio bona ſubinde vetatur. 393. 2
Puerorum per parentes in monaſteriis oblatio eſt antiquiſſima. An eſſet valida, non una omnium fuit ſententia. 282. 2. & ſeqq. Ritus offerendi pueros. 285. 1. Celeſtinus III. decrevit, ut paternæ oblationes non eſſent ratæ, niſi per oblatos in adulta ætate firmarentur. 286. 1. Puerorum oblatio ab utroque parente fieri potuit. 288. 2. Opus erat Abbatis acceptatione. 289. 2.
Puerperæ apud Græcos ad Euchariſtiam non admiſſæ. 422. 2. Immundæ mulieres ab ingreſſu Eccleſiæ arcebantur. ibid. Etiam apud Latinos, idque ex conſuetudine. 423. 2. Puerperæ purificatio apud Latinos antiqua. 424. 1. 2. Eſt varia apud Græcos. 425. 1
Purgatio olim per Euchariſtiam facta. 230. 1. Item per conjuratum panem. 230 2. Adducuntur aliç per Euchariſtiã factę purgationes. 231. 1. 2
Purgatorium S. Patritii ab Abbate, non ab Apoſtolo Hiberniæ appellatur. 27. 1

Q

QUadrageſimalium hebdomadarum non unus fuit numerus. 370. 2. & ſeqq. Eccleſia Latina quadraginta diebus exemplo Chriſti jejunavit. 371. 1. Feriis quintis olim non jejunatum ibid. Jejunium iis diebus à Gregorio II. invectũ 372. 2. Omnes Chriſtiani Dominicas, Latini quintas ferias, Græci ſabbata à jejunio eximebant. 372. 1. Quatuor adjecti dies ante Gregorii Magni tempora. ibid. Duo videntur dies à S. Gregorio Quadrageſimæ detracti. 373. 1. Quatuor dierum auctor S. Gregorius exiſtimatur; ſunt interim in Eccleſia Latina antiqui 373 2. Græci carnibus abſtinent à Sexageſima. Uſque ad Quinquageſimam caſeo ac lacticiniis veſcuntur. 374. 1. Qua ratione Armenii Quadrageſimam obſervent. 374. 2. & ſeqq. Latini non ſunt hæretici ob non ſervatam Sexageſimæ Tyrophagiam ac carniſprivium. 376. 2

R

RAbanus Maurus, Heriboldus & Amalarius, de Euchariſtia perperam nil ſenſerunt. 2441
Rebaptizantes primi in Eccleſia fuere Novatianenſes. 406. 2. Donatiſtæ Catholicos rebaptizarunt. 407. 2. & ſeqq. Eunomius etiam mitigatos Arianos rebaptizavit. 410. 1. Lucifer Calaritanus Arianorum baptiſma recepit. 411. 1. Hilarus ſine novo baptiſmate Arianos recuſavit in communionem recipere. ibid. Alii rebaptizantes recenſentur. 411. 2. Per rebaptiſmum Deo irrogatur injuria. 412. 1. Rebaptiſmus per miracula improbatus. 412. 2. In Michaele Cerulario à Cardinale Humberto meritò reprehẽditur. ib. Circa hunc S. Baſilius ceſpitavit. 414. 2.
Rebelles à Leone IX. Sacris interdicti. 232. 2
Reges ab Eccleſia poſſunt exauctorari. ibid.
Reges facinoroſi ab Epiſcopis in Clericos, Monachos aut pœnitentes detondebantur. 232. 1
Regula Aquiſgranenſis proprietatem Canonicis permiſit; quam S. Petrus Damiani juxta S. Auguſtini Regulam exſtirpavit. 26. 2
Regula Clericorum ex SS. Hieronymi & Auguſtini Scriptis potiſſimùm excerpta. Servata uſque ad tempora Petri Damiani. Dein recepta eſt S. Auguſtini Regula. 18. 2
Religioſi mendicantes ſub Honorio III. Clericorum connubia penitus exſtinxerunt. 26. 1
Religioſum ſtatum aſſumpturi ſolent de futura requie & commoditate eſſe ſolliciti. 93. 1
Remenſis Synodus à Leone IX. coacta anno 1049 199. 2. fuit celeberrima. 200. 1. Epiſcopi, Abbates, &c. qui adfuerunt. 202. 2. In feſtum S. Remigii indicta. 201. 2. Atque in Baſilica ejuſdem Sancti, ſpretis Henrici Galliç Regis obſtaculis, eſt perfecta. 202. 1. Hujus Synodi conſenſus exponitur. ibid. & ſeqq. Ejuſque Acta. 208. 1 & ſeqq. Scopus Synodi refertur. ibid. Alii tres hujus Synodi ſeſſiones ſtatuunt, alii ſex: Qui in concordiam vocantur. 224. 1. Auctoritas hujus Synodi ſumma eſt: Etiam miraculo comprobata. ibid. Canones hic allati ſunt mutili. ibid. Leo IX. poſt hanc, nullam aliam Synodum in Gallia coegit. 225. 2 Nonnulli feſtum S. Remigii hic inſtitutum exiſtimant. 224 2. Eſt tamen longè antiquius. ibid.
Reordinationes ac rebaptizationes à Conciliis quibuſdam ac Patribus damnantur. 99. 2. Vide *Ordinationes ab hæreticis*.
Romana Synodus ſub Adriano I. eſt fictitia. 156 1. Secus Synodus Leonis VIII. 157. 1
Romanum Concilium I. ſub Leone IX. anno 1049. Hebdomade poſt Dominicam in Albis coactum. 226. 1. Adversùs Simoniam. ibid. 2
Romanum Concilium IV. ſub Leone IX. anno 1052. coactum, in quo canonizatus S. Gerardus, Tullenſis Epiſcopus. 263. 1
Romanum Concilium II. ſub Leone IX. anno 1050. Dominica in albis coactum. In quo Concilia antecedentia confirmata. 234. 1. Doctrina S. Lanfranci de venerabili Euchariſtia omnibus placuit, diſplicuit verò Berengarii. ibid. 2. Acta Concilii. 255. 2
Romanum Concilium III. ſub Leone IX. anno 1051. poſt Paſcha coactum. In quo Gregorius Vercellenſis Epiſcopus ob adulterium degradatus, qui poſt ſatisfactionem reſtitutus. 262. 1

S

SAcramenta, quamvis à malis miniſtrata non polluantur, ritè tamen præcipi poteſt, ne ab iis accipiantur. 23. 2
Sacramentarii hæretici primi fuerunt Heribertus, Lyzoius, & Stephanus. 196. 1. In Synodo Aurelianenſi damnati, degradati, ac vivi exuſti. 197. 1. Cum modernis hæreticis privatæ revelationis ſpiritui confidebant. ibid.
Sacramenta tria, juxta S. Auguſtinum, characterem imprimunt: Adeoque ab hæreticis collata ſunt valida. 99. 1

Sal

Sal ſanctificatus Catechumenis ex ritu latino datus. 399. 1. 2

Satisfactio per eleemoſynas efficaciſſima. Olim pecunia aut flagellatione tedempta. 70. 1. Redemptio illa antiquis Canonibus incognita. 70. 2. Eſt eqnidem vetuſta: Ejus anctor ignoratur. 71. 1. Fieri non poterat credito. 70. 2. In eam moderni bæretici acriter invehuntur. 72. 2

Schiſma eſt mater bæreſios. 402. 1

Schiſma Photianum non eſt a Siſinnio reſtauratum. 210. 1. Nec à Sergio C.P. 210. 2. Sed ab Euſtatio vel Alexio, qui titulum *Univerſalis Epiſcopi* ſibi arrogarunt. 211. 2

Schiſma precibus potiùs quàm armis exſtinguendum. 73. 1

Sedes ſolius S. Petri eſt Apoſtolica. 218. 2

Simeon Theſſalonicenſis, quo tempore vixerit. 118. 2. 121. 2.

Simonia à Concilio Remenſi exſtirpatur. Non licet ſacros Ordines divendere, nec Eccleſiaſtica officia, nt Theſautarii, Œconomi, &c. Neque parochiales Eccleſias. 166. 1. 2. Pro ſepultura, baptiſmo, &c. nihil poteſt exigi, ſed oblatum accipi. 170. 2

Simonia aliquorum in Europa Regum exponitur. 61. 1. & ſeqq. Per Galliam graſſata in Regibus Merovingiis. ibid. Exſtirpata. 61. 2. Revixit. ibid. Hugo Italiæ Rex fuit ſimoniacus. 62. 1 S. Henticus Rex vovit ſe ſimoniam eradicaturum, ideoque miraculosè victoria potitns. ibid. Inter Succeſſores non pauci ſimoniaci. 62. 2. 63. 1 Simonia etiam Angliam fœdavit. 63. 2. 64. 1 Ac Galliam ſub Philippo I. 64. 2. Serpſit inſuper ad inferiores Patronos. ibid. Precationes ac xenia data Patronis pro obtinendo beneficio ſunt ſimoniaca. 65. 1. 2. Vide *Exactio*.

Simnnia apud Græcos graſſata. 402. 2. Exſtincta, dein revixit. ibid. Exactio facta ab Ordinandis. 403. 1. Et à nutrientibus: Et pro defunctorum ſepultura. 403. 2. Quas exactiones meliores Epiſcopi improbarunt. 404. 1. Et Humbertus rectè ſimoniæ damnavit. 405. 1

Simoniaci non pauci divinitus puniti. Per ſimoniam regna periclitantur ac evertuntur. 99. 1

Simoniacorum pœnæ antiquæ exponuntur. 110. 1 & ſeqq. Primitus inflicta eſt degradatio. 111. 1 Quæ pœna ſæpius innovata. ib. 2. Fuitq; latæ ſententiæ, atque etiamnum eſt hodie. 112. 1 Conſuetudine depoſitio eſt mitigata in ſuſpenſionem. 112. 2. Pœna ſimoniæ eſt Sedi Apoſtolicæ reſervata. ibid. Ordinati à ſimoniacis occultis miſericorditer ſuſtinentur. 113. 1. Simoniacè ordinatus, ipſo facto erat degradatus: Veriſimiliter & Ordinans. Hodie ſuſpenditur. 113. 2. Eadem iis inflicta pœna, qui in beneficiis ſimoniam commiſerunt. ibid. Eccleſia Romana numquam ingreſſum ſimoniacum purgat, ſi ſimonia fuerit realis. 114. 1

Simoniacus quo ſenſu dicatur hæreticus. 54. 1 Simonia circa ignorantem patrata, conſcientiam hujus non maculat, ſed promotionem annullat. 55. 1. Non facit tamen irregularem. ibid. Simoniacè ordinatus, qui ſimoniacus non eſt, eget diſpenſatione, eſtque hæc conſtitutio Lucio III. antiquior. 55. 2

Simonia in invito ab amicis comn
cet.

Simnnia per triplex munus comm
& ſeqq. Quod à S. Gregorio ex
Et à S. Petro Damiani. 49. 2. I
ſimonia committitur. Quæ t
abſque ſimonia adbiberi. 49. 1
obſequio aliis eſt longè deterius
pti Profeſſio facta ad impetran
benedictionem ſimoniaca eſt. 5
difficilis debiti ſolutio pro re ſac
51. 2. Beneficium poſtulare n
eſt. ibid. Alterum beneficium
mentum poteſt alterius eſſe p
Promittere alteri ſuffragium p
electione ad ſpirituale munus
eſt: Longiſſimè à comitiis Reg
dandum. ibid Simonia ob muner
nequit decreſcere in peccatum ve
Argumentum oppoſitum. ibid. S

Simoniæ crimen exponitur. 41. 1.
minis à Simone Mago mutuatu
men graviſſimum. 41. 1. 2. De
nitur. 41. 2. Atque æterna dam
A Simoniacis Spiritus Sanctus
nari. 41. 2. Exiſtimabant non
ſcopatum, non conſecrationen
poſſe præbendam vendi, non t
aut beneficium. 43. 1. Quos S. P
inſectatur: Atque oppoſitum o
det II. & VII. 43. 1. Venditores
per columbarum in templo venc
res per nummularios deſignantu
nia à variis Pontificibus damna

Simoniæ materia non tantùm Sa
Sacramentale eſt, ſed etiam o
ſatoris, Manſionarii, &c. 52.
laicus olim non fuit, ſed mo
ſimoniæ. Uti & ſententia Jud
ci. Ac exactio, nt Monachus
rio præficiatur. ibid. Secùs v
cri, veſtimenti, &c. ibid. No
cialibus ſportulas accipere. ibid
nundinatio etiam jure Divino d
Jus percipiendi fructus nihil n
teſt, atque ipſum officium.

Simoniæ origo & decurſus expon
ſeqq. Giezi & Simon auctores
Ille vendendo, hic emere volen
& Jacob non fuere ſimoniaci i
emptione Primogenituræ. ibi
gus diu caruit ſectatore. 56.
tur primus ſimoniam pecuniaria
Atque in ſuos ſequaces derivaſſe
Catholici pedetentim infecti.
(non obſtante multiplici prohib
ta per Galliam, Germaniam, &
niaca Neophytorum bæreſis A
ni Imperii Principes invaſit. 5
perio per Reges barbaros lacer
mè ſerpſit. ibid Reges Gotho
no Pontifice ſimoniam perpet
cœperunt Pontificatum mercari
lius contra Canones electus Po
tor. ibid. Athalaricus Rex A

Digitized by Google

exactionem diminuit, non exſtinxit. 59.1. Regia exactio à Juſtiniano A. & à Succeſſoribus perperam continuata. 60. 1. Quam S. Gregorius acriter inſectatur: Et tamen perſolvit, ut vexam redimeret. ibid.

Simoniæ palliandæ gratia variæ inventæ technæ. 43.2. & ſeqq. De his ſancti Patres graviter queruntur. ibid. Hę technę deteguntur. 44.1 & ſeqq. Procurantes apud Principes promotionem Prę latorum, ſimoniam committunt: Uti & Principes qui à nominatis Prælatis quidquam exiguot. 44.2. Non licet pecuoiam poſt ordinatiooem accipere: Niſi forte ſponte offeratur, quod tamen olet avaritiam. ibid. Juſto beneficii poſſeſſori licet nummis injuſtas vexationes redimere. 46.1. Argumeota in oppoſitum adferuntur. ibid. Et ſolvuntur. 46 2. Non poſſunt Epiſcopi per ſimoniã promotos cõſecrare. Licet Pontifici pecuniã ſimoniacè oblatam in pœnam acceptare. 48.1.2.

Sodomiæ crimen à Deo graviter punitum. Ne vel ipſe Dæmon illius audire vult incentor. 197. 1. Eſt planè deteſtabile. 197.2 Extremo ſupplicio vindicatur. De eo in Belgio parciùs loquendum. 198. 1.

Sponſalia cum Sacerdotis benedictione cenſebantur matrimonium ratum. Differunt à matrimonio rato. 263.1

Spurii in Eccleſiaſticam dignitatem evecti recenſentur. 37 1. Duces & Comites ſuos ex ancillis ſpurios olim in Eccleſiaſticas dignitates intrudebant. ibid. Facti ſunt irregulares. 38.1. & ſeqq. Fieri nequeunt Cardinales. 38.2. Ad monaſteria olim non admiſſi: Quod tamen Gregorius XIV. mitigavit. ibid.

Stercoraniſtæ ſunt duplices. 103.2. Fuerunt hæretici. 245. 1. Accidentia in ſeceſſum emitti docuit Rabanus, quod eum pœnituit. ibid.2. S. Paſchaſius docuit in ſeceſſum non emitti. ibid. Algerus etiam ſuſtinuit accidentia Euchariſtiæ eſſe incorruptibilia. 247 2. Contra ſentientes notati, ut hæretici ſtercoraniſtæ. ibid. Accidentia Euchariſtica corrumpi, in ventrem deſceodere, ac in ſeceſſum, jam paſſim admittitur, quamvis ab ea locutione temperandum. 248. 1.

Subdiaconi latini ſine manuum impoſitione ordinati. 10 2. Adjuncta deio benedictionis formula. 11. 1. Subdiaconatum ſtatuit Urbanus II. ordinem majorem & ſacrum. 13 1. Subdiaconorum caſtitas. Vide *Continentia Subdiaconorum*.

Suffocatum Græci non comedunt. 350.1. Eo abſtinuerunt etiam Latini. ibid. 2. Everſo Judaico templo cœperunt Chriſtiani ſanguine & ſuffocato veſci. 352. 1. Grandia ſuffocata tempore Leonis IX. nondum edebantur. ibid.2. Morticinum differt à ſuffocato. 353.1. A morticino & Latini & Græci tempore Leonis IX. abſtinuere. ibid. 2. Cur Apoſtolica conſtitutio ſanguinem & ſuffocatum excipiat. 356.1. Tempore Michaelis Cerularii, tum Latini, tum Græci à ſuffocatis grādibus animalibus abſtinebāt: Adeoq; Cerularii de ſuffocato objectio eſt mera calumnia. ib.2.

Synodaticum debetur Epiſcopo. 97. 2. Non ſatus io eo exceſſus. 98. 1.

T

THeophylactus compẽdiator S. Chryſoſtomi. 219. 1.

Toletana Eccleſia obtinet Primatum. 314. 1.

Tonſura viros decet. Ab Apoſtolo eſt præcepta. 426.1. Antiqua Judæorum tonſura. ibid. Nazaræi iotonſi. 426. 2. Uti & quidam Monachi. 427.1. Græci comam nutrientes reprehenduntur. ibid. 2. Canonem Apoſtolicum de tonſura Eccleſia Latina obſervavit. 428.1. Milites, barbati, laſcivi juvenes cæſariem aluerunt. Item Germani comati. ibid.2. Secus Schytæ. Francorum Reges aliqui intonſi. ibid. Promiſſa capillatura ſoli Regio ſanguini in Gallia permiſſa; Dein omnibus. 429.1. Normanni attonſi. ibid. Angli comati. 429.2. Fictum capillitium damnatur. 430.1. Ex Anglia huc allatum. Tonſura io Italia viguit tempore Leonis IX. ibid. At nuper in Belgio.

V

VErcellenſe Concilium anno 1050. menſe Septembri habitum. Huc vocatus Berengarius, non venit. 258.1. Joannis Scoti liber damnatus. Legati Berengarii deficientes, capti ſunt, ac Berengarii doctrina damnata. ibid. 2.

Vita in communi pro reparanda Clericali caſtitate: juxta Eccleſias Cathedrales in provincia Romana denuo inſtituta. 26.1. Juxta Eccleſiam Lateranenſem vixerunt ſub Regula S. Auguſtini. 26.1.2. Clerus in Italia ſub Carolo Magno vitã communem io clauſtro egit: Quæ à S. Petro Damiani reſtituta, à Leooe IX. confirmata, item à Nicolao II. ab Alexandro II. & à Gregorio VII. 26.2. Varia Clericis erecta clauſtra. ibid. & ſeqq. Hic Clericorum coovictus in Europa eſt ex S. Rigoberti Inſtituto: In Africa ex S. Auguſt. 27.2.

Unctio Regia à Græcis quaſi Sacrameotum exaltatur. 121. 1.

Unctio ſacra uſque ad S. Petri Damiani ævum, nemine cootradiceote, in Eccleſia floruit. 25.1.

Voti ſolemnitas eſt lex Eccleſiaſtica. 36.1. An quævis vota ſolemnia matrimonium dirimerent, S. Beroardus, aliiq; ceſpitarunt. 35.2. Voti ſolemnitas ad ſacros Ordines & in approbata religione profeſſionem ſub Innocẽtio III. eſt contracta ib. Votum ſimplex matrimonium oon dirimit. 36.2

Votum religionis, mortis aliuſve mali evadendi ergò emiſſum, obligat. 181. 1. Nec poteſt per Epiſcopum commutari. 181. 2.

Uſura crimeo eſt antiquiſſimum, ſemper damnatum, ſemperque graſſatum. 179. & 180.1.2. Uſura ceoteſima ſingulis menſibus ſolvi ſolita: Fœnus trientarium, ſingulis trimeſtribus. 180.1. Quidquid ſupra ſortem accipitur, uſura eſt. ibid. Ingens fœneratorum copia olim Principi vectigal pendebat. 180. 2. Uſura aliqua quondam à Principibus permiſſa: Per Caoones tamen rigidè interdicta. Ac Clerici uſurarii per eoſdem puniti. 181.1.

Utlagium ſeu utlagatio, id eſt, extra Regiam protectionem ejectio. 186. 2.

Uxores tres ſucceſſivè duci Eccleſia Græca non permiſit. 159.2.

FINIS.

Digitized by Google